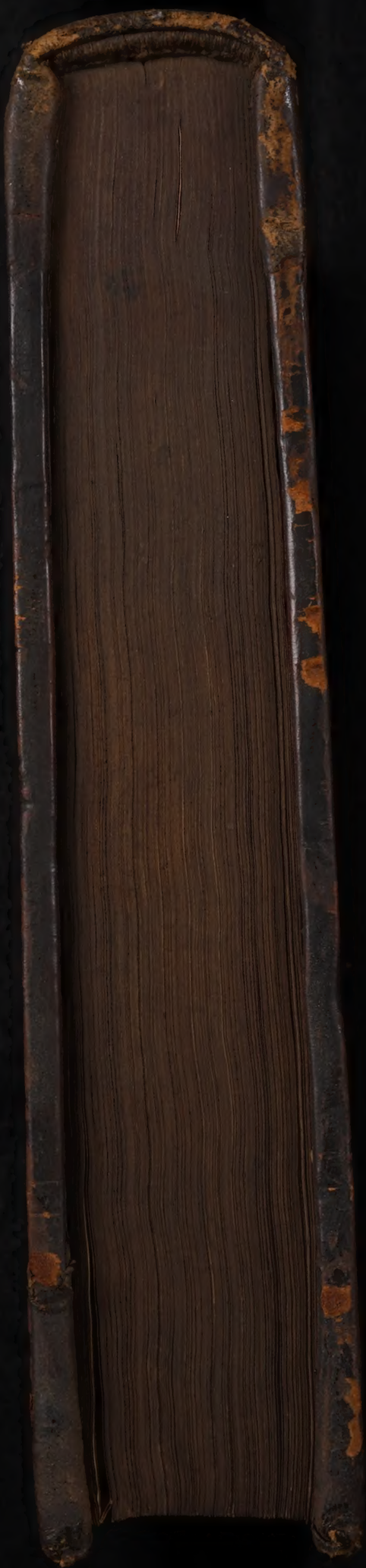

2508(2)

A. XVIII. a

12697

ΓΑΛΗΝΟΥ Γ▸

GALENI LIBRORVM

PARS TERTIA▸

Catalogum eorum octaua
pagina monstrabit.

Cum Cæsareæ Maiestat. & Regis
Galliarum priuilegijs.

BASILEAE
M. D. XXXVIII.

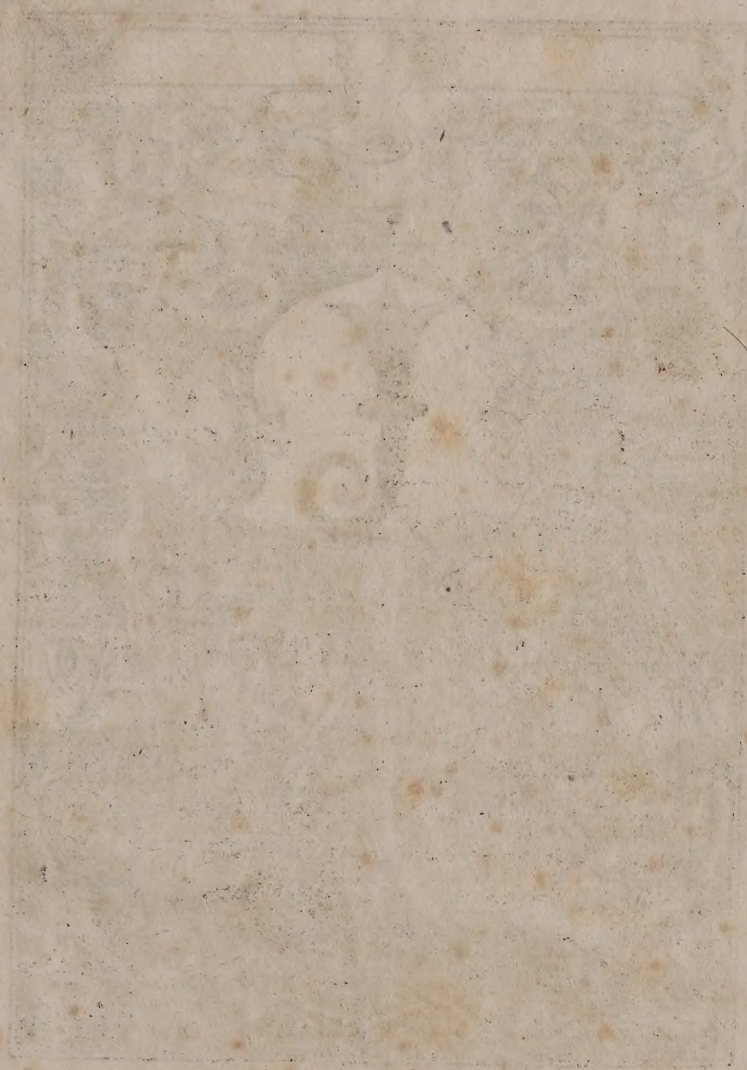

TYPOGRAPHI LECTORI

Ιατρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

ICEAT ENIM TE EISDEM VERBIS ALLO/ qui Opt. lector, quibus Idomeneus apud Homerum ad/ hortatus est Nestorem, ut unum Machaonem in castra referret omni studio, qui à Paride sagitta petitus in id di/ scriminis uenerat, ut aut in acie caderet, aut captiuus ab/ duceretur. Hominem enim Medicum multis alijs esse præ ferendũ, cum præsertim, & scite curare uulnera, & in tem/ pore medicamenta afferre calleat. Quod summi uatis te/ stimonium, & si ad medicorum omnium transferri potest laudem, tamen alicui diligẽ ter hæc perpendenti, tantum id de Galeno prædictum uideri solet, ut hoc poëtarum principis elogio, quasi Palladis suffragio, indicaretur futurum, hunc uirum esse qui omnes mortales in arte tradenda superaret. Quem & si ab ineunte ætate omnis ars & doctrina liberalis oblectarit, ut non solum ad hoc studium Medicinæ natura ipsa uitæ dux optima ipsum induceret, Deorum tamen consilio singulari ad hanc artem solam factus esse uidetur, quorũ oraculis Pater Nicho in somnis admonitus in me/ dicinam eum induxit, ac si miserta esset Diuina clementia mortaliũ infelicem sortem, quibus tunc temporis non solum cum morborũ infinitis quibusdam generibus pu/ gnandum esset, sed præter id magnum etiam periculum ab ijs foret à quibus auxi/ lium aduersus morbos petebatur. Quid enim securum aut tutum esse poterat, in tan ta sectarum ac medicorum uarietate, aut quod auxilium sperari ab arte tam incon/ stante, totiesq; mutata, cum ex una secta in aliam subinde transferretur. Quarum eti am ipsi magistri non plane sibi constabant atque inter se depugnabant. Quæ uero à priscis hominibus tradita fuerant ea à paucis colebãtur: quos etiam ipsos perpaucos discipulos ob huiuscemodi difficultatẽ habuisse par est. Miserta igitur natura eiusq; summus opifex, humanę sortis, hominem instituit, qui omne illud incommodum se mel auferret. Sed ad id opus erat uiro, qui in omni disciplina primum summè exerci/ tus, deinde in experiendo sagacissimus esset, quiq; ea quæ à priscis diligenter quidem sed pro more eius ætatis hominum breuiter & obscurè tradita essent, in perspicuam expositionẽ traduceret, Quæ uero à posteris ac diuersarũ sectarum hominibus per/ peram colerentur ac docerentur, ea uniuersa tum ratione tum etiam sensu & experi/ mentis confutaret, & uana esse ostenderet. Quo firmior deinde & certior haberetur ars, neque periculum esset ullum, sed securum auxilium peti posset ab eius sectatori/ bus. Talis futurus erat Galenus. Nam siue in nobis Deus est, quo sanè agitante cale/ scimus, siue suopte ingenio homines ad præclara omnia & ardua inflammantur, sic planè contigisse uidemus, ut Galeni unius maximè opera, in suum nitorem & elegan tiam certitudinemq; consurgeret medicina. Magis tamen credi par est, Deotũ id ope & consilio factum esse. Qui ijdem per oraculum id præcepere, atque multo antè per prudentissimum atq; omni ætate clarissimum uatem prædici iusserunt. Neque sanè mirum est maiorem curam illis fuisse huius artis, quàm cęterarum omnium, ut hanc diuinitus etiam excultam atq; auctã fuisse credamus: Id quod in alijs disciplinis usu uenit minime. Tetragonismum circuli nemo petijt aliunde quàm à demonstratione. Medicamenta ab oraculis sæpe petita fuere. Quis enim dubitet ex omnibus hisce ar/ tibus & disciplinis quæ à nobis coluntur medicinam longe alias antecellere? aut quis non fateatur ex hac una maxima sanè commoda & adiumenta uitæ hominum alla/ ta, Nam & Græcus ille uates deorũ antiquissimam sanitatem uocat & eam præ cæteris à Dijs immortalibus petendam esse perpetuo admonet, & tantum semper dignitatis

& ſplendoris optimis medicis eſt quæſitum,ut tanquam numina terreſtria à mortali bus colerentur. Quamobrem in hoc uehementer laborandum etiam nobis eſſe duxi/ mus chalcoghragi,ac pro noſtra uirili hic ſatagẽdũ, ut quæ à maioribus diuino iuſſu & ope accepiſſemus monumenta,cumprimis autem quòd rem ſaratiſſimam & uitæ imprimis neceſſariam continerent,quàm nitidiſſima ac caſtigatiſſima apud nos ha/ berentur. Id ſanè ſolum hic quærentes,ut bonorum ſtudia promouentes gratiam ini remus apud ſtudioſos homines. Siquidem uidimus dudum,quando ſolæ barbaro/ rum interpretationes extabant,quantum laudis acceperint illi qui Galenum Latinè uertẽdum inſtituerint. Quorum primus noſtra memoria Leonicen⁹ auſpicato exor/ ſus,quantam exiſtimationem ſibi apud homines ex hoc inſtituto comparauit? Ean/ dem induſtriam æmulatus Laurentianus,&ſi non parem laudem adeptus, quippe cui & breuior ætas,& infeſtiora fuere numina,in eo tamen magnopere commẽdatur, quòd & quæ erãt optima uidit,nec ab hoc illum ſtudio,aut temporis inſcitia,aut quo rundam in illum flagrantiſſima odia abducere unquã potuere. Poſt hos noſtri etiam ad hanc palmam aſſequendam non fruſtra contẽdentes,ipſorum induſtriam nõ in/ feliciter ſunt inſequuti. Nam & Gulielmus Copus Baſilienſis Galeni libros ſex de lo cis affectis adeò eleganter & purè uertit,ut uehementer mirarentur quidam,hominẽ non latinum,tantum præſtitiſſe,quod ſuperiores probe æquaſſe uideretur. Thomas Linacer Galeni methodum ſeu de morbis curandis libros tam felici aue latinitate do nauit,ut in opere tam abſoluto nullum calumniæ locum relictum eſſe putent. Sed quo piaculo taceamus ab Hermolao Barbaro Dioſcoridem Romana ciuitate dona/ tum,cum unum hoc opus ſatis eſſe poſſit,quod inuitare medicos omnes uelut ad Phidiæ Mineruam in arce ſpectãdam queat. Cuius induſtriam imitatus uir inſigni eruditione Ioan. Ruellius, uiſus eſt non parum ornamenti latinæ medicinæ addi/ diſſe. Sed & alĩ ex eodem numero habẽtur,quibus omnibus maxima laus & gloria eſt quæſita,quæ ſeneſcere nunquam poteſt. Quæ omnia,tum noſtro ipſorum inge/ nio impulſi,quo bonos autores perpetuo ornari atque emẽdari cupiuimus, tum do/ ctiſſimorum hominum exemplis inuitati accuratius æſtimauimus, uidentes quãtum hi medicinæ ſtudium adauxerint atque promouerint,ut tum primum prodĩſſe ars uniuerſa,uideretur,quo tempore illi propulſa fœda barbarorũ turba è ſcholis medico rum,ipſos autores atque ueros principes artis introducerent. Et cum illi immẽſum in uiſſent,eaq; fundamenta ieciſſent,ut ſi ſubſtructiones accederent ſuæ, nulla cœli aut temporum iniuria timenda poſthac eſſet,nos prouocati eorum animo atq; induſtria conſultauimus nobiſcum ecquid noſtra etiam opera ad hãc pulcherrimam ſtructu/ ram aduehere poſſet,ac modum noſtrũ atq; uires emenſi cogitauimus quod in no/ ſtra arte ſitum eſſet,non paruum operæpretium ad id fore,ſi autorem quem ipſi lati/ num feciſſent,ac tantam inde exiſtimationem promeruiſſent eum nos in ſua lingua Typis noſtris quàm emẽdatiſſimè excuſum uobis daremus. Qua in re,nec induſtriæ conſilium,nec conſilio induſtria ſanè defuit. Nam quando nos inſtitutum hoc tam arduum ac difficile parare ſoli non poſſemus,quod & Τὰ καλὰ πάντα χαλεπά, & in hoc opere imprimis ſummam difficultatem fore appareret,nobis architectos ac ue luti ſocios laboris adiũximus uiros doctos ac diligentes,qui ędition em hanc adorna rent,atq; ad incudem uſque præpararent. Comparaueramus autem prius exempla/ ria uariĩ generis ac perquamuetuſta, quibus adiuti illi permoleſtũ ac graue illud ne/ gocium tuto & fideliter expedirent. Ex quibus debetur nõ parua laus Ioachimo Ca/ merario,ac Leonardo Fuſchio,qui in hac fabrica extruẽda plurimum adiuuere. De/ betur etiam Hieronymo Gemuſæo noſtro qui profecto in emendando magnã par/ tem nihil ſibi ad induſtriam & laborem fecit reliqui,donec operoſiſſima hæc fabrica ab optimis artificibus hiſce,ad finem perduceretur. His uiris debes laudem ſane ma/

ximam, tãtam inquam quantam nemo credat, qui nõ ipse tædium quod in id genus laboribus deuorandum est, expertus sit. Nobis præterea tãtum fauere te decet quantum par est eos beneuolentia prosequi, qui neque labori, neque impensis omnibus parcentes cupiunt publicam studiorum utilitatem promouere. Id si feceris, ut plane nobis persuasum de te est, facies nos alacriores in moliendis alijs eiusdem generis, quæcunque ueram prudentiam & eruditionem adiutura esse uidebuntur. Bene Vale.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΑ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ.	GALENI QVAE IN TERTIO.		
Περὶ τῶν σφυγμῶν τοῖς εἰσαγομένοις βιβ. ἀ.	De pulsib. ad eos qui introducũt.	lib.	unus.
Περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν βιβλία. δ'.	De differentia pulsuum	libri.	iiij.
Περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν βιβλία. δ'.	De pulsuum dignotione	libri.	iiij.
Περὶ αἰτίων σφυγμῶν βιβ. δ'.	De causis pulsuum	libri.	iiij.
Περὶ προγνώσεως ἀπὸ σφυγμῶν βιβ. δ'.	De prænotione ex pulsibus	libri	iiij.
Περὶ χρείας σφυγμῶν βιβλίον. ἀ.	De usu pulsuum	liber.	i.
Περὶ χρείας ἀναπνοῆς βιβλίον. ἀ.	De usu spirationis	liber.	i.
Περὶ τῶν ἐν ἀναπνοῆς αἰτίων. βιβ. ἀ.	De causis spirationis	liber.	i.
Περὶ διυαπνοίας βιβλία. γ'.	De difficultate spirationis	libri.	iij.
Περὶ διαφορᾶς νοσημάτων βιβλίον. ἀ.	De differentia morborum	liber.	i.
Περὶ τῶν ἐν τοῖς νοσήμασιν αἰτίων βιβλίον. ἀ.	De causis morborum.	liber.	i.
Περὶ διαφορᾶς συμπτωμάτων βιβ. ἀ.	De differentia symptomatum	liber.	i.
Περὶ αἰτίων συμπτωμάτων βιβλία γ'.	De causis symptomatum	libri.	iij.
Περὶ τῶν πεπονθότων τόπων βιβλία. ς'.	De locis affectis	libri.	vi.
Περὶ διαφορᾶς πυρετῶν βιβλία. β'.	De differentia febrium.	libri.	ij.
Περὶ πλήθους βιβλίον. ἀ.	De plenitudine	liber.	i.
Περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων βιβλίον. ἀ.	De tumoribus præter naturam	liber.	i.
Περὶ μελαίνης χολῆς. βιβ. ἀ.	De atra bile	liber.	i.
Περὶ τρόμου, καὶ παλμοῦ, & σπασμοῦ, καὶ ῥίγους βιβλίον. ἀ.	De tremore, & palpitatiõe, & conuulsione, & rigore.	liber.	i.
Περὶ μαρασμοῦ βιβλίον. ἀ.	De tabe	liber.	i.
Περὶ τῶν ἐν ταῖς νόσοις καιρῶν βιβ. ἀ.	De temporibus morborum.	liber.	i.
Περὶ τῶν ὅλου τοῦ νοσήματος καιρῶν βιβ. ἀ.	De temporibus morbi totius	liber.	i.
Πῶς δεῖ ἐξελέγχειν τοὺς προπεποιημένους νοσεῖν.	Quõdo coarguẽdi sint q fingũt se ægrotare.		
Περὶ κρίσεων βιβλία. γ'.	De iudicijs.	libri.	iii.
Περὶ κρισίμων ἡμερῶν βιβλία. γ'.	De diebus iudicialibus	libri.	iij.
Περὶ τοῦ προγινώσκειν βιβ. ἀ.	De prænotione.	liber.	i.
Περὶ τῆς ἐξ ὑπνίων διαγνώσεως. βιβ. ἀ.	De dignotione ex insomnijs	liber.	i.
Πρὸς τοὺς περὶ τύπων γράψαντας, ἢ περὶ κύκλων βιβ. ἀ.	Aduersus eos qui de formis siue circuitibus scripserunt	liber.	i.
Περὶ τύπων. βιβ. ἀ.	De formis.	liber.	i.
Τέχνη ἰατρική. βιβ. ἀ.	Ars medica	liber.	i.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΣΦΥΓΜΩΝ ΤΟΙΣ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΟΙΣ.

ΣΑ τοῖς εἰσαγομένοις φίλτατε τὸ λεῖθραν χρήσιμον ἐπίσασθαι πρὸ σφυγμῶν, ἃ νῦν ταῦτα λεχθήσεται. τὴν δ' ὅλην ὑπὲρ αὐτῶν τέχνην ἐτόρωθι γεγραμμένην ἔχεις. πᾶσαι μὲν οὖν αἱ ἀρτηρίαι τὸν αὐτὸν τρόπον σφύζουσιν ἀλλήλαις τε, καὶ τῇ καρδίᾳ, ὥστ' ἐκ μιᾶς αὐτῶν δύνασθαι πρὸς πασῶν συλλογίζεσθαι, οὐ μὴν ἀλλ' ἔστιν γε ἡ κινήσεως ὁμοίως ἁπασῶν, δυνατόν. ἀλλὰ τῶν μὲν ἐν τοῖς ἀσάρκοις μέρεσι προφανέστερον, τῶν δ' ἐν τοῖς σαρκώδεσιν ἀμυδρότερον. ὅσαι δ' ὑπὸ παχείας σαρκὸς καλύπτονται, ἢ ὁσῶν ἐνδόν εἰσιν, ἢ ἐπίπροσθεν αὐτῶν εἰσὶν ἄλλα σώματα, τούτων οὐκ ἂν ἄδηλος ἡ κινήσεως, ἐν γε τῷ τὴν φύσιν ἔχειν τὸ ζῶον. ἐκτακήντος δὲ τοῦ σώματος σφοδρῶς, ἅτε καὶ τὴν ῥᾳστώνην ἀρτηρίαι πολλάκις τοῖς ἀπομένοις τὸν ὠγάστριον τὴν κίνησιν διασκεδάννυσι. καί τινος τῶν ἐν τοῖς κώλοις ἁδήσαν, ἀφανῶς προστρέχομεν ὀσφρησόμενοι. διαπαντὸς δ' ἄντικρυς κατὰ τὸν κροτάφους, καὶ τῶν ποδῶν ἀεὶ τοῖς ταρσοῖς, καὶ τῶν χειρῶν ἀεὶ κατὰ τὸν καρπὸν ἐνίοις ἀδηκτοῖς ἔχουσι τὴν κίνησιν, τούτων δ' ἔλαττον μὲν ὁ μὴν ἀφανῶς οὐ δ' ἅπτεται σφύζοντος, ἅτε τῶν ὤτων ὄπισθεν ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ τῶν βραχιόνων ἐνίοις. νῦν ἤδη τινὲς ἄλλαι, αἱ μὴ πάνυ τῇ πολλῇ σαρκὶ καλύπτονται, ἀλλ' οὔτε ἐτοιμότεραι, οὔτε εὐχρηστότεραι, ἅτε τῷ χρῆσθαι συμφρώτεραι, ἄλλης ἂν ἅπτοι, τὰς ἐν τοῖς καρποῖς πηγάς. ἅπτεται γὰρ ἀδήλως μάλιστα ὑποφυόντι τῇ τοῦ ἀσάρκου τοῦ χωρίου, καὶ οὐδὲν δεῖ αὐτὰς γυμνοῦν τοῦ σώματος ἀναγκαῖον, ὥσπερ δεῖ ἄλλας πολλάς, καὶ ὅπου κατ' εὐθὺ τεταγμέναι εἰσίν. οὐ μικρὸν ἐν ὄψει εἰς ἀκρίβειαν διαγνώσεως.

Περὶ ποσοῦ διαστολῆς.

Ἀπομένω δέ σοι φανῆναι διαστελλομένην κατὰ πᾶσαν διάστασιν ἡ ἀρτηρία. τρεῖς δ' εἰσὶ διαστάσεις πάντως τοῦ σώματος, εἰς μῆκος, βάθος, καὶ πλάτος. ἀλλ' ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἔχειν τὸ ζῶον συμμέτρως, πάνυ διαστελλομένην εὑρήσεις τὴν ἀρτηρίαν ἐν ᾗ τῷ πηγὰς φύσιν ἔχῃ, δεῖ ὅπου τὸ μὲν ἐλλείπῃ, τὸ δ' ὑπερβάλλῃ, καθ' ἣν πάντως οὖν διάστασιν. ἐν τούτῳ χρὴ μεμνημένον σε οἷος ἐγὼ ὁ κατὰ φύσιν σφυγμός. καὶ εἰ μὲν τῷ πλάτει μείζων ὁ πηγὰς φύσιν εὑρίσκοιτο, πλατὺν καλεῖν· εἰ δὲ τῷ μήκει, μακρόν, εἰ δὲ τῷ βάθει, ὑψηλόν. καὶ οὐκ ἐναντίος αὐτοῖς οὐδὲ ἐλάττους τὸ κατὰ φύσιν ὀνομάζειν ἀνάλογον, στενόν, καὶ βραχύν, καὶ ταπεινόν. τῶν δὲ ἐν πάσαις ταῖς διαστάσεσιν ὁμοίως εἰς τὸ πηγὰς φύσιν πρεπομένων, ὁ μὲν πάντη, μειωθεὶς μικρός. ὁ δὲ πάντη αὐξηθείς, μέγας ὀνομάζεται. ἔνιοι μὲν οὖν κατὰ τὸ ποσὸν τὴν διαστολὴν ἐν σφυγμῷ διαφοράν.

Περὶ τοῦ ποιοῦ τῆς κινήσεως.

Τῶν δὲ τῆς κινήσεως ἰδίων ἔστι ταχύτης ὅδε, καὶ ἡ βραδύτης, ἡ μὲν ἐπειγομένη τὴν οὖσαν κίνησιν, ἡ δὲ ἐκλελυμένη. κρίνεται δὲ καὶ τούτων τῷ κατὰ φύσιν πηγαβάλλοντος. ἐν δὲ τῷ ποιῷ τῆς πρόσβολῆς ἔστι σφοδρότης, καὶ ἀμυδρότης σωίζονται, διαίνω μὲν ὠθισμένης τῆς ἀφῆς ἡ σφοδρότης, ἀνέσεως δὲ ἡ ἀμυδρότης. μαλακότης δὲ καὶ σκληρότης, οὗτοι τοῦ χιτῶνος τῆς ἀρτηρίας ποιότητές εἰσιν, ἡ μὲν μαλακότης ὅταν οἷον σαρκωδέστερα, καὶ κατὰ τὴν πρόσβολὴν ἡ ἀρτηρία φαίνεται. ἡ δὲ σκληρότης, ὅταν οἷον ξηροτέρα τε καὶ βυρσωδεστέρα. σωδιαγινώσκεται μὲν δὴ λύθυς τῇ κινήσει τὰ ἀρτηρίας, καὶ ἡ τοιαύτη τῶν σφυγμῶν διαφορά. ἐκεῖσε δὲ αὖθις ἰδίᾳ καθάπερ αἱ προφημίαι βοῆς. ἐκείνων γὰρ ἡ μὲν τοῦ τάχους, καὶ τῆς βραδύτητος κατὰ τὸ ποιὸν ἐστὶ τῆς κινήσεως. ἡ δὲ τῆς σφοδρότητος καὶ τῆς ἀμυδρότητος κατὰ τὸ τῆς πληγῆς ποιόν. ἡ δὲ τοῦ μεγέθους, καὶ τῆς μικρότητος κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς. ἡ διαστολὴ δὲ ἐκ αὐτῆς κινήσεως. τὸ δὲ μαλακὸν σῶμα, καὶ σκληρόν, ὃ προσλείπει κινήσεως εἰς τὸ τοιοῦτον εἶναι. τέτταρας δὴ τούτους τὰς διαφορὰς τῶν σφυγμῶν κατὰ τὴν πληγὴν εὑρήσεις.

Περὶ τῆς πρὸς τὸν χρόνον ῥεμίας.

Πέμπτον δὲ ἄλλως κατὰ τὸ τῶν πληγῶν διάλειμμα. καλεῖν γὰρ ἔθος ὅτῳ τοῖς ἰατροῖς τὸ μεταξὺ δύο πληγῶν χρόνου, ἐν ᾧ διαστέλλεται ἡ ἀρτηρία, καὶ συστέλλεται, νῦν προσήκειν ἡγοῦμαι τοῖς εἰσαγομένοις γυμνάζεσθαι, πρῶτον μὲν ὡς ἐπ' ἀκριβείᾳ τὴν συστολήν. καλείσθω μοι τὸ μὲν τῆς πληγῆς, τὸ δὲ διάλειμμα. πληγὴ μὲν ἡ ἀπὸ τῆς ἀρτηρίας κινουμένης πρόσβολὴ τῇ ἀφῇ γιγνομένη. διάλειμμα δὲ ἡ μεταξὺ δύο πληγῶν ἡσυχία, καθ' ἣν ὁ πυκνός, καὶ ἀραιός, καὶ μέσος ἀμφοῖν, ἐφ' ὧπερ οἱ τῆς φύσιν σωίσαντες σφυγμοί. γνωρίσεις δὲ νῦν τούτους τῷ ποσῷ τοῦ χρόνου. πυκνὸς μὲν γάρ ἐστι, ὅταν βραχὺς ὁ τῆς ἡσυχίας ἢ χρόνος. ἀραιὸς δὲ ὅταν πολύς. ἡσυχίαν δὲ λέγω, ἡ διάλειμμα πληγῶν, ἢ συστολήν, οὐ διοίσει.

Περὶ ὁμαλότητος, καὶ ἀνωμαλίας.

Ὁμαλότης δὲ καὶ ἀνωμαλία γίνεται κατὰ πάσας τὰς εἰρημένας διαφοράς. ἡ μὲν γὰρ ἐφεξῆς ἰσότης τούτων, ὁμαλότης ἐστί. οἷον ὅταν τὸ μεγέθει τῶν ἐφεξῆς ἴσον ᾖ, λέγοιτ' ἂν ὁμαλὸς εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος ὁ σφυγμός. καὶ εἰ τὸ τάχει ἴσον, ὁμαλὲς κατὰ τὸ τάχος. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ κατὰ σφοδρότητα, καὶ πυκνότητα, καὶ ἀμυδρότητα. ἡ δὲ ἀνωμαλία διαφορὰ ἡ ἰσότητος ἐστί, καθ' ἣν ἂν τύχῃ διαφορὰν τῶν σφυγμῶν σωισαμένη. ἔσται γάρ ὁ μέν τις κατὰ τὸ μέγεθος ἀνώμαλος, ὁ δέ τις κατὰ τὸ τάχος, ὁ δὲ κατὰ σφοδρότητα, καὶ ἀμυδρότητα, καὶ πυκνότητα, καὶ ἄλλην τῶν ἄλλων ὁμοίως.

Περὶ τάξεως, καὶ ἀταξίας.

Ἔστι δέ ὅτε καὶ διά τινος τάξεως ἀριθμοῦ πληγῶν ὡρισμένου τοῖς ἴδιοις σφυγμοῖς, εἷς ἄνισος ἁπτεμπίπτει. καὶ δύο γίνεται πολυειδῶς. καὶ γὰρ τρισὶν ἴδιος ὁ τέταρτος ἄνισος ἕπεται. καὶ δύο ἐφεξῆς ἀεί, ἢ τέτρασιν ὁ πέμ-

πος. ⸫ ἡ πᾶν ἄλλο πλῆθος ὡσαύτως. ⸫ γὰρ πόντε πολλάκις ἴδις, ὁ ἕκτος ἄνισος ἔπεται. ἢ πάλιν ς'. ἴδις ὁ ζ'. οὐκ ἴσος. ἡ μὲν οὖν ἰσότης ἐν τοῖς τοιούτοις οὐκέτι σώζεται. καὶ διὰ τοῦτο ἀνώμαλος ὁ σφυγμὸς γίνεται, τάξις μέν τοι τις σώζεται, ⸫ διὰ τοῦτο τεταγμένος ὅτι. διὶ ἴσα γὰρ ἀεὶ πλήθεσι δὶς ἴσις σφυγμοῖς εἷς ἄνισος παρεμπίπτων, τὴν ἰσότητα διαφθείρει. ἡ γοῦν ἡ τὰς πολιόδους ἀναλογία φυλάττει τινὰ τάξιν. ἂν δ' ὅλως μηδεμία σώζεται πορίοδος, ἄτακτος ὁ τοιοῦτος καλεῖται.

Περὶ δὲ καθ' ὕφα σφυγμὸν ἀνωμαλίας.

Γίνεται δὲ ⸫ καθ' ὕφα σφυγμὸν ἀνωμαλία πρός τε τὰ μέρη δὲ ἀρτηρίας διαφερόντως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, θέσει τε καὶ κινήσει, καὶ πρὸς τὴν ἑνὸς ἑκάστου σφυγμοῦ καθ' αὑτὸ κίνησιν. ἡ μὲν οὖν ἐν τῇ θέσει τῶν μορίων ἀνωμαλία σωίσαται πρὸς τὸ ἄνω ⸫ κάτω, ⸫ πρόσω καὶ ὀπίσω, ἢ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μετῆχθαι δοκεῖν τὴν ἀρτηρίαν. ἐν δὲ τῇ κινήσει θάτερον, ἢ βραδύτερον, ἢ πρωϊαίτερον, ἢ ὀψιαίτερον, ἢ σφοδρότερον, ἢ ἀμυδρότερον ἢ ὧδε πλείονα χρόνον, ἢ ἐλάττονα, ἢ ἀεί. ἢ οὐδ' ὅλως κινουμένων. καθ' ἕκαστον γὰρ μέρος ἐν μὲν τῷ διαπεπόφθαι σαφῶς, δῆλον ὅτι ⸫ ὁ σφυγμός ἐστιν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῷ παλινδρομεῖν, δῆλον ὅτι ⸫ ὁ δικρότος. ἐν δὲ τῇ κινήσεως σύγκρισει, ὅταν ἀρχομένη μὲν ὠκυτέρα, τελευτῶσα δὲ βραδυτέρα. ⸫ ἀνάπαλιν, ἀρχομένη μὲν βραδυτέρα, τελευτῶσα δὲ ὠκυτέρα, καὶ ἡ σφοδρότητα, καὶ ἀμυδρότητα, καὶ μικρότητα, καὶ μεγέθους ὡσαύτως, σύγκρισις εἰς δύο μόνας χρόνους ἡ κινήσεως μειζομένης, ἀλλὰ καὶ εἰς πλείονας, ἐφ' ὅσον ἂν αἰσθήσει διαγνωσθῆναι. ἃ οὖν ἡ οὕτως ἁπλᾶ, καὶ καθ' ὕφα σφυγμὸν ἀνωμαλία.

Περὶ συνθέτου ἀνωμαλίας σφυγμοῦ.

Σύνθετοι δὲ καθ' ὅσον ἂν δυνατὸν ἢ ἄλλως ἄλλη, ⸫ μίαν μίᾳ, καὶ μίαν πλείοσι, ⸫ πολλὰς πολλαῖς μίγνυσθαι. καί τινας αὐτῶν ἰδίοις τετυχήκασιν ὀνόματος. ὥσπερ ⸫ ὁ σκωληκίζων, καὶ ὁ μυρμηκίζων, ⸫ ὁ ἕκτικός. ὁ μὲν σκωληκίζων, ὅταν οἱονεὶ ἕρποντος τοῦ ἀρτηρίαν σκωληκὸς ἔμφασις γίνεται κυματωδῶς ἐγειρομένη, καὶ μὴ καθ' ὕφα χρόνον ὅλης διαστελλομένης δὲ ἀρτηρίας. εἰ μὲν οὖν σὺν μικρότητι διασολῆς τοῦτο γίγνοιτο, σκωληκίζων καλεῖται. εἰ δὲ σὺν μεγέθει κυματώδης ἁπλῶς. δῆλον δὲ ὅτι ⸫ ἀμυδρὸς, ⸫ πυκνὸς ὅτι ὁ σκωληκίζων. ὁ δ' εἰς ἐλάττω καταπεπλωκὼς ἀμυδρότητα, ⸫ πυκνότητα, μικρότητα, μυρμηκίζων καλεῖται, ταχὺς μὴν ἂν δοκῶν, οὐκ ὢν δὲ ταχύς. ἕκτικὸς ἢ ὥσπερ πυρετὸς, οὕτως ⸫ σφυγμὸς καλεῖται, ὁ μηδεμίαν προπὴν μεγάλην ποιούμενος, ἀλλ' ἀεὶ πρὸς πλησίος μένων, συμπλεκόμενός τε, ⸫ μηδέ ποτε λυόμενος ὅλης δὲ ἕξεως τραυματίας νοσωδῶς ἐν τοῖς τοιούτοις πυρετοῖς τε ⸫ σφυγμοῖς. ταῦτα μοι ἀρκεῖν δοκεῖ πρὸς δὲ τὴν σφυγμῶν διαφορᾶς τοῖς εἰσαγωγικοῖς εἰρῆσθαι. εἰ γάρ τις ὧδε τὸ ἀκριβέστερον αὐτὸ ὀρχεῖσθαι βούλοιτο, βιβλίον ὅλον ἔχει πρὸς δὲ τὴν σφυγμῶν διαφορᾶς ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένον. οὔκουν οὔτε πρὸς πλήρεις καὶ κενὸν σφυγμὸν νῦν λέγειν ἀναγκαῖον, οὔτε πρὸς ἔνθεμα, ἐν ἐκείνῳ γὰρ εἴρηται ἀκριβῶς πρὸς αὐτῶν. ⸫ ἔσιν ἀσαφέστερος ὁ λόγος τοῖς εἰσαγομένοις. ἀναλαβόντες δὲ ἐν ἐν κεφαλαίῳ τὰ προειρημένα, τὴν ἐφεξῆς ἐχώμεθα. μέγας τοίνυν ὅτι σφυγμὸς, ὁ ἡ μῆκος, καὶ πλάτος, ἢ βάθος δὲ ἀρτηρίας ὧδε πολὺ διϊσαμένης γινόμενος. μακρὸς μὲν ἡ μῆκος μόνον, πλατὺς ὁ ἡ πλάτος, καὶ ὑψηλὸς ὁ ἡ βάθος. σφοδρὸς δὲ σφυγμὸς ὅτι ὁ πλήρωσιν ῥώμης τὴν ἀφήν. μαλακὸς δὲ ἐφ' ὃ ὁ χιτὼν δὲ ἀρτηρίας ἁπαλὸς ᾖ. καὶ ταχὺς μὲν ὁ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διαστελλομένης δὲ ἀρτηρίας γινόμενος. πυκνὸς δὲ ὁ διὶ ὀλίγου. καὶ ὁμαλὸς μὲν ὁ ἐφεξῆς ἴσος. τεταγμένος δὲ ὁ ἡ πορίοδον ἴσος. ὁ δὲ ἡ μίαν πληγὴν ἄνισος, ἀνώμαλος λέγεται ἡ μίαν πληγήν. εἶεν δὴ ἂν ἁπλᾶ καὶ οἱ ἐναντίοι αὐτῶν. μικρὸς, ⸫ βραχὺς, ἡ σφὸς, ⸫ ταπεινὸς, ⸫ ἀμυδρὸς, ἡ σκληρὸς, ⸫ βραδὺς, ⸫ ἀραιὸς, ἡ ἀνώμαλος, ⸫ ἄτακτος. ὃ δὲ ἁδηλον ἢ ἡ ὅτι τῶν μὲν ἄλλων ἐναντίων ὅλῃ ἑκάστῳ μέρος. ὁμαλὸν ἢ καὶ ἀνωμαλὸς μέρος οὐδεὶς ὅλῃ, οὐδὲ τεταγμένος καὶ ἄτακτον. καὶ ὅτι τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων, οἱ μέροι, κατὰ φύσιν. ἐν τούτοις ἢ ὁ μὲν ὁμαλὸς ἡ φύσιν μόνος. οἱ ἄλλοι οὐ κατὰ φύσιν, ὅ, τε ἀνώμαλος καὶ ἄτακτος.

Περὶ αἰτιῶν σφυγμῶν.

Ἐπεὶ ἢ πολυειδῶς οἱ σφυγμοὶ πρέπεσθαι πεφύκασιν, οὐδὲν γὰρ εὕροις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἄτιον, ὃ μὴ ἡ τότους πρέπει, δοκεῖ μοι πρεπὴν αὐτῶν τοῖς τρόποις τὴν ἀνωτάτω διαφορὰν ποιησάμενον οὕτως ἑκάστης ἰδίας ἡ μέρος εἰπεῖν. πρώτη μὲν οὖν ἡ ἡ φύσιν αὐτῶν ὅτι τροπή. δευτέρα ἢ ἡ οὐ κατὰ φύσιν μὴ οὐ μὴν ἥδιστα πρὸς φύσιν. τρίτη ἢ ἡ πρὸς φύσιν. ὧδε γίνονται δ' αὗται πᾶσαι ταῖς φυσικαῖς διαφοραῖς. ἄλλῳ γὰρ ἄλλως αἱ ἀρτηρίαι φύσει κινοῦνται. καὶ χρὴ πρώτας ταύτας ἐπίστασθαι τὸν μέλλοντα γνωρίζειν ὑπὸ τίνος αἰτίας, καὶ μέχρι πόσου τετράφθαι συμβέβηκε τὸν σφυγμόν. ἀλλὰ τὸν μὲν ἴδιον ἑκάστου ἀκριβῶς αὐτὸν ἐφαθεῖς μάθοι. καὶ διὰ πολλάκις ἥφθαι ἡ ἀρτηρίας, μάλιστα μὲν ὑγιαίνοντος ἀμέμπτως, ⸫ ἐν ἡσυχίᾳ πάσης σφοδρᾶς κινήσεως, ἥδιστα δὲ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις διαθέσεσιν. ἐπειδὴ δὲ πάντων οὐκ ἐνδέχεται διὰ ἐμπειρίας ἐλλυθῆναι, πολλοὶ γὰρ ἤδη πολλάκις ἐδέήθησαν ἰατρῶν, οἷς ὑγιαίνοντος οὐκ ἐνέτυχον, ἄριστον δὴ καὶ τοῦτο πλεῖον ἰδιώτῃ τὸν τεχνίτην ἔχειν. ἔχοι δ' ἂν πλέον, ὧδε ἡμῖν προεισάμενος τὴν τοῖς πολλοῖς ὁμοίως ὑπαρχόντων, ἔσι δὲ τις, ὡς τύπῳ φαῦναι. κοινὴ φύσις ἀνδρῶν, ⸫ ἄλλη γυναικῶν, καὶ ὅσοι θερμότερον εἰσὶ κεκραμένοι, ⸫ ὅσοι ψυχρότερον. καὶ τούτων ἑκατέρων κοινὴ φύσις, ἡ τῶν ἡχνῶν πάντων κοινὴ, καὶ τῶν πάχεων ὡσαύτως κοινή. καὶ ἀπαίνιον ἐν ἑκάστῳ τῶν προφερομένων κοινοτήτων τὸ μὴ τοῖς πολλοῖς ἐοικός. ὥστε ⸫ τὸ ἁμαρτάνειν τοῦ ἀληθοῦς ὅτι ἀπαίνιον, ἴσον τὸ κοινὸν ἀκριβῶς ὡσαμένῳ. ἀνδρὸς μὲν γυναικῶν ὡς ἐπίπαν μείζονα πολλῷ, ⸫ σφοδρότερον ὡσαύτως πολλῷ, ⸫ βραδύτερον ὀλίγῳ, ⸫ ἀραιότερον ἱκανῶς ἔχοντα, τὸν σφυγμόν. οἱ δὲ φύσει θερμότεροι μείζονα μὲν ἡ ὠκύτερον καὶ πυκνότερον πολλῷ, σφοδρότερον δὲ οὐ πολλῷ. οἱ δ' ἰχνότεροι φύσει μείζονα μὲν καὶ ἀραιότερον πολλῷ, σφοδρότερον δὲ οὐ πολλῷ. φύσει μὲν οὕτως διαφέρουσι. τρέπονται δὲ κατὰ μὲν τὰς ἡλικίας ὧδέ πως. ὁ μὲν τοῦ νεογνοῦ παιδίου πυκνότερος, ὁ δὲ τοῦ γέροντος ἀραιότερος, οἱ δ' ἐν τῷ μεταξὺ πάντων ἀνάλογον,

λογον, ἐφ' ὅλον ἂν ἡ παιδίου, ἢ γέροντος ἐγγύτατοι τυγχάνουσιν ὄντες. ὡσαύτως ταχύτατος ἡ ὁ τοῦ παιδίου, βραδύτατος ἢ ὁ τοῦ γέροντος. οἱ δὲ τῶν ἄλλων ἡλικιῶν μεταξύ. πολλῷ δὲ μείζων ἡ κατὰ τὴν ἀραιότητα διαφορὰ γέροντος πρὸς παιδίου ἢ κατὰ τὸ τάχος. ὧν δὲ τῇ κατὰ τάχος. ὧν δὲ τῇ κατὰ μέγεθος, καὶ σφοδρότητα διαφορᾷ, μέγιστος μὲν ὧν ἡλικίας ὁ τῶν ἀκμαζόντων, μικρότατος ἢ ὁ τῶν γερόντων, μέσος δὲ αὐτῶν βραχὺ μείζων ὁ τῶν παιδίων. καὶ σφοδρότατος μὲν ὁ τῶν ἀκμαζόντων, ἀμυδρότατος ἢ ὁ τῶν γερόντων, μέσος δὲ αὐτῶν ὁ τῶν παιδίων. ὅτως δὴ ὧν ταῖς ἡλικίαις οἱ σφυγμοί. κατὰ δὲ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους τὰ μέσα, μεγίστους καὶ σφοδροτάτους ὡς ὧν ὥραις. τάχει δὲ καὶ πυκνότητι συμμέτρους, ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ φθινοπώρου τὰ μέσα. πρωϊαὶ δὲ τὸ ἔαρ ἀφαιρεῖται τὸ μεγέθους, καὶ ἧι σφοδρότητος, πρωστίθησι δὲ τῷ τάχει καὶ τῇ πυκνότητι. καὶ τέλος ἥνικα ἂν ὦσι λάβοι τὸ θέρος, ἀμυδροί, καὶ μικροί, καὶ ταχεῖς, καὶ πυκνοί γίνονται. τὸ δὲ φθινόπωρον πρωϊαὶ ἅπαντων ἀφαιρεῖ, μεγέθους σφοδρότητα, τάχους πυκνότητα. ὥστε καὶ τοῦ χειμῶνος ἐπελθόντος, εἰς μικρότητα, καὶ ἀμυδρότητα, καὶ βραδύτητα, καὶ ἀραιότητα τετράφθαι. ἔοικε δὲ τὰ μὲν πρῶτα τοῦ ἔτους τοῖς ὑστάτοις τοῦ φθινοπώρου, τὰ δὲ ὑστατα τοῖς πρώτοις, καὶ τὰ μὲν πρῶτα τοῦ θέρους τοῖς ὑστάτοις τοῦ θέρους, καὶ τὰ πρῶτα τοῦ χειμῶνος τοῖς ὑστάτοις τοῦ χειμῶνος. ὥστε ὅλα θέρους μέσου, καὶ μέσου χειμῶνος ὅλον ἐφ' ἑκάτερα ἀφεστηκὸς, ὁμοίως πρέπει. μέσον μὲν θέρους, τὴν μὲν ὡσαύτως ὄντι, τῇ δὲ ἐναντίως ἔχει μέσῳ χειμῶνι, μικροὶ μὲν γὰρ καὶ ἀμυδροὶ καθ' ἑκάτερον. ὠκεῖς δὲ καὶ πυκνοὶ θέρους, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιοὶ χειμῶνος, οὐ μὴν οὕτω μικροὶ θέρους, ὡς χειμῶνος, ἀλλ' ἧττον θέρους, οὐδ' οὕτως ἀμυδροὶ χειμῶνος ὡς θέρους, ἀλλ' ἧττον χειμῶνος. αὗται μὲν οὖν αἱ κατὰ τὰς ὥρας τῶν σφυγμῶν τροπαί. πρὸς δὲ τὰς χώρας ὡσαύτως ταῖς ὥραις. ὧν μὲν ταῖς ἄγαν θερμαῖς, οἷοι μέσου θέρους. ὧν δὲ ταῖς ἄγαν ψυχραῖς, οἷοι μέσου χειμῶνος. ὧν δὲ ταῖς δυκράτοις, οἷοι μέσου τοῦ ἔαρος. ἀνάλογον δὲ καὶ ταῖς μεταξύ. καὶ τῶν ἄλλων δὲ κατασκεύασμα τοῦ προειρημένου ἡμᾶς ἀέρος, αἱ μὲν θερμαὶ ταῖς θερμαῖς ὥραις, αἱ δὲ ψυχραὶ ταῖς ψυχραῖς, αἱ δὲ μέσαι ταῖς μέσαις τοῦ ἔαρος ἐοίκασιν. ὧν δὲ τῷ κύειν οἱ σφυγμοὶ μείζονες, καὶ πυκνότεροι, καὶ ὠκύτεροι γίνονται. τὰ δὲ ἄλλα κατὰ φύσιν φυλάττουσιν. εἴη δ' ἂν ἕτερά τε καὶ ἄλλα, καὶ ὕπνοι κατὰ φύσιν. πρέπουσι δὲ καὶ οὗτοι τοῖς σφυγμοῖς, ἀρχομένοις μὲν μικροτέροις, καὶ βραδυτέροις, καὶ ἀραιοτέροις, καὶ ἀμυδροτέροις ἀπεργαζομένοις, προϊόντες δὲ βραδύτητα μὲν ὑπερτείνουσι, καὶ ἀραιότητα, καὶ μᾶλλον κατὰ τροφήν. μείζους δὲ γίνονται, καὶ σφοδρότεροι. χρονίσαντες δὲ πάλιν τρέπονται εἰς ἀμυδρότητα, καὶ μικρότητα. φυλάττουσι δὲ βραδύτητα, καὶ ἀραιότητα. τοῖς δὲ ἐξ ὕπνου μεταπεπτωκόσιν εἰς ἐγρήγορσιν, ὧν μὲν τὸ παραχρῆμα, μεγάλοι, καὶ σφοδροί, καὶ ταχεῖς, καὶ πυκνοί, καί τινα κλόνον ἔχοντες. μετ' ὀλίγον δὲ εἰς συμμετρίαν ἔρχονται. αἱ δὲ ἐπίκτητοι ἕξεις τοῦ σώματος ὁμοίως ταῖς φυσικαῖς τρέπουσι τοὺς σφυγμούς. ὁ μὲν γὰρ ἰσχνὸς φύσει, γνόμενος σύδαρκος, ἀνάλογον ἔχει τοιούτῳ φύσει τὸν σφυγμὸν ἔχει. ὁ δὲ σύδαρκος, ἰσχνὸς γνόμενος, τοῖς ἰσχνοῖς φύσει παραπλήσιον ἔχει τὸν σφυγμόν. διαφέρει δὲ ὅτι χωρὶς τοῦ τὸν ὅλον αὐτὸν ἐπαλλάττεσθαι, τῷ κατ' ἰσχνότητα, καὶ σύδαρκίαν διαφορὰν ἔχειν. καὶ ὧδε τῶν ἄλλων ὡσαύτως. ὥστε καθ' ὧν μόνον ἕνεκα οὐ τὸν λόγον ἑκάστοτε ποιούμεθα τῶν τροπῶν γεγονέναι. ἄπορα δ' ὧν τῶν δυσάρκων εἴρηται, ταῦτα καὶ ὧδε τῶν παχέων εἰρῆσθαι δοκεῖν, χρὴ, ὧδε τεταμένα μᾶλλον. καὶ αἱ κρᾶσεις δὲ τοῦ σώματος αἱ ἐπίκτητοι, ταῖς φυσικαῖς κρᾶσιν ἀνάλογον τρέπουσι τοὺς σφυγμούς. ἔξεις δὲ καιρὸς ἂν εἴη λέγειν τὰς ἄλλας τροπὰς, τὰς ὧν τοῖς οὐ φύσει γινομένας αἰτίοις.

γυμνάσια κατ' ἀρχὰς μὲν καὶ μέχρι τοῦ μετρίου, σφοδροτέρους τε καὶ μεγάλους καὶ ταχεῖς, καὶ πυκνοὺς τοὺς σφυγμοὺς ἀπεργάζονται. πολλὰ δὲ καὶ ὑπὲρ τὴν δύναμιν τοῦ πονοῦντος, μικροὺς, καὶ ἀμυδροὺς, καὶ ταχεῖς, καὶ πυκνοτάτους ἐκάστως. ὑπερβαλλόντως δ' ἀμέτρους, ὥστε μόλις ἔτι κινεῖσθαι δύνασθαι, καὶ δι' ὀλίγα μακρῶν ἀναπαύσεων, ἢ μηδόλως. ἀλλ' ἱκανῶς ἐκλύεσθαι, πάνυ μικροὺς, καὶ ἀμυδροὺς, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιοὺς ἐργάζεται τοὺς σφυγμούς. εἰ δὲ εἰς διάλυσιν ἢ διαμέως καταστρέφοι, οὐκ ἐκείνης ἴδιος. εἰρήσεται δὲ μικρὸν ὕστερον, ὁποίους διαλυομένη διαμις ἐργάζεται σφυγμούς. λουτρὰ δὲ θερμὰ μὴ μεγάλους, καὶ ταχεῖς, καὶ πυκνοὺς, καὶ σφοδροὺς, ἐς ἂν εἰς σύμμετρα. τὰ δὲ ἄμετρα, μικροὺς, καὶ ἀμυδροὺς, ὠκεῖς δ' ἔτι, καὶ πυκνούς. εἰσὶ δὲ οἳ τούτῳ μὴ πάυσαιντο, μικροὺς, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιοὺς, καὶ ἀμυδροὺς. λουτρὰ δὲ ψυχρὰ παραχρῆμα μὲν μικροὺς, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιοὺς, καὶ ἀραιοτέρους. εἰς ὕστερον δὲ οἷον ἄνω καὶ τύχῃ ἐργασάμενα. πάντως γ' ἢ νάρκωσιν ἢ ῥῶσιν. νάρκωσαντα μὲν οὖν, καὶ καταψύξαντα μικροὺς, καὶ ἀμυδροὺς, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιούς. ἐκθερμήναντα δὲ καὶ ῥώσαντα μεγάλους μὲν καὶ σφοδροὺς, τάχει δὲ καὶ πυκνότητι συμμέτρους. σιτία πολλὰ μὲν ὥστε βαρῦναι τὴν δύναμιν, ἀνωμάλους τε καὶ ἀτάκτους οὐ σφυγμοὺς ἐργάζεται. ἀρχιγόνης δὲ φησιν ὠκυτέρους πλέον καὶ πυκνοτέρους. τὰ δὲ σύμμετρα μεγάλους, καὶ σφοδροὺς, καὶ ταχεῖς, καὶ πυκνούς. τὰ δὲ ἐλάττονα ὥστε μὴ τρέφειν αὐτάρκως, οὐχ ὁμοίως τοῖς συμμέτροις, ἀλλ' ἐλάττονα τὴν τροπὴν ἐργάζεται, καὶ μέχρι χρόνου βραχέος. οἶνος τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως σιτίοις πρέπει οὐ σφυγμούς. διαφέρει δὲ τὸ παραχρῆμα τὴν τροπὴν ἐργάζεσθαι, καὶ ὅλως πρωτοβόαν πάυεσθαι τὴν ἀπὸ οἴνου, ἢ ἀπὸ τῶν σιτίων, καὶ τῷ τὸ τάχος πλέον αὔξειν, καὶ τὸ μέγεθος, ἤπερ τὴν σφοδρότητα, καὶ τὴν πυκνότητα. χεδροῦν γὰρ ὅσῳ σφοδροτέραν τε καὶ διαρκεστέραν τὴν ἰσχὺν τοῦ σώματος ἡ σύμμετρος τροφὴ παρέχει, τοσούτῳ, τὸ μέγεθος ὁ οἶνος αἴρει. ὕδωρ ἅπάντων τῶν προσφερομένων βραχυτάτην τροπὴν ἐργάζεται, πλὴν ἀναλόγου σιτίοις καὶ ὅσον πρέπει. τὰ δὲ ἄλλα πάντα, καθ' ὅσ' ἂν ἢ πρέφειν, ἢ θερμαίνειν, ἢ ψύχειν διαλύεται, κατὰ τοσοῦτον καὶ τὴν τῶν ἀρτηριῶν κίνησιν μεταβάλλει. οὕτω μὲν τοῖς οὐ φύσει καλουμένοις αἰτίοις οἱ σφυγμοὶ πρέπονται. τὰς δὲ ὧδε τοῖς παρὰ φύσιν αἰτίοις τροπὰς ἐφεξῆς λέγωμεν, ὑπομνήσαντες πρότερον ὅσα τῇ τοῦ λόγου κοινωνίᾳ συνεγράφη τῶν παρὰ φύσιν. κατασκευὴ οὖν ἀέρος, καὶ πλῆθος σιτίων, ὥστε βαρῦναι τὴν δύναμιν, καὶ γυμνασίων καὶ λουτρῶν, καὶ ὕπνων ἀμετρίαι παρὰ φύσιν, αἱ μὲν κατὰ ποσὸν ὑπερβολαὶ τῶν κατὰ φύσιν καὶ τῶν οὐ φύσει λεγομένων αἰτίων, εἰς τὸ παρὰ φύσιν μεθίσαντα. τῶν οὐ μόνον τοῦ ποσῷ παρὰ φύσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ χρόνῳ, τὸ μὲν πλῆθος ἄπειρον, καὶ δι' ὅλου ἀπορίλη-

πῶς. ἡ δὲ τέχνη καὶ τούτοις σωίσαται καθ' ὅσον φυσικὸν ἔχεται γλώσσης τε καὶ ἕδεσιν ὠφελιμίοις μεθόδοις καὶ ἀπόφορον ἑκάσου γὰρ τῶν πρὸς φύσιν αὐτίων, οὐκ ἄντις ἀφ' ὁτουοῦν φαίη, τὸ μὲν οἷον λύειν τε καὶ σκεδαννύειν τὴν ζωτικὴν δύναμιν, τὸ δὲ οἷον θλίβειν τε καὶ βαρύνειν. λύεται μὲν οὖν ἡ δύναμις τροφῆς ἀπορία, καὶ νοσημάτων κακοηθείᾳ, καὶ ψυχικῶν, παθῶν ἰσχύει, καὶ ἀλγημάτων σφοδρότησιν, ἢ μήκεσι, καὶ κρούσεσιν ἀμέτροις. βαρύνεται δὲ ὑπό τε πλήθους ὕλης, καὶ ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀργάνοις παθῶν, οἷον φλεγμονῶν, καὶ σκίῤῥων, καὶ ὄγκων, καὶ ἀρτήσεων, καὶ φθορῶν πολυειδῶν. ἡ μὲν δὴ λυομένη δύναμις μικρὸν, ἢ ἀμυδρὸν, ἢ πυκνὸν ἄγαν ἐργάζεται τὸν σφυγμόν, ἡ δὲ θλιβομένη τε καὶ οἷον βαρυομένη, εἰς ἀνωμαλίαν τε ἢ ἀταξίαν τρέπει τὸν σφυγμὸν, τήν τε ἄλλην ἅπασαν, καὶ τὴν τῇ σφοδρότητα ἢ μέγεθος. οὗτοι γὰρ ἴδιαι μάλισα θλιβομένης δυνάμεως ἀνωμαλίαι. καὶ ἡ μὲν μεγάλως βαρυομένη ὠθεῖ πλείοσι διαφοραῖς, ἡ δ' ἐπ' ὀλίγαν ἢ ὀλίγας, καὶ πλείονδε ἢ οἱ μεγάλοι σφυγμοὶ τῶν σμικρῶν, καὶ οἱ σφοδροὶ τῶν ἀμυδρῶν ὠθεῖ μικρᾷ τῇ βλάβῃ. τὸ δ' ἐναντίον ἐν τῇ μεγάλῃ. καὶ ἀπόλλωται δέ τινδε ὅλαι κινήσεις, καὶ παρεμπίπτουσιν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν. ἀλλ' αἱ μὲν παρεμπίπτουσαι μικροτέραν τὴν βλάβην, αἱ δὲ ἀπολλύμεναι μείζονα διδοσιν. οὗται μὲν αἱ κοιναὶ τροπαὶ πάσης λύσεώς τε καὶ θλίψεως, τὸ δὲ ἴδιον ἑκάστη παθοσλαμβάνει παρὰ τὴν ποιήσασαν αἰτίαν. ἡ μὲν δὴ τῶν φλεγμονῶν λυομένη δύναμις ἡ βοπὴ τῶν σφυγμῶν κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς ἀμυδρότητα, καὶ μικρότητα καὶ τάχος, καὶ πυκνότητα γίνεται. μεταβάσις δὲ εἰς ἐμυδρότητα, καὶ μικρότητα, καὶ βραδύτητα, καὶ ἀραιότητα. τελευτώσης δὲ εἰς ἐσχάτην μικρότητα, καὶ ἀμυδρότητα, καὶ πυκνότητα, καὶ τάχος ψευδῆ φαντασίαν. οὕτω δὴ ὁ μυρμηκίζων καλούμενος. ὁ δὲ σκωληκίζων σφυγμὸς γίνεται μὲν καὶ αὐτὸς λυομένης δύναμις ἡ δὲ δυνάμεως, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον αὐτεχόντως ἐπὶ διαφέρει τῷ μυρμηκίζοντι, τῷ μηκέτ' ὁμοίως εἰς ἐσχάτην ἀμυδρότητα, καὶ μικρότητα σωιεσάλθαι, καὶ φανερὸν ἔχειν τὴν τῇ μίαν πληγὴν ἀνωμαλίαν, τὴν πρὸς τὸ πρωϊαίτερον, ἢ ὀψιαίτερον τῶν μερῶν ἀρχομένων κινεῖσθαι γιγνομένη. ὅθεν ἧττον βραδύς, ἢ μικρὸς δοκεῖ. ἔστ' ὅτε δ' οὐδ' ὅλως βραδύς. διόπερ καὶ ἧκισα μοχθηρός δοκεῖ. αἱ μὲν οὖν τῶν ὀλεθρίων, καὶ ὀξέων πυρετῶν γιγνόμεναι συγκοπαὶ, τὸν σκωληκίζονα σφυγμὸν οὐκ ἴσχουσι, ταῖς δὲ ἄλλαις λύσεσι δὲ διαφόρως, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν οἱ σκωληκίζοντες ἕπονται, καὶ τούτων μᾶλισα ταῖς χωρὶς πυρετῶν γινομέναις, ἢ μετὰ μικρῶν φανῶν. ταῦτ' ἄρα καρδιακαῖς μὲν συγκοπαῖς οἱ μυρμηκίζοντες, χολέραις δὲ καὶ ἰσχυροῖς ῥύμασι κοιλίας, καὶ ἀμορβαγίαις, καὶ γυναικείῳ ῥοῇ καὶ πᾶσι τοῖς ὀξέως κινουμένοις πάθεσιν, ἐπὶ πλεῖσον μὲν οἱ σκωληκίζοντες. ἐν ἐλάττοσι δὲ οἱ μυρμηκίζοντες ἕπονται. ὅταν δὲ χωρὶς πυρετῶν ταῦτα συμπίπτῃ τό τε μὴ καὶ μᾶλλον εὑρήσεις τὸν σκωληκίζοντα σφυγμὸν ἁφῆς ἅμα, καὶ μέχρι πλείστου παραμένοντα. τοιαῦται μὲν αἱ κοινότητες τῶν πρὸς φύσιν αὐτίων τροπαὶ. καθ' ἑαυτὰς δ' ἑξῆς ἐρέομεν. θυμὸς μὲν οὖν ὑψηλός δοκεῖ ὁ σφυγμὸς, καὶ μέγας, καὶ σφοδρὸς, καὶ ταχὺς, καὶ πυκνός. ἡδονῆς δὲ μέγας καὶ ἀραιὸς, οὐ μὴν σφοδρότητί γε διάφορος. λύπης δὲ σμικρὸς, καὶ βραδὺς, καὶ ἀμυδρὸς, καὶ ἀραιός.

φόβος δὲ τὸν μὲν ὑπερύθρον, καὶ σφοδρὸν ταχὺν, καὶ κλονώδη, καὶ ἄτακτον, καὶ ἀνώμαλον. τὸν δὲ ἤδη κεχρονισμένον. οἷον ὁ ἐπὶ λύπης. ἅπασι δὲ τόνοις εἰς μακρὸν χρονίζουσιν, ἢ σφοδροῖς ἄγαν γνωμένοις, οἷοι διαλυομένης δυνάμεως ἕπονται σφυγμοί. καὶ γὰρ καὶ λύει τὴν δύναμιν ἅπαντα ταῦτα, σωτόμως μὲν ὅσα ἰσχυρὰ, χρονίως δὲ ὅσα φαντία. ἄλγημα δὲ τὸ τρέπον τὸν σφυγμοὺς, τρέπει δὲ ἢ τὸ ἰσχυρὸν, ἢ τὸ ἐν μορίοις κυρίοις ὥσπερ καὶ ἡ φλεγμονὴ. μικρὸν μὲν ὂν ἔτι καὶ ἀρχόμενον μείζονα, καὶ σφοδρότερον καὶ ὠκύτερον, καὶ πυκνότερον τὸν σφυγμὸν ἐργάζεται. αὐξηθὲν δὲ καὶ ἰσχυρὸν πάνυ γνόμενον ὡς ἀδύνατον ἤδη τὸν ζωτικὸν τόνον, μικρότερον καὶ ἀμυδρότερον, καὶ ταχὺ, καὶ πυκνόν. καὶ ὅσῳ ἂν ἐγχρονίζῃ μᾶλλον, ἢ σφοδρότερον γίνεται, τῶν εἰρημένων ἕκασον ὠθεῖ τείνεται. τὸ δὲ ἤδη διαλυόν τὴν δύναμιν εἰς ἀμυδρότητα, καὶ μικρότητα, καὶ τάχος ψευδῆ φαντασίαν, καὶ ὑποβάλλουσαν πυκνότητα τὴν προπὴν ἐργάζεται. φλεγμονῆς σφυγμὸς ὁ μὲν κοινὸς ἁπάσης οἷον ἐμπρίων ὀδυνᾷ, ὡς δύνασθαι τὸ μὴ τι διεσάλθαι ἡ ἀρτηρίας, τὸ δὲ μὴ, σκληρότερος διακονόπι φαινομένης αὐτῆς. ἔχει δέ τι καὶ κλονῶδες ὁ σφυγμὸς οὗτος. καὶ ταχὺς μὲν ὅτι, καὶ πυκνὸς, οὐκ ἀεὶ δὲ μέγας. ὁ δὲ ἴδιος ἑκάστης ὁ μὲν ἡ ἀρχομένης μείζων τῇ φύσιν, καὶ σφοδρότερος, καὶ ὠκύτερος, καὶ πυκνότερος. ὁ δὲ αὐξανομένης ἐπὶ ταῦτα τε προσαυξάνει πάντα, καὶ σαφῶς τε ἤδη σκληρότερός δοκεῖ, καὶ κλονωδέστερος. ἡ δὲ ἀκμαζούσης σαφέστερος μὲν δοκεῖ, καὶ σκληρότερος, καὶ κλονωδέστερος, μικρότερος δὲ ἢ πρόσθεν, οὐ μὴν ἀμυδρότερός γε, πλὴν εἰ μὴ ὑπὸ τῆ διαμιν εἴη τὸ πάθος. ἀλλὰ καὶ πυκνότερος γίνεται καὶ ταχύς. εἰ δ' ἱκανῶς χρονίζει, καὶ ἤδη σκληρύνοιτο σκιῤῥωδέως, τοῖς ἐρημένοις ἰσχνότης σφυγμῶν, καὶ σκληρότης προσγίνεται. ταῦτα μὲν τὰ τῶν ὅλων τῷ ζώῳ σφυγμῶν τρεπούσης φλεγμονῆς, ἢ διὰ τὸ μέγεθος, ἢ διὰ τὸ κύριον τοῦ μέρους ἐν ᾧ σωίεται. ἡ δὲ μὴ συγκινούσης τὸ παῦ, ὅγε ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ σφυγμὸς, οἷος εἴρηται. ὠθεῖται ἢ καὶ αἴνεται τῶν εἰρημένων ἕκασον, ἢ πρὸς τὸ ποσὸν ἡ φλεγμονῆς, ἢ πρὸς τὴν αὐτοῦ τοῦ φλεγμαίνοντος ὀργάνου φύσιν. τὰ μὲν γὰ νδερα διέσορα μέρη σκληροτέρους καὶ μᾶλλον ἐμπρίοντας, καὶ μικροτέρους οὓς σφυγμοὺς ἐργάζεται. τὰ δὲ φλεβωδέστερα, καὶ ἀρτηριωδέστερα οὓς ἐναντίους. αὐτῶν δὲ τούτων μείζων ὁ ἐν τοῖς ἀρτηριώδεσι. καὶ ῥᾳδίως ἀνώμαλος καὶ ἄτακτος γινόμενος. διήλος οὖν ἤδη ὁ τῶν τὸ ἧπαρ φλεγμαινόντων σφυγμὸς, οἷος ἂν εἴη, ὁ τῶν τὸν ἀπλῶνα, καὶ ὁ τῶν ὀφθαλμῶν νεφρὸς, ἢ τὴν κύστιν, ἢ τὴν γαστέρα, ἢ τὸ κῶλον, καὶ πλευριτικῶν. καὶ περιπνευμονικῶν, καὶ πάντων ἁπλῶς εἰπεῖν, ὧν τῆ τοῦ μέρους φλεγμονῆ πυρετὸς ἕπεται. πλὴν ὅσα διὰ μὲν τῶν συμπαθειῶν τῶν τε ἀξ ἀνάγκης ἑπομένων αὐταῖς, καὶ τῶν τῇ τύχῃ σωιζομένων, ὡς ἂν ἕκασον τρέπῃ διάθεσιν, καὶ τὸν σφυγμὸν ὠθεῖ τοσοῦτον ἀλλοιοῦσθαι συμβήσεται, μικρὰ ἐν αὐτῇ τροπῆς γνωμένης, ἡ δὲ τὸν λόγον φλεγμονῆς, καὶ ἦν ἡ τοῦ τόπου φύσις, καὶ ἡ τοῦ παρόντος συμπαθήματος ἐργάζεται. ἀσαθῶσαι μὲν γὰρ τοῖς τὰς φρένας φλεγμαίνουσιν, ἕτοιμον. πνιγῶσαι δὲ τοῖς τὸν πνεύμονα. συγκοπῶσαι δὲ τοῖς τὸ στόμα ἡ γαστρός. ἀτροφῆσαι δὲ τοῖς τὸ ἧπαρ. ἀπεπῆσαι δὲ τοῖς τὴν γαστέρα. ὠθισθῶσαι δὲ τὰ οὖρα, τοῖς οὓς νεφρούς.

փրկեմ. ուրեմն ես՝ որ ինձ ոչ ոք կարող է սպանել, այլ ես ինքնակամ տալիս եմ զանձս. ունիմ զայն տալու իշխանութիւն, եւ ունիմ իշխանութիւն զայն կրկին առնելու. այս պատուիրանս ընդունեցի ես յԱստուծոյ հօրէ իմմէ. ասաց Յիսուս՝ ես եմ հովիւն բարի, եւ գիտեմ զիմ ոչխարս, եւ ինձ գիտեն զիմ ոչխարքն. ինչպէս գիտէ զիս հայրն, եւ ես գիտեմ զհայրն, եւ զանձն իմ եդից վասն ոչխարացն. եւ ունիմ այլ ոչխարս, որ ոչ են յայսմ գաւթէ, եւ զսոսա պարտ է ինձ բերել, եւ ձայնի իմում լսեն, եւ եղիցի մի հօտ, եւ մի հովիւ. վասն այսորիկ զիս սիրէ հայրն, զի ես զանձն իմ եդից, զի կրկին առցից զայն. ոչ ոք առնու զայն ի ձենջանէ, այլ ես ինքնին եդից զայն. իշխանութիւն ունիմ եդանել զայն, եւ իշխանութիւն ունիմ կրկին առնել զայն. զայս պատուէր առի յհօրէ իմմէ. եղեւ ապա պառակտումն ի մէջ հրեայից վասն բանիցս այսոցիկ. եւ ասէին բազումք ի նոցանէ՝ դեւ ունի եւ խելագարեալ է, զի՞ զինչ լսէք զնովաւ. այլք ասէին՝ ոչ են բանք դիւահարի, միթէ կարէ դեւ զաչս կուրաց բանալ. եղեւ ի տօնի սրբոյ զատկին, եւ ձմեռն էր. եւ շրջէր Յիսուս ի տաճարի ի սրահին Սողոմոնի. եւ պատեցին զնա հրեայքն, եւ ասէին ցնա՝ մինչեւ զերկայնութիւն հոգւոյ մերոյ առնուս. եթէ դու ես Քրիստոս, ասա մեզ յայտնի. պատասխանի ետ նոցա Յիսուս՝ ասացի ձեզ, եւ ոչ հաւանիք. գործքն զոր ես գործեմ յանուն հօրն իմոյ, նոքա վկայեն վասն իմ. եւ դուք ոչ հաւանիք, զի ոչ էք յոչխարաց իմոց, որպէս ասացի ձեզ. ոչխարք իմ զձայն իմ լսեն, եւ ես գիտեմ զնոսա, եւ հետեւին ինձ. եւ ես տամ նոցա կեանս յաւիտենական, եւ մի կորիցեն յաւիտեան, եւ ոչ ոք յափշտակէ զնոսա ի ձեռաց իմոց. հայրն իմ որ ետ ինձ զնոսա, մեծ է քան զամենայն, եւ ոչ ոք կարէ յափշտակել ի ձեռաց հօրն իմոյ. ես եւ հայր միաբանք եմք. առին քարինս հրեայքն զի քարկոծեսցեն զնա. պատասխանի ետ նոցա Յիսուս՝ բազում գործս բարիս ցուցի ձեզ յհօրէ իմմէ, վասն որոյ գործոյ ինձ քարկոծանէք զիս. պատասխանի ետուն նմա հրեայքն՝ վասն բարի գործոյ ոչ քարկոծանեմք զքեզ, այլ վասն հայհոյութեան, եւ զի դու մարդ եւ առնես զանձն աստուած. պատասխանի ետ նոցա Յիսուս՝ ոչ է գրեալ յօրէնս ձերում՝ ես ասացի, աստուածք էք. եթէ զնոսա ասաց աստուածս, առ որս եղեւ բան Աստուծոյ, եւ ոչ կարէ կորնչել գիր, զոր սրբեաց հայրն եւ առաքեաց յաշխարհս, դուք ասէք՝ զի հայհոյես, զի ասացի՝ որդի Աստուծոյ եմ ես. եթէ ոչ առնեմ զգործս հօրն իմոյ, մի հաւատայք ինձ. եթէ առնեմ, եւ թէպէտ ինձ մի հաւատայք, գործոցն հաւատացէք, զի գիտասջիք եւ հաւատասջիք, զի հայրն յիս է, եւ ես՝ յհայր. եւ կամէին կալ զնա, եւ ելանէր յձեռաց նոցա. եւ գնաց անդրէն յայն կողմն յորդանանայ, ուր էր յառաջագոյն մկրտէր Յովհաննէս, եւ բնակեցաւ անդ. եւ բազումք եկին առ նա, եւ ասէին՝ Յովհաննէս նշան մի արար, եւ ամենայն որ ասաց Յովհաննէս վասն այսմիկ ճշմարիտ էր. եւ հաւատացին բազումք անդ յնա։

ԺԱ. Եւ էր մի հիւանդ Ղազարոս ի Բեթանիայ, ի գեղէ Մարիամու եւ Մարթայ քրոջ իւրեանց. եւ էր Մարիամ որ օծանէր զՏէր իւղով, եւ սրբէր զոտս նորա մազովք իւրովք, որոյ եղբայր Ղազարոս հիւանդանայր։ առաքեցին քոյրք նորա առ Յիսուս՝ եւ ասեն՝ Տէր, ահա զոր սիրես հիւանդանայ։ եւ լուեալ Յիսուսի ասէ՝ հիւանդութիւն այս ոչ է մահու, այլ վասն փառաց Աստուծոյ, զի փառաւորեսցի որդի Աստուծոյ նովաւ։ սիրէր Յիսուս զՄարթա եւ զքոյր նորա եւ զՂազարոս։ եւ իբրեւ լուաւ եթէ հիւանդ է, յետս կացոյց զերիս աւուրս յորում էր։ ապա յետ այսորիկ ասէ աշակերտացն՝ երթիցուք կրկին յՅուդայաստան։ ասեն աշակերտքն՝ Վարդապետ, արդ ի վերջին ժամանակի խնդրէին հրեայքն քարկոծել զքեզ, եւ կրկին երթիցես անդր։ պատասխանի ետ Յիսուս՝ ոչ են տասն ժամք աւուր, եթէ ոք գնայ ցորում ժամանակի լուսոյ գնայ, զի զլոյս աշխարհիս տեսանէ։ եւ եթէ գնայ ոք ցորում ժամանակի գիշերոյ, սայթաքի, զի լոյս չիք ընդ նմա։ զայս ասաց, եւ յետ այսորիկ ասէ ցնոսա՝ Ղազարոս բարեկամ մեր հանգեաւ, եւ երթիցեմ զարթուցից զնա։ ասեն աշակերտքն՝ Տէր, եթէ հանգեաւ, ապրեսցի։ ասաց Յիսուս վասն մահուանն նորա, եւ նոքա կարծեցին եթէ վասն հանգստեան քնոյ ասաց։ յայնժամ ասաց նոցա Յիսուս յայտնի՝ Ղազարոս մեռաւ։ եւ ուրախ եմ վասն ձեր զի ոչ էի անդ, զի հաւատասջիք։ այլ երթիցուք առ նա։ ասաց Թովմաս որ կոչի Երկուորեակ ընկերացն՝ երթիցուք եւ մեք, զի մեռցուք ընդ նմա։ եկն Յիսուս, եւ գտ զնա արդէն չորեքօրեայ ի գերեզմանի։ էր Բեթանիա մերձ ի Երուսաղէմ իբրեւ ի տասնհինգ ասպարիզս։ եւ բազումք ի հրեայից եկեալ էին առ Մարթա եւ առ Մարիամ, զի մխիթարեսցեն զնոսա վասն եղբարն։ Մարթա իբրեւ լուաւ եթէ գայ Յիսուս, ընդառաջ ել նմա։ Մարիամ ի տան նստէր։ ասէ Մարթա ցՅիսուս՝ Տէր, եթէ էիր դու աստ, եղբայր իմ ոչ մեռանէր։ եւ արդ գիտեմ եթէ զոր ինչ խնդրեսցես յԱստուծոյ, տացէ քեզ Աստուած։ ասէ Յիսուս՝ յարիցէ եղբայր քո։ ասէ Մարթա՝ գիտեմ եթէ յարիցէ յարութեան յաւուրն յետնում։ ասէ Յիսուս՝ ես եմ յարութիւն եւ կեանք, որ հաւատայ յիս, եթէ մեռցի, կեցցէ։ եւ ամենայն որ կեայ եւ հաւատայ յիս, մի մեռանիցի յաւիտեան։ հաւատայ՞ զայս։ ասէ ցնա՝ այո, Տէր, ես հաւատացի եթէ դու ես Քրիստոս որդի Աստուծոյ, որ յաշխարհ գայր։ եւ զայս ասացեալ գնաց կոչեաց զՄարիամ քոյր իւր ասելով ի ծածուկ՝ վարդապետն եկն եւ կոչէ զքեզ։ եւ նա իբրեւ լուաւ, յարոյց արտասուս եւ եկն առ նա։ եւ Յիսուս ոչ էր եկեալ ի գեղն, այլ էր ի տեղւոջն յորում ընդառաջ եկն նմա Մարթա։ եւ հրեայքն որ էին ընդ նովաւ ի տանն եւ մխիթարէին զնա, տեսին զի յարոյց զարտասուս եւ ելանէր արտաքս, եւ գնացին զհետ նորա՝ կարծեցին եթէ երթայ գերեզմանն լալ անդ։ եւ Մարիամ իբրեւ եկն ուր էր Յիսուս, տեսեալ զնա անկաւ առ ոտս նորա եւ ասէ՝ Տէր, եթէ էիր դու աստ, եղբայր իմ ոչ մեռանէր։ եւ Յիսուս իբրեւ ետես զնա լալ, եւ զհրեայսն որ եկեալ էին ընդ նովաւ լալ, յարոյց ի հոգւոջ իւրում եւ խռովեցաւ, եւ ասէ՝ ուր եդիք զնա։ ասեն նմա՝ Տէր, եկ եւ տես։ եւ արտասուեցաւ Յիսուս։ ասեն հրեայքն՝ տե՛ս զի որպէս սիրէր զնա։ եւ ոմանք ի նոցանէ ասեն՝ ոչ կարաց այս որ բացեալ զաչս կուրին, արասցէ զի եւ այս մի մեռցի։ եւ Յիսուս յարոյց զհոգւոջ իւրում եւ եկն առ գերեզմանն։ եւ էր քարայր, եւ քար դրեալ էր ի վերայ։ ասէ Յիսուս՝ առէք զքարն։ ասէ ցնա Մարթա՝ Տէր, արդէն հոտեցուցանէ, զի չորեքօրեայ է։ ասէ ցնա Յիսուս՝ ոչ ասացի քեզ եթէ եթէ հաւատասջիս, տեսցես զփառս Աստուծոյ։ առին զքարն, եւ Յիսուս վերացուցեալ զաչս իւր յերկինս ասէ՝ հայր, գոհանամ զքեզ զի լուար ինձ։ եւ ես գիտէի եթէ միշտ լսես ինձ, այլ վասն ժողովրդեանս որ կայ շուրջանակի ասացի, զի հաւատասցեն եթէ դու զիս առաքեցեր։ եւ զայս ասացեալ աղաղակեաց ձայնիւ մեծաւ՝ Ղազարոս արի արտաքս։ եւ ել մեռեալն կապեալ ոտիւք եւ ձեռամբք գերեզմանականաւք, եւ երեսք նորա կապեալ էին սաւանիւ։ ասէ ցնոսա Յիսուս՝ արձակեցէք զնա, եւ թողէք երթալ։ բազումք ի հրեայից որ եկեալ էին առ Մարիամ եւ տեսին զոր արար Յիսուս, հաւատացին յնա։ իսկ ոմանք ի նոցանէ գնացին առ փարիսեցիսն, եւ ասացին նոցա զոր արար Յիսուս։ ժողովեցին ապա քահանայապետքն եւ փարիսեցիքն ատեան, եւ ասէին՝ զինչ առնեմք, զի մարդս այս բազում նշանս առնէ։ եթէ թողցուք զնա այսպէս, ամենեքին հաւատասցեն յնա, եւ եկեսցեն հռոմայեցիքն, եւ առցեն զտեղի մեր եւ զազգ։ եւ Կայիափաս մի ի նոցանէ, որ էր քահանայապետ տարւոյն յայնմիկ, ասէ ցնոսա՝ դուք ոչ գիտէք զինչ, եւ ոչ խորհիք եթէ օգուտ է մեզ զի մի մարդ մեռցի վասն ժողովրդեանն, եւ ամենայն ազգն մեր ոչ կորնչեսցի։ ասաց զայս ոչ ի միտս իւրում, այլ քահանայապետ էր տարւոյն յայնմիկ, եւ մարգարէացոյց եթէ Յիսուս մեռանելոց էր վասն ազգին, եւ ոչ միայն վասն ազգին, այլ զի եւ զորդիսն Աստուծոյ որ ցրուեալ էին ի միասին ժողովեսցէ։ ի յայնմ աւուրէ խորհեցան զի սպանցեն զնա։ եւ Յիսուս ոչ եւս երեւէր յրէից հրապարակաւ, այլ գնաց անտի յերկիրն մերձ ի տեղի որ կոչի Անապատ, ի քաղաքն որ կոչի Եփրեմ, եւ անդ բնակեցաւ ընդ աշակերտսն։ եւ մերձ էր զատիկ հրեից, եւ ելին բազումք յերկրէն յերուսաղէմ առաջի զատկին, զի սրբեսցեն զանձինս։ եւ խնդրէին զՅիսուս, եւ ասէին ընդ միմեանս կայեալք ի տաճարին՝ զինչ կարծիք ձեզ, եթէ ոչ եկեսցէ յտօնի զատկին։ եւ էին հրամանք արարեալ քահանայապետացն եւ փարիսեցւոցն, եթէ ոք գիտասցէ զտեղի նորա, յայտնեսցէ, զի զնասցեն զնա։

ԺԲ. Եւ Յիսուս նախ քան զզատիկն եկն յԲեթանիա, ուր էր Ղազարոս մեռեալ, զոր յարոյց յմեռելոց։ արարին նմա ընթրիս անդ, եւ Մարթա պաշտէր։ եւ Ղազարոս էր ընդ նովաւ ի սեղանոյն։ եւ Մարիամ առեալ սրուակ մի իւղոյ նարդոսի հարազատ պատուական, եւ օծ զոտս Յիսուսի, եւ սրբէր զոտս նորա մազովք իւրովք, եւ տունն լցաւ հոտոյ իւղոյն։ ասէ Յուդա Սիմոնի Ասկարովտացի, որ էր յաշակերտացն եւ մատնէր զնա՝ ընդէ՞ր ոչ ծախեցաւ իւղս յայս երեք հարիւր դահեկանաց, եւ տացին աղքատաց։ ասաց զայս ոչ վասն հոգացողութեան աղքատաց, այլ զի գող էր եւ քսակ ունէր, եւ զոր ինչ արկանէին՝ զայն տանէր։ ասէ Յիսուս՝ թողէք զնա, զի զաւուր թաղման իմոյ արասցէ զայս։ զի զաղքատսն միշտ ունիք ընդ ձեզ, եւ զիս ոչ միշտ ունիք։ գիտաց զայս բազում ազգ հրեից, եւ եկին ոչ վասն Յիսուսի միայն, այլ զի տեսցեն զՂազարոս զոր յարոյց յմեռելոց։ խորհեցան ապա քահանայապետքն սպանանել զՂազարոս, զի բազումք ի նոցանէ երթային եւ հաւատային յՅիսուս վասն նորա։ եւ յաւուրն միւսում բազում ազգ որ եկեալ էր յտօնի զատկին, լուան եթէ գայ Յիսուս յերուսաղէմ, եւ առին ոստս արմաւենեաց եւ ելին ընդառաջ նմա, եւ աղաղակէին՝ օրհնեալ է որ գայ յանուն Տեառն, թագաւոր Իսրայէլի։ եւ գտ Յիսուս զերիվար մի, եւ նստաւ ի վերայ նորա, որպէս գրեալ է՝ մի երկնչիր դստեր Սիովնի, ահա թագաւոր քո գայ նստեալ ի վերայ էշոյ ծնողի։ զայս ոչ գիտէին աշակերտքն նորա նախ քան զի փառաւորեցաւ Յիսուս, յայնժամ յիշեցին եթէ զայս գրեալ էր վասն նորա, եւ զայս արարին նմա։ եւ բազումք որ էին ընդ նովաւ վկայէին զի զՂազարոս կոչեաց յգերեզմանէ եւ յարոյց յմեռելոց։ վասն այսորիկ եւ ազգն ելին ընդառաջ նմա, զի լուան եթէ արար զնշանս զայս։ եւ փարիսեցիքն ասէին ընդ միմեանս՝ տեսանէ՞ք զի ոչ օգնի ինչ, ահա ամենայն աշխարհ զհետ նորա գնաց։

συμπεπληρωμένων ἅπασι τοῖς ἑαυτῶν γνωρίσμασι νοσημάτων οὓς σφυγμοὺς λέξομεν, ἵνα ⸀τῶν ἐλαττόντων κατά τι μηδέπω τελείων ἱκανῶς, γνωρίζειν δυνηθῶμεν τὸ μέγεθος ὅσον τε ἔστι καὶ ὅσον οἷον τέ ἐστι προσγνέσθαι αὐτοῖς. ἐπειδὴ δὲ πολλάκις μὲν ἀνωμαλίας ἐμνημονεύσαμεν, ὀλιγάκις δὲ ἀταξίας, εἰδέναι χρὴ ὅτι καθόλου, ταῖς ἀνωμαλίαις ὡς τὸ πολὺ τὴν ἀταξίαν ἑπομένην. ἀνίσους δέ ἐστι εὑρεῖν ἀνώμαλον σφυγμὸν τεταγμένον. αἱ μὲν δὴ μικρότεραι βλάβαι σὺν ἀνωμάλοις, καὶ τεταγμένοις, αἱ δὲ μείζονες σὺν ἀνωμάλοις καὶ ἀτάκτοις σφυγμοῖς ἐργάζονται. ὁ δὲ τῶν φρενιτικῶν σφυγμὸς μικρός ἐστι. σπανιώτατα δ᾽ ἂν ὤφθη ποτὲ μέγας, ⸀καὶ τόνῳ μετρίως ἔχειν. ⸀καὶ σκληρός, ⸀καὶ ὑδρώδης ἐστί, ⸀καὶ πυκνός, ⸀ἄγαν ταχύς. ἔχει δέ τι καὶ κωματῶδες. γνώσῃ τε δὲ καὶ ὑποτρέμειν σοι δόξει. ποτὲ δὲ ⸀καὶ ἀρκεῖσθαι σπασμῷδῶς. τὸ γὰρ τῶν φρενητικῶν ἴδιον ἐν τῷ τάχει σύμπτωμα, μάλιστα οὕτω ῥᾳδίως ἐκτήσατο κατ᾽ ἀμφότερα τὰ διάστασιν τὰ πέρατα, ⸀μᾶλλον τὸ ἔξω. ἔστι δὲ καὶ τὸ τῇ κατὰ τὰ μέρη διαθέσει ἀνωμαλίας εἶδος εὑρεῖν ἐν αὐτοῖς σφοδρῶς γιγνόμενον ποτέ. ἀλλὰ καὶ ὅλη σοι δόξει πολλάκις ἡ ἀρτηρία καταλιπεῖν τὸν ἑαυτοῖς τόπον, ἄνω φερομένη κλονωδῶς, ἀναβρασσομένη μᾶλλον, ἢ σφύγματα τωδῶς διασελομένη. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, κάτω χωρεῖ καταπαλλομένη μᾶλλον, ἢ συστελλομένη. τὸ δ᾽ ἄγαν πυκνὸν αὖ τῇ ἐφεδρεύουσαν ἀπειλεῖ συγκοπήν. ἔστι δέ τι καὶ ἄλλο πάθος ὅ εἴτε μέσον ληθάργου, ⸀φρενίτιδος χρὴ ὀνομάζειν ὡς οὐδετέρῳ ταὐτὸν ὄν, εἴτε κοινὸν ἀμφοῖν, ὡς μικτὸν ἔκ τε τῶν φρενίτιδος εἰδῶν, ἔκ τε τῶν ληθάργου, οὓς μὲν ἰδίᾳ σκεψόμεθα. πρὸς δὲ τῷ σφυγμῷ αὐτοῦ νῦν ἐρῶμεν. ⸀ἵνα μὴ ὥσπερ ἀνιγμά τι προβεβλημένον εἴη, τοῖς σωζομένοις αὐτῷ διαλύσω τὰ μὲν πολλὰ μύουσι σὺν ὀφθαλμούς, καὶ ὑπνώδεις εἰσὶ μὴ ῥᾳδίως. ἀλλὰ δι᾽ ὧν πλείστων ἀτρεῖς ὁρῶντος διεξέλεσαν ἀσκαρδαμυκτὶ πρὸς ἀπλησίους τοῖς κατόχοις. μὴ εἰ πως πεισθάνοιτό τις, μὴ εἰ διαλέγεσθαι βιάζοιτο, λυχνοειδῶς ἀκριβοῦσθαι μὴ ἀργοί. τὰ πολλὰ δὲ ⸀πρὸς ἀφόρους φθεγγόμενοι, μὴ οὐκ ὀρθῶς ἀκριβούμενοι, καὶ ληροῦντος εἰκῇ. τοιοῦτον μὲν ὅτι τὸ πάθος, ὃ καὶ νῦν βούλομαι διελθεῖν τοῖς σωζομένοις γνωσιμαῖον ἀκριβῶς οἰκείοις ὀνόμασιν. οἱ σφυγμοὶ δὲ αὐτοῦ ταχεῖς, μὴ πυκνοὶ πρὸς ἀπλησίους τοῖς φρενιτικοῖς, ἀλλ᾽ ἧττον. οὕτω δὲ ⸀ἰσχύος ἧττον ἐκείνων ἔχουσι. πλατεῖς δὲ ⸀βραχεῖς, καὶ τὸ μὴ τῷ ἔξω κίνησιν ἀθρόως ἀκριβοῦσθαι μὴ ἔχοντος, ἀλλ᾽ ἑτέρῳ μὲν τρόπῳ καθάπερ εἴωθε πάσχοντος ὑποφεύγουσιν, ὧν ταχύνοντος μὲν τῷ συστολῇ, ὑποκλέπτοντος δὲ τὴν διαστολήν. οὐ μὴν ὁμοίως γε κατ᾽ αὐτὸ τοῖς φρενιτικοῖς. τὸ γὰρ οἷον ἀκριβούμενον οὐκ ἔχουσιν. οἱ δὲ τῶν κατόχων σφυγμοί, κατόχους γὰρ κατονομάσας ἐκάλεσα αὐτοὺς οἱ παλαιοί, κατοχὴν δὲ μὴ καταλῆψιν οἱ νεώτεροι τὸ πάθος ὀνομάζουσιν. ἐοίκασι μὲν τὰ ἄλλα τοῖς ληθαργικοῖς μεγέθει τε ⸀βραδύτητι καὶ ἀραιότητι, ὥσπερ καὶ ὅλῳ τῷ πάθει τῷ ῥώθει οὐ πόρρω τοῦ ἰδέαν δοῦναι. ἀμυδρὸς μὲν ἀδήλως ὁ τῶν κατόχων σφυγμός, ἀμαλακὸς. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις δὴ ⸀πάνυ διαφέρουσιν, ὥσπερ ⸀ἐν τῷ λύεσθαι μὲν ⸀οἱ δὴ σκεῖσθαι τῷ ὅλῳ ἕξει ζοῖς ληθαργικοῖς, ὀνίφθαι δ᾽, ⸀σωίζεσθαι τοῖς κατόχοις. οὕτω δὲ ⸀ἀνωμαλίᾳ, ⸀ὁμαλότητι διαφέρουσιν ἀλλήλων. ὁμαλὸς γὰρ ὁ τῶν κατόχων σφυγμός. ἀνώμαλος δὲ ὁ τῶν ληθαργικῶν. Ἀρχιγένης δέ φησι τὸν τῆς ἀρτηρίας τόπον ἰδίως ἐπ᾽ αὐτῶν θερμότερον εὑρίσκεσθαι. καθάπερ τοῖς ἀποθνῄσκουσι μετὰ καταφορᾶς. Τῶν ἀποθνῄσκοντων αὐτὸ μὲν τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας σωίζεσθαι δοκεῖ καὶ ἀνταχθὲν ὀνίφωδες, οὐχ ὡς πεπληρωμένον τινὸς ἢ συνοχωρούμενον. οὐ μὴν οὐ δι᾽ ὅλως ἀφεικὸς οἷον τὸ ἀνταγωνιστὴν ⸀μάλιστα ὡς ἐν ἀθυμίαις. ὅσον δὲ ὡς διὰ σκληρότητα διυσεπίκτητον, οἷον τὸ ὑδρωπικὸν χρόνου μήκεσι. καὶ μάλιστα σὺν ἁμαρτήμασι πισὶν, ἢ ἀπολάγνοις κακώσεσιν, ἀλλ᾽ ὡς ἂν εἰ σῶμα ὑδρωδέστερον κοῖλον, οἷον ἔντερον, ἢ τι πρόπλησιον διὰ ἀμφοτέρων τὸ πλάτους τεταμένον. ὅτῳ δὴ ⸀ἡ κίνησις ἀνωμαλοῦ ἄνω ⸀κάτω μεθισαμένης τὰ ἀρτηρίας ὥσπερ χορδῆς. ὅτε γὰρ διαστολῆς ἢ συστολῆς ἔμφασίς ἐστι. ἀλλὰ κλόνῳ μᾶλλον ἔοικεν, οἷον ἐκπήδησις ἄνω, πάλιν δὲ ἔσω πωμένης, ⸀ὅτε διακεκριμένως ὥσπερ πάχεσις. ἀλλ᾽ ἐνίοτε χρόνῳ, πολλάκις τὸ μὲν ἕν μέρος αὖθις ἄνω φέρεσθαι δοκεῖ, καθάπερ ἐκβεβυσμένον. τὸ δὲ ἔσω φέρεσθαι. καθάπερ ὑπό τινος ἐλαυνόμενον. ⸀τὸ μὴ ταχέως κινεῖσθαι, τὸ δὲ βραδέως δοκεῖ δὲ ⸀σφοδρὸς εἶναι, ⸀μέγας ὁ τῶν πωμένων σφυγμός. ὁ δὲ ἔστι μὴ ὅτε ἀμυδρὸς, ὅτε μικρός. ὃ μὴν ἐφ᾽ ὅλον φαντάζεται σφοδρὸς, ἢ μέγας. ἀπατᾷ γὰρ ἡ πλῆξις, διὰ μὴ τάσιν, οὔρεως φαινομένη, διὰ δὲ τὴν κλόνον ἐκπηδήσεως. ὅθεν ⸀ὑψηλότερος ἐστὶ ὅτε φαίνεται, οὐ οἷον ψῆφον ἄνω βαχεῖα ἀρτηρία πρὸς τὴν ἅφην. ⸀ὅτι ἂν τινα λάθοι τῶν ἠσκημένων ὁ σφυγμός ἐστιν. δῆλον γοῦν ἔοικεν ὅτε τὴν ἐφ᾽ ἑκατέρα τάσιν ὅτε τὸ πωμένου καὶ κινήσεως. μιγνυμένη δὲ αὐτῇ τὸ καταφορᾶς, δυσφορώτατον ἡ κίνησις, ⸀μόνῳ τῷ καθ᾽ ἑαυτὸν ἑκάτερον γνωρίζειν ἀπειθῶς ἠσκημένῳ δύνασθαι οὐ τῇ μέξει ὑπογνῶναι. Παραλύσεως σφυγμὸς μικρὸς ⸀ἀμυδρὸς, ⸀βραδύς. οὐ πισὶ μὴ αὐτῶν ἀραιὸς, πισὶ δὲ πυκνὸς μὴ ἀλλ᾽ ὑποδιαλείπων ἀτακτος. ὑδρωπικῶν δὲ ⸀ἀποπληκτικῶν οἱ σφυγμοὶ πρόπλησιοι. ὅσα δὲ πρὸς τῶν ὑδρωπικῶν ῥηθήσεται, ταῦτα ⸀πρὸς τῶν ἀποπληκτικῶν εἰρῆσθαι δοκεῖν χρή, ὡς τεταμένα μᾶλλον. ᾧ μὴ διὰ τῆς μητρὸς γνωκλεῖσθαι, ⸀μὴ δέπω τῆς φύσεως ἱκανῶς ἰσχυροτέρου ἔσται τὸ πάθος, οὐδεμίαν δύσκλειαν δόξει εὑρεῖν προπὴν τῷ μεγέθει, ⸀σφοδρότητι, ⸀τάχει ⸀πυκνότητι, ⸀σκληρότητι. μόνον δ᾽ ὥσπερ τεταμένη καθ᾽ ἑκάτερον ὅτι ἡ ἀρτηρία πρὸς τὰ πωμένοις εἰκότως. εἰ δ᾽ ἰσχυρὸν εἴη τὸ πάθος ὡς βαρῦναι τὴν δύναμιν, ἀνωμαλίαν τε τινὰ λαμβάνειν ⸀τάσιν ἰσχυρὰν ⸀μακροτέραν γίνεται, ⸀ἀμυδροτέραν, τῇ ἀραιοτέραν. μεγαλως δ᾽ ἂν θλίψαι ⸀καταβαλὼν τὴν δύναμιν, ἀμυδρὸς, ⸀πυκνὸς, ⸀ταχεῖς ἐργάζεται. ὁ δὲ τῶν σπαστικῶν σφυγμὸς τάσιν μέν τινα παραπλησίαν ἔχει τοῖς πασμῷ. μέγας δέ ἐστι ⸀κυματώδης, ὡς τῶν πολυπονουμενικῶν. ⸀ὁποτέρου δ᾽ ἂν ἐπ᾽ αὐτῷ μεγαλως ἰδιοκρατῇ, κατ᾽ ἐκεῖνο χρὴ προσδοκᾶν τὴν μετάπτωσιν. εἰ μὴ γὰρ τὸ πολυπονουμενικὸν εἰσ᾽ ἰδιοκρατήσειεν εἰς πολυπονουμενίας. εἰ δὲ τὸ πασμῷδοῦς, εἰς πασμὸν ἡ σπαστικὴ τελήσει. ὅσοι δ᾽ ἂν δι᾽ αὐτῶν ἰσχυρῶς πονίγονται, μικρὸς τούτοις ἡ ἀραιὸς ὁ σφυγμὸς γίνεται. τελευτώντων δ᾽ ἤδη πυκνὸς, ⸀ἀνώμαλος. ὀρθοπνοϊκὸς, ὀξείας σφυγμὸς ἀνώμαλος ⸀ἄτακτος ὑποκλείπων. ⸀ἡ μὴ μέσης τῆς κακίας πυκνὸς, ἡ δ᾽ ἐσχάτως βιαίας, βραδὺς ἡ ἐκλείπων. ἡ δ᾽ ἀναιρέσεως ἤδη πυκνὸς ἡ ἀμυδρός. ὑδρωπικὸς δὲ πνίγεως

ἄρτια-

ἀρτηριῶν παχύτερος καὶ ἀραιός. ἡ δ' ὀλεθρίας πυκνὸς καὶ ἄτακτος, καὶ ὑποκλείπων. σύμαχος μὲν οὖν ἐστι, οὕτως γὰρ καλείσθω καὶ ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ παρόντι τὸ σύμα ἡ κοιλίας διὰ τὴν τῶν πολλῶν συνήθειαν, οὐ καθ' ἣν ἐστὶ πρέπει τὸν σφυγμόν. ἀλλ' ὁ μὲν φλεγμαίνων μόνον, οἷαν ὑπὸ φλεγμονῆς νευρώδους σώματος ἔπεμψε γίνεσθαι, τὴν τροπὴν τοιαύτην ἐργάζεται. ὁ δὲ θλιβόμενος ἢ λακνόμενος ἢ ἐκλύων, ἢ ἐμετικός, ἢ ναυτιώδης, ἢ ἀνόρεκτος, ἢ ὀλιγώδης κατὰ τὸ τοῦ συμπτώματος εἶδος. ἀεὶ μὲν γὰρ λιγυρὸς καὶ οἱ ἔμετοι, καὶ ναυτίαι, καὶ οἱ λιγμοί, καὶ οἱ ἅλισμοί, καὶ ἐκλύσεις, ἰσχυρῶς πυκνοῦσι τὸν σφυγμόν, σὺν τῷ μικρὸν καὶ ἀμυδρὸν ἐργάζεσθαι. καί πισι μετρίως θάτερον. θλῖψις δὲ μόνη χωρὶς τούτων τινὸς ἀραιὸν καὶ βραδύν, καὶ μικρόν, καὶ ἀμυδρόν. ἡ δὲ τοιαύτη θλῖψις ὑπὸ τροφῆς βαρυπέσας γίνεται, μπδεμίας ἐχούσας ἰσχυρὰν δύναμιν. ἀλλὰ τῷ ποσῷ μόνῳ διοχλούσας καί πισι ὑγροῖς συῤῥυεῖσιν εἰς αὐτὸν ἀδύκτοις. εἰ δὲ καὶ ψύχοιτο πως αὐτῶν, τότε δὴ καὶ μᾶλιστα τοιοῦτος ἔσαι. καὶ ὁ τῶν βελιμιόντων δὲ τοιοῦτος ὀξύς. ἀεὶ μὲν οὖν εἰς πυκνότητα τρέπουσαι διάθεσιν, ἅπασαι χρονίζουσαι, ἢ καὶ σφοδρότεραι γινόμεναι, τὸν σκωλικίζοντα σφυγμὸν ἐργάζονται. ἀεὶ δὲ εἰς ἀραιότητα πῶς ὀφ' τὰς ἐρημίας διαφορὰς ὑπερτείνει. τοιοῦτον τι σὺν αὐτοῖς εἶδος ἐν τῇ καθ' ἕκα σφυγμὸν ἀνωμαλίᾳ γνῶσιν, ὡς εἰς πολλὰ δύκειν τετρῆφθαι τὸ σῶμα ἡ ἀρτηρίας, ὡς μηδὲν συνεχὲς δύκειν εἶναι, ἀλλ' οἷον ψάμμα πως ἀσυνεσύσης ἀϊδησιν γίνεσθαι τῇ ἁφῇ κατὰ τὴν διαστολήν.

ὑπέρωρον δὲ ὁ σφυγμὸς τοῦ μὲν ἀσθενοῦς μακρός, καὶ πυκνός, καὶ ὑποσκληρὸς σύν τινι τάσει. τοῦ δὲ τυμπανίτου, μακρότερος, οὐκ ἄῤῥως, θάτερον, πυκνός, ὑποσκληρός, σύν τινι τάσει τοῦ δὲ ἀνὰ σάρκα κυματώδης πλατύτερος καὶ μαλακός. ἐλεφαντιώντων σφυγμὸς μικρός, καὶ ἄῤῥωστος καὶ βραδὺς καὶ πυκνός. ἰκτεριώντων σφυγμὸς ἀνθ' ὑπερβολῆς, μικρότερος, πυκνότερος, σκληρότερος, οὐκ ἀμυδρός, ὑπὲρ τὸ τάχος. τὸ δὲ ἐλλεβόρου εἰληφότων, ὀλίγου δεῖν πᾶν τὸ ἐμέτων, πλὴν ἂν θλιβωνται, πλατὺς, ἀραιός, ἀμυδρότερος, καὶ βραδύτερος. ἐμουμένων δὲ καὶ ἀπαραπεμπομένων ἀνώμαλος, καὶ ἄτακτος. ἥδη δὲ καὶ βελτιόνων γινομένων, τεταγμένος μὲν ἀλλὰ καὶ ἔτι ἀνώμαλος, ἧττον δὲ ἢ πρόσθεν. ἐγκύων δὲ τοῦ κατὰ φύσιν ἐλθόντων, ὁμαλὸς καὶ μείζων τῶν πρόσθεν, καὶ σφοδρότερος. ὅσοι δὲ ἐξ αὐτῶν συγκόπτονται, καὶ πίπτουσι, καὶ λύζουσι, μικρὸς τούτοις, καὶ ἀμυδρὸς, καὶ ἄτακτος ὁ σφυγμὸς, καὶ θάτερον πυκνὸς ἄγαν. τοῖς δὲ πνιγομένοις αὐτῶν, μικρὸς καὶ ἀμυδρὸς, καὶ ἄτακτος, καὶ ἀνώμαλος, τὸ μὲν πυκνὸς, οὐδὲ ταχὺς, ἀλλ' ὑπερβαλλόντως μᾶλλον. ἐμφαίνει δέ τι καὶ κυματώδες, καὶ πλατύ, καί ποτε καὶ τάσιν τινὰ ἡ ἀρτηρίας βραχεῖαν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑ-

ΦΟΡΑΣ ΣΦΥΓΜΩΝ ΛΟΓΟΣ Α'.

ΕΞαίμλιν δὴ ἂν καὶ μαθεῖν καὶ διδάξαι δύνασθαι τὰ πράγματα χωρὶς τῶν ἐπ' αὐτοῖς ὀνομάτων, ἵνα μὴ πρὸς τῷ μακρὰν εἶναι τὴν τέχνην διὰ τὴν οἰκείαν θεωρίαν, ἧς ὑπομένοντος γένοιτ' ἡμῖν ἡ πρὸς τὴν λέξιν ἀσχολία. ἐπεὶ ἡ ἀνάγκη διὰ τὰ ὀνομάτων διδάσκειν ἃ βουλόμεθα, τοῖς μὴ σοφισταῖς ἀφθονία, καὶ θά δὲ σοφισμάτων καὶ διαβιβῆς ἀρχήσε, τοῖς ἢ ἄλλοις ὅσοι πραγμάτων ἀϊδίσημον, ἢ ὀνομάζων ἐμπειρίαν ἐζηλωκασιν ἄκρον μὴ ἧς ἀνάγκης ἦ ὅμως, πρόσγινετο διὰ τὰς τῶν σοφιστῶν ἐπιτρεάς ἡ πρὸς τὴν λέξιν τ ἀσχολία. κάλλιστον μὲν γὰρ ἴσως ὅπως ἔστιν τε εἰ τὰ ὀνόματα σωθείη, ἀϊδίτην θεωρίαν σώζοιτο, ὡς ἀϊδίτ' ἂν πρόγραφὴν δὲ ἡμῖν πρὸς σφυγμῶν οἷς εἰσαγομένοις ἐποιήσαμεν, τῇ ἢ ὀνόμασι μόνον διεινῶν, ἐπ' αὐτῇ δὲ τὴν ὄργανον ἡ τέχνης ἀμαθεσάτων γνοχλόντων ἀεί, καὶ μηδὲ ἀναπνεῦσαι χωρὶς ἐπιτρεπόντων, ἀναγκαῖα χρεῖον ἦν ἡ πρὸς τὴν λέξιν ἀσχολία. οὗ μὴ δὲν ἀναλαβὼς ἁπλῶς ὄζειν εὑρεῖν χρωμένους τοῖς ὀνόμασιν, ἑνὸς μόνου φροντίζοντας, ἀεὶ τοῦ δηλῶσαι τὸ νοούμενον. οἱ δὲ νεώτεροι μόνον οὐ καθ' ἑκάστην συλλαβὴν ζητοῦντά τε καὶ φιλονεικοῦσι, καὶ οὐδὲν ἀνίονται πρὸς τὴν ὀνομάτων ἐρίζοντες, οἷον ὀργάνου, ἐν ᾧ ἐνός μορίου ἡ προκειμένης πραγματείας τὸ σῶν ὠνόμασαν, ὁ μὲν τις φησὶ τὸν ἰσχυρῶς πλήττοντα σφυγμὸν, σφοδρὸν εἶναι. πρελθὼν δ' ἕτερος, οὐ τοῦτον, ἀλλ' ὃς ἂν καὶ μέγας ᾖ καὶ πλήρης, καὶ ταχὺς ἐκεῖνον εἶναι φησι τὸν σφοδρόν. ἄλλος δέ τις τὸν ἰσχυρὸν ἅμα καὶ ταχὺν. καί τις μάλα σεμνῶς ἀϊδιμίζας τούτοις τὸν μέγαν ἅμα καὶ ταχὺν, σφοδρὸν εἶναι φησιν. οὐκ ἀναχόμενος δ' τότε τὸ ἔμπαλιν τις ἄλλος ἐπισεμνώτερον ὄνομα πλάσας, τὸν πλήρη τε ἅμα καὶ ταχὺν, σφοδρὸν εἶναι φησι. καὶ ναὶ μὰ δία γε ἔκτος τις ἄλλος ἐπ' αὐτοῖς τὸν μέγαν ἅμα καὶ πλήρη, βαθὺν εἶναι φησὶ τὸν σφοδρόν. εἰ δ' καὶ ἕβδομος τις καὶ ὄγδοος παρεῖν ἐν τούτοις, ὁ μὲν μηδὲν διαφέρειν λέγων τὸ πλήρες αὐτὸν, ὁ δὲ τῷ σκληρῷ τὸν αὐτὸν εἶναι, πυλίκλιν οἶσι μάχλιν ἔσεσθαι, ἢ διανοοῖτ' κλινάντλιν, οἷαν πολλάκις ὁρᾶμεν ἐν τῇ ἡ ἱερόννης τε μένει, καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀῤῥώστων; ὥστε τινὰς μηδὲ τῷ χαίρειν κατέχειν ἔπ. τοιοῦτον ἀκροάσεσιν ἀσχὸ ῥήματος ἀποχέσθαι. καὶ τὰ μὲν τούτων τῶν νῦν ἡμῖν ὀχλόντων ἦττον διεινὰ, καί πῃ ὄντα διεινότατα. τὰ δὲ τ συγγράφειν ἀδιχειρισάντων, οὐκ ἀναγκαῖα. πρόχειρος μὲν γὰρ ὁ ἡ ἀσχησίας τοῦ ζητήματος ἔλεγχος. οἱ δὲ οὐκ ὁρῶσιν αὐτὸν, ἀλλὰ πάντου ὧδέπως γράφουσιν. ὁ μὲν οὖν σφυγμὸς, σφοδρός ὄζι. καὶ ὁ μὲν οὖν πλήρης ὄζι. καὶ ὁ τοῖος δὲ πυκνός ὄζι, διέον ἀφελεῖν μὲν τὸ ὄζι. πολλὴ ναι ἡ μᾶλισα μὲν εἰ οἷον τε, τὸ καλεῖν. τότε δ' ἀκροῦντας, τὸ καλεῖσθαι, καὶ οὕτως ἦδη διδάσκειν, οἷον ἡ διὰ τοῦ φεύγειν ὁ σφυγμὸς ὁ τοιοῦτος, ὃν ἐκάλεσαν, εἰ τύχοι, σφοδρόν. ἡ γὰρ διὰ τοῦ καλεῖσαι γε χάειν, διὰ τοῦ θεῖσθαι τοὔνομα κυρίως, τῇ πρὸς αὐτὸ σφυγμὸς τέχνῃ αὐτοὶ μετεχειρισάμεθα, ἢ ἑτέρους διδάσκειν ὑπεχειροῦμεν, ἀλλ' ὅπως ἡμῖν γνωρίζοιτό τε τὰ παρόντα, καὶ προγιγνώσκοιτο τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς ἀῤῥώστοῦσι.

πραγματεία

†πραγμάτων ταῦτα δὲ ἐκ τῶν πραγμάτων, οὐκ ἐκ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ὀνομάτων εὑρίσκεται. καθόλου γὰρ πρὸς μὲν τὴν τῶν †ὀνομάτων ὠφέλησιν οὐδὲν ἡμᾶς ὠφελεῖ τὰ ὀνόματα, πρὸς δὲ τὴν διδασκαλίαν μόνον, ἣν καὶ κατὰ τὴν συνθήκην προαίνεσθαι δυνατόν. εἴτε γὰρ μηδόλως τὰς ὀνόματα θεμένῳ τοῖς πράγμασιν, γνωρίζειν τε αὐτὰ ἱκανὸς εἴη, καὶ ὅτι ἁπλῶς τετυχηκὼς ἀκριβῶς ἐπίσατο, τῶν ὀνομαζόντων οὐδὲν ἂν ἧττον φαίνοιτο τοῦτο γ' ᾠηκα. εἴτε διδάσκῃ ὡς χειρήσας ὀνόματα τίθεται τὰ δόξαντα αὐτῷ, καὶ οὕτως οὐδὲν ἂν ἔχοι μεῖον. ἐμοὶ μὲν δὴ εἰ Δίωνα ἢ Θέωνα τὰς καλῆν σφυγμὸν σφυγμὸν ἐθέλοι, μὴ σφάλοιτο δ' ἂν τῷ διδάσκειν τινὸς αἰτίαν γνῶναι αὐτὸν, κατὰ τίνα διαίρεσιν ἔστι γνώρισμα, καὶ ὅτι ὅτε τελευτήσει, οὐδὲν οὐδὲ οὗτος δοκεῖ σφαλήσεσθαι. τῷ μὲν δὴ οὕτω μέλλοντι διδάσκειν ὀπίσω, ἀρκεῖ νομοθετεῖν ὀνόματα, τῷ δ' ὡδὶ αὖ παλαιὸς ἀναπέμποντι, τὸ ἐκείνων ἔθος διδακτέον. οὐδὲν πάλιν δὴ γ' ἐνταῦθα πολυπραγμονοῦντα πότερον κυρίως, ἢ ἀκύρως ὠνόμακεν, ἢ †παλαιτέρῳ κολμῶντα, ἢ καταμεμφόμενον, οἷα δὴ φιλοῦσιν οἱ σοφισταί. πόθεν δὲ γ' ταῦτα ἅπαντα ἡ ἔξω τῆς ἡμετέρας τέχνης. ὁ γὰρ ὀνομάτων αὖτε γε ὀρθότητος ὡδὶ σήμειόν ἐστιν, ἀλλὰ πραγμάτων, οὐδὲ οὗ καλῶς μὴ ὀνομάζοντας εἰς ἰατρὸς πέμπουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ οὗ ὑγείας δεομένους. ὅκου δὲ ὁ λόγος ὅδε πλέον τῶν εἰθισμένων ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς ὀνομάτων ἐπαγγέλλεται διδάξειν, ἀλλ' ἀγαπῶν ἂν εἰ τάττε μετρίως τυγχάνοι. πρῶτος μὲν ἐν ἁπάντων ὧν ἴσμεν Ἱπποκράτης, τό, τε ὄνομα τῆ σφυγμῷ γράφει, καὶ τῇ ὠὐτῷ τέχνῃ ὀκ ἀγνοεῖν ἔοικεν. οὐ μὴν οὔτ' ὠὐ πλέον ἐξειργάσατο οὐδὲ τὸ μέρος ἡ τέχνης. οὔτ' ὠὐ πάσης ἀρτηριῶν κινήσεως τὸ ὄνομα φέρει. πρὸς ἁπλήσιον δέ τι φαίνεται ποιεῖν αὐτῷ ὁ Ἐρασίστρατος, ἀλλ' ἐνταῦτα μὴ τοῖς ἰδίοις πρὸς τῶν ἀνδρῶν λόγοις εἰρήσεται, καθ' ὅ τι τε μάλιστα τὸ ὄνομα τίθηται, καὶ ὅπῃ διαφέρουσι πρὸς ἀλλήλους, ἢ ὁμολογοῦσιν. ὁ δὲ τὸ πρὸς παλμῶν ὠὐγεγραμμένον Αἰγιμίου βιβλίον σωθεὶς, εἴτ' αὐτὸς ὢν ὁ ἡλιαῖος Αἰγίμιος, εἴτ' ἄλλος τις, ἰδίως κέχρηται τῷ ὀνόματι, καὶ πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων οὐκ ἰατρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰδιωτῶν ἔθος ἅπασιν ἀρτηριῶν κίνησιν, παλμὸν ὀνομάζει. ἡ δὲ Πραξαγόρα τε καὶ Ἡροφίλου χρῆσις ἐπὶ καὶ εἰς τὰ δὲ κρατεῖ. σφυγμὸν γὰρ οὕτοι πᾶσαν ἀρτηριῶν κίνησιν τῶν αὐθητῶν καλοῦσιν. οὕτως ἡ καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς ἅπαντες εἰ καὶ τοῖς ὁρισμοῖς, διαφέρονται. διειχθήσεται δὲ ὀρθῶς ἐπόμενοι τῇ κρατούσῃ σωτηρίᾳ, σκοπῶμεν ἤδη, πόσαι μὲν αἱ πᾶσαι τῶν σφυγμῶν διαφοραὶ, τί δ' ἑκάστης αὐτῶν τὸ ὄνομα. καί τοι καὶ κατ' αὐτὴν τὴν εἰρημένην ῥῆσιν φιλονεικοῦσιν οἱ μὴ ὧ δίκαιος ἀξιοῦντες πολεμεῖν, πόσα χρὴ τῶν σφυγμῶν. οἱ δὴ οὐ χρὴ φασὶ χρῆναι καλεῖν, ἀλλ' εἰδέναι. ποιότητας δ' ἄλλοι. καὶ διαφορὰς ἄλλοι. καὶ ὅτι μὲν ἑκάστῳ δόξῃ, τὸ τοὔνομα θεμένου, †ἀπείρανται ἐρίζει μακρὰ ἁπάντα, πρὸς τὴν ὀρθότητος αὐτοῦ. καὶ ὡς πρὸς γνῶσιν, οὕτω καὶ εἰδέναι διαφορῶν καὶ ποιοτήτων, οὐκ ἀναγκαίαν ὡπάντων ζητῆσαι, ὡς λαθομένοις τῆς χρείας τοῦ τοιούτου πολυπράγματος. ἥκουν μὴ γὰρ ἐπ' αὐτὸ πάντες ὡς οἷμαι τοὺς σφυγμοὺς ἐρευνῆσαι βουλόμενοι, τί δήποτε πέφυκασι. τυχεῖν δὲ οὐ προύθοντο. καὶ χωρὶς τῆς πρὸς γνῶσιν καὶ εἴδησιν ζητήσεως δυνάμενοι, πάντα μᾶλλον ἢ τοῦτο δρῶσιν. ἀλλ' ἡμεῖς καὶ ταῦτα τὴν φλυαρίαν αὐτῶν φυγόντες, καὶ πολεμεῖν ὅπως ἂν ἐθέλουσιν ὡπερίεντες, ἐχώμεθα τοῦ χρησίμου, τοῦτον ἐπιδιώκοντες, ὡς τοῖς βουλομένοις περὶ τῶν κατὰ τοὺς σφυγμοὺς ὁρᾶν, ἢ καὶ περὶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν τῆς ὀρθότητος ἐκμαθεῖν, ἓν τοῖς μετὰ τοῦτο τὸ πρῶτον βιβλίον, ἅπαντα γεγραπται τοῦτο γὰρ αὐτὸ μόνον ἔχει τὸ χρήσιμον, οὐδενὸς τῶν Ἐφεσικῶν ζητημάτων ἐφαπτόμενον. ὡς τ' εἰ καὶ τελέως τις ἐθέλοι παραλιπεῖν ἐκεῖνα, δύναιτ' ἄν. εἰς γὰρ τὰς ἄλλας πραγματείας, τήν τε περὶ διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν, καὶ τὴν περὶ τῶν αἰτίων, καὶ ἔτι τὴν περὶ τῆς περὶ αὐτῶν προγνώσεως, ὄκου μόνου ἀναγκαῖον ὅτι τὸ βιβλίον. ἐκεῖνα δὲ πρός τε τὰ τῶν Ἐφεσίων γνωρίσεις γεγραπται, καὶ πρὸς τὸ παρακολουθεῖν τοῖς τῶν ἄλλων συγγράμμασιν, εἰδότας καθ' ὅτου σημαινομένου φέρουσιν ἕκαστον τῶν ὀνομάτων. λεγομένων οὖν ἤδη πρὸς μὴ τὰ πρῶτα γνῶναι τῶν σφυγμῶν. ἐφεξῆς δὲ τὰς διαφορὰς αὐτῶν, ἀρχὴν ποιησάμενοι. Τῆς ἀρτηρίας σώματος οὔσης κοίλου καὶ μακρᾶς καὶ πολυφεροῦς. κινουμένης τε διὰ παντὸς διπλῆν κίνησιν ἔχ γναντίων συνθέτου μορίων, ἣ γὰρ εἰς ἑαυτὴν συνιζάνει παντα χόθεν, ἢ διαστέλλεται παντα χόσε, καὶ ταύτης ἡ διπλῆς κινήσεως ὀνομαζομένης σφυγμὸς, διιστὰς ἀναγκαῖον αὐτῇ συμπίπτειν ἠρεμίας ἐφ' ἑκατέρᾳ. ἑτέραν μὴ, ὧν τῷ διασταλλῶαι πρὸ τοῦ συστέλλεσθαι, δευτέραν ἢ ὡδὶ τῷ συσταλλῶαι πρὸ τοῦ διαστέλλεσθαι, καὶ ταῦτας τὰς δύο ἡσυχίας, ἥτε τῶν γεγυμνασμένων ἁφὴ γνωρίζει, καὶ ὁ λόγος οὐδὲν ἧττον ἀποδείκνυσι. πρὶν γὰρ καταπαῦσαι τὴν πρότερον κίνησιν, οὐκ ἂν ὑπαρξειε ἡ γναντίας ἡ ἀρτηρία. ἀλλὰ μὴν τὸ καταπαῦσαι, στῶαι τε καὶ ἡσυχάσαι δύναι. ὥστε ἡσυχία μεταξύ ἐστι τῶν κινήσεων. ἀνάγκη οὖν τοῦτο τὸν μέν τινα χρόνον, αὐτῶν εἶναι τῆς κινήσεως ἴδιον ἑκατέρας τὸν δέ τινα τῶν ἡσυχιῶν, καὶ τοὐντεῦθεν πάλιν ἑκατέρας ἴδιον. ἐπεὶ δὲ καὶ τρεῖς διαστάσεις ἡ ἀρτηρία κέκτηται, καθάπερ καὶ ἄλλο τι σῶμα, μῆκος, καὶ πλάτος, καὶ βάθος, ἀνάγκη καὶ καθ' ἑκάστην τῶν διαστάσεων γίγνεσθαί τινα ποσότητα ἡ διαστολῆς, καὶ ἡ συστολῆς, καὶ μὴ δὴ καὶ τοῦτο πως αὐτῇ ἔχειν ἀναγκαῖον, ὥστε ἢ μόγις καὶ ἀῤῥώστως, ἢ ἐρρώμως τε καὶ θυρώστως φέρεσθαι. εἶναι ἢ καὶ αὐτὸν τὸν χιτῶνα ἡ ἀρτηρίας, ἢ μαλακὸν ἢ σκληρόν. ἀλλὰ καὶ τῇ εὐρύτητα τῇ φύσει, ἢ διάκρουόν πως, ἢ πλήρη. καὶ κατὰ ταῦτα πάντα ποτὲ μὲν ὁμαλότητα, ποτὲ ἢ ἀνωμαλίαν σωίσασθαι, καί τινα λόγον τοῦ χρόνου ἡ διαστολῆς πρὸς τὸν ἡ συστολῆς, καὶ παρὰ τούτους, μυδεμίαν ἄλλην δυνάσθαι συστῶαι καθ' ἣν σφυγμὸν διαφοράν. εἴτε γὰρ ἐξετάσαι χρὴ τὸν χρόνον τῶν κινήσεων, ἢ τῶν ἡσυχιῶν, εἴτε τῶν διαστάσεων, καθ' ὧν κινοῦνται, τὸ ποσὸν, εἴτε ἡ τῆς ἐνεργείας τὸ ποιὸν, ἢ τοῦ χιτῶνος τῶν ἀρτηριῶν, ἢ ἡ κοιλότητος, ἢ τοῦ πῶς ἔχειν πρὸς ἄλληλα τὰ δυνάμενα παραβάλλεσθαι, δύναται ἢ δηλονότι τὰ ὁμογενῆ, πάντ' εἴρηται ταῦτα, καὶ οὐδὲν ἔτι λείπει τῷ λόγῳ κατ' οὐδένα τρόπον, ἀλλ' εἰσὶν αἱ πᾶσαι καθ' ἣν σφυγμὸν σωισάμεναι διαφοραὶ γνῶν αἱ νῦν εἰρημέναι. δύο δὲ ἄλλαι προσέρχονται συνημμένοις καλούμεναι, καθ' ἃς ὡδὶ πλείονας σφυγμῶν ἀλλήλοις παραβαλλομένων, ὁμαλότητά τε καὶ ἀνωμαλίαν, καὶ τάξιν ἢ ἀταξίαν σκοπούμεν.

Ἑκάστη

Ἐπάσης δὲ τούτων τῶν γωνῶν, αἱ κατ' εἶδος διαφοραὶ πλείους εἰσίν, ἃς ἤδη διέξιμεν, ἀπὸ τοῦ κατὰ αὐτὰ τὴν κίνησιν, ἀρξάμενοι γένους. ἀναγκαῖον γὰρ τοῦτο, ἢ σύμμετρόν τε εἶναι τῇ φυσικῇ ὑποκειμένῃ, ἢ ἀκυτόκων πως ἢ βραδυτόκων γεγονέναι, ὡς ἔστιν κατὰ τοῦτο τὸ γένος, τρεῖς τὰς πάσας διαφορὰς σφυγμῶν, ταχεῖ μὲν τὸν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κινουμένης τῆς ἀρτηρίας γινόμενον, βραδεῖ δὲ τὸν ἐν πολλῷ, σύμμετρον δὲ τὸν ἐν συμμέτρῳ. αἱ δὲ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς διαφοραὶ σφυγμῶν, αἱ μίαν νοσοῦσαι διάστασιν, γίνεται τὸν ἀριθμὸν εἰσὶν καθ' ἑκάστην τῶν τριῶν διαστάσεων, τρεῖς, κατὰ μὲν τὸ μῆκος τῆς ἀρτηρίας, ὅσις σύμμετρος ἐν αὐτῷ, καὶ ὅσις ἂν ὑπερβάλλει τοῦτ', ἢ ἐλλείπει. καλεῖται δὲ, ὁ μὲν ὑπερβάλλων, μακρός, ὁ δὲ ἐλλείπων, βραχύς. κατὰ δὲ τὸ πλάτος, ὅ, τε σύμμετρος ἐν αὐτῷ, καὶ οἱ ἄμετροι δύο, πλατὺς μὲν ὁ ὑπὲρ τὸ σύμμετρον, ὁ δ' ἐναντίος αὐτῷ, στενός. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τὴν κατὰ βάθος διάστασιν τῆς ἀρτηρίας, ὁ μὲν ἔσται σύμμετρος, ὁ δὲ ὑψηλός, ὁ δὲ ταπεινός. αὗται μὲν γίνεται διαφοραὶ σφυγμῶν τῶν κατὰ μίαν διάστασιν νενοσηκυῖαν, αἱ δὲ κατὰ τρεῖς ἅμα διαστάσεις διαφοραὶ σφυγμῶν, ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν εἰσίν. γνῶσιν δ' αὐτὰς σαφῶς ἔξεστι διαγράμματος, εἷς μὲν γὰρ ἔσται μακρὸς ἅμα καὶ πλατὺς καὶ ὑψηλός, καὶ γεγράφθω πρῶτος ἁπάντων. ἕτερος δὲ μακρὸς ἅμα καὶ πλατὺς καὶ κατὰ βάθος σύμμετρος, καὶ γεγράφθω δεύτερος. ἄλλος δὲ μακρὸς καὶ πλατὺς καὶ ταπεινὸς καὶ γεγράφθω τρίτος. ἔξεστι δὲ τούτοις, οἱ λοιποὶ πάντες ὁμοίᾳ μεθόδῳ γνωρισθήσονται τῶν δύο μὲν τῶν πρώτων διαστάσεων τῶν αὐτῶν μείζοσιν, τρεῖς δὲ τῆς ἑκάστης ὑπαλλαττομένης, οἷον οὗτος, ὁ μὲν τέταρτος μακρὸς καὶ σύμμετρος τῷ πλάτει καὶ ὑψηλός. ὁ δὲ πέμπτος, μακρὸς καὶ σύμμετρος τῷ πλάτει, καὶ σύμμετρος τῷ βάθει. ὁ δὲ ἕκτος, μακρὸς καὶ σύμμετρος τῷ πλάτει καὶ ταπεινός, εἶτ' ἄλλοι πάλιν τρεῖς ἐφεξῆς, τῆς μὲν πρώτης διαστάσεως, τὸ μακρὸν φυλαττούσης, τῆς δὲ δευτέρας τὸ σχῆμα, τῆς δὲ τρίτης, ὑπαλλαττομένης τριχῶς. οὗτοι μὲν γίνεται τῆς μιᾶς διαστάσεως τῆς τοῦ μήκους μακρᾶς μενούσης, τῶν δὲ ἄλλων, δυοῖν ποιοῦν ὑπαλλαττομένων. ἕτεροι δὲ ἑπτὰς γίνεται, τῆς μὲν τοῦ μήκους διαστάσεως συμμέτρου μενούσης. τῶν λοιπῶν δ' ὑπαλλαττομένων. καὶ αὖθις γίνεται, τῆς μὲν τοῦ μήκους διαστάσεως βραχείας μὲν οὔσης, τῶν δ' ἄλλων ὑπαλλαττομένων.

α	μακρὸς	πλατὺς	ὑψηλὸς	μέγας
β	μακρὸς	πλατὺς	σύμμετρος	
γ	μακρὸς	πλατὺς	ταπεινός	
δ	μακρὸς	σύμμετρος	ὑψηλὸς	
ε	μακρὸς	σύμμετρος	σύμμετρος	ἰσχνός
ς	μακρὸς	σύμμετρος	ταπεινός	ἰσχνός
ζ	μακρὸς	στενὸς	ὑψηλὸς	
η	μακρὸς	στενὸς	σύμμετρος	ἰσχνός
θ	μακρὸς	στενὸς	ταπεινός	ἰσχνός
ι	σύμμετρος	πλατὺς	ὑψηλὸς	ἀδρός
ια	σύμμετρος	πλατὺς	σύμμετρος	
ιβ	σύμμετρος	πλατὺς	ταπεινός	
ιγ	σύμμετρος	σύμμετρος	ὑψηλὸς	
ιδ	σύμμετρος	σύμμετρος	σύμμετρος	μέσος
ιε	σύμμετρος	σύμμετρος	ταπεινός	
ις	σύμμετρος	στενὸς	ὑψηλὸς	
ιζ	σύμμετρος	στενὸς	σύμμετρος	
ιη	σύμμετρος	στενὸς	ταπεινός	ἰσχνός
ιθ	βραχὺς	πλατὺς	ὑψηλὸς	ἀδρός
κ	βραχὺς	πλατὺς	σύμμετρος	ἀδρός
κα	βραχὺς	πλατὺς	ταπεινός	
κβ	βραχὺς	σύμμετρος	ὑψηλὸς	ἀδρός
κγ	βραχὺς	σύμμετρος	σύμμετρος	ἀδρός
κδ	βραχὺς	σύμμετρος	ταπεινός	
κε	βραχὺς	στενὸς	ὑψηλὸς	
κς	βραχὺς	στενὸς	σύμμετρος	
κζ	βραχὺς	στενὸς	ταπεινός	μικρός

οντων δὴ τούτων ἑπτὰ ⸫ εἴκοσι σφυγμῶν, τῶν κζ τὸ ποσὸν, ἐν ταῖς βρισὶν ἅμα διαστάσεσι σωιζομένων, δύο μὲν ἔχουσιν ἀφ' αὑτῶν ὀνόματα, πᾶσι ἁπάντων ὁμολογούμενα, ὅ, τε πρῶτον ἐν αὐτοῖς γεγραμμένος, καὶ ὁ ἕκατον. ὁ μὲν γὰρ μέγας, ὁ δὲ μικρὸς καλεῖται, τὸ δ' ἄλλο πᾶν πλῆθος οὐκ ἔχει. οὐδὲ γὰρ οἱ ἰσχνοί τε καὶ οἱ ἀδροὶ λεγόμενοι σφυγμοί, ἅπαξ τινὰ τῶν ἐκ τοῦ διαγράμματον δηλοῦσι, ἀλλὰ κζ πολλῶν ἅμα γνωικῶς κατηγοροῦνται. ἐφ' ὧν γὰρ ἂν ἡ κζ τὸ μῆκον διάστασις πλεονεκτεῖ πως τῶν λοιπῶν δυοῖν, τούτους πάντας ἰσχνοὺς καλοῦσιν. ἐφ' ὧν δ' ἂν αὖ λοιπαὶ δύο τούτοις, ἅπαντας αὖ πάλιν ἐκείνους ἀδρούς. ὥστε ⸫ τὸν πεμπτὸν ἐν τῷ διαγράμματι, ⸫ τὸν ἕκτον, ἐπὶ ᾧ πᾶσι αὐτοῖς τὸν ὄγδοόν τε ⸫ ἔννατον, καὶ ιᾱ ἰσχνοὺς καλεῖσθαι. ἐμπαλιν δὲ τούτοις, ἀδροὺς, τόν τε δέκατον ἐν τῷ διαγράμματι ⸫ τὸν ἑνδέκατον, ἢ τὸν εἰκοστόν, ἢ πᾶσιν τὸν δεύτερον ⸫ εἰκοστόν, καὶ τὸν τρίτον καὶ εἰκοστόν. ὥστε γνωικώτερα ταῦτ' ὀνόματα καὶ πλείονων κοινά. καλοῦσι δὲ πάντα αὖ αὐτοὺς τούτους σφυγμοὺς καὶ ἑτέρως, λεπτὸν μὲν ἰσχνόν, παχὺ δὲ τὸν ἀδρόν. ἀλλ' οὐδὲ τὸ συμμέτρως κζ τὰς τρεῖς διαστάσεις, ὅσπερ μόνος ὀρθῶς ἐστὶν ὁ κατὰ φύσιν ἐν τοῖς ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἴδιον ἔχομεν ὄνομα. λόγῳ δὲ καὶ ῥώμῃ δηλοῦμεν, ἤτοι σύμμετρον ἂν λέγοντες ἐν ταῖς τρισὶ διαστάσεσιν, ἢ μέσον μεγάλης τε καὶ μικρᾶς, ἢ κατὰ φύσιν ἐν τῷ ποσῷ κζ διαστολῆς, ἢ σύμμετρον ἐν τῷ ποσῷ κζ διαστολῆς, ἢ ὅπως ἂν μάλιστα ἄλλως, σαφὲς ἐλπίσωμεν ἔσεσθαι τὸ λεγόμενον. διό μοι καὶ θαυμάζειν ἐπέρχεται τῶν ἐν ὀνόμασι μόνον δύνασθαι, καὶ τὴν καλέσαι τὸν τοιοῦτον σφυγμὸν ἀεὶ ζητοῦντων, εἰ μὴ καὶ δύο ῥώμῃ κζ εἶδος ἀπέδοσαν, πολλοὺς ὁρῶντες σφυγμοὺς, ὄνομα μὲν ἴδιον οὐκ ἔχοντας, οὐδὲν δ' ἐκ τούτου τοῦ διαστηματικοῦ βλάπτοντας, ὅταν γε λόγῳ δηλοῦσθαι δύνωνται. τὸ γοῦν σφυγμὸν ὀνομάζειν τινὰς βραχὺν, καὶ σφόν, καὶ ταπεινὸν, ὅμοιον ὂν τῷ λέγειν, ζῶον πεζὸν εἶναι. ὡς γὰρ ἐνταῦθα ὁ λόγος μὲν τὸ ζῶον πεζὸν εἶναι, τὸ δὲ, ὄνομα τοῦ πράγματος, οὗ ὁ λόγος, ἄνθρωπος, οὕτω καὶ τοῖς σφυγμοῖς, ὄνομα μὲν ὁ μέγας. λόγος δ' αὐτοῦ μακρὸς ⸫ πλατὺς καὶ ὑψηλός. καὶ αὖθις ἕτερος σφυγμὸς, λόγος μὲν βραχὺς πλατὺς ταπεινός, ὄνομα δὲ οὐδέν ὂν, ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων κζ αὖθις ἐρῶμεν. Νυνὶ δὲ μεταβάντες ἐπὶ τὸ τρίτον γένος τῶν σφυγμῶν τὸ κζ τὸν τόνον, εἴπωμεν ⸫ τὰς τούτου διαφορὰς. εἰσὶ δὲ τρεῖς, ὁ μέν τις ὄγκος τοῦ τόνου. καλεῖται δὲ σφοδρὸς. ὁ δέ τις ἀῤῥωστος, ὃν ἀμυδρὸν ὀνομάζουσι. τὸ μέσον δ' αὐτῶν, ὃν ὄντα ἴδιον ὄνομα, ἀλλὰ καὶ ὄγκον τῷ λόγῳ δηλοῦμεν. Τὸ δὲ τέταρτον τῶν γνωμόνων τὸ κζ τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας σωιζόμενον, εἰς τρεῖς τέμνεται καὶ αὐτὸ διαφορὰς, καὶ καλεῖται, πᾶσι μὲν τοῖς πλείοσι τῶν ἰατρῶν, ⸫ μάλιστα τοῖς νεωτέροις, τῷ τοῦ πλήρους ὀνόματι καὶ τῷ τοῦ κενοῦ. τὸ γὰρ μέσον ἀμφοῖν ἀνώνυμον καὐτοῦθα. παρ' ἡμῖν δ' οὐχ οὕτως. ἀλλ' ὁ μὲν ἕτερος αὐτῶν, σκληρός, ὁ δὲ ἕτερος μαλακὸς ὀνομάζεται, καὶ διαλύσιν ἀμφότεροι τῆς ἀρτηρίας τῇ σύστασιν. εἰ δ' ὀρθώτερον οὕτως, ἢ ἐκεῖνος ὀνομάζειν, ὅτῳ καὶ μέλει, διὰ τῶν ἀρχῶν μαθήσεται. νυνὶ δὲ τὸ προκείμενον πραντέον. Αλλο γένος ἐστὶ σφυγμῶν, ἐμφαίνομεν ὃ φασὶ τὸ τῆς ἀρτηρίας ἐγχύμα, μακρᾶς δεόμενον ὡς ἐμοὶ δοκεῖ εἰς διάγνωσιν ἀκριβῆ λόγου. τὸ δ' οὖν εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον, καὶ τοῖς εἰσαγομένοις ἱκανόν, ἐρήσεται καὶ ταῦθα, τρεῖς νοεῖσθαι τούτου τοῦ γένους διαφορὰς, ὄνομα μάζεσθαι δὲ τὸν μὲν τινα πλήρη, τὸν δὲ κενόν. ὁ γὰρ μέσος ἀμφοῖν, οὐδὲν ἴδιον ὄνομα κέκτηται. πλήρης μὲν οὖν ὅδε σφυγμὸς, ὃν ὁ Αρχιγένης ὁρίζεται, ὁ νᾶσον ὕδατος εἰκνὺς τὴν ἀρτηρίαν, καὶ τὴν ὑπόπτωσιν αὐτῆς διασείων μικρὸν ἐγχύλως. κενὸς δὲ ὁ πομφολυγώδη τὴν ἔγερσιν τῆς ἀρτηρίας ποιούμενος, ὥστε κατὰ τὸν ὑδραυλικὸν τῶν δακτύλων κενεμβάτησιν ὑποπίπτειν. ταῦτα μὲν οὖν τὰ τρία γένη τῶν σφυγμῶν, κζ μίαν κίνησιν τῆς ἀρτηρίας σωίζεται, ⸫ ἡ καθ' ἕκαστον ὁμαλότης αὐτῶν τε καὶ ἀνωμαλία, ἧς τὰς διαφορὰς ἐρῶμεν, ὅταν καὶ περὶ τῆς ἑτέρας ἀνωμαλίας τῆς ἐν πλείοσι σωιζομένης σφυγμοῖς λέγωμεν. Αἱ δ' ἄλλαι διαφοραὶ τῶν σφυγμῶν, τοῖς μὲν μηδ' ὅλως ἀιδάνεσθαι λέγουσι τῆς συνολῆς, ἐν τε τῷ χρόνῳ σωίζονται τῶν διαλειμμάτων, οὕτω γὰρ ὀνομάζουσι τὸν μεταξὺ χρόνον τῶν ἀιδήτων κινήσεων, καὶ ποσάκι τῷ λόγῳ, τοῦ τε τῆς κινήσεως αὖ τῆς χρόνου, καὶ τοῦ τῆς ἡσυχίας. καλοῦσι γὰρ καὶ οὕτως τὸ διάλειμμα. τοῖς δὲ καὶ τῆς συνολῆς ἀιδάνεσθαι λέγουσι, καὶ δηλονότι τῶν μεταξὺ δυοῖν ἠρεμήσεων, ἃς ἡσυχίας τε καὶ ἠρεμίας καὶ ἀκινησίας καλοῦσι, ἑτέρας τε σωίζονται, καὶ πολλῷ πλείους γίνεται. δίκαιον οὖν ὑπὲρ ἑκατέρων ἰδίᾳ σαφέστερον εἰπεῖν. καὶ πρότερόν γε τῶν μόνης τῆς διαστολῆς ἀιδάνεσθαι φασκόντων, ἵν' ἐν τοῖς ἑτοιμότερον γνωσθῶσι γυμνασάμενοι ῥᾷον ἐπώμεθα τοῖς χαλεπωτέροις. πληθομένης δὴ τῆς ἀφῆς κατὰ τὴν προσβολὴν τῆς ἀρτηρίας, τῶν τε ἄλλων ὧν εἴπομεν ἐμποδὼν ἀιδανόμεθα, καὶ χρόνου τοῦ παρεκτεινομένου τῇ κινήσει. διαστάσεως δὲ οὐ κινήσεως ὑπαρξαμένης, ἄλλου δὲ ἡμῖν χρόνου ἐφωράθη μεταξὺ τοῦτε τῆς πρώτης κινήσεως τέλους, καὶ ἀρχῆς τῆς διαστάσεως, ὥστε εἶναι δύο χρόνω διαγνωσιν ἐν τῇ τοῦ σφυγμοῦ συμπληρώσει, πρώτου μὲν τοῦ τῆς κινήσεως, ἣν καὶ πληγὴν καὶ διαστολὴν ὀνομάζουσι, δευτέρου δὲ τοῦ τῆς ἡσυχίας, ἣν καὶ διάλειμμα καὶ συνολὴν καλοῦσιν. γίγνεσθαι δὲ κατὰ μὲν τὸ πρώτου χρόνου ποσὸν, ἢ ταχὺ, ἢ βραδὺ, ἢ τὸν μέσον αὐτῶν σφυγμόν. κατὰ δὲ τοῦ δευτέρου, πυκνὸν ἢ ἀραιὸν, ἢ τὸν μέσον αὐτῶν, ὡς εἶναι ταχὺ μὲν σφυγμὸν, τὸν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τῆς ἀρτηρίας διαστελλομένης γιγνόμενον. πυκνὸν δὲ τὸν διὰ ὀλίγου. ⸫ βραδὺ μὲν τὸν ἐν πολλῷ χρόνῳ τῆς ἀρτηρίας διαστελλομένης γινόμενον. ἀραιὸν δὲ, τὸν διὰ πολλοῦ. ⸫ μέσον μὲν ὠκέος ⸫ βραδέος τὸν ἐν συμμέτρῳ χρόνῳ τῆς ἀρτηρίας διαστελλομένης γιγνόμενον, μέσον δὲ πυκνοῦ καὶ ἀραιοῦ, τὸν διὰ συμμέτρου χρόνου τῆς ἀρτηρίας διαστελλομένης ἀποτελούμενον. εἴτε δὲ διαστελλομένης, εἴτε διϊσταμένης εἴποιμεν, εἴτε ἐξαιρομένης, εἴτε κινουμένης, οὐδὲν διαφέρειν ἡγοῦμαι. δῆλον οὖν ἤδη τίς τε ὁ πυκνὸς σφυγμὸς κατ' αὐτοὺς, ⸫ ὅπη τοῦ ταχέος ἕτερος, ὅστις τε ὁ ἀραιὸς ⸫ ὅπῃ βραδέος διαφέρει. παραβαλλομένου δὲ τοῦ τῆς πληγῆς χρόνου τῷ τῆς ἡσυχίας, ὁ ῥυθμὸς γίνεται, λόγος ὢν τοῦ χρόνου τῆς πληγῆς πρὸς τὸν τῆς ἡσυχίας. εἴπομεν δὲ ὅτι μηδὲν κατὰ τούτους διαφέρει πληγὴν λέγειν, ἢ διαστολὴν, ἢ κίνησιν, καὶ ἡσυχίαν, ἢ διάλειμμα, ἢ συνολήν. ⸫ μὲν δὴ ⸫ ἀντὶ τοῦ λόγου φάναι τοῦ χρόνου τῆς διαστολῆς πρὸς τὸν τῆς συνολῆς,

τὸν

τὸν ῥυθμὸν εἶναι, τάξιν τινὲς ἔφασαν, ἕτεροι δὲ χρόνων εἶναι δύο χρόνοις πρὸς ἀλλήλους, τοῦ μὲν πληγῆς πρὸς τὸν τοῦ διαλείμματος. αὕτη μὲν ἡ τῶν πρότερος διδασκαλία. Μεταβῶμεν δ' ὧδε αὖ ἀναδύεσθαι φάσκοντας τὴν συνολῆς, βραδυτῆτα μὲν καὶ τάχος ὁμοίως ἐκείνοις ἐν τῷ τὴν διασολῆς χρόνῳ τιθεμένους, ἡδὺ δὲ καὶ τῷ τὴν συνολῆς, οὐ μὴν τήν γε ωυκνότητα καὶ τὴν ἀραιότητα καὶ τὸν ῥυθμὸν ἐν ὡσαύτως ἐκείνοις, ἀλλὰ τὴν μὲν ωυκνότητα καὶ τὴν ἀραιότητα τῆς τὰς ἡρεμίας ἑκατόρας. τὸν ῥυθμὸν δὲ τῆς τὸν τὴν διασολῆς χρόνον ἅμα τῷ τὰ μετ' αὐτὴν ἡσυχίας παραβαλλόμενον τῷ τὴν συνολῆς, ἅμα τῷ τὴν μετ' αὐτὴν ἡρεμίας. ἐὰν ὅτε ᾖ καὶ τὸν τὴν διασολῆς μόνης χρόνον ἴσῃ τὴν συνολῆς μόνης παραβάλλοντες, οὕτω τὸν ῥυθμὸν γιγνάδαι λέγουσι. καὶ γὰρ πολὺ τὴν ωυκνότητα ἴσιοι μὲν αὐτῶν ὡς εἴρηται, τινὲς δὲ τοῖς πρόσθεν παραπλήσιοι, ἐν τῷ τὴν διασολῆς χρόνῳ, τὸ τάχος ἐν τὴν βραδυτῆτα γιγνάδαι φήσαντες, ἐν τῷ λοιπῷ ωαντὶ τῷ συγκειμένῳ ἕκτε τῶν δυοῖν ἡσυχίων, τὴν συνολῆς, τὴν ωυκνότητα ἐν τὴν ἀραιότητα φασὶ σωίσαδαι. τινὲς ᾗ τὸν ῥυθμὸν ὁμοίως τοῖς πρόσθεν ἐκ ὤκνησαν ἐν τῷ λόγῳ τοῦ τὴν διασολῆς χρόνου, πῶς τὸν λοιπὸν ἅπαντα σωίσαδαι φάσκειν. οὐ μὴν οὐδ' ἐν τῷ πάσης ἀναδύεσθαι τὴν διασολῆς, ἢ τὴν συνολῆς ὁμολογοῦσιν ἀλλήλοις, ἀλλ' εἰσὶ μὲν οἱ πάσης ἑκατόρας, εἰσὶ δὲ οἱ μήτε τῶν πρώτων τὴν διασολῆς, μήτε τῶν ἑκάτων τὴν συνολῆς, εἶτα ἐν πρὸς τὸ ὀνομάτων ἐρίζουσιν ἀλλήλοις. ἵν' οὖν ἡμεῖς μήτε τι τῶν πραγμάτων αὐτῶν παραλείπωμεν, μήτ' ἐν τοῖς ἀχρήστοις ὦμεν πλέον διατρίβωμεν, εἰπόντες τὰ ἀληθῆ τε ἅμα καὶ χρήσιμον, ὧν τρέψωμεν ὀνόματα θέσθαι τοῖς τοῦτ' ἔργον ωεποιημένοις. τῶν δὲ ὄντως ὀργάνων τὴν τέχνης ἀμελῆσαι, οὔτε τὴν διασολῆς τῶν πρώτων, οὔτε τὴν συνολῆς τῶν ἑκάτων, διωατὸν ἀναδύεσθαι. πόθεν δ' ἑκατόρα τὸ ἀναδητὸν, καὶ διὰ τί, διείκνυμεν ἐν τοῖς πρὸ τὴν τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως. ἔστι δὲ διλαχόθι χρήσιμον ἰατρῷ, τὸ ἐκ τοῦ τὴν ἀναδησιν ἐρχόμενον, ὥστε καὶ χρόνου διασολῆς ἢ συνολῆς τὸν ἀναδητὸν, ἀναγκαῖον γνωρίζειν αὐτῷ. τὴν μὲν οὖν ἡρεμίαν τὴν ἄνω καλουμένην, τὴν ὧδε τῇ διασολῇ πρὸ τὴν συνολῆς, ἀκριβῶς διωατὸν, ἤλικα τίς ὅτι γινῶναι διὰ τὴν ἀφῆς, τὴν κάτω δὲ, ὀκ ἔτι ἀκριβῶς, διὰ τὸ προσλαμβάνειν ἑκατόρωθεν μόρια, ἐκ μὲν τὴν ἀρχὴν, τὸ τὴν συνολῆς πέρας, ἐκ δὲ τὴν τελευτὴν, τὰ πρῶτα τὴν διασολῆς. μεμνῆδαι δὲ χρὴ τῶν χρόνων τούτων, τό, τε ἐκ φύσιν ἑκάστου μεγέθους καὶ τὸν πρὸς ἀλλήλους λόγον. καὶ γνωρίζειν διὰ καδάπερ πόθεν ἐν τῷ νοσεῖν ἀλλοιοῦνται, ᾗ τὴ διλαβῆν ἑκάστη προπὴ πέφυκεν, ὃ πῇ τε τὴν αἰτίας εὑρέσῃ καὶ τῇ μακρᾷ πείρᾳ λαμβάνεται, καὶ ἡμεῖς πόθεν αὐτῶν ἑτόρωθι λέγομεν. ἐν δὲ τῷ πρόσθεν τὰς διαφορὰς ἐπεδήκτους τῶν δύο τούτων γενῶν τῶν νῦν εἰρημένων, τοῦ τε ἐκ τὴν ἡρεμίαν, καὶ τοῦ ἐκ τὸν ῥυθμὸν, ὧδε τὰ σωιχῆ τοῦ λόγου μεταβαίνωμεν. ἐν μὲν δὴ τῷ ἐκ τὴν ἡσυχίαν τὴν ἀρτηρείας γλίφ, τρεῖς διαφορὰς σωίσαντες σφυγμῶν, ἀραιὸς, ωυκνὸς, μέσος, ὧν καὶ οὐ λόγος ὀλίγῳ πρόσθεν ἐμάθομεν. ἐν ᾗ τῷ ἐκ τὸν ῥυθμὸν οὐχ ἁπλῶς οὕτως ἐγχωρεῖ εἰπεῖν τὰς σωισαμένας διαφορὰς, ἀλλὰ πρῶτον, ὅτι πᾶς σφυγμὸς ῥυθμὸν ἔχει, διλωτέον, ἵνα μή τινα τὸν τῶν ἀρύθμων καλουμένων σφυγμῶν ἀζιοπάθησαν ὄνομα, ψευδῶς ὑπολαμβάνῃ ποιήσειν, ωαντὸς ἐστερῆδαι ῥυθμοῦ οὐ τοιόστος σφυγμός. ὡς γὰρ ἀτραχηλος ἄνθρωπος καὶ κιθαρῳδὸς ἄφωνος, οὕτω σφυγμὸς ἄρυθμος καλεῖται, κάκωσιν τοῦ ἐκ φύσιν ῥυθμὸν διλάσης τῆς προσηγορείας, οὐ στέρησιν ωαντελῆ. ἐν ἔστι γὰρ αὖτις τῷ ἀρύθμῳ, ὄχ ὁ ἄρυθμος, πᾶς γὰρ σφυγμὸς ἐν τινι ῥυθμῷ, ἀλλ' ὁ δύρυθμος καλούμενος. ἀμφοτέρων δὴ τούτων, ἀρύθμε λέγω τὸ δύρυθμε, κοινὸν γένος ὄντων, ὁ ἄρυθμος σφυγμός. ὁ μὴ δὴ δύρυθμος, εἰς μέν τὸ ἄτμητος. τοῦ δ' ἀρύθμου, τρεῖς εἰσι διαφοραὶ, πᾶν ἄρυθμος, ἑτερόρυθμος, ἑκρυθμος. οἷος δ' ἔστιν ἕκαστος, ὧν πᾶσι παραδείγματος μάθοις ἄν. ἑκάστη τῶν ἡλικιῶν ἔστι τὸ ἐκ φύσιν σφυγμός. τούτων δὴ ὁ μὲν σώζων τὸν ῥυθμὸν, δύρυθμος καλεῖται. ὁ δὲ διαφθείρων, ἄρυθμος. καὶ τοῦ διαφθείροντος, ὁ μὲν τὸν τὸ πλησίον ἡλικίας ῥυθμὸν μεταλαμβάνων, πᾶν ἄρυθμος. ὁ δὲ τὸν τὸ ἑτέρας ἥσινοδῶν, ἑτερόρυθμος. ὁ δὲ μηδεμίας ὅλως ἡλικίας ἀκριβῶς ῥυθμὸν, ἑκρυθμος ὀνομάζεται. οὕτω δὲ ἐν πρὸς φύσεως, ἐν ὥρας, ἐν χωρῶν, τὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων χρὴ νοεῖν. ἑκάστου γὰρ αὐτῶν ἔστι τὶς οἰκεῖος ῥυθμὸς, οὗ διαφθειρομένου, τότ' ἄρυθμον χρὴ νοεῖν, τὰς εἰρημένας ἐν αὐτῷ διαφορὰς. ἁπάντων ᾗ τῶν ῥυθμῶν, οἱ μὲν ἐν ἴσῳ λόγῳ σωίσαντες, οἱ δὲ ἐν ἀνίσῳ. ἐν ἴσῳ μὲν ὅταν ὁ τὴν διασολῆς χρόνος ἴσος ᾖ τῇ ἀρχῇ τῷ τὴν συνολῆς. ἐν ἀνίσῳ ᾗ, ὅταν θάτερος αὐτῶν ὑπερέχῃ. γίνεται δὲ ὅδε ποτὲ μὲν, ἐν ῥηταῖς, ποτὲ ᾗ ἐν ἀῤῥήτοις ταῖς ὑπεροχαῖς. καὶ ἐν ῥηταῖς μὲν διχῶς, ἢ ὡς ἐν πολλαπλασίῳ λόγῳ, ἢ ὡς ἀριθμοῦ πρὸς ἀριθμὸν, ὅσπερ καὶ ὠδὶ μόριος ὀνομάζεται. πολλαπλάσιος μὴ οὖν λόγος ἐδὶν, ὁ διπλάσιος, ἢ τριπλάσιος, ἢ τετραπλάσιος ἢ τὶς τῶν ἑξῆς. ὡς ἀριθμὸς ᾗ πρὸς ἀριθμὸν, ὅταν ἡλίκων ἡ διασολὴ δυοῖν ἢ χρόνων, τηλικάτων ἡ συνολὴ, τοιούτε, ἢ ἑπτὰ, ἢ ἐννέα ἢ ἓν δέκα. ἢ ἀῤῥήτοις δὲ τριχῶς μὲν, καθόλε. ἢ γὰρ ὁ τὴ διασολῆς χρόνος ἄῤῥητός ἐδὶν, ἢ ὁ τὴ συνολῆς, ἢ ἀμφότεροι. ἑκάτερος δὲ, τούτων ἕκαστος, ποτὲ μὴ ἐπ' ὀλίγον παρανυξημένος ἔχει αὖ ἀῤῥήτος χρόνος, εἴτε πλείους εἶεν, εἴθ' εἷς, ὁ πρῶτος. ποτὲ δὲ ὠδὶ πλέον, ποτὲ δὲ ὠδὶ πλεῖσον. ὅτι δὲ πρῶτον χρόνου, οὐ πρὸς τὴν φύσιν αὐτὴν, ἀλλὰ πρὸς ἄδησιν ἀκόειν χρὴ, πρόδηλον. οὕτω γὰρ ἔχει καὶ παρὰ τοῖς μουσικοῖς. ταῦτ' ἀρκεῖ τήν γε πρώτην πόθεν ῥυθμῶν. ὅσων γὰρ ἐκ τούτε τοῦ γένους τῶν σφυγμῶν, τὸ διωατόν τε καὶ χρήσιμον, ἢ ἀδιωάτου τε καὶ ἄχρηστον, ὥστε τοῖς πόθεν διαγνώσεως αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς πόθεν προγνώσεως εἰρήσεται.

Ἀλλ' ὠδὶ τὰ λοιπὰ δύο γένη μεταβαίνωμεν ἤδη. τὸ μὲν ἕτερον ἐν ᾧ τὴν τε ὁμαλότητα καὶ τὴν ἀνωμαλίαν ὠδὶ σκοπόμεθα. τὸ δ' ἕτερον ἐν ᾧ τάξιν τε καὶ ἀταξίαν. ὁμαλότης μὴ οὖν καὶ ἀνωμαλία καθ' ἕνα τε σφυγμὸν, καὶ πόθεν πλείονας γίνεται. τάξις ᾗ καὶ ἀταξία πόθεν πλείονας μόνον. ἐπεὶ δὲ χαλεπὴ καὶ διυδιώρητός ἐδὶν ἡ καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλία, πόθεν τὴν πλείοσι σωισαμένης πρότερον εἰπωμὲν, σωαποδύντες αὐτῇ καὶ τὸν περὶ τάξεως καὶ ἀταξίας λόγον, ἐπιδήσομεν πάκειται καὶ οἰκεῖος ἐδὶν, οὕτω καὶ ὠδὶ τὴν καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλίαν ἐπανελθόντες, ἐπάξας αὖ τὴν ἐπεῖν ωειρασόμεθα τὰς διαφορὰς. ἡ τοίνυν ἐν πλείοσιν σφυγμοῖς θεωρεμένη ὁμαλότης τε καὶ ἀνωμαλία, ἃς ἐν συνημματικὰς καλέσιν, ἐν τῷ παραβάλλειν τὰς ἐν τῷ πρώτῳ σφυγμῷ διαφορὰς τὰς ἐπάξας, ταῖς ἐν τοῖς ἑφεξῆς νοσοῦσι. εἰ μὴ γένοιτο ἕκαστα, ὁμαλὸς ἁπλῶς ὁ διὰ-

τος καλεῖται σφυγμός. εἰ δὲ ἄνισοι ἢ πάντα, ἀνώμαλος ἁπλῶς. εἰ δὲ κατά τινα μὴ ἢ τινὰς ἴσαι, κατά τινα δὲ ἢ τινὰς ἀνίσοι, καθ' ἃς μὲν ἴσαι, ἢ ταῦτας ὁμαλὸς ὁ σφυγμὸς ῥηθήσεται, καθ' ἃς δ' ἄνισοι, κατ' ἐκείνας ἀνώμαλος, πολὺ διαφέροντος, ἢ ἁπλῶς ὁμαλοῦ καὶ ἀνωμάλου εἰπεῖν, ἢ καθ' ἓν ὁτιοῦν γένος. ὁ μὲν γὰρ ἁπλῶς ὁμαλός, οὔτε μέγεθος, οὔτε τάχος, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἀνίσου ἔχει. ὁ δὲ καθ' ἓν ὁποιοῦν, ἅμα τῇ ἐκείνῳ προσηγορίᾳ λέγεσθαι βούλεται ἢ μέγεθος ὁμαλός, κατὰ τάχος, ἢ σφοδρότητα, καθ' ἓν ὁποιοῦν ἄλλο. ἢ μήν τοι ἢ ἀνώμαλος, ἤτοι ἢ μέγεθος, ἢ τάχος, ἢ τι τῶν ἄλλων. ἔσθ' ὅτε δὲ ἢ κατὰ δύο τούτων, ἢ τρία, ἢ πλείω, ἢ ἢ πάνθ' ὁμοῦ πολλάκις, ὅταν ἁπλῶς ὁμαλὸς ἢ ἀνώμαλος. λέγεται τοίνυν μὲν ὅ, τε ὁμαλὸς καὶ ἀνώμαλος. ὁ γὰρ τεταγμένος ἢ ἄτακτος, τμηθέντος τοῦ ἀνωμάλου εἴς τε τὸ κατὰ πηλικότητα ἴσον, καὶ εἰς τὸ ταυτοίως ἄνισον, καθ' ἑκατέραν τῶν τμημάτων τὴν ὑπεσιν ἔχουσι. κατὰ μὲν τὸ τῶν πηλίκων ἴσον ὁ τεταγμένος. κατὰ δ' αὖτο τοῦτο τὸ παν-
τοίως ἄνισον, ὁ ἄτακτος. ὧδε γὰρ δὴ τὸ ταῦ οὖθις ἀναλαβόντες † ἐπωμὴν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἐπὶ διαφεύγειν ἀσαφές. ἀεὶ καθ' ἕνα σφυγμὸν ἅπασαι διαφοραὶ, ταῖς γε τοῖς ὀξῆς ἴσαι καθ' ἕκαστον χρόνος ἔσωσαν. ὁμαλὸς ἁπλῶς ὁ τοιοῦτος λεχθήσεται σφυγμός. ἀλλὰ πάσαι πάσαις ἀνίσοι τυγχανέτωσαν οὖσαι. ἀνώμαλος ἁπλῶς ὁ τοιοῦτος. ἀλλά τις μὲν ἢ τινες ἴσαι. τίς δ' ἢ τινες ἄνισοι, κατά τινα μὲν ἢ τινας, ὁ σφυγμὸς ὁμαλὸς ἔσαι. κατά τινα δ' ἢ τινὰς ἀνώμαλος. ὁ μὲν δὴ ἁπλῶς ὁμαλός, ἢ ὁ κατά τινα διαφορὰν μίαν, ἢ ἢ πλείους, οὐ δ' ἔχεται τομήν. τὸν δ' ἁπλῶς ἀνώμαλον, ἢ κατά τινας ἰδέας, ἢ τινὰ τέμνοντος, τῷ κατὰ πηλίκους ἴσῳ τε ἢ ἀνίσῳ, τὸν τεταγμένον τε ἢ ἄτακτον εὑρήσομεν, ἢ ἁπλῶς, ἢ κατά τινας διαφορὰς, ἢ τινά. τὸ ὂ κατὰ πηλίκους ἴσον, οἶμαι μὴ ἤδη σαφὲς ὑπάρχειν, ἀπὸ τῶν ἐφεξῆς ἴσων, διορισμένον, οὐ μὴν, ἀλλὰ ὑπὲρ τοῦ μηδ' ὧν ἐλλείπειν τῷ λόγῳ, ἢ δεῖ παρειδὼ παραδείγματος ἕνεκα, προχειρισαμένοις ἓν χρόνος σφυγμὸν τὸ κατὰ τὸ μέγεθος, ἴσωσαν γὰρ ὁ μὲν πρῶτος σφυγμὸς ἢ ὁ δεύτερος ἢ ὁ τρίτος ἴσοι κατὰ τὸ μέγεθος, ἄνισος δ' αὖ τοῖς ἐφεξῆς ἐπέσω ὁ τέταρτος, δῆλον ὡς ἀνώμαλος κατὰ μέγεθος ὁ τοιοῦτος ὅτι σφυγμὸς, οὐ μὴν, ἤδη πω δῆλον, εἰ ἢ ἄτακτος, ἀλλὰ χρὴ προμνήσειν ἄλλος τέτταρας, ἵν' εἰ μὴ οἱ τρεῖς οἱ δεύτεροι, ἢ ἀλλήλοις, ὧν τοῖς ἐκ τοῦ πρώτου τρεῖς εἰσὶ γεγνηθεῖσιν ἴσοι, ἢ μετ' αὐτὸν ὁ τέταρτος τῷ τετάρτῳ, τεταγμένος ὁ τοιοῦτος λέγοιτο σφυγμὸς κατὰ μέγεθος, εἴγε ὡσαύτως τὰς πρώτας δύο πηλίκους, ὧν τὰς ὀξῆς ἁπάσας ἴσας διαφυλάττει. εἰ δὲ μὴ πάντων οἱ ἐκ μὲν δευτέρας πηλίκους, τοῖς ἐκ μὲν πρώτας ἴσοι, γίγνοιντο τινικαῦτα ἤδη, ὧν ὁ σφυγμὸς ἄτακτος λέγοιτο κατὰ μέγεθος. οὕτω δὴ ὧν κατὰ τάχος ἢ πυκνότητα ὧν τὰς ἄλλας διαφορὰς. ἔσθ' ὅτε δὲ δύο μὲν ἢ τρεῖς περίοδοι σφυγμῶν, ἄνισοι κατὰ πάντα ἀλλήλοις εἰσὶν, αἱ δὲ ὀξῆς ὀκτάπους, τὸν δίκαιον σφυγμόν, ὅτι μὲν οὐ χρὴ καλεῖν τεταγμένον ἁπλῶς, πάντως δῆλον, οὐ μὴν, οὐδὲ ἁπλῶς ἄτακτον, ἀλλ' ὡδὶ σκοπεῖσθαι χρὴ ἢ διορίζεσθαι μήπως τι κατὰ πηλίκους ὅλη τεταγμένον. ἔσθ' ὅτε γὰρ τρεῖς ἢ τέτταρες περίοδοι ἀλλήλαις ἄνισοι γεγόνασι τὰς ὀξῆς ἴσας ἀναλογον ἴσχουσιν. ὡς εἰ τύχοι τῶν μὴ τετάρτων τῇ πρώτῃ, τῶν δὲ πέμπτων τῇ δευτέρᾳ, τῶν δ' ἕκτων τῇ τρίτῃ κατὰ πάντα ὀξισθῆναι, τοιοῦτον τὸν σφυγμὸν εἰώθαμεν τεταγμένον κατὰ περίοδον καλεῖν, μέσον ὄντα τῶν ἁπλῶς λεγομένων τεταγμένων τε καὶ ἀτάκτων. τούτων μὲν γὰρ ἑκάτερος οὐδαμῆ τοῦ ἐναντίου μετέχει. οὔτ' ὂν ὁ τεταγμένος ἀταξίας, οὔθ' ὁ ἄτακτος ἢ τάξεως. ὁ δὴ κατὰ περίοδον τεταγμένος ὅτι μὲν τάξεως, ἔσι δὲ ἢ ἀταξίας μετέχει, τάξεως μὲν ἢ ἐν ἁπάσαις ταῖς περιόδοις, ἀταξίας δὲ ἢ καθ' ἑκάστην αὐτῶν. ὁ μὲν γὰρ ἁπλῶς τεταγμένος, ἴσας ἁπάσας ἔχει τὰς περιόδους. ὁ δὲ κατὰ περιόδους τεταγμένος, οὐχ ἁπάσας ἴσας, ἀλλὰ διά τινος ἀριθμοῦ. πάλιν δὲ ὁ μὲν ἄτακτος, οὔτε πάσας ἐφεξῆς ἴσας ἔχει τὰς περιόδους, οὔτε διά τινος ἀριθμοῦ. ὁ δὲ κατὰ περίοδον τεταγμένος, ἑκάτερον μὲν αὐτῶν οὐκ ἔχει, θάτερον δ' ἔχει. καὶ οὕτω μέσος τε ἀμφοῖν γίνεται τεταγμένος τε ἢ ἀτάκτου. ἢ τὸ μὲν ἔχει κοινὸν ἑκατέρου, τὸ δ' οὔ. διώρισται δ' ἄν τις καὶ ἁπλῶς τεταγμένος οὗτοιος ἡγεῖσθαι σφυγμὸς, εἰ τὰς κατὰ μέρος περιόδους, τὰς διά τινος ἀριθμοῦ ταῖς ὀξῆς ἴσας, εἰς μίαν ἁπάσας μεγάλην συναριθμοίη περίοδον. ὅσα δὲ καὶ οἷα ποικιλία καὶ πλοκὴ χρόνοιτ' ἂν τὴν περιόδου, ὧν διαφέρουσιν ἀριθμοῖς συνισαμένων, οὐ χαλεπὸν συνιδεῖν καὶ μάλιστα τοῖς γεγυμνασμένοις, τὰς ὧν τοῖς πυρετοῖς περιόδους ὧν πλέκειν ἀλλήλαις. οὔκουν ὡδὶ πλέον ἡμᾶς δέησει ἐπὶ τὰς διαφορὰς αὐτῶν ἐπεξιέναι, ἀλλ' ὧν τὰς κατὰ τὴν ἀνωμαλίαν ἐλθόντας, εἰπεῖν πρότερας μὲν τὰς συνηματικὰς, ὀξεῖς δὲ τὰς καθ' ἕνα σφυγμόν, αἳ μέν τοι συνηματικαὶ τ ἀνωμαλίᾳ, ὧν ἀθροίσματι δ' αὗται πλείονων, ὡς ἔφαμεν, σφυγμῶν συνίστανται, πρώτην μὲν ἔχουσι διαφοράν, καθ' ἣν ὅτε μὲν ὁμαλῶς, ὅτε δ' ἀνωμάλως γίγνονται, ἢ οὐ χρὴ θαυμάζειν εἰ ὁμαλήν τινα καλοῦμεν ἀνωμαλίαν. ἔχει γὰρ οὕτως οὐκ ὧν σφυγμοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις σχεδὸν ἅπασιν, ὅσα πρέποντα τὴν ὀξ ἀρχῆς φύσιν, εἴτε ἢ μεγέθη, εἴτε κατὰ ποιότητα, ἢ ὁμαλὸς ποιεῖ τὰς αὐξήσεις, ἢ ἀνωμάλως. καθόσον μὲν γὰρ πρέπει διαφθείροντα τὴν ἰσότητα, λέγειτ' ἂν ἀνώμαλα, καθόσον δὲ τὸ ἴσον ἀεὶ ἢ τροπῆς ὧν λαμβάνει, λέγοιτ' ἂν ὁμαλῶς πρέπεσθαι. τὰ δὲ μήτε ὧν τῷ πρώσθεν μένοντα, μήτε τὸ ἴσον ἀεὶ τ' τροπῆς ὧν λαμβάνοντα, τελέως ἀνώμαλα λέγεται. τοιοῦτον δὴ καὶ κατὰ αὖ ἢ αὖ σφυγμὸς συμβέβηκεν, ἤτοι κατὰ βραχὺ καὶ ὁμαλῶς ἐκλυομένης αὐτῶν ἢ ἰσότητος, ἢ ἀθρόως, καὶ κατὰ μεγάλα. γένοιτο δ' ἂν ἐφ' ἑνὸς χρόνος, ὡς ὧδὶ παραδείγματος, ὁ λόγος ἀσαφής. ἔσω τοίνυν ὁ μὲν δεύτερος σφυγμὸς, τοῦ πρώτου βραχὺ μικρότερος, ὁ δὲ τρίτος τοῦ δευτέρου τοσοῦτῳ πάλιν, ἀλλὰ καὶ ὁ τέταρτος τοῦ τρίτου τῷ ἴσῳ, καὶ τοῦτ' ἄχρι πλείονος ἐφεξῆς γενέσθω. οὗτοι τοίνυν σφυγμοὶ μυριζόντες τε καὶ μύουρος καλοῦσιν, ἀπὸ τῶν εἰς ὀξὺ τελευτόντων σχημάτων, τὄνομα μεταφέροντες. οἱ μὲν δὴ παντὸς αὐτῶν μειόνται, ἢ οὐδέποτε παύονται τοῦ ἢ τοῦ παθήματος, εἰς ἀκινησίαν παντελῆ τελευτῶσιν, καὶ καλοῦμεν αὐτοὺς ἐκλείποντας μύουρους. οἱ δὲ παύονται, διαφὴν ἔχουσι τὴν διαφοράν. τινὲς μὲν γὰρ αὐτῶν ὧν ἢ πρὸ πρώτου ἐπαύσαντο μειόμενοι σμικρότητι, τούτῳ δὴ παντὸς φυλάττουσιν, τινὲς δ' αὐξάνονται πάλιν, οὓς μύουρους παλινδρομοῦντας καλοῦσι. τούτων δ' αὐτῶν, οἱ μὲν εἰς ἴσον τῷ καταρχὰς, ἐπανέρχονται μέγεθος, οἱ δ' εἰς ἔλαττον. καὶ τινες μὲν ὧν αὖς ἐμ-

πάλιν

πθ ἀφ' ἑαυτῶν ἐμειώθησαν ὑποροχαῖς, ἐν ταύταις αὖθις αὐξάνοντα. τινὲς ἐλάττοσιν ἢ μείζοσιν πθ ἀδίστοις χρῶντ. τοιαῦται μὲν πνθ' αἱ ὁμαλαὶ τῶν ἀνωμαλιῶν εἰσὶ διαφοραί. Τῶν δ' ἀνωμάλων ἀνωμαλιδῶν τινες μὲν ὅ-δε μέαν ὅλως φυλάττουσι ἰσότητα, τινὲς δὲ μέχρι μὲν τριῶν ἢ τεττάρων ἢ πώντε σφυγμῶν φυλάττουσι, διαφθείρουσι δ' ὕστερον. ἐν ἑκατέραις δ' αὐτῶν κοινὴ τάξις ἢ ἀταξία σωίσα). τάξις μὲν εἰ πθοιόντες τινὰς ἴσας φυλάττοιεν. ἀταξία δὲ εἰ καὶ τούτας διαφθείροιεν. ἐκλείπουσι δὲ κἀπὶ τούτων πολλάκις αἱ κινήσεις, ὥσπερ κἀπὶ τῶν ὁμαλῶς κινουμένων, ἀλλ' ἐκείνους μὴ μύστρους ἐκλείποντας ὀνομάζομεν, τούτους δὲ ἀνωμάλους ἐκλείποντας. ἐν μὲν δὴ τῇ ΗΓ τὸ μεγεθ Ⓒ σμικρότητα ἀνωμαλίᾳ, πάνυ σωήθη τοῖς ἰατροῖς ὄνομα, τὸ μύστρον. ἐν δὲ τῇ ΗΓ σφοδρότητα ἢ ἀμυδρότητα Ⓒ τοῖς ἄλλοις γνώσιν, οὐκ ἐθ' ὁμοίως ἐν ἔθει. ἡ μέν τοι τῶν πραγμάτων ἀναλογία, καθ' ἕκαστον χρόν ἡ αὐτή. ἅπτοι γὰρ ὁμαλῶς διαφθείρουσι τὴν ἰσότητα, ἢ ἀνωμάλως. Ⓒ τὰς ἄλλας τὰς ἐν μέρει διαφορὰς, τὰς αὐτὰς ἴσχουσιν ἀνωνύμους τὰς πλείστας αὐτῶν. πλὴν γὰρ τοῦ πθεμπίπθοντ ⊖ τε καὶ διαλείποντ ⊖, οὐδενὸς τῶν ἄλλων ὄσιν ἴδιον ὄνομα. τούτων δὲ, ὁ μὴ πθεμπίπθων, ἐκ τῆ ΗΓ πωκνότητα μόνης ὄσιν ἀνωμαλίας. ὁ δὲ διαλείπων, ἔντε τῇ ΗΓ ἀραιότητα καὶ μικρότητα σωίσαται, καθ' ἕτερον ἐν ἑκατέρᾳ τρόπον, ἐν μὲν τῇ ΗΓ τῷ ἀραιότητα, τῷ τὴν ἡσυχίαν ὧδε μήκεσιν ἐκτετάσθαι, ἐν δὲ τῇ ΗΓ σμικρότητα, τῷ τὴν διασολὴν ἐπ' ἐλάχισον διεσάλθαι. μᾶλλον δέ πως ὧδε μὴ ταῖς σμικρότησι τῶν σφυγμῶν, οἱ ἐκλείποντ, ὧδε δὲ ταῖς ἀραιότησιν, οἱ διαλείποντ γίνονται. πθάκις) δὲ τοῖς διαλείπουσι σφυγμοῖς, οἱ καλούμενοι παλινδρομοῦντ ἐκλείποντ, ὅταν δύο, ἢ Ⓒ τριῶν, ἢ Ⓒ πλόνων ἐπὶ σφυγμῶν χρόνου ἀκίνητ ⊖ ἓν δύξασα παντάπασιν ἡ ἀρτηρία, πάλιν ὑπάρξῃ) κινεῖσ. ταυτὶ μὲν Ⓒ τὰ ἓ συσκηματικῆς ἀνωμαλίας εἴδη. Υπόλοιπον δ' ἂν εἴη ἓ καθ' ἅ σφυγμῶν ἀνωμαλίας εἰπεῖν τὰς διαφοράς. ἔσι ἢ καὶ ταῦθα πθαπλήσι ⊖ ὁ λόγ ⊖ ἐφ' ἑκάστ τε τ γνῶν Ⓒ πάντων ὁμῶ. τ μὲν γὰρ ἁπλῶς ὁμαλὸν καλέσομεν. τὸν δὲ, ἁπλῶς ἀνώμαλον. τὴν ἢ, καθ' ἣν ὁπῆν χρόν ⊖, ἐν ᾧ διαφθείρεσ συμβαίνει τ ἰσότητα. λέγωμεν δὴ ὧδε τοῦ ΗΓ τῷ κίνησιν χρόνος πρῶτα τὰς διαφοράς. εἰ γὰρ ὧν τούτῳ γυμνασαίμεθα, ῥᾳδίως, κἄπ Ⓒ πόῤῥ τ λοιπὴν σωήσομεν. ἓ οὖν ΗΓ τῷ κίνησιν ἀνωμαλίας, δύο μὲν χρὴ τὰς πρώτας διαφορὰς τίθεσ, τῷ μὲν ἐν ἑνὶ μορίῳ ἓ ἀρτηρίας τὸν χρόνον ἴσχουσαν. ἐν πλείοσι δὲ τῷ ἑτέραν. ἑκατέρα δ' αὖ τ ὧδε εἰς πλείους τέμνεσ τὴν φυκν, ἃς δίκαιον ἂν εἶναι πάλας εἰπεῖν, ἀρξαμένους ἀπὸ ἓ καθ' ἣν μόριον σωισαμένης, οὐ ΗΓ τὸν αὐτὸν διελθόντι χρόνον. ἀμήχανον γὰρ ἐν Ⓒ ταυτὸ μόριον, ἐν ἑνὶ καὶ ταυτῷ χρόνῳ, μὴ ὡσαύτως φαίνεσθαι κινούμενον, ἀλλ' ἐν διαφέρουσι καιροῖς ἡ τοῦ ἑνὸς μορίου κίνησις. ἀπ' ἡ αὐτὴ φαίνε) πολλάκις, ὅταν ἀρχομένη μὲν βραδυτέρα, τελευτῶσα δὲ, ὠκυτέρα. καὶ αὖπαλιν, ἀρχομένη μὲν ὠκυτέρα, τελευτῶσα ἢ βραδυτέρα, πάνυ πολλῆς τοιαύτης ἀνωμαλίας, μὴ πολλάκις ἐν τοῖς σφυγμοῖς, εὑρισκομένης, Ⓒ πολλὰ διελθὸν φυκνῶς, ὡς ἑτέρωθι λέγε). διέξομεν ἢ νῦν αὖ ἓ, ἁπάσας τὰς ΗΓ μέρ ⊖ διαφορὰς. εἰσὶ ἢ τρεῖς μὲν αἱ πρῶτ. ποτὲ μὲν ἡσυχίας διακοπθέσης τῷ κίνησιν τοῦ μορίου, ποτὲ συνεχὸς μὲν φαινομένης αὖ, οὐ μὴν ἰσοταχῶς, ποτὲ ἢ ἐπανερχομένης. ἐν ἑνὶ δ' αὐτῶν ΗΓ μέρος ἕτερον. πρώτης δ' ἂν εἴπωμεν ἓ πρῶτον ῥηθείσης, ἐν ᾗ διακόπθεσ τὴν κίνησιν ὑπὸ ἓ ἠρεμίας συμβέβηκεν. εὑρίσκοντ δὲ ἐν αὐτῇ διαφοραὶ σφυγμῶν ἓνέα, τρόπῳ τῷ δὲ σωισάμεναι. Τῆς πρώτορας κινήσ ὠκείας ὔσης, ἡ δευτέρα τὰς τρεῖς τρεπέσθω τροπὰς, ἢ ὠκείας, ἢ βραδείας, ἢ σύμμετρ ⊖ γινομένη. ζεῖς μὲν οὖται διαφοραὶ σφυγμῶν. οὖθις δ' ἄλλαι τρεῖς, ἓ πρώτορας βραδείας μενούσης, ὑποπλατυνομένης ἢ ἓ δευτέρας τριχῶς τρεπομένης. καὶ οὖθις δ' ἄλλαι τρεῖς, ἓ πρώτορας μενούσης συμμέτρου, τ δὲ δευτέρας τριχῶς τρεπομένης. Τῶν δὲ μὴ διαλιπόντων ΗΓ τῷ διασολὴν, ἀνωμάλων σφυγμῶν ἐν τῇ κινήσει, ἀλλ' ὀλίγης ἀεὶ, μίαν τ ἀνωμαλίαν ἐχόντων μηδαμοῦ χιζομένην ἀκινησίᾳ, τινὲς μὲν ὠκέως ἀρχόμενοι κινήσεως, βραδύνουσι τελευτῶντες, ἄλλοι δ' ἐμπαλιν, ἄρχοντ μὲν βραδεῖς, ταχύνοντ δὲ ἀεὶ Ⓒ μᾶλλον, ἑκατέροις δ' αὐτῶν ἢ ὁμαλῶς ἢ ἀνωμάλως, τὸ τοιῦτο γίνετ. πθείρ) γὰρ ὅπως ὁμαλή τις ἡ ἀνωμαλία γίγνε). τῶν μὲν δὴ ὁμαλῶς ἐκλυόντων τὴν κίνησιν, ἢ ὧδε τεινόντων, οἱ μὲν ἀφ' ἑ ἑκάτης βραδυτῆτ ⊖, ὧδε τὴν σύμμετρον κίνησιν ἔρχοντ. τινὲς δὲ ἀφ' τοῦ συμμέτρ κινήσεως ὧδε τὴν ἑκάτην βραδυτῆτα, Ⓒ τινὲς μὲν ἀφ' τοῦ πρώτ τάχους ἓ συμμέτρ κινήσεως ὧδε τ ἑκάτην βραδυτῆτα. τινὲς ἢ ἀφ' τούτης, ὧδε τὸ ἕκαστον τάχος. ἄλλοι δέ τινος ἐφ' ἑκάτερα ἓ συμμέτρ κινήσεως βραχὺ ἀφιστᾶσι διὰ μικρῶν καὶ οὗτοι, ποτὲ μὲν ὠκύτεροι, ποτὲ δὲ βραδύτεροι γιγνόμενοι. ὥστ' ἔσθ' τὰς πάσας αὐτῶν ἐξ διαφορὰς, καί τοι πλεόνων ὧδε νοεῖσ διώντα. ἀλλ' ἡμεῖς τὰς φαινομένας εἴπωμεν. οὐ γὰρ εὕρομεν, οὔτ' ἀφ' ἑ ἑκάτης βραδυτῆτ ⊖, εἰς ἕκαστον τάχ ⊖ ἀφικνόμενον ὀλίγα σφυγμόν, τὴν ὁμαλὴν τὴν ἀνωμαλίαν ἐχόντων, ὅτ' ἐμπαλιν ἀφ' ἑ ταχίσης κινήσεως εἰς τὴν βραδύτατην. ἀλλ' ἐν τοῖς ἀνώμαλον τὴν τροπὴν ποιουμένοις, ἀσανίως γίνετ ὅδε. ὁ γὰρ ὧδε τῇ τυχόσῃ διαθέσει τελικάυτη μεταβολὴ γίνεσ τὴν φυκν, ὥστε ἀεξαμένην βραδύτατα κινεῖσ τὴν ἀρτηρίαν, τελευτῶσαν εἰς ἕκαστον ἀφικνεῖσ τάχ ⊖, ἢ τάχιστα ΗΓ τὴν ἀρχὴν κινηθεῖσαν, εἰς ἑκάτην βραδυτῆτα μεταστρέψαι. Ⓒ ὅταν δὴ γίνητ, καὶ ἡ τροπὴ τοιαύτα ὀξ ἀνάγκης ἀνώμαλ ⊖ τε ὄν Ⓒ ἀθρόα ΗΓ μεγάλας μεταβολὰς, Ⓒ ὁ ΗΓ βραχὺ γνόμενον, καθάπ ὀξαλλομένης ἓ ἀρτηρίας, ὅταν ἐκ ἓ βραδυτῆτ ⊖ εἰς τὸ τάχ ⊖ μεταπίπθῃ. Ⓒ οὖθις οἷον εἰργομένοις Ⓒ διδυμένης Ⓒ κατεχομένης ὑπό τιν ⊖, ὅταν ἐκ τοῦ ταχέως κινῆσ, μεταπίπθῃ ποτὲ ἀθρόως εἰς βραδυτῆτα, τὴν ἐν μὲν ὦ συμμετρίαν ὑποβάσα. τινὲς δὴ οὖν ἂν διαθέσ, καί τινος αὐτῶν ἂν αἰτίας, Ⓒ εἰς ὅπ τελευτῶσιν οἱ τοιοῦτοι σφυγμοί, τὴν καῦτα λεχθήσετ, ὅταν μὴ πρὸς τ ἄλλων ἁπάντων, ἢ τὰς αἰτίας, ἢ ὅπ διελθὸν πεφύκασιν ὧδε σκεπτώμεθα. νυνὶ ἢ τὰς διαφορὰς μόνον ἐπέξιμεν. Εἰρηκότος δὴ ἱκανῶς, ὅπ τῷ ἀνωμάλων καθ' ἓν μόριον σφυγμῶν, ὅταν ὁμαλὴν ποιῶνται τὴν ἀνωμαλίαν, ἐξ εἰσὶν ἂν πᾶσαι διαφοραὶ, Ⓒ ὡς οὐχ εὑρήκαμεν ὀλίγα τῶν τοιούτων, οὔτ' ἀφ' ἑ βραδύτατος κινήσεως εἰς τὴν ταχίστην, οὔτ' ἀπ' ἐκείνης εἰς τὴν βραδύτατην τελευτήσαντα, πρὸς τῷ ἀνώμαλον τὴν τροπὴν ποιουμένων, ὅθεν λέγωμεν, ἐν οἷς ποτὲ μὲν δύο, ποτὲ ἢ τρεῖς

ζαφῶς φαίνονται διαφορὰι τῆ κινήσεως. ἡμῖν δὲ καὶ τετάρτη ποτὲ ἀμυδρῶς ἐφαντάσθη. τάχα δ' ἄν τις ὠδὶ πλέον τριβόμενον καὶ προσεμβύθιον τῷ πράγματι, μὴ ἀσκῶν τὴν ἀφήν, καὶ τέτταρας γνωρίσαι ζαφῶς δυνηθείη. ἀλλὰ νῦν περὶ τῶν ἐναργῶς φανεισῶν πολλάκις καὶ ἡμῖν μὴ τοῖς ἀρίστοις τῶν περὶ σὺ σφυγμὸς τέχνῃ μεταχειρισαμένοις πολλάκις ἐρῶμεν, ὅταν ἢ τοι δύο διαφορὰς ἀναδηκτὰς ἡ κίνησις ἢ ἀτρεῖας, ἢ τρεῖς ποιῆται. δύο μὲν γὰρ ὧδε ἓξ ἔσαι συμπλοκῶν χήματα. τριῶν δὲ τέτταρα καὶ εἴκοσι. πλήν ποτε δὲ τριῶν ὄντων σφυγμῶν ἐν ἑνὸς τόρος τῶν διαφερόντων κινήσεων, ὡς τε καὶ βραδέος μὴ σύμμετρον, τὰς ἐκ συμπλοκῆς αὐτῶν οὐκ ἐννέα φαμὲν, ἀλλ' ἓξ γίνεσθαι διαφορὰς, ἀλλ' ἂν μάθοις, εἰ γνοίης ὅτι μὲν αὐτὸν σφυγμὸν ἐφεξῆς δὶς ὑποθέμενος γίνεσθαι, μηδεμίας ἡσυχίας μέσης αὐτὰ ὑπαρχούσης, ἵνα τὸ ὅλον ὁμαλὸν ἀπεργάσηται, καὶ μὴ ὧδε τὸ ἐννέα συμπλοκῶν, τρεῖς ἀπορρήσειν, ἐν οἷς οὐκ ἔτ' ἀνώμαλος σφυγμὸς, ἀλλ' ὁμαλὸς γίνεται, ἤτοι ταχὺς, ἢ βραδὺς, ἢ σύμμετρος, ὡς ὠδὶ τοῦ διαγράμματος ἔσται δῆλον. ὁ δισύτορος μὲν ἐν αὐτῷ καὶ ὁ τέτρατος, καὶ ὁ ἔννατος, ὁμαλοὶ γίνονται, ταχὺς μὴ ὁ δισύτορος. βραδὺς δὲ ὁ τέτρατος. σύμμετρος δὲ ὁ ἔννατος. εἰ δέ τις μὴ αὐτὰ τούτων πῶς ἀλλήλοις ὀφείλει διαφορὰ, τοῦ ταχέος, πῶς τὸ ταχὺ, ἢ τοῦ βραδέος, πῶς τὸ βραδὺ, οὐδὲν νῦν πρὸς ἐμὲ φέρω. πλείονα γὰρ ἀσάφειαν πρὸς ἔξει. ἀλλ' ὡς τῶν αὐτῶν καὶ ἴσων ἀλλήλοις ὑπαρχόντων, ὁ πρὸς μὲν λόγος προσαινέσω.

α̅	ταχὺς	βραδὺς		β̅	ταχὺς	ταχὺς		γ̅	ταχὺς	σύμμετρος
δ̅	βραδὺς	βραδὺς		ε̅	βραδὺς	ταχὺς		ϛ̅	βραδὺς	σύμμετρος
ζ̅	σύμμετρος	βραδὺς		η̅	σύμμετρος	ταχὺς		θ̅	σύμμετρος	σύμμετρος

Οὕτω δὴ καὶ εἰ τρεῖς ὑποθέμενος διαφερόσας ἀλλήλων ἐκινήσεις, καθ' ἑκάστην αὐτῶν οὖν τρεῖς σφυγμὸς ὑπαλλάττων συμπλέκοις, ἑπτὰ μὲν μὴ εἴκοσι ἔσαι τὰ πάντα χήματα. τρία δ' ἐξ αὐτῶν εἰς ὁμαλότητα μεταπεσεῖν ἀναγκαῖον. ἔσι δὲ μὴ οὐδὲ δῆλον ὠδὶ διαγράμματος.

α̅	ταχὺς	ταχὺς	βραδὺς
β̅	ταχὺς	ταχὺς	ταχὺς
γ̅	ταχὺς	ταχὺς	σύμμετρος
δ̅	ταχὺς	βραδὺς	βραδὺς
ε̅	ταχὺς	βραδὺς	ταχὺς
ϛ̅	ταχὺς	βραδὺς	σύμμετρος
ζ̅	ταχὺς	σύμμετρος	βραδὺς
η̅	ταχὺς	σύμμετρος	ταχὺς
θ̅	ταχὺς	σύμμετρος	σύμμετρος
ι̅	βραδὺς	ταχὺς	βραδὺς
ια̅	βραδὺς	ταχὺς	ταχὺς
ιβ̅	βραδὺς	ταχὺς	σύμμετρος
ιγ̅	βραδὺς	βραδὺς	βραδὺς
ιδ̅	βραδὺς	βραδὺς	ταχὺς
ιε̅	βραδὺς	βραδὺς	σύμμετρος
ιϛ̅	βραδὺς	σύμμετρος	βραδὺς
ιζ̅	βραδὺς	σύμμετρος	ταχὺς
ιη̅	βραδὺς	σύμμετρος	σύμμετρος
ιθ̅	σύμμετρος	ταχὺς	βραδὺς
κ̅	σύμμετρος	ταχὺς	ταχὺς
κα̅	σύμμετρος	ταχὺς	σύμμετρος
κβ̅	σύμμετρος	βραδὺς	βραδὺς
κγ̅	σύμμετρος	βραδὺς	ταχὺς
κδ̅	σύμμετρος	βραδὺς	σύμμετρος
κε̅	σύμμετρος	σύμμετρος	βραδὺς
κϛ̅	σύμμετρος	σύμμετρος	ταχὺς
κζ̅	σύμμετρος	σύμμετρος	σύμμετρος

Ομαλῶν δὴ ἓν τούτοις τριῶν γενομένων, τοῦ δισύτορος μὲν τὸ διάγραμμα, μὴ τοῦ πρισκαιδεκάτου καὶ ἑβδόμου καὶ εἰκοστοῦ, ταχὺς μὲν ὁ δισύτορος ἔσαι. βραδὺς δὲ ὁ πρισκαιδέκατος. μέσος δὲ ὁ ὕσατος. ἤδη δὲ καὶ ἄλλοι δεκαδύο σφυγμοὶ μεταπίπτουσιν εἰς τὸ πρῶτον διάγραμμα. τῷ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ πρώτου διαγράμματος πρώτῳ, δύο αὖ γνωριθείσῃ οἱ αὐτοὶ, τῶν ἐκ τοῦ δισυτόρου πρῶτος τε καὶ τέτταρτος, ὁ μὴ τάχος τὸ πλέον, ὁ δὲ βραδυπότητος ἔχων. τῷ τρίτῳ δὲ, ὁ τρίτος καὶ ὁ ἔννατος, ὁ μὴ τάχος τὸ πλέον, ὁ δὲ συμμετρίας ἔχων. τῷ πέμπτῳ δὲ, ὅ, τε ἕβδομος καὶ ὁ τεσσαρακαιδέκατος, ὁ μὲν τάχος τὸ πλέον, ὁ δὲ βραδυπότητος ἔχων. τῷ ἕκτῳ δὲ, ὅ, τε ὀγδοηκαιδέκατος

καὶ

κατος ⸫ ὁ ὀκτωκαιδέκατος, ὁ μὴ βραδυπῶτος τὸ πλέον, ὁ δὲ συμμετρίας κεκτημένος. τῷ ἑβδόμῳ δὲ, ὅ, τε εἰκοσὸς δύτορος ⸫ ὁ εἰκοσὸς πέμπτος, ὁ μὲν τῇ βραδύτητι πλεονεκτῶν, ὁ δὲ τῇ συμμετρίᾳ. λειπὸι δὲ δύο τῶν ἐκ τῦ δευτόρυ διαγράμματος, οἱ αὐτοὶ εἰσὶν τῷ ἐκ τ̃ πρώτυ διαγράμματος ὀγδόῳ, εἰκοσός τε ⸫ εἴκοσος ἕκτος, ὁ μὴ τῷ τάχει πλεονεκτῶν, ὁ δὲ τῇ συμμετρίᾳ. ⸫ γένοιτ' ἂν διαίρεσις γνωσθῆναι τῶν μὲν, εἰ δύο μόνον ἦσαν ἐν τῇ διασολῇ διάφοροι κινήσεις, εἰς τὸ πρότορον διάγραμμα, οὗτοι τοιοῦτος σφυγμὸς ἅπαντας ἐποίουν, τῶν δὲ τὰ μεγέθη προσλογιζομένων, ⸫ οὕτως, ἴσων μὴ αὐτῶν ὄντων, εἰς τὸ πρότορον ἐποίουν, θατόρου ἢ διπλασίονος, εἰς τὸ δεύτορον. ἐπεχείρησε δ' ἂν κεῖναι τῷ μάχῃ, εἴπερ μέγα κρῖναίνειν πλῆθος. ἐπεὶ δ' ἀρκεῖ ποσῶς διορίζεσθαι, τὸ ποτὲ μὲν τῶν ἑτόραν τῶν κινήσεων, ἢ μείζονος γενέσθαι διασάσεως, ποτὲ δὲ τῆς ἑτέραν, ἢ ⸫ ἀμφοτόρας ἴσας, οὐδὲν τὶς μεμνημένος, ἵν' αὖθις μάθῃ τι δηλονότι ἑκάστη τοιοῦτος ἐκβαίνειν, εἰς ὁποτόρου βούλεται τῶν διαγραμμάτων ἐποιεῖτο τοὺς εἰρημένους σφυγμούς. ὅπερ δὲ οἱ λοιποὶ δώδεκα, οἱ ἐκ τῦ δευτόρυ διαγράμματος, οἱ κατὰ ταῦτ' ἀνώμαλοι, κατ' ἀρχὰς τοῖς ἐν τοῖς πρωτόροις κοινωνοῦσιν, ἄντικρυς δῆλον, ἐφ' ὧν αὐτό γε οὐδεὶς προσγέγραπται τὸ τῆς ἀνωμαλίας, οὐχ ὡς τῶν ἄλλων τῶν δέκα δύο τῶν κοινωνούντων τῷ πρώτῳ διαγράμματι μὴ ὄντων ἀνωμάλων, εἰσὶ γὰρ, ἀλλ' ὅτι τῆς τρεῖς διαφορὰς τῶν κινήσεων οὗτοι τὴν ἀνωμαλίαν ἐχουσι ταφῆ, τῶν ἄλλων τῆς δύο διαφορὰς ἐχόντων, ⸫ εἰσὶν ἀπὸ τῦ πρώτυ τῆς τάξιν ἀειθμοῦντι, πέμπτος τε ⸫ ἕκτος, καὶ ἕβδομος, ⸫ ὄγδοος, ⸫ δέκατος, ⸫ δωδέκατος. ἐν δέκα ἕκτος, ⸫ δέκα ἕβδομος, ἐν γένει ⸫ δέκατος, ἐν κε ⸫ κγ ἐν κδ. Ἀρκεῖν μοι δοκεῖ ⸫ περὶ τούτων τὰ τοσαῦτα. ὧδε γὰρ τῆς ἐπὶ λοιπὴν ἐν τρίτῳ διαφοραν, τῶν κατ' ἐν μοείου ἀνωμάλων σφυγμῶν, ἐπάνιμεν αὖθις, οὓς Ἀρχιγένης μὲν ὡς ἐν γράφει ⸫ καλεῖ δὲ κρότων. εἰσὶ δὲ πλείους. ὅθεν δέ τινων ⸫ οἷοι, μετ' ὀλίγον ἐρῦμεν, ἂν πρότορον ὧδε σκεψώμεθα, πότορον τῶν κατὰ μίαν διασολὴν ἐν ἀρτηρίας σωισαμένων ὄντων, ἢ δύο εἰσὶν ἐφεξῆς ἀλλήλων ἄνισοι σφυγμοί. οὐδὲ δ' ὁπωσοῦν τε κρῖναι καλῶς, εἰ μὴ πρότορον ἀκριβῶς μάθωμεν, οἷός ὄντιν, ὁ σφυγμὸς οὗτος ὁ πρὸς Ἀρχιγένης δίκροτος κεκλημένος, ὅπερ μὲν γὰρ τῶν δίς παιόντων τὴν ἀφὴν, ἄντικρυς δῆλον. ἀλλὰ οὐδὲ μὲν καὶ τοῖς διαλείπουσι ἐν μίαν πληγὴν ἐπάρχει, καὶ εἴ τις μόνῳ τῷ πληθέσθαι πρὸ ἔχων, δύο σφυγμοὺς τὸν δίς παίοντα νομίζει, φανερῶς ἁμαρτάνει. οὐ γὰρ ἐν μιᾷ διασολῇ διαλείποντας, ὁπόταν δύο σφυγμοὶ εἶεν, καί τοι δίς πληθόμενοι. ἐναργῶς γὰρ ἐπ' αὐτῶν ἡ κίνησις ἀκριβοῦται τὸ συνεχὲς, ἀκινησίᾳ μέσῃ διακόπτεται. τὸ δὲ γένος τὸ τῶν δικρότων, οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἐπειδὰν αὖ πληρώσῃ τὴν διασολὴν ἅπασαν, δυθὺς ἀρχωρεῖ πρὸς βραχύ, ⸫ ὧδις παύῃ τὸ δεύτορον, ὥστε τῶν μὲν διαλιπόντων ἡσυχίαν μέσην εἶναι τῶν πληγῶν. τὸ δὲ δικρότου, συσολὴν ἢ σωδυσμὸν, ἢ ὑπονόησιν, ἢ ὡς ἄν τις ἐθέλῃ καλεῖν. δῆλα δὴ τινες δύο σφυγμοὺς εἶναι φασι, οὐχ ἕνα, τὸν δίκροτον. ἐρῦσι δὲ αὐτὸ μάλισα, οἱ μὴ παρακολουθοῦντες τῇ συσολῇ τῆς ἀρτηρίας, ἀλλ' ἐκ πληγῆς τῆς διαλείμματος τὸν σφυγμὸν σωιζεσθαι φάσκοντες. οὗτοι γὰρ μετὰ τὴν πρώτην προσβολὴν τῆς ἀρτηρίας, ἀκίνησίαν βραχεῖαν ἐρῦσι γίγνεσθαι, τῆς μετ' αὐτὴν, ἑτόραν προσβολὴν, ⸫ φήσουσιν ἀνώμαλον εἶναι τὸν τοιοῦτον σφυγμὸν τῇ πυκνότητα. τοῦτος γὰρ ἀνωμάλους τῇ πυκνότητα νομίζουσιν, ὑφ' ὧν ἄνισον τὸ μεταξὺ τῶν πληγῶν διάλειμμα, καθάπερ καὶ μετ' ὀλίγον ἐρῦμεν, ἀλλὰ νῦν γε ὅτι ⸫ τῇ τούτους διοίσουσιν οἱ δίκροτοι σφυγμοὶ τῶν ἐν μιᾷ διασολῇ διαλειπόντων, πειραθῶμεν πρότορον ἀποδέξαι, συγχωρήσαντές σοι αὐτοῖς τὴν ὑπόθεσιν, καθ' ἣν οὗ φασιν ἀιδηλὸν εἶναι τὴν συσολήν. εἰ γὰρ ⸫ δοκεῖ δυθεία, τὸ γένος ὃν ἐκ τῶν ἴσων διασημάτων ἀνιδοσαν φαίνεσθαι τὴν ἀρτηρίαν, ὃν ἂν τις ἀρνήσαιτο, δοκεῖ δ' ὧδε τῶν διαλειπόντων ἐναργῶς φαίνεται. κάτωθεν γάρ ποθεν ἀρξαμένη ἡ κινήσεως ἡ ἀρτηρία, κἄπειτα παυσαμένη, τὴν ἀρχὴν αὖθις ἡ δεύτορας κινήσεως, ἵνα πρὸ ἐτελεύτησεν ἡ πρώτορα ποιεῖται, τῶν δικρότων οὐχ οὕτως πληθόντων, ἀλλὰ φανερῶς ἐκ βάθους πλέονος, ἢ ἢ μείζονος διασάσεως ἡ πρώτορα κίνησις ἐνίεσθαι φαίνεται, αὐτόθεν δ' ἁπτόθεν ἐγγύθεν ἡ δεύτορα. τούτους μὲν δὴ ποσοῦτον ὁμολογοῦντας ἔχομεν, ὡς οὐ ταυτόν ὄεσιν διαλείπειν ἐν μιᾷ διασολῇ σφυγμόν, ἢ δίς παίειν, ὡς ὁ δίκροτος. οὐ μὴν ἀναγκάσαι γε αὐτοὺς ἄκοντας οἷόν τε ἢ μίαν πληγὴν ἀνωμάλους ὀνομάζειν αὐτοὺς δικρότους. ἐρῦσι γὰρ ἀκριβῶς δύο πληγῶν φανερῶς ἀδιάνειστος μήτε τὸ μέγεθος ἴσον, μήτε τὸν χρόνον, ἀλλὰ μηδὲ τὸν τόνον. ⸫ εἰ δ' ὀλίγος φήσουσι χρόνος τῶν δεύτορον ὧδε τῇ πρώτορα γίγνεσθαι, καὶ ἀνώμαλον μὲν συγχωρήσουσιν εἶναι τὸν τοιοῦτον σφυγμὸν, οὐ μὴν τῶν ἢ μίαν πληγὴν, ἀλλὰ τὰς ἐν πυκνότητι ⸫ σμικρότητι καὶ τόνῳ ἡ ἀνωμαλίας διαφορὰς αὐτῷ προσάψουσιν. τοῖς δὲ καὶ ἡ συσολῆς ἀδιανειμένοις, φανερῶς ὁ δίκροτος ἐκπίπτει ἡ συσημαινούσης καλυμένης ἀνωμαλίας. ἔοικε γοῦν τὸ ἐπ' αὐτῷ γιγνόμενον ταῖς ἡ σφύρας διπλᾶς πρὸς τὸν ἄκμονα πληγαῖς, τ̃ μὴ πρότορας ἐκ πολλῦ μὲν διασήματος καταφερομένης, καὶ σφοδρῶς παιούσης. ἡ δεύτορας δὲ οἷον ἀναπαλλομένης ἡ σφύρας ἀπὸ τῦ ἄκμονος οὐκ ὧδε πολὺ, ⸫ αὖθις αὐτῷ προσιπούσης ἀρρωστότορον τε καὶ πρόδηλον, ⸫ δι' ὀλίγης διασάσεως. τοιοῦτον γάρ τοι καὶ οἱ δίκροτοι τυγχάνουσιν ἔχοντες τὸ εἶδος, οἷον ὠθουμένης ἡ ἀρτηρίας εἰς τὸ πίσω τῇ τῶν προσβολὴν, εἶτ' αὖθις ἐπανορθουμένης. ὃ δ' ἂν μάλισα σαφέσατα τῶν τῶν δικρότων σφυγμῶν φύσιν ἐνδείξαιτο, καὶ χωρίσειε ἡ συσημαινούσης ἀνωμαλίας, τὸ ἡ ὑποχωρήσεως ὄεσθαι εἶδος. ὅδε γὰρ συνέλθεται τό τε ἡ ἀρτηρία, ἀλλά πως οἷον κλονουμένης καταφερῆ), ⸫ τῶν καταφορὰν αὖθι ἀπὸ τῦ τέρατος ἡ πρώτης διασολῆς, οὐδεμίαν ταφὴν ἡσυχίαν διαμεῖ, καθάπερ ὧδε ἡ συσολῆς φαίνετο, ἀλλ' ὀλυθὺς ἅμα τῷ παύεσθαι ἡ ἄνω φορᾶς, ἡ ὑποχώρησις γίνεται), πρὸς ὀλίγον κλονουμένης αὖθι, εἶτ' αὖθις ἐμπίπτούσης, οἷον π ⸫ ζῖς πρὸς βίαν ἐλχθεῖσι κλάδοις, εἶτ' ἀφεθεῖσι γίγνεται. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι φέρονται μὲν ὧν τὸν ἀπ' ἀρχῆς τόπον, ὀ μὴν ὀλυθὺς γ' ἐν αὐτῷ μένουσιν, ἀλλ' αὖθις ἀναχωροῦσιν ὧδε τοῦτο ὅθεν ἠνέχθησαν, ⸫ ὀδὲ ἴσως γε διάσασιν ὧν λαμβάνουσι τὴν πρόδηλον, ἀλλ' ἐλάττονα μικρῷ. ⸫ πάλιν ἀπὸ τούτους τέρατος, ὧδε τὸ οἰκεῖον ἀναφέρονται τόπον, ἢ διὰ τόρου γε ὑποχωροῦσιν αὖθις, ⸫ ἐπανέρχον) πάλιν, ⸫ τρίτον τε ⸫ τέταρτον καὶ πολλάκις, ἐς' ἂν ἢ βραχὺ μᾶλλον τῶν ὀπάνοδον. εἰς ἡσυχίαν τοῦτο τελευτήσωσι. ζῖσον π ⸫ ἡ ἀρτηρίας κινήσει συμβεβηκὸς γὰρ ζῖς

διπρότοις σφυγμοῖς. ὥστ' ἔγωγε οὐ μόνον ἅπαξ ἐπανισᾶσαι, ἀλλὰ καὶ δὶς ἢ τρὶς πολλάκις ἐπιβαλεῖν τὴν χεῖρα τῷ ἀρτηριακῷ σφυγμῷ, ἵνα μὴ μόνον τὴν ἰσότητα τῶν ἐν τῷ διπρότῃ σφυγμῶν, ὡς τε καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πρώτην παλμικήν, οἷον ἐπαιρομένην. καὶ τὸν τόπον ὅλον ἀλλάττεσθαι τῇ ἀρτηρίᾳ ἄνω φέρεσθαι μᾶλλον, ἢ διαστελλομένην. ποιοῦσι γὰρ οἱ κλονώδεις. καὶ ὅταν γε σφοδρῶς αὐτοῖς ὄντος τοῦ πάθημα συμπίπτῃ, καὶ τὰ μόρια τῆς ἀρτηρίας διαφώροντος κινοῦντα, τὸ μὲν εἰ τύχοι πρῶτον, τὸ δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον, καὶ πολλάκις τετάρτου, καὶ πέμπτου μέρους αὐτῆς, ἀναφερομένου τε καὶ ἀῤῥιθως καταφερομένου. ὥστε δοκεῖν ὅτι καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, τὰ μὲν ἀναφέρεσθαί σοι δόξει μόρια, τὰ δὲ καταφέρεσθαι. τοιούτου δὴ οὔσης τῆς διπρότου σφυγμῶν ἰδέας, αἱ διαφοραὶ γίνονται κατὰ πάντα τὰ προγεγραμμένα γένη, πληρότητος, σκληρότητος, μεγέθους, σφοδρότητος, τάχους, τῶν ἐναντίων, ἐν αὐτῇ τε τῇ πρώτῃ κινήσει, καὶ τῇ κατὰ τὴν ὑποχώρησιν ἐπανόδῳ. διΐσταται γὰρ μεγάλῃ καὶ οὐ μεγάλῃ, καὶ σφοδρᾷ καὶ οὐ σφοδρᾷ, καὶ ταχείᾳ καὶ οὐ ταχείᾳ, καὶ ἄλλῳ τῶν ἑκάστου εἰδῶν ἑκατέρᾳ γενέσθαι, καὶ ἤτοι ὁμαλῇ ἢ ἀνώμαλος, ὥστε τὰς τοιαύτας ἐπαλλάξεις πολλὰ ποιεῖν εἴδη τῶν διπρότων σφυγμῶν. αὗται δὲ αἱ κατὰ μίαν διαφοραὶ τῶν διπρότων σφυγμῶν ἐν ἑνὶ μορίῳ σωζομένης ἀνωμαλίας διαφοραί. μεταβάντος δ' ὑπὸ τοῦ ἐν διαφέρουσι μορίοις, εἰπωμὲν ἤδη καὶ τὰς ἐκείνης ἁπάσας διαφορὰς, πρώτας μὲν δύο, καθ' ἃς ἡ σωζομένη ὅλη ἢ κίνησις, ἢ διαλείπουσα κατά τι, τὰς δ' ἄλλας τὰς κατὰ μέρος ἐκ τούτων τομῆς σωζομένας. ἡ μὲν γὰρ σωζομένη ἤτοι ὁμαλὴς ὅλη, ἢ ἀνώμαλος. ἐμάθομεν γὰρ ὅπως ὁμαλὴς καὶ ἀνώμαλος ἀνωμαλία γίνεται. τῶν μὲν δὴ ὁμαλῶν, ἢ ἐκλύεσθαι τὸ τάχος, ἢ ὠκυτέρνεσθαι, ἀναγκαῖον ἔξαχῆ. καθάπερ μικρῷ πρόσθεν ἐλέχθη. τῶν δ' ἀνωμάλων, πλείους εἰσὶν αἱ διαφοραὶ πρὸς τὸ μακρόν, ἢ βραχύ, ἢ σύμμετρον, κατὰ τὸ μῆκος εἶναι τοῦ σφυγμοῦ. τοῖς μὲν γὰρ δύο δακτύλοις ὑποπίπτοντος τῆς κινήσεως, ἓξ ἔχονται διαφοραί. τοῖς δὲ τρισί, τέσσαρσι καὶ εἴκοσι. τοῖς δὲ τέσσαρσιν, ὀκτὼ καὶ ἑβδομήκοντα. ὅπως μὲν δὴ εἰ τοῖς δύο δακτύλοις ἡ κίνησις ὑποπίπτει, τὰς διαφορὰς ἐξ ἀναγκαίου γενέσθαι, καὶ εἰ τοῖς τρισί, τέσσαρσι καὶ εἴκοσι, τὰ προγεγραμμένα δύο διαγράμματα διδάσκει. ὡσὰς δὲ καὶ εἰ τοῖς τέσσαρσιν, ὀκτὼ καὶ ἑβδομήκοντα, μάθοις ἄν, εἰ πρότερον γνοίης ὅτι τεττάρων πραγμάτων ὄντων, τρεῖς ἑκάστη διαφορὰς ἔχοντος, ἀνάγκη τὰς πάσας συζυγίας γενέσθαι μίαν καὶ ἑβδομήκοντα. ὅτι δ' οὐ χαλεπὸν εὑρεῖν, ἐκ τοῦ γινώσκειν, ὅτι τῶν τρεῖς ἐχόντων διαφορὰς, ἑπτὰ καὶ εἴκοσι συζυγίαι γίνονται. προσελθόντος γὰρ τοῦ τετάρτου, τρεῖς ἔχοντος διαφορὰς, δῆλον ὅτι μίαν καὶ ἑβδομήκοντα, γενήσεται τὰς πᾶσας, ὧν εἰ ἀφέλοιμεν τρεῖς τὰς ὁμαλὰς ποιοῦσας τοὺς σφυγμούς, οἱ λοιποὶ διλονότι, ὀκτὼ καὶ ἑβδομήκοντα γενήσονται. καὶ ταυτὰ δὲ τοῖς προγεγραμμένοις δύο διαγράμμασι δῆλον, ὡς τούτων τῶν εἴκοσι μὴ καὶ τεττάρων πινές, τοῖς ἐξ οἷς πρώτοις οἱ αὐτοὶ γενήσονται, τῶν ὀκτὼ καὶ ἑβδομήκοντα, οἷς τέσσαρσι καὶ εἴκοσιν, ὅπερ καθάπερ ἐπ' ἐκείνων, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων αἱρέσεις δύο γενήσονται, τῶν μὴ οἰομένων, κοινωνεῖν ἀλλήλοις τὰ διαγράμματα. τὰ δὲ, μή. λοιπὸν δ' ἂν εἴη τὰς διαλειπούσης τῆς κινήσεως γιγνομένης διαφορὰς ἀριθμήσαι. γενήσονται δὲ, τεττάρων μὲν αἱ πρῶται, κατὰ μέρος δ' ἑκάστης αὐτῶν πλείους, αἱ μὲν τέσσαρσιν ὧν δ' ἕπεται. ἢ γὰρ ὁ πρῶτος καὶ τρίτος δακτύλος ἀναδαίνονται τῆς κινήσεως, ἃ μήτε ὁ δεύτερος καὶ ὁ τέταρτος, ἢ ὁ πρῶτος καὶ τρίτος καὶ τέταρτος, οὐ μὴν ὁ δεύτερος, ἢ ὁ πρῶτος καὶ δεύτερος καὶ τέταρτος οὐ μὴν ὁ τρίτος, ἢ ὁ πρῶτος καὶ τέταρτος, ἃ μήτε οὐδ' ὁ δεύτερος, οὐδ' ὁ τρίτος. ὅταν μὲν οὖν ὁ πρῶτος καὶ τρίτος ἀναδαίνοντα μόνον, γίνεται διαφορὰ σφυγμῶν καθ' ἕκαστον γένος. ὅταν δὲ ὁ πρῶτος καὶ ὁ τρίτος καὶ τέταρτος, ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν. ἴσαι δὲ τὸν ἀριθμὸν ταῖς δὲ, καὶ ὅταν ὁ πρῶτος καὶ δεύτερος καὶ ὁ τέταρτος. ὅταν δ' ὁ πρῶτος καὶ ὁ τέταρτος, γένεα. δῆλος δὲ ὁ καθ' ἑκάστου ἀριθμὸς ἐκ τῶν προγεγραμμένων μεθόδων. αὕτη καὶ ἡ τῶν διαφερόντων μορίων γινομένης ἀνωμαλίας ζωή. γίνονται δὲ καὶ μίξεις ἀμφοτέρων τῶν πρώτων διαφορῶν πρὸς ἀλλήλας πολυειδῶς, ὥστε μὴ μόνον ἐν διαφέρουσι μορίοις εἶναι τὴν ἀνωμαλίαν, ἀλλὰ καθ' ἓν ὁτιοῦν. εἰ δή τις τῶν ἐκ θατέρου γένους διαφορῶν, τὰς ἐνδεχομένας μιγνύναι βούλοιτο ταῖς ἐκ θατέρου, καὶ ὅσον ποιοῦν μὴ κάμνοι περὶ ἅπασας συμπλέξαι, γυμνάσαι τ' ἂν ἱκανῶς. ἡγοῦμαι δὲ οὐδὲ ἂν χαλεπῶς δρᾶσαι τινὰ αὐτὸ, εἰ μὴ ἀργῶς τὰ μέχρι τοῦδε ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένα παρεδράμοι. οὕτως μὲν ἄν τις ἁπάσας μάθοι τὰς κατὰ τὴν κίνησιν, ἐν μιᾷ διαλλαγῇ γινομένης ἀνωμαλίας. ἡ δὲ, κατὰ τὸ ποσὸν ἐν διαλλαγῇ ἀνωμαλία, πόθεν μὲν ἔσται διαφέρουσι μορίοις ἐν ἀρτηρίας, καὶ φαίνεται γιγνομένη πολλάκις καὶ νοηθῆναι ῥᾴδιον διαλειπούσά τε καὶ σωζομένη, ὁμαλῶς τε καὶ οὐχ ὁμαλῶς, ἐξ οὗ γένους εἰσὶν οἵ τε μύουροι καλούμενοι κατὰ μίαν διαλλαγήν, οἵτε πρός τινων ἀδινωδυνότου τε καὶ πολυνωδυνότου ὀνομαζόντων. ἐν ἑνὶ δὲ μορίῳ ἐν ἀρτηρίας, οὐκ ἂν συναίη κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἀνωμαλία καθ' ἓν σφυγμοῦ. πρὶν γὰρ ἂν τὸ τέλος ἐξικέσθαι τῇ κινήσει, οὐδέ πω τὸ μέγεθος ὅλον, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸ γένος τοῦ σφυγμοῦ εἰς τὴν ἐπίγνωσιν, τοῦ τέλους προσδεῖται. σφοδρότητα μὲν γὰρ καὶ τάχος καὶ σκληρότητα, καὶ τἀναντία τούτων καὶ τὰ μέσα, δυνατὸν δῆλα εἶναι κινουμένης ἐν ἀρτηρίας γνωρίσαι, τὴν δὲ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ σμικρότητα διαφορὰν, οὐχ οἷόν τε πρὸ τοῦ παύσασθαι κινουμένην. ἅμα μὲν γὰρ τῷ παύσασθαι, σκληρὸς ὅλος ὁ σφυγμὸς, ἐγνώσθη. πρὸ τούτου δ' ἐπ' ἄπειρον μέχρι πόσου κινήσεται. πῶς ἂν οἷόν τε καθ' ἓν μόριον ἀνώμαλον ἐν τούτῳ γένει συσταθῆναι σφυγμόν; ὃς γὰρ ἂν οἷός τις ὢν γνωσθῇ, δεῖται συμπεπλεγμένης ἐν κινήσεως, οὗτος πῶς ἂν γνωσθείη γιγνομένης ἔτι; ἡ δὲ κατὰ τὸν ζωτικὸν ζόνον ἀνωμαλία, τῷ αὐτῷ πῶς δέξεται ζωὴν, τῇ κατὰ τὴν κίνησιν. ἢ γὰρ πόθεν τὸ αὐτὸ μόριον, ἢ ἐν διαφέρουσι σωίσεται. πόθεν μὲν τὸ αὐτὸ, τριχῶς, ἢ διαλείπούσης ἐν κινήσεως, ἢ σωζομένης μενούσης, ἢ διπρότου γινομένης, πόθεν δὲ τὰ διαφέροντα, διχῶς, ἢ σωζομένης μενούσης, ἢ διακοπτομένης. ἴσαι ἢ καθ' ἕκαστον τούτων τῶν γενῶν αἱ κατὰ μέρος διαφοραὶ, ταῖς ἐν ἐν κινήσεως εἰρημέναις. καὶ μὴν δὴ καὶ μίγνυσθαι τὰς πόθεν ἐν μόριον σωισαμένας ἀνωμαλίας ταῖς ἐν διαφέρουσι γιγνομένας ὡσαύτως, ἀναγκαῖον. ἡ δὲ κατὰ τὸ σῶμα ἐν ἀρτηρίας ἀνωμαλία, καθ' ἣν μαλακὸς, ἢ σκληρὸς ὁ σφυγμὸς γίνεται, καθ' ἓν μὲν οὐχ οἷόν τε μόριον γενέσθαι, κατὰ δὲ διαφέροντα φαίνεται σωισαμένη δυσῶδες, ὥσπερ ἤτε κατὰ τὴν κίνησιν, καὶ ἡ κατὰ τὸν τόνον, ἤτοι

σωζομένη.

ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಗಣಿತಜ್ಞರು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಬಳಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು ಅಬ್ಯಾಕಸ್ ಅಥವಾ ಧೂಳಿಪಟ್ಟಿ. ಇದು ಒಂದು ಚಪ್ಪಟೆಯಾದ ಹಲಗೆಯಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ಹಲವು ಗೆರೆಗಳನ್ನು ಎಳೆಯಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಗೆರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಲ್ಲುಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಬ್ಯಾಕಸ್ ಅನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಯಾರು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೩೦೦೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಿನದು ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಗಣಿತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬಳಸಿ ಕೂಡಿಕೆ, ಕಳೆತ, ಗುಣಾಕಾರ, ಭಾಗಾಕಾರ ಮತ್ತು ವರ್ಗಮೂಲ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಣಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡುವ ಚೀನಾದ ಸ್ವನ್‌ಪಾನ್ ಮತ್ತು ಜಪಾನಿನ ಸೊರೊಬಾನ್ ಎಂಬ ಸಾಧನಗಳು ಅಬ್ಯಾಕಸ್‌ನ ಆಧುನಿಕ ರೂಪಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲು ಮಣಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಲಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿರುವ ಹಲವು ಗೆರೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಗೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಣಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಆ ಗೆರೆಯು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲು ಮಣಿಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಕ್ರಮವು ಸಾಕಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿದ್ದು ಇದರಿಂದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಮಣಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡರೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ

τητα. ἢ δὲ κινήσεως τὸ εἶδος. ἡμῖν ἢ, περὶ ἣν τούτων ὁ φιλοῦμενος. οἷος δ' ἐστὶν ὁ μυρμηκίζων λεκτέον. ἔστι ἢ μικρὸς ἅγαν, οὗ μικρότερος ἄλλος οὐκ ἔστιν, ὡσαύτως δὲ καὶ ἀμυδρότατος καὶ πυκνότατος, ὁ μὴν τα-
χύς γε, ὥς τισι δοκεῖ. διεχθήσεται ἢ οὐκ ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν διαγνώσεσι. ἀλλὰ νῦν γε τὸ λεῖπον ἐπὶ πλεῖστον ἐξ-
ετάσωμεν, ἢ περὶ τῶν μίαν διαφορὰν ἀνωμάλου σφυγμοῦ διαφορᾶς, ὧν οὐκ ἄλλος μεταβῶμεν. εἰσὶ δὲ οἱ τε κλονώδεις ἐπὶ καὶ οἱ παρομώδεις, ἑτερικότερον μὴ ἀλλήλοις, τῷ μὴ φυλάττειν ἅπαν τόπον τὴν ἀρτηρίαν, ἀλλ' ἄνω τε καὶ κάτω φέρεσθαι, ἢ καὶ φύσιν θέσεως ἀδιαμείβειν, διαφέροντος ἢ καὶ οὐκ αὐτό. βραχὺ γὰρ τὸ τοιοῦτον πάθημα τοῖς παρομώδεσι μετέχουσι, μέγα ἢ καὶ ἁπλῶς ἱκανῶς τοῖς κλονώδεσιν ὑπάρχει καθ' ὅλον δέ, οἱ μὴ παρομώδεις ἑκατέρωθεν ἐκ τῶν πρώτων αὐθελκεσθαι, καὶ τείνεσθαι καὶ παλλεσθαι φαίνονται, τοῖς κλονώδεσι δὲ δῆλον τοιοῦτον ὑπάρχει. καὶ ποσάκις μεγάλη μὲν πολλάκις ἡ διασολὴ τοῖς κλονώδεσι, μικρὰ δ' ἀεὶ τοῖς παρομώδεσι. καὶ τῶν μορίων ἢ ἀρτηρίας, τὰ μὲν ἀναφέρεσθαι, τὰ δὲ καταφέρεσθαι καθ' ὃν καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἐν τοῖς κλονώ- 10
δεσι φαίνεται ἐναργῶς, τῶν παρομωδῶν παντελῶς ὀλίγοις καὶ ἀμυδρῶς τοῦ τοιοῦτο συμπίπτοντος. καθ' ὅλου δὲ φαίνεται οἷον χορδῆς τινὸς τεταμένης ἄθησις ὅτιν ὑπὸ τοῦ παρομώδους σφυγμοῦ, καθ' ὃ καὶ ὀδενὶ τῶν ἄλλων ἔοικεν. ὑπὸ τῶν κλονωδῶν, ὀδὲν τοιοῦτον φαίνεται. μάλιστα γὰρ ἂν τις αὐτὸν τῇ κινήσει εἰκάσειε ζῶσι ἀκροτίοις, ὅτε σφοδρῶς ἀφιεμένοις, ταχέως φέρεται κραδαινόμενα. καλοῦσι γὰρ οὗτος τὸν πυκνὸν αὐτὸν καὶ ἀνώμαλον σφυγμόν, ὃπερ οὐχ ὑπάρχει τοῖς παρομώδεσι. τούτους ἢ πάντας οὖν σφυγμοὺς οὐκ ἔξω τῶν πρώτων ἡγοῦμαι τῶν πρώτων καὶ μίαν διασολὴν ἀνωμάλου γινομένους, δύο ταῦτα προσιόντα σωίζεσθαι, τό, τε περὶ τὴν θέσιν καὶ ἀρτηρίας εἶδος καὶ ἀνωμαλίας, καὶ τὸ πρωϊαίτερον, ἢ ὀψιαίτερον ἄρχεσθαι καὶ κινήσεως τὰ μόρια, τὸν μὲν πρῶτον ἐν αὐτοῖς ἐκθέντα, τὸν περὶ τὴν θέσιν τῶν μορίων ἀνώμαλον, αὐτὸ οὖν μόνον. οὐδὲ ἢ ἄλλος, καὶ οὐκ μὴ καὶ ἄλλαι δύο γενέσεις ἀνωμαλιῶν προσίασαι διαφοραὶ τῶν πρώτων ἐκθέντα γνῶναι. συμβαίνει γὰρ ἄν τε νοήσεις καὶ ἂν γνώσεις αὐτὸ τό τε κυματώδους καὶ τὸ σκωληκίζοντος, καὶ τὸ κλονώδους καὶ τὸ παρομώδους. ὁ δὲ μυρμηκίζων ὡς ἔφαμεν, 20
ἀνώμαλος μὲν ὅτιν, ὁ μὴν οὐ φαίνεταί γε. καὶ ὁ δρηκαδίζων ἢ κληθεὶς ὑπὸ Ἡροφίλου σφυγμός, ἔστι μὲν ἐκ τῶν μίαν διασολὴν ἀνωμάλου, συμβαίνει ἢ οὐ αὐτός ὅτιν, ὁδετέρας ἐφαπτόμενος τῶν προσιόντων ἐκ τῶν πρώτων ἐκθέντα γνώσεσθαι ἀνωμαλίας, ἀλλ' ὅταν καθ' ἓν μόριον ὁπωσδήποτε διακόπτηται τὴν κίνησιν ἡ ἀρτηρία, τοιαῦτα μάλιστα γιγνόμενος, οὐχ ἁπλῶς. ὁ γὰρ ὅλως οὐκ ὁ γένος δρηκαδίζων ὅτι σφυγμός, ἀλλ' ὅταν ἡ μετὰ τὴν ἡσυχίαν σύντροφος κίνησις, ὠκυτέρα τε καὶ σφοδροτέρα ἢ πρωτέρας ἢ. τῷ γὰρ τοιούτῳ μόνῳ οὐκ ἐπίκειται τὸ ὄνομα, κατὰ τὴν πρὸς τὰ ζῶα τὰς δρηκάδας ὁμοιότητα. τὴν γὰρ ἐκείνας οὐκ φαίνεται πηδῶντα τὸν τρόπον, οἷον διπλῆν τινὰ κίνησιν ποιούμενα. πρὸς βραχὺ γὰρ ὑψώσαντα ἑαυτὰ, καὶ ἔνια διάκενσιν, ὡς αὐτό πως τὴν κίνησιν καταπαύσαντα πηδῶντα, διυτέραν ἀδιάκοπον ὁρμὴν κινήσεως ποιεῖται, πολὺ δὲ πρόσθεν ὠκυτέραν, ὡς οἷον ἐπιμπλάντα ἑαυτοῖς. αὗται δὲ πᾶσαι ἢ μίαν διασολὴν ἀνωμαλίαν. πρὸς ἢ δὲ καὶ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα τὴν ῥυθμόν, νῦν ἐρῶμεν. οἴονται δὲ συσκματικὰς μόνον γίνεσθαι τὰς τοιαύτας ἀνωμαλίας. οὕτω δὲ καλοῦσι 30
τὰς ἐν πλείοσι σφυγμοῖς σωιζομένας. ἔφαμεν ἢ πρότερον περὶ τῶν ἐν ἀθροίσμασι γινομένων, ἐν οὕτως ὑπὸ τὰς καθ' ἓν μεταβησόμεθα, προχειρισάμενοι πρὸς παράδειγμα ἓν ἓνα μίαν αἵρεσιν τῶν περὶ πυκνότητος γεγενημένων, ἅπερ δὴ καὶ σαφεστάτη ὅτι, περὶ τὰ διαλείμματα τῆς πληγῆς σωίζεσθαι νομίζοντες τὸ γένος οὐκ τῆς σφυγμοῦ. ὅταν δὲν ἐξῆς πάντα τὰ διαλείμματα ἴσα ἢ πάντας οὖν σφυγμούς, ὁμαλὸν οὐκ εἶν φασί. εἰ ἢ τὰ μὲν μείζω, τὰ δ' ἐλάττω, διπλανότη ἀνώμαλον, ἓν πυκνότητι καὶ ἀραιότητι. καὶ τὸν ῥυθμὸν δ' ὡσαύτως ἓν λόγῳ τοῦ χρόνου ἢ πληγῆς, πῶς τὸν τῆς διαλείμματος σωιζόμενον, ὅταν ἐφεξῆς ὁ αὐτὸς μὲν, τό τε εἶν φασὶ ὁμαλόν. εἰ ἢ μεταβάλλοι τὸν ἀπ' ἀρχῆς λόγον, ἀνώμαλον γίγνεσθαι, καθάπερ εἰ καὶ τῶν διαλειμμάτων, ἃ καὶ ἡσυ-
χίας καλοῦσιν, μεταπέσοι τὰ μεγέθη τῶν ἢ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα γίγνεσθαι ἀνωμαλίαν. ταῦτα μὲν οὖν ὀρθῶς λέγεσθαι, καὶ ἔστιν ἀεὶ ἢ εἰρημένης αἱρέσεως, ὑπὸ τὰς ἄλλας μετίοντα, γνωρίζειν ὁμαλότητα τε καὶ ἀνωμαλίαν ἓν ἀμφοτέροις τοῖς γένεσι, τῶν πλείοσιν ὡς ἔφαμεν σφυγμοῖς σωιζομένων, ἣν καὶ συσκματικὴν καλοῦσιν. περὶ ἢ καθ' ἓν ἃ σφυγμὸν ἀνωμαλίας αὐτῶν ἣν ἅπαντος παραλελοίπασιν, ὃν ἐφ' ὁμοίως ἀφεῖς, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ μηδὲν λείπειν τῇ προκειμένῃ πραγματείᾳ, καὶ περὶ τούτων ῥηθήσομαι, καθ' ὅσον οἷόν τε ἀφῶς εἰπεῖν, ἀρχὴν τὸν λόγον τὴν δὲ ποιησάμενος. τὰ μόρια ἢ ἀρτηρίας, ἢ τοι πάνθ' ἅμα ἢ κινήσεως ἄρχειν, ἢ τὰ μὲν αὐτὸ πρωϊαίτερον, τὰ ἢ ὀψιαίτερον. εἰ μὲν δὴ πάνθ' ἅμα κινεῖσθαι ὑπάρχειν, εἶτα καὶ κινηθέντα μὴ ἐν ἴσοις χρόνοις αὖθις ἢ διυτέρας διασολῆς ἅμα πάλιν ἄρξασθαι, τῶν δύο γένων ἀνωμαλίαν καθ' ἓν σφυγμὸν συσκεῖσθαι, ὅπερ οὐκ ἐγώγε, γνωριοθεῖεν, ἢ διυτέρας διασολῆς ἀρξαμένης, τὸ μὲν ἐν τῇ γε διυτέρᾳ τὴν ὑπάρξιν ἔχειν, ὥσπερ τὸ δὲ ὁ ῥυθμὸς αὐτὸς, τὸ δὲ τὸν ἢ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα γένος. ἢ γὰρ καὶ ταῦτα, καθ' ἓν μὲν σφυγμὸν γίγνεται, διαίτεται δὲ πάντως εἰς τὸ γνωσθῆναι τὸ διυτέρας. πρὶν γὰρ ἄρξασθαι οὐκ ἔστιν, οὐχ οἷόν τε τὸ πρότερος τὸ ὕστερος γνωρίσαι. ἔτι δ' ἀγνώστου μένοντος τοῦ ὑστέρου, ὅτε τὴν πυκνότητα διωατὸν, ἢ τὴν ἀραιότητα, οὔτε τὸν ῥυθμὸν ὧν γνῶναι. ὥστε καὶ περὶ τῆς τοῦ ἀνωμαλίας γένεσιν, ἣν ἐρήκαμεν, οὐδὲν θαυμαστὸν ἀναμένειν τὴν διυτέρας διασολῆς τῆς ἀρχήν. οὐ μὴν τότε γε ἕνεκα συσκματικὴν αὐτὴν χρὴ νομίζειν. ἀμέλει πρὶν συμπεσεῖν τὴν διυτέραν διασολήν, ἔνθυς ἀρχομένης αὐτῆς γνωρίζεται, μηδὲν μήτε τοῦ διυτέρας σφυγμοῦ ἐκθέντων ἡμῶν, μήτε τῆς τρίτος, μήτε τῶν ἑξῆς. οὕτως, ἓν τῷ πρώτῳ μόνῳ γίγνεται. διὰ τοῦτ' ἂν ἔφαμεν, ὅταν ἅμα πάντων τῶν μορίων ἀρξαμένων κινεῖσθαι κατά τε τὴν προτέραν καὶ τῆς διυτέραν διασολήν, μηδὲν αὐτοῖς ὁ ζῶς κινήσεως γένηται χρόνος, τῶν δύο γένων ἀνωμαλίαν σωίζεσθαι, τὴν μὲν ἢ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα, τῷ τῶν διαλειμμάτων ἀνίσῳ. τὴν ἢ ῥυθμόν, τῷ λόγῳ τοῦ χρόνου τῆς πληγῆς πῶς τὸν τοῦ διαλείμματος. ὁ μὲν γὰρ τοῦ πρώτου πάντων παυσαμένου τῆς κινήσεως μορίου χρόνος, ἐλάχιστος ἔσται. μέγιστος δὲ, ὁ τοῦ ὑστάτου. οἱ δ' ἐν τῷ μέσῳ, ἀνάλογον, ἐφ' ὅδον ἀπὸ τοῦ πρώτου, ἢ τοῦ ἐσχάτου ἀφεστηκότες ὦσιν. ἔμπαλιν δὲ τοῖς τῆς κινήσεως χρόνοις, οἱ τῶν

ಅ ಗೌಸಿ ಸಂಗಡಿಸಿ ಬಂದ ಸಿರ

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ
ΣΦΥΓΜΩΝ ΛΟΓΟΣ Β΄.

Υτὶ αὐτὶ χρέαν ἐπαγγέλλεται τὸ δὲ τὸ γράμμα τῷ πρόσθῳ, ἀλλ' ὃν ἔχει λόγον ἑλλέβορος, ἢ σκαμμωνία πρὸς ἄλλην, ἢ κρέας, ἢ τὰ νῦν λεχθησόμενα πρὸς τὰ εἰρημένα. τρέφειν μὲν γὰρ ἐκεῖνα τὰς ὑγιαινούσας ἐδύνατο ψυχὰς, ἐκκαθαίρειν δὲ ταῦτα τὰς μοχθηρὰς δόξας, ὥσπερ τινα νοσήματα. συνεπισκοπεῖσθαι δ' εἰκὸς τοῖς ἐλέγχοις τὰ διημαρτημένων· πίστιν βεβαίαν ἕξει ὀρθῶς εἰρημένων. ὡς ἔστι τῷ παρόντι λόγῳ καὶ τούτῳ προσθεῖναι τὴν χρέαν, εὑρήσει τινὰ καὶ ὠφέλειαν ἐπομένην.

Περὶ μὲν χρήσεως τῶν ὀνομάτων.

Ἐπεὶ δὴ πρῶτόν μοι λόγον πρὸς αὐτοὺς σοφιστὰς, ὁ περὶ μὲν χρήσεως τῶν ὀνομάτων. ἡμεῖς γ' ἐπόμεθα τῇ τῶν ἑλλήνων συνηθείᾳ. καὶ γ' ἐτράφημεν ἐν αὐτῇ, πειρώμεθά τε διὰ τῶν σαφεστάτων ὀνομάτων, ἑρμηνεύειν ἀεὶ τὸ νοούμενον. οὐ μὴν ἐγκαλοῦμέν γε τοῖς ὀλιγορθοῦσιν αὐτοῖς, ἀλλ' εἰ καθ' ἑκάστην λέξιν ἐθέλοι τις βαρβαρισὶ φθέγγεσθαι, μὴ λυμαινομένῳ τῷ σαφεῖ μὲν ἑρμηνείας, οὐδὲν ἡμῖν μέλοι. τότε γὰρ ἤνεγκα χρώμεθα τῇ πρὸς ἀλλήλους διαλέκτῳ, τὸ νοῆσαι τὰ διηλόμενα, εἴ γε ἡγούμεθα κάλλιστα χρῆσθαι λόγῳ τὸν φαρυγέστατα διηλὸν ἃ βούλεται διηάμενον. ἡ μὲν ἡμετέρα προαίρεσις τοιαύτη, μέτριος, ὡς νομίζω, καὶ φιλάνθρωπος, οὐ μὴν ὠδιτρέπτοις ἡμῖν οἱ σοφισταὶ, ἀλλ' ὥσπερ ἀλλήλοις ἐρίζουσι περὶ τῶν ὀνομάτων, ἀμελοῦντων αὐτῶν τῶν πραγμάτων, οὕτω καὶ ἡμῖν ἐπιχειρεῖν ὑβρίζοντες ἀεὶ, τὴν κατηγορίαν ἐποιοῦντο, εἰ μὴ χρησόμεθα τοῖς ἐκείνων ὀνόμασιν. εἰ μὲν οὖν ἅπαντες συνεθέμενοι μίαν διάλεκτον, ὥσπερ νόμισμα καινὸν τοῦ ψηφίσματος εἰσηγήσαντο, τάχα ἂν ἐπεφράθημεν ὠνόμασθαι τῶν ἑλλήνων, ἐκμαθεῖν δὲ τὴν πρὸς ἐκείνους νομοθετεῖσαν. ἀλλ' οὐδ' εἰ τῶν βαρβάρων τινὰ μίαν διάλεκτον συνέθεντο χρῆσθαι, μαθεῖν ἂν οὐδὲ τούτῳ ἀνηκέσαμεν, ὥσπερ τοῖς αὐτοῖς χαρίσασθαι. ἐπεὶ δὲ οὐχ ἑλληνικὴν διάλεκτον εἰλικρινῶς οὐδεμίαν, οὐδὲ βάρβαρον ἁπλῶς, ἀλλὰ τινὰ μικτὴν ἐξ ἁπασῶν, οἷον καρύκην, ἢ τινὰ ποικιλωτέραν τε, καὶ ἀλλοκοτωτέραν καρύκης συντιθέασιν, ὡς ἂν ἕκαστος αὐτῶν βούληται, τὰ μὲν ἐκ φοινίκης τε καὶ συρίας, τὰ δὲ ἐξ αἰγύπτου τε καὶ θρᾴκης, ἢ ποθὲν ἄλλοθεν συμφορήσας, εἶτα τοῖς τῶν ἑλλήνων ὀνόμασι μιγνύς, οὐδὲ τούτοις γνησίοις. ἀλλὰ πολυειδῶς παρεφθαρμένοις, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω μὰ τοὺς θεοὺς ὅτι καὶ λέγωμαι, μήτ' ἐκμανθάνειν τὰς τοιαύτας διαλέκτους διηάμενος, μήτ' ἐκείνους πείθων μίαν ἐκμανθάνειν τὴν τῶν ἑλλήνων, μήτ' ἐπειδὴ τούτων οὐδ' ἑτέρου τυγχάνω, τοῦ γοῦν τρίτου τε καὶ λοιποῦ τυχεῖν παρ' αὐτῶν διηάμενος, τὸ συγχωρεῖν ἡμῖν ἐν ᾗ τεθράμμεθα φωνῇ, ταύτῃ χρῆσθαι. τὸ μὲν δὴ περὶ τὴν τῶν ὀνομάτων χρῆσιν κανὼν τηλικοῦτον. ἕτερον δὲ τὸ περὶ τοὺς ὁρισμοὺς μακρῷ τούτου χαλεπώτερον. γνῶσι γὰρ αὐτῶν δοκοῦσί μοι μή δὲ λαθχάνων ἂν πρίασθαι χωρὶς ὅρου, καὶ τοῦτο μὲν οἵ τοι μὴ δι' ὄναρ διαλεκτικῆς ὀμμένοι, καὶ πρωτεύσουσιν ὡς ἂν τοιοῦτοί τε καὶ τοιούτοις τεθραμμένοι, τῶν ὀνομάτων τὰ τούτων τῶν καλῶν τῶν ἐκ μέσης συρίας, ἢ κιλικίας, καὶ ἔστιν ὁρίζεσθαι κελεύουσι, ὃ μὴ δι' ἴσως ἤκουσε τὴν ἀρχὴν ἄνθρωπος ἑλλὴν μὴ δὲ πώποτε. εἶδε δ' ὁ μὲν ὡς ἂν ξένον τε καὶ βάρβαρον ἀγνοεῖ. ὁ δ' ἤδη καταγελᾷ τε καὶ σκώπτει καὶ τωθάζει, καὶ πάνδια, καὶ μειρακιῶδες ἀκραλεῖ. πολλάκις δὲ τὸ μὲν πρόσθεν ὄνομα τῶν ἑλληνικῶν ὅτι, οὐ μὴν καθ' οὗ γε παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἐπίκειται πράγματος, οὕτως αὐτὸ νοοῦσιν οἱ δαιμόνιοι σοφισταί. κἄπειτα κελεύουσιν ὁρίζασθαι. καί τις ἴσως ἑλλὴν ἀνὴρ ὁρίζεται κατὰ τὴν τῶν ἑλλήνων συνήθειαν. οἱ δὲ οὐ μόνον ὰ πείσονται, ἀνεκτὸν γὰρ ἂν ἦν, ἀλλὰ καὶ καταγελάσουσι, καὶ διαπαίξουσιν. οὗτος μὲν ὁ διαλυτρος τρόπος τῶν περὶ τοὺς ὁρισμοὺς κακῶν. ὁ δὲ δὴ τρίτος ὁ μηκέτι κατὰ τύχην, καὶ τὸ σημαινόμενον, ἀλλ' ἤδη καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον σφαλλόμενος, ὅταν ὧν χειρὶ τις ἀνὴρ διαλεκτικὸς τοὺς ὅρους αὐτῶν, τοὺς μὲν ἐλλιπεῖς, τοὺς δὲ περιττοὺς, τοὺς δὲ ἀδιορίστους, τοὺς δὲ ἀσαφεῖς, τοὺς δὲ μακρούς, τοὺς δὲ ψευδεῖς, τοὺς δ' ὅλως οὐ δ' ὅρους δεικνύειν, ἐξαίφνης, ὥσπερ ἐνθουσιῶντες, οἱ περὶ διαλεκτικῆς ἀναφαίνονται κατήγοροι, καὶ τότ' αὐτοῖς μάτην, καὶ πρὸς κακὸν δοκεῖ τῷ τε βίῳ παντὶ, καὶ ταῖς τέχναις ὧν τηνικαῦτα. ὥστ' ἐγὼ μὲν πολλάκις νὴ τοὺς θεοὺς ἐξεπλάγην, εἰ παρακαλούντων μὲν ἡμῶν, μὴ πάντα δι' ὅρων πειρᾶσθαι μὴ διαλύσκειν, μήτε μανθάνειν. οἱ δ' ὁπόσοι. συγχωρησάντων δὲ ὁρίσασθαι, κἄπειτα δεικνύντων ἡλίκον σφάλλονται, τηλικαῦτα τοὺς ὅρους ἀχρήστους εἶναι φασί. καὶ ταῦτ' οὐ μιᾶς ἡμέρας, ἢ δυοῖν ἐν τῷ μέσῳ γινομένων, ἀλλ' ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο μεταπεσόντος ὁρᾶσθαι, ποτὲ μὲν ὅρον ἐρωτῶσι προβάλλοντος ὄνομα, ποτὲ δὲ ἀχρήστους εἶναι τοὺς ὅρους φασί. τὸ δὲ τέταρτον αὐτοῖς ἐν τοῖς τοιούτοις πλημμέλημα, μὴ δ' ὅτι πάντων οὐκ εἰσὶν ὅροι γινώσκειν, εἶθ' ὡς ἂν τοῦτο ἀγνοοῦντος ἀδιχειρεῖν ὁρίζεσθαι πάντα, καὶ πρὸς ἀλλήλους διαφέρεσθαι, καὶ κεκραγέναι μάτην ὑπὲρ πραγμάτων ὁριδιωτικῶν μὴ διαμενόντων. τὸ δὲ δὴ τρεμπτὸν καὶ θαυμασιώτατον αὐτῶν ἐν τοῖς ὁρισμοῖς ἁμάρτημα, πρὶν διελθεῖν τὴν ὁμωνυμίαν, ἵνα τῶν πολλαχῶς λεγομένων, ὁρισμόν ποιῶνται, ὥσπερ οὐ τῶν πραγμάτων τοὺς ὅρους, ἀλλὰ τῶν ὀνομάτων ὄντας. ἐμὲ γοῦν ποτε τούτων τις τῶν ἀθλιοπλαζόντων σοφισμῶν ὀλίγου διελεῖν ἀπέπνιξε. προβαλόντι γάρ μοι πῶς αὐτῷ, τί ὄντι πλήρης σφυγμός, ἐγὼ μὴ ὑπολαβὼν εἶπον τῶν πολλαχῶς λεγομένων εἶναι τοῦνομα, καὶ διὰ τοῦτ' οὐδ' ἔχειν ὅρον ἔφην, πρὶν διελέσθαι τὴν ὁμωνυμίαν. ὁ δ' ἐπιμὰς ταῦτα λέγοντος, οὐκ οἶδ' ὅπως ἔφη πλήρεις. ἀρκεῖ μοι μαθεῖν πῶς ἔχον τί ὄντι πλήρης σφυγμός. οὐδ' ἐκ μὲν διαλεκτικῆς πλήρους οὐδ' ὑπερίφαντας τὴν ἰατρικὴν ἀπόλιπε. καί μοι ἔφη οὐδὲν πώποτε ἤκουσας ἐμοῦ ἀποσκάζοντος οὐδὲν τῶν κατ' ἰατρικὴν ὁρίζεσθαι. οὐδὲ γὰρ οἱ φασὶ τὸ δεινότατον ὄζειν, ὅτι μηθ' ὁρίζεσθαι δύναμαι, καὶ διαλεκτικῆ φλυαρίᾳ παντελῶς ἡμᾶς οὐκ ὀπνεῖτε. ἀλλ' εἰπὲ, φθέγξαι, λάλησον, ἀπόκριναι τίς πλήρης ὄντι σφυγμός; οὐ δύναμαι δ' ἔφην ἐγὼ, πρὶν διασκέψασθαι τὴν ὁμωνυμίαν.

ὁ δ' αὖ κα-

ὃ δ' ἀνακραγὼς, ὁμωνυμίας πάλιν ἔφασκε μὴ λήρους μακρὰς ἀφῖχθαι, τὰ τῶν ἰατρικὴν ὠθοῦντα, μὴ ἡμᾶς ἀφελέσαντα. οὐ μὴν οὐδ' ἡμᾶς εἶπον, ἀλλ' ὑμᾶς ἀπώλεσε δεῖν ὁρίζεσθαι φάντα βελομένους. ἰσχὺς φησι καὶ λοισθρεῖν ἡμᾶς ὠθοῦχειρεῖ. τί μᾶλλον ἔφω, ἢ ἐμὲ σύ. καὶ τότω διανίσασθ' τυπῆσων, ἀλλὰ δῆτα μὴ ἐπέχομ οἱ παρόντες, ἐβαρέως ἐπεγελάσας ἐκεχώρισο. τῶν δ' ὑπολοίπων ἤδη τις προσβύτης φάγωνά τε μέγιστον ἄχρι τῶν στέρνων καθεικώς, καὶ τ' ἄλλα φάνυ σκυθρωπὸς, δῆτα γὰρ νῦν τὸ σεμνὸν νενόμισας, φάσκοντε ἔφη ἐμὴ θορυβεῖ τε ὦ παῖδ' ὄν, ἀλλ' ἐάσατε μὲν ἕταῖρον ἡμῖν ἀφελέσθαι τί ποτε καὶ λέγει. κἀγὼ προσβλέψας αὐτῷ, τί γὰρ ἔφω φωνθάντος; τοῦτ' αὐτὸ, εἶπον, ὥσπερ οὖ διελέγεσθε, τὸ πρὸς τὸ πλήρους σφυγμῶ. βάλει τοίνυν εἶπον μὴ φάνυ ἀπόδειξιν, ἵν' ἔπωμαι σοι. βραδὺς γὰρ εἰμὶ φύσει, καὶ τοῖς ἐπειγομένοις οὐ ῥᾳδίως ἀκολουθῶ. ὡς οὐ ἀποδύσοντος ἔφη, διαλέγου. ἆρ' ὃν ἔφω βραχύ μοι συγχωρήσεις γένεσθαι πρᾶγμα τοῦ, ἔρεσθαι κοινῇ πάντας ὑμᾶς; ἴσχεσαι γὰρ ἀφελόμενόν τῷ βελομένῳ, σωσεχόρει. κἀγὼ συγχωρήσαντος, ἐπωθανόμην τί δὴ γλῶτταν, καὶ μετ' ὀλίγον τις ἀφελόμενος, ὄργανον ζώσ γύσιόν. ἔτος ἢ διαλεκτικόν εἶπε. καὶ τις τρίτος γύσιόν' ἅμα καὶ διαλεκτικόν. κἀγὼ πρὸς αὐτὸν ἀφελέψας, καὶ ἡ τοῦ σώματος ἔφω, καὶ ἡ τοῦ αὐλὸς γλῶττα, ὄργανον δὴ ζώσ γύσιόν, ἢ διαλεκτικόν. ὡς δὲ διεσιώπησαν ὧδε τότω, καὶ ὁ σκυθρωπὸς γέρων, πολὺ δή τι σκυθρωπότερος ἐγεγόνει, πάλιν αὖτον προεκάλουν γῶν ἐπὶ πρᾶπλήσιον ἔρεσθαι. ὁ δὲ φάνυ μὲν σεμνῶς καὶ μόγις, ὅτ' ἐχετο δ' ὅμως. κἀγὼ φοβηθεὶς μὴ μεταγνῶ βραδύαντος, ἀπόδ' ἦ πρόβαλον, τί ποτ' ὄδι κύων; ἀφελομένου δέ τινος ἐκ τῶν πόντων, ζῶον τετράπουν ὑλακτικόν, καὶ ὁ θαλάττιος ἔφω κύων ζῶον ὄδι τετράπουν ὑλακτικόν, καὶ τὸ κατ' οὐρανὸν ἄστρον, καὶ τὸ ἡμῖ πρόσωπον πάθος; ὧδι τότοις ὁ μὴ γέρων ὥσπερ ὄνος ἐσειφ ἤδη τὰ ὦτα. καὶ τοῖς ἄλλοις ἢ τοῖς πρῶσιν, ἐδυκάμην τί λέγειν, καὶ φάντος ἠξίουν ὥσπερ γένεα τοῦτα ἐπηρώτητο, πράαινειν, ἐπεὶ δὴ καὶ ταραχὰς ὀλίγας ἐσεχόμην πρασλείγματος γένεα τῶν ἑξῆς ποιήσασθαι τῶν ἐρώτησιν. ὡς δὲ σιωπῶντας αὐτοὺς καὶ πολλὸν κατὰ ἐκόμειν ἔχοντας, οἶμαι νοεῖν ὑμᾶς ἔφω ἤδη, πηλίκον ὄδιν ἁμάρτημα πρὶν διασείλασθαι τῶν ὁμωνυμίαν ὠθιχειρεῖν ὁρίζεσθαι. οὐ γὰρ δή τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ τῶν πραγμάτων οἱ ὅροι εἰσίν. ὅταν οὖν ὑφ' ἑνὸς ὀνόματος πολλὰ δηλῶται πράγματα, τοσούτοις ἀνάγκη τοὺς ὅρους ἴσαρχειν, ὅσα περ καὶ τὰ πράγματα. φέρε γὰρ ὠθὶ βῆ γλώττης ὄνομα μὲν γῶ, τρία δ' ἐξ αὐτοῦ δηλοῦται, καὶ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἴδιος ὄδιν ὁρισμός. ὥσθις δ' εἰ τύχοι, δύο μὲν ὀνόματα καὶ πολλάκις γε τρία καθ' ἑνὸς πράγματος, ὡς ὠθὶ τοῦ, ξίφος τε, καὶ ἄορ, καὶ φάσγανον. ὁ δ' ὅρος, εἷς, οὐ τρεῖς, ὥσπερ τὰ ὀνόματα. ἴσον γὰρ ἀεὶ τὸ πλῆθος τῶν ὅρων τῷ πλήθει τῶν πραγμάτων ὄδιν. ὥστ' οὐ δ' ὅταν γῶν πρᾶγμα πολλοῖς ὀνόμασιν ἢ κεκλημένον, ὅρος ἀξιώσεις λέγεσθαι πολλούς, οὐδ' ὅταν γῶν μὲν ὄνομα, πολλὰ δὲ τὰ δηλούμενα, τὸν ὅρον ἀξιώσεις γένα σοι ῥηθῆναι. μετρήσεις γὰρ ἀεὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὅρων τῷ πλήθει τῶν πραγμάτων. εἰ μὴ δή τὸ πλήρους ὄνομα καθ' ἑνὸς ὑποκειμένου λέγεται πράγματος, γένεται πολυτρόπως αὐτοῦ λεγθὲν ἤδη τὸν ὅρον. εἰ δ' οἱ πόδι τὸν Ἀρχιγένη μαλισα δὴ πάντων ὀκ ἐάσαν γῶν ἐκ τοῦ πλήρους ὄνομα δηλοῦσθαι, τάξαντός τε πολυειδῶς τὸν τόπον, καὶ πλῆθος ἐπισκυκλήσαντος σημαινομένων, οὐκ ἦν ἐγκαλεῖν χρὴ μὴ τολμῶσιν ὁρίζεσθαι, τοῖς δ' ἀπαρξαμένοις, εἴπερ ἄρα, ἦ τοιαύτης ταραχῆς. εὑρίσκω γὰρ οὐ νεωτέρους ἰατροὺς, οὐ μὲν ὅταν ὁ ἦ ἀρτηρίας χιτὼν ὅπως ἔχει συσκευῆς μεμύσαι θελήσωσι, ὀφθῆ τε τοῦ πλήρους ὀνόματι, καὶ τῷ τοῦ κενοῦ κατὰ οὐδὲν χωμένους, τοὺς δ' ὅταν τῶν γῆ τῇ κοιλότητι περιεχομένῳ οὐσίαν. καὶ τάντης οἱ μὲν τὸ ποσὸν ἀφ' ὧν ὀνομάτων δηλοῦσθαι νομίζουσιν. οἱ δὲ τὸ ποιόν, οἱ δ' ἀμφότερα. Ἀρχιγένει δ' ὡς ἔοικεν οὐκ ἀρκεῖ μόνον ταῦτα, προσεπισάγει δ' ἡμῖν καὶ τὸ ἦ τοῦ πνεύματος διαφόρως σημαινόμενον. οὔκουν οὐ δ' ὅρον γένα διαστόν ποιήσασθαι πλήρους σφυγμοῦ. ἀλλὰ τοῦ μὲν τὸ ποσόν, ἢ τὸ ποιόν, ἢ τὰ ἀμφότερα ἦ ἐγκεχυμένης οὐσίας δηλωτικός, ἑτέρους ὁρισμοὺς ποιητέον. τοῦ δὲ τῶν διαφόρου τοῦ πνεύματος, ἑτόρους. τοῦ δὲ τὸ ποιὸν τοῦ χιτῶνος, ἄλλους. ταῦτ' εἰπὼν, ἐγὼ μὲν ἐσιώπων. ἤνυσο γάρ μοι τὸ προτεθέν. οἱ δ' ἠξίουν διελθεῖν αὐτοῖς τὸν λόγον, ἐπεὶ δὴ ἅπαξ ἠπορξάμην. ἐκείνοις μὲν οὖν δεομένοις ἐχρησάμην. ὧν δὲ τῷ παρόντι πάντα μὲν οὐ προσήκει λέγειν ἐκεῖνα, μέλλοντά γε τὸ πλεῖσον αὐτῶν, καὶ τὸ χρησιμώτατον ὧν τοῖς πόδι ἦ τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως ἐρεῖν. ὅσον δ' εἰς τὰ προκείμενα χρησόν, ἐρήσεται, τὸ μήθ' ὁρίζεσθαι πάντα ἀξιοῦν, μήτε πολλὰ σημαινόμενα προφέροντα, τὸν ὁρισμὸν ὧνα ποιεῖν, ὅπερ ὠθὶ τοῦ πλήρους σφυγμοῦ διημαρτηται τῷ Ἀρχιγένει. δῆτα οὐδ' αὐτὸς ὁ ὅρος αὐτοῦ σαφὴς ὄδι, οὐ δ' ἔχει συμβαλεῖν, εἴτε πόδι τοῦ σώματος ἦ ἀρτηρίας, εἴτε πόδι ἦ ἐν τῇ κοιλότητι περιεχομένης οὐσίας διαλεκται. κινδυνεύει γὰρ ὀνόματος ὁρισμόν, οὐ πραγματος ποιῆσαι. πάντως γὰρ ἂν εἴπερ ἐτεθέατο τὰ πράγματα, πλείονας ἐποίησεν ὅρους, ἀλλ' ὅτι γε τοὔνομα μόνον σκοπεῖ, μαθεῖν γέσει κἀξ ὧν ὀνθὺς κατ' ἀρχὰς τοῦ πόδι τῶν σφυγμῶν συγγράμματος ὀκτὼ λέγει ποιότητας παρέπεσθαι τοῖς σφυγμοῖς, μέγεθος, σφοδρότητα, τάχος, πυκνότητα, πληρότητα, τάξιν, ἢ ἀταξίαν, ὁμαλότητα, ἢ ἀνωμαλίαν, ῥυθμόν. ἂν γὰρ τὸ ἦ πληρότητος ὄνομα κατὰ πλειόνων λέγεται ποιοτήτων, οὐκ οἶδα πῶς ἐπιμένουσιν ὀκτώ. φέρε γοῦν ἔστις ὠθὶ ταῖς ἐπὶ ταῖς ἄλλας προσιδεῖς, τήν τε κατὰ τὸ σῶμα ἦ ἀρτηρίας, καὶ τὴν κατὰ τὸ καλούμενον ἔγχυμα, καὶ τὴν κατ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα, δίκαια λέγει τὰς πάλας εἶναι ποιότητας τῶν σφυγμῶν, τί πῶς τοῦτον ἐρῶμεν, ἵν' ἦδία εἰ τὰς εἰς δύο τέμνων τὴν ἐγκεχυμένην οὐσίαν, ἑτόραν μὲν ὧν τῷ ποσῷ τάντης, ἑτόραν δ' ὠθὶ τῷ ποιῷ πιθεῖται τὴν ποιότητα, οὕτως ὠθὶ τοῖς ὀνόμασιν ὁ Ἀρχιγένης ἔοικε καταμένειν μὴ διαρθρῶν τὰ σημαινόμενα. καὶ δίκαιον ἤδη τὸ τοῖς παροιμίας εἰπεῖν, ἰδιωτικὸν μὲν ἱκανῶς δ' ἔοικος τοῖς παροῦσιν. ὅταν γάρ φησι τὸ ὕδωρ πνίγκ, τί ὠθὶ ῥοφήσομεν; εἰ γὰρ Ἀρχιγένης ἁμαρτάνει τοιαῦτα, πῶς τίνα προβυθῶμεν; τίς ἡμῖν ἐπανορθώσεται τὰ τότων σφάλματα; καὶ γὰρ οὐδὲ ταῦτα μόνον, ἀλλ' εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, ἄλλα πλέω φαίνεται σφαλλόμενος. αὐτίκα γέ τοι κατὰ τὰς ὀκτὼ τὰς πρώτας ποιότητας οὐδ' ἁμοῦ μνημονεύσας σκληρότητος καὶ μαλακότητος, ἧς ἔστερ αὐτῶν διαλέγεται.

πρῶτον μὲν γὰρ περὶ μεγέθους, δεύτερον δὲ περὶ σφοδρότητος, καὶ τρίτον περὶ πληρότητος, τέταρτον ἢ περὶ σκληρότητος διείληπται. εἰ μή δέ τινα ἄρα ἁπλῶν ἐργάζεσθαι ποιοτήτων αὐτῶν, τάχ' ἄν τις ἀπελογήσατο ὑπὲρ αὐτοῦ, φάντος μὲν ἀρχῇ παραλελεῖφθαι φάσκων, νικᾶν τῶν ἁπλῶν ἐμνημόνευσε μόνων, εὐλόγως δ' ἐξῆς ἂν τοῖς συνθέτοις γεγράφθαι. νυνὶ δὲ περὶ τετάρτης αὖθις τὸν λόγον ἐποιήσατο, μέσων ὡς ἂν μάλιστα πάντων ἁπασῶν τῶν ἁπλῶν ποιοτήτων. ἄξυγός μέντοι δέ τι ποτ' ἐστὶ, τάλα μὴ σύνασιν, ἢ διάλυσιν ἢ ἀρτηρίας ἀντίληψιν εἶπεν, ἀφ' ὧν διηλονότι τῶν ἁπλῶν αὐτῶν εἶναι βούλεται. ταῦτα μὴ οὖν εὐθὺς κατ' ἀρχὰς ἡμάρτηται τῷ ἀριθμῷ συνθέτοις, περὶ τῶν ἀφαιρήσιν τῶν πρώτων ποιοτήτων, ἃς οὐδ' ἀφεῖναι, ὡς τοσαῦτα τὸν ἀριθμὸν εἶναι, ἠξίωσεν, ἀλλ' ἁπλῶς ὡδίπως ἐρρίζωτο τὸν λόγον. ὀκτὼ λέγοντα ποιότητων πεφυκέναι τοῖς σφυγμοῖς οἱ διηκριβωκότα περὶ γ' ἂν τοις καθαρείοις. ἐγὼ δέ τι μὲν ὅτι τὸ διηκριβῶσθαι, ἀκριβῶς συμβαλεῖν οὐ διώκαμαι. οὐδὲ γὰρ εὗρον τοὔνομα πάνυ τινὰ τῶν ἑλλήνων. ὥστε οὐδὲ καθ' οὗ τέτακται πράγματος ἔτι Ἀρχιγένης ἐπίσταται, καὶ ταῦτα μὴ ὁ γράψαντος αὐτοῦ βιβλίον περὶ τῶν ἰδίας διαλέκτου. καθάπερ Χρύσιππος ἔτι ὧν ἐθέλῃ τὰς διαλεκτικὴν ὀνομάτων. μόνως γὰρ ἂν οὕτως σωθείη αὐτοῦ. ἐκ μέν τοι τῆς ὅλης λέξεως ἔτι νοήσειεν ἄν τις, ἢ τοῦ πρὸς ἅπασι λεγομένου τε καὶ ὑπισχνουμένου τὸ διηκριβῶσθαι φέρειν αὐτόν. καί τοι γε οὐδὲ τοῦτ' ἴσως ἁπλῶς ὑπονοῆσαι δίκαιον. οὐ γὰρ ἅπασιν, ἀλλὰ τοῖς καθαρείοις φησίν, οὓς οὐδ' αὖθις πάλιν ἐπίσταται, τίνες ποτ' εἰσί. καί τοι μαθεῖν γε ἐθέλοιμι, ἵνα σκέψωμαι πότερον πιστεύειν αὐτοῖς χωρὶς ἀποδείξεως ἢ μή. πρὸς μὲν γὰρ Ἀριστοτέλους ἔδοξε λήμματα ἅπασι, τὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἢ τοῖς πλείστοις, ἢ τοῖς σοφοῖς δοκοῦντα. νυνὶ δ' εἰ τοὺς καθαρείους αὐτὰ τῶν σοφῶν χρὴ νοεῖν, οὐκ οἶδα. κάλλιον δ' ἂν ἴω πολλῷ πιθανεῖναι τινὰ, εἰ μὴ βεβαίαν ἀπόδειξιν, πάντως ὑπομονὴν γ' οὖν ἱκανὴν τῷ λόγῳ περὶ τῶν ὀκτὼ ποιοτήτων, ἵνα μήτις δύθις κατ' ἀρχὰς, ὡς εἰς Μωϋσαῆ ἔτι χεῖρα διαρρήξῃ ἀφικνεῖται, νόμων ἀναποδείκτων ἀκόμη, ἔτι ταῦτα ἐν οἷς ἔπεισε χρὴ μέλλων γ' ἐρεῖν τοῖς ἅπασιν τῶν σφυγμῶν. ὡς ἄντις ἀφ' ὧν πρόγραφον, εἰκάσειν ὁπόθοι γ' εἰσὶν, οὐδεμιᾷ μεθόδῳ λογικῇ προβιβάζειν ἡμᾶς ἠξίωσεν, ἀλλ' ἐμπειρικὴν ἐποιήσατο διδασκαλίαν, ὀκτὼ τοῖς καθαρείων λέγων διηκεῖσθαι ποιότητας. τί δέ, εἰ ῥαθυμότερον οἱ καθάρειοι παρέλιπον τινὰς ἀφ' αὐτῶν, τόπου χάριν οὐδὲ πρὸς τὴν φύσιν αὐτῶν πλείους εἰσὶν, ἢ τὰ δοκοῦντα τοῖς καθαρείοις ἀπόχρη λέγειν ὡς ἀληθῆ; ἢ ταῦτ' ἐκείνοτα τινὲς ποτ' εἰσὶν οἱ καθάρειοι, πότερον οἱ γράμματα μεμαθηκότες, ἢ οἱ τὰ πρῶτα μαθήματα, ἢ οἱ σωφρονικοί, ἢ οἱ φρόνιμοι, ἢ οἱ σοφοί. ἀλλὰ μὴ τὸ ποιότητας ὀνομάζειν τὰς πρώτας, ἔτι γυμνικὰς τῶν σφυγμῶν διαφορὰς, ὀλίγωρον. ἢ γὰρ μέγεθος μικρότητα διαφορὰ, ποιότης οὐκ ἂν εἴη, εἰ μὴ καὶ τὸ τρίπηχυ ποιὸν ἐρεῖς. ἐγὼ μὲν γὰρ ὤμην ποσόν. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μεγάλος καὶ μικρός, οὐκ ὀλίγον οἶδα γεγονὸς λόγον, πότερον ποσόν τι διαλύσιν, ἢ πρός τι. ἢ ὅπῃ καὶ ἄλληλες, πρός τι μὲν ἴσ τε τῇ τοῦ ποσοῦ κατηγορείᾳ, οὐ μὴν τῇ τοῦ ποιοῦ γένους οὐδαμῶς, ὥσπερ οὐδὲ ῥυθμὸν, οὐδ' ἀταξίαν, ἔτι τάξιν, οὐδ' ὁμαλότητα, καὶ ἀνωμαλίαν. φανερῶς γὰρ καὶ ταῦτα, τῶν πρός τι. τὸ δὲ ἔτι κοινὸν γένος νομίζειν τὸ μὲν μέγεθος τοῦ μεγάλος τε ἔτι μικροῦ σφυγμοῦ, τήν τε σφοδρότητα τοῦ σφοδροῦ τε καὶ ἀμυδροῦ, τὸ δὲ τάχος τοῦ ταχέος τε καὶ βραδέος, τῶν δὲ πυκνότητα, τοῦ πυκνοῦ τε, καὶ ἀραιοῦ, καὶ οὖθις ἐφεξῆς ἐν τοῖς κατωτέρω, πληρότητα μὲν πλήρους τε καὶ κενοῦ, σκληρότητα δὲ σκληροῦ τε καὶ μαλακοῦ, πῶς οὐχὶ ταῦτα δίενεγκεῖν ἄτοπα; εἰ γὰρ ὠθήσομεν πάντως ἑνί τῳ γένει ὅλον ὄνομα κατηγορῆσαι, τί δή ποτ' ὠθεῖ τάξεως τε καὶ ἀταξίας, ὁμαλότητός τε, καὶ ἀνωμαλίας, οὐχ ἑστάναι αὐτό; ἢ εἴπερ οὐκ ἐθέλει ὠθεῖ τούτων κοινῆς κατηγορείας, τίς ἐστὶν χρεία διηθεῖσθαι τὰς ἄλλας διαφοράς; ἢ εἰ μὴ τὰς ἄλλας ἅπαξ ἐτόλμησεν ἑστάναι τὸ τῶν ἑλλήνων ἔθος, τί δή ποτε πυκνότητα μὲν πυκνοῦ κατηγόρησε καὶ ἀραιοῦ σφυγμοῦ, ὁμαλότητα δ' οὐκ ἐτόλμησεν ὁμαλοῦ τε καὶ ἀνωμάλου κατηγορῆσαι; ταῦτ' οὖν ὅπως ἀλλήλοις ὁμολογεῖ, βουλοίμην ἂν μαθεῖν. τὰ μὲν γὰρ ὡς ἀισθύμενον τῷ τῶν ἑλλήνων σωτηρίαν, τὰ δ' ὡς καταφρονῶν, καὶ παράπαν γράφει. ἐφ' ἑνὸς οὖν τοῦ πρώτου γένους παρεισάμενον, γνησίως ἐξῆς τὸν λόγον, οὐ μὴν γενέσθαι γε τῇ τόλμῃ, δίκην ἀρχῆς, ἢ μὴ παρακόπτειν τὴν σωτηρίας μηδὲν, ἢ τολμηρῶς καθ' ὅλης ἴσχναι. τὸ γοῦν τοι μεγέθος τοῦ σφυγμοῦ γνησίως φήσας λέγεσθαι, καὶ γὰρ τὸν μικρὸν ἔχειν ἴσιον μέγεθος, εἶτα καὶ τῷ σφοδρότητα γνησίως εἰπών, ὡς οὐ κατὰ τοῦ σφοδροῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ ἀμυδροῦ κατηγορεῖσθαι, πῶς τὴν πληρότητος ὀκλάζει γράφων ὧδί. τῷ πλήρει σφυγμῷ καὶ τὸ κενῷ ὅτι τὸ κοινὸν γένος. τοῦτ' ὅτι ὅτε πληρότης καλεῖται. τὸ γὰρ ἐὰν ὅτε προσέθηκεν ἐν τούτῳ τῷ γένει, μὴ προδεὶς τοῖς ἐμπροσθεν, οἷον ὠθεῖ παρόντος ἢ τῷ τοῦ παλαιοῦ τὴν λέξεως ἔθος συγχυσιν. ἐρωτῶ γὰρ οἶμαι τινὸς πρὸς αὐτὸν τῶν παρ' ἕλλησι τεθραμμένων, ὦ ἄνθρωπε, τῷ κενῷ τίς ἐστὶν πληρότης; τί τοῦτα παρανομεῖς, εἰς τὰς κοινὰς τῶν ἑλλήνων φωνάς; ἵνα μὴ δόξῃ γένεσθαι προσέθηκεν, ἐὰν ὅτε καλεῖται. καὶ δῆλον ὡς ἡμεῖς μὴ ἐρησόμεθα, πότε καὶ τοῦ, καὶ πρὸς τίνων. δόξῃ γὰρ βάλεται τὸ ἐὰν ὅτε. ὃ δ' οὐδὲν μᾶλλον ἔξει τῶν ἑλλήνων διεῖξαι βιβλίον, ἐξ οὗ τῷ χρῆσιν πιστώσαιτο. μόνον δ' ἴσως ἀρκέσει αὐτῷ λέγειν παρὰ τοῖς ναύταις, καὶ τοῖς ἐμπόροις, καὶ τοῖς καπήλοις, καὶ τοῖς βαλανεῦσιν. ἀεὶ γοῦν ὠθεῖ τούτοις καταφεύγοντα μαρτύρας, ὅταν ἔτι ὀνόματος ἡ ζήτησις ᾖ. τάχα τις ἐρεῖ πρὸς ἡμᾶς. σὺ δ' ὦ τᾶν, οὕτως ἆρα τῷ τῶν ἑλλήνων σωτηρίαν ἔτι τιμήσας, ὥστε μὴ δ' ὧντρεπεν μηδενὶ, μήδε τοὐλαχιστον ἀφεῖναι παρακόπτειν; οὐ μὴ οὖν φήσω μὰ τὸν ἡρακλέα, καὶ πάντας θεούς. ἀλλ' εἰ καὶ βέκος ἐθέλεις τὸν ἄρτον καλεῖν ὥσπερ οἱ φρύγες, οὐδὲν ἡμῖν διαφέρει. μόνον δίδαξον μὲ πρῶτον ὃν τῷ διάλεκτον, ἵν' ἔπωμαι, καὶ μὴ λέγε, καλεῖται. πάντως γὰρ ἐρήσομαί σε, παρὰ τίσιν; οὐ γ' δή γε παρὰ τοῖς ἕλλησιν. ἀλλὰ πῶς φασι καλεῖσθαι. καὶ εἰ δοκῶ σοῦ λέξαντος ἔτι γρύζειν εὑρεθείην, ἐμαυτῷ θανάτου τιμῶμαι. νυνὶ δ' ὠθεῖ μὲν τινῶν καλεῖται λέγεις, καταψευδόμενος τῆς σωτηρίας τῶν ἑλλήνων. ὠθεῖ δὲ τίνων οὐκ ἁπλῶς, ἀλλὰ μετὰ τοῦ, ἐὰν ὅτε καθάπερ ὠθεῖ τῆς πληρότητος. τί γὰρ φῄς τοῦτ' ἐὰν ὅτε πληρώτης καλεῖται. ἀλλὰ πρὸς μὲν δή τῆς πληρότητος, ὀκλαζέσθω ἤδη ταῦτ' ἐγράφη. πρὸς δὲ τῆς σκληρότητος, οὐδ' ὀκλάζω

ὀκλάζωμ ἔπ. κατάπεπωκότος γὰρ ἤδη, καὶ νενικημένου τελέως ὁ τοιοῦτος λόγος. ἔστι γὰρ μαλακότητος καὶ σκληρότητος σφυγμὸς κοινόν τι γένος, ὃ τάχ' ἄν τις εἴποι, σκληρότης καλεῖται. ⸫ οὐκ ἔστ' ἐνταῦθα ἐτόλμησε πεφάνθαι τοῦτ' ἐὰν ὅτε σκληρότης καλεῖται. καί τοι οὐδὲν ἴσως ἡ πληρότης τιμιωτέρα τῆς σκληρότητος, ἵν' ἐπ' ἐκείνης ἐλπίζας, ἐν ταύτῃ ἀναπαύσῃ. ἀλλ' ὅπερ ἔφην τοῖς ἧττον βραχὺ πίπτουσιν ἔοικεν. γενναιότερον δ' ἴσως οἶμαι μὴ μικρόν, ἀλλ' ἀθρόως πεσεῖν. ⸫ μηδ' ἡμῖν, μητ' αὐτῷ πράγματα παρέχῃ. ὁ τάχ' ἂν τριβείη φύσει σκληρότης καλεῖται. τινὸς τίνων τάχ' ἂν τριβείη, τῶν σωμάτων ἴσως κληρονόμων. ἡμεῖς μὲν γὰρ ὥσπερ νόμισμα καθ' ἑκάστην τῶν πόλεων ἴσμεν σύμβολον ὄντες, ⸫ πράσεως, ὃ δὴ πραχαράττοντας οἱ νομοθέται κολάζουσιν, οὕτω καὶ διαλέκτων χαρακτῆρας ἴσμεν πολλούς, οὓς φυλάττειν ἀξιοῦμεν ἕκαστον τῶν ἑλληνίζειν ὀφείλοντων ἐξ αὐτῶν. ἡμεῖς μὲν οὖν σωτηρίαν ἡγούμεθα τὴν κοινὴν καλουμένην διάλεκτον, εἴτε μίαν τῶν ἀτθίδων δεῖ, πολλὰς γ' εἶναι μεταπλάσεις ἢ τῶν ἀθηναίων διάλεκτον, εἴτε καὶ ἄλλην τινὰ ὅλως. δείκνυμι γὰρ ἑτέρωθι τὴν ἡμετέραν πρὸς τοῦτο γνώμην. ⸫ τούτῳ τὴν διάλεκτον πειρώμεθα διαφυλάττειν, καὶ μηδὲν εἰς αὐτὴν παρανομεῖν, μὴ δὲ κίβδηλον ἐπεισάγειν φωνῆς νόμισμα, μὴ δὲ παραχαράττειν. σὺ δὲ εἰ μὴ βούλοιο κατ' αὐτὴν ἡμῖν διαλέγεσθαι, πρότερον ἐκμαθεῖν αὐτὴν πειράθη π. εἰ δ' ἄλλη τινὶ χᾷς, καὶ σὺ μήνυσον. εἰ μὲν γὰρ, τῶν ἑλληνιστὶ δεῖ μᾶλλον, πάντως πρὸς καὶ ταύτην γνωρίζομεν. καὶ γὰρ καὶ τὰ τῶν ἰώνων, ⸫ τὰ τῶν αἰολέων, ἢ τὰ τῶν δωριέων ἀνελεξάμεθα χρήματα. εἰδ' οὐδεμίαν τούτων, ἀλλὰ τὴν τῶν βαρβάρων, ἢ τοῦτ' εἰπέ, μόνον πειρῶ φυλάττειν αὐτὴν ἄκραντον ἢ ὡς ἂν ἥ. καὶ μή μοι τρία μὴ ἐκ κιλικίας φέρειν ὀνόματα, τέτταρα δ' ἐκ συρίας, ὥστε δ' ἐκ γαλατίας, ἓξ δ' ἀθηναῖον. ἐγὼ γὰρ οὕτω πολλὰς ἐκμανθάνειν οὐ δύναμαι διαλέκτους, ἵν' ἀνθρῶσιν εἰς τοσοῦτον πολυγλώττοις ἔπωμαι. δύγλωττος γάρ τις ἐλέγετο πάλαι, καὶ θαῦμα τοῦτ' ἦν ἄνθρωπος εἷς, ἀμείβων διαλέκτους δύο. σὺ δ' ἡμᾶς ἀξιοῖς πολλὰς ἐκμαθεῖν, δέον αὐτὸν ἐκμανθάνειν μίαν. οὕτω μὴ ἰδίαν, οὕτω δὲ κοινὴν ἅπασιν. οὕτω δ' δύγλωττον. οὕτω δ' ἀνθρωπικήν. ὅπερ ἐὰν πρόχῃς τὸν νέον ταῖς φωναῖς τῶν βαρβάρων διαλέκτων, εἴσῃ σαφῶς τὰς μὲν ταῖς τῶν συῶν, τὰς δὲ ταῖς τῶν βατράχων, ἢ κολοιῶν, ἢ κοράκων ἐοικείας, ἀχρημονέστας τε καὶ κατ' αὐτὸ τὸ δῆλον τε καὶ τῶν χειλέων, καὶ παντὸς τοῦ σώματος εἶδος. ἢ γὰρ ἔσωθεν ἐκ τοῦ φάρυγγος τὰ πολλὰ φθέγγονται τοῖς ῥέγχεσι πλησιαίτατα, ἢ τὰ χείλη διασπάσασι, καὶ συρίττουσιν. ἢ καὶ πᾶσαν αὐξάσι τὴν φωνήν, ἢ κατ' οὐδεμίαν ὅλως, ἢ κεχήνασι μέγιστον ⸫ τὸν γλώττην πρὸς εἶσι, καὶ διανοίγειν οὐδαμῶς δύνανται τὸ στόμα, καὶ τὴν γλῶτταν ἀργήν, ⸫ δυσκίνητον, ⸫ ὥσπερ δεδεμένην ἔχουσιν. εἶτα σὺ πρὸς τὴν ἡδίστην τε καὶ ἀνθρωπικωτάτην διάλεκτον, ἣ τοσοῦτον κάλλος ὁρᾶται καὶ χάρις ἐπανθεῖ, ἐκ πολλῶν ἀτόπων, ⸫ δυσφώνων ἀθροίζεις ὀνόματα. πολὺ ῥᾷον ἂν μίαν ἐκμαθεῖν τὴν καλλίστην, ἢ μυρίας μοχθηράς. ἀλλ' οὐ μόνον αὐτοὶ μανθάνειν ὀλίγωρῶσιν, ἀλλὰ ⸫ ἡμᾶς ἀναγκάζουσιν, ὧν ἥ τε θέμεθα καὶ πεπαιδεύμεθα φωνῆ, τούτων καταλιπόντας, ἐκμανθάνειν τὰς ἐκείνων. οὐ βούλει μαθεῖν ἄνθρωπε τὴν τῶν ἑλλήνων διάλεκτον; ὡς ἀηδυμεῖς βαρβαρίζεις. μόνον ὥσπερ ἐγὼ συγχωρῶ καθ' ὃν αὐτὸς πεφόρησαι τρόπον λαλεῖν, οὕτω, κἀμοὶ συγχώρησον ὡς ἐμαθον διαλέγεσθαι. πατὴρ ἦν ἐμοὶ ἀκριβὴς τὴν τῶν ἑλλήνων διάλεκτον. ⸫ διδάσκαλος, καὶ παιδαγωγὸς ἕλλην. ὧν τοῖς ἐπαφλῶ τοῖς ὀνόμασιν. οὐ γνωρίζω τὰ σά. μήτ' ἐμπόρων μοι, μήτε καπήλων, μήτε τελωνῶν χρῆσιν ὀνομάτων ἔπαγε, οὐχ ὁμιλήσεις τοιούτοις ἀνθρώποις. ἐν ταῖς τ' παλαιῶν ἀνδρῶν βίβλοις διεφάνθη. ⸫ ταῦτα λέγω, μηδ' ἅπαξ ποτ' εἰπών, μήθ' ὅτι βαρβαρίζεις ὦ ξένος, μήθ' ὅτι σολοικίζεις, μήθ' ὅτι κακῶς ⸫ ὀνόμασας, ἀλλ' ἀηδῶς πᾶσιν ὡς βόλον) φθέγγεσθαι. καὶ ὁ κυβερνήτης εἶπε φέρε τί πάσχω, οὐδέν μοι διαφέρει. ταῦτα φαβωρῖνος, καὶ δίων, οὐκ ἐγὼ μεμφομαι. σωιζέσθαι μόνον βούλομαι τοῦ λεγομένου. ὅταν δὲ ποτε καὶ κατ' αὐτὸ ἁμαρτάνωμαι, τότε τε ἀναγκαίως σωιθάνομαι, τὸ ἀληθῶς βούλεται τοὔνομα, καὶ μισύσαντος ὃ βούλεται, σιωπῶ, μήτ' ἐξελέγχων, μήτε μεμφόμενος, εἰ παρὰ τὴν τῶν ἑλλήνων εἰρηται σωτηρίαν. ἑνὸς γάρ μοι μόνου φροντὶς, τοῦ γνῶναι τὸν νοῦν τοῦ λεγομένου. τοῖς δὲ ὡς ἔοικεν οὐκ ἀρκεῖ τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ὅταν ἡμεῖς τοῖς τῶν ἑλλήνων ὀνόμασι χρώμεθα, τότ' ἐκεῖνοι πρῶτον μέμφονται, τὰ μὲν ὡς διαλεκτικοί, τὰ δὲ ὡς φυσικοί τινες ἄνδρες, τὰ δ' ὡς ῥήτορες, τὰ δ' ὡς γραμματικοί. πολυειδῶς γὰρ ἐπηρεάζουσιν. ἐὰν δ' ὅταν τις αὐτοῖς εἰς μακρότερον ἀναγκασθεὶς ἀφικέσθαι διάλογον ἐξελέγχῃ μηδὲν γινώσκοντας, ὧν ὡς γινώσκοντες ἐθρασύνοντο, πρᾶγμα σφῶν αὐτῶν ὑπολαμβανόμενοι κατηγορεῖσι τῶν αὐτῶν τούτων, ὥστε ὧν ἐξ ἀρχῆς, ὡς χρησίμων διελέγοντο. τίς γὰρ ἡμῖν οὐκ ὤφθη τῶν θρασέων τούτων, ἐπειδὰν εἴπωμεν τὰς διαφορὰς τούτων ἧττον οὐ σφυγμὸς γνῶναι εἶναι τοσαύτας, καθὼς φάσκουσι διαφορὰς ἡμᾶς εἰρηκέναι, καὶ πολὺ χεῖρον ἔτι γνῶναι. φεύγοντες δὲ αὐτῶν ἡμεῖς τὴν ματαίαν ἐπήρειαν, ἀλλ' εἰ βούλει φαμέν, ποιότητας αὐτὰς καλεῖν, ἢ ὅτι ἂν ἥ σοι φίλον. οὐ γὰρ ὥστε ὀνομάτων ὁ λόγος ἡμῖν, ἀλλὰ περὶ πραγμάτων. πόλλ' γὰρ τὰ πρῶτα γνῶναι τῶν σφυγμῶν χρησὸν εἰδέναι, μή πως δύθυς ἐν τῇ πρώτῃ διαιρέσει γένος ὅλον παραλίπωμεν. οἱ δὲ οὐκ ἀθρόους ἡμῖν οὐ δ' αὐτὰ ταῦτα εἰπεῖν. ἀλλ' δύθυς ὠνομάζουσι πράγματος ὅλου λέγοντας, οὐκ ὀνόματος εἶναι τὴν ἄγνοιαν. εἶτα ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς λέγειν πρὸς αὐτούς, ἃ μηδ' ἐποτ' ἂν ἐνόησεν εἰποιμεν. κἄπειτ' ἐξελεγχόμενοι, πρῶτον μὲν ὅτι περὶ ὀνόματος, οὐ περὶ πράγματος ἡ ζήτησις. ἔπειθ' ὅτι κακῶς αὐτοὶ κεχρῆσθε τοῖς ὀνόμασιν, οὐχ ἡμεῖς, ἀγανακτοῦσι δεινῶς, ὡς ὥσπερ ἐξ ὑπνου διεγερθέντες ἄχρηστον ἐν λέγουσι τὴν ἐν τοῖς ὀνόμασιν μικρολογίαν, ὥσπερ ἡμῶν ἐξ ἀρχῆς ἄλλό τι λεγόντων, ἢ βουλομένων. ἢ ἐκ αὐτοὶ κατάρξαντες τῆς διαύδης ψυχρολογίας ὀκτὼ λέγεις ποιότητας ἄνθρωπε τῷ σφυγμῷ πεπεῖσθαι. συγχωρήσωσι τῷ τῆς ποιότητος ὀνόματι καλῶς κεχρῆσθαι, μηδὲν περὶ τούτου φθεγξάμενος. ἀδιδιέξω ὡς οὐκ εἰσὶν ὀκτώ. περὶ πράγματος αὕτη ἡ ζήτησις, εἰς ἣν ἐγὼ προσκαλέσομαι τοὺς γνησίους τούτους σοφιστάς. οἷσπερ ἵνα ἐκ τούτης διαλύσεις πορίσωνται, λέγοντος ἄν μου μεταξὺ κατὰ τὸν λόγον, ὀνόματος τινὸς ἐπελάβοντο. ἐὰν δ' ὅταν ἐξελεχθῶσι τἀμφοτέρων, τῶν τε πραγμάτων ἅμα, ⸫ τ ὀνομάτων, ἀγανακτῶσι, δέον οἶμαι περὶ μὲν τ πραγμάτων τ μοχθηρὰν ἀρθείαν δόξαν,

ne ullum quidem, quod ad Dei cognitionem, & veram vitæ beatitudinem non sufficiat, ignorare. Quare nullum ritum, nullam Religionem, quæ in sola pietate versatur, ullo modo propter superstitiones, quas vulgus passim amplectitur, damnandam esse, neque eos, qui in tali Religione Deum, quantum ipsorum ingenium patitur, & res ipsa postulat, reverentia prosequuntur, & obedientia, quæ sola vera pietatis & Religionis essentia est, colunt, pro superstitiosis habendos esse, neque eos, qui ritus, quos ipsi pro veris amplectuntur, ad alios transferre, & ipsos, quantum in se est, ad eos colendos inducere conantur, pro impiis habendos esse, nisi forte ipsi ad avaritiam, & ambitionem, & ad alia, quæ animum ad libidines prona habet, docendo, & colendo Deum, quæ vera pietas est, non intendant. Quod si ita esset, omnes, qui Religionem, quam ipsi profitentur, ad avaritiam, & ambitionem, & ad alia vit

πας ὀν ἡμῖν, καὶ αὐτὸν ἐγνῶσθαι χρή. πεθάπερ γὰν σύμμετρον ὀνομάζειν μέγιστον. τὸν δ' ὥσπερ τῶ μεγίστ⊙ ☍ τῶ τε μέσ⊙, μέγαν ἁπλῶς. μεταξὺ δὲ τούτ⊙ τε καὶ ἑκάστ⊙ ἄλλας δύο τάξαι, τὸν μὲν ὀλίγῳ τ῀ συμμέτρ⊙ μείζονα, τὸν δ' ἀπολειπόμενον ὀλίγῳ τῶ μεγάλ⊙, ☍ τὸν ᾗ ὑπερέχει τὸν μέγαν, τὸν ἐγγυτάτω τῶ μεγίστ⊙. ταῦτα εἴρηται μοι πρὸς γνῶσιν τῆ διηλωτικὴν ποσότητ⊙ ἓν τόν τε μέγαν, ☍ τὸν μικρὸν, καὶ ὅτι μάλιστα δοκῶσι ῥητῶν τῶν πρός τινα κατηγορίας ἔχεσθαι. διὰ τοῦτο οὖν ἡμεῖς τῶν σαφῶς τῶν μανθανόντων ἀφροντικότ⊙, ἡ τὸ ποσὸν ῥητὸν διαιρεθὲν ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ὀνομάσθαι λέγομεν, ἅμα μὲν τ῀ χρείαν αὐτῶν διδάσκοντ⊙ τ῀ ὀνομάτων, ἅμα δὲ οὐ παράπτοντ⊙ ὅταν τῶ μικρῶ τὸ μεγέθ⊙ ὑπάρχειν λέγωμεν. αὐτὸ γὰρ καὶ ἰδιώτης τις ἢ μὴ ἀγύμναστος τῶν πρώτων μαθημάτων, σαφῶς μᾶλλον ἢ τοῦτο ποιήσεται, ἂν δ' ἢ τὶ ☍ προμεμαθηκὼς, εὑρηκὼς οἶμαι μυριάκις πρὸ τοῖς ἕλλησι γεγραμμένα, μέγεθος ☍ μικρότητα. καὶ σωνέθεσα τῶ μὲν μεγάλῳ μέγεθ⊙ ὑπάρχειν νοεῖν, τῶ δὲ μικρῶ μικρότητα. καί τινα οἶδα ποτὲ ἀγνοούμενον μοι τὸ τοῦ Αρχιμήδους πρὸ τῶν σφυγμῶν βιβλίον ὑπολαβόντα μηδαμῶς ὑπάρχειν, μέγεθ⊙ τῶ μικρῶ. εἰ γὰρ δή τ⊙τῳ τίνι φησὶν ἡ μικρότης ὑπάρξει, καὶ ἀμφοτέρα τῶ αὐτῶ. διασιωπήσαντ⊙ δὲ μέ⊙, ποσότητα ᾗ ἔφησεν, ἢ ποιηκότητα, ἢτι τοιοῦτον ἄλλο διώσθαι νοεῖν ὑπάρχειν τῶ μικρῶ, μέγεθος δὲ οὐδαμῶς. ταῦτ' ἐγὼ μήτε διαβάλλειν ἔχω, ὡς οὐκ ὀρθῶς εἰρημένα, μήτε πρὸ καιροῦ παράπτειν βούλομαι ⊙ὐ πρῶτον μανθάνοντας γὰρ τῶ διδάσκειν αὐτοὺς, ὅτι τῶν ὁμωνύμων τε ☍ διχῶς λεγομένων τὸ μέγεθος ὄντι, ὀρθότερον γνώμῃ λέγειν δεῖν, ἡ τὸ ποσὸν ῥητὸν διαιρεθὲν πολλὰς διαφορὰς σφυγμῶν. οὕτως γὰρ οἶδα τ῀ μικρότητα διὰ ἔθος τοῖς ἕλλησιν οὖσαν, ὡς ἓν συμβεβηκὸς, ☍ ἀχώριστον τῶν μικρῶν. ὥστε πρὸ πλάτων, καὶ ἰδέας ἐποιῇ μεγέθος τε ἢ μικρότητ⊙, καὶ τῇ τούτων μεταλήψει τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ἐγγίνα τῶ λόγῳ. καὶ ταῦτα εἴπερ πάντα πρελθὼν συγχωρήσειε μεγέθους τι καὶ τοῖς μικροῖς ὑπάρχειν σφυγμοῖς, ἡ θάτερον τῶν κατὰ τὴν ὁμωνυμίαν, σημαινομένων τὸ ἀνιόντ⊙ν. ἀλλὰ ζῆς γε μακροῖς ☍ βραχέσι καὶ πλατέσι, καὶ σφοδροῖς, καὶ ταπεινοῖς, ☍ ὑψηλοῖς ἐκ ταὐτὸ γένος οὖσι, τῶ τε μεγάλῳ, καὶ μικρῶ, πῶς ἂν ὑπάρχειν λέγοιτο μέγεθ⊙. ὁ μὲν γὰρ μακρὸς ὁ ἡ μῆκ⊙ ὄδιν ὧν πλέον ἠυξημένῳ τῶ ἡ φύσιν. ὁ δὲ πλατὺς, ὁ κατὰ πλάτ⊙, ἡ ὑψηλὸς ὁ ἡ βάθος. οὐδεὶς αὐτῶν ἡ τὰς τρεῖς διαστάσεις νοήμενος ῥητὰς ἀρτηρίας, ὧν οὐκ ἄνδι, μέγεθος σωίσαται. τὸ γὰρ ἡ μίαν διάστασιν ποσὸν, οὐ μέγεθος, ἀλλὰ μῆκος ὄδι, ☍ μακρὸς καὶ βραχὺς κατὰ ⊙ὐδὲν τινὰς λέγομεν, οὐ μεγάλας, οὐδὲ μικρὸς. οὐδὲ γὰρ γραμμὴν οὕτω ποτὲ καλοῦμεν, ἀλλ' ἤτοι μακρὰν, ἤτοι βραχεῖαν. ὅσα δὲ τριχῇ διέστηκε σώματα, ταῦτα μόνα μεγάλα τε καὶ μικρὰ λέγεται. αὐτὸς γὰν ὁ Αρχιμήδης μέγεθ⊙ εἶν φησὶ σφυγμὸ, τὸν ὄγκον ῥητὸν ἐπανασάσεως τῶν ἀρτηριῶν. ὄγκος δὲ οὐκ ὑπάρχει γραμμῇ, ἀλλὰ μόνοις τοῖς τριχῶς διεστῶσι. φανερῶς γὰρ καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸ κατὰ μέγεθ⊙ γένος ἐκπεπτώκασιν ἅπαντ⊙ι οἱ κατὰ μίαν διάστασιν λεγόμενοι σφυγμοί. ἢ ζῆνα ἴδιον ἐξῆς ποιησάτω γένος, ὥσπερ τῶ μεγάλῳ τε καὶ μικρῷ τὸ μέγεθος, ἢ μὴ ποιῶν, ζητητάτω μὴ μεγάλ⊙ μόνον ἡ μικροῦ κοινὸν γένος, ἀλλὰ καὶ μακρὸν καὶ βραχέος, ☍ πλατέος, ☍ σφοδροῦ, καὶ ὑψηλοῦ, καὶ ταπεινοῦ. ☍ τῶν ἄλλων ὧν ἅπασιν αὐτοῖς συμμέτρων, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἡ πάντων κοινὴν κατηγορίσαι πλὴν τῶν ποσοῦ. γίγνοιτο δ' ἂν οὕτω ☍ ἡ διδασκαλία σαφὴς, ☍ διηρθρωμένη. τὶς γὰρ ἐς ποσότητα σκαιὸς ὄδιν, ὡς μὴ σωιέναι τῶν οὕτωσὶ λεγομένων τὸ ποσὸν ῥητὸν διαιρεθὲν τῶν ἀρτηριῶν, ὅταν μὲν τὸ ἡ μίαν διάστασιν ἡνπινοῦν διελῶσαι βουληθῶμεν, ὀνόμασι τοῖς δὲ χρώμεθα, τὸν μὲν ὑπερβάλλοντα τὸ ἡ φύσιν μῆκος, μακρὸν, τὸν δ' ἐλλείποντα, βραχὺν καλοῦμεν, ὡσαύτως δὲ ἡ τὸν μὲν ὑπὲρ τὸ ἡ φύσιν πλάτ⊙ πλατὺν, τὸν δὲ ἐναντίον αὐτῷ, σφοδρὸν. καὶ ὑψηλὸν ἂν καὶ ταπεινὸν ἀναλογον τούτοις ἐν τῇ κατὰ βάθος διαστάσει. τὸ δὲ κατὰ τὰς τρεῖς ἅμα διαστάσεις ποσὸν, ὡσαύτως ὀνομάζομεν, τὸν μὴ ὧδι πλεῖον τοῦ κατὰ φύσιν ἠυξημένον ἑκάστῃ, μέγαν. τὸ δὲ ἑκάστῃ μεμειωμένον, μικρόν. ὅστις δ' ἂν φυλάξῃ ἑκάστῃ τὸ ἡ φύσιν μέτρον, σύμμετρον τὸν τοιοῦτον καλοῦμεν. ὅταν δὲ μὴ φυλάξῃσι τὴν ἀναλογίαν αἱ τρεῖς διαστάσεις, ἀλλά τις ἐξ αὐτῶν, ἢ τινες ἐλλείπωσιν, ἢ πλεονεκτήσωσι, τέτταρσι ☍ εἴκοσι διαφοραὶ σφυγμῶν γίγνονται, ἃς ἡμεῖς ὧδι διαγράμματ⊙ ἐξεθέμεθα μετὰ τῶν προφημένων τριῶν, ἵνα δείξωμεν ἐπὶ ☍ εἴκοσιν ἓν τὰς πάσας τῶν κατὰ τὰς τρεῖς ἅμα διαστάσεις σωισαμένων σφυγμῶν διαφορὰς. δοκεῖ γὰρ ⊙ἰ οἶμαι χρήσιμον τοῖς ἀρχομένοις μανθάνειν τὴν κατὰ ⊙ὗς σφυγμὸς θεωρίαν, ἁπάντων γνῶναι τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν καθ' ἕκασον γένος, ὅπερ οἱ πρὸ ἡμῶν πάντες ἀπολελοίπασιν. ἀλλὰ τοῖς μὴ ἄλλοις συγγνώμη. τί γὰρ ἂν τις τοῖς τελέως καταπεπτωκόσι πρωταλαίοις, τοῖς ὑπὸ τὸν Αρχιγένη πῶς οὐκ ἂν ἐγκαλέσαιμι εἰκότως, οἷς δέον εἰς τ῀ τοιοῦτον εὕρεσιν χρῆσθαι τῇ διαλεκτικῇ. οἱδ' ὧν οἷς οὐ χρή, πρὸς ἐπιδείκνυσθαι κακῶς αὐτὴν, παράπτοντ⊙ μόνον ⊙ὐ μανθάνοντας, διδάσκοντ⊙ δ' οὐδέν. ἄμφω γὰρ ⊙ἷν ἔχοντας γε διαιρετικὴν, καὶ σωθετικὴν μέθοδον, ἐξευρίσκειν ἢ αὐτῇ τῷ πλῆθος ἁπάντων τῶν ὧν τοῖς σφυγμοῖς διαφορῶν, μὴ μήν τοι πρὸς ἐπιδείκνυσθαί γ' ὀψιμαθῶς, ἀλλὰ μὴ δὲ διδάσκειν αὐτὸ ⊙ὕτω τοῖς εἰωθόσιν, ὡς ὅτι τῆς μεθόδ⊙ καθ' ἣν σωίεσι τὸ διάγραμμα. τοῖς ἢ γ' μὴ μεμαθηκόσι τὰ παιδικὰ μαθήματα, μάτην ἐρεῖς. οἱ μεμαθηκότ⊙ν ἢ ☍ πρὸ τοῦ σὲ μώσασι, γνωρίζωσιν ἐκ τῶν ὀργάνων τὴν μέθοδον. τὶ δέ ποτ' ἂν οὐδεὶς αὐτ῀, οὐδὲ τῇ διαιρετικῇ φάνεται κεχρημένος μεθόδῳ πρὸς τ῀ ἐξαρίθμησιν τοῦ καθ' ἕκασον γένος πλήθος, ὅτε τῇ σωθετικῇ πρὸς τ῀ τῶν πρώτων εὕρεσιν. καί τοι διαλεκτικοῖς μόνοις τούτοις ὄδι χρῆσθαι ταῖς μεθόδοις, ποτὲ ἢ ἀπὸ τῶν ἀτόμων τε καὶ ἀπορρήτων τὸ πλῆθ⊙, ὧδι τὸ ἓν ἐκεῖνο τὸ πρῶτον ἁπάντων γένος ἀνιόντα διὰ τῶν ἐν μέσῳ γενικῶν τε καὶ εἰδικῶν διαφορῶν, ποτὲ δ' ἀπ' ἐκεῖνα πάλιν ὧδι τὸ ἄπειρον ἰόντα, διὰ τῶν αὐτ῀ τῶν ἐν μέσῳ. ἀλλὰ τότων οὐδεὶς ἐτόλμησεν οὐδεμιᾷ μεθόδῳ πιστώσασθαι τὸν ἀριθμὸν, ἢ τ῀ πρώτων γενῶν, ἢ τῶν ἐκ ῥητῶν τότων ὁμοίως γινομένων διαφορῶν. ἀλλ' ἡμεῖς γε πεποιήκαμεν αὐτὸ, ☍ ὡς ἂν ὁλῷ βασίζοντ⊙ εὑρεθὲν τῶν ἐπὶ καὶ εἴκοσι σφυγμῶν, τῶν κατὰ τὰς τρεῖς διαστάσεις λεγομένων, ☍ τῶν γένεα τῶν κατὰ μίαν, ἓν κοινὸν γένος τὸ ποσὸν ἐν τῇ διαιρετῇ ῥητῆς ἀρτηρίας. εἰ δὲ ☍ τὴν συνολικὴν ἕνεσιν ἀφῇς γνωρίζειν, γένοιτο ἂν οἶμαι καὶ ταύτῃ τὸ

ചെറിയ അക്ഷരങ്ങൾ. ആകെയുള്ള കത്തിന്റെ ഭാഗങ്ങൾ ഏതൊക്കെയാണെന്നും അവയുടെ ക്രമം എന്താണെന്നും ഉള്ള കാര്യങ്ങൾ ഇതിൽ നിന്നും മനസ്സിലാക്കാം. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Heading എന്നു പറയുന്നു. ഇതിൽ ഏതൊക്കെ കാര്യങ്ങൾ ഉണ്ടാകണമെന്നു നിർബന്ധമില്ല. ഉദാഹരണത്തിന് ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഇതിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന എല്ലാ കാര്യങ്ങളും ഉണ്ടാകും. എന്നാൽ അനൗപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഇതിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന കാര്യങ്ങൾ ഉണ്ടാകണമെന്നില്ല. ഉദാഹരണത്തിന് അനൗപചാരികമായ കത്തുകളിൽ അഭിവാദ്യം ചെയ്യുന്നതിനു മുമ്പായി വിലാസം എഴുതുന്നതിന്റെ ആവശ്യമില്ല. അതുപോലെ തന്നെ ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ അഭിവാദ്യം ചെയ്യുന്നതിനു മുമ്പായി വിലാസം എഴുതുന്നതിന്റെ ആവശ്യമില്ല. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Salutation എന്നു പറയുന്നു. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Address എന്നു പറയുന്നു. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Subscription എന്നു പറയുന്നു. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Signature എന്നു പറയുന്നു. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Postscript എന്നു പറയുന്നു.

ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയാണ് ഔപചാരിക ഭാഷ. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Formal Language എന്നു പറയുന്നു. ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയാണ് അനൗപചാരിക ഭാഷ. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Informal Language എന്നു പറയുന്നു. ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയിൽ ഒരിക്കലും ചുരുക്കെഴുത്തുകൾ ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Abbreviation എന്നു പറയുന്നു. ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയിൽ ഒരിക്കലും സംഭാഷണ ഭാഷയിലുള്ള പദങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Colloquialism എന്നു പറയുന്നു. ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയിൽ ഒരിക്കലും ഭാഷാശൈലികൾ ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Idiom എന്നു പറയുന്നു. ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയിൽ ഒരിക്കലും ചൊല്ലുകൾ ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Proverb എന്നു പറയുന്നു. ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയിൽ ഒരിക്കലും ഉപമകൾ ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Simile എന്നു പറയുന്നു. ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയിൽ ഒരിക്കലും രൂപകങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Metaphor എന്നു പറയുന്നു. ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയിൽ ഒരിക്കലും അതിശയോക്തികൾ ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Hyperbole എന്നു പറയുന്നു. ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയിൽ ഒരിക്കലും ആവർത്തനങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Tautology എന്നു പറയുന്നു. ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയിൽ ഒരിക്കലും അനുപ്രാസങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Alliteration എന്നു പറയുന്നു. ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയിൽ ഒരിക്കലും ശ്ലേഷങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Pun എന്നു പറയുന്നു. ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയിൽ ഒരിക്കലും ഉപഹാസങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Irony എന്നു പറയുന്നു. ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയിൽ ഒരിക്കലും ഹാസ്യങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Humour എന്നു പറയുന്നു. ഔപചാരികമായ കത്തുകളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയിൽ ഒരിക്കലും ഉപകഥകൾ ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഇതിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ Anecdote

τερον διυοῖν διαιρέσεων, ὥστε τῷ ποσότητα, ἢ τῇ δὲ τὸ δύτερον φυλάττει. ταῦτα δὲ πάντα σφάλματα ὑπο-
πτεύθη γὰρ τῇ τῶν ὀνομάτων ἀφ' ἡγήσει, ἀφ' ὧν τὸ πολὺ πρότερον ἐν αὐτοῖς τοῖς πράγμασιν ὀφάλθαι. φαίνετ' γὰρ
οὔτε τῇ διαιρετικῇ μεθόδῳ κεχρημένος, οὔτε τῇ συνθετικῇ κατ' οὐδεμίαν τῶν διδασκαλιῶν. κινδυνεύω δ'
ἀπεῖν ὅτι τὸ τῶν πολλῶν ⓒ περὶ λόγους ἀγυμνάσιον ὑπέπεσεν, ὥστε πολλάκις μὲν ἀδυνατεῖν τὸ φύσεως συ-
νθετὸν ἀναλύειν εἰς τὰ πρῶτά τε καὶ ἁπλᾶ, πολλάκις δὲ ἐπεὶ μηδὲν τούτων ἴδιά τε καὶ καθ' ἑαυτὸ δυνατὸν
ὑπάρχειν, ἴσασθαι τε μὴ ῥαδίνδρομεῖν ἀδύνατον τὸ συνθετον. ἀνθις δ' ἂν πάλιν, ἐπειδὴ συνθετὸν ἀδιαρρήτον τε
ⓒ ἀδύνατον ἔχει τὴν διδασκαλίαν, μὴ ῥᾳδιουργίαν ἰδιωτικήν τε καὶ ἄτεχνον μὴ διαιρεθὲν εἰς τὰ πρῶτα,
τὸ διαιρεῖν ἀρξάμενον μὴ δύνασθαι, εἶτ' ἐντεῦθεν πάλιν ἀδύνατον τὸ συνθετὸν ἀνακάμπτειν, ὡς ἂν ἀκριβῶς τῇ νοήσει
τῶν ἁπλῶν ἕκαστον ἀδιαπτῶντα διορίζεσθαι. καὶ τοῦτον τὸν διαυλὸν κάμπτοντά τε κυλινδούμενον ἐν τῷ μέσῳ
τῶν ἄκρων διαπαντὸς ἐπαμφοτερίζειν τε ταῖς νοήσεσι, καὶ ταῖς εἰρημέναις ἐναντιολογίαις ἀπ' ἀνάγκης συμ-
πλέκεσθαι. χρὴ δ' οἶμαι τόν γε διαλεκτικὸν ἓν πεφαντασμένον ἕξιν ἱκανὴν ἔχειν, ὥστε τὸ πεφυκέναι ἅπαν ὅταν ᾖ
συνθετὸν ἀναλύειν εἰς τὰ πρῶτα τε καὶ ἁπλᾶ κατ' ἐπίνοιαν, οὐχ ὡς ἴδια ⓒ μόνα πρὸ ὑπάρξαντα, οὐδὲ γὰρ
ἀμήχανον, ἀλλ' ὡς νοηθῆναι μόνα δυνάμενα, μὴ συνεπιβαλλόντων ἡμῶν τῷ νοεῖν αὐτὰ, μηδεμίᾳ διαφορᾷ
τῶν ἀπ' ἀνάγκης ἐξυγμένων. ὡς γὰρ σιμὸν ἄνθρωπον νοοῦμεν ⓒ χρυπὸν, οὔτ' εἰ μέγας ὂν ὁ τοιοῦτο, οὔτε εἰ μι-
κρὸς, οὔτε εἰ λευκὸς, οὔτ' εἰ μέλας, οὔτ' εἰ παχὺς, οὔτ' εἰ λεπτὸς δέομενοι, ὅτως ὑπηλόν τινα νοοῦμεν σφυγμὸν,
ὃ δέομενοι τοῦ ἔχει μῆκος, ἢ πλάτος εἰδέναι. ταῦτ' ἄρα μὴ οἱ φάσκοντος μηδ' ἅπαξ μακρὸν ἁπλῶς ὠνοεῖν σφυ-
γμὸν, δεῖν γὰρ αὐτὸν ἀπ' ἀνάγκης ἔχειν πως πλάτος τε ⓒ βάθος. ἀγριοι, ⓒ ἀμαθεῖς εἰσὶ τῶν πρώτων μαθη-
μάτων, ἃ ἐχρῆν αὐτοὺς μεμαθηκότας, ⓒ γεγυμνασμένους γε κατ' αὐτὰ πρὸς ἡμᾶς ἥκειν ὅτως. ἐκ γὰρ τοῦ μὴ δύ-
νασθαι συνελεῖν τὸν μακρὸν ἰδίᾳ, μὴ δ' ἐννοηθῆναι δύνασθαι, φασὶν αὐτὸν ἰδίᾳ. μὴ τοίνυν μὴ δὲ σιμὸν ἄνθρω-
πον, μὴ δὲ χρυπὸν ἰδίᾳ νοείτωσαν, ἂν μὴ μάθωσιν ἅπαντ' αὐτοῦ τἆλλα, πότερον μέγας, ἢ μικρὸς ὄν, ἢ πα-
χὺς, ἢ λεπτὸς, ἢ μέλας, ἢ λευκὸς, ἢ ἕλλω, ἢ βάρβαρ⊖, ἢ πονηρὸς, ἢ ἀγαθὸς, ἢ ὑγιαίνων, ἢ νοσῶν, ἢ νέος, ἢ πρε-
σβύτης. πῶς δ' ἂν ἄτοπον, μακρὸν μὲν τινα ⓒ ὑψηλὸν ⓒ πλατὺ ἅμα νοεῖν ὁμολογεῖν, ⓒ καλεῖν δι' ἑνὸς ὀνό-
ματ⊖ μέγαν, μακρὸν ἢ μὴ δυνάσθαι φάσκειν νοεῖν ἰδίᾳ ⓒ μόνον, ὥσπερ ὁ τῷ αὐτῷ ἀναλογίαν ἔχοντ⊖ ⓒ
τοῦ μεγάλα πρὸς τὸν ὅλον σφυγμὸν, ἢν περ ὁ μακρὸς πρὸς τὸν μέγαν. ὡς γὰρ μακρὸς ἰδίᾳ καὶ ἡπ' μόνας. οὐδεὶς
ὅστις ἀνδρὸς τοῦ ὡς ἔχειν βάθος τε ⓒ πλάτος οὕτως οὐδὲ μέγας σφυγμὸς ὅστις τις χωρεῖς τοῦ ταχὺς, ἢ βραδὺς ἢ
σφοδρὸς ἢ ἀμυδρὸς ὑπάρχειν, ἢ τινα τῶν ἄλλων ἔχειν διαφορῶν. ἀλλ' ὅμως εἰ μετὰ πασῶν τῶν διαφορῶν νοή-
σας κινδυνεύω τῇ ἀρτηρίαν, ἰδίᾳ δυνάσεται ποτὲ γενέσθαι κινδυνεύειν. τὶς γὰρ εἰδὼς ἀρτηρίαν ἔξω τοῦ σώματος
ἐπὶ σφύζουσαν; ἀνάγκη τοίνυν αὐτὴν ἐν τῷ ὅλῳ σώματι οὖσαν ἁπτεῖσθαι μέν τινι νάρκῃ, ⓒ ὅσον ἐστὶν ποιόν, καὶ
ποσόν, ὑπακοῦσαι δὲ φλεβὶ, ⓒ ταύτῃ ἐστὶν καὶ ποιαὶ ⓒ ποσὴ. προσεῖσθαι δ' αὐτῇ σώματα πολλά. ἢ πάντα
τὶς ἐντεῦθεν ἀρξάμεν⊖ δύναται λέγειν, ὧν χωρεὶς οὐχ οἷόν τε ἐστὶν τὸν σφυγμὸν. ἀλλ' οἶμαι νῦν ἔχων ἄνθρω-
πος, ἐὰν ὑπακούσῃ τοῦ ταῦτα λέγοντ⊖, ἐρήσεταί τινα τῶν πρόσθεν, ἆρα γε παίζων, ἢ μανόμενος τὰ τοιαῦ-
τα λῆρεῖ. πῶς γὰρ ἀδιωλύγι⊖ ὄντος ἢ μακρὰ φλυαρία, τὰ χωρεὶς ἑτέρων ὑπάρχειν μὴ δύνασθαι, μήδ' ὠνο-
εῖσθαι, χωρεὶς ἐκείνων ὁμολογεῖν. ὅτι μὲν οὖν ἄνδρὸς τοῦ ὡς ἔχειν βάθος, καὶ πλάτος οὐ δύναται μακρὸς εἶναι
σφυγμὸς, οὐδεὶς ἀντιλέγει. ἀλλ' οὐ δῆλον τοῦτο τὸ ζητούμενον, ἀλλ' εἰ μὴ δὲ νοεῖσθαι χωρεὶς ἐκείνων δύναται. δῆλον γὰρ
ἔστις λέγοι, λελήθειν ἑαυτὸν ἁπάσας μὲν ἀναπνεύπων τὰς τέχνας, ἅπασαν δὲ τὴν ἐν τῷ βίῳ χρείαν τῶν ὀνομά-
των. τὶς γὰρ ἡμῶν ποτε τῆ θραπευτικὴν τέχνην ἐμαθε πλουτικὴ Δίωνος, οὐδ' εἰς. οὐ μὴν οὐδ' ἁπλῶς ἀν-
θρώπε πλουσίου, ἀλλ' ἐν ταῖς ἰδικαῖς τε καὶ γυναικαῖς οἰκονοίαις αἱ τέχναι σωίσανται, πρῶτον μὲν κατ' αὐ-
τὸ τὸ πάθος ἰδίων διορισμῶν πεφαληφότων. ἔτι γὰρ πῶς κλεῖν τὴν ὀδύνην, ἢ εἰς ὑποχόνδριον ἐνοίκημα
πλουτοῦσαν, ⓒ οὐδαμοῦ Δίωνι ἐντεῦθεν ἢ Θέωνι σωεπινοεῖται. ἔπειτα δὲ τὰ προηγούμενα καὶ τὰ συμπίπτον-
τα, πλημμελὲς ὅτι ὁ πλουσιακὸς ἢ τἀναντίον ἐνδεὴς ἔχων χυμῶν, δύχυμ⊖, ἢ πανόχυμ⊖. ⓒ τίστων ἐκάτερ),
ἆρα γε νῦν, ἢ πάλαι. ⓒ εἰ πάλαι, πότερ) ἐκ διάτυπος ἢ φύσει. ⓒ εἰ δὲ καὶ πάλιν ἐντεῦθεν Δίωνι ἢ Θέωνι, ἀλλ' οὐδ'
ὅταν πρὸς κράσεως τοῦ νοσοῦντ⊖ ὁ λόγος ἡμῖν ᾖ Δίων⊖ ἢ Θέον⊖ ἀνάγκη μνημονεύειν, ἢ ὅλως ὠνοεῖν, ἢ δ' εἰ-
δέναι τι, γεωμετρία δ' ὅπως ἀπόλυται τὶ δεῖ καὶ λέγω, ἐάν τις μήτε γραμμὴν φῇ νοεῖν, μήτ' ὠφάναι, ὅτι
χωρεὶς στερεὸ σώματ⊖ ἀδιάστατον ὑπάρχειν αὐτοῖς. τὶ δὲ τὰ ἡπ' τὸν βίον σύμπαντα, τὰ χωρεὶς ἀλλήλων ἐστὶν μὴ
διαστάντα, ὡς οὐκ ἂν τις ἄτοπα εἴη μὴ δὲ νοεῖσθαι ἡπ' μόνας συγχωρῶν. ἀλλὰ τῇ μὲν τοιαύτῃ ἀγροικίαν
οὐκ ἂν ποθ' ὑπέμεινεν ὁ Ἀρχιμήδης. φάνεται γὰν αὐτὸς τἀναντίον ἀεὶ ῥᾳδίων ἀναλύων ἕκαστον εἰς τὰ πρῶτα τε
ⓒ ἁπλᾶ. σφάλλεται δὲ τοῦ σκοπὸν ⓒ διαμαρτάνει πολλάκις ἄκων, ὑπὸ ἀγυμνασίας ἐμοὶ δοκεῖ. φῆσι γὰν ἐπ'
αὐτοῦ τοῦ νῦν προκειμένου, σαφῶς ὁ λέγω τεκμήρασθαι. συμβεχασῶν γάρ φησι πολλάκις ⓒ δυοῖν διαστάσεων,
ὥσθ' ἅμα βραχὺ ⓒ ταπεινὸν εἶναι. ἡμεῖς δὲ τότος κατὰ σὺν δυνοσμένοις, τοῖς μὲν ἡπ' μίαν, ὅτι τε οὐ κατὰ
τὰς τρεῖς διαστάσεις νοσμένας ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ὄντας, οὐκ ἰῶ διάξαι πρὸ τοῦμίαν ἑκάστω τῶν διαστάσεων
ἰδίᾳ νοεῖν ἐθίσαι, ποτὲ μὲν αὐξανομένῳ, ποτὲ δὲ μειομένῳ, ποτὲ δὲ σύμμετρόν τε, καὶ τῷ ἡπ' φύσιν διαμε-
νόσαν, καὶ πρόσθεν δῆλα τὸ πολλὰ δύνασθαι διαγινώσκειν ἡμᾶς ἀπ' μιᾶς διαστάσεως. ὡς γὰρ ὁ μέγας σφυ-
σφυγμὸς ἴδιόν τι πέφυκεν διαλοῦ, οὕτω καὶ ὁ ὑψηλὸς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, οὐ συνεπινοσμένων αὐτῷ τῶν ἄλ-
λων διαστάσεων. οἱ δὲ κατὰ δύο διαστάσεις, οὔτε πρὸς τὸν ἡπ' τὰς τρεῖς ἅμα νοσμένων ἔχουσί τι χρήσιμον,
ἐκπεπώκασί τε ἡ διαιρετικῆς μεθόδου, ⓒ δῆλα ὅτι ⓒ διδασκαλίας ἀτέχνως κατατριβόντος τὸν εἰσα-
γόμενον, ὥσπερ εἰ καὶ οὕτως τὶς ἐδίδασκε σφυγμὸν εἶναι, λέγων τὸν μὲν τινα μέγαν ἅμα καὶ ταχὺν, ἄλλον δὲ
μέγαν ἅμα ⓒ σφοδρὸν, ⓒ ἄλλον ταχὺν ⓒ σφοδρὸν, καὶ οὕτω κατὰ σὺν δύο ποιῶν, ἀφ' ὑγιαίνων, ὃ περ οὐδὲ
αὐτὸς ὁ Ἀρχιμήδης ἐποίησεν. ὡς ἂν ἄτεχνον τε ⓒ ἀμέθοδον ἱκανῶς μὴ ἄχρηστον. τό τε γὰρ ἀφ' ἁπασῶν τῶν διαι-

φορᾶν σκοπεῖν βουλόμεθα, καὶ ἡ τέχνη ζητεῖ γνῶναι, πῶς τὸ τῶν ὅλων εἰδέναι τὸ πρακτικὸν πράγματος τῇ φύσιν, τότ' εἰ τὰς ἁπλᾶς ἀναγόμενον διαφορᾶς. ἄνευ γὰρ τούτου, τὸ σκοπεῖν οὐχ οἷόν τε διηκριβωμένως ἐκμαθεῖν. τὸ δὲ μήτε τῷ ὅλῳ τοῦ πράγματος φύσιν εἰς ὃν συλλαμβάνειν, μήτ' αὖθις μέρος καὶ ἁπλῆς καταμανθάνειν διαφορᾶς ἄτεχνόν τε καὶ ἀμέθοδον, καὶ ἄχρηστον. διὰ τοῦτ' ἡμεῖς πρῶτον μὲν τῷ ὅλῳ φύσιν τῶν σφυγμῶν ἀνελύσαμεν εἰς τὰς συστατικὰς αὐτῷ διαφορᾶς, τῷ μέν τινα κατὰ τὸ ποσὸν ἢ διαιρετὴν ὀνομάσαντες, τῷ δὲ κατὰ τὸ ποιὸν ἢ πληκτὴν. ἄλλῳ δ' ἢ κατὰ τὸ τοῦ χιτῶνος ποιόν, καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐξῆς ἀριθμούς. εἶτ' ἐν αὐταῖς ταύτας πάλιν ἐζητήσαμεν ἁπλᾶς νοήσεις, ἐν οἷς ἔχει λόγον ἡ κατὰ τὸ ποσὸν ἢ διαιρετὴν διαφορὰ πρὸς τὸ ὅλον τοῦ σφυγμοῦ φύσιν τὸ ἐκ πάντων συγκείμενον, ὅταν ἡμῖν εὑρεθῇ τὸ πλησιαίτερον ἔχον ἄλλο πρὸς αὐτῷ τοῦτο. ὡς γὰρ οὗτος τὸ μέρος συμπληρωτικὸν ὂν τοῦ ὅλου τοῦ σφυγμοῦ φύσεως, ὅταν αὐτὸ πάλιν οὗτος τὸ διαστάσεων ἑκάστων συμπληροῖ. σὺν δύο ἢ διαστάσεις ἅμα νοεῖν, οὐδ' ὡς πρὸς τὸ τοῦ ὅλου σφυγμοῦ συμπλήρωσιν ἀναγκαῖον, οὔθ' ὡς πρὸς μίαν τῷ ἢ τὸ ποσὸν ἢ διαιρετὴν. διὰ οὗτος πολιτικὸς ὁ περὶ αὐτῶν λόγος, καλῶς ὑφ' ἡμῶν ἐνόντων προειλήφθη. κακῶς δ' ὁ Ἀρχιγένης οἷον ἐπαράξας αὐτὸν μόνας ἐξ ἑπτὰν συζυγίας, τὰς ἄλλας μίαν οὔσας ἔφασκε προειπεῖν. ἁπάσας γὰρ δεῖ τὰς διαφορὰς ἑκάστης τῶν διαστάσεων, ἁπάσαις ταῖς διαφοραῖς τῶν ἄλλων ζευχθῆναι. ὥστε γενέσθαι κατ' ἑκάστην διοῖν διαστάσεων σύζευξιν γένεα διαφορῶν. τὰς πάσας δ' ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. πραγράψω μίαν, ἐξ ἧς καὶ τῶν λοιπῶν γένεσι μαθεῖν.

α	μακρὸς	πλατὺς	β	μακρὸς	σύμμετρος	γ	μακρὸς	ἐγκός
δ	πλατὺς	σύμμετρος	ε	σύμμετρος	σύμμετρος	ς	ἐγκός	σύμμετρος
ζ	βραχὺς	πλατὺς	η	βραχὺς	σύμμετρος	θ	βραχὺς	ἐγκός

ἐν τούτῳ μὲν οὖν τῷ διαγράμματι τὰς ἢ τὸ μῆκος τρεῖς διαφορὰς, ταῖς ἢ τὸ πλάτος τρισὶ συμπλέξαντες, γένεα συζυγίας ἐποιήσαμεν. ἕτερον δ' αὖ διάγραμμα ἢ τὸν αὐτὸν γένοιτο τρόπον ταῖς τοῦ μήκους τρισὶ διαφοραῖς, τὰς τοῦ βάθους τρεῖς ἔχον ἑζευγμένας, καὶ ἄλλο τρίτον ἐν ᾧ ταῖς τοῦ βάθους τρισὶν, ἃς τοῦ πλάτους τρεῖς συμπλακήσονται. ἢ πρόδηλον, ὡς καθ' ἕκαστον αὐτῶν γένεα γνώσονται συζυγίαι. ὥστ' εἶναι τὰς πάσας ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. δῆλον δὲ ἤδη γέγονεν, ὡς ἢ τόνων τῶν ἢ σὺν δύο νοουμένων παμπόλλας προῆκεν ὁ Ἀρχιγένης, ὧν τὸ καὶ τῶν ἄλλων. ἡμεῖς δὲ τούτους μὲν προήκαμεν δι' ἃς εἴπομεν αἰτίας. ἐγράψαμεν δὲ τὰς τε ἢ μίαν διάστασιν νοουμένας γένεα τὸν ἀριθμὸν ὄντας, καὶ οὐ ἢ τὰς τρεῖς ἅμα οὐ ἐν τῷ διαγράμματι οὐ ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν. ἁπάντων δὲ τούτων κοινὸν γράφον ἐποιήσαμεν, οὐ τὸ μέγεθος, ἀλλὰ τὸ ποσὸν ἢ διαιρετὴν, διηλώσαμέν τε τῶν ἢ οὐ σφυγμὰς διαφορῶν, τὰς μὲν ὀνόματι, τὰς δὲ λόγοις. ὅτε γὰρ ἔχασιν ὀνόματα πᾶσαι, μὴ νομοθετεῖν καινὰ περιττὸν ἡγούμεθα, μηδ' ἐν γε διὰ χεῖρον τῶν λόγων διηλῦν διαμένων. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκοῦσι μὴ πολὺ χεῖρον, ἀλλὰ μὴ πολὺ βέλτιον τῶν ὀνομάτων διδάσκειν οἱ λόγοι. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ τὰς πλείστας τῶν διαφορῶν τέμνουσιν εἰς ἄλλας πλείους, καθάπερ εἰρήκαμεν ὑπὲρ τοῦ μεγάλου σφυγμοῦ. τοῦτο γὰρ αὐτοῦ πάλιν ἓξ διαφορᾶς ὄντος καὶ νοῆσαι καὶ λόγῳ διορίσασθαι, τὸν μέν τινα μέγιστον ἐν αὐταῖς νοήσαντα, καὶ καλέσαντα τὸν πλείονα ἀπέχοντα τοῦ συμμέτρου, τὸν δ' ἁπλῶς μέγαν, τὸν μεταξὺ τοῦ μεγίστου καὶ τοῦ συμμέτρου. μεταξὺ δ' ἑκατέρων ἄλλας θεῖναι δύο διαφορὰς ἐγχωρεῖ, τῷ μὲν λόγῳ μείζονα τοῦ συμμέτρου, τῷ δ' ἀπολειπομένῳ ὀλίγῳ τοῦ μεγίστου. τὸ δ' οὕτως τέμνειν ὅτι μὲν ὄφελος εἰς τὰς προγνώσεις χρησιμώτατον, ἅπαντι δῆλον, ὅτῳ καὶ μικρὸν ἐμέλησε τῶν ὀργάνων τῆς τέχνης. καὶ γὰρ ὠφέλιμος καὶ ψυχρὸς, καὶ ξηρὸς, καὶ ὑγρὸς καὶ πάντων ἁπλῶς τῶν ἢ τῷ τέχνῃ τὸ διαιρεῖν ὠφέλιμον σμικρότατα δυνάσθαι, καὶ ταῖς κατ' ὀλίγον ὑποβολαῖς πειρᾶσθαι παρακολουθεῖν, ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἄλλως τε σωστικὸν ἢ πρόσεστι γεγυμνασμένος ἢ τὰ ὀργανα, ἢ πρὸς παντὸς ποιουμένος τὸ σοφιστικὸν τῆς τέχνης εἰς σφᾶς ὡς φίλοις συγγελάειν. τὸ μὴν γε ταῖς ἀρχαῖς ἢ διδασκαλίας τιμητέον ὅτως. τοῖς μὲν γὰρ ἀσωστοῖς τῶν μανθανόντων ταραχὴν ἐκ ὀλίγου παρέξει, τοῖς δὲ σωστοῖς εἰς ἐκ τῶν εἰρημένων ὠνοσθήσεται. διὰ οὗτος οὐδὲ ἡμεῖς ἐμνημονεύσαμεν αὐτῶν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ὑπομνημάτων, ἀλλ' οὐδὲ νῦν αὖ εἴπομεν, εἰ μὴ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν ἢ τὸ ποσὸν ὀνομαζομένων τε καὶ νοουμένων σφυγμῶν ἠθελήθημεν ἐνδείξασθαι. καὶ ἐν τῶν ἢ μίαν διάστασιν νοουμένων τάσθ' ὑποβολὰς καὶ τὰς ἐν δείξεις ἐκ ἀρχῆς τέμνειν δυνατόν, ὥσπερ ὧν τοῦ μεγάλου σφυγμοῦ ἐδείξαμεν. ὁ γὰρ σύμμετρος μόνος ἐν ἑκάστῳ τῶν γενῶν εἷς ὅδε καὶ ἄτμητος. οἱ δ' ἄλλοι πλείστας τομὰς δέχεσθαι δύνανται, πρός γε τὴν φύσιν αὐτῶν ἀπείρους, ἢ γε τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἐν παντὶ γένει τῷ δεξαμένῳ τὴν ὑποβολήν, καὶ ἐλλείψιν ἀπείρους ἀναγκαῖον εἶναι τὰς διαφορὰς, οὐ μὴν πρός γε τὴν αἴσθησιν οὕτως ἔχει, ἀλλὰ πρὸς τὸ βέλτιον ἢ χεῖρον αὐτὸν ἠσκῆσθαι, τῇ μὲν καὶ τὰς πρὸς μικρὸν γνῶσιν διαφορὰς γνωρίζειν, τῇ δὲ τὰς ἀξιολόγους μόνον. καὶ γὰρ καὶ τὰς ἐν φωνῆς ὑποβολὰς ὁ μὲν μουσικὸς ἐπ' ἄκρι τόνου, καὶ ἡ μιτωνὶς μόνον, ἀλλὰ καὶ μέχρι διέσεως ἱκανῶς διαγινώσκει, ὁ δ' ἰδιώτης οὐδὲ διοῖν τόνοιν ὑποβολὴν ἀκούειν οἷός τε. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς τό γε νῦν ἔτι ἡμετέραν αἴσθησιν οὐ γυμνάσαμεν. παρακολουθοῦμεν γὰρ ἐν τῇ τοῦ συμμέτρου καθ' ἕκας) ῥύσεως ὑποβολῇ τε καὶ ὠφελείᾳ, διαφορᾶς σφυγμῶν ἓξ. ἀλλ' ἀρκεῖ τοῖς εἰσαγομένοις τὰ μὴ πρῶτα μιᾶς ἑτέρας διαιρεῖσθαι, καὶ χωρίζειν αὐτὰς δύνασθαι ἢ συμμέτρου. χρόνῳ δ' ἂν οἶμαι βιβομένοις αὐτοῖς πρὸς τὸ πρᾶγμα, πρῶτον μὲν ἴσως δύνηται τέμνειν αὐτὰς, εἶτα οὐ βιᾶται, καὶ τελέως πρόεισι. ταῦτα πάντα μάλισα μὲν ὑπὸ τῶν δεξαμένων πολλῶν σφυγμῶν ἐν γένῳ κοινόν, εἴρηται. χρήσιμα δ' ὅτι καὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ γινώσκεσθαι, καὶ ἡμεῖς οἷς πρόκειται ἐν τοῖς μαθήμασιν τὰ τοιαῦτα λέγομεν, ὧν πρὸ δὴ καὶ μόνων ὅτι ἀκόσματα. ὅτι μὲν οὖν ὅτί τι γένῳ σφυγμοῦ τῶν ἢ τὸ ποσὸν ἢ διαιρετὴν σωισαμένων, αὐτάρκως δεδείκται. ὅτι δὲ καὶ τῶν πρώτων ὅτι γνωῶν, οἶδα μὲν καὶ τοῦτ' ἐπαγγελάμενος δείξειν, ὅσῳ δ' ἂν μάλισα μάθοις, εἰ πειραθείης καθ' ἕκαστον τῶν ἄλλων γνωῶν τῇ αὐτῷ ποιήσασθαι γυμνασίαν, ἣν ὧδε

ನೆಗ್ಗಿ ಮೆಟ್ಟಿ ಕಾಲಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಹೊಸಕಿ ಹಾಕಿದರೂ ಅವನು ಸಾಯದೆ ಇರುವಷ್ಟು ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಸಾಯುವ ಭಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸಾಯಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಸಾಯಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಸಾಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸಾಯಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಅವನು ಸಾಯಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾತು

γμὸν ὅτιν, ἢ νὴ Δί' ὁμαλόν. μίαν δ' ἓς διαφορὰν οἷον τὸ μέγεθος, ἢ δύο, ἢ πλείους, ἅπασαι τελέως εἰσίν. ἐπὶ τοῦ τῇ τελευτῇ τοῦ λόγου. νοεῖσθαι γὰρ δεῖ φησὶν ἃ ἔφλυ περὶ τάχους καὶ βραδυτῆτος ὧδε πάσης ἄλλης διαφορᾶς σφυγμῶν. τοσαῦτα μὴ ἐκ τούτου τοῦ λόγου προαγορεύσω. τί γὰρ ἂν τις πλείονων μνημονεύοι. μεταβῶμεν δὲ αὖθις ἐφ' ἕτερον ἐπὶ τοῦ μὴ δεῖσθαι δεῖξαι ἐνὸς τόπου μαρτυρίας λαμβάνειν. προαγορεύσωμεν οὖν ῥήσεις ἐκ τῶν ἑξῆς, καὶ πάλιν ἐκ τῶν ἐμπροσθεν. ἑξῆς μὲν οὖν ὅτι πρόγραμμα τοιοῦτον. τὰς μὲν καθ' ὥρας σφυγμὸν ἀνωμαλίαν. γράφει δ' οὖν θέως μετὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου τόν δὲ τὸν τρόπον. εἰσὶ δ' αὖ καὶ πλείους διαφοραὶ, καὶ καθ' ὥραν διαλογὴν σφυγμὸν ἀνωμαλίας. εἶθ' ἑξῆς. τὰ πολλὰ δὲ τούτων ταῖς διαφοραῖς, καὶ ταῖς μὲν μεγέθει συμπαρέχουσιν ἀνωμαλίαις, καὶ πάλιν ἐφεξῆς. ἄλλη δ' ὅτι διαφορὰ μὲν μεγέθους ἀνωμαλίας ἑνὸς σφυγμοῦ. ταῦτα μὲν ἐκ τούτου τοῦ λόγου λαβεῖν ὅτι. πῶς προαγράψωμεν δ' αὐτοῖς ἔτι ὀλίγα τῶν θυθὺς κατ' ἀρχὰς εἰρημένων τοῦ βιβλίου. μίαν μὴ οὖν ἕξιν ἐν τῷ περὶ σφοδρότητος σφυγμοῦ λόγῳ τοιαύτην τὴν. ἔστι δὲ μὲν τὴν σφοδρότητα τοιούτους καὶ ἄλλους γίνεσθαι διαφορᾶς. ἑτέραν ἢ ταύτην ἀμυδρὸν σφυγμὸν διαφορὰν θεῖτο ἂν. νὴ ἑξῆς ἄλλην. εἶδ' ὅτι ἔκλυτος μὲν ἀλλ' οἷον προπεπονισμένος, καὶ εἴσω ἔτερον τὸ βάρος ἔχοντα προπεπονισμένην, καὶ δεδυκυῖαν διαφορὰ, ἢ σφοδρότητα ἂν εἴη σφυγμὸν. ἑξῆς δ' ἐν τῷ περὶ πληρότητος λόγῳ, ποτὲ μὲν οὕτως γράφει, πλήθη ζ- σῶντων διαφορῶν, ποτὲ δ' οὕτως. ἡ διαφορὰ μόνον πρὸς τὸν διανενεμημένον ψιλῶς θεωρεῖσθαι. πάλιν δ' ἐν τῷ περὶ πυκνότητος καὶ τάχους ὡδέπως γράφει. ὀλίγοι δέ τινες, ἐμφάνεσι σαινόμενοι διαφορᾶς, καὶ ἢ τὴν τελευτὴν τῶν τοῦ λόγου. ταχυτῆτος μὴ δὴ νὴ πυκνότητος διαφορὰ αὖτη. πάλιν δ' ἐν τῷ τὶς ὁ δ' ἴσου, νὴ τὸ δὲ ἴσον σφυγμός. ὅτι ἔστι ἡ ἰδία τὶς διαφορὰ σφυγμοῦ αὕτη. ἀλλ' ἐν εἴδει κεῖται ἢ ῥυθμοῦ, ἢ τάξεως. ἄλλος ἦν γε διαφορᾶς, μή πως λάθωμεν εἰς ἐκφορὰν ἐκπεσόντες. εἰ γάρ τις βάλεται τὸν περὶ σφυγμῶν βιβλίον ὅλον ἀναγινώσκειν τοῦ Ἀρχιγένους, ἄλλο βιβλίον δεῖ αὐτοῦ πληρῶσαι διωρισμένα τοῦ ἢ διαφορᾶς ὀνόματος. νῦν μὲν γὰρ ἡμεῖς οὐδ' ἐκ τοῦ τετάρτου μέρους ἐξελέξαμεν ταῦτα. καὶ πολλὰς προαγράψαμεν ῥήσεις, οὐχ οὕτως ἕνεκα τοῦ τῆς διαφορᾶς ὀνόματος ἀποδιάσαντες, ἀλλ' ἵν' ὧδε διέξωμεν τὸ σημαινόμενον πολυειδὲς ὄν. νὴ γὰρ τὰ μήκη πολλάκις διαφορὰς κέκληκε, τά τε πρῶτα, καὶ τὰ δεύτερα, καὶ τὰ ἐν τῷ γενῶν, οὐδὲν ἧττον. καὶ ὅσα δὲ μήτε γένη, μήτ' εἴδη τέτακται ὄντα. διαφορὰν δ' αὐτὸ οὐδὲν μόνον, νὴ τούτους διαφορὰς κέκληκεν, ὧν ᾧ καὶ ἡ προαναφορὰ τῶν ψοθυδοδιαλεκτικῶν ὅτι. τοῦ γὰρ ἢ διαφορᾶς ὀνόματος πρός τε τοῖς ἄλλοις ἕλλησιν ἅπασι, καὶ πρὸς τοῖς παλαιοῖς φιλοσόφοις, ἢ τῶν τριῶν τούτων ὧν εἴπομεν αἱρετικῶν λεγομένων, ἢ μὲν τῶν γενῶν, καὶ τῶν εἰδῶν κοινότερον, κατὰ δὲ τὴν μὲν ἐν ταῖς διαιρέσεσιν εὑρισκομένων, ὄντων ἢ μήτ' εἰδῶν μήτε γενῶν ἰδικώτερον, οὐδὲ μόνον τὸ σημαινόμενον ἐμνημόνευσαν, τοῦ κοινοῦ παντάπασιν ὠλαθόμενοι, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀφροσύνης νεμεσώμενοι ταῖς σφετέραις ἑαυτῶν οὐκ ἐμμένουσι νομοθεσίαις. διὰ τοῦτ' ἐγὼ νῦν οὐ παρὰ τῶν ἄλλων ἑλλήνων τὰ σημαινόμενα τῶν ὀνομάτων ἀναμιμνήσκω, ῥᾴδιον ὄν μοι πρὸ πάντων λαβεῖν, ἀλλὰ παρὰ αὐτῶν τούτων τῶν ψοθυδοδιαλεκτικῶν. οὐδὲ γὰρ ἐπαγγελλομένους μὴ δεδηγεῖσθαι τὰς γνώσεις τῶν ὀνομάτων, νὴ ταύτην ἀρχὴν τῆς διαλεκτικῆς θεωρίας πεθεμένους, οὐκ ἐδεδηγμένους δέ, ἀλλὰ νομοθετοῦντας μόνον, οὕτως ὀνομάζειν εἰῶσθαι. ὁ γὰρ Ἀρχιγένης, οἶδ' ὅτι θᾶττον ἂν ὁτιοῦν παθεῖν εἵλετο, πρὶν ὁμολογῆσαι τὸ τῆς διαφορᾶς ὄνομα, καὶ κατὰ τῶν εἰδῶν λεγόμενα. τά τε γὰρ ἄλλα νὴ ἡ αἵρεσις αὐτῶν θᾶττον πόλιν, ἢ δόγμα φησὶ χρῆναι προδιδόναι, ἀλλ' ἐὰν σιωπήσης νομοθετόντων καὶ μηδὲν ἀντείπῃς, εἶτ' ὠδὶ τρέψῃς περί τινος διαλέγεσθαι, πρόφασιν ταῖς ἑαυτῶν νομοθεσίαις ἐναντία φθέγγονται. πολὺ δὲ τοῦτ' ὄντι πρὸ τοῦ προπάππου τῆς αἱρέσεως αὐτῶν χρυσίππου. νομοθετεῖ μὴν ὀνόματα πλείονα, ἢ σόλων ἀθλοθέτης ἱσαῖς τοῖς ἄξοσι νομίσματα. σύγχει δ' αὐτὸς πρῶτος αὐτά. καὶ εἰ ὁρίσαιτο δὴ διαδόχως αὐτοῦ τῆς νομοθεσίας, τί δή ποτε ἂν ἐμμένει τοῖς ἑαυτοῦ προαγγέλμασι, καταχρῆται φασίν. ἔξεσιν οὖν ὧν βέλτιστοι καταχρῆσθαι, νὴ δὲ ἁμαρτάνουσιν οἱ δεῦρο ποιοῦντες; ἔξεστι φασί. τί γὰρ ἄλλο εἰπεῖν ἔχουσιν, ὅταν ἐν φρέατι, δεῦρο δή τὸ τοῦ λόγου, συγχεθῶσι. τί δή ποτ' οὖν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐκ ὧν τρέπουσιν; ἢ μόνῳ χρυσίππῳ, νὴ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ δεῦρο δρᾶν ἔξεσι; διὰ τί πρὸς τῶν θεῶν; ὅτι δηλαδὴ γηγενὴς ἀπίθανος ὢν τῶν ἀμφὶ Κόδρον τε νὴ Ἐρεχθέα. ἀλλ' εἰ τῶν τοιούτων ὄντως ὢν, ἐκ ἂν προεχάραττεν οἷον νόμισμα τὸ τοῦ βαλαιᾶς φωνῆς ἔθος. νυνὶ δὲ τὸ δεινότατον, οὔτε γεννηθεὶς ἀθήνησιν, οὔτε τραφείς, ἀλλὰ χθὲς καὶ πρώτως ἥκων ἐκ κιλικίας, πρὶν ἀκριβῶς αὐτὸν ἐκμαθεῖν ἥντινῃ ἑλλάδι φωνῇ, ἀθλοθέτοις ὑπὲρ ὀνομάτων ὑπεχειρεῖ νομοθετεῖν. ἀκίνητα ζητῶν σπερῖναν μιμούμενα. ἵνα κίνηταν εἴπωμεν, μὴ κολοιόν, μὴ ἢ κόρακα. μηδ' ἄλλο μηδέν, ὧν οἰκειότερον ἂν εἰπεῖν τὸν οὕτω θρασύν. ὅτι μὴ δὴν Χρύσιππος εἰς τοῦ τῶν ἀθλοθετῶν ἀγωνιεῖται διαλεκτόν. τάχ' ἄν ποτε καὶ ὧδις ἡμῖν διελθεῖν γένοιτο. τὰ δ' Ἀρχιγένους ταυτὶ τὰ νῦν ἡμῖν προκείμενα θαυμασῶς ὁρᾷς ὁμολογεῖς, φοβηθέντος μὴ εἰπεῖν πρῶτα γένη νὴ πρώτας διαφορὰς, καὶ γενικὰς διαφορὰς, νὴ γένη διαφορῶν, καί τοι τούτων ἁπάντων σωπήσων μὴ τοῖς ἕλλησιν ὄντων, οὐδὲ Ἡροφίλου δὲ καὶ τῶν Ἡροφιλείων χαλκοῦ ἁπάντων μυριάκις εἰρημένων, ἀγνοοῦντος δὲ τὸ τῆς ποιότητος ὄνομα ἢ τῶν τῶν ὄντων κοινόν. καὶ μὴν τὸ μὴ τῆς διαφορᾶς ἐγχωρεῖ ἢ τῶν τῶν λέγειν, νὴ τῶν ποιῶν, καὶ τῶν ποσῶν, καὶ τῶν πρός τι, καὶ ὅλως ἁπαξαπάντων. πρὸ γοῦν τοῦ διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου τὸ τῆς διαφορᾶς ὄνομα γέγονέ τε καὶ νενόηται. διαφέρει δ' ἀλλήλων τὰ μὴ ὄντα ἢ τοῖς πρώτοις γένεσι τῶν κατηγοριῶν, ὡς ἄνθρωπος, καὶ λευκόν, καὶ δίπηχυ, καὶ δεξιόν. τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν οὐσία; τὸ δὲ ποιόν, τὸ δὲ ποσόν, τὸ δὲ πρός τι. τὰ δ' ἐν τοῖς ὑπὸ αὐτὰ, καθάπερ τὸ λευκόν, καὶ τὸ τρίγωνον. τοῦ μὲν γὰρ τὸ χρῶμα γένος, τοῦ δὲ τὸ σχῆμα. ὡσαύτως δ' ἄμφω ταῦτα πάλιν ὑπὸ τὴν τοῦ ποιοῦ κατηγορίαν. ὥστε τὸ λευκὸν τῷ τριγώνῳ ἢ μὲν τὴν πρώτην κατηγορίαν οὐσάντως ῥηθήσεται. ποιὸν γὰρ ἑκάτερον. ἐν γένει δ' ἔσαι διαφέροντι, τὸ μὲν τῶν χρωμάτων, τὸ ἢ τῶν σχημάτων. ἅμα δ' αὖ κατ' εἶδος διαφέρει, τῷ γένει μὴ διαφέροντα, καθάπερ τὸ λευκὸν καὶ τὸ ξανθόν. τῷ μὲν γὰρ γένει ταυτὰ, χρώματα γάρ, εἰδικὴν δέ τινα ἔχει διαφοράν. εἴδει γὰρ χρώματος ὥσπερ τὸ μέλαν, καὶ τὸ ἐρυθρόν, νὴ τὸ κυανοῦν, οὕτω τὸ λευκόν τε καὶ ξανθόν. ἅμα δ' αὖ νὴ τὸ ἄτομον τε καὶ ἀριθμῷ ἓν, διαφέρει

φέρει, καθάπερ καὶ τὸ λυπηρὸν ὁ διαθλᾶσθαι δύναται, τὸ δὲ τὸ λυπεῖσθαι δυνάμενον, διαφέρει μέν πως διαφορὰν ἰδίαν, οὐκ ἐστὶ δὲ ταυτὸν τῷ εἴδους τὸ λυπηρόν. ἀλλὰ καὶ γένους αὐτῶν ταυτόν, τὸ χρῶμα, καὶ ποιότητος κατηγορία, τὸ ποιόν. οὕτως παντὸς, ἑτέρου ἑτέρα πάντως κατά τι διαφέρει. ἐπεὶ οὖν ἡ διαφορὰ πρὸς τὸ διαφερόμενον ἔρηται καὶ γνώσεται, τὸ διαφέρειν ἢ καὶ τοῖς ἀτόμοις, καὶ τοῖς εἴδεσι, καὶ τοῖς ὑπ' ἄλληλα γένεσιν εὑρίσκεται, καὶ ποδὶ παντὶ ἁπλῶς τὰ ὁπωσοῦν ὄντα, ἀναγκαῖον καὶ τὴν διαφορὰν ἐν ἅπασιν ὑπάρχειν τοῖς οὖσιν, οὐ μὴν τήν γε ποιότητα. διὰ δὴ Ἀρχιγένης μὲν καλῶς τὰ πρῶτα γένη τῶν σφυγμοῖς διαφορῶν, ποιότητας ὠνόμασεν, ἡμεῖς δὲ ὀρθῶς καὶ ταῦτα καὶ τἄλλα πάντα διαφορὰς, ὅθεν καὶ τὸ πρόγραμμα τῷ λόγῳ παντὶ ποδὶ σφυγμῶν διαφορᾶς ἐποιησάμεθα. τὰ λοιπὸν ἔτι λείπει τῶν ἀναβληθέντων, οὐδέν, ἢ τὸ δεῖξαι τήμτε πρὸς τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις ἕλλησι περὶ τὸ νόημα τῆς διαφορᾶς σωήθειαν. ὁ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν λόγος παρ' Ἀρχιγένους αὐτοῦ τὰς πίστεις ἐποιήσατο, καὶ οὐδ' ἅπάντων μέν τοι τῆς βιβλίων αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδ' ἐκ τοῦ περὶ σφυγμῶν ὅλου. ὡς εἶγε καὶ τἄλλα τὰς ὄρχοιτο τοῦ Ἀρχιγένους συγγράμματα, καὶ πυρετῶν διαφορὰς εὑρήσει παλαιὸν τὸν ἄνδρα, καὶ παθῶν καὶ διαιτημάτων, τοῦ μυριάκις χρώμενον καθ' ὧν ἐποιεῖτο πραγματείαν τῷ τῆς διαφορᾶς ὀνόματι. τὸ δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων τε ἰατρῶν, καὶ ὅλως ἑλλήνων χρήσεις παραγράφειν, οὔτε μοι δοκεῖ μακρὸν ὑπάρχειν, ὥστε βίβλους μεγίστας δύνασθαι πληρῶσαι. κάλλιστον οὖν αὐτῶν ἕκαστον ἐκλέγειν. ζηθοὺς γ' καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν ἑλλήνων ὀνόμασιν ἐθιζθήσεται, καὶ ἥδιον ἡμῖν πράγματα παρέξει πρὸς τὸν ἑξῆς λόγον. καὶ ἡμετέρας δὲ δύο πραγματείας ὁ βουλόμενος ἕξει, τήν τε περὶ τῶν ἀπλῶν ὀνομάτων, καὶ τὴν περὶ τῶν ἰατρικῶν. ἴσως δ' ἄν ποτε καὶ περὶ τῶν ἰωνικῶν ποιήσαιμ' ἄν, ὥστε ἑξῆς ἐκείνων ὅλα περὶ λέξεώς τε καὶ ὅλως ὀνομάτων ζητεῖται, μανθάνειν. νυνὶ δὲ τὸ συνεχὲς τοῦ λόγου παραινέσω, ὅσον μὲν ἀντοῦθα καταπαυσάντων ἡμῶν, ὧν δέ τοι τοῖς ἑξῆς ὅσα λείπει πεισθέντων.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΦΥΓΜΩΝ ΛΟΓΟΣ Γ'.

Τὸ μὲν δὴ περὶ τῶν πραγμάτων ἡμᾶς διαφέρεσθαι, τῷ μὴ ἴσως ἀναγκαῖον εἶναι δόξει, τῷ δ' σύλογον, τῷ δέ τινι καὶ συγγνώμης ἄξιον. κατὰ μὲν γὰρ τὸν πραγματικὸν ποιητὴν, εἰ πᾶσι καλὸν ἦφυ σοφὸν θ' ἅμα, οὐκ ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις εἴης, νυνὶ δὲ οὐδὲ δοκεῖ πᾶσι ταυτὸν, οὔτε καλὸν, οὔτε σοφὸν, οὔτε ἀληθὲς εἶναι, ἀναγκαῖον οἶμαι διαφέρεσθαι. τὸν δὲ τὸν φιλόσοφον τὸν εἰπόντα. ἦν γὰρ καὶ τὰ μέγιστα τύχη τετελεσμένα, εἰπὼν αὐτὸς, ὅμως οὐκ οἶδε, δοκὸς δ' ὧδε πᾶσι πέπηκται. διὰ τὸν δοκὸν τοῦτον σύλογον διαφέρεσθαι. κατὰ δὲ σὲ ἡγεμόνους εἶναι βεβαίως τε καὶ ἀρρήτως γνωστὸν, ἀλλὰ χαλεπὸν εὑρεθῆναι τοῖς πολλοῖς, συγγνωστὸς ὁ μὴ τυγχάνων αὐτοῦ, τὸ δὲ καὶ περὶ τῶν ὀνομάτων διαφέρεσθαι, καὶ μὴ δὲ μετρίως ἴσως, μὴ δ' ὡς ἔτυχε ποιεῖν, ἀλλὰ βίβλους ὅλας μεγίστας ἀναπιμπλᾶναι τῆς περὶ ταῦτα πραγματείας οὔτ' ἀναγκαῖον, οὔτε σύλογον, οὔτε συγγνώμης ἄξιον, ἐμοί γοῦν εἶναι δοκεῖ. τοσαύτης γὰρ οὔσης τῆς ἐν τοῖς πράγμασιν ἀσαφείας, ὥστε εἰ καὶ τριπλασίονα βίον ζήσαιμεν, οὐ νῦν ζῶμεν, οὐδὲ τότ' ἂν ἴσως ἅπάντων ἡμῖν ἀκριβῶς γνωσθέντων. εἰ καὶ διὰ τοῦτ' εἰπόντος Ἱπποκράτους ὁ βίος βραχὺς, ἡ δὲ τέχνη μακρὰ, πῶς οὐκ ἄτοπος ὁ περὶ τὰ μηδὲν προσήκοντα τρίβων τὸν χρόνον; ὡσαύτως οὕτω πολλὰ ἔχων, ὥστε καὶ τοῦτ' ἐκ περιττοῦ μανθάνειν, καὶ ταναγκαῖα κατὰ σχολὴν ζητεῖν. ἆρ' οὖν οὐ τοῦτο δρῶσιν οἱ τὰ τοιαῦτα γράφοντες, οἷα περ καὶ ὁ ἀρχιγένης ἐν τῷ περὶ σφοδροῦ σφυγμοῦ λόγῳ. ἔστι δὲ ἡ ῥῆσις μακρὰ, καὶ πᾶσαν παραγράψαι ἐνταῦθα αὐτὴν, ἄτοπον, ἀλλ' ὅμως ὁ βουλόμενος ἐκ τοῦ περὶ τῶν σφυγμῶν συγγράμματος ἀναγινωσκέτω. τέταρτον γάρ ὅτι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς κεφάλαιον. ἄρχεται δ' αὐτοῦ τοῦτον τὸν τρόπον. τὴν σφοδρότητα τοῦ σφυγμοῦ οὐκ εἶναι ἁπλῶν ποιοτήτων φησὶ Μάγνος. ὡς οὖν ἀναγνώσεταί τις τοῦτον ἅπαντα τὸν λόγον τὸν περὶ τῆς σφοδρότητος, ἤδη πειράσομαι λέγειν ἃ γινώσκω. θαυμάζω γὰρ οὐ τοῦτο μόνον ὅτι περὶ ὀνόματος ἐρίζει. δοκεῖ μὴ γὰρ τὸ ἁμάρτημα χεδὸν ἤδη τοῖς πλείστοις οὐκ ἰατροῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ φιλοσόφοις συνήθης, ἀλλ' ὅτι μὴ δι' αὐτὸ τοῦτ' ἀναβάνεται, ὅτι περὶ ὀνομάτων ἐρίζει, καὶ διὰ δοκεῖ οἶμαι, νομίζων περὶ πράγματος διαλέγεσθαι, μακρὰς ἀποτείνει λόγους. οἱ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀτόποις, ἔτι καὶ ἀσαφῶς κείμενοι, βίβλου τινὸς ἑτέρας δεηγουμένης αὐτοὺς οὐ μικρᾶς δέονται, ἵν' ἀεὶ καταπριβώμεθα δηλαδὴ περὶ ὄνου σκιᾶς ἀμφισβητοῦντες; μὴ δὲ τοιοῦτον ἄρα πρὸς τῆς διαλεκτικῆς ὠφεληθέντες, ὡς γνωρίζειν δύνασθαι, τίς μὲν ἐστὶν ὀνόματος ὅρος, τίς δὲ ἐστὶν αὐτοῦ ζήτησις τοῦ πράγματος. ὄντος γοῦν τινος σφυγμοῦ βιαίου κατὰ τὴν πρόσβολήν, ὡς ὠθεῖν τε καὶ ἀνατρέπειν τὴν ἁφήν, τὸ μὲν ὅπως ἄν τις αὐτὸν ἀκριβῶς διαγινώσκει ζητεῖν, καὶ πρόσθεν τὰς αἰτίας ὑφ' ὧν γίνεται, καὶ τί δηλοῖ τὸ φύσημα ὁ τοιοῦτος σφυγμός, περὶ πράγματος ὄντι σκοπεῖσθαι. τὸ δὲ τί κλητέον αὐτὸν, ἐστὶν ὀνόματος. ἵν' οὖν σαφῶς ἐδιγνῶμεν, ὅτι τὸ μὲν ἐστὶν ὀνόματος ὄντι τὸ μηδὲν ζητεῖν, τὸ δ' ἐστὶν αὐτῶν τῶν πραγμάτων σκοπεῖσθαι, τὰς τέχνας αὔξει, καλέσωμεν τὸν προειρημένον σφυγμὸν Διῶνα. κἄπειτα λέγωμεν, ὅπως μὲν ἀκριβῶς διαγινώσκεται, τουτέστι ὅτι θλιβόντων τὴν ἀρτηρίαν, οὐκ ἐδιπολῆς φαύοντος, ἔπειθ', ὅτι γίνεται τῇ ῥώμῃ τῆς ζωτικῆς δυνάμεως, ὡς ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν αἰτίας ἐδείκνυμεν. εἶθ' ὅτι σημεῖον ὄντι ἐν νόσοις ἀγαθὸν, καὶ ἄλλα τέ τινα, καὶ κρίσεις οἵας πέφυκε δηλοῦν. εἰς τέτταρα γὰρ οἱ μέρη νενεμημένης ἁπάσης τῆς περὶ τοὺς σφυγμοὺς θεωρίας, εἰς τέ τὸ περὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν, καὶ τὸ περὶ διαγνώσεως, καὶ τὸ περὶ τῶν αἰτίων, καὶ τέταρτον τὸ περὶ τῆς διὰ αὐτῶν προγνώσεως, ἐν δὴ αὐτῶν παραβλάπτεται, καλεσάντων ἡμῶν τὸν ἰσχυρῶς πλήττοντα σφυγμὸν Διῶνα. καὶ γὰρ ὅπου τῶν

ἄλλων διαφέρει μεμαθήκαμεν. ἂν τε θέωμεν, ἂν τε δίωμεν, αὖτ' ἄλλό τι καλεῖται, καὶ ὅπως διαγνωσθήσεται, ἢ ὑπό τινος αἰτίας γίγνεται, καὶ τὰ διλλοῖ. φιλονεικείτω δὴ λοιπὸν ὥσπερ αὐτοῖς πρὸς Μάγνον Ἀρχιγένης, τάχα μὲν παρανομοῦντα καὶ αὐτὸν εἰς τὸ τῶν Ἑλλήνων ἔθος, τὸ, περὶ τὰς προσηγορίας, ὅμως δὲ σωιζόντα τό γε τοσοῦτον, ὡς τὸ πλεῖστον αὐτῷ μέρος πρὸς οὓς πρόσθεν ἀμφισβητήσεως ὥσπερ ὀνόματος ὄντος. τί γὰρ δὴ καὶ φησὶν ὁ Μάγνος αὐτὴ λέξει. χρὴ τοίνυν καὶ μέγεθος ἀξιόλογον εἶναι τοῖς σφυγμοῖς ἐπὶ πληρότητα καὶ μετὰ τάχους προσαισθάνεσθαι τοῖς δακτύλοις, εἰ μέλλει τις κυριολογεῖν σφοδρὸν σφυγμὸν ὀνομάζων. οἶδ' ὃν ἐγὼ φῶς ὁ Μάγνος ὅτι μὴ πρὸς πραγματος, ἀλλὰ τῷ κυρίως ὀνομάζειν, ἢ μὴ κυρίως πρὸς οὓς ἄλλους ἰατροὺς ἀμφισβητεῖ. ἐγὼ δὲ ἔτι ποιεῖ οὐκ ἀλλὰ τῶν ἐφεξῆς. ἀξιοῖ γὰρ τὸν Δημήτριον ᾧ ταῦτα τὰ βιβλία τὰ πρὸς τῶν ἐφυρημένων μετὰ οὓς Θεμίσωνος χρόνους ἀνεθήκε, σωεπισκέψασθαι καὶ αὐτόν, ὡς αὖ φιλόσοφον τε ὄντα, καὶ τί τὸ κύριον ὄνομα, καὶ τί τὸ μὴ τοιοῦτον, ἀκριβέστερον εἰδότα. λέγει δ' οὕτως. οὐδὲν γὰρ χεῖρον καὶ ταῦτα παραγράψαι τῇ ῥήσιν αὐτοῦ τοῦ Μάγνου. πῶς οὖν τοῦτον καλῶς ἐν ταῖς ἁπλαῖς διαφοραῖς κατέταξεν, σύ μοι διαπτύσον. σοὶ γὰρ ἧττον μᾶλλον τὰς κυριολογίας κρίνειν, καὶ ἀφ' ὧν ὀνομάτων τεκμήρασθαι τὴν ὑπόστασιν τῶν σημαινομένων. εἶθ' ἑξῆς μᾶλλον ἀκριβέστερον ποιεῖ λέγων ὧδέ. ἐγὼ δ' οὐκ ἀπολοῦσω τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην μέχρι τοῦ δεῦρο. φημὶ δὲ τὸ τ' σφοδρότητος ὄνομα σημαίνειν οὐχ ἁπλῶς διαφορὰν σφυγμῶν. σύμμετρον δὲ ἐκ μεγέθους, καὶ τάχους, καὶ πληρότητος. οὐκοῦν καὶ τοῦθ' ὅτι τὸ τί σημαίνει τὸ ὄνομα τὸ τῆς σφοδρότητος, ἀμφισβητεῖν ὁμολογεῖ. καὶ ὅλως εἴπερ βούλεται τὸν πάντα λόγον ἀναλέξασθαι, γέγραπται δὲ ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἐφυρημένων μετὰ οὓς Θεμίσωνος χρόνους, εὕροι αὐτὸν ἀναδανόμενον, ὅτι πρὸς ὀνόματος ἡ ζήτησις ὅτι. τάχ' οὖν τινὶ θαυμάζειν ἐπῄσει τῆς καινοτομίας τοῦ Μάγνου. καὶ γὰρ ἔδει μεταπεθῆναι τὰ σημαινόμενα τῶν ὀνομάτων, εἴτε ὀρθῶς, εἴτε οὐκ ὀρθῶς οἱ πρόσθεν ἰατροὶ κατεχρήσαντο αὐτοῖς. θεωρίαν μὲν γάρ τινα ἐφυρεῖσθαι εἰς τὰ τῆς τέχνης ὄργανα διαφέρουσαν, ἀνεμέσητον οὐ Μάγνῳ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ πάντι τῷ δυναμένῳ, καὶ τήμερον τῆς τοιούτου, καὶ μετὰ μυριάδας ἐτῶν πολλὰς γίνηται. τὸ δ' ὥσπερ ὀνόματος ἐρίζειν οἷς τοῦτο τοῦ πάσχειν ἡ σκέψις, οὐκ ὀρθόν. ἀλλ' εἴ τις ταῦτα θαυμάζει τε καὶ μέμφεται, καλῶς μὲν ἴσως ποιεῖ, δοκεῖ δὲ ἀγνοεῖν τὴν προαίρεσιν τῶν ἀνδρῶν. ἀρέσκονται γὰρ οὗτοι πάντοθεν οἱ πνευματικοὶ καλούμενοι τοῖς ἀπὸ τῆς σοᾶς δόγμασιν. ὥστ' ἐπεὶ χύσις πού φασιν ἀμφισβητεῖν πρὸς τῶν κατὰ τὴν φιλοσοφίαν ὀνομάτων, οὐ δ' αὐτοὶ πρὸς τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν ταῦτα ποιεῖν οἰκονόμοι. καὶ γίνωμαι δὲ ὁ κίνδυνος, ἔτι πρότερον ἐτόλμησε καινοτομεῖν τε καὶ ἐπορθοῦν τὸ τῶν Ἑλλήνων ἔθος ἐν τοῖς ὀνόμασιν. οὐκοῦν ἔτι θαυμαστὸν οὐδέν, εἰς τοῦτον ἐκπεπωκέναι τῆς ἐν αὐτοῖς φιλονεικίας οὐ νεωτέρους ἰατροὺς τε καὶ φιλοσόφους. ἀλλὰ τί θαυμάζειν αὐτῶν ἄξιον, εἰ μή δ' ὅτι πρὸς ὀνόματος ἐρίζουσι σωιῶσιν. ὥσπερ οὖν οὐδ' ὁ Ἀρχιγένης, καί τοι τἄλλα σωιετὸς ὤν, οὐκ ἠξίωσεν αὐτὸ τοῦτ', ὡς σημαίνοντα, ὅτι καινοτομεῖ πρὸς τοὔνομα τῆς σφοδρότητος ὁ Μάγνος, οὕτω παρελθεῖν ὡς τι τῶν χρησιμωτέρων, ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω στρέφεται κατὰ τὸν τόπον, τάττ' ἄλλα διαμαρτάνων, καὶ ὅτι μηδ' αὐτῷ τῷ ῥήσιν ἑνὸς τοῦ Μάγνου παρατίθεται, ὅτι πολὺ σαφεστέραν οὖσαν ὧν αὐτὸς γράφει, μεταλαμβάνων. ἄλλο δέ τι μεῖζον ἁμάρτημα ἐν τοῖς ὀνόμασι μικρολογίας ἁμαρτάνουσι χεῖλον ἅπαντος οἱ μὲν Ἡρόφιλον πρὸς τῶν σφυγμῶν γεγραφότος. δίεον γάρ, ὡς ὀλίγῳ πρόσθεν ἡμεῖς διειλόμεθα, καὶ αὐτοῦ οὕτω διειλημένης, ἰδίᾳ μὲν πρὸς ἃ διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν, ἰδίᾳ δὲ πρὶ ἃ διαγνώσεως αὐτῶν, ἰδίᾳ δ' ἔτι πρὶ τῶν ἐν αὐτοῖς αἰτίων, κἄπειθ' ἑξῆς ἰδίᾳ πρὶ ἃ δι' αὐτῶν προγνώσεως διδάσκειν; οὐκ οἶδ' ὅπως ἅπαντ' ὁμοῦ συγχέουσί τε καὶ ταράττουσι; τὰ μὲν παραλιπόντος ὅλως, τῶν δ' ὠδὶ σμικρὸν κομιδῇ μνημονεύοντος, τά δ' ἀχρήστως τε καὶ περιττῶς ἀκριβολογοῦντος. τά δ' ἀλόγως εἰς ταυτὸ συναγαγόντος, ὥσπερ ἓν ὄντα, καί τοι πάμπολυ διαφέροντα. κατὰ γοῦν τὸν τόπον, τὸν περὶ τῆς σφοδρότητος ὁ Ἀρχιγένης, ὅταν μὲν γράφῃ ὡς ἐκ τοῦ καθ' ἕνα χωρισμὸν φανερὰ γίγνεται καθ' αὐτὴν ἡ σφοδρότης οὖσα, ὁ τόνος ὡς εἶπον τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως, τὸ τῆς σφοδρότητος ἄτοπον εἰπών, αὐτὴν οἴεται δεδηλωκέναι τὴν σφοδρότητα. εἰ γὰρ μὴ ὅτι ὦ Ἀρχίγενες ἡ σφοδρότης, ἀπόκρινα τὴν αἰτίαν ἡμῖν αὖτε. ἀλλ' οὐχ ἕξεις. ἢ πάλιν ταυτὸν ἀναγκασθείσῃ λέγειν τὸν τόνον. καὶ ἔσαισι ὁ τόνος τῆς τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως ἅμα μὲν αἰτία τῆς σφοδρότητος, ἅμα δὲ ἡ σφοδρότης αὐτή. πολλῷ τοίνυν ἄμεινον οἱ πρὸ Ἀρχιγένους πρὶ σφυγμῶν γράψαντες, οἱ μὲν τὸ ἀντιβατικόν, οἱ δὲ τὸ βίαιον, οἱ δὲ τὸ ἰσχυρόν, οἱ δὲ τὸ ἀναπεπλικὸν τῆς προσβολῆς τῶν ἀρτηριῶν, ἐκάλεσαν σφοδρότητα. καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρχιγένης ἐπίσταται. τί γοῦν φησί. δοκεῖ δέ τισί γε τῇ τῆς ἁφῆς πληγῇ κεῖσθαι, καθ' ὃ καὶ πληγὴν ἀπ' ἀρτηρίας φασίν αὐτὴν τινες. εἶτ' οὐκ οἶδ' ὅπως οἴεται διαβάλλειν αὐτῶν τὴν δόξαν, ὡσλίπτως γράφων. φαίνεται δὲ καθ' ὅλου τὴν διαστολὴν τὸ στεγανὸν τῆς ὁρμῆς, καθ' ὃ καὶ εἰ προσιείμην αὐτοῦ δακτύλους, στερεωτέρα ὑποπίπτει ἡ πληγή, οὐ κατὰ τὸ πέρας τῆς διαστολῆς, ἀλλὰ κατωτέρω τό τε γινομένη. ἡ μὲν λέξις αὕτη. πάρεστι δὲ ὑπισκοπεῖσθαι ὡς οὐδὲν ἡ αὐτιλογία πραίνει. τί γὰρ πρὸς ἔπος, εἰ καὶ πρὸ τοῦ πέρατος τῆς διαστολῆς, ἡ τῆς πληγῆς ποιότης δήλη γίνηται, δι' ἣν μὴ οὐκ εἶναι πληγὴν ἀπ' ἀρτηρίας τῷ σφοδρότητα. εἰ μὲν γὰρ τοῦτ' ἔλεγον οἱ πρὸ ἀρχιγένους, ὡς οὐκ ἔστι ἡ σφοδρότης ἀντιβατικὴ πληγὴ κατὰ τὸ πέρας τῆς διαστολῆς γινομένη, καλῶς ἂν τελευτῶν αὐτὸς ὑπομιμνήσκων, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ πέρατος ἤδη φαίνεται τὸ βίαιον τῆς προσβολῆς, ἐπεὶ δ' ἁπλῶς ἔφασαν αὐτὴν ἀντιβατικὴν εἶναι πληγὴν τῷ σφοδρότητα, τὸ δεικνύειν ὅτι καὶ πρὸ τοῦ πέρατος τῆς διαστολῆς ἤδη φαίνεται τοιαύτη, μάταιον. ἀλλ' ἔσω τοῦθ' ὅπερ ὁ ἀρχιγένης βούλεται. τόνος μὲν τις ἡ σφοδρότης, τόδ' ἰσχυρὸν δ' πληγῆς οὐκ εἶναι σφοδρότης. ἐζητήσαμεν αὐτὴν τὴς αἰτίας σφοδρότητος σφυγμῶν. οὐ γὰρ δή που ταυτόν ἐστι, σφοδρότης τε καὶ σφοδρότητος αἰτία. τὸ μὲν γὰρ φαίνεται, καὶ πᾶς ἰατρὸς ζητεῖ ὠδὶ νοσοῦντος. ὅγε μὴν πάντάπασιν ἀγύμναστος, ῥᾳδίως γνωρίζει τὸν σφυγμὸν ἢ σφοδρὸν, ἢ ἀμυδρὸν εἶναι. οὐ μὴν ἡ γε

αἰτία

αὐτὰ φαίνεται. καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς ὑπὲρ αὐτῆς ὁμολογεῖται. Ἡρόφιλος μὲν γὰρ φησὶ βούλεσθαι τὴν κατὰ τὴν ἀρτηρίας ζωτικῆς δυνάμεως αἰτίαν εἶναι σφοδρὸν σφυγμόν. Ἀθήναιος δὲ τὸν ζωτικὸν τόνον τιθεὶς ἐχεῖ. Ἀσκληπιάδης ἢ ἀμφοῖν κατεγελάσεται, καὶ τόνους, εἰ δυνάμεις, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα καινὰ φάσκων ὑπάρχειν ὀνόματα. τὴν δ' αἰτίαν τῆς σφοδρότητος εἰς πλήθος καὶ λεπτότητα πνεύματος αὐοίσει, καθάπερ οἶμαι καὶ Ἐρασίστρατος. οὐδὲ γὰρ οὗτος τοῖς χιτῶσιν αὐτοῖς τῶν ἀρτηριῶν μεταδίδωσι τῆς τονικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ τῆς καρδίας ἐχυρᾶς ἐκθλιβούσης τὸ πνεῦμα, τῇ τότε διὰ τῶν ἀρτηριῶν φορᾷ τὸ ἀντιβατικὸν ἐν τῇ πληγῇ φησι γίνεσθαι. καὶ τί δεῖ τούτων μνημονεύειν; ὁ γοῦν τοι Μάγνος εἰ αὐτὸς ἀφ' ἧς πνεύματικῆς αἱρέσεως ἦν πεποιημένος, ἑτέρως τὸ ἐχυρὸν ἐν πληγῆς γίνεσθαι φησι, καθάπερ ὡς Ἀρχιγένης. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς διαφωνίας οὐ νῦν ὁ καιρός. ὑπομιμνήσκω δ' οὖν εἰς τὰ παρόντα τόδε γε τοσοῦτον, ὡς τὸ μὲν ἐχυρὸν ἐν πληγῆς ἐν τῷ τόπῳ ἀφῆς ὠθεῖν καὶ ἀντιβαίνειν, καὶ ἀνατρέπειν κείμενον ἅπασι ὁμολογεῖται. τὸ δ', ὑπὸ τίνος αἰτίας γίγνεται, διαφωνεῖται. γελοῖον δ' ἐστὶν ἐν τῇ διαφωνίᾳ τοῦ τί ποτ' ἐστὶ ὁ δὲ τις ὁ σφυγμός, καὶ ὅστις διδάσκειν, ἀλλ' ὑπό τινος γίγνεται γράφειν. τὸ μὲν γὰρ τί ποτ' ἐστὶ φαίνεσθαι δεῖ, τὸ δ' ὑπό τινος γίγνεται λόγῳ φωρᾶσθαι. δῆλον δ' ὡς οὐδ' ὅπως διήνεγκεν ὁ σφοδρὸς σφυγμὸς τῆς αἰτίας, ὑφ' ἧς γίγνεται, διηκριβωμένως ἐγίγνωσκεν ὁ ἀρχιγένης. καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ τόνῳ τῆς κινήσεως τῶν ἀρτηριῶν τιθεὶς τὴν σφοδρότητα τίθεται, δέον τοῦτον μὲν ἄπειρον εἶπειν σφοδρότητος, αὐτὴν δὲ κατὰ τὸ ποιὸν τῆς πληγῆς φῶναι σωίσασθαι βίαιόν τινα οὖσαν καὶ ἀντιβατικὴν προσολήν. ὅτι δὲ συγλέχυται περὶ τὰ πράγματα καὶ διηκριβωμένον οὐδὲν λέγει, δῆλον ἐξ ὧν ὑπεφέρε, προελόμενος ὁρίζεσθαι τοῦτο σφυγμός. τί γὰρ φησι, σφοδρὸς μὴ οὖν σφυγμὸς ὁ μείζονα τόνον ἔχων τῆς κινήσεως, καὶ βοιζώδης ὤν. ἀμυδρὸς δὲ ὁ ἐκλελυμένον τὸν τόνον ἔχων, καὶ ἀσύστροφον τὴν πληγήν. οὐ γὰρ ἁπλῶς εἶπε. σφοδρὸς μὴ οὖν ὅστις σφυγμὸς ὁ μείζονα τὸν τόνον ἔχων τῆς κινήσεως, ἀλλὰ προσέθηκε καὶ βοιζώδης ὤν. ὅ τί ποτ' αὐτῷ βούλεται μὰ τὸν θεὸν οὐκ ἀκριβῶς συνίημι. ποιητικὸν γοῦν τὸ ὄνομα δῆλόν ἐστιν, οὐ πολιτικόν, οὔτε συνεχῶς λεγόμενον οὐδαχοῦ, οὐδὲ τί ποτε σημαῖνον, προδήλον. ἀλλ' εἰ μή τι χρὴ τοῖς γραμματικοῖς ὑποβύθιον ἐξηγεῖσθαι τὸ παρὰ τῷ ποιητῇ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ κύκλωπος. πολλῷ γ' ἧττον βοιζῶ πρὸς ὅρος πρέπει πίονα μῆλα, τάχος κινήσεως ὁ βοιζος δηλοῖ. ὁ μὴν ἐβούλετό γε ὁ ἀρχιγένης αὐτὸς ὁπότ' ἀντέλεγε τῷ Μάγνῳ. πλὴν ἐν τῇ ἁπλησίον τι τοῖς ῥήτορσι ποιεῖ, κατηγορεῖ πολλάκις ὧν οὐκ ἔγνωκεν. ἀλλ' οὐκ ὤμοιγε ἐγώ γε τί ποτ' οὖν ἐστὶν ὁ βούλεται δηλοῦν ὁ βοιζος, εἰ μὴ τὸ τάχος. ἀλλ' ἆρα γε τὸ ἐχυρὸν ἐν πληγῆς; ἀλλ' οὕτως πάλιν ἅμα λυοῖμεν ἂν τὸν ὁρισμὸν ἐποιημένον, αἰτίᾳ τε τοῦ ποιοῦντος καὶ γινομένῳ πρὸς αὐτό, καὶ μείζονι ἡ ἀκρίβεια. πότερον ἑκάτερον αὐτῶν βούλεται τὸν σφοδρὸν εἶναι σφυγμόν, τό, τε τοῦ τόνου μεγεθος, καὶ τὸ βίαιον ἐν πληγῆς, ἢ τὸ συναμφότερον. ἄν τε γὰρ ἑκάτερον, ἄν τε συναμφότερον, οὐ καλῶς. ὅτι μὲν διωατὸν, ὡς ἐλέχθη, τὴν αἰτίαν τῆς γινομένης. πρὸς αὐτὴν ταυτὸν εἶναι. καὶ γοῦν δὴ τὸ φάναι μείζονα τόνον ἔχει τῆς κινήσεως τὸν σφοδρὸν σφυγμόν, ἀσαφές. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὠνταῦθα σωίσημί τι λέγει, πότερον ὑπὸ μείζονος τόνου γίνεσθαι τὸν σφοδρὸν σφυγμόν, ἢ τὸν μείζονα τόνον σφοδρὸν εἶναι σφυγμόν. κατὰ μὴ γοῦν τὸ πρότερον τῶν σημαινομένων, οὐ τί ποτ' ἐστὶ ὁ σφοδρὸς σφυγμός, ἀλλ' ὑπὸ τίνος γίνεται, δεδηλωμένον ἂν εἴη. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον, ἀδήλου τε καὶ ἀμφισβητουμένου κατὰ τὰς αἱρέσεις ἡ διάσκεψις. χρὴ δ' εἰπεῖν τι καὶ ἄλλο, καὶ τὸν σφοδρὸν σφυγμὸν ἐν τι τῶν ἀδήλων εἶναι πραγμάτων. ἀλλ' ὁ τόνος οὐκ ἀδήλου, ἢ πάντως ἂν ἅπασιν ὡμολόγητο. τινὲς μὴ γὰρ οὐδὲ σωιέναι φασὶν ὅλως τί ποτε σημαίνεται πρὸς τὸ τόνος ὄνομα, καί τοι σωιόντων τε καὶ ἀδανόμενοι σφοδρὸν σφυγμοῦ. τινὲς μὴ ὁμολογοῦσι τὸ λεγόμενον, ὑπάρχειν δ' οὐ συγχωροῦσιν. οὕτως οὐ ταυτὸν δῆλόν τόνος κινήσεως καὶ σφοδρὸς σφυγμός, εἴγε τὸ μὴ αὐτῶν ἀδήλοις φαίνεται, τὸ δὲ σφοδρὸν ἄδηλον ταῖς ἀδήλοις αἰτίαις, ἀλλὰ καὶ διαμφισβητούμενον καὶ ἀσαφὲς ὅλως ὄντι. ἆρ' οὖν ἡ μὴ τοῦ σφοδροῦ σφυγμοῦ διάσκεψις καὶ ἀσαφὴς, καὶ ψυδὴς κατὰ πάντα τὰ σημαινόμενα, σαφεστέρα δὲ καὶ ἀληθεστέρα ἡ τοῦ ἐναντίου αὐτῷ τοῦ ἀμυδροῦ; τάχα γὰρ ἐκ τῆς ἀντιθέσεως σωισθήσεταί τινος τῶν ἐν τῷ προτέρῳ λόγῳ διωκόμεθα. τί δὴ φησὶν ἀμυδρὸς δὲ ὁ ἐκλελυμένον τόνον ἔχων καὶ ἀσύστροφον τὴν πληγήν. ἐνταῦθα δὴ φανερῶς τῷ μὴ μεγάλῳ τόνῳ τὸν ἐκλελυμένον ἀντέθηκε, δέον οὐ τοῦτο, ἀλλὰ τὸν μικρὸν ἀντιθεῖναι. ἢ κακῶς ἐν τῷ σφοδρῷ τὸν μέγαν εἶπε, τῷ δὲ βοιζώδει ἀσύστροφον τὴν πληγῆς. εἰ μὴ οὖν ἐγνόσε τί ποτ' ἐστὶ τὸ ἀσύστροφον, ἴσως ἂν σωπῆκε τοῦ βοιζώδους. νυνὶ δ' αὐτὸ τοῦτο πάλιν ἀσαφέστερον ἐστὶ πολλῷ τοῦ βοιζώδους. ὥστ' οὐδὲ τοῦτον αὐτῶν ὑγιεινὸν γίνεται θατέρου. πότερον γὰρ βραδὺ νομίζομεν λέγειν αὐτὸν ἀσύστροφον, ἢ τὸ ἀῤῥωστον, ἢ τὸ μαλακὸν, ἢ τὸ δυνάστροφον, ἢ τὸ διαλελυμένον, οὐκ ἔχω συμβαλεῖν. ἐν δὲ μόνον ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ πλέον μοι νομίζω γεγονέναι, τὸ καὶ τὴν ποιότητα τῆς πληγῆς αὐτὸν εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς σφοδρότητος παραλαμβάνειν. καί τοι κατ' ἀρχὰς ὁπότ' αὐτέλεγε τῷ μάγνῳ μόνον τόνον εἰπόντι τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως. ἀλλὰ νῦν καὶ ἀσύστροφον ἔφη τὴν πληγήν. καὶ μὴν αὐτεῖπεν ὀλίγῳ πρόσθεν τοῖς ἐν τῇ τῆς ἀφῆς πληγῇ κεῖσθαι νομίζουσιν αὐτόν. ἐμοὶ μὲν δὴ καὶ ταῦτα πάντα τεταραγμένου, καὶ μηδὲν ἀκριβὲς ἔχοντος εἰπεῖν, εἶναι δοκεῖ. οἱ δ' εἰπόντες μὴ ταῦτα, τὰ δ' οὖν ἐφεξῆς αὐτῶν οἶδ' ὅτι λῆρος εἶναι δόξει μακρὸς, ἂν γε μὴ σοφιστής τις ἦς καὶ αὐτὸς, ἀλλὰ τῶν ἐν ἰατρικῆς ὄχλου ἐρασής. ἡ μὲν οὖν ῥῆσις αὕτη τοῦ Ἀρχιγένους τόν δὲ τόν τρόπον ἔχει. ἔστι δὲ κατὰ τὴν σφοδρότητα τοιαύτας καὶ ἄλλας ὑπυγχάνειν διαφορᾶς, ἐκλελυμένη ἐμπίπτει ἡ πληγὴ καὶ ἀβαρὴς, ὃν ἀμαυρὸν σφυγμὸν ἥδη τινὲς ἐκάλεσαν. ἄλλη δὲ βαρεῖα μὲν ἐκλυτος, ταύτῃ ἀμυδροῦ σφυγμοῦ διαφορὰν θεὶς τις ἄν, ἢ δ' οὐκ ἐκλυτος μὲν ἀλλ' οἷον παραπεπονδισμένη, καὶ εἴσω ῥέπουσα τὸ βάρος ἔχουσα. περιδυμένη καὶ δεδυκυῖα διαφορὰ, κατὰ σφοδρότητα εἴη ἂν σφυγμοῦ, καὶ κατὰ τὸν σφοδρὸν, ἡ μὲν τῆς πληγῆς εἴη ἂν ὑγιεινικὴ, ὑγρότερον ὑγωθούσα τὴν ἀφὴν, οἵα ἐκ τροφῆς μάλιστα νεαρᾶς ὑγίνεται. ἡ δὲ δύσθραυστος δῆλον μᾶλλον οἷον διηγωνισμένη τῷ κινοῦντος. ἡ δ' ὑπεισισι τισι καὶ ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς πλεονασμοῖς

φάνεται. ταῦτ' ὦ πῶς θεῶν πότερον θαυμασάτις, ἢ ληρήματα φήσει; τὸν γοῦν βίον βραχὺ ὡς πῶς ἡ τέχνης ὄντα μέγιθ, οὐ βραχὺ οὕτ γε. ἀλλὰ τὸ μηδὲν ποιεῖ, τοσοῦτον ὄχλον ἐπεισάγων αὐτῇ ψυδρᾶς θεωρείας. πόθεν γοῦν οὗτοι πάλιν ἥκασιν ἡμῖν οἱ σφυγμοί, βαρὺς καὶ ἀβαρής. τί δ' οὐ καὶ τάυτῃ ἐν ἀρχῇ τῶν διαφορῶν ἐδήλωσεν, ἵνα μὴ ὀκτὼ ποιότητας ἔλεγεν ὑπάρχειν τοῖς σφυγμοῖς. ὡς γὰρ μέγιθ καὶ τάχ, καὶ σφοδρότητα, καὶ τἆλλα. τί τὸ κωλύον ἓν καὶ βαρύτητα προσγράψαι. πόθεν αὖτη πάλιν ἡ καινὴ τραγῳδία. βαρὺς σφυγμός ἐσι τίς. πόσῳ μενῶν ὦ Αρχίγενες, ἑρμηνεύδον ἡμῖν εἴ γε μὴ μόνον ὀνόματα γεγραφὼς ἐσι, πρᾶγμα δ' οὐδὲν ἐργικώς. ἐσι τις σφοδρὸς σφυγμός, ὡς οἱ μὴ τραγῳδιῶντες ἔγραψαν, ἀντιβαλικὸς ἢ τὴν πληγήν. διάγνωσις δ' αὐτοῦ θλιβόντων τὴν ἀρτηρίαν, οὐκ ὠθισμοῦ φανόντος. αἰτία δ' ἄλλη μὲν κατ' ἄλλον, ἄλλη δὲ ἡ οὐ συνδυαστικὸς ὑμᾶς ἡ δώμη τοῦ τόνου. λέξον μοι καὶ πρὸς τοῦ βαρέος ὡσαύτως, τήν τε φύσιν αὐτοῦ, καὶ τὴν διάγνωσιν, καὶ τὴν αἰτίαν. ἢ γελοιότατος ἂν εἴης, τὶς μὲν ἐσι σφοδρὸς σφυγμός, καὶ ταχὺς, καὶ μέγας, ἐξηγούμενός τε καὶ δειζομένος, οὓς καὶ χωρὶς ὁρισμῶν γνωσόμεθ' ἄν, εἴ γε μὴ παντάπασιν ἀηδεῖς ἡμῖν ἑλληνικῆς λέξεως; τίς δ' ὅστις ὁ σφυγμὸς ὁ βαρὺς οὗτος, ὃν ἐπεισάγεις ἡμῖν καινὸν οὐκ ἐξηγούμενος, ἀλλ' ὑπολαμβάνων εἰ τόνομα μόνον γράψειας ἱκανῶς τι πλέον. ὅρον δὲ οὐ λέγειν, ἀλλὰ λαλεῖν, ὅσι. εἰ μὲν δὴ βούλει κατὰ τὸν κωμῳδοῦ, λαλεῖν ἄριστος, ἀδολωτάτως λέγειν, ἕτερος ἂν εἴη λόγος. εἰ δ' οὐ λαλεῖν, ἀλλὰ λέγειν, τί καὶ διδάσκειν ἐθέλεις, δῆλον ἡμῖν, τίνι τῶν αἰσθήσεων, καὶ πῶς διαγνωσόμεθα τὸν βαρὺ ὅρον σφυγμόν. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ λίθε βάρος, οὐδὲ ξύλε δύναμαι διαγνῶναι, μὴ ταῖς χερσὶν ἀράμενος, ἢ ἀναθέμενος τοῖς ὤμοις, ἢ ἐξαρτησάμενος τοῦ τραχύλε. πότερον οὖν καὶ τὴν ἀρτηρίαν τοῦ νοσοῦντος ἐν ταῖς χερσὶ βασάζοντας ἡμᾶς, ἢ ἀναθεμένους δέησει διαγιγνώσκειν, οὕτως ὁ βάρος τῶν σφυγμῶν, ἢ τί κελεύεις ὦ ἀρχίγενες. πῶς δὲ ταῦτα τῶν ἀπ' αὐτοῦ τις γέρων σεμνὸς ἐνευκοντότητος, ὦ τὰν, ὦ τέκνον ἔφη, ἐκ λελυμένου καὶ νωχελὴς, καὶ βραδὺς, καὶ μέλλων ὁ σφυγμὸς ἂν εἴη. πάλιν οὖν ἡμεῖς ἔφαμεν, ὦ πάτερ, ἐκλελυμένον τίνα λέγεις, ἆρα γε τὸν βραδύν, ἢ τὸν ἀραιόν. οὐ γὰρ σωίεμεν. ὀλίγον οὖν διασιωπήσας τὸν βραδὺν ἀπεκρίνατο. καὶ μὴν πορίγε τοῦ νωχελοῦς ἔφην, οὐκ ἂν ἐροίμην σε. δῆλον γὰρ ὅτι καὶ ὄρον βραδὺν εἶναι φήσειδε. ἀλλὰ ὁ μέλλων ἔφην οἶμαι βραδὺς ὀνί. ἐκ τούτων σωεὶς ὁ γέρων ὡς ἐξ ἁπάντων τῶν τεθεάρων ὀνομάτων ἓν ἐδείκνυτο δηλούμενον πρᾶγμα, βραδύτης σφυγμοῦ, παραθεῖναι τε καὶ φιλονεικεῖν ὑπῆρξατο. ἐγὼ πρῶτον μὲν τὸν μέλλοντα πρὸς αὐτοῦ κληθέντα σφυγμὸν οὐ κατὰ τὸ βραδὺ ἡ κινήσεως. ἀλλὰ κατὰ τὸ ἡ ἡσυχίας ἔφασκε μῆκος κεῖδαι. ὅρον γὰρ εἶν τὸ μέλλειν, οἰκεῖν ἐξῆδαι. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τὸν ἐκλελυμένον τ' καὶ τὸν νωχελῆ τὸν οἷον ἀῤῥωσον ἔλεγεν. ἐκλελύδαι γὰρ καὶ ἀδυατεῖν, καὶ ἀδυνεῖν, καὶ ἀῤῥωσεῖν ταυτὸν δηλοῦν. ἐγὼ τοίνυν πρῶς αὐτὸν ὑπολαβὼν, οὐδὲν ἔφην πρᾶγμα. καὶ γὰρ εἰ δεύτερον καὶ τρίτον ἀναθεῖδαι πρὸς τῶν αὐτῶν ἐθέλεις, συγχωρήσομέν σοι. ζητοῦμεν γὰρ ἐξευρεῖν τἀληθές, οὐκ ἀμφισβητοῦμεν φιλονεικοῦντες. ἔσωσαν δὴ ἔφην, ὁ μὲν μέλλων κατὰ τὸ ἡ ἡσυχίας μῆκος νενοημένος, ὁ δὲ ἐκλελυμένος, καὶ νωχελὴς κατὰ τὴν ἀῤῥωσίαν. ἀναμνήδητι τοίνυν ὡς βαρὺν ἔφηδα σφυγμὸν εἶναι τὸν ἐκλελυμένον, καὶ νωχελῆ, καὶ βραδύν, καὶ μέλλοντα. ἐκφέρον δέ μοι πρὸς τῶν σημαινομένων ἀξιώσαντος μαθεῖν, ὧν ἀρχὴ μὲν οὐδ' ὧν πλέον ἅπαντος τοῦ βραδέος ἐφάνη δηλοῦν. νυνὶ δὲ τὸν μὲν ἐκλελυμένον, καὶ νωχελῆ, τὸν οἷον ἀῤῥωστον ἔφαμεν εἶναι. τὸν μέλλοντα δὲ ἡ τὸ μῆκος ἡ ἡσυχίας νενοεῖδαι. ἢ βραδὺν ἢ βραδὺν ἐπὶ νοῦν ἐπιμένειν. ἆρ' οὖδις οὕτω ἀπόκρινα μοι τὸν ἀραιὸν, εἰ μὴ τὸν ἀμυδρὸν λέγεις. ἀλλὰ λέγω φησί. τί δὲ τὸν ἡσυχάζοντα μέχρι πολλοῦ. ἆρ' οὐ καὶ τοῦτον ἀραιὸν ἐρεῖς; ὁμολόγει. προαίνοιτ' ἂν οὖν ἔφην ἐκ τῶν ὁμολογημένων ὁ βαρὺς σφυγμὸς ἀμυδρὸς τὶς ἅμα καὶ βραδὺς εἶναι, καὶ ἀραιός. ἐσιώπησαν ὑπὸ τούτοις ὁ προβούτης μάλα σεμνῶς. ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτ' ἔφην οὐκ ἂν εἴη ποιότης ἑτέρα τις, παρ' ἃς ἅπαντες λέγουσιν ἡ τοῦ βαρέος, ἀλλ' ὄνομα κατὰ τριῶν ποιοτήτων συνόδου κείμενον. τὸν γὰρ ἀμυδρὸν ἅμα καὶ βραδὺν, καὶ ἀραιὸν βαρὺν εἶναι φήσομεν. οὐκ οἶδ' ἔφη τί λέγεις, καὶ φιλονεικεῖς μαλ'λον, καὶ τοῦτ' εἰπὼν ἀπεμάξατο, προσβλέψας ἡμῖν ὑπομηνικόν τι καταγνωσικόν. ἀλλ' ἡμεῖς μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὑπό νοσοῦντος τινός, αὐτοῦ τε παρόντος ἐκείνου τοῦ γέροντος, καὶ ἄλλων πολλῶν ὑδρικίμων ἰατρῶν, καὶ πάντων παραπομένων ὑπὸ τοῖς ὑπάρχουσι τῷ κάμνοντι συμπτώμασι, κοιλίαν ἐκταραχθήσεδαι προσιόντος, εἶτ' ἐρωτώμενοι πρὸς αὐτῶν ὁπόθεν αὐτὸ προσηκάμεν, πόνον εἰπόμεν εἰς γναφεῖον οὐδεὶς ἀφῆκε. δῆλον τοῖς αὐτοῖς, ὡς πολλοῦ δέουσι τὰ τηλικαῦτα μανθάνειν, μὴ δὲ τὰ βραχύτατα γινώσκοντος. ὀλίγων δ' ὕστερον ἡμερῶν, ἐξ ἀρτηρίου μυκτῆρος αἱμορραγίαν προσιόντος, εἶτ' αὖδις παρωτίδας εἰδώλας, εἶτα ἄλλο τι καὶ ἄλλο, τὸ μὲν προγνόντος, τὸ δὲ θεραπεύσαντος, ὧν ἥδιστα ἐκείνοι, δεομένοις αὐτοῖς εἰπεῖν ἐκ τίνος τὰς τοιαύτας θεωρίας προλέγετε, ἢ πράττετε, διαπαντὸς ἐσιωπῶμεν, ἐκείνοις μὲν οὐδὲν ἀκριβούμενοι, πρὸς δ' ὑμᾶς αὐτοὺς λέγοντος τοῦ κωμικοῦ, ὡς οὔτε στρεβλὸν ὀρθῶται ξύλον, οὔτε γεῦμα ἀνδρὸν μετατεθὲν μοχθύσαι. θᾶττον γὰρ ἄν τις αὖ ἀπὸ Μωϋσοῦ καὶ Χρυσοῦ μεταδιδάξειεν, ἢ τοὺς ταῖς αἱρέσεσι προσεπηκότας ἰατρούς τε καὶ φιλοσόφους. ὥστ' ἐγὼ τελευτῶν ἔγνω κορδαίνειν μακρὰν ἀδολεσχίαν περὶ μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως διαλεγόμενος. καί μοι δοκεῖ πράττεται καὶ πραχθήσεται. τὰ δὲ τὰ γράμματα σαφῶς εἰδόσιν ὠνησελῆ πᾶσιν ὀλίγα δεῖν ἐσόμενα, πλὴν ἑνὸς ἴσως τινὸς, ἢ δυοῖν, οἳ ἂν καὶ φύσει δαιμασθῇ, καὶ διδασκαλίᾳ καὶ μελέτῃ χρήσωνται, καὶ πρὸ τούτων ἁπάντων ἔξω ἡ πρὸς τὰς αἱρέσεις κατασῶσι μανίας, ὅμως γράφω, ἅμα μὲν παιδιὰν οὐκ ἄμουσον παίζων, ἅμα δὲ εἰς τὸ ἡ λήθης γῆρας, ὡς ὁ πλάτων φησὶν ὑπομνήματα ἑαυτῷ παρασκευαζόμενος, ἅμα δὲ καί τισι τῶν ἑτέρων δογμάτων χαριζόμενος. ἀλλὰ πρὸς μὲν ἡ ὧν πολαζόσης ἀμαθείας ἅμα καὶ φιλονεικείας ἀρκεῖ καὶ ταῦτα. πρὸς ἃ ὧν προὐθέμεδα λέγειν, ἐπάνιμεν αὖδις, ὧν διελεγκῶντος τοῖς ἐπειδαι διδασκάλοις, ὡς ὁ βαρὺς σφυγμὸς ὄνομα μόνον ὄν, πρᾶγμα δ' οὐδὲν ἦν. εἰ γάρ ὡς ὁ σοφώτατος τῶν καθ' ἡμᾶς ἀρχιγενείων ἀναγκαζόμενος αὐτὸν ἐξηγεῖδαι, μετελάμβανεν, ἀμυδρὸς ἔσαι καὶ βραδὺς.

βραδύς, ἢ ἀραιός. εἰ δὲ τὸν κοινὸν σφυγμὸν ὑπολείκνυσθαι φαῦεν ὧδε πλήθος βαρυύνεσθαι τῇ φύσει, ᾗ δῆλον καλεῖσθαι δεῖν βαρὺ σφυγμόν, ὥρα καλεῖν αὐτὸν οὐ βαρὺ μόνον, ἀλλὰ ᾗ ὠμὸν αὐτὸν καὶ ψυχρόν. ὃς οὐδὲν ἧττον πλήθος ὠμότητος χυμῶν, καὶ κατάψυξιν ὑπολείκνυσθαι δύναιτ' ἄν. οὕτω δὴ οἶμαι ᾗ χολώδη τινὰ, καὶ φλεγματώδη σφυγμὸν ὀνομάζειν οὐκ ὀκνήσομεν ἂν ἅπαξ τῶν ποιούντων αὐτῶν αἰτίων τὰς προσηγορίας αὐτοῖς τοῖς σφυγμοῖς ἐπιφέρειν ἐθίσωμεν. ὅπερ οὖν ἀεὶ λέγεται τὸ μὴ διωρεῖσθαι παρ' αὐτοῖς, ἰδίᾳ μὲν τῇ περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν πραγματείαν, ἰδίᾳ δὲ τῇ περὶ διαγνώσεως, ἰδίᾳ δὲ τῇ περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς αἰτίων, ἰδίᾳ δὲ τῇ περὶ προγνώσεως, εἰς τὰς τοιαύτας ἀσθενείας ἐμβάλλει. ὁ γὰρ ἂν ἀρχιγένης περὶ πρώτης πάντων γράφων τῆς τὸ μέγεθος γένους τῶν σφυγμῶν, οὔτε τῶν ποιούντων αὐτῶν αἰτίων, οὔτε περὶ ἓξ αὐτῶν προγνώσεως ἐμνημόνευσεν, ἀλλὰ τὰς διαφορὰς τῶν κατὰ γένος σφυγμῶν, καὶ τὸ ὄνομα ἑκάστης αὐτῶν ἐδίδαξε. βραχέα μέν πως παρεμβάλλων αὐτοῖς τῆς διαγνώσεως, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸ ὅσον γινώσκων. ὡς γὰρ ἓξ ἐξῆς ἀποδειχθήσεται. δυνατὸς δὲ τῷ κατὰ τὴν σφοδρότητα γένους μνημονεύων τὰς τρεῖς ὁμοῦ διδασκαλίας σωέχειν, οὐ περὶ διαφορᾶς μόνον ᾗ διαγνώσεως, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ποιούντων αὐτῶν αἰτίων διαλεχθείς. καὶ τῇ περὶ πληρότητος ἔτι μᾶλλον ταραχθείς, ἐξῆς γε τῇ περὶ ῥυθμῶν, ὀλίγα μὲν προσήψατο, περὶ διαγνωστικῆς θεωρίας. τὰ πλείστα δὲ γε τῇ πρώτῃ κατέμεινεν. γε μόνῃ δὲ τῇ περὶ τάξεως τε ᾗ ἀταξίας, ὁμαλότητός τε, ᾗ ἀνωμαλίας τὸ πρῶτον μέρος περὶ μὲν οὖν σφυγμῶν θεωρίας ἱκανῶς φυλάξαι καθαρὸν, μήτε περὶ διαγνώσεως, ᾗ προγνώσεως περὶ ἓξ αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς τῶν αἰτίων οὐδὲν ἐπαθε γενέσθαι. γε δὲ τῷ περὶ τοῦ βαρέος τε καὶ ἀβαροῦς ὡς αὐτὸς ὀνομάζει λόγῳ, πρὸς τοῖς ἄλλοις ἔτι καὶ λίαν θαυμασίως οὕτως ἐγράψατο. ὃν ἀμαυρὸν σφυγμὸν ἔνιοι πρὸ ἡμῶν ἐκάλεσαν. τίνος ὦν οὕτως ἔχειν εἰπεῖν; ἐκ ποίας σκυθίας ἥκοντος; ἵνα γνῶσιν ὡς οὐδὲν πλέον ἔνεστι τὸ ἀμαυρὸν ὄνομα, τοῦ ἀμυδροῦ, ἄμφω γὰρ τῇ τοῦ αὐτοῦ λέξεσιν οἱ Ἕλληνες. ἀλλὰ σωκιθέστερον αὐτοῖς τὸ ἀμυδρόν. οὗτοι μὲν δὴ δύο σφυγμοὶ βαρύς τε καὶ ἀβαρὺς, ἀρχιγένεια δόξαι, μέχρι τοῦ λαληθῆναι προελθόντος, ὀλιγωρίαν ἔχουσι διαγνωσιν. οἱ δ' ἐφεξῆς αὐτῶν ἔτ' ἀλλοκοτώτερον σύγκεινται. τίς γὰρ ὅστις ἢ ἔσω ῥέπον τὸ βάρος ἔχοντα διαφορὰ σφυγμῶν, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα. καὶ δὴ ὅπερ πάλιν ἀναγκάζω ἐρωτᾶν σὺν ἀπ' αὐτοῦ, τί ποτε εἴη τὸ αἴνιγμα. τῶν δ' αἰνιγματωδεστέρον τε ᾗ ἀλλοκοτώτερον τε αὐτοῦ τοῦ συγγράψαντος ἀκηκοέναμεν, ἔγνων βεβαίως, ὡς εἰσὶν ἄρα τινὲς ἄνθρωποι θαυμάζοντες ἃ μὴ νοοῦσι. καὶ μοι δοκεῖ τοῦτ' αὐτὸ κατανοήσας ὁ ἀρχιγένης, ἑκὼν εἶν πολλαχόθι γράφων ἀσαφῶς. ἐγὼ μὲν δὴ οὐδὲ χωρεῖς τὴν γελᾶν δύναμαι μνημονεῦσαι ποτε τοῦ ῥέποντος ἔσω βάρους. ἄλλον γὰρ ὡς ἕτερον τι βάρος ἔξω ῥέπον δύσι. ᾗ ὅπερ ἴσως οἶμαι τῷ διερμαίῳ τὸν ἀνθρώπου βαρύ. τὸ δ' ἕτερον τοῖς ὀσοῖς δύσι. πῶς γὰρ ἂν ἄλλως τὸ μὴ ἔξω, τὸ δ' ἔσω ῥέπειν λέγοιτο. τὸ δὲ παραπεποδισμένῳ, ᾗ πεπιεσμένῳ, καὶ δεδυκυῖαν ὀνομάζειν τινὰ διαφορὰν σφυγμῶν, ἃς οὐ τῇ αὐτὰ τῶν ἐξηγουμένων λέγεται; τίς γὰρ ὅστις ἡ παραπεποδισμένη; ᾗ γὰρ ἡ βραδυτέρα, ἢ χρὴ κινουμένη παραπεπόδισαι. καὶ ἡ ἀραιοτέρα, ἢ πεσόντι, ᾗ ἡ διαλείπουσα, ᾗ ἡ ἐκλείπουσα, τῇ ἡ ἀνώμαλον πᾶσαι ᾗ ἄτακτον, καὶ ἡ ἄρυθμον, ἀλλὰ ᾗ μικροτέρα τοῦ δέοντος, καὶ ἡ ἀμυδροτέρα, πάντως δήπου ᾗ αὗται τῶν παραπεποδισμένων εἰσίν. ὅλως γὰρ τὸ παραπεποδίσθαι μᾶλλον αἰτίας ὅστις, ἢ διαφορᾶς σφυγμοῦ δηλωτικόν. ἡ δ' αὖ πεπιεσμένη, ᾗ αὖτη πότερον ἀμυδρότης ὅστις, ἢ σμικρότης. ἢ τι μή τοι βούλεται καὶ περὶ τῆς δεδυκυίας διαφέρειν; δόξειε γὰρ ἂν ἡ δεδυκυῖα μικρὰ τις ὑπάρχειν. ἀλλ' ἴσως ἡμεῖς σκαιοὶ πάντα πάσιν ὀφθαλμοί. ἀρχιγένης ὁ μόνος, αὐτὸς ὁ ἑρμῆς, φύσει σωτῆρος ἐκεῖνος ὡς θεὸν ἀνθρώπους διδάσκειν ἀφιέρωσεν τοὺς ἐφεξῆς ἁπάντας, μὴ μόνον ὀνόματα γράφειν, ἀλλὰ καὶ διαγνώσεις, ὡς ὧδε τῶν ἐφεξῆς ἐποίησεν. ἀλλ' εἴπερ ὅλως ἐπεχείρησεν, ἀδήκτοις γνωρίσμασι διακρίνειν αὐτούς. οὐκ ἂν οὕτως μάταια λέγων ἐλάνθανεν, ὥστε δὴ οὖν μὴ ἡμῶν ἕτερος πλείονας ἄχρι λόγου σωθῆναι δυναμένους. καὶ δὴ λόγῳ, πρῶτον μὲν τὸν ἀναπεπτομένον σφυγμόν. οὐ γὰρ δή πως δεδυκότα μὲν ἐκεῖνο λέγειν ἔξεστιν, ἀναπεπτομένον δ' ἡμῖν, οὔ. καὶ νὴ δία ἄλλον νεχόμενον, ἠδὲ καὶ γλίσχρον, καὶ κραῦρον ἐρῶ, καὶ μέλανα, καὶ λαμπρὸν, καὶ καθαρὸν, καὶ θολερὸν, καὶ σβεννύμενον, καὶ ἱλαρόν. καί πως καὶ βλιτυειζόμενον ἐρῶ σφυγμὸν, καὶ σκινδαψιζόμενον εἰ χρὴ λέγειν ὀνόματα μόνον. ἀλλὰ καὶ τὸ βλίτυει φασὶ, καὶ τὸ σκινδαψὸς ἄσκεμμα πάντελῶς δύσι. τά δ' ἀρχιγένους ἄλλα. τί λυρεῖς ἄνθρωπε ἐκών. καὶ γὰρ τὸ βλίτυει κρᾶμα τί δήλοι, ᾗ τὸ σκινδαψὸς, οὐκ οἰκέτης μόνον, ἀλλὰ ᾗ ὀργάνου τινὸς δύσι ὄνομα. τί δὴ φήσει ὅπερ τις οἶμαι πρὸς αὖ σφυγμός. τί δὲ ἄ σὺ λέγεις ὀνόματα πρὸς αὐτὸν δύσι, τά τε μικρῷ πρόσθεν εἰρημένα, ᾗ ὁ ἀκκεκρυμνισμένος, ᾗ ὁ πρύζων, ᾗ ὁ ὑγροφανὴς, ᾗ ὁ καρώδης, ᾗ βομβῶν, ἢ ὁ ἐκτεταμβεκμένος, ἢ ὁ ἀναλυθὴς, ᾗ ὁ ἀτονὴς, ἢ ὁ ἀσθαρὴς, ἢ ὁ ἀρπεπυγὼς, καὶ ὁ διαπεφυσημένος, καὶ ὁ διακυλιωνισμένος, καὶ ὁ ἐγκαλυπτόμενος, ᾗ ὁ ἀζώστης, καὶ ὁ ἐμβριθὴς, καὶ ὁ ἐγκρέκων, καὶ ὁ νότυλος, καὶ ὁ καταυχαγμένος, καὶ ὁ διαυχαγμένος, καὶ ὁ λαγαρίζων, ᾗ ὁ ὑποκλεπτόμενος, καὶ ὁ ῥακώδης, καὶ ὁ σεβόμενος, καὶ ὁ σκυθρωπῶς ἀποχωρῶν. ὅ, τε περὶ ἀρτηρίας ὀλκίμου προαιρέσεως, ἄλλων τε τοιούτων ὀνομάτων πάμπολυ πλῆθος, ἅπερ ἰδίᾳ μὲν τι ᾗ καθ' αὐτὰ δήλοι. κοινὸν δὲ αὐτοῖς πρὸς τὸν σφυγμὸν τὸν δύσι. ὥστε δὲ τὸ ὑγρότερον ἀζωθεῖν λέγειν τινὰ σφυγμόν. ὑπαὶ γὰρ πάλιν ἀπλανῆς περὶ τῶν σφυγμῶν διδασκαλίας ὁ ἀρχιγένης ὑγρότητος μνημονεύων, εἰς μὲν τὰς προγνώσεις χρησίμως πράγματος, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς περὶ σφυγμῶν θεωρίας. μίξας δὲ αὐτὴν τῇ ἀνεμφσικῇ πρὸς αὐτὴν κληθείσῃ πλευμονικῇ διαφερόσῃ τὸν σφοδρὸν σφυγμὸν διαφοράν, ἵνα πρὸς τοιαύτην ἑτέραν ταύτην διδάσκειν οὖσαν ἀφ' ἑτέρας, ἀλλὰ σφοδρὸν σφυγμὸν μετ' ὑγρότητος. εἶτα ἀπατᾷ τὴν ἰδιώτην τῆς θεωρίας, ὡς μεγά τι προσγράψας, τὸ, οἷα ἀπὸ τροφῆς μάλιστα νεαρᾶς ἐγίνετο. ἡ γὰρ ἀναπεπτομένη φύσις. αὐτὴ μὲν ὑγρότητος ὑγροτέρα ἀπὸ τροφῆς μάλιστα νεαρᾶς γίνεται, τίς λόγος ᾗ φησὶν ὦ ἀρχίγενες ἀληθὲς ὅπερ λέγεις. ἀλλὰ διαπεπτωκυίας τῆς συγκεχυμένους. ἢ δὲ ἀσαφῶς. ἐχρῆν γὰρ ὅτι εἰπεῖν ὧδε τροφῆς πρὸς φάσιν σφοδρὸς γίνεται σφυγμὸς μετ' ὑγρότητος. ἔστιν δ' ὅτε ἔστι ἄλλον τινὰ παρὰ τὸν σφοδρὸν σφυγμὸν εἰπεῖν, ἀλλὰ σφοδρὸν σφυγμὸν, καὶ ἄλλο τι ὅτε ἔστι ὅλως

σφυγμός, πῶς τῷ ☾ ἀκαίρως ἅπτεσθαι κοινῆς θεωρίας, τό τε περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων τόπου, καὶ τὸ περὶ τῆ διʼ αὐτῶν προγνώσεως. ἐν ἐκείνοις γὰρ ἅμφω ἱκανῶς εἰπεῖν ὑπὲρ τροφῆς ποιοῦσι τὸν σφυγμὸς γίνεται. καὶ ἡμεῖς λέγομεν ὦ Ἀρχίγνοθ, οὐχ οὕτως βαθύμως, ὡς συνῆκας, ἀλλὰ μετὰ τῶν οἰκείων διορισμῶν· ἐγὼ γὰρ ἁπλῶς ὑπὲρ τροφῆς πάσης σφοδρὸς μὲν ὑγρότητι γίνεται σφυγμός, ἀλλὰ κ᾽ ὑπὲρ τῆ συμμέτρῳ μὲν κατὰ ποσόν, ὑγρᾶς δὲ κατὰ τὸ ποιόν. οὔτε γὰρ ἡ πλείων τροφὴ σφοδρὸν τὸν σφυγμόν, ἀλλʼ ἀνώμαλον δι᾽ ἀμυδρῶν ☾ σφοδρῶν καὶ μέσων. οὔτε ἡ ξηρὰ τὸν ὑγρὸν ἐργάζεται. ὥστε τῆ μὲν ὑγρότητι τῆς τροφῆς ὑγροτέρα ποτὲ γνωμένη τοῦ σπέρματος. οὐδὲ γὰρ διὰ ταῦτα διαπαντὸς, ἀλλὰ διέστακε τινὸς διορισμοῦ. τῆ συμμέτρῳ δʼ ἂν κατὰ τὸ ποσὸν τροφῆ πάντως ἑπομένης σφοδρότητα ἄμεινον ὅτι, ὑγρότητα μὲν μηδένως μνημονεύειν, ἢ γε οὐδὲ πρέπει ποτὲ κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον οὐ σφυγμός. τροφῆς δὲ συμμέτρου μνημονεύοντας σφοδρὸν τὸν αὐτῆς λέγειν γίνεσθαι τὸν σφυγμόν. ἀλλὰ ταῦτα καὶ ἀληθῆ ἦ, πρώτης μὲν τῆς τῶν ἐν σφυγμοῖς αἰτίων ὅτι διδασκαλίας, ἐφεξῆς δὲ τῆς προγνωσικῆς. οὐ μὴν πρόκειτό σοι περὶ τούτων λέγειν. εἰ δʼ ἀδιορίστως ἅμα καὶ οὐκ ἐν καιρῷ γράφειν συγχωρεῖται, μὴ μόνον ὑπὲρ νέας τροφῆς τὸν τοιοῦτον ἴδιον γινόμενον σφυγμόν, ἀλλὰ καὶ τοῖς βαλανείοις ποτὲ, καὶ τοῖς γυμνασίοις, καὶ τοῖς θυμοῖς. γίνεται γὰρ καὶ τούτοις ἔνιοτε. καὶ πῶς καὶ τίνι τρόπῳ γίνεται, εἰ μὴ μόνον εἰπόντος ἀρκεδείκμεν, οὐδὲν ἂν πλέον ἐδιδάξαμεν, εἰ δὲ διορίζομεθα τὴν προκειμένης ἀρκεσόμεθα πραγματείας. μὴ τοίνυν παραφλυαρῶμεν. ἀλλʼ εἴ τινα ἔχεις ἡμᾶς διδάξαι διαφορὰν σφυγμῶν ἑτέραν ὧν ἔσμεν, δίδασκε. μὴ μόνον ὀνόματα λέγων, ἀλλὰ καὶ τὸ σημαινόμενον αὐτοῖς, καὶ τὴν διάγνωσιν ὅλως τῶν πράγματος. ἐπεί τοι πάλιν ἵνα ταῦτα τὶς παραλίπῃ. σωπάτω αὐτοῖς ἑξῆς τὸν διηγιωνισμένον σφυγμὸν παραλίπων τὸν διεζωσμένον τε καὶ ἀρτεπλεγμένον, καὶ προβεβηκότα, καὶ ἀρβεβηκότα, καὶ λακτίζοντα. μὴ γονατίζοντα, καὶ γαστρίζοντα. τὶς γὰρ ἡ νομοθεσία διηγιωνισμένον μέν τινα καλεῖν, οὐδʼ ἄλλος παραλιπεῖν. ἀλλὰ διηγιωνισμένον μέν φησι λέγομεν τὸν οἷόν τε θυμωμένον. οὐκοῦν πάλιν κακῶς παραλείπεις τὸν οἷον λυπούμενον, καὶ ὀργιζόμενον, ☾ μιμιῶντα. μὴ παῖζε φησὶ, τὸν γὰρ ἰσχυρὸν οὕτως καλοῦμεν. οὐ παίζω βέλτιστε. σὺ δʼ ὡδὶ πρέπειν ἡμᾶς. γνὸν ἰσχυρὸν εἰπεῖν, διηγιωνισμένον λέγειν. εἰ γὰρ ἰσχυρὸν εἰρήκεις, ἐπυθόμην ἄν σοι, τὶς ποτέ ἐστιν οὗτος ὁ ἰσχυρός. καὶ πῶς ἂν τὸν γνοίμεθα. τὸν μὲν γὰρ σφοδρὸν ὅταν ἐν τῷ θλίβειν ἡμᾶς τὴν ἀρτηρίαν ἀντιβαίνῃ, καὶ τὸν ἐναντίον αὐτῷ τὸν ἀμυδρὸν, ὅταν ἀφανίζηται, θλιβόντων διαγνώσομεν. τὸν δʼ ἰσχυρὸν ἐὰν εἴπῃς καὶ τοῦτον ὅπως διαγνωσόμεθα, διδάξεις τι πλέον. εἰ δὲ μὴ, καὶ ταῦτα ὄνομα μόνον, οὐ πρᾶγμα προσθήσεις, ὅταν βιαίως φησὶν ἀνατρέπῃ, καὶ ἀθῇ τὴν ἀφήν. ἀλλὰ καὶ ὁ σφοδρὸς ἀνέτρεπεν, ἀλλʼ ἧττον φησὶ τότε βιαίως, οὐκοῦν ὡς τεταγμένον σφοδρότητι λέγεις, τὸν ἰσχυρὸν διὰ τοῦτον, καὶ διηγιωνισμένον σφυγμόν; καὶ φησὶν οὕτω λέγομεν. ὥρα τοίνυν ἡμῖν καὶ τὸν ὡς τεταγμένον τῷ τάχει, μὴ τάχιστον, ἀλλʼ ἄλλο τι καλεῖν. καὶ τὸν ὡς τεταγμένον μεγέθει μὴ μέγιστον, ἀλλʼ ἕτερόν τι, καὶ οὐχ ἅλλως ὡσαύτως. εἰ δʼ ἐκείνοις ἀρκεῖ τάχιστον εἰπεῖν, καὶ μέγιστον καὶ βραδύτατον καὶ ἀραιότατον καὶ πυκνότατον, ἀρκεῖ καὶ ταῦτα σφοδρότατον εἰπεῖν, καὶ μὴ νομίζειν παρακειμένης τινὸς τῆ σφοδρότητι μνημονεύειν ἑτέρας διαφορᾶς. ἀμυδρὸν γὰρ ἐν ἑκάστῳ τῶν γενῶν ἐπτάσεις οὐκ εἰσὶν ἔξω τοῦ μέσου. οὔτε γὰρ τὸ λίαν λευκὸν, ἄλλο τι καὶ οὐ λευκὸν ὀνομάζομεν. οὔτε τὸ λίαν μέλαν, ἄλλο τι καὶ οὐ μέλαν. ὁπόταν οὐδὲ τὸ λίαν σφοδρὸν, ἄλλο τι καὶ οὐ σφοδρόν. ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα λήρου ὄντα μακρὸς, ἀλλʼ ἀναγκαίως ἐπόμενα τῷ μὴ διηρθρῶσθαι καλῶς ἀπʼ αὐτῶν, μήτε τὴν ἔννοιαν ἑκάστου τῶν σφυγμῶν, μήτε τὴν οὐσίαν, μήτε τὴν διάγνωσιν, μήτε τὰς αἰτίας ὑφ᾽ ὧν γίγνονται. χρὴ γὰρ ὡς ἔμπροσθεν πολλάκις εἰρηταί μοι, τὸν ἀληθείας ἐφιέμενον ἀπὸ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀρξάμενον, ὁπόσα τε τοιαῦτα ὄντα ☾ ὁποῖα διορίσασθαι. κἀπὶ τούτοις ἑξῆς αὐτοῖς ὀνόματα θέσθαι. καὶ μετὰ ταῦτα περὶ διαγνώσεως εἰπεῖν. ἔστ᾽ ὧν τοῖς μὲν περὶ αἰτίας, εἶτα τῆς προγνώσεως, ὅπερ ἡμεῖς ποιούμεθα. ἐν μὲν τῇ δὲ τῇ νῦν ἐνεστώσῃ πραγματείᾳ τὰς διαφορὰς ἁπάσας ἐπελθόντος τῶν σφυγμῶν, ἐν δὲ τῇ περὶ διαγνώσεως ὅπως χρὴ τοὺς δακτύλους ἐπιβάλλοντα καθʼ ἑκάστων αὐτῶν ἀκριβῶς ἀναπάνεσθαι. καὶ μετὰ ταῦτα τὴν περὶ τῶν αἰτίων πραγματείαν σωθέντος, εἶτα τὴν προγνωσικὴν, ἀλλὰ νῦν γε, περὶ μὲν τῆς πρώτης ὁ λόγος ἡμῖν ὅτι, ἧς τὸ χρήσιμον αὐτὸ πρὸς τὰ τῆς τέχνης ὄργανα, διὰ τῶν πρώτων βιβλίων δεδήλωται, κεφαλὴν ὑπεθέμην ἤδη τῷ περὶ σφοδρότητος λόγῳ. ἔστι δέ τις σφυγμὸς ὁ ἀναπαύων τὴν ἀφήν. τοτέσι ἰσχυρῶς τε καὶ ἀντιβατικῶς πληττων. ὅσον εἴτε σφοδρὸν εἴτʼ ὀξύτονον, εἴθʼ ὅτι βούλεται καλεῖν τὶς οὕτω θεμένος, ἴσως διαστιγνωσμόμενον αὐτὸν, ἐρεισάντων ὑπὲρ πλεῖον τῶν δακτύλων, οὐκ ὑπὲρ πολὺ ψαύοντων. αἰτία δʼ αὐτοῦ ῥώμη ἡ τῶν σφυγμῶν ὑπερτέλεσις δυνάμεως. εἰ μὴ δὲ ἡμεῖς πρῶτοι τὴν ὀλίγην οὐσίαν εἴχομεν ἡ θέσεως τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν ὀνομάτων, ὀξύτονον ἂν οὐ σφοδρὸν ἐκαλέσαμεν τὸ τοιοῦτον σφυγμόν. ἐπεί δʼ ἔφθασαν ὑπὸ τῶν πλείστων ὀνομάζεσθαι σφοδρὸς, οὐ μεταθέμεθα τὸ ὄνομα. καί τοι γινώσκοντες ἅπερ τοῖς ἕλλησι τὸ τῆς σφοδρότητος ὄνομα, κατʼ ἐνέργειαν ἀεὶ λεγόμενον, ἰσχυρᾶς τε ἅμα ☾ ταχείας. παλαίσματά τε γὰρ ὀνομάζεται σφοδρὰ τὰ μετὰ σωτονίας τε ἅμα καὶ τάχους γινόμενα. καὶ ἄνθρωποι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅταν ὀξύτονός τε ἅμα καὶ ταχέως ἐνεργῶσι, σφοδροὶ προσαγορεύονται. καὶ δὴ καὶ τὸ τῶν λεόντων γένος, ἅπαντες ὀνομάζουσι σφοδρὸν, ὅτι καὶ ἰσχὺν μετὰ σωτονίας τε ἅμα, καὶ τάχους ἐνεργοῦν ὁρῶσιν, ὥστʼ εἰκὸς ἦν ἐπʼ ἐμοὶ θέσθαι τὸ ὄνομα, τὴν μὴ ἁπλῆν ποιότητα τῶν ἀντιβατικῶν τε καὶ ἀνατρεπτικῶν ἡ ἀφῆς τῶν σφυγμῶν, ἰσχὺν ἂν ῥώμην ἢ ὀξυτονίαν, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ὀνομάζειν. τὴν δʼ ἐκ ταύτης ἅμα καὶ τάχους σωθεῖσαν οὐκ ἐκάλεσα σφοδρότητα. νυνὶ δʼ ἐπιδὴ τὸ τῆς σφοδρότητος ὄνομα διʼ ἔθος ἐγγύς ἐστι τοῖς πλέοσι τῶν ἰατρῶν ὡς μίας τῶν πρώτων λέγεσθαι διαφορᾶς, ἔγνων χρῆναι μὴ φεύγειν αὐτό. καὶ διὰ τοῦτο τὸν μὴ εὐρώστορον πλήττοντα σφυγμὸν ὠνόμαζα σφοδρὸν, τὸν δʼ ἀρρώστως ἀμυδρὸν, οὐδὲν διαφέρου ἢ ἀδυρώστως ἢ ἰσχνῶς, ἢ βιαίως, ἢ ἀδυτόνως εἰπεῖν. αἰτίαν δʼ αὐτοῦ ῥώμην τῆς κινήσεως τὰς ἀρτηρίας διαπάμενος εἶναι φησὶ, διαγνῶσιν δὲ τῶν δακτύλων εἰς βάθος ἐρεθιζόμενον. ὧν γὰρ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ τῆς ἐπαφῆς, ὁ μὴ ἰσχυρὸς σφυγμὸς,

ἰσχυρότερον φαίνεται, βιαιότερον ἀνθιστάμενον τοῖς θλίβουσι δακτύλοις. ὁ δ' ἀδάμας ὅτου γνίοτε καταπίπτει τε καὶ νικᾶται πρὸς αὐτῶν, ὡς ἄσφυκτον δοκεῖν εἶναι τὸν ἄνθρωπον. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων γε ταῖς ἐχομέναις πραγματείαις ἐροῦμεν. ὁ δὲ νῦν γνεγυκὼς λόγος ἤδη μοι πόρας ἐχέτω. βούλομαι γὰρ ἔξῆς ὧδε τῷ πολυθρύλλητον ἀφικέσθαι πληρότητα, πολλὰ πράγματα παρεσκηκέναι ἅπασι τοῖς ἰατροῖς τοῖς νεωτέροις, μέλλουσά γε δή πως καὶ ἡμῖν ὀκ ὀλίγα παρέξειν, ὀκ ὀνῆ δὲ τῇ νῦν γνεστώσῃ πραγματείᾳ μόνον, ἀνεκτὸν γὰρ ἂν ἦν, ἀλλὰ πολὺ δή μᾶλλον ἐν τῇ διαγνωσικῇ. τῷ μὲν γὰρ γνῶναι αὐτῆς ὁμολογοῦμεν ὑπάρχειν ἐναργῆ, διάγνωσιν δὲ οὐδὲ μίαν ἀναθητέον εἶναι φαμέν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς διαγνώσεως, ἅπερ εἰρήσεται. περὶ δὲ τῆς γνοίας, ἐπειδὴ καὶ ταύτῃ γνῶσι συγχέουσιν, ἤδη λέγομεν. ἀρξ μὲν οὖν τῶν πραγμάτων ἀρχομένοις ἤτοι τοῦ τῆς ἀρτηρίας σώματος, ἔσται τις ποιότης ἡ πληρότης, ἢ τῆς ἐγκεχυμένης οὐσίας. ἀρξ δὲ τῶν ὀνομάτων ἐνθεν δ' ἂν μάλιστα τις ὑπάρξαιτο, πλῆρες φαμὲν εἶναι τὸ κεράμιον οἴνου, καὶ πλήρη τὴν θύλακα ἀλφίτων. οὕτω δὲ καὶ τὸ θέατρον, ἢ τὸ στάδιον, ἢ τὸ βαλανεῖον ἀνθρώπων πλήρη λέγομεν, ὑπάρχειν, ὥσπερ ἂν τῆς κενά. ὅτω δὲ καὶ τὴν γαστέρα, καὶ τὸ σῶμα ποτὲ μὲν φαμὲν πλήρη εἶναι, ποτὲ δὲ κενά. Πλῆρές τοι μέλιτος τὸ καλὸν σῶμα θύρσοι γένοιτο, Πλῆρές τοι χαδόνων, καὶ ἀπ' ἀγκίλων ἰχάδια τρώγοις. καὶ ὅλως ἅπαν ἀγγεῖον ἐνὸς αὐτῷ πρὸς ἑκὸν χωρεῖν εὐρυχωρίαν, ἢ τοι πλῆρες ἢ κενὸν εἶναι φαμέν, ἐπειδὰν μὲν ὑφ' ἑτέρου τινὸς σώματος, εἴθ' ἑνός, ἢ καὶ πλειόνων ἡ εὐρύτης αὐτῷ καταλαμβάνηται, πλῆρες. ἐπειδὰν δὲ μόνον ἀέρα περιέχει, κενόν. ὅτω μὴ ἅπαντες ἄνθρωποι κυρίως τε καὶ πρώτως ὀνομάζουσι. μεταφέροντες δ' ἐντεῦθεν ἤδη τινὲς ὧδε τὰς ἑαυτῶν τέχνας, ἐκεῖσε μὲν οὐ λανόσι κυρίως ὀνομάζουσι πρώτως, ἀλλὰ καταχρηστικῶς τε καὶ τροπικῶς, ὁ μὲν ἕτερον ὀνόμασε πλῆρες, ὁ δὲ οἶνον, ὁ δ' ἄλλο τι τῇ χρείᾳ κείνων ἕκαστος τὸ πρᾶγμα. τὸ μὲν γὰρ διαρκῆ τε καὶ μόνιμον ἔχον αὐτῷ, ὀνομάζουσι πλῆρες, ὥσπερ τὸν οἶνον οἱ γλυκάμενοι μέχρι πλείστης παλαιώσεως ἀναθώμενοι δὲ ποιότητος, ὃ δ' ἂν ἐν τάχει πάσασθαί τε καὶ ἀπολύσασθαι ἡ ποιότης, ἢ δύναμις, ἢ χρεία, κενὸν ἐκείνου προσαγορεύουσι. οὕτως οὖν καὶ ὧδε λόγους ἐνίοτε ψευδεῖς, ὀνομάζουσι κενούς, ὃ μήν γε ὅταν κενὸν εἶναί τινα λέγωσιν ὧν μεταφορᾷ χρῶνται τοιαῦτα, καθάπερ ὅ δ' ὅταν ὧδε μὲν ἰχνὸς ἀνθρώπους κενὸν ἔχειν τὸ σῶμα σαρκῶν φάσκωσι, ὧδε δὲ παχεῖς πλήρους. ἀλλ' ἐν τούτοις φυλάξασθαι τῷ ἀγρίους τε καὶ πολιεχομένου νόησιν. ἐφ' ὧν ὡς ἐρέθη κυρίως τε καὶ πρώτως εἴθισται λέγεσθαι τὸ πλῆρές τε τὸ καὶ κενόν. ἕτερα δ' ἂν σώματα διάκενα λέγουσιν, οὐ κενὰ, καθάπερ ἀσύγκριτόν τε καὶ κίοσκειν. οὐ δὲ γὰρ σῶμα νομίζουσιν εἶναι τὸν ἀέρα, χώραν δ' ἔνια καὶ τόπον κενὸν ὑπὸ τοῦδέ τινος ἐχέσθαι σώματος. ὃ μὲν οἱ ἐν λόγῳ διασκεψάμενοί τι περὶ τοῦ ἀέρος ἰατροί τε καὶ φιλόσοφοι κενὸν εἶναι πάντάπασιν ὑπολαμβάνουσιν αὐτὸν, ἀλλ' οἱ μὲν τινὸς ὧν ἡμεῖς μετέχομεν, ἐν ὑπάρχειν σῶμα συνεχὲς ἑαυτῷ πάντη, μηδαμόθεν κενὸν παρεπλεκὲς ἔχον. οἱ δὲ τινὸς ἐν κενῷ πολλὰ σώματα τὰ μικρὰ τὰ πρῶτα προσφερόμενα, προσκρούοντά τε καὶ ἀπαλλόμενα, μὴ μὲν τοι περιπλεκόμενά τε καὶ συγκεινόμενα. καὶ τοίνυν καὶ τὸν κενὸν σφυγμὸν οὕτω μὲν ἡμῖν ἀδιάφορον ὀνομάζειν, ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσιν τὸν ὅντως κενόν. ὀδὲν γὰρ ἔστιν ἐν κόσμῳ τοιοῦτον ἀλλ' ὃ δὲ κατ' ὀλιγωρίαν. ὀδ' ἑνὸς γ' ὑπάρχοντος ὅλως ἐν κόσμῳ κενοῦ, πῶς ἂν εἴη τι κατ' ὀλιγωρίαν κενόν. ὑπόλοιπον δὴ κενὸν ἡμᾶς λέγειν σφυγμὸν, ὥσπερ θύλακον, ἢ ἀσκὸν ἢ τάλαρον, ἢ σάκκον, ἢ ὅλως ἀγγεῖον ὁτιοῦν. ἀλλ' εἴπερ ὅτω λέγοιτο δίχως ὠνομοθήσεται τοιοῦτος γινόμενον, ὧδε μὴ τρόπου, ὥσπερ ὁ πίθος ὅταν ἀέρα μόνον ἐν αὐτῷ ἔχῃ, ἑτέρου ἢ καθάπερ ἀσκὸς. ἢ θύλακος, ἢ τι ζιβτὸν ἑτέρου, ὃ δυνατόν ὅτι συμπίπτειν ἐπ' ἀλλήλοις οὐδὲ χιτῶνας, ὥσπερ τὸν πεφυσημένον ἀσκὸν οἴνου μένειν ἀεὶ κενόν, ἀέρος ἢ μεστόν. εἰ ἢ ὅπερ ἐκκενώσεις ὡς συμπεσεῖν παντάχόθεν ἀκριβῶς, τελικαῦτα ἀκριβῶς γίνεται κενόν. καὶ τοίνυν καὶ τὴν ἀρτηρίαν εἰ ὅτως ἐροῦμεν ὑπάρχειν κενὴν ὡς ἀέρα περιέχουσαν, ὡς τε καὶ ὠμπλεῖστον ἢ διαπεφυσημένην τε καὶ διεσῶσθαι κενὴν ὀνομάζεσθαι, ἢ οὐχ ὅτως. ἀλλ' ὥσπερ ἐλέγομεν ὠὴ τῶν ἀσκῶν. ἐπειδὰν καὶ τὸν ἀέρα τις ἐξ αὐτῶν ἐκκενώσῃ. κατὰ μὲν δὴ τὸ πρότερον τῶν σημαινομένων ὁ κενὸς σφυγμὸς ἔσται τοιοῦτος, οἷόνπερ ἐρασίστρατος ἀεὶ βούλεται κατὰ φύσιν ὑπάρχειν αὐτόν. ἢ δὲ τὸ δεύτερον ὀδὲν διοίσει τοῦ μικροῦ. τὸ γὰρ δὴ τρίτον τῶν σημαινομένων, οὔτε ἀρχιγένης, ὅτε ἀγαθὸν, οὔτε μάγνης, οὔτ' ἀθήναιος, ὅτε ἄλλος ὀδεὶς τῶν πνευματικῶν ἰατρῶν ἀληθὲς ὁμολογήσει. λέγω δὲ ὅταν ὀλίγα μὲν σώματα περιέχῃ ἐν αὐτῇ ἡ ἀρτηρία. πλείω δὲ τὸν κενὸν χώραν. ὃ γὰρ ἔστιν τοιαῦτον ὀδαμοῦ ἐν κόσμῳ νομίζουσιν. ἀλλ' ἡνῶσθαι τὸν ὅλον οὐσίαν ἑαυτῇ. λοιπὸν οὖν ὡς ἔφαμεν ἢ τοι τὸν μικρὸν σφυγμὸν, ἢ τὸν ἀθρόον ἰσχνὸν ὀνομάζομεν. οὕτω δὲ καὶ οὐ ἐναντίος αὐτοῖς, πλήρεις. τόν τε μέγαν, καὶ τὸν οἷον ὑγροφανῆ. ἀλλὰ τούτους μὲν ἤδη τῷ ἐγκεχυμένῳ οὐσίαν. καθ' ὃ δὴ καὶ μάλιστ' ἂν τις ὀνομάσειε κυρίως, ἢ πλῆρον, ἢ κενὸν ἀγγεῖον. ἑτέρως δὲ καθ' αὑτὸ ἡ ἀρτηρίας τὸ σῶμα. τετέσι οὐ χιτῶνας αὐτῆς. ὃς ἄμεινον ἂν οἶμαι σκληρὸς καὶ μαλακὸς, ὁ πλήρεις, ἢ κενὸς ὀνομάζειν. ὀδὲν γὰρ ὁμοιομερὲς σῶμα κενὸν ἢ πλῆρον καλεῖται, πλὴν εἰ μὴ ἤδη μεταφορᾶν. ἧς ὁ χρὴ προσάπτεσθαι ἤδη τὰς ὠφελιμωτάτας διδασκαλίας. ἀλλ' εἰ μὲν ἔχομεν ὀνόματα κυρία τούτοις χρῆσθαι προσῆκεν. εἰ δὲ μὴ λόγῳ μᾶλλον ἑρμηνεύειν ἕκαστον τῶν πραγμάτων οὐκ ἐκ μεταφορᾶς ὀνομάζειν, ὅταν γε διδάσκειν τις βούληται καὶ μὴ προδιαλαλεῖν. ἐπεὶ ὅτ' γε μεμαθηκότι τὸ πρᾶγμα σωτόμου δηλώσεως ἕνεκεν ἐγχωρεῖ καὶ διὰ τῶν ἐκ μεταφορᾶς ὀνομάτων, καὶ διὰ τῶν ἐκ καταχρήσεως φράζεσθαι τὸ λεγόμενον. ἡ πρώτη μὲν τοι διδασκαλία τῶν τεχνικῶν ἁπάντων πραγμάτων ὑπερ τοῦ σαφὴς τε εἶναι, καὶ διηκριβωμένη κυρίων ὀνομάτων δεῖται. τὸ τοίνυν σῶμα τῆς ἀρτηρίας τουτέστιν ὁ χιτὼν αὐτοῦ ἢ τοι σκληρότερον ὂν τοῦ δέοντος, ἢ μαλακώτερον, ἢ δηλονότι σύμμετρός τε καὶ ἤδη φύσιν ἔχων. ὃ γὰρ δὴ κατ' αὐτό γε ὅτ' πάλιν, ἢ ἀεροῦσθαί τινα φήσομεν περιέχεσθαι οὐσίαν, ἢ ὑγρὰν. ὧν γάρ ὅτι τὸ σωτεχὲς ἑαυτῷ παντάχόθι. πλὴν ἔπου πρίμμα τά τινα πάνυ σμικρὰ κέκτηται. ἀλλὰ τῶν ταῦτα ἢ ἀεροῦσθαί τινα περιέχειν οὐσίαν, ἢ ὑγρὰν, ἢ ἀτμοῦσθαι πάντως ἀναγκαῖον ὄν. ἢ συμπεπωλῶσθαι παντάπασιν, ἀλλὰ συμπεπωκότα μὲν εἰς ἓν τοῖς δ' ὅλως ἔχεσι καθέστατα, περιέχοντα δὲ ὑγρὸν, ἢ ἀτμὸν, ἢ ἀεραμαλακώτερον ἐργάσεται τὸ δὴ ἀρτηρίας σῶμα. ὥς τε ἐκ

πολιόδου πάλιν εἰς τοῦθ' ἥκειν ἡμᾶς ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν. ὡς ἢ καὶ σκληρός ὅτι ἢ μαλακὸς ὁ φλ ἀρτηρίας χιτών. ὁ γὰρ ἐν τῷ μεταξὺ λόγῳ οὐκ ἄλλῳ τινὰ τρίτῳ ἐδήλωσε φύσιν, ἀλλὰ τοῖν εἰρημένοιν δυοῖν, διαφόρᾶς τε γνώσεως ἀπίας. ᾧ δὲ οὐ δῆλον τὸ προκείμενον, οὐ δὲ χρήσιμον ὅλως εἰς τὰ παρόντα. ὡς ἔγωγε καὶ πάλαι εἰπεῖν ἕτοιμός εἰ μοι τὰς τοῖν σκληρῶν τε καὶ μαλακῶν γνώσεις, εἰ μέλλοιμι τινὸς ἐντεῦθεν ἀφελεῖσθαι εἰς τὰ παρόντα χρησῖ. πειράσομαι δ' ὡς ἐνὶ μάλιστα διὰ βραχυτάτων αὐτὸ πράξαι. πάντων τοῖν σωμάτων ἐκ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ πυρὸς συνισώντων, ἐν οἷς μὲν ἂν ὑπάρχῃ πλεῖον ἢ τοι τὸ γεῶδες στοιχεῖον, ἢ τὸ ὑδατῶδες ὑπὸ ψύξεως πεπηγός, ἀναγκαῖον εἶναι τὰ τοιαῦτα σκληρά. ἐν οἷς δ' ἂν ἢ τὸ πυρῶδες, ἢ τὸ ἀερῶδες, ἢ τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον ἀπαγὲς ὑδατικοῦ, μαλακὰ ταῦτ' εἶναι πάντα. ὅτῳ δὲ καὶ εἰ πρήματα τινὰ καὶ πόρους ἔχοιεν, εἰ μὲν ἢ τοι γεώδους οὐσίας, ἢ ὑδατώδους πεπηγυίας ὑδατοειδοῦς ἐν αὐτοῖς, ἀναγκαῖον εἰς σκληρότητα τοῦ παντὸς σώματος συντελεῖν. εἰ δ' ἢ τοι λεπτομερῶς τινός, ἢ ὑγρᾶς ἀπαγῶς, εἰς μαλακότητα. τούτων ὅτῳ ἐχόντων, ἥδη δίκαιον ὁρίσασθαι οὐκ ἄνδρας. ἐπί τι μάλιστα φορᾶσιν ὑποκείμενον πρᾶγμα τὸ φλ πληρότητος ὄνομα. πάντως γὰρ ἢ τῷ σκληρότητα καλοῦσιν πληρότητα ἁπλῶς, ἢ τινὰ τοῖν εἰρημένοιν αὐτῆς διαφορῶν. αἱ διαφοραὶ δ' ἦσαν. ὅταν ἢ καὶ ξηρότης ὑδατοειδὴς γνώσιμος, ἢ πῆξις ὑδατώδης, εἴτ' οὖν ἔχει πόρους τινὰς τὸ ὑποκείμενον ἐν ἑαυτῷ, εἴτε μή. ἡ ταῦτα δὲ καὶ τῷ κοινότητα, πότερον τῷ μαλακότητα λέγουσιν. ἢ τινὰ τοῖν διαφορῶν αὐτῆς. ἦσαν δ' οἶμαι καὶ αἱ τούτης διαφοραὶ κατ' ὑδατοειδείαν, ἢ τοι λεπτομερῶς ὄσιας, ἢ ὑδατώδους ἀπαγῶς. ἀλλ' ὀδεμίαν ἀρκεῖναθαι τούτων τολμῶσιν. ἐγὼ γὰρ ἂν ὅτως δήπου μήτε φλ σκληρότητος ἕτερόν τι τῷ πληρότητα, μήτε φλ μαλακότητος τῷ κοινότητα πιθέμενοι. φεύγουσι δ' ἀπὸ τοῦ λόγου πάντα τρόπον, ἐνίοι μὲν αὐτῶν ἀναισχυντότερον. εἰσὶ δ' οἱ καὶ μετ' αἰδοῦς τινός. ἡ δ' ἀπόδρασις ἡ γοῦν δυσχήμων εἰς τοῦ πυθμένος καταφεύγει διάκοσμον. ὡς γὰρ οἴνου φασὶ ποιότης λέγεται πληρότης, ὅτῳ καὶ τοῦ πυθμένος ἔστι τις πληρότης. ἀλλ' ἐντεῦθα πάλιν ἡμῶν ἀξιούντων, οἵνου τινὰ πληρότητα καλοῦσιν ἀφελεῖν αὐτοῦ, ἄῤῥητον ἔσεσθαι φασὶ τὸ πρᾶγμα. πῶς δ' ἂν ὦ πρὸς διὸς ἢ ὀνομάζειν ὑποχειρίστε τὸ ἄῤῥητον, ἢ διδάξειν ἡμᾶς ἐλπίζετε. εἰ γὰρ μήτε διδάξαι διὰ τοῦτο τὸ πρᾶγμα, μήτ' ἑρμηνεῦσαι λόγῳ, πῶς ἂν ἢ μαθοίμην τι τῶν γραφομένων ὑφ' ὑμῶν, ἢ κρίναι ἢ μὴ ἰσχυρὰ φασὶν ἐγὼ αὐτῷ τῶν νοσούντων δείκνυμι σοι τὸν πλήρη σφυγμόν. καλῶς τοίνυν ποιήσεις ὦ ξένος εἰπὼν ἄῤῥητος μὲν, δεικτὸς δὲ, μηδὲν μὲν γράφων ἐνταῦθα. δεικνὺς δὲ μόνον ἡμῖν τὸ πρᾶγμα. καὶ μὴν καὶ γράφεις ὡς ἑρμηνεῦσαι διὰ γραμμῶν καὶ δεικνύειν ἀδυνατεῖς. ὃ δὲ γὰρ συσταῖεν διὰ τοῦτο λείπειν οὐδεμία διδασκαλία χωρὶς ἐξηγήσεως. ὥστε βάλλειν οὖν με κελεύεις τοὺν δακτύλους ὡς οἶμαι ὧδι τῷ ἀρτηρίαν, εἴτ' ἐρεῖς, ἰδοὺ πλῆρης ὁ σφυγμὸς ὁ τοιοῦτος ὅτι δὴ νῦν αὐδάνη. ὅτῳ δὲ εἰ μὲν ἁπλῆ τις ὑπῆρχε καὶ μία ποιότης τοῖς σφυγμοῖς, ἀληθῶς ἂν ἐλέγετο. νυνὶ δ' ἐπειδὴ πολλαὶ μὲν εἰσι καὶ καθ' ὑμᾶς εἰσίν. ἅπασαι ἢ ὑποπίπτουσιν ἀθρόως, οὐκ ἐθ' οἷόν τε χωρὶς ἐξηγήσεως ἐνδεμίαν αὐτῶν ἐκμαθεῖν. ἰσθι γοῦν ἅπτομαι φλ ἀρτηρίας ὡς κελεύεις, ἀλλ' οὐκ εἰδὼς ὅ, τί ποτε τοῖν συμβεβηκότων αὐτῇ πληρότητα καλεῖς, οὐδὲν μᾶλλον ὑδὶ τῇ διελεῖν σε σωίκμι τοῦ πράγματος, ἢ πρόσθεν, ὅτ' οὐκ ἐδείκνυθι. ἔσω γὰρ ὁ πότ' ὑδιβάλλω σοὶ δακτύλους ἐφ' σφυγμῷ διαίρεσθαι μὲν ὑδὶ πλεῖσον αὐτὸν εἰς μῆκός τε καὶ κύκλον. εἰ δὲ καὶ βλίψαιμι, καὶ πίεσαιμι, βιαιότερον ἐμπίπτῃ τῇ ἁφῇ. φαίνεσθαι δὲ καὶ σκληρόν καὶ ταχύ. ἢ τά με τοῦ βίαιον αὐτοῦ προσβολὴν ὑπονοῆσαι λέγεσθαι πληρότητα, πῶς οὐκ ἄτοπόν τι συμβαίοι ἐφ' τοῦ δεῖξαι. ἐν γὰρ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἐμάθομεν ὀνομάζειν σφοδρὸν σφυγμόν, ὅτῳ νῦν μεταδιδασκόμεθα πλήρη καλεῖν. ἢ τοίνυν ἑτέρου τι σύμπτωμα φλ διαστελλομένης ἀρτηρίας εἰπὲ, καθ' ὃ κελεύεις με τὸ τοῦ πλήρους ὄνομα φέρειν, ἢ εἴπερ πρὸς ταῦτα οὐδὲν ἄλλο ὅτι, ὄνομα μὲν ὑδιστάγεις τοῖς σφυγμοῖς, πρᾶγμα δ' οὐδὲν διδάσκεις. εἰ δ' ἀρκεῖ σοι λέγειν ἄῤῥητον εἶναι τὸ πρᾶγμα, συγχωρήσεις δ' ἡμῖν καμοὶ λέγειν ἄλλας ὑδὶ ταῖς εἰρημέναις ὑφ' ἡμῶν ποιότητας ἐν τοῖς σφυγμοῖς ὑπάρχειν κατὰ τὴν διαστολὴν φλ ἀρτηρίας φαινομένας πρὸς τὸν ἀεὶθμόν, οὐκ ὀρθῶς ὑφ' ἡμῶν παραλελειμμένας. εἰ δ' ἐρωτήσετε με τίνας ταύτας, ἀῤῥήτους εἶναι φήσω κυρίοις ὀνόμασιν. ἐκ μεταφορᾶς δ' εἰ βούλοιδε, δηλάξειν ὑφέξομαι. καθάπερ γὰρ φωνὴν τὴν μὲν λευκὴν εἶναι, τὴν δὲ μέλαιναν φαμὲν, ὅτῳ καὶ τοῦ σφυγμοῦ τὸν μέν τινα λευκὸν ὑπάρχειν ἐρῶ, τὸν δὲ μέλανα. ἡ ταύτην πρώτην ὀυθέως τὴν ποιότητα παραλελεῖφθαι πῶς ὑμῶν. ἑτέραν δὲ δυτέραν. καθ' ἣν ἢ οἱ γλυκύτης τις, ἢ πικρότης αὐτῶν ὁρᾶται. χρῶμαι γ' ἐν τούτων τοῖν ὀνομάτων ἀκόσμῳ ἐκ μεταφορᾶς. ἄῤῥητον γ' εἶναι τὸ πρᾶγμα. δηλωθῆναι μὲν τοι δυνάμενον. ἰδοὺ γέ σοι δείκνυμί σοι τὸ σφυγμοῦ τοῦτον τὸν πικρὸν, ἀλλὰ ἐν ἡ τρίτη ποιότης ἄῤῥητος ἔσται, δηλωθῆναι μὲν τοι δυναμένη. καλῶ δ' αὐτὴν ὑποχαφῆς ἕνεκα τραυφνότητα. καθάπερ γὰρ ἐν τῇ γλυκεῖ τὸν τραυφνὸν χυμὸν διαγλυκαίνομεν, οὕτω καὶ τῇ ἁφῇ τὸ οἷον τραυφνὸν φλ ἀρτηρίας προσβολὴν, τούτῳ τῷ τρόπῳ τὴν χρόαν τρεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τριάκοντα φήσει πᾶς ἀλελειφθαι διαφορὰς σφυγμῶν. καὶ πρὸ πάντων ἐκείνῳ μοι πρόσεχε τὸν νοῦν, ὅτι τραυφνὸς μὲν τὶς χυμὸς κυρίως ὀνομάζεται. πλήρης δ' οἶνος κυρίως. ἀλλ' εἴ τις οὕτω προσαγορεύει, μεταφορᾷ χρῆται, κατ' ὃν ὀλίγον ἐμπροσθεν ἐξηγησάμεθα τρόπον. ἀφ' μὲν δὴ τῶν κυρίως ὀνομασμένων ἅπασιν ἀνθρώποις, ἐγχωρεῖ μεταφέρειν. ὁ μὴν ἀφ' τῶν μετωνομασμένων οὐθις ἑτέρας ποιεῖσθαι μεταφορᾶς. ὁ δὲ γὰρ ποιητὴς τοῦτό γε συγχωρητέον ὄσιν. μή τι γε τοῖς ὑδιημονικόν τι ἢ τεχνικὸν ἐπαγγελλομένοις διδάξειν. ὥσθ' ὁ μὲν ἀφ' τῶν χυμῶν ὑδὶ τὴν ἁφὴν μεταφέρων τὸ τραυφνὸν ὄνομα συγγνωστὸς ἀφ' τῶν χυμῶν κυρίως ἀρχόμενος. ὁδ' ἀφ' τοῦ ἢ γοῦσιν πλήρης ὑδὶ τὸ ἢ τὴν ἁφὴν πλῆρες ἀξιῶν μεταβαίνειν, οὐδὲ ἢ νόμον ὅτός γε ποιεῖται τὴν μετάβασιν, ἀλλὰ καὶ φλ τῶν ποιητῶν ἐξουσίας ἐπέκεινα πρόεισιν, ἀφ' φλ πρωτοτόκου μεταφορᾶς ἑτέραν ποιῶν δευτόκον μεταφοράν. εἰ γὰρ ἅπαξ ὅτῳ συγχωρηθείη, καὶ τρίτην ἀφ' φλ δευτόκου οἶμαι τολμήσει, καὶ τετάρτην ἀφ' φλ τρίτης, καὶ πέμπτην ἀφ' φλ τετάρτης ποιήσασθαι μεταφοράν. ὥστε εἰς ἐκφορὰν ὄντος ἐμβάλλειν οὐδὲ ὑδὶ τριβομένους ὑπὸ αὐτῶν. καί τοι γε δ' ἀφ' τῶν κυρίων ὡς ἔτυχε μεταφέρειν ἐξεσιν οὐδὲ τοῖς ποιηταῖς. ἀλλὰ καὶ πινδαρῳ ἢ τὶς ἦν τὶς ὠκεανοῦ τὰ πέτηλα τὰς πρίνας λέγων, οὐκ ἐπαινεῖται. καὶ πολὺ μᾶλλον ἐπεὶ δ' αὖ ἀφυδ'

δ' ἀν ἀψοῦδὲ δὲ πῶς ἄκμονι χαλκοῦεῖν γλῶσσαν, ἢ τί τοιοῦτον ἕτερον εἶπεν. ἀλλὰ γὰρ, ὡς ἔοικεν, οὐδὲν οὕτω πολυλογίας δεῖται ποικτικὴν, ὡς ὑδὲ τολμῶν ἀνὴρ, οἷς ἀγνοεῖ. διαφορὰς γοῦν ἑκάστου τῶν πραγμάτων ἀξιοῦσιν, ὅσαπερ εἰσὶ τὸν ἀριθμὸν, ὁποῖαί τε εἰσὶν, ἀνδρὸς ὀργὸν δεῖται θεωρίαν λογικὴν ἠκριβωκότος. ἐφεξῆς δ' ὀνόματα κατ' αὐτῶν δέδωκε, ῥητορικὸς τινὸς, ἢ τἀληθέστερον φάναι, διαλεκτικοῦ. ὅταν οὖν ἄνθρωποι μήτε λογικὴν θεωρίαν ἠκριβωκότες, μήθ' ἑρμηνεῦσιν ἱκανοὶ, τολμῶσι ἁπλῶς πολὺ μείζονων ἢ καθ' ἑαυτοὺς πραγμάτων αὐτοί τε πολυλογῶσι, καὶ τοὺς ἀξιελέγχοντας ἀναγκάζουσι καὶ ὅτι μάλιστα βραχυλογίαν ἀσκοῦσιν, εἰς τὴν αὐτὴν ἐκείνοις ἐμπίπτειν μακρολογίαν, ὅπερ οἶμαι κἀγὼ νῦν πάσχω. διὰ γάρ τοι τὸ πλῆθος ὧν ἡμαρτήκασιν ἀξίστασθαι δοκῶ σωφρόνους ἐμαυτῷ βραχυλογίας. ἀλλὰ καὶ ταῦτα καθ' ὅσον οἷόν τε, σωφρονεῖν πειράσομαι. γνοίη δ' ἂν τοῦτο τὰ καὶ καθόλου, κοινὰ πάντων ἁμαρτήματα διελέγχοντός μου, τὰ δὲ ἰδίᾳ μέρος ἑκάστου παραλείποντος.

01 ὅτι δὲ κοινὰ, καὶ καθόλου ταυτὶ, ποσόν τι ποιότητα τινὰ τοῦ δικαίου χιτῶνος ὁ πλήρης σημαίνει σφυγμὸς, ἢ δικαίου ἐγκεχυμένης οὐσίας τὸ ποσὸν, ἢ τὸ ποιὸν, ἢ τοῦ συμφύτου πνεύματος. ὡς καὶ τοῦτο τινὲς ἐτόλμησαν εἰπεῖν, ἢ τοι διὰ μίαν τινὰ, ἢ ποιότητα. τοῦ μὲν γὰρ σώματος αὐτοῦ δικαίου ἀρετῆς αἱ ποιότητες ὡς ὀλίγου ἐμποδὼν ἐλέγχουσιν, ὁ πλήρης αὖ οὐ δὲ κενότης. ἀλλὰ σκληρότης τε, καὶ μαλακότης ὀνομάζοντο δικαιότερον. δικαίου δ' ἐγκεχυμένης οὐσίας αὐτῆς τὸ ποσὸν, ὀρθῶς μὲν ἄν τις ὀνομάσειε πληρότητα καὶ κενότητα. διαφέρουσι δ' οὐδὲν οὗτοι μεγέθος τε καὶ σμικρότητος. εἰ δὲ μὴ τὸ ποσὸν, ἀλλὰ τὸ ποιὸν τ' ἐνδεχομένης ἐν αὐτοῖς οὐσίας τοῦτο τῶν ὀνομάτων φάσκοιεν διηλλάχθαι, κυρίως μὲν οὐκ ἂν ὀνομάζοιεν. ὑπάρχουσαν μέν τοι τινὰ ἑρῶσι διαφορὰν, σμικρὸν ἀιδήσει γε διαγνωσιν, ὡς γε τοῖς πρὸ διαγνώσεως ἐπεδείξαμεν. ἡ δὲ τοῦ πνεύματος πληρότης τε καὶ κενότης, ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον ἀναίδητος δοκεῖ αὐτὴ καθ' αὑτὴν, εἰδ' ὡς ἄτοπον τὴν αὐτὴν γε δέξει λαμβάνοι, τὸ μὴ ῥώμης αὐτὸ τὸ σφοδρὸν σφυγμὸν θήσειν σημεῖον τοῦ διὰ ἀῤῥωστίας τὸν ἀμυδρὸν. εἰπὲ δ' ἂν ὁ ταῦτα πιθέμενος ἐκ τοῦ πνεύ-

10 ματικῆς αἱρέσεως. ὥστε καὶ νῦν δῆλον ὡς ὁ κοινῶν γνῶναι. ὁδὶ ἀιδήσεως πάθος εἰς διάγνωσιν ἥκον ἐρεῖ τις, ἀλλ' ἑαυτοῦ δόγμα πρεσβεύσει. χρὴ γὰρ δὴ γε ταῖς τῶν γνώσεως τῶν πραγμάτων ἀκριβώσεσιν, ὅτι γε ταῖς διαγνώσεσι πρόκειται δόγμα. κοινὰ γὰρ ἅπασιν ὅσιν ἀλλ' οὐ μόναις ταῖς αἰτίαις λέγεται, καθάπερ ἡμεῖς ποιήσομεν ἐν τοῖς πρὸ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων ὑπομνήμασιν. ἐν ἐκείνοις μὲν γε ἀπάσας διεξιόντες τὰς ἀλλοιώσεις οὐ σφυγμὸς αἰτίας ἀναγκαιοῦσθαι δόγματος ἐφάπτεσθαι. χρὴ μέν τοι τῶν νῦν γνωσθέντων, αὐτὸ τοὐναντίον δηλονότι χρὴ ψαῦσαι τὸν λόγον, δι' ἐπὶ ἐλάχιστον δόγματος. ἀρκεῖν ἡγοῦμαι ταῦτα καὶ περὶ πληρότητός τε καὶ κενότητος εἰς γε τὰ παρόντα. λεχθήσεται γὰρ ὧν πλέον ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ διαγνώσεως. καὶ μὴν δὴ ὅσα περὶ αὐτῶν ὑδὶ πλείονος ἀρχιγένης περιλαλεῖ, καὶ ταῦτ' ἐν ὀλίγοις κεῖνται αὐτοῦ τὸ περὶ τῶν σφυγμῶν βιβλίον εἰρήσεται. διεγνώκειν μὲν γὰρ ἐγὼ τό τε κατ' ἀρχὰς ἀρκεσθῆναι ταῖς τέτρασι ταύταις πραγματείαις, ὑπὲρ ὧν ἤδη πολλάκις ἐμνημόνευσα, πρώτης μὲν τῆς γνεστώσης. δευτέρας δὲ τῆς διαγνωσικῆς, καὶ τρίτης τῆς ἀιτιολογικῆς. καὶ τετάρ-

20 της τῆς προγνωσικῆς. ἀλλ' ἕτεροι πολλοὶ βιαζομένοι τε καὶ καταναγκάζοντες ὑπὲρ τοῦ περὶ σφυγμῶν Αρχιγένους βιβλίου γράψαί με, καὶ δεινούντες τινα μὲν ὀρθῶς αὐτῷ, τινα δὲ οὐκ ὀρθῶς εἰρῆσθαι, σωφρονιστέραν εἰργάσαντο τὴν νῦν γνεσῶσαν ἡμῖν διέξοδον. ἀφορίζας γὰρ ἐν αὐτῇ τῶν χρῆ μέρος ἁπάντων, αὐτὰ τὰ καθόλου δείκνυμι χρῆ τὸν ἑξῆς λόγον. οὐχ ὥσπερ ἐν τε τοῖς διυστόροις τοῖς περὶ τοῦδε. καὶ κατ' αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ βιβλίου ἐν τοῖς περὶ τῆς σφοδρότητος λόγῳ τὰς ῥήσεις παρείληφα τοῦ Αρχιγένους ὑπὲρ τοῦ δεῖξαι τὰ κακῶς εἰρημένα. μεταβὰς δ' ἤδη πῶς τὸν περὶ τῆς σκληρότητός τε καὶ μαλακότητος λόγον ὑδὶ δείξαι πειράσομαι καὶ ταῦτα τῷ

30 περὶ τὰ ὀνόματα πλημμελίαν τῶν ἀνδρῶν. διὰ τοῦ καὶ διαγνῶσίν τε καὶ προγνῶσιν ἐσφάλησαν. ἐν γὰρ κυρίως σημαίνοντος ἑκατέρου τῶν ὀνομάτων, ἐκ οἷδ' ὅπως ἐκ μεταφορῶν ὕστερον μεταφορὰς ποιοῦσιν, τὰς γοῦν ἐκ οἴδιον ὡς τὸν μὲν σίδηρον καὶ τὸν λίθον, καὶ τὸ ξύλον σκληρὰ σώματα εἶναι φαμὲν. ἔλαιον δὲ καὶ μέλι, καὶ γάλα, καὶ ὕδωρ, μαλακά. κινδυνεύειν γὰρ οἶμαι πάντες ἄνθρωποι σκληρὸν καὶ μαλακὸν σώματος ἔχομεν

40 τὴν ἀφήν. τούτων δὴ οὖν ἁπτόμενοι τοῖς ἐντὸς ὑποκειμένοις, ὅσα μὲν αὐτῶν εὐείσκωμεν ὑποδεχόμενα, καὶ οἷον ἐγκαταβαινόντα πως ὑπείκοντα, μαλακὰ προσαγορεύομεν. ὅσα δ' ἐμπαλιν, αὐτὰ τὸ ἡμέτερον δέρμα διάζυται τε καὶ ὠθεῖ. τὸ δ' ὑπεῖκον εἰς ἑαυτὸ δέχυται, τὰ διαζόμενα, σκληρὰ ταῦτα προσαγορεύομεν. εἰ μὲν γὰρ ἁπλῶς εἶποί τε καὶ ἀνατρέποιμι πρὸς τὸ διαζόμενον, τὸ μὲν ἀνατρεπόμενον ἁδρότερον ἅπαντες ὀνομάζουσι. τὸ δ' ἀνατρέπον, ἰσχυρότερον. ὅτῳ γ' ἂν ἄνεμος ἰσχυρὸς ἐκ ἡμᾶς μόνον, ἀνατρέπῃ τε καὶ καταβάλλειν πέφυκεν, ἀλλὰ καὶ δένδρα μέγιστα καὶ πλοῖα. καὶ ἡμεῖς δ' αὐτοὶ καὶ χαλκὸν, καὶ σίδηρον, καὶ λίθος καὶ ξύλα, καὶ εἴ τι τούτων ἔτι ἦν σκληρότερον ἀνατρέπομεν, ἐπειδὰν τοῖς ὄγκοις ἦ μέτρια. καὶ ταύτη διήνεγκε τὸ ἰσχυρὸν τοῦ σκληροῦ. τὸ μὴ γὰρ ὡς εἰρηται νῦν ἤδη, δι' ἀρχαίας ἕδρας ἀξίωσί τε καὶ ἀνατρέπῃ τὸ πλησιάζον. τὸ δὲ σκληρὸν μὴ, διὰ ἰσχυρὸν, ἐκ ἀξίωσι μὴ ἐγκαταβαίνει ἢ ὑπὸ μαλακωτέρῳ, κοιλαίνον τε, καὶ βοθρεῖν, καὶ πιλεῖν αὐτὸ τοῦτό τοι καὶ ὁ πλάτων ἔλεγε, σκληρὰ μὲν οἷς ἂν ἡμῶν ἡ σὰρξ ὑπείκοι. μαλακὰ δὲ, ὅσα ἂν τῇ σαρκὶ πολὺ δ' ἀκεί-

50 βεσθαι ὁ Αριστοτέλης τὸ μὲν ὑποκείμενον ὀνομάζων μαλακὸν, ἀλλὰ προσιθεὶς αὐτῷ, ποτὲ μὲν τὸ εἰς ἑαυτὸ, ποτὲ δὲ τὸ μὴ μεθιστάμενον. ἄν τε γὰρ ὕτως εἴπωμεν. μαλακὸν ὅτι τὸ ὑπεῖκον εἰς ἑαυτὸ, ἄνθ' ὕτω, μαλακὸν ὅτι τὸ ὑπεῖκον, ἄνευ τοῦ μεθίστασθαι, καλῶς ὀρεῖόμεθα. καὶ μέν τοι καὶ εἰ τὸ συναμφότερον ἅμα προσδέντες ὡς ἐν τοῖς διυστόροις περὶ γλύσεως τε καὶ φθορᾶς ὁ Αριστοτέλης ἐπέπεισε, μαλακὸν εἶναι φαίημεν τὸ ὑπεῖκον εἰς ἑαυτὸ καὶ μὴ μεθιστάμενον. ἐπὶ σαφέστερον ὀρεῖόμεθα δὴ διὰ διοῖν οἰκείων συμπτωμάτων ἐνδειξάμενοι τὸ μαλακόν. εἰς ἑαυτό τε γὰρ ὑπείκει καὶ ὁ μεθιστάμενος. ἑκάτερον δ' ὅτι αὐτῷ μόνῳ συμβεβηκός. ὡς τό γε ὑπείκειν κοινὸν ὑπάρχει σύμπτωμα μαλακῷ τε καὶ ἀδένδρῳ. τὸ δὲ εἰς ἑαυτὸ, μόνου τοῦ μαλακοῦ. καθάπερ τὸ μὴ εἰς ἑαυτὸ, μόνου τ' ἀδένδρου. καὶ μὴν δὴ καὶ ὥσπερ εἰς τὸ περιέχον μεθίστασθαι τοῦ ἀδένδρου ἴδιον, ὕτω τὸ μὴ μεθίστασθαι μόνου τοῦ μαλακοῦ. τὸ μὲν δὴ ὑπεῖκον εἰς ἑαυτὸ, καὶ μὴ μεθιστάμενον ἅπαντες ἕλλησθ ὀνομάζουσι μαλακόν. τὸ δ' ὕτως αὐτὸ διαπιθὲν, σκληρόν. ἔστιν ὥσπερ ἄλλων τινῶν ὀνομάτων πλέω τὰ σημαινόμενα κυρίως ὀνομάζοντι, καὶ μὴ προπικῶς ὕτως, καὶ μαλα-

κᾶ, καὶ σκληροῦ. ἢ γὰρ αὐ αὐτὰ καὶ ὁ πάντων δεινότατος εἰς σημαινομένου διαίρεσιν ἔπεσεν Αἰσχύλος. ὥσπερ ἀμέλει τούτων ἐφεξῆς ἐν ταυτῷ βιβλίῳ τοῦ δυσπόρων περὶ γλυκύτητος καὶ φθορᾶς ὑπὲρ ὑγροῦ τε καὶ ξηροῦ διαλεγόμενος, ἑκάτερον αὐτῶν ἐδίδαξε πλεοναχῶς λεγόμενον, ἀλλ' ὁ σκληρόν τε καὶ μαλακόν. οὐδ' ἐν ἐκείνῳ τοῦ συγγράμματι πολλῶν ὀνομάζεσθαι φησὶν. ὥσπερ οὐδὲ ἐν ἄλλῳ τινί. καθάπερ οὐδὲ ὁ πλάτων. ἀλλ' ἓν ἑκατέρου τῶν ὀνομάτων ἅμφω τοῦ ἄνδρε εὑρίσκετον σημαινόμενον. ὅταν γ', ὡς εἴρηται, κυρίως τις ὀνομάζῃ καὶ μὴ τροπικῶς. ἐπεὶ κατά γε τὰς μεταφορᾶς ἀναρίθμητον ἔστι τὸ πλῆθος σημαινομένων, ὁ ἔστιν μόνον τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων σημαινομένων ἁπάντων. αὐτίκα γοι πλάτων αὐτὸς φησὶν ἐν σοφιστῇ, σκληροὺς λέγεις καὶ αὐτίτυπος ἀνθρώπους, ὁ ἦν τοῦ σώματος δύναμιν φέρων ἑκάτερον τῶν ὀνομάτων. ὅτ' οὖν τὸ σκληρὸν ὅτε τὸ αὐτίτυπον. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ψυχῆς καὶ τρόπου μάλιστα τοῦ ἤθους τε καὶ τοῦ τρόπου. οὕτω δὲ καὶ οἶνον ἔφη σκληρὸν τὸν ἐκ μεταφορᾶς ὀνομάζων, καὶ φωνὴν σκληράν, ἀδιήγημά τε καὶ βίον, ἔθος τ' αὖ καὶ νόμον, ἀνεμόν τε καὶ ὕδωρ, ἢ τοι τὸ ἁπλοῦς, ἢ τὸ δύσμικτον, ἢ τὸ δυσξύμβολον, ἢ τὸ ἀνδρεῖς, ἢ τὸ δυσκατέργαστον, ἢ τὸ δυσκατάγωνιστον, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ἐκ μεταφορᾶς ὀνομάζων. τὸ δὲ σκληρὸν σῶμα τὸ κυρίως τε καὶ πρώτως λεγόμενον αὐτίτυπόν τε δεῖ καὶ κατ' ὀλέθρου εἶναι τοῦ πλησιάζοντι. τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον, ἄνθρωπον μὲν σκληρὸν λέγεσθαι τὸν μονότροπον καὶ δυσπειθῆ, καὶ πρὸς ἅπαν αὐτιτείνοντα. νόμον τε σκληρὸν καὶ δικαίως, οἷς μηδὲν μέτεστι συγγνώμης. οἶνον μὲν τὸ σκληρὸν ὅταν ἰσχυρὸς ᾖ τῇ ποιότητι. καὶ πλήθει βιαίως, ἢ τοι τῷ κεφαλῷ, ἢ τῇ ἀλθησιν τῷ γουσικῷ, ὕδωρ δ' αὖ σκληρόν, τὸ δυσκατέργαστόν τε καὶ βραδύπορον, ὡς ὧν πλεῖστον ἐν τοῖς ὑδροχοϊκοῖς μύθοις, ἕκαστόν τε τῶν ἄλλων ὅσα σκληρὰ λέγομεν ὀρθῶς, ὁ ἦ πρώτως. ἀλλὰ ἡ συμβεβηκός τε καὶ μεταφέροντες ἀπό τινος ὁμοιότητος ὅτως ὀνομάζομεν. ἐπεὶ δὴ ἦ πολλὰ συμβέβηκε τοῦ σκληρῷ σώματι, καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἂν μεταφορὰ γίγνοιτ', ὁ μὲν τούτου γε ἕνεκεν ἀδιάλειπτος πρόσκειται τὸ πρώτως τε καὶ κυρίως τῷ σημαινομένῳ. ἅπερ γάρ ἐστι τὸ σκληρόν ὅτι, ἢ ἡ σκληρότης ἁπλῆ ποιότης. ὅταν δὲ ὑδατώδη ἢ ὀσφρησιν ἢ ὄψιν, ἢ ἀκοὴν ὁ λέγων μεταφέρῃ τὸ ὄνομα, τότε καὶ τὸν ἀκούοντα τὸ πρὸς τὸ κυρίου ὁμοιότητος ἀναμιμνήσκεσθαι. καὶ γὰρ καὶ ἡ κεῖσις αὕτη τῶν μεταφορῶν ὅτι εἴτε ὀρθῶς εἴ τε καὶ ὀρθῶς εἰσὶν εἰρημέναι. τὰς μὲν γ' ἐναργῆ τὴν ὁμοιότητα καὶ πρόδηλον ἐχούσας ἐπαινοῦμεν. ὅσαι δὲ ἀμυδραί τε εἰσὶ καὶ ἄδηλοι ἀπολείπουσιν ἅπαντες. ἀλλ' ὅτ' ἄλλο τι τοῖς νεοτέροις ἰατροῖς ἀγαθὸν ἑρμηνείας ἔγνωσται. διόπερ ἀσαφεῖς ἑκάτερος εἰσίν, ὅθ' ὡς ἐν καιρῷ χρησέον ὅτι ταῖς μεταφοραῖς. εἰ μὴ ὃν ἀσαφῆ μόνον λῷον αὐτῶν τὰ συγγράμματα, τάχ' ἂν τις ἧττον ἐμέμψατο. νυνὶ δ' ἐπεὶ καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν τῶν πραγμάτων ὧν διδάσκειν ἐπιχειροῦσιν διαφθείρουσι ταῖς ἀκαίροις † διαφοραῖς δίκαιον ἤδη μέμψασθαι μείζονος αὐτοῖς. ὅταν δ' ἐπὶ πρὸς τούτῳ τις εἰς τοσοῦτον ἐμπλεξίας ἥκῃ, ὥστε αὐτὰ τὰ πρωτά τε καὶ κυριώτατα τῶν ὀνομάτων ἀδιάφορα τοῖς οἰκείοις πράγμασιν ἐκ μεταφορῶν λαμβάνει τὰ σημαινόμενα, πῶς ἄν τις ἀνάσχοιτο; φωνὴν μὴν γ' λυκὴν ἐκ μεταφορᾶς νοήσειεν ἄν τις, οὐ μὴν χρῶμά γε λυκοῦν ἐθ' ὁμοίως ἐκ μεταφορᾶς ἀκοῦσαι ἐγχωρεῖ. εἰ μὴ γ' ὅτ' λέγεται κυρίως λυκοῦν, ὁπ' ἄλλο τῶν κυρίως ὄντων. οὕτω δὲ καὶ ἄνθρωπον μὲν σφυρὸν ἐκ μεταφορᾶς, ἀλλὰ δηλονότι πρώτως τε καὶ κυρίως. ὥσπερ οὖν εἴτις τὸν θηραῖον οἶνον ὀνομάσας σφυρὸν. εἶτ' ἐξελεγχόμενος ὡς ψευδῶς δοξάζει γλυκὺν οἶνον, ᾧ μὴ ἦ βραχὺ μέτεστι σφυρότητος ὅτων προσαγορεύων, ἀπίθανον ἂν εἴη δόξειεν, εἰ κατ' ἐκεῖνο τὸ σημαινόμενον φαίη εἰρῆσθαι οἱ, σφυρὸν τὸν οἶνον. ὥσπερ καὶ ἀνθρώπους ἐνίοτε λέγομεν εἶναι σφυροὺς ἐν ἴσῳ τοῦ ἀπλοῦς. ὅτων καὶ ὅστις ἅπαν ὁπῶν σῶμα σκληρὸν εἰπὼν ὅτων κελεύσειεν ἀκοῦσαι τῆ προσηγορίας ὡς οἴνου λεγόμενα σκληρός, οὐκ ἂν οἶμαι δόξειε σώφρων εἶναι. πασῶν γὰρ τῶν ἁπλῶν ποιοτήτων ἐχουσῶν ὀνόματα λαμπρὸν μακρὸς ὅτι ἐκ μεταφορῶν αὐταῖς ἕτερα ἐπεισάγειν. ἡ μὲν τὰς ὀσμὰς ὄντως οὐκ ἔστι ἅπασῶν τῶν ποιοτήτων ὀνόματα, καὶ συγχωρήσειεν ἄν τις ἀλλοτρίοις χρῆσθαι μεταφέροντα. ἡ μὲν τοι τῷ ἁφῇ ἅπαντα ὠμόμασται. καθάπερ ὡς ὁ τοῦ Αἰσχύλου ἐδίδαξεν ἁπάσας ἐκθέμενος ἐφεξῆς αὐτῶν τὰς προσηγορίας. ἃς κἀγὼ νῦν ἐρῶ. θερμότης, ψυχρότης, ξηρότης, ὑγρότης, βαρύτης, κουφότης, σκληρότης, μαλακότης, γλισχρότης, κραιρότης, τραχύτης, λειότης, παχύτης, λεπτότης. ὅτω μὲν οὖν αἱ ἁπλαῖ ποιότητες ἅπασαι ῥηταί. ἡ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ μετέχοντα αὐτῶν σώματα. ᾗ γὰρ ᾗ τούτων ἑκάστη μὲν αἱ κατ' ἐναντίωσιν εἰσὶ συζυγίαι. τεσσαρεσκαίδεκα ἦ τὰ ὀνόματα. πρώτη μὲν δὴ ἐναντίωσις θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, δευτέρα ἦ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, τρίτη ἦ βαρέος τε καὶ κούφου, τετάρτη σκληροῦ τε καὶ μαλακοῦ, πέμπτη γλίσχρου, καὶ κραίρου. ἕκτη τραχέος καὶ λείου. ἑβδόμη παχέως καὶ λεπτοῦ. μὴ τοίνυν ὦ ὅτος ἐμπλήκτα λήρει. μήδ' ὀνόμασιν ἑλληνικοῖς τε καὶ κοινοῖς ἁπάντων οἰκοθεν ἐπίφορε ᾗ πρὸς σαυτοῦ τὰ σημαινόμενα. ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα ᾗ ἀρτυσίας, ἢ σκληρόν, ἢ μαλακὸν εἰπὲ πρώτως καὶ μάλιστα. τὸν δ' ὅπως ἔχει ὅτον δεικνύντα σφυγμόν, ὁ κυρίως μὲν, οὐδὲ πρώτως ἔστι. ἡ συμβεβηκός δ' ἐξέσται σοι καλεῖν σκληρόν, ἢ μαλακόν. εἴ τε γὰρ ἡ κίνησις αὕτη τῶν ἀρτυσιῶν ὁ σφυγμός ὅτι, οὐκ ἂν τις εἴποι κυρίως ὀνομάζων σκληρὰν κίνησιν. εἶθ' ἡ ἀπ' αὐτῆς πληγὴ ἡ τῷ ἡμετέραν ἁφῇ. εἴτε ἡ δ' πληγῆς αἴσθησις, οὐδέν, οὐδὲ ὅτον λέγεται κυρίως οὐδὲ πρώτως σκληρόν. ἀλλὰ παρονομάζεται δηλονότι τοῦ σκληροῦ σώματος ὁ σκληρὸς σφυγμός. ἐκεῖνο δὲ μόνον οὐκ ἄλλῳ τινὶ παρονομάζοντες, ὅτε ἡ συμβεβηκὸς ὅτε μεταφέροντες, ἢ καταχρώμενοι προσαγορεύομεν σκληρόν, ἀλλὰ κυρίως τε καὶ πρώτως. ὅταν οὖν τις σκληρὸν σφυγμὸν, ἢ κατὰ τὴν τοῦ πνεύματος λέγει ποιότητα φαίνεσθαι τοιοῦτον, ἢ καὶ κατὰ τὴν ἰδιότητα τῆ θερμότητος, ἢ κατὰ ἄλλό τι τῶν καληθῆναι μὲν δυναμένων, διδαχθῆναι δὲ ἀδυνάτων, οὐκ ἀνεξόμεθα τοῦ τὰ τοιαῦτα δηλονότι λυροῦντος τε καὶ παραλαλοῦντος. ὥσπερ οὐδ' Ἀρχιγένης γε τοῦ περὶ σφυγμῶν αὐτοῦ γράμματι, καὶ τοῦ δυσπόρου τῆ τοῦ πυρετοῦ συμπαθείας.

† al. μεταφοραῖς

ΓΑΛΗΝΟΥ

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ
ΣΦΥΓΜΩΝ ΛΟΓΟΣ Α.

Ἰρηται μοι καὶ ἡμῖ τὴν ἀρχὴν σύντομος γράμματος, ὅσον εἰς τὰ τῆ τέχνης ἔργα χρήσιμον ἐν τῷ πρώτῳ πεπληρῶται βιβλίῳ, καὶ γὰρ ὁπόσον ὅτι τὸ πᾶν πλῆθος τῶν σφυγμῶν, ἐδιέχθη. ἔτι τὰς προσηγορίας, ὅσαί γε εἰσὶ προσηγορίαι, διήλθομεν. ἠξίωσά τε τὸν βουλόμενον τὸ ὠφέλιμον ἴσχειν τῆ θεωρίας τῆν περὶ τῆ διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν πραγματείαν, ἐφεξῆς ταύτῃ γεγραμμένην ἐν τέτταρσι βιβλίοις ἀναλεξάμενον. εἶτ' ἐπὶ ἐκείνῃ τὴν περὶ τῶν αἰτίων ἐν τέτταρσιν ἄλλοις. ὅτως ὠφέλιμον τὸ ἐξ αὐτῶν ἡμῖν γινόμενον ἀθικνεῖσθαι, γεγραμμένην καὶ αὐτὴν ἐν τέτταρσιν ἄλλοις βιβλίοις. τὰ δὲ μετὰ τὸ πρῶτον ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ τῇ περὶ τῆ διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν ἑρμηνεύω. καθάπερ καὶ τοῦτο τὰ νῦν γραφησόμενα διὰ τὴν περιέργου φλυαρίαν τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ἔργονται, δεηθέντων ἑνῶν ἑτέρων, καί τι γ' αὐτεινόντος αὐτοῖς ἐμοῦ μέχρι πολλοῦ. βέλτιον γὰρ ἐνόμιζον εἶναι μηδὲν ἄχρηστα γράφειν, καὶ περιττὰ, μήθ' ἑκόντα μήτ' ἄκοντα τοῖς φλυαροῦσιν αὐτὰ φλυαρεῖν. ἀλλὰ γὰρ ὄντως ἀφόρητον ὅτι γίνεται τὸ θράσος ἀγνοούντων μὲν ὁπόσας ἀρετὰς ἔχει τὰ τῆ αὐτῆ ὁρισμὸς, πρὸ χειρὸς δ' ὁριζομένων, ὃ τοῦ σφυγμοῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ τἄλλα ξύμπαντα. καί τι γε καὶ μιᾶς χρείας ὄσης τῶν ὅρων ὅταν καὶ πρὸ ἐκείνων καφῶς νοῆται τὰ πράγματα, καθάπερ καὶ τῆ τοῦ σφυγμοῦ προσηγορίας, οὐ μόνον ἰατροὶ νοοῦσιν, ἀλλὰ γε πάντες ἄνθρωποι. ὅταν γοῦν ἐκτείνοντες τὴν χεῖρα προέχωσιν αὐτοῖς τὸν καρπὸν, ἄφαντον κελεύοντες τὸ σφυγμὸν τὸν ἰατρὸν, ἆρ' ὅτως οἰηθῶσι χρὴ λέγειν τὸ σφυγμὸν τὴν προσηγορίαν ὡς εἰ καὶ σκινδαλῶδες εἶπον, ἢ πρᾶγμα τι σημαίνοντες ἐφθέγξαντο τὴν φωνὴν τήνδε; δοκεῖ μοι βέλτιον εἶναι φάναι νοοῦντας τὸ πρᾶγμα, κατ' ἐκείνο τίθεσθαι τὸ ὄνομα τὸ σφυγμοῦ. πότερον οὖν ὅτω λέγεσι τὸν σφυγμὸν, ὡς τὸν ἱπποκένταυρον καὶ τὰς σφίγγας, ἢ τὴν σκύλλαν, ἢ τῆ τινος πράγματος ὑπάρχοντος ὠνόμασται τὸ ὄνομα; ἐμοὶ μὲν καντεῦθεν βέλτιον εἶναι δοκεῖ φάναι, κατά τινος ὑπάρχοντος πράγματος ὑπ' αὐτῶν λέγεσθαι τὸ τοῦ σφυγμοῦ ὄνομα. καὶ τοῦτ' ἔστι τὸ πρᾶγμα, τὴν κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν, ἣν ὁρῶν τε κινουμένην δι' ὅλου τοῦ βίου πᾶσιν ἀνθρώποις ἐν ἅπασι μορίοις τοῦ σώματος, ἐνθάπερ ἂν ὅσαι τύχωσι. καὶ μήν τοι, καὶ κατὰ τὰ φλεγμαίνοντα μόρια σφυγμὸν τινὸς ἀδιαλείπτου φασί. καὶ προτάφων σφυζόντων ἔνιοι πυρετοῖς διαπύροις καὶ πλέονος ἀκράτου πόσεως, καὶ κεφαλαλγίαις ἔσι, καὶ μάλιστα ταῖς ἐξ ἐγκάυσεως ἥλιος, καὶ τούτων ἀλλήλοις ἐριμιβύοντες, ὁ πλέονος μακρῶν λόγων, ὧν ἐπλήρωσαν οἱ νεώτεροι τῶν ἰατρῶν τὰ βιβλία, μετὰ τῶν θαυμάτων ἀντιλογιῶν ὧν πρὸς ἀλλήλους ποιοῦνται πρός τε τὸ κατ' αὐτὸν τὸν σφυγμὸν ὅρου, καὶ τῶν ἐν μορίοις διαφορῶν αὐτοῦ πασῶν. οἷον τοῦ σφοδροῦ, καὶ μεγάλου, καὶ πλήρους, ὁμαλοῦ τε καὶ τεταγμένου καὶ τῶν ἄλλων ὅσων ὧν ὠφέλιμον ἔργονται δι' ἐκείνων τῶν ὑπομνημάτων, ἐν οἷς ἐξηγοῦμαί τε ἅμα καὶ κρίνω τὸ περὶ σφυγμῶν Ἀρχιγένους βιβλίον, ἐπεὶ καὶ οὗτον τὸν ἄνδρα σὺν τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς τοῖς νεωτέροις τὸ τῆ φιλαυτίας ἐπενέματτο νόσημα. καινῷ γὰρ ἐγὼ τὴν δὲ τὴν προσηγορίαν ὧν τῷ καινῷ πράγματι τέθειμαι. καί τι γε δικαίως ἄξιον Ἀρχιγένης παθεῖν οὗτον τὸ κακὸν, ὃν ἀμελῶς ἐγκεκὼς ἀνὴρ περὶ τὰ τῆ τέχνης ἔργα, ἀλλ' ὥσπερ ψώρας καὶ ὀφθαλμίας ἀρλάυσιν ἔνιοι τῶν πλησιαζόντων ἔκοντες, ὅτω καὶ ὁ ἀνὴρ οὗτος εἰς τῆ περὶ τῶν ὁρίσεων φλυαρίαν ὑπεσύρη. καί τοι μᾶλλον τῶν ἄλλων αὐτὸν ποιούμενον τῶν ἔργων τῆ τέχνης. ὅτι τοίνυν ὧν μάλιστα ἀγνοοῦσι, τούτων ἐφίεται, δείκνυμι διὰ σωτόμων αὐτῆς, ἀξιῶν ὧν βούλεται προβάλλειν ὄνομα. ἐπιδὰν δ' ὅτω πράξωσι κελεύων ὡς εἰς ἀριθμὸν ἐπὶν ἐπεῖν. ἔν ὁπόσῳ βούλονται μέτρῳ ἐλθεῖν ὑπὲρ τοῦ κατὰ τὸ προβληθὲν ὁρισμοῦ. πεπρώσκονται γὰρ ἐκ τῆ τοιαύτης ὠφελείας. καί τοι γε ἀναιδησίας ὠφέλειν ἥκοντες. ὡς γὰρ ἐχώρει μὲν ὑπὲρ ἑκάστου τῶν ὀνομάτων ἐν ὅλῳ ποιεῖσθαι βιβλίον, ἔσται δὲ ἔτι πλείω τῶν χιλίων. ταῦτα πρὸς πάντων ἡμῶν ὁμοίως διϊόντων, ἀλλὰ νῦν γε δεινὸν ἔοικα πάθεσθαι προβάλλειν ἀναγκαζόμενον ἐμαυτῷ τι τῶν κατὰ τοὺς σφυγμοὺς, εἰς ἐπίδειξιν αὐτῶν τῆ ματαίας φλυαρίας.

ἔστω δὴ τοῦτ' αὐτὸ τὸ πρῶτον καὶ καφέστατον ὁ σφυγμός. εἰ γὰρ ὠφέλιμόν τότε διείλαμι πόσον ἐποιήσατο ματαιολογίαν, πρὸς τῶν ἄλλων ἔτ' ἄδηλος ὁ λόγος μένει. τὸν γὰρ σφυγμὸν κίνησιν ἀρτηριῶν ὡρίσαντό τινες, οἷς αὐτιλέγοντες ἔνιοι πρῶτον μὲν ἥμαρτῆσθαι τὸν ὅρον ἔφασαν. ἐπειδὴ παραλέλειπται τὸ καὶ τῆ καρδίας. ἐχέτω γὰρ οὕτως ὁρίζεσθαι σφυγμὸς ὅτι ἀρτηριῶν καὶ καρδίας κίνησις, ἔνιοι δὲ οὐ καρδίας φασὶ δεῖν, ἀλλὰ τοῦ τῆ καρδίας ἀρτηριώδους μέρους προσιθέναι, ὡς γίνεσθαι τὸν ὅρον τοιοῦτον, σφυγμὸς ὅτι κίνησις ἀρτηριῶν καὶ τῆ κατὰ τὴν καρδίαν ἀρτηριώδους κοιλίας. ἢ νὴ δι' οὕτως. σφυγμὸς ὅτι κίνησις ἀρτηριῶν, καὶ τῆ ἀρτηριώδους κοιλίας τῆ καρδίας. οἷς αὖθις ἕτεροι μεμφόμενοι κακῶς εἰρῆσθαι φασὶ τὸ σφυγμὸν κίνησιν ἁπλῶς. εἶναι γὰρ καὶ ἄλλας κινήσεις ἀρτηριῶν, καὶ καρδίας, οἷον τὴν δὲ πεπληκὼ τοῦ πορευομένου κατ' αὐτὰς αἷμα τος. ἑλκτικὴν τε τούτου καὶ προωθητικὴν. ἀρκειτικήν τε τῶν προωθημάτων. ἐχέτω οὖν φασὶ προσκεῖσθαι τῆ ὅρῳ τὸ τῆ σφυγμῶν κινήσεως εἶδος. ἴν' ἴδῃ αὐτῶν ᾖ, καὶ μὴ πολλῶν κινήσεων κοινός, καὶ τοίνυν αὐτοί τὸν ὅρον ἐποίησαντο τοιόν δε. σφυγμὸς ὅτι ἀρτηριῶν καὶ καρδίας διαστολή τε καὶ συστολή, ἔτι δ' ἁπλοῦν καὶ τούτου πάλιν αὐτοῦ τοῦ ὅρου τοσαῦτα γεγόνασιν ἐπανορθώσεις, ὅσαι τῶν προόδων. ἔνιοι μὲν αὐτῷ προσιθέντων, καὶ τὸ τῆ καρδίας, ἔνιοι δ' οὐχ ἁπλῶς καρδίας, ἀλλὰ τοῦ κατ' αὐτὴν ἀρτηριώδους μύους, ἔνιοι δὲ τῆ ἀρτηριώδους κοιλίας τῆ ἀριστερᾶς. εἰσὶ γὰρ οἱ καὶ οὗτον προσέθεσαν ὡς γίνεσθαι τῶν ὅρους τοσούτους. σφυγμὸς ὅτι ἀρτηριῶν καὶ καρδίας διαστολή τε καὶ συστολή, σφυγμὸς ὅτιν ἀρτηριῶν καὶ τοῦ τῆς καρδίας ἀρτηριώδους μέρους διαστολή τε καὶ συστολή, σφυγμὸς ὅτι ἀρτηριῶν, καὶ τῆ ἀρτηριώδους κοιλίας τῆ καρδίας διαστολή τε καὶ συστολή, πολεμοῦσι δὲ τούτοις ἅπασιν ἕτερος χορὸς ἀνδρῶν, οὐ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς μηνιγγὰς

σφύζειν λέγοντες. γνῶσι δὲ καὶ τὸν ἐγκέφαλον. ἄλλοι δὲ ἀμφότερον. τινὲς δὲ πρώτως μὲν τὸν ἐγκέφαλον. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὰς μήνιγγας. ἄλλοι δὲ ὧν πάλιν οὔτε τὰς μήνιγγας, οὔτε τὸν ἐγκέφαλον ἡγοῦνται σφύζειν πρώτως. ἀλλὰ ταῖς μὲν ἀρτηρίαις ὑπάρχειν ὅσῳ, ἢ συμβεβηκὸς δ' ἐκείνοις. συνεξαίρεσθαι γὰρ αὐτὰ, ταῖς γὰρ αὐτοῖς ἀρτηρίαις φασὶ παμπόλλαις ὄσαις. εἰ μὴ δὲν συνεξαίρετο μόνον δ' ἐλεμίαν αὐτὰ δυνάμιν ἔχοντα ἢ πρὸς ερημένης τοιαύτης κινήσεως δ' ἐν ἐπὶ δέησθαι προσιθέναι τοῖς προειρημένοις ὅροις. εἰσὶ δ' ἔχει τινὰ δυνάμιν οἰκείαν ὁμοίαν ταῖς ἀρτηρίαις, ἀναγκαῖον ἔσται μνημονεύειν ἢ τὸν ὅρον ἐγκεφάλε καὶ μυίγγων. ὡς γνώσεσθαι τὸν ὅλον ὁρισμὸν βίον δὲ, σφυγμὸς ὅτι διαστολὴ, ἢ συστολὴ καρδίας, ἢ ἀρτηριῶν ἐγκεφάλε τε καὶ μυίγγων. εἰ δὲ τὸ ἕτερον αὐτῶν μόνον ἔχει τὴν τοιαύτην δυνάμιν, ἐκείνε μόνε μνημονεύσωμεν, ἢ τοι γ' ὅτω ποιοῦντες τὸν ὅρον. σφυγμὸς ὅτι διαστολὴ καὶ συστολὴ καρδίας καὶ ἀρτηριῶν, καὶ μυίγγων. ἢ ὅτω. σφυγμὸς ὅτι διαστολὴ ἢ συστολὴ καρδίας καὶ ἀρτηριῶν, καὶ ἐγκεφάλε. καὶ καθ' ἕκασον γένος τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένων ὅρων ὁμοία προθήκη γενήσεται. τινὲς μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, ἠρκέσθησαν εἰπεῖν. σφυγμὸς ὅτι διαστολὴ καὶ συστολὴ καρδίας, καὶ ἀρτηριῶν. γνῶσι δὲ οὐχ ἁπλῶς ὅτως, ἀλλ' ἤτοι ἢ ἀρτηριώδης ἐν τῇ καρδίᾳ κοιλίας, ἢ ἢ ἀεισοβᾶς, ἢ τὸ μόριον αὐτῆ τὸ ἀρτηριώδες προσθέσεσαν. ἕκαστον δὴ τούτων τῶν ὅρων, οἱ μὲν ἐγκέφαλον, οἱ δὲ μυίγγας, οἱ δ' ἀμφότερα προσθήσουσι. καὶ γένοιντο πλῆθος ὅρων οὐκ ὀλίγων. ἠμφισβήτηται δὲ δὲν ἧττον αὐτοῖς καὶ περὶ τῶν ἢ καρδίας κοιλιῶν. γνῶσι γὰρ ἡγοῦνται μὴ σφύζειν τὴν δεξιάν. εἰσὶ δὲ οἱ σφύζειν μὲν, οὐ μὴν πρώτως, οὐδὲ δι' αὐτὴν, ἀλλὰ τῇ πνεύματι καὶ καλαμένη συγκινεμένη, ὥσῃ ὅσοι ἢ ἀεισοβᾶς κοιλίας ἢ καρδίας ἢ ἢ ἀρτηριώδης, ἢ ὁποσῃοῦν ἄλλως ὀνομάζοντες μνημονεύουσι διωνεχθέντες τοῖς ἢ τὴν δεξιὰν ἡγεμένοις σφύζειν. ἔτι δὲ μείζων ἄλλη διαφορὰ τοῖς ἰατροῖς ἐκ παλαιᾶ περὶ τῶν ἀρτηριῶν ἐγένετο. ζητῶν ἢ ἡγεμένων αὐτὰς ἀφ' ἑαυτῶν σφύζειν, σύμφυτον ἐχόσας ὁμοίως τῇ καρδίᾳ τῆ τοιαύτην δυνάμιν, ὧν ὅτι καὶ ὁ Πραξαγόρας. γνώμων δὲ σφύζειν μὲν αὐτὰ ὑπ' ἀχιτῶνος αὐτῶν διαστελλομένης τε καὶ συστελλομένης, καθάπερ ἡ καρδία, τὴν δυνάμιν δὲ οὐκ ἐχούσην σύμφυτον ἢ ὅσῳ δρῶσιν, ἀλλὰ πρὸς καρδίαν λαμβανούσην. ἧς γνώμης ἔχεται καὶ Φίλων. ἐρασιστράτῳ δὲ ἀρέσκει. βούλεται γὰρ ἐμπαλιν τῇ καρδίᾳ τὰς ἀρτηρίας σφύζειν. ἐκείνης μὲν ὅτε διαστέλλεται πληρομένης τῇ πρὸς τὸ κοινὸν μῶν ἀκολουθίᾳ. τῶν δὲ ἀρτηριῶν ὅτε πληρῶνται διαστελλομένων, πληροῦσθαι δὲ αὐτὰς τὸ πρὸς καρδίας ὠθισμὸ πνεύματος φησίν. ἅμα μὲν δὴ ἀναγκαῖον ὄσιν ἀμφότερα γίνεσθαι τῶν τε διαστολῶν, καὶ τῶν πληρώσιν αὐτῶν, ἡγεῖσθαι ἢ τὸ ἕτερον θατέρε λόγον αἰτίας ἔχον. ἢ μὲν τῇ καρδίᾳ τῶν διαστολῶν, ἢ ἢ ταῖς ἀρτηρίαις τῶν πληρώσιν, ὥσπερ ὁρᾶται καὶ ἐπὶ τῶν ἐκτός. αἱ μὲν γὰρ τῶν χαλκέων φύσαι, διότι διαστέλλονται δρᾷ οὐκ πληροῦνται. οἱ σάκκοι ἢ καὶ οἱ βύλακοι, καὶ οἱ ἀσκοὶ, διότι πληροῦνται, δρᾷ οὐκ διαστέλλονται. τὸν ὁρισμὸν δὴ ὑπὲρ ὅλων τῶν ὀσίαν ἀκριβῶς τὸ πράγματος μέλλει δηλώσειν, δὲν αὐτῆ τῶν κυριωτάτων παραλείπειν προσήκει. ἢ δ' ὀσίας ἀμφισβητουμένης ἀναγκαῖον ἔσται καθ' ἑκάστων αἵρεσιν, ἴδιον ὁρισμὸν γένεσθαι, ὥστε τοῖς ἐρασιστρατείοις ὅτως ὁρίσεσθαι ἔστιν, ὧν δείκνυσι τὸ ἴδιον δόγμα πρὸς ἢ τῶν σφυγμῶν ὀσίας. τοῖς δ' ἡροφιλείοις ὡς τὸ ἴδιον ἡροφίλου, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὡσαύτως, οἰκεῖον ἑκάστοις ὅτι ὅρον ποιητέον τοῦ σφετέρῳ δόγματι. τοῦτο δ' οὐθέως αὐτὸ, δῆλες ἀφ' ὧν αὐτῶν ἐπίστασθαι, καὶ τότε γ' ἔτι μᾶλλον ἀναγκαῖον ἐνοῦσθαι δύο μὲν τὰ πρῶτα τῶν ὁρισμῶν εἶναι, τὸ μὲν ἕτερον δηλούμενον ὡφανῶς τῶν τοῦ πράγματος γνῶσιν, ὃν ἔχασιν οἱ ὀνομάζοντες αὐτὸ, τὸ δ' ἕτερον, ὡς εἴρηται, τὸ τῆ ὀσίαν διδάσκον. ἀρετὴ δ' ἑκατέρου τῶν ὅρων ἰδία. τοῦ μὲν τῆ γνῶσιν ἑρμηνεύοντος ὁμολογεῖσθαί τε πᾶσι τοῖς ὁμοφώνοις. καὶ μὴ προσπίπτεσθαι ἢ ὀσίας τοῦ πράγματος. τοῦ δὲ τὴν ὀσίαν διδάσκοντος, ὁμολογεῖν μὲν ὡφ' ἡμῶν τὴν γνῶσιν, ἕτερον δὲ ὑπάρχειν αὐτοῦ. πρῶτον οὖν τοῦτό σοι γιγνέσθω γνώρισμα τῶν εἰκῆ φλυαρούντων, ὅταν ὦσι τοῦ προκειμένου πράγματος ἀκούσης αὐτῶν λεγόντων ὅρον. ἐπίπονον μὲν γὰρ τὸ δύο μόνον. ἀλλὰ καὶ τρεῖς καὶ τέτταρας, ἄμεινον ὅτι ποιεῖσθαι. πρῶτον μὲν τὸν ὁμολογούμενον ἅπασι τοῖς ὁμοφώνοις, ὃς τις τὸν ἀρχαίνεται περὶ τοῦ πράγματος τὴν ψιλῆς καταμένων ἢ γνώσεως. ἕτερον δ' ἐπ' αὐτῷ βραχὺ μέν τι ἢ γνώσεως ἀφεστῶντα. βραχὺ δέ τι καὶ τῆς ὀσίας ἐφαπτόμενον. καὶ τρίτον ὧδε τῷδε, πλέον μὲν ἤδη ἢ γνώσεως, πλέον δὲ καὶ ἢ ὀσίας ἑρμηνεύοντα, καὶ τέταρτον ἐπ' αὐτοῖς τὸν τὴν ὀσίαν ὅλως διδάσκοντα. τοῦτον μὲν οὖν δείκνυσι δῆ, τὴν ἀναφορὰν ὧδε τὸν τρίτον ἔχοντα. τοῦτον δ' αὖ πάλιν, τὸν τοῦ δεύτερον, κἀκεῖνον αὖθις ὧδε τὸν πρῶτον. αὐτὸν δὲ τὸν πρῶτον δ' αὐτοῦ πιστοῦσθαι, φανερῶν ὡναργῶς πραγμάτων ἑρμηνείαν ἔχοντα. διὸ καὶ λόγον αὐτὸν ὀνοματώδη κέκληκεν ὁ Ἀεισοτέλης, ὡς εἰ καὶ λόγον ὀνόματος ἑρμηνευτικὸν εἰρήκει. τὸν δ' ἕτερον ὅρον, ὀσιώδη τινὲς ἐκάλεσαν, λόγον εἶν φησὶν, τὸν τὴ εἶν δηλοῦντα. τὸ μὲν γάρ ὄσιν ἐκεῖνο τῶν ὁριζομένων, τὸ εἶν ὄντων ἑρμηνεύειν φησὶ. τὰ συμβεβηκότα δὲ ἰδίως αὐτῷ σωδιορίζεσθαι τὸν γνωσιμαχικόν. ὑπολαμβάνει δὲ καὶ ἄλλων ὁρισμὸν εἶν τὸν τὴν ὀσίαν τοῦ πράγματος διδάσκοντα. καὶ τί με δεῖ λέγειν μακρότερον ἐπὶ πολὺ τηλικούτων πραγμάτων, ἃ δυοῖν ἐδέηθη βιβλίων τοῦ τρίτου, καὶ τεττάρτου τῶν ὑπομνημάτων ὧν ἐποιησάμην εἰς τὸ δεύτερον Ἀεισοτέλους τῶν δευτέρων ἀναλυτικῶν. ἐπὶ αὐτοῦ δέ σοι τοῦ σφυγμοῦ πειράσομαι δεῖξαι τούτων ἕκαστον. ὅσον οἷόν τε μοι δι' βραχυτάτων. ὡς τις δὲ οἷς εἶπον ὑπομνήμασι πρότερον ὡμίλησεν, ἕπεσθαι ῥᾴον ἀκολουθήσει τοῖς λεχθησομένοις. ἀιδανόμεθα κατ' ἴδια μόρια τοῦ σώματος κινήσεως τινὲς, ἃ μόνον ὠθιβάλλοντες αὐτῷ τὴν ἁφὴν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἴδιότε. καὶ ἧδ' ἡ κίνησις ὠθὶ πάντων φαίνεται τῶν ὑγιαινόντων ἐν πολλοῖς μέρεσι τοῦ σώματος. ὧν ἓν ὅτι μὴ τὸ ἡμῖν τὸν καρπὸν τῆ χειρὸς. ἴδιον γὰρ μὲν ἦν ἀνίοντος τινὸς ἐκ βάθους ὠθὶ τὸ σῆραμα καὶ πλησίοντος ἡμᾶς ἀιδανόμεθα. μετὰ δὲ τῆ πλευρὰ ἴδιότε μὲν ἀπεχωροῦντος αὐτοῦ ὡφανῶς. εἶθ' ἡσυχάζοντος, ἴδιότε δ' οὐθέως ἀπὸ ἀρχῆς ἡσυχάζοντος ἔμφασις γίνεται. καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ἀνίοντος τε καὶ πλησίοντος, εἶτ' αὖθις ἀπίοντος τε καὶ ἡσυχάζοντος, καὶ ὅλως διὰ παντὸς ποιοῦσθος ἀφ' ἧς ἂν ἡμέρας γένηται τὸ ἕως θανάτου τὴν τοιαύτην κίνησιν οἱ ἄνθρωποι πάντες ὀνομάζουσι σφυγμὸν. καὶ ὅς τις ἂν αὐτὴν διὰ ταχέως ἑρμηνεῦσαι δυνηθῇ, κάλισα τὸν γνωσιμαχικὸν ὅρον ὁ τοιοῦτος ἐργάζεται. μήτε παραλιπὼν δηλονότι, μήτε προσιθεὶς ἐκ πλείονος παρ' ἃ δεῖ λόγου ἀρτίως. εἰ δέ γέ τι προσθείη καὶ ἢ σμικρὸν

σμικρὸν, εἰ μὴν ἄχρηστον εἴη τὸ πρωτοδεμνον ἀσθλεχήσῃ μάτλω, εἰ ἢ χρήσιμον, ἀρχωρήσῃ κατ' ἐκεῖνο ἡ γνοίας γνοίας ὧν τὴν ὀσίαν τοῦ πράγματος. οἷον εἰ φαίη τὴν τὸ ἀρτηριῶν τοιαύ δὲ κίνησιν εἶν σφυγμόν. ὁ γὰρ τοιοῦτος ὀρθῶς, ὀ τὴν κίνησιν μόνον, ἀλλὰ καὶ τίνων ἔσιν ἑρμηνεύειν. καί τοι τῶν ἰδιωτῶν. ὅτι μὲν ὅτι τὶς ἐν τοῖ σώμα τι τοιάδε κίνησις φαργῶς ἀισθανομένων. ἀγνοούντων δ' αὐτὸ τὸ κινούμενον σῶμα. εἰ δ' τις ὀ μόνον εἰδείη ἡ ἀρτηρίαν γυμνώσας τοῦ δέρματος ἁπλῶς ὁτῳσι ἡ τὴν ἔξωθεν αὐτῆς πορείαν φαίνεται, ἀλλὰ καὶ αὖ χιτῶνας, ὁπόσοί τε εἰσὶ καὶ ὁποῖοι κατεσκεύασται, πραιτόρῳ πρὸς χώρεισεν ὅτος, ἢ ἡ τὴν γνῶσιν. ἔτι καὶ μᾶλλον ἐκείνο τοῦ πρόσθεν, ὃς ἔξωθεν αὐτὴν ἑώρα μόνον. εἰ ἢ δὴ καὶ ἡ δυνάμει εὕροι, καθ' ἣν αἱ ἀρτηρίαι σφύζουσι, καὶ πότερον ἀφ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὴν ἀρχὴν ἡ κινήσεως, ἢ πρὸς ἡ καρδίας, καὶ εἰ πρὸς ταύτης, ὅπως ἁρά γε πνευματικὴν ὕλλην ὠθοῦσα ἡ τὸ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν τῶν ἀγγείων, ἢ δυνάμει τινα δι' αὐτῶν χιτώνων αὐτῶν, ἔτι τε πρὸς τούτοις, ἢ τις ποτέ ὀστι ἡ χρεία ἡ κινήσεως αὐτῶν, ὅτος ἀκριβῶς εἴσετ τὴν ὀσίαν ὅλην ἡ τῶν σφυγμῶν γνώσεως. ὁ μὲν ἅπαντά γε ταῦτα δυνατὸν ὁρᾶν προειλαβεῖν. ὁ γ' βούλοι μακρὸς εἰς τοσοῦτον γίνεσθ ἂν ὅρος οἱ χαίροντες αὐτοῖς. ὥστε ὁδὶ ὅτι πᾶς ὀρθῶ σφυγμῶν ὁσιώδης ἀκριβῶς, ἢ πάνυ μακρὸς ἔσται. προσκεῖ ἢ ἡ λόγῳ τὸ ἀκριβῶς, ὅτι τῶν ἡ τὴν ὀσίαν ἄλλος ἄλλο προσφέροντες γνῶσι τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ὁσιώδη νομίζουσιν ὅρον εἰρηκέναι τὸ σφυγμὸν, πῶς γὰρ κἀκεῖνο μέγιστον ἡμάρτηκέναι τὸν μόνον εἰρηκέναι τὸ ὁριζόμενον ὑπὸ αὐτῶν ὁσιώδη, μὴ προσφερομένου τοῦ ἡ τὴν γνῶσιν. ὃς γὲ τοῖς πρὸ τούτων λογισμοῖς ἡμῖν ὧν δεδείκτ, κριτήριον ἡγούμενον τ ἡ τὴν ὀσίαν. ἀλλ' ὁδὲ τοῦτ' αὐτὸ γινώσκοντες, εἰκότως ἀφαίνοντ τὸ δέξαν ἀλόγως ἑαυτοῖς. ἀρξώμεθα δὲ αὖθις ἀπὸ τῶν γνωσιμαίων ὅρων, ὃς ὀδὲν ἐφαμὲν ἑρμηνεύειν πλέον, ὧν ἅπαντες ἄνθρωποι γινώσκουσιν. ἔοικε δ' ὀδεὶς ἐρεῖν τοιοῦτος. οὐδ' ὑπὸ τ ἐμπειρικῶν οἷς ἔπρεπε μάλιστα πάντων ὅροις χρῆσθ τοιούτοις, οὓς οἱ δεινοὶ πρὸς τὰς προσηγορίας δ' ὅρους ἀξιοῦσιν, ἀλλ' ὑπογραφάς τε καὶ ὑποτυπώσεις ὀνομάζειν. ἐγένοντο δ' ἂν αἱ ὑπογραφαὶ τοιαὶ δέ τινες. κίνησις ἀπροαίρετος γῆπισι μορίοις ὑπάρχουσα τῶν ζωϊμων ζώων, ἡσυχία διακοσμουμένη. ἢ μὲν δὴ καὶ εἰ φυσικῶ εἴποι τὶς τὴν κίνησιν ἢ ὀχ ἑκασίαν, ἢ ὁ καθ' ὁρμὴν, ὁ διοισθ. εἰ δὲ ἢ ὅτι ἡ τὰ σμικρὰ μόρια γίνεται τοῦ δέρματος, ἢ ὅτι βραχυχρόνιος ἐν θρ ἡ ὑπογραφῆς λόγῳ προειλάβοι, τελεώτερον ἀφηρώσῃ τὴν γνῶσιν. εἰ δὲ καὶ τὰς τῶν ὡρῶν ἐπηρείας φυλάξοιεν, προσθησθ θρ ἡ κινήσεως ὀνόματι τὸ ἀσθητόν. καὶ τοί γε αἱ τιαῦται προσθῆκαι διειλίας ἀλόγου μᾶλλον εἰσὶν, ἢ ἀσφαλείας σύλλογου σημεῖον. τὸ γὰρ τ κινήσεως ὄνομα πάντες ἄνθρωποι ἡ τὴν φαργῶς φαινομένης ἀισθησ λέγειν εἰώθασιν, ἐπεί τοι τὰς λόγῳ θεωρητὰς ἔσι τὶς λόγου πιθανὸς ὠθισθεινὺς ὑπάρχειν ἀεὶ τοῖς σώμασιν ἅπασιν, καὶ μὴ φαίνηται κινούμενα. καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ ἀσθητὸν ὄνομα δύο σημαίνει, τότ' ὑποπίπτειν αἰσθησ πρᾶγμα νῦν ἦλθ, καθ' ὃν αἰ λέγοιτο χρόνον. ἔτερόν τε πῶς τότω τὸ δυνάμενον αἰσθητὸν γενέσθαι καὶ νῦν ἢ μηδέπω. καθὸ καὶ τὸν ἐν θρ βυθῷ λίθον αἰσθητὸν εἶν λέγομεν ὅσον ἑαυτῷ δέ τὸ ἡ φύσεως εἶν σπανίστ τῶν αἰσθητῶν. ἡ τοίνυν αἰσθητὴ κίνησις γῆπισι μέρεσι τοῦ σώματος ἕως ἂν ζῶμεν ἡμῖν φαινομένη, σφυγμὸς ὀνομάζεται. διακόπτεται δὲ ὡς ἔφαμεν ἡσυχία. ὅτω γὰρ ἀσφαλὲς εἶν νομίζουσι λέγειν μᾶλλον γῆπισι τῶν ἰατρῶν, ἢπερ ἐκ διαζολῆς τε καὶ συζολῆς συγκεῖσθαι τὴν ὅλην κίνησιν. καὶ τοί γε ὅτω ἔχει τὸ φαινόμενον φαργῶς, εἰς ὕψός τε καὶ πλάτος καὶ μῆκος ἐκτεινομένης ἡ κινήσεως ὑπὸ τῶν ἰχνῶν τε καὶ μεγαλοσφύκτων. ἕτεροι δὲ τούτων ἀπολμώτεροι τῶν ἰδίων παθῶν ἡ ἁφῆς ἀισθησιν αὐτοῖς εἶν φασὶ, δεδότες ἀφλωάσθαι περί τινο τῶν ἐκτὸς ὡς ὑπαρχοντος ἐκ ἡ τῶν σκεπῆλῶν καὶ ἀρχιτεκτονικῶν ὀνομαζομένων ἀγωγῆς, ὑπὸ ὅτω γε ἠμμένοι. τούτος μὲν οὖν ἀφλκπτέον ἡμῖν ὅδε. ἴσως γὰρ ὀδ' ὅτι φαίνηται τὶς αὐτοῖς κίνησις ἀφλωάσθαι τολμήσουσιν, εἰ τὰ πάντα πέθοιντο τοῖς ἀρχιτεκτονικοῖς. ἐκείνων γὲν γῆπιοι φασὶν ὀδὲ τὰ σφῶν αὐτῶν πάθη βεβαίως γινώσκειν, ὅς καλεῖσιν εἰκότως ἀγροικοπυρρονείους. ὑπὸ δὲ οὖν ὁμολογουῦντας πεπεῖσθ κίνησιν ὁρᾶν φαργῶς ὑπὸ τοῦ διέρματι σώματός τινο εἰς μῆκο, καὶ πλάτος, καὶ βάθος ἐκτεινομένης μεταβάντες, ἐπειδὴ μετριώτεροι τῶν ἄλλων εἰσὶ πρὸς καλέσωμεν αὐτοὺ διαρεθέντος τ ὁρίμαζος, ἢ καὶ τὰ τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν, ἢ ἡ τύχῃ ποτὲ, σκέψασθαι τί ποτ' ὄδι τὸ φαινόμενον ὑπ' αὐτὸ κινεῖσθαι. διὰ γὰρ ὅτι παραπλήσιον ἀγγεῖον ὄψονται τῇ φλεβὶ, πλὴν ὅσω τὸν χιτῶνα διπλόντε καὶ πολὺ ῥωμαλεώτερον ἔχον, ὃ καλοῦμεν ἀρτηρίαν. ὄψονται δὲ φαργῶς καὶ τὸ πρόσθεν αὐτοῖς ἀμυδρῶς ὁρώμενον. ὡς ἡ κύκλου ὄντ τὸ ἀγγεῖον διαστέλλεται. ἡ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἥ τε καρδία γυμνωθεῖσα φαινεῖται κινουμένη. καὶ ὁ ἐγκέφαλος. ὥστε τολμῆσαί ποτε λέγειν αὐτὴν τὴν ὁρωμένην κίνησιν ἐν τῇ τῶν σφυγμῶν γῆνεσθ πρὸς σώματα γίνεσθαι τὰ προειρημένα. πότερα δὲ πρώτως τε καὶ καθ' αὑτὸ ἡ δεξιὰ κοιλία ἡ καρδίας, ἢ συγκινουμένη τῇ ἀριστερᾷ ἡ τὸν αὐτὸν ἐκείνῃ ῥυθμὸν φαίνεται σφύζουσα, παραιτήσεται ζητεῖν ὁ ἡ τὴν πρώτην μετάβασιν ἀπὸ ἡ ἰδιωτικῆς γνοίας πρὸς τὴν ὀσίαν προσφερομένο, ὁσαύτως δὲ κἀπὶ τοῦ ἡ τὸν ἐγκέφαλον φαινομένης σφυγμὸν παραιτήσεσθαι ζητεῖν, εἴτε πρώτο τε καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ὠφέλειαν ἔχει ταύτην, εἴτε συνεξαιρόμενο ταῖς κατ' αὐτὸν ἀρτηρίαις πολλῶς καὶ μεγάλαις οὔσαις. ὁ δ' ὑπὲρ μᾶλλον τοῦ δέ τολμῶν ἀπροαίρετον θρ ἡ τὴν σφυγμῶν ὀσίας, καὶ ὅτω προσθήσῃ. τέλεον δ' ἂν τις ὁρισμὸν ποιοῖτο τοῦ σφυγμοῦ προσθεὶς τοῖς εἰρημένοις τὴν χρείαν ἡ γνώσεως αὐτῶν. ἐν ἡμεῖς ἐν τοῦ πρὸ χρείας σφυγμῶν ὑπομνήματι, φυλακὴν τε ἡ ἐμφύτου θρμασίας ἔφαμεν εἶν, γινώσκοντες, δηλονότι τοῦ τὸν τοιοῦτον ὅρον ποιούμενον ἡ τίνα τρόπον γίνεται τὸ φυλάττεσθαι τὴν συμμετρίαν ἡ ἐμφύτο θρμασίας. ἆρά γε τὸ ῥιπίζεσθαι κατὰ τὴν κίνησιν, ἢ διὰ τὴν πρόσπτωσιν τοῦ ψυχροῦ ἀέρο σωζομένης, ὡς μὴ διαφορεῖσθαι ῥᾳδίως, ἢ καθαιρομένης τὸ καπνώδους τε καὶ λιγνυώδους περίττωμα. χρεία δ' ἐνδείχθαι ἡ ἡ τὰς ἀρτηρίας πνευματικῆς ὀσίας, καὶ πῶς τὴν τοῦ ψυχροῦ πνεύματο γῆνεσιν. ἡ δ' ὀσίας τῶν σφυγμῶν ὅδι, καὶ πότερον ὅταν αἱ ἀρτηρίαι διαστέλλωνται, τὴν ἀπὸ θ ἕλκεσθαι συμβαίνουσας ὕλας αὐτὰς, ἢ ὅταν συστέλλονται. καὶ πάλιν πρὸς τοῦ ἐκκρίνεσθαί τι τῶν ἀρτηριῶν, ὁ αὐτὸς λόγο, ἡμεῖς γὰρ ἐδείξαμεν ἕλκεσθαι μὲν διαστελλομένων, ἐκκρίνεσθαι δὲ συστελλομένων. οἱδ' ἀπὸ ἡ πνευματικῆς καλουμένης αἱρέσεως, συστελλομένων μὲν ὅλκεσθαι νομίζουσι, διαστελλομένων

δ' ἐκκείνεθαι. προδήσει δ' ἄλλο τ' τοῖς ὁρίζομένο τὸν σφυγμὸν καὶ τῷ ποιητικῷ αἰτίᾳ αὐτοῦ. πρὸς ἣς
αὖ ἓξῆς ἐπιτηδεῖον. πότερον ζωτικὴ τίς ἐστιν, ἢ ψυχικὴ δυνάμις, ἢ ὅλως ἁπλῆ δυνάμις, ὡς ἀσκληπιάδης κατα-
σκευάζει. δῆλον δ' ἔσται ὡς ὅτι σύμφωνος ὀνομαζόμενος ὅρος, ὥσπερ ὅτι λόγος διδασκαλικὸς τ τ πράγματος ὄσ
ας, τὸ δὲ γένο ἐρεῖ τ σφυγμῶ, τ τὰς διαφορὰς, τήν τε χρείαν τ γρυέσεως, καὶ τ ποιητικῷ αἰτίαν, ἔτι τε πρὸς
τὸ τοῖς ὑλικῷ, ἢ ὀργανικῷ, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάζειν ἐθέλει. οἷον τὸ μὲν γένο ἢ τοι κίνησιν, ἢ φλόγωσιν, ἢ πά-
θος ἀρτηριῶν. τὰς δὲ διαφορὰς, ὅτι κτ διασολῶ καὶ συσολῶ. κὴ ὅτι χωρὶς προαιρέσεως, τήν δὲ χρείαν ὅτι τ ἐμ
φυτο θρμασίας ἕνεκεν, ἢ πνεύματος ζωτικῦ γρυέσεως, ἢ τ νῦ διὰ ψυχικοῦ. τῷ ποιητικῷ δ' αἰτίαν, ὅτι δυά
μις τίς ὅτι διαστέλλουσα τήν τε καρδίαν, καὶ τὰς ἀρτηρίας, ἤτοι ζωτικὴ τις ἢ ψυχική, ἢ ἀμφότερα. τῷ ὑλικῷ
δὲ τ ὀργανικῷ τῷ κατασκευῷ τῶν ἀρτηριῶν εἰς ὃ εἶπον ἐνέργειαν ὠφέλειαν δεῖξαι. καὶ γνώσεται δ' ἕ-
λονέτι καθ' ἑκάστω αἵρεσιν λογικὴ ἴδιος ὅρο. ὁ μὲν γ' Ερασίστρατος ἐρεῖ τὸν σφυγμὸν εἶναι κίνησιν ἀρτηριῶν
κτ διασολῶ, τ συσολῶ ὑπὸ ζωτικῆς τε καὶ ψυχικῆς δυνάμεως γινομένω ὠσπληρώσεως ἕνεκεν ἀρτηριῶν
ἐχουσῶν ἐν αὑταῖς πνεῦμα ζωτικόν. ὁ δ' Ασκληπιάδης, κίνησιν ἀρτηριῶν κτ διασολὴν, καὶ συσολὴν πληρομέ
νων μὲν πνεύματος τῇ πρὸς τὸ λεπτομερὲς φορᾷ, κενομένων δὲ τῇ καταπτώσει τ χιτώνο αὐτῶν. ἡμεῖς ἢ φα-
μὲν ἐνέργειαν εἶναι τὸν σφυγμὸν ἰδίαν. πρώτως μὲν τ καρδίας, δευτέρως ἢ τῶν ἀρτηριῶν κτ διασολὴν, καὶ
συσολὴν κινομένων ὑπὸ ζωτικῆς δυνάμεως, ἕνεκα τ φυλάττεθαι μὲν τὴν συμμετρίαν τ ἐμφύτο θρμασίας,
γρυνᾶθαι δ' ἐν ἐγκεφάλῳ πνεῦμα ψυχικόν. ἀνάλογον δὲ τοῖς ὅροις τοῖς ἢ καὶ οἱ ἀπὸ τῶν ἄλλων αἱρέσεων ὁρισθὲν
τὸν σφυγμόν. ἕκαστος δ' κλονότι κτ τὰς οἰκείας ὑποθέσεις. ἐὰν μὴ δὲν τελέως εἰζον) συμφωνήσωσιν ἀλλήλοις.
ἐὰν ἢ ἐλλιπῶς, ἢ προλιπῶς, ἢ κτ τὸ μοχθηρῶς, διενεχθήσον). τότε δ' ἐ δι πίστις μεγίστη, τὸ οὖν προφιλέσθαι, οἵπερ
δ' κὴ πρώτοι τὸν σφυγμὸν ἐπεχείρησαν ὁρίζεθαι, διενεχθῆναι πῶς ἀλλήλοις, ἀντιπαρεξάγοντας ἢ αὐτοῖς καὶ
τοῦ ἐρασιστρατείου. ἅπαντες γὰρ ἄμφω ταῦτα πάντα τὰ διδασκαλεῖα μετὰ τὸν προφίλε θάνατον, ἑτέρως πά
λιν καὶ αὖθις ποιεῖθαι τὸν ὅρον τ σφυγμῦ, διαφωνοῦντας ἀλλήλοις τε, κὴ τοῖς προφιλείοις. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ πα
λαιοὶ χωρὶς ὅρων ἐποιοῦντο τὰς διδασκαλίας. γνοὺς εἰκνύμενοι τὰ σημαινόμενα τῶν ὀνομάτων ὧν ἔλεγον αὐτῇ
τῇ κτ τὴν ἑρμηνείαν ἰδέᾳ, καθ' ὃ διδόντο κὴ τὰς παρ' ὁμήρῳ λέξεις ἁπάσί τε τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς οἱ γραμ-
ματικοὶ ἀφωνίζουσι. τὸ γὰρ τῇδε τῇ ἑρμηνείᾳ μή πω ἀφὲς, δ' ἑτέρας συνήθους γίνεται, καθάπερ ὠδὶ τ
πήχεως. ἐν μὲν γὰρ ἵππῳ, τ πήχεως ὄνομα ἀφὲς ἐστί πω τὸ σημαινόμενον ὅτι. ἐν μέν τοι ἵππῳ, ἐν-
θεν μὲν τέσσαρα σπιθαμὴ εἴλοντο δίχα τα δ' ὀκτὼ, καὶ πήχεις κωλεας, συνήθους ἐγένετο. τετάρων γὰρ ὄντων
τῶν καθοπλιζομένων ὥσπερ σάκη τέσσαρα λαβεῖν αὐτοὺς φησὶν, ὅτω καὶ ποδικεφαλαίας τέσσαρας. ὡσαύτως
οὕτω ὅταν ἀναγνῶμεν ἐνίοτε τῶν παλαιῶν ἰατρῶν βιβλίων, σφύζειν τὸ φλεγμαῖνον μόνον μόριον, ἢ τῷ ὠδὶ φλεγ
μονῇ κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν σφυγμὸν ὀνομάζοντας μόνῳ, ὠδὶ δὲ τῇ φύσιν ἔχοντος τ σώματος, δέ ποτε
χρωμένους τῇ προσηγορίᾳ, λογιζόμεθα μὴ πᾶσαν ἀρτηριῶν κίνησιν, ἀλλ' ἤτοι τῷ μεγάλῳ καὶ σφοδρῷ, ἢ
τῷ ἀιθητικὴν αὐτῷ ἅμα νοοῦντα προσαγορεύεσθαι σφυγμόν. ὅτω δὲ δοκεῖ τῇ προσηγορίᾳ τ σφυγμ πε-
ρᾶσθαι, καὶ ὁ Ερασίστρατος. ὅταν δ' αὖ πάλιν ἀναγνῶμεν ἀγιμίδ τὸ περὶ παλμῶν βιβλίον, εὑρίσκομεν ὃ ναῦ
μεῖς καλοῦμεν σφυγμὸν τοῦτ ἐκεῖνο παλμὸν ὀνομάζομενον. ἐναντίως δ' αὐτῷ τὸν προφίλου εὑροις ἂν δυθὺς ἐν
ἀρχῇ τ περὶ σφυγμῶν πραγματείας διορίζοντα σφυγμὸν παλμό. φαίνεται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὅτος ἅπασαν ἀρτη-
ριῶν κίνησιν ἓν ὁρισμὸν ὄντ ἀρχῆς ἡμῖν ἕως τέλος ὑπάρχουσαν ὀνομάζων σφυγμόν, δ' ὃ καὶ τὰς διαγνώσ
τῶν παρόντων καὶ τὰς προγνώσ τῶν ἐσομένων ποιούμεθα, μηδὲν τῶν κατὰ τὴν καρδίαν, ἢ τὸν ἐγκέφα-
λον, ἢ τὰς μήνιγγας δέομένοι σφυγμοῦ. κυριωτάτη μὲν οὖν ἐνοια τ σφυγμοῦ πᾶσι τοῖς νῦν ἰατροῖς ὅδιν
ἡ εἰρημένη. καὶ γὰρ δ' ἐονται τούτης ὡς εἶπον ἄρτι. τὸ δ' ὠδὶ τῇδε, παῦ ἤδη ζητούμ. ὅθεν δὲ ὁρίζεθαι προ-
σήκει τὰ τοιαῦτα τῶν πραγμάτων. δεῖ αὐτὸν ἐμβάλλειν εἰς λόγους. καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς διαλεκτικοῖς διαπε-
φωνημένης ἕξεως τε μεγάλης δεομένης, ἵν' ἀκριβῶς τις αὐτῶν κατορθώσῃ, πῶς ζῆ μηδ' ἀναγκαῖον ἐστὶν δι
ὅρων δυσιωδῶν ποιεῖθαι τὰς διδασκαλίας. οἱ δ' γνωνοματικοὶ καλόμενοι τῶν ὅρων τοῖς μὲν ἤδη γινώσκουσι τὸ
πρᾶγμα, πρόδηλοί. τοῖς δ' ἀγνοοῦσι δὲ ἀναγκαῖοι, διαμένης γε δὴ τ διδασκαλίας δι μακροτέρου λόγου
γρύεθαι ζαφεστέρας. εἰ μὲν γάρ τις δύναται δι βραχέο τ ἅμα καὶ ζαφοῦς λόγου πρόδηλα λαβεῖν ἀκριβῶς τὴν γῶ-
νοιαν τ δηλωμένου πράγματος ὑπὸ τ προσηγορίας, ἄριστο ἂν εἴη διδάσκαλο. τ μὴν οὐ ἀπλεπόμενο
τ τοιούτης. ἕξεως ἄχρηστο, ὥσπερ τδὲ ὁ μὴ καλῶς ἑρμηνεύων, ἄριστον μὲν γὰρ ὅτως σαφῶς ἑρμηνεύειν, ὡς οἱ
πρόδηλα λυσίαν τε καὶ δημοσθένη ῥήτορε. δὲ ἄχρηστοι δὲ εἰσι καὶ οἱ νῦν ἐν τοῖς δικαστηρίοις λέγοντες. οὐκοῦν κωλύω
οὖν δυναμένους τὰ σημαινόμενα πράγματα πῶς ἑκάστ τῶν ὀνομάτων ἐναργῶς τε ἅμα τ ταχέως ἑρμηνεύειν
τοῖς ἀγνοοῦσιν. ὅς γε καὶ αὐτὸς ὀργῶ φαίνομαι δ' ἀσθενῶς. ἀλλ' ὅτι πρόδηλόν ἐστι πρὸ τοῦ ὅτως, ἐν οἷς ἤδη
γινώσκουσι τὸ ἑρμηνευθησόμενον ἅπαντες. δ' ὅλως τε χρὴ οὖν δυσιώδεις ὅρους λέγειν τοῖς ἀρχομένοις ἐπιπνο-
οῦσι μαθήσεως. ἀλλ' ὅταν ἀπὸ τ ἐνοίας ἀρξάμενοι προσάγωμεν αὐτοὺς ὠδὶ τῇ τ δυσίας γνῶσιν, εἴη ἂν ἤδη χρή
σιμον ἐν βραχεῖ λόγῳ προδιδάσκειν τὸ σύμπαν, ἕνεκα προχείρου μνήμης. δοι τοίνυν ἰατροὶ καὶ φιλόσοφοι τοῖς ἀρ
χομένοις ὀπτὸν μανθάνειν ἀπὸ τῶν δυσιωδῶν ὅρων τῇ ἀρχῇ τ διδασκαλίας ποιοῦνται. καὶ ὅτι μάλιστα δύνα-
τοι λέγειν ὦσι, κἂν σαφῶς ἑρμηνεύσωσιν, ὅμως, ἀσαφεῖς γίνονται μὴ δυναμένων νοεῖν τῶν ἀκουόντων ἐν ὅροις
βραχέσι λεγόμενα πράγματα, μακρᾶς ἑρμηνείας εἰς νόησιν δεόμενα. προαποδεχθῆναι γ' χρὴ δι' λόγων πολ
λῶν τῇ οὐσίαν τ ζητουμένου πράγματος, ἵνα γνωσθεῖσαί τε καὶ πισθεῖσαι νοητῇ πού ὕστερον ἐν βρα-
χείᾳ λέξει. ταῦτα οὖν εἰκότως μεμφόμενο ἀεὶ τοῖς ὠδὶ χειρῶσι ἅπαντα δι' ὅρων διδάσκειν εἵνεκα πα-
ραδείγματος, ὧν τὸν δεύτερον λόγων ἤκουσ, ὀργῶ πολλάκις ὧν διεξάμενο, ὡς ὅτι πρὸ ἂν προβάλλῃ τις ὄνομα,
βιβλίου ὅλου ποιεῖν ὠδὶ δεικνῦντα πῶς ὁρίσιον ὅδε τὸ δηλούμενον ὑπὸ αὐτοῦ πρᾶγμα. λέγωμεν οὖν αὖθις
ἀναλαβόντες ὑπὲρ τ κατὰ τὸ σφυγμὸν ὅρου μνημονεύοντες ὀνομασὶ τῶν δεξάντων αὐτὸν ὁρίσθαι καλῶς.

ἤρξαντο

ἤρξαντο μὲν οὖν, ὡς ἔφην, ἢ τοιαύτης πολυργίας, οἱ περὶ Ἡρόφιλειοι. διεδέξαντο δ' αὐτοὺς γνίοι τῶν ἐρασιστρατείων. εἶθ' οἵ τε πνευματικοὶ καλούμενοι καὶ τινες τῶν μεθοδικῶν. εἰ μὲν δὴ ἅπάντων μνημονεύω, μακρὸν ἂν ἔχοι ἐνὸς ἕκαστα χρεία βιβλίων. βουλομένῳ δέ μοι τὴν τοιαύτην ταύτην πολυλογίαν ἐν ἑνὶ καταπαῦσαι γράμματι, τοσόνδε σοι παρήσω ὅτι διελθεῖν ὅρος ἅμα τοῖς εἰρημένοις αὐτοῖς, ὅσους ἂν ὑποδέξασθαι δύνηται τὸ βιβλίον. ἐκ τούτων γὰρ γνώσεται καὶ σοὶ ἄλλους ἅπαντας κρίνειν.

ὁ μὲν παραυτίκα Ἡρακλείδης ἐμπειρικῶν πρέπουσαν ὑπογραφὴν ποιούμενος, τὸν σφυγμὸν εἶναί φησι κίνησιν ἀρτηριῶν καὶ καρδίας. ἴσμεν δ' ὅτι τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖ ζητεῖν ἀπὸ τῆς ἐμπειρικῆς αἱρέσεως, ἀλλ' ὑποτυπώσεσί τε καὶ ὑπογραφαῖς χρῶνται. καλοῦσι δ' ὅτως αὐτοὶ οὗτοι λόγους, ὅλοι βραχέως ἑρμηνεύσαι τὴν γνῶσιν τοῦ πράγματος, ὁ τὴν προσηγορίαν, τοῦ πράγματος φθεγγόμενοι. τούτῳ δὴ ἡγεῖται οὗτος ἀνθρώπους ἔχειν γνῶσιν τοῦ σφυγμοῦ προσηγορίαν, αὐτούς τε προτείνοντας, γνίοτε τὴν χεῖρα καὶ τὸν σφυγμὸν ἀξιοῦντας ἅψασθαι τὸν ἰατρόν. ὅταν δέ τινα λέγωμεν ἄσφυκτον ἐκ τῆς φωνῆς ταύτης ἡγούμεθα συμαίνεσθαι τὸν οὕτω διακείμενον ἄνθρωπον, ὡς μηδεμίαν ὑποπίπτειν κίνησιν ἐν μηδενὶ μορίῳ τοῦ σώματος ἀρτηρίας μηδεμιᾶς. εἰσὶ δ' ἔτι τῆς ἄλλης κινήσεως ἐν ταῖς ἀρτηρίαις αὐξανομένας τε, καὶ τρεφομένας, καὶ πληρουμένας, κενουμένας, οὐδὲν αὐτῷ μέλει, καὶ δι' ὅτι μηδ' ὑποπίπτει μηδεμιᾷ τοῦ ἡμετέρου αἰσθήσεως τὸ γένος τῶν κινήσεων, ἀλλ' ἔτι λόγῳ θεωρητέον. ὦ λόγῳ καὶ τὰ φυτὰ πάντα φασὶν οἱ φυσιολογοῦντες ἀεὶ κινεῖσθαι, καὶ γὰρ καὶ τούτων ἀπρόῤῥει τι διαπαντός. γνίοι δὲ καὶ προσκείνεσθαι φασὶν αὐτὰς ἐκ τοῦ περιέχοντος. τῇ μὴν τοιαύτῃ κινήσει οὐ μόνον ἐπὶ ζῶντος, ἀλλὰ καὶ τεθνεῶτος ἤδη τοῦ ἀνθρώπου τῇ οὖν ταῦτα φυσιολογοῦντας ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, ὥστε οὐ ὀρθῶς ἐρεῖν ἀκινήτους ὑπάρχειν τὰς ἀρτηρίας ὑπὸ τῶν τεθνεώτων, οὐδ' ἀσφύκτους γνίοις φαίνεσθαι τῶν ἔτι ζώντων. εἰσὶ δὲ λέγοντες πρὸς ἅπάντων ὅτως, σύδηλον εἶναι κίνησιν, ἣν ἡμᾶς νοεῖν τε καὶ ὀνομάζειν, ὃ τὴν λόγῳ θεωρητὴν, ἀλλ' ἥτις αὖ εἰς γναρυτὴν γνῶσιν ἥκει διαθέσεως. ἐκ τοιούτων μὴν λογισμῶν, ὅτε παραυτίκα Ἡρακλείδης, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐμπειρικῶν ἑαυτοὺς πείσαντες ὑπεγράψαντο τὸν σφυγμὸν εἶναι κίνησιν ἀρτηριῶν καὶ καρδίας. ἐπεὶ δὲ καὶ τούτῳ ἑώρων ἀιδήτως κινουμένῳ ὡσαύτως ταῖς ἀρτηρίαις. αὐτεῖπον δ' αὐτοῖς γνίοι τῶν δογματικῶν ὅτι ἀξιοῦντες αἰσθήσει μόνῃ κρίνεσθαι τὴν κίνησιν, ἀλλ' γνίοτε καὶ τῷ λόγῳ. τὸν γοῦν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην καὶ οὐκ ἀσφαλὲς ἅπαντας ὁμολογεῖσθαι μὲν ἅπασιν ἀνθρώποις κινεῖσθαι. μὴ γὰρ ἀπ' ἀνατολῆς εἰς δύσιν ἀφικνεῖσθαι τοσαύτην φορὰν ἄνευ κινήσεως, ὃ φαίνεσθαι ἢ κινούμενος. ἔχειν δὴ φασὶν εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τοῦτό γοῦν προσκεῖσθαι τῷ λόγῳ τὴν ἐμπειρικήν, τὸ τὴν κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν καὶ τῆς καρδίας ἀιδήτην εἶναι. καὶ λέγειν αὐτοὺς τὸν σφυγμὸν εἶναι κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν καὶ καρδίας ἀιδήτην. γνίοι δ' ἀντιλέγοντες αὐτοῖς, κινήσεις ἀιδήτους φασὶ κατά τε τὴν καρδίαν τε καὶ τὰς ἀρτηρίας, ὃ τὰς σφυγμώδεις μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς παλμώδεις φαίνεσθαι. καὶ τούτους οὖν ἐχρὴν προσλαμβάνεσθαι κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τῶν σφυγμῶν. ἐάνθ' ἁπλῶς εἰπωσιν ἀρτηριῶν καὶ καρδίας εἶναι τὸν σφυγμὸν κίνησιν, ἑαυτὲ προδῶσι τῇ ἀιδήτην. γνίοι δὲ ἢ οὐ πασμῶν, καὶ τρόμων μνημονεύσουσιν. ὡς καὶ τούτων ἴσων κινήσεων ἔστι ὅτε γινομένων ἐν ἀρτηρίαις τε καὶ καρδίᾳ παρὰ φύσιν σήμαινε δὲ ὑποτροπιάζειν. καὶ διὰ τοῦτο ἀξιοῦσι προσκεῖσθαι τῷ ὅρῳ, τὸ φυσικὴ. τούτου ὅλου αὐτοὺς ἐργαζομένους. σφυγμὸς ὅστις ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας κίνησις φυσικὴ. τούτοις ἀντιλέγοντες οἱ σωαγορδύοντες τοῦ τε παραυτίκα ὅρου φασὶ, μηδὲ ποτὲ ἐν ἀρτηρίαις ἢ καρδίᾳ τὰς διαύτας γίνεσθαι κινήσεις, μόνον τῶν νδυρωδῶν σωμάτων ὄζας. ἀλλ' ὅτι μὴ ὅτε πασμός, ἢ ὁ τρόμος ἐν νδύροις μόνον γίνονται, κἀγὼ σύμφημι. παλμὸς δὲ προφανῶς ὁρᾶται καὶ πολὺ τὸ διέρμα σωιστάμενος. ἐναργῶς δὲ καὶ τοῖς ἀρκούσι μορίοις, ἅπερ ὅτι μυδρὰ μέρη καὶ κατά γε τοὺς φόβους, καὶ τὰς ἀγωνίας ἐναργὴς ἡ καρδία φαίνεται παλμουμένη. ὀλιγακὶς δ' ἀντιλογίας πρὸς τῶν παθῶν τούτων γεγονέναι προς τὸν διδάσκαλον πραξαγόραν, ὃν ὀρθῶς ἀκριβωμένον ἀρτηριῶν πάθος εἶναι καὶ παλμὸν καὶ τρόμον, καὶ πασμὸν, ὃ γράφει διαφέροντα τῆς σφυγμώδους ἐν αὐτῇ κινήσεως, ἀλλὰ μεγέθει. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἐχόντων ἁπάσης πρὸς ἁπάσης γίνεσθαι τοὺς σφυγμούς, αὐξηθείσης δὲ τῆς κινήσεως αὐτῶν εἰς τὸ παρὰ φύσιν, πρῶτον μὲν πασμὸν ἀποτελεῖσθαι, δεύτερον δ' ἐπὶ αὐτῷ τρόμον, καὶ τρίτον τὸν παλμὸν ἀλλήλων διαφέροντα μεγέθει πάντα ταῦτα τὰ πάθη. διὰ τί δὲ τὸ ὂν Ἡροφίλου σύδεὸς ἐν ἀρχῇ τῆς περὶ σφυγμῶν πραγματείας ἀναστρέφεται πειρᾶται τὴν τοῦ διδασκάλου δόξαν. ἀλλ' ὡς ἔθος Ἡροφίλῳ δι' ἑρμηνείας ἀσαφοῦς, ἵν' ὧδε τὸ ἀφὲς οἱ ἀπ' αὐτοῦ μεταλαμβάνοντες ἔγραψαν, ἐν οἷς ἐποιήσαντο πραγματείας περὶ τῆς Ἡροφίλου αἱρέσεως. ὥστε εἰ μνημονεύω νῦν αὐτῆς Ἡροφίλου ῥήσεως, ἵν' ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου περὶ σφυγμῶν ἔγραψεν, ἢ τῶν ἑρμηνέων τοῖς ἀπ' αὐτοῦ, μεγέθους ἑνὸς βιβλίου χρήσεται περὶ μόνων τούτων ὠμελῶς διορχομένου. ὅπερ καὶ χωρεῖς τοῦ μνημονεῦσαι τούτων ἐν ὅλον ἐμὸν ὄφιν ὑπόμνημα περὶ τρόμου, καὶ παλμοῦ, καὶ πασμοῦ καὶ ῥίγους. ἀρκεῖ δέ μοι καὶ τοσοῦτα τὸ πλῆθος ἐναπολειφθέντα τῇ ἐπεισαχθησομένῳ λόγῳ εἰς τὸ προκείμενον ζήτημα καταλιπεῖν αὐτό. τοσοῦτον μόνον εἰπόντι κατὰ φύσιν μὲν ἐχόντων ἡμῶν τὰς περὶ τὴν καρδίαν τε καὶ τὰς ἀρτηρίας κινήσεις διασειομένων τε περὶ κύκλων αὐτῶν, καὶ αὖθις εἰς ἑαυτὰς σωματομένων γίνονται. παρὰ φύσιν δ' ἐχόντων, καὶ παλμώδεις, ἢ κλονώδεις, ἢ πασμώδεις, ἢ τρομώδεις ἡ κίνησις φαίνοιτο τῶν ἀρτηριῶν, ὃ δὲν ἄτοπον εἶναι τὸν σφυγμὸν ὀνομάζεσθαι ποτὲ μὲν πασμώδη, ποτὲ δ' κλονώδη, ποτὲ δ' παλμώδη, ποτὲ δ' τρομώδη καὶ γὰρ δὴ καὶ ἔθος ἡμῖν ὅτι τινὰ κλονώδη σφυγμὸν οὐκ ὀλίγα φαινόμενον ἐναργῶς, ὃ τῆς φύσιν παρεμένουσι τῷ τὸ πρῶτον γράμμα τοῦ τῆς πραγματείας, ὥστε καὶ τοῦτον τὸν λόγον οὐκ ὀρθῶς ἂν τις προθείη τοῦ ὅρου τοῦ σφυγμοῦ, τὸ φυσικὴ. πρὸς δ' τῆς ἀιδήτου ἐπιδεῖ τῷ τοιούτῳ ἀξιοῦσι ποιεῖσθαι τὸ πολλάκις εἰρημένον ὑπὸ Ἀριστοτέλους ἄξιον εἰπεῖν. ἐκεῖνος γὰρ ὁ ἀνὴρ αὐτάρκως γνίοτε διελθὼν, τί προσιθῆναι φυσὶ δεῖν αὐτῷ διὰ τὰς ζωϊκὰς γνωρισκὰς ἐξωθὲν ἄλλο, τὸ δοκοῦν ἑκάστοτε συμφέρειν τοῦ λόγου. κἀγὼ τοιγαροῦν ὑπογράφομαι τὸν σφυγμὸν ἀρτηριῶν καὶ καρδίας κίνησιν ἀιδήτην. καὶ μάλιστ' ὅτι καλοῦσιν ἀσφύκτους οἷς ὅτε ἐστὶ ἡ κίνησις ἀιδήτη, καί τοι σωζομένης αὐτῆς πολλάκις, ὡς πρὸς τὴν οἰκείαν ὕπαρξιν. ὃ γὰρ ἂν ἔζησαν εἰ πα-

τάπασιν ἡ κίνησις ἀχλύλει τῆ καρδίας, ἢ τῶν ἀρτηριῶν. ὃ γε μὴν ἱεροφίλειος Ἀλέξανδρος ὁ Φιλαλήθης ὠδικληθεὶς, διηπόρηκε ἐποίησατο δι' ἃς τοιαύτας ἐπηρείας τὸν ὁρισμὸν τοῦ σφυγμοῦ, τὸν μὲν ἕτερον ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀπ' οἰκείας φύσεως, ὃν ὡς ἐν ὑποκειμένοις ὀνομάζει. τὸν δὲ ἕτερον ὡς ἐν ὠδικτέψει. τὸν μὲν οὖν ὡς ἐν ὑποκειμένοις σφυγμὸν εἶναι φησὶ καρδίας, καὶ ἀρτηριῶν συστολὴν, καὶ διάστασιν ἀπροαιρέτως οἵαν τε φαίνεσθαι. τῶν δ' ὡς ἐν ὠδικτέψει, τὴν ἐκ τῶν ἀρτηριῶν διαπαντὸς ἀπροαιρέτου κινήσεως πρὸς τὴν ἁφὴν πληγὴν, καὶ τὸ μετὰ τὴν πληγὴν γινόμενον διάλημμα. καὶ λέγει γε τινὰς λογισμοὺς ἐπ' αὐτοῖς ὡς οἴεται πιθανοὺς ἐν τῷ .ε. τῶν ἀρεσκόντων. ὥσπερ καὶ ὁ ταραντῖνος Ἡρακλείδης ἐν οἷς ἀντιλέγει πρὸς τὸ περὶ σφυγμῶν ἱεροφίλου. αὐτολογείαις δ' ἔχ ἥκιστα πρὸς οὓς τοῦ Φιλαλήθους ὅρους ἐχρῶντο τοῖς μετ' αὐτὸν, ἐνίοις μὲν ἀπίθανοι πάνυ, καὶ προφανῶς ἐρεισικοὶ, τινὲς δὲ ἧττόν τε καὶ μᾶλλον πιθανοὶ, πρὸς ἃς ἀπλούτησαν τινες τῶν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ μακρός γε λόγος ἑκατέροις προάγεται. δι' ἃ κεφαλαίωμ δὲ κἀγὼ περὶ αὐτῶν ἴσως ὀλίγου ὕστερον ὅλως ἐρῶ. πρότερόν γε προαγράψας οὓς τοῦ Δημοδόγους ὅρους, ὡσάυτως ἐν διδασκάλῳ Φιλαλήθους ὠνομασθέντος. ὃ καὶ τὰ πρῶτα περὶ ὀφθαλμῶν ἐν συγγράμματα, πρὸ πολλοῖς ἐυδοκιμοῦντα. διαιρεῖται δ' οὖν καὶ ὅστος τὸν σφυγμὸν ὁμοίως ἐν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ φησὶν εἶναι, τὸ μὲν κατὰ τὸ ὑποκείμενον καρδίας, καὶ ἀρτηριῶν διαστολὴ ἢ συστολὴ φυσικὴν, φαίνεσθαι διαφανῶς. τὸν δ' ἐν ὃ ποιούμεθα τὰς ὠδικτέψεις καρδίας, ἢ ἀρτηριῶν πρὸς τὴν ἁφὴν πλῆξιν φυσικὴν. καὶ τὸ μετὰ τὴν πληγὴν γινόμενον διάλημμα. χρῆται δὲ κατὰ οὓς ὅρους ἐν κ. σωδίσμῳ πρὸς διαζευκτικῷ. νομίζων τὸν καὶ συμπλεκτικὸν ὄντα, τὸ μὲν συγκείμενον ἀπ' ἀμφοῖν ὁρίζεσθαι μόνον, ἰδίᾳ δ' ἑκάτερον οὐχ ὁρίζεσθαι, μόνον ἰδίᾳ δ' ἑκάτερον οὐχ ὁρίζεσθαι. βάλεται δ' αὐτὸς τὴν τῶν ἀρτηριῶν κίνησιν εἶναι σφυγμὸν αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν μόνον. εἶναι δὲ σύληνόπι καὶ τὴν καρδίας αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν μόνην καὶ τοῦτο. εἶναι δὲ καὶ τὸ συναμφότερον σφυγμόν. ὡσάυτως δὲ καὶ τὴν διαστολὴ μόνην σφυγμὸν ὀνομάζεσθαι, καὶ τὴν συστολὴν καὶ τὸ συναμφότερον. ἐπειδὴ δ' ὅτως ὀνομάζεσθαι τὸν σφυγμὸν, ἐπειδὴ ἧπται τὴν διαστολὴ μέγας τε καλεῖται καὶ μακρὸς καὶ σφοδρὸς, καὶ ἀμυδρὸς, καὶ ταχὺς, καὶ βραδύς. ἧπται δὲ τὴν συστολὴν ἀραιὸς καὶ πυκνός. ὅταν μὴ δὲ ἧπται τὸ ὑποκείμενον τὰ μέρη λέγει τὸ σφυγμὸ, διαστολὴν ὀνομάζει καὶ συστολήν. ὅταν δ' ὡς ἐν ὠδικτέψει, πλῆξιν, καὶ διάλημμα νομίζων ἀδιάγνωστον ἀιδήσει τὴν συστολὴν εἶναι. μεγάλη δὴ πάλιν ἐνταῦθα γέγονεν ἀναπολογία τοῖς ἰατροῖς ἀπὸ ὀνόματος μόνον ἔτι, καθάπερ ἔνιαι τῶν ἐρημένων ἀπ' αὐτὰ. καθάπερ καὶ ὑπὲρ καρδίας εἴπομεν τι, παραλιπόντες ἀρτηρίας, ἡγεῖσθαι χρὴ καὶ ἐπὶ ἐκείνων λελέχθαι τὸ αὐτό. τὴν δ' αὐτὴν ἀπορίαν ἔχηκε καὶ ἡ ἧπται τὴν ἀναπνοὴν ἡρεμία διαφορὰν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. ἡσυχάζει γὰρ ὅτε θώρακ ὁ κατὰ πνεύμονα ἐν χρόνῳ μεταξὺ χρόνου ἐστὶ καὶ ἔξω φορᾶς τοῦ πνεύμονος, καὶ κατά γε τὸν χρόνον τῶν ἡσυχίων τότων ἀραιὰν, ἢ πυκνὴν ὀνομάζουσι τὴν ἀναπνοήν. ἡ γε μὴν διάγνωσις ἔχ ὁμοία τότων ὅτι τῶν ἡσυχίων κατὰ τοὺς σφυγμούς. φανερῶς μὲν γ' ἀεὶ περὶ ἐστὶ ἀναπνοὴς φαίνονται. τῶν δ' ἐν τοῖς σφυγμοῖς ἡρεμίων, ἐνίοις μὲν ἐνδέχ ὅλως εἶναι διάγνωσιν, ἐνίοις δὲ τοῖς ἐκτὸς μόνοις. ἥπερ δὴ καὶ διδ κατὰ τὴν καὶ ἡμεῖς εἶναι φαμέν. ὃ μὴν ὠδικτέψεων γε τῶν σφυγμῶν. ὅτι μὲν οὖν ὥσπερ ἀναπνοὴ πυκνὴ καὶ ἀραιὰ τῶν ὠδικαίρων ὅτι σημεῖον, ὅτω καὶ σφυγμὸς πυκνὸς, καὶ ἀραιὸς ἐν τῇ δι' αὐτῶν προγνώσει μαθήσει. τὸ δὲ μέρη τὰς ἡσυχίας εἶναι ἐν ὅλης ἀναπνοῆς τε καὶ τῶν σφυγμῶν, ἀμφισβητεῖται. καὶ γὰρ οἱ δυξάζοντες ὅτως, ὃ πρώτως ἀλλὰ ἧπται συμβεβηκὸς εἶναι μόρια φασὶν ἐν ταῖς ἐνεργείαις ταύταις τὰς ἡσυχίας. ἐν ᾗ γ' ταῖς εἰσπνοαῖς τε καὶ ἐκπνοαῖς ἐνεργεῖ προφανῶς τὰ ἐν ἀναπνοῆς ὄργανα. ἧπται δὲ τῶν σφυγμοὺς διαστελλομένης τε καὶ συστελλομένης ἐν καρδίας τὰς μεταξὺ τῶν ἐνεργειῶν τούτων ἡσυχίας πρᾶγμα εἶναι τῇ κατὰ τῶν τεθναιώτων αὐτῆς ὑπαρχούσῃ. ὥσπερ καὶ οἱ λέγοντες ἐνέργειαν εἶναι ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας τὸν σφυγμὸν, ἢ κίνησιν ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας, ἢ διαστολὴν καὶ συστολὴν ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας, δέξουσι παραλιπεῖν τὰς ἡσυχίας, ὡς μικρὰν μοῖραν ἐχούσας εἰς πρόγνωσιν. οἱ γοῦν ἀραιὸς, καὶ πυκνὸς σφυγμὸς κατὰ ὅδε τὸ γένος εἰσὶ μετὰ ἐν αὐτοῖς ὁμαλότητός τε καὶ ἀνωμαλίας, ἀταξίας τε καὶ τάξεως, ὡς σμικρὰ διηλοῦντες, ὥσπερ καὶ ὁ διαλείπων, καὶ ὁ παρεμπίπτων κατ' αὐτὸ τὸ γένος ὅδε σωιστάμενοι σημεῖον ὡς σμικροῦ, ὡς δι' αὐτοὶ τῶν ἐρημένων ὄντες. ἐὰν οὖν τις ἐθέλοι τὸν σφυγμὸν ὁρίζομενος ἐπεισάγειν αὐτῷ τὸν περὶ τῶν ἡσυχίων λόγον, εἴ τε μέρη τίθεσθαι χρὴ τῶν σφυγμῶν αὐτὰς, εἴ τε μὴ, καὶ εἰ μέρη πότερον πρῶτα καὶ κατὰ τὸν ἴδιον αὐτῶν λόγον, ἢ κατὰ συμβεβηκὸς, οὐκ ὀλίγον ἀναλώσει χρόνον, ἀλλ' ἡμεῖς ὥσπερ ὧδε τῶν ἄλλων ἄχρι τοῦ παρεῖναι τὴν κατ' ἕκαστα μακρολογίαν ἀφικόμενοι μετέβημεν ἐφ' ἕτερόν τι καὶ νῦν οὕτω πράξομεν ἐπανελθόντες ὠδὶ τοὺς Ἀλεξάνδρου καὶ Δημοδόγους ὅρους, οὓς ἐποίησαντο τοῦ σφυγμοῦ. φαίνεται γὰρ εἰ καὶ μὴ τῇ λέξει, τῇ γε διανοίᾳ ταυτὰ τοῖς διδασκάλῳ βουλόμενος ὁ Δημοδόγους. ὁ μὲν γὰρ Ἀλεξανδρος ἀπροαίρετον ἔφη τὴν τῶν σφυγμῶν ἐνέργειαν ὑπάρχειν. ὁ δὲ φυσικὴν. καὶ ὁ μὲν οἵαν τε φαίνεσθαι, ὁ δὲ φαίνεσθαι διανοίᾳ. οὕτως μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ τὸ ὑποκείμενον ὅρῳ τοῦ σφυγμοῦ φαίνεται τοῖς διδασκάλῳ συμφρόνων ὁ

Δημοδόγους

Δημοδήκης. ὡσάυτως δὲ καὶ τοῦ κατὰ τὰς ὠδὴ σκέψεις. σύδηλον γὰρ ὡς οὐδὲν διαφέρει πλευρὰ, ἢ πλευρὰ εἰπεῖν. ὥσπερ οὐ δ' ἀποδεκτέον ἢ φυσικὴν. ὅτι δὲ μόνῳ τὸν. π. σωδέσμου εἰς τὸν ὅρον παραλαβεῖν, ἀπόδηλα τοῦ διδασκάλου πρόδηλον εἴρηται. ☾ καθ' ὃν τινα λογισμὸν ὅτως ἐπραξεν. ἐξῆς οὖν ἀθρήσκεψώμεθα αὖ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἡροφιλείων εἰρημένους ὅρους. ὁ μὲν οὖν βακχεῖος ἐν ταῖς ἄλλαις ἀκροάσεσι τὸν σφυγμὸν εἶναι φησὶ συστολὴν, καὶ διαστολὴν ἅμα, ᾗ ἀπάσαις ταῖς ἀρτηρίαις γιγνομένην. πρὸς ὃν ὅρον ἐπιχειρησικῶς μὲν ἀντεῖπον οἱ ἐρασιστράτειοι, τὸ σφέτερον ἁμάρτημα κατηγορίας ἀρχὴν ποιησάμενοι. δοκεῖ γὰρ αὐτοῖς ἡ μὲν καρδία πρώτη διαστέλλεσθαί τε καὶ συστέλλεσθαι τῶν ἀρτηριῶν ἁπασῶν. ὥσπερ μὴ πνεύματος ἄνω αὐτῆς εἰς τὰς ἀρτηρίας κατὰ τὴν ὠδὴ πλήρωσιν αὐτῶν γίνεσθαι τὴν διαστολήν. πρῶτον μὲν τῶν πλησίον αὐτῆς τῆς καρδίας, δεύτερον δὲ τῶν ἐφεξῆς τούτοις. εἶθ' ἑξῆς τῶν ὠδὴ ταῖς δὲ. καὶ οὕτω κατὰ τὸ συνεχὲς ὠδὴ τὰς ἐγγὺς ἁπασῶν ἀρτηριῶν διικνεῖσθαι τὴν κίνησιν. οὐδεμίαν αὐτῶν τῶν ἀρτηριῶν ἐχουσῶν δυνάμιν, οὔτε ἰδίαν, οὔτε παρὰ καρδίας ὠδὴ πεμπομένην αὐταῖς ἣ χρώμεναι διαστέλλουσί τε καὶ συστέλλουσιν ἑαυτὰς ὥσπερ ἡ καρδία. τοῖς δὲ πρὸ τοῦ ἡροφίλου ἀρέσκει τὰς ἀρτηρίας σωζεσθαι οὔσας τῇ καρδίᾳ διὰ τῶν χιτώνων ὠδὴ ῥέουσαν ἔχειν τὴν παρ' αὐτοῖς δύναμιν, ἣ χρώμεναι παραπλησίως αὐτῇ τῇ καρδίᾳ, διαστέλλονται μὲν ἕλκουσι παντα χόθεν, ὅθεν ἂν δύωνται τὸ πλῆρωμα αὐτῶν τὴν διαστολήν, συστέλλονται δὲ ἐκλείουσι. καὶ διὰ τοῦτο φαίνεσθαι καθ' ἕνα χρόνον ἅμα πάσας αὐτὰς διαστελλομένας τε καὶ συστελλομένας τὴν αὐτὴν προθεσμίαν τῇ καρδίᾳ τῶν κινήσεων ἀμφοτέρων φυλαττούσας. ἐρασιστράτῳ δὲ ἀκολουθεῖ μὲν οὐκ ἅμα φαίνεσθαι τήν τε καρδίαν καὶ τὰς ἀρτηρίας διαστελλομένας τε καὶ συστελλομένας. ἔχει δ' ὀχ οὕτως τὸ φαινόμενον ὥστ' οὐκ ὀρθῶς ἐνεκάλεσαν οἱ ἐρασιστράτειοι τῷ βακχείῳ τὸ φαινόμενον εἰπόντι. βέλτιον δ' αὐτεῖπον ὅδι φησὶ μόνως τῶν κατὰ φύσιν σφυγμῶν ὑπὸ αὐτοῦ γεγονέναι τὸν ὁρισμόν, ᾧ γὰρ τὸ παρὰ φύσιν ἔχειν τὸ ζῶον, ᾧ ἵστε φαίνεσθαι μὴ πάσας ἅμα διαστελλομένας τὰς ἀρτηρίας. Ἀριστόξενος δὲ ὁ ἡροφίλειος ὁ ὅδε μόνον ἐνεκάλεσεν, ἀλλὰ ☾ τὸ παραλελεῖφθαι ἐν τῷ γένος τῶν σφυγμῶν ἐπὶ τὸν ὅρον, ἐκ διαιρέσεως δ' αὐτοῦ λελέχθαι τὴ πρὸς διαστολῆς, καὶ συστολῆς, αὐτὸς γὰρ ἀξιοῖ τὸν σφυγμὸν λέγειν ἐνέργειαν ἀρτηριῶν. ὅδε γὰρ ἔστιν τὸ πρῶτον γένος. εἶτ' ἐπεὶ καὶ ἄλλαι τινὲς ἐνέργειαι εἰσὶ τῶν ἀρτηριῶν αὐξανομένων τε καὶ τρεφομένων, πρὸσίθησι τῷ ἰδίαν, ὡς ἔστιν τὸν ὅλον ὅρον τοιόν δε. σφυγμὸς ὅστι ἐνέργεια καρδίας καὶ ἀρτηριῶν ἰδία. ὅτι μὲν οὖν τὸ γένος τοῦ πράγματος οὗπερ ἂν ὁριζόμενοι τύχωμεν ἅπάντων πρῶτον λέγεσθαι χρὴ κατὰ τὸν ὅρον, ὀρθῶς ἔφην ὁ Ἀριστόξενος. ἐπεὶσὶ δὲ τὸ μὲν τι προσεχὲς αὐτοῦ γένος, οὕτω γὰρ ὀνομάζουσι τὸ διὰ μηδενὸς ἑτέρου μέσου. τόδ' ἔστι δι' ἑνὸς ἢ δυοῖν μέσοιν, ἢ καὶ τὸ πάντων ἀνωτάτω, ζήτησις δ' μικρὰ γέγονεν. ποῖον χρὴ γένος λέγεσθαι πρῶτον ἁπάντων ἐν τῷ ὅρον. ἆρά γε τὸ ἀνωτάτω μεθ' ὃ μηδὲν ὅστιν ἔστι γενικώτερον, ἢ τὸ προσεχές. ἢ καί τι τῶν μεταξὺ τούτων. ὅταν ἀμφοτέρων τῶν εἰρημένων ἢ σαφέστερον. εἰκότως οὖν γνίοις ἤρεσε τὸ προσεχὲς γένος τῶν σφυγμῶν κίνησιν εἰπεῖν. ὅσων δὲ κινήσεων πολλῶν, ἤ τε γὰρ φορὰ, καὶ ἡ ἀλλοίωσις, ἥ τε αὔξησις τε καὶ φθίσις. ἔτι τε πῶς τούτοις γένεσίς τε καὶ φθορὰ, κινήσεις εἶναι δοκοῦσιν, ἀκόλουθον ἦν εἰπεῖν ἥν τινα κίνησιν εἶναι βούλονται τὸν σφυγμόν. εἶπον γὰρ ἂν δηλονότι φοράν. εἶτα δὴ φορᾶς πολλὰς ἐχούσης διαφορὰς ἐχρῆν ἐφεξῆς εἰπεῖν ἥν τινα φορὰν εἶναι βούλονται τῶν σὺ σφυγμοὺς ἀποτελοῦντων ὀργάνων. ἄνωθεν δὲ τι ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ πρώτου γένους εἰ τοῖς διαλεκτικοῖς ἔπεσθαι βούλοιτο τὸν σφυγμὸν ἂν ὁρίσαιτο καρδίας, καὶ ἀρτηριῶν ἐνέργειαν εἶναι κατὰ κίνησιν τὴν κατὰ φορὰν γινομένην ἐν τοῦ διαστέλλεσθαι, καὶ συστέλλεσθαι. τάχα δὲ ἀξιώσει τὰς φύσεις προσθεῖναι καὶ τὰς ἡρεμίας. ὥσπερ οὖν καὶ ἠξίωσαν ἔνιοι. τινὲς δ' ἀφαιροῦσιν ὡς κατὰ συμβεβηκὸς ὑπὸ πρώτως αὐτῶν γινομένων, ἀλλὰ πρὸς Ἀριστόξενον ἴσως καὶ ταῦτα. διαλεκτικῶς μὲν ὁρίζεσθαι βουλόμενον, ὑφυλάττοντα δὲ τοὺς διαλεκτικοὺς νόμους ὑπ' αὐτόν. ἀξιοῦσιν γὰρ οἱ παλαιοὶ πρὸ τοῦ ὁρισμοὺς ἀπὸ τοῦ πρώτου γένους ἀρξαμένους ἡμᾶς, εἶτα διὰ τῶν μεταξὺ πορεύοντας ποιεῖσθαι τὸν ὅλον ὅρον. ἔγραψα δ' ἂν ἴσως τὸ παράδειγμα τοῦ τοιούτου τρόπου τῶν ὅρων, εἰ μὴ τὰ πλάτων ἓν δύο βιβλία πᾶσι γνώριμα. καθ' ἃ διδάσκει τε καὶ γυμνάζει, τῇ διαιρετικῇ μεθόδῳ χρώμενους ποιεῖσθαι τοὺς ὁρισμούς. ὧν γράφει δὲ τοῦ βιβλίῳ τόπῳ, τοῦ μὲν ἑτέρῳ σοφιστὴς, τὸ δ' ἑτέρῳ. πολιτικός. ὧν δὲ τὸν ὑπὸ τοῦ ζώων ἐρημένον ὅρον ἐλθόντα, ἀνδρὸς δηλονὸς δύτερον τῶν ἡροφιλείων. ὅτι μὲν οὖν σφυγμὸν φησὶν ἔστιν τῶν ἀρτηριῶν δὴν μορίων μικτὴν ἐνέργειαν ἐκ συστολῆς καὶ διαστάσεως, καθ' ἣν ἐν ἅπασι τοῖς μέρεσι τὴν αὐτὴν ὑπάρχειν τάξιν ἠκολούθησεν, ἐάν τε ἐν τοῖς ἰδίοις, ἐάν τε ἐν τοῖς ἀνίδιοις ἐκείνη συντελεῖται χρόνοις. καὶ οὕτως οὖν ἐνέργειαν μὲν εἶπεν εἶναι μικτὴν, οὐ μόνον τὸ γένος ἀπεφήνατο τῶν σφυγμῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν, ὡς οἴεται προσεχῆ διαφοράν. ὑπερβὰς μὲν ὅτι κατὰ κίνησιν ἡ ἐνέργεια γίγνοιτο, καὶ ἡ κινήσεως κατὰ φοράν. τῶν δὲ ἡ φορᾶς εἰδῶν ἡ διαφορᾶν μνημονεύσας συστολῆς τε καὶ διαστολῆς. σύδηλον γὰρ ὅτι τὴν διάσασιν ἀντὶ τῆς διαστολῆς εἴρηκεν. οὐ κακῶς δ' εἶπε μικτὴν εἶναι τὴν κίνησιν οὐχ ἁπλῆν, οὐ δὲ μονοειδῆ, σύνθετος γάρ ὅδε ἐξ ἐναντίων μορίων, ὡσάυτως τῇ κατὰ τὴν ἀναπνοήν. σύδηλον δὲ καὶ ὅτι τὸ ἕτερον μόριον μόνον ἡ σωθέτου ταύτης κινήσεως, οὐ βούλεται σφυγμὸν ὀνομάζειν. ἀλλὰ μέρος σφυγμοῦ. τὸ γὰρ οἴεσθαι διὰ ὅλου καὶ τὴν διαστολὴν ὅλην ὀνομάζεσθαι σφυγμὸν, ὅτι μέγας σφυγμὸς λέγεται κατ' αὐτήν, οὐκ ἐννενοηκότων ὅδε, ὡς ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς μέρεσι συμβεβηκότων ἐνίοτε τὴν ἐπωνυμίαν ἴσχει τὸ σύμπαν. ἐν γοῦν τῷ σιμὸς ἄνθρωπος, καὶ γρυπὸς, καὶ γλαυκὸς, καὶ χαροπὸς, καὶ φαλακρὸς, ἑτέροις τε παμπόλλοις ἀπὸ τῆς κατὰ τὰ μόρια διαθέσεως ἐπωνυμία τοῦ ὅλου γίγνεται. τῶν δ' ἄλλων σχεδὸν ἁπάντων ἡροφιλείων, ἢ ἀρτηριῶν, ἢ καρδίας, ἢ ἀμφοτέρων τούτων τὴν διαστολὴν, καὶ συστολὴν σφυγμὸν ὀνομαζόντων οὗτος ὁ καρδίας ☾ ἀρτηριῶν. ἀλλὰ τῶν ἀρτηριῶν μόνων ἔφη διὰ τὴν πρὸς τὴ καρδίας ζήτησιν ὧν ἐμπροσθεν εἶπον. ἐκπέφυκε γὰρ ἡ μεγίστη τῶν ἐν τῷ ζῶον ἀρτηριῶν ἐκ τῆς ἀριστερᾶς κοιλίας αὐτῆς. αὐτὴ δὲ τὸ σῶμα τῆς κοιλίας ταύτης ὅτι μὴ ταυτόν ὅδε τὸ τῶν ἀρτηριῶν ὁμολογεῖται καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀρτηριώδεσι

καλοῦσιν αὐτὸν, ὡς γὰρ νοσῶδες τὸ σῶμα λέγομεν ἕτερον ὂν νοσῶδες, ὅτω καὶ ἀρτηριώδη τὴν κοιλίαν ταύτην ἐκάλεσαν. ἑτέραν προφανῶς ἔχουσαν οὐσίαν τῶν ἀρτηριῶν. ὃ συγχωρεῖται δ' αὐτοῖς καὶ τῶν αὐτὸ λεγόντων ὡς δ' ἀρτηριώδης ὀρθῶς ὀνομάζεσθαι. τὴν αὐτὴν γὰρ ἔχει φύσιν τῇ δεξιᾷ καρδιακοειδεῖ τὴν οὐσίαν ὅση. διὸ καὶ τοῖς μυσὶν ὁμοίοις τὴν καρδίαν ὠνείδισαν. ἀλλ' ὅτι μὲν ὅπως σφάλλονται διὰ ἑτέρων δέδεικται. λέγειν δ' ὅτως ἐτόλμησαν διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς σωματικῆς οὐσίας αὐτῶν. ὁμοιότητον γὰρ ὄντι τὸ τῆς καρδίας σῶμα τοῦ τῶν σκληρῶν μυῶν. καὶ μήν τοι καὶ φαίνεται σαφῶς ἀμφοτέρας ταῖς κοιλίαις σφύζουσα. καὶ καθ' ὃν ἐγκειται καιρὸν ἔτι τοῦ ζώου, καὶ μετὰ τὴν ἐξ αἱρεσιν ἄχρι χρόνου τινός, ἀλλὰ καὶ ὅπ τὸν ἧτ φύσιν μόνον ὤφεισαι σφυγμὸν ὁ ζωίων. καὶ ἧτ ὀρθῶς εἰκότως ὠνόμακλυται, τὸ γὰρ ὠν ἅπασι τοῖς μορίοις τὴν αὐτὴν ὑπάρχειν τάξιν τῆς κινήσεως τῶν ἀρτηριῶν, ὧδε μὲν τῶν ἧτ φύσιν ἐχόντων, ἀληθές. ὧδε δὲ τῶν παρὰ φύσιν, ψεῦδος. ἐγκαλεῖ δ' ἀεισόξῳ εἰκότως τῷ ζηνωνι, καθάπερ καὶ ἄλλοις πολλοῖς τῶν παλαιῶν παραδόξως ὠνομάσθαι φαῦναι, ἐάν τε ὠν τοῖς ἴσοις, ἐάν τε ὠν τοῖς ἀνίσοις ἐκείνη συντελεῖται χρόνοις. ἧτ γὰρ τὴν κοινὴν καὶ γνησίαν ὠνοιαν τῶν σφυγμῶν μὴ παρέχεσθαι μήτε ὅσον, μήθ' ὅλως ἄλλό τι τῶν ἧτ τὴν διαίρεσιν τοῦ προκειμένου πράγματος εἰς τὸν ὁρισμόν. ὁ γοῦν εἰπὼν τὸν ἄνθρωπον εἶν ζῶον, εἶτα παραδεὶς αὐτῷ διαφορὰν τὸ πεζὸν. εἰθ' ἑξῆς τὸ δίπουν, ἔκειτο δεῖται τὰς ὠν αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώποις παραδεῖναι διαφοράς. ὡς γνώσεσθαι τὸν ὅρον τοιοῦτον. ἄνθρωπός ὅτι ζῶον πεζὸν δίπουν. καθ' ὃ τεχνίται, καὶ ἄτεχνοι, καὶ σοφοὶ, καὶ ἀμαθεῖς γίνονται. μόνων μὲν γὰρ ἀνθρώπων ὄντων εἰσὶν οἱ τοιαῦται διαφοραί. παραδεῖται δὲ ὡς πρὸς τὸν οἰκεῖον ὁρισμόν. ἀρκεῖ γάρ ἤ τοι ζῶον, πεζὸν, δίπουν εἰπεῖν, ἢ ζῶον λογικὸν θνητόν. ὃ γὰρ τὸ προκείμενον εἰς τὸν ὁρισμὸν πρᾶγμα τέμνειν χρὴ, καθάπερ ἔφην. ἀλλὰ τὸ γένος αὐτὸ, μὴ μέχρι τοῦτο τέμνειν, μέχρις ἂν ὧδε τὸ προκείμενον ἀφικώμεθα πρᾶγμα. συμπληρωθείσης δ' ἀκριβῶς αὐτοῦ τῆς ὠννοίας, καὶ τοῦ λόγου τὴν οὐσίαν αὐτάρκως δηλοῦντος, ἄχρηστος ἡ μετὰ ταῦτα παραδοκὴ πᾶσα. καὶ μάλιστ' ἡ ἧτ τὴν διαίρεσιν αὐτοῦ τοῦ μέλλοντος ὁρίζεσθαι πράγματος γιγνομένη. τὸ γὰρ κοινὸν ἁπάντων σφυγμῶν προσήκει δηλοῦσθαι ἧτ τὸν ὅρον. ὅπερ ὅτι καθ' ὃ σφυγμοί νοοῦνται τε, καὶ λέγονται. τὸ καθ' ὃ τοιοῦτόν τινος σφυγμοί. ὡς ἐὰν γέ τινος ἐφάπτηται διαφορᾶς ὁ ἧτ τὸν ὅρον λόγος τοῦ κάτω τοῦ προκειμένου πράγματος ὅσης, ἀφορμὴν παρέξει τοῖς ἐγκαλεῖν βουλομένοις ὡς κακῶς τῶν ἄλλων παραλελειμμένων. ὡς γὰρ ὁ ζήνων προσέθηκεν, ἐαυτὸ ὠν ζοῖς ἀνίσοις χρόνοις συντελεῖτ τὴν ἧτ χρόνον ὠν γε τοῖς σφυγμοῖς διαφορὰν ὠνδεικνύμενος, ὅτως ἄλλος προσθήσει τὴν ἧτ μέγεθος, εἶτ' ἄλλος τὴν ἧτ σφοδρότητα, καὶ ἄλλος μήν γε τὴν ἧτ πυκνότητα. τὴν κατ' ἀεὶ μὸν δ' ἄλλος. ἁπάσας δὲ τὰς ὑπολείπος διαφορὰς, ἄλλος ἴς καὶ ἄλλος. ταῦτα μὲν οὖν εἰκότως ἐμεμψαντο τοῦ ζήνωνος ὅρῳ πλεοναδῶντι προδεικῶς. ἔχομι δ' ἐγκαλεῖν ἕτερ ἐβούλοντο, καὶ τὰ παρὰ τοῖς διαλεκτικοῖς ἐρημία πρὸς τῶν πλεοναζόντων ὅρων ἧτ τὴν λέξιν. ὧδε δεικνύσι γὰρ οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι. τὴν δὲ λέξεως αὔξησιν, μείωσιν ἐργαζομένην τοῦ ἧτ τὸν ὁρισμὸν πράγματος, καθάπερ εἰ καὶ τὸν ἄνθρωπον τις εἴποι πεζὸν ζῶον γνωμετροῦν. οἱ γὰρ μὴ γνωμετροῦντες οὐκ ἔσονται ἄνθρωποι. προδήλος γεγονυῖας ἤδη καὶ δὴ ἧτ ὅρον τὸν ὅρον ἀνοησίας αὐτῶν εἰς ὅσον ἐκτείνεσθαι δύναται, μεταβαίνειν ἀπὸ τοῦ ζήνωνος ὧδε τὸν χρύσιππον, ὁρίζομενον ὅτωσι τὸν σφυγμόν. σφυγμός ὅτι διάστασις καὶ συστολὴ ἀρτηριῶν, πάντοθεν τοῦ χιτῶνος ἐπανισταμένου, καὶ πάλιν εἰς ἑαυτὸν σωτρέχοντος ὑπὸ ψυχικῆς καὶ ζωτικῆς δυνάμεως παρεπομένη διαπαντὸς ὠν τοῖ ὑγιαίνειν καὶ νοσεῖν πῶς ἀίσθησιν λαμβάν. φαίνεται ἤ καὶ ὅτος ὁ ἀνὴρ παραλελοιπὼς μὲν τὴν καρδίαν, τῆ δὲ τοῦ χιτῶνος τῶν ἀρτηριῶν ἧτ κύκλον ἐπανίστασίν τε καὶ συνίζησιν ὀνομάζων σφυγμόν, ἅπερ οἱ πλεῖστοι συστολήν τε καὶ διαστολήν ἐκάλεσαν. οἱ δ' ἄλλοι τινὸς ἐκ τῶν προειλέσθαι παρέλιπον, αὐτὸς προσέθηκεν. ὑπὸ ὠν ψυχικῆς, καὶ ζωτικῆς δυνάμεως ἔφη γίνεσθαι τὴν εἰρημένην τῶν ἀρτηριῶν κίνησιν. ἐκ προειλημμένου μὲν προσιδέμενον, εἰς τὸν ὠννομαστικὸν ὀνομάζομενον ὅρον ἀφορίζων τις. ὃ ἐκ προειλημμένου ἦ τοῖς ἀξιοῦσι τοὺς ὅρους ὀσιώδεις λέγεσθαι. τῶν ὠν ὠν ὠνομάτων πραγμάτων ὁ προειρημένος τὸ ποιοῦν ἄκρον ὅρος ἄειρος εἶν δηλοῖ. τῶν τοιούτων δ' ὄντι ὁ σφυγμὸς ὠν τοῖ γίνεσθαι τὴν ὕπαρξιν ἴσχων. ὥσπερ καὶ πᾶσα κίνησις. εἰ δ' ἀληθῶς ἢ οὐκ ἀληθῶς ὑπὸ ψυχικῆς ἢ ζωτικῆς δυνάμεως ἔφη γίνεσθαι τὸν σφυγμόν. ὀμικρὰ ζήτησις ἐκδέχεται τὸν λόγον. ἵνα ὁ παντ' ὠν πᾶσι λέγειν βουλόμενος ἐπεισάξω τῇ προκειμένῃ σκέψει. καὶ τοί γε οὐκ ὄσης ἀνάγκης, οἱ γὰρ τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος ἑρμηνεύοντες ὅροι ἧτ τὰ ὀνόματα τῶν ὁριζομένων γίγνονται, πρὸς ἃ τὴν ἀντιλογίαν ἰδίᾳ χρὴ ποιεῖσθαι. δι' αὐτὰ δὲ τὸν ὅρον ὡς ὀνομικῶς γεγονότα μὴ συγκοφαντεῖν. ὧν ἧ τῇ πρὸς τ' ἀληθείας σκέψει τῶν εἰρημένων, ὧν αὐτῇ προέχεται καὶ ἡ τοιαύτη πᾶσα μακρολογία. εἰ δ' ἐγκαλεῖν τις ἐθέλοι διὰ ὅτι συνέχεσθαι εἰς ὧν λόγου ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους, τόν τε ὠννομαστικὸν ὀνομαζόμενον, ὃς ἧτ τὴν κοινὴν ὠννοιαν προσήκει, καὶ τὸν οὐσιώδη καλούμενον, ὃς τὴν οὐσίαν ἑρμηνεύει τοῦ πράγματος ὀρθῶς τ' ἐγκαλέσει, καὶ πολλοὺς τῶν εἰρημένων ὅρων ὑποβυθίους ἀφορμὰς ἐξει τῇ τοιαύτη κατηγορίᾳ. τὴν ἀρχὴν μὴ γὰρ ἁπάσης ἧτ διδασκαλίας ἀπό τινος ἧτ τὴν ὠννοιαν ὁρισμῶν γίγνεσθαι προσῆκον. ἀπὸ ἐκείνης δ' ἤ τοι ἧτ βραχὺ μεταβαίνειν ὧν τοῦ οὐσιώδους, ἢ ἀθρόως ὧν τὸν ἀκριβῶς ἑρμηνεύοντα τὴν οὐσίαν τοῦ προκειμένου πράγματος. εἴρηται δ' ἐμοὶ ἧτ τὴν ἀρχὴν σύνδεσιν τοῦ ἢ τ' πράγματος, ὁποῖον μὲν τινα τὸν ἀκριβῶς τὸν ὠννομαστικὸν ὅρον προσῆκον εἶν. ὁποῖος δὲ τοῦ ἀπὸ ἀρχῆς ἀποροῦντας αὐτοῦ ἧτ βραχὺ διόπερ οὐ δὲ χρονίζειν ἔτι ἧτ τὸν λόγον ἀναγκαῖον. ὥσπερ γὰρ ὑπὸ λέλεκται πρόσθεν ὅτω καὶ πρὸς τῶν ἄλλων ὅλων. ὅλα ἧτ τὸν ὅρον ὁ χρύσιππος εἶπεν. ὁ γε μὴν ἐρυθραῖος ἡρακλείδης ὠνδεξότατος τῶν μαθητῶν αὐτοῦ γνώμονος τ' διδασκάλου τὸν ὅρον. συστολὴ γὰρ ἔφη ὑπὸ διαστολὴ ἀρτηριῶν καὶ καρδίας εἶν τὸν σφυγμὸν ὑπὸ ζωτικῆς, ὑπὸ ψυχικῆς δυνάμεως πλεῖον δυναμένους ἀρτελόμενον. τὸ μὲν οὖν διαστολὴ αὐτὴ διαστάσεως εἰπεῖν, ὠν φωνῇ μόνον, οὐχ ὠν πράγμα διαφωνοῦντος ὅτι. τὸ δ' ὠφελεῖν ὄξ αὐτοῦ τὸ παρεπομένην διαπαντὸς ὠν τοῖ ὑγιαίνειν, καὶ νοσεῖν ὠν πράγματι. παραλέπει γὰρ ὡς προειρῆσθον ὅτον. καθάπερ γε καὶ τὸ πῶς αἴσθησιν λαμβάνειν εἶν τὴν εἰρημένην κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν καὶ δὴ καρδίας. καί τοι τὸ μὲν διαπαντὸς ὠν τοῖ ὑγιαίνειν φαίνεσθαι τὸν σφυγμόν, κατὰ τὴν ὠννοιαν ὅτι αὐτοῦ μάλιστα. καὶ μήν τοι καὶ ἧτ

καὶ ἡ τὰς πλείστας τῶν νόσων. ὁ γὰρ δὴ πάσας γε. τὸ δὲ πῶς ἀϊδήσιν λεπτὴν ἔστι τὴν κίνησιν αὐτῶν, εἴρηταί μοι πρόσθεν, ὁπόταν χρήζῃ δὴ ὁρισμοῦ ἡ τὸν λόγον ἐκεῖνον, ᾧ ᾧ πρὸς τῶν τὸν ἀλεξάνδρου τε καὶ δημοσθένους εἰρημένων ὅρων ἐσκοπούμην. ἀφεῖλε δὲ καὶ τὸ παντοῦ τοῦ χιτῶνος ἐπανισταμένου, καὶ πάλιν εἰς ἑαυτὸν στρέχοντος, ὡς ἂν τοῦ διασείεσθαί τε καὶ συσείεσθαι δεδηλωμένων αὐτῷ. τῶν δὲ τοῦ ζωτικῆς καὶ ψυχικῆς δυνάμεως γίνεσθαι τὸν σφυγμὸν τοῦ χρυσέρμου πεποιθότος ὁ ἡρακλείδης, τὸ πλειστοδυναμοῦντος. ἐπειδὴ καὶ ἄλλα τινὰ συντελεῖν εἰς τὴν τῶν σφυγμῶν γένεσιν, ὁ ἡρόφιλος αὐτὸς φησι, καὶ πάντες οἱ ἀπ' αὐτοῦ, κληθέντες ἡροφίλοι. μεμφεταί γε μὴν ὁ ἀρισταίνετος καὶ τούτῳ, καὶ ἀχρηστοτέραν τοῦ μυὸς ποδὸς ἡγεῖται αὐτῷ τὸ πλειστοδυναμοῦντος. ὃ γὰρ ἐχρῆν φησι τὸ κοινὸν ἁπάσης γυμναστικῆς ὡς ἴδιον τῶν σφυγμῶν λέγεσθαι. μέμφεται δὲ καὶ τοῦ πάντη τὸν χιτῶνα τῆς ἀρτηρίας κυκλοτερῶς διίστασθαι λελέχθαι περὶ τὸν ὅρον, ὃ μόνον ἦπορ ὁ ἡρακλείδης ὡς πρόχειρον, ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν παρὰ φύσιν σφυγμῶν γίνεσι τὴν διαστολὴν τῆς ἀρτηρίας ἐκ ὁμαλῆ ποιοῦνται καθάπερ ἑαυτῶν μέρος. ἐπηρεάσει δὲ τοῦ δὲ πρὸς ἥλως, εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ χρύσερμος γεγεγράφει τοῦ ὅρου τὸ ὁμαλῶς, εἰκότως ἂν ἤλεγχον αὐτὸν ἀναμιμνήσκων τῶν ἀνώμαλον ἐχόντων τὴν κίνησιν σφυγμῶν, ἐπεί δ' ἁπλῶς ἔφη παντοῦ τοῦ χιτῶνος ἐπανισταμένου καὶ πάλιν εἰς ἑαυτὸν στρέχοντος, δικαίως ἐκολόγως ἐγκαλεῖν. βέλτιον δ' ἴσως ἦπορ ὅλως ἐπιλαμβάνεσθαι διελέγχειν τὸν χρύσερμον, ὡδὶ οὖν τοιούτους τοῦ λόγου ἀφικνεῖσθαι σφυγμούς, ἐν οἷς ὁ χιτὼν τῆς ἀρτηρίας ὥσπερ χορδὴ φαίνεται τεταμένον. ἄνω μὲν καὶ κάτω τῆς ἀρτηρίας ὅλης φερομένης, τὸ μέσον διαστελλομένης γε. οὕτω γὰρ εἴρηταί πισιν εἰς μὲν ἀφήγησιν τοῦ τοιούτου σφυγμοῦ, χρησίμως. τὸ μέσον εἰς ἀκριβῆ γε ὠδισήμου. ἀδύνατον γοῦν ἐστι, μὴ δ' ὅλως διαστέλλεσθαί τε καὶ συστέλλεσθαι τὰς ἀρτηρίας ἐπὶ ζῶντος τοῦ ζώου. δυνατὸν δὲ μὴ φαίνεται οὕτω παχύτας ἐναργῶς διά τε τὴν βραχύτητα τῆς διαστολῆς, καὶ τὸ ἐζευγμένον κλόνου ταῖς τοιαύταις ἀρτηρίαις. ἐλέγομεν γοῦν οὕτω τινὰ καὶ ταῖς τεταμέναις χορδαῖς ὁμοίως φαίνεσθαι τὰς ἀρτηρίας, γνώστας, τε καὶ παπτάζας, τὸ μὲν διαστελλομένας τε, καὶ συστελλομένας ἀφανῶς. ὡς τε οὐ δὲ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον εἰκότως ἂν τις ἐγκαλέσθαι ὡς ψευδομένῳ τοῦ χρυσέρμου περὶ τῆς κατὰ κύκλον διαστολῆς τε, καὶ συστολῆς τῶν ἀρτηριῶν. οὐ περὶ τῆς ἀϊδιότητος κινήσεως αὐτῶν ποιουμένου τὸν ὅρον, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀσιούσης ὑπάρξεως τοῦ σφυγμοῦ. ἀλλὰ γὰρ εἴ τις βούλοιτο καὶ περὶ τούτων, ἢ αὐτὸς γνῶναι τὰ λελεγμένα τοῖς ἀνδράσιν, ἢ μεταστρέφειν εἰς ὑπομνήματα, τοῦ μὲν Ερυθραίου τὸ ἕβδομον ἀναγνώτω περὶ τῆς ἡροφίλου αἱρέσεως. τοῦ ἀχιλλωνίου δὲ τὸ εἰκοστὸν γνῶναι. ἀρισταίνετου δὲ τὸ τρισκαιδέκατον. ἐμοὶ δ' ἀρκεῖ καθ' ἑκάστω αὐτολογίαν ὑποδεικνυμένῳ τὰ κεφάλαια τῶν λόγων ἐφ' ἑτέρου τινὸς μετέρχεσθαι. καὶ γὰρ καὶ ὅτῳ πρόχειρον τὸ βιβλίον ὅλον ὑποπληρώσεται. κάλλιον δὲ ἴσως μὴ δὲ ὧδε παραλιπεῖν ὡς αὐτὸς ὁ ἀρισταίνετος ἀλεξάνδρου τοῦ φιλαλήθους γεγονὼς μαθητὴς ἐλέγξας τε οὖν τῶν πρεσβυτέρων ἑαυτοῦ πάντας ὅρους, ὡς οἴεται. κάλλιστα δ' ἔχειν εἰπὼν τὸν δε. σφυγμὸς ὅτι καρδίας, καὶ ἀρτηριῶν ὑπόργεια ἰδίως. ὅμως αὐτὸς ἐφεξῆς οὐδὲν κωλύει φησὶ καὶ τοιοῦτον ὅρον ποιήσασθαι. σφυγμὸς ὅτι καρδίας καὶ ἀρτηριῶν ὑπόργεια ἰδίως, μικτὴ, ἀπροαίρετος. ἐπαινεῖ δὲ ὧδε τὸν ὅρον ὡς ἀκριβέστερον τοῦ πρόσθεν. ἐκείνῳ μαρτυρῶν τῷ σώφρονι τε καὶ τεχνικῷ. οἴεται γὰρ ἀπροαιρέτους κινήσεις πολλάκις ὅμως ἔχειν τι καὶ προαιρετικόν. ὅπερ σύδηλον ὅτι ὁπόσης αὐτιλογίας ἔχει καὶ ζητήσεως. ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα πῶς οὖν ἀμφοτέρων αἱρέσεων ἀμφισβητεῖται καὶ τούτῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡροφιλείοις. αὐτῷ δὲ τοῦ ἡροφίλῳ φαίνοιτ' ἂν διαφερόμενον ὑπόργειαν τοῦ τὸν σφυγμὸν ὑπέργειαν μὲν ἔστι νομίζειν ἀρτηριῶν, καὶ καρδίας. μέρη δὲ αὐτῷ τίθεσθαι τὴν διαστολήν τε καὶ συστολήν. καί ποτε καὶ τὰς ἠρεμίας. ἐὰν γὰρ ἀκριβῶς ἔπηται τοῖς ἡροφίλου δόγμασιν, ἡ συστολὴ μὲν ὑπέργεια τῶν ἀρτηριῶν ὅτι, ἡ διαστολὴ δὲ εἰς τὴν οἰκείαν τε καὶ φυσικὴν κατάστασιν τοῦ σώματος αὐτῶν ἐπάνοδος. βάλεται γὰρ ὥσπερ ὠδὶ τοῦ τεθνεώτων ὁρᾶται διεσὼς ὁ χιτὼν τῆς ἀρτηρίας, ὅτω κἄπι τῶν ζώντων, ὅθεν ἐφ' ἑαυτῷ διεσάναι. τουναντίον ἀσκληπιάδης δοξάζοντος, οἴεται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὅτος καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὰς ἀρτηρίας διαστέλλεσθαι πληρουμένας πνεύματος εἰσρέοντος αὐταῖς διὰ λεπτομέρειαν, ὧν γένος ἑαυτῶν ἔχουσιν, ὅταν δὲ πληρωθείσαις εἰς τὸ ἔμπροσθεν οὐκέτι ῥέπῃ, καταπίπτειν αὖθις εἰς τὴν ἔμπροσθεν ὑπάρχουσαν ἑαυταῖς κατάστασιν φύσει τὸν χιτῶνα, καὶ οὕτω γε παρέργως τὸ ζήτημα παρεισέρχεσθαι δυνάμενον τοῖς ἀπείρανθ' μακρολογεῖν ἐθέλουσι σοφιστάς. ὥσπερ δ' ἐντεῦθεν πολλῶν λόγων ὑποθέσιν ἑαυτῷ τις ποιεῖσθαι δύναται καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἐὰν τὰ γεγραμμένα φιλωνίδου τοῦ σικελῶ κατὰ τὴν ἰατρικὴν ὀκτωκαιδέκατον προχειρίζηταί τις. ὧν ὠδὶ βραχὺ καὶ ἀγαθὸν ἐμνημόνευσε μεμφόμενον αὐτῷ, πρῶτον μὲν ὡς μοχθηρῶς ἀφωρισμένῳ τὸν σφυγμὸν ἐν ἀρτηρίαις μόναις γίνεσθαι. δεύτερον δὲ ὡς καὶ τὸν βραχέως οὐκ ὀρθῶς ἑαυτῷ συνεπασαμένῳ τὴν πολυλογίαν αὐξήσοι δηλονότι καὶ τοῦ τοιούτου τρόπου τοῦ λόγου. πρῶτον μὲν γὰρ δεήσει τὰ ὠδιχειρήματα λέγειν οἷς παιδεύει ὁ φιλωνίδης ἀρτηριῶν μόνων τὸν σφυγμὸν οἴεται εἶναι. δεύτερον δ' ἐξελέγχειν αὐτά. καὶ τρίτον ὠδιδεικνύναι τὸν βραχέως ἐν μὲν ταῖς ἀκροάσεσιν ὅτως εἰρῆκθαι τὸν σφυγμὸν εἶναι συστολὴν καὶ διαστολὴν ἐν ἁπάσαις ταῖς ἀρτηρίαις γινομένην. ἐν δὲ τῇ τῶν σφυγμῶν ὠτομῇ ἡ λέξιν ὅτως γράφει. σφυγμὸς δὲ καὶ παῦ πάθος σφυγμοῦ μόνον ἐν ἀρτηρίαις, καὶ καρδίᾳ συμβαίνει. εἶτ μετ' ὀλίγα πάλιν. ὁ μὲν γὰρ σφυγμὸς καθάπερ ἐρέθη διάστασίς τε ὅτι τῆς ἀρτηρίας, ἢ τοῦ ἀρτηριώδους μέρους τῆς καρδίας. καὶ πῶ πάντων ἐκεῖνο μέμνηθ τοῦ μέχρι δεῦρο μόνων χρεὼν τῶν ἡροφιλείων ἡμᾶς οὗς ὅρους προκεχρίσθαι. πολλῶν καὶ τοῖς ἐρασιστρατείοις, καὶ τοῖς ἀσκληπιαδείοις γεγονότων. ὥσπερ γε καὶ τοῖς ἀπ' ἀθηναίου τοῦ ἀπαλέως, οὓς πνευματικοὺς ὀνομάζουσιν, εἰ καὶ μὴ τοιούτων ὅρων, ὅμως γοῦν τοσούτων εἰρημένων, ὁ γοῦν ἀγαθὸν ὃ σμικρὸν ἐμπροσθεν ἐμνημόνευσε, καί τι τοῖς δι' ὅρων ὠδιχρῆσθαι ἅπαντα διαδικῇ ὠδιτιμῶν, ὅμως καὶ αὐτὸς γὰρ ἔγραψεν ὅλον βιβλίον τὸ πρῶτον περὶ σφυγμῶν, ἀγνοούμενον ἕκαστον τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς ὀνομάτων ἅμα τοῖς οἰκείοις ὅροις τῶν πραγμάτων. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων σιωπῶ, πρόκειται γὰρ ἐν τοῦ δὲ τοῦ γράμματι τὸ ἡ τὸν σφυγμὸν ὅρος μόνος μνημονεύειν. ὧν δεῖ

χότος μου πολλάκις ἀλλ' οὐ πάνυ τοῦ δὲ καθ' ἑκάστων διαφορὰν σφυγμῶν, ὁμοίως δὲ καὶ ἅπαντα πληρωθῆναι βιβλίον. ἐάν τε τὶς ὁρίζηται τὸν μέγαν σφυγμὸν ἅμα τοῖς παρακμαίοις αὐτῷ τῇ τὸ πηλίκον ἢ διαστολῆς, ἐάν τε τὸν μικρὸν ἅμα τοῖς τῇ τόπῳ παρακμαίοις. ὅτῳ δὲ καὶ οὗτος ἅπαντας, καὶ νῦν, ὡς ἔφην, ὑπὲρ αὐτοῦ μόνου τοῦ σφυγμοῦ πρόκειται διελθεῖν ὠδὶ κεφαλαίῳ. ὁ τοίνυν ἀγαθὸς ὠδὶ τιμῶν τοῖς πάντως ὁρίζεσθαι τὸν σφυγμὸν βουλομένοις ὅμως καὶ αὐτὸς εἰς μακρολογίαν οὐκ ἀναγκαίαν ἐνέπεσε μετὰ τοῦ καὶ σφάλλεσθαι φανερῶς. οἱόμενος ὁμωνύμως λέγεσθαι τὸν σφυγμόν. ἄλλως μὲν γάρ φησι τοῦ ἢ παρδίας καὶ τῶν ἀρτηριῶν κίνησιν λέγομεν σφυγμόν. ἄλλως δὲ τοῦ ἐν ταῖς φλεγμοναῖς γινομένου αὐτῷ τῷ κάμνοντι συναίσθησιν. καὶ γὰρ καὶ τούτου ὁμωνύμως φησὶ καλεῖσθαι σφυγμόν. ἀλλὰ καὶ τοῦ διαχολῶ ἢ ἀρτηρίας μόνου, καὶ τούτου ὀνομάζεσθαι σφυγμόν. ἐπειδὰν ἡ τοι μέγαν, ἢ σφοδρὸν ἔνιοι λέγομεν αὐτὸν, ὑ γινομένων τότων ἐν τῇ συχολῇ. καὶ μὴν τοι καὶ τὸν ἀθλιώδη φησὶν οἴεσθαι καὶ τοῦ συχολοῦ ὀνομάζεσθαι σφυγμόν, ὃ σημαινομένῳ κελεύει τὸν ῥόδον τοῦ ὠχροῦντος. τότῳ ἀνδρὶ προσεφώνησε τὸ βιβλίον ἑαυτοῦ μέλλοντι μαθητῇ, πάνυ δὴ ὠδὶ φαίνως ἰατρεύσαντι ἤδη τὴν τῶν ῥωμαίων πόλιν. ἀλλὰ τὸν σώφρονα ἐκ πλειόνων διαχολῶν ὀνομάζεσθαι φησὶ σφυγμόν. ἔπι τε πῶς τότοις ὁ μόνον τὸν ἐκ τῶν διαχολῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν συχολῶν. ὅρα δὲ φησὶ μή πως καὶ ὁ ἢ τὸν καρπὸν ἰδίως ὀνομάζεται σφυγμός. δοκεῖ δέ μοί φησι σφυγμὸς λέγεσθαι καὶ ἡ τῶν ὑπὸ χείρα τεταγμένων ἀρτηριῶν κίνησις. ὠδὶ τότοις ἅπασι καὶ τοῦ ἢ τὰ ὑποχόνδρια γινομένου παλμὸν μνημονεύει ζητῶν, εἰ καὶ οὗτον ἄμεινον ὀνομάζειν σφυγμόν. γίνεσθαι μὲν γὰρ αὐτὸν φησὶ τῶν παρακειμένων. ἐνίοτε δὲ ἢ τὴν βάχιν ἀρτηρίας ἢ παχείας. καὶ ἔστιν καὶ ταύτην φησὶ τὴν κίνησιν ὀνομάζομεν ὁ σφυγμόν, ἀλλὰ παλμόν, ἔσαι τὶς ἀρτηριῶν κίνησις, ὁ σφυγμός, ἀλλὰ παλμὸς ὀνομαζομένη. καθ' ὃ σημαινόμενον καὶ ὁ ἡλεῖος ἀγγίμιος ἐπέγραψε τὸ περὶ παλμῶν βιβλίον, ἐν ᾧ περὶ τῶν σφυγμῶν διαλέγεται. παρεισέρχεται δὲ καὶ ταῦτα πάλιν λόγος ἕτερος τοῖς μακρολογεῖν ἐθέλουσι. σκοπουμένοις εἰ γνήσιον ὄντως ὅτι ἀγγιμίου τὸ βιβλίον. ἢ εἰ πρῶτος ἀγγίμιος ἁπάντων ἔγραψε περὶ σφυγμῶν βιβλίον. ἢ καί τις ἄλλος πρὸ αὐτοῦ. ὅστις μὲν ὄντως περιττόν. ὁ περιττὸν δ' ἴσως δόξει εἶναι καί τοι περιττὸν οὐ ἀπισκέψασθαι πότερον ἐνίοτε συμαίνεται πῶς τοῦ σφυγμοῦ ὀνόματος, ἢ πολλαχῶς φαίνεται γὰρ καὶ ὁ ἀρχιγένης ἀκολουθηκέναι τῇ ὅστις τοῦ διαλαμβάνω, πολλαχῶς οἱόμενος λέγεσθαι τὸν σφυγμόν. ἵνα δὲ τις ἀπὸ εἰνὸς ὅσα τοιούτους λόγους ἀναγκαῖον ὅτι αὐτὸν ἐν τῇ τῶν ἡμῶν εἰς εἰδή τε καὶ διαφορὰς τομῆ γεγυμνάσθαι. μόνως γὰρ ὅτως τὰ ἴδια καὶ τὰ κοινὰ συμαινόμενα τῶν ὀνομάτων ἑκάστου διανατὸν εὑρίσκειν ὅσι. πολλαχόθι γὲ οὖν μοι δοκοῦσι καὶ οἱ δόξαν ὠδὶ διαλεκτικὴν μεγάλην ἔχοντες ἡμαρτηκέναι, τοσαῦτα σημαινόμενα τῶν ἡμικῶν προσηγορειῶν οἰηθέντες ὑπάρχειν. ὅσαί περ εἰσὶν αἱ καθ' ἑκάστων αὐτῶν οἰκεῖαι διαφοραί. λέγω δ' εἴτις οἰκθείη τῇ ζῶον φωνὴν ἔχον τι σημαίνον. ἄλλως μὴ γὰ λέγεσθαι ζῶον ἀθανατον, ἄλλως δ' θνητόν. καὶ λογικὸν μὲν ἄλλως. ἄλογον δὲ ἄλλως. καὶ δὴ καὶ ἄγριόν τε καὶ ἥμερον. ἀγελαῖον τε καὶ μονότροπον. ὅσα τ' ἄλλα διαῦτα. ὥς τε ἐάν τις ἐπεξέρχηται τοῦ λόγου τοῦ ἑ. γυμνάζει τὸν μαθητὴν ὠδὶ πασιγμάτων πλειόνων ἐπίμονος ἐρᾷν, τό τε κοινὸν ἐν πολλοῖς καὶ τὸ καθ' ἕκαστον, ἴσιον δὲ ὀλίγου τριβῆσεσθαι χρόνου. οὐ μὲν δὴ οἷόν τε χωρεῖς τοσάυτης διδασκαλίας ὧδὶ ἐξαίφνης τὴν τοῦ σφυγμοῦ προσηγορειαν, ἐν τι σημαίνειν ὥσπερ τὴν τοῦ ζῶος, καὶ ὅ τι μάλιστα ἢ τὴν ἑκατέρου τομὴν εὑρίσκοντα διαφορὰν πολλήν. πρόσηλον οὖν ἦν καὶ ταῦτα τὸ μὴ τῶν λόγων, καί τινος ἑνὸς ὅλος καὶ αὐτὸ δεόμενον βιβλίου τοῦ βουλομένου διελθεῖν. ἀφ' ὧν ὁρμηθέντες οἱ ἄνδρες οἱ δὲ νομίζουσι πολλαχῶς λέγεσθαι τὸν σφυγμόν. ὅτι τε τὸ πεπερασμένον αὐτοῦ ὅτι. εἴρηται μὲν δὴ μοι πρὸ τότου ἐπ' ὀλίγον, λαὸν τοῦ πρώτου τῶν ὀξυκινητικῶν. ὧν εἰς τὸ περὶ σφυγμῶν ἀρχιγένης ἐπεποίημαι, τὸν ἀριθμὸν ὄντων ὀκτώ. καὶ νῦν δὲ ἀρκέσῃ καθάπερ ὠδὶ τῶν ἐμπροσθεν, ἐν δεδείχθαι τὸ μὴ τῶν ἐνομένων λόγων, ἐάν ἅπαντά τις ἐπεξέρχηται τὰ τοιαῦτα. φαίνεται δ' οὖν ἡ ὁ ἀγαθὸς εἰ μὴ ὅτι μάλιστα τοῖς ὠχροῦσιν ὁρίζεσθαι τὸν σφυγμὸν ὠδὶ τιμᾶν δὶ αὐτῶν τῶν λεγομένων ὑπ' αὐτοῦ, ποτὲ μὲν ἐνέργειαν ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας αὐτὸν εἶναι νομίζων, ποτὲ δὲ κίνησιν ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας. ἔσι δ' ὅτε καὶ διαστολὴν καὶ συστολὴν ἀρτηριῶν μὴ καρδίας. ὁ μαχομένων ἀλλήλοις τῶν εἰρημένων λόγων. ἀλλὰ τοῦ μὲν ὡς ἂν εἴποι τὶς ὄντος γλυκικωτέρου, τῶν δ' ἐδικωτέρων.

ὁ γοῦν ἀρχιγένης ἐξεργάζεσθαι δοκῶν τὸν περὶ τῶν σφυγμῶν λόγον ἐν ἑνὶ μεγάλῳ βιβλίῳ ἤδη τῷ ἀρχῷ αὐτοῦ τόν δὲ τὸν ὅρον ἔγραψε. σφυγμὸς ὅσι καρδίας καὶ ἀρτηριῶν διαστολὴ φυσικὴ τε καὶ συστολὴ φυσική. προδείς δηλονότι τὸ φυσικὴ τοῦ τοῦ ἀγαθίνου λόγῳ, δι' ὧν ἐμπροσθεν αὐτίαν εἶπον. ἐκ διαστολῆς τε καὶ συστολῆς ὡς μερῶν συγκεῖσθαι νομίζουσι τὸν σφυγμὸν οἱ πνευματικοὶ πάντες, ἐνεργείας ἡγούμενοι τὰς κινήσεις ἀμφοτέρας εἶναι τῶν περὶ τὸν ἡρόφιλόν τε καὶ ἀσκληπιάδην ὃν ὁμοίως δοκόντων φέρεσθαι. τὸν μὲν δὴν ἡρόφιλον περὶ διαστολῆς τε καὶ συστολῆς ἀρτηριῶν ζήτησιν ἰδίαν ἔχειν μακροτέραν. ἐνίοτε μὲν γάρ τοι σοι δόξει, ἡ τὴν διαστολὴν, καὶ τὴν συστολὴν ἐνέργειαν νομίζειν. ὡς τὸ πολὺ δὲ, μόνην τὴν συστολήν. ὁ δὲ ἀσκληπιάδης ἀδείμαν ὑπολαμβάνων διάκαμιν ὑφ' ἧς ἥ τε καρδία καὶ αἱ ἀρτηρίαι κινοῦνται. ποικίλως δὴ τὴν λέξιν, ὥσπερ ἐν ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις ἐνεργείαις φυσικαῖς τε καὶ ψυχικαῖς. ὅτῳ καὶ τῇ δὲ ποτὲ μὲν γάρ οἱ δόξει μὴ ἐνεργείας αὐτὰς τίθεσθαι. καί τοι γε ἀλιόλσθου αὐτοῦ ταῖς ὑποθέσεσι τότ' ὅσι. ἐνίοτε δὲ ἐνεργείας αὐτὰς τίθεσθαι, ὡς καταχρώμενος, ἢ τοῦ ἔθει συγχωρῶν. οἱ δ' ἄνω ἀθλιώδεις πάντες ὡς εἴρηται τὰς κινήσεις ἀμφοτέρας ἐνεργείας ἡγοῦνται, τὴν τε ἐν τοῦ διαστέλλεσθαι γιγνομένην, καὶ τὴν ἐν τοῦ συστέλλεσθαι. οὕτω τε καὶ ἡμεῖς ὑπολαμβάνομεν οὐκ ὠδὶ μόνων τῶν ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ θώρακος. καὶ γὰρ καὶ ὅσην ἐνεργεῖν ἐδείξαμεν ἐν τε τοῦ διαστέλλεσθαι, καὶ συστέλλεσθαι. διορίζομαι δὲ ὡς ὠδὶ τοῦ θώρακος, ὅτῳ καὶ τῶν ἀρτηριῶν τὰς ὠδὶ τὴν μέσην κατάσασιν ἀπὸ τῶν ἄκρων φορὰς, ἐνίοτε μὲν ἐνεργείας χωρὶς, ἐνίοτε δὲ σὺν ταύτῃ γινομένας. ἐὰν οὖν καὶ τὰς περὶ τότων ἀπορίας ἐπεισάγῃ τὶς τοῦ λόγου καὶ κατὰ τοῦτ' αὐτὸν εἰς μῆκος πρόειμι μακρότερον. ἐὰν δὲ καὶ ἡ τῶν ὀνομάτων ὑπαλλαγὴς ἣν ἐποιήσατο ἡμῖν ὅδε ὅρος, ἃς ἂν ὗθις προσέθεσαν αἰτίας σύλογους διέρχεταί τις, εἶθ' ἑξῆς ὅπως ἐμέμψαντο τινὲς αὐτάς, εἶθ' ὅπως ἀπελογήσαντο περὶ τῶν ἐναντίων. ἕτεροι

των. ἕτεροι μὴν ἐπὶ κάκτῳ δὲ πόᾳ τῷ λόγῳ πεποιῆσθαι. μάγνος δὲν ὁ διασολλῶ καὶ συσολλῶ, ἀλλὰ καὶ διογκωσιν, καὶ στωΐζουσιν ἀιδιότητι καρδίας καὶ τῷ ὁμοιοπαθούντων αὐτῇ τὸν σφυγμὸν εἶναι φησίν. αὐτὸς δὲ ὁ τῆς αἱρέσεως αὐτῶν ἡγεμὼν ἀθηναῖος τὸ σφυγμὸν οὐδὲν ἕτερον κίνησιν ἧς διασολλω φυσικὴν, καὶ ἀπροαίρετον τοῦ ψ ἀρτηρίαις καὶ καρδίᾳ σφυγμὸν, ὃς ἑαυτοῦ τε μὴ ἐς ἑαυτὸ κινουμένου καὶ συγκινοῦντος καρδίαν καὶ ἀρτηρίας. τὸ μόνον δὲ σιώπησε τὸ οὐσιωδὲς ποιησάμενος, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ τὰ αἰτίας λογισμὸν καθ' ὃν τρόπον οὐδὲν κωλύσειν οἱ διαλεκτικοὶ τὰ ψ τῷ γίγνεσθαι τὸ εἶναι κτώμενα. καὶ σωτομώτερον ἢ τὸν σφυγμὸν εἶναι φησι διαπνοὴν φανερὰν πρὸς ἄιδιον λειπομένου ὅρου ἐφ' ἑαυτῇ καρδίας μὴ ἀρτηριῶν. ἔστι ἢ καὶ ὁ δεύτερος ἀθηναῖος. σφυγμὸς ὅτι διασολὴ καὶ συσολὴ ἧς διάπνοιαν καρδίας καὶ ἀρτηριῶν. ἐξεστὶ ἢ τῷ βαλομένῳ καὶ τὸν πρὸ τούτων τῶν ὅρων λόγον ἐκτείνειν ὡς πλεῖστον, ἀνασκευάζοντι τε, μὴ κατασκευάζοντι. καὶ ἄλλοι δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς αἱρέσεως ὅρους ἐπιτήσαν τὸ τοῦ σφυγμοῦ, βραχὺ πρᾶ ἀλλὰ πάντας ὡς εἶπον. ὡς τὸ ὃ χρὴ μνημονεύειν αὐτῶν, ἐπειγομένοις καθ' ὅδον οἷόν τε διαβαίνειν τὸν λόγον. ὡσαύτως ἢ καὶ τοῖς ἀπὸ ἀσκληπιάδου διαφωνία ἐγένετο πρὸς ἀλλήλους. τοῖς μὲν προσιθεῖσι τὸ τοῖς εἰρημένοις ὑπὸ ἀσκληπιάδου. τοῖς δὲ ἀφαιροῦσι. τοῖς δὲ ὑπαλλάττουσιν. αὐτὸς μὴ γὰρ ὁ ἀσκληπιάδης τὸ μὲν σφυγμὸν εἶναι συσολλῶ, καὶ διασολλω καρδίας τε καὶ ἀρτηριῶν. ὃν ὀλίγοι ἢ τῶν ἀπ' αὐτοῦ γινομένων προσιθέασιν. ὄχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις γιγνομένω ἧς μίαν εἰσπνοὴν. ὡς εἶναι τὸν ὅλον ὅρον τοιόνδε, σφυγμὸς ὅτι διασολὴ, καὶ συσολὴ καρδίας τε καὶ ἀρτηριῶν, ὄχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις γινομένη ἧς μίαν εἰσπνοὴν. ὃς ἢ κατεπιθήσαν ἢ ὑπὸ τοῦ γεγραφότος ἧς τὸ πρὸς τὸ ἀναπνοῆς καὶ τῷ σφυγμῷ αὐτοῦ βιβλίῳ. ὅτως τῆς λέξιν ἀδιλαθόμενοι τῶν λόγων. ὧν ᾧ τοῦτ' ἔγραψε. πρόκειται γὰρ αὐτῷ διείξαι. τίνα μὲν ὁμοίως γίγνεσθαι κατά τε τὰς ἀναπνοὰς καὶ τὸν σφυγμὸς. τίνα ἢ ἑτέρως τε μὴ διαφερόντως. ὧν ᾧ τοίνυν ὠδὶ δείκνυσι τὰ διαφέροντα, καὶ ἡ προκειμένη γέγραπται λέξις, εἰς διορισμὸν ἀναπνοῆς τε καὶ σφυγμῶν, ἔχουσα προκείμενον, ὄχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις γιγνομένη ἧς μίαν εἰσπνοὴν. φῶσι ἢ μὴ αὐτοῖς τούτοις προσέθεσαν τινὰ, καθάπερ μὴ μοχίων ὁ διορθωτὴς ὠδὶ κληθείς. ἐπειδή τινα τῶν ὑπὸ ἀσκληπιάδου λελεγμένων ἐπλημμελῶς ἐποιήσατο μὴ πάντη πειθόμενος τοῦδε. καθάπερ δὲ δ' ὁ ἀλέξανδρος προφέρων. τὶς δὲν ὁ τῶν μοχίωνος ὅρος εἰπόντες, ἀπαλλαγῶμεν ἤδη καὶ τοῦ ἀσκληπιάδου. σφυγμὸς ὅτι κίνησις ἰδίως καρδίας, καὶ ἀρτηριῶν, καὶ φλεβῶν, καὶ ἐγκεφάλου, μὴ τοῦ πρὸς αὐτῶν μιμήσεως, ἧς μίαν εἰσπνοὴν, ὄχ ἅπαξ ἢ, ἀλλὰ πολλάκις γιγνομένη. καὶ οἱ καὶ ψ ὀξυγόνεως ἑκάστου τῶν ἧς τὸν ὅρον εἰρημένων ὄκ οἶμαι δεῖσθαι, εἰ μέμνησαι τὰ ἀχρὶ δεῦρο λεγομένων. ἄξιον δὲν ἴσως ὅτι μὴ τῶν πρὸς τὸν ἐρασίστρατον μνημονεῦσαι διενεχθέντων. καὶ αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ὄχ ἥκιστα, ἢ οἱ ἄλλοι. τὸ γὰρ οἱ θαυμάσιον, τοῦτ' ἔστι, ὅτι μὴ μόνον ἀπὸ διαφορᾶς αἱρέσεων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἐφ' ἑνὸς ἀνδρὸς ἀναγομένων, οἱ πλεῖστοι διεφώνησαν. φῶσι ἢ καὶ δύο καὶ τρεῖς ὅρους ἐγράψαν. ὥσπερ ἀπελλώνιος ὁ ἀπὸ στράτωνος, ὧν μὲν τὸν δὲ. σφυγμὸς ὅτι ἧς τῆς ὠδὶ πλήρωσιν τοῦ ἀπὸ καρδίας πνεύματος ἐκπεμπομένου πρὸς τῆς ἀρτηρίαν διάτασις γινομένη. δεύτερον ἢ τὸν δὲ. σφυγμὸς ὅτι ἡ ἀπὸ ψ ἀρτηρίας διάτασις, καὶ συσολὴ ἀπὸ ψ ὧν αὐταῖς πρᾶγμένης, καὶ ἀνάλογον διαστάσεως. τρίτον δ' ἄλλον. σφυγμὸς ὅτι διάτασις, καθάπερ πρὸς τὸν ἄφλον ἡ ἀρτηρία πρόσπτωσις. ὅτος μὴ δὲν ὁ τρίτος ὅρος ὅτι τῆς αὐτὸν ἔχει διαστάσεως, τῷ ἧς τὰ ὧν σκέψει σφυγμῷ ὁρισμῷ προσθῶν ὑπὸ τῶν πρὸ ἀλέξανδρον εἰρημένων, παντὶ δῆλον. ὁ ἢ πρῶτος ὑπὸ αὐτοῦ γεγραμμένος ὀνόματος ὅτι ἧς ἐρασιστράτου δόξαν συγκείμενον. ἐπειδὴ καὶ τὰς ἀρτηρίας, ὡς καὶ προσθῶν ἔφην, οἴεται διαστελλεσθαι ἧς τὸν ὠδὶ πλήρωσιν τοῦ πνεύματος ἀπὸ ψ καρδίας ὠδὶ πεμπομένου πνεύματος. ἀξιοῖ γὰρ ἡμᾶς ὠδὶ πλήρωσιν, ὃ πλήρωσιν λέγειν. ἵνα μὴτις ὑπονοήσῃ παν ἐκλείπειν τὸ πνεῦμα τῶν ἀρτηριῶν ὧν ταῖς συσολαῖς. ὁ δὲ δεύτερος ὅρος ἐφάπτεται καὶ τοῦ τῶν διωάμεων λόγου, βέλτιον ὑπὸ ἄλλων ἐρασιστρατείων σωτηθείς ὅτι τὸν σφυγμὸν ἔφασαν εἶναι διασολλω, καὶ συσολλω ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας, ὑπὸ ζωτικῆς τε καὶ ψυχικῆς διωάμεως ὠδὶ τελουμένω. αὐτὸς γὰρ ὁ ἐρασίστρατος ὧν τοῖς πρὸ πυρετῶν ἀπεφήνατο σαφῶς, ὃ μόνον ζωτικὴν διωάμιν εἶναι ἧς τῶν καρδίαν, ἀλλὰ καὶ ψυχικήν. φῶσι δ' αὐτῶν ἤρκεσε τὸν σφυγμὸν εἰπεῖν εἶναι κοινὴν ὠφέλειαν καρδίας τε καὶ ἀρτηριῶν. φῶσι δὲ πρεσβύτερον αὐτὸ διασολλω ἀρτηριῶν πρὸς καρδίαν ἐφασαν εἶναι τὸν σφυγμόν. ὧν ᾧ μὴ χρόνῳ διασελλεσθαι συμβαίνει τῆς καρδίαν, ὧν τούτῳ συσέλλεσθαι τὰς ἀρτηρίας οἰόμενοι, καθ' ὃν δ' ἐκείνη συσέλλεται τὰς ἀρτηρίας διασέλλεσθαι. ὁ γε μὴν πρῶτος τῶν ἀπὸ τ Ἀπολλωνίου ῥηθέντων, τὸ διασολλω μόνον σημαίνειν σφυγμὸν εἶναι. ὃν αὐτὸς ὠνόμασε διάστασιν, ᾧ δέ πως γράψας. σφυγμὸς ὅτι ἧς τὸ ὧν πλήρωσιν τοῦ ἀπὸ καρδίας πνεύματος ἐκπεμπομένου πρὸς τὸ ἀρτηρίαν διάστασις γιγνομένη. ὁ γε μὴν ἐρασίστρατος ἔοικεν ὁ τὸ ἧς φύσιν ὧν ἀρτηρίας κίνησιν ὀνομάζων σφυγμὸν, ἀλλὰ μόνην τὸ ὠδὶ φλεγμονῇ. δῆλον δὲ ἐκ τῶν ῥήσεων αὐτοῦ τῶν τῷ πρώτῳ πρὸ πυρετῶν. ὧν ὧς κίνησιν μὲν ἀρτηριῶν ὀνομάζει τὸν ἧς φύσιν ὑφ' ἡμῶν καλούμενον σφυγμόν. ὃν δ' αὐτὸς ὠδὶ φλεγμονῇ τὸ μεταβολὴν ἔχειν φησὶ σφυγμὸν φαίνεται καλῶν. ὡς οὐ ἧς πάσης κινήσεως ἀρτηριῶν ὠδὶ φορὰν ἡγούμενον χωρεῖν τὸ τοῦ σφυγμὸ προσηγορίαν. ἀλλ' ἐπ' ἐκείνης μόνης, ἥ τις ἐξίσταται τοῦ κατὰ φύσιν ὑπὸ ψ κατὰ τὸ φλεγμονὴν διαθέσεως. δῆλον δὲν ἦν, τὸ πλῆθος τῶν ἐνούντων λόγων, ἐάν τις ἐπεξέρχηται ταῦτα πάντα, καὶ μνημονεύῃ τῶν τε πρὸς ἀλλήλους εἰρημένων πρὸς ἐρασιστρατείους, καὶ τῶν πρὸς αὖ ἄλλους. ὅσα τε πάλιν ἐκεῖνοι πρὸς αὐτοὺς αὐτεῖπον. ὁ πότ' δὲν τὰ κεφάλαια μόνον αὐτὰ λέγων ἐγὼ νῦν ἐπλήρωσα ὅλον βιβλίον, ὃ δ' δὲν ὃ τὰ πάντας ἐπελθὼν τοὺς εἰρημένους ὅρους, ἆρ' ὃ προσῆλθον ὡς τῷ πάντ' ἐπεξέρχεσθαι βαλομένῳ καὶ τρία καὶ τέτταρα πληρωθήσεται βιβλία; καὶ τοίνυν νομίζε πεπληρῶσθαι τὰ τοιαῦτα. καὶ τι μειράκιον εἰς φλύαρον ἐμπεσὸν συρίσκιν ἅπαντα λέγειν ἐσπουδακότα. καὶ μηδὲν ὅλως παραλιπεῖν τῶν εἰρημένων τοῖς ἰατροῖς ὧν πολλῷ χρόνῳ φιλοπόνως ἐκμαθεῖν αὐτά. κἄπειτα σωτυχεῖν ἂν ἀρρώστου ἑνὸς ἑτέρῳ μειρακίῳ παρ' ἑτέρου διδασκάλου. πῶς τε χρὴ διαγινώσκειν ἕκαστον τῶν σφυγμῶν. ἢ τι δῆλον πεφύκασι μεμαθηκότι. πότερον οἷ δοκεῖ χρήσιμόν τι πρὸς τὴν τέχνην εἰς πρόγνωσιν ὠδὶ τῶν νοσούντων εὑρίσκειν, ἢ πότερον σύμβλημήσειν παρ' αὐτῷ τε ἂν πάσονται, καὶ τοῖς πᾶσι. τὸ μὴ γὰρ ἕτερον μειράκιον ὅπως ὁρίζεσθαι χρὴ τῶν σφυγμὸν διεξιέναι λόγους μακρούς. εἴτε δ' ἀκινδύνως εἴτε κινδυνωδέστερον ἢ

κάμνων ἔχῃ, ἢ πότερον εἰς χρόνον μῆλιος αὐτῷ προελθεῖν, ἢ σβέσαι ταχέως κειθλῶν συμβήσεται πάντα πᾶσιν ἀγνοῆσαι. τὸ δ' ἕτερον μειράκιον ἀμειβῶς μὲν ταῦτα προγνώσεταί τε καὶ προφρεῖ τοῖς περῶσιν, ἀγνοήσει δ' ὅπως δείξεται χρὴ τὸν σφυγμόν. ἐκ περιβολῆς δ' ὅτως ἐναργῶς διαγνωσθήσεται ποῖον μέν τι τὸ ἄχρηστον ὅτι ἡ διάλασκαλίας εἶδος. ὁποῖον δὲ τὸ χρήσιμον, ἀλλ' ὡς ἡ παροιμία φησὶ γλυκὺς πόλεμος ἀπείρῳ, ἕτῳ μοι δοκοῦσι καὶ οἱ πάνυ δεῖξαι προαιρούμενοι μηδόλως ἐννοεῖσθαι τὰς γιγονίας ζητήσεις τοῖς διαλειπικοῖς πότι τὸ πῶς δείξαι προσήκει. τὸ μὴ δὲν ἑρμηνεύειν λόγῳ τὸ δηλούμενον εἰ τὸ ῥηθέντος ὀνόματος ὅταν γε μὴ πάνυ τι τὸ προκειμένῳ πράγματος παρῇ πᾶσιν ἔχωσι τὴν νόησιν, ἑνὸς μόνου χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον δεῖ. ἀναγκαῖον ἢ κἀπιδεῖαι ἢ δι' ἐλαττόνων ἢ καθ' ὑπερβολήν τινος ἀκριβείας, ἢ ἄλλως ὑπὸ πλειότητος ἐναλλάττῃ τὰ σημαινόμενα πρὸς τὸ ὀνόματος ἀδιαφέρων ἑτέρων πραγμάτων ἢ πάντες ἄνθρωποι. μηθ' ἑτέρου τούτων ὄντος, ἑνὸς λόγῳ χρὴ δηλοῦσθαι τὰ πράγματος ἰδίας προσηγορείας αὐτάρκως αὐτὸ σημαίνοντος. τὸ δὲ δείξαι πάντως ἐθέλειν ἅπαν πρᾶγμα διαλεκτικῆς διασκαλίας ὀρθῶς ὅτι. καὶ ταῦτα ἔξεστι λέγειν ἐμοί. μάλιστα πεῖραν ἱκανῶς ἂν αὐτοχεδίοις προβλήμασι πεῖραν δεδωκότι. πρὸς παντὸς γὰρ ἀεὶ τοῦ προβληθέντος εἰς ὁρισμόν, ἐθέλειν δ' ὅλης ἡμέρας διατάσσειν τινὰ λέγειν. ἀκουῶν ἀφρεία λόγων εἰς ὄρος ἀδιαφόρων ἐγκαλῶ τοῖς ὑποφέρουσιν. ἀλλ' ὧν διέξας ἐμαυτὸν ἅπαντων ὑποφώτατον εἰς τὴν τοιαύτην ἀσθλεχίαν φιλανθρωπίαν ἡγησάμην ἂν τῶν μανθανόντων ἕνεκα τῆς ὠφελείας τὰς τέχνας, ἀδιαλείξαι τὴν ἀλήθειαν. οὐχ ὥσπερ οἱ πολλοὶ τῶν ὅπερ ἀδιαφόρων ὧν χρέος ἐστὶν, αὐτὸ σεμνύειν. ἀλλ' ἐκεῖνοι καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἡγούμενοι φανεῖσθαι σεμνοτέρους, ἀλλ' ἀεὶ τῶν ἐγνωσμένων ἑαυτῷ διακεῖνειν ἀπὸ τῶν ἀχρήστων τὰ χρήσιμα. πλὴν γ' ὀλίγων ἅπαντες οἱ διδάσκοντες τὰς τέχνας ἐν τοῖς ἀχρήστοις πλεονάζουσιν, ὧν ἐν οὐ τοῦτ' ὅτι ὁ νοῦς ἐν ἅπαντι δεῖ διανυσμένῳ λόγῳ προεκεισάμενος, ἐπινεμαμένῳ τὴν φιλοτεχνίας νοσήματος, ὃ μόνον οὐκ ἰατροὺς καὶ φιλοσόφους, ἀλλὰ καὶ ῥήτορας, καὶ μουσικοὺς, καὶ γραμματικούς. ἅπασιν δ' ἂν ἑαυ σωφρονοῦσιν ἐφ' ἑνὸς πράγματος τοῦ ἡμῖν τὸν σφυγμὸν ὠφέλιμον ἡγεῖσθαι πεποιῆσθαι βοήθειαν. ἐὰν δ' αὖθις ποτὲ δύξῃ ἡμῖν πολλῷ χολῷ ἅπαντα τὰ πρὸς τὸν ὅρον ἀμφισβητούμενα διελθεῖν τε καὶ κρῖναι, καὶ τοῦτ' ἀόκνως πράξω. τινὲς μὲν γ' αὐτοὺς ἀχρήστους εἶναι φασὶ, τινὲς δὲ χρησίμους μὲν εἶναι λέγουσιν, ὅπως δ' ὀρίζεσθαι χρὴ διαφέροντα. καὶ νῦν δ' ἤδη δύο βιβλία πρὸς αὐτοῖς ἐστί μοι γεγραμμένα, τὸν εἰς τὰ πρὸς ἀκριβείας ἀποστόλους ὑπομνήματον, τὸ δ' ὕστερον τὸ τρίτον καὶ τέταρτον. ὧν γράφεται δ' ὑπὸ τῶν πλείστων ἀναλυτικῶν δ' ὕστερον ἢ τοιαύτη πραγματεία, καθάπερ ἡ πρὸς συλλογισμοὺς πρώτερον ἀναλυτικῶν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΓΝΟΣΕΩΣ ΣΦΥΓΜΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ά.

Τῆς πρὸς τοὺς σφυγμοὺς θεωρίας εἰς τέτταρα μέρη νενεμημένης, τὸ μὲν πρῶτον, ἐξαριθμεῖται τὰς κατ' εἶδη τε καὶ γένη διαφορὰς αὐτῶν, τὸ δὲ δεύτερον αὐτὸ δὴ τοῦτ' ὄντων ἡμῖν προκείμενον, τὸ πρὸς τὴν διαγνώσεως αὐτῶν. τὸ δὲ τρίτον τὰς αἰτίας τῶν γενέσεως ἑκάστου διδάσκει. τὸ δὲ τέτταρτον τε καὶ ἔσχατον οἷόν τι δικλεῖν πέφυκεν ἰατροῖς μὲν ἁπάντων τὸ τιμιώτατον. ὥς τε καὶ τἄλλα σβέσαι μεταχειρίζονται, φιλοσόφοις δ', ὅσοι τῶν πρὸς φύσεως ὠδίσημον ἐζήτησαν, ὃ παντελῶς ἄτιμον, ὅθεν εἰκότως τὸ μὴ πρῶτον ἁπάντων μόριον κοινὸν ἐξ ἴσου ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις. τὸ δὲ δεύτερον τε καὶ τέταρτον, ἰατρῶν μᾶλλον ἴδιον. ὥσπερ τὸ τρίτον φιλοσόφων. ταῦτ' ἄρα τὸ μὴ τρίτον ἱκανῶς ἀμφοτέροις ἐπιτάττεται. τοῖς μὲν αὐτὸ δὴ τὸ τιμιώτατον ὑπάρχον. τοῖς δ' ἐγγύτατα τοῦ τιμιωτάτου. τὸ δὲ τέταρτον ἦν μὲν τότε, μόνων ἰατρῶν ὑπὲρ αὐτοῦ γραφόντων, μᾶλλον δὲ τῶν ἄλλων. τὸ δὲ πρῶτον, ὑπὸ μὲν τῶν σοφιστῶν, ἀμετρότατον. ἰατροῖς δὲ οἷς τῶν ὀργάνων ἡ τέχνης πλείων φρόντις, ἢ τοῦ λυρᾶν ἐν διατριβαῖς αὐτάρκως ἐπιτάττεται. λοιπὸν δὲ τὸ δεύτερον ὅτε φιλοσόφων τις ἔγραφεν. ὁ γὰρ δὴ τρίτῳ γε, ἀλλὰ τῷ τετάρτῳ χρήσιμον ἦν, ὅτε ἰατρῶν, πλὴν ὠδὶ βραχὺ παντελῶς οἱ πρὸ τὸν Ἀρχιγένη. δείκται δὲ λόγος μὲν, ἥκιστα συχνὸς ὢν, χρόνος δ' ὁμοῦ τῶν ἄλλων ἁπάντων μακρότατος. πῶς γὰρ τὸ χρῶμαι τῇ ἁφῇ ἀσκῆσαι, ὡς τε τὰ πρὸ μικροῦ ἀκριβῶς ἀδιαφόρως διαφορᾶς, ὃ δ' ἐφ' ἡμῖν ὄντων ἡ ἄσκησις αὐτῇ. τὸ μὲν γὰρ τῶν ἁρμόνων τε καὶ ὀργάνων χρῆσις, ἔτι τε τὰς ἀνατομὰς, ἃ τῇ πρὸς τοῦ ὠδῖνος τε καὶ βρόχος ἐμπειρίαν, ὅσαι τἄλλαι χειρουργίαι τοῖς ἰατροῖς ἀναγκαῖαι, τάχ' ἂν τις καὶ χωρὶς τῶν ὀργάνων ἐκμάθοι. καὶ τά γε πολλὰ ὅτε ὀρῶμεν, μιμήματα τῶν ἀληθινῶν μηχανώμενοι, δι' ὧν εἰς μὲν τὸ τέλειον ἐλθεῖν, οὐχ οἷόν τε πλεῖον δ' ὃν προελθεῖν καὶ πλησίον τοῦ τέλος ἀφικέσθαι δυνατόν. ὧν δὲ τῇ πρὸς τοῦ σφυγμὸς τριβῇ, τι ἂν τις ὀξύροι μίμημα, δρεπανίζοντος ἢ σκωληκίζοντος ἢ τινος τῶν ἄλλων τῶν ἀσυνίους μὲν γινομένων, μέγα δέ τι δηλόντων; οὐδὲν ὁ δ' ἐγγύς. ἀλλὰ λόγῳ μὲν αὐτῶν τὴν φύσιν ἑρμηνεῦσαι, δυνατώτερος ἕτερος ἑτέρου. ὥς τε δ' ἀσκῆσαι γνωρίζειν ἐντυχόντα, ῥᾴστα καὶ ἀκριβέστατα, χωρὶς ἐστὶ τοῦ ἔργων τριβῆς, οὐδὲν ἂν εὕροι τοιοῦτο μηχάνημα τοῖς ἰατροῖς ὠδίνυσμένον, οἷα πρὸς τὰς ἄλλας χειρουργίας. διά τε οὖν χρόνος δεῖται μακρὸς. καὶ προσέτι διὰ τὴν φύσεως τῶν πραγμάτων ἀκρίβειαν. εἰ γάρ οἱ πλάσται, μὲν γραφικοὶ, τὴν ὄψιν, οἰνοτροπικοὶ ἢ μαγειρικοὶ τὴν γεῦσιν, τὴν ὀσφρησιν ἢ οἱ πρὸς τὴν τῶν μύρων σκευασίαν, καὶ τὴν ἀκοὴν οἱ μουσικοὶ, καί τοι τὴν ὕλην ἡ τέχνης ἄφθονον ἔχοντες, οὐχ ἡμέρας ὀλίγας ἀλλ' ἔτεσι συχνοῖς εἰς ἀκρίβειαν ἀσκοῦσιν, πόσου χρὴ δοκεῖν δεῖσθαι χρόνου τὸν ἰατρὸν εἰς τὴν ἡ ἁφῆς ἄσκησιν; ὃν καθ' ὃν ἅπαντα χρόνον πάμπολλα χρὴ γνωρίσαι, παθήματα ἡ ἀρτηρίας, οὐχ ὡς οἱ πλάσται τὰ σχήματα μόνον, ἢ οἱ γραφικοὶ τὰς χροιάς, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὸ ποσὸν ἡ διαστάσεως. εἶτα τὴν τε ποιότητα καὶ τὴν χρόνον ἡ κινήσεως. κἄπειθ' ὕστερον τὸν

ὅτῳ τ' ϕ κινόσῃς αὐτὰ διωάμεως. εἶτ' αὐτὸν τ' χιτῶνα ϕ ἀρτηρίας ὅπως ἔχει. ταῦτα γὰρ πάνθ' ἅμα γνωρίζειν χρὴ διασελμομένης αὐτῆς. ☪ μὲν δὴ ☪ τ' ϕ θρμασίας ποιότητα, ϕαφέσορον ἡ δή ϕ κινήσεως πρόσβολὴ ϕ ἀρτηρίας γνωρίζει. καὶ εἰ ὁμαλῶς ἢ ἀνωμάλως ἅπαντα τὰ εἰργμένα γίγνεται, καθ' ἅ τι μόριον, καὶ ᾗ διαφέροντα. ταῦτα μὲν γὰρ ϖρὸ διασελμάδ χρὴ γνωρίσαι. πλάπλησια δ' αὐτοῖς γε ϖρὸ συσελμάδ, ☪ τὸν μεταξὺ χρόνον ἀμφοῖν ὃν ἡρεμεῖ δ' ἦϖορ ὄντα. τ' ϕ, ὧδι ϖρὸ διασιῶαι πρὸ τ' συσελμάδ, τ' δ' ὧδι ϖρὸ συσαλιῶαι πρὸ τ' διασελμάδαι, καὶ τὸν ὅδον πρὸς ἀλλήλους λόγον, τό τε ϕ κινήσεως χρόνου, πρὸ τὸν ϕ κινήσεως, καὶ τὸ ϕ ἡσυχίας, πρὸς τὸν ϕ ἡσυχίας, καὶ σωαμφοτέρα πρὸς σωαμφότερον, ἃ σύμπαντα πρὸς τὸ δ' ὕστερον πλήθειν τιὼ ἀρτηρίαν, ἐγνῶσθαι χρὴ τὸ πρώτ συμπληρωμένα σφυγμό. τὸ γὰρ δὴ δ' ὕστερα ἐπαρξάμενα, αὐτά τε πρῶτα χρὴ σκοπεῖσθαι πρὸς ἃ ὧν ὧδι τὸ πρώτ δεδήλωται, καὶ ϖαραβάλλειν τὰ κατ' ἐκεῖνον ῥηθέντα τοῖς ᾗ ὅδον, ἵν' ὁμαλότητα ᾖ ἀνωμαλίαν αὐτῶν γνωρίσῃς, ☪ ἀπάσας τὰς διαφοράς. εἶτα ☪ τρεῖς ☪ τέτταρας, καὶ πέντε καὶ πολλὰς ἀξῆς ἰδίαν σφυγμός. ἵνα δὲ τάξις τε καὶ ἀταξία γνωρισθῇ. ταῦτ' ὂν ἅπαντα πόσης οἴει δεῖσθαι πραγματείας; ἐμοὶ μὲν γ' εἰ χρὴ μὴ ψευσάμενον εἰπεῖν ἅπαντος τ' ἀνθρωπίνου βίου δεῖσθαι δοκεῖ πρός γε τ' τελεωτάτῳ ὧδι σήμειν. εἰς δὲ τοσοῦτον ὅσον ☪ ἡμῖν ἤδη ὄδιν, οὐχ ἑξ μιῶν μόνον γε ὅδιος οἱ σοφώτατοι μεθοδικοὶ τιὼ ἰατρικιὼ ὅλων ἐπαγγέλλονται διδάξειν, ἀλλ' ἐτῶν πάνυ πολλῶν. ἐγὼ μὲν γε ἀφ' ὅ τὸ πρῶτον εἰς ἰατρὸς φοτᾶν ἠρξάμην, πᾶς ἔτι ὢν, θαυμαστιώ τινα ὧδι θυμίαν ἔσχον ϕ πρὸ αὖ σφυγμὸς τέχνης. εἶτ' ἀξ ἐκείνε μέχρι ☪ εἰς τόδε μελετῶν, οὐδ' ἔπω μοι δοκῶ πᾶσαν αὐτ' ἐκμεμαθηκέναι. πολλοῖς γὰρ ἔτεσιν, ὃ δεῖ σαφῶς ὅτι τῇ ἀφῇ διαγνῶναι τ' συσολιὼ τ' ἀρτηρίας ἐπιστήμην. ἀλλ' ἵω δ' ἄπορον μοί πότορον οἱ πρὶ τ' Αρχιγένην ἢ ἡρόφιλον, οἱ πρὶ τὸν Αγάθινον ἢ χεδὸν ἅπαντας αὖ ἐμπειρικὸς ἀληθεύσι. τοσοῦτον ἀπελιπόμην τὸ πότορον ὅλης αὐτῆς ἀιδαίνεσθαι διωατόν ὄδιν, ἢ μορίε τινός, καὶ πόσε τότε, σαφές τι γινώσκειν. ἀλλὰ καὶ πρὶ τῶν ϕ διασο- 20 λῆς οὐδὲν ἧττον ἦϖορον ϖρὸ πλήσια. καί σοι ταῦτα γε τὰ πρῶτα ☪ οἷον σοιχεῖα ϕ ἐν σοῖς σφυγμοῖς τέχνης ὄδιν, ὧν ἀγνοσμένων, οὐ δὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν οἷόν τ' ἴω γνῶναι βεβαίως. τοσοῦτον δὲ μόνον ἐπιστήμην ἀιδαίνεσθαι διαγινώσιεν, ὅτι διασέλλεται ἡ ἀρτηρία καὶ οὐκ ἀνίεχται καὶ καθίεχται καθάπερ οἱ ἐμπειρικοὶ καλέμενοι λέγεσιν ὧν δ' ἐχεσθαι, καὶ τότ' ἀληθὲς ἂν μὴ γὰρ διασολῆς, ἀλλὰ πληγῆς μόνον ἀιδαίνεσθαι τιὼ ἁφίω. εἶτε δ' ἀνίοντος. τινός. εἶτε διασελμομένε, μηκέτι φαίνεται, μόνον δὲ χεδὸν τότ' ἡμῖν ὧν πολλοῖς ἔτεσιν ἐγνώσο. κἄπι τῶν ἐφεξῆς ὧν ἡ τὸ σφοδρὸ σφυγμῶ διάγνωσις, τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν ὅ δέ πω γνώσιμον ἵω, ἀλλ' ὧν βαθείᾳ τινὶ κυλινδ' μένοις ἀκρίᾳ συχνῶν ἐτῶν, ὅ μὲν ἀφισαμένοις τε τ' ζητήσεως, ἀλλ' ἀεὶ ἢ μᾶλλον λυπαρῶς ἐγκειμένοις ἐφαντάδη ποτὲ συσολὴ ϕαφὴ τῇ ἁφῇ. τὸν τοῦθεν ἀσκῆσιν ὧδι πλέον, ὅ φάντασμα ἐπ' ἀμυδρόν, ἀλλ' ὧν αργὴς ἡ διάγνωσις αὖ ϕ, οὐδὲν ἧττον ϕ διασολῆς ἐγίνετο. ὧδι τάυτῃ δ' εἰπεῖν ὅτ' ἔχω τὸ τάχος ϕ τῶν ἄλλων διαγνώσεως. ὧδι ῥεῖ γὰρ ἅπαντα. καὶ ϕαφῶς λοιπὸν ἐφαίνετο, καθάπερ ὧν σκότῳ λαμπρῷ φωτὸς ἀθρόως ἐπιλάμψαντος. 30 εἰ δὲ ὀρθὸν τὸν λόγον, ὡς ἀληθῆ λόγον καὶ μὴ μῦθον διῆξαντο, μόρια ἀεὶ μεγάλα, μὴ πρὸ αποτινώσκων ϕ τῶν ζητουμένων εὑρέσεως, μηδὲ πρὸ ϕισάμενο καὶ ὅτι μάλιστα παμπόλλῳ χρόνῳ ζητῶν ἔτ' ἀγνοεῖ. λελῃθέναι γὰρ τὶς ὧν αὐτῷ δοκεῖ ζητεῖν ἔξις ὑποτρέφεται ᾗ βραχὺ πρόϊδσα, πρὸ μὲν τὸ τελειωθῆναι, μήθ' ἑαυτά πω δήλη τυγχάνσα, τελειωθεῖσα δ' ἀθρόως, ἐκφαίνεται πάντων τῶν προπονηθέντων τὸν καιρὸν ἀκριβῶσα δή ταχέως, καὶ εἰ ἀγροικότορον φαῦναι, σιὼ αὐτοῖς τοῖς πόνοις. πρόσγνωσμένης δὲ τοῖς μετὰ ἡμᾶς ἀνθρώποις, ὀσμικρὰς μοίρας ϕ ἐμᾶς εἰς ταῦτα προθυμίας ἄχρι τὸ καὶ λόγῳ πάντα τὰ ϕ ἀιδήσεως ὧν χειρῶν ἐρμηνεῦσαι πάθη, ὧν ἐλάττονι ἂν χρόνῳ καὶ ἀταλαιπωροτόρου ἢ πρὸ αὖ σφυγμὸς ἀσκοῖτο τέχνη. ἐγὼ γὰρ τάτ' ἄλλα καὶ τὰς ὁδοὺς πειράσομαι, ὧν δ' εἶξαι, δι' ὧν ἄν τις μάλιστα τὸ σκοπὸ τυγχάνοι. μόνον εἴη ϕ ἁπλήσου πρὸ πλοῦτον τε καὶ δόξαν ἀσθενῆς τῆς νῦν κατεχούσης χαλάσαι αὖ ἀνθρώπους. καὶ οὐδὲν οὐ δὲ ϕ δὲ τῆς πραγματείας πλέον ἐς ἂν ἀρρᾷ τῶν ἀσουσιαζόντων ἀλήθειαν. ἀρρήσῃ δὲ μέχρις ἂν ἡδυπὴ μὲν κρατῇ καὶ βα- 40 σιλδύη. τὸ καλὸν δ', ἀποδειμένον τε καὶ ἄτιμον ᾖ. ὁ γὰρ τρυφόντων ὁ δὲ ὁ λόγ, ἀλλ' ἱκανῶς σωτεταμένων τε καὶ πεθύμων δεῖται. τοιοῦτοι δ' εἰσὶ παντελῶς ὀλίγοι τῶν νῦν. ἀλλὰ ᾗ τὸν Ηράκλειτον, εἷς, ἐμοὶ μύριοι. καὶ ἥδιον ἂν οὖν λόγους πρὸς ὄδον τὸν ϕα ποιησαίμην, ἢ πρὸς οὖν μυρίους οὖν ἑνός, ἢ ὀλιγὸς ἀξίους. οὐ γὰρ δὴ πλήθει τὸ ἀληθὲς, ἀλλὰ φρονήσῃ κρίνεται. λέγομεν οὕ ἥδ' πρὸς ὄδον τὸν ϕα τὸν τῆς ἀληθείας ερασιὼ, ὅσις ποτ' ἂν ἢ νῦν ἢ τοιοῦτος, ἢ αὖθις γεγήσεται. πρῶτον μὲν ὡς οὐ δ' ἀδιώατόν ὅτι λόγῳ πολλὰ τῶν ϕ ἀιδήσεως ἐρμηνεῦσαι παθῶν. ἔπειτα δ' ὅτι καὶ ἀδιώατον ἦ, τ' χρὴ πύπτον γ' ὄντα ϕ ἡμετέρας ἀσουσίας καταγινώσκειν. εἰ γὰρ καὶ μὴ ᾗ πᾶν ἀκριβῶς. ἀλλ' ἐγγυτόρω τε τὸ μηδέπω ἀφίκοιτ' ἂν τις διὰ τὸ λόγε πρὸς τιὼ ἐπίγνωσιν αὐτῶν. τίς γοῦν ἀκριβῶς τιὼ ἰδίαν ἑκάστ τῶν ἀνθρώπων διελάσαι λόγῳ διώατα; οὐ δ' εἰς δ' ἤπουθεν, ἀλλ' ὅμως καὶ οὖν ἀκριβάσαντας οἰκέτας κηρύττουσιν ὁ ὀσμοῦται κατὰ τὰ ϕ ἰδίας γνωρίσματα. καί τινι καὶ ὄδον μόνον ἤρκεσεν ἀκοῦσαι. γυρὸς ἴω ὤμοισι μελάγχρο οὐλοκάρηνος, κἀγὼ μηδ' ἐ ποτε τὸ γλυλέ φαλερίνου, πρὶν εἰς τιὼ ῥώμην ἀφικέσθαι γόμενο, ἵνα πρῶτον ἐντυχὸν ὄκ ἠγνόησα, δι' ὧν ἀνεγνώκειν αὐτὸ γνωρισμάτων ἐξευρεῖν. ἡμέτερος δ' ἐ τις ἑταῖρος τὸν ἐν τῇ λυδίᾳ γεγομένον οἶνον γλυ κιὼ τὸν καρύϊνον ὑπὸ τῶν ὧν χωρίων καλόμενον, ἐγνώρισε ῥαδίως, τοσοῦτον μόνον παρ' ἡμῶν πρόακηκοὼς ὡς ἔοικε δ' τε γλυκεῖ δ' πρητικῷ καὶ δ' σιλβελλίτῃ κἀλαμῶν, κατά τε τιὼ χρόαν καὶ γλυκύτητα καὶ πάχ, σύφιν δέ τινα θαυμαστιὼ καὶ ἡδίσιν παρ' ἐκείνε εἰσφέρεται. τοιαῦτ' οὖν καὶ ἡμεῖς ἐρεῖν ἐπαγγελλόμεθα ϕ τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως σημεῖα. καὶ πρόσει πως ἂν ὡς ὧδι βάλοι τιὼ χεῖρα καθ' ἕκασον. ἐπὶ ζώων μὲν γ' χρὴ βιαίως ἐρίδειν. ἐπί τινων δὲ μαλακῶς ἅπτεσθ, καθάπερ ὧν τῶν σφοδρῶν, τε ☪ ἀμυδρῶν, ὧν μὲν γ' ὄκ ἂν γνωρίσαις εἰ μὴ θλίβοις τιὼ ἀρτηρίαν, τὸν δ' ὀχ ὅπως ἂν γνοίης θλίβων, ἀλλὰ καὶ παντάπασιν ἀκίνητος ἐν ὧν ὀξει ὀρθὸν ῥῶντι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσοι μεγάλοι θ' ἅμα καὶ ἀμυδροὶ σφυγμοὶ καθάπερ ὧν τῶν λυθαργικῶν, καὶ τούτων τὸ μέγεθος, ὄκ ἂν γνοίης, εἰ μὴ πάνυ μαλακῶς ἅπτοιο, ὅτι δὲ καὶ οὖν ὑψηλός, τῶν ἀδρῶν καὶ

μεγάλων τῆ σκληρῶν καὶ σφοδρῶν ἱκανὸς ὁ λόγος διδάξαι διαπείνειν, εἰ μέγαν εἴποιμι δεῖν ὑπάρχειν, ὃς ἂν εἰς τὰς τρεῖς διαστάσεις ἀνάλογον αὐξημένος ᾖ, εἰς μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος. ἀδρὸν δὲ τὸν εἰς τὰς δύο μόνας πλάτος τε καὶ βάθος. ὑψηλὸν δέ, τὸν εἰς μίαν μόνην τὴν ἄνω. καὶ τὸν μὴ σκληρὸν βίαιον ποιεῖσθαι τῷ πλήττειν, τῇ δὲ χιτῶνος ἡ ἀρτηρίας ποιότητι. τὸν δὲ σφοδρὸν τῇ ῥώμῃ τοῦ ζωτικοῦ πνεύματος, ὃν ἂν εἴπῃς, ὡς ἂν ἀρκεῖ τινι σωτηρίῳ, καὶ μὴ ῥαθύμως, παντάπασιν ἀεὶ τούτων ὀρμωμένῳ, κτήσασθαι ποτὲ βεβαίαν ὑδρόκρισιν ἡ διαγνώσεως αὐτῶν, εἰ μόνον πρὸς τὰ πρῶτα καὶ οἱονεὶ στοιχεῖα ἡ τέχνης ἱκανῶς εἰς τετριμμένος, ὥσπερ ἡμεῖς πρῶτον εἰπόντες, ὅτως ὑδρὶ τὰ λοιπὰ ἤδη τῷ προσήκουσαν τάξιν μεταθησόμεθα. ἔστι δὲ τέτταρα τοῦτα. τὸ μὲν πρῶτον ἁπάντων, ὅπερ ἔφαμεν εἰζόντας μᾶλλον ἢ ἀληθεύοντας λέγειν οὐκ ἐμπειρικούς, ὡς πλήσεις μόνης αὐξανόμενα, διαστολὴν δ' ἀρτηρίας, ἀγνωρίζουσι. καὶ διὰ τοῦτον τὸν σφυγμὸν ὁρίζονται μνήμῃ παθῶν ἀφῆς ἐκ κινήσεως ἀρτηριῶν. ἀγνοοῦσι γὰρ ἐκ διαστολῆς ἀρτηριῶν, ἀλλ' ἐκ κινήσεως ἔφασαν. διὸ δὴν ἄλλο, ἢ ὅλα τὰ διαστολῆς οὐχ ὁμολογοῦσιν αὐξανέσθαι. ἀλλὰ λόγῳ μὲν φασὶ ἴσως οὐκ ἂν πιστώσαιτο αὐτῷ, ὃ μὴ τῇ ἀφῇ κατάδηλον γίγνεσθαι. τοὐναντίον δ' ἅπαν ἐχθρὸν αὐτοῖς λέγειν, εἴπερ ὅλως φιλονεικεῖν ἐστὶ πάσιν. ὡς ἡ μὴ ἀφὴ διαστελλομένης αὐξάνεται ἡ ἀρτηρίας, εἰ ἢ κατ' ἀλήθειαν διαστέλλει τοῦτ' οὐκέτι γινώσκειν ἀκριβῶς. τὸ δ' ὅτι μὴ φαίνεται φάσκειν καταψευδόμενον ὅτι τ' αἰσθήσεως. εἰ γὰρ τὶς αὐτοῖς ἔροιτο, ποῖος τὶς ὁ πάσης μώδης σφυγμὸς φαίνεται, τί ἂν ἄλλο ἔχοιεν εἰπεῖν, ἢ ὅτι τεταμένης ἐφ' ἑκατέρας ἡ ἀρτηρίας, οἷον χορδῆς πεσβολῆς τις ὑπὸ αὐτῆς γίνεται τῇ ἀφῇ μηδὲ φυλαττόσης ἀκριβῶς τὸν ἀρχαῖον ἔδρον, ἀλλ' ἠρέμα πῶς ἄνω καὶ κάτω φερομένης. εἰ δὲ δὴ καὶ ποτὲ τοῦ κλονώδους ἐροίμεθα, καὶ τοῦτον ὁμολογήσουσιν, εἴπερ ὅλως πεφυλαχέναι πάθη ἡ ἀφῆς, ἀκριβόσης ἡ ἀρτηρίας τὴν ἰδίαν χώραν φαίνεσθαι γινόμενον, εἴπερ ὅλως πεφυλαχέναι τὰ πάθη ἡ ἀφῆς, ἀπολιπόσης ἡ ἀρτηρίας τὴν ἰδίαν χώραν φαίνεσθαι γινόμενον. φανερῶς γ' ἄνω τε καὶ κάτω φερομένης αὐτῆς ἀισθανόμεθα ἤδη οὖν τοιόσδε σφυγμός. καὶ μὲν δὴ καὶ τῷ καθ' ὕφος σφυγμὸν ἀνωμαλίαν τὴν πρὸς τὰ μὲν ὑψηλότερα φαίνεσθαι κείμενα ἡ ἀρτηρίας μοῖα. τὰ δὲ ταπεινότερα εἰ μὴ ὁμολογοῖεν γνωρίζειν, ἀμαθεῖς ἐξελεγχθήσονται ἡ ἐμπειρίας ὢν ἀεὶ πρεσβύτερον. ὃ γὰρ δὴ τῶν ἐκ λόγου λεικνυμένων ὅτι τὸ πιθανὸν, ἀλλὰ φαίνεται μὲν σαφῶς τῇ ἀφῇ. τῶν δὲ αἰτίαν αὐτοῦ ζητοῦντες οἱ δογματικοὶ κληθέντες ἰατροὶ διαφέρονται πρὸς ἀλλήλους, διηνεχθέντες ἂν καὶ ποτὲ τοῦ φαίνεσθαι, εἰ μὴ παύσαντο ἐναργὲς ὄν. ἀλλὰ καὶ ἤδη μέγεθος, ἀνώμαλός ποτε γίνεται σφυγμὸς ἐν τῇ μιᾷ διαστολῇ, τῶν μὲν ὠκὺ πλέον, τῶν δ' ἐπ' ἔλαττον αὐτοῦ μορίων διισταμένων, ἐκ ἂν ῥηθέντων, εἰ μὴ τὸ φαίνεσθαι διαστελλομένην τὴν ἀρτηρίαν ἀληθὲς ἦν. μακρολογῶν δ' ἴσως ὀφθήσομαι τοῖς, ἢ ἐναργέστερον διαλεγόμενος σωίημι. ἀρκεῖ γὰρ εἰπεῖν ὡς μακρὸς ἢ βραχὺς καὶ ὑψηλὸς ἢ ταπεινὸς, καὶ πλατὺς ἢ στενὸς, καὶ μέγας ἢ μικρὸς, καὶ ἀδρὸς ἢ ἰσχνὸς, καὶ δηλονότι ὅτι οἱ μέσοι αὐτῶν ἐκ ἂν ἐγίνοντο σφυγμοί, μὴ ἤδη παῦ μόρος φαινομένης διαστέλλεσθαι ἡ ἀρτηρίας καθὸ δεξάζουσι μόνον κίνησιν γίνεσθαι, ἀλλὰ μόνον αὖ ἢ ὑψηλὸς ἢ ταπεινὸς ἢ ὁ μέσος αὐτῶν ἐγίγνετο, τῶν δ' ἄλλων δῆλοις. οἷος οὖν ὁ πάσης μώδης σφυγμὸς ὅτι πάσης γιγνόμενος, τοιόσδε ἀξιοῦσιν ἀεὶ φαίνεσθαι πάντας, οἱ μὴ συγχωροῦντες ἀισθητὸν εἶναι τῇ διαστολῇ. ὄντος γ' ὑδρὶ τοῦ πάσης μώδους, ἢ δήλως ἄδηλος γίγνεται ἡ διαστολῆς, ἢ ποτὲ βραχὺ καὶ ἀμυδρῶς οἷον χορδῆς τῆς ἀρτηρίας ἄνωτε καὶ κάτω φερομένης. τὸ δ' ὑπὸ τῶν Ἀρχιγένους λεγόμενον ὅλως καὶ τοῦ ἰχνῶν ἀνθρώπων, ἀλ γὰρ τοῖς ἀσάρκοις μέρεσιν ἀρτηρίαι φαίνονται τῇ ὄψει διαστελλόμεναι ἢ συστελλόμεναι πῶς μὴ ἀισθήμονας ἀνθρώπους, ὀρθῶς λέγει), πῶς ἢ οὐκ ὄντας αὐτοῖς δόξει, μηδὲ μὴ φαινομένων πεφρονηκότας, ἐκ ὀρθῶς. ἢ γ' ὃδε οὐκ φαίνεσθαι φήσουσι. τῶν αὐτῶν γάρ ἐστιν ἐκείνων καὶ τοῦτ' ἀρνεῖσθαι. ἢ εἰ καὶ ὁμολογήσαιεν ὄψει μὲν φαίνεσθαι διαστελλομένην ἐρεῖσιν τῇ ἀρτηρίαν. ἀφῇ δ' ἐκ ἔτι. πρὸς τούτοις δ' ἔστιν τῇ ζήτησιν. ὅθεν ἡμεῖς ἐκ ὑδρὶ τὴν ὄψιν τοῦ λόγου ἄγομεν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν ἤδη τῇ ἀφῇ φαινομένων ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς πειρώμεθα διυσωπεῖν. εἰ δὲ χρὴ τ' ἀληθὲς εἰπεῖν, ὃ τοσοῦτον ἐκείνων ἕνεκεν, ὅδε τοῦ διορθωμένῳ ποιεῖσθαι τοῖς εἰς τὴν θεωρίαν τούτῳ εἰσαγομένοις τῇ διάγνωσιν τῶν ἀδήλων παθῶν ὑπομνήσαι, τῶν τε φανερὰν ἐχόντων τὴν διαστολὴν ἡ ἀρτηρίας σφυγμῶν. καὶ τῶν ἀφανῆ καθάπερ οἱ πάσης μώδεις. ἔτι δὲ καὶ ὅπως τῶν κατὰ τὸ ποσὸν ἡ διαστολῆς σωιζομένων σφυγμῶν, μὴ συγχεχυμένῳ ποιῶνται τὴν ἐπίσκεψιν. ἀλλ' ἀεὶ μεμνημένοι τῶν τριῶν διαστάσεων, ἔχωσι παραβάλλειν τὸν ναῦν γινόμενον σφυγμὸν, ἐφ' πρόδηλον ὑπάρξαντι πότερον ἤδη τὰς τρεῖς διαστάσεις, ὁ ἀνὸς ὄζιν, ἢ κατά τινας αὐτῶν ἢ τινὰ. οὐ γὰρ ἔπεσθαι καὶ εἴκοσι σφυγμοὺς, οὓς κατὰ τὸ ποσὸν ἡ διαστολῆς σωιζομένους, ἐν ἐφ' πρώτῳ ποτὲ ἡ τῶν σφυγμῶν διαφορᾶς ὧν διαγράμματος ἐξεθέμεθα, κατὰ δὲν ἂν τις μάλιστα γνωρίζοι τὸν τρόπον, εἰ μεμνήμενος εἴη τῶν διαστάσεων ἑκάστης, ἰδίᾳ τὸ ποσόν. ὅτι δ' αὐτῶν τούτων τῶν εἰρημένων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν ἐξῆς μελλόντων λέγεσθαι, πεπειθέναι χρὴ ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ, καὶ κατ' ἀρχὰς δύθυς τοῦ ἢ τοῦ λόγου πεποιήκαμεν, ὥσθ' ὅσις πρὶν ἐκείνα ἐκμαθεῖν ὑδρὶ τὰ δὲ ἥκει τοῦ παντὸς ἁμαρτάνων. δεῖ μὲν δὴ καὶ ἡμῖν παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπάρχειν. νυνὶ ἢ τὸ πολειόμενον παραινέσαι, τὸ σαφῶς ὑποπίπτειν τῇ ἀφῇ τῆς διαστολῆς ἡ ἀρτηρίας οὐ πληγῇ μόνῃ, ὡς οἱ πρὸς ἅπαντας φιλονεικοῦντες ἐμπειρικοὶ φασί. ὥστε πειθόντες ἐμοί, τἀναντία ἡ ἐμπροσθεν λέγοντες, εἰ μή που σοφιστά τινος, ἢ πιθανοὶ εἶεν δόκειν γλίχονται, τῆς μὲν διαστολῆς ἡ ἀρτηρίας φαίνεσθαι πῶς γε τῇ ἀφῇ, ὃ μὴ εἰ γε καὶ πῶς τῇ φύσιν οὕτως ἔχει γινώσκειν. ἢ γὰρ ἂν οἰκειότερα ταῦτ' εἶη τῇ αἱρέσει τῶν ἀνδρῶν, ἢπερ πάθοντες ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἅπασι λόγοις τὸ φαίνεσθαι πιθόμενοι, ἀπορροῦσι τὸ πῶς τῇ φύσιν, ἐναυθοῖ δὲ οὐκέτι ποιήσουσιν αὐτό. καὶ μὴν εἰ δόξαν ἀφάσσειν ἐκ ἐγχωρήσει λέγειν, ἴσως μὲν διαστέλλεται ἡ ἀρτηρία, ὃ μὴ καὶ φαίνεται, ἀλλ' ἐμπαλιν, ἴσως μὲν ὃ διαστέλλεται, φαίνεται μέν τοι. δεῖ γὰρ ἀκόλουθον ὅτι τοῖς τὸ φαινόμενον μόνον καὶ μὴ τὸ αὐτὸ πῶς τὸ δεξαζόμενον αὐτῶν πιθεῖσιν. εἴ γε τὸ φαινόμενον πάντη δῆλον, οὗπερ ἂν ἔλθῃ ἤδη τὸν Τίμωνα. τί ποτ' οὖν ναῦν πλαθὲν ὃ δῆλον. καὶ μὴν ἐχθρὸν γε ἐπὸρ πάντη δῆλον. καὶ νὴ οὖν ἀρχεῖν λαβόντες τὸ φαίνεσθαι διαστελλόμενον τῇ ἀρτηρίαν ὅταν γὰρ μὴ πάσης μώδης κινῆται, μετὰ τοῦτ' ἂν ἴσως διαφορόμεθα πῶς

μεθ' ἁπλῶς, ἐὰν ἡμεῖς μὲν ἐκείνῳ πιστεύωμεν, ἐκεῖνος δ' ἀπιστῇ. ἴσως δὲ καὶ τοῦθ' ἅπαξ αὖθις ὑπο-
μνήσαντες τῶν σφετέρων λόγων, εἰς ὁμολογίαν κοινὴν παρακαλέσομεν, τί γὰρ δὴ καὶ βάλλονται; μὴ ἄλλο τι ἢ
φαίνεσθαι μὲν ἕκαστον τῶν φαινομένων, ἀπιστεῖσθαι δὲ μάλιστα μὲν εἰ οἷον φαίνεται καὶ ἔστιν, ἔπειτα δ' εἰ ᾧ τὴν
ἀρχὴν ὅλως δεῖ λαβεῖν ὃν ᾧ παρ' ἡμῶν ὁμολογούμενον ἁπλῶς. πάντα γὰρ αὐτοῖς βάλλομαι χαρίζεσθαι. ᾧ μήτε
εἰ δεῖν ὅλως ἥλιον, ἢ σελήνην, ἢ γῆν, μήτ' εἰ θάλατταν μήτ' εἰ ἐγρηγορέναι, ἀλλ' εἰ μηδὲ φρονεῖν ἢ ζῆν. μηδὲν ὅλως
μηδὲν ἁπάντων, ὡς ἔχει φύσει γινώσκειν ἡμᾶς. ἐκ οἶδ' εἰ τούτοις ἔτι μείζονος ἀφορμῆς δεόμεθα. ἐχέτω σαν αὐτῇ
παρ' ἡμῶν ἑκόντων, μὴ καμνέτωσαν τῷ λόγῳ λείπειν ἀλαζόνας δυσχεράνασαν τῇ πρὸς φύσιν ἀγνοίας. μό-
νον ἡμῖν ἀρκεινάτωσαν βραχύτι. πότερον καὶ πῶς τὴν χρῆσιν τῶν πραγμάτων τὴν ἡμῖν τὸν βίον ἀρρεῖν ἀξιῦ
σιν καὶ μήθ' ὅταν ἀνατέλλων ὁ ἥλιος φαργῶς φαίνεται πράττειν ἡμᾶς ἃ πράττομεν, ὡς ἐν ἡμέραις, ἀλλ' ἴσου
χάζειν ὧδε τὸ σκίμποδος κατακειμένους, ἀπορρέοντας εἴτε νύξ ἐστιν, εἴθ' ἡμέρα. μήθ' ὅταν ἐν πλοίῳ καὶ πελά
γει τυγχάνωμεν ὄντες, ὅτω ᾧ πράττειν, ἀλλ' ἀπεσωῦτας ἐκπλεῖν τολμᾶν εἰς τὴν θάλατταν, ὡς ἴσως μὲν ὄ-
σαν θάλατταν, ἴσως δ' ὄ. μηδ' ὅταν ἤδη καταγώμεθα. καὶ ἡ ναῦς ἐν τῷ λιμένι πλησίον τῆς γῆς καταφέρηται.
καὶ πάντας πρὸ τῶν γλωττῶν ὀρύττοντας ὀρώμεν, πιστεύειν ταῖς αἰσθήσεσι καὶ μέχρι δὴ χρείας, ἀλλ' ἐνθυμεῖσθαι
σκεπτομένους καὶ ἀπορροῦντας καὶ λέγοντας. ἴσως γε φαίνεται μὲν ἡμῖν γῆ. ἐκ ἔστι δὲ γῆ. καὶ κατ' αὐτοὺς ἐκείνους
ἅπαντα τὰ τοιαῦτα μέχρι μὲν δὴ χρείας πιστά. πρὸς δὲ τὴν φύσιν ἀπορεῖται. καὶ ἡμεῖς δ' αὐτοὶ ὅτῳ δ' ὑπὲρ
βαλόμεθα. χρῆσθαι δ' αὐτοῖς ὡς πίστοις. τὸ δ' ἐπέκεινα δὴ χρήσεως πρόκειται ἐᾶν φάναι. εἰ οὖν ὃ βαλόμεθα συγχω
ρῆσιν ἡμῖν. ἐκ οἶδα περί τινος ἔτι διαφερόμεθα. πρὸς τὸ πρὸς τὴν φύσιν φασὶ ψαῦσαι ἄνε. δὲ φθεγξόμεθα
πότε ὅτῳ εἰ καὶ κελεύεις. ἀλλὰ σὲ ᾧ εἰς σωθῆναι ἕτοιμος εἰμι πρωσκαλεῖσθαι. κἀ τὸ λοιπὸ πρόϊτω καθάπερ
τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ὅτῳ ᾧ ἡμῖν εἰ βάλεσθε. τότε τῶν πράξεων καὶ τὰ τῶν λόγων ἐπειδὴ καὶ ἡμᾶς αὖθις ὁ
ρῶ πρὸς πολλοῦ ποιουμένους, μηδὲν τῶν ἧττον τὸν βίον ὁμολογημένων τοῖς ἀνθρώποις ἅπασιν, ἀναστρέφειν. ὡς ὃν
ἐκείνοις πραίνητ τὰ ἧττ τὰς πράξεις ὅτῳ ᾧ ἡμῖν πραινεῖσθω, μὴ πολυπραγμονοῦσιν πρὸς τὸ φαινόμενον ἁπλῶς
γῶς μηδὲν, ἀλλ' ἐκ πρόχειρα πιστεύσει τε κἠ ἑπομένοις. ὡς εἴ γε τινος ἀπαγγέλλοντος ὑστερογρονίαν, τὸν ποτα
μὸν αὐξηθέντα τῇ γεφύραν ἀναστρέψαι, παρόντος ὑμῶν κωλύει ὅτως ἁπλῶς, ὑστερογρονίαν λέγω. ἀλλὰ τὸ
φαινόμενον γεγονέναι, μηδὲ ποταμόν, ἀλλὰ τ φαινόμενον ᾧ δοκοῦντα, μηδὲ αὐξηθέντα ἀλλὰ αὐξηθῆναι δόξαντα,
μηδὲ τῇ γεφύραν καταβαλεῖν. ἀλλὰ φαίνεσθαι καταβεβλημότα. πῶς ἐκ ἂν δόξειε μαίνεσθαι. τί ποτ' ἂν τοῖς ἄλλοις
ἀνθρώποις ἅπασιν ἑτέρως διαλεγόμενοι, μόνοις ἡμῖν πράγματα παρέχῃ, καὶ ζῇ ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενοις ἐπί
τε τῶν ἧττ τὴν ἰατρικὴν καὶ τῶν λοιπῶν βίων. εἶτα τὸν μὲν ἀσκὸν εἰ ὅτως ἔτυχε κἠ τὴν πύσιν καὶ τὸν θύλακον ᾧ
τὰς τῶν χαλκέων φύσας τί διαφέλεσθαι λέγοντες συφέλεσθε, τὸ φαίνεσθαι παρελείψατε. τῇ δ' ἀρτηρίᾳ μονῇ,
τῇ ποθ' ὑμᾶς κακὸν εἰργασαμένῃ πράγματα παρέξετε. καὶ τὴν ἀπιστίαν τῶν φαινομένων κατ' αὐτῆς κινήσετε
καὶ ἐκ ἁπλῶς ἐρεῖτε, διέσταλται καὶ διαφέλεται καὶ συνέσταλται καὶ συφέλεται. ἀλλὰ φαίνεται διαφερόμενον.
εἰ δὲ καὶ ὄντως διαφέλεται, ἐκ οἶδα πάσεσθε πρὸς τὸ διὸς ἤδη ποτὲ μηδὲν πρωσπίπτουσι λήροις ὠθιζόμενοι
τὴν τέχνην, ἐκ ἔστιν καθ' ἑαυτὴν μαίεσθαι. εἰ σχολὴν ἄγετε, καὶ τὸν βίον ἐκ ἀναστρέφειν, ἀλλ' ὠφελεῖν πρόθυ
μῶς, καὶ τὴν τέχνην ὑ κωλύειν, ἀλλ' αὔξειν ἐάν τε δύνασθε, τὴν φιλοτιμίαν ταύτην εἰς τὰ χρησότερα τρέψα
τε. πολλὰ δὴ ἰατρικῆς εὑρήσετε ζητήσεως ὑσμικρᾶς δέομενα πρὸς τοῦτα δεινοὶ γίγνεσθε. τὴν σωτερίαν ἐν τού
τοις ὠθεῖσθε. τῇ ἢ τῶν φαργῶς φαινομένων ἀπιστίαν ἤδη ποτὲ μισήσατε, πλέον ὀδὸν ἔξειν ἀπ' αὐτῆς μέλ
λοντες, ἀναγκασθήσεσθε γὰρ ἑκόντες τι καὶ ἄκοντες, ὡς πιστοῖς χρῆσθαι τοῖς φαργέσιν, ἢ δὲ φθέγξασθαι ὑμῖν
δὲ τὸ βραχύτατον ἔσται. ὅταν δὴ ζητήσαντάς γε καὶ μὴ ζητήσαντας, ἡ αὐτὴ χρῆσις ἐκδέχητ, πρόθεσθον τὸ ζη
τεῖν. εἰσὶ δ' ἕτεραι πολλαὶ πῖς ἀνθρώποις. αἱ μὴ τῶν αἰσθήσεων ἀσκήσεις, αἱ ἢ κἠ τὸ λογισμῶ. πρὸς τούτας ἀπο
σατε τὴν σχολὴν πρὸς ταῦτα διαθέσθε. τοῖς δ' φαργέσι χωρὶς ζητήσεως, ὡς τοιούτοις δεῖν οἷα φαίνεται πι-
στεύετε. συγχωρήσαντες δέ μοι λέγειν τὴν ἀρτηρίαν εἰς μῆκ καὶ πλάτος ᾧ βάθος διαστέλλεσθαι, τὸ αὖθις τῷδε
διασκέψασθε, πότερον αἰσθήσεσθε διὰ τοῦτο ὅτι δὴ συσολῆς, ἢ ὅ. ἀλλ' ἡμεῖς ἵνα μηδὲ ὅτῳ μήθ' ἕτερο ζητήσητε,
τὴν πρὸς δὴ ὑπάρξεως τῶν φαργῶν ἀπορίαν ἐκινήσατε, συχνὸν μὲν τινα λόγων ἐσμὸν ἔχουσαν ὃ μὴ κατα-
βαλεῖν γε δυναμένων, οὐδ' ἀναστρέψαι τὴν χρείαν τῶν φαργῶν. ἡμεῖς οὖν ἔμπαλιν ὑμῖν πράξομεν. ἅπασι μὲν
τοῖς φαινομένοις φαργῶς χωρὶς ζητήσεως χρησόμεθά τε καὶ πιστεύσομεν, ὡς τοιούτοις δεῖν οἷα καὶ φαίνεται.
τάδ' ἀμυδρότερον. διασκεψόμεθα. τὰ μὴ ᾧ λόγῳ, τὰ ἢ ταῖς αἰσθήσεσι, τὰ δ' ἀμφοτέροις ὠθιζόμενα ἐλεῖν
ἥπις μὲν οὖν ἡ ὁδὸς δὴ εὑρέσεως αὐτῶν, ὠθεῖ πλέον ἑτέρωθι λέγομεν. ὧν δὲ ᾧ παρόντι, τὸ χρήσιμον εἰς τὰ πρω-
κείμενα λεχθήσεται μόνον. Ἀγαθίνα τοίνυν λέγοντος, ἀναίδητον εἶν τὴν συσολὴν δὴ ἀρτηρίας. Ηροφί
λος δὲ δὰ παντὸς ὡς ἐνὲρ ἀναίδητος διαλεγομένου, χαλεπὸν ὄντως ἰῶ καὶ ἄπορον ἑτέρῳ πρὸ θατέρου πιστεῦ
σαι. τοσαύτην μὲν ἀμφοτέρων ἀσουδίαν εἰσφλυαγμένων, εἴς τε τἆλλα δὴ ἰατρικῆς κἠ τὴν πρὸς αὖ σφυγμὸς
τέχνην αὐξῆσαι μαλιστ' ἂν τε χρόνῳ τόν τε λογισμὸν καὶ τὴν αἴσθησιν ἱκανῶς γεγυμασμένων ἐδόκει δή μοι
δίκαιον εἶν πρῶτον μὲν ἀσκῆσαι τὴν ἁφήν, δὴ παρὰ μικρὸν ἀναδάνεσθαι διαφορᾶς. ἵν' εἴπερ ἡμῖν αὐτοῖς πο-
τε καταφανὴς φαργῶς γένοιτο ἡ συσολή, μηκέτ' ἄλλου δέομεθα μάρτυρος, δεύτερον δὲ, καὶ τὴν τῶν
πρεσβυτέρων ἱστορίαν ἀναλέξασθαι. τῶν πλείστων μὲν γὰρ καὶ τῶν ἀξιοπίστων ἀναίδητα λεγόντων μήθ' ἁπ ὅτι
μάλιστα πολλῷ χρόνῳ τριβομένοις ἡμῖν ἔτ' ἀναίδητος φαίνηται, πεπαῖσθαί τε καὶ ἀπογινώσκειν δὴ
εὑρέσεως. εἰδὲ μὴ μηδείς ἄλλος. ἢ ὀλίγοι παντελῶς καὶ ἄπιστοι ὅτῳ λέγοιεν, ἡμῖν τε πρὸς αὐτὸ ἔχουσιν
ἀδιάγνωστον φαίνεται, τὸ ἱκανῶς ἤδη καὶ ἀπογινώσκειν δὴ εὑρέσεως αὐτό. καὶ ἀναίδητον ὁμολογεῖν ἀνάγκη.
εὑρίσκοντες οὖν οὓς μὲν Ηροφίλος κεδρὸν ἅπαντας ἀναίδητον εἶν λέγοντας, τὸ δὲ πρὸς τὸν Ερασίστρατον
χορόν. οὓς μὲν ὁμολογοῦντας, οὓς δ' ἀρνουμένους, καὶ τρίτους οὓς ἀπ' Ασκληπιάδου τὸ Αθηναίου, ὧν εἷς ἰῶ καὶ
Αγάθινος, ὁσαύτως πρὸς ἀλλήλους διαφερομένους. ὅθεν μὲν ὠθεῖ τῇ τῶν πρεσβυτέρων ἱστορίᾳ, πλέον οὐδὲν

ἡμῖν ἔγνωμεν ἐσόμενον. ἴσως χρήσιμον ἀκριβῶς τε καὶ ἀξιώματι τῷ ὁμολογουμένῳ τοῖς ἀρχομένοις ὑπαρχόντ᾽. ἐφ᾽ ἡμῶν δ᾽ αὐτῶν ἅμα τοῖς διδασκάλοις διεσκοπούμεθα μήπ᾽ αὐτοῖς ὁμολογῆσαι ταχὺ διάγνωσιν ἐχρῆν γενέσθαι ποτὲ τῆς συστολῆς. ὧν τούτων δ᾽ οὕτως ἐχόντων τινὲς ἐκινδύνευσαν. καὶ πᾶσαι μὲν αὐτοῖς ἐδόκουν πιθανὰς εἶναι. μὴ διωρίσθαι τὴν ἀκριβεστάτης ἀρτηρίας ἀκίνητον ἀφῆ. ἔτι γὰρ τῆς κινήσεως αὐτῆς, ἢ τῆς ἅμ᾽ αὐτῇ πληγῆς ἀκούσεσθαι ἡμῖν γίγνεσθαι τῇ διαστολῇ. ἀκριβεστάτης δὲ καὶ συστελλομένης. ὅτε πληγῆς ἐθ᾽ ἡμᾶς, ὅτε κινήσεως ἀκούσεσθαι. τῶν γ᾽ ὁμιλούντων αὐτῇ καὶ προσιόντων ἢ ψαυόντων, ὁ τῶν ἀφισταμένων ἐστὶν διαγνωσικόν. ἐπεὶ ὅτως ἂν καὶ τῶν ἐκ μακρᾶς διαστήματος εἰς ἐπίγνωσιν ἔλθειν, εἴπερ ἅπαξ αὐτῇ συγχωρηθείη. τῶν δὲ ἀπομένων ἀκούσεσθαι. ταῦτα δὴ τοιαῦτα λέγοντες, ἀνέπειθόν με ῥᾳδίως, ὡς ἂν καὶ αὐτὸ τοῦτο τῷ ἀφλεβοτομεῖσθαι μάρτυρα ὧν ἔφασκον ἔχοντες. ὁ γὰρ ἀκούομεν τῆς συστελλομένης τῆς ἀρτηρίας, καὶ ὀλίγα διὰ παντὸς ὡς ἂν ἀκούσῃς αὐτῆς, εἰ μή μοι ποτὲ καθάπερ ἐκ πυκνοτέρας πυκνῆς, πῦρ ἐξαφθῇ καὶ λάμψαν φανερῶς, ἔδειξε τὸ ἀληθὲς, ὥστε μηκέτι ἑτέρῳ δεῖσθαι μαρτύρων καὶ πειστῶν, ἀλλ᾽ αὐτὸν ἱκανὸν ἑαυτῷ γενέσθαι. διπλώσω δὲ τὸ σύμπαν, ἐντεῦθεν ἀρξάμενος, ὅθενπερ καὶ αὐτὸν ἐμὲ ὁ λόγος ἐποδήγησεν. ἐπειδὴ τῶν ἀπομένων σωμάτων, τὰ μὲν ὑπὸ πολῆς ἀλλήλων ἅπτεται φύοντα μόνον, ἑτέρᾳ τε βιάζεται καὶ ὠθεῖται καὶ ἀναστρέφεται, καὶ ταῦτα τὸ μὲν ἰσχυρότερον τε καὶ σκληρότερον οἷον ἐγκαταβαίνει τοῦ ἀδρυεστέρου τε καὶ μαλακωτέρου, θατέρου δ᾽ ἔκπει τε καὶ ἀναστρέφεται καὶ οἷον πυθμαίνεται τοῦ βιαζομένου τῇ διάλυσιν αὐτῶν ἀπ᾽ ἀλλήλων, ὃ τὸν αὐτὸν φόδον ἔχει γίγνεσθαι τρόπον. ἀλλὰ τὰ μὲν ὑπὸ πολῆς ἀπομένα, καὶ ἀναχωρεῖν ἀθρόως. ὅσα δ᾽ ἔκοντος τοῦ μαλακωτέρου, πρωσωτέρω ἰόντα οἷον ἐγκαταβαίνειν ἑαυτῷ ταῦτα, ὅκ ἐτ᾽ ἀθρόως ἀφίσεται. ἀλλ᾽ ὅσον ἀεὶ τῆς πρώτης προσβολῆς ἐσωτέρω χωρῆσαν, ἐβιάσατο. τοσοῦτον ἀναχωρεῖζομένοις αὐτοῖς, ἀκούσεσθαι φυλάττεσθαι. χρόνος γάρ τις ὢν τοῦ μεταξὺ γενήσεται, τῆς τε πρώτης ὁρμῆς τοῦ ἀφίσασθαι, καὶ τῆς ἐσχάτης τελευτῆς, μεθ᾽ ἣν ὅκέτ᾽ ἀφίσασθαι, ἀλλ᾽ ἐφεσᾶναι ἤδη λεχθήσεται ὢν ᾧ χρόνῳ παντὶ ἡ βραχὺ μὲν ἀναχωροῦντος τοῦ ἑτέρου. ἡ βραχὺ ἢ τῆς θατέρου θλίψεως ἐκνομένης, ἑκατέρῳ ἡ κίνησις ἀκούσεσθαι. εἰ δὲ δὴ καὶ ὅλως προσείη, ὥστε τὸ μὲν κινούμενον κάτωθεν, ἄνω φορεῖσθαι, τὸ δ᾽ ἀπομένον ἄνωθεν ὑπείδεσθαι πρὸς τῆς θλίψεως ἀφαιρεῖσθαι τὸ ὑπείμενον. ἔτι δὴ οἷον καταπίπτειν αὐτῷ συμβήσεται. τὸ πρότερον ἀντερείσαντος τε καὶ ὠθοῦντος ἄνω, νῦν κάτω φερομένου.

Τ αὗται διά τε κυσεὼν καὶ ἀσκῶν καὶ φυσῶν καὶ τῶν διστῶν ἁπάντων ὀργάνων γίνεσι πεῖρα μαθεῖν, ὅτῳ μὴ πάνυ φανερὸς ἡ διὰ τοῦ λόγου φύλαξις. εὑρεθήσεται γὰρ ὧδε πάντως, φύσα μὲν ἀβίαστος ἡ τῶν ἀπομένων ὁμιλίας καὶ ἡ ἀναχώρησις ἄνευ χρόνου γιγνομένη, θατέρου δ᾽ ὑπάρχοντος ἰσχυροτέρου, εἰς ὅσον ἂν ὠθούμενον εἴη τὸ ἀκουόμενον, εἰς τοσοῦτο καὶ τὸ κινούμενον, ὅταν ἀφίσηται τὸ βιασάμενον. εἰ δὲ δὴ καὶ κάτωθεν ἄνω τὸ θλίβον ὀρχοῖο, πολὺ δήπου ῥᾷον τε καὶ θᾶττον, τοιαῦτα τὸ ἀκουόμενον ἀκολουθήσει τοῦ ἰσχυροτέρῳ, σύμμαχον ἡ ἀκολουθήσεως προσλαβὸν τὴν εἰς τὸ κάτω ῥοπὴν. διωρίσθω δὴ πληρώσας ἢ ἀσκὸν ἢ κύστιν, ἢ τι τοιοῦτον ἄλλο ὑγρᾶς οὐσίας ἢ ἀέρος ἀδιαπόλητος μὲν φύσειν. ἄρασα δὲ ὦθις προσφέρων μὲν λακτύλῳ, ἔπειτα δ᾽ ἤδη καὶ ὠθεῖν τε καὶ βιάζεσθαι πρόσω. καὶ ταῦτα πάλιν ἐναλλὰξ αἴρων τε καὶ προσφέρων. ὄψει γὰρ ἐναργῶς τῷ μὲν ἑτέρᾳ τῶν ἀρχομένων, τῷ ὑπὸ τῆς φύσης χωρεῖς ἀκούσεσθαι χρόνῳ, τὴν δ᾽ ἑτέραν τῷ ὑπὸ τῆς θλίψει μετὰ τινος ἀεὶ χρόνος γιγνομένου. καὶ ἡ μὴ τῆς πρώτης, ἀκίνητον ὄψει τὸ ἀγγεῖον. εἴτε προσάγοις εἴτ᾽ ἀπάγοις τὸν λάκτυλον. ἐν δὲ τῇ διαστάσει κινούμενον, ὑπὸ προσβάλλοντος μόνου, ἀλλὰ καὶ ἀφαιροῦντος. ἀνάλογον δήμοι τίθει. τοῦ μὴ δακτύλου ἀρτηρίαν. τοῦ δ᾽ ἀγγείου, τὸ ἐφαπτόμενον αὐτῆς σῶμα, καὶ μένοντος δηλονότι τοῦ ἀπομένου καθ᾽ ὅσα κὴ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἡ ἀρτηρία κινουμένη προσέστω τε καὶ ἀπεχωρείτω. γιγνέσθω ἢ ἡ μὲν τῆς προσβολὴ τῆς ἀρτηρίας τῷ ἔξωθεν ἀπομένῳ σώματι, οἷον ψαῦσις τε καὶ ἐπαφὴ, καθάπερ ὧδε τὰ ἀμυδροῦ ἔχει σφυγμοῦ. ἡ δ᾽ ἐτέρα ὁ ψαῦσις μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ βάθος ὦσις ὡς ὑπὸ τὰ σφοδροῦ ἀνάγκη τοίνυν ὑπὸ μὴ τῆς πρώτης, ὅταν ἡ ἀρτηρία συστέλληται τὸ μὲν ὅτι ἀπεχώρησε τὰ ἔξωθεν ἀπομένα δηλοῦσθαι λέγειν. τὸ δ᾽ ὅτι νῦν ἀναχωρεῖ μὴ δηλοῦσθαι, χρόνος γὰρ ἡ τοιαύτη χρῆται διάγνωσις. ἀθρόως δὲ καὶ χωρὶς ἀκούσεσθαι χρόνος τῶν ὑπὸ πολῆς ἀπομένων σωμάτων ἀπόσασις γίγνοιτο. ἡ δὲ τῷ ἑτέραν προσβολὴν τῆς ἀρτηρίας; τῷ ὑπὸ τῶν σφοδροῦ σφυγμῶν. ὑφ᾽ ἧς ἀπαθεῖσθαι τὰ ἀφλεβοτομεῖσθαι ἡμῶν συμβέβηκε. πρότερον μὲν τοῦ χωρίζεσθαι ἡ ἀκούσεσθαι, ἐφεξῆς δ᾽ αὐτοῦ τοῦ κεχωρεῖσθαι ἡ διάγνωσις, ὀκέτι τῆς ἀκούσεως ὄντος γνωριζόσης. ἀλλὰ τοῦ πάσεσθαι τὸ τοῦτης πάθος, τοῦ νῦν τό τε ὡς χωριζόμενον, νῦν κεχωρεῖσθαι συλλογιζομένου, τοῦ δ᾽ ὑπὸ πολῆς ἀπομένου τὸ μὲν χωρίζεσθαι παντάπασιν ἀδιάγνωστον, τὸ κεχωρῖσθαι ἢ κατὰ τοῦτον συλλογισμὸν λαμβάνειν. ὅτι δ᾽ ὁ προσιόντος ἢ ἀπιόντος ἢ θλίβοντος ἢ ἀπομένου ἢ ἀποθεμένου τῷ πρώτῳ ἀκούσεσθαι ἔχομεν, ἀλλὰ τῶν ἡμέτερον σῶμα παθημάτων, ὁδ᾽ αὐτὸ οἰόμεθα λανθάνειν. ἀκουόμεθα μὴ γὰρ ἀναστρεπομένης ἡμῶν ἡ σαρκὸς ἅμα τοῦ προκειμένου δέρματι ἡ τῷ προσβολῇ τῶν σφοδρῶν σφυγμῶν. συνεισέρχεται δὲ αὐτοῦ κινουμένου τε καὶ βιαζομένου ἡ γνῶσις. καὶ μὲν δὴ καὶ ἀποχωρήσης ἡ ἀρτηρίας. ἡ μὲν ἀκούσεσθαι ὅτι ἡ ὧν αὐτῷ τοῦ ἡ μετρίῳ σώματι κινήσεως. ἔπεται γὰρ τὸ εἴσω θλιβῶν, ἢ τῷ δέρματος ἡμῶν, ἢ τῷ σαρκὸς μόριον ἀφισαμένῃ τῇ ἀρτηρίᾳ, τῷ δὲ ἀρχῆς χώραν, ὅθεν ἀπεώθη, καταλαμβανομένῃ, ἡ δὲ τοῦ χωρίζεσθαι γνῶσις σωεπινοεῖται. πρῶτα γὰρ ὅτιν ἀκουστὰ ἐν τοῖς ἡμετέροις σώμασι τὰ παθήματα, δεύτερα ἢ τὰ τούτων ποιητικὰ ἐκτὸς ὑποκείμενα ἡ τὸ ἓν μετὰ τὴν θλῖψιν ἀποχωρήσης τῆς ἀρτηρίας, γινομένης ἡμῖν ἐν τοῖς ἀπομένοις μορίοις κινήσεως ἀκουσθησόμενοι πρώτης ὑπὸ τῶν σφοδροῦ σφυγμῶν, ἡ δὲ ὅτι τῷ συστολῇ ἡ ἀρτηρίας ὑποπίπτειν ἀκούσῃ φαμὲν, ὡς τῶν ποιούντων δηλονότι τὰ ἐν ἡμῖν πάθη, συγκεχωρημένων ἀκούσεσθαι, τό τε ἡ θλίψεως ἄνισον, ἐνδείκνυται τῷ τοῦ θλίβοντος ἐπάνοδον. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τῷ ῥώμῃ, οὐδὲ τῷ κίνησιν αὐτοῦ δι᾽ ἄλλο τινὸς ἐγνωρίζομεν, ἢ διὰ τοῦ ἡ θλίψεως ἀνίσου. ὑπεναλλόντων γὰρ ἡμῶν οὓς δακτύλους τοῖς σφοδροῖς σφυγμοῖς, ἡ μὲν πρώτη προσβολὴ, βραχὺ παντελῶς ὠθεῖ τῷ ἀφῇ, ἀφ᾽ ταύτης δ᾽ ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἄχρι ἡ τελευτῆς, ἐπεκτείνεται ἡ θλῖψις, ἥτις ἐνδείκνυται δηλονότι τῷ τε κίνησιν καὶ τῷ ῥώμῃ τοῦ ἀποθεμένου. θαυμασὸν γὰρ δὴ ὅπως οἱ ἀμυδροὶ σφυγμοὶ καὶ μέγιστοι τυγχάνουσιν ὄντες, ὀχ ὅπως μικροὶ παντελῶς

τελῶς φαίνονται βλιβόντων, ἀλλὰ καὶ παντάπασιν ἀφανίζοντα. καὶ τις ἴσως ἀγνοῶν ὡς χρὴ τῶν τοιούτων
ὠὴ πολὺς ψόφειν, ἄσφυκτον εἶναι φησὶ τὸν ὄνον, ὃς ἂν αὐτὸς κακῶς ἥψατο, ψοῦδλῶς ἀπφωνάμενος. οἱ σφοδροὶ
δ' ἅπαν τὸ ἀντίον ἐρεισθέντων ἰσχυρῶς δ'έονται τῶν ἀπομόνων εἰς τὴν ῥῆξιν αὐτῶν διάγνωσιν. ἀποθεωῦ
γὰρ τὸ νικᾶν τὰ δι μᾶλλον δύξασιν, ὅταν ὦσι πλεῖον αὐτοῦ βιάζη. καὶ γοῦν καὶ τὸ συσολὺν ἀιδιτὸν, οἱ σφο
δροὶ μὲν ἅπαντες ἔχουσι, τ' ἀμυδρῶν δ' ὀλίγοι. αὖ τῶν δὲ τῶν σφοδρῶν ἄλλο ἄλλο μᾶλλον ἢ παρ' αὐτὸ τὸ μᾶλλον
τε καὶ ἧττον ἐν τῇ σφοδρότητι. ἢ δι' μέγεθος καὶ μικρότητα. ἢ δι' σκληρότητα καὶ μαλακότητα. ἢ δι' βρα-
δύτητα ⊂ τάχ⊖. ὅσις γὰρ ἂν μέγιστος ᾖ ἅμα καὶ σφοδρότατος ⊂ σκληρὸς, καθ' ὅσον οἷόν τε μεγέθει μιχθῆναι
σκληρότητα, καὶ μὴ ταχὺς, ἀφεστάτῳ ὅτος ἔχει τὸν συσολῶν. οἱ δ' ἄλλοι πάντες, καθ' οὓς ἂν τότων τινὸς
ἔλαττον ἢ πλέων μετέχωσι, ῥῆξ τοσοῦτον ῥᾷον, ἢ χαλεπώτερον γνωσθήσονται. πεσεθήκωμεν δ' ὧδι ῥῆξ τῶν
σκληρότητα καὶ τὸ μεγεθος μίξεως, τὸ καθ' ὅλον ᾧ δ' ἔχεται. τὸ δὲ χάειν, ἵνα μή τις ὑπονοήσῃ δι' ὃ ποτὲ
γρύεσθαι τὸν αὐτὸν ἅμα σφυγμὸν, ὥσπερ μέγιστον τε καὶ σφοδρότατον, ὅτω καὶ σκληρότατον. ὁ γὰρ οἷόν
τε σωεληθεῖν ὥσπερ σφοδρότητι τὸ μέγεθος, ὅτω καὶ σκληρότητι. μεγίστας μὲν γὰρ καὶ σφοδροτάτας σφυγ-
μὸς πολλάκις ἂν εὕροις, σκληροτάτας δ' ἅμα καὶ μεγίστας οὐ αὐτὸν, οὐκ ἂν εὕροις. ὁ μὲν δὲ σκληρὸς ἅμα καὶ
μεγίστας, ἀλλ' ὁ μέλας σκληρὸς καὶ μαλακὸς σφυγμὸς, ὁ σύμμετρός τε ῥῆξ φύσιν ἅμα ⊂ μεγίστῳ πολλάκις εὑέ-
σκεται. καὶ μὴν δὴ καὶ σκληρὸν τ' ἅμα καὶ σφοδρὸν τὸν αὐτὸν εὑρήσεις πολλάκις. καὶ σκληρὸς δ' ἅμα καὶ σφο
δρότατός ὅδιν ὅτε φαίνεται. σφοδροτάτου τε καὶ σκληροτάτου, οὐκέτ' ἂν εὕροις τὸν αὐτὸν. ὥσπερ δὲ μέγιστόν
τε ἅμα καὶ σφοδρότατον καὶ ταχύτατον. ἀλλ' οἱ μέγιστοι καὶ σφοδρότατοι, τὸ πάππαν μὲν καὶ ταχεῖς εἰσιν. εἰ
δ' μὴ, ἀλλ' ὀλίγον βραδεῖς γε. εἰ μὲν ἐν ᾧ νεδίεχετο τὸν αὐτὸ ἅμα γρύεσθαι σφυγμὸν, σφοδρότατον τε ἂν μέγιστον καὶ
σκληρότατον καὶ βραδύτατον, ἢ πασῶν ⟨αφεστάτῳ τῶν συσολῶν ὧδι τῶν τοιούτων ἐφαίνετ' ἄν. ἐπεὶ δ' ἀδύνα-
τος ἦν μίξις, ὁ σφοδρότατος ἐπὶ τῇ μέγιστος, καὶ μὴ μαλακὸς ἢ μὴ ταχὺς, ὠαργεστάτῳ ἔξει τὸν συσολῶν σαφῆ
δ'. ⊂ ὁ σφοδρότατος γε ἢ μέγας καὶ σκληρὸς, ἢ μὴ δ' ⊂ ὅδι σφοδροειδ' ἅμα ἢ μεγάλοι καὶ σκληροι, καὶ τό-
των ἧττων μὴ, ἢ τῶν πρόδηλον. ὅμως δ' ἐπὶ ⟨αφῆς ἰδανῶς ἡ συσολή. τότων δ' ἧττων, ἀλλὰ καὶ αὖτη σαφὴς ἡ τοῦ
σφοδροῦ ἢ μεγάλου ἢ μαλακοῦ. σαφὴς δ' ἐπὶ ἢ τοῦ σφοδροῦ τε ἅμα ⊂ συμμέτρου ῥῆξ μεγεθος καὶ σκληροτή-
τα τότε δ' ἀ⟨αφεστέραν ἔχει τ⟩ συσολῶν, ὁ μὲν ἀδιάγνωστον γ' ὁ μέγας μὲν, σύμμετρος δ' ὢν ταῖς λοιπαῖς δύο
διαφοραῖς. ἢ ὅσις ᾖ ῥῆξ τὰς τρεῖς διαφορὰς συμμέτρως ἔχῃ, δ'ηλη ⊂ ἡ τοιάδε συσολή. δυσγνώωτος δ' ἥτε τ' σφο
δροῦ τε ἢ μικροῦ. πάντως δ' ὁ τοιοῦτος καὶ σκληρὸς ὅδι καὶ ἡ τοῦ μικροῦ μὲν καὶ σκληροῦ, συμμέτρου δὲ ῥῆξ τὸν τό-
νον, ἐπὶ μᾶλλον ἀ⟨αφὴς. εἰ δὲ μικρὸς καὶ μὴ σκληρὸς εἴη, ἢ σύμμετρος ῥῆξ τὸν τόνον, ἱκανῶς γεγυμνασμένῃς ἀι-
διήσεως ὁ τοιοῦτος δόξειεν πῶς τὴν γνῶσιν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον εἰ μικρὸς, καὶ μαλακὸς ὤν, μετρίως ἔχοι τοῦ τόνου. ἀμυ
δρὸς δὲ σφυγμὸς ἔστε μεγάλῳ μυγνύμενος, ὅστε μικρῷ, δηλον ἔχει τὴν συσολήν. ⟨αφὲς μὲν οὖν μεγίστῳ τὴν ἀρ
χὴν δὲ μιγόνυται ποτε καθάπερ δὲ ⟨αφὲς σκληροτάτῳ, μεγάλῳ ᾖ μίγνυται μὲν ποτε ἀλλὰ παντὸς ὁ τοιοῦτος
ἑκάστως μαλακός ὅδιν. εἰ δὲ τῷ σκληρῷ μιχθείη μικρότατος ὁ τοιοῦτος, ὃς ἀνάγκης ἔσται. χρὴ τοίνυν τὴν βολο-
μένην ἀσκῆσαι τὴν ἀφήν. ἀιδανέως ῥῆ συσολῆς ὠαργῶς, αὐτό τε οὗτο πρῶτον ἐπίσασιν, τὸ πᾶλαιφθὲν ὑπὸ
τῶν πρεσβυτέρων, ὡς ὅτε παντὸς σφυγμὸς δίωκτον ἀιδανέως ῥῆ συσολῆς, ὅθ' ὧν ἀιδανέως δίωκτον ὁμοίως
ὅδιν ἅπάντων ⟨αφὴς, ἔπει τὰ δὲ καὶ οὗτο διορισμὸς μεμνῆσθαι οὐ ὑφ' ἡμῶν αὖτη γεγραμμένος, ἵνα μήτ' ἐφ'
ὧν ἀδίωκτον αὐτῆς ἀιδανέως γλιχόμενοι ὀξυδερκῶμεν, ἐπ' ἀκρῳ ἀκρῃ τελευτῶν ἁπάσης ὡς ἀναιδήτε μήτ'
ἐφ' ὧν δίωκτον μὲν ἀιδανέσθαι, μὴ ⟨αφῶς δὲ πρώτοις αὐτοῖς ἐγχειρῶν, αὐτῶν τε τούτων ἀχρηῶ ῥῆ εὑρέσεως,
καὶ πρὸς τὴν τῶν ἄλλων ζήτησιν ἀκρηέοι παντάπασιν, ἀλλ' ἐφ' ὧν ὠφελιμώτατα συσολῶν φαίνεσθαι συμβεβη
κὼς, ἀπὸ τούτων ἄρξασθαι, τῶν τε ῥῆ χειρὸς ὠδιβολῶν ὡς εἰρημένα ποιούμενος καὶ μεμνημένος ὧν εἴρηται σκοπῶν,
ὡς χρὴ πάντως ἢ σφοδρὸν, οὐκ ἀμυδρὸν γε τὸν σφυγμὸν ἔστ' ἂν μέλλοντα ποιήσῃ ἀιδιτῶν τοῖς ἀπομόνοις τῆ
συσολῶν. ⊂ οὐκ ἦν ἀχώεισον ὑπάρχειν αὐτῷ δ'εῖ, πῶς ᾖ τῆ σαφεστέραν διάγνωσιν, ὃ σμικρὰ σωτελεῖν τὸ με
γεθος, ἔστ' δ'έ τινα ἢ πρὸς τ' σκληρότητος ὠφέλειαν ⊂ ῥῆ βραδύτητος. ὥστε μήτ' ὢν ἀμυδρῶν ποτε σφυγμῶ συ
σολῶν ἀιδιτῶν δίωκτον γνώεσθαι, μήτ' ἀναίδητον ὢν σφοδρῷ, μᾶλλον τε καὶ ἧττον ὠαργῆ πρὸς τ' αὐτὸν τὸν ζῶ
πόν καλούμενον τόνον ἧττον τε καὶ μᾶλλον ὢν ταθέντα καὶ πρὸς τὸ ποσὸν ῥῆ διασολῆς, καὶ πρὸς τὸ ποιὸν,
τῶ τεχιτῶν ⊖ ῥῆ ἀρτηείας καὶ ῥῆ κινήσεως. ἵν' οὖν ὁλόκληρον ἔχωσιν οἱ Φιλομαθεῖς τὸν ὅλον ῥῆ ἀσκή
σεως, μὴ τὸ καθόλε μόνον ἀρκεδῶμεν αὐτῆς ἐργηκότες, ἀλλὰ τίνων ἀρχεῖ σφυγμῶν προσήκῃ γυμνάζειν τὸν ἀ-
φὴν ὢν ⟨ῶ ζητεῖν τὸν συσολὴν, ἀλλὰ καὶ οἵσισιν ὑπάρχουσιν ὅτοι νοσοῦσί τε καὶ ὑγιαίνουσιν ἐφεξῆς εἰπωμεν. εἰ
γὰρ ἐπ' ⟨ῶν μάθοιεν ῥᾷον οἶμαι τὸ προκείμενε τύχοιεν. ὧδι μὲν δὴ τῶν ὑγιαινόντων ὅσοι σύμμετροί τε τὴν ἕξιν
εἰσὶ ⊂ τὴν φύσιν σύγκρατοι, ⊂ ῥῆ ἡλικίας ὢν ἀκμῆ, μάλιστα ⊂ τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους ὢν ⟨ῶ ἦρι καὶ γλυκέσι ἐποικοῦσιν
σύγκρατον, ὀλυρωοῦσί τε καὶ λύπης ⊂ δίεσι ⊂ πλησμονῆς ἢ κινήσεως ἐκτὸς εἰσὶν, ὅτι πάντες σφοδρὸν ⊂ μέ
γαν ἔχουσι τ' σφυγμόν. εἰ ᾖ ἢ γυμνάσαιντο σύμμετρα ⊂ λαβοῖς μετρίοις θαλφθεῖεν. ἢ οἶνον μὴ πολὺ πάνυ
προσφιλεστέροι τύχοιεν, ἢ θυμηδοῦσ' ἢ ἀνδρίζοιντο, ὃ μεγάλως ἐπ ⊂ σφοδρὸς ἁπλῶς, ἀλλ' εἰς ἄκρον μεγίστος
τε ἢ σφοδροτάτος ἔξουσι οὗ σφυγμός. οἱ αὐτοὶ ᾖ νοσοῦντες ὅτοι τὸν ἀκμαῖον τριτάιον ἢ καῦσον τὸν ὠδιακὴ καὶ
ἁπλῶν ἢ τινα ἄλλον θερμὸν ἰσχυρῶς, ⊂ οἷον ζέοντα πυρετὸν καὶ τῶν ἐφημέρων τινὰ τῶν ὠδὶ βαθῶσι, ⊂ ἐγκάυσε
σι, ⊂ ᾗπερ μετρίοις στωισαμένων, μεγίστος καὶ τότ' ἔξουσιν ⊂ σφοδροτάτος σφυγμός. εἰ δ' τινα μὲν
ὧν εἶπον πρὸ αὐτοῖς, τινὰ δὲ μὴ, σφοδρὸς μὲν καὶ μεγάλος ἐπ' ἔχοιεν ἄν, ἀλλ' ἧττον εἰ ὅτως ἔτυχεν, εἴ τιν⊖
ἀκμάζοντος καὶ ὑγιαίνοντος, ὃ μὲν συμμέτρου τῆ ἕξιν, ἀλλ' ἤτοι πόνος, ἢ ἰσχνὸς, χωεῖον οἰκοῦντας ψυχρὸν, ἄπροιό
τῶν σφυγμῶν. σφοδρὸς μὲν εὑρήσεις αὐτὸν ἢ μεγάλος. ἀλλ' ὀχ ὁμοίως τοῖς προειρημένοις. ὃ μὴν ἀλλὰ κἀπὶ τῶν
τοιούτων ἁπάντων, ἐφ' ὧν ὁ σφυγμὸς ἐπ μὲν εἰσὶ σφοδρὸς ἢ μέγας, εἰ καθ' ὃν εἶπομεν τρόπον, ἄπροιο ῥῆ ἀρτηεί
ας ἀιδιτῆς ῥῆ συσολῆς, ⟨αφεστάτῳ δ' ἐφ' ὧν εἰρηκῆ μέγιστος τε ⊂ σφοδρότατος. ὅπ μὲν δὴ εἰ ὁ σφοδρότατος

εἰκ μᾶλλον ἐμπίπτει τῇ ἁφῇ, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἔφοδος αὐτοῦ ταχυτέρα γίγνεται, πρόδηλον ἐλέχθη. ὅτι δὲ καὶ εἰ μέγιστος, ὥσθ' ἅψ μάλιστα μάθοις, εἰ νοήσῃς ὅτι τοσοῦτον ἐν ταῖς συστολαῖς ἡ ἀρτηρία κάτω πέφυκε φέρεσθαι, ὅσον ἐν ταῖς διαστολαῖς ἄνω φέρεται. εἰ δὴ τοῦτο ἡ μεγίστης διαστάσεως, ἐναντίαν ἀνάγκη φέρεσθαι τὴν κίνησιν. ἄνω μὲν, ἐν ᾗ διαστέλλεται, κάτω δ' ἐν ᾗ συστέλλεται. ὥστε τὴν μὲν ἄνω θεῖν ὠθοῦσι πλείονα, τὴν δ' ἀφίσασθαι. τοῦ δ' ἀφίσασθαι τὴν ἀόδησιν ἐλέγομεν, ὅτι τοῦ ἀφεσᾶναι γίγνεσθαι. ἐφ' ὅσον οὖν αὐξηθῇ τὸ ἀφίσασθαι τῷτε ἡ διαστάσεως ᾖ τῷ τοῦ χρόνου μεγέθει, καὶ ἡ διάγνωσις ὠθοῦσι τοσοῦτον αὐτοῦ σαφεστέρα γνήσεται. διὰ τοῦτο ἔφαμεν εἶναι τὴν πρώτην ἄσκησιν ἡ ἁφῆς, ὅτι ὠθεῖ τὸν σφοδροτάτῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ μεγίστῳ ἅμα ποιεῖσθαι σφυγμῶν. καὶ μηδ' ὠκέως παύνυ κινουμένῳ. ἐλέχθη δ' ὅτι καὶ ἡ σκληρότης συντελεῖ τι, πῶς τὴν ἡ συστολῆς διάγνωσιν. ὃ μὲν τὴν αἰτίαν εἴπομεν ἐκεῖ. νῦν δ' ὃ δὲν κωλύει καὶ τοῦτο ἤδη προδιῶσαι. τῷ γὰρ πληγῆς βιαίῳ μέγα συμβάλλεται, καὶ ἡ τοῦ χιτῶνος ἡ ἀρτηρίας σκληρότης. εἴσῃ δ' αὐτὸ κἀπὶ τῶν ἐκτὸς σαφῶς, εἰ τῇ ἴσῃ ῥώμῃ χρώμενος, ἢ λίθου σκληρότατον ἐπορέσθις ὅτῳ ὂν. ἢ ξύλου ἢ τι τῶν μαλακῶν. ἀνάγκη γὰρ οἶμαι πολὺ θᾶττόν τε καὶ μᾶλλον τοῦτο τοῦ λίθου θλιφθῆναι τε καὶ ἀναπτακπιῶναι τὸ ἐπορέσθις, ἢ πῶς τοῦ ξύλου. τῷ δ' ἀνάλογον ἔχειν ἀεὶ τῇ ἡ τὸ διαστέλλεσθαι βίᾳ τὴν ἀόδησιν τοῦ συστέλλεσθαι, ἀφέσθαι γιγνόντων τῶν συστολῶν ἀεὶ διαγνώσῃ, ὁπόσαι διαστολαὶς ἑπονται διαστολαῖς. μέγας δ' σφυγμὸς, ὅταν ῥᾳδίως μίγνυται τῷ σκληρῷ. καὶ τὰς διαθέσῃς ἐν αἷς εἰς τὸ αὐτὸν ἥκουσιν ἐν τε τῇ πρὸ τῶν ἡ οὖν σφυγμὸς αὐτῶν πραγματεία, καὶ τῇ πρὸ τοῦ δ' αὐτῶν προγνώσεως ἐρῶμεν. ἐν δὲ τῷ παρόντι τοσοῦτον ἀρκέσῃ τοῖς εἰωθόσιν παραδείγματος ἕνεκα μαθεῖν, ὡς τοῖς ἰσχυροῖς μὲν, τὴν ζωτικὴν δύναμιν, ὧν ἡ ζωτικὸν τόνον ἔνιοι τῶν ἰατρῶν καλοῦσι, πλημμελήσουσι ἢ ἡ τῆ διαταν, ἄλλατέ ἴσα, οὐχ ἥκιστα ἢ, ἡ πρὸς τὰς τ' οἴνων ὅτ' ἐν καιρῷ πόσῃς, οἱ τοιοῦτοι συμπίπτουσι σφυγμοί. καὶ γ' ὃν καὶ ὧν τούτων ὥσπερ κἀπὶ τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένων, ἡ συστολὴ τ' ἀρτηρίας ἐναργής.

ο τι δὲ καὶ ἡ βραδύτης ἐφ' ὅσον αὔξει τὸν χρόνον ἡ ἀναχωρήσεως, ὧθ' τοσοῦτον ἐναργεστέραν ἐναλείξεται τὴν κίνησιν, ὅθ' αὐτὸ ἀδιάστατον συλλογίζεσθαι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ αὕτη σωτελεῖ τι πρὸς τὴν διάγνωσιν. οἷον μὲν δὴ ἐστὶν χρὴ σφυγμόν, ἐν ἀόδητῃ μέλλοντα ποιήσῃ τὴν συστολὴν, αὐτάρκως εἴρηται. Ποῖα δ' ἐστὶ τινι τρόπῳ, τὴν ὠθισμὸν ἡ χειρὸς προσήκει ποιεῖσθαι, μετὰ τοῦθ' ἡμῖν ζητητέον ὄντι, ἆρα γε διὰ παντὸς ἄνωθεν ἡ ἀρτηρίας ἢ κάτωθεν. ἢ ποτὲ μὲν ὅτως, ποτὲ δ' ἐκείνως. καὶ πότερα θλίβοντας, ἢ ψαύοντας, ἢ ὠθοῦντας ἁπλῶς. ἢ ποτὲ μὲν ὅτως, ποτὲ δ' ἐκείνως, ὡς αὖ ἡ τοῦ σφυγμοῦ διέπεται φύσις, ὃδὲ γὰρ ὃδὲ πρὸς τούτων ὃδὲν διώρισται τοῖς πρὸ ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ καὶ ταῦτα ζητήσαντες, ὅσα τῷ τε λογισμῷ καὶ τῇ πείρᾳ πρὸς αὐτῶν ἐξ εὑρωμεν, εἰς τὸ κοινὸν φέροντες καταθήσομεν, ἵν' εἰ μὲν αὐτάρκη φαίνοιτο, παῦ ἤδη τὸ δέον ἔχοι παρ' ἡμῶν ὁ λόγος. εἰ δὲ μή, ἀλλ' ὠθοῦσί γε ὀλίγοις χρησοῖς εὑρημένοις, ἄλλος ἴσ ἄλλος ῥᾴων ἐξ εὑρίσκοι τὸ λειπον. εἰ δὴ δὲ μετὰ τ' θλίβειν ὠθιβάλλοιμεν τὴν ἁφὴν, ὃδὲ μίαν εὑρίσκομεν ἀόδητὴν διαφορὰν ἐκ τοῦ κάτωθεν ἢ ἄνωθεν ἡ ἀρτηρίας ὠθιφέρειν τ' χέρα. ἢ εἰ ψαύοντες δὲ μόνον, οἷον ἀωρῶντες τοῦ δακτύλους, ὃδὲ ὅτως ὃδὲ μίας ἀόδωνόμεθα διαφορᾶς. ὁ δὴ τρίτος τρόπος ἡ ὠθολῆς, ὁ μεταξὺ τοῦ θλίβειν τε καὶ ψαύειν ὠθιπολῆς, ὃδὲ συνδιῶσαι δύναται κάτωθεν ἀπτομένοις ἡ ἀρτηρίας. ἐκλῦσαι γὰρ ἅπασῶν τῶν καῦτα χρὴ τὴν χέρα τῶν ἡ προαίρεσιν κινήσεων, οἷον πάρετον ὠθιβάντα. ὅτῳ δ' εἰ δρᾶσαι μὲν τοῦτο τοῦ βάρους καταφορομένης, ἡ ἡ τὴν ἀρτηρίαν ἐπαφῆς ἀκριβύνησεται ἡ ὅτῳ δὴ τὸν τρόπον ἡ ὠθολῆς, μόνον ἄνωθεν ὄντι ἅψασθαι, κάτωθεν δ' ὃδέ ποτε. γίνεται δ' ἐν αὐτῷ πολλάκις μὲν οὐ πάνυ σαφὴς ἡ συστολὴ, πολλάκις δ' ἀμαυρὰ μὲν, ὃ μῶν ἄδηλόν γε τοῖς ἠσκημένοις, ὠθοῦσι μὲν τῷ σφοδρῷ καὶ μεγάλῳ καὶ μὴ ταχεῖ ἐναργῆς, ὠθοῦσι δὲ τῷ συμμέτρῳ ἐν ἅπασι τοῖς εἰρημένοις γένεσιν, ἀμαυρὰ. τὸ δ' ὅτι θλίβοντων οὐ σφοδρὸς καὶ μεγάλης καὶ μὴ ταχεῖς σφυγμὸς, ἐναργεστάτη πασῶν ἐστι συστολὴ, πρόδηλον εἴρηται. τὰς δ' αἰτίας τούτων, ὃ χαλεπὸν ἁπ' ὧν ἐν ἐκείνοις εἶπον ἁπ' ὀυρίσκειν. εἰς ὅσον γὰρ τοῦ ἡ ἀρτηρίας διαστελλομένης ἀναπνέεσθαι συμβαίνει τῇ ἁφῇ, εἰς τοσοῦτον ἀναχωρήσης αὐτῆς, ἀόδητῶν ἀνάγκη γίνεσθαι τῇ συστολῇ. ἀναπνέεται δ' ἐν μὲν ταῖς θλίψεσιν, ὠθοῦσι πλέον γ' ἐν τοῖς προειρημένοις σφυγμοῖς, ἐν δὲ ταῖς ψαύσεσιν, εἰς ἴσον τῷ μηδένος. ἡ δὲ τὰς μεταξὺ τούτων ὠθιβολὰς, ἃς οἷον παρειμένης ἡ χειρὸς ἐλέγομεν γίνεσθαι, συμμέτρως ἀναπνέεται. ὥστε καὶ ἡ συστολῆς μᾶλλον ὠθοῦσι ταῖς θλίψεσι, ἤπερ ἐν ταῖς ἁπλαῖς ὠθιβολαῖς ἀόδησεται. καὶ ὃδὲν ἧττον κάτωθεν ἀπτομένου ἢ ἄνωθεν. ὁμοίως γὰρ ἀκολουθεῖ κάθ' ἑκάτερον ἡ ἁφὴ συνελομένη τῇ ἀρτηρίᾳ. χρὴ δὲ καὶ αὐτὸν εἶναι τῇ ἀπτομένῳ χεῖρα μὴ μόνον ὀυάόδητον, ἀλλὰ καὶ μαλακὴν. ὅτῳ γὰρ ὑπάρξει ῥᾳδίως αὐτῇ. καὶ τῶν ἐλαχίστων ἀόδανέσθι κινήσεων. ὅτι μὲν οὖν ὥσπερ ὁρῶμέν τε καὶ ἀκούομεν ἑτέρῳ ἕτεροι φύσῃ βέλτιον τε καὶ χέρον. ὅτῳ καὶ διὰ τῆ ἁφῆς ἀόδανόμεθα, πρόδηλον οἶμαι παντὶ ὅτῳ γε ὑπάρχει. ὅτι δ' ἐ πῶς τούτῳ καὶ μαλακή τις ἡ σύστασις ἔπ ἡ ἐν τοῖς διακτύλοις ἐγκώδεος φύσεως, ἐπιμότερόν τε καὶ μᾶλλον ἐν ᾗ πῶς ἐπαίσθησιν τῇ ἀρτηρίαν ἀναπνεπομένῃ, ἧττ μείζονος ἐν τῷ συστέλεται διαστάσεως ἐνεχθήσεται, ὃδ' αὐτὸ νομίζω τοῖς μεμνημένοις τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένων, ἀξιοφεὲς εἶναι. οὐ μὴν ὃδ' ὅτι ἧττ μείζονος φερομένη διαστάσεως. ἐναργέστερον ἀόδησεται τ' συστολῆς, οὐδὲ τοῦτ' ἄδηλον. ὥστ' ἄλογον τῇ μαλακωτέραν χεῖρα ἡ σκληροτέρας τῶν ἄλλων ἐπίσης ἐχόντων, ἀκριβέστερον ἀόδανέσθαι τῆς συστολῆς οὐκ οὖν κεφαλῇ γὰρ ἤδη ὠθιβάντες τῷ λόγῳ, μεταβαίνωμεν ἐφ' ἕτερον. Ζητήσεως ὄσης τοῖς ἰατροῖς, πρὸς τ' κατὰ τὰς ἀρτηρίας συστολῆς, καὶ τῶν μὲν λεγόντων ἀόδητῇ, τῶν δ' ἀναίόδητον ὑπάρχειν αὐτῇ, ἐσ ἐξαμῶν ἡμεῖς μήτε διαπαντὸς ἀόδητῇ εἶναι καὶ πρῶτον μὲν οὖν σφυγμοὺς εἴπομεν, ἀφ' ὧν ὅλιν ἀόδητὴν, διύτερον δὲ τὰς διαθέσῃς ἐν αἷς οὖν τοιούτους ἁπ ὀυρήσομεν σφυγμὰς, μετὰ ταῦτα δὲ, πῶς μὲν, ἅπτεσθαι προσήκει τὸν βαλόμενον ἀκριβῶς ἀόδανέσθι τ' συστολῆς, ὁ ποῖαν δ' ἐν χρὴ τῇ ὠθιβαλλομένῃ χεῖρα. τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, ἁπ' ἂν εἴη σκοπεῖσθι, πότερον ὅλης ἀόδανόμεθα τ' τε διαστολῆς καὶ τ' συστολῆς, ἢ μόνον ἡμᾶς ἑκατέρας διαλανθάνει. καὶ εἰ διαλανθάνει, τί ὅτῳ δὴ καὶ πόθεν; ἀρχὴν δὲ καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ τὴν πρὸς τῆς διαστολῆς κίνησιν ποιησόμεθα, καὶ πρῶτον μὲν, ἀναμνήσομεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς πολλάκις ὧν ἐ

πολλῶν

πολλῶν ἀῤῥώστων μικρὸς καὶ ἀμυδρὸς ἐχόντων τὸν σφυγμόν, οἷοι μάλιστα τοῖς τε συγκοπτομένοις γίνονται καὶ χειμῶνι ἅπασι τοῖς ἀρρωστήσασι. τινες μὲν τῶν ἰατρῶν ὑπὸ βραχὺ τῆ κινήσεως διαδάνονται. τινες δ' ὀδόλως. διὸ τοῦτον δ' ὅτι καὶ ὁ αὐτὸς ἰατρὸς πολλάκις πρὸς τὸ προσεχόντως τε καὶ ἀκριβῶς, ἢ βραθύμως τε καὶ ἀμελῶς ἅπτεσθαι. ποτὲ μὲν διαδάνεται τῆ κινήσεως, ποτε δ' ὅ. ὅταν οὕτω τὴν αὐτὴν ἀρτηρίαν, ὁμοίως τις τῶν ἰατρῶν ἄσφυκτον ὑπάρχειν, καθ' ὃ δέ τις σφύζειν ἐπὶ λεγῃ, καὶ πολλάκις ὁ αὐτὸς ἰατρὸς ἐν ἑνὶ καιρῷ παρὰ τὰς διαφορὰς ὑπὸβολὰς τῆ χειρὸς ἐν μορίῳ τἀναντία φήσει, δῆλον ὡς διαφθύγῃ μόριόν τι τῆ κινήσεως τὴν ἀφήν. ἴσως τις ἐρεῖ τὰ αὐτὰ μὲν πεφυκότα, πάλιστα δ' ὑπιβάλλοντα τὴν χεῖρα, περιμιλύον δ' ἀκριβῶς ἀπάντως διαδάνεσθαι τῆ διαστολῆς. καὶ πῶς οὖν εὑρήσομεν; τὶς ἡμῖν ἐγγυήσεται φυσίν ἀνθρωπίνην εἰ τοσαύτην ἀκρίβειαν διαδήσεως ἥκειν; ὡς μηδὲν αὐτὴν μηδὲ τὸ λάχιστον παρελθεῖν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδ' ὧν τῶν ἐκτὸς τούτων σώ-
μάτων, ὧν ὄζειν αὐτῶν ἄψασθαι, μηδενὸς ὑπὸ πρόσθεν ὄντος ἑτέρου, διαιμάξαι ἂν ἀλλαχόθι σάσθαι βεβαίαν διάγνωσιν, ἔχ ὅπως ὑπὸ σώματος, ὃ πιμέλη καὶ ὑμένος καὶ ἕρμα πρόκειται παχύτερον αὐτοῦ πολλάκις τοῦ τῆ ἀρτηρίας σώματος. εἰ δέ τις ὅτως ὀζὶ θρασὺς ὡς ἀπαυθαδίσασθαί τε καὶ φάναι τὴν πρώτην ὁρμὴν τῆ κινήσεως γνωρίζειν ἐν ταῖς διαστολαῖς τῆ ἀρτηρίας, ἢ ἕως ἂν αὐτὸς πυθοίμην ἧ ποίαν ὑπόβολὴν τῆ χειρὸς ὅδε διαγιγνώσειν, πότερον ὑπὸ πολῆς ψάυων, ἢ θλίβων, ἢ ἀβίαστος ὑπιβάλλων. ἴσως μὲν οὖν ἐάν τις τῶν μεγάλων ἢ ὀφθαλῶν, ὅτι τὰ μὲν ὄργανα τῆ τέχνης μέχρι τοσούτου τρίβοντες εἰσὶν, ὥστε μήδ' εἰ πυρέττει τὴν ἀρχὴν ὁ ἀνὴρ εἰδέναι, ὅτῳ λόγῳ δ' ὑποφθέγγονται. τὴν ἀλήθειαν δὲ εἰ πλείστοις εἰσὶν ὑπόβολαὶ τῆ χειρὸς, δῆλον εἰ καθ' ἑκάστην αὐτῶν διαφορὰν τίνα λαβεῖν ὄζιν, ὁ τοιοῦτος ἐπίσταται. καὶ λήρου αὐτῷ μακρὸς ἂν δόξει τὰ ἡμέτερα, καὶ δῆλον ἀρμόνει τὴν ἀρχὴν ὑπακοῦσαι τῶν λόγων. ἀλλ' ἡμεῖς ὥσπερ καὶ πάλαι τὰ πρόσθεν, ὅτῳ καὶ ταῦτα πρὸς τὸν τῆ ἀληθείας ἐρασὴν, καὶ εἰς ἢ λέγωμεν. ὡς ἡ μὲν μέση τῶν ὑπόβολῶν ἡ ἀβίαστος, τοσοῦτον ἀιδηκτὸν ἕξει τῆ κινήσεως, ὧν γε τοῖς δὴ ἀμυδροῖς σφυγμοῖς, ὅσον καὶ ἡ ὄψις, ὧν γὰρ τοῖς ἀμυδροῖς, καὶ τῆ ὄψεως αὐτῆς ἔλαττον ἀιδήσεται. ἡ δ' ὑστέρα δὲ, καθ' ὧ θλίβομεν, ὧν μὲν τοῖς ἀμυδροῖς, ἔτι καὶ μᾶλλον τῆ προτέρας, ἀφανῆ τὴν κίνησιν ἐργάσεται τῆ ἀρτηρίας. ὧν δὲ τοῖς σφοδροῖς, προτέρα διαγνώσεται. ἡ δὲ τρίτη καθ' ὧ οἷον ἀωρεῖμεν τὴ χεῖρα παντελῶς ὀλιγοχρονίσ τῆ κινήσεως ἀιδήσεται. τούτων δὲ καὶ τὰς ἀκρ' εἴξεις πειραθῶμεν εἰπεῖν ἀπ' αὐτῶν τῶν ὠναργῶν λαμβάνοντες τὰς ἀρχάς. τί δ' ἂν ὠναργέστερον εἴη τ' πάλας τὰς ἀρτηρίας, μήτ' ὄψει, μήθ' ἁφῆ φαίνεσθαι κίνεμένας; ἀλλὰ μόνας ὅλας τὸ ἕρμα καλύπτει, ὃ ὅτῳ μὴ πάνυ παχύ. τὰς δ' ὑπὸ σαρκὸς κρυπτομένας, ἢ καί τινων ἄλλων σωμάτων, ἀφανῆ τ᾽ κίνησιν ἔχειν, πλὴν εἴποτε τῶν ὑπικειμένων ἐκτακήντων ἰσχνῶς, ἀιδηκτὴ γένοιτο. καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἀιδηκτ᾽ ἀεὶ τ᾽ κίνησιν ἐχουσῶν ἀρτηρίων, ὅλας γυμνοτέρα μόρια, καὶ τὰ αὐτῷ τῷ ἕρματι, ὅσα ἑτέραν ὄψει τε καὶ ἁφῆ τ᾽ κίνησιν ὧν δ' ἐκνυται. καὶ ἡ μεγίστη τῶν ἀρτηριῶν ἡ ἧ τ᾽ ῥάχιν ἀφανῆ τέως ἔχουσα τ᾽ κίνησιν, ἐκτακήντος τοῦ ζώου διασημαίνει ἧ τὸ ὑπιγάστριον, ᾧ δῆλον, ὅτι τὰ μὲν κοφοτέρα σώματα ῥᾳδίως σωτηρίαν ἐξαίρουσιν ἐκ ἀρτηρίαι διασελλόμεναι. τὰ δὲ βαρύτερα, δυσχερέστερον. ὅσα δ' ἱκανῶς βαρέα, τοῦτ' ὀδόλως κινῆσιν ἔτι δ' ἂν μᾶλλον ὁ λέγω μάθοις σαφῶς. εἰ ἐν ταῖς ὑπιφανῆ τ᾽ κίνησιν ἐχούσαις ἀρτηρίαις, ἐξωθεν ὑπιβάλλοις τὴ ἧ τοῦ ἕρματος. ἕτερον σῶμα λεπτὸν, οἷον φύλλον, ἢ ὑμένα, ἢ ὀθόνιον, ἢ ῥάκος, ἢ τοιοῦτόν ἄλλο. φανεῖται γάρ σοι κινούμενον αὐτῇ διασελλομένῃ. δεύτερον δ' αὖθις ἴσον ὑπιβάλλοντι τῷ προτέρῳ. πολλῷ νῦν ἧττον ἄμφω φανεῖται κινούμενα, καὶ εἰ τρίτον ὑπιβάλλοις, ἧττον ἔτι μακρῷ, καὶ εἰ τέταρτόν γε καὶ πέμπτον. ὥστε εἰ καὶ παντάπασιν ἀκίνητα εἶναι τοι δόξει τὰ ὑπικείμενα γεγονέναι. καὶ εἰ μὲν ἔτι μᾶλλον σφοδρὸς ὁ σφυγμὸς εἴη, πλειόνων ἐπίθεσιν ἀνέξεται σωμάτων, εἰδ' ἧττον, ἐλαττόνων, εἰ ἢ μηδόλως εἴη σφοδρὸς, ἴσως ἂν δὲ τὴν ἑνὸς ἀνάσχοιτο σώματος ὑπιβολήν. εἰ δὲ καὶ ἀμυδρὸν αὐτὸν ὑπινοήσαις γινόμενον, ἔχ ὅπως τῶν ἔξωθεν ὑπικειμένων τῷ ἕρματι, ἀκινήσῃ σωμάτων, ἀλλ' ὀδ' αὐτὸ πολλάκις τὸ ἕρμα. καὶ γὰρ ὧν μὴ φαίνεται, τοῦθ' ὅτως γιγνόμενον, εἰς ὅλον γὰρ ἂν ὀδυρωτότερον, ὁ τόνου ἢ τῆ ἀρτηρίας, εἰς τοσοῦτον ὄψει τὸ ἕρμα κινούμενον. ἐκλυθέντος δ' ἱκανῶς τοῦ τόνου, παντάπασιν ἀκίνητον φαίνεται. ὡς ὧν ἡ μὴ ἰσχυροτέρα κίνησις τῆ ἀρτηρίας, ὀ τὸ ἕρμα μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν ἔξωθεν ὑπιπεμιλύων σωμάτων ἠδύνατο συγκινεῖν, ἢ δ' ἀδυνατέρα, τὸ ἕρμα μόνον, ἢδ' ἔτι μᾶλλον τούτης ἀῤῥωστοτέρα ὀδὲ τὸ ἕρμα. τί θαυμαστὸν εἶναι τούτης ἑτέραν πάλιν ἀδυνατέραν, ἢ μηδὲ ὅσ' ὑποκειμένας ὑμένας ταῖς ἀρτηρίαις, μηδὲ τὴν πιμελὴν ὀξαίρειν δυνήσεται. τὶς ὧν ἀφὴ τῆ τοιαύτης ἀιδήσεται κινήσεως; ὀδεμία δηλονότι. πῶς γὰρ ἂν τοῖς εἰρημένοις, ὀδὲ τοῦτ' ὄζιν εἰπεῖν ὡς θλίψας πυκνῇ, τὸ ἧ τῆ ἀρτηρίας ἕρμα πίεσαντα τοῖς δακτύλοις, ἵν' ἀπαντήσωμεν ἐλλιπῶς ἀναφερομένῳ τῆ σφυγμῷ. καὶ γὰρ ὑπὸ τῶν ἐχόντων ἀιδηκτὴν κίνησιν, ἀμυδρῶν δὲ, θλιφάντων ἡμῶν τὸ ἕρμα, παντελὴς ἀσφυξία γίνεται. τί ποτ' οὖν οἱα πέσεται; τ᾽ μὴ δὲ τὸ ἕρμα κινεῖν δυναμένῳ ἀρτηρίαν, εἰ πυκνότερα βαρυόις μὴ αὐτῷ τοῖς δακτύλοις ἢ δηλονότι ⟨ τὸ σωζόμενον τῆ κινήσεως πᾶσα πολέσει τὸ δ' ὅλον ἀγνοεῖν μοι δοκοῦσι τῶν ἐκ τῆ ἀνατομῆς θέσιν τῶν ἀρτηριῶν οἱ διστάζοντες, ὡς τὸ πρῶτον μέρος τῆ διαστολῆς ἀιδηκτόν ὄζιν. ὀδεμία γὰρ αὐτῶν τοῦ ἕρματος ἅπτεται, ἀλλ' εἰ καὶ τὰς πάνυ δοκούσας πᾶσα φανεῖς εἶναι, καὶ πλησίον αὐτοῦ πᾶσα εἶρας, ἑκατόρωθεν ἐθέλοις ὠθισθοπεῖδαι, πολὺ τἀνμέσῳ φανεῖται οἱ, τοῦ τε ἕρματος καὶ τοῦ χιτῶνος τῶν ἀρτηριῶν. καὶ γὰρ ἂν καὶ ἀτόπως ἐπέπρακτο μόνον ⟨ τῇ φύσῃ, καί τοι μηδὲν εἰκῇ δημιουργόσῃ, κατασκευάσαι μὲν ὄργανον πάντη διασελλόμενα δυνάμενον, χώραν δ' αὐτῷ μυδεμίαν παρασχεῖν ἐν ᾗ κινήσεται. ἀλλ' ὀκ ἔχῃ ταῦθ' ὅτως πολλοῦ γε καὶ δεῖ, φαίνεται γὰρ ἐν ταῖς ἀνατομαῖς, σὺν χωρία ὡς ἱκανὰ πρὸς τὴν ἀρτηρίαν. εἰς ὧν ἐν ταῖς ἀμετρωτέραις σαρκώσεσιν ἡ σὰρξ ἀρχομένη κωλύει διασελλεσθαι τὸ ἀγγεῖον εἰς ὅλον ἀπτερύκει. καὶ δῆλα ⟨ ὅτῳ, μικρὸς ὄζι ὁ τῶν παχέων σφυγμός. τὸ μὲν γὰρ μῆκος αὐτοῦ βραχύτερον γίνεται, ἢ τὸ πλάτος εὐρωτέρου, ⟨ πλήθει τῆ ⟨αρκὸς θλιβομένου. ἡ δ' εἰς ὕψος ἀνοδος κωλύεται πῇ τῶν ὑπικειμένων σωμάτων δύτροφίαι βαρυθείᾳ. τῶν δ' ἰσχνῶν μὲν τ᾽ ἕξιν, τ᾽ ἄλλα δ' ὀδυρώτων ἱκανὴν ἧ τό γε πλάτος ἢ τὸ μῆκος ὁ σφυγμὸς ἔχει ἀξιόλογον ἢ ⟨ τ᾽ εἰς ὕψος ἀνάβασιν. ἔτι ἢ μᾶλλον ἐφ' ὧν χαλαρόν ὄζι τὸ ἕρμα, κατάδηλον γίνεται τὸ τ᾽ διὰ

σήμα τος αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ἡ ἀρτηείας χιτῶνος. εἰ γὰρ ὅτως ἔχοντος σφοδρὸς ὁ σφυγμὸς, ἢ μὴ ἀμυδρὸς γ' εἴη, δῆλόν ἐστι τὸ λῶλον ὑπερβαλλάτ̃ως, ἔστι ποτὲ μὲν ὕψιον, ποτὲ δὲ πρὸιὲς ποιέμενος, τὰς διαφορὰς τῶν τ̃ ἀρτηείας διαστάσεως, ἃς ἐγὼ νῦν εἶπον φοράσαι σαφῶς, τῇ θλίψι. τοῦ μ̃ γ' πλάτ̃ος τῇ τοῦ μήκει, τὸ πρανὲς σχῆμα πλεονεκτεῖν δοκεῖ φαίνε). τοῦ δ' ὕψει τῇ χρόνῳ τὸ ὕπσιον. ἄπορ δ' ἀμφοῖν τὸ χαλαρὸν τ̃ δ' ἐρμαδὸς, ἐν μ̃ τοῖς ὑπσίοις σχήμασι ἡ χλερὸς, ὡς ἂν ἄνωθεν ὑπικείμενον, καὶ κατὰ πίπσον ὑπὸ τῶν ἀρτηείαν, ἐν δὲ τοῖς πρανέσιν, ὡς ἂν κάτω ῥέπον ἐκπρεμαν̃ύμενόν τε καὶ πλεῖσον ἀφιστάμενον. διὰ ταῦτ' ἐν μὲν τοῖς ὑπσίοις σχήμασιν, ἐν τοῦ διίστασθαι τῶν ἀρτηείαν ἀπὸ τῶν ὑπλοτέρων ὑπὸ τὰ πλάγια πορρ̃έον, διπλᾶσθαί τε δοκεῖ ῥυπτόμενα καὶ πλεῖσον ἀθροιζόμενον ἐνταῦθα, κωλύει τ̃ταῦτα μάλισα τὰ μόρι τὸ μεγεθος τοῦ σφυγμοῦ. ἐν δὲ τοῖς πρανέσιν, ὀλαμῶ βαρυῶν, ὀδὲ διαλωλύον τῶν κίνησιν ἡ ἀρτηείας, ὀδὲ τὸ μεγέθος τοῦ τ̃ τὸν σφυγμὸν ἀφαιρεῖται. πῶς οὖν ὁ δοκεῖ τ̃ τὸ βάθος ὑπὸ πλέον ἐνταῦθα φαίνε) διασελλόμενος ὁ σφυγμὸς, ἢ εἰ μὴ πλέον, ἀλλὰ τὸ γ' ἴσον τῇ τ̃ τὸ ὕπσιον; ὅτι τῇ τοῦ πλάτος τε καὶ τῇ τοῦ μήκους αὐξήσ, καταιρύπεται τὸ βάθος. καὶ ἄλλως, ὅπορ ἔνεκα πάντα ταῦτα λέγεται, χρόνῳ πλέονι φαινομένης, ὡς πρὸς τῶν ὄψιν κινεῖσθαι, ἡ ἐν τοῖς ἄνω μέρεσι τοῦ λώλα τετα μένης ἡ ἀρτηείας, συμφαντάζεται καὶ ἡ εἰς ὕψος ἄνοδος μείζων γίνεσθαι. τὸ γὰρ ἐν χρόνῳ πλέονι φαινόμενον ἄνω φορ̃έσθαι, ῥαδίως ἀναπείθει τῶν ὄψιν, ὡς τ̃ μείζονος διαστάσεως ἐνηνεγμένον. τὸ δὲ, φορ̃εται μὲν τ̃ ἡ ἴσης, πρός γε τ̃ ἀλήθειαν, ὅπως ἂν ἔχῃ θέσεως ἡ ἀρτηεία, τοῦ δὲ πρωτόραν εἰς τὸ ἐρμα διαδίδοσθαι τῶν ἐν τοῖς ὑπσίοις σχήμασι κίνησιν, ὁ χρόνος αὐξανόμενος ὡς πρὸς τῶν ὄψιν, ὁ ἡ διαζολῆς, τῶν τοῦ βάθος ὅτως σωσώξει φαντασίαν. ταῦτα τε οὖν τὰ φαινόμενα καὶ ἄλλα τινὰ παραπλήσια τὰ πρῶτα μέρη ἡ διαζολῆς ἐκφ̃ύγειν ὑπ' εἴνυται τῶν ὄψιν. ὅσον δέ ὅτι ταύτῃ τῇ κινήσῃ τὸ ἡ ὄψεως ἀισθητὸν, τοσοῦτον καὶ τῇ ἀβιάσῳ ἁφῇ κατά γε οὖν σφοδροὺς σφυγμούς, ὧν τῶν δὲ ἀμυδρῶν, ἐλαχ̃ον πολλάκις. φανερὸν μὲν γὰρ ὡς ὀκ ὑπολέχεται τ̃ τὸν τοιοῦτον τρόπον ἡ ἐπαφῆς αἰσθέσθαι τῶν πρώτον ἡ διαζολῆς, ἀλλ' ὑπ' εὐφύεις ὧν πολῆς οἷον ἄνω ρῶν τῶν χεῖρα. λοιπὸν οὖν, εἴπορ ἄρα, ἐν ταῖς θλιβούσαις ὧν βολαῖς ἡ χειρὸς, αἰσθέσθαι δυνατὸν τῶν πρώτων ἡ διαζολῆς. ἀλλ' ὅτι γε μὴ τ̃ πάντας οὐ σφυγμούς, ἀλλ' εἴπορ οἷόν τε, τ̃ μόνος οὐ σφοδροὺς, ἀνταίρυς δ' ἦλον ἔτι μεμνήμεθα τῶν εἰρημένων. ὅτορ μὲν δὴ ἡμῖν μέχρι τοσούτο προελήλυθε, τοῦ μηλέτ' ἄλλων τινα ὧν βολῶν, μήτ' ἄλλον σφυγμὸν ὁμολογουμένως τ̃ ἀρχῶν ἡ διαζολῆς αἰσθητῶν ἐγχωρεῖν ἐργάζεσθαι. πλὴν ἡ μετὰ θλίψεως ἐν τοῖς σφοδροῖς γινομένης. ἐξ ἧς δ' ἰδ'ωμεν εἰ τὸ τ' αὐτὸ τὸ ἐνδεχόμενον, ὄντως ἀληθὲς ὄτιν, ἢ μόνον πιθανόν. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖν ἐκ τούτοις διαφ̃ύγειν, ἔτι τὰ πρῶτα ἡ διαζολῆς, τὸ μὲν ὁμοίως γ' ὡς πορ ὧν τῶν ἄλλων σφυγμῶν, ἀλλὰ παντελῶς ἐλάχισον ἔῶν τὸ λανθάνον. μάθοις δ' ἂν εἰ νοήσαις ὡς ἀναγκαῖον ὄτι τ̃ ἐκ ἡ ἀρτηείας ἀρχομένην κίνησιν διαβαθμῶσαι, πρώτοις μὲν, τοῖς πορρ̃ωμένοις σώμασιν, ἔπα τοῦ διέρματι παντὶ, καὶ τότ' ἤδη τοῖς ἡμετέροις δ' αἰσθήσεσιν. ὅταν γὰρ ἐνδέχεται παντάπασιν ἄχρονον ἔῶν τῶν ὅτω γινομένην ἡ κινήσεως μετάληψιν. εἰ δὲ τοῦτ' ἀληθὲς ἔρυται, λανθάνειν ἀναγκαῖον ὄτι τῶν ἀρχῶν ἡ κινήσεως. ἀλλὰ κἀκτοῦ πολὺ μαλιροτέρας ἀισθάνεσθαι τῶν ἁφῶν ἡ μετὰ τὸ σωιζῆσαι τῶν ἀρτηείαν πρὸς τοῦ διαστέλλεσθαι γιγνομένης ἡσυχίας, ἤπορ ἡ μετὰ τὸ διασαλῶσαι πρὸς τοῦ σωιζάνειν. δῆλον ἀλόγως ἂν τις ὑπονοήσ, ἐκφ̃υγόντων ἡμᾶς μορίων τινῶν ἡ ἐν τοῖς κινήσεως, ὅτορ γίνεσθαι. δῆλον γὰρ ὡς εἴπορ ἄλυπον τὸ πρῶτον ἡ διαζολῆς, εἴη ἂν καὶ τὸ ἡ συζολῆς ἔχαστον ἀδιάγνωσον. ὃ γὰρ ἂν ποτε πλεῖον ἢ μείζονος ἀισθοιτο κινήσεως, τ̃ τῶν συζολῶν ἢ ἁφή. εἰ γε ἀσμενιστέον ὅτι καὶ ταῖς ἴσης αἰσθέσθαι διαζολῆς. δῆλοι δὲ ὅτορ οἱ μηδένος αὐτῶν ἀισθητῶν ἔῶν λέγοντες, οὐκ ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, οὔτ' ὀνκαταφρόνητοι κατὰ τῶν ἐν τῇ τέχνῃ τριβῶν. ἡμεῖς δ' ὅτι μὲν ἀισθητὸν, καὶ ποτε, μάλισα φθάνομεν, ἤδη διεδιδαχότες, σωαπεδείξαμεν δὲ καὶ ὡς ὀκ ἐνδέχεται πλέον ἀισθάνεσθαι κινήσεως τῶν ἁφῶν ἐν ταῖς συζολαῖς, ἤπορ ἐν ταῖς διαζολαῖς, πλὴν εἰ μεταβολή ποτε τ̃ τὸ πόσον ἡ διαζολῆς, ἢ ἡ συζολῆς γίγνοιτο. ὅτορ δ' ἐν ταῖς συνεμπικαῖς ἀνωμαλίαις συμβαίνει. κείσθω τοίνυν ἔτα τὸ ἡ ἐντὸς ἠρεμίας μέγεθος, ἐκφ̃ύγῃ τῶν αἴσθησιν ποτὲ τότε ἡ συζολῆς πέρας, καὶ τῶν ἡ διαζολῆς ἀρχῶν. καὶ ἡμῖν ἤδη καὶ τὸ ἕτορον τῶν ζητημάτων τ̃ προσήκουσαν ἐχέτω τελευτῶν. ἀξῆς γὰρ ἓν τοῦ πόσι ἡ διαζολῆς εἰ ἔσιν αἰσθητὴ πᾶσα, τὸ πόσι ἡ συζολῆς ὁμοίως ὑπονοεῖσθαι. φαινόμεθα δ' ἀξ ὧν πόσι ἡ διαζολῆς, εἰπόμεν ἤδη ἔτ τὸ πόσι ἡ συζολῆς πεπληρωκέναι λόγον. εἰ γὰρ ὀκ ἐνδέχετ̃ πλείονος αἰσθέσθαι κινήσεως ἐν ταῖς συζολαῖς, ἀλλ' ἢ τοι ἡ ἴσης τῇ τ̃ τὰς διαζολὰς, ἢ ὅπορ ἀληθὲς, ἐλάττονος, πάσης δ' ὧν αἰσθανόμεθα ἡ ἐν ταῖς διαζολαῖς, δῆλον ὡς ὧν πάσης αἰσθανόμεθα ταῖς ἐν ταῖς συζολαῖς. λοιπῶν δ' ὄντων λυοῖν πόθλημάτων, τοῦτε πόσον ἀναίσθητόν ὅτι ἡ διαζολῆς εἰπεῖν, καὶ τοῦ ἡ συζολῆς, ἐοίκαμεν καὶ πρὸι τούτων ἀξ ὧν εἰρήκαμεν ἔχειν ἤδη τὸ καθόλα. τοσοῦτο γὰρ ἀναίσθητόν ἡ διαζολῆς ὁ λόγος ἀπέλειξεν, ὅσον ἐν τοῦ μεταξὺ γίγνεται ἡ τε πρώτης ὁρμῆς τοῦ κινεῖσθαι τῶν ἀρτηείαν, καὶ τοῦ διασθῶσαι τῶν πληγὴν ἄχρι ἡ ἡμετέρας ἁφῆς. κατ' εἶδη δὲ τέμνοντες αὐτὸ, πλεῖσον μὲν ἐν τοῖς ἀμυδροῖς τε ἅμα καὶ μεγάλοις εὑρήσομεν, ὧν ἀνίπολῆς ψαύομεν, ἐλάχισον δ' ἐν τοῖς σφοδροῖς ὃς θλίβοντες διεγινώσκομεν, μέσον δ' ἀμφοῖν ἐν ταῖς μέσαις ὧν βολαῖς ἡ χειρὸς, καὶ τούτων δὲ, πρὸς τὸ σφοδρὸν, ἢ τὸ σφοδρὸν ἔῶν τὸν σφυγμὸν ἄνισον. ἐπεισήκοι τοίνυν ἀισθανόμεθα ἡ συζολῆς, ὅσον πορ καὶ τ̃ διαζολῆς ἢ βραχεῖ τινι μεῖον. εἴη ἂν καὶ τὸ τ̃ συζολῆς ἀναίσθητον, ἢ τοι τοσοῦτον ὅσον καὶ τὸ τ̃ διαζολῆς. ἢ βραχεῖ τινι πλέον. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ζητήματα καὶ οἱονεὶ στοιχεῖα τοῦ λόγου.

Τὰ πόσι τῶν κυριωτάτων μορίων τοῦ σφυγμοῦ, σχεδὸν ἤδη τέλος ἔχει. τὰ γὰρ ὑπόλοιπα δύο κατά τι συμβεβηκὸς μᾶλλον, ἢ κυρίως, ὀδὲ πρώτως ὅτι μόρια τοῦ σφυγμοῦ, ἦτ' ὠκὺς καὶ ἡ ἐκτὸς ἡσυχία τ̃ ἀρτηείας. ἐτοὶ δὲ καὶ διὰ τούτων προγινώσκε) τινὰ, πόσι τ̃ διαγνώσεως αὐτῶν, ἀναγκαῖον εἰπεῖν, τῶν μὲν ὠκὺν ἐκτὸς ἡσυχίαν ἁπλῶς ὑπὸ βάλλων τῶν χεῖρα, μάλισ' ἂν γνωρίσαις πυλίκη τίς ὄτιν. ἢ εἰ καὶ θλίβειν ἐθέλοις ἐν τοῖς σφοδροῖς ἀγλονότι σφυγμοῖς εἰς τοσοῦτον βιαζόμενος, εἰς ὅσον ὀδὲν ἐκλῦσαι ἡ κινήσεως. τῶν δ' ἐντὸς εἰ θλίβοις εἰς ὅσον ἡ πᾶσα σφοδρότης ἐγχωρεῖ μάλισ' ἂν ὅτως διαγνοίης. ἡ τ̃ μὲν ἐκτὸς ἠρεμίαν ὅλως ἀκριβῶς διαγνώσ σεόντως ἁπλῶ

μεν.

μὴν Θ. τὼ δ' ἐντὸς ὡς ἡ πρόδηλα ἔργα σὺν τοῖς ἀναισθήτοις μορίοις ἑκατέρας τῶν κινήσεων, τό τε τῆς συστολῆς πέρατος καὶ τῆς ἀρχῆς τῆ διαστολῆ. τὰς δ' αἰτίας τούτων, ὁ χαλεπὸν μὲν αὐτῷ τινι τῶν ἐντυγχανόντων ἐξευρίσκειν, εἰ μὴ μάτην τῶν ἐμπροσθεν ἤκουσεν. ἐρήσονται δὲ καὶ πῶς ἡμῖν ὧδέ ἢ ἐκεῖ πέρι διὰ βραχέων. ἐπεὶ τοίνυν ἐκ ἐνδέχεται γνῶναι εἰ τοιαύτην τινὰ τὴν ἐκτὸς ἀρτηρίαν ὁ σφυγμὸς ποιεῖται, μὴ συγχωρήσαντας κινηθῆναι τὴν ἀρτηρίαν, ὡς ὅσον οἱονται, κωλύομεν δ' ὅταν ἀμετρότερον ὦσι θλίβωμεν, δῆλον ὡς ἐκ ἂν ποτε σαφῶς διαδόμεθα τὸ ποσὸν τῆς ἐκτὸς ἀρτηρίας, εἰθλιβοιμεν ὦσι τὴν παρεσαν σφοδρότητα. ἀλλὰ ἴσως τις ἐρεῖ, τὸ μὲν τῆς διαστολῆς μέγεθος θλιβόντων κολύεσθαι, τὴν δὲ κίνησιν ἐμφαίνεσθαι μέχρι παντὸς, ἀπωθεῖσθαι γὰρ ὑπὸ τῆς ἀρτηρίας ἀνιέσης τὴν ἁφήν, καὶ τότε πάντα πρῶτον ὠθουμένῳ τε καὶ κινουμένῳ ὑπὸ αὐτῆς ὅταν κατέκεινα πάσηται. ὅπερ δ' ὅτι ψεῦδός ἐστιν ἐν τοῖς καθόλου, ἐν διορισμῷ δεῖται γνωσόμεθα ῥαδίως ἂν τῶν ἐμπροσθεν ἀναμνησθῶμεν, ἡνίκ' ἐλέγομεν ὡς κινδυνεύει τῆς ἀρτηρίας, ἐνίοτε συμβαίνειν μὴ συγκινεῖν ἑαυτῇ τὰ ὑπικείμενα, νικηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ βάρους αὐτῶν. δι' ἣν δὴ καὶ ὁπόταν πίεζωμεν, σύλλογον ἔδειν ἄχρι τοσούτου χρόνου πρωϊῆναι τὴν κίνησιν αὐτῆς ἀναθετέον ἐν ἅπασι τοῖς σφυγμοῖς, εἰς ὅσον ἅθλιπτός τε ἐστὶ καὶ ἀβίαστος ὅσα πρώτη. ὥστε κινουμένης ἤδη τὸν ἑαυτῆς λόγον τῆς ἀρτηρίας, ἠσυχάζειν πολλάκις ἡμῖν ἤδη δόξασιν οἱ σφυγμοὶ καὶ τοσούτῳ θᾶττον ἄρχεσθαι τῆς ἠρεμίας, ὅσῳ τῆς ἀναθῆς κινήσεως ἠκολούθησαν. ἐπεὶ δ' ὅσον ὠθεῖ τὴν ἁφὴν ὁ σφυγμὸς ἐκ τοῦ διαστέλλεσθαι τὴν ἀρτηρίαν, τοσοῦτον καὶ τοῦ συστέλλεσθαι γίγνεται τὸ ἀναθητὸν, ἀνάγκη πᾶσα μηδὲ τὸ πρῶτον μορίων τῆς συστολῆς ἀναθάνεσθαι, ἀναισθήτων γινομένων τῶν ἐχάτων τῆς διαστολῆς. πῶς δ' ἂν δυνατὸν ἀκριβῶς διαγνῶναι τὴν ἐκτὸς ἠρεμίαν, ὃν ὅταν ἀπόμικρον, ὡς ἐκ ἐνδέχεται, μετρεῖν γὰρ δεῖ τὸ ποσὸν τῆς θλίψεως πρὸς τὴν ῥώμην τῆς ἀρτηρίας, εἰς τοσοῦτον θλίβοντας εἰς ὅσον μηδὲν τῶν ἐχάτων τῆς κινήσεως μορίων ἀναίσθητον ἔσαι. δῆλον δ' ὡς ἐκ ἐνδέχεται θλίβειν ἐν ἅπασιν, ἀλλ' ἐν τοῖς σφοδροῖς μόνοις, δι' ἐν τούτοις εἰς τοσοῦτον, ὡς νικῆσαι τῆς βιαίου τῆς ὑπολοιπῆς τὴν ῥώμην τῆ ἀρτηρίας. Ἀσφαλέστατον δ' ὅταν τὴν ἐκτὸς ἡσυχίαν διαγινώσκειν ἐθέλης ἀβιάστως ὑπερβάλλειν τὴν ἁφήν. τὴν δ' ἐντὸς ἐκ τῶν ἐναντίων, εἰ μὴ βιάζοιο καὶ θλίβοις ἐκ ἂν γνωρίσας. ἀκολουθῆσαι γὰρ δεῖ τὴν ἁφὴν μέχρι παντὸς συστελλομένῃ τῇ ἀρτηρίᾳ, θλίβειν δ' ἐν τοῖς σφοδροῖς μόνοις ἐγχωρεῖ. δῆλον δ' ὡς καὶ ἐν τούτοις μόνοις διαγνωσθείσῃ τὴν ἐντὸς ἡσυχίαν, οὐδὲν τούτοις ἀκριβῶς, ἀλλὰ πολλάκις μὲν συχνῷ μείζονι, ἥπερ ὄντως ἔδει, πολλάκις δ' ὀλίγῳ μέν, ὅμως δ' ἔν ἔτι μείζονι αὐξηθείσῃ. πρωτέρχονται γὰρ ἐξ ἀνάγκης δύο χρόνοι τῶν ἀναισθήτων μορίων ἑκατέρας τῶν κινήσεων. ὁ μὲν, ὑπὸ πέρατι τῆς συστολῆς. ὁ δ' ἐν ἀρχῇ τῆς διαστολῆς, ὧν ἄλλο μηκέτι ἐχόντων ὡς ἐμπροσθεν ἐδείξαμεν, ὅτ' ἴσον ἀεὶ τὸ πρωσιὸν ἔσαι τῆς χρόνῳ τῆς ἐντὸς ἡσυχίας. ὅτ' ἀκριβὴς πόθ' ἡ διάγνωσις.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΓΝΩΣΕΩΣ ΣΦΥΓΜΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ β'.

ΠΡΩΣ μὲν οὖν χρὴ τὰ μόρια τοῦ σφυγμοῦ διαγινώσκειν ἐν τῷ πρὸ τοῦδε λόγῳ δεδήλωται. ὡς ἂν τις καὶ τὰ τοῖς μορίοις αὐτοῖς ὑπάρχοντα γνωρίζειν ἱκανὸς εἴη, νῦν ἐρῶμεν, ἀπὸ τοῦ τὰς διαστολῆς ἀρξάμενοι λόγου. καὶ γὰρ κυριώτατον τοῦτο τῶν τοῦ σφυγμοῦ μορίων, καὶ πλείστῳ μὲν ἔχον τὴν ποικιλίαν τῆς διαγνώσεως, πλείστῳ δὲ, τῆς διὰ ἑαυτοῦ προγνώσεως τὴν χρείαν. ὄντων δὴ πλειόνων τῶν ὑπαρχόντων ταῖς διαστολαῖς, κυριώτατον ἁπάντων ἡγητέον εἶναι τῆς οὐσίας τῶν σφυγμῶν μάλιστα λόγου, ἡ λείψις ἐστιν. ἅπασα δὲ κίνησις χρόνου τέ τις ἐν ᾧ γίνεται συμβέβηκε, καὶ τάχους ἢ βραδύτης, ἢ ὁμαλότης, ἢ ἀνωμαλία. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι διάστημα καθ' οὗ φέρεται.

ΟΡΙ τούτων οὖν πρῶτον λεγέσθω· καὶ γὰρ οὐ δέδοκεῖ τοῖς πλείοσι τῶν ἰατρῶν ἑτέρα μὲν, ἡ τοῦ χρόνου τῆς κινήσεως εἶναι διάγνωσις, ἑτέρα δ' ἡ τοῦ τάχους τε καὶ τῆς βραδυτῆτος. εἰ γὰρ γνωσθείη πόσος τίς ἐστιν ὁ χρόνος, δῆλος καὶ ποτέρα ὠκείας ἢ βραδείας ἢ συμμέτρως κεκίνηται, δῆλον ὑπάρχειν φασίν. ἐμοὶ δ' ἑτέρα μὲν, ἡ τοῦ χρόνου φαίνεται διάγνωσις, ἄλλη δὲ ἡ βραδυτῆτος καὶ τάχους. ὁ γοῦν εἰ βραχύτερον ὁ τῆς κινήσεως εἴη χρόνου, ἤδη καὶ τὸν σφυγμὸν ὠκύτερον εἶναι φημί. τῆς δ' ἀπάτης τοῖς ὅτως ὑπολαμβάνουσιν ἐκ τοῦ μὴ τὸν ταχὺν καὶ βραδὺν σφυγμὸν ὄρος νομίζω γεγονέναι, ὃς ἐὰν μὲν τοῦθ' ὁ νοῦσιν ὅτοι δηλοῖ, μοχθηρὸς ὅδε ἐστὶν, εἰ δ' ὡς ἡμεῖς ἀκούομεν, ὁ μὲν ὄρος ὄρθος, ὅτοι δ' ὁ σωτῆρα αὐτοῦ. λέγει μὲν γὰρ ὁ ὄρος. ταχὺν εἶναι σφυγμὸν τὸν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τῆς κίνησιν ποιήσαντα. καὶ βραδὺν τὸν ἐν πολλῷ. τὸ δ' ὀλίγον καὶ τὸ πολλὸν πρός τι λεγομένων, ὅτοι μὲν οἴονται τοὺς τῶν σφυγμῶν χρόνους ἀλλήλοις παραβάλλεσθαι. τὸ δ' ἀληθὲς ἔχ ὅτως ἔχει. πολλάκις γὰρ ἡ τοῦ μακροτέρου τὸν χρόνον ἔχοντος σφυγμοῦ κίνησις, ὠκυτέρα ἐστὶ τὸν βραχυτέρου ἐχόσης ὅδε. καὶ τοῦτ' εἰ μή τις ἀκριβῶς διαγνοίη, πολλὰ καὶ μεγάλα τῶν ἐκ τῆς διὰ σφυγμῶν προγνώσεως εὑρισκομένων ἀγνοήσει. τοῖς μὲν οὖν ἡμῶν πεπειραμένοις ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀῤῥώστων καὶ τόπος πεπονθότας πολλάκις εὑρηκότων, πρὶν γυμνῶσαι τὰ μέρη, καὶ τῶν ὑπογινομένων τε καὶ προγεγονότων αἰτίων καὶ συμπτωμάτων ἕκαστον, οἶδ' ὅτι τῶν νῦν λεχθησομένων ὀλίγα ἄπιστα εἶναι δόξει. τῆ γὰρ ἀκριβεστάτῃ ἅπασιν πίστεως ἐχήκασιν ὅτοι, διὰ τῶν προῤῥηθέντων ἀληθείας. τοῖς δ' ἄλλοις ἄπασι τὴν μὲν πρώτην ὁ λόγος φαίνεται καὶ θρασὺς, εἰ τοσούτους τε καὶ τοιούτους ἰατροὺς σφάλεσθαι λέγοιμεν, ἐν ταῖς τοῦ τάχους τε καὶ τῆς βραδυτῆτος διαγνώσεσιν. εἰ δ' ἀνάσχοιτο τις καὶ πεισθείη τῶν νῦν λεγομένων ἐπακοῦσαι λόγων, οἶδ' ὅτι καὶ μὴ τελέως αὐτὸν πείσω πιστεύειν, ἀλλ' ἀρκέσω τὰ παντάπασιν ἀπίστων εἶναι τοῖς λεγομένοις. ὁ γοῦν οἷόν τε μεταπεῖσαι ῥαδίως πολὺ τῶν ἐκ μακροῦ χρόνου παμπόλλοις ὁμολογουμένων, καὶ μᾶλλον ὅταν ὅτῳ παμπόλλης τε καὶ ἀκριβοῦς δέηται θεωρίας. καὶ εἰ τῇ θεωρίᾳ δέοι, τις αὐτῶν παρακολουθῇ

σεις, ἀλλ' ἵνα καὶ τῇ πείρᾳ γε κρίνῃ, παμπόλλης γε δεῖται τῇ τῶν ἀφλῶ τριβῆς. ὁ γοῦν μυρμηκίζων πάλσμικος σφυγμός, ἀπειρὸς ἀυξήσεως δέομεν εἰς διάγνωσιν, ὡς ἂν εἰς ἐλάττω ἀμυδρότητα τε καὶ μικρότητα καταπεπωκὼς, τῷ ἀρχῷ ὅλως δεῖ λανθάνειν σὺν ἀγυμνάστως τῷ ἁφλῶ. ὥς τε πολλάκις ἀσφύκτος εἶν λέγεσθαι ἂν ἄνθρωπος ἐφ' ὧν ὁ τοιοῦτος εὑρίσκεται σφυγμός. εἰ τοίνυν τῆς ταχὺ εἰπόσιν αὐτὸν ἀντιλέγοιμι, καὶ πόθεν ἐσφάλλω δεικνύοιμι, τίς ἂν μοι κρίτης γένοιτο. σὺν γὰρ εἰ μὴ δι' εἰ τῷ ἀρχῷ ὁ σφυγμὸς ὅτος ὑπάρχει δῆλος νοσοῦσι διαγνῶναι δυναμένοις, πῶς ἂν ποῖος τις ὅδι διάξαιμι. ταῦτ' ἄρα καὶ λέγειν οἰκεῖα πρὸς δὴ τοιαύτης θεωρίας. ἀρκεῖ γὰρ ὧδι δῆλον ὀργὴν δεικνῦσαι τῷ ὕπαρξιν αὐτῆς. ἐπεὶ δ' ὅπερ ἐλέχθη καὶ κατερχὰς ὁ πῶς σὺν πολλὰς ταῦτα τὰ γράμματα σύγκειται, ἀλλὰ τὸν ἕνα δῆλον μυρίων ἄξιον ἀναμένει, δι' ἐκεῖνον γραπτέον σὺν λόγος, οἱ μυριάκις πρότερον ὡς ἀδυνάτοι τε καὶ ἀλάζονες πεποιλακιδήκονται, πρὶν εἰς τὸ ἄξιον ἀφικέσθαι. δέομαι γὰρ ἐγὼ νῦν ἀκροατοῦ τοιούτου τινὸς οἵου ἦν Ἀρχιγένης, ἵν' ἔπω πῶς αὐτὸν ὀτρύσοι. τί δὴ ποτ' ὦ γυμναιώτατε ταῦτα γράφεις ἐν δῆλον πρὸς σφυγμῶν σὰ γράμματι πρὸς τὸ μυρμηκίζοντος σφυγμοῦ, διαλεγόμενος ὡδί πως ἢ λέξιν. σιώθετος δέ μοι δοκεῖ εἶν ἐκ μικρότητος, ἀμυδρότητος, πυκνότητος. ἀναγκαίως δὲ καὶ ταχυτῆτος. ὁ γὰρ οἶδα τί ἂν βάλεται τὸ πάντων ἔχατον ἐρωτῶν. ὥς τε τάγε πρὸ τούτου σιωπήσομαί τε καὶ ἀφέξομαι παντὸς μᾶλλον ἀληθῆ τε ὄντα καὶ σοὶ πρέποντα. τὸ δ' ἀναγκαίως δεῖσθαι ταχυτῆτα δῆλον μυρμηκίζοντι, πῶς εἴρηται ζητῶ. πλέον γὰρ ὅτι τοῦ ψιλῶς ῥηθέντος ἂν, χωρεῖς τοῦ προκειμένου τὸ ἀναγκαίως. ἢ ἵν' μὲν ἂν ἢ οὐκ ἀληθῆς. ἀλλ' ἄνευ προσθήκης ἐρημένον ἐν μόνῃ τῇ δῆλ ἀφῆς ἁμαρτίᾳ ἐφαίνετ' ἂν ἔχειν τῇ ἀπάτῃ. τὸ δ' ἀναγκαίως προσκείμενον λογικήν τιν' ὑπόληψιν ἐμφαίνει. τίς οὖν ὅδιν αὕτη μαθεῖν ἐσόμεθα. ἐγὼ μὲν ὁ δὲ μίαν ἀνάγκην ὁρῶ, δι' ἣν ἀρρωστον τε καὶ πυκνὸν καὶ μικρὰν κίνησιν, ὀθνεῖς καὶ ταχεῖαν εἶν νομίῳ. ὁ δὲ γὰρ αὐτὸς ὁ μύρμηξ ὦ παρώνυμος ὁ σφυγμὸς, τῷ ὠκέως κινεμένου ὄδιν, ἀλλὰ βραχείας μὲν αὐτοῦ καὶ ἀμυδρὰς καὶ πυκνὰς τὰς κινήσεις ὁρῶμεν, ὠκείας δὲ ὁ δ' ἀμῶς. τίνι γὰρ τούτων ἀν ἀνάγκης ὠκύτης ἕπεται. πότερον τῇ ἀμυδρότητι; ἀλλὰ θαυμάζοιμ' ἄν, εἴ τις τῷ ἄλλων ἀπάντων ἐπίσης ἐχόντων δῆλ τῷ ἀρρωστίαν ἢ δυνάμεως ὠκέως κινήσεται, τἀναντίον γὰρ ἅπαν, ὧδι τοῖς ἄλλοις ὁσάντως ἔχουσιν, ἡ ῥώμη τ' δυνάμεως προσιοῦσα, ταχεῖαν τῇ κίνησιν ἐργάζεται, ὡς καὶ ἐπὶ τοῖς πρὸ σφυγμῶν αὐτοῖς ἀπεδείκνυμεν. ἀλλ' ὁδὶ ἡ πυκνότης αὐτίαν τοῦ τάχους. τίς γὰρ ἀνάγκη τὸν πυκνῶς ἀθλοῦντα εἰς τὸν πειρᾶν προθυόμενον δύθυς καὶ πρέχειν; ἄλλαι μὴ γὰρ αὐτίαι, τοῦ πυκνῶς τι πράττειν, ἄλλαι δὲ τοῦ ταχέως. ἀλλ' ἴσως δῆλ τῇ μικρότητα φησὶν ἐξ ἀνάγκης εἶν τὸν μυρμηκίζοντα σφυγμὸν, ταχύ. τί γὰρ ἄλλο τις ἂν νοήσῃ; σύλογον μὲν οὖν τόγε τοιοῦτον, εἰ δὲ καὶ ἀληθὲς ἤδη σκοπῶμεν. ἀναγκαῖον μὴ γάρ ὅτι τῇ ἀρτηρίαν ἢ βραχυτάτης διαστάσεως φαιρομένῃ ἐλαττονα χρόνον ἀναλοῦν, ἤπερ ὅτε ἢ μεγίστης ἐφορᾷ. ὁ μὲν ἢ τις ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ δεῖ γράφεται κίνησις, ἀναγκαῖον ὅδι τάυτῃ ὠκείαν εἶν. τῇ οὖν ἐν πολλῷ χρόνῳ γινομένῃ ὠκείαν εἶν λέγεις; ἴσως ἂν τις ἐπανόροιτο. ἐγὼ δ' ὁ τάυτῃ φημί. καθόλε γὰρ δὶ ἀξιῶ τοῦ χρόνε τὸ ποσὸν ὦ σκοπεῖσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ δῆλ διαστάσεως. ὅταν οὖν ἐθέλῃς πύθεσθαι μα τῇ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ γινομένῃ κίνησιν, ὁποίαν τινὰ εἶν φημι, πρόσθε σύθεως τὸ ποσὸν δῆλ διαστάσεως, ἵν' ἀκρίνω καί σοι. εἰ δὲ μή, ἀλλ' ἐγὼ προθήσω καὶ διορισμένως ἐρῶ, τὰς ἐν ἐλάττονι χρόνῳ γινομένας κινήσῃς ὅκ ἐξ ἅπαντος εἶν τὸν ἐν πλέονι σωτελομένων ὠκυτόρας. ἀλλ' εἰ μὲν ὁ αὐτὸς ὑπάρχει λόγος δῆλ τε χρόνῳ πρὸς τὸν χρόνον, καὶ τῇ διαστάσῃ πρὸς τῇ διάστασιν, ἰσοδρομήσιν. εἰ δ' ἤ τοι τοῦ χρόνε πρὸς τὸν χρόνον, ἢ τ' διάστασεως πρὸς τῇ διάστασιν ὁ λόγος μείζων γένοιτο, τῇ μὲν ὠκυτόραν, ὅτως, τῇ δὲ βραδυτόραν ἐσεῖδῃ φημὶ κίνησιν. ἐμοὶ μὲν εἴρηται τὸ παῦ. συδὶ εἰ μὲν ἐνόησας, ἔχοι τάχ' ἂν ἤδη τῇ προσήκασαν ὁ λόγος τελύτῃ. εἰ δ' ὄκ ἐνόησας, ἐξηγήσομαί σοι δῆλ μακροτόρως τὸ ταχέως εἰρημένον. ὅσαι μὲν ἐν ἴσοις χρόνοις ἴσα μήκη διέρχονται, ἰσονίσεις τάυτας ἰσοχρόνους τε καὶ ἰσοδρόμους ὀνομάζομεν. ὅσαι δ' ἐν ἴσῳ μὲν χρόνῳ, μείζονα δ' αὐξησι διαστήματα, τάυτας ὠκυτόρας. ὁμοίως δ' καὶ ὅσαι διάστημα μὲν ἴσον, ἐλάττονι δ' χρόνῳ. παράδειγματος δ' ἕνεκα δύο τινὲς ἀνθρώποι σταδίους πρωτήκοντα διήρχεσθωσαν ὥρᾳ μίᾳ, ἰσοδρόμους ἂν εἴποις σὺν τοιούτους. εἰ δ' ὁ μὲν ἕτερος ὥρᾳ μιᾷ διανύσῃ, ὁ δ' ἕτερος τριάκοντα, δῆλον ὡς θάττον ἂν εἴη κινούμενος ὁ πρότερος ὁ τῇ μείζονα διάστασιν ἐν ἴσῳ χρόνῳ διελθών. εἰ δὲ σὺν πρωτήκοντα σταδίους, ὁ μὲν, ὥρᾳ μιᾷ, ὁ δὲ τρισίν, εἰ ὅτως ἔτυχεν διέλθοι, δῆλον ὡς ὁ πρότερος, ὠκύτερος, εἴ γε τὸ ἴσον διάστημα θάττον ἰώσῃ. ἐν μὲν δὴ τούτοις, σὲν ἀσαφές. ἴσως δ' ἐν τοῖς ἑφεξῆς ἄν γε μὴ προσέχωσι τὸν νῦν. προσέχουσι δὲ, κἀκεῖνα πάνυ παραπλησίως τούτοις ἔσται σαφῆ. ποιήσωμεν γὰρ δυοῖν τινοῖν κινήσεως, τῇ μὲν ἐν ὥρᾳ μιᾷ, πρωτήκοντα, τῇ δ' ἐν τρισὶν, ἑκατὸν πρωτήκοντα διανύσασαν σταδίους. ἆρ' οὖν καὶ τούτας ἂν εἴποιμεν ἰσοδρόμους; πάνυ μὲν οὖν. εἰ γὰρ ἡ σὺν πρωτήκοντα κινηθεῖσα σταδίους ἐν ὥρᾳ μιᾷ, ταῖς τρισὶν ἔτυχε κινεμένη, πάντως ἄν ποκαὶ αὕτη πρὸς σὺν πρωτήκοντα, σὺν ἑκατὸν ἐκινήθη. καὶ εἰ τούτους ἐν τρισὶν ὥραις κινουμένη, μιᾷ μόνον ὥρᾳ κινηθεῖσα ἔτυχε, πάντως ἂν καὶ ἥδε, σὺν πρωτήκοντα μόνους ἐκινήθη. ὡς ἐγὼν ἂν ἰσοδρόμους ἂν ἐν ἴσοις χρόνοις ἴσα διαστήματα πραίνεσαι. προσέχειν οὖν δεῖ τοῖς τε τῶν διαστάσεων μήκεσι, καὶ τοῖς τῶν χρόνων, ἵν' εἰ μὲν ὃν ἔχει λόγον ἡ διάστασις πρὸς τὴν διάστασιν, τὸν αὐτὸν ὁ χρόνος ἔχοι πρὸς τὸν χρόνον, ἰσοδρόμους ἔν λέγομεν τὰς κινήσῃς. εἰ δ' ἤ τοι μείζονα ἔχοι τὸ διάσημα, πρὸς τὸ διάσημα, ἤπερ ὁ χρόνος πρὸς τὸν χρόνον, ἤπερ ἡ διάστασις πρὸς τῇ διάστασιν, μηκέτι ἰσοδρόμους αὐτὰς ἔν νομίζομεν. ἔστω γὰρ ἡ μὴ διάστασις τ' διαστάσεως, τετραπλασίων. ὁ δὲ χρόνος τ' χρόνε διαπλασίων. δῆλον ὡς μείζονα λόγον ἡ διάστασις ἕξει πρὸς τῇ διάστασιν, ἤπερ χρόνος πρὸς τὸν χρόνον. καὶ ὅτως γένοιτ' ἂν ἡ ἑτέρα τῶν κινήσεων ὠκυτόρα. φέρε γὰρ ἔν δὴ μὲν, τῇ διάστασιν τετρακοσίων πηχέων, δὴ δεκάτου. τὸν δὲ χρόνον δὴ πρώτορας μὲν, δυοῖν. δὴ δ' ἑτέρας μιᾶς ὥρας, εἰ τοίνυν ἡ μὲν ἑτέρα τῶν κινήσεων ἐν δυοῖν ὥραις τετρακοσίους διῆλθε πήχεις. ἡ δ' ἑτέρα ἐν μιᾷ σὺν ἑκατὸν, δῆλον ὡς ἐὰν μὲν τῇ πρωτέραν σὺν ἑκατὸν μόνους διανεμῶμεν νοήσομεν, ἐν ὥρας ἡ μύσῃ μέρει κινηθήσεται. καὶ ὅτως ὠκυτόρα δὴ δευτέρας γενήσεται, τῇ ἴσῳ διάστασιν ἐν ἐλάττονι χρόνῳ κινηθεῖσα. ἐὰν δὲ τῇ δευτέραν, σὺν τετρακοσίους νοήσωμεν κινεμένην, τετάρων ὡρῶν αὕτη δεήσῃ, καὶ

ὅτως ἔσται

ὅτως ἔσται βραδυτὴς ἡ πρότασις, εἰ γε τὸ ἴσον διάστημα πλέονι χρόνῳ κινήσεται. φανερὸν οὖν ὡς ὅταν ἡ διάστασις τῆ διαστάσῃ παραβαλλομένη μείζονα λόγον ἔχῃ, τοῦ χρόνου τοῦ χρόνου παραμετρουμένου, τῶν τοιούτων κίνησιν ὠκυτῆτα ἀναγκαῖον ὑπάρχειν. εἰ δ' ἐμπαλιν ἡ τῆς πρότασις κινήσεως διάστασις, πρὸς τὴν τῆς δασυτῆτος ἐλάττονα λόγον ἔχῃ, εἴπερ ὁ χρόνος τὸν χρόνον, ἀναγκαῖον αὖ ἐν τῶν τὴν πρότασιν εἶναι βραδυτῆτα. εἰρήσεται δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτο παράδειγμα. νοήσωμεν γάρ μοι τῆς πρότασις κινήσεως τὸ μὲν διάστημα, τοῦ τῆς δασυτῆτος διαστήματος εἶναι διπλάσιον, τὸν δὲ χρόνον τοῦ χρόνου, τετραπλάσιον, ὥστε εἰ τύχοι τὴν μὲν πρότασιν τέτταρας πήχεις τετάρσιν ὥραις κινεῖσθαι. τὴν λοιπὴν ἤ, δύο πήχεις ὥρας μιᾶς, δῆλον, ὡς ἐὰν τὴν πρότασιν αὖ δύο μόνους πήχεις νοήσωμεν κινουμένην, δυοῖν ὥραιν κινήσεται ἄν, καὶ οὕτως ἔσται τῆς δασυτῆτος τῆς αὖ αὐτοῦ δύο πήχεις ὥρας μιᾶς κινουμένης, βραδυτῆτα. ἄνθ' ἡ δασυτῆτα αὖ τέτταρας πήχεις κινηθῆ, δυοῖν ὥραιν κινηθήσεται. καὶ οὕτως ἔσται τῆς αὖ τέσσαρας τέσσαρσι κινουμένης, ὠκυτῆτα. τὸ γὰρ ἴσον διάστημα, βαθῆτον ἀνύσῃ. τοῦτον τοίνυν ὑποκειμένου δύο πινὰς ἐνοήσαμεν ἤδη σφυγμὰς ἀνίσους τῆ εἰς ὕψος ἀνόδῳ. ταύτης γὰρ μάλισα τῆς διαστάσεως εἰς τὸν λόγον βλέψομεθα, καὶ ποιήσομεν εἰ βάλει πρὸς ἑάγματος γένεσα. τὸ μὲν βάθος, τοῦ βάθους δεκαπλάσιον. τὸν δὲ χρόνον τοῦ χρόνου διαπλάσιον. ἆρ' ὁ φανερῶς ἡμῖν εἴ τι μεμνήμεθα τῶν προειρημένων, ὁ σφυγμὸς ὁ δεκαπλάσιον ἔχων τὸ ὕψος, ὠκύτερος ἔσται πολὺ θατέρου. εἰ γὰρ τὴν αὐτὴν κίνησιν διαφυλάττων ὁ ταπεινὸς δεκάκις αὐξηθείη τῇ τῆς τοῦ βάθους διάστασιν, ὁμοίως μὲν ὑψηλὸς γενήσεται θατέρου, χρόνῳ ἢ πολλῷ πλέονι, ἢ κατ' ἐκεῖνον. εὑρέθη τοίνυν ταπεινὸς τις σφυγμὸς βραχυχρόνιος, ὑψηλὸς πολυχρόνιος βραδύτερος. καὶ τοῦτ' ἔν ὃ λεγόμενον ἀφ' ἀρχῆς, ὡς ἑτέρα μὲν ἡ τοῦ χρόνου τῆς κινήσεως, ἑτέρα δὲ ἡ τοῦ χρόνου τοῦ τάχους ἐστὶ διάγνωσις. ἀλλ' ἴσως μέχρι μὲν λόγου ἂν δύναιντο ταῦτα. ταῖς δὲ ἀληθείαις ὃ φαίνεται. καὶ μὴν εἰ παραβάλλοις ἀκμάζοντος ὑγιαίνοντος σφυγμὸν, παιδὸς σφυγμῷ μυρμηκιζοντι, δεκαπλασίαν τὴν εἰς ὕψος εὕρησις ἄνοδον. εἰ δέ γε τὸν αὐτὸν ἄνδρα ἀκμάζοντα διαθρέμμασι μετρίοις, ἢ λουτροῖς, ἢ τρίψεσιν, ἢ γυμνασίοις εἰς θυμόν τινα καὶ ἀγωνίαν τοιαύτην ἐμβάλλοις ὃ δεκαπλάσιον, ἀλλὰ πάντη δεκαπλάσιον εὑρήσεις αὖ τὸ ὕψος τῆς τοῦ γε τοῦ παιδὸς μυρμηκίζοντος σφυγμοῦ ταπεινῆς διαστάσεως.

Ἀλλ' ὁ μὲν τοῦ παιδὸς μυρμηκίζων ὑπὸ τῆς ἡλικίας ἀθροιθεῖται, πῶς τὸ μὴ παντελῶς βραδὺς εἶναι. τὸν δ' ἐν τοῦ γέροντι μυρμηκίζοντα, τίς ἂν εἰδὼς ἅπτεσθαι σφυγμοῦ, ταχὺν εἶναι λέγοι ὃ μᾶλλον, ἢ τὸν σκωληκίζοντα. τοῦτον μὲν γε βραδύτητος οὐκ οἶδ' εἴτις ἄλλος φαίνεται σφυγμὸς. ὁ μὲν γὰρ μυρμηκίζων διὰ βραχύτητα, τῶν φαργῆ διάγνωσιν ἐκπέφυγε. ὁ δὲ σκωληκίζων, ὃ δ' ἀσαφῶς ἐστι βραδύς, ἀλλ' εἴπερ τις ἄλλος ἱκανῶς ἀφής. τί δήποτ' ὂν καὶ οὗτον ἐν τοῖς ταχέσιν οἱ πλεῖστοι καταριθμοῦνται, εἰ μή τι πρὸς τὸν μυρμηκίζοντα διασώζειν ὁμολογίαν βουληθέντες, ὡς ὥσπερ ἀναισθήτων ἑαυτῶν ἀφαίνονται. μετατιθέντων γὰρ εἰς ἀλλήλους τῶν σφυγμῶν τούτων ῥᾳδίως, καὶ ἡ μὲν τοῦ σκωληκίζοντος ῥᾳδίως ἑκάστης καταπαύσεως τὸν μυρμηκίζοντα γενώσεται, ἡ δὲ τοῦ μυρμηκίζοντος πρώτης αὐξήσεως τὸν σκωληκίζοντα, φανερῶς ἄπορον αὐτοῖς ἐσόμενον, ταχὺν μὲν εἰπεῖν τὸν ἕτερον αὐτῶν, βραδὺν δὲ, τὸν ἕτερον. ἐπεὶ τοίνυν ἐτύγχανον οὐκ ὀρθῶς ταχὺν ἀρνούμενοι τὸν μυρμηκίζοντα, διὰ τοῦτ' ἐξ ἀκολουθίας ὑπέμεναν, ὅτως ψευδῶς τε καὶ φανερῶς φαργῆ μαχόμενον ὁμολογήσαι, ὃν, ᾧ τὸν σκωληκίζοντα ταχὺν εἶναί τοι σκώληκος εἰκάζουσιν αὐτοῦ πορείᾳ, καθάπερ τὸν μυρμηκίζοντα μυρμηκος, ὅρα πῶς ὠκέως ζώων, εἶθ' ἅμα μὲν οὕτως εἰκάζουσιν, ἅμα δὲ ταχεῖς εἶναι φασιν οὐκ ἀλόγως ἡμῖν πρὸς ἑαυτοὺς μάχης. ἐπεὶ δ' ἅπαξ εἰς τηλικαῦτ' ἐνέπεσον ἁμαρτήματα, τῇ αὖ ὧδε ταῖς συμαχικαῖς διαθέσεσι, σφυγμὸς ἅπαντας ταχεῖς εἶναι λέγουσιν, ὃ δ' αὐτοῖς ἅπαντας ὄντας ταχεῖς, καὶ ἄλλους μυρίους. ὃς ἑτέρωθι μᾶλλον εἰπεῖν οἰκειότερόν ὄστιν. ἅπαντα δ' αὐτοῖς ἠκολούθησε τὰ τοιαῦτα σφάλματα, διὰ τὸ τῆς γνώσεως τοῦ τάχους ἀδιάρθρωτον τε καὶ πάντη συγκεχυμένον. μονῇ γὰρ τῇ βραχύτητι τοῦ χρόνου κρίνοντες τὸν ταχὺν σφυγμὸν. μὴ προσδιορίζοντος δὲ πῶς ἔχει μεγέθους, ἀφ' ὧν ψευδῶς ἐδόξασαν, ἀπὸ τούτων γὰρ τῇ διαγνώσει σφάλλονται. ἀλλ' ἡμεῖς ἐπεδείξαμεν οἶμαι σαφῶς ἕτερον μὲν ἐστὶν τὸν ὀλιγοχρόνιον, ὡς ἄν τις ὅτῳ καλέσειε σφυγμὸν, ἕτερον δὲ, τὸν ταχύ. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς, ἕτερον μὲν, τὸν πολυχρόνιον. ἕτερον δὲ τὸν βραδύ. ἴσως οὖν οἴει τὸ παῦν ἤδη πεπληρῶσθαι τοῦ λόγου, καὶ γινώσκειν σαφῶς ὅτι ταχὺς σφυγμὸς βραδέος διαφέρει. ἐγὼ δ' ἀνθέξομαι μὴ ἀρχωρῆσαι σε μᾶλλον τοσοῦτον λόγου. ὃ μὲν γ' ὅτως ἐχὶ τἀληθές. ἀλλ' ἔστι τὰ νῦν εἰρημένα πρὸς μίαν τινὰ τοῦ τε ταχέος τε καὶ βραδέος σφυγμοῦ διαγνώσεως. ἐν ἅπασιν γε τούτῳ τοῦ προφερομένου λόγῳ παραβάλλοντος ἀλλήλαις δύο κινήσεις, τὴν μὲν βραδυτῆτα, τὴν δ' ὠκυτῆτα ἀπεδείξαμεν ὃ μὲν πρότερος βραδείας καὶ ταχείας εἰπομένη τις. πάμπολυ δ' ὄφερ διαφέρουσιν, ἢ βραδυτέραν λέγειν κίνησιν, ἢ βραδεῖαν. ἢ αὖθις ὠκυτέραν ἢ ὠκεῖαν. αὐτίκα τὸν μὴ εἰπόντα βραδυτέραν εἶναι τὴν δὴ τῆς κίνησιν, ἐπανορθωτέον ἧς τινος φησὶν αὐτὴν εἶναι βραδυτέραν. ἀεὶ γὰρ ἑτέρας ἡ βραδυτέρα λέγεται βραδυτέρα. τὸν δ' εἰπόντα βραδεῖαν εἶναι τὴν δὲ τινα κίνησιν, οὐκέτ' ἐπανορθωτέον ἧς τινος, ἢ γελοῖοι δόξομεν εἶναι. καὶ σφυγμὸν δ' εἰ φαίημεν εἶναι βραδύτερον, ἢ θάττονα πάντως τὶς ἡμᾶς εἰρήσεται, τίνος βραδύτερον λέγομεν, ἢ τίνος θάττονα. βραδὺ δ' εἰπόντων, ἢ τε χὺ, οὐκέτ' ἀδεὶς ἐπανορθωτὰ τίνος. ἆρ' ὃν ὁ μὲν ταχὺς τῶν ἁπλῶς λεγομένων εἰσὶν, ὁ δὲ θάττων τε τοῦ βραδύτερος τῶν πρὸς ἕτερον. ἴσως μέν τις ἐκ προχείρου θήσῃ τοῦτ' ὡς ἀληθές, μοὶ δ' οὐχ ὅτως ἔχειν δοκεῖ, ἀλλὰ παμπόλλης δεῖται σκέψεως, τάτ' ἄλλα καὶ ὅτι κοινὴ πλειόνων πραγμάτων ὕλη ἡ τοιαύτη θεωρία. ὃ γὰρ δὴ πρὸς ταχέος τε καὶ βραδέος, ἢ θάττονος τοῦ βραδυτέρος διαιρίσεως χρή, πρὸς μεγάλας ἢ καὶ μικρὰς, καὶ μείζονος καὶ μικροτέρας, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὅτῳ λεγομένων παραλιπεῖν. ἀλλ' ὠδὶ σκέψασθαι πότερα ταυτόν ὄστι μείζονα φάναι καὶ μέγαν σφυγμὸν, καὶ μικρότερον αὖ καὶ μικρὸν, ἢ διαφόροντα πράγματα ὑποκεῖνται τούτοις τοῖς ὀνόμασι. καὶ τὸν μὲν μείζονα νοεῖν ἀεὶ τοῦ μικροτέρου μείζονα, καὶ τὸν μικρότερον τοῦ μείζονος μικρότερον. τὸν μέγαν δ' οὐδενὸς μέγαν, ἀλλ' ἁπλῶς, ὥσπερ οὐδὲ τὸν μικρὸν, οὐδενὸς μικρὸν, ἀλλ' ἁπλῶς. τὰ δ' αὐτὰ, καὶ περὶ βραχυτέρου καὶ βραχέος, καὶ μακροτέρου καὶ μακροῦ, καὶ πλατυτέρου καὶ πλατέος, καὶ σφοδροτέρου καὶ σε-

νοῦ, καὶ νὴ Δία μαλακωτόρου καὶ μαλακοῦ, καὶ σκληροτέρου καὶ σκληροῦ, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὅτῳ λεγομένων, ἄξιον διορίσασθαι. χρεὼν γὰρ εἰς ὅλην τὴν ἰατρικὴν, καὶ τὰς ἄλλας δὲ τέχνας ἁπάσας ἐκτείνεται τὸ σκέμμα. καὶ γὰρ θερμότερον λέγομεν καὶ θερμόν, καὶ ψυχρότερον καὶ ψυχρόν, καὶ ξηρότερον καὶ ξηρόν, καὶ ὑγρότερον καὶ ὑγρόν. καὶ τὸ γ' ὑδὴ πᾶσι τούτοις πλέον γε καὶ πολύ. καὶ πάλιν ἔλαττον γε καὶ ὀλίγον. ἐφ' ἑνὸς οὖν τινὸς τὸν λόγον, ὡς ὧν παραδείγματος βασανίσαντες, εἶτα τύχομεν εὑρόντες τι πλέον, οὕτως ἤδη καὶ τἆλλα πάντα μεταφέρειν πειρασόμεθα τῇ μεθόδῳ. εἰ δ' ἀχρήσομεν, αὐτῇ γοῦν τῇ ἀχρείᾳ πάντα μετοισόμεν, καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ χρησιμωτάτην εἰς πολλὰ μέθοδον ἐξευρήσομεν ἢ τὴν οἱανσιν τοῦ δοκεῖν γιγνώσκειν, ἃ μὴ γινώσκομεν, ἀχθησόμεθα. φθὰς δὴ πρὸκειχειρήσθω γὰρ ἡμῖν εἰς μὲν σκέψιν τό τε μέγα καὶ τὸ μικρὸν, ὅπῃ διαφέρει τοῦ μείζονος τε καὶ μικροτέρου. καὶ πρῶτον μὲν ἁπάντων, τῶν κατὰ τὸν βίον λεγομένων, ᾗ οἷονπερ εἰθισμεθά τε καὶ τεθράμμεθα, τί νοοῦμεν τὸ μέγα καὶ τί τὸ μικρόν, ἀναμνήσομεν, αὐτούς. ἆρα γε πρὸς τὸ μεῖζον τε καὶ μικρόν. ἢ μεῖζον μὲν, οὐκ ἀναχόμεθα τοῦ λέγοντος ἁπλῶς, εἰ μὴ προδείη, τὸ τίνος λέγει μεῖζον, μέγα δ' ἁπλῶς αὖ τε λέγομεν καὶ τῶν ἄλλων ἀκούομεν ἄνευ προθήκης. ἆρ' οὖν τῶν καθ' ἑαυτὰ λεγομένων ὅτι τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν. ἀλλ' εἰς ταὐτὸν, πάντως δήπουθεν, ἢ οὐσίας ὄντι δηλωτικὰ, ἢ ποιότητος, ἢ τινὸς τῶν κατὰ τὰς ἄλλας κατηγορίας λεγομένων. οὐσίας μὲν οὖν οὐκέτι δηλωτικὰ, καθάπερ Σωκράτης, ἢ Πλάτων, ἢ ἵππος, ἢ ἄνθρωπος. οὐ μὴν οὐ δὲ ποιοῦ τινός, οὔτ' οὖν χήματος, οὐ δὲ χρώματος, οὔδὲ δέσεως, οὔτε διαπλάσεως, οὐδόλως οὐδενὸς τῶν οὕτω λεγομένων. ἀλλ' οὐ δὲ τὸ, δηλονῶν πέφυκεν, ἢ τὸ ποτέ. οὐ μὴν οὐ δὲ τὸ κεῖσθαι, ἢ ἔχειν, ἢ ποιεῖν, ἢ πάσχειν, ἀλλ' ἐν μόνοις αὐτὰ δεῖ ζητεῖν τοῖς κατὰ τὸ ποσὸν, ἢ πρός τι λεγομένοις. ἐὰν οὖν ὥσπερ ὀλίγῳ πρόσθεν ἐφάνετο, μὴ δυνῇ τι πρός τι κατηγορείας, ἔχεσθαι, κατὰ τοῦτο τοῦ ποσοῦ ζητητέον αὐτά. καὶ μὴν ἀκριβέστερόν γε δεῖσαι πλείονα χρὴ νοεῖν ἑκάτερον αὐτῶν, ἆρά γε τὸ μὲν σταδιαῖον, μέγα. τὸ δὲ πηχυαῖον, μικρόν. καὶ μὴν τὸ μὲν ὀργυιαῖον μείζονα λέγομεν, κἂν σταδιαῖον ᾖ, τὸν δὲ μύρμηκα μέγαν, πάμπολυ δηλονότι πήχεως ἀπολειπόμενον. ἀλλ' ἴσως φησίν τις, ὅσπερ τῶν ἡμετέρων ἑταίρων ἤρκεσέν τινι, ποσὸν μέν τι δηλοῦσθαι πρὸς αὐτῶν, ὃ τῷ ἀφορισμένον γε εἶναι. καθάπερ τὸ ποδιαῖον, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνος ἔλεγεν, ἐν πλάτει τε καὶ ἀορίστως. ἆρ' οὖν ἔχομεν ὅροις προλαβεῖν τὸ πλάτος αὐτῶν, ὥσπερ τῶν ἄλλων τῶν οὕτως λεγομένων οἷον χόρου, καὶ πόλεως, καὶ ὄρους, καὶ στρατεύματος, καὶ λίμνης. ἑπάσου γὰρ τούτων, μετὰ ποσότητος ἀορίστου λέγεται. δυνατὸν μὲν εἰπεῖν, ὡς οὔτε ἐν τρεῖς, ἢ τεττάρας χορευτὰς ἀνθρώπους χορόν, ὃ μὴν ὃ δὲ οὐ μυρίους ἔτι. καθάπερ ὃ δὲ πόλιν, ἔστε τῶν ἐλαττόνων οἰκιῶν συγκειμένων, ἔστε τῶν εἰς χιλίους σταδίους ἐκτεταμένων, ὃ δ' ὄρος ὃ τὸ πηχυαῖον μόνον, ἀλλά τι μεῖζον, ὃ δ' αὖ πάλιν τὸ μεῖζον τῆς σελήνης ἀνατεταμένον, οὔτε λίμνην συστατικὴν ὕδατος ἀμφορεῦν τριῶν, οὐ μὴν οὐδ' ὡς τε τὴν γῆν ὅλην ὑπερκύζειν. ἑκάστου γ' τούτων, εἰ καὶ μὴ δυνατὸν ἀκριβῶς ἀφορίσαι τὸ ποσὸν, ἀλλ' ἐξευρεῖν γε δυνατὸν, πολλὰ σώματα παντελῶς ἐκπεπληγότα τῆς νοήσεως αὐτῶν ἐφ' ἑκάτερον, τὰ μὲν, τοῦ μυρίου πω, τὰ δὲ, τοῦ μυρίου εἶναι τηλικαῦτα.

Τίνων οὖν ὅροι τοῦ μεγάλου τε καὶ μικροῦ καθάπερ ἑκάστου τῶν εἰρημένων οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν. ἀλλ' εἰς τοσοῦτον ἐπὶ πλάτος ἡ νόησις ἐλατέτατα τοῦ μεγάλου, ὡς τε καὶ αὐτὸ τὸ κόσμου παντὸς εἰπεῖν εἶναι μεῖζον δυνάμενον νοῆσαι, καὶ ὧδε διέξεται τῇ τοῦ μεγάλου κατηγορείαν. ἀλλὰ καὶ μύρμηξ καὶ κώνωψ καὶ κέγχρος, καὶ εἴ τι τούτου μικρότερον ἔστι ζῷον, ἢ σπέρμα, διέξεται τῇ τοῦ μεγάλου κατηγορείαν. τὸ γὰρ μύρμηξ μόνον, ἀλλὰ κέγχρος τις καὶ κώνωψ μέγας λέγεται. δηλον οὖν τό γε τοσοῦτον ὡς ἕκαστον τοῖς ὁμογνώμοσι παραβαλόμενον, ἢ μικρὸν, ἢ μέγα λέγομεν, ἁπλῶς δ' οὐδέν. καὶ τούτῳ διωρίσθω τὸ μεῖζον τοῦ μεγάλου. τὸ μὲν μεῖζον παντὸς τοῦ μικροτέρου δυνατὸν εἶναι μεῖζον λέγεσθαι. τὸ μέγα δ' οὐ παντὸς, οὗ τινος μεῖζον, ἀλλὰ τὸ μόνον τῶν ὁμογνώμων. οὕτω δὲ καὶ πρὸς μικροτέρου καὶ μικροῦ χρὴ διορίζεσθαι, καὶ πρὸς ταχέως καὶ θάττονος, καὶ βραδέως καὶ βραδυτέρου, τὸν αὐτὸν τρόπον. εἴ γε καὶ ἵππος βραδὺς λέγεταί τις, καὶ μύρμηξ ταχύς. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου ὠνομασμένου εὑρήσεις. ἓν τε τοῖς τῶν σφυγμῶν γένεσιν ἅπασιν καὶ ἤδη τῇ ὅλῃ τοῦ ὅλου ἰατρικῇ. ἤδη δὲ καὶ κατὰ τὸν σύμπαντα βίον τῶν ἀνθρώπων καὶ σκληρὸν καὶ σκληρότερον, καὶ μαλακὸν καὶ μαλακώτερον, καὶ πυκνὸν καὶ πυκνότερον, καὶ τἆλλα πάντα παραπλήσια. τὰ μὲν, πρὸς ἕτερον, ὅτι δήποτε παραβάλλεται. τὰ δὲ πρὸς μόνον τὰ κατὰ τὸ ἓν αὐτοῖς γένος. ἆρ' οὖν ἤδη τὸ παῦ ἔχομεν, ἢ καὶ τούτῳ τις τοῦ λόγῳ λείπει διορισμός. δ' γὰρ ἅπασι τοῖς ἐκτὸς αὐτοῦ γένος τὸ μέγα παραβάλλοντες, οὕτω ὀνομάζομεν. δ' γὰρ ὢν Ἀχιλλεύς θ' ἅμα καὶ Αἴας ἐλέγοντο μεγάλοι. καὶ Πολυδάμας καὶ Μιλῶν. εἴ γε τοῦ μὲν Αἴαντος ὁ Ἀχιλλεὺς, τοῦ δὲ Μίλωνος Πολυδάμας ἴσως μείζων. ἀλλὰ δῆλον, ὅτι τοῦ μέσου τε καὶ μετρίου, καὶ συμμέτρου προσαγορευομένου, καθ' ἕκαστον γένος, ὥσπερ κανόνι καὶ πειτηρίῳ τἆλλα παραβάλλοντες. ὅσα μὲν ὑπὲρ αὐτὸ, μεγάλα πάντ' ἐστὶν λέγομεν. ὅσα δ' ὑπαντία, σμικρά. καὶ τοῦτ' ὄντι μὲν καὶ τοῦ βίῳ παντὶ, μάλιστα δ' οὕτω ἐν ταῖς τέχναις. πρὸς γὰρ τὸν τοῦ συμμέτρου θήραν ἔχουσιν ἅπασαι. καὶ τοῦτ' ἐκπορίζειν ἀσθύθυσαι ταῖς οὐσίαις πρὸς ἃς καταγίγνονται. καὶ πολὺ σιτίου ἐλλιπέστερον τὸν δέ τινα φησὶν ὁ ἰατρὸς, ὅταν ὑπὲρ τὸν τοῦ τρεφομένου σώματος φύσιν, καὶ ὀλίγου αὖθις ὅταν ἀπολίπηται συμμετρίας τοῦ τρεφομένου. οὕτω γοῦν ἀθλητὴν δύο μνᾶς κρεῶν ὀλίγου ἐστὶν λέγοντες, ὀρθῶς νοοῦσιν πολλάκις ἀπαγορεύομεν, χυλοῦ πλείονος ἐκροφῆσαι λεκάνιον, ὡς πλέον ὂν τοῦ συμμέτρου. καὶ μέγαν οὖν σφυγμὸν καὶ μικρὸν ἑρμὴν, τὸν ἐξισάζοντα τῇ συμμετρίας. καὶ τὸ τοὺς μὲν, πολλοὺς ἑκατέρους, ἵνα δὲ τὸν σύμμετρον, ὃν χρὴ θηράσαι τε καὶ τῇ μνήμῃ παραθεμένους ἐπάγειν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, οἷον μέτρον τι δίκαιον τῶν αὐτῆς τῆς φύσεως ὡρισμένον. ὅπως οὖν αὐτὸν ἐξευρωμεν, ἤδη σκοπῶμεν. ὧδε τόπῳ γ' ὁ πᾶς ἀσθένει λόγος, καὶ τοῦτον χάριν εἴρητο τὰ πρόσθεν ἅπαντα. εὑρεθὲν δ' αὐτὸν εἴπερ δυναίμεθα μεθοδεύω. χρήσιμον γὰρ τοῦτο, πρὸς τὸ κατὰ πάντων τῶν συμμέτρων ἓν λόγον ἔχειν, καὶ μὴ ζητεῖν αὖθις, ὅπως μὲν εὑρίσκειν χρὴ τὸ κατὰ τὴν κίνησιν σύμμετρον, ὅπως δὲ τὸν κατὰ τὴν

ἅπαντων, ἢ τὸν τῶν ὅλων, ἢ τὸν ἐν ἑκάστῳ ἴδιόν τινα λόγον ἔχοντα τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ· ἐν οἷς οὐδὲν ἧττον ἐστὶν ἐν τῷ ἑνὶ καὶ ἀπλῷ καὶ ἀμερεῖ καὶ ἀσχηματίστῳ καὶ ἀσωμάτῳ καὶ ἀνάρχῳ καὶ ἀτελευτήτῳ καὶ ἀγενήτῳ καὶ ἀποιήτῳ καὶ ἀσυνθέτῳ καὶ ἀπεράντῳ καὶ ἀπεριλήπτῳ καὶ ἀπεριγράπτῳ καὶ ἀπεριορίστῳ καὶ ἀπεριγράφῳ καὶ ἀπεριλογίστῳ καὶ ἀπεριθμήτῳ καὶ ἀπεριμέτρῳ καὶ ἀπεριμετρήτῳ καὶ ἀπεριμετρίστῳ καὶ ἀπεριμετρήσιμῳ καὶ ἀπεριμετρητικῷ καὶ ἀπεριμετρικῷ καὶ ἀπεριμετρίᾳ καὶ ἀπεριμετρήσει καὶ ἀπεριμετρητικῇ καὶ ἀπεριμετρικῇ

πραπτόντων μὲν οἱ σφυγμοὶ ἡμῖν τὸν τῆς δυσπνοίας λόγον, ἴσως δ' οἰήσεταί τις τὰ γυμνάσια. πῶς δὴν χρὴ διορίζεσθαι πρὸς τὸ μηδὲν ὧν τῇ πείρᾳ σφάλλεσθαι, εἴρηται μὲν ἑτέρωθι μακρότερον, εἰρήσεται δὲ καὶ ταῦθα διὰ βραχέων. πάσας τὰς εἰρημένας διαφορὰς, εἰς τρεῖς ταύτας ἀναγαγεῖν χρὴ τὰς καθόλου, τὸ μὲν ὑποκείμενον σῶμα παραλαμβάνοντας εἰς τὴν πεῖραν, ὑγιαῖνον τε καὶ κατὰ μηδεμίαν τῶν ἔξωθεν προπίπτουσαν διαφθορὰν, τὸ προσαγόμενον δ' αὐτῷ γυμνάσιον σύμμετρον τῇ ποσότητι φυλάττοντας, ὧν ἑκάτερον μή τι τῇ προπίπτουσῃ συμβεβηκὸς ἀπλωτήσῃ, καὶ ὁ κατὰ τὸ αὐτὸ τοῦ γυμνασίου τὴν φύσιν. ἂν γὰρ εἰς ταῦτα τὰ τρία βλέπωμεν, ῥᾳδίως ἐξευρήσομεν, πῶς καὶ μέχρι πόσου πρέπει τὸ προσῖον ἄσκειν. καὶ ὅτου ἐξευθετάζοι καθ' ἕκαστον εἶδος αἰτίας, τῇ πείρᾳ τὴν προπίπτουσαν ἐκμαθόντι, χρὴ θαρρεῖν πῶς τὰς ἐν ταῖς νόσοις διαγνώσεις, ῥᾳδίως εὑρίσκοντι, πόσον μὲν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν αἰτίων ἐπράπησαν οἱ σφυγμοὶ, πόσον δ' ἀπὸ τοῦ νοσήματος. ὡς τ' ἀκέστοι δέησει προγιγνώσκειν ποῖον ὁ φύσει σύμμετρον, ἀλλὰ τὸν ἑκάστῳ τῶν ὑποκειμένων οἰκεῖον ὠθισάμενον εἰς ὅσον ὅτου ὑπό τε τῶν ἄλλων αἰτίων καὶ αὐτοῦ τοῦ νοσήματος ἐπράπη, γνωρίζειν δυνήσῃ. καὶ μὴν εἰ μὴ πῶς ταῦτα δέομεθα τοῦ συμμέτρου γνώσεως, ἐκπεπόνηται ζητήσωμεν αὐτόν. πῶς δὴν ἐρῶμέν τινα μέγαν ἢ ταχὺν, πρὸς τὸν σύμμετρον ἀφορῶντες; ἔοικε τὸ ἀπ' ἀρχῆς φυλάττεσθαι ζήτημα. τί δὲ δέομεθα τοῦ μέγαν ἢ ταχὺν λέγειν. ἀπορήσαι γὰρ ἡμῖν τῶν τρόπων μόνων μνημονεύειν, ὧν πρόσθεν λέγομεν. γυμνάσια σύμμετρα τοὺς σφυγμοὺς, εἰς μέγεθος, καὶ τάχος, καὶ σφοδρότητα, καὶ πυκνότητα τρέπει. καὶ τοῦτο φήσομεν. μὴ τοὺς ἄλλους βουλομένους πρὸς τὰ γυμνάσιοις φάσκειν μεγάλας καὶ ταχεῖς, καὶ σφοδροὺς, καὶ πυκνοὺς γίγνεσθαι τοὺς σφυγμούς. ἀλλ' ἡμεῖς πρῶτον μὲν, οὐχ ἁπλῶς ἐρῶμεν ἐν γυμνασίοις, ἀλλ' ἐν τοῖς συμμέτροις προθήσομεν. τὰ γὰρ πλείω τῆς φύσεως τοῦ γυμναζομένου σώματος, εἰς ἕτερον εἶδος τροπῆς μεθίστησι τοὺς σφυγμούς. ἔπειτα δ' οὐδ' ἁπλῶς ὅτου μεγάλους καὶ ταχεῖς ἐρῶμεν, ἀλλὰ καὶ μείζονας, καὶ θάττονας, καὶ σφοδροτέρους, καὶ πυκνοτέρους, καὶ τἆλλα πάντα φήσομεν ὅτου χρῆναι λέγειν. οἷον ὅτι τῆς μὲν τὰς ἡλικίας, μέγιστοι μὲν, οἱ τῶν ἀκμαζόντων, μικρότατοι δ' οἱ τῶν γερόντων. οἱ δὲ τῶν παρακμαζόντων, μείζους μὲν, τῶν ἐν τοῖς γέρουσιν. ἐλάττους δὲ, τῶν ἐν τοῖς ἀκμάζουσιν. καὶ κατὰ τὰς ὥρας ὡσαύτως. καὶ κατ' ἄλλα πάντα, τῷ αὐτῷ ποιησόμεθα διδασκαλίαν, ἐν ἑκάστῳ τῶν γενῶν τοὺς σφυγμοὺς ἀλλήλοις παραβάλλοντες, οὐχ ἁπλῶς ὑπὲρ αὐτῶν ἀφαινόμενοι, ὡς μὲν οὕτω ἐμπειρικῷ τάχα ἂν ἀρκέσειεν ἡ τοιαύτη διδασκαλία. καὶ μετ' ὀλίγον ἀκριβέστερον ὑπὲρ αὐτῆς ἀθισκεψόμεθα ὡς δὴ τὰς πρώτας καὶ σωματικὰς ὀνομαζομένας αἰτίας, ἑκάστου τῶν σφυγμῶν ἀφ' ὧν βουλομένῳ, καὶ σὺν λόγῳ τε καὶ μεθόδῳ τῷ τέχνῃ ἀσκοῦντι, τὸ σύμμετρον ἑκάστῳ τῶν γενῶν ἀναγκαῖον ἐπίστασθαι. φορὰ γὰρ ζητεῖσθαι δοκεῖ τι μικρὸς ὁ τοῦ παιδίου σφυγμὸς, εἶτα ἀφεῖναι ἡμᾶς αἰτίας ὑλόγους. καὶ γ' ἀφήσωμεν, ἂν φθάνωμεν ἀκριβῶς ἀφ' ἑκατέρου τὰς τῶν μεγάλων τε καὶ μικρῶν σφυγμῶν τὴν γρῆσιν αἰτίας. ὁ γὰρ εὑρήσομεν τῶν παίδων, τὰς τοὺς μικροὺς γεννώσας. ἢ μὴν εἰ μὴ καθ' ὃν ὁποιοῦν ὁ τὰς αἰτίας λογισμοὺς σφάλοιτο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς δυπορεῖν δοκεῖ, δικαίως ὑποπτευθήσεται. πάντα γὰρ ὁμολογεῖν αὐτὸν, εἴπερ ἀληθής ἐστιν ἑαυτῷ πρόσοικεν. διὰ ταῦτ' οὖν ἀναγκαῖον ἐπίστασθαι τὸν σύμμετρον. ἴσως γὰρ ὁ τοῦ παιδὸς ὑπὲρ τὸν σύμμετρόν ἐστιν. Ἡρόφιλος γοῦν ποτὲ μὲν δυμεγέθη τὸν σφυγμὸν τοῦτον ὀνομάζει. τί δή ποτ' οὖν φησίν τις, ὁ Ἀρχιγένης μικρὸν αὐτὸν εἶναι φησίν, ἴσως ἂν εἴποιμί σοι τὴν αἰτίαν ἡ διαφωνίας, ἂν πρότερον γνῶς, ὅτι τὸ προκείμενον ἀφ' ἑαυτοῦ εἰσληκτον, τὸ, δι' εἰς τί ποθὲ τῶν σφυγμοῖς αἰτίων θεωρίαν ἐπίστασθαι τὸ σύμμετρον αὐθαίρετον, καὶ σὺν λόγῳ ἡ αἰτίας λογισμῷ πάντ' ἐπίστασθαι προηρημένῳ. καὶ τοῦτο μὲν ἴσως ἦπον, (ἐρεῖ γάρ τις μὴ βούλεσθαι λογικὸς εἶναι τὸ δι' ὀλίγῳ πρόσθεν ἀναβληθῆναι, ὡς ἀξίων σκέψεως, ἤδη θεασώμεθα, τὸ, μηδέν ἄγαν τῶν ἐμπειρικῶν δύνασθαι τῷ τήρησιν ἀλείβειν καὶ διηρθρωμένῳ ποιεῖσθαι, πρὶν τὸν ἁπλῶς σύμμετρον ἀφ' εὑρεῖν. ἐπεὶ δὴ γὰρ αὐτῷ πρόκειται μὴ μόνον εἰ πρέπει τοὺς σφυγμοὺς εἰς τάχος, ἢ μέγεθος. ἢ τι τῶν ἄλλων, ὧ παρεῖσα πορίσασις, ἀλλὰ καὶ μέχρι πόσου πρέπει γιγνώσκειν. ἡ γὰρ ὅλη χρεία ἡ διὰ τῶν σφυγμῶν προγνώσεως, ἐν τούτῳ μάλιστα πραγίεται. τὸ δ' ἄχρι πόσου πρέπειν διαγινώσκειν, ἀμήχανον, ἀγνοοῦντα τὸ κατὰ φύσιν. ἀνάγκη προεπίστασθαι τὸ, κατὰ φύσιν ἑκάστῳ τῶν νοσούντων, εἰ μέλλοι τὸ ποσὸν ἡ παρέσης τροπῆς διαγνώσεσθαι. ὁ μὲν ἅπασί τε τοῖς νοσοῦσιν ὑγιαίνουσιν ἐντυχὼν, ἵν' ἐκ ἡ πείρας μάθοι, εἶτα μεμνημένος παραβάλλοι τοῖς νοσοῦσι τὴν φύσιν. πῶς ἂν ἔτι δυνήσοιτο δι' ἐμπειρίας ἔχειν τὸ προκείμενον; ἢ πάλιν καὶ ταῦθ' ἡμῖν κοινότητας τινὰς, ἃ τήρησις ἔσται, πῶς καὶ τίνα τρόπον; ὁ γὰρ ἐθ' ὁμοίως ἐντυχὼν δυνατὸν ὡς ὧδε τῶν ἔξωθεν αἰτίων, τὰ μὲν ἄλλα φυλάττειν ἄτρεπτα, μόνον δ' ἐναλλάττειν καθ' ὃ τὴν τήρησιν ἐποιήμεθα. καὶ γὰρ χρώματα, καὶ σχήματα, καὶ ὀσμὰς, καὶ μίκη, καὶ πλάτη, καὶ βάθη σωμάτων, καὶ λειότητας καὶ πάχη, καὶ ἃ νῦν τε καὶ ἡλικίας καὶ χώρας, καὶ ὥρας, καὶ τὴν παρεῦσαν κατάστασιν διαφορὰ, πᾶσιν ἀνάγκης ἐνάρχει τοῖς ἀνθρώποις. ὧς ἐνεισὶ χωρὶς μὲν τούτων, οὐκ ἂν εὕροις οὐδέν, τὴν τήρησιν τὴν ἐν αὐτοῖς χαλεπὴν ἀγαγεῖν ἐπὶ τὸ ὀλίγων πρόσθεν εἰρημένων. ὧδε τῶν ἔξωθεν αἰτίων προτέον, ἑτέρας τινὸς ἡμῖν δέησῃ μεθόδου. ὅτι δὲ χαλεπὸν ὧδε τοῦτον τὸν ῥῆσιν ποιήσασθαι, μάθοις ἂν εἰ μὴ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἔργων ἐθέλοις ἀφορίσκειν ἀνθρώπους δύο καθ' ὧν τι μόνον ἑκάστου διαφέροντας, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὡσαύτως ἔχοντας. οὐ γὰρ εὑρήσῃς ῥᾳδίως, πῶς ἔχει, καὶ παμπόλλας γίνεσθαι τὰς τῶν ἐπαλλάξεων συζυγίας, καὶ μακροῦ μὲν χρόνου δεῖσθαι πρὸς τὴν τήρησιν, ἀμηχάνου δὲ τινὸς ἢ θαυμασῆς μνήμης. τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ τὰ μηδὲν εἰς τὸν προπίπτοντα τῶν σφυγμῶν διαφέροντα παραφυλάττειν ἀναγκαῖον ὅσῃ μέχρι πλείστου τοῖς ἐμπειρικοῖς, ἵν' αὐτό γε τοῦθ', ὅτι μηδὲν διαφέρει βεβαίως ὑπογνῶσι. ἢ τοῦτ' ὄντι τὸ μάλιστα τῷ ἄλογον τε καὶ ἀμέθοδον κίνησιν, εἰς ἄπειρόν τι χρόνου μῆκος ἐκπορίζων. καὶ διὰ τοῦτ' ἀεὶ φαμὲν, ὥσπερ οὖν καὶ δι' ἑτέρων ἐπέδειξα, τηρήσῃ μόνῃ συνήθεσθαι τῷ τέχνῃ ἄνδρ λογισμὸν τῶν ἀδυνάτων ὑπάρχειν. καὶ εἰ σύγχωρηθείη γε ταῦτα πάντα. τὸ γοῦν ποσὸν ἡ καθ' ἕκαστον αὐτῶν τροπῆς, ἀμνημόνευτον γρήσεται πρὸς μηδὲν μέτρον ὡρισμένον, ἀναφέρῃ ἡμῶν, τὰς θ' ὑπορρολὰς, ἢ τὰς ὠφελείας δυνάμενον. πῶς γ' ἂν τις μνημονεύσῃ ἅπαντα ταῦτα συμπλέξας ἀλλήλοις

ἀλλήλοις τὰ τοῖς σώμασιν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχοντα, μετὰ τοῦ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ποσοῦ. πάντως γὰρ ἡ συμπλοκὴ τοιάδε τις ἔσται. ἴσως λύκῳ μὴ ὠὴ ἴσος ἔστω. δυρυσέρνῳ ἢ, ὠὴ τοσοῦτον. ὁμοίως ἢ παχεῖ μέχρις τοσοῦδε. καὶ πλάτος καὶ βάθος τοῦ κατὰ τὸ σῶμα μέχρι τοσοῦδε πεφύκοντι. ἀρρῆνι ὄντι καὶ παιδί, καὶ ἐν ὥρᾳ θερινῇ, καὶ ἐν χωρίῳ φύσει ψυχρῷ, καὶ ἐν κατασκάσει ξηρᾷ, τοιὸς δέ τις ὁ σφυγμὸς ὅδε. τοιούτους γάρ τινας συμπλοκὰς ἀποδιδόντες τὸ πλῆθος, ὑπὸ μηδενὸς ἀνθρώπων μήτε συνηρῆσθαι, μήτε μνημονεύεσθαι δυνάμενα, ἀλλ' ἄχρι λόγου μόνου ἐν ταῖς τῶν σοφιστῶν διατριβαῖς τὸ δυνατὸν ἐχόντας, ἐπὶ αὐτῶν δὲ τῶν ὀργάνων ἐν τέχνῃ, ἀδυνάτους ἐξελεγχομένους, ἀναγκαῖον ἔσται συμπλέκειν, εἰ δέ δ' ἦν καὶ ἴσον μᾶλλόν τε ἦπερ ἅπασι τοῖς ἐρημένοις, ἀεὶ τοιαῦται συζεύξεις μέλλοιεν ἀλλήλων διαφορεῖν, ὥσπερ οὖν διαφέρουσιν, εἰς ὅσον ἀμηχανίαν ἄξουσι τὸν τηρητικόν, οἶμαι πρόδηλον ὑπάρχειν. ἄμεινον δ' ἴσως μὴ διατρίβειν ἔτι, μηδ' ἐγχρονίζειν, ὑπομιμνήσκοντα τὸ
10 χαλεπὸν, καὶ ἀπέραντον ἐν ἐμπειρικῇ τηρήσεως, ἀλλ' αὐτὸν δεῖξαι μέθοδόν τινα λογικὴν, ἣ χρώμενοι τὸ παρὰ τὴν ἐμπειρίας χρήσομεν, ἐπίμοχθοι λημψώμεθα. τίς δ' ἂν εἴη μέθοδος; ἡ τοιάδε. μάλιστα τὴν ἀείσιν τοῦ σώματος ἡμῶν ἐξευρόντας κατασκοπεῖν, πρῶτα μὲν, ὠὴ σκέψασθαι χρὴ, ποῖοί τινες οἱ κατ' αὐτὴν εἰσὶ σφυγμοὶ, καὶ τοῦθ' ὡς ἁπλῶς, ὅ δ' ὡς ἔτυχε ποιητέον, ἀλλ' ἐν τοιούτῳ κατασάσει λαβόντας τὸν ἄνθρωπον, ἐν οἷς τὴν οἰκείαν κίνησιν οἱ σφυγμοὶ φυλάττουσιν ὑπὸ μηδενὸς τῶν ἔξωθεν αὐτοῖν τετραμμένοι. γένοιτο δ' ἂν οὕτω μήτ' ἀργίᾳ μακρᾷ κατισχημένῳ, μήθ' ὑπόγυον, γεγυμνασμένῳ, ἀλλὰ μήδ' ἐν ἀσιτίᾳ μακρᾷ γεγονότος, ἢ ἀρτίως ἐδηδοκότος. εἶεν δὲ χρὴ καὶ τὸ πρόσθεν ὕπνου τινὰ ἐπιλαβόντα, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔξω τῶν ψυχικῶν παθημάτων, ἐν γαλήνῃ καθαρᾷ τὴν ψυχὴν ἔχοντα. μετὰ δὲ ταῦτα τὰς μοχθηρὰς τοῦ σώματος κατασκευὰς εὑρόντα, πρῶτα μὲν ἐξαριθμήσασθαι τὰς διαφορὰς αὐτῶν, ἔπειτα καὶ τὰς τε ὑπερβολὰς καὶ τὰς ἐνδείας τὰς ἐν αὐταῖς
καταδύντα τῇ συμμέτρῳ τε καὶ ἀείσει παραβάλλειν. καὶ λογίζεσθαι μὲν πρῶτον ὅσον εἰκὸς διαλάττειν, οὗ
20 ἐν ταῖς τοιούτοις φύσεσι σφυγμὸς, τῶν ἐν τῇ ἀείσει. ἔπειτα καὶ δι' αὐτῆς ἐν πείρᾳ βασανίσαι τὸν λόγον, εἰ ὁμολογεῖ τοῖς ἐναργέσι, καὶ ὅσον πολλάκις ποιήσαντα, καὶ δι' ἀσκήσεως μακρᾶς τόν τε λογισμὸν ἐν τῷ ἀφλογιστοτάτῳ γυμνάσαντα, τό τε νομίζειν ἤδη βεβαίως ἐπίστασθαι τόν τε σύμμετρον ἐν ἅπασι τοῖς γένεσιν τῶν σφυγμῶν, καὶ οὗ ὑποδεᾶ ὑπερβάλλοντας τοῦ δὲ, ἢ ἐλλείποντας. ἐμοὶ μὲν εἴρηται, τὸ πᾶν. ὅς τις δὲ ἢ τῶν φύσιν τῷ σώματος ἡμῶν, ἢ τὰς μοχθηρὰς ἐκ οἶδ' ὅν, ἢ λόγῳ μὲν αὐτὰς ἐπεσκέψατο, διαγινώσκειν δ' ἐντυγχάνων, ἐκ ἐμελέτησεν, ἀδὲ αὖ ἔχοι πλέον ἐκ τοῦ παρόντος λόγου. δικαίως δ' ἔστιν ἐκεῖνα πρότερον ἐκμαθών, ὅτως ὠὴ τά δε ἥκειν. καὶ γ', ὃ τῶν τυχόντων ἐν αὐταῖς εὑρήσει διαφωνίαν τοῖς τε παλαιοῖς ἰατροῖς πῶς ἀλλήλοις, τοῖς τε νεωτέροις, ὃ πῶς ἀλλήλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ πῶς οὐ παλαιός. ὅτε γ' ἂν τὶς ἡ ἀείσει φύσις ὁμολογεῖτο πᾶσιν, ὅτε τῶν μοχθηρῶν ὁ ἀεὶθμὸς εὕρηταί πως. καὶ τὰ σημεῖα, δι' ὧν τις ἢ τὰς ἀείσας, ἢ τὰς μοχθηρὰς γνοείζοι, παντάπασιν ὀλίγοι τ' ἰατρῶν ἔγραψαν. εἰ ἦ καὶ ταῦτα πάντα τοῖς ἐμπροσθεν ὡμολόγη τό τε καλόνδως εὑρῆσθαι, διαγινώσκειν
30 γοῦν ἐπ' αὐτῶν τ' ὀργάνων τὰς φύσεις ἐχρῆν πρότερον ἀσκήσαντας, καὶ ὅτως ὠὴ χρεῖαν τῇ πρὸς τὸν σφυγμὸν τέχνῃ. τάχα τινὲς ἀχθεδονήσουσι τῷ πλήθει τῶν ἐπιλογισμῶν θεωρείας, ἀλλ' ἡμεῖς γ' ἐκ ἀχθεδονησόμεθα πρὸς πολυπράγμονας τ' πράγματος. ὃ ἦ γὰρ ἐλπίζομεν ποτὲ πάντας ἀρέσκειν ἢ ὠφελήσειν αὐτό. πάνυ ἦ οὕτω ἀφυῶς ἔχειν ἀπειρηκότι, πλὴν ἑνὸς τοῦ τῶν ἀληθείας ἐρασταῖς, τοῖς ἄλλοις ἅπασι λῆρον εἶναι μακρὸν δόξαι τοὺς ζητοῦντας λόγους, πρὸς τοῖς νοσοῦσι αὐτῶν ἐπανατρέπεσθαι, τὸν ὠὰ τῶν πολλῶν πρόνοιαν ποιησάμενοι. εἰ ἦ δὴ καὶ ἡμᾶς τὶς αὐτοὺς ἐθελήσειεν ὠὴ τῶν διεξοδικὰ τά τε προγεγονότα καὶ μέλλοντα προλέγοντας, οἶμαι καὶ οὕτω ἂν εἰ μὴ παντάπασιν, εἴπερ καφῶς, ἐραδίως τῶν θεωρείας, εἰ καὶ μακρότερον φαίνοιτο, χρήσιμον ὅτω καὶ καλὸν τέλος ἐπαγγελόμενος.

M αθὼν δ' ἂν τις πρότερον ὡς χρὴ τὴν ἀείσιν τοῦ σώματος ἡμῶν γνωρίζειν φύσιν, ἑτέρωθι δ' αὖ πῆ ἐρῶ τὰ γνωρίσματα, τὸν ἐν τούτῳ σφυγμὸν μέσον ἁπασῶν τῶν ἄλλων ἴσον, καὶ οἷόν τι μέτρον καὶ κανόνα οὕτω ἐν ἁπάσαις ταῖς περὶ σφυγμῶν πραγματείαις, τὸν σύμμετρόν τε καὶ μέτριον ὑφ' ἡμῶν μεμνῆσθαι λεγόμενον, ᾧ παραβάλλοντες οὖν ἄλλους ἅπαντας ταχεῖς καὶ βραδεῖς, καὶ μεγάλους καὶ μικροὺς εἶναι φαμέν. ὁ δ' ἐν τῷ συμμέτρῳ τε καὶ
40 ἐν παῦ ἀείσει φύσει, οὕτω δ' ἂν καλεῖσθαι δίκαιον, ὅτε μέγαν, ὅτε μικρὸν, ὅτε ταχὺν, ὅτε βραδὺν, ἀλλ' ὃ δὲ σκληρὸν, ἢ μαλακὸν, ἢ τι τῶν ἄλλων, τῶν τὰς ἀμετρίας δηλούντων ὀνομάτων. ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῇ πρὸς κράσεων λόγῳ τὴν ἀρίστην ἁπασῶν κρᾶσιν, οὔτε θερμὴν ἔφαμεν, οὔτε ψυχράν, οὔτε ξηρὰν, οὔθ' ὑγρὰν, οὔτε μαλακὴν, ὅτε σκληρὰν ὑπάρχειν (ἁπάσας γὰρ τούτας ὑπερβολάς τε τινὶ καὶ ἐλλείψεσι, τῆς τε μίας ἐκείνης τῆς δυνάμεως καὶ συμμέτρου σωίστασθαι. ὅτω δὴ νῦν, ὅτε μέγαν, ὅτε μικρὸν, ὅτε ταχὺν, ὅτε βραδὺν, ὅτ' ἀλλ' ὀδὲν ὅσα τ' μετριότητος ἐξίσαται τ' ἐν τῇ καλλίστῃ φύσει σφυγμὸν, ὅτε προσαγορεύομεν, ὅτε νοοῦμεν. ὃ ἦ γ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ἐν ᾧ τὸν τοιοῦτον εὑρίσκομεν σφυγμὸν, ὀδενὶ τῶν τὰς ἀμετρίας δηλούντων ὀνομάτων προσαγορεύομεν. ὅτε γὰρ παχὺν, ὅτ' ἰσχνὸν, ὅτε θερμὸν, ὅτε ψυχρὸν, ἢ ὑγρὸν, ἢ ξηρὸν, ὅτ' ἀλλ' ὀδὲν τοιοῦτον ἀλλ' σύμμετρον τόν τε καὶ σύμμετρον ἅπασι τοῖς μορίοις τοῦ σώματος ὀνομάζομεν. ἐν τούτῳ τοίνυν, ὅταν γε μάθῃς αὐτὸν διαγινώσκειν, ἁπάσας τὰς διαφορὰς τῶν σφυγμῶν ὠὴ σκεψάμενον μεμνησό τε καὶ κρίνειν πρὸς αὐτὰς οὐ ἄλλους
50 ἅπαντας σφυγμὸς, ἢ σκληρὸς ὅτως ἢ μαλακὸς, ἢ ἀραιὸς, ἢ πυκνὸς, ἢ τι τῶν ἄλλων ἀνάλογον κάλει. ὁ πότ' οὖν ἤδη ἔχειν τὸ πᾶν δυκῶμεν, ὃ χεῖρον ἂν εἴη κινῆσαι ἴνα ἀκρίαν ἀναγκαίαν, ἵνα δύξαντες μηδὲν εὑρεῖσθαι μηδὲ πω, πρόθυμόν πινα ἐφ' λόγῳ παραθῶμεν διορισμὸν, ὃς ἡμᾶς πείσει τε ἅμα ἐν διαλάβει, πρῶτον μὲν ὡς ἤδη τὸ πᾶν ἔχομεν, ἐφεξῆς ἦ τῶν τελεωτάτων τῶν προειμένων ἐνδείξεται διαγνωσιν, ἀρκτέον δὲν ἤδη ἐφ' ἀκρίας, ἐν ῥητέον, ὡς δὲ ἐνδείξεται πάσας τὰς ἐν ἐφ' σώματι πεφυκυίας ἀρτηρίας, ὅτ' ἴσας ἀλλήλαις ὑπάρχειν, ὅτ' εἰς ἴσον διαστελλεσθαι. πῶς γὰρ ἐνδέχοιτο τῶν ὠὴ ἐπ' ἀκρίαν ἀρτηρίαν ταῖς ἐφ' ἑκάτερα τρέχηλον, ἢ τὰς μασχάλας τε καὶ οὐ βουβῶνας, ἢ αὐτῶν ἴσων ὑπάρχειν, ἢ τῶν διαφορῶν αὐτῆς ταῖς ἐκείνων διαφοραῖς. πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον, ὃ δὲ ταῖς κατὰ οὐ ἀγκῶνας τε καὶ τὰς ἰγνύας, καὶ μᾶλλον ἔτι ταῖς κατὰ οὐ καρποὺς τε καὶ οὐ ταρσούς, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἔτι ταῖς κατὰ οὐ κροτάφους τε καὶ τὰς δακτύλους. ὅκοιον ἐνδέχεται κατὰ τὸ πο-

σὸν ϝὶ διασολῆς ϝῶα σφυγμὸν ἔιναι τὸν σύμμετρον, οὐ δ' ϝ' ἀὐταῖς ταῖς ἀρίσταις φύσεσιν, ἀλλὰ τὸ μὲν τῇ ϝῶ κινήσϝ τε καὶ ϝῷ τόνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ϝγιέσιν, ϝῶα τυγχάνειν ἑνὸς ὑπαρχόντα κατὰ πάσας τὰς ἀρτηρείας. ὁ γὰρ οἷον τε κατὰ φύσιν ἔχοντος τὰνθρώπου, καὶ μάλισα τῷ τῶν ἀείσlων κεκτημένου κατασκιυλιν, τὰς μὲν τινας τῶν ἀρτηριῶν θάττον, τὰς δ' τινας βραδύτερον, ἢ τὰς μὲν, σφοδρότερον, τὰς δ' ἀμυδρότερον, ἢ τὰς μὲν σκληρότερον, τὰς δὲ μαλακώτερον, ἢ τὰς μὲν πυκνότερον, τὰς δ' ἀραιότερον σφύζϝ, ἀλλὰ πϝαπλησίως ἀλλήλαις τε κὴ τῇ καρδίᾳ πάσας ἀναγκαῖον κινεῖσθϝ, ϝῷ δ' ὅτϝ καθάπερ τὰ σώματά τ' αὐτῶν διϝέγκϝ, οὕτω καὶ τὰς διασολὰς ἑνὸς ἕϖ διαφορούσας. ἴσως οὖν τις ἡγήσεται πρόχειρον ἔιναι ϝῷ ἀπορείας τῶν λύσιν. οὐδὲν γὰρ κωλύει, ἤ τοι τῶν κατὰ σὺν καιροὺς μόνων ἀρτηριῶν ἅπτομένον ἀεί, πυλίνος μὲν ϝν ταῖς ἀρίσταις φύσεσιν ὁ ϝν αὐταῖς ὂν σφυγμός, ἐπίσαθαι, πυλίνος δὲ τῶν ϝν ταῖς ἄλλαις ἑκάσος, ὁ τούτῳ παραβαλλομένῳ. εἰ ϖὴ δ' εἰ τις ἐθέλοι, ϖῷ τῶν κῇ σὺν ταρσὸς, ἢ τι μόρϝ ἄλλο τοῦ σώματος, μεμνῆσθαι χρὴ τοῦ ποσοῦ ϝῷ διασολῆς, ἐπί γε ϝῷ ἀρίσης φύσεως, ἵν' ἔχη μετρεῖν τούτοις, σὺν ϝν τοῖς αὐτοῖς μόρεσιν ϝν ταῖς ἄλλαις φύσεσιν γιγνομένης σφυγμὸς, ὁθὲν ἄποπον, ὅτε χαλεπὸν, ὅτε δύσγνωσον ἔσεσθαι, ἀλλ' ὁ τοῦτα λέγων, οὐκ οἶδεν ϝν τοῖς πρὸι ϝῷ ἀρίσης τοῦ σώματος κατασκούῆς ἀκριβεσιμένοις, ὡς ϝν τε μεγάλοις καὶ μικροῖς σώμασιν, ὁμοίως σωίσαθαι πέφυκεν ἡ τοιαύτη φύσις. εἰ γὰρ τοῦτ' ἐγινωσκεν, οὐκέτ' ἂν οὐ δὲ τῶν ἀρτηριῶν αὐτῶν τῶν καθ' ἕκασον μόριον, οὔτε τῶν καθ' αὐτὰς διασολῶν, τὸν ἴον ϝνόμιζεν ὄγκον ϝν ἁπάσαις ἔιναι ταῖς ἀρίσταις φύσεσιν, ἀλλ' ἀλλαάπεσθαι κατά τε τὰ μεγέθη τῶν σωμάτων, ϖῷ τὰς μικρότητας, ὥς τε μένειν τὸ ἀϕ' ἀρχῆς ἄπορον, ὁ δυναμένων ἡμῶν ϝνα σύμμετρον ἀϕ' ὑρεῖν κατὰ τὸ ποσὸν ϝῷ διασολῆς. ἆρ' οὖν ἄξιον ἐπεισ' ἡ τε λέως ἠπορήκαμεν, ἅπάντων θαυμάσαι τῶν ἰατρῶν, μεγάλας μὲν ἀεὶ καὶ μικρούς, ὡς ἔτυχεν, ὀνομαζόντων σφυγμούς, πηλίνος δέ τις ὁ σύμμετρος, ᾧ παραβάλλοντες αὐσοὺς εὑρήσομεν, οὐ διδασκόντων. ἔοικασι γὰρ ὁ δ' εἰς ϝνοιάν τινα διηρθρωμένην ἀφιχθαι τοῦ τοιούτου σφυγμοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον ϝν ϖῷ πρός τι κατηγορεῖν μέγα, ἢ μικρὸν, ϝν ἴσῳ ϖῷ μείζονά τε κὴ μιλιρότερον, ἐγὼ γοῦν ϖῷ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀρίσων ἰατρῶν, ὅταν ἀψάμενοι τινὸς μέγαν ἢ μικρὸν ἔπωσι τὸν σφυγμὸν, εἰωθα πολλάκις πωθάνεσθα, τίνϘ αὐτὸν μείζονα λέγουσιν, ἢ τίνϘ μικρότερον. οἱ δὲ τοῦ κῇ φύσιν, φασί. ὥσθις δ' ἂν ἐρωτήσαντος ἐμοῦ, τοῦ τίνϘ κῇ φύσιν, οὐχ ὅπως ἀξίαν ζητήσεως ἕϖ νομίζουσι τὴν ἐρώτησιν, ἀλλὰ καὶ θαυμάζουσιν, εἴ τινος ἄλλου νομίζοιμι λέγειν, πλὴν αὐτοῦ τοῦ νοζοῦντος, ὅτϘ ἂν ϝν ϖῷ παρόντι τυγχάνωσιν ἁπτόμενοι. ὥσ' οὖν γε ϖῷ οὐ παίδιας ἤδη γιγνώσκειν φασὶ, ὡς ἄλλϘ ἄλλο, μείζονά τε κὴ μικρότερον ϝν αὐτῷ ϖῷ ὑγιαίνειν ἐχει σφυγμόν. ἆρ' οὖν οὗτοι μὲν, οὕτως. οἱ δὲ οὖν βελτίους, οἱ τὰ πρὸι σφυγμῶν ἡμῖν συγγράμματα καταλειπόντες ἑτοίως ὑπολαμβάνουσιν, ἢ κἀκεῖνο παραπλησίως; οἵ γε δὴ λέγουσιν. ἡρϘ μὲν καὶ φθινοπώρου τὰ μέγα, μεγίσους ἐργάζεσθαι σὺν σφυγμούς, χειμῶνϘ δὲ καὶ θέρους ἐλαχίσους, οἱ δὲ μεταξὺ τῶν εἰρημένων καιροί. μέσους μεγάλων τε καὶ μικρῶν. ὁ δὲ γὰρ ὁ δ' ὅτοι δοκοῦσι μοι λέγειν ἁπλῶς ἢ μεγάλους ἢ μικρούς, ἀλλ' ϝν ϖῷ πρός τι. δῆλα οὖν γοῦν καὶ πϘισιθέασιν αὐτῶν τινες ϝν ϖῷ λόγῳ, τὸ, ὡς ϝν ὥραις, ὡδί πως γράφοντες. ἡρϘ μὲν ϖ φθινοπώρου τὰ μέσα μεγίσους ὡς ϝν ὥραις ἐργάζεται σὺν σφυγμούς. οἱ δ' αὐτοὶ καὶ ταῖς ἡλικίαις οὐχ ἁπλῶς γράφουσιν, ὥσπερ ἑτοίϘ μεγάλους μὲν ἔιν σὺν ἀκμαζοντων, μικροὺς δὲ σὺν τῶν παίδων ϖ τῶν γερόντων, ἀλλὰ καὶ ταῦθα πως γράφουσιν, ὡς ϝν ἡλικίαις. ὡσ' ὅτους λέγουσιν μεγάλους ϖ μικροὺς, ὡς εἰ ϖ μείζονας ἔλεγον ϖ μικροτέρους, ἀλλήλοις ϖῷ ἐξάλλοντες δηλονότι αὐσοὺς, οὐκ ϝν ϖῷ συμμέτρῳ. ὅλι δ' ἀλλήλοις δῆλον οἶμαι κἀξ αὐτῷ τοῦ πράγματος ϝῷ φύσεως, τοὺς ὧν διαλεγονται. ὁ γὰρ δὴ πάντων γε τῶν ἀνθρώπων, ὡσαύτως οἱ σφυγμοὶ μέγισοι τυγχάνουσιν ὄντες ϝν τοῖς μέσοις τοῦ ἦρϘ, ἀλλ' ἑκάσου κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν. ϖ οὖν μὲν ϖ αὐτὸ, παχεῖ λογισμῷ παντάπασιν ἀδιάθρωτον ϖ συγκεχυμένον. λῆρϘ γὰρ οὐ σμικρὸς εἴ τις οἴοιτο ϖῷ χολώδη τε ϖ θερμῷ τε κὴ διακαεῖ τὴν φύσιν, ἢ τὸ ϝνάντιον αὐτοῦ, ϖῷ φλεγματώδη τε ϖ ψυχρῷ, μεγίσους ϝν ἦρϘ μέσῳ γίγνεσθαι τοῦ σφυγμούς. ϝν μὲν γὰρ ταῖς διατριβαῖς, ϖ μέχρι λόγου, τάχ' ἂν ἴσως δόξειε γίγνεσθαι, πειρωμένοις δ' ὅη ἂν εὑρεθεῖν. σὺν μὲν γὰρ θερμοτέρας καὶ ξηροτέρας τὴν κράσιν ὅη ἀναμένοντας ὄψει τὰ μέγα τοῦ ἦρϘ, ἀλλὰ πολὺ πρότερον σὺν σφυγμοὺς μεγίσους σφῶν αὐτῶν ἴσχοντας, σὺν δ' ϝνάντίους αὐτοῖς σὺν ὑγροτέρους τε ϖ ψυχροτέρους ἐπὶ ἐκεῖνα πολὺ τῶν μέσων τοῦ ἦρϘ. ἤδη τοῦ θέρους ἀρχομένου. μόνους δὲ σὺν τὴν ἀρίσην κατασκούὴν τοῦ σώματος ἔχοντας ϝν τοῖς μέσοις τοῦ ἦρϘ ὄσιν εὑρεῖν μεγίσους σφῶν αὐτῶν σὺν σφυγμοὺς ἴσχοντας. οὕτω δ' κὴ ϖῷ τὰς ἡλικίας ἔχει. ϖ γὰρ τούτων, οἱ μὲν σὺν ἄκροι τοῖς μέσοις τοῦ ἦρϘ. οἱ δὲ σὺν ἄκροι πρότερον ἢ ὕσερον, μεγίσους ἔχουσι σὺν σφυγμούς. ἀλλ' ὁ δ' εἰς τῶν ἰατρῶν ὁδὲν ἡμῖν πύτων διωρίσατο, ἀλλ' ὡς ἂν πάντων ἀνθρώπων ὁμοίως διαλυθεμένων ϝν ἑκατόρᾳ τ' ὥρῳ, ὅτως ἀκριβοῦντ. καί τοι τάγ' Ἱπποκράτης οἶμαι τινὰ λαυθάνειν, ὅσατε ϖ οἷα πρὸι τῶν ὥρῶν εἴρηται παρ' αὐτῷ, ϖφῶς ϝν διεκνυμένῳ, μήτε φύσεις μήθ' ἡλικίας ἁπάσας πῶς τῶν αὐτῶν ὥρῶν ὡσαύτως διατίθεσθ. σὺν μὴ γ', ὁ χειμὼν, ἰσχυροτέρας κὴ ὑγιεινοτέρας, κὴ ϖῷ πάντα βελτίους, σὺν δὲ τὸ θερϘ ἐργάζ). πῶς ὃν ϝν διέχε) τὸν ὠφελούμενον ϖῷ βλαπτομένῳ τῇ αὐτῶν ἔχειν προπῶ τῶν σφυγμῶν. πῶς δ' ὃν ἀσθενῶς γράφοντες ἡμῖν ἁπλῶς ὅτως, ϖ ἀδιορίσως, ἦρϘ τὰ μέγα μεγίσους ἐργάζ) σὺν σφυγμούς. εἰ γὰρ μὴ πϘοθείη τισι μεγίσους, ὁθὲν ἐμάθομεν. πῶς δ' ὅταν ἔπωσιν θέρους κὴ χειμῶνϘ μικροὺς γίγνεσθαι σὺν σφυγμούς, ὁδ' ἄχρι τοῦ, ποτόρα τῶν ὥρῶν σὺν σφυγμοὺς μικροτέρους ἐργάζεται, τολμῶσι πϘοπαραγράφειν. ὁ γὰρ δὴ πᾶ μικρὸν γε φήσουσιν ἔιν τὴν διαμαρτίαν, εἴ τις τὸ θερϘ τοῦ χειμῶνϘ οἴοιτο μικροτέρους ἐργάζεσθαι τοὺς σφυγμούς, τόδ' εἰ τύχοι μείζονας ἐργάζοιτο, ἢ εἰ τὸν χειμῶνα τοῦ θέρους, ἔμπαλιν ἔχοντος τἀληθοῦς. ὅτι γὰρ ἄν τις εἴπη τῶν τριῶν τούτων, εἴτε τὸ θερϘ τοῦ χειμῶνϘ, εἴτε τὸν χειμῶνα τοῦ θέρους ἢ ἐπίσης ϝν ἀμφοτέροις ἔιν τοὺς σφυγμούς, οὐκ ἀληθεύσῃ, μὴ πϘοθεὶς τὸ, τίσιν. εἰ δὲ πϘοθείητε κὴ διωρίσαιτο, κατά τε τὰς φύσεις τῶν σωμάτων, ϖ τὰς ἡλικίας, ἕκασον τῶν τριῶν ἀληθὲς ϝνήσεται, καθάπερ ἡμῖν ϝν τοῖς ἰδίοις πρὸι τούτων λόγοις διορίζεται. ἀλλ' οὔτ' αὐτὸν ἕκασος, οὔτ' ἀλλήλους ἀϝελέγξαι πρὸι τούτων

πρὶ τούτων ἠδωνήθησαν, ὡς πολλὰ μὲν, ψυδῆ, πολλὰ δ' ἀδύνατα λέγουσιν. ὑδὲ δικὰ μίαν ἄλλην αἰτίαν τὸ τοιόνδε παθόντες, ἢ ὅτι τῷ συμμέτρως καθ' ἕκαστον γένος φυγῆς παντάπασιν ἀμαθῶς εἶχον. ἢ διά τι, καί τοι πρὶ πάντων ὅτω πικρῶς ἀλλήλοις ἐριζόντες, πρὶ τούτων ὑδὲ ζητοῦσιν ὅλως, ἀλλὰ ταλαιπώρως παρατρέχουσιν; δι' ὑδὲν ἄλλο, ἢ ὅτι πεφυρμένον τε καὶ ἀδιάφθορον ὥσπερ αὐτῶν ἔχοντες τὸν νοῦν, ἑνί γε τῷ πρώτῳ σφαλῶντι πάντες ἠκολούθησαν. εἶτα πρὶ τῶν ἀξιολόγων ὑδὲ μίαν εἰς αὐτὰ τὰ τῆς τέχνης ὄργα, βλάβης ἢ ὠφελείας εἰς φορμικὸν, πικρῶς ἐριζόντων, οὐκ ἀλλήλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ Ηροφίλῳ. καὶ ταῦτα μὲν τοι τῆς ἐριδος ὥσπερ ἀδήλων πραγμάτων σιωπαμένης, καὶ πολλῶν καὶ μακρῶν λόγων. ἵν' ἀφορισθῇ, δεομένου. πρὶ τῶν οὕτως ἀναργῶν, ὡς καὶ διὰ μόνης τῆς αἰσθήσεως γνῶσι λαβεῖν, οὐτ' αὐτοὶ διορισμένως γράφουσιν, οὔτε τοὺς σφαλῶντας ἐλέγχουσιν, ὑδ' εἴ τις τῶν παλαιῶν ἕτερόν τι παρὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἔγραψε, μνημονεύουσιν, ἀλλὰ μικρὸν μὲν τὸν τοῦ παιδὸς εἰρήκασι σφυγμὸν, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν τοῦ γέροντος μικρὸν, ὁποτέροις δ' αὐτῶν μικρότερος, οὐκέτι γράφουσι, καί τοι ἁφῶς Ηροφίλῳ τοῖς τε μὴ παρόντως ἐντυγχάνουσιν αὐτοῦ τοῖς βιβλίοις ὥσπερ ἀμφοτέρων γεγραφότος. ἢ καὶ γελοῖον ἴσως ποιῶ, τὰ τοιαῦτα διορίζεσθαι βουλόμενος αὐτοῖς, οἷς οὐδὲ τὰ πρῶτα καὶ ἁπλούστατα καλῶς εἴρηται; μικρὸν γ' οὖν λέγουσι τὸν τοῦ παιδὸς σφυγμὸν, Ηροφίλου μὴ δέπω ποτὲ μικρὸν εἰρηκότος, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ἱκανὸν τῷ μεγέθει, ποτὲ δὲ, ἀξιόλογον, ἢ πῶς οὕτως ὀνομάζοντος. εἶτα τὰς μὲν ἡ κινοῦσα τὰς ἀρτηρίας αἰτία ξυντόσει, καὶ τῶν εἰς τοῦτ' Ηροφίλῳ γεγραμμένων, οὐδὲν παραλείψουσι, τῶν δ' εἰς τὰ ὄργανα τῆς τέχνης διαφόροντων θεωρημάτων. ὅτι δὲ καλῶς ὅτι δὲ μὴ καλῶς ἔγραψεν Ηροφίλος, οὐδενὸς ἔτι μέμνηται, ὃ πρὸς τῶν θεῶν, τὸ πολὺ μέν τοι βέλτιον ὂν μὴ πρὶ τοῦ τέτταρας εἶναι Ηροφίλου λέγεσθαι τὰς διοικούσας τὰ ζῷα δυνάμεις ζητεῖν, μηδὲ πικρῶς ἐρίζειν τε καὶ ἀντιλέγειν αὐτῷ, περί γε τούτων. ἀλλ' ἑπόρευόντο καταβάλλειν τε καὶ διεξελέγξαι αὐτὸν ἐκπλήροῦντα, τῶν τοιούτων αὐτοῦ μνημονεύειν, ἃ φανερῶς τοῖς ἀναργέσι μάχεται καὶ ταῦτα μαρτύρων ἀριθμὸν οὐκ ὀλίγον ἀθροίσαι κατ' αὐτοῦ δυνάμενοι; τοὺς τε γὰρ μετ' Ηροφίλου τὰ πρὶ σφυγμῶν πραγματευσαμένους, καὶ σχεδὸν οὐ νῦν ἅπαντας ἔξουσι μαρτυροῦντας, ὡς ὁ τῶν παίδων σφυγμὸς μικρότερός ἐστι τοῦ τῶν γερόντων, καὶ πολλῷ γέ τις μικρότερος. ὥστε τις ἐμοὶ πρόλεγε ἔφασκε καταγελᾶν ὅλου τοῦ ἐρωτήματος, οὐδὲ ζητήματος, ἄξιον εἶναι τὸ πρᾶγμα. πολὺ γὰρ μικρότερος ὑπάρχειν οὐ τῶν παίδων, καὶ δικαίως καλῶς μηδὲ γεγράφθαι τι πρὶ αὐτῶν. τοιούτους οὖν μυρίους ἔχοντες μάρτυρας, καὶ τ' ἄλλα φιλονεικοῦντες ἀεὶ πρὸς Ηρόφιλον, οὐκ οἶδ' ὅπως τὰ τοιαῦτα παραλελοίπασι τὴν ἀρχὴν, οὐδ' εἰ γέγραφεν αὐτὰ γιγνώσκουσιν. οὐδὲ γὰρ αὐτῆς τῆς ἰατρικῆς, αὐτοῖς πάνυ φρονοῦσιν ὄντων, ἀλλὰ μόνον ἐκείνων τῶν δογμάτων, ἃ τὰς ἐν ταῖς διατριβαῖς φλυαρίας αὐξῆσαι δυνατόν. ταῦτ' ὂν ἐκλέγουσι μόνον τῶν Ηροφίλου βιβλίων τὰ κεφάλαια, τὰ δὲ ἄλλα παντάπασιν ὑποβαίνουσι, καὶ διὰ τοῦτ' οὐδ' ὅλως ἴσασι τί γέγραφεν Ηρόφιλος, εἰς ἣν τὰ τῆς τέχνης ὄργανα μεγάλως διαφόρου, φανερὸν δ' οἷς ὅτου λέγουσι. διὰ τοῦτο γοῦν καὶ πρὶ τῶν ῥυθμῶν, ὅσα μὲν ἐχρῆν αὐτοὺς ἔτι παῖδας ὄντας ἐν τοῖς τῆς μουσικῆς διδασκαλίοις ἐκμαθεῖν, ταῦτ' οὐδόλως εἰς τὰ τῆς ἰατρικῆς συγγράμματα φορροῦσι, τὸ τῶν ὀψιμαθῶν πάθημα πάσχοντες, οὐδὲ σιωπῆσαι δυνάμενοι καὶ ἑτέρας ἢ τέχνης. πῶς δ' ἀρρυθμοῦ δεῖ σημειοῦσθαι, ὑπὲρ οὐδενὸς ἔγραψεν αὐτῶν ἀλλ' Ηροφίλῳ γε τὴν φανεῖσαν ὁδὸν ἰὼν αὐτοῖς, παραλείπει μὲν ἃ πρὸ τοῖς μουσικοῖς ἐχρῆν μεμαθηκότας τὸν ἀξίως τῆς τέχνης πεπαιδευμένον, ὡς ἀδιαφόροις δ' αὐτοῖς διαλέγεται, τὸ χρήσιμον εἰς τὴν ἰατρικὴν ἀεὶ αὐτῶν λαμβάνων. οἷδ' ὅταν τὴν θαυμασίαν ταύτην, ὡς αὐτοὶ καλοῦσιν, τεχνολογίαν τὴν πρὶ τῶν ῥυθμῶν διεξέλθωσιν, ὑπὲρ αὐτοῖς μέλλῃ δείξαι, πῶς ἂν τις ἱκανῶς προγνῶναι τι δι' αὐτῶν, ἢ σημειώσασθαι γένοιτο. ταῦτ' ἄρα καὶ τὸν παίδων σφυγμὸν μικρὸν λέγουσιν, Ηροφίλου τἀναντία γράφοντος, ὑδὲ μέχρι τοσούτου διασκέψασθαι σπουδάζοντες, ὡς γνῶναι δυνηθῆναι ποῖά τις παρὰ τοῖς ἀνθρώποις μεγάλη καὶ μικρὰ διαφορὰ λέγεται, καὶ γὰρ ὑδὲ κύστεων, καὶ φυσῶν χαλκευτικῶν καὶ ἀσκῶν καὶ γαστέρων καὶ μητρῶν καὶ παντὸς ἁπλῶς τοῦ κοιλότητα τινὰ κεκτημένου, μεγάλας τε καὶ μικρὰς εἰώθαμεν διαφορὰς ὀνομάζειν. καὶ πολλάκις γε μικρὸν μὲν τὸν ὄγκον εἶναι φαμὲν τῆς γαστρὸς, μέγαν δ' εἰ τύχοι τὸν τῆς κύστεως. καὶ μικρὸν μὲν τὸν τοῦ ἀσκοῦ, μέγαν δὲ τὸν τῆς γαστρὸς. εἰποιμεν δ' ἂν ποτὲ καὶ τὴν κύστιν, εἰς ὄγκον τε μέγαν καὶ διαφορὰν ἀφικέσθαι μεγίστην, τὸν δ' ἀσκὸν καὶ τὸν στόμαχον, εἴκοσι πολλάκις ἑαυτῶν ὄντας τοιαύτας λύσεις δέξασθαι δυναμένους, μηδέπω τὴν μεγίστην ἔχειν διαφορὰν. λογίζομεθα γὰρ οἶμαι πῶς τὴν ἑκάστου τῶν σωμάτων κοιλότητα, τὴν διάστασιν αὐτοῦ χρῶμαι παραβάλλειν, οὐχ ἁπλῶς ἀρκεῖν φαίνεσθαι ἡμῖν πάντων ἑνὶ μέτρῳ χρωμένους. ἔστι γάρ τι τὸ μέτρον ὧν ἑκάστου καθ' ὃ μήτε τείνεσθαι οὖν τὰς κοιλότητας ἑαυτῶν ὄντος ἔχοντας χιτῶνας, μήτε χαλαρὰς εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν οὖν ἡ τοι τάσις ὧν αὐτοῖς ἡ κοιλότης ἐμφαίνηται, τότε μεγάλους καὶ μικροὺς λέγομεν ὑπάρχειν τὰς διαφοράς. ἤνικα δὲ μήτε ἀιδιατὴν κοιλότητα δυνατὸν ἔτι θεάσασθαι, μήτ' ἤδη πονοῦσιν οἱ χιτῶνες ὑπὸ τῆς διαφορᾶς τεινόμενοι, μετρίαν τέ τινα, καὶ σύμμετρον, καὶ ἡμῖν φύσιν ἔχοντι σώματι τὴν τοιαύτην διάστασιν εἶναι φαμὲν. τί δὴ οὖν χαλεπὸν ἐκ τούτων ὁρμηθέντας, γνῶναι πρὶ τῆς ἀρτηρίας, ὡς καὶ ταύτην σῶμα κοῖλον ὑπάρχουσαν, ἀναγαῖον ὅρους ἔχειν τῆς ἑφ' ἑκατέρως κινήσεως, καὶ μήτ' εἰς ἄμετρον διίστασθαι (ῥᾳγῆναι γὰρ ἄν) μήθ' εἰς ἐλάχιστον συστέλλεσθαι; κωλύειν γὰρ τὴν τῶν χιτώνων φύσιν σκληρὰν καὶ δυσύμπλωτον ὑπάρχουσαν.

Ἐστιν οὖν τις αὐτάρκης διαφορὰ τῆς ἀρτηρίας, ὡς μήτε διατείνειν, μήτ' ἀνιέναι τι χαλαρὸν αὐτῆς μόριον, ἀλλὰ σύμμετρον τ' εἶναι φήσομεν καὶ ἡμῖν φύσιν. εἰ δὲ μή, καθ' ἣν ἐν τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἀναγκαδησόμεθα λέγειν μεγάλας τε καὶ μικρὰς, καὶ συμμέτρους ὑπάρχειν σφυγμοὺς, καί τοι δεινὸν ὂν ἀεὶσι φύσει, τὸ μὴ πάντας εἶναι συμμέτρους, πολὺ δὲ δεινότερον τὸν αὐτὸν σφυγμὸν, μέγαν θ' ἅμα καὶ μικρὸν, καὶ σύμμετρον γίνεσθαι, πῆς μὲν μικροτέροις παραβαλλόμενον, μέγαν, τοῖς δὲ μείζοσι μικρὸν, ἀμφοτέροις δ' ὁμοῦ, σύμμετρον. δέον, ὅταν μὲν ἡμῖν μικροτέρῳ παραβάλληται μείζονα καλεῖν αὐτὸν. ὅταν δὲ ἡμῖν μείζονι, μικρότερον. ἀμφοῖν δὲ, μέσον. οὕτως

γὰρ ἡμῖν ἔξεσι καλεῖν οὐδ᾽ ἐν ταῖς ἀείσταις φύσεσι σφυγμὸς, ἀλλήλων μὲν, μείζονάς τε καὶ μικροτέρους, συμμέτρους δ᾽ ἅπαντας, εἴπερ τι τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων μνημονεύοιμεν, ὁπόταν πῶς τὴν φύσιν τοῦ ὑποκειμένου σώματος ἀκριβλέπειν ἐφάσκομεν δεῖν, ὅταν τὸ σύμμετρον τε καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ἐξ ὑρεῖν ἢ προκείμενον. ὅταν δ᾽ ἁπλῶς ἀλλήλοις παραβάλλωμεν οὐ ὄγκους τῶν σωμάτων, μεῖζον μὲν καὶ ἔλαττον καὶ μέζον ἀμφοῖν ὀνομάζειν, μέγαν δὲ καὶ μικρὸν καὶ σύμμετρον μηδέπω. τὸ μὲν γὰρ μεῖζον τοῦ ἐλάττονός ἐστιν ὑπερέχον, τὸ δὲ μέγα τοῦ ὁμογνῶς συμμέτρου, μεῖζον. ὥστ᾽ ἄμφω μὲν ἐν τῷ πρός τι λέγεσθαι, ἀλλὰ τὸ μὲν μεῖζον, πρὸς ἅπαντα τοῖς μικροτέροις παραβαλλόμενα. τὸ δὲ μέγα πρὸς ἓν μόνον τὸ ὁμογνὲς μέτριον. εἰ γὰρ ἐκεῖνο μεῖζον εἴη, μέγα καλεῖται. ἀντίστροφα δὲ τούτοις, ὑπό τε μικροτέρου καὶ μικροῦ χρὴ νοεῖν. σύμμετρον δὲ καὶ μέτριον ἐν λεκτέον, τὸ πρὸς τὴν οἰκοίαν φύσιν ἔχον, ὥσπερ ἀσύμμετρον τε καὶ ἄμετρον τὸ παρὰ τὴν φύσιν. Ἐπεὶ τοίνυν ἔστι σῶμα κοῖλον ἡ ἀρτηρία, τῆς διάστασιν αὐτῆς ἀνάγκη ποτὲ μὲν οἰκείως τε καὶ συμμέτρως ἔχειν τῆς χρείας, ἧς ἕνεκα πρὸς τὴν φύσεως ἐγράφη διάνοιαν, πρὸς ἐπὶ τῶν χιτώνων τῶν αὐτῆς, ποτὲ δὲ ἀμέτρως ὑπερτελείως. δείκνυται δ᾽ ἐν ἑτέροις, ὡς ἐν ταῖς ἀείσαις φύσεσιν εἰς τοσοῦτον διαπέλεδα πέφυκεν, εἰς ὅσον τὴν τε χρείαν ἱκανῶς πληρῶσαι, καὶ μηδὲν οὐ χιτῶνας λυπῆσαι. τὸν δὴ βαλόμενον ἐν κανόνι προσέχειν ἐν ταῖς τῶν μεγάλων τε καὶ μικρῶν σφυγμῶν διαγνώσεσι, τῇ ἀείσῃ φύσιν ἐξευρόντα, καὶ γνόντα μιᾶς ἀρτηρίας ἑκάστης ἐν αὐτῇ τόν τε τοῦ σώματος ὄγκον, τόν τε τῆς διαστολῆς, μεμνῆσθαι χρὴ καὶ συλλογίζεσθαι, μέχρι πόσου, τῇ μείζονα ταύτης ἀρτηρίαν, εἰκὸς ἔχειν μείζονα καὶ τῇ διαστολῇ ἐν ταῖς ἀείσαις φύσεσιν. εἰ δὲ μὴν εὑρίσκοιτο τηλικαύτῃ ἢ λίκῃ ἔσεσθαι σοχάζοιτο, σύμμετρον ὅτω καλεῖν τὸν σφυγμόν. εἰ δ᾽ ἢ τοι μείζονα ταύτης, ἢ ἐλάττονα, μέγαν ἢ μικρόν. ἔσεται δὲ τὸ τῆς ἀρτηρίας μέγεθος οὐ τῆς ἀείσης φύσεως, ἤτοι διὰ τῆς ἀνατομῆς, ἤτοι ὧν κατὰ περίπτωσιν. εἴτε κατ᾽ ὠνητικὴν ὑσιν γιγνομένης, ἢ συλλογισάμενος, ἐκ τῶν τοῖς πρὸ τ᾽ ἀρίσης κατασκευῆς εἰρημένων. καί τοι καὶ εἰ μὴ γιγνώσκη πηλίκη τίς ὑσιν ἡ ἀρτηρία τοῖς τῇ ἀρίσῃ φύσιν ἔχουσιν, ἀλλὰ τόν γε σφυγμὸν αὐτῶν μεμνημένος, εἶθ᾽ ὕστερος σωτυχὼν ἑτέρῳ τινὶ, καὶ δυσάμενος συλλογίσασθαι, πότερον εἰκὸς μέζονα ὄντα, ἢ μικρότερον ἐκείνου τὰς ἀρτηρίας ἔχειν, ὅτως ἤδη παραβάλλειν τε τῷ ἤδη τῇ διαστολῇ ὄγκῳ δυνήσεται, καὶ σοχάζεσθαι, πότερα σύμμετρος, ἢ μέγας, ἢ μικρὸς ὁ σφυγμός ὑσιν. εἰ μὲν γὰρ ὅσῳ φαίνεται μείζονας τὰς ἀρτηρίας ἔχειν ὁ παραβαλλόμενος ἄνθρωπος, τοσούτῳ καὶ τῆς διαστολῆς αὐτῶν ἔχοι μείζονα, σύμμετρον ἐροῦμεν τὸν σφυγμόν. εἰ δ᾽ ἤτοι πλέονι τὸ τῆς ἀρτηρίας μέγεθος, ἢπερ τὸ τῆς διαστολῆς ὑποβάλλειν δύξειεν, ἢ ἐλάττονι εἴη, μέγαν ἄτως, ἢ μικρὸν καλέσομεν. εἰ μὲν τὸ τῆς ἀρτηρίας σῶμα φαίνοιτο μεῖζον, ἢπερ τὸ τῶν σφυγμῶν, μικρόν. εἰ δὲ τὸ μὲν τῆς ἀρτηρίας ἔλαττον τὸν δὲ τῶν σφυγμῶν μεῖζον, μέγαν. ὅτω δὲ καὶ ἤδη λοιπὰ γένη τῶν σφυγμῶν, τό τε ἤδη τῇ κινήσιμ αὐτῇ, ἐν ᾧ τάχος τε καὶ βραδυτῆτα διαγινώσκομεν, καὶ τὸ ἤδη τῇ ῥεμίαν ἐν ᾧ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα, καὶ τὸ ἤδη τὸν τόνον, ἐν ᾧ σφοδρότητα καὶ ἀμυδρότητα, καὶ πρός τι τὸ ἤδη τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας, ἐν ᾧ σκληρότητα καὶ μαλακότητα. ἐν ἅπασι γὰρ τούτοις, τόν τε σύμμετρον ὑπὸ τῆς ἀρίσης φύσεως ὁρισθέντα, οὐ τε ἄμετρον, ἢ δι᾽ ὑπερβολὴν, ἢ δι᾽ ἔλλειψιν ἑκάτερον ἀλλήλοις, ἀλλὰ τῷ συμμέτρῳ παραβαλόντες.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΓΝΩΣΕΩΣ ΣΦΥΓΜΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ γ΄.

Ὅτι μὲν ἡ τοῦ συμμέτρου καθ᾽ ἕκαστον γένος σφυγμοῦ νόησις τε καὶ διάγνωσις ἡγεῖται τῶν ἀμέτρων, καὶ ὡς ἐν τοῖς ἄεισα κατασκευασμένοις σώμασιν, αἱ ἀρτηρίαι πᾶσαι σύμμετρον σφύζουσιν, ἐν ᾧ πῶς τούτου λόγῳ διήλθομεν. εἰς τίνα δὲ χρὴ σκοπούμενον γνωρίσματα, καθ᾽ ὁ τινα χρὴ τρόπον ὑπολάμβανοντα τοῖς σφυγμοῖς οὐδ᾽ ἀκτύλως ἀσκεῖν τῇ ἁφῇ διαγνωσικῇ ἐξ ετοίμου γίγνεσθαι, τῆς τε συμμετρίας αὐτῶν, καὶ τῆς ἀμετρίας ἐφεξῆς ἐρῶμεν, ἀρξάμενοι τοῦ ἤδη τῇ κίνησιν ἀρξάμενοι γένους. Ὅτι μὲν οὖν τὸ πόσον τοῦ χρόνου μόνον οὐχ ἱκανὸν γνώρισμα συμμέτρου τε καὶ ἀσυμμέτρου κίνησεως, ἀλλὰ καὶ τὰς διαστάσεις καθ᾽ ὧν ἰωυχθη τὸ κινούμενον ὑπὸ βλέπειν χρὴ, διὰ τῶν ἔμπροσθεν αὐτάρκως ἐπεδείξαμεν, ἔνθα καὶ σὺν ἐξηγουμένοις πάνυ τοῦ ῥοῦ τοῦ ταχέως σφυγμοῦ διήλθομεν, ὃ μὴν αὐτοῖς γ᾽ εἴπομεν ὅπως ἀκούειν χρὴ βέλτιον, ἀλλὰ νῦν ἐροῦμεν. οὔτε γὰρ μακρὸν δεησόμεθα λόγου, φθάνοντος ὅλα πῶς τῇ νόησιν αὐτοῦ σωτελεῖ διὰ τῶν ἔμπροσθεν ἐξηγήσασθαι, καὶ ἄλλως χρήσιμος ἡμῖν ὁ λόγος ἔσται πρὸς τὰ παρόντα. τοῦ τοίνυν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολυγράφοντος ἡμῖν τῇ κίνησιν σφυγμοῦ ταχέος λεγομένου, καὶ βραδέος αὖ τοῦ ἐν πολλῷ πρίν, μὴν διοεισθῆναι τὰ σημαινόμενα τῶν ὀνομάτων εἰκότως ἐσφάλοντο τινες, οἰόμενοι ταυτὸν ἔκ τε τοῦ πολλοῦ καὶ τοῦ πλέονος, ὀλίγου τ᾽ αὖ πάλιν καὶ ὀλιγωτέρου δηλοῦσθαι. διεξάντων δ᾽ ἡμῶν, τὰ πῶς ὁπωοῦν τὸ τυχὸν ἑκάστο τε λεγόμενα, τὰ δὲ πῶς τὸ σύμμετρον ὁμογενὲς μόνον, οὐδέπι χαλεπὸν, οὐδὲ νῦν εἶναι, πῶς ἐν ὀλίγῳ μὲν χρόνῳ τῇ τοῦ ταχέος σφυγμοῦ κίνησιν πολυγράφεσθαι λέγομεν, ἐν πολλῷ δὲ, τῇ τοῦ βραδέος. εἰ γὰρ φάνοιμεν γιγνώσκοντες ὑπὸ πόσῳ χρόνῳ πόσῳ ἰωυσε διάστασιν ὁ σύμμετρος σφυγμὸς. εἶθ᾽ ἕτερος τὸν ἴσον ἔχοντος χρόνον, ἐλάττονα τῆς διάστασιν εὑροιμεν, ἐν πολλῷ χρόνῳ τὸν τοιοῦτον ἐροῦμεν κεκινεῖσθαι. θαυμάζεται γ᾽ μηδ᾽ εἰς, εἰ δυοῖν κινήσεων τὸ ποσὸν τοῦ χρόνου ταυτὸν ἐχουσῶν, τῆς ἑτέραν μόνον ἐν πολλῷ χρόνῳ γεγονέναι φαμὲν, οὐ μὴν ἀμφοτέρας ὁμοίως. ἐν γὰρ δυοῖν ἅμα παίδων πεμφθέντων εἰς διαφέροντας τόπους, εἶτ᾽ ἐπανελθόντων ἅμα, τὸν μὲν ἕτερον ἐπιδεδέχαμεν, ὡς ἐν ὀλίγῳ χρόνου τῇ ὁδὸν ἀνύσαντα, τὸν δ᾽ ἕτερον ἐν πολλῷ.

πολλῷ. πῶς γὰρ τὸ ῥ ὁσῑ̃ μήκ☉ ἀφορίζεσθαι, ὀλίγου, ἢ πολλῲ τὸν χρόνον εἶναι φαμὲν, οὐχ ἁπλῶς. κατὰ δὲ τοῦτο μὲν δ' ἢ καὶ σφυγμὸν ἐρῶμεν, ᾧ ὀλίγῳ χρόνῳ γιγνόμενον ταχὺ εἶναι, καὶ βραδεῖ ᾧ πολλῷ, καὶ οὔθ' ὅρους οὔθ' εἰρημένους ἀποδεξάμεθα, κατ' ὃν εἰρήκαμεν τρόπον ἀφιγνούμενοι. εἰσὶ δ' οἳ βίαι☉ ὁ τοιοῦτος εἶναι δοκεῖ τρόπος, ἀναμνησθέντες ὅτι ἡ θάτερον σημαινόμενον ἀκόντως ῥ λέξεως, ἀπεδείχθησαν ψευδεῖς οἱ ὁρισμοὶ, πειράσθω ποιεῖν ἑτέρους ὅρους. τ γὰρ πῶς ἂν ὁρίσαι τὸ νῦν ἡμῖν προκείμενα σκοπεῖν, ἀλλὰ τὰς γνοίας τῶν πραγμάτων ἀκριβῶς διορθῶσαι μὴ πῃ σφαλῶντες ᾖ ταύτας, καὶ πρὸς τὴν διάγνωσιν αὐτῶν τῶν σφυγμῶν σφάλλωμεν. ὅπερ οὖν ἀναγκαῖον ἦν εἰς τὴν διάγνωσιν ὑφ' ἡμῶν εἰρημένον. εἴδεί τις βάλοιτο μαθεῖν ἐπ' αὐτῷ σωπηθέντας τινὰς ὁρισμοὺς, ὀκ ἄχαρον μὲν ἴσως γυμνάσιον γυμνάσαιτ' ἄν, οὐ μὴν τοῖς γε προκειμένοις ἀναγκαῖον.

Οθεν δ' ἡμεῖς πρὸς τ πῶς ὁρίζεσθαι χρὴ τοὺς τοιούτους σφυγμοὺς ἐρῶμεν. ὅτε γ' ἀναγκαῖον ἂν φαίνοιτο, ῥ προειρημένης πραγματείας οἰκεῖον, ἀλλ' ᾧ τοῦ τετάρτῳ πρὸς διαφορᾶς σφυγμῶν, ἱκανῶς εἴρηται πρὸς αὐτῶν. ῥ δ' γνοίας μόνης ἀξιώσαντες εἰς τὰ προκείμενα μνημονεύειν, ὧδῑ τὸ συνεχὲς τοῦ λόγου μεταβῶμεν. Ηδη γὰρ ὅπερ ἡμεῖς εὕρομεν ᾧ αὐτοῖς, εἰπεῖν καιρὸς, εἰς τὴν διάγνωσιν αὐτοῦ συντελοῦν μέγιστον. μᾶλλον δ' εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν. τὸ παῦ ἤδη ῥηθήσεται. ἀξιῶμεν γὰρ ὅστε τοῦ χρόνου καὶ ῥ διαστάσεως τὸ ποσὸν σκοπεῖν. ἀλλ' οὐδὲ τὰς ᾧ αὐτοῖς ἀναλογίας, ὑπὲρ ὧν ᾧ ὧν τοῦ δὲ βιβλίῳ διελήλυθαμεν, ἵνα μὴ τὸν θάτερον ☾ τὸν βραδύτερον ἐδιδάσκομεν σφυγμὸν. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀναγκαίως εἴρηται πῶς τὸ ῥ πλάνης ὧδῑ ἔχειν ὅτ' ἦ τ χρόνε μόνε διακείνοντας αὐτοὺς, εἰς ποσῶ ἦ τ διάγνωσιν χαλεπὰ ☾ μακρὰ ☾ δυσσυλλόγιστα καὶ δύσκολα, ☾ χεδὸν ἀδύνατα ἐμοίγ' ὄντα ἔφαμεν. τὸ μὲν γὰρ τάχ☉ τε ☾ τ βραδυτῆτα ἡ τῶν πρώτων ὁρμῶν ῥ ἀρτηρίας γνωρίζομεν, τὸν δὲ λόγον τοῦ χρόνε πρὸς τὸν χρόνον, ἢ ῥ διαστάσεως πρὸς τὴν διάστασιν, ἣν ἀζητοῦμεν, παμπόλλου δέομεθα χρόνου. ὡς δ' ἀναμένομεν, αὐτὰ λογίζεσθαι πρὸς τὴν ὧδῑ τῶν ἀῤῥώστων διάγνωσιν. ἀλλ' ὥσπερ εἰ ☾ παρόντα τινὰ θεασάμενοι τύχοιμεν, αὐτὸς ὁ ῥοῖζος ῥ ὁρμῆς ἱκανὸς τὸ τάχος ᾧ δ' εἰδέναι, ὅτως ἔχῃ κἀπὶ ῥ ἀρτηρίας. ☾ γ' ἢ ἐπειγομένη, ἢ ἐκλελυμένη ἔστιν εὑρεῖν τὴν κίνησιν αὐῥ. ἑκάστου γὰρ τῶν κινουμένων σωμάτων ἐκ τῶν τόπων ᾧ οἷς ἑκάστοτε γίγνε) διαγινώσκομεν ὅπως κινεῖτ. ὅταν μὲν γὰρ ἐγχρονίζῃ τοῖς τόποις βραδεῖαν εἶναι τ κίνησιν φαμὲν. ὅταν δ' ἀπαλλάττηται ῥᾳδίως, ὠκεῖαν. οἷσθα ᾗ φύσει κινῇ ἐκδεχομένη ζήτησιν τὸν λόγον, εἰς τὸ κινούμενον σῶμα καὶ μένει κατά τι. δ' εἴκνυται μὲν ὃν ☾ αὐτὸ τοῦτο παντὸς μᾶλλον ἀληθὲς ᾧ τοῖς πρὶ ῥ κινήσεως. ἀλλὰ νῦν φυλαξώμεθα τελικώτοις ἡμᾶς αὐτοῦ προσαρτᾶν ζητήμασι. ὅπερ ᾗ φαντάζεται μόνον ἡ αἴσθησις εἰς τὴν διάγνωσιν τῶν ταχέων τε ☾ βραδέων σφυγμῶν, τοῦτο ἀρκεῖ λεχθῆναι, τὸ τ μὲν ἀφειμένην φαίνεσθαι τοὺς τόπους ᾧ οἷς ἑκάστοτε γίγνεται ῥᾳδίως, τ δ' ὧδῑ πλέον ᾧ αὐτῷ μένουσαν. ᾗ καλεῖσθαι τὴν μὲν, ὠκεῖαν ὅτως, τὴν δὲ βραδεῖαν, ᾗ τὰς ἐκ τῶν τόπων μεταβάσεις, ῥ αἰσθήσεως τὴν διάγνωσιν ποιουμένης, ἀ ᾗ τῶν ῥ ὅλης κινήσεως χρόνου, ἔθ' ἑῶ ᾗ μόνου, ἔθ' ὅσα ἔσθ ποσῷ πεφύκαλλεται. καὶ ᾗ τοῦτ' ἡμῖν, ἑτοίμη τοῦ τάχους τε καὶ τ βραδυτῆτος ἡ διάγνωσις γίγνεται, ὀκ ἂν γενομένη, εἰ ῥ ἀνειμένην, ποσότητα χρόνων τε καὶ διαστάσεων, λαβόντες τὰς ᾧ αὐτῆς ἀναλογίας σκοπεῖσθαι, ἀλλ' ὀκ ἀναμένομεν δηλονότι. ᾗ γὰρ τὴν πρώτην ὧδῑβολὴν ῥ ὄψεως ἀῤῥήτῳ τινὶ χρόνῳ βραχύτητι προχρησάμενοι, τὴν μόνην τοῦ κεινομένε σώματος ἐγνωρίσαμεν, ἐφ' ᾗ σωελογισάμεθα τὴν μετάβασιν. ὅτε γοῦν πρόῤῥωθεν ὁρῶμεν, δῆλον ὅτε ταῦτα μέχρι πλείονθ☉, ἡμῖν μένοντα φαντάσεται, κἂν ὅτι τάχιστα κίνηται, ᾧ καὶ σ' ἦλον ὅτι συλλογισμῷ τ κίνησιν, ἀλλ αἰσθήσει γνωρίζομεν. Οταν μὲν γὰρ ἕκαστον τῶν πρώτων αἰσθητῶν μορίων τοῦ κινουμένε σώματος, ᾧ τῷ πρώτῳ αἰσθητῷ τόπῳ, τὸν πρῶτον αἰσθητὸν χρόνον ὑπομένει, τοιοῦτα ἀκίνητον εἶναι δοκεῖ τὸ βλεπόμενον. Οταν ᾗ τὸ πρῶτον αἰσθητὸν μόριον, ᾧ τοῦ πρώτῳ δεῖ τόπῳ, τ πρώτε αἰσθητοῦ χρόνε, βραχύτερον ὑπομένει χρόνον, τοιοῦτα κινῆσθαι δοκεῖ. ἕκαστον μὲν γὰρ τῶν εἰρημένων εἰς ἄπειρον τέμνεσθαι δυνάται, πρός γε τὴν φύσιν, αἰσθήσει δὲ μεταξύ, πρῶτα τινὰ καὶ ἄτμητα κέκτηται μόρια, ᾧ καὶ σ' ἦλον, ὅτι συλλογισμῷ μὲν ἅπαξ κίνησις, ὀκ αἰσθήσει διαγιγνώσκε). τοῦ ᾗ πρακείσθω μὴ αἰσθήσει τὸν συλλογισμὸν, ταχίστω σ' εἶναι τ νῦ τ μετάβασιν, διὰ συλλογισμῷ πολλάκις, ἀλλ' αἰσθήσει διαγινώσκεσθαι δοκεῖ. ὧν γ' ᾧ τῷ πρώτῳ πρὸς αἴσθησιν χρόνῳ, τὸ πρῶτον ὃν τὸ μόριον, ᾧ τοῦ πρώτῳ πρὸς αἴσθησιν τόπῳ μένει, τότων μόνων τὰς κινήσεις ᾧ ἀργῶς ὁμολογοῦμεν, ὀκ αἰσθήσεσιν, ἀλλὰ συλλογισμῷ λαμβάνειν, ὥσπερ ῥ τε ὧδῑ γνώμον☉ σκιᾶς, ☾ σελήνης ☾ ἡλίε, ☾ τῶν ἄστρων ἁπάντων, ὅσα τ' ἄλλα πλεῖόν ἡμῶν ἀφέστηκεν. ὧν δ' ὡς ἐῤῥέθη, βραχύτερ☉ ὁ χρόνος τ πρώτε πρὸς αἴσθησιν, ἄχρονος ἢ τε μόνη καὶ ἡ ἀζ ἄλλαξις τῶν τόπων δοκεῖ, πᾶν γ' ὅτι ἐν ἐλαττονι τοῦ πρώτε πρὸς αἴσθησιν χρόνῳ γίγνετ, τοῦτ' ἄχρονον εἶναι φαντάζεται. ταῦτα μὲν δὴ ἴδια κάλλιον περιλοσόφηται ᾗ πονημένῳ, τά τε νῦν προκείμενα καλῶς ἐκμανθάνειν, ἄλλά τε πολλὰ ῥ ἰατρικῆς. ἡμῖν δ' ἀρκέσῃ ☾ τὰ τοσαῦτα πρὸς ᾗ δείξαι τοῦ μὴ χρόνῳ καὶ διαστήματι ὠῑσκοπεῖσθαι τὸ ποσὸν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ποιὸν ῥ κινήσεως, ὅπερ δεῖ μὲν διόρισται, ἀζ ὧν δ' εἵπομεν ὁρμῶμεν☉, αὖ γε μὴ παντάπασιν ἀδύνατός τε καὶ ἀταλάπωρ☉ ἦς, διαλεπῶς τύχῃ τἀληθὲς, εἰς δύναμιν ἀνθρώπινον. ἐπὶ μᾶλλον, εἰ δεῖ ἀνωμαλίας ᾗ τάχος καὶ βραδύτητα σφυγμοὺς διαγινώσκειν μελετῶντας, εὕροις ἂν ὡς ᾧ τοῦ ποιῷ κινήσεως, ἡ γνώσις αὐτοῖς. μιᾶς γοῦν διαστολῆς πολλάκις, ἡ μὴ ἀρχὴ τ κινήσεως ᾠκύτερον φαίνε), τὸ δ' ἀζῆς βραδύτερον, αὖθις ᾗ τὸ πέρας ᾠκύτερον ἢ ποσότητας ζωνὰς, ἢ χρόνων, ἢ δυνάμεων, ἢ διαστάσε ἀριθμέντ ἡμῶν, ἀλλ' αὐτὸ μόνον τὸ ποιὸν τ κινήσεως σκοπεμένων. ἔκειν δ' ὧδῑ πολῆς ψαυστέον, ὁπόταν τὸ γένος ὅλως τ σφυγμῶν ὧδῑσκοπίμεθα. τ γὰρ ἔξω πεφυκὸς τ κινήσεως ὅτως ἂν αἰσθανοίμεθα μόνον, τὸ πᾶσης αὐτῆς. ἐκ δὲ τότων ὀκ ἄδηλον ἤδη, τὸ, οὐ τοιοῦτος σφυγμὸς δεῖν εἶναι πάντως, μήτε μικρὸς, μήτ' ἀμυδρὸς. τ γὰρ οἷόν τε τριχῇ τέμνειν τὴν κίνησιν, ὅτε ᾗ ταῖς μικραῖς διαστάσεσιν, ὅτ' ᾗ ταῖς ἀῤῥώστοις δυνάμεσι. κωλύει γὰρ ὧδῑ μὲν τῶν πρότερον ἡ σμικρότης, οὐχ ὑπομένουσα τομὴν εἰς αἰσθητὰ μόρια, ὧδῑ δὲ τῶν δεύτερον, ἡ ἀῤῥωστία ῥ φύσεως ὀκλάζουσα πρὸς τὴν θλῖψιν. δι' ὃν γοῦν οὐδ' ὧδῑ τῶν ληθαργικῶν σφυγμῶν δύνην φωράσαι τινὰ ἀνωμαλίαν, ἴσως ὄσαν, ὅτι δεῖται μὲν πάν-

τως θλίψεω εἰς τὴν διάγνωσιν, ὀχ ὑπομένει δ' αὐτὴν ἀπὸ ἀρρωστίας. σωστέον δὲ ἱκανῶς καὶ προμηθίαν ἅμα, πρὸς τὰς διαγνώσεις εἶναι χρὴ, τὸν μέλλοντα τὴν προσήκουσαν ἑκάστῳ τῶν σφυγμῶν ἐξευρήσειν ἐπαφὴν, εἰ γὰρ ὁ μὲν μέγιστος θ' ἅμα καὶ σφοδρότατος ἰσχυρᾶς ἀνέχετο θλίψεως, τῶν δ' ἄλλων ἕκαστος εἰς ὅσον ἂν, ἤτοι σφοδρότατος ἢ μεγέθει γνώσεως ἔχῃ, εἰς τοσοῦτον ἐλάττονος. πρῶτον μὲν ἀκριβῶς χρὴ πόσον ἀπολείπονται τοῦ μεγίστου θ' ἅμα καὶ σφοδροτάτου διαγινώσκειν, δεύτερον δὲ συλλογίζεσθαι πόσον ἀρκεῖ τὴ θλίψεως ἐπιφέρειν τοῖς ὅτῳ ἔχουσιν. ἑκατέρως γὰρ ἁμαρτάνειν ἀναγκαῖον, εἴθ' ὑπερβάλλοιμεν τὴ ἀναλογίας, εἴτ' ἐλλείποιμεν. ἐφ' ὧν μὴ γὰρ ἂν ἔλαττον ἤδη θλίψωμεν, ἐκφεύξεται τὴ τῆς ἡμᾶς κινήσεως, ἐφ' ὧν δ' ἂν πλέον, τὸ ἐκτός. ὥστε πρῶτον μὴ ἀνώμαλόν ποτε τὴ κίνησιν ὖσαν, γνωσθῆναι. ἔστω δὴ ὡς ἁπλῶς ὑπὲρ ὅλης ἀφανισθεῖσα πολλάκις, ἀφ' ὧν τοῖς μέρεσι παθῶν διέγνωμεν. εἰ γ' ἢ τὸ πρότερον αὐτῆς μόριον ὠκύτερον ἢ τὸ δεύτερον ὑπάρχῃ, γιγνώσκοιτο δ' ἡμῖν αὐτῶν θάτερον μόνον, ἀνάγκη πρῶτον μὲν ὡς ἀνώμαλός ἐστιν ἡ σύμπασα κίνησις ἀγνοεῖν, ἔπειτα δ' ἤτοι ταχείαν, ἢ βραδεῖαν αὐτὴν εἶναι νομίζομεν, σφὶ ἑτέραν ἁπλῶς ὑπάρχουσαν. ἧς γὰρ κινήσεως τὸ μὴ πρότερον ἢ μόριον, ὠκύ, τὸ δὲ δεύτερον βραδύ. τούτων δὴ ἂν τις, ὅτι ὠκεῖαν ἁπλῶς, ὅτε βραδεῖαν γνώσεται καλέσειεν. ὅτι δὲν κεφαλαίῳ γὰρ ὠθηθέντας τοῦ λόγου, χρὴ μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερα. τὸν σύμμετρον μὲν τὴν κίνησιν σφυγμὸν ὠθὶ τῆ ἀείσης κατασκευῆς ἐξετάσαι πόσης ἐστὶν, ὃ μὲν διαστάσεως καὶ χρόνου ποσότητα, ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τὸ ποιὸν ὡς εἴπομεν, ὅπως ἁπαλλάττηται τῶν τόπων ἐφάσκομεν δεῖν σκοπεῖσθαι, καὶ τότε μνημονεύοντας, ὃς μὲν ἂν θᾶττον ἀπαλλάττωμεν φαίνηται, ταχὺς, ὃς δ' ἂν βραδύτερος, βραδὺς ὀνομάσαι. ἐμφαίνεσθαι δὲ ὅδε, κατ' αὐτὴν τὴν πρώτην ὑπόληψιν τῆς ἀφῆς, πρὶν μὴ πάσης τῆς διαστάσεως γνῶναι θάτερον, ὥστε εἶπερ ὁμαλὸς ὁ σφυγμὸς εἴη, τὸ προμείναντας τὸν ὅλον διαιρεῖν, ἐκ τοῦ μέρους αὐτῆς, πρὶν πάσης ἔχειν τὴν μάρασθαι. ἀνωμάλου δ' ὄντος ἀπάσης τε χρῆναι προσκολουθεῖν ἐλέγομεν, ὑπερβαλεῖν τε τὴν ἀφὴν διαφέροντος, ὡς ἂν ἔχει μέγεθός τε καὶ σφοδρότητος ὁ σφυγμός. πρὶν μὴ δὴ τοῦ χρόνου τὴν κίνησιν γνῶναι, ἱκανὰ καὶ ταῦτα πρός γε τὸ παρόν. ὥσθις γὰρ ἡμῖν, ὧν ταῖς πρὶν τῶν σφυγμῶν διαγνώσεσιν, ἀναγκαῖον αὐτῆς ἔσται μνημονεῦσαι. πρὶν δὲ τοῦ χρόνου τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς ἐφεξῆς λέγομεν. τριῶν δὴ διαστάσεων ὄντων τοῦ σώματος τῆς ἀρτηρίας, μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους, σφὲ μιᾶς οἱουδήποτε πάσης ἀισθέσθαι τῆς μὲν χρὴ τὸ μῆκος, ἀντίκρυς δ' ἄλλου, μέχρι μὲν γὰρ ἐσχάτου πέρατος, ἑκατέρωθεν ἡ ἀρτηρία σφύζει. βραχεῖ δ' αὐτῆς μέρει τὴν ἁφὴν ὑπερβάλλομεν, ὅσον ἂν ὑπορύττῃ τὸν ὄγκον τοῦ προκειμένου σώματος. αὐτὸ δὴ τοῦτ' ὄντι τὸ ποιοῦν ἢ μακρὸν ἢ βραχὺ εἶναι τὸν σφυγμὸν, τὸ μὴ πάσης ἅπτεσθαι διωθοῦντα τῆς ἀρτηρίας χρὴ τὸ μῆκος, ἀλλ' εἶναί τι πάλιν καὶ τοῦτο καθ' ἑκάστου φύσιν σώματος ὑπὸ τοῦ σ' ἕρματι, τῇ δ' ἀείσῃ φύσει σ' ἠλογότι τὸ σύμμετρον, ὃ τὸ μὲν πλέον, μακρὸν, τὸ δ' ἔλαττον, βραχὺ ποιεῖ τὸν σφυγμὸν, ὃκ ἀεὶ θμῶ δ' ἀκτύλων ὁρίζεσθαι δυνάμενον, ὥσπερ πρόσθεν, εἰ μὲν τοῖς τέτταρσιν ὑποπίπτοι, μακρὸν εἶναι λέγουσιν, εἰ δὲ τοῖς τρισὶν, μέσον, εἰ δὲ τοῖς δυσὶ, βραχύ. τὸ γάρ δὴν φ' μέτρον σώματος, ἀείσης φύσεως, ἀλλὰ καθ' ἑκάστου τὸ χαλεπῶς ἐξευρήσειν τὸ ποσὸν, ἀπὸ μιᾶς ὁρμηθεὶς, εἰ μόνον συλλογίζεσθαι δυνατὸς εἴης, τὸ ἀνάλογον. ἐκείνῃ δὲ πάλιν οὐκ ἄλλος παραβάλλων ἀνθρώπους, οὐδ' ἴσος ἢ τὸ τοῦ παντὸς τοῦ σώματος μῆκος, ὅτῳ ἐρεῖς, ἢ μακρὸς, ἢ βραχεῖς ἔχειν οὐ σφυγμούς. ὡσαύτως δὲ, ἢ πλατεῖς, ἢ σφοὺς, ἢ ὑψηλούς, ἢ ταπεινούς, καὶ ἢ τὰς τρεῖς διαστάσεις, ἅμα μεγάλους, ἢ μικρούς, παντα χοῦ γὰρ ὠθὶ τὸ σύμμετρον ἀναφέρων, οὐκ ἄλλος κείνεις. ὅτι δὲ καθ' ἕκαστον μὲν τῶν ἄλλων ἓν τοῖς σφυγμοῖς γνῶναι, εἰς ὁ σύμμετρον, ἓν μόνῳ δὲ τοῦ χρὴ τὸ ποιοῦν, οὐχ ἁπλῶς εἶναι, ἀλλὰ καθ' ἕκαστον μέρος σώματος ἴδιον, ἐμπροσθεν εἴρηται). νῦν δ' οὐ περὶ τοῦτο λέγειν, ἀλλ' ἐρημένον ὑπομνήσαντας ἐπ' αὐτὸ τὸ προκείμενον ἐπανελθεῖν ἡδέως προσήκῃ, περὶ τοῦτο δ' οἶμαι λεκτέον, ὡς οὐδὲ μιᾶς διαστάσεως ἀκριβῶς οἱόντε τὸ ποσὸν ἀισθήσῃ διαγνῶναι. ἡ γὰρ αἰτία τὸ μὲν δι' κοινὸν ἐν ἁπάσαις ἔχῃ, τὸ δ' ἴδιον ἐν ἑκάστῃ πρότερον δ' ἐρήσεται τὸ κοινόν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲ μία μὲν ὄψις τῶν ἀρτηριῶν γυμνὴ, φαίνεται ἡ πάσας αὐτὰς, πολλαχόθι μὲν ἐλάττω τε καὶ λεπτότερα σώματα, πολλαχόθι δὲ πλείω τε καὶ παχύτερα φαντάσει δ' ἂν λοιπὸν, ὡς ὃκ ἴδιον ἁπάσαις τὸ ἀισθητὸν ἔσται τῆ κινήσεως, ἀλλὰ ταῖς μὲν πλέον, ὅσαις ἐλάττονά τε καὶ λεπτότερον, ταῖς δ' ἔλαττον, ὅσαις πλείονά τε καὶ παχύτερα περίκειται σώματα. τὸ μὲν δὴ κοινὸν, ὄψις. τὸ δ' ἴδιον, ἑκάστης τῶν διαστάσεων, τῆ μὲν χρὴ τὸ μῆκος, παμπόλλων ἐὰν διαφορὰν, τὸ κατ' ἀλήθειαν ὑπάρχοντος πρὸς τὸ φαινόμενον, τῆ δ' χρὴ τὸ πλάτος ὀλίγων, ἐλαχίστων δὲ τῆ χρὴ τὸ βάθος. ἐν μὴ γὰρ δεῖ μήκει δύο καὶ τρεῖς πήχεις πολλάκις ἐπεχούσης, ὅλης τῆ ἀρτηρίας, τρισὶν ἢ τέτταρσι μόνοις δακτύλοις ἡ κίνησις φαίνεται τῆ ἀρτηρίας, τοῦ λοιποῦ παντὸς, διὰ τὸ πλῆθος τῶν προκειμένων σωμάτων ἐγκαλυπτομένη. χρὴ δὲ τὸ πλάτος, ὅταν ὑπὸ τῶν ἑκατέρωθεν ἐν αὐτῇ προκειμένων πολλῶν ἢ παχέων ὑπαρχόντων, μήτ' αὐτῷ τῷ σώματι τῆ ἀρτηρίας δυνατὸν ἢ τὴν ἀφὴν ὠθεῖσθαι, μήτε διὰ τὸ πάχος αὐτῶν ἢ τὸ πλῆθος, εἰς τοὐπίσω ἡ κίνησις δι' ἰσχνείτῃ, πολλαχόθι μὴ ἀπώλειαν παντελῆς γίγνεται, πολλαχόθι δ' εἰς ἐλάχιστον ἡ κίνησις σῳζῃ, ὅλη δ' ὀλιγωτὸ φαίνεται, διὰ τὸ μηδὲ τῆ ἀρτηρίαν εἶναι ποῦ γυμνόν. τὸ μὲν δὴ βάθος ἀκριβῶς ἔστι ποῦ γυμνὸν, ἵνα χρὴ τοῦτο γοῦν ἡ κίνησις αὐτῆς ἅπασα ἀφῆς φαίνηται, ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, σίερμα γοῦν αὐτῷ περίκειται, δι' ὃ τὸν σφυγμὸν ἀισθανόμεθα, πάντως τε καὶ αὐτὸ κατακρύπτον. ὁπότ' οὖν ὅτῳ ἔχει ταῦτα, πειρατέον ἐνδείξασθαι τὸν τρόπον τῆς ἀρίστης διαγνώσεως ἐν ἑκάστῃ διαστάσῃ, καὶ πρώτης τε λεγέσθω τῆς χρὴ τὸ μῆκος. ὅτι μὴ δὴ καὶ τοῦτο ἀρίστου ἡγητέον, ἥτις αὖ πλείστης ἀισθάνεται κινήσεως, ἄνισμεν δήπου. ὡς γ' εἰ καὶ πάσης ἀισθέσθαι δυνατὸν ἦν, τοῦτ' ἂν ἦν ἄριστον, ὅτῳ ἐπεὶ δὴ τοῦτ' ἀδύνατον, ὅταν μηδὲν τῶν ἐνδεχομένων αὐτῆς γνωσθῆναι μορίων διαφεύγῃ, τῇ ἀφῇ ἀρίστου νομιστέον. ὅπως δ' ἂν τις αὐτὸν ποιήσαιθ', πειρατέον εἰπεῖν ὑπομνήσαντας πρότερον, ὡς ἐν τισὶ τόποις ἁπλῶς τῶν ἀισθητικῶν γνώσεων ἅπασαι σωίσαι) διαφοραὶ, φύσει τε καὶ ἀσκήσει καὶ τρόπῳ τῆ ἀισθήσεως. ὃς μὲν γὰρ ἂν δυναθητότατον φύσιν τε τὸ ἀισθητήριον ἔχῃ γεγυμνασμένων ἱκανῶς, καθ' ὃν χρὴ τρόπον ἀισθάνηται τοῖς ἀισθητοῖς, ὅτος ἂν ἄριστος εἰ γνώμων τῶν ὑποκειμένων. ὃς δ' ἂν κατά τι τούτων ἀπολίπῃ), καθ' ὅσον ἂν ἀπολίπηται, ἡ τοσοῦτο χείρων εἰς ἀκριβῆ διάγνωσιν, εἰρήσεται δ' ὃν χρὴ πεφυκὼς μὲν ἄριστα, γεγυμνασμένως

μνασμλνῳ δὲ, μὴ ῥαθύμως, ὅπως ἂν ὡδὶ βάλλωμν τλὺ ἀφλῳ ἀκριβῶς ἀιδάνοιτο ϝλ ηϝτ τλὺ ἀρτηρίαν κινήσεως εἰς δλώαμιν ἀνθρώπινλω. καὶ ἐπειδὴ πρώτης ϝλ ηϝτ τὸ μῆκος διαστάσεως πρόθεμεθα λέγειμ τὸν εἰς τοῦτλω ὡδὶ τυπλειότατον τρόπον ϝλ ἐπαφῆς ἐρῶμλν. ἄθλιπ☉ μλὺ δὴ πάντως ἔστω, πολλαχόθι δὲ ☪ ψαῦμν ὡδὶ πολλῆς καὶ οἷμν ἀμωρῶμ τῆ χεῖρα. χρησὸς δ' ὁ ζιζῦτος μάλιστα τρόπ☉, ϝν τοῖς μικροῖς ἅμα, καὶ ἀῤῥώστοις σφυγμοῖς. θλιψάντων γὰρ τότος κατά τι, πολὺ ϝλ κινήσεως ἀπόλλυτι, πολλάκις ἤ, νὴ σύμπαζε. πῆ δέ τε γὼ τὸ ποσὸν ϝλ θλίψεως, καὶ πῶς ἔτι τὸ ποιὸν τ῀ ηϝτ τλὺ ἀρτηρίαν τόνε, ποτὲ μὴ πολὺ ἀφλείπει ϝλ κινήσεως, ποτὲ δ'' ἔλαττόν, ἔσιν δ' ὅτε ☪ πάζε, νὴ διὰ ταῦτα ἀσφαλέστατόν ὄζιν εἰς τλὺ τ῀ μῆκος διάγνωσιν, ἀθλίπως ὡδὶ βάλλειν τῆ ἀφλῳ. καὶ γὰρ οἱ σφοδροὶ σφυγμοὶ φόρζσι μλὺ ἀλύπως τλὺ μετρίαν θλίψιν, ἀλλ' ὀδὲν ὀδ' ὅτι βλάπτοντα ψαύοντῳ ἀθλίπως. Οταν δὲ ὁ ζιζῦτος τρόπος ϝλ ἐπαφῆς χρησότατος μλὺ ἦ τοῖς ἀμυδροῖς σφυγμοῖς, ἀβλαβὴς δὲ καὶ ϝλ σφοδροῖς, ὅτι ἄντις ἕτερον αὖτ' αὐτῦ πῶς ἔλοιτο. χρὴ γὰ καὶ ὅσον πῶς διωείλαζ φαινομλνον ψαργῶς, ὡς γὲ ταῖς ηϝτ διαφέροντα μόρια τ῀ μήκος ϝλ ἀρτηρίας θλίψεσιν ὐχ ὁμοίως γὲ ἅπασιν ἡ κίνησις φαίνεται βλαπτομλνή; ἀλλ' ὲν μλὺ τοῖς ἀνώτερον μορίοις μεῖζον ἡ βλάβη, βραχεῖα δ' ὲν τοῖς κατώτερον, καὶ λανθάνοντά γε πολλάκις ὲν ζοῖς σφοδροῖς σφυγμοῖς, ὐ μλὼ ὲν γε τοῖς ἀμυδροῖς. ὲν γε τότοις εἰ τὸ κατώτερον μέρος θλίψωμλν, δῆλός ἡ πόθι τλὺ ἀνωτέρω γίνεται βλάβη. τὰ δ' ἀνωτέρω καὶ κατώτερα πῶς ὲν ταῦθα χρὴ νοεῖν, ὅτι ἄδηλον. Οἷς τὰ προῤῥώτερα μ῀ μέρη τ῀ καρδίας, κατωτέρω, τὰ δ' ἐνγυτέρω καλόμλνα ἀνωτέρω. ὅπερ ὡδὶ μλὺ τλὺ κώλωμ καὶ πάνυ σώυθος. ὧν δὲ τλὺ ὲν τῇ κεφαλῇ μορίων καὶ ηϝτ τὸν τράχηλον, ὅτι ἐθ' ὁμοίως. κοινὸν δ' ὄν, ἐφ' ἁπάντων, ὡς εἴρητ, τὸ τὰ ϝλ καρδίας ἐγγυτέρω θλιβόμλνα, μεγάλως τ῀ βλάβλω ἐργάζεσθαι τοῖς ἐφεξῆς, τὰ δ' ἀρτέρω πολλάκις μλὺ, ὐδ' ὅλως ἀιδυτλὺ, ὅταν ἱκανῶς ἦ σφοδρὸς ὁ σφυγμός, ἔστι δ' ὅτε καὶ φαινομλνίλω, ὲν τοῖς ὐ σφοδροῖς. Περὶ μλὺ δὴ ϝλ ηϝτ τὸ μῆκος διαστάσεως ἀρκέσῃ καὶ ταῦτα, πρὸς δὲ τλὺ λοιπῶν δύο ἢδ' ἃ λέγομλν, ἃς ὐχ ὅτως ἔστ' δύο χρὴ νομίζειν, ὡς ὡδὶ τλὺ τετραπλεύρων καὶ κυβικλν σωμάτων ἔστιν ἰδεῖν, ἰδία μ῀ τὸ πλάτος, ἰδία ἢ τὸ βάθος ἀφωρισμλνον, ἀλλ' ὥσπερ ὲν κύκλῳ καὶ σφαίρᾳ συγκέχυται πάντα, καὶ μία τις ἡ γραμμῆς ἢ ὡδὶ φανείας πρόφερεια φαίνεται, τὸν αὐτὸν τρόπον ἡγητέον ἔχειν ☪ ὧν ϝλ ἀρτηρίας, φαίνεται γὰρ ὲν ταῖς ἀνατομαῖς πολλαχόθι μλὺ, κυλινδροειδὴς, πολλαχόθι δὲ κωνοειδὴς τὸ σχῆμα. πῶς δὲ ἐπῆλθε τοῖς ἰατροῖς ἰδία μλὺ πόθι πλάτος, ἰδία δὲ, πόθι βάθους, ἀρτηρίας διαλέγεσθαι, δῆλον, ὥσπερ ἔστι καὶ φαίνεται ηϝτ τὰς διαιρέσις, τὸ μλύ τοι μῆκ☉ αὖτῆς, τὸ δὲ ζ κύκλον ὀνομάζειν. ἀμέλῃ καὶ ὀνομάζοσιν ὅτω πολλοὶ πολλάκις, ὐ μλὼ δ῀ παντός γε δλωατὸν, ὅτε τότοις, ὅτ' ἄλλῳ τινὶ πόθι τλὺ ὲν ϝλ ἀργῶς φαινομλνων δηγσμλνων, μῆκ☉ καὶ κύκλον ὀνομάζειν μόνον, ἀλλ' ἀναγκαδήσονται πολλάκις εἰπεῖν τινα διασολλὼ αὖτῆς, ὑψηλλὼ μλὺ, σφλὼ δ'ε. καὶ αὖθις ἑτέραν, ταπφνλὼ μλὺ, πλατεῖαν δ'ε. καὶ γὰρ φαίνεται τὰν θ' ὅτως ϝλ ἀργῶς, ὡς ἀμφισβητῆσαι μηδένα, καὶ δ῀ τὰ τοιαῦτα φαινόμλνα διαφερόσας ϝλ γνοίας πλάτος τε ☪ βάθος ἰωαγηάδημν ἔχειν ὡδὶ τλὺ ἀρτηρίλν. ὥσπερ δὲ τὰς τοιάυτας διαφορὰς ἀιδήσῃ δηλγσμλν, ὅτω πολλάκις ὁμολογῦμν ἀκριβῶς κυκλοτερῆ τλὺ κίνησιν ἡμῖν φαίνεζ, καὶ νῦ ἐρῦμν ὡσὲρ ἐκατέρῳ τλὺ διαφορῶν κοινῆ, πῶς ἄν τις αἱρίσε τλὺ ὠβολλὼ ποιόμλν☉ τλὺ δακτύλῳ, διαγιγνόσκειν αὐτὰς δλώαιτο. καὶ γὰρ ὁ μικράτις ἀτοπία ὀῤῥειν ἂν ἔνη διαγνῶσῃ τάν τῇ πόδι ἐχεσθαι, ηϝτ μηδεμίαν ὠβολλὼ, ἁπάσης ϝλ διασάσεως ἡμῶν ἀιδάνεσθαι δλωαμλνων, μήθ' ὅταν ὠβολῆς ψαύωμλν (ἡ γὰρ τοιάυτη μόνον τλὺ ἐχάτῳ ϝλ κίνησεως ἀιδανομλνη, τὸ πῶ τδ, παῦ ἀγνοήσῃ) μήθ' ὅταν ἱκανῶς θλίβωμλν (πῶς γὰρ ζῇ, ηϝτ αὖ σφοδρὸς σφυγμὸς μόνος ἐγχωρεῖ ὄζ ὁρᾶν, ἔμπαλιν ἡ τοιάυτη τῇ πρότερον, τλὺ ὑστέρῳ ϝλ διαστάσεως ἀναίδητος. ἔσται, τλὺ πρώτῳ μόνον ἀιδανομλνη) ηϝτ ταυτὰ δ' ἱκανὸν εἰ μέση τινὶ τλὺ εἰρημλνων ὠβολῶν ἑτέρᾳ χρησαίμεθα, τά τε πρῶτα καὶ τὰ τελδυταῖα τδ διασήματος ἀγνοήσομλν. Οτι δ' ἀληθές ὄζιν ὃ λέγω, πειραθεὶς ὁ βολόμλνος γνώσε῀. θλίψας γὰρ αὖ σφοδρὸς σφυγμὸς (τότος γὰρ μόνος ἐγχωρεῖ θλίβειν (ἀκήκόσεται πλλίοι τινές εἰσιν. ἀπόλλυται μλὺ γάρ τι καὶ αὐτῆς ϝλ κινήσεως, ὲν ταῖς πλείσταις τλὺ θλίψεως ὡς καὶ πρόσθεν εἴρητα. τὸ διάσημα δ' ὀκέτι μικρὸν, ἀλλ' ὀλίγον δεῖν ὅλον διαφθείρεται. ψαύσας δ' αὖ πάλιν ὠβολῆς, ὐχ ἕξειν μαντδύζασθαι ηϝτ πηλίκα διασήματος ἡ κίνησις λωέχθη. ἡ μλὺ δὲν ἀκρεία τοιάυτη. λύσις δ' αὐτῆς, τὸ μὴ ζητεῖν πάντως ἀιδὴ σῃ διαγνῶναι τὸ ποσὸν ϝλ διασολῆς, ἀλλ' εἰ καὶ συλλογισμῷ τινὰ δλωάμεθα μηδὲν ἡγεῖσθαι βεβλάφθαι. πρόκειται γὰρ ἡμῖν ὀκ ἀιδήσῃ πάντως γνῶναι τὰ συμβεβηκότα τοῖς σφυγμοῖς, ἀλλ' ἁπλῶς γνῶναι. πᾶζε μλὺ οὖν ἡ τοιάυτη γνῶσις, ἀιδήσεως δ' ἔσται, ὐ μλὼ μόνης γε τάυτης, ὐδ' ὡς ἀεὶ τὸ παῦ εὑρίσκειν δλωαμλνης, ἀλλ' ἱκανὸν πολλάκις, ϝν τι τλὺ ἀιδητλὺ παθημάτων, γνώρισμα ποιήσασθαι τ῀ τ῀ πράγματος ὅλης ὐσίας. ἔχῃ γοῦν ὅτως κἀπὶ τλὺ νῦν πρόκειμλνων. εἰ γὰρ ὠβολῆς φαύοις ἀναγκαῖον ἢ ὠ ηϝτ πλείονα μόρια πρόσωπῆσης ἀιδάνεσθαι ϝλ ἀρτηρίας, ἢ κατ' ἐλάῆονα, μεθ' ὧ διάγνωσιν, συλλογισμὸς ἀιδήσῃ πῆλιόμλνος, ἡμᾶς εἰσέρχετ῀, μεγάλως μλὺ ἔστ' διασολλὼ, τλὺ ηϝτ τὰ πολλὰ μόρια κινδσαν τλὺ ἀφλῳ, μικρὰν δὲ, τλὺ κατ' ὀλίγα. φέρε γὰρ ἔστ' κυλινδρῆ τλὺ πρόσπῆσιν αὖτῆς, ἆῤ ὁ πρόδηλον, εἰ μλὺ ἀξιόλογ☉ εἴη τὸ μέγεθος ἡ τδ κύκλ῀ πόθι φέρεια, καὶ τλὺ ὅλῳ ἔστ' διασολλὼ ϝλ ἀρτηρίας ἀῤῥᾶν. εἰδ' ἡ πόθι φέρεια μικρὰ, καὶ τλὺ διασολλὼ ὅλῳ ἰσχνῳ ἔστ'; ὅτε γὰρ τ῀ ἰσχνῳ διασολλὼ μεγάλοις δεῖζεσθαι κύκλοις δλωατὸν, ὅτε τ῀ ἀῤῥᾶν μικροῖς. ἀλλ' ἀνάγκη ἀνάλογον ἔχειν ☪ πρὸ σῷ ϝλ διασολῆς, τὸ ποσὸν τδ πόθι γράφοντος αὐτλὺ κύκλ῀, ηϝτ ταυτὰ δὲ καὶ εἰ μὴ κύκλ☉ ἀκριβὴς εἴη τὸ πέρας ϝλ διασολῆς, ἀλλ' οἷον κολοβῶς ηϝτ μέρ☉, ὅπερ ὲν τοῖς ὑψηλοῖς καὶ σφνοῖς, ἢ ταπεινοῖς, καὶ πλατέσιν εὐεί σκεται σφυγμοῖς, ὁ συλλογισμὸς ὁ τδ ποσδ ϝλ διασολῆς ὁμοίως ἂν γίγνοιτο. τά τε γὰρ ϝλ διασολῆς, τά τε ϝλ εἰς ὕψ☉ ἀνόδ'ε πέρατα, τμήματα κύκλ῀ πάντως ἔσται, καὶ ταῦτ' ἢ τοι μείζονα ἢ μείονα καθ' ἑκατέρωθεν ἢ τοι κοιλότερα ϝλ πόθι φερείας τάυτης, ἢ κυρτότερα φαινομλνα, πάντως ἢ τοι μακροτέραν, ἢ βραδυτέραν ἀχ φαίνει ϝλ ἀκριβῶς κυκλοτερδς, τλὺ νῦ φαινομλνίλω γραμμλύ. καὶ ὅτως τότ' ἄνισον ϝλ εἰς πλάτος τε καὶ βάθος διασάσεως, τό τε διασολῆς ὅλης τὸ ποσὸν ἀναλογισόμεθα, φέρε γὰρ φάνειζ κυρτοτέρας μλὺ καὶ πόπε-

τερας τὰς ἐν τοῖς πλαγίοις τῆ ἀρτηρίας προσπίπτειν, κοιλοτέραν δ' ἑπομένως καὶ ταπεινοτέραν τὴν τῆ βάθος, ὥστε μὴ ἂν κύκλε περιφέρειαν ἔτι δύνασθαι ὑπάρχειν, ἀλλ' οἷον εὐθεῖαν γραμμὴν εἶναι, δῆλον, ὡς ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς πλατὺς ἔσται καὶ ταπεινός. ἡ μὲν γὰρ εἰς τὸ πλάτος κίνησις ὠθεῖ πλέον ἐκταθεῖσα πλατυτέρων ἐργάζοιτ' ἂν, ἡ δ' εἰς ὕψος κωλυθεῖσα ταπεινοτέραν. ἐμποδίζοι δ', εἰ τὰ πρὸς ταῖς πλαγίοις μόρια τῆς κινήσεως ἀφαιροῖτο πολὺ τὸ μέσον, τὸ μέσον δ' αὖ τοῦτο κυρτὸν ἱκανῶς φαίνοιτο, δῆλον ὡς ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς ὑψηλός μὲν ἔσται, σφοδρὸς δ', παντάπασι δὲ σφοδρὸς τῆ τὸ πλάτος αὐτοῦ προσβολῆς γιγνομένης, ὡς μὴ δύνασθαι μεμειωμένον τῆ ἐν τοῖς πλαγίοις κίνησιν, ἀλλ' ὅλως τελέως ἀφανωθῆναι, χαλεπὸν γνῶναι, μᾶλλον δ' ἀδύνατον, ὅσον γ' ἐπὶ τούτοις, ὁποῖός τίς ἐστιν ὁ σφυγμός. εἰ μὴ γὰρ διορισμοὺς τινὰς παραλάβοιμεν, ἐκ εἰσόμεθα πότερον ὑψηλός, ἢ ταπεινός, ἢ σύμμετρός ἐστιν ἡ τὸ βάθος. ἅπαντα γὰρ ἂν εἴη δυνατά. καὶ γὰρ εἰ ταπεινὸς ἅμα μὴ σφοδρὸς εἴη, τοιοῦτος φανήσεται, καὶ εἰ ὑψηλὸς ἅμα μὴ σφοδρὸς εἴη, τοιοῦτος φανήσεται, καὶ εἰ σύμμετρος τῆ βάθος ἅμα καὶ σφοδρός. τὸ μὲν γὰρ εἶναι σφοδρῷ τοιούτῳ σφυγμῷ, πάντως ὑπάρχει διὰ τὴν εἰς τὸ πλάτος κίνησιν κεκωλυμένην. ἡ δ' ἀκρίβεια περὶ τὸ βάθος ἐστίν, ὃ καὶ ἐκ πολλοῦ διαστήματος, καὶ ὀλίγου, καὶ ἐκ συμμέτρου τὴν κίνησιν ἀρχομένην ἔχει, τὴν αὐτὴν τοῖς ὑπὸ πολὺ ἀπομένοις φαντασίαν ἐργάσεται. σφοδρὸς γὰρ ἀναδήσονται αἱ κινήσεις. πῶς δὲν διορισθήσεται; πολλαχῆ μὲν καὶ τοῖς ἐν ἁφῆς παθήμασιν, διὰ παντὸς δὲ τοῦ λογισμῷ. λεκτέα δὲ πρότερα τὰ ἐν ἁφῆς, ἐφ' ὧν ἐγχωρεῖ διὰ ταύτης τὴν λαβεῖν ἀφήν. ἐγχωρεῖ δ' ὠθεῖ σφοδρῶν σφυγμῶν, ὑπὲρ ὧν εἴρηται πολλάκις, ὅτι μόνοι θλιβόντων τῆ ἀρτηρίαν ἐκ ἀπόλλυται. ῥᾷστον δὲν ἐπί γε τῶν τοιούτων γνωρίσαι τὸ βάθος τῆ σφυγμοῦ. θλίψαντι γάρ σοι τάχα μὲν καὶ διὰ αὐτῆς τῆ ἁφῆς, ἐὰν ἡ γεγυμνασμένη τε καὶ ἁπαλὴ, καὶ ἀκριβῶς ἀναδανομένη φυσίν, γνήσεταί τι διάγνωσις τοῦ διαστήματος τῆ κινήσεως. εἰ δὲ μή, ἀλλ' ὅ γε χρόνος ὁ τῆ κινήσεως γνώσεται τὸ ποσὸν τῆ διαστάσεως. εἰ γὰρ οἷός τ' εἶης διακρίνειν, ἰδίᾳ μὲν τὸ ποιὸν τῆ κινήσεως, ἐν ᾧ τὴν κατὰ τάχος τε καὶ βραδύτητα διαφορὰν εὑρίσκομεν, ἰδίᾳ δ' αὖ τὸν χρόνον ἐν ᾧ βραχυχρονίους κινήσεις διαγιγνώσκομεν, ἐκ ἂν σε λανθάνοι τῆ ἐπίθλιψιν αὐτῶν ὁπότερον. εἰ δ' ἄμφω λάβοις, ὁ κάλλιστος συλλογισμὸς περὶ τῆ διαστάσεως. φέρε γὰρ εἶναι ταχεῖαν μέν, τῆ κίνησιν, πολυχρόνιον δέ, παντάπασι δῆλον, ὡς ἡ μεγίστης αὐτῆ διαστάσεως ἐνδεκτή. πάλιν δ' ἔστω βραδεῖά τε καὶ βραχυχρόνιος, εἰκὸς ἂν εἶναι καὶ ἥδε τῆ ἐλαχίστης διαστάσεως ἐνδεκτή. σφοδροῦ μὲν ὄντος τοῦ σφυγμοῦ τὸν δὲ τὸν τρόπον διαγινώσκειν τὸ βάθος τὸ ποσὸν, ἀμυδροῦ δ' ὄντος, ἡ μὲν ἄδηλος ὠφελεῖν ἡμᾶς οὐδὲν ἔτι δύναται, θλιβόντων γὰρ ἀπόλλυται παντελῶς ἡ κίνησις ἐν τοῖς τοιούτοις σφυγμοῖς, ὁ δὲ λόγος τοιοῦτος, τὸ παῦ ἴχνος ἐρήσεται ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς ἀεὶ ὧν, ὡς ὑπὸ πάσης πάσας διαφορᾶς μίγνυσθαι δύναται καὶ διορισθήσεται, τίνος δ' εἰσὶ καὶ ὁπότε, καὶ ὅπως, ὡς ἐκ τῶν ἄλλων τῶν φαινομένων ἐναργῶς, εἰδέναι τι καὶ περὶ τῶν ὑφ' ἑκείνοις διδαχθήσεται. καὶ διότι σφοδρὸς θ' ἅμα καὶ ἀμυδρὸς σφυγμὸς ὑψηλὸς ἐκ ἂν ποτε γένοιτο. περὶ μὲν δὴ τούτων ἀρκέσει καὶ τὰ τοσαῦτα. περὶ δὲ τῶν ῥυθμῶν ἐφεξῆς ἐρῶμεν εἰς ταύτην τὴν τάξιν τῆ διδασκαλίας ἀγόμενοι, καὶ τὴν οἰκειότητα τῆ διαγνώσεως, ἐπεί τοι κατά γε τὴ φυσὶν αὐτῶν τῶν πραγμάτων, τὰ καθ' ἕν μόριον σφυγμοῦ, καὶ μάλιστα τῆ διασολὴν σημαινόμενα γένη, πρότερον ἐχρὴν ἐπελθεῖν, ὡς ἐν τοῖς περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν ἐποιήσαμεν. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὴ ἐν ἑνὶ μορίῳ σημαινόμενα γένη, τὰ τῶν ἐρημένων ὑπόλοιπα, κοινῆς δέεται διδασκαλίας, ἐν ᾗ τῶν ῥυθμῶν τοῖς προδεδομένοις δύο γένεσιν ἐζεύκται τῆ διάγνωσιν, ὡς αὐτὸ περὶ αὐτῶν λόγος ἐνδείξεται, διὰ τοῦτ' ἐφεξῆς ἐρῶμεν περὶ ῥυθμῶν, τὸν περὶ σκληρότητος καὶ σφοδρότητος λόγον, εἰς τὸ μετὰ τοῦτο βιβλίον ἀναβαλλόμενοι. ὥσθ' ἕκαστον τῶν ὑπομνημάτων τελείαν ἔχειν τῶν προκειμένων ἀλλήλοις τῆ τὴν διάγνωσιν τῶν γραμμῶν τὴν διδασκαλίαν. ἐπεὶ τοίνυν ὁ ῥυθμὸς ἐν τῷ παραβάλλειν τὸν χρόνον τῆ διαστολῆς τῷ χρόνῳ τῆ συστολῆς γίνεται, χρὴ δηλονότι διαγνώσεις ἡμᾶς ὑπάρχειν, ἰδίᾳ πρότερον ἑκατέρου τοῦ χρόνου. ὧδε δ' ἂν παῦ τὸ ῥᾴδιον. εἰ γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ λελέχθαι τῶν ἀναμνησθείημεν νῦν ἐζητημένων πότερα πάσης ἀδήλου δυνατὸν ὅτι τῆ διαστολῆς, καὶ τῆ συστολῆς ἢ διαφοράν τι τῆ κινήσεως ἡμᾶς ἑκατέρας, εἰσόμεθα ὅπως χαλεπὸν ὄν, μᾶλλον δ' ἀδύνατον, ἅπαντες τοῦτο πάντας χρόνους τὸν διάγνωσιν ποιήσασθαι. δέδεικται γὰρ ἐκεῖ τά γε πρῶτα τῆ διαστολῆς, τὰ δὲ τελευταῖα τῆ συστολῆς ἄγνωστα. καθ' ὅσον δ' ἄν τι τῆ κινήσεως διαλανθάνει τοσοῦτον οἶμαι καὶ τοῦ χρόνου διαφεύξεσθαι. πρῶτον δ' αὖ τὸ ὧδε πάλιν, ἀναμνησέον τε, καὶ διορισέον ὡς τ' αὐτὸν ἐν τοῖ τότ' ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ ζητηθὲν καὶ τὸ νῦν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐλεῖν μὴ γὰρ, ἐζητεῖτο περὶ διαστολῆς ἁπλῶς, ἐν ταυθοῖ ἦ, περὶ τοῦ τῆ τὸ ἐν αὐτῇ ποσὸν χρόνου. ἐν μὲν δὴν τῷ ζητεῖν ἁπλῶς εἰ πάσης ἀδήλου δυνατὸν ὅτι τῆ διαστολῆς. ὅταν ἂν διαφεύγῃ τῆ κινήσεως τῆ ἀφῆ, τοῦτ' ἂν ἀδιάγνωστον εἶναι φήσομεν. ἐν δὲ τῇ διαγνώσει τοῦ κατ' αὐτὴν ποσοῦ, πολὺν ὅτι τὸ διάστημα, καθ' ὃ κεκίνηται, σκοπήσομεθα. καὶ δεδειγμένης μικρῷ πρόσθεν, ὡς εἰ μόνον τὸ πέρατος τῆ διαστολῆς ἀκριβῆ τῆν διάγνωσιν σχοίημεν, συλλογισμὸς ἡμῖν, παρακείμενος ἀδήλησε τῆν ἔνδειξιν τοῦ κατ' αὐτὴν ποσοῦ ποιήσεται δυνατὸν δὲν ὅτι μηδενὸς ἄλλου μέρους τῆ κινήσεως, πλὴν τοῦ ἔξω πέρατος ἀδηλουμένου, ὅσον μὲν οὖν ὅτι τὸν χρόνον, ἀγνοεῖν, κατ' ἐνέργειαν τοῦ διαστήματος διαγιγνώσκειν. τούτων δὲν τὸ μὲν ἕτερον ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τῆ ἐξήτησιν ἔχει. τὸ δ' ἕτερον ὃ πολλοῦ πεπόμεθα διεξιόντες. ἀναμνησθῶμεν οὖν πάλιν ὡς ἐν τοῖς σφοδροῖς σφυγμοῖς, εἰ θλίψαιμεν συμμέτρως τὴν ἀρτηρίαν, τὰ μὲν πρῶτα κινήσεως γνωσόμεθα, ἀγνοήσομεν δὲ τὸ ποσὸν τοῦ διαστήματος. ἔτι δὲ καὶ ὧδε πως ἀναμνησθῶμεν, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ κατ' ἀρχὰς ὠθυσάμενοι, μήτ' αὐτὴν εἶναι ποσότητα χρόνου κινήσεως ἀξετάζειν, καὶ τάχος ἢ βραδύτητα διαγιγνώσκειν, τούτων γ' ἡμῖν εἰς τὰ πρόσθεν ἀεὶ παύτων, ἵν' ἀκριβῶς καὶ διηρθρωμένως εἰδῶμεν, εἰ διγνώσχειν ἢ τοῦ διαστήματος, καθ' ὃ τῆ κίνησιν ἐγνωσθαι συμβεβηκεν διάγνωσις, ἢ τοῦ χρόνου, καὶ ὡς ἑκατέρων, ἑτέρα τίς ἐστιν. ἢ τάχος ἢ βραδυτῆτος σκοπτομένη. μετρεῖ γὰρ ἡ μὴ πρώτη λεχθεῖσα τὸ διαστήματος, τὸ ποσόν. ἡ δὲ δευτέρα τοῦ χρόνου τῆ κινήσεως τὸ ποσόν. ἡ δὲ τρίτη τὸ ποιὸν τῆ κινήσεως. εἰς δὲν τῆ περὶ τῶν ῥυθμῶν διάγνωσιν, ὅτε τῆ πρώτης. ὅτε τῆ τρίτης, ἀλλ' αὖτε τῆ δευτέρας μόνης δέομεθα. τοιαύτην τοιγαροῦν εἶναι χρὴ τὴν ὑποβολὴν τῆ ἁφῆς, οἵα μάλιστ' ἅπασαν ἀκριβῶς θεωρήσειε τὴν κίνησιν τῆ ἀρτηρίας.

ಗಾಲಿಸ ಯ ರಿಂದ ಗಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಸಮುದ್ರವು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಮೇಲ್ಮೈ ಸಮತಟ್ಟಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಕಿರಣಗಳು ಸಮಾನ ಕೋನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಿಸುವ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲ್ಮೈಯಿಂದ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿ ಬರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆಗ ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲ್ಮೈ ಸಮತಟ್ಟಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಸಮಾನ ಕೋನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ

ρυθμοῦ ἔχουσιν, ὡς εἰ καὶ μουσικός τις ἐῶν προσοιούμενος, οὐ τοῦ ἀρσεως χρόνου πρὸς τὸν θέσεως λόγον ἐφασκεν ὑπάρχειν τὸν ῥυθμὸν, ἀλλὰ τοῦ φαινομένου μόρους ἀρσεως πρὸς τὸν λοιπὸν πάντα, παραπλήσια δ' αὐτοῖς καὶ οἱ ἀπὸ τῆς τρίτης αἱρέσεως ἁμαρτάνουσι, μόνῳ τῷ προσνέμειν τὸν χρόνον τῆ ἐκτὸς ἡρεμίας τῷ τῆ διαστολῆς, βέλτιον ἐκείνων φρονοῦντες, καθ' ὅσον δ' ἐπελάθοντο καὶ αὐτοὶ, τὸν τῆ συστολῆς χρόνον ἀδιάγνωσον ὑπάρχειν ἀναδήσῃ κατὰ σὺν ἁμυδρὸς σφυγμοὺς, ὁμοίως σφαλλόμενοι. πρῶτον δ' αὖ πάλιν ἀζαίρετον ὅτι προσυποτίθηντο τῷ καὶ τῆ συστολῆς τὴν πρώτην ὁρμὴν ἀναθετὴν ἐῶν ἀπὸ παντὸς, οὐσης οὐδὲ τάν ὑδὶ τῶν ἁμυδρῶν σφυγμῶν ἀναθετῆς. ἡ τοῦτ' οὖν ἅπαντα τὰς ἐν ταῖς αἱρέσεσι πολλὰς ἀκρείας ἀνάγκη συμπίπτειν ἐν ταῖς τῶν ῥυθμῶν διαγνώσεσι. καὶ ἀπὸ τούτ οἶμαι μηδ' ὑδιχειρῆσαι τι γράψαι σὺν μεθ' Ηρόφιλον εἰς τὴν ἀπ' αὐτῶν πρόγνωσιν. αὐτὸς δὲ ὁ Ηρόφιλος πολλαχόθι μὲν ῥυθμῶν εἰς τὰς προγνώσεις μνημονεύει. χαλεπὸν μὲν ἀζυρεῖν τί ποτε καὶ λέγει τὸν ῥυθμὸν, ἆρα γε τὸν λόγον τοῦ διαστολῆς μόνου χρόνου πρὸς τὸν ὃν συστολῆς μόνης, ἢ καὶ αὐτὸν τῆ ἑπομένης ἑκατέρᾳ τῶν κινήσεων ἡρεμίας προσνέμει. καὶ ἀπὸ τούτου δὲ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κληθεῖσιν Ηροφιλείοις ὁμολογεῖται τί ποθ' ὑπὲρ αὐτῶν φρονεῖ δέοντος. οὔτε γὰρ ἡ λέξις αὐτοῦ θάτερον ὠφελήκυται σαφῶς, οὔθ' ἡ τῶν πραγμάτων φύσις ἱκανὴ πιστώσασθαι. εἰ μὲν οὖν τὴν ἑτέραν τῶν δύο φυλάττωμεν ἑπόμενοι τοῖς μουσικοῖς, οὐ τῶν ἡσυχιῶν χρόνους προδηλώσομεν τοῖς τῶν προκειμένων κινήσεων. εἰ δὲ τὴν εἰς τὰς προγνώσεις χρείαν τὴν κίνησιν τῇ κινήσει παραβάλλοντες, ἰδία τὸν τῶν ὑσυχιῶν χρόνον ὑδὶ σκεψόμεθα. Οταν οὖν ἀνοῖν θάτερον ἢ τὴν ὑπόνοιαν τῆς προσηγορίας ἀναγκαῖον ἢ διαφθείρειν, ἢ τὴν χρείαν ἀναπρέπειν, ὑπ' ἀκρίας ἀνσμεταχειρίσῳ καθιστάμεθα. χρὴ δ' ὅμως ἐπειδὴ τὸ ἕτερον αὐτῶν ἐλέσθαι προσῆκε, προτιμήσαι τὸ χρήσιμον εἰς τὰς προγνώσεις, καταφρονήσαντα τοῦ πρὸς τοῖς μουσικοῖς ὀνόματος. τὴ γὰρ καὶ βλαβησόμεθα, προγιγνώσκοντες μὲν ἐκ τοῦ λόγου τὸν κατὰ τὰς κινήσεις χρόνον, ὄνομα δ' ἴδιον αὐτοῦ μηδὲν ἔχοντες. ὀ γὰρ ὑπ' οἷς ἀκριβῶμεν ὀνόμασιν, ἀλλ' ὑπ' οἷς προγιγνώσκειν ἀδυνατοῦμεν ἡ τέχνη βλάπτου. κείδω τοίνυν διὰ τὴν χρείαν ὑπὸ τοῦ λόγου τοῦ χρόνου τῶν κινήσεων τὸν ῥυθμὸν σωίζεσθαι, ζητησόντων ἡμῶν ἰδία ποτὲ τὸ δυνατὸν ἡροφίλῳ. ἀλλὰ καὶ ὧδε θῶμεν, ἔοικεν ἔτι μᾶλλον ἡ ἀκρίας, μή τε παντὸς τοῦ τῆς διαστολῆς χρόνου δυναμένου γνωσθῆναι, πλὴν ὑπὸ τοῖς σφοδροτάτοις σφυγμοῖς, μή τε τῆς συστολῆς τῇ ἀρχῇ πρὸς πάντων ἀναθετὴν ἐχόσης. πῶς οὖν ἡροφίλῳ πρῶτος τινὰ πρὸς ἀναθεσιν, ὑποτίθεται χρόνον, ᾧ οὐκ ἄλλους μετρῶν, ἢ δυοῖν, ἢ καὶ τριῶν, ἢ καὶ πλειόνων ἐῶν φάσκ. ἢ τοι τελέων τε καὶ ὡς αὐτοὶ καλοῦσιν ἀπαράλειπτων ἢ καὶ ἀπηυξημένων ἐπ' ὀλίγον, ἢ ὑπὸ πλεῖον, ἢ ὑπὸ πλεῖσον. ὡς γὰρ ὑπὸ πάντων ἀκριβῶς τῶν σφυγμῶν διαγινώσκων οὐ χρόνους εἴ τε τῶν κινήσεων μόνων, εἴ τε καὶ τῶν μετ' αὐτὸν ἡσυχιῶν, οὐδὲν διαφέρει πρός γε τὴν παροῦσαν ἀκρίαν, ἔοικε τοῦτα χρᾶσθαι. εἰ μή τι οὐκ ὧν πάντων, ἀλλ' ἐφ' ὧν δυνατὸν ὑπὸ τούτων μόνων ἡγεῖτον αὐτὸν τὰ τοιαῦτα χρᾶσθαι. ὅρα μὲν οὖν τάχ' ἂν ἰδία ποθ' ὑστερον ὑπὸ σκεψόμεθα. νυνὶ δ' οὐ γὰρ πρόκειται τὸ δυνατὸν ἡροφίλῳ ζητεῖν, ἀλλὰ τἀληθὲς τε ἅμα καὶ χρήσιμον ἀζυρεῖν, ὅρα πειρατέον ἐπιλέξασθαι σαφῶς, ὡς ἐν αὐτῶν τῶν ἔργων ἡμῖν πειρωμένοις εὑρεθῇ. ἔχει δὲ ὧδε. τὸ ποιὸν τῆς κινήσεως κατὰ τὴν διαστολὴν τοῦ ποιῷ τῆς κατὰ τὴν συστολὴν κινήσεως παραβάλλοντες, ἐννέα μὲν τὰς πρώτας εὑρίσκομεν διαφορὰς τὰς ἐν τοῦ διαγράμματι δηλουμένας. ἐν ἑκάστῃ δ' αὐτῶν, ἄλλας πολλὰς, ἀῤῥήτους μὲν λόγῳ, τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐν αὐτῶν τῷ ἔργῳ διαγινωσκομένας. οἷον δ' ἔστι δηλῶσαι ἑκάστῃ διαφορὰ πέφυκεν, ἐν τῆς πρὸς προγνώσεως ἐρῶμεν. ἀλλὰ σὺν γε πρῶτον ὑπογράψομεν τὸ διάγραμμα, σαφὲς ἑτοίμως χρησόμενον τοῖς ἐν τοῦ πρώτῳ πρὸς διαφορᾶς σφυγμῶν γεγυμνασμένοις. ἐφεξῆς δὲ μιμήσομεν, ὅπως πάλιν ἑκάστῃ διαφορᾷ πολλὰς συνυπαντῇ τοῦ ποσῷ, διαφόρους καὶ ὁμοιομερεῖς ὥσι. διαστολαί. συστολαί. ταχεῖα, ταχεῖα, ταχεῖα, συμμετρος. ταχεῖα, βραδεῖα, σύμμετρον, ταχεῖα, σύμμετρον, σύμμετρον. σύμμετρον, βραδεῖα. βραδεῖα, ταχεῖα. βραδεῖα, συμμετρον. βραδεῖα, βραδεῖα. τῆς τοίνυν πρώτης ἐν τῷ διαγράμματι γεγραμμένης διαφορᾶς, ἑκατέραν τῶν κινήσεων ταχεῖαν ἐχόσης, ἐνδέχεται μὲν τὴν ἐν διαστολῇ κίνησιν ἐφάτως ἠπείχθαι, τὴν δ' ἐν τῇ συστολῇ βραχεῖ τινὶ τῆς συμμέτρου τε καὶ μέσης ὑπορέχειν. ἢ ἐμπαλιν, βραχεῖ μὲν ὑπορέχειν τὴν ἐν τῇ διαστολῇ, παμπόλλῳ ἢ τὴν ἐν τῇ συστολῇ. ἢ ἀμφοτέραν ὀλίγῳ, ἢ ἀμφοτέραν παμπόλλῳ. τὴν μὲν ὀλίγῳ τὴν δὲ πλέονι μᾶλλον. ἢ κατ' ὀλίγον ἐλάττονι. ἢ ἡ πολύ, ἢ ὅπως οὖν ἑτέρως. ἡ γὰρ ποικίλῃ σαφήνεια. καὶ ἔτι εἰπεῖν, ἢ ὡς ὀ φαίνεται ὂν γινόμενον, ἢ ὡς δηλοῖ ὀδὲν πέφυκεν. καὶ γὰρ καὶ γίνεται καὶ δηλοῖ μέγιστα καὶ ἡμῖν ἀρχὴ τῆς τοιαύτης διαγνώσεως, ἥπερ προγινώσκειν, ὀ δεομένης τῶν πρώτων χρόνον ὁλοκλήρων τε καὶ παρηυξημένων. ὅτι δ' ὁ διαύτης διάγνωσις, ὀ δεῖται πάσης τῆς κινήσεως, ἀλλὰ σὺν μέρους αὐτῆς τ' τυχόντος δύναται γίγνεσθαι πρόδηλον παντί. πλὴν εἰ ἀνώμαλον ποτ' εἴη. τὴν γὰρ ὀκτὼ ὅμοιον τὸ μόριον τῷ ὅλῳ. ἡ μὲν δὴ οὖν ἑκάστης ἀμυδρὸς σφυγμὸς, ὀ δὲ τῆ τοιαύτη χρῆσθαι δυνατόν. ὀ γάρ ὄστιν ἐῶ ἐκείνων, ὀδὲ τὴν πρώτην ἀρχὴν τ' συστολῆς γνωρίσαι. μήτι γε δὴ μόριον αὐτῆς ἀξιόλογον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΓΝΩΣΕΩΣ ΣΦΥΓΜΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Α'.

Ὅσα μὲν ὑπάρχει τοῖς σφυγμοῖς κατὰ τὸν ἴδιον τῆς οὐσίας αὐτῶν λόγον, ἐμπροσθεν εἴρηται πάντως. περὶ δὲ τῶν ἄλλων ὅσα μήτ' ἀνάγκη τῆς κινήσεως τῶν ἀρτηριῶν διαγνωσθῆναι δύναται, μήτ' ἔστιν αὐτοῖς ἴδια, νῦν ἐρῶμεν. ἔστι δή τις ἐν τῷ διαστέλλεσθαι τὴν ἀρτηρίαν, ἀπομιμούμενος ἡμῖν, οἷον πληγὴ γιγνομένη κατὰ τὴν ἁφήν, ὧν ὅταν μὲν βίαιος ᾖ, κυρίως οἱ ὀξύνουσι πληγὴν καλεῖν, οὐ μὴν οὕτως ἐὰν ἀβίαιος ᾖ. περὶ τούτης δὴ τῆς ὄντως πληγῆς, ἣν βίαιον προσβολὴν ἔνιοι φασιν, σκεπτέον ἀκριβῶς. ἔσπευσται γὰρ οὐκ ὀλίγοις εἴδεσι σφυγμῶν δοκεῖ, σκληρῷ καὶ σφοδρῷ, καὶ μεγάλῳ, καὶ ταχεῖ, καὶ ὑψηλῷ, καὶ τρασμώδει, καὶ κλονώδει. ἵν' οὖν τις μὴ ἐξαπατηθεὶς τῷ κοινῷ συμπτώματι, περὶ τὴν διάγνωσιν αὐτῶν σφαλῇ, σκεπτέον ὥσπερ ἀπάντων ὧδε μεθοδικῶς. εἰ μὲν γὰρ ἄλλοις γνώρισμασι διακρίνειν αὐτὸν δυνατόν ἐστι, ἐκεῖνα μαθόντες ἔχοιμεν ἂν ἤδη τὸ πᾶν. εἰ δ' ἀδύνατον, ἀρχῆσαι γοῦν τὸ γιγνώσκειν, ὡς κοινὸν ὂν πλείοσιν ἐστὶ σφυγμῶν. ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψεως ἀρίστη, τὸ μαθεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν πολλοῖς οὕτω σφυγμοῖς ἐν κοινὸν ἔπεσθαι δοκεῖ πάθημα, τὸ βίαιον τῆς πληγῆς. ὥστ' οὖν. ἐπεὶ δὴ χρὴ μὲν ἀπωθεῖσθαι τὴν ἁφὴν, ἔνω τοῦ σφυγμοῦ, μέλλουσαν ἀναδήσεσθαι τῆς προσβολῆς αὐτοῦ, ὠθεῖται δ' οὐχ ὁμοίως ἅπαντος, ἀλλὰ ποτὲ μὲν μᾶλλον, ποτὲ δ' ἧττον, ποτὲ δ' ὡς τε ψαύειν μόνον. ὅσα κινήσεις αὐτὴν ὠθοῦσι καὶ ἀνατρέπουσιν ὧδε πολύ, βίαιον αὖται φαντασίαν ἐργάζονται τῆς πληγῆς. ὧδε πολὺ δ' ὠθεῖ διώκουσαι κινήσεις, ἥ τε τῆς σκληρότητος τῆς ἀρτηρίας, οἷον βλῶσα τὴν ἁφὴν, καὶ ἡ τῇ ῥώμῃ τῆς κινήσης αὐτὰ διωκόμενα, οἷον ἀνατρέπουσα. καὶ ἡ τοῦ μεγέθους τῆς διαστολῆς ὧδε πλεῖστον ἐξικνουμένη. καὶ ἡ τοῦ τάχους τῆς φορᾶς ὠθοῦσα σωτόμως. καὶ ἡ διὰ τὸ ὕψος οἷον ἐγκαταβαίνουσα. καὶ ἡ διὰ τὸ τετάσθαι δυσκίνητος. καὶ ἡ διὰ τὸν κλόνον ἅμα τάσεώς τε καὶ σκληρότητος, καὶ ταχείας προσβολῆς ἔμφασιν ἔχουσα. ταῦτ' οὖν παμπόλλοις ὄντων ἐντυχεῖν ὁσημέραι τὴν ἰατρῶν ἅπαντας οὐκ εἰρηκόνους σφυγμοὺς σφοδροὺς εἶναι λέγουσιν. εἰ μὲν οὖν ἠδύναντο τῆς ἐν αὐτοῖς διαφορᾶς, τοῦ καλεῖν ὅπως ἠβούλοντο κοινῇ πάντες, οὐδὲν ἂν ἐφρόντισαμεν. ἐπεὶ δ' ὥσπερ ὄνομα κοινὸν ἀδιφέρουσιν, οὕτω καὶ τὴν φύσιν ἁπάντων μίαν εἶναι νομίζουσιν, πειρατέον αὐτοῖς ἐνδείξασθαι τὴν ἀπάτην, ἀπὸ τῶν πεφανερωμένων ἀρξαμένους, οἷον ἀθρόως ἀπὸ τοῦ ταχέως. πρόχειρον γὰρ ἐντυθῆναι τὸ σφάλμα, ὅσοι γε δυσκινήτῳ στοιδεῖν τὸ τάχος τῆς προσβολῆς, ὁ ταυτὸν ὂν τῷ βιαίῳ τῆς πληγῆς. τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ μέχρι πλείονος ὁ ταχὺς ὠθεῖ ὃ διώκεται τὴν ἁφὴν, ἂν μὴ καὶ μέγας ᾖ. ὧ δ' ἥπλου, ὅτι μὴ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἔχει τὸ σύμπτωμα. τὸ γὰρ ὅταν ᾖ ταχὺς μόνον οὐ διὰ τὸ μέγεθος ὑπάρχον, τῇ δὲ τοῦ μεγέθους παρουσίᾳ προσγινόμενον αὐτῷ πῶς ἂν τις ἴδιον εἶναι λέγοι. ὁ γοῦν ταχὺς ἅμα καὶ μικρὸς οὐκ ὠθεῖ μέχρι πολλοῦ τὴν ἁφὴν, ἀλλά τοι τὸ μέχρι τοῦ πολλοῦ, μεγέθους ὄντων οἰκειότερον ἢ καὶ τούτου κατὰ συμβεβηκός. ἂν γὰρ ἀναμνησθῶμεν ὅτι περὶ τοῦ μεγέθους διαγνώσεως εἰρήκαμεν, οὐ μέχρι πλείονος ἔσω χωρεῖν, ἀλλὰ κατὰ πολλὰ μόρια, μήκους θ' ἅμα καὶ πλάτους καὶ βάθους ἅπτεσθαι τῆς ἁφῆς ἐγνωρίζετο. τὴν γὰρ κατὰ κύκλον τοῦ σφυγμοῦ περιφέρειαν, ἱκανὴν τὸ μέγεθος οὖσαν ἀναδήσει διαγνόντες, ἐπ' αὐτῇ λοιπὸν ἤδη συλλογιζόμεθα τὴν ἐκ πολλοῦ βάθους ἄνοδον, οὐκ ἀκολουθησάσης παντὶ τοῦ διαστήματι τῆς ἁφῆς ἀλλὰ τῆς ἐκτὸς τελευτῆς μόνης ἀναδομένης. εἰ γοῦν ἀπὸ τῆς πρώτης ὁρμῆς τοῦ διαστέλλεσθαι τὴν ἀρτηρίαν τῆς κινήσεως ἐθελήσωμεν ἀναδάνεσθαι, πολὺ τοῦ μεγέθους ὡς καὶ πρόσθεν εἰρέθη κωλύσομεν. ὥστε ἡμῖν μηδὲ μέγαν ἐπὶ φαίνεσθαι τὸν σφυγμόν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτ' οὐκ ἐν ἅπασι οἷόν τε ποιεῖν τοῖς μεγάλοις, ἀλλ' ὅσοι πρὸς τὸ μέγεθος, σφοδρότητος μετέχουσι. τοῖς γὰρ μεγάλοις μόνον, ἃ μὲν καὶ σφοδροῖς, οὐ δ' ἀπαντήσαι δυνατὸν ἀνιοῦσιν, ἃ δὲ θλίψαι τὴν ἀρτηρίαν. ἀπόλωται γὰρ ὄγκος ὅλος. δῆλον οὖν ὡς οὐ δ' ὁ μέγας διαγινώσκεται τοῦ πλεῖον ἔσω τὴν ἁφὴν ὠθεῖν ἀλλὰ τοῦ κατὰ πολλὰ μόρια τοῦ τε μήκους καὶ τοῦ κύκλου τῆς ἀρτηρίας προσαπτέσθαι. ἆρ' οὖν ὁ ὑψηλὸς ὧδε πλεῖον ἔσω βιάζεται. καὶ μὴν ὅπερ ὁ μέγας ἐν ταῖς τρισὶ διαστάσεσι, τοῦτο οὗτος ἐν μιᾷ κέκτηται. ὅπερ οὖν μικρὸν ἐκεῖνος, οὐ δὲ οὗτος. ἀλλὰ μὴν ὁ μέγας ἐδείχθη χωρὶς τοῦ καὶ σφοδρὸς εἶναι, μὴ δυνάμενος ὧδε πλέον ὠθεῖν τὴν ἁφήν. οὐκ οὖν οὐ δὲ ὁ ὑψηλός. εἰ δὲ τῷ μεγάλῳ μὲν ὑπάρχει πολλάκις ἀμυδρότης, τῷ δ' ὑψηλῷ μὲν, μὴ μεγάλῳ δὲ, τὰ πολλὰ μὲν ἡ σφοδρότης, ἀμυδρότης δὲ οὐ δέ ποτε, τοῦθ' ἕτερος λόγος. ἔξει μὲν γὰρ ὡς εἶπον, μέχρι πλείονος, ὠθεῖν ὁ ὑψηλός, οὐ μὴν κατὰ τὸν ἴδιον λόγον, ἀλλ' ὅτι πάντως σφοδρὸς, ἢ οὐκ ἀμυδρός γε ὤν. ἅπαντες μὲν οὖν οἱ εἰρημένοι σφυγμοὶ φαίνονται σφοδρότητος δεόμενοι, πρὸς τῷ μέχρι πολλοῦ τὴν ἁφὴν ὠθεῖν. καὶ διὰ τοῦτο ὅσοις μὲν αὐτῶν διὰ παντὸς σώζεσι σφοδρότης ἀεὶ βιαίως πλήττουσιν. ὅσοις δ' οὐκ ἀεὶ μὲν, ὡς τὸ πολὺ δὲ, καὶ οὗτοι τὰ πολλὰ βίαιοι φαινόμενοι, τοῖς ἀμελέστερον τὰ τοιαῦτ' ἐξασκοῦσιν ἐξετύθησαν ἀεὶ τοιοῦτοι τινὲς ὑπάρχειν. ἄλλοι δ' ἂν σφυγμοὶ διὰ τὴν ἀχώρειστον αὐτῶν σκληρότητα, βιαίως πλήττουσιν, ὥσπερ ὅ τε κλονώδης, καὶ ὁ τρασμώδης. οὐ δὲ γὰρ οὗτοι δι' ἄλλο τι βίαιον ἔχουσι τὴν πληγὴν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀχώρειστον αὐτῶν σκληρότητα. καὶ δύο ταῦτ' ἔοικεν εἶναι μόνα σφυγμῶν εἰδη βιαίως πλήττοντα, τό τε τῶν σφοδρῶν καὶ τῶν σκληρῶν. εἰσὶ δ' οἱ καὶ τούτοις δεῖσθαι σφοδρότητος ἔφασαν πρὸς τὴν σκληρότητα. μὴ γὰρ δύνασθαι μόνην βίαιον ποιήσασθαι πληγήν. ὥσπερ οὐ δ' εἰ λίθον ἀτρέμα προσάγοις. δεῖ γὰρ δή καὶ τούτῳ τόνου τινὸς εἰ μέλλοι πλήττειν ἐχυρῶς. ἀλλὰ τούτους μὲν ἔρεσθαι δίκαιον τί ποτὲ καὶ βούλονται, πότερον οὐδὲν ὅλως εἶναι σῶμα σκληρὸν, ἀλλὰ ψεῦδος τὸ σκληρὸν μάτην ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων εἰρῆσθαι κατ' οὐδενὸς ὑποκειμένου πράγματος, ἢ πρᾶγμα μὲν

εἶναι τι καθ' οὗ λέγεται, διάγνωσιν δ' αὐτοῦ μὴ δὲ μίαν ὑπάρχειν αἰσθήσει, ἢ δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως, οὐ δι' ἁφῆς γνωρίζεσθαι. πάντα γὰρ ἄτοπα τό τε μηδὲν εἶναι σῶμα σκληρόν, τό τε λόγῳ μᾶλλον ἢ αἰσθήσει διαγινώσκεσθαι, τότ' αἰσθήσει μὲν, ἄλλῃ δέ τινι μᾶλλον, ἢ ἁφῇ. καὶ μὴν εἰ συγχωρηθείη γέ τις σκληρὸν εἶναι, καὶ δι' ἁφῆς γνωρίζεσθαι, τὰ λοιπὰ ἢ περὶ ὀνόματος ἐρίζοντες εὑρεθήσονται, φάσκοντες αὐτοῦ τόνου μὴ δύνασθαι βίαιον ἄνω αὐτοῦ γίνεσθαι τῇ πληγῇ. εἰ γὰρ καὶ μὴ βίαιον ἐθέλοιεν καλεῖν, ἀλλ' οἷον θλᾶσαν γε πάντως, ἢ ἀποθουμένην, ἢ ἀναπρέπουσαν εἰπεῖν ἀναγκαθήσονται. τὸ μέν γε τοῦ τόνου διαμφισβητεῖται. τῷ ἀρχῇ γὰρ οἷόν τίς ὅτιν ὁ τόνος ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν οὐκ ὁμολογήται, πῶς τῶν εἰς ἐλάχιστα ἢ εἰς ἄτομα, ἢ εἰς ἄναρμα τὴν ὅλην οὐσίαν καταβραυόντων. μόνοις γὰρ ὁμολογεῖται τοῖς ἡνῶσθαι φάσκουσιν αὐτῇ. ὥστ' οὐ δι' αἰσθήσεως διαγνωστὸς ὁ τόνος, ἀλλ' εἴπερ ἄρα δι' σημείου τινός, ἢ συμείων, ἢ τοι κατ' ὄψεξιν, ἢ κατ' ἀπόψεξιν πιστός. σκληρὸν δὲ καὶ μαλακὸν σῶμα πάντες ἄνθρωποι διαγινώσκομεν αἰσθήσει. καὶ δίκαιον οὐ περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν ζητεῖν, ἀλλὰ περὶ τῆς διαγνώσεως, μᾶλλον δ' οὐ δὲ περὶ ταύτης, ἀλλὰ περὶ τοῦ πῶς ἄν τις ἑρμηνεύῃ ἑτέρῳ τὸ γιγνόμενον ἑαυτῷ πάθημα κατὰ τὴν ἁφὴν ἐν τῇ προσβολῇ τῶν σκληρῶν σωμάτων, ὅπη τε διαφέρει τοῦτο τῶν σφοδρῶν. ἀλλ' ἐπεὶ τοῖς ἔμπροσθεν παραλελείπται, πειραθῶμεν ἡμεῖς αὐτὸ ποιῆσαι, ἀρχὴν τοῦ λόγου τὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμολογούμενα θέμενοι. ἐστὶ τοίνυν σφοδρὰ τινὰ καλοῦμεν οὐ ζῶα μόνον, ὥσπερ λέοντάς τε καὶ ταύρους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀψύχων φύσια, καθάπερ τά τε τῶν ποταμῶν κατάντη ῥεύματα, καὶ ἀνέμους οὓς μεγάλους. ἕτερα δὲ σκληρὰ καθάπερ χαλκὸν, καὶ σίδηρον, καὶ λίθους, ἀναμνησθῶμεν χρὴ τί δή ποτ' ὄντων, ἀφ' ἑκατέρων αὐτῶν, ὅταν ὁμιλῶσιν ἡμῖν διάφορα ἐγγινόμενα τοῖς σώμασι παθήματα. τό τε γὰρ βίαιον ἡ προσβολῆς κοινὸν ἀμφοῖν, τῶν τε σφοδρῶν ἀνέμων, καὶ τῶν σκληρῶν σωμάτων. πλεονεκτεῖ δ' οἶμαι, κατὰ μὲν οὓς ἀνέμους τε καὶ τὰ τῶν ποταμῶν ῥεύματα, τὸ ἀναπρέπεσθαι πρὸς αὐτῶν, κατὰ δὲ οὓς λίθους καὶ τὰ ξύλα τὸ θλίβεσθαί τε καὶ θλᾶσθαι. ὑδὶ μὲν γὰρ τῶν ποταμῶν εἰ καὶ πάνυ προθυμηθείημεν, ἐναντίοι βαδίζειν πρὸς αὐτὰ πάντως ἰσχόμεθά τε καὶ ἀναπρεπόμεθα, καὶ εἰς τοὐπίσω βιαίως ὠθούμεθα, χωρεῖς τοῦ θλίβεσθαί τε καὶ θλᾶσθαι καὶ πιέζεσθαι τὰ μόρια τοῦ σώματος. ὧν δὲ τῶν δι' ὀλίγου αὐτὸ τὸ θλίβεσθαί τε καὶ θλᾶσθαι πλεονεκτεῖ. μάλιστα δ' ἂν αὐτὸ μάθοις, εἴ τινι τῶν τοῦ σώματος μορίων ὑδὶ θείης λίθον μὴ πάνυ βαρεῖ, ἀλλ' ὡς τε βουληθέντας, ἀφεῖναι ῥᾳδίως. γνώσῃ γὰρ ὅτως ὑδὶ κείμενον μὲν βαρύνει καὶ θλίβει καὶ θλᾷ, καὶ οἷον ἐγκαταβαίνει τοῖς μέρεσι. ἀφεθὲν δὲ καταλίπει τι πρὸς τὸ μόριον ἴχνος καὶ γνώρισμα τῆς θλίψεως. ἢ γὰρ κοιλότερον ἑαυτοῦ, καὶ μέχρι πολλοῦ διασώζεται τῷ ἕδρᾳ τὸ μορφοῦν ἀπέφλυσιν, ἢ πῶς τούτῳ καὶ πελιδνόν. οὐ μὴν ἄνεμός γε καὶ ἰσχυρότατος ὢν τύχῃ, καὶ ἀναπρέψῃ τινα, καὶ καταβάλῃ, πλεῖστον καὶ κοῖλον ἀπεργάζεται τὸ σῶμα. μαλακὸς γὰρ ὢν καὶ ῥᾳδίως πιεζίζεται τέ καὶ πιεζέρεῖ. δι' ὃν μέγιστα μὲν πλοῖα ῥᾳδίως ὠθεῖ καὶ καταβάλλει πολλάκις, οὐ μὴν κοιλότερόν γε τι τῶν ξύλων τῶν ἐν αὐτοῖς εἰργάσατο, καθάπερ εἰ λίθος ἢ σίδηρος τὸ προσπῖπτον. ταῦτα γὰρ θλᾶσθαι μὲν καὶ σωτρίψασθαι δύναται, ἀπώλεσθαι δὲ καὶ ἀναπρέψαι τοῖς ἀνέμοις παραπλησίως οὐ δύναται. μή ποτ' οὖν οἷς μὲν ἂν ὑπείκουσαν ἔχωμεν τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν, ταῦτα μὲν σκληρὰ καλοῦμεν. ἃ δ' ἂν αὐτῇ ὑπείκοι τῇ σαρκὶ, καθάπερ τὸ ὕδωρ μαλακὰ κέκληται. καὶ τοῦτ' ἄρ' ἦν τὸ πρὸς τοῦ πλάτωνος λεγόμενον. σκληρὰ μὲν ὅσοις ἂν ἡμῶν ἡ σὰρξ ὑπείκοι. μαλακὰ δ' ὅσα ἂν τῇ σαρκί. φορᾷ γὰρ ἡμῶν τὴν ἁφὴν ὑποπίπτειν ὑγρῷ τινι, παντί που δῆλον, ὡς ἐγκαταβήσεται μὲν αὐτά, τὸ δ' ὑγρὸν ἕξει τε καὶ ὑποδέξεται. σκληρῷ δ' εἰ τινι πρόσεσοι, δῆλον ὡς αὐτὴ μᾶλλον ἕξει τε καὶ κοίλη γενήσεται ἐν οἷς ἤδη συμπεραινόμεθα τὸν λόγον, ὡς νοήσωμεν τὴν ἡμετέραν χεῖρα ποτὲ μὲν ὕδατος ὀξεῖ ῥεύματι, ἢ ἀνέμῳ σφοδρῷ ἐξ ἀνάγκης ἅπαν τοῦτον, ποτὲ δὲ λίθῳ τινὶ, δηλαδὴ τῇ ἑτέρας χειρὸς ἀπρέπτῳ προσαγομένῳ, ἆρ' οὐ πρόδηλον ὡς ἀεὶ μὲν τῶν προσπιπτόντων ἀναπραπήσεται μὲν μὴ θλιφθεῖσα. τὸν δὲ λίθον αὖτη μὲν ἀναπρέψει, θλιφθήσεται δ' ὑπ' αὐτοῦ. τὸ μὲν γὰρ σκληρὸν ὅσον ἐπ' ἑαυτῷ κωλύειν οὐκ ἱκανὸν ἡμᾶς ἴσχειν πρόσω, ἀλλ' ἤ τοι δι' βάρος, ἢ διὰ τὴν ἔξωθεν αὐτῷ προσιοῦσαν κίνησιν ἴσχειν ποτὲ δύναται. τὸ δὲ σφοδρὸν κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἴσχειν τε καὶ κωλύειν καὶ ἀπωθεῖσθαι καὶ ἀναπρέπειν γνώσονται. δῆλον οὖν ὡς ἑτέρα μὲν ἀίσθησις ἡμῖν ἐν τῇ τῶν σφοδρῶν, ἑτέρα δ' ἐν τῇ τῶν σκληρῶν ὁμιλίᾳ γίγνεται. τὰ μὲν γὰρ θλίβει μόνον τὴν σάρκα. τὰ δ' ἴσχει που πρόσω. πολλάκις δ' εἰς ταυτὸν ἀμφοτέρων συμβαίντων, ὡς εἶναι τὸ προσπῖπτον ἅμα μὲν σκληρὸν, ἅμα δὲ σφοδρῶς κινούμενον, ἀνάγκη καὶ τὴν αἴσθησιν ἡμῖν τὴν ἀπ' αὐτῶν διπλῆν γίνεσθαι, τὴν μὲν ὡς θλίβοντος, τὴν δ' ὡς ἀναπρέποντος. καὶ εἴπερ ταῦθ' οὕτως ἔχει, καθάπερ οὕτως ἔχει, τὴν τοῦ σκληροῦ σφυγμοῦ διάγνωσιν ἐν τῷ θλίβεσθαι θετέον τὴν ἁφήν, ὡς εἶναι τὸ μὲν ἡ πληγῆς βίαιον κοινὸν ἀμφοτέροις, τὸ δ' ἴδιον ἑκατέρου. τὸ μὲν θλίβειν τοῦ σκληροῦ. τὸ δ' ἀναπρέπειν τοῦ σφοδροῦ. τὰ μὲν δὴ πάθη ἡ ἁφῆς ταῦτα, καὶ τὰ συμβεβηκότα τοῖς ἕλκεσιν ἐπ' αὐτοῖς ὀνόματα. δύναιτο δ' ἄν τις καὶ δι' ἑτέρων ὀνομάτων ταῦτα τὰ πράγματα δηλοῦν, ὥσπερ ἀμέλει ῥᾳδίως αὐτὸ ποιήσουσιν οἱ τὸ συνεχὲς ἡ ὅλης οὐσίας διανοούμενοι τῷ λόγῳ. τοιαῦτ' ἔστιν ἅπαντες ὅσοι σώματα αὐτὰ σμικρὰ καὶ ἀδιαίρετα καὶ ἄτμητα καὶ ἄναρμα, ποτὲ μὲν συγκεινόμενα, ποτὲ δὲ διακεινόμενα, τάς τε γενέσεις καὶ τὰς φθορὰς ἐργάζεσθαι φασίν, οὗτοι γὰρ ὡς ἂν ὀδύνας τόνου ἐνόντες ζωτικὸν, ὅταν ἀθρόα καὶ πολλὰ καὶ ταχέως φέρηται ταυτὶ τὰ σμικρὰ σώματα, τό τε τὴν ἀπ' αὐτῶν πληγὴν σφοδρὰν φήσουσιν γίνεσθαι, καθάπερ ὑδὶ τῶν ἀνέμων τε καὶ τῶν ἐς τὸ καταντες φερομένων συμπίπτει ῥεύματων. τὸ δὲ ἀθρόα καὶ πολλὰ καὶ πυκνὰ λέγειν, ταυτὸν εἴη φήσουσιν ὡς βραχὺ παρεσπάρθαι κενόν. ὅτε δὲ ὡς πεπληρῶσθαι σφοδρᾶς οὐσίας τὴν εὐρυχωρίαν ἡ ἀρτηρίας ταυτὸν ὑπάρχειν. τὴν γὰρ δὴ κένωσιν αὐτῆς, ὥσπερ καὶ αὐτὸ τοὔνομα δηλοῖ παρὰ τὸ κενὸν ὠνομάσθη. ὅτε γὰρ ἐν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς συγκείμασι περιέχεσθαι. ὡς δ' ἦν ἢ πλέον εἴη ποτὲ μὲν σκληρὰ, ποτὲ δὲ μαλακὰ γίγνεσθαι τὰ σώματα. καὶ νῦν μὲν πλήρεις

αὐτῶν

κλιτικὴν τύπος ὑπόκειται, ὃ ἐπὶ τῶν κυρίως. τὸν μὲν γενικὸν τῆς κλητικῆς σ᾽ποιήσει τὴν μετοχὴν ἀπο-
δοῦσι τὸν πλησίον ἀνθρώπου τῆς ποιητικῆς τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἀφαιροῦντες τὸ ν
καὶ προσθέντες τὸ ς· οἷον ὁ τύπτων, τοῦ τύπτοντος, ὁ τύπτ, ὁ τύπτοις· ὁ λύων, τοῦ λύοντος, ὁ λύ-
οις· ὁ γράφων, τοῦ γράφοντος, ὁ γράφ, ὁ γράφοις· ὁ τιμῶν, τοῦ τιμῶντος, ὁ τιμ, ὁ τιμῶοις· ὁ ἀγαπῶν,
τοῦ ἀγαπῶντος, ὁ ἀγαπ, ὁ ἀγαπῶοις· ὁ ποιῶν, τοῦ ποιοῦντος, ὁ ποι, ὁ ποιοῖς· ὁ δηλῶν, τοῦ δηλοῦν-
τος, ὁ δηλ, ὁ δηλοῖς· ὁ ἀκούων, τοῦ ἀκούοντος, ὁ ἀκουσ, ὁ ἀκούοις· ὁ ἀκολουθῶν, τοῦ ἀκολουθοῦν-
τος, ὁ ἀκολουθ, ὁ ἀκολουθοῖς· ὁ ἀναγινώσκων, τοῦ ἀναγινώσκοντος, ὁ ἀναγινωσκ, ὁ ἀναγινώσκοις·
ὁ ἀκούων τοῦ ἀκούοντος, ὁ ἀκουσ, ὁ ἀκούοις· ὁ ἀκολουθῶν, τοῦ ἀκολουθοῦντος, ὁ ἀκολουθ, ὁ ἀκολουθοῖς·
ὁ ἀναγινώσκων, τοῦ ἀναγινώσκοντος, ὁ ἀναγινωσκ, ὁ ἀναγινώσκοις· ὁ ἀκούων τοῦ ἀκούοντος, ὁ ἀκουσ, ὁ ἀκούοις·
ὁ ἀκολουθῶν, τοῦ ἀκολουθοῦντος, ὁ ἀκολουθ, ὁ ἀκολουθοῖς· ὁ ἀναγινώσκων, τοῦ ἀναγινώσκοντος, ὁ ἀναγινωσκ, ὁ ἀναγινώσκοις·
ὁ ἀκούων τοῦ ἀκούοντος, ὁ ἀκουσ, ὁ ἀκούοις·

ποτε βούλεται δηλοῦν ὁ Αρχιγένης. ἃ δὲ πάσχει ταῦτ' ὄντ. διαθαύεται προϊσταμένου αὐτῇ κινουμένου σώματος ἐν χρόνῳ τινί, καὶ οὔτε ποτὲ μὲν κατὰ πολλὰ μόρια προϊστάμενον ἑαυτὴ φαντάζεται, ποτὲ δ' οὔ. καὶ θλίβειν τε καὶ αὖθις μὴ θλίβειν. καὶ ἡμῶν θλιβόντων ἀντιβαίνειν, ἢ νικᾶσθαι. ταῦτ' ὄντ τὰ πρῶτα καὶ οἷον στοιχεῖα τοῦ παντὸς περὶ τῶν σφυγμῶν λόγου, πάθη τῆς ἁφῆς. τὰ γὰρ ἄλλα πάντα, τὰ μὲν ἐκ τούτων σύγκειται, τά δ' ἐν τρισὶ πρός τι νοούμενα, ἢ τοι καὶ τὰ μόρια τῶν εἰρημένων ἀλλήλοις παραβαλλόμενον, ἢ ὅλων πρὸς ὅλα. κατά τινα οὖν λέγεται τούτων τὸ τοῦ πλήρους ὄνομα; πότερον κατὰ τὴν κινήσεως αὐτῆς; ἀλλ' ἐν ἐκείνῃ τάχος ἴσον καὶ βραδύτης, καὶ τῶν ῥυθμῶν αἱ γρύσεις. ἀλλ' ὅταν κατὰ πολλὰ μόρια τῆς διεξοδου διαθαύεται ἡ ἁφή; ἀλλ' ἐνταῦθα μακροὶ καὶ πλατεῖς καὶ ὑψηλοὶ καὶ μεγάλοι γίνονται σφυγμοί. ἀλλ' ὅταν κατ' ὀλίγα; οἱ ἐναντίοι δηλονότι, τῶν εἰρημένων, ἀλλ' ὅταν θλίβηται; σκληρός. ἀλλ' ὅταν ἀνατρέπηται; σφοδρός. τί γὰρ δὴ περὶ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς ἢ μέσων μακρολογεῖν; πότ' οὖν πλήρης γνώσεται; ἢ τι πάσχει πάθος ἡ ἁφή; πότερον, ὅταν θερμασίας πλείονος ἢ δυσμυτρίας διαθαύηται; ἀλλ' οὐκ ὄντιν ἐκ τῶν κατὰ αὐτὸ σφυγμοὺς διαφορῶν, ἡ τοιαύτη διάγνωσις. ἀλλ' ὅταν ὑγρότητος ἢ ξηρότητος; ἀλλ' οὐ δὲ τούτων γε τῆς περὶ τῶν σφυγμῶν διαφορᾶς ὄντι τὰ παθήματα. καὶ γὰρ καὶ χωρεῖς τῶν σφυγμῶν γνῶσιν αὐτὰ διαγινώσκειν, ὡδὶ βάλλοντα τὴν χεῖρα περὶ σώματος τοῦ νοουμένου. μή τι οὖν τὸ περὶ ἀντιβάσεως εἶδος, ἕτερον μὲν ἐν τοῖς σφοδροῖς, ἕτερον δὲ ἐν τοῖς πλήρεσιν ὀνομάζουσι. τάχα γὰρ καὶ ὁ Αγαθῖνος τοιοῦτόν τι βούλεται. ἀλλ' εἰ οὕτως, ἐχέτω ἀφωρισμένως τοῦτ' αὐτὸ ἡμῖν, καὶ μὴ σφυγμὸς προβάλλειν αἰνίγματα. ἢ βούλονται, μὴ μόνον περὶ τῶν πραγμάτων ἡμᾶς ζητεῖν οὕτω χαλεπῶν ὄντων, ἀλλ' ἐξ ὠμετρου τί ποτε λέγουσι σκοπεῖν, καὶ πολλαπλάσιον γε χρόνον εἰς τοῦτ' ἀναλίσκειν, ἢ εἰς αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὴν εὕρεσιν; ἴσμεν οὖν ἤδη καὶ τὴν τοῦ ἀγαθίνου ῥῆσιν καὶ ζητήσομεν εἰ τὸ περὶ ἀντιβάσεως εἶδος, ἕτερον μὲν ἐν τοῖς σφοδροῖς, ἕτερον δὲ ἐν τοῖς πλήρεσιν εἶναι βούλεται. γράφει οὖν καὶ αὐτὸς ὧδε. παρακολούθει γὰρ ἐν ταῖς ὧλικίαις ψεσι πληρότητος, καὶ κενότητος, σφυγμοῦ, τοῦ μὲν πλήρους τεταμένου, καὶ ἐξεικονίου δι' ὅλου τὸ πνεῦμα πολιτάντος, τοῦ δὲ κενοῦ διαῤῥέοντος, καὶ ταῖς ἀντιβάσεσιν ἐναφανιζομένου, ὡς ῥήξει πνὸς ὑδατίνης πομφόλυγος ἐοικέναι. τούτῳ μὲν τό γε τοσοῦτον ἤδη χάριν ἴσμεν, ὅτι τε μὴ σφυγμὸς αἰνίγματα προβάλλει, καθάπερ Αρχιγένης τε καὶ πολλοὶ τῶν ἄλλων. εἰ μὲν γὰρ ὀρθῶς ἢ μὴ λέγει κατὰ σχολὴν ἔνεστι σκοπεῖσθαι. τὸ δ' οὕτω λεγόμενον αὐτὸ σαφὲς ὄντιν ἤδη. βούλεται γὰρ τεταμένου, καὶ ἐξεικονίου δι' ὅλου τὸ πνεῦμα κατὰ αὖ πλήρεις ἐμφαίνεσθαι σφυγμούς. ἄῤῥωστον δὲ καὶ καταπίπτον ῥᾳδίως καὶ μηδεμίαν ἔχον ἀντίβασιν ἐν τοῖς κενοῖς. εἴ τε δὲ τὸ σύμφυτον πνεῦμα καὶ ζωτικὸν τὸ δηλοῦν τῶν σωμάτων, ὡς αὐτοὶ βούλονται τεταμένον, εἴτε τὸ ἀῤῥῶδές τε καὶ ὑλικόν, τὸ ἐν ταῖς σύριγξείαις, οὐ πάνυ μὲν ἡ λέξις ἀκριβεῖ, τῇ δ' ὅλῃ τῶν ἀνδρῶν γνώμῃ τελμαίρειν ἄν τις τὸ ζωτικὸν αὐτὸν λέγειν. ἀλλ' εἴτε οὕτω ἢ ἐκεῖνο, τό γε τοσοῦτον παρακλητέον, αὐτόν τε καὶ σὺν ἀπ' αὐτοῦ μηδέπω δόγματα τοῖς περὶ διαθάσεως ἀναμιγνύναι πάθεσιν, ἀλλ' ὡς ἐμπειρικόν. τὸ γὰρ ἀτιμάζειν τὴν ἐμπειρίαν, διαλεχθῆναι πρότερον ἡμῖν ὑπὲρ αὐτῶν τῶν λεγομένων κατὰ τὴν ἁφήν, εἶτ' αὖθις, ὅπως ἐξ αὐτῶν χρὴ δηλοῦν τοῦ λόγου μεταβαίνειν ὧδε τὰ δόγματα, διδάξει. τίνα τοίνυν τὰ τῆς διαθάσεως πάθη κατ' αὐτὸν εἰ μεταθείμεθα τὸ τοῦ πνεύμονος ὄνομα καὶ πληγὴν εὔποιμεν; ἔσται γὰρ ὁ λόγος τοιόσδε. ὁ πλήρης σφυγμὸς τεταμένην καὶ ἐξεικονισμένην δι' ὅλου τὴν πληγὴν παρέξεται. ὁ δὲ κενὸς οἷον διαῤῥεόμενος, καὶ ταῖς ἀντιβάσεσιν ἐμφανιζόμενος, ὡς ῥήξει πνὸς ὑδατίνης πομφόλυγος ἐοικέναι. τούτων δὲ ὄντως καλῶς μεταλημμένων μικρὸν ἐπελίξαντες αὐτοῦ τὸ βιβλίον, θεασώμεθα τί λέγῃ περὶ σφοδροῦ καὶ ἀμυδροῦ σφυγμοῦ. ἔχει δὲ ἡ λέξις ὅτως. δύο τι μὲν οὖν σφοδρός ἐστι ὁ σφυγμὸς διαίρεσις κρούειν τὴν ἁφήν, καὶ κατὰ τὴν προσάλσιν ἰσχυρῶς αὐτὴν ἀνατρέπειν, δεύτερον δ' ὄντιν αὐτόθι, καὶ συμφωνεῖται τοῖς πλείοσιν, εἶτ' ὠφελεῖν φησί. τῶν ἐναντίων ὠθισμένων δηλονότι περὶ τὸν ἀμυδρὸν σφυγμόν. ἀμελῶς γὰρ καὶ ἐκλύτως πρόσεισι τῇ ἁφῇ. ταῦθ' ὀρθῶς ὁ Αγαθῖνος, ἀλλ' ὃ μὲν διαφέρει τῶν περὶ τοῦ πλήρους τε καὶ νεκροῦ. τὸ μὲν γὰρ ἐξεικονίσθαι δι' ὅλου τὴν πληγὴν εἶναι, ταυτόν ὄντι τῷ βιαίως τε κρούειν τὴν ἁφὴν καὶ ἰσχυρῶς ἀνατρέπειν, εἴρηται δ' αὐτῶν τὸ μὲν, ὠθισμένων τοῦ πλήρους. τὸ δὲ ὠθισμένων τοῦ σφοδροῦ. τὸ δ' ἐν ταῖς ἀντιβάσεσιν ἀφανίζεσθαι, ταυτόν ὄντι τῷ ἀμελῶς καὶ ἐκλύτως ἐναφανίζεσθαι τῇ ἁφῇ. εἴρηται δὲ τούτων τὸ μὲν πρότερον, ὠθισμένων τοῦ κενοῦ. τὸ δὲ δεύτερον ὠθισμένων τοῦ ἀμυδροῦ. ἆρ' οὖν ὁ μὲν Αγαθῖνος ὅτως ἐξηγήσατο τὰ περὶ ἁφῆς πάθη, κατά γε τοὺς σφοδροὺς σφυγμοὺς καὶ τοὺς ἀμυδροὺς, ὁ δ' ἀρχιγένης ἕτερος, ἄμεινον ἄλλα κἀκεῖνος ὠδὶ γράφει. ὧς ἐκ τοῦ καθ' ἕνα χωρισμοῦ, γίνεσθαι καθ' ἑαυτὴν τὴν οὐσίαν ἡ σφοδρότης, ὁ τόνος ὡς εἶπον περὶ τῶν ἀρτηριῶν διανήσεως. εἶθ' ἑξῆς. φαίνεται δὲ καθ' ὅλου τὴν διεξοδον τὸ πλανῶν περὶ ὁρμῆς, καθὸ καὶ εἰ προϊσταμένων τοὺς δακτύλους, σφριγώσα ὑποπίπτει ἡ πληγή. ταῦτα μὲν οὕτω φανερὰ τὰ περὶ τῶν περὶ ἁφῆς παθῶν, ἐν οἷς δὴ ἔξομεν ἴδιον πάθος εἰπεῖν περὶ πληρότητος, εἰ μή τι ἄρα καθάπερ τινῶν τῶν οὖν ἔλεγον ὅταν ὠθισμένος ὁ σφυγμὸς ἀφαιρόμενος, ἀντιβατικὸς εἴη. ὄντι δὲ δύο ὄντιν εἴδη σφυγμῶν, οὐκ ἐν τὸ γὰρ ὠθισμένον ἀφαιρεῖσθαι, κατὰ μὲν τὰς τρεῖς διαστάσεις γινόμενον, μέγαν ποιεῖ τὸν σφυγμόν. κατὰ δὲ μίαν μόνην, ἢ μακρόν, ἢ πλατύν, ἢ ὑψηλόν. τὸ δ' ἀντιβατικὸν εἶναι πάλιν ταυτόν ὄντι τῷ σφοδρῷ. εἰ δέ τις τὸν μέγαν ἅμα καὶ σφοδρὸν ἑνὶ καλεῖν ὀνόματι, τῷ τοῦ πλήρους βούλεται, καλέτω. περὶ γὰρ ὀνόματος ὁ διαφερόμεθα. γιγνωσκέτω δ' ὁδηλήσιαν εἰσάγων ἔξωθεν παρὰ τὰς εἰρημένας διαφορὰς κατὰ νοῦν, δύο δὲ καὶ τρεῖς ἐξ αὐτῶν λαμβάνων ἰδίοις ὀνόμασι προσαγορεύειν εἰ βούλοιτο, φθόνος οὐ δὲ εἷς. ἀλλ' ἡμῖν ὁ περὶ ὀνόματος ἡ ζήτησις, ἀλλὰ περὶ πραγμάτων, ἐν οἷς εἴ τοι πλέον ἔχοι τις λέγειν ἡδέως μαθησόμεθα. τὸ μὲν γὰρ ὠθίνεσθαι τινὰ διαφορὰν σφυγμῶν, κατὰ τὸ ἀρτηρίας ἐγχυμα, καλοῦσι γὰρ οὕτως τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν ἐν αὐτῇ, κἀγὼ σύμφημι, καὶ δύο μαι νοῆσαι ποτὲ μὲν παχύτερον, ποτὲ δὲ λεπτότερον αὐτό. καὶ αὖθις γλιχρότερον ἢ ὑδατωδέστερον, ἢ πλέον ἢ ἔλαττον. ἢ ὠρωδέστερον. ἢ ὅπως οὖν ἄλλως ἔχον. καὶ γὰρ πνεῦμα μόνον ἐν αὐταῖς περιεχόμενον νοῶ, καὶ ὄντι ποτὲ μὲν καθαρὸν

καθαρὸν καὶ ἀιθρῶδες, ποτὲ δ' ἄχλυῶδές τε καὶ ὁμιχλῶδες. ἀλλ' ὃ δὴ νῦν προκειται τῶν ψυχρομένων γνῶναι λαβεῖν, ἀλλὰ πόθι ἡ ὑπάρξεως αὐτῶν ζητεῖν. τὸ μὲν γὰρ ἀδύνατον ταναντία ὁμοῦ. τὸ δ' ὑπάρχειν ἅμα ἀδύνατον. αὐτίκα γέ τοι καὶ πόθι ἔχειν νοοῦμεν τὰς ἀρτηρίας ἅμα καὶ μὴ πόθι ἔχειν. ἢ οὐκ ἂν ἐξητοῦμεν ὑπὲρ ὃ μηδὲν ἴσμεν. ἀλλ' ὅ ταύτης ἐστὶν ἐν οἷς ζητοῦμεν τὸ προκείμενον εἰς γνῶναι ἐλθεῖν αὐτῶν, ἀλλ' ἀφελεῖσαι πρῶτον ὕπαρξιν, οὐδ' εἰς γάρ ἐστιν. ὃς οὐκ ἂν ἀδυνήσειεν ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ἅιμα πόθι ἐχόμενον, ἀλλ' εἰ κατ' ἀλήθειαν ἐν τοῖ κατὰ φύσιν ἔχειν πόθι ἔχεται ζητοῦμεν. καὶ πολλὰ πόθι αὐτοῦ λέγοντας, οἷσπερ οὖν πόθι τὸν Ἀρχιγένη. καί τοι γ' ἔπειτ' ἀιδήσομ' ἐγὼ διαγνωσὸν ἐμῶν, ματὴν πολλὰ λυροῦσιν, ἐνὸν εἰπεῖν αὐτικρυς ψεύδεσθαι τ' ἐρασίστρατον, ἃ δὴ ἀπὸ τ' ἀιδήσεως ἐμάθομεν, ταῦτα μεταπείθειν ἡμᾶς λόγῳ προῳόμενον. ἀλλ' ὀφείλεις ἐτόλμησεν εἰπεῖν ἀιδανέσθαι τὴν ἁφὴν ἡ ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ὑγρότητος. ὡς ἐβουλόμην ἂν μοι δοκεῖν παντὸς μᾶλλον ὑπάρχειν, μὴ ἵνα πράγματα ἔχοιμι λόγῳ ζητῶν ἐξευρεῖν τὸ ἀληθές. τί ποτ' ὄν ἐστὶν ὁ βόλονται λέγειν οὐ σαφῶς μοι. πλῆρης ἐστὶν ὁ σφυγμὸς ὁ τὴν ὑπόπλωσιν ἡ ἀρτηρίας διασκαγμένην ἐγχύλως ἐμφαίνων. πότερον ὡς αὐτῆς ἡ ἁφῆς δοκεῖ γνωρίσαι δυναμένης, ἢ τάύτης μὲν παχούσης ὃ δὴ πάσχει, τοῦ πάθους δὲ ἀφορμὴν συλλογισμοῦ, πρὸς γνῶσιν ἡ τῶν ἀρτηριῶν διαθέσεως, παρασχεῖν δυναμένου. ἀλλ' εἰ δοκεῖ λέγουσιν ὡς ἔσιν ἐκ τῆς κατὰ τὴν ἁφὴν παθῶν συλλογίζεσθαί τι πρὸς τῶν κατὰ τὰς ἀρτηρίας διαθέσεων, οὐκ ἀντιλέγω. καὶ γὰρ πραξαγόρας αὐτό ποιεῖ καὶ ἡρόφιλος καὶ πάντες ὀλίγου δεῖν. οἱ μὲν μᾶλλον. οἱ δὲ ἧττον, καὶ οἱ μὲν χεῖρον. οἱ δὲ βέλτιον. τὸ μέν γε τοῦ πραξαγόρου. καὶ θαυμασὸν ἴσως δὲ φανεῖται. μή δέ γάρ πρόθειχεσθαι λέγω ἐν ἀρτηρίαις οὖν χυμούς, ὅμως ἐκ τῶν σφυγμῶν, ἰδέας τινὰς αὐτῶν ἀναλογίζεσθαι πειρᾶται. ἀλλ' ὁδαμῶς πάθους ἀιδήσεως ἐπεισάγῃ κοινόν. ἄτοπον γάρ ἂν οὕτως τὸν λόγον ποιήσειεν, ἵνα τὶς ἀναγινώσκων, εἶτα μὴ νοῶν οἵτινά τι βύθιον ἐγκεκρύφθαι τῷ λόγῳ καὶ θαυμασόν. εἶτα κατατρίβηται, δηλαδὴ ζητῶν μὲν ἅπαντός. εὑρίσκων δ' οὐδέν. πῶς γὰρ ἂν εὕροι τὸ μηδ' ὅλως φαινόμενον. ἄνθρωπε μὴ μόνον εἰ βούλει χυμῶν ἰδέας διαγίνωσκε ταῖς τῶν σφυγμῶν διαφοραῖς, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἤθη καθάπερ ἱπποκράτης ἐπειχειρεῖ. μόνον μοι φίλτατε τὰ τῆς ἀιδήσεως πάθη, καὶ μήθ' ἅ μηδ' ὅλως πάσχει καταψεύδεσθαι τόλμα, καὶ μήτ' ἐξ ἑνὸς παθήματος ἄλλο τἀλλοῖον σφυγμὸν γνωρίζειν ἐπαγγέλλου. ὅτι τὶς σφυγμὸς πολὺ τὸ ἀντιβατικὸν ἔχων. ὡς εἰ καὶ θλίβοις τὴν ἀρτηρίαν μὴ κινηθῶσι πρὸς τῆς χειρός. ὥνα δοκῶν φυλάττῃ καλόν ὅτι βόλει. τὸ δὲ νῦν μὲν αὐτὸν σφοδρὸν, νῦν δ' ἧττον πληρῆ καλεῖν, ἄνθις δ' ἴσως ἄλλό τι, ὃ τοῖ πλήθει τ' ὀνομάτων οἰηθῇ πολλὰ ποιεῖν πράγματα, δῆλος ἄδηλος. ἔχω κἀγὼ γνωρίσματα δὴ σφυγμῶν τῆ χυμῶν ἰδέας καὶ παθῶν ψυχῆς, ἀλλ' ἀφ' ὧν εἶπον ἐμπροσθεν ἀιδητῶν παθῶν ἅπαντα διαγινώσκειν πειρῶμαι, μηδαμοῦ μητ' ἀρκεκειμνησμένον σφυγμὸν λέγων, μήτε κοῖλον, μήτε βαρὺ μήτε ὑγροφανῆ, μήτε πνευματώδη μήτε διηκονιτισμένον, μήτε διατενῆ, μήτε μογυλὸν, ἢ σεγνὸν, ἢ καταγνυγμένον, ἢ πολυελεωσμένον, ἢ ῥοπαλώδη, μήτ' ἄλλο μηδὲν, ὧν ὅτοι λογικαῖς ὠιήσεσιν ἀναπλάττουσιν, ὅτ' ἀιδητοῖς πάθεσι διαγινώσκουσιν. ὡς εἴ δη καὶ τὰ τῆς ἀκοῆς μόνης ἀιδητὰ μεταφέρει, ἀιδῆ τὴν ἁφήν. δεδὲν γὰρ ὅτιν ἄλλο, ὃ τριζοντας λέγῃ καὶ ψοφοῦντας καὶ βομβοῦντας σφυγμούς, ἢ πόθι τῆς ἁφῆς ὡς ἀκοῆς διαλέγεσθαι; εἶθ' ὅτως ἀπιστεῖσθαι ποιοῦσι δηλαδὴ καὶ αὐτὰ τἀληθῆ. καί τις τῶν νῦν ἀνὴρ ἐχ ὁ φαυλότατος, πόθι λάλησιν ἔφησεν ἂν τὴν τῶν σφυγμῶν θεωρίαν, ὀρθότατα λέγων, ὁρῶ πολλὰς μὲν φωνὰς τέγγεσθαι, μηδὲν δὲ χρηστὸν διδάσκειν. ἀλλ' εἰ μὴ καὶ ταῖς διαλέξεσιν, ἐν γοῦν τοῖς συγγράμμασιν ἐχέτω ἀιδεῖ ὃ παθεῖν, ὅ, πρὸ ὁμηρικὸς ἔφη; λαλεῖν ἄειστος, ἀδυνατώτατος λέγειν. εἶτα γράφεις μοι πλῆρη σφυγμὸν, μὴ δ' ἄχρι τοσούτου σαφῶς ὀφείπειν δυνάμενον ὃ φαντάζη. πότερα τοῦ χιτῶνος ἡ ἀρτηρίας ποιότητα δηλοῖς ἢ τὸ ποσὸν ἡ ἐγκεχυμένης οὐσίας αὐταῖς, ἢ τ' τὸ ποιόν. ἢ πνεύματος. ἢ καὶ ἡ θερμασίας δυνάμιν τινα, ἢ ποιότητα. πάντα γὰρ ταῦτα δοκεῖς μοι λέγειν ἀδιαιρεθήτως τε καὶ συγκεχυμένως. ἢ τί βόλεται πλειότητος οἷονε μνημονεύειν, ὡς ἐν παραδείγματι. τί δ' ἐν τῶν πόθι πλειότητος λόγῳ ποτὲ μὲν λέγῃς αὐτοῖς ὀνόμασιν ὅτως. ὡς τε καὶ εἴ τις τὸν πλήρη μὴ κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ ἡ δυνάμιν θεωρεῖν βόλοιτο. καὶ μετ' ὀλίγον. τάχα δὲ τοῦ ἐν δυνάμει ταρῶδες ὠδὶ τῶν τοιούτων τὸν πλήρη σφυγμὸν χαρακτηρίζει. ὀνόματα ὄντα ἡ δυσκρασίας τοῦ πνεύματος. καὶ ὃν τρόπον διαγνώσαιμι οἶνον τὸν πλήρη διαγινώσκουσιν οἱ οἰνογεύσται, οὕτω καὶ οἱ σφυγμῶν ἔμπειροι τ' πλήρη ἡ τὸ ταρῶδες ἡ δυνάμεως, κἂν μεσόκενον, ἢ διαθεωρῶσιν. ἐν τούτοις μὲν ὠδὶ τὴν δυνάμιν ἀναφέρων τὸν πλήρη σφυγμὸν δοκεῖ μοι νοεῖν. ἐν αὐτοῖς ἢ τοῖς πόθι ἡ πληρότητος λόγοις πάνθ' ὁμοῦ συγχεῖ καὶ ταράττει. μάθοι δ' ἂν τις ἐξ αὐτῆς ἡ λέξεως ἐχούσης οὕτως. ὃν τρόπον δὲ καὶ ἐρίων ἡ σύστασις αὐτόθεν δῆλη λυπῆ, καθ' ἣν κενὰ καὶ πλήρη λέγεται, καὶ οἶνον ποιότης, ὁ πρόσπουσα, ἀλλ' αὐτόθι παρακειμένη τῇ γλώττῃ διαγινώσκεται. καθ' ἣν δὴ πλήρεις καὶ κενοὺς οἴνου διαχωρίζομεν. καὶ τοῦ σώματος δ' αὐτοῦ τε κενοῦ καὶ πλήρους αὐτιλαμβανόμεθα. ἐν τε τοῖς ἡ φύσιν τί ἔχειν ἄλλον ἄλλῳ. ἐν τε ταῖς παρὰ φύσιν διαθέσεσιν, καὶ ὠδὶ φλεγμονὰς, οἰδήματος, ἐμφυσήματος. ὅτω νῦ τὰς ἀγυμνάστους σάρκας τῶν γεγυμνασμένων διακρίνομεν. ἐν τούτῳ πάλιν τῇ βήσῃ τὰ μὲν πόθι τοῦ οἴνου λεγόμενα τῇ κατὰ τὴν δυναμιν πληρότητι δόξειεν ἂν ὁμολογεῖν. τὰ δὲ πόθι φλεγμονῆς καὶ οἰδήματος τῇ κατὰ τὸ σῶμα ἡ ἀρτηρίας αὐτό. τὸ δὲ τῶν ἐρίων παράδειγμα, ἐγὼ μὲν ὁ δ' ἐννοῶ τὴν ἀρχὴν. ὁ δὲ γὰρ πλάσας τινὸς λέγοντος πλῆρες καὶ κενὸν ὄριον, ἵν' ὄρωμαι πῶς λέγῃ. καί τοι τὰ πόθι φλεγμονῆς καὶ οἰδήματος οὐ δ' αὐτὰ πρός τινος ἠκούσας λεγόμενα, πλὴν Ἀρχιγένους. ἀλλ' ἐν πύτοις ὠιήσαι δυνάμαι τι βούλεται δηλοῦν αὐτῶν τὸ πλῆρες ὄνομα. τὸ γὰρ ἐναντίον ἡ χάνον πλῆρες καλεῖται. κενὰ δ' ἔστιν καὶ πλήρη σώματα, καὶ τὰ τῶν ἀνθρακοδυκαπήλων καὶ τῶν ταισθυτριῶν ἠκούσας λεγόντων, ἀλλ' οὐκ ἀνάλογον οἰδήμασι καὶ φλεγμοναῖς, ἀλλ' ὥσπερ καὶ κυειώτατα καὶ σωκθέστατα λέγεται παραπλησίως τοῖς ἀγγείοις τοῖς πλήρεσι, τε καὶ κενοῖς ὀνόμαζον, καὶ ἀκλαμβάνοντές γε τοῦ ἕρματος ἐπεσωῶντο, διαγινώσκοντες εἰ χαλαρὸν ἢ ἐσφιγμένον εἴη, ἅ ὅτως ἐκ μὲν τοῦ χαλαροῦ τὸ κενὸν, ἐκ δὲ τοῦ πεπιεσμένου, τὸ πλῆρες ἐτεκμαίροντο. καὶ πολλάκις γε τὸν ἰχνότροφον τοῦ ἀδροτρόφου,

πλήρες φρον

πληρέστερον ἐκάλουν, ἀφ' ἧς διαγνώσεως. ταῦτα ἀναγκαζόμεθα λεγεῖν, διὰ τὸ αὖθις πρώτους τὰ μηδέπω ὡς ἔπος λεχθέντας. ὥσπερ γὰρ ὀνομάτων ἀρχηγὸν ἔφην γράφων ὁ Ἀρχιγένης, ὃ πράγματα διδάσκειν ὑπῆρχεν, σωτηρίαν εἰς ταὐτὸν πολλὰ παραδείγματά τε καὶ ὀνόματα, μή τε πάντα καθ' ἑνὸς πράγματος ἁρμόττειν δυνάμενα, μή τε σαφῶς τοῖς ἔλλησιν ὠνομασμένα, παρά τισι γὰρ ἑλλιπῶν ἢ ὄγκια πλήρη καὶ κενὰ δυσακόλου εὑρεῖν γεγραμμένα. διὰ τοίνυν ἡμᾶς ἐπί τε τοῦ τῶν οἴνων καπήλους καὶ τὰς γυναῖκας ἰέναι, καὶ πωθάνεσθαι τὰ βούλοντα δηλοῦν, καὶ ποῦ τοῦτο χρήσιμον. ἐνίοις γὰρ εἴπερ ὅλως ἐπεθύμει χρήσασθαι τῷ πλήρους ὀνόματι, μιμούσασθαι τὸ πρᾶγμα σαφῶς καθ' ὃ τοὔνομα ἐπέφερε, μηδὲν ἔτι παραδείγματος δεηθῆναι. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ τόνου χρήσεως, καὶ τοῦ τρίτου μὲν περὶ τῶν σφυγμῶν διαφορᾶς αὐτάρκως εἴρηται καὶ νῦν ἐμνήσθημεν αὐτοῦ χάριν τοῦ δεῖξαι τὸ τεταραγμένον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Ἀρχιγένους. ὃ γὰρ ἐχθὲς περιπλέκειν μακρὰ καὶ λαλεῖν ἀπόρρητα, δι' ὀλίγων ἔπεσι δυνάμενός τις διδασκαλίας ῥᾳδίως περιίέναι τὸν τρόπον. εἰρήσεται γὰρ ὑφ' ἡμῶν διὰ βραχέων σαφῶς, ἃ διὰ πολλῶν ἐκεῖνος ἀσαφῶς ἔγραψεν. ἔστι τοίνυν σφυγμῶν αὐτὸ τὸ σῶμα μὲν ἀρτηρίας ὡς ἔχει συστάσεως ἐνδυκνύμενον. ἕτερον δὲ μέν ἐν αὐτῇ περιεχόμενος οὐσίας ποιότητα. καὶ τρίτον τὸ συμφύτου πνεύματος αὐτῆς τὴν δύναμιν γνωρίζον. ὄνομα δὲ τοῖς τρισὶ τούτοις ἡμῖν, πληρότης. ταῦτα γράψας καὶ σαφῶς ἂν ἔγραψε καὶ ταχέως. καὶ οὐκ ἂν νῦν ἡμᾶς ἐπέτριβε, ζητοῦντας πρότερον μέν τι λέγῃ, δεύτερον δὲ εἰ καλῶς λέγῃ, ἀλλ' ἄντικρυς ἂν ὃ λέγῃ γνόντες, ὕστερον τὸ ζητεῖν εἰ καλῶς λέγῃ μεταβαίνομεν, ὥ δὲ πως πάλιν καὶ αὐτοὶ τὸν λόγον ποιούμενοι. τούτων τῶν τριῶν μέν ἐστιν ὧν Ἀρχίγενης τὸ μὲν πρῶτον ἔστι τε καὶ διαγινώσκεται τὸ μέν τῇ σύστασιν τῆς ἀρτηρίας, τὸ μὲν πληρότης γε πῶς τῶν ἑλλιπῶν ὀνομάζεται, καθάπερ ἐδείξαμεν ἐν τῷ τρίτῳ περὶ τῶν σφυγμῶν διαφορᾶς. ἐν ἐκείνοις γὰρ περὶ ὀνομάτων λόγος ἡμῖν ὁ λόγος. ἐνταυθοῖ δέ, τὸ γὰρ ἔτι περὶ ὀνομάτων, ἀλλὰ περὶ διαγνώσεως αὐτῶν τῶν σφυγμῶν σκοπούμεθα, σὺ μὲν ὡς ἐθέλεις, αὐτὸ κάλει. συγχωρήσεις δ' ἡμῖν τοῖς τῶν ἑλλιπῶν ὀνόμασι χρῆσθαι, σκληρόν τε τινα σφυγμὸν ὀνομάζουσι, καὶ μαλακὸν ἕτερον ἐναντίον αὐτῷ, καί τινα τρίτον ἀμφοῖν μεταξὺ τὸν σύμμετρόν τε καὶ κατὰ φύσιν ἐν τῇ συστάσῃ τοῦ τῆς ἀρτηρίας σώματος. εἰδὼς οὖν ὃν σὺ μὲν πλήρη καλεῖς, ἐγὼ δὲ σκληρόν, τίσιν ἀδηλοῖς παθήμασιν ἐπὶ ἁφῆς γνωρίζομεν. ὅτι μὲν γὰρ ἀναγκαῖον ὄγκιν ἢ τοι πεπληρωμένον εἶναι τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας ἢ χαῦνον, ὀφείλεις ἀμφισβητεῖ. ἀλλ' ὃ μὲν νῦν ὄγκι τὸ πεκτημένον, ἀλλὰ πῶς αὐτὸ διαγνωσόμεθα. τοῦτ' οὖν ἡμᾶς δίδαξον σαφῶς, μὴ πολυπλέκων. ἀλλ' ὃ ποιεῖς οὐ μὴν ἡμεῖς γε δοκοῦμεν τότε χάριν, οὐδ' ὅτι σαφῶς ἐδηγησάμεθα τὸ πάθημα ἐπὶ ἁφῆς, ἕτερον μὲν ὠδὶ τοῖς σφοδροῖς, ἕτερον δὲ ὠδὶ τούτοις τοῖς σφυγμοῖς γιγνόμενον, ἁμαλλόμεθα. διὰ ὑμᾶς γὰρ οὐ προεσθυτέρους οὐδὲ πρότερον ὠδὶ μελῶς ζητήσαντας, ἐξεύρηταί μοι πῶς ἡμῶν χρήσεσθε, οὐκ ἂν ἄλλως εὑρεθῇ, εἰ μὴ πρὸς ἡμῶν τῶν πεπονηκότων ἐν αὐτοῖς καὶ πεπαιδευκότων ἐγυμνάσθημεν. ὥστε μὴ διὰ καταλελειφθαι τοῦ θλιπτικοῦ ἐπὶ ἁφῆς παθήματος, διαγινωσκόμενον δὲ καὶ δικαιούμενον τὸ σφοδρὸν. τὸ γὲ αὐαρεπτικόν τε καὶ αὐτιβαλικὸν ἀπεδώκαμεν ἐκείνῳ ζητήσαντες διὰ ἁφῆς ἐκείνῳ τὰ λοιπὰ δύο γένη ἐπὶ πληρότητος. πρότερον γε τὸ κατ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα νοούμενον, ὡς φασὶ τὶ δηὶ ποτ' ἔστιν, ὃ διὰ αὐτὸ μὴ οἷόν τε γνῶναι, καθάπερ καὶ ἔτ' ἐν τοῦ τρίτῳ περὶ τῶν σφυγμῶν διαφορᾶς ἐδείξαμεν. ἀλλ' ἐπειδὴ νῦν σωτέμνειν βούλομαι τὸν λόγον ἐν ἐκείνοις διὰ μακροτέρων ἐρημένων, ἢ ἴσι τὸ ἐπὶ θερμασίας πυρώδες, ἢ τὸ πόνου αὖτε λέγετε. ταῦτα γὰρ ἐκ τῶν ῥήσεων ὑμῶν ὥσπερ λοξὸν χρησμῶν διευρεῖν ἠδυνήθημεν. νῦν δὲ διὰ καιρὸς διδάσκειν αὐτῶν τὰ γνωρίσματα. τοῦ μὲν διὰ τόνου μεμαθήκαμέν τε καὶ χάριν ἴσμεν. ἀντιβαίνει μὲν γὰρ θλιβόντων ὡς φασὶ καὶ ἀναπνεῖ τῷ ἁφῇ. τοῦ δὲ ἐπὶ θερμασίας τοῦ πυρώδους τούτου, μόνου δεόμεθα μαθεῖν, εἴ ἐστι τῷ ἁφῇ ἀισθανομένῳ ἔχωμεν. οὐ γὰρ ἀγνοήσομεν οἶμαι ψάσαντες οὐ δὲ μίαν ἐν θερμότητι διαφοράν. ἐκεῖνο δὲ θαυμάζομεν ἡμῶν, εἰ τὰ τοιαῦτα ἐν ταῖς τῶν σφυγμῶν διαφοραῖς, ἀλλ' οὐκ ἐν ταῖς τῶν πυρετῶν καταριθμεῖσθε. ἀλλ' ἔα, τό γε νῦν, περὶ τούτου μηδὲν διαφερόμεθα. τοῦ δὲ λοιποῦ γένους ἐπὶ πληρότητος ἀθρήσωμεν τὴν διάγνωσιν. οὐ δὲ γὰρ ἐν τούτῳ διὰ ἁφῆς ὅδεν ἔχω συμβαλεῖν, ὅτ' εἰς πνεῦμα μόνον ἐν ταῖς ἀρτηρίαις, οὔτ' εἰ καὶ χυμοί περιέχονται τινες. ἀλλ' οὐ δὲ δύναμαι ὡς καὶ πρόσθεν ἔφην, ἐπεισ' ἀν πρὸς ἐρασιστράτου ἢ πραξαγόραν ἀντιλέγειν τε, περὶ τοῦ ἐπὶ ἀρτηρίας αἷμα περιέχειν, τῇ ἀισθήσει ἀθροίζεσθαι μάρτυρα πάντως ἂν αὐτὸ ποιήσας εἶπον ἐναργὲς ἰών, ἀλλ' οὐ δ' αὐτῶν ἐκείνων οὐδεὶς ἀθρεῖ τῇ ἀισθήσει μάρτυρα. κατέφυγον, ὡς εἶχεν αἱ ἀρτηρίαι χυμῶν μὲν καθαραὶ, πνεύμονος δ' ὄργανα μόνον ὄντος. ἀφὴ γὰρ ὅτ' ἐν πνεῦμα περιέχεται μόνον ὑπὸ τῶν ἀρτηριῶν, ὅτ' ἐν καὶ χυμοί τινες ἐνδέχεσθαι δύνανται. καταλιπόντες οὖν ἤδη τὴν μάταιαν αὐτῶν φλυαρίαν, αὐτοὶ κατὰ μόνας εἴπωμεν, ὡς οὐκ ἔστιν ἅμα οὐδὲν τῶν ἀισθήσεων διαγνῶναι τὸ περιεχόμενον ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ἅμα πόθεν ἑκάστου τί ὄν. πρῶτον μὲν γὰρ ἀναμενοῦμεν ἡμᾶς αὐτούς, ὡς οὐ δὲ κατὰ τοὺς ὑδέρους ὑγρὸν, ἢ πνεῦμα περιεχόμενον ἐν τοῖς κατὰ γαστέρα χωρίοις ἁφῇ διαγνῶναι δυνάμεθα, μὴ βοβρυομένου γε περιόντως τοῦ ἐρέματος. ὥσπερ οὖν οὐδὲ φαίνεται βοβρύμενον πολλάκις, ἔν τε τοῖς ἀσκίταις τοῖς ἀκεφάλοις, καὶ τοῖς τυμπανίαις καλουμένοις ὑδέρσις. ἀλλ' ἀναγκαζόμεθα πῶς τῇ ἀκεφάλῳ διάγνωσιν πρῶτον μὴ κρούειν τὸ ὑδρωπικὸν, ἵνα γνῶμεν εἰ οἷόν τύμπανον ἐπέχει. δεύτερον δὲ καὶ μεταχειρίζειν καὶ μεταβάλλειν ὠδὶ τὰς πλευρὰς τὸν ἄνθρωπον, ὥσπερ τοῦ κλύδωνος ἀισθέσθαι τινός. καὶ ἡμῖν ὁ μὲν τυμπανώδης ψόφος, πνεύματος σημεῖόν ἐστιν. ὁ δὲ κλύδων, ὑγρότητος. τῇ δ' ἁφῇ μόνῃ περὶ τῶν ὠδὶ βολῶν, τὸ τεταμένον ὑπογάστριον οὐκ ἔστι διαγνῶναι, πότερον ἐξ ἀέρος, ἢ ὑδατος ὂν πέπονθε. καί τοι σωτέτηκεν ὠδὶ τούτῳ τό τε ἔρεμα, καὶ παῦ ἔστι σαρκώδες ὠδὶ τοῦ πολυτονέω, καὶ πολύδερμον ἐστιν, διά τε τὴν λεπτότητα τῶν πεκτημένων, καὶ τὸ πλῆθός τε πεπερασμένης οὐσίας, τεκμαίρεσθαι διά τε ἁφῆς, εἴθ' ὑγρὸν, εἴ τε πνεῦμα τὸ περιεχόμενον ὄδι, ἀλλ' ὅμως οὐδ' ὠδὶ πάντων ἀσφαλὲς ἁφῇ μόνῃ πιστεύειν. πῶς δ' ἂν ὠδὶ τῆς ἀρτηρίας, οὕτω μὲν παχὺ ἐχούσης χιτῶνα, ὡς ἐξαπλάσιον εἶναι τοῦ περιτονέου, ἐρέματος δ' ἱκανῶς παχέος ὠδὶ κειμένου πολλάκις, οὐ γὰρ δὴ πάντας τε οὐ νοσοῦντας φθινώδεις ὠδὶ σκοπούμεθα καὶ

τρίτου πθοσιόντος τὸ ℞ κινήσεως, ὁ μικρὰν ὁ δ' αὐτὸ δυώαμιν εἰς τὸ συγχέειν μὲν τὴν διάγνωσιν ἔχοντος εἰσόμεθά τι διὰ ℞ ἀφῆς ἀκριβές. καί τοι πῶς τὸ συγχυθῆναι πρὸς τὸ ὑπομεμενηκός. εἴρηκ τὸ διὰ παντὸς φ νικήσ τὴν ἀρτηρίαν ἐᾶν. πόθφ οὖν γνῶναι δυνατὸν ἢ ποσότητα τοῦ προεχομένου χυμοῦ ℔ τὰς ἀρτηρίας, ἢ ποιότητα; ℔ μὲν γὰρ μεγέθει τοῦ σφυγμοῦ τὸ πλῆθος ℞ προεχομένης ὑσίας γνωρίζομεν, ἀλλ' ὁ πάντως ὑγρὸν ἐᾶν χυμὸν αὐτὴν φ τοῦθφ διαγινώσκομεν, τῇ δὲ σκληρότητι, τὴν σύστασιν τοῦ ℞ ἀρτηρίας σώματος. τὸ δ' αὐτὸ βαπτὸν πλευρᾶς, ὁ πάχος ὑσίας σημεῖον, ἀλλὰ ℞ ῥώμης τοῦ ζωτικοῦ τόνου. καὶ γὰρ ἂν καὶ γλοιὸν εἴη παχεῖαν ὅτως ταῖς κοιλότησι τῶν ἀρτηριῶν ὑπολαμβάνειν ὑγρότητα προεχεσθαι ποτέ, ὡς θλιβόντων αὐτὸ βαίνειν. εἰ γὰρ καὶ βόρβορ ἐπὶ ῥᾳδίως εἶξει θλιβόντων, εἰ μή τι λίθος καὶ ψάμμος φ ταῖς ἀρτηρίαις προέχεσθαι νομίζοσιν. ὅτως γὰρ μόνως τὸ πάχος ℞ ὑσίας ἀντιβήσεται θλίβοσιν, ἄλλως ἢ ὁδαμῶς. ἐβουλόμην δ' ἂν ἀσκὸν πλήρως ὑγρᾶς ὑσίας, τοῖς ὅτως ἀκριβῶς ἐπαγγελλομένοις τὴν ἀφὴν, ὡς τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν ὑποφθέγγεσθαι παχεῖν, εἰς διάγνωσιν ὁποῖα τίς ὅτιν ἡ προεχομένη κατ' αὐτὸν ὑσία. μόνον γὰρ ὰν ἂν διακείναιφ ὕδωρ λεπτὸν οἷνος παχέως. ἀλλ' ὁ δ' εἰ τ ἀσκῷ, ὁ μὴ εἴη πίτης ὑγρᾶς πλέως, ὁ ἢ ἀέρος, ὁ δ' ὅτως διαγνώσονται. μόνοι γὰρ οἱ κλύδωνον τε ℭ ψοφοὶ δυνατοὶ διακείνφ εἰσίν, ὁποῖον ἢ τὸ προεχόμενον ὅτι. ἢ ἢ διὰ τ ἀφῆς ἀλαθησιν ὁμοίας ℔ παῦ, ὁ μὲν ὁ δ' οἱ κλύδωνον τὰς ποιότητας τῶν ὑγρῶν οἷοι τε διαλῦ, ἀλλ' αὐτὸ μόνον τὸ κοινόν, ὅτι ὑγρόν τὸ προεχόμενον, ἢ ὁ πνοῦμα. καί τοι πῶς ἂν τις πιστεύσε, τοῖς ὁδ' ἑνὸς χιτῶνος τ ℔ τ ἀσκὸν μὴ δυνασθαι γνῶναι τοῦ προεχομένου τὴν ποιότητα, δυνατοῖς εἶν διά τε σ'έρματος, ὃ κ ἦν, ἢ κατ' ἀσκὸν παχέως, καὶ ὑμένων τ' ὀλίγιστον δυοῖν, ἢ χιτώνων ὀξ ἀνάγκης δυοῖν, τὴν φύσιν ℞ ἀρτηρίας διαγνῶναι ποιότητα. ταῦτ' δν αὐτοὶ μὲν λεγέτωσαν. ἡροφίλε δὲ μὴ καταψευσθέωσαν, μηδὲ δυσωπείτωσαν ὀνόματι σεμνῷ οὖν ἀμαθεῖς τῶν ἡροφίλε γραμμάτων, μή δ' ἐκ τότε τὴν πίσιν ℔ λόγῳ ποιεῖσθωσαν. ἀκριβῶ γ' ὠδὶ μαρτύρομαι ἀγωνίζεσθαι, καθάπερ φ δικασηρίῳ. εἰ λέγειν ἔχεις εἰς ἀπόδειξιν, ἡδέως ἀκουσόμεθά σε. τὸ δ' ἡροφίλου τε καὶ ἡροφιλείους καλεῖν μάρτυρας, ἀρδιδρᾶσκοντός ὅτι τὸν ὀξ εὐθείας ἀγῶνα, καὶ λόγου καὶ διαδόσ τε καὶ μηχανὰς ὀξ εὐείσκοντος ἐλέγχου φόβῳ. δ' ἦλον ὡς φ'ενα τοῦ μὴ πρὸς πράγματος ἐπιζητεῖν, ἀλλ' ἰσοείας οἷ κατ' φυμένοι μάρτυρον ἐπφάγονται. λέγ τοῦτ' ἡρόφιλος; ὁ μὲν δν. ἀλλὰ ὁ ἢ φύσις. δεῖξον πῶς φύδυμαι. δεῖξον πῶς λέγει. κἄπειτα λέξις, εἴ ὅτως ἔτυχφ, ἀμφίβολο πρόβλητα. καὶ πόλεμο ἀμφ' αὐτῇ στωίσκται. τί πόθ' ἡ λέξις λέγει. καὶ τί ποτε βάλεται, καὶ ℔ ῥητὸν ἦ καὶ διάνοιαν ὑφιχειρήματα ῥητορικὰ καλινδεῖται, καὶ κατ' ἀμφιβολίαν ἕτερα, καὶ ℔ συλλογισμός, νὴ δία. ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ὅτω μεταφέρσιμ τὴν ῥητορικὴν ὥσπερ πωθέσιν μελετῶντες, ὁ τὸ προκείμενον προαίνοντες. τί γὰρ ὰν εἴρηται τοῖς νεοτόροις ἰατροῖς εἰς τὸ πρόβλημα, τοῖς μὲν κατασκευάζοσιν ἐπίστασθαι τὸν ἡρόφιλον, καὶ τούτῳ τοῦ σφυγμοῦ τὴν διαφοράν. τοῖς δ' ὡς ὅλι οἱδ'φ ἐγχέρσι διαλύνειν. ἀταλαίπωροι μὲν δν ἑκάτεροι καὶ ἐλεεῖσθαι δίκαιοι, ℞ μὲν ἀμαθείας οἱ πρότεροι, ℞ φιλονεικίας δ' οἱ δεύτεροι. ἀταλαίπωροι δὲ καὶ ἡμεῖς, οἷς γε οὐκ ἀρκεῖ τὴν ἰδίαν ἀσκεῖν θεωρίαν ℞ τέχνης, ἀλλὰ τὰ μὲν ἡρόφιλο εἶπφ, τὰ δ' ἡρακλείδης τε καὶ χρύσορμος, καὶ ἡγήτωρ ὀκ ὀρθῶς ὀξηγήσαντο, τὰ δ' ἂν εἶπφ Απολλώνιό τε καὶ Βακχεῖος τε καὶ Αείσοξο εἰδ'ναι βουλόμεθα. ℭ εἰ μὴ βουλόμεθα δὲ πάντως ἀναγκαζόμεθα. ℭ δεῖ ὠδὶ ἀκριβοῦσθαι καλῶς. ὅτι τε φυσαρᾶν ὀδὲν δ'εον, ὅτι τε μὴ δεῖ λόμενοι ὅτω δ'οῦμεν ὥσπερ ἐκεῖνοι, νῦν γοῦν ἐμὲ δ'εῖ λυοῦν θάτερον εἰ δυκεῖν Αρχιγένει τε καὶ ἡροφίλῳ καὶ μυρίοις ἄλλοις τἀναντία λέγφ, ἢ δεικνύειν, ὅτι καθ' ἡρόφιλον, ὀδ'ὲς ὅτι πλήρης σφυγμός. εἰ μὲν οὖν ὡς ὄργον αὐτὸ πρὸς χρείαν ἀμῦνον. ὦ γ' ὁμοίως ἐκείνοις ἄξιο μέμψεως ὠδὶ τῇ ματαίᾳ σπουδῇ. νυνὶ ἢ κατ' αὐτὸν τ πραγμάτων τὴν ἀλήθειαν ὀξελέγξας αὐτῶν τὴν δόξαν, σὺ μ πῶς αὐτὰ τὰ ὄργανα ℞ τέχνης σπουδάσαντας, ἀκριβοῦσθαι ἐκεῖνα, σπουδὴ τελεσμένης ἡμῖν ἤδη ℞ προκειμένης ζητήσεως. ὅσι δὲ καὶ ἰσοείαν ἐκμανθάνειν παλαιὰν ἐθέλουσι καὶ χρόνον εἰς τοῦτ' ἔχουσιν, ἅπαντα προθήσω, δ'εικνὺς ὅτι μηδαμοῦ χρῆται πῶς μηδὲν ἡροφίλο ℔ πλήρει σφυγμῷ. πρῶτον δ' δ' ἀπ' αὐτῆς ἀρξόμαι ℞ λέξεως ἧς ἐκεῖνοι προβάλλουσιν ℔ πρώτῳ πρὸς τὴν ἡροφίλου πρὸς σφυγμῷ γεγραμμένης. ἵν καὶ μόνῳ ἀνεγνωκέναι μοι δυκῶσιν. ἔχει δὲ ὅτως. καθόλου μὲν οὖν δυκεῖ διαφορεῖν σφυγμὸς σφυγμοῦ, πλήθει, μεγέθει, τάχει, σφοδρότητι, ῥυθμῷ. τούτῳ γὰρ προβάλλοντες ἐρωτῶσι τί ποτ' ὄστι τὸ πλῆθος, ὥσπερ εἰ μὴ γιγνώσκομεν ὁποῖόν τι δ'λοῖ ℔ πλήθει, ℞ πληρότητος ὀξ ἀνάγκης τοῦ αὐτοῦ δ'λοῦντος. ἐγὼ τοίνυν, ὡς νομίζω, χαιρόντως ἀρκείνομαι. τὸ γὰρ πλήθει πυκνότητα φημὶ δηλοῦν. οὗθις δ' ἂν ἑτέροις ἀρκεινάμενος τὸ, πλήθει σφοδρότητα δ'λοῦν, καὶ πάντα μᾶλλον ἢ πληρότητα φήσας μ ἂν, ἵνα γνῶσιν ὅσοι τοῖς φλυαρεῖν βουλομένοις ὄστιν ὀξουσία. διὰ τί γὰρ πληρότητι μᾶλλον ὁ πυκνότητι δηλώσ τὸ πλῆθος. ἢ ὅτι τῷ πρώτῳ συλλαβῇ γ' τε τῇ πληρότητι καὶ πλήθει διὰ τῶν αὐτῶν στοιχείων λέγομεν, ἀλλ' εἰ ὅτω καὶ ἡ πλευρή, καὶ τὸ πλήσιον καὶ ἡ πλησμονή, καὶ τὸ πλῆκτρον, καὶ μυεία ἕτερα τῷ πρώτῳ συλλαβῇ εἰ τῶν αὐτῶν ἔχει στοιχείων συγκειμένῳ. ἀλλὰ πόρρω φασὶν ἔσι τὰ τοῦτων σημαινόμενα τοῦ ℔ τὸ πλῆθος. τί δ' ὁ καὶ τὸ ℞ πληρότητος σημαινόμενον πάμπολυ τοῦ ℔ τὸ πλῆθος διγνωόχφ; ἀλλ' δύλογόν φασιν ὄστι καὶ τῷ ℔ πληρότητα διαφορὰν ὑπάρχουσαν φ τοῖς σφυγμοῖς, εἰρῆσθαί τε καὶ νῦν καὶ γινώσκεσθαι πῶς ἡροφίλου. τί δ' οὐκ δύλογον καὶ τῷ σκληρότητα γινώσκεσθαι καὶ λέγεσθαι. καὶ γὰρ καὶ αὗται διαφοραί τε εἰσὶν σφυγμῶν, καὶ πάντως, αὐτὰς ἐγίνωσκεν ἡροφίλο. πόθφ οὖν τῷ ℔ πληρότητα λέγει, κάλλιον ἵν οἶμαι μακρῷ πρότερον ἀναγνῶναι πάντ αὐτοῦ τὰ περὶ σφυγμῶν συγγράμματα. καὶ γὰρ μοι καὶ νόμο ὅτος ὀξηγήσεως, ἕκαστον τῶν ἀνδρῶν ὀξ ἑαυτοῦ σαφηνίζεσθαι, καὶ μὴ κραῖς ὑπονοίαις καὶ φάσεσιν ἀποδέκτοις ἀκληρεῖν, ὅτι τὶς βούλεται. ποῦ τοίνυν εὑρεῖν ἀλλαχόθφ τὸ τοῦ πληροῦς ὄνομα παρ' ἡροφίλῳ. τὸ μὲν γὰρ τοῦ πυκνοῦ μυελάκις. ὅταν οὖν ἡ μὲν κατὰ πληρότητα διαφορὰ, μήτ' εἰς διάγνωσιν ἥκει, καθότι δ'ελεικται, μήθ' ἡρόφιλος αὐτῆς ἐπιμνησθῇ μνημονεύσ, ἡ δὲ ℔ πυκνότητα καὶ πρὸς ἅπαντων ὁμολογῆται, καὶ μυελάκις αὐτῷ ἡροφίλο εὑρίσκεται γράφων, δυλογώτερον ἂν εἴη πυκνότητα νομίζειν εἰρῆσθαι

μᾶλλον ἢ πληρότητα, καὶ ὁ ὧδε φημί νῦν ὡς ὀξὺ πλήθει γέγραφεν Ἡρόφιλος, αὐτὶ τοῦ πυκνότητα, γελοῖος γὰρ ἂν εἶεν ὁμοίως ἐκείνοις ἐξηγητὴς εἰ ὧδε λέγοιμι, ἀλλὰ ὅτι ῥᾷον ὀξὺν καὶ πυκνότητα καὶ σκληρότητα καὶ πάντα μᾶλλον ἢ τὸ πληρότητα δείξαι δύναται. ἐγὼ δὲ τὶ μὲν δύναται τὸ πλήθει παρ' Ἡροφίλῳ, δι' ἑτέρων οἶμαι δεδηλῶσθαι, νῦν δὲ ὅτι ὁ δυνατὸς πληρότητι. πῶς δ' ἂν ἀποδείκνυμεν αὐτό; πρῶτον μὲν ὠφέρομαι σύβους φησὶν ὡδί. γράψω γὰρ ἔγωγε ῥῆσιν ὅλην, ἵνα μᾶλλον θαυμάσῃς τὴν ἄνοιαν τῶν ἀνθρώπων, πληρότητι τὸ πλήθει νομιζόντων λέγειν. καθ' ὅλα μὲν οὖν διακεῖ διαφέρει σφυγμὸς σφυγμῷ πλήθει, μεγέθει, τάχει, σφοδρότητι, ῥυθμῷ. ἐκ δὲ τούτων διαφέρειν φανερὸς γίνεται ἐνίοτε ὅτε οἰκείῳ καὶ ἀνοικείως. φαίνεται δὲ διαφέρειν καὶ ὠφελιμώσκεσθαι καθόλα μὲν ἕτερον ἕτερος σφυγμός, ὡς εἴρηται, ῥυθμῷ, μεγέθει, τάχει, σφοδρότητι. εἰ δὲ ἓν τοῦ αὐτῷ ῥυθμῷ φαίνεται διαφέρειν ἕτερον ἕτερος, σφυγμὸς σφυγμῷ, τάχει, μεγέθει, σφοδρότητι, τίνα βάλει πρότερον ἡροφίλου λαβεῖν μάρτυρα τοῦ ἡροφίλου γνώμης. φαίνεται φησὶν ἕτερος ἑτέρου διαφέρειν σφυγμὸς, ὥσπερ εἴρηται, ῥυθμῷ, μεγέθει, τάχει, σφοδρότητι. πῶς δὲν εἴποι ὅλως διαφοράν τινα σφυγμῶν τὸ πλήθει ὀφελοῖ, προσελιπὼν αὐτὶ νῦν, ἐπαναλαμβάνων τὸν λόγον ὃν ἁπλῶς ὁ δ' ἀργὸς, ἀλλὰ μετὰ τοῦ πλουσίως, ὡς εἴρηται. πῶς γὰρ ἂν ἔτι τὸ αὐτῷ ῥυθμῷ σφυγμὸς φησὶ, τάχει, καὶ μεγέθει καὶ σφοδρότητι διαφέρειν. πῶς δ' ἐφεξῆς τὰς καθ' ἡλικίαν διαφορὰς ἐκπεθεμένος, ταῖς μὲν ἄλλαις διοείζει αὖ σφυγμὸς, προέλιπε δὲ τὴν πληρότητα. καὶ ἢ τὰ πάθη ἢ καὶ τὰς ὥρας καὶ τὰ ἰδιώματα καὶ τἄλλα πάντα διαείζων αὖ σφυγμὸς, τῶν μὲν ἄλλων πασῶν ἀεὶ μνημονεύων διαφορῶν, τῆς πληρότητος δ' οὐδαμοῦ. καὶ τὸ μεῖζον, αὐτὶ τούτου τὴν λέξιν σχεδὸν καθ' ἕκαστον αὐτῶν προσγράφων, οὐδαμοῦ τὸ πλήθει προσέθηκεν, ἀλλ' ἢν τοῦ. α'. Βιβλίῳ μόνον ἐν τοῖς ἅπασι λόγοις, ἐν ᾧ παραλιπὼν εἴπερ ὄνομα διαφορᾶς ἓν σφυγμῶν. ταῦθ' ὥσπερ ἐπιτομὴ τῶν εἰρημένων ἡμῖν ἐν τοῖς πρὸ τῆς καθ' ἡροφίλου ἐν τοῖς σφυγμοῖς διαφορᾶς ἔστω λελεγμένα. δι' ἐκείνων γὰρ ἂν πλέον ἐξηγησάμεθα τὴν ἡροφίλου τῶν ἢ σφυγμοὺς ὀνομάτων σωρείαν. ἤδη τοιγαροῦν καταπαύσω τὸν πρὸς τὴν διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν λόγον. ὅσα γὰρ ἡ πρὸς τὴν διαστροφὴν θέσεως τῶν ἀρτηριῶν, ἢ πρί πνος ἄλλα τῶν ἢ μέρος εἰς τὸν δὲ τὸν λόγον ἀνεβαλόμην, ταῦτ' ἐν ταῖς ἐχομέναις δυοὶ πραγματείαις εἰρήσεται πῇ τε πρὸς τῶν ἐν σφυγμοῖς αἰτίων, καὶ πῇ δι' αὐτῶν πιστωσόμεθα, τετάρων ἑκατέρα βιβλίων ἐούσην.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΦΥΓΜΟΙΣ ΑΙΤΙΩΝ ΛΟΓΟΣ. ά.

ὧν οὖν σφυγμοὺς πρεπόντων αἰτίων, τὰ μὲν τῆς γενέσεως αὐτῶν ἐστιν αἴτια, τὰ δὲ, τῆς ἀλλοιώσεως μόνον. τῆς γενέσεως μὲν ἥ τε χρεία δι' ἣν γίνονται, καὶ ἡ δυνάμις ὑφ' ἧς, καὶ τὰ ὄργανα δι' ὧν διάτεινον). τῆς δ' ἀλλοιώσεως τὰ λοιπὰ πάντα, τά τε προηγούμενα καλούμενα, καὶ τὰ τούτων ἐπὶ τὰ προκατάρχοντα. πρέπον γὰρ δὴ τὸ γνῶναι τῶν αἰτίων, ἐκ ὧν σφυγμοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ὧν μὲν τὸ πρῶτον, τε καὶ κυριώτατον. ὃ δὴ καὶ συνεκλικὸν καλοῦσιν, ἀπὸ τοῦ συνέχειν αὐτῶν τὴν οὐσίαν ὠνομασμένον, ὅπερ ὡς ἔμπροσθεν ἐρρέθη γενέσεως αἴτιον. τὰ δ' ἄλλα δύο γένη τοῦ μὲν γίνεσθαι οὐ σφυγμοὺς ἀναίτια. τοῦ δὲ γεγενημένους πρέπειν, αἴτια, πάχος γοῦν χυμῶν, ἢ πλῆθος, ἢ γλιχρότης, ἢ δριμύτης ποιεῖν μὲν ὀδυάντας σφυγμούς, ἀλλοιοῦν δὲ δυώντας. ὅτω δὲ καὶ ψυχρὸν λιπρὸν ἢ θερμὸν, καὶ χειμὼν, καὶ θέρος, καὶ ὅλως κρύος, καὶ θάλπος, ἀλλοιώσεως μὲν σφυγμῶν αἴτια, γυμνήσεως δ' οὐκ ἔστι. ταυτὶ μὲν οὖν τὰ νῦν εἰρημένα προκαταρκτικὰ λέγεται. τὰ δ' ἐπὶ τούτων εἰμπροσθεν τὰ μὴ οὐ χυμούς, προηγούμενα. καθόλου γὰρ εἰπεῖν ὅσα μὲν ἔξωθεν ὄντα τοῦ σώματος, ἀλλοιοῖ τι τῶν κατ' αὐτὸ, προκαταρκτικὰ λέγεται. προκατάρχοντα γε δὴ τῶν ἐν τοῖ σώματι διαθέσεων. οὕτω δ' ἂν διαθέσεις ὅταν τὰ συνεκτικὰ πρέπωσι, προηγούμενα γίνονται αὐτῶν αἰτίαι. φορὲ γὰρ ὑπὸ προπεσόντος ἔξωθεν ψυχροῦ πυκνωθῶσι μὴ τὸ θέρμα, θᾶττον δὲ τοῦτο πύκνωσιν ὑδιαχεθῶσι τῆς φύσιν διαπνοὴν, ὑδιαχεθεῖσαν δ' ἀθροισθῆναι, κἄπειτ' ὄντως θλάψαι πυρετὸν, ἐφ' ᾧ τὴν χρείαν τοῦ σφυγμῶν ἀλλοιωθῶσι, ἢ ὅτι πρὸ τοῦ σφυγμοὺς, τῶν σφυγμῶν προκαταρκτικὸν μὲν αἴτιον τὸ προπεσὸν ἔξωθεν ψυχρὸν. τὰ δ' ἄλλα πάντα τὰ μέχρι τῆς χρείας τῶν σφυγμῶν προηγούμενα. θλᾶ μέσων δὲ τῶν προηγουμένων, τὸ προκαταρκτικὸν αἴτιον ἀλλοιῶσαν, τὴν χρείαν τῶν σφυγμῶν ἢ ὅσαν τῶν συνεκτικῶν αἰτίων, ἕτερον ὅτω, καὶ αὐτοὺς σφυγμούς. ὃ γὰρ ἢ δέχεται πρασθῆναι μή τινα συνέλιπτην αἰτίαν, ἄτρεπτον δὲ μεῖναι τὸ πρὸς αὐτῆς ἀποτελούμενον. πρὶν δ' ἐπί τι τῶν συνεκτικῶν διαδοθῆναι τὴν ἀλλοίωσιν, ἀδιάστατον πρασθῆναι τοὺς σφυγμούς. διὸ καὶ κυριώτατα καὶ μάλιστα καὶ πρῶτα ταῦτ' αἴτια τῶν σφυγμῶν. τὰ δ' ἄλλα πάντα θλᾶ ταῦτα. δεῖ γὰρ τὴν ἔξωθεν γεγυμνωμένην ἀλλοίωσιν, εἰς τὰ συνεκτικὰ διαδίδοσθαι, σφυγμῶν αἴτια λέγεται, κατά γε τὴν ἰδίαν τε οὐσίαν καὶ φύσιν, ὁλαμῶς τρέπειν αὐτοὺς δυνάμενα. χρὴ τοίνυν ὅς τις βάλεται τὴν περὶ τοὺς σφυγμοὺς τέχνην ἱκανὸς γενέσθαι, γυμνάζεσθαι πολυειδῶς ἐν ἅπασι τοῖς γένεσι τῶν αἰτίων, ὡς ἑνός οὐ τινος οὕτω αὐτῷ προτεθέντος, ἐχειν εἰπεῖν τὴν γυμνωθεῖσαν ἐν τοῖς σφυγμοῖς ἀλλοίωσιν. ἀρχὴ δὲ τῆς γυμνασίας ἀείσει, τὰς συνεκτικὰς αἰτίας ὑδισκέπτεσθαι, καθό τι γένος ἑκάστη πέφυκε σφυγμοῦ. ᾧ γὰρ λόγῳ τῆς γενέσεως αὐτῶν ἐξηγούμεθα, τούτῳ καὶ τῆς ἀλλοιώσεως. οὐ γὰρ μὴ τὸ πόσον καὶ ποῖον ἐν ταῖς αἰτίαις διαφορὰν, τὰς μὴ τὸ ποσόν τε καὶ ποιὸν ἐν τοῖς σφυγμοῖς

ϲϩⲓ ⲙⲡⲟⲣⲡⲓⲁ ⲛⲑⲟⲣⲁⲕⲓⲥ, ⲫⲁⲓ ⲉⲃⲟⲗ ⲛⲧⲉⲛⲧⲣ ⲉⲙⲧⲣⲉⲩ ⲧⲁⲓⲟⲩⲉ ⲉⲣⲟϥ ⲛⲁⲓ ⲛⲓⲙ ⲙⲡⲉⲧⲣⲁ ⲙⲡⲉⲧⲣⲁ ⲛ

των μία. ἡ δ' ἐξεταζομένης αἰτίας μόνης ἐταλλαττομένης, τὼ δ' ἄλλω ἐν ταυτῷ μενουσῶν, τὴν διαφορὰν ποιεῖ τὴ ἀλλοιώσεως τ σφυγμῶν. εἰ γ' ἅμα πολλῶν ἑτερομενῶν ἐπισκέπτοιο, πρῶτον μὲν ἄδηλον ἐς διὰ τὸ παντὸς ὁμοῦ σωιουσθῆ ἀθρόον μεφαλαιον ἡ τροπὴ γέγονεν, ἢ διὰ μίνα, μίαν δ' αὐτῶν. ἔπειτα δ' εἰ καὶ συγχωρηθείη διὰ μίαν, ἥτις ὄστιν αὕτη μία, δ' αὐτῶν οὐδέπω δῆλον. ἂν γοῦν αὐξηθῆ μὲν ἡ θρομασία μόνη, φυλαττοιντο δὲ ἥτε διάμεις, μὴ οἱ χιτῶνες τῶν ἀρτηριῶν ἄτρεπτοι, μείζους τε μὴ θάττους δ' ἀνάγκης οἱ σφυγμοὶ γινήσονται, καὶ σωαυξηθήσονται γε δὴ πλήθει τῆς θρομασίας, ἄχρι πορ ἂν ὦσι τὴν μεγίστην ἀφίξονται διαστολήν. τάχιστοι δὲ οὐδὲ νῦν οὐδ' ἐπὶ ποτε φανοῦνται περὶ τὴν θρομασίαν ὑπὲρ τ μεγίστην αὐξηθῆναι διαστολήν. τότε δ' ὑπὲρ τ μεγίστην αὔξε) διαστολὴν, ὅταν φυσικῶς ἐπὶ αὐτῆς ἀναψύχῃ. τὸ κίνημα λεῖπον ἐπανισοῖ τὴ νικαῦτα, δὴ τάχει ἡ κινήσεως. καὶ οὕτως οἱ σφυγμοὶ τάχιστοι γίνονται. ἀρκεῖ δ' οὐδὲ ταῦτα τῇ μεγάλως ἐκπυρωθείσῃ, ἀλλ' ὃν ἠσύχασε πρότερον χρόνον μεταξὺ τῶν κινήσεων, ἤδη καὶ ὅδε σωτήρει. πολλάκις δὴ οὕτως βραχὺ ἀπέφλιψεν, ὡς σωεχεῖς ἀλλήλαις δοκεῖν εἶν τὰς κινήσεις, μηδ' ἁμῆ χιζομένας ἡσυχίᾳ. ὅδε δ' ὅταν ἐκαστος ἐκκαυθῇ, γίνεται. τριῶν γ' ὄντων τρόπων ὠφελουμένας ἐν ἁπάσαις ἐπιβολαῖς, πᾶσιν ὁμοῦ χρῆται. ἡ γὰρ πλείστης ἀφελούμένη ἡ ἐμψυχούσης αὐτὸ οὐσίας, ἡ τάχιστα ἐπὶ σωεχέστατα. τούτων δὲ τὸ μὴ πρῶτον μεγίστης ποιεῖ ὅδε σφυγμὸς, τὸ δὲ δεύτερον τάχιστος, τὸ δ' τρίτον πυκνοτάτης. ὅτε γὰρ ὅταν ἱκανῶς ἀναψύχῃ) δὴ μεγέθει ἡ διαστολῆς, κατεπείγει τὸ τάχος, οὔθ' ὅταν αὐτάρκως ἐπὶ ἀμφοῖν ὠφελῆται, τὸ πυκνότητα. θατέρου δ' αὐτῶν ἀεὶ τὸ λεῖπον ἐπανισοῖ θατέρῳ, τὸ μὴ μεγέθους δὴ τάχει, τὸ δὲ τάχους τῇ πυκνότητι. καθόλου γὰρ φάναι, πυκνότητος σφυγμῶν αἰτία μία, τὸ ἡ προτέρας ἐνεργείας ἐνδεές, γίνεται δὲ ὅδε καὶ διὰ ἄλλας μὴ αἰτίας, ἃς δ' ἐξῆς ἐροῦμεν ἄπαρ δὴ καὶ διὰ πλῆθος θρομασίας, ὡς νῦν ἀπειρημένης. ἡ χειλὸν ἤδη πέρας ἔχει τὸ πρωκείμενον. ἐπειχθὴ γὰρ ὡς οὐκ δ' ἀνάγκης ἔπε) πλήθει θρομασίας, μέγας ἐπὶ ταχὺς. ἐπὶ πυκνὸς σφυγμὸς οὐδέτερος, οἰκεῖοι δ' εἰσὶν αὐτῇ, μᾶλλον μὲν ὁ μέγας ἡ ταχὺς, ἧττον δέποτε καὶ ὁ πυκνὸς κατὰ συμβεβηκός. εἶν δ' ἂν οἶμαι δῆλον ἤδη καὶ πρὸς τῶν ἐνδείαις ἡ ἐμφύτου θρομασίας, ἑπομένων σφυγμῶν. καὶ γὰρ καὶ ταύτας δ' ἀνάγκης μὲν οὐδέτερος ἔπεται. οἰκεῖοι δ' εἰσὶν, μάλιστα μὲν, ὅτε μικρὸς καὶ βραδὺς, ἧττον δὲ καὶ ὁ ἀραιός. ὥσπερ γ' οὔτε πολλῆς, ὅτε ταχείας ἡ ἐμψύξεως ἡ φθάνουσα κατεψύχθαι δέονται φύσις, οὕτως οὐδὲ διὰ ὀλίγου. ταυτόν δ' ὅτι τὸ μὲν διὰ ὀλίγου, δὴ πυκνῶ. τὸ δὲ διὰ μακροῦ, δὴ ἀραιῷ. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ πρὸς τούτων αὐτάρκως εἴρηται, τὸ ἀναβληθὲν ὀλίγῳ πρότερον, ἐφ' ὅσον εἰς τὰ πρόσθεν χρήσιμον ὄντι, διασκεψάμενοι, τὸ συμβεβηκὸς τοῦ λόγου προαίνομεν. τοῦ μὲν γὰρ μεγάλου τε καὶ μικροῦ σφυγμοῦ, μέσος τις ὅδε ὁ κατὰ φύσιν τε καὶ σύμμετρος, ὃν παραβαλόντες τε καὶ παραμετροῦντες οὕτω ἄλλους ἅπαντας, ὅσοι μὲν ἂν μείζους ὦσιν αὐτοῦ, τούτους μὲν μεγάλους ὀνομάζομεν. οὓς δ' ἐλάττους, μικρούς. κατὰ ταυτὰ δὲ καὶ τοῦ ταχέως τε καὶ βραδέως ὁ μέσος τε καὶ σύμμετρος, ὁ κατὰ φύσιν ἔχων ὄντι, καὶ τοῦ πυκνοῦ δὲ καὶ τ ἀραιοῦ, καὶ πρὸς τι σκληροῦ καὶ μαλακοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, οἱ μέσοι κατὰ φύσιν. ὁμοίως ἀμυδροῦ τε καὶ σφοδροῦ μέσος ὁ κατὰ φύσιν ἐστὶν δοκεῖ. ἐῤῥωμένης γὰρ ὀργῆς δυνάμεως ὁ σφοδρὸς σφυγμὸς, ὥσπερ οὕτω καὶ ὁ ἀμυδρὸς, ἀῤῥώστου. τὸ δ' ἐῤῥῶσθαι τοῦτο, ὃ παρὰ φύσιν δ' ἐπονυθῆν, ἀλλὰ ὅδε μὴ, ἀρετή τε καὶ ἡ φύσιν, ἤδη ἀῤῥωσία τ δυνάμεως, κακία τε καὶ παρὰ φύσιν. ὅσον δ' ἐν δὴ μεταξὺ ῥώμης τε καὶ ἀῤῥωσίας ὁρίζεσθαι ἀπὸ θατέρου πρὸς θάτερον ἐν μεθορίῳ πως τεταγμένον ἀμφοῖν, τοσοῦτον μὴ βέλτιον ἀῤῥωσίας, ὅσῳ χείρων ῥώμης. τοσοῦτο δ' αὖ πάλιν, ῥώμης χείρων, ὅσῳ βέλτιον ἀῤῥωσίας. ὄνομα φασὶ χρῆναι τὸ κατὰ φύσιν ζητεῖν, ἀλλ' ἐν δὴ ἄκρῳ τε καὶ ῥώσῳ, τούτου δ' ἐγγύτερον ὑπάρχειν τὸν σφοδρὸν σφυγμόν. εἰσὶ δ' οἳ τ μὴ ἀληθὲς εἶν συγχωρῆσιν, ἀμφισβητοῦσι δὲ πρὸς τὸ καθόλου, καὶ φάσκουσι, τὸν κατὰ φύσιν σφυγμὸν τὸν ἐν τούτῳ τῷ γένει, γίνεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἄκρας τε καὶ ἀείστης ἕξεως, ὥσπερ οὕτω κἂν τοῖς ἄλλοις ἅπασι γένεσιν, οὐ μὴν ἄκρον γε καὶ ἔσχατον ὑπάρχειν, ἀλλ' εἶν τινὰ τῶν οὐ κατὰ φύσιν, ἕτερον τούτων σφοδρότερον. ἴδιον γ' τι συμβεβηκέναι τούτῳ δὴ γένει τῶν σφυγμῶν παρὰ ἡ ἄλλα πάντα φασὶ, διὸ καὶ τὴν ἀῤῥωστίαν τε καὶ τὰ σφάλματα τοῖς μὴ δυναμένοις αὐτῷ σωισθῆναι ἀπλωτικέναι. γίνεσθαι μὴ γὰρ δύρωσύνης ἡ δυνάμεως τ σφοδρὸν σφυγμὸν, εἶν μέντοι γε κατὰ τοῦδε μέτρον ἡ σφοδρότητος, οὗ πρωσωτέρω χωρῶν ἐξίσταται τὸ κατὰ φύσιν. ἐν γοῦν τοῖς θυμοῖς φασι, καὶ πολλάκις ἐν τοῖς γυμνασίοις, καὶ ταῖς οἰνοποσίαις εὐθέως σφοδρότερον τοῦ κατὰ φύσιν κινουμένας, τὰς ἀρτηρίας. ὁμολογεῖσθαι δὲ πως ἅπαντων, τὸν ὡς ἀκριβῶς κατὰ φύσιν ἔχοντα σφυγμὸν ὑδὲ ζώου θεωρητέον, ἐν ἠρεμίᾳ καθεστηκότος ἅπασῶν τ μεγάλων τε καὶ ἰσχυρῶν ἀλλοιώσεων. ἰσχυρὰ δὲ ἀλλοίωσις ἡ ἐκ θυμοῦ καὶ γυμνασίου, καὶ οἴνου, οὐκ οὖν ὡς ἔσχατον εἶν τὸν κατὰ φύσιν, ἀλλ' ὡς αὖ ἐῤῥωμένης τε ἅμα ἡ φύσεως καὶ πρὸς μηδενὸς πῶν ἔξωθεν αἰτίων βιαίων παρεμπόδιος γίνεται. οὕτως δὲ πῶς μὴ ἔστιν μέσον, πῶς δὲ ὃν ἔστιν τὸν ἡ φύσιν ἐν τούτῳ δὴ γένει σφυγμῶν. καθόλου μὴ γὰρ αὖ εἰσί τινες ἕτεροι σφοδρότεροι σφυγμοὶ, καὶ νὴ διὰ ἕτεροι γ' ἧττον σφοδροὶ, ἡ τοσοῦτον μὴ ἔστιν μέσον, καθόλου δὲ τριῶν ὄντων διαφορῶν ἐν τούτῳ δὴ γένει, σφοδρότητος τε καὶ ἀμυδρότητος καὶ ἡ ἀμφοῖν μεσότητος, ὃν ἐκ ἡ μεσότητος ὄντι, ἀλλὰ ἐκ μιᾶς τῶν ἀκροτάτων, κατὰ τοσοῦτον οὐκ ἔτι εἶναι μέσον. ὅλον οὕτω τὸ λοιπὸν οἶμαι περὶ αὐτοῦ, καλῶς ἂν ἅμα καὶ ἀληθῶς ῥηθεῖσαι, τὸν κατὰ φύσιν ἐν τούτῳ δὴ γένει σφυγμὸν, μέσον ἐν θατέρῳ τῶν ἄκρων εὐθείσκεσθαι διαφορῶν. εἰσί δ' οἱ καὶ πρὸς τοῦτ' ἀντιλέγουσιν, οὐ γίνεσθαι σφοδροὺς ἐν τοῖς ἐρημένοις καιροῖς οὐδὲ σφυγμοὺς, ἀλλὰ φαίνεσθαι φαλσκοντος, δίκαιον δὲ εἶναι τοὺς ἀμελέστερον ἀπομένου ἐνδεᾶ τὸ προγινομένου τάχους αὐτοῖς, καὶ μεγέθος, ὅτι δ' ὅτε καὶ ὕψους, ὥσπερ ἐν τοῖς θυμοῖς, ὅλον δὲ, ὡς τῆς τοιαύτης διαφωνίας ἡ λύσις, εἰς τὴν διάγνωσιν ἀναφορέτεα. τίς οὖν ἡ ἀληθὴς διάγνωσις, χρὴ γὰρ ἀσφαλίσασθαι τὸ φαινόμενον ἡμῖν. ὑδὲ μὴ ταῖς τῶν οἴνων πόσεσιν, ταῖς γοῦν μετρίαις, οἱ σφυγμοὶ σαφῶς ὥσπερ μείζους καὶ θάττους, οὕτω καὶ σφοδρότεροι γίνονται. ὑδὲ μέντοι τοῖς θυμοῖς τε καὶ τοῖς μετρίοις γυμνασίοις, οὐκ ἐν ὁμοίως σαφῶς, ἀλλ' εἰ ἄρα καὶ πως γίνεται τι σφοδρότητος αὐτοῖς, ὀλίγον τοῦτο, καὶ δυσδιάγνωστον δίκην. ὅπως δ' ἂν ἔχοι τὸ ἀληθὲς οὐδὲν κω-

λυόμεθα

λυόμεθα πρὰ ἐνειν τὸ προκείμενον αὐτὸ ζῆν μόνον ζητοῦντες, εἰ μέγεθ- καὶ τάχος σφυγμῶν οἰκεία δυνάμεως ἐρρωμένης, ὅπερ εἶναι φαίνεται, τοῖς μὴ παρὰ λόγον σκοπουμένοις, ἀπ' αὐτῆς τῶν πραγμάτων τῆ φύσεως. ὁμολογημένου γὰρ τῆ διαιρεῖσθαι τὰς ἀρτηρίας ὑπὸ δυνάμεως, σύλλογον ὧδε πλέον ἀφ' αἱρεῖν μὲν αὐτὰς τῶν ἰσχυρᾶν ἐπ' ὀλίγον δὲ τῶν ἀδυνῆ, καὶ θᾶττον μὲν τῶν ἰσχυρᾶν, βραδύτερον, δὲ τῶν ἀδυνῆ, ὥσπερ οὖν ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἔχει βαδίζοντων τε καὶ θέοντων, καὶ ὀρεσσόντων καὶ σκάπτοντων, καὶ ὁποιῶν ἄλλο δρώντων ὁ γὰρ ἰσχυρότερ- ἐν τούτοις, οὐ μείζονα μόνον, ἀλλὰ καὶ θᾶττονα τῶν ἐνεργείαν ὧν δείκνυται, τῶν δ' ἄλλων ὡσαύτως ἀμφοτέροις ἐχόντων. εἰ γὰρ ὁ μὲν ἀδυνέστερ- ἐπείγοιτο πρὸς τῆ χρείας δ τῶν ἐνεργείαν, ὁδὶ ἰσχυρότερ- ἅπτοι μηδὲν αὐτῆς ὅλως, ἢ ὡς ἐλαχίστης δέοιτο θάττον ἂν οὕτως ὁ ἀδυνέστερ- ἐνεργήσειεν. ἀλλ' οὐ χρὴ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον παραβάλλειν, ἀλλ' ὡς καὶ πρόσθεν ἐρρέθη, τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων ὁμοίως ἀμφοῖν ὑπαρχόντων, καθ' ἃ δ' ὁποῖόν μόνον ὅπερ ἂν ἑκάστε τύχη ζητούμενον, τῆ ὑπαλλαγῆς γεμονικῆς, οἷον εἰ καὶ λυσσῶν ἐπόντων, φθύειν δέοιεν, οὐκ ἴσα δέοι πτύσαι διαβαίνοντε. οὐδ' ἐν ὁμοίῳ τῆ τάχει βραδυοῦνται νεανίσκ- ἰσχυρὸς καὶ ὑγρῶς ἀδυνῆς. εἰ μὲν δι παραβάλλεις κίνησιν ὑγροῦντος, ἐφοδυλικῶν δεδιότος, νεανίσκ κινήσει ῥᾳθύμως ἐν ἅσι βαδίζοντος, ὠκυτέρα τε καὶ μείζων οὕτως ἡ τῆ ὑγροῦντος φανεῖται δι, ἀλ' ὅτι διὰ τῆ θᾶττον κινεῖσθαι τ- νέν, ἀλλ μᾶλλον τὰ κῶλα μεταφέρειν, ἀλλ' ὅτι διεῖ κινήσει ἠπειγμένης, διὰ τὸν φόβον ὑφ' ὃ καταναγκαζομένος, ἁπάσῃ χρῆται πρὸς τοῦργον τῇ δυνάμει. τῆ νεανίσκῳ δὲ τὰ μὴ ἐνεργῆ δυνάμεως ῥωμαλεωτέρῳ, ἀλλ' οὐδὲν αὐτῆς διεῖ πρὸς τὴν ἐνέργειαν, ὡς εἴγε δεηθείη παραπλησίως τῆ ὑγροῦντι, τοσοῦτῳ θᾶττόν τε καὶ μᾶλλον ἐνεργήσει, ὅσῳ καὶ τὰ ἐνεργῆ δυνάμεως αὐτῷ βελτίω. ἄξιον οὖν ἐνταῦθα μεμνῆσθαι Ⓒ Αρχιγένει. καὶ Μάγνῳ. Ⓒ πολύ γε μείζονος τῆ Αρχιγένει. ὁ μὲν γάρ, εἰ καὶ μὴ πᾶν τὸ ἀληθές, ἀλλά μέρός τι καλῶς κατεῖλεν. ὁ δ' Αρχιγένης, λεῖπον τὸ λεῖπον προσέθηκε, καὶ τὸ καλῶς κυρηκὸς ἀναιρεῖν πειρᾶται, χαλεπῶν ὄντι. δίκαιον γὰρ αὐτῷ παραθέσθαι τὰ λεχθέντα. ὧδε μὲν οὖν τῶν ἀρτηριῶν μικρὸς πάντελῶς ὁ σφυγμὸς ὅτι καὶ οὐ σφοδρὸς, καὶ πυκνὸς ἄγαν καὶ ταχύς. Μάγν- δὲ οὐκ εἶναι ταχὺ αὐτὸν φησί, λέ ὅλου συσπᾶσαι βουλόμεν-, τὸ μὴ οἰκεῖον ἀδυνείᾳ τὸν ταχὺ σφυγμὸν εἶναι ἀλλὰ τὸν πυκνόν. ἔστι γὰρ καὶ τὰ τηλικαῦτα ἀδυνῆ, καὶ μικρὸν ὁ Αρχιγένης προσελθὼν, ἐμοὶ μὲν, οὐ κατὰ τὴν ἰσχὺ φησι τὸ τάχ- δοκεῖ λέγεσθαι, ὅταν εὖρω ὑπὸ χολερικῶν καὶ ὑπὸ καρδιακῶν συνηρεμούσῃ τῇ κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν. ἡ μὲν οὖν λέξις ἡ τῆ Αρχιγένους τοιάδε, πιθανὴ πάνυ, καὶ παρακρούσασθαι ῥᾴδιος δυναμένη τὸν ἀκροατήν, ὡς ἂν ἐξ ὧν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ὑπὸ διδάσκαλον συλλογιζομένη. πάντε γὰρ ὀλίγου δεῖν ὁμολογοῦσι, τὸν ὑπὸ τῶν χολερικῶν τε καὶ καρδιακῶν σφυγμὸν ταχὺ ὑπάρχειν. ὑφ' ἡμῶν δ' ἱκανῶς ἐν τῆ πρώτῳ πρὸ τῆς διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν εἴρηται πρὶ τάχους τε καὶ βραδυτῆτ-, ἕτερον μὲν δεικνύοντων τὸν ταχὺ, ἕτερον δὲ τὸν ὀλιγοχρόνιον σφυγμόν. ὡσαύτως δὲ καὶ πρὶ τῆς βραδυτῆτος, ἕτερον μὲν τὸν βραδὺ, ἕτερον δὲ τὸν πολυχρόνιον, οὕπω ἐπὶ πρὶ τῶν αὐτῶν ἐνταῦθα λέγειν προσῆκεν. ἀλλὰ τῆ συμπεράσματ- μόνου μνημονεύσαντε. ὡς ἐν τοῖς προειρημένοις πάθεσιν οἱ σφυγμοὶ, βραχυχρόνιοι μὲν εἰσὶν οὐμενοῦν καὶ ταχεῖς, οὕτως ὧδε τὸ προκείμενον, ἐπανιέναι. πραυθήσεται γὰρ οὐδὲν ἔτι τῆ Αρχιγένει, μὴ συγχωρηθέντων τῶν ἐν τοῖς χολερικοῖς καὶ καρδιακοῖς πάθεσι σφυγμῶν ταχέως ὑπάρχειν. καί τοι καὶ ἐν τούτῳ σωεχωρεῖτο, σημεῖον μὲν ἀσφαλὲς οὐκ ἐγίν- ῥώμης δυνάμεως τὸ τάχ-, οἰκεῖον δ' αὐτῆς ὑπάρχειν οὐκ ἐκωλύετο, διαεισμένου γε ἤδη σαφῶς πρὸς ἡμῶν, ὡς τινὸς μὲν ἐξ ἀνάγκης ἕπονται σφυγμοὶ τοῖς σωεκτικοῖς αἰτίοις, τινὲς δ' οἰκεῖοι μὲν εἰσὶ αὐτοῖς, οὐμενοῦν ἀναγκαίως ἀκολουθοῦσι. ὧν μὲν γὰρ σφυγμῶν μιᾶς αἰτίας, ἡ γένεσις χρήζει, τούτη δὲ πάντος ἀκολουθήσουσιν οὗτοι. καὶ σημεῖον γὰρ ἀκρον ἔσονται τῆς αἰτίας, ὡς σφοδρὸς μὲν τῆς ἐρρωμένης δυνάμεως, ὀλ' ἀμυδρὸς δι ἀρρώστου. ὧν δ' εἰ μὴ πλείους συνέλθοιεν αἰτίαι, οὐχ οἷόντε τὴν γένεσιν συσταῦναι, τούτους οἰκείους μὲν εἶναι ταῖς αἰτίαις ὁροῦμεν, οὐμενοῦν καὶ ἀναγκαίους ἐξ ἀνάγκης αὐτῶν μίαν. ὡσαύτως δ' εἰ καὶ πρὸς μιᾶς αἰτίας γίγνοιτο ποτὲ σφυγμὸς, ἀλλὰ μὴ τῆς αὐτῆς δὲ πάντος οἰκεῖος μὲν ἔσαι πάσαις ταῖς ποιούσαις αἰτίαις, οὐμενοῦν ἀναγκαίως γε βεβαίως αὐτῶν οὐδὲ μίαν. οὐδὲ γὰρ εἰ τάχ- σφυγμῶν, ἐξ ἀναγκης καὶ ῥώμη δυνάμεως, ἀλλ' ὅτι μὲν, ὅτε πλείων ἡ χρεία δι γένεσεως τοῦ ψυχικοῦ πνεύματ-, δεῖ δι' ὅτε πλειονεξία θερμασίας, ἢ ὀργάνων μαλακότης, ἤ τινα τούτων ἢ πάνθ' ἅμα. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ εἰ μέγεθος σφυγμῶν, ἅπτοι ῥώμη δυνάμεως, ἢ διαπάντε πλείων ψυχικοῦ πνεύματ-, ἢ πλειονεξία δι ἐν τῇ καρδίᾳ θερμασίας, ἢ ὀργάνων μαλακότης, ἅπτινα τούτων ἢ μὴ πάντα. Μάγνος μὴ ὃν φήσας οἰκεῖον μὲν ἐν δυνάμεως ἐρρωμένης τὸ τάχος, οὐδὲν ἁμαρτάνειν. γίνεται γ' ποτὲ Ⓒ διὰ ταύτην ὠκύτερος ὁ σφυγμός. Αρχιγένης δ' ἁμαρτάνων, ἀνελέγει. πρῶτον μὲν ὅτι καταψεύδεται τῶν φαινομένων, ὃν ὀλιγοχρονίους σφυγμοὺς πάντας ταχεῖς εἶν νομίζων· ἔπειτα δ' ὅτι καὶ ταχεῖς ὦσιν, οἴεται προσήκειν τὸ μηδαμῶς οἰκείως αὐτῶν ὑπάρχειν ἐρρωμένης δυνάμεως, φανερῶς ψεῦδ- ὄν. οὐδὲ γὰρ ὡς οὐδέ ποτε γίνονται σφυγμοὶ ταχεῖς δι' ἀσθένειαν δυνάμεως, ἀλλ' ὡς οὐ διὰ παντὸς ὑπὸ ἐκείνης μόνης, προσήκοιτ' ἄν, εἰ καὶ τοῦτ' προειρημένους σφυγμοὺς ταχεῖς εἶναι συγχωρήσαμεν. εἰ δ' οὐκ οἰκείους μόνης ἐρρωμένης δυνάμεως τοῦς ταχεῖς σφυγμοὺς ὁ Μάγν- ἐνόμιζεν, ἀλλ' ὡς καὶ σημείοις ἐχρῆτο διὰ παντὸς, ἐσφάλετο. οὐ γὰρ εἰ τάχ- σφυγμῶν ἤδη καὶ ῥώμη δυνάμεως, ἀλλ' ὡς εἴρηται πρόσθεν ἤτοι δι χρείας ἐπειγούσης, ἢ τῶν ὀργάνων μαλακωτέρων γινομένων θᾶττον ἂν ἀρτηρίαι κινοῦνται, πότ' οὖν ἔπεται ῥώμη δυνάμεως τὸ τάχ- καί ποτε πλήθει θερμασίας, ἢ διαπάντε ψυχικοῦ πνεύματ-, ἢ ὀργάνων μαλακότητι, βέλτιον ἦν εὑρόντα τὸν Αρχιγένη προσθεῖναι τοῖς τοῦ Μάγνου λόγῳ. τέλειος γὰρ ἂν οὕτως ἐγίν- καὶ διαρκὴς εἰς ἁπάσας τὰς διαγνώσεις. ἐπεὶ τοίνυν ἐκεῖνος αὐτὸ παρέλιπε καί τοι προδηλον ὑφ' Ηροφίλου κεκινημένον, ἡμεῖς οἷς καλῶς, ὅτε Μάγν- ἔγραψε καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ ἡροφίλ-, τὸ λεῖπον προσθέντες, τελείαν τὴν διάσκαλίαν τῆς διαγνώσεως τῶν τὸ τάχ- ὀργαζομένων αἰτίων ποιησόμεθα. πρότερον δ' ὑπομνῆσαι χρὴ τῶν ἐν τοῖς διυτέρῳ περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν ἐν-

ρημένων, ἵνα τοῖς σημαινομένοις τῶν τῶν ὀνομάτων ἑπόμενοι, μηδὲν παρακούωμεν ὧν ὁ λόγος. ταχεῖς γὰρ δὴ λέγομεν εἶναι τοὺς σφυγμούς, ὡσάυτως δὲ καὶ βραδεῖς, οὐ τοῖς νοσοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑγιαινόντων, ὅσην οἷς καὶ φύσει γε τοῦτ' αὐτοῖς ὑπάρχειν φαμέν, ὥσπερ οὖν ἑτέροις οἱ ἂν ἀρίστης τῆς κατασκευῆς τοῦ σώματος ἔχωσιν, οὔτε βραδεῖς, οὔτ' ἀκεῖς, ἀλλὰ συμμέτρους ὑπάρχειν φύσει τοὺς σφυγμούς. τοῖς δ' αὐτοῖς τούτοις οὐδὲ μεγάλους, οὐδὲ μικροὺς, ἀλλὰ τοὺς μέσους ἀμφοῖν τοὺς συμμέτρους, οὐδὲ πυκνοὺς ἢ ἀραιοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τούτῳ μέσους συμμέτρους. ὧν τούτου πίνυ πρότερον τοῦ τὴν ἀείσω κατασκευὴν ἔχοντος, ὁ λόγος προΐτω. καὶ γὰρ δὴ οἷον ἰσανών τις, καὶ μέτρον ὁ τοιοῦτος ἁπάντων ὅσα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. μεγάλους γὰρ καὶ μικρους καὶ ταχεῖς καὶ βραδεῖς, οὐ τοὺς ἀνάλογον τούτοις ὠνομασμένους καθ' ἕκαστον γένος σφυγμούς, οὐδὲ τὰς ὑπερβολὰς δηλοῦντας, οὐ πρὸς ἄλλο τινὰ, ἢ τοῦτον ἀναφέροντες ὀνομάζομεν. ὁ δὴ τοιοῦτος ἄνθρωπος εἰ θερμότερος ἑαυτοῦ γένοιτο, καὶ τοῦτο μᾶλλον ἀλλοιωθείη, τῇ μὴ σφοδρότητα τῶν σφυγμῶν ἐκ ἂν ὑπαλλάξαι, ἀλλ' οὐδὲ τὸ κατὰ σκληρότητα ἢ μαλακότητα γένος, εἰς μέγεθος μήν τοι καὶ τάχος ὑπαλλάξει πάντως, ὅτι δ' ὅτε καὶ εἰς πυκνότητα πρὸς τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἠυξῆσθαι τῇ θερμασίαν. ὀλίγῳ μὲν γάρ τινι θερμότερος ἑαυτοῦ γενόμενος, φαργῶς μὲν ἕξει μείζους τοὺς σφυγμούς, οὐ μὴν καὶ θάττους φαργῶς. εἰδ' ὧδε πλέον αὐτῷ τὰ τῆς θερμασίας αὐξηθείη, σπαυξηθήσεται μὲν αὐτῷ καὶ τὸ τῶν σφυγμῶν μέγεθος ἀνάλογον, ἐπιδήλην δ' ἔσται καὶ τὸ τάχος. ὧδε πλεῖον δ' αὐξηθείσης τῆς θερμασίας, μέγιστοι μὲν οἱ σφυγμοὶ γένωνται, τάχιστοι δὲ οὐδέπω, ἀλλ' ὡς καὶ πρόσθεν ἐρρέθη τό τε πρῶτον, ὅταν ὑπὲρ τὸν μεγίστου αὐξηθῆ διαστολήν. τηνικαῦτα δ' ἤδη καὶ ἡ πυκνότης φαργῶς διαγινώσκεται. οὐ δὲ πρὸ τούτων τῶν φαινομένων λογισμὸς, οὐ μὴν ἤδη φθάνομεν εἰρηκέναι, οὐδ' ὁ χαλεπὸν ἐκ τῶν εἰρημένων ἀνδυκείσκειν. εἰ μήν τοι ψυχρότερος ἑαυτοῦ ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος γένοιτο, πρώτη μὲν ἡ ἀραιότης, φαργῶς φάνεται, δεύτερα δ' ἡ βραδύτης, τρίτη δ' ἡ μικρότης. ἢ τινι τάχ' ἂν δόξειε μάχεσθαι τὰ φαινόμενα ἢ ἀλλήλοις καὶ ταῖς ὑποτεθείσαις αἰτίαις. χρὴ γὰρ ὥσπερ ὧδε τῆ θερμασίας, πρῶτον μὲν τὸ μέγεθος, δεύτερον δὲ τὸ τάχος, τρίτη δ' ἡ πυκνότης ἕπεται, οὕτω καὶ ὧδε τῆ ψύξεως, πρώτῃ μὲν γίνεσθαι τὴν μικρότητα, δεύτερα δὲ τὴν βραδύτητα, τρίτῃ δὲ τὴν ἀραιότητα. τίς δὴ ἡ λύσις τῆς ἀπορίας; ὅτι τῆ δυνάμεως ἐρρωμένης, κἂν τὰ τῆ χρείας ἐλάττω βραχεῖ γένηται, τῇ μὴ πρώτῃ φθορήσει ὅτε μικρὰν, ὅτε βραδεῖαν ἀναγκαῖον γενέσθαι, τῇ δευτέραν μέντοι, μετὰ πλείονα χρόνον, εἰ τὰ τῆ χρείας ἐπείγοι, σύλογον ὑπάρξεσθαι. ὡς γὰρ καὶ ὅτ' ἦπειγεν ἐκίνητριζέ τε καὶ ἀνίει τὴν δυνάμιν ὧδε τῇ φθορήσει, οὕτως οὕτω ὅτ' οὐκ ἐπείγει, μέχρι πλείονος ἠσυχάζειν ὧδε τρέπει. ἂν μέντοι πλέων ἡ ψύξις γένηται, καὶ δὴ καὶ τὰ τῆ χρείας ἱκανῶς ἐκλυθῇ, σπωεκλυθήσεται μὲν οὕτως καὶ τὸ τάχος τῆ κινήσεως. μικροτέρα δ' ἴσως ἔσται καὶ ἡ διαστολή, ὧδε πλεῖον δὲ ποιούσης τῆ ψύξεως, ἀραιοτάτους μὲν, οὐ μὴν καὶ βραδυτάτους τε καὶ μικροτάτους ἀνάγκη γένεσθαι τοὺς σφυγμούς, ἀλλ' ἀρκεῖ βραδυτέρους ἀεὶ καὶ μικροτέρους τῶν κατὰ φύσιν γίνεσθαι. τελέως γὰρ βραδεῖς, ἢ μικροὶ τῆ δυνάμεως ἐρρωμένης οὐκ ἄν ποτε γένοιντο, κἂν τὰ τῆ χρείας ἱκανῶς ἐκλυθῇ. ταῦτα δὲ φαίνεται κἀπὶ τῶν ἄλλων γενεῶν ὡσάυτως ἔχοντα. αὐτίκα γοῦν ὧδε τῆ βασίσεως, αὐξηθείσης μὲν τῆ χρείας, οἷόν τ' ἐστὶν εἰ διήσειε καθ' ἑκάστην ἡμέραν πολλοὺς διανύειν σταδίους, καὶ θᾶττον καὶ μεῖζον προβαίνομεν, καὶ τὰς ὑπὸ ταῖς καταγωγαῖς διατριβὰς ὀλιγοχρονίους ποιούμεθα. μειωθείσης δ' εἰς τοσοῦτον, ὡς εἰ τύχοι, τῶν τεκαίδεκα μόνος ἀνύειν δεῖ ἑκάστης ἡμέρας σταδίους, ὑπὸ μὲν ταῖς καταγωγαῖς ὧδε πλεῖον διατρίβομεν, οὐ μὴν εἰς ἕκαστον βραδυτῆτός τε καὶ μικρότητος, ἐκλύομεν τῆ ὑπόρμην. ὥσάυτως δ' ἔχει καὶ ἐπὶ τῆ ἀναπνοῆς. ἀλλὰ πρὸς μὲν τούτοις ἐν τοῖς πρὸς διανοίας αὐτάρκως εἴρηται. πρὸς δὲ τῶν σφυγμῶν αὖθις ἀναλαβόντες εἴπωμεν, ὡς ἐπεισιὰν μὲν, ἡ διὰ θερμασίαν μόνην, ἢ διὰ ψύξιν ἀλλοιοῦνται, μηδενὸς τῶν ἄλλων αἰτίων τῶν συνεκπικρὸν ἀρχαίας φύσεως ἐξισταμένων, ἀνάγκη τὴν ἀλλοίωσιν αὐτῶν οἵαν εἰρήκαμεν γένεσθαι. νῦνὶ δὲ μὴ μόνον τὰ τῆ χρείας, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ τῆ δυνάμεως ὑπαλλάττηται, τόσαρες μὴ οὕτως ἅπασαι συζυγίαι διάφοροι γίνονται. καθ' ἑκάστην δ' αὐτῶν ὡδέπως αἱ ἀρτηρίαι φαίνονται κινούμεναι, ἤτοι μὴ τῆ ἀῤῥωστορίαν ἅμα καὶ θερμὴν, εἰ μὴ ὧν πλέον ὑπὸ ἀμφοτέρων τῶν αἰτίων δυνασθείσης, ἢ τε δυνάμις ἱκανῶς ἄῤῥωστος εἴη, καὶ τὸ θερμὸν πυρώδες, μικροὶ καὶ βραδεῖς οἱ σφυγμοὶ καὶ πυκνότατοι γίνονται. μετρίας δ' ὅσης τῆ βλάβης, πυκνοὶ μὴ ὁμοίως, σύμμετροι δὲ ἤτοι τῆ διάστασιν καὶ τῆ κίνησιν τὴν. δὴ ποτε πυκνοὶ μὴ ὁμοίως μικροί δ' ὁκτὲθ' ὁμοίως, ὅτε βραδεῖς; ὅτι τὸ ἑκάστης πυκνότητος ὁδὲν ὅτι πυκνότερον, εἰ μὴ ὁμοίως ἔχουσιν ἀμφότεροι. εἰ δὲ γε καὶ τούτης δυνατὸν ἦν ἑτέραν γένεσθαι πυκνοτέραν, ἔχον ἂν πάντως αὐτὴν οἱ ἀδυνατοῦσι, ὅθεν ἐπί γ' ὧν μηδέπω τῆ χρείαν πλησίον. δή τι δ' ὧδε ταῖς μετρίαις βλάβαις, τῆς τε δυνάμεως ἅμα καὶ τῆ θερμασίας οἱ σφυγμοὶ πυκνοὶ μὴ γίνονται, μικροὶ δ' ὁκτὲπ, οὐδὲ βραδεῖς, ἀλλὰ σύμμετροι; ἢ ὅτι ἡ δυνάμεως ἀῤῥωστότης μὲν, ἀμὴν εἰς τοὐναντίον σπωεκρεμένης, σύμμετρος διαστολὴ καὶ κίνησις γένοιτ' ἄν πότε, καθάπερ καὶ τῶν ἀδυνατούντων μὴ ἀνθρώπων ἐπειγομένων δὲ πῶς τῆ χρείας, ἡ σύμμετρος βάδισις. ὁ γὰρ τοῖς ἰσχυροῖς ἄνδυ μεγάλης ἀνάγκης, ὥσπερ τοῖς ἀδυνατοῦσι ἀναγκαζομένοις γίνεται. τοῖς δ' αὐτοῖς τούτοις, καὶ τὸ σπωεχῶς ὠργεῖν, ὁπόταν ὑπὸ τῆ χρείας ἐπείγωνταί τε καὶ οἷον βιάζωνται, συμβαίνει. ἀλλ' οὗτοι μὲν εἰ καὶ μόγις, ἀλλ' ὅν πληροῦσί γε τῆ χρείαν. οἱ δ' ἐλάττως ἀδυνατοῦντες, κἂν ὅτι μάλιστα προθυμηθῶσιν ὅσον πλεῖστον δύνανται προδιῶσαι μεγέθους τε καὶ τάχους καὶ πυκνότητος ταῖς ὠργείαις, ὅδε οὕτως ἐκ πληροῦσι τῆ χρείαν. ὅτι δ' ἀμυδρὸν ἅπαντες ἔχουσιν οἱ ἀδυνατοῦντες τῇ δυνάμει τὸν σφυγμὸν ἐμπροσθεν εἴρηται. καὶ εἰς τοσοῦτον γ' ἀμυδρὸν, εἰς ὅσον καὶ τὰ τῆ δυνάμεως πεπόνθασιν. πρὸς μὴ δὴ τῆ δι' ὀλιγότητος θερμασίας καὶ ἀῤῥωσίας δυνάμεως κακοσφυξίας, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. μεταβῶμεν δ' ὧν τὴν ἑτέραν συζυγίαν τὴν ἐξ ἀῤῥωσίας τε καὶ ταψύξεως συγκειμένην. ἐφ' ἧς ἀμυδρὸς μὲν εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσον ὧν καὶ τὰ τῆ δυνάμεως ἔχη κακῶς, ὁ σφυγμὸς γίνεται, μικρὸς δὲ καὶ βραδύς, ὥσπερ καὶ οἱ ὧν τῆ πρωτέρας συζυγίας, οὐμὴν ὁμοίως γ' ἐκείνοις εἰς ἑκάτην ἀθροκνεῖται πυκνότητα. πλὴν εἴποθ' ἡ δυνάμις ἑκάτερα ἓν μεκμηκῦα, δῆλον ὡς σμικρότατον ὧδε τῶν τοιούτων ὁ σφυγμὸς ἔσται, καὶ διαλείπων τε καὶ ἐκλείπων τὰ πολλά. μετρίως μήν τοι τῆ δυνάμεως ἀῤ-

ῤωστούσης,

βωτούσης, ἰσχυρᾶς δὲ ἡ κατὰ ψύξεως οὔσης, οὐδὲν ὁ σφυγμὸς γίνεται πυκνός, ὡς ἂν πληρουμένης ἡ χρείας, αὐτάρκως καὶ πρὸς τῆς τοιαύτης δυνάμεως. Τρίτη δὲ συζυγία σφυγμῶν ἀλλοιώσεως, αὐξανομένης ὁμοῦ θερμασίας τε καὶ δυνάμεως, ἧς ἥ σφοδρότατοι μὲν μέγιστοι, τάχιστοι δ' ὅτι ἐν ὁμοίως οἱ σφυγμοὶ γίνονται. πυκνότατοι δὲ τὰ πολλὰ μὴ ὅτι ἀργῶς, ὅσιν ὅτε μὲν οἱ καὶ σαφῶς ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν εἰσί. καὶ γίνεται οὕτω, ὅταν ὑπὸ πλείονος αὐξηθῇ τὰ ἡ θερμασίας. τὸ μὲν γὰρ καὶ οἱ μέγιστος ὁ σφυγμὸς γινόμενος μὴ ταχὺς, ὅμως οὐχ ὑπηρετεῖ τῇ χρείᾳ, διὰ τὸ πλῆθος τῆς θερμασίας. ἡ δὲ λοιπὴ καὶ τετάρτη συζυγία τῆς κατὰ τὸ μέσον τῶν σφυγμῶν ἀλλοιώσεως, ὅταν εἰς ταυτὸν ἀφίκηται, ῥώμῃ τε δυνάμεως καὶ θερμασίας ὑπερβάλλει. γίνονται δ' οὗτοι σύμμετροι μὲν τῷ μεγέθει, βραδύτεροι μέν οἱ καὶ μὴ ἱκανῶς ἀραιοί, καὶ μάλιστα ὅταν ὑπὸ πλέον ἡ ψύξις κρατῇ. βραχείας γὰρ ὄσης τὸ πλησιαίτατα ἡ τῶν σφυγμῶν χρείας, καὶ πάσης πληρουμένης ῥᾳδίως τῷ μεγέθει τὸ διαστολῆς, θυλό-
γως ὑπὸ πλεῖον ἡσυχάζουσιν αἱ ἀρτηρίαι. ὡς γὰρ ὅτ' ἤπειγεν ἡ χρεία σωεχὴς ἡ κίνησις αὐτῇ ἦν, ὅτων νῦν ὅτ' ἐκλύεται, διὰ μακροῦ γίνεται. τὸ μέν τοι ἡ διαστάσεως αὐτῶν πόσον ὑπὸ κωλύεται σαφῶς, ὑπὸ δ' ἀργῶς, διὰ τὴν εὐρωστίαν ἡ δυνάμεως. ὁμοίως οὐδὲ ἡ βραδυτὴς ὑπὸ πολὺ κρατεῖ, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. ἐῤῥωμένη γὰρ ἡ δυνάμις σώζει τὰ κατὰ φύσιν ἡ κινήσεως μέτρα, κἂν ἡ χρεία μὴ καλῇ. μεγάλως μὴν γ' ἐᾶι τὴν χρείαν ἐκλυθῆναι ἡ ψύξεως ἰσχυρῶς ἱραπτούσης, ἵν' ὁ σφυγμὸς ἀργῶς χρήσῃ μικρότερος. ὡς τὰ πολλὰ δὲ τὴν κατὰ φύσιν σώζει πρότητα ἡ διαστάσεως, ἢ ὀλίγῳ γέ τινι κατὰ οὐ πάνυ σαφεῖ γίνεται μικρότερος, ὑπὸ πλέον μέν τοι βραδύτερος, ἢ μικρότερος ἐν ταῖς καταψύξεσι φαίνεται, παραπλησίως ἴσως βαδίζουσιν, ὅταν μὴ δέωνται τῆς κινήσεως ἧπειγμένης. ἧττον γὰρ οὗτοι τὸ μεγέθους ἡ βαδίσεως ἀφαιροῦσιν ἢ τὸ τάχους. καὶ εἰ δέησειε δέ ποτε θᾶττον αὐτὸν βαδίσαι, τῷ μεγέθει πλέον, ἢ τῷ τάχει προσπίθεσθαι. προσέχειν ἐνταῦθα χρὴ τὸν νοῦν ἀκριβῶς τῷ λεγομένῳ, μή τι παρακάσωμεν αὐτὸ, καὶ δύξαιμεν ὑπὸ πάσει διαθέσει τὴν ἡ μεγέθος τε καὶ μικρότητα προπλὴν πλείονα
γίνεσθαι τῆς κατὰ τάχος ἡ βραδυπότητα. πλείων μὲν γὰρ οὐ γίνεται διὰ ταχυτῆς, ἑτοιμοτέρα μέντοι καὶ διὰ τοῦτο καὶ πρότερα. τὴν γὰρ ἀπὸ τοῦ συμμέτρου μετάστασιν εἰς μέγεθος καὶ μικρότητα ῥᾷον ὄψιν ἰσεῖν γινομένην ἡ εἰς τὸ τάχος ἡ βραδυπότητα. προελθούσης μέντοι ἡ προπῆς εἰς ἀξιόλογον μέγεθος, ἐὰν ἔτι συμβαίνει τὴν θερμασίαν αὐξάνεσθαι, τὸ τάχος τὴν ταὐτὸν ἀθρόως. καὶ τοῦτ' εὔλογος συμβαίνει, καθάπερ καὶ πρόσθεν εἴπομεν. εἰς γὰρ τὸ πληρῶσαι τὴν χρείαν, ἀρκεῖ τῇ καρδίᾳ τὸ μέγεθος ἡ διαστολῆς αὐξάνειν, οὐδὲν διομένης καὶ τὸ τάχος ἀνάλογον αὐτῷ συναυξάνειν. Οταν δ' ἤδη τὸ μέγεθος μὴ ἀξιόλογον ᾖ, εἶτα δὲ καὶ τὰ ἡ χρείας ἐπέγῃ, τό τε καὶ ἐπὶ τάχει τὸ λεῖπον πᾶν προσίθησιν. εἰ δὲ μηδὲ τοῦτ' ἀρκοίη, συνεχεῖς ποιεῖται τὰς κινήσεις, ὅπερ ὄντων τῶν πυκνός. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. Μεταβάντες δ' αὖθις ὑπὸ τὰς τῶν ὀργάνων διαφορὰς σκεψώμεθα, πρῶτον μὲν αὖ οἰκείους ἑκατέρας αὐτῶν σφυγμούς, ἔπειτα δ' ἤδη καὶ τὰς μετὰ τῶν ἄλλων αἰτίων ἐπαλλαξεις, ὥσπερ ὀλίγῳ πρόσθεν ἐποιήσαμεν. ὅτι μὲν οὖν ἐπισκληροτέρων καὶ μαλακωτέρων ἑαυτοῦ γίνεται τὸ τῆς ἀρτηρίας σῶμα καὶ τοὺς σφυγμοὺς αὐτοὺς, ἢ σκληροὺς, ἢ μαλακοὺς ἀπεργάζεται, πρότερον εἰρηται, καὶ οὐ δεῖται μακροτέρων λογισμῶν τὸ τοιοῦτον, ἐπὶ πάντων τῶν ἀργῶν μαρτυρουμένου, ὡς κατὰ τὴν τοῦ πλήττοντος φύσιν καὶ ἡ πλήγης ἀποτελεῖται ποιότης. ὅτι δὲ καὶ μεγέθει μὲν ταῖς μαλακότησι τῶν ὀργάνων, μικρότης δὲ ταῖς σκληρότησιν οἰκεῖα, λέλεκται μέν τοι καὶ πρὸ τούτων ἔμπροσθεν, εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν διὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λόγου. τὸ μὲν μαλακὸν ὄργανον, ἑτοίμως ἐκτεινόμενον πάντη ῥᾳδίως διαστέλλεται. τὸ δὲ σκληρὸν οὐκ ἄνευ μεγάλης βίας. ἕπεται δὲ τῷ μὲν ἑτοίμῳ ἡ διαστολῆς, τὸ μεγέθει. τῷ δ' ἀντιβατικῷ τε καὶ δυσπαθεῖ, σμικρότης. ὡσάυτως δὲ καὶ τάχος μὲν, τῷ πρότερον, βραδύτης δὲ τῷ διὰ τέλους γένει, οὐ μὴν ἡ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν μεγέθει τε καὶ μικρότητι. θᾶττον μὲν γὰρ ὀλίγῳ, πλατύνεται δὲ μείζων, ὁ ὑπὸ μαλακότητι τὸ ὀργάνων σφυγμὸς, τὸ διὰ σκληρότητα. τὸ γὰρ ὑμενῶδες τὸ σώματος ἡ ἀρτηρίας καὶ σκληρότερον
ποτὲ γένοιτο, πρὸς μὲν τὸ τάχος ἡ δυνάμεως ἑτοίμον τε καὶ εὐπειθὲς, εἰς δὲ τὸ μέγεθος ἡ διαστολῆς ἁπάντων ἀφυέστατον, εἴ γε χρὴ ῥᾳδίως ἐκτείνεσθαι πάντη, τὸ μεγίστην διαστολὴν ποιησάμενον. τοιοῦτον δ' ὄντι τὸ μαλακόν. καὶ ὅταν ὑπὸ πλεῖον ἐκτὸς τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ εἰς μαλακότητα τὸ τῶν ἀρτηριῶν σῶμα, βραδύτερος ὁ μαλακὸς σφυγμὸς τοῦ σκληροῦ γίνεται. τὸ μὲν γὰρ βραχεῖ τοῦ κατὰ φύσιν μαλακώτερον σῶμα, τοῦ βραχεῖ σκληρότερον, διόπερ πρὸς τὸ μέγεθος ἡ διαστολῆς εὐπειθέστερον ὄντι, διαδύσεται πρὸς τὸ τάχος ἡ δυνάμεως, τὸ δ' ὑπὸ πλεῖον ἐκλυθὲν εἰς μαλακότητα τὸ οἷον καταῤῥέον τε τὸ καταπίπτον εἰς ἑαυτὸ διὰ τὴν βολὴν ὑγρότητος, οὔτ' εἰς τὸ μέγεθος ἡ διαστολῆς ὁμοίως ἑτοιμον, οὔτ' εἰς τὸ τάχος τὴν κινήσεως, καὶ τῇ τοῦτ' ἀφαίρεται τοῦ τάχει τοῦ σκληροῦ, μεγέθει δὲ τὸ νῦν ἔτι πλεονεκτεῖ, ὁ τοῦ σκληροῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ κατὰ φύσιν. αἱ μέν τοι τοιαῦται διαθέσεις, ἃς ἂν εἰς ἄμετρον ὑπερβολὴν ἥκουσιν αἱ ἀρτηρίαι, σκληρότητος, ἢ μαλακότητος, οὐκ ἄνευ καὶ ἡ τῶν ἄλλων σωεκτικῶν αἰτίων γίνονται μεταβολῆς. ὅτε γὰρ τὴν δυνάμιν δύρωσον ἐπὶ μέγιστον οἷόν τε, ὅτε τὴν θερμασίαν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ὅροις. ὅθεν αὖ ἡ μόνης ἤτοι μαλακότητος ἢ σκληρότητος ἄνευ τῶν ἄλλων αἰτίων, οὐκ οἰκείους σφυγμοὺς ἀφαινώμεθα, μείζους μὲν καὶ θᾶττους ὑπὸ ταῖς μαλακότησιν ἐροῦμεν, ἐλάττους δὲ καὶ βραδυτέρους ὑπὸ ταῖς σκληρότησι γίνεσθαι, καὶ ὑπὸ πλέον γε μείζους ἢ ὠκυτέρους δι' ἣν εἴπομεν ἔμπροσθεν αἰτίαν. πυκνότητι δὲ καὶ ἀραιότητι τοσοῦτον ἀλλήλων τε καὶ τοῦ συμμέτρου παραλλάττειν, ὅσον ἐκ τοῦ μεγέθους, ἢ ἡ μικρότητος, ἢ τοῦ τάχους, ἢ ἡ βραδυτῆτος, ἐξίσανται τοῦ κατὰ φύσιν. ἐῤῥέθη δὲ καὶ πρόσθεν ὡς ἔσιν αἰτία μία καθόλου πυκνότητος ἐνεργείᾳ ἁπασῶν, ὅταν ἐλλιπέστερον ἡ χρείας ἑκάστης σωτελῆται, τῶν μὲν ὄν σκληρῶν ὀργάνων ἡ διαστολὴ σκληροτέρα, καὶ διὰ τοῦτ' ἐλλιπεστέρα ἡ χρείας ἡ ἐνέργεια. τῶν δὲ μαλακῶν τοὐναντίον, ἀξιόλογος μὲν ἡ διαστολὴ, πληροῦται δ' ἱκανῶς ἡ χρεία. σύλογος οὖν τοῖς μὲν σκληροῖς σφυγμοῖς, αἱ πυκνότητος. τοῖς δὲ μαλακοῖς αἱ ἀραιότητος ἕπονται. εἰ δὲ σωδρόμοι ποτὲ τῇ μὴ σκληρότητι ψύξις. τῇ δὲ μαλακότητι θερμασία, γένοιντ' ἂν ὅτω οἱ σκληροὶ σφυγ-

μοὶ, τῶν μαλακῶν ἀραιότεροί. κατὰ συμπλοκὴν δ' ἐν ἑνὶ τῶν ἐν τοῖς σωτικοῖς αἰτίοις διαφορῶν ἡ τοιαύτη τῶν σφυγμῶν ἀλλοίωσις γίνεται. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν αὐτὴν τοῦ λόγου πρώτης ἐμνημονεύσαμεν ἢ κατὰ σκληρότητα καὶ ψύξιν συζυγίας, τὸ πᾶν ἤδη περὶ αὐτῆς λεγέσθω. σκληρότερον τὸ σῶμα τῶν ἀρτηριῶν γιγνόμενον ἅμα τῇ ψύξει ἢ ἐμφύτου θερμασίας, οὗ σφυγμοὺς ποιήσει μικροτέρους τε καὶ βραδυτέρους τῶν κατὰ φύσιν. εἰ μὲν ἡ σκληρότης κρατεῖ μικροτέρους πλέον ἢ βραδυτέρους. εἰ δ' ἡ ψύξις, ἐμπαλιν βραδυτέρους πλέον, ἢ μικροτέρους. οὕτω δὲ καὶ πυκνοτέρους μὲν, εἰ ἡ σκληρότης πλεονεκτεῖ τῆς ψύξεως, ἀραιοτέρους δὲ εἰ ἡ ψύξις κρατοίη. εἰ δ' ἴσοι καθ' ἑκάτερον αὐτῶν ἢ εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπὴ γίγνοιτο, τοσοῦτο μικροτέρους, ὅσῳ καὶ βραδυτέρους. ἀραιότητι δὲ, ἢ πυκνότητι τῶν κατὰ φύσιν οὐδὲν ἀλλοιότερον. ὅσον γὰρ ἡ χρεία τῆς γιγνόμενον ἅμα τῇ ψύξει ἢ ἐμφύτου θερμασίας, οὗ σφυγμοὺς ποιήσει μικροτέρους τε καὶ βραδυτέρους τῶν κατὰ φύσιν. εἰ μὲν ἡ σκληρότης κρατεῖ μικροτέρους πλέον ἢ βραδυτέρους. εἰ δ' ἡ ψύξις, ἐμπαλιν βραδυτέρους πλέον, ἢ μικροτέρους. οὕτω δὲ καὶ πυκνοτέρους μὲν, εἰ ἡ σκληρότης πλεονεκτεῖ τῆς ψύξεως, ἀραιοτέρους δὲ εἰ ἡ ψύξις κρατοίη. εἰ δ' ἴσοι καθ' ἑκάτερον αὐτῶν ἢ εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπὴ γίγνοιτο, τοσοῦτο μικροτέρους, ὅσῳ καὶ βραδυτέρους. ἀραιότητι δὲ, ἢ πυκνότητι τῶν κατὰ φύσιν οὐδὲν ἀλλοιότερον. ὅσον γὰρ ἡ χρεία τῆς διασολῆς καὶ τοῦ χρόνου τῆς λιπήσεως, συγκαθέλκει. οὐκοῦν λέλεκται σωτικὸν κινεῖν τὰς ἀρτηρίας ἡ φύσις, ὥσπερ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν μικρῶν σφυγμῶν, ἐφ' ὧν ἐλλιπεστέρα τῆς χρείας ἡ διασολὴ, εἰ μή τοι ἡ σκληρότης μὲν ἱκανὴ, ὀλίγη δ' εἴη παντελῶς ἡ ψύξις, αὐτὸ δὲ οὗτος ἔσται τοιοῦτον τὸ παρημμένον, τὸ τῆς χρείας ἐλαττόνα γινόμενον τῇ διασολῇ, σωτικὰς τὰς λιπήσεις ὀργάσασθαι. ὥσπερ οὖν εἰ καὶ τοὐμπαλιν γίγνοιτο, πάμπολυ μὲν ἡ ψύξις, ἐλάττων δ' ἐλαχίστῳ τοῦ κατὰ φύσιν ἡ σκληρότης. ἀνάγκη γὰρ τότε οὖν σφυγμοὺς ἀραιοτέρους ὧν πλέον ἢ μικροτέρους γίγνεσθαι, ὅτι καὶ τὰ τῆς χρείας ὧν πλέον ἠλαττῶται τοῦ ποσοῦ τῆς διασολῆς. τοιαύτη μέντοι ἡ πρώτη συζυγία τῶν αἰτίων. δεύτερα δ' ἦν ἐφ' ἧς ἐπρώτει μαλακότης ἅμα θερμότητι. πρεῖς δ' ἀνάγκη καὶ τοῦτο γίγνεσθαι τὰς πρώτας διαφορὰς. ποτὲ μὲν ὁμοίως εἰς τε μαλακότητα καὶ θερμότητα τῆς τροπῆς γιγνομένης. ποτὲ δ' ἤτοι τῆς μαλακότητος, ἢ τῆς θερμότητος κρατούσης. εἰ μὴ δὲν ὅλον ἡ μαλακότης ποσοῦτον καὶ ἡ θερμότης τοῦ κατὰ φύσιν ἐξέστατο, μεγάλους ἀνάγκη καὶ ταχεῖς γίνεσθαι τοὺς σφυγμούς, πυκνοὺς δ' οὐκ εὐθέως, ἀλλ' ὅταν ἡ χρεία τῆς γενέσεως αὐτῶν ἴσον τὸ μέγεθος ἢ τῆς διασολῆς. εἰ δ' ἡ μαλακότης κρατεῖ, πλεονεκτήσει καὶ τὸ μέγεθος τοῦ τάχους. εἰ δ' ἡ θερμότης κρατεῖ, οὐκ εὐθ' ἁπλῶς ἀσφαλῶς διωστέον, ἀλλὰ χρὴ διοείδεσθαι. παμπόλλης μὲν γὰρ οὔσης, τῆς θερμασίας, ὡς μὴ πληροῦσθαι τῇ χρείαν ὑπὸ τῆς ὠκυτέρους ἢ μεγάλους ἀνάγκη γίνεσθαι τοὺς σφυγμοὺς, βύθιους δὲ διηνεκῶς καὶ πυκνούς. ὅταν δ' ἱκανῶς ἀπολάυει τῆς χρείας ἡ φύσις, εἰς ὅσον μεγάλους, εἰς τοσοῦτον καὶ ταχεῖς. τρίτη δ' ἂν εἴη συζυγία τῶν κατὰ ταῦτα τὰ γένη τῶν σφυγμῶν ἀλλοιουμένων αἰτίων, ὅτ' εἰς ταυτὸν ἥκῃ σκληρότης θερμότητι. μεγάλης μὲν δὴ τῆς καθ' ἑκάτερον εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπῆς γιγνομένης, οἱ σφυγμοὶ τάχιστοι μὲν ἔσονται καὶ πυκνότατοι, μικρότατοι δ' οὐκέτι, πλὴν εἰ καὶ τὰ τῆς δυνάμεως ἔχοι κακῶς, ὅπερ οὐχ ὑπόκειται ναῦν· ἀλλ' ἥκιστα μὲν τῶν κατὰ φύσιν, οὐ μὴν εἰς ἑκατόν γε μικρότητος ἥξοντος. εἰ μέντοι τὰ τῆς θερμασίας ἀμέτρως ἔχοι, τὸ δ' ὄργανον μὴ πάνυ σκληρὸν, ἀλλ' ὀλίγῳ δέ τινι τοῦ συμμέτρου παραλάττον, οὐχ ὅπως ἐλάττον τοῦ κατὰ φύσιν ἡ διασολὴ τῶν ἀρτηριῶν, ἀλλὰ καὶ μείζων γένοιτ' ἄν. οἰκείων γὰρ ὄντων σφυγμῶν, τῇ μὲν σκληρότητι τῶν ὀργάνων τοῦ μικροῦ, τῇ δ' ἀμετρίᾳ τῆς θερμασίας τοῦ μεγάλου, κατὰ λόγον ἐν τοιαύταις διαθέσεσιν ὁ σφυγμὸς μέγας γίγνεται, σωτικομοιούμενος τῷ κρατοῦντι, ὥσπερ ὅταν ἡ σκληρότης κρατῇ, μικρὸς ταχὺς μέντοι πάντως ὁπότερον ἂν τῶν αἰτίων πλεονεκτῇ, καὶ πολὺ μᾶλλον ὅταν ἡ θερμασία. τελικαῦτα δὲ καὶ ἡ πυκνότης ἐμφανεστέρα. λοιπὴ δ' ἂν εἴη συζυγία κατὰ τὰ νῦν προκείμενα γένη τῶν σφυγμῶν, ὅταν εἰς ταυτὸν ἀφίκηται μαλακότητι ψύξις. ὄντος δὲ καὶ τοῦτο τὸ μὲν μεγάλου σφυγμοῦ ταῖς μαλακότησιν οἰκείου, τὸ δὲ μικροῦ ταῖς ψύξεσιν, ὁπότερον ἂν αὐτῶν πλέον ἐξίσηται τῆς φύσεως, ἐκείνῳ σωτεξομοιοῦσθαι τοὺς σφυγμοὺς ἀναγκαῖον. ὥστε μεγάλου μὲν, ἡ μαλακότητος τῶν ὀργάνων κρατούσης, μικροὶ δ' ἐν ταῖς ψύξεσιν ἔσονται. σύμμετροι δ' ὅταν ὅσον εἰς μέγεθος τοῦ μαλακότητος αὔξωνται, τοσοῦτον καθαιρῶνται πρὸς τὴν ψύξεως εἰς μικρότητα. καθόλου γὰρ εἰπεῖν οὐκ ἐπὶ τῶν νῦν προκειμένων μόνων αἰτίων, ἀλλὰ διὰπαντὸς ἐν ἅπασιν τῶν παρὰ φύσιν, οἱ σύμμετροι γίνονται σφυγμοὶ, τῶν εἰς τἀναντία ῥεπόντων ἀλλήλοις ἑκατέρων ὁμοίως διωαμένων, καὶ δίξαν γε ψόφου διὰ τὸ κατὰ φύσιν διακεῖσθαι τοὺς οὕτω νοσοῦντας, οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἴσχουσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς διὰ αὐτῶν προγνώσεως ἴδιον πλέον εἰρήσεται. τὸ δὲ νῦν εἶναι, τοῦτ' ἀρκεῖ μόνον ἐνδεδηλωμένον, ὅσον ἐν προκειμένης πραγματείας ἴδιον, ὡς πάντων, μὲν οἱ κατὰ φύσιν σφυγμοὶ μέσοι τ' ἀνωφερόλλῳ εἰσὶ καὶ σύμμετροι, τὰ μὲν ἄπαντες γε οἱ σύμμετροι κατὰ φύσιν. ἀραιοὶ μέν τοι καὶ βραδεῖς οἱ τοιοῦτοι σφυγμοὶ πάντες εἰσὶ, καὶ μᾶλλον ὅταν ἡ ψύξις κρατῇ. ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων εἴρηται τὰ εἰκότα, ἐπαλλάξομεν ἐξῆς τὰς ἀπὸ τῶν ὀργάνων διαφορὰς, ταῖς ἀπὸ τῆς δυνάμεως, ἐκεῖνο πρότερον ἀναμνήσαντες, ὡς ὅσα πλεονεξίαι θερμασίας ἕπεται πάθη σφυγμῶν. τοσαῦται καὶ χρεῖαι γιγνόσεως ψυχικοῦ πνεύματος. ὀργάνων οὖν σκληρότης ἅμα μὲν ἀδρείας δυνάμεως, μικροὺς καὶ βραδεῖς καὶ πυκνοὺς ἀποτελεῖ τοὺς σφυγμούς. ἅμα δὲ ῥώμης, μικροὺς μὲν καὶ πυκνοὺς, οὐ μὴν καὶ βραδεῖς, ἀλλ' ἔσθ' ὅτε πολὺ τοῦ κατὰ φύσιν ὠκυτέρους. ὅσον γὰρ διὰ τὴν σκληρότητα τῶν ὀργάνων ἐλλιπὲς τοῦ συμμέτρου τῆς διασολῆς, τοσοῦτ' ἀναπληροῦται πρὸς τὸ τάχους τε καὶ τὴν πυκνότητος. εἰ δέ γε μαλακὸν μὲν εἴη τὸ ὄργανον, ἐῤῥωμένη δ' ἡ δυνάμις, μείζονος μὲν ὑπερφανῶς οἱ σφυγμοὶ γίνονται, ὀλίγῳ δέ τινι βραδύτεροι καὶ ἀραιότεροι. εἰ δ' ἀῤῥωσία δυνάμεως σωέλθοι μαλακότητι τῶν ὀργάνων, ἴσης μὲν ἀμφοτέρων καὶ μετρίας ἅμα ἡ εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπῆς γιγνομένης, σύμμετροί τε καὶ πάνυ τοῖς κατὰ φύσιν ὡσάυτως ἔχουσιν οἱ σφυγμοὶ φαίνονται, πλὴν ὅσα μαλακότητι διαλλάττουσιν. ἀμέτρου δ' ἱκανῶς, μικροὶ καὶ βραδεῖς, καὶ πυκνοὶ γίνονται. ὡσάυτως δ' εἰ καὶ τὰ τῆς ἀῤῥωσίας ἰσχύοι πολλῷ. καὶ γὰρ οὖν καὶ τότε μικροὶ καὶ βραδεῖς, καὶ πυκνοὶ γίνονται. ἡ μέντοι μαλακότητος ἰσχύσις, ἐγγύς τι τῶν κατὰ φύσιν οἱ σφυγμοὶ φαίνεται. βραχεῖ γὰρ ἀπολειπομένη τοῦ κατὰ φύσιν ἡ δυνάμις οὐ κωλύεται διαφυλάττειν, οὔτε τὸ ποσὸν ἡ διασολῆς, οὔτε τὸ ποιὸν ἡ λιπήσεως, ὥσπερ ὅταν ὀργάνων συμπέσῃ σκληρότητι τελικαῦτα ἡ γὰρ λωλύεται ἡ διασολὴ. πυκνοῦται δ' ἐξ ἀνάγκης εἰς τοσοῦτον οἱ σφυγμοὶ, εἰς ὅσον ἐλλιπὴς ἑκάστη γίνεται τῶν ὠκυτέρων

τ ᾠργειῶν. ὅταν δ' ἡ δύναμις ἐπὶ ὀλίγον ἀθροῖ, μαλακοί δ' οἱ χιτῶνες ὦσιν οἱ τῶν ἀρτηριῶν, ὅτε βραδυτέρας γίνονται αἱ κινήσεις, ὅτε μικροτέρας αἱ διαστολῆς, καὶ διὰ τοῦτ' ἱκανῶς αἱ χεῖρες πληροῦνται, διὰ εἰς πυκνότητα τὶς γίνηται μεταβολὴ τῶν σφυγμῶν. λοιπὸν δ' ἂν εἴ πάσας ὁμοῦ συμπλέξαι τὰς τῶν συμπτωμάτων αἰτίων διαφορὰς, γίνονται δὲ τὸν ἀριθμὸν ὀκτώ. δύο διὰ ὅταν ἐλευθέρως ἅμα αἱ τε δυνάμεως καὶ αἱ χεῖρες, ποτὲ μὲν μαλακώτερον αὐτῶν γίνηται τὸ ὄργανον, ποτὲ δὲ σκληρότερον. δύο δ' ἄλλαι, αἱ μὲν δυνάμεως ἐκλυθείσης, αἱ δὲ χειρὸς ὑπαθείσης, τῶν δ' ὀργάνων ἢ μαλακῶν ἢ σκληρῶν γινομένων καὶ ἄλλαι δύο αἱ μὲν δυνάμεως ἐρρωμένης, αἱ χεῖρες δὲ ἐκλελυμένης ἅμα τῇ τῶν ὀργάνων ὑπαλλαττομένῃ διαφορᾷ. δύο δὲ λοιπαὶ αἱ μὲν δυνάμεως ἐρρωμένης, αἱ δὲ χειρὸς ὑπερτεταμένης, ἅμα τῇ προειρημένῃ τῶν ὀργάνων διαφορᾷ. ἐλευθείσης μὲν οὖν αἱ δυνάμεως ἅμα καὶ αἱ χειρὸς, εἰς μικρότητα μὲν καὶ βραδυτῆτα πάντως οἱ σφυγμοὶ τρέπονται καθ' ἑκατέραν τῶν ὀργάνων τῶν διαφορὰν. πυκνοῦνται δ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης. ὥσπερ οὐδ' ἀραιοῦνται, ἀλλὰ τούτων ἑκάτερον αὐτοῖς ἐν μέρει προσγίνεται, παρά τε τὴν τῶν ὀργάνων διαφορὰν, καὶ τὸ ποσὸν αἱ βλάβης καθ' ἑκάστην τῶν συμπτωμάτων αἰτίων. ὀλίγης μὲν γὰρ ὄσης αἱ ἐν τῇ δυνάμει βλάβης, καὶ τῶν ὀργάνων μὴ πάνυ σκληρῶν ὑπαρχόντων, ὀδὲ μία γίνεται ἢ πυκνότητα σφυγμῶν ἀλλοίωσις. ἐρρέθη γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅτι μὴ οὐ σφυγμὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι ἁπλῶς τὰς ἐνεργείας πυκνοῦσθαι συμβαίνει, διὰ τὸ καθ' ἑκάστην αὐτῶν ἐλλιπεῖς, τὸ δ' ἔλλιπες, ὡς τῇ χρείᾳ, μετρεῖται, καὶ τοῦτ' εἴρηται πρόσθεν. ὅταν οὖν ἐκλυθῇ μὲν αὐτὴ, βραχεῖα δ' ἢ αἱ δυνάμεως ἡ βλάβη, τὸ μὲν ἀκμαῖον ἂν ἐλλιπὴς ἡ ἐνέργεια γένοιτο, πλὴν εἰ διὰ ὀργάνων ἄμετρον σκληρότητα. ἐὰν δέ τινων μεγάλως ᾖ ἡ δύναμις βλαβῇ μέρους δ' ἡ χεῖρα ἐκλυθῇ, σκληρὰ δ' ἱκανῶς ἀρτηλεσθῇ τὰ ὄργανα, μικροτέρας ἀνάγκη γίνεσθαι τοὺς σφυγμοὺς αἱ χεῖρας, καὶ διὰ τοῦτ' ἐλλιπῆ τὸν ἐνέργειαν. εἰς ὅσον δ' ἐλλιπεστέραν, εἰς τοσοῦτον καὶ πυκνοτέραν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν μικρότητα τε καὶ βραδυτῆτα τῶν τοιούτων σφυγμῶν οὐχ ὡσαύτως ἔχειν διὰ πάντες οἷόν τε. πρεῖ γὰρ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον, ἢ τοι τὴν δυνάμιν, ἢ τὴν χρείαν βεβλάθαι, ἀνάγκη καὶ αὐτοὺς τοὺς σφυγμοὺς, ἢ μᾶλλόν τε ἢ ἧττον εἰς μικρότητα τε καὶ βραδυτῆτα μεταβάλλεσθαι. μικρότεροι μὲν γὰρ καὶ διὰ τὴν ἀρρωστίαν αἱ δυνάμεως γίνονται, καὶ διὰ τὴν χρείαν ἐκλελυμένην, καὶ διὰ τὴν τῶν ὀργάνων σκληρότητα, ἀλλ' ἧττόν τε καὶ μᾶλλον πάσχουσι τοῦτο πρὸς τὸ ποσὸν αἱ ἀλλοιώσεως ἑκάστης τῶν αἰτίων, ἢ ἧτοι μόνας, ἢ ἧτοι σὺν δύο, ἢ πάντων ὁμοῦ βεβλαμμένων. ἧτοι μόνας μὲν, ὅταν μικροτάτου ὁ σφυγμὸς γένηται, ἢ τοι τῶν ὀργάνων σκληροτάτων ἀρτηλεσθέντων, ἢ αἱ δυνάμεως ἀρρωστούσης ἐσχάτως. ἀρκεῖ γὰρ καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν ὁποτερονοῦν, ὡς εἴρηται βλαβέν, μικρότερον ἐργάζεσθαι τὸν σφυγμόν. ἧτοι σὺν δύο δὲ, ὥσπερ ὅταν ἐσχάτως μὲν γένηται μικρὸς, οὐκ εἰς ἔσχατον δὲ βλάβης ἥκῃ τὶ τῶν εἰρημένων αἰτίων, ἀλλ' ἑκάτερον αὐτῶν τοσοῦτον ἀφλείπεται αἱ ἄκρας βλάβης, ὥστε τὸν ἐξ ἀμφοῖν ἀρτηλέμενον σφυγμὸν, ὁμοίως ἠλλοιῶσθαι ἔν αἱ διὰ θάτερον ἐσχάτως βεβλαμμένον. ὅτω δὲ καὶ εἰ τὰ τρία γένη τῶν αἰτίων εἰς ἕνος σφυγμὸν γένεσιν συμβάλοι, ποιήσειεν ἂν ποτε τηλικαύτην ἀλλοίωσιν, ὅση καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν ἄκρως βεβλαμμένον ἐγγένοιτο. καὶ χρὴ τότε μεμνῆσθαι πρὸς πάντα τὸν λόγον, ὅπως μή τις ἐξαπατηθεὶς τὴν ἐξ ἁπάντων τῶν αἰτίων ἑκάστης βεβλαμμένων γινομένην ἀλλοίωσιν, ἐξ ἀνάγκης ἡγεῖται μείζονα αἱ ἐξ ἑνὸς ὑπάρχειν. ἀρκεῖ γὰρ, ὡς εἴρηται, ἀλλ' ἐν ὁποιῳοῦν αἴτιον ἀκεραίως βεβλαμμένον, εἰς ἑκάτην ἀλλοίωσιν ἀφικέσθαι τοὺς σφυγμούς. ἡγοῦν αἱ δυνάμεως εἰς τὸ ἔσχατον καταπίπτουσις μικρότατους ἐργάζεται τοὺς σφυγμούς, καὶν μαλακοὶ μὲν οἱ χιτῶνες οἱ τῶν ὀργάνων ὑπάρχωσιν. ἐνίοτε δὲ καὶ ὥστε καὶ τὸ πυκνὸν πάλιν ἐν τῷ καθόλου μεμνῆσθαι χρήσιμον, ὡς πολλάκις μὲν εἰς τὴν τῶν ἐσχάτων σφυγμῶν γένεσιν πλείονων αἰτίων δεῖ, πολλάκις δ' ἐν ἀπόχρη. μέγιστος μὲν ἂν γένοιτο διὰ σύγκρασιν ἄκραν δυνάμεως, εἰ μὴ καὶ τἄλλα συντελεῖ. μικρότατος δ' ἂν ποτε γένοιτο διὰ ἀρρωστίαν. καὶ τό γε τότε θαυμασιώτερον, τῶν λοιπῶν αἰτίων πολλάκις τὸ ἐναντιώτατον σφυγμὸν οἰκεῖον ἐχόντων, καθ' ἓν ἐξ αὐτῶν τὸ κρατοῦν ἡ τροπὴ γίνεται. κρατεῖ δ' ἄλλο, νῦν μὲν εἰ τύχοι, δυνάμεως ἀρρωστία, διὰ δὲ μικροτάτης ὁ σφυγμὸς ἐγγένοιτο. αὖθις δ' ὀργάνων σκληρότης, καὶ αὖθις πάλιν χρείας κατάλυσις. ὥσπερ γὰρ ἀρρωστούσης ἐσχάτως ἡ δυνάμεως, οὐκ ἂν εἴθ' ἡ μαλακότης τῶν ὀργάνων, εἴθ' ἡ ἡ χρείας ἔπεξις αὐξήσει τὸ μέγεθος, οὕτω καὶ κατασκληρωθέντων τῶν ὀργάνων, οὐδὲν οὔθ' ἡ δύναμις ἐρρωμένη συντελέσει πρὸς τὸ μέγεθος οὔθ' ἡ ἡ χρείας ἔπεξις. ὥσπερ δὲ διὰ ἐν ἄκρον ἐσχάτως βεβλαμμένον ἐσχάτῃ σφυγμῷ ἀλλοίωσις γίνεται πολλάκις, ὅτως ἐστὶν ὅτε πάντων ἅμα τῶν αἰτίων εἰς ἑνὸς σφυγμὸν γένεσιν συντελόντων, δι' ἕπερ τὴν ἐσχάτην ἀλλοίωσιν ἔσχηκεν ὁ πρὸς αὐτῶν ἀρτηλέμενος. εἰ γὰρ ἅμα μὴ ἄρρωστος ἡ δύναμις, ἅμα ἢ ἡ σκληρότης μὴ τῶν ὀργάνων, ἔκλυσις δὲ ἡ χρείας, διὰ ὅτως ἀναγκαῖον μικροτάτην γένεσθαι τὴν σφυγμὸν, καί τοι πάντων τῶν εἰρημένων αἰτίων μικρὸν γένος ἐφυκότων. ἀλλ' ἐὰν μή τε ἐν ὁποιῳοῦν ἐξ αὐτῶν ἔσχατον ἥκῃ βλάβης, μή τε τὸ ἐξ ἁπάντων ἄθροισμα κεφάλαιον ἴσον ἢ τῇ καθ' ἓν μεγίστῃ κακώσει, τὸν σφυγμὸν οὐκ ἐνδέχεται γένεσθαι μικρότατον. ὅπερ οὖν ἔφην, οὐδὲν ὅτω σκοπεῖν χρὴ τὰς ἀλλοιώσεις τῶν σφυγμῶν, ὡς τὸ ποσὸν αἱ βλάβης τῶν αἰτίων. ἀλλὰ οὐχ ἧττον καὶ τοῖς περὶ τὸ διὰ αὐτῶν προγνώσεως ἐρεθμὸν, ἐν ᾧ ἐξ ἀρχῆς πρόσθεν λόγῳ μεταβῶμεν, ὧδε τῇ πρώτῳ τε καὶ τετάρτῳ συζυγίαν τὸν ὀκτὼ τὸν προρρηθέντων, ἐνταῦθα πάντα καταλιπόντες ἤδη τὸν περὶ τῶν πρώτων διοίσειν λόγον. εἰ γάρ τι καὶ πρεῖττον ἧτοι τούτοις, ῥᾳδίως ἐκ τῶν προρρηθέντων αὖ εὑρεθήσεται. ὅταν δὲν ἀρρωστῇ μὴ ἡ δύναμις. ἐπείγει δ' ἡ χρεία, σκληρὸν δ' ἢ τὸ ὄργανον, μάλιστα μὲν εἰς πυκνότητα, δεύτερον δ' εἰς μικρότητα, τρίτον δ' εἰς βραδυτῆτα τῇ προσωπῷ τῶν σφυγμῶν εὑρήσεις γινομένων. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὅτε πάντως, ὅτε καθ' ἕκαστον αὐτῶν αἰτίου, ἕθ' ἅμα, συμπίπτει πάντα. μεγίστης μὲν γὰρ ὄσης καθ' ἕκαστον τῶν αἰτίων αἱ βλάβης, μικρότατοι, καὶ πυκνότατοι, καὶ βραδύτατοι οἱ σφυγμοὶ γίνονται. βραδεῖς μὲν, ὅτι καὶ ἡ δύναμις ἀσθενὴς. μικρότατοι δὲ. διά τε ταῦτα, καὶ διὰ τῇ τῶν ὀργάνων σκληρότητα. ὅτι δὲ τοιοῦτοι, διὰ τοῦτο καὶ πυκνότατοι, καὶ πολὺ μᾶλλον, ὡσαὶ αἱ χρείας ἐπειγόσης. καὶ τοίνυν καὶ χωρὶς τούτης, ἀρρωστία δυνάμεως ὀργάνων σκληρότητι συντελοῦσα, ἱκανὴ μικροτάτους τε καὶ πυκνοτάτους ἐργάζεσθαι τοὺς σφυγμούς, ἐξ ὧν μέτρον δὲ τὸ τοῖς τὸ ἀπὸ τῆ χρείας βίαιον πρόσιον, εἰς ὄλεθρον μὲν

ὁ μικρὰ σωτελεῖ, τυκνοτόρους δ' ὃκ ἂν ἔτι οὗ σφυγμὸς ἐργάσαιτο. καὶ γὰρ καὶ χωρὶς τούτης ἦσαν ἤδη τυκνότατοι. εἰ μὴν τοι βραχεῖα μὲν ἦτε τῆ ὀργάνω εἴη βλάβη, καὶ ἡ τῆ δυνάμεως, πολλὴ δ' ἡ χρεία τῆ γρήσεως αὐτῆ, οὔτε μικρότροι τῆ ἡτῆ φύσιν οὗτοί γε, οὔτε βραδύτροι γρήοιτ' ἄν, ἀλλ' ἔσιν ὅτε θάττους μὲν ἴσως, μείζους δὲ κἂν μὴ σαφῶς, ἀλλ' ἴδοι γε ἂν ἀργῶς τοῖς ἡτῆ φύσιν. ἐπειγούσης γὰρ ἱκανῶς τῆ χρείας καὶ ἀῤῥωστοτέρα τῆ ἡτῆ φύσιν ἡ δυνάμις ἧ κινεῖται ταχέως. πολὺ δ' ἂν μᾶλλον ἤυξησε τὸ μεγεθος τῆ τάχους, εἰ μὴ πῶς τῆ σκληρότητος ἐκωλύετο. νυνὶ δὲ διὰ τοῦτ' ὦν ὀλιγότερον γίνεται τὸ τάχος τῆ μεγέθους, ὅτι τὸ μὲν, οὐδὲν ἐμποδίζει βραχεῖ σκληρότερον ἑαυτῆ, γρώμενον τὸ ὄργανον. τῆ μεγέθει δ' ἀναπαύεται μάλιστα πάντων. τυκνοὶ δ' ὦν τῆ τοιούτων οἱ σφυγμοὶ γίνονται τῆ μὴ πληροῦσθαι τὴν χρείαν. εἰ δ' ἔ γε βραχεῖα, καὶ τούτης ἦ εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπὴ γρήοιτο, πάντελῶς ὀλίγη τε. καὶ δυσδιάγνωστος ἔσται καὶ ἡ τυκνότης. πληροῦται γὰρ αὐτάρκως τὴν καῦτα τῆ τάχει τε καὶ τῆ μεγέθει, καὶ καθόλου φάναι, χρὴ παραβάλλειν ὧδι ἡ τοιαύτης συζυγίας, τῆ ποσῷ ἡ χρείας, τὴν τοῦτο ἡ δυνάμεως διὰ τῆ ὀργάνου ἀκριβουμένην φύσιν. ὅσον γὰρ ἀπολείπεται ἡ χρείας ἡ φύσις, τοσοῦτον ὦν διδωσιν εἰς τυκνότητα. μικρότροι δ' αὖ πάλιν εἰς τοσοῦτον καὶ βραδύτροι γίνονται τοῖς ὅτω διακειμένοις, εἰς ὅσον ἂν ἦ τοι τὰ ἡ δυνάμεως, ἢ τὰ τῆ ὀργάνου ἀφίστατο τῆ ἡτῆ φύσιν. ἀλλὰ πρὸὶ μὲν ἡ τρίτης ἐπαλλάξεως τῆ αἰτίου ἱκανὰ καὶ ταῦτα. πρὸὶ δὲ ἡ τετάρτης συζυγίας ἤδη λεκτέον. ἐφ' ἧς ἀῤῥωστος μὲν ἡ δυνάμις, ἤυξηται δ' ἡ χρεία σὺν τῆ τῆ ὀργάνου μαλακότητι. δῆλον οὖν κἀπὶ τούτης, ὡς εἰ μὴν ἡ ἡτῆ τὴν χρείαν αὔξησις, παμπόλλη γρήοιτο, βραχὺ δ' ἀπολείποιτο τῆ κατὰ φύσιν ἥ τε δυνάμις καὶ τὰ ὄργανα, πολὺ μᾶλλον εἰς μέγεθος ἢπερ εἰς τὸ τάχος ὦν διδοῦσιν οἱ σφυγμοί. κατὰ μὲν γὰρ τὴν πρὸ τούτης εἰρημένην συμπλοκὴν ἡ σκληρότης τῆ ὀργάνου ἀντέπραττε τῆ μεγέθει ἡ διαστολῆς. κατὰ δὲ τὴν νῦν προκειμένην, ὃκ ὅπως ἀντιπράξῃ πρὸς τὴν διαστολὴν ἡ μαλακότης αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ συνεργεῖ πάντων μάλιστα. μείζων οὖν ἔσται τῆ ἡτῆ φύσιν ὁ σφυγμὸς, οὐ μὴν ὁμοίως γε καὶ θάττων ἔσται δὲ καὶ τυκνότερος ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς τῆ κατὰ φύσιν. οὐ μὴν ὡσαύτως, οὐ δ' ὅτως τῆ κατὰ τὴν τρίτην συζυγίαν, ὅτι νῦν ἡ χρεία μᾶλλον ἢ κατ' ἐκείνην πληροῦται. εἰ δὲ τὰ μὲν ἀπὸ τῆ χρείας τε καὶ τῆ δυνάμεως ὀλίγῳ τινὶ παραλλάττοιτο τῆ κατὰ φύσιν, ἡ δ' εἰς μαλακότητα τροπὴ τῆ ὀργάνου εἴη συχνὴ, πλησίον τῆ ἡτῆ φύσιν ἂν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι οἱ σφυγμοὶ γρήσονται, καὶ τῆ ποσῷ ἡ διαστολῆς, καὶ τῆ ποιῷ ἡ κινήσεως, καὶ τῆ χρόνῳ ἡ ἡσυχίας, ἐνὶ δὲ μόνῳ τῆ μαλακῷ ἡ πλησβολῆς, οὗπερ γὰρ ἴδιον ἀχώριστον αὐτῆ, διαλλάξουσι τῆ κατὰ φύσιν. εἰ δὲ τὰ τῆ μὲν ἀπὸ ἡ χρείας τε καὶ τῆ ὀργάνου μὴ μεγάλως ἔχοι τὴν ἐκτροπὴν, ἡ δυνάμις δ' ἰσχυρῶς κάμνοι, μικροὶ μὲν ἱκανῶς καὶ τυκνοὶ, μετρίως δ' ἂν εἶεν οἱ τοιοῦτοι βραδεῖς. ἀρκεῖ καὶ πρὸὶ ταύτης ἡ συμπλοκῆς τοσαῦτα. μεταβαλὼν δ' ὧδι τὰς ἀῤῥηξ δύο, κοινὸν μὲν ἐχούσας τὴν τε ῥώμην ἡ δυνάμεως, καὶ τὴν χρείαν ἡ χρήσεως τῆ σφυγμῶν ἐκλελυμένην διαφορούσας δ' ὦν τοῖς ὀργάνοις, ἡ μὲν δ' ἑτέρα αὐτῶν ἐφ' ἧ σκληρὸν μὲν τὸ ὄργανον, δυρωσία δ' ὅτι δυνάμεως, ἐλάττων δ' ἡ χρεία, μικροτέρους μὲν πάντως ἐργάζεται οὓς σφυγμούς. οὐ μὴν ὅτε βραδυτέρους, ὅτε τυκνοτάτους ἀῤῥ ἀνάγκης. ἀλλ' εἰ μὲν ἱκανῶς ἐκλυθείη τι ἡ χρείας μετρίως τῆ ὀργάνου ἐσιλλυρυσμένου, οὐ μικρότροι μόνον, ἀλλὰ καὶ βραδύτροι ἁφῶς καὶ ἀραιότροι γρυήσονται. εἰ δὲ πλέων ἡ τῆ ὀργάνου εἴη κάκωσις ἢπερ ἡ χρείας, μικρὸς ἰλιγγῶς ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς γίνεται, καὶ διὰ ῥῶν τυκνός. διὰ δὲ αὐτὸ ῥῶν καὶ ἧττον βραδὺς ἅμα κατὰ τὴν πλατύτητα διάθεσιν. εἰ γὰρ μήθ' ἡ χρεία πληροῦται καὶ ἡ δυνάμις σύρωσθαι δύναιτο, οὐκ ἄῤῥ ἀξιολόγως γρήοιτο βραδύς. τὸ πληροῦται δ' ἡ χρεία διὰ τὴν μικρότητα διαστολῆς. αὕτη δ' εἴπετο τῇ σκληρότητι τῆ ὀργάνου. μαλακὰ δ' εἴπερ ἦν, οὐ ἂν ἐλάττων σαφῶς τῆ κατὰ φύσιν ὁ σφυγμὸς ἦν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλως ἠλάττωτο τὰ ἡ χρείας. καὶ πάντως ἂν εἰς τοσοῦτον ἀραιότερος ἐφαίνετο, εἰς ὅσον ἂν καὶ τὰ ἡ χρείας καθήρατο. καὶ μὴν τοι καὶ βραδὺς, ἁφῶς μὲν, ὧδι ταῖς ἀξιολόγοις ἡ χρείας ὑπαλλαγαῖς, οὐ σαφῶς δ' ὦν ταῖς ἐλάττοσι. ἀλλ' ἤδη καὶ πρὸὶ τούτων τῆ συμπλέξεων αὐτάρκως διειλεγμένοι, τῆ ὑπολοίπων δυοῖν μνημονεύσωμεν, ἐφ' ὧν αὐξηθείσης μὲν ἡ χρείας ῥωσθείσης δὲ ἡ δυνάμεως οἱ χιτῶνες τῆ ἀρτηριῶν, ποτὲ μὲν μαλακοί. ποτὲ δὲ σκληροὶ γίνονται. μαλακῶν μὲν δή ὄντων αὐτῆ, πάντως μὲν οἱ σφυγμοὶ μεγάλοι τε καὶ ταχεῖς γρήσονται. τυκνοὶ δ' ὃκ ἂν ἔτι ἅπαντος, ἀλλ' ὅταν ἐξαίσιος ἡ χρείας αὔξησις ᾖ. τοιαῦτα γὰρ ὅτε τὸ μεγεθος ἡ διαστολῆς, ὅτε τὸ τάχος τ' κινήσεως ἱκανὰ πληροῖ τὴν χρείαν. ὀλίγης δ' ὅσης τ' ὑποβολῆς ἀρχομένου ὑπηρετεῖ καὶ τὸ μεγεθος μόνον. εἰ μὲν τοι σκληροὶ γρηθεῖεν οἱ τῆ ἀρτηριῶν χιτῶνες πολυειδῶς ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν οἱ σφυγμοὶ τρέποιντο. βραχείας μὲν γὰρ ὅσης ἡ σκληρότητος, ἀξιολόγε δὲ τ ἡτῆ τὴν χρείαν ὑπαλλαγῆς, καὶ μέζους καὶ θάττους καὶ τυκνοτέρους τῆ ἡτῆ φύσιν ἕξονται. ἴσης δὲ καθ' ἑκάτερον τῆ αἰτίου τ' εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπῆς γρομένης, μήδε τανύ τι μήδ' ἑτέρας ἰσχυρᾶς, ἴδοι μὲν τοῖς ἡτῆ φύσιν, ὠκύτεροί τε καὶ τυκνότεροι γίνονται. εἰ δ' ἰσχυρὰ βλάβη καὶ τ χρείας καὶ τῆ ὀργάνου γρήοιτο, τῆ μὲν σκληρωθέντων ὧδι μᾶλλον, τ δ' ἐπειγόσης ἀμετρότερον, θάττους μὲν ἂν ἔτι καὶ νῦν εἶεν τῆ ἡτῆ φύσιν, μικρότροι δὲ καὶ τυκνότεροι. ἐπεὶ δὲ κἠ πρὸὶ τούτων εἴρηται τὰ εἰκότα, λοιπὸν ἂν εἴη προχειρισάμενον ἕνα τινὰ σφυγμὸν, ἐπ' αὐτοῦ διδάξαι τὸ χρήσιμον τ αὐτοῦ γυμνασίας. ἔστω δή ὁ ταχὺς, ὃν οἰκεῖον ῥώμης τε καὶ δυνάμεως ἐλέγομεν ὑπάρχειν, καὶ χρείας ἐπειγόσης καὶ ὀργάνων μαλακότητος. ὡς οὖν ὅτως εὑρεθεὶς ἐφ' ἑνὸς ἀῤῥώστε διοειδήσεται, πλανᾶται μὲν ὑφ' ἑνὸς τῆ εἰρημένων αἰτίων πυνθάνεσθ' ὑπὸ δυοῖν, ἢ καὶ πάντων γίνεται, τὸν τρόπον. ἐπειδὴ τ μὲν ἰσχυρᾶς δυνάμεως, ὁ σφοδρὸς ἀχώριστος ὅτι, τῆ δὲ μαλακῷ ὀργάνῳ ὁ μαλακὸς, ὅταν μὲν χωρὶς ἀμφοτέρων τούτων τὸ τάχος, ἐν ἡ χρείας ἐπειγούσης μόνης γίνεται. ὅταν δὲ μετὰ θατέρου, πάντως μὲν καὶ ἐφ' ἑκατέρου ὅτε γνώρισμα παρέχοντος ἀῤῥ ἀνάγκης δὲ καὶ διὰ τὴν ἡ χρείας αὔξησιν. εἰ δ' ἐχθὲς γὰρ ἐμποδὼν, ὡς ὐχ οἷόν τε γρῆσθαι ταχεῖς σφυγμοὺς, ὥσπερ ὅ δὲ μεγάλους ἄνδρ τῆ τὴν χρείαν καλεῖν. ὁπόταν μὲν οὖν τι μετίοι μᾶλλον εἰς

ῥώμην

ῥώμῃ ἢ εἰς ἀῤῥωστίαν ἡ δυνάμις, ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς σφυγμῶν γνῶναι διαγινώσκειν. ὅτῳ δὲ καὶ πρὸς τῶν ὀργάνων ἡ ποιότης. καὶ γὰρ καὶ τούτης ψευδεῖς ἔχομεν σφυγμούς. ὁπόσον δὲ ἡ χρεία ἡ γνώσεως αὐτῶν, τεκμήρεσθαι χρὴ συλλογιζομένον ἐκ ἡ κατὰ τὸ μέγεθός τε καὶ τὴν πυκνότητα καὶ τὸ τάχος μεταβολῆς. εἰ γὰρ καὶ μέγιστος καὶ πυκνότατος ἅμα αὐτὸς εἴη καὶ τάχιστος, ἐχάτως ἐπείγεται ἡ χρείας. εἰ δ' ἁπλῶς μέγας τε καὶ θάττων βραχεῖ, μὴ μὴν τοι μέγιστός τε καὶ πυκνὸς, οὐκ ἂν εἴη μεγάλη ἡ χρείας ἡ μεταβολή, πρὸς ὃν καὶ ἐκ τῶν ἄλλων γνωρισμάτων χωρὶς τῶν σφυγμῶν δυνάσθαι προγινώσκεσθαι τὰς ἡ χρείας πῶς ἔχει. εἴτε γὰρ θρομασίας εἴη πλῆθος, εἴτε ἀπάνη τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος, ὁ χαλεπὸν διορίζασθαι. ἡ μὴ γὰρ θρομασία τὴν ἀφλὼ ὀκ ἂν λάθοι, τὰ πολλὰ δὲ καὶ τοῦ ἡ διανοίας ἢ ἡ ἀφέστατα γνωρίζεται, καὶ δίψει, καὶ τῇ γνόμῃ ἀιδήσει τοῦ κάμνοντος. ἡ δὲ τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος ἀνάλωσις, γίνεται τοῖς γυμναζομένοις καὶ διαφορουμένοις, καὶ τοῖς ἔσω ῥεύμασι γίνεται, ὧν ὀδὲν λάθοι τὸν ἰατρόν. ὃ δὲ χρὴ νῦν ἡμᾶς ἀδὴ πλέον ἑτέρου αὐτῶν λέγειν, ὃ γὰρ ἡ ἄρτι προκειμένης πραγματείας, ὅτι μὴ πάρεργον, ἀλλὰ τῆ προγνωσιλῆς ὄντι ὁ πιθανὸς λόγος. ἐμνημονεύσαμεν δ' αὐτοῦ νῦν, ἵνα δείξαντες τοῖς πρὸ ἡμῶν Ἀρχιγένην βουλόμενοι, πῶς τοῖς πρὸ ἡ γνώσεως τοῦ τάχους σφυγμὸν κακῶς αὐτοῖς εἰρημένοις ὡς ὃ χαλεπόν ὄντι ἐξευρίσκειν ἑκάστοτε τὴν ποιήσασαν αἰτίαν. ἔστω δὲ καὶ δι' ἧς ἔτι σαφέστερον ταὐτὸ τοῦτο, πρὸ τῶν ὑπολοίπων σφυγμῶν ἡ γνώσεως, εἰ διέλθωμεν πρότερον, οἷον τὸν τε ἀτάκτων καὶ ἀρίθμων καὶ ἀνωμάλων καλουμένων. καὶ μάλιστα εἰ καὶ ἡμῖν μίαν διαπολλῶ ἡ ἀρτηρίας ὧν τοιοῦτοι.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΦΥΓΜΟΙΣ ΑΙΤΙΩΝ

ΛΟΓΟΣ Β'

Περὶ μὲν οὖν τοῦ σφοδροῦ σφυγμοῦ καὶ τοῦ σκληροῦ καὶ τοῦ μεγάλου, καὶ ποσάκις τάχεός τε καὶ πυκνοῦ καὶ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς, διὰ τοῦ πρώτου δεδήλωται λόγου, τίς θ' ἡ γένεσις ἑκάστου καὶ πόσων αἰτίων ἐστὶ, καὶ πῶς ἀλλήλοις συμπραττόντων, καὶ τίνες μὲν ἐξ ἀνάγκης αὐτῶν ἕπονται ταῖς γενούσαις αἰτίαις, τίνες δ' οἰκεῖοι μὲν εἰσὶν αὐταῖς, οὐ μὴν ἀναγκαῖαν τε τὴν ἀκολουθίαν ἔχουσιν, ἐξῆς δ' ἂν εἴη περὶ τῶν ὑπολοίπων σφυγμῶν ἡ γενέσεως διελθεῖν, καὶ πρῶτόν γε τῶν ἀνωμάλων. ἐπεὶ δὲ τούτων, οἱ μὲν ἐν μιᾷ κινήσει ἡ ἀρτηρίας τὴν ἰσότητα διαφθείρουσι, οἱ δ' ἐν πλείοσιν, ἵν' οὖν καὶ συνηθεστέρῳ ἀνωμαλίαν ἔθος ὄνομάζειν. καὶ ἔστιν αὖτη πολὺ σαφεστέρα ἡ καθ' ἕνα μόνον σφυγμὸν γινομένης, κάλλιον ἂν εἴη πρότερος ταύτης ποιήσασθαι τὸν λόγον. ἕπονται δὴ πάντες οἱ τοιοῦτοι σφυγμοί, καθόλου μὲν φάναι, ταῖς τε ἡ καρδίας ἀνωμαλίαις δυσκρασίαις, καὶ κακώσεσιν ὀργάνων, ἢ δυνάμεων. ἢ γὰρ ἐμφράξεσιν, ἢ θλίψεσιν, ἢ σκληρότησιν, ἢ πλήθεσιν ὧν γίνονται. πλῆθους νῦν ἀνομαλίου, τοῦ πρὸς τὴν δύναμιν μετρουμένου. ὃ μὲν ἀρκεῖ τοῦτο μόνον γιγνώσκειν ὑπὲρ αὐτῶν, ἀλλὰ χρὴ τά τε ἡ μόρος ἅπαντα διορίζασθαι καὶ τὴν οἰκείαν ἀπόδειξιν ἑκάστῳ προδεῖναι, τριῶν δ' ὄντων σωτηρικῶν αἰτίων γενέσεως σφυγμῶν, ὀργάνου καὶ δυνάμεως καὶ χρείας, διὰ μὲν τὴν ἡ χρείας ἀλλοίωσιν, οὐχ οἷόν τε γενέσθαι ἡ ἐν τοῖς σφυγμοῖς ἀνωμαλίαν συνηθεστέρῳ ἐναργῆ. ὃ δὲ γ' ἐξάφνης, ὃ δὲ ἀθρόως εἰς τοσοῦτον ποτὲ μεταβάλλειν ἐγχωρεῖ τὴν χρείαν, ὥστε, εἰ τύχοι τὸν σφυγμὸν τὸν πρότερον μὲν γενέσθαι μέγαν, ἢ ταχὺν, ἢ πυκνότερον, τὸν δὲ δεύτερον μικρὸν, ἢ βραδὺν, ἢ ἀραιόν. εἴ τε γὰρ αὔξησις εἴη ἡ καὶ τὰ φύσιν θρομότητος, εἴτε μείωσις, εἴτε πλέωσις, εἴτε ἐλάττωσις, ἀπάνη τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος, οὐδὲν τούτων ἀθρόαν ὅτως ἴσχοι μεταβολὴν, ὡς οὐ σφυγμοὺς ἀνίσους ἐργάσθαι. μάθοις δ' ἂν ἀκριβῶς ἐκ τῶν γινομένων παροξυσμῶν ἐν ἅπασι τοῖς ὠμοτικοῖς πυρετοῖς, οἷον τοῖς τ' ὠμοῖς βουβῶσι καὶ τριταίοις τοῖς ἀκεβέσι, καὶ τοῖς δι' ἐγκαύσιν, ἢ ψύξιν, ἢ ὁτιοῦν ἄλλο τοιοῦτον. ἅπας γὰρ ὁ ἀπὸ ἡ ἀρχῆς αὐτῶν ἕως ἡ ἀκμῆς χρόνος, ἀνάλογον τῇ κατὰ θρομασίαν αὐξήσει, καὶ οὐ σφυγμοὺς εἰς μέγεθος, καὶ τάχος, καὶ πυκνότητα τρέπων, οὐδέ ποτε τὸν δεύτερον σφυγμὸν τοῦ πρώτου σαφῶς ἐναντίνυται διαφέροντα. ἀλλ' εἰ μὲν χρόνον τινὰ συχνὸν διαλείποις, καὶ μείζων ἐναργῶς καὶ θάττων καὶ πυκνότερος φαίνεται. παραπλήσιος δ' ὁ δὲ ἄλλοιότερος, πλὴν εἰ συνέλθοι ποτὲ τῶν προειρημένων τι ἢ πλῆθος, λέγω τὸ πρὸς τὴν δύναμιν νοούμενον, ἢ σφίγξις, ἢ θλῖψις, ἢ σκληρότης ὀργάνων, ἢ ἡ καρδίας αὐτῆς δυσκρασία τις ἀνώμαλος. ἅπερ ὀκ ἔστ' ἀδιεικῶς νοσήματος. καὶ γάρ τοι καὶ αὐτοῖς τοῖς ὑγιαίνουσιν, ὅταν ἢ τοι λουσάμενοι τύχωσιν, ἢ γυμνασάμενοι, δ' ἅπαν ωμοῦ μὲν τὸ πνεύματος, αὐξανομένης δὲ ἡ θρομασίας, μείζους καὶ θάττους καὶ πυκνότεροι τῶν κατὰ φύσιν οἱ σφυγμοὶ φαίνονται. σαφῆ δὲ οὐ δ' ἔστι ποτε ὁ δεύτερος τὴν διάγνωσιν ἴσχοι. ὅς τις δ' ἀνωμάλως καὶ οὗ τοιούτους ἔστιν λέγει σφυγμούς, καὶ μὴ φαίνονται, ἡ μὲν γὰρ τοῖς ὀνόμασι συνηθείας ἁπορεῖ, σαφώτερον δ' οὐδὲν διδάσκει οὐ δὲ γε οὕς ἂν ὁλόγως ἐξεύρη κατά τινα συλλογισμὸν, ἀνίσους τούτους γνωμάλους εἰώθαμεν καλεῖν, ἀλλ' οὕς ἂν ἐναργῶς ἀισθήσει διαγινώσκομεν ὄντας τοιούτους. καλείτω δ' οὖν εἰ βούλοιτό τις καὶ τούτους ἀνωμάλους, ἀλλ' ἐκεῖνο γ' ἴσως, ὡς οὐ δὲ μία τῶν αἰσθητῶν ἀνωμαλίαν διὰ τὴν ἡ χρείας ἀλλοίωσιν γίνεται. ταῦτα μὲν δὴ ἦρκει καὶ τοσαῦτ' εἰς γνῶσιν, τοῦ μηδ' ἐπὶ τῇ συνηθεστέρῳ καλουμένῳ ἀνωμαλίαν ἀλλοιώσει χρείας ἕπεσθαι. προσκείσθω δ' ἔτι, τὸ, ἡ τοῦ θυμοὺς ἐνίοτε φαινόμενον, ἐπεὶ δὴ καὶ οὗτοι ἡ ἐμφύτου θρομασίας οἷον ζέσις τις ἐστὶν ὀνομάζουσιν. ἀνώμαλοι τοίνυν καὶ τούτοις οἱ σφυγμοὶ γίνονταί ποτε, κατὰ μὲν τὸν ἴδιον αὐτῶν λόγον οὐδαμῶς, ἴσαν γὰρ ἂν ἀεὶ τοιοῦτοι, φόβου δέ τινος σωφρονοῦν-

τος αὐτοῖς. διὸ λόγως δὴ τιμωκαῦτα ποικίλοι τε καὶ ἀνώμαλοι φαίνονται, ὡς ἂν ὁ μόνον τοῦ διαφόροντως ἀετόν, ἀλλὰ καὶ τῇ φύσει ἑαυτόν ἀλλοιόμενοι. διὰ μὲν γὰρ τὴν τῆ ἀντιπνοῆς ὄρεξιν, ὑψηλοὶ καὶ μεγάλοι καὶ ταχεῖς καὶ σφοδροί, διὰ δὲ τῆ τοῦ πνεύματος παθεῖν μᾶλλον ἢ δρᾶσαι πρόσδυσιν, μικροὶ καὶ ταπεινοὶ καὶ ἀμυδροὶ καὶ βραδεῖς γίνονται. ἑαλλὰξ οὖν ἀλλήλοις ἑκάτεροι φαίνονται τῇ τῶν κρατούντος ἀετὸς φύσιν τοιαλλαττόμενοι. κρατεῖ δὲ ποτὲ μὲν ὁ θυμὸς μᾶλλον, ποτὲ δὲ τὸ δεῖν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ φόβος, ὁ γοῦν ἰσχυρὸς ἀνωμάλως ἐργάζεται οὐ σφυγμούς, κακώσῃ δυνάμεως, μὴ ἀλλοιώσῃ χρείας. ὡς οὖν ἡ δύναμις κακωμένη οὐ σφυγμὸς ἀνωμάλως ἐργάζεται; οὐδὲ γὰρ ἐφεξῆς ὅσιν εἰπεῖν. ὅσῳ μὴ πάντη τῶν ὀργάνων κρατεῖν, ὡς ὅταν γε κρατῇ, πάντας ὁμοίους τε καὶ ἴσους ἀποτελῇ. εἰ δέ που σφάλλει περὶ τὴν ἐνέργειαν, οἷον ὀκλάσασα, διαφθείρει τάυτη τὴν ἰσότητα. χρὴ δὲ προσέχειν ἀπειρῶς ὅσῳ λεγομένῳ τὸν νοῦν, ἵνα μή τις οἰηθῇ τάσιν κακώσει δυνάμεως ἐξ ἀνάγκης ἑπεσθαι τὴν συσκιαστικὴν ἀνωμαλίαν. ὁ γὰρ ὅτως ἔχει. ἀλλ' ὅταν μὲν κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον ἀρρωστῇ, πανοίως ποτὲ οὐ σφυγμὸς ἀνωμάλως ἀποτελεῖ. ὅταν δ' αὐτὴ μὲν ἰσχυρὰ καθ' ἑαυτὴν ᾖ, βαρυύηται δ' ὑπὸ πλήθους, ἢ λυπῆσθῇ παντάπασιν ἔχει τὰ ὄργανα, τιμωκαῦτα τὴν ἐρημίαν ἀνωμαλίαν ἐργάζεται. μαθεῖν δ' ἔνεστιν ὁ βάλομαι ἀφέστορον διὰ παραδείγματος. ἀναμνησθῶμεν γὰρ δυοῖν ἀνθρώπων βαδίζοντων ἀτρέμα. ἔστω ἡ ὁ μὴ ἕτερος ἰσχυρότατός τε ἅμα καὶ νεώτατος, ἀλλὰ βαστάζετω μέγιστον φόρτιον. ὁ δ' ἕτερος μηδὲν ὅλως βαστάζετω, πάνυ δ' ἀσθενὴς ἔστω διὰ νόσου, ἢ γῆρας. ὅτ' οὖν μέγα προβαίνοντες, ὅτε ταχέως ὅτοι, καὶ τάυτη μηδὲν ἀλλήλων διαφόροντες εἰς τὴν ἐνέργειαν ἑκάτεροι διοίσουσι, ἢ τὰ πολλὰ μὲν ὡσαύτως ὁ ἀσθενὴς βαδιεῖται, διαφόροντος δὲ καὶ ἀνωμάλως, καὶ ἄλλοτ' ἀλλοίως ὁ ἰσχυρός. ὁ μὴ γὰρ ἀεί ἐ προθυμηθείη δυνατός ὅσιν, ἢ μεγάλῳ ἢ ταχείαν ποτὲ τὴν ἐνέργειαν ποιήσασθαι, ὁ δ' ἰσχυρὸς τὰ πολλὰ μὴ καὶ αὐτὸς ὁμοίως, ἔστι δ' ὅτε πλέονι προθυμίᾳ χρησάμενος, καὶ θᾶσσον καὶ μᾶλλον ἐνήργησε πῶς γοῦν ὀλίγον εἰτ' οὖθις ὑπὸ τοῦ φορτίου κινηθεὶς εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς βραδυτῆτα τε καὶ μικρότητα τὴν ἐνεργείας ἐπανῆλθεν. ταυτὸν δὴ δῆτα συμπίπτει καὶ τῇ διὰ τῶν ἀρτηριῶν ἐνεργείᾳ. κατατεπωλιῦσαι μὲν γὰρ εἰς ἱκανὴν ἀσθένειαν τὴν δυνάμεως, ἀμυδροὶ καὶ μικροὶ καὶ βραδεῖς οἱ σφυγμοὶ γίνονται. εἰ δ' ἐξῴκισμένη μὲν εἴη τῆ τὸν ἑαυτῆς λόγον, ὑπὸ δ' τινος πλήθους βαρύοιτο, ποικίλους ὅτω καὶ ἀνωμάλως ἀποτελεῖ, οὐ πλείστους μὲν ἀμυδροὺς καὶ βραδεῖς καὶ μικρούς, ὅταν ἰσχυρῶς βαρυωθῇ, οὐ πλείστους δ' αὖ πάλιν σφοδροὺς καὶ ταχεῖς καὶ μεγάλους, ὅταν ἐπ' ὀλίγον. ὁπόταν δὲ μήτ' ἰσχυρὰ πάνυ, μήτ' ἄγαν ὑδιεκῆς ἡ κάκωσις γένηται, ἐγγύς πῃ τοῦ πλήθει οὐ φαύλους ὡς μήτε πλείους ἔχειν εἰπεῖν μήτ' ἐλάττους, ἢ οὐ σφοδροὺς τῶν ἀμυδρῶν, ἢ οὐ μεγάλους τῶν μικρῶν, ἢ οὐ ταχεῖς τῶν βραδέων. ὅτω μὲν οὖν ἡ δυνάμεως βλάβαι οὐ σφυγμοὺς ἀνωμάλους ἐργάζονται.

Αἱ δὲ τῶν ὀργάνων τρόπον. ὅταν αἱ προκείμεναι χῶραι τῆ ἀρτηρίας γένηται διαστελλομένας αὐτὰς ἐκλείπεσθαι, καταληφθῶσιν ὑπό τινος ἑτέρου σώματος, ἀνάγκη συνοχωρουμένας τῷ τότῳ τὰς ἀρτηρίας ἀδυνατεῖν, αὐτάρκως διαστέλλεσθαι. τὸ καθ' ἑκάστου οὖν γένεσιν ἐλλιπές, ἀθρόον τῷ ποτε κεφάλαιον ἀξιόλογον ἀποτελεῖ, ὡς τε πολὺ τῆ χρείας ἀπολείπεσθαι τὴν γένεσιν. τό τε δὴ καὶ ἡ δύναμις ἀναγκάζεται βιαίως τε καὶ σφοδρῶς γένεσιν, ἀρρείζασθαι καὶ διώσασθαι· ἀποδύσασα τὰ προκείμενα τοῖς ὀργάνοις αὐτῆς, καὶ κωλύοντα τὰς κινήσεις. κἂν τούτῳ μείζονά τε τῶν ἐμποδῶν, ἀνάγκη καὶ σφοδρότερον καὶ ὠκύτερον γένεσθαι τὸν σφυγμόν. ἀνιαύτερος δ' ἂν ὁ νῦν πρῶτον ἀλλ' οὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐγένετο. δ'εἰκασται γὰρ γὲ τοῦ πρὸ τούτου λόγῳ ταῖς ἐλλιπεστέραις τῆ χρείας γένεσιν, ἐξ ἀνάγκης ἐπομένη πυκνότης σφυγμῶν. εἰ μὲν οὖν τὴν ἴσην ὁρμὴν ἡ δύναμις ὑπὸ τούτων ἐφύλαττεν γε ἀπάσας ἐφεξῆς διαστολὰς, ὁμοίως ἂν ἀεὶ μεγάλοι καὶ σφοδροὶ καὶ ταχεῖς ἐγίνοντο. νυνὶ δ' ὁ γὰρ φυλάττει ἀλλὰ πάλιν ὑπὸ τὴν ἐξ ἀρχῆς φορέται κίνησιν, ἐν τότῳ πολυειδὴς τε καὶ συνεχὴς ἡ ἀνωμαλία γίνεται. τί ἦ, μὴ φυλάττειν ἄτοπον δοκεῖ, τὸ μηδὲν ἀνύσαν αὐτὴν μέγα, κάμνειν ματαίως. εἰ μὲν ἂν ὑγρότης εἴη τις προκεχυμένη ταῖς ἀρτηρίαις, ταῖς σφοδραῖς καὶ βιαίαις κινήσεσιν ὠθισμένη, μεταῤῥεῖν ἄλλοτ' εἰς ἄλλους ἀναγκάζεται τόπους, ἐς ἂν ἢ τοι κατά τινα πόρον ἐνεχθεῖσα, τὸν ἐξοχετεῦσαι δυνάμενον αὐτὴν, ἐκπέσῃ τοῦ σώματος, ἢ καὶ λεπτυνθεῖσα τοῦ χρόνου, ἢ καὶ τελέως εἰς ἀτμὸς λυθεῖσα διαπνευσθείη. καὶ τότω τέως ἀνάγκη ποικίλην τε καὶ συνεχῆ γίνεσθαι τὴν διαστολὴν, μήτ' ἴσον τὸ πλῆθος ἐν παντὶ τοῦ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ὑγρῶν φυλαττομένων, μήτε τὰς αὐτὰς συνοχωρουμένας ἀρτηρίας, ἀλλ' ἐξ ἀκυρωτόρων πολλάκις μοιρίων εἰς τὰ κυρωτόρα, κἀκ τότων αὖθις εἰς ἀκυρώτορα μεθισταμένων. εἰ δ' ἡ τοι φλεγμονὴ ἴσις, ἢ ἀπόστασις, ἢ σκίῤῥος εἴη τὸ πάθημα τῶν προκειμένων ταῖς ἀρτηρίαις σωμάτων, ὑφ' ὃ θλίβον ταί τε καὶ συνοχωρεῖται, διὰ μακροτόρων ὅτως ἀνάγκη χρόνου τοῖς ἴσοις σφυγμοῖς πρεμπίπτειν οὐκ ἀνίσους. ἀεὶ γὰρ τὰ αὐτὰ μόρια τῶν ἀρτηριῶν θλίβεται πρὸς τὰ αὐτῶν, ἢ ἴσῳ τοῖς μεγέθεσιν, ἢ ἐν πλησίον ὄγκων. γίνεται δ' ποτὲ ἐν διὰ πλῆθος αἵματος ἢ τοι ταῖς φλεψὶν ἢ ταῖς ἀρτηρίαις αὐτῶν ἐγκεχυμένου ἀνωμαλίαι σφυγμῶν. ἀλλ' αὕτη γε ταῖς φλεβοτομίαις τάχιστα καθίσταται τὸ μὴ γὰρ ἐν ταῖς φλεψὶ πλῆθος. ὡς ἂν πραϋνθέντων ἑαυταῖς ἀρτηριῶν θλίβοντι καὶ συνοχωροῦν αὐτὰς ὁμοίως τοῦ πρὸς φύσιν ὄγκῳ ἐκνωθὲν ταῖς φλεβοτομίαις, αὐτίκα μὲν συνεκαθεῖλε τὸν ὄγκον τῶν φλεβῶν. ὀλίγος δ' ἐν ταῖς ἀρτηρίαις χώραν οὐπερ πρὸς τὴν κίνησιν πρέχον, ἐφ' ἣν τὴν ἐκ φύσιν ἐνόρμησαν ἀκώλυτον λαβοῦσαι, τὴν ὁμαλότητα τῶν σφυγμῶν ἅμ' αὐτῇ τῇ ἐκ φύσιν ἀνεκτήσαντο. τὸ δ' ἐν ταῖς ἀρτηρίαις αὐταῖς αἷμα τότῳ μὴ ὅπως ἐνίστη ταῖς ὁδοῖς τὴν πνοὴν ὁ ὃ λόγος δεῖ. ἐν μάλιστα ἐν μὲν παχύτωος, ἢ γλίχρου, ἢ καὶ ἐν ἐλάττοις αὐτῶν τορᾶσιν ἐσφιγμένον εἴη. τιμωκαῦτα γὰρ ὅθ' ἑλίσειν ἐκπνεῖν τὸ πνοῦμα διὰ ἀμαῦναι, πολυειδῆ ἅμα ἐν χαλεπωτάτῳ ἐργάζονται τὴν ἀνωμαλίαν, ἐν μάλιθ' ὅταν ἢ τοι ἐν καρδίας αὐτὸ ἐγγύς, ἢ καὶ πόῤῥω μὲν, ἀλλ' ἐν κυρίοις μορίοις ἡ σφίγωσις τῶν ἐμφραττόντων χυμῶν γίνεται. καθόλου τοίνυν εἰπεῖν, ἢ θλιβομένων ἰσχυρῶς τῶν ἀρτηριῶν, ἢ ἐμφραττομένων ἀνωμαλία τις γίνεται περὶ αὐτὸν σφυγμὸς, κἂν μηδὲν ἡ δύναμις πάσχῃ. εἰ μέν τοι καὶ ἡ δύναμις ἔχει φαύλως, ὧδε τῇ τοιάυτῃ τῶν ὀργάνων διαθέσει, παντί που δῆλον, ὡς πολυειδεστέραν ἀνάγκη γένεσθαι τὴν ἀνωμαλίαν, ὥσπερ γε καὶ εἰ

τῆ τῶν

ἡ τὴν καρδίαν αὐτῶν ἀνώμαλος ὑπάρχει δυσκρασία, πρὸς ἃς ἅπαντα τὸν λόγον ἀνειλῶσαι ἐν τῇ προγνωστικῇ πραγματείᾳ. εἰ δὲ τὰ μὲν τῷ ὀργάνῳ ἔχει καλῶς, ἡ δυάμις δ' ἀδῴνης ἐπὶ μεγάλως, ἡ πρωϊρημένη μὲν ὀκ ἂν εἴη ἡ μὴ τοι μείουρος ὀνομαζομένη, γένοιτ' ἂν ἀνωμαλία. ἡ γὰρ τὴν ὠκυβολίαν τῷ δακτύλῳ ἡ δυάμις νικωμένη, μικροτόρους ἀεὶ καὶ ἀμυδροτόρους ἐργάζεται τοὺς σφυγμούς. ἀρδ' εἴξεως δ' οὐκ ἔτι δεῖ τοῦ λόγου. δεδεικται γὰρ ἐν τοῖς πρὸ διαγνώσεως αὐτάρκως. ἀλλ' ὁ χρὴ προδιδόναι χρήσιμον εἰς τὰ παρόντα, τοῦτο προσκείσεται. τὴν ἀδῴνειαν δὴ τοὺς σφυγμοὺς ἐργαζομένης δυάμεως οὐκ ἴσην ἐν πάσαις ταῖς διαθέσεσιν ὑπάρχειν ἀναγκαῖον. ἀλλὰ πάμπολυ δή τοι τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ὑπάρχειν. ἡ μὲν δὴ πρώτη καὶ βραχεῖα, μικροτόρους μὲν καὶ ἀμυδροτόρους, οὐ μὴν γε μυούρους ἐργάζεται τοὺς σφυγμούς. ἡ δὲ ὑδὶ τούτῳ τοιούτῳ μείζων, ὡς ἤδη καὶ τοὺς ὠκυβαλλομένους δακτύλους ἄχθος εἶναι τῇ δυάμει, τῷ μεσέρῳ ὅτι σφυγμῷ ἀκριβεστάτῃ. διῄρηται δ' ὅσος ἐν αὐτοῖς τούτοις διαφορᾶς, οἱ μὲν γὰρ αὐτῷ εἰς τὴν ὀξ ἀρχῆς κίνησιν ἐπανορθρίζονται, καὶ καλοῦσιν αὐτοὺς μεσέρους παλινδρομοῦντας, οἱ δ' αὐτόθι που κατασρέφουσιν, ἴσεον ὡς οἱ μὲν πρότερον μικροτόρων ἐνδείκνυνται τὴν ἀδῴνειαν. ἀναμάχεται γάρ πως ἡ δυάμις ἔπι, καὶ οἷον ἀθροίζουσα καὶ συσρέφουσα πολλάκις ἑαυτὴν, τάχει μὴ τὸ μέγεθος ὅτω, τῷ σφυγμῷ, αὔξει ἢ καὶ τὸν τόνον. οἱ μὲν τοι καταμένοντες ἐν ἐλάττῃ μικρότητι, καὶ μηκέτ' ἐπανορθρίζοντες, μείζονος ἢ ἧς τότε ἐμφαίνουσι λελύσθαι τὴν δυάμιν, ὥσπερ εἰ καὶ τελέως ἐκλείποιεν, ἐλάττων τινὰ τὴν ἀῤῥωσίαν ἐνδείξονται. ὅτι μὲν τοίνυν τούτων ἁπάντων ἡ διάγνωσις ὑδρεμένων τῷ δακτύλῳ ταῖς ἀρτηρίαις, καὶ μηδόλως ἀρομένων γίνεται παντί που πρόδηλον. εἰ γὰρ ἄροντες αὐτοῦ, εἶτα μετ' ὀλίγον ὠμφορόντες εὑρίσκομεν καθ' ἑκάστην ὑδρεμένην ἐκλελοιπυῖαν τὴν κίνησιν, ἀσφυξίαν τε τοῦτο καλοῦμεν παντελῆ καὶ ὀκ ἐλλείποντα σφυγμόν. πολὺ δ' οἶμαι διαφέρειν ἀσφυξίαν ἐκλείποντος σφυγμοῦ. ἡ μὲν γὰρ οἷον σβέσις ὄντων ἁπάντων ἐν ὠφελείᾳ, πρὸς γοῦν τὴν ἀδῆσιν, ὁ δ' ὀξ ἡμίσειας ἀπώλεια. ὁπόταν δὲ ὠκυβάλλοντι μὲν οἱ τοῦ δακτύλου ἡ κίνησις ἐμφαίνηται, φυλάττον τι δ' ὑδρεμένης, ἐκλυθεῖσα, ἡ βραχὺ πάσηται παντάπασι, τοῦτο μὲν σφυγμὸς οὐ τοιοῦτος ἐκλείποντας ὀνομάζειν. τὴν διάθεσιν δ' ἡγεῖσθαι μέσην ἐν τε τῷ μεσέρῳ σφυγμῷ καὶ ἐν παντελοῦς ἀσφυξίας. ὅσῳ δὲ τῷ μεσέρῳ χαλεπωτόραν, τοσούτῳ ἐν ἀσφυξίας ὠφελιμωτόραν. τρεῖς μὲν οὖν αὗται διαθέσεις ἐν ποσῷ ἐν βλάβης διαφορᾶσαι. τετάρτη δ' ἡ τῷ παλινδρομούντῳ μεσέρῳ, ἢ πασῶν ὠφελιμωτάτη. τὼ ἐμπλὴν δ' ἔτι προσκείσθω ταύτας, ἡ τῷ διαλειπόντῳ, προηγουμένῃ δηλονότι ἐν τῷ ἐκλειπόντῳ. ὃ γὰρ ἐφ' ἑνός, ἢ δυοῖν, ἢ ὅλως ἀριθμοῦ τινὸς σφυγμῷ λῇ, τοῦθ' ἡ τῷ ἐκλειπόντῳ ὑδρεμένῳ ἐργάζεται. προσήκοι δὲ καὶ αὐτῷ τῷ διαλειπόντῳ αἱ διαφοραί. μείζονδε μὲν γὰρ αἱ βλάβαι ἐν δυάμεως, ὅταν πλείονδε, ἐλάττονδε δ' ὅταν ὀλιγώτεραι κινήσεις ἐκλείπωσιν. ἡ δὲ τῷ παρεμπεπτωκότῳ καλουμένῳ σφυγμῷ διάγνωσις, ἐναντία τῇ τῷ διαλειπόντῳ ὄσιν, εἴγε δ' ἂν δηλονότι καὶ ὅτι τῷ ἀνωμάλῳ ἐν ἀθροίσματι, καὶ γίνονται ἐν δυάμεως ἐῤῥωμένης μὲν, ἀλλ' ὑπὸ πλήθους χυμῶν, ἢ ἐμφράξεως ὀργάνων ἐνοχλουμένης. ὡς οὖν ἵνα διώσηται τὰ λυποῦντα μείζονας πολλάκις καὶ σφοδροτόρους καὶ ὠκυτόρους τοὺς ἐργάζεται σφυγμούς, ὅτω καὶ πλείονδε, ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι μάλιστα, ἐν ὑψηλοὶ γίνονται σφυγμοὶ καὶ δὴ τοῦτο κενώσεως ἐκκρίσεως εἰσὶ σημεῖα. ὁ μόνος δὲ δι' ἀῤῥωστίαν δυάμεως, ὁδιαλείπων γίνεται σφυγμός. ἀλλὰ καὶ δι' ἔμφραξιν ὀργάνων ἰσχυράν, ἢ βλίψιν ἵνα καὶ σφοχωρίαν, ὅταν μηδ' ὅλως εἰς ἑαυτὰς ἔλξαι τι δυνηθῶσιν αἱ ἀρτηρίαι. πρὸς μὴν δὲ ἐν ἀθροίσματι τὸ σφυγμῷ ἀνωμαλίας, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. Περὶ δὲ ἐν καθ' ἕνα λεκτέον ἐφεξῆς. εἰσὶ δ' ἑτέρας πάμπολλαι μὲν αἱ ἐν μορίου διαφοραί. πειρατέον δ' ἡμῖν εἰς τὰς καθόλου πάσας ἀναγαγεῖν, ὧν ἁπάντων δυνομένων, κἂν εἴ τι τῶν ἐν μέρους ὑπολείποιτο, ῥᾳδίως ἐκ τῶν προειρημένων εὑρήσεται καὶ τὰ λοιπά. καὶ ἡ γ' ἀρχὴ τοῦ λόγου ἡ αὐτὴ γινέσθω, ἥπερ καὶ τοῦ πρὸ διαφορᾶς αὐτῶν. ἀρξάμεθα δ' ἐν ἐκείνου διαιρόμενοι ἐν κινήσεως αὐτ' πρῶτον τὴν ἀνωμαλίαν, ἡ τοι διακοπτομένης, ἢ συνεχοῦς μενούσης, ἢ ὑπανορθρομένης. καὶ τοίνυν ἑνέα διαφορὰς ἐδιδάξαμεν γινομένας, ὁπόταν διαταλαμένης ἐν ἀρτηρίας ἡσυχία τις ἐν τοῦ μέσου γινομένη τὸ ὅλον διαιρῇ εἰς τρεῖς τέμνη χρόνους. ὀξῆς οὖν ὑπερ ἑκάστης αὐτῶν ἐνταῦθα σκεψώμεθα τὰς αἰτίας ζητοῦντες. καὶ πρῶτον γε ἐν πρώτης ἐν αὐταῖς ῥηθείσης, ὅταν ὠκέως ἀρξαμένη ἐν κινήσεως ἡ ἀρτηρία, κἄπειτα μικρὸν ἡσυχάσασα τὸ λεῖπον τῇ διαστολῇ, μετὰ ταῦτα πεδιῇ, βραδέως κινηθεῖσα. γίνεται γὰρ οὕτω τὸ μὲν χρέας ἐπεγόσης, ἐν δυαμέως δὲ ὑπερετόσης μὲν ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ, κωλυομένης δ' ἢ τοι δι' ὀργάνων βλάβην, ἢ πλῆθος ἀξιόλογον. ἐπεὶ εἴ γε μὴ διεκόπητο ποτὲ ἐν ἡσυχίας ἡ διαστολή, πάντως ἂν ἐν μεγάλη. τοιαύτη δ' ὀκ ἂν γένοιτο χωρὶς τοῦ καὶ τὴν χρεῖαν καλεῖν καὶ τὴν δυάμιν ὑπερετεῖν. ὅτι δὲ ὀκ ἐνδέχεται μικρὰν διαστολὴν ἡσυχίᾳ μεθολαβεῖσθαι, μάθοις ἂν γνοὺς, ὡς ὀλεῖς τῶν μικρῶν σφυγμῶν εἰς δύο ἀδιαιρέτα μόρια τμηθῆναι δυνάται. ὅστος δ' ἐν γε ὑπερ ἐνὸς ὁ λόγος, εἰς δύο τέτμηται σαφεῖς σφυγμούς, τόν τε πρὸ τῆς ἡσυχίας τὸν ταχὺ, καὶ τὸν ὑδρεμένην τὸν βραδύ. εἰ μὲν δὴ καὶ ἑκάτερος αὐτῶν ἀξιόλογον ἔχοι μέγεθος, οὕτως ἂν ὅλος εἴη τῶν μεγίστων. εἰ δὲ μή, ἀλλ' οὐ μικρός γε πάντως ὅδε, καὶ ἐκ μικρῶν δυοῖν συνιστάμενος. ἁπλοῖ δὲ τῷ ῥώμῃ τῆς δυάμεως, καὶ τὸ ἐν πρότερας κινήσεως τάχος, ὥσπερ γε καὶ τὸ ἐν χρείας ἐπεῖγον, ἡ μετὰ τὴν ἡσυχίαν κίνησις ἐνδείκνυται, οὐ γὰρ ἄνευ τούτου, συνεπλήρωσεν ἄν ποτε τὴν ὀξ ἀρχῆς ὁρμὴν ἡ δυάμις, ἀλλὰ ἔθαε πρῶτον ἐπεχέθη κινουμένη, κατέπαυσεν ἂν ἐνταῦθα τὴν διαστολὴν, μικρὸν ἔνα ὕστερον ἐργασαμένη σφυγμόν. ὥσπερ οὖν καὶ φαίνεται μυρίακις ἐν ταῖς συνηματικαῖς ἀνωμαλίαις μικρὸς γινόμενος ὁ σφυγμὸς, ὁ μὲν δι' αὐτὰ κινεῖσθαι τὴν δυάμιν, ἀλλὰ μὴ κωλύεσθαι. πολλάκις οὖν τὸν ἐφεξῆς αὐτῷ μέγιστον ἐργάζεται, συσρέψασα, καθάπερ ἂν εἴποι τις ἑαυτὴν, καὶ οἷον ἀθροίζασα καὶ ἀνακτησαμένη, καὶ ποντὶ δὴ τόνῳ βιαίως χρησαμένη. ἐνὸν οὖν αὐτῇ καὶ νῦν ἐργάσασθαί τι τοιοῦτον, ὀκ ἐργασαμένη, τὴν χρείαν ἐπέγειν ἐνεδείξατο. πόθεν οὖν ὅτι πλῆθος ἄμετρον, ἢ θλῖψις ὀργάνων. ἢ ἔμφραξις ἐμποδίζουσι τὴν κίνησιν, πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ τὴν δυάμιν ἐῤῥῶσθαι καὶ τὴν χρείαν ἐπέγειν. ὁ γὰρ ἂν ἔτι λοιπὸν οὐδὲν εἴη ἡ βλάβης ἄπορον ἔξω τῶν ἐρημένων, ἔπειτα δὲ κἀξ αὐτῆς ἡ

φύσεως αὐτῶν. εἴτε γὰρ πλῆθος ἔστι τὸ βαρυόμενον, ἢ ἀδυναμία τις ἐστὶν ἡ διασολὴν πᾶσαν τὴν δυναμικὴν καὶ οἱονεὶ ἀναπαυσαμένην ὅτως τὸ λεῖπον προσθεῖναι, εἴτ' ἔμφραξις τῶν ὀργάνων ἰσχυρὰ, ἢ θλῖψις τῆς βίαιον, ἰσχυρᾶς τὴν κίνησιν εἰς τοσοῦτον σύλογον, εἰς ὃν ἀφῄρει τὸ πλεονάζοντος πνεύματος τὴν χώραν ἡ διασολὴ. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ τέλειος ἰσχναι, τὸ τέλειος ἀφικνεῖσθαι τὰς ὁδοὺς τοῦ πνεύματος ἐνδεικτικόν ἐστιν. διὰ ταῦτα ἡ θλῖψις ἡ τὴν ἔμφραξιν ἰσχυρὰν εἶναι φαμέν. ταῦτα μὲν δὴ κοινὰ ἅπασιν τοῖς ἐφ' ἡσυχίας τινὶ νομιζομένοις διασολῶν. ἰδία δὲ ἑκάστης αὐτῶν τὰ νῦν λεχθησόμενα. ἡ μὲν πρώτης ἱκανῶς βαρυνέσθαι τὴν δυναμιν ὑπὸ τοῦ πλήθους ὅταν γε διὰ πλῆθος ὁ σφυγμὸς γίνεται τοιοῦτος. ἡ γὰρ ὑστέρα κίνησις ἡ μετὰ τὴν ἡσυχίαν δι' ἄλλως ἐγγίνεται βραδεῖα ἡ προτέρας οὔσης ὠκείας, εἰ μὴ ἐνῆκει τό τε καὶ ἰσχυρῶς ἐβεβάρητο πρὸς τοῦ πλήθους ἡ δυναμις. ἔμπαλιν δ' ὧν ἡ δευτέρας ἔχει διαφορᾶς ἐφ' ἧς ἀμφότερα τὰ μόρια ἡ κινήσεως ἐσι ταχέα. φαίνεται γὰρ ἀναφέρουσα καὶ διασώζουσα τὸν τόνον ἡ δυναμις καὶ διαμαχομένη τοῖς πλήθει. μέση δ' ἀμφοῖν ὅτι διαλονότι διάθεσις ἐφ' ἧς καὶ ἡ κίνησις ἡ δευτέρα μέση ταχείας τε καὶ βραδείας ὅπερ ὅτι σύμμετρον. αὗται μὲν οὖν τρεῖς διαφοραὶ τῶν ἡσυχίας χιζομένων διασολῶν. ἕτεραι δὲ τρεῖς ὅταν ἡ πρώτης κινήσεως βραδείας γινομένης, ἡ δευτέρα τὰς τρεῖς τρέπηται προπὰς ἢ τοι βραδεῖαν, ἢ ὠκεῖαν, ἢ σύμμετρος γινομένη, ἢ διαλονότι καὶ τούτων χειρίστη ἢ ἐφ' ἧς αἱ κινήσεις ἄμφω βραδεῖαι. πολὺ δ' ὠκειοτέρα τούτης ἐφ' ἧς ἡ δευτέρα ταχεῖα. μέση δ' ἀμφοῖν ἐφ' ἧς ἡ σύμμετρος. ὅτω δὲ καὶ εἰ ἡ πρώτης κινήσεως συμμέτρου γινομένης, ἡ δευτέρα τὰς τρεῖς τρέποιτο προπάς. ὠκειοτέραν μὲν ἐνδείξει διάθεσιν ἡ ὠκεῖα κίνησις. ὀλιθριωτέραν δ' ἡ βραδεῖα. μέσην δ' ἡ σύμμετρον. πασῶν δὲ τῶν γνωρίμων διαφορῶν, ὑφ' ἧς τινων ἂν αἰτίας γίνωνται, χειρίστη μὲν ἡ ἀμφοτέρας ἔχουσα τὰς κινήσεις βραδείας. ὠκειοτάτη δ' ἡ ἀμφοτέρας ταχείας. μέση δ' ἐφ' ἧς ἀμφότερα σύμμετρα. καὶ ἄλλαι δὲ μεταξὺ ἡ τε μέσης καὶ τῶν ἀκρων ἑκατέρας, ἀναλόγου. ἀλλὰ καὶ χρόνου ὅσος ὁ ἡ ἡσυχίας, ὅσῳ πορ ἂν πλείων γίγνηται καθ' ἑκάστην τῶν εἰρημένων γνωμῶν διαφορὰν, τοσούτῳ χαλεπώτερον. ἔμπαλιν δὲ τῶν κινήσεων ὁ χρόνος αὐξανόμενος ὠκειοτέραν ἐμφαίνει τὴν διάθεσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ τῶν διασολῶν ἀμφοτέρων μέγεθος ἄρειστον. ὥσπορ οὖν ἡ μικρότης χείριστον. ὅτω δὲ καὶ ἡ μὲν σφοδρότης ἄρειστον, ἡ δ' ἀμυδρότης, χείριστον. εἰ δ' ἅπαν ἅμα συνέλθοι τὰ εἰρημένα κακὰ πρὸς ἓν σφυγμόν, ὅτος ἂν ὁ χείριστος εἴη αὐτῶν. ὥσπορ εἰ καὶ πάντα τὰ ὠκειότατα, ὁ βέλτιστος. ὁ μὲν γὰρ, εἴτε πλῆθος ἔστι τὸ βάρυνον τὴν δυναμιν, νικηθεὶς αὐτὴν ἀξιολόγως, εἴτ' ἔμφραξις τις ἐν ταῖς ἀρτηρίαις, ἐν κυρίαις, μὲν τούταις, καὶ ὀ πόρρω ἡ ἀρχῆς, μεγάλῃ ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ἔμφραξιν ἀδιάκνυται, εἴτε θλῖψις τις καὶ συνοχωρία, πᾶσαν ὀλίγου διὰ κατιλῆφθαι διὰλοι τὴν χώραν τῶν ἀρτηριῶν. ὁ δ' ὠκειότατος ἐν αὐτοῖς, ἐφ' ὃ διαλονότι καὶ αἱ κινήσεις ἀμφότεραι ταχεῖαί τε καὶ μεγάλαι καὶ σφοδραὶ, καὶ ὁ χρόνος ὁ ἡ ἡσυχίας βραχὺς, τὴν μὲν δυναμιν κρατεῖν τοῦ πλήθους ἐνδείξεται, τὰς δ' ἐμφράξεις τε καὶ θλίψεις τῶν ἀρτηριῶν, ἢ μικρὰς, ἢ ἐκ ἐν κυρίοις, ἢ πόρρω ἡ ἀρχῆς. ταῦτα μὲν οὖν ἡ καλουμένης ἰδίως προγνωσιλιῆς θεωρίας ἔχεται τῇ κοινωνίᾳ τοῦ λόγου συναναγραφόντα. Μεταβάντες δ' ἤδη σκεψώμεθα πρὸς τῶν συνεχῆ μὲν τὴν κίνησιν ὅλης αὐτῆς ἡ διασολὴν ἐχόντων σφυγμῶν, ὁ μὲν ἰσοτάχη τε πᾶσαν. ἔρηται δὲ καὶ πρὸς τούτων ἱκανῶς ἐν τοῖς πρὸς διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν, ὁπόσαι μὲν αἱ πᾶσαι τούτου τοῦ γένους διαφοραὶ γίνονται, πόσοι δὲ καὶ οἱ καθ' ἑκάστην αὐτῶν σφυγμοί. ὡς τε ὁ δὲ τούτων τὸν ἀριθμὸν ἐπὶ χρὴ νῦν ἐπεξιέναι, ἀλλ' ὧδε τὰς αἰτίας αὐτῶν ἰτέον, ὡς οἷόν τε καὶ τούτους ἐν τοῖς καθόλου διεξιόντας, ὥσπερ τοῦ βραχύτερον γίνεσθαι τὸν ἅπαντα λόγον. ὅσοι μὲν δὴ αὐτῶν ἀπὸ ἡ ἀρχῆς ἄχρι τοῦ τέλους εἰς τάχος διαδιδάσιν, ἥπτον βαρυνέσθαι τὴν δυναμιν ἐμφαίνουσιν, ὅσοι δ' ἔμπαλιν, μᾶλλον. ὅ μὲν λυομένης γε ἡ δυνάμεως ὀλίγου γίνεται. μεγάλοι γὰρ ἅπαντες εἰσὶ, καὶ μάλιστ' ὄγκον εἰς διαστήματα τρία καὶ χρόνους τρεῖς ἢ τέτταρας ἀδιακόπως ἐγχωρεῖν οἷόν τε τὴν κίνησιν. ἴδιον δὲ τῶν ἀθρόαν εἰς τἀναντία ποιουμένων τὴν μεταβολὴν, τὸ μὴ ἡ δυνάμεως μόνης βαρυνομένης, ἀλλὰ καὶ ἔμφραξιν ἢ θλῖψιν ὀργάνων γίνεσθαι, λέγω δ' εἰς τἀναντία ποιεῖσθαι μεταβολὴν ἀθρόως, εἰ κινούμενοι ταχέως ἀξαυφνίδιον ἐγγίνοντο βραδεῖς, ἢ ἔμπαλιν ἐκ βραδείας ἡ πρόσθεν κινήσεως, ὠκεῖς. γίγνονται γὰρ οὗτοι διὰ ἔμφράξεις μὲν τινας καὶ συνοχωρείας, ἀλλ' ἥπτον χαλεπὰς τῶν διαλειπόντων, καὶ ἡ δυνάμεως δ' αὐτῆς τοῦ πλήθους βαρυνομένης, ἀλλ' ἥπτον ἢ ἐν τοῖς διαλείπουσιν. οὐ γὰρ ἴσον δή που τὸ κακόν ἐστιν, ἢ τὴν ἀναλαγὴν τῆς κινήσεως, ἢ κωλυθῆναι. οἱ γὰρ ἥμισυ μέρος μὲν τοι τοῦτο τοῦ γένους ἡ ἀνωμαλίας σφυγμοί, τὴ ποτ' ἀλλήλων διαφόρᾳσι, καὶ τίνος μὲν εἰσὶν αὐτῶν ὀλιθριώτεροι, τίνος δὲ, καὶ αὐτοὶ, καὶ ὠκειόδρομοι, ῥᾴδιον μὲν καὶ αὐτὸν τινὰ τῶν ἐντυχανόντων ἐξευρεῖν. κἀξ ὧν ὧδε τῶν διαλειπόντων εἰρήκαμεν † ὠρμημένοι. εἰρήσονται μὲν τοι καὶ πρὸς ἡμῶν ἐν τοῖς πρὸς ἡ διὰ σφυγμῶν προγνώσεως. ὁ γάρ τοι παρὼν † al. ὠρμημένον λόγος, ὀδὲν αὐτῶν ἔτι λείπεται, ὡς ἡ τὸ κοινὸν τοῦ γένους, κοινὰς καὶ τὰς ἡ γενέσεως ἐχόντων αἰτίας, ἃς δὴ νῦν ὠφέλημαι λέγων. ἀλλ' ὧδε τὸ λοιπὸν ἔτι γένος τὸ καθ' ἓν μόριον τὸ ἀνωμαλίας, ὃς διηρότας ὀνομάζομεν σφυγμοὺς ἤδη μετιτέον. ἐλέγομεν δ' αὐτοὺς ἐξ ἀνάγκης εἶναι κλονώδεις. ὅπως οἷόν τε τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐξευρεῖν ἀπειβῶς, πρῶτον τὰς τοῦ κλονώδους ὠμελῶς διασκέψασθαι. γίνονται πίνω ὅτος ὅταν ἡ μὲν δυναμις δῦρωσος ᾖ, τὸ δ' ὄργανον σκληρὸν, ἐπείγῃ δ' ἡ χρεία. εἰ γὰρ ἓν τι τούτων ἐκλείπῃ, κλονώδης ὀκ ἂν γένοιτο. τὸ γάρ τοι σωέχον αὐτὸ τῇ γένεσιν, ἔσι βίαιον διασολὴ σκληρᾶς ἀρτηρίας. ὃ γὰρ ἂν ἄλλως ἱραδαίνοιτό τε καὶ διασείοιτο πάντη, μὴ ὀκ ἀμφοτέρων τούτων σωελθόντων. εἴτε γὰρ ἡ ἀρτηρία μόνη σκληρωθείη, μὴ μὴν τοι βιάζοιτο διασέλλειν αὐτὴν ἡ δυναμις ὧδε πλεῖον, ὀκ ἂν οὐδεὶς δή που γένοιτο κλόνος, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο μόνον ὁ καλούμενος σκληρὸς σφυγμός. εἰ δ' ὧδε πλεῖον μὲν ἡ δυναμις ἐθέλῃ διασέλλειν τὰς ἀρτηρίας, ἀδ' ἔποιντο μαλακότητι συμμέτρως, μέγας μὲν ἂν ὅτως, ἀλλ' ὅ πω κλονώδης, ὅθ' ὅλως σκληρὸς ἔσται. εἰπορ οὖν μέλλῃ κλονώδης ἔσεσθαι, δῆλον ὡς διασέλλειν αὐτὰς ἡ δυναμις ὧδε πλεῖον ἢ πεφύκασι βιάζεται. ἀλλ' οὐκ ἂν εἰ μὴ πρὸς ἡ χρείας ἐπῇγούσης ἰσχναίνοιτο, βιαίως ἂν ποθ' ὥρμησεν ἐνεργεῖν ἡ δυναμις. ὡς δ' ὅλως ἐῤῥῶσθαι μὲν ἔφαμεν χρῆναι τὴν δυναμιν, ἐσκληρῶσθαι δὲ τὰς ἀρτηρίας, ἐπείγῃ δὲ τὴν χρείαν.

χρείαν. αὐτῷ δὲ τούτῳ τῷ ἔπειξιν ὑπό τινος ποτὲ αἰτίας γίγνεσθαι λεκτέον. οὐ δὲ γὰρ οὐδὲ ὅσον χρὴ παραλιπεῖν. ἔστι δὲ μία μὲν, ὡς ἂν οὕτω τις εἴποι, πρόσεχὴς αἰτία. πολλαὶ δ' αὐτῆς δημιουργοί. τίς οὖν ἡ μία, καὶ τίνος; καὶ πολλαὶ; ἡ μία μὲν ὅταν ἁπλήρωτος ἡ χρεία μόνη πρὸς τῆς ὠφελείας. αἱ πολλαὶ δὲ τούτης ποικτικαὶ, καθόλου μὲν φάναι δυνάμεως ἀρρωστία, καὶ ὀργάνων δυσπαθεια, καὶ τῆς χρείας αὔξησις. ἀλλ' ὧδε τῷ νῦν προκειμένου γένους τῶν σφυγμῶν ἀφελεῖν χρὴ τὴν ἀρρωστίαν τῆς δυνάμεως. ἐδήχθη γὰρ ἐρρῶσθαι. λοιπὸν οὖν ἤτοι τῆς χρείας αὔξανομένης, ἢ τῶν ὀργάνων ἀπειθούντων, ἢ καὶ ἀμφοῖν ἅμα συνελθόντων ἐλάττων ἡ διαζολὴ τῆς χρείας ἐν τοῖς ἐλλυνώδεσιν ἔσται σφυγμοῖς. ἀλλ' ἡ μὲν χρεία τῇ πλεονεξίᾳ τῆς θερμότητος, ἢ τῇ διαπάνῃ τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος αὐξάνεται. δυσπαθῆ δὲ γίνεται τὰ ὄργανα, διὰ ἐμφράξεις, ἢ θλίψεις, ἢ σκληρότητας. ἅπτται δὲ αἱ σκληρότητες, ἢ φλεγμαινόντων, ἢ σκιῤῥουμένων, ἢ σκληρυνομένων, ἢ ξηραινομένων, ψυχομένων † τεινομένων γίνονται τῶν ὀργάνων. καὶ ὅτως ἤδη πάσας εὑρίσκομεν τὰς αἰτίας τῶν † al' ἢ κλονοδῶν τὴν γένεσιν. ἡ γάρ τι δύσπρακτος ἀνωμαλία προϊοῦσα ἢ, αὐξήσει τὸν κλόνον, ὃ μὴν αἰτία γε αὐτῶν ὅτι τῆς γένεσιν. ἀλλὰ ἡ κατὰ διαφόρους μόρια ἢ ἀρτηρίας ἀνωμαλία τῶν σφυγμῶν, ταῖς τοιαύταις ἕπεται προσεχῶς δυσκρασίαις. ψῦχος μὲν γὰρ ὑγρότερον θ' ἅμα καὶ θερμότερον ἢ τὸ μόριον ἢ ἀρτηρίας, ψύχους μείζονος ἢ ἐλάττονος τὴν βραδυτέρου. καὶ δὴ τὴν προσεξορμᾶται μὲν εἰς τὴν κίνησιν τὸ πρότερον ἑρκμένον, ὕστερον δ' ἄρχεται, τὸ δ' ὕστερον. ὥστε κατὰ ταῦτα μὲν, καὶ οὐ κλονώδεις σωσωξήσει, προεχές δ' ἄτοπον γένεσθαι τῆς κατὰ διαφόρους μόρια τῶν ἀρτηριῶν ἀνωμάλου κινήσεως, ὁ τοίνυν δίκροτος καλούμενος σφυγμός, ἤδη ποτὲ καὶ πρὸ τούτου λέγομεν, ὃν δ' ἔπος γίνεται. ὅταν τὸ μόριον ἢ ἀρτηρίας ὃ τῶν ἀφὼ ὠθιβαλλομεν, σκληρότερα καὶ ψυχρότερα, καὶ διὰ ταῦτα δυσκινητότερα, τὰ ἑκατέρωθεν ὧν οὐκ ἀπομεθα γένηται, κἄπειτα προεξορμῆσαν αὐτῶν εἰς τὴν διαζολὴν τὸ μέσον, ἀνταπωσθὲν πάλιν ἔσω καὶ αὖθις σωεξαίρει, διὰ ἀνάγκη πληγῆναι τῶν ἀφὼ. ὁ μὲν οὖν τοιοῦτος σφυγμὸς, δίκροτός ὅτι μόνον, οὐ μέντοι καὶ κλονώδης σαφῶς. ἕτερος δέ τις ἅμα καὶ ἐλλυνώδης ἱκανῶς ὤν, καὶ δίκροτος γίνεται κατὰ τοιόν δέ τινα τρόπον. ὅταν κλονωδῶς ἀναφερομένης ἢ ἀρτηρίας, ὅσον μὲν ὑπὸ τοῦ διάρματι μόνῳ γυμνὸν ἑτοίμως ἀναφέρεται, τὰ δ' ἑκατέρωθεν τοῦ δὲ βαρύνηται διὰ πάχος ἢ πλῆθος τῶν ὠθικειμένων σωμάτων, ὡς μηδὲ τῶν διαζολῶν αὐτῶν ὑπὸ πίπτειν τοῖς ἀπομένοις, ἀνάγκη τινικαῦτα τοῦ φανεροῦ μόρους ἤδη πάντως ἀνηνεγμένου, τὰ μὴ φαινόμενα τὰ ἑκατέρωθεν ἐπ' ἀναφέρεσθαι. καὶ οὕτω φθάνον καταφέρεσθαι τὸ μέσον, αὖθις σωεξαίρεσθαι τοῖς ἑκατέρωθεν. ὡς ἐπανέρχεσθαι τε καὶ προαπίπτειν ἐκ δευτέρου τοῖς ἔξωθεν ἀπομένοις. δῆλον οὖν ὅτι δίκροτος ὁ τοιοῦτος ἔσται, ταύτῃ πλεονεκτῶν τοῦ κλονώδους μόνον † ὅτι κατὰ μεγάλα μόρια ἢ ἀρτηρίας, τὴν ἀνωμαλίαν ἢ κινήσεως ἐκτήσατο. τοῦ μὲν γὰρ ὑποπίπτοντος τοῖς δακτύλοις ἅπαντος ὁμοίως κινουμένου, πλὴν ὅσα ἐλάττων ἐστὶν. τῶν δ' ἑκατέρωθεν αὐτοῦ διαφερόντων, ὁ δίκροτος γίνεται, οὐ κλονώδης μόνον οὐδὲν πλέον ὑπάρχον † al' μόνου πρασαίνεσθαι καὶ διασείεσθαι μικρὸν ἅπαντα τὰ μόρια, τὴν δὲ ὧν οὕτω μεγάλοις μέρεσι διαφορὰν ἢ κινήσεως ὥστε ὁ δίκροτος οὐκ ἔχει. δῆλον δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων ὡς ὁ δίκροτος, ἐδ' ὅτε μὲν ὧδε δυσκρασία γίνεται μεγάλη, καὶ σκληρότητι βραχεία ἢ οὕτω κινουμένης ἀρτηρίας, ἐδ' ὅτε δ' ὧδε σκληρότητι μεγάλῃ μετά τινος δυσκρασίας, ἢ πάχους ἢ πλήθους χυμῶν τε καὶ σαρκῶν. ὁ μέντοι δρακοδίζων καλούμενος, κοινὸν μὲν ἔχει πρὸς τὸν δίκροτον, τὸ δὶς πλήττειν, οὐτε κοινὸν δὲ τὴν αἰτίαν. οὐ γὰρ ἢ σκληρότητος τῶν ὀργάνων-ὅτε δ' δυσκρασίας ὀξ ἀνάγκης ἐφάπτεται, ἀλλ' ὅταν ἡ διώκμις ὅσον μὲν ἐφ' ἑαυτῇ σώζει τὸν ἢ φύσιν τόνου, ἴσχυῃ δὲ τῆς κινήσεως, πόθι δὴ πλῆθος ἄμετρον, ἢ δι' ἔμφραξιν, ἢ θλῖψιν τῶν ὀργάνων, ἡσυχίαι τινικαῦτα διακόπτῃ τὴν διαζολήν. δέοντος ἄρα τὸ δεύτερον μέρος αὐτῆς τὸ μετὰ τὴν ἡσυχίαν εὐρωστότερον φαίνεται τοῦ πρὸ ἢ ἡσυχίας. ἀθροίζασα γὰρ ὡς ἂν εἴποι τις ἑαυτὴν καὶ συλλέξασα, καὶ ῥώζασα καὶ ἀνακτησαμένη ἡ τόνος νενικημένη δύναμις, ὠθίπτεται σφοδρότερον, ἐκνικῆσαί τε καὶ διώζασθαι τὰ λυποῦντα ἀπολύσασα. καὶ δὴ καὶ δρᾷ πολλάκις. ἢν δέ ποτε μὴ κατὰ τὴν διαστολὴν ὁρμὴν νικηθῇ, χείρων μὲν οὐ οὕτως εἴη τοῦ δρακοδίζοντος ὁ τοιόσδε σφυγμὸς, ἀνώνυμος δέ ὅτι. καί τοι τινὲς ἅπαντας τούτους, ὧν τὸ σωεχὲς δ διαστολῆς ἡσυχία διακόπτῃ, δρακοδίζοντας καλοῦσιν. ἡμῖν δ' ὀνομάτων γε ἀδιάφορα μέλει, πλὴν ὅσα τοῦ σαφοῦς δ διδασκαλίας ἕνεκα, δεδήλωμένου τοῦ πράγματος ἤδη σαφῶς, ἐφ' ἕτερον εἶδος ἀνωμάλου σφυγμῶν ἰτέον ὅτι, οὓς καλοῦσιν κυματώδεις ποτὲ μὲν σκωληκίζοντας. ἐλέχθη γὰρ ὃν καὶ πρὸ τούτων, ὅτι τοῦ ποσῷ μόνῳ διαφέρουσιν οἱ εἶδος ἄμφω λεπτυσμένοι. καὶ εἰσὶ δηλονότι τῶν κατὰ διαφέροντα μόρια τῆς ἀρτηρίας ἐν μιᾷ διαστολῇ τὴν ἀνωμαλίαν ἐχόντων. αἰτίαι δ' αὐτῶν τῆς γένεσιν, ἀρρωστία ἢ διωκμένης, ἢ πλῆθος χυμῶν, ἢ μαλακότης ὀργάνων ἐκάστου. ὅταν μὲν γὰρ ἀπὸ ἢ ἀρχῆς διοικούμενον εἰς τὰς κατὰ μέρος ἀρτηρίας ὁ τόνος, ἰσοδυνάμως ὅλου ὀξαίρειν ἀδυνατῇ τὸ ἀγγεῖον, ἐν τούτῳ τὰ μὲν ἐγγυτέρω ἢ ἀρχῆς πρότερον ἄρχεται ἢ διαστολῆς, τὸ πορρωτέρω δ' ὕστερον. εἰ μὲν οὖν ὁμαλῶς τὸ τοιοῦτον γίγνοιτο διὰ ὅλων τῶν ἀρτηριῶν, ἀεὶ τὸ πρότερον αὐτοῦ μόριον, πρότερον φανεῖται κινούμενον, ὡς εἰ καὶ ῥεόντος τινος ἀκωλύτως διὰ αὐτῶν, ἤτοι πνεύματος, ἢ ὑγροῦ, οὕτω σφυγμὸς ὧν, τελεῖσθαι συμβαίνει. καὶ τοιοῦτόν ἐρασίστρατος ἦ ἀεὶ γίνεσθαι φησὶ καταψοῦδόμενος τῶν φαινομένου. τῶν δ' ἄλλων οὐδείς μὴ ὅτι ἰατρῶν, ἀλλὰ μηδὲ τῶν φιλοσόφων, ἢ ἰδιωτῶν. ἅπασι γὰρ ὠφανῶς φαίνεται ἅπαντα τὰ μόρια τῶν ἀρτηριῶν ὑπ' † αὐτῷ χρόνῳ διασειόμενα. πανοῦς δὲ καὶ οὐ δὲ κατὰ φύσιν ἔτι, τὸ, τὰ μὲν ἐγγυτέρω τῆς καρδίας πρότερον φαινεσθῇ κινούμενα, τὰ δ' ἀποτέρω, δεύτερα. οὐ μὴν ἤδη γέ πως κυματώδης, ἢ σκωληκίζων ὁ τοιοῦτος σφυγμός, ἀλλ' ὅταν αὐτῷ προσγένηται τὸ διὰ τῶν ἀρτηριῶν ῥεῖν φανταζόμενον, ἰσχεδαίπη καὶ μηδὲν καὶ ἡσυχάζειν δοκεῖν, εἶτ' αὖθις ῥεῖν καὶ πάλιν ἴσχεσθαι, καὶ οὕτω γίγνεσθαι διὰ ὅλης τῆς ἀρτηρίας, ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς ἤτοι κυματώδης ἢ σκωληκίζων ὀξύ. πολυγραφομένων γὰρ ἀεὶ τῶν κατὰ μέρος κινήσεων ἡσυχίας, τὸν οἷον κυμάτων διαδοχὴν, ἢ σκώληκος διερπούσης φαντασίαν γίνεσθαι συμβαίνει. εἰ μὲν ὧδε ὑπὸ

πλήθους βαρυῶσιτο, τοῦτ' ἴσχει ⸂ διακόπτει καὶ διαχίζει τὸν τόνον ⸃ὥστε ἂν ἢ πλεῖον ἠθροισμένων, καὶ οὕτω πολλὰς διαστολὰς δίκην κυμάτων, ἀλλήλας ἐκδεχόμενας, καθ' ὅτι ἂν ὁ τόνος χιλιοπλασίας ⸂ἀκινησίας ⸃ἔχῃ τοῦτο τὸ μόριον τοῦ κύματος. εἰ δὲ ⸂ χωρὶς ὑγρότητος ἡ δυνάμις αὐτὴ μόνη κάμνοι πᾶσαν μὴ ἀθρόως ἀδυνατοῦσα διαπεφευγέναι τὴν ἀρτηρίαν, ἡ ⸂ μόρια δὲ ὀργαζομένη ὧδε, γένοιντ' ἂν ⸂ ὅτως οἷον κυμάτων ἐνῶν πολλαχοῦ γραφὰ πολλὰς διαδεχομένων ἀλλήλας τὴν διαστολήν. τὸ γε μὴν διάφορον τούτων γε τῶν σφυγμῶν καὶ τῶν διὰ πλῆθος γινομένων, μέγεθός ἐστι. ⸂ διὰ ὧδε σκωληκίζοντες μὲν οὗτοι διὰ τὴν μικρότητα, κυματώδεις δ' ἐκεῖνοι διὰ τὸ μέγεθος ἀνομάδησαν. αἰτία δὲ τοῖς μὲν, ἡ τῆς δυνάμεως ἀῤῥωστία. τοῖς δ' ἡ πρὸς τὴν ὑγρότητος πλεονεξία. ⸂ μὴν καὶ διὰ μαλακότητα τῶν ὀργάνων ἐχάτερα γίνονται οἱ τοιοῦτοι σφυγμοί, πλὴν πλησίον τοῦ συμβαίνοντος ⸂ ἡ τὰς μαλακὰς καὶ νεαρὰς ῥάβδους, ὡς ἀπομένων ἀπ' ἄκρου, τὰ μέν τινα τῶν μορίων, ⸂ μάλιστα τὰ πλησίον τῆς λαβῆς συνεξαίρειν. τὰ δέ τινα λυγιζομένων αὐτῶν ἐπὶ μέτριον ταπεινὰ, καὶ ⸂ ἡ κάτω. οὐ μὴν γέγε ταῖς σκληραῖς καὶ ξηραῖς ῥάβδοις φαίνεταί τι τοιοῦτον, ἀλλ' ὁμοτόνως ἅπαντα καθ' ὅτι ἂν αὐτῆς λαβόμενος ἀπαίρειν ἐθέλοις, συνεξαίρεται. τοιοῦτόν δέ τι συμπίπτουσι καὶ ταῖς ἀρτηρίαις, ὅταν ὑγρότητι πολλῇ διάβροχοι γένωνται, οὐκ ἐπὶ γὰρ δέχονται τὸν ἀπὸ ⸂ ἀρχῆς τόνον ὁμοίως ἅπασι τοῖς μορίοις. ἀλλ' οἷον λυγιζόμεναι καὶ εἱλούμεναι πολλαχοῦ διακόπτουσι, καὶ οὕτω τὰ πολλὰ μὲν κυματώδεις, ἔστι δ' ὅτε καὶ σκωληκίζων ὁ σφυγμὸς ἔσαι. σὺν μὲν γὰρ ἐῤῥωμένῃ τῇ δυνάμει κυματώδης, μεγάλα γὰρ ἀπαίρειν οὕτω δύναται μόρια τῆς ἀρτηρίων, σὺν ἀῤῥωστοτέρᾳ δὲ σκωληκίζων, ἐκ μικροῦ διαστήματος εἱλουμένου τοῦ τόνου. ἀλλ' ὀυθὺς ἀνάγκη ἔσαι ἀνώμαλόν τε ἄλλως καὶ ποσάκις καὶ διαλείποντα γίνεσθαι, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ὑγρεόντων ἔχει. ἐφ' ὧν ἐπὶ μὲν αὐτέχοντος τοῦ τόνου, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς πρὸ αὐτῆς λόγοις ἐφεξῆς εἰρήσεται, πλατὺς καὶ εὐματώδης ὅδε, νικωμένου δὲ, πολυειδῶς ἀνώμαλος γίνεται. ἀλλ' ἐπεὶ ⸂ περὶ τούτων αὐτάρκως εἴρηται, τῶν μυούρων ἐφεξῆς μνημονεύσωμεν, ἀδηφαγίας ἡ οὖν σφυγμοὺς ὀργαζομένης δυνάμεως ἐπομένων. ὅταν γὰρ ὁ ἀπὸ τῆς καρδίας ὠθῇ τὰς κατὰ μόρος ἀρτηρίας διήκων τόνος, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς προῤῥωτέρω μορίοις ἐκλύεται, μικροτέρας οὕτω καὶ ἀμυδροτέρας ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὰς ἐν αὐτοῖς κινήσεις. ὡς οὖν ἐν τοῖς ἐγγυτέρω μορίοις ἡ ἀρχῆς εὑρηκέναι τινὲς φασὶν ἐνίοτε τὰς ἐλαχίστους κινήσεις; οὐκέτι γ' οἷόν τε λέγειν ὧδε τούτων, ὡς ὁ παρὰ ἡ ἀρχῆς τόνος, ἐν τοῖς ἐγγυτέρω μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς προῤῥωτέρω διαλύεται. ἐμοὶ μὲν δοκοῦσιν ἡ διὰ τὴν ἡ θέσεως τῶν ἀρτηριῶν ἀνωμαλίαν ὅτως φαντάζεσθαι, ἢ εἰ μὴ ὄντως ἀληθεύουσιν, εἰς δυσκρασίας ἀνωμαλίαν ἀναφέρειν χρὴ τῶν τοιούτων σφυγμῶν ἁπάντων τὴν γένεσιν, ἵν' ἡ παρὰ ἡ ἀρχῆς εἰς τὰς ἀρτηρίας ἐκτεταμένη δυνάμις, τοῖς μὲν εὐκράτοις αὐτῶν μορίοις εὔλογος βέλτιον ἢ χωρίνη, τοῖς δυσκράτοις δὲ χείρων. οὕτω γὰρ ἴσου τε καὶ ταυτοῦ τόνου, τὸ μὲν ὑγρότητί τε καὶ θερμότητι μετρίᾳ κεκραμένον ὄργανον, ἑτοιμότερον τε καὶ μᾶλλον κινεῖται. τὸ δ' αὐχμῶδες, ἢ ὑγρὸν ὑπερβάλλοντος, ἢ ψυχρόν, ἀργότερόν τε καὶ ἧττον. ἆρ οὖν καὶ οὗτοι οἷον ἀδηνωδυνότας τε καὶ πόδαγρωδυνότας σφυγμοὺς ὠσάυτως φυσιολογήσομεν. ἢ δυνατὰ μὲν ἴσως ποτὲ καὶ οὕτως γένεσθαι, πολλὰ μὲν φαργῶς ἐφάνησαν ἐμοὶ γοῦν διὶ ἑτέρας γιγνόμενοι προφάσεις. ὅταν μὲν γὰρ ἡ δυνάμις ἀῤῥωστος ᾖ, σώτηξις δὲ τῶν πεφυκεμένων ταῖς ἀρτηρίαις σωμάτων. καθ' ὅτ' ἂν αὐτῶν μᾶλις ἐκτετηκὸς, καὶ διὰ ⸂ κουφότερον ὄν, ἡ κίνησις ἀνακύψαι δυνηθῇ, κατὰ ⸂ μάλιστα καὶ τὸ μέγεθος αὐτῆς ἐμφαίνεται. παραβαλλομένη γὰρ ἡ ἐν τούτῳ διαστολὴ ταῖς ἐκατέρωθεν μικροτέραις οὔσαις, μόνον κατ' ἄμφω τὰ μόρια τὴν κίνησιν ἀποφαίνει. ⸂ δ' ἐν ταῖς ἰσχυροτάταις δυνάμεσιν οὐκ ἐνδέχεται γένεσθαι, χρὴ γὰρ ἀκίνητον αὐτὴν εἶναι, καὶ μὴ φορεῖν τὸ βάρος τῶν ὠκειμένων σωμάτων, ἵν' ἀεθητὴν ποιήσῃ τὴν ⸂ τροχοῦ ἡ ἐν ⸂ γυμνοτέρῳ μορίῳ διαστάσεως, πρὸς τὰς ἐν ζῶσι βεβαρημένοις. ὡς δ' ἡ παρὰ τὴν θέσιν ἡ ἀρτηρίας ἀνωμαλία γίνεται τῶν σφυγμῶν; ⸂ γὰρ ἔτ' ἐν δεῖν ἔοικε ⸂ λόγῳ. ὡς δ' ἄλλως, ἢ ὥσπερ ἱπποκράτης εἶπε καθόλου πρὸς πάσης ἡμᾶς διδάσκων διαγνώσεως, μὴ γὰρ καὶ αἱ ἡ μήτρας ὠσάυτως, καὶ αἱ ἡ ῥάχεως, καὶ τῶν νωτιαίων γίνονται, τεινομένων εἰς ἐκεῖνα τὰ μόρια τῶν σωμάτων, εἰς ἅπερ καὶ διατρέφεται. ⸂ δ' εἶναι πολλὰς τὰς τεινούσας αἰτίας, δυσφώρατον τὸ καθόλου τοῖς πλείοσι τῶν ἀρχαίων ἰατρῶν ἐγίνετο. καὶ γὰρ φλεγμοναὶ καὶ σκίῤῥοι καὶ ἀῤῥήματα καί τινων ἀπεπτημάτων φύματα γένεσις, καὶ ὅλως ἅπαντες οἱ παρὰ φύσιν ὄγκοι τείνειν πως ἐαυτὰ διώκνασι τὰ συνεχῆ. ἥδη δὲ ⸂ σκληρότης αὐχμώδης καὶ ψύξις ἄμετρος, ὁμοίον τι πήξει δρῶσα, καὶ πασμώδης σύντασις, ὧν ἄλλοτ' ἄλλο διαῤῥήγνυσι τὰς ἀρτηρίας. μάλιστα δὲ τὴν ἀνωμάλου δυσκρασίαν ἡγητέον διαῤῥήγνυσθαι. ἀλλ' ἐπεὶ ⸂ περὶ τούτων εἴρηται τὰ εἰκότα προσθεῖναι χρὴ τὸν περὶ τῶν πασμώδους σφυγμοῦ λόγον, ὃν τὸ μὲν ὄνομα πρέπον, ἀπὸ τῆς ἰδέας αὐτὸ καὶ τοῦ παθήματος ὁ δηλοῦν τέτευχε. τείνεσθαι γὰρ ἔοικε ἄμφω τὰ πρῶτα δύεις τὴν ἀρτηρίαν, καὶ μικρὸν ὕστερον πασμὸς τὸν ἀνθρώπον καταλαμβάνῃ. τί οὖν δὴ τὸ ἄπορον ἐνταῦθα, καὶ τίνος ἕνεκα προβέβληται; εἰ μὲν ἡ καρδία καθάπερ ἀρτηριῶν, οὕτω καὶ νεύρων ἐστὶν ἀρχὴ, οὔτ' ἄπορον οὐδὲν ⸂ μέτριον προβέβληται, εἰ δ' ἄλλη μὲν ἀρχὴ νεύρων. ἄλλη δ' ἀρτηριῶν, καὶ ταῖς μὲν σφυγμὸς ἐνεργείᾳ, ζωῇ δ' ἄδηλος τε ⸂ κίνησις ἐκούσιος, ὥσπερ οὐκ ἔστι τῶν ἐνεργείᾳ αὐτοῖς, οὐδὲ μία μετοσία, ὅτως ἂ δὲ τ παθημάτων ἔσαι τὶς κοινωνία. ἢ κακῶς ⸂ λέγουσιν ἡμῖν ψευδόμενοι λέγουσιν, ὅσοι γε δοκοῦσιν ἐκ ἐᾶν σοφίσιν ἰδιωτείαν. ὁ γάρ τοι πατὴρ τοῦ δόγματος ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἱπποκράτης, σύῤῥοιαν μίαν φησὶ, σύμπνοιαν μίαν, πάντα πᾶσι συμπαθέα, φύσις κοινή. ἢ γὰρ ἂν εἰ μὴ τοῦτ' ἦν, δύο ἢ τρία οὕτως ἂν καὶ ἐκ ἑνὸς ἡμῶν. νυνὶ δὲ καρδία μὲν ἀρτηρίας ἐγκεφάλου ἐκπέμπει δεσμὸν ἡ κοινωνίας, νεῦρα δ' ἐγκέφαλος καρδίᾳ, καὶ εἰ μὴ μεγάλα, τό γοῦν ἐκ τοῦ λόγου πρόσταγμα διασέλλειν δυνάμενα. οὕτω δὲ καὶ ταῖς ⸂ μορίου ἀρτηρίαις αἱ παρὰ τῶν νεύρων ἴνες εἰς κοινωνίαν ἔχοντας δι' ὧν ἐκ ὀργάνων μόνων ἀλλὰ ⸂ παθημάτων ἀλλήλοις μεταδιδόασι. ⸂ οὐδὲν ἐπὶ θαυμάσιον, εἰ τ νεύρους γένους ἅπαντος ἐνουμένου ταῖς ἀρτηρίαις, ἡ κοινωνία τοῦ παθήματος ἐμφαίνεται. τῶν γε κατὰ μέρος ἀφύσεων ἀλλήλαις ὠδιμιγνυμένων. ἀλλὰ γ' ἐπεὶ καὶ τὰ περὶ πασμώδους εἴρηται σφυγμοῦ, τὸ λοιπὸν ἐπὶ πρώτου

θετέον ἡμῖν ἐστίν, εἰς τὴν περὶ τὴν ἀνωμαλίαν ἁπάντων φυσιολογίαν. λείπεται δ' ὡς οἴμαι πῶς ὑψηλός, καὶ ταπεινός, καὶ πλατείας, ἢ στενός, καὶ μακρός, καὶ βραχεῖς γίνονται σφυγμοί. πλεῖστοι γὰρ δὴ οὗτοι, καὶ μάλιστα ποικίλλουσι τὰς ἀνωμαλίας πάσας τάς τε καθ' ἕνα σφυγμόν, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον τὰς ἐν ἀθροίσματι. συμβαίνει δήπου τοιοῦτον, ἐν ταῖς διαστολαῖς τὰς ἀρτηρίας, ἐπί τε τοῖς ὑγιαίνουσιν ἅπασιν καὶ τοῖς πλείστοις τῶν νοσούντων ἡ ἄνω περιφορέας αὐτῆς μᾶλλον ἀναθανόμεθα κινουμένης, ἢ τὴν ἐν τοῖς πλαγίοις μοῖραν. ἡ μὲν γὰρ ἐγγυτέρω ἡ ἀφῆς ἡμῶν ἐστί, καὶ δι' ἐλαττόνων ὁμιλεῖ σωμάτων, τὰ δ' ἐκατέρωθεν αὐτῆς αὐτά τε πλέον ἅπτεσι, καὶ πλέω παρεμβέβληται τὰ διὰ μέσου σώματα. καὶ τοίνυν αὐτὸς ὁ κατὰ φύσιν σφυγμὸς, οὐκ ἀκριβῶς ὀξυτάζει τὴν ὑψηλότερος ὄντα, ἀκριβεστέρως μὲν ἀεὶ ἡ εἰς τὸ πλάτος ἐν αὐτῷ διαστάσεως, πλεονεκτοῦσης δὲ ἡ εἰς ὕψος, ἀλλ' ἐπεὶ μέτρον οὗτος ἡμῖν ἐστὶ καὶ κανὼν ἁπάντων τῶν ἄλλων, οὐδ' ὑψηλὸν, οὔτε σφοδρὸν ὀνομάζομεν αὐτὸν, ἀλλ' ὥσπερ οἶμαι πρέπει καὶ δίκαιον ὄντα, σύμμετρόν τε ὄντα μέσον ἁπασῶν τῶν ὑπερβολῶν. εἰθισμένοι δὲ οὕτω καὶ σωτεθραμμένοι, καὶ πολλαχοῦ εὑρίσκοντες αὐτὸν οὐκ ἀεὶ τῶν ὑγιαινόντων μόνων, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τῶν νοσούντων, ῥᾳδίως γνωρίζομεν οὐκ ἀκριβεστέρους, ἢ ὑπερβάλλοντας αὐτὸν, καθ' ἥν τινα οἷον τῶν διαστάσεων. καὶ γάρ τοι καὶ ὁ μακρὸς καὶ ὁ βραχὺς, ὡς πῶς ἄρα λέγονται. καὶ ὅσις μὴ εἴθισται ἀεὶ δὲ, οὐκ ὅπως ὑψηλοῦ καὶ ταπεινοῦ καὶ πλατέος καὶ στενοῦ γνοίητ' ἂν ἀκριβῶς γνώμων, ἀλλ' οὐδὲ μακροῦ καὶ βραχέος. ὡς οἷόν ἄνθρωπόν τινα πάντη σύμμετρον εἶναι φαμὲν, οὐ τῇ πρὸς χεῖρα κατὰ τὴν αἴσθησιν ἰσότητι, τὸ μῆκος ἀεὶ πλάτει καὶ βάθει παραβάλλοντες, ἀλλὰ τῇ κατὰ δύναμιν, οὐδεὶς γὰρ οὕτως εὐρεθείη βραχὺς ὡς ἀκριβέστερον τὸ μῆκος τοῦ πλάτους. οὕτω καὶ σφυγμὸν σύμμετρον ὀνομάζομεν, τὸν κατὰ φύσιν ἀναλογίαν τε καὶ συμμετρίαν, κανόνα ἡ ἰσότητος, οὐ τὴν αἴσθησιν ποιούμενοι. πάντως δὲ ἐν αὐτῷ τὸ μὲν μῆκος ὑπερέχει τοῦ βάθους, βάθος δ' ἂν τοῦ πλάτους. αὐτίκα μὲν γὰρ εἰ νοήσαιμεν καθ' αὐτὴν τὴν ἀρτηρίαν γυμνὴν ἁπάντων τῶν περικειμένων σωμάτων, ἴσον ἔσται τὸ πλάτος τῷ βάθει. μᾶλλον δ' οὐδ' εἰπεῖν ἔχομεν ἐπί γε τοιούτου, ποτὲ μὲν εἶναι τὸ πλάτος, ποτὲ δὲ βάθος, ἀλλ' ὥσπερ ὅμοιον ἑαυτῷ πάντη τὸ σῶμα κυκλοτερὲς ὑπάρχει, οὕτω καὶ τῶν διαστημάτων, οὐ δὲ μία διαφορά. τεθείσης μούτοι κατά τινος ἑτέρου σώματος αὐτοῦ, κάτω μὲν ἂν ἤδη λέγοιτο καθ' ὃν σκελίζεται μοῖραν, ἄνω δὲ τὸ κατ' ἀντικρύ. τὸ δ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν διαστημάτων κάτωθεν μὲν ἄνω, νοοῦσιν ὕψος. ἄνωθεν δὲ κάτω, βάθος. ἔνθα δ' ὕψος καὶ πλάτος, ἐνταῦθα θάτερον τῶν διαστημάτων βάθος ἢ πλάτος. εἰ δὲ μὴ μόνον σκελίζοιτο κατά τινος, ἀλλὰ καὶ τὴν πλαγίαν αὐτῶν, ἢ ποσέπη τὴν ἄνω περιλαμβάνοι τινὰ σώματα, παντί που δῆλον, ὡς τὰ δι' ἐλαττόνων σκιπασμάτων ἡμῖν ὁμιλοῦντα μόρια, σαφεστέραν ἐνδείξεται τὴν κίνησιν, ἢπερ τὰ διὰ πλειόνων. ἀλλά μὲν ὧν γε δὴν ἀρτηριῶν ἡ θέσις ὑπὸ τοῦ δέρματος, τοιαύτη δ' ἐστὶν ὧν ἐφαπτόμεθα, οὐ σφυγμοὺς διαγινώσκοντες, τούτων τὸ μὲν ἄνω διὰ μόνα τοῦ δέρματος ἡμῖν ὁμιλεῖ, τὰ δ' ἐκατέρωθεν εἰς ὅσον ἀρχωρεῖ πῶς τὸ πλάγιον εἰς τοσοῦτο διὰ μακροτέρας τε τοῦ διαστήματος, πλέονάν τε τῶν ἐν τοῦ μέσῳ σωμάτων. ἢ διὰ ταύτην τὴν ἀναγκαίαν ὑψηλοτέρος ἢ ἀεὶ πᾶς σφυγμὸς ὄντως ὁ κατὰ φύσιν, εἰ παραβάλλοις ἀλλήλοις τὰ διαστήματα. λέγεται δὲ σύμμετρος ἢ κανὼν τῶν ἄλλων ὁμοίως τῷ Πολυκλείτου κανόνι. ὡς γὰν ἐκείνῳ παραβάλλοντες οὐς ἄλλους ἀνδριάντας, ἀδρούς, ἢ ἰσχνούς, ἢ πλατεῖς, ἢ στενούς, ἢ τι τῶν ἄλλων ἀμετρίων ὄνομα προσαγορεύομεν, ὅταν μὲν οὐ σφυγμὸς τοῦ κατὰ φύσιν ἀντεξετάζοντες, ὑψηλὸν, ἢ ταπεινὸν, ἢ πλατεῖς, ἢ στενοὺς, ἢ μακρὸς, ἢ βραχεῖς, ἢ ἀδρούς, ἢ ἰσχνούς, ἢ μεγάλους, ἢ μικροὺς ὀνομάζομεν. τίνες δὲ αἰτίαι ἡ γένεσιν αὐτῶν; ὥσπερ γὰρ εἰπεῖν προὔκειτο. πρόχειρον μὴν ἤτοι δυσκρασίαν ἀνώμαλον αἰτιᾶσθαι τοῦ ὀργάνου, ἢ διαστροφὴν ἐν τῇ θέσει. δ' ἔλεκται γὰρ ὅπως ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν αἱ κινήσεις ἀνώμαλοι φαίνονται. ἀλλ' ἐγὼ οὐ μὴν ὑψηλοὺς ἐν τε τοῖς θυμοῖς καὶ πρὸς τὴν κένσεων εὑρίσκω γινομένους, οὐδὲ πλατεῖς τοὐμπαλιν ἐν ταῖς κενεπικαῖς ἐκκενώσεσιν. οὐκ ἔτι δὲ δύναμαι δυσκρασίαν ὀργάνου ἢ διαστροφὴν θέσεως αἰτιᾶσθαι μόνας, γένοιτο γὰρ ἂν ποτε καὶ διὰ τί τούτων, ἀλλ' αἱ πλεῖσαι διαθέσεις ἐφ' ὧν οἱ τοιοῦτοι φαίνονται σφυγμοὶ τῶν εἰρημένων αἰτίων ἐκτὸς εἰσίν. ὅτε γὰρ ἀνωμαλία κράσεως, ἤγουν εἰς τοσοῦτο τὴν φύσιν ἐκβαλλόντα τὸ ὄργανον, ὡς ἀνωμάλους ἐργάσασθαι οὐς σφυγμοὺς, ἔθ' ἡ τοῦ θέσεως ἐξαλλαγὴ διώσαιτ' ἂν συστῶσα ποτὲ χωρὶς μεγάλης βλάβης, ἢ χρόνου μακροῦ, ὧν οὐδὲν ὅτε τοῖς θυμικοῖς, ὅτε τοῖς ἤδη κεκμηκόσιν, ὅτε οἷς οὐδ' ἐπὶ κενωθεῖσιν ὑπάρχει. ἀλλ' ἔστι τὸ γινόμενον ἐπ' αὐτῶν, τοιοῦτο. μείζονα τὸν σφυγμὸν ἐργάζεται τοῖς θυμουμένοις τε καὶ κενωθεῖσιν. οὐμὲν οὖν ὅσον γε μεῖζον τι γίγνεται, τοσοῦτον καὶ φαίνεται. τῇ μὲν γὰρ εἰς ὕψος κινήσει τε καὶ διαστολῇ ἡ ἀρτηρίας ὅσον προσέρχεται φαίνεται πᾶν, τῇ δ' εἰς τὸ πλάγιον, † τὸ πλεῖστον ἀφανίζεται, κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι λόγον, καθ' ὃν καὶ τοῖς ἄνθρωποις ἐπιδιάστασίν τινος ὑγιαίνουσιν, ἀεὶ πλεονεκτεῖν ἐλάκιστον ἢ εἰς ὕψος κίνησις. μεμνημένοι τοιγαροῦν ἡ τότε κατασάσεως τῶν σφυγμῶν οὓς συμμέτρους ὀνομάζομεν, εἶτα νῦν εὑρίσκοντες ἱκανὸν μὲν εἰς ὕψος, οὐχ ἱκανὸν δ' εἰς πλάτος, ἀλλ' ἤτοι παντάπασιν ὀλίγον, ἢ οὐδὲν ὅλως ὑπεδεδώκεισαν τὴν κίνησιν, δικαίως ὑψηλοὺς ὀνομάζομεν οὓς τοιούτους σφυσμοὺς, εἰ μή τι καὶ τοῦ πλάτει σαφὲς πρὸς ἐναντίον, μεγάλους ἅμα καὶ ὑψηλοὺς καλοῦντες. εἰ δ' οὐδὲν ὅλως αἰσθητὸν ὑψηλοὺς μόνον εἰ δ' εἰς ἄμφω μὲν ηὐξήθησαν ὕψος τε καὶ πλάτος, οὐκ ἀξιόλογος δ' ἡ τοῦ ὕψος εἴη παρὰ τὸ πλάτος, ὑπερέχει, μεγάλους μόνον οὓς τοιούτους ὀνομάζομεν. ὅταν γὰρ ἐν ταυτῷ λόγῳ τὸ προσαυξόμενον ὕψος ὑπερέχῃ τοῦ πλάτους, ᾧ καὶν τοῦ κατὰ φύσιν ὑπερέχῃ, τὴν αὐτὴν ἰδέαν τοῦ συμμέτρου κληθῆναι διασώζειν ἀνάγκη τὸν νῦν γενόμενον. οὐκ οὖν ὑψηλὸς, ὥσπερ οὐδ' ἐκεῖνος, ἀλλὰ μείζων μόνον αὐτοῦ φαίνεται. τῶν γὰν ταυτὸν εἶδος διασωζόντων, οὐκ ἐνδέχεται τὸν μὲν σύμμετρον, τὸν δ' ὑψηλὸν καλεῖν. ἀλλ' ἔπερ πάντη κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ὁ ἕτερος ηὐξήθη, μείζονα μόνον. καὶ γὰρ οὖν καὶ πρὸς τὸ μήκους ὡσαύτως ἔχει. κατὰ μὲν γὰρ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν καὶ ὅτε συναυξανόμενον τοῦ βάθει τε καὶ τοῦ πλάτει, τὸν ὅλον σφυγμὸν, ὡς ἤδη λέλεκται μείζονα φαίνεσθαι ποιεῖ. οὕτω ἴσως ἁπλῶς δεῖ τῶν ἐπαυξανομένων ἐν τοῖς τρισὶ διαστήμασι κινήσεων, ἀλλ' ἀναλόγου ἴσων, ἵν' ὁ σφυγμὸς μείζων γένηται. τοῖς οὖν εἰθισμένοις τῇ τοῦ κατὰ φύσιν ἀναλογίᾳ ῥᾳδίως τὸ

† al πλάτος

πρόσιμ, ὅσομ ἔξω τοῦ λόγου, γνωρίζεται. καὶ τοιαῦταί μὲν τίνες εἰσὶμ αἱ γμώσεις τῶν προκειμένων σφυγμῶν. ὀξῆς δ' ἂν εἴη τὰς αἰτίας εἰπεῖμ, δι' ἃς ἡ σώζεσθαι τὴν ψυσικὴν ἀναλογίαν ἐπ' αὐτῶν, ἢ διαφθείρεσθαι πέφυκε. σώζεται μὲν ὅταν μήτε μία μεγάλη τοῦ ἥπ φύσιμ εἰς πολυχερκίαν, ἢ λεπτότητα ἢ ἕξεως γμύηται μεταβολή, ἀλλὰ μηδὲ ξηρότης ἄμετρος, ἢ ὑγρότης, ἢ τὶς ἀνάγκη μεγάλη ἐκάστης διαφορᾶς. φθείρεται δὲ καὶ συγχεῖται διά τι τούτων παρόμ, οἷομ αὐτίκα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα καλῶς ἐχέτω. μεγάλη δ' οὕτως ἡ δύναμις ἐπιγένεται ποιήσασθαι διαφοράν, ὡς μὴ χωρεῖσθαι τὸμ ὄγκομ αὐτ' ὑπὸ τῶν προϊεχουσῶν τὰς ἀρτηρίας χωρῶν. ἀνάγκη γὰρ ἐν τῇ τοιαύτῃ κατασάσει τοῦ σφυγμοῦ ὑψηλὸν φανῆναι, καὶ μηδὲν τῶν ἄλλων ἔχης μέτρα. ἄχρι γὰρ ἂν εἰς τοσοῦτομ αἴρηται μέγεθος ἡ διαφορὰ ἢ ἀρτηρίας, ὡς μηδέπω σχοχωρεῖσθαι μηδαμοῦ, τὴν ἥπ φύσιμ ἐν τοῖς τρισὶ κατασήμασι ἀναλογίαν ἀσφάλλει. σχοχωρηθεῖσα δὲ τοῦτον τὸν κατ' ἐκείνην τὴν διάσασιν ἀφεῖλεν, ὅσομ ἔτυχε κωλυθεῖσα τὸ πρόσω. διὰ τοῦτο τοῖς θυμουμένοις, καὶ μέτρομ ἔχουσι τὸ ἕξιμ, ὁ σφυγμὸς ὑψηλὸς γίνεται. τὸ γὰρ ἢ διαφορᾶς ἐχάτης ἄμετρομ, οὐδ' ἡ τοιαύτη πέφυκεν ἕξις ἀλύπως ἀνέχεσθαι, ἀλλ' ἠδὴ θλίβεται κάτωθέν τε διὰ τὴν πλαγίων ἡ ἀρτηρία. μόνομ δὲ ὅσομ γυμνὸν αὐτῆς ὑπὸ τὴν ὀφρύα, τὴν ὀφρύα ἅπασαν ἐκδέχεται, ὅταν δ' ἐν τοῖς ἄλλοις μὲν ἅπασιν ἡ διαφορὰ λωλυθῇ, τὸ δ' ἄνω μόνομ αὐτῆς ἀπαραπόδιστομ φυλαχθῇ, πλεονεκτεῖν ἀνάγκη τὴν ἄλλων, τὴν κατ' ἐκεῖνο κίνησιν. ὅπερ ἦν οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὑψηλὸς σφυγμός. ἐπεὶ δὲ τοῖς θ' ὑγιαίνουσιν ἅπασι καὶ τὴν νοσούτων τοῖς πλείοσις ταῖς μεγίσαις διαφοραῖς τῶν ὡς πολῆς ἀρτηριῶν ὧν ἁπόμεθα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μόρια θλίβεταί τε καὶ σχοχωρεῖται, καὶ κωλύει τὰς καθ' αὐτὰ κινήσεις, τὰ δ' εἰς ὕψος ἀνέχοντα μόρια πάσαν ἐλευθερίαν τε καὶ ἀπαραπόδιστομ ὑπομένει τὴν διαφοράν, διὰ τοῦτο καὶ τοῖς ἰατροῖς τετήρηται τε καὶ γέγραπται τὴν θυμουμένων σφυγμὸς ὑψηλός. ἢ γὰρ ὀκ εἶδον τὸ πάθος, ἢ ἀμελῶς εἶδον, ἢ τοῦτομ οἰκεῖομ ὁμοίως ἑκάστου τῶν παθῶν σφυγμόμ, ὃμ ἅπαντες ἴσασιν ἀκριβοῦντα αὐτοῖς ἑώρων πλειάκις. εἰσὶ δ' οἳ καὶ σιωπῶσιν ἐῶντες τὸ πάθος, ὅταν ἀπορῶσι τῆς αἰτίας, ἀλλὰ τοῦτό μὲν ἔνια καὶ μέμφαιτό τις αὐτοῖς, τὴν ἄλλων ἁπάντων συγγνώμη νέμας. μόρια γὰρ οὕτως ἄξια γινώσκεσθαι, πάθος ἀγνοηθήσεται. χρὴ δὲ τὴν ἀληθείας ἐρασὴν ἅπαν ἀκριβῶς τὸ φανὲν ἐκλιπαρεῖσθαι καὶ ἀκριβῆ τὴν αἰτίας. τί δ' ἂν τὸ φαινόμενον ᾖ; πολλοῖς τὴν ἰσχνὸν καὶ οὐ πάνυ τὴν δυνάμιν ῥωστικοὶ σφυγμοὶ θυμουμένοις, μεγάλοι μέν, οὐκέτι δὲ καὶ ὑψηλοὶ φαίνονται. τίς γοῦν καὶ ἡ τοῦδε αἰτίας οὐδὲ γὰρ οὐδὲ πόρρω που τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχειν ἐοικὸν ὑπάρχειν, εἴγε δή τὴν ῥώμην τὴν δυνάμεως τηλικαύτην ἐλέγομεν εἶναι δεῖν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς σφυγμοῖς, ὡς δυνατὸν μὲν ὀργάσασθαι μεγίσην διαφοράν, μὴ χωρεῖσθαι δὲ ὑπὸ τῶν προϊεχουσῶν τὰς ἀρτηρίας χωρῶν. εἰ γὰρ ὅτι, παντάπου δῆλομ ὡς ἐν ταῖς προειρημέναις διαθέσεσιν, οὐκ ἐγχωρεῖ γίνεσθαι τὸ σφυγμὸν ὑψηλόν, μήτε τῆς δυνάμεως ὀρωσούσης καὶ τὴν πρὸς τὰς ἀρτηρίας χωρῶν εὐρυτάτην, διὰ τὴν ἕκτησιν γεγυμνωμένων. ἐπεὶ δὲ καὶ ὅτι θᾶτομ ἡ κατὰ τὴν προθυμίαν εὕρηται, δῆλομ οἶμαι σὺν αὐτῷ καὶ τὸ τὴν πλατέων γεγυμνῶσθαι σφυγμῶν. ὁπόταν γὰρ ἀπολείπηταί πως ἡ δύναμις τῆς κατὰ φύσιν εὐρωσίας, ὀρύτης δ' ἀξιόλογος ἡ χωρῶν, προσγίνηται δέ τι βάρος ἐκ τῶν ἄνωθεν μορῶν ταῖς ἀρτηρίαις, πλατύτερος ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς φαίνεται τοῦ συμμέτρου παραβαλλόμενος. τὸ δὲ βάρος ὅτι τὸ προσγινόμενον, πολλάκις μὲν ἡ τοῦ ὁρματος ὄγκου αὐτοῦ ῥυσότης, ὥσπερ ὑδὶ τῶν γερόντων ἔχει, καὶ τὴν ἰσχνὸν μὲν, οὐ μὴν τῶν κατεξηραμένων γε τῷ ἕξιμ, ἐξ οὗ ῥηγμοὺς εἰσὶ οἱ διακειμένοι πρόσφατος. πολλάκις δὲ δι' ὑγρότητα, καὶ μᾶλλον ὅταν αὐτὰ τὰ σώματα τῶν ἀρτηρίων γεγύμνηται διάβροχα, καθάπερ ἐν τοῖς ὑδρωποις. καταῤῥεῖ γὰρ αὐτῶν τὰ ἐπ' ἄκρου τοῦ ὕψους τεταγμένα μόρια, καὶ φορεῖται κάτω, τὰ μὲν εἰς αὐτὴν τῶν ἀρτηριῶν τὴν ποιλότητα, τὰ δ' εἰς τὰ πλάγια. τοσοῦτον οὖν ἀνάγκη ἢ εἰς ὕψος ἀνόδου κωλύεσθαι τὸν σφυγμὸν, ὅσομ ὑπερῆρκε κάτω τὸ νᾶτον τῆς ἀρτηρίας. καὶ δὴ καὶ πλεονεκτεῖν διχόθεν ἀναγκαῖον ἤδη τὸ πλάτος, ἔκ τε τῶν εἰς τὰ πλάγια παρατεινόντων τῆς ἀρτηρίας μορῶν θλιβόντων τε καὶ διὰ ὅσον πλατυνόντων τὰ κάτω, κἀξ ὧν αὐτὸ τὸ ὕψος ἐφθανε ποιεῖσθαι. ἤρκει δ' οἶμαι καὶ θάτερομ αὐτῶν τὸν σφυγμὸν ἀφῆναι πλατὺν ἢ μειωθὲν τὸ ὕψος, ἢ αὐξηθὲν τὸ πλάτος. ἐπεί δ' ἄμφω συμπέπτωκε, διὰ τοῦτ' ἀναργὴς καὶ ἀξιόλογος ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν ἡ πλατύτης ἐμφαίνεται. πῶς οὖν ὁ μακρὸς καλούμενος γίνεται σφυγμός; εὑρίσκεται γάρ πού τε τοῖς μὲν τένασι λακτύλοις ἡ κίνησις ὑπολειπουσα, σχολὴ μέν τοι καὶ ἀμαυρὰ εἰς τοσοῦτον ὡς χρόνου ἔμφασιν εἶναι λεπτῆς, ἢ καὶ τοῦτο χαλεπὸν οὐδὲν ἐξευρεῖν ἐξ αὐτῶν ὧν εἴπομεν ὁρμωμένους. εἴτε γὰρ οἷομ ἰσχνῆς τινὸς χορδῆς, εἴτε οἷομ τριχὸς ἡ πρόσβολὴ φαίνοιτο, σκληρότης ἐξ αὐτοῦ τούτου μεγάλη τὴς ἐμφαίνεται τοῦ χιτῶνος τῶν ἀρτηριῶν. ἀλλ' οὐ μόνη. οὕτω μὲν γὰρ ἂν σκληρὸς ἁπλῶς ἦν ὁ σφυγμός. ἐπεὶ δὲ καὶ σχνὸς καὶ ταπεινός ὐστιν, ἀναγκαῖον ἀῤῥωστοτέραν εἶναι τὴν δύναμιν, ἢ ὥστε διασείειν βιαίως ὑπὸ σκληρότητος ὀργάνων. τί δ' οὖν εἰ τοῦτ' ὐστὶν ἀληθές, οὐχὶ καὶ βραχὺς σύθεως ὁ τοιοῦτος γίνεται σφυγμός; ἢ καὶ τούτου τὴν αἰτίαν εὑρήσομεν, ἀναμνήσαντες τὰς διαθέσεις ἐφ' ὧν οἱ τοιοῦτον γίνονται σφυγμοί. τίνες δ' αἱ διαθέσεις; ἡ μὲν ἕξις τοῦ σώματος λεπτή, πορώδεστερον δὲ καὶ ξηρότερόν πως τὸ ὁρμα. εἰπὸν οὖν τὸ χαλαρὸν ἅμα καὶ παχὺ κατακρύπτει πολὺ τῆς κινήσεως, τὸ λεπτὸν καὶ τετανύον ἀκριβῶς ἅπαν διασώζει. καὶ δῆλον ἤδη γέγονεν, ὡς χρὴ σωζεσθαι λεπτότητα μὲν ὅλης τῆς ἕξεως, ξηρότητα δὲ τοῦ ὁρματος, σκληρότητα δὲ τῶν ὀργάνων, ἀῤῥωστίαν δὲ τῆς δυνάμεως, ἀλλ' ὀκ ἐχάτων. ἄσφυκτος γὰρ ἂν ἄτως ἦν ὁ ἄνθρωπος, ὁ μακρόσφυκτος. ὁ δ' ὅλως γε ἐς ἀοδητὸν ἐξαίρει κίνησιν, ἡ παντελῶς ἐκλελυμένη δύναμις, μὴ ὅτι τὸ σκληρὸν ἀγχέου, ἀλλ' ὁδὲ τὸ μαλακόν. ὁ μὴν ὄντως μακρὸς σφυγμὸς ἥπ ἐξοχλοῦντα ποιεῖται τόνον, λεπτὸς δ' αὐτῷ ὁ ἰσχνός, ὄνομα, τὸ γε ἴδιον ὁδ' ἁπλῶς ἡ κυρίως μακρὸς, ὃ μὴ σωεπινοεῖται τῷ ἑτέρῳ δυοῖν διαστάσεων τὸ ποσὸν, ἤτοι διὰ λεπτότητα τῷ σώματος, ἢ δι' οἰκεῖον μέγεθος ἀρτηλεῖται τοιοῦτος. ὁ δὲ δι' ἡ βραχὺς, ὅταν καθ' ὁτιοῦν μόριον μικρὸν ἡ ἀρτηρία μόνῳ τοῦ ὁρματι σκέπηται. τὸ δ' ἑκατέρωθεν ἐκείνου πᾶν ὠθεῖται ἀθρόως εἰς τὸ βάθος, δύνῃ. τὸ γὰρ ἀνάγκη ὑδὶ πολῆς μόριον αὐτῆς τὸ τοῦ τοῦ ὁρματι, σαφῆ τὴν κίνησιν ἅπασαν ἐν δείκνυσθαι, τὰ δ' ἐν τοῦ βάθει,

βάθει, πολλῷ ἐπιπωδῶν ὄντων σωμάτων καταπεύπλεσθαι. ὅσον δὲ φύσει μὲν πολλοῖς ὑπάρχει, κατὰ διαθέσεις μέν τοι νοσώδεις ὀλίγοις, ὅταν ἐν τῇ διαθέσει διαφορή τις τῆς ἀρτηρίας γένηται, καὶ μικρὸν μὲν ὑπόφανὲς αὐτῆς ἢ μόριον, τὰ δ' ἄλλα πάντα πρὸς τὸ βάθος ἔσω καταπαπαθῇ. ἔστι δὲ καὶ ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς τῶν κατ' ὀξυχολίαν λεγομένων βραχέων, ἐπεὶ τό γ' ἴδιον ὄνομα καὶ τοῦδε παχὺς καὶ ἀθρόος. ὁ δ' ἁπλῶς βραχύς, ἢ πολυσαρκίας ἢ μικρότητος ἕνεκος ὑπάρχει. εἴρηται μοι σχεδὸν ὑπὲρ ἁπάντων ἤδη τῶν ἀνωμαλίαν ὀργαζομένων αὐτῶν, εἰ γάρ τι παραλέλειπται μικρόν, οὐδὲν ἂν εἴη χαλεπὸν ἐκ τῶν εἰρημένων ἀνευρίσκειν. Περὶ δὲ τῶν ἀτάκτων τε καὶ τεταγμένων ἤδη ῥητέον. ἐπεὶ τοίνυν ἀνώμαλοι πάντες εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι σφυγμοί, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν διαφορᾶς αὐτῶν δεδήλωται, διαλάβωσι δὲ, ὅσοι μὲν ἐν πρόσοδοις τισὶ διασώζειν τὴν ἰσότητα, σπάνιοι δὲ πάντη συγχέειν, ἐν κοινῷ πᾶσι πάντων αὐτῶν βραχεῖ τόδε χρὴ διαγινώσκειν. ὡς τῶν αἰτίας ἥτις ἂν ἑκάστοτε τὴν ἀνωμαλίαν εἰργάζηται, ἐσκεψυμένης μὲν ἐν τοῖς τεταγμένοις, ἀσκέπτου δ' ἐν τοῖς ἀτάκτοις ἅπασι. καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν φύσεως εἶπερ τι ἄλλο καὶ ἡ τάξις οἰκεῖον, ὥσπερ ὂν καὶ ἡ ὁμαλότης. ἐὰν δὲν θάτερον αὐτῶν συγχυθῇ, μικρότερον ἐνδείκνυται τὸν βλάβην, ἐὰν δ' ἄμφω, μείζονα, συγχεῖται δ' ἄμφω μὲν ἐν τοῖς ἀτάκτοις. θάτερον δ' ἐν τοῖς τεταγμένοις μὲν, ἀνωμάλοις δὲ δηλονότι. Τὰ δ' ἐν ταῖς τῶν ῥυθμῶν ἀλλαγαῖς ἄπτα. ταῦτα γὰρ ὑπόλοιπα διελθεῖν, οὐ χαλεπῶς ἂν οὐδ' αὐτά τις εὑρίσκοι τῶν ἐξ ἀρχῆς ἐχόμενος. εἴπερ γὰρ ὀρθῶς ἡμῖν ἀποδέδεκται, τῇ μὲν τὰς διαστολὰς τῶν ἀρτηριῶν ἕλκεσθαί πως ἀδρώδεις οὐσίας, κατὰ δὲ τὰς συστολὰς ἐκπίνεσθαι τὸ περιττῶδες, ἢ οἷον καπνώδες ἐκ τῆς ὑγρᾶς συγκαύσεως, ἀναγκαῖον ἔσται. ἐν μὲν τῇ διαστέλλεσθαι χρείας ἐπεγούσης, μείζω τε καὶ θάττω γίνεσθαι τὴν διαστολὴν, ἐν δὲ τῇ συστέλλεσθαι τὴν συστολήν. τοῦτ' ἄρα καὶ τῶν ἡλικιῶν ἐν αἷς μὲν πλείστη ἀπάντων ὑγρότης, αὗται δ' εἰσὶν αἱ μέχρι τῆς ἀκμῆς, ἐν ταύταις μὲν ὀλίγου ἀπολείπεται ἡ διαστολὴ τῆς συστολῆς. ἐν αἷς δ' ἐλαχίστη, ἔνθα δ' ἐν ταῖς πρεσβυτικαῖς γίνεται, παρὰ πολὺ πλείων ἐν ταύτῃ ὁ τῆς συστολῆς ὄγκος τῆς διαστολῆς. εἰ γάρ τοι καθ' ὅλον τὸ σῶμα διαπνοὴ, τῆς συστολῆς τῶν ἀρτηριῶν ὄγκον ὄγκῳ. ἐν μὲν γὰρ ταῖς διαστολαῖς ἕλκουσιν εἰς ἑαυτάς, ὥσπερ ὂν δι' αὐτῶν ἅπαντων σωμάτων, ὅτῳ καὶ διὰ τῶν εἰς τὸ διάρμα πεφαιουμένων. οὕνεκα ἐκκένεται τι τῶν ἐκ τοῦ σώματος, ἀλλ' ἔσω μᾶλλον πάντως ἕλκει. ἐν δ' αὐταῖς ταῖς συστολαῖς ἔμπαλιν, ἐκκένεται μὲν, ἕλκεται δ' οὐδέν. ὅπερ δ' ἐν αἷς ἡλικίαις οὐκ εἰς τὸ τρέφεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ αὔξεσθαι κατεργάζεται τοὺς χυμοὺς ἡ φύσις, ἐν ταύταις ἀνάγκη τὰ πολυσώματα πλέω γίνεσθαι, πρόδηλον ὅτιν. ἀναλογον γὰρ ἀεὶ τοσῷδε τῶν κατεργαζομένων χυμῶν, τοσοῦτον ὅτι τὰ πολυσώματος. ἐνθα δὲν ἡ πλείστη κατεργασία, πλεῖστον ἐνταῦθα καὶ τὸ πυρίσωμα. ἐνθα δ' ἂν πλεῖστον πυρίσωμα συνεχοῦς τε ἅμα τούτῳ καὶ πολλῆς δίητης τῆς ἐκείνοις, ὥσπερ οἶμαι καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὴν γαστρός τε καὶ τὴν κύστιν ἔχει πολυσώμασιν, ἀλλὰ τὰς μὴ τότων ἐκείνοις ταῖς διαθήκαις διαγινώσκομεν, τὰς δὲ τῶν ταῖς ἀρτηρίαις ὁ λόγος ἀξυδείκνει. καὶ οὐκ οἶδ' εἴπερ, ἢ οὐ καὶ διὰ τῆς ἐκτὸς ὑπαφανείας ὁμολογήσει κανοῦν θάτερον τὰς ἀρτηρίας, ἢ ὅ καθ' ὃν εἴπομεν τρόπον. ἀκριβεστάτη δ' εἰς ὅσον ἐχέτω ἑαυτῶν ἐν τῷ περὶ χρείας σφυγμῶν. εἰς δὲ τὸν παρόντα λόγον ἀρκεῖ καὶ τὰ νῦν εἰρημένα.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΩΝ
ΣΦΥΓΜΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΝ γ'.

Τὰς μὲν ἐκ τῶν πρώτων τε καὶ κυριωτάτων αἰτίων ἀλλοιώσεις τῶν σφυγμῶν, ὁ πρόσθεν λόγος αὐτάρκως ἐξηγήσατο, τὰς δ' ἐκ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὅσαι μὴ δι' ἑαυτῶν αὐτάρκεις, ἀλλὰ διὰ τὰ πρῶτα πρέπειν αἴτια σφυγμῶν λέγεται, νῦν ἐπέξιμεν. ἐπεὶ δὲ τούτων τὰ μὲν, ὅτι παρὰ φύσιν, τὰ δὲ, κατὰ φύσιν, τὰ δ' ἐν μεταξὺ τούτων ἄμφω δηλοῖ καὶ οὐ φύσει καλοῦσι. σύλλογον ἀπὸ τῶν κατὰ φύσιν ἀρξάσθαι, καὶ τάξιν γε τὴν αὐτὴν ὑπὲρ τῶν εἰρημένων ἀνάγκη φυλάττειν ἐν τῷ λόγῳ, ἥνπερ καὶ διὰ τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένῳ πεποιήμεθα, τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ γένοιτ' ἂν ἐξήγησις ἅμα τῶν ὀρθῶς ἐν αὐτῷ λεγομένων, ἐνδειξίς τε τῶν σύλλογος παρὰ λελειμμένων. παραλέλειπται μὲν δὲ τὰ μὲν ὅλως, τὰ δ' ἐν διωρήσασθαι. πᾶν γὰρ ὅσον ἐμελλον ἀσαφὲς ἔσεσθαι τοῖς ἀρχομένοις τῆς θεωρίας, ἐσθένει χρῶμαι παραλιπεῖν. παραλέλειπται δ' οὐχ ἥκιστα καὶ ὁ τῆς αἰτίας λογισμός. ἄμεινον γὰρ ἦν, τοῖς εἰσαγομένοις ἐπ' αὐτῶν τῶν ὀργάνων γυμνάζεσθαι πρότερον ἐμπειρικῶς, ἔπειθ' ὕστερον ἅπασαν ἐκδιδαχθῆναι τοῦ λόγου τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν πράγματος. ὡς τοίνυν γεγυμνασμένοις αὐτοῖς καὶ μαθοῦσι τὸ τελεώτερον λόγου δυναμένοις, ἥδε ἡ πραγματεία συγκεῖσθαι, διὰ μὲν τῶν πρότερον δυοῖν ὑπομνημάτων, εἰς ὅσον αὐτάρκους, ὑπὲρ τῶν συνεκτικῶν ὀνομαζομένων αἰτίων διαλεχθεῖσα, διὰ δ' αὐτῶν λοιπῶν δυοῖν, τούτου τε καὶ μετ' αὐτόν, περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐκδιδάξουσα. ἀρκτέον δὲ ἤδη τοῦ λόγου πρὸς χειριζομένους ἑκάστων ἡμῖν τῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ γεγραμμένων. ἔπειτ' ἐξηγουμένους. εἰκὸς δ' ἂν ἡ πρώτη τῶν εἰς τὸν παρόντα λόγον ἐπειτηδείων, ἥδε. ἄνδρος μὲν οὖν γυναικὸς ὡς ἐπίπαν μείζονα πολλῷ, καὶ σφοδρότερον ὡσαύτως πολλῷ, καὶ βραδύτερον ὀλίγῳ, καὶ ἀραιότερον ἱκανῶς τὸν σφυγμὸν ἔχουσιν. ἡ μὲν λέξις αὕτη. καὶ διότι πρῶτος οὗτος ὁ λόγος ἐπειτηδειότερος τοῦ λεχθῆναι, διὰ ἐκείνου τοῦ γράμματος δεδήλωται. ὡς οἱ γὰρ ἔθος ἡμῖν πρὸς τῶν αὐτῶν γράφειν πολλάκις, ὑπὲρ τὰς αἰτίας εἰτεῖν ἤδη, καὶ δεικτέον τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως τοῦ πράγματος, διὰ ἣν οὕτω μὲν ἀνδράσιν, οὕτω δὲ γυναιξὶν ἔχει τὰ κατὰ τοὺς σφυγμούς. ᾧ δ' οὖν. ἐπειδὴ θερμότερον ὂν καὶ ξηρότερον τὸ ἄῤῥεν τοῦ θήλεος, ὡς καὶ τοῖς ἀείοις τῶν ἐμπροσθεν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων εἴρηται, καὶ ἡμῖν δὲ διὰ τέτορων ἀποδέδεικται, τήν τε χρείαν ἀναγκαῖον ἦναι τῆς τῶν σφυγμῶν γενέσεως, καὶ τὴν τῶν ὀργάνων κατασκευὴν ἑτοίμως ἔχειν αὐτοῖς. εἰ δὲ ἔστιν, καὶ αὐτὸς

τοὺς σφυγμούς. ἐν ἐλέχθη γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις, ὡς πλήθει θερμασίας οἰκείᾳ δύναμις ὁ μέγας σφυγμός ἐστιν· οὗ θερμότερον τὸ ἀρτηρίᾳ τοῦ θήλεος, σύθυς ἂν καὶ μείζους ἔχει τοὺς σφυγμούς. καὶ εἰ πολλῷ θερμότερον πολλῷ μείζους. ἀλλὰ μὴν καὶ θερμότερον, καὶ πολλῷ θερμότερον ὄντι, ὥστε καὶ μείζους καὶ πολλῷ μείζους ἕξει τοὺς σφυγμούς. ἀλλ' ὅτι μὲν θερμότερον, ἔκ τε τῶν πρὸ ὀλίγου γεγραμμένων, καὶ τῶν ἐπὶ πρότερον τοῖς παλαιοῖς εἰρημένων, αὐτάρκως ἀποδέδεικται. ὅτι δὲ καὶ πολλῷ, τοῦτ' οὐκέτι οὔτε ἡμεῖς, οὔτε ἄλλος τις ἀπέδειξε. νῦν οὖν ἀποδεικνύω, ἢ οὐδ' ἐπὶ τοσόνδε σύμπας λόγος. πρῶτον μὲν ἀναμνησθῆναι χρὴ τοῦ προκειμένου τῇ λέξει, καὶ πᾶσαν αὐτὴν ἀναγνῶναι καθ' ἕκαστον ὄνομα προσέχοντα τὸν νοῦν. τί γάρ φησιν, ἄνδρες μὲν δὴ γυναικῶν ὡς ἐπίπαν μείζονα πολλῷ τὸν σφυγμὸν ἔχουσι. τί δ' ἦν τοῦτ' ὄφελος, τὸ ἐπίπαν ἐπιμελῶς χρὴ διασκέψασθαι. οὐ γὰρ δὴ μάτην γε πρόσκειται, ἀλλ' ἔστιν ᾧ καθεξῆς τὸ πᾶν κῦρος τοῦ λόγου ἔχει γάρ μήτε ἐξ ἀρχῆς σύθυς ὡσαύτως ἅπαντας ἡμᾶς διεκρᾶναι, μήτ' ὀδυνηθέντας, μήτε διαίταις ὁμοίαις διεχρῆσαι, τὸ καθόλου δὲ ἀφάσεως διαφθείρεται, διαμαθόντος ποτὲ γυναικὸς εὑρεθῆναι, μὴ ὅτι πολλῷ μικρότερον, ἀλλὰ μὴ δὲ μικρὸν ὅλως, μὴ δὲ ἴσον, ἀλλὰ καὶ σαφῶς μείζονα τινῶν ἀνδρῶν ἔχουσης τὸν σφυγμόν. ἀνδρὸς γὰρ μοι νόει φλεγματικώτερον φύσει, ψυχρὰ δ' ἂν ἥδε κράσις εἴη καὶ ὑγρά, παραβαλλομένη γυναικὶ χολωδεστέρᾳ φύσει, τοιᾷδε ἔσι θερμοτέρᾳ τε καὶ ξηροτέρᾳ. ἀρκείτω δὲ μὴ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὁ μὲν, τὴν πόνῳ. ἡ δὲ, τῷ ἀγυμνάστῳ ἐποικείτω, καὶ σκιατροφείσθω μὲν καὶ ἀργείτω, καὶ διατιθρύφθω κατὰ τὸν δίαιταν ὁ ἀνήρ. θηραυλείτω δ' ἡ γυνὴ, καὶ γυμναζέσθω πολλὰ, καὶ μετρίως διαιτάσθω. μείζων ὁ δὴ τοιαύτης γυναικὸς, ἢ ὁ τ' ἀνδρὸς ἔσαι σφυγμός. ἀλλ' ἐὰν ὦ τῇ φύσει διαιτώμενον ἑκάτερον φυλάξῃς, καὶ τὴν οἰκείαν κράσιν ἐξ ἀρχῆς διεκραμένων, ἔνι τε χωρεῖν καὶ ταύτῳ χρώμενον, οὐ μείζω μόνον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζω, ὁ τοῦ πιοῦτος ἀνδρὸς σφυγμὸς γένοιτ' ἄν. ὅσον μὴ γὰρ ὑπὸ τῇ φυσικῇ κράσει μείζων ἁπλῶς, οὐ μὴν πολλῷ μείζων γένοιτ' ἄν. ἐπεὶ δὲ τὸ ἀκρότατον τῶν οἰκείων ὑπερβολῶν ἑκατέρῳ προσέρχεται διάφορον, ἡ μὲν γὰρ ἀταλαίπωρον, ὁ δὲ, ὑπὸ πόνοις πλείοσι διαιτάτῃ, πολὺ δή τι θερμότερος ὁ ἀνὴρ οὕτω γίνεται καὶ διὰ ταῦτα τοὺς σφυγμοὺς πολλῷ μείζους ἴσχει τῆς γυναικός. προσκειται δὲ, τὸ ἐπίπαν, ᾧ τῇ ῥήσει τῆς συφυεστέρας τῶν εἰσαγομένων οἷον κέντρον τι διεγεῖρον τε καὶ παροξῦνον ἐδύνατο ἀπάσης τὸ πράγματος ἡ φύσεως. σύθυς γὰρ ἡ πρὸς ἡ τῇ φύσιν ᾧ ἀνδρὶ ἡ γυναικὶ διαφορᾶς γνωσόμενοί τε, καὶ πᾶν ὑπολείψουσιν, τὸ μὴ πάντα ζῶα γένος ἄῤῥεν ὡς ἰσχυρότερον δεῖν τοῦ θήλεος. ἡ ὡς ἔοικε μὴ θηλύ, τὸ κύειν τε ἡ θηλάζειν ἡ ὅλως ἐκβάλλειν τὰ γεννηθέντα ἡ φύσιν. τῷ δ' ἄῤῥενι, τό τε βοηθὸς ἐκποδίζειν αὐτοῖς ἐπιβουλεύοντας ἐξ ὧν εἰώθει τὸν μὲν ὡς ἄῤῥενος ἀεὶ πρὸς θῆλυ διαφοράν, μείζονας ἁπλῶς τοὺς σφυγμοὺς ὀργαζομένην, τὸν δ' ὡς ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα πολλῷ μείζονας. ὅτω δὲ ἡ σφοδρότερος μὲν ἁπλῶς ὅσον ἀπὸ τῇ φύσει τοῦ ἄῤῥένων σφυγμός, πολὺ μέν τοι σφοδρότερος τοῦ τῶν ἀνδρῶν παρὰ τὰς γυναῖκας, ὅτι τοῖς μὲν αὐξάνεσθαι τὸν φυσικὸν πόνον ἐν τοῖς πόνοις ἀνάγκη, ταῖς δ' ἀργούσαις, ἐκλύεσθαι. εἰ δὲ καὶ μηδὲν τούτων αὐτός τις ἐξ ὑπάρχου σαφῶς, ἀλλ' εἰς ὑπόνοιάν γε αὐτῶν. ἀφίκοιτ' ἂν ζητῶν, ἢ τοὐλάχιστόν γε οἷον διϊὼν ὧν ἀπόθυμεῖ μὲν εὑρεῖν, οὐδέπω δ' εὕρηκεν, ἀπὸ τῆς διδάξαι δυνάμενον ἀφικόμενος, τάχιστά τε ἂν οὕτω μάθοι, καὶ μάλιστα μνημονεύσειεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως ἡ δὲ ῥώμη δ' δυνάμεως ἡ τοῖς ἄῤῥεσι ὑπαρχει, δοκεῖ ἄντι καὶ αὐτὴ τοῖς σφυγμοῖς μεγέθους. ὡς οὐ μόνον διὰ τὸ πλῆθος δ' θερμασίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ῥώμην, οἱ τῶν ἄῤῥένων σφυγμοὶ μείζους γίνονται. διέδεικται γὰρ οὖν καὶ τοῦτ' ἐν τοῖς πρώτῳ λόγῳ, τὸ ταῖς δυρώσεσι διαπαλμοῖσι τοὺς μεγάλους σφυγμοὺς οἰκείους ὑπάρχειν. ἆρ' οὖν τούτῳ μόνον ἀνδρὸς γυναικὸς εἰς σφυγμῶν ἀπίας διαλλάττουσιν; ἢ καὶ τὸ ποδὶ δ' ἕξεως τοῦ σώματος τοῖς ἑκατέροις πάμπολυ προσέρχεται. τοῖς μὲν γὰρ ὅλον σῶμα δύπνοόν τε καὶ καθαρόν, καὶ ἀπόριπτον, καὶ ἄθλιπτον. ταῖς δὲ τἀναντία, σφὰς μὲν αὖ μεταξὺ τῶν ἀγγείων χῶραι, πιμελὴς αὐτῆς καὶ σαρκὸς μαλακῆς, καὶ τίνων φλεγματωδῶν πορισμάτων καταλαμβανόντων, πυκνόν τε τὲ καὶ δύσπνοον τὸ σῶμα, καὶ τίνες συσάσεις πολλαχόθι τοῦ σώματος ἀργοῦ καὶ παχέος καὶ ἀπέπτου ὑγροῦ, ὑφ' ὧν ἁπάντων θλίβεσθαί τε καὶ συνοχωρεῖσθαι τὰς ἀρτηρίας αὐτῶν ἀναγκαῖον, ὅσας καὶ φύσει πολὺ τοῖς ὄγκοις ἐλάττους. ὥσε πάντα πάντοθεν εἰς μικρότητα σφυγμῶν αὐτοῖς παρασκευάσασθαι τῷ ἔθει. ἃ δὲ μόνον εἰς τὸ μεγεθος ὠφέλιμον ἔχουσαν τὴν μαλακότητα τῶν ὀργάνων, δέον δὲ ἀπὸ ταύτης ὀνίνασθαι. πρῶτον μὲν ὅτι πλέω τε καὶ ἰσχυρότερα τὰ ἡ μικρότητος αἰτία γίνεται δεύτερον δ' ὅτι πολλὴ μὲν ἡ παρ' ἐκείνοις διαφορὰ τῶν ἀνδρῶν πρὸς τὰς γυναῖκας. ἐλαχίση δ' ἡ διὰ τὴν μαλακότητα τῶν ὀργάνων. οὐ γὰρ οὕτω ξηρότερον λέγεται τὸ τῶν ἀνδρῶν σῶμα, τοῖς τῶν γυναικῶν παραβαλλόμενον, ὡς ἂν εἰ τύχοι λίθου τις ἢ κηλοῦ ξηρότερος. οὐδ' ἂν εὕροις ἐν αὐτοῖς τοῖς χιτῶσι τῶν ἀρτηριῶν πολλῷ τῷ ὑποροχλῷ, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ἀνδρῶν ὄργανον, οὕτως ἔχει κατασκευῇ ὡς δυπειθὲς εἶναι πρὸς τὴν ῥῆξιν. εἰ δὲ καὶ μεγάλη τις ἦν ὑποροχὴ, καὶ πολλῷ τὸ ἡ γυναικὸς ὄργανον ὑπῆρχε μαλακώτερον, αὐτὸ δὴ τοῦτο μικροτέρους ἂν εἰργάσατο τοὺς σφυγμούς. ᾔδη μὲν γὰρ οὐδὲν ὅτι τὸ βαρυῶδες, ἢ θλιβερὸν, ἢ συνοχωρούμενον, ἐνταῦθα τὸ μαλακώτερον ὄργανον, ὠθήσειότερον εἰς μεγεθος διασολῆς. ᾔδη δ', ὡς ἔμπροσθεν ὠθῆς γυναικείας ἕξεως ἐῤῥήθη, τὰ θλίβοντα καὶ βαρύοντα καὶ συνοχωρούμενα πολλὰ, ἐνταῦθα τὸ μαλακώτερον ὄργανον ἀφυέστερον εἰς τὴν διασολήν, ὡς ἂν ῥᾷον ὑπὸ πάντων τῶν λυπούντων νικώμενον. ὅτι μὲν τοι ταῦτα πάντα περὶ τῶν ἄρτι μὴ κατασκευασμένων σωμάτων, οἰκείως δὲ ταῖς κατασκευαῖς διαιτωμένων λέγεται, δῆλον μὴν, διὰ ἓξ ὧν ἤδη προειρήκαμεν. ὁ μέντοι σύμπας καὶ τέλειος ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ὁ μετὰ ἀποδείξεως προαιρούμενος, ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ τῆς τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως γεγράπται. ὅσα τε διὰ ἐκείνην τὴν πραγματείαν ἀναγνωσέον ὄντι τοῖς ὀρθῶς μέλλουσι μετιέναι τὰ περὶ τοὺς σφυγμούς. καὶ μέν τι καὶ περὶ τοῦ ταχέως σφυγμοῦ διὰ τοῦ τρίτου τῶν ὑπομνημάτων ἐκείνων ἀποδέδεικται, πλείονα ἁμαρτάνουσιν οἱ πλείστοι τῶν ἰατρῶν εἰς τὴν διάγνωσιν αὐτῶν, τὸν βραχύχρονον, ὀλύθους καὶ ταχὺ εἶναι νομίζοντες. ἀμέλει καὶ τὸν ἡ γυναικὸς σφυγμὸν, ἕνεκα γάρ τοι τῶν νῦν προκειμένων, ἐμνημόνευσα τῶν ἐν ἐκείνοις ἀποδεδειγμένων, ἵνα

νῦς ταχὺ

νως ταχὺ εἶν νομίζουσιν. ὁ δ' ὀξὺς μὲν θάττον, ὑμὸν δὲ ἀξιολόγως γε πρὸς καὶ μεγάλη διαφορᾷ τοῦ τῶν ἀρρένων ὑπερέχει. τὸ μὲν οὖν ἀληθὲς οὕτω καὶ γεγράφθαι καλῶς τοῖς εἰσαγομένοις, βραχεῖ βραδύτερον ὁ τῶν ἀνδρῶν εἶν σφυγμὸς τοῦ τῶν γυναικῶν. ὑμὸν δὲ ἡ αἰτία προσκειται καθάπερ καὶ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἐκεῖ γεγραμμένων. ἀλλὰ νῦν εἰρήσεται. ὅσον μὲν οὖν τοῦ καὶ τῇ διάμειν ἀρρωστότερον εἶν καὶ τῇ θερμασίαν ἐλάττονα τῇ τῶν γυναικῶν, ἐχέτω καὶ τὸν σφυγμὸν εἶν βραδύτερον, ἀμφοτέροις γὰρ τοῖς εἰρημένοις αἰτίοις οἰκεῖον ὁ τοιοῦτος ἐλέχθη. ἀλλὰ ἔστει πολλῷ μικρότερος ὄν, καὶ διὰ ὅσον καὶ τὸ ἡλικίας οὐχ ἱκανῶς πλησθῆναι, προσίθησιν ὅσον διάστημα τοῦ τάχει. ὅσον γὰρ ὁ πρῶτος λόγος ἐλειφθη ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, καὶ ὅσις ὁ μέμνηται τῶν ἐν ἐκείνῳ γεγραμμένων, μάτην καὶ τούτοις ἐντυγχάνει. εἰ μὲν οὖν τὸ πρόσθιον τοῦ τάχος τοσοῦτον ἦν, ὡς αὐτάρκως ἅπασαν τὴν χρείαν πληροῦν, οὐδὲν ἂν ἐλλείπειν πυκνότητος. ἐπεὶ δὲ πολλῷ μὲν ἀπολείπει ἡ χρείας ἡ ἐνέργεια διὰ τὴν μικρότητα ἡ διαστολῆς, βραχύ δ' ἐπωφελεῖται διὰ τὸ τάχος, ἀναγκαῖον ἦν ἡ πυκνὸν ἀξιολόγως γίνεσθαι τὸν σφυγμόν. καὶ γὰρ καὶ οὕτω διὰ τὸν πρώτως διείρηται λόγον. γυμνοῦσθαι μὲν δὴ ἀνθρώπων, ὅταν διαφέρωσι τοῖς σφυγμοῖς, τὸ δ' ἄρρεν θήλεος ἀνάλογον μὲν, ὑμὸν δὲ πάντα γε ὡσαύτως, ἀλλ' ὡς ἐμπροσθεν εἴπομεν. ἁπλῶς γὰρ μείζονα καὶ σφοδρότερον καὶ ἀραιότερον, ἀκέπι δὲ καὶ πολλῷ τὸν σφυγμὸν ἔχει τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεως. πρὸς μὲν δὴ τούτων ἀρκεῖ καὶ ταῦτα. μεταβῶμεν δ' ἐπὶ τὴν ἐξῆς ῥῆσιν πρὸς ἣν ἡμῖν τὴν κράσιν διαφορᾶς διηλάσκησαν. Οἱ δὲ φύσει θερμοὶ, μείζονα μὲν καὶ ὠκύτερον καὶ πυκνότερον πολλῷ. σφοδρότερον δὲ ὑ πολλῷ.

Καὶ ὅτος ὁ λόγος ἐν ἑαυτῷ πρόειχει ζήτημα μέγιστον, ᾧ μὴ δ' ἐπιβάλλειν τὶς δύναται τὴν διάνοιαν τῶν εἰσαγομένων, εἰ μὴ πάνυ σπουδαῖος ὑπάρχει. τῶν γὰρ φύσει θερμῶν, οἱ μὲν ὑγροὶ εἶν λέγεσι, οἱ δὲ ξηροὶ, ἐχέτω οὖν ἔχ ἁπλῶς εἰρῆσθαι τῶν φύσει θερμῶν οἱ σφυγμοὶ. ἀλλὰ πρότερον μὲν τῶν μετ' ὑγρότητος, σύντερον δὲ τῶν μετὰ ξηρότητος. ὑ γὰρ δὴ πάντες οἱ θερμοὶ φύσει οἱ αὐτοὶ ἔχουσι σφυγμοὺς, ἀλλὰ καὶ τρίτοι τινὲς εἰσιν, σύκρατοι μὲν, ὅσον ἐφ' ὑγρότητι, καὶ ξηρότητι, δύσκρατοι δ' ὅσον τῇ θερμότητι. καὶ ὡς ἔκ ὀρθῶς αὐτοὶ παρείδον, ὅσοι πῶ ἡμῶν διείλοντο τὰς κράσεις ἀφορίσαντες διὰ τῶν γραφόντων ἡμῖν πρὸς κράσεων ὑπομνημάτων. τότος δὴ καλεῖν ἔθος ὅτι θερμὸς οὐ τετάρων δυνάμεων, μίαν μόνην ταύτην ὑπὲρ τὰς ἄλλας ἔχοντας οὗτοι τίνων εἰς ὃν θερμότεροι τῶν σύκράτων εἰσιν, εἰς τοσοῦτον καὶ μείζονας καὶ ὠκυτέρους καὶ πυκνοτέρους ἔχουσι οὗς σφυγμούς. καὶ ἡ αἰτία πρόδηλος τοῖς μεμνημένοις τῶν ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ γεγραμμένων. ἀλλὰ διατί σφοδροτέρους οὐ πολλῷ οὗς τοιούτους εἴπομεν σφυγμούς; καί τοι γ' ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τῆσδε τῆς πραγματείας ἀπορήσαντες, εἰ δύναται γένεσθαι σφοδρότερος ὁ σφυγμὸς, ἄνευ τοῦ κατὰ τὴν δύναμιν εἰς ῥώμην ὠφελεῖσθαι. ὅτι τοῖς εἰσαγομένοις οὐ τοιοῦτοι πάντες σφυγμοὶ σφοδρότεροι φαίνονται. παράκειται γάρ πως ὁ ταχὺς ἅμα καὶ μέγας σφυγμὸς, κατά γε τὴν ἀδιάρθρωτον φαντασίαν τοῦ σφοδρῷ ὥστε καί τινος καὶ αὐτῶν τὰ συγγράμματα καταλειπόντων ἡμῖν ἰατρῶν, ἐν ἄλλῳ τινὰ σφοδρὸν ἔφασαν εἶν σφυγμόν, ἢ τὸν ἐκ μεγέθους τε καὶ τάχους σύνθετον, ὅπου ἔχει τοῖς εἰσαγομένοις κινεῖν τηλικαῦτα ζητήματα. συμφέρει γὰρ αὐτοῖς ὑπὲρ πολλῶν τὸ ἀδιόριστον τε καὶ συγκεχυμένον μᾶλλον τοῦ διηρθρωμένου, ὅταν γε βεβαίας ὅσον δέηται θεωρίας, καὶ λόγων μακρῶν, καὶ χρόνου πολλοῦ. ἀλλ' ἡμεῖς ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ περὶ δὲ περὶ πραγματείας, αὐτάρκως πρὸ τούτου διειλεγμένοι, μέλλοντες δὲ καὶ τοῖς ἑξῆς, ὅταν ὁ πρὸ τῶν ῥυθμῶν ἀφίκηται λόγος, αὖθις ἐρεῖν τι, κατὰ μὲν τὸ παρὸν ἐντεῦθεν καταπαύσωμεν τὴν διήγησιν. ἑτέραν δ' ἤδη λέξιν προχειρισόμεθα. Οἱ δ' ἰσχνότεροι μείζονα μὲν καὶ ἀραιότερον πολλῷ, σφοδρότερον δ' ὀλίγῳ.

Πάλιν ἐνταῦθα οὐκ ἰσχνοτέρους ἀκουστέον ἄνευ τινὸς ἄλλης διαθέσεως. εἰ γὰρ ἡ τοι περὶ κράσεως ἐναλλαγείσης, ἢ περὶ δυνάμεως, ἢ διά τι πάθος ἰσχνότερος γένοιτο, σώθετος ἡ τροπὴ τῶν σφυγμῶν ἔσται, καὶ οὐκ ἐπὶ διὰ μόνην τὴν ἰσχνότητα. ἰσχνότης οὖν αὐτὴ μονὴ κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον, εὐρυτέρας μὲν τὰς χώρας τῶν ἀρτηριῶν ἐργαζομένη κουφοτέρα δὲ τὰ ὑπακείμενα σώματα, μεγέθος ἱκανὸν προσδίδωσι τοῖς σφυγμοῖς. ὥστε ἂν ἴσης περὶ χρείας μενούσης αὐξάνεται τὸ μέγεθος, ἀραιοτέρους ἐνταῦθα ἀναγκαῖον γίνεσθαι τοὺς σφυγμούς, εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον καὶ μείζονας. μείζους δ' ἦσαν πολλῷ, γένοιτ' ἂν οὖν οὕτω καὶ ἀραιότεροι πολλῷ. σφοδρότεροι δὲ τοῦτο φανοῦνται, ὅσῳ διὰ λεπτοτέρων ὁμιλοῦσι τοῖς ἀπομένοις σωμάτων. ἴσως δὲ προσκτᾶσθαι τινὰ τόνον, ἀλλὰ δὲ μᾶλλον ὃν ἔχουσιν ὑπείκνυσθαι, τοιοῦτοι φαίνονται. περὶ δὲ τάχους καὶ βραδυτῆτος, οὐδὲν ἐκτὸς αὐτῶν εἴρηται, οὐδὲν γὰρ οὐδ' ἕτερον τούτων ἐκ περὶ ἰσχνότητος προσλαμβάνουσι, ἀλλ' ὡσαύτως ἔχουσι τοῖς βραχυτέροις, ὅταν καὶ ῥώμης καὶ χρείας αὐτοῖς ὡσαύτως ἔχωσιν. ἑξῆς δὲ περὶ τῶν ἡλικιῶν ὧδέπως γεγράφθαι. Τρέπονται δὲ ἡ περὶ μὲν τὰς ἡλικίας ὧδέπως. ὁ μὲν τοῦ νεογνοῦς παιδίου πυκνότατος. ὁ δὲ τοῦ γέροντος ἀραιότατος. οἱ δ' ἐν τῷ μεταξὺ πάντων, ἀνάλογον. ἐφ' ὅσον αὖ ἡ παιδὸς ἡ γέροντος ἐγγύτεροι τυγχάνουσιν ὄντες. ὡσαύτως δὲ τάχιστος μὲν ὁ τοῦ παιδὸς. βραδύτατος δ' ὁ τοῦ γέροντος. οἱ δὲ τῶν ἄλλων ἡλικιῶν ἐν τῷ μεταξύ. πολλῷ δὲ μείζων ἡ περὶ τὴν ἀραιότητα διαφορὰ γέροντος πρὸς παιδίον, ἢ περὶ τάχος. ἐν δὲ τῇ περὶ σφοδρότητα καὶ μέγεθος διαφορᾷ, μέγιστος μὲν ὡς ἐν ἡλικίαις ὁ τῶν ἀκμαζόντων. μικρότατος δὲ ὁ τῶν γερόντων. μέσος δὲ βραχεῖ μείζων ὁ τῶν παιδίων. καὶ σφοδρότατος μὲν, ὁ τῶν ἀκμαζόντων. ἀμυδρότατος δὲ ὁ τῶν γερόντων. μέσος δ' αὐτῶν ὁ τῶν παιδίων. Οτι πυκνότης καὶ ἀραιότης σφυγμῶν κατὰ διπλοῦν νοεῖται τρόπον, ἑτέρως μὲν ὑπὸ τῶν καὶ ἡ συσολῆς διαδάνεσθαι λεγόντων, ἑτέρως δ' οἷς ἀναίδηκτος αὖτη, σαφέστερον μὲν ἐν τοῖς περὶ ἡ διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν εἴρηται λόγοις. σὺ μὲν ἀλλὰ, καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ δὲ βιβλίῳ δὲ τῆς εἰσαγομένοις γεγραμμένοις δεδήλωται, καὶ ἠξιοῦμέν γε αὐτοῦ ὡς ἐπὶ ἀναίδηκτον πρότερον γυμνάζεσθαι ἡ συσολῆς. ἔστι μὲν οὖν ἀκριβέστερόν τε ἅμα καὶ μακρῷ χρησιμώτερον, ἐν δὲ τῶν ἐρεμιῶν ποσῷ σπουδάσθαι νομίζειν δεῖν τὸ γένος τῶν σφυγμῶν, ὅταν γὰρ ἡμῖν καὶ τὰ κατὰ τοῦ ῥυθμοὺς εἰς ἀκριβῆ διάγνωσιν ἀφίξεται. ἀλλ' ἐπεὶ τοιοῦτον ἀδιάθεσις ἀδ πυκνὸν, ἢ ἀραιὸν ἐργαζομένη τὸν σφυγμὸν, ἑκατέρας αὐτῶν ταῖς αἱρέσεσι τοιόνδε φαίνεσθαι ποιοῦσιν, εἴη ἂν καὶ ὁ περὶ αἰτίας λόγος

σμὸς κενὸς ἀμφοῖν. ἀλλ' ἄμεινον αὐτὴν ὡδὶ τὸ ἀληθέστερον ἀνάγοντας, κατ' ἐκεῖνο πρᾶγμα τῇ λόγῳ, ἡ γε νῦν δὴ προκειμένης ἡμῖν πραγματείας μηκέτι τῶν εἰσαγομένων ἐχαζομένης, ἀλλ' ἅπαν τὸ ἀληθὲς ἐκ διδασκούσης. οἱ τοίνυν παῖδες ἔχοντες μὲν καὶ τὸ θερμὸν ὀλίγον, οὐδὲ ἡ ἐμψυχόσης αὐτὸ χρήζουσιν οὐσίας ὀλίγης, καὶ διὰ ταῦτα μεγάλως διέστασι τῶν σφυγμῶν. ἔχοντες ἢ καὶ τὴν τῶν χυμῶν διαπάνλω πλείστω, ὡς αὖ οὐκ εἰς θρέψιν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς αὔξησιν ὑπηρετοῦσαν, ἐν ταῖς κατεργασίαις αὐτῶν ἀναγκαίως ἀθροίζουσιν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι πλῆθος ἀτμωδῶντε καὶ ὡς ἂν εἴποι τις λιγνυωδῶν περιττωμάτων, ὥστε καὶ διὰ ταῦτα ἡ συστολὴς τῶν ἀρτηριῶν διέστασι μεγίστης, καὶ μάλιστα καὶ ἡ τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος οὐσία ὁ τρέφειν μόνον, ὡς τοῖς τελείοις, ἀλλὰ καὶ συναυξάνεσθαι τοῖς ὀργάνοις ἀναγκαῖον. ὥστε καὶ διὰ τοῦτο μείζονα δεήσονται τῶν διαστολῶν. καὶ ἀεδόν εἰς ἴσον ἥκει τοῖς βρέφεσιν ἡ τοῦ συστέλλεσθαι τὰς ἀρτηρίας χρεία τῇ τοῦ διαστέλλεσθαι. πλεῖστα μὲν γὰρ τὰ περιττώματα, καὶ διὰ τοῦτο μεγίστης δέομαι ἡ συστολῆς, τὸ θερμὸν δ' εἰ ὃ μὴ πλεῖστον ἁπλῶς, ἀλλά τοι καὶ διὰ τὴν τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος αὔξησιν, εἰς ἴσον ἥκει τῇ τοῦ πλείστου χρείᾳ θερμοῦ ἡ διαστολῆς αὐτοῖς. ὅσον γὰρ τῶν νεανίσκων ἀκριβέστερα τοῦ πλεονάζοντος ἐν ὑδατικῇτῳ θερμότητι, τοῦτο ἐκ ἡ διὰ τὸ πνεῦμα χρείας προσέρχεται. μεγίστω δὲ ἅμα ὃ ταχίστω οἱ παῖδες ἀμφοτέρων χρήζουσι τῶν κινήσεων, καὶ διὰ τοῦτ' ἐλλιπεστέρα ἡ χρείας δίκην ἐστὶν αὐτῶν ἡ ὠφέλεια. καὶ γὰρ εἰ ὅτι μάλιστα ταχεῖς εἰσιν καὶ μεγάλοι, ἀλλ' οὐδέπω ἡ χρείας ἀξίως. ἀναγκαῖον οὖν ἐν τούτῳ πυκνὰς γίνεσθαι τὰς κινήσεις. ὡδὶ δὲ τῶν γερόντων ἐναντία πάντα, τὸ μὲν θερμὸν ὀλίγον. ἀνάλογον δὲ τούτῳ, καὶ ἡ τῶν οἷον ἀποβαλωδῶν περιττωμάτων ψῆφισις, καὶ ἡ τοῦ πνεύματος τοῦ ψυχικοῦ θρέψις, ὥστε ἐναντίας αὐτοῖς σύλλογον εἶναι καὶ οὐ σφυγμὸς μικρὸς, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιός. ἀναμνησθῆναι δ' ἐνταῦθα χρὴ τῶν ἐν τοῖς διυτέρῳ περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν εἰρημένων, ἵν' ἴδιόν μὲν ἕκ τινος ἀπατώμενοι πολλοὶ τῶν ἰατρῶν, μικρὸς ἐπελαβον εἶναι οὐ τῶν παιδίων σφυγμὸς, καί τοι μεγάλοι μὲν εἰσίν, εἰ τοῖς ὄγκοις τῶν ἀρτηριῶν αὐτοῦ παραβάλλοις, μικροὶ δὲ, εἰ ἡ τῷ πρόχειρον ἐξετάζοις φαντασίαν, τοῦτ' ἔστιν εἰ τὸ ποσὸν ἡ διαστάσεως μόνον ἐν αὐτοῖς σκοπεῖο, τοῖς τῶν ἀκμαζόντων παραβάλλων. οὐ μὴν μεγίστους γ' ἔχουσιν οἱ παῖδες οὐ σφυγμοὺς, ὁπόταν οὐ πρὸς οὐ ὄγκος τῶν ἀρτηριῶν ἐξετάζοις αὐτούς. τὸ γὰρ μήτε τῷ διαμιμνῆσκειν εἰς ἄκρον ῥώμης αὐτοὺς, καὶ τὸ συνοχωρεῖσθαί τε καὶ θλίβεσθαι οὐ χιτῶνας τῶν ἀρτηριῶν ἔτι μαλακοὺς ὄντας, ἀφαιρεῖ πολὺ τ' μεγίστης διαστολῆς. ὅμως μὴν ἔτι τηλικοῦτος ὅσην αὐτοῖς ὁ σφυγμὸς, ὡς ὑπὲρ τὸν μέσον ὑπάρχειν. ἡ τάχει δ' ὡσαύτως ἔχει κατά τε τὴν διαστολὴν καὶ συστολὴν, ὅτι καὶ ἡ χρεία τῶν κινήσεων ἀμφοτέρων ἴσην, οὐχ ὥσπερ ὡδὶ τῶν γερόντων, εἰς ὅσον γὰρ ἡ τοῦ συστέλλεσθαι χρεία λείπεται ἡ τοῦ διαστέλλεσθαι, εἰς τοσοῦτον καὶ ἡ συστολὴ ἡ διαστολῆς ὀξυτέρα. λείπει δ' σύλλογον τοῖς πρεσβύταις, ὅτι βραχὺ παντελῶς, ἢ ὀλίγον ἐκ ἡ τῶν χυμῶν συγκαύσεως γίνεται περίττωμα διὰ τὴν ἀρρωστίαν τοῦ θερμοῦ. καὶ ὅτι μήτε ἀξιολόγως τρέφονται, μήτε ὅλως αὐξάνονται. ἡ μὲν τοι τοῦ διαστέλλεσθαι χρεία, ὃ εἰ μὴ μεγάλη, μέτριόν γοῦν ἔτι μένει τοῖς πρεσβύταις, ῥιπίζεσθαι μὲν γὰρ δέονται τὸ ἔμφυτον θερμὸν, καὶ τρέφεσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ψυχικόν. πολὺ ἢ πλέον ἡ εἰς ἀραιότητα προπὴ τῶν γερόντων ἡ εἰς βραδυτῆτα, διὰ τὸ τὴν χρείαν τ' σφυγμῶν ὀ μόνον καὶ πληροῦσθαι τελέως ὑπὸ ἡ ὠφελείας, ἀλλὰ καὶ ἡ τὸν ἑαυτῆς λόγον ἐκπληροῦσθαι παντελῶς. μακροτάτην οὖν σύλλογον ἐν τούτῳ γίνεσθαι τὴν ἡσυχίαν. ὥσπερ γε καὶ ὅτ' ἂν ἐκπληροῦτο μετὰ τοῦ μεγάλως ἡυξῆσθαι, σπανίως ἀγαπᾶσθαι τὰς κινήσεις. ὅτι γὰρ ὧν τῶν βρεφῶν ἂν ἠυξηται μόνον εἰς ἕκαστον ἡ χρεία ἡ ἡμέσεως τῶν σφυγμῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ μεγίστης διαστολῆς, ἢ μόνη τάχ' ἂν ἐπλήρωσε τὴν χρείαν, ἐκ ὀλίγου ἀφήρη), πρότερον εἴρη), τοσοῦτον ἔστιν τὸ ἀφαιρούμενον εἰπόντων ἡμῶν, ὅσον ἢ τε διώαμις ἀπολείπεται ἡ ἄκρας ῥώμης, καὶ βαρυτῆτ καὶ συνοχωρεῖται τὰ ὄργανα μαλακὰ διὰ ὑγρότητα τοῖς τηλικούτοις ὄντα. ἃ γὰρ ἂν ἃ τοῦτ' ἐμπροσθεν εἴπομεν, ὡς αἱ μαλακότητες τῶν ὀργάνων, αἱ μὲν χωρεῖς τ' θλίβεσθαι καὶ βαρύνεσθαι ἃ συνοχωρεῖσθαι, μεγέθεσι σφυγμῶν συντελοῦσιν, αἱ δὲ σὺν τούτοις μικρότησι, καὶ μάλιστ' ὅταν ἡ διώαμις ἐν δεόσιον ἔχη τόνον. εἰς ὅσον δὲ μεταπέπτωκεν ὁ τῶν γερόντων σφυγμὸς ἐκ ἡ τῶν παιδίων πυκνότητος εἰς ἀραιότητα, χαλεπὸν εἰς τοσοῦτο καὶ ἡ τ' συστολῆς κίνησις ἐκ τοῦ τάχους εἰς τὴν βραδυτῆτα. ἃ ἡ αἰτία πρόδηλος, εἰ γε δὲ τελέως ἐκλελύσθαι τ' χρείαν ἡ συστολῆς ἐν ταῖς τοιαύταις ἡλικίαις ὀρθῶς ἐλέγομεν, ὀμὼ ἔγε ἡ διαστολῆς χρεία τελέως ἀπόλωλεν, ὡς ἃ οὐκ ἐδέησε μὲν. ὅθεν ἦπερ ὄντων ἡ ἐν τούτῃ κίνησις βραδεῖα ἡ ἐν τῇ συστολῇ. τούτης δ' ὧν διαγνωσικὸς ὁ εἰσαγόμενος μόνος. ὡς σύλλογος ἐρρέθη πλέον ἡ ἧπερ τὴν ἀραιότητα διαφορὰ γερόντων πρὸς παιδίων ἡ ἧπερ βραδυτῆτα. ἀλλὰ νῦν γε τὸ λεῖπον πᾶν ἤδη προσδώσεται, πλεῖ γε αὐτῆς τούτης τ' διαφορᾶς, ἃ προσέτι ἡ ἧπερ οὐκ ἐν ταῖς ἡλικίαις ῥυθμὸς μεταβολῆς, οὐκέτ' ὢν ἀξιαφέσορον εἶναι νομίσαντες, ἢ ἧπερ οὐκ εἰσαγομένης τ' λόγον, οὐδὲν εἰρήκαμεν. ὡς γὰρ πρὸς ἡ πυκνότητος, ὅτω καὶ πρὸς τῶν ῥυθμῶν διήκει γιγνόμενα ἀεὶ ἐφεξῆς, τῶν μὲν διὰ μυδάλεως ἀλλάττεσθαι λεγόντων ἡ συστολῆς, τ' ἡ διαστολῆς χρόνον ἡ λοιπῶν πάντα παραβαλλόντων, ὃς οὐκ ἐκ ἡ συστολῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνοίᾳ ἠρεμιῶν σύγκειται. τῶν δὲ καὶ τούτους ἀλλάττεσθαι φασκόντων ἐν τοῖς τῶν κινήσεων χρόνοις οὐ ῥυθμὸς σωίσάντων. ὅσῳ ἢ ἀκριβεστέρα ἡ δὲ ἡ αἵρεσις, ἃ εἰς τὰς προγνώσεις χρησιμωτέρα, διὰ πλοῦ ἔσται πολὺ μᾶλλον ἐν τῇ μελλούσῃ γράφεσθαι πραγματείᾳ. ὀκ ἄδηλος δ' οὐδὲ νῦν ὅσιν, εἰ μὴ πρόχρως τις ἥλισσε τῶν ἠρεμιῶν. ἐκ τῶν αὐτῶν δὲ, καὶ τὰς ἐν ταῖς ἡλικίαις διαφορὰς τῶν ῥυθμῶν, παρ' ἣν τινα γίνοντα τὴν αἰτίαν ὀξυδερκεῖν οὐδὲν ἔτι χαλεπόν. ἐπειδὴ γὰρ πλείστη μὲν ἑκατέρας τῶν κινήσεων ἡ ἀρτηρίας χρεία τοῖς βρέφεσιν, ἐλαχίστη ἢ τοῖς γέρουσιν, ὁ δ' ἐν μεταξὺ χρόνος πᾶς τῶν ἡλικιῶν ἑκάστη μὲν ἀμφοτέρας τὰς χρείας, ἀλλὰ μᾶλλον τ' ἡ συστολῆς, σύλλογος ὅσῳ πρ ἂν ἀφεστῶσι τῶν βρεφῶν ὡς ὡδὶ τοὺς γέροντας, ἀμφοτέρας μ' ἕξουσι ἀεὶ τὰς κινήσεις βραδυτέρας, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν ἡ συστολῆς. ἐκ τούτων δὲ αἱ ἧπερ αἱ ἡλικίας γίνονται τῶν ῥυθμῶν διαφοραὶ, πρὸς ὧν ὡδὶ πλέον ἐρῶμεν ἐν τοῖς πρὸς ἡ τῶν σφυγμῶν προγνώσεως ὑπομνήμασιν. ἀλλὰ καὶ διὰτι σφοδρότατος μὲν ὁ τῶν ἀκμαζόντων, ἀμυδρότερος δ' ὁ τῶν γερόντων, σύδηλον. ἰσχυροτάτη μ' γ' ἡ διώαμις ἐν τοῖς ἀκμάζουσιν, ἀδυνατίστη δ' ἐν τοῖς γέρουσιν. ὅτῳ ἢ κὴ ἐν ταῖς ἄλλαις ἡλικίαις, ὡς ἂν ἰσχύν ἔχωσιν ἢ ἀδυνείας οἱ

σφυγμοὶ

σφυγμοί, διοίσουσιν ἀμυδρότητι τε καὶ σφοδρότητι. Κατὰ δὲ τὰς ὥρας ἥρους μὲν τὰ μέγα, μεγίσους καὶ σφοδροτάτους, ὡς ἐν ὥραις, τάχει δὲ καὶ πυκνότητι συμμέτρους, ὡσαύτως δὲ καὶ φθινοπώρου τὰ μέσα. πρὸ ἰὸν δὲ τὸ μὲν ἔαρ ἀφαιρεῖται μεγέθους καὶ σφοδρότητος, προσίθησι δὲ ἐφ' τάχει καὶ τῇ πυκνότητι. καὶ τέλος νήνεκα αὖ ὑπολάβοι τὸ θέρος ἀμυδροί καὶ μικροὶ καὶ ταχεῖς καὶ πυκνοὶ γίνονται. τὸ δὲ φθινόπωρον πρὸ ἰὸν ἅπαντων ἀφαιρεῖ, μεγέθους, σφοδρότητος, τάχους, πυκνότητος. ὥστε τοῦ χειμῶνος ἐπελθόντος εἰς μικρότητα καὶ ἀμυδρότητα καὶ βραδυπῖτα καὶ ἀραιότητα τετράφθαι. ἔοικε δὲ τὰ μὲν πρῶτα τοῦ ἦρος, τοῖς ὑστάτοις τοῦ φθινοπώρου. τὰ δ' ὕστατα τοῖς πρώτοις. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τοῦ θέρους τοῖς ὑστάτοις τοῦ θέρους. τὰ δὲ τοῦ χειμῶνος πρῶτα, τοῖς ὑστάτοις τοῦ χειμῶνος. ὡς ὅσα θέρους μέσου καὶ μέσου χειμῶνος ἴσον ἐφ' ἑκάτερον ἀφέστηκεν, ὁμοίως πρέπειν. μέσον δὲ θέρος ἐστὶν, ἢ μὲν ὠκύτατος, ἢ δὲ ἐναντίως ἔχει μέσῳ χειμῶνος. μικροὶ μὲν γὰρ καὶ ἀμυδροὶ καθ' ἑκάτερον, ὠκεῖς δὲ καὶ πυκνοὶ θέρους, καὶ βραδεῖς καὶ ἀραιοὶ χειμῶνος. οὐ μὴν οὕτως μικροὶ θέρους ὡς χειμῶνος. ἀλλ' ἧττον θέρους. οὐδ' οὕτως ἀμυδροὶ χειμῶνος ὡς θέρους. ἀλλ' ἧττον χειμῶνος. Καὶ τὰ κατὰ τὰς ὥρας εἰς τρεῖς ταύτας αἰτίας ἀνάγεται, τῇ χρείαν, τῇ δυνάμιν, τὰ ὄργανα. παρὰ γὰρ τὸ διαφέροντος ἔχειν ἕκαστον τούτων ἐν αὐτοῖς, καὶ αἱ τῶν σφυγμῶν ἀλλοιώσεις γίνονται. τοῦ μὲν οὖν ἦρος ἐν τοῖς μέσοις, εὐκρατοτάτη κατάστασις ἐστὶ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος, ὅθεν καὶ τὰ σώματα ὑγιεινά. τούτου γὰρ ἀεὶ χρὴ μεμνῆσθαι, μάλιστα ἐφ' ὧν αὐτὸς ζῶν διάκειται, καὶ ταῖς δυνάμεσιν εὐρωστότατα καὶ ταῖς θερμασίαις εὐκρατότατα, καὶ τοῖς ὀργάνοις ὄντα συμμετρότατα, ὡς αὖ μήθ' ὑγρότητι περιττῇ τεγγόμενα, μήθ' ὑπὸ ξηρότητος αὐχμοῦτα, μήθ' οἷον πεφυκότα τε πεπηγότα τῷ κρύει, μήθ' οἷον ἐκλελυμένα τε ἢ παρειμένα τοῖς θάλπεσι. ταῦτ' ἄρα ἐν οἱ σφυγμοὶ μέγιστοί τε καὶ σφοδρότατοι γίνονται τοῖς ἄρτια κατεσκευασμένοις διηνεκέσι σώμασιν. Οπηνίκα δὲ τοιούτων αἱ ἡλικίαι, καὶ ὧραι, καὶ χῶραι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ παραπλήσια, προπαρασκευάζουσι τοῖς σφυγμοῖς ἐγγράφεσθαι ὅτις ἰατροῖς αὐτάρκως, ἢ ἄλλοις τε καὶ τοῖς διαγνώσεως ἕνεκα δεομένοις. ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅτῳ ἔχουσιν οἱ σφυγμοὶ μεγάλοι καὶ σφοδροὶ γίνονται, διὰ τοῦ πρώτου διεσταλμένοι λόγου. ὅτι γὰρ οἱ κατὰ δυνάμεως ἐρρωμένης καὶ χρείας συμμέτρου, καὶ ὀργάνων κατὰ φύσιν ἐχόντων. ὡς εἰ γε τὰ μὲν χρείας ἕνεκα ἀμετρότερα, ἀλλὰ μεγάλοι μόνον καὶ σφοδροί, ἀλλὰ καὶ ταχεῖς ἂν εἶεν. εἰ δὲ πλέον ἄμετρα ὡς μὴ πληροῦσθαι πρὸς τὴν ἐνεργείας αὐτῶν, σύνθυς ἂν τις καὶ εἰς πυκνότητα μεταβολὴν προσείη. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὲν χρείας ἔχει συμμέτρως, ὅτ' εἰς τάχος ὅτ' εἰς πυκνότητα γίνεται τὴν τροπήν. πρόσκειται δὲ τοῦ λόγου τὸ, ὡς ἐν ὥραις, ἐόντος. ἐν γὰρ ἁπλῶς μέγιστοι καὶ σφοδρότατοι γινόμενοι, πολλῷ γὰρ αὖ τῶν ἐν ταῖς φύσεσιν ἕτεροι σφοδρότεροί τε καὶ μείζους εὑρίσκονται, ἀλλ' ὡς ταῖς ἄλλαις ὥραις παραβαλλόμενοι οἱ σφυγμοί, τοιοῦτοι γίνονται μειοῦντος τοῦ ἦρος. θέρους μὲν γὰρ ὠκυτάτου μὲν τὰ μὲν χρείας, ἀκλύεται δὲ τὰ μὲν δυνάμεως. ὥστε διὰ μὲν ταῦτα ἀφαιρεῖσθαι τι μεγέθους σφοδρότητος, ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ μεγέθους, ἀλλ' ἔλαττον. ἡ γὰρ μὲν χρείας ἐπωφελὴς προσίθησί τι. διὰ δὲ τί καὶ τάχει καὶ πυκνότητι προσείσιν ἀξιόλογον. χειμῶνος δ' αὖ πάλιν τἀναντία, ἢ τοῦ θέρους ἐστὶν, ἰσχυροτέρα μὲν ἡ δυνάμις, πλὴν οὐκ εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον ἦρος, ἐκλέλυται δὲ καὶ ἡ χρείας μὲν τῶν σφυγμῶν γένεσις. ὅθεν ἀμυδροὶ μὲν μᾶλλον ἢ τοῦ ἦρους, σφοδροὶ δὲ μᾶλλον ἢ τοῦ θέρους, οἱ μὲν τοῦ χειμῶνι σφυγμοί, μέσοι πως ὄντες ἀμφοτέρων, τῶν ὡρῶν, ὅτι καὶ ἡ δυνάμις ἐν τῷ μέσῳ, ἱκανῶς μὲν τοι μικροί, διὰ τὸ καὶ τὴν δυνάμιν ἀπολείπεσθαί τι μὲν ἄκρας εὐρωστίας καὶ τῇ χρείαν ἀξιολόγως ἐκλελύσθαι διὰ δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἔκλυσιν, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιοί. μεμνῆσθαι δὲ χρὴ πάλιν ἰσαυταῦθα τῶν ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημένων, ἃ δὴ ἑτέρων ἀξυγκατάμεθα. χρεία γὰρ αὐτῶν ἐστιν ἐπί τε τῶν κατὰ τὰς ἡλικίας, καὶ τὰς ὥρας, καὶ τὰς χώρας, καὶ τὰς καταστάσεις, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα μεταβολὴν ἵνα μή τις ἐναντίον με λέγειν αὐτῷ νομίσῃ. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος ἁπλῶς εἴωθε τὰ αὐξανόμενα πλεῖον ἔχει τὸ θέρμον, ἀλλὰ τὸ ἐμφυτον προσέθηκεν, ὡς ἂν ἕτερον εἰδῶς θερμὸν ἐπίκτητον, ᾧ πλεονεκτοῦσιν οἱ ἀκμάζοντες εὐκρατον μὲν γὰρ τὸ ἔμφυτον θερμὸν, ἄκρατον ἢ καὶ οἷον πυρώδες κεκτῆσθαι τὸ ἐπίκτητον. οὕτω δὲ καὶ αἱ κοιλίαι φησὶ χειμῶνος καὶ ἦρος θερμόταται φυσᾷ. οὐχ ἁπλῶς οὕτω οὐδὲ ἂν οὕτω θερμόταται, ἀλλὰ τῷ ἐμφύτῳ θερμῷ. ἐν δὲ τῷ θέρει τούτου μὲν ἥκιστα μετέχουσι, κρατοῦσι δ' ἐν αὐταῖς τὸ ἐπίκτητόν τε καὶ αὐχμώδες θερμὸν, ὃ σωτηρικῷ μᾶλλον, ἢ τρέφει τὸ σῶμα. κἠ τὰς ἐνεργείας μὴ ὅπη κρείττους, ἀλλ' οὐδ' ὁμοίας ἐργάζεται ταῖς ὑπὸ τοῦ συμμέτρου γινομένας. ταῦτ' οὖν μεμνημένοις τοῖς ἀναγινοσκόυσιν, οὔτ' ἐν τοῖς παροῦσι λόγοις, ὅτ' ἐν τοῖς ἑπεται δόξει τις ἐῖν πρὸς Ἱπποκράτη διαφωνίαν ἔχῆς δὲ πρὸς τῶν χωρῶν τε καὶ καταστάσεων γεγραπται τοῖς εἰσαγομένοις. καὶ ἔστιν ὁ λόγος ἁφὴς ἐκ τῶν ἤδη προειρημένων, καὶ τῇ αἰτίαν ἔχων γνωσιμωτάτην. ὥστε αὐτῇ μόνῃ παραχρήσθω τῇ ῥήσιν. ἔστιν δὲ ἡ δὲ. Γαρὰ δὲ τὰς χώρας ὡσαύτως ταῖς ὥραις ἐν μὲν ταῖς ἄγαν θερμαῖς οἷον μέσου θέρους. ἐν δὲ ταῖς ἄγαν ψυχραῖς οἷον χειμῶνος. ἐν ἢ ταῖς εὐκράτοις ἦρος. ἀνάλογον δὲ καὶ ταῖς μεταξὺ καὶ τῶν ἄλλων δὲ κατασκευῶν τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος, αἱ μὲν, θερμαὶ, ταῖς θερμαῖς ὥραις, αἱ δὲ ψυχραὶ, ταῖς ψυχραῖς. αἱ δὲ μέσαι, ταῖς μέσαις τοῦ ἦρος ἐοικασιν. Εν ᾗ δὲ κύειν οἱ σφυγμοὶ μείζονες καὶ πυκνότεροι καὶ ὠκύτεροι γίνονται. τὰ δ' ἄλλα φυλάττουσιν.

Επὶ τῶν κυσῶν δὲν παρήλλακται τῶν προδηλωθέντων τὰ τῆς χρείας. ἥτις δ' ἂν ἥδε ἡ πάντως ὠκυτέινεταί τε καὶ πυκνάυξεται, μηκέτι τῆς γυναικὸς ἑαυτῆς μόνον ἀναπνεῖν τε καὶ σφύζειν, ἀλλὰ καὶ τῶν κυομένων δεομένης. ὡς εὔλογον ὠκύτεροι μὲν, καὶ μείζονες ἔσονται, καὶ πυκνότεροι. ἐν μὲν σφοδρότεροί γε ἢ ἀμυδρότεροι, ἢ σκληρότεροι, ἢ μαλακώτεροι, κατ' αὐτόν γε τὸν τοῦ κύειν λόγον. οὐδὲ γὰρ ὅσον ἐπὶ τούτῳ τὰ τῆς δυνάμεως, τῶν ὀργάνων ταῖς κυούσαις ἐναλλάττεται. Εἰσὶ δ' αὖ, εἴπερ τι ἄλλο, καὶ ὕπνοι κατὰ φύσιν. τρέπουσι δὲ καὶ ὅτοι οὗ σφυγμοὺς, ἀρχόμενοι μὲν μικροτέρους καὶ ἀμυδροτέρους καὶ βραδυτέρους καὶ ἀραιοτέρους ἐργαζόμενοι, πεῖοντες δὲ βραδυπῖτα ὠκυτείνουσι καὶ ἀραιότητα καὶ μάλιστα μετὰ τροφὴν. μείζους δὲ γίνονται καὶ σφο

καὶ σφοδρότεροι. χρονίσαντες δὲ πάλιν τρέπονται εἰς ἀμυδρότητα, φυλάττουσι δὲ βραδυτῆτα καὶ ἀραιό-
τητα. Τὶς μὲν ἡ αἰτία σὶ λῶ ἐν τοῖς ὕπνοις ἀεὶ πέψεις ἀμείνους, ὁ τῶ ἰητ γαστρὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶ
ἰητ τὰς φλέβας τε καὶ ἀρτηρίας, καὶ πᾶσαν τὴ ζώσ τὴν ἕξιν, ὁ τῆ παρόντος καιρὸ διελθεῖν. οὐδὲ γὰρ
ὡμολόγηται πᾶσι τοῖς ἰατροῖς περὶ ἣ αἰτίας, ἥ τις δ' ἂν ἦ. δῆρ δ' οὖν ἤδη καθόλου περὶ αὐτοῖς ἀκρίβα-
νόμεθα, ὡς ἡ δυώμις ἡ τὰς πέψεις ἐργαζομένη, εἴσω μᾶλλον ἑαυτὴν καὶ πρὸς τὸ βάθος ὠθοῦσρέφει ἰητ οὖσ
ὕπνος. διά γε οὖν τὴν ἔσω κίνησιν, καὶ ὅτι περὶ τὴν ὕλην γίνεται, τὸ μὲν πρῶτον οἷον ἀῤῥωστότερα καὶ βε-
βαρημένη γίνεται, μικρὸν δὲ ὕστερον ἀκριβέστερα ἢ τροφῆς, ἧς κατεργάζεται, ῥώννυταί τε αὖτη καὶ τὸ θε-
ρμὸν αὐξάνει τὸ ἐν τῶ ζῶν, ὥσπερ γε ☪ οἱ τὰ ψυχρὰ σιτία πεπωκότες, πεπαχῦσμα μὲν ψυχροτέρῳ ἑαυ-
τῶ ἀναδίδονται, καὶ πολλοί γε αὐτῶ, καὶ φρίττουσι καὶ ῥιγοῦσι φανερῶς, μικρὸν δὲ ὕστερον θερμότεροι γί-
νονται. εἰ μὲν δὴ τὸ ἔμφυτον θερμὸν ἔστι τὸ πεπτικὸν τὰς τροφὰς, καὶ τοῦτο κρατοῦσι κινήσεις, ὡς Ἱπποκρά-
της ἐκελάμβανεν, αἱ μὲν ἔξω τὴν ἐγρήγορσιν, αἱ δ' ἔσω τὸν ὕπνον ἐργάζονται, ῥᾴς ἂν ἡμῖν φυσιολογεῖτο τὰ
δεδιδάχθαι συμπάσχειν ἀλλήλοις ἁπάσας τὰς διοικούσας τὸ ζῶον δυώμεις ὀδὲν θαυμαστὸν, ὀδὲ τὴν φυσι-
κὴν ταύτην δυώμιν σωματοπάθειαν ὡς ἐκείνη. ἀλλ' εἰ τοῦθ' ἅπαξ συγχωρηθείη, τὸ, ῥώννυσθαι καὶ αὐξεσθαι
χείρω γίνεσθαι τὴν τῶν σφυγμῶν ἐργαζομένην δυώμιν, δύπορος ὁ περὶ αἰτίας λογισμός. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἀρχαῖς
τῶν ὕπνων βαρυομένης τε καὶ χείρονος γινομένης αὐτῆς, μικροτέρους καὶ ἀμυδροτέρους δίλογον γίνεσθαι τοὺς
σφυγμοὺς μετ' ὀλίγου μή τοι ῥωδεστέρους, τἀναντία μείζονάς τε ☪ σφοδροτέρους. τὶ δήποτ' οὖν καὶ βραδύτεροι
καὶ ἀραιότεροι γίνονται. Ἐρασίστρατος μὲν φησι δῆλα τῆ ἠρεμίαν τῶν ἰητ πεπαύεσθαι κινήσεων, ἵν' καὶ δῆρ πέπειν
καλῶς, ὅπ αὐτοὺς οὐ ῥώννυσθαι αἰτιᾶται. Ἱπποκράτης δὲ καὶ ὅτι τὸ θερμὸν ἔσω σωνδύειν ἐν τοῖς ὕπνοις φασί,
χεδὸν δ' εἰσὶν ἅπάντων ἰατρῶν τε ☪ Φιλοσόφων οἱ δοκιμώτατοι, ταῖς τότε μειώσεσί τε ☪ αὐξήσεσι ☪ δια-
φορήσαις κινήσεσιν, ἀνοίσσοι τὰς αἰτίας. ἔλαττον μὲν γὰρ ἑαυτὸ γίνεσθαι καὶ οἷον καταπνίγεσθαι φήσσσιν, ἐμ
πεσὸν ἀθρόως εἰς τὸ πλῆθος, περὶ ἐν τοῖς ὕλης, ὥσπερ γε καὶ τὸ πῦρ, ὅταν εἴς τι πλῆθος ξύλων στεγανουμένων ἐμ
πέσῃ. ὥσπερ δὲ αὖτο δῆρ τὸ πῦρ, ὅταν ἐγκρατὲς περὶ ὕλης γένηται, ῥώννυταί τε καὶ εἰς μέγεθος αἴρεται, ὅτω καὶ
τὸ ἔμφυτον θερμὸν, ὅταν ἀκριβώσει περὶ τροφῆς, κατεργασάμενον τοὺς χυμοὺς οἷς ἐνέπεσεν, ἑαυτό τε πλέον ἤδη
καὶ ῥωμαλεώτερον γίνεται. ἀλλ' ὀδέπω βραδυτῆτος ὀδ' ἀραιότητος αἰτίας εἰρήκαμεν. ἄλλως δ' ἔχει τὸ ἀλη
θὲς, ἐμοὶ γοῦν κεῖσθαι. εἰ πειθὴ τοῖς κοιμωμένοις ἡ μὲν ἔξω κίνησις, τὸ θερμὸν μεμείωται, κρατεῖ δ' ἡ ἔσω, τὴν
μὲν συσολοῦσα ὕλην γίνεσθαι θάττονα, τὴν ἢ διασολοῦσα βραδυτέραν. ἀτὰρ οὖν καὶ φαίνεται γινόμενον ὧδε, καὶ
ὅτι μὴ παρακολουθοῦσι τῆ συσολῆ τῶ ἀρτηριῶν, ἀλλ' ἐκ μόνης περὶ διασολῆς τὰς διαγνώσεις ποιοῦνται, βρα-
δεῖαι ἁπλῶς ἀφανίζονται τῶν κοιμωμένων τὸν σφυγμόν. ὀδ' ὅτιν ὁ βραδὺς ἁπλῶς, ἀλλὰ ἰητ θάττονος μέ-
ρος τῶν κινήσεων βραδύς, ὅλος δὲ ὀδὲ μᾶλλον βραδύς, ἢ ταχύς. οὐ γὰρ ἡ μὲν διασολὴ βραδεῖα, ταχεῖα δ' ἡ
συσολὴ, τότων ὀδέτερον, ἁπλῶς χὴ καλεῖν, ὅτε ταχὺ, ὅτε βραδὺ, ἀλλὰ διοριζόμενον τοῖς μορίοις, ὥσ-
περ καὶ Ἱπποκράτης ὧδὶ περὶ ἀναπνοῆς ἐποίει. καὶ μὲν δὴ καὶ μικρὸς ἰητ θάττονος ὅτι τῶ ἑαυτοῦ μορίῳ
τοῖς κοιμωμένοις ὁ σφυγμός. ὧδὶ πλεῖονος μὲν γὰρ καὶ συσέλλεται, διασέλλεται δ' ὀκ ὠδὶ πλεῖονος, ἀλλ' ὅσου
ἀνάγκη τὴν ἐναντίαν ἀκρόθιναι κίνησιν, τῆ συσολῆ. κινεῖται μὲν οὖν κατ' ἴσου διαστήματος ἡ ἀρτηρία δῆλα παν
τὸς ἐν τε περὶ συσέλλεσθαι καὶ περὶ διασέλλεσθαι, πρὶν εἰ μὴ μεταβάλλοι ποτὲ περὶ αἴφνης τὸν ῥυθμὸν, ἀλλὰ τοῖς
ὅροις ὅθεν τε ἄρχεται, καὶ οἷς τελευτᾷ διαλλάττει. πλεονεκτούσης μὲν γὰρ περὶ ἔσω κινήσεως, εἰς ἐλάττω δ' ἐρ-
χομένης σύμπτωσιν, ἐντεῦθεν τε πάλιν ἀρχομένης περὶ ἔξω, τὴν διασολὴν οὐκέτ' ὧδὶ πλείονος ποιεῖται.
κρατούσης δ' ὧν πάλιν περὶ ἐκτὸς κινήσεως, ἀθρόους δ' οὔσης περὶ φαντίας, οὐκέτι μὲν ἀπὸ περὶ ἐλάττης ἄρχε-
ται συμπτώσεως ἐν τοῖς διασέλλεσθαι, τελευτᾷ δ' εἰς ἔλαττον μέγεθος. ἐντεῦθεν ἤ πάλιν ὑπαίξαμένης περὶ ἔσω
κινήσεως, τὴν τελευτὴν περὶ συσολῆς, ὅθεν πορ ἤρξατο διασέλλεσθαι ποιεῖται. καὶ ὅτως οἷον διαυλον τινὰ τῶν
κινήσεων ἀεὶ ποιεμένων, ποτὲ μὲν ἔσω μᾶλλον, ποτὲ δὲ ἔξω φορεται. τοῖς οὖν μόνοις ἀεδανομένοις περὶ δια-
σολῆς, ἀναγκαῖον ἐν τοῖς ὕπνοις τὸν σφυγμὸν φαίνεσθαι καὶ μικρὸν καὶ βραδύν. ἀναγκαῖον ἦ τοῖς αὐτοῖς τόνοις
ὡς ἂν καὶ ἀγυμνασποτόροις ὄσιν ὀδὲν τὰς διαγνώσεις, ὀλίγου μὲν τοι φαίνεσθαι περὶ ἐν τὴν διασολὴν κινήσεως,
λανθάνειν δὲ τὸ πλεῖονος. ὠδὶ γὰρ περὶ ὅτως κινουμένης ἀρτηρίας, ὁδ' οἱ σφόδρα γεγυμνασμένοι τοῖς ἔσω
πορᾶσι τῶν κινήσεων ἀκολουθοῦσιν, ἀλλὰ καὶ περὶ συσολῆς καὶ αὐτὸν ἡ τελευτὴ λανθάνει, καὶ περὶ διασολῆς ἡ
ἀρχή. ὥστε τοὺς γε ἀγυμνάστους ἀμήχανον ὅσου εἰκὸς ἐκφύγειν περὶ κινήσεως ἀναίσθητον τοῖς ἁπτομένοις γνύ-
σαν, μᾶλλον δ' ὀκ ἐλάχιστον οὐδὲ περὶ διασολῆς. ὅσου δ' ἂν ἐκφύγῃ περὶ κινήσεως ἀναίσθητον τοῖς ἁπτομένοις γνύ-
μενον, † ὅτω χρόνῳ περὶ ἡσυχίας προσγινόμενον, ἀραιὸν ποιεῖ φαίνεσθαι τὸν σφυγμὸν, ἐπεὶ πρός γε τὴν † al δῆρ
ἀλήθειαν αὐτὴν ὀδ' ἁμῶς ἀραιότερον ὁ τῶν κοιμωμένων ὅτι σφυγμὸς, ὥσπερ οὐδ' ἡ ἀναπνοή. ἀλλὰ σαφῶς μὲν
κἀπὶ τούτης ἡ ἐκπνοὴ πλεονεκτεῖ μετ' ἐκφύσεως γινομένη, περὶ δ' ἡσυχίας ὁ χρόνος ὀδὲν προσαυξάνεται.
ἔρηταί μοι χεδὸν ἤδη τὸ σύμπαν ὕπνων πάθος. ἐπιλοιπὸν δὲ τὸ σφυγμὸν ὁ σφυγμὸς ὁ
τῶν κοιμωμένων κατὰ μὲν τὴν ἐκτὸς ἠρεμίαν, ὅμοιος ὅτι τοῖς τῶν ἐγρηγορόσιν, κατὰ δὲ τὴν ἔνδον, ἱκανὸν
φαίνεται διαλλάττειν, ὀκέτ' ἀκολουθοῦσης ἡμῶν περὶ αἰσθήσεως τοῖς ἔσω πορᾶσι τῶν κινήσεων. ἀλλὰ καὶ μι-
κρότερός ὅτι καὶ ἀμυδρότερος, ἢ ὁ τῶν ἐγρηγορόσιν, καὶ μάλιστα κατ' ἀρχὰς δύθυς, ὕσορον γὰρ αὐτῷ προσῤ
χεταί τι μεγέθους τε καὶ σφοδρότητος. ἀλλὰ καὶ βραδὺς μὲν ἔν ταῖς διασολαῖς, ταχὺς δὲ ἐν ταῖς συσολαῖς
ὅτι. καὶ ὅλως εἴσω μᾶλλον κινεῖται. ὥστε καὶ σφοδρὸν αὐτὸν ἐν ταῖς συσολαῖς εἰπὼν, ὀκ ἂν ἁμάρτοις. καὶ γὰρ
οὕτω καὶ τὸ πεπεῖπωμα περὶ τῶν χυμῶν ἐργασίας τὸ οἷον ἀθαλῶδες ἐκκρίνειν ἐθέλεται σφοδρότερον ἡ ἀρτηρία
κατὰ τοὺς ὕπνους, ὡς ἂν καὶ πλέον τότε γινόμενον. ὥστε καὶ διὰ τοῦτο τὰ περὶ ἔσω κινήσεως πλεονεκτεῖ. ὅταν
μὲν τοι καταπαύσηται μὲν ἡ ἐργασία τῶν χυμῶν, μένῃ, δ' ὑπανώτερον ὁ ἀὼς, ἄμετρος ἂν δήπουθεν ὁ τοιοῦ
τος ὕπνος

τος ὕπνῳ ἐν, μικρότερα δ' αἱ κινήσεις ἑκάτερα, καὶ βραδύτεραι, καὶ ἀῤῥωστοὶ καὶ ἀραιαὶ γίνονται τῇ λόγῳ. ὕπνῳ γὰρ ὡς καὶ τῶν ποιητῶν ἔσιν ἀκοῦσαι λεγόντων, ἀδελφός ὃς θανάτῳ. καὶ ᾧ αὐτῷ κοινὸν ὑπάρχει μόνον πρὸς οὐ ζῶντας, ἡ πρὸς τῇ τροφῇ ἐργασία, τὰ δ' ἄλλα πάντα τοῖς ἀπεθνήσκουσι ὅμοια, μὴ βλέπειν, μὴ ἀκούειν, μὴ φρονεῖν, μὴ νοεῖν, ἀναίσθητον, ἀκίνητον, ἀλόγιστον, ἐῤῥῖφθαι. ἀὴρ οὖν τοίνυν, ὃ κοινὸν ἔτι μόνον ἔχει πρὸς οὐ ζῶντας ἀπόλυται, τί ἄλλο ἢ ὀρθῶς ἂν θάνατον ὅλος ἂν λέγοιτο. καὶ γὰρ δὴ καὶ ὅτι πρώτῃ μὲν ὅτι φύσιν ἡ ἔξω τε καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ κίνησις τοῦ θερμῷ, διὰ τοῦτο δ' ἡ εἴσω τε εἰς ἑαυτὸ, διὰ τῆ τροφῇ γινομένη, πολλάκις ἤδη φθάνομεν εἰρηκόταν. ὅταν οὖν μή τε πρὸς τὴν τροφὴν ἔτι πραγματεύηται μηδέν, μήτε ἡ ἔξω οἰκείας ἀναμιμνήσκηται κινήσεως, ἀλλ' ἀργὸν ἑκατέρωθεν ᾖ, θανάτῳ δηλονότι πελάσῃ. καὶ λύεται μὲν ὁ τόνος αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀμυδρὸς ὁ σφυγμὸς γίνεται. καταλύεται δ' ἡ κίνησις, καὶ διὰ τοῦτο μικρὸς καὶ
10 βραδὺς καὶ ἀραιός. καὶ ὧδε πλέον γε προέλθοι μικρότητός τε καὶ βραδυτῆτος καὶ ἀραιότητος, ἐγγὺς ἂν ἥκοι τοῦ μηδόλως κινεῖσθαι. τοῦτο δ' ἐστὶν ὁ θάνατος. ὅτῳ μὲν ἔχει πάντα τὰ τοῦ ὕπνους. εἰδ' Ἀρχιγένης μὲν πρὸς τοῖς ἐρημένοις καὶ πληρεστάτους φησὶ φαίνεσθαι τοὺς σφυγμούς, Ἀπολλωνίδης δὲ κρυπτοτάτους, ὃ μοι δοκοῖ μηκύνειν ἔτι δεῖν ἡμᾶς περί γε τῶν τοιούτων, ἱκανῶς ἀρδεδεικότας γε ταῖς ἐμπροσθεν πραγματείαις, ὡς μάτην τοῦτο τὸ γένος τῶν σφυγμῶν οἱ μετ' Ἡρόφιλον ἐπεισήγαγον, ὥσπερ καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ θαυμασίως ἀδέν γε πράγματι μηδόλως διαγινοσκομένῳ ταναντία λέγειν Ἀρχιγένη τε καὶ Ἀπολλωνίδην, ὃ γε αἰδήσεως κοινῆς τὸ πάθος ἀλλὰ φαντασμάτων ἰδίων ἑκάτερος ἔγραψεν. Τῶν δ' ἐξ ὕπνου μεταπεπτωκότων εἰς ἐγρήγορσιν, ἓν μὲν τοῦτο πρᾶγμα, μεγάλοι, καὶ σφοδροὶ, καὶ ταχεῖς, καὶ πυκνοὶ, καί τινα κλόνον ἔχοντες, μετ' ὀλίγον δ' εἰς σύμμετρίαν ἔρχονται. Οὐχ ὡσαύτως εἰς ὕπνον ἐξ ἐγρηγόρσεως, κἂν ὕπνου πάλιν εἰς ἐγρήγορσιν μεταπίπτωμεν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἡμῖν βραχὺ πάντως. τόδ' ἀθρόως ὡς τὸ πολὺ γίνεται. καὶ γὰρ ἡ ὑπνία ταραχώδης, καὶ φωνήσας τις καὶ ψοφήσας, καὶ ἀναθορὼν τοῦ κοιμωμένου, ταχείαν τε καὶ ἐξαίφνης ἐργάζεται τὴν μεταπτωσιν. τοιγάρτοι καὶ οἱ προγεγραμμένοι σφυγμοὶ τοῖς μὲν ὅτως μεταπίπτουσιν ἐναργέστατα φαίνονται. οὐ μὴν διὰ ταῦτά γε τοῖς ἄλλοις, ἐφ' ὅσον αὐτὴ πρὸς τοὐκτὸς κινήσει ἡ ἐμφύτου θερμασίας ἡ ἐγρήγορσις ἐγγύς, λανθάνει οὐ γυμνασμένους. ὁ μὴν ὑπνῳ γινεὶς ἐμφύτου θερμασίας ἢ τι διὰ κάματόν τινα, ἐξωτάτω πλέονα πρὸς τὴν τροφὴν ἐπεσπασέσης, ἢ διὰ ἀμετρίαν ὑγρότητος ἀδυνατούσης ἐκτὸς ἀρτεῖν ἀθρόως. ἐσὶ δ' ὁ μὲν πρότερος ὑγιεινός τε καὶ τῇ φύσιν. ὁ δ' ὕστερος ῥηθεὶς, οἷος ὁ ἐν κώμασί τε καὶ λιθάργοις, ὃν πάλιν αὐτίκεσθ' ἡ ἐν φρενίτισί τε καὶ ταῖς παρὰ φύσιν ἀῤῥυπίαις ἅπασαις ἐγρήγορσις, ὑποῤῥεηνθείσης τε ἐμφύτου θερμασίας τὸ ἰκανοῦτα, καὶ οἷον ἐκπυρωθείσης, οὐδὲ διὰ ταῦτα ἐκτὸς ἀμέτρως κινουμένης. ἀλλὰ τὰς μὴ παρὰ φύσιν διαθέσεις, ἃς δ' ἐγρήγορσιν, δὲ ὕπνον, ἀλλ' ἀγρυπνίαν καὶ κῶμα κάλλιον ὀνομάζειν ὄσιν, ἑαυτοῦ ἐν γε τοῖς πρόσθεν. τῶν δ' ὕπνων τῶν κατὰ φύσιν, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν ἐγρηγόρσεων ἡ γένεσις, οἷα προσθεν εἴρηται, σκοπεῖν μὲν ἅμα καὶ ἀκροᾶσθαι ὑγρότητος διαφερόντως τοῦ κατὰ φύσιν ἐν τοῖς ζώοις θερμῷ, καὶ διὰ τοῦτο στωικόν τος εἰς τὰ σπλάγχνα καὶ τὴν ὑασδρα τῶν ὕπνων γινομένων, αὐτάρκως δ' ἀκηκόασαντος τούτοις, ὡς ἤδη τῇ κατὰ φύσιν ἔχειν ποιότητα, ἡ ἐγρηγόρσεως ἀρτιλαμπούσης, ἐν ᾗ δὴ καιρῷ τὰς μεταπτώσεις γινομένας ἀναγκαῖον ἐσιν ἔχειν τι βίαιον. ἐν γὰρ τῇ κατὰ ὑασία ἡ τροφῆς ὑγρότητος ἀτμώδους πολλῆς ἐπισπερχομένης κατά τε τὸ θερμὸν αὐτὸ, καὶ οὐ πόρος, καὶ πάντα τὰ μεταξὺ σώματα μέχρι ἡ ἐκτὸς ἀδιαφανείας, ἐκεῖ δ' ὑπερτὶς ὁμοίως ἡ ὧδε τὰ ἐκτὸς κίνησις δεῖ τοῦ θερμῷ. δεῖται τοίνυν ἵνα τούτῳ ἀρσείσηταί τε καὶ διασῄται καὶ οὐ πόρος ἐκκαθάρῃ καὶ πάντη πρεμον ἑαυτῷ τὸ σῶμα πρᾴσῃ, σφοδρῶν δ' διαίων τῶν πρώτων κινήσεων. ὅταν ὁ ὕπνος ἤδη ᾖ καθαρὸν ἔχῃ, ἡ τῇ φύσιν ἀναμιμνήσκεται συμμετρίας. διὰ ταῦτα τοίνυν ἐν μὲν τοῦ πρᾶγμα τοῖς ἀπεγρηθεῖσιν ἐκ τῶν ὕπνων οἱ σφυγμοὶ μεγάλοι καὶ σφοδροὶ καὶ ταχεῖς γίνονται, καὶ προσέτι βραχύ τι κλόνος προσλαβόντες διὰ τὸ βίαιον ἡ κινήσεως. ὀλίγῳ δ' ὕστερον εἰς τὴν τῇ φύσιν ἐπανέρχονται συμμετρίαν. ἐξῆς δὲ τούτων πρὸς τῶν
40 ὠμοκτήτων χέσεων τὸ σώματος γεγράφθαι τοῖς εἰσαγομένοις, χέσεις μὲν αὐτὰς ὀνομασάντων ἡμῶν, ὥσπερ καὶ ἱπποκράτης ἐν τοῖς πρὸς τ' ἄῤῥωστον εἰπὼν, διαφέρει μέν τοι τι τὴ χέσις σώματος σφυγμός δ' ἑφ' ἑκατέρας αὐτῶν γραφάντων ἡμῶν οὐ φανερῶς φαινομένους, ὧν τὰς αἰτίας ὁ καλεπὸν ἂν εἴη νῦν προθεῖναι τοῖς ἐρημένοις †ἐπομένοις. ἃ γὰρ ὧδε τῶν φυσικῶν διαφορῶν τοῦ σώματος, ταῦτα κἀπὶ τῶν ὠμοκτήτων ῥηθήσεται). ὥσ' ὁ χρὴ μηκύνειν, ἀλλὰ μόνον αὐτοῖν γράφαι τὴ ἐκείνων ῥῆσιν ὑπομνήσεως ἕνεκεν τ' πραγμάτων ἐχόσαν ὧδε. Αἱ δ' ἐπίκτητοι χέσεις τοῦ σώματος ὁμοίως ταῖς φυσικαῖς τρέπουσι οὐ σφυγμούς. ὁ μὲν γὰρ ἰσχνὸς φύσει γιόμενος δύσαρκος, ἀνάλογον τοῦτο τοιούτῳ φύσει τ' σφυγμὸν ἴσχει. ὁ δ' δύσαρκος ἰσχνὸς γινόμενος, τοῖς ἰσχνοῖς φύσει πλησιον. δῆλον δ' ὅτι χωρὶς τ' τοῦ διαμεῖναι ταὐτὰ πεφυκὼς, τοῦ κατ' ἰσχνότητα, καὶ δυσαρκίαν διαφορὰν ἐξετάζειν χρή. καὶ ὧδε τῶν ἄλλων δὲ ἁπάντων ὡσαύτως. ὡς τε καθ' ἓν μόνον ταὐτὸν ὁ τὸν λόγον ἑκάστοτε ποιήσεσθαι τ' προπου γεγονέναι. ἅπερ δ' ὧδε τῶν δυσάρεστων εἰρηται, ταῦτα καὶ ὧδε τῶν παχέων εἰρῆσθαι χρὴ διδοῦν
50 ὥστε ταμεῖα μᾶλλον. ὅτῳ μὲν ἓν ἐκείνοις πρὸς τῶν χέσεων τοῦ σώματος διάκεισται. πρόσκειτ' δὲ καὶ πρὸς τῶν κράσεων ὡσαύτως. καὶ μόνον ἀρέσκει κἀπὶ τούτων παραγράφαι τοῦ ῥῆσιν ὑπομνήσεως ἕνεκα τὸν τ' τρόπον ἔχουσαν. Καὶ δὲ κράσεις τ' σώματος αἱ ἐπίκτητοι ταῖς φυσικαῖς κράσεσιν ἀνάλογον τρέπουσι οὐ σφυγμούς. Καὶ δ' ὅλου τοῦτο, καθὰ πρὸς τῶν ὡρῶν εἴπομεν, ὡς αἱ μὲν θερμαὶ ταῖς θερμαῖς, αἱ δὲ ψυχραὶ ταῖς ψυχραῖς ἐοικότας ἐργάζονται σφυγμούς. ἡ γὰρ καθ' ὑγρότητα καὶ ξηρότητα διαφορὰ τῶν κράσεων ἐν ταῖς χέσεσι τοῦ σώματος πρόδηλος. ταῖς μὲν γὰρ ξηραῖς αἱ ἰσχνότητες, ταῖς δ' ὑγραῖς αἱ παχύτητες οἰκεῖαι. δεῖται δὲ ταῦτα ἐν τοῖς πρὸς κράσεων. ὥσπερ γε καὶ ὅτι σκληρότης μὲν τ' σώματος ταῖς ξηραῖς κράσεσιν, μαλακότης δὲ ταῖς ὑγραῖς ἕπεται). διὰ τοῦτο ὁ σφυγμὸς ταῖς μὲν, σκληρός. ταῖς δὲ, μαλακός. Ἐξῆς δ' ἂν εἰκὸς λέγειν τὰς ἄλλας τροπὰς τὰς ὧν τοις ὁ φύσει γινομένας αἰτίοις. γυμνάσια κατ' ἀρχὰς μὲν μέχρι τοῦ μετρίως σφοδροὺς, μεγάλους, ταχεῖς, πυκνοὺς οὐ σφυγμοὺς ἐργάζεται. πολλὰ δὲ καὶ τοῦ διαμεῖναι

† al. ἐπομένοις

τ̃ πονδντος, μικρὸς, καὶ ἀμυδρὸς, καὶ ταχεῖς, καὶ πυκνὸς ἐχάτως. ἐπορβαλλόντως δ' ἀμέτρα, καὶ ὡς τὰ μόγις
« ἐπι κινεῖδ δυάδι, ⸫ δ̃ἀ μαλερῶν ἀναπάυσεων, ἢ μηδόλως, ἀλλ' ἱκανῶς ἐκλελύδ, πάυ μικρὸς, ⸫ ἀμυδρὸς,
» καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιός. εἰ δὲ εἰς διάλυσιν ῥ̃ δυνάμεως καταστρέφοι, οὐ ἐκείνης ἰδίως. εἰρήσεται δὲ μικρόν ὕστε
» ρον ὁποίας διαλυομένη δυνάμις ἐργάσεται σφυγμός. Αὕτη μὲν ἡ ῥῆσις ἡ ἐν ἐκείνῳ τ̃ βιβλίῳ γεγραμ
» μένη. προσκείσεται δὲ νῦν καὶ ἡ αἰτία, ἐν τοῖς γυμνασίοις, ἡ μὲν δυνάμις, ἅπασι χρῆται τ̃ πόνῳ, καὶ διὰ τοῦτο
οἱ σφυγμοὶ σφοδροὶ γίνονται. τὰ δὲ ῥ̃ χρείας αὐξάνεται, καὶ διὰ τοῦτο μεγάλοι καὶ ταχεῖς. καὶ ἐπειδὴ διχῶς
αὐξάνεται τῇ τε τ̃ πνεύματος δ' ἀπαύῃ, καὶ τῇ ῥ̃ θερμασίας αὐξήσῃ, διὰ τοῦτο καὶ πυκνοὶ γίνονται μὴ πλη-
ρουμένης αὐτάρκως ῥ̃ χρείας πρὸς τ̃ μεγέθους τε καὶ τ̃ τάχους αὐτῶν. τάδ' ὥσπερ τῷ δυνάμει τ̃
γυμναζομένου, μικροὺς μὲν καὶ ἀμυδροὺς, διὰ τὴν τούτης ἀῤῥωσίαν, πυκνοὺς μὲν ἐπὶ διὰ τὴν ῥ̃ χρείας ἐπέ-
ξειμ, ὀ μὲν ταχίστους διὰ τὴν ἀῤῥωσίαν ῥ̃ δυνάμεως, ἀλλ' ἀντὶ τούτων πυκνοτάτους, καὶ παρ' ὅλον ἡ ὠφέλεια
πάμπολυ ῥ̃ χρείας ἀπολείπεται. ὅταν δ' ὧν τοσοῦτον τις ἀναγκάζηται πονεῖν, ὡς τε μὴ μόνον ὥσπερ τὴν
δυάμειμ ἔδ' οὐ πόνους, ἀλλὰ καὶ συνεχῶν τ̃ μεταξὺ διαναπάυσεων δ' εἶδαι, καταψύχεται μὲν ἐν τ̃
τοιούτῳ τὸ σύμπαν σῶμα. οἱ σφυγμοὶ δὲ διὰ τὴν ἀῤῥωσίαν ῥ̃ δυνάμεως, ἀμυδροὶ καὶ μικροί. διὰ δὲ τὴν
ψύξιν, ὅτ' ὠκεῖς, οὔτε πυκνοί. πρόδηλος γὰρ ὁ λογισμὸς τ̃ μεμνημένῳ τ̃ πρώτων. Λουτρὰ θερμὰ
» μὲν, μεγάλους καὶ ταχεῖς καὶ πυκνὸς καὶ σφοδροὺς, ἐς ἂν ἡ σύμμετρα. τὰ δ' ἄμετρα μικρός τε καὶ ἀμυδροὺς
» ὠκεῖς δ' ἔτι καὶ πυκνούς. εἰ δ' ἐν τούτῳ μὴ παύσαντο, μικροὺς καὶ ἀμυδροὺς καὶ βραδεῖς καὶ ἀραιούς.

Εν. τοῖς βαλανείοις ὅταν γε ἡ̃ καιρὸν παραλαμβάνηται, πάντως τὰς ὠφέλεια γίνεται τ̃ σώματι.
ἢ τοι γὰρ κεκμηκότες, ἢ τεθερμασμένοι, ἢ ἐψυγμένοι, ἢ ἀῤῥασμένοι, ἢ ἄσης τινὸς, ἢ ἀνωμάλου κράσεως ἀν-
θανομένοι, ἢ κρώσεως χῄζοντες, εἰς ταῦτα παραγνόμεθα. ἀλλ' ἐν τοῖς εἰρημένοις ἅπασι καιροῖς, εἰς
σύκρασίαν μὲν ἐπανόρχεται τὸ σῶμα, βελτίων δ' ἡ δυνάμις γίνεται, πρόσκαιρος δέ τις αὐξάνεται θερμα
σία, καί τι διαφορεῖται πνεύματος ἅμα τοῖς ἱδρῶσι. ὥστ' εὐλόγως τά γε σύμμετρα λουτρὰ τὰ θερμὰ, τοι-
αύτῳ τροπῷ ἐργάζεται σφυγμῶν, οἷαν ἀπεδείξαμεν γίνεσθαι ῥ̃ τε δυνάμεως ὠφελουμένης καὶ ῥ̃
χρείας αὐξανομένης. τὰ δ' ἄμετρα πρόδηλον, ὡς τὴν μὲν δυναμιν ἐκλύει, τὴν χρείαν δ' ἀμέτρως ἐπαύ-
ξει, καὶ διὰ τοῦτο πυκνοτάτους ἐργάζεται, τάχει δ' ὁμοίως τοῖς πρόσθεν, ὅταν γε μὴ εἰς ἔσχατον ἥκῃ κατα-
πτώσεως ἡ δυάμις. ὅτω γὰρ ἂν οἱ μυρμηκίζοντες καλούμενοι γένοιντο. εἰ δ' ἀμέτροις βαλανείοις χρησάμενοι
πάσαιντο, καὶ μηλίετ λόοιντο, δῆλον ὅτι καὶ ἡ ἕξις κατάψυξῃ, καὶ ἡ δυάμις καταλέλυτ̃. ὥς τε καὶ ἡ προ-
πὴ τ̃ σφυγμῶν τοιαύτη γένοιτ' ἄν, οἵαν ἐδείξαμεν ἐν τ̃ πρώτῳ λόγῳ, δυάμεως ἀῤῥωσίᾳ καὶ χρείας ἀπολυ
θείσῃ ἐκλύσῃ. ὅσον γὰρ ἐν τ̃ πόνοις μόνον ἀρκέσῃ τὸ δεικνῦαι, πάσ ἑκάστ τ̃ προκειμένων τε καὶ προκατας
χόντων αἰτίων εἰς τὰ πρῶτα ⸫ λυειώτατα ⸫ στοιχειώδη κλιθῆναι δύνειτ̃ ἡ τροπή. τὸ δ' ὅπως ἐπ' ἐκείνοις
» ἀνάγκη οὖν σφυγμὸς ἀλλοιωθῆναι, διὰ τ̃ πρώτ δεδήλωτ̃ λόγ. Ψυχρὰ ἢ λουτρὰ πᾶσαχῆμα μὲν, μι-
» κρὸς καὶ ἀμυδροτέρους καὶ βραδεῖς ⸫ ἀραιὸς, εἰ ὕσορον ἦ, οἷον ἄν τι καὶ τύχῃ ἐργασάμενα. πάντως γ' ἡ ναρκώ
» σῃ ἢ ῥώσῃ. ναρκώσαντα μὴ δν καὶ καταψύξαντα, μικρὸς καὶ ἀμυδροὺς ⸫ βραδεῖς καὶ ἀραιούς. ἐκθερμήναντα
ἦ καὶ ῥώσαντα, μεγάλους μὲν ⸫ σφοδροὺς, τάχει ἦ ⸫ πυκνότητι συμμέτρους. Τὰ ψυχρὰ λουτρὰ πᾶσαντινα
μὲν ἐμψύχει πάντως, εἰς ὕσορον ἦ ἤ τοι ῥώννυσιν, ἢ καταλύει τὴν δυάμιν μετὰ καταψύξεως. δῆλον γάρ ὅτι τὸ
ναρκᾶν, ὥς τε καὶ αἱ τροπαὶ τ̃ σφυγμῶν ἀνάλογον ταῖς ἐρημίαις αἰτίαις. ὅπερ δ' οὐκ οἷόν τ' ἦν πρόσθιοίσαι
τοῖς εἰσαγομένοις, νῦν εἰρήσεται. ἡ ἔσω κίνησις τ̃ ἀρτηριῶν ὑπὸ ταῖς ψυχρολασίαις πλεονεκτεῖ ῥ̃ ἔξω, ὡς ἂν
καὶ τ̃ θερμοῦ τούτῳ μᾶλλον ἐν τ̃ παραυτίκα κινουμένῳ. καὶ εἰ δυνατὸν ἦν ἐσωθεν ἅψασθαι τ̃ ἀρτηριῶν,
πάντα τὰ τέως ἐν ταῖς διασολαῖς φαινόμενα, νῦν ἀνεφάνη ἂ̃ τὰς συσολὰς, τὸ μέγεθος, τὸ τάχος, ἡ σφοδρό-
τητς. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀμήχανον, ἀπὸ τ̃ ἐν ταῖς διασολαῖς φαινομένων οὐ σφυγμὸς ὅλως ὅτως ὀνομάζομεν, μικρὸς
μὲν, ὅτι πολὺ μείων ἡ ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς διασολὴ ῥ̃ ἐμπροσθεν. ὅτω δὲ καὶ βραδεῖς ὅτι καὶ ἡ κίνησις ἐκλέ
λυτ̃ σαφῶς. ἀλλὰ καὶ ἀραιὸς, ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, ἐφ' ὧν ἡ ἔσω πλεονεκτεῖ κίνησις, ἐφαίνοντο τοιοῦτοι τοῖς
ῥ̃ συσολῆς δὴ διαδανομένοις. καὶ ἡ αἰτία πρόδηλον εἰρῆ). ἀμυδροὺς ἦ δ̃χ ἁπλῶς εἶπεμεν, ἀλλ' ἀμυδροτέρους ἐγρά
ψαμεν, ἐν δείκνυμένοι διὰ ῥ̃ λέξεως τὴν βραχύτητα ῥ̃ εἰς ὅσον μεταβολῆς. Σιτία πολλὰ μὲν ὥς τε βα
» ρῦναι τὴν δυάμειμ, ἀνωμάλους τε καὶ ἀτάκτους οὐ σφυγμοὺς ἐργάζετ̃. Αρχιγένης ἦ φησὶν ὠκυτέρους πλέον ἢ
» πυκνοτέρους. τὰ δὲ σύμμετρα, μεγάλους καὶ ταχεῖς καὶ πυκνὸς ⸫ σφοδροὺς. τὰ δ' ἐλάττω ἢ ὡς τρέφειν αὐτάρ
« κως δ̃χ ὁμοίως τοῖς συμμέτροις, ἀλλ' ἐλάττονά τε τ̃ τροπῷ ἐργάζε) ⸫ μέχρι χρόνου βραχέου. Καθ' ἕκασον
κεφάλαιον τ̃ ἐν τ̃ δὲ τ̃ γράμματι προβαλλομένων, ἐνόμισμεν πρῶτον μ̃ τὰ τοῖς ἄλλοις ὥσπερ αὐτ̃ δόξαν-
τα λέγειν, ἔπειθ' ὡς δ̃κ ὀρθῶς ὑπολάβομ αὐτ̃πλέγῃ, ὁ ποιδμεν ὅτως, ἀλλ' οὐδὺς ἐπ' αὐτὸ τὸ δόκιμον τε καὶ
ἀληθὲς ἐρχόμεθα, τὸ μέγεθος ῥ̃ πραγματείας, ὡς ἐνί μάλιστα, ὑπερτέμνειν ἀσυνήθεντες. ὅπου γὰρ καὶ νῦν αὐτὴ
καθ' ἑαυτὴν ἔστι μακρὰ, τί χρὴ νομίζειν εἰ καὶ τὰς τ̃ ἐμπροσθεν δόξας προσέλαβεν, μετὰ ῥ̃ δεῦρο αὐτ̃πλογίας.
ἆρ' δ̃κ εἰς ἀπορίαν τόν τι μῆκος ἐλήλυθήσετ̃; ὅτῳ μὲν τοι καὶ σχολῆς ῥ̃ πρὸς τὰ μαθήματα καιρὸς, καὶ προθυ-
μία τὰς δόξας τ̃ ἰατρῶν ἁπάσας ἀναλέγεσθαι, τότῳ σαφῶς οἶδα τὴν δὲ τὴν πραγματείαν ὑπιβάθραν τινὰ
ἐσομένην εἰς τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐξευρεῖν ὅπῃ μ̃ ἀληθεύουσιν, ὅπῃ ἦ καὶ σφάλλονται. καὶ μὴν τοι καὶ ἡμῖν αὐτοῖς
ἑτέρωθι γέγραπται πολλὰ τοῖς ὅτω προειρημένοις συντελοῦντα. πρὸι γέ τοι τὸ νῦν προκειμένου σκέμματος,
ἐν οἷς ὥσπερ ῥ̃ ἐρασιστράτ πρὸι οὐ σφυγμὸς τέχνης ἐσκοπούμεθα, σαφῶς οἶμαι δεδεῖχθαι τὸ μοχθηρὸν ῥ̃ δό-
ξης. ἀλλὰ καὶ ὅσα διαφερόμεθα πρὸς οὐ ἄειστα δυνατοῦντας ἐγνωκέναι τὰ ἡ̃ οὐ σφυγμὸς, καὶ ταῦτά μοι δο-
κεῖ σωτὸς ἀνὴρ ἐκ τ̃ ἐνθάδε γεγραμμένων ὁρμώμενος, ὁ χαλεπῶς διαιτήσειν. εὑρήσῃ γὰρ αὐτ̃ τὰ πλεῖ-
στα, τὰ μ̃ ἐν τῇ λέξει μόνῃ, τὰ δ' ἐν ῥ̃ τ διορισμ̃ ἀκριβῆ σωιστάμενα, καθάπερ ⸫ ταυτὶ τὰ νῦν προκείμενα,
γράφοντος γὰρ Αρχιγένους ὅτω πρὸι ῥ̃ Βαρυτόνης τὴν δυάμειμ τροφῆς, ἡ δὲ ῥ̃ θλίβειν ἀμυδροτέρους καὶ μι-
κροτέρους

κροτόρους, ταχυτόρους τε πλέον ἢ πυκνοτόρους. ἡμεῖς οὐχ οὕτως. ἀλλὰ πῶς ἐγράψαμεν, σιτία πολλὰ μὴ ὥστε βαρῦναι τὴν δύναμιν, ἀνωμάλους τε καὶ ἀτάκτους ποιῆσαι σφυγμοὺς ὀργάζεσθαι. καὶ ὅσῳ μέλει τῷ ὀργάνῳ τὸ τέχνης. οὐκ ἐπὶ τοῖς σιτίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν διαθέσεως, ἐν αἷς ἡ δύναμις βαρύνεται, ποιεῖ σφυγμοὺς ἀνωμάλους εὑρήσει. καὶ ὅσον γ' ἐστὶν αὐτὸ τὸ διορίζον τὴν ἀρρωστον δύναμιν τῆς βαρυωμένης. ὀλίγοις δ' αὐτῶν σωζεμφάνεστ καὶ τὸ τοσοῦτον τῆς βλάβης. εἰ μὴ γὰρ ἐν πολλοῖς τοῖς μεγάλοις καὶ σφοδροῖς ὀλίγοι τινὲς εὑρίσκοιντο μικροὶ καὶ ἀμυδροί, βραχεῖα ἡ βλάβη τῆς δυνάμεως. εἰ δ' ἐμπαλιν, ὀλίγοι μὴ οἱ μεγάλοι καὶ σφοδροί, πολλοὶ δ' οἱ μικροὶ καὶ ἀμυδροὶ γίνοιντο, μεγάλως ἂν τῶν τοιούτων διαθέσεων ἡ δύναμις κάμνῃ βαρυωμένη. μικροὶ δὲ καὶ ἀμυδροὶ σφυγμοὶ διαπαντὸς γίνονται, μηδενὸς αὐτοῖς τῶν ἐναντίων προεμπίπτοντος, ἐν ταῖς βαρυωμέναις, ἀλλ' ἐν ταῖς δυναλυομέναις δυνάμεσιν. ἔσαν δὲ ἡμῖν καὶ τὴν ἰδίαν οὐσίαν διορωσῶσι, βαρύνοντες δ' ἅμα τὸ καὶ θλίβοντες, πάντως προεμπίπτουσι οἱ σφοδροὶ καὶ ἀμυδροὶ σφυγμοί, καθ' ἓν ἐκάτῳ βλάβης ὑπάρχωσιν. ὀλιγάκις δὲ ὁ Ἀρχιγένης ἀμυδροτόρους τε καὶ μικροτόρους γράφει γίνεσθαι, διὰ ταῖς βαρυομέναις ὑπὸ τῶν σιτίων δυνάμεσι σφυγμούς. καταλυομένης γὰρ ὅτι καὶ ὁ θλιβομένης δυνάμεως εἰσὶ γνωρίσματα. ὥσπερ δ' ἐν ταῖς μὴ μέγεθός τε καὶ σφοδρότητα διαφορᾶς ἀνώμαλοι τυγχάνουσιν ὄντες, ὅτω καὶ ταῖς μὴ πυκνότητα μὴ τάχος. οὐκ ὂν δὲ τοῦτ' ἔχω συμβαλεῖν, ὅπως ἐγραψεν ὁ Ἀρχιγένης, θάττονας αὐτοὺς πλέον, ἢ πυκνοτόρους ὑπάρχειν, εἰ μὴ ἄρα διὰ βάλετο δηλοῦν, ὡς ἀνωμάλων ὄντων αὐτῶν, ὅμως πλείους εἰσὶν οἱ ταχεῖς τῆς βραδείας, ἢ οἱ πυκνοὶ τῶν ἀραιῶν. καί τοι δοκεῖ γε ἀληθὲς εἶναι ἁπλῶς οὕτω, καὶ διοριστέον λεγόμενον. ἀλλ' οὐ μὴ ἐλάττους βλάπτουσι ταχεῖς μᾶλλον ἢ πυκνούς, οὐδὲ μείζους ἐμπαλιν ἂν πλέον πυκνοὺς ἢ ταχεῖς ἀπορράζοντας τοὺς σφυγμούς. ἡ δ' αἰτία προδηλος ἐκ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ διδειγμένων. εἴτε τάχος μὴ οἰκεῖον σύρρυτον διαμένει. πυκνότης δ' ἀρρύτους, μὴ τῶν ἄλλων δὲ τῶν ἐφεξῆς εἰρημένων, ὁ τε αἰτίας λογισμὸς πρόδηλος, εἴ τις τῶν ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ γεγραμμένων εἰς μεμνημένος. οἶνος τὰς μὲν ἄλλας παραπλησίως σιτίοις πρέπει τοὺς σφυγμούς. διαφορεῖ δὲ, τῷ τε παραχῆμα τῆς προπίνω ὀργάζεσθαι, μὴ τῷ πρότερον πάντα τῆς ἀπὸ οἴνου τὰ ἀπὸ σιτίων. τῷ, τὸ τάχος πλέον αὐξειν, τὸ μέγεθος, ἅπερ τῆς σφοδρότητα τὴν πυκνότητα. χεῖρον μὲν ὅσῳ σφοδροτέραν τε μὴ διαρκεστέραν ἔχειν ἡ σύμμετρος τροφὴ παρέχει, τοσοῦτῳ μὴ τὸ μέγεθος ὁ οἶνος ἀφαιρεῖ. Καὶ ὅτος ὁ λόγος αὐτὸς αὐτὸν ἐξηγεῖται, τὰ πρὸς ἅπαντων εἰρημένα τῶν ἰατρῶν ὑπὲρ οἴνου δυνάμεως ἀναμιμνήσκων ἡμᾶς. ἔστι γὰρ ἡ ἀπ' αὐτοῦ πρόθεσις παχεῖα, διότι καὶ ὑγρὸς καὶ θερμός. ὅθεν γὰρ ταχείας φησὶν προθέσεις εἶναι, ὑγρὸν ἴσμεν. ὅταν δὲ καὶ ποσότητος πρὸς τὴν θερμότητος ἡ ὑγρότης, ἐπὶ δὴ μᾶλλον. ἀλλὰ καὶ τὰ ἀθρόως μὴ ταχέως προφέντων, ταχεῖα μὴ ἡ διαχώρησις γίνεται. διὰ ταῦτ' ἂν ὥσπερ ταχεῖα, οὕτω καὶ βραχυχρόνιος ἡ ἀπὸ τοῦ οἴνου προθήκη τοῖς σώμασιν. οὐδιάπνους γάρ. ὅτι δὲ διὰ μὴ τὸ τρέφειν ὁμοίως τοῖς σιτίοις ἀλλοιώσει τοὺς σφυγμούς, διὰ δὲ τὸ θερμαίνειν μᾶλλον ἢ ἐκεῖνα, μέγεθός τε καὶ τάχος ἀδηφανέστερον αὐτοῖς προθήσει, τοῖς μεμνημένοις τῶν ἐν τοῖς πρώτοις ὑποδείγμασι λελεγμένων, ἄντικρυς δῆλον. τὸ δ' ἐξῆς λεγομένων διὰ τῆς εἰσαγωγῆς οὐδενὸς ἄδηλος ἡ αἰτία, τῷ μεμνημένῳ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ γεγραμμένων. ὑποβαλόντες δὲ αὐτὰ τὰ πολλὰ, μόνον τῶν ἀναφερόντων ἐχόντων αἰτίας μνημονεύσωμεν ὧν ἐν ἐκ τόδε ἐστίν. τί δήποτε χολῶδες μὴ δύναμιν ἰσχυροῖς κοιλίας, καὶ τῷ καλυμένῳ γναφείῳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἐκ τῶν κοιλιῶν τὸ σῶμα καταλύουσι τῆς δυνάμεως, οἱ σκωληκίζοντες ἕπονται σφυγμοί, ταῖς δ' ὑποκαιόμενοι πυρετοῖς καταλυομένης δυνάμεσιν οἱ μυρμηκίζοντες ἕπονται; ἢ ὅτι βραδεῖαν ἔσται καὶ ἀραιὸν τὸν σφυγμὸν πάντες, ἐν ἢ σκωληκίζωσι, ὅτε γὰρ οἷόν τε τὸ πρότερον τῆς ἀρτηρίας μόριον πρότερον φαίνεσθαι κινούμενον, ὅθ' οἷον προγραφάς τινας γίνεσθαι πολλὰς ἐν μιᾷ διαστολῇ, μὴ οὐ βραδείας τε ἅμα καὶ ἀραιᾶς οὔσης τῆς διαστολῆς. ἐν ᾗ τοῖς ὀξέσι πυρέτοις, ὅταν ἀνάγκης ᾖ οἱ κακοήθεις ὀξεῖς, οὐκ ἀνέχεται τὸ πλῆθος τῆς θερμασίας, ὅτε βραδεῖαν ἐκάτερον, ὅτ' ὂν ἀραιὸν γίνεσθαι τὸν σφυγμόν. ἀλλὰ βραδὺς μὲν ὅτιν, ἢ πάντως γε ὁ ταχὺς ὁ ἐν τοῖς καταλυομένης δυνάμεσι, καίτοι ἅμα ἐπαίρουσιν πρὸς τὴν διάγνωσιν αὐτοῦ, ὁ μὲν ἑκάτερος βραδὺς, ἀραιὸς ἢ ἀδύνατος, ἀλλ' ἀεὶ πυκνός, καὶ ὅταν τὰ τῆς θερμασίας ἐπείγῃ πάνυ σφόδρα πυκνός. καιρὸς ἔστιν μοι δοκεῖ καὶ τοῦδε τοῦ βίβλου λόγου γενέσθαι καταπαύσειν. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ τὰ λείποντα προθήσομεν, ἀρξάμενοι τῶν ψυχικῶν παθῶν ἀρξάμενοι.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΩΝ

ΣΦΥΓΜΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΝ δ'.

ΤΩΝ ἀλλοιούντων τοὺς σφυγμοὺς αἰτίων, ὅσα μὲν δι' ἑαυτὰ τὴν προπίνω ὀργάζεται συμβέβηκεν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο συνεκλικὰ μεκλημένα, διὰ τὴν πρωτόρων δυοῖν ὑπομνημάτων ἐγράψαμεν. ὅσα δὲ ἐκείνων προηγεῖται, τὰ μὲν ἐν αὐτοῖς τῶν ζώων τοῖς σώμασιν ὑπάρχοντα, τὰ δ' ἔξωθεν προσπίπτοντα, ταῦτα ἐν τοῖς ἐχομένοις δύο προθεωροῦμεν διελθεῖν, ἐπειδὴ καὶ διὰ τοὺς εἰσαγομένους γεγραμμένα πρὸ τῶν σφυγμῶν ἐφθάκαμεν εἰρηκέναι πρὸ αὐτῶν ἐν κεφαλαίοις τε καὶ χωρὶς ἀκριβείας, ἅμεινον ἐκείνα μὲν ἐν καὶ νῦν αὐτῶν μνημονεύοντα αὐτοῖς ὀνόμασιν, ἅμα μὲν ὧν διορίζειν ἀκριβέστερον, ἅμα δὲ μὴ τὰς αἰτίας ἀκριβῶναι. διὰ μὴ δὲ τὸ βίττο γράμματος, τὸ πρὸ τὸ ἡλικιῶν τε καὶ χωρῶν καὶ ὡρῶν καὶ φύσεων, καὶ προσέτι τὸ καλυμένῳ ὧν τυγχανόντων ἐσεσμάτων τε καὶ ποιμάτων ἐποιησάμεθα λόγον. ἐν δὲ τούτῳ τῷ τετάρτῳ τε καὶ ὑστάτῳ ἡ προκειμένης πραγματείας ὄντι, πρὸ τῶν παρὰ φύσιν αἰτίων ὁ λόγος ἡμῖν ἔσται, τὴν ἀρχὴν μὲν ἀπὸ τῶν ψυχικῶν παθῶν ποιησαμένοις, ἐφεξῆς δὲ καὶ πρὸ τῶν σωματικῶν διελθοῦσι. προσγράψομεν δὲ καὶ ταῦθ' ἕκαστον κεφάλαιον τὰς ῥήσεις ἐκ τῶν τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένων βιβλίου. θυμοῦ μὲν, ὑψηλὸς ὅτιν ὁ σφυγμός, καὶ μέγας καὶ σφοδρὸς, καὶ ταχὺς, καὶ πυκνός. Καὶ τὰ πρὸ θυμοῦ λεγόμενα, διὰ τὰ μεμνημένα τῶν

ἐμποδῶν. ὥσπερ οὖν οὐδὲ οὐδέπω πρότερον ἀπεφηνάμεθα, νῦν ἀναγκαῖον ἤδη φανῆναι. πότερ' φαίνεται μόνον σφοδρότερος ὁ τῶν θυμουμένων σφυγμός, ἢ ὄντως τοιόσδε γίνεται. καταλέλειπται γὰρ αὐτό, καί τοι διελθόντος ἤδη πλέονος τοῦ πρώτου λόγου, χρεὼν ἄκεστον. οὐ δὲ γὰρ οὕτως ἄνθρωπος ἐπείθη τότε, λεγόντων ἡμῶν ὅτι μὴ φαίνεται μόνον, ἀλλὰ καὶ γίνεται σφοδρότερος, ὡς νῦν πειθήσεται, πρακτικοὺς γὰρ τοὺς μεταξὺ λόγους πολλὰ συντελοῦντας πρὸς τὴν πίστιν, καὶ μάλιστα τὰς περὶ τῶν ἀνωμαλιῶν εἰρημένας. φαίνεται γὰρ φανερῶς φανταξόμενος ἐν τούτοις ὁ σφυγμὸς ἀμυδρὸς καὶ σφοδρὸς γινόμενος, οὐ διὰ τὸ δυνάμεως ὅτου ταχέως εἰς ἀῤῥωστίαν τε καὶ ῥώμην μεταπίπτειν, ἀλλὰ διαμαχομένης τῆς ζωῆς λυπούσαις αἰτίοις, ὅτε μὲν ἐπ' αὐτῶν μᾶλλον ἰσχυούσης. φανερώτατα δ' ὧδε τῶν ἀγαθῶν κείσεως οἱ σφυγμοὶ γίνονται σφοδροὶ, ἐπαγειρούσης τοιαῦθ' ἑαυτὴν τῆς δυνάμεως ὑπὲρ τοῦ διώσασθαι τὰ λυποῦντα. φαίνεται δὲ ὧδε μάλιστα τῆς ψυχικῆς δυνάμεως γινομένου, οὐ μόνης τῆς ζωτικῆς. ἐκλελυμένοι γοῦν τινὲς ἐκ ἀῤῥώστου, ἢ διὰ γῆρας, ἢ διὰ νόσον, ἢ διά τινα πεπυκνασμένων κάματον, εἶτ' ἐξαίφνης θεασάμενοι λῃστὴν ἐφόδου, ἢ πολεμίων, ἢ θηρίόν τινος, ἐῤῥαμον ὡκέως ἀῤῥωδυνοῦντες τὸ σῶμα, οὐδὲν ἧττον τῆς ἰσχυρῶν. ὅτω δὲ καὶ διὰ σεισμόν τινες ἐκπεπλήκασι τὸν οἰκιῶν, ἢ διὰ ἐμπρησμόν, ὠκύτατα διαθέουσιν, ἐμποδῶν μόλις ὑπὸ τῆς ἀῤῥωστίας πεφυκότος. ὧν ἅπασι δὴ τοῖς τοιούτοις δῆλον ὅτι ὡς ἂν δυνηθῆσαι τὸ ζῶον δυνάμεως ἀνάγκης τινὸς καταλαβούσης, σφοδρότερον ἐνεργῆσαι. ὃ χρὴ θαυμάζειν οὐδ' εἰ ἐν τοῖς θυμοῖς ὧδε γίνεται. καὶ γὰρ φαίνεται λόγον ἔχειν, ὥσπερ δὴ καὶ γυμναζομένων, καὶ ὁπόσων ὠνδριζομένων, οὐκ εἰς μέγεθος μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς σφοδρότητα ὧν σφυγμοὺς ἰδεῖν ὄξεῖς βεπομένους. Ἡδονῆς δὲ μέγας καὶ ἀραιὸς καὶ βραδὺς, οὐ μὴν σφοδρότητί γε διάφορος.

Διαχεῖται μὲν τὸ θερμὸν τοῖς ἡδομένοις εἰς ἅπαν τὸ σῶμα, καὶ ἡ ἐκτὸς αὐτοῦ κρατεῖ κίνησις, ὥσπερ τοῖς λυπουμένοις, ἢ ἐντός. συλλογῶς δὲ μείζων μὲν αὐτὸ ὁ σφυγμὸς γίνεται, σφοδρότερος δ' οὐκ ἔτι. ὅτε γὰρ ἐπίκτητός τις πρόσγίνεται διὰ τὸ πάθος, ὅτ' ἰσχυροτέρας ἐνεργείας χρεία. †ἄλλον δ' ὡς ὧδε ἡ κατὰ τὸν ἴδιον λόγον ἡ συμμετρος ἀλλοιούσης οὖν σφυγμοὺς ἡδονῆς εἴρηται ταῦτα. πολλάκις γὰρ ἡμῖν συμβεβηκὸς, μὴ οἱ ἐναντίοι γίνονται σφυγμοί, ἡ ἡδονῆς ἀμέτρου γινομένης, καὶ διὰ ταύτην καταλυούσης τὴν δύναμιν. ἀλλὰ τό τε γε οἱ ὧδε καταλύσεως δυνάμεως γίνονται σφυγμοί. πεφύκασι γὰρ ὡς τὰ σφοδρότερα τῶν παθῶν, καθ' ἑαυτὰ τὴν ὅλην τῶν σφυγμῶν ἀλλοίωσιν ἐργάζεται. Λύπης δὲ μικρὸς, καὶ ἀμυδρὸς, καὶ βραδὺς, καὶ ἀραιός. Καὶ ἡ λύπη μετά τε καταψύξεως γίνεται, καὶ ἡ ἔσω τοῦ θερμοῦ κινήσεως. συλλογῶς δὲ ἐκ αὐτῆς οἱ ἐναντίοι σφυγμοὶ τῆς πεφυκυίας ἐπειδὰν ταῖς ἡδοναῖς ἀκολουθῶσιν. Φόβου δὲ, τοῦ μὲν ὑποχωροῦντος σφοδροῦ, ταχὺς καὶ ἄτακτος, καὶ ἀνώμαλος. τοῦ δὲ ἤδη μεχρονισμένου, οἷος ὁ τῆς λύπης. Ὁ φόβος ἐν μὲν τῷ παραυτίκα πολλοῖς παραχωρεῖ διανοίας ἐργαζόμενος, συλλογῶς εἰς ἀνωμαλίαν πρέπει τὸν σφυγμόν. εἴρηται μὲν ἐμποδῶν ὑπὲρ τούτου, ἐν ᾧ τῷ χρόνῳ, τοῖς τῆς λύπης ἐξομοιοῖ, οὐ δὲ μὲν ἀλλό τι λύπης γίνεται χρονίζων φόβος. ἅπασι δὲ τούτοις χρονίζουσιν, ἢ σφοδροῖς ἄγαν γρομένης οἷοι διαλυομένοις τὴν δύναμιν ἔπεσε σφυγμοί. καὶ μὲν καὶ λύει τὴν δύναμιν ἅπαντα ταῦτα, σωτόμως μὲν ὅσα ἰσχυρὰ, χρονίως δὲ τἀναντία. ὅθεν δὲ ἡ μικρᾷ προσθήκη ἐκ τῶν ὧδε ταῖς ἡδοναῖς λεχθέντων εὐδηλοῦτο. καὶ νῦν πεσγέγραπται, διά τε τὸ ἡμῖν τὴν εἰσαγωγὴν ἐφεξῆς ἐκείνων εἰρῆσθαι, καὶ διὰ τὸ περὶ τῶν ὁμοίων ἁπάντων ἀφελῶς καθόλου προσήκειν. ἀῤῥησίας δὲ πολιοστόρας οὐ διεῖς τὰ λεγόμενα. ἀλλ' ὧδε τὰ στενῇ μεταβαίνομεν ἤδη. Ἀλγημα δὲ τὸ βέπον οὖν σφυγμός. πρέπει δὲ τὸ ἰσχυρὸν, ἢ ἐν κυείοις μοείοις, ὡς ἡ φλεγμονή. μικρὸν μὲν ὄν ἔτι ἀρχομένῃ, μείζονα δὲ σφοδρότερον ὠκύτερον πυκνότερον τὸν σφυγμὸν ἐργάζεται, ἰσχυρὸν δὲ καὶ ἰσχυρὸν πάνυ γρόμενον, ὡς ἀδικεῖν ἤδη τὸν ζωτικὸν τόνον, μικρότερον καὶ ἀμυδρότερον καὶ ταχὺ καὶ πυκνόν. καὶ ὅσῳ ἂν ἐγχρονίζῃ μᾶλλον, ἢ σφοδρότερος γίνεται, τῷ εἰρημένῳ ἕκαστον ὑπερτείνει. τὸ δὲ ἤδη διαλύον τὴν δύναμιν, καὶ εἰς ἀμυδρότητα καὶ μικρότητα, καὶ τάχους ψευδῆ φαντασίαν, καὶ ὑποβάλλουσαν πυκνότητα τὴν προπλὴν ἐργάζεται. ὥσπερ ὧδε τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν λυποῦντων, οὕτω καὶ τῶν ἀλγημάτων ἡ δύναμις ἐπεγείρειν πέφυκεν ἑαυτὴν ἧττον διαμάχεσθαι, καὶ διωθεῖσθαι πᾶν τὸ διοχλοῦν, ὅθεν συλλογῶς εἰς μέγεθος καὶ τάχος καὶ σφοδρότητα πρέπει τὸν σφυγμούς. εἰ μὲν τι μὴ δὲν αὐτῇ, ἐν τῷ δὲ ἤλπε, ὡς ἐκ ποδιαῖου κάματος αὐτῇ καὶ κατάλυσις τοῦ τόνου γίνεται, καὶ οὕτως εἰς ἀμυδρότητα μεταπίπτουσιν αἱ κινήσεις, ἡ ἠμβλύνθησαν πρὸς τῶν λυποῦντων ἡ δυνάμεως. διά τε δὲ τάχους ψευδῆ φαντασίαν εἴπομεν, ἐν τῷ δὲ πρίτῳ πρὸ τῆς διαγνώσεως εἴρηται. καὶ μέν τι καὶ διὰ τὸ τοῖς μικροῖς χρεὼν ἅπασι σφυγμοῖς ἐζυκται πυκνότης, ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τῶν δὲ τῶν ὑπομνημάτων ἀπελέλειπται. Φλεγμονῆς σφυγμὸς, ὁ μὲν κοινὸς ἁπάσης. οἷον ἐμπρίων ὄντως, ὡς δοκεῖν τὸ μὲν τοι διεσάλθαι τῆς ἀρτηρίας, τὸ δὲ, μὴ, σκληροτόρας δηλονότι φαινομένης αὐτῆς ἔχει δέ τι καὶ κλονῶδες σφυγμὸς ὁ οὗτος, καὶ τάχυς μέν ὄντως καὶ πυκνὸς οὐκ ἀεὶ δὲ μέγας. ὁ δὲ ἴδιος ἑκάστης ὁ μὲν, τῆς ἀρχομένης, μείζων τοῦ ἡμῖν φύσιν, καὶ σφοδρότερος καὶ ὠκύτερος καὶ πυκνότερος. ὁ δ' αὐξανομένης ἔτι, ταῦτα γε προσάξει πάντα, καὶ σαφῶς ἤδη σκληρότερος ὄντως καὶ κλονώδέστερος. μικρότερος δὲ ἡ πρόσθεν οὐ μὴν ἀμυδρότερός γε, πλὴν εἰ μὴ ὑπὲρ τὴν δύναμιν εἴη τὸ πάθος. ἀλλὰ καὶ πυκνότητος γίνεται καὶ τάχυς. εἰ δ' ἱκανῶς χρονίζοι, καὶ ἤδη σκληρύνοιτο σκιῤῥωδῶς, τοῖς εἰρημένοις ἰσχνότης σφυγμοῦ καὶ σκληρότης γίνεται. ταῦτ' ὧδε μὲν ἐν ὅλῳ τῷ ζῴῳ σφυγμὸν προπούσης φλεγμονῆς, ἢ διὰ τὸ μέγεθος, ἢ διὰ τὸ λύσιμον τοῦ μορίου ἐν ᾧ στένει. τῆς δὲ μὴ συγκινούσης τὸ πᾶν, ὃ μὲν ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ σφυγμὸς οἷος εἴρηται. ἐκτείνεται δὲ καὶ ἀνίεται τῶν εἰρημένων ἕκαστον, ἢ παρὰ τὸ ποσὸν τῆς φλεγμονῆς, ἢ παρὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ φλεγμαίνοντος ὀργάνου φύσιν. τὰ μὲν γὰρ ὑδρωδέστερα μορίᾳ σκληροτόρους, καὶ μᾶλλον ἐμπρίοντας, καὶ μικροτόρους οὖν σφυγμοὺς ἐργάζεται, τὰ δὲ φλεβωδέστερα, καὶ ἀρτηριωδέστερα, οὖν ἐναντίους. αὐτῶν δὲ τούτων μείζων ὁ ἐν τοῖς ἀρτηριώδεσιν, καὶ ῥαδίως ἀνώμαλος, καὶ ἄτακτος γινόμενος. ἤδη οὖν ἤδη καὶ ὁ τῶν τὸ ἧπαρ φλεγμαινόντων σφυγμὸς, οἷος ἂν εἴη, καὶ ὁ τῶν τὸν σπλῆνα, καὶ ὁ τῶν οὖν ὑδρούς, ἢ τὴν λύσιν, ἢ τὸ κῶλον, ἢ τὴν γαστέρα, καὶ πολυσπληνικῶν, καὶ πολυπνευμονικῶν, καὶ πάντων ἁπλῶς εἰπεῖν, ὧν τῇ τοῦ μορίου φλεγμονῇ πυρετὸς ἕπεται. πλὴν, ὅσα διὰ τὴν τῶν συμπτωμάτων φύσιν τῶν τε

ἧῶ τε ὀξ ἀνάγκης ἐπομένων αὖθις, ⸫ τ ἡ τύχῃ σωθροαμόντων, ὡς ἂν ἕκας) βέπῃ δικαίᾳ). ⸫ τ σφυγμὸν ὧδε τοσόνδε ἀλλοιοῦσθαι συμβαίνειν, μικτῆς βοπῆς ἐν αὐτῷ γινομένης τ τε ἡ τ λόγου ἢ φλεγμονῆς, ἢ ἦν ἡ τοῦ τόπου φύσις, ἢ τ πρόσθεν συμπτώματος ὀργάζεσθαι. ἀπαδοῦσι μὲν γὰρ τοῖς τὰς φλέβας φλεγμαίνουσιν, ἐναντίον. πνιγμῶσι δὲ τοῖς τὸν πνεύμονα. συγκοπτῶσι δὲ τοῖς τὸ σῶμα ἢ γαστρός. ἀποφῆσαι δὲ τοῖς τὸ ἧπαρ. ἀπεπτῆσαι δὲ ζοῖς τ κοιλίαν, ὠθισθῆναι δὲ τὰ ὄρθια τοῖς ἄνω νεφρούς. ⸫ τὰ μὴ ἀναισθητότερα μόρια ἢ ὀξὺ τὰς ὀδυνώδεις βέπει οὖν σφυγμούς, τὰ ὁ ἀναισθητότερα, ἡ τ διάθεσιν μόνην. ἐκ τούτων δὴ ἁπάντων πολὺ δεῖς ἂν ἀλλοιώσεις γίνονται τ ὧδε ταῖς φλεγμοναῖς σφυγμῶν. ⸫ ὡς χρὴ διορίζειν αὐτάς, εἴρηται) μὴ ἐν ἑτέροις τελέως. εἴρηται) ὁ ⸫ νῦν εἰς ὅδε τοῖς εἰσαγομένοις χρήσιμον. Καὶ ἡ μὴ ῥῆσις ἐκ τ εἰσαγωγῆς αὕτη, ἁπλῶς ἐκ διδάσκαλε τ τοῦ τ φλεγμονῶν γινομένων ἀλλοίωσιν ἐν τοῖς σφυγμοῖς. ὅπως δὲ τὰ πρῶτα μὴ σωρεύοντα τ χρύσιν αὐτ αἰτία διαπίπτει ναπλῶς τ φλεγμονῆς, τ ἑρμηνεύσω βοπῇ ὀργάζεσθαι, λέγειν ἂν εἰκῆ, τ ἀρχὴ ἐνθένδε ποιησάμενος. παντὶ δὴ φλεγμαίνοντι μορίῳ δύο ταῦτ ὀξ ἀνάγκης συμβεβηκε, θερμότερ) τ ἡ τ φύσιν ὑπάρχειν, ⸫ τετάδθαι. ταῦτ δὲ ἄμφω παντὶ δὴ σώματι μεταδίδωσιν, ὅταν ἧτοι κύριον ὑπάρχῃ τὸ μόριον, ἢ μεγάλῳ ἱκανῶς ἔχῃ τ φλεγμονῇ. ἀλλ ἡ μὴ καθ' ὅλον τὸ ζῷον πλεονεξία τ θερμασίας, πυρετὸς ὄνομ, ⸫ δῆλον ὡς τ χρεία δ' τος ἀλλοιώσεως τ σφυγμῶν. ἡ δ' ἐκ τ φλεγμαίνοντος τάσις διαδίδωσι καὶ εἰς τὰς ἀρτηρίας. διὰ τοῦτο μὲν δὴ σκληρότερος ὁ σφυγμὸς ἔσται, ⸫ μᾶλλον γε σκληρότερος ὧδε τοῖς νδυρώδεσι μορίοις, ὅτι ⸫ τείνετ) ταῦτα τ ἄλλων μᾶλλον ἐν ταῖς φλεγμοναῖς, ὡς ἂν ἤδη φύσει τεταμένα. ⸫ σωτείνειν ἑαυτοῖς τὰ σωεχῆ μᾶλλον τἐφυκεν, ὡς ἂν ἰχυρότερα. ἡ δὲ τ θερμασίας πλεονεξία ταχὺ ἐνδείκνυται ⸫ μείζονα ἡ τ ἑαυτῆς λόγου ὀργαζομένη τὸν σφυγμόν. ἐπεισλαὶ δὲ ἐλλείπει τι τῇ χρείᾳ, τλωικαῦτα ἤδη ⸫ ψυκνόν. ὀλόγως δὲ σκληρότερος ἅπασι τοῖς ὧδε φλεγμονῇ πυρέπουσιν ὁ σφυγμὸς γίνε), ἡ πρόσθεν γε, διὰ τ δυσκρασίαν τ ἐν τοῖς ἀρτηρίαις, ἀνώμαλος ἡ μίαν πρόσβολλω, ἡ δῆλον ὡς ἀμφοῖν συνελθόντων, τὸ ἑρμηνεῦον ὑπὸ ἰνων εἶδος ἔσται ζοῦ σφυγμῷ, τὸ οἷον ἐμπρίον τ ἀφήν. ὅτω γὰρ ἀνάγκη φαντασθῆναι τ ἀπομιγῆ ὀργάνῳ σκληρᾷ τ πρόσβολλω ἀνώμαλον ἔχοντος. ἔσται δ' ὡς ἐρητ θᾶττον ὦφανῶς, ⸫ εἰ μὴ αὐτιβαίνοι γε ἡ σκληρότης, ἡ μείζων ἀφῆς. εἰδ' αὐτιβαίνοι κατά τι, τοσούτῳ πρόσληψε) ἰσονώδους κινήσεως, ὅσῳ ἀφῃρέθη τ μεγέθους. ὅτι δ' ἐν τούτῳ ἡ πυκνότερος ἔσται τοσόνδε ὅδον ὀχ ἱκανῶς ἐπλήρωσε τ χρείαν ἡ διεσολή, ἡ ὄψις, τῷ μεμνημένῳ τ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἀκριβεστέρων, προσῆλθον. ὥσπερ γε ⸫ ὅτι τοῖς ἴδιοις μεγέθεσι τοῖς φλεγμονῶν ἀκίνητοι τ σφυγμῶν ἀλλοίωσις ἔπεται, ἀλλ' ἐν μὴ τοῖς φλεβώδεσιν μορίοις ἀλ φλεγμοναὶ, μείζους ὀργάζον) σφυγμούς, ἐν δὲ τοῖς νδυρώδεσιν ἐλάττους, ὥσπερ ἡ σκληροτέρους τε ἡ μᾶλλον ἐμπρίοντας. ὁ δὲ γὰρ τούτων ἀληθὴς ὄδεν, εἰ μνημονεύοιμεν ὅτι μείζονος τείνεσθαι τὰς ἀρτηρίας ἀναγκαῖον, ὑπὸ τ νδυρωδῶν μορίων φλεγμαινόντων. τὰ δ' ἀρτηριώδη μόρια, δῆλον ὡς καὶ ταῦθα τό τε πλῆθος ἐν ταῖς ἀρτηρίαις θερμασίας ὡς ἂν θερμοτέρας ὄσας ὧδε μᾶλλον πρωξήσῃ, ⸫ διὰ ὄγκον μεγίστας ἀναγκάζει γίνεσθαι οὖν σφυγμούς. ⸫ εἴπερ ἀνωμαλία σωίσταται, καθ' ὁντινοῦν λόγον, ὦφανέστερον αὐτῷ ἀκροάσει. δύο γὰρ, εἴπερ μεμνήμεθα, τὰς πρώτας αἰτίας ἐλείκνυμεν ἀνωμαλίας σφυγμῶν, ἀῤῥωστίαν τε ἐν κινήσεως διαφόρους τὰς ἀρτηρίας διὰ πλῆθος βαρυῶν, ⸫ πρόσθεν τ ὀργάνων αὐτ τὰς διαθέσεις. ἐμφράξεις δή τινας, ⸫ σφηνώσεις, ⸫ τάσεις, ⸫ θλίψεις. ὀδὲν δὴ θαυμαστόν, ἀνωμάλους ὧδε τοῖς ἀρτηριώδεσι μορίοις φλεγμαίνουσι οὖν σφυγμὸς ἀρτελεῖσθαι, τ τε διαφόρου τ ὀργαζομένης αὐτοῦ. ῥᾶστον ἐν τοῖς τοιούτοις κάμνουσιν, αὐτῷ τε τ ὀργάνῳ καλῶς διακειμένῳ. τὰ δ' ἄλλα τὰ εἰρημένα διὰ τοῦ τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένου βιβλίου, ταῖς ὧδε φλεγμοναῖς προπᾶς ἅπασι σφυγμῶν ὑπάρχειν, ὀδὲ μιᾶς ὀξηγήσεως δεῖσθαι νομίζω. μεταβαίνειν οὖν ἤδη καιρὸς ἐπί τινα τῶν ἑξῆς ῥήσεων. Τῶν μὲν πλευριτικῶν ταχὺς, ⸫ πυκνὸς, καὶ διλίαν μέγας. ὀδύνει δ' ἂν καὶ σφοδρός. ὁ δ' ὀδὺς, οὐ ἀμυδρὸς μὲν, διμὲν ἥδη ⸫ σφοδρός, ὅσον ὧδε τῷ πάθει. ὅθεν γ' ὧδε πάντων μεμνῆσθαι χρὴ, τὸ δεῖν ἑφ' ἑκάστου τῶν πραγμάτων, ὅσον ἐπ' ἐκείνῳ τῷ προπῷ ὀξετάζειν, διορίζοντα τὸ διά τι ἄλλο, καὶ μὴ διὶ ἐκεῖνο συμβεβηκός. ὁ τοίνυν τῶν πλευριτικῶν σφυγμὸς, νδυρωδεσόραν πως ⸫ σκληρότεραν ὀργαζομένῳ τῷ ἀρτηρίαν ὡς ἂν εἰς σφοδρότητα τρέπων, ἀπατᾷ οὖν ἀγυμνάστους ὁ διαμένης διακρίναι σκληρὰν πλήγῃ σφοδρᾶς. οὕτω δὲ ⸫ ἄλλας διαφορὰς σφυγμῶν ἀδιαβλῆτες διακρίνειν οἱ πολλοί, τάχ' ἂν ἴσως μέμψαιτο τοῖς ἐνταῦθα γεγραμμένοις, ὀξ ὧν αὐτοὶ μὴ σωιᾶσι τῶν ὀρθῶς λεγόντων καταγινώσκοντες. ἀλλ' οὐ χρὴ μηκύνειν ἐν τῷδε νῦν λόγῳ πρὸς αὐτ. γεγράφθαι γὰρ ἡμῖν ἰδία πρὸς τ τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως. ἀσκεῖν οὖν παρακελεύομαι τόν τε λογισμὸν ἅμα ⸫ τ ἄφῃ, ὡς ἐπ' αὐτῶν τ ὀργάνων γνωρίζειν δυνάσθαι τὴν ἀφὴν οὖν σφυγμούς, οὐ λόγῳ διακρίνειν μόνον. ἀρχὴ δὲ τῆς ὧδε τ ὀργάνου βιβῆς, ἡ διὰ τῶν λόγων διδασκαλίας. ⸫ γάρ τοι ⸫ τ πυκνότητος τὸ ποσὸν ὀχ οἷόν τε ἑρμηνεῦσαι, καί τοι μεγάλῃ ἔχῃ διαφορὰν ἡ ὑπερβάνειν τὸ εἰθισμένον μέτρον πλουτίζοντος, ἢ ἐλλείπειν. τὰς γ' ὑπερβολὰς εἰς ποδαπνυμονίαν μεθιστάμενος, ἢ συγκοπὴν ἀπφλύσεις ἀνάγκη γίνεσθαι. τὰς δ' ἐνδείας εἰς καταφοράν, ἢ νδύρων πλυτᾶν βλάβην. ὅτω ἧ ⸫ τὸ ἐν ἀνωμαλίας εἶδος τὸ ἐμπρησικὸν ἴδιον ὀχ ἧκιστα πλουτίζοντος ὑπάρχον, ἀνιεμένῃ μὲν, μαλακῆς μὴ ὀχ ἧκιστα πεφθησομένης, ὧδε τεινόμενόν δὲ χαλεπῆς ⸫ δυσπέπτου γνώρισμα πλουτίζοντος. ἀλ τοιαῦτ σωὶ ἀδηνεῖ τῇ δυνάμει κινδυνώδης, συὶ ἰχυρᾷ δὲ, ἢ χρονίως ἐπέφθησαν, ἢ εἰς ἔμπυημα μετέπεσον, ἢ φθινώδης αὐτὰς μαρασμὸς διεδέξατο. ἐν μὲν οὖν πεπομένης ὁ σφυγμὸς πᾶσαν ἀκρίβειαν βραχὺ τ πρὸς φύσιν βοπῆ. ἐν δ' εἰς ἔμπυημα μεταβαλλόσης, οἱ τ ἐμπυημάτων ἴδιοι γίνονται, ἡ ταῦτα δὲ ⸫ τοῖς φθινωδῶς μαραινθησομένοις, οἱ τ μαρασμῶν. Αὕτη μὲν ἡ εἰσαγωγῆς ῥῆσις, αὐτὰ τὰ φαινόμενα συμπίπτειν τοῖς πλευριτικοῖς ἐκδιδάσκουσα, διμὲν τὰς αἰτίας ἔτι δυσγνώμονα. νῦν δὲ λεγέσθω ἁπλουστέρως τ ὑπεζωκότος τὰς πλευρὰς ὑμένας ὅτι φλεγμονὴ, ⸫ διὰ ὄγκον πυρέπουσι μὲν ὀξέως, ὡς ἂν πλησίον κειμένης ἐν καρδίας, ὅτι δ' οὕτω πυρέπουσι, τάχ αὐτοῖς ὁ σφυγμός. ὅτι δὲ ⸫ νδυρώδες τὸ πεπονθὸς μόριον, ὦφανῶς σκληρός. ἐπεὶ δὲ ὄγκον, διὰ ὄγκον καὶ μικρότερος ἡ ἐν τῶν ἀξίαν τοῦ πυρετοῦ. διόντως μὲν ἡ πυκνὸς ἀποτελεῖται, τῆς μὲν θερμασίας διομένης μεγέθους σφυγμῶν, ἐν σκληρότητος δ' οὐχ ὑπα-

κούσης. ἐσ᾽ εἴχθη σ᾽ ὧν τοῖς ἔμπροσθεν. ὅσον αὖ ἐλλήπῃ τῇ χρείᾳ τὸ μεγέθει τοῦ σφυγμοῦ, τοσοῦτ᾽ ἐκ τῆ πυκνότητος ἀναπληρούμενον. ἄνισον σ᾽ ἐστ᾽ αὐτῶν ἡ πυκνότης, ὅτι τὸ τὴν ὀργαζομένην τῆ φλεγμονῆ χυμῶν, ἐκ τῶν εἴσω. εἰ μὴ δὲν χολωσ᾽ έσθαι τύχοιεν ὄντες, ὅ, τε πυρετὸς ὀξύτερος ἂν γένοιτο, καὶ τὴς ἀκολουθήσει βλάβη τῆ δυνάμεως. εἰ δὲ φλεγματωδέστεροι πρότερος ἦ ὁ πυρετὸς, ἑτοιμότερος σ᾽ εἰς καταφοράν. ἀεὶ ἦ γὰρ ὠθεῖ πλουσίοις καὶ πρὸς πνευμονίαις, ἢ λιθαλὴ κακότης, τὸ γὰρ ταῖς φλεγμοναῖς σπομένην χυμὸν ἐκδεχομένη τὸ λιγνύ. ἀλλ᾽ ὅταν ἦ ὁ σπόμενος χυμὸς ἢ χολώδης, ἀτμίζων δριμύ, καθάπερ ἀιθάλη τινὰ, δάκνει τὸν καὶ διαβιβρώσκει τὰ ὑμένα τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ ὅτως εἰς παραφροσύνην ἄγει. φλεγματώδης σ᾽ ὑπάρχον ὁ λιπαρὸν δριμεῖ παραπλήσι), ἀλλ᾽ ἀχλύι τινὶ παχείᾳ τὸ θολερᾷ καθάπερ τὸ νέφος ὠθεῖ τὴ κεφαλὴ ἀναπέμπ᾽, ὑγραίνει τε τὸν καὶ βαρύνει τὸν ἐγκέφαλον ἀναγκάζει τε καταφέρειν καὶ καρώδη γίνεσθ᾽ τὸν ἄνθρωπον. σὺλόγως δὴ ἡ μὲν εἰς πλείονα πυκνότητα τροπὴ τὸ σφυγμῶν, ἢ πρὸς πνευμονίαν, ἢ συγκοπὴν ὠθοῦσα φορεῖ. πρὸς πνευμονίαν μὲν ὠθοῦσα λαμβάνουσης ἀεὶ καὶ βλαπτούσης τὰ σωζοντα τ᾽ ὧν τῇ πλευρᾷ φλεγμονῆς, ὡς ἂν τοῦτο θορυβοῦ ἦ ζέοντος, ἢ ῥᾳδίως λινουμένου χυμοῦ γεγονημένης. συγκοπὴν δ᾽ ἂν, κακώσει τ᾽ δυνάμεως, ἤτοι διὰ πλύθην βλάβην ἢ καταφοράν, ὅταν ἐκ τ᾽ φλεγματωδῶν χυμῶν ἀτμιζόντων ὁ ἐγκέφαλος πληρωθῆ. καὶ γὰρ ἂν ὅτος, εἰ μὲν ἀπόσαθαι δυνηθείη τὸ βλάπτον εἰς τὰς ἀρφύσεις, ἢ τῶν πλύρων ἀκολουθεῖ κάκωσις. εἰ δ᾽ ἀδυνατήσειεν, ἢ καταφορά. τοῖς μὲν δὴν τοιούτοις χυμοῖς ἀραιότεροι, τοῖς δ᾽ ὠναντίοις τοῖς χολώδεσιν, πυκνότεροι τ᾽ σωλήνους μέτρου τ᾽ πλυρείδους οἱ σφυγμοὶ συμπίπτουσιν. τὸ δὲ δ᾽ ἡ μέσον ἀμφοῖν ἔσιν ἀραιότητος τε καὶ πυκνότητος ὧν πλυρίτιδ᾽ ι μέτρον, ὅταν αἱματικὸς ὁ τὸ πάθος ὀργαζόμενος ὑπάρχῃ χυμὸς. ὅτω δὲ καὶ τὸ τῆ σκληρότητος ὑπάρχον μέσον, ἐπί γε τῷ τοιούτῳ χυμῷ καὶ τῇ μέσῃ ἡ τὸ μέγεθος γίνεται φλεγμονῆ. ὠθυτείνεται δ᾽ ἤτοι διὰ μέγεθ᾽ ὑπερβάλλον φλεγμονῆς, ἢ χολώδεις χυμούς. ὥσπερ γε καθαιρεῖτ᾽ διὰ τἀναντία. δ᾽ ἁπλοῦν δὲ ὡς καὶ τοῖς σκληροῖς σφυγμοῖς ὠναργέστερον ἀκολουθήσει τὸ ἐμπρησικὸν εἶδος τῆ πρόσβολῆς. Ἔσι δὲ τ᾽ ἐμπύων ὁ σφυγμὸς, αἴτι ἦ ἀρχομένων οἷος ὁ τῆ ἀκμαζόσης φλεγμονῆς. αὕτη γὰρ ἡ αὐτῶν τ᾽ ἐμπυημάτων ὁρμὴ ἀρχὴ δ᾽ ἐσ᾽ ὅ τε ἡ ἀνώμαλος καὶ ἄτακτος, ἐκπηδῶν ὑπ᾽ αὐτῶν. ἤδη δὲ τ᾽ πύου πραπεμμένου. τἆλλα μὲν πραπλήσια ἀλλ᾽ ὁμαλώτερος. ὧν δὲ ταῖς ῥήξεσιν ἀμυδρότερος, πλατύτερος, βραδύτερος, ἀραιότερος. τοῦ ὧν τῇ μεταξὺ θώρακός τε καὶ πνεύμονος σὺρυγχωεία πλῆθος τὶ πύου προσεχόμενον ἔχοντας γίνοι μὲν ἐμπύους, οἱ δ᾽ ἐμπυϊκὸς ὀνομάζουσι. γίνονται δὲ οὗτοι διὰ μέγεθος τῆ ὧν ταῖς πλυρικαῖς φλεγμονῆς εἰς πύον μεταβαλλούσης- ἔσι δ᾽ ὅτε καὶ πνευμονίαις ἀκολουθοῦσι. ἤδη δὲ καὶ πάντας οἷς ὠλάγχνου τὸ φλεγμαίνον ἐξεπύησεν, ἐμπύους ὀνομάζουσιν. ὁ κοινὸς πραγραμμένος περὶ τ᾽ ἐμπύων λόγος, ἐκ τῆ εἰσαγωγῆς, μάλιστα μὲν ὠθεῖ τ᾽ πρώτων εἰρημένων, ἤδη δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀτάντων, ἀληθής. εἰς πύου γάρ τι μεταβαλλούσης τῆ φλεγμονῆς ἀναγκαῖον ὠμαλίαν γέ τινα καὶ ἀταξίαν ὧν τοῖς σφυγμοῖς γενέσθαι, διά τε τῶν ὀργάνων κάκωσιν, καὶ τὴν τῆ δυνάμεως ἀσθένειαν. ἐξ ὠθεμένου δὲ προσορχεῖτ᾽ ἡ οἷον διαμάχη τῆ φύσεως πρὸς τὸ σύμπτωμα. τὸ γὰρ ἐκ τῆ σήψεως ὑγρὸν ὡς ἂν ἄλλοτ᾽ ἀλλοχόσε μεταῤῥέον ἀτάκτως, ἅμα μὲν ἐμπρωσθῶν ἵσατ᾽ ταῖς διεξόδοις τ᾽ πνεύμασιν, ἅμα δ᾽ ἐπεγείρει τῆ φύσιν ἀπώλειαν τὰ λυπόντα, καὶ τούτῳ μεγάλοι τε καὶ σφοδροὶ καὶ ὑψηλοὶ καὶ ταχεῖς οἱ σφυγμοὶ γίνονται. μικρὸν ὕσερον δὲ ἤτοι καμνόσης ὧν τῇ διαμάχη τ᾽ δυνάμεως, ἢ κατά τι μόριον ἐμφράξεως ἰχυροτέρας γινομένης, εἰς τἀναντία μεταπίπτουσι, μέχρις ἂν ἡ ζωϊκὴ δύναμις ἑαυτῆ ἐπεγείρασα πρὸς διαθεῖσθ᾽ ῥάπτῃ τὰ λυπόντα, καὶ τούτῳ πάλιν ὑψηλότεροι καὶ σφοδρότεροι τῶν ἐμπροσθεν οἱ σφυγμοὶ ἀρτηλοῦνται. συνεχοῦς δὲ τοιαύτης μεταβολῆς γινομένης, ἀνωμαλία τε τις ἐξ ἀνάγκης ὧν αὐτοῖς συνίσαται καὶ ἀταξία, καὶ ταῦτα πραμένει διηνεκῶς, ἄχρις ἂν ἡ ῥῆξις γένηται. διὰ τοῦτο καὶ ἔκπηδος αὐτῶν ὁ σφυγμὸς εἴρηται. διηλωτικὸν γάρ ὅτι τοῦτο τὸ ὄνομα πρὸς τοῖς νεωτέροις ἰατροῖς τὸ διὰ παντὸς μένειν αὐτὸν ὅμοιον, καὶ μὴ ἦ ποδιόσθους οἷον καταβολάς γέ τινας ποιεῖσθ᾽, καὶ ὕθις διαλείμματα, παθάπερ ὧν τοῖς ἄλλοις πυρετοῖς. παραμένει γὰρ ὁ πρειρημένος σάλος ὧν τῇ διήνεκεῖ τῶν ἀρτηριῶν, ἄχρις ἂν ἡ ῥῆξις γένηται. ῥαγέντος μέντοι τὸ διαπυίσκοντος μορίου, δ᾽ ὅλου ὡς τἀναντία πάντα γένησεται. καὶ χρὴ μεμνῆσθαι τ᾽ ὧν τῷ διὰ τόρου λόγῳ περί τε πλατέος ἐρημένων ἦ ὑψηλοῦ σφυγμοῦ, ἦ μὴ περὶ πάντων ἐθέλειν ἀκούειν πολλάκις, ὠθεῖ γάρ τοι ταῖς ῥήξεσι τ᾽ ἐμπυημάτων, ἥδε τάσις ἤδη τῶν ἀγγείων πάσεται, καὶ ἡ δυνάμις ὧν τῇ διαμάχῃ κέκμηκε, καὶ ἐχνὸς ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἀνάγκης γέγονεν. ὧν συνελθόντων, ὁ πλατὺς ἐγένετο σφυγμός. αὔξει δ᾽ αὐτὸν μάλιστα τ᾽ ὡς πρὸς τὴν αἴσθησιν φαντασίαν ἢ περὶ ῥαγίων, ἢ τῶν ἀρτηριῶν εἰς ὕψος ἀνοσθ. ἐκείνης γὰρ ἔτι μεμνημένοι, καὶ πραμετρούντες αὐτῇ τὰ νῦν φαινόμενα, πλατὺν ἱκανῶς ἀρτελεῖσθαι τὸν σφυγμὸν ὑπολαμβάνομεν. Ἐξῆς δὴν ὁ περὶ τῶν μαραινομένων λόγος, ἐφ᾽ οὗ καὶ αὐτὸν προγράψαντες ὅσα πρὸς τὴν αἰτίας εὕρεσιν δὴν χρήσιμα, μετὰ ταῦθ᾽ ὑπογράψομεν τ᾽ ἐκ τ᾽ εἰσαγωγῆς ῥῆσιν. ὠνόμασαι δὲ τὸ πάθος ἀπὸ τ᾽ φλογῶν τῶν μαραινομένων. ὧν δ᾽ εἵα δ᾽ αὖται τροφῆς ἀπροσδέννυνται. ὅταν δὲ ἦ τὸν αὐτὸν λόγον ἡ σύμφυτος τοῖς ζώοις θρμασία μαράνηται, οὐ σφυγμὸς ἀναγκαῖον ἀμυδροὺς ὑπάρχειν, ὡς ἂν ἐξ ἀνάγκης ἀῤῥώστου οὕτως ἔχουσι τὴ διαμένως ἀρτελουμένης. διὰ δὲ ταυτὸ τοῦτο καὶ μικροὶ γίνονται. ἡ μὲν τάχος ἔχειν δοκοῦντος, ὧν καὶ τοῦτ᾽ ἀχώριστον εἶν᾽ τ᾽ πυρεσσόντων. ἐπεὶ καὶ πυρέσσουσι μὲν, ἀῤῥώστοι δ᾽ εἰσὶ τὴν διαμένειν, ἡ διὰ τοῦτο καὶ τ᾽ σφυγμὸν ἔχουσι μικρὸν, ἀναγκαῖον αὐτοῖς ὄν, καὶ πυκνὸν ἔχειν. ἐσ᾽ εἰχθη γὰρ καὶ τοῦτ᾽ ὧν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις. ἀῤῥωσία δὲ διαμένει ἐσ᾽ ἐκνυθ καὶ ὁ ποδινώδυκὼς ἔπεσθ σφυγμὸς, μείουρος ὢν καθ᾽ ἑκάτερα τὰ μόρια. διὰ πάντων δ᾽ ὡς καὶ διὰ παντὸς ὅμοιον ἑαυτῷ τὸν σφυγμὸν ἔχουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἡ διαθέσεως οὐκ ἐκ τ᾽ ὑγρῶν, ἢ τ᾽ πνεύματος ὠμωμένης, ἀλλ᾽ ὧν αὐτοῖς τοῖς σφρεοῖς ὑπάρχουσης. ὅλη γὰρ ὠθεῖ τούτων ἡ ἕξις τοῦ σώματος, οἷον ἀνθρακὶς γέγονε. καὶ διὰ τοῦτο ἔκπικὸς οἱ νεώτεροι τ᾽ ἰατρῶν ὀνομάζουσι τοὺς τοιούτους σφυγμούς. ἐφ᾽ ᾧν δ᾽ ἤδη τελείως ἀρσβήνατ᾽ τὸ θρμόν. ὠθεῖ γοῦν τοῦτο συμπίπτει. καὶ ἀραιότερος ὁ σφυγμὸς γίνεται. καλεῖ δὲ τὸν τοιοῦτον μαρασμὸν ὁ Φίλιππος ἐκ νόσου γῆρας. καὶ συμπίπτει μάλιστα μὲν τοῖς παρηβῶσιν, ὧνίστε καὶ τοῖς ἔτι ἀκμάζουσι. καὶ καλῶς ὑπὸ αὐτ᾽ γέγραπται τοῦ Φιλίππου, ὅτι τούτων ἡ διάθεσις ὁ τοῖς ἀκειβῶς διαπύρους

ἀνθρακὶς

ἄνθραξιν ἔοικεν, ἀλλὰ τοῖς οὕτω σβεννυμένοις ὡς εἰς τὲφρανῆδη μεταβάλλειν. ἀρκεῖ ταῦτα τῷ γε νῦν ἔχοντι πρὸς τὴν παρακολουθῆσαι τοῖς ἑξῆς. ὕστερον γὰρ φομεν οὗ ἕνεκα τὴν ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς λέξιν. ὁ δὲ τῶν μαραινομένων οὐ καθ' ἓν εἶδος σφυγμὸς γίνεται. χρὴ γοῦν καθόσον ἐνδέχεται διαφορᾶς δυσὶ λόγοις διορίζεσθαι περὶ αὐτ. οἱ μὲν δὴ ταῖς μὴ λυθείσαις φλεγμοναῖς ἢ βραχὺν σωματομαραινθέντες, ἀμυδροὶ καὶ θαμῶνας καὶ πυκνὸς ἄγαν, καὶ μύδρους καὶ μέγεθος ἐν μιᾷ πληγῇ οὗ σφυγμὸς ἴσχουσιν, οὓς Ἀρχιγένης ὠκυνωδυκότας τε καὶ πολυενωδυκότας καλεῖ, σαφῶς δηλῶν βουλόμενος, τὸ ἢ τῇ διασολῇ βραχὺ μετὰ τῆς ἑκατέρωθεν πράτου οἷον ὠδῖνώδεως. ὁ γὰρ ὡς ἀρκεσομένων ἀθρόως, ἀλλ' ὡς ὠκεσαμένων τὴν ἑκατέρωθεν μορῶν, εἰς βραχὺ σωίσαται, μύδρος ὢν τῷ μεγέθει καθ' ἑκάτερα τὰ μόρια. οὐκ ἂν δὲ ὁ τύβις μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείοσι τῶν ὁπωσδὴν μαραινομένων ὑπάρχοι, τοῖς μὴ διὰ φλεγμονὰς πᾶσιν, ἤδη δὲ καὶ τῶν ἄλλων πολλοῖς, εἰ μή τι ἄρα κἀκεῖνοι, διά τινας φλεγμονὰς λανθανούσας μαραίνονται. καὶ εἴη ἂν ὅτος τῶν ὠδῖ φλεγμονῆς μαραινομένων ἴδιος, ὀδενὶ τῶν ἄλλως μαραινθέντων ὑπάρχων. ἐκπικὸς δὲ πᾶσι τοῖς μαραινομένοις ὁ σφυγμὸς ὅτι, καὶ τοῦτ' αὐτοῖς κοινότερον. ἐν δὲ τούτῳ δ' ἡ τὸ μέγεθος ἡ διασολῆς ἀνωμαλία μυουρίζουσα. καὶ γὰ καὶ οὐκ τοῖς πλείοσιν ὑπάρχει. βίαιον δὲ τὸ ἡ κνικότητος. ὑπάρχει γὰρ καὶ οὐκ πᾶσι μὴ τοῖς ὠδῖ φλεγμονῆς μαραινθεῖσιν ἀχώριστον, ἅπασί τε τοῖς ὠδῖ καρδιακῆς ἢ στομαχικῆς συγκοπῆς ὀξέως κινδυνεύσασιν. εἶτα ὑπὸ οἵνου πόσεως διαφυγοῦσι μὴ τὴν ὀξύτητα, μαραινθεῖσι δὲ τὸν χρόνῳ. εἰ μήτι ἄρα καὶ πάντες φήσαιέ τις τὰς ὠδῖ μικρᾶς φλεγμονᾶς ἀδήλοις ἡμῖν ἀπόλλυσθαι. καὶ γὰ τινες αὐτῶν τὸν ὠκυνωδυκότα σφυγμὸν ἔχουσι, εἰ μή τι ἄρα πάλιν, τύβους μὲν ὠδῖ φλεγμονῆ, οὐδ' ἄλλους χωρὶς φλεγμονῆς μαραίνεσθαι φασί. καὶ μὲν δὴ ἄπορον. ἔχουσι δ' ὃν οὔβι σφυγμὸν ἐκλιπόν, ἀμυδρόν, πυκνὸν ἄγαν, καί τινες αὐτὸν ὠκυνωδυκότα καλοῦσι. διαφορὰ μὲν αὕτη διαφορὰ σφυγμῶν τοῖς μαραινομένοις. ἄλλη δὲ βίαιος τὴν ἀραιὸν ἰσχόντων, ἀλλὰ καὶ τοῖς πάντως ὅτι προηγησάμενος πυρετὸς ἐπύκνωσεν αὐτόν, τὴν τε διαμέσῃ ἡ ἐφάπτη λύσις ἱκανῶς πυκνοῖ. τοὐμέσῳ δὲ πάντων πυρετῶν ἀκριψυχθέντων, μηδέπω δὲ ἀκριλυμένων αὐτὸν, τῆς εἰς ἀραιότητα βοπλὴ εἰργάσατο. καὶ τὸ εἶδος τὴν μαρασμοῦ πρεσβυτικῆς ἡλικίας ἴδιον νικᾷ ὃν ἡμάλισε τῶν ἢ πνεύμονα καὶ θώρακα πεπονθὸς τι τύχοι. οὗτοι τῆς πυρεκτικὴν σκληρότητα τὴν σφυγμὸν φυλάττουσι καὶ ἀραιός ἢ. παντελῶς δ' ὀλίγοις τὴν μαραινομένων εἰς ἄλλην ἀνωμαλίαν ὁ σφυγμὸς βέπει, πλὴν ἡ εἰργμένης ἢ τὸ μέγεθος. Ἐξῆς πρὸς τὴν φθισικῶν ὀνομαζομένων ὁ λόγος ὅτι. μικρὸν μὲν καὶ ἀμυδρὸν ἔχόντων τὸν σφυγμὸν ἀξιοῖ διὰ πυκνότητα δ' ἀναμένως, δ' μὴν ἱκανῶς γε ταχύν, ὥσπερ οἱ πολλοὶ τὴν πυρετόντων, ὅτι μηδὲ πρὸς καὶ πυρετοῦσι πυρετὸν. ἐκπικὸν δ' καὶ οὗτοι τὸν σφυγμὸν ἔχουσιν, ὅτι καὶ τὸν πυρετόν. ἀλλ' γοῦν τὸ κατειληφότος τὴν ὅλην ἕξιν τὸν σώματος αὐτῶν πυρετοῦ ὁ σφυγμὸς οὕτως ὀνομάζεται. ἑξῆς δὲ τούτων ἐν τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένῳ βιβλίῳ πρὸς τῶν πρὸς ὑπνοδυμονικῶν ὁ λόγος ἐστί. προγεγράφθαι δὴ καὶ τὴν ῥῆσιν ἄμεινον εἶναι μοι δοκεῖ τοιαύτην ὑπάρχουσαν. Ὁ δὲ τῶν πρὸς ὑπνοδυμονικῶν μέγας ὅτι, καὶ ἀμυδρός, καὶ μαλακός, ὁμοίως δὲ τὸν ληθαργικῶν, πλὴν ὅσα πλεονάζει τῇ ἀνωμαλίᾳ τῇ τε κατὰ μίαν πληγὴν, καὶ τῇ συσταλτικῇ καλουμένῃ. κατὰ μὲν τὴν μίαν πληγὴν οἷον διακεκομμένος τε καὶ κυματιζόμενος, καὶ δίκροτος ἔοικε ὅτε γινόμενος, ἐν δὲ τῇ συσταλτικῇ τάς τε ἄλλας διαφορὰς ἔχει. καὶ ποτὲ μὲν διαλείπει. ποτὲ δὲ πρεμπίπτει. Ἡ μὲν ῥῆσις αὕτη τὰ συμπίπτοντα τοῖς πρὸς ὑπνοδυμονικοῖς ἀκριβῶς ἐκδιδάσκουσα. τὰς δ' αἰτίας αὐτῷ οὐ χαλεπὸν ἐξευρίσκειν τοῖς μεμνημένοις τῶν ἐν τοῖς πρώτοις ὑπομνήμασιν ἀποδεδειγμένων. οὐδὲν γὰρ θαυμάσιον, οὔτε μέγαν ἐστὶν τὸν σφυγμὸν αὐτῶν, οὔτε ἀμυδρὸν, οὔτ' ἀνώμαλον ὠδῖ φλεγμονῆς τὸν ὠκύμορος, οὕτω μὲν χάννου καὶ μαλακοῦ ὑπολάγχνου, καὶ μεσοῦ λιγῶν χοιρίων μυρίων, οὕτω δὲ πλησίον ἡ καρδίας κειμένου. διότι μὲν γὰρ χαῦνον καὶ μαλακὸν καὶ πολύκωφον, ὑπὸ φλεγματικωτέρου τε καὶ παχυτέρου τὴν σύστασιν αἵματος εἰς φλεγμονὴν ἄγεται, τοῦ λεπτοῦ καὶ χολώδους, ὡς τὰ πολλὰ, διαῤῥέοντός τε καὶ σφιγγομένου μὴ δαμῶς κατὰ τὸ ὑπολάγχνον διαμένου. τὸ δὲ τοιοῦτον ῥεῦμα λέγω δὲ τὸ φλεγματικὸν, διαβρέχει μὲν τὸν χιτῶνα τῆς ἀγγείων, διαλύει δὲ τὸν τόνον ἡ ἐν αὐτοῖς διαπάσεως, καὶ οὕτω μεγάλους τε ἅμα καὶ ἀμυδροὺς ἀπεργάζεται τοὺς σφυγμούς. ὅτι δὲ καὶ ἡ καρδίας ἐγγὺς τὸ ὑπολάγχνον, ἡ ἀνωμαλία πολυειδὴς γίνεται. θλίβεσι γὰρ ἀρτηρίων καὶ σφιγγόμενον, ὅλως πληθωρικᾶς διαθέσεσιν ἐπιλειφθεῖσα ἐπεσθαι τὴν ἀνωμαλίαν, καὶ μᾶλλον, ἐπειδὰν ἐγγὺς ὦσι ἡ καρδίας. ὅτι δ' ἐν ταῖς πρὸς ὑπνοδυμονίαις θλίβονται, καὶ βαρύνονται, καὶ σφιγγοῦνται, καὶ ἀῤῥωστοῦσιν ἀπ' ἀρτηρίαι τὸν ὠκύμορος, οὐ δεῖ λόγου. διὰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ δίκροτος ἐπ' αὐτῶν σφυγμὸς ὑπανίως γίνεται, καί τοι τῆς γ' ἄλλης ἀνωμαλίας πολλῆς συμπιπτούσης, ὅτι δεῖ τοὐπίπαν τὸν δικρότου πρόσεσθαι τὴν σκληρότητος ἀγγείου. τούτῳ δ' ἐκ φλεγματικοῦ ῥεύματος οὐχ οἷόν τε γίνεσθαι. τὸ γὰ χολωδεστέρου, τὸ σφύγειν καὶ ξηραίνειν καὶ τείνειν καὶ σκληρύνειν ἔργον. ἐπεὶ τοίνυν ὑπανίως ὑπάρχει διοχλεῖ τὸν ὠκύμορον, διπλοῦν ὡς καὶ ἡ σκληρότης ὑπανίως ἔσται. εἰ δὲ ὑπάρχει, καὶ ὁ δίκροτος σφυγμός. ὅτι δὲ παρὰ τὸ βλάβης μέγεθος, ἤτοι διαλείποντες, ἢ πρεμπίπτοντες ἔσονται σφυγμοί, καὶ τοῦτ' ἐν τοῖς δυστρόπῳ λόγῳ δεδήλωται. καὶ ὅς τις οὐ μέμνηται ἐκείνων, μάτην καὶ ταῦτα ἀναλέγεται. μεμνημένῳ δὲ προτέρας ἐξηγήσεως οὐκ ἡγοῦμαι δεῖν ἔτι. καὶ γὰρ τὰ τούτοις ἐφεξῆς εἰρημένα διὰ τὴν εἰσαγωγῆς ὑπὲρ τῶν πρὸς ὑπνοδυμονικῶν, οὐκ ἔχει τὰς αἰτίας ἀσαφεῖς τοῖς μεμνημένῳ τῶν πρώτων ἀλλ' ἀπόχρη διὰ ταῦτα τὴν ῥῆσιν αὐτὴν παραγράψαι μόνον. πυρεσσόντων δὲ ἁπάντων τῶν πρὸς ὑπνοδυμονικῶν ὀξέως, καί τι καὶ διαπατῶν ἐχόντων, ὁποτέρου ἂν αὐτῶν ὑπικρατῇ, κατ' ἐκεῖνον μάλιστα τὸ πόσον τὴν πυκνότητα ἀνείσκεται. πυρεσσόντων μὲν γὰρ ὑπαρχούσης τὴν πρὸς ὑπνοδυμονίας, ἱκανῶς πυκνὸς ὁ σφυγμός, διαπατῶν δὲ ἧττον πυκνός. Ὁ δὲ τῶν ληθαργικῶν σφυγμὸς ὅμοιος ἂν τοῖς τῶν πρὸς ὑπνοδυμονικῶν κατὰ μέγεθος καὶ ἀθρόαν καὶ μαλακότητα, βραδύτερος ὅτι αὐτοῦ καὶ ἀραιότερος, καὶ ἧττον ἀνώμαλος, διαλείπων μᾶλλον ἢ πρεμπίπτων. γίνεται δ' ἔστιν ὅτε καὶ δίκροτος. ἀεὶ μὲν τοι κυματώδης ὅτι γε ταῖς βαθείαις καταφοραῖς ἐφ' ἃς ταῦτα λέγεται. τῶν γὰρ συμπληρουμένων ἅπασι δὲς ἑαυτὴν γνωρίσμασι νοσημάτων οὐ σφυγμοὺς διέξιμεν, ἵνα καὶ τὴν ἐλλειπόντων κατά τι καὶ μηδέπω τελέων ἱκανῶς γνωρίζειν δυναμένην

τὸ μέγεθος. ὅσον τε ἤδη ἔχουσι, καὶ ὅδον οἷόν τε προσχρῆσθαι αὐτοῖς. Οτι μὲν ὁ λήθαργος ὑπὸ φλεγματώδους γίνεται χυμοῦ, σαφὲς ἤδη καὶ τοῦτ' ἐν τοῖς ἰδίοις ὑπὲρ τῶν νοσημάτων λόγοις. ὥστε καὶ βύλογος ὁ σφυγμὸς ὁμοίστατος ὑπὸ τοῦ τῶν πόνων μονικῶν, βραδύτερος εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσον ἀρκεχώρησε τῆς καρδίας ἡ ὀλιγουρία ὁ ἐγκέφαλος. ὁ γὰρ ἥκιστα πονούμενος τῇ γεύσει τῇ πρὸς ἐκεῖνα, βύλογος ὠκυτέρας τε καὶ πυκνοτέρας ἀπεργάζεται τοὺς σφυγμούς, ἐπειδὰν θερμότερος ᾖ. ὅτι δὲ καὶ ἀνωμάλους μᾶλλον βύλογον γίνεσθαι ἀπὸ τῆς γεύσεως, δῆλον ἐκ τῶν ἀναλόγων ἐπὶ τῶν μνημονίων τῶν πρώτων. ἀπὸ δὲ καὶ διαλείπων ὅτιν, ἢ πλεονάκις μᾶλλον ὁ τοῦ ληθαργικοῦ σφυγμός. ὑπὸ πλείονος γὰρ ψυχρότερον, ἢ ὡς ἂν εἴποι τις νεκροδέστερον τε καὶ πολυπονουμονίας ἐστί, τὸ τοῦ ληθαργικοῦ νόσημα. ψυχρὰς δ' ἦν οἰκείως διαθέσεως, καὶ δυνάμεως ὑπὸ πλείονος ἀποψυγμένης, ὁ διαλείπων σφυγμός. Ο δὲ τοῦ φρενιτικοῦ σφυγμὸς μικρὸς ὅτι. σφοδρότατα δ' ὥφθη ποτὲ μέγας, καὶ τόνου μέτριος ἔχει καὶ σκληρὸς καὶ νευρώδης ὅτι, καὶ πυκνὸς ἄγαν καὶ ταχύς. ἔχει δέ τι καὶ ἰματώδες. γίνεται δὲ καὶ ὑποτρέμειν ὀλίγον ὅτε. ποτὲ δὲ καὶ ἀρκενόφθαι σφοδρῶς. τὸ γὰρ τοῦ νευρεπτοῦ ἰδιον ἐν τῇ ταχεῖ συμπτώματι μάλιστα ἅπας φανερῶς ἐκτήκεται κατ' ἀμφότερα ἡ διαφοραὶ τὰ σφοδρότατα, καὶ μᾶλλον τὸ ἔξω. ἔστι δὲ καὶ ὁ ἐπὶ κατὰ τὴν θέσιν ἀνωμαλίας εἶδος εὑρεῖν ἐν αὐτῷ σφοδρὸν γιγνόμενον ποτέ. ἀλλὰ καὶ ὅλη σοι ὄψει πολλάκις ἡ ἀρτηρία καταλιποῦσα τὸν ἑαυτῆς τόπον ἀνωφέρεσθαι, κλονωδῶς ἀναβραπτομένη μᾶλλον, ἢ σφυγμωδῶς διαστελλομένη. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ κάτω χωρεῖν καταφερομένη μᾶλλον, ἢ συστελλομένη. τὸ δ' ἄγαν αὐτῆς πυκνὸν ἐφιδρύουσαν ἀπειλεῖ συγκοπήν. οὐ δ' ἐν ταῦθα χαλεπὸν οὐδὲν ὀφθρεῖν τὰς τῶν εἰρημένων αἰτίας, ὅθεν γιγνώσκοντι μέν, ὡς ὑπὸ χολώδει χυμῷ φρενῖτις γίνεται, καθάπερ ὑπὸ φλεγματώδει λήθαργος, εἰδότι δὲ, ὅτι καὶ κατὰ μὲν αὐτὸν τὸν ἐγκέφαλον ὁ λήθαργος μᾶλλον ἔχει τὴν γένεσιν, ὁ φρενῖτις δὲ κατά τε τὴν λεπτομερίαν μᾶλλον ἐστὶ μιμήσασθαι, καὶ τὸ διαφραγμα. τούτων γάρ τις μεμνημένος, καὶ ὅτι μικροὶ, καὶ ὅτι σκληροὶ κατὰ λόγον οἱ σφυγμοὶ γίνονται, μαθεῖν οὐ δύσεται. καὶ μὴν εἰ θερμὸν μὲν τὸ πάθος, μικροὶ δ' οἱ σφυγμοὶ, πάντως δὴ που καὶ πυκνοί. δέδεικται γὰρ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ὡς τὸ ἡ πρὸς τὰς διαστολὰς ἐλλιπὲς, εἰς πυκνότητα τρέπει τοὺς σφυγμούς. ὥσπερ δ' ὁ πολυπονουμονικὸς ἀνωμάλως ποτὲ δίκροτος γίνεται, διότι σκληρότητος ἧκιστα μετέχει, οὕτως ὁ φρενιτικὸς κυματώδης ἀνωμαλώτατα γίνεται, διότι καὶ αὐτὸς ἧκιστα μετέχει μαλακότητος. τὸ δ' ὑποτρέμειν ὅτι δυνάμεως ἐστιν ἀῤῥωστούσης γνώρισμα, δέδεικται δι' ἑτέρων. ὅταν οὖν ἡ ἐν ταῖς ἀρτηρίαις δυνάμις ὑπὸ πλέονος διασείεσθαι αὐτὰς ἐγχειρῇ. δείται γὰρ τούτου διὰ τὸ πλῆθος ἡ θερμασίας, ἔπειτα μὴ δύνηται διὰ τὴν σκληρότητα τοῦ χιτῶνος, ὑποτρέμειν πως ὁ σφυγμὸς δοκεῖ. καὶ δ' ἧττον, ὡς τὶ καὶ τοῦτο μᾶλλον γίνεται τὸ τοιοῦτον, ἐπειδὰν καὶ συγκοπήσεσθαι μέλλωσιν, ὥσπερ ἐπειπεῖν ἀπαθήσεσθαι, ἀσθμώδης ὅτι ἡ τοῦ σφυγμοῦ κίνησις. τὸ δ' ἀρκενόφθαι ἀσθμωδῶς τὴν κίνησιν καὶ μὴ ἧττον βραχὺ πάντως διὰ τὸ ὑπάρχειν τοῖς φρενιτικοῖς, ὅσοις ἂν ἡ τοῦ θερμότητος ὠμὴ κρᾶσις, καὶ τῶν ὀργάνων σκληρὰν ὑπαρχόντων. ὀρεγομένης γὰρ ἐπὶ ἡ δυνάμεως διασείειν τὰς ἀρτηρίας, ἡ τῶν χιτώνων ἀντιβαίνει σκληρότης, διαντυθῆναι, τὸ βίαιον καὶ τὸ σθοδρὸν ἀσθμωδῶς ἀρκεμένου. οὕτω δὲ καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ διασείεσθαι τὰς ἀρτηρίας, ἀναφανίσιος τέ τις καὶ ἀθρόα, ὥσπερ ἐκθορνυμένας γίνεται μᾶλλον, οὐ κατὰ βραχὺ διασειομένας. οὕτω δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ φλεγμονῆ πυρέττουσιν ἅπασι, τοῖς μὲν, μᾶλλον, τοῖς δ' ἧττον, φαίνεται τὸ τοιοῦτο συμβαίνον, οὐκ ἐν τῇ ὥρᾳ μόνον ἡ κινήσεως, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀρχῇ θυθύς. αἰτία δὲ ἡ κοινὴ τούτων ἁπάντων, ἡ ἡ χρείας τῶν σφυγμῶν αὔξησις, ἅμα τῇ τοῦ χιτῶνος σκληρότητι. ὅταν γὰρ ἐπείγῃ μὲν ἡ χρεία, καὶ δι' αὐτὸ ἡ δύναμις ὡς ὑπὸ μεγάλου τε καὶ ταχείαν ὀξορμᾶ διασείειν, ἀντιβαίνει δ' ἡ τῶν ὀργάνων σκληρότης, ἀνάγκη τῇ προειρημένῃ ἰδέᾳ ταῖς κινήσεσι συμπίπτειν. ἀλλὰ καὶ ὅτι διὰ τὸν αὐτὸν τόνον ξηρότητά τε καὶ σκληρότητα καὶ τάσιν τῶν ἀγγείων, ἀνώμαλος ὁ σφυγμὸς φαίνεται κατὰ τὴν θέσιν, οὐδὲν θαυμαστὸν γνῶναι, τοῖς μεμνημένοις τῶν ἐμπροσθεν. ὥσπερ οὐθ' ὅτι τὸ λίαν πυκνὸν, ἐφιδρύουσαν ἀπειλεῖ συγκοπήν. ἀῤῥώστου γὰρ δυνάμεως ἡ πυκνότης ἔγγονος ἐδείκνυτο. ἐφεξῆς ὁ λόγος ὅτι πρὸς τὸ μικτὸ διονοῦντος εἶναι πάθους ἔκ τε φρενίτιδος καὶ ληθάργου, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς σφυγμοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἡ ἑκατέρου τῶν παθῶν ἔχοντος ἰδέας. ἥπτις μὲν δὴ τὸ δὲ τοῦ πάθους ὅτιν ἡ φύσις, ἐν ἑτέροις διεσήλωται. διότι δ' εὔλογον αὐτῷ καὶ τοὺς σφυγμοὺς ἔχειν μικτοὺς, ὡς ἂν καὶ αὐτῷ μικτῷ τῇ φύσιν ὑπάρχοντι. θαυμάσιον οὐδέν. ὥστε τις οὐκ γινώσκων οὐδὲν ἐπ διαίτας λόγου πλείονος. ἀλλ' ἀρκεῖ μοι ἐνταῦθα παραχρήσαι τὴν ἐκ ἡ εἰσαγωγῆς ῥῆσιν ὡδὶ πως ἔχουσαν. ἔστι δέ τι καὶ ἄλλο πάθος ὃ εἴτε μέσον αὐτὸ ληθάργου καὶ φρενίτιδος χρὴ νομίζειν, ὡς οὐδὲ ἑτέρῳ ταυτὸν ὄν, εἴτε κοινὸν ἀμφοῖν, ὡς μικτὸν ἔκ τε τῆς ἡ φρενίτιδος εἰδῶν, ἔκ τε τῆς τοῦ ληθάργου, οὗπερ μὲν ἰδίᾳ σκεψόμεθα. πόθεν δὲ τῆς σφυγμῶν νῦν αὐτοῦ ἐροῦμεν. καὶ ἵνα μὴ ὥσπερ αἰνιγμά τι προσβεβλημένον εἴκῃ, τοῖς σωφρονοῦσιν αὐτὸ διηλώσω. τὰ μὲν πολλὰ μύουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὑπνώδεις εἰσὶ καὶ ῥεγχουσιν. ὅθεν δ' ἂν ὡδὶ πλεῖστον ἀτρεῖς ὁρῶντος διεπέλουσαν ἀσκαρδαμυκτὶ, παραπλησίως τοῖς κατόχοις. καὶ εἰ φωνήεντό τι καὶ εἰ διαλέγεσθαι βιάζοιο, δυσχερεῖς ἀποκρίνασθαι καὶ ἀργοί. τὰ πολλὰ δὲ παραφορως φθεγγόμενοι, καὶ οὐκ ὀρθῶς ἀποκρινόμενοι, καὶ ληρουντος εἰκῆ. τοιοῦτον μὲν δὴ τὸ πάθος, ὃ νῦν βούλομαι δηλοῦν τοῖς σωφρονοῦσι γνωρισμῷ, ἀποφίας οἰκείου ὀνόματος. οἱ σφυγμοὶ δ' αὐτοῦ ταχεῖς μὲν καὶ πυκνοὶ παραπλησίως φρενιτικοῖς, ἀλλ' ἧττον. οὕτω δὲ καὶ ἰσχνὸς ἧττον ἐκείνων ἔχουσιν, πλατεῖς δὲ καὶ βραχεῖς. καὶ τὸ κατὰ τὴν ἔξω κίνησιν ἀθρόως ἀποκεκομμένον οὐκ ἔχοντος, ἀλλ' ἑτέρῳ μὲν τρόπῳ, καθάπερ εἴσω ἀποδύοντες ὑποφεύγουσιν, ὥστ' ἀχθομένοις τὴν συστολὴν, καὶ οἷον ὑποκλέπτοντες τε τὴν διαστολὴν, ὅμοιοί γε κατ' αὐτὴν τοῦ τῶν φρενιτικῶν. τὸ γὰρ οἷον ἀποκεκομμένον οὐκ ἔχουσιν. οἱ δὲ τῶν κατόχων σφυγμοὶ, κατόχους γὰρ αὐτοὺς καὶ κατοχμένους ἐκάλεσα οἱ παλαιοὶ, καὶ τοχλοῦ δὲ καὶ κατάληψιν οἱ νεώτεροι τὸ πάθος ὀνομάζουσιν. ἐοικασι μὲν τὰ ἄλλα τοῖς ληθαργικοῖς μεγέθους τε χάριν καὶ βραδυτῆτος καὶ ἀραιότητος, ὥσπερ καὶ ὅλον τὸ πάθος τοῦ πάθους οὐ πόῤῥω τῆς ἰδέας ὄντος, οὐ μὴν ἀθρόως ὁ τῶν κατόχων σφυγμὸς, οὐ δὲ μαλακὸς, ἀλλ' ἐν τούτοις δὴ καὶ πάνυ διαφορεῖ, ὥστε καὶ

ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಾಗದಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅಂಕಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಹಣವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಪಾವತಿ ಚೀಟಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದೆವು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಆ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂತಿ ನಿಮ್ಮ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಬಯಸುವ ಅಣ್ಣಯ್ಯಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಇವರು ಬರೆದ ಕಾಗದ. ಮೇಲಣ ಕಾಗದಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ

βιαίας βραδὺς, οὐ ἐπιτάσσων. τ δ' ἀναιρέσης ἥδιν, πυκνὸς οὐ ἀμυδρός. τῶν χρονίων νοσημάτων, ὅ δ' ἦν πρὸς
αγορεύσιμ ὀρθοπνοιαν, ὀξεῖς εἰσὶν οἱ πρόχυσμοὶ, καθάπερ καὶ ἡ ὠλιγψίας. ὧν τε δὴ τούτοις, ἐκ ἥκιστα δὲ καὶ
ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις ὀρθοπνοίαις ταῖς οπωδῶν ἐξαιφνίδιον γινομέναις οἱ σφυγμοὶ πάντως μὲν ἀνώμα-
λοί τε καὶ ἄτακτοι καὶ ὑπολείποντες γίνονται διὰ τὰς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἰρημένας αἰτίας. ἥδιν δὲ παρὰ
τὰς διαφορὰς ἡ καιρίας, ἢ πυκνοὶ μᾶλλον ἢ ἀραιοί. ταχεῖς μὲν γὰρ ὁ δ' ἐ ποτε διὰ τὴν ἀῤῥωστίαν ἡ δυνάμεως.
ὧν μὲν δὴ τῇ μέσως μοχθηρᾷ, πυκνὸς μᾶλλον, ἅμα ἐσθ καὶ ἀνώμαλο εἶν δ'ηλονότι, καὶ ὑπολείπων. ὧν ἀρχὴ
γὰρ τοῦ λόγου τῶν ὡς ἀκριβέστατα προείρηται. διότι δὲ πυκνὸς γίνεται, ἡ χρείας μὲν ἐπειγούσης, ἡ δυνάμεως δ'
ἀῤῥωστούσης, ὧν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται. καὶ μὲν δ'ἡ καὶ ἥδιν νεκρομένης ἡ δυνάμεως, βραδὺς ἅμα καὶ ἐκλεί-
πων. ἄμφω γὰρ ταῦθ' ὑπάρχει τῇ μικτῇ κινεῖσθαι δυναμένῃ. κατ' αὐτὸ δὲ τὸ ἀρρωστήσειν ἥδιν, διαιρετάτης μὲν
ἡ τοῦ πνεύματος ὠθίζητήσεως τῇ φύσει γινομένης, ἀῤῥωστούσης δὲ δ'ηλονότι ἡ δυνάμεως, ὧν τὸ κινεῖσθαι μὲν
ὀρέγεται ἡ χρείας καταναγκαζούσης, ὁ δυναμένης δ' εἰς τοσοῦτον ἀφαίρειν τὴν ἀρτηρίαν, εἰς ὅσον ἡ χρεία
ποθεῖ, πυκνοὺς ἀνάγκης ἐργάζεται αὐτὸ σφυγμούς. ἐπὶ τοῦτ' ἐτὸ ὀλίγον τινὰ χρόνον ἅπαν ὅσον εἶχε δυνάμεως
ὧν δ'ἐξαμένης, τελέως σύβυς ἀρτηρίαν). ὑποδριμῆς πνεύσεως ἀρτηριαμένου δὴ ἀπασμωδῶς καὶ ἀραιός.
ἡ δ' ὀλιγοστίας πυκνός. ἄτακτος, καὶ ὑπολείπων. ὁ δ' ὧν τούτης ἅπαν ἡ αἰτία ἐστὶ μεμνημένῳ τῶν
πρόσθεν. διὰ μὲν γὰρ τὸ πεπονθὸς ὄργανον νοσερῶς ὑπάρχον, δικαίως ἀρτείνεται ἀπασμωδῶς ὁ σφυγμός.
ὅτι δὲ τὸ πάθος ψυχρόν, ἡ ἀραιότης σωζόμενον. καταλυομένης δ' εἰς ἔσχατον ἥδη ἡ δυνάμεως, δικαίως
πυκνοῦται τε καὶ ἀνώμαλο ἅμα καὶ ὑπολείπων γίνεται. προείρηται γὰρ ἥδη καὶ πρὸ τούτων, ὡς ὅταν ἐπέ
γῃ μὲν ἡ χρεία, κακῶς δ' ἡ δύναμις ἔχῃ, ποιητὸν ἀνάγκη γίνεσθαι τὸν σφυγμόν. Στόμαχο πεπονθὼς,
ὅταν γὰρ καλέω καὶ ὑφ' ἡμῶν ὧν ἐσθ παρόντι τὸ στόμα ἡ κοιλίας διὰ τὴν τῶν πολλῶν συνήθειαν, ὁ καθ' ὧν
εἶδος πρέπει τὸν σφυγμόν. ἀλλ' ὁ μὲν, φλεγμαίνων μόνον, οἷον ὑπὸ φλεγμονῆ πνευρώδους σώματος ἔπομαι γίνε-
σθαι τῇ προπέτει διαθέσει ἐργάζεται). ὁ ὄ, θλιβομένο, ἢ δ'ακνόμενο, ἢ ἀλύων, ἢ λύζων, ἢ ἐμετικὸς, ἢ ναυτιώδης, ἢ
ὠρεκτικὸς, ἢ ὀδυνώμενος, ἡ τὸ τοῦ συμπτώματος εἶδος. ἀεὶ μὲν γὰρ δήξεις καὶ οἱ ἔμετοι, καὶ αἱ ναυτίαι, καὶ
οἱ λυγμοὶ, καὶ ὁ ἅλυσμὸς, ἰσχυρῶς πυκνοῦσιν, στε ἐσθ μικρὸν καὶ ἀμυδρὸν ἐργάζεσθαι, καί πῃσι μετρίως θάτ-
τονα. θλῖψις δὲ μόνη χωρὶς τούτων τινὸς, καὶ ἀραιὸν καὶ βραδὺν καὶ μικρὸν καὶ ἀμυδρὸν. ἡ δὲ τοιαύτη
θλῖψις, ἐπί τε τροφαῖς βαρυνούσαις γίνεται μηδὲ μίαν ἰσχύσαις ἰσχυρὰν δύναμιν, ἀλλ' αὐτῷ μόνῳ ἐσθ πο-
σῷ διοχλούσαις, καί πῃσιν ὑγροῖς συῤῥυεῖσιν εἰς αὐτὸν ἀδύνατοις. εἰ δὲ καὶ ψύχοιτο πρὸς αὐτῶν, τό τε δὴ καὶ
μάλιστα τοιοῦτος ὁ σφυγμὸς ἔσται. καὶ ὁ τῶν βουλιμιώντων τοιοῦτο ὅσιν. ἀεὶ μὲν οὖν εἰς πυκνότητα τρέπου-
σαι διαθέσεις ἅπασαι χρονίζουσαι, ἢ σφοδρότεραι γινόμεναι, τὸν σκωλικίζοντα σφυγμὸν ἐργάζονται. ἀεὶ
δ' εἰς ἀραιότητα πρὸς ἐσθ τὰς εἰρημένας διαφορὰς ὑπατείνειν, τοιοῦτον τὸ σὸν αὐταῖς εἶδος ὧν τῇ καθ' ὧνα σφυ
γμὸν ἀνωμαλίαν ἐμφανῶσιν, ὡς εἰς πολλὰ δύνειν τετρύφθαι τὸ σῶμα ἡ ἀρτηρίας, ὡς μὴ καὶ συνεχὲς εἶν. καὶ
οἷον ψάμμος προσπίπτουσα ἄδηλος γίνεται τῇ ἁφῇ ἡ τῶν διασολλῶν. Ἡ μὲν ἐκ ἡ εἰσαγωγῆς ῥῆσις
αὕτη. τὰς δ' αἰτίας τῶν εἰρημένων, ὅσαι μὲν πάνυ σαφεῖς εἰσὶ πῖς μεμνημένοις τῶν ἔμπροσθεν, οὐ δ'έομαι λέ-
γειν. ὅσαι δ' ἀσαφέσεραι, ῥηθήσονται. διαμένως γὰρ ἀῤῥωστούσης, ἡ μὲν ἡ τὸν ἑαυτῆς λόγον ὠθῶν διυσκρασίας
δ'ηλονότι, ἡ δὲ, διότι τῶν ἔξωθεν, ἢ τοι βαρυομένης, ἢ ἐρεθιζομένης καινόθως. ὧν μὲν ταῖς βαρυομέναις, μι-
κρὸς καὶ βραδὺς καὶ ἀραιὸς ὁ σφυγμὸς γίνεται, μικρὸς μὲν ὡς ἂν ἡ διαμένως κακωμένης, βραδὺς δὲ διά
τε τὸν ἡ χρείας λελυμένης. ψυχρὰν γὰρ αἱ βραδύνασαι τὴ διαμένην εἰσὶ διαθέσεις. διὰ τοῦτο ἢ καὶ ἀραιὸς, ἐπεί
χθη γὰρ ἐκλυομένης τ χρείας τοιοῦτος γινόμενος. ὧν ἢ ταῖς ἐρεθιζούσαις μόνον ἡ λυπούσαις τὴ διαμένην διαθέσε
σιν, μικρὸς μὲν πάντως ταύτας ἡ ἀμυδρὸς διὰ κένωσιν ἡ διαμένως, πυκνὸς ἢ διότι ἡ ἀμυδρὸς, ἔσι δ' ὅτε ἡ
βραχεῖ θάτερον. ὥσπερ γὰρ ἡ ἡμεῖς αὐτοὶ πολλάκις ἀδυνατοῦσι γινόμενοι, κἄπειτα διά τινα χρείαν ἐπειχθέντες,
ὧν πλεῖον μὲν διαβαίνειν τοῖς σκέλεσιν ἀδυνατούμεν, εἰς ὅσον δ' οἷοί τε ὦμεν ἀναγκάζομεν ἡμᾶς αὐτοὺς θάτερον
τε καὶ πυκνότερον προσβαίνειν, ὅτῳ καὶ ἡ τὰς ἀρτηρίας κινοῦσα δύναμις, ὅταν ἐπείγηται μὲν τὸ ἡ
χρείας εἰς τὰς κινήσεις, ἀδυνατῇ δ' ἢ, μεγάλας μὲν ὐκ οἷά τε οὖσι ποιεῖσθαι τὰς διασολὰς, ἐπὶ ὀλίγον δ'ἑπως ὠκυ
τέρας, πυκνὰς μὲν εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον ἡδέσερον ἡ χρείας αἱ διασολαὶ γίνονται. ἡ λόγον οὖν, ταῖς μὲν εἰς
πυκνότητα τρεπούσαις σομαχικαῖς διαθέσεσιν τὸν σφυγμὸν ὑπτεινομέναις, ὁ σκωλικίζων καλούμενο ὧν-
γίνεται, καταλυομένης γὰρ ἰσ ὅτος οἰκείος δυνάμεως, ταῖς δ' εἰς ἀραιότητα, οἷον διατεθρυμμένος ἀνωμάλα δυ
σκρασίας αὐτῶν τῶν ὀργάνων ἔγονος ὑπάρχων. ὑδέρων σφυγμοὶ, τὸ μὲν ἀσθένες, μικρὸς καὶ πυκνό-
τερο καὶ ὑπόσκληρο σώζηνι τάσῃ. τὸ δὲ τυμπανίας, μακρότερος, οὐκ ἀῤῥωστος, θάτερον, πυίνος, ὑπόσκλη
ρο σώζηνι τάσῃ. τ δὲ ἡ σάρκα κυματώδης, πλατύτερο, μαλακός. Ο ἀσκίτης ὕδερο, ὧν τοῖς ἡ
τῶν γαστέρα χωρίοις ἀθροίζων ὑδατώδ'ες ὑγροῦ πλῆθο οὐκ ὀλίγον εἰς συμπάθειαν ἄγῃ τὰς μεγάλας ἀρτη
ρίας, ὡς τείνειν τε ἅμα, καὶ βαρύνειν, καὶ καταψύχειν. τείνειν μὲν, ἅμα τοῖς ἄλλοις τοῖς τῇδε, βαρύνειν
δὲ διὰ τὸ βάρος. ψύχειν δὲ, διὰ τὴν ποδιτὴν ὑγρότητα. διὰ μὲν δ'ὴ τὴν τάσιν, δικαίως τὸν σφυγμὸν ποιεῖ
σθαι σκληρὸν σώζηνι τάσῃ. διὰ δὲ τὴν τε ἡ διαμένως κένωσιν καὶ τὴν κατάψυξιν, μικρότερον. εἰς ὅσον δὲ
μικρότερον τ δ'εοντος, εἰς τοσοῦτον καὶ πυκνότερον, ἡ μᾶλλον ὅταν σὺν πυρετῷ. ὁ ὄ τυμπανίας ὕδ'ορος ἥκιστα
μὲν βαρύνει τὰς μεγάλας ἀρτηρίας, καὶ ὅλως τὴν δύναμιν, ὐκ ἥκιστα δὲ τείνει. διὰ ὃν ὑπόσκληρο μὲν
σώζηνι τάσει, καθάπερ ὧν τοῖς ἀσκίταις ὁ σφυγμὸς γίνεται θάτερον δ'ἐκείνων, καὶ ἥκιστα ἀῤῥωστος, πυκ
νὸς δὲ ἡ τὰς αὐτὰς αἰτίας ἐκείνῳ. μακρότερο δὲ διὰ τὴν κουφότητα τῶν ὑπκειμένων τοῖς ἀρτηρίαις
σωμάτων. ἐπλέχθη γὰρ ὧν ἐσθ δ'υτέρῳ λόγῳ βραχὺς μὲν ὁ σφυγμὸς γινόμενο, ἐπειδὰν ἐσθ βάρει τε καὶ πλή
θει τῶν ὑπκειμένων τε ἡ ὑπκειμένων αὐτῶν σωμάτων θλιβόντῃ, μακρὸς ἢ ἐκ τῶν ἐναντίων αἰτίων, ὧν ὅτι κεφά
λαιον ἡ κοφότης τῶν ὑπκειμένων, ἥκιστα τοῖς τυμπανίας γίγνεται. ὑπὸ γὰρ ὑποπιμπλάσιν ὅλον

τὸ σῶμα

τὸ σῶμα. λοιπὸς δ' ὁ ἡ σάρκα τε καὶ ἀνὰ σάρκα προσαγορευόμενος, ὑγρότητι πολλῇ διαβρέχων ὅλην τὴν ἕξιν, ὡς οὐ χιτῶνας τῶν ἀρτηριῶν ἐργάζεται μαλακὸς ὅτω καὶ οὐ σφυγμὸς μαλακός τε καὶ κυματώδεις, καὶ πλατυτόρους ἀναφαίνεται. Ελεφαντίοντων σφυγμός, μικρὸς, ἀμυδρὸς, βραδὺς. πυκνός.

Ο τ' ἐλεφαντίοντος σφυγμὸς οὐκ οὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἀλλ' ἐπειδὰν ὑπὸ πλείονος ἥκωσι κακώσεως, ὡς ἀῤῥῶστον αὐτὸν εἶναι τὴν δύναμιν, μικρὸς καὶ ἀραιὸς καὶ βραδὺς, καὶ πυκνὸς ἀναφαίνεται. ἐσπάνισται γὰρ οἶδε, δυνάμεως ἅμα ψύξει κεκακωμένης οἰκείοι. Ικτέρων ἀνὰ πυρετὸν μικρότερος, σκληρότερος, πυκνότερος, οὐκ ἀμυδρὸς, οὐ ταχύς. ὁ τ' ξανθῆς χολῆς χυμὸς ἔχει τὴν φύσιν ξηραντικὸν ὥσπερ ἅλμη καὶ θάλαττα, καὶ διὰ τοῦτ' ὂν καὶ τὸν χιτῶνα τῶν ἀρτηριῶν, σκληρότερον τε καὶ ξηρότερον ἐργαζόμενος, ἅμα αὐτῷ καὶ τὸν σφυγμὸν ἀναφαίνει σκληρότερον. βύθιος δὲ καὶ μικρότερον, ἀδυνατόντων διανοῖξαι τελέως διαστέλλειν τῶν σκληρῶν ὀργάνων. ὡς δύλογος εἰς ὅσον τοῦ προσήκοντος γίνεται μικρότερος, εἰς τοσοῦτο καὶ πυκνότερος. ὑγρὸν μὲν ἀμυδρὸς γάρ. ὑγρὸν γὰρ ἀῤῥῶστος ἡ δύναμις. ὑγρὸν μὲν δὲ ταχύς, ὅτι χωρεῖς πυρετῶν. ὡς τοῖς γε μετὰ πυρετῶν, καὶ ταχὺς, διὰ τὴν τῆς χρείας ἔπειξιν. Τῶν δ' ἐλέβορον εἰληφότων ὀλίγον μὲν πω τῶν ἐμέτων ἐνίοτε ἀνθλίβονται, πλατὺς, ἀραιὸς, ἀμυδρότερος, βραδύτερος. ἐμόντων ἢ νῦ παραπεμπόντων ἀνώμαλος καὶ ἄτακτος. ἤδη ἢ βελτίονων γινομένων, τεταγμένος μὲν ἀλλ' ἔτι ἀνώμαλος. ἥκων ἢ ἡ πρόοδος. ἐγγὺς δὲ τοῦ ἡ φύσιν ἐληλύθοντων ὁμαλὸς καὶ μείζων τοῦ πρόσθεν καὶ σφοδρότερος. ὅσοι δ' ἐξ αὐτῶν συγκόπτονται, καὶ ἀσθενοῦσι καὶ λύζασι, μικρὸς τότοις, καὶ ἀμυδρὸς, καὶ ἄτακτος, καὶ θάττων, νῦ πυκνὸς ἄγαν. τοῖς ἢ πνιγομένοις αὐτῶν, μικρὸς, καὶ ἀμυδρὸς, καὶ ἄτακτος, καὶ ἀνώμαλος. οὐ μὲν πυκνὸς, οὐδὲ ταχὺς, ἀλλ' ἔτι βραδύτερος μᾶλλον. ἐμφαίνει δέ τι νῦ κυματώδες, νῦ πλατὺ, καὶ ποτὲ τοῦτο πάσιν ἢ τισὶ τῶν ἀρτηρίων βραχέως. Οὐδὲ ὧν τῶν ἐλλεβόρου εἰληφότων ἀλόγως οἱ σφυγμοὶ, θλιβομένων ἔτι, βραδύτεροι καὶ ἀραιότεροι καὶ ἀμυδρότεροι γίνονται. πάσης γὰρ θλίψεως ἦσαν ὅτοι κοινοί. τὸ δ' ἴδιον αὐτῶν ὅτιν ἡ πλατύτης, ἵνα ἐκ τοῦ τὸ πνεῦμα πᾶν εἴσω μετὰ τῆς θορμασίας ἕλκειν συμβαίνει γίνεσθαι. τὸ μὲν γὰρ πρὸς τὰ πόρρω τὰ κινουμένης δυνάμεως, οἰκεῖος σφυγμὸς ὁ ὑψηλὸς, τῆς δ' ὀκλαζούσης τε καὶ ἀντιπαρωθούσης τὸ γένος ὁ ταπεινός. ὅτου δ' ὅτιν ὁ καὶ τοῦ πλάτους ἀκριβῶς φαντασίαν, τὰ δ' ἄλλα τὰ συμπίπτοντα αὐτοῖς, σύμβολα τοῖς μεμνημένοις τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένων.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ
ΓΡΟΓΝΩΣΕΩΣ ΣΦΥΓΜΩΝ ΛΟΓΟΣ Α'

Τι μὲν τῶν μελλόντων ἡ πρόγνωσις ὅτι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν παρόντων τε καὶ τῶν παροιχομένων, ἀρκεῖ τὰ πάλαι πρὸς Ιπποκράτους δεδηλωμένα. ἐγὼ γὰρ ὁ τὴν διὰ τῶν σφυγμῶν πρόγνωσιν ἐρῶν ὁρμῶμαι νῦν, οὐ μὴν παρέρχομαι, ἀλλὰ δεῖν εἰδέναι ὁ δύναται καὶ πρὸς τὰ τῶν σφυγμῶν προγνώσεως, ἃ γινώσκω φράσω. διττῆς ἢ ὄσης τ' κατ' αὐτὸν διαστάσεως, ὥσπερ καὶ τῆς τ βοηθημάτων, ἑτέρας μὲν τ ἡ τὰς οἰκείας αὐτῶν δυνάμεις, ἑτέρας ἢ τ ἡ τὸ πάθημα, βέλτιον ἡγοῦμαι κατ' ἀμφοτέρας γυμνάζεσθαι, ὥστε καὶ πάνυ ὀλίγος ὢν προχειρισθῆναι, ἐπιμόνως τὰ δύναται αὐτὸν σφυγμὸς αὐτῶν διελθεῖν. ἐκάστης τ αὖ πάλιν ἰδίας ῥηθέντος σφυγμοῦ τῶν παθῶν ἁπάντων ἀναμιμνήσκεσθαι τάχιον ὀλίγου συμπίπτειν εἰώθειν. εἰ γάρ τις ἐν ἀμφοτέροις ἱκανῶς γυμνασάμενος ἀσκήσειεν ἑαυτὸν ἑκάστου τῶν σφυγμῶν ἀκριβῶς διαγινώσκειν, ὅτις ἂν οἶμαι τελέως ἂν εἴη τὰ κατ' αὐτὸν ἐκμεμαθηκώς. ὥστε καὶ εἰ τις εἰς δίεργον ὁμιλεῖ τοῖς δὲ τοῖς γράμμασιν, ἀναλέξασθαι χρὴ πρότερον αὐτὸν, ἵνα ἐγράψαμεν ὥσπερ ἐν τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως πραγματείαν. ἐκείνης δὲ ἐπὶ πρότερον τῆς ὥσπερ ἐν διαφορᾶς αὐτῶν, ἐν ᾗ πόθι τε εἰσὶν οἱ σύμπαντες, ποῖός τε τις ἕκαστος, ὧν τὰ ζῶνι προσαγορευόμενος ὀνόματι διέλθομεν. ἔστι δὲ καὶ τρίτη τις ἑτέρα πραγματεία πρὸς τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων, ὧν ἅπασῶν εἰς τὰ παρόντα δεῖ. ἐν μὲν γε πρώτης χωρεῖς, οὐδὲν νοῆσαι τῶν λεγομένων οὐδὲν οἷόν τε μὴ προγινώσκοντα τῶν ὀνομάτων ἕκαστον ἐφ' ὅτου πράγματος λέγεται. ἐν δὲ δευτέρας ἀγνοουμένης, οἴχεται σὺν αὐτῇ τὸ χρήσιμον ἅπαν ἐκ τῆς νῦν προκειμένης θεωρίας. εἰ γὰρ ἐγὼ μὲν γράφοιμι τὸν ταχὺν, ἢ τ μέγαν ἢ, σφοδρὸν, ἢ τινα τῶν ἄλλων σφυγμὸν ὠνόμακεν τὸ δεῖ προγεγονὸς, ἢ πάρον, ἢ γεγυμνασμένον ὁ, ἢ ἀναγινώσκων ἀγνοεῖ διαγινώσκειν ὧν τῶν ὀργάνων αὐτὸς, ὅτε κεῖναι δυνήσεται τῶν λεγομένων τὴν ἀλήθειαν, ὅτε προγνῶναι ποτ' ἐξ αὐτῶν δύναται. ἡ ἢ τρίτη πραγματεία τὰς ἀλλοιώσας αὖ σφυγμὸς αἰτίας ἐκδιδάσκουσα, καὶ πρὸς ἀπόλειξιν τοῖς νῦν λεχθεῖσιν ἔσιν ἀναγκαία, καὶ πρὸς μνήμην καὶ πρὸς ἀνάμνησιν. εἰσόμεθα δὲ καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἀφελέσθαι ἑνὸς ὀπινοσῶν σφυγμοῦ προχειρισθῆναι, οἷον εἰ τύχοι τοῦ μεγάλου. διαιρησόμεθα γὰρ ἐν αὐτῷ πρῶτον μὲν τῷ ὁμωνυμίαν, ἐπειδὴ διχῶς ὁ μέγας λέγεται σφυγμός. εἶθ' ἑξῆς καθ' ἑκάτερον τῶν σημαινομένων ὧδε σκεψόμεθα τί δηλοῖ τὸ ἐφυκὸν γνῶσις, ἢ προγεγονός, ἢ μέλλον. τὰ μὲν δὴ σημαινόμενα δύο, τοιαῦτα ὅτιν. μέγας λέγεται σφυγμὸς, ὁ μὲν, ὡς πρὸς τὸν σύμμετρον τε καὶ ἐν φύσιν, ὁ δὲ, ὡς πρός τινα οὕτω τὸν ὑπάρχοντα. τὰ δὲ ἑξ ἑκατέρου προγινωσκόμενα, τὰ μὲν τινα κοινὰ τῶν σφυγμῶν ἀμφοτέρων ὅτι, τὰ δὲ ἴδια. καθ' ἑκάτερον ἑξῆς δὴ ἅπαντα διελθόμεν, ἀρξάμενοι κοινῶν ἀρξάμενοι. ῥᾴστη δ' αὐτῶν ἡ εὕρεσις, εἴ τις εἴη μεμνημένος ὧν ἐν τῇ πρὸ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων πραγματείᾳ διήλθομεν, ὑπολειπόντες ὡς οὐκ ἐν τῷ γένος ἐστὶ τῶν ἀλλοιούντων αὐτὸν αἰτίων, ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς ἂν ὅτως τις εἴποι, σωματικὸν ἐν κρύσεως, οἷόν τε καὶ ἐν φύσιν ὅτιν. ἕτερον δ' ἐναντίον, τῶν δὲ τῶν πρὸς φύσιν αἰτίων. ἐφ' ὧ τρίτον ἄλλο τῶν ἐφύσει. τοῦτο μὲν

ὡς πρὸς τὴν ἀληθινὴν αὐτῶν ὕπαρξιν τε καὶ φύσιν. ἄλλο δὲ τέταρτον ὡς πρὸς τὴν φαινομένην, ὃ μάλιστα πάντων ἀναγκαῖον ὄντων ἀκριβῶς ἐξηγήσασθαι τὴν προγνωστικῆς πραγματείας ἰδιαίτατον ὑπάρχον. ἐκ γὰρ τοῦ φαίνεσθαι τοιόν τι τοιόνδε ἕκαστον τῶν σφυγμῶν, ἡ ἀρχὴ τῆς προγνώσεως ἡμῖν ἐστιν. εἰ δὲ φαίνεται τοιοῦτος οἷος καὶ ὄντως ἐστίν. καὶ λέλεκται μὲν ἤδη καὶ πρὸ τούτου κατὰ τὸ δεύτερον τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων ὠφέλιμα τελούντων τοῦ βιβλίου. καὶ ἔστι πρίτῳ δ' ἐπ' ὀλίγον, ᾗθα καὶ πρὸ τῶν ἰσχνῶν διελεγόμεθα, λεχθήσεται δὲ καὶ νῦν ὀλίγον ὕστερον, ἐπεισλὰν πρότερον ὑπὲρ τῶν ἀλλοιοούτων αὐτοῖς αἰτίων διέλθωμεν. ἐσλείχθη δὲ ἐν τοῖς πρώτῳ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων, ὡς ὀχ οἷον ὄντε ἀλλοιωθῆναι σφυγμὸν ὁτιοῦνα χωρὶς τοῦ τὴν ἐργαζομένην αὐτὸ δύναμιν, ἢ τὸν χιτῶνα τῆς ἀρτηρίας, ἢ τὴν χρόαν δι' ἣν γίνεται, μεταβολήν τινα καὶ ἀλλοίωσιν ἔχειν. ὅτως οὖν κἀπὶ τῆς νῦν προκειμένης προπῆς τὰ εἰς τὸ μέγεθος τῶν σφυγμῶν ὠφέλιμα σκεψόμεθα τί ποτ' ὄντα τῶν εἰρημένων, ἢ τίνα, τὰ τῆς μεταβολῆς ἐληφότα, πότερον ἡ δύναμις ὑγρωτέρα γινομένη, μεμαθήκαμεν γὰρ ὡς ὅσον ἐφ' αὑτῇ τὸν σφυγμὸν ἐργάζεται μείζονα, ἢ τάντυγος ὁμοίας διαμενούσης, ὁ χιτὼν τῆς ἀρτηρίας ἐμαλάχθη. καὶ γὰρ καὶ τοῦτ' ἐμάθομεν, ὡς ὁ μαλακώτερος χιτὼν εἰς μέγεθος ἀφαίρει τὸν σφυγμόν, ἢ διὰ τῆς τῆς χρόας αὔξησιν ἡ τοιαύτη γέγονεν ἀλλοίωσις. εἰ μὴ δὴ ἡ δύναμις ἐῤῥώθη, σφοδρότερος ἂν ἐγίγνετο. ὑποκεῖσθω δὲ γε μείζων μόνον γεγυμνῶσθαι. εἰ δὲ ὁ χιτὼν τῆς ἀρτηρίας μόνη ἐμαλάχθη, μαλακώτερος ἂν ἐξ ἀνάγκης ἐγίγνετο. εἴπερ οὖν μηδὲν πρότερον φαίνεται, δῆλον ὡς ἔθ' ἡ δύναμις, οὔθ' ὁ χιτὼν τῆς ἀρτηρίας ὑπῆλλακται. λοιπὸν οὖν ἀναγκαῖον ἐξηλλάχθαι κατά τι καὶ μεταβεβλῆσθαι τὴν χρόαν τῶν σφυγμῶν γνώσεως. ἐσλείχθη δὲ αὐτῶν ἡ χρόα διττή, πρώτη μὲν καὶ μεγίστη, φυλακὴ τῆς ἐμφύτου θερμότητος, ὀλυτόρα δὲ γνῶσις πνεύματος ψυχικοῦ. καλῶς δ' ἔτω νῦν, ᾧ χρῆται πρὸς τὰς κατὰ προαίρεσιν ἐνεργείας ἡ ψυχή. τούτων ἅρα πάντως ὑπῆλλακται παρὰ τὰ πρόσθεν, ὁπότ' εἰς μέγεθος ὁ σφυγμὸς μεταβέβληται. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι βραχείας μὲν γινομένης τῆς διὰ τὴν χρόαν ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν ἀλλοιώσεως, τὸ μέγεθος τῶν σφυγμῶν μόνον ὦν φανερὸν ἔσται, τὸ δὲ τάχος ὀλίγον. πλέονος δὲ, τὸ μεγέθους ὧν μᾶλλον αὐξηθήσεται, καὶ τὸ τάχος ἐναργῶς φανεῖται. παραξανομένης δ' ἔτι, καὶ τὸ μέγεθος μὲν καὶ τὸ τάχος ὧν ταθήσεται, πυκνότης δὲ, ὡς ἐκ τῆς πρὸς τῶν σφυγμοῖς αἰτίων πραγματείας δύνασθαι δεῖ. εἰ τοίνυν κατὰ τὸ μέγεθος μὲν ὁ σφυγμὸς ἠλλοιῶσθαι φαίνεται, ὥστε γὰρ ὑπόκειται νῦν, ἀναγκαῖον ὧν βραχὺ τὴν χρόαν ὑπῆλλάχθαι. εἰ δὲ μὴ γέγονε μείζων ὁ σφυγμὸς, ἀλλὰ φαίνεται μείζων, ἰσχνότερον ἑαυτοῦ τὸ σῶμα τὸ ἀνθρώπου δι' ἣν τινα οὖν αἰτίαν ἀπεπλήσθη. τοῦτ' οὖν προεπισκέψασθαι χρὴ, ὧν τὰς διαγνώσεις ἡκέτω, πρῶτον μὲν τὰς τῶν ἁπλῶς ὑγιαινόντων σωμάτων. εἶθ' ὑφ' ὧν τὰς μετά τινος κινήσεως. εἶτα ἤδη καὶ ὧν τὰς τῶν νοσούντων ἁπλῶς. καὶ τελευταῖον ὧν τὰς μετά τινος ἐξωθεν ἀλλοιώσεως. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἁπλῶς ὑγιαίνουσι σώμασιν, ὁ μέγας σφυγμὸς ἐναλέξεται τῇ τε κρᾶσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῇ σχέσιν τοῦ σώματος. ἐν δὲ τοῖς μετ' ὀλίγον διαθέσεως, ἐκείνῃ τῇ κίνησιν ὑφικρατεῖν ἧς οἰκεῖος ὁ μέγας ὄντι σφυγμός. εἰρηται δ' ὑφ' ὧν τοιούτων ἁπασῶν κινήσεων, ἐν τῇ περὶ τῶν σφυγμοῖς αἰτίων πραγματείᾳ. ὅτων δ' ἐπὶ τοῖς νοσοῦσι, τοῖς μὲν ἁπλῶς, ὁ μέγας σφυγμὸς ἐναλέξεται θερμῷ τῆς νόσου τῇ διάθεσιν. τοῖς δ' μετὰ προσφάτου τινὸς ἐξωθεν ἀλλοιώσεως, ἐκείνῃ τῇ κίνησιν ὑφικρατεῖν, ἧς ἂν οἰκεῖος ὁ μέγας εὑρίσκηται σφυγμός. οἷον αὐτίκα τῶν ὑγιαινόντων ὅσοι τὸν σφυγμὸν ἔχουσι μέγαν, ὡς πρὸς τὴν σύμμετρον διπλασιάσαντι προσβαλλόμενοι, ἀναμνηστέον χρὴ πρῶτον μὲν αὐτὸ δὴ τοῦτο, τίς ὅτιν ὁ σύμμετρος ἐν τούτῳ λεγόμενος χρόνος, καὶ ἔτι τίνα φύσιν σώματος. ὡς διέδεικται δ' ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως ἐν ταῖς ἀρίστας κατασκευαῖς τὸ σώματος ὁ σύμμετρος ὑπάρχων σφυγμός, ἐστ' ὧν τούτων διαφανὴς, ἀλλὰ ὅταν ἀπάσης ὧν κατασκευῆς ποιότητος καὶ κιρνήσεως ἀπηλλαγμένον ᾖ τὸ σῶμα τῶν ἐκ τοῦ γυμνασίου τινὸς, ἢ τροφῆς, ἢ πόματος, ἢ λουτρῶν, ἢ φαρμάκων, ἢ πάθους ψυχικοῦ γινομένων. ἀναμνησθέντα δ' ἡμᾶς τοῦ συμμέτρου σφυγμοῦ, καὶ τὸν νῦν εὑρόντα, μέγαν ὡς πρὸς ἐκεῖνον γνῶναι προσήκει, ὑπὸ τίνων αἰτίας εἰς μέγεθος ἐπέδωκεν. ἢ τοι γὰρ διὰ τὴν ἰσχνότητα τοῦ σώματος, ἢ διὰ τὴν θερμότητα τῆς κράσεως, ἢ διὰ τὴν ἐπίκτητον κίνησιν, ἀλλ' οὐ μὴν ἐπίκτητοι κινήσεις, αὐτίκα καθίσαντα παραμένουσι δ' ἔτι διὰ τὴν ἰσχνότητα καὶ τὴν κρᾶσιν. αὐτῷ τε οὖν τούτῳ διορίζεσθαι χρὴ καὶ οἷς ὀλίγον ὕστερον ἐρῶ, μικρόν τι προειπὼν ἀναγκαῖον εἰς τὴν ἑξῆς ἅπασαν διδασκαλίαν. ἔστι δ' ὃ προειπεῖν βούλομαι, τοιόνδε. ἀκριβεστάτη διάγνωσις ἁπασῶν τῶν κατὰ τὸ σῶμα γινομένων ἀλλοιώσεων ἐκείνων ἡμῖν ἔστι τῶν σωμάτων, ὧν ὠφελούμεθα τὴν φύσιν. εἰς ὅσον γὰρ ἐξίστανται τῆς φύσεως ἐπί γε τοῖς παρὰ φύσιν αὐτοῖς, καὶ προσέτι τοῖς οὐ φύσει λεγομένοις, οὐδὲν ἔστιν ἄλλως ἐξευρεῖν ἀκριβῶς. ὁμοίως ἀεί γε τούτοις γινώσκομεν, οὐδὲν ὃν δεῖ ἀκριβῆ διάγνωσιν ὧν πάντων ἔχομεν, ἀλλ' ἀεὶ τοσοῦτον ἀπολειπομένην τῆς ἀκριβείας, εἰς ὅσον καὶ τῆς τοῦ ἡμῖν φύσιν γνώσεως. ὑποκείσθω δὴ πρῶτον μὲν προκειμένου λόγου τὴν διάγνωσιν γίνεσθαι τοῦ ἀνθρώπου φύσεως, καὶ τοῦτ' αὐτῷ μόνου ἐξαίρετον ὑπαρχέτω, μείζων ὁ σφυγμὸς ἐστὼ τοῦ συμμέτρου χωρὶς ἁπάσης ἀλλοιώσεως ὧν κτήτης. τὸν γὰρ τοιοῦτον ἄνθρωπον ἀναγκαῖον ὄντα, τοῦ τὴν ἀείσω ἔχοντος κατασκευὴν, ἢ τοι θερμότερον, ἢ ἰσχνότερον ὑπάρχειν ἢ τὰ μεμνήμεθα τῶν προγεγραμμένων ἡμῖν ὀλυτῆ πραγματείων, τό τε πρὸ διαγνώσεως σφυγμῶν, καὶ τῆς πρὸ τῶν αὐτοῖς αἰτίων. ὑπομνήσαι δὲ καὶ τοῦθ' ἡμᾶς ἐν ἅπασι τοῖς τοιούτοις λόγοις ὡς ἐν οἷς παραλλαζοντικῷ χρώμεθα σωσθένει, † τὴν πάντα ἅμα τὰ ἐν μορίῳ ἐγχωρεῖ σωελθεῖν, εἴτε ὀλίγα, καθάπερ νῦν, εἴτε θερμότης καὶ ἰσχνότης, εἴτε καὶ πλείω φαίνοιτο τὰ τῆς ἀλλοίωσιν ἐργαζόμενα. ὁ μὲν δὴ μέγας σφυγμὸς ὁ ἁπλῶς λεγόμενος, ὥσπερ ἐλείκνυτο πρὸς τὸ ἁπλῶς σύμμετρον παραβαλλόμενος, ἢ τοι τῆς κράσιν, ἢ τὴν ὅλην σχέσιν δηλώσει τοῦ σώματος. ὁ δὲ γ' ὢν πρὸς τὸν ἑκάστου φύσιν μέγας ἐν ἐκείνῳ τῷ σώματι. δηλώσει καὶ αὖτος, ἢ τοι θερμότητα τινὰ προσγινομένην τῇ φύσιν ἢ ἰσχνότητα. τὰς δὲ ἀπό τινος ἐξωθεν αἰτίας προπὰς τῶν σφυγμῶν τῇ τὰ δὲ διορίζειν. ἢ μὲν ἐκ βαλανείου τε καὶ δρόμου, καὶ τρίψεως, καὶ τῶν ἄλλων κινήσεων γινομένη, βραχυχρόνιός τε ἔστι καὶ ὅτω ταχέως εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανέρχεται κατάστασιν, ὥστ' ἐνεστί τοι τῶν σφυγμῶν ἀψαμένῳ, κἄπειτα βραχὺ

† al. ἢ

τα βραχὺ διαλειπόντι, καὶ πάλιν ἐφαψαμένῳ ἀφίστατα διαγνῶναι τὴν μεταβολήν. ἡ διυτόρα γὰρ ἀφὴ ῥᾳ πυτόρας διαλλάξασα φάνεται, καὶ βραχύτατον τὶς χρόνον διαλείπι. τὸ δὲ ἄτω οἶνο καὶ τροφῆς μέγεθος τῶν σφυγμῶν, ἄχρι μὲν πλείσο παραμένει. διορίζεται δὲ τῇ σωτόσι σφοδρότητι, σφοδρὸς γὰρ ὀχ ἥττον, ἢ μεγας μὲν τοῦτοις ὁ σφυγμὸς γίνεται, νωθὴς δὲ ὑπόκειται μείζων μόνον γεγυμνασμένος. ὅκου ἀκὴ τότων ἄλλοίωται. καὶ μὲν γε καὶ ἡ ἀκὴ τοῦ θυμοῦ μετὰ σφοδρότητος γίνεται, καὶ ὀδ' ἂν ἄλλως λάθοι τόν γε σωτὸν εἰς τε οὖς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ σύμπαν πρόσωπον ἀκβλέποντα. κατέχειν μὲν τοι καὶ λυπῆσαι βουλομένῳ τὸν θυμὸν ἀνώμαλον ὁ σφυγμὸς γίνεται, καὶ μᾶλλον ἀνώμαλον ὅσιν τοῖς ἀγωνιῶσί τε καὶ ἀσθμῶσιν. ἡ δ' ἀκὴ τῶν ἡμιτέλεσμένων γε τοῦ σώματι χυμῶν πεπομένων τε καὶ τρεφόντων τὴν φύσιν εἰς μέγεθος ἐπίδοσιν, ὁμοίως τοῖς ἐλαφροσι τροφὴ σωαυξάνει καὶ τὴν σφοδρότητα. ᾗ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον εἴ τις γε ἥλιῳ τε καὶ πυρὶ ωυρὶ θαλφθείη, πρὸς τοῦ μὴ παραμένειν ἄχρι πολλοῦ τὴν ἀλλοίωσιν, ἔτι καὶ ὁ χρὼς αὐχμηρὸς αὐτοῖς, καὶ ὀχ ὑγρὸς ὡς ἀκὴ βαλανείων ἔσαι. ὅτι μὲν οὖν ὀχ ὑπωφανὴς πῶς διάκειντα τοῖς λελουμένοις, ὅδε ὠδὶ μαλακότητι καὶ ὑγρότητι τοῦ σώματος. μέσοι δ' ἀμφοῖν γε τῇ καθ' ὑγρότητα τε καὶ ξηρότητα μεταβολῇ τοῦ σώματος εἰσὶν οἱ τριψάμενοι τε καὶ γεγυμνασμένοι. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ θερμότης αὕτη πλείωμὲν ὅτι πρὸς τὰ σῶνα τοῖς γεγυμνασμένοις τε καὶ θυμουμένοις, ἐλάττωμ δὲ τοῖς λελουμένοις, καὶ μᾶλλον ἄχρι τῶν ἄκρων ὁμαλῶς ἐκτεταμένη μεθ' ὑγρότητος τε ἅμα καὶ μαλακότητος. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ ὁ ἄνθρωπος ἥλέψατο μεταξύ τινι θερμαίνοντι φαρμάκῳ, διακνώδης † δὲ τὶς αἴσθησις ἀκὴ τῆς θερμότητος ἀπομένῳ οἱ γίνηται, καὶ τάχ' ἂν ὀδ' ἄλλως λάθοι † al. διῆ τὸ ἐμπεπλασμένον αὐτοῦ τοῦ διέρματι λίπος ἐκ τοῦ φαρμάκου. ἀεὶ μὲν δὴ τεχνικαὶ διαγνώσεις αὗται τῶν εἰς μέγεθος τρεπόντων αὐτίων οὐ σφυγμὸς ἐπί τε ὑγιαινόντων καὶ νοσούτων εἰσίν. ἀεὶ δ' ἔξωθεν ἀεὶ μὴ ὀδ' ἀνακείσεως, ὡς ὅτε γε μὴ ἐν ἐχθροῖς τισιν, ἢ ἐνεδρεύσι, ἢ κακόηθος ἀκπειρωμένοις ἀνθρώποις ποιεῖ τε τὰς ὧνησκιέψεις. ἀεὶ δ' ἀκὴ τοῦ μὴ ἐκχωρῆσαι τοῦ κάμνοντος αὐτὸν τὸν ἰατρὸν, ἅσπερ δὴ κἠ ἀείσας φαμὲν τ' διαγνώσεων. ὡς ὅσαι γε μή τε διαφανεῖς παρόντες τοῖς νοσοῦσιν τοῦ θορυβοῦντος γίνονται, μήτ' ἀληθῆ βουλομένοις ἀπαγγέλλειν, ἃ δὴ καὶ χαλεπώτατά τε εἰσί, καὶ σωτοῦ πάνυ δέοντ' τοῦ ἰατροῦ. ἐμοὶ γοῦν σωέβη τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀφωρισμένων ἅς πρόσθεν εἴρηκα διαγνώσεις, ὑπολείπεσθαί ζητῆσαι, εἴτε φάρμακον θερμαῖνον ὁ κάμνων προσλωφήκατο μεταξὺ μὴ παρόντων ἡμῶν, εἴτε καὶ τοῦ ῥᾳ ὠδὶ σημασίας λόγῳ μέγεθος ὁ σφυγμὸς προσέλαβεν. ἐν μὲν δὴ τοῖς τοιούτοις καιροῖς ἀναγκαῖον ὅτι παντὰχόθεν ὡωτεχνᾶσθαί τε καὶ σοφίζεσθαι τἀληθές. πρῶτος μὲν οὖν σκοπὸς ἐν τοῖς τοιούτοις ὁ παροξυντικὸς ὅτι χρόνος. ἐφεξῆς δὲ τοῦ κάμνοντος τό τε ἔθος τε καὶ τὸ ἦθος. εἰ μὲν γὰρ ἄλλῳ τινὶ χρόνῳ, καὶ μὴ τοῦ παροξυντικῷ μέγεθος ὁ σφυγμὸς προσεκτήσατο, πιθανὸν ἀκὴ τοῦ θερμαίνοντος φαρμάκου μᾶλλον, ἢ λόγῳ παροξυσμοῦ γεγενῆσθαι τῶν ἀλλοίωσιν. εἰ δ' ἐν τοῦ παροξυντικῷ, πιθανώτερον ὠδὶ σημασίας λόγῳ. διορισθήσεται δὲ ἀκριβῶς εἰ βραχὺ διαλείποντες αὖθις ἅψόμεθα. τῶν μὲν γὰρ ἀκὴ τοῦ φαρμάκου θερμότητα, δι' ἣν ὁ σφυγμὸς ἐπέδωκεν ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐκλύεσθαι συμβαίνει τοῦ χρόνου προϊόντος. ὠδὶ τείνεσθαι δὲ τῶν ἐκ τοῦ παροξυσμοῦ. αὕτη μὲν οὖν ἡ διάγνωσις ἐκ τῶν ἰδίων ῥᾳ τέχνης ὅδιν. ἡ δ' ἀκὴ τοῦ ἔθους τε καὶ ἤθους τῶν κεμένοντων ὀδ' ὠδὶ μέτρου προσέρχονται. τίνος μὲν γὰρ ἀνθεῖς τ' εἰσὶ καὶ φοβεροὶ πρὸς τὰς τῶν φαρμάκων πόσεις, ῥᾴιοι δὲ σωήθεις τε καὶ χωρὶς φαρμάκων ζῶν οὐχ ὑπομένοντες. ᾗ τοίνυν ἡ πρόγνωσις τοῦ προσῳλωχθαι τὶ φάρμακον θερμαῖνον, ὠδὶ μὴ τῶν ὑπόπτων πρὸς αὐτὰ, πανταπασιν ἀμυδρὰ καὶ βραχεῖα, μεγάλη δὲ ὧν τῶν εἰθισμένων. ἤδη δὲ καὶ τὸ ἦθος αὐτὸ τοῦ κάμνοντος εἰς τῆ τοιαύτῃ πρόγνωσιν ὀκ ὀλίγα σωτελεῖ. τίνος μὲν γὰρ ῥᾳεδρευτικοί τ' εἰσὶν, ᾗ καταβλητικοὶ τῶν ῥώμας, ὀδ' ἐλέγχειν ἅπαντας ὡς μηδὲν βέβαιον ὠδισαμένους ὀργὴν ωεποιημένοι. τίνος δὲ ἁπλοί τε καὶ χρηστοὶ καὶ πάντα φανερῶς διαπραπόμενοι, καὶ μηδὲν ὑποκρυπτόμενοι, μηδὲ κρύπτοντες. ὠδὶ μὲν δὴ τούτῳ, οὐδὲν ὑπονοεῖν χρὴ ωεπράχθαι λαθραίως. ὠδὶ δὲ τῶν ῥᾳεδρευόντων ὑποπτεύειν προσήκει πάντα, καὶ πολυσκεπτέσθαι καὶ διορίζεσθαι, τά τε κατὰ τὸν ἴδιον λόγον ῥᾳ τέχνης ὑποπίπτοντα ταῖς διαγνώσεσι, καὶ τὰ παρὰ τῶν ἔξωθεν προσφερόμενα. καθάπερ ἐγὼ ποτ' ἐωρακέναι με ἐπί τινι ἀνδρὸς πλησίον ποιησαι, φιλοφαρμάκου τε καὶ προσφερομένου σωεχέστατα φάρμακα. ἐμοὶ δὲ καὶ τὸ ἦθος οἷον ἥδεσθαι μάλιστα τοῖς τῶν ἰατρῶν ἐλέγχοις, ὡς μυδὲν ἀκειβὲς ὠισαμένῳ. εὑρὼν οὖν αὐτοῦ οὓς σφυγμοὺς εἰς μέγεθος ὠισδεδηκότας, εἶτα τῶν ἄλλων ἁπάντων αὐτίων τῶν εἰρημένων ἀφορείας, ὑπολοίπου δὲ ἔτι μένοντος διορισμοῦ, πότερον ὑπὸ φαρμάκου θερμαίνοντος, ἢ λόγῳ παροξυσμοῦ ωυρετικοῦ δὲ τοιοῦτον γέγονεν, καὶ γὰρ πῶς καὶ ὁ καιρὸς αὐτὸς ἰῶν, ὁ ῥᾳ εἰς βολῆς τοῦ ωυρετοῦ, δόξαι μοι τὴν γλῶτταν ἐκελύσαι, καὶ κεχρωσμένην ὑπὸ φαρμάκου θεασάμενον, αὖθις ἤψάμην αὐτοῦ τῶν σφυγμῶν οὐδὲ μία ὑποψία ἐνῆν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ, ὅτι μὴ πιεῖν φαρμάκου βουλόμενον αὐτὸν ἐν τῇ πρότερα διεκωλύσαμεν, ἀνεμνήσθην. εἶπον δὲν δυθέως πρὸς τὸν ἄνδρ ὅτι ωεπωκὼς εἴη φάρμακον. ὁ δὲ σωεὶς ὡς ἀκὴ τοῦ κατὰ τὴν γλῶτταν χρώματος ἐτεκμηράμην, αὖθις ποτὲ ποιήσας σφαιρία μικρὰ τοῦ φαρμάκου κατέπιεν, ὡς μὴ χρωσθῆναι τὴν γλῶτταν. ἀλλ' ἐγὼ καὶ τοῦτ' ἐξεύρον αὐτοῦ τὸ σόφισμα. θεασάμενος γὰρ ᾗ γλῶτταν, εἶτ' αὖθις ἁψάμενος τοῦ σφυγμοῦ, καὶ τἄλλα διορισάμενος, ἃ μικρὸν ἔμπροσθεν εἴρηται, μᾶλλον ὡς ὠδὶ τὸ φάρμακον ἐφορόμην τὴν γνώμην. καὶ πάλιν διαλιπὼν καὶ πάλιν ἁψάμενος, ἠπιστάμην δὲ τὸ φιλόνεικον τ' ἀνδρὸς ἐποπτεύσας τε τὸ γεγονὸς, ἀχθομένως τε πρὸς αὐτὸν ἔφην, ἀλλὰ μήν τοι σὺ μοὶ δοκεῖς ἐληφέναι φάρμακον. τοῦ δ' ἀρνουμένου κατὰ τὸ καρτερώτατον καὶ μάρτυρας οὓς παραμένοντας οἰκέτας ὠδικαλουμένῳ, κατέχων αὐτοῦ τὴν χεῖρα καὶ τῶν σφυγμῶν ἐφαπόμενος. ἆρ οὖν ἔφην, διώκεις μοι καὶ ὁμόσαι τινὰ ὅρκον, ὃν ἂν ἐγὼ σὲ κελεύσω. ὁ δ' ἕτοιμος ἀπεκείνατο πρὸς τοῦτο, καὶ τὴν τῶν ἀρτηριῶν κίνησιν ἀνώμαλον ἴσχειν ὡς ἐπ' ἀγωνίᾳ. καὶ μὴν ἔφην ἀκειβῶς ἔλαβον τοῦ φαρμάκου, καὶ μὴ ὄμνυε. πρὸς μὲν δὴ τοῦτο ἀβελτέρους καὶ αὐτὸν σύμμαχον ἔχειν χρὴ. τὰ πολλὰ δὲ οὐ μόνον οὐκ αὐτιπράττουσιν οἱ ἰδιῶται τοῖς ἰατροῖς εἰς τὸν ἀκ τῶν ἔξωθεν διορισμῶν, ἀλλὰ καὶ συμπράπουσιν αὐτόματοι δικαί-

μῶν οἱ πάντα. καὶ ἡμῖν πρὸς μὲν τὴ εἰς μέγεθος ὠδὴ διάστασιν τῶν σφυγμῶν αὐτάρκως εἴρηται τὰ γε πρῶτα. μετὰ ναῦ δὲ ἤδη καιρὸς ὠδὶ τὰ συνεχῆ τοῦ λόγου. ἐπεισὶ γὰρ ὁ καθ' ὧντινα τρόπον ὁ μέγας λέγεται σφυγμός, ἀλλ' ὁ μὲν ὡς πρὸς τὸν σύμμετρον, ὁ δ' ὡς πρὸς ὃ ἂν ὂν τύχοντα, διῃρῆσθαι δ' ὄντων ὅτου ὁ ὠθυχώρου, ὁ μὲν ἐλάττωνη ἢ ἡ τοῦ σύμμετρου, ὁ δ' μείζων, ἐφεξῆς ἂν εἴη διελθεῖν πρὸς τὴ εἰς μέγεθος ὠδιάστασιν, ἀνεξῆσθαι τὴν θερμότητα μόνην καθ' ὃν διηλονότι χρόνον, ὅθ' ἡ διώαμις οὔτε τὰ ὄργανα πέπονθε, ἀκίνητος δ' ἔστιν ὁ κάμνων. ἴδιον δὲ τὴ μὲν ἐκ τοῦ ἡτ φύσιν ἐκτροπῆς, τὸ μόνον τὸ μέγεθος αὐξηθῆναι. τῶν δ' ἄλλων διοῖν τὸ, καὶ τὸ τάχος, ὅστιν ὅτε δὲ καὶ τὴν πυκνότητα. φορὲ γάρ, εἰ ὅτως ἔτυχεν, ὂν ὀλίγου ἐμπροσθεν ἀπελίπομεν ἄνω εἰς μέγεθος ὠδὶ δὲ διῃρῆσθαι οὐ σφυγμὸς εὑρεῖν ἡμᾶς, ὧν πλέου ἐπὶ τὴν αὔξησιν αὐτῶν ἐχυρότατα, τότε καὶ τὴν θερμασίαν μὲν ἀναγκαῖον ὠδὶ τετάσθαι. κοινὸν γὰρ ὅσον ἵν τῶν εἰς μέγεθος ὠδιάστασιν ἅπασῶν. ἴδιον δὲ ὠδὶ τοῦ κοινοῦ, τὸ, καὶ † al. εἰ τὸ τάχος ἀξιωλάχθαι. ☾ ἔτι πλέον γε ἡ †εἰς τὸ μέγεθος ἐπίδοσις γίγνοιτο τῶν σφυγμῶν, ἀ τὸ τάχος μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ τὴν πυκνότητα. διέλεικται γὰρ ἐν τοῦ πρώτῳ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων ὧν μὲν αὐξανομένης τῆς θερμότητος, εἰς μέγεθος μὲν φανερῶς ὧν διδοὺς ὁ σφυγμός, εἰς τάχος δ' οὐκ φανερῶς, ὧν πλέον δ' αὐξηθείσης καὶ τοῦ μεγέθει μὲν ἔτι προσλαμβάνων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ τάχος φανερῶς ὠδιδοὺς καὶ τὴ πυκνότητος προσκτώμενος, ὥσπερ γε καὶ εἰ ὠδὶ πλείσου αὐξάνοιτο, καὶ ἡ χρεία τῶν σφυγμῶν γυμνάσεως ὑπὲρ τὴν μεγίστην ἐκ διαφολῆς, εἰς μέγεθος μὲν δὴ ὧν διδοὺς, ὅτ' εἰς ἔλαττον ἤυξητο τοῦ τάχει δ' ὅλῳ ἐγχωρεῖ προπηθεὶς ἅμα τῇ πυκνότητι, καπειδὰν μὴ δὲ τὸ τάχος ἔτ' ὧν τείνεσθαι, διώηται, τὴν πυκνότητα καταπέγων. Ὑποκείσθω δὴ πάλιν ἕτερος ἀῤῥωστος ὑδέν μὲν ὅτε τὴν διάμιν, ὅτε τὰ ὄργανα βεβλαμμένῳ, ἐλάττονα δὲ τοῦ ἡτ φύσιν ἔχων τὸν σφυγμόν, εἶτα καὶ τοῦ τοιούτῳ μείζων γιγνέσθω χωρὶς ἡ ἔξωθεν κινήσεως, ἀληθὲς μὲν εἰπεῖν ὅτι καὶ τῷδε πλείων ἡ θερμότης ἐγγύθεν ἡ ἐμποσθεν, καὶ κατά γε τοῦτον κοινὸν ἀπόφασιν ἕξει τῆς διὸς ἤδη προειρημένης. τὸ δ' ἴδιον αὐτῆς ἔσται, τὸ μὴ ἐκ μικροτέρου μόνου τοῦ σφυγμοῦ γενέσθαι τὴν εἰς τὸ μέγεθος ἐπίδοσιν, ἀδιώατον γὰρ ἄνευ τοῦ καὶ βραδυτέρου καὶ ἀραιοτέρου γενέσθαι, μικρότερον ἀποργασθῆναι ποτὲ τοῦ ἡτ φύσιν αὐτόν, ἀλλὰ μηδὲ μείζονα μόνον οἷόν τε γενέσθαι χωρὶς τοῦ θάττονα τε καὶ πυκνότερον. ὅπου γὰρ ἡ τοιαύτη διάθεσις ἐν ᾗ μικρότερος ὁ σφυγμὸς τοῦ ἡτ φύσιν ἐγγύθεν σὺν ἀραιότητί τε καὶ βραδύτητι σωίσταται, ἐν μεμνημένῳ τῶν ἐν τοῦ πρώτῳ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων ὀλίγα δεῖν. μεταβαίνομεν οὖν πρὸς ἡ εἰς μικρότητα τροπῆς τῶν σφυγμῶν ὧν σκεψώμεθα. τρεῖς μὲν δὴ καὶ τούτης εἰσὶν ἅπασαι διαφοραὶ, ἢ τοι γὰρ ἐκ τοῦ ἡτ φύσιν τε καὶ συμμέτρου προσαγορευομένου, ἢ ἐκ τοῦ μείζονος, ἢ κατὰ ὅτον, ἢ ἐκ τοῦ μικροτέρου τὰς εἰς μικρότητα συμβαίνει γίνεσθαι διαφορὰς. καλεῖται δὲ ὁ μὲν μείζων τοῦ συμμέτρου μέγας ἁπλῶς, ὁ δ' ἐλάττων, μικρός. ἀξιώμεθα οὖν πάλιν καὶ ταῦθ' ἁπὸ τῶν κοινῶν ἐν αὐτοῖς. εἰθ' ἑξῆς ὠδὶ τὰ καθ' ἑκάστου ἴδια μεταβαίνων. δύθυς γὰρ ἐν τοῦ τὸ κοινὸν ὠδὶ σκοπεῖσθαι, καὶ ἡ ἡ τῶν ἰδίων εὑρέσεως ὁδὸς ἐγκαλύπτει. Ὑποκείσθω δή τις σφυγμὸς ὠδί τινος ἀνθρώπου μικρότερος μὲν τὸ πρόσθεν, ἕτερον δ' μηδεμίαν ἐχόντως μεταβολὴν κατ' ἄλλο γένος μηδέν, ☾ ζητείσθω, τίς γ' ἐμποσθεν ἂν διάθεσις αὐτῷ, καὶ τίς νῦν ὄντων. ἡ δὲ ἡ ζητήσεως ὁδὸς ἥδε. Μικρότερος ἑαυτοῦ γίνεται σφυγμὸς, ἢ τοι ἡ διωάμεως ἀσθενεσθείσης, ἢ τῶν ὀργάνων σκληροτέρων, ἢ ἡ χρείας ἐκλυθείσης. ἀλλ' οὔθ' ἡ διώαμις ἀσθενεστέρα γέγονεν νῦν, ἢ πάντως ἀμυδρότης σωλῶν τῇ μικρότητι. ὅτε τὸ σῶμα ἡ ἀρτηρείας σκληρότερον, ὅτω γὰρ οὐ μόνον μικρότερον, ἀλλὰ καὶ σκληρότερον ἂν ὁ σφυγμός. ἀκλείωται οὖν ἡ χρεία μόνον ἀλλοιῶσθαι. καὶ εἴπερ ἀκίνητος ὁ ἄνθρωπος ἐν τοῦ τέως ἐγγύθεν, κατὰ τὸ ποσὸν ἡ ψύξεως, τὸ ποσὸν ἡ μεταβολῆς γεγενῆσθαι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς ἐκ τοῦ μείζονος ἢ ἡτ φύσιν σφυγμοῦ τῶν τοιούτων γεγονέναι προπῶν, σύνηλον ὅτιν τοῖς μεμνημένοις ἐν τοῦ πρώτῳ τῶν δεδειγμένων περὶ τῶν ἐν σφυγμοῖς αἰτίων. ἥτε γὰρ ἐκ τοῦ ἡτ φύσιν εἰς μικρότητα τροπὴ δι' ψύξιν, σύθυς καὶ ἀραιότερον αὐτὸν ἐργάζεται καὶ βραδύτερον, ἥτε ἐκ τοῦ μεγάλου ὑπὲρ τὸ σύμμετρον ἠυξημένου, καθαίρεσις τοῦ συμμέτρου σύθυς καὶ τοῦ τάχους τὴ καὶ ἡ πυκνότητος προλαμβάνει, δι' ὃ τὸν ὠθὶ πλέον ἠυξημένον ὑπὲρ τὸν ἡτ φύσιν ἐν τοῖς τρισὶ γένεσιν μεταβάλλειν. ὁ πίνων τοῦ μεγέθος μόνον ἀφηρημένως, τὰ ἄλλα δὲ φυλάττων ἄτρεπτα σφυγμός, ὁ βραχεῖ μείζων ὄντων τοῦ ἡτ φύσιν. οὕτω γὰρ μόνος ὠδὶ βραχεῖα θερμότητος αὐξήσει σωίσεται. τῶν δ' ἄλλων τῶν εἰς μέγεθος ἀλλοιουμένων ὄντων ἀνοῦ τοῦ καὶ τάχος προσλαβεῖν, ἢ πυκνότητα τοιοῦτος ἀκτελεῖται. ὥστε ὄντε καθαιρήσῃ τις ἄλλο πλὴν τοῦ δὲ μόνον τὸ μέγεθος. ὁ γὰρ εἰς ὄγκον μόνον αὐξηθεὶς ὠδὶ θερμότητι, μειώσῃ ὄγκον μόνον ὠδὶ ψύξει. ὁ δὲ γε εἰς τοσοῦτον ἀλλοιωθεὶς ὑπὸ θερμότητος, ὡς μὴ τὸ μέγεθος μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ τάχος ὑπαλλάξαι καὶ τὴν πυκνότητα, τὴν εἰς τοὔμπαλιν ὅλον ἕξει διὰ τῶν αὐτῶν κατὰ γένος ἀλλοιόσεων. ὥστε οὐ μόνον μικρότερος, ἀλλὰ καὶ βραδύτερος καὶ ἀραιότερος ἔσται τοῦ πρόσθεν. ὁμοίως ἢ ☾ ἡ ἐκ τοῦ συμμέτρου πρὸς τὸν ἐλάττονα τροπὴ, ☾ ἡ ἐκ τούτου πάλιν ὠδὶ τὸν ἐπὶ μιείζονος ἀλλοίωσις δύθεως καὶ ἀραιότερον ἑαυτοῦ καὶ βραδύτερον ἐργάζεται τὸν σφυγμόν. συμμετρίαν γάρ τινα διαφολῆς σφυγμὸς κέκτηται κατὰ φύσιν ἐχόντων ὧν ἀπόλυσι μὲν ἑξ ἀνάγκης. ἂν τε θερμότερον, ἂν τε ψυχρότερον ἑαυτοῦ γένηται τὸ σῶμα. ὁ μὲν ὅ γε ἡ ἀπωλείας τρόπος ὁ αὐτός. ἐν μὲν γὰρ τοῦ θερμαίνεσθαι τὸ μέγεθος ἐναργῶς, πρῶτον, εἶτα τὸ τάχος, εἶθ' ἡ πυκνότης αὐτῷ προσγίνεται. ψυχομένων δ' ἔμπαλιν ἀραιότης μὲν ἐναργὴς πρώτη, δύθυτόν τε βραδύτης, μικρότης ἐσχάτη. λέλεκται δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἱκανῶς ἐν τοῦ πρώτῳ τῶν ἐν σφυγμοῖς αἰτίων. ὅπως ἔτι χρὴ μηκύνειν περί γε τούτων, ἀλλ' ὠδὶ τὰ συνεχῆ τοῦ λόγου μεταβαίνοντας ἑξῆς τοῖς ἑρμηνέοις διοείζεσθαι τὰς τῶν ψύξιν ἐργαζομένων αἰτίας. τοσαύτας ἡτ γένη ὄντας, ὅσαι πορ αἱ θερμαίνουσαι. καὶ γὰρ ἀνὴρ ψυχρὸς ἔξωθεν προσπεσὼν ὥσπερ οὖν ☾ ὕδωρ ψυχρὸν, ἢ λουτρὸν, ἢ φάρμακον ἐπαλιφθὲν τοῦ σώματι ψυχῇ, ἢ ☾ μακρά τις ἡσυχία ☾ οἷον φωλεία, ψυχρότερον ἐργάζεται τὸ σῶμα. καὶ τῶν ἔσω μεταλαμβανομένων, ὅτ' ἂν ἀκρυνέμενος ἀὴρ ψυχρὸς ὢν, καὶ προφὴ φλεγματώδης, καὶ φάρμακον τι φύσῃ ψυχρὸν, ὕδατός τε ψυχροῦ χρῆσις ἄμετρος. ἔκ τε τῶν παθῶν ἡ ψυχῆς, ὁ πο-

χῆς, ὁ πολυχρόνιος φόβος. ἔκ τε δὴ ὧν τῷ σώματι προσιόντων χυμῶν, ὅσοι ψυχροὶ τῆς ἱδρώσιν ἠσυχάζοντες πρόσθον, ἐκινήθησαν νῦν, ἢ ὅλως ἰσχνότεροί πως ἐγίγνοντο δι' ὧν θερμῶν. διορίζεσθαι δ' αὐτὰ κατὰ μέρος ἀναλογον τοῖς εἰρημένοις ἐν ὑδρωπικοῖς θερμαινόντων αἰτίων. δίς γὰρ ὑπὲρ τὸ ὁμοίων λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον. ἢ μὴ δὴ κατὰ μέγεθός τε καὶ μικρότητα πρότερα δι' ὧν σφυγμῶν, τοσοῦτων τε καὶ τοσούτων αἰτίων ἀρτηλεῖτε, πῶς γὰρ τῷ φύσιν αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ἐπεὶ πρός γε τὴν ἡμετέραν διάγνωσιν ἔστ' ὠφελεῖ, πολλάκις γὰρ ἡ μὴ ἀρτηρία διαστέλλεται μέγιστον ὅσον ὑπὸ αὐτῆς, ἀφανίζεται δ' ἢ λωλύεται τὸ μέγεθος ἢ διὰ σολῆς διὰ τὸ πλῆθος, ἢ τὸ τάχος, ἢ τὴν σκληρότητα δι' ὧν προκειμένων, ἢ προκειμένων σωμάτων. αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ οὐσία τῆς μεγάλων τε καὶ μικρῶν σφυγμῶν ἡμῖν ἐστὶν κύκλου ἢ ἀρτηρίας σωίστρης, ἔτι μήκους ἴσου φυλαττομένου διὰ παντὸς. οὐ μὴν γε φαίνεται γ' ἴσον, ἀλλ' ἀφανίζεταί τι μέρος αὐτοῦ, καὶ λέλεκται μὲν δὴ καὶ πρὸ τούτου καὶ ἐν δευτέρῳ τῶν σφυγμοῖς αἰτίων. εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν ὅσον εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον ἀναμνήσεως ἕνεκεν. Τῆς ἀρτηρίας τὸ μὲν ὑπὸ ἀναλόγως ἀεὶ ἐν πλάτει διαστέλλεται. καταφύεται δέ, ἢ λωλύεται πολλάκις ὑπὸ δι' ὧν προκειμένων τε καὶ προσκειμένων σωμάτων, ἤτοι σύμπαξα ἡ κίνησις, ἢ μοῖρά γέ τις αὐτῆς. ἡ δὲ τὸ λωλυόμενον, ἤτοι κατὰ τὸ βάθος μᾶλλον, ἢ κατὰ τὸ πλάτος, ἢ κατὰ τὸ σωαμφότερον ὡσαύτως φαίνεται. ὅταν μὲν δὴ ἀδιάγνωστος ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀφὴν ἡ κίνησις ᾖ, καθ' ὅλην μὲν τὸ ζῷον συμβαίνοντος τούτου, ὡς μισλαμόδι μηδὲ μίαν ἀρτηρίαν φαίνεσθαι κινουμένην, ἀσφυξία τὸ πάθημα προσαγορεύεται, κατὰ μὲν τὴν ἀλήθειαν οὐδέποτε ὧν ζῴοντι σώματι γινομένη, κινεῖται γὰρ ἡ καρδία διαπαντὸς ἅμα ταῖς ἀρτηρίαις ἁπάσαις, ὡς μὴ τοι πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀφὴν ἐξωθεν ὧν βαλλομένην πολλακις εὑρισκομένη. πρόκεινται γὰρ δὴ τούτων ἀρτηριῶν σωμάτων, πάντως μὲν ὑμένες τε τινες καὶ σάρξ, πολλαχόθεν δὲ καὶ πιμελὴ καὶ σάρξ, ὑφ' ὧν οὐ μόνον ἀφανίζεσθαι τὸν σφυγμόν, ἀλλὰ καὶ διαλύεσθαι συμβαίνει. τελέως μὲν οὖν ἀφανιζομένης τῆς κινήσεως, εἰ μὲν ἐν ἅπασι τοῖς μορίοις τῶν ἀρτηριῶν ἅπασῶν ὁμοῦ συμβαίνει, τὸ πάθος ἀσφυξίαν ὀνομάζουσιν. εἰ δὲ κατὰ μὲν τινα μόρια φαίνοιτο κινουμένα, τὰ δὲ μή, κατὰ τὸ μηκός γε τούτῳ διαφορὰν ἰσχουσιν οἱ σφυγμοί. καὶ δὴ καλοῦσι μακροὶ μὲν, οἷς ἂν τὸ ἐπὶ διαδήτης κινήσεως μῆκος ὑπὲρ τὸ ἥμισυ φύσιν, βραχεῖς δὲ οἷς ἂν ἔλαττον τοῦ κατὰ φύσιν. οἷς δ' ἴσον ἐπὶ κατὰ φύσιν σύμμετροι. τοσοῦτον γὰρ ἀεὶ φαίνεται τῆς κινήσεως τῆς ἀρτηριῶν, ὅσον ὠπτρέπει τὰ προβεβλημένα σώματα. διὰ μὲν οὖν οἷς μὴ παχέσι βραχεῖς οἱ σφυγμοί. τοῖς δ' ἰσχνοῖς μακροί. καθάπερ καὶ οἷς εὐσάρκοις τε καὶ συμμέτροις σύμμετροι φαίνονται. † αὖ οἷς μὴ οἷς τε φαινομένης κινήσεως ἐκ ἀεὶ ὁμοίως κωλύει ἐπὶ βάθει τὸ πλάτος. ἀλλ' ἐπεισλαὶν μὲν ἀεὶ ἐπὶ τὰ πλάγια χώραι τῆς ἀρτηριῶν, ἤτοι πιμελὴς, ἢ σαρκὸς, ἢ ἀτμῶν, ἢ ὑγρῶν ὧσι πλήρεις, τό δ' ὠπικείμενον ἄνωθεν διὰ μέσου τε καὶ μηδὲν αὐτὰς βαρύνῃ τῆς πλάζους. ἡ κίνησις ἀμαυρῶται μόνον. καὶ μᾶλλον εἰ σφοδρὸς ὁ σφυγμὸς εἴη καὶ μέγας, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ. ἐπεισλαὶν καθαραὶ μὲν αἱ παρακείμεναι χῶραι, ῥυσὸν δ' ἢ τὸ ὑπικείμενον αὐτοῖς διὰ μέσου τε τὸ βάθους ἡ κίνησις ἐν τῷ τοιούτῳ σώματι πλέον ἀφανίζεται, καὶ μᾶλλον εἰ μή τε σφοδρὸς εἴη ὁ σφυγμὸς, καὶ μέγας ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ. Οταν οὖν εὖρῃς μακρότερον τοῦ κατὰ φύσιν σφυγμὸν, εἰ μὲν καὶ τὸ πλάτος αὐτοῦ, καὶ τὸ βάθος εἴη σωκηυξημένον, ὡς νικήσου πότερον ὁ ἄνθρωπος ἰσχνότερος ἑαυτοῦ γέγονεν, ἢ θρομβότερος, ἀφωρισμένης ἐν ὑδρικτήρου κινήσεως. εἰ μὲν γὰρ ἰσχνότερος εἴη γεγραμμένος, εἰ μὲν ὡς τοσοῦτον ἐφ' ὅσον καὶ ὁ σφυγμὸς μείζων, ἐν ὑδρὶ μόνον ἠλοίωσεν αὐτὸν, εἰ δ' ἐλάττων, οὐ μόνον τοῦτ' ὄντα ἄπιον, ἀλλὰ καὶ θρομβότης. εἰσὶ δ' ἐν αὐτῷ μόνοι τὰ τῆς τοῦ σώματος ἕξεως, ἡ θρομβότης ἤυξηται μόνον. εἰ δὲ καὶ παχύτερος εἴη γεγονὼς, διπλάσιον ἠυξῆσθαι λογίζου τὴν θρομβότητα. τὸ δ' ὑπὸ τίνος αἰτίας ἤυξηται διορίζεσθαι τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις. Εἰ μὲν τοι μακρότερος ὁ σφυγμὸς εἴη γεγονὼς, καὶ πλατύτερος, μὴ μὲν τοι κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν εἰς ὕψος ἠυξημένος, ἀλλὰ διαμένων σύμμετρος, ὡδὶ τοῖς προειρημένοις διορισμοῖς ἔτι καὶ τοῦτ' ἀξιόλογον ὑπάρχειν ἀναγκαῖον αὐτῷ, ῥυσότερον γεγονέναι τὸ κατὰ τῆς ἀρτηρίας ἄνωθεν ὠπικείμενον ὄγκον. καὶ εἰ καταῤῥεφοῖς τὸ κῶλον, ὥσθ', ὅπερ ἄνωθεν ἦν αὐτοῦ πρότερον, εἶναι νῦν κάτωθεν, οὐδὲν οὕτως ἐκκεκολοῦσθαι φανεῖται τὸ βάθος. οὐδὲ μὴν οἱ δύο σφυγμοὶ πρῶτοι πάντων εἰσὶ γεγραμμένοι κατὰ τὸ διάγραμμα τῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι σφυγμῶν ἐν δευτέρῳ πρότερον πρὸς τῆς διαφορᾶς αὐτῶν, ὁ πρὸς τῶν κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς ἐν ταῖς τρισὶν ἅμα διαστάσεσι σωισαμένων ἐποίησαμεν. Ἐξῆς δὲ αὐτῶν γέγραπται τρίτος ὁ κατὰ τὸ μῆκος τε καὶ τὸ πλάτος ὑπερβάλλων τὸν κατὰ φύσιν, ἐν δὲ τῇ κατὰ βάθος διαστάσει ταπεινὸς, ὃς καὶ ἀπανιάκις εὑρίσκεται. μεγάλως γὰρ ὑπὸ δι' ὧν προκειμένων σωμάτων βαρυνομένης γίνεται τῆς ἀρτηρίας, ὅπερ οὐκ ἄν ποτε συμβαίνοι χωρὶς τοῦ καὶ τὴν διάμετρον ἀδρωτέραν γίνεσθαι, καὶ τὸν χιτῶνα τῆς ἀρτηρίας ἑκάστως μαλακὸν, ὧν τὸ μὲν ἀπονότερον τοῦ κατὰ φύσιν, τὸ δὲ μαλακὸν ἱκανῶς ὀργάζεται τὸν σφυγμόν. ὥστε μετὰ μὲν τούτων γίνοιτ' ἄν ποτε μακρὸς ἅμα καὶ πλατὺς καὶ ταπεινὸς, ἄλλως δ' οὐκ ἂν γένοιτο. καὶ μὲν δὴ καὶ ὁπότε φαίνεται τοιοῦτος, οὐδὲ τότε πολὺ τοῦ κατὰ φύσιν, οὔτ' ὠδὶ τὸ ταπεινότερον, ὅτε ὠδὶ τὸ πλατύτερον ὀξίσεται, οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ ἡμῖν μὲν τὸ βάθος ἑκάτερα βαρύνεσθαι τὴν ἀρτηρίαν, κατὰ δὲ τὸ πλάτος οὐδ' ὅλως. ὥσπερ γε οὐδ' ὧν πλεῖον μὲν ὕψος ἀνορχεῖσθαι, παντάπασι δ' ἐσφῶσθαι. πλέον μὲν γὰρ ὠδὶ δίδωσιν ὕψος ὡς τὰ πολλὰ, καὶ μάλιθ' ὅταν ἡ σφοδρὸς ὁ σφυγμὸς, οὐ μὴν εἰς τοσοῦτον γε ὡς τὸν αὐτὸν ὑψηλότατον τε ἅμα καὶ σφῶτατον ὑπάρχειν. εἰ μὲν οἷ τι εἰσραφείη κἀπὶ τούτου σφυγμοῦ τὸ κῶλον, ὡς τὰ τέως ὑποκείμενα μόρια, νῦν ὑποκείμενα γένοιτο, καὶ ἡ κατὰ τὸ βάθος αὐτοῦ διάστασις ἐπίσθιον ἔχει, καὶ οὐκ ἔτι φαίνεται ταπεινός. ἀλλ' ὥσπερ μακρὸς καὶ πλατὺς, οὕτω καὶ ὑψηλὸς ὅπερ ὄντι μέγας. ὁ γὰρ κατὰ τὰς τρεῖς διαστάσεις αὐξηθεὶς μέγας λέγεται. διορίσεον δὴ ἐπ' αὐτῷ πῶς τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ δὴ πρώτων ἁπάντων εἰρημένα. προσεπισκεπτέον δὲ μὴ εἰ τὸ πλάτος ἀφαιρεῖ τι προεῤῥεφομένου τοῦ κώλου. γίνεται γὰρ καὶ τοῦτ' ἐνίοτε. καὶ δηλοῖ πόσον ὑπὲρ τὴν τοῦ βάθους ἀναλογίαν ἔμπροσθεν ἐπλατύνθη τὸ ἀγγεῖον. Ο δ' ὠδὶ τοῖς δὲ τέταρτος ὁ μακρὸς ἅμα καὶ ὑψηλὸς καὶ σύμμετρος μὲν τὸ πλάτος, ὅσον μὲν ἐφ' ἑαυτοῦ πλατύς ὄντι, ὥσπερ καὶ ὑψηλὸς, ἀλλὰ ὑπὲρ τοῦ σφοχωρεῖσθαι καὶ

τὰ τὰ πλάγια, διακολουθεῖ τῇ εἰς βάθος αἰσθήσει. ὅλως γὰρ ἐπεισιὼν ὅτι τὸ πλάτος ἐστὶν ἐν τῇ τοῦ βάθους ἀναλογίαν, ἢ τὸ βάθος ἐστὶν ἐν τῇ τοῦ πλάτους ἢ, παραπλήσιόν ἐστι τὸ ἕτερον αὐτῶν, ὅτι μὲν πλῆθος, ἢ πάχος, ἢ σκληρότητα τῶν προκειμένων σωμάτων, ἃ μεταξὺ τῆς ἀρτηρίας ὄντι καὶ τῆς ὑποβαλλομένης ἅφης. καὶ γὰρ καὶ ἡ ῥυσότης, πλέονα τὰ ὑποκείμενα σώματα ποιεῖ. κατὰ τὰς ῥυτίδας γὰρ διπλοῦται τὸ σῶμα. ὥστε καὶ ὁ τοιοῦτος σφυγμός, ἢ ὄντως μέγας ἐστὶν ἐπιφερόμενος κατὰ τὸ πλάτος, ἢ φαίνεται μέγας διὰ τὴν λεπτότητα τοῦ σώματος, ὅμως οὐ φαίνεται, διότι κατὰ μίαν τῶν διαστάσεων ἐσχοχώρηται. Ὁ δὲ τέμνων γε τῇ διαγράμματι γεγραμμένῳ, ὁ μακρότερος μὲν τῇ φύσιν, γε δὲ ταῖς ἄλλαις ταῖς δύο διαστάσι σύμμετρος, ἰσχνότερον μὲν δηλοῖ ἑαυτὸν τὸν ἄνθρωπον γεγονέναι, τὸν σφυγμὸν δὲ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ μικρότερον τῇ φύσιν. ἐπεὶ γὰρ ὁ μακρὸς σφυγμός, ἢ διὰ μέγεθος οἰκεῖον, ἢ διὰ λεπτότητα φαίνεται τοιοῦτος οὐ μὴν νῦν γε διὰ μέγεθος ἐμφέρων μακρός, ἦν γὰρ ἂν οὕτω καὶ ὑψηλὸς ἅμα καὶ πλατύς, ἢ πάντως γε τὸ ἕτερον αὐτῶν, ἀπολείπεται διὰ λεπτότητα μακρὸς γεγονέναι. ἀλλ' ἐπεὶ τοῖς ἰσχνοτέροις τῶν κατὰ φύσιν οἱ σφυγμοὶ μείζους φαίνονται, δῆλον ὡς σφοδρότερός τε καὶ ταπεινότερος ὁ σφυγμός ἐστι, τῶν κατὰ φύσιν, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ. εἰ δὲ τοῦτο καὶ μικρότερος ὅσον ἐφ' αὑτῷ.

Ὁ δ'' ἐφεξῆς τοῦ δὲ γεγραμμένος ἔκτος ὁ μακρὸς καὶ ταπεινὸς καὶ σύμμετρος κατὰ τὸ πλάτος, διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας, ἥπερ τῇ φύσιν ὑπερέχων ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, διὰ λεπτότητα φαίνεται μακρός. ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτῷ κοινὸν πρὸς τὸν πέμπτον. ἴδιον δ' ἄξιον ἀκολουθεῖν τὸ βάθος, διὰ μὲν ὀλίγου ἐμφανῆ εἶπον αἰτίαν. Ἑβδομος δ' ἦν ᾧ τοῦ διαγράμμασι σφυγμὸς μακρὸς ἅμα καὶ σφὸς καὶ ὑψηλός, ὃς ἐφαίνετ' ἂν ὁμοίως τοῦ πάντων πρώτῳ μέγας, εἰ μὴ τὸ πλάτος ἐσχωρεῖτο. τὰ δὲ ἄλλα καὶ πρὸς τὸν δὲ παραπλησίως τοῦ πρώτῳ πάντων δεῖ διορίζεσθαι. καὶ ἡ δὲ ὀξεῖα τῆς τρίτον εἴρηται, καὶ ταῦθ' ὑπὸ τοῦτο πεποιῆσθαι, τό, μήτε πολλάκις φαίνεσθαι τὸν τοιοῦτον σφυγμόν, μήθ' ὅταν φαίνηται, πλεῖσον ὅσον ὑπερβάλλειν μὲν τὸ συμμέτρου τῇ τὸ ὕψος. ἀπολείπεσθαι δὲ τῇ τὸ πλάτος.

Ὁ δ' ἐφεξῆς αὐτῷ γεγραμμένος ὄγδοος ὁ μακρὸς ἅμα καὶ σφὸς καὶ σύμμετρος κατὰ τὸ βάθος. ὅτι μὲν μικρὸς ἐστὶ κατὰ τὴν οἰκείαν οὐσίαν, σύδηλον ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ πέμπτου προειρημένων. ἰσχνοῦ δὲ τοῦ σώματος γεγομένου φαίνεται μακρότερος. τὸ δὲ ἴδιον ἀξιαίρετον αὐτῷ παρὰ τὸν πέμπτον ἡ τοῦ πλάτους σφότης, ἐσχωρεῖσθαι κατὰ βάθος δηλοῦσα τὴν ἀρτηρίαν. Ὁ δὲ φῦναπος σφυγμὸς ὁ μακρὸς καὶ σφὸς καὶ ταπεινός, ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον φυλάκνηται μικρὸς μὲν ὢν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, φαινόμενος δὲ μακρὸς διὰ ἔκτειψιν τοῦ σώματος. ὡς ὑπὸ τὸ πολὺ δὲ, αὐτῷ συμβαίνειν ἀμυδρότης καὶ σκληρότης. εἰ δὲ μή τε σκληρὸς ἦν, μήτ' ἄγαν ἀμυδρὸς ὑπὸ καταψύξει τοιοῦτος ἀποτελεῖται. οὕτως μὲν οὖν ἅπαντες οἱ εἰρημένοι νῦν φῦναπος σφυγμοὶ μακρότερον ἔχουσι τὸ μῆκος τοῦ κατὰ φύσιν, ἀλλαλλάττονται δὲ κατὰ τὰς λοιπὰς δύο διαστάσεις. οἱ δ' ἐφεξῆς φῦναπος σύμμετροι κατὰ τὸ μῆκος ὄντες ἀναλλάττονται κατά τε τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος. Ὁ μὲν οὖν δίκαιος ὑψηλὸς ἅμα καὶ πλατὺς φαινόμενος, ἐφ' ἑνὸς μὲν ἀνθρώπου τοῦ συμμέτρου παραβαλλόμενος ἀδιάφορος συβαίνει, πλὴν ὅπου τε κατὰ τὸ ἀριθμὸν ἡ θέσις ὅλη ἡ ἀρτηρίας ἀλλάττοιτο, πρὸς δὲ τὸν ἁπλῶς σύμμετρον εἰ παραβάλλοιτο, καὶ ψηφίζεσθαι διαφόρως ὄντα. καὶ αἰτία τῆς ψηφίσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν τῆς διαπλάσεως ἰδιότητα. σύμπτωμα γὰρ ὄντων ἀρτηρίας ἑκατέρωθεν μὲν ὑπὸ βαθεῖα σαρκὶ περιπεφυκυῖα, κατὰ δὲ τὸ μέσον ὀλίγου ἐκπεφυκυῖα πρόπετοῦς. Ὁ δ' ὑπερβάλλων τοῦ προγεγραμμένου παραλλάττων ἑνὶ μόνῳ τοῦ βάθει ἴσον ἔχει τοῦ κατὰ φύσιν, ἐκ προδήλου προσορχούμενον ἔχει τῇ ὀξὺ ταπεινοῦσαν αἰτίαν. τὰ δ' τοῦ δεκάτου ταῦτα. Ὁ δὲ ὑπερβάλλων ὁ πλατὺς καὶ ταπεινὸς ὑπὸ συμμέτρῳ μήκει, προσαφῶντος τοῦ ἰώλου γίνεται. ἥπερ γὰρ φανεῖται πάντη σύμμετρος, ἢ μέγας. εἰ μὲν οὖν πάντη σύμμετρος φαίνοιτο, ὑπερβάλλει τὸ μὲν ὕψος ἐμπροσθεν ὀλίγου τελείφθαι. τὸ δὲ πλάτος ἐκτετάσθαι διὰ μαλακότητα τῆς ἀρτηρίας. εἰ δὲ μέγας, ὑπὸ πλεῖον τελείφθαι τὸ ὕψος.

Ὁ δὲ ιγ'. ὑψηλὸς ἅμα καὶ σύμμετρος τῶν ταῖς λοιπαῖς δύο διασώσεσιν, ὁμοίως τοῦ δεκάτῳ κατά τε τὴν φυσικὴν διάπλασιν ἀποτελεῖται, καὶ προσέτι τὴν ἡ κατὰ φύσιν θέσεως ἀλλοίωσιν. ἐκ προδήλου δ' αὐτῷ πρόσεσι παρ' ἐκεῖνον ἡ σφοχωρία τοῦ πλάτους.

Ὁ δὲ ιδ'. ὁ κατὰ τὰς βεῖς διασώσεις σύμμετρος ὅτι μὲν τοῦ κατὰ φύσιν ὁ αὐτὸς φαίνεται, πρόδηλον. εἰ δὲ καὶ ὄντως ὅλῃ ἴσος τοῦ κατὰ φύσιν ἐκ τοῦ σώματος χέσεως διορίζεται. εἰ μὲν γὰρ ἰσχνότερον ἔπι τοῦ κατὰ φύσιν, οὗτος ἂν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ μικρότερος ὢν ὁ σφυγμός, ἴσος φαίνοιτο τοῦ συμμέτρῳ. εἰ δὲ παχύτερον ἔπι τὸ σῶμα τοῦ κατὰ φύσιν, ὁ σφυγμὸς ὅσον ἦν ἐφ' ἑαυτῷ μέγας ὄν, φαίνεται δὲ σύμμετρος ὑπὸ πολυσαρκίας ἰωλυόμενος. εἰ δὲ μήτ' εἰς ἰσχνότητα, μήτ' εἰς παχύτητα παραλλάττοι τὸ σῶμα, σύμμετρον ἂν τοῦ τοιοῦτον τὸν σφυγμὸν ἀναγκαῖον οὐ φαίνεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ εἶναι. καὶ διώρισται γε ἡμῖν ἐν τοῦ δευτέρῳ περὶ σφυγμῶν διαγνώσεως, ὅτι πρὸς ὅσον οἱ ἄλλοι πάντες παραβαλλόμενοι, μεγάλοι καὶ μικροί, καὶ μακροί, καὶ βραχεῖς, καὶ πλατεῖς, καὶ ὑψηλοί, καὶ ταπεινοὶ λέγονται. Ὁ δὲ πέμπτε καὶ δέκατος ὁ ταπεινὸς μὲν κατὰ τὸ βάθος, σύμμετρος δὲ ταῖς λοιπαῖς δύο διασάσεσιν, ὁ αὐτὸς ὢν τοῦ προγεγραμμένῳ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ κατὰ πάντα, πλὴν ὅσα τὸ βάθος αὐτοῦ τέθλιπται. ὡς ὅσα ἐπ' ἐκείνου προείρηται, ταῦτα καὶ ἐπὶ τούτου χρὴ δοκεῖν εἰρῆσθαι. μεμνῆσθαι δὲ πρὸς τῶν τοιούτων ἁπάντων προσήκει, τὸ, ἢ καταστρεφομένου τοῦ ἰώλου μηκέτι φαίνεσθαι ταπεινόν. Ὁ δ' ἐκκαιδέκατος ὁ σύμμετρος μὲν ὢν τοῦ μήκει σφὸς δὲ καὶ ὑψηλός, ἥπερ κατὰ τὴν τῆς διαπλάσεως ἰδιότητα γίνεται φύσιν τοιοῦτος, ἢ κατὰ τὸ πλάτος ὑπὸ τῆς κατὰ τὰ πλάγια θλίψει τῶν ἀρτηριῶν. Ὁ δὲ ιζ σύμμετρος μὲν κατὰ τὸ μῆκος τε καὶ τὸ βάθος, ὢν δὲ τῇ λοιπῇ διασάσει σφὸς, ὅτι μὲν σφοχωρεῖται κατὰ τὰ πλάγια πρόδηλον ἐκ τοῦ βάθους συμμετρίας. τὰ δ' ἄλλα πάντα κατὰ τοῦτον τοῖς κατὰ τὸν ιδ. τε καὶ πωντεκαιδέκατον ὡσαύτως ἔχει. Ὁ δὲ ιη. ὁ σύμμετρος μὲν τῇ τὸ μῆκος, σφὸς δὲ καὶ ταπεινὸς κατὰ μὲν τὴν οἰκείαν οὐσίαν, μικρός ἐστι. φαίνεται δὲ τοῦ μήκει σύμμετρος ἐπὶ ἰσχνότητα. συμβαλλομένου εἰπεῖν, ὅταν ἐστὶν ἐν τῇ τοῦ βάθους τε καὶ τοῦ πλάτους ἀναλογίαν ἐκπαθῇ τὸ μῆκος,

ἰσχνότητα

ἐγγύτατα τῶ σώματι· γίνεται γὰρ μᾶλλον ὀπτικὸν τὸ μέσον ἢ τὰ πλάγια διὰ τὸ πυκνότερον εἶναι τὸ μέσον ἢ τὰ πλάγια· ὥστε καὶ τὸ ὁρώμενον ἐν τῷ μέσῳ μᾶλλον ὁρᾶται. ὅτι δὲ τὸ ὁρώμενον ἐν τῷ μέσῳ μᾶλλον ὁρᾶται, φανερὸν ἐκ τῶνδε· ἐὰν γὰρ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἄκρων τοῦ ὁρωμένου ἀχθῶσιν εὐθεῖαι, ἡ γωνία ἡ ὑπὸ τῶν εὐθειῶν περιεχομένη ἐν τῷ ὄμματι ἐστὶν ἡ ὀξεῖα τῆς ὀρθῆς· ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ ὁρωμένου ἀχθῶσιν εὐθεῖαι, ἡ γωνία ἡ ὑπὸ τῶν εὐθειῶν περιεχομένη ἐν τῷ ὄμματι ἐστὶν ὀρθή· ἐλάττων ἄρα ἡ ὀξείας· ὥστε μᾶλλον ὁρᾶται τὸ ἐν τῷ μέσῳ ἢ τὰ πλάγια. ὅτι δὲ τὸ ἐγγὺς μᾶλλον ὁρᾶται τοῦ πόρρω, φανερὸν ἐκ τῶνδε· ἐὰν γὰρ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἄκρων τοῦ ὁρωμένου ἀχθῶσιν εὐθεῖαι, ἡ γωνία ἡ ὑπὸ τῶν εὐθειῶν περιεχομένη ἐν τῷ ὄμματι μείζων ἐστὶν ἢ ὅταν ἐλάττους ἀχθῶσιν αἱ εὐθεῖαι· ὥστε καὶ τὸ ἐγγὺς μᾶλλον ὁρᾶται τοῦ πόρρω. ὅτι δὲ τὸ ἐγγὺς μᾶλλον ὁρᾶται τοῦ πόρρω, ἐκ τῶνδε δῆλον· ἐὰν γὰρ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἄκρων τοῦ ὁρωμένου ἀχθῶσιν εὐθεῖαι, ἡ γωνία ἡ ὑπὸ τῶν εὐθειῶν περιεχομένη ἐν τῷ ὄμματι ἐστὶν ἡ ὀξεῖα τῆς ὀρθῆς· ὅταν δὲ ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ ὁρωμένου ἀχθῶσιν εὐθεῖαι, ἡ γωνία ἡ ὑπὸ τῶν εὐθειῶν περιεχομένη ἐν τῷ ὄμματι ἐστὶν ὀρθή· ἐλάττων ἄρα ἡ ὀξείας· ὥστε μᾶλλον ὁρᾶται τὸ ἐγγύς. ὅτι δὲ τὸ ἐγγὺς μᾶλλον ὁρᾶται τοῦ πόρρω, ἐκ τῶνδε δῆλον

γὰρ ὧν σήμερον ἀκριβῶς τῶν λεχθησομένων ἡ γνῶσις αὐτῆς συντελεῖ, καιρὸς εἶναι μοι δοκεῖ διελθεῖν, οὐτ' ἐγγὺς ὢν τῆς μετὰ τῶν οἰκείων ἀποδείξεως, ἔτοιμος γὰρ εἴρηται μακρότερος, ἀλλ' ὅσον ἐν κεφαλαίῳ ῥηθὲν εἰς τὰ ἐνεστῶτα νῦν χρήσιμον. ἡ οὐσία τῆς δυνάμεως ἑκάστου τῶν μορίων ἐν τῇ καθ' ἕκαστον αὐτῶν δυνάμει τέτακται. τὸ τε γὰρ ὠφελεῖ τὸ ἴδιον ὄργανον σύμμετρος, ὅταν δυνατόν ἐστιν ἡ. ⟨καὶ⟩ μὴν ⟨καὶ⟩ κακῶς ὀργάζεται, δύσκρατον γιγνόμενον, καὶ εἰς τοῦτον γε κακῶς, εἰς ὅσον δύσκρατον. οὕτως ἂν καὶ αὐτὸ τὸ τῆς καρδίας σῶμα ψυχθὲν μὲν, ἢ θερμανθὲν, ἢ ὑγρανθὲν, ἢ ξηρανθὲν ἀμέτρως εἰς ὅσον δύσκρατον ἐγγένηται, καὶ αὐτὸ σφυγμοὺς εἰς τοσοῦτον ἀμυδροὺς ἀποτελεῖ. ὥστε μὲν ὅλην αὐτῷ βεβλάφθαι τὴν δύναμιν. τὸ δὲ ὁμιλεῖν ἤτοι ⟨τοῦ⟩ παθητικωτέρου κατὰ τὰς κοιλίας ἑαυτῆς ἅπτεται, καὶ πονοῦντι θερμοτέρῳ πολὺ τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ τὸ κατὰ τὸ παθητικώτερον σκέπασμα, ἢ τὸ πονοῦν ἢ καὶ αὐτῷ ⟨τοῦ⟩ παθητικωτέρῳ, καὶ ⟨τοῦ⟩ πονοῦντι, τὴν χρείαν ὅτι μόνον ἐναλλάχθαι, χωρὶς τοῦ βεβλάφθαι τὴν δύναμιν. ἀ σώτως δὲ λαὸν ⟨τοῦ⟩ καταψύχθαι τε καὶ ψυχεσθαι, κατὰ μὲν αὐτὸ τὸ σῶμα τῆς καρδίας ὧδε κρατοῦντος ἐν τῇ κρᾶσει τοῦ ψυχροῦ στοιχείου, βλάβη ⟨τῆς⟩ δυνάμεως. κατὰ δὲ τὸν παθητικώτερον χιτῶνα καὶ τὸν πονοῦντα καὶ τὸ κατὰ τὰς κοιλίας αὐτῆς αἷμα ⟨καὶ⟩ πνεῦμα, τῆς χρείας ἔκλυσις, ἀεὶ δ' ὑγρότητες, καὶ ξηρότητες ἀεὶ μὲν κατ' αὐτὸ τῆς καρδίας τὸ σῶμα, βλάβαι τῆς δυνάμεώς εἰσιν. ἀεὶ δὲ κατά τι τῶν ὁμιλούντων, ὅτε ἀλλάττουσιν τὴν χρείαν. ἀεὶ μὲν γὰρ δύκρασίαι τε καὶ δυσκρασίαι ἢ τὰ τέτταρα γίνονται στοιχεῖα. ἀεὶ δὲ τῆς χρείας ὧδε τάσεις τε ⟨καὶ⟩ ἀνέσεις ἐν τῷ θερμῷ ⟨καὶ⟩ ψυχρῷ μόνοις. ὅταν δὲ εἰς ἔχατον ἐκλύσεως ἥκῃ τὰ τῆς χρείας, ἐνυγιέναι ἰσχυρῶς τῶν ὁμιλούντων τῇ καρδίᾳ σωμάτων, ἀνάγκη πᾶσα, καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα τῆς καρδίας ἰσχναλτωτος, ὅπερ ὅλην οὐδεμίαν ἄλλο τοῦ τῆς δυνάμεως ἀῤῥωστοτέραν γίνεσθαι. ⟨καὶ⟩ διὰ τοῦτ' ἔλεγον ἀδύνατον εἶναι πολὺ τῆς ψύξεως ἁπλῶς εἰπεῖν. οὐ γὰρ ὥσπερ ὧδε μόνῃ καταπάσει δυνάμεως, ἢ ὀργάνων σκληρότητι μόνῃ γίνεται ποτὲ μικρότερον ὁ σφυγμός, οὕτω καὶ διὰ κατάψυξιν μόνην, ὡς εἴρηται νῦν, οὐ τῆς καταψύξεως ἀκουομένης ὧδε τῆς κατὰ τὴν χρείαν ἐκλύσεως. οὐ γὰρ ὑπόδεχεται ποτὲ τὴν καρδίαν εἰς τὸ καταψύχεσθαι μὲν σφοδρῶς ἀφίχθαι, μὴ καταψύχθαι δὲ καὶ αὐτήν. ὑπαργέτατα δ' ἂν ὃ λέγω μάθοις, εἰ πειραθείης ποτὲ τῶν ὑδροποσίαις ἀποθνησκόντων ὧδε κρύει καρτερῷ. πάντες μὲν γὰρ ὀλίγου ἅμα τῷ ψυχρὸν ἐκπιεῖν τὸν ἀέρα, καὶ τὸ σφυγμοῦ ἔχουσι μικρότερον. οὐ μὴν μικρότατόν γε οὐδεὶς αὐτῶν ἴσχει, πρὶν εἰς ἔσχατον γε ἀφίκεσθαι καταψύξεως, ἡνίκ' οὐ μόνον ἡ χρεία τέτραπται τῆς τῶν σφυγμῶν γενέσεως, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτοῖς, ἀλλὰ ⟨καὶ⟩ ἡ δυνάμις ἀῤῥωστεῖ, μηκέτι φυλαττομένης ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς φυσικῆς δυνάμεως. καὶ ἀληθέως γε τοῦτ' αὐτοῖς εἰώθειν ὡς τὸ πολὺ συμβαίνειν, οὐ μὴν βραχὺ καθάπερ ἐν ἄλλαις διαθέσεσιν, ὧν ὅτι μία καὶ ἡ νῦν ἡμῖν προκειμένη, καθ' ἣν ἅμα τε μικρὸς ὁ σφυγμὸς φαίνεται ⟨καὶ⟩ σφοδρὸς οὐ ταπεινὸς ἐν νοσήμασι χρονίοις. οἱ γὰρ οὕτω διακείμενοι τὸν μὲν κίνδυνον οὐχ ἥκιστον ἐφεδρεύοντα τῶν ἐν ὀδυποείαις ἔχουσιν, οὐ μὴν ἐξ αἴφνης γε μικρὸς αὐτοῖς ὁ σφυγμός, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ γίνεται μαραινομένοις. ἐν γὰρ καὶ τοῦτ' εἶδος ὄντι μαρασμῷ, τὸ πρὸς τ' Φιλίππου καὶ λοιμῶν γῆρας ἐξ νόσου. ὡς ὅγε πολυφρυγὴς μαρασμὸς ὁ διὰ ψύξιν, ἀλλὰ διὰ ἀῤῥωστίαν μόνην δυνάμεως ἀδρεῖς ⟨καὶ⟩ μικροὺς ἀποτελεῖ τοὺς σφυγμούς. διοίζειν δὲ τοῦ πρότερον τῷ τε τάχει τῆς κινήσεως καὶ τῇ πυκνότητι καὶ τῇ σκληρότητι ⟨τοῦ⟩ πυρώδους τῆς θερμότητος. ἀλλὰ πρὸ μὲν τούτων ὁ τοῦ νῦν ἐνεστῶτος λόγου διελθεῖν. ὧδε δὲ τὸ προκείμενον ἐπάνειμι. ὁ μικρὸς καὶ σκληρὸς καὶ ταπεινὸς σφυγμὸς ὁ ὧδε πλέον ἐξεσηκὼς τοῦ κατὰ φύσιν ἐν ταῖς τρισὶ διαστάσεσιν, ἐπειδὰν μὴ ἅνευ σκληρότητος, φαίνηται τοιοῦτος, ὑπό τινων γίνεται ⟨καὶ⟩ πόσων αἰτίων, αὐτάρκως δεδήρηται. ἐπειδὰν δὲ μετὰ σκληρότητος, σύνθυς μὴ καὶ ταύτην σύνεσιν ἤτοι γ' ὁ ἀμυδρὸς σφυγμός, ἢ ὁ μέτος ἀμυδρὸς καὶ σφοδρός, ὁ μήτ' ἀναπίπτων τῇ ἁφῇ, μήτ' ἀναπιπτόμενος ὑπ' αὐτ', μεμνημένων γε ἡμῶν ὡς καθ' ἕτερον τρόπον δηλοῖς ὅτι μέσος ἀμυδροῦ ⟨καὶ⟩ σφοδροῦ. διαλύεται δ' ὧδε κρατεῖν ἐν ⟨τοῦ⟩ σώματι διάθεσις, ἢ σκληρὰν ἀπτελοῦσα τὴν ἀρτηρίαν. ὅτε δ' ὅλην ἤτοι ξηρότης, ἢ πῆξις ὑπὸ ψύξεως, ἢ τάσις. ξηρότης μὲν ἐν τοῖς λαυσωδεστάτοις πυρετοῖς, ὅταν ἀκόνητος χρονίσωσιν, καὶ μάλιστα ⟨τοῦ⟩ πολιφρυγεῖ μαρασμῷ, καὶ πίσιν εἴδεσι μελαγχολικῶν τε καὶ τεταρταίων πυρετῶν. πῆξις δ' ἐκ ψύξεως ἐπί τε ψυχροῦ πόσεσιν ἀκαίροις, ἢ ἀμέτροις, ἢ λουτροῖς ὁμοίοις, ἐπί τε ταῖς ψυχούσαις ὀπώραις ἀκαίροις, ἢ ἀμέτροις, ἢ ὅλως ὅσα τὸ ψυχρὸν φλέγμα χρὴ ναῦν πέφυκεν ἱκανῶς, ὅπερ ὑαλώδη χυμὸν ὁ Πραξαγόρας ὀνομάζειν εἴωθεν. τάσις δὲ καὶ τὰς ἀπασμώδεις διαθέσεις, ⟨καὶ⟩ τὰς μεγάλας φλεγμονάς. ἐν δὲ τοῖς σκίῤῥοις ⟨καὶ⟩ πῆξις καὶ τάσις γίνεται τῶν ἀρτηριῶν. συμβαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον ἐφ' ἅπασι μάλιστα καὶ ἀπλῶς. ὧδε τοῦτοις γὰρ τοῖς ἀπλάγχνοις οἱ σφυγμοὶ σαφέστατα καὶ συνεχέστατα σκληροὶ φαίνονται, μᾶλλον μὲν σκιῤῥουμένοις, ἧττον δὲ καὶ ταῖς μεγάλαις φλεγμοναῖς. ἀλλὰ τὰ μὴ τοιαῦτα πάθη καὶ διὰ ⟨τῆς⟩ ἁφῆς ὅτι γνωρίσαι, ⟨καὶ⟩ διὰ οὖρων, ⟨καὶ⟩ διαχωρημάτων, ⟨καὶ⟩ τοῦ χρώματος ὅλου τε τοῦ σώματος, καὶ ⟨τῆς⟩ γλώττης. ἤδη δὲ καὶ διὰ ⟨τῆς⟩ ἰδέας τῶν πυρετῶν. ὅσαι δ' ἄλλαι διαθέσεις τὸν σφυγμὸν σκληρὸν ἀπτελοῦσιν, ἃς μὲν ἐξ ἁμαρτημάτων προσφάτων ἐξαιφνίδιον ἴσχουσι τὴν γένεσιν. αἱδ' ἄλλαι πᾶσαι κατὰ βραχύ. τὰ δ' ἁμαρτήματα τὰ τὰς τοιαύτας ὀργαζόμενα διαθέσεις οἷνος πόσις ἄκαιρος ἐστι. καὶ ψυχρὸν. πολλάκις δὲ ⟨καὶ⟩ ὁπῶραι ψύχουσαι, ⟨καὶ⟩ ψυχρὸν λουτρόν. διαγνῶσαι δὲ τῆς μὲν ἀπ' οἴνου βλάβης, ὅταν ἐξαιφνίδιον ὁ σφυγμὸς μὴ μόνον ἦ σκληρὸς, ἀλλὰ ⟨καὶ⟩ μείζων ⟨καὶ⟩ θάττων γίνεται καὶ σφοδρότερος. τὰς δὲ ἄλλας κοινὰς ἁπάσας οἴνου διακεινεῖς ⟨τοῦ⟩ μήτε μέγεθος αὐταῖς προσγίνεσθαι, μήτε σφοδρότητα, μήτε τάχος. ἰδία δ' ἑκάστου, ὅτιν ὅτε μὴ ὑπερφανεσέρως, ὅτιν ὅτε δὲ ἀμαυροτέρος τε ⟨καὶ⟩ σχασικοτέρως. ἐπιφανεσέρως μὲν ὅταν ἡ σύμπτωμά τι συμπίπτηται τῶν ὁπώραις ἐπεσθαι πεφυκότων, λέγω δὲ ἐμφύσησιν γαστρὸς, ἢ δίψος διαφθαρέντων, ἢ θλῖψιν ἕνεκα τοῦ στόμαχου, ἢ παραφροσύνην ὡς ὧδε ταῖς οἰνοδέσιν ὁπώραις, ἢ ἔμετον, ἢ διαχώρησιν ὑγροτέραν τε καὶ πλείονα. ταῦτα μὲν γε οὐ δι' ἁφὰ σημείων, ἀλλ' ἄντικρυς αὐτῇ τῇ οὐσίᾳ τῶν ἐνδεδεμένων ⟨καὶ⟩ δείκνυται. ὅταν δὲ μήτε τούτων τι παρῇ, μήτε τῶν ἀπ' οἴνου σημείων, ὕδατος ψυχροῦ ἐστι τὸ τῇ βλάβῃ ὀργασάμενον, ἤτοι πολὺ, ἢ οὐ προσηκόντως ⟨καὶ⟩ αὐτῷ λουσαμένοις. εἰς δὲ τὴν ἀσφαλεσέραν ἐπὶ τούτων ἁπάντων ἀπόφασιν, οἱ τῶν φοβουμένων τε καὶ ἀγωνιώντων σφυγμοὶ μέγιστον γνώρισμα. καὶ εἰ τοῖς ἐρημένοις ἐμπροσθεν ὕδατος ἐπαγγεῖς ἀεὶ

γῆς ἀεὶ οὖσαν, ὅτι ἡ τάκτησαν ὁ νόσος, βεβαιοτέραν τε τὴν θαυμασιωτέραν ὀργάζεται τῆς πρόρρησιν. ὡς γ' ἴσως τινὲς ἀκούοντας ἀπιστεῖν καὶ νομίζειν οὐκ ἐκ τῶν σφυγμῶν εἰρῆσθαί τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἀγχίνοιάν τινος τῶν εἰδότων τὸ πλημμεληθὲν τοῦ κάμνοντος. χρὴ δὲ προαφάμενον ἀκριβῶς τῶν σφυγμῶν, εἶτα τὸ φανὲν ὑπὸ τῶν σημείων ἀποφωάμενον, ἅπτεσθαι πάλιν ὧδε σκοπούμενον εἰ τετάρακταί πως ὁ κάμνων. εἰ μὲν γὰρ ὅλως μὴ ταραχθείη, σκόπει μή τινα τῶν προειρημένων γνωρισμάτων, ἢ παρέλιπον, ἢ ὀρθῶς οὐκ ἐπεσκέψω. εἰ δὲ ταραχθείη καὶ σοὶ δόξειεν ἀγωνιᾶν, ἢ φοβεῖσθαι, μὴ παραχρῆμα τοῖσδε τοῦ σημείου, πολλάκις γὰρ οὐκ ὑπὸ τοῦ σωματοῦσθαι τοιοῦτόν τι πεποικόσιν ἑαυτοῖς οἱ κάμνοντες ἀγωνιῶσιν. ἀλλὰ φύσει πως ὄντες δύσθυμοι. τούτοις μὲν οὖν ὀλίγον ὕστερον ὁ σφυγμὸς καθίσταται. τοῖς δὲ ὄντως ὀργασμένοις εἰς ὅσον αὖ ἀποφαίνεταί τι πρὸς αὐτοῦ, εἰς τοσοῦτον καὶ ὁ τοῦ φόβου σφυγμὸς ἴσον ὑπάρχει. πάντα δὲ τὰ εἰρημένα νῦν
10 ἁμαρτήματα τῶν καμνόντων, ἤτοι τὰς φλεγμονὰς, ἢ τοὺς σκίρρους, ἢ τὰς ξηρότητας, ἢ τὰς ἀπὸ τοῦ ψύξειν πῆξεις τῶν ἀπαλάγχνων ὑπερτείνοντα, τοῖς ἀλλοίωσιν, οἵαν εἰρήκαμεν ὀργάζεται. κατὰ δὲ τὴν τῶν νούσων ἀρχὴν, εἴτε τούτων ἀρτελεσθείη, τοῖς ἀπασμώδη διάθεσιν ὀργάζεται. καλῶ δ' ἐκείνας τὰς διαθέσεις ὅσαις ἐξ ἀνάγκης τὸ θανάτου ἀπασμώδες τὶ γίνεται σύμπτωμα. καὶ ἀρθνήσκουσι γε οἱ τοιοῦτοι πάντες ἔτι θορμοί, ἐμπαλιν τοῖς συνοπτομένοις. ὅσοι μὲν γὰρ ἱκανῶς ὄντες ἤδη ψυχροὶ ζῶσιν ἔτι. οἷς δ' ἡ ἀπασμώδης διάθεσίς ὅλην γε τὴν τῶν νούσων ἀρχὴν, νεκροὶ σκιμνοι παντάπασιν, ὧδε πλείσον διαμένουσιν θορμοί. εἰσὶ μὴν τοιούτων ἁπάντων οἱ σφυγμοὶ τοῦ γεγυμνασμένου τῇ ἀφῇ σύθυς γε τῇ πρώτῃ προσβολῇ τῇ τε τάσιν γνωσεικνύμενοι καὶ τὸ οἷον ἀπασμώδη κίνησιν ἐμφαίνοντες. εἰ δέ τισι τῶν τὸ προειρημένου ἐχόντων σφυγμοῦ, αἱ διαχωρήσεις γένοιντο πολλαὶ, συμβαίνοι δὲ ὧδε μάλιστα τοῖς σκίρροις τοῦ ἥπατος, οὐκ ἔτι τούτοις ὁ σφυγμὸς μακρὸς ὄντι, ἀλλ' ἤτοι τοῦ μὴ φύσιν γε τῷ μήκει παραπλήσιος, ἢ καὶ βραχύτερος ἔτι. τὴ μὲν τὴ ὧδε πολλὰ ἁπάντων τε σκλη
20 ρῶν τε ἅμα καὶ μικρῶν σφυγμῶν ἐπίστασθαι καλὸν, ὡς κλονώδεις γίνονται τάχιστα, καὶ ὡς ὅσοι γε οὐκ εἰσὶ κλονώδεις, ἤτοι δ' ἀῤῥωστίαν τῆς ζωτικῆς δυνάμεως, ἢ δι' ἔκλυσιν τῆς χρείας, ἢ δι' ἄμφω συνελθόντα, τοῖς τοιούτοις λύσεσιν οὐ προλαμβάνουσιν. ὡς ὅταν γε καὶ ἡ χρεία δι' ἐκτασιν μεγάλης διαστολῆς, καὶ ὁ τόνος ὁ ζωτικὸς ὀργάζεσθαι δύνηται, μόνον δ' ἀντιλέγει τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας, ὑπὸ σκληρότητος ἀδυνάτου εἰς μεγάλην ἀῖρεσθαι διαστολὴν, ὁ κλόνος γὰρ τῇ τοιαύτῃ κατασάσει γίνεται. ἄλλως δὲ ἀμήχανον γένεσθαι κλονώδη κίνησιν ἀρτηρίας. ὥστε καὶ ὁ προκείμενος σφυγμὸς ἄκλονος μὲν φαινόμενος, ἢ ἀῤῥωστίαν ἐχούσης τῆς δυνάμεως, ἢ τῆς χρείας μεγίστην ἔκλυσιν γνωσεικνύναι. κλονώδης δὲ γενόμενος, σύθυς μὴ τὸν τόνου τὸ προειληφέναι δηλοῖ τὴν δύναμιν, σύθυς δὲ καὶ τὴν χρείαν τῆς τῶν σφυγμῶν γενέσεως οὐκ εἰς ἔσχατον ἐκλελύσθαι. τὸ μὲν δὴ καὶ μικρότητος οὐκ ὠδὶ πλεῖσον ἥκει, ὥσπερ ὁ προκείμενος σφυγμὸς ἥκειν ἐλέγετο. χρὴ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ καὶ χωρὶς κλόνου μακρότερον μὲν εἴη τοῦ χρὴ φύσιν ὁ σφυγμὸς, σφοδρότερος δὲ τὸ ταπεινότερος, οὐ μὴν ὠδὶ πλεῖσόν γε καθ' ἕκασον αὐτὸ ἀρκε-
30 χωρηκὼς τοῦ κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον, ὧδὶ σκέπτεσθαι προσήκει, πότερα σκληρὸς ὢν ὁκ ἔτι κλονώδης, ἢ ὅλῃ οὐ μετέχει σκληρότητος. εἰ μὲν γὰρ σκληρὸς ὢν ἄκλονος εἴη, ψύξειν ἢ ἀῤῥωσίαν δυνάμεως, ἢ τοῦ σωματοφόρου φύσεικνυτ. διορίζεσθαι δ' ἐκ τῶν προειρημένων. ὅτῳ μὲν γ' ὧδὶ κατὰ ψύξει μόνη τοιοῦτος ὁ σφυγμὸς ὄντι, σύθυς καὶ βραδύτης αὐτῷ τῆ ἀρτιότης σωυπάρχει. ὅτῳ δ' ἐπ' ἀδυνείας δυνάμεως ἡ ἀμυδρότης ἀχώριστος. ἀλλ' εἰ μὴ τὰ τῆς χρείας ἄτρεπτα διαφυλάττοιτο, τοσοῦτῳ τοῦ φύσιν ὁ σφυγμὸς ἔσται θάττων τε καὶ πυκνότερος, ὅσον ἡ μικρότης ὑπερτέτατο τοῦ συμμέτρου. εἰδ' ὅσῳ περ ἡ δυνάμις ἀῤῥωστοτέρα, τοσούτῳ καὶ ἡ τῆς χρείας ἔκλυσις, ὅμοιος τοῦ φύσιν ὁ σφυγμὸς φανεῖται κατ' ἀμφοτέρας τὰς διαφορὰς, τὴ οὔτε θάττων, οὔτε βραδύτερος, οὔτε πυκνότερος, οὔτε ἀραιότερος. εἰ δὲ θάτερον ὑπάρχει, κατὰ τὴν τῆς ὑποροχῆς ἀναλογίαν, ὡς ἔμπροσθεν εἴρητ. εἰ δὲ ἅμα τε σκληρὸς εἴη καὶ κλονώδης, τὰς μὲν αὐτὰς γνωσείξεται διαθέσεις, ὑφ' ὧν ἔμπροσθεν ἐλέγομεν ἀρτελεῖσθαι τὸν σκληρὸν σφυγμὸν, οὐ μὴν οὔτε ἄτονον, ὡς ἐπ' ἐκείνων τὴν δυνάμιν, ὅτε ἐκλελύσθαι τῆς χρείας.
40 εἰς ὅσον δὲ ἑκάτερον αὐτῶν βεβλαμμένον, ὧδὶ μὲν ἡ δυνάμεως ἡ τῆς σφοδρότητα τε καὶ ἀμυδρότητα δηλώσει διαφορὰ, σὺν τοῦ ποσῷ τοῦ κλόνου. ὧδὶ δὲ ἡ χρείας ἡ τῆς τάχος τε καὶ πυκνότητα καὶ ταῦτα σὺν τῷ ποσῷ τοῦ κλόνου τὰ δ' ἄλλα ἐκ τῶν προειρημένων σωτεκμαίρεσθαι. ὡσάυτως δὲ καὶ μήτ' ὀλίγῳ, μήτε πολλῷ τοῦ τῆς φύσιν ἐξίσηται τῆς τρεῖς διαφορὰς, ἀλλὰ μετρίως πως καὶ μέσως, ἐκ τῶν εἰρημένων διαιρεῖσθαι. πολλάκις δ' ὧδὶ τῶν τοιούτων σφυγμῶν, λέγω δὲ τὸ ὀλίγῳ τινὶ τοῦ τῆς φύσιν εἰς μῆκος τε καὶ σφύτητα καὶ ταπεινότητα τὴ μεταβολῇ ἐχηκότων, οὐ μόνον οὐδ' ὁτιοῦν φαίνεται σκληρότητος, ἀλλὰ καὶ μαλακότης αὐτοῖς σωέσιν ὑπόφανής. καὶ γίνεται μὲν καὶ τῇδε διὰ τὰς αὐτὰς τῆς γένος αἰτίας, ἐξαλλάττεται δὲ τοῦ ποσῷ καθ' ἑκάστω. ἔστι γὰρ διὰ τὴν ἡ δυνάμεως ἀδυνείαν ἐλάττων ὁ σφυγμὸς ἀρτηλοῖτο τοῦ συμμέτρου, μείζων ἡ βλάβη δηλοῦται ἡ δυνάμεως, εἴτε διὰ τὴν ἡ χρείας ἔκλυσιν, ὧν πλέον ἥκειν τῇ τοιαύτῃ κακώσεως. εἰς ὅσον γὰρ ἡ μαλακότης τῶν χιτώνος ἑτοιμοτέρα πρὸς τὸ μεγεθος τῆ διαστολῆς ὄντι, εἰς τοσοῦτο τὴν μικρὸν ὀργαζομένη τὸν σφυγμὸν αὐτίαν
50 ὧν τετάδε δηλώσει. ἡ μὲν δὴ τῇ δυνάμιν ἀῤῥωσίας τὸ ποσὸν αὐτάρκως ἐδήλωτο διὰ τοῦ ποσοῦ τῆ ἀμυδρότητος. ἐξ ὧν μέτρου δ' ἂν εἴη καὶ τὸ νῦν εἰρημένον. ἥδε ἡ χρείας ἔκλυσις εἰς ὅσον ἥκει κακώσεως, ἐκ μόνων τῶν εἰρημένων σημείων εὑρίσκετ. πρὸς ὧν εἰρήσεταί τι καὶ διὰ τῶν ἑφεξῆς, ὅταν ὧν πλέκωμεν ἀλλήλοις τὰ χρήσιμα τῶν σφυγμῶν. νυνὶ γ' ὃ τοῦτ' ἡμῖν τὸ προκείμενον, ἀλλὰ πρὸς τοῦ τῆ τὸ ποσὸν τῆ διαστολῆς ἐγχειρήσαντες λέγειν, ἀναγκάσθημεν ἐφάψασθαι καὶ τῶν ἄλλων. αὖθις δὴν ὧδὶ τὸ προτεθὲν ἐξ ἀρχῆς ἐπανέλθωμεν, ὧδὶ τὰ λοιπὰ χρήσιμα μεταβαίνοντες. ὀδὲν γ' οἶμαι δεῖν ἔτι καὶ ἄλλους ὁμοίως ἐπανορθοῦσθαι σφυγμοὺς ἐκ τῆ διαγράμματος. ἀλλὰ τῇ αὐτῷ μεθόδον ἣν νῦν ὧδὶ τὰ μακρὸ καὶ σφοῦ καὶ ταπεινὸ προεποιήμεθα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου διορίζεσθαι, πρῶτον μὴ ἀρχωρίζαντες ὅσα διὰ τῶν τῆ σώματος χρῆσιν ἐξαλλάττον) τῇ μῆκος, ἢ πλάτος, ἢ βάθος, ὡς μὴ μεγάλοι μόνον ἢ μικροὶ φαίνεσθαι. δεύτερον δὲ τὰς αἰτίας ὧδὶ σκεπτόμενος, δι' ἃς ἤτοι μείζονες τοῦ τῇ φύσιν, ἢ μικρότεροι γίνονται. πρὸς μὲν δὴ τοῦ κατὰ τὸ ποσὸν τῆ διαστολῆς γένους τῶν σφυγμῶν αὐτάρκως εἴρηται πρός γε τὰ

παρόντα. περὶ δὲ τῆς εἰς τάχος τε καὶ βραδυτῆτα μεταβολῆς αὐτῶν, ὅπερ ἰδιαίτατον δεῖ γένος αὐτῆς τῆς διαστάσεως τῶν ἀρτηριῶν ἀξιοῦν εἶναι χρεών. Ἀρκτέον δὲ λαμβάνεσθαι πάλιν ἀπὸ τοῦ διαστέλλεσθαι τὴν ὁμωνυμίαν. λέγεται δή ταχὺς σφυγμὸς ὁ μὲν ὡς πρὸς τὸν σύμμετρον, ὁ δὲ ὡς πρὸς ὀντινοῦν τῶν ὑπερεχόντα. καὶ μὲν δὴ καὶ αὐτὸς ὁ σύμμετρος, ὁ μὲν ἁπλῶς δεῖ, ὁ κατὰ τὴν ἀείσθησιν διηλλαγότι φύσιν, ὁ δὲ καθ' ἕκαστον ἄνθρωπον ἀμέμπτως ὑγιαίνοντα. διαίνεται δ' οὗτος ἐν τῇ πρὸς τὸν ἁπλῶς σύμμετρον παραβολῇ, καὶ διίσασκει τὴν διαφορὰν ὁποῖά τίς ἐστιν. ὁ μὲν οὖν θάττων θερμοτέραν, ὁ δὲ βραδύτερος ψυχροτέραν ἐνδείκνυται τὴν διαφοράν. οὐ μὴν εὑρεῖν γ' ἀκριβῶς ἔστι μόνην εἰς ταχος καὶ βραδυτῆτα μεταβολήν, οὔτ' ἐν τοῖς κατὰ φύσιν, οὔτ' ἐν τοῖς οὐ κατὰ φύσιν ἔχουσι σώμασιν. ὁ γὰρ θερμότερος τοῦ ἁπλῶς συμμέτρου διαστάσεως εἰ θάττονα φαίνοιτο τὸν σφυγμὸν ἔχων, ἐξ ἀνάγκης αὐτὸν ἕξει μείζονα, ὅ, τε τοῦ κατὰ φύσιν ἑαυτῶν σφυγμοῦ κατά τινα διαφορὰν ἔχων θάττονα, καὶ μείζονα πάντως ἕξει. οὐ μὴν πυκνότερός γε οὐδ' ἕτερος αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης. ἐν γὰρ τῷ παραύξεσθαι τὴν θερμασίαν οὐδὲν πλέον ἡ πυκνότης αὐτοῖς προσγίνεται. τάχα τοίνυν γένοιτο μὲν ἂν τὸ μέγεθος, ὅτι δ' ὅτε ἡ πυκνότης σώσει. ὥσπερ οὖν πάλιν γένοιτο πυκνότης μόνη, ὅταν ἀκριβόντες τινὰ τῇ ἐνδεχομένῳ ἐν ἐκείνῳ τῷ διαφορῷ διαστολὴν ἔχοντα, μετὰ ταῦτ' ἐπανελθόντες εὑρωμεν ἴσον μὲν τὸ μέγεθος, ὥστε ταμεῖον δὲ τὸ τάχος. ἐξ ἀνάγκης γ' τῷ τοιούτῳ καὶ ἡ πυκνότης σωθήσεται. εἰ δὲ ἐκλειπόντες τὴν χρείαν τῶν σφυγμῶν ἔχοντά τινα καταλίποντες, ἐπανελθόντες εὑροιμεν εἰς τάχος μὲν διαφοροῦντα τὸν σφυγμόν, οὐ δὲ τὸ τε μόνον εἰς τάχος ἐπιδιδόντα, ἀλλὰ καὶ πυκνότητα μὲν πάντως ἐγχωρεῖ καὶ εἰς μέγεθος. ἐπειδήπερ ἡ τῆς χρείας ἔκλυσις εἰς ἀραιότητα μὲν φέρεσθαι πέφυκεν, ἐφεξῆς δ' εἰς βραδυτῆτα, καὶ βάθος εἰς μικρότητα τρέπει τὸν σφυγμόν. ὅταν δὲ καὶ εἰς βραδυτῆτα μεταβολὰς τὸν σφυγμὸν, ἀεὶ μὴ ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν, σπάνις καὶ εἰς ἀραιότητα τρέπουσι. πολλάκις δὲ καὶ εἰς μικρότητα, ὅταν οὐκ πλέον ἡ χρεία μεμείωται. ἀεὶ δ' ἐκ τοῦ οὐ κατὰ φύσιν καταστάσεως, ἀεὶ μὲν ὑπὸ παρηυξημένῃ τῇ χρείᾳ, πολλάκις μὲν μετὰ τῆς εἰς μικρότητα βροπῆς, ὅτι δ' ὅτε μετὰ τῆς ἀραιότητος, καὶ ποτὲ μετὰ τ' εἰς ἀμφότερα. ἀεὶ δ' ὑπὸ μεμειωμένῃ τῇ χρείᾳ μεταβολὰς τὸν σφυγμὸν, εἰς βραδυτῆτα μετὰ ἀραιότητος τε καὶ μικρότητος γίνονται. οὗται μὲν ἀεὶ πρῶται τε καὶ ἁπλούστατοι βροπαὶ τὸν σφυγμῶν, εἰς τάχος καὶ βραδυτῆτα, καὶ τούτων αἰτίαι προηγούμεναί τε καὶ παρεχόμεναι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εὐεισκόμεναι, ταῖς ἐπὶ μεγέθους τε καὶ μικρότητα εἰρημέναις. ἀεὶ δ' ἐπὶ μικτοί τε καὶ σύνθετοι τροπαὶ μετὰ σφοδρότητος τε καὶ ἀμυδρότητος, ἢ σκληρότητος στωίσαντα. πρὸς ὧν καὶ αὐτὰ ὑπισκέπτεσθαί τε καὶ διορίζεσθαι προσήκει τῇ αὐτῶν μεθόδῳ, ἣν ἐν τοῖς πρὸς τὸν μακρὸν καὶ σφοδρὸν καὶ ταπεινοῦ λόγου διήλθομεν, ἕνεκα τοῦ γνῶναι διά τινα τῶν αἰτίαν εἰς τάχος ἢ βραδυτῆτα τὴν ἀλλοίωσιν ὁ σφυγμὸς ἐποιήσατο. δυνατὸν μὲν γάρ ἐστιν, ὡς εἴρηται, διὰ τὴν χρείαν οὕτω παθεῖσαν, εἰς τάχος ὑπεναντίαν τὸν σφυγμόν. οὐκ ἀδύνατον δὲ καὶ διὰ τὴν μαλακότητα ἢ ἀρτηρίας, καὶ τὴν ἰσχὺν ἢ δυνάμεως. ἀλλ' ὅταν μὲν ἄτρεπτος ᾖ, κατὰ μαλακότητα, καὶ ἐκλυρότητα, καὶ σφοδρότητα, καὶ ἀμυδρότητα, διὰ τὴν χρείαν μόνην ἢ ἀλλοίωσις. ὅταν δὲ καὶ μετὰ τούτων τινός, ὥστε σκέπτεσθαί τε καὶ διορίζεσθαι προσήκει τὸ ἐπικρατοῦν ἄκρον, ὡς ἐμπροσθεν ἐδείκνυμεν, οἷον σύνθεως εἰ μετὰ τ' θάττων ἅμα μαλακότερος φαίνοιτο, προσήκει σκοπεῖσθαι, πότερον τοσοῦτῳ θάττων, ὅσῳ μαλακότερος, ἢ πλέονι. εἰ μὲν γὰρ ὅσῳ πυκνὸς μαλακώτερος τοσούτῳ καὶ θάττων, ὑπὸ τῆς μαλακότητος μόνης τὴν ἀλλοίωσιν ἔσχεν. εἰ δὲ πλέονι θάττων, ἢ μαλακότερος, οὐκ ὑπὸ τῆς μαλακότητος μόνου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν χρείαν ὑπὸ παθεῖσαν. εἰ δ' αὖ πλέονι μαλακότερος, ἢπερ θάττων, ὅσῳ πλέονι μαλακότερος τοῦτ' ἐκ τῆς κατὰ μόνην τὴν χρείαν ἐκλύσεως ἀφηρέθη. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ μετὰ τοῦ θάττων γένοιτο καὶ σφοδρότερος γένοιτο, σκεπτέον εἰ τοσούτῳ θάττων ὅσῳ σφοδρότερος· οὕτω μὲν γὰρ ἂν ἡ ῥώμη μόνη τῆς δυνάμεως τοῦ τάχους αἰτία ἦν. εἰ δ' ἔλαττον σφοδρότερος, ἢπερ θάττων, ὅσῳ θάττων, τοῦτ' ἐκ τῆς χρείας αὐξηθείσης προσῆλθεν. εἰ δὲ πλέονι σφοδρότερος, ἢπερ θάττων, οὐχ ἡ ῥώμη τῆς δυνάμεως μόνον, ἀλλὰ καὶ ψύξις τις ἀλλοίωσις ἂν σφυγμοῦ. εἰ δὲ θάττων τε ἅμα καὶ μαλακότερος καὶ σφοδρότερος φαίνοιτο, ἱκανῶς γε γυμνασμένῳ δεῖ γνωσομένου πότερον τοσούτῳ θάττων δεῖ τῇ φύσιν, ὅσῳ ἐξ ἀμφοῖν τ' αἰτίοιν ἐγένετο τῆς τε μαλακότητος καὶ τῆς ὀξύτητος, ἢ οὐ τοσούτῳ. εἰ μὴ γὰρ τοσούτῳ διὰ ἐκείνα μόνα τὴν ἀλλοίωσιν ἔσχεν. εἰ δὲ πλέονι, καὶ διὰ τὴν τῆς χρείας ἐπίτασιν. εἰ δὲ ἐλάττονι, καὶ διὰ τὴν τῆς χρείας ἔκλυσιν. ὅτως δὲ κἀπὶ τῆς εἰς βραδυτῆτα τροπῆς τ' σφυγμῶν ὑπισκεπτέον, εἴτε διὰ τὴν χρείαν μόνην ἐκλυθεῖσαν, εἴτε διὰ ἀῤῥωστίαν τῆς δυνάμεως, εἴτε διὰ σκληρότητα τῶν ὀργάνων, ἢ ἀλλοίωσις ἐγένετο. διὰ μὲν δὴ τὴν χρείαν μόνην εὔλογον ἦν ἀλλοιῶσθαι τὸν σφυγμὸν, ὅταν μήτε σκληρότερος εὑρίσκηται, μήτ' ἀτονώτερος. διὰ δὲ τ' ἀῤῥωστίαν τῆς δυνάμεως, ὅταν ὅσῳ πρὸς ἀμυδρότερος, τοσούτῳ καὶ βραδύτερος. οὕτω δὲ καὶ διὰ τὴν σκληρότητα τῶν ὀργάνων, ἐπεισιὼν ὅσῳ σκληρότερος τοσούτῳ καὶ βραδύτερος. εἰ μήτοι φαίνοιτο πλέονι τοῦ συμμέτρου βραδύτερος, ἐλάττονι δ' ἀμυδρότερος ἐξ ἀτονίας τε καὶ καταψύξεως ἐγένετο τοιοῦτος. καὶ τό γε διαφεῦγον ἐν αὐτῷ τῶν αἰτίων εὑρήσεις ἐκ τῆς πρὸς τὸν κατὰ φύσιν τε καὶ σύμμετρον παραβολῆς. εἰ μὲν γὰρ ἡ ἀμυδρότης ἀειθμοῖς εἰ τύχοι πάντε τοῦ κατὰ φύσιν ἐξίσαται φαίνοιτο. πάντε μὲν δέκα ἀειθμοῖς ἡ βραδύτης, ὑπερατεῖν ἐν τῇ τ' τοιούτου σφυγμῷ γένεσθ, τὸ ψυχρὸν ἄκρον οὐ τὴν ἀτονίαν τῆς διαφορᾶς αἰτίαν ὑπολητέον. εἰ δὲ πάντε καίδεκα ἢ ἀειθμοῖς ἡ βραδύτης φαίνοιτο, δ' ἕκα δ' ἀειθμοῖς ἡ ἀμυδρότης, ἡ ἀτονία πλέον ἐν τῇ τ' σφυγμῷ γένεσει διαφορᾶς τῆς ψυχρότητος. εἰ δ' ἐλάττονι ἢ εἰς βραδύτερος, ἀμυδρότερος δὲ πλέονι, διά τε τ' ἀτονίαν τ' διαφορᾶς καὶ προσέτι θερμότητα τοιοῦτος ἐγένετο. καὶ τό γε μέγεθος ἑκατέρου τ' αἰτίων ἐκ τῆς τ' ἀναλογίαν ὑποροχῆς εὑρήσεις, μεμνημένῳ ἡμῶν, ὡς ἅπαντα ταῦτα λέγεται τῆς ὑπερτέρου κινήσεως ἀφωρισμένης. ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς εἰς βραδυτῆτα τ' βροπῆς γενομένης εὑρίσκεσθαι τῆς σκληρότητος, ὑπισκεπτέον, εἴθ' ὑπὸ μόνης τῆς σκληρότητος ἡ ἀλλοίωσις, εἴθ' ὑπὸ καὶ ἀμφοῖν ἐγένετο. εἰ μὲν γὰρ ὅσῳ πρὸ ὁ σφυγμὸς βραδύτερος ἐγένετο, τοσούτῳ καὶ σκληρότερος φαίνοιτο, διὰ τὴν σκληρότητα μόνην ἡ ἀλλοίωσις. εἰ δὲ πλέονι βραδύτερος, ἢπερ σκληρότερος, διὰ τὴν σκληρότητα μόνην, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς

ψύξιν

ψύξιν. εὑρήσεις δὲ καὶ ταῦτα τὸ ἰσχυρότερον αἴτιον, ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἴρηται. εἰ δὲ πλέονι μὲν ἔστι σκληρότερος, ἐλάττονι δὲ βραδύτερος, ὁ διὰ τὴν σκληρότητα μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν θερμότητα, τοιοῦτος ἐγγύς. γνώσῃ δὲ καὶ ταῦτα τὸ μέγεθος ἑκατέρου τῶν αἰτίων ἐκ τῆς τὴν ἀναλογίαν ἔσοχῆς. εἰ δὲ βραδύτερός τε ἅμα καὶ σκληρότερος καὶ ἀμυδρότερος ἔστι, γεγυμνασμένα καὶ ταῦτα χρεία τοῦ γνωσθῆναι, πότερον τοσούτῳ βραδύτερος ὅσῃ τοῦ ἧττον φύσιν, ὅσον ἐκ ἀμφοῖν τῶν αἰτίων ἐγγύς ἡ ἀτονίας τε καὶ σκληρότητος, ἢ ὁ τοσούτῳ. εἰ μὲν γὰρ τοσούτῳ, ὅτι ἐκεῖνα μόνα τὴν ἀλλοίωσιν ἔσχε, εἰ δὲ πλέονι καὶ διὰ τὴν ἡ χρείας ἔκλυσιν. εἰ δ' ἐλάττονι καὶ διὰ τὴν ἡ χρείας ἐπίτασιν. Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων αὐτάρκως εἴρηται, πρός γε τὰ παρόντα, τὰ βραχύτατον τὸν λόγον ὠδισάντες, ἐντεῦθεν πρὶν ἐπ' ἄλλο τι μεταβῆναι χρή, ἔπωμέν τινα πρός τε τὰ προειρημένα, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα λεχθήσεσθαι χρήσιμα. τετάρων γὰρ ὄντων χρωμάτων διαφορῶν ἕν ἕκαστον διασελλεσθαι τὴν ἀρτηρίαν, πρώτης μὲν οἰκειοτάτης τοῖς σφυγμοῖς ἡ ἧττον τὸ ποιοῦ ἡ ἰσότητος, δευτέρας δὲ ἡ ἧττον τὸ ποσοῦ ἡ διαστολῆς, ἡμεῖς καὶ νῦν καὶ ἕνεκα πρώτου περὶ ἡ διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν, ὁ ἡ κυριωτέρας διαφορᾶς ἐμνημονεύσαμεν, ὅτι χαλεποτέραν ἔχει τὴν διάγνωσιν, ἀλλὰ ἡ τοῖς εἰωθόσι διαγινώσκειν ἀφεστέρας, καὶ διὰ ταῦτα καὶ δυνάμει τι χρησιμωτέρας. ὑπάρχει δ' αὐτῇ καὶ τοῦτ' ἴδιον ἀφαίρετον, ὅπερ οὐδεμιᾷ τῶν ἄλλων, τὸ, φαίνεσθαι μὲν ἐπὶ καὶ ἐπὶ πολὺ διαφορᾶς σφυγμῶν ἐν αὐτῇ, κατ' ἀλήθειαν δ' ἓν ἢ τρεῖς. ἐν γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπασι χνόοις, ὅσαι περ εἰσὶν αἱ διαφοραὶ φύσεως, τοσαῦται καὶ φαίνονται. λοιπαὶ δ' ἄλλαι δύο χνόαι σφυγμῶν ἧττον διασολλῶν, τὸ μὲν ἕτερον ἐνδεικτικὸν ἡ δυνάμεως, τὸ δ' ἕτερον τοῦ χιτῶνος ἡ ἀρτηρίας. ἑκάτερον τε, καθάπερ ἄν φαίη τις, οὐκ οἰκεῖον, ἀλλὰ συγγενές, ἀλλ' ἐπίκτητον χνόου σφυγμῶν. ὑπάρχει δὲ τοῖς μὲν δύο τούτοις χνόαις ἀεὶ τὴν αἰτίαν, ὑφ' ἧς γίνεται, ἅπερ ἐνδείκνυται. τοῖς δ' ἄλλοις δύο τοῖς προειρημένοις οὐκ ἀεί. καὶ γὰρ καὶ συμβέβηκε τοῖς μὲν δύο τοῖς ὑσκόοις χνόεσιν, ὑπὸ μίας αἰτίας ἑκάτερον δημιουργεῖσθαι. τοῖς πρώτοις δὲ δυοῖν πρὸς ἅπασιν τῶν αἰτιῶν, ἃς τρεῖς ἔστιν πολλάκις ἐδείξαμεν. ὅθεν καὶ χαλεπώτερον ἐστὶ τὴν πρώτην δύο χνόων ὁ λόγος ἐστὶν, καὶ διορισμὸν χρήζων πλείονος εἰς τὴν ἡ αἰτίας εὕρεσιν. ὑπὸ δὲ τῶν ὑπολοίπων γ' δυοῖν, τό, τε χνόος τ' αἰτίας ἑνὸς καθ' ἑκάτερον, ἢ τε τοῦ ποσοῦ διάγνωσις ἀφωρισμένη. Σφοδρὸς μὲν ὁ σφυγμὸς ὑπὸ ῥώμης ἀεὶ γίνεται δυνάμεως, καὶ ὅσῳ γε σφοδρότερος, τοσούτῳ καὶ τὴν ῥώμην ἡ δυνάμεως ὑπερτέταται δηλοῖ. ἀμυδρὸς δὲ διὰ τὴν ἀσθένειαν ἡ δυνάμεως, καὶ ὅσῳ γ' ἂν ἀμυδρότερος ᾖ, τοσούτῳ καὶ τὴν δυνάμιν ἀσθενεστέραν ὑπάρχειν ἐνδείκνυται. ἧττον ταῦτα δὲ καὶ ὁ μὲν σκληρὸς σφυγμὸς, ὑπὸ σκληροῦ χιτῶνος ἡ ἀρτηρίας ἀπαρτίζεται. ὁ δὲ μαλακὸς ὑπὸ τοῦ μαλακοῦ. καὶ δὴ καὶ τὸ ποσὸν ἡ ἧττον σφυγμὸν σκληρότητος τε καὶ μαλακότητος, ἐνδεικτικὸν ὅτι τοῦ ποσοῦ ἡ κατὰ τὴν ἀρτηρίαν σκληρότητος καὶ μαλακότητος. ἀλλ' ὁ μὲν τοῦ σκληροῦ καὶ μαλακοῦ μέσος, ὥσπερ ἐν σύμμετρος ὀνομάζεται, πρῶτος τ' ὢν τῇ φύσει καὶ μόνος ἧττον φύσιν. ἀμυδρὸς δὲ καὶ σφοδρὸς ἧττον ἅπερ μὲν τὸν λόγον, διότι μέσος. ὁ μὲν γὰρ ἀμυδρὸς ἀῤῥωστούσης τε καὶ παρὰ φύσιν ἐχούσης ἡ δυνάμεως ἐστὶν ἔγγονος, ὁ δὲ σφοδρὸς σύρωστούσης τε καὶ κατὰ φύσιν διακειμένης. καθ' ἕτερον δὲ τρόπον, ὡς καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, εἴη ἂν τις μέσος ἀμυδρὸς, καὶ σφοδροῦ. ὁ δὲ τρόπος ὁ κατὰ τὴν διάγνωσιν ὅτι ἡ ὠὴ καλουμένης ἁφῆς, ἡνίκα μὲν ἀνατρέπεται πρὸς τὸ σφυγμοῦ, σφοδρὸν ἡμῶν αὐτὸν ὀνομαζόντων, ἡνίκα δ' ἀνατρέπει τὸν σφυγμὸν, ἀμυδρὸν, ἡνίκα ἢ ὁ ἕτερον, ἐν τοῖ μέσῳ ὄντων εἶναι λεγόντων ἀμυδρόν τε καὶ σφοδρὸν πρὸς φύσιν ὄντα καὶ αὐτὸν, ὥσπερ καὶ τὸν ἀμυδρόν. ἀεὶ δ' ἀλλοιώσεις τῶν σφυγμῶν, αἱ μὲν εἰς ἀμυδρότητα καὶ σφοδρότητα, καὶ μόναι γίνονται πολλάκις, καὶ ὑφ' ἑνὸς αἰτίου. ὅταν γὰρ τοῦ χιτῶνος ἡ ἀρτηρίας ἅμα τῇ χρείᾳ κατὰ φύσιν ἔχοντος, ὠὴ βραχύ πως ἀλλοιωθῇ τὰ τοῦ τόνου ἡ δυνάμεως, ἀμυδρότερος μὲν, ἢ σφοδρότερος ἐν τούτῳ τοῦ πρόσθεν ὁ σφυγμὸς γίνεται. τῶν δ' ἄλλων χνόων, οὐδὲν αὐτῷ συμμεταβάλλοι. ὅτως μὲν δὴ μόναι γίγνονται καὶ ὑφ' ἑνὸς αἰτίου. καθ' ἕτερον δ' αὖ τρόπον ὑπὸ μιᾶς μὲν αἰτίας, δύο μόναι δὲ. ἡ μὲν οὖν δυνάμεως ὑπὸ πλέον ἐκλυθείσης, ἢ ὑπὸ ταθείσης, εἰ καὶ τῶν ἄλλων αἰτίων τῶν συνεκτικῶν μηδέ ποτε ἀλλοιωθείη, τὴν μὲν προσωπὸ τῶν σφυγμῶν ὑφ' ἑνὸς αἰτίου χνόεσθαι συμβήσεται. χνόος δ' ἐχ ἓν ἀλλοιωθῆναι μόνον. ἥ τε γὰρ ὑπὸ πλέον ἀῤῥωστοῦσα δυνάμις, ὁ μόνον ἀμυδρὸν, ἀλλὰ καὶ μικρὸν ἐργάζεται τὸν σφυγμόν. καὶ διότι μικρὸν, διὰ τοῦτο καὶ πυκνόν. ἥτ' ὑπὸ πλεῖον ῥωσθεῖσα, σὺν τοῖ σφοδρότατον, σύνθεως καὶ μείζονα τὸν σφυγμὸν ἀπεργάζεται, καὶ εἰ μηδὲν ἐπαλλάττοιτο ἡ χρεία, καὶ ἀραιότερον. ἡ δ' εἰς σκληρότητά τε καὶ μαλακότητα μεταβολὴ τῶν σφυγμῶν, εἰ μὲν ὑφ' ἑνὸς αἰτίου γίνοιτο, πάντως καὶ τῶν ἄλλων τι σύμμετρον βάλλοι χνόων. εἰ δὲ μόνη σωίσαται, τῶν πλείονων αἰτίων συνελθόντων ἀπεργάζεται. ἅμα δὲ μόνη τε καὶ ὑφ' ἑνὸς αἰτίου κατ' ὀλίγα τρόπον γίνεται, πλὴν εἰ πάνυ τελῶς ἐλάχιστον ἐκτραπῇ τοῦ κατὰ φύσιν, ὥστε βραχυτάτῳ μὲν τινι χνόεσθαι σκληρότερον τὸν σφυγμόν. ἴσον μέν τοι κατὰ τὸ μέγεθος. ὅτῳ γὰρ ὁ δὲ τὸ πάχος, ὁ δ' ἡ πυκνότης ὑπαλλαχθήσεται. ἀφεστὼς δὲ καὶ μείζονος ἡ σκληρότητος γινομένης, ἀνάγκη καὶ τὸν σφυγμὸν χνόεσθαι μικρότερον καὶ τοσοῦτον γε πυκνότερον, ὅσον μικρότερον. εἰ δ' ἅμα τε σκληρότερος ὁ χιτὼν ἡ ἀρτηρίας χνόοιτο, καὶ ἡ θερμότης αὐξηθείη, σκληρότερος μὲν ἂν ὁ σφυγμὸς ὢν τοσοῦτον εἴη τοῦ κατὰ φύσιν, ἐφ' ὅσον καὶ ὁ χιτὼν ἡ ἀρτηρίας. ἐν μέν τοι μεγέθει ἴσος κατὰ φύσιν ἐστὶν, ἐπὶ ὅσον τὸ θερμὸν ἐγγύς τοῦ συμμέτρου, τοσοῦτο καὶ ὁ χιτὼν ἡ ἀρτηρίας σκληρότερος τοῦ κατὰ φύσιν. ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων εἴρηται τὰ μέτρια πρός τε τὴν ὑπεροῦσαν ὑπόθεσιν, ἐξῆς ἂν εἴη τὰς προκειμένας καὶ προηγουμένας αἰτίας τῶν προειρημένων δύο χνόων διελθεῖν. αἱ μὲν οὖν αὐξάνουσαι τὴν ῥώμην ἡ δυνάμεως αἰτίαι προκείμεναι, αἱ μὲν ἐν αὐτῷ ἴσως σώματι, χυμοί τε τινες εἰσὶν ἡμίπεπτοί τε καὶ ἄπεπτοι, περιττώματα νῦν, ἢτ' ὢν τὴν κείσιν ὀρμὴ ἡ φύσεως, εἰ μὴ ἄρα ἐστὶ καὶ ἡ δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν εἴρηται τρόπον. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις θυμός. αἱ δ' ἔξωθεν, οἶνός τε, καὶ τροφαὶ, καὶ γυμνάσια μέτρια, καὶ προσέτι τὰ τὴν δυσκρασίαν ἐπανορθούμενα τοῦ σώματος αὐτοῦ ἡ τε καρδίας καὶ τῶν ἀρτηριῶν, εἴτουν ἐδέσματα, εἴτε πόματα, εἴτε καὶ φάρμακα εἴη. κατακλύουσι γὰρ τὴν δυνάμιν, ἀσιτίαι τε καὶ ἀγρυπνίαι,

καὶ φροντίδες, καὶ λύπαι, καὶ κρώσεις ἄμετροι διὰ γαστρός, ἢ ὄρων, ἢ ἐμέτων, ἢ μήτρας, ἢ τινῶν ἀμοιβαίας, καὶ αἱ σφοδραὶ τῶν ὀδυνῶν, ἢ μετά τινων ἰδιότητος γινόμεναι, καθάπερ ἡ καὶ στομαχικὴ παλαμώνη διάθεσις, ἐφ' ἣ συγκόπτονται. ἔτι τε πρὸς τούτοις ἅπαντα ὅσα δυσκρασίαν ἐργάζεται τῇ καρδίαν, ἢ τὰς ἀρτηρίας, εἴτουν ἐν τοῖ σώμασι πρόδηλα τὰ μὲν ἐν ὑγροῖς, τὰ δ' ἐν τοῖς στερεοῖς, εἴ τε καὶ τούτων ἔξωθεν προηγόμενα. καὶ ταῦτα σύμπαντα καταλύει τὴν δυνάμιν, ἀμέτρως ὑγραίνοντα καὶ ξηραίνοντα, καὶ θερμαίνοντα, καὶ ψύχοντα, καὶ διαφοροῦντα. ὅσαι δὲ αἰτίαι προηγόμεναι τε καὶ προκατάρχασαι τὸν σφυγμὸν ἐργάζονται σκληρότερον, εἴρηται πρόδηλον ἐν τοῖς πρὸ τοῦ μακρῶν τε ἅμα καὶ σφῶν καὶ ταπεινῶν λόγων. ὡς δὲν ἔτι δεῖ νῦν αὐτὰς ἐπέρχεσθαι. μόνας δὲ τὰς τοῦ μαλακοῦ προάγοντας, ἐνταυθοῖ που καταπαύειν ἤδη τὸν λόγον. μαλακὴν οὖν ἐργάζονται τὴν ἀρτηρίαν, αἵθ' ὑγραὶ προφαὶ, καὶ τὰ πλείω λουτρὰ, καὶ ὕπνοι πολλοὶ, καὶ ἡ ἀφροδίσια, καὶ ἡ θυμηδία. ταῦτα μὲν ἐν τοῖς πρὸς φύσιν ἔχειν. ἐν δὲ τοῖς παρὰ φύσιν ἐν κόμασι, καὶ λιθάργοις, καὶ ὑδρόποσις, ὅσα τ' ἄλλα οἷς χιτῶνας τῶν ἀρτηριῶν ὑγρότητι πολλῇ καὶ μάλιστα φλεγματώδει διαβρέχει, περὶ ὧν μὲν πλέον εἰρήσεται διὰ τ' ὀξῆς, ὁπόταν ἐπὶ τὰ παθῶν ὁ λόγος ἥκῃ καιρὸς ὅτι καταπαύειν τ' γνῶσιν τὸν λόγον εἰς ἓν ἀθροίσαντα κεφάλαιον, ὅσον ὀξὺ αὐτοῦ χρήσιμον. ὅτι δὲ τὸ διὰ τ' γνῶσιν διάθεσιν ἑκάστων τῶν συνεκπιπτόντων αἰτίων, οἱ σφυγμοὶ πρώτιστα ἐνδείκνυνται. γνωσθέντος δὲ τούτου αἰτίου προκατάρξασαι τὰς αἰτίας λαμβάνονται. καὶ τούτου τῶν προγεγονότων ἡ πρόγνωσις. ἡ δὲ τῶν μελλόντων πρόγνωσις, ἐκ τῶν ἐπομένων ταῖς διαθέσεσι λαμβάνεται. καθ' ὃν δὲ μάλιστα τρόπον ἕκαστον τῶν εἰρημένων γίγνοιτο ἄν, ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα λόγοις διαιρήσομαι, πρότερον γε ἢ τὸ διὰ τούτου τῶν δὲ τῶν ὑστάτων, ὅσον ὑπόλοιπόν ὅτι νῦν ἡμῖν προτεθέντων διελθεῖν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΓΝΩΣΕΩΣ

ΣΦΥΓΜΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ β'

Περὶ μὲν δὴ τῶν πρώτων τε καὶ, ὡς ἄν εἴποι τις, στοιχειωδεστάτων σφυγμῶν, ὧν ἐν τῇ διαπολῇ τῆς ἀρτηρίας ἡ διάγνωσις, ἐν οἷς πρὸ τούτου λόγῳ δεδήρηται. περὶ δὲ τῶν ὑστάτων, ὀξῆς ἂν εἴη ῥητέον ἀπὸ τῆς συστολῆς ἀρξαμένοις. ἔστι μὲν οὖν καὶ τούτων τὰ τέσσαρα γένη τῶν σφυγμῶν, ὅπερ καὶ τῆς διαστολῆς. καὶ γὰρ ὠκυτέρα καὶ βραδυτέρα καὶ μείζων καὶ μείων καὶ σφοδροτέρα, καὶ ἀμυδροτέρα κατά γε τὴν φύσιν αὐτὴν τοῦ πράγματος, ἡ ἐν τῇ συστολῇ κίνησις γίνεται. ὥσπερ γε καὶ τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας, ἢ τοι σκληρόν, ἢ μαλακόν ἀρτελεῖται, οὐ μὴν διαγνῶναί γε δυνατὸν ἔστι τῶν εἰρημένων γένων οὐδέν, ὅτι μὴ βραδυτῆτα μόνην καὶ τάχος. οὐ δὲ τοῦτ' ἐπὶ πάντων, ἀλλ' ἐν ἐκείνοις τοῖς σφυγμοῖς, ἐν οἷς ἀειδὴς διάγνωσις ὅτι τῆς συστολῆς. ὡς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν ἐδείκνυτο. καὶ μὴν δὴ καὶ τῷ περὶ χρείας σφυγμῶν ἐδείκνυτο τῆς ἀρτηρίας ἐνέργειά τις εἶναι καὶ ἡ συστολὴ τῆς διαστολῆς οὐδὲν ἧττον. ἀμφότεραι γὰρ διαφυλάττουσι τὴν συμμετρίαν τῆς κατὰ φύσιν κινήσεως. ἡ μὲν γὰρ διαστολὴ καθάπερ εἰς πνοήν τις ἐμψύχουσά τε τὸ ἐνδόβαλλον τῆς φλογώσεως, καὶ τοῦ ῥιπίζειν ἀνάπαυσις τὸ σβεννύμενον. ἡ δὲ συστολὴ, τὸ λιγνυῶδες ἀρχέστασα δίκην ἐκπνοῆς. δηλώσει τοιγαροῦν οὗτος ὁ μὲν τάχος τῆς συστολῆς ἀξιόλογόν τι πλῆθος ἀιδαλωδῶν πρόδηλα θρωμάτων ἀθροίζεσθαί τε ἅμα καὶ ἐκλείνεσθαι, κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἐν ᾧ πορ αὐ εὐείσληται. ἡ δὲ βραδύτης τοὐναντίον, οὔτε ἀθροίζεται πολὺ τὸ τοιοῦτο πρόπλωμα, καὶ διὰ τοῦτο μὴ δεῖ κρώσεως δεῖσθαι. πάμπολυ μὲν γὰρ ἀθροίζεται ἡ τὰς σήψεις τῶν χυμῶν, ἐφ' ἃς ἀνάγκη πυρεσσὸν ἀνάπτεσθαι. παντάπασι δ' ὀλίγον ὅταν δύχυμον ᾖ τὸ σῶμα. ἡ δὲ τὰς ἄλλας διαθέσεις ὁπόσαι μεταξὺ τούτων εἰσίν, ἀνάλογον ἑκάστης τῶν διαθέσεων, ὧν μὲν ταῖς ἐδωδαῖς τε καὶ τοῖς ὕπνοις πλέον, ἐγρηγορούντων δὲ καὶ ἀσιτούντων, ἔλαττον. ὅτως δὲ καὶ κατ' αὐτὸν τῶν ἐδεσμάτων τὴν φύσιν, ὧν μὲν τοῖς καλοχύμοις πλέον, ὧν δὲ τοῖς δύχυμοις ἔλαττον. ἀνάλογον δὲ καὶ ἡ τοῦ πυρεσσεῖν, ἐν μὲν ταῖς ὠδὶ συμμασίαις, πλέον, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις καιροῖς ἧττον. καὶ πλέον μὲν ὠδὶ τοῖς παχέσι καὶ γλισχροῖς χυμοῖς, οἷοιπερ οἱ φλεγματώδεις εἰσί, καὶ ὃς ὀνομάζεσθαι ὠμός, ἧττον δὲ ὠδὶ τοῖς πικροχόλοις τε καὶ μελαγχολικοῖς. ἐν δὲ τοῖς μεταξὺ πάντων ἐφ' ἅμα. καὶ γὰρ καὶ τοῦτον σήπεσθαι ἡ τὰς φλεγμονὰς ἐφ' ἃς πυρέπεσι, τάς τε ἄλλας, καὶ ὧν ἡ φλόγωσις εἰς τοσοῦτον ἄμετρον, ὡς καταναλίσκειν τε τὸ λίπαρμα καὶ παθὸς ἐργάζεσθαι τὸ προσαγορευόμενον ἄνθρακα. ἡ αὐτῆς δὲ πῶς ἐστὶ φύσεως καὶ οἱ μετὰ ἀναβρώσεως ἕρπητες, οὓς ἐδιομήδης ἱπποκράτης ὠνόμαζεν. ἐν ἅπασι γὰρ τοῖς τοιούτοις οἱ χυμοὶ σήπονται. καθ' ἕτερον δ' αὖ τρόπον οἱ ἐν ταῖς τραχείαις ἀρτηρίαις χυμοὶ συπτόμενοι, μεταδιδόασι γὰρ τῷ σφετέρῳ κακῷ τῷ πνεύμονι, καὶ σήπει καὶ τοῦτο τὸ ἀπλάγχνον ἐν τῷ χρόνῳ. ἀθροίζονται μὲν οὖν ἐν ταῖς τραχείαις ἀρτηρίαις, ἢ τοι διὰ τὸν ἀὴρ ἡ ἰσφαλῆς καθάρσιος, ἢ ἐκ πλευρίτιδος, ἢ πνευμονικοῖς, ἢ τῶν πνευμονώδων πάθος, ἢ συμπτώσεως, ἢ ἀφ' ἐμπυήματος μεταληφθέντος. τὴν δ' ἀρχὴν τοῦ σήπεσθαι λαμβάνουσι διὰ τὸ μὴ καλῶς ἀναπνεῖσθαι. δύνονται γὰρ ἐν τάχει κρύεσθαι, διά τε τὴν σφετέραν μοχθηρίαν, καὶ τὴν ἐν τῷ χρείῳ θερμότητα, πολλάκις δὲ καὶ ῥᾳδίως ἀγγεῖον ἡ τὸν πνεύμονα γεγομένη, προχεῖ τι τοῦ αἵματος εἰς τὰς τραχείας ἀρτηρίας. ὃ δὴ σκεπόμενον ἐν τῷ χρόνῳ φθάνειν ἐργάζεται. θάτερον δ' εἰς τοῦτ' ὀρκεῖ, τὸ ἡ διάβρωσιν τοῦ ἀγγείου ἐκχυθὲν. ἐν ἅπασαις δὴ ταύταις, αἷς κατέλεξα διαθέσεσιν, ὅσαι τ' ἄλλαι σκεπτὸν ἵνα χυμῶν ἔχουσιν, ἢ ἔσω κίνησις αὐξάνεται τῆς ἀρτηρίων, καὶ ἡ τὸ ποσὸν μὲν, ὡς ὠδὶ πλέον αὐτὰς συλλέγεσθαι, ἀλλὰ τόν γε ἐκ αἵματος διαγνοίης ἀκριβῶς. ἡ γοῦν εἰς τάχος ἐπίδοσις, ἐναργὴς τ' ἔστι καὶ διαγνῶναι ῥᾴδια τῷ τετριμμένῳ περὶ τ' οὖργον. ὃν οὐ δ' ἀξιοῦται τριβῆς οἷόν τε πρὶν τὰ περὶ διαγνώσεως ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένα μαθεῖν, ὧν

θεῖν, ὧν οὐδὲν οὐδεὶς τῶν ἐμπροσθεν ἰατρῶν ἐδίδαξεν ἡμᾶς. ἀλλ' ἔνιοι μὲν ἄχρι λόγου πιθανοῦ προῆλθον-
τα, τεχνολογίας δή τινας προφιλείας ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς ῥυθμῶν γράφοντες. ἔνιοι δὲ παρελάλη-
σίν τε τὴν τοιαύτην θεωρίαν ἀκριβοῦσι, καὶ τελέως αὐτῆς ἀφίσανται. τὸ δ' ἀληθὲς, οὐδέτεροι κατεῖδον
ὡς εἰς ταχὺ τε καὶ βραδυτῆτα χρὴ βλέπειν ἢ διαστολῆς καὶ ἢ συστολῆς ἑκατέρας πολλὰ σημαίνειν δυ-
νάμενα, ὥσπερ γε ἤδη καὶ νῦν εἴρηται ἡμῖν διὰ κεφαλαίων. ἔν τε τοῖς ἔμπροσθεν ἔτι πλέον εἴρηται κατὰ τὸν παρὸν
τῶν νοσημάτων λόγον. ἐν δὲ τῷ παρόντι μετιτέον ἐστὶν, ὡδὶ τὸν περὶ συνοχότητός τε καὶ ἀραιότητος λό
γον. διῃρῆσθαι δ' ὅσας ἑκατέρας, ὅτι καὶ τὰς ἡρεμίας ἢ ἄρτηρίας δύο ἐστὶν συμβέβηκε. τὴν μὲν ὡδὶ διαστα-
λῆναι πρὸ τοῦ συστέλλεσθαι τὴν δὲ ὡδὶ τὸ συσταλῆναι πρὸ τοῦ διαστέλλεσθαι. τὸ μὲν τοι κοινὸν ἀμφοτέρας
ὑπάρχει τόδ' ἴδιον ἑκατέρᾳ. κοινὸν μὲν ὅτι βραχύνονταί τε κατὰ διῆλιν ἀπάλιν ἢ τοι ἢ προηγουμένης κινή-
σεως μηκυνθείσης, ἢ ἢ ἑπομένης πρωϊαίτερον ἀρξαμένης. μηκύνονταί τε πάλιν, ἢ τοι ἢ προηγουμένης κινήσε
ως βραχυθήσεις. ἢ ἢ ἑπομένης ὀψιζούσης. ἴδιον δ' ἑκατέρας ὁ σημαίνειν πεφύκασιν. δῆλον δ' ὡς ἐκεῖ-
νο σημαίνουσιν, ὅπερ ἂν ἐκ τοῦ μεμηκῦνθαι τὴν ἑτέραν κίνησιν, ἢ πρωϊαίτερον ἄρχεσθαι τῆς ἑτέρας ὑπάρ-
χει δηλούμενον, ἢ πάλιν ἐκ τοῦ βραχεῖαν μὲν γεγονέναι τὴν ἑτέραν, βραδύνειν δὲ τὴν λοιπὴν. ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν
καθαρὰ θερμότης καὶ ἥκιστα περιττωματικὴ τῇ διαστολῇ ἐργάζεται μείζονα τε ἅμα καὶ ὠκυτέραν, ἡ δὲ τεθολω
μένη σκυβαλώδεσι περιττώμασι, τῇ συστολῇ, ὅταν δ' ὦσι τοῦ πρωϊαίτερον μὲν ὡδὶ τοῦ μεγέθει ἢ διαστολὴν
ὁ σφυγμὸς γίνηται ὠκύτερος, ἰσχνότητα δηλώσει θερμότητα πολλὴν ἐν τοῦ σώματι καθαρὰν, ὅταν δ' ὦσι
τοῦ πρωϊαίτερον ἄρχεσθαι τῆς συστολῆς, ἀκαθάρτου τε καὶ περιττωματικῆς θερμασίας ἐνδείξεται πλῆθος.
ὡσαύτως δὲ καὶ ἀραιότερος ὁ σφυγμὸς γίνηται κατὰ τὴν ἐκτὸς ἡρεμίαν. εἰ μὲν ὡδὶ ταχύτητι ἢ διαστολῆς,
ἐνδύχεται τὴν ἐν τοῦ ζώου θερμότητα δηλώσει. εἰ δὲ διὰ τὸ βραδύνειν τῇ συστολῇ, ἐλάττω γεγονέναι τὰ πνω-
τικὰ περιττώματα, ἢ δὲ τὴν ἐντὸς ἡρεμίαν ἔμπαλιν, εἰ μὲν ὦσι τοῦ μηκυνθῆναι τὴν συστολὴν ὁ σφυγμὸς
πυκνωθείη. πλῆθος ὑποτρέφεσθαι καπνωδῶν περιττωμάτων, εἰ δὲ διὰ τὸ πρωϊαίτερον ἄρχεσθαι τῆς διαστο-
λῆς, πυξῆσθαι τὴν θερμότητα. πάλιν δ' αὖ ἢ τὴν ἡρεμίαν ταύτην ἀραιοῦμενος ὁ σφυγμὸς, εἰ μὲν διὰ τὸ με
μεῖσθαι τὴν συστολὴν, πλατύνεσθαι τὰ περιττώματα δηλώσει, εἰ δὲ τὸ βραδύνειν τῆς διαστολῆς, μεμειῶσθαι τὴν θερ
μότητα. συνελθόντων δὲ ἀμφοῖν ἅμα τοῦ τε μεμηκύνθαι τὴν προτέραν κίνησιν καὶ τοῦ πρωϊαίτερον ἄρχεσθαι
τὴν δευτέραν, εἴτε κατὰ τὴν ἐκτὸς ἡρεμίαν, εἴτε ἢ τὴν ἐντὸς ἅπερ συμβαίνει, σύνθετον ἐνδείξεται διάθεσιν
ἐξ ἐκείνων ὧν ἑκάτερον ἐδήλωσε ἢ μόνας. ὁμοίως δὲ καὶ ἀραιὸς, ὁ σφυγμὸς γίνηται, καθ' ὁποτέραν οὖν τῶν ἡ-
ρεμιῶν ἀμφοῖν ἅμα συνελθόντων τοῦ τε συνηρῆσθαι τὴν προτέραν κίνησιν, καὶ τοῦ μετὰ πλέον ἄρχεσθαι τὴν
ἑτέραν, ἡ διάθεσις ἔσται ἁπλῆ τε καὶ σύνθετος, ἐξ ἑκατέρας τῶν ἤδη προδεδηλωμένων. ὑποτρεφομένης
μὲν ὁποτέρας οὖν τῶν κινήσεων, ἀναβεβλημένης δὲ καὶ μετὰ πλέον ἀρχομένης ἢ ἑτέρας. οὐ μὴν ἥ γε διάγνω-
σις ἐς ἰσαν ὠφέλειαν ἥξει καθ' ἑκατέρας, τὰς ἡσυχίας. ἡ μὲν γὰρ ἐκτὸς, φανερῶς, ἀεὶ δηλητὴ, τὴν δ' ἐντὸς ἔχ ὅ-
πως φανερῶς, ἀλλ' οὐ δ' ἀμυδρῶς γέ πως ἀεὶ δήσει διαγνῶναι. ἐοικασμῷ δ' ἂν μόνῳ τις αὐτὴν ἐξ εὐθέος, συλλο-
γισάμενος ἐκ ἢ καθ' ἑκατέραν τῆ κίνησιν ὁρμῆς, καὶ μᾶλλον ἐπ' ἐκείνην τὴν σφυγμῶν, ἐν οἷς φανερῶς ἐστὶν, ἀεὶ
δήσει διαγνῶναι τὴν συστολήν. εἴρηται μοι καὶ πρὸ τούτου τοῦ χρόνου τῶν σφυγμῶν, ὅσον ἱκανὸν τὰ παρ
όντα. ἐξῆς δ' ἐστὶν ἐπί γε τῇ τάξει τοῦ λόγου περὶ ῥυθμῶν διελθεῖν, ὑπὲρ ὧν ἡροφίλῳ μὲν ὡδὶ πλέον εἴρη
ται τήρησιν τινα τῇ ἐμπειρίαν ἰσορρωῖα μᾶλλον, ἢ λογικὴ μέθοδον ἐκδιδάσκουσα. οὐ γὰρ καθ' ἑκάστην ἡλικίαν
ὡς τὸ πολὺ φαινομένας ῥυθμὸς τῶν σφυγμῶν ἔγραψε, πρῶτον μὲν ὀλίγ' ἐφ' ὧν τινων φύσεων ἐτήρησεν αὐτὸς
ὀλέν ἡμῖν εἰπὼν. ἔπειτ' ἐξ αὐτῶν ὧν διδάσκει δηλοῖ, ὅτι συγκέχυταί τε καὶ ἀδιάρθρωτος ἐστὶ περὶ τὴν ἢ συσο-
λῆς τε καὶ τῶν ἡρεμιῶν διάγνωσιν. εἰ ὡς γὰρ ἡγεῖται ποτε δυνατὸν γρηγορέναι συστολὴν ὡδὶ τῶν γεγραμέ-
των, ἄχρι τῶν δέκα πρώτων χρόνων ἐκτεταμένην, σὺν δῆλον ἐστὶ ἢ ὄντος συστολῆς ἀναισθήτως ἔχων αὐτὴν γὰρ
ἐνίοτε μὲν ὀλιγοχρονιωτέρα ἢ διαστολῆς ἐστιν. ἐνίοτε δ' ἰσόχρονός ἐστιν. ὅτε δ' ὡς ἐλεῖν γράφει, πολυχρονιω
τέρα μὲν, ὡ μὴν ὡς οἴεται πρὸς τὰ πλασίονα, ἀλλὰ βραχεῖ τινι μείζων. ὥστε δ' ἄλλα μοχθηρὰ καὶ ἀδιάρθρωτα καὶ
ἀδύνατα πρὸς τὰς προγνώσεις ἔχει τὰ περὶ ῥυθμῶν ὑφ' ἡροφίλου λεγόμενα. τὰ μὲν ἐκ τοῦ τρίτου περὶ ἢ
διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν ἐνίοις μαθεῖν. τὰ δ' ἐξ ὧν ἰδία γράφομεν ἔνιοι ἢ ἡροφίλου περὶ οὗ σφυγμοὺς
τέχνης. νῦν δὲ, ὅτε γὰρ ἰσοεικὼ οὔτ' ἀναλογικὼ ποιεῖσθαι πραγματείαν, ἀλλὰ τῶν ἡμῖν ἐγνωσμένων διδα-
σκαλικὼ, ὡδὶ τὸν περὶ τῶν ἀνομάλων σφυγμῶν ἤδη μεταβήσομαι λόγον. διῃρῆσθαι δ' αὐτῶν ἐστὶ τὸ γένος.
ἔνιοι μὲν ἐν μιᾷ πληγῇ τὴν ἀνομαλίαν λαμβάνοντες. ἄλλοι δ' ἐν ἀθροίσμασι. καὶ καλεῖν ἔθος ἐστὶ ἔνιοις νεωτέροις
ἰατροῖς, συσκιασμὸν τὴν τοιαύτην ἀνομαλίαν, ὅτι οἶμαι ἔοικε τὸ ἄθροισμα σύσκιον προσαγορεύσειν. ἰστέον δὲ
ὑπὲρ τῶν ἀνομάλων σφυγμῶν, κοινῇ μὲν ὅσα ἢ πάντων, ὅπερ ἐν τοῦ δυτέρου τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αὐτίων
ὧν διείλεκται, δι' ἐμφράξεις αὐτὰς ἢ θλίψεις ὀργάνων ἢ πλῆθος τὸ περὶ τὴν δυνάμιν νοσοῦν, ἢ τῆ ἢ καρδίας
ἀνώμαλον δυσκρασίαν σημαίνεσθαι. χαλεπωτέραν δ' ἐστὶν τὴν καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλίαν, ἢ ἐν ἀθροίσμα-
σι. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ μηδέπω κινεῖσθαι τὴν ἀρτηρίαν, ὅπερ ὀνομάζεται διαλείπειν, ἂν τε καθ' ἕνα σφυγμὸν,
ἄν τε ἢ σύσκιμα γοῦν, χαλεπὸν ὄντως, ὡς ὀδὲν ἀπάντων τῶν εἰδῶν ἄλλο τῶν ἀνωμάλων γινομένων. ἰδία δὲ
ἑκάτερον γένος ὥσπερ ἀπάντων τῶν εἰδῶν ἐπίσασθαι χρὴ, ἀρξαμένους ἢ ἐν ἀθροίσμασι τῶν σφυγμῶν ἀνωμαλίας
ἀρξαμένους. γυμνάσωμεν δὲ τὸν λόγον, καὶ πρῶτον ἐν τῇ ἢ σύσκιμα, ἐπειδὴ ἀφεσις ἢ καθ' ἕνα τετύχη-
κεν οὖσα. οὐ μὲν δὴ διαλείποντα σφυγμὸς, ἢ τοι διὰ τὸ βαρυώδη πῶς τὸ πλῆθους ἡ δυνάμις ἐργάζεται,
κωλυομένη ἢ τὸν προσήκοντα καιρὸν ὧν τὴν κίνησιν ἐξορμᾶν διὰ πάχος, ἢ πλῆθος χυμῶν, ἐμφράττον ἢ τοι
τὰ σώματα τῶν πλησίον ἢ καρδίας ἀρτηριῶν, δι' ὧν ἔλκειν καὶ αὖθις ἐκπέμπει τὰς ὕλας, ἢ καὶ μέχρι τινος
ἀπὸ τῶν σωμάτων ὅλων τῶν ἀγγείων τὴν ὀρυτητα. πολλάκις δ' ἐξωθεν αὐτὰς προσχυθὲν τὸ τοιοῦτον πλῆθος,
οἷον δέσμας γίνεται. τὸ μὲν πρὸ τὸ βαρυῶδες αὐτὰς οἷον φορτίον. ἔστι δ' ὅτε καὶ τὰς χωρὰς, εἰς ἃς διαστέλλοντο κατα

λαμβάνου. γίνοιτο δὲ καὶ φλεγμονὴ τις, ἢ σκίρρος, ἢ τις ἕτερος ὄγκος· τοιοῦτος γὰρ τοῖς προὐχουσι τὰς ἀρτηρίας σώμασι συνίσταμένου, ἐμποδὼν ἴσασται ταῖς διαστολαῖς αὐτῶν. εἰ δὲ καὶ μὴ ἐξ οὗ χιτῶνας αὐτῶν τῶν ἀρτηριῶν τοιοῦτόν τι συστάσις μείζων ὁ κίνδυνος. εἰ δὲ καὶ μὴ τὸ τῆς καρδίας αὐτῆς σῶμα, ὅσον μὲν ἤδη κακὸν ἔχαστον, ἀξαιφνίδιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι συγκόπτονται. ὁ μὲν ἢ γε δυσκρασία τῆς καρδίας ὁμοίως ὀλέθριος, ἀλλ' ὧν, εἰκὸς ὀξὺ μακρῷ φλεγμονῆς. ἕπεται δ' αὐτῇ δυνάμεως ἀῤῥωστία. καὶ ὁ γε ἀμυδρὸς σφυγμός, ὃν ἄλλο τινός ἐστιν, ἢ τῆς τοιαύτης διαθέσεως γνώρισμα. συμμέτρως μὲν γὰρ ἔχουσα κράσεως ἡ καρδία, τὸν σφοδρὸν σφυγμὸν ἀπεργάζεται, μοχθηρῶς δὲ, τὸν ἀμυδρόν. τὸ δ' ἧττον τε καὶ μᾶλλον, ἐκατέρῳ. διὰ τε τὴν τῆς δυκρασίας ἐπίτασίν τε καὶ ἄνεσιν. ἐλείχθη γὰρ πλάτος ἔχειν, καὶ διὰ τὴν τῆς δυσκρασίας οὐδὲ ἧττον ὑπάρχον τοῖς σφυγμοῖς. ἀλλὰ μόνη μὲν ἡ δυσκρασία μικρὸν καὶ ἀμυδρὸν ἀπεργάζεται τὸν σφυγμόν, ὁ μὲν ἧττόν γε πω καὶ ἀνώμαλον, εἰ μὴ παραβάλλοιμεν τοῖς χυμοῖς ἡ δύναμις, ὅσοι τε κατ' αὐτὴν τὴν καρδίαν εἰσὶ, καὶ ὅσοι κατὰ τὰς πλησίον αὐτῆς ἀρτηρίας τε καὶ φλέβας, ἐλάττων αὐτῶν φαίνοιτο κατὰ τὴν ἰσχύν, ὅπερ οὐδὲν ἀλλ' ὄγκος ἢ τὸ πρὸς τὴν δύναμιν πλῆθος. ἐν γὰρ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν ἀνομαλία τις ἐξ ἀνάγκης συνυπάρξει τοῖς μικροῖς καὶ ἀμυδροῖς σφυγμοῖς. ὥστε δι' ἀῤῥωσίαν μόνην ἡ τῆς καρδίας δύναμις, οὐ μὴν βαρύνεταί γε πρὸς τῶν χυμῶν, ἐν ταύτῃ μικροὶ καὶ ἀμυδροὶ πάντες εἰσὶν οἱ σφυγμοί. διὰ τὴν ἀνίαν δὲ τῆς δυνάμεως δ' οὐδεμία σώσεως αὐτῆς, εἰ μή ποτε ἄρα καὶ αὐτὸ τὸ καρδίας τὸ σῶμα, δυσκρασίαν ἀνώμαλον ὑδροπικὴν δέξεται, ποθὲν ὀλίγον ὕδωρ εἰρήσεται. νυνὶ δ' ὧδε οὐδὲ διαλείποντας ἐπαινέσαι παρακεκινδυνευμένους μὲν τοῖς ἀρχαιοτέροις, διορισαμένους δ' αὐτῶν τὸ δι' ῥυθμὸν ὅλον ἀκριβολογήσαι σφυγμοῦ κατὰ οὐδὲ διαλείποντας. εἰ δὲ μὴ μόνον ἑνὸς σφυγμοῦ χρόνον ἡσυχάσειεν, ἀλλὰ καὶ πλείονα, βαθύτερόν τ' ἂν ὁ τοιοῦτος διαλείπων φαίνοιτο, καὶ κινδυνωδέστερος εἰς ζοπὴν ἕστηκε τὸ πρόσθεν, εἰς ὅσον ἂν ὧδε πλέον ἡσυχάζει. ὥστε, ἐπὶ οἶδα, εἴ τινα σωθῆναι δυνατὸν ἔστι δυοῖν σφυγμῶν χρόνον ἡσυχαζούσης τῆς ἀρτηρίας ἑνὸς δὲ σφυγμοῦ χρόνον, ἢ καὶ βραχεῖ πλείονι πολλάκις ἐθεασάμεθα διαλειπούσης τῆς κινήσεως τὸν ἄνθρωπον, καὶ μάλιθ' ὅταν ἄγαν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν, καί τι τάχ' ἂν δόξειεν ἄλογον εἶναι τὸ τοιοῦτον. εἰ γὰρ καὶ ἄλλως ἀσθενὴς ὢν ὁ γέρων, καὶ κάμνοντι ἀεὶ δυνάμεις αὐτῷ καὶ πρὸς τὸ νοσεῖν, τί ποτε χρὴ προσδοκᾶν ἀῤῥώστειν τῆς διὰ τὴν ἡλικίαν καμάτῳ προσχρωμένης τῷ διὰ τὴν νόσον. ἀλλ' ὡς ἔοικεν ὁ τούτῳ χαλεπὸν ὄντι, ἀλλ' ἐκείνῳ μᾶλλον ὠφελεῖς, ὅταν τὰς ἀσθενεῖς δυνάμεις ὑπὸ μικρῶν πολλάκις αἰτίων ἐπηῤῥεάζεσθαι συμβαίνει, τὰς δ' ἰσχυρὰς ὑπὸ τῶν μεγίστων μόνον νικᾶσθαι. τοιοῦτό τοι καὶ ὅσοι ταῖς ἕξεσιν ἰσχυροί, καὶ χρόνῳ παμπόλλῳ διατελέσαν ἄνοσοι, κινδυνεύουσι νοσήσαντες. οἱ δ' ἀσθενεῖς καὶ συνεχῶς ὑπὸ παντὸς αἰτίου βλαπτόμενοι, ῥᾷστα διασώζονται, ὅτι δηλαδὴ τούτων μὲν, οὐδεὶς ἀναμένει μέγεθος αἰτίου, φθάνων ὑπὸ παντὸς ἐπηῤῥεάζεσθαι, καὶ τὸ σμικρότατον, τῶν δ' ἰσχυρῶν ἡ ῥώμη, πρὸς ἅπαν ἀρκμάζεται τὸ μικρὸν κακὸν, ὥς θ' ὑπὸ μόνων νικᾶσθαι τῶν μεγάλων. γοῦν τοὺς μὲν οὕτω διὰ βίου διαλείποντας σφυγμοὺς ἧττον ὀλεθρίους ἔχουσι τῶν ἀκμαζόντων. οἱ δὲ δὴ καὶ πάνυ δοκοῦντες ἐξῆς, ὅτι τῶν τε ποτηρικῶν δυνάμεων ἰσχυρότατοι, καὶ τὸ σῶμα μαλακώτατοί τε καὶ ῥᾳδίως διατινόμενοι. ἐλπιστέον τε οὖν καὶ διαφορεῖν τὰς τε ἀνωμάλους δυσκρασίας, καὶ τὸ πλῆθος, καὶ τὸ πάχος τῶν χυμῶν. συμβαίνει δὴ καὶ τούτους ἧττον κινδυνωδέστερον τῶν ἀκμαζόντων, ἐν τοῖς διαλείπουσι σφυγμοῖς διὰ δύο τὴν αἰτίαν, ὅτι τε τῶν σφυγμικῶν δυνάμεων, ἀσθενεστέραν ἔχουσι τὴν τῶν ἀκμαζόντων, ὥσθ' ὑπὸ βραχυτέρων αἰτίων ἑτοιμότερον νικᾶσθαι, καθάπερ οἱ γέροντες, καὶ ὅτι τῶν πεπτικῶν ἰσχυροτέραν ὡς ῥᾷον ἐπανορθοῦσθαι τὰ λυποῦντα. πρόσεισι δὲ καὶ τὸ δι' ἀπονοίας ἕτοιμον, οὐ μικρὸν ἀγαθὸν εἰς ἐπανόρθωσιν νοσημάτων. ὡς καὶ πρὸς ἱπποκράτους ἐλέγετο. εἰ μὲν οὖν ἀρέσκοιτό τις τοῖς εἰρημένοις λογισμοῖς, ἔνεστι αὐτοῖς χρῆσθαι, εἰ δ' ὀκνοίη ἀρέσκοιτο, τὸ γοῦν ἐκ τῆς πείρας φαινόμενον, ἴστω τοιοῦτον ὑπάρχον οἷον εἴρηται. μάλιστα μὲν οὖν οἱ ἀκμάζοντες. ἧττον δ' αὐτῶν οἱ παῖδες. ἥκιστα δ' οἱ γέροντες ἐν τοῖς διαλείπουσι κινδυνεύουσιν. ὀλίγη θαυμαστὸν ὀλεθριωτάτη τῶν ἀνωμαλιῶν τῆς διαλειπούσης. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι πλημμελεῖς πως εἰσὶ κινήσεις, ἡ δὲ ἧττον τοῦ διαλείπειν ἐν σβέσει κινήσεως γίνεται. καθ' ὃν γὰρ χρόνον ὁ σφυγμὸς διαλείπει, κατὰ τοῦτον ὀφθαλμὸς ἡ ἀρτηρία κινεῖται. ἡ χρεὼν εἰς ὅλον ἀλλήλων διαφορᾶσιν ὑγεία καὶ θάνατος καὶ νόσος, εἰς τοσοῦτον ἐστὶν ἡ ἧττον φύσιν κίνησις, ἀκινησίας τε καὶ μοχθηρᾶς κινήσεως. ἡ μὲν γὰρ ἧττον φύσιν κίνησις, οἷον πρὸς ὑγείαν. ἡ δὲ μοχθηρὰ κίνησις, οἷον πρὸς ἡ νόσος. ἡ δ' ἀκινησία, θανάτῳ προσοίκειν. οἷς μὲν δοκεῖ ἧττον τὰς ἐνεργείας αὐτὰς γίνεσθαι τόθ' ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὃ ἧττον τὰς τοῦ σώματος διαθέσεις, ἀφ' ὧν ἐνεργοῦμεν, τούτοις οὐκ οἶδ' ὅπως ὑγείας ἢ ἧττον φύσιν κίνησις τῶν ἀρτηριῶν, ἀλλ' ἀνύπερθεν ὑγεία λεχθήσεται. ἧττον τοῦτο γοῦν ἐστὶν ἡ πλημμελὴς κίνησις οὐκ οἶδ' ὅπως νόσος, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο νόσος, ἡ δ' ἀκινησία, νέκρωσις τις, εἰ μὴ ὧδε πλέον γοῦν ὁμοίως φαντελὴς, εἰσὶ ἄχρι τοῦ δοκεῖν ἑνὸς σφυγμοῦ χρόνοις δυοῖν ἡσυχάζειν, οἷον πρὸς κάρος, ἢ ἀκροπληξίαν ἢ πρὸς ἄλυσις τοῦ καθ' ὁρμὴν ἐνεργεῖν. οἷσι γοῦν τοῦτο πρὸς ἑτέραν ἀρχὴν ἐστὶ τὸν ἐγκεφάλου, τοιοῦτόν τι ἡ τῶν σφυγμῶν ἡσυχία πρὸς τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ ὡσπερ ἐπ' ἐκείνης ὁρθῶς εἴρηται λύειν ἀκροπληξίαν, ἰσχυρὸν μὲν, ἀδύνατον, ἀδηλία δὲ ῥᾴδιον, ὅτω καὶ ταῦτα καλῶς εἰρήσεται, λύειν ἀκινησίαν σφυγμῶν μακροχρόνιον μὲν, ἀδύνατον, βραχυχρόνιον δ', ῥᾴδιον. μακροχρόνιος μὲν οὖν ἐστὶν ἡ δυοῖν σφυγμοῖν χρόνον ὑποβαίνουσα, βραχυχρόνιος δὲ ἡ τριῶν ἐλάττων. ἡ δὴ πρὸς τὴν ἑνὸς σφυγμοῦ χρόνων ἡσυχία, μετριωτάτην τῶν διαλήψεών ἐστι, καὶ πολλοὶ διεσώθησαν εἰς τούτους γεγονότες τε οἱ παῖδες, ἀλμάζων δ' οὐδεὶς οὐδὲ ἐκ τούτου. ἀλλ' ὑπὸ ἀγνοίας ἔνιοι τὴν μαλιρὰν ἀραιότητα διάληψιν εἶναι νομίζοντες, ἠγοῦνται σεσῶσθαί τινας ἀκμάζοντας ἐκ τῆς τοιαύτης κακοσφυξίας. ἔστι μὲν οὖν καὶ ἡ δὲ χαλεπὴ, καὶ μάλιστα τοῖς ἀκμάζουσιν, οὐ μὴν ὀλεθρίου πάντως. ὧδε μέν τοι τῶν παίδων τε καὶ τῶν γερόντων, ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον ὠφελεῖς. ὅ γε μὴν θανάτου ἀξαιφνίδιον ὧδε τοῖς διαλείπουσι γίνεται σφυγμοῖς ἀνάλογον ἀκροπληξίᾳ. συβγίνεται γὰρ ἐν ἀμφοτέροις ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμότης ἀναπνοῆς εὐρυθμίᾳ. ἀραιότης μὲν οὖν διαλείποντος σφυγμοῦ διώρισται τοῦ μήκει τοῦ χρόνου. πρόσδιορισθήσεται δ' ἴσως, καὶ τοῦ τὴν μὲν ἀραιότητα τὴν μεθ' ὁμαλότητα τοῦ ποτὲ

τος ποτὲ σωίσασθαι πάντων τῶν πληγῶν. τὸν διαλείποντα δὲ σφυγμὸν, ὃς ἀνάγκης ἀνώμαλον γίνεσθαι, γνίοτε μὲν γὰρ διὰ τριῶν, γνίοτε δὲ διὰ τεσσάρων, ἔστι δ' ὅτε διὰ πάντε πληγῶν, ἢ καὶ πλειόνων εὑρίσκεται διαλείπων τε καὶ ἡσυχάζων ἵνα χρόνον ἢ καὶ πλέονα κινήσεως, συμμεταβάλλεται δ' οὐθὺς αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τι γραφῶν, εἰς ἀνομαλίαν τρεπομένου. τὸ μὲν ἄλλα καὶ τοῦτο ταῖς ἐκτεταμέναις ὧδε πλείονα χρόνον ἀραιότησιν ἀχώριστον ὑπάρχει, τὸ βραδυτόραν τὴν προσήκοντος, ἀπεργάζεσθαι τὴν κίνησιν. γνίοτε μὲν εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσον πορ καὶ ἡ ἀραιότης. γνίοτε δ' ὧδε πλέον, ἢ ἔλαττον, ὡς ἂν ἡ τῶν τοιαύτων κατασφυξίαν ἐργαζομένη διάθεσις ἔχει κατάψυξις δ' ἐστὶν ἰσχυρὰ τῶν τοιούτων σφυγμῶν αἰτία τῆ γραφέσεως, ἢ τι ἢ τὸ σῶμα τῆ καρδίας, ἢ ἢ τὸ πνεῦμα τε καὶ αἷμα τὸ ἐν ταῖς κοιλίαις αὐτῆς, ἢ κατά τι τῶν ὁμιλούντων μορίων. ἡ μὲν οὖν ἢ τὸ σῶμα τῆ καρδίας αὐτὸ κατάψυξις μεγάλη, εἰς τοῦτο καὶ τοὺς σφυγμοὺς ἀμυδροὺς ἐργάζεται, καὶ βραδεῖς, καὶ μικροὺς, εἰς ὅσον ἂν καὶ αὕτη διωκόλυη. ἡ δ' ἀπό τινος τῶν ἄλλων ὠρμωμένη, τὴν ἀραιότητα πλέον ἢ τὰ ἄλλα τὰ εἰρημένα γραφῆ τῆ κατὰ φύσιν ἐξίστησιν. ὥστ' ἐνίοι τινὲς ἐξ αὐτῶν, ὁ πολὺ τῶν κατὰ φύσιν ἐλάττους τε καὶ βραδυτέρους καὶ ἀμυδροτέρους ἔχοντες τοὺς σφυγμοὺς, ὅμως ἀπόλλυνται διὰ ταχέων. ὁ δὲ θάνατος ἀφυκτότερος μή ὄστιν, ὅταν αὐτὸ τὸ σῶμα τῆ καρδίας διέξηται τὴν κατάψυξιν. ἐξ αἰφνίδιος ἢ γίνεται, καὶ ἢ τὴν ἑτέραν διαφοράν. καὶ ἀρθήσονται, οἱ μὲν πρώτοροι κοιμώμενοι μᾶλλον ὡς μηκέτ' ἐξαναστῆναι, οἱ δὲ διὰ τοροι, μὴ ὅτως ἢ, ἀλλὰ ἐν διαλειπόμενοί τινες ἐξ αὐτῶν ὡς δοκεῖν τοῖς ἰδιώτας μηδὲν ἔχειν ἄτοπον, ἐξαίφνης οἷον πορ λειποθυμήσαντες, ἀπέθανον, οἱ μὲν, ἐφιδρόσαντες, οἱ δὲ καὶ χωρὶς τούτου. καὶ καταλαμβάνει τὸ σύμπτωμα ὧδε καὶ ἡ διάθεσις αὕτη καὶ τῶν ἐν νόσοις μή τίνας, ὅταν ἀπυρετῶσι γράφωνται παραλόγως, ἐν τῶν ὑγιαινόντων δέ τινας ἐν πρεσβυτικῇ μάλιστα τῇ ἡλικίᾳ. ἀραιότης ἢ δὲ σφυγμῶν, εἰς τοσοῦτον ὀλεθρον. καὶ ἢ καὶ οἱ διαλείποντες ἔτι καὶ μᾶλλον, εἴ γε ἐν ἡ γραφέσεως αὐτῶν ὠφελουμένης τῆ ἀραιότητος, καὶ ἡ λύσις, ἐπανόδος εἰς τὴν ἀρχαίαν συμμετρίαν ὅτι διὰ ἀραιότητος, οὐδεὶς γὰρ τῶν σωθέντων ὧδε διαλείψασι σφυγμοῖς ἐτέρως ἐσώθη, ἀλλὰ καθ' ὃν εἴρηται τρόπον ἅπαντες. ἀραιότητος μὲν πρῶτον ἱκανῶς ἐκτεταμένης διαδεξαμένης τὸν διαλείποντα σφυγμόν. ἐπὶ αὐτῇ δὲ ἀεὶ καὶ μᾶλλον ὀλιγοχρονιώτερος γινομένης τῆ ἡσυχίας ἄχρι τοῦ τῆ φύσιν ἀναλαβεῖν συμμετρίαν. Ἐναντίοι δ' εἰσὶ τοῖς εἰρημένοις σφυγμοῖς ἕτεροι δύο, τῶν μὲν ἀραιῶν, πυκνός, τῶν διαλείποντι δ' ὁ πλεμπίπτων, ὃς ὁ ἀρχιγράφης ἔοικεν οἴεσθαι χαλεπωτάτος εἶναι τῶν προειρημένων, ἐξαπατώμενος ἐπὶ τῶν πυκνῶν, ὅτι καὶ προηγοῦνται καὶ σωτηριώδεσι συγκοπαῖς. ὧν δὲ τῶν παρεμπιπτόντων ὅτι πολεμονικοῖς γνίοτε προσπίπτουσιν ὀλεθρίως ἔχουσι. καὶ πυρετοῖς ὄστιν ὅτε καθ' ὃς ἔμφραξις, ἢ θλίψις ὄστιν ἀρτηριῶν ἰσχίων. τὸ μὲν ἐς γε τὴν γράφεσιν ἀφελέσθαι τῶν τοιούτων σφυγμῶν, ἀληθὴς ἡ δόξα φαίνεται τοῦ Ἀρχιγράφης. ὁ μὲν γὰρ παρεμπίπτων ἐπὶ ὀλιγομάλῳ γίνεται πυκνότητι, διὰ τὸ πολλάκις γνώσθεσθαι τῆ καρδίαν. αὐτὸ δὲ ὧδε πάλιν, ἢ τοι βαρυνομένης γίνεται τῆ καρδίας ὑπὸ πλήθους, ἢ τῶν ὀργάνων ἐμπεφραγμένων, ἢ σηνοχωρουμένων, ἅπερ οἶμαι καὶ τῶν διαλειπόντων ἴσως ἄιτια, διαλλάττουσιν οὕτω ἀλλήλοις, ὧν μὲν παρεμπίπτοντας ἀκμαχομένω τε καὶ διαγωνιζομένω τοῖς γνοχλοῦσιν αὐτοῖς ἔχειν τὴν δύναμιν, ὧν δὲ διαλείποντας ὀκνοῦσαν ὧδε πράττειν. ἀμέλει πολλάκις οἱ παρεμπίπτοντες σφυγμοὶ, λειποῦσιν ἰσχνοὶ γεγόνασι. εἰ γὰρ καὶ ἔστιν ὥσπερ κατ' ἄπειρον τῆς εἰς ἀγῶνα παρασκευαζομένης τῆ φύσεως. εἰ δὲ ἐκ τῶν τοιούτων κρίσεως ἀπόλλυταί τινες, οὐδὲν ὧδε πρὸς τὸ χαλεπωτέραν εἶναι τὴν τῶν παρεμπιπτόντων διάθεσιν, τῶν διαλειπόντων. πολὺ πλείους γὰρ ἐκ τῶν διαλειπόντων ἀπόλλυται, ἢ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον κἀκ τῶν ἱκανῶς, ἥπερ ἐκ τῶν πυκνῶν. οἱ γοῦν πολικαεῖς ἅπαντες πυρετοὶ πυκνὸν ἔχουσι τὸν σφυγμόν, γνίοι τινὲς αὐτῶν ὄντες ἀκίνδυνοι. οἱ δ' ἐν ταῖς συγκοπαῖς πυκνοὶ διὰ τὴν ἀμυδρότητα, κινδυνώδεις εἰσὶν, ἀχώριστον ὄσαν ἅπασῶν συγκοπῶν, καὶ χρὴ οἶμαι οὖν ἀμυδροτάτους σφυγμοὺς, ἐπορίνας καὶ ἄλλους κινδυνώδεις νομίζειν, οἷοί πορ οἱ τῶν συγκοπτομένων εἰσὶν, ὅλως δ' ὠθισκέψασθαι καλῶς ἔχει, πρὸς τῶν ἐν ἅπασι τοῖς τῶν σφυγμῶν γράφεσιν ἀκροτήτων. ὅτι μὲν γὰ ὀλέθριοι (καὶ πρὸς Ἀρχιγράφης ὡμολόγηται), ποῖα δ' ὀλεθριωτάτη τῶν πασῶν ὄστιν, ὅτ' ἐκεῖνος, ὅτ' ἄλλος τις ἀκριβῶς ἐπεσκέψατο. καί τοι δ' ἦλον ὡς ὅσοι πορ ἂν ἀκρότυς σφυγμῶν φαίνηται τῶν ἄλλων ὀλεθριωτάτην, καὶ τὸ κατ' ἐκείνων γράφος ὀλεθριώτατον, εἰκότως νομίσθησεται τῶν ἄλλων γενῶν. ὅτω δ' ἢ εἰ πλαβάλλοντες ἐν ἑνί, τὸ ἢ τὸ θάτορον αὐτῶν ἄκρον εὑρίσκοιμεν ὀλεθριώτερον, τὸ καὶ ἀλόγως ὅδε τὸ γράφος ὅλον τοῦ γράφος ὀλεθριώτερον εἰποιμεν, ἡ μὲν ὂν ἄκρα πυκνότης, οὐδὲν ἧττον τῶν συγλισπομένων ὑπάρχει τοῖς πολικαῶς πυρέτησιν ὀκ ἐξ ἅπαντος ὀλεθρίοις διακειμένοις, ἥδ' ἀραιότης ὀκ ἔσιν. ὅτε ἀκίνδυνος ὑπάρχει. καθάπορ οὐδ' ἡ ἀμυδρότης, οὐδ' ἡ σμικρότης. ἀεὶ μὲν γὰρ τρεῖς αὗται διαφοραὶ τῶν σφυγμῶν εἰς ἄκρον ἥκασαι, κινδυνώδεις εἰσὶ διαπαντὸς. οὐ μὲν τὸ γε μέγεθος ὥσπορ οὐδ' ἡ σφοδρότης, ἀλλ' αὐτὴ μὲν μόνη πασῶν ἀκροτάτων, οὐχ ὅπως κινδυνώδης, ἀλλὰ καὶ μέγιστον ἀγαθὸν, ἂν πορ ἡς αὐτῆ ἐπίστηται διαγινώσκειν. τὸ δ' ἐναντίον μέγεθος, ἐπεισὰν μὲν ἅμα νοσοῦσι μαλακότητι σωίσηται, κινδυνῶδες, ἐπεισὰν ἢ μετά τινος ὑγιεινῆς τοῦ χιτῶνος συστάσεως οὐδὲν ἄτοπον ἔχει. μυριάκις γὰρ ἐν οἷς πυρετοῖς ἀκινδύνοις μὲν θορυβοῖς ἢ καὶ πολικαίοις. ὁ σφυγμὸς γίνεται μέγιστος, ὅταν ἡ διαμυς σύρωσιν. ἀκούω δ' ἐκ τῶν ἀκροτήτων πεφυβολῆς, ὅτε τὸ τῶν πυκνῶν σφυγμῶν γράφος ὀλεθριώτερον ἂν ὑπάρχειέ τις τῶν ἀραιῶν. ὅτε τὸ τῶν παρεμπιπτόντων, τοῦ τῶν διαλειπόντων. ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος ἐσθυδὲ μὲν ὑπὲ τῶν πολὺ τούτων ἀπόλειξιν μόνων, ἐν πορίγω δὲ καὶ πορί τινων ἄλλων ἐσκέψασθαι γράφος, ὀδὲν ἐν εἴη χεῖρον ὀργάνου τὸ πάρεργον ποιησαμένους, τῇ μνήμῃ παραθέσθαι τὰ διδαχθέντα πολὺ μεγάλα τε καὶ μικρὰ καὶ σφοδρὰ καὶ ἀμυδρὰ σφυγμά. κάλλιον δ' εἰ καὶ τῶν λοιπῶν διαφορῶν αὐτῆς πρόθεσθαι μὲν τῶν ἢ βραδυπῆτα καὶ τάχος. φαίνεται γὰρ καὐταῦθά τὸ τῶν ταχέων γράφος, ἀκινδυνώτερον ὑπάρχον τῶν βραδέων. εἴ γε δὴ καὶ ἡ ἄκρα ταχυτὴς, τῆ ἄκρας βραδυπῆτος. ἡ μὲν γὰ ἄκρα βραδυτὴς ὥσπορ γε (καὶ ἡ ἀραιότης, συγγνωμένης ἀκριβοῦται τῆ ἐμφύτου θορμασίας, ἡ δ' εἰς τὸ τάχος αὔξησις διά τε τῶν χρείαν ἐπείγουσαν γίνεται καὶ πάντως ὑπὸ θυμέως ἐρρωμένης. Ἀρχιγράφης δὲ, καὶ τούτῳ σφάλλεται τὸν μυρ-

μικίζοντα σφυγμὸν ὑπολαμβάνων ταχὺ ὑπάρχειν. ὅτε γὰρ ταχὺς ὅλως ὁ τοιοῦτος ὅτι σφυγμός, ὅτ' εἰς ἄλιρον ἥκει πυκνότητος. ὅτι δ' ὠφελεῖς αἱ ἢ πυκνότητα καὶ μέγεθος καὶ τάχος ἀκρότητες, φανερόν σοι καὶ θάτερα μαθεῖν. ὥσπερ ἐξάμετρος ὑγιαίνοντα νεανίσκον, ὀξύτατα κίνδυνον θραύειν, ἢ τὰς πρὸς σύθεως εὑρήσεις γυναικείας ἀκρότητας, ὅταν ὅτ' ἔχοντος, ὅθ' ἕξοντος καὶὸν ἀνθρώπου. ὁ δὲ σκληρότατος σφυγμὸς, σύλλογον γὰρ καὶ πρὸς τοῦτο ἀκριβῶσθαι τι τῇ διαφορᾷ, ὅπως μηδὲν ἐλλείπῃ τοῦ λόγου, παραπλήσιος ὅτι τοῦ μαλακωτάτου κινδυνώδης. ὁ μὲν γάρ ὅτιν ἢ τοι θᾶττον ἢ, ἢ φλεγμονὴ τ' ἀπολάγνος μεγάλη, ἢ πῆξιν ἐκ ψύξεως, ἢ ξηρότητα τῶν ἐκ καυσωδεστάτου πυρετοῦ γινομένων, ἢ ἀσθμὸν ἰσχυρόν. ὁ δὲ διά τε κῶμα βαθύ, καὶ ὃν λοιποφλεγματίας ὑδρῶδες, ἢ συλλήβδην εἰπεῖν ἄμετρον ὑγρότητα τῇ ἕξεως τοιοῦτος ἀπτελεῖται. ἀναλαβόντες οὖν ἁπλῶς ὡς κεφαλαίοις τὰ λεχθέντα τελευτῶν ἐπὶ θῶμεν ἤδη τοῦ λόγου. πάντες οἱ σφυγμοὶ τῇ φύσιν ἐπὶ πολὺ συμμετρίας ἀπεχωρήσαντες ὀκ ἀγαθοί, ἀλλ' ὁ μὲν ἀμυδρότατός τε καὶ βραδύτατος καὶ ἀραιότατος ἁπάντων χείριστος. ἑξῆς δ' αὖθις ὁ μικρότατος ἢ μαλακώτατος ἢ σκληρότατος. εἶθ' ὁ πυκνότατος. ὁ μὲν ὁ τάχιστός γε, οὐδὲ γ' ὁ μέγιστος, ἀλλά μέτριός ὅτι κινδυνώδης. μόνος δ' ἐκ τ' ἄκρου ἄριστος ἁπάντων ὁ σφοδρότατος. Ἀρχιγένης ἢ πρὸ τούτων ἑτέρως ἀπεφαίνατο, μήτ' ἀπόδειξιν ἐπὶ τοῦ λόγου πρόθεις. οὐδὲ γὰρ εἶχε, μήτε τῇ ἐμπειρίαν ὁμολογοῦσαν ἔχων, ἀλλὰ παραλογισθεὶς ὑφ' ὧν ὀλίγου ἐμπροσθεν εἶπον. ὅς τις δὲ ἐθέλει τῶν ὀργάνων τῇ τέχνης ἔχεσθαι Φιλοπόνως, ἐξεταζέτω τὰ νῦν ὑφ' ἡμῶν εἰρημένα διὰ τῇ τῶν καμνόντων ἐμπειρίας. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οἶδ' ὅτι πράξουσι, οἷς ἀληθείας πεπόνθασι ζητεῖν. ἐπεὶ ἢ ἐπὶ τούτων αὐτάρκως εἴρηται, καιρὸς ἂν εἴη λέγειν ἤδη καὶ περὶ τῇ καθ' ὕφα σφυγμῶν ἀνωμαλίας. Εσι ἢ καὶ τούτων χαλεπωτάτη πασῶν ἡ διαλείπουσα. γίνεται δ' αὕτη διακοπῆσης ἡσυχίας τῶν διαστολῶν. ἰδ' ἐαν ἢ πλείους αὐτῆς, ἅπασαι μὲν χαλεπαὶ, διαφαίρουσαι δ' ἀλλήλων, τοῦ μᾶλλον τε καὶ ἧττον. ὅταν μὲν γ' ἡ διαστολὴ κίνησις σφοδροτέρα γίνεται τῇ πρωτέρας, ὠφελιμώτερον. ὅταν δ' ἀμυδροτέρα χαλεπώτερον. ὅτω δὲ καὶ ἡ μὲν βραδυτέρα χαλεπώτερον σημεῖον, ἢ ἢ θάττων, ὠφελιμώτερον. γίνονται γὰρ οἱ τοιοῦτοι σφυγμοὶ διαγωνιζομένης τε ἅμα καὶ ἐμποδιζομένης τ' φύσεως ὑπὸ τῶν νοσωδῶν αἰτίων. ὅταν μὲν οὖν ἀρξείασθάί πως αὐτὰ διωκθεῖσα, καὶ οἷον ἐκ δεσμῶ τινὸς ἀπλυθεῖσα τῇ μετὰ τῇ ἡσυχίαν κίνησιν ἀμείνονα ποιήσεται τῇ ἐμποδῶν ὠφελιμώτερον ἔσιν, ὁπόταν δὲ χείρονα, χαλεπώτερον. βελτίων δὲ κίνησις ἡ σφοδρὰ καὶ ταχεῖα, τῇ ἀμυδρᾶς καὶ βραδείας. ἡ μέν τοι ἧ μεγέθος τε καὶ σμικρότητα διαφορὰ τῇ πρωτόρας κινήσεως πρὸς τῇ διὰ τυπόραν, οὐδὲ μίαν ἀξιόλογον ὑποδέχεται ἔχει. ὡσὶ γὰρ ὁμοίως καὶ ἴσης οὔσης τῇ διαθέσεως, ποτὲ μὲν τὸ πρὸ τῇ ἡσυχίας μέρος τῇ κινήσεως μεῖζον, ποτὲ δὲ τὸ μετὰ τῇ ἡσυχίαν, ἔσιν ὅτε δ' ἄμφω γένεσθαι παραπλήσια. ἧ μέν τοι σκληρότητα τε, καὶ μαλακότητα διαφορὰ τῶν δύο προσβολῶν τῇ ἀρτηρίας, ὀκ ἂν ποτε γένοιτο διὰ τὸ χρόνου πλέονος ἀεὶ δεῖσθαι τῇ τοιαύτῃ μεταβολῇ, ὅπερ γε καὶ ταῖς συσκευαστικαῖς ἀνωμαλίαις ἀπαίτιον ὅτι κατὰ μίαν ἐπίσκεψιν ἀνωμάλως κατὰ σκληρότητά τε καὶ μαλακότητα πολιτυχεῖν σφυγμῷ. κλονωδεστέρα μέν τοι πολλάκις ἡ διαστολὴ προσβολὴ φαίνεται τῇ πρωτόρας, ὥστε τῇ καθ' ὕφα σφυγμῶν ἀνωμαλίᾳ, καὶ τῇ συσκευαστικῇ. ἢ διατοῦτ' ἂν ἴσως ὀξαπατήσειεν οὐκ ἀνασκευοτόρους, ὡς σκληροτόρα. σύμπτωμα δ' ἔσιν ὁ κλόνος ἀρτηρίας σκληρᾶς, ὧν πλέον ἀναγκαζομένης βιαίως διαστέλλεσθαι. γίνεται δ' ὁ σκληροτόρα τῶν καὶ τὰ κατά γε τῶν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὧδε πλέον ἀναγκαζομένη βιαίως διαστέλλεσθαι, τὸ τοιοῦτον σύμπτωμα πάσχει. καὶ ὅτιν ἡ κλονώδης προσβολὴ, χείρων τῇ ὁμαλοῦς, ὅταν μὴ διά τινα πρόσφατον αἰτίαν ὁ χιτὼν τῇ ἀρτηρίας ἐκπληρωμένος ᾖ, χειρίστη δὲ ἧς ὁ τῇ ἡσυχίας χρόνος ὠφελιμώτερος. ἡ μὲν ὃν διαλείπουσα καθ' ὕφα σφυγμὸν ἀνωμαλία χαλεπωτάτη πασῶν ὅτιν ἀνωμαλιῶν. γίνεται μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἧ τῇ χρόνου αἰτίων ὑφ' ὧνπερ καὶ ἡ συσκευαστική, πολὺ ἢ χείρων αὐτῆς ὅτιν, ἐκείνη μὲν γὰρ, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τὰς γοῦν ἁπλᾶς κινήσεις ἀπαρεμποδίστους ἐᾷ σωτελεῖσθαι. αὕτη δὲ, ὅ τάυτας ἐᾷ γίνεσθαι ἧ φύσιν, ἀλλ' ἐμποδὼν ἵσταται, καὶ σφίσκῃ τῇ κινήσεως τὰς ἀρτηρίας, ὁ διὰ τριῶν, ἢ τεττάρων, ἢ διὰ πλειόνων σφυγμῶν, ἀλλ ἧ τὸν πρῶτον ὄυθυς αὐτόν. ἅπερ οὖν ἐπ' ἐκείνης εἴρηται, ταῦτα πάντα κἀπὶ τάυτης, εἰρῆσθαι χρὴ δοκεῖν μυξημένα, κἂν τότῳ μόνῳ παραλάττοντα, τῷ τὸν θανάτου ἐπάγειν, ἐκ τούτου τοῦ χρόνους τῶν σφυγμῶν ὅτι, καὶ ὁ δρομαδίζων διηγήμεθα δ' αὐτοῦ τὴν ἰδέαν, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἐν τῷ πρώτῳ πρὸ τῇ διαφορᾶς αὐτῶν. Ετερον ἢ ἔσι χρόνου σφυγμῶν ἀνωμάλων ἧ μίαν διαστολήν. κοινὸν μὲν ἐχόντων, τὸ δὶς πάσειν, ὃ κοινὸν ἢ τὴν αἰτίαν. ἀλλ' ὡς καὶ ἐν τῷ δυοῖν τῶν ἐν σφυγμοῖς αἰτίων εἴρηται, τρεῖς εἰσὶν αἱ πρῶται τῇ χρήσεως αὐτῶν αἰτίαι. πρὸ μὲν δὴ τῶν δυοῖν, εἴρηται καὶ δι' ἐκείνου τοῦ χράμματος. εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν, ἀναμνήσεως ἕνεκα πρὸ τῇ τρίτης αἰτίας, εἴρηται μὲν ἤδη καὶ πρὸ τούτης τό γε τοσοῦτον, ὡς ἀνώμαλος ἔσι δυσκρασία τοῦ σώματος αὐτοῦ τῇ καρδίας, ἀνεβαλόμεθα δὲ τὸν σύμπαντα λόγον ὑπὲρ αὐτῆς ἐν τούτοις ποιήσασθαι. καὶ τοίνυν ἥκει καιρὸς αὐτῷ καὶ λεγέσθω. ἀρξάμενοι δὲ τῇ κοινωνίαν τοῦ λόγου, καὶ οὐδ' ἄλλους ἅπαντας, ἀνομάλους σφυγμοὺς, ὅσοι ταῖς τοῦ σώματος αὐτοῦ τῇ καρδίας ἀνωμάλοις ἀκολουθοῦσι δυσκρασίαις, ἐν τῷδε τῷ λόγῳ διέξιμεν, ἀρξάμενοι καὶ τούτων πάλιν ἀπὸ τῶν σαφεστάτων ἀνωμαλιῶν, ἃς ὀνομάζουσι συσκευαστικὰς. τὸ σῶμα τῇ καρδίας, ἐν ἑαυτῷ τινὰ δυνάμιν ἔχει διαπαλκτικὴν τε, ἣν συσταλκτικὴν, ὃ μᾶλλον, ὃσ' ὡς ἔτυχεν, ὅτε δυθεῖσαν ὑπὸ τῇ φύσεως, ὅτ' ἐνεργοῦσαν, ἀλλ' ὡς ἐν ἑτέροις ὠφέλειται, τῇ φυλάττειν ἕνεκα τῶν ἐμφυτον θερμότητα. ἧ μὲν δὴ τὰς συστολὰς, ἀρχεῖ τὸ λιγνυώδες περίττωμα, κατὰ ἢ τὰς διαστολὰς, ὧν ἀπάται τὸ ἀναψύχον αὐτῶν. ὅταν μὲν οὖν ὁμαλῶς θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ καθαρὸν, ἢ πεπολωμένον ᾖ, παντ' αὐτοῦ τὰ μόρια πρὸς τῶν ἐνέργειαν ὡσαύτως ἐξορμᾷ. ὅταν δ' ἢ τοι τὰ μὲν θερμότερα, τὰ δὲ ψυχρότερα τύχοι τῶν μορίων αὐτοῦ, καὶ τὰ μὲν ἀκεράσως καθαρὰ, τὰ δὲ πεπολωμένα τοῦ πλήθει τῶν περιττωμάτων, ὁ τῶν αὐτῶν ὁρμῶν ἰσχει πρὸς τῶν ἐνέργειαν ἅπαντα, ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτῶν φθάνει, τὰ δὲ μέλλει. καὶ τούτῳ τοῖς πλείοσί τε καὶ ἰσχυρότερον ἐξορμήσασι πρὸς τὸ ἔργον ἕπεται, τάτ' ὀλιγώτερα καὶ ἀσφαλέστερα. ὁ γὰρ δὴ διασπασθῶναί τε χωρισθῶναι δυνατὸν αὐτοῖς ἀπ' ἀλλήλων, ἑνὸς ὀργάνου μέρεσιν ὄσιν ὥσπερ

ὥσπερ δὲ τὰ πλέω τε καὶ σφοδρότερον ὀργεῖν ἐπειγόμενα, σύμπασαν ἀξορμᾶ τῆ καρδίαν, ὅτω πάλιν, ὅταν ἐλάττω μὲν ἢ τὰ πρὸς τὴν κίνησιν ἐπειγόμενα, πλέω δὲ τὰ μένοντα, σύμπασαν ὀν ἡσυχίᾳ κατέχειν πλέονι. καὶ δὴ καὶ τὸ τῆ λίνησεως ποιον ἐκ τῶν λρατυσάντων ὀν αὐτῇ μορῶν ὅλω τῷ ταλάγχνω γίνεται. εἰ μὲν γὰρ τὰ θρμότρα τῆ κινήσεως ἀξηγεῖται, πρωϊαίτερόν τε ἅμα τὴ θάττων καὶ μείζων ἡ διασολὴ γίνεται, τῶν ψυχῶν δ' ἡγουμένων, ὀψιαίτερόν τε καὶ βραδυτρα καὶ μικροτρα. πολλάκις μὲν ὃν τῷ πλήθ τῶν μορίων ἡ τῆ κινήσεως ἡγεμονία σωίσπεται. πολλάκις δὲ, τῷ μεγέθ τῆ χρείας. ὅσα γὰρ ἱκανῶς δεῖται τινος, ἑτοιμότερον τε καὶ σφοδρότερον ὠθεῖ τοῦργου, ἀξορμᾶ ἢ καὶ ἴσα τῷ πλήθει ὑπάρχει τοῖς μηδεμένοις. ὅταν μὲν οὖν πολὺ πλέω τὰ ἕτρα τ' ἑτέρων ᾖ, κατ' ἐκεῖνα διαπαντὸς λινεῖ καὶ ὀργεῖ τὸ ταλάγχνου. ὅταν δ' ἥττοι βραχεῖ τινὶ τὰ ἕτρα τῶν ἑτέρων, ἢ πλέω, ἢ ἀκριβῶς ἴσα, διαπαντὸς μὲν οὐχ ὑπομένεται λρατεῖν τὰ ἕτρα, νικῶντα δὲ ὀν μορίοις τε καὶ νικῶμενα, ποικίλας τε καὶ ἀνωμάλους ὀργάζεται τὰς ὅλου τ' ταλάγχνου κινήσεις, ἔσω μέν, εἰ τύχοι, πλέω ἢ, οὐ μὴν πολλῷ γε τινὶ τὰ ψυχρὰ μόρια τ θερμῶν, ἀνάγκη τὴν πρώτην ὀργειαν ἐλάττω τε τῆ βραδυτρα γίνεσθαι, καὶ μὲν δὴ καὶ τὴν ἡσυχίαν ὀν τούτοις λρατοῦσι μακροτραν, ἢ ἐπὸρ ἐκράτει τὰ θρμά. καὶ τοίνυν καὶ ἡ δευτρα τῆ καρδίας ὀργεια τῶν ψυχῶν λρατοῦτων γίνεσθω, καὶ μετ' αὐτὴν αὖθις ἡσυχία, τῆ δέ τε γε καὶ τετάρτη πρὸς τούτας ὀργεία τε καὶ ἡσυχία κατὰ τὰ ψυχρὰ νικῶντα σωτελείσθω, ἀφ' οὗ πρόσθεν ὡς τὰ θρμότρα μόρια τὰ μείζονός τε ἅμα καὶ θάττονος, καὶ ωυκνοτρας δεόμενα τῆ κινήσεως ὀνδεῶς ἀπολαύσει δ' ἑαυτῶν χρείας, ὥστε ὀν τούτῳ θρμότρα γηρήσεται, διά τι καὶ τοῖς ὁμιλοῦσι μεταδώσει θρμότητα. οὐκοῦν ἔτι φυλαχθήσεται τῆ καρδίας ἡ ἀφ' ἀρχῆς διάθεσις, εἰπὲρ καὶ πλέω γηρήσεται τὰ θρμότρα μόρια, καὶ μᾶλλον ἢ πρόσθεν θρμά. τοῦ τοι τοίνυν ἀεὶ συμβαίνοντος, ἔσαι ποτὲ χρόνος ὀν ᾧ καὶ αὐτὰ λρατήσει τῶν ὀναντίων, ὥστε καὶ πρωϊαίτερον ὠθεῖ τὴν ὀργειαν ἀφορμῆσαι, διὰ τὴν τῆ χρείας ἔπειξιν, αὐτήν τε τὴν κίνησιν ποιήσασθαι θάττονά τε καὶ μείζονα τῶν ἐμπροσθεν ἁπασῶν κινήσεων, ὧν ἠγεῖτο τὰ ψυχρά. συμβήσεται τοιγαροῦν ὀν τούτῳ, τὰ μὲν λρατοῦντα συμμέτρως ἀφλαύειν ἐμψύξεως. ὅθεν δ' ἦν ψυχρότρα, πλέον ἢ δεῖ καταψύχεσθαι. καὶ οὕτως μεταπεσεῖν αὖθις ὀν τῷ χρόνῳ τὴν διάθεσιν ὅλης τῆ καρδίας, ὡς λρατῆσαι τὰ ψυχρότρα. τῶν μὲν γὰρ θρμοτρων ἱκανῶς ἀπαλαυόντων ἐμψύξεως, τῶν δὲ ψυχροτρων αὐτῶν τε πλέον, ἢ δεῖ, ψυχομένων, καὶ τὰ πλησιάζοντα συγκαταψύχοντων, ἀναγκαῖον οὕτω γηρεσθαι πλέονα τὰ ψυχρότρα. παλιν δ' αὖ ὀν τούτῳ τῷ χρόνῳ τὴν κίνησιν ὅλης τῆ καρδίας, ἀναγκαῖον ἔσαι κατὰ τὴν τοιούτων χρείαν τυπωθῆναι, καὶ γηρεσθαι τὰς διασολὰς αὖ τῆ ἀραιὰς καὶ βραδείας καὶ μικράς, οἵαι πὸρ ὑπῆρξεν γενέσθαι κατ' ἀρχάς. ἅπερ οὖν ὀλίγου ἔμπροσθεν εἴρητο πρὸς τῆ μεταπτώσεως αὐτῶν, ταῦτα γοῦν λεγέσθω καὶ νῦν, ὡσαύτως, καὶ ὅσα πρὸς τῆ εἰς τὴν ἀφ' ἀρχῆς κατάστασιν ἐπανόδου λέλεκται πρόσθεν, ἀναμνήσθητι νῦν. οὕτω γὰρ οἶμαί σε ταιδήσεσθαι πρὸς τῆ τῶν σφυγμῶν σωεχοῦς μεταπτώσεως, ἄχρι πὸρ ἂν ἡ εἰρημένη δυσκρασία, κατὰ τὴν καρδίαν παραμένη. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ἐσεισὰν ὀν τῷ πλήθει τῶν λιγνυωδῶν προσπτωμάτων, ἀνώμαλον ἡ δυσκρασία ᾖ τὸ ταλάγχνον, εἰς τὴν συσκηματικὴν ἀνωμαλίαν, καὶ ἡ τῶν σφυγμῶν κίνησις ἀχθήσεται. οὐδὲν δὲ ἧπου θαυμασὸν, οὐδὲ τὴν καθ' ὅλα σφυγμὸν ἀνωμαλίαν ὠθεῖ ταῖς τῆ καρδίας δυσκρασίαις γίνεσθαι. τὰ μὲν γὰρ τοῖς θρμοτρόις αὖ τῆ μορίοις κατοικεῖ τῶν ἀρτηριῶν μόρια, θρμότρα τε γηρήσεται τῶν ἄλλων καὶ διασήσεται μείζον, καὶ κινήσεται θάττον. τὰ δὲ τοῖς ψυχροτρόις αὐτά τε ἔσαι ψυχρότρα, καὶ βραδύτερον λινήσεται, καὶ διασήσεται μεῖον. ὅταν δ' ὅλον ἀγγεῖον ποτὲ κατοικεῖ γηρῶνται τοῖς θρμοτρόις μορίοις τῆ καρδίας, θάττον τε κινήσεται, καὶ μεῖζον διασήσεται ὄν τῶν τοῖς ψυχροτέροις κατοικεῖ τεταγμένων. καὶ χωρεῖς δὲ τῆ καρδίας. οἰκεῖαι πνδ γινόμεναι ταῖς ἀρτηρείαις δυσκρασίαι, τάς τε εἰρημένας ἀνωμαλίας ἀποτελοῦσι, τὰς κατὰ μεγεθ καὶ μικρότητα, καὶ τάχ, καὶ βραδυτῆτα, καὶ ἀραιότητα, καὶ ωυκνότητα. καὶ εἰ πολὺ τῷ κατὰ τὴν φύσιν ἐκτρέποιντο, καὶ τὰς κατὰ σφοδρότητά τε καὶ ἀμυδρότητα. καὶ μὲν δὴ καὶ κατὰ αὐτὸν γε τὴν καρδίαν, καὶ πόσπερ τὰς ἀρτηρείας ἁπάσας ἐκ τῆ κατὰ τὸ ταλάγχνον ἀναμαλου δυσκρασίας ὀν μίᾳ διασολῇ πλείους γηρήσονται διαφορὰι τῶν κινήσεων, τῶν μὲν, εἰς τάχ αὐτὴν ὀξορμώντων, ὀνίων δ' ἐπεχόντων τε καὶ βραδύνειν ἀναγκαζόντων, ὥστε ποτὲ καὶ σὺν αὐτῇ ταξὺ κατὰ τὴν ἄνοδον, οἷόν τι συμβαίνει καὶ τοῖς ὀρθοποείαις, ἢ καὶ ἄλλως ὁπωσοῦν ἕλκουσιν ἑτέρους βραδύνοντας. ἀντιπασώμενοι γὰρ ὑπ' αὐτῶν ἀταλκτως ἐνκόπτονται τε καὶ διανόπτονται τὴν ὁρμὴν, ὡς μήτε διαπαντὸς ὁμοίαν ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν, ἴσχεσθαί τε πολλάκις. εἴδε καὶ ἀντιπράττοντάς τε καὶ ἀντιπασῶντας ἕλκοιεν, οὐ μόνον ἴσχοντάς τῆ κινήσεως ὡς ἥττοι βραδύτερον, ἢ μηδόλως ὀνίοτε βαδίζειν, ἀλλὰ καὶ ἀνθειλκύσαν πότε εἰς τοὐπίσω. ταῦτ' οὖν ἅπαντα συμβαίνει, τῇ τε καρδίᾳ, καὶ ταῖς ἀρτηρείαις, ὀν ταῖς ἀνωμαλοις δυσκρασίαις. καὶ ὅγε δὴ καλῶ σφυγμὸς ἐκ τοῦ γηρόους μὲν ἔσι τῶν ὀν ἡσυχίᾳ διαλαμβανομένων, ὠθεῖ γίνεται δ' ὀνίοτε τοιούτοις πάθεσι καρδίας, ὥστε δ' γε καὶ ὁ δίκροτος ἐκ τοῦ γηρόους μὲν ἔσι τῶν ἀνθελκομένων ἔσω, σωεκβολὴν δὲ καὶ αὐτὸς ὄτιν ὅτε ταῖς ἀνωμάλοις τῆ καρδίας δυσκρασίαις, καὶ μᾶλλον γε ὅταν ἀξιόλογον ἢ κατ' αὐτὴν τὸ πλῆθος τῶν ἀθαλωσίδων προσπτωμάτων ὀν πολλοῖς τῶν μορίων αὐτῆ. ἂν γὰρ ἅμα συμβῇ, τὰ μὴ ἁπλῶς εἶναι ταῦν θρμά, τὰ δὲ καταπνίγεσθαι καπνώδει λιγνύϊ, πῶς τὰς ὀναντίας ὀξορμήσει κινήσεις, ὡς διασελλεσθαι μὲν ὑπ' χειρὸν τὰ ἕτρα, συσέλλεσθαι δὲ θάττρα. καὶ οὕτως ἥττοι διασελλομένης τῆ ἀρτηρείας ὀνργησάντων τῶν συσελλόντων, διασ' ἐξεταί ποτε τὴν διασολὴν, ἡ συσολὴ καὶ χωρὶς τῆς ἐκὸς ἠρεμίας, ἢ συσελλομένης ὀνργησάντων τῶν διασελλόντων. ἑκατρον δὲ αὐτῶν ἔσαι κατὰ πλείονας τρόπους, ἥττοι γὰρ ἐκνικήσει τελέως ἡ δευτρα κίνησις τὴν πρωτραν, ἢ ἐπ' ὀλίγου μὲν ἀνταπαλσει, νικήσασα δὲ ἡ πρώτρα πληρώσει τὸ προκείμενον ἑαυτῆ μέτρον, ὥστε γίνεσθαι πρεῖς τὰς πάσας διαφορὰς σφυγμῶν, ὀντε καὶ διασέλλεσθαι, καὶ συσέλλεσθαι. πρῶτον μὲν ἐπὶ δ' ἂν ὀν καὶ διασέλλεσθαι, πρὶν πληρῶσαι τὸ μέτρον ἡ συσολὴ διασ' ἐξεται, δευτραν δ' ὅταν ἀκριβῶς πληρωθεῖσα ἐκσ' ἐξηται ἡ ἐκὸς ἠρεμίας ἀρξαμένης. τὴν τρί-

τῳ δ' ὅταν ἐπὶ γιγνομένῳ τῷ διαστόλῃ ἀντιπάσῃ μὲν ἡ φαντία λίνησις, ἀσθενεστέρᾳ δὲ φαινομένη, συγχωρήσει τὸ λεῖπον ἐκπληρῶσθαι. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τῷ συστολῇ ἡ διαστολή, ποτὲ μὲν ἴσην γεγενημένην, ἐκδέχεται, μὴ συγχωρήσασα ἴσῃ εἶναι, ποτὲ δὲ καὶ πρὸ τοῦ πληρωθῆναι κολάσασά τε καὶ νικήσασα διεδέξατο. ποτὲ δ' αὐτέπασε μὲν ὑπ' ὀλίγου, φανήσεται δὲ τοιαῦται λινήσεις ἀρτηρίων γίνονται ποτὲ καὶ χωρὶς τοῦ τῇ καρδίᾳ ὡσπονθῆναι, ἤτοι διὰ δυσκρασίαν ἀνώμαλον ἐν αὐταῖς συσᾶσαν, ἢ δι' ἀῤῥωστίαν τοῦ διωάμεως, ἢ διὰ σκληρότητα τοῦ χιτῶνος, ὥσπερ ὧν εἴρηται μὲν ἤδη τί ἑκάν τοῦ δυστόκῳ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς ἀτόπων, εἰρήσεται δὲ, καὶ νῦν ἐν κεφαλαίοις, ἐκεῖνο πρότερον ὑπομνήσαντες ἡμᾶς, ὡς τὸν περὶ τῆ κατὰ τῇ καρδίαν ἀνωμάλου δυσκρασίας λόγον, ὃν νῦν διήλθομεν, εἰς τῇ δὲ τῇ πραγματείαν ἀνεβαλλόμεθα διά τε τὸ ζητεῖν ἔτι καὶ βασανίζειν αὐτὸν ἐμφερείᾳ μαλιρᾷ, καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα ἅπαντα τὰ εἰρημένα τε καὶ λεχθησόμενα, καὶ διότι κατ' ἐκείνῃ τῇ πραγματείαν, οὐδέπω περὶ διωάμεως οὐσίας οὐδὲν εἰρήκαμεν. οὐδὲ γὰρ οὔδε τοῦτο τὸ δόγμα πρὶν ἢ ἅπασι τοῖς κατὰ μέρος ὁμολογουμένοις ἔξ ὑρεῖν, ἐτολμήσαμεν ἀσφαλῶς. νῦν δ' ἐπεὶ δὴ πεπείσμεθά τε τῇ οὐσίαν τῆ διωάμεως οὐδὲν ἄλλο παρὰ τῇ ποιὰν εἶναι κρᾶσιν, ἅπαντά τε τὰ περὶ τὰς διαγνώσεις τε καὶ προῤῥήσεις καὶ θεραπείας ὑπὸ τούτου τοῦ λόγματι συμφωνοῦντα εὑρίσκομεν, εὐλόγως οἶμαι καὶ σὺν ἐπομένους ταῖς ἀνωμάλοις δυσκρασίαις καὶ καρδίας σφυγμὸς ἐνταῦθα διήλθομεν. εἰσὶ δ' ὡς ἐλέγομεν ἔνιοι τινὲς ἔξ αὐτῶν καὶ χωρὶς ἐκείνης σωισάμενοι. δίκροτος οὖν τις ἐστὶ σφυγμὸς ἰλυνώδης, οὐ διὰ μόνου, ὥμην τό γε, κατ' ἀρχὰς εἶναι πλήττοντα δίς, ἔξ ἀπατώμενος ὑφ' ὧν ἔλεγον Ἀρχιγένης, εἰκάζων αὐτὸν ταῖς τῇ σφύρας διπλᾶς πρὸς τὴν ἄκμονα πληγᾶς ἀποπάλλεσθαι γάρ τι σκληρὸν ἀφ' ἑτέρου σκληροῦ κατὰ τὰς τοιαύτας πληγὰς ὑπολαμβάνων, ἔξ ὧν ἐσφάλλω περὶ τῇ γνῶσιν τοῦ πράγματος, ἐκ τούτων καὶ περὶ τῇ διαγνώσιν ἐσφαλόμην. ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ χρόνῳ πρόσεδρόν μοι ἀεί, καὶ λιπαρῶς ἐγκείμενος τῇ διαγνώσει τῇ συστολῆς, ἐναργῶς ἠδόμην ἀρτηρίας ποτὲ μαλακῆς καὶ ἀκλόνου συσταλείσης ὠκύβραχυ, διάπειτ' αὖθις ἐκ πληρώσεως τῇ διαστολῇ, ἐκ τούτου τὰς τε διαθέσεις, ἐφ' ἃς οἱ τοιοῦτοι γίνονται σφυγμοὶ παρεφύλαξα, καὶ χρόνῳ ποτὲ μακρῷ, σὺν πολλῇ τῇ σκέψει, βεβαίως ἠδυνήθην ἀποφαίνεσθαι ταῦθ' ἅπερ νῦν διεξέρχομαι. φαίνεται δέ μοι καὶ ὁ Ἀρχιγένης ὐδαμῶς μὲν παραπεφυλακέναι τοὺς δίς πλήττοντας σφυγμούς, οὔτε δ' ἑρμηνεύειν αὐτοὺς ὀρθῶς, οὔτε τὰς διαθέσεις, ἃς ἔπονται διαγινώσκει, ἢ οὐκ ἂν ἁπλῶς οὕτως, οὔτε ταῖς τῇ σφύραις διπλαῖς πρὸς τὴν ἄκμονα πληγαῖς ἑκάστῳ αὐτοὺς, οὔτε παρέλιπεν εἰπεῖν, ὅς τις ὁ τρόπος ὅτι τῇ γένεσεως αὐτῶν. ἀλλ' ἡμῖν γε καὶ οὗτος εὑρέθη μετὰ χρόνου πολλοῦ, ὥσπερ καὶ ἄλλα πολλὰ τῇ θεωρίας. καὶ εἰ μόνον ἐθελήσαί τινα φιλοπονίαν τε καὶ σπουδὴν εἰσενεγκάσθαι περὶ τοῦργον, οἵαν ἡμεῖς εἰσενεγκάμεθα. χωρὶς γὰρ ταύτης οὔτε γνῶναι δυνήσεται, τῷ γε αὐτοῖς ἀληθείαν, οὔτ' αὐτὸς ὠφεληθῆναί τι. τρεῖς οὖν εὑρήκαμεν ἄχρι δεῦρο καὶ διαθέσεις, καὶ γένεσεις τῶν δίς πλαόντων σφυγμῶν. μίαν μὲν τῇ τῶν κλονοδῶν, κατὰ τοῦτο μόνον αὐτῶν ἀπεχωρηκέναι, ὅτι βραχέος γενομένου κατὰ τὸ μῆκος τὸ σφυγμοῦ τὸ ἑκατόρῳθεν μορίων τὸ ἀρτηρίας, ἀφανὴς ὁ κλόνος ὅλῃ, καὶ διὰ τοῦτο δίκροτος, οὐ κλονώδης φαίνεται. δεύτεραν δὲ, καθ' ἣν ὁ μὲν σφυγμὸς ἄκλονός ὅλῃ, ἡ δ' ἀρτηρία σκληρὰ, καὶ ἡ διωάμις ἀθενὴς εἰς τοσοῦτον, ὡς βαρύνεσθαι μὲν ὑπὸ τῶν κειμένων σωμάτων, ὅμως δὲ κατά τι μέρος ὑπὸ τοῦ δόγματι τεταγμένου ἀκολύτως ἀναφέρεσθαι. τούτου γὰρ μόνα τοῖς ἀπομένοις ἄνδρασιν ἦκον, ἐσάι ποτε δίκροτος ὁ σφυγμὸς, ὅταν ἔξορμήσαν αὐτὸ διὰ τῶν ὑπειμένων κουφότητα πάλιν ἀντιπάσῃ κατέχοντά τε καὶ μὴ σωεπόμενα τὰ ἑκατόρῳθεν μόρια, τὰ πρὸς τῶν ἐπειμένων σωμάτων βαρυόμενα, καὶ διὰ τοῦτο ἢ μήτ' ἀνθυπολωλόγως ποιούμενα τῇ κίνησιν, μήθ' ἣν ποιεῖται τῇ αὐτῶν τοῦ φαινομένῳ μορίου τῇ ἀρτηρίας, ἀλλὰ μεμελημένως τε καὶ βραδύνουσαν. ἐν τούτῳ γὰρ ἀντιπάσθαι συμβαίνει πρὸς αὐτῶν τὸ φθάνον ἔξορμῆσαι, σκληρᾶς οὔσης τῆς ἀρτηρίας. ἄλλως γὰρ οὐκ ἐγχωρεῖ γένεσθαι τῇ ἀντίπασιν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν. οὗτοι μὲν οὖν οἱ δύο σφυγμοὶ δίκροτοί τ' εἰσὶ καὶ σκληροί, ὁ δὲ τρίτος ὁ ὑπὸ δυσκρασίᾳ γινόμενος, οὔτε δίκροτος, ἀλλὰ δίς πλήττων μόνον, οὔτ' ἐξ ἀνάγκης σκληρός. εἰ δὲ τοῦτον τις ὀνομάζειν ἐθέλει δίκροτον, οὐδὲν διαφέρει. μεμνήσθω γ' μόνον, ὡς ὀκ ἔσιν ὅμοιος τοῖς ἀρτιπαλομένοις σώμασιν ἀρτ, σκληρῶν σκληροῖς, ἀλλ' ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἴρητ διαμαχομένων ἀλλήλαις γίγνετ τῶν δύο διωάμεων, τῆς τε διασειομένης καὶ τῇ συσειούσης τὴν καρδίαν. ἐν τίσι δὲ νοσήμασι, καὶ κατὰ ποίας αἰτίας τε καὶ διαθέσεις εἰς ἀνώμαλον ἀφικνεῖται δυσκρασίαν ἡ καρδία, νῦν μὲν οὐκ ἐπείγει λέγειν. ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς ὑπομνήσομεν εἰρήσεται. ἰατὰ δὲ τὸ παρὸν, ἀρκέσει τό γε τοῦτον, ὡς ὑπὸ ταῖς ἀνωμάλοις δυσκρασίαις τ' ἰαρδίας, μὴ ὅλα γε ἰατ' αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ ἀπλάγχνου σωισάντων, γίγνεται μὴ ὁ δίς πλαίων σφυγμὸς, γίγνεται δὲ καὶ ὁ τῇ ἐκτὸς περιμίαν ἀπολλύς. ἔτι τε πρὸς τούτοις μὴ ὁ κωλυόμενος τῇ διαστολήν. ἐδείχθη δ' ὅτι μὴ οἱ διακοπόμενοι τῇ λίνησιν ἡσυχίᾳ τε αὖθι γίγνονται πάντες, ὑπὸ ταῖς ἀνωμαλοις τ' ἰαρδίας δυσκρασίαις. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι χωρὶς τοῦ διακοπῆναι τῇ διαστολήν, ἀνώμαλοι φαίνονται ἰατὰ βραδυτῆτα τε καὶ τάχος, δύσηλον ὅτι καὶ οὗτοι πρὸς ταῖς ἄλλαις αἰτίαις, ὑφ' ὧν ἐδείχθησαν γίγνεσθαι, καὶ αὐτῇ τούτῳ ἔξουσιν, ὥσπερ ἧς ὁ λόγος ἔφησκε τῇ ἀνώμαλον τῆς καρδίας δυσκρασίαν, ὅταν ὑπὸ τοσοῦτον ἀλλήλοις διαμάχητ τὰ θερμὰ μόρια τοῖς ψυχροῖς, ὥς ποτε μὲν ἀναγκάζεσθαι βραδύνειν τὰ θέρμα, πρὸς τῶν ψυχρῶν ἰατεχόμενα. ποτὲ δὲ θᾶττον ἰλυῆσθαι τὰ ψυχρὰ, πρὸς τῶν θέρμων ἐφελκόμενα. ἕτερον οὖν τοῖς εἰρημένοις γένος ἐστὶν ἀνωμαλίας, ἢ ἰαθ' ἕνα σφυγμὸν, οὐκ ὀλιγάκις φαινόμενον, οὐ δ' ἐπ' ὀλίγων παθῶν. ἀλλ' εἴπερ τι καὶ ἄλλο πολλάκις τὸ ὑπὸ πολλῶν. εὑρίσκεται δὲ ἐν αὐτῷ τὸ ἐγκύτερον ἢ ἀρχῆς μέρους ἢ ἀρτηρίας, πεστόρον κινούμενον. ἢ ὄγκου κυματώδης τε καὶ ὁ σκωληκίζων σφυγμὸς, ἐκ τούτου τοῦ γένους εἰσὶν, ὧν μαλακῆ μὲν ἀρτηρία, διωάμει δ' οὐκ εὔρωστῳ, σωισάμενοι. ὁ μὲν οὖν σκωληκίζων, οὐ μόνον οὐκ εὔρωστον. ἀλλὰ καὶ ἰαταλελυμένῃ ἐν, δείκνυται τὴν διωάμιν, ὁ δὲ κυματώδης ὅλῃ ὅτι μὲν αὐτὸ δὴ τοῦτο μόνον οὐκ εὔρωστον, οὐ μὴν ἤδη γε πω ἰατελελυμένῃ. ἔσι δ' ὅτε καὶ τόνου μεῖζον μετέχουσαν. νίκα μάλιστα ἰσχύμον ἰδεῖν τὰ πρὸς δηλοῖ. εὑρίσκε μὴν γὰρ

μὴν γὰρ ἐν ὑγροῖς τε καὶ φλεγματικοῖς νοσήμασιν, ὅταν αὐτὰ τὰ σαρκία σώματα μαλακὰ γένηται διὰ πλήθει τε ὑγρότητος τυγχάνοντα. συμβαίνει δὲ μάλιστα τοῦτο κατὰ τὰ ληθαργικὰ πάθη, καὶ οὗ ἀμφημβρινοὺς πυρετοὺς, καὶ ποσάκι οὗ ἐλώδεις τε καὶ τυφώδεις ὀνομαζομένους. καὶ δὴ καὶ βραδυπεπτα καὶ ἀραιότητα καὶ μέγεθος ἐν τοῖς τοιούτοις ἅπασιν ὁ σφυγμὸς ποιλαμβάνει. εἰ δὲ καὶ ὕψος, ἢ σφοδρότητα ποτὲ ποιεῖσθαι, διείσιμον ἰσχνότατα δηλώσει. μᾶλλον δ' ἐλπίζειν ἔστιν, πλέονων τῶν σφοδρῶν τε καὶ ὑψηλῶν φαινομένων, ἢ ποτὲ τῶν ἐναντίων. εἰ δ' ὁμαλῶς τοιοῦτοι φαίνοιτο, χρὴ ἅμα καὶ δι' ἀχέων ἔσεσθαι τὸν ἰσχνότατα σημαίνουσι, καὶ μᾶλλον, εἰ μὴ τὰ τῆς ψήξεως τοῦ νοσήματος ὑπάρχει γνωρίσματα. προδήλων δὲ δηπουθεν, ὡς οὔτε φλεγμονή τις, οὔτε σκίρρος, οὔτε πῆξις ἐκ ψύξεως, οὔτε ξηρότης ἄμετρος, οὔτε ποσμώδης διάθεσις ὑπάρχει κατὰ τὸ σῶμα τ' ἀνθρώπου χυματώδους ὄντος τοῦ σφυγμοῦ. διότι μήτε σκληρύνεσθαι δυατὸν ὅτι μήτε τετάσθαι τὴν ἀρτηρίαν ἐν τοῦ τοιούτῳ σφυγμῷ. χρὴ γὰρ ὡς ἀρτίως εἴρηται, μαλακὴν ἀκεμβῶς ὑπάρχειν αὐτὴν, ἵν' ὅταν ὁ διεγείρων καὶ διασέλλων τόνος ὀκλάσῃ κατά τι, κατ' ἐκεῖνο καὶ αὕτη κάτα πίπτουσα τὴν οἷον κύματος ὀργάζηται ποδιγραφήν. ἡ σκληρὰ δὲ, καὶ ἡ τεταμένη διαν ἐνδῶ κατά τι τὴν διασελλούσης αὐτὴν δυνάμεως ἀρρωστούσης, ἀλλά τοι καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ μόριον αὐτοῖς σωζεξαίρεται τοῖς ἑκατέρωθεν, ὅθεν οὐδ' εἰ φανείη ποτὲ κατὰ τὴν σκληρὰν ἀρτηρίαν ὁ σφυγμὸς τοιοῦτος ὡς τὸ πρότερον ἀεὶ μέρος αὐτῆς διασέλλεσθαι πρότερον, οὐδὲ τότε κυματώδης ἡ σκωληκίζειν δηλήσεται, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνωμαλίαν ἔχων τὴν κατὰ τὸ πρότερόν γε καὶ ὕστερον μέρος τῆς ἀρτηρίας τοῦ χιτῶνος κινουμένης γινομένην. οἱ κυματώδεις δὲ καὶ οἱ σκωληκίζοντες, καὶ οὗτοι μὲν ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν οἷον κυμάτων ποδιγραφὴν ἐξ ὠθισμέτρου ποσλαμβάνουσιν, εὑρίσκοντα δ' ἐν τοῖς ὑγροῖς, ὡς εἴρηται, πάθεσιν, ὅταν μήτε σκίρρος ἢ ποὶ ποσλάγχνον τι, μήτε φλεγμονή. ἐπεί τοι καὶ τοῖς ὑδρωποις καὶ μάλιστα τοῖς ἀνασάρκα τε καὶ λευκοφλεγματίαις ὀνομαζομένοις, τοιοῦτος ἂν ἐφαίνετο διαπαντὸς ὁ σφυγμὸς, εἰ μὴ διὰ τὸ σκίρρου θαι πινα ποσλάγχνα συμβαινον οἱ ὑδρωποι τὰ πολλά. τοῖς γὰρ ἐξ ἀμορβοῖ ὠθισχέσεως, ἢ καταμιωῶν ἀποχῆς ἐθισάμενα πολλάκις ἀκεμβεῖς κυματώδεις τε καὶ σκωληκίζοντας ἐπομένους σφυγμοὺς, ἐπεισὴ πολλάκις ἐν τοῖς τοιούτοις ὑδρωποις οὐδὲν τῶν ποσλάγχνων σκίρρουται. οὐκοῦν, ἀναληπτέον γὰρ αὖθις ὠθὶ διεφαλαίων τὸν λόγον, ὁ κυματώδης σφυγμὸς ὑγρὰς μὲν καὶ μαλακῆς ἀρτηρίας ἔχον, ἅμα δυνάμει καμνούσης μετρίως. ὁ δὲ σκωληκίζων, ἀρτηρίας μὲν μαλακῆς, ἀρρώστου δ' ἱκανῶς δυνάμεως. διὰ τοῦτο γοῦν καὶ χωρὶς πυρετῶν ὡς τὰ πολλὰ φαίνεται γινόμενος ὠθὶ κρώσεσι λαυροις ἀμορραγίαις τε καὶ διαῤῥοίαις καὶ χολέραις, καὶ καθάρσεσιν ἰσχυραῖς, ἐμέτοις τε σφοδροῖς, καὶ οὔροις παμπόλλοις, καταμιωῶν ἀμέτροις καταῤῥήξεσιν. οὕτως δὲ καὶ ταῖς δι' ἀμορραγίων λιποσαρκίαις, καὶ ταῖς ἐκ μήτρας ἀμορραγίαις, ἔπί τε τοῦ καλουμένου ῥοῦ γυναικείου καὶ μοχθηροῖς ἰδρῶσιν ὁ τοιοῦτος ὠθὶ γίνεται σφυγμὸς, οὐδὲν ἧττον δὲ καὶ τοῖς ὑγρότητι πολλῇ διασαπεῖσι τὸν τονώδη μον, καθ' ὃν ἂν χρόνον αὖ, ἡ δυνάμις αὐτῶν κάμνη. εἰ μὴν τοι τὶ φλεγμονῶδες ὠθὶ γένηται τῇ τοιαύτῃ διαθέσει, σκληρότητα ποσλαμβάνοντα, οὐκ ἐπιφαίνονται σκωληκίζοντες. διὰ τοῦτο γοῦν οὐδὲ τοῖς ἐκπιοῖς ὀνομαζομένοις πυρετοῖς ὧν εἰσι καὶ οἱ μαρασμώδεις ἅπαντες, καὶ οἱ ἐπὶ ταῖς φθοαις γίνονται σκωληκίζοντες οἱ σφυγμοὶ, γνώμονοι πάντως ἀν, ὅσον ἐπὶ τοῦ καμνειν τὴν δυναμιν. ἀλλ' ἡ σωζουσα τοῖς πάθεσι ξηρότης σκληρὰς ἀποτελεῖ τὰς ἀρτηρίας. ἡ μὲν τοι τοῦ γένους τούτου τῶν σφυγμῶν ἀνωμαλία συμπίπτει πάντως αὐτοῖς, ὅταν ἱκανῶς κάμνουσι τὴν δυναμιν, ἐφ' ἧς ἐπομένη ἐν ποτὲ μὲν τῆς ἀρτηρίας τὴν κίνησιν φαίνεσθαι πρότερον, ὅπερ ἐρασίστρατος μὲν ἀεὶ βούλεται γίνεσθαι. φαίνεται δ' οὐχὶ ὧδε συμβαῖνον, ἀλλ' ὡς δὴ νῦν λέλεκται. ἐξῆς τοῖς εἰρημένοις σφυγμοῖς εἰσὶ, οἱ προκαταγορευόμενοι μύουροι. διττὸν δὲ τὸ γένος αὐτῶν ἐστι. τὸ μὲν ἕτερον ἐν μιᾷ διαστολῇ τῆς ἀρτηρίας, τὸ δὲ ἕτερον ἐν ἀθροίσμασι. τὸ μὲν οὖν ἐν μιᾷ διαστολῇ γιγνόμενον ἀδηλότητα δηλοῖ κινήσεως ἅμα σώματος ἰσχνότητα. χρὴ δ' ὠθιβάλλοντα τοὺς δακτύλους, ἄπεσθαι τῆς ἀρτηρίας, εἶθ' ὅθεν ἐν τούτῳ φαίνηται κατὰ μὲν τὰ πρῶτα μέρη τῆς ἀρτηρίας, μείζων ὁ σφυγμὸς ἢ σφοδρότερος, ἢ σωαμφότερον, ἐν δὲ τοῖς ὑποκάτω, μικρότερος ἢ ἀμυδρότερος ἢ ἄμφω, τότε μὲν πρῶτον τῶν ὠθιβεβλημένων δακτύλων ἐπαίρειν καὶ σκοπεῖσθαι, πότερον ὁμοίας τῇ πρὶν ἀρθρῶσαι δοκοῦν ἀποδαίνονται διαπνοὴν οἱ ἐφεξῆς, ἢ σφοδροτέρας τε καὶ μείζονας. ἀμυδροτέρας μὲν γὰρ ἢ μικροτέρας ἀδύατον ἀποδαίνεσθαι τοῦ πρώτου δακτύλου μετεωριζομένου. εἰ μὲν οὖν ὁμοίας ἔτι κινήσεως οἱ μετὰ τὸν ἐπιβληθέντα δάκτυλον ἀποδαίνονται, κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον ἡ ἀρτηρία μυούρως διεξέλθοι, καὶ εἴη ἂν οὗτος σημεῖον ἀτόνου διαπνοῆς, ἣν ἀεὶ ἡ καρδίας ὠθιῤῥεῖν αὐτῆς ὧδε ἐξαμιν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς κατὰ φύσιν ἔχειν ἄχρι τοῦ πέρατος, ἅπασιν τῶν ἀρτηριῶν ὁ διασελλων αὐτὰς τόνος ὁμοίως ἐξικνεῖται. κατὰ δὲ τοὺς μυουρίζοντας, ἐκλύεται κατὰ βραχὺ τοσοῦτον ἑαυτοῦ γινόμενος ἀδυνατώτερος, ὅσον ἀπεχωρεῖ τῆς ἀρχῆς. εἰ δ' ἐπάρονός σου τὸν πρῶτον δάκτυλον, μετ' αὐτὸν ἰσχυροτέρας τε καὶ μείζονος ἢ πρόσθεν ἀποδαίνοιο τὴν κινήσεις. ἐνδείκνυται μὲν δηπου καὶ νῦν ἀῤῥωστίαν τῆς κατὰ τὴν ἀρτηρίαν διαπνοῆς. ἀλλ' ἐλάττονα τῆς πρωτεργμένης. ἐν ἐκείνῃ μὲν γὰρ ἡ διαπνοὴ ἐξελύετο τῆς ἀρχῆς ἀπεχωροῦσα, νυνὶ δὲ διαμένει μὲν ἴσα κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον, ἡ δ' ἀρτηρία βαρυομένη πρὸς τῶν δακτύλων ὠθιβολῆς, ἀδυνατώτερον κινῆται. ἧττον δ' ἔστι τοῦτο διαπαντὸς δῆλον. οὐ γὰρ αὖ τῆς καρδίας τοσοῦτον, ὅσον τῆς ἀρτηριακῆς ἀπομεθα τὴν διάθεσιν ἐνδείκνυται. τὸ δ' ἕτερον αὐτὴν μᾶλλον ἀῤῥωστεῖν ἐνδείκνυται τὴν καρδίαν, μὴ δυναμένην ὁμοίως ὡς πρόσθεν ἐκτείνειν ἀφ' ἑαυτῆς ἄχρι τοῦ ἐσχάτου τοῦ ζώου μορίου τὴν ἐνέργειαν. πολυειδῶς δὲ ἐπιβάλλειν ἐν τοῖς τοιούτοις σφυγμοῖς χρὴ τοὺς δακτύλους, ὥσπερ τοῦ μαθεῖν ἀκεμβῶς ἅπασαν τῶν ἀρτηριῶν τὴν διάθεσιν. ἡ μὲν γὰρ πιέζουσα τὴν ἀρτηρίαν ὠθιβολὴ τῶν δακτύλων ἀσφυξίαν εἶναι δύξει κατὰ τὰς τοιαύτας διαθέσεις, ἡ δ' ὠθιπολῆς ψαύουσα, μυούρου φαντασίαν ἕξει τοῦ σφυγμοῦ, ἢ γοῦν μόνοις δυσὶ δακτύλοις ἢ τρισὶν ἢ καὶ τοῖς τέτρασι ὑποπίπτοντος. ἔστι δὲ τοῦτο παρά τε τὴν ἰσχνότητα τοῦ ζώου καὶ τὴν ἀῤῥωστίαν τῆς διαπνοῆς. εἰς ὅσον μὲν γὰρ ἰσχνότερόν ἐστιν, εἰς τοσοῦτον πλεῖον ἡ ἀρτηρία συμαίνει. εἰς ὅσον δ' ἧττον, εἰς τοσοῦτον ἐλάττον. οὕτω δὲ καὶ κατὰ τὴν δύναμιν, εἰς

ὅσον μὲν δύρωστόρα, πλέον. ἔλαττον δ' εἰς ὅσον ἀδφνεστόρα. κατὰ δὲ τὴν τοιαύτην ὑπόβολὴν ὁπόταν ἀρθρώδης τοῦ πρώτου δακτύλου μηκέτι παραπλήσιος ὁ σφυγμὸς διαμένῃ κατὰ τὸν δεύτερον, ἀλλὰ μείζων τε φαίνηται καὶ ἰσχυρότερος, ὁ μὲν ἀπὸ τῆς καρδίας † τόνος, ὁμαλῶς γὰρ ἄχρι πορρώτατος ὑπάρξει. βαρυθεῖσα δ' ἡ ἀρτηρία κατὰ τὴν ὑπόβολὴν τοῦ πρώτου δακτύλου, χεῖρον ἐν τῷ μετ' αὐτὸν διασείεται. καὶ διὰ τοῦτο βαρυόνους ἀρθρώδης, ἄμεινον. εἶτ' ὅμοιος ὁ σφυγμὸς φαίνοιτο κατὰ τὸν δεύτερον δάκτυλον τῇ φαινομένῃ, πρὶν ἀρθρῶσαι τὸν πρῶτον, τὸ μέγεθος τῆς κινήσεως ἐν αὐταῖς ταῖς ἀρτηρίαις ὂν, οὐκ ἐν τῇ πρὸς τὴν ἁφὴν διαγνώσει. καὶ γίγνεται τοῦτο τῇ ἀπὸ καρδίας αὐταῖς ὑπηρέτουσης δυνάμεως ἐκλυομένης κατὰ βραχύ. εἰ δὲ μεσάτην μὲν ἡ κίνησις φαίνοιτο τῆς ἀρτηρίας ἀρθρώδη τοῦ πρώτου δακτύλου, μὴ μέντοι γε ἀκριβῶς. ἴσα τῇ ἡμέτ† πρῶτον, μφοτέρας ἐνδείκνυται τὰς διαθέσεις ὑπαρχειν ἅμα. καὶ ὡς τὰ πολλά γε, οὕτω συμπίπτειν εἰωθὸς ἐν ἁπάσαις ταῖς τοιαύταις ἀνωμαλίαις. ὑπιβλέπειν οὖν χρὴ μετὰ τοῦτο πολλοὺς ἐφεξῆς σφυγμούς, καὶ παραβάλλειν ἀκριβῶς ἀλλήλαις τὰς κινήσεις. ἐνίοτε μὲν γὰρ οἷα πορρὴ κατὰ τὴν πρώτην ὑπόβολὴν τοιαῦτα γίνονται πᾶσαι. πολλάκις δὲ ὑπὸ τὸ μικρότερον τε καὶ ἀμυδρότερον ἴασιν. ἐφ' ὧν διηνεκὴς καὶ ἡ δυνάμις ἐστὶν ἀδφνεστόρα. εἰ δὲ καὶ τελέως ἐκλείποιεν, ἔτι διὰ καὶ μᾶλλον ἐνδέοντα τὴν ἀρρωστίαν τῆς δυνάμεως. ἐν τούτῳ δὲ χρὴ πάντας ἅπαντας οὐ δακτύλους, εἶτ' ὀλίγον τινα διαλείποντας χρόνον αὖθις ὑπιβάλλειν. σύρεθησόμενα γὰρ τὰ πολλὰ κατὰ τὴν δεύτερον ὑπόβολὴν ἀεὶ ἀρτηρίας σφύζουσαι. ὡς ἔγωγε πολλὰς ἀσφυξίας φαίνοιτο καὶ κατὰ ταύτην τὴν ὑπόβολήν, ἴσον ἐν ἐκείνῳ γ' αὐτῷ τῷ χρόνῳ πεποιῆσθαι τὴν πρώτην ἐπαφήν, ἐν ᾧ σπεύδαιμι ταῖς ἀρτηρίαις εἰς ἀσφυξίαν ἀφικνουμέναις, ὀλίγον ἔτι τῆς κινήσεως ἀρκούσης, ἀλλὰ σχεδὸν μὲν ὡς ἔφην σπάνιον. ὡς τὰ πολλὰ δὲ διαλείποντες, εἶτ' ὦθις ἀπομένοι σφύζούσας εὑρίσκομεν, ὥστε καὶ διὰ πλεῖον ὡς οὐ φθάνουσαι τῶν δακτύλων τὴν ἐπιβολήν, εἰς ἐσχάτην ἀμυδρότητα τῆς κινήσεως ἀφικνοῦνται. καὶ τοῦτ' ἔστιν αἴτιον ἀρα τὸ διαλανθάνειν ἡμᾶς τὴν σφυγμόν, ὡς αὖ καὶ αὐτῆς τῆς ἀσφυξίας κατὰ διπλοῦν τρόπον γινομένης, ἢ τῷ μὴ σφύζειν ὅλως τὰς ἀρτηρίας ὅπερ αὖ ἔστι κακὸν ἔσχατον, ἢ τῷ σφύζειν μὲν, ἀλλ' οὕτως μὲν ἀμυδρόν τε καὶ μικρὸν, ὡς ἐκφεύγειν τὴν αἴσθησιν. ἔστι μὲν δὴ καὶ ἡ τοιαύτη διάθεσις εἰ χωρεῖς λειποθυμίας τινὸς προσφάτου γίνοιτο, χαλεπωτάτη. πολὺ δὲ ἐπὶ χείρων ἡ ἑτέρα, καθ' ἣν ὄντως οὐ σφύζουσι, μᾶλλον δ' ὁ πολὺ χείρονα χρὴ λέγειν ἐκείνων, ἀλλ' ὀλεθριωτάτων τε καὶ χειρίστων, ὡς ἂν ἤδη νενεκρωμένων τῶν ἀρτηριῶν. εἰ μέν τοι πλέονι χρόνῳ τῶν δακτύλων ἐπικειμένων ἀβιάστως τε ὡς φάναι μόνον ἐπανορθοῖτο πάλιν ἡ κίνησις, ἥπερ ὀλέθριος ἡ τοιαύτη διάθεσις, ἐπανορθοῦται δὲ, ποτὲ μὲν εἰς ἀσφυξίαν ἐκάτερα ἀφικνουμένη. ποτὲ δ' εἰς μικροσφυξίαν τε καὶ ἀμυδρότητα. καὶ τοίνυν καὶ καλοῦνται παλινδρομοῦντες μὲν ἀμφότεροι, διαφέρουσι δὲ τῷ δὴ τῷ μὲν, μυούρους εἶναι παλινδρομοῦντας. τοὺς δ', ἐκλείποντας παλινδρομοῦντας. ἄμφνον δ' ἐν ταῖς τοιαύταις ἐπισκέψεσιν ὅτῳ σχηματίζειν τὸ μόριον, ὅπου πορρὰν ἀπομένοι τύχωμεν, ὡς ὑποκάτω ἡ ἀρτηρίας εἶναι τὴν ἡμετέραν ἁφὴν, οὕτω γὰρ ἥκιστα πρός τε τῶν δακτύλων θλίβοιτο, καὶ αὐτὸ τοῦτο προβεβλημένου διάφορος. ἔνεστι δ' ὀργανικῶς μαθεῖν ἑκάστῳ τῶν βουληθέντων ὁπόσον εἰς διάγνωσιν ἀφανῆ κίνησεως ἡ τοιαύτη τῶν δακτύλων ἐπιβολὴ συντελεῖ. πολλάκις γοῦν ἡμεῖς ἄνωθεν μὲν ἐπιβεβληκότες οὐ δακτύλους κατὰ τὰς ἀρτηρίας οὐδὲ μιᾶς ἀισθανόμεθα κινήσεως. ἔνεστι δὲ τοῦτο καταρρέψαι τὸ κῶλον, σύθεως ἠσθόμεθα. χείρισοι δὲ πάντων εἰσὶν, οἱ ἂν εἰς ἀκινησίαν τελευτήσαντες, αὖθις μηκέτι ἐπανορθοῦνται τὸ κῶλον παθείρραφῆς. ἥπερ δὲ τούτων οἱ ἂν ἔνεστι τῷ παθειρραφῶσαι φαίνονται κινούμενοι. τούτων δ' ἐν ἥπερ οἱ μύτροι γινόμενοι, μὴ μέντοι γ' εἰς ἀκινησίαν πάντελῆ τελευτῶντες. ἧ τούτων ἐν ἥπερ οἱ ἐπανορθούμενοι μύουροι. καὶ μᾶλλον ἐπιδέχονται πλείοσι δακτύλοις. ᾧ καὶ αὐτῷ μάλιστα προσέχειν ἀξιῶ. ἔστι σκοπεῖσθαι τὸ ποσὸν τῆς ἰσχνότητος τοῦ σώματος ἀκριβῶς. εἰ μὲν γὰρ ἐκάστου ἰσχνοῦ τοῦ σώματος ὄντος ἡ τῶν ἀρτηριῶν κίνησις ὑποπίπτει πλείοσι δακτύλοις, οὐ διὰ ῥώμην δυνάμεως, ἀλλὰ διὰ ἔκτασιν τοῦ σώματος ὅτῳ συμβαίνει. μετρίως δ' ὄγκος ἰσχνὸς, τρισὶν ἢ τέσσαρσιν ὑποπίπτειν δακτύλοις τὴν κίνησιν τῆς ἀρτηρίας, οὐ μικρὸν ἀγαθὸν ὡς ἐν τοιούτοις. ἐμφαίνεται γὰρ ἀκρωτήριον τι τόνου κατὰ τὴν ἐνέργειαν. ὁ δ' ἀριθμὸς τῶν δακτύλων ὅσοις ὑποπίπτειν ἡ κίνησις μέλλει, καθ' ἑκάστων τῶν ἀρτηριῶν ἴδιός ἐστιν. οὐ γὰρ ἁπασῶν ἴσην ἔχει τε καὶ διασυμβαίνει τὴν ὁρμὴν. κάλλιον δ' εἰς ὄγκον τῆς φύσεως αὐτοῦ τοῦ κάμνοντος ἔχειν ἐμπείρως. τοῖς μὲν γὰρ φύσει μικρότερος ὁ σφυγμός ἐστι, τοῖς δὲ, βραχύτερος. ἑκάστῳ δὲ τὸ ποσοῦ τὸ μέτρον, ὡς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἐστὶν, ἀγνοοῦντες δὲ τὸ μὴ τῆς φύσεως ἴδιον αὐτοῦ τοῦ κάμνοντος, ἀπὸ τῶν κοινοτέρων διαφορῶν ἐσχαζόμεθα τῶν κατά τε τὴν κρᾶσιν τοῦ σώματος καὶ τὴν ἕξιν, ᾗ μὲν τῇ κράσει μάλιστα τὴν κατὰ τὸ θερμόν τε καὶ ψυχρὸν ἐπισκοπούμενοι διαφοράν, ᾗ δὲ ταῖς ἕξεσι, τὴν κατὰ λεπτότητά τε καὶ πολυσαρκίαν. ἐνίοτε μὲν οὖν ἅμα καὶ συμπίπτουσιν αἱ δύο ἀνωμαλίαι τοῦ σφυγμοῦ, ἥτε κατὰ μίαν κίνησιν, ἥτε ἐν ἀθροίσμασι. πολλάκις δὲ ἡ μὲν κατὰ μίαν οὐκ ἔστιν, ἡ δ' ἐν ἀθροίσμασι σαφῶς εὑρίσκεται. καὶ τὸ μὴ φαίνεσθαι τὴν κατὰ μίαν, ἄτοπον δύσιν, ἥτοι τῆς διαθέσεως ἡ σμικρότης, ἢ τῶν σφυγμῶν αὐτῶν ἡ βραχύτης. ἄν τε γὰρ ἡ διάθεσις ἡ οὖσα ἐν ἀθροίσματι μυούρους ὀργαζομένη μὴ πάντυ τις ἂν χαλεπὴ, κατὰ τὴν μίαν διασολλὼ ὁμαλὸς ἔστιν, ἐν πλείοσι δὲ τὴν μυουρίζουσαν ἀνωμαλίαν λαμβάνει. ἄν τε μεγάλη μὲν ἡ διάθεσις ὑπάρχει, βραχὺς δ' ἢ κατὰ τὸ μῆκος ὁ σφυγμὸς, ὡς ἐνὶ μόνῳ ὑποπίπτειν δακτύλῳ, καὶ ὅτι μάλιστα κατ' ἀλήθειάν τε καὶ ὄντως ἦ μύουρος, οὐχ ἕξει τὴν ἀνωμαλίαν ἀιδηλον. πλείοσι γὲ ὑποπίπτειν χρὴ δακτύλοις τὴν καθ' ὑπὸ σφυγμὸν ἀνωμαλίαν μυουρίζουσαν. ἐξ ὧν δὴ τῶν εἰρημένων σύνεσιν ὡς ἄμφω μὲν τὰ γένη τῶν μυούρων σφυγμῶν ἀδφνέσιν ἐνδείκνυται διαφορᾶς. ἀλλὰ τὸ μὲν κατὰ μίαν διασολλὼ σωζόμενον λεπτότητα τοῦ κάμνοντος σώματος, τὸ δ' ἐν ἀθροίσματι διάφορα ἂν ποτε τῆς χωρεῖς ἰσχνότητος ὑπιέναι. διείργει δὲ καὶ ὡς ἄνεσις ἐξ ὑρίσκοι τὸ ποσὸν τῆς βλάβης ἐν ἑκατέρῳ τῷ γένει. πρὸς μὲν τὰ μυουρίζοντα σφυγμῶν ἱκανὰ καὶ ταῦτα. γεγράφασι δέ τινες ὡς ἀνεγραμμένον εὑρίσκοντες ποτ' εἶδος σφυγμῶν τοῖς εἰρημένοις. ὑπὸ γοῦν τὴν κατὰ τὸν καρπὸν ἀρτηρίας, ἧς διὰ καὶ σαφεστάτην ἅπτεσθαι, παφαγηναί φασιν ἑαυτῆς

σύρύτορον

δυρύτερον τὸν ἐν τῇ κάτω τορίαι σφυγμόν. μύουρον μὲν ὄντα ἀγλωνόπι καὶ ὀξύν, ἀλλὰ τὸ λειπόμενον αὖ τοῦ μορίου, ὃ κάτω τετραμμένον ὡς ὧδί τοῦ δακτύλους, ἀλλ' ἄνωτε καὶ πρὸς τὰ κατ' ἀγκῶνα χωρία ἔχοντα. ἐγώ δ' ἡγοῦμαι οὐδ' ἀνθρώπους, ἐφ' ὧν εὑρῆκθαι φασὶ οὐ τοιοῦτος σφυγμούς, οὐ προσκαιρόν τινα τῆ αἰτίαν, ἀλλ' ὧδί φυσικῆ διαπλάσει τῶν ἡβῆ τὸν καιρὸν ἐχηκθαι μοείων. σπανίως μὲν γὰρ εὑρίσκεται δ' ὃν ποτε τοιαύτη διάπλασις, ὡς τὸ μὲν πρὸς τοῦ καιρῷ μορίῳ τῆ ἀρτηρίας τοῦτο αὐτῷ τοῦ ὁρμαι τετάχθαι, τὸ δ' ἄνω πᾶν αὐτῆς τοῦ ἦ, ἀνωτέρω μεκαλύφθαι πλέονι σαρκὶ, τοῦ δὲ κατωτέρω τε ἡ κατ' αὐτὸν τὸ καιρὸν, ἀθρόον εἰς τὸ βάθος ᾠδύνεσθαι. τοῖς τοιούτοις δὲ ἀνθρώποις ὀ νοσοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑγιαίνουσιν, ὁ σφυγμὸς φαίνεται μύουρος, ἄνω μὲν ὡς πρὸς τὸν πῆχυ ἔχων τὸ σγνότερον, ᾧ δὲ πρὸς τὰ κάτω τε ἡ πρὸς τὸν καιρὸν ὡς εὐρύτερον. σὺν δηλοῖ δὲ εἰσὶν οἱ γράψαντες τοιῶν τῶν τοιούτων σφυγμῶν ὡς νοσωδῶν, οὐ προσεχνότον τοῦ πράγματι τὴν διανοιαν ἀκριβῶς, ἕκτε τῶν ἄλλων ὧν γράφουσι, λάκτο μὴ δ' ὅτι σημαίνοσι προσγράφαι τοῦ λόγῳ. προδηλον γὰρ ὡς οὐδὲν εὕρον ἐξαίρετον τοῦ αὐτῶν σημαινόμενον ὑπὸ φυσικῆ διαπλάσει τοιούτων γινομένων, ὃ νοσωδει διαθεσει. διὸ καὶ πολλάκις εἴρηται μοι πρὸς τὰς διαγνώσεις τῶ σφυγμῶν, ὅδεν ὅτως ἂν χρήσιμον ὡς τὸ γινώσκειν ὁπῖον τίς ὄτιν ἑκάστῳ φύσει σφυγμός. καὶ γὰρ οὖν καὶ ἄλλαι τινὲς ἀρτηρίαι ταῖς εἰρημέναις ἐμπαλιν ἔχουσιν, ὡς ἐν μὲν τοῖς ἄνω μορίοσιν τοῦ τοῦ δρόμαι μόνῳ τετάχθαι γυμνῷ, κατωτέρω δ' ὀρχόμεναι, πρὸς τὸν καιρὸν, εἰς τὸ βάθος καταδύεσθαι. καὶ δὴ καὶ καὶ τούτων ὁ σφυγμὸς φαίνεται μύουρος. ἑτέρων δέ γε φύσει πολυγωνικῶς τε καὶ ὠλυγωνικῶς, ἑκατέρωσε πλέον, ἢ κατὰ τὴν κοινὴν φύσιν. οὐ νοσήματος ἢ τινὸς ὅλως αἰτίας τῆς φύσιν, ἀλλὰ φυσικῆς διαπλάσεως ὀργαζομένης αὐτόν. ἅπερ εἰ μὴ γινώσκομεν, ὁπότ' εἰκὸς φήσει, μέγιστα σφαλησόμεθα. γίγνεται μὲν γὰρ ὡς εἴρηται μύουρος ὁ σφυγμὸς ἔν τισι παρὰ φύσιν αἰτίοις, εὑρίσκεται μὲν τοι τισι καὶ κατὰ τὴν τῆς διαπλάσεως ἰδιότητα, καθάπερ καὶ ὁ ὠδυγωνικῶς τε καὶ πολυγωνικῶς ὀνομαζόμενός ὄτιν. ὅγε μὲν οὖν οὕτω τῆ ἀρτηρίας κατασκευασθείσης, ὡς τὸ μέσον αὐτῆς μόνον τοῦ τοῦ δρόμαι τετάχθαι ψιλῷ, τὰ δ' ἑκατέρωθεν ἀθρώτερον ἐγκαταβαίνειν τοῦ βάθ. γίνεται δὲ καὶ διαῤῥῶσίαν δυνάμεως ἀδυναπύσης ἐπαίρειν τὰ βαρυόντα, καὶ ὅταν γε τὸ τοιοῦτον πάθος ἰσχυρότερον αὐτῇ γένηται καμπῇ τινα φαίνεται κατὰ τὸ ὕψος ἔχειν ὁ σφυγμὸς, οὐ κύκλου περιφέρειαν, ἣν τινα καμπῇ οὐ κακῶς ὁ Αρχιγένης ὀνομάζει γωνίωσιν. οὐκέτι γὰρ ὡς κύκλου περιφέρεια τὸ ὕψος τῆ ἀρτηρίας, ἀλλ' ὡς τριγώνου κορυφὴ κινεῖται τῶν ἄφλω. ἔτι δὲ μᾶλλον αὐτῇ γίγνεται ὄξυ, φρισσόσῃ τε καὶ πηγνυμένῃ διὰ ψύξιν, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως σκληρωθείσῃ τῇ διὰ τοῦτ εὑρεῖν αὐτὸν ἔστι πλειάκις γὰ ταῖς μετὰ ψύξεως ἐμβαλλόσαις ἰσχυραῖς ὠδὶ σημασίαις. οὐ γὰρ δὴ γὰ ἁπάσαις γε, ἢ μόναις ὡς γένοι νομίζουσι. ἂν γὰρ ἡ τε σκληρότης τῆ ἀρτηριῶν ἔχει τὰ δύσκαμπῆ, ἥτε δυώαμις ἀδυνὴς οὖσα βαρύνηται καθ' ἑκάτερα, τῶν μὲν οἷον κύκλου περιφέρειαν ἀπόλυσιν, ὁμοῖται δὲ τριγώνου κορυφῇ, μὴ δυναμένης τῆ ἀρτηρίας διὰ σκληρότητα κατὰ βραχὺ κάμπτεσθαι τε καὶ πρὸς τὸ βάθος ὠδυνεῖν ἑκατέρωθεν, ἀλλὰ κλωμένης μᾶλλον, ἢ καμπτομένης διὰ τῶν σκληρότητα. ταῦτ' οὖν αὐτῇ τὰ παθήματα, πολλάκις μὲν γὰ ταῖς ψυχούσαις ἱκανῶς ὠσημασίαις γίνεται. συμπίπτει μὲν γένοιτο καὶ χωρὶς εἰσβολῆς παροξυσμῶν, ὥσπερ αὖ πάλιν γὰ ταῖς ἀποψύκτοις ὠδὶ σημασίαις, ὃ δ' ὅλως γίνεται τοιοῦτος ὁ σφυγμός, ἄμεινον δ' ἴσως ὅτι μηδὲ χρονίζειν ἐπὶ κατὰ τὸν τόπον, γὰ τοῖς μετὰ ταῦτα μέλλοντας ὠδὶ πλέον τοῦ αὐτῶν διεξέρχεσθαι. ἔστι δὲ ἐκ αὐτοῦ τοῖς ἐρημένοις γένους, καὶ ὁ προμώδης σφυγμός, οὐ πάνυ τι φαινόμενος ἐναργῶς. ἐπειδὴ δὲ καθάπερ ὠλέσκεται διὰ τὸ δύστροπον τῆ ζῆς συμπτώμασιν αἰτίων, ἀδυνεία δυώαμεως ἕπεται τρόμος, ἀναγκαῖον οὖν ἔστι διὰ ταῦτα καὶ τὸν τρομώδη σφυγμὸν ἀμυδρόν τε ἅμα καὶ μικρὸν εἶναι. γὰ δὲ τοῦ τοιούτῳ λανθάνουσιν ἐκ τρομώδεις κινήσεις, ἀξιόλογον διαφορὰς εἰς τὸ γνώσεσθαι δέομαι. φαντάσεται δέ γένοιτο τοῖς ἀγυμνάστοις ὁ τρομώδης σφυγμός, ὡς κλονώδης. καὶ διὰ τοῦτ' οἴονται πολλάκις ἑωρακέναι τοιοῦτον. ἀλλ' οὐδεὶ μακρότερον ὑπὲρ αὐτῶν διεξέρχεσθαι κατὰ τὸν γεσῶτα λόγον. ἔρηται γὰρ γὰ τοῦ δύστροπον τῶν γὰ τοῖς συμπτώμασιν αἰτίων εἰς ὅσον ἀλλήλων διαφέρουσι τρόμος καὶ κλόνος, ἐξ ὧν ὁρμώμενος ἄντις ὁποῖος γέτις ὁ κλονώδης ὅτι σφυγμός, ἀκριβῶς εἴσετ. καὶ ὡς ὀλιγάκις ὁ τρομώδης ὁρᾶτ κατ' ἐκείνους μόνους οὖν καιρὸς, γὰ οἷς δ' ἡ δυώαμις ἐχάτως ἀδυνὴς ὄτιν, ὅτε χιτὼν τοῦ ἀρτηρίας μαλακὸς, ἥτε τοῦ σώματος ἕξις ἰσχνή. συμβήσετ γὰρ οὕτως, μήτε πάνυ μικροὺς εἶναι οὖν σφυγμούς, ἀλλ' ἐγγύς τι τῶν κατὰ φύσιν, μήτε ἐχάτως ἀμυδροὺς, ἀλλ' ὥστε φέρειν ἀλύπως ὠβολὼ διακτύλων ὧν ἐξ ἀνάγκης εἰς διάγνωσιν δεῖται. καὶ ἔστοτε ἆρα φανείη τρομώδης σφυγμός, γὰ δείξει), τῶν τε δυώαμιν ἀδυνῆ, ἣ τὸν χιτῶνα τοῦ ἀρτηρίας μαλακὸν, τοῦ τοῦ σώματος ἕξιν ἰσχνὴν, πολὺ μὲν οὖν ἀνωμαλίας τε καὶ τῶν ὀργαζομένων αὐτῶν αἰτίων ἱκανὰ καὶ ταῦτα. καὶ γὰρ ἔστι παραλελειπται ῥᾴδιον εὑρίσκεσθαι τοῦ ταῦτά τε τὰ νῦν ἐρημένα μὴ κατὰ τὸ ταὐτόν, καὶ ὅσα κατὰ τὸ δύστροπον ἔρηται τῶν γὰ τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων. ὑπολοιπὸν δ' ὅτι πολὺ τάξεως καὶ ἀταξίας διελθεῖν. δοκεῖ μὲν δὴ πᾶσα τάξις ἀταξίας ὁμοιομερεῖς ἀμείνων εἶναι. πρόσκειται δ' ὁμοιομερῶς τοῦ λόγῳ διὰ τὸ δυώασθαί ποτε τῶν ἐξ ἑτέρου γένους ἀταξίαν αἱρετωτέραν ὑπάρχειν ἑτεροιομερεῖς τάξεως. οἷον εἰ οὕτως ἔτυχεν ὁ κατὰ μέγεθος, ἢ τάχος, ἄτακτος, ἦπερ ὅτι χαλεπὸς, τοῦ διαλείποντος γὰ τάξει τινί. οὕτω δὲ καὶ ὁ μεμυκυσμένος ἀραιὸς, εἰ τοῦ φυλάττοι τάξιν τινὰ, χείρων ἔστι τῆ κατὰ σφοδρότητα ἢ μέγεθος τοῦ τάχος ἀνωμάλου. ἀλλ' ἥ γε ὁμοιομερὴς τάξις ἐπιεικεστέρα τῆς ἀταξίας εἶναι δοκεῖ, διὰ τὸ, τῆ φύσεως ἡμῶν εἴπερ τι ἄλλο καὶ τῶν τάξιν οἰκείαν ὑπάρχειν. οὐ μὴν ἁπλῶς γε οὕτως ῥητέος ὁ λόγος, ἀλλὰ μετὰ τοιοῦδε διορισμοῦ. ἡ μὲν τάξις ἐσπερυμένου ὡς εἶναι δοκεῖ δικαιῶ τὸ ἄπορον. ἡ δ' ἀταξία μεταῤῥέον τε καὶ μὴ μόνον ἐφ' ἑνός, ἢ μεγέθος, ἢ εἴδους, ἢ χωρίου. τὸ δὲ τοιοῦτον ἄπορον, οὐκ ὀλεθριώτερον, ἀλλὰ σφαλερώτερον εἶναι χὴ νομίζειν. ᾧ δ' ἔχεται γὰρ αὐτὸ μεταῤῥέον, ἔστιν ὅτε μὲν εἰς ἀκυρώτερον, ἔστιν ὅτε δ' εἰς ἀμεινώτερον ἀφικέσθαι χωρίον, ὥστε ἤτοι θάνατον ἢ ἀπενᾶσαι, ἢ σωτηρίαν ἐνεγκεῖν. τὸ μὲν τι τῆ τάξεως, οὐ ἀδύκητον, ἀλλ' ὡρισμένῳ ἔχει τῆ ἐκβασιν. ἡ μὲν γὰρ ὠδὶ χαλεπῆς ἀνωμαλίας τάξις, ὥσπερ εἰ οὕτως ἔτυχε τῆς διαλειπτικῆς, ὀλέθρῳ βεβαίως ὄτιν.

ἡ δ' ὠδὴ μετρίας ὥσπερ ὠδὴ ἡ κατὰ μέγεθος καὶ μικρότητα βεβαίως ὠδεικής. ἡ δ' ἀταξία καὶ τὴν ἐπὶ κῆ χαλεπὴν ἐργάσασθαι διάκρισιν εἰς κυριώτερον χωρίον τ' τὴν ἀνωμαλίαν ἐργαζομένης αἰτίας καὶ μήν τοι καὶ τὴν χαλεπὴν ὠδεικῆ, μετελθόσης καὶ νῦν ἡ αἰτίας ἐκ τῶν κυριωτέρων εἰς ἀκυρώτερα. οὐδὲν οὕτω ἀσφαλὲς, οὐδὲν βέβαιον ὠδὴ ἡ ἀταξίας ὄντων, ὅτε τοιοῦτον οἷον ὦδὴ ἡ τάξεως, ὅτε ἀγαθὸν, ὅτε καιρόν. ἂν μήν τοι μετὰ σφοδρότητος σφυγμὸς γίνηται τὶς ἀταξία, εἰ τ' οὖν ὁμαλὸς, εἴτε καὶ ἀνωμάλου ἡ σφοδρότητος ὄσης, παρόντων ℂ τῶν ἡ τάξεως σημείων, ἐλπίζειν χρὴ κείσειν ἐσωθά τινα ℂ μᾶλλον εἰ καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα κείσεως γένοιτο. ὅτε κῆ ὅπερ διαφορήσειν ἀεὶ ἀταξίαν τῶν τάξεων, καθ' ὅσον ὠδὴ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς αὐτοῖς ἐναντιώτερον ὠδὴ κείσειν ἡ φύσις ὀξυρμᾶ κῆ τὰς ἀρτηρίας.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΓΝΩΣΕΩΣ ΣΦΥΓΜΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΝ γ'.

ΗΤΙΣ μὲν ἑκάστου σφυγμοῦ δύναμις ὄντιν' ἔμπροσθεν εἴρηται. πρὸς δὲ τῶν οἰκείων τοῖς πάθεσιν, ὧν ὕστερον λεχθήσεται. πάθος μὲν οὖν ὀνομάζω νῦν ἅπαν τὸ παρὰ φύσιν. οἰκείους δ' ἑκάστῳ λέγω σφυγμοὺς, ὅσοι τε διαπαντὸς ὑπάρχουσιν αὐτῷ, καὶ ὅσοι πλειστάκις. ὧν δὲ τῶν παρὰ φύσιν ἁπάντων ὡς ἂν ἑτέροις ὠδὶ ἐοικότα, τὰ μὲν εἰσὶ διαθέσεις τινὲς ὑφ' ὧν πρώτως ἐνοργεία βλάπτεται, τὰ δὲ τούτων αἴτια, τὰ δὲ συμπτώματα. περὶ πρώτων τῶν διαθέσεων ῥητέον. ἐπεὶ δὲ καὶ τούτων ἐφείχθησαν, αἱ μὲν τινὸς ἴδιαι τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων. αἱ δὲ τῶν ὀργανικῶν. ἀρξὴ τῶν ἐν τοῖς ὁμοιομερέσιν ὑπαρχόντων ἀρκτέον. εἰσὶ δὲ ὀκτὼ τ' ἀριθμὸν, ἅπασαι μὲν κῆ δυσκρασίαν γινόμεναι, διαφορήσασι δὲ ἐφ' τὰς μὲν ἁπλᾶς εἶναι, τὰς δὲ συνθέτους. ἁπλαῖ μὲν δὴ εἰσὶ δυσκρασίαι, θερμότης τε κῆ ξηρότης, ὑγρότης ℂ ψυχρότης. συνθετοὶ δὲ, ψυχρότης ἅμα ξηρότητι. καὶ θερμότης ἅμα ξηρότητι, καὶ ψυχρότης ἅμα ὑγρότητι, καὶ θερμότης ἅμα ὑγρότητι. διέλειπται γὰρ ἔν γε ἡμῖν καὶ πρὸς ἡ δυσκρασίας, ἐν τοῖς πρὸς τῶν κράσεων ὑπομνήμασι. καὶ διώρισται πῶς μὴ γένοιτ' ἂν ὑγιαίνοντα θερμὸν ℂ ὑγρὸν εἶναι φαμὲν, ὅπως ἡ τὸ νόσημα τὰ δι' ἀμετρίαν ὑγρότητός τε κῆ θερμότητος ἐνοργεία τινα βλάπτον. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἀναμνητέον ὅτιν, ὡς ὅτ' ἄν ποτε σφυγμὸς ἀλλοιωθεὶς διὰ δυσκρασίαν χωρὶς τοῦ τὰς ἀρτηρίας τι παθεῖν, ἢ τῆ καρδίαν. καὶ ὡς ἐνδέχεταί ποτε τὰς μὴ ἀρτηρίας τι πεπονθέναι. τὴν καρδίαν δὲ ὑπάρχειν ἀπαθῆ. ἡ μήν τοι καρδίας παθόσης, οὐκ ἐνδέχεται τὰς ἀρτηρίας ἀπαθεῖς διαμένειν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἀρξλάνειν τι ἡ δυσκρασίας αὐτὰς ἐλαττοῦν, ἢ μεῖζον. ἡ μὲν δὴ κῆ ψυχρότητά τε καὶ θερμότητα δυσκρασία ἡ καρδίας ἑτοίμως εἰς ἀπάσας διαδίδοται τὰς ἀρτηρίας. ἡ δὲ καθ' ὑγρότητά τε καὶ ξηρότητα χαλεπώτερον. ἀρκτέον δὲν ἀρξ ἡ κῆ θερμότητα, καὶ διοριστέον ἐν αὐτῇ πρὸς πρώτου, ὡς ἐνδέχεται καθ' ὃν ὅπερ γίνεται καιρὸν, ἢ τοι κῆ φύσιν ἔχειν τὰς ἀρτηρίας, ἢ πεπονθέναι καὶ αὐτὰς, καὶ ἢ τοι πάσας, ἢ τινὰς. αἱ μὲν δὴ κῆ φύσιν ἔχουσαι τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ δυσκρασίαν, ὁμοίως διαδέξονται. τῶν ἢ παρὰ φύσιν διαφοιτώσῃ ἡ διάθεσις ἔσται μίκτη. τὸ μὴ φυλάξασθαι ἡ ἰδίας καταστάσεως. τὸ δ' ἐπὶ πρὸς καρδίας λαμβάνειν. πρῶτον δὲν ὑποκείσθωσαν ἀπαθεῖς εἶναι, τό γε καταρχὰς αἱ ἀρτηρίαι θερμοτέρας γενομένης ἡ καρδίας. εἰθ' ἑξῆς σκοπήσομεθα τίνος ἀρξ ἀνάγκης ὑπάρχουσι σφυγμοὶ τῇ τοιαύτῃ διαθέσει, καὶ τίνος ὡς τὸ πολύ. πάλιν δὲν ἀναμνησθέντες ὧν ἐφ' τε ἐφ' πρὸ τούτου λόγῳ διειλόμεθα, καὶ τῇ πρὸς τῶν ἐφ' σφυγμοῖς αἰτίων πραγματείᾳ. τῶν οἰκείους θερμότητος πλεονεκτούσης σφυγμοὺς ἐπελθωμεν, ἵν' ἀρξ αὐτῶν σκεψώμεθα, τίνες μὲν ἀχώριστοι ἡ προκειμένης διαθέσεως εἰσὶ, τίνος δ' ὡς τὸ πολὺ συμπίπτουσι. εἰσὶ δὲν οἰκεῖοι σφυγμοὶ πλήθει θερμότητος ὅτε μέγας, καὶ ὁ ταχὺς, καὶ ὁ πυκνὸς, ἀλλ' ὁ μέγας μὲν ὁ θερμότητος μόνης κρατούσης, ἀλλὰ καὶ ὀργάνων δεῖται μαλακῶν, καὶ δυνάμεως σύρσεως. ὡς τ' ὀκ ἂν ἀχώριστος εἴη ἡ κῆ θερμότητος δυσκρασίας. ὅτως δὲ καὶ ὁ ταχὺς ἐρρωμένης δεῖται δυνάμεως, καὶ ὀργάνων ἑτοίμως διασειομένων, ὥστ' ὀδ' ὅτος ἀχώριστος. ὁ δὲ γε πυκνὸς εἰ μὴ αὐτάρκως τοῦ μεγέθους τε καὶ τάχους ἡ χρεία πληρωθείη, τὴν ἀρχὴν ὀδ' ἂν συστείλαι. δεῖται γὰρ καὶ τοῦτο. μὴ πληρωμένης ἢ γίγνοιτ' ἄν, ὥστ' ὀδ' ὅτος ἀχώριστος, ὁ μὲν ὀδ' ἐκ τῶν οἰκείων εἴη ἂν τις ἀχώριστος. ἐκ ἢ τῶν οἰκείων μὲν, ὀκ ἀχωρίστων δὲ κρατήσει, ποτὲ μὲν ὁ μείζων, ποτὲ δὲ ὁ θάττων, ποτὲ ἢ ὁ πυκνότερος. εἰ μὲν γὰρ ἡ θερμότης αὐξηθείη μόνη, κῆ φύσιν δ' ἔχοιν ἥπτε δυνάμεις καὶ τὰ ὄργανα, βραχείας μὲν τ' ἐκτροπῆς γενομένης, εἰς μέγεθος μόνον ὧν δύσσεσι οἱ σφυγμοὶ. πλέονος ἢ, καὶ εἰς τάχος. ἀξιολόγου ἢ, ℂ εἰς πυκνότητα. πῶς ἔχειν δ' ἐν τούτῳ δεῖ τ' νῦν ἀκριβῶς ἐφ' μᾶλλον τε κῆ ἧττον ἐν ἑκάστῳ γένει σφυγμῶν. εἰ μὴ γε εἰς τὸ μέγεθος ἀρξ μάλιστα ἐοικὸς πλέον, ἥπερ τὸ τάχος καὶ τὴν πυκνότητα. μὴ πάνυ πολλῷ ἢ γε τῇ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμότητα. εἰσὶ δὲ εἰς τὰ τρία πρὸς ἁπλησίως, δυσὶ μὴ δεῖπτε καὶ μεγάλως ἀρξ μαχθήσονται. δυσὶ δὲ καὶ πολλῷ ἐνδείξουσι τὴν θερμότητα. εἰσὶ δ' ἐπὶ πλέον αὐξηθείη τὸ τάχος τοῦ μεγέθους, ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον. εἰσὶ δὲ καὶ, ἡ συνίστης, ἔτι μᾶλλον. εἰσὶ ἅμα μέγιστός τε καὶ τάχιστος ὁ αὐτὸς εἴη σφυγμὸς καὶ πυκνότατος, εἰς ἄκρον ἠυξῆσθαι δοκοῦσα τὴν θερμότητα. εἰ δὲ τάχιστος μὲν εἴη καὶ πυκνότατος, μὴ τοι καὶ μέγιστος, ἄλλως μὲν ὀκ ἂν δύναιτο συμβῆναι ὅπερ, χωρὶς τοῦ τὴν δυνάμιν ἀρρωστοτέραν, ἢ τὴν ἀρτηρίαν γενέσθαι σκληροτέραν. † διόρισον δὲ τοῖς ἀχωρίστοις ἑκατέρου σφυγμοῖς, ἥνπερ μὲν ἐνδείξεις ἐκάστου ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμότητος ἡ αὐτὴ. κῆ μὲν ℂ ὅταν ἡ πυκνότης ὠδὶ πλείστου ποιῆται, μὴ σωσαμένη δ' εἰς ἴσον αὐτῇ τὸ τάχος ℂ τὸ μέγεθος, ἀνάγκη καὶ τότε θερμότητα μὲν εἶναι, πολλὴν, ἢ τοι δι' ἀρρωστίαν δυνάμεως, ἢ ὀργάνων σκληρότητα. σὺν ἀρρωστίᾳ μὲν οὖν ἀμυδρὸς ὁ σφυγμὸς ἔσται. σὺν σκληρότητι δὲ, σκληρὸς ἅμα καὶ κλονώδης. εἰ δὲ καὶ χωρὶς κλόνου σκληρὸς εἴη πυκνὸς ὢν ἐσχάτως, ἀδῃῆ τῇ δυνάμει ἅμα ἐφ' πλήθει ἡ θερμότητος ἐνδείξεται, πάντως οὕτω ὁ τοιοῦτος ἔσται καὶ ἀμυδρὸς καὶ κινδυνῶν ἐπά

† al. διόρισον

ειδωλοθυτων και πορνειας και πνικτων και αιματος· οθεν καλως ποιησετε εαυτους τηρουντες, ων διατηρουντες εαυτους ου κακως πραξετε. ρωμην δε λαβοντες ο Παυλος και ο Βαρναβας διελεγοντο τε και εδιδασκον εν Αντιοχεια και ετερους μετα πολλων αλλων του κυριου λογου ευαγγελιζομενους. μετα δε τινας ημερας ειπεν προς τον Βαρναβαν ο Παυλος επιστρεψαντες δη επισκεψωμεθα τους αδελφους κατα πασαν πολιν εν αις κατηγγειλαμεν τον λογον του κυριου πως εχουσιν. ο δε Βαρναβας εβουλευσατο συμπαραλαβειν και τον Ιωαννην τον επικαλουμενον Μαρκον· ο δε Παυλος ηξιου τον μη συμπαραλαμβανομενον αυτοις απο Παμφυλιας και μη συνελθοντα αυτοις εις το εργον μη συμπαραλαμβανειν τουτον. εγενετο δε παροξυσμος ωστε αποχωρισθηναι αυτους απ' αλληλων και τον μεν Βαρναβαν παραλαβειν τον Μαρκον πλευσαντα εις Κυπρον· ο δε Παυλος επιλεξαμενος Σιλαν εξηλθε παραδοθεις τη χαριτι του κυριου υπο των αδελφων· διηρχετο δε την Συριαν και την Κιλικιαν επιστηριζων τας εκκλησιας παραγγελλων φυλασσειν τα δογματα των αποστολων και των πρεσβυτερων. κατηντησε δε και εις Δερβην και εις Λυστραν· και ιδου μαθητης τις ην εκει ονοματι Τιμοθεος υιος γυναικος Ιουδαιας πιστης πατρος δε Ελληνος· ος εμαρτυρειτο υπο των εν Λυστροις και Ικονιω αδελφων· τουτον ηθελησεν ο Παυλος συν αυτω εξελθειν και λαβων περιετεμεν αυτον δια τους Ιουδαιους τους οντας εν τοις τοποις εκεινοις· ηδεισαν γαρ απαντες τον πατερα αυτου οτι Ελληνος υπηρχεν. ως δε διεπορευοντο τας πολεις παρεδιδοσαν αυτοις φυλασσειν τα δογματα τα κεκριμενα υπο των αποστολων και πρεσβυτερων των εν Ιερουσαλημ· αι μεν ουν εκκλησιαι εστερεουντο τη πιστει και επερισσευον τω αριθμω καθ' ημεραν. διηλθον δε την Φρυγιαν και Γαλατικην χωραν κωλυθεντες υπο του αγιου πνευματος λαλησαι τον λογον εν τη Ασια· ελθοντες δε κατα την Μυσιαν επειραζον εις την Βιθυνιαν πορευθηναι και ουκ εασεν αυτους το πνευμα Ιησου· παρελθοντες δε την Μυσιαν κατεβησαν εις Τρωαδα· και οραμα δια της νυκτος τω Παυλω ωφθη ανηρ τις Μακεδων ην εστως και παρακαλων αυτον και λεγων διαβας εις Μακεδονιαν βοηθησον ημιν· ως δε το οραμα ειδεν ευθεως εζητησαμεν εξελθειν εις Μακεδονιαν συμβιβαζοντες οτι προσκεκληται ημας ο θεος ευαγγελισασθαι αυτους· αναχθεντες ουν απο της Τρωαδος ευθυδρομησαμεν εις Σαμοθρακην τη δε επιουση εις Νεαπολιν· κακειθεν εις Φιλιππους ητις εστιν πρωτη της μεριδος της Μακεδονιας πολις κολωνια· ημεν δε εν ταυτη τη πολει διατριβοντες ημερας τινας· και τη ημερα των σαββατων εξηλθομεν εξω της πυλης παρα ποταμον ου ενομιζομεν προσευχην ειναι· και καθισαντες ελαλουμεν ταις συνελθουσαις γυναιξιν· και τις γυνη ονοματι Λυδια πορφυροπωλις πολεως Θυατειρων σεβομενη τον θεον ηκουεν· ης ο κυριος διηνοιξεν την καρδιαν προσεχειν τοις λαλουμενοις υπο του Παυλου· ως δε εβαπτισθη και ο οικος αυτης παρεκαλεσεν λεγουσα ει κεκριτε με πιστην τω κυριω εισελθοντες εις τον οικον μου μενετε· και παρεβιασατο ημας· εγενετο δε πορευομενων ημων εις την προσευχην παιδισκην τινα εχουσαν πνευμα πυθωνα απαντησαι ημιν ητις εργασιαν πολυν παρειχεν τοις κυριοις αυτης μαντευομενη· αυτη κατακολουθησασα τω Παυλω και ημιν εκραζεν λεγουσα οτι οι ανθρωποι ουτοι δουλοι του θεου του υψιστου εισιν οιτινες καταγγελλουσιν ημιν οδον σωτηριας· τουτο δε εποιει επι πολλας ημερας· διαπονηθεις δε ο Παυλος και επιστρεψας τω πνευματι παραγγελλω σοι εν τω ονοματι Ιησου Χριστου εξελθειν απ' αυτης· και εξηλθεν αυτη την αυτην ωραν· ιδοντες δε οι κυριοι αυτης οτι εξηλθεν της ελπιδος της εργασιας αυτων επιλαβομενοι του Παυλου και του Σιλα εσυραν εις την αγορα επι τους αρχοντας· και προσαγαγοντες αυτους τοις στρατηγοις εφασαν ουτοι οι ανθρωποι εκταρασσουσιν ημων την πολιν Ιουδαιοι υπαρχοντες· και καταγγελλουσιν εθη α ουκ εξεστιν ημιν παραδεχεσθαι ουδε ποιειν Ρωμαιοις ουσιν· και συνεπεστη ο οχλος κατ' αυτων· και οι στρατηγοι περιρηξαντες αυτων τα ιματια εκελευον βακτιζειν· πολλας τε επιθεντες αυτοις πληγας εβαλον εις φυλακην παραγγειλαντες τω δεσμοφυλακι ασφαλως τηρειν αυτους· ος παραγγελιαν τοιαυτην ειληφως εβαλεν αυτους εις την εσωτερικην φυλακην και τους ποδας ησφαλισατο εις το ξυλον· κατα δε το μεσονυκτιον Παυλος και Σιλας προσευχομενοι υμνουν τον θεον· και επηκροωντο αυτων οι δεσμιοι· εφνης δε σεισμος εγενετο μεγας ωστε σαλευθηναι τα θεμελια του δεσμωτηριου· παραχρημα δε ηνεωχθησαν αι θυραι πασαι και παντων τα δεσμα ανεθη· εξυπνος δε γενομενος ο δεσμοφυλαξ και ιδων ηνεωγμενας τας θυρας της φυλακης σπασας την μαχαιραν ημελλεν εαυτον αναιρειν νομιζων εκπεφευγεναι τους δεσμιους· φωνησας δε μεγαλη φωνη ο Παυλος λεγει μηδεν πραξης σεαυτω κακον απαντες γαρ εσμεν ενθαδε· αιτησας δε φωτα εισεπηδησεν και εντρομος γενομενος προσεπεσεν τω Παυλω και τω Σιλα· και προαγαγων εξω εφη κυριοι τι με δει ποιειν ινα σωθω· οι δε ειπαν πιστευσον επι τον κυριον Ιησουν και σωθηση συ και ο οικος σου· και ελαλησαν αυτω τον λογον του κυριου συν παντι τω οικω αυτου· και παραλαβων αυτους εν εκεινη τη ωρα της νυκτος ελουσεν απο των πληγων· και εβαπτισθη αυτος και οι αυτου απαντες παραχρημα· αναγαγων τε αυτους εις τον οικον αυτου παρεθηκεν τραπεζαν και ηγαλλιατο πανοικει πεπιστευκως τω θεω· ημερας δε γενομενης απεστειλαν οι στρατηγοι τους ραβδουχους λεγοντες απολυσον τους ανθρωπους εκεινους· απαγγειλας δε ο δεσμοφυλαξ τους λογους προς τον Παυλον οτι απεσταλκασιν οι στρατηγοι ινα απολυθητε· νυν ουν εξελθοντες πορευεσθε εν ειρηνη· ο δε Παυλος προς αυτους εφη δημοσια ακατακριτους ημας ραβδισαντες ανθρωπους Ρωμαιους υπαρχοντας εβαλον εις φυλακην· και νυν λαθρα ημας εκβαλλουσιν· ου γαρ αλλα ελθοντες αυτοι ημας εξαγαγετωσαν· ανηγγειλαν δε οι ραβδουχοι τα ρηματα ταυτα τοις στρατηγοις· και εφοβηθησαν ακουσαντες οτι Ρωμαιοι εισιν· και ελθοντες παρεκαλεσαν αυτους και εξαγαγοντες ηρωτων απελθειν απο της πολεως· εξελθοντες δε εκ της φυλακης εισηλθον προς την Λυδιαν· και ιδοντες τους αδελφους παρεκαλεσαν αυτους και εξηλθον.

m m m 4

καρδίας οἱ σφυγμοὶ τοῖς κ͂ φύσιν ὁμοιοι. μέση γάρ πως ἡ αὐτῆ κατάστασις ἀρτηλεῖ, ἐκ δυοῖν ἐναντιότητων συγκειμένη, καὶ σφάλεσί γε, καὶ οὐ ἀείστος ἰατρὸς ἀμοιρεῖ διαθέσεις. ὥσπερ καὶ νῦν τῶν μεγάλα λοιμῶν σωέπεσαν. ἔνιοι μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἕως πλείστου, τινὲς δὲ καὶ ὀλίγα τοῦ νοσήματος ἦσαν οὔσφυκτοι βραχύτητι τ͂ κ͂ φύσιν ἐξημαγμένας ἔχοντες οὐ σφυγμούς. ἀλλ' ὅτοι μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀπόλοιντο. καὶ διαγινώσκομεν οὐκ οὐδενὸς ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις ὅτι τε λοιμώδεσι καὶ ὅτι χείρισα διάκειται, τῶτε τῆς θερμασίας δριμείᾳ, καὶ αὐτῷ δὴ τῆς θερμασίας εἴδει, καὶ αὐτῷ βραχύτητι τοῦ κ͂ φύσιν ἐξημαγμένας ὄντας αὐτοῖς οὐ σφυγμοὺς ἀεὶ διαμένειν τοιούτους. ἐν εἴδει γὰρ μάλιστα τῶν ἐκπώμων ὀνομαζομένων πυρετῶν οἱ τοιοῦτοι σφυγμοὶ σώιζεται. ☾ ὅσοι γε τῶν καμνόντων δὶ ἐφάσκομεν πυρέτειν. ἐν ἕξει τούτοις ἀκεισῶς ἰῶ ὁ πυρετὸς αὐτὸ ἡ καρδίας κατειληφὼς τὸ σῶμα. δύο γὰρ δὴ ταῦτα γνωρίσματα τῶν ἐκπώμων πυρετῶν ἐστὶ ἴδια. τότε διαπαντὸς ὁμοίοις ἑαυτοῖς ὑπάρχειν αὐτοὺς, ὅτε εἰς βολὴν προέρχεσθαι πυός, ὅτ' ἀναβασιν, ὅτ' ἀκμήν, ὅτε παρακμήν δὲ μίαν ἔχοντας, τό, τε μὴ γινώσκειν ὅτι πυρέτειν τὸν κάμνοντα. γίνονται δ' οἱ τοιοῦτοι τῶν σφυγμῶν, ὑπ' ἀνάγκης μὲν μείζονος τῶν κ͂ φύσιν, ἐνίοτε δ' ἐλάττονος μὲν τοι πάντως. ☾ ὀρθῶς ἅμα οὖν τοῖς πλείστοις τε ☾ ἀείστοις τ͂ ἰατρῶν ὑπέλαβεν, τῶν πυρετόντων οὐ σφυγμὸς ἀχώριστον ἔχειν τὸ τάχος. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων καὶ αὖθις, ὅπερ ἢ λέγοντες ἀπελίπομεν, ἐπειδὴ καὶ ὑπὸ συγκεχυμένης ποιότητος ὁ εἰσπνεόμενος ἀὴρ μιανθεὶς ☾ ἄλλη τοῦ σώματος ἡ καρδίας ἡ σπλῆνα, οἱ τοιοῦτοι γίνονται σφυγμοί. καὶ ὀλίγα ἔπι θαυμαστὸν ὅθ' ὅπως οὐ σφυγμὸς ἔχουσιν ὁποίους εἰρήκαμεν οἱ ὅτων λοιμώδεσι, ὅθ' ὅτι λοιμώδη τὴν ἀναπνοὴν, ὅθ' ὅτι πεφυκέναι πάντως. τί γὰρ ἂν ἄλλο εὑρεθείη ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ σκληρότης. ὡς ὅσοις γε τὸ σκληρὸν ὑπῆρχε θερμόν, εἰς οὐδὲν ἐν ταῖς κοιλίαις ἡ καρδίας ἐτράπετο χυμὸς μᾶλλον, ἢ ὅπερ εἰς αὐτὸ τὸ σῶμα τ͂ ἀπὸ λάγνα, πολλοὶ τούτων ἐσώθησαν. ἡ διάγνωσις δ' αὐτῶν τῶν λοιμωδῶν ἐν πρώτοις μὲν ἀκριβέστερον πυρέτειν. ἔπειτα ἢ εἰ μὴ διαπαντὸς ὡσαύτως πυρέτειν. ἔπι ἢ πῶς τούτοις εἰ μὴ † διάτονον ἔχοιεν τὸν σφυγμόν. οἱ γὰρ ὧν δυσκρασίᾳ τοῦ σώματος αὐτοῦ ἡ καρδίας ἅπαντες ἄτονοι. ἀεὶ μὲν δὴ κ͂ θερμότητα δυσκρασίαι ἡ καρδίας ὁποίους τινὰς ἐργάζονται οὐ σφυγμὸς αὐτάρκως λέλεκται. ἀεὶ ἢ κ͂ ψυχρότητα πάντως μὲν δὴπου οὐ γνωστὸς ἀκριβέσι, οὐ μικροὶ καὶ βραδεῖς καὶ ἀραιοὶ ἢ τοι δ' ἀνάλογον εἰς τὰς τρεῖς διαφορὰς ἀλλοιοῦσιν, ἢ τὰς μὲν τινας ἐξ αὐτῶν, ἢ τινας μᾶλλον ἢ ἧττον. ἑτέρας δέ τινας, ἢ ἑτέρων, ἧττον ἢ μᾶλλον. ἀλλὰ χρὴ καὶ ταῦτα κ͂ τ͂ αὐτὸν τρόπον ἐπίσκεψα τῶν ἐλλείπουσαν, ἢ καὶ πλεονάζουσαν ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται. πρῶτον μὲν γὰρ ὑπαλλάξει τ͂ πυκνότητα, δεύτερον ἢ, τὸ τάχος, ἔξῆς δὲ, τὸ μέγεθος, ἀπάθος γε ἡ δυνάμεως ὅσης. ὡς εἴ γε καὶ δεύτερά τι πάθοι, γνωσθήσε μὲν ὑπὸ ἡ ἰδίας τε καὶ ἀκριβείσε ποιότητος τῶν σφυγμῶν ἓν ἀμυδρότητα καλεῖν, † εἰς μικρότητα δὲ καὶ βραδυτῆτα μᾶλλον ἢπερ εἰς ἀραιότητα τ͂ ἀλλοίωσιν ἐργάζε τ͂ σφυγμῶν. ὡς ὅταν γε ὑπὸ πλείστου ἡ δυνάμις κάμνει, καὶ ψύξις σωῆ, μικροὶ μὲν ἐκάτερος οἱ σφυγμοὶ γίνονται, βραδεῖς δ' ὀκ ἐκάτερος, ἀλλ' ἔνιοι ὅτε τοῖς κ͂ φύσιν ὁμοιοι, πυκνότητα δ' ὀ μόνον ἀπέβγνται τ͂ πρόσθεν, ἀλλὰ ☾ πλησαυξάνεσι. ἐπειδὰν μὲν τοι τὰς ἡ δυνάμεως ἐπ' ὀλίγον ἀῤῥωσῆ, τὰ δὲ ἡ ψύξεως ὑπὸ πλείστου κρατῆ, μακροτάτη ἢ εἰς ἀραιότητα τροπὴ γίνε τ͂ σφυγμῶν, βραχυτάτη δ' ἢ εἰς μικρότητα, μέση δ' ἀμφοῖν ἡ εἰς βραδυτῆτα. τῶν αὐτῶν ἢ διπλασιόνοι καὶ αἱ ἀρτηρίαι πᾶσαι κινηθήσονται κίνησιν, ἀὴ τῇ κράσῃ κ͂ φύσιν ἔχωσιν. ἀὴ ἢ ἡ καρδίας ψυχροτέρας γεγενημένης, αὗται θερμότεραι τοῦ κ͂ φύσιν ὦσιν, ἀλλοιώσουσιν τ͂ ἡ καρδίας σφυγμὸν εἰς ποσοῦτον, εἰς ὅσον ἂὴ ἐκτὸς τοῦ κ͂ φύσιν. ὥστε ποτὲ καὶ ἀκριβῶς ὅμοιος ἔσται τοῦ κ͂ φύσιν ὁ κ͂ τὰς ἀρτηρίας, ὅσον γε ὑπὸ μεγέθει καὶ τάχει, τοῦ κ͂ τῶν καρδίαν ἐλάττονός τε καὶ βραδυτέρα γιγνομένης. σύδηλον δ' ὡς ἂν τοιαῦται διαθέσεις ἀνόσου πυρετῶν εἰσὶν αὐτῆ ἡ καρδίας μόνης ψυχθείσας, ὑπὸ χυμῶν ψυχρῶν τε ἅμα καὶ γλίσχρων καὶ παχέων. σπανίως μὲν δὴ ἔνιοι ἡ τοιαύτη διάθεσις, ἀλλὰ γιγνομένη ποτὲ ☾ μάλιστ' ὅταν ἐν πνεύμονι ζιῶτοι περιέχων χυμοί. συμβαίνει δ' ὡς τὰ πολλὰ τοῖς ὑπὸ τῆ τοιαύτη διαθέσει σφυγμοῖς ὀλίγοις καὶ ἀνωμάλοις ἐοῦν ἀπὸ τὰς ἐμφράξεις, ἃς οἱ περιεχόμενοι χυμοὶ κ͂ τὰ σώματα τῶν ἐκφυομένων ἡ καρδίας ἀγγείων ποιοῦσιν. εἰ μέν τοι συμβαίη ποτὲ καὶ τὰς ἀρτηρίας ὁμοίως τῇ καρδίᾳ ψυχροτέρας γενέσθ τοῦ κ͂ φύσιν, αὐξήσουσι τὴν ἀπνοιαν τῶν κινήσεων αὐτῆς ἐν ταυτῷ φυλάττουσαι γένει. ὥστε ἡ καρδίας βραδυτέρου τε καὶ μικροτέρου καὶ ἀραιοτέρου τοῦ κ͂ φύσιν σφυζόσης, αὐτὰς ἐπὶ δὴ καὶ μᾶλλον ἐκείνης καὶ βραδυτέρου καὶ μικροτέρου σφύζειν. δύθυς ἢ δὴπου καὶ ἀμυδροτέρου. συμβαίνει δ' ἐ ποτε ψυχροτέραν τε ἅμα τοῦ κ͂ φύσιν εἶν τὴν καρδίαν καὶ πλήρη πονηρωμάτων δακνωδῶν, ἐν ᾧ καιρῷ τ͂ μὲν διαχολὴν μικροτέραν τε ἅμα καὶ βραδυτέραν γίγνεσθ συμβαίνει, τὴν δὲ συχολὴν ὠκυτέραν. ἐφαίνετο δ' ἂν ☾ μέχρι πλείονος ἔσω χωρεῖν, ἡ ἀρτηρία εἰ μέχρι παντὸς ἀναπτὴν εἶχε τὴν κίνησιν, νυνὶ ἢ ὅσον μὲν ἀδιάγνωστον ἀναπτέ. τὸ δὲ λοιπὸν ἡ ἐντὸς ἡσυχίας χρόνου ὠκυμικέστερον τοῦ κ͂ φύσιν γίγνεσθ, πρόδηλον καὶ ἁπομένοις δὴ. σαφέστερος δ' ὁ χρόνος ὅτος ἅπας εἰς τριῶν ἐδείκνυτο χρόνων, πρῶτον μὲν τῶν ἐλάττων ἡ συχολῆς, δεύτερος δὲ ἡ ἐντὸς ἡρεμίας, καὶ τρίτος τῶν πρώτων ἡ διαχολῆς. ὅτος μὲν ὁ χρόνος ἱκανῶς ἐκτανύσεται κ͂ τὴν εἰρημένην διάθεσιν. ὁ ἢ ἡ ἐκτὸς ἡσυχίας, ἢ τοι βραχύτερος ἔσται τ͂ κ͂ φύσιν, ἢ πλατύτερος. ἐπεγομένης γὰρ ἀεὶ ἡ οὖν σφυγμὸς ἐργαζομένης δυνάμεως ἀρκεῖνειν τὰ πονηρώματα καὶ ἀσυλίσης ὠδὶ τ͂ ἐνόργειαν ἐκείνην δι' ἧς ἐπάρχει οὗτος πρᾶξειν αὐτῆ, τὴν πρὸ τ͂ ἐνεργείας ἡσυχίαν ὀλιγοχρονιωτέραν γίνεσθαι συμβαίνει. καθάπερ καὶ τὴν πρὸ ἡ ἑτέρας ἐνεργείας, λέγω δὲ ἡ διαχολῆς, μακροτέραν, ἢ ψυχροτέραν ἔσαν τὴν καρδίαν ἐκλελυμένως ὠδὶ τὴν ἐνέργειαν ἰέναι, διὰ μίαν ἔτι μόνην χρείαν τὴν ἡ ῥιπίσεως, ἀκλωλεκυῖαν ἤδη τ͂ ἑτέραν τὴν μείζονα τὴν ἡ ἐμψύξεως. ἡ μὲν γὰρ ἐπόλοιπος ἡ τρίτη κατ' ἐκείνας μόνας τὰς διαθέσεις, ἐπεγείρει τὴν καρδίαν εἰς τ͂ ἐνόργειαν, ὅταν ἢ τοι λιπαίνειν τινὰ κῆτ τὸ ζῶον ἀξιόλογον, ἢ κένωσις πολλὴ ἐμπίπτει, τῶν ἀρτηριῶν ὠδὶ πλέον ἀνεσομωμένων ἢ εἰς τὰ ἐκτὸς, ἢν γε τῆς βαλανείοις, ☾ εἰ δὴ ἴσως ἄλλοι καθ' ἑνιναῦν ἀεὶ σῶντες ἐκείνοι πολλοί. εἰ ἢ ταὐτὸς ἢν τε ταῖς καθάρσεσι ἢ τῶν παθῶν ἢ χολέραις ☾ δυσεντερίαις, καὶ ἰσχυραῖς δὴ ἕξεσι τ͂ ἐντόρων. ἐπὶ δ' μὲν δὴ συμβῆ ἢ αὐτὸ τὸ σῶμα ἡ καρδί ἐν ἑαυτῷ ἴσα δυσκρασίαν ἀνώμαλον ἔχειν, ἀνα

ἔχειν, ἀναγκαῖον ἔστα⟨ι⟩ οὖν σφυγμὸς αὐτῆς τε τ⟨ῆ⟩ καρδίας κ⟨αὶ⟩ τ⟨ῶν⟩ ἐν τ⟨ῷ⟩ ζώῳ πασῶν ἀρτηριῶν εἰς ἀνωμαλίαν ἐκτραπῆναι πολυειδ⟨ῆ⟩. καὶ γὰρ καὶ ἡ συσκευαστικὴ καλουμένη. καὶ ἡ καθ' ἕνα σφυγμὸν, ἅπασών ἐστι τ⟨ὴν⟩ ῥυθμὸν εἰς μέγεθος κ⟨αὶ⟩ μικρότητα, κ⟨αὶ⟩ τάχος κ⟨αὶ⟩ βραδυτῆτα, κ⟨αὶ⟩ ἀμυδρότητα, κ⟨αὶ⟩ πυκνότητα, κ⟨αὶ⟩ ἀραιότητα, σπανίως τ⟨ὸ⟩ μεταπῖπτειν γινομένης. εἰς μὲν τοι σκληρότητα καὶ μαλακότητα μεταβολὴ σπανίως ἂν ἄν ποτε γένοιτο. διὸ λείπει γ' ἴσως τότε πολλάκις. ἄκλινος μέν τοι ποτὲ καὶ κλινούμενος ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι σπανίως ἀλλήλοις διαλείποντ⟨ι⟩, σπανιλθόσης τῆς δυσκρασίας τ⟨ῆς⟩ καρδίας κ⟨αὶ⟩ σκληρότητος ἢ τάσεως ἀρτηριῶν. ἐδείκνυτο γὰρ ἔμπροσθεν μεμνήμεθα, κ⟨αὶ⟩ τὰς διαθέσεις ὅταν ὑπὸ πλέονος ὁρμήσης διασείλαι τὰς ἀρτηρίας ἡ καρδία, κλόνος ἐμπίπτων τῇ κινήσει. τότε ἢ συμβαίνοντος ἑτοίμου διλυθῆναι ῥᾳδίως τ⟨ὸν⟩ σφυγμὸν. ⟨καὶ⟩ γίνεται δύσκολον ἐν τούτῳ τῇ διαστάσει τ⟨ὴν⟩ διάθεσιν ἀκριβῶς διαγνῶναι, ὡς ἂν ἡ εἰρημένης ἀνωμαλίας ἀπὸ ὑπὸ δυσκρασίας μόνης καρδίας, ἀλλὰ καὶ κακώσει τῶν ὀργάνων, καὶ πλήθει· σπανιώτερον. ἐπειδὴ γὰρ αἱ τοιαῦται τῶν ἀνωμαλιῶν ἐπ' ἐμφράξεσι γίνονται τῶν κ⟨αὶ⟩ τ⟨ῆς⟩ καρδίας τοιούτων, ἕπονται ἢ ⟨καὶ⟩ ταῖς ἀνωμάλοις αὐτ⟨ῶν⟩ δυσκρασίαις, ὥστ' ἔστι διαγνῶναι ῥᾳδίως τ⟨ὴν⟩ διάθεσιν. ὁ μὲν οὖν ὑπὸ πλήθους σφυγμὸς, ἴδιον ὅτι σύμπτωμα τ⟨οῦ⟩ κ⟨αὶ⟩ τὸ σῶμα τ⟨οῦ⟩ αὐλάγχνου δυσκρασίας, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ τούτου διωρίκαμεν λόγῳ, διαφέρων τ⟨οῦ⟩ δι' ἐρότητος μαλακότητι. σκληρότητος ἢ προσγινομένης ἀπόλυτος ⟨καὶ⟩ ἡ πρὸς τοῦτο διάγνωσις, εἰς γὰρ τ⟨ὸ⟩ δι' ἐρότητος μεταπίπτει κοινὸν ὄντα πλείονων διαθέσεων. ὁ μὲν τοι κλινούμενος δι' ἐρότητος ἐδείκνυτο τ⟨ὴν⟩ ῥώμην ἴσχων, ἐπειδὰν ὁ κλινούμενος ἁπλῶς σφυγμὸς βραχὺς κ⟨αὶ⟩ μέλλει ῥώμης ἔσεσθαι). ὅδε ἄκλινος δι' ἐρότητος, ὁμοίως μ⟨ὴ⟩ κ⟨αὶ⟩ κλινούμενος σκληρὸς ὤν, ἀλλὰ διὰ τ⟨ὴν⟩ αὐτοῦ βραδυτῆτα ⟨καὶ⟩ τὸ βάρος τ⟨ῶν⟩ ἐπεκειμένων σωμάτων ἀρτηλόμενος διότος. ὧν ἑκάτερος μ⟨ὴ⟩ αὐτῷ ἀκολουθήσῃ πλείοσιν αἰτίοις. διοίσουσι δ' ἀλλήλων κ⟨αὶ⟩ πλήθει τ⟨ῆς⟩ ἐργαζομένων αὐτοῦ δυνάμεων καὶ πεφάσεων. παμπόλλοις μ⟨ὲν⟩ γὰρ ὁ κλινούμενος δι' ἐρότερος, ἐλάττοσι ἢ ὁ ἄκλινος ἔν πετ⟨ῇ⟩. χρὴ δ' ἀναμνησθῆναι πρῶτον μὲν ὅτι αἰτίοις ὁ κλινούμενος ἁπλῶς ἀκολουθεῖ. πάσαι γὰρ εἰρῶνται πρόσθεν. ἐξῆς ἢ τ⟨ὸν⟩ οἷον συνειλικρινῆ αἰτίαν αὐτ⟨ῶν⟩. γίνεται γὰρ ἐπειδὰν ὑπὸ πλέονος ἀναγκάζεται διαστέλλεσθαι σκληρὸν ἢ τεταμένον ἀρτηρίας σῶμα. πρῶτον ὑπὸ τούτοις, ὅτι προσελθόσης κ⟨αὶ⟩ ἢ, δυνάμεως ἀῤῥωστίας ἢ φυσικῆς διαπλάσεως ὁ κλινούμενος δι' ἐρότερος γίγνεται. ἢ πρὸς τούτοις ὁ δι' ἐρότερος ἄκλινος ἐγίνετο ἐν σκληρότητα μ⟨ὴ⟩ ἀρτηρίας, βραδυτῆτα ἢ τοῦ σφυγμοῦ, βάρος ἢ τ⟨ῶν⟩ ὑπεκειμένων ἄνωθεν ἑκατέρωθεν ἢ διαδικτῆς κινήσεως. ἐν γὰρ ταῖς τοιαύταις καταστάσεσιν, ὅταν ὑπὸ τ⟨ῶν⟩ ἑκατέρωθεν μορίων ἀντιπασχόμενον τὸ μέσον ἀναφερόμενόν τε, κἄπειτ' ὤθησις αὐτῆς σωρήσῃ, δι' ἐρότερος ὁ σφυγμὸς γίγνεται). αὗται μὲν οὖν αὐτ⟨ῶν⟩ εἰσιν οἷον συνεκπεκαίνουσαι αἰτίαι. προηγέμεναι δ' ἑκάστου πολλαί. καὶ χρὴ κἀκείνας προχείρους ἔχειν τῇ μνήμῃ, τ⟨ὰ⟩ μέλλοντά τι τ⟨ῶν⟩ προκαμνόντων ἐξυρήσειν. ὁ μὲν οὖν δι' ἐς παίων σφυγμὸς ἀνωμάλοις τε ἑτέρᾳ δυσκρασίαις αὐτ⟨οῦ⟩ τ⟨οῦ⟩ σώματος τ⟨ῆς⟩ καρδίας, ἀσκηνίνης δ' ἀκριβῶς ἁφῆς δ' ἑτ⟨ῆς⟩ διαγινώσκειν τ⟨ὴν⟩ συστολὴν, ὡς εἴ τις καὶ ἀσκητὸς ἔστι τ⟨ὸν⟩ τοιαύτης διαγνώσεως, τοῦδέν ὁ διότος, σφυγμὸς αὐτῷ διαφορεῖν δόξει, τ⟨ὸν⟩ μ⟨ὲν⟩ τ⟨ῆς⟩ ἀνοδου ἰσαμένου τε ⟨καὶ⟩ ἠσυχάζοντος ὀλίγου. διαγνωσθήσεται) ἢ βραχύ τι μετὰ χὼν σύτονίας. ὡς ὅ γε παντάπασιν ἄτονος, ἀδιάγνωστον ἔχει τ⟨ὴν⟩ συστολήν. ἐπάρχει δ' ὡς τὰ πολλὰ πόνος ἅπασι τοῖς δι' ἐς παίουσι σφυγμοῖς. ὁ γὰρ ἂν ὑπὸ τοσοῦτον ὕψος ἀνήεσαν, εἰ μὴ μετέχοιεν σύτονίας τινὸς, ἢ πολὺ μαλακωτέρας ἀναγκαῖον αὐτοὺς ῥηγνύσθ⟨αι⟩ τ⟨ὴν⟩ φύσιν, ἵν' ἀμυδροί τε ἅμα κ⟨αὶ⟩ μικροὶ φαίνοντ⟨αι⟩. γίνονται μ⟨ὲν⟩ οὖν κ⟨αὶ⟩ τὰς λαθαργώδεις διαθέσεις, ἀλλ' ὀκ ἔστι διαλείπειν τοιαῦτα τ⟨ὰ⟩ ἀσυχάζοντα βραχὺ τ⟨ῶν⟩ δι' ἐς παίοντος, ὡς τε σ⟨ὴν⟩ τὰς διαθέσεις οἷόν τε διαλείπειν κατά γε τοῦτο. δι' ἄλλο μέν τοι γνωρίσματος ἐγχωρεῖ. ἴδιον δ' ἔστι τοῦτο τὸ γνώρισμα τ⟨οῦ⟩ κεκραδῶς κἀκῶς τὸ τ⟨ῆς⟩ καρδίας σῶμα. ⟨καὶ⟩ σδ' ὅτι γε χεῖρον δεῖν ὡς πυρετόν τινα μ⟨ὴ⟩ σφυγμ⟨ὸν⟩ ἐκλιπόν, ὅτω ⟨καὶ⟩ ἀνωμαλίαν ἡμᾶς ὀνομάζειν ἐκλιπεῖν, φέρε σωτόμως διδασκαλίας. ὅς τις δ' ὀχέρδ⟨ειαν⟩ ὀνομάζει, μόνιμον αὐτ⟨ὴν⟩ καλεῖ ⟨καὶ⟩ ω. μόνιμος δ' ὄδιν ὅτ⟨ου⟩ ἐξῆς ἴσα διαφυλάττει). ἀλλ' ἢ δὴ ⟨καὶ⟩ τ⟨ὰ⟩ ἄλλα σύμπαντα γνωρίσματα τ⟨οῦ⟩ πυρετὸν ἐκλιπόν ἐστιν σημαίνει, πολὺ μᾶλλον οἶμαι βεβαίως διαγνώσ⟨ε⟩ι τ⟨ὸ⟩ τ⟨οῦ⟩ αὐλάγχνου σῶμα τ⟨ῆς⟩ ἀνώμαλον ἐστὶν δυσκρασίαν. εἰρηται δ' ὑπὲρ αὐτ⟨ῶν⟩ ἐν ταῖς διαφοραῖς τ⟨οῦ⟩ πυρετ⟨οῦ⟩. ὧν βλέπειν ἢ δή πῃ σε χρὴ ⟨καὶ⟩ τ⟨ὰ⟩ ἄλλα σύμπαντα. τά τε πρόσθεν κ⟨αὶ⟩ τὰ πρόκαυσάμενα, καὶ τὰ προκατάρξαντα. πρόδηλον δυσμονίας μὲν γὰρ ἡ ἐμπυήματος, ἢ πλευρίτιδος, ἢ φθόης. ἢ τινὸς ὅλως ἀρρήματος αὐτόθι γεγονότος ἢ ἄδηματος, ἢ καταῤῥοικὸς νοσήματος, ἢ ἄιματος πύσεως ἢ πνεύμονώδους τινὸς, ἢ συλλήβδην εἰπεῖν ἐφ' ὅ πλῆθος, ἢ πάχος, ἢ γλισχρότης χυμῶν, ὧν ⟨καὶ⟩ πνεύμονι πρόσεστιν), πρὸς ἔχειν ἀκριβῶς χρὴ μή τι δι' ἐμφράξιν ἀρτηριῶν ὁ σφυγμὸς ἀνώμαλος γίνεται). μᾶλλον ἢ τούτων πρόντος τὰ μ⟨ὲν⟩ τὸ αὐλάγχνου αὐτὸ διαστέλλεσθαι, ⟨καὶ⟩ πολὺ ἢ μᾶλλον ὅταν ὁ πρόσθεν βίος ὃς ὁ κάμνων ἔβιω, μή τε παχεῖς ἀθροίζηται μ⟨ὲν⟩ τὸ σῶμα μή τε γλίσχρος ἐμφαίνῃ χυμὸς, ὑφ' ὧν ἢ τοι προιχυθέντων ἔξωθεν, ἢ φραξάντων τὰ σώματα τῶν ἀρτηριῶν, ἢ ἀνωμαλία σωίσεται. δέδεικται γὰρ ὡς ἢ τοι τούτων τινὸς, ἢ φλεγμονῆς ἢ ἁπλῶς ὄγκος πρὸ φύσιν αὐτόθι σωίσαντος, ἢ πλήθος βαρύνοντος τὴν δύναμιν ἀνωμαλίαν συμπίπτουσι τοῖς σφυγμοῖς. ἐὰν τοίνυν μήτε δι' ὧν τὰ τοιαῦτα πάθη γνωρίζεται πρῶτ⟨α⟩. μὴ ἢ ἐκπικὴ τε καὶ μόνιμος ἀνωμαλία διαμένῃ, δυσκρασίαν ἡγητέον ἀνώμαλον ὑπὸ τ⟨ῷ⟩ σώματι τ⟨ῆς⟩ καρδίας εἶναι. ὅσης ἢ κ⟨αὶ⟩ αὐτ⟨ὸ⟩ τούτου διήκης, ἑτέρας μὲν ἐν τοῖς ὑγροῖς οἰκείοις αὐτ⟨ῆς⟩, ἑτέρας ἢ ἐν τοῖς σφρεοῖς, ἢ μὲν ἐκ τ⟨ῶν⟩ ὑγρῶν ὁρμωμένη μετὰ παλμοῦ γίνεται τ⟨ῆς⟩ ὅλης καρδίας. ἢ ἢ ἐκ τ⟨ῶν⟩ σφρεῶν αὖθις παλμοῦ. ὅσις δ' ὠφελιμονικῶς ἐκμαθεῖν βούλεται, τὰ νῦν λεγόμενα τ⟨οῦ⟩ πρὸ τ⟨οῦ⟩ ἐκπικῶν πυρετ⟨ῶν⟩ ἀναλεξάσθω λόγου ἀκριβῶς. ἐκ τε τ⟨ῆς⟩ πρὸ τ⟨οῦ⟩ πυρετ⟨οῦ⟩ πραγματείας κἀκ τ⟨οῦ⟩ πρὸ τ⟨οῦ⟩ μαρασμοῦ γράμματος. ἡ μὲν δὴ τ⟨ῆς⟩ καρδίας ἀνώμαλος διακρασία, διαγινώσκειν τε ⟨καὶ⟩ χωρίζειν τ⟨ὰ⟩ προαιρημένων διαθέσεων ἀφ' ὧν εἴρηκα σημείων. ἡ δ' ἄλλη πᾶσα δυσκρασία ⟨καὶ⟩ τὸ αὐλάγχνου, ὅταν ἑτέρας μ⟨ὴ⟩ ἔχῃ τὸ σῶμα αὐτὸ κράσεως, ἑτέρως ἢ τὸ ⟨καὶ⟩ τὰς κοιλίας αὐτ⟨ῶν⟩ αἷμα καὶ πνεῦμα οὐκ ἀνωμάλως σφυγμὸς ὁ δέ ποτε ἐργάζεται), ἀλλ' ὡς εἴρηται πρόσθεν ἐκ τ⟨ῆς⟩ διαθέσεως ὧνπερ ἐξίας, εἰς μέσον τινὰ κατάστασιν οἱ σφυγμοὶ πάγινονται. εἰσὶ δ' αἱ μίξεις τ⟨ῶν⟩ διαθέσεων, ἔστιν ὅτε μ⟨ὴ⟩ ἀκριβῶς ἀλλήλαις φαντάζεται, ἔστιν ὅτε δ' ὀκ ἀκριβῶς. λέγω δ' ἀκριβῶς μ⟨ὴ⟩ φαντάζεται ἀλλήλαις διαθέσεις ⟨καὶ⟩ τ⟨ὰς⟩ κράσεις, ὅταν ὅσῳ θερμοτέρα τ⟨οῦ⟩ ⟨καὶ⟩ φύσιν ἡ ἑτέρα, τοσούτῳ συμβῇ τ⟨ῆς⟩ ἑτέρας εἶναι ψυχροτέραν. ὀκ ἀκριβῶς ἢ ὅτ⟨ου⟩ ἡ ἑτέρα τ⟨ῆς⟩ ἑτέρας ἐξίσης) πλέον. ἐγχωρεῖ δ' ἐπὶ τοσόνδε ὁμολογεῖν ὅσ⟨ον⟩ ἀμφοτέρων, τῶν ⟨καὶ⟩ πόσῳ γίνεται τ⟨ῆς⟩ διαφορᾶς ἡ ἐν τ⟨ῇ⟩ καρδίας

αὐτῆς ὠθῇ πλέον ὅσης θερμοτέρας τῶν ἡλ τὰς κοιλίας ὑλῶν, ἢ τούτων μὲν ὠθῇ πλέον ἀξεσηκειῶν τὸ κατὰ φύσιν, ἔλαττον δὲ ἡ καρδίας. οὕτω δὲ καὶ ψυχρότερον ἢ τοι τὸ σῶμα ἡ καρδίας, ἢ τὰς ὕλας ἐγχωρεῖ γίνεσθαι. διάγνωσις δὲ τῶν εἰρημένων ἁπλοκῶν οὐκ ὁμοίως ἅπασιν ἐναργής. ἀλλ' ἐνίοτε καὶ τὰς οὐκ ἐναργεῖς ἐξ ἄλλων δεῖ ποιεῖσθαι συλλογισικῶς. ἡ μὲν οὖν πρώτη ῥηθεῖσα μίξεις ἐν ᾗ τὸ μὲν σῶμα ἡ καρδίας θερμότερον δεῖ τὸ κατὰ φύσιν, αἱ δ' ὕλαι ψυχρότεραι, τρεῖς ἔχει τὰς διαφοράς. ἢ τοι γὰρ τοσοῦτο θερμότερον ἐστιν, ὅσῳ περ ἐκεῖναι ψυχρότεραι, ἢ πλέονι τούτου θερμότερον, ἢ περ ἐκεῖναι ψυχρότεραι, ἢ ἔλαττον, θερμότερον, ἢ περ ἐκεῖναι ψυχρότεραι. ἡ μὲν οὖν τῷ πρώτῳ διαφορὰν ὁ σφυγμὸς ὁμοίως ἀκριβῶς φαίνεται τῶν κατὰ φύσιν, ἐν τε μεγέθει καὶ τάχει καὶ πυκνότητι. παραλάβῃ ἢ πολοῦτον εἰς ἀτονίαν, ὅλον δέξεσθαι τὸ ἀπλάγχνον ἐκ ἡ ᾗ φύσιν συγκρασίας. ἐμοὶ δ' ἐφάνη πολλάκις ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι, καὶ ἐν τάχει προελθούσης τὰ ἁφῆς, ὃ μὲν ἀεί γε φαίνεται τοῦτ' ἐναργῶς, καὶ μοι δοκεῖ κἀκ τούτου, τὶς ἂν ἑτέρα μείζονος ἀπορήσαι γνώσεως. εἰς ὅλον γὰρ ἐξέσηκε τὸ σῶμα ἡ καρδίας αὐτὸ ἡ κατὰ φύσιν συγκρασίας, ἐκ τοῦ τάχους γίνεσθαι τεκμήραθαι. πῶς γὰρ τῷ κίνησιν ἑτοιμότερον ἔσται ἀεὶ τὸ θερμότερον σῶμα τῶν ἄλλων ἴσων ὑπαρχόντων. ἐπειδὰν μὲν οὖν αὐτὸ ἡ καρδίας τὸ σῶμα κατὰ φύσιν ἔχῃ, ἢ τοι πῶς τῶν ἐν ταῖς κοιλίαις ὑλῶν, ἢ καὶ τῇ τοῦ ὠνδύμενον ὁμιλίᾳ φλεγμαίνοντος, ἢ καὶ ἔκ τινος ἄλλου τῶν πλησιαζόντων μορίων θερμαινομένου, αὐανθέντος ἐκ πυρώσεως, σύστροφα δ' ἢ εἰς τὸ τάχος, ἐφεξῆς δὲ ἢ εἰς πυκνότητα γίνεται. ἐπειδὰν δὲ θερμότερον μέντοι τῶν φαύλων τῶν αὐτοῦ ἡ φύσιν ἐχόντων, εἰς τὸ τάχος μὲν πρῶτον ἡ κίνησις ὠθεῖ δηλώσει, εἰς μέγεθος δὲ ἧσσον θερμότερον. ὥσθ' ὅταν εὑρωμὲν εἰς τὸ τάχος μὲν ἐναργῶς ὠθοῦντα δηλοῦντα τὸν σφυγμόν, εἰς μέγεθος δὲ καὶ πυκνότητα μὴ δὲ μίαν ἀλλοίωσιν ἐχοντα, πολλῷ, ὡς ἔοικε, σώματι τῷ ἀπλάγχνῳ θερμασίαν. οἱ τοιοῦτοι πυρετοὶ οὐ πολλοῖς τῶν ἰατρῶν ἐξαπατῶσιν, ἅ τε καὶ τῶν μόνοις αὐτοῖς ἀπυρέτους εἶναι λεγόντων. ὁ γὰρ ἀνθρώπου τὸν πυρετὸν διά τε τὴν μικρότητα καὶ τὴν τοῦ ἀπλάγχνου θερμασίαν, καὶ ὅτι τοῦ ἀπλάγχνου τὸ σῶμα κατέλυφεν. εἴρηται γὰρ ὑπὲρ τούτου πολλάκις. ὅλως μὲν δὴ οὐ δεῖ γίνεσθαι μέγας πυρετὸς ὀφθεὶς τοῖς ἐκτικοῖς. ἔτι καὶ μᾶλλον ὅταν ὀλίγη τις εἴη ἡ τὸ ἀπλάγχνου ἡ θερμότης. ὅλον δὲ ἀεὶ ἡ καρδίας ὠθεῖ ἅπαντι σώματι θερμασίας, οὐκ μόνον ἄνθρωπος ἀνωμαλίας ἀσώδεις φορέει, οἷ ἴσως καὶ λουτροῖς ὠφελοῦσιν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἀσώδεις ἢ ἐκ ἀνώμαλοι, ἀλλ' ὅπου, ἢ ἔγκαυσιν, ἢ ἀλουσίαν, ἢ ἀγυμνασίαν. καίτοι γε οἱ πλείονι τοῦ λατρῶν καὶ βελτίους γίνεσθαι φασιν. ἅ τε γὰρ ἀκριβέμενοι μὴ ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος τῷ ἀνωμαλίαν, οὐδὲν δὲ ἀξιολογοῦσιν τε τὸ παραυτίκα βλαπτόμενοι, χάριν τοῦ λατρὸ γινώσκουσιν. ἴσως δὲ οὐ δὲ βλάπτονται τινὲς αὐτῶν ὅλως. ἀλλ' οὐ τοῦ νῦν ἐνεστῶτος καιρὸ τὰ τοιαῦτα σκοπεῖσθαι. διὸ κούμεθα γὰρ ὑπὲρ ἁπάντων τούτων ἐν ταῖς τῶν πυρετῶν θεραπείαις. εἴτε ἰδίᾳ δέξει γράφειν αὐτὰς, εἴτ' ἐν τοῖς τ' θεραπευτικῆς μεθόδου γράμμασιν. εἰς δὲ τῷ ἐνεστῶσαν ὑπόθεσιν ἡ διάγνωσις μόνη προχειριζέσθω. καὶ γὰρ καὶ δέξει πῃ ἴσως ἅπορόν τε ἄγνωστος ὑπάρχειν. ὅταν γε μήτε διαφορά τις σφυγμῶν ἐξαλλάττηται τοῦ ἡ φύσιν. ὅ τε κάμνων αὐτὸς ἀνάδηκτος μὲν ἐστὶν λεγει τοῦ πυρετοῦ. τῷ ἀνωμαλίαν δ' ἴσως ἐμέμφθη μόνῳ ἐκ τῶν βαλανείων ἐκθεραπεύσῃ. ἵνα δ' ἀφρώτερον ἔτι ποιήσω τὸν λόγον. ὁ δ' ἐκ τῶν ἔρων ἐνεστὶ ἀκριβῆ διάγνωσιν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν ἀεὶ λαμβάνειν, ἀλλ' ἔσιν ἀμφίβολα καὶ ταῦτα τοῖς πλείστοις αὐτῶν. καὶ χροιᾷ καὶ συστάσῃ τοῖς κατὰ φύσιν ἐοικότα. μυρίοι τοίνυν κατὰ τῷ πολυχρόνιον λοιμὸν ὤφθησαν ἡμῖν, ἐφ' ὧν ἴσως θεάσασθαι οὐκ ἰατροὺς ἰδιώτας ὁμοίους, ἐνίους δὲ καὶ πολυχείρους ἰδιώτου σωτῆρ. καὶ πολλοὺς γ' οὖν τῶν ἰδιωτῶν εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τῷ γοῦν ἐκπονῶ τῶν κομώντων ὄντ εἰδέναι ὠφελουμένους, καὶ εἰ δυσώδης φαίνοιτο τὰ χείρω προσδοκῶντας. ἐκείνοις μὲν οὖν ἐκ πείρας εὕρηται κατὰ οὐδὲν λοιμώδεις πυρετοῦ τὸ τοιοῦτον γνώρισμα. οἱ δ' οὐκ ἡ πείρας μόνον, ἀλλὰ κἀκ τοῦ λόγου φαινέσθω. ἐσωπεπισκοποῦνται δὲ δὴ πᾶσι καὶ τὰ κατὰ τὸ σῶμα μόρια, καὶ εἰ βραχύτι ἡ λοιμώδους ἐμφάνοιτο χρόας αὐτοῖς, ἀφαίνονται λοιμώδειν οὐ οὕτως ἔχοντας. ἰατρῷ δὲ γ' οἶμαι μᾶλλον ἰδιώτου φαίνεσθαι καὶ ταῦτα, τοῖς μὲν γὰρ ἐρυσιπελατώδης, τοῖς δ' ὁμοία τοῖς ἐδιομένοις ἕρπησιν ἡ χρόα φανεῖται, διεσπαρμένη κατὰ πλείονα μόρια ἡ κατ' ἀρχὰς ὡς οἶμαι. εἰ ὠθέλοι τῷ θώκακι τῷ χεῖρα πεπαραμένος ἰατρὸς γνῶναι πυρετώδης θερμασίας, οὐ δὲ αὐτὸν λαθεῖν ἐάσει τῷ διάθεσιν. ὠθισκεπέον δ' ὀκ ἥκιστα καὶ τὰ οὖρα. καὶ γὰρ ἀνατεταραγμένα πίσιν αὐτῶν φαίνεται καὶ ὑδατωδέστερα, καὶ λεπτότερα πολὺ τοῦ κατὰ φύσιν ἐνίοις. ταῦτα μὲν οὖν ἀναμφίσβητα. καθάπερ καὶ ὅσα τοῖς κατὰ φύσιν ἐοίκασιν ἀκριβῶς, κατά τε χρόαν καὶ κατὰ πάχος, ἀναμφίσβητα καὶ ταῦτα πρὸς τὴ δυστροφίαν ἐλπίδα, καὶ εἰ ἐναιώρημά γε ποιήσαιτο χρηστόν, ἔτι καὶ μᾶλλον ἀναμφίσβητα. τῷ γε ἑστάσιν ἔχοντα λευκῷ καὶ λεῖαν καὶ ὁμαλῷ. οἷς δ' ἐναιωρήμασι μάλιστα προσεκτέον τὸ νῦν. ἐνία γὰρ αὐτῶν ὑποπελιδνάπτον ὄντα λανθάνει. καθάπερ ἄλλα πλατείας ἀράχνας ἐοικότα, δίκην ἐείου ὠθιβεβλημένων ἀλλήλαις. εἰ ᾗ δ' ἔν τι τοιοῦτον εὑρεῖσκοις, ἢ ὅλως μηδὲν ἐμφερόμενον ἐναιώρημα τοῖς ἔροις, ἐν τῇ χείρονι μορίῳ, ταῦτα πάντα πίθησο. τῶν δ' ἐναντίων φανέντων ὁποῖα δίπλοα ἀρτίως, ἀδιάπτωτον ὄντ ἐν καιρῷ διαθέσει τὸν ἄνθρωπον εἶναι. ἐκ τε δὴ τούτων διορίζεσθαι, πότερον ἀνωμαλία τις ἐστὶ περὶ αὐτὸν, ἢ λοιμώδης εἰσβολὴ νοσήματος ὀλεθρίου πυρετὸν ἐκτικὸν ἔχοντος. ἐπί τε τοῖς μετὰ τὸ λατρὸν, ἀπόσιτοί τε γὰρ εἰσὶ καὶ δίψωσι πλέον ἢ προσῆκεν, ὠθιθυμοῦσί τε ψυχρῶν. προσεπιθεωρεῖν δ' ἀκριβῶς αὐτῶν προσήκει καὶ οὓς ὀφθαλμούς. ἐν γὰρ δὴ λέπτῳ μάλιστα γίνονται κατάδηλοι θερμοὶ καὶ φλογώδεις ἀκτινοβόλοντες, ἐνίοι δ' ἐντοῦθεν ἀρξάμενοι διαμένουσιν, ὃς δὴ ἀφῶς γνωρισθῆναι ὅσον λοιμώδουσι. ἀλλὰ λοιμὸς μὲν ὁποῖος ἡμῖν ἐγκρατὴς καὶ ἔσιν ἔτι, μηδὲ πώποτ' εἴη πειραθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. εὐδόξαι μὲν τοι χρὴ καὶ ἄλλως γινομένους ἄνδρ λοιμῶν οὓς αὐτοὺς τότος πυρετοὺς, ὥσπερ καὶ γέγραπται πρὸς

ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଯେ, ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ଏପରି ଏକ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଅଭିଯୋଗ କରିଛନ୍ତି, ଯାହା ସେ କରି ନାହିଁ ବୋଲି ସେ ଦାବି କରିଥାଏ। ଏହି ଅଭିଯୋଗ ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣକ ଉପରେ ଏକ ଅପରାଧ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ ଆଣିଛନ୍ତି

ΚΑΙ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα, καὶ διεχώρισεν ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ὑποκάτω τοῦ στερεώματος καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος· καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν· καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλόν· καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα δευτέρα. εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεός, συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά· καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά· καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὴν ξηρὰν γῆν, καὶ τὴν συναγωγὴν τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας· καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλόν. καὶ εἶπεν ὁ Θεός, βλαστησάτω ἡ γῆ βλάστησιν χόρτου, καὶ σπείροντος σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπὸν οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βλάστησιν χόρτου σπείροντος σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ξύλον ποιοῦν καρπὸν οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλόν· καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τρίτη. εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεός, γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ εἰς διαχωρισμὸν ἀνὰ μέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνὰ μέσον τῆς νυκτός· καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ εἰς ἡμέρας καὶ ἐνιαυτούς· καὶ ἔστωσαν εἰς φωστῆρας ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν φωστῆρα τὸν μικρὸν εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός· καὶ τοὺς ἀστέρας· καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, καὶ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους· καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλόν· καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τετάρτη. εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεός, ἐξαγαγέτωσαν τὰ ὕδατα ἑρπετὸν ψυχῶν ζωσῶν καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζώων ἑρπετῶν, ἃ ἐξήγαγεν τὰ ὕδατα κατὰ γένη αὐτῶν, καὶ πᾶν πετεινὸν πτερωτὸν κατὰ γένος· καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλόν· καὶ εὐλόγησεν αὐτὰ ὁ Θεός, λέγων, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης· καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθω ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα πέμπτη. καὶ εἶπεν ὁ Θεός, ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἑρπετὰ καὶ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος· καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ τὰ κτήνη κατὰ γένος αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν· καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλόν. καὶ εἶπεν ὁ Θεός, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν· καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον· κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ Θεός, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Θεός, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς, καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ Θεός, ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πᾶν χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα ἐπὶ πάσης τῆς γῆς, καὶ πᾶν ξύλον ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπερματικὸν σπόριμον, ἵνα ὑμῖν ἦ εἰς βρῶσιν· καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς ἑρπούσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ἃ ἔχει ἐν ἑαυτοῖς πνοὴν ζωῆς, πάντα χόρτον χλωρὸν εἰς βρῶσιν· καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν· καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα ἕκτη. καὶ συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν· καὶ συνετέλεσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐποίησε, καὶ κατέπαυσεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ἃ ἐποίησε· καὶ εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν, ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ἃ ἤρξατο ὁ Θεὸς ποιῆσαι. οὗτοι αἱ γενέσεις τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐποίησε κύριος ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πᾶν χλωρὸν τοῦ ἀγροῦ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶν χόρτον τοῦ ἀγροῦ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι· οὐ γὰρ ἔβρεξεν κύριος ὁ Θεὸς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐργάσασθαι τὴν γῆν, καὶ πηγὴ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς· καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. καὶ ἐφύτευσεν κύριος ὁ Θεὸς παράδεισον τρυφῆς κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασεν. καὶ ἐξανέτειλεν κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὡραῖον ὁρᾶσθαι καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν, καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ. καὶ ποταμὸς ἐξεπορεύετο ἐκ τῆς τρυφῆς ποτίζειν τὸν παράδεισον· ἐκεῖθεν δὲ διαμερίζεται εἰς τέσσαρας ἀρχάς. ὄνομα τῷ ἑνὶ Φισών· οὗτος κυκλοῖ πᾶσαν τὴν γῆν τὴν Εὐιλάτ, ὅπου ἐστὶν ἐκεῖ τὸ χρυσίον· καὶ τὸ χρυσίον τῆς γῆς ἐκείνης καλόν· καὶ ἐκεῖ ἐστὶν ἄνθραξ καὶ λίθος σμαράγδου. καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ Γηών· οὗτος κυκλοῖ πᾶσαν τὴν γῆν τὴν Αἰθιοπίαν. καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος Τίγρις· οὗτος προπορεύεται κατέναντι Ἀσσυρίων. καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τέταρτος οὗτος Εὐφράτης. καὶ ἔλαβεν κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασεν, καὶ κατῴκισεν αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν αὐτόν. καὶ ἐνετείλατο κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ, λέγων, ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ· ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ εἰδέναι γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ, οὐ μὴ φάγῃς ἀπ' αὐτοῦ· ἐν γὰρ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ φάγῃς ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. καὶ εἶπεν κύριος ὁ Θεός, οὐ καλόν ἐστιν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. καὶ πλάσας κύριος ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ἤγαγεν πρὸς τὸν Ἀδάμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά· καὶ πᾶν ὃ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ ὀνόματι τὰ κτήνη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς· καὶ τῷ Ἀδὰμ οὐχ εὑρέθη βοηθὸς κατ' αὐτόν. καὶ ἐπέβαλεν κύριος ὁ Θεὸς ἔκστασιν τῷ Ἀδάμ· καὶ ὕπνωσεν· καὶ ἔλαβεν μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνεπλήρωσεν σάρκα ἀντ' αὐτῆς· καὶ ᾠκοδόμησεν κύριος ὁ Θεὸς τὴν πλευρὰν ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ εἰς γυναῖκα, καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδάμ. καὶ εἶπεν Ἀδάμ, τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήμφθη αὕτη. ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. καὶ ἦσαν ἀμφότεροι γυμνοί, ὁ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠσχύνοντο.

ΚΑΙ ἦν ὁ ὄφις φρονιμώτερος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὧν ἐποίησεν κύριος ὁ Θεός· καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί, τί ὅτι εἶπεν ὁ Θεός, οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ; καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφει, ἀπὸ καρποῦ ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ φαγόμεθα· ἀπὸ δὲ καρποῦ τοῦ ξύλου τοῦ ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου εἶπεν ὁ Θεός, οὐ μὴ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, οὐδὲ μὴ ἅψησθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί, θανάτῳ οὐ μὴ ἀποθάνητε· ᾔδει γὰρ ὁ Θεὸς ὅτι ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοὶ γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρῶσιν, καὶ ὅτι ὡραῖόν ἐστιν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὡραῖον ἐστὶν τοῦ κατανοῆσαι· καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ καὶ ἔφαγεν· καὶ ἔδωκεν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγεν. καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἀμφοτέρων, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοί εἰσιν· καὶ συνέρραψαν φύλλα συκῆς, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα. καὶ ἀκούσαντες τὴν φωνὴν κυρίου τοῦ Θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν, ἐκρύβη Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου. καὶ ἐκάλεσεν κύριος ὁ Θεὸς τὸν Ἀδάμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ποῦ εἶ; καὶ εἶπεν, τὴν φωνήν σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. καὶ εἶπεν, τίς ἀνήγγειλέν σοι ὅτι γυμνός εἶ; ἀπὸ τοῦ ξύλου τοῦ ἀπαγορεύσαντός σοι μὴ φαγεῖν ἀπ' αὐτοῦ μόνου, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες; καὶ εἶπεν ὁ Ἀδάμ, ἡ γυνὴ ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. καὶ εἶπεν κύριος ὁ Θεὸς τῇ γυναικί, τί τοῦτο ἐποίησας; καὶ εἶπεν ἡ γυνή, ὁ ὄφις ἠπάτησέν με, καὶ ἔφαγον. καὶ εἶπεν κύριος ὁ Θεὸς τῷ ὄφει, ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἐπὶ τῷ στήθει σου πορεύσῃ καὶ γῆν φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· καὶ ἔχθρας θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ τῆς γυναικὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλήν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν. καὶ τῇ γυναικὶ εἶπεν, πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει. καὶ τῷ Ἀδὰμ εἶπεν, ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικός σου καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου οὗ ἐνετειλάμην σοι λέγων, οὐ φάγεσαι ἀπ' αὐτοῦ, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φαγῇ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῇ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ· ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήμφθης· ὅτι γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Εὔα, διὰ τὸ αὐτὴν εἶναι μητέρα πάντων τῶν ζώντων. καὶ ἐποίησεν κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους, καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς. καὶ εἶπεν κύριος ὁ Θεός, ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν· καὶ νῦν μήποτε ἐκβάλῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ λάβῃ καὶ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φάγῃ καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὸν κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήμφθη ἐκ τῆς γῆς· καὶ ἐξέβαλεν τὸν Ἀδάμ, καὶ κατῴκισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς· καὶ ἐφύλαξεν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς.

ἐφ' ἑαυτοῖς. εἰ γὰρ ὧι μιγνύοι τὸτις ἄλλη διάθεσις, ἀνάγκη μικτὴν γρυέσθαι τὴν προπλὴν, ἀφ' ἐκείνης τε καὶ ἡ κατὰ τὸν λόγον τοῦ πυρετοῦ συνισαμένης. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἔκπυοι τῶν πυρετῶν, εἰς τὰς αὐτὰς διαφορὰς ἀλλοιοῦσι σὺν σφυγμοὺς, ὅσον γ' ἐφ' ἑαυτοῖς, καὶ πλέον γ' ὧν τούτοις ἀφαλάπεται τὸ τάχος. οἱ δὲ ὧν σήψει χυμῶν, ἃ μὲν ταῖς ἀκμαῖς ἀμφοτέρας ἔχουσι τὰς κινήσεις ταχείας, τήν τε ἡ διασολῆς καὶ τὴν ἡ συσολῆς. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς πυκνότητας ἀμφοτέρας ὁμοίως ἀλλοιοῦσι τήν τε κατὰ τὴν ἐκτὸς ἡσυχίαν γινομένην, καὶ τὴν κατὰ τὴν ἔντος, ἃ δὲ ταῖς εἰσβολαῖς οὐχ ὁμοίως, ἀλλὰ μᾶλλον ὠτεινουσι τ' συσολῆς τὸ τάχος. ἃ δὲ ταῖς ἀναβάσεσι, καὶ ὕστερον μὲν, καὶ τὴν ἐκτὸς ἡσυχίαν δ' ὧν πλεῖσον σωοργοῦσιν. ὡς πυκνότατον φαίνεσθαι κατ' αὐτὴν τὸν σφυγμόν. οὗτοι μόνοι πυρετῶν εἰσὶν ἰδιοι σφυγμοὶ κατὰ τὸν ἑαυτῶν λόγον. οἱ δ' ἄλλοι πάντες οἱ τοῖς πυρέσουσι συμπίπτοντες ἄλλῃ τινὶ διαθέσει μᾶλλον, ἢ τῇ τ πυρετῶν ἕπονται. δύο δ' ἐσι γένη ἑκατέρων τ διαθέσεων, ἥτοι ἡ διαφορὰ, ἢ τῶν ὀργάνων ἡ κάκωσις. ἐδείχθη γὰρ ὡς εἰς τρία χρὴ βλέποντας ταῦτα, ἀφ' ὧν εὑίσκειν τὰς ἐλαπούσας αἰτίας τὸν σφυγμὸν, ὄργανον τε καὶ χρείαν καὶ διώαμιν. ὧν δ' ἐδείκθη γ' ἕκαστον αὐτῶν γένος ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ κατὰ φύσιν ἀναγκαῖον ὂν συμπίπτειν τοῖς σφυγμοῖς. οὕτω καὶ θαυμαστὸν ἐ διαφέροντά τε πῶς ἀλλήλους οἱ σοφοὶ ἰατροὶ πρὸς τῶν ἰδίων τ πυρετοῦ σφυγμῶν, ἁμαρτάνουσί τε πάντες, ἅτε μήτε τὰ γένη τῶν πυρετῶν διελόμενοι, τάς τε διὰ τὴν διώαμιν, ἢ τὴν τῶν ὀργάνων κάκωσιν ἀλλοιώσεις τῶν σφυγμῶν, αὐτῶν τῶν πυρετῶν ἰδίας εἶναι νομίζοντες. οἷον αὐτίκα παροξυσμῶν εἰσβαλόντων, οἱ μὲν τοὺς πυκνούς τε καὶ μικροὺς, οἱ δὲ πρὸς τούτοις καὶ σὺν ἀμυδροὺς, ἔνιοι δὲ καὶ σὺν ἀνωμάλους, εἰσί δ' οἱ καὶ τοὺς βραδεῖς, ὥσπερ ἄλλοι σὺν ταχεῖς ἔθεντο γνωρίσματα. καί τοι γ' ἔνιοι τῶν πυρετῶν ἀθλιπτους, ὡς αὐτοὶ καλοῦσι, ποιοῦνται τὰς εἰσβολὰς, ἐφ' ὧν εἰς μεγεθός τε καὶ τάχος ἡ πρώτη προπὴ γίνεται τῶν σφυγμῶν, εἶτ' ὀλίγον ὕστερον αὐξανομένοις, τοῖς δὲ καὶ ἡ πυκνότης ὧν γίνεται, τῶν δ' ἄλλων σφυγμῶν τῶν εἰρημένων οὐδεὶς αὐτοῖς, οὔτ' ἀρχομένων τῶν παροξυσμῶν, οὔτε αὐξανομένων, οὔτε ἀκμαζόντων ὠφαίνεται. ἀλλὰ τούτοις μὲν, οὔτε ῥῖγος, οὔτε φρίκη, τις οὔτ' ἀνωμαλία σαφὴς. ἀλλ' οὐδὲ ψύξις ἄκρων, ἢ ἡ ἐκτὸς ὠφανείας, οὐ δὲ δῆξις, ἢ βάρος, ἢ θλῖψις σομάχου σωεισβάλλει. τοῖς πλείοσις δ' ἤτοι ὧν τῶν εἰρημένων, ἢ καὶ πλέω σωεισβύει. καί πισιν αὐτῶν ὀλίγον ὕστερον ἐμετος, ὠαρεφῆς ὠδλειπνύμενος ὡς ἐκ τ συῤῥεῖν εἰς τ γαστέρα μοχθηροὺς χυμὸς, οἱ μὲν ἐδήχθησαν αὐτῶν, οἱ δὲ θλίφθησαν, οἱ δ' ἀσώδεις ἐγένοντο. πεφανέστατα γ' ὧν τῶν πλείστων ἀρχὴ ἀπάρχεσθαι μὲν ἁπάσης ἡ ἐκτὸς ὠδὶ φανείας τὸ αἷμα, συῤῥεῖ δ' εἰς τὰ σπλάγχνα, διὰκ τούτου, θλίψεις τε καὶ σφιγώσεις, ἐμφράξεις τε καὶ διατάσεις ἀρτηριῶν γίνονται κυκλῳ, ἐφ' ἃς οἱ ἀνώμαλοι σφυγμοὶ ταῖς εἰσβολαῖς τῶν τοιούτων παροξυσμῶν σωεισβύουσιν, ὥσπερ ἂν πάλιν οἱ ἀμυδροὶ διὰ τὴν τοῦ σομάχου τε καὶ ἡ διωάμεως κάκωσιν. οὕτως δὲ καὶ οἱ μικροὶ διά τε τὴν ἀῤῥωσίαν γίνονται διωάμεως, καὶ διὰ τ ψύξιν. ὥσπερ γε καὶ οἱ βραδεῖς ὠδὶ ταῖς ἰσχυραῖς ψύξεσιν. ἀλλὰ τούτων γε ὀλίγοις ὁμοίως τῇ διασολῇ τὴν συσολὴν ἐποιήσαντο βραδεῖαν. ἀλλ' ἔσιν ἀχώεισον τε καὶ ἰδιώτατον εἰσβολαῖς πυρετοῦ ὠδὶ σήψει χυμῶν, ἡ συσολὴ ἡ ἀρτηρίας ὠκυτόκα γινομένη. καὶ ὅσις ἤσκηται γινώσκειν συσολὴν, ἀχώεισον ἀρχῆς παροξυσμοῦ τοῦ δ' ἔξει τὸ σημεῖον, ὅταν ὡς εἴρηται πολλάκις ὁ σφυγμὸς ἔχῃ τινὰ τόνον. ἐδείχθη γὰρ ὠδὶ τῶν ἀμυδρῶν ἀδιάγνωστος ἡ συσολή. τοῦτ' οὖν ἀσκητέον ὧν τοῖς μάλιστα τὸν ἀκριβῶς βουλόμενον ἀρχὴν γνωρίζειν παροξυσμοῦ. ὅπως δ' ἂν τις ἀσκήσειε ἡ ἀσκήσεως, ὧν ἔφ' πρώτῳ πρὸς διαγνώσεις σφυγμῶν ὠδὶ πλεῖσον εἴρηται. ἔσω τὸ σημεῖον ἀφ' οὗ δέσκατόν ὅτι, καὶ χρὴ θαῤῥεῖν αὐτῷ μάλιστα, ἡ τὰς διαγνώσεις ὠαργῶς φανῶσι. ἔγω γ' ὃν ὠδὶ πολλῶν πολλάκις ὧν ἀδεπώποτε προδῶν ἡψάμην τ σφυγμῶν, ἄθ' ὑγιαινόντων οὔτε νοθεύοντων τότε τῷ σημείῳ μόνῳ πεσθύσας, ἥμαρτον ἀδέποτε. ταῖς μὲν γὰρ ἄλλαις ἁπάσαις, εἴτ' ὃν ψύξις εἴη ὅλου τ σώματος, εἴτε καὶ τοῦ σόματος ἡ γαστρὸς, ὃ καταχρώμενοι σόμαχον ὀνομάζομεν, εἴτ' εἰς τὸ βάθος ῥοπαὶ τοῦ αἵματος, ἤτοι διὰ λύπην, ἢ φόβον, ἢ διὰ ἄλλην τινὰ αἰτίαν γιγνομένην, παραπλήσιόν ἐσιν ἡ βραδύτης τοῦ σφυγμοῦ, διασελλομένης τε καὶ συσελλομένης ἡ ἀρτηρίας, δύθύς δ' αὐτῇ σωέσει καὶ ἡ ἀραιότης κατ' ἄμφω τὰς ἡσυχίας. μόναις δὲ ταῖς πυρεκτικαῖς εἰσβολαῖς, κἂν ἡ διασολὴ ποτὲ γένηται βραδυτέρα ἡ ἐμπροσθεν, ἀλλ' ἡ γε συσολὴ τάχος πρόσκτᾶται, σωαιρεῖται δέπι καὶ τῆς ἐκτὸς ἡσυχίας, ὡς πυκνότερον ὄντα ταῦτα γίνεσθαι τὸν σφυγμὸν οὐ μὴν κατά γε τὴν ὠνὸς, ἀλλ' ἤτοι ἡ πρόσθεν ὡσαύτως, ἢ βραχεῖ τινι κατὰ τὸν καιρὸν ὕστερον ἀραιότερον φαίνεται. παραβάλλειν δὲ δηλονότι χρὴ τὴν ἐμπροσθεν ἡσυχίαν ὡς πρὸς τὴν ἀφλῶ τῇ νῦν φαινομένῃ, μεμνημένους μὲν ὅτι σώθετός ἐσιν ἔκ τε τοῦ πορὸς ἡ συσολῆς καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς διασολῆς, καὶ τῆς μεταξὺ τούτων ῥεμίας, ἐκλογιζομένους δ' ὅσον ἐκατέρωθεν αὐτῇ προσπέσθην ἐκ τοῦ μὴ φαινομένου μορίου τῶν κινήσεων, αὐτὸ δὲ δὴ ὕστερον πάλιν ἐκλογίζεσθαι χρὴ τόνῳ παραμετροῦντα. εἰ μὲν γὰρ ὡσαύτως ἔχει τόνου νῦν τε καὶ πρόσθεν ὁ σφυγμὸς εἰς ὅσον ἂν ὁ χρόνος ἡ ἀιδιότητος ἡσυχίας γένηται μακρότερος, εἰς τοσοῦτο καὶ τὴν ὄντως ἡσυχίαν ἡγεῖσθαι μεμηκύνθαι. εἰ δ' ἀμυδρότερος ἡ πρόσθεν γένοιτο, λογίζεσθαί τι καὶ δεῖ πεῦτ' ἀποκεκρύφθαι τῶν κινήσεων, ὅπερ ὑφαιρεῖν χρὴ ἡ ἀιδιότητος ἡσυχίας. εἰς τὴν ἡ ὄντως εὕρεσιν. εἰ γὰρ ὀλίγῳ μὲν τινι τοῦ πρόσθεν ὁ σφυγμὸς ἀτονώτερος γένηται, πολλῷ δὲ ἀραιότερος, ἡγητέον ἐκτετάσθαι τὴν ὄντως ἡσυχίαν. εἰ δ' ἀτονώτερος μὲν πολλῷ, βραχεῖ δ' ἀραιότερος, ὡς πρὸς τὴν ἀιδιότητα διαγνῶσιν, οὐκέτι καὶ τὴν ὄντως ἡσυχίαν τὴν ὠφέλιμον ἡγητέον ἐκτετάσθαι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰ τοῦ σφυγμοῦ βραχέαν ἀπονίαν προσλαβόντος ἀξιολόγως τινὶ φαίνοιτο τὰ τῆς πυκνότητος ὠδὶ τετάσθαι, σωαιρεῖσθαι λογιστέον τὴν ὄντως ἡσυχίαν. ἐφ' ὧν μὲν οὖν ἀμυδρότερος ὁ σφυγμὸς ἐγένετο κατὰ τὸν τῆς διαγνώσεως καιρὸν, ὡς εἴρηται, λογιστέον. ἐφ' ὧν δ' ὡσαύτως ἔχει τόνου, σαφεστάτη διάγνωσις ὠδὶ τούτων ὅτι καὶ ἡ ὠφέλιμος ἡσυχίας, ὡς λέλεκται σκοπουμένοις. ὅταν οὖν ποθ' ὁ σφυγμὸς ἄτρεπτος μὲν ὢν τ' ἄλλα, θάτερον γένηται κατὰ τὴν συσολὴν, ἀρχῆς παροξυσμοῦ σημεῖον ἀχώεισον τίθεσο. γίνεται δ' δύθύς τοιοῦτος σφυγμὸς καὶ πυκνότερος ἡ τὴν ἐκτὸς ἡσυχίαν, ὠδηγουμένης ἡ φύσεως ἀπτρίψασθαι τὸ παπνώδες πρίσπωμα, διὸ θᾶττον σωεισέλκον. κατὰ μὲν

οὕτω τῷ πρώτῳ ἀρχῷ τῆς γενέσεως αὐτοῦ τῆς τάξεως τῆς συστολῆς μόνον ὁ σφυγμὸς παραλλάττων φαίνεται τοῦ πρόσθεν. ὀλίγῳ δ' ὕστερον καὶ σκοτοῦσθαι κατὰ τὸν ἐκτὸς ἠρεμίαν, πρωϊαίτερον ἀρχομένης συστέλλεσθαι τῆς ἀρτηρίας. τοῖς δ' ἐφημέροις πυρετοῖς, οὐχ ὑπάρχει οὕτω, δῆλα τὸ χωρεῖς σίτου γίνεσθαι χυμῶν. οὐ μὴν οὐ δὲ τοῖς ἑκτικοῖς, ὅτι μὴ δὲ αἴσχονται ποτε, πλὴν εἰ σωμέλθοι κατὰ τύχην ἑτέρα τις διάθεσις αὐτοῖς, ὥστ' ἐφ' ὧν ζητεῖται μᾶλιστα πυρετῶν ἡ ἀρχὴ τῶν παροξυσμῶν, ἔχειν ἡμᾶς δεῖ διαρκὲς τὸ σημεῖον. εἰ δὲ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἀφ' ἧς μεταπίπτοντος ἐξ ὑγείας εἰς νόσον ἀνθρώπου τινὸς ἀπτοίμεθα τῶν σφυγμῶν, σύθυς καὶ τὸ χρῶς ἡμῖν γένηται τοῦ πυρετοῦ τὸ σημεῖον ὄντος, σωεισβάλλον γὰρ τῷ παροξυσμῷ τῶν ὑδρῶν σίτου τινὶ χυμοῦ τὸν πυρετὸν εἶναι φασιν. ἐνέχθησαν δ' ἐν ταῖς τῶν πυρετῶν διαφοραῖς ἐκτὸς αὐτοῦ χρῶντες τῷ δὲ, ὧ οἱ ὑδρωπικαὶ φλεγμοναῖς. ἀλλὰ διορισέον αὐτὸν τῶν ὑδρωπικῶν σίτῳ χυμῷ μόνῃ τῇ σκληρότητι. σκληρὰ γὰρ ἡ προσβολὴ τῶν φλεγμονῶν. εἰ μὲν ὧν διαγινώσκειν δίκαιο τοῦτο ἐπὶ πάσης τῆς ἀρτηρίας σκληρὰν προσβολὴν ἐπὶ ψύξει τε καὶ σκληρότητι, τρεῖς ἕξεις ἐκ τούτου προγνώσεις ἀτίπτωτον προγεγονότων, ποτὸν ψυχρὸν, οἶνον ἀκρατέστερον, φλεγμονὴν, ἣν οὐ μόνον ἐμποιῶν τοῦ παροξυσμοῦ γεγονὸς ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ πρὸ παροξυσμοῦ γεγονέναι. τοῦτο δὲ τὸ ψυχροῦ τε καὶ πλέονος ἀκράτου ποσίν, αὐτοῦ μὴ προγεγονέναι, τῆς δ' ἀπὸ αὐτῆς διαθέσιν ἐπὶ φυλάττεσθαι. σκληρυνόντων μὲν ἐπὶ ταῖς βλαπτούσαις ψυχροποσίαις οἱ χιτῶνες τῶν ἀρτηριῶν, ἀχθόμενοι δὲ ἐπὶ τοῦ πλείονος οἴνου πόσεσιν. εἰ δὲ καὶ ἐν τῷ νοσεῖν ἀρχῆς ὁ οἶνος ἄπτοιτο, καὶ τείνονται παραπλήσιον τοῖς προειλθόσι τὸν τρόπον. ἐπὶ δὲ ταῖς φλεγμοναῖς αὖθις ἐν τοῦ χιτῶνος οἰκείας σκληρότητος τείνονται, καὶ παλεῖται μὲν καὶ τὸ τε σκληρὸς ὁ σφυγμὸς ἀλλὰ τὸ ἐν πληγῆς βιαίου, οὐ μὴν ἐκληρηταί γε κατὰ τὴν ἑαυτῆς λόγον ἡ ἀρτηρία, καθάπερ ὅταν ἤτοι ξηρανθῇ πῶς, ἢ ψυχθῇ βίαιον, ἢ οἷον σκιῤῥώδη τινὰ διέξηται διαθέσιν. ταυτὶ μὲν οὕτω διωρίσθω. οὗς δ' ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν μηδόλως ἔχοντος τὸ λελεγμένου γνώσισμα, τῶν μὲν ἐπὶ σίτῳ χυμῶν ἀφορισέον ὄντι, ἤτοι δ' ἐφημέρους νομισέον, ἢ ἑκτικούς. τανιώτατα μὲν οὖν σύθυς ἐξ ἀρχῆς σωίσταται πυρετὸς ἑκτικός. οὐ μὴν ἀδυνάτός γε οὐ δ' ἡ τοιαύτη γένεσις αὐτοῦ, ἀλλ' ὤφθη ἐν τοῦ ἡμῖν καὶ οἱ τοιοῦτοι. τὰ μὴ οὖν ἄλλα πάντ' αὐτῶν γνωρίσματα δι' ἑτέρας εἰρηται πραγματείας, ἐν ᾗ περὶ τῆς πυρετῶν διαφορᾶς ἐσκοπούμεθα. τὰ δ' ἐκ τῶν σφυγμῶν εἰρήσεται νῦν. οὔθ' ὁ μέγας, οὔθ' ὁ σφοδρὸς σφυγμὸς ἅμα τοῖς ἑκτικοῖς ποτε σωεισβάλλουσι πυρετοῖς, ἀλλ' ὁπόταν ὑπάρχῃ τούτων αὐτοῖς, οὐκ εἰσὶν ἑκτικοί. εἰ δὲ καὶ πάνθ' ἅμα παρείη, πόφανῶς εἰσὶν ἐφήμεροι, τῆς γε συστολῆς αὐτῶν ὡς εἰρηται μὴ ταχυούσης, ἴδιον γὰρ ἐκείνης τὸ τάχος ἐπὶ σίτῳ χυμῶν, ὧν τὰς κατὰ μέρος ἀπάτας διαφορὰς, ἐν τῇ προειρημένῃ πραγματείᾳ δεδήλωται. εἰσὶ δ' ὡς ἐπὶ κεφαλαίων φάναι, πάντων μὲν οἱ κατὰ περιόδους παραξυόμενοι, πάντων δ' οἱ συνεχεῖς ὅταν ὑπὲρ τὴν τρίτην ἡμέραν ἐκταθῶσιν. ἐκτὸς αὐτοῦ δὲ αὐτοῖς εἰσὶ χρῶντες, καὶ οἱ ταῖς φλεγμοναῖς ἐπιγινόμενοι. κατὰ μὲν οὖν τὰς παρακμὰς, ἐκλύεται τὸ τάχος τῆς συστολῆς, καὶ μάλιστ' ὅταν εἰς ἀπυρεξίαν ἢ ἐγγὺς αὐτῆς ἀφίκωνται, κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς τῶν παροξυσμῶν χρῆναι τυφομένων πρόπαν τινὰ τῶν χυμῶν, ὑπιτείνεται δὲ κατὰ τὰς ἀναβάσεις. ἐγγὺς δ' ἤδη τῆς ἀκμῆς, ἐξημμένων τε τῶν χυμῶν καὶ ζεόντων ἀθρόαν μὲν αὐξῆται τὸ τάχος τῆς συστολῆς λαμβάνει, διαμένει δὲ ἴσον ἑαυτῷ τὸ τάχος τῆς συστολῆς. ὅταν δ' ἀκμάσῃ τελέως ὁ πυρετὸς, εἰς ἄκρον μὲν ἥκει τοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν παροξυσμὸν τάχους ἡ διαστολὴ, μειοῦται δὲ τὸ τάχος τῆς συστολῆς. οἱ μὲν οὖν πλείστοι τῶν ἰατρῶν καὶ μάλιστ' ὅσοι τῇ συστολῇ ἀδιάγνωστον ἀεὶ φασὶν ὑπάρχειν, οὐδεὶς οὐδ' ἐγγὺς ἥκουσι τοῦ λελεγμένου σημείου, τῶν τε ἐπὶ σίτῳ χυμῶν ἁπάντων πυρετῶν τῆς τε καθ' ἕκαστον αὐτῶν παροξυσμοῦ ἀρχῆς. ὀλιγίστοι δέ τινες ἀμυδρὰν εἰκόνα τοῦ πράγματος ἐοίκασιν ἑωρακέναι. γράφουσι γοῦν ἀδιορίστως τε καὶ ἀσαφῶς εἰς πολοῦτον, ὡς μή δ' εἰκάσαι μηδένα τί ποτε βούλονται δηλοῦν. ἐξ αὐτῶν δὲ καὶ ὁ Ἀρχιγένης, ὡς γέ σι γνῶναι ἔδοξε βουληθέντι τό τε περὶ σφυγμῶν αὐτοῦ βιβλίον ἀναγνῶναι καὶ τὰ περὶ τῆς πυρετῶν σημειώσεως, ἢ τὴν γ' ὠφελιμὴν αὐτῶν. ἐπεσκέμμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς ἅμα ταῖς τῶν ἀλλοφύλων ἐξηγήσεσιν ἐν ὑπομνήμασιν ὀκτὼ τῶν περὶ τῶν σφυγμῶν αὐτοῦ πραγματείαν. ἄρισα δέ μοι δοκοῦσιν ἀκριβωκέναι τινὲς, εἰ προθείμην αὐτῷ ἔδοξε λόγῳ διορισμόν τινα, τὴν ἐφ' ἑκάτερα μεταβολὴν τῶν σφυγμῶν ἀρχῆς παροξυσμοῦ σημεῖον ὑπάρχειν. ὃν δὲ φημὶ χρῆναι προθεῖναι διορισμόν ὅδιν, εἰ χωρεῖς ἑτέρας προφάσεως ἢ ἀλλοίωσις γένοιτο. προφάσεις δ' γίνεται μὲν ἔξωθεν εἰσὶν, οὐ μόνοις τοῖς ἰατροῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰδιώταις γνώριμοι, τροφῶν καὶ ποτῶν προσφορὰ, καὶ κίνησις ἢ πόσου, καὶ πάθος ψυχικὸν ὀργισθέντων, ἢ φοβηθέντων, ἢ ἀγωνισάντων, ἢ ὁπωσοῦν ἑτέρως ταραχθέντων. γίνεται δ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ σώματος ὁρμώμενα πρὸς ὧν ὀλίγον ἐμπροσθεν εἴπομεν, ἥνίκα φλέγμης τε καὶ ῥίγους καὶ καταψύξεως, ἔτι τε ἐς τὴν γαστέρα συῤῥεόντων ἐμνημονεύσαμεν. μηδενὸς γὰρ τοιούτου πρὸς τὸν κάμνοντα συμβαίνοντος ἢ ἐξαιφνίδιος ἐφ' ὁπόσῳ μεταβολὴ παροξυσμὸν ἀγγέλλει, θάττονος μὲν ἢ μείζονος γινομένου τοῦ σφυγμοῦ, θορμασίας ὑποτρεφομένης τῇ τ' ἀρτηριῶν ἀρχῇ, βραδυτέρου δ' ἢ μικροτέρου, ψύξεως, οὕτω δὲ καὶ ἡ μὲν πυκνότης ὁμολογήσει τῇ πλεονεξίᾳ τοῦ θορμασίας, ἡ δ' ἀραιότης τῇ ψύξει. καὶ ἡ ἀμυδρότης δὲ, καί τοι διὰ ἄλλο τι σύμπτωμα γινομένη ταῖς τῶν παροξυσμῶν εἰσβολαῖς ἔσιν οἰκεῖα, συῤῥεόντων ὑγρῶν μοχθηρῶν εἰς τὴν γαστέρα τοιαῦτα, καὶ τῇ τοῦ σώματος αὐτῶν βλάβῃ καινοῦντων τὴν διάμειν. ἡ δὲ ἀνωμαλία τῶν σφυγμῶν ἡ πολλοῖς τῶν παροξυσμῶν σωεισβαλλουσα θλιβομένων, ἢ ἐμφραττομένων ὑπογυον ἀρτηριῶν, ἢ πλήθους τοῦ πρὸς τὴν διάμειν ὄγκου γνώρισμα. λόγῳ καὶ τούτων τοῦ παροξυσμοῦ γίγνεσθαι διαμενόντων. ὅσαι μὲν οὖν μεταβολαὶ σφυγμῶν, ἤτοι ἐν τῇ καρδίᾳ θορμασίας αὐξανομένης, ἢ συῤῥεόντων ἔσω τῶν χυμῶν ἀποτελοῦνται, φανερῶς αὖ οὗται δέξαιεν ἂν δείκνυσθαι παροξυσμὸν ἀρχόμενον. σταν γ' ὡς εἴρηται τῶν ἄλλων ἀφορισθῶσι προφάσεων. ὅσαι δὲ ψύξεως, οὐκ ἔτ' ἐξ ἀνάγκης οὗται δείξουσι πυρετὸν εἰσβάλλοντα σημαίνειν, ἀλλ' ἐὰν διαταῦθα τὰς ἄλλας προφάσεις ἀφορισώμεθα ἁπάσας, ἕξομεν καὶ τὴν ψύξιν ἀγγέλλουσαν, ὅσον οὐδέπω πυρετὸν ἀναφθήσεσθαι. πνίγεται γὰρ κατ' αὐτὴν ἡ συῤῥεούσης ὕλης εἰς τὸ βάθος ἱκανῶς ψυχρὰς ὑπαρχούσης, ὡς κινδυνεύειν σβεσθῆναι τὴν ἀρχὴν, οἷόν τι

κάκτος

λάκτος συμβαίνει πολλάκις, ὅταν ὕλῃ ἅμα τε πολλῇ καὶ δύσκαυστον ὑδατόλλωμεν ἀέρος ὀλίγῳ πυρί, κινδυνεύει ἡ γαρ αὐτίκα σβεσθῆναι, μὴ σβεσθῇ δ' ἀλλ' ἀνίσχον, ὑποτύφειν τε τῇ ὕλῃ ὀλίγον ὑσρον ἀρξεται διά τινα θερμασίαν ἰδιαν, τὰ μὲν πρῶτα καπνώδη, πολίοντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ φλογώδη. μέχρι πορ ἀκεραίως διαπήσαν τῆς ὕλης καθαρὰν ὀργάζεται τῇ φλόγα. ἡ γαρ τοιαύτης φλογός, οὐ καπνός ἐσι τὸ ἀποῤῥέον, ἀλλ' ἐθαλός τε καὶ λιγνύς ἐσιν, ἄμφω γαρ ὀνομάζεται τὸ καθοπτυθὲν ἡ ὕλης ἀνωφορὲς πορίπωμα, καθάπορ γε τὸ κατωφορὲς, τέφρα τε καὶ ἀποδιὰ καλεῖται. ἀνάλογον δή μοι νόει κἀπὶ τῶν πυρετῶν. ὅταν γὰρ ἀρχῇ παροξυσμοῦ πληθος ὕλης ψυχρᾶς ὑπὸ τῇ καρδίαν ἀφίκηται, τὰ μὲν πρῶτα κίνδυνον γίνεσθαι θανάτου, καὶ ποδηλώσει τὸν κίνδυνον ὅσῳ ἡ ὑπὸ πλεῖον εἰς ἀραιότητα τε, καὶ βραδυτῆτα, καὶ μικρότητα τροπὴ τῶν σφυγμῶν. ἂν γὰρ ὦσι γένηται τούτοις ἀμυδρότης ἀξιόλογος, αὐτίκα τεθνήξονται. μὴ γένοιτο μὴν ἡ ἀμυδρότης, ἀναμένεται τῇ ἥπαρ τάυτης ἡ φύσις, ἐπεγείρετε τῇ κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν ὑπὸ τὸ μεῖζον τε καὶ θᾶσσον καὶ πυκνότερον, ὥς τε τὰς κινήσεις ἀμφοτέρας μὲν γένεσθαι θάσσονας, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως τῇ ἡ συσολῆς, καὶ παραυξάνεσθαί γε ἅμα ταχέως αὐτῇ διαδήλως, ἄχρις ἂν ὁ παροξυσμὸς αὐξάνηται, ἔπ' χρόνῳ δ' ὅταν ἐγκρατὲς ἡ ὕλης γένηται τοῦ θερμοῦ, ἢ οἷον φλὸξ ἀναπέσεται. καὶ τοῦτ' ἔσιν ἡ ἀκμὴ τῶν παροξυσμῶν, τὸ μὲν διαλωβᾶσθαι πορίπωμα διά τε ἡ ἐκπνοῆς, καὶ ἡ τῶν ἀρτηριῶν συσολῆς ἀποχεούσης ἡ φύσεως, τὸ δ' οἷον τεφρῶσθαι διὰ πάχους μὲν οὐ δυναμένης ἐκκείνειν ὁμοίως, διαδηλοῖς δὲ πσιν ὀξυχετδυούσης πόροις. ἔσι δὲ ὅτε καὶ τὰ φλεγμαίνοντα μόρια τὸ πνεῦμα. ἐν δὲ τοῖς ἀγχέτοις αὐτοῖς, ὅπορ ἐν τοῖς οὔροις ὑφίσαται. περὶ μὲν δὴ τούτων ἐν ταῖς περὶ τῶν πυρετῶν πραγματείαις, ἱκανῶς εἴρηται, οὓς σφυγμοὺς δ' ὡς ἔφαμεν ἀναγκαῖον ὅτι τὰς εἰρημένας τροπὰς ἐν ἑκάσῳ τε καιρῷ τοῦ σύμπαντος ἔχειν παροξυσμοῦ. καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν ὡς ἐλέγομεν, οὐ κακῶς ἀκροάσθαι πινὰς ἅπασαν μεταβολὴν αὐτῶν ἐφ' ἑκάτερα. πρὸς δὲ τὸ φυλάτειν ἀκριβῶς τὰς εἰρημένας διαγνώσεις ἀσκητέον ἔσι διακρίνειν ἁπάσας τὰς ἀπὸ τῶν ἄλλων προφάσεων ἀλλοιώσεις τῶν σφυγμῶν, εἰς ἃς καί τοι φυλατόμενος ὁ ἀρχιάτρος ἐμπίπτει πολλάκις, ὥστε μακρολογεῖν τε ἅμα καὶ παραπλῆν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτοῖς ἰδίοις, καὶ ἀχωρίστοις ἑκάσου τῶν καιρῶν γνωρίσμασι, σωακολουθοῦντα πολλάκις ὁ μοτίμως γράφων, καί τοι γ' ὀλίγοις λεῖται μεθόδῳ λαφθέντα. τῇ μὲν γὰρ καθαρὰν θερμότητα τῆς διασολῆς ἡ κίνησις ὑπόδυναται. τῇ δὲ οἷον καπνώδη ἡ συσολῆς. αἱ δ' ἄλλαι τῶν σφυγμῶν ἀλλοιώσεις, ἤτοι διὰ τῇ ἡ δυνάμεως, ἢ τῇ τῶν ὀργάνων γίνονται μεταβολή. ἑκάτερον δὲ τούτων ἐπίπτειν ἑτέροις ἀτόποις προηγουμένοις, ὧν τὰ πλεῖστα πάλιν ἐφ' ἑτέροις προκατάρξασιν. ὀνομαζέσθω γὰρ ὄγκα σαφοῦς διδασκαλίας, ὅσα μὲν ἐκ τοῦ σώματος ὁρμᾶται τῶν ἀλλοιουμένων ἀτίων, ἤτοι τῇ δυνάμει, ἢ τὰ ὄργανα προηγούμενα. τούτων δ' αὐτῶν ὅτιμ ἃ πάλιν ἔξωθεν ὄντα τοῦ σώματος ἄτια ἡ ἀλλοιώσεως ἐγένετο προκατάρχοντα. λέλεκται δ' ἡμῖν ἡ περὶ ταῦτα μέθοδος ἅπασα διὰ ἑτέρας πραγματείας, ἣν περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς ἀτίων ὕστερον γράφομεν. οὐδ' ἐν οὕτω θαυμαστὸν ἔσιν, εἰ ταῦτά τις ἅπαντα μνήμῃ πρόχειρα ποιησάμενος ἀσκήσας τε διαγινώσκειν ἐπίμως ἅπαντας τοὺς σφυγμοὺς ὕστερον, ἔνιοτε τὰ προγεγονότα τῶν ἀτίων ὕστερα τῶν καμνόντων ἐξευρήσει. οὕτος μὲν, οὕτω ὁ λόγος ἐνταυθοῖ τελευτάτω. περὶ δὲ ἡ κάθ' ὑγρότητά τε καὶ ξηρότητα δυσκρασίας, αὐτῆς τε ἡ καρδίας καὶ προσέτι τῶν ἀρτηριῶν, ἑκάσης τε κατὰ μόνας, ἅπασῶν τε κοινῶς, ἐφεξῆς δίειμι. εἴρηται μὲν οὖν τινὰ καὶ περὶ τούτων ἔμπροσθεν, ἀλλ' ἡ τοῦ λόγου τάξις ἰδίαν αὐτῶν ἀπαιτοῦσα διδασκαλίαν, ὡς οὐδενὸς εἰρημένου πρανθήσεται. ποτὲ μὲν οὖν ἡ καρδία ξηροτέρα γιγνομένη τοῦ κατὰ φύσιν, ἁπάσας ἑαυτῇ συναλλοιώσει τὰς ἀρτηρίας, ἔνιοτε δὲ καθ' ἕν τι τοιζῶον μόριον, ἢ καὶ πλέω συμβήσεται ὕστερα ταῖς ἀρτηρίαις. ἔσι δ' ὅτε τῇ φαυλίαν μὲν ἔξουσι διάθεσιν ὅσον ἐφ' ἑαυταῖς αἱ ἀρτηρίαι τῇ καρδίᾳ, δίξουσι δὲ καὶ τῇ παρ' ἐλάσσης, ὡς τε συσολῶσαι μέσῳ τινὰ διάθεσιν αὐτοῖς ἔν ὑγρότητι τε καὶ ξηρότητι, ὥσπορ ἔμπροσθεν ὑπὸ ἡ κατὰ θερμότητα καὶ ψυχρότητα δυσκρασίας ἐλέγομεν, αἴτια δὲ προηγούμενα τὰ μὴ τὰς ἀρτηρίας ἀφαίνοντα ξηροτέρας, ὕλατα θειώδη καὶ συπηνειώδη, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ὅσα ξηραίνειν πέφυκε, οὐχ ὕλατα μόνον, ἀλλὰ & φάρμακα πολυχρονίως ὁμιλήσαντα μορίῳ τινὶ τοῦ σώματος, ἔν ὥπορ αὖ ἡ τοι αὐτὴ δυσκρασία κατὰ τὰς ἀρτηρίας γένομένη, τὸν σφυγμὸν αὐτὸν ὀργάσεται σκληρότερον. οὐκ ἤκιστα δὲ καὶ ταῖς πλείσταις τῶν ἀτροφιῶν, αἱ τ' ἀρτηρίαι τῶν ἀτροφούντων μορίων γίνονται ξηρότεραι, καὶ τὸν σφυγμὸν ἀποφαίνουσι σκληρότερον. ἔν αὐτῇ δὲ τῇ καρδίᾳ τῇ κατὰ ξηρότητα δυσκρασίαν ἀποτελεῖ. καὶ ἡ δίαιτα μὲν ἐ πολυχρονίου τοῦ ξηροτέρου ἄχθεν. καὶ μήν τοι καὶ τῶν φαρμάκων τῶν ξηραινόντων ἐδωδάί τε καὶ πόσεις, ἔν οἷς ὅτι καὶ ὁ ἄκρατος οἶνος, ἔνδειά τε τροφῆς, ἢ κατὰ ἄλλο τινὰ αἰτίαν, ἢ διὰ πάνδημον λιμόν, ἔνιοτε δὲ καὶ ποτὸν ὡς ἔν ἁπλοίαις μακραῖς. ἔτι δὲ πόνων ἀμετρία καὶ γήρας καὶ φρονῆς καὶ λύπη καὶ ἀχρυπνία πολυχρόνιος, οἵθ' ἕκπνοι πυρετοὶ καὶ μάλιθ' ὁ μαρασμώδης. ταῦτα οὖν πάντα τὰ εἰρημένα καὶ κατὰ μόνας ἡμόμενα κἠ σὺν δύο καὶ τρία καὶ πλείονα συνίοντα, ξηροτέραν μὲν ὀργάζεται τῇ καρδίαν, σκληροτέραν δὲ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τοσοῦτον τὸν σφυγμὸν εἰς ὅσον ἂν ἡ ξηρότης αὐξηθῇ. ὑγρᾶς δὲ δυσκρασίας αἴτια, τά τε τοῖς μορίοις ἐγγινόμενα πολυχρόνια τῶν οἰδημάτων, καὶ οἱ λευκοφλεγματίαι τῶν ὑδρῶν, οἱ καὶ τῇ καρδίαν ἀλλοιοῦσι, καὶ μήτοι καὶ τὰ τῶν λιπαρῶν ὠμοτάγχνων οἰδήματα πάντα ταῦτα τὰς μὲν ἀρτηρίας ὑγρὰς ὥσπορ καὶ τῇ καρδίαν. οὓς σφυγμοὺς δὲ ὀργάζεται μαλακούς. αἴτια δὲ μαλακότητος σφυγμῶν ἔσι μετρίας τε καὶ οὐχ ἱκανῶς ἐκδήλου καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐδωδαὶ πλείους ὑγραινόντων ἐδεσμάτων, ἀργία τε πολλή, καὶ ὕπνοι μακροὶ, καὶ τὰ μετὰ τροφῆν λουτρά. τοῖς μὲν οὖν σκληροῖς σφυγμοῖς ἐδείκνυτο πρόδηλον ἐπομένη ἡ μικρότης, ὥσπορ τοῖς μαλακοῖς τὸ μέγεθος. αὐτοῖς δὲ τούτοις πάλιν ἑπόμενα, τάχος τε καὶ βραδύτης, ἔτι τε πυκνότης καὶ ἀραιότης. ἐδείχθησαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἰτίων αἱ συζυγίαι. λέγω δ' αἴτια νῦν, τὰ πρῶτά τε καὶ οἷον συνεκτικὰ τῆς τῶν σφυγμῶν γένέσεως τῇ χρείαν τε

καὶ τὴν δύναμιν. ὥστε οὐδὲν ἔτι λείπει τῶν τῇ καρδίᾳ συμβαινόντων ὑπὸ δυσκρασίας. οὐ μὴν οὐδ' ὄγκοι τινὲς ἐν αὐτοῖς γίνονται οὐ σφυγμοὺς ἀλλοιοῦντες εἰς σκληρότητα, καθάπερ ἐφ' ἑτέρων παλάγχνων ἀεὶ φλεγμαίνει τε καὶ οἱ σκίρροι. φθάνει γὰρ ἀκριβῶσθαι τὸ ζῷον συγκοπὴν ὑπὸ τῆς τῶν τοιούτων ὄγκων γένεσιν. πάντ' οὖν εἰρηται τὰ κατὰ τὴν καρδίαν ὅσα οὐ σφυγμοὺς ἀλλοιοῖ. ὥστε λοιπὸς καιρὸς ἦκει καταπαύειν μὲν ἤδη τῶν ἐνεστῶτα λόγον, ἐν τῷ δὲ. μεταβαίνει δὲ ὑπὸ τὸν τέταρτον, ἅπάντων τῶν ἄλλων μορίων τῶν τοῦ σώματος ὀλιγωσάντα τὰς διαθέσεις, ὅσαι τε κατὰ δυσκρασίαν τινὰ γίνονται, καὶ ὅσαι δι' ὄγκους παρὰ φύσιν, οποῖος τέ τις ἑκάστη σφυγμὸς ἕπεται.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΓΝΩΣΕΩΣ

ΣΦΥΓΜΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΝ Δ'.

ΕΠΕΙΤΟΣ ἡμῖν ἔστω ὁ λόγος ἐπὶ τὰ διὰ σφυγμῶν προγνώσεως. ἐν μὲν τοῖς πρώτοις δύο καθ' ἕκαστον σφυγμὸν προβληθέντα τὰς γεννώσας αὐτὸν ἐπισκεψαμένοις διαθέσεις, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ καθ' ἑκάστην διάθεσιν τοὺς οἰκείους σφυγμοὺς, ὀλυρθώσιν. ἠρξάμεθα δ' ἀπὸ τῆς καρδίας συμβαινόντων, ἐν οἷς εἰσὶ καὶ πυρετοὶ πάντες, ὡς ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιδέδεικται λόγοις. ὅπερ οὖν ὑπόλοιπον ἐπὶ τὰς ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι μορίοις τοῦ ζῴου διαθέσεις, αἷς ἡ καρδία συμπάσχουσα τοὺς σφυγμοὺς ἀλλοιοῖ, διέλθωμεν ἁπάσας, ἑξῆς ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις πρόειμεν εἰς μεθοδον ἀγοντες. ἐν μὲν οὖν μόνον ἅπασιν αὐτοῖς κοινὸν ἐπίσασθαι χρὴ, τὸ μηδέποτε διαταθῆναι τοὺς ἐν ὅλῳ τῷ ζῴῳ σφυγμοὺς εἰς κοινὴν ἀλλοίωσιν ἀχθῆναι, πρὶν τὴν καρδίαν συμπαθεῖν τῷ πρωτοτόκῳ πεπονθότι μορίῳ, κατὰ μέρη δὲ τινὰ τοῦ σώματος, ἀλλοιωθῆναι τινὰς ἀρτηριῶν διαστάσεις δύνασθαι, καὶ χωρὶς τοῦ πρὸς τὴν καρδίαν ἀφικέσθαι τὴν βλάβην. ὑπὲρ δὲ τούτῳ μνημονευομένῳ πρώτας μὲν ἐπελθωμεν ὅσαι τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις ἐγίνοντο διαθέσεις, εἶθ' ἑξῆς, ὅσαι τοῖς προφορικοῖς ὀνομαζομένοις, εἶτ' αὖθις, ὅσαι τοῖς κατὰ κεφαλήν. καὶ τελευταίας, ὅσαι τοῖς ἄνω κῶλα, ἢ τὰ πρόσθεν τοῦ ζῴου μόρια. λέγω δ' ὅσαι τοῖς γεννητικοῖς. τὰ μὲν οὖν ἀναπνευστικὰ μόρια τοῦ ζῴου δύο ἐστὶ μόνα, ὠνόμωμαι, καὶ θώραξ. τὰ δὲ προφορικὰ ὄργανα πολὺ πλείω δυοῖν, κοινὸν, καὶ γαστὴρ, ὀνομασταί τε καὶ παλῶ, οἱ νεφροὶ, καὶ αἱ οὐρήσεις ἀμφότεραι. ταχίστω θ' ἅμα καὶ μεγίστω ἁπάντων ὑπόκειται τῇ καρδίᾳ τὸν βλάβεω ὁ πνεύμων. καὶ γὰρ τῇ θέσει πάντων ἐγγύτατα καὶ τοῖς ἀγγείοις αὐτῆς συνηρτημένος ὑπάρχει, καὶ σύρρους μεγίστοις σώμασι εἰς ἀμφοτέρας τὰς κοιλίας ὁδόν. εἰ γοῦν ἑαυτοῦ γένοιτο ποτὲ θερμότερος αὐτίκα καὶ τὴν καρδίαν θερμαίνει. ἐὰν ἦ ψυχρότερος, οὐ δέ τοτ' ἀναβάλλεται. τάς τε καθ' ὑγρότητά τε καὶ ξηρότητα δυσκρασίας, οὐχ ὁμοίως μὲν ταῖς εἰρημέναις, θᾶττον δ' οὖν καὶ ταύτας ἅπάντων τῶν ἄλλων ὀργάνων ὑπέμπει τῇ καρδίᾳ. καὶ τὰ πληθωρικὰ δ' ἐν αὐτῷ νοσήματα, καὶ μάλιστα ὅταν ὀρυσίπελας, ἢ φλεγμονὴ καταλάβῃ τὸ παλάγχνον, αὐτίκα τῆς καρδίας ἀλλοιοῖ τὰς ἐνεργείας. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅσα δι' φλεγματικὸν ῥεῦμα σωίσταται παθήματα, κατ' αὐτὸν εἰς συμπάθειαν ὑπάγεται τὴν καρδίαν. ἀλλ' ἀπὸ τῶν δυσκρασιῶν ἀριστέον ὅσαι ἀνὰ ῥεύματος γίνονται. καὶ πρώτην γ' ἀπ' αὐτῶν προχειριστέον ὅτι τὴν κατὰ θερμότητα. ὑπὸ τοίνυν πνεύμονι θερμανθέντι, νοσωδῶς ἡ καρδία σωθερμανθεῖσα, τοῦ ὑπὸ τῆς χρείας τῶν σφυγμῶν αὐξηθέντα γιγνομένους ἐργάζεται σφυγμούς. εἰδ' ἐν πλέονι χρόνῳ τοῦτο συμβαίνῃ κινδυνώδης αὐτῇ τοῦ ἐκτὸν ἀναπλεῖσθαι πυρετὸν. οὗ τὰ γνωρίσματα πρόσθεν εἴρηται. ἡ μὲν δὴ τῶν σφυγμῶν ἀλλοίωσις ἡ αὐτὴ γένοιτ' ἂν τῆς καρδίας μόνης αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν δυσκράτως ἐχούσης, ἐπί τε τῇ πρὸς τὸν πνεύμονα συμπαθείᾳ. καὶ μὴν καὶ ἡ τῆς ἀναπνοῆς ἰδιότης τὴν αὐτὴν ἕξει διάστασιν, εἴθ' ἡ καρδία μόνη τὴν πυρετώδη πάθοι δυσκρασίαν, εἴτε καὶ πνεύμονι συμπάσχοι. πλέονος δ' αἰσθήσεως καύματος ἐν ἅπασι τῷ κύτει τοῦ θώρακος, ὁ δὴ καὶ πνεύμονα πάσχων, ἐκπνεύσει τε θερμὸν ἱκανῶς ὡς καὶ διψήσει θατέρου μᾶλλον, καὶ θερμοτέραν ἕξει τὴν τε φάρυγγα καὶ τὴν γλῶτταν, ὡς τὰ πολλὰ δὲ καὶ ξηροτέραν. εἰ δὲ ὑπὸ πλέον ἥπεις τὸ ἡγεμονικὸν, χρώσεται χρώματι μελανι τὴν γλῶτταν, καὶ πραχείαν ἐξάτως ἕξει. ψυχθέντος δὲ τοῦ πνεύμονος ἡ καρδία συμπάσχουσα κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς ἐκεῖνο ἄξει τοὺς σφυγμοὺς τὴν ἀλλοίωσιν, ἣν ἐμποδὼν ἐσ' ἐξαμὴν ἐκλυομένης δὴ χρείας σωίσασθαι, πεπαύοντος δὲ τοῦ χρόνου ψύξιν ἐκπλεῖν ἀναδέξαμένη οὐκ ὑπὸ ταύτην κρατούσης λελεγμένους γίγνεσθαι σφυγμοὺς ἀπεργάσεται. τὰ μὲν οὖν ἄλλα κοινὰ τοῖς τε τὴν καρδίαν μόνην ἐψυγμένοις ὄσι, καὶ τοῖς ὑπὸ πνεύμονα, συμπάσχει γὰρ ἀναγκης τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου. πρόσεστι δὲ ἀξιαίρετον οἷς ὁ πνεύμων ἔψυκται πρώτου ἄδηλος ψυχρᾶς δὴ ἀναπνοῆς. εἰ δὲ καὶ κατὰ ξηρότητα δύσκρατος ὁ πνεύμων γένοιτο, κατ' ἀρχὰς μὴ δῆλόν τι σαφὲς ἀλλοιώσει σφυγμούς, ἐν τοῦ χρόνῳ δ' ἂν ποτε σκληροτέρους ὀργάσεται, δὴ καρδίας συμπαθούσης αὐτῷ. τούτοις ἡ φάρυγξ ἑτοίμως ξηραίνεται, καί τοι γ' οὐ διψῶσιν, ἡ δὲ καθ' ὑγρότητα δύσκρασία πλασταὶ μὲν ἄδηλον ὀργάζεται τὴ φάρυγγα, τῷ χρόνῳ δ' ἀλλοιοῖ σφυγμὸς εἰς μαλακότητα. τοιαῦται μὴν αἱ ἁπλαῖ δύσκρασίαι τοῦ πνεύμονος. αἱ σώνθετοι δ' ἐκ τούτων γνωρισθεῖσαι. ἐμοὶ γὰρ ἤδη καιρὸς ὑπὸ θατέρῳ ἰέναι γένος, ὃ ῥευμάτων ἔχουσι ἔφαν ὑπάρχειν. ἔστι δ' ἐν αὐτῷ κοινὸν μὴν ἅπάντων ἀνωμαλία τῶν σφυγμῶν, ἔμφαξίς τε γὰρ ἑτοίμως, καὶ σφίγξις, καὶ θλῖψις τῶν λυσιωτάτων ἀρτηριῶν, ὑπὸ τοῖς τοιούτοις γίνεται ῥεύμασιν. οὐχ ἧττον δὲ τούτων καὶ τὸ πρὸς τὸ δυάμιν πλῆθος, ὡς ἂν ἐγγὺς οὕτω καιμένης δὴ καρδίας ὑπὸ πνεύμονι, καὶ δι' μεγάλων σωμάτων ἐχούσης τὴν σύρροιαν. ἡ μὲν οὖν ἀνωμαλία κοινὴ πάντων ῥευμάτων, ὅσα κατασκήπτῃ τῷ πνεύμονι, τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἐν αὐτῇ, πρός τε τὴ σύστασιν καὶ τὸ πόσον τοῦ χυμοῦ, γιγνομένου. ἐλάττων μὲν γὰρ ἐπί τε τοῖς λεπτοῖς καὶ ὀλίγοις, ἀξιολογωτέρα δὲ ἐπί τε τοῖς παχέσι καὶ γλίσχροις, καὶ πολλοῖς ἀποτελεῖται ῥεύμασι, καὶ γὰρ ἐμφράττει ταῦτα καὶ θλίβει καὶ βαρύει μᾶλλον. αἱ δ'

λον. ἀε δ' ἐς τὰς ἄλλας διαφορὰς τῶν σφυγμῶν ἀλλοιώσεις, ὧδε μὲν τοῖς θερμοτέροις ῥεύμασιν, οἷας ὧδε πλήθει θερμασίας. ὧδε δὲ τοῖς ψυχροτέροις, οἵας ἐπ' ἠιθείας προόδων ἔφαμεν σωίστασθαι. σκληρότεροι δὲ γίνονται τ ἡβ φύσιν ὧδε τε ταῖς ξηραῖς δυσκρασίαις, ⟨ τοῖς φλεγμονώδεσιν ὄγκοις ἢ σκιῤῥώδεσιν τῶ πνεύμονος. ὥσπερ γε καὶ μαλακώτεροι δι' ἃς οἰδηματώδεις διαθέσεις. οὐ μὴν οὐδὲ τὸ ἡ ἀναπνοῆς εἰσι⟩ ὁμοιρεῖ, ἐπί τε ταῖς δυσκρασίαις ἔσι, καὶ τοῖς ῥεύμασιν, ἀε μὲν γὰρ ψυχραὶ δυσκρασίαι, μικραὶ, καὶ βραδεῖαν, καὶ ἀραιὰν ὀργαζονται τὴν ἀναπνοὴν, ὥσπερ καὶ οἱ σφυγμοί. τὰ μὲν δὴ ῥεύματα τὰ ψυχρὰ οἱ μὴ σφυγμοὺς ὁμοίως ἀλλοῖοι, τὴν δ' ἀναπνοὴν, οὔτε μικραὶ, οὔτε βραδεῖαν, οὔτε ἀραιὰν ὀργαζεται. διὰ γὰρ τὴν στενοχωρίαν ὀλίγου πνεύματος ἐμπίπλοντος τὸν πνεύμονα, καὶ διὰ τοῦτο τῆς φύσεως ἐκλιπῶς ἀναλαβοῦσα αὐτὸν, συμβαίνει τὴν δυστόραν ὠθρύγειαν αὐτίκα τε καὶ ταχείαν ἅμα καὶ μεγάλην ἀπεργάζεσθαι, καὶ μόναις ταύτας τῶν δυσπνοιῶν ὡς καὶ τῇ πρὸ αὐτῶν ἐδοξάσθη πραγματείᾳ, συμβέβηκεν ἀναγκαίως ἔχειν τῇ διαστολῇ τὸν θώρακος τὸ ποσὸν ἡ εἰσπνοῆς. μέγιστον μὲν γὰρ ὁ θώραξ διαστέλλεται, πλεῖστον δ' οὐκ εἰσπνεῖται, καθάπερ ὅτ' ἄφρακτος ὁ πνεύμων ὑπῆρχεν. ἡ μὲν οὖν ἰδέα ἡ ἀναπνοῆς ὁμοία τοῖς ῥεύμασιν ἅπασιν ὑπάρχει. τὸ πνίγεσθαι δ' οὐχ ὁμοίως ἅπασιν, ἀλλὰ τοῖς θερμοῖς ἅπασι μᾶλλον ἕπεται, ἐπειδὴ πλείονος ἡ εἰσπνοῆς ἡ φύσις δεῖται πλωικαῦτα. διὰ δὲ τὰς δυσκρασίας μόνας οὐδὲς ἕπεται λιγδὺς πνίξεως. καὶ τοῖς σφυγμοῖς δ' αὐτοῖς ἐγγίνεταί τις ἑτέρα διαφορὰ παρὰ τὰς ἐμποδὼν εἰρημένας, ἡν ⟨ τὸ ῥεῦμα ποτὲ μὲν εἰς αὐτὰς μόνας ἐμπίπτειν τὰς τραχείας ἀρτηρίας, ποτὲ δ' εἰς τὰς λείας τε, καὶ τὰς φλέβας, ἢ καὶ τὰς μεταξὺ χώρας αὐτῶν ἁπάσας μεταλαμβάνειν. ὧδε μὴ γὰρ ταῖς τραχείαις ἀρτηρίαις μόναις πληρωθείσαις, ὁ δὲ μία κατὰ σληρότητα γίνεται μεταβολὴ τοῖς σφυγμοῖς. ὧδε δὲ ταῖς λείαις, ἀε καθ' ὅλον τὸ ζῶον ἀρτηρίαι τεινόμεναι σκληρότερον ὀργαζονται τὸν σφυγμόν. τὰ δ' οἰδήματα τοσοῦτον ⟨δεῖ τὸ σκληρύνειν αὐτὸν, ὥστε καὶ μαλακώτερον ἀποτελεῖν, διαβρέχοντα μὲν ⟨δεῖ χρόνῳ οὖν χιτῶνας τῶν ἀρτηριῶν, τάσιν δ' οὐδὲ μίαν ὀργαζόμενα, καθάπερ ὧδε τῶν φλεγμονωδῶν τε καὶ σκιῤῥωδῶν ὄγκων ἔχει, μὴ τοίνυν ὀνόματα ζητεῖν ἀκούειν ἐπὶ πρὸς πνευμονιῶν ἢ ἀδμάτων ἢ πνευμωδῶν παθῶν, μεμαθηκὼς τὰς διαθέσεις τὸ πνεύμονος. ὅτι γὰρ ἡ διὰ τῶν ὀνομάτων διδασκαλία πρώτην μὲν ἔχει τὴν πρὸς τὸ σημαινόμενον ἀμφισβήτησιν, δευτέραν δὲ τὴν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νοσημάτων ἄγνοιαν, ⟨ πολλαῖς πολλάκις ὧδε δεδειγμένα πραγματείαις. ἀλλ' ὧδε τὰ ⟨ θώρακος ἰᾶναι ἰατρὸς ἤδη νοσήματα ⟨δεῖ τῇ αὐτὴν μέθοδον. ἀε μὴ δὴ δυσκρασίαι τὰς αὐτὰς ἀλλοιώσεις ὀργαζονται ταῖς ὀλίγον ἐμποδὼν ὧδε τὸ πνεύμονος ἐρημίαις. οἱ δ' ὄγκοι κατά τε τὴν ποσότητα καὶ τὴν ἰδέαν ἑκάστου τῶν ὀργασαμένων αὐτῶν χυμῶν. διαλλάξουσι δὲ ⟨δεῖ θᾶττον μὲν καὶ μᾶλλον ⟨δεῖ πνεύμονι συμπάσχειν τὴν καρδίαν, ἧττον δὲ καὶ βραδύτερον ⟨δεῖ θώρακι. διαλλάξουσι δὲ καὶ τῷ ποτὲ μὴ, νῦν εἶναι τὸ πάσχον μόρι⟨ον⟩ τὸ θώρακος. ποτὲ δὲ τὸν ⟨ποιεζώκοτα τὰς πλευρὰς χιτῶνα. πλείων γὰρ ἡ τάσις ὧδε τοῖς σκληροῖς καὶ πυκνοῖς μορίοις εἰς ὄγκον ἀρθεῖσιν. καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ πλευριτικοὶ τῶν πεφλεγμονῶν ἀεὶ σκληρότερον ἔχουσι τὸν σφυγμόν. ὁμαλὸς δὲ τοὐπίπαν ὧδε τοῖς κατὰ τὰς πλευρὰς ὄγκοις ὁ σφυμός, οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τοῖς κατὰ τὸν πνεύμονα ποικίλως ἀνώμαλο⟨ν⟩. οὔτε γὰρ διὰ μεγάλων ἀγγείων, οὔτ' ἐγγὺς ἡ καρδίας ἡ κοινωνία ⟨δεῖ θώρακι πρὸς αὐτὴν ὀξύ. πρὸς δὲ τῆς κατὰ τὴν διάπνοιαν ἰδέας, οὐδὲν γὰρ τῷ δεῖ λόγου διέρχομαι λέγειν ὥσπερ ἐπὶ πνεύμονος ἐδέχθην διαπεῖναι. ποτὲ μὲν ἡ καρδία πρώτη πάσχει, ποτὲ δὲ ὁ πνεύμων. ἑτοίμη γὰρ ἡ διάγνωσις ἐπὶ ⟨δεῖ θώρακι πάσχοντι. ἥπαζος δὲ νοσοῦντος ἀλλοιοῦνται σφυγμοί, ἡβ μὲν τὰς δυσκρασίας ὡς ἐμποδὼν εἴρηται, κατὰ δὲ οὖν παρὰ φύσιν ὄγκους, ἀνάλογον μὲν πῶς καὶ τούτοις, ἀλλ' ἧττον ἐπὶ ταῖς φλεγμοναῖς γίνονται σκληροὶ τῶν ὧδε θώρακι ποσοῦτον, ὅσον τ ἐπὶ πνεύμονι μᾶλλον, οὐδέ ποτε δ' οὔτ' ἐπὶ θώρακο⟨ν⟩ οὔτ' ἐφ' ἥπατο⟨ς⟩ ὄγκῳ, μαλακὸς ὁ σφυγμὸς γίνεται, διότι μὴ δ' ὧδε γίνεται ποτὲ τοῖς ὀργάνοις τούτοις οἴδημα φλεγματικόν. ὁ μὲν γὰρ θώραξ πυκνότερος, ἢ ὥστε διέξοδον τοιοῦτον ῥεῦμα. τὸ δ' ἧπαρ οὐ πυκνότερον μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ συμφύτῳ δυνάμει ῥᾳδίως ἀλλοιοῖ τὸ φλέγμα. συμπάσχει δ' ἑτοιμότερον ἡ καρδία τῷ ἥπατι, καί τοι πρόῤῥωτέρω τὸ θώρακος κειμένῳ, διὰ τὴν ἡ κοίλης φλέβος κοινωνίαν. συμπάσχει δὲ ⟨δεῖ διαφράγματι μᾶλλον τῶν ἄλλων ἁπάντων τὸ θώρακος μορίων, ὅτι πρὸς αὐτῆς ἡ κοίλης ἀε φλέβος τούτῳ. τάσιν δ' οὐδὲν οὕτω μόριον ἄλλο τοῖς ἀρτηρίαις ὀργαζεται, καὶ μάλισθ' ὅταν αὐτὸ τὸ ὑδρωδέσ⟨τ⟩ατον αὐτοῦ πάθοι. εἰ μὲν οὖν ⟨ποιο τῶν ἐν αὐτῷ πεφλεγμάτων διατείνοιτο χωρὶς πυρετῶν, ὀδύνη τε καὶ δύσπνοια τό γε κατ' ἀρχὰς ὧδε γίνεται. πεῖόντο⟨ς⟩ δὲ τοῦ χρόνου πυρέτους ἐπιφερομένους τῶν πεφλεγμάτων. εἰ δὲ ἐκ ῥεύματος εἰς αὐτὸ κατασκήψαντος, εἶναι μὲν χρὴ ⟨δεῖ πάντως ἤτοι χολῆς ξανθῆς, ἢ αἵματος θερμοῦ καὶ λεπτοῦ, παχὺ γὰρ αἷμα καὶ φλέγμα γλίσχρον, οὐκ ἂν ποτε διέξιοι διὰ πυκνότητα. παραφρονήζουσι δ' ἐξ ἀνάγκης, ἔξουσι τε τὸν σφυγμὸν ἱκανῶς σκληρὸν, καὶ διὰ ⟨δεῖ καὶ μικρόν. ὅτι δ' ἄμφω γε ταῦτα ⟨ἡ θερμασία πολλὴ, διὰ ⟨δεῖ καὶ πυκνότητος. ὁ δ' ἄνθρ πυρετὸ⟨ς⟩ σφυγμὸς ἐπὶ διαφράγματι διαπρεπὴς, σκληρὸς μὲν γίνεται καὶ μικρὸς, οὐ μὴν πυκνός τε ⟨ὢν⟩ πλέον, ἀλλ' ἤτοι βραχὺ⟨ς⟩ παντάπασιν, ἢ ὅλ' ὅλως εἰς τοιοῦτο⟨ν⟩ ἀφικνεῖται μεταβολὴν. ἀνάλογον δὲ τοῖς ἐπὶ ⟨δεῖ νευρώδ⟨ε⟩ι τὸ διαφράγματος, ἕπεται πάντα ταῖς μεγάλαις πλευρίτισιν, ὅτι καὶ ὁ ⟨ποιεζωκὼς τὰς πλευρὰς χιτὼν πλείστων τε νεύρων μετέχει, καὶ συνήπται ταῖς φρεσὶ, καὶ τοῖς τὸν θώρακα διαπλέκουσι μύεσι, δι' ὧν κατὰ συνέχειαν ἐγγὺς ἡ καρδίας ἀφικνεῖται. καὶ μέγιστον δὴ τοῦτ' ὄφελος γνώρισμα πλευρίτιδος ὀλεθρίας, ἐὰν σκληρὸς ἱκανῶς ὁ σφυγμὸς ᾖ, καὶ διὰ ⟨δεῖ καὶ μικρὸς, καὶ δι' ἄμφω τε ταῦτα καὶ τὴν θερμότητα, πυκνότατος. οὐδεὶς ἐσώθη πλευριτικὸς ἐπὶ τοιούτῳ σφυγμῷ. παραπαίουσι δ' ἧττον οὗτοι τῶν τὸ διάφραγμα φλεγμαινόντων. ἐγγυτάτω γὰρ ὄφ ἡ ἀρχῆς ἡ τῶν τὸ διαφράγματο⟨ς⟩ νεύρων ἔκφυσις, ἀλλ' οὐ χρὴ μηκύνειν ἐν ταῖς ἄλλαις διαγνώσεσι περὶ σφυγμῶν πολυθρυλήτους λέγειν. ἐν γὰρ τοῖς τῶν πεπονθότων τόποις ⟨ποσημάνασιν, ὧν πλέον ⟨ποιεῖ τῶν τοιούτων διήρηται. γαστὴρ δὲ κακοπραγοῦσα, κατὰ δυσκρασίαν μὲν, ἀνάλογον τοῖς πεφλεγμένοις ἀλλοιώσει

οὖν σφυγμὸς δι' ὄγκον δέ τινα, ἢ μὴ τ' εὐθυμίαν συμβαίνοντα, τοῖς ἄλλοις ἀνάλογον. εἰ δ' ἐν τῷ στόματι γένοιο, σκληρότερος ὁ σφυγμὸς ἔσται διὰ τὸ πλῆθος τ' ὑδάτων, οὐ μὴν οὕτω γε σκληρὸς ὡς ἐπὶ διαφράγματι. παμπόλλῳ γὰρ ἀπολείπεται τ' δὲ, καὶ τοί γ' οὐκ ἀπολειπτέον τὸ μορίου τῷ μεγέθει τῶν ὑδάτων. ἀλλὰ διὰ μὴ ταῦτα τὰ ὑδατα τὸ πρόσθεν ἢ ἀναθήσεως ἔχει. μαλακὰ γάρ ἐστι καὶ μεγάλα καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐκπέφυκε τῆς ἀρχῆς. διὰ δὲ τὸ τῆς τοῦ σώματος οὐσίας σαρκώδεις, ἀπολείπεται σκληρότητι τοῦθ' ὑπεζωκότος καὶ τῶν φρενῶν. σώτονα γὰρ ἐκεῖνα τὰ μόρια καὶ σκληρὰ καὶ πυκνά, διὸ καὶ τείνεται μᾶλλον εἰς ὄγκον ἀιρόμενα. καὶ τὰ ὑδατα δ' αὐτῶν ὁμοίως αὐτοῖς τοῖς ὀργάνοις σκληρὰ καὶ σώτονα. τὰ δὲ τῆς γαστρὸς ὡς εἴρηται μαλακά. ταῦτα τοι σκληρότατοι μὲν ὑδατι διαφράγματι καὶ ὑπεζωκότι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ μικροὶ γίνονται σφυγμοί. καὶ ἐνθερμασία δὲ τοῖς αὐτοῖς σωτικὴ καθάπερ ἢ φλεγμονὰς τε καὶ πυρετοῖς, βυθὺς καὶ πυκνότατοι. ἢ δὲ τ' γαστρὸς † σόμα, σκληρὸς μὲν οὐδέποθ' οὕτως ὁ σφυγμὸς, ὅτι μήτ' αὐτὰ τὰ ὑδατα, μήτε τὸ μόριον σύντονον. μικροὶ μέν τοι καὶ πυκνοὶ πολλάκις ὑδατι τῷ πρόσθεν ἢ ἀναθήσεως, ὅτι τάχιστα καμνούσης τε καὶ καταλυομένης τῆς διαπνοῆς. ἐμάθομεν γὰρ ὁποίους ἄλγημα καὶ μάλιστα τὸ τῆς διαπνοῆς ἀπομένον, ὀργάζεται τοὺς σφυγμούς. ὥσπερ δὲ ὑδατι τοῖς ἀλγήμασι τοῖς κατὰ τὸ σόμα τῆς γαστρὸς ἡ διαπνοὴ τάχιστα κάμνει, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὐκ ἀνέχεται πλήθους οὐδ' ἐπ' ὀλίγον, ἀλλὰ βαρύνεται τε καὶ κάμνῃ, καὶ τοὺς σφυγμοὺς ἀνωμάλους ὀργάζεται. λέλεκται δ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὁποῖοι σφυγμοὶ γίνονται βαρυομένης διαπνοῆς ὑπὸ πλήθους ὕλης, ὥσπερ γε καὶ οἷοι τινες ἀρρωστούσης. ἀμφοτέρας οὖν τὰς βλάβας ἡ διαπνοῆς ἐπομένας ἔχειν τὸ σόμα τῆς γαστρὸς, δικαίως ὀργάζεται τοὺς σφυγμοὺς, ἐνίοτε μὲν ἀμυδροὺς καὶ μικροὺς, καὶ πυκνοὺς, ἐνίοτε δὲ ἀνωμάλους, ἔν τε τοῖς εἰρημένοις τρισὶ χρόνοις, καὶ πρόσθεν ἢ μὴ τάχος τε καὶ βραδυτῆτα. καὶ τοίνυν οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν οὐδὲ διὰ τὴν ὑπολοίπων ὀργάνων ἡ τροφῆς διαστρέφειν τὰς τροπὰς τ' σφυγμῶν, εἰς τὰ προειρημένα σύμπαντα, καθάπερ εἰς στοιχεῖα βλέποντας, ὡς μηδὲν αὐτῶν ἄσκοπον παραλιπεῖν. ὅσα μὲν γὰρ ἐγκυτόρω τε τῆς καρδίας ὄντι, καὶ διὰ μεγάλων ἀγγείων λοιπωνεῖ, θᾶττόν τε καὶ μᾶλλον αὐτῶν εἰς συμπάθειαν ἄξει. ὅσα δ' ἀκρότορω τε καὶ διὰ μικρῶν, ἧττόν τε καὶ βραδύτερον. οὕτως δὲ καὶ ὅσα μὲν ὄντι σκληρὰ καὶ σύντονα καὶ νεύρων πλείστων μετέχει σκληρῶν, ἑτοίμως ταῦτα τοὺς σφυγμοὺς ὀργάζεται σκληροὺς, ὅσα δ' ἐναντία, μαλακούς. ὅτε δ' ἀναθητικὰ βλάπτῃ τῶν διαπνοῶν, ἑκατέραν τῶν βλάβων. ὥστε οὐδὲν χαλεπὸν ἐξευρεῖν αὐτὸν τινὰ καθ' αὑτὸν ἑκάστου τ' μορίων, ὁποίου τινὰ τὸν σφυγμὸν ὀργάζεται καθ' ἕκαστον πάθος. οἷον αὐτίκα, κύστις καὶ μήτρα πῇ θέσει μὲν, οὐδὲν ἀλλήλων διαφέρουσι. σκληροτέρα δ' ἐστὶ καὶ νευρωδεστέρα ἡ κύστις. ὥστε καὶ τοὺς σφυγμοὺς φλεγμαίνουσα μᾶλλον ἡ μήτρας ὀργάζεται σκληρούς. ἀλλοιώσει δὲ θᾶττόν τε ἢ μᾶλλον αὐτοὺς εἰς μέγεθός τε ἢ μικρότητα καὶ τὰς ἄλλας διαφορὰς ἡ μήτρα. μείζος τε γὰρ ἀρτηρίας ἔχει ἢ φλέβας καὶ πολὺ πρότερον ἀποφυομένας τῶν κατὰ ῥαχίν ἀγγείων τῶν μεγάλων, ἥπερ ἂν εἰς τὴν κύστιν ἥκουσαι. τὰ δὲ ἡ διαπνοὴ ἀμφοτέροις τοῖς ὀργάνοις, ὅσον μὲν ἐπὶ τῷ ὑδατι ἐξ ἴσου μετέχειν, ὡσαύτως, ὅσον δ' ἐπὶ τῷ πυκνότερον καὶ σκληρότερον εἶναι τὸ τῆς λυσέως σῶμα, μείζους ἐν τούτῳ. τὰ γὰρ ἐν πυκνοτέροις σώμασιν ἐμφραττόμενα τε καὶ σφιγγόμενα τῶν ὑγρῶν διαπνεότερά τε τῶν ἀκραιοτέροις τε ὄντι καὶ μαλακωτέροις, ὡς ἂν βιαιοτέραν ποιούμενα τὴν τάσιν. ἡ τὸ ἡ διαπνοὴ εἴπετο μέγεθος. οὕτως μὲν οὖν χρὴ μεθόδῳ ζητεῖν ἁπάσας τῶν μορίων τὰς διαφοράς. ἀλλ' ἐγὼ γυμνασίας ἕνεκα καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἔπειμι τῶν ἐκτὸς βουβώνων τε καὶ μασχάλων, ἐπειδὴ καὶ τούτοις ἔστι μὲν ἃ παρὰ τὰ πρόσθεν εἰρημένα σύμπαντα διάφορον, ὥσπερ καὶ πρὸς ἄλληλα κατὰ μέρος. ἔστι δ' ἔτι καὶ κοινὰ ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς προειρημένοις. τὸ μὲν δὴ πρῶτον ἡ καρδίας εἶναι, κοινὸν ἀμφοῖν ἔστι καὶ μᾶλλον τοῖς κάτω. διαφέρει δ' ἀλλήλων ταῖς οὐσίαις τε καὶ ταῖς ἐνεργείαις, ὥσπερ γε κοινόν τι πρὸς ἄλληλα, καὶ τὰ πρόσθεν εἰρημένα σύμπαντα, διὰ τὴν κατὰ τὰς προειρημένας ἁπάσας διαφοράς. ἔστι γάρ τοι καὶ τούτων αὐτῶν, τὰ μὲν σκληρότερα τε καὶ πυκνότερα. τὰ δ' ἀραιότερά τε καὶ μαλακώτερα. καὶ τὰ μέν, πλεονόν τε καὶ μέζονα. τὰ δ' ἐλαττόνων τε καὶ μικροτέρων ἀγγείων τε καὶ νεύρων μετέχοντα. καὶ τὰ μὲν ἀναισθητικώτερα τετύχηκεν ὄντα τὰ δ' αἰσθητικώτερα. τῶν δ' ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτῶν διαφορῶν ὀλίγας ἀγνοεῖ, καὶ μάλιστα τ' ἄνω μασχάλων. σκέλη μὲν γὰρ καὶ χεῖρες ἐνεργειῶν ἕνεκα προαιρετικῶν ἐγγύθεν, πᾶσα πλησίον ἀλλήλας ἡ γένοιτο. ὀφθαλμοὶ δὲ καὶ ὦτα καὶ γλῶττα, μιμήσεις τε καὶ αὐτὸς ὁ ἐγκέφαλος, ὅσά τε κατὰ τ' προσχήμου ἔστι μόρια, πολὺ δή τι ταῖς ἐνεργείαις διαφορεῖ τῶν κατὰ τὰ κῶλα μορίων. ἐπειδὴ τοίνυν ἑκάστῳ ἑκάστου συμπτωμάτων οἰκείαν ἰδέαν, οὐχ ὁμοίως ἄλλοιοῦσαν αὐτοὺς σφυγμούς. οἷον αὐτίκα, καὶ τοί γ' ἐν τούτῳ κειμένῳ ἐγκεφάλου τε καὶ μήνιγγι ἅπασι τοῖς καθ' αὑτὸν ἐγκεφάλου. ἐπὶ μὲν ταῖς τούτων φλεγμοναῖς ἐξ ἀνάγκης πυρέττουσί τε καὶ παραφρονοῦσιν. ἐπὶ δὲ ταῖς τῶν ἄλλων οὐκ ἐξ ἀνάγκης. αἱ γοῦν τῶν περὶ τὰ ἔντερα μυῶν φλεγμοναὶ καὶ πυρετοὺς καὶ παραφροσύνας καὶ σπασμοὺς καὶ κάρους οὐκ ἐπιφέρουσι πολλάκις, ὁπόταν μεγάλαι γένωνται, οὐθ' ἑξ ἅπαντος οὔτ' ὅταν μικραὶ τύχωσιν οὖσαι τὰ τοιαῦτα συμπτώματα φέρουσιν. ὁ δ' ἐγκέφαλος αὐτὸς ὁπόταν εἰς δυσκρασίαν ἐμπέσῃ νωσώδη, τὸ τ' δυσκρασίας οἰκεῖον ἑξ ἀνάγκης ἀεὶ φορᾷ σύμπτωμα, ἢ μὴ τὰς ἀμέτρους θερμασίας, εἰ μὴ αὐτὰ μόνα καθ' αὑτὰς ποτὲ γένοιθ' ἡ παραφροσύνη. εἰ δ' ἅμα τε ξηρότητος ἅμα ταῖς ἀχρυπνίαις. οἰκεῖον γὰρ ξηρότητι τὸ σύμπτωμα τοῦτο, καθάπερ γε καὶ ὑγρότητι βαθὺς ὕπνος, ἢ κῶμα. ἡ ψύξεως δ' αὖ τοῦ σύμπτωμα δύνῃ ἀχώνευτον ἢ καλουμένη μώρωσις. εἰ δὲ σὺν ὑγρότητι γένοιθ' βαθεῖα τοῖς τοιούτοις ἕπεται καταφορά. πολλῷ δὲ τὸ κατὰ φύσιν ὑγροτέρα τε καὶ θερμοτέρα ἀκριβεῖσα, τῶν σὺν ἀχρυπνίᾳ τε καὶ παραφροσύνῃ φορᾷ † διαφορὰν. εἴρηται δὲ αὐτῆς ἡ ἰδέα πάλαι καθ' ἕτερον γράμμα τι πρὸς τῷ πρὸς ἱπποκράτους κώματος. ἰσχυρᾶ δὲ ψύξις ἐγκεφάλου μετὰ ξηρότητος γινομένη, ἀκινησίαν μὲν ἐπάγῃ τῷ σώματος σύμπαντος, ὃ μὴν κωματώδης εἰσὶν ἀλλ' ἀνεωγόσι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀσκαρδαμυκτὶ βλέπουσιν. οἱ σφυγμοὶ δ' ὧν γένοιν εἰρηται ταῦτα, θερμοῦ μὲν ἱκανῶς ἐγκεφάλου χωρὶς ξηρότητος, ἐν μὲν τῇ συστάσει ἡ ἀρτηρίας, σύμμετροι τε καὶ τοῖς κατὰ φύσιν ὁμοίοι, μεγέθει δ' ὑπερβάλλοντες καὶ τάχει καὶ πυκνότητι τοσοῦτον, ὅσον αὖ

† al' σῶμα

† al' καταφορὰν

ἡ νοσώδης

ꝛ. ꝺꝺ ꝺꝺ ꝺꝺ

γμὸς, ἦτ᾽ον δὲ τῶν σκιῤῥῶν ἐν ταῖς φλεγμοναῖς. ἐγκέφαλος δὲ καὶ πνεύμων, ἴσως ἄν τις ἐπ᾽ ἐξέταζοντο ποτὲ διάθεσιν σκιῤῥώδη, σκληροῖς γὰρ καὶ ψυλινοῖς σώμασιν, ἢ ἀραιοῖς καὶ μαλακοῖς ἡ τοιαύτη διάθεσις οἰκεία, κοινὰ δ᾽ ὧν πᾶσι τοῖς ἐρυθρὰς ἐπίστασθαι, καὶ εἰ μὴ λελεγμένα καθ᾽ ἕκαστον τύχοι, τότε τὰς ψυχρὰς διαθέσεις, ὅταν ὑπερβαλλόντως γίγνωθσι τοιοῦτοι, σκληρὸς ἐργάζεται τὸν σφυγμὸς, ἄλλως δ᾽ οὐχί. καὶ τὸ τὰς ἀρτηρίας ὀρθὰς πλησίον, ἀλλοιοῦσθαι μᾶλλον εἰς μαλακότητά τε καὶ σκληρότητα. τὰς δ᾽ ἢ τοι πόῤῥω τῶν τοιούτων, ἢ διὰ μέσης τῆς καρδίας, ἦτον. τοῦτ᾽ οὖν ἀπιστάμενος τὰς ὀδὲ πόθεν τῶν ἄλλων ὅστε γνῶναι πρόσωπον, ἢ τὸν τράχηλον, ἢ τὰ κῶλα νοσήματα γίνεται, διὰ σπανιότητας ἑτόρας δήσεται. εἰ μὲν γὰρ τοιοῦτον καὶ σκληρὸν εἴη τὸ πεπονθὸς μόριον, σκληρὸς ἐργάσεται τὸν σφυγμὸς, εἴτε φλεγμαῖνον, εἴτε σκιῤῥούμενον, εἴθ᾽ ὑπερβαλλόντως ψυχόμενον εἰς συμπάθειαν ἄγει τὰς ἀρτηρίας. εἰ δὲ σαρκῶδες, εἰ μὲν ἢ τοι φλεγμαίνοιεν, ἢ σκιῤῥωθείη, σκληρὸς, ἀλλ᾽ ἦτον τῶν πεπονθότων. εἰ δ᾽ οἰδήσει, μαλακὸς. συμπαθήσουσι τε τοῖς μὲν ἀρτηριώδεσι θᾶττον, αὖτ᾽ ἐγγὺς ἀρτηρίαι πᾶσαι ἢ καρδία. τοῖς δὲ φλεβώδεσιν ἐφεξῆς τούτων. ἧκιστα δὲ τοῖς νευρώδεσιν. ἐν χρόνῳ τε γὰρ ταῦτα καὶ μεγάλως πάσχοντα τὴν κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν ἀλλοιοῖ. ὅθεν δὲ θαυμαστὸν, ὅθεν δ᾽ ὅτι τοῖς ἧπατι ὑδρωπικοῖς τε καὶ θώρακα μύσι φλεγμαίνουσι πυρετοὶ μὲν ἐπίμονοι ἔπονται, καὶ διὰ ταῦτα καὶ οἱ σφυγμοὶ μεγάλοι γίγνονται, καὶ τὰς χεῖρας καὶ πυκνοὶ, σκληρὸς δ᾽ ἐπὶ πολὺν ἱκανῶς ὁ σφυγμὸς, ἢ πασμώδης ὅθεν ποτε γίγνεται. τῶν δ᾽ ἐν πήχει καὶ κνήμῃ μυῶν φλεγμαινόντων καὶ μάλιστα καθ᾽ ὃ μέρος αὐτῶν ἐλαφύνασιν οἱ τένοντες, ἕτοιμον μὲν ἄλγειν καὶ πασμᾷ, ῥᾶστα δ᾽ οἱ σφυγμοὶ τείνονταί τε καὶ σκληρύνονται. ἀρκούσεις μὲν γὰρ οἱ ποδὶ τὸν θώρακά τε γαστρός. νευρώδεις δ᾽ ἱκανῶς οἵτ᾽ ἐν χροΐ καὶ ποσί. ἔτι δὲ μᾶλλον εἰ τύφοιμι φλεγμαίνειε τῶν ἧπατος χεῖρας ἄκρας ἢ πόδας, ἕτοιμος μὲν ὁ σφυγμὸς αὐτοῖς γίνεται σκληρὸς. ἕτοιμος δὲ πάντη. γίνονται δ᾽ ἱκανῶς σκληροὶ καὶ διὰ ἧπατος ἢ πλεύμονος σκιῤῥοῦ. ἀλλ᾽ ὧν τοῖς ὅτου σκληροῖς ἀδένες ἀπαθλίβεται. πλευρὶ μὲν οὖν μεγάλως σκιῤῥωθέντι πολλάκις ἐθεασάμεθα μηδένος ὑπομένοντος ὕδατος. ἥπατι δ᾽ ἐξ ἀνάγκης ἕπεται, καὶ γίνεται πλειστάκις ὁ σφυγμὸς, θαυμαστὸν, ὅπως ἀμφοτέρων τῶν διαθέσεων ἔχων τὰ σημεῖα, τὸ μὲν χιτῶνα τῶν ἀρτηριῶν αὐτοῦ ὑγρότερόν τε καὶ μαλακώτερον, ἢ διὰ νυκνύμενόν τε σαφῶς τῇ ὄψει σκιῤῥοῦ τάσιν, καὶ διὰ ταῦτα σκληρότερον. αὐτὸς δὲ καθ᾽ ἑαυτὸν ὕδατος ἄνευ πολλάκις φλεγμονῆς, τὸν μίαν ἐργάζεται ποδὶ τὸν σφυγμὸν τάσιν. σπανίσαντες δ᾽ οἱ τοιοῦτοι, διὰ ἀμορροΐδας ἀμέτρου κένωσιν, ἢ ἐπίχεσιν ἀπὸ τῆς αὐτὰ τρόπον ἂν τῶν καταμηνίων ὄψεις τε καὶ ἄμετροι κενώσεις, ὑδρῶδες ὕδατος ἀποφορήσιν. ὅστε δὴ μήτραν πάσχοσι γυναῖκες, εἰρήσεται πρόσθεν, ὅπως ἀλλοιοῦται τὸν σφυγμὸς ἡνίκα πλεβάλλομεν αὐτῶν κύσεις. λοιπὸν δ᾽ ἔστι ποδὶ τῆς τὸν ὄρχεις μνημονεῦσαι προσήκει. ταῦτα γὰρ τὰ μόρια καί τοι γ᾽ οὖν ὄντα βαθέως πυρετὸς ὑπερφέρει φλεγμαίνοντα, διὰ τῶν ἀγγείων γειτνίασιν. ἀνωθεν γὰρ ἀπὸ τῆς τοῦ νεφροῦ χωρίων καταφέρεται φλέψ καὶ ἀρτηρία διὰ τοῦ ποδὶ τοναίου τρημάτων ὑπὸ τὸν ὄρχεις, ἀξιόλογα τὸ μέγεθος ἀγγεῖα. καὶ ὁ ἐρυθροειδὴς ἢ χιτὼν ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ ποδὶ τοναίου ὑπεφυκὼς, ὥστ᾽ εὐλόγως ὑπὸ τούτων μὲν φλεγμαίνοντι σκληρὸς ὁ σφυγμὸς γίγνεται. καὶ διὰ ταῦτα καὶ μικρότερος. ἐπὶ ὄρχεσι δ᾽ ὅθ᾽ ὁμοίως σκληρὸς καὶ μέγας διὰ τὸν πυρετόν. ὅτε μὲν γὰρ ἀρτηριώδη τε ὄντι καὶ φλεβώδη μόρια πυρετῶν ἐγείρει μᾶλλον. ὅτε δὲ νευρώδη ἢ ὀδύλως ἢ μικρὸς. τετάνωται δ᾽ ὅτι καὶ ὑπασμῶν γίνεται καὶ. τὰ μὲν δὴ προτεθέντα πάντα ἤδη τέλος ἔχει, τὰς γὰρ ἐν ἑκάστῳ μορίῳ διαθέσεις ἁπάσας ἐπελθόντες ἐδηλώσαμεν, ὁποῖον τινὰ ἑκάστη χρόπῃ ἐργάζεται σφυγμόν. ὅπερ δ᾽ ἀναγκαιότατον ὂν ἐστὶ εἰ ὀλίγα κεφάλαια τῆς σωφροσύνης αὐτῶν ἀναγαγεῖν ὑπεραθῶμεν. ἢ μὲν δὴ τῶν ἐνεστώτων διάγνωσις, ὅθεν ἄλλ᾽ ὅτου ἢ διαθέσεων εὕρεσις. ἢ δὲ τῶν προγεγονότων, ὅθεν αὖ πάλιν ἄλλο τῆς διαθέσεις ἐργαζομένων αὐτίων. εἰ δίνω ἅπασαι μὲν αἱ διαθέσεις ἐν τῇ ὑπὸ πραγματείᾳ δήλων), ἅπαντα δ᾽ εἴρηται τὰ συνήθη μὲν, ἐν ἑτόραις πραγματείαις, τὰ δ᾽ ἐν τῇ προκειμένῃ πῆδε. τῇ ποδὶ τῆς ἐν τοῖς σφυγμοῖς αὐτίων, λείποιτ᾽ ἂν ὅθεν ἐπὶ τὸ εἰς πρόγνωσιν ἀναγκαίων. ἤτοι τῆς προγεγονότων ἢ τῶν παρόντων. ὅπερ ἐν μὲ ἢ τῶν μελλόντων πρόγνωσις ἐκ τῶν ἐνεστώτων γίνεται, πολλάκις μὲν ἤδη καὶ διὰ τῆς ἐμπροσθεν εἰρημένων ἐνεδείξάμεθα, καὶ νῦν δ᾽ ἀναγκαῖον ἅπαντα διελθεῖν ἐπὶ κεφαλαίων τὸν λόγον, ἀρχὴν δὲ αὐτῶν, τὴν δὲ ποιησαμένους τὸ ποδὶ τὸ μέλλον ἀκριβήσεσθαι διαγνώσεως. ἐν μὲν καὶ πρῶτον ὅτιν εἰς ὅπη τελευτήσει τὸ νόσημα, πότερον εἰς ὄλεθρον ἢ εἰς σωτηρίαν. ἕτερον δ᾽ ἐπ᾽ αὐτῷ δ᾽ οὔτερον, ἐν τίνι μάλιστα τῆς τ᾽ ἔσται χρόνῳ καὶ τρίτον δ᾽ ὑπὸ τούτοις, τίς ὁ τρόπος ἔσται τοῦ τε θανάτου καὶ τῆς σωτηρίας. ἁπάντων δὴ τούτων ἡ πρόγνωσις ἐκ τῶν διαθέσεων ὅτι. ἐξ αὐτῶν γὰρ ὡς ἐπ᾽ ἐξαμένων ἤτε τῆς νοσήματος ἰδέας καὶ τῆς δυνάμεως ἀῤῥωστίας τε καὶ ῥώμης διαγιγνώσκει). τούτων δ᾽ ἀλλήλοις πεφυκότων τὰ μέλλοντα γνώσεσθαι, προγινώσκει). τοῦ μὲν γὰρ νοσήματος ἡ γνῶσις, ἐκ τόπου τοῦ πεπονθότος ὅτι, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ διαθέσεως. τῆς δὲ δυνάμεως ἐκ τῆς εὐκρασίας τε καὶ δυσκρασίας τῶν σωμάτων. εἰ γὰρ καὶ ἀδηφαγίαι γίνονται) τινὲς διὰ τὸ πνεῦμα τὸ ψυχικὸν, ὀλιγοχρόνιοί τ᾽ εἰσὶ, καὶ συμπτώματα ποιοῦσι. ἀλλήλοις δὲ τούτων πεφυκότων, εἰ μὲν οἷά τε ὅτι τῷ ἀκμῇ τοῦ νοσήματος ἐγγενέσθαι ἢ δυνάμει, ἀνάγκη σωθῆναι τὸν ἄνθρωπον, ἐξωθήν γε μηδενὸς ἁμαρτηθέντος. εἰ δ᾽ ἐκ οἷά τε, πάντως τελευτήξεται. τοῦ χρόνου δ᾽ ἡ πρόγνωσις ἐν ᾧ τῶν εἰρημένων ἑκάτερον ἔσοιτο, διὰ τῶν δὲ γινώσκειν. σωθήσονται μὲν οἱ μέλλοντες σώζεσθαι κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἐν ᾧπερ ἂν ἡ φύσις κρατήσῃ τελεώτατα τῆς νοσώδους διαθέσεως. τελευτήξει δὲ καθ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἐν ᾧ περ τὸ νόσημα ἡ δυνάμεως εἰς τοσοῦτον ἔσται λειπόμενον ὡς ἐνδύγειαν τινὰ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων ἀφεθῆ. καὶ μὲν δὴ καὶ ὁ τρόπος, ὅτε τοῦ θανάτου, καὶ ὁ ἡ σωτηρίας ἐκ τῶν αὐτῶν προγνωσθήσεται. τῶν γὰρ ἀρχομένων ἐνεργειῶν ἀναγκαίων εἰς τὸ ζῆν, ἐνίαι μὲν πνεῖν διαφορήσιν. ἐνίαι δὲ ἡ ζωτικῆς δυνάμεως κατάπτωσιν. ἐνίαι δ᾽ ἀνάλογον ἡ ζωτικῆς καταπτώσιν τε καὶ οἷον πνεῖν. αἱ μὲν οὖν ἡ ζωτικῆς δυνάμεως διαφορούσιν πνεῖν, εἰ τῶν τοῦ θώρακός τε πνεύμονος, ἔτι τε τραχείας ἀρτηρίας καὶ λάρυγγος καὶ φάρυγγος * ὁρμώμεναι διαθέσεων. ἐνίαι δὲ καὶ κατ᾽ αὐτὸ ὅλου σωίσαντου τὸ καρδίαν. αἱ δὲ τὸ καταπτώσιν, εἴκε τε τῶν σωμαχικὸν ὀνομαζομένων διαθέσεων ἐφ᾽ αἷς συγκόπτονται, καὶ ποσάκι τῶν καθ᾽ ἥπαρ χρονίων, ἐφ᾽ αἷς ἀτροφοῦσι, καὶ ἀλγημάτων χρονίων ἢ σφοδρῶν. ἔτι τε τῶν ἐκτὸς ἁπάντων πυ-

ρετῶν.

ρετῶν. σωελόντι ἢ φάναι τ῀ ψ καρδίας σώματος ἀὶ μεγάλαι δυσκρασίαι, καθ' ὃν ἂν ζῶνται χρόπον, ἢ αὖται καθ' ἑαυτὰς ἁθρόως ἀρχῆς, ἢ δι' ἑτέρα παλάγχνα πάθωσιν, καὶ πάθωσιν ἐπάγουσι τ῀ ψ ζωϊκῆς δυνάμεως. ὅτω ἢ τ῀ ψυχικῆς δυνάμεως. ἀὶ μὴ ἀρρῶσται, ταῖς ἐγκεφάλε μεγάλαις ἔπον῀ δυσκρασίαις. ἀὶ δ' οἷον πνίξεις, ταῖς τε πληρώσεσι τ῀ κοιλιῶν αὖτ῀ καὶ ταῖς ἐμφράξεσι τ῀ εἰς αὐτὰς ἐχόντων πόρων. ὥσθ' ὅσπις ἀκριβῶς διαγινώσκει μέζον τε δυνάμεως, καὶ τόπον πεπονθότα, καὶ τ῀ ψ ἐν αὐτῷ διάθεσιν, ὅδε ὄϊν ὁ προγνωσικώτατος τ῀ ἐνομίων. ὅπως μὴ δὴ χρὴ διαγινώσκειν τὰ πεπονθότα μόρια, διέτορας δεδήλωτ῀ πραγματείας. ὅπως δὲ καὶ τὰς διαθέσεις αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τε συνεπιδέδεικτ῀, καὶ τοῖς πρὸ κείσεων ἐχ῀ ἥκιστα, καὶ μή τι καὶ νῦ ἢ νῦ πραγματείᾳ. λέλεκ καὶ πρὸ τῶν δυνάμεων ἐν πολλοῖς πολλάκις, ὥστ' ἔκ τε ἐνδεργειῶν αὐτῶν ἡ διάγνωσις, εἴ τε ψ ὑγρῶν ἐνδργούντων δυσκρασίας. πρὸ μὴ δὲ τῶν ἄλλων δυνάμεων ἐν ἑτέρῳ δύσεται, πρὸ ἢ ψ αὖ σφυγμὸς ἐργαζομένης, ὃν δὴ καὶ ζωτικὸν ὀνομάζομεν, εἴρη῀ μὲν καὶ ἐν τούτοις, ὀλίγα λεχθήσετ῀ δὲ καὶ νῦ. ἐπεὶ δὴ μὲν ἅπαντες ἀμυδροὶ τυγχάνουσιν ὄντες οἱ σφυγμοὶ ἢ τ῀ τὸν ἑαυτῶν λόγον, ἡ δυνάμις ἀρρῶστεῖ. καθ' ὅλον μὲν τὸ σῶμα τότε γινομένου τοῦ ψ καρδίας σώματος ἐχόντος δυσκράτως. καθ' ἓν ἢ τοι μόριον, ἐκείνε μόνε τ῀ μορίε. ἐπειδὰν δὲ ἢ τ῀ τὰς αὐτὰς ἀρτηρίας, ἐνίοτε μὲν ἀμυδρὸς ὁ σφυγμός, ἐνίοτε δ' ἢ σφοδρός, ὁ ἢ τ῀ ἑαυτῶν λόγον ἡ δυνάμις, ἀδηλότης ὄϊν, ἀλλ' ὑπὸ πλήθους βαρυνό῀, μόνῳ δὲ τό ποθ' εὕρον, ὅτ' ἐν ὅλῳ τῷ σώματι τῷ τοιούτῳ ἀνωμαλίαν, ὅτε καθ' ἓν τι μόριον, ἀλλὰ καὶ τἆλλα τρία γένη συμμεταβάλλοντά τε ἢ ἀνώμαλα γινόμενα. λέγω ἢ τρία γένη τότε ἢ μέγεθος καὶ μικρότητα, ἢ τὸ ἢ τάχος καὶ βραδυτῆτα, καὶ τὸ ἢ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα. καὶ γὰρ μεγάλοι ἢ μικροὶ ἢ μέζοι. καὶ ταχεῖς τ῀ βραδεῖς καὶ μέζοι. καὶ πυκνοὶ καὶ ἀραιοὶ τ῀ μέζοι. καθάπερ γε καὶ ἀμυδροὶ καὶ σφοδροὶ καὶ μέζοι. ταῖς ὑπὸ πλήθους χυμῶν βαρυνομένοις γίνονται δυνάμεσιν. εἰ μὴ ἓν οἱ σφυγμοὶ οἱ σφοδροὶ τ῀ μεγάλοι πλείους τ῀ ἐναντίων ὑπάρχειν, ἤπερ ἡ δυνάμις ὑπὸ τ῀ πλήθους κέκμηκεν. εἰσὶ' οἱ μικροὶ καὶ ἀμυδροὶ, μᾶλλον. ὅτω ἢ τ῀ ψ ἢ μίαν πληγὴν ἀνωμάλην, ὅδε τε διακοπομένης συνεχίας ἢ κινήσεως, ὅδε τε σωεχὴς μεταβάσις ἐλέχθησαν γίνεσθ. πάντες ὅροι τὰ τέλη τ῀ κινήσεων ὀξυνούτερά τε καὶ θάττονα ποιούμενοι, ῥωμαλεωτέραν ἐν δ' εἰκότ῀ τ῀ δυνάμιν ὑπάρχειν, ἁπάντων τ῀ ψ ἀμυδροτέραν τε καὶ βραδυτέραν ποιουμένων. ἐλέχθη δ' αὐτάρκως ἢ πρὸ ἢ τ῀ ἐν τοῖς μυδροις διαφορᾶς. ὅταν δ' ἢν ποτε ἀδῆ τῇ τοιαύτῃ κατασάσ῀ σφυγμῶν ὑψηλὸς ὁ σφυγμὸς φανῇ. δ' ἁπλῶν μὴ ὅτι μέγας ἱκανῶς ὁ διάστος ὄϊν ὡς ἐμπεσθὲν εἴρη῀), δ' ἁπλῶς δ' ἢ τῷ φύσιν ὠνικρατεῖν ἤδη τὸ πλήθος. ἀμυδρὸς μὲν δ' ἂν σφυγμὸς ὑψηλὸς δ' ἐποτε γίνετ῀, μᾶλλον μέν τοι ἤπερ ὁ σφοδρὸς, ὅσωπερ ἂν ὑψηλότερός τε ἅμα τ῀ σφοδρότερος ἀκριβελεθῇ, τῷ τε ῥώμῳ ἐνδείκνυ῀ ψ δυνάμεως, ἀκώλυτόν τε τ῀ κίνησιν. ἁθρόως ἢ τῇ τοιαύτῃ μεταπώσει συμμεταβάλλειν ἀναγκαῖον ὅτι ἐμπεσθὲν ἀνωμαλίαν, καὶ πρῶτον μὴ τὸ μεγάλος τ῀ ὑψηλὸς σφυγμὸς πολὺ πλείους χρόνους τῷ ἐναντίῳ. ἔπειτα δὲ καὶ πάντας ἑξῆς ὁμαλοὺς, ἀξ ἀνάγκης ὅτοι δι' ἐκείσεων κεκινήκοντ῀. τ῀ ὁ μόνον τοῖς ὑψηλοῖς τε καὶ σφοδροῖς σφυγμοῖς, ἀλλὰ ἢ τοῖς μεγάλοις ὁμοῦ καὶ σφοδροῖς ἕπετ῀ ὄγκος. βεβαιότερον ἢ καὶ ἀδιαφθορότερον, ὅταν ὑψηλοὶ γενηθῶσιν. ὠθισκέπτεται ἢ τ῀ λοιπὰ τ῀ ψ κίνησιν ψ διασολῆς. ἀεὶ μὲν γὰρ ἀρτιθεμένῳ εὑρήσει αὐτῷ τὸ πρόσθεν τάχος, ἤπερ ἢ τ῀ μᾶλλον πάχυσαν ὄγκον. διορισμὸς δὲ γένοιτ' ἂν σοὶ τ῀ ψ κείσεως ἤθους ὑπάρξει. βέλτιον γὰρ ἡ κείσις ἀκολουθεῖν εἴωθε τῷ ἢ τ῀ συσολῇ τάχος ὠθοῦν πλέον ἐκλυθέντος. εἰ ἢ καὶ τἆλλα ψ πέψεως ὑπάρχει γνωρίσματα. γέγραπται δ' ἐν τοῖς πρὸ κείσεων ἅπαντα. τῷ ἀείσῳ κείσιν ἡ διάτη προδηλοῖ καὶ τάσασις. εἰ δὲ τὸ τάχος ψ συσολῆς ἐπ' ὀλίγον ἐκλυθῇ, ἢ καὶ μείπω φαίνοιτο πεπέφθαι τὸ νόσημα, γνώσετ῀) ἢ ἡ μετ' ἐκείσεως κείσις, ἀ μὲν ἀγαθὴ γε πάντως, ἀλλ' ἔχοι τι τῶν κακῶν κρίσεων, ἢ ἐν, ἢ δύο, ἢ τ῀ πανθ' ἅμα σημαίνοντα. χωρὶς μὲν δι τ῀ προηγεῖται τ῀ προειρημένῳ ἀνωμαλίαν, ὁ σφυγμὸς μέγ῀ τε ἢ σφοδρὸς γινόμενος, ἐκ ἀεὶ σημαίνει τῷ ἐκκεισιν. ὁ δ' ὑψηλὸς ἀεὶ μὲν, ἀλλὰ χωρὶς ἀ προηγεγονέναι τῷ ἀνωμαλίαν εἰ συτάξι, μετρίας ἐκκρίσεις ἴσεται σημαίνει. παμπόλλας δ', ὅταν ὠθὶ ταῖς πολλαῖς ἀ πρὸς τ῀ δυνάμιν πλῆθος ἐνδεικνυμένας ἀνωμαλίας γένηθῇ. θαυμασὸν δ' ἴσως δόξει τὸ τ῀ ἀρίστων ἐκκρίσεων ὑψηλόν τε ἅμα καὶ σύμμετρον ψ τάχει ἢ τ῀ συσολῇ προηγεῖται σφυγμόν ἐπομένων γε τ῀ ἐκκρίσεων. ὅτε γὰρ ταῖς διασολαῖς τ῀ ἀρτηριῶν ἡνίκα ἐλίσσιν εἰς ἑαυτὰς, ἀλλ' ἐν ταῖς συσολαῖς, ἡνίκ' ἐκκρίνουσι. τ῀ μοι δοκεῖ ὅδε μάλιστα καὶ ὅτι πρὸ τ῀ Αρχιγένη πεῖσαι. ἢ τ῀ μὴ τὰς συσολὰς ἑλκειν τὰς ἀρτηρίας εἰς ἑαυτὰς ἢ τ῀ τὰς διασολὰς ἑλκρίνειν. ἀλλ' ὅτι μὴ ἀδύνατον ὅδε, δεδεικ῀) δι' ὃ τὸ πρὸ χρείας σφυγμῶν. ἢ τις δ' ὄϊν ἡ αὐτία δι' ἣν ὁ ὑψηλός τε ἅμα τ῀ ὁ ταχὺς ἐν τῇ συσολῇ σφυγμὸς ἀγγέλλει κενωθὰς ἐκκρίσεις, ἐν τῷδε λελεχθήσετ῀), ὀχ ἡ αὐτὴ δυνάμις ἐσιν ἥ τε ζωϊκὴ προαγορευομένη τ῀ ἡ θρεπτική τε τ῀ ἡ φυσική. τ῀ μὴ γὰρ ὄργον ὅδε ὅδε μόνον ἡ τ῀ σφυγμὸς γένεσις. ἡ φυσικὴ ἢ τότ' οἰκεῖον εἰς τ῀ θρέψιν ἕλκειν τ῀ τὸ μὴ διστον ἀκρίνειν σὺν ψ τ῀ κατέχειν δ' ἁπλοῦν ἄλλοισιν τὸ οἰκεῖον. εἰς μὲν τὸ βρέφεσθ τὰ σώματα, τούτων ἁπάντων δεῖτ῀, καθάπερ γε καὶ εἰς τὸ φυλάττεσθ τ῀ συμμετρίαν ψ ἐμφύτε θερμασίας τ῀ διασέλλεσθαί τε τ῀ συσέλλεσθ τὰς ἀρτηρίας καὶ τ῀ καρδίαν. ἵν' ἵνα δυνάμις, ὅτ' ἐν τοῖς φυτοῖς ὄϊν εὑρεῖν, ὅτ' ἐν ζῴοις ζώοις ὅλα ψυχρὰ, καθάπερ τάτ' ὀστρεα. καὶ ὅσα πρὸ τ῀ φύκε τέτρασι ἢ πισὶ ἄλλοις σώροις σώμασιν. ὅσα ἢ θρέμμασι τ῀ ζώοις ὅδε τ῀ μάλιστα τὰ ἅιμα, φανερώτατόν τε τ῀ σφοδροτάτου ἔχει τ῀ τοιούτου δυνάμιν. αὖτη μὴ δὴν ἐν ταῖς συσολαῖς τ῀ σφυγμῶν ἀποκεῖ τὸ λιγυνῶδες περίττωμα μόνον, ὅδε ἂν ἐμποδὼν ἴσητ῀ τῇ συμμετρίᾳ ψ ἐμφύτε θερμασίας, ὥσπερ γε τ῀ τὰς διασολὰς ὠθοῦται τὸ ἀναψύχον αὐτ῀. ἢ ἑτέρα δυνάμις ἡ θρεπτικὴ τότ' οἰκεῖον εἰς τ῀ θρέψιν ἕλκῃ, τ῀ τὸ ἄχρηστον ἐκκρίνῃ. διάφοροι μὴ δὴν αἱ ἀρχαὶ τ῀ δυνάμε εἰσίν, ὡς τ῀ τοῦτ' ἐν τοῖς πρὸ τῶν ἱπποκράτες τε καὶ πλάτωνος ὠθὶ δεδεικται δογμάτων. ὠθιμίγνυται δ' ἀλλήλαις ἐν τοῖς ἢ μόριος ὀργάνοις. αἱ γοῦν ἀρτηρίαι καθόλου τρέφονται, τῇ θρεπτικῇ διοικοῦνται δυνάμει, καὶ τούτης ὄργον ὄϊν ἐκκεισις τῶν πρεμμάτων ψ τροφῆς. ὥσπερ ψ ἑτέρας ζωτικῆς ἡ τῶν καπνωδῶν πρεμμάτων ἐκκεισις. ὅταν μὲν οὖν τοῦτα πλεονάζῃ, μεγίσλω τε ἅμα καὶ ταχείαν αἱ ἀρτηρίαι ποιοῦνται τὴν συσολήν, καὶ εἰκότ῀ ὅν αὐτὰς ἔσω καθέλκειν τὸν δάκτυλον ὠθὶ τῶν τῶν σφυγμῶν διάγνωσιν ἥκειν, ἡδόμεθα ἂν

αὐτῶν ἀκριβῶς ὧδε πλεῖσον ἔσω φορμένων. ἐπεὶ δ' ἀδύνατον ὄντος, ὀξὺ τάχει μὲν πρώτως καὶ μάλιστα προσέχειν τὸν νοῦν χρή. ὀξὺς δ' ἢ καὶ ὀξὺ ποσῷ δὴ συνολῆς, εἴπερ ἱκανῶς εἴη διαγινώσκειν αὐτὸ γεγυμνασμένος. ἐπεισλαὶ δ' ταῦτα μὲν τὰ περιττώματα μηκέτι ἦ, περφθῶσι δ' οἱ πρότερον σκπομένοι χυμοί, τῇ ἑτέρᾳ δυνάμει τῇ φυσικῇ τὰ περιττώματα τῶν περφθόντων ἐκκείνεται. διαπεφοίτηκε δ' αὐτὴ διὰ παντὸς μορίου τοῦ ζώου, καὶ διὰ τῶν σαρκῶν καὶ διὰ τῶν νεύρων καὶ διὰ τῶν συνδέσμων καὶ διὰ τῶν ὀστῶν. οὐ διὰ μόνων τῶν ἀρτηριῶν τε καὶ φλεβῶν διατέτακται. αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ δυνάμις ἡ καὶ τὰς κρίσεις ἐργαζομένη, καὶ καθόσον τούτης μετέχουσιν αἱ ἀρτηρίαι, τὸ περιττὸν ἀφιστρίβονται. διὰ δὲ τὴν ἑτέραν δυνάμιν τὴν σφυγμικὴν, ἧς μόναι μετέχουσιν, ἀρκείνουσιν ὧν ταῖς συνολαῖς τὸ καπνῶδες περίττωμα, καθάπερ ὧν ταῖς διαχολαῖς ἕλκουσι τὸ ἀναψυχρὸν αὐτάς. ἡ χρεία δ' οὐκ ἴσα διὰ παντὸς ἑκατέρων ἐστίν. ἀλλ' ἡ τοῦ πλεονάζοντος, ὅπερ ἐστὶ κρατοῦ. καὶ τοίνυν καὶ τυπτοῦ καθ' ἑαυτὴν τὸν σφυγμὸν, εἰ καὶ τὰ δὴ δυνάμεως ὡσαύτως ἔχοι. τοῦ μὲν οὖν καπνώδους περιττώματος κρατοῦντος, ὧδε πλεῖσον μὲν συέλλεται, διαστέλλεται δ' ὃ ὧδε πλεῖσον ἡ καρδία μετὰ τῶν ἀρτηριῶν. ἀλλὰ τοῦτον μόνον ὅλον αὐτάρκη εἰς ἀνάψυξιν ἀεὶ δὴ ἑκάστης συνολῆς αὗται ὑπάρχει. εἰ δὲ τὸ μὲν καπνῶδες θερμὸν ὀλίγον εἴη, πλεῖσον δὲ τὸ ἀνωρίπτον τε καὶ καθαρὸν, καὶ οἷον φλεγῶδες, ὧδε πλεῖσον μὲν ἀραιρούσας διασελλόμενα, συέλλονται δὲ τοσοῦτον μόνον, ὅλον ἱκανὸν εἰς τὴν δὴ ἑτέρας χρείας ἐκπλήρωσιν. ὥστε ἀεὶ μὲν ἴσην κατὰ τὸ μέγεθος ἐστὶν ἡ διαστολὴ τῇ συστολῇ, πλὴν εἰ κατά τινα τύχην ὑπερβάλλοντων ἡμῶν αὖ διακτύλους ἀραίφνης ἡ μεταβολὴ γίνοιτο. διαφορεῖ δὲ ὧν δὴ ποτὲ μὲν τὴν ἔξω κίνησιν ὠθεῖν κρατεῖν, ποτὲ δὲ τὴν ἔσω. καὶ συμαίνει καθάπερ εἴρηται καπνώδη μέν τινα τῇ τὰς ἀρτηρίας ἐπὶν θερμασίαν ἡ εἴσω κίνησις κρατοῦσα, πυρώδη δὴ καθαρὰν, ἡ ἔξω. διὰ τοῦτο δὴ τὴν αἰτίαν ὁ ὑψηλὸς σφυγμὸς ἐκείνης ὄντος ὑγιωτικὸς, ὧν πεπεμμένοις ἤδη τοῖς τὸν πυρετὸν ἐργαζομένοις γινόμενος χυμοῖς. ἀεὶ δ' ἐκείνοις ἅπασα κατὰ λόγον φύσεως ἀκριβασμένη πέψεσιν ἕπεται. καὶ γὰρ τῇ τοῦ γαστρὸς τότ' ἀρκείνουσαν φαίνεται τὸ περιττὸν ἡ φύσις, ὅταν πέψῃ. τὰς δὲ ἄλλας ἁπάσας ἐκείσεις, ὅσαι πρὶν πεφθῆναι τῇ προφθῇ γίνονται, ποτὲ μὲν δὴ διακινεῖσθαι πρὸς τῶν ὧν αὐτῇ περιεχομένων, ποτὲ δὲ δὴ βαρύνεσθαι, πρὸ τοῦ καιροῦ δὴ πέψεως ἀναγκάζεται ποιεῖσθαι. ᾗ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ καθ' ὅλον τὸ σῶμα δύναμις, ἐπεὶ δ' ἱκανῶς πέψῃ τὸν οἰκεῖον ἑκάστου μορίου χυμόν, ἀρκείνει τῇ ὁμοίᾳ τὸ περιττὸν, ὅταν γε ὡς ἔργεται μηδὲν αὐτῇ ἐρεθίζῃ πρὸ τοῦ καιροῦ. τὸ πλῆθος δὲ δὴ ἐκκείσεως, ἔκ τε τοῦ τὰ πληθωρικὰ προγεγονέναι σημεῖα, καὶ ἐκ δὴ παρόσης φλεγῶδους θερμασίας προγινώσκεται. διὰ δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην θερμασίαν οἱ σφυγμοὶ μεγάλοι φαίνονται, καὶ ὑψηλοί. χείρισται δ' ἁπάντων ἐκκείσεις εἰσὶν ἐφ' ὧν ὁ σφυγμὸς, ὅτε μέγας ὅμα, καὶ ταχὺς ὧν τῇ συστολῇ φαίνεται. εἰ δὲ μὴ καὶ μέχρι πλείονος ἔσω χωροίη, τὸ καπνῶδες ὅμως μάλιστα σημαίνει. περιττωμα κρατεῖν. καὶ διὰ τοῦτ' ἄπεπτον ὑπάρχειν τὴν νόσον. εἰδ' ὧν τότε καὶ ἄτονος ὁ σφυγμὸς εἴη, κίνδυνος συγκοπὴν αι. φλεγματωδεστέρου δὲ τοῦ νοσήματος ὑπάρχοντος, ὅταν ὦσι τοῖς ἀνωμάλοις σφυγμοῖς, ἡ μετάπτωσις εἰς πλείους καὶ σφοδρὸς καὶ μεγάλους ἀρτηλεῶδη, δι' ἀρτάσεως ἡ κρίσις. καὶ μᾶλλον ὅταν ἦδη χρονίζῃ. καὶ μᾶλλον, ὅταν ἐπὶ χειμῶνα, καὶ ψυχρὰν ἡλικίαν, ἢ φύσιν, καὶ χώραν. εἰς ὃ, πῇ μάλιστα τοῦ σώματος ὁρμήσει μόριον ἡ ἀπόστασις ἐκ τῶν σφυγμῶν ὀνῆσει προγινώσκειν. ἀλλ' ὡς καὶ τοῖς πρὸ κρίσεως εἴρηται, σκεπτέα καὶ τὰς δυνάμεις φύσεως, ἃς καὶ τοῖς πρὸ κρίσεως λογισμοῖς, τὸν τρόπον δὴ κινήσεως ἑφαμὼν ὧδ' εἰκυῖαν. ὅταν γὰρ ὁ σφυγμὸς ἐλκεπτικὸς ἀκριβῶς ᾖ, σωιόντων μὲν αὐτῷ τῶν αἱμορραγικῶν καλουμένων σημείων, ἐκκρινῶν αἱμορραγήσεσιν. ἀπόντων δ' αὖ τῶν, ὀξὺς ἄλλα τινὸς χωρεῖν διασκεπτέα τὴν ἔκκρισιν. εἴρηται δὲ πρὸ τούτων ἀπάντων αὐτάρκως ὧν τοῖς τῶν κρίσεων ὑπομνήμασιν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΧΡΕΙΑΣ ΣΦΥΓΜΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

ΙΣ ἡ χρεία τῶν σφυγμῶν; ἆρά γε ἥπερ καὶ τῆ ἀναπνοῆς, ὡς, χρεὼν ἅπασιν ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις ἔδοξεν, ἢ τις ἑτέρα παρὰ ταύτην; ὃ γὰρ δὴ ἀβασανίστως πιστέον αὐτοῖς, ὑπαπτευθὲν ὀλκόντων, ἄλλως τε τινῶν ὀκ ὀλίγων φαινομένων, καὶ τοῦ νῦν εἰρῆσθαι μέλλοντος ἀχθεστότατα. σφηθέντες μὲν γὰρ τῆς ἀναπνοῆς, οὐδέως ἀρθυμήσομεν, ἄσφυκτα δ' ἀπεργάσεσθαι πολλὰ τῶν μορίων, αὖθις μεγάλης βλάβης. εἰ γὰρ ἐθελήσοις, ἢ τὰς διὰ τῶν βυθῶνων ὧδε τὰ σκέλη καθικόσας ἀρτηρίας, ἢ τὰς διὰ τῶν μασχάλων εἰς τὰς χεῖρας βρόχῳ διαλαβεῖν, ἀσφύκτους μὲν οὐδέως ἐργάσῃ τὰς ὑπὸ τοῖς κώλοις ἁπάσας, ὀμοῦ δὲ παραλύσεις ταῦτα δὴ καθ' ὁρμὴν κινήσεως, ὥσπερ οὐδὲ δὴ ἀισθήσεως. εἰ δ' ὑπὸ τοῦ χρόνου νεκρώσῃ τε καὶ ψυχρὰ καὶ ὠχρὰ καὶ ἄτροφα γίνεται, τάχ' ἂν εἴη, ἢ συμπάθειαν μᾶλλον, ἢ τῶν σφυγμῶν ἀπώλειαν συμβαίνει. εἰ δὲ τὰ νεῦρα βρόχοις διαλάβοις, ἀκίνητά τε παντελῶς καὶ ἀναίσθητα παραχρῆμα ποιήσεις τὰ μόρια. ἐχέτω οὖν καὶ τὰς ἀρτηρίας ὁμοίως τοῖς νεύροις κακωθείσας, εἰς ἅπερ ἐμπέπτωκεν ὠφέλειν ἕκαστον τῶν μορίων, εἰς ταῦτα καὶ βλάπτειν δύναται. τὸ γὰρ δὴ πάντων ἀπὸ πρώτου, εἰς τὰ ἢ τὸν πράχηλον ἀρτηρίας βρόχοις διαλάβοις, ὀδὲν ἧττον βλάψοις τὸ ζῶον, καίπερ σωιζόμενον αὖται καρδίαν ἐγκεφάλῳ τὸ κυριώτατον τῶν ζωτικῶν ὀργάνων, ἢ κυριωτάτῳ τῶν ψυχικῶν. εἴπερ ὃν τῶν ὅτως ὧν καίρῳ ἀρτηριῶν ἡ βλάβη μηδὲν ἧττον τὸ ζῶον, χολὴ γ' ἂν τῶν ἄλλων τις ἀδικήσειεν.

εἰ δὲ δὴ-

ёЯ ЗЗ ЫЗЗЗ

τὸν ἱπποκράτους λόγον. ὡς τε καὶ μὴ διὰ τὴν ἀρτηριῶν, ἀλλά γε διὰ τὴν ἄλλων τὴ μάλιστα διὰ φλεβῶν ἴσως ἔστιν ἡ μεταλήψεως, εἰς παῦ μόριον ἐνεχθήσεταί τι τῆς θορμασίας. ἅπαντα οὖν τὰ τοιαῦτα τοῖς φαινομένοις ὁμολογεῖ. καὶ θαυμαστὸν ὅσον ἐπὶ δόξει τῷ ἀρχῷ τ θορμασίας μᾶλλον τὴν ἄλλων βλάπτεσθαι συμβαίνοντα τῆς ἀναπνοῆς. ἐν γὰρ ταῖς ἰατρικαῖς συκύαις, ἃ μὴ φλόξ ἀπόλυται παραχρῆμα, μᾶλλον διὰ πλέον ἡ θορμασία τείνει τε τ ἐντὸς ἀέρα, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ σῶμα ὁ τραφείς. ὅτω γ' καὶ τοῖς οἰκοις τοῖς ὑπὸ πυρὸς θορμανθεῖσιν θορμασία φαίνεται διαμένουσα, τ πυρὸς ἐσβεσμένου πολλάκις. ὃ οὐχ ὁμοίον ἂν εἴη τὸ τῇ φύσιν τῇ τε καρδίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις μορίοις. τῇ μὴ γὰρ εἶναι ἀεὶ χρή. τοῖς δ' ἀρκεῖ τὸ μὴ παντάπασι καταψύχεσθαι. μάθοις δ' ἂν ἐναργῶς τὸ λεγόμενον, εἰ γυμνώσαις καρδίαν ζώου, αὖτ διελών, τὸ σκέπασμα ὃ καλοῦσι περικάρδιον χιτῶνα, χωρὶς τοῦ τ ἄλλων θώρακα σωτρῆσαι. τάχιστα γὰρ ἀχθήσεται τὸ ζῶον, εἰ καταψύξεις τῇ καρδίαν. εἰ μὲν οὖν θορμὸν φυλάξεις, ὀδὲν πάσχει. ψύξεις δὲ δὴ αὐτῇ ἐν ἀέρι τῇ χειρουργίαν ψυχρῷ ποιούμενος, καὶ ψυχρὸν καταῤῥέοντων ὕδωρ. φυλάξεις ἢ ὡς πλεῖστα θορμόν, διὰ τὴν ἐναντίων. ἀλλ' εἰ καταψυγμένης ἤδη. καὶ διὰ τοῦτο τοῦ ζῶου τεθνεῶτος, ἐθέλοις πᾶχραῆμα τρῶσαι ὁποτέραν δὴν τὴν κοιλίαν, καὶ μᾶλλον τὴν ἀεισοράν, καθεῖναι δ' ἀκτῦλον εἰς αὐτὸν, ἀιδήσει πολλῆς τῆ θορμασίας. καὶ πολύ γε πλέον, ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις μορίοις τοῖς ἐκτὸς φύσιν διακειμένοις. τὸ γὰρ ἴσον μόρος τῆ θορμασίας, ἐλάχιστον μὲν τῇ καρδίᾳ, πάμπολυ δὲ τοῖς ἄλλοις ὅσοι. καὶ τοίνυν ὅταν μὴ φυλάττηται ὦσιν, τὸ μὲν ἐκ τῆ καρδίας, οἷον φλοξ διαφορεῖται. τὸ δ' ἐν τοῖς ἄλλοις, ἄχρι πολλοῦ παραμένει. φυλακὴ δὲ ἐν ἐκείνῃ μὲν, ἡ ἀναπνοὴ μόνη, τοῖς δ' ἄλλοις, διὰ ἡ σφυγμὸς ἢ, οἷον πνοὰ ἀναπνοή. τότε ἀρ' τῆ ἀρχῆς ἐν ἐῤῥέον ἐξ ἐν μέτρου. ἐκ δύο τοίνυν αἰτίας ἕκαστον τῶν μορίων πλεονεκτεῖ τῆ καρδίας εἰς τὸ μὴ ταχέως βλάπτεσθαι θορμασίας ἐνδεία. καὶ γὰρ ὅτι πλείστης μὲν ἐκείνη χρήζει, τὰ δ' ἄλλα, βραχείας. καὶ ὅτι τῇ μὲν, δι' ἀμοιβῆν ὑδὶ ῥεῖ, τοῖς δὲ ἀπ' ἐκείνης ἡμὲν ἐρίμως ἔχεται τοῦ ἐκτὸς φύσιν, τὰ δὲ, ὁ πρὸ ἐ τοῦ μὴ δι' ἀρτηριῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν φλεβῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐν ἐῤῥεῖν ἐκ τῆ καρδίας τοῖς μορίοις τῷ θορμασίαν, ἐπεὶ διὰ βραχέος εἴρηται πρόσθεν, αὖθις ἡμῖν ἀναλυπτέον τε καὶ ἀκριβεστέον, εἴπερσι πρότερον τὰ φαινόμενα, δι' ὧν αὖ τις αὐτὸ συλλογίσαιτο. πολλὰς δὴν ἤδη πολλάκις μονομάχους, μονάρχους τε, καὶ στρατιώτας, καὶ κωμήτας ὅτω πρωθῶαι σωιέβη φλέβας καὶ ἀρτηρίας, ὥστε ἀναγκαθῶαι αὖ ἰατρὸς βρόχῳ διαλαβεῖν αὐτάς. καὶ ὅτοι πάντες ὁ μετὰ πολὺ χρόνον ψυχρότερον ἀιδάνονται τὴν μορίων, πρωϊαίτερον μὲν εἰ τὰς φλέβας καὶ τὰς ἀρτηρίας βρόχῳ διαλάβοις, ὀψιαίτερον δὲ, εἰ τὰς ἀρτηρίας μόνον, ἥκιστα δὲ εἰ μόνας τὰς φλέβας. ἐξ ὧν δ' ἦλθον, ἥκειν μὲν τινὰ καὶ διὰ τὴν φλεβῶν εἰς τὰ μόρια θορμασίαν, ἀλλ' ἐλάττονα μακρῷ τῆ διὰ τὴν ἀρτηριῶν. εἰ δὲ, χωρὶς τραύματος ἐθελήσαις μόριόν τι τοῦ σώματος λαβὼν ἰσχυρῶς καταδῆσαι, πᾶχραῆμα τελιθνὸν τε ἂν ψυχρὸν αὐτὸ γινόμενον θεάσῃ. δῆλον ὡς σβεσθὲν τῆ ἄνωθεν ἐῤῥεύσης διὰ πάντων τὴν μορῶν αὐτοῦ θορμασίας. ὁπότ' ὂν καὶ ὧδε διέσεικται, καὶ φαίνεται μηδὲν ἐναπολειπόμενον τὸ μὴ μίαν εἶναι τῇ χρείαν τ ἀναπνοῆς καὶ τ σφυγμῶν ἕτοιμον, διὰ συλλογίσασθαι, φυλακῆς ἕνεκα τῆ καθ' ἕκαστον, μόριον θορμασίας γιγονέναι τῶν σφυγμῶν. ὥσθ' ὅ, πρ' ἐκ τῆ ἀναπνοῆς τῇ καρδίᾳ μόνῃ, τοῦτ' ἐξ ἐκείνων ἐστὶ καθ' ὅλου τὸ ζῶον ὑπάρχει θορμῶ. εἶεν ἢ καὶ τὸ τῆ * πτέψεως τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος, κοινὸν μὲν ἀμφοῖν, ἀλλ' ἰδιαίτατον τῶν ἀρτηριῶν. εἰ γε δὴ μεμνήμεθα τῶν ὀλίγον πρόσθεν ἐρημένων περὶ τοῦ δικτυοειδοῦς πλέγματος. ἐπεὶ τοίνυν ἐν τοῖς περὶ χρείας ἀναπνοῆς ἐδείκνυμεν, διὰ μὲν τῆ εἰσπνοῆς ἐμψυχόμενον τὸ ἔμφυτον θορμὸν, διὰ ἢ τῆ ἀναπνοῆς, οἷον καθαιρόμενον, ἐκλειπομένου τοῦ καπνώδους περιττώματος, ἄμφω δὲ ταῦτ' εἰς τὴν φυλακὴν αὐτοῦ σωτελεῖν, δῆλον ὡς κἀπὶ τῶν σφυγμῶν ἐρᾶμεν ἐν μὲν ταῖς διαστολαῖς ἕλκεσθαί τινα ὀσίαν ἀῤῥώδη, ἢ ἐν τὰς συστολὰς, ἐκκρίνεσθαι τὸ ἐκ τ τ χυμῶν συγκάυσεως καθ' ὅλου τὸ ζῶον γινόμενον οἷον καπνώδες περίττωμα. καί τοι γινώσκω αὖ περὶ τῶν Αρχιγένην. καί τινας ἐπὶ πρότερον ἐν μὲν ταῖς συστολαῖς, πληροῦσθαι τὰς ἀρτηρίας οἰομένους, ἐν ἢ ταῖς διαστολαῖς κενοῦσθαι. πῶς γὰρ τὴν ἔλξιν ὑδὶ τοσοῦτον ἔσεσθαι νομίζουσι τὴν συστολὴν, πυκνουμένου μάλιστα τοῦ τε σώματι καὶ ταῖς ῥισὶν ἢ μὲν τὰς εἰσπνοὰς, ὡς ἐκείνοι φασὶ, συστελλομένοις, ἢ ἢ τὰς ἐκπνοὰς, διαστελλομένοις. ὅπερ ὑδὶ τῶν ἀῤῥώστων μὲν τῇ δυνάμιν ὁρᾶτ γινομένων. ὀλ' ὅν ὀλ' ὑδὶ τούτων, καὶ ἄλλο τι μόριον ἢ ἐν τοῖς ὑστάτοις καὶ χονδρώδεσι τῶν ῥινῶν. ὁρᾶτ δὲ ποτε κἀπὶ τῶν ὀρθοπνοϊκῶν ὠκέως, ἢ ἄλλως πῶς σωτόνως γυμναζομένων. ὁ μὲν ἐπ' ἄλλο γε ὀλίγος ὅθ' ὑγιαίνοντος, ὅτε νοσοῦντος. χρὴ ἢ τὴν φυσικὴν κατάστασιν, ἢ τις αὖ ἦ, τοῖς ἀπαραποδίστως τε καὶ ἀκριβῶς ὑγιαίνουσι μᾶλλον, ἢπερ τοῖς ἄλλοις φαίνεσθαι. ἀλλ' ἔστω γίνεσθαι πᾶσιν ὁμοίως καὶ φαινέσθωσαν αἵ τε ῥῖνες καὶ τὰ χείλη συστέλλεσθαι τοῖς εἰσπνέουσι, τίς ἡ ἐκ τούτου πίστις ἔσται ζητουμένη; ὁ γὰρ δὴ ἀνάλογον φήσουσιν ἔχειν ταῖς ἀρτηρίαις τὰ χείλη, τῇ τὰς ῥῖνας. ἀλλὰ τό τοις ἢ ἀνάλογον, τὰ πέρατα τῶν ἀρτηριῶν, αὖ ταῖς ἢ ταῖς ἀρτηρίαις αἱ ἀῤῥ τούτων ὑδὶ τὴν καρδίαν οἷον ὁδοὶ τοῦ πνεύματος εἰσίν. εἰ μὲν δὴν ἐκείνας ἔχουσι δεῖξαι συστελλομένας γε ταῖς εἰσπνοαῖς, εἶεν ἂν ἴσως πλέον αὐτοῖς τοῦ πρασδείγματος. εἰ ἢ πῶς τὸ μηδὲν ὠφελεῖσθαι, ἔτι καθ' ἑαυτὸν αὐτὸ ἐφέλκον) ἐρώντων ἂν ἡμῖν, ὥσπερ ἡ φάρυγξ τῇ ὁ πνεύμων συμπας ὁ θώραξ γε ταῖς εἰσπνοαῖς διαστέλλε), καὶ τὰς ἀρτηρίας ὅτω χρῆναι διίστασθαι, καθ' ὃν ἕλκεσθαι καιρὸν, ὁ καθ' ὃν ἐλαττέμπεσθαι τὸ πνεῦμα. ἀλλὰ καὶ ἡ μετὰ τῆ συστολὴν αὐτῆ ἡσυχία πολλῷ μαλερωτέρα γινομένη τ μετὰ τῆ διαστολὴν, ὥσπερ καὶ ἡ πρὸ τ εἰσπνοῆς τ μετ' αὐτῆ ἀνειπνευτί ἵνα καὶ τὴν ἀναλογίαν ἔσεσθαι τοῖς σφυγμοῖς πρὸς τῆ ἀναπνοὴν. οἷον γοῦν ἡ εἰσπνοὴ τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις, τοιοῦτον ἡ διαστολὴ ταῖς ἀρτηρίαις. καὶ οἷον γοῦν καὶ ἐκείνοις ἡ ἐκπνοὴ, τοιοῦτον ταῖς ἀρτηρίαις ἡ συστολή. ταύτης ἢ δὴ διπλῆς καὶ σωσθέντος τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως, ἣν δὴ καὶ σφυγμὸν ὀνομάζομεν, ἀρχηγὸς μὲν ἡ καρδία, καθάπερ καὶ ἡμῖν ἐν ἑτέροις, καὶ μυρίοις ἄλλοις πρὸ ἡμῖν ἀποδέδεικται). ὁ μὲν καθ' ὃν ἐρασίστρατος ἐπελάμβανεν τρόπον, ἀλλ' ὡς ἡρόφιλός τε καὶ ἱπποκράτης, καὶ χρεὼν οἱ δοκιμώτατοι τῶν παλαιῶν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων. ἡ μὲν γὰρ σώμαλη τ καρδίας δύναμις, ὑφ' ἧς διαστέλλετ, καὶ συστέλλε) διὰ τ χιτώνων ὑδὶ ῥέουσα ταῖς ἀρτηρίαις ἁπάσαις, ὅτως αὐτὰς διαστέλλει, καὶ συστέλλ καθάπερ καὶ αὐτῆ τῆ καρδίαν. ὡς δὲν ἐκείνη διαστελλομένη μὲν εἰς ἑαυτὴν ἕλκει τὰ πλησιάζοντα τοῖς σώμασιν αὐτῆς, συστελλομένη ἢ, ἐκθλίβει. ὅτω καὶ ἀρτηρίαι διαστελλόμεναι μὲν ἕλκουσι

ἢ ἐληθυσι πανταχόθεν, συσελλόμεναι δ' ἐκθλίβεσι παντα χόσε. τὸ δ' ἢ τοῦτ' ὀδὶ παντα χόθεν ἢ παντα χόσε, σαφεσόρου ἕνεκα διαιρέσεως σοι. πάμπολλοι πόροι ταῖς ἀρτηρίαις οἱ μὲν ἐν αὐτοῖς τοῖς χιτῶσιν οἷον ὀπαί τινες, ἄλλοι δὲ δηλονοτι σωμάτων εἰς ἐντόρα, καὶ γαστρία, καὶ ὅσα δὴ τὸ ἐκτὸς διόρμα προαίνονται. ἀλλὰ καὶ συνεχεῖς ἀλλήλαις τε καὶ τῇ καρδίᾳ κατὰ μεγίστους εἰσὶ πόρους κατὰ τὰς αὐτὰς ἀρτηρίας, μᾶλλον δὲ σὺν ἁπάσας. ταῖς γε φλεψὶν οὕτω κατὰ μεγάλας. ἀλλ' ἐκ φθόγουσι μὲν τὰς διαθήσεις αἱ συναναστομώσεις αὐτῶν. ὥστε κἂν ἀπιστοίης δικαίως ὡς οὐκ οὔσαις, πιστώσεις ἂν δι' ἃ τὰ ἄλλα τὰ πρὸ τοῦ παλαιῶν εἰρημένα, μὴ οὐχ ἥκιστα διὰ τόδε τὸ φαινόμενον. εἰ γάρ τις λαβὼν ζῶον ὁποιωῦν τούτων δηλονότι μεγάλας τε καὶ σαφεῖς τὰς φλέβας τε καὶ τὰς ἀρτηρίας ἐχόντων, οἷον βοῦν, ἢ σῦν, ἢ ὄνον, ἢ ἵππον, ἢ πρόβατον, ἢ ἄρκτον, ἢ πίθηκον, ἢ πάρδαλιν, ἢ ἄνθρωπον αὐτὸν ἢ τι τῶν ἄλλων τοῦ παραπλησίων, κατὰ μεγάλας τε πολλὰς ἀρτηρίας τρώσειεν, ἐκκενώσει δι' αὐτὰς ἅπαν τοῦ ζώου τὸ αἷμα. τούτου πολλάκις τοῦ φαινομένου ἡμεῖς πεῖραν ἐποιησάμεθα, καὶ διαπαντὸς εὑρίσκοντες ἐκκενουμένας τὰς φλέβας ἅμα ταῖς ἀρτηρίαις, ἀληθὲς τὸ τῶν συναναστομώσεων, ἐκ τούτων ἐπείθημεν λόγῳ. δι' ἃ γοῦν τούτων τῶν ἀναστομώσεων, ἐκ τῶν φλεβῶν ἔλκουσι μὲν ἐν ταῖς διαστολαῖς ἀρτηρίαι, ἐκθλίβουσι δὲ εἰς αὐτὰς ἐν ταῖς συστολαῖς. ὥσπερ δι' ἃ τὸ εἰς τὸ διόρμα προαινομένων σωμάτων, ἐκκενοῦσι μὲν ἔξω παῦ ὅσον ἀτμώδες τε καὶ καπνώδες πρίτωμα, μεταλαμβάνουσι δὲ εἰς ἑαυτὰς ἐκ τοῦ πολυχρονίους ἡμᾶς ἀέρος οὐκ ὀλίγαν μοῖραν. καὶ τοῦτ' ἔστι τὸ πρὸς Ἱπποκράτους λεγόμενον ὡς ἐκπνοαι καὶ εἰσπνοαι ὅλην τὸ σῶμα. ἡ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ τε τῆς γαστρὸς καὶ τῶν ἐντέρων ἔλκουσί τε καὶ ὠθὶς ἐκκρίνουσιν. οὕτω δὲ καὶ ἐκ τῶν πολυχρονίων αὐτὰς χωρῶν δι' ἃ τὸν οἷον ὀπῶν τῶν καθ' ὅλως οὖν χιτῶνας αὐτῶν, ὧν μέρει μὲν ἕλκουσιν, ὧν μέρει δ' ἐκκρίνουσι. παρὰ δὲ τῆς καρδίας λαμβάνουσι ἢ πλεῖον, διδόασι δ' ἔλαττον. αἰτία δὲ, ἃ τοῦ ὑμένων ὑπόφυσις. ὑπὲρ ὧν αὐτάρκως Ἐρασιστράτου διειλεγμένου, πολλὰ ἡμᾶς νῦν γράφειν. ἀλλ' ἐκεῖνος ἢ ἔοικεν ὑπολαμβάνειν μηδὲν ὅλως εἰς τὴν καρδίαν ἐκ τῶν ἀρτηριῶν μεταλαμβάνεσθαι, πλὴν γε δι' ἃ τὸν ὠνόμονι. τὸ δὲ, οὐχ οὕτως ἔχει. τάχα μὲν γ' ἃ τὰ κατ' αὐτὸν τὸν τῆς φύσεως νόμον διοικουμένου τοῦ ζώου μεταλαμβάνεται τι μικρόν. οὐχ οὕτως γάρ μοι δοκοῦσιν ἀκριβῶς ἀφορᾶσθαι τὸ σῶμα τῆς μεγάλης ἀρτηρίας οἱ ὑμένες. ὡς μηδὲν δι' αὐτῆς εἰς τὴν καρδίαν παλινδρομεῖν. εἰ δὲ μή, ἀλλά τοι γε βιαίας τινὸς ποδισάσεως καταλαβούσης τὸ ζῶον ἀναγκαῖον οὕτως γίνεται. πάντως δὲ μᾶλλον ἀληθὲς εἶναι μοι δοκεῖ. ὅτι δὲ καὶ δι' ἑτέρων ἡμῖν γραμμάτων ἀποδέδεικται, καὶ οὐ μεγάλη τις αὐτοῦ χρεία πρὸς τὸν ἐνεστῶτα λόγον. εἰ μὲν γάρ τι καὶ τῇ καρδίᾳ μεταδιδόασιν αἱ ἀρτηρίαι, πάντα χόθεν ἂν οὕτως ἕλκειεν τε ἡ αὖθις ἀντιπέμποιεν. εἰ δὲ μὴ πάντα χόθεν μὲν ἕλξουσιν, ὠθιπέμψουσιν δὲ καὶ πλεῖον εἰς τὴν καρδίαν πάντα χόσε. καί μοι δοκεῖ πολλῷ βέλτιον εἶναι τοῦτο τὸ δόγμα τῶν Ἐρασιστρατείων ὑποθέσεων, οὐδὲ γ' οὐδὲ σύμπνευ, οὐδὲ σύῤῥοια ἔστιν τὸ σῶμα διὰ παντὸς ἑαυτῷ τῶν ἀρτηριῶν ἕλκουσῶν ἢ πάντα χόθεν, μὴ ἐκπεμπουσῶν δὲ πάντα χόσε. καὶ μὲν δὴ τό γ' ὠφελείας αὐτῶν χρυσοῦν, ὦ δι' ἃν μᾶλλον εἰς ἅπαν ἐκτείνει τὸ ζῶον. οὕτω γ' ἂν ἅπαν μόνον ἀναψύχεσθαί τε καὶ καθαίρεσθαι διὰ παντὸς, ταῖς τῶν ἀρτηριῶν διαφόροις κινήσεσι ὥστε τύμνον. ὡς δ' Ἐρασίστρατος ὑπολάμβανεν, ὀχεῖ τὰ ψύχων ὄργανον οὐκ ὀργάνων ζωτικῶν αἱ ἀρτηρίαι τοῖς ζώοις ὑπάρχουσιν, ἡμεῖς δὲ δι' ἑτέρου τινὸς ὅλου βίβλου πολυθρύλλητον ἐποιήσαμεν, αἷμα καὶ πνεῦμα κατὰ φύσιν ἔχειν τὸ ζῶον ἐν αὐταῖς ἀρτηρίαις πεφυκέναι. εἰ δὲ ὄντως, πάντοπου δηλονότι, ὡς οὐκ ὀπὶ πληροῦνται τοῦ παρὰ τῆς καρδίας ὠθιπεμπομένου πνεύματος, ὡς Ἐρασιστράτῳ ἐνόμιζε, διὰ τοῦτο διαστέλλονται μᾶλλον, ἢ ὅτι διαστέλλονται, διὰ τοῦτο πληροῦνται. κενοῦν μὲν γὰρ αἵματος οὐσῶν, ἐνδέχοιτ' ἂν ἴσως ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὸ ἀπὸ τῆς καρδίας ἐπιῤῥυέν, διήκεσθαι μέχρι τῶν πράτων. αἷμα δὲ εἰπὸν ἔχειν οὐδαμῶς ἐγχωρεῖ τὸ τάχος τῆς κινήσεως ὁμολογεῖν τοῦ παρὰ τῆς καρδίας πληρουμένας αὐτὰς διαστέλλεσθαι. οὐ γὰρ ὅτι πληροῦνται, διὰ τοῦτο διαστέλλονται. ἀλλ' ὅτι διαστέλλονται, διὰ τοῦτο πληροῦνται. τοῦτο μὲν δὴ πολλάκις τε καὶ πάντα χοῦ καὶ ἡμῖν, καὶ πολλοῖς τῶν ἔμπροσθεν ἀποδέδεικται, τὸ, τὰς ἀρτηρίας ἐνόργειν αὐτὰς, ὡς καὶ ἡ καρδία, συσελλομένας τε καὶ διαστελλομένας ἐν μέρει, κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνῃ δυνάμιν, ἣν ἐκ τῆς καρδίας ὁρμωμένην διὰ τῶν χιτώνων αὐτῶν ἐλέγομεν πέμπεσθαι. κάλλιον δ' ἂν εἴη μοι δοκοῦσι ποιεῖν οἱ ζητοῦντες τόν, ἆρα τὸ τὴν διαστολὴν, ἢ τὴν συστολὴν, ἢ ἀμφοτέραν, ἐνέργειαν χρὴ νομίζειν τῶν ἀρτηριῶν. ὥσπερ οἶμαι καὶ περὶ τῆς ἀναπνοῆς μοῦσῶν σύλογος ἐζητήθη πότερον τὴν ἐκπνοὴν, ἢ τὴν εἰσπνοὴν, ἢ ἀμφοτέρας ἐνόργειαν ὑπολητέον ὑπάρχειν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἐκείνων ἐν ἑτέροις εἴρηται τὰ εἰκότα. περὶ δὲ τῆς σφυγμῶν διηνήσεως νῦν ζητητέον. εἰ μὲν οὖν ὥσπερ εἴρηται τῆς αὐτῆς ἐνόργειάς ἕνεκα γεγόνασιν ἀναπνοή τε καὶ σφυγμὸς, καὶ πρὸς τὴν αὐτῶν ἐδημιουργούντων δυνάμεων, ῥᾴδιον ἂν εἴη τῇ πρὸς ἐκείνην ὁμοιότητι καὶ περὶ τῶν σφυγμῶν τι τεκμήρασθαι. ἐπεὶ δὲ τὴ σφυγμῶν ἡ ζωτικὴ δυνάμις, ἡ ἀπὸ τῆς καρδίας ὁρμωμένη, δημιουργὸς, τῆς δ' ἀναπνοῆς, ὡς ἐλέξαμεν, ἡ ἀπὸ ἐγκεφάλου ψυχικὴ, οὐδὲν ἂν ἡμῖν ἐκ τῶν ὑπὲρ ἐκείνης εὑρημένων δύποτεῖ τῆς πρὸς τὰ παρόντα χαλεποτόρας δίπου τῆς εὑρέσεως, καὶ διότι μετὰ τὴν θάνατον, οὐχ ὥσπερ τὰς φλέβας ὅσιν εἰσὶν εἰς ἑαυτὰς συμπιπτούσας, οὕτω καὶ τὰς ἀρτηρίας. αἱ μὲν γ' ὅταν κενωθῶσι τοῦ αἵματος, εἰς ἑαυτὰς στενίζουσι τελέως. ὥστε τῶν ἄνωθεν αὐτῶν χιτῶνας ὠθιπίπτειν τοῖς κάτωθεν. αἱ δ' ἀρτηρίαι μέχρι παντὸς διεσκῆαι φαίνονται διὰ τὸν ἑτόρου δηλονότι τῶν ἐν αὐταῖς χιτώνων τὸν σκληρόν. καί τοι τινὲς καὶ αὐτὸ τοῦτο, μετὰ τὸν θάνατον γίνεσθαι φασὶ πυγνυμένων ὑπὸ τῆς ψύξεως αὐτὸ, καὶ οὐ φύσει τοιούτων οὐσῶν. ἑτέροι δὲ εἰς θερμὸν ὕδωρ ἐμβαλόντες, εἶτ' ἐπὶ διεσώσας ὁρῶντες, οὕτω πείθονται διακεῖσθαι τὸ περὶ τὸν θάνατον. ἐπανελθεῖν γὰρ εἰς τὴν ἀρχαίαν φύσιν ἀπελθούσης τῆς ψύξεως, εἰ μή τῳ τινὶ νεωτέρῳ. *παυδίως δὲ ἀπόρει, τοῦ ζητουμένου ὄντος, οἷς τεκμαιρόμεθα ἀμφοτέρας τὰς κινήσεις τῶν ἀρτηριῶν ἐνόργειάς εἶναι νομίζω, καὶ δι' ἃ φράσω. τὴν μὲν διαστολὴν, ὅτι τῆς δυνάμεως ἐῤῥωμένης, μεγάλην γίνεσθαι. ἐχέτω δὲ, εἴπερ ὥς τινες οἴονται, τὸ μὲν συσέλλεσθαι, τῶν ἀρτηριῶν ἐνέργειαν, τὸ δὲ διαστέλλεσθαι εἰς τὴν κατὰ φύσιν τοῦ χιτώνων διάστασιν, ἐπάνοδόν τε αὐτόματον, πρὸ τοῦ μὲν ἴσον ἀεὶ τὸν ὄγκον ὑπάρχειν τοῦ διαστολῆς, ἔπειτα μηδὲν μᾶλλον ἐῤῥωμένης, ἢ ἀῤῥώστου δυνάμεως εἶναι ὁρ,

γου τὸ μέγεθος. ὀλέτορον δ' ὅτως ἔχῃ. ☾ πρόσεισιν ἕτερον τεκμήριον ὁ μικρὸν εἰς ταὐτὸ συντελοῦν. μέγιστοι γὰρ ὑψιλότατοι σφυγμοὶ τοῖς κάλιστα κεκινημένοις γίνονται. καί τοι τότ' οὐκ ἂν τις οὐδὲ μαινόμενος εἴποι τὴν δύναμιν ἀῤῥωστεῖν. εἰ γὰρ τὸ καλῶς κεκινῆσθαι γίνεται ὠφελείᾳ δυνάμεως, τὸ κακῶς δ' ἰσχνασίαν δηλονότι γεννήσειεν. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὸ ἀῤῥωστεῖν αὐτὸ, ῥώμης ὄργον εἶναι φήσομεν. τί οὖν ἂν εἴη γελοιότερον; ἀλλὰ καὶ τὸ σφοδρὸν ἢ πληγῆς ἐν τῷ διαστέλλεσθαι, τοῖς μὲν μᾶλλον, τοῖς δὲ ἧττον ὑπάρχειν, τὸ σφυγμῷ ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν ἐνορᾶν ἐκ τούτων δεδώκαμεν, εἰ δὲ τὸ φαῦλον ἢ ἐνεργείας ἐν τῷ διαστολῇ, καθάπερ ἡ ἐκπνοή, οὔτ' ἂν τὸ μᾶλλον τε ☾ ἧττον ἐν αὐτῇ καθ' ἑαυτὰς ἐκπνοὰς, οὐδ' ὅλως ὁ τόνος τε καὶ ἡ σφοδρότης ἢ προσβολῆς. ἡ μὲν οὖν διαστολὴ δηλοῖ ταῦτα τε καὶ ἄλλα παραπλήσια τούτοις, ἐκ τοῦ τῶν ἐνεργειῶν εἶναι μοι φαίνεται χρόνους, καὶ σώζοιτ' ἂν ἐπὶ καὶ κατὰ ὅσον ἡ πρὸς τὴν ἀναπνοὴν τῶν σφυγμῶν ὁμοιότης. ἐφεξῆς ἂν εἴη σκεπτέον εἰ ὥσπερ ἡ ἐκπνοὴ ἄνεσίς ὅτι, καὶ οἷον ἀνάπαυσις ἢ ἐνεργείας τοῦ θώρακος, ἐκφύσησις δὲ ἐνέργεια, καὶ διὰ ὅσον τὸ μᾶλλον τε ☾ ἧττον ἔχει ἢ ἐκπνοὴ οὐκ ἐχούσης. οὕτως καὶ ἡ συστολὴ μὲν ἐν τοῖς σφυγμοῖς, ἔκλυσις ἢ ἐνεργείας ὅτι τῶν ἀρτηριῶν. ἕτερον δ' ἐπὶ τούτῳ παρακείμενον ἀνάλογος ταῖς ἐκφυσήσεσιν, ἡ ἐνέργεια. καί μοι δοκεῖ ☾ ὅσον, παντὸς μᾶλλον ἀληθὲς εἶναι. τεκμαίρομαι δὲ ἔκτε τῶν κοινῇ πρὸς πασῶν ἡμῖν τῶν ζωτικῶν δυνάμεων ἐπόρωθεν διεσκεμμένων, διακτῆς πρὸς αὐτὴν τὴν ἀναπνοὴν ἀναλογίας. ἐν μέντοι γε τοῖς πρὸς τῶν δυνάμεων λογισμοῖς ἐκάστῳ τῶν ὀργάνων ἐμφαίνειν ἐναντίως ἔχειν ἐμφύτους δυνάμεις. ἡ δ' ἂν τῆς ἀναπνοῆς ὁμοιότης ζητεῖ τὴν ἐνέργειαν ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ἀνάλογον ταῖς ἐμφυσήσεσιν. ☾ γὰρ ἀποπάτταν ἂν εἴη, μᾶλλον δ' ἀδυάτων, ἐπανάρχειν μὲν πνοὰ χρείαν τῇ φύσει τῆς συστολῆς τῶν ἀρτηριῶν, μηδεμίαν δ' αὐταῖς δυνάμιν δημιουργόν ἢ τοιαύτης κινήσεως. δυλογώτερον οὖν μακρῷ, καθάπερ ἐν τοῖς πρὸς δυσπνοίας ἐκλέκυμεν, ὁπόταν ἡ ἐκ τῶν χυμῶν συγκάυσεως, ἀθροιζομένη λιγνυώδης ἀναθυμίασις ἀξιόλογος ᾖ, τὰ ἰκανὰ μὲν ἐκφυσήσεως ἡμῖν ἐφίεσθαι. ὁπόταν δ' ἤτοι διὰ τὸν δύχυμον, ἢ τὸ τοῦ θερμοῦ μετριότητα μηδὲν τοιοῦτον ἐπιτρέφεται πορίσῃωμα, μόνης τ' ἐκπνοῆς. καὶ ταῖς ἀρτηρίαις, τὸ μὲν ἀνάλογον ταῖς ἐκφυσήσει συστολὴν ἐν ταῖς πλεονεξίαις τοιούτου πορισῄωματος γίνεσθαι. τὰς δ' ἄλλας ὅταν ἀτμῶ μᾶλλον ἢ καπνῷ παραπλήσιον ᾖ τὸ καιούμενον ἐξ αὐτῶν. ἐναργῶς δὲ μαρτύρια πάμπολλα τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς φαινομένων. οἷον δυθέως τὰ ἧπ' οὐ ὕπνους ἐπὶ τῶν ἐληλυθότων δ' ἀψίλως. ἐν τούτοις γὰρ ἐκλύεται μὴ ἡ διαστολὴ μικροτέρα τε ἅμα ☾ βραδυτέρα γινομένη, ὡς τείνειν δὲ κατ' ἄμφω ἡ συστολὴ, ☾ γ' ὠκυτέρα, ἢ πρόσθεν, καὶ ὡς πλέον ἔσω καὶ οὖσα φαίνεται. ἔοικε γὰρ ταῦτα γίνεσθαι κατὰ οὓς ὕπνους δύλογος β' ἅμα καὶ ἀνάλογον ταῖς ἐκπνοαῖς. ἔσω γὰρ μᾶλλον, ἢ ἔξω κινουμένης ἐμφύτου θερμασίας, καὶ διὰ ὅσον πολλῆς ἀθροιζομένης κατά τε τὰ σπλάγχνα καὶ τὴν γαστέρα κατέργαζομένων τούς τε χυμοὺς καὶ τὰ σιτία, πλέον ἀνάγκη ☾ τὸ πορίσῃωμα γενόμενον διεῖναι ἐν φυσικῆς κεχωσεῖ. καὶ διὰ ὅσον ἐν μὲν ταῖς ἀναπνοαῖς, ἡ ἐκπνοὴ θάττων τε καὶ μείζων καὶ ὡς ὡὶ τὸ πολὺ μετ' ἐκφυσήσεως τοῖς κάμνουσι κοιμωμένοις, καὶ μάλιθ' ὅταν ἐληλυθότες ὦσιν ἱκανά. ἧπ' δὲ οὖ σφυγμὸς ἡ συστολὴ τ' αὐτὸν διατίθεται τρόπον. οὕτω τοι καὶ τοῖς πᾶσιν ἄμφω πλεονεκτεῖ. πλείστη γὰρ ☾ ἡ τῶν χυμῶν ὀργασία τοῖς τοιούτοις διὰ τὴν αὔξησιν. ἐμπαλιν δὲ ἡ τ' γηρόντων ἡλικία, βραδυτάτην τε καὶ μικροτάτην ἔχοσα φαίνεται τὴν συστολὴν, ὡς ἀμυδρὰν, ☾ πρὸς τὰς τῶν ἐψες ἀδηνούσαν, καὶ οὓς χυμοὺς ἥκιστα κατεργαζομένην ὡς μὴ ἀναγκαίαν, ἀνάλογον δὲ τούτοις καὶ τὰς ὥρας τε καὶ χώρας, καὶ πάσας ἁπλῶς τοῦ προϊέχοντος ἡμῶν ἀεὶ τὰς μεταβολὰς, εἰς κρύος τε καὶ θάλπος ἀλλοιουμένης φασὶ, οὓς σφυγμούς. οὕτω δὲ ☾ τῶν ψυχικῶν παθῶν καὶ τῶν ὠφελημάτων τε καὶ νοσημάτων ἕκαστον, ἤτοι τὴν ἔξω κίνησιν αὐξάνει τῶν ἀρτηριῶν, ἢ τὴν ἔσω. καίτοι γ' ἐχρῆν εἰ διὰ παντὸς ἀνάπαυσις τις ἦν ἡ διαστολὴ, πρῶτον μηδαμῶς μήτ' ὠκυτέραν ἑαυτῆς μήτε βραδυτέραν τάυτην γίνεσθαι. δεύτερον δὲ καὶ τῆς κινήσεως ὅρον, ὃν διὰ παντὸς ὑπάρχειν ὃν ἐν τῇ φυσικῆς κατασκευῆς ἀρτηρίαι κέκτηνται, τόδε ☾ ὅσον πρόσωτέρω κινεῖν αὐτὰς, ἐνδεικτικὸν ὅτι ἢ τότε γινομένης ἐνεργείας. ἀλλ' οὐκ ἐνεργοῦσα φασὶ ἡ ἀρτηρία θᾶττόν τε καὶ μέχρι πλέονος, ἔσω προσέρχεται, ἀλλὰ διὰ τῶν χιτώνων μαλακώτητα. πεφύκασι γὰρ οἱ τοιοῦτοι τῆς διαστολῆς ἀφεβόντες, ὡδὶ πλεῖόν τε καὶ θᾶττον τῶν σκληρῶν εἰς ἑαυτὰς συμπιέζειν. ἀλλὰ ὅσον φήσομεν ὦ γραναῖοι τῇ μὲν κατὰ τὰς ἡλικίας διαλλαγὴ τὸν ῥυθμὸν ἴσον ὁμολογεῖ. καί τοι δείξομεν ὀλίγου ὕστερον ὅπως διαφέρεται. παμπόλλαις τ' ἄλλαις διαθέσεσιν ἐναργῶς διαφωνεῖ καθ' ἃς ἀξαιφνίδιον ἡ ἀλλοίωσις γίνεται τῶν ῥυθμῶν, οὐδὲν μέγα τῶν χιτώνων ἐν οὗτος ὀλίγῳ χρόνῳ μεταβαλλειν τε εἰς μαλακότητα καὶ σκληρότητα διαμενῶν. ἀξαπατᾶται δὲ οὐχ ἥκιστα ἡμᾶς ἡ τὸ καλῶς ἔχον τῶν παλαιῶν ἰατρῶν ἐρημένον, οὐ σωιέντας αὐτὸ προσκοπεῖν. ἐτοιμότεροι γάρ εἰσί τε πρὸς τὰς κνησμώδεις οἱ μαλακοὶ χιτῶνες, ὅταν ἐνεργῶσι τί δι' αὐτῶν ἃ διαφέρεις. δυπειθέστεροι γὰρ οὗτος αὐτοῖς εἰσὶ καὶ ὡς ἂν εἴποι τις εὐαγωγότεροι πρὸς ὅτι ἂν ἐθέλωσιν. ὅταν δ' ἔτ' ἐκείνων διαπνεόντων αὖθις (ἐλθωσιν) ἐαθῶσιν εἰς τὸν ἑαυτῶν καταστασιν ἐπανιέναι, τότ' οἱ σκληροὶ θᾶττον ἐπανέρχονται τῶν μαλακωτέρων. ὥσπερ καὶ τῶν φυτῶν τὰ σκληρότερα τῶν μαλακωτέρων, χαλεπότερον μὲν ἔτ' ἐκεῖ τοῖς βιαζομένοις, καὶ μόλις ἕπεται τοῖς ἕλκουσιν. ἀφεθέντα δ' αὖθις δυκωλώτερον εἰς τὸν ἔμπροσθεν ἐπανέρχεται καταστασιν. ἀλλὰ καὶ λόγον ἔχον δεῖ δῆτα πῶ τοῦ φαίνεσθαι γινόμενον οὕτως. ἑκάστῳ γὰρ τῶν σωμάτων ἔστι τις ἴδιος λόγος συστάσεως ἄλυπός τε καὶ ὡς Ἱπποκράτης ἔλεγεν, ἀκάματος, ἐν ᾧ μέσῳ διαλανόπι τῶν ἀμέτρων αὐτοῦ διαπνεόντων καθεστηκῶς. καὶ τούτοις οὐκ ἄνευ καμάτου τινὸς ἀξίστατο. καὶ μείζων δὲ κάματος καὶ αὐτῷ ᾧ διαπνουμένῳ σώματι καὶ τῇ κινούσῃ διαμένει τότε μᾶλλον δεῖν, ὅταν σκληρόν τε καὶ ξηρὸν ὑπάρχει. τὸ γὰρ οὕτω σφιγκτικὸς ἰσχυροτέραν ἔχει τὴν ἕξιν τοῦ μαλακωτέρου τε ☾ ὑγροτέρου. ὅσῳ δ' ἂν ἕκαστον τῶν ὁποιωῦν πάσχειν μελλόντων ἰσχυρότερον ᾖ, τοσούτῳ διαπεφύκει δυσκινητότερον γίνεται. εἴπερ οὖν πάσχει μὲν τὸ διαπνουμένου ὑπὸ τοῦ κινοῦντος, ἐνεργεῖ δὲ καὶ δρᾷ πρὸς αὐτὸ τὸ κινοῦν, σύλογον ἴσον ὅσον δυναστευτέρου ἔστι τὸ σκληρότερον, εἰς τοσοῦτον, καὶ δυσκινητότερον αὐτὸ γίνεσθαι. καὶ διὰ ὅσον ἔστε φυτὸν ὁποιωῦν, εἴτε τῶν ὀργανικῶν

νικῶν τὴ τοῦ ζώου μοείων ὑπὸ διώλμεως τινὸς λινοῖτο, τὸ μὲν σκληρὸν, ὡς ἂν δυσπαθέσδρον τε καὶ δυσκινητότερον, ἧττον ἀκολουθεῖ, ῥᾷον δὲ τὸ μαλακώτερον. τοῦ μαλακωτέρου δὲ τὸ σκληρὸν θᾶττον εἰς τὴν ἑαυτοῦ κατάσασιν ἐπανορχεται, ὡς ἂν ἰσχυροτέρᾳ σωεχόμενον ἕξει. φαίνεται γὰρ ἐν τοῖς φυτοῖς ὅσα μὲν ἁπαλὰ καὶ νέα λυγιζόμενα τε καὶ βραδιώοντα κατὰ τὰς εἰς τὴν φύσιν ἐπανόδους, ὅσα δ' ἤδη τελέα καὶ σκληρὰ μετὰ πλείονος τοῦ τόνου, καὶ θᾶττον τῆς λινήσεως ἐπανορχόμενα. πῶς τὸ τοίνυν, ὡς ἔφην, καταβάλλειν αὐτῶν τὸν λόγον τὰς ἀξαίφνης γιγνομένας μεταβολὰς τῶν ῥυθμῶν, οὐδ' ἄλλως ἔοικεν ὁμολογεῖν τοῖς φαινομένοις ἡ ὑπόθεσις, διειχθέντος. τοῦ μὲν μαλακωτέρου σώματος καὶ ἀβδωεσδρου. ῥᾷον μὲν ἑπομένου τοῦ λινοῦσθαι, βραδύτερον δ' εἰς τὴν φύσιν ἐπανορχομένου, τοῦ δὲ σκληροτέρου δία σωτονίαν μόγις μὲν νικωμένου, καὶ δία τοῦτο βραδύτερον ἑπομένου. θᾶττον τε ὅταν ἀφεθῇ, πῶς τὴν οἰκείαν ἐπειγομένου φύσιν. σωελόντι δὲ φάναι καὶ ταῖς μαλακαῖς ἀρτηείαις ἄμφω συμβέβηκε πάσχειν ἐν μόρει, καὶ ταῖς σκληραῖς. εἴρηται μοι τὸ πᾶν ἤδη πρὸς χρείας σφυγμῶν. καὶ γὰρ ὅτι φυσικῆς ἕνεκα τῆς καθ' ὅλον τὸ ζῶον θερμασίας. καὶ ὅτι κατὰ μὲν τὰς διασολὰς διαψύχεται ὕδωρ, κατὰ δὲ τὰς συσολὰς, καθαίρεται. καὶ ὡς εἰς λινήσεις ἄδε, ταῖς ἀναπνευσικαῖς ἐοίκασι πάντη, καὶ ὡς καὶ τοῖς ψυχικῷ πνεύματι χρήσιμοι. καὶ ὡς καθ' ἓν μόνον ἀναπνοὴ καὶ σφυγμὸς διαφέρουσι, τοῖς τὴν μὲν ὑπὸ τῆς ψυχικῆς διωάμεως, τὸν δ' ὑπὸ τῆς ζωτικῆς γίνεσθαι. τὰ δ' ἄλλα πάντα καὶ χρείας ἕνεκα καὶ τρόπου λινήσεως, ὁμοίως ἔχουσιν, εἴρηται τε καὶ διέδεικται. ῥᾷον δὴ ταῦτ' ἀδιμελῶς ἀναλεξαμένῳ διακρίνειν διώασθαι τά τε καλῶς ὑπὸ τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένα. καὶ τὰ μὴ. ῥᾴδιον δὲ τοῖς τοιούτῳ καὶ ὅλα κατὰ μόρος ὑπὲρ ἀμφοτέρων ζητεῖται τῶν ἐνοργειῶν, διδυείσκειν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΧΡΕΙΑΣ ΑΝΑΓΝΟΗΣ.

ΙΣ ἡ δι' ἀναπνοῆς χρεία; ὅτι γὰρ οὐχ ἡ τυχοῦσα, φανερὸν, ἐκ τοῦ μὴ δὲ βραχύτατον ἡμᾶς χρόνον ἀρκεῖν δυνασθαι ἀπολυμένης αὐτῆς. ᾧ καὶ δῆλον, ὅτι πῶς οὐδεμίαν τῶν κατὰ μόρος ἐνοργειῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ ζῶον διαφέρει. ὥσπερ γὰρ ὅλα γέγονε πῶς τὸ βαδίζειν, τούτων σθηθέντων εἰς τὸ βαδίζειν βλαπτόμεθα. καὶ ὅλα πῶς τὸ βλέπειν χρήσιμα, τούτων σθηθέντων οὐ βλέπομεν. οὕτως ὅσα πῶς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, τούτων σθηθέντων ἀπεθνήσκομεν. τί ποτε οὖν τηλικούτων ὄντι, τὸ παρὰ δι' ἀνατονοῆς ἡμῖν χρήσου; ἀρά γε δι' ψυχῆς αὐτῆς ὄντι χρήσις, ὡς Ασκληπιάδης φησὶν, ἢ χρήσις μὲν οὐχί, ῥῶσις δ' ἔτις, ὡς τοῦ Νικάρχου πραξαγόρας, ἢ δι' ἐμφύτου θερμασίας ἀνάψυξις τις, ὡς Φιλισίωνά τε καὶ Διοκλῆς ἔλεγον; ἢ καὶ θρέψις καὶ ἔμψυξις ὡς Ιπποκράτης; ἢ τούτων μὲν οὐδέν, ὑδροπληρώσεως δὲ ἕνεκεν ἀρτηειῶν ἀναπνέομεν, ὡς Ερασίστρατος οἴεται; χεδὸν γὰρ τοσαῦται γεγόνασιν αἱρέσεις πεδὶ χρείας ἀναπνοῆς, εἰ καὶ τινες τῶν εἰρημένων δοκοῖεν μὴ διαφέρειν, ὥσπερ ἥτε τῶν λεγόντων ῥώννυσθαι τῷ ἐμφύτου θερμασίαν ὑπὸ τῆς ἀναπνοῆς, καὶ ἡ τῶν ῥιπίζεσθαι διαφέρουσι γὰρ οὐδὲν αὗται δι λεγούσης ἐμψύχεσθαι, πλὴν οὐ τῷ λέξει χρὴ, ἀλλὰ τῷ διανοίαν σκοπεῖν, ἥτις ἐν ἁπάσαις ὄντι μία. τῷ γὰρ ψύξιν οὐχ αὐτῷ δηπου δι' αὐτῷ, ὥσπερ οὐ δὲ τῷ ῥίπισιν, ἢ τῷ ῥῶσιν, ἀλλ' ὅτι φυλάττουσι τὴν ἔμφυτον θερμότητα, διατοῦτο εἶναι φησὶ χρησίμους. καὶ εἰ ὄντι ὅτι τὸ κοινὸν ταῖς τρισὶ δόξαις, ἡ φυλακὴ δι ἐμφύτου θερμασίας, χαλεπὸς ὁ πεδὶ πασῶν αὐτῶν γίνεται λόγος καὶ δυσδιάιρετος, ὅτι ψυχῆς οὐσίαν οὐκ ἴσμεν. ἔπειτ οὖν ἐνέργεια μὲν ψυχῆς ἡ ζωὴ, μεγάλα δ' αὐτὴ φαίνεται πρὸς δι ἀναπνοῆς ὠφελεῖσθαι, μέχρι πόσου τὸν τρόπον δι ὠφελείας ἀγνοεῖν εἰκὸς ὄντι ἡμᾶς; μέχρις ἂν οἴμαι τὴν οὐσίαν δι ψυχῆς ἀγνοῶμεν. ἀλλ' ὅμως πολυπτέον τε καὶ ζητητέον τὸ ἀληθες. εἰ γὰρ καὶ μὴ τύχομεν αὐτοῦ πάντως δηπου πλησιέσδρου, ἢ ναῦ ἐσμὲν, ἀφιξόμεθα. καὶ πρῶτον γε δύο κεφάλαια πασῶν τῶν εἰρημένων αἱρέσεων ποιησάμενοι, πότερον αὐτῶν ἀληθέσδρόν ὄντι, εὑρεῖν πειραθῶμεν. ἔοικασι γὰρ αἱ μὲν, εἰς τὴν οὐσίαν ἀφορᾶν τοῦ εἰσπνεομένου ἀέρος, αἱ δὲ εἰς τὴν ποιότητα. τὸ μὲν οὖν γυμνᾶσθαι λέγειν τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ τρέφεσθαι, καὶ τὸ τὰς ἀρτηείας ὑδροπλουῦσθαι, τῆς οὐσίαν ὄντι μόνον ἀπομένων. τὸ δὲ ῥιπίζεσθαι καὶ ῥώννυσθαι καὶ ψύχεσθαι, τὴν ποιότητα. καθ' ὃν οἶμαι λόγον καὶ σιτίον, ὁ μὲν ὡς γλυκὺ πῶσφορόμενος, ἢ αὐσηρὸν, ἢ θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, τῆς ποιότητα μόνον. ὁ δ' ὡς τρέφον, εἰς τὴν οὐσίαν ἀφορᾶν ἄρεται. τοῦτ' οὖν πρῶτον διορισόμεθα, πότερον αὐτῆς δι οὐσίας χρήζομεν τοῦ κατὰ τὴν εἰσπνοὴν φερομένου ἀέρος, ἢ τῆς ποιότητος ἢ ἀμφοτέρων. ἐπεὶ τοίνυν εἰσπνεύσαντος μὲν δι μὲν οὐσίας ὀυπορεῦμεν, ωνιγόμεθα δὲ οὐδὲν ἧττον, ἢ εἰ μηδόλως εἰσεπνεύσαμεν, ἐμφαίνεσθαι ὄντι τὸ μὴ δεῖσθαι δι οὐσίας. ἀλλὰ πῶς κοῦτ' ὁ Ερασίστρατος φησὶν, ὅτι μὴ δ' ἔλκειν διώασθαι τὸν ἐκ τοῦ πνεύμονος ἀέρα κατὰ τὴν δι ἀναπνοῆς ἐπίχεσιν ἡ καρδία. φυλάττεσθαι γὰρ τῶν ἀναπνευσικῶν ὀργάνων τὸν ἴσον ὄγκον δι διασάσεως ἐν ταῖς διαστάσεσιν. εἴπερ δὲν ἕλκυσε τι μέρος ἀέρος ἡ καρδία, κενὸς ἂν ὁ τοῦ κατειλημφθῶτος ἐγίνετο τόπος. ὅπερ δὲ ἐγίνετο ἀδύνατον. ἴσ οὖν μὴ γίνηται ἀδιάστατον, οὐ δὲ μεταλήψεσθαι φησὶ τὴν ἀρχὴν. δεῖ γὰρ ἵνα τι μεταλυφθῇ μὴ μόνον εἶναι τὸ ἕλξον, ἀλλὰ καὶ τὸ μεταδοῦν, οὐ μεταδίδωσιν δὲ ὁ θώραξ τὸν ἴσον ὄγκον δι διασάσεως φυλάττων, οὐ δ'

οὖν οὐ δι' ἣ καρδία δύναται μεταλαμβάνειν. ἀλλ' ὑδροχειρεῖ μὲν, ὡς ἔμπροσθεν, ἀνύει δ' οὐδέν. διὰ τοῦτο δεῖ τὸν πνεῦσαι. ἐπεὶ τοίνυν ἐν ἕλκυσι τοῦ ἄορος ἡ καρδία, συγχωρεῖν χρὴ τὸν θώρακα, συγχωρεῖ δ' ἡνίκα μεταβάλλει τὴν διαστασιν μεταβάλλει δ' εἰσπνεόντων, ἢ ἐκπνεόντων τοιαῦτα ἡ καρδία μεταλήψεται. ταυτὶ μὲν ὁ Ερασίστρατος. οἱ δ' ἀντιλέγοντες αὐτῷ, πρῶτα μὲν, οὐ δι' ἀπεσθειξαί που μηδ' ὅλως παρεισάρθαι τοῖς σώμασί που κενόν, ἀλλ' ὅτι μὴ ἀθρόον, ὑπομηνύησουσιν. ἔπειτα δὲ εἰ καὶ τοῦτο συγχωρηθείη, τὸ μὴ δ' ὅλως ἐν τῷ κόσμῳ μηδαμοῦ παραπλέχθαι κενόν, ἀλλά τοι γ' οὐκ ἀδύνατον εἶναι φασὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν χεομένην τε καὶ πάντη τεινομένην, μείζονα τοῦ πρόσθεν τόπον ἀναλαμβάνειν καὶ πρίτον ὅτι τοῖς ἐναργέσιν ὁ λόγος αὐτοῦ μάχεται. βλέπομεν μὲν γὰρ ὡς ἕλκει κατὰ τὰς ἀναπνοὰς ἡ καρδία, τὸν ἐκ τοῦ πνεύμονος ἀέρα. ὅθεν δ' ἕπεται τοῦ διαστέλλεσθαι τὴν καρδίαν. οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται κατ' αὐτὸν διαστέλλεσθαι μὲν, μηδὲν δ' ἕλκει. κενὸς γὰρ ἂν οὕτω γένοιτο τόπος. εἰδ' οὐ διαστέλλεται, δῆλον ὡς οὐδὲ κινεῖται. ἀλλὰ μὴν φαίνεται κινουμένη, τὸ ἐναντίον ἄρα τοῦ πρώτου πεφαίνεται τὸ τὴν καρδίαν ἕλκειν ἐν ταῖς ἐνδοχέσεσιν τῆς ἀναπνοῆς τὸν ἀέρα. πῶς δὲ τοῦτ' οἱ Ερασιστρατειοι πάλιν ἀμφισβητοῦσι, πρός τε χύσεως καὶ συστολῆς, τὰ ἐναντία σκυβάζειν πειρώμενοι. καὶ πρὸς τῆς κενοῦ παραπλοκῆς. καὶ ὡς ἡ μὲν καρδία, παρὰ μὲν τοῦ πνεύμονος, οὐδὲν ἕλκει τοιοῦτον. παρὰ μέντοι τῆς μεγάλης ἀρτηρίας, ἣ πρόσθεν ἐχορήγει. πνεῦ δὲ, οὐδὲ διαστέλλεσθαι, ἢ συστέλλεσθαι λέγουσιν αὐτὴν, ἀλλ' οἷον ἱρασθάνεσθαι. τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν πρὸς τὸν ἀσκληπιάδην ἐρημένα, κάλλιον εἶναι μοι δοκεῖ παραλιπεῖν, ἄτοπά τε φανερῶς ὄντα, καὶ τῶν προσηκόντων ἐλέγχων ὑπὸ Ασκληπιάδου τετυχηκότα. διηθῶ οὖν ἀνάγκη πρός γε τοὺς ἡγεῖσθαι τὴν ἀντιλογίαν. πῶς γὰρ οὐ παρὰ τῆς ἀρτηρίας ἕλκεσθαι τὸν ἄορα λέγοντας, ἀντιλέγοντας τῇ δι' ὑμένων ἐπίφυσιν ἰωλύουσαν, ὡς αὐτὸς ὁ Ερασίστρατος ἔρηκε. πῶς δὲ τοὺς ἱρασθαίνεσθαι μόνον, ὅτι πρὸς τὸ φαινόμενον λέγουσι. φαίνεται γὰρ ἐν μέρει διαστελλομένη τε καὶ συστελλομένη. κοινὴ δ' ἂν πῶς ἀμφοτέρους, τὴν πασῶν τῶν ἀρτηριῶν κίνησιν ὁμοίως γινομένην, κατά τε τὴν ἀναπνοὴν καὶ τὴν ἐπίχεσιν. ἡ μὲν οὖν περὶ χύσεως οὐσίας ζήτησις, εἰς τὸ ἀπόρρητον μηκος λόγου ἑκατέροις ἐκπίπτει. πῶς δὲ τὸ μὴ δύνασθαι παρὰ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας ἕλκυσαί τι τὴν καρδίαν, διὰ τὴν τῶν ὑμένων ἐπίφυσιν, ἀπολογούμενοι φασὶ περὶ τῆς κατὰ φύσιν οἰκονομίας ταῦτα εἰρηκέναι τὸν Ερασίστρατον, οὐ περὶ τῆς βιαίου καὶ παρὰ φύσιν. ἐπειδὴ γὰρ ἀναγκαῖον ὅτι διαστελλομένην ἕλκυσαι τὴν καρδίαν, ὅταν μὲν ἐκ τοῦ πνεύμονος ἕλκειν ἔχει, παρὰ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας μὴ λαμβάνεσθαι, κωλυόντων τῶν ὑμένων. ὅταν δ' ἀπορῇ τῆς ἐκ τοῦ πνεύμονος χορηγίας, τοιαῦτα ἐκ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας ἀναπαῦν βιαζομένην τοὺς ὑμένας. περὶ δὲ τῆς τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως ὁμοίως γίνεσθαι τάς τε ἀναπνοὰς καὶ ταῖς ὑδροχέσεσι γινομένης, οὐ φασὶ χρῆναι θαυμάζειν οἱ Ερασιστράτειοι, τοσοῦτον γὰρ μόνον παραλλάττειν αὐτὴν τῆς ἐν τῷ κατὰ φύσιν διακινήσεως, ὅτι μὴ παρὰ τὸν πνεύμονος, ἀλλὰ παρὰ τὴν μεγάλης ἀρτηρίας ἡ καρδία τὴν ὁλκὴν τοῦ πνεύματος ποιησαμένη, πάλιν εἰς ἐκείνην πέμπει, καὶ δι' αὐτό γε φασὶν κινεῖσθαι τὸ ζῷον. ὅτι δὲ παρὰ τοῦ πνεύμονος ἐστέρηται χορηγίας. τὰ μὲν δὴ πῶς ἑκατέρων ἀντιλεγόμενα, τοιαῦτα τετύχηκεν ὄντα. καὶ πῶς τούτοις ἔτι, τὸ μήπω μὲν ἐρημένων, νῦν δὲ ἰδίᾳ καὶ χωρὶς τῶν ἄλλων ἐρησόμενον, ὅτι μοι δοκεῖ πεφαίνειν ἐναργέστατον μόνον. ἐν μὲν γὰρ δὴ ταῖς ὑδροχέσεσι δι' ἀναπνοῆς, τὸ τὸ ἰωλύον ὄντως, ἕλκειν μὲν τῇ καρδίαν ἐκ τοῦ πνεύμονος ἀέρα, συνέλκεσθαι δὲ τὸν θώρακα, παρεμφυόντα γε ὅθεν πάσχειν. εἰ μὲν γὰρ μή τε διαστῷεν, μήτε σωιζῆσαι δυνάμενον ὄργανον ἴσως ἂν τινα νοῦν εἶχε τὸ πρὸς Ερασιστράτου λεγόμενον. ἐπειδὴ δὲ κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον συστέλλεσθαι δύναται, τί ἰωλύει καὶ νῦν εἰς τοσοῦτον σωιζόμενον καὶ νῦν αὐτὸν, εἰς ὅσον ὑπὸ τῆς καρδίας ἐκκρίνεται; τά τε γὰρ ἄλλα καὶ διὰ μυῶν ὑπὸ τοῦ ζῴου προαιρέσεως κινεῖσθαι φησὶν ὁ Ερασίστρατος τὸν θώρακα, καὶ ὁπόσῳ χαλεπὸν θλίψαι παντα χόθεν αὐτὸν τοῖς μυσὶ, μετὰ τὸ κωλύσαι τὴν ἄνωθεν ἰσχύσιν, ὅπερ ἐν ταῖς καλουμέναις τοῦ πνεύματος καταλήψεσι, καὶ ταῖς ἁρπατήσεσι γίνεται. παντα χόθεν γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις ἐνεργείαις, θλίβομέν τε τὸν θώρακα καὶ συστέλλομεν, βιαίως κλείσαντες τὸν ἄνω πόρον τοῦ προχείας ἀρτηρίας, ὡς μηδὲν δι' αὐτῆς κενοῦσθαι, ὡς ἔγωγε μὴ μόνον θλίψαιμι, ἀλλὰ καὶ ῥᾷστον ἀνοίξαιμι, λαῦρος ἐκτὸς ὁ ἀὴρ μετά τινος φέρεται ψόφου, καὶ καλεῖται τὸ τοιοῦτον ἐκφύσησίς τις ἀπὸ τοῦ ἀψόφου μόνον ἐκπνοῆς διαφορᾷ πλείᾳ καὶ τάχει κινήσεως. ἵνα γὰρ εἰσπνευσθεὶς ἀὴρ, ἀθρόως αὖθις ἀντεκπνευσθῇ, τάσεως πολλῆς παντα χόθεν ἐνέσης τοῦ θώρακι. τὸ μὲν δὴ τοῦ τάσεως, κοινόν. τρισὶν ἐνεργείαις. τὸ δὲ ἰωλυθῆναι τὸν ἄνω πόρον, ἴδιον τοῦ ἐκ φύσεως. ὥστε μὲν οὖν χαλεπὸν, οὐδ' ὅταν ἐπέχωμεν τὴν ἀναπνοὴν, θλίβειν παντα χόθεν τὸν θώρακα, κλείσαντας τὸν ἄνω πόρον, οὕτως γὰρ οὐχ ὅπως ἀντιπράττειν, ἀλλὰ καὶ σωφρονεῖν ἐλκύσει τῇ καρδίᾳ δυνήσεται. καὶ φανερῶς ἐξελήλεγκται ψεῦδος ὄν, τὸ πῶς Ερασιστράτου λεγόμενον, ὡς οὐχ οἷόν τε ὄντι τὴν καρδίαν μεταλαβεῖν ἐκ πνεύμονος ἀέρα, ἐπὶ τὰς ἐνδοχέσεις τῆς ἀναπνοῆς. ἔστι γὰρ ἑκάστῳ τὴν πεῖραν ἐφ' ἑαυτοῦ λαβεῖν μυριάκις εἰσπνεύσαντα πλεῖστον θλίβειν παντα χόθεν τὸν θώρακα, καὶ μηδὲν ἀντεκπνέοντα. φανήσεται γὰρ σφύζουσα μὲν ἐν τούτῳ ἡ καρδία, πνιγόμενος δ' ὁ ἄνθρωπος, καὶ τοσοῦτον γε μᾶλλον καὶ θᾶττον πνιγόμενος, ὅσον πλεῖον εἰσέπνευσεν, ὅπερ καὶ αὐτὸ μετρίως ἐνδείκνυται μὴ περὶ οὐσίας, ἀλλὰ τῆς ποιότητος τοῦ πνεύματος δεῖσθαι τὴν καρδίαν, ἧν γὰρ ἡ καρδία περὶ οὐσίας ἐδεῖτο, μείζονος ἂν ἐκ τῆς ἀπορείας αὐτῆς, ἔπερ ἐκ περὶ αὐτῆς πορείας ἀφλέβου συνεπιπτον. οὐ μὴν φαίνεταί γε τοῦτο γιγνόμενον, ἀλλ' ὅταν δυσπορῇ πλείστου πνεύματος, ἀνιᾶται τοιαῦτα μάλιστα. τρίτον ὑδροχέσεις, οὐ τὸ τυχὸν γνώρισμα, τὸ τοῖς ἴασιν τοῖς οὕτω πνιγομένοις, ἐκπνοὴν εἶναι. χρὴ δὲ μᾶλλον εἰσπνοὴν εἶναι, ἣν δ' ἐν ὀλίγαν οὐσίας ἀέρος ἐπνιγόμεθα. βία δὴ ταῦτα φανερῶς καταβάλλει τὸν Ερασιστράτου λόγον, ἓν μὲν δὴ τὸ πρῶτον, τὸ δύνασθαι τὴν καρδίαν ἕλκειν ἀέρα καὶ τὰς περὶ ἀναπνοῆς ἐνδοχέσεις. οὐδὲν γὰρ ἐφάνη πῶς ὅπερ ἀντιπράττων ὁ θώραξ. ἕτερον δὲ δεύτερον, τὸ πνιγόμενον μᾶλλον, ἡνίκα εἰσπνεύσομεν πλεῖον. τρίτον, τὸ μηδὲ πάνυ σφόδρα θλίβομεν τὸν θώρακα παντα χόθεν ἐν ταῖς ἐνδοχέσεσι περὶ

ἀναπνοῆς

ἀναπνοῆς δ' ἀπαιτᾶσθαι τ' ἀέρα πρὸς τ' καρδίας, ἀλλ' ὀρέγεσθαι τὸ ζῶον ἐκπνεῦσαι, & τοῦτ' ἔστιν τὸ τ' πνίξει ἄκος. ἐκ τούτων μὴ δὴ φανερῶς πράττει, τὸ μὴ δι' ὧν δ' αὐτὸς ἀέρος, ἀλλὰ δι' ἄλλο τι πνίγεσθαι τάχιστα. πρὸς δὲ τὰς ὑποληπτὸς τ' εἰρημένων ἀμφισβητήσεως αὖθις μεταβάντες, σκεψώμεθα πρότερον εἰ λέγεσιν ἀληθέστερα, ἢ πρώτην γε πάλιν ἐξ αὐτ' μεταχειρισόμεθα τ' περὶ τ' κινήσεως τ' ἀρτηριῶν. οἱ γάρ δοκοῦσι τοῖς ἐρασιστρατείοις ἀμφισβητοῦντες, ἀλλοιοῦσθαι, φασὶ χρῆναι τ' κίνησιν τ' ἀρτηριῶν πρὸς τ' τοῦ ἀέρος καιρὸν, ἀντὶ μὲν καρδίαν μόνον, ἀντὶ & καταστέλλεσθαι ὑποθῆται, κρᾶσιν αἰνομένης μὴ γὰρ παντάπασιν ἀκινήτους χρὴ ἐγγίνεσθαι, μηδὲν λαμβανούσας πρὸς αὐτ'. διαστελλομένης δὲ & συστελλομένης, ἁπλῶν φαίνεσθαι δεῖ τ' σφυγμόν. ᾧ μὴ γὰρ δὴ ἡ φύσιν ἔχειν τὸ ζῶον, συστελλομένη μὴ, τὸ πνεῦμα ταῖς ἀρτηρίαις ἐπεμπεν, αἷς ἦ πληρόμενα, διεστέλλοντο. διαστελλομένη δὲ ἦδ' εἴληφεν ἐκ τ' πνεύματος. ἀεὶ δὲ τελειοῦται κρίνεσθαι, σωστέλλοντο, ἡ δὲ τ' ὠθήσεως καιρὸν ἐπεί-
30 δὴ διαστελλομένη περὶ τ' ἀρτηριῶν ἔλαβε, παντάπασ δῆλον, ὅτι παλινδρομήσει τὸ δι' αὐτ' πρότερον ἐκ τ' καρδίας γινηγμένον πνεῦμα. & ὅτως εἰ μὴ ἴδοι εἴη τῷ πρόσθεν, ἴσως & ποιήσετ' τ' διαστολὴ ἀρτηριῶν. εἰ δὲ μεῖον, ἐλάττονα πάντ' ἢ πρόσθεν ποιήσε') διαστολὴ, ἢ αὐτὴ δηλονότι ἡ τ' ἴσου ἐκείνου ποιήσε'), καθ' ὃν σωστέλλε-
& πρότερον, ὅτερ δὲ τοῦτ' ὄντ' ἄλλο, ἢ διπλασιασθῆναι τὰς κινήσεις τ' ἀρτηριῶν, τὸ μὲν φαίνε') ὅτως γινόμενον, ὡς δῆλον ὅτι ψευδεῖς αἱ ὑποθέσεις εἰσίν. ἐπὶ ᾗ & ὅτερ ἐπανερωτῶσιν. εἰ μηδὲν ἐκ τ' ἀρτηριῶν κινεῖται πρὸς τ' δι' ἐ-
ὠθήσεως καιρόν. ἐμποδὼν μὴ γὰρ ἡνίκα ἔπει ἡ φύσιν τὸ ζῶον, αὐτὸς ὁ Ἐρασίστρατος οἴετ' πᾶν ἐκκενοῦσθαι τὸ πρὸς τ' καρδίας ἐκπεμπόμενον αὐταῖς. δηλ) ὡς ἐκεῖς τ' σώματος ἐκείνας, ἢ πῶς ἄλλως ἐκκενοῦτο. νυνὶ δὲ τίνο τε φησὶν αἷμα διεξέρχεσθαι μὴ οὕτως ὠκέως αὐτ' δι' τ' ἀρτηριῶν ὥσπερ & πρόσθεν ὁ μὴ ἐκκενοῦσθαι τὸ βραχύτατον αὐτ'. ἡ πῶς γὰ λέγετ' ἀλλὰ κενοῦσθαι μὴ. οὐ μὴν δ' ἔλκεσθαι αὖθις ἐκ τ' πολιέχοντος, ὅταν ἡ καρδία πρὸς τῷ ἀρτηριῶν ἀνέλκη διαστελλομένη, οὐ δὲ ὅτερ εἰπεῖν ἐγχωρεῖ. & μὴν ἕτερ ὅλῃ ὅσῃ ἀδυνάτου γὰ δι' διαστέλλεσθαι τ'
καρδίαν, ἕλκεσθαι τὶ πρὸς τ' ἀρτηριῶν ἔξωθεν, ἐκ τοῦ πολιτὸς θώρακος & πνεύμων ἐγγύς. οὐδὲ γὰρ ὅτερ ὅσον εἰπεῖν ὡς ἔλαττον ἂν εἴληφεν ἐκ τ' ἀρτηριῶν, ἢ τ' πνεύμονος. ὅπερ τ' ὑμῶν ὠθισμένων, ἕλκειν δοκεῖν ἦδη, δυνατ'. διὰ λοιπῶν δὲ ταῦτ' ἐκ τ' μεγέθος δῶ σφυγμῶν. παντί πε δῆλον ὡς πολὺ μᾶλλον εἴληφεν ἂν, εἰ μή δι' ἐπεφύκεισαν ὑμῖν ἐν τῷ στόματι τ' μεγάλης ἀρτηρίας. τὸ δ' ὅλον εἰ μηδ' ἡ καρδία, μήτε τις δῶ ἡ μόριος ἀρτηριῶν, ἀκροίς πνεύμασιν ἐν ταῖς ἀναπνοῆς ὠθισμοῖσιν, ὡς δηλονῦσιν αὐτ' ἀεὶ διασωλῆναι, τὸν ἴσον ὄγκον τ' πρόσθεν διασώζουσαι, τὸ πνίγεσθαι δὲ δοκεῖ), σαφῶς δῆλον ὡς ἐκ τ' ὄσεως αὐτῆς τ' ἀόρατος ἐν ἁπλῇ πνίγῃ τὰ ζῶα. δηλη μὴ ἦδη & ἡ Ασκληπιάδειος ἀγκυλεγμένη δόξα, μετὰ τ' Ερασιστράτου. δηλη τε ἡ Γραικογόρου & Φιλοτίμου, & ἔτις ἕτερος ἐνεκα θρέψεως μόνης τ' ψυχικὸς πνεύματος αὐαπνεῖν ἡμᾶς φησι. πρόσκειτ' δ' ἐν τῷ λόγῳ τὸ, μόνης συλλογ. οὐδὲ γὰρ ὡς μὴ ἐνδέχε') βρέφεσθαι τὸ ψυχικὸν πνεῦμα πρὸς τ' ἀναπνοῆς ἀπέδειξεν ὁ λόγος. ἀλλ' ὡς τὸ πνίγεσθαι ζῶις ζώοις ἐπεχομένης τ' ἀναπνοῆς ὁ δι' τ' ἀτροφίαν τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος γίνετ'. πάρεσι γὰ αὐτοῖς διαψιλὲς ἐν
τῷ πνεύμονι τὸ πνεῦμα. & ἄλλως χρόνο μικροτέρο δεῖτ' τὸ δι' ἐνδειαν τ' βρέφους πνεύματος ἀπόλυσθαι μέλλον Ασκληπιάδη ἢ οὐδὲ, ταῦτα μόνον, ἀλλὰ & τὰ δι' ἑτέρων ἡμῖν εἰρημένα, πρὸς αὖ περὶ ψυχῆς αὐτοῦ λόγους μάχετ'. διείκνυται γὰρ ἐν ἐκείνοις ὡς ἡ τῆ ψυχῆς οὐσία, καὶ μὴ μία ἦ, δῆλα πάντος τοῦ βίου μέχρι χρόνου συχνοῦ διαμένει. ᾗ δὲ τὸν Ασκληπιάδην, οὐ δὲ ἀριθμῆσαι δυνατὸν ὄλος ἔχει. καὶ μὲν γὰρ ὀλίγον πρόσθεν οὐδὲ νῦν οἴεται τελέως. ἄλλη δ' ἔσιν ἡ νῦν δόξα. μικρὸν δ' ὕστερον οἰήσεται μὲν αὖτη, γνώσετ' δ' ἕτερα. ὡς ἔσιν ἀδύνατον μὴ ἄπορον διὰ ἐκείνην ἀκριδείαν. εἴτοι νῦν, ἤτοι τ' οὐσίας αὐτῆς τ' ἀόρος, ἢ πινοσοῦν γνώσεως ποιότητος ἀρθήσεται τὰ ζῶα, πνιγόμενα. διείσει') θάτερον ἀδύνατον. ἀπολείπετ' θάτερον γνώσεως ποιότητός ἔνος, ᾗ ταῖς ὠθισμοῖσι τ' αὐαπνοῆς πνίγεσθαι τὰ ζῶα. τὶ γοῦν ὄσῃ αὐτὴ σκεπτέον. ἐπεὶ τοίνυν ὅταν μὲν τοῖς ᾗ τ' καρδίαν & τὸν θώρακα τόποις ἀθροισθῇ θερμασία πλείων ἢ ᾗ φύσιν, ὡς ἐν τοῖς διαυσώδεσι πᾶσι συμπίπτει νοσήμασιν, σύθυς & πλέον τ' στιμβους αὐαπνεῖν ὀρεγόμεθα. δῆλον αὖ ἐμψύξεως ἕνεκα ἡ αὐαπνοὴ γνώσεται. ἀλλὰ πάλιν εἰ
40 κατεψυγμένων τ' αὐτ' τούτων ὀργάνων, ὡς ἔνιοι τῶν βελτίμοις καλουμένοις, κἀπεισ' αὖ τις ἰσχυρῷ ὁμιλήσῃ κρύῳ, μὴ ὅτι ψυχῆ' ἡμῖν θερμασίαν, ἀλλὰ κὴ θερμαίνειν δι' ὀλίγου δεῖν ἅπασαν ἐψυγμένην, ὅμως εἰσπνέειν ὀρεγόμεθα. δῆλ ἔναντι διὰ τ' αὐαπνοὴν ἐμψύξεως ἕνεκα γίνεσθαι, καί τοι τινὲς αὐτιλαμβανόμενοι, δεῖται ἀεί φασιν ἐμψύξεως τ' τοῖς ζώοις θερμασίαν. ἀλλ' ὅταν μὴ αὐξηθῇ, πλείονος. ἐλάττονος δὲ, ὅταν ἀρρωστοτέρα γένητ'. κὴ τὰς τοιαύτας διαθέσεις, οὐ γὰρ οὕτως ἐναντιοῦσθαι τοῖς δόγμασι φασὶν, ἀλλὰ & μαρτυρεῖν οἴονται. χαλεπὸν τοίνυν αὐτὸ τοῦτο πρότερον γίνεται κὴ δυσδιαίτητον, ὅταν ἀπ' τ' αὐτῶν φαινομένων ἐναντιότητας ἐναργεῖς ἔχωντ'. μεταστῆσαι γὰ οὐδετέρους οἴονται. οὐ μὴν, ὡς ἐμψυξις ὄσῃ ἡ χρεία τῆ αὐαπνοῆς, εἰ θερμαινομένων τ' αὐαπνευστικῶν ὀργάνων, ἕλαττον αὐαπνέομεν. τοῖς δ' οὐδαμῶς ὅσον ὑδὶ τούτοις, ἐμψύχεσθαι δεόμεθα. λέγοντος γοῦν φασι Ἱπποκράτους ἐν προγνοσικῷ. ψυχρὸν δ' ἐκπνεόμενον ἔκ τε τ' ῥινῶν καὶ τοῦ στόματος, ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνετ'. τῆ τοιαύτῃ τις ἐνοησάτω διαθέσιν, οἵα τίς ποτε ὄσῃ. εὑρήσει γὰρ οἶμαι κατεψυγμένων ἱκανῶς τ' αὐαπνευστικῶν ὀργάνων γινομένῃ αὐτῇ. ἐχρῆν δὴ φασὶ μηδόλως αὐαπνεῖν σῶν οὕτω διακειμένους, ὡς αὖ τὸ ᾗ ἐμψύξεως δεομένων ἐκ ἐχοντας. ὡς γὰρ εἰ μηδὲν ὅλως σύθυς ἐξ ἀρχῆς ἐγγύετό τι τὸ δεόμενον ἐμψύξεως, δι' ἃν ἐν ἐμοὶ χρεία ἡ αὐαπνοῆς. οὕτως εἰ πρόσθεν ἦν, οἵεται δὲ νῦν, ὃ δεησόμεθα. πῶς δὴ ταῦτα φασὶν ἡ διὰ ἡ αὐαπνοῆς κινήσις ἐξάπτει ῥιπίζειν. τὸ δὲ ὅτι μὴ τὸν πρόσθεν ὅτι τῷ πρόσθεν, ὃ μικρὸ μοι ὑπὲρ διεῖσι λόγο. πρόσθεν μὴ γ' ἔλεγον ἐμψύχεσθαι, νῦν δὲ ἐξάπτεσθαι. γνωτέον δὲ δι' ὃ τὸ ἐμψύχεσθαι τῷ ἐξάπτεσθαι. τὸ μὴ γὰρ σβέννυσι, τὸ δὲ, ἐξάπτει τ' θερμότητα. & τὸ μὴ, ἵνα μὴ καυθῇ τὸ δεχόμενον αὐᾗ σῶμα. τὸ δὲ, ἵνα μὴ κατεψυχθῇ, γίνετ', πλὴν εἰ κὴ συμβεβηκος ἐν τὸ ψυχρὸν ἐξάπτειν λέγοιεν. οὕτως δ' ὃ τ' χρείαν τ' ἀναπνοῆς, ἀλλὰ τὴν ποιητικὴν αἰτίαν εἴρηκεν. ἔστι γοῦν ἄμεινον, ὑδὶ τὸ κοινὸν τ' τοιῶτων αἱρέσεων μεταβάντας, ἐκεῖνο πρότερον διασκεψασθαι. συνδυνεύσει γὰρ ἅπαντες, ὅσοι πόδι τ' ἐμφύτου θερμασίας πεφήκασί τι, τῆ μὴ σωτηρίαν αὐᾗ ὀνειρώττειν, ὃ δὴ ὡς δὲ ἀκριβῶς & διηρθρωμένως ἐξηγήσασθαι τὸ σφέτερον νόημα, & δὴ ὅτερ οἶμαι, οἱ μὲν, ἐμψυξιν, οἱ δὲ, ῥίπισιν, οἱ δὲ,

ρῶσιν γράφουσι. μάλιστα δ' αὐτῶν οἶμαι προσέπεμψε τὰ περὶ τὰς φλόγας φαινόμενα. ταύτας γὰρ ὡς ἐναργῶς ὁρῶμεν ὅταν ταχεῖ ἀκριβεῖ ἀέρος, ὅταν ἀκριβῶσιν ἀέρος, ὥσπερ τὰ ζῶα, καθάπερ δηλόσιν αἱ τῶν ἰατρῶν σικύαι, μὴ πάνυ ὀλίγα σφᾶς ἐπιλαβόμενα, τὸ διαπνοῦν αὐτὰ εἴρξαντα, ῥᾳδίως κατασβεννύουσιν. ἂν τοίνυν εὑρεθῇ τι ποτὲ φλογὸς ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι παχύσαις, σβέννυται. τάχα ἂν εὑρεθείη ποτὲ ὅτι ὁ περὶ τὴν ἀναπνοῦν ἀκριβὴς χυμὸς ἡ ἐν τοῖς ζῴοις θρεμμασία. πῶς δὴ τῆς εὑρέσιν αὐτῶν, πάντας ἐπελθομεν οὓς τρόπους, καθ' οὓς αἱ φλόγες ὁρῶνται σβεννύμεναί τε καὶ αὐξανόμεναι, οὐ γὰρ μόνον εἰ πυκνότης τις πάντων αὐταῖς, ἀλλὰ καὶ τῆς βαλανείοις τε καὶ τοῖς ἡλίοις ζέσι διακαέσι, καὶ τοῖς ψύχεσι τοῖς ὑποβάλλουσι, καὶ σφοδρῶς ῥιπιζόμεναι, καὶ πλήθεσιν ὕλης ἐπ' αὐτῶν σωρευθείσης, καὶ τοὐναντίον ὠλιγίας βοφῆς ὁρῶν) σβεννύμεναι. ῥωννύμεναι δὲ καὶ αὐξανόμεναι, πρός τε τὴν μετρίαν ψυχρόν, καὶ εἰ μετρίως ῥιπίσης, καὶ τροφῆς εὐπορεῖσαι συμμέτρου. ὧδὶ τοίνυν τούτοις, ἐπὶ κἀκεῖνο πιθανώτερον ἐπιδείκνυμι, τὸ φαινεσθαι πάσας τὰς φλόγας διηθουμένας διὰ λίνου σιμῶν, ἕτεραν μὴ ἄνω τῆς ὕλης, ὅθεν ἐξάπτονται, μάλιστα μὲν ἄνω φερομένας ἤδη, καὶ πάντη σκιδναμένας. ἑτέραν δ', ἐναντίαν ταύτῃ πως τῇ ἀρχῇ ἑαυτῶν, καὶ οἷον ῥίζας, συνελομένας τε καὶ σωιζούσας. καὶ γὰρ εἰ λαμπάδος μεγίστης τὸ ἄνω τοῦ φέρος ἐξάψοις, ὧδὶ τὸ κάτω ταχέως ἀφίξεται τοῦ πυρός. καὶ εἰ τῆς λυχνιαίαν φλόγα σβέσας, ὅλῃ περιλάβοις τὸ ἄνω φερομένης, ἀιθαλώδους λιχνύος πεποιήκασιν ἕτερον πῦρ. εἶτ' οὖν λαιομένῳ ὑφὴ τῆς λύχνου τῆς θρυαλλίδος, ὀδενὸς τοιούτου γιγνομένου, εἰ μόνον τὸ πῦρ ἔσχε τῆς ἄνω τὰ ἄνω λίνησιν. ὧδὶ δὴ τούτοις ἅπασι τοῖς φαινομένοις, τῷ λόγῳ σκεψόμεθα, πρῶτον μὲν τὸ πάντων ὕστερον ῥηθέν, τὸ διήθου τὴν λινήσεως, ὑπὸ τινος ἀνάγκης γίνεται). μετὰ δὲ τοῦτο καὶ τὴν ἄλλων ἕκαστον. ἐπεὶ τοίνυν ἅπασα φλὸξ, ὠκυτάτῳ ἔχεται τῆς διαφθορᾶς, ἀεὶ γὰρ εἰς τὸ περιέχον σκίδναται), διὰ τοῦτο ἀναγκαῖον αὐτῇ καὶ τὴν γένεσιν ταχίστην ὑπάρχειν, ἄλλως γὰρ ὀκ ἂν ὀδ' ἐπ' ἐλάχιστον διήρκεσεν. ἀλλ' ἔστιν ἑκάστη φλογὶ γένεσις ἐκ τοῦ ὑποκειμένης ὕλης ἀδιάπτωτος. εἰκότως ἅρα λίνησιν ὁ τῆς ἔξω μόνον τοῦ ἰδίας ἀρχῆς ἀλλὰ καὶ τὴν ἐναντίαν αὐτῇ, τῆς ἴσως σύμφυτον ἔχει. καὶ τοίνυν καὶ φθείρεται πᾶσαν φλόγα ἀναγκαῖον ὄντι, τῆς ὕλης σβεσθεῖσαν, ἢ τῆς κινήσεως τοῦ ἑτόρας. καθόλου μὲν εἰπεῖν, ὡς πολλάκις ἐν ἑτόροις διέσεικται τὰ δεχομένω ἀλλήλας κινήσεων μὴ ἐναντίω, τὴν ἑτόραν χωρεῖς ἢ ἑτόρας ὁ διασώζεται. ταῦτ' ἄρα συμμέτρως ψυχρὸν τοῦ πολιέχρονος ἀέρος διεῖται πᾶσα φλόξ. ὁ μὲν γὰρ ὑποβαλλόντος ἐκθόρμος, τῆς ἔξω κίνησιν αὐτὸ ἀμέτρως ὀργαζομένος, ὁ δὲ ψυχρὸς, τῆς ἔσωθεν σβέννυσιν. ἀμφότεροι τοίνυν ῥιπιζόμενοι ἀσυμμέτρως ἀνασείλασι τῆς φλόγα πῶς τῆς ὕλην, ὥσπερ καὶ τὸ ψυχρόν. τὸ δὲ ὑποβαλλόντως κινεῖσθαι, σκεδαίννυσιν, ὥσπερ καὶ τὸ θερμόν. τὸ δὲ τῆς ἔξωκίνησιν ἀμέτρου ὀργαζομένων, ὅτι καὶ σικύαι, καὶ παῦσόπερ αὐτὸ τοῦ ὑπὸ τοῦ φλογὸς ἀέρα διακεκαυμένων, εἰρξῆ πως τῆς ἔξω τοῦ πυρὸς τὸ ψυχρὸν
† al. ἰέναι ὁμιλίαν † εἰσιέναι. πάσῃ συμμετρίᾳ σωτηρία ἡ φλογός ὀστίν. ὅτως δὲ ὀκ ἀπεικὸς ἔχειν λάβοι τις τὸ ἐν τοῖς ζῴοις θρεμμασίας. ἐς ὕλην μὴ ὄθεν ἀναπνεῖται, τὸ αἷμα. σύμφυτον δὲ ἔχουσαν κίνησιν ἀρχὴν ἐφ' ἑκάτερα τοῦ ἑτόρας σφυγμούς. καὶ τοῦ λοιπῆς δὲ ἀνάγκης σφίσκει). καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὸ, ἑαυτὸ ἀναπνοῆς εἴρξεις, ἑαυτὸ' αἷμα ὡς, ὀλιγέως διαφθείρει). καὶ μὲν καὶ τῆς τοῦ λύχνου φλόγα ἅμα ἀφαιρήσεις καταπνίξας, ἢ παντάπασιν ἐλαίῳ σβήσας. ἀνάλογον δὲν πάθοι τῇ μὴ θρυαλλίδι τῆς καρδίαν. τῷ δὲ ἐλαίῳ, τὸ αἵματῶδες. τῷδὲ ὀργάνῳ, τὸ πνεύμονα. πορίκειτο μὲν δὴ τοι ἔξωθεν τῇ καρδίᾳ διήλου σικύας. ἀλλὰ πῶς ὃν μὴ ἀναπνεῖ τὸ ζῷον χρόνου, εἰκάσαις ἂν αὐτοῖς οἶμαι τετρημένῃ σικύᾳ. ἡ δὲ τοῦ ὠλιγίεσεως καιρὸν, ἀβρόντω τε καὶ παντοχόθεν σεγούσῃ. ὡς δὲν ἡ μὴ τετρημένη σικύα σβεννύειν, οὐ δύναται) τῆς ἐντὸς φλόγα διὰ τοῦ βήματος ἀναπνέουσαν, ἡ δὲ τοὐναντίον πνεῦμα σβέννυσι καταπνίγουσα, τοῦ αὐτὸν ὁ πνεύμων βόπον, ὁ μὲν σεγανὸς οἷος ὁ ἡ τὰς ὠλιγίεσις, σβέννυσι. ὁ τετρημένος δὲ, οἷος ὁ ἡ τὰς ἀναπνοὰς, διασώζει τῆς ἐμφύτου θερμότητα. ἐγὼ δὲ καμίνου ἐσθ' ὃν σβεννυμένου ὑπὸ τοῦ μὴ διαπνεῖσθαι, κἄπειτα αὐτὴ πεφυκυίᾳ θεῖα, πολὺ μὴ ἀιθαλώδες ἐκπνοίσαις, πολύ δ' ἔξωθεν εἰσπνεύσαις τοῦ ἀέρα καθαρόν, ἐπ' ἀμφοτέροις ἀναλάμψαι, τὸ μικρὰν τοῦ ἐκπνοῆς συλλογισάμενον εἶναι τῆς χρείαν εἰς τὸ κρύσαι τῆς οἷον λιγνὺν τοῦ αἵματος. ἄθαλος γὰρ καπνὸς λυγνύς, καὶ παῦ τὸ τοιόσδον περίττωμα τοῦ καπνώδους ὕλης, ὀδὲν ἧττον ὑδατος, ἀκροσβέννυσθαι πέφυκε τὸ πῦρ. ὀξ ἁπάντων δὴ τούτων ὅτιν ἀκριβέστατα τοῦ λεγόντων, τοῦ ἐμφύτου θερμασίας φύσεις, ἀναπνεῖν τὰ ζῶα. καὶ γὰρ τὸ ῥιπίζεσθαι, συμμέτρως, χρήσιμον. καὶ τὸ μέτριος ψύχεσθαι. ἄμφω γὰρ ταῦτα φαίνεται ῥωννῦντα τὴν ἔσω θερμασίαν, κίνησιν τε ἀναγκαίον ἔχειν κάτω τὸ καπνώδες ὡς ἂν εἴποι τις ἐκκρῦναι τοῦ αἵματος συπκάσεις. ταῦτ' ὠδὶ σημαίνομεν μὴ ὡς ἔχει τῆς πίσιν, ὀλ' ἀναγκαῖαν τῆς ἀποδείξιν, οἵαν ἐν τοῖς ἄλλοις ἀεὶ μετιχειρίζεσθαι συνήθεμεν, οὐ μὴν ἐσόψῃ τοῦ πιθανοῦ. τὸ γὰρ τάχος τοῦ ἀπωλείας τοῦ ζῶος, τοιαύτην ὠδὶ ζητεῖ τῆς αἰτίαν ἡ τροφῆς, ὧν οἱ θρέψεις ἕνεκα ψυχῆς ἀναπνεῖν ἡμᾶς λέγοντες, ἀπιῶντι χρόνῳ μακροτέρου δεῖν, γένεσιν δὲ ἡ ψυχῆς Ασκληπιάδης φύσιν, ὁμολογουμένης μὲν τῷ τάχει, μαχομένης δὲ ἄλλοις μυρίοις καὶ τοῖς κατ' ἀρχὰς εἰρημένοις ἐν τῷδε τῷ λόγῳ κοινῇ πως ἁπάσας τὰς αἱρέσεις, ὅσαι δὴ ἐν ἀέρα ἀέρος, ἀπόλυσθαι τὰ ζῶα νομίζουσι σφυγμόντα τοῦ ἀναπνοῆς. εἰ τοίνυν τὸ τάχος τοῦ ἀπωλείας τοῦ ζῶος, δεῖ μὴ ἀτροφίαν ἡ ψυχῆς ὀσίας ἂν ἐγχωρεῖ γίγνεσθαι, διὰ δὲ τὴν γένεσιν, ἐγχωρεῖ μᾶλλ', ἀλλ' ὧδὶ ψεύδεται ταῖς ὑποχέσεσιν. ἡ δὲ ἡ ἐμφύτου θερμασίας ἀπώλεια, μηδὲν ἔχει τῶν φαινομένων ἐναντιούμενον, συλλογότερον ἐκείνου πεφάνθαι. πᾶσαν τοίνυν αὐτὴν ἀναλαβόντος, βασανίσωμεν, ἐπεὶ τῶν ἄλλων ἀληθεστέρα φαίνεται. οὐκοῦν ἐκτὸς τοῦ ῥιπίζεσθαι τὴν ἀρχὴν ἡ ἐμφύτου θερμασίας, μὰκ τοῦ συμμέτρως ἐμψύχεσθαι, μὰκ τοῦ τὸ οἷον καπνώδους αὐτῆς ἅπαν ἀκρῆναι, ἐν οἷς ἠθροίζεται, κεφάλαιον ἡ σωτηρία ἡ κατὰ φύσιν θερμασίας. εἰς ταῦτας οὖν τὰς ἀρχὰς ἴσωμεν εἰ δυνατὸν ἀναναγαγεῖν τὰ κατὰ μέρος ἅπαντα, καὶ πρότερον πότερον ἀναγκαῖον ἐστὶ τὰ κατὰ τὰ βαλανεῖα συμβαίνον, ἐν οἷς ὠδὶ πλέον διαβάντες, ἐλκυόμεθα, τελευτῶντες δὲ καὶ ἀρθνήσκομεν. εἰ γὰρ διότι θερμὸν ἀναπνέομεν, ἔχειν φασὶ καὶ τοῦ ὑπὲρ λέβητος ὕδατος θερμοῦ συσάντος, εἶτα ἀναπνέοντας τὸν ἀναφερόμενον ἀτμὸν, ὁμοίως ἀδικεῖσθαι. οὐ μὴν φαίνεται ἀδικούμενοι, ὦ ἄλλον ὅτι μὴ διὰ τὴν ἀναπνεομένην θερμασίαν, ἀλλὰ διὰ τῆς ὀξ ὅλου τοῦ σώματος κένωσιν τοῦ πνεύματος, ἐν τοῖς βαλανείοις ἐκλυόμεθα. πῶς οὖν καὶ ταύτην τὴν ἀμφισβήτησιν διαλύσομεν; ἢν, τὸ μὴ σωτηρίου, ἀλγηδὼν ἐστὶν φήσομεν, ὅτι διὰ πνίγεσθαι οὐ τὸν ἐκ λέβητος ἀτμὸν εἰσπνέοντας, ἐπὴρ ὅλως ἐμψύξεως ἕνεκεν. ἀναπνεύομεν. τὸ μὲν

μᾶλλον. ὁ μᾶλλον τοῦτό γε πρόσληψιν αὐτῶν. ἀλλὰ μᾶλλον ὁ πνίγονται. πνίγονται γὰρ ὁδὲν ἧττον ἐν τοῖς Βαλανείοις, οἱ τὸν ἐκ λεβήτων ἀτμὸν ἀναπνέοντες. εἰ δὲ καὶ μὴ πνιγόμεθα, θαυμαστὸν ὁδὲν ἂν ἴσως ἡ γὰρ καθ' ὅλου τὸ σῶμα διαπνοὴ ἧττον τὰ βαλανεῖα, τῆς ἀφὴ τοῦ σώματος ὁμοίως βέβλαπται. ὃ κ ἔστι δὲ ταυτὸν τὸ ἧττον τὸ σῶμα μόνον ἀναπνεῖν πνα κακῶς, ἀλλ' ἧττον ὅλον, καὶ καθ' ὅλου τὸ σῶμα. μεγίστη δ' ἀποδείξις ὑδὶ πολλῶν ἀῤῥώστων γίγνεται, δι' ὅλης μὲν ἡμέρας ἱδρώντων κρισίμως, πολλῷ μᾶλλον ἐν τοῖς Βαλανείοις, ὁ μὲν ἐκλυομένων ὁμοίως ἐκείνοις, ὁ δὲ πνιγομένων ὅλως, ἐς ἃν ἀναπνεύσωσι τὸν ἔξωθεν ἀέρα τὸν ψυχρόν. εἰ δὲ καὶ σωείρξας αὐτοὺς ἱματίοις τι θερμὸν ἀναπνεῖν ἀναγκάσαις, ἀῤῥπνίξαις αὐτίκα, οὐδὲ μὲν τοι κατεψυγμένος καὶ ῥιγοῦντας ὅτως σωείρξας, ἂν ὅπως δὲ ἀῤῥπνίξη, ἀλλ' ὁδ' ἀδίκησεις ὁδέν, ἄχρις ἂν ἐκθερμανθῶντες τύχωσι. τοιγαροῦν τὰ δ' ἐκεῖθ' ὑπομένουσιν ὡς μὴ σώνηθες. ἐξ ὧν ἅπάντων δῆλον, ὡς ὁ δι' ὃ τὸ κνήμιον ἐξ ὅλου τοῦ σώματος ἐν τοῖς Βαλανείοις πνεῦμα κατὰ λύομεθά τε καὶ τελευτῶμεν τὸν βίον, ἀλλὰ διὰ τὴν θερμασίαν. θαυμάσας δ' ἔγωγε ὁ τῶν ἀλλῶν πατέρων Ἐρασίστρατος, τῶν τοιούτων φαινομένων κατατολμῶντα κατεψεύδεσθαι, ὃν δι' εἰκὸς ἄπειρον εἶναι τῆς διὰ τοῦ πίθου πυρίας τῶν ὑδρευικῶν, ξυσβλιμυσάσης ὀχ ἥκιστα τῶν ἄλλων παλαιῶν, παρὰ χρυσίππῳ τῷ κνιδίῳ. κρῶντται γὰρ ὅτοι τὸ παῦ σῶμα πολὺ θᾶττόν τε καὶ μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς Βαλανείοις. ὁ μὲν πνίγονται δὲ διὰ τὸν ψυχρὸν εἰσανιέναι ἀέρα. τοῦτο δ' ἄντις αὐτὸν ἐρήσειεν, ἀῤῥνήσκουσιν ἐν τάχει. πῶς οὖν φασιν ἔνιοι τοῖς βαρυδρομέοις βαράθροις καὶ τοῖς νεωστὶ κεχρισμένοις οἰκοις πιτάνῳ, καὶ πῶς ἐν τῶν ἐσβεσμένων ἀνθράκων ὁσμῆς πνιγόμεθα; ἧττον μὲν ἐν Ἐρασίστρατον, ὅτι λεπτὸς ὢν ἐν ταῖς τοιαύταις κατασάσεσιν ὁ ἀὴρ, ὁ λέγεται πῶς τῶν ἀρτηριῶν, ἀλλ' ἐκκρῶται, ῥαδίως, καὶ ἐν ὀλίγῳ πνεύματος ἀπόλυται τὸ ζῶον. ἡμεῖς δὲ φαμὲν, ὅτι ὁδὲν ἐξετέλεσεν ὡς Ἐρασίστρατος λείψαντος, ἢ λεπτὸν ἐν τοῖς τοιούτοις τὸν ἀῤῥα γιγνόμενον. ἢ μὴ λεγόμενον, τοῖς ζώων σώμασιν. ἢ μὴ ἐν ἀληθὴς ἀτμίας ἑτέρας ὅσης, ἢ χαλεπῆς ὑπαρχούσης εὑρεθῆναι. μακρότερα μὲν οὖν ἀναγκαζόμεθα λέγειν, πῶς τὰ ἐρημένα, χρὴ δὲ ὅσον οἷόν τε πειρᾶσθαι τεμεῖν αὐτὰ συντομώτερον. εἰσὶ δ' ὁδὲν ἔχω φάναι τὰς πολλὰς ἀπλογίας ποιοῦντας τοῦ φαίνεσθαι τὰς κινήσεις τῶν ἀρτηριῶν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι μηδὲν ἀπλεπομένας μεγέθει τε καὶ χρόνῳ τῶν ἐμποδῶν. ὡς ἂν πλῆρες ὅλας ὁ πλοῦτος τοῦ δι' αὐτῶν φερομένου πνεύματος. ἐχρῆν δ' αὐτὰς μὴ ὅτι θᾶττον ἢ μικρότερον φαίνεσθαι σφυζομένας, ἀλλ' ἀσφύκτους γίνεσθαι παντάπασιν, ὡς ἐσφηνένας τελέως τοῦ πλεγροῦντος αὐτῶν τὰς κοιλίας ἀῤῥος. ἀλλ' ἐ τοῖ Ἐρασιστράτου φασὶ διαβάλλειν αἰτίαν ἐπὶ. λέξω δὲ ἐὰν πρότερον ὑμεῖς εἴποι τέ μοι δι' ποίαν αἰτίαν θαλάττιοι ζωγρεῖς νάρκης ἀψάμενοι, ναρκῶσι. εἰ δὲ οὐδὲν λέγειν ἔχετε, ὅμως ὅμως ἡμῖν εἰπεῖν συγχωρήσετε, τὸ τοῖ δυνάμιν εἶναι τοῦ ζώου ναρκωτικὴν τῶν ἁψαμένων, ὅτως ἰσχυραὶ, ὡς τε καὶ δι' ὅπλου πεπηγότος αὐτοῦ τριόδοντος, εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁλιέων ῥαδίως ἀνατρέχειν τὸ πάθος. ὃκὸν συγχωρήσετε εἶναι πνὰς ἰχθύων ποιότητας καὶ δυνάμεις, ὧν αἱ μὲν, νάρκην, αἱ δὲ, κάρον, αἱ δὲ ψύξιν, αἱ δὲ, σῆψιν, αἱ δὲ, ἄλλό τι φέρουσι κακὸν. ἀῤῥος δὲ, ὁ δὲ μίαν συγχωρήσετε εἶναι τοιαύτην δύναμιν. ἀλλ' ὃκ ἔχομεν φασὶ φανερῶς δεῖξαι, τίς ἡ ποιότης αὕτη, καὶ τίς ἡ δύναμις αὕτη. τί οὖν ὅτι πῶς τὰ παρόντα; δῆλα γὰρ τῶν ἀδήλων, ὅτε ἀναπρέπεταί τι δίκαιον, ὅτε κατασκοπάσασθαι. μεταβαίνομεν οὖν ἀπὸ τῶν τοιούτων ὑδὶ τὸ κατασκοπάζειν φανερῶς. ὁποτέραν οὖν τῶν αἱρέσεων ἀναπρέπειν δύναμεθα. τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀνάγκης ἀναπρέποντα τοῖ Ἐρασιστράτειον δόξαν, σύνυς κατ' ἀρχὰς ἡμῖν ἐῤῥήθη. τὰ δὲ τῆς ἡμετέραν καταστασκοπάζοντα, τοιαῦτα μὲν οὖν ὡς ὀχ εὑρομεν ὡς ἐξ ἀναγκῆς παραίνειν. ἁπάντων μέν τοι τῶν ἄλλων πιθανώτατον, πῶς τὸ μὴ δὲ ἀναπρέπειν πῶς πνα τῆς φαινομένων ταύτην τῆς δόξαν. ὥς τε τῆς τοῦ Ἐρασιστράτου περὶ κρείας ἀναπνοῆς ὑπόληψιν, ἥδιστα καταλιπεῖν δίκαιον, ἐπειδὴ καὶ τοῖς περὶ σφυγμῶν λόγοις, ἐξελέγχεται πολυειδῶς σφαλομένη. αὐτὸν δὲ δι' βραχέων ὧν δραμεῖν τῶν ἄλλων φαινομένων τὰς αἰτίας εἰς τοῦ προκειμένου ἀναφέροντας ὑποθέσιν, ὥς που κατά γε τῆς γυμνασίαν μεῖζόν τε καὶ πυκνότερον ἡμᾶς ἀναπνεῖν. ὁ γὰρ ἀπεικὸς ὃ ἂν ὅτον γίνεται δι' τῆς τοῖς σφοδρῶς κινουμένοις αὐξανομένην θερμασίαν. ὅτι γὰρ ὁδ' ἐν τοῦτο διὰ τοῦ τῶν ἀρτηριῶν ὑδὶ πλήρωσιν, φανερὲς ὅτιν, ἐκ τοῦ γίνεσθαι μὲν ἐξ ἀρχῆς ὀλίγους πολλάκις σφοδρῶς, ὁ μὲν ἀλλοιοῦσθαι τοῦ ἀναπνοὴν, πρὶν ἱκανῶς θερμανθῆναι. ἐκ θερμανθέντων δὲ, καὶ ἐπαυσάμεθα κινούμενοι μέχρι πολλοῦ διασωζόμενοι ὁρᾶσθαι τοῦ αὐτοῦ ἰδίαν δὴ ἀναπνοῆς. ἀλλὰ καὶ τοῖς καυσώδεσι πυρετοῖς, ὁμοίως ἀναπνεῖν ὀρεγόμεθα, διὰ τῆς αὐτοῦ αἰτίαν. ὅπου γὰρ ἂν ἓν μέγιστον τὸ δὴ κρείας δέομενον, ἐνταῦθα δ' ἀπεικὸς ἱκανῶς αὐξάνεσθαι τοῦ κρέαν αὐτοῦ. ἡ μὲν γὰρ μείζων φλόξ, μείζονος ἀῤῥος. ἢ ἢ ἐλαττων, ἐλάττονος δεῖται, πᾶσα δ' ἂν δεῖται δι' ἓν ἐμποδῶν ἔτι μὴ ἀνάγκη. ἀκὸν ἔτι θαυμαστὸν εἰ καταψυγμένον τὰ περὶ τῆς καρδίαν τὸ πνεῦμονα τὸ ἔξωθεν ἀῤῥα ποιοῦσι τε τὸ δέον τι δι' ἐαυτοῦς ἓν ἓν ἁπλῶς. ἓν ἁπλῆ μὲν γὰρ, ἀλλ' ὀλίγον καὶ διὰ καιρὸ πολλοῦ. μεγάλως γὰρ ἡ πυκνῶς ὃκ ἐγχωρεῖ βιπίζειν τοῦ βραχεῖαν θερμασίαν. διατί τοίνυν οἱ μὲν παῖδες, πλεῖον τε καὶ πυκνότερον, οἱ δὲ ἀκμάζοντες, ἐλαττόν τε καὶ ἀραιότερον ἀναπνέουσιν; ἢ ὅτι τὰ αὐξανόμενα, πλεῖον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμὸν, ἕπεται δὲ ἀνάγκης πλήθει θερμασίας, μεγέθος τε καὶ πυκνότης ἀναπνοῆς. εἰ δὲ καὶ τρέφεται τὸ ψυχικὸν πνεῦμα πῶς δι' ἀναπνοῆς, καὶ διὰ ὃκ ἀναπνέουσι πλεῖον τε καὶ πυκνότατον οἱ παῖδες. ἔτι καὶ τροφῆς πλέονος ὡς ἂν αὐξανόμενοι δέονται. εἰ ἢ τὸ λιγνυώδες ἀρχεῖ πλεῖον ἐν ταῖς ἀναπνοαῖς, διὰ ὃκ ἀναπνέουσι, πλεῖον τε καὶ πυκνότατον. ὥδε γὰρ ἡ δι' τροφῆς ἐργασία πλείων, ἐκεῖ καὶ τὸ περίττωμα πλέον. οἷς δ' οἱ νεανίσκοι θερμότεροι τῶν παίδων εἶναι δοκοῦσιν, ὅτοι τοῖ μὲν πεφυρημένῳ αἵματι ὁ πλουσίοντα. πρὸς μέν τοι τῶν γερόντων, ὀδιεῖς ἀμφισβητεῖ τὸ μὴ ὃκ εἶναι πολὺ ψυχροτέρος αὐτοῦ τῶν παίδων καὶ νεανίσκων. ὁμολογεῖ δὲ τῇ ψύξει καὶ ἡ δι' ἀναπνοῆς ἰδέα, μικροτέρα τε ἅμα καὶ ἀραιοτέρα γιγνομένη. πρὸς πλησία δὲ ταῖς ὑδὶ τῶν ἡλικιῶν φαινομέναις ἐν ὥραις καὶ χώραις καὶ φύσεσι συμβέβηκε. καὶ ὁμολογεῖ γὰρ ἀεὶ τοῖς μὲν θερμοῖς, ἢ μείζων τε καὶ πυκνοτέρα. τοῖς ἢ ψυχροῖς, ἢ ἐλάττων τε καὶ ἀραιοτέρα. μικρόν τε καὶ πυκνὸν ἀναπνέουσιν, οἵτε ἐν ὑδρωδεῖς καὶ οἱ πεπωκότες σχοινοειδῆ τοῦ διαφράγματος. οὕτω δὲ καὶ ἐν λύσσαι, καὶ τοῖς ὑδρωποῖς τε καὶ ταῖς φλεγμοναῖς τοῦ ἥπατος, καὶ δι' γαστρὸς, καὶ τοῦ σπληνὸς, ὁμοίως ἀναπνέουσι διὰ τοῦ αὐτοῦ αἰτίαν. ἀλλὰ

περὶ μὴ τῆς οἰκείας τούτων ἀναπνοῆς, ἣν τοῖς πρὸ ἡμῶν περὶ ἀναπνοίας εἰρήκασι. νῦν δὲ ἀρκεῖ καὶ ταῦτα αὐθις ὑπομνῆσαι, τὸ πάνθ' ὁμολογεῖν τὰ φαινόμενα τοῖς πεφυκόσιν ὀργάνοις πρὸς χρείας ἀναπνοῆς. ἰδίωμεν δ' ἐφεξῆς εἰ δυνατὸν ἐστὶ φῦναι τὸ ψυχικὸν πνεῦμα πρὸς τῆς ἀναπνοῆς. εἴπωμεν δὲ πρότερον πῶς καλοῦμέν τι ψυχικὸν πνεῦμα, ἀγνοεῖν ὁμολογοῦντες οὐσίαν ψυχῆς. ἐπεὶ τοίνυν ἁπλῆ τ' ἐγκέφαλον κοιλίαις τ' πνεύματος, ἐπεισ' ἂν πρωθῆ θύθυς ἀκινήτους τε καὶ ἀναισθητοῦντας ἡμᾶς ὀργάζοντο, χὴ δῆλον τὸ πνεῦμα πάντως, ἤτοι τὴν οὐσίαν αὐτὴν εἶναι τῆς ψυχῆς, ἢ τὸ πρῶτόν γε αὐτῆς ὄργανον. εἴρηται δὲ ἑτέρωθι πολλαχοῦ καὶ αὐτῷ σαφῶς πλείονων ἀκριβέστερον, ἐν οἷς καὶ τοῦτ' αὐθις εἴρηται, ὡς ἀναγκαῖον ὂν καὶ δῆλον τὸ πνεῦμα τρέφεσθαι. πόθεν δὲ φασιν ἄλλοθεν ἕξει τὴν τροφὴν, εἰ μὴ πρὸ τοῦ σαφῶς τῆς εἰσπνοῆς ἐλεγμένου, καί τοι λακτῆς τοῦ αἵματος ἀναθυμιάσεως, οὐκ ἀπεικὸς αὖ τὸ τρέφεσθαι, καθάπερ καὶ πολλοῖς τῶν ἐλλογίμων ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων ἔδοξεν. ἀλλ' ὅτι γε τῆς εἰσπνοῆς ὁμοίως οἱ πρὶν τὸ ἐρασίστρατον τοῖς πρὶν Ἱπποκράτει τρέφεσθαι φασὶ τὸ ψυχικὸν πνεῦμα. τοῖς μὲν γ' ἐκ τῆς καρδίας σαφῶς ὑπὸ τοῦ μωιγγας. τοῖς δὲ θύθυς σαφῶς τῶν εἰνῶν εἰς τὰς κοίλας τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίας ὁρᾶσθαι τὸ πνεῦμα δοκεῖ. τῷ μὲν Ἐρασιστράτῳ πρὶν τόπων δύο, καὶ ταῦτα καταλιπομένῳ, ἐξελεγχομένῳ πολυειδῶς πρὸς τῶν ἐν σφυγμοῖς ἀεὶ ζόντων. ὑπὸ δὲ τῶν ἀληθῆ μεταβαίνοντες, τῷ καὶ ταῖς ἀρτηρίαις αἷμα μεταδιδόασιν, ὥσπερ ψόφου τοῦτο φαινόμενον, ὃ πολλάκις ἐπειράθημεν. ἐν γὰρ τοῖς βρόχοις διαλαμβάνεσθαι τὰς κοίλας τὸν τραχηλον ἀρτηρίας, ὁρᾶν πάσχει τὸ ζῶον, ὅτ' θύθυς, ὅθ' ὕστερον, ὡς ὑμεῖς ἐνίοτε πειρώμενοι ἐν βρόχοις αὐτὰς διελαμβάνομεν. ὀλίγον ἡμῖν τὸ ζῶον εἰσπνέον τε καὶ ἐκπνέον καὶ κινούμενον ἀκωλύτως ἰδόντες, νυκτὸς ἤδη βαθείας ἐσφάξαμεν. ὀκνοῦμενοι τῷ ὑπὲρ πλέον πεῖραν πίστιν ὑπάρχειν. δυσαθὰς γὰρ ἐν τοσούτῳ χρόνῳ δῆλον οὐ πονικειμένους βρόχους συμπαθῶσαί τι τῶν κυριωτάτων μορίων. ἐθαυμάζομεν δὴν, πῶς ἐκ τῶν κυριωτάτων τῶν ζωτικῶν ὀργάνων τῶν ἐν καρδίας, εἰς τὰ κυριώτατα τῶν ψυχικῶν τὸν ἐγκέφαλον τεταμένας ἀρτηρίας, ὅτως ἄλυπον τοῦ παντὶ βίῳ, τῷ βλάβῃ ἐχόσας εὐεξικνοντες. ἀλλὰ πρὸς μὲν τοῦτον, καὶ τῷ πρὸς χρείας σφυγμῶν ὧν πλέον ἐκτήσομεν. ὅπερ δ' ἐξ αὐτῶν ὅσιν εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον, ὃ χαίρειν ἐμνημόνευσα τῶν καρωτίδων ἀρτηριῶν τοῦτ' αὐθις λεγέσθω, τοῦ μή πάνυ τι δεῖσθαι, τοῦ πρὸς τῆς καρδίας πνεύματος τὸν ἐγκέφαλον. ἀκριβέστεται γοῦν ἤτοι τῷ ἀναθυμίασιν αὐτῷ τῷ ἐκ τοῦ αἵματος ἱκανῶς ἔχειν, ἢ τῷ δι' ὧν εἰσπνοῶ. ἀλλ' ὅ δὲ τῷ ἀναθυμίασιν εἶναι γίνεσθαι λαψιλῆ βρόχῳ διαλειφθεισῶν τ' ἀρτηριῶν. δέκνυτ' ἂν ὅτι καὶ τῆς καρδίας σφυγμῶν. ἀναγκαῖον δὴν ἐκ τῆς δι' ὧν εἰνῶν (ὅσιν) ὡς τῷ πλέσθαι ἂν τροφῶν τοῦ ψυχικῶν πνεύματι. τοῦτ' ἐστὶ τὸ παρ' Ἱπποκράτει λεγόμενον, ἀρχὴ τροφῆς πνεύματος σῶμα, ῥῖνοι, βρόγχος, πνεύμων, καὶ ἡ ἄλλη ἀναπνοή. δι' ἁπάντων γὰρ τούτων τρέφεται μηδαμῆ πεφυκόσιν. εἰ δὲ καὶ πεφυκόσιν κατ' ὧν ὁπῶ αὐτῷ. ἀλλ' ἔτι δῆλον γε τῷ λοιπῶν ὑπηρετεῖται. μάθειν δὲ φαεγῶς ὅσιν δι' ὃ μέλλομεν εἰπεῖν φαινομένου, πρὶν τῆς οἰκείας πνεύμονος εἰς τὰς καθ' ὅλον ἀρτηρίας μεταλήψεως τοῦ πνεύματος. ὡς ἤ τοι βραχὺ ἔτι παντελῶς, ἢ ὁ δι' ὅλως γίνεται. πρὶν πιθόντες γὰρ παιδίου τοῦ σώματι καὶ ταῖς ῥισὶ μεγάλῳ κύσιν βοείαν, ἅτι τοιοῦτον ἑτέρου ἀγγείου ὡς μηδαμῆ πεφυκόσι μηδὲν ἐν ἀναπνοῆς δι' ὅλης ἡμέρας. εἰ μὲν ἀκωλύτως πνέομεν ταυτόν. δι' ὃ δῆλον ὡς ἤ τοι μικρὸν παντελῶς, ἢ δι' ὅλως ἀεὶ ἁπῆ τὸ ζῶον ἀρτηρίαι, ἔχουσι τῶν ἐξωθεν ποιοτήτων ἀναγκῶ, καὶ μάλιστα ἐν θερμότητος. τὸ μὲν γὰρ ψυχρότερον, οὐχ ὁμοίως δύσπορον ἅπαντι. χὴ δ' ἑτοίμως ἰέναι διὰ πάντων τῶν ὀργάνων τὸ ἐν ψυχῆς πνεῦμα. τὸ δι' αὖ θερμότερον ἅπαντι μὲν, πόρισμον, ἀλλὰ πρῶτον μὲν καταλαίεται, καὶ σωτήκει τὸ σῶμα. τελευταῖον δὲ καὶ αὐτὸ σωα πόλυται καὶ ἀφροβόννυται. καὶ ἐν μὲν ταῖς ἀκρπληξίαις, ψυχρότερον. ἐν δὲ τοῖς πυρετοῖς, θερμότερον τοῦ μέτρου γιγνόμενον. ἐν μὲν ταῖς ἀκρπληξίαις, ἴσχεται τοῦ πάντη ῥαδίως εἰσίναι, καὶ διὰ ὅλου εἰς ἀκινησίαν τελευτᾶ τὸ πάθος. ἐν ᾗ τοῖς πυρετοῖς, δύσπορον μὲν τοι πάντη, καταλαίειν δὴ καθάπερ πῦρ ἄλλα μήτε τρέφειν μήτε αὐξάνειν τὰ σώματα δύναται. μὴ τοίνυν ἔστ' μικρὰν νομίζομεν τῷ χρείαν τοῖς ζώοις ἐν συμμέτρου θερμασίας, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις, μάλιστα μὲν οὖν τοῦ πνεύματι τοῦ ψυχικῷ, καὶ τοῖς κυριωτάτοις ὀργάνοις, ἥδιστα δὲ καὶ καθ' ὅλου τὸ σῶμα. εἰκότως ἆρα τῷ ἀρχῷ ἐν φυσικῆς θερμασίας, τῷ καρδίαν εἰς τοσοῦτον ἀναπνοῆς χρήζουσαν ἔχομεν, εἰς ὅσον περ καὶ συμμέτρου θερμασίας αὐτοὶ χρήζομεν. ἐσ' ἐχθὲς γὰρ ἀδιάκοπος ἡ σωτηρία ἐν θερμασίας χωρὶς ἐν ἀναπνοῆς. ἔκπνουν δή τ' εἰσπνουν ὅτι ὅλου τὸ σῶμα ἁπλῆ τὸν ἱπποκράτους λόγου, ἀλλὰ καὶ πῶς ἡμῖν ἑτέρωθι δέδεικται. σύμμετρον δ' ἀναπνοὴ, τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασι μορίοις ἡ διὰ τῶν ἀρτηριῶν ὅσιν. ἐγκεφάλου δὲ καὶ καρδίας, δύο δ' αἱρετὰ πρόσκειται ἐν ἀναπνοῆς ὄργανα. τοῦ μὲν, ῥίνου. τοῦ δὲ, πνεύμων. ὅπως δὲ ὁ πνεύμων κινοῖτο, θώρακος ἐδέηθη. καὶ δι' αὐτὸ, ὡς μὲν τῇ καρδίᾳ σωημμένου ὁ πνεύμων, τὸ πρῶτον ὅσι πνευστικὸν ὄργανον. ὡς δὲ τοῦ θώρακος κινούμενον, τὸ δεύτερον. εἰ δὲ ἐν τοῦ αἵματος ἀναθυμιάσεως εἰς θρέψιν χρήζει τὸ ψυχικὸν πνεῦμα, πιθανὸν γὰρ καὶ οὕτω, μεγίστου αὖ ἔχει ἐν ταύτῃ ἐν συμμέτρου θερμασίας τῷ χρείαν τὰ ζῶα. τὸ μὲν γὰρ ψυχρὸν αἷμα, πῶς ἂν εἰς ἄτμους λύοιτο. ἀμέτρως δὲ θερμὸν, δυσκίνλαστον μὲν εἰς ἄτμους, ἀλλ' εἰς θολερὰς τοῦτος, καὶ καπνώδεις. ὃ μὴ τοιοῦτόν γε ἂν πρέπει τοῦ ψυχικῷ πνεύματι, ἀλλ' εἴπερ τοῦ ἄλλου, καθαρωτάτου τε καὶ λεπτοτάτου. τοῦτ' ἄρα τὸ μελαγχολικὸν αἷμα καὶ τὸ πικρόχολον εἰς ἀτμοὺς μοχθηροὺς λυόμενον, τὸ μὲν, εἰς μελαγχολίαν, τὸ δὲ, εἰς φρενίτιν ἄγει. διὰ δὲ καὶ τοῖς καυσώδεσι πυρετοῖς ἑτοίμως παραφρονῆσιν. εἰ γὰρ χρυσὸν ἢ τινα τοῦτο τὸ αἷμα, διά γοῦν τὸ πλῆθος ἐν θερμασίας, ἀτμίζει καπνωδῶς. εἰ δ' ἂν καὶ ὅσιν ἐν ἡ φύσιν θερμασίας, ὄφελος οὐ σμικρὸν, ἀτμίζειν σύμμετρόν τε καὶ καθαρὸν καὶ χρηστὸν. οὐ μὴν οὐ δὲ ταῖς οἰκείαις κατασκευαῖς δεῖσθαι ὅτω τῶν μορίων τοιοῦτό τις, οὐδὲ οὕτως εἰς τὴν φυλακὴν ἐν κατασκευῆς ὠφέλοι μικρὸν ἡ σύμμετρος θερμασία. ξηρὸν μὲν γὰρ ἀμέτρως ἢ ὑγρὸν, οὐκ ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ γίγνοιτο τῶν μορίων οὐδέν. ψυχρὸν δ' ἐλάττως ἢ θερμὸν δύναιτ' ἂν ἐμφανῶς γηρᾶσθαι. καὶ μὴν ἰδία ἑκάστου τῶν μορίων οὐσία, ψυχρῶ καὶ θερμοῦ, καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ ποιάτις κρᾶσις ὅσιν. ὥς τε καὶ διαφθείρεσθαι ταύτην ὑπὸ οὐδενὸς οὕτω ταχέως εἰκὸς, ὡς ὑπὸ τ' ἡ τὴν θερμασίαν ἀμετρίας. εἰ δὲ καὶ ὅσιν, καὶ τὴν ἐνέργειαν ὑπὸ οὐδενὸς ἑτοιμότερον ἐγχωρεῖ βλαβῆναι. τῶν μὲν οὖν ἄλλων

ὄργανον δὲ βλάβαι τὴν ἐνέργειαν, μικρὰν. τὴν δι' εἰς αὐτὸν τὸν ζωὸν διαφθόντων, μεγάλαν. τὴν δ' ὁ μόνον εἰς ζωὸν αὐτὸν διαφθόντων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἄλλα λόγον ἀρχῆς ἐχόντων, μέγιστα. τοιαῦτα δ' ὄζειν ἐγκέφαλον καὶ καρδία. ὧδ' ἡ πάντων τῆς κατασκευῆς βλάβη, παραχρῆμα βλάπτει τὸν ζωόν. ἀλλ' ὀδὲν ἧττον ἀμέτρου θερμασίας, ὡς τε ἄμφω δ' ἐδείκται διὰ τοῦ λόγου, τό τε χρήσιμον τῆς συμμέτρου θερμασίας καὶ τὸ ἐν τῇ ἀναπνοῇ εἰς αὐτόν. ἀναγκαῖον οὖν ἦδη μὴ πιθανὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀληθὲς εὑρηκέναι, ἑτοίμως μὲν ἀφαίνεσθαι, καὶ χρείαν ἔχειν τῆς ἀναπνοῆς λέγομεν ἐμφύτου θερμασίας ἀναπνοῶν. ἔστι δ' εἰ καὶ τὸν ὀσίαν τῆς ψυχῆς ἀγνοοῦμεν, ἀλλ' ἐκ διαιρέσεως ὀδὲν ἧττον λογίζεσθαι λήμματα τῶν ἀφελείξεων τοῖς φανερῶς γινωσκομένοις χρησαμένους, ὧν ἡ ζῆσις ὅτι. τὸ πρόδηλον ἐν ταῖς ἧτοι τὸν ἐγκέφαλον κοιλίαις πνεῦμα, διυοῖν θάτερον ἀναγκαῖον εἶναι. ἢ τοι τὸν ὀσίαν τῆς ψυχῆς, ἢ τὸ πρῶτον αὐτῆς ὄργανον. ἀλλ' εἰ πρῶτον ὁ ἐγκέφαλον ἐν ἑαυτῷ τὸν ὀσίαν τῆς ψυχῆς ἔχει, ἀναγκαῖον ὅτι καὶ ταύτην ἔμφυτον εἶναι θερμασίαν, ἢ τὸ πνεῦμα, ἢ τὸ σύμπαν αὐτῆς τῆς κατασκευῆς εἶδος. ἢ παρ' αὐτὸν ἔτις δύναμις ἀσώματος. ἀλλ' ἀναγκαῖον ὄζειν πρῶτον, εἰς τὰς ἐννήσεις ὄργανον ἐν τι τῶν ἐρημένων ἔχειν, αὐτὸν μὲν ἀπαθῆ παντελῶς ὑπάρχοσαν. ἐν δὲ τοῖς θανάτοις τῶν πρώτων αὐτῶν ὀργάνων παχόντων λυομένων. ὥς τε ὀξ ἀναγκῆς ἤτοι τῆς κατασκευῆς τὸ ἐγκεφάλου βλαπτομένης, ἢ ὁμοῦ τοῦ ἐν αὐτοῦ πνεύματος, ἢ τῆς θερμασίας μόνης, ὁ θάνατος ὄζει τοῖς ζώοις. ἀλλ' ὅτε μὲν κατασκευὴν ἐν τάχει βλαβῆναι δυνατὸν ἑτέρως, ἀλλ' ἢ διὰ τὴν τῆς θερμασίας ἀμετρίαν ὡς ἐδείξαμεν, ὅτ' αὐτὸν πολὺ μᾶλλον τὸν θερμασίαν, ἀλλ' ὁ διὰ τὸ λοιπὸν ἔτι καὶ τρίτον, ἔχειν τὸ πνεῦμα δύνατον πρόφασιν ἑτέρας φθορᾶς ὀξαιφνίδιον, πρὸ τὰς ἐμπροσθεν ἐρημένας, τὸν τε τῆς οὐσίας ὅλης αὐτῶν κένωσιν, ἢ τὸν τῆς θερμασίας ἀμετρίαν. ἀλλ' ἐν ταῖς τῆς ἀναπνοῆς διαθέσεσιν, ὅτε ἔχομεν αἰτίας ἐρεῖσθαι τὸν κένωσιν ὅλης τῆς οὐσίας, ὡς ὑδὲ τῶν εἰς τὰς κοιλίας τρόσεων ἀπολίπεται, ὅτι διὰ θερμασίας ἀμετρίαν ἀφθονήσκομεν. αὕτη μὲν οὖν ἡ μεγίστη χρεία τῆς ἀναπνοῆς. διυτόρα δὲ τρέφις τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος. γίνεται δὲ ἡ μὲν πρωτόρα, διὰ ἀμφοτόρων τῆς ἀναπνοῆς τῶν μορῶν, εἰσαπνοῆς τε καὶ ἐκπνοῆς. τῆς μὲν οὖν ἀναψυχόσης τε καὶ ῥιπιζόσης. τῆς δὲ, τὸ αἰθαλωδιδὸν ἀφεχεόσης. ἡ δ' υτόρα δὲ διὰ εἰσαπνοῆς μόνης. ἐπεὶ μὲν οὖν εἰς τὴν καρδίαν ἔληκται τις ἀορτικὸς μοῖρα ἐκ τὰς διαξολὰς αὐτῆς, ἀναπληροῦσα τὴν γεγομένην κένωσιν, τὸ μέγεθος αὐτό γε τῆς διαστάσεως ἱκανὸν ὠνδιέξαθαι. ὅτι δὲ καὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον εἰσπνεῖται δ' ἑτόρας ὑδὲ δ' ἐδείκται πραγματείας, ὠνῇ πρὸ τῶν Ἱπποκράτης καὶ Πλάτωνος δυγμάτων διαλεγόμεθα. διατὶ δὲ τῆς καρδίας εἰς ἑαυτὴν τι πρὸ τοῦ πνεύμονος ἕλκοσης ἀέρα ὑδὲ πεμπόσης τε ταῖς πλησίον ἀρτηρίαις, ὅμως γε ὁ ἐκπνεόμενος ὀδὲν ἐλάττων φαίνεται τοῦ ἐν τὴν εἰσπνοὴν ἐληλυθότος, εἰρήσεται μὲν καὶ διὰ ἑτέρων ὧν πλέων. ἀρκέσει δὲ ὦν εἰπεῖν τό γε μόνον, ὡς ἀτμός τις ἐκπνέεται τε τὸ πίπαν, ἴσος ὡς πλήθει τῆς μεταληφθείσης μοίρας τοῦ πνεύματος, εἴς τε τὴν καρδίαν καὶ τὰς ἀρτηρίας. ἃ δὲ πίνες εἰσὶ καὶ διαθέσεις τοῦ σώματος, ἐν αἷς ἢ τοι βραχεῖ πλείων ὁ ἀτμὸς τοῦ μεταληφθέντος ἀόρου, ἢ ἐλάττων, ἢ ἴσος ἐν ταῖς πρὸ διυσπνοίας εἰρήσεται. ἀρκεῖν μὲν μοι δοκεῖ ταῦτα περὶ χρείας ἀναπνοῆς. ὅλα ἢ ὡς αὐτῆς πειρᾶσθαι μοχθηρῶς ῥᾴστα φωραθῆναι δύναται ἄν. μὴ πᾶσι γὰρ ἑκάστου τῶν ἐντεῦθεν γεγραμμένων ἐκλεξαμένοις.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ
ΤΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΠΝΟΗΣ ΑΙΤΙΩΝ.

ΑΤΗΣ ἀναπνοῆς αἴτια ὁ πολεμήνος ἀρδέξαι λόγον ἐπαγγέλλεται. ὅτι μὲν βεβαιώσασθαι τῇ ὑποθέσει περὶ ἀναπνοῆς, ὅτε πρὸς διζομένων ἢ μὴ τέλεον εἰργασμένων, ἐπανορθώσασθαι δυνατὸν, τὰς αἰτίας αὐτὸν ἀγνοοῦντα. ὁ γάρ τι τὸ πιεῖν φωράσας πρὸς ἀλήθειαν ὅτος εἰδήσει μόνος ὁ τὸ βλάβης τῆς διαφορᾶς, ἢ περὶ ἰάσεως τὸν τρόπον. ὄντων ὃ τριῶν ἧττον γένος ὡς τύπῳ φάναι τῶν αἰτίων τὸ ἀναπνοῆς, δυνάμεως προαιρετικῆς, ὀργάνων τῶν ὑπηρετουμένων τῇ προαιρέσει, κἀπὶ τούτοις, περὶ χρείας, διὰ ἣν ὁ προκειμένων αἰτίων δέομεθα, ἡ μὲν χρεία τὸ κυριώτατον ὅτι τῶν περὶ ἀναπνοῆς αἰτίων, τηρεῖν μὲν τὸν συμμετρίαν τὸ ἐμφύτου θερμασίας, τρέφειν δὲ τὴν οὐσίαν τὸ ψυχικοῦ πνεύματος. ἡ προαίρεσις δὲ διατάττει, ὁ οἷον ῥυθμίζει τὰς ἀναπνευσιλαὶς ἐνεργείας. τὸ γε μὴν τὸ ὀργάνων εἶδος πολυχιδὲς καὶ πολυτροπόν τι καθέστηκε. τὰ μὲν γὰρ τῇ προκομιδῇ τοῦ πνεύματος ἀνάκειται. τὰ δὲ ὑποδέχεται τὸ ἀέρα. τὰ δὲ τούτων ὅτι κινητικὰ τὸ κινόντων. ἀρχὴ μὲν δὲν διὰ τὸ σώματος ἢ τὸ ῥιν ἑλκόμενος ἀήρ, ὕλη τυγχάνων τῆς ἀναπνοῆς χρείας, διχῇ μειζομένῳ, θατέρῳ μὲν ὡς μείονι διὰ τὸ ῥιν εἰς τὸν ἐγκέφαλον φορόμενον, θατέρῳ δὲ ὡς πλείονι διὰ τὸ χρείας ἀρτηρίας εἰς τὸ πνεύμονα κομιζόμενος. αὐτὴ γε μὴν ἡ ἀρτηρία ὄργανον ὄζει φωνῆς, ὁδὸς ὅτιν ἀναπνοῆς. ὁ δὲ πνεύμων, οἷα βαθὺς γαστὴρ ὑποδέδεκται τὸ πνεύματος. τότε δὲ τὰς διαστολάς τε καὶ συστολὰς, θώρακι οἰκείοις, μυσὶ κινούμενον, ὀστοῖς τε διαρθρούμενον. ὁ μὲν ὁ διάφραγμα, ὁ δὲ καὶ τὸ λοιπὸν ἐπὶ καὶ τρίτον, ἔχειν τὸ πνεῦμα δύνατον πρόφασιν ἑτέρας φθορᾶς ὀξαιφνίδιον, πρὸ τὰς ἐμπροσθεν ἐρημένας, τὸν τε τῆς οὐσίας ὅλης αὐτῶν κένωσιν, καὶ τὸν τῆς θερμασίας ἀμετρίαν. ἀλλ' ἐν ταῖς τῆς ἀναπνοῆς διαθέσεσιν, ὅτε ἔχομεν αἰτίας ἐρεῖσθαι τὸν κένωσιν ὅλης τῆς οὐσίας, ὡς ὑδὲ τῶν εἰς τὰς κοιλίας τρόσεων ἀπολίπεται, ὅτι διὰ θερμασίας ἀμετρίαν ἀφθονήσκομεν. αὕτη μὲν οὖν ἡ μεγίστη χρεία τῆς ἀναπνοῆς. διυτόρα δὲ τρέφις τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος. γίνεται δὲ ἡ μὲν πρωτόρα, διὰ ἀμφοτόρων τῆς ἀναπνοῆς τῶν μορῶν, εἰσαπνοῆς τε καὶ ἐκπνοῆς. τῆς μὲν οὖν ἀναψυχόσης τε καὶ ῥιπιζόσης. τῆς δὲ, τὸ αἰθαλωδιδὸν ἀφεχεόσης. ἡ δ' υτόρα δὲ διὰ εἰσαπνοῆς μόνης. ἐπεὶ μὲν οὖν εἰς τὴν καρδίαν ἔληκται τις ἀορτικὸς μοῖρα ἐκ τὰς διαξολὰς αὐτῆς, ἀναπληροῦσα τὴν γεγομένην κένωσιν, τὸ μέγεθος αὐτό γε τῆς διαστάσεως ἱκανὸν ὠνδιέξαθαι. ὅτι δὲ καὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον εἰσπνεῖται δ' ἑτόρας ὑδὲ δ' ἐδείκται πραγματείας, ὠνῇ πρὸ τῶν Ἱπποκράτης καὶ Πλάτωνος δυγμάτων διαλεγόμεθα. διατὶ δὲ τῆς καρδίας εἰς ἑαυτὴν τι πρὸ τοῦ πνεύμονος ἕλκοσης ἀέρα ὑδὲ πεμπόσης τε ταῖς πλησίον ἀρτηρίαις, ὅμως γε ὁ ἐκπνεόμενος ὀδὲν ἐλάττων φαίνεται τοῦ ἐν τὴν εἰσπνοὴν ἐληλυθότος, εἰρήσεται μὲν καὶ διὰ ἑτέρων ὧν πλέων. ἀρκέσει δὲ ὦν εἰπεῖν τό γε μόνον, ὡς ἀτμός τις ἐκπνέεται τε τὸ πίπαν, ἴσος ὡς πλήθει τῆς μεταληφθείσης μοίρας τοῦ πνεύματος, εἴς τε τὴν καρδίαν καὶ τὰς ἀρτηρίας. ἃ δὲ πίνες εἰσὶ καὶ διαθέσεις τοῦ σώματος, ἐν αἷς ἢ τοι βραχεῖ πλείων ὁ ἀτμὸς τοῦ μεταληφθέντος ἀόρου, ἢ ἐλάττων, ἢ ἴσος ἐν ταῖς πρὸ διυσπνοίας εἰρήσεται. ἀρκεῖν μὲν μοι δοκεῖ ταῦτα περὶ χρείας ἀναπνοῆς. ὅλα ἢ ὡς αὐτῆς πειρᾶσθαι μοχθηρῶς ῥᾴστα φωραθῆναι δύναται ἄν. μὴ πᾶσι γὰρ ἑκάστου τῶν ἐντεῦθεν γεγραμμένων ἐκλεξαμένοις.

των δυσῶν, ἐνέργεια μὲν ὅτι διασέλλειν μόνον τὸ ἄνω τοῦ θώρακος μόριον. τῶν δ' ἑκάτερα μυσέλλειν μόνον τὸ κάτω μόριον. οἱ δ' ἐκ τῶν τραχήλων καθήκοντες ἀναστῶσιτε ἅμα καὶ διασέλλουσι τὰ τοῦ θώρακος ὑψηλὰ μόρια. τῶν δὲ ὀρθίων τῶν ἡ τραχήλου. οἱ μὲν πρὸς τὰς κλεῖς ἀνατεινόμενοι προσέλλουσι τὰ τοιαῦτα πρόσφατα τῶν χόνδρων, ὥσπερ καὶ οἱ πρόσφατα μένοι ταῖς ῥαχίτισι ῥίζαις τῶν πλευρῶν. οἱ δὲ κατ' ὦμον ἄγριον, ἔσχατα τῶν φρενῶν ὄντες, τῇ τοῦ θώρακος βοηθοῦσι συστολῇ. διῃρῶν τοίνυν ὅσων ἡ γνώμη τῶν ἀναπνοῶν ἀδιάστατε καὶ διαίας, ἑκάστης αὐτῶν ἐχούσης οἰκεῖα μόρια β'. τῶν τε εἰσπνοῆς καὶ τῆς ἐκπνοῆς, τέτταρα τὰ σύμπαντα μόρια γίγνεται ἡ ἀναπνοῆς. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν τεττάρων, ἰδίᾳ τῆς φύσις ὀργάνων ὅτι, ἀδιάστατε μὲν εἰσπνοῆς τὸ διάφραγμα, διαίας δὲ ἥτε ἡ τὰ σιμὰ τῶν ὠμοπλατῶν, ἥτ' ἐντὸς τῶν μεσοπλευρίων μοῖρα. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἐκπνοῆς, ἀδιάστατε μὲν, οἱ κατ' ὠδιγάστριον μῦοι. διαίας δὲ, τῶν μεσοπλευρίων ἡ ἐκτὸς μοῖρα. τὰ μὲν δὴ καὶ οὗς μῦς ὧδ' ἔχει. τῶν δ' ὀνύχων τὰ μὲν εἰς τὸ διάφραγμα καθήκοντα ἐν ἡ μεταξὺ τεττάρτης τε καὶ πέμπτης τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ ἀστοειδῶν ἀλύσεως ὁρμηθέντα, δύο ὄντα, εἰς αὐτὸ τὸ νύξωδες αὐτοῦ μόριον καταφύεται. τὰ δ' εἰς οὖς μεσοπλευρίους μῦς, ἐκ τῆς ῥάχεως διαπεφρόμενα, εἰς τὸ στέρνον φορόν). ὃ γοῦν ὀρθὰ καὶ τὸ ζῷον μήκους ἐκτεινόμενα, ὅτ' ἐγκάρσια ὁμοίως τοῖς μυσίν, ἀλλὰ λοξὰ φερόμενα, κεφαλὴν μὲν ἔχοντα τὸν τάντη ἀστοειδῆ, τελευτὴν δὲ τὸ στέρνον. καὶ μὴν καὶ τὰ εἰς οὖς ἄλλος μῦς οὗς ἡ ἀναπνοῆς δημιουργὸς φερόμενα, σχεδὸν ἅπαντα ἐκ τοῦ ῥαχίτος μυελοῦ βεβλάστηκε. τοιούτων δὴ καὶ τοσούτων ὑπαρχόντων τῶν ἡ ἀναπνοῆς ἀρίστων, οὐδ' ἥλιος τῷ γε μὴν παντὶ πᾶσιν ἀνοήτῳ, τίνι διαφωνοῦσιν ἕκαστον αὐτῶν. ἡ μὴ γὰρ προαίρεσις ἔοικε τοῦ κινοῦντος τὰς ἡνίας καὶ οὗς ἵππους ἀναβάθη. ταῖς μὲν ἡνίαις, τὰ νύξωδες ἐοίκασι, καθάπερ καὶ ἵπποις οἱ μῦοι, ὅτω δὲ καὶ ἡ χεὶρ τὸ ἕκαστον ὀρεκτὸν καθέστηκε καὶ ἡ ἀναπνοῆς. ὥσπερ ἡ νίκη, τοῦ ἱππικοῦ.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΥΣ
ΓΝΟΙΑΣ. ΒΙΒΛΙΟΝ. ά.

Τί μὲν ἡ δύσανοια βλάβη τῆς ἡ ἀναπνοῆς ἐστιν, ὥσπερ ἡ δυσαισθησία ἡ αἰσθήσεως, καὶ ἡ δυσκινησία ἡ κινήσεως, ἱκανῶν ἐν εἰρῆσθαι τέκμαρ. πόσαι δὲ τοῦ βλάβης διαφοραὶ, καὶ διά τινας αἰτίας γιγνόμεναι, καὶ πῶς ἑκάστην αὐτῶν χρὴ διαγινώσκειν, ὅτι ἐκ ἡ πρωτογενείας διεφθάρθαι νῦν ἐστιν, ἀλλ' ἡ φύσις αὐτὴ ἡ ἀναπνοῆς ἐνδελεχῶς ἐστιν. ταῦτά τοι καὶ διαπορήσασι τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς ἅπασιν ἡ τοῦ χρὴ φύσιν ἐπίγνωσις, ἄλλων τε πολλῶν ἕνεκα, καὶ τοῦ ἐν τοῖς πρὸς φύσιν ἐνδελεχῶς ἐχὶ ἥλιστα. ἐπειδὴ γὰρ ἐν μὲν τοῖς τὸ χρὴ φύσιν, μὴ οἷόν κανὼν, ἐστὶ μέτρον, ἐστὶ ὅμοιον ἑαυτῷ, ποικίλον ἢ ἐστὶ ἀνόμοιον ἐστὶ πολυφόρες ζῴοις σφάλασιν τὸ πρὸς φύσιν, ὡς κινδυνεύειν ἄπορον μὴ τοῦ πλήθει, τῇ τέχνῃ ἢ ἀποδιόριστον ὑπάρχειν, ἀδυνάτου ἔδοξε πορίλαβεῖν ὅροις ἴσοις τῷ ἀπειρίαν αὐτοῦ χωρὶς ἡ τοῦ χρὴ φύσιν γνώσεως. ἐπειδὴ γε ἐν ὅτι ὅσον, μὴ χρηστὸν τοῦ ζῴου, ἁπλῶν ὡς μὴ σύμμετρον, εἰ ἢ ὅσον σύμμετρον ἄμετρον, ἂν εἴη τὸ πρὸς φύσιν. εἰ ἢ ἄμετρον, διῃρῆσθαι μὲν τοῦ χρύσει πάντως, ἢ γὰρ ἐλλείπει τὸ τῆς φύσιν, ἢ ὑπερβάλλει. τοσαῦτας ἢ ἐν αὐτῷ διαφορὰς ἕξει τὰς χρὴ μορίου, ὅσας πρὸς ἂν οἷόν τε ἓν διέξασι τὸ πρᾶγμα χρὴ τάς θ' ὑπερβολὰς τῆς μετρίου, καὶ τὰς ἐλλείψεις, σ' ἔχεται ἢ τὸ μὲν ἁπλῶν διῃρῆσθαι. τὸ δ' ἐκ πλειόνων συνθέτου διπλασίας, χρὴ τῆς ἀριθμὸν τῶν συνθέντων αὐτό. εἰ μὴ ἔν ἐν τι ἁπλῶν ὄντων ἡ ἀναπνοὴ, διῃρῆσθαι μὲν ἔχει τὰς ἀμετρίας, διῃρῆσθαι ἢ τοῦ χρύσει τὰς δυσανοίας. εἰ δ' ὄχ ἓν, τὰς διαφορὰς ἕξει διπλασίας, τῆς ἀριθμὸν τῶν συνθέντων αὐτό. εἰ μὴ ἔν αὖτε σαφὴς τε ἅμα καὶ συντομός ὅστιν ἡ διδασκαλία, μακρὰ δικαίως ἡ πρὸς ταῦτα. καὶ ζῆνα ἐπειδὴ δύο μὲν ὅστιν τὰ πρῶτα καὶ κυριώτατα μόρια ἡ ὅλης ἀναπνοῆς, εἰσπνοή τε καὶ ἐκπνοή, δύο δ' ἄλλα χρὴ συμβεβηκότος, ἃς μεταξὺ τάτων ἡσυχίας, ἓν τέσσαρσιν ἂν ἄτω τοῖς πᾶσι, ἡ πρὶ δυσανοίας γίνεται σκέψις. ὡς τε πάντως δέησει τινι τῆς εἰρημένων, ἢ πᾶσιν, ἢ καὶ πᾶσιν ἅμα, πλημμελεῖσθαί τε καὶ διαφθείρεσθαι ἡ τοῦ φύσιν ἰδίας, εἰς δυσανοίας χρύσεσιν. ὀνομάζειν ἢ ἁπλῶς ἓν ἕνεκα διδασκαλίας ὅδεν ἂν εἴη χεῖρον, ἁπλῶ μὴ δύσανοιαν, ἢ τις ἂν ἓν μόριον ἑκάστοτε ἡ ὅλης ἀναπνοῆς καταλαμβάνει. σώθετον ἢ τῷ ἓν πλείοσι σωιστομένῳ. ἀλλ' ἐπεὶ δ' δύτερον ὅστιν ἀεὶ τὸ σώθετον τῶν ἁπλῶν, χρὴ λόγον ἂν εἶη, πρότερον πρὸς φύσιν πως τόρων, ποιήσασθαι τὸν λόγον, ὡς τε καὶ ἀφ' τῶν ἁπλῶν δυσανοίαν ἀρξασθαι. ἐπειδὰν δὲ ταύτας αὐτάρκως διέλθομεν, μετὰ ταῦτα ἐπαλλάττοντες τάς τε κινήσεις καὶ τὰς ἡσυχίας κατ' ἀλλήλας τε καὶ καθ' ἑαυτάς, ὅτως τὰς σωθέτους διζησόμεν. τίνες δ' εἰσὶν αἱ χρὴ φύσιν αἰτίαι ἡ ἔσωτε καὶ ἔξω φορᾶς τοῦ πνεύματος, καί τινος ἑκατέρας τῶν ἡσυχιῶν; ταυτὶ γὰρ ἴσως τὰ πάντα μόρια ἡ ἀναπνοῆς. ἐπειδὴ δύο μὲν ἐξ ὧν εἴπομεν μορίων κινήσεις εἰσὶν, ἡ ἔξω καὶ ἔσω φορὰ τοῦ πνεύματος. δύο δὲ διορίζεσθαι τούτας ἠρεμίαι, χρύσεις ἢ ταῖς μὲν κινήσεσι σώθετος ταῖς δ' ἠρεμίαις ἁπλῆ, δύλον ὡς τῶν μὴ, πλείοις ἀμετρίαι, τῶν δ' ἡσυχιῶν, διῃρῆσθαι χρυσόντι. αὖται μὲν γ' ὄσαι ἁπλαῖ, τοῦ χρόνου τοῦ ποσῷ τὰς διαφορὰς ἐχέσι μόνῳ. αἱ κινήσεις, δ' ὁ τούτῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ποσῷ τοῦ διασήματος καθ' ὃ φορόντι διοίσουσιν. ὡς τ' ἐδόν) διῃρῆσθαι μὲν ἀμετρίαι αὐτῶν, καθὰ καὶ τῶν ἡσυχιῶν, ἑκάτεραι τοῦ χρόνου τοῦ ποσῷ διαιρόμεναι, καθ' ἃς ἢ τις ταχεῖαι, ἢ βραδεῖαι λεχθήσονται. διῃρῆσθαι δ' ἄλλαι τοῦ ποσῷ τ διαστολῆς τ ἀναπνευστικῶν ὀργάνων διαφόρεσθαι, καθ' ἃς ἢ ζι μεγάλας ἢ μικρὰς αὐτὰς ὀνομάζουσιν. εἰπὼ γ' ἀφώρισα πάσης ὅτι τ χρὴ τόπου κινήσεως, ὅ, τε χρόνος ἐν ᾧ κινεῖται τὸ κινούμενον, καὶ τὸ διάσημα καθ' ὃ φορέται, σβέ μὲν τ χρόνου, ταχέως ἢ καὶ βραδέως ἐρόμεν τὴν κίνησιν, σβέ ἢ τὸ διάσημα πολὺ ἢ ὀλίγον. ἀλλὰ τὴν γε διαστολὴν τ ἀναπνευστικ ὀργάν, ἐκ ὀλίγην μὴ πολλὴν, ἀλλὰ μικρ ἢ μεγάλην ὀνομάζομεν ἔθος, ὥσπερ γε ἢ συστολὴν, ὁ γ' αὐτὸς λόγος ἐπ' ἀμφοτέρ τ κινήσε. ὥσπερ δὲ κινήσεως

δὲ κινήσεως

δὲ λινήσεως ἴδοι τάχος καὶ βραδύτης, ὅτως ἡ τοῦ ποσοῦ τῶν διαλειμμάτων, ἀραιότης καὶ πυκνότης. πυκνὰς
γοῦν τὰς ἀμπέλους, ἢ τὰς ἐλαίας, ἢ ὁτιοῦν ἄλλο δίδυμον φυτὸν λέγομεν, ὅταν τὸ βραχύτατον διάστημα αὐτῶν
διελθεῖν βουληθῶμεν. ὅτως δὲ καὶ ἀραιὰς, ὅταν πολὺ τὸ ἐν μέσῳ τῶν πεφυτευμένων σωμάτων ᾖ, καθόλου
φάναι, πάντα τὰ ἐκ πλειόνων διωρισμένων συγκείμενα, τούτοις χρῆται τοῖς ὀνόμασιν. ἐπεὶ δὲν καὶ ἡ ἀναπνοὴ
σώματός ἐστιν ἀφ' ἑαυτοῦ κινήσεως, ἡσυχίας διωρισμένων. πυκνῶς αὐτῷ ἐργάζεται τὸ βραχὺ τῶν ἡσυχιῶν.
ἀραιὰν δὲ τὸ μακρόν. ὧν ταῦτα μὲν οὖν πᾶσαι δυσνοίας ἁπλαῖ διαφοραί. καὶ ταῦτ' αὐτῶν τὰ ὀνόματα, τοῖς τε
ἄλλοις παλαιοῖς σωήνθη, καὶ Ἱπποκράτει, εἰδέτις ἑτέρως ὀνομάζειν ἐθέλει, καθάπερ ἤδη τινὲς τῶν νεωτέρων ἰατρῶν, οὐδὲν ἡμῖν διαφέρει. πλὴν ἴστω γε ὅτος, μήτε τοῖς Ἱπποκράτει σωήνθεσι, μήτε τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς, μήτ' ὄντως τοῖς ἄλλοις ἕλκυσιν ὀνόμασι χρησάμενος, ἀλλ' εἰ καὶ τούτων καταφρονοίη, μήτε κυρίως, μήτε καθῶς ἑρμηνεύων. εἰ μὲν γὰρ ἓν ὄνομα κατ' ἀμφοῖν φέροι τὸ τε κινήσεως καὶ τὸ ἡσυχίας ἅπαν τὸ τάχος μόνον ἢ τὴν πυκνότητα, καὶ αὖθις αὖ τῶν ἐναντίων, ἢ τὴν βραδυτῆτα μόνον, ἢ τὴν ἀραιότητα, τοῖς ἑτέροις μηδένος χώμενος ἀκαφείας αὐτόκρυος ὁ τοιοῦτος ἀδίδυμος. πολὺ γὰρ οἶμαι σαφέστερον ἓν ἑκατέρῳ τῶν πραγμάτων ὄνομα θέμενον ἴδιον, ἐκεῖνο καλεῖν διαπαντὸς, εἰδότα γε ὡς τὰ τὰ κοινὰ τῶν ὀνομάτων οὐδὲν μᾶλλον γε τὸ ἑτέρου τούτων ἁπλοῦντα, συγχεῖ καὶ ταράττει τὸν ἀκροατὴν, ὡς μὴ γνῶναι τί ποτ' ὄντι τὸ λεγόμενον, πρὶν διασείλαντ' ἂν ὁμωνυμίαν. εἰ δὲ ἓν μὴ ἑκατέρῳ τῶν πραγμάτων ἐπιφέροι τις ὄνομα, μὴ ὡς ἡμεῖς μέν τι διείλομεν, ἀλλ' ἐπαναντίως, τάχος μὲν καὶ βραδυτῆτα, ἢ τῶν ἡσυχιῶν, ἀραιότητα ἢ καὶ πυκνότητα, ἢ τῶν κινήσεων, οὐκ οἶδ' ὅτι βούλοιτ' αὐτῷ, τοῖς ἀκύροις τε καὶ ἀήθεσιν ὀνόμασι πρὸ τῶν κυρίων τε καὶ οἰκείως χρῆσθαι. ὅτι γὰρ καὶ οἱ νῦν ἅπαντες ἄνθρωποι καὶ οἱ παλαιοὶ βραδυτῆτα καὶ τάχος οὐδενὸς ἄλλο κατηγοροῦσι, πλὴν τῶν κινουμένων, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. τίποτ' οὖν ἐφορᾷ ἀπεργασμένον ἔσται ἐκ μετατιθέντι τὴν τῶν ὀνομάτων χρῆσιν εἰς τοὐναντίον, ὡς τὰς ἡσυχίας ἐπὶ τῶν κινήσεων προσαγορεύειν ὀνόμασιν; τί δὲ σοφὸν εἰς τὰ τῶν διαλειμμάτων ὀνόματα ταῖς ἐνεργείαις ἐπιφέρει; ὡς γὰρ καὶ τὰς ἀμπέλους πυκνὰς καὶ τὰς ἐλαίας, ὅταν ὀλίγον ἔχωσι τὸ μεταξὺ διάστημα λέγομεν. ἀραιὰς δὲ ὀνομάζοντες, εἰ πλέον εἴη, ὅτω τὰς τῶν ζώων ἐνεργείας, τὰς μὲν ἐπ' ὀλίγα χρόνα γινομένας πυκνὰς. ἀραιὰς δὲ, τὰς ἐπὶ πολὺ καλοῦμεν. εἰ δέ τις ὡς ἔφην ἔχοι ὅτως, ἀλλ' ἑτέρως ὀνομάζειν ἐθέλει, μήθ' Ἱπποκράτει, μήτε τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς, μήθ' ὅλως τοῖς ἕλκυσιν ἑπόμενος, ἀλλὰ μὴ ὑπὲρ τοῦ καθῶς ἑρμηνείας φροντίζων, ἐκεῖνο μὲν ἐπιτρεπτέον νικᾶν, νικᾶν καλμεῖαν. τοῖς δ' ἄλλοις, ὅσοι τῶν μὲν ὀνομάτων εἰς τοσοῦτον φροντίζουσιν, ὅσον αὐτῶν εἰς διδασκαλίαν χρήσιμον, ἅπασα δ' αὐτοῖς ἡ σπουδὴ, τοῦ γνῶναι τοῖς πράγμασιν, ὀρθρεῖν ἀληθείαν, ἤδη διελεξόμεθα πρὸ ὧν ὑπὲρ ἀρχῆς γράφειν προὐθέμεθα.

Τῆς ἀναπνοῆς, ἧς μὲν ἡμῖν κινήσεως ὅσης, συγκειμένης δὲ ἐκ δυοῖν μορίοιν, ἐναντίοιν ἀλλήλοις, ὧν τὸ μὲν εἰσπνοὴν, τὸ δὲ, ἐκπνοὴν ὀνομάζομεν, ἀλλὰ καὶ δύο ἄλλα, κατά τι συμβεβηκὸς ἐχόντων οὐχ ὅμοια, τάς καλουμένας ἠρεμίας τε καὶ ἡσυχίας. αἱ βλάβαι γίνονται, πρὸ μὲν τῆς κινήσεως εἰς τάχος καὶ βραδυτῆτα, καὶ μέγεθος καὶ σμικρότητα. πρὸ δὲ τῆς ἡσυχίας, εἰς ἀραιότητα καὶ πυκνότητα. καὶ παρὰ τούτους, ἐκ αὖ εὕροις ἁπλοῦν ἄλλο διαφοραὶ δυσνοίας διαφοράν. ἡ γὰρ τῆς διαιρέσεως μέθοδος ὅτως ὁ λέγομεν. λοιπὸν δ' ἂν εἴη τὰς αἰτίας αὐτῶν διορίσοντας, ὧν τὰς σωθέντας αὖθις τρέπεσθαι. Τὶς δὴν αἰτία ταχείας ἀναπνοῆς καὶ βραδείας, καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστης; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ καὶ ταῦτα μεθόδῳ χρῆναι ζητεῖν αὐτάς, οὐκ ἁπλῶς ἀφαίνεσθαι. τὶς οὖν ἡ μέθοδος; ἐπειδὴ πρὸς τῶν αὐτῶν ἑκάστου ἡ χείρων ἢ βέλτιον γίνεται πρὸς ὧντινα ὅλως γίγνεσθαι πέφυκεν, ἐὰν εἰδῶμεν τοῦτο πάντων αἰτίων ἀναπνοὴ γίγνεται, γνωσόμεθα δηλονότι καὶ τὰς δυσνοίας αἰτίας. τίνες οὖν αἰτίαι τῆς ἀναπνοῆς, ἔχεις μὲν αὐτὰς ἑτέρωθι μετ' ἀκριβείας γεγραμμένας. νῦν δ' ἀρκεῖ τῶν κεφαλαίων ἀναμνησθῆναι μόνον. ἡ μὲν δυνάμις ἡ ψυχικὴ κινεῖ τὸν θώρακα, τῷ δὲ, ὁ πνεύμων συγκινεῖται. ταῖς πύπτουσι δ' ἕπεται κινήσεσι, διαστελλομένῳ μὲν εἰσπνοὴ, συστελλομένῳ δὲ, ἐκπνοή. λέλεκται δ' ἐν ἐκείνοις καὶ ὡς ἡ χρεία τῆς ἀναπνοῆς, ἡ μεγίστη μὲν καὶ κυριωτάτη, φυλακὴ τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἐστὶν, ἥδη ἔν καὶ τὸ ψυχικοῦ πνεύματος θρέψις. ὅτῳ δὲ τούτων, ἐχόντων, ἐπειδὰν μὲν ἡ δυνάμις τε καὶ ἡ χρεία καὶ τῶν ὀργάνων ἕκαστον ὑπάρχῃ, νόμῳ φύσεως ἀναπνεῖ τὸ ζῶον. ἐπειδὰν δέ τι πάθοι, κατ' ἐκεῖνο καὶ τὴν ἀναπνοὴν ἀναγκαῖον ἐμποδίζεσθαι. καὶ τοίνυν ὥσπερ ἐν ταῖς περὶ τῶν σφυγμῶν πραγματείαις, διῆλθον ἐποιούμεθα διδασκαλίαν ἢ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ζητοῦντες τὰς αἰτίας, ἢ καθ' ἕκαστον ἐκείνων τὰς ἀλλοιώσεις, οὕτω καὶ ταῦτα χρὴ καθ' ἑκάτερον γυμνάσασθαι. ὥστε καὶ τῆς αἰτίας πολυθείσης, οὐθὲν ἔχειν εἰπεῖν καὶ τὴν ἐπομένην δυσνοίαν, καὶ τῆς δυσνοίας ῥηθείσης, ἀναμιμνήσκεσθαι ῥᾳδίως, τῆς ποιότητος αἰτίας. ἀρκτέον οὖν ἡμῖν καὶ ταῦτα ἤδη τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπὸ τῶν ἁπλῶν δυσνοιῶν, ὡς ἐν ἐκείνοις ἀπὸ τῶν σφυγμῶν, καὶ ζητητέον τίνες αἰτίαι ταχείαν εἰσπνοὴν ἐργάζονται. ταχὺ μὲν γὰρ σφυγμὸν ἀπεδείξαμεν, ἐπειγόσης μὲν τῆς χρείας, ἐρρωμένης δὲ τῆς δυνάμεως, εὐπειθῶν δ' ὄντων γίγνεσθαι τῶν ὀργάνων. εἰκάσαμεν δὲ καὶ ταῦτα τὰς αὐτῶν ἐρεῖν αἰτίας εἴ γε μὴ κακῶς ἐν τοῖς περὶ χρείας σφυγμῶν ἐδείξαμεν τὴν αὐτὴν ὠφέλειαν, παρὰ μὲν τῆς ἀναπνοῆς, τοῦ ἡ τὴν καρδίαν θερμῷ, παρὰ δὲ τῶν σφυγμῶν, τοῦ καθ' ὅλου γίγνεσθαι τὸ ζῶον. ἐν ἐκείνῳ δ' αὐτοῦ λόγῳ τοῦ περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων, αὐτάρκως εἴρηται, καὶ περὶ τῆς Ἀρχιγένους πρὸς Μάγνον ἀντιλογίας, ὡς οὐχ ὑπὸ ῥώμης δυνάμεως ὁ ταχὺς γίνεται σφυγμός, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπὸ ἀῤῥωστίας. καὶ οὐ χρὴ δὶς περὶ τῶν αὐτῶν λέγειν, ἑνὸς καὶ ταυτοῦ τρόπου τῆς ἀκριβείας ἐσομένου. καὶ εἴπερ οὕτω περὶ δυσνοίας, ὡς περὶ σφυγμῶν, οἱ νεώτεροι τῶν ἰατρῶν ἐπραγματεύσαντο, καὶ μὴ τελέως αὐτῆς ὠλιγώρησαν, οἰκειότερον ἂν ἴσως ἐγνωκότα ζητεῖσθαι τὸν περὶ τῆς ταχείας κινήσεως λόγον, ὡς ἂν καὶ ἀφεσιάσας τῆς περὶ τῆς πραγματείας οὔσης, καὶ διὰ ταῦτα πρότερος ὠφελούσης διδάσκεσθαι. ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως περὶ μὲν αὐτῆς τῆς ἀναπνοῆς ὡς πλεῖστον ἐζήτησαν, οὔτε χρείαν ἧς ἕνεκα γίγνεται παραλιπόντες ἀσκεπτον, οὔτε δυνάμιν ὑφ' ἧς δημιουργεῖται. ἐπολυπραγμόνησαν δὲ καὶ περὶ τῶν ὀργάνων αὐτῶν ἱκανῶς, πόσα τε καὶ τίνα, καὶ ὅπως εἰ κινήσονται, περὶ δὲ τῆς δυσνοίας, ὥσπερ ἀναγκαιότερον ὄντα τῆ λό

γον, ἢ τὸ ποικιλότροπον, ἢ τὸ χαλεπώτροπον εὑρεθῆναι, παντάπασιν ἀργῶς προέδραμον. οἱ μὲν μὴ δι' ὅλως, μὴ δὲ τὰ λάχιστον ὑπὲρ αὐτῆς εἰπόντες. οἱ δὲ ὧν βραχὺ ἡμισυ πρὸς ψάμμον. καί τοι γράψαντος Ἱπποκράτους ἐν τοῖς πρὸς τῶν δημιῶν, ὥσπερ τινα μύωπα, τὰς διαφορὰς τῶν δυσανοιῶν, ὑφ' ὧν νυπτόμενός τις αὐτὸς ἔχειν δέχεσθαι ποτὲ τὸ βαθέος ὕπνου, καὶ ζητῆσαι τὸν ἐφ' ἑκάστης αὐτῆς ὁ πεπονθὼς τόπος ἐστὶν, καὶ τίς ὁ τρόπος τῆς διαθέσεως, καὶ τίς ἡ αἰτία, καὶ εἰ παραλέλειπταί τι τούτων τελέως ὑφ' Ἱπποκράτους, ἢ τινα μὲν εἴρηκε πρὸς αὐτοῦ, τινὰ δ' ὁ καί που τῶν συγγραμμάτων, καὶ πῶς ἄρα γε τελέως καὶ σαφῶς, ἢ ἐλλιπῶς τε καὶ οἷονεὶ σποραδικῶς. οὐδὲν γὰρ τούτων ἐζήτησεν ὀλίγοις, ὅτ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἄξιος τῶν Ἱπποκρατείους ἑαυτὸν ὀνομαζόντων ἐζηγητὰς τε γραφόντων ὑπομνήματα τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, τὸν περὶ τῆς δυσανοίας οὐδεὶς τελέως ἐπεξῆλθε λόγον, ἀλλ' ἡμεῖς τά τε καθ' ἕκαστα εἰρημένα τῶν βιβλίων εἰς ταυτὸν ἀθροίσωμεν ἅπαντα, καὶ διέξωμεν, ὡς καὶ τούτοις, ὁ ἀνὴρ πολὺ δίκαιον ὑπὲρ αὐτοῦ ἄλλος ἐστὶν. ὃ μὲν οὖν ἤδη γε οὐκ ποιητέον. ὃ γάρ μοι πρόκειται μόνον ἐζηγήσασθαι τοῖς Ἱπποκράτους γνώμοις, ἀλλὰ καὶ τὰς οἰκείας ἀκριβείας τῶν δυνάμεων προσθεῖναι, καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀληθείας ἀκριβείαν παραχεῖν τοῖς ἐντυγχάνουσιν. εἰς δὲ οὐκ πολὺ κάλλιόν ἐστι μὴ προκαταλαμβάνειν τὸν καιρὸν τῇ διέξοδῳ τοῦ παλαιοῦ, καὶ τοίνυν ὅδε μὲν ὁ πρότερός μοι λόγος διδασκαλίαν μετὰ ἀκριβείας ἕξεται τῶν ἀληθῶν. ὁ δ' ἑξῆς δὲ λύτερος ἐζήγησις, ὧν Ἱπποκράτης ἐγίγνωσκε περὶ δυσανοίας. ὧθεν δὴ ἀναλάβωμεν ὅθεν λέγοντες ἀπελάπομεν, ὡς ἡ περὶ τάχους κινήσεως ζήτησις ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν ἡμῖν ἅπασι προήνεται, διὰ τὸ ἀσαφὲς εἶναι μὲν ἐκείνων τὴν πραγματείαν τοῖς πλείστοις τῶν νεωτέρων ἰατρῶν. ἀμελεῖσθαι δὲ τῇ νῦν προκειμένῃ σχεδὸν ἅπασι, καὶ διαφέρειν τε τῇ μακρῷ, καὶ ἐχ ἥκιστα ἐκείνης χρησίμην παρέχεσθαι. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, ταύτην τὴν αἰτίαν εἴποιμι ἄν, ὧδε πρόκειται τῷ λόγῳ, νῦν δὲ τὸ συνεχὲς προαντέον, ὡς ἅπασιν ἡ ταχεῖα κίνησις, διά τε τὴν ἐπείγουσαν χρείαν γίνεται, καὶ πρὸς τὴν δύναμιν ὑπηρετεῖν αὐτῇ δυναμένην, ὅπερ ἐστὶν ἐῤῥωμένως, καὶ τὸ ὀργάνων δ' ὡς αὐτὶ πρᾴττουσιν, ὧν τὰς ἀκριβείας ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν ἐλέγομεν εἰρῆσθαι. εἰρῆ) δ' ἐν ἐκείνοις καὶ ὡς ἐνδέχεται ποτὲ μὲν χρείας ἱκανῶς ἐπειγούσης, καὶ ἡ δύναμις ἀῤῥωστοτέρα μετρίως ἦ, τὴν κίνησιν γίνεσθαι ταχεῖαν. εἰδ' ὧδε πλέον ἀσθενείας ἦνοι, μὴ εἰ ἐγχωρεῖν γίνεσθαι ταχέως, ἀλλὰ τὴν ἱκανῶς τὸ πυκνὸν μᾶλλον αὐτὶ ταχείας γίνεσθαι τὴν ἐνέργειαν. ἁπάσης γὰρ πυκνότητος ἐνέργειῶν μίαν ὑπάρχειν αἰτίαν, τὸ μὲν πρότερον ἐνεργείας ἐνδέες. ἀναγκάζονται γὰρ ἐπειγούσης ἐκείνης, μηκέθ' ἡσυχάζειν ὧδε πλέον. ἅπαντα δὲ ταῦτα δι' ἐκείνων μὲν ἀκριβέστερα. κοινὸς δ' αὐτῶν ὁ λόγος ὅτι καὶ πρὸς τὴν ἀναπνοὴν, πρῶτον μὲν ὅτι πρὸς κινήσεως ἅπασης ἐν τῷ καθόλου λελεκται. ἔπειτα καὶ ἡ ἀναπνοὴ ὀλίγου δεῖν ἅπασα, τῇ τῶν σφυγμῶν ἀναλογίᾳ ἀνάλογον ἔχει. συνέθετος γάρ ἐστιν ἐξ ἐναντίων κινήσεων ἠρεμίας διαιρουμένων, καὶ χρείας ἕνεκα ἐν αὐτῆς γίνεται. καὶ τῶν μορίων δ' αὐτῆς ἡ μὲν εἰσπνοὴ παραπλήσιος ὅσα τῇ διαστολῇ τῶν σφυγμῶν, ἀναψύχει τὴν ἔμφυτον θερμασίαν. ἡ δ' ἐκπνοὴ, καθάπερ ἡ συστολὴ τῶν σφυγμῶν ἐκκείνει τὸ καπνώδες ἐν συγκαύσεως. ἀλλὰ καὶ τὸ, τῇ θρέψει τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος ἀμφοτέρας τὰς ἐνεργείας σωτελεῖν. καὶ τὸ, τῶν ἠρεμιῶν, τὴν μὲν ὧν τῇ διαστολῇ, βραχυτέραν ὑπάρχειν, τὴν δ' ὧν συστολῇ μακροτέραν, ἀμφοτέρων κοινά. τάχος μὲν οὖν ταῖς ἀναπνευστικαῖς κινήσεσιν ὅπως προσγίνεται, καὶ δι' ἃ λελεκ) . πρὸς τὸ μεγέθος ᾗ ἑξῆς δίειμι. χρὴ τοίνυν καὶ τότε καλεῖν μὲν τὴν χρείαν εἰς τὸ ἔργον, ὑπουργεῖν δ' αὐτῇ τὴν δυνάμιν ἐῤῥωμένην, ἑτοιμότητα δὲ ὑπάρχειν τοῖς ὀργάνοις. ἡ αὐτῆς γάρ τοι σωματίας τῶν αἰτίων δεῖται, μεγέθος ἀναπνοῆς, ἧς πρὸ καὶ τάχος. τά γε μὴν ἐναντία τούτων βραδύτης τε καὶ μικρότης, ὁ πάντη γε δεῖται τῶν ἐναντίων ἁπάντων ὁμοῦ, ἀλλ' ἐν ᾗ ἐξ αὐτῶν χρὴ πρᾶναι πάντως, πλέω δὲ ὁπόσα ἀναγκαῖον. ἄν τε γὰρ ἡ χρεία μεγάλως ἐκλυθεῖ, σωτελύε) καὶ τὸ τάχος κινήσεως, καὶ τὸ μέγεθος τῆς διαστολῆς, καὶ ὅτι μάλιστα ῥώμης ἔχει καλῶς ἡ δύναμις. ἀργὸν γὰρ ἕξει τάυτην, ἐς ἂν μὴ δέησεται τὸ ζῶον ἐνεργέσης αὐτῆς. ἄντε μεγάλη μὲν ἡ χρεία, ἐλλύηται δ' ἔπως ὁ τόνος ἢ δυνάμεως, ἄντε ταῦτα μὲν ὑπάρχει, βλάβη δέ τις συμβῇ τοῖς ὀργάνοις, οἷαν ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν δηλώσομεν. ὅτι γὰρ ἂν ἐπὶ τούτων κωλυθήσε) τὸ τάχος καὶ τὸ μέγεθος ἢ ἀναπνοῆς. Κατὰ μὲν δὴ ταῦτα πάντως ἔοικασιν οἱ σφυγμοὶ ταῖς ἀναπνοαῖς. ὥστε εἰ καὶ τὰς αἰτίας πρῶτα προχειριζόμενοι, τὰς ἀκολουθούσας αὐταῖς ἀλλοιώσεις ἢ ἀναπνοῆς ὧδ' ἂν ποιοίμεθα, παραπλήσιος εὑρήσομεν, οἷονεὶ καὶ ἢ θερμασίας αὐξηθείσης, τῶν ἄλλων αἰτίων ἢ ἀναπνοῆς ἀτρέπτων μενόντων, ὁποῖόν τι τὸ ἢ δυσανοίας εἶδος ἔσται ζητοῦμεν εὑρήσομεν γ' ὡς καὶ ἐν πρώτῳ δ' εἴρηται τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων. ὅτι βραχὺ μὲν αὐξηθείσης αὐτῆς, μείζων μὲν ἀφῶς, ὁ μὲν καὶ θάττων, ὧδε πλείων δὲ, καὶ μεγίστη καὶ ταχεῖα, καὶ ἥδ' ἡ πυκνὴ γίγνοιτ' ἂν ἡ εἰσπνοή. ἢ ταῦτα δὲ καὶ εἰ μειωθείη τὸ ἢ φύσιν θερμὸν, τῶν ἄλλων αἰτίων ἀτρέπτων μενόντων, ὅτι μικρὰν ὅτω, καὶ βραδεῖαν, ἀραιὰν ἀνάγκη γίνεσθαι τὴν εἰσπνοὴν, ἀλλ' ὀλίγῳ μέν τινι τοῦ ἢ φύσιν μικροτέραν, πολὺ δ' βραδυτέραν. πάμπολυ δ' ἀραιοτέραν. ἐῤῥωμένης γὰρ ἢ δυνάμεως οὔσης ὅτι ἐνδέχεται πολλῷ μικροτέραν γίνεσθαι τὴν διαστολήν. ἀλλ' εἴπερ ἐλλυθείη τὰ ἢ χρείας ἱκανῶς ὧδε πλεῖον ἡσυχάζειν εἰκὸς, οὐμὴν οὐδὲ κινεῖσθαι δι' ἃ ταῦτα παντάπασι βραδέως, ἐῤῥωμένης ἢ δυνάμεως. ἃ δὲ ὧν ἢ θερμασίας αὐξανομένης, ταῦτα κἀπὶ ἢ τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος ἐπειγούσης θρέψεως εἰδ' ἂν δυσανοιῶν ἔσται, δηλονότι τῶν πρὸς τὴν εἰσπνοὴν συνισταμένων. ὥσπερ γε καὶ ἡ ἀμετρία ἢ λιγνυώδους τῶν χυμῶν συγκαύσεως, τὰς αὐτὰς ἢ ἐκπνοῆς δυσανοίας ἐργάσεται, ταῖς ὧδ' ἢ εἰσπνοῆς εἰρημέναις. ταχείαι μὲν γὰρ ἔσονται καὶ μεγάλαι καὶ πυκναὶ, πολλὰ τοιάδε πρόσωπα θεωρισμένα. βραδεῖαι δὲ καὶ μικραὶ καὶ ἀραιαὶ ἢ τὰς φαντίας διαθέσεις. ἆρ' οὖν ὁ μὲν λόγος ὅτως ἀξιοῖ, μάχεται δέ τι τῶν φαινομένων; ἐγὼ μὲν ὁμολογοῦντα ταῦτα πάντα κατά τε τὰς ἡλικίας καὶ τὰς χώρας, καὶ ὅλως τὰς καταστάσεις ἁπάσας τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος, εὑρίσκω. μαρτυρεῖ δ' ἐχ ἥκιστα καὶ τὰ ἐν τοῖς ὠδίνουσιν ἅπασιν, καὶ τὰ ἐν τοῖς νοσήμασιν. ἐνθα μὲν γὰρ τὸ θερμὸν πλεονεκτεῖ, ταχείας καὶ μεγάλας καὶ πυκνάς ἐστιν ἰδεῖν γιγνομένας εἰσπνοάς. ἐνθα δ' αὖ τὸ ψυχρὸν τὰς φαντίας βραδεῖς τε καὶ μικρὰς καὶ ἀραιάς. καὶ μὴν ὅσοις ἦ κρύσταται τὸ ψυχικὸν πνεῦμα, καὶ διὰ ταῦτα δεῖται ἢ ἀναθρέψεως, τὸ μόνον μέγα,

ἀλλὰ καὶ

ἀλλὰ καὶ ταχὺ καὶ πυκνὸν εἰσπνέουσιν. οἷς δ' οὐδὲν λεγοῦντα, τὸ ψαυστικὸν τούτοις εἶδος ἢ εἰσπνοῆς. εἰ δ' ἅμα φωσφόρα, καὶ θερμασίας αὔξησις, καὶ πνεύματος ἀνάλωσις, οὕτω τῷ μείζονι ἅπασιν καὶ ταχίστῳ καὶ πυκνοτάτῳ εἰσπνοὴν ἴσχουσι. καὶ μάλιστ' εἰ σφοδρῶς ἑκάτερα αὐξηθείη. ὥσπερ γε καὶ μειωθέντων ἀμφοῖν ἰσχυρῶς, μικρότατα καὶ βραδύτατα καὶ ἀραιότατα γίνονται εἰσπνοαί. καὶ μὴν δὴ καὶ τὸ τῆς ἐκπνοῆς εἶδος. εἰ μὲν ἀθροισθείη πολλὰ καπνώδη πεφυκότα, μέγιστόν τε καὶ τάχιστον καὶ πυκνότατον, εἰ δ' ὀλίγιστα παντελῶς εἴη, μικρότατόν τε καὶ βραδύτατον καὶ ἀραιότατον. ἡλικιῶν μὴν γε, τὰς μὲν ἐν αὐξήσει πάσας καὶ μέγα καὶ ταχὺ καὶ πυκνὸν εἰσπνεούσας ὁρῶμεν. τὰς δ' ἐν παρακμῇ, τοὐναντίον, ἀραιὸν μὲν καὶ μικρὸν καὶ βραδύ. ὅτε ταῖς μὲν, θερμὸν πλέον. ταῖς δ' ἔλαττον. καὶ ταῖς μὴ σωφρονεῖν δοκοῦσι τὸ σῶμα τὸ ἐοικὸς τῷ ψυχικῷ πνεύματι ἀνάγκη. ταῖς δὲ συμμαραίνεσθαι. δι' ἀμφοτέρας οὖν τὰς αἰτίας, πολλοὶ παραλλάττουσιν ἐν ταῖς τῆς εἰσπνοῆς ἰδέαις οἱ νέοι τῶν πρεσβυτέρων. δι' ἄλλας δ' οὖν δύο αἰτίας ἐν ταῖς ἐκπνοαῖς. ἐπεὶ γὰρ ταῖς αὐξανούσαις ἡλικίαις, διά τε τὴν τῆς ἐμφύτου θερμασίας ῥώμην, καὶ δι' αὐτὴν τὴν αὔξησιν, πάμπολύ τι πλῆθος ἀναλίσκεται χυμῶν, ταῖς δὲ παρακμαστικαῖς, ὅσον εἰς αὐτὸ τὸ ζῆν μόνον, ὡς μήτε αὐξανομέναις ἔτι καὶ ἀποψυχομέναις ἧττον, κατὰ λόγον ταῖς μὲν, ταχεῖα καὶ μεγάλη καὶ πυκνὴ, ταῖς δὲ, ἐναντίως διακειμένη κατὰ πάντ' ἡ ἐκπνοὴ φαίνεται. τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην ἰδέαν, καὶ οἱ σφυγμοὶ κατὰ τὰς τῶν ἡλικιῶν διαφορὰς ἔχοντες ὡρίσκονται, καθάπερ καὶ τοὺς ἐν τρίτῳ τῶν ἐν αὐτοῖς αἰτίων διήλθομεν. ὡς δ' ἐν ταῖς ἡλικίαις, οὕτω καὶ ταῖς ὥραις, καὶ ταῖς χώραις καὶ πάσαις ταῖς τὸ πολὺ ἐχούσαις ἡμᾶς ἀεὶ κατασάσεσιν, οἵ τε σφυγμοὶ ταῖς ἀναπνοαῖς, ἅτ' ἀναπνοαὶ τοῖς σφυγμοῖς ἀνάλογον ἔχουσιν, ἐν μὲν ταῖς θερμαῖς, εἰς μεγέθος καὶ τάχος καὶ πυκνότητα τρεπόμεναι, κατὰ δὲ τὰς ψυχρὰς, εἰς τἀναντία. καὶ εἴρηται πρὸ τούτων ἁπάντων ἐν ἐκείνοις, ὥσπερ γε καὶ πρὸ τῶν ὑδατηρῶν δυμάτων, ἐν μὲν γὰρ τῷ τρέχειν, καὶ παλαίειν, καὶ ὁπωσδὴν ἄλλως ἀνθρίζεσθαι, μέγα καὶ ταχὺ καὶ πυκνὸν ἀναπνέομεν. ἡσυχάζοντες δὲ, μικρὸν καὶ βραδὺ καὶ ἀραιόν. ὅτι ταῖς μὴ σωτήροις κινήσεσιν αὐξάνει μὴ τὸ θερμὸν, ἀπαναίτει δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ψυχικόν. ἠρεμούντων δὲ καὶ ἀκινήτων μενόντων, τὸ μὲν θερμὸν, μακραίνεται. πνεῦμα δ' οὐδ' ὅλως, ἢ παντελῶς ὀλίγον ἀναλίσκεται. καὶ τοίνυν καὶ τῶν λουτρῶν, τὰ μὲν θερμὰ, ταχεῖαν τε καὶ μεγάλην, καὶ πυκνὴν ὀργάζεται τὴν ἀναπνοήν. τὰ δὲ ψυχρὰ, τὴν ἐναντίαν. ἐν τοῖς ὕπνοις δὲ, μὴ πάνυ δεῖ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς γινομένοις. πλεονεκτεῖ γὰρ καὶ κατὰ μεγέθος καὶ τάχος κινήσεως ἡ ἐκπνοὴ τῆς εἰσπνοῆς, ὅτε τῶν σιτίων τε καὶ χυμῶν ἁπάντων αἱ κατεργασίαι καὶ αἱ πέψεις μάλιστα γίνονται. πλεῖστον οὖν εἰκὸς ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ καπνῶδες ἀθροίζεσθαι περίττωμα. ἰατῶν νοσημάτων δὲ, καὶ γὰρ καὶ περὶ τούτων ἤδη λεκτέον. ἐν μὲν τοῖς πυρετώδεσιν ἅπασι, καὶ μάλιστα, ὅσοις περί τι τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἢ τὴν καρδίαν ἢ θωρακικόν τι πολὺ πλῆθος θερμότητος, ἡ ἀναπνοὴ πᾶσα μεγάλη καὶ ταχεῖα καὶ πυκνὴ φαίνεται γιγνομένη. ἐν οἷς δὲ ἀπέψυκται τὸ θερμὸν, ἡ ψαυστία. ὥστε καὶ πρὸς τῶν ἤδη τελέως ἐδόξαν ἀπολωλῆναι, καὶ ἵν' ὁ ποντικὸς Ἡρακλείδης ἅπνοον ἐγράψω, ἧδε ὄδιν. τὸ ἀνάλογον γὰρ ἔχειν ἔοικεν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀναπνοή τε καὶ σφυγμὸς, οὕτω καὶ τῷδε. παντελῶς γὰρ ἀδ' ἕτερον αὐτῶν ἀπολέσθαι δυνατὸν, ἐς ὃν πεφύκη τὸ ζῆν, ἀπολωλῆναι μὴν τοι δόξαι δι' σμικρότητα, θαυμαστὸν οὐδέν. οὐ δὲ γὰρ τούτοις γε δὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς ἐκάστων μικροῖς, τὸ διαφθύειν τὰς ἀναδήσεις κοινόν. Ἀλλ' ἐπεὶ καὶ περὶ τῶν ὡσαύτως ὑπαρχόντων ἀναπνοῆς τε καὶ σφυγμοῖς, αὐτάρκως εἴρηται, ζητήσομεν ἤδη καὶ ὅσον ἐν αὐτοῖς οὐχ ὡσαύτως ἔχει. τὸ γὰρ ἀεὶ τῆς δυνάμεως ἐτερότυπος ἐν ἑκάστῳ τῶν ἐνεργειῶν ἴδιον, εἰκὸς ὅτι πολλαχῶς μὴ τὰς ἰδέας αὐτῶν διαφθρούσας δράσασθαι. τοῦτ' οὖν χρὴ σκοπῆσαι καὶ ζητῆσαι καὶ ἀναδυείσκειν μεθοδικῶς. δοκῶ δή μοι καθορᾶν δύθυς ἀπ' αὐτῆς τῆς οὐσίας τῶν πραγμάτων μεγίστην τινὰ διαφορὰν ἁπάντων τῶν ψυχικῶν ὀργάνων πρὸς τὰ ζωτικά. τῶν μὲν γὰρ ἡ προαίρεσις ἀρχουσίαν ἔχει τῆς γενέσεως, καὶ δυνάμεις ποτὲ καὶ ἡ χρεία καλῆ καὶ ἡ δυνάμις σύεκτῆ καὶ τῶν ὀργάνων ἑκάστου ἀδιτήδειον ἢ πρὸς τὴν ἐνέργειαν, ὅμως ἴσχειν τε καὶ σωλύειν αὐτὰ δι' κινήσεως. ὅπου δ' ἴσχειν, μέγα οὕτως, ἢ που γε, καὶ τὸ βραδίως λυνεῖν ἢ ταχέως, καὶ ἀδιτήδειον ἢ ἐπὶ ἔλαττον ἀφαίρειν, καὶ διὰ πλέονος ἢ ἐλάττονος χρόνου, ῥᾷστον αὐτῷ. τοῖς ζωτικοῖς δ' ὀργάνοις οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ὅταν ἡ χρεία καλῆ, τῆς γε δυνάμεως ἐρρωμένης, καὶ τῶν ὀργάνων ἀδιτηδείων ὑπαρχόντων εἰς τὰς λυήσεις, οὔτε βραδείαν, οὔτε μικρὰν χρὴ εἶναι οἷόν τε τὴν ἐνέργειαν. ὧδι γοῦν τῶν κατὰ φλεγμαίνοντα μόρια σφυγμῶν, ἐνεργέστατα φαίνεται διὰ τὴν τῶν ἐν αὐτοῖς ἀρτηριῶν λύησιν, ὀδυνῶν μὲν σφοδρὰ προσγινομένων, διὰ τὸ μὴ ἐφ' ἡμῶν εἶναι τὴν λύησιν ἐλαττονα ποιῆσαι ἢ μεγέθει, ἢ βραδυτῆτα ἢ ταχει. καίτοι γ' εἰκὸς ἦν ἐφ' ἡμῖν ἐλάττονά τε καὶ βραδυτέραν αὐτὴν ἐνεργάσασθαι, οὐδὲν ἂν προυργιαίτερον ἐποικάμεθα, μέλλοντες γε ἐκ τούτου πλουτήσειν τὴν ὀδύνην. παντὶ μὲν γὰρ ἢ φλεγμαίνοντι, τελέας ἦσυχίας δεῖ. κινουμένων γὰρ καὶ τριβομένων πρὸς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων, ἐλλίβεταί τε καὶ ῥυπαίνεται καὶ παντοίως ὀδυνᾶται. εἰ δ' ἄρα ποτὲ καὶ διὰ τὴν τῆς χρείας ἔπειξιν ἀναγκάζοιτο, τὴν μικροτέραν τε καὶ βραδυτέραν λύησιν ῥᾷον φορεῖ ἢ μείζονός τε καὶ ὠκυτέρας. οὕτω καὶ τὸ σκέλος, ὅταν φλεγμαίνῃ τι μέρος ἐν αὐτῷ, μάλιστα μὲν ἀναπαύεσθαι ποθεῖ. εἰ δ' ἀναγκαζοίμεθα λυεῖν αὐτὸ χρείας τινὸς ἐπειγούσης, ἐλαττόν τε καὶ βραδύτερον βαδίζομεν. ἀλλ' οὐκ οἷόν τε τοῦτ' ἄνευ τῶν ἀρτηριῶν ὀργάσασθαι. οὐ γὰρ ὄδιν ἐφ' ἡμῖν ἡ κίνησις αὐτῶν, οὐθ' ὥστε παταπάυειν γιγνομένην, ὥστε βραδυτέραν ἢ ὠκυτέρας, ἢ ἐκ μείζονος, ἐλάττω ποιεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη σέργειν τῇ παρούσῃ. ἰαὶ ὠκεῖα, καὶ μεγάλη, καὶ ὅπως δὴ ἡ βίαια. διὰ τοῦτο ἐν τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις τῶν ἀρτηριῶν λινομένων, ὀδυώμεθα μὲν, ἀλλ' οὔτε ἀμυδροτέραν, οὔτε ἐλάττω τὴν λύησιν, οὔτε βραδυτέραν ὀργάσασθαι δυνάμεθα, ἰαί τοι τῶν γε κατὰ τὴν προαίρεσιν ἐνεργειῶν, ἢ παντελῶς ἀναπαύοντες τὸ σκέλος, ἢ μικρὰν κομιδῇ καὶ βραδείαν ποιοῦντες. ὅταν δὲ λέγω μὴν μικρὰν καὶ μεγάλην λύησιν, ὅτι μὴ λυσίτελος, ἀλλ' ἀπὸ τῶν διαστημάτων φαμὲν, καθ' ὧν τὸ κινούμενον φέρεται, παντί που δῆλον. οὐκ οὖν ἐπειδὴ καὶ ὁ θώραξ ἐν τῷ τοῦ ζώου μορίῳ, ὄδιν ὄργανον ἀναπνοῆς, ὡς ἡ μὴ

ἀρτηρία σφυγμῶν, τὸ δὲ σκέλος βαδίσεως, εἰ μὲν ὅτι τῶν ζωτικῶν ὀργάνων ἡ ἀναπνοή, ταῖς ἀρτηρίαις ἀνάλογον, εἰ δὲ τῶν ψυχικῶν, τοῖς σκέλεσιν ὁμοίως λιγνηθήσεται. ἀλλὰ μὴν τῶν ψυχικῶν, ὡς γ' ἅπασι δοκεῖ. δῆλον ἄρα ὡς τοῖς σκέλεσιν ὁμοίως λιγνηθήσε). εἰ τοίνυν φλεγμαίνων εἰκ ἀναγκαῖον τότε κινεῖσθαι, βραδύτερον τε ⊂ πολὺ ἥξειν τοῦ δέοντος διασήσεται. ἀλλ' εἰ ὄζος ποιήσει, γοργῶς ἀναπνεύσει. εἰ δὲ ⊂ διὰ τόρου ἔτι τὴν τρίτον, ταυτὸ τοῦτ' ὀργάσεται, τὸ καθ' ἑκάστην γοργὸν ἐξιόλογον ποτὲ κεφάλαιον γιγνόμενον, ἐγγὺς ἄξει τοῦ πνίγεσθαι τὸ ζῶον. ἐν ὃν μὴ γίγνηται ὄζος, πυκνοτέρας ποιεῖται τὰς γοργείας, μικρὸν ὕστερον, ὅσον ὁπόταν ἔχῃ κατὰ φύσιν. ὁμοιόν τι ποιοῦσι τοῖς δρῶσι τὸ μὴ δύνασθαι τὴν αὐτάρκη τροφὴν, εἰς ἅπαξ προσφέρεσθαι, σπανιχῶς ὀλίγον τρεφομένοις. ἀλλ' ἐν τούτῳ ἀναγκαῖον τὴν ὅλην ἀναπνοὴν γίνεσθαι μικρὰν καὶ βραδεῖαν καὶ πυκνὴν, καὶ πλεονί γε μικροτέραν τοῦ προσήκοντος, ἢ βραδυτέραν. οὐχ οὕτως γ' ἰσχυρὸς ὁ πόνος ἐστὶ θώρακι διὰ τὸ τάχος ἢ διανήσεως, ὡς διὰ τὸ μέγεθος ἢ διασολῆς. τὸ μὲν γὰρ τάχος, εἰ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν ὀδυνηρόν, ἀλλὰ τῷ γε βραχυχρόνιον ὀργάζεσθαι τὴν ὅλην κίνησιν, ἧττον λυπεῖ τὸν θώρακα. συντόμως γὰρ ἐφ' ὃ πάσχει παραγίνεται. πάσχει δὲ διήκοντα ὠδὶ τὴν ἡσυχίαν, καὶ τούτους ὅτι τάχιστα γλίχεται τυχεῖν, ὡς ἂν μόνης αὐτῷ τῆς ἐκ φλεγμονῆς ὀδυνῶν παραμυθουμένης. τὸ δὲ μεγέθους τῆς διασολῆς, πάντως χαλεπὸν, αὐτῷ τε ἐπὶ βιαίῳ ἢ κινήσεως, καὶ ἐπὶ θλίβειν τε ἅμα καὶ τείνειν τὰ φλεγμαίνοντα, καὶ παντοίως ὀδυνᾶν τὸν θώρακα. ταῦτ' ἄρα καὶ πλέον ἀφαιρεῖ τοῦ μεγέθους, ἢ τοῦ τάχους. καὶ ὅταν γε τοῦτ' αὖ τὸ μόνον ἢ τὸ πάθημα, πόνου τῆς τῶν κατὰ τὸν θώρακα μορίων, μὴ μήν τοι τά γε ἢ χρείας ἐπέγει, μηνύσεις δ' ἥκιστα ἢ ἐν τῇ καρδίᾳ θορμασίας ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ὅροις, ἐναργῶς ἡ λιγνησις τ' θώρακος βραδυτέρα γίνεται. πυρώσεως δ' τινος ἐν αὐτῇ γιγνομένης, τὸ μὲν τάχος οὐκ ἐκλύεται, δι' ἃς ἐμπροσθεν εἴπομεν αἰτίας, καθαιρεῖται δὲ καὶ ταῦτα τὸ μεγέθους ἱκανῶς, ἀλλ' αὐτὸ αὐτοῦ πυκνότης γιγνᾶται, διὰ τὴν ἢ χρείας ἔπειξιν.

Ὡς τε διὰκ τῶν εἰρημένων ἤδη πρόδηλον ἐστὶν ἔχει, ὡς αὐτὴ ἡ καθ' ἑαυτὴν ὀδυνη πρί τι τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων γνωμένη, μικρὸν καὶ βραδὺ, ἢ πυκνὸν ὀργάσεται τὸ πνεῦμα. μετὰ φλογώσεως δὲ, μικρὸν μὲν ἔτι καὶ ναῦ ὁμοίως, ἀλλὰ πυκνότερον γε τοῦ διὰ μόνου τὴν ὀδυνην, ⊂ ἤδη κατά τι ταχύτερον. ἡ δὲ διὰ μόνου τὴν πύρωσιν γιγνομένη διάπνοια, προὸδῳ ἐδείχθη μέγα ⊂ ταχὺ καὶ πυκνὸν ὀργαζομένη τὸ πνεῦμα. ὥστε σαφὲς ὅτι καὶ διάφορόν ἐστιν ἑκάτερα, καὶ ἡ ἀμφοῖν σύνθετος. ἡ μὲν γὰρ ὠδὶ μόνῳ ἐστὶ πλήθει ἢ θορμασίας, εἰ καὶ πυκνὸν ὀργάζεται τὸ πνεῦμα παραπλησίως τῇ διὰ μόνου τὴν ὀδυνην, ἀλλὰ ἐστὶ μεγέθει καὶ ἐστὶ τάχει, σαφῶς διοείζεται. ἡ δ' ἐξ ἀμφοῖν τῶν αἰτίων συνελθόντων, ἢ μὲν διὰ τὴν φλόγωσιν, μόνῃ τῇ μικρότητι διαφόρεα, ἢ δὲ διὰ τὴν ὀδυνην, μεγέθει καὶ τάχει. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ διὰ τὴν καταψυξίν γε ἢ κατὰ φύσιν θορμασίας διάπνοια, σαφέσι τισὶ γνωρίσμασιν ἅπασῶν τούτων διοείζεται. μικρὸν γὰρ αὖτη γε ὡς ἐδείκνυτο καὶ βραδὺ καὶ ἀραιὸν ὀργάζεται τὸ πνεῦμα. τῶν δ' ἄλλων οὐδεμιᾷ συμβέβηκεν ἅμα βραδύτης καὶ ἀραιότης. ἀλλ' ὅσον μὲν ὠδὶ ταῖς ψυλείαις τε καὶ πλεονεξίαις ἢ θορμασίας. ἡ τῆς ἀναπνοῆς ἰδέα τοῦ κατὰ φύσιν ἐξίσταται ῥιθμοῦ, ταῦτα καὶ τοῖς σφυγμοῖς ὡσαύτως ἔχει. τὰ δ' ὠδὶ ταῖς ὀδυνηραῖς τῶν ὀργάνων διαθέσεσιν, οὐκεθ' ὡσαύτως, ἀλλ' ὅπη παραλλάττει σαφῶς οἶμαι δέδεικται. αἱ λοιπαὶ μὲν τοι διαθέσεις τῶν ὀργάνων ὅσαι χωρὶς ἀλγήματος ἐπ' ἐμφράξεσιν, ἢ σκιρρώσεσιν, ἢ θλίψεσιν, ἢ ὅλως σχοχωρίαις πισὶ γίνονται, παραπλησίως ὀργάζονται τὰς ἀλλοιώσεις ἑκατέραις ταῖς ἐνεργείαις ψυχικαῖς τε καὶ ζωτικαῖς. μικρὸν γὰρ ἐπ' αὐτοῖς καὶ ταχὺ καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα. μικρὸν μὲν, ὅτι διὰ τὴν σχοχωρίαν τῶν ὑποδεχομένων, ἐλαττον τοῦ δέοντος ἕλκεται. πυκνὸν δὲ, ὅτι τὰ ἢ χρείας οὐ πληροῦται. διὰ δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην αἰτίαν καὶ ταχύ. δέδεικται δὲ ἐν τοῖς πρὶ σφυγμῶν ὑπομνήμασιν, ὅτι τὸ μεγέθους ἢ διασολῆς, ὅταν μὲν ἱκανῶς πληροῖ τὴν χρείαν, οὐδὲν δεῖται τάχους, ὅταν δ' ἀπολείπηται κατά τι, τηνικαῦτα ἤδη καὶ εἰς τάχος ἡ τροπὴ γίνεται ἢ διαπαμένης ἐρρωμένης. καὶ ὅταν μὴ δὲ τοῦτ' ἱκανὸν ᾖ, τό τε ⊂ εἰς πυκνότητα. διὰ ταῦτα μὲν δὴ μικρὸν καὶ ταχὺ ⊂ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα κατὰ τοὺς σφυγμοὺς καὶ τὰς ἀναπνοὰς ἐν ταῖς πρειρημέναις διαθέσεσιν. ἐρρέθη δ' ἐν τοῖς πρὶ σφυγμῶν, ὅτι καὶ ἀνώμαλον, ⊂ τοῦτ' ὀδὶ μάλιστα τὸ ἴδιον αὐτῶν γνώρισμα, καὶ ὁ ἢ αἰτίας λογισμὸς, ἐν ἐκείνοις εἴρηται, ⊂ ὅτι γε κατὰ μὲν αὐτὰ τὰ τὰς ἐμφράξεις ἔχοντα μόρια, καὶ ὅσα τούτοις κοινωνεῖ, τὰ ἢ ἀνωμαλίας μάλιστα σύδηλα, καὶ ἡ μικρότης τῶν σφυγμῶν, ἢ διὰ παντὸς, ἢ ὡς τὸ πολὺ σημειοῦται. κατὰ δ' ἕτερα, τὸ μέγεθος μᾶλλον. εἰ δὲ πλησίον ἢ ἀρχῆς εἴη τὸ πάθημα κοινὸν ὅτῳ γίνεται πάσαις ταῖς ἀρτηρίαις. ταῦτα μὴ δὴν ἐν ἐκείνοις εἰρηταί τε, ⊂ δέδεικται. Τὰ δὲ τ' ἄνω πνευστικῶν ὀργάνων ἴδια νῦν ἐπέξιμεν, ὡς μηδὲν ἐλλείπειν τῷ λόγῳ. ὅταν οὖν ἥτοι φυμάτων ἀπέχῃ ἐν αὐτοῖς συσάντων, ἢ γλίχρων καὶ παχέων χυμῶν καταλαβόντων τὰς ὁδοὺς τοῦ πνεύματος, ἢ τινος ὄγκου σκιῤῥώδους ἐν αὐτοῖς ἐκτραφέντος, ἢ τῶν ὁμιλούντων αὐτοῖς σωμάτων ὅτου δὴ, καθ' ὁντινοῦν τρόπον εἰς ὄγκον ἀμετρότερον ἀρθέντος, ἐλαττον τοῦ δέοντος εἰσένεκται διὰ σχοχωρίαν τὸ πνεῦμα, πρόσγίνεται δὲ αὐτῷ, διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας τάχος καὶ πυκνότης. ἰδέαι δέ τινες ἐν τοῖς γένεσι ἢ διαπνοίας τούτοις πλείους συνίστανται, ἄλλων ἄλλοτε μορίων σχοχωρουμένων ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις. οἱ μὲν γὰρ κατὰ τὴν γαστέρα καὶ ἧπαρ, ἤδη δὲ καὶ τὸν σπλῆνα καὶ τὸ λεπτὸν, καὶ τὰ τούτοις συνάπτοντα συνισάμενοι παρὰ φύσιν ὄγκοι, σχοχωρίαι τοῦ διαφράγματος μικρὸν ⊂ ταχὺ καὶ πυκνὸν ὀργάζονται τὸ πνεῦμα. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τοῖς ὑδρικοῖς καὶ ταῖς λευκάσαις, καὶ τοῖς ὑποπεμπεπλυμένοις, καὶ τοῖς πθυσικοῖς, τοιοῦτόν γίνεται τὸ ἢ ἀναπνοῆς εἶδος. ἐν δὲ ταῖς καλουμέναις ὀρθοπνοίαις γλίχρων καὶ παχέων ὑγρῶν, ἐν ταῖς κατὰ τὸν πνεύμονα τραχείαις ἀρτηρίαις ἀθροιζομένων. οὕτω δὲ, ⊂ εἰ σκιῤῥωθείη τι κατ' αὐτὸν, ἢ φῦμα γένοιτο θλίβον καὶ σχοχωροῦν τὸ τῶν τραχειῶν ἀρτηριῶν ῥεῦμα, αὗται γ' ὑποδέχονται τὸν εἰσιόντα ἀέρα, μικρὸν καὶ πυκνὸν ⊂ ταχὺ, ἔσται τὸ πνεῦμα. κατὰ τ' αὐτὸν δὲ τρόπον, εἰ καὶν ἢ θώρακι τοιοῦτον συστάσιν φῦμα, οἷς διὰ πολλάκις λυφοῦνται καὶ λοξδοῦνται, ⊂ σκωλιοῦνται τὰ κατὰ τὴν

τῶ ῥάχιν, μικρὸν καὶ πυκνὸν καὶ ταχὺ τὸ πνεῦμα γίνεσθαι, καταλαμβάνοντος δηλονότι τοῦ παρὰ φύσιν ὄγκου τῆς χώρας τοῦ πνεύμονος, εἰς ὃν διαστελλομένου ἐκτείνεται. πολλάκις δὲ καὶ αὐτὸν ὅλον ἡ θώρακα ξενοτέραν ἂν τοιαύταν διαθέσεις ἀπέφηναν, ἢ λυομένας σύνδεσιν συμπεσοῦσαι, ἢ καὶ μετὰ ταῦτα ὕστερον ἅπαν πήξασαι. διαφέρει δ' οὐδὲν πρός γε τὸ σφοχωρούμενον τὸν πνεύμονα μὴ δυνάσθαι τὸν ἱκανὸν ἕλκειν ἀέρα, ἢ σφόν ὅλον γενέσθαι τὸν θώρακα, καθ' ἣν τινα οὖν διάθεσιν, ἢ τῆς μεταξὺ χώρας ἀκλείσας καταληφθεῖσαν ὑπόπτυον παρὰ φύσιν ἐν αὐτῷ συσάντων σωμάτων, ἢ καὶ σκιῤῥωδήντος αὐτοῦ, ἢ φραχθέντος, ἢ ἀνοιδήσαντος, ὡς ἐν τοῖς καλουμένοις πνευμονώδεσί τε καὶ ποδαπνευμονικοῖς γίνεται πάθεσιν. ἐν γὰρ ἅπασι τούτοις δῆλον τὸ σωματικὸν ἄτοπον, τοῦ μικρὰν γίνεσθαι τὴν εἰσπνοήν, ἡ σφοχωρία τῶν τραχειῶν ἀρτηριῶν. διότι δ' αὐτὴ μικρά, δῆλον ὡς πολλάκις εἴρηται, προσέρχεται πυκνότης καὶ τάχος. ἀλλ' ὅταν μὲν κατ' αὐτὸν τὸν πνεύμονα τὸ πάθημα συμπέσῃ, διαί τοι διαστελλειν δυναμένου μέχρι πλείστου τοῦ θώρακος, μικρὸν ὅμως εἰσπνέουσιν. οὕτω δὲ καὶ ὅταν ἐν μεταξὺ τῶν ὀργάνων χῶραι καταληφθῶσιν. ὅταν δὲ ὅλος ὁ θώραξ ἢ ποι λυομένων, ἢ καὶ ἄλλως, μικρὸς καὶ σφὸς γένηται, δῆλον ὡς καὶ τὴν διαστολὴν ἀνάλογον ἑαυτῷ μικρὰν ὀργαζόμενος, αὐτίκα δὴ πνεύμονι, δὴ πρὸς τὴν εἰσπνοὴν ταχυτῆτα καθίσταται. οὕτως δὲ καὶ ὅταν ἐκ φρενῶν ὑπόπτου θλίβοντα κατ' αὐτὸ τὸ κάτω πέρας ἰδίᾳ τοῦ θώρακος, ὡς ἐν τοῖς ἀνωδυνίοις παθήμασι. τούτου γὰρ χρὴ μεμνῆσθαι μάλιστ', ὅτι ποτὲ μὲν ἡ τοῦ θώρακος μόνου διάθεσις, ποτὲ δὲ ἡ τοῦ πνεύμονος, ποτὲ δὲ ἡ τῆς μεταξὺ χώρας ἀμφοῖν, εἰς μικρότητα, καὶ διὰ ταῦτα εἰς τάχος, καὶ εἰς πυκνότητα, τὴν τροπὴν δὴ ἀναπνοῆς ὀργάσεται, τῆς γε δυνάμεως ὀρρωδούσης. καὶ γὰρ καὶ τούτου χρὴ μεμνῆσθαι πολλάκις ἤδη καὶ πρόσθεν εἰρημένου. μὴ τοίνυν ἐπὶ τῶν πλευριτικῶν, ἢ τῶν ἀποστάσεις τινὰς, ἢ ὅλως ὄγκους ὀδυνηροὺς ἐχόντων κατὰ τὸν θώρακα μνημονεύσομεν, ἐν τοῖς δὲ τοῖς λόγοις. περὶ δὲ τῶν ἀνωδύνων παθημάτων, ὅσα τοῖς θλίβειν τὲ τὸν πνεύμονα, καὶ διοχωρεῖν τὰς ἐν αὐτῷ τραχείας ἀρτηρίας, μικροτέραν ὀργάζεται τὴν εἰσπνοήν, ὁ προειρημένος ἅπας ἐπεραίνετο λόγος. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν τοῖς πρὸ τούτων γεγραμμένοις πάθεσι τοῦ θώρακος προσνέμομεν, ἐφ' ὧν ἐλέγομεν διὰ τὴν ὀδύνην ἧττον διϊσάμενον τὸν θώρακα, μικρὸν ὀργάζεσθαι τὸ πνεῦμα. τὴν δὲ τῶν ἐμπύων καλουμένων διάθεσιν, καὶ ὅτι μάλιστα πολλάκις ἐκ πλευρίτιδος ἡ γένεσις αὐτοῦ συμπίπτει, τούτοις τοῖς νῦν εἰρημένοις συγκαταριθμήσομεν, ὅτι χωρὶς ἀλγήματος σφοχωρίαν ὀργαζόμενα κατὰ τὸν πνεύμονα, μικρὰν ἀφαίνει τὴν ἀναπνοήν. τὸ γάρ τοι περιεχόμενον ἐν αὐτῷ πῦον κατὰ τὰς τοιαύτας διαθέσεις, ἄτοπον γίνεται δὴ πρὸς τὴν διαστασιν μικρότητος. ὡς οὖν μηκέτ' αὐτὸς κατὰ φύσιν διαστελλόμενος, οὐδὲ τὴν ὁλκὴν ἴσην ποιῆται τῷ πνεύματος. τῶν ποτ' οὖν ταῦτα χωρὶς ἀλγήματος πάθη τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων (οὐδὲν γὰρ ἐπιλείπει δὴ πρόντι λόγῳ) διορισθήσεται τοῖς μετ' ἀλγήματος, εἴ γε καὶ μικρὸν ὡσαύτως ἀμφοτέροις καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα; ἐν δὴ τάχει τε κινήσεως. ἐν γὰρ τοῖς μετ' ὀδύνης, ὀλίγον μὲν ἀναπίνουσι καὶ πυκνόν, οὐ μὴν ταχέως, ὅταν γε χωρὶς πυρετοῦ τὸ τοιοῦτον συμπίπτῃ πάθημα, μετὰ μέντοι πυρετοῦ καὶ εἰ τῇ μικρότητι καὶ δὴ τάχει παραπλήσιον ἀναπνέουσιν, ἀλλὰ τῇ γε πυκνότητι διορίζονται. οὐ μετρίως γὰρ αὐτοῖς πυκνοῦται τὸ πνεῦμα. ὥσπερ δ' οὐχ ὑπάρχει τοῖς διὰ σφοχωρίαν τῶν ἀναπνευστικῶν δυσπνοοῦσιν. ἀλλ' εἰ καὶ πυκνότερον αὐτοῖς γίγνοιτο τὸ πνεῦμα, μετρίως ὥσπερ πάχει, καὶ πολὺ κατωτέρω τῆς ἄκρας πυκνότητος. ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκπνοὴ τοῖς πυρετῶσι μείζων τε ἅμα καὶ θερμοτέρα, ὅπερ οὐχ ὑπῆρχε τοῖς διὰ σφοχωρίαν μικρὸν καὶ πυκνὸν ἐκπνέουσιν. ὅπως δὲ χρὴ διαγινώσκειν ἀκριβῶς μικρότητά τε καὶ μεγέθη ἑκατέρων τῶν μορίων τῆς ὅλης ἀναπνοῆς. ὀλίγον ὕστερον εἰρήσεται, τελεσάντων πρότερον ἡμῶν ἅπαντα τὸν περὶ τῶν ὀργάνων λόγον. ὅτι μὲν γὰρ διαφέρουσιν αἱ χωρὶς ὀδύνης αὐτῶν δύσπνοιαι, τῶν μετ' ὀδύνης, εἴ δὴ λέλεκται. πότερον δὲ ὡσαύτως ἁπλῶς ἀπεφηνάμεθα, τὴν σφοχωρίαν δεῖν εἰς τὸν πνεύμονα διήκειν, καὶ τούτου τὰς τραχείας μάλιστα ἀρτηρίας, ἵνα δυσπνοήσῃ τὸ ζῷον, οὕτω καὶ τὴν ὀδύνην ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις χωρεῖν γίνεσθαι, καὶ μάλιστά γε τῷ θώρακι, λεκτέον. ὁ γὰρ πνεύμων ὀλίγον δεῖν ἀναίσθητος, ἢ τινὰ ἑτέραν ἡμῖν ὧν τῶν τοιούτων δυσπνοιῶν ζητητέον ἀπόφασιν. οὐ δὲ γὰρ ἂν οἶμαι δόξειεν, ὅ γε τοῖς τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ἀλγήμασι μόνοις τὸ τοιόνδε εἶδος ἐπεσθαι δὴ δυσπνοίας λέγων, ἐγνωκέναι καλῶς ὑπὲρ αὐτῶν τὸ σύμπαν, οὐδὲ μεμνῆσθαι τῶν ἐμπροσθεν λογισμῶν, ἐν οἷς οὐ διὰ τὸ πάθημα, διὰ δὲ τὴν δὴ ἐνεργείας δύναμιν ψυχικὴν οὖσαν, ἐλλείπειν μικρὸν καὶ πυκνὸν γινόμενον τὸ πνεῦμα. τὸ μὴν τοῖς ταῖς σφοχωρίαις τοῦ πνεύμονος εἶδος τῆς δυσπνοίας ἐπόμενον, οὐδὲν πρόσθεν ἐρεῖται δὴ δυνάμεως εἰς τὴν ὑγίεσιν. ὅθεν ὠδὶ μὲν τούτου καλῶς ἀπεφηνάμεθα καθ' ὅλα τοῦ πράγματος τὸν λόγον ποιησάμενοι. περὶ δὲ τῶν ὀδυνηρῶν παθῶν οὐχ ἁπλῶς ἐχέτω λέγειν, ὅταν γ' ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς συνίσταται μορίοις. οὐ γὰρ δὴ αὐτὸν τῶν μορίων τὴν φύσιν ἰδίως, ἀλλ' ὅτι ψυχικὴ δύναμις ἐπιτρόπου ἐν αὐτῇ δὴ κινήσεως, εἰς μικρότητα τὴν ἀναπνοὴν τρέπεσθαι συμβαίνειν. ὑπὲρ τοῦ μὴ μείζονος ὀδυνᾶσθαι τὸ ζῷον, ἐλαττον δὲ ποσήκοντος διϊσάσης αὐτῆς τὸν θώρακα. αὐτὴ δ' ἡ τοῦ μὴ μείζονος ὀδυνᾶσθαι πρόνοια, καὶ τοῖς ἄλλοις δὴ πᾶσιν ἅπασι μὲν ὅσα κινουμένης τοῖς ἀναπνευστικοῖς συγκινεῖται, σπλάχνῳ, καὶ γαστρὶ, ἧπατι καὶ πλεύμονι, καὶ περιτοναίῳ, καὶ τοῖς κάτω δὴ κώλοις τε, καὶ τῶν λεπτῶν ἐντέρων τοῖς ἄνω, καὶ τοῖς καθ' ὑποχόνδριον μυσί. ταῦτα γὰρ ταῖς τοῦ θώρακος κινήσεσι, καὶ μάλιστ' ἐὰν μείζους ὦσι συγκινεῖται. προσήκον οὖν ὅτι μείζονος μὲν ὠδῖν ταῖς μεγάλαις τοῦ θώρακος ὀδυνῶνται κινήσεσιν, ἐλάττον δὲ ὠδῖν ταῖς μικραῖς. καὶ διὰ τοῦτο μικρὸν καὶ πυκνὸν οὐ τοῖς πλευριτικοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τὸν σπλάγχνον, ἢ ἧπαρ γαστέρα διακειμένοις ὀδυνωδῶς, ἔσται τὸ πνεῦμα, ἧττον μὲν, ὅτι καὶ τὰ δὴ ἀνιάσεως ἐλάττω, παραπλησίως μέντοι δυσπνοοῦσιν, ὅσοι τὸ ἧπαρ ἢ τὸν πλεύμονα ἢ τῶν ἕτερόν τι τῶν προειρημένων ὀδυνῶνται. ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τὰ μὲν ἐξηρτημένα, τὰ δὲ συμπεφυκότα τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις, συνσείεται κινουμένοις αὐτοῖς, καὶ διὰ τοῦτ' ἀναπνεόντων ἄχθεται. καὶ οὕτως οὐχ ὡς ἐμπροσθεν ὠδῖν τῶν ἀναπνευστικῶν μορίων, ἀλλ' ὠδῖν πάντων τῶν ἁπλῶς κινουμένων ἐν ταῖς ἀναπνοαῖς, ὁ λόγος ἡμῖν γιγνέσθω, καὶ τελμήσωμεν ἀφῆναι καθόλου, τὸ μικρὸν καὶ πυ-

κνὸν πνεῦμα σημεῖον ὑπάρχειν ὀλιγώρως ἅπασιν τῶν τοῦ ζώου μορίων, ὅσα κινεῖται κατὰ τὰς ἀναπνοάς. ἆρ' ὃν
τρόπον μόνον ἀνομοίως ἔχουσιν οἱ σφυγμοὶ ταῖς ἀναπνοαῖς, ἢ καὶ κατ' αὐτὴν ἰδίαν τὴν ἀφ' ἧς δυνάμεως ἀνί-
στανται. ἅμα δὲ συμπεπλέχθαι τοῖς ὀργάνοις, φύσιν εὑρεῖν τινὰ διαφοράν; αἱ μὲν γὰρ φυσικαὶ δυνάμεις πᾶσαι
διαπαντὸς σχολάζουσι τοῖς ἀναγκαίοις σφισιν ὄργοις, καὶ οὐδέποτε ῥαθυμοῦσιν, οὐδ' ἀμελοῦσιν. ὅταν δὲ ὑπὸ
τὴν ψυχικὴν αἵρεσιν ἄγουσιν αἱ τῶν ζωτικῶν ὀργάνων πράξεις ἕτεραι, ἀμελέ-
στερον ἀπεργάζεται. βαδίζοντος γοῦν φίλου σωτόνως ἐπίπονα πρᾶξιν, εἶτα μεταξὺ κατὰ τὴν ὁδὸν γνόντας
τι, κάπειτα ἱδρῶντα πόνου τινὸς ἐπεγερθέντος, ἐγνωρίσαμέν τε τὸ κατασκεύασμα τῆς ψυχῆς ὁρμήν. αὖθις τε πρὸς τοὔργον ἐπηγείραμεν ἡμᾶς. οὕτως καὶ οἱ παραπαίοντες, ὡς ἂν οἶμαι τὸν νοῦν ἐν τῇ
φαντάσμασιν ἔχοντες, καθάπερ τισὶ φροντίσμασιν, ἀμελοῦσι τῶν ψυχικῶν ἐνεργειῶν, καὶ οὔτε οὐροῦσιν, εἰ μὴ
νοσήσειέ τις, οὔτ' ἀπατῶσιν, οὔτε πίνειν, οὔτε φαγεῖν ἀποῦσιν, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν τοιοῦτον. εἰσὶ δὲ τύχοιεν
αὐτήσαντες ποτὲ, μεταξὺ πρόσωθεν ἐπελάθοντο, καὶ ὧδις τῶν ὑπομνημάτων δέονται. παμπόλ-
λους γὰρ ἴσμεν αὐτήσαντας ἀμίδια, δυθείσης δὲ, μηκέτ' οὐροῦντας, ἀλλ' ἀργῶς ἐν ταῖν χροΐν κατέχοντας. ἐτέ-
ρους δὲ διανασάντας ἢ ὡς ἀπατήσοντες, ἐπεὶ δ' ἐκάθισαν ὠλλαθομένους τελέως, καὶ μηδὲν ἐνεργοῦντας, ἄλ-
λοις αὐτοὺς οἱ παρόντες ἀναμνήσωσιν. ὥσπερ δὲ διὰ πολλοῦ χρόνου ποιοῦσι τὰς ἐνεργείας οὗτοι πάντες, ὅτω
καὶ μεγάλας. ἀθρόως γοῦν οὐροῦσι πάμπολυ, καὶ πίνουσιν εἰς ἅπαξ ἴσως τὸ σύμμετρον, ἑκάστου τε τῶν ἄλλων
ὡσάντως δρῶσιν, καὶ οὐδὲν οἶμαι θαυμαστόν. ὁ γὰρ ἐχθὲς πολλάκις ἐν τοῖς προσήκουσι χρόνοις δραῦν, ἀθρόως
ἐπεξάσης τῆς χρείας, ἀναγκάζοντα πληροῦν, καὶ μάλιθ' ὅταν ἀναγκαῖον ᾖ πρὸς τὴν ζωήν. ἦλθον μὲν γὰρ
τις πίων τοῦ δέοντος, οὐχ ἡμέρας μόνον, ἀλλὰ καὶ μυσὶν ὅλοις ἱκανὸς ἐξαρκεῖν, ἦλθον δ' ἀναπνέων, οὐ δ' εἰς
ἐλάχιστον μόριον τῆς ἡμέρας ἐξίκοιτ' ἄν. ὅθεν εἰ καὶ πλεῖον εἰς ἅπαξ οἱ παραπαίοντες πίνουσιν. ἀλλὰ τῷ γε
δὴ πολλοῦ χρόνου προσφορεῖσθαι, τὸ σύμπαν αὐτοῖς πόμα πολὺ τοῦ συμμέτρου ἀπολείπεται. ἢ δὲ δὴ ἀνα-
πνοῆς χρεία μὴ πληρουμένη, δεῖ τὸν λινδλιωον ὑπόγυον θ' ἅμα καὶ ἀνιαρὸν ἔχειν, ἐπεγείρει τε πρὸς τὴν ἐνέργει-
αν, καὶ οὐκ ἐᾷ ῥαθυμεῖν, οὐδὲ εἰς πάνυ μικρὸν, ἀπολαμβάνει δὲ ὅλους ἅπαν, ὅσον ἐκ τοῦ δὴ κρεμίας ἀπεσέ-
ρηται χρόνου, καὶ οὕτως οὐκ ἀραιὸν μόνον ἀλλὰ καὶ μέγα γίνεται, καὶ τοσοῦτον γε μεῖζον τοῦ προσήκοντος,
ὅσῳ καὶ ἀραιότερον, ὅπερ ὧδε τοῦ ποσοῦ γίνεται. πολλῷ μὲν γὰρ ἀραιότερον, ὀλίγῳ δὲ πλέον πίνουσιν. ὃ-
θεν ἱπποκράτης βραχυπότας αὐτοὺς ἐκάλεσεν. ὁ μὲν δὴ λόγος οὗτος ἀποδείκνυσι, τῶν παραπαίοντων, εἰς
ἀραιότητα καὶ μέγεθος τρέπεσθαι τὴν ἀναπνοήν, μαρτυρεῖ δ' οὐχ ἧττον καὶ ἡ αὐτοψία, τοῖς γε βουλο-
μένοις ἐπὶ αὐτῶν τῶν ὀργάνων τὴν τέχνης ἐξετάζειν τὴν θεωρίαν. ὅσοι δὲ ἐν ταῖς μετὰ τῶν νέων διατριβαῖς,
ἐφ' ὑψηλῶν θρόνων ὑψηλοὶ καὶ περιβλεπτοι καθεζόμενοι, τῷ μὲν ὀργάνῳ τῆς τέχνης ἠμελήκασιν, ὅτι δ' ἂν ὧδε
γελῶεσαν ἔλθοι τοῦτο λεροῦσιν, τούτοις οὐδὲν μᾶλλον πιστὰ τὰ μαρτυρούμενα πρὸς τῶν ἀργῶς φαινομέ-
νων, ἢ τοῖς μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν οὐ δ' εἰ φαίνεται τὸ δέπι γινώσκουσιν, ἀλλά τις ἐμοὶ ποτὲ τῶν τοιούτων σοφι-
σῶν ἠμφισβήτησεν, ποδὶ τὸ γίγνεσθαι μέγα καὶ ἀραιὸν τὸ πνεῦμα τοῖς παραπαίουσιν. ὑπεπίθετο μὲν γὰρ
ὥστε τῶν ζωτικῶν ὀργάνων εἶναι τὴν ἀναπνοήν, οὐχ ὁμολόγει δὲ πρὸς τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν τὸ φαινόμενον,
ὅθεν ὁμόσε χωρεῖν αὐτῷ δέον ἔγνωκε. τὴν ἀρχὴν γὰρ ἔφη μὴ φαίνεσθαι τὸ τοιοῦτον εἶδος ἀναπνοῆς ἐν παρα-
φροσύναις. ἃ γὰρ οὐδὲ πώποτε ἐπεχείρησαν ἐκ αὐτῶν τῶν νοσούντων οἱ σοφισὰι παραφυλάξαι, ποδὶ τού-
των ὡς μυριάκις ἑωρακότος ἀναδῆς διατείνονται, καὶ μακρὰν ἔχειν ἐμπειρίαν οὐκ ὀκνοῦσιν ἐπαγγέλλε-
σθαι τῷ μήδ' ὅναρ αὐτοῖς ἑωραμένῳ. ἀλλ' ὅσοι γε παραφυλάττουσι τὰ φαινόμενα, καὶ τὰ συμπίπτοντα
τοῖς νοσοῦσιν, οὕτω γράφουσιν ὥσπερ καὶ ἱπποκράτης. ἑωράκασι γὰρ οἶμαι πολλοὺς ἀῤῥώστους ὁμοίους οἷς
ἐκεῖνος ἔγραψεν, μαρτυροῦντας δεῖ προειρημένῳ λόγῳ. καὶ παρεθέμην ἂν ἤδη αὐτὸ ἐν ταῖς ὠδῖσι ἐκ
αὐτοῦ γεγραμμένους, εἰ μή μοι πρόκειται τὸν ἐξῆς μοι λόγον ἅπαντα τὸν δεύτερον εἰς τὴν τούτων ἐξήγη-
σιν, ὡς καὶ πρόσθεν εἶπον, ἀναβάλλεσθαι, τυχὸν δὲ μόνον αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν ἅμα ταῖς οἰκείαις ἀποδείξεσι
συμπεραίνεσθαι. καὶ τοίνυν ὁ μὲν τῶν παραπαίοντων λόγος ἐνταυθοῖ τελευτάτω. ὡς δ' αὖτις διαγι-
νώσκει κάλλιστα μεγάλων τε καὶ μικρῶν ἀναπνοῶν, οἶδα γὰρ καὶ τοῦτ' ἀναβαλλόμενος ἐν τοῖς ἐμπροσθεν, ἤδη
λεγέσθω. πρόχειρον μὲν γ' ἴσως, οὐδὲν διαφέρειν, ἢ τῷ μεγέθει δὴ διαστάσεως τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων,
ἢ δὴ πλήθει δὴ εἰσπνεομένης οὐσίας, διαγιγνώσκεσθαι τὴν μεγάλην εἰσπνοὴν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ λέγουσί
τινες, ἀνάλογον ἀεὶ δεῖν ἔχειν ἡγούμενοι δὴ ποσῷ τῆς διαστολῆς τῷ ὀργάνῳ, τὸ ποσὸν δὴ εἰσπνοῆς. οὐ μὴν ἐν
γε δὴ καθόλου τὸ τοιοῦτον ἀληθὲς ὄφειν, ἀλλὰ δεῖται τινὸς διορισμοῦ. ἐχόντων γὰρ κατὰ φύσιν τῶν ὀργάνων,
ἀνάλογος ἀεὶ ταῖς διαστολαῖς αὐτῶν ἡ ποσότης τοῦ πνεύματος, οὐ μὴν ὅταν γε καὶ παρὰ φύσιν ἡ διακείμενα,
ἀλλ' ἐνδέχεται ποτὲ διίστασθαι μὲν ὑπὲρ πλεῖον τὸν θώρακα, βραχὺ δ' εἰσπνεῖσθαι τὸν ἔξωθεν ἀέρα. πολλαὶ
γάρ εἰσιν διαθέσεις, εἴπ μεμνήμεθα τῶν προειρημένων, ὑφ' ὧν ὁ πνεύμων σφοχωρούμενος, ἀδιωατεῖ τὸν ἱκα-
νὸν ἀέρα δέχεσθαι. οὕτω ἀνάλογον πάντων τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ταῖς διαθέσεσιν, ἀλλὰ μόνον τῶν πρα-
χέων ἀρτηριῶν αἱ εἰσπνοαὶ γίγνονται. ἀλλὰ πάντων οὐδὲ μιᾶς τῶν ἀιδήσεων οἷόν τε διαγνῶναι τὴν διαστολήν.
οὐκ ἂν οὐδὲ προσέχειν χρὴ τὸν νοῦν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις, ὁπόταν τὸ ποσὸν δὴ εἰσπνοῆς διαγνῶναι βουλό-
μεθα. ἀρκεῖ γὰρ μόνον αὐτὸν ἀδιαστρεῖσθαι τὸν ἀέρα, πόσος μὲν εἰσπνέεται, πόσος δ' ἂν ἐκπνέεται. οὐδὲ γὰρ
τοῖς τῆς γαστρὸς ὄγκοις τεκμαιρόμεθα τὸ ποδὶ πλήθους ἐσθιόμενον, ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ ταῦθ' ὅτι τὸ ποσὸν μόνον ἀδι-
αστρεῖσθαι τῶν ἐδιομένων. ἐπεί δ' ἐν ταῖς ἐκπνοαῖς, ποτὲ μὲν ἀργοῦσι πάντελῶς ἅπαντες οἱ μῦες, ἀδιαστρέ-
πτους δὴ θώρακι κατὰ πίπτοντα τὴν οἰκείαν ἀπολαμβάνειν κατάστασιν, ποτὲ δ' ἐνεργοῦντες ἀδιαστρεπτότερον συσ-

τὸν συσέλλουσιν, ἀπεδείχθη γὰρ ἡμῖν πολλάκις πρὸ τούτων, αἱ μὲν χωρὶς τῶν τούτων σωτηρίας συγολαὶ τῶ θώρακος οὐκ ἄν ποτε μεγάλως ἐκπνοὴν ὀργάσαιντο, αἱ δὲ μετὰ ταύτης, ἄπερ δὴ καὶ ἐκφυσήσεις εἰσὶ, ὡς καὶ τοῦτ' ἐδείχθη, δημιουργοὶ τοῦ μεγέθους εἰσὶν. ἀλλ' οὐδ' ὧδε τούτων γυμνοῦντας τὸν ἄνθρωπον ὁρᾶν ἀξιῶ τὴν τάσιν τῶν μυῶν, ἀλλ' ἀρκεῖ τὸ μετ' ἐκφυσήσεως εἶδος τῆς ἐκπνοῆς γνώρισμα τίθεσθαι μέγιστον. ἐπειγούσης γοῦν τῆς χρείας ἀθρόον ἐκπνεῖν ἀναγκαζομεθα, ὥσπερ καὶ ὅταν ἡ τῆς εἰσπνοῆς ἐπείγῃ χρεία, πολὺν καὶ ἀθρόον ἕλκομεν τὸν ἔξωθεν ἀέρα. Ἐπεὶδὴ καὶ πρὸ τούτων αὐτάρκως διήλθομεν τὰ κεφάλαια, τῶν ἀπ' ἀρχῆς εἰρημένων ἀναλαβόντες, ὧν τὰ λείποντα τραπώμεθα. κεφάλαια δ' ἐστὶν ὡς οἶμαι ταῦτα, τὰς ἁπλᾶς διαπνοίας ἐξευρόντας, σωζειν τοῖς σωτικοῖς αἰτίαις τῆς ἀναπνοῆς, καὶ λείπειν ἑκάστῳ αὐτῶν, τὴν ποιοῦσαν αἰτίαν, αὖθις δὲ καθ' ἑκάστῳ τῶν αἰτίων τὴν ἀκολουθοῦσαν διάπνοιαν, ἐν ᾧ δὴ καὶ σωθέτων ἐναγκάθη μὲν μνημονεῦσαι διάπνοιῶν. ἀλλὰ πῆ μὲν ὁμολογοῖ τὰ κατὰ σὺν σφυγμοὺς ταῖς ἀναπνοαῖς, πῆ δὲ καὶ διαφέρεται, καὶ τοῦτ' ἐν οὐ μικρὸν ὢν διήλθομεν κεφάλαιον. Ἐπεὶδ' ἅπαντα ταῦτα πεπόρανται, τὰς σωθείσας ἐξῆς σκοπώμεθα διαπνοίας. ἅπασαι γὰρ ἔτι λείπουσιν εἰς γε τὸ πρότερον ὧν προυθέμεθα ὑπομνημάτων. εὑρημένων δὲ τῶν ἁπλῶν, οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν, οὐδὲ ταύτας εὑρεῖν, ἐξ ἐκείνων συντεθείσας. μεγάλης γάρ ἐνος οὔσης εἰσπνοῆς, ὡσαύτως δὲ καὶ ταχείας, καὶ τῶν ἐναντίων αὐταῖς μικρᾶς καὶ βραδείας, ἀνάγκη τέτταρας γίγνεσθαι τὰς ἁπάσας διαπνοίας σωθείσας πρὸς τὴν εἰσπνοὴν, τήν τε μεγάλην ἅμα καὶ βραδεῖαν, καὶ μεγάλην καὶ ταχεῖαν, καὶ μικρὰν καὶ ταχεῖαν, καὶ τετάρτην, μικρὰν καὶ βραδεῖαν. οὕτω δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐκπνοὴν, τὰς αὐτὰς τέτταρας συζυγίας ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, διττὰς μὲν τὰς μεγάλας, διττὰς δὲ τὰς μικρὰς, τάχει καὶ βραδυτῆτι διαιρουμένας. ἐν μέντοι ταῖς ἠρεμίαις οὐκ ἐνδέχεται σύνθετον ἰσχὺν γενέσθαι διαπνοίας. οὐδὲ γὰρ δύο ἀντιθέσεις αὐταῖς ὑπάρχουσιν, ὥσπερ ταῖς κινήσεσιν, ἀλλὰ μία μόνη, κατὰ συνεστηκυῖαν καὶ ἀραιότητα συνισταμένη. καὶ μὲν δὴ καὶ αὐτῶν τῶν κινήσεων, ἀλλήλαις παραβαλλομένων, ἡ εἰσπνοὴ λέγω πρὸς τὴν ἐκπνοὴν, ὥσπερ ἐν τοῖς σφυγμοῖς τῆς διαστολῆς πρὸς τὴν συστολὴν, ἰσάκις τινὲς ἔσονται ῥυθμοὶ ἢ ὅλης ἀναπνοῆς. ἐνδέχεται γὰρ εἰσπνοὴν μὲν γενέσθαι μεγάλην, ἐκπνοὴν δὲ μικράν. ἢ ἐμπαλιν εἰσπνοὴν μὲν μικράν, ἐκπνοὴν δὲ μεγάλην, ἢ ἀμφοτέρας σμικράς, ἢ ἀμφοτέρας μεγάλας. οὕτω δὲ καὶ ταχείας, ἢ βραδείας ἀμφοτέρας. ἢ τὴν μὲν ταχεῖαν, τὴν δὲ βραδεῖαν. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἀνωμαλός τις ὅλη ἀναπνοὴ καθάπερ καὶ σφυγμός, ἤτ' ἐν ἀρτισμασι καὶ κατὰ μίαν κίνησιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τεταγμένη καὶ ἄτακτος ἀναπνοὴ γίγνοιτ' ἄν, ὥσπερ καὶ σφυγμός, ὅσας τε διαφορὰς τῶν ἀνωμάλων σφυγμῶν, τὴν τε κατὰ μίαν κίνησιν, καὶ τὴν ἐν πλείοσι συνισταμένων, τοσαῦται, καὶ τῶν ἀναπνοῶν. ἀλλ' ὅπερ ἔφην ἐν ἀρχῇ σύνθυς τὸ λόγου, σωτάτασιν ὀλιγώρως ὑπὲρ ἀναπνοῆς ἐπραγματεύσαντο πάντες, καὶ τὴν αἰτίαν ἢ πρὸς ταύτην ῥαθυμίας αὐτῶν, εἴποιμι ἂν ὧδε πρὸς τὸν τοῦ λόγου. νυνὶ δὲ τὸ προκείμενον ἡμῖν πραντέον, ἀρξαμένοις ἀπὸ τῆς κατὰ μίαν κίνησιν ἀνωμαλίας ἀρξαμένοις, ὅτι καὶ κατὰ φύσιν δέξειν ἂν ἦδε μεταξὺ τεταχθαι τῶν ἀκριβῶς ἁπλῶν, καὶ τῶν ὁμολογουμένως σωθέντων. ἡμφισβήτει γοῦν ποτέ τις ὑπὲρ αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς, ὡς οὐ σώθετο, οὐκ ἄν ἄλλως τοῦτο πάθοι, εἰ μὴ πλησίον ἦν τῶν ἁπλῶν. ἀλλ' ὅτι μὲν σώθετος ὄντως ἐνθένδε δῆλον, εἴπερ ἀρχόμενον μὲν εἶναι ταχέως αὔξεσθαι τὸν ἀέρα, τελευτῶν δὲ βραδέως, ἢ ἐμπαλιν ἐκ βραδείας ἐπ' ἀρχῆς, εἰς ταχὺ μεθίσταται τὸ τέλος, ὃ οὐκ ἂν ὅτε ταχεῖαν, οὔτε βραδεῖαν ἁπλῶς τοῦτο φαίνεσθαι εἶναι τῆς εἰσπνοῆς, ἀλλὰ σύνθετον ἀνάγκη, τὸ μέντοι μέσον ἑαυτῆς ἔχουσαν οἷον, τὸ μέσον βραδύ. κατὰ ταυτὸν δὲ καὶ τὴν ἐκπνοὴν εἰ ὡσαυτοίως ἀλλοιοῖτο, μεταπιπτούσης τῆς κινήσεως, ἢ ἐκ βραδυτῆτος εἰς τάχος, ἢ ἐμπαλιν ἐκ τάχους εἰς βραδυτῆτα, συγκεῖσθαι φήσομεν, ἐξ ἀνίσων ἐχόντων πρὸς ἄλληλα τῶν μορίων, καὶ διὰ ὅπερ μὴ δ' ἁπλῆν ἀλλὰ σύνθετον ὑπάρχειν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅταν ἡσυχία τις ἐν τε καὶ διακόπτῃ τὴν ἑτέραν τῶν κινήσεων, ἤτοι τὴν εἰσπνοὴν, ἢ τὴν ἐκπνοὴν, σύνθετον καὶ τότε φήσομεν εἶναι τὴν διηρημένην, ἢ τις ἂν εἴη. ὥσπαι δ' ἐστὶ τε ἀσαφῶς οὐ θατέρου μόνου, ἀλλ' ἀμφοτέρων τὰ μόρια τῆς ὅλης ἀναπνοῆς κατὰ τ' αὐτὸν ἄνθρωπον οὕτως ἔχοντα, καὶ γίγνεσθαι μάλιστα τὸ τοιοῦτον, ὅταν ὑγρῶν πλήθει ἠθροισμένον ἐν ταῖς βαχείαις ἀρτηρίαις, ἀκριγῇ τὸν ἄνθρωπον ἐκ πλευρίτιδος ὀλεθρίας, ἢ πνευμονίας μὴ ἐκκαθαρθείσης, ἢ ἐμπυήματος αὐτόθι συσάντος, ὥστε κατὰ ταῦτα τὰς ἀναπνοὰς ὁμολογεῖν τοῖς σφυγμοῖς. ἐδείκνυτο γὰρ οἷν καὶ ἐπ' ἐκείνων, ἐμφράξεσιν ὀργάνων καὶ θλίψεσι, καὶ ὅλως σχοχωρείας ἡ ἀνωμαλία γιγνομένη τοίνυν ὅτε πειρῶμεν ἄλλων ἀρτηριῶν, τῶν καθ' ὅλον τὸ ζῶον ἐν τῷ δευτέρῳ πρὸ τῶν ἐν σφυγμοῖς αἰτίων εἴρηται, μαθόντες, εὐπορώτερος ἂν εἴη πρὸ τῶν ἐν πνεύμονι τραχείων καλουμένων, λέγειν τὰ παραπλήσια. τὰς μὲν γὰρ, ἵν' ἀνώμαλον ὁ σφυγμὸς γίνηται, σχοχωρεῖσθαι χρὴ, τὰς τραχείας δὲ ἀρτηρίας, ἵν' ἡ ἀναπνοὴ. ἐρρέθη δ' ἐν ἐκείνοις, ὅτι καὶ διὰ ἀῤῥωσίαν διαφόρως ἀνωμαλότης σφυγμῶν γένοιτ' ἄν, ὅταν ἀδυνατῇ τελέως διαστέλλειν εἰς ἅπαξ τὰς ἀρτηρίας. ἴσασι γὰρ ἐν τῷ μεταξὺ καὶ διαπαύουσι, καθάπερ οἱ πρεσβύται κατὰ τὰς ὁδοιπορίας. γένοιτο δ' ἂν ὅ ποτε καὶ κατὰ τὴν ἀναπνοὴν ἀνωμαλία τις, ἥτε κατὰ μίαν μόνην ἐνέργειαν, καὶ ἡ συνηματικὴ καλουμένη διὰ ἀδρωνίαν τινὰ, τῆς δημιουργούσης αὐτὴν δυνάμεως. οὔσης δὲ ταύτης μὲν ψυχικῆς, ζωτικῆς δὲ τοὺς σφυγμοὺς ὀργαζομένης, γένοιτ' ἄν τις ὧδε τὰς προγνώσεις ἐξ αὐτῶν διαφορὰς, τῶν μὲν σφυγμῶν, ἀνάλογον ἀεὶ τῇ καθ' ἑαυτοὺς βλάβῃ, τὴν ἐν δυνάμεως ἀῤῥωσίαν ἐνδεικνυμένων, τῶν δ' ἀναπνοῶν, οὐκέθ' ὡσαύτως, εἰ μὴ προδιορίσαιτό τις τὸν κάμνοντα τὴν προαίρεσιν. εἰ γὰρ ἐκ κοσμίου τὴν ἀποκείσιν τῆς θρασείαν. ἰκανὸν ἔστ' φησὶν ὁ Ἱπποκράτης, οὐ μόν τοι ὧδε τῶν θρασέων φύσει, μὴ ὅτι τὴν τοιαύτην ἀπόκεισιν, ἀλλὰ μὴ δ' αὐτὴν τὴν παραφροσύνην μέγαν δηλοῦν νομίζε. οὕτως ἔχει καὶ ὧδε ἐν ἀναπνοῆς. οἱ μὲν γὰρ ἀταλαίπωροι καὶ μαλακοὶ καθ' ἅπαν ῥᾴθυμον ἀνωμάλως ἀναπνεύουσι, ἰκανὸν μηδὲν αὐτοῖς μέγα βιάζοιτο. ὅσοι δὲ φιλόπονοι καὶ γυμνάσιοι τὸν γνώμην, οὐκ ἄν ποτε πρὶν εἰς ἐσχάτην ἀῤῥωσίαν ἀφικέσθαι τὸν δυνάμεων, ἀνωμάλως ἀναπνεύσειαν. ὧν δὲ τῆς κατὰ τοὺς σφυγμοὺς ἀνωμαλίας, ἡ αὐτὴ πρόγνωσις ἐν διαθέσεως, ἥτε

τοῖς βελτίοσι τῶν γνώμων, καὶ τοῖς χείροσι. καθόλου γὰρ εἰπεῖν, ὅλως ὅπου μηδὲν συντελεῖ πρὸς τὴν ὠφέλειαν ἡ προαίρεσις, ἐνταῦθα τὸ ἀκλινόμενον ἴσον ἅπασιν. ἐν οἷς δ' ἤτοι τὸ ταχὺ ἢ τὸ πλεῖον, ὧδε τούτοις πρέπει σκοπεῖσθαι χρὴ τὸ ἦθος τοῦ κάμνοντος. ὥσπερ δὲ ὁ τῶν ἀκμιουργουσῶν τὰς ὠφελείας δυνάμεων, διαφορὰ, κατά τε τὸν σφυγμοὺς καὶ τὰς ἀναπνοὰς, διαφόρους ὀργάζεται τὰς προγνώσεις, οὕτω καὶ παρὰ αὐτοῦ τοῦ τῶν ὀργάνων φυσικοῦ, ἔστι τις ὠφελείας ἐτερότης. οἱ μὲν γὰρ σφυγμοὶ, διὰ τῶν λείων ἀρτηριῶν, ἀναπνοαὶ δὲ, οὐ διὰ μόνων γίγνονται τῶν τραχείων ἀρτηριῶν, ἀλλ' οὐχ ἧττον αὐτῶν, εἰ μὴ ἄρα καὶ μᾶλλον διὰ τοῦ μυώδους γένους. ὅτι γάρ ἐστιν ὁ πρῶτον ἡ ψυχικὴ κινεῖ δυνάμις εἰς γρήσιν ἀναπνοῆς. ὑπὸ δὲ τοῦδε ὁ θώραξ ὅλως κινηθεὶς, αὖθις πάλιν τὸ πνεύμονας συγκινεῖ, καθ' ὃν γε τοῖς περὶ αὐτὸ ἐξαμβλυ λογισμοῖς τρόπον. τὸ πνεύμονος δ' εἰσὶ μόριος ἀεὶ βραχεῖαι ἀρτηρίαι, εἰς ἃς πρώτας ὁ ἀναπνεόμενος ἀὴρ ὀρχεῖ. ὥσπερ οὖν τὰ τούτων παθήματα τῆς ἀναπνοὴν ὅλιν ἀνώμαλον ὀργάζεται πολλάκις, ὅταν μὴ τὰ τοῦ μυῶν, ἀεὶ δὴ ὅτι χώραι τοῦ πνεύματος εἰσὶν, οἱ μῦδι δ' ὅτι τὸ πρῶτον ὄργανον τῆς κινήσεως. ἀλλ' οὐ ταυτὸ πάθος γε ἑκατέρῳ τῷ γρύει τῶν ὀργάνων, ἀνώμαλον ὀργάζεται τὴν ἀναπνοὴν, ὅτι μὴ δὲ τὰ τῆς χρείας αὐτοῦ ὅμοια. εἴπερ οὖν ἕκαστον τοῦ ὀργάνων, εἰς ἅπερ ὑγιαῖνον ὠφελεῖ τὴν ὠφέλειαν, εἰς ταῦτα καὶ νοσοῦσαν βλάπτει, τῶν μὲν βραχείων ἀρτηριῶν ἡ βλάβη, σφοχωρία τίς ὀστι, τῶν δὲ μυῶν, πλημμελὴς καὶ ἄτακτος κίνησις, τῶν μὲν γε ὡς χωρείων τοῦ πνεύματος, τῶν δ' ὡς ὀργάνων κινήσεως ἡ βλάβη. τῆς μὲν οὖν ἐν ταῖς βραχείαις σφοχωρείας, οὐδὲ πρὸς φύσιν ὄγκους ἠπασάμην, τῶν δ' ἐν τοῖς μυσὶ πλημμελῶν κινήσεων τὰς προφάσεις νῦν ὁρῶμεν. ἔστιν οὖν ἰδίᾳ παθήματα μυῶν, σπασμοὶ καὶ παλμοὶ καὶ ῥόμοι, ὡς δι' ἑτέρων ἀκριβεστέρων. ἀλλὰ καὶ ὅτι πλημμελεῖς κινήσεις εἰσὶν, ὅ δῆτα λόγου, εἴπερ ἄμφω ταῦθ' ὑπάρχει τοῖς παθήμασιν, ὥστε μὴ πλημμελέσι κινήσεσιν εἶναι, καὶ μυῶν, αὐτὰ δὲ ταῦτ' εἶναι τὰ ζητούμενα, ἢ δι' ἣν ὥραν αὖ ἡμῖν ἔχει καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἔσται γοῦν ποτ' ἀνώμαλος ἡ ἀναπνοὴ, καὶ διὰ ταῦτα. ὡς γὰρ καὶ ἡ βάδισις ἀνώμαλος γίνεται, τῶν γε τοῖς σκέλεσι μυῶν ἤτοι βραδύντων ἢ παλμωδώντων, ἢ ἀσωμωδώντων, ὅταν μὴ ἀναπνοὴ γίνεται ἂν ποτε ἀνώμαλος διὰ τοὺς κινοῦντας τὸν θώρακα μῦς, ὡς εἴρηται, βεβλαμμένους. ὥστε μὴ πᾶσιν τοῖς ἀνωμαλίαν, τῶν τε μίαν ὠφέλειαν, μὴ τοῖς πολλὰς ἐξῆς σωισταμένοις, ἤτοι σφοχωρεία τοῦ τραχείων ἀρτηριῶν, ἢ τῶν τοῦ θώρακος μυῶν πλημμελὴς κίνησις, ἢ ἀῤῥωσία ἡ δημιουργόσις αὐτὸν δυνάμεως, ἄπορον γνῶναι. γέγραπται δ' ὡς ἔφην ὧδε πλείστα ὑπὲρ ἁπασῶν ἀνωμαλιῶν, ὧν ἔστι δυστόρως τοῦ ἐν σφυγμοῖς αἰτίων. καὶ δῆτα ὅσα μὴ ὅτι κοινὰ πρὸς ἐκεῖνον τὸν λόγον, ἅπαντα παραλείπομεν, ὑπομιμνήσκοντες αὐτῶν μόνον, ὅτα δὲ ἴδια ἡ ἀναπνοῆς, ἐπέξειμι ὧν τῷ δὲ ἑξῆς γράμματι. Τὰ μὲν οὖν ἡ χρείας, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται, κοινὰ, μὴ τοῦ τοῦ ἀρτηριῶν ἢ τῶν βραχείων, ταῖς λείαις ἀνάλογον. ἴδιον δὲ ἤδη αἱρετὸν ταῖς ἀναπνοαῖς πρὸς τὸν σφυγμὸς, τοῦ τοῦ μυῶν ὑπάρχει γρόος. αἱ δημιουργοὶ δ' αὐτῶν δυνάμεις, ἔστι μὲν ἃ ἀνάλογος. ἔστι δὲ ἃ, καὶ οὐχ οὕτως ἔχουσιν. ἃ μὴ γάρ ἀεῖται φρασικαὶ εἰσὶ, ταύτη μὲν ἀνάλογον ἔχουσιν, ἃ δὲ ἡ ἀναπνόυσικῆς δυνάμεις, ἡ προαίρεσις ὧδε τροπεύει, τῆς ζωϊκῆς δὲ ἀδίεις ἀνώτερος κύριος, ἀλλ' ἐλεύθερος τελείως ὄντι, ταύτη διαφέρουσιν. Τοίνυν πρόκειται περὶ εἰς ἀνωμαλίας γρήσιν, ἕξει ἡ ἀναπνοὴ πῶς τοῦ σφυγμοὺς, ὁ μὲν δὲ τοῦ παραλείπωμεν. ἔστι δῆτα, τὸ μὴ ἀπ' αὐτῆς ἡ ψυχικῆς δυνάμεως μόνης ὁρμώμενον, τὸ δ' ἀπὸ ἡ πρὸς τὰς ὀδυνὰς συμπλοκῆς. ὀλίγον μὴ Ⓒ δυσγνώστου τὸ ἀπὸ ἡ δυνάμεως μόνον, πλεῖον δὲ Ⓒ σαφέστερον Ⓒ ποικιλότερον, τὸ διὰ τὰς ὀδυνὰς. ἐν γὰρ ταῖς παραφροσύναις, ὧν κρατεῖ μὲν ἡ ἀρχαιότης καὶ τὸ μέγεθος, ἐμφαίνει δ' ἔτι καὶ ἀνωμαλίαν Ⓒ ἀταξίαν, κατά τε πλείους ἀναπνοὰς, καὶ ἔστι μίαν ἐνίοτε μόνην, ὡς ἂν οἶμαι Ⓒ τῶν φαντασμάτων ποτὲ μὴ μᾶλλον ποτὲ δ' ἧττον ἰσχυόντων τοῦ ἔστι φύσιν τὸ λογισμόν. ἐν γοῦν ταῖς τοιαύταις φαντασίαις, εὔλογον Ⓒ τῆς ἀναπνοὴν μεταβάλλεσθαί τε Ⓒ ποικίλλεσθαι, πρὸς τῆς ἡ ἀνωμαλίας τε Ⓒ ἀταξίας γρύεσιν, Ⓒ τὸ πρὸς ἡ χρείας ποσόν. ἕως μὲν γὰρ ὀλίγον αὐτῆς ἑκάστου τῶν ἐνόργειαν ἀκλείπεται, μικρὰ τοῦ ἔστι φύσιν ἡ ἀλλαγή. ἐπειδὰν δὲ τοῦ ἔστι φύσιν ἔλλειμά τι ἱκανῶς πολὺ γρύηται, τότ' ἀναγκαῖον ἤδη. τῶν μὲν ἡσυχιῶν τὸ ποσόν. τῶν δὲ κινήσεων, οὐ τὸ ποσὸν μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ τὸ ποιὸν ἄλλοιοῦσθαι, ἕως τότου τῆς ὅλου ἀναπνοὴν ἀνώμαλον τε καὶ ἄτακτον γρύεσθαι. Ταυτὸν δὲ ὄντα Ⓒ ταῖς ὀδυνὰς συμπίπτειν ἀναγκαῖον. οὐδὲ γὰρ ὁ δ' ἐπὶ ἐκείνων ἡ χρεία πληροῦται, καθ' ἑκάστην ἐνόργειαν. οὔτε γοῦν ταχέως οὔτε πυκνῶς, ὅτ' ὦδι πλεῖον δυνατὴ διαστέλλειν τὴν θώρακα. πάντα γοῦν ταῦτ' αὐτῆς ἀνιαρὰ, μάλιστα μὲν τὸ μέγεθος, δυστόρου δὲ τὸ τάχος, ἤδιν δὲ Ⓒ πυκνότης. ἀλυπότερον γοῦν τοῖς ἀλγοῦσι, τὸ διὰ πλείονος χρόνου κινεῖσθαι, τοῦ δι' ἐλάττονος. διὰ τοῦτ' ὂν τὸ μὴ μεγέθος, ἀφαιροῦσι πάμπολλα, τάχος δ' ἐλάχιστα, πυκνότητος δὲ, ἀφαιροῦσι μὴ οὐδὲν, ἀλλά τι καὶ προσιθέασι, τῶν ἐκ τῶν ἔστι φύσιν ἡ σμικρότητος ὠφέλειαν ἐπανορθούμενοι. οὐ μέντοί γε ποσοῦτον ὅσ τὸ προσιθέμενον, ὡς ἀναπληρῶσαι τὸ λεῖπον ἅπαν. ὅσον δὲ ἀπλήρωτον ἡ χρείας ἀκλείπεται, τοῦτ' ἐν πολλαῖς ἐξῆς ἐνόργειαις ἀθροίζόμενον, ὅταν ἐγγὺς ἤδη τοῦ πνιγεῖσθαι τὸ ζῶον ἀφίκηται, τότε Ⓒ τῶν προαίρεσιν ἀναγκάζει, μέχρι γοῦν χρόνου τινός, μείζονά τε ποιήσασθαι τὴν ἀναπνοὴν, καὶ θάττονα πολὺ, καὶ ἡ ἐμποδὼν πυκνοτέραν. ἀλλ' ἐν ταῖς ταύτης ἐνόργειαις ἡ μὲν χρείας πληρουμένης, ἀρκναιομένῳ δὲ τοῖς ἀλγήμασι τοῦ ζώου, πάλιν ἡ προαίρεσις ἀφαιρεῖ καὶ τὸ μεγέθους Ⓒ τὸ τάχους καὶ ἡ πυκνότητος, ἄλλοτε ἄλλου πλέον, ὡς ἂν ἀκρουμένῳ τε μὴ μήτε σῆσαι τὴν ἐνόργειαν δυναμένῳ, φοβῷ πνίξεως, μήθ' εὑρίσκουσά τινα ἡ ὀδυνῆς ἴασιν. ἄλλοτε γὰρ ἐπ' ἄλλο μετόρχεται. τὸ μὲν, ὡς τὴν χρείαν πληρῶσον, τὸ δ' ὡς τὴν ὀδυνὴν παραμυθησόμενον. ἅπάντων δὲ, τοῦ μὴ τῆς χρείαν πληροῦντων, παροξυνόντων τὰς ὀδυνὰς, τῶν δὲ τούτας παρηγορούντων, αὐξανόντων τῆς χρείαν, ὀδυνὸς δ' ἀμφοτόρων ἰάματος εὑρισκομένου κοινοῦ, πολυειδῶς ὦδι πάντα μετόρχεται δι' ἀχρείαν ἀεὶ δυσχερεσουμένη ἀεὶ παρόντι. ἰᾶνθήν δὲ τό τ' ἀνώμαλον ἑκάστου τε καταμόνας, καὶ ἁπάσαις ἐξῆς ταῖς ἀναπνοαῖς, καὶ τὸ πολυειδῶς ἄτακτον ὑπάρχει. ἐν γὰρ τῇ ἡ ἰσότητος διαφθορᾷ, τῶν ἀνωμαλιῶν ἁπασῶν μὴ τῶν ἀταξιῶν ἡ γρύεσις. ἐνέχθη γοῦν Ⓒ ὧδε, ἐν ταῖς περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν, ὡς ἡ μὴ ἐφεξῆς ἰσότης, ὁμαλότης ὄστιν. ἡ δὲ ἔστι πολιόδους, τάξις. μὴ ὡς ἡ μὴ ἐφεξῆς ἰσότητος διαφθειρομένης, ἡ ἀνωμαλία, ἡ ἔστι πολιόδους, ἡ ἀταξία γίγνεται. ἀλλ' ὅμως, πολλῆς μὴ ἀνωμαλίας, πολλῆς δὲ ἀταξίας ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι συμπιπτούσης, ὧν κρατεῖ τὸ μὴ μικρότητα

μὴ πυκνότητα

ποιῆσαι τὸν ἀνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν· καὶ ποιησάτωσαν ἐν τῇ θαλάσσῃ τῶν ἰχθύων καὶ τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς κτήνεσι καὶ πάσῃ τῇ γῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς ἑρπύζουσιν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον· κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς· καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ θεός· ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πᾶν χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα ἐπὶ παντὸς τοῦ προσώπου τῆς γῆς καὶ πᾶν ξύλον ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπερματικὸν σπόριμον ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν· καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ παντὶ τῷ κινουμένῳ ἐπὶ τῆς γῆς ἃ ἔχει ἐν ἑαυτοῖς πνοὴν ζωῆς πᾶσαν χλόην χόρτου εἰς βρῶσιν· καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ πάντα ὅσα ἐποίησε καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν· καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα ἕκτη. καὶ συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν· καὶ συνετέλεσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐποίησε, καὶ κατέπαυσεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ἃ ἐποίησε. καὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην καὶ ἡγίασεν αὐτήν, ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ἃ ἤρξατο ὁ θεὸς ποιῆσαι. αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς ὅτε ἐγένετο, ἐν ἡμέρᾳ ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ βλαστήματα τοῦ ἀγροῦ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πάντα τὰ χόρτα τοῦ ἀγροῦ πρὶν ἀνατεῖλαι· οὐ γὰρ ἔβρεξε κύριος ὁ θεὸς ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐργάσασθαι τὴν γῆν· πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς· καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν· καὶ ἐφύτευσεν ὁ θεὸς παράδεισον τρυφῆς κατὰ ἀνατολὰς ἐν Ἐδέμ· καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασεν. καὶ ἐξανέτειλεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὡραῖον ὁρᾶσθαι καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ. καὶ ποταμὸς ἐξεπορεύετο ἐκ τῆς τρυφῆς ποτίζειν τὸν παράδεισον· ἐκεῖθεν δὲ διαμερίζεται εἰς τέσσαρας ἀρχάς. ὄνομα τῷ ἑνὶ Φισών· οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν τὴν Εὐιλάτ, οὗ ἐκεῖ ἐστιν ὁ χρυσός· καὶ ὁ χρυσὸς τῆς γῆς ἐκείνης καλός· καὶ ἐκεῖ ἐστιν ἄνθραξ καὶ λίθος σμάραγδος. καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ Γηών· οὗτος κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν τὴν Αἰθιοπίαν. καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος Τίγρις· οὗτος προπορεύεται κατέναντι Ἀσσυρίων. καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τέταρτος οὗτος Εὐφράτης. καὶ ἔλαβεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασεν, καὶ κατῴκισεν αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν αὐτόν. καὶ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ Ἀδὰμ λέγων· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ· ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ εἰδέναι γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ οὐ μὴ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ· ἡ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεός· οὐ καλόν ἐστιν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. καὶ πλάσας ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἤγαγεν πρὸς τὸν Ἀδάμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά· καὶ πᾶν ὃ ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ τοῖς ὀνόμασιν αὐτῶν πάντα τὰ κτήνη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ· τῷ δὲ Ἀδὰμ οὐχ εὑρέθη βοηθὸς κατ' αὐτόν. καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδάμ, καὶ ὕπνωσεν· καὶ ἔλαβεν μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσεν σάρκα ἀντ' αὐτῆς· καὶ ᾠκοδόμησεν ὁ θεὸς τὴν πλευρὰν ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ εἰς γυναῖκα, καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδάμ. καὶ εἶπεν Ἀδάμ· τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη. ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. καὶ ἦσαν γυμνοὶ ἀμφότεροι, ὁ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠσχύνοντο. ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὧν ἐποίησεν κύριος ὁ θεός· καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· τί ὅτι εἶπεν ὁ θεός· οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ; καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφει· ἀπὸ καρποῦ ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ φαγόμεθα· ἀπὸ δὲ καρποῦ τοῦ ξύλου τοῦ ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου εἶπεν ὁ θεός· οὐ μὴ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ οὐδὲ μὴ ἅψησθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· ἤδει γὰρ ὁ θεὸς ὅτι ἂν φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοὶ γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρῶσιν καὶ ὅτι ὡραῖόν ἐστιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ὡραῖον τοῦ κατανοῆσαι αὐτό, καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ καὶ ἔφαγεν· καὶ ἔδωκεν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἀμφοτέρων, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοί εἰσιν· καὶ συνέρραψαν φύλλα συκῆς καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα. καὶ ἐπιστάντες τὴν φωνὴν κυρίου τοῦ θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν, καὶ ἐκρύβησαν ὁ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου. καὶ ἐκάλεσεν κύριος ὁ θεὸς τὸν Ἀδὰμ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ποῦ εἶ; καὶ εἶπεν· τὴν φωνήν σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. καὶ εἶπεν· τίς ἀνήγγειλέν σοι ὅτι γυμνός εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου τοῦ ἀπὸ μόνου οὗ ἐνετειλάμην σοι μὴ φαγεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες; καὶ εἶπεν Ἀδάμ· ἡ γυνὴ ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ ἔδωκέν μοι ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς τῇ γυναικί· τί τοῦτο ἐποίησας; καὶ εἶπεν ἡ γυνή· ὁ ὄφις ἠπάτησέν με, καὶ ἔφαγον. καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς πρὸς τὸν ὄφιν· ἐπεὶ ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος εἶ σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἐπὶ τῷ στήθει σου πορεύσῃ καὶ γῆν φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ τῆς γυναικὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλήν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν. καὶ τῇ γυναικὶ εἶπεν· πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα· καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει. τῷ δὲ Ἀδὰμ εἶπεν· ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικός σου καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου οὗ ἐνετειλάμην σοι λέγων· οὐ φάγῃ ἀπ' αὐτοῦ, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φαγῇ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι καὶ φαγῇ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ· ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἕως ἂν ἀποστραφῇς εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθης· ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Εὔα, διὰ τὸ αὐτὴν εἶναι μητέρα πάντων τῶν ζώντων. καὶ ἐποίησεν κύριος ὁ θεὸς τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς. καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεός· ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν· νῦν οὖν μὴ ἐκβάλῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ λάβῃ καὶ φάγῃ καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη. καὶ ἐξέβαλεν τὸν Ἀδὰμ καὶ κατῴκισεν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς τὰ χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην καὶ τὴν μάχαιραν τὴν στρεφομένην φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς.

σιν ἀσφαλῆ. τὸ γὰρ μέγεθος ἡ ἀναπνοῆς, ἀφ' ἧς καθ' ἑαυτὸ, δύσπνοια τίς ἐστιν ἁπλῆ. γνώσεσθαι δ' ἔσθ' ὡς ἱκανῶς ἔχει βέβαιον, εἰ γε καὶ ἡ χρείας ἐπειγούσης γίνεται, καὶ ἡ διανοίας βεβλαμμένης. ἀλλ' εἰ μὲν ἅμα πυκνότητι συστείλῃ, ἡ χρείας ἐπεῖχεν. εἰ δὲ σὺν ἀραιότητι, πρὸς φροσύνῃ γνώσεσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ σμικρότης αὐτὴ μὲν καθ' ἑαυτὴν ἢ ὀλιγάκις τι μόριον, ἢ τὴν χρείαν ἐκλύεσθαι δοκεῖ. ὡς τ' ἔστιν, ἔσθ' αὐτὴ σαφὲς γνώσεσθαι, σὺν ἔτει δ' ἂν γένοιτο, μετὰ μὲν πυκνότητος ἄλγημα. σὺν ἀραιότητι δὲ ἡ χρείας ἔκλυσιν δοκεῖ. ἰσχὺν εἰ τὴν πυκνότητα, δι' αὐτὴν μόνην, ἢ τὴν ἀραιότητα προχειρήσαιο, καὶ τάττων ἂν εὕροις ἑτέραν ἑτέρᾳ σαφῶς δοκοῦσαν ἄνδυ τ' διορισθῆναι, συμπλακεῖσαν ἑτέρῳ τινὶ διανοίας εἴδει. πυκνὴ γὰρ ἅμα καὶ μεγάλη, ἡ δυνάμεως αὔξησιν γνώσεσθαι. πυκνὴ δὲ ἅμα καὶ μικρὰ, πόνος τῶν ταῖς ἀναπνοαῖς συγκινουμένων ὀργάνων ἄλγημα. ἡ δ' ἀραιὰ ἢ, πραφροσύνας ἐπομένη καὶ καταψύξεσιν, εἰ μὲν μετὰ μεγέθους εἴη τὸ πρότερον τῶν εἰρημένων, εἰ δὲ μετὰ σμικρότητος, τὸ δεύτερον γνώσεσθαι. ἐν δὲ ὅτῳ πασῶν τῶν σωθέντων διανοιῶν αἱ διαὐτὴ συζυγίαι χρήσιμώταται, καὶ ἁφῶς βεβαίως, μίαν ἑκάστην διάθεσιν γνώσεσθαι, πυκνότης μὲν ἅμα μικρότητος, πόνου. εἰ δὲ σὺν μεγέθει γένηται, ἡ χρείας αὔξησιν· ἀραιότης δὲ, μετὰ μὲν μεγέθους πραφροσύνην, μετὰ δὲ σμικρότητα ἡ χρείας ἔκλυσιν. γίγνονται δ' τέτταρες αὗται συζυγίαι τῶν ἐν ταῖς ἐνεργείαις ἐν μεγέθος καὶ μικρότητα διαφορῶν, ταῖς τῶν ἐναντίων διαφοραῖς μιγνυμένων. δύο γὰρ ἀντιθέσεις ἀλλήλαις ἐπαλλαττόμεναι, τέτταρας ποιοῦσαι τὰς συζεύξεις. ὥστε καὶ ταῦτα δῆλον ἤδη γέγονεν, ὡς ὅτε πλείοις, ὅτ' ἐλάττοις ἐνδέχεται τὰς ἐκ τῶν ἀντιθέσεων τούτων συμπλοκὰς γενέσθαι. ἀλλ' ὧδε μὲν ταῖς ἐναντίαις, ἀντίθεσις μία μόνη συμβέβηκεν, ἡ ἐν πυκνότητα καὶ ἀραιότητα, ταῖς δ' ἐνεργείαις, οὐχ ἡ ἐν μέγεθος καὶ μικρότητα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τάχος καὶ βραδυτῆτα. τέτταρσι δὲ διαλανόντι καὶ ἐν τὰς τούτων ἐπαλλάξεις, γένησον δὲ συζυγίαι. πρώτη μὲν πυκνὴ καὶ ταχεῖα, δευτέρα πυκνὴ ἅμα καὶ βραδεῖα, τρίτη ἀραιὰ ἅμα καὶ ταχεῖα, καὶ τετάρτη βραδεῖα τε ἅμα καὶ ἀραιά. γνωρίζουσι δ' ἅδε ἁπλῶς ἐξ ἀνάγκης ὡς αἱ πρότεραι τέτταρες, ἀλλ' ὧδε χρὴ διορίζεσθαι, πολλῆς μὲν εἰς πυκνότητα μεταπτώσεως γινομένης, ὀλίγης δ' ἢ εἰς τάχος, ὀδύνης τε ἅμα καὶ χρείας ὄντων αὔξησις. εἰσὶ δ' ἔμπαλιν εἰς τάχος μὲν πλέον, εἰς πυκνότητα δὲ, ἔλαττον ἐξίστασθαι τοῦ ἐν φύσιν, τὴν χρείαν μόνην ὑπερτάττεσθαι δοκοῦσαν. σωφρονεῖται δὲ τῇ μὲν τοιαύτῃ διανοίᾳ πάντως καὶ μέγεθος. τῇ δὲ ἑτέρᾳ τῇ πρὸ αὐτῆς εἰρημένῃ σμικρότης. ὡς τ' ἔστιν λεγόμενα τάχος μνημονεύειν. εἰ γὰρ ἡ διόρισις μὲν ἐν τάχος καὶ πυκνότητα συζυγίας, μηδὲν ἡμῖν δηλοῖ ἁφῆς, εἰς διορισμὸν δ' ἐλθοῦσα, τὸ μὲν τάχος πλεονεκτοῦντος, σύθυς καὶ μετὰ μεγέθος γίγνεται, ἡ δὲ πυκνότητος κρατούσης, ἐξ ἀνάγκης ἑπομένῳ ἔχει τῷ μικρότητα, πυκνὴ μὲν ἅμα καὶ μεγάλη ἐν τὸν ἕτερον ἔσται διορισμὸν, πυκνὴ δ' ἅμα καὶ μικρὰ ἐν τ' ἕτερον. ὅτῳ ἢ πυκνὴ μὲν βραδεῖα συζυγία δοκήσει. πλεονεκτούσης μὲν γὰρ ἡ πυκνότητος, ἄλγημα μόνον ὑποδέξεται. ποσὸν δὲ ἐξισαμένη τῇ φύσιν, ὅδυ καὶ ἐν βραδυτῆτα, σωθέντα διαθέσεως ἔσται γνώρισμα. καὶ γὰρ τῷ δυνάμει μεμειῶσθαι δηλώσει, καὶ ὀδυνᾶσθαι τι μόριον. ὅτῳ δὲ καὶ εἰ πλεονεκτεῖ ἡ πυκνότητος ἡ βραδυτὴς, ἔσται γνώρισμα διαθέσεως ἡ ἧττον λελεγμένης, ἀλλ' ἔλαττον μὲν ὀδυνᾶσθαι δηλώσει· οὐ ὅτως ἔχοντας, μειζόνος δὲ τῷ δυνάμει μεμειῶσθαι. ἐκὸν δὲ ταύτης εἰς τὰς προγνώσεις δρόμεθά τι ἡ συζυγίας. ἐν μὲν γὰρ ταῖς πρώτοις ῥηθείσαις τέτταρσιν, ἃς χρησιμωτάτας ἐλέγομεν ὑπάρχειν, ἔχομεν γνωρίσματα καὶ πόνου, καὶ χρείας μειώσεως μεγάλας. καὶ ἡ τρίτη δὲ ῥηθεῖσα συζυγία ἡ ἀραιά τε ἅμα καὶ ταχεῖα, δηλώσει μὲν ὅδε ἐξ ἀνάγκης, σωφρονεῖ δ' ἢ τοι πραφροσύνας ποιῇ, ἢ καὶ σὺν αὐταῖς, ταῖς ἡ χρείας αὐξήσεσιν. εἴρηται ἢ καὶ πρόσθεν ὡς τῶν πραπαιόντων, ἀραιὰ μὲν πάντως ὄντων ἡ ἀναπνοὴ καὶ μεγάλη. ταχεῖα δὲ ὁ πάντως, ὥσπερ ὅδε βραδεῖα. γίγνεσθαι γὰρ ἑκάτερον αὐτῶν, ἀτάκτως τε καὶ ἀνωμάλως. ὅταν μὲν τοι σωφρονῇ καὶ ἡ ἡ χρείας αὔξησις, ἀναγκάζονται τὼ ἱκανὼ καὶ πολὺ μεῖζον ἀναπνεῖν, ἢ εἰ πραίτερον μόνον, καὶ ἧττον τε καὶ θᾶττον, ὡς τε καὶ τούτης ἡ συζυγίας, ὅδε ἐς τὰς προγνώσεις δρόμεθα, τὰ δι' αὐτὸ δηλούμενα μετὰ τ' διορισμὸ φαίνοντες ἔχειν ἐν ταῖς πρώτοις συζυγίαις τέτταρσι. λοιπὸν δ' ὧν ἡ τετάρτη τῶν ἐν ὅτῳ γένος σωθέντων διανοιῶν, ἡ βραδεῖα τε ἅμα καὶ ἀραιὰ, ἢ τις καὶ αὐτὴ παραφροσύνας τε ποτὶ σωφρονεῖ καὶ χρείας μειώσεσιν, ὀλίγῃ δὲ ταύτης ὅδε ἐπὶ προσδρόμεθα. καὶ γὰρ παραφροσύνῃ καὶ χρείαν μειουμένῳ ἐγνωρίζομεν ἐκ τῶν πρώτων τετάρων συζυγιῶν. οὐ μόνον ἐκ τοῦ ἐξεῖναι τῷ ἐν τάχος τε καὶ βραδυτῆτα διαφορὰν, ἐκ ἀναγκαίαν εἰς τὰς προγνώσεις, ὅτ' εἰ μόνῳ, ὅτ' εἰ συμπλέκοις ταῖς ἄλλαις, τὸ χρήσιμον ἐκείνων γίνεται δύδηλον, ἀλλὰ κἀξ αὐτῆς ἡ φύσεως τοῦ πράγματος φαίνεται. ἐπεὶ γὰρ τρία τὰ πρῶτα γένη τῶν αἰτίων ὅσι ἡ ἀναπνοῆς, ἡ χρεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ τὰ ὄργανα, δῆλον ὡς ἂν εὕρωμεν ἐκ τίνων καὶ πόσων διανοιῶν, τὰς ὑπ' αὐτοῖς διαθέσεις γνωσθήσεται, αὗται μὴ ἥμιν χρησιμώτατα πρὸς τὰς προγνώσεις ἔσονται, τὰς δ' ἄλλας ἁπάσας, ἐκ περιουσίας ὑπισκεψόμεθα. ἀλλ' εὑρέθησαν, αὔξησιν μὲν ἡ χρείας, ἡ μεγάλη καὶ πυκνὴ. μείωσιν δὲ, ἡ ἐναντία ἡ μικρὰ καὶ ἀραιὰ δηλῶσαι, παραφροσύνης τε ἴδιος, ἡ μεγάλη τε καὶ ἀραιὰ. πόνο δ' ἡμικρὰ καὶ πυκνή. προσίεσαν δ' ἐξωθεν οἱ ἀνώμαλοι, ποτὲ μὲν τὸ μυώδες γένος τὰς διαθέσεις, ποτὲ δὲ καὶ τῶν πραχειῶν ἀρτηριῶν τὰς σφοχωρίας δηλοῦσαι. δυνάμεως δ' ἀρρωστίας, πρῶτον μὲν ἐξ ἀνάγκης ὅδε εὑρίσκει γνώρισμα διανοίας, ἑτέρως μὲν τῶν ἀταλαιπώρων, ἑτέρως δὲ τῶν καρτερικῶν τυπτόντων τὴν ἀναπνοήν. εἰ δ' ἄρα καί τοι ἔη ἀνώμαλόν τε καὶ ἄτακτον, ἀφανὲς ὅτι καὶ τὰς ἀνωμαλίας τε καὶ τὰς ἀταξίας αὐτὰς, αἱ ἐν πυκνότητα καὶ ἀραιότητα καὶ μικρότητα καὶ μεγέθος ἀνισότητες γίνονται, πρὸς ὄψιν, καὶ δι' ἄλλων μοείων, ἀρρωστίαν δυνάμεως ψυχικῆς γνωρίζεσθαι, μηδέν τι ἡμῶν ἀναπνοῆς δεομένων, ὧν τὰ μὲν ἀδηκαιρότατα καὶ πλεῖστα δι' τὸ προγνωστικὸ γράμματος ἐδιδάξαν Ἱπποκράτης. εἰ δέ τι καὶ παλέλειπται, ῥᾷστον ἐκ τῶν εἰρημένων εὑρίσκειν. εἰ δ' τις αὐτῆς ἡ ἀναπνοῆς δυνάμεως ἀρρωστίας, καὶ κοινῶς ἁπάσης ἡ ψυχικῆς, ἐθέλοι γ' ἔχειν ἴδια γνωρίσματα καὶ μάλιστα τ' ἐψυγμένης, τῷ τε τῶν πτηρυγίων τ' ῥινὸς κίνησιν ἕξει, καὶ τῷ ἁπάντων τῷ κατ' ὠμοπλάτας μυῶν ἐγρηγορέναι, καὶ τῷ ἀθρόαν κατάπησιν τοῦ θώρακο. ὁπόταν γὰρ οὕτω ἀρρωστότροφον τὸ προσήκοντο κινῆται, ἡ

ται, ἡ μὲν τὰ εἰσπνοὰς προσιμωρεῖ τῇ τοῦ πνεύματος ξύμῳ τὰ δ' ἐνὸς πλεῖονα, σωὔεπίσπωμένα πως καὶ αὐτὰ τὸν ἔξωθεν ἀέρα, καθ' ὃν τρόπον καὶ δι' ὧν τοῦ στόματος ἕλκειν τε προαιρόμενοι, τὰ χείλη συνάγομεν. ἡ δ' αὖτὰς ἐκπνοὰς, ἀέρος κατάπλωσις γίνεται τοῦ θώρακος, ὃ ἡ βραχὺ σύμπλωσις. εἴρηται δ' ὑπὸ πλέον ἐν τοῖς πρὸ μικροῦ κινήσεσιν, ὅπη τε διαφορὰ κατάπλωσις μορίου, καθ' ἑτέρους τε καὶ χαλάσεως, ὅτι τὸ μὲν ἀρξώστους διαστέμεως γίνεται, τὸ δ' ἐρρωμένης. συμβαίνει δ' ἔτι ἡ τὰς ἐκπνοὰς τοῖς ἀσφύξεσι ἡ τὴν ἀναπνευσικὴν διάστασιν, τοιοῦτον δὲ. τ' τάσιν ἰδίων ἐκάστου τόνος ἡ τὰς εἰσπνοάς. ὁ θώραξ ἅμα ὅλος διαφράγματι, πᾶσαν ἀέρος ἀφορίζεται, καθάπερ νεκρόμενος ὑπ' αἴφνης. ἐρρέθη δ' ἐν τοῖς πρὸ ἡ ἀναπνοῆς ὑπομνήμασιν, ὡς μόνον ἐκλύσεις ἀπὸ φρενῶν τ' τάσιν ἐκπνεόντων. ἀλλ' ὁ ταυτὸν ἐκλῦσαι ἡ βραχὺ, καὶ ἀέρους ἀφεθέντα πᾶσαν. ὀλίγου δέ τι συνεργάζονται ταῖς τοιαύταις ἐκπνοαῖς, οἱ ἡ τὰ μεσόπλευρα μύες, ὧν ἐνεργούντων τὰς ἐκφυσήσεις, ἐσθ' ὅτε ἔλαττον γίνεσθαι. τοιοῦτον μὲν δ' ἔτι, καὶ διὰ ταυτὰς τὰς αἰτίας, τὸ ἡ ἀναπνοῆς εἶδος τοῖς ἀρρώστοις τῶν διαστέμεως γίνεσθαι. ὁ δ' ἐμοὶ δοκεῖ λείπειν ἔτι πῶς τὸ συμπληρῶσαι δεῖον τὸν πρῶτον λόγον, ἤδη λελέξεται. διπλῆς ὄσης ἡρεμίας ἐν ταῖς ἀναπνοαῖς, πρὸ ἡ εἰσπνοῆς μὲν μιᾶς, ἑτέρας δὲ πρὸ ἡ ἐκπνοῆς, ὁποτέρᾳ αὖ τῶν κινήσεων βλάπτηται, καὶ τῶν πρὸ αὐτῆς ἠρεμίαν διίστησι τὸ ἡ φύσιν. διπλῆς μὲν οὖν ὄσης ἐν ταῖς κινήσεσι βλάβης, διπλῆς δὲ καὶ ταῖς ἠρεμίαις, ἀεὶ μὲν ἐλλείψεις ἡ χρείας, ἀεὶ πολυχρονίους ἀπεργάζεσθαι τὰς ἡσυχίας, ἀεὶ δὲ πλεονεξίαι, βραχυχρονίους. ὡς θ' ὅταν ἔμπυος πυκνοῖ καὶ μεγάλου γίνεσθαι τῶν ἀναπνοῶν τὸν πλήθος θερμασίας ἑφ' ἑκατέρᾳ τῶν κινήσεων, ἀληθὴς ὁ λόγος. ἀεὶ μὲν γὰρ τοῦ ἡ φύσιν θερμὸν πλεονεξίαι, τῶν εἰσπνοῶν μεγάλων ἐργαζόμεναι, βραχυχρόνιον σβέσεως ἐπὶ τῶν προκαμόντων αὐτῆς ἠρεμίαν ἀπεργάσονται. ἀεὶ δ' ἢ πρὸ φύσιν τε ἐπὶ καπνώδεις, ὥσπερ τῶν ἐκπνοῶν μεγάλων, ὅτω καὶ τῶν πρὸ αὐτῆς ἡσυχίαν ὀλιγοχρόνιον ἐργάζονται. ὥς τε μέγα μὲν γίνεται καὶ πυκνὸν τὸ πνεῦμα πάντως, ὁπόταν ἡ θερμασίας πλεονεκτῇ χρόνῳ. ὅ μοῖ ὅτε τὸ αὐτὸ μόριον ἡ ἀναπνοῆς εἰς μέγεθος, ὅτε τῶν αὐτῶν ἠρεμίαν εἰς πυκνότητα μεταβάλλει. ὅτω δὲ καὶ εἰ καθαιρεθείη τὰ ἡ χρείας, τοῦ θερμοῦ μειωθέντος. ὧδε μὲν ὁμοφύτῳ θερμῷ βλαβέντι μικρᾶς ἡ εἰσπνοῆς χρονομένης ἠρεμίας μακρὰ πνίγεται. τοῦ πρὸ φύσιν δ' ἀκριβῶς, μικρὰ μὲν ἡ ἐκπνοὴ, μακρὰ δ' πρὸ αὐτῆς ἡσυχία γίνεται. πολλάκις δὲ, τὸ μὲν παρὰ φύσιν θερμὸν ἠυξήθη, τὸ δὲ ἡ φύσιν ἐμειώθη. καὶ ὅτως ἡ μὲν πρὸ ἡ ἐκπνοῆς ἡσυχία. πολιχρόνιος γίνεται. βραχυχρόνιος δ' ἑτέρα. ὁποτέραν γὰρ αὖ τῶν κινήσεων ἡ χρεία κατεπείγῃ, τῶν πρὸ εἰρημένων ἡσυχίαν οὐκ ἀνέχεται χρονίζειν. εἴρηται μὲν οὖν ἤδη πρὸ αὐτῶν ὅλου εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον. εἰσὶ δέ τις ἀκρεῖ πρὸ ἡ ἐν ταῖς θερμασίαις διαφορᾶς, ὁ καιρὸς νῦν αὖ εἶκ διδάσκειν, αὐτὸν, ἀλλ' εἰς τὰ πρὸ ἡ ἐμφύτα θερμασίας ἀναπέμπειν ὑπομνήματα. νομίζω γὰρ αὐτὸν εἰ μὴ παντάπασιν ἐρισιῶς εἶκ πασῶν τῶν ἀκριβῶν εὑρήσειν ἐν ἐκείνοις ἰάματα. τί οὖν λοιπὸν ὅτι, πρὸ ὀλίγου μὲν ὀφὲν, ὅπη μὴ ἡ πρόοδον εἴρηται, τῶν ἐρημένων δ' ὑπομνῆσαι, πῶς τὸ ῥᾳδίως ἀκολουθεῖν τοῖς ἐξῆς εἰρημένοις, ἐν ὀλίγῳ τῷ ἅπασαν αὐτῶν σαφῆ ἔχοντας. ἔστι δὲ ἡ σαφὴς ἀπ' αὐτῆς οὐσίας τοῦ πράγματος ὁρμωμένη. χρὴ γὰρ τάς τε ἡ δυνάμεως καὶ τὰς τῶν ὀργάνων, καὶ τὰς ἡ χρείας διαθέσεις γνωρίζειν. ἐσλέξαμεν ἤ, πόσαι μὲν ἑκάστ' τῶν εἰρημένων διαθέσεις, τίνος δ' αὖ τῶν. ἀεὶ γνωστικὰ δ' ὑπάρχοι, καὶ ὡς ἀναγκαῖαι μὲν ἀεὶ τέτταρσι συζυγίαι, καὶ πῶς τούτους ἡ ἀνωμαλία, πέμπτη. τὰ δ' ἄλλα πάντα τὰ ταῖς ἀναπνοαῖς συμπίπτοντα, τά τε ἁπλᾶ καὶ τὰ σύνθετα, τίσιν αἰτίαις ἕπεται, ἀναγκαῖον ἀσκεῖν, ὃ πρόσηκε δὲ ἦ ἀνάγκης, τὸ δέ τι ἁπλῶν νομίζειν, ἀλλ' ὡς τ' ἦ ὠμότερα μὲν πέψεως ἔχειν πρὸς τούτων εἰς πρόγνωσιν, ὧν μελετάτω ἢ ἐν βεβαίαν ἕξιν μόνον, ὧν τ' ἦ ταῖς πολλάκις εἰρημέναις τέτταρσι συζυγίαις, καὶ ἔτι τῶν ἡ τῶν ἀνωμαλίαν διαφορὰν ἡ ἀναπνοῆς.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΥΣ-
ΓΝΟΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ. β'.

ΔΕ μὲν ὁ λόγος ἐξήγησις ὅτι τῶν Ἱπποκράτους πρὸ ἀναπνοῆς εἰρημένων. εἴρηται δὲ πολλαχοῦ πολλαχῶς τὰ μὲν ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ, τὰ δὲ καὶ τοῖς ὑπομνήμασι. τὰ πλεῖστα γάρ τοι τῶν ἐμῶν, εἰ μὴ ἅπαξ καὶ πάντα δικαίως ἄντις ὑπομνήματα νομίζοι. ἔστι μὲν οὖν ἡ ἐξήγησις, ὡς που τις τῶν παλαιῶν εἶπεν, ἀσαφοῦς ἑρμηνείας ἐξάπλωσις. ἡμεῖς δ' οὐ δοκοῦμεν μόνον ἑοικέναι δράσειν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀληθῶς ἔχειν πάντα τὰ πρὸ ἡ ἀναπνοῆς ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένα, μαρτυρήσειν. οὐ μὴν ἀφελεῖν οὐδὲν αὐτῶν ἐν ταῖς ἡ τοῖς γράμμασι, ἀλλ' εἰς τὸ προηγούμενον τούτου βιβλίου ἀναπέμψω, ἐν ᾧ χωρεῖς ἀφελείας οὐδὲν εἴρηται. καὶ ἵνα γε μὴ δυσωπεῖτο τις ὑπὸ τῆς Ἱπποκράτους δόξης, καὶ θᾶττον ἴδηται τοῖς λεγομένοις πρὸ ὑπὸ τῶν ἀφελείας ἀναγκαδῶσαι, τὸν πρῶτον λόγον, ἰδίᾳ τε καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐγράψαμεν. ἐπεὶ δ' ἐπῆν ἐτελειώθη μετὰ τῶν προσηκόντων συλλογισμῶν. ἐν τοῖς δὲ τοῖς γράμμασι τὸν εὑρετὴν τε καὶ οἷον πατέρα τῶν δογμάτων τιμήσομεν. αὐτὴ γὰρ καὶ δικαία τέ ὅτιν ἅμα καὶ πρέπουσα τοῖς ὁποῖ ἀγαθὸν ἐξευροῦσι τιμὴ, μή τε κατακεκρύφθαι τὰ εὑρέματα αὐτῶν, μή τ' ἀγνοεῖσθαι τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' αὐτά τε φαίνεσθαι, τῷ θ' εὑροῦσαν αὐτὰ μέθοδον γιγνώσκεσθαι. οὕτως γὰρ αὐτοῖς καὶ τὸ θαυμάζεσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν ὑπάρξει. πρῶτον οὖν, ὅπερ ἀεὶ διαφυλάττειν ἀξιοῦμεν, οἷς ἂν ἀληθεῖα σπουδάζητε, τὸ μηδὲν ἀκριβοῦσθαι τῶν φαινομένων, μή δ' ἂν ὅτι μάλιστα τὸν τῆς αἰτίας λογισμὸν ἀκριβέστατον ἔχει, τοῦτ' ἐπαινεῖν Ἱπποκράτην ἄξιον, ἐν τε τοῖς ἄλλοις ἅπασι, καὶ τοῖς πρὸ ἡ δυσπνοίας λόγοις οὐχ ἥκιστα. τὸ γὰρ ἀραιὸν καὶ μέγα πνεῦμα, μυελοῖς μὲν τῶν παραφερομένων ὀσμῶν φαίνεται συμπίπτειν. ὅθι δ' οὐ δυνάντα τῶν ὀσμῶν ἐπιέναι αὐτοῖ τὴν αἰτίαν, οὔτοι

ἀλλ' εἰσίν, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείξαμεν, οἱ τὴν ἀναπνοὴν ἀπροαίρετόν τε καὶ φυσικὴν ὀργὴν ὑπειληφότες, οὐδὲ γυναῖκας φασίν, οὐδέ ποτε τοιοῦτον εἶδος ἀναπνοίας, ἐξ ὧν περὶ τῆς αἰτίας ἀκροῶσιν, ἐκ τούτων τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος ἀνατρέπειν τολμῶντες, οὐκ ὀρθῶς τοῦτο, ἀλλὰ τὴν αὐτῶν μοχθηρὰν ὑπόληψιν ἀνατρέψαντας, αὐτὰ
» τὰ συμπίπτοντα τοῖς νοσοῦσι παραφυλάττειν, ὡς Ἱπποκράτης ἐποίει. τοιοῦτοι γάρ φησιν, πνεῦμα διατέλεος, ὥσ-
» περ ἀναπαλαμνῶ ἀραιὸν καὶ μέγα, τοιοῦτοι, φιλίσκω δ' ἁπλούστερον, τῶν πρώτων γεγραμμένων, μετὰ τὰς τρεῖς κατα-
» στάσεις, ἐν ᾗ πρώτῳ τῶν ὠφελημένων. ἀρ' οὖν τοῦτο μόνῳ τὸ πνεῦμα, μέγα καὶ ἀραιόν, ἢ καὶ ἄλλοις, φησὶν Ἱπποκράτης ἐθεάσατο γιγνόμενον, ὁ τούτῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ ἐν μετὰ ταῦτα γεγραμμένῳ Σιλλικῷ τὄνομα. διελθὼν γὰρ ἐν οἷς πρὸ τούτου, πάνθ' ὅσα συνέπεσεν αὐτῷ νοσοῦντι, κατ' αὐτὴν τὴν τελευτὴν ταῦτα
» γράφει. ἐξ ἀρχῆς τοῦτο καὶ διατέλεος, πνεῦμα ἀραιόν, μέγα. ὧθις δ' ἐν τοῖς ἐξῆς ἀρρώστοις τὴν Δρομάδεω φησὶ
» γυναῖκα τεκοῦσαν, καὶ τῶν ἄλλων γεγραμμένων πάντων τὴν λόγον, δυσυπόφορα ἐοῦσαν, ῥίγος ἔλαβεν. Εἶτα μικρὸν ὑ
» στερον φησὶ. πνεῦμα ἀραιὸν μέγα. εἶτα μὴν ἐν σύνθυς ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἔγραψεν ὅτως. ὧθις ἦ πόδι τ.
» τ'. διαλεγόμενος ὧδέ γράφει. ἔκτῃ πρωΐ ἐπεῤῥίγωσε. ταχὺ διεθορυβήθη. ἱδρῶσαν δίολα. ἄκρεα ψυχρά. πτέκρε
» σε. πνεῦμα ἀραιόν, μέγα. ἐν μὲν τοῖς πρώτοις τῶν ὠφελημένων, ἐκκαίδεκα οὖν πάντας ἀρρώστους Ἱπποκράτης γρά
ψας, τετράκις φαίνεται μνημονεύων, ἀραιοῦ καὶ μεγάλου πνεύματος. οἱ γοῦν ἄλλοι δὴ ἡμῖν ὅσοι Ῥωμαῖοι, τὴν ἀρ-
χὴν οὐδὲ ἑωρακέναι φασὶν οὐδένα, μέγα καὶ ἀραιὸν ἀναπνέοντα, ἢ ἀλλ' ἴσως μὴν οὐκ αὐτοῖς πιστευτέον. ὁ γὰρ ἑωρά
κασιν ὅτε ταύτης. οὐ ἄλλης δυσπνοίας διαφορὰν ἐσκεμμένοι, ὅπου μὴ δὲ οὐδὲ ἀρρώστους αὐτοὺς ὁρῶσιν, ἀλλ' ἐνίους
καθεζομένους, μοχθηρὰ Ῥώσματα σωπηθέντες. ἆρ' οὖν ἔστι καὶ τῶν ἄλλων ἀρρώστων μνημονευτέον ἡμῖν ὅσων ἐν
τοῖς ἄλλοις βιβλίοις τῶν ὠφελημένων ἔγραψεν, μέγα καὶ ἀραιὸν ἀναπνέοντας, ἢ πῶς μὲν τῇ τοῦ νῦν προκειμένου
πίστει ἀρκεῖ μὲν ταῦτα; φαίνεται γὰρ ὁ νοῦν πάντων ἰατρῶν Ἱπποκράτης ὁμολογημένος εἰς τὴν τῶν συμβαι-
νόντων τοῖς νοσοῦσι τήρησιν ὠφελιμώτατος γεγονέναι, πολλοὺς ἑωρακὼς ὅτως ἀναπνέοντας. ἐν δὲ τοῖς μετὰ ταῦ-
τα λόγῳ καὶ ἄλλων πυρῶν ἀῤῥώστων ἀναγκαῖον ἡμῖν ὄφελ μνημονεῦσαι μέγα καὶ ἀραιὸν ἀναπνεόντων, ὃς ἐν
τοῖς ἐξῆς βιβλίοις ἔγραψεν ὁ Ἱπποκράτης, ἀλλ' εἰς ἓν πίστιν ἔστω τὰ νῦν προκείμενα, οὐκ μὲν γὰρ ἤδη ἀλλ',
εἰς ἑτέρων τινῶν ἐν οἷς κατ' αὐτὸν λόγῳ προειρημένων ζητημάτων ἀφίξεσθαι, ἐν παρόρᾳ δὲ καὶ ἡ πίστις τοῦ,
πολλοὺς ὅτως ἀναπνεῖν, αὐξηθήσεται. τίνος δὲν διαθέσεως ἡ τοιαύτη δύσπνοια γνωρισική; ὀδὲ μιᾶς ἄλλης, ὅτι
μὴ παραφροσύνης. δηλᾶ τινα τὴν αἰτίαν, ἐν μὲν οἷς πρότερον λόγῳ σαφῶς δεδεικται, ὑπομνήσεως δ' ἕνεκα, καὶ
νῦν εἰρήσεται δηλᾶ βραχέως. οἷς γὰρ ὄντι παραφροσύνης ἴδιον σύμπτωμα μεγάλου τε καὶ ἀραιοῦ, ὅπερ ὅτι δηλᾶ
πολλοῦ τοῦ χρόνου, τὴν ἀναπνοὴν ποιεῖται. τί γὰρ ἔστι πλέον εἰσπνεῖν, μὴ δέοντος πλέονος. ἢ τι δηλᾶ πολλοῦ χρόνου,
παρὸν δὲ ἐλάττονος. ὅτι δ' ὀδόντας πλέονος ἀέρος, οἱ μέγα τε καὶ ἀραιὸν εἰσπνέοντες, ἢ ἀραιότητα κατηγορεῖ.
πάντως γὰρ ἂν ἠπείγοντο συνεχέστερον εἰσπνεῖν, εἴπερ δέοντο πλέονος. τὸ δ' ἡσυχάζειν εἰς μακρὸν, σημεῖον ὅτι
τοῦ μὴ δεῖσθαι πολλοῦ, ἀλλ' ἔοικεν ἄμφω ταῦτα οἷον ὑπολαμβανομένῳ, ἐν ὀργυιᾶς εἶναι παθήματα. τὸ γὰρ ἄμε-
τρον μὲν ποιεῖσθαι τὴν ὁλκὴν τοῦ πνεύματος, ἄμετρον δὲ τὴν ἡσυχίαν, ἕως ὅπου καταπαῦσαι χρὴ τὴν ὀργυιὰν
εἰδότος ὅτι, ἕως ὅτε πάλιν ἀρξασθαι, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις τὸ μέτρον ὑποβαίνοντος, ἀγνοίᾳ τοῦ προσήκοντος. ὡς δὲν
ἀμέλει πολλάκις αἰτήσαντες, ἵν' ὀρήσσωμεν οἱ παραφρονοῦντες, ἐπελάθοντο ἐν ᾧ μεταξὺ, εἶτ' ὀκ ἂν ὀρήσαιεν, εἰμὴ
ὑπομνήσειέ τις, ὅτως ἐπείνη καὶ τὸ ἀναπνεῖν ψυχικόν ὄντων ὀργανον, βέβλαπται δ' αὐτοῖς ὁ λογισμός, ὑβλυσμοὶ
σφοροι περί τε τὰς ὀργυιὰς αὐτὰς, καὶ περὶ τὰ διαλείμματα αὐτῶν γίγνονται. ἀμφότερα δὲν ἐν πολλῷ χρόνῳ
ποιοῦντες, καὶ τὰς ὀργυιὰς, καὶ τὰς ἡσυχίας, μέγεθος ὅτων καὶ ἀραιότητα περὶ τὸν ὅλον ἀναπνοὴν ἐργάζονται. ἆρ' οὖν ἡμεῖς μὲν ὅτων φαμὲν, Ἱπποκράτης δ' ἄλλως ἐγίγνωσκεν, ἢ κἀκεῖνος ἐν προγνωσικῷ, τὸν δὲ τὸν
» τρόπον ἔγραψεν; Μέγα δὲ ἀναπνεόμενον καὶ δηλᾶ πολλοῦ χρόνου, παραφροσύνῃ σημαίνει. ὃ γὰρ ἐν τοῖς πρώτοις
» τῶν ὠφελημένων ἀραιὸν ὠνόμασε, τοῦτ' ἐν τοῖς προγνωσικοῖς, δηλᾶ πολλοῦ κέκληκε, εἰς λόγον μεταβαλὼν τὄνομα.
καὶ γὰρ οὕτω καὶ περὶ τῶν ἀῤῥώστων ἐκείνων, οἷς μέγα καὶ ἀραιὸν φησὶ γίγνεσθαι τὸ πνεῦμα, πρὸς τοῖς ἄλλοις συμ-
» πτώμασι καὶ παραφροσύνην γράφει. ὧδε μὲν τοῦ πρώτου πάντων τὸ φιλίσκου, τὸν δὲ τὸν τρόπον. νύκτα δύ-
» σφορον, ὅπ ἐκοιμήθη, πάντα παρέκρουσε. ὅτως μὲν ἐν τῇ τῆς τρίτης ἡμέρας διηγήσατο. ἐν δὲ τῇ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης πά-
λιν. ὕπνοι σμικροί, λόγοι, λῆρος. Ἐπὶ δὲ τοῦ δυσπόρου τῶν ἀῤῥώστων ᾧ Σιλλικὸς ἦν ὄνομα, ἐν μὲν τῇ τῆς δυσπόρου
ἡμέρας δίκην ἔσει, σμικρὰ παρέκρουσε φησὶν, ἐν δὲ τῇ τῆς τρίτης. λόγοι πολλοὶ, γέλως, ὠδή, κατέχειν δὲ κδύνατο.
εἶτ' ὠλιγόρει, τετάρτῃ δηλᾶ τῶν αὐτῶν. φιλίσκος μὲν δὴ καὶ Σιλλικὸς ὅτι παρεφρόνησαν, ὅτως ἐμνημόνευ
σεν. ὧδε δὲ τῆς Δρομεάδεω γυναικὸς, καὶ γὰρ καὶ ταύτης ἀραιὸν καὶ μέγα ἀναπνεῦσαι φησὶ, τὸν δὲ τὸν τρόπον
ἔγραψε. περὶ μέσης ἡμέρας, πολλὰ παρέκρουσε. ἡ πάλιν ταχὺ σμικρὰ κατεγνώει. ὅτως μὲν ἐν τῇ πέμπτῃ τὰ ἡμέ
ρων. εἶτα ὠλιγόρει. νυκτὸς ἐπεκοιμήθη, παρέκρουσε. ἡ τῇ ἕκτῃ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τὰ δηλᾶ τῆς ἕκτης ἡμέρας γεγόμενα,
γράφων ὧδέ πως φησὶ. ἄκρεα ψυχρὰ, παρέκρουσεν ὅτω μὲν ἐν τοῖς πρότερον τῶν ὠδημιῶν, ἐνθα μεγάλα καὶ
ἀραιὸν πνεύματος, ἐνταῦθα καὶ παραφροσύνης μνημονεύει. ἡ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ δηλᾶ τῶν ἐξῆς βιβλίων
ἡμᾶς ὑπομνήσει, μηδαμοῦ μεγάλα καὶ ἀραιὸν πνεύματος μνημονεύων, ὅπου μὴ μεγάλης παραφροσύνης.
ὅτι μὲν οὖν ὧδε τῶν νοσούντων ἐθεάσατο πολλάκις Ἱπποκράτης τὴν τοιαύτην δύσπνοιαν ὧδε παραφρο-
σύνῃ γινομένην, καὶ ὅτι καθόλου περὶ αὐτοῦ ἀπεφήνατο δηλᾶ τοῦ προγνωσικοῦ, καὶ τοῦτα μὲν ἱκανῶς ἔχειν ἡγοῦ
μαι. Βεβαιωθήσεται δ' ὀδὲν ἧττον ἔτι καὶ δηλᾶ τῶν ἐξῆς εἰρημένων. καὶ γάρ τοι καὶ δίκαιον ἦν, μὴ πάνυ
πολλὰ λέγεσθαι περὶ αὐτῆς, ἀλλὰ δηλᾶ οὐ γε τοῖς περὶ φύσεως ἀναπνοῆς λογισμοῖς σφαλέντας, εἶθ' ὑπὸ φι-
λονεικίας ἀναισχυντοῦντας, ἰσάγκαθημεν καὶ ἡμεῖς πλέω τοῦ προσήκοντος εἰπεῖν, εἴπως αὐτοὺς διωκθείημεν,
καὶ νῦν γοῦν, μετάβαι πρὸς τὸ βέλτιον. ἔσι δ' ὡς ἔοικεν οὐδεμία βαφὴ δυσποιὸς ὅτως, ὡς τὸ τῶν ἀνθρώπων λο-
γισμοῦ πρὸς τὰ μοχθηρὰ δόγματα πάθος. οὐ γὰρ ὅτι μεταπεῖσαι οὐκ ἐν αὐτοῖς γραφέντας, ὡς αὖ μήτ' ἐν
ταῖς ἀρχαιοτάταις μεθόδοις γεγυμνασμένους, μήθ' ὅλως πεπεισμένους τι κρεῖττον ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς,

ἀλλὰ μὴ

ἀλλὰ μὴ δ' ἐστὶν βυλομένοις οὖν γε πλείστοις αὐτῶν, καὶ τούτῳ μιζῶντας τὴν σοφίαν. τῶν δὴ τοιούτων ποτέ τις ἄρρωστον ἡμῖν ὠδὶ δείξας, παραφρονοῦντα μὲν, ἀλλὰ μή τε μέγα, μήτ' ἀραιὸν ἀναπνέοντα καταγελῶν, μᾶλλον δὲ καγχάζων αὐαισχύντως, καὶ διαπαίζων ἱπποκράτους, καὶ ἡμᾶς, ἀπηλλάγη, μὴ δὲ λόγον μετὰ δίκης ἡμῖν, μήδ' ἀναχόμενος μηδὲν ἐπαιδεῦσαι, καί τοι διδάξειν ἀπαγγελομένοις, ὡς διαμάχεται τὸ φαινόμενον, ὅτι τοῖς πρὸς ἡμῶν λεγομένοις, ὅτι τοῖς Ἱπποκράτη γεγραμμένοις. ὁ μὲν γὰρ τὸ μέγα καὶ ἀραιὸν πνεῦμα πρὸς φρόνησιν ἐπὶ φησι γνώρισμα, ὁ μὲν εἶπε πρὸς φρονεῖ, πάντως δῆπου ἀραιὸν ἀναπνεῖν καὶ μέγα, τά, τε πρὸς ἡμῶν λεγόμενα, ταυτὸ τοῦτ' ἐπαγγέλλεσθαι, μηδὲν πρὸς χαρασπόνδων ἡμῶν, μὴ ἢ μεταποιούντων ὧν ἐκεῖνος ἔγραψεν, ἀλλὰ τὰς ἐξηγήσεις, καὶ τὰς ἀκριβείας μόνας προσιθέντες. εἰσὶ δέ τινες οἳ φασι, τὸ, πᾶσι τοῖς πρὸς φρονοῦσιν, ἀραιὸν καὶ μέγα γίγνεσθαι τὸ πνεῦμα, σαφῶς ὑπολείπεσθαι μηδὲν τῶν Ἱπποκράτους ἀναγνωσκόντων, καί τι προσοισεῖς γε, καταγιγνώσκειν αὐτῶν, ὡς ἀναγνωσκόντων δή που πρότερον. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀπολλάγει πρὶν μαθεῖν τι χρήσιμον. σὺ δ' ὁ τοῖς δὲ τοῖς γράμμασιν ὁμιλῶν, εἴπερ ὄντως ἀληθείας ἐρᾷς, ἐπάκουσόν Ἱπποκράτους ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ὠδὶ δημίων, ἐπ' ἀρρώστου τινὸς ὄνομα Πυθίωνος ὧδί γράφοντος ἐν τῇ ζ'. ἡμέρᾳ διψήσας. νυκτὸς παραχὴ πολλή. πρὸς ἑλεγεν. ὀδὲν ἐκοιμήθη. εἶθ' ἑξῆς ὠδὶ ζ'. η'. ἡμέρας, ὡδί. ὀψὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη, παρέκρουσε. καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ὠδὶ ζ' ἐνάτης. πρωὶ δὲ ἥλιος δυσμὰς ἐδυσφόρει, παρέλεγεν. ὡς οὖν ταῦτα ἐπήκουσας, ὅτῳ πάλιν ἐπάκουσον, οἷόν τι τὸ ζ' δυσπνοίας εἶδος ἐγὼ τούτῳ τῷ Πυθίωνι. γνώσει γὰρ ὅτι μή τε μέγα μήτ' ἀραιὸν ἀνέπνει, καί τοι παραφρονῶν. ἐμνημόνευσεν οὖν ζ' γνωμοῦνος αὐτῷ δυσπνοίας ὁ Ἱπποκράτης, δ' ἵς τὸ σύμπαν ἐν ὅλῃ τῇ διηγήσει. κατά τε τὴν δευτέραν ἡμέραν καὶ ἢ τὴν ὀγδόην. ἀλλ' ἐγὼ τὸ κατά. η'. παραθήσομαι πρότερον, ἐν ᾗ καὶ παραπαῦσαι φησὶ καὶ δυσπνοῆσαι τὸν ἄνθρωπον, ὡ δὶ γράφων. ὀγδόη, πρωὶ μὲν ἐκοιμήθη σμικρόν. ἄφνω δὲ ψύξις, ἀφωνίη λεπτὸν πνεῦμα, καὶ μινυθώδεες. ὀψὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. παρέκραγεν. ἑξῆς οὖν ἐν ταῦθ' ἁ γέγραφεν ἀλλήλων. ὅτι λεπτὸν αὐτῷ καὶ μινυθώδεες ἦσαν τὸ πνεῦμα, καὶ ὅτι παρέκρουσεν ἐν μιᾷ καὶ αὐτῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τῇ ὀγδόῃ. ἆρ' ὦ πρὸς θεῶν ἀκριβὲς ἀκήκοεν σαφές ἐστιν, ὡς δὲ ὧν πάσης πνευμονικῆς Ἱπποκράτης, ἀραιὸν καὶ μέγα φησὶν γίγνεσθαι τὸ πνεῦμα; εἰ μή τι νομίζεις ὦ ὅτου δεῖ διαφέρειν τὸ μεγάλα τὸ μινυθώδεες. εἰ γὰρ ὅτῳ, δῆλον, ὡς δὲ τὸ μινύθειν, οἷόν τι ὄντ' οἶδα, καὶ νομίζεις ταυτὸν εἶναι τῷ αὐξάνειν αὐτό. μὴ τοίνυν παρ' ἡμῶν τά γε τοιαῦτα μάνθανε, ἀλλ' ὠδὶ σὺ τὰ πρῶτα γράμματα διδάσκοντας ἴθι. ἀλλ' ὥσπερ τοῦ τε δὴ ἕμαθεν ὁ τὸ μινύθειν ἀγνοῶν, ὅτως δὲ τὰ Ἱπποκράτους ἀνέγνω συγγράμματα. πάντως γ' ἂν ἐν αὐτοῖς μυριάκις εὗρε, καὶ τὸ μινύθειν, καὶ τὸ μινυθοῦσθαι, καὶ τῶν μινύθουσιν, ἢ πάντας σχεδὸν ἀριθμούς, ἢ γήν, καὶ πῆσαι ἐγκεκλιμένα παντάχῃ, τἀναντίον αὐξήσει τε καὶ τοῦ αὐξάνειν δηλοῦντα. ὥς τε καὶ τὸ μινυθώδες εἶη ἂν τὸ ἐναντίον τοῦ ηὐξημένον. εἴπερ οὖν τὸ ηὐξημένον μέγα, τὸ μινυθώδες μικρόν ἐστιν. ὅτως οὖν καὶ ὁπόταν τῶν δευτέραν ἡμέραν διηγεῖται τοῦ Πυθίωνος βραχύπνοον αὐτὸν ὀνόμασε. ἡ γάρ τοι βραχύπνοια, καὶ τῶν ἐνόργειαν αὐτῶν βραχεῖαν γίγνεσθαι δηλοῖ, καὶ τῶν ἡσυχίαν. ὥσπερ ἡ μακρόπνοια, ἢ τἀναντίον, ἄμφω μεμιμῆσθαι. καί τοι καὶ εἰ θάτερον αὐτῶν ἐδηλοῦτο, τό γε, μὴ πᾶσι γίγνεσθαι τοῖς παραπαίουσι μέγα τε καὶ ἀραιὸν τὸ πνεῦμα, καὶ ὅτως ἂν ὡμολόγητο. τὸ μὲν γὰρ ἀραιὸν καὶ μέγα, κατ' ἄμφω μαλιστ' ὄντι, καὶ ἢ τῶν ἐνόργειαν καὶ ἢ τῶν ἡσυχίαν. ἡ βραχύπνοια ἢ πάντως ἢ τὸ ἑτέρου γε αὐτῶν βραχεῖα, ὥσπερ καὶ τὸ λεπτὸν καὶ τὸ μινυθώδες πνεῦμα, βραχὺ πάντως ἐστίν. Ἱπποκράτης οὖν αὐτὸς οἶδε σαφῶς ὅτι ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν ἅπασι τοῖς παραπαίουσι τὸ μέγα καὶ ἀραιὸν πνεῦμα, ὃ μὲν μάχεταί γε ὅτῳ τῇ πρὸ ζ' τοιαύτης δυσπνοίας ἀφανίσει. τὸ μὲν γὰρ ἀραιὸν καὶ μέγα, παραφροσύνης ἴδιον καὶ διὰ τοῦτ' ἐξ ἀνάγκης αὐτῶν διηλώσῃ ὃ μὲν εἰ παραφρονεῖ τις μέγα καὶ ἀραιὸν ἐξ ἀνάγκης ἀναπνεῖ. ὃ γὰρ ἀχώρειτον, ἀλλὰ ἴδιον ἔφαμεν εἶναι παραφροσύνης τὸ ἀραιὸν καὶ μέγα πνεῦμα, καθάπερ τὸ γεωμετρεῖν. τὸ τελεταίνεσθαι, τὸ φιλοσοφεῖν, τὸ ῥητορεύειν καὶ ἄλλα μυρία, ὧν ἕκαστον ὑπάρχει μὲν τοῖς ἄλλοις ζῴοις, ὅτι μὴ ἀνθρώπῳ μόνῳ, καὶ διὰ ὅτου ἴδιον αὐτῶν λέγεται ὃ μὲν ἀχώρειτον γέ τι, καθάπερ τὸ λογικόν. ὃ γὰρ παῦ ἴδιον σύθυς καὶ ἀχώρειτον. ὡς πρὸς δὲ ταῦτ' ἡμᾶς ἡ λοιδορουμένη πρὸς αὐτῶν ἐδίδαξεν διαλεκτική, ὅτως καὶ ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα, εἰ μέγα καὶ ἀραιὸν ἀναπνεῖ παραφρονεῖ, ὅτε ταυτόν ὅτι ζ', εἰ παραφρονεῖ, μέγα καὶ ἀραιὸν ἀναπνεῖ, ὅτ' ἀναγκαῖον αὐτὰ σωαληθεύειν. ὃ γὰρ ἀντιστρέφει πρὸς ἄλληλα ταῦτα, ἀλλὰ μόνον ἀναστρέφει. ὡς οὖν οὐδεὶς ὀλυμπια νικῆσαι δυνατὸς, μὴ πολλῷ πρότερον γυμνασάμενος, ὅτως οὐδὲ ζ' ἐν τοῖς λόγοις ἀληθείας ὠφελοῦντος γενέσθαι μὴ μαθὼν τὰ κατὰ τοῦτοις παλαίσματα, καὶ εἴπερ οὐδὲ πεσεῖν δύσκινήτους ἴσασιν οἱ πανταπάσιν ἀμαθεῖς παλαισμάτων, ἀλλ' ἐνδ' ὅτε ἢ ζ' γῆς ὑπῆλοι κείμενοι κρατοῦσι καὶ ἄγχουσι, καὶ ὃ μεθίασι τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον οἱ ἀμαθεῖς ζ' ἐν τοῖς λόγοις τέχνης, ἐναργῶς πεπληκότες πολλάκις ἄλγιστον πῆμα, τοσαῦτα δ' ἐοῦσιν ἀνδρεῖοι, ὥς τε καὶ νενικηκέναι νομίζουσιν. ὡς πρὸς καὶ ὁ τὸν παραφρονοῦντα δεικνύων μικρὸν ἀναπνέοντα, κἄπειτα νομίζων ἐξηλέγχθαι δι' ὑπνου τοῦ φαινομένου τῷ Ἱπποκράτους ἀπόφασιν, οὕτω γοῦν ἄλγιστον πῆμα πεσὼν, ὥστε καταβεβληκέναι, πῶς γὰρ οὐκ ἄλγιστα, ἅμα μὲν εὑρεθῆναι μηδὲν τῶν Ἱπποκράτους ἀνεγνωκότα, καὶ δι' ὃν οἴεσθαι κενῶς εἰρῆσθαι, τὰ πάλιν πρὸς ἐκείνου γεγραμμένα, ἅμα δὲ μηδὲ σωιέναι τῶν λεγομένων, ἀλλὰ παρακούειν τε, καὶ ταυτὸν εἶναι νομίζειν, τὸ μέγα καὶ ἀραιὸν πνεῦμα παραφροσύνης εἶναι γνώρισμα, ζ' πάντως ἔπεσθαι παραφροσύνῃ τῷ ἐρημοῦν δύσπνοιαν. εἶτα τι θαυμαστὸν ὄντιν, ἐν τοῖς τῶν ἰάσεων λογισμοῖς τυφλώττειν οὓς μὴ δὲ τὰ οὕτως σμικρὰ γιγνώσκοντας. ἀλλ' ἤρτηται δηλονότι τὰ σμικρὰ ταῦτα, δι' ἑτέρων σμικρῶν μὲν, καὶ αὐτῶν, ὀλιγορηθέντων δ' αὐτοῖς. τὸ γὰρ ἀγνοῆσαι τὴν δυνάμεις ὠδὶ τροπολύει τῷ ἀναπνοϊκῷ ψόρῳ γειαν, ἀρχὴ τῶν τοιούτων σφαλμάτων. ἠγνοήθη δ' ἐκεῖνο, διότι πεφυγνοήθη, ἐπόθεν χρὴ προϊέναι ταῖς ἀκριβέσι τὰς πρότασεις. ὅτῳ γάρ τοι τῷ παλαίσματος, οἱ μὲν ἀγύμνασοι γεγυθότες, οἱ δὲ τελέως ἀμαθεῖς, τὰ τυλικαῦτα πίπτουσι πτώματα. καὶ ἡμῖν ἐν ἑτέροις ἀποδέδεικται, καὶ μάλιστ' ἐν ᾗ δευτέρῳ πρὸ μυῶν κινήσεως, ὅτι τοῖς ἀπροαίρετον εἰποῦσιν ὄρχον εἶναι τὴν ἀναπνοὴν, ἐκτὸς μὴ δυνηθῆναι πρὸ ἢ ὀσίας αὐτῆς τοῦ πρὸ

γματος προέχεσθαι τὰς εἰς τὴν ἀπόδειξιν πρότασεις, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις ὡς συμβεβηκὸς ἀκολουθῆσαι, σφαλλομένοις σωίεσιν. ἀλλὰ καὶ Ἱπποκράτης γε ὁ τὴν φύσιν μὲν αὐτὴν ὁρῶν τὴν πραγμάτων. ὑποροῶν ἢ τὴν ἄλλων ὡς συμβεβηκότων, ἐν μὲν τῷ καθόλου βεβαίως ἀπεφήνατο διὰ τὴν προγνωσικὸν. μέγα δὲ ἀναπνεόμενον, καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου, πρόφροσιν σημαίνει. ἡ μόρος ἢ διὰ τὴν ἐν τοῖς νοσήμασι φαινομένων ἐβασάνισε τὸν λόγον ἐκάτερος εἰς ἀκείβειαν βασάνοις, ἃς οἶμαι θαυμάσειν εἴ τις ἐθελήσειεν προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς λεγομένοις. μαθήσεται γὰρ ὅτι πρόφροσιν μὴ ἀπάσας, ἐπεὶ μέγα καὶ ἀραιὸν πνεῦμα ἡ τὸ ἴδιον αὐτοῦ λόγον, ὁμολογεῖ τοῖς πρόφρονσιν ἅπασιν, ἀλλὰ μόνοις ἐκείνοις, ὅσοι μὴ δι' ἄλλων τινὰ διάθεσιν μείζονα τῆς προφροσύνης ἑτέρως ἀλλοιομένων ἔχουσι τὴν ἀναπνοήν. συγχωρησάτω δέ μοι πρότερον μιᾶς ἀῤῥώστου γυναικὸς προδιηγήσιν ἣν ὁ Δεάλκης τρίτην τῶν ὑπομνημάτων γεγραμμένων, εἰς ἀπόδειξιν τε ἅμα τῶν ἤδη προκειμένων, εὕρεσίν τε τῶν νυνὶ προκειμένων. ἀῤ χεται μὲν οὖν τοῦ πόνου αὐτῆς λόγου, τόν δὲ τὸν τρόπον. ἣν θάσσω Δεάλκης γυναῖκα ἡ κατέκειτο ὑπὸ τὸ λυπεῖ, πυρετὸς φερικώδης ὀξὺς ἐνέλυπης ἔλαβεν, ἀῤ ἀρχῆς δὲ πάνυ ἐπόνει. ἡ διαπαντὸς ἀεὶ σιγώσα ἐνωλάφα. ἐπίλλων. ἐγλυφων. ἐτριχολόγει. διάκρυα, καὶ πάλιν γέλως, ὀνειρώττειν ἐδόκει, ἀεὶ κωλίνης ἐρεθισμός. ὀδὲν διήει σμικρὰ ὑποδυόμενον, ἔπινεν. ὄρα σμικρά. λεπτά. ὀνείρατα ὑποστάσιμ. πυρετοὶ πρὸς χεῖρα λεπτοί. ἀκρέων ψύξις. ἐνάτη πολλὰ παρέλεγε, ἡ πάλιν ἐνεδρώσθη σιγῶσα. οὐκέτι ὅτι μὲν ἀῤ ἀρχῆς τε καὶ διαπαντὸς αὐτὴ παραφέρεται, μεμαθήκαμεν. ὁ δὲ γε ἐν τῇ παραφροσύνῃ εἶδος αὐτῆς σωίεσιν, ὁδὲ τὸ τυχόν, ἀλλὰ πολλά τε καὶ ἰσχυρά, τὰ μὲν σιωπῶσι, τὰ δὲ φθεγγομένη, καὶ τὰ μὲν μετὰ δακρύων, τὰ δὲ ἐν μετὰ γέλωτος. ἀπόσωμεν δ' ἀῤχῆς, καὶ τὸ Ἱπποκράτες, οἷόν τι δυσπνοίας εἶδος αὐτὴν γενέσθαι φησί. γράφει δὲ ὧδε. Τεσσαρεσκαιδεκάτη. πνεῦμα ἀραιὸν μέγα διὰ χρόνου καὶ πάλιν βραχύπνοον. Ἐντεῦθεν μὲν γε καφῶς πάλιν κατ' αὐτίθεσιν ἡ βραχύπνοος ἔρρηθη μέγα καὶ ἀραιὸν ἐχόσης πνεῦμα, καὶ οὐδεὶς ἂν ἔτι, δι' ἃ παντάπασιν εἶη σαιότατος, ἀπρέπειαν, ὅτι μὴ πᾶσι τοῖς παραφρονοῦσιν ὁ Ἱπποκράτης ἀραιὸν καὶ μεγάλου γίγνεσθαι φησὶ τὸν ἀναπνοήν. ὧδε γὰρ μιᾶς καὶ ἡ αὐτὴ γυναικὸς τὴν δυσπνοιῶν ἑκάτερον ἐφεξῆς μέμνηται. καὶ μικρὸν ἔτι προελθών, ὧδέ πως γράφει. Εἰκοσὴ λόγοι πολλοὶ. καὶ πάλιν ἰδρώθη, ἄφωνος, βραχύπνοος. εἶτα εἶπεν, μίη, καὶ εἴκοσι ἀπέθανεν, ὧδε τέλει τοῦ παντὸς λόγου, τὰ δὲ προέγραφεν. ταύτῃ διὰ τέλεος πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα. ἀναιδήτως πάντων ἔχον. ἀεὶ προσελλόπους ἂν ὅδιν ὁ Ἱπποκράτης, ἀῤ ἁπάντων προθέμενα, ποτὲ μὲν τὸ μέγα καὶ ἀραιὸν πνεῦμα τοῖς παραφρονοῦσι γιγνόμενον εἰδὼς, ποτὲ δὲ τὸ ἐναντίον αὐτοῦ, ποτὲ δ' ἀμφότερα καὶ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἐν μέρει συμπίπτοντα. καί οἱ νομίζω δόξειν, ἂν προσέχῃς τὸν νοῦν, καὶ μὴ παροργως ἀκούῃς τῶν λεγομένων, ἐν αὐτοῖς οἷς ἐγράψω ἀῤῥώστοις, ἐνδεικνυμένῳ αὐτῷ ἑκάστης τῶν προειρημένων διαφορὰν τὴν αἰτίαν. ἀῤξομαι δ' ἀπὸ τῆς ὑστάτης ἡμῖν παραγραφείσης ἀῤῥωστίας ἣν Δεάλκης γυναικὸς, ἐφ' ἧς ἅπαντα συμπληρώσας τὸν λόγον, εἶθ' ὥσπερ εἰωθὼς ἀναλαμβάνων ἐν ὀλίγῳ τὰ σωίεχοντα κεφάλαια, τοῦτ' ἐγράφει. ταύτῃ διαπαντὸς πνεῦμα ἀραιόν. μέγα. ἀναιδήτως πάντων ἔχον. ἐν γὰρ τῶν πάντων τὴν ἡ ἀναπνοῆς χρεία, ἧς καὶ αὐτὰ ὀλιγώρει μέχρι πλείονος, ὅτι μηδὲν ἠδάνατο, καὶ τότε μαλιρᾶς ἠσυχίας ἀπολαμβάνουσι ἀραιὸν ἐγένετο τὸ πνεῦμα, τό τε πρώτην ὑπὸ τὴν φλεγμονὴν ἀῤορμώσης ἡ παραιρέσεως, κἀνίκα πλησίον ὀλέθρου καὶ πνίξεως ἀφικνεῖτο. ὥσπερ ἢ ὅτε ἔπινεν αὐτάρκως ἡ ἄνθρωπος αὖτη. μικρὰ γὰρ φησὶν ὑπομιμνησκόντων ἔπινεν, ὅτως ὑπ' ἀνέπνει πρὶν ὑπὸ ἡ τὸ πνίγεσθαι βίας ἀναμνησθῆναι πολὺ σφοδρότερον νυστάσης τε καὶ κωτριζούσης, καὶ πῶς τὴν φλεγμονὴν ἐπεγειρούσης, τῶν πίνειν ὑπομνησκόντων. ἀρξαμένη δ' ἀναπνεῖν, ἀνεκαλεῖτο μηδὲν ἧσσον παῦ τὸ πρόσθεν λεῖμμα μεγέθει ἡ φλεγμονῆς, ὁμοίως τοῖς φλεγμαίνουσι καὶ ὑπὸ κλαίειν σφαζομένοις. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὑπὸ δι' ἧς αἰτίας ὑπὸ πάσχουσιν, ὅτι τε πόνει τὸ φρονιζόμενον ἐφ' ᾧ λυπούντι καταγίνονται, καὶ διὰ ὑπὸ ἀραιότερόν τε καὶ μιλεότερον ἀναπνεύσαντες ὑπὸ πολλοῦ φλεγμονῆς ἐφεξῆς, ἔπειτα διαθέντες ὑπὸ τοῦ λείποντος, ἅπαν εἰσάπαξ ἰωσαμένου θέσαν αὐτὸ πληρῶσαι. καὶ πῶς ἔτι, διότι ἡ τὰς λύπας ἔσω κινεῖται, τό, τε πνεῦμα, καὶ τὸ βόρμον, ὧν δὲ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι λελυθότως τε καὶ ἡ βραχὺ πολλὴ ἡ τοῦ βάθους ἀθροιζομένη βόρμος τὸ ὁπότε πρῶτον ἀνιάσει τ' ἄνθρωπον, ἀνάγκη μείζον ἀναπνεῦσαι. φ' ἧ ταῖς ἡ οὖν παραφρονοῦντας διαθέσεσιν, ἡ μὲν ἀῤ ἡ πρώτης αἰτίας, ἀνάγκη παραπλήσιος. ἡ δ' ἀῤ ἡ δ' ὑστέρας, ἀπὸ ὑπάρχει. ὁ γὰρ δὴ ἔσω δὴ μᾶλλον, ἢ ἔξω πινεῖται τούτοις ὁ θόρμος, εἰ μή τι ἄλλο ἡ τύχῃ παρημμένον συμπῶμα. διαφόρως δὲ, καὶ ὑπὸ πυρέτειν οἱ παραπαίοντες τῶν ἄλλως λυπουμένων. καὶ τοίνυν ἡ αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης εὑρίσκει χρώμενος τῶν, ὑπὸ ἡ ἀνακλίσεως ὀνόματι, καθάπερ ἄλλοτε, καὶ ποθὲν φιλίσκω λέγων, τούτῳ τὸ πνεῦμα διατέλεος, ὥσπερ ἀναπαλεομένῳ. τί ποτ' ἔν ὄδει τὸ διὰ χρόνου; καὶ διὰ τοῦτ' ἀγνοήσασθαι δίκαιον. εἴτε γὰρ ἐλλείποι, τὸ, πολλὸ, ταυτὸν διώσατον, τὸ, διὰ χρόνου, ὑπὸ ἡ τὸ προγνωσικὸν ἑρμηνεύω. μέγα δ' ἀναπνεόμενον καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου, πρόφροσιν σημαίνει. ἀλλ' εἰ ὑπὸ, διὰ ὃς ἂν ἐφεξῆς εἴη ταυτὸ λεγόμενον, ἐπί τε ἡ Δεάλκης. γυναικὸς, καὶ τοῦ, ἐν μελιβοίη νεανίσκου. γράφει δὲν ἐπ' ἀμφοῖν ὡσαύτως. πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, διὰ χρόνου, εἶτε, τὸ, πολλὸ προσεθείκ, ἠμοιτ' ἂν τὸ λεγόμενον τοιοῦτον. πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, διὰ χρόνου πολλοῦ, ὃ διὰ ὃς ἂν εἴη λεγόμενον, τὸ ἀραιὸν ὅτι δὲν ἐλλείπειν ἡγητέον, τὸ, πολλὸ ἢ ὀχ ὅτως ἐλλείπειν ὡς καὶ νῦν εἴπομεν, ἀλλ' ἑτέρως τε καὶ καθ' ἕτερον τρόπον, ἵνα ἢ τὸ λεγόμενον διὰ τοῦ. πνεῦμα μέγα, καὶ ἀραιὸν, ὃ σωιεχῶς ὃδ' ἐφεξῆς, ἀλλὰ διὰ χρόνου πλείονος. εἰ μὲν γὰρ σωιεχῶς, καὶ ἡ τὸ ἐξῆς ἅπασας τὰς ἀναπνοὰς συμπεσεῖν ἠνέσθαι μεγάλας τε καὶ ἀραιὰς, μὴ προσιδέσθαι ταῖς διαύτοις αὐτῶν τὸ διὰ χρόνου, ἀλλ' ἁπλῶς γράφειν, πνεῦμα μέγα καὶ ἀραιόν. εἰ δ' ἀε μὲν πλείους τῶν ἀναπνοῶν μὴ γίγνοιντο μεγάλαι, καὶ ἀραιαὶ, παρεμπίπτοιεν δὲ τινες ὀλίγαι τοιαῦται, τό τ' ὀπ' ἔθ' ἁπλῶς αὐτὸν ἀραιὸν καὶ μέγα λέγειν, ἀλλὰ τὸ διὰ χρόνου προσιδέσθαι. ἢ καὶ τούτῳ μάχεται τὸ ὑπὸ ἡ Δεάλκης γυναικὸς ἑρμηνεύον ὑπὸ τῇ τελευτῇ τοῦ παντὸς λόγου. ταῦτα γὰρ φησὶν. πνεῦμα διὰ τέλεος ἀραιὸν καὶ μέγα. Καί τι ἀνώτερον εἶπεν ὑπὸ ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτης ἡμέρας, πνεῦμα ἀραιὸν, καὶ μέγα διὰ χρόνου. σαφῶς γε ὅπερ νῦν διὰ χρόνου, τοῦτ' ἐν τοῖς ἑξῆς διατέλεος ἐρρήκει. τί δὲν ὄδει τὸ διὰ τέλεος; τὸ μέχρι τέλους διηνεκὲς διὰ παντὸς τοῦ

ἐπὶ τὴν γοητικὴν ἀγωγὴν ἀλλὰ τὸν μὲν ἀκίνητον καὶ ἀμετάβολον καὶ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντα θεὸν ἀληθῆ νομίζειν, τὸν δὲ ἐναντίον τούτῳ καὶ ἀσταθμήτως καὶ ἀνωμάλως καὶ ἀλλοτρίως ἔχοντα πρὸς τὸν ἀληθῆ θεὸν καὶ ἀεὶ μεταβάλλοντα καὶ μεταπίπτοντα καὶ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ πολὺ καὶ ἀπὸ τοῦ πολλοῦ εἰς τὸ ἕν καὶ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου εἰς τὸ ἕτερον καὶ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου εἰς τὸ ἕν καὶ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ πολὺ καὶ ἀπὸ τοῦ πολλοῦ εἰς τὸ ἕν καὶ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου εἰς τὸ ἕτερον

ἑκάστης ἡμέρας ὁρῶμεν. ἐπί τε πολυπνοϊκῶν καὶ πλουσιλικῶν καὶ σωματικῶν καὶ πάντων ἁπλῶς οἷς τὸ ἧπαρ θώρακα καὶ τὸν πνεύμονα φλεγμαίνει. καὶ ταῖς ἥπατος δὲ φλεγμοναῖς, καὶ μάλιστα ταῖς ἡπατικαῖς καὶ ταῖς τοῦ καλλιοῦς, καὶ ταῖς κατὰ τὴν ἐγκεφαλίδα αὐτοῦ, καὶ ταῖς τοῦ περιτοναίου, τὸ τοιοῦτον ἐπέται τῆς ἀναπνοίας. ἀλλὰ καὶ οἷς ἡ γαστὴρ φλεγμαίνει, καὶ μᾶλλον εἰ τὸ στόμα τε καὶ ὁ στόμαχος αὐτῆς, καὶ οἷς τὰ ὑμένια τῆς, ἢ τῶν μυῶν τῶν κατὰ τὸν θώρακα, ἢ αἱ φρένες αὐταί, ὅθεν ἅπασι μικρὸν καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα, πολλάκις δὲ καὶ τῶν ὑποχονδρίων τι τὸ λεπτῶν, καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τὴν νῆσιν τε καὶ τὸν κώλον τὰ ἄνω, μείζονος φλεγμήναντα, ἀναπνοὴν οὕτως ἀνάγκασε τὸν ἄνθρωπον, φλεγμονῆς νεωτέρας ἀκριβοῦς, τοῦ σκληροῦ καὶ θερμοῦ καὶ ὀδυνῶντος ὄγκου, καθάπερ ὑπὸ Ἐρασιστράτου καλεῖν ἔθος ὄντι, καὶ τοῖς νεωτέροις ἰατροῖς πᾶσιν, ἐπεί ὅτι γε τοῖς φλόγωσιν οὕτως ὀνομάζουν οἱ παλαιοί, χρὴ μὴν οὐδεὶς ἀγνοεῖ. διέλειπται δ' ὑπὸ τούτου λόγου, καὶ διότι τοῖς ὑδρωπικοῖς, καὶ τοῖς ὑποβρεμπεπλησμένοις, ἢ πόματος, ἢ σιτίων, καὶ ταῖς κυήσαις, καὶ τοῖς παχέσι μικρὸν καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα, καὶ καθόλου φάναι, πᾶσιν ὅσοις συνοχωρεῖται τὸ θῶ ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. οὕτω γὰρ καὶ τοῖς ἀθμαλικοῖς καὶ τοῖς πνευμονώδεσι καὶ τοῖς ἐμπύοις, καὶ οἷς ἡ ῥάχις διέσραπται μεγάλως, καὶ οἷς ἀπέπηγεν φυμάτων σύστασις, ἢ ὑπὸ θώρακι, ἢ ὑπὸ πνεύμονι, καὶ ὅλως ἅπασιν οἷς σκίῤῥος, ἢ ἄλλος τις ὄγκος ἀξιόλογος ὅσου δεῖ τῶν προειρημένων μορίων ὄντων ἁπάντων, μικρὸν καὶ πυκνὸν ἀναπνεῖν ἀνάγκη. ὅτι δ' οὐ πάντες δύνανται λαθεῖν οὐ δεῖ τὸν ὠδίτυχόντα τῶν ἰατρῶν, οὔτε αἱ διαθέσεις αὐτῶν αἷς δὴ ἀνάγκης ἕπεται δύσπνοια. καὶ μὴν αἱ διαθέσεις σαφεῖς, καὶ τὸ τῆς δυσπνοίας εἶδος ὑπάρχειν ὅτι, καὶ πολλοῖς μονονουχὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γιγνόμενον. ἀλλ' ὅτι μηδεὶς τῶν οὕτως σαφῶν ἱπποκράτης γράφει, πολλάκις ἀπολέλειπται. Θουκιδίδης μὲν γὰρ τὰ συμβαίνοντα τοῖς νοσοῦσιν, ὡς ἰδιώτης, ἰδιώτας ἔγραψεν. ἱπποκράτης δὲ, ὡς τεχνίτης, τεχνίτας. εἴπωμεν οὖν ἤδη καὶ αὐτοὺς διὰ τῶν δυσπνοησαντας ἀῤῥώστους, ἐφ' ὧν οὐκ ἠξίωσεν ὅπως τὸ τῆς δυσπνοίας εἶδος, ἀλλ' ὅτι αὐτὸ τοῦτο μόνον ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅτι ἐδύσπνοησαν. ἐπεὶ δ' ἐπῆλθε μὲν ὅσα ἅπαντα τὰ τῶν ὠδίνων μείων βιβλία, τούτων δὲ τὸ μὲν ἕβδομον σαφῶς νόθον εἶναι πᾶσι δοκεῖ, καὶ νεώτερον, καὶ διεσκευασμένον, τὸ δὲ ὄγδοον, οὐ τοῦ μεγάλου ἱπποκράτους, τοῦ Ἡρακλείδους ὑέος, ἀλλὰ τοῦ νεωτέρου τοῦ Θεσσαλοῦς, τὸ δὲ ἔνατον, καὶ τὸ δέκατον, ἔστι μὲν οἷς τοῦ ἱπποκράτους υἱέος, ὅτι δὲ οἷς αὐτοῦ ἱπποκράτους ἐδόξεν, οὐ μὴν συγγράμματά γε οὐδ' ὡσεὶ διαβεβλῆσθαι τοῖς ἔλλησι μέλλοντα, ἀλλ' ὑπομνήματα μᾶλλον εἶναι, τισὶ δὲ οὐδὲ καὶ ἀκριβέστερά μοι δοκοῦσι καταμαθεῖν τῶν βιβλίων τὴν δύναμιν, ὑπὸ μὲν τοῦ Θεσσαλοῦ γεγράφθαι δοκεῖ τὰ ε. δύο δ' εἶναι τοῦ μεγάλου ἱπποκράτους, καὶ ὑδὶ γεγράφθαι γέ που δοκεῖ τὰ ἐκ τοῦ μικροῦ πινακιδίου, σχολὴ ὅτι τοῦ Θεσσαλοῦ πάντα ὅσα πατὴρ αὐτοῦ γεγραφὼς ἔτυχεν, ἀθροῖσαι προυθάσατο ὁ τοιοῦτος, ὡς μηδὲν ἀπόλοιτο. μόνα δὲ καὶ λοιπὰ τῶν ζ'. τούτων βιβλίων, ἱπποκράτους εἶναι τοῦ μεγάλου χρὴ μὴν ἅπασιν ὁμολόγηται, τότε πρῶτον καὶ τὸ τρίτον. σύλλογον ἔδοξε μοι, πρῶτον μὲν οὖν ἐν τούτοις τοῖς βιβλίοις γεγραμμένους ἀῤῥώστους προχειρίζασθαι, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ οὓς ἐν τοῖς ἄλλοις τῶν ὠδινομένων σύνθυς αὐτοῖς συμπίπτοντας, ἢ τῶν λόγων οἰκειότητα, καὶ ὅσα δὲ τῶν ἄλλων συγγραμμάτων αὐτῷ περὶ δυσπνοίας εἴρηται. καὶ δὴ καὶ πρώτου πάντων μνημονεύσωμεν Ἀναξίωνος ὃν τινα ὡς φησὶν αὐτὸς. πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβεν. πλευρὸν δεξιοῦ ὀδυνῶν ξυνεχὴς, ἔβηξε ξηρά. οὐ δὲ ἔπινε τὰς πρώτας ἡμέρας. καὶ πρῶτον μὲν αὐτὸ τοῦτο διείξωμεν, τί δήποτε καὶ ὁ Βραχυλόγος ὢν ὁ ἱπποκράτης, ὠνόμακεν αὐτὸ διὰ ἑνὸς ὀνόματος, ὅτι πλευριτικὸς ἦν ὁ Ἀναξίων, οὕτως εἰπὼν τὰ συμπτώματα τὰ περὶ τοῦτο τὸ νόσημα, διὰ ἐκείνων μᾶλλον ἠξίωσε τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιήσασθαι δήλωσιν. οὔτε γὰρ ἔθος αὐτῷ τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' αὐτὸ τοὐναντίον ὄντι, εἰς ἓν ὄνομα καὶ διεφάλαιον, ἀνάγειν ἀεὶ τὰ κατὰ μέρος, οὔτε μὴν κατὰ τὸ τυχὸν, ἓν δ' ἔχεται νῦν οὕτω γράφειν, τὸν μηδ' ἓν εἰκῇ γράφοντα. τίς οὖν ἡ αἰτία; τῶν νοσημάτων ἑκάστῳ συμπτώματα, τὰ μὲν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, τὰ δ' ὡς τὸ πολύ. αὐτῶν δὲ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὑπαρχόντων πλείους εἰσὶ διαφοραὶ, τινὲς μὲν πλειστάκις ὁρώμεναι, καὶ διὰ τοῦτ' οἰκεῖαι τῇ φύσει τῶν νοσημάτων ἂν νομισθεῖεν, τινὲς δὲ ἀσυνήθως ἅπαν, καὶ διότι συμπεσὸν ἰδίως ἐξαίρετον. ὁ τοίνυν ἱπποκράτης, ὅταν μὴ αἱ σωμάθεις ἰδέαι, τῷ συμπτώματι ὧσιν, ἀρκεῖται τοιαυτὰ μόνῳ τῷ καθόλου τοῦ νοσήματος ὀνόματι, ὅταν δ' ἐπιπίπτῃ τῷ ἀσυνήθει, μετὰ τοῦ καθόλου τε καὶ κοινοῦ ἅπαντος τοῦ νοσήματος προσηγορίαν σύνθυς ἐκεῖνο διορίζεται. εἰ δὲ πλείους ποτὲ θεάσαιτο παθημάτων ἰδέας, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ σωμάθη φύσιν, διορμᾶται ἑκάστου οἰκείου διορισμοῦ, τοιαῦτα ὑποβαίνῃ μὲν τὸ καθόλου, διηγεῖται δ' σύνθυς ἕκαστον τῶν κατὰ μέρος, ὡς ἂν ἐκ τούτων μᾶλλον ἐκείνου δηλουμένου. πλευριτικοῖς δὴν ἐξ ἀνάγκης μὲν συμπίπτει, τό, τε τῆς πλευρᾶς ἄλγημα, καὶ μετὰ τοῦ πυρετοῦ, καὶ ἡ δύσπνοια καὶ ἡ βῆξ. οὐκ ὠδίνουσι γὰρ πλευριτικὸν, ἂν μὲν, μὴ οὐ πάντα δὲ ταῦθ' ὑπάρχειν αὐτῷ. τὸ δὲ ἀνάγεσθαι τι τῶν ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς ἅμα ταῖς βήξιν, οὐκ ἀναγκαῖον μὲν, ὡς τὸ πολὺ μέντοι συμβαίνει. οὕτω δὲ καὶ ἡ τῶν ἀναγομένων ἰδέα ὑπόπυρρος, ἢ ὑπόξανθος, ἢ ἀφρώδης ὅλη. ὥσπερ δ' ἐν τοῖς ἐρυθρωδεστέροις, τὸ μὲν ἐστὶ σώμεθες, τὸ δὲ ξανθὸν, οὕτω καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς δὴ ἀνάγκης συμπίπτουσι, τινὲς μὲν ἰδέαι πλείστακις, τινὲς δὲ ἀσυνήθως ὀφθεῖσαι. καὶ τοίνυν ὁ ἱπποκράτης, ὑδὶ τοῦ προκειμένου νῦν ἀῤῥώστου τοῦ Ἀναξίωνος, ἐπεισὴ τὰ κατὰ μέρος παθήματα, διορισμοῦ ἐδεῖτο, ἢ σπανιωτέρας ἰδέας ὄντα, διοριζομένων δ' αὐτῶν ἄδηλα γνωρισθησομένων σαφῶς τῷ πλευριτικῷ συμβόλῳ, πρόχειρον ἡγήσατο γράφειν ὁ πάντως ἐμέλλων ἐν χωρεῖς τοῦ συγγράφειν νοηθήσεσθαι. πυρετὸς γάρ φησιν, ὀξὺς ἔλαβε. καὶ πλευρῶν δεξιὸν ὀδυνῶν συνεχὴς, ἐβηξε ξηρά, δηλονότι βηχία. οὐκ οὖν οὐ μόνον ὅτι πυρετὸς, ἀλλὰ καὶ ὁποῖος τις ἐμαθεν, ὀξὺς γάρ φησιν, οὐ δ' ὅτι πλευρᾶς πόνος, ἀλλὰ καὶ ὁποῖος, ὅτι συνεχὴς. οὐ δ' ὅτι βῆχες μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁποῖαι καὶ τίνες, ὅτι ξηραὶ καὶ ἄπεπτοι. ὡταυτῷ δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ, καὶ ὅτι πλευριτικὸς ἦν οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ἔμαθες. οὐδενὶ γὰρ τῶν πάντων νοσημάτων, ἢ τῶν εἰρημένων παθῶν ὑπάρχει σώσθαι, ὅτι μὴ πλευρίτιδι. δι' ἑνὸς οὖν λόγου, καὶ ὅτι πλευρίτιδι, διεπάλαιεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὁποῖα τινὶ τούτῳ, δεδήλωται. ἐπεὶ δ' ἐξ ἀνάγκης ἕπεται πλευρίτιδι ἡ δύσπνοια, παραλελεῖφθαι γράφειν, ὅτι καὶ δύσπνους ἦν. εἰ μὲν γὰρ καὶ πρὸ τούτης τι ξύνοδον εἶχεν εἰπεῖν καὶ σπάνιον, οὐκ

ਪਾਰ੍ਹ, ਤੋਂ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਸਮਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦੀ ਚਾਲ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ἡ γαστρὸς ὅλου ἀχετέστατον, τῇ παραφροσύνῃ δ' οὐδὲν ᾠκειοῦται πρὸς τὸ μεγίστην εἶναι καὶ χαλεπωτάτην κατὰ
λόγον γίνεσθαι τελέως ἐπ' αὐτῆς, ἡ μὲν τοῦ ἐπιχόνδριον διάθεσις, ὥστε γιγνέσθαι δι' ὅλου τοῦ νοσήματος τὴν
ἀναπνοήν, ἀραιὰν καὶ μεγάλην. διὰ τοῦτ' ὂν καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἀμφοτέρων ὁμοῦ μνημονεύει, τοῦ τε τῆς δυσπνοί-
ας εἴδους, καὶ τῆς μὲν τοῦ ἐπιχόνδριον διαθέσεως, ἔχει δ' ἡ λέξις ὧδε. πνεῦμα ἀραιόν, μέγα, διὰ χρόνου. ἐπιχον-
δρίου γάστασις ἐπιπολάζουσα, ἵνα μή τις ἀργῶς προέλθοι τὸν λόγον, ἀλλ' ἐξῆς ἀλλήλων ἀναγνὸς δύο διαθέσεις,
φαντίον εἶδος δυσπνοίας ὀργάζεται συμφυκνᾶσα, ὡδὶ σκιαγραφῆσαι μὲν τελέως τὴν παραφροσύνην, νικηθῆναι δὲ τὴν καθ' ἐπιχόνδριον γάστασιν. ἀλλ' ἡμεῖς γε καὶ τῆς αἰτίας ἐμνήσθημεν, καὶ χρὴ μεταβάντας ἤδη, τὸ λοιπὸν μόριον τοῦ προτεθέντος λόγου διελθεῖν. ὅταν μὲν
γὰρ ἡ παραφροσύνη τελέως νικήσει τὴν φαντίαν διάθεσιν, αὐτὴ μόνη κατὰ τὴν ἑαυτῆς δύναμιν, ἄλλοισι τὴν
ἀναπνοήν, ὡς ὠδὶ τοῦ προγεγραμμένου γέγραπται νεανίσκου, τοῦ κατὰ τὸ δίτονον τῆς ὠδῖνος ὑστάτου γε-
γραμμένου. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι τοῦ πόνου τελέως κρατοῦντος, οὐδὲν προεμφαίνεται ἡ κατὰ τὴν παραφροσύ-
νην δυσπνοίας, ἐν Ἀναξίωνος ἐδείξαμεν, ὃς ἐν τῷ τρίτῳ καὶ αὐτὸς γέγραπται τῆς ὠδῖνος ἡμίονον, οὐδὲν ἀχρὴ
τῆς λοιμώδους κατασάσεως. ὠδὶ δ' αὐτῆς Δεάλκους γυναικός, ἧς καὶ πρόσθεν ἐμνημονεύσαμεν, οὐδὲν μὲν
ἀχρὴ τούτου, πρωτεκαιδεκάτης δὲ μετὰ τὴν λοιμώδη κατάστασιν γεγραμμένης, ὡς τὰ πολλὰ μὴ ἡ παραφροσύνη
κρατεῖ, σπανιάκις δὲ καὶ κρατεῖται. ἀλλὰ τὰς μὲν ῥήσεις ὀλίγον ἐμπροσθεν, ἡνίκ' ἐξηγούμενοι οἷον τι δηλοῖ
τὸ διὰ χρόνου προεγράφη. νυνὶ δὲ καὶ τὰς διαθέσεις αὐτὰς τὰς μαχομένας ὁρῶ, ἐπόμενος καὶ τούτοις τοῖς ὑφ'
Ἱπποκράτους εἰρημένοις λέξεσιν. ἐπώδυνος μὲν δὴ διάθεσις οὐδεμία τούτῃ τῇ ἀνθρώπῳ συμβαίνειν φαίνεται,
κατάψυξις δὲ ἐπεκράτησε μαραινομένης τῆς ἐμφύτου θερμασίας. ἐν γὰρ τῷ γεγράφθαι πρὸ αὐτῆς, πυρετοὶ
πρὸς χρείας λεπτοί, ἀκρίων ψύξις, οὔτε δηλοῦται, κἂν τῷ προεληλεγθαι δι' ὅλου τοῦ νοσήματος, εἰκὸς γὰρ ἐξ
ἀρχῆς δὲ προεληλεγθαι, μετὰ ταῦτα, ὠδὶ τέλος τῆς ὅλης διηγήσεως, ἀεὶ προειλεγμένου φησί. ἀλλὰ καὶ τὸ ἀχρὶ λύ-
σεως ἀρξαθαι, τούτοις ὁμολογεῖ. τί γάρ φησι; πυρετὸς φρενικώδης ἐκ λύπης ἔλαβε, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ φρενικώδης
πυρετὸς, ἡ τοῦ αὐτοῦ αἰτίαν ἐχούσης. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ τὰ πινόμενα διεξορχεῖσθαι τῆς γαστρὸς, μὴ δ' ὠδὶ
βραχὺ σωιστάμενα, μέγιστον τεκμήριον τοῦ τὴν ἐμφυτον θερμασίαν ἀχρεοῦσθαι. καὶ τὸ, σάρμα δὲ τὸ καρφα
λαῖον, τὸ ἀπεξηραμμένον δηλοῖ. σωματοῦται δὲ ταῖς τοιαύταις ξηρότησι, τὸ ἔμφυτον θερμόν. ἀλλὰ μὴν ὅτι γε
τοῦτ' ἐστὶ αὐτῇ ἐγκείσθαι, δηλοῦσιν αἱ λέξεις αὗται, ἐπὶ πάσαις δεκάτῃ, γάρ φησιν, ὀρεθισμοὶ ἀχρὶ κοιλίης παρα-
χωρέουσι. ἔπειτα δὲ αὐτὰ τὰ ποτὰ δίκαια. οὐ δὲ σωίσατο, ἀναιδήτως εἶχε πάντων. σάρματος πρόπτασις καρ-
φαλία ὀλόγως δὴ δι' ὅλου τοῦ νοσήματος ἐπεκράτησε τὸ μεγάλα καὶ ἀραιὸν πνεῦμα. πρόσθεν δέ ποτε καὶ τὸ
βραχὺ τὸ ταῖς καταψύξεσιν ἐπόμενον. ἀναμνήσω δὲ σοῦ τὸν ῥήσεων ὡς ἔμπροσθεν ἤδη προεγράφη, τεσσα-
ρεσκαιδεκάτῃ πνεῦμα ἀραιόν, μέγα, διὰ χρόνου. ἡ πάλιν βραχύπνοος. εἰκοστῇ λόγοι πολλοί. πάλιν ἐρωμένη,
ἄφωνος, βραχύπνοος. μίᾳ δὲ εἰκοστῇ ἀπέθανε. ταύτῃ διὰ τέλεος πνεῦμα ἀραιόν, μέγα. φανταῖα δὴ οὐκ ὂν ἡ παρα-
φροσύνη τὴν καταψύξεως ἐπικρατέσῃ, ἡ διὰ πάσης μὲν βραχύπνους δι' ὅλου δὲ τοῦ νοσήματος, μακρόπνους
ἐτηρήθη. ἔμπαλιν δὲ ὠδὶ τοῦ Γυθιωνος, οὗ δὲ πρόσθεν ἐμνημόνευσα, βραχύπνοια μὲν ἦν δι' ὅλου τοῦ νοσήματος,
ὀλιγάκις δέ ποτε σωιβαίνουσα ἡ μακρόπνοια τὴν λόγον. δύο γὰρ ἀντέκειντο τῇ παραφροσύνῃ διαθέσεις, βραχυ
πνοίας αἰτίαι, τόνος καὶ κατάψυξις, ἄμφω μὲν μικρὰν ποιεῖν τὴν ἀναπνοήν, ἀλλ' ὁ μὴ πόνος, μετὰ
συγκοπτότητος, ἡ δὲ κατάψυξις, μετὰ ἀραιότητος. ὅτι μὲν οὖν παρεφρόνησε, γέγραπται πολλάκις αὐτοῖς ὀνόμα-
σιν, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτους. ὥστε οὔτε μὲν, οὐκ ἄντικα λάθοι, ἀλλ' οὐδὲ τὸ τοῦ πόνου τοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ, κἀ
γὰρ καὶ οὗτος σαφῶς ὧδε γέγραπται, κατὰ δὲ κοιλίην, βάρος μετὰ πόνου. ὅτι δὲ κατέψυκτο, καὶ ἡ ἔμφυτος
θερμασία ἐμαραίνετο, δηλοῦν ἐκτῶνδε, δηλοῦτον πρὸς μέσον ἡμέρης ψύξις ἀκρέων. τὰ δὲ πρὸς χρείας καὶ λεφα
λαῖον μᾶλλον. εἰθ' ἑξῆς, ἐν τῇ τρίτης ἡμέρας δικαίᾳ, ὀψὲ δὲ πρὸς ἡλίου δυσμὰς ἐπεψύχθη μικρὰ, ὠδὶ δέ γε
τετάρτης ἡμέρας, οὐ μόνον ὅτι ψύξις, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἀνεθορμάνθη μετὰ χρόνον, προεγέγραπται. Καφέσορον δὲ πρὸς τὴν ὀγδόης ἡμέρας δικαιουμένος, πρωὶ μὲν ἐκοιμήθη, φησὶ, μικρὰ, ταχὺ δὲ ψύξις. ὀψὲ δὲ πάλιν ἀνε-
θορμάνθη, ὥσθις δ' ὠδὶ τὴν δεκάτης ἡμέρας, πολλὴ ψύξις, φησὶ. ἐκ δὲ τῶν μὲν δὴ λόγων ὅτι ψύξις ἦν, οὐ μόνον
πόνος, καὶ παραφροσύνη τοῦ Γυθιωνι. ὅτι δὲ ἐπεκράτει μὲν ἡ βραχύπνοια, ἦν δ' ἐπὶ μακροπνοίας, χρύκτ' ἂν
σαφὲς, ἐν τῇ τὴν δευτέρας ἡμέρας δικαίᾳ. γεγράφθαι γὰρ ὡδὶ, βραχύπνοος ὠδὶ χρόνον πολλὸν, οὔτε γὰρ τὸν
χρόνον πολὺν, ἐνδεικτικὸν ὅτι, τοῦ γε μὴ μόνον εἶναι τὴν βραχύπνοιαν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πλεονεκτεῖν αὐτὴν τῆς
ὠδῖνος μακροπνοίας. γεγράφθαι δὲ καὶ οὗτος ὁ Γυθίων ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ὠδῖνος ἡμίονον, τρίτος μετὰ τὴν λοιμώδη κατά-
στασιν. ὥστ' ἐνεστιν ἑκάστῳ καθ' ἑαυτὸν ὠδὶ πλέον ἐνδιατρίβειν ταῖς τῶν παλαιοῦ ῥήσεσιν, ἵνα μὴ πάσας αὐτὰς
ἡμεῖς παραγράφοντες, μακρὸν ποιῶμεν τὸν λόγον. ἀλλὰ καὶ ὅτι μηδεμίαν λέξιν φανταῖαν τοῖς ὑφ' ἡμῶν λεγο-
μένοις ἐκόντες εἶναι παραλείπομεν, εἴπερ ἐπ' αὐτὰ τὰ βιβλία παραχώρηται, μάλιστ' ἂν πειθοίη. καὶ δὴ δοκοῦ
μεν ἡμεῖς, ἐνίοτε τῶν βιβλίων ὁ ἀῤῥωστος, ὥσπερ ὅ ποτ' ἂν ἑκάστοτε διαλεγόμενοι τύχομεν, γέγραπται. ἐκ
καὶ ποσὸς ὅδε, ἡ ἀχρὶ μὲν ἀρχῆς, ἡ ἀπὸ κατασωστεως ἀειθμοῦντι, πῶς τὸ μὴ καταμέλειν δεῖ ταῦτα τινὰ
καὶ πρὸς τὴν ἀνεύρεσιν ὀκνοῦντα, ἢ ἀβασανίστως ἡμῖν πιστεύειν, ὅπερ οὐ βουλόμεθα, ἢ ὑποπτεύειν, ὥστε ἐκ πα-
ραγραφόντας ἡμᾶς, ὃ δὴ πολλοὶ τῶν ἐξηγησαμένων ἐποίησαν. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν δεῖ δοκοῦσι σιγῶσι τὰ βιβλία, ἐκ
κατακρύπτουσιν ἑκόντες, ἐξ ὧν αὐ ἑκάστοτε παραγράφωσι τὰς λέξεις, ἡμεῖς δὲ οὐκ αὐτὰ μόνον, ἀλλὰ κἠ οὗ τὸ
πους αὐτοῦ καὶ τὰ διαφέλαια μιμούμεθ' ὑπὲρ τοῦ ῥᾴον εὑρίσκειν τὰ βουλόμενα. ἴσμεν γὰρ ὅτι βεβαιοτάτην
πίστιν ὧν λέγομεν ἕξουσιν οἱ πᾶσι ἀναγνόντες τοῦ βιβλίου τὸ χωρίον, ἐξ οὗ τὴν ῥῆσιν παραγράφομεν. τῶν μὲν
δὴ προφερομένων ἀῤῥώστων ἠνάγκασεν ἡμᾶς ἡ ἀκολουθία τοῦ λόγου μνημονεῦσαι, βουληθέντας δηλῶσαι καθ'
ὅν τινα τρόπον, ἐνίοτε μὲν ἡ παραφροσύνη μόνη τὴν δυσπνοιαν ὀργάζεται, νικῶσα τὴν φανταῖαν διάθεσιν. ἐνίο
τε δὲ νικηθεῖσα τελέως, ἐξίτηλος γίνεται. ἐκ ποτὲ μὴ ὡς τὸ πολὺ κρατεῖ, σπανίως ἐμπίπτουσης δὴ διαφθορᾶς
δυσπνοίας.

δυσνοίας. ποτὲ δὲ λιπαρεῖται, κατὰ τὸ σαύνιον αὐτήποτ πεφαινόμενη. καὶ ἤδη δήλου ὅποῤ ἀρχῆ ἐλέγομεν, ὡς ὧ μὲν τὸ μέγα καὶ ἀραιὸν πνεῦμα, σάντως καὶ παραφροσύνη, ᾧ δὲ παραφροσύνη, οὐ πάντ τέτω μέγα καὶ ἀραιὸν τὸ πνεῦμα. ὅπῤ δὲ λείπει τὴν ποστεθέντων, ποθῶμεν τοῦ λόγῳ σάντας ἐπελθόντες οὕτε τοῦ πρώτῳ, καὶ τοῦ τρίτῳ τὴν ὠδηδημίων ἀῤῥώστους γεγραμμένους, ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ πάντων ὑστάτου τῶ τάξιν τοῦ λόγῳ τῶ αὐτῶ ὑποθέντες, ἅπῤ δὴ καὶ ῥ γραφῆς ὄφιν αὐτῷ. ὁ μὲν δὴ πρῶτος ἁπάντων φιλίσκος, ὅτι μὲν καὶ παρεφρόνησε, καὶ μέγα, καὶ ἀραιὸν ἔχε τὸ πνεῦμα δῆλ τ ἐμποδὼν λόγων ἐδηλέξαμεν, αὐτοῦ τ Ἱπποκράτους πεῤῥαθέμενοι τῶ ῥῆσιν. ὅτι δὲ οὐ δέ ὧ τὶς πόνος αὐτῷ κατ' οὐδὲν μοείων, ᾧν παχόντων ἐλέγομεν μικρὰν καὶ πυκνὼ γίνεσθαι τῶ ἀναπνοὼ, ναὶ, δείξομεν, αὐτῆς καὶ τοῦτο δ ῥ τοῦ παλαιοῦ λέξεως ὑπομνήσαντες ἐχούσης, ὧδε. σπλὼ ἐπήρθη πολιφορεῖ λυρτώμασι, οὔκεν ὅτ' ἄλλ' ὀδωυηρὸν τὸ σπλαγχνον ὁ σπλὼ, οὔτε θλίβει τὰς φρένας, ὁμοίως ἅπασι, καὶ γαστρὶ, πλὼ εἰ μὴ μέγιστόν ποτε ὄγκον σχεῖν κατὰ τῶ λεφαλλὼ, ὅπῤ οὐκ ἰῶ τοῦ φιλίσκῳ, καὶ δῆλ ὅτ οὐχ ἱκανὸς ἐγήνετο νικῆσαι, τῶ ἐκ ῥ παραφροσύνης δύσνοιαν ὁ σπλὼ, μήτ' ἐπώδυνος ὢν, μήτε θλίβων τὰς φρένας. ὁ δ' ἐφεξῆς τούτῳ γεγραμμένος Σιλλωὸς, οὗ ⸋ αὖτ ᾗ τοῖς ἐμποδὼν λόγοις, (μετὰ τ ἐμποδὼν λόγον) ἐμνημονδύσαμεν, ὅτι μὲν ἀραιὸν ⸋ μέγα καὶ αὐτὸς ἔχε τὸ πνεῦμα, καὶ ὅτι πεῤῥεφρόνησεν ᾗ ἐκείνοις ἐδηλέξαμεν. ὅτι δὲ ὀδεμία διάθεσις ἰῶ αὐτῷ νικῆσαι δυναμένη πεῤῥφροσύνῃ ᾗ τῷδε δηλήσεται. ἡ γάρ τοι ῥ τρίτης τοῦ νοσήματος ἡμῤῥας διάγνωσις ἔχῃ ⸋ ὧδε γεγραμένον. ὑποχονδρίου ξύντασις, ἀῤ ἀμφωτόρων παραμήκης, πῶς ὀμφαλὸν ὑπολάπῤῥ, οὐκ οἶδ ⸋ πῶς ὀμφαλὸν ἀπεχώρῃ ἡ σύντασις, ⸋ ὅτ' ὀδυήσεις, οὔτ' ὄγκος ἀξιόλογος. ἀλλὰ ⸋ τὸ ὑδὶ τ τελευτῆς εἰρημένον, ὑποχονδρίου παλμὸς, οὐχ ἱκανὸν, οὐδ' αὐτὸ τῶ ἐκ ῥ παραφροσύνης ἀλλοιῶσαι δύσνοιαν. ἐῤῥέθη γὰρ ἤδη μυελώκις, ἤτοι πόνον δεῖν εἶναι πόῤῥι τῶν κατὰ τὰς ἀναπνοὰς λινουμένων μοείων, ἢ σχοχωρεῖσθαι τι τῶν ἀναπνευσικῶν ὀργάνων, ἵνα μικρὸν καὶ πυκνὸν ῥέῃται τὸ πνεῦμα. οὐκ οἶδ οὔτ' οὗτος ὁ Ζιλλωὸς, ὥσπῤ οὐδ' ὁ πρότερος ὁ φιλίσκος εἶχε τινὰ διάθεσιν ἑτέραν, ἀλλοιοῦσαν δυναμένην τῶ ἀναπνοὼ, ὅτι μὴ παραφροσύνω. ὅτε γὰρ πόνος, οὔτε θλῖψις τῶν ἀναπνευσικῶν ὀργάνων, ἀλλ' οὐ δὲ κατάψυξις πις ἰῶ, οἵαν ᾗ τοῦ τρίτῳ τ ὠδηδημίων ἐδηλέξαμεν Πυθίωνί τε καὶ τῇ Δεάλκους γυναικὶ γινομένῳ. οὐ μὴν τοι τρεῖς οὐδ' ἑξῆς τούτων γεγραμμένους, Ηροφῶντα, καὶ τὸν φιλίνου γυναῖκα, καὶ τὸν Ἐπικράτους, εὕροις ἂν ἀκριβῶς ἀναλεγόμενος τὰς ὑπὲρ αὐτῶν διηγήσεις, ἐλάττονα τὸν παραφροσύνων ἔχοντας, ἢ ὥστε κατὰ ταύτὸν ἀλλοιωθῆναι ἀναπνοὼ. ἀλλ' Ηροφῶντι μὲν, ὅτε, σπλὼ ἐπήρθη, καὶ ὑποχονδρίου, φησὶ, ξύντασις, οὐκέτι πεφόδεις, ὑπολάπῤῥ, οὐ δὲ, παραμήκης, ὁ δὲ, πῶς ὀμφαλὸν, ὥσε τούτῳ τὰ ᾗ τὰς φρένας ἐφλέγμηναν, ἅπῤ ἐδηλέχθησαν ἡμῖν ᾗ τοῖς πρὸ τῶν ῥ ἀναπνοῆς αὐτῶν, τὸ πρῶτον τε καὶ λυσιώτατον αὐτῶν ὄργανον. ἡ δὲ τοῦ Φιλίνου γυνὴ ἦλγε φησὶ καρδίαν καὶ ὑποχόνδριον δεξιὸν, ἡ δ' ἑτέρα τοῦ Ἐπικράτους, οὐ τὴν καρδίαν μόνην, ἀλλὰ καὶ πλευρὸν, φησὶν, ἀριστερὸν βάρος μετ' ὀδυήσεως εἶχε. δῆλ τοῦτ' οὖν, οὐ δὲ πεσέγραψεν οὐδ' ᾗ τούτων πνεῦμα μικρὸν ⸋ πυκνὸν, ἀλλ' ὅλῃ ἐσιώπησεν, ἔθος ἔχων, ὡς καὶ πρόσθεν ἐδηλέξαμεν, τὰ σαφῶς ἅπασι γινοσκόμενα παραλείπειν. σαφέστατα δὲ ὧ πᾶσι γνώριμος ἰῶ, ὡς καὶ τοῦτ' ἐδηλέξαμεν, ἡ κατὰ μικρότητα καὶ πυκνότητα δύσνοια, ἰῶ ἐδύσνοον ὀῤ ἀνάγκης οἱ προγεγραμμένοι ῥεῖς ἀῤῥωστοι. ⸋ μὲν δι ὧ ὁ μετ' αὐτὸν γεγραμμένος Κλεανακτίδης, ὀῤ ἀνάγκης ᾗ ὧ αὐτὸς ὁμοίως ἐδύσνοος δῆλ τ ὀδυήν ῥ ἀεισῤῥᾶς πλευρᾶς, ἀλλ' οὐδ' ὠδὶ τοῦτο γεγραπταί ἰ πρὸ δύσνοιας, ὡς ἂν καὶ χωεὶς τοῦ γραφῆναι νοηθῆναι δυναμένης. οὐ μὴν πεφρόνησε γε ὅτος ὁ Κλεανακτίδης. ὁ δὲ γε μετ' αὐτὸν γεγραμμένος Μέτων, οὔτ' ὀδυῆσαι δυναμένην διάθεσιν, οὔτε διηνοχωρῆσαι τι τ ἀναπνευσικῶν ὀργάνων, ἔχων, ἀλλ' οὐ δὲ πεφρονήσεως ὑπόθεσιν ὀδεμίαν νοσώδη. πεῤῥάδεξον δέ τι, ⸋ ὀκ εἰθισμένον ἁπάντων σωέπεσθαι αὐτῷ. τὶ γὰ ε. τ ἡμῤῥῶν ἀμοῤῥαγήσας τε ⸋ ἰῤῥώσας, ἐκείθι τελέως. ἡμοῤῥάγῃ δ' ἔν ἔτι ⸋ μετὰ κείσιν ἄχρυπνος ὤν, ἀλλὰ ⸋, πῤέλεγε, φησί. καί δι πρὶν κεῖθι ἦναι μετ' ὄλως πεφρονήσας. δῆλ ὅτ' ὂν νῦ ἡμεῖς ἐφαρῶ αὐτῷ μηδεμίαν γνώεσθαι νοσώδη διάθεσιν πεφρονήσεως. ἀλλ' ὅτως πῤέλεγε, ὡς τοῖς μεθύουσι συμβαίνει, πληρώσει ᾗ λεφαλῆς. δι' αὐτὸ δὲ ὅτ ⸋ τὸ, πῤέλεγε, ὄνομα γέγραπται πῶς Ἱπποκράτους, ὑπεδεικνυμένου τῶ πῶς μᾶλλον ὁμοιότητα γνωμόνων αὐτῷ, ἐκ τ πόδι τ κεφαλῶν πληρώσεως. ἦκε γὰ ἐπ' αὐτ, ὡς ἐκ τ συμβάντων ὅδι τεκμήρασθαι, πλῆθος οὐκ ὀλίγον ἄματος, ἐφ' ᾧ δὴ καὶ τὸ σύμπαν ἐκκεῖθι, νόσημα, δ' ἐξαμῆνος ᾗ λεφαλῆς ἅπασαν αὐτὸν τῶ διάθεσιν. ἀλλὰ τοιούτου τοῦ ἄματος οὐκ ὀλίγον μὲν ὄυθυς ᾗ τῇ ε. τ ἡμῶν λαῦρος ἐξεκεῖθι σωὶ ἰῤῥῶτι, πολὺ δὲτι πλέον τ ἰσχνωθέντος ὑπεμενῶν ᾗ τῇ κεφαλῇ, βαρύνοντι αὐτῷ, ⸋ παραλέγειν τὸν ἄνθρωπον ἀναγκάζον, ὅθεν Ἱπποκράτης λουτροῖς ἐχρήσατο κατακεφαλῆς εἰπὼν, ἡμοῤῥάγῃ πολλάκις μετὰ κεῖσιν. ὥσ' ἐπί γε τούτου οὐ μόνον οὐκ ἔγραψεν οὐδ' ᾗα τρόπον δυσνοίας, ἀλλ' ὁ δὲ εἴ γε γρύπτ τ ἀρχῆ δύσνοος. ὁ γὰρ τοῖς πεφαλέγουσιν ὁπωσοῦν, ἢ τοῖς μεθύουσιν, ἀλλὰ τοῖς πεφρονοῦσι μόνοις μεγα γίνεται τὴ ἀραιὸν τὸ πνεῦμα. τὴ δῆλ τοῦτ' ᾗ τοῦ πεγνωσικῷ φησιν. μέγα δ' ἀναπνέομεν, ⸋ δῆλ πολλὸ χρόνον πεφροσύνῃ σημαίνει. ἀλλ' ὅγε μετ' αὐτὸν ἄῤῥωστος, Ερασῖνος, ὀῤ ἀναγκης μὲν ἐδυσνόει, πεφαλελειπται δ' ἡ δύσνοια δῆλ τῆ πολλάκις εἰρημένῃ αἰτίαν. ὅλως γὰρ οὐδαμοῦ φαίνετ πεῖπὼν οὐδ' ἐμίαν διάθεσιν ὀδυνηρὰν ἢ θλίβουσάν ἰ τ ἀναπνευσικῶν ὀργάνων. εἰθ' ἑξῆς ταῦτα πεφράφων τῶ ἐπομένῃ δύσνοιαν, ἀλλὰ παντάχοῦ πεφαλειπὼν ὡς ἅπασι γνώριμον. ὅτι δ' ἰῶ τοιαύτη διάθεσις τοῦ Ερασίνῳ σαφὲς ἐποίησεν εἰπὼν, ὑποχόνδρια μετέωρα, σύντασις μετ' ὀδυήσεως, μέγεθος γάρ τι φλεγμονῆς ἐμφαίνει. δι' ἰῶ καί δι πεφρονήσας ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἐδυσνόησε τ ᾗ πεφρονήσεως ἰδίαν δύσνοιαν, ἢ πάντως ἂν ἡ τούτῳ ἐμνημόνευσεν Ιπποκράτης. ὥσ πῤ τῶν ὠδὶ ταῖς ὀδυήσεις, τῶν μικρὰν ⸋ πυκνὴν ἀεὶ πεφαλείπων ὀδ' εὑρίσκεται, ὅτι σαφὴς ὄψιν, οὕτω τῶν ὠδὶ ταῖς παραφροσύναις εἰδὼς ἀμφισβητουμένην, οὐδ' αμοῦ παρέλιπεν, οὐ παρῆλθεν ἀόριστον. τὰ γὰρ ὠδὶ λειτωνος τοῦ μετ' αὐτὸν ἑξῆς γεγραμμένου σαφῆ τῶν αἰτίαν ἔχει. δ' ὑποτρόπαίου γ' ἀρθανόντος αὐτοῦ παραδοξοτάτως, ὡς ὀῤ αὐτῆς ᾗ διαγνώσεως ᾔδεσι μαθεῖν, εἰκότως πεφέλιπεν εἰπεῖν τι περὶ δύσνοιας

ὁ Ἱπποκράτης, ἢ ὁ προφυλάξας τῇ χρωμωδίᾳ ἀναισθησίαν, ἢ ὁπόσα ἀξιώσας μνημονεύειν. ἔστι γὰρ ἑκάτερον αὐτῶν σύλλογον, τὸ μὴ μὰ προφυλάξαι, διά τε τὸ τάχος τοῦ θανάτου καὶ τὸ τῶν συμπτωμάτων ἐκπληκτικόν. ὁ γὰρ δὴ μικρόν γε βαῦμα πρόεισι χρόμενον ἄνθρωπον, καὶ τὰ σωθῆναι πράττοντα. κἄπειτα τὸ μέγα γὰρ τῷ ποδὶ ἀκτύλιον ἀλγήσαντα σφοδρῶς τῇ πρώτῃ μὴ ἡμέρᾳ μικρὸν ὑπωθρμανθῆναι, τῇ δ' ἑξῆς ἀρθανεῖν. ὅτ' οὖν διαρρηδὴν γὰρ ἐν μέσῃ ξύλλογον, ἀλλ' ἐν τάχει μὴ ἀρθανόντος τὸ ἀνθρώπου, πρᾳσφρονήσαντος δ' ὀχ ἁπλῶς ἀλλ' ἐκμανέντος ὡς φησιν, ὀχ οἷόν τε ἦν προφυλάξῃ, ὅτι ἀνέπνει. ζῶς μὴ γὰν ἐκ μανείσιν, ὁ δ' ἐγγὺς ἐλθεῖν ὑπωμώμοκεν, ἀλλ' ὀξυτάμεθα παντὶ τρόπῳ διδόντες, μᾶλλον καὶ ἡμῖν πρωσβρίψων). ἢ οὖν ὁ προφύλαξεν, ὡς εἴπομεν, ἢ δὲ ἠξίωσε μνημονεῦσαι τοῦ τὸ ἀναισθησίας εἶδος, ἀλλὰ τὸ πρόσδοξον τοῦ ὅλους σωθῆναι, ἢ μόνῳ πρωσέχειν τὸν νῦν ἡμᾶς ἄξιον, καὶ μὴ προέλκεσθαι πρὸς τὰ δὲ ἄλλ' ἀρρώστου εὐρεθῆναι διωτάμενα. ἐξῆς γὰρ φησὶ τὸν Κλαζομένιον, ὃς ἤλγει φησὶ κεφαλῇ καὶ βράχηλον, καὶ ὀσφῦν ὀξὺ ἀρχῆς, ἀλλὰ τοῦτα μὴ ὀχ ἱκανὰ μικρὰ καὶ πυκνὴ ἐργάζεσθαι τὸ πονοῦμα, πλὴν εἴπερ ἅμα ὁ βράχηλος, ἔστι γὰρ καὶ ὅτι ὀδὸν πρωϊόντος τοῦ λόγου διοριεῖται. τὸ γὰρ ὑποχόνδριον τὸ μετ' ὄγκου ἐπυρμένον, ἱκανῶς τε εἰ μὴ προφρόνησεν ὄζος, ὀκ ἐδυνατόν σε τῇ οἰκείᾳ τῇ προφροσύνῃ δύνασιν, κρατησάντων τοῦ ἐρεθισμοῦ ἐπωδυνώντων παθημάτων. ἡ μὲν δὴ μετὰ αὐτὸν Δρομάδεω γυνὴ, ὧν καὶ κατ' ἀρχὰς δύθυς τοῦ γὰρ λόγου προεθέμην ὁ μόνον προφρόνησεν, ἀλλὰ καὶ μέγα μὴ ἄρα ἔσχε τὸ πονοῦμα, μηδ' ὧν μήτε ποδὶ θώρακα, μήτε καθ' ὑποχόνδριον χρόμενον παθήματος, ὁ μικρὸν μὴ πυκνὸν ἐπεφυκὸς τῇ ἀναπνοῇ ἐργάζεσθαι. ταῦτ' ἄρα καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἀκριβῶς πάντα τὰ καταλαβόντα τῇ ἄνθρωπον χρόφων, ἤρξατο ποιεῖν τῇ πρώτῃ ποδὶ ὑποχόνδριον, ἔφη, ἀοσώδης. ἀλύσας, μοχθηρὸν δηλονότι χυμὸν αὐτόθι δ' ἀκινήσας τὸ στόμα τοῦ γαστρὸς, ὁ μὲν φλεγμονῆς ἢ ὀδέμιάς ὑπαρχούσης, ὁδὲ ἄλλο παθήματος ὁδηλῶν· ὑφ' ὃ μικρὸν μὴ πυκνὸν γινέσθαι τὸ πονοῦμα. καὶ μὴ δὲ καὶ βραχὺ προελθὼν ἡμῖν τῇ δίκησιν ὁ Ἱπποκράτης. εἶτα χρόψας, ὑποχονδρίου πόνος, τὸ, ἀοσώδης, προσέθηκεν. εἶθ' ἑξῆς πάλιν, δι' ὧν δης, ὅτ' ὀν τοῦ καθ' ὑποχόνδριον ἢ θώρακά τι γινόμενον, ἵκανῶν ὧν κρατῆσαι τοῦ προφροσύνης, ἀλλ' ὁ μὲν τὸ ἐμφυὲς θορμὸν ἐσβράννυσι, καθάπερ ἐδείξαμεν ἑτέροις ὅτω συμβαῖν, ὡς τὸ ὀλίγον μηδεμιᾶς διαθέσεως τοῦ αὐτετεταγμένου τῇ προφροσύνῃ, τῇ ἀναπνοῇ ἀλλοιῶσαι δυνηθῆναι, μέγα τάυτῃ καὶ ἄρα τὸ πονοῦμα ἐργάζεσθαι. ἐπεὶ ἢ προστέγραπται τὸ, αὐτίκα ἀνεπασμένον, ὅτ' ὐδὲ συμπεπλασμένα με χρὴ νῦν ἵνα μήτις ὑπολάβοι μέλλειν ἡμᾶς αὐτὸ ῥαθύμως προφέρεσθαι. ἐξηγεῖται ἢ ὁ νῦν καιρὸς, ἀλλ' ὧν ὅτ' μετὰ ταῦτα λόγῳ σώζεις ἄλλ' ὁμοίως ἐρρωμένοις ἐξεταζόμενος). ὧν δ' ἐγὼ τῷ πρόσθεν ὀὐ ὑπολοίπως εἴρηκεν ἀρρώστους προχειρισόμεθα, πρᾳσφρονήσαντας μὴ καὶ αὐτὸν, ὁ μὲν δυνατὸν πρᾳσφρονήσαντάς γε τῇ ἰδίαν τοῦ προφροσύνης δύνασιν. δηλοῖ δ' ὅτι ὧν μὴν τὸ πρώτου γέγραπται, ὑποχονδρίου δεξιοῦ πόνος, φλεγμονὴ ὑπολάπτος ἐκ τοῦ ἰσω μορίου, τοῦ πρὸς τὰς φρένας δηλονότι. ὧν ἢ τοῦ δυστόρου, καὶ τὸ ὑποχόνδριον ἔπημα σὺν ὀδυνῇ, καὶ μετ' ὀλίγου, ὑποχονδρίου πόνος, καὶ αὖθις ἑξῆς, ποδὶ ἢ κληδία ἀφεισοῦ πόνος προσέμενον. ὧν ἢ τοῦ ἕκτου τοῦ ἀρρώστου, γυνὴ ἢ ἰσω αὖτη ὡς πρὸ καὶ ἡ πρὸ αὐχῆ, κεφαλῆς, φρσὶ, καὶ βραχήλου καὶ σίνθεος πόνος ἰσχυρὸς, καὶ μετ' ὀλίγου, οἱ πόνοι προσέμενον. ὅπου μὴ δὴ οἱ τέσσαρες καὶ δέκα ἀρρώστοι, ἐκ τοῦ πρώτου τοῦ ὧν δηλουμένου εἰσὶν, ἐφεξῆς ὅτ' ὑφ' Ἱπποκράτους, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς αὐτοῦ ἐμνημονεύσαμεν, γεγραμμένοι. ὧν ἢ τοῦ δεύτερου τοῦ ὧν δηλουμένου, δώδεκα μὲν εἰσιν οἱ πρὸ τοῦ λοιμώδους καταστάσεως, ἑξκαίδεκα ἢ οἱ μετ' αὐτὴν, ὁμολογούντες ἅπαντες οἷς δὲ ἀρχῆς ὑπεδέμεθα. καὶ εἰδὰ ἀφῶς, ὅτι παραλιπὼν μὴ αὐτὸν, καὶ τοῖς βουλομένοις ὧν δυνατὸν εἶναι τῇ ὧν ἅπασιν ὁμολογίαν ὠνῆσθαι ἰδίᾳ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἀναλογεῖν τὰς ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ γεγραμμένας διηγήσεις, τὸ δὲ τὸ φυλάττεσθαι μακρολογεῖν δύξω ὄντος δρᾶν, ἀλλὰ τὸ μὴ διωκεῖσθαι τὰς δὲ ἀρχῆς ὑποθέσεις, ὧν ὅλως τοῦ λόγου διασώζειν. εἰ μὴ πάντες ἑξῆς ἐπίσημοι, φλυαρός τις ἂν δύξω, καὶ λυρώδης. ἃ καθ' ἑαυτὸ ἕκαστος ἱκανῶς ὧν δὲ τάζειν, αὐτὸς ταῦτα μᾶλλον προχρᾶσθαι. τὸ μὲν γὰρ ἀλλ' εἰ πάντῃ με χρὴ θάτερον ὑπομένειν τοῦ ἀτόπου, ἤτοι τῇ ὑποψίαν τοῦ μοχθηρείας τοῦ δυγμάτου, ἢ τῇ μακρολογίαν, εὐρείσκω μὴ ὧν μακρολογίας, προμυθίας χάριν, ὧν δ' ὑποψίας, ὀδεμίαν, σύλλογότερον τὸ ποδὶ πάντ' εἰπεῖν. τίνες δὴν αἱ τοῦ μακρολογίας προμυθίαι; πρώτη μὴ τὸ δὲ ταχέως ὧν δρᾶν μεῖζον τῷ λόγῳ σὺν ἀρρώστους, μηκέθ' ὁμοίοις ἐγχωρήσαντα καθ' ἕκαστον, ἀλλ' ἢ μόνον ὑπομιμνήσκοντα, δύστορα ἂν, σὺν μὴ ἂν τοῦτο βραχέως ὑπακούειν ἀνεχομένους ὑποβαίνειν αὐτὰ προκαλέσαι, μὴ ἂν γεγράφθαι νομίζοντας. ὡς γὰν ἐσιάσῃ λαμπρᾷ, πολλοῦ προσδυαδήτου, ἄλλος ἄλλο προαιρεῖται, τὸ μὴ ὡς ἡδὺ, τὸ δ' ὡς ὠφελήσον, ὅτω χρὴ καὶ τοῦ λόγου τῇ μὴ προσκόλλειν δαψιλῆ, τῇ δ' αἱρεσιν ὧν δὲ τοῖς χρωμένοις. ὁ μὲν δὴ πρῶτος ἁπάντων ἀρρώστους, ὦ Γυδίων ὄνομα, δῆλος ὃν ἂν ὧν δὲ τὴν δηλήσεσι, τὸ δὲ αἵρεσιν ὑποθέσιν ἔχων δυσπνοίας. ὁ δὲ δεύτερος, Ἑρμοκράτης, ἤρξατο, φησὶν, ἀλγεῖν κεφαλῇ, ὀσφῦ ὑποχονδρίου γάστασις ὑπολάπτος, τὸ μὲν ὅτι κάτω καὶ πρὸς ὀμφαλὸν ἐρρέπουσα στάσις, ἢ ὅλη, πρὸ μήκους, ἴδῃ πρὸς ἔστρεψεν, ὧν δῆλον, ὅτι πρὸς τοῦ φρενῶν φλεγμαίνουσ' αὐτασθαι τὸ ὑποχόνδριον. καὶ διὰ ὅτ' καὶ ὑπολάπτου ἐφαίνετο, ὡς ἂν μηδεμίαν οἰκείαν ἔχ φλεγμονῆς, ὅτος δὲ εἰ μὴ προέπαιεν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου γε μείζονος ὠνιᾶτο ἡ προφροσύνη. ὡς περ δὲ καὶ βραχὺ προελθὼν ἡμῖν τῇ δίκησιν ὁ Ἱπποκράτης. εἶτα χρόψας, ὑποχονδρίου πόνος, τὸ, ἀοσώδης, προσέθηκεν. εἶθ' ἑξῆς πάλιν, δι' ὧν δης, ὅτ' ὀν τοῦ καθ' ὑποχόνδριον ἢ θώρακά τι γινόμενον, ἵκανῶν ὧν κρατῆσαι τοῦ προφροσύνης, ἀλλ' ὁ μὲν τὸ ἐμφυὲς θορμὸν ἐσβράννυσι, καθάπερ ἐδείξαμεν ἑτέροις ὅτω συμβαῖν, ὡς τὸ ὀλίγον μηδεμιᾶς διαθέσεως τοῦ αὐτετεταγμένου τῇ προφροσύνῃ, τῇ ἀναπνοῇ ἀλλοιῶσαι δυνηθῆναι, μέγα τάυτῃ καὶ ἄρα τὸ πονοῦμα ἐργάζεσθαι. ἐπεὶ ἢ προστέγραπται τὸ, αὐτίκα ἀνεπασμένον, ὅτ' ὐδὲ συμπεπλασμένα με χρὴ νῦν ἵνα μήτις ὑπολάβοι μέλλειν ἡμᾶς αὐτὸ ῥαθύμως προφέρεσθαι. ἐξηγεῖται ἢ ὁ νῦν καιρὸς, ἀλλ' ὧν ὅτ' μετὰ ταῦτα λόγῳ σώζεις ἄλλ' ὁμοίως ἐρρωμένοις ἐξεταζόμενος). ὧν δ' ἐγὼ τῷ πρόσθεν ὀὐ ὑπολοίπως εἴρηκεν ἀρρώστους προχειρισόμεθα, πρᾳσφρονήσαντας μὴ καὶ αὐτὸν, ὁ μὲν δυνατὸν πρᾳσφρονήσαντάς γε τῇ ἰδίαν τοῦ προφροσύνης δύνασιν. δηλοῖ δ' ὅτι ὧν μὴν τὸ πρώτου γέγραπται, ὑποχονδρίου δεξιοῦ πόνος, φλεγμονὴ ὑπολάπτος ἐκ τοῦ ἰσω μορίου, τοῦ πρὸς τὰς φρένας δηλονότι. ὧν ἢ τοῦ δυστόρου, καὶ τὸ ὑποχόνδριον ἔπημα σὺν ὀδυνῇ, καὶ μετ' ὀλίγου, ὑποχονδρίου πόνος, καὶ αὖθις ἑξῆς, ποδὶ ἢ κληδία ἀφεισοῦ πόνος προσέμενον. ὧν ἢ τοῦ ἕκτου τοῦ ἀρρώστου, γυνὴ ἢ ἰσω αὖτη ὡς πρὸ καὶ ἡ πρὸ αὐχῆ, κεφαλῆς, φρσὶ, καὶ βραχήλου καὶ σίνθεος πόνος ἰσχυρὸς, καὶ μετ' ὀλίγου, οἱ πόνοι προσέμενον. ὅπου μὴ δὴ οἱ τέσσαρες καὶ δέκα ἀρρώστοι, ἐκ τοῦ πρώτου τοῦ ὧν δηλουμένου εἰσὶν, ἐφεξῆς ὅτ' ὑφ' Ἱπποκράτους, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς αὐτοῦ ἐμνημονεύσαμεν, γεγραμμένοι. ὧν ἢ τοῦ δεύτερου τοῦ ὧν δηλουμένου, δώδεκα μὲν εἰσιν οἱ πρὸ τοῦ λοιμώδους καταστάσεως, ἑξκαίδεκα ἢ οἱ μετ' αὐτὴν, ὁμολογούντες ἅπαντες οἷς δὲ ἀρχῆς ὑπεδέμεθα. καὶ εἰδὰ ἀφῶς, ὅτι παραλιπὼν μὴ αὐτὸν, καὶ τοῖς βουλομένοις ὧν δυνατὸν εἶναι τῇ ὧν ἅπασιν ὁμολογίαν ὠνῆσθαι ἰδίᾳ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἀναλογεῖν τὰς ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ γεγραμμένας διηγήσεις, τὸ δὲ τὸ φυλάττεσθαι μακρολογεῖν δύξω ὄντος δρᾶν, ἀλλὰ τὸ μὴ διωκεῖσθαι τὰς δὲ ἀρχῆς ὑποθέσεις, ὧν ὅλως τοῦ λόγου διασώζειν. εἰ μὴ πάντες ἑξῆς ἐπίσημοι, φλυαρός τις ἂν δύξω, καὶ λυρώδης. ἃ καθ' ἑαυτὸ ἕκαστος ἱκανῶς ὧν δὲ τάζειν, αὐτὸς ταῦτα μᾶλλον προχρᾶσθαι. τὸ μὲν γὰρ ἀλλ' εἰ πάντῃ με χρὴ θάτερον ὑπομένειν τοῦ ἀτόπου, ἤτοι τῇ ὑποψίαν τοῦ μοχθηρείας τοῦ δυγμάτου, ἢ τῇ μακρολογίαν, εὐρείσκω μὴ ὧν μακρολογίας, προμυθίας χάριν, ὧν δ' ὑποψίας, ὀδεμίαν, σύλλογότερον τὸ ποδὶ πάντ' εἰπεῖν. τίνες δὴν αἱ τοῦ μακρολογίας προμυθίαι; πρώτη μὴ τὸ δὲ ταχέως ὧν δρᾶν μεῖζον τῷ λόγῳ σὺν ἀρρώστους, μηκέθ' ὁμοίοις ἐγχωρήσαντα καθ' ἕκαστον, ἀλλ' ἢ μόνον ὑπομιμνήσκοντα, δύστορα ἂν, σὺν μὴ ἂν τοῦτο βραχέως ὑπακούειν ἀνεχομένους ὑποβαίνειν αὐτὰ προκαλέσαι, μὴ ἂν γεγράφθαι νομίζοντας. ὡς γὰν ἐσιάσῃ λαμπρᾷ, πολλοῦ προσδυαδήτου, ἄλλος ἄλλο προαιρεῖται, τὸ μὴ ὡς ἡδὺ, τὸ δ' ὡς ὠφελήσον, ὅτω χρὴ καὶ τοῦ λόγου τῇ μὴ προσκόλλειν δαψιλῆ, τῇ δ' αἵ

ἐπεῖν πρὸι δυσπνοίας ὁ Ἱπποκράτης ὡς πάνυ σαφῶς. ἐξῆς δ' ὄντων ἡ λοιμώδης καὶ πᾶσα μᾶλλον πάλιν, πρῶ-
τον μὲν ἄρρωστον γράφει τὸ πάσχον, ἐφ' ᾧ καὶ τὸ πλοῦτος τοῦ λόγου, γνῶθι τὰ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι διαπεφευγότα πᾶσαν μένων
τὰ γράφει, προσκεῖται καὶ ὀξύτερον, μετὰ πόνου ἄγρυπνος. διὸ τόρον ἢ τὰ ἐν θάσῳ πρὸι ὃ φησι, βῆχος ἢ στομαχικὸς ὑγρὰ
πολλὰ. βίος δὲ ὅτι ῥυθίων ὀφθήσεται φθάνομεν. καὶ τέταρτος ὁ φρενιτικός. καὶ πέμπτος ὁ ἀρρωστάμενος ἀφαίνυς
τὸ δεξιὸν μυκτῆρα. τὸ ῥοῦμα δὲ εἰς τὰ κατὰ τὴν κεφαλὴν ἐπανελθόντος, ὀλίγους μὲν παραφρονήσας, ὀλίγους δὲ καὶ
θανόντας, ὁμοίως τοῦ κατὰ τὸ πρῶτον τοῦ ὠδῖνος μιᾶς, ἀρξαμένου μὲν ἀπὸ τοῦ κατὰ μέσα πόνου, ὀλίγου δὲ ἀπὸ
θανόντος. ὡς τοίνυν ὠδῖνι τούτοις πρὸι δυσπνοίας ὅλως οὐδὲν ἔγραψε, διὰ ἃς ἐπ' ἐκείνοις φθάνομεν αἰτίας εἰρηκέναι. ὁ δ'
ἕκτος ὅτε παραφρόνησεν, εἶτ' ἄλλων τινὰ ἔσχε διάθεσιν δυσπνοίας ποιητικήν. ὁ δ' ἕβδομος ἄρρωστος ἡ παθοῦσα ὅλον
τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος γνοχληθεῖσα τοῦ κεφαλικοῦ ὅτως, ὡς ἐν τοῖς πρώτοις τοῦ ὠδῖνος μιᾶς, ὁ ἕβδομος γεγραμμέ-
νος αἱμορραγήσας ἐκ ῥινῶν. ὡς τὰ ὅσα φθάνομεν εἰρηκότες ὑπὲρ ἐκείνης, ταῦτα καὶ ταῦθα μεταφράσαντες. ὁ δὲ ὀγδοος
ἄρρωστος Ἀναξίωνος ὄντος, ὃν δηλοῖ τὸ ἐμπεσὸν ἀφηγησάμεθα. ὁ δ' ἐννατος, τῇ τε παθούσῃ καὶ τῷ αἱμορραγήσαντι ἐκείνῳ
τοῖς ἐκ τοῦ πρώτου τοῦ ὠδῖνος παραπλήσιον ἔσχε τὰ ὅλης νόσου τοῦ ὑποθέσιμον. ὁ δὲ δεκατος, ὥσπερ ὄντων ὁ ἐν αὐδήροις
Νικόδημος, παρέπεσε μὲν ἅπαξ, ἐν τῇ ἕκτῃ τοῦ ἡμορρ. εἶτα εἰκοσταῖος κειμένης ἱδρῶτι. καὶ ὀλίγας ἀπυρίζος γενέσθαι, αὖ
θις ἀνεπύρεξε. καὶ αὖθις μικρὰ παρέπεσε, γράφει δ' ἐπ' αὐτοῦ καὶ τάδε, οἱ δὲ παροξυσμοὶ καὶ οἱ πόνοι τότῳ διατέλεος,
πίνων πόνοι; τάχ' ἂν τις ὁρῴτο, καρδιαλγικὸν μὲν οὐθὲν καθ' ἀρχὰς ἔφησεν αὐτὸ γενέσθαι. μικρὸν δὲ παρελθόν, πόνοι
πάντων, ἔγραψε. ταῦτ' ἄρα καὶ ἡ παραφροσύνη μικρὰ καὶ ὀλιγοχρόνιος γενομένη, τῇ ἀναπνοὴν οὐκ ἠλλοίωσε. εἰθ' ὑστε-
ρίζει ὅτι τὸ χώλιον τὸ ἐκ τῆς λύπης ἀρξάμενον ἐφ' ᾧ γράφει, πόνοι μεγάλοι συνεχεῖς, ἀλλὰ καὶ πασασμοὶ πολλοί, φησί.
γράφει δ' ἐν ἀφορισμοῖς περὶ πασασμῶν ὧδε, ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα πρὸς πόνον, κακὸν, πασασμὸν γὰρ σημαί α
νει. καὶ τοίνυν καὶ τὸ δι' ὀλιγοπνοίας εἶδος τῇ γυναικὶ ταύτῃ, τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ὀδυνώδους, τὸ δέ τι καὶ οὐ πασασμώδες ἐν
γένοιτο. διὰ τοῦτ' οὖν καί τοι παραφρονήσασα, μέγα καὶ ἀραιὸν οὐκ ἔσχεν, οἷα νικηθὲν ὑφ' ἑτέρων ὀλιγοῖν ἰσχυροτέρων
διαθέσεων. μετὰ ταῦτα ἡ ἀπὸ τοῦ λειόσου πλῆθος, ἡ δ' ὠσπερεὶ μετὰ τὴν λοιμώδη κατάστασιν γεγραμμένη, διὰ πλῆ
θος αἵματος νοσήσασα, καὶ ἀπολειθεῖσα τῇ τε διὰ ῥινῶν αἱμορραγίᾳ, καὶ ἱδρῶτι καὶ γυναικείοις, τότε πρῶτον ὠδῖ φανεῖ-
σιν, ὀδεμίαν ἔσχε παρασκευὴν ὀδυνώδους ὀδεμιᾶς. τοῦτ' ἦν μετὰ ταῦτα Ἀπολλωνίῳ τοῦ ἐν αὐδήροις. ὑποχονδρίοις
δεξιοῖς, φησὶν, ἔπῳδμα σκληρὸν ὀδυνῶν, ἀλλὰ καὶ ὅτι διὰ παντὸς ἰσχυρὸς μεγαλόφωνος καὶ σωφρονῶν αὐτῷ πρὸς τὸ ὑπο
χόνδριον ὑπῆρχεν ὀδυνῶν, ἡνίκ' ἐν ἀρχῇ γέγραπται τῆς διηγήσεως. ὅθεν δὴ θαυμάσειε καὶ παραφρόνησε, μὴ δυνάμε
νον ἔτι τὸ τοῦ παραφροσύνης εἶδος αὐτόν, ὅτως μεγάλῳ διαθέσιμ ὀδυνηρῷ ἐν ὑποχονδρίῳ ἐκτεταμένον. ἐξῆς δὲ τέ
τακται ἡ ἐν κυλίκῳ τῶν διδύμων θυγατρὸς τελευτή ἐστιν, ὑπὲρ ἧς ὡδίπους ἔγραψε, κεφαλῆς μὲν βαρείας μετ'
ὀδυνῶν, ὥς τε καὶ ἡ δύσπνοια ἦν ἰσχυρά. λοιπὴ δ' ὠδὶ τάξις δύο εἰσὶν ἄρρωστοι ἔτι τὸ λοίπον τοῦ ὠδῖνος. ἡ δεκάλ
κου γυνὴ, καὶ ὁ ἐν μελίβοίῃ ναυήσκου ἀμφότεροι παραφρονήσαντές τε, καὶ μέγα μὲν ἀραιὸν ἔχοντες τὸ πνεῦμα, πρὸς
ὃν ἐμπεσὸν αὐτάρκως διειλέχθη. ἀλλ' ἐπεὶ μὲν τοῦθ' ἡμῖν τὸ βιβλίον ἱκανὸν ἤδη μέγεθος ἔχει, πρὸς τὸ λοιπὸν ἅ-
παντων ὅσα πρὸς δυσπνοίας εἰρηκὼς ὀφθήσεται παλαιῷ διὰ τοῦ μετὰ ταῦτα σκεψώμεθα.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΥΣΠΝΟΙ

ΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ γ'.

ΟΝ πρὸς τὰς δυσπνοίας λόγον εἰς δύο διδασκαλίας τεμόντες, ὧν μὲν πρώτῳ τοῦ ὑπομνή
ματος, ὅσα χρὴ γινώσκειν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἰαροῦ ἅμα ταῖς οἰκείαις ἀποδείξεσιν ἐδιδάξαμεν, ὧν δὲ
τῷ πρώτῳ τούτου διδύτορον καὶ αὐτῷ δὲ τούτῳ τῷ βίτῳ τοῦ Ἱπποκράτους πρὸς δυσπνοίας εἰρημένων
ὧν ἅπασι τοῖς συγγράμμασιν ὀφηγήσιν ποιούμεθα. ὡς τε οὐ μὰ αὐτοῦ τὸν ὀργανικὸν τέχνης μόνον
ἐφιεμένους, μηδὲν δι' ὡς αὐτοῖφασιν, πολυπραγμονεῖν ἀξιοῦντας ὑπὲρ τοῖς παλαιοῖς εἰρη-
40 μένων, ἔχειν ἅπαν ἱκανῶς, ὁ αὐτοδιδάζοσιν, ἐκ τῶν πρώτου λόγου. οὗτος δὲ καὶ Ἱπποκράτους γνώμῃ
ὠδὶ μαθεῖν ὀρεγομένους τε ἅμα καὶ δυναμένους, ἐκ τοῦ τὴν τοῦ γράμματος ἀναλέγεσθαι. τὸ μὴ δὴν ὀρέγεσθαι γνῶναι τὰ τοῖς ἀεί
σοις εἰρημένα, κοινὸν ἁπάντων ὄντα τοῦ φύσει φιλοκάλου. τὸ δὲ δυνηθῆναι μαθεῖν αὐτὰ, μακροτέρου χρόνου δεόμενον, δι'
ὅπερ ὁμοίως πᾶσιν ὑπάρχει. πολλοὶ γὰρ ὑπὸ πολλῆς πολυπράγμονος ἀκριβοῦς τοῦ περὶ τὰ κάλλιστα σχολῆς.
τοῦτ' αὖ καὶ ἡμεῖς οἴδαμεν καὶ τὸ καλλιπεῖν ὀρεγόμενον εἰς τὰ τῆς τέχνης ὄντα διηθοῦμεν ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ τῶν ὑπομνημάτων.
διὰ δὲ ἐξῆς τοῦ Ἱπποκράτους γνώμῃ ὀφηγούμεθα διὰ τοῦ ὑπολοίπου δυοῖν γραμμάτοιν, ὧν τὸ μὲν, δι' ὀλίγων ἢ τόρον ὄντι. τὸ δὲ,
βίου γινομένου ἐν τῇ ὀφ' ἀρχῆς τάξιν. καὶ χρὴ τὰ μέλλοντα βίος ἐν αὐτῷ λεγομένοις, ἀκολουθήσαντα, ὧμιλυκέναι τῷ δι' ὀλί
γου τόρου πρότερον ὠδὶ μελῶς, ἐν ᾧ πρῶτον μὲν τοῦ ὅλου γνώμῃ ἐδιδάξαμεν τοῦ Ἱπποκράτους, ὅτι μηδὲν τοῦ ὠδὶ τυχόντος
μηδ' ὧν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἴσασι γράφειν ἀξιοῖ. δι' ὀλίγου δὲ καὶ μόρος ἅπαντας ἐπιλθόμενον, οὗ ἐν τοῦ πρώτου
τε καὶ βίτου τοῦ ὠδῖνος ἀφορώσης, ὠδὶ σημαινούσης ὠδὶ πολλοῦ μὲν, ὅτι εἰ μὴ δυνατὸν ἀναγκαῖον ὂν βίος κάμνουσιν,
50 ὅμως ὁπόσ' ἔγραψε καθάπερ δ' ἄλλα πολλὰ τοῦ ἐξ ἀνάγκης βίος γεγραμμένοις ἐπομένων. ἃ γὰρ δεῖ μὴ χωρὶς τοῦ παρ'
ἐκείνου μαθεῖν ἐξ ὧν εἴρηται ὁρμώμενον αὐτοῦ τινὰ ἐξευρεῖν, ταῦτ' ἐκ ὧδε χρῆναι γράφειν. ὠδὶ πολλοῦ ἢ μὴ τοῦ δυσπνοί
ας εἴδους αὐτοῖς παγγράφει ταῖς τοῦ νοσοῦντος διηγήσεσιν, ἐπειδὰν ἅπαξ μὴ κατ' ἀνάγκην ἐπὶ τοῖς νοσοῦσιν, ἢ μὴ
προχείρου ἢ γνωσθῆναι βίος ἀναλεγομένοις αὐτοῦ τὰ γράμματα. τοῦτ' ὂν ἐχόμενοι καὶ νῦν τοῦ σκοποῦ, ἐπιδὴ τὸ πρῶ
βον τε καὶ τὸ βίτον τοῦ ὠδῖνος διὰ τοῦ ἐμπεσόντος ἀφηγησάμεθα, πάλιν ἀπὸ τοῦ διδύτορος τῆς ἀρχῆ ποιησόμεθα, συ
νάπτοντες αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ Ἱπποκράτους συγγράμματος. ὥσπερ ἢ τὸ πρῶβον καὶ τὸ βίτον, ἃ μόνον ὑφ' Ἱπποκρά
τους συγκεῖσθαι βίος βίοις ἄλλοις πρὸς τοῦτ' ἐγνωκόσιν, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ θεωρίας οἰκειότητι σωπᾶσθαι πρὸς ἄλλα, τοῦ
αὐτοῦ οἶμαι τρόπου ἔχειν, ἡνίκα καὶ τὸ διδύτορον καὶ τὸ δι'. καὶ τὸ ἑκτόν. ὁμολογητὸν γὰρ ὂν ἦν ἡνίκα καὶ ταῦτα σωθεῖναι
θεοσαλοῦ τοῦ Ἱπποκράτους υἱόν, τὰ μὲν αὐτοῦ τοῦ παιδὸς ἐν διφθοραῖς ὄντα, ἢ δέλτοις εὑρόντα ὑπομνήματα, πρὸς ἀφ' ὧν
δὲ ἕνα καὶ αὐτὸν ὀλίγα. τό γε μὴν πέμπτον καὶ ἕβδομον τοῦ ὠδῖνος, ὀκ ἄνωθεν μοι δοκεῖ τοῦ Ἱπποκράτους γνώ
μης οἰκείας ἀξιῶσαι, κατ' ἐμὲ ἢ γνώμῃ, ὃ ἢ τὸ τέταρτον, εἰ καί πισιν ἔδοξε καὶ τοῦθ' ὑπὸ θεοσαλοῦ σωτεθῆναι,

τὸ ἧ πρόγνωσιν καὶ οὐκ ἀφορισμός, καὶ τὸ πρὸς ὑδάτων καὶ τόπων καὶ ἀέρων ἔτι τε τὸ πρὸς διαίτης ὀξέων ὅπως ἂν γράφωσιν, πῶς τὰς ἐνιδίας γνώμας, διὰ λόγως Ἱπποκράτης αὐτῷ πεπίσθυται γράμματα εἶν. τότων τε οὖν τῶν βιβλίων ἓν αὖ ἡ χρεία καλεῖ μνημονεύομεν, ὅλα τ' ἄλλα τὰ μὲν εἰς αὐτὸν Ἱπποκράτη, τὰ δὲ εἰς Εὐρυφῶντα καὶ Θεσσαλὸν καὶ Πολύβου ἀναφέρωσιν. ἀρκτέον δὲ ἤδη τῆς ἐξηγήσεως ἀπὸ τοῦ τὸν ὠδὶ δημίου γεγραμμένης ῥήσεως ἐχόσης ὧδε. πνοῦμα σμικρὸν, πυκνόν. μέγα, ἀραιόν. σμικρὸν, ἀραιόν. ἔξω μέγα, ἔσω μικρόν. τὸ μὲν ἐκτεῖνον, τὸ δὲ, κατεπεῖγον. διπλῆ ἔσω ἐπανάκλησις, οἷον ἐπισπάσεσιν, θορμόν, ψυχρόν. ἡδὲ αὐτὴ ῥῆσις ἡ δὲ τοῦ ἔκτου γέγραπται τελεώτερον. ὧν γὰρ τὰς πρίτας συζυγίας αὐτὸς δυσπνοίας ἡ τετάρτη προσκεῖ, παραλελειμμένη σαφῶς τοῦ δυσπόρου τῶν ὠδὶ δημίων, οὐχ ὑπὸ τοῦ γράψαντος ἐμοὶ δοκεῖν αὐτοῦ, ἁπλοῦς γάρ ἐστιν οὐκ ἐξ ἐμπειρίας τινὸς καὶ μνήμης ἀθροίζων τὸ πλῆθος τῶν δυσπνοιῶν, ἀλλ' ἐκ λογικῆς διαιρέσεως. οὐκ ἂν ἐμέλλε παραλείψειν τινὰ δύσπνοιαν. ἀλλὰ τὶς τῶν παλαιῶν βιβλιογράφων ἥμαρτεν. ἐπεὶθ' ὅτως ἔχον, ἐφθασεν ἐκδοθῆναι τὸ βιβλίον, ἐφυλάχθη τε εἰκότως μέχρι δεῦρο τοῦτ' αὐτὸ τὸ σφάλμα, τινῶν μὴ ὀλιγώρως ὁμιλούντων τοῖς τῶν παλαιῶν βιβλίοις, ὡς μήτ' εἰ λείπει τι, μήτ' εἰ δ' ἑτέρα γράμματος εἴρηται, γνωρίζειν, ᾠήθη δ' γνωριζόντων μὲν, ἀλλὰ προδεῖναι τὸ λεῖπον ἀγνοούντων. ἀ γὰρ δὴ ὁμοίως τοῖς νῦν οἱ πρόσθεν δύχρηστα ἦσαν, διὰ ἕτοιμοι παραγράφειν παλαιὰν λέξιν, ὡσαύτως γεγραμμένην ἐν ἅπασι τοῖς αὐτιγράφοις, ἀλλ' ὠσημειώσαντο μόνον αὐτοῖς ἱκανὸν ἡγησάμενοι, ὡς ἐνταῦθα μὴ, ἐλλιπῶς, ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν ὠδὶ δημίων τελέως ἡ διαίρεσις γέγραπται τῶν δυσπνοιῶν, ἥτε ἐν τῇ μεγέθει καὶ μικρότητα καὶ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα. δύο γὰρ δὴ ταύτας ἀντιθέσεις ὁ Ἱπποκράτης, τήν τε ἐν τῇ μεγέθος καὶ μικρότητα καὶ τὴν ἀραιότητα καὶ πυκνότητα, διὰ λος ὢν ὠνπλέκων ἀλλήλας, ἐν ποιῶν συζυγίας δυσπνοίας δ'. μίαν μὲν ἐν ἧ μικροτάτη τε ἅμα καὶ πυκνοτάτη καὶ φύσιν, ἡ ἀναπνοὴ γίγνεται. ἑτέραν δ' ὅταν, μείζων τε ἅμα καὶ ἀραιοτάτη ἐν τῇ πρὸς ταύτας ἄλλην τρίτην ἐν ἧ μικροτάτη τε καὶ ἀραιοτάτη, καὶ πρὸς ταύτας τετάρτην, ἣν ἐν τοῦ δυσπόρου τῶν ὠδὶ δημίων παραλελεῖφθαι φαμὲν, ἐν ἧ μείζων τε ἅμα καὶ πυκνοτάτη γίγνεται. δέδεικται γάρ μοι πολλάκις, εἰ καὶ ἀρα χωρὶς τοῦ δειχθῆναι πρόδηλον ἐστὶν ἀρχεῖ πᾶσιν, ὡς δύο ἀντιθέσεις ἀλλήλαις ὠπλεκόμεναι, τέτασαρας ἀποργάζονται συζυγίας. ἃ μόνον ἢ κατ' αὐτὸ διηνωίοχε, ἡ ἐν τοῦ ἕκτου τῶν ὠδὶ δημίων ῥῆσις ἡ ἐν τοῦ δυσπόρου, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅσον ἐν τοῖς ἐφεξῆς, ὁπότε παραβάλλοι τὸ ἡ εὐπνοῆς μεγέθη, τοῦ ἐκ ἡ ἐκπνοῆς, ἡ ἑτέρα συζυγία παραλέλειπται παντάπασιν ἐν τοῦ δυσπόρου, ἐνδυκνυμένου καὶ ταῦθ' ἁπλῶς τοῦ γραφέως, ἥτοι ῥᾳθυμίαν ἐχάτλια, ἢ ῥᾳδιουργίαν. εἰ μὲν γὰρ ὅλας ἐπανορθοῦσθαι λέξεις, ἐχάτος ἂν ῥᾴθυμος. εἰ δὲ τὰς ὁμοίας ἀλλήλαις, ἀγνοῶν ὅπῃ διαφέρουσιν, ἐν καὶ ταὐτὸν ἀμφοτέρας διηλῦν ἐνόμιζεν, εἶτ' ἀρκεῖ τινὶ ἑτέραν, εἰς ἄκρον ἀφῖκτο πολυργείας ἐπανορθωτὴν αὐτὸν τῶν Ἱπποκράτους συγγραμμάτων, οὐκ ἐπαινέτεον, ἀφαίνομαι. ἔστω μὲν δὴ χρήσιμόν ὅτι μεμνῆσθαι πῶς πολλὰς τῶν ἀσαφῶν ῥήσεων, ἐν ἃς ἤτοι παραλελεῖφθαί τι πιθανόν ἐστιν, ἢ παραγεγράφθαι. οὐδὲν γὰρ κωλύει κατ' ἐκείνας, ἢ τοι τὸ λεῖπον προσιδόντας, ἢ τὸ ἡμαρτημένον ἐπανορθοῦντας, ἀποργάζεσθαι τέλεόν τε καὶ ἀληθῆ τὸν λόγον. ὡς πρὸ γὰρ τοῦ μεταγράφειν τὰς παλαιὰς ῥήσεις πεφοβημένους, οὕτως καὶ φιλάληθοντας ὡς γέγραπται, βραχείας πέπεσιν ἢ προδέσεσιν, ἢ ἐναλλάξεσιν, διαλυέσθαι τὰς ἀρχείας, ἀγαθῶν ἀσκητῶν ἐστὶν ὄργον. ἀλλὰ πρὸς τούτων μὲν οἶμαι καὶ δι' αὐτῶν τῶν ὀργάνων ὠδὶ δέξειν ὀλίγον ὕστερον ἀποχρῆν δρᾶν. ἁ γὰρ ἁπλῶς, δὲ ὡς ἔτυχεν, αὐτὸ ποιητέον, ἀλλὰ μετὰ τοῦ δεικνῦναι, τήν τε τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν, ἔτι τε πρότερον αὐτῷ τοῦ παλαιοῦ τὴν γνώμην ὅτως ἔχουσαν, ὁμολογεῖν τε ἀμφοτέρας, ἐν τῇ λέξιν μετασημηθεῖσαν. ὠδὶ δέ ὁ προκείμενον ἤδη χωρήσαντες, καὶ παθεμένοι τὴν τελεωτέραν λέξιν, τὴν ἐν τοῦ εἰκότος τῶν ὠδὶ δημίων, ἰδωμεν ὁποῖός τις ὁ νοῦς αὐτὸς ἐστίν. ὅτι μὲν γ' εἰ διαιρέσεως λογικῆς εὑρέσκειν ὠφελεῖ τὰς διαφορὰς ἁπάσας τῶν δυσπνοιῶν, δῆλον μὲν καὶ τοῖς ἐγγυτάμενοις αὐτοῦ τὰ βιβλία δοκεῖ, καὶ πάντη ῥᾴδιον εἶν νομίζω συμβαλεῖν. εἰδὲ ὀρθῶς διαιρεῖται, καὶ εἰ μηδὲν παραλέλειπται δυσπνοίας εἶδος, οὐκ ἔτι δῆλον ῥᾴδιον ἅπασιν ἐξ οὐρεῖν, ἀλλὰ καὶ τῇ διαιρετικῆς μεθόδου χρεὼν ἔμπειρον εἶν τὸν πρὸς τούτων κρινοῦντα, καὶ τῶν Ἱπποκράτους συγμάτων οὐκ ἀμελέτητον. ἡ μὲν δὴ μέθοδος ἀχρὴ λέπειν φησὶ χρῆναι πρὸς τὸ διαιρούμενον ὁποῖον τὴν φύσιν ἐστίν. εἰ μὲν γὰρ ἁπλοῦν εἴη τὰ ἐν τῇ τὸν τῆς οὐσίας αὐτοῦ λόγον ἐναρχοντα, πόσα τ' ἐστὶ καὶ τίνα καὶ ὁποῖα σκοπεῖσθαι, καὶ τούτων διαιρεῖσθαι, σωθέντων δ' ὄντος ἑκάτερον μὲν, ἢ ἕκαστον τῶν μορίων, ὡς εἴρηται, διαιρεῖν, τὸ δ' ὅλον ἐκ τοῦ πρόπου τῆς συνθέσεως. ἡ δ' Ἱπποκράτους γνώμη πρὸς τῆς συνθέσεως, ἥ τις ποτέ ἐστιν, εἴρηται μὲν ἡμῖν ἐν ἑτέροις ἐπεὶ πλεῖστον. εἴρηται δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. ὡς τ' οὐδὲν κωλύει πρὸς τούτοις σκοπὸς ἀχρὶ λέποντας, ὠδὶ δὲ ψεῦδος τῆς τῶν ὠδὶ δημίων ῥῆσιν, ὠδίπως ἔχουσαν. πνοῦμα ἓν μικρὸν πυκνόν. μέγα ἀραιόν. μικρὸν ἀραιόν. μέγα πυκνόν. ἔξω μέγα, ἔσω μικρόν, ἔσω μέγα, ἔξω μικρόν, τὸ μὲν ἐκτεῖνον, τὸ δὲ κατεπεῖγον, διπλῆ ἔσω ἐπανάκλησις, οἷον ἐπισπάσεσιν θορμόν, ψυχρόν. ὅτι μὲν οὐκ ἡ τετάρτη μόνη ἐν τῇ τὸ πυκνὸν καὶ μέγα συζυγία παραλέλειπται ἐν τῇ τοῦ δυσπόρου τῶν ὠδὶ δημίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐφεξῆς δυοῖν, ἐν οἷς παραβάλλοι τὸν ἐκπνοὴν τῇ εὐπνοῇ, καὶ τούτων ἡ δυσπόρα, γεγράφθαι μὲν ἐν τῇ νῦν προχειρήσει, παραλέλειφθαι δ' ἐν ὧν τοῦ δυσπόρου τῶν ὠδὶ δημίων, πρόχειρον σωισθεῖν. ἐκεῖ γ' ἐκείνων τοῦ βιβλίῳ πρόσκειται, τὸ, ἔσω μέγα, ἔξω μικρόν, ἀλλὰ πρὸς θατέρᾳ μόνον εἴδους τῆς δυσπνοίας δηλῶται, καθ' ὃ μέγα μὲν ἐκπνεῖται πνοῦμα, μικρὸν δὲ εἰσπνεῖται. πολλαχόθεν μὲν οὖν εὐρίσκειν ὅτι καὶ προγεγραμμένον οὐκ τὸ λεῖπον, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείστοις καὶ ἀξιοπιστοτάτοις τῶν ἀντιγράφων παραλέλειπται, καὶ οὐδὲν οὐκ γε πρὸς τὸ παρὸν διαφόρει. πρόκειται γὰρ ἡμῖν τὴν τελεωτέραν ῥῆσιν ὠσκοπεῖσθαι, τὴν νῦν γεγραμμένην. ὅτι μὲν οὖν ἐκ τῆς ἔσω τε καὶ ἔξω φορᾶς τοῦ πνεύματος, ἡ τῆς ὅλης ἀναπνοῆς ἐνδρύεσα σύνθετος ἐναρχεῖ, ὅτι τὸ μὲν ἕτερον ἀνῆκε τῶν μορίων εἰσπνοὴ, τὸ δ' ἕτερον ἐκπνοὴ προαγορεύεται. λέλεκται μὲν καὶ διὰ τοῦ πρώτου γράμματος σύθυς κατ' ἀρχὰς, ἀλλὰ καὶ εἰ μὴ πρὸς ἡμῶν εἴρηται, χρεῖον ἂν δεῖς ἀγνοεῖ. ὅτι δ' ὁτέρως ἄλλως τῶν πάντων ἡ κινήσεως ἴδια, τάχος τ' ὅτι καὶ βραδύτης, εἴρηται μὲν ἤδη καὶ τοῦτ' ἔμπροσθεν, ἀλλὰ καὶ νῦν εἰς ἀνάμνησιν ἥκετω. μέγεθος μὲν τοι καὶ σμικρότης, ὡς πρὸ

ὀκ ἴδιαι

ἐλλιπὰς κινήσεως, ὅτως ἀχώριστα πάντος, τοῦ ἡρμοσμένου διασήματος φορμιγγ. καὶ διὰ τοῦτο καθ' ἑκάτερον τῶν μορίων τῆς ἀναπνοῆς, ἀντιθέσεις διαφορῶν διηλλαγμένων, μία μὲν ἡ κατὰ τάχος καὶ βραδυτῆτα. διὸ τὸ μὲν μέγεθος καὶ μικρότητα. τῆς δ' ὅλης ἀναπνοῆς, ὅπερ ἑτέρα ἀντίθεσις τὶς ὅτι ἡρμοσμένη πυκνότητά τε καὶ ἀραιότητα σώματος, καὶ τοῦτ' ἐμπροσθεν ἐρεῖ. καὶ ὡς ἥδε ἀντίθεσις, οὐχ ὡς κινήσεως τῆς ἀναπνοῆς, ἀλλ' ὡς σωθέντα πράγματος ἐκ διασάσεως ὅτι συγκειμένης. ὥστ' ἐν τρισὶ τούτοις χρώμασι, ἀνάγκη πάσας εἶναι τὰς τῆς ἀναπνοῆς διαφορὰς, ἐν τάχει μὲν καὶ βραδυτῆτι, διότι κινήσεως ἁπάσης, ἰδιάτε καὶ ἀχώριστα ταῦτ' ὄντ. ἐν μεγέθει ἢ κὴ μικρότητι, διότι ἡρμοσμένου ἢ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων κίνησις. πυκνότης ἢ κὴ ἀραιότης τὸ τρίτον τῆς εἰρημένων χρωμάτων, διότι τῆς οἰκείου τὸ καὶ πρώτου μορίου τῆς ἀναπνοῆς, ὅτ' ἰδίου, ὅτ' ἀχώριστον ὅλης ἢ μόρος γίγνεται κατὰ συμβεβηκὸς, ἐπειδὴ σωθὲν πρᾶγμα ὅτιν, ἐκ διυοῖν ἐναντίων κινήσεων ἡσυχίᾳ διαιρεμένων. αὕτη μὲν οὖν αἱ πρῶται διαφοραὶ τῆς ὅλης ἀναπνοῆς. δεῖ δ' ἐν ποιεῖν τὸ καθ' ἑκάστην πεφυκὸς τῆς ἀναπνοῆς, εἰς ἄλλο κὴ ἄλλο χρῶς ἐν αὐτῷ διαφορῶν ἑκατέρου τῶν μορίων ὁμαλῶς, ἢ ἀνωμάλως διατελεμένου. καὶ μὴν κὴ ἄλλο πάλιν ὅλης αὖτ' ὡς σωθέντος, πραβαλλομένων ἀλλήλοις τῶν μορίων. τούτων ὅτως ἐχόντων, ἰσέον τὰς μὲν πρώτας γεγραμμένας ἐν τῇ πολιμένῃ ῥήσει διυαπνοιῶν διαφορὰς τέτταρας, ὅλης ἀναπνοῆς ὑπάρχειν. διὰ τοῦτο γὰρ τῶν μορίων ὅτι πυκνότης κὴ ἀραιότης, εἴγε μὴ μεμνήμεθα τῶν ὀλίγων κατ' ἀρχὰς τῶν πρώτων τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων εἰρημένων. ὅτως ἢ καὶ τὰς ἐφεξῆς αὖ τῶν τὰς δύο, καὶ γὰρ ἐν τούτοις πραβάλλει τὰ δύο μόρια τῆς ὅλης ἀναπνοῆς. καὶ διὰ τοῦθ' ὅτως γεγράπται, ἔξω μέγα, ἔσω μικρόν, ἔσω μέγα, ἔξω μικρόν, διυλεγόμενον πνεῦμα. τὰς δ' ἐφεξῆς δύο διαφορὰς. ἐν αἷς λέγει, τὸ μὲν ἐκτεῖνον, τὸ ἢ κατατεῖγον, τῶν μορίων τῆς ἀναπνοῆς θατέρου, νομιστέον ἰδίας ὑπάρχειν, ὃ δ' ἡ κὴ τῆς ὀσίας ἕνεν μάλιστα τῆς ὀσίας ἔφαμεν. ἐκτεῖνον μὲν γὰρ τὸ βραδύ, κατατεῖγον ἢ τὸ ταχύ. βραδύτης ἢ, κὴ ταχύτης ἁπάσης κινήσεως ἀχώριστα. τὸ δ' ἐφεξῆς λεγόμενον, τὸ, διπλῆ ἔσω ἐπανάκλησις οἷον ἐπειασμένην, ἐσι μὲν εἰασμένης ἀνωμάλου διυλωτικόν, ὑπὸ ζητεῖ ἢ τῆς αὐτῶν ἀντίθεσιν ὧν ἡ ἐκπνοῆς, ὧν ἐγὼ πεπεισμαι πραλελεῖφθαι πρὸς τῶν μετα γραφόντων μᾶλλον, ἢ πρὸς Ἱπποκράτος αὐτοῦ, εἴγε διὰ φάίνεται μεμνημένον ἐν ἑτέροις συγγράμμασι καὶ τοῦ τοιούτου ἡ διυαπνοίας εἴδος, ὡς ὕστερον ἐρῶ σαφῶς ἐν τοῖς ἐφεξῆς. εἰδέτω δοκεῖ πρὸς Ἱπποκράτους αὐτὸ παραλελεῖφθαι, ὅτος αἱρεῖται τὰ χείρω πρὸ τῶν βελτίονων. τὸ μὲν γὰρ μηδ' ὅλως ἀνωμαλίας μνημονεῦσαι κὴ μηδ' ἑτέρου τῶν ἡ ἀναπνοῆς μορίων, ἀλλὰ τελέως ἀδιλαδέσθαι τε καὶ παραλιπεῖν, ὦ μὲν οὐ δεῖν κατὰ τὸν Ἱπποκράτος ὠδιμέλειαν. ἀλλ' ἐγω γ' ἂν εἰ καὶ τὸ νῦν γεγραμμένον ὠδὶ ἡ εἰασμένοις οὐ δ' ὅλως ἐγέγραπτο, τοῦ γράφεως ἁμάρτυμα ὑπάρχειν αὐτὸ μᾶλλον, ἢ Ἱπποκράτους εἰπεῖν ἐτόλμησα. λόγου δ' ἂν οὖν ἔχον οὕτω πινά, τοῖς τὰ χείρω νοοῦσιν. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ ἡ εἰασμένοις εἶδος ἐμίμνυσε σαφῶς ὅτως, ὡς μὴ μόνον εἰπεῖν, διπλῶ ἔσω γίγνεσθαι τοῦ πνεύματος τῶν ἐπανακλησιν, ἀλλὰ καὶ τὸ οἷον ἐπειασμένοις πρόσθεναι, πῶς ἂν τις ἔθ' ὑπολάβοι ἡ ἐκπνοῆς αὖ τὸν ὠδιλαδέσθαι; πρὸς μὲν οὖν τούτων καὶ αὖθις. ἐφεξῆς ἢ πρόσκειταί τις ἀντίθεσις ἄλλη διυαπνοιῶν ὠδὶ τελούσῃ τοῦ λόγου παντὸς, ὡδίπως γεγραμμένην θορμόν, ψυχρόν. ἵνα δηλονότι καὶ ταῦθ' πρόσυπακόωμεν τὸ πνεῦμα. καθάπερ γὰρ μέγα καὶ μικρόν καὶ πυκνόν καὶ ἀραιόν, ὅτω καὶ θορμόν, ἢ ψυχρόν ἐκπνεῖν τὸ πνεῦμα. καί τοι καὶ ταῦθα πραλειπόντες τινὲς, ἀφ' ὧν αὐτοὶ μὴ σωίασιν, ἐπανορθῶντ', ἢ μεταγράφειν τῶν λέξιν τολμῶσιν, θ' ψυχρόν καὶ θορμόν, ὡς νῦν εἴρηται γράφοντες, ἀλλὰ σωάπτοντες αὐτὰ ἀεὶ πρόειρημένων, κὴ ὅτως ἀναγινώσκοντες, οἷον ἐπειασμένοις θορμῷ ψυχρόν. ὅτοι μὲν δὴ πρὸς τὸ μηδέν' ἂν ἔχοσαν ἐργάζεσθαι τῶν λέξιν, ὅτι μηδ' ἀνεγνώκασιν τὰ τῶ παλαιῶ βιβλία, καὶ τάδηλοι γίνονται. πάντως γὰρ ἂν ἐμέμνηντο τῶν ἐν ἑτέροις ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένων, πρὸς τε θορμῆς καὶ ψυχρᾶς ἐκπνοῆς, ἃ τινὰ λόγον εἶχεν, ἢ ἐν ἐκείνοις αὐτὸν γράφειν, ἢ ἐν τούτοις ὑπάρχειν παραλιπεῖν, οὐκ ἂν εἰπεῖν ἔχοιεν. εἰ μὲν γὰρ ὀκ ἐνόμιζεν ἐκ τῶν διυαπνοιῶν εἶναι τῶν θορμῶν καὶ ψυχρὰν ἐκπνοὴν, ἃ καλῶς ἐν ἑτέροις, ὡς διυαπνοιῶν ἐμνημόνευσεν. εἰ δ' ὀρθῶς ἐν ἐκείνοις ἔπραξεν, οὐκ ὀρθῶς νῦν παρέλιπεν. ἀλλ' οὐχ ὧδ' ἔχει τούτων. καὶ γὰρ ἐν τούτοις τε καλῶς ἐν τῇ διαιρέσει τῶν διυαπνοιῶν πρὸς ἐχονται, καὶ τί ποτ' οὖν διηλοῦν πεφύκασιν ὀρθῶς ἐν ἑτέροις εἰρηται. καταλιπόντες οὖν ἤδη ὅτως παρακουοντας τοῦ παλαιοῦ, καὶ παντὸς μᾶλλον, ἢ ἡ γνώμης αὐτοῦ σωιέντας, αὐτὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς σκεψώμεθα, τί διή ποτε ἡ τὸ προγνωσικὸν γράμμα πρὸς διυαπνοίας ὧδ' ἔπως γράφει, πνεῦμα πυκνὸν μὲν ἐὸν πόνον σημαίνει, ἢ φλεγμονὴν ἐν τοῖσιν, ὥσπερ τῶν φρενῶν χωρίοισι. μέγα δὲ ἀναπνεόμενον, καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου προφέρουσιν σημαίνει. ψυχρὸν δὲ ἐκπνεόμενον ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τοῦ στόματος, ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίγνεται, φαίνεται γὰρ ἐν τούτῳ τοῦ βιβλίῳ τριῶν τούτων μόνων διυαπνοιῶν μνημονεύων, καί τοι γ', εἰ μὲν τοσαῦτα μόνα εἰσὶν τὰ διή ποτε πολὺ πλείους ἐν τοῖς τῶν δημίων αὐτὸς ἔγραψε; εἰ δ' ὅτως εἰσὶ πολλαὶ, τί δή ποτε ὀλιγίστων ἐμνημόνευσεν ἐν τοῦ προγνωσικῶ; ἢ τὴν ἀριθμὸν αὐτῶν ἐπίστασθ' ἐνόμιζε χρήσιμον, ὁπότου δέ τι διυλεῖν ἑκάστη πέφυκεν, ὀκ ἔστιν χρήσιμον, ἢ μόνας τὰς εἰρημένας διυλεῖν ὑπάρχει τι, τὰς δ' ἄλλας ὀδέν, ἀλλ' ἐν διέχεταί ποτ' ἀναπνεῖν μὴ πρὸ φύσιν, ὀδεμίαν δ' ἔστιν διάθεσιν ἐν τοῦ ζῴου πρὸ φύσιν. ἢ τοσοῦτον δεῖ τοῦτ' ἀληθές. ὑπάρχειν, ὥστ' ἀνάγκη πᾶσαν, τὴν πρὸ φύσιν ἐν τοῦ ζῴου διάθεσιν αὐτὴν, γίγνεσθ' ἡ διυαπνοίας αἰτίαν. εἰπὸν δὴν λόγου αἰτίας ἢ διάθεσις ἔχει πρὸς τὴν διυαπνοιαν, εἰκὸς ἂν ὅτω, καὶ χρόνῳ, καὶ τάξει, καὶ διωάμει πρότερον. πῶς δὴν φαίνεται πραλιπὼν ὁ Ἱπποκράτης ἐν τοῦ προγνωσικῷ, τοσοῦτον ἀριθμὸν διυαπνοιῶν; ἐγὼ μὲν διὰ ταῦτ' ἐβαλόμην ἂν πραβάλλειν αὖθ' ἑξῆς τὰς ἀλλήλοις, ζητεῖν δὲ λύειν. ἔχει δ' ὧδε. τὰ μὲν γὰρ ἀξιογραμμένων, τίς ἂν τις δὲ μνημόνευσι; τῶν δ' ἐμπροσθεν, ὧν γε δὲ πρὸς ἡμᾶς ὑπομνήματα διασώζει, πολλὰς μὲν καὶ μακρὰς λήρας κατεγεγραμμένας εὑρεῖν ἔστιν, τὰ δ' ὅτως ἐπίκαιρα πραλέλειφται τελέως. ἀλλ' ἡμεῖς γε ζητοῦμεν αὐτὰ, καὶ μηδεμίαν ὁδὸν εἰς τὴν εὕρεσιν ὑπὸ ἐκείνων ἔχωμεν πρασβεβλημένην. εἰρηται μὲν δὴ καὶ τοῖς πρὸ ἡ ἀείσης αἱρέσεως, καὶ τοῖς ἡ θραπευτικῆς μεθόδου γράμμασιν, ὅπως χρὴ τὰ τοιαῦτα πάντα καὶ ζητεῖν καὶ ἀνευρίσκειν. ἀλλὰ καὶ δὴ πρώτῳ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων διῆλθον ὁδὸν ἐλάξας ἡ τοιούτων εὑρέσεως, ἑτέραν μὲν, ἐκ τῶν ἐν τῇ διυαπνοιᾳ διαφορῶν ὁρμωμένην. ἑτέραν δ' ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις διαθέσεων, ἵνα καὶ ῥᾴων τε

σαφεσδραν ὑπάρχειν ἔλεγον. καὶ ὅς τις ἐμέτροις ὧν μελῶς ἐνέτυχε τοῖς γράμμασιν, ὁ δέησεται λόγου πολλοῦ εἰς τὴν τῶν πρόντων λύσιν. εἰδὴ ἴσως ῥαθύμως ἐκείνοις ὠμίλησεν, ἢ ἄλλως δεῖ διυσμαθής, ὁ μὲν ῥάθυμος ὧν βιος ἢ ἀναλεξάμενος αὐτὰ, πάλιν ὧδε ταῦθ' ἡμέτερο. ὁ σκαιὸς δ' ἄλλό τι πραξέτω, γινώσκων ὡς ἐκ οἷα τε μεγάλης γνώμης ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν φύσις μικρά, ὁποῖος ἴσως ὁ Ἱπποκράτης. ἃ γοῦν ὀλίγις ἐμπροσθεν ὅτε προυβαλόμην, ὅτ' ἠπόρησεν, ὅτ' ἐζήτησεν, ὅθ' εὗρεν, ἐγὼ καὶ προβαλῶ καὶ ἀπρήσω, καὶ ὅπως χρὴ ζητεῖν ἐρῶ, καὶ σὺν θεοις εὑρίσκειν ἐλπίζω. τὸ μὲν δὴ πρόβλημα, καὶ μικρῷ πρόσθεν εἴρηταί μοι, τὶ δή ποτε τοσαῦτα διυσνοήσειδεν, ἐξῆς λιπὼν ὁ Ἱπποκράτης ἐν τοῖ προγνωσικῷ. τὸ δ' ἀπόρημα νῦν ἐρήσεται τῆν ἐν τοῖ πρώτῳ λόγῳ γεγραμμένων ἀναμνήσαντι πρότερον. ἁπάσας γὰρ τῆν διανοιῶν τὰς διαφορὰς ἐν ἐκείνοις τοις λόγοις εἰς ὠφέλειαν τὰ πάντα χρὴν διαθέσεών τε καὶ διανοιῶν ἀνήγαγον. ὡς τ' ἀκριβέστερον ἐπὶ τὸ πρόβλημα καθίσαι, ἡ μόνης, ἐθ' ὑπολειπομένης ἐλπίδος, ἀνηρημένης. ἐν γὰρ τοις τοιούτοις ἅπασιν, ἐν οἷς ὅτε δὴ ποτε τῶν ὄντων διαφοραὶ, πλείστ' μὲν ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἢ ἀνδρὸς, ἢ γράμματος, ἤδεσ δ' ὑφ' ἑτέρου λέγοντος, μία μόνη ἡ συμφωνίας ἐλπὶς, εἰπεῖν ὧν δίεξαι δικαιοτ, τὸν μὲν ἐν τοις πρώτοις μέρεσι ἡ διαιρέσεως μεμνημένον, τὸν δ' ἢ καὶ κατατέμνοντα. τούτης τοίνυν ἡμῶν ἀφῃρημένης ἡ ἐλπίδος, ἐδιείχθη γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ μήτε τῶν διαθέσεων, μήτε τῶν διανοιῶν εἰς ἀρίθμον ἐλάττονα δικαίως ἀναχθείσας τὰ γράμ, τὶς ἂν ἔτι μηχανὴ ἡ λύσεως τῶν νῦν ζητουμένων εὑρεθείη; τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ πῶς ἐξ ἀναλεξάσθαι τινὰ τῶν πρώτων γραμμάτων, ἔτι καὶ τὸ διεπαῦσθαι τε καὶ κακῶς ἀντιδιῃρῆσθαι πρὸς ἄλληλα, καὶ ἀσαφῶς ἡρμηνεῦσθαι μεμφαιτ' ἄντις ἐν τοῖ προγνωσικῷ, καί τι γ' ἐπορ' ἐξ καὶ ἄλλων, τῶν Ἱπποκράτους βιβλίων ὑπαρχόντων σαφεῖ. καὶ μὴν ἀσαφές τε ἅμα καὶ ἀδιοριστον ὅτι τὸ ἡ τῆ τῶν ἀρχῶν σύνθυς εἰρημένον τ' λέξεως, πνεῦμα δὲ πυκνὸν μὲν ἐστ, πόνον σημαίνει, ἢ φλεγμονὴν ἐν τοῖσιν ὑπὲρ τῶν φρενῶν χωρίοισι. εἰ μὲν γὰρ μὴ διῃρῆσθ' ἐξ τὸ πυκνὸν πνεῦμα, θάτερον μὲν μετὰ μεγέθους, θάτερον δὲ μετὰ σμικρότητος, ἢ εἰ μὴ διαφορὰ δ' ἀθέσεως ἑκάτερον αὐτῶν ἐκγονον ὑπῆρχεν, δικαίως ἂν ὁ Ἱπποκράτης, ἢ ἄτμητον αὐτὸ κατέλιπε, ἢ τὸ δ' ἡλεμμένον καθ' ἑκάτερον, τὴν διαφορὰν ἐκ ἐμήνυσεν. ἐπεὶ δ' αὐτός τε σαφῶς ἐν τοις τῶν ὠδῶν δημίων βιβλίοις, ἑτέρου μὲν τὸ πυκνὸν ἅμα καὶ σμικρὸν, ἑτέρου δὲ τὸ πυκνὸν καὶ μέγα γινώσκει, Ⓒ ἡμεῖς ἀπεδείξαμεν ἐκ τῶν πρώτων εἶν διαφορῶν αὐτὰ, καλῶς ἄτμητον ἐάσας τὸ πυκνὸν, ἁπλῶς ὅτως εἰπὼν ἠρκέσθη, πνεῦμα δὲ πυκνὸν μὲν ἐστ, πόνον σημαίνει, ἢ φλεγμονὴν ἐν τοῖσιν ὑπὲρ τῶν φρενῶν χωρίοισι. ἐν μὲν δὴ τοῦτ' ἄπορον ἐφεξῆς δ' ἡ τρίτης διαφορὰς μνημονεύσας ὠδὶ, μέγα δ' ἀναπνεόμενον, Ⓒ δι' πολλοῦ χρόνου πραφροσυνίαν σημαίνει, Ⓒ τοῦτον εἰπὼν μόνον ἀσαφῶς τῶν πρώτων διαφορῶν, ὁ δ' ὅπερ ἡ πραγειμένης αὐτῆς, ἡ ἀραιότητ Ⓒ μικροῦ ἀραιότητα δεικνύσης τὸ πνεῦμα διυσνοίας ἐμνημόνευσε. καί τι γ' ὥσπερ τὸ πυκνὸν πνεῦμα διῃρῆσθ' ἴσως, μεγέθει δὴ σμικρότητι διαιρούμενον, οὕτω Ⓒ τὸ ἀραιὸν διῃρῆσθ' ἂν ἀνάγκης ὄν, μεγέθει δὴ σμικρότητι διαιρούμενον. θάτερον δὴ μόνον δὴ τὸ προγνωσικὸν ἐμνημόνευσεν εἰπὼν, μέγα δ' ἀναπνεόμενον καὶ δι' πολλοῦ χρόνου πραφροσυνίαν σημαίνει, ἕτερον δὲ τὸ ἀραιὸν ἅμα καὶ σμικρὸν, παραλεῖφθαι φαίνεται. ὡς τ' ἐκ τῶν τοσάρων συζυγιῶν, ἃς ἐν τῇ ὠδῇ διμία ἐγράψε, τὰς μὲν δύο τὰς πρώτας ἀδιοριστως τε καὶ ἀσαφῶς καὶ συγκεχυμένως εἰρῆσθ, μόνον δ' ὡς ἔφαμεν τῷ τρίτῳ αὐτῷ τε, καὶ τὸ δηλούμενον ὑπ' αὐτῶν ἄμφω γεγράφθαι σαφῶς. τὸ μόνον δ' ἐν τούτοις ἀσαφὲς τε ἅμα καὶ ἀδιοριστος, καὶ παραλιπὼν τὰ πλείω δύξειεν ὑπάρχειν ὁ λόγος, ἀλλὰ κἀξῶν ὧν φορῶμεν φησὶ, ψυχρὸν δ' ἐκπνεομένων ἐκτὸς τῶν ῥινῶν καὶ τοῦ στόματος ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίγνεσθ. τὶ δή ποτε μὴν, εἰ τὰς ἡ τὸ θερμὸν τε Ⓒ ψυχρὸν διαφορὰς ἐσωτελθεῖν ἐγνώκει, ἡ ψυχρᾶς ἐμνημόνευσε μόνης; ἔπειτα δ' ἦν ποτε μὴ τ' ἄλλων δύο, ὧν τε ἀδιοριστος ὀνομάζει πνεῦμα πυκνὸν πνεῦμα, Ⓒ ὧν διοριζόμενος, ἀραιὸν Ⓒ μέγα, τὰς διαθέσεις αὐτὰς μόνας παρέγραψεν, ἃ μὲν εἰς ὅπερ τελευτήσασιν ἐμήνυσε, πόνον μὲν καὶ φλεγμονὴν ὑπὸ ἡ πυκνῆς, παραφροσύνην δ' ὑπὸ ἡ ἀραιᾶς τε ἅμα καὶ μεγάλης διυσνοίας διηλοῦσθαι φάμενος. ὧδὶ ἔ τ' ἡ τὸ ψυχρὸν διαφορὰς, ὃν ὅπερ μὲν τελευτήσασ λέγ. φησὶ γ', ὀλέθριον ἐστὶν κάρτα, τὸ δὲ ἕτερον πνεῦμα. τὴν διάθεσιν δ' ἀφ' ἧς ὅτω διυσνοοῦσιν ἀσαφεσδραν ὄσαν, ἐκεῖνο λέγει, βέλτιον ὂν ὧδὶ πασῶν τῶν διυσνοιῶν καὶ τὰς διαθέσεις αὐτὰς εἰπεῖν, ἃς πινδ· πόθ' ὑπάρχουσιν, καὶ τ' τρόπον αὐτῶν προσγράψαι, διορίζοντα τὰς ὠφελείας ἀφ' τῶν κακοήθων. τὸ τίνων ὅτων ἐποίησεν, ἀλλ' ὧδὶ μὲν τῶν πρότερον διυσνοιῶν τὰς διαθέσεις, ὧδὶ ἔ ἡ ἑκάτης, τὸν τρόπον μόνον ἐδήλωσεν. ὃ δὴ πάντων ἀφυκτώτατον ὄντ' ἐγκλημάτων, τὸ, μηδὲν ὅλως εἰρῆσθ πρὸς τ' ἀνωμαλίαν διυσνοίας, ἤδη δὴ καὶ αὐτὸ προσκείσθω τοῦ λόγου. τὸ μὴ γὰρ, ἐκτεῖνον Ⓒ κατατεῖνον πνεῦμα. Ⓒ τὸ ἔξω μέγα, Ⓒ ἔντω μικρὸν, δὲ εἰρητ μὴ δ' αὐτὰ, δηλ τοῦ προγνωσικοῦ γράμματος, ὃς ὧν ἡμεῖς ἐν τοῦ πρώτῳ λόγῳ διήλθομεν, ἐν ταῖς τοσαύτης τῶν διυσνοιῶν συζυγίας εὑρίσκεσθ πρὸς ἐχόμενα. τὴν δ' ἐγκατέμπλην ἀνώμαλον, ἧς τὸ μὴ ἥμισυ μόριος, ἐν οἷς τ' ὠδὶ διμίων ἔγραψε, διπλῶν ἔσω, φάμενος, ἐπανακλησιν, ἐν δὲ τοῦ προγνωσικῷ τελέως παρέλιπεν, δὲ ἔσιν ὑπὸ ἀδήμιας τῶν τετάρων συζυγιῶν κατ' ὀδύνα τρόπον εὑρεῖν προσεχόμενα. ἃ μὲν δὴ ἀρεία τοσαῦτά τε καὶ τοιαῦτα, χρὴ δὲ τὰ τοῦθ', μὴ τοις πολλοις τ' αὐτολεγόντων Ἱπποκράτους παραπλησίως καὶ ἡμᾶς, τὰς μὴ ἀρείας δύπορος δ' εἶναι, ἐν δὲ ταῖς λύσεσιν αὐτῶν ἀρρεῖν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὁδόν τινα ἡ δυπορείας εὑρεῖν, ἐφεξῆς δ' ἀρδιέξειν πιστώσασθ τὰ δι' αὐτὼν εὑρεθέντα. τὶς δ' ὁδὸς ἡ δυπορείας; χρὴ γὰρ ἐντοῦθεν ἄρξασθ. μία μὴ, ἡ κοινὴ πάντων τῶν παλαιῶν στωμύθης βραχυλογία. δ' αὐτόρα δὲ ἡ Ἱπποκράτους αὐτοῦ μεγαλοφροσύνη. δι' ἐλειπται γὰρ ἡμῖν δεινὸς πολλάκις ὁ ἀνὴρ ὤν, ὅσα μὲν καὶ τοις ἄλλοις ἰατροῖς ὅτι γνώρισμα παρατρέχων, ὡς ὑπὸ μηδ' ὑπὸ τῶν γνησίως ἀσκουμένων τὴν τέχνην, ἀγνοεῖσθαι δυνάμενα, τὰ δὲ τοις τοιούτοις ἀγνοούμενα, πάντ' ὧν μελῶς τε ἅμα καὶ σαφῶς ὑπεγράμμενος. εἰ δὴ τοῦτ' ὄντ' ἔθος αὐτῷ, τὶ θαυμαστὸν ἀμφισβητούμενόν τε καὶ ἀσαφὲς τοις πολλοις διυσνοίας διαφορὰν τὴν ἡ μεγέθος τε καὶ ἀραιότητα, διά τε τῶν ἄλλων συγγραμμάτων ὧδὶ δηλῶσαι πειραθῆναι, παραφροσύνης ἰδίαν οὖσαν, ὑπὸ τε τοῦ προγνωσικοῦ, σαφῶς ἀξιῶσαι διδασκαλίας. τὰς δὲ ἡ πυκνότητος, ὡς ἂν μὴ δὲ ταύτας ἀγνοεῖσθαι τοις ἰατροῖς δυναμένας, ἑνὶ κεφαλαίῳ πολαβόντα, διὰ ταχέων δηλῶσαι. ὑπὸ τε γὰρ πλουσιότητος, καὶ πολυπονημονίας, ἡ στενάγχας καὶ ὀρθοπνοίας, πυλανὸν ἡ μικρὸν γίνεσθ τὸ πνεῦμα.

γη πνευματικοῦ, καὶ ἐν μὴ πολλοῖς ὀνόμασιν ἐγκωμιάζειν τὸν ἄνδρα· ἀλλὰ τὸν ἀληθῆ καὶ γνήσιον τοῦ Θεοῦ θεράποντα, καὶ ἐν ἔργοις καὶ λόγοις τὸν Δεσπότην μιμούμενον, καὶ τὸν ἀληθῆ τῆς ἀρετῆς ἐραστὴν καὶ ἐπόπτην, καὶ τὸν ἀκριβῆ τῶν ἐντολῶν φύλακα, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ταπεινοφροσύνης διδάσκαλον, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἀγάπης ἐργάτην, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἁγνείας ἀθλητήν, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἀφιλαργυρίας ἀσκητήν, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἀκτημοσύνης ἐραστήν, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἀπαθείας καὶ ἡσυχίας ἐπιτηδευτήν, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἀοργησίας καὶ πραότητος ἐπιτελεστήν, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἀκακίας καὶ ἁπλότητος ἐπιτηρητήν, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἀοκνίας καὶ προθυμίας ἐπιτελεστήν, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἀνεξικακίας καὶ μακροθυμίας ἐπιτηρητήν, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἀνυποκρισίας καὶ ἀφιλοκαλίας ἐπιτελεστήν, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἀφιλοδοξίας καὶ ἀφιλοτιμίας ἐπιτηρητήν, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἀκαταλαλησίας καὶ ἀμνησικακίας ἐπιτελεστήν, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἀκαταγνωσίας καὶ ἀμεμψίας ἐπιτηρητήν, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἀκαταδικίας καὶ ἀσυκοφαντησίας ἐπιτελεστήν, καὶ τὸν ἀκρότατον τῆς ἀκαταλαλησίας καὶ ἀμνησικακ

ఎఱిఱిలు ఫుల్లిపు మీరిన కొమ్మలు, ఎల్లి పొద్దు పొడిచినది మొదలు పొద్దు గ్రుంకు వఱకు నిట్లు
చేయుచు, ఆ పక్షులు ఆహారమునకై యెచ్చటికి పోవునో యెవ్వరికిని దెలియదు. ఇట్లు
పక్షులు ప్రాతఃకాలమున లేచి యాహారమునకై పోవుచు సాయంకాలమున మరల తమ
గూండ్లకు వచ్చుచుండుట చూచి మనుష్యులు వానివలె ప్రాతఃకాలమున లేచి తమ తమ
పనులకు పోవుచు సాయంకాలమున మరల తమ యిండ్లకు వచ్చుచుండవలెనని తెలిసి
కొనవలెను. ఇట్లు కాక సోమరులై యుండువారు ఎన్నటికిని సుఖము పొందజాలరు.

ఒక దినమున ఒక పక్షి తన పిల్లలతో నిట్లనియె. ఓ పిల్లలారా! మీరు నేడు మీ
రెక్కలు బలిసి యున్నవి. కావున మీరు నేడు మీ యిండ్లు విడిచి పోయి మీ యాహారమును
మీరే సంపాదించుకొనుడు. నేను మీకు యిక నాహారమును దెచ్చి పెట్టను. అని చెప్పి
యెగిరిపోయెను. అప్పుడు ఆ పిల్లలు తమ తల్లి చెప్పిన ప్రకారము తమ యాహారమును
తామే సంపాదించుకొనుటకు పోయి సాయంకాలమున మరల తమ గూండ్లకు వచ్చెను.
ఇట్లు కొన్ని దినములు జరిగిన పిమ్మట ఆ పక్షి తన పిల్లలను చూడ వచ్చి వాటి
యాహారమును వాటి కిచ్చుటకు ప్రయత్నము చేయగా అవి తమ తల్లితో నిట్లనియె.
అమ్మా! నీవు మాకు యిక నాహారమును దెచ్చి పెట్టనవసరము లేదు. మేము మా
యాహారమును మేమే సంపాదించుకొనుచున్నాము. అని చెప్పెను. అప్పుడు ఆ పక్షి
సంతోషించి తన పిల్లలు తమ యాహారమును తామే సంపాదించుకొనుటకు సమర్థులై
యున్నవని తెలిసికొని వాటిని విడిచి పోయెను. ఇట్లు కొన్ని దినములు జరిగిన పిమ్మట
ఆ పక్షి తన పిల్లలను చూడ వచ్చి అవి తమ యాహారమును తామే సంపాదించుకొనుచు
సుఖముగా నున్నవని తెలిసికొని సంతోషించ

τὸ εἴσω ῥέπειν. ☪ γὰρ αὐτοῖσιν ὀρθοῖσι φύσει, δύσπνοιαν παρέχει ὧδε τὸ ὀστέον, αὖ ἔσω ῥέπει, ἐς ἃ αὖ ἀνακλᾶται. διὰ δὲ τοιοῦτον πρῆγμα ἀξεχέμβροχοι οἱ τοιοῦτοι τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον φαίνονται ἢ ὑγιέες. φυματίαι τε ὡς ἐπὶ πολὺ γίνονται οἱ τοιοῦτοι, σκληρῶν φυμάτων ☪ ἀπεπτέων. ἡ γὰρ πρόφασις τοῦ λυφώμασος καὶ ἡ ξύντασις τοῖσι πλείοσι διὰ τοιαύτας συμφορὰς γίγνεται. οἷσιν αὖ κοινήσωσιν οἱ ξύντονοι. ὧν τούτῳ τοῦ λόγῳ παντὶ τῷ μὲν λύφωσιν ὧδε τοῖς ὧν πνεύμονι φύμασιν ἀπεπέσι τε καὶ σκληροῖς γίνεσθαι λέγει, τῷ δὲ δύσπνοιαν ὧδε τῇ συνοχωκείᾳ. ἰσχνόσαρκα δὲ εἶπεν τὰ τοιαῦτα διαφορὰν αὐτοῦ. ὧν δέ γε τοῦ πρὸ διαίτης ὀξέως, ἵνα τῶν εἰς μικρότητα τε καὶ πυκνότητα τῷ ἀναπνοῷ τρεπομένων ἐμέμνητο, καὶ αὐτὸ μὲν οὐδὲν τὸ ῥῖ ὀρθοπνοίας ὄνομα προσέθηκε, καὶ ῥέγχειν αὐτοὺς ἔφησεν. ὡς τε διαπεισθὰν ὧν προγνωσικῷ πρὸ σωάγχης δυγούμενος, εἶπε, πλεῖσον τε πόνον παρέχουσι καὶ ὀρθόπνοιαν, οὐκ ἄλλοτι δύσπνοίας εἰδὼς ἢ τὸ σμικροῦ καὶ πυκνοῦ πνεύματος, οὕτως ὀνομάζει. πάντες γὰρ οἱ διὰ σχοχωρείαν αὐτάρκως εἰσπνεῖν μὴ δυναμένοι, πνίγεσθαι κινδυνεύουσιν, ὧν καταλείποντα. καὶ διὰ τοῦτ' ὀρθὸν ἔχειν δέονται τόν τε θώρακα σύμπαντα καὶ τὸν τράχηλον, ὡς ἂν οὐ σμικρᾶς αὐτοῖς βοηθείας ἐκ τοῦ τοιούτου σχήματος προσορχωμένης. σὺρύτορά τε γὰρ ἅμα, καὶ μακρότορα σύμπαντα τὰ τῆς ἀναπνοῆς ὄργανα γίνονται, ὧδε μὲν διαδυόμενα πρὸς τὸν ὀρθιον σχήματον, ὧδε δ' ἧσσον εἰς ἑαυτὰ καταπίπτειν δυνάμενα. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης οὕτω γινώσκων ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς ἡμεῖς νῦν λέγομεν, διὰ ὧν φησιν ὧν τοῖς πρὸ ἄρθρων, αὐτός τε δύσπνοοι γίνονται ☪ « ὀρχνώδεες. ὅσον γὰρ ἰθυωρεῖν ἔχουσιν αἱ κοιλίαι αἱ τὸ πνεῦμα δεχόμεναι καὶ προπέμπουσαι. πᾶσιν οὖν « τοῖς διὰ σχοχωρείαν δυσπνοοῦσιν, καὶ μικρὸν γίνεται τὸ πνεῦμα, καὶ δύο διὰ ἀνάγκης ἕπεται συμπτώματα τό τε ὀρχνώδες εἶδος τῆ ἀναπνοῆς, ὃ δὴ ☪ ῥέγχειν ὀνομάζεται, καὶ τὸ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένον, ἡ ὀρθόπνοια. καὶ δὴ ὥσπερ διεπίτηδες διατεμνων αὐτά, τὸ μὲν ἕτερον ὧν προγνωσικῷ γράφει ταῖς ὀλεθρίαις σωάγχαις προσεῖναι λέγων, τὸ δὲ δεύτερον ὧν τῷ πρὸ ἄρθρων. ὧν μὲν διὰ προγνωσικῷ τὴν ὀρθόπνοιαν, ὧν δὲ διὰ πρὸ ἄρθρων τὸ ὀρχνώδες. ἄμφω δὲ ὧν διὰ διαίτης ὀξέων ὀλιγαρκέως ἄγειν, οὕτως γράψας ὁ Ἱπποκράτης, οἱ δ' ὑπὸ ῥῖ ὀρθοπνοίας τε, καὶ τοῦ ῥέγχους ἀκροτελεύτου. ὁ γὰρ ὧν διὰ πρὸ ἄρθρων ὀρχνος, τοῦτ' ὧν τοῦ « δια ῥεγχῶ ὠνόμασε. χρῆται δὲ καὶ ἀλλαχόθι τῶν συγγραμμάτων ἀμφοτέροις τοῖς ὀνόμασιν, ὡς ταυτὸν δυναμένοις δηλονότι. ἐπεισὰν οὖν οὕτως ὑπομελῶς αὐτὸς ὧν διὰ διαίτης, πρὸ πάσης γνώσεως πυκνοῦ πνεύματος ὀξέως ἐξηλθε, θαυμαστὸν οὐδέν, εἰ μόνον τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τοῦ παντὸς λόγου γέγραφεν ὧν διὰ προγνωσικῷ. ὅτι δ' ὑπομελῶς διῆλθεν πάντα πρὸ πυκνοῦ πνεύματος λόγον, οὐδὲν ἔτι δέομαι πλέον λέγειν, ἀλλ' ἀναμνήσας ὅστις μόνον, ὡς ἤτοι διὰ πόνον, ἢ σχοχωρείαν, ἢ πλῆθος θορμασίας πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα, τοῦτο ὅλως ῥῆσιν ἐφεξῆς παραγράψω πόνδε λόγον τρόπον ἔχουσαν, οἵσι τε γὰρ σιτία αὐτίκα ἐγκατακέκλεισται, ἢν μή τις ὑποκρούσας τὸ ῥόφημα διὰ, τοῦ ὀδόντας ὑγιεοῦσαν πρόσπαρξύνειν αὖ, ☪ μὴ ὑγιοῦσαν δυθὺς ἐμποιήσῃ ἂν ☪ « πυκνότερον ῥέοιτ' ἂν τὸ πνεῦμα, διακόπτον δὲ ὧδε. ξηραντικὸν γὰρ πνεύμονος, καὶ κοπώδες ὑποχονδρίου, καὶ « πτερὸς, ☪ φρενῶν. ἢν δὲ λεῖα τ' ὀδόντες τ' πλευρᾶς ξυνεχέος ἐόσης, ☪ πῶς τὰ θορμάσματα μὴ χαλάσῃς, ἢν τοῦ πῆχυος μὴ ἀπτόνως, ἀλλὰ ☪ καταγλιχαινομένου ἀσπάσεως, ἢν μὴ λύσις τῷ ὀδόντι, ἢ κοιλίῃ μαλθάξας, ἢ φλέβα τεμὼν, ὁπότερον ἂν τούτεων σημαίνει. τὰς δὲ πλησιάσας ἢν ὅτους ἔχουσι διδῶ, ταχέες οἱ θάνατοι τῶν τοιούτεων γίνονται. διὰ τάυτας οὖν τὰς προφάσιας, καὶ ἑτέρας τοιαύτας, ἔτι μᾶλλον οἱ ὅλκοι χρεώμενοι πλησιάνησιν, ἑβδομαῖοι ☪ ὀλιγυμερώτεροι θνήσκουσιν, οἱ μὲν τι τῇ τῷ γνώμῳ βλαβέντες, οἱ δ' ὑπὸ ῥῖ ὀρθοπνοίης « τε καὶ τοῦ ῥέγχους ἀκροτελεύτου, μάλα δὲ οὖν τοιούτεος οἱ ἀρχαῖοι βλαπτὸς ὠνόμαζον εἶναι, διὰ πόλε μάλιστα, « ὀχ ἥκιστα δὲ ὅτι ἀρθαώντων, ἢ πλευρὴ πελὶν εὑρίσκεται ἥκιστον τι πλῆγῆ. ἄπορον δὲ πάντα ὅτι ὅτι πρὶν λυθῆναι τῷ ὀδύνῳ θνήσκουσι. ταχέως γὰρ πνευματίαι γίνονται. ὑπὸ δὲ τοῦ πυκνοῦ τῇ πολλοῦ πνεύματος ὡς ἤδη εἰρῆ) γλιχραινομένου τὸ πῆχυος ἀπέπτως, λωλύει τῷ ἐπάνοδον γίνεσθαι. ἀλλὰ τ' ῥέγχειν ποιεῖ ἰσχόμενον ὧν τοῖσι βρόγχοισι τ' πνεύμονος, ὁκόταν ὄν ὧδε ἔλθῃ, θανατῶδες, ὡς ὠδὶ τὸ πολύ ὄζει. ☪ γὰρ αὐτὸ τὸ πῆχυος ὧν ἐχόμενον, λωλύει μὲν τὸ πνεῦμα ἔσω φέρεσθαι, ἀναγκάζει δὲ ταχέως ἔξω, φορέεσθαι καὶ ὅτους ὄν τὸ κανὸν ἀλλήλοισι ξυμπιμπρεύουσι. τό, τε γὰρ πῆχυος ὑγιεχόμενον, πυκνὸν τὸ πνεῦμα ποιεῖ, τό, τε πνεῦμα πυκνὸν ἐὸν, ὧδε γλιχραίνει τὸ πῆχυος, ☪ κωλύει ἀπολιθαίνειν. εἴπερ τάυτῃ τῇ ῥήσει νῦν ὠδὶ μελῶς προσχοίη, καὶ πολλαχοῦ αὐτῷ ἀναλέξαιτο, ὧδε μὲν ἐλπίζω ῥᾳδίως πειθήσεσθαι τοῖς εἰρημένοις. ὅτι γὰρ οὐ μεγάλης ἐδεῖτο σοφίας ἡ τοῦ πυκνοῦ πνεύματος εἰς πάσ ὧν αὐτῷ διαφορὰς τομὴ, καὶ ὅτι τελέως αὐτῷ ἐφθάσθω ὧν τότῳ τῷ βιβλίῳ γεγραφῶναι, διὰ ὧδε ὧν τοῦ προγνωσικῷ ταχέως πάνυ προειρήκαμεν, ὡς πρὸς εἰδότας ἤδη τὸ σύμπαν, οἷον ὧν τομήν τινα τοῦ λόγου ποιησάμενος. βρᾶς μὲν δὴ ἡμῖν ἤδη συζυγίαι δυσπνοιῶν ἀξυρίωτος. λείπεται δ' ἡ τετάρτη, ὧν ἡ σμικρὸν καὶ ἀραιὸν τὸ πνεῦμα. τί δή ποτ' ὂν αὐτῷ παρέλιπεν, τῇ ψυχρᾶν ἐκπνοὴν ἔγραψε; ἢ ὅτι οὐκ ἄλλη μή τις ὄζει, ἡ μικρά τε ἅμα καὶ ἀραιὰ, ἄλλη δὲ ἡ ψυχρά. δηλον δὲ τοῦτο. τῷ γὰρ ὠναντίαν αὐτῇ, τῷ μεγάλῳ τε ἅμα καὶ πυκνῷ, ἀμέτρου θορμασίας ὧν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις ἠθροισμένης ἔκγονον ὑπάρχειν εἰκότως. ἐξ ἀνάγκης δὲ ἡ μικρὰ ☪ ἀραιὰ, τότων αὐτῶν τ' ὀργάνων κατεψυγμένων ἔσαι. τῇ δύο ἡμῖν ἀκρήματα λελυμένα, ὧδε μήτε τῇ τετάρτῳ συζυγίαν ἢ δυσπνοίας τῇ μικρὰν τῇ ἀραιὰν παραλελεῖφθαι, μήτε τῇ θορμῷ. ἐκείνῳ γὰρ ὧν θατέρῳ μορίῳ τοῦ πυκνοῦ πνεύματος, τοῦ κατ' ἀρχὰς εἰρημένου προειλημμένῳ ἔξομεν. ἡ αὐτὴ γάρ ἐστι τῇ πυκνῇ καὶ μεγάλῃ. τῷ ἀραιὰν δ' αὖ καὶ μικρὰν, ὧν τῇ ψυχρᾷ. καὶ γὰρ ἡ δὲ ἢ ψυχρᾶς ὀλίγον διαφέρει, τί δή ποτ' ὂν οὐκ ἀραιὰν ☪ μικρὰν, ἀλλὰ ψυχρὰν αὐτῷ ἔγραψεν; ὅτι πρῶτον μὲν, ἀρ τοῦ προχειροτέρου συμπτώματος ἠβουλήθη αὐτῷ δηλῶσαι. δεύτερον δὲ, ὧν δείξασθαι τῷ αἰτίαν, δι' ὃ ὀλεθρίαν αὐτῷ λέγει. ☪ βέλτιον, ὅτι τάχιστα οὕτω νοήσειν ἡμᾶς ὑπονόησεν, αὐτῷ τε τούτῳ μηδὲν διαφέρειν τ' ἀραιᾶς ☪ μικρᾶς, τῷ τ' ὠναντίαν αὐτῇ τῷ θορμῷ, ἢ πυκνῆς καὶ μεγάλης. τὸ, γὰρ ψυχρὸν πνεῦμα, πάντως ἀραιόν τ' ἐστι ☪ μικρὸν, ὡς καὶ ἔμπροσθεν δεδήλωται λόγῳ, τὸ δὲ πυκνὸν ☪ μέγα, τὸ ἢ φλογώσεως τῶν ἀναπνευσι-

κῶν ὀργάνων ὧν ἐκπνέοιτο, οὐδ' ἂν ὀρθῶς τὴς λέγοι, εἰ μὴ καὶ θερμὸν ἐκπνέοιτο. καὶ μὴν δή καὶ τῷ πεδεῖναι δοκεῖ ψυχρῷ πνεύματι μόνῳ, ὡς ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίγνεται, δῆλοι σαφῶς ἰὼ ἔχει γνώμην περὶ τ' ἐμπεδοφυῶν ἑρπετῶν καὶ τῶν ἐνύδρων. εἰ γὰρ τινα ἰδὰ κείνων ὀλεθρίαν ἠγεῖτο, πάντως ἂν που προσέγραψεν. ἆρ' οὖν ἀκινδύνους αὐτὰς ὑπολάμβανον ὑπάρχειν, οὐδαμῶς, ἀλλ' οὐκ ὀλεθρίας μὲν, οὐκ ἀκινδύνους δέ ἐστι. τὸ μὲν γὰρ καταψύχειν, τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις, ἄντικρυς ὀλέθριον, φανερὸν δὲ καρδίας τεταγμένης, ἣν ἀρχὴν ὑπολαμβάνομεν εἶναι τοῦ ἐμφύτου θερμασίας. τὸ δ' ὅτι φλογώσιν εἶναι πολλῶν ἐν αὐτοῖς, ἢ ὀδύνην, ἢ παραφροσύνην, οὐ πάντως ὀλέθριον. ὅτε γὰρ τοιαύτη θερμασία πολλοῖς τῶν ὀξέων συνεπιπρούει πυρετῶν, ὅτ' ὀδύνη πόσοις καὶ τισὶ νοσήμασιν ὑπάρχει προείρηται. καὶ μὴν καὶ ἡ παραφροσύνη τῶν οὐκ ἐξ ἀνάγκης ὀλεθρίων ὅτι. ὅτι δ' οὕτως ὑπὲρ αὐτῶν γινώσκει σαφῶς, ἐνεδείξατο δι' ὧν ἐφθέγξατο λέξεων εἰπών. σύπνοιαν δὲ χρὴ νομίζειν κάρτα μεγάλην δύναμιν ἔχειν ὃν σωτηρίαν ἐν πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν, ὁπόσα σὺν πυρετοῖσιν ὄντι, καὶ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέραισι λείπεται. εἰ γὰρ δὴ μεγάλην δύναμιν ὃν σωτηρίαν ἔχειν ἐνόμιζε τὴ σύπνοιαν, οὐκ ἀκινδύνους ἀεὶ διηλούτι τὰς δυσπνοίας ὑπελάμβανεν. ὥστε αἱ μὲν ἄλλαι δυσπνοιαι τοιοῦτον μόνον, οὐκ ἀκινδύνοι τινες εἰσὶν, ἡ δ' ὑστάτη πασῶν ἐρημία, πρὸς τὸ κινδυνώδης τ' εἶναι, καὶ ὀλεθρίαν, οὐκ εἰς μακρὰν τεθνηξαδιά τὸν ἄνθρωπον ὑπαγορεύει. διὰ τοῦτ' οὖν οὐχ ἁπλῶς, ὀλέθριον, εἶναι αὐτῷ ἔφη, ἀλλὰ μὴ τὸ, κάρτα, προσέφθεγξε, καὶ οὐδὲ τοῦτο πάλιν ἀρκεθεὶς, ἐπήνεγκε, τὸ, ἤδη, ὡσανὶ ὑπόγυον τὸν θάνατον, μόνης ταύτης τ' δυσπνοίας ὑπαγορευούσης. οὕτως γὰρ ὀλεθρίος ὄντι ὥστε μοι, δοκεῖ ὅτι οὐδ' ἂν ἔγραψέ τι περὶ αὐτῆς ὁ Ἱπποκράτης, εἰ μὴ τὸν τρόπον ὅλον ὑπεξέυει, εἰπὼν περὶ τῶν δυσπνοιῶν. ἃ γὰρ ἀρθυήσκουσιν ἤδη γίγνεται, ταῦτ' οὐδεμίαν ἔχει μεγάλην ἐν προγνώσεσιν ἀξίαν. ἀγαθῶν δ' ἰατρῶν ὄργον, οὐ τὰ τοῖς ἰδιώταις ἤδη φαινόμενα προγινώσκειν, ἀλλ' ὅσα τε τούτους λανθάνει, καὶ μηδὲν φαῦλον ἔχειν δοκοῦντος τοῦ κάμνοντος φαίνεται. ἀλλὰ δὴ τὸ τὰ πάντ' ἐφεξῆς ἐθελῆσαι γράψαι τὰ περὶ δυσπνοίας εἰδη, δοκεῖ μοι καὶ τούτης ὑπομνηδιῶαι. ἔτι πρόσεστι, δὴ τῷ περὶ μεγάλης τε ἔτι πυκνῆς ἀντίθεσιν. ταυτὶ μὲν οὖν ἐνταῦθα τελευτάτω. διότι δ' οὐδὲν ἔγραψαν ἐν τοῖς προγνωστικῷ περὶ ἀνωμαλου δυσπνοίας, καίτοι γινώσκων αὐτῷ οὐχ ἧττον τῷ δεύτερῳ καὶ τὸ ἕκτῳ τῶν ὑπιδημίων μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πρώτῳ καὶ τρίτῳ, καὶ προσέτι καὶ τοῖς περὶ διαίτης ὀξέων καὶ τοῖς ἀφορισμοῖς, καὶ ἀλλαχόθι πολλαχόθι τῶν συγγραμμάτων. ἐν μὲν γὰρ τοῖς δεύτερον ἔτι τοῖς ἕκτῳ ἔτι τῷ προγεγραμμένῳ ῥῆσιν ἐμνημόνευσεν εἰπών, δι' ἁπλῆς ἔσω ἐπανάκλυσις, οἷον ἐπεισπνέουσι. καὶ προσέτι ἔτι μὲν τὸ δεύτερον τῷ ὑπιδημίων, ἐν τοῖς δεικνῦσθαι τὰ τῇ λυκίῃ συμβάντα, πνεῦμα δὲ διπλασιάζετο, προσέγραψε δῆλον γὰρ οὐδὲν διαφορᾶς τοῦ, δι' ἁπλῆς ἔσω ἐπανάκλυσις, οἷον ὑπεισπνέουσι. ἐν δὲ τοῖς ἕκτῳ, ὡς πνεῦμα ἐγκαταλείπεται φησι. καὶ μὴν τοῦτο ταὐτόν ἐστι τοῖς ἔτι τὸ περὶ διαίτης ἐρημιῶν, πνεῦμα προσπταῖον ἐν τῇ ἄνω φορῇ. ὡς γὰρ εἰσπνεόντές τινες οὐχ ἅπαξ τοῦτο δρῶσιν, ἀλλ' ἡσυχίᾳ διακόπτουσι τὴν ὀργέαν ὁμοίως τοῖς κλαυθμυριζομένοις παισίν, οὕτω μὴ ἐκπνέοντες. ἀλλὰ καὶ τοῖς μετὰ τὸν περὶ τῶν λουτρῶν λόγον, πνεύματα προτάσεις εἴρηκε, τὴν διακεκομμένην ὀργέαν ὀνειδίζων. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τ' ὧν δημίων ὑπὸ φιλίσκου τὸν δὲ τὸν τρόπον ἔφη, τοῦτο πνεῦμα διατέλεος, ὥσπερ ἀναπαλεομένῳ. ὁμοίως γὰρ τοῦ διαπλῆς ἔσω ἐπανάκλυσις, εἴρηται καὶ ταῦτα, τοῦ ἀναπαλευομένῳ. πάλιν δ' ὑπὸ Δρομεάδου γυναικὸς, πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, αὐτίκα ἀναστασμένον, ἔφη. καὶ μὴν καὶ τοῦθ' ὡσαύτως εἴρηται. ἐν δὲ τοῖς ἀφορισμοῖς, καίτι ποτὲ σημαίνει τὸ τοιόδε πνεῦμα ἐκδιδάσκει γράφων ὧδε, ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προκόπτον κακόν. σπασμὸν γὰρ σημαίνει. ἔτι λόγον οὖν καὶ τοῖς τῶν ὑπιδημίων, τὸν Δρομεάδεω γυναῖκα σπασθεῖσαν ἀρθανεῖν φησί, ἐφ' ἧς προειρήκη, πνεῦμα ἀραιὸν μέγα, αὐτίκα ἀναστασμένον. ἐνθα δὴ καὶ θαυμάσαι μάλιστά ὄτιμ, ὅπως ἑκατέρα τ' δυσπνοιῶν τὴν αἰτίαν αὐτῆς ἐδιδάξατο διάθεσιν. οὐ γὰρ ἐσπάσθη μόνον ἥδε ἡ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ παραίπαισεν, ὡς ἂν μὴ μόνον τὴν ἰδίαν τῶν σπασμῶν ἐχούσης δυσπνοιαν, ἀλλὰ καὶ τὴν παραφροσύνης. ὥστ' ὀπὶ μὲν ἐγίγνωσκεν τὴν ἀνώμαλον ταύτην δύσπνοιαν ὁ Ἱπποκράτης, ἀπεδείκται σαφῶς. ὅτι δὲ καὶ προγνωστικῶν ἔτι τὴν σύλογος, ὥσπερ καὶ τὰ πολλὰ τῶν προγνωστικῶν γνωρισμάτων, ἐφεξῆς αὖ εἴη λεκτέον αὐτῷ, πρότερον ἀναμνήσαντας ἀπὸ κεφαλαίων, ὡς οὔτε περὶ τῶν ἡλικίας, ἢ χώρας, ἢ ὥρας, ἢ τὰς ὑπὸ δημους κατασκευὰς ἐν τοῖς προγνωστικῷ γέγραφέ τι, καίτοι βιβλίου μὲν ὅλου τοῦ περὶ ἀέρων, τόπων, καὶ ὑδάτων ὑπὸ αὐτοῦ γεγραμμένου, ἔτι δὲ τῶν ἀφορισμους, ἐν ὑπὸ τομῇ πάντων τούτων εἰρημένων. ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν οὔρων τὴν διαγνώσεως, ὅσα τοῖς ἀφορισμοῖς ἐγέγραπται. ταῦτα καὶ τοῖς προγνωστικῷ διέλθῃν, οὐδὲ δὴ τῶν ἀμφὶ τὰς γυναῖκας, ὅσα ἔτι τῶν ἀφορισμοὺς ἔγραψεν, εἰς τὸ προγνωστικὸν μετέθηκε. καίτοι καὶ ταῦτα, ἢ ἄλλα πολλὰ τῶν ἐν ἀφορισμοῖς εἰρημένων, ἐκ τοῦ προγνωστικοῦ μόρους τὴν ἰατρικῆς ὄντι, ὡς αὐτὸς ἐνδείκνυται διὰ τῶν αὐτοῦ ῥημάτων. ἐνίοτε γὰρ τοῦ, λέγειν, Ην δὲ βορειος ἦ, βῆχες, φάρυγγες. κιρσοὶ ἔξυραὶ. διυσουρίαι, φευκώδεις. ὀδυνώδεις πλουρέων, σκιάτεων. ὅταν οὕτος διυασδύνει τοιαῦτας προσδέχεσθαι ἐν τῆσιν ἀρρωστίσιν. ἐν δὲ τοῦ φάσκειν, ὅταν θέρος γένηται ἧττον ὅμοιον, ἰδρῶτας ἐν τοῖσι πυρετοῖσι πολλοὺς προσδέχεσθαι, δῆλος ὄντι σημαινόμενος ὡς τοῦ προγνωστικοῦ μόρους τὴν τέχνης ὄντι τὰ τοιαῦτα. τὸ γὰρ προσδέχεσθαι καὶ προσδοκᾶν οὐ ἐλπίζειν, καὶ πάντ' ἄλλα τοιαῦτα ῥήματα προγνώσεως ἴδια. οὐ μὴν δὴ καὶ τοῦ φάσκειν. Ην μὴ ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βορέας γένηται, τὸ δ' ἔαρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τ' θέρεος πυρετὸς ὀξέας καὶ ὀφθαλμίας καὶ διυσεντερίας γένεσθαι, σαφῶς ἐνδείκνυσι ταυτὸ τοῦτο, καὶ πολύ γε μᾶλλον, ὅταν ὡδίπως γράφῃ περὶ τ' ὄρων. οἷσιν οὖρα παχέα, θρομβώδεα, ἐν ὀλίγαι ἀπυρέτοισιν, πλῆθος ἕλκων ἐκτὰς λεπτὸν, ὠφελεῖ. μάλιστα δὲ τὰ τοιαῦτα ὀρχεδ), ἐν οἷσιν ἂν ἀπ' ἀρχῆς διὰ ταχέων ὑπόστασιν ἴσχῃ. καὶ πάλιν, οἷσιν ὄρα ἀναστατεταραγμένα οἷον ὑποζυγίδ, τουτέοισι κεφαλαλγίαι ἢ πάρεσιμ, ἢ πλέονσι. καὶ πάλιν, οἷσιν ἑβδομαῖαι λείπονται, ἀδιένεφελον ἴσχῃ τῇ τετάρτῃ τὸ οὖρον ὀρυθρὸν, καὶ τ' ἄλλα κατὰ λόγον. ὁμοίως δὲ τούτοις, καὶ τῆς λύσεως καὶ τῶν νεφρῶν τὰς διαθέσεις διηλοῦτα κατὰ τοὺς ἀφορισμοὺς γέγραπται, πλαλελάφθαι δὲ ἐν τῷ προγνωστικῷ, καὶ ἄλλα πάμπολλα καθάπερ καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν

νοσημάτων. ὁκόσοισιν ἀρχομένοισι, χολὴ μέλαινα, ἢ ἄνω, ἢ κάτω ἐπέλθοι θανάσιμον. δυσεντερίη ἢν ἀρχομένης μελαίνης ἄρξηται, θανάσιμον. οἷσιν πυρετοῖσιν αἱμωρραγεῖ, πλῆθος ὁκοθονοῦν, ἐν τοῖσιν ἀναλήψεσι τισι τοιουτέοισιν αἱ κοιλίαι καθυγραίνονται. Τοιαῦτα τὰ πάμπολλα κατὰ τοὺς ἀφορισμοὺς δεῖ εὑρεῖν γεγραμμένα τοῦ προγνωσικοῦ μέρους τέχνης. τί δ' ποτ' οὖν οὐδὲν τούτων ἐν τῷ προγνωσικῷ γράμματι δεδήλωται, ὅτι πρὸς τὴν ὀξέων νοσημάτων ἐπίσκεψιν προὔθετο διδάσκειν, ὡς ἀρχόμενός τε ἅμα καὶ συντελέσας τὸ βιβλίον, αὐτὸς ἐρμήνευσεν, ἐν ἀρχῇ μὲν εἰπών. σκεπτέον δὲ χρὴ ὧδε, ἐν τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν. ὧδε δὲ τελευτῆς προσγράψας ὧδί, τοῦτα δὲ λέγω περὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων, καὶ ὅσα ἐκ τούτων γίγνεται. Τίνα δ' ἐστὶν ἐκ τούτων γιγνόμενα, πάλιν αὐτὸς ὁ ἱπποκράτης ἐν τούτῳ βιβλίῳ διόρχεται. οἱ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων πάντες κακοί. ὄρχις δὲ πάλιν, σύριγγα δὲ χρὴ νομίζειν, κάρτα μεγάλως διώμιν ὅτι σωτηρίαν ἔχειν ἐν πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν, ὁκόσα σὺν πυρετοῖσι, ἐν τεσσαρακοντα ἡμέρῃσι κρίνεται. Καὶτοῦθα τῶν ἐκ μετεπτώσεως ὀξέων μνημονεύει, καθάπερ καὶ τοῖς περὶ ἑρισίμων ἀπεδείξαμεν. ἐπεσημήναντο δὲ καὶ ἄλλοθεν πολλαχόθεν τὸ συγγράμματος, ὡς ἤτοι περὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων, ἢ περὶ τῶν γινομένων ἐκ τούτων ὁ λόγος ἔστιν αὐτῷ, καθάπερ καὶ τοῖς δέ, οἱ δὲ ἱδρῶτες αἴρεσιν μὲν εἰσιν ἐν πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν, οἱ δ' ἂν ἐν ἡμέρῃσι ἑρισίμοισι γένωνται. Καίτοι δεῖ πολλὰ λέγειν; αὐτὸς γάρ, ὡς ἑκὼν παρέλειπε πολλὰ τῶν προγνωσικῶν σημείων ἐν ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ σαφῶς ἐνδείκνυται, ποτὲ μὲν ὠδίπους λέγων. μὴ ἀπατάτω δέσε, ἢν τι αὐτέων ἡ κύσις νόσημα ἔχουσα τῶν οὐρων τὴν ἀκρίδα τοιοῦτον. ἃ γε ὅλα σημεῖα, αὐτῆς καθ' ἑαυτήν. οὐ μὴν πω εἴθικέ γε τὰ γνωρίσματα ἤδη τὸ προγνωσικόν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀφορισμοῖς, γράφει. αὖθις δ' αὖ λέγει. χρὴ δὲ καὶ τὰς διαφορὰς τῶν νοσημάτων τὰ ἀδιάκριτα ταχέως ἐνθυμέεσθαι, καὶ μὴ λανθάνειν ἐπὶ ὧρης τὴν κατάσασιν. οὐ μὴν οὐδὲ πρὸς τοῦτο τὴν διδάσκων ἡμᾶς ἐν προγνωσικῷ. προέθετο γὰρ ὡς ἔφην τὰ τῶν ὀξέων νοσημάτων ἴδια διελθεῖν μόνα. τὰ δ' ἐν τῷ χρονίῳ, ἴδια σύμπαντα παρέλιπεν. ὡς σύλογος καὶ τῆς ἀνώμαλον διάνοιαν, ἢ ἕτερα χρόνους ἐπάρχουσαν νοσήματος, ἐν τοῦθα παρέλιπεν. εἰ γὰρ διὰ παντὸς γίγνεται τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, εἴη ἂν καὶ ἐν τοῖς χρονίοις νοσήμασι σπουδαιεύον τὸ πάθημα, καὶ τάυτη γε, μηδὲν διὰ τὰ ὀξέων ἢ χρονίων ἴδιον, εἰκὸς δ' ἂν εἴη χωρὶς πυρετοῦ γιγνόμενον. ὡς γε καὶ οἱ ἆσασμοί. πρόκειται δ' αὐτῷ ἤδη τὸ προγνωσικὸν ἐπὶ τὰ ἰδίως ὀξέων ὀνομαζομένων ποιήσασθαι τὸν λόγον. ἔστι δὲ ταῦτα τὰ σὺν πυρετοῖς γιγνόμενα σπείρας, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς πρὸ διαίτης ὀξέων ἐδήλωσεν ὠδίπους γράψας, ἔστι δὲ ἃ τοῦτα ὀξέα, ὁποῖα ὠνόμασαν οἱ ἀρχαῖοι πλευρίτην, καὶ περιπνευμονίαν καὶ φρενίτιν καὶ καῦσον, ἐν τἄλλα ὅσα τούτῳ ἐχόμενα ὧν οἱ πυρετοὶ τοιοῦτοι παν ξυνεχέες. ὅπως οἱ ἆσασμοὶ τούτων ἰδέαι ἐισὶ καὶ νοσημάτων, ὅθεν δὲ καὶ τὸ ἴδιον αὐτῶν δύναμιν ἅμα τοῖς διῆλθε, καθάπερ οὐδὲ περὶ τῶν ἄρθρων, ἢ τῶν διαχωρημάτων, ἢ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὅσα ἐν τοῖς ἀφορισμοῖς ἐγραψε, διότι τῶν ὀξέων νοσημάτων ἐκεῖνα ἴδια. διότι δ' οὐδὲν οὐδὲ περὶ τῶν τοιούτων δύναμιν ἐδήλωσεν ἐν τῷ προγνωσικῷ, ἐν οἷς ἤτοι μόνον τὸ ἐκπνεόμενον, ἢ μόνον τὸ ἐκπνεόμενον δεῖ μέγα, πονηρὸν ἡγοῦμαι νῦν ἐπεξιέναι, διείρας γε σαφῶς, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν δὲ τῶν ὑπομνημάτων, ὡς εἰς ταὐτὰ τούτοις τὰς δυνάμεις, ὑπὲρ ὧν νῦν ἐπαυμαι λέγων, αὖ ταρκες ἀνάγει τὰς ἄλλας διαφορὰς. ὁ δὲ γε ἢ ταχείας, ἢ βραδείας ἀναπνοῆς ἐμνημόνευσεν ἐν προγνωσικῷ. ἤδη τὸν αὐτὸν δὲ λόγον, ἐδιείξαμεν ὡς πάσας τὰς ἄλλας διαφορὰς ἐν ταῖς προειρημέναις τρισὶ συμβέβηκε. ὥσθ' ἑκάτερον αὐτῶν ὀρθῶς ὁ ἱπποκράτης φαίνεται ποιήσας, ἐν μὲν τοῖς τῶν ἰδίων τὴν εἰς ἁπάσας τὰς ἤδη μόρος δυσπνοίας διαίρεσιν πεδέμενος, ἐν δὲ τῷ προγνωσικῷ καὶ τοῖς ἀφορισμοῖς, τὸ πρὸς τὴν χρείαν ἐπείγον. ὁπότ' ὂν τοῦθ' ἡμῖν ἱκανῶς ἀποδέδεικται. λείποιτ' ἂν ἔτι τὰς ὑπολοίπους ἐξ ἁπάντων αὐτῶν συγγραμμάτων ἐξηγήσασθαι ῥήσεις, ἀρξαμένους αὖθις ἀπὸ τοῦ δυστόκου τε καὶ ἐκτοῦ τῶν δημίων. ἐν ἀμφοτέροις γὰρ τούτοις τοῖς βιβλίοις ἐφεξῆς τῇ πρώτῃ πασῶν εἰρημένῃ ῥήσει τῇ διδασκούσῃ τὰς διαφορὰς ἁπάσας τῆς δυσπνοίας ὠδίπους γέγραπται. ἰητήριον συνεχέων χασμέων μακρόπνοος. ἐν τοῖσιν ἀποπνοῖσι, καὶ μόγις πίνουσιν, βραχύπνους. Ἐντοῦθ' εἴτε τὸν ἄνθρωπον μακρόπνουν, εἴτε τὴν δύσπνοιαν αὐτὴν οὕτως ὠνόμασεν, ὅτι τὸ μὲν μακρὸν χρόνου γινόμενον, τυτέσι τὸ ἀραιὸν πνεῦμα, καὶ προσέτι τὸ πολὺ, δηλοῖ δὲ καὶ προσηγορίας ταύτης, ἐν τοῖς διὰ τέρων διείρηται λόγων, καθάπερ γε καὶ ὡς τὸ διὰ ὀλίγου, τοῦτ' ἔστι τὸ πυκνὸν, καὶ προσέτι τὸ μικρὸν, ἐκ τοῦ βραχύπνους. ἰητήριον οὖν, ἤτοι σημεῖον ἢ ἄπορον, ἑκάτερον γάρ ὅτι διείρηται, τῶν συνεχῶν χασμῶν, τὸ μέγα καὶ ἀραιὸν γίγνεσθαι τὸ πνεῦμα, σημεῖον μὲν, ὡς εἰς ταὐτὰ δὲ διαθέσεως μεθισταμένης, ἀπίθανον δὲ, ὅτι ἐναντίων ἐναντία τὰ ἰάματα. χασμῶνται γὰρ σκορδιῶντες συνεχῶς ἀτμώδους τινὸς καὶ παχέος πνεύματος ἐν τῷ μυώδει μέρει κατειλημμένου, καθότι διέλειπται διὰ ἑτέρων. δύνῃς δ' οἷς οὖν συμβέβηκε, καὶ συνεχῶς ἐκπνέουσιν, ὡς ἂν ἐκκαθαιρομένου τε καὶ λεπυνομένου τοῦ τοιούτου πνεύματος ἐν ταῖς ἐκπνοαῖς. εἰ δ' ἔτις μηκέτι συνεχῶς, ἀλλ' ἤδη διὰ μακροῦ χρόνου τὰς ἐκπνοὰς ποιεῖται, δῆλον ὡς ἂν προυπάρχουσαι διαθέσεις αὐτῷ τοιαῦται, καὶ σημεῖον οὕτως ἰητήριον, ἢ μακρόπνοια τῆς χάσμης ἔσται. καὶ μὴν διὰ καὶ ὡς ἀτίμως ἰωμένῳ τὴν μακρόπνοιαν τὰς χάσμας τὰς συνεχεῖς, ἀκούειν ἐγχωρεῖ. δοκεῖ μοι δὲ καὶ αὐτὸ μηκέτι δεῖσθαι μακροῦ λόγου. τὸ γὰρ ἕως πλείστου τῶν ἀναπνοῶν ἔχειν, ὅπερ ὀνομάζεται κατάληψις πνεύματος, ᾧ λόγῳ οὐδὲ λυγμοὺς ἐᾶται, τοῦτο καὶ τὰς χάσμας ἰάσεται. καὶ γὰρ οὖν καὶ ποιοῦσιν ὠδὶ τοῖς γυμνασίοις αὐτὸ σύμπαντες οἱ ἀθλητοί, διώκοντα τὴν βίᾳ ἀπολύσοντες, ἅπαν ὅσον ἐν τοῖς κατὰ ὁρμὰς λεπτοῖς πόροις, ἢ ὑγρὸν ἢ ἀτμῶν ἔχεται. διὰ ταῦτα μὲν ὂν ἡ μακρόπνοια τῶν συνεχῶν χασμῶν σημεῖον ἔσται, ἢ ἄπορον ἰατρικόν., φησὶ δ' ἂν, τοῖσιν ἀποπνοῖσι καὶ μόγις πίνουσιν, ἢ βραχύπνοια, ὅπερ δ' οὐκέτι σαφῶς, ἀλλ' ἤδη συμβολικώτερον εἴρηται, πότερον γὰρ αὖ φρενιτικοὺς ἡγητέον τοὺς αὐτὸ δηλοῦσι νῦν, ὅτι καὶ δι' ἄλλων εἶπεν, οἱ φρενιτικοὶ βραχυπνοῦσι, ψόφου καταπίπτοντος προμώδεες, μᾶλλον ἢ οἷς κατέψυκται τὰ πρὸς τὸν πνεύμονα καὶ τὴν καρδίαν, ὡς ἀναπνεῖν τε ἅμα δεῖ μακροῦ, καὶ ψυχρὸν ἐκπνεῖν. εἰσαγομένη γὰρ ἐξ ἀμφοῖν ἡ βραχύπνοια, σημεῖον ἰητήριον. ὧδι δὲ τὴν κατέψυξιν, οὐ σημεῖον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄπορον, ὡς γὰρ ἡ κατάληψις τὸ πνεύματος ἐκκενοῦν ἠδύνατο τὰ πε-

εἰπὰ, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς λυζῶσι τε καὶ χασμωμένοις πολλὰ, καὶ σκορδινωμένοις, καὶ σιωπῶσι γεγυμνασμένων παραλαμβανομένων, οὕτως ἡ σωτηρία γίνεται τοῦ ἐκθορμάναι τὰ κατενεχθέντα διὰ τὴν ἀναπνοήν. ἡ τοῦ τοιούτου οὖν τοῦ λόγου, καὶ τοῦ διὰ τοῦτον ἐμποιοῦντος τὴν ὠφελίαν σωτηρίου ἀπὸ τῆς δυσπνοίας, ἐξυθυμίας ἐμποιεῖν, καὶ ἰσχνὸς ἀναληψίας ἕνεκα, καὶ ἐκχυμώσεως. ὡς καὶ ἡ ἐξυθυμίας ἐπεγείρειν τὴν ἔμφυτον θερμασίαν διαφθείρουσα. ἀλλ' ὅτι γε τὴν κατενεχθέντα τε καὶ ἀχροούντων καὶ ἰσχνῶν, ἐκ διαιτημάτων τε πόνου, καὶ πεπτικόντων καιρῶν, οὐ γὰρ διὰ σωτηρίας γε οὕτως, ὡς ἄγαν βλάπτει τὴν θερμασίαν. ἀλλ' ὥσπερ τὰ γυμνάσια τὰ ῥωννύντα τὴν ἔμφυτον θερμασίαν, οὐκ ἄμετρα ποιεῖσθαι κελεύομεν, ἀλλ' ἐν καιρῷ τε καὶ μέτρῳ παραλαμβάνομεν, οὕτω καὶ βραχύπνοιαν, εἴτε κατὰ μόνας, εἴτε καὶ μετὰ τῆς ἐξυθυμίας ὠφελησούσαν, οὐκ ἄνευ καιροῦ καὶ μέτρου παραληψόμεθα, πεφεύξεται γὰρ ἐντεῦθεν χρὴ τῷ λόγῳ, καὶ μὴ νομίζειν τῇ αὐτῶν ἕξει διαθέσιν τῇ νῦν ὑφ' ἡμῶν διαλυομένῃ, τῇ καὶ τὸ πεπυγωσικὸν, ἐφ' ἧς ἔλεγε, ψυχρὸν δὲ ἐκπνεόμενον ἐκ τῶν ῥινῶν ἐν τοῖς τόμοις ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνεσθαι. ὠφελεῖ γὰρ τὰ ἐν ἕξεσι νοσήμασι πρὸς ὧν ἐν ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ ποιεῖται τὸν λόγον, ἡ πικρὰ δύσπνοια, θάνατον δηλοῖ. τοῖς δ' ἄλλοις νοσήμασιν, ὅσα χωρὶς πυρετοῦ, ψυχρότης τὴν ὅλην ἕξιν τοῦ ζώου καταλαμβάνει, συμπίπτει μὲν οὐδὲ τούτοις ἀκινδύνως, ὡς μὲν ἔγωγε ἅπαντός γε ὀλεθρίου. ἐκ τούτων δ' ὅτι καὶ ἡ καλουμένη ὑδρικὴ πνιγμονὴ, καὶ ὅλως αἱ ἄπνοιαι πᾶσαι, γιγνεται μὲν σωτηρίως, καὶ μάλιστα ταῖς περιδυνούσαις συμπίπτουσαι, ἀπανίους δέ ποτε καὶ ἀνδράσι. τῶν γὰρ τοιούτων ἁπάντων διαθέσεων ὑπὸ πλήθους ὕλης ψυχρᾶς, ἡ ἔμφυτος θερμασία βαρυνέτης, δηλονότι φλόγος ὑπὸ πολλῶν ὑγρῶν ξύλων καταπνιγομένης. ὥστε καὶ ἀνάψαι ποτὲ δυνατὸν τούτων κρατήσαντα τὴν ὕλης, ἐφ' ὧν μὲν ἡ ἀπαναισθησία τῆς ὕλης ἐξ ἀνάγκης αὐτὴ συναποσβέννυται, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς ἔξεσι νοσήμασιν ὅτως ἐκπνεόντων, σβέσιμος σωτηρίας ἐλπὶς ὑπολείπεται. τούτων δὲ ὧν μεμνῆσθαι χρὴ, καὶ ὡς ἐν ταῖς ἀπνοίαις ἀκριβολογήσαι μὴ τελέως ἅπασαν τὴν ἀναπνοὴν, ὅθ' ὑπονοῆσαι δυνατὸν. οὔθ' ὅτως ἔχων φαίνεται τοῖς ἰδίᾳ κατασκεπτομένοις τὸ συμβαῖνον. ἐλάχιστον δ' αὐτοῖς ἅμα καὶ διὰ μακροτάτου χρόνου γίνεται τὸ πνεῦμα, καὶ τούτου λανθάνει σὺν πολλῷ. ἀλλ' εἰ προσέχοι τις ἰδίᾳ τὸ νοσῶν, ἢ καὶ προσθείη τινὰ τῶν ἀκτύλων πρὸς τὰ τῶν κάμνοντος ῥῖνος, αἰσθήσεται δὴ καὶ ἀναπνοῆς. εἰ δὲ καὶ βραχέα τακρεμάσει πρὸ αὐτῆς, ἢ ὄριον λεπτὸν, ἀκριβῶς διεξεσμένον, ὄψεται καὶ τούτων σείομενα, καὶ μὴ διὰ τὰς τοιαύτας διαθέσεις βραχύπνοια, τοῦτέστιν ἡ διὰ βραχέος χρόνου κίνησις τῆς ἀναπνευστικῆς ὀργάνου, ἥν πορ δή καὶ πνικὸν πνεῦμα καλοῦμεν, ἄπορόν τε ἅμα καὶ σημεῖον ἰσχυρὸν ὑπάρχει. καὶ δὲ ταὐτὸ, τὸν σωτηρίως χασμώμενον, ὃ μονονοὺ καὶ διὰ μακρὸν, τοῦτέστιν ἡ ἀραιὰ σημεῖον τε ἅμα καὶ ἄπορον ὄντως ἰσχυροῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ μεγάλη. καλεῖται γὰρ καὶ ἥδε καὶ τὰ διὰ τόρου λόγου μακροπνοιαι. πρῶτος μὲν γὰρ ἡ διὰ μακροῦ χρόνου γινομένη, τοῦτέστιν ἡ ἀραιὰ ἰσχυρὰ διακέκτηται τοὔνομα, διὰ τόρου δὲ καὶ ἡ μεγάλη. πρὸ μὲν δὴ τούτων ὧδε ἔχει, πραθώμεθα δὲ δὴ καὶ τἄλλα σύμπαντα, τὰ περὶ τῆς δυσπνοίας αὐτῷ γεγραμμένα. κατὰ μὲν δὴ τὸ διὰ τόρου τῶν ὠφελημίων, ὧν μὲν ἡ Αντιγόνους πρεσβύτου, ὡς ἀδυνάτου ἐγχέαι διὰ τόρου, μετὰ ταῦτ' ὠφελεῖ, ἔπειθ' ἅμα τόκῳ πῦον ἀνιέντων. ὥστ' ὁμολογεῖ καὶ ὅσα τοῖς ὑφ' ἡμῶν ἀρτεθεῖσιν. ἀδυνατοῦσι μὲν γὰρ οἱ πυκνὸν ἀναπνέοντες, ἅμα καὶ τὸν θώρακα μέχρι πολλοῦ διατείνοντες. γίνεται δὲ ὅσα. ποτὲ μὲν ὑπὸ διαθέσεσι πολλῆς εἰσπνοῆς δεομένοις, ἀμέλει καὶ τοῖς δραμοῦσιν, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως ὀξέως γυμναζομένοις τὸ τοιοῦτον συμπίπτει. καὶ πᾶσι τοῖς πρὸς καιρὸν πυρετοῖς. γίνεται δ' ὡς ἐλέχθη, διὰ πεπειλὰν ἐμφραξις, ἢ θλῖψις, ἢ σφοχωσία τῆς ὑπὸ τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις ὑπαρχει. τοιοῦτον δ' ἔτι φαίνεται συμβαῖνον καὶ τῇ τοῦ Αντιγόνους, ὡς ἐλήλυθε τοῦτο. τούτης μὲν δὴ πρώτης ὑπὸ τοῦ διὰ τόρου τῶν ὠφελημίων δυσπνοίας μέμνηται. μετὰ δὲ ταύτην, ἡ συμβάσης τῇ Λυκίνῃ, πρὸς ἣν, ὡς καὶ πρόσθεν ἔλεγεν, ἔγραψε, πνεῦμα ἐμπλασιάζειν. οὐ μὴν μέγα γε λόγου. ἐπεπόνθει γὰρ αὐτῆς τὸ νευρῶδες γένος τῶν ὀργάνων, ὥστε καὶ τὴν οὖρον ἐπίσχεσιν παντελῆ γενέσθαι. διὰ τόρου μὴ δή, τὸ διπλασιαζόμενον ἐγίνετο πνεῦμα διαπὲρ δὲ οὐ μέγα; ἢ διότι κατέψυκτο; πρότερον γὰρ φησι, τοῦτο δ' ἐλέχθη χρόνιος ὑπὸ ὀνόματι κατὰ τὴν ἀκρωτηριωμένην τὴν ἔμφυτον θερμασίαν. ἐφεξῆς δὲ καὶ περὶ τῆς γενομένης τότε λιποψυχικῶς διαλεγόμενος, ὡδί γράφει, πνεῦμα δὲ τούτοισιν ὁ πάνυ μετέωρον· ὡς δὴ λοιπὸν μετεώρου τὰ πολλὰ τοῖς λιποψυχικοῖς γιγνομένου τῷ πνεύματος. ὅτως δὲ καλεῖν ἔθος αὐτῷ τὸ μικρὸν πνεῦμα, καὶ ὡς δύξειεν τινὶ, αὐτόθι που μέχρι τῆς φάρυγγος εἰσίον, οὐκ εἰς τὸ βάθος τοῦ θώρακος καταρχόμενον. ὅτι δὲ τοιοῦτον ἀνάγκη ὑπάρχειν τὸ πνεῦμα τοῖς ὁπωσοῦν διαφθαρεῖσιν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἔμπροσθεν εἴρηται. τίς οὖν ἡ αἰτία δὴ ἐν τοῖς λιποψυχικοῖς οὐ πάνυ τὸ πνεῦμα μετέωρον; ἢ διότι μὴ δὲ τὸ τῆς λιποψυχίας εἶδος αὐτοῖς εἰδισμένως ἐγένετο. πρῶτον μὲν γὰρ ὀρεῖ, φάρυγξ οὐ φλεγμαίνουσα, κειμένη δὲ. εἶθ' οὕτω φησὶν, οὐ πνιγώμενοι οἱ πλεῖστοι, εἰ μὴ καταπίνειν προθυμοῖντο. καὶ ὅλως ἡ δύσπνοια ἅπασα τότε γενομένης λιποψυχίας, ἀπαθὴς μὲν ἐφαίνετο τὰ μέγιστα τῶν φάρυγγα, τὰ δ' ὑπογεγενημένα τούτοις μέρη τὰ σωζόμενα τοῖς ἀπονενευρωμένοις τοῦ τραχήλου παθεῖν. καὶ γὰρ δὴ καὶ μετασχεῖν φησὶ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀπονενευρωμένους, οὓς μὲν ἔσω μόνον, οὓς δὲ καὶ εἰς τὰ πλάγια. μή τι οὖν ἄλλου τινὸς τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων πεπονθότος, ἀλλὰ μηδὲ ἡ φάρυγγος αὐτῆς κατὰ τὸν ἴδιον λόγον, ὅτι μὴ τῇ κοινωνίᾳ τῆς θέσεως σωματοπλανούσης τῶν παθημάτων, ὀλέοντος τὸ πάνυ μετέωρον ἐν αὐτοῖς τὸ πνεῦμα. μή δ' ὅλῃ μὴν γε φλεγμαινούσης τῆς φάρυγγος, οὐ δ' ἂν μετέωρον ἐν μικρῷ. ἐπεὶ δ' ἐκ τοῦ συμπάσχειν τοῖς παρακειμένοις πνοχλεῖτο, τῶν μέσων τῶν ἐρημένων κατάστασιν ἐκτήσατο μετρίως τυχόντων ἐφεξῆς δὲ ἡ δὲ τ' κατάστασις ἑτέρας μνημονεύει, γομένης γε περίνθου τὸν δι' ὅλου πόρον. ἀσχόμενον ἡ δυσπνοίας, ὃν περίνθου πρὸς ἡλίου προπὰς ὀλίγου τὰς θρίνακας ἤλθομεν. ἔπειτα διακεῖται τῶν ὅλων τῶν νοσημάτων ἰδέαν, ἀφ' ἑαυτοῦ μὲν ἀρξαμένων, ἐμετώδη δὲ γενομένων, καὶ μέχρι πλείστου χρονίζοντα. ἀλλὰ καὶ ὡς χωρὶς ἐμέτων οἱ ἑαυτοῖς τούτοις ἐγίγνοντο, καὶ ὡς ἡ γαστὴρ αὐτοῖς διεχώρει πολλὰ, καὶ ὑγρὰ προσέθηκεν. ὡς ἐκ τούτων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, σύνηλον ἐστὶν, ἡ κατάστασις τῶν ὑποβεσιν ὧν φλεγμασι διακ-

μασι δ᾽ιασὴ πομιλίοις γεγωνημένω, ἀπαθῶς μὲν τῶν ἀναπνευσικῶν μεινάντων, ⸂καὶ τὸ⸃ σώματος δ᾽ ἡ κοιλίας, ἐκ δὲ τῶν κατωτόρω μορίων αὖθις ὁρμωμένου τοῦ κάματου. ἐκότως οὖν αὐτοῖς, οὐθ᾽ ὥσπορ οἷς ἐν πνεύμονί τε καὶ καρδίᾳ πλῆθος ὑγροῖσι θορμασίας πυρώδους, ἐγγίγ⸂νε⸃ται μέγα τὸ πνεῦμα, μικρὸν τ᾽ ἐκ τῶν παντάπασιν, ὡς μήτ᾽ ὀλιγωμένοις, μήτε κατεψυγμένοις. εἴπορ δὲ τὸ μετέωρον οὐδὲν τοῦ μικροῦ διαφόρου δ᾽ υλοῖ, ⸂ἡ⸃ λόγον αὐτοῖς φησὶ τὰ πνεύματα μετέωρα γίγνεσθαι, οὐ μὴν πάνυ γε. μετὰ δὲ ταύτην τὴν κατάστασιν, οὐδεμιᾶς ἐν τοῖς ἐφεξῆς δυσπνοίας ἐμνημόνευσεν ὁ Ἱπποκράτης, ἄχρι ⸂οὗ⸃ ῥήσεως ἐκείνης τῶν πρώτων πεῤῥεθέντων ἁπάντων ἐν ἀρχῇ τοῦ δὲ τοῦ γράμματος, ἡ αἴτησις τόν δὲ τὸν τρόπον. πνεύματα, πυκνὰ σμικρὰ. μεγάλα ἀραιά. ταύτην δὲ σύμπασαν διηγήσασθαι φαίνω. ⸂οὗ⸃ δὲν ἐφεξῆς αὐτῷ γεγραμμένης δυσπνοίας ἀδιαῤῥώστου τινὸς οὗ τὸ ὄνομα σκόπος εἴη ἂν ἥδ᾽ ἡ μνημονεύειν καιρός, ἔχει δ᾽ ἡ τοῦ παλαιοῦ λέξις ὧδε, πνεῦμα δὲ ⸀πυκνόν, ⸀πυκνὸν ἡ ὀσφὺς ἄλγει, ⸂καὶ⸃ ἀναπνέων ⸂καὶ⸃ τρεφόμενος. φαίνεται δὴ καὶ οὗτος ὁ ἀῤῥωστος μαρτυρῶν τοῖς πολλάκις ὑφ᾽ ἡμῶν πρόσθεν ῥηθεῖσιν. ἐπεὶ γὰρ τὰ ⸀πυκνὸν ὀσφὺς τοῖς ἀναπνευσικοῖς ὀργάνοις σωῆναι, διὰ τοῦτ᾽ ὀδυνωμένων αὐτῶν ⸀πυκνὸν ἰῶ τὸ πνεῦμα. ταυτὶ μὲν δὴ ἐν τῷ δευτόρῳ τῶν ἰδίων ἡμίων εἰδὴ δυσπνοίας ἔγραψεν. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ, πρῶτον μὲν μέμνηται τοῦ Νικοστράτου γυναικὸς, ἡ ἐν Ἱρανῶνι, μικρὸν ⸂καὶ⸃ πυκνὸν ἐχούσης τὸ πνεῦμα. δεύτορον δὲ, τοῦ Ἀντιγόνου, ἀδηματώδους οὐκ ⸀πόγυνον τότε γενομένης, ἀλλ᾽ ἐξ ἀρχῆς οὔσης, ὥστε μὴ βῆξαι ἀεί. πόθι μὲν δὴ τούτης οὐδ᾽ ἐν αἴτημα. πόθι δὲ ἐν Ἱρανῶνι, ἡ Νικοστράτου γυναικὸς. διὰ τοῦτο μοι δοκεῖ πεφθέναι τὸ, μικρὸν καὶ πυκνὸν πνεῦμα, διότι οὐ παρεφρόνησεν. εἴρηται γὰρ ἤδη πολλάκις, ὡς τοὐναντίον, τὸ ἀραιὸν καὶ μέγα πνεῦμα παραφροσύνης ὄντι ἴδιον. ὥστε ἄξιον ζητῆσαι διατὶ, ποτὲ μὲν οὐκ ἐγγύεσ⸂θ⸃αι. τὸ δ᾽ ἐναντίον αὐτῷ, τὸ, τῶν ἀλγημάτων ἴδιον, τὸ μικρὸν καὶ πυκνόν. οὐ δὲ γὰρ πεφύθηκεν ἐν τῇ διαγνώσει τῆς ἀῤῥωστίας ἡνίκα δὴ τινὰ ὀδυνῶν οὐδενὸς τῶν μορίων, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὄγκον ἐπίσημον. οὔτε καθ᾽ ⸀πυκνόν ἐστιν, οὔτε ⸂ἡ⸃ θώρακα. τί δ᾽ ἂν δόξει τὸ γινόμενον; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ διὰ τῆς ἰδίας νοσήματος συνεῖναι πόθι τὸ ψύχειν ἀπὸ διῆς ἀρχῆς. ἐν μὲν γὰρ ⸂τοῦ⸃ πεφρονῆσαι, καὶ τὸν πράχηλον, καὶ τὸ στόμα, καὶ τὴν ῥῖνα παραπεπάθῶαι, δῆλον ὡς ἐν τῇ κεφαλῇ τις ⸀πόθεσις αὐτῇ νοσήματος ⸀πῆρχεν. ἐκ δὲ τοῦ τὸν σῖτον τε ἐγκατακλειδῶναι μέχρι δεκάτης ἡμέρας, ἢ τοῖς οὖροις ὀροβοειδῆ γενέσθαι τὴν ⸀πόστασιν, οὐ μικρὰν ἐν ἅπασι νομίζω γενέσθαι φλεγμονὴν, ἐφ᾽ ἧς τὴν ἄνωθεν διάθεσιν νικηθεῖσαν οὐ δυνηθῶναι καθ᾽ ἑαυτὴν τυπῶσαι ⸂τὴ⸃ ἀναπνοήν. εἴρηται γὰρ οὖν καὶ πρόσθεν ἤδη πολλάκις, ὡς ⸂ἡ⸃ ὑδικρατοῦσαν διάθεσιν, ἡ ἐν δυσπνοίας ἰδέα χηματίζεται. δῆλοι δ᾽ ἐκ ἥκιστα, τ᾽ πεφθορασιν τὸ βραχύ, ⸂ἡ⸃ ἡ λέξις αὐτὴ τοῦ παλαιοῦ. πεφθέγξαι, γοῦν αὐτὴν εἶπεν εἰωθὼς δὲ ἐν τοιούτῳ ῥήματι χρῆσθαι, μικρὰν ἐνδιέξασθαι βλάβην βουλόμενος, ὡς καὶ τοῦτ᾽ ἀκριβέστατα πολλάκις. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν ὑδὶ βραχὺ ⸂ἦ⸃, αὐτῆς πεφθορασιν. ἰσχυρῶς δὲ φλεγμανθείσης ⸂ἡ⸃ τὸ ἧπαρ, οὐ τὴν ἐν παραφροσύνης, ἀλλὰ τὴν ἐν φλεγμονῆς οἰκείαν ἀπαντῆσαι δύσνοιαν. οὕτω μὲν δὴ καὶ πόθι τούτων ἔχει. τί δ᾽ ὅταν εἴπῃ, πνευματώδη τινὰ γενέσθαι χρὴ δέχεσθαι, πότερον ὅν ἐν τοῖ πόθι διαίτης ὀξέων πνευματίαν ἐκάλεσεν, ἢ τὸν πεπνευματωμένον τὴν γαστέρα. τί δ᾽ ὅτιν ὁ πνευματίας ἐν τοῖ πόθι διαίτης ὀξέων αὐτὸς διηγήσατο σαφέστατα. προεπὼν γὰρ ὡς, ταχέως πνευματίαι γίνονται σωάπασιν σύθυς ὑδιφορέει, ⸀πὸ δὲ πολλοῦ καὶ πυκνοῦ πνεύματος. ὧδε μὲν δὴ καὶ καταρχὰς σύθυς διηγησάμην ἐν τοῖ δὲ τῷ βιβλίῳ. τὸ δ᾽ ἐν τοῖ τετάρτῳ τῶν ὑδημίων διακεπτέον, αὐτὴν ⸀πογράψαντας τὴν ῥῆσιν ἔχουσαν ὧδε, ὁ ἐκ τῶν μετάλλων ⸀πολύμορος, ὡς ὀλιγῶδες εἶν. καὶ γὰρ ἡ τόπων πάνυ τις ἰῶ ἅπαθος καὶ πραγία, διὰ ἰῶ ἐνεχώρει δυσπνοεῖν αὐτόν, ⸂καὶ⸃ πνευματῶδη τὴ γαστέρα. τὸ γὰρ ὀλιγῶδες χρῶμα καὶ πραγῶδες ἅπαντος γνώρισμα. τὸ δ᾽ ἐφεξῆς λεγόμενον ὧδί, ὁ τ᾽ λεχὼς ἀνὴρ. ὁ πρὸ Σιτοδίκα, ἰκτεριώδης, πῶς ὃν ἑβδομαῖον εἰσῆλθον, οὐδὲν ἀπώλεσ⸂θ⸃, ὅτε ὀρέων, ὅτε διαχωρέων. ⸀πολύμορος μεγάλα ⸂καὶ⸃ σκληρὰ, ⸂καὶ⸃ πυκνὸν πυκνόν. οὐ ἦ ζητῆμ᾽ ἔχει. σκληρῶν γὰρ ὄντων μεῤῥίως, ἢ μεγάλ᾽ τ᾽ ⸀πολύμορον γενομένων, δύλογον πυκνὸν εἶν αὐτῷ τὸ πνεῦμα. ἀσαφὲς δὲ τελέως ὅτι τὸ τούτου σωεχὲς ὑδὶ τ᾽ λεχοῦς εἰρημένον ὧδε. διαίρουσι δὲ τ᾽ πυρετὸν, πνεῦμα δὴ ἐλύθη. τί γὰρ εἶδος εἶχε δυσπνοίας, ὅτ᾽ αὐτὸς ἐδήλωσε σαφῶς, ὅτε ἓν σύμπτωμα ἄλλο τοιοῦτον ἔγραψεν, ἐξ οὗ τεκμαίροιτ᾽ ἄνθις τὴ γενομένῃ αὐτῷ διάθεσιν. καὶ μήν τοι ⸂ἡ⸃ μετὰ ταύτην οὐκ ὀλίγον πρόελθὼν ἄρχεται διηγεῖσθαι τὸν δὲ τὸν τρόπον, ἡ Τιμαίνεω, πνευματώδης. διὰ παντὸς μὲν γὰρ δύνασθαι, δυνατὸς δὲ, καὶ ὥσπορ οἱ πλεῖστοι τῶν ἐξηγησαμένων οἴονται λέγεσθαι, ἐμπεπνευματωμένην τὰ ⸀πολύμορα. βέλτιον δὲ δοκεῖ μοι, καὶ ἴσως ἀναγκαῖον, τὴν ⸀πεπνευματωμένην τὰ ⸀πολύμορα λέγεσθαι μᾶλλον πόρ, ἢ δύσπνουν. ὀλίγον οὖν ἐν τῇ διηγήσει προελθὼν, καί τινι δύπνοωτόρᾳ, φησὶ, ὡς ἂν ἦδη πρειγηκὼς ⸀πὲρ αὐτῆς δύσπνουν εἶναι. ὅτι δὲ πνευματώδεις, οἷς πυκνὸν ὄτι τὸ πνεῦμα, προσαγορεύειν ἔωθεν, εἴρηται μὲν καὶ τοῖς πρόσθεν, ἀλλὰ ⸂καὶ⸃ νῦν δῆλον. ὑδὶ τὸ χεῖρον γὰρ αὖθις ἐπέτραπτο τὰ ἐν δὲ ἐν ἀνθρώπου συμπτώματα, καὶ κατὰ τὴν ἑξκαιδεκάτην ἡμέραν ἀρθανεῖν αὐτὴν φησὶ, πυκνὸν ἔχουσαν τὸ πνεῦμα. καὶ ὁ μετὰ ταύτην δὲ γεγραμμένος ἀῤῥωστος, ὅτι καὶ αὐτὸς ἀνέπνευσε πυκνὸν ὑδὶ τῇ τῶν ⸀πολυμόρων διαθέσει, δῆλον ἡ ῥῆσις αὕτη ποιήσει, τὸν δὲ τὸν τρόπον ἔχουσα. ὁποῖα ἰῶ ἐν γυναικὸς, ἐν τοῦ Ἀποιμαίου ἀδελφῆς. ⸀πολύμορα μεγάλα καὶ σπλήν. πνεῦμα. διαχώρησις πικρόχολος, ὥσπορ γὰρ πνευματώδεις, ἐνίοτε καλεῖ οὖν πυκνὸν ἀναπνέοντας, οὕτω ποτὲ καὶ ἁπλῶς γράφει πνεῦμα. θαυμαστὸν δ᾽ οὐδὲν εἰ μεγάλων ὄντων ⸀πολυμόρων ἐγίγνετο πυκνὸν τὸ πνεῦμα. καὶ γὰρ ἂν καὶ προελθὼν ἐπ᾽ αὐτοῦ πάλιν ὀρεῖ, τὰ ⸀πολύμορα δὲ ἐν τοῖ τετάρτῳ λέγει. καὶ δὴ καὶ ἰῶ τι βυχίον ξηρὸν ἦσυχῇ. καθόλου γάρ, ὡς ἔφαμεν, ἐπειδὰν ἡ ὄγκος, ἢ ὀδύνη τις ἐν τοῖς καθ᾽ ⸀πολύμορα συστῇ, μικρὸν καὶ πυκνὸν ἐξ ἀνάγκης ἀναπνέουσιν, ὡς οὐδὲν θαυμαστὸν, οἱ δ᾽ ἐπειδὰν ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα προειπὼν, ⸀πολύμορον ⸀πολάπτον, προσθῆ πνευματῶδες δὲ ἀέρα. εἰ μὲν δὴ

τὸ μὲν λαπαρὸν κρῶν, τὸ δὲ ὑπολάπαρον, ὑπόκρων, ὥστ' ποσοῦτον δυσπνοήσουσιν, ἐφ' ὅσον αὐτοῖς ἔχει κακῶς τὰ καθ' ὑποχόνδριον. μετρίως οὖν αὐτῶν πεπονθότων, μετρίως δυσπνοήσουσιν. ὥσπερ πάλιν ἐν τοῖς
» κατωτέρω τοῦ βιβλίου ἀκριβέστερον γράφει, τῇ οἰκειοτάτῃ λύσει νεάνικον ἐοῦσαν κατειδών, ἡ τὸ σκλήρυσμα ἐν τοῖσι
» λεξικοῖσιν ἐνίοις μέγα, οὐ κάρτα ὀδυνῶδες, ὀλίγως ἐπάγει. καὶ οὐ πάνυ δύσπνοος. Εἰπὼν γὰρ τὸ σκλήρυσμα μὴ κάρτα ὀδυνῶδες εἶναι, οὐ δὲ πάνυ δύσπνουν εἶναι τὸν ἄνθρωπον εἰκὸς ἦν, οὕτω δὲ καὶ κατὰ τὴν τελευτὴν ἤδη τοῦ βιβλίου πρὸς τὸ πρεσβυτέρου διηγούμενος, εἶτα πρόσθεν, παρενέχθη κοσμίως ἐπιλεγκὴν οὐ πάνυ δύσπνοον. ἀεὶ γὰρ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς ὀργαζομένης τὴν δύσπνοιαν αἰτίας, καὶ τὸ τῆς δυσπνοίας γίνεται μέγεθος. ἀλλὰ καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν ὠδῖδημίων γέγραπται, ὁμολογοῦντα
» τοῖς περὶ δυσπνοίας ὑφ' ἡμῶν ἀκριβεσθεῖσιν. ἐν δ' αὖ τῷ ἕκτῳ τῶν ὠδῖδημίων ἰδ'. μὲν ἀρρένος γέγρα-
» πται τὸν δὲ τὸν τρόπον, ἐν λακείσκῃ Ἱπποδώκης, περιπνευμονίᾳ ἐσθέντα τοῖς ἰητροῖσι σωθέντα. ἵν δὲ συνά- 10
» μωσ. ἀρχὴν δὲ παλαίων, ἔπεσεν ἐν σκληρῷ χωρίῳ ὕπτιος. καὶ ἐπέπεσεν αὐτῷ, καὶ ἐλούσατο ψυχρῷ. ⟨ἔμει-
» τε. καὶ ἐδίψα βαρύτερος γενέσθαι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐπύρεσσε, καὶ βὴξ ἔσχε ξηροτέρη. καὶ τὸ πνεῦμα πυκνόν.
» εἶτα μικρῷ πρόσθεν, ὁπότε δ' ἔπνεσε, φησίν, ὀδυνᾶται τὰ σπλάγχνα καὶ τὰ νῶτα. οὐδὲν οὕτω θαυμαστὸν οὕτω
» διακεκαυμένων τῶν κατὰ θώρακα, πυκνὸν γενέσθαι τὸ πνεῦμα. τὸ δ' ὧν τῇ τελευτῇ τοῦ λόγου προσκείμενον, οὐδὲ ῥέγχος ἔχειν, εἰς ἀπόδειξιν μὲν ἔργεται τοῦ μὴ γενέσθαι περιπνευμονικὸν τὸν ἄνθρωπον. ὁμολογεῖ δὲ κἀ-
» τοῖς κατ' ἀρχὰς σύθυς ἐν τῷ δεῖ λόγῳ πῶς ἡμῶν ἐρημένοις, ὁπότ' ἐν τοῖς περὶ διαίτης ὀξέων ἐξηγούμε-
» θα τὴν λέξιν ταύτην. οἱ δ' ἀπὸ τοῦ ὀρθοπνοίας τε καὶ τοῦ ῥέγχους ἀκριβοῦντες. Ἐννατός τε καὶ τριακοστὸς ἀρ-
» ρώστως ἐν τοῖς τὰ ἐμπρόσθεν τῶν ὠδῖδημίων γέγραπται, πυκνὸν ἔχων καὶ αὐτὸς τὸ πνεῦμα. παραγράφω, δὲ καὶ ταῦ-
» θα τὴν ῥῆσιν αὐτήν, ὡδί πως ἔχουσαν, παιδίον ⟨ὑπὸ ὀρέος ἐπλήγη τὴν γαστέρα καὶ τὸ ἧπαρ, ἀπέθανε τε-
» ταρταῖον, τὸ πνεῦμα πυκνὸν εἶχε. καὶ οὐ κατῴκει. καὶ πυρετὸς εἶχεν. οὐκ ἄδηλον ὡδὶ τοῦτον, τὸ περιτόναι- 10
ον καὶ τὸ διαφραγμα συμφλεγμῆναι γαστρὶ τῇ ἥπατι, καὶ δι' ὅδε καὶ παραφρονῆσαι τὸ παιδίον, ἀλλ' ὅτι τῇ πλαφροσιδήρῳ ἐδυσπνόησεν. ἡ γὰρ μείζων διάθεσις ἡ καθ' ⟨ὑποχόνδριον καθ' ἑαυτὴν ἐτύπωσε τῇ ἰδέαν τ' ἀναπνοῆς, ἡ δ' ἧπαρ ἠδήκθη. ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς τούτοις, πάλιν δὲ μεταβαίνει ὡδὶ τὸ ἕκτον, ὃ ⟨ὁ πρόσθεν ἤδη τῇ καὶ
νῦν πῶς τὸ δύστροπον ἐξηγησάμενος ῥῆσιν, ὡδὶ τὰς ⟨ὑπολοίπους ἐνθωμὶν. εἰσὶ δὲ ὀλίγον δεῖν ἅπασαι σαφεῖς ἤδη διὰ τὰ προειρημένα. τὸ γὰρ πνεῦμα μόνον ἁπλῶς οὕτω γράφων, ἐν ταῖς τῶν νοσημάτων ἐφεξῆς στομάχους, ἀντὶ τῆς δυσπνοίας, ἀφ' ἧς πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτ' ὠδὶ πλέον πυκνούμενον, ἔνιοι αὐτῷ ἄδμα καλεῖν. ὥστε κατὰ τὸ ἕκτον τῶν ὠδῖδημίων ἐπεισελθεῖν φησι, πνεῦμα ἐγκαταλείπεται, τὴν μετὰ πυκνότητος ἀκουσόμεθα δύσπνοιαν. ὡσαύτως δὲ λέγει τῆς ἐν λιμένι γυναικός, ἐφ' ἧς οὕτω γράφει, σπλὴν
» φύσει μέγας. πυρετὸς λαμπρὸς, ἐξ ὄρθρου. πνεῦμα, τὴν προειρημένην δύσπνοιαν ἀκουστέον, ἐφ' ἧς πυκνοῦ φύσει μέγας. πυρετὸς λαμπρὸς, ἐξ ὄρθρου. πνεῦμα. τὴν προειρημένην δύσπνοιαν ἀκουστέον, ἐφ' ἧς πυκνοῦ- 10
ται τὸ πνεῦμα. ὡς καὶ ὠδὶ τῆς Ἀγίσιος κόρης. ὅτι δὲ διαφορὰν τὸ πυκνὸν πνεῦμα τοῦ ἄδματος, ἐδήλωσε σα-
φῶς. ἔχει δὲ ἡ ῥῆσις ὧδε. ἡ Ἀγίσιος, κόρη μὲν ἐοῦσα πυκνοπνεύματος λῷ. γυνὴ δὲ γενομένη, ἐπ πόνου οὐ πάλαι
» ἐπίπονος ἐοῦσα, ὠδὶ πολέως ἤρξεν ἄχθος μέγα, καὶ αὐτίκα ψοφῆσαι μὲν ἐδόκει κατὰ τὸ σῆθος. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄδματα εἶχε, καὶ ἤλγει ἰσχύου τὸ δεξιόν. εἶτ' ἐφεξῆς ἔπυσεν ἀφρῶδες, φησίν. ἀρχομένη δ' λῷ ἀνθρακ. καὶ
πλῆθος ὅσον ἐξ ὅλης τῆς στομαχῆς. ὡς φύματος ἐν τοῖς αὐαπνευστικοῖς ὀργάνοις, παλαιοῦ καὶ δυσπέπτου ῥαγέντος, ἔπυσε ταῦτα. καὶ ὡς διὰ ταῦτα τὰ φύματα πυκνοπνεύματος λῷ. ἐν δ' αὖ τοῖς κατωτέρω τοῦ
» βιβλίου, κατὰ μὲν τὴν κατάστασιν, ἧς ὑπῆρξατο τὸν δὲ τὸν τρόπον. βῆχος ἤρξατο πρὸς ἥλιον τροπὰς τὰς
» χειμερινὰς. οἷσι δὲ ⟨ὁ πνεῦμα συμμετεωρίζετο, φησί. καὶ ὅτι μετέωρον ὄζει πνεῦμα, τὸ ῥικρὸν καὶ πυκνὸν, δη-
λοῦσθαι ἐν τοῖς ἑμπροσθεν. ἀμέλει καὶ σωάγχας γενέσθαι κατ' ἐκείνην τὴν κατάστασιν ἔφη. μοχθηροὶ γοῦν, οἱ τὸ μετέωρον αὐτὶ τοῦ μεγάλου νομίζοντες εἰρῆσθαι, διορίζεται μετεωρίζει τὸν θώρακα, διαῖρον ὠδὶ πλεῖσον. 40
ὀλίγας δὲ προελθὼν, πνεύματίας ὀνομάζει τινὰς, καὶ εἴρηται καὶ πρὸς τοῦδε πρόσθεν, ὡς ἤτοι οὖν ἐμπεπνευ-
ματωμένους, ἢ τοὺς ἀδματώδεις, οὕτως καλεῖ. τὸ δ' ἐν τοῖς ἐφεξῆς λεγόμενον, ἄσημον πνεῦμα, σμικρόν ὄζει, καὶ διὰ τοῦτ' ἀφανὲς, οἷον καὶ ταῖς καλουμέναις ἀπνοίαις καὶ ταῖς ὑστερικαῖς πνιξὶ, συμφέρεται. τοιοῦτον δ' ἔτι βούλεται διελθὼν ἐξ αὐτῆς τῆς λέξεως ἐχούσης ὧδε. καὶ τὰ πνεύματα τοῖσι φθινώδεσι τὰ ἄσημα, κακὰ. καὶ τοῖσιν ἀτόποισι. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἐκ τῆς αὐτῆς κατασκευῆς. ἀεὶ γὰρ διὰ ἄτοποι γυναῖκες δ' ἂν τοῦτο πάσχωσιν εἰσὶν ἀεὶ μὴ καθαίρωνται καλῶς, ἁλίσκονται μάλιστα ταῖς ἀπνοίαις, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ὅσαι χηρεύουσιν ὠδὶ πλεῖσον. ὡς δ' ὅσα μὴ διαπέπεμπται σαφῶς πνεύματα, μή δ' ὅλην ἡμῖν καταδήλα, ταῦτ' ἄσημα διήκληκεν. ἐκ τούτων ὁρμώμενος ἄντις εὑρήσει καὶ χωρὶς ἐμοῦ τἄλλα πάντα τὰ περὶ δυσπνοίας εἰρημένα, κατά τε τὰ γνήσια, καὶ τὰ νόθα τῶν βιβλίων, καί τοι χρεὼν ἡμᾶς πάντα διηλθομεν ἐν τῷ δεῖ τῷ λόγῳ τὰ γνήσια. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τὰ Θεσσαλοῦ τοῦ υἱέος αὐτοῦ, καὶ τὰ Πολύβου τοῦ γαμβροῦ, τῆς Ἱπποκράτους ὄζει τέχνης, οὐ πόρρω δ' αὐτῶν οὐδ' ὅσα δοκεῖ μὲν, Εὐρυφῶντος εἶναι, φέρεται δ' ἐν τοῖς Ἱπποκράτους, ἐάν μοι σχολὴ γένηταί ποτε πλείων, ἄλλο τέταρτον προθήσω βιβλίον, ἐξηγούμενον ἃ κατὰ τὰ λοιπὰ τῶν ὠφελημένων Ἱπποκράτους ἔργεται περὶ δυσπνοίας. νυνὶ δ' ἑτέρῳ κατεπειγόντων, οὐκ ἐπ' ἐκεῖνα μεταβήσομαι.

ΓΑΛΗΝΟΥ

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ
ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ.
ΒΙΒΛΙΟΝ ά.

ΡΩΤΟΝ μ̀ εἰπεῖν χρὴ τί ποτε νόσημα παλαιὸν, ἵν' ἢ ὅλον ὑπὸ τοῦ χρόνου διαφθείρῃ τὸ γράμμα. δεύτερον δ' αὖθ' οὕτω, πόσα τὰ σύμπαντα ὄντα ἁπλᾶ τε καὶ πρῶτα νοσήματα, καὶ οἱονεὶ στοιχεῖα τῶν ἄλλων. ἐφεξῆς τε δίδου ὁπόσα τὰ ἐκ τούτων συγκείμενα γίνεται. λεκτέον δὴ καὶ ταῦθ' ὁμολογουμένως ἀρχῆθεν, ὡς ἅπαντες ἄνθρωποι τὰς μὲν ὠφελείας τοῦ τε σώματος μορίων, ἐπειδὰν εἰς μὲν τὰς κατὰ τὸν βίον πράξεις ὑπηρετούσας ἀμεμπτως ἔχωσιν, ὑγιαίνειν εἰσὶ πεπεισμένοι, βλάβην δ' ἥντινα δὲ ἀπ' αὐτῶν, νοσεῖν ἐκείνῳ τῷ μέρει νομίζουσιν. εἰ δὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει, τὴν ὑγείαν ὠφελείν δοκοῦσιν τούτοις ζητητέον, ἢ ὠφελείας μὲν τῆς κατὰ φύσιν, ἢ δὲ τῆς κατασκευῆς τῶν ὀργάνων, ὑφ' ὧν ὠφελούμεθα. ὥστε εἰ μὲν νόσος, ἢ ὠφελείας ἐστὶν, ἢ κατασκευῆς βλάβη. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ κοιμώμενοι, καὶ ἄλλως ἐν σιγῇ διάγοντες, ἢ κατακείμενοι πολλάκις, ὅτε μηδὲν μέρος κινοῦμεν, ὅθ' ὅλως διαθανούμεθα τὸ ἔξω θεν ὀλεθρον, οὐδὲν μᾶλλον ἥττον ὑγιαίνομεν. καὶ τούτῳ δ' ὅλῃ, ὡς ὁ τὸ ὠφελεῖν ὅτι τὸ ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τὸ διὰ παντὸς. δυνάμεθα δὲ ὠφελεῖν ἐκ τῆς φύσιν κατασκευῆς, ἐν τούτῳ ἄρα τὸ ὑγιαίνειν ὄντι. ἔξει δὴ λόγον αἰτίας, ἡ κατασκευὴ πῶς τὴν ὠφέλειαν. ὥσ' εἴτε τὴν φύσιν ἅπαντων τῶν μορίων κατασκευὴν ὑγείαν ὀνομάζειν ἐθέλοις, εἴτε τὴν τῶν ὠφελειῶν αἰτίαν, εἰς ταυτὸν ἄμφω τοῦ λόγου συμβαίνουσιν. ἀλλ' εἰπερ ἡ ὑγεία ὄντως, δῆλον ὡς ἡ νόσος τοὐναντίον, ἤτοι κατασκευή τις παρὰ φύσιν, ἢ βλάβης ὠφελείας αἰτία. δῆλον δὲ ὡς εἰ μὴ διάθεσιν εἴποις παρὰ φύσιν, ὁμοῦ μᾶλλον τε χρῆσθαι παλαιῷ, καὶ δηλώσεις ταυτό. τὴν πόσους δὴ βόπτος διϊσταμένα τὰ σώματα τοῦ τὴν φύσιν, ἐμποδίζοντα πρὸς τὰς ὠφελείας εἰπερ εὑρομεν, ὅτως ἂν δηλωθῇ τὸ ἀριθμὸν ἁπάντων τῶν ἁπλῶν νοσημάτων εὑρηκότες εἶμεν. Ἀρχὴ δὲ καὶ ταῦθα ὁμολογουμένη, σύμμετρον μὲν εἶναι τὸ τὴν φύσιν ὀκ ὠ ζώῳ μόνον, ἀλλα καὶ ὠ φυτῷ, καὶ ἀσωμάτῳ, καὶ ὀργάνῳ ὡαντί. τὸ δὲ ἄμ, παρὰ φύσιν, ἄμετρον. εἰκ ἂν δὲ ἡ μὲν ὑγεία συμμετρία τις. ἡ δὲ νόσος ἀμετρία. τίνων δὲ ἡ νόσος ἀμετρία σκεπτέον ἐφεξῆς. ἢ δηλονοτι ὧν πρὸ ὑγείας συμμετρία, τούτων, ἡ δὲ νόσος ἀμετρία. εἰ μὲν δὴ ὠ πόρων συμμετρία τὸ ὑγιαίνειν ὄντι, ὠ πόρων ἀμετρία γνήσετ', καὶ τὸ νοσεῖν. εἰσὶ δ' ὠ δύκρασίαι θερμῶν, καὶ ψυχρῶν, καὶ ξηρῶν, καὶ ὑγρῶν τὸ ὑγιαίνειν ὄντι, ὠ τῇ τούτων δυσκρασίᾳ, καὶ τὸ νοσεῖν ἐκ ἀνάγκης συμβήσετ'. τὴν ταῦτα δὲ καὶ ὠ ἄλλῳ τινὶ γένει τὸ ὑγιαίνειν ὑπάρχη, δῆλον ὡς καὶ τὸ νοσεῖν ὠ τῷ κατ' ἐκεῖνο τὸ γένος ἀμέτρῳ συνήσετ'. πάλιν γὰρ δὴ τὸ αὐτὸ τοῦτ' ὦδε σκεψώμεθα λογικώτερον. ἁπλοῦν εἴτι σῶμα, ἢ ἀκεράως ὄντι γ', οὐκ ἄν ποτε δύναιτο τὸ μᾶλλον τε ἢ ἧττον, δι' ἃν εἴη τι κατ' ἐκεῖνο τὸ γένος ἕτερον ἑτέρου βέλτιόν τε, καὶ χεῖρον. εἰ δ' ἐκ πλειόνων συγκείοιτο, πολλοὶ μὲν ἂν ὅτω γε βόπτοι τὸ σωθέσεως ὠ αὐτῷ γίνοιντο βελτίους τε καὶ χείρους. εἰκ δ' ἂν ὅτω, καὶ αὐτὰ τὰ σωζόμενα πρείττω τε καὶ φαυλότερα. τὸ δ' ἄριστα συγκείμενον ἁπάντων, ἄριστον ἂν εἴη τοῦ ὁμογενοῦς. ἀρ' ὃν ὠ τοῖς τῶν ζώων σώμασι τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ὄντι, ὡς τὸ μὲν ἄκρως εὐκρατον εἶπεῖν, τὸ δ' ἁπλῶς εὐκρατον, τὸ μὲν ἄκρως. καὶ τοῦτ' μὲν ὑγιεινὸν, τὸ μὲν δυσκρατοῦν. ἕτερον δέπι δυσαρεστοῦμεν. ἄλλο τι ἢ δὴ νοσῶν. καὶ τοῦτο τὸ μὲν ἀδιακῶς, τὸ δὲ ὀλεθρίως, καὶ τὸ μὲν μετρίως, τὸ δὲ σφοδρῶς. ἢ πάντες ὁμοίως διακείμεθα νοσοῦντες τε καὶ ὑγιαίνοντες οὐκ ἔσιν εἰπεῖν. ἔκφυσι ὧν ἐσι τὸ τῶν ζώων σῶμα, καθάπερ ἡ ἄτομος ἢ ἀδιάκρειος, ἢ τὸ ἀνάρμοιον τὶ τῶν Ἀσκληπιάδου. σώθεζον ἁρ' ἁπάντως. ἀλλ' εἰ μὲν ἐξ ἀτόμων, ἢ ἀνάρμων, ἢ ὅλως ἐξ ἁπαθῶν πινῶν σύγκειται, τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ὧν τῷ τοιῷδι σωθέσεως ἕξει, δηλονοτι οἰκίας ἐκ ἀπαθῶν μὲν λίθων συγκειμένης, οὐ μὴν ὧν πῃ θέσει γε ταύτῃ κατορθουμένης. εἰ δὲ ἔφην οἷοι τε πάσχειν τι καὶ οἱ λίθοι, πολυειδέστερον ἂν οὕτως γε τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ὑπαρξει κατὰ τὴν οἰκίαν. εἰ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τῶν ἡμετέρων σωμάτων ἀλλοιοῦσθαι τε καὶ πάσχειν πέφυκεν, οὐ μόνον ἂν ὧν τῇ σωθέσει τε καὶ οἷον διαπλάσει τῶν μορίων, ἀλλα καὶ δηλονοτι ὅλων ἑαυτῶν τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ὠδιάλειπτ' ἄν. καὶ δὴ καὶ νοσήσει δηλονοτι ὅλων ἑαυτῶν εἰσὶν τοσαῦτα νοσημάτων ἁπλᾶ τε καὶ πρῶτα, καὶ οἷον στοιχεῖα τῶν ἄλλων, ὅσα πορ ἂν ἢ τὰ σωπηγόντα. ὅσον δὲ τὸ ὅλων οὐκ ὧν τοῖς ἁπαθέσιν ὅτι στοιχείοις. οὐ γὰρ ὧν ἔχεται παθεῖν τι τῶν ἄτομον αὐτῶν, ἀλλ' ὧν τῇ σωθέσει τε καὶ διαπλάσει τὸ πάθημα. σώθεσις δὲ καὶ διάπλασις ὧν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν ὑπάρχει πρωτῇ. πρώτη μὲν ἡ τῶν ὁμοιομερῶν ὀνομαζομένων, ἀρτηριῶν, καὶ φλεβῶν, καὶ νεύρων, καὶ ὀστῶν, καὶ χόνδρων, καὶ συνδέσμων, ὑμένων τε, καὶ σαρκῶν, δευτέρα δὲ ἡ τῶν ὀργανικῶν, ἐγκεφάλου τε καὶ καρδίας, καὶ πνεύμονος, καὶ ἥπατος, καὶ κοιλίας, καὶ στόματος, καὶ ὀφθαλμῶν, καὶ νεφρῶν. ζῇτητέον δὲ ἡ τῶν σύμπαντος σώματος. ἕκαστον γὰρ τῶν ὀργανικῶν τούτων μορίων ἐκ πινῶν ἑτέρων ἁπλῶν. ὡς πρὸς τὴν ἄφαιρεσιν, σύγκειται, κἀκείνων ἕκαστον ἐκ τῶν πρώτων στοιχείων, σαρκὸς οἷον αὐτῆς ἡ σὰρξ ὧν τῇ σωθέσει μόνῃ τῶν πρώτων στοιχείων ἡ διαφορὰ, ἢ μὴ τοιμόνειον ὀργάνου παρά τε τὴν διαπλασιν, καὶ τὸ μέγεθος. καὶ γὰρ οἷον, καὶ αὐτῶν τῶν ὀργάνων ὧν τούτοις αἱ διαφοραὶ. πόσα τοίνυν ὄντ, καὶ τίνα κατὰ τὴν πρώτην ὑπόθεσιν τὰ σύμπαντα νοσήματα τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων διελθόντες, ἐξῆς ἐπὶ τὴν ἑτέραν μεταβησόμεθα τὴν ἀλλοιοῦσθαί τε καὶ πρέπεσθαι τὴν οὐσίαν ὅλην δὴ ὅλης ἑαυτῆς ὑποπαθεμένην. ἔσι δὲ δύο τὰ πρῶτα πάθη, τὸ μὲν δύρυτης τις πόρων, τὸ δὲ στέγνωσις. ἀπαθῶν γὰρ ὑποκειμένων τῶν πρώτων στοιχείων, ὧν τῇ σωθέσει μόνῃ τὰ παθήματα. σωθέσεως δὲ πάσεις αἱ πρωειρημέναι διαφοραί. ὥστ' ἀναγκαῖον ἐρρῶσθαι μὲν ἕκαστον τῶν ὁμοιομερῶν, ὅσον' ἂν ἡ συμμετρία τῶν πόρων αὐτοῦ φυλάττηται. διαφθειρομένης δὲ ταύτης ὑπίστασθαι τοὐναντίον κατὰ φύσιν. ἀλλ' ἐπειδὴ συμμετρίας ἁπάσης ἡ διαφορὰ διττή. τὸ μὲν γὰρ ὑπερβολὴ τὸ δ' ἔλλειψις. δῆλον ὡς καὶ τὰ πρῶτα νοσήματα τῶν ἁπλῶν σωμάτων ἔσται διττά. τὸ μὲν δύρυτης τις πόρων, τὸ δὲ στέ-

γνωσις. καὶ ὅσῳ μὴ, ⟨ὦ⟩ σαρξ, καὶ τῶν ἄλλων ἑκασον τῶν ἁπλῶν σωμάτων πρὸς τὴν ἀίσθησιν. εἰ μὲν εὐγνότερον ἢ μανώτερον εἴη τοῦ συμμετρέου, κακῶς διακεῖσθαι φήσομεν. εἰ δ' ὧν τοῦ μέσου ἡ ὑπερβολῆς ἑκάτερας, ὡς ἂν μάλιστα συμφέρει ταῖς χρείαις αὐτῶν, ἄκρως ὑγιαίνειν ἐροῦμεν τὸ τοιοῦτο. τὰς δὲ, ἐφ' ἑκάτερα τῆς ἀκριβοῦς συμμετρίας, βραχείας ἐκτροπὰς, σὺ δ' ἔπω μὲν ἂν εἴη νόσος, ἐὰν δὲ μηδ' ἔπω βλάβην αἰσθητὴν ἐνεργείας τινὸς ἀποργάζονται. πολὺ δ' ὧν τούτοις ὑπάρχει τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον, ὡς ἂν ἱκανὸν ἐχόσης διάσημα τῆς νοσώδους ἀμετρίας παρὰ τὴν ἀκριβῶς ὑγιεινὴν συμμετρίαν. ὧν τούτῳ δὴ παντὶ τοῦ πλάτει τὰς τῶν ὑγιαινόντων σωίστασθαι διαφορὰς. ὧν δὲ τοῦ μετὰ ταῦτ' τοῦ ἡ αἰσθητῆς ἀμετρίας, τὰς νόσους, ἄχρις ἂν ἐπ' ἐκείνην ἀφίκωνται τὴν ἀμετρίαν, ἥτις ἤδη φθορὰν ἐργάζεται τοῦ μορίου. οὐ γὰρ δή μέχρι γε παντὸς ἐγνοῦσθαί τε, καὶ μανοῦσθαι τὰ τῶν ζώων σώματα πέφυκεν. ἀλλ' ἔστι τίς καὶ ταῦθ' ὁρᾶν, οὐ πάρεστιν προσελθεῖν αὐτοῖς, ἀνοσιουργίας τε καὶ φθορᾶς, ἀδίκου πάσης. ἡ μὲν δὴ τῶν ἀπαθῶν στοιχείων ὑπόθεσις ὧδε ἔχει. τῶν δὲ πάσχειν ὑπο-
θεμένων αὐτὰ, καὶ μοί τοι καὶ δρᾶν εἰς ἄλληλα, καὶ κράννυσθαι δι' ὅλων, ὅσα πέρ ἂν ὑποθηταί τις εἶναι τὰ πρῶτα στοιχεῖα, τοσαῦτα δὴ ἀνάγκης ἐρεῖ, καὶ τὰ πρῶτα νοσήματα. φέρε γὰρ εἶναι τὰ πρῶτα στοιχεῖα τέτταρα, τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν. καὶ τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ ὑγρὸν, ἐκ τούτων δὲ κραννυμένων ἀλλήλοις συμμέτρως μὲν, ὑγιαίνειν τὸ ζῶον, ἀμέτρως δὲ, νοσεῖν. ἔσται δὴ καὶ τὰ πρῶτα νοσήματα τέτταρα, τὸ θ' ὑπὲρ τὴν ἡ φύσιν συμμετρίαν πρῶτον θερμὸν, καὶ δεύτερον τὸ ψυχρὸν, καὶ τρίτον τὸ ὑγρὸν, καὶ τέταρτον τὸ ξηρόν. αὗται μὲν καὶ αἱ ἡ τὴν διὰ βραχέων, αὐτὸ δὴ τοῦτο πρῶτον ὠνομακυῖαι, ὅπως ὄνομα κοινὰ δεόμενόν δ' ἡμῶν τοῦ πρὸς ἀίσθησιν σωθέντα σώματος, ὃ δὴ καὶ ἀνομοιομερὲς ὀνομάζουσιν, εἰ μέλλοι καλῶς ὑπάρξειν, ὅτ' ἂν οἷόν ἔτυχε συγκεῖσθαι μορίων τῶν ἁπλῶν, ὅτ' ἂν ἀριθμοῦ τινος, ἢ μεγέθους ὁ προσήκοντος, ὅθ' ὅν ἔτυχε τρόπον σωθέντα ὑπάρχειν, ὧν τόσαρ-
σι τοῖς ὑγιέσι τὰ τῶν ὀργάνων ἁπάντων ἔσται νοσήματα. διαφορὰ δ' ἡ καθ' ἕκασον ὑγιῶν, ἄνδρ, ἡ μὲν τοῦ πρώτου ῥηθέν, ὅταν ἡ προσήκουσα μορφὴ τοῦ μορίου διαφθείρηται, ἢ σχῆμα μὴ δέον, ἢ κοιλότητα λαβόντος, ἢ πόρου, ἢ τί τούτων ἀπλέσαντος, ὧν ἐστὶν δέον. εἰ δὲ τούτου τοῦ ὑγιοῦς ὅτι καὶ ἡ τραχύτης αὐτοῦ, καὶ ἡ λειότης. ὁ προσήκοντος ὑπαλλαττόμενα. ὧν δ' ἡ τοῦ δευτέρου ὑγιὲς τοῦ ἡ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἁπλῶν, καὶ πρώτων μορίων, διὰ νοσημάτων ἔσται διαφορὰ, ἢ ἐλλείποντος τινὸς ὧν ἐστὶν δέον, ἢ πλεονάζοντος, ὧν οἷς ἐστὶν δέον. καὶ μὲν δὴ καὶ ὧν τοῦ τρίτου ὑγιοῦς τοῦ ἡ τὸ μέγεθος, ὁμοίως διὰ διαφορὰ. μεῖζον γάρ ἐστι ὑγιοῦντο, δέον ἔλαττον ὑπάρχειν, ἢ οὗτος ἐλαττον ἀπολείποντα, μεῖζον ἐστὶν δέομενον, ὀρθῶς ἂν ἔχοι τὸ σύμπαν ὄργανον. ὧν δὲ δὴ καὶ τοῦ λοιποῦ ὑγιοῦντο τῶν νοσημάτων τὴν ἡ τοῦ σωθέντος, ἥκει ἡ ἡ φύσιν δὲ ἀλλαττομένης θέσεως, ἢ ἡ πρὸς ἄλληλα τῶν μορίων κοινωνίας, αἱ διαφοραὶ συνίστανται. ὥσπερ δ' ἐκ τῶν ἁπλῶν σωμάτων ἑκασον τῶν πρώτων ὀργάνων, ἢ κατορθοῦται σωθὲν δέον, ἢ διαμαρτάνεται, καὶ ἐκ τούτων αὐτῶν τόθ' ὑγιαίνειν ὑπάρχει, καὶ τὸ νοσεῖν, ὅτ-
τω πάλιν δὴ αὐτῶν τούτων τῶν ὀργάνων τῶν πρώτων, τὰ δ' δεύτερα σωίστασθαι. μῦς μὲν γὰρ, καὶ φλὲψ, καὶ ἀρτηρία τῶν πρώτων ὀργάνων. δάκτυλος δὲ τῶν δευτέρων, καὶ τοῦτο μᾶλλον ἐπὶ ποῦς, καὶ ποδὸς τὸ σκέλος. καὶ δόλος γὰρ ὅλος μὲν ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν συνελθόντων ἐνεργοῦσι μιᾶς ἐνεργείας ἕνεκεν, ὧν τῆς πρώτοις ὀργάνοις ἀειθμηθήσεται. τὰ δ' ἐκ τούτων πάλιν συνιθέμενα, καὶ ὅτι μάλιστα μίαν ἐργάζεται τοῦ παντὸς ὀργάνου τὴν ἐνέργειαν, ἐν τοῖς δευτέροις τετάξεται. τὰ δὲ αὐτὰ ταῦτα, καὶ τούτων τῶν ὀργάνων ἔσται νοσήματα, τοῖς ἐκ τῶν πρώτων εἰρημένοις. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ὀργάνων ἡ διαφορᾶς ἐν ἑτέρῳ διήρηται λόγῳ. τίνα μὲν ἀκριβῶς ὅτι τὰ πρῶτα, τίνα δ' ἐπ' αὐτοῖς δεύτερα τε, καὶ τρίτα, ⟨ὦ⟩ τέτταρα τίθεσθαι προσήκει. φύσια γὰρ ἐπαμφοτερίζει τοῖς γνωρίσμασιν, ὡς καὶ πρῶτα δοκεῖν εἶναι, καὶ δεύτερα. δοκεῖται ἢ δὲ ὁ γε πρὸ λόγος ἡ τοιαύτης ἀκριβολογίας. εἰς ἣν δὲ τοῦτ' ἀκριβολέπειν ἀξιῶ, εἴθ' ἁπλοῦν ὄντ' ὡς πρὸς τὴν αἴσθησιν, εἴτε συνθετον τὸ μόριον. τοῦ μὲν γὰρ ἁπλοῦ τὰ πρῶτα ῥηθέντα νοσήματα τῇ διαφορᾷ τῶν φυσικῶν στοιχείων εἰσὶ διωρισμένα. τοῦ συνθέτου ἢ τὰ δεύτερα, κοιναὶ τῶν ὑποθέσεων ὑπάρχοντα. γένος δ' ὁδὲ ὧν νοσήματος, ὅτε μὲν τοῖς ἁπλοῖς σώμασιν, ὅτ' ἂν τοῖς συνθέτοις ἴδιον ἑκατέρου, ἡ γὰρ ἡ διαιρέσεως μέθοδος ἀνελέγκτου ἐστὶ τὸ ἀδιάκριτον, ἀλλ' ὧν ἔτι ὅτι κοινὸν ἁπάντων τῶν σωμάτων καὶ τῶν συνθέτων εἴτουν τῶν πρώτων ὀργάνων, εἴτε καὶ τῶν δευτέρων, καὶ τῶν τρίτων ὑπάρχει τὸ νῦν λεχθησόμενον. μέθοδος δὲ καὶ τότε ἡ εὑρέσεως τὸ κοινὸν πᾶσιν τοῖς εἰρημένοις ὑπάρχον μορίοις. εἰ γὰρ ὑπάρχει τι κοινὸν αὐτοῖς ὧν ἡ φύσιν ἔχειν, ὡς ἐνέργειαν, ἢ χρείαν τινὰ τοῦ ζώου παρεχόμενον, πάντως δὴ πῃ καὶ διαφθειρομένου τότε, κοινὸν αὐτοῖς τι καὶ νόσημα συνίστηται. τί ἦ τοῦτ' ὅτι τὸ πᾶσιν ὑπάρχον κοινόν; ἕνωσις τῶν ἰδίων μορίων, ἧς ἕκασον μεταλαβὸν ὧν ἐστὶν λέγειν, καὶ μίαν ἐνέργειαν, ἢ χρείαν ἀπεργάζεσθαι. εἰ ἦ ⟨ὦ⟩ ἥδε λύσις τοῦ κατά τι, νόσος καὶ τοῦτ' ὅτι τοῦ μόρου. οἷον γε ἡ καθ' ἕκασον τῶν μορίων ἡ νόσος ἥδε κέκτηται τὸ ὄνομα, μικρὸν ὕστερον ἐροῦμεν. ὅταν ἡ τὰς τῶν εἰρημένων ἑνώσεως διαφορᾶς εἰς τὰς ἡ μόρους εἴδη διελώμεθα. ἡ δὴ ποιῶμεν ἤδη καὶ νῦν πάλιν ἀπὸ τοῦ πρώτου τὴν ὑποθέσεως ἀρξάμενοι. δύο δὴ ἐν ταὐτῷ τῷ ὁμοιομερῶν σωμάτων ὑπῆρχε νοσήματα, ἐν πόρων ἀμετρίᾳ σωιστάμενα. τὸ μὲν εὐρύτης τῆς αὐτοῦ ὅλου, τὸ ἦ στενωσις. ἑκατέρου ἦ τούτων ἡ διαφορὰ διττὴ, στενώσεως μὲν δὴ σωιζούσης τε τοῦ σώματος, εἰς ἑαυτὸ παντάχοθεν ἡ αὐτοῦ τοῦ πόρου ἐμφραξις. εὐρύτητος ἦ, τοῦ μὲν σώματος εἰς παῦ μόρους ἔκστασις. αὐτοῦ ἦ τοῦ πόρου οἵαν ἀναπέτειάν τις ὅλως ἐκπώσαι τῶν στοιχείων, ἃ δὴ ⟨ὦ⟩ κυρίως σώματα προσαγορεύεσθαι φασὶν ἁπλᾶ τε ⟨ὦ⟩ πρῶτα ὑπάρχοντα. τὰ γὰρ ἐκ τούτων συνιθέμενα, συγκείματα καλοῦσιν. ὧν ἦ τοῦ δευτέρας ὑποθέσεως ἡ διαφορὰ τῶν νοσημάτων, διττὴ τυγχάνει. ποτὲ μὲν ταῖς ποιότησι μόναις ἀλλοιουμένων τοῦ ὁμοιομερῶν σωμάτων, ἔστιν ὅτε ἦ ῥύσησις εἰς αὐτὰ ὑγρὸς οὐσίας, τὰς εἰρημένας ἐχούσης ποιότητας. ὁ μὲν δὴ δεύτερος τρόπος ὀγκων πρὸς τοῖς σώμασι ἐργαζομένου, ὑπὸ ὀλιγονοσίας τῶν ἰατρῶν. ἐρυσιπέλατα γὰρ, καὶ φλεγμονὰι, καὶ οἰδήματα, καὶ φύματα, καὶ φύγεθλα, ⟨ὦ⟩ χοιράδες, ἐλεφαντιάσεις τε, καὶ ψῶραι, καὶ λέπραι, καὶ ἄλφοι, καὶ σκίῤῥοι τότε τοῦ γένους εἰσὶν, οὐδ' ὅλα λαθεῖν δυνάμενα. τὰ δ' ὧν τῇ τῶν ποιοτήτων αὐτῶν μόνῃ δυσκρασίᾳ,

σωιστάμενα

ἐπιστάμενον γνῶναι ὅτι ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶν ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία, καὶ ἐν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἐστὶν ἡ ἀρετὴ καὶ ἐν τοῖς κακοῖς ἡ κακία, καὶ ἐν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἀεὶ ἀγαθοὶ γίνονται καὶ ἐν τοῖς κακοῖς ἀεὶ κακοί, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐν τοῖς μὲν ἰατροῖς ἀεὶ ἰατροὶ καὶ ἐν τοῖς κακοῖς ἀεὶ κακοί, καὶ ἐν τῇ κυβερνητικῇ ἐν τοῖς μὲν κυβερνήταις ἀεὶ κυβερνῆται καὶ ἐν τοῖς κακοῖς ἀεὶ κακοί, καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἐν τοῖς μὲν οἰκοδόμοις ἀεὶ οἰκοδόμοι καὶ ἐν τοῖς κακοῖς ἀεὶ κακοί, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἀεὶ ἀγαθοὶ καὶ ἐν τοῖς κακοῖς ἀεὶ κακοί. ἐπεὶ οὖν ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐστὶν ἀγαθὸς ἰατρὸς καὶ ἐν τῇ κυβερνητικῇ ἀγαθὸς κυβερνήτης καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἀγαθὸς οἰκοδόμος καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν ἀγαθὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων, ἐν τῇ κυβερνητικῇ ἐστὶν ἀγαθὸς κυβερνήτης καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἐστὶν ἀγαθὸς οἰκοδόμος καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν ἀγαθὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων, ἐν τῇ κακίᾳ ἐστὶν κακὸς κυβερνήτης καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἐστὶν κακὸς οἰκοδόμος καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν κακὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων. ἐπεὶ οὖν ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐστὶν ἀγαθὸς ἰατρὸς καὶ ἐν τῇ κυβερνητικῇ ἀγαθὸς κυβερνήτης καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἀγαθὸς οἰκοδόμος καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν ἀγαθὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων, ἐν τῇ κακίᾳ ἐστὶν κακὸς κυβερνήτης καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἐστὶν κακὸς οἰκοδόμος καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν κακὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων. ἐπεὶ οὖν ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐστὶν ἀγαθὸς ἰατρὸς καὶ ἐν τῇ κυβερνητικῇ ἀγαθὸς κυβερνήτης καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἀγαθὸς οἰκοδόμος καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν ἀγαθὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων, ἐν τῇ κακίᾳ ἐστὶν κακὸς κυβερνήτης καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἐστὶν κακὸς οἰκοδόμος καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν κακὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων. ἐπεὶ οὖν ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐστὶν ἀγαθὸς ἰατρὸς καὶ ἐν τῇ κυβερνητικῇ ἀγαθὸς κυβερνήτης καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἀγαθὸς οἰκοδόμος καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν ἀγαθὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων, ἐν τῇ κακίᾳ ἐστὶν κακὸς κυβερνήτης καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἐστὶν κακὸς οἰκοδόμος καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν κακὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων. ἐπεὶ οὖν ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐστὶν ἀγαθὸς ἰατρὸς καὶ ἐν τῇ κυβερνητικῇ ἀγαθὸς κυβερνήτης καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἀγαθὸς οἰκοδόμος καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν ἀγαθὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων, ἐν τῇ κακίᾳ ἐστὶν κακὸς κυβερνήτης καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἐστὶν κακὸς οἰκοδόμος καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν κακὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων. ἐπεὶ οὖν ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐστὶν ἀγαθὸς ἰατρὸς καὶ ἐν τῇ κυβερνητικῇ ἀγαθὸς κυβερνήτης καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἀγαθὸς οἰκοδόμος καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν ἀγαθὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων, ἐν τῇ κακίᾳ ἐστὶν κακὸς κυβερνήτης καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἐστὶν κακὸς οἰκοδόμος καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν κακὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων. ἐπεὶ οὖν ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐστὶν ἀγαθὸς ἰατρὸς καὶ ἐν τῇ κυβερνητικῇ ἀγαθὸς κυβερνήτης καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἀγαθὸς οἰκοδόμος καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν ἀγαθὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων, ἐν τῇ κακίᾳ ἐστὶν κακὸς κυβερνήτης καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἐστὶν κακὸς οἰκοδόμος καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν κακὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων. ἐπεὶ οὖν ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐστὶν ἀγαθὸς ἰατρὸς καὶ ἐν τῇ κυβερνητικῇ ἀγαθὸς κυβερνήτης καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἀγαθὸς οἰκοδόμος καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν ἀγαθὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων, ἐν τῇ κακίᾳ ἐστὶν κακὸς κυβερνήτης καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἐστὶν κακὸς οἰκοδόμος καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν κακὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων. ἐπεὶ οὖν ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐστὶν ἀγαθὸς ἰατρὸς καὶ ἐν τῇ κυβερνητικῇ ἀγαθὸς κυβερνήτης καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἀγαθὸς οἰκοδόμος καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν ἀγαθὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων, ἐν τῇ κακίᾳ ἐστὶν κακὸς κυβερνήτης καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἐστὶν κακὸς οἰκοδόμος καὶ ἐπιστήμων καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ δὲ πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ ἐστὶν κακὸς ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστήμων.

ἢ ὡς ὁ χρὴ συγκαμψῶν αὐτῶν. ἐπειδὴ γὰρ ἀπεδέχθη μηδὲν τούτων εἰκῆ γιγνόμενα πρὸς τὴ φύσεως, ἀλλὰ παντὶ ἕνεκα τοῦ βέλτιστου, ἢ ἀσφαλέστερον ἐνεργεῖν τὸ σύμπαν ὄργανον, ἀνάγκη πάντα καὶ τὰς βλάβας αὐτῶν, ὅσαι μὴ, ἢ τοι κωλύουσιν ὅλως ἐνεργεῖν, ἢ ἐμποδίζουσιν, αὐτὰ νοσήματα νομίζεσθαι. τὰς δὲ εἰς τὴν βλάβην τοῦ πρώτου τῆ ἐνεργείας μορίε διαφοράς, αἰτίας νοσημάτων, ὡς ἀρτίως εἴρηται προσαγορεύεσθαι. διὰ τοῦτο δὴ οἵτε βλαισοὶ, καὶ ῥαιβοὶ, καὶ οἱ λείας ἔχοντες τὰς βάσεις, χεῖρον ἐνεργοῦσι τοῖς σκέλεσιν, ἁμαρτίᾳ τοῦ προσήκοντος σχήματος. ὅτῳ δὲ καὶ ὅσαι κάταγμα σχόντες δὶς ὀρθῶς διεπλάσθησαν, ὁδὶ αὖτοι καλῶς ἐνεργοῦσι τοῖ πώλῳ. καλῶς ἢ καὶ ὅσοι διὰ μέγεθος ἀρθείτιδος ἐξετράφησαν, ἢ τῶν ὀφρύων πολυθραυθεισῶν τῆ ἡμῖ τὰς διαρθρώσεις, ἑτοίμως ὑποβαῖνον ἡ ἐκπίπτον ἔχει τὸ ἄρθρον, ἢ πώρου κατ' αὐτὸ πλείονος ὢν τραφθέντος, ἐν ταῖς τοιαύτας διαθέσεσι, δυσκίνητον ὑπὸ ἐσχωρείας ἢ ὅλως ἔχον διάρθρωσιν. οὗτοι μὲν δὴ ἐπίληπτοι πάντων ἐμποδιζόντων τὴν πρώτην διάπλασιν ἐμποδισθεῖσαν ἐν ἅπασι μορίοις τοῦ σώματος γίγνονται), νοσῶδες εἰς ἕκαστον τοῦ μορίου τὸ ζῶον ἐργαζόμενα. χρὴ γὰρ ἓν τὸ μὲν καρδίας σχῆμα, καὶ τὸ τοῦ πνεύμονος, ἓν τὸ μὲν γαστρὸς ἐγκεφάλου τε, καὶ γλώττης, καὶ στόματος καὶ νεφρῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων φυλάττεσθαι. γίνονται γάρ τινος βλάβης ἀμφὶ αὐτὰ, χεῖρον ἀνάγκη, καὶ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀπερεῖσθαι τοῦ σύμπαντος ὀργάνου καὶ μὴν καὶ τὸ τῶν κοιλοτήτων ἁπασῶν τῆ ἡμῖ τὰ μόρια μέγεθός τε, καὶ πλῆθος, εἰ μὴ φυλάττοιτο, βλάπτοιθ' ἂν ἐξ ἀνάγκης καὶ διὰ ταῦθ' ἡ ἐνέργεια. πολλὰ δὲ τὰ τοιαῦτα νοσήματα, τὰ μὲν συμφύσει τινὶ, τὰ δὲ ἐμφράξει γλίχρου ὑγροῦ, καὶ παχέως σωισταμένα, τὰ δ' ἂν ἀναινομένων τῶν σωμάτων, ἢ ἐσχωρημένων ὑπὸ ἰκῶ τοῦ πολικῆ μένων ἐμπίπτοντος αὐτοῖς, καὶ θλίβοντος. ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοιούτοις πόροις ἐχόντων σωμάτων ἡ ὀσία σκιῤῥωμένη τε, καὶ φλεγμαίνουσα, καὶ σφακελίζουσα, καὶ διαπυισκομένη, καὶ οἰδισκομένη, καὶ ἄλλως ὁποῖόν ἐπίκτητον μέγεθος προσλαμβάνουσα, κάπειτα τὸν ὄγκον εἰς τὰς ἐντὸς ἀκχέουσα κοιλότητας, ἐμφράττει τοὺς πόρους ἐντὸς ὄντας τούτους ἐκείνων τῶν πόρων, ὧν ἡ μὲν πλατύτης αἱρέσεως ἡγεμονεύουσα ὑπετίθετο τῆ τῶν πρώτων καὶ ἀπαθῶν στοιχείων συνόδου γίνεσθαι. τοῦτο γὰρ τῶν ἐντόρων, καὶ φλεβῶν, καὶ ἀρτηριῶν, καὶ πάντων τῶν τοιούτων ὀργάνων πόρους, τούτους δὴ τοὺς μεγάλους τε καὶ ἀφεῖς, ἅπαντες ἐναργῶς ὁρῶμεν. εἰσὶ δὲ καὶ διαλανθάνοι ποτὲ τὴν αἴσθησιν ὑπὸ σμικρότητος ὁ τοιοῦτος πόρος, ὁδὶ ὅτου ἐκτόπου τοῦ γλίσχρου ὄντος ἐκείνοις τοῖς πόροις, ὅς ἡ πλατύτης τῶν αἱρέσεως ὑπετίθετο. κατὰ δὴ τὰς τοιαύτας ἁπάσας διαθέσεις, ἐν αἷς τῶν σωμάτων αὐτῶν εἰς ὄγκον τινὰ ἀρθρώτων ἀκκλείεσθαί τε, καὶ συνοχωρεῖσθαι τοὺς πόρους συμβαίνει, ποτὲ μὲν ἐν ἔσται νόσημα μόνον, ἢ ἐμφραξις ἡ τὴν ἐνέργειαν βλάπτουσα, ποτὲ δὲ καὶ τοῦτο μὲν, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν σωμάτων διάθεσις, ἡ τὴν ἐμφραξιν ἐργασαμένη. μὴ δὲ μίαν οὖν ἔχοντος ἰδίαν ἐνέργειαν τοῦ τὸν ὄγκον κεκτωμένου σώματος, ἓν μὲν τὸ νόσημα ἔσται, τὸ τῆ τὴν ἔμφραξιν, αἰτία δὲ αὐτοῦ, καὶ δὴ ἐπὶ νόσημα ἔσιν, ἡ τοῦ τὸν ὄγκον ἔχοντος σώματος διάθεσις. εἰ μὲν γὰρ ὁ χιτὼν ἡ ἓν τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος, εἰ τύχει, φλεβὸς, ὅπερ ἐν τοιούτου παθῶν ἐσεγνάθη τὸν πόρον, ἐξ οὗ μεταλαμβάνει τὸ αἷμα, τὰ ἓν τοῖς κυρτοῖς τοῦ ἥπατος ἀγγεῖα, δύο ἂν οὕτως εἰ νοσήματα τό τε ἡ φλεβὸς αὐτῆς, ὃ πέπονθε, καὶ ἡ τῆ τὸν πόρον ἔμφραξις. ἐμποδίζει γοῦν ἡ μὲν ἡ φλεβὸς διάθεσις, αἵματος χρηστοῦ γένεσιν. ἡ δὲ ἔμφραξις, ἀνάδοσιν. ἑκατέρα δ' τούτων ἀναγκαία τοῦ ζῴου. διὰ γὰρ ὡς αἱ διαθέσεις αἱ βλάπτουσαι τὰς ἐνεργείας πρώτως αὐτὰ λέγουσι ἂν εἶν νοσήματα. ἡ μὲν τοι φλεβὸς αὐτῆς μηδὲν πεπονθυίας, εἰ δὲ διὰ γλίσχρους τινὰς, ἢ παχεῖς χυμοὺς σφιγγομένας ἐν τοῖς πόροις. ἡ ἀνάδοσις βλάπτοιτο, μόνον ἂν τοῦτ' εἴη νόσημα τῆ τὸ ἀπολάγχνου, ἡ ἔμφραξις. οὕτως δὲ καὶ τῆ τὸ ἐντόρου, εἰ μὲν ἔμφραξις εἴη μόνον, ἓν ἔσται καὶ τὸ νόσημα. φλεγμαίνοντος δὲ αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἀκκλείου ὡς τὴν ἐντὸς διυχωρείαν, μὴ κωλύονθος ἰέναι κάτω τὰ πεπεπτώματα, δύο ἂν εἴη τὰ νοσήματα. πολλάκις γὰρ ὑπὸ νοσήματος γίγνεται νόσημα. καθάπερ ἐπί τε τῶν πρόσθεν εἰρημένων ἔχει, καὶ πεπεισται ὑπὸ φλεγμονῆς, ἡ ἐρυσιπέλασιν. ἡ ὀρθησιν, ἡ ἄνθρακα, ἡ τινι τοιούτῳ γίγνεται πυρετός. ἐνίοτε δὲ τὸ μὲν ἀκρωτηριούμενον, ἐνέργειας δεῖ βλάβη, καὶ χρὴ καλεῖν αὐτὸ πάθημά τε, καὶ σύμπτωμα. τὸ δ' ἄπορον αὐτοῦ δηλονότι νόσημα. καθάπερ ἡ μὲν ἔμφραξις, τοῦ μηκέτι ἀναδίδοθαι τῆ τροφῆ. ἡ κατάψυξις δὲ, ἡ δυσαισθησίας ἄπορον ὑπάρχει, νόσημα οὖσα συμπτώματος. ὅταν δ' αὐτὴ μὲν ἡ διάθεσις ἐνέργειαν βλάπτῃ πρώτως, τὸ δὲ ἄπορον αὐτῆς μὴ βλάπτῃ, τῆ μὲν διάθεσιν, νόσημα. τὸ δ' ἐργαζόμενον αὐτῆ αἰτίαν ὀνομάζειν χρὴ νοσήματος, ὥσπερ ἐπί τε τῶν γλίσχρων ἐχει χυμῶν, καὶ ἡ ἐμφράξεως. αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ ἔμφραξις, τὸ νόσημα ὄντιν, οἱ χυμοὶ δὲ ἄποροι τοῦ νοσήματος. ἅπαντ' οὖν ὅσα πρὸς τὰς κοιλότητας γίνεται νοσήματα, ποτὲ μὲν ἐμφραττομένων, ποτὲ δὲ ἀμέτρως διυγραινομένων, ὑπὸ τὴ διαπλάσεως τοῦ μορίου ἀναχθήσεται γένος. ἐμποδίζεται γάρ πως ἐν τοῖς ἅπασιν, ἡ φυσικὴ διάπλασις. ἀλλὰ μὲν δὴ καὶ λειότης καὶ τραχύτης, δι' ἃ αὐτοῖς ματαίως ὑπὸ τὴ φύσεως ἐνόμοντο διαπλαττόσης τὰ μόρια. συνήσεται γοῦν καὶ ταῦθ' νοσήματα κατὰ πάντα τὰ μόρια, τοῦ μὲν φύσει λείου, τραχυνθέντος, τοῦ δ' αὖ τραχέος, λείου γενομένου. φανερώτατα δ' αὐτῶν τοῖς ἰατροῖς ὀφθήσεται ἐν τοῖς ὀστοῖς γινόμενα τραχυνομένοις τε, καὶ λειαινομένοις. ἅτε δὴ φάρυγγος τραχύτητες ἐργαζόμεναι βῆχας. χρὴ δὲ καὶ ταῦθ' γινώσκειν ὡς ἐνίοτε τὸ χρῆμα τοῦ μορίου βλάβῃ, ἑνάκωσιν ἅμα ἑαυτῷ τινὰ πόρον. οἷόν τι κατὰ δὴ ῥῖνος φαίνεται γιγνόμενον, ἐπειδὰν ὑπὸ πληγῆς βιαίου ποτὲ σιμωθεῖσα στενωθῇ τὸν ἐντὸς πόρον εἰς τοσοῦτον, ὡς εἴπ μηδ' ὅλως, ἡ μόγις, ἀναπνεῖν δι' αὐτοῦ. διὰ μὲν δὴ ὡς ἐν ταῖς τοιαύτας διαθέσεσιν, ἡ μὲν συνοχωλία τοῦ πόρου, τὸ νόσημα ὄντ. πρῶτος γὰρ αὕτη τῆ ἡ ἀναπνοῆς ἐνέργειαν ἐμποδίζει. προκαταλαμβάνουσα δ' αὐτῆς αἰτία ἡ ῥῖνος ἡ σιμότης, βλάβη τοῦ κατὰ φύσιν ἐν αὐτῇ σχήματος ὑπάρχουσα. κατὰ μὲν δὴ τὸ ἡ διαπλάσεως ἐξισταμένου τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τοσοῦτον ὡς ἐνέργειαν ἤδη βλάπτειν, ἅτε πολλαχοῦ διαφορᾶς τῶν νοσημάτων γινόντ. κατὰ ἓ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἁπλῶν μορίων, ἐξ ὧν ἕκαστον τῶν ὀργάνων συνίσταται, διῄρηται μὲν ἅτε πρῶται διαφοραὶ τῶν νοσημάτων γινόντ. ἢ ἐλλείποντός τινος μέρος, ἢ πολυπλοῦν τος. ἓν ἑκατέρᾳ δ' αὐτῶν ἕτεραι. τῶν μὲν γὰρ πολυπλουντων, τὰ μὲν ἐλαττον τοῦ γένους ὄντι τῶν τῆ φύσιν, ὡ εἰ καίτοι γοῦν τε

γλήοιτο ἕλκος ἀλάκτυλος, ἢ ἐν ὀφθαλμῷ πτερύγιον, ἢ ἐν ῥινὶ βλάσημα ζαρκώς, ἢ κατ' ἄλλο τινὰ πόρον ὁποιῶν τοιοῦτον ἕτερον. ἔσται δ' ἡ καὶ τούτων αὐτῶν τὰ μὲν νοσήματα, καθάπερ τὸ πτερύγιον. ἐμποδίζει γὰρ ὅταν ἰκανῶς αὐξηθῇ τῷ ὄψιν ὠθίσαι τοῦτο τῇ κόρῃ. τὰ δ' ἄλλα τῶν νοσημάτων, ὡς τὰ βλασήματα, οὐ πόρος ἐμφράττοντα. πρώτως γὰρ νόσημα, ἡ ἔμφραξις ὄντων, ὅπερ καὶ πρώτως βλάπτει τὴν ἐνέργειαν. ἴνια δ' ὅλῳ τῷ γλήνει παρὰ φύσιν ὄντων, ὡς ἐλμινθές τε καὶ ἀσκαρίδες, καὶ ὁ ἐν τῇ κύστει λίθος, καὶ τὸ χαλάζιον ἐν ὀφθαλμῷ, ⸂καὶ τὸ ὑπόχυμα, καὶ τὸ πύον, ἀκροχορδόνες τε καὶ μελικηρίδες. καὶ ἀθρώματα, ⸂καὶ στεατώματα, καὶ ἀλφοί, καὶ λέπρα, ⸂καὶ λοῦκαι, καὶ πῶροι, καὶ τὰ ἐν τοῖς ἀρτήμασιν εὐεισκόμενα ἅπαντα. ὅτι ⸃ καὶ τούτων ὅσα μὴ ἐνέργειαν ἐμποδίζει πρώτως νοσήματα ἐρεῖμεν, ὥσπερ τὸ ὑπόχυμα. τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα, νοσημάτων ἄλλα πρόδηλον παντί. τῶν δ' ἐλαττόντων μορίων, τὰ μὲν ὅλα τελέως ἀπόλωλε. τὰ δὲ, οἷον ⸂ ἡμίσεως ἀκρέων πηρά τε καὶ κεκολόβωται. ⸂ μὲν δ' ἡ τῷ πρώτῳ γένεσιν, ὡς πάμπολλα γίγνεται τοιαῦτα, πρόδηλον παντί. μετὰ δὲ τὴν ἀκρώτησιν, ⸂ αἱρεῖται μὲν ὅλα πολλάκις ὁσά, κατά τε οὖς δ' ἀκτύλους καὶ τὰ κῶλα, καὶ τῷ κεφαλῇ, καὶ τὰς πλοῦρας. ἀφαιρεῖται δὲ καὶ δάκτυλος ἐνίοτε. καὶ πῆς, καὶ ἄκρα χεὶρ, καὶ κύημα, καὶ πῆχυς, ⸂ αἱρεῖται δὲ καὶ φλέβου κιρσώσεις, καὶ ἀδένων σκιῤῥωθέντες, καὶ ὀδόντες πρηνθέντες. καὶ μὲν δὴ, καὶ γαργαρεὼν ἀφαιρεῖται, καὶ ἐπίπλοον, καὶ πρωδή, καὶ αὐτοῦ τι τοῦ αἰδοίου, καὶ πολλάκις γε καὶ σύμπαν αἰδοῖον. ὥσπερ γε καὶ οἱ ὄρχεις. ἐν δ' ἀκοῇ δ' ἔστι γ' ἀγχόνῃ τῷ ἀσασμῷ μεγάλῳ τ' παντὸς σώματος, ἀμέτρα γε ⸃ γλώττης τὸ πρόσθεν. ἐπ' ἐσώθη μὲν ἐκ τοῦ ἀσασμοῦ, διαλέγεσθαι δὲ, ὁμοίως δὲ καὶ ἐδύνατο. τότε τοῦ γήνου ὄντος καὶ τὰ κολοβώματα καλάμινα χείλῃ καὶ ῥινῶν καὶ ὤτων. καὶ ὅσα ἑτέρων ζαρκωδῶν μορίων, ἢ ἀκροατηρίου σφοδρῶς, ἢ διαπτύου, τελέως ⸂ ἐτμήθη. ⸂ πάσας γὰρ τὰς τοιαύτας πηδήσεις, καὶ ὁ ⸂ φύσιν ἀριθμὸς ὁ συμπεπλήρωται τῶν μορίων, ἢ ἑνός, ἢ δυοῖν, ἢ καὶ πολλῶν λειπόντων, καὶ ἢ τοι τελέως ἀκρωλοτόων, ἢ ἐκ μορίου ἀφῃρημένων. ὅσα μὲν δὴ τῶν ἑτέρων ἐνεργείας ἐμποδίζει ⸂ τὸν ἑαυτοῦ λόγον, ἐν ⸂ τῶν νοσημάτων γένει τάξεις. τὰ δ' ἤτοι καταψύχοντά τι μόριον ἕτερον ἐνεργείας ἀπεργασικόν, ἢ προσθῆ ἐλλιπῶς ἐπάρδοντα, νοσημάτων ἄλλα, τινὰ ⸃ ἄμφω συλλαβόντα ἔχει, ⸂ τ' ὡς ἀέρος χώραν, καὶ τῷ ὡς νοσήματος, οἷον καὶ γαργαρεὼν ὁπόταν ἕως βάσεως ἐκτμηθείς, ⸂ τ' φωνῇ πεπλάβηται, ⸂ ψύχει τὰ ⸂ τ' πνεύμονά τε ⸂ τ' θώρακα. ἐπεδὴ γὰρ ἔμαθες ἐν τοῖς τ' ἐνεργειῶν τε καὶ χρειῶν λογισμοῖς, ὡς ἁπάντων, τῶν τ' ζώων μορίων, τὰ μὲν εἰς ἐνέργειάν τινα συντελεῖ ⸂ παντὶ ζώῳ χρήσιμα, τὰ δ' αὖ τὰ μὲν, οὐδὲν ἐνεργοῦσι, χρείαν δέ τινα τοῖς ἐνεργοῦσι παρέχεται, δ' ἤλπορ ὡς καὶ τὰς βλάβας αὐτῶν, τὰς μὲν εἰς ἐνέργειαν ἄντικρυς διαφθείρας, νοσήματα ἐρεῖς πρώτως τῶν τοῦ ζώου μορίων. τὰ ⸃ εἰς χρείαν τινὰ νοσημάτων ἀπίας. ὡς θ' ὅσα μόρια διπλᾶς ἐνεργείας, ἢ διπλᾶς χρείας ἀπτελεῖ, ⸂ μίαν ἐνίοτε βλάβην, διπλοῦν ἔχει λόγον, ἢ νοσήματος, ἢ αἰτίας. εἰς δέ τι μόριον ἅμα ἄμφω ποιεῖ χρείαν καὶ ἐνέργειαν, ὥσπερ ἐνίοις ⸂ δοκεῖ, καὶ ὁ γαργαρεὼν, ἡ τότε τοῦ μορίου ἀπώλεια, καθ' ἕτερον μὲν λόγον ἔσται νόσημα, καθ' ἕτερον δὲ νοσήματος αἰτία. δῆλον δὲ, ὡς ⸂ λοιπῷ ⸂ μέρει τ' ὄντι καὶ σωζομένῳ τὸ νόσημα ὄντι, ⸂ οὐκ αὐτῷ ⸂ μηκέτι τι ὄντι. ⸃ γὰρ τοῦ σώματος συνεχείας κατ' ἐκεῖνο τὸ μόριον ἓν νῦν ὄντι τὸ πάθος, μόριον ⸂ ἐὰν φήσεις, τὸν νιόνά τε καὶ γαργαρεῶνα προστογορυόμενον. ὅταν οὖν ὅπερ ἀπόληται λείπει ⸂ χωρίον. καὶ ὅτῳ τὸ ὅλον ⸃ νόσημα τι γίνεται, μέρους τοῦ κατ' ἀρχὰς ὁμολογηθέντος, τ', πᾶσαν ἐνέργειαν ὑπὸ νοσήματος βλάπτεσθαι. ἢ τίνων ὡς οὐκ ἔστι μία τις ἐνέργεια τοῦ ζώου ἡ φωνὴ, καὶ ἡ εἰσπνοὴ, καὶ ἡ ἐκπνοὴ λεκτέον ὄντων, ἢ ἕπερ τοῦ θ' ὅτως ἔχει, δῆλον ὡς ἡ τοῦ νιόνος ἀπώλειας, νόσῳ ⸃ ἀπεργάζεται ⸂ τοῦ ὀρανίσκου. ⸂ δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα, καὶ ἡ τοῦ ὀδόντος ἀπώλεια, νόσημα ὄντων τοῦ σώματος, εἰ μὲν τῷ πρὸς τ' μάσησιν ⸂ τῶν τηλικούτων ⸂ ἓν τὸ κατ' ἐκεῖνο τὸ μόριος, ⸃ μασήσεως βλάπτοντος, εἰ δὲ τ' τομέων ὀνομαζομένων, ἕς τε τὰς ἐδωδὰς καὶ τὰς διαλέξεις ἐμποδίζοντος. ὅτῳ δὲ καὶ εἰ ⸃ γλώσσης ἀρτμηθείη τὸ ἥμισυ, ⸂ λειπομένῳ μορίῳ πρὸς φύσιν ὄντι τὸ κεκολοβῶσθαι. ⸂ ταυτὰ δὲ καὶ ⸂ ὠὶ πλόῳ, καὶ ⸂ αἰδοίῳ καὶ πᾶσι τοῖς ὅτῳ παθοῦσι. καὶ εἰ μὴ νόσημα ἴσως αὐτὸ καλεῖν, ἀλλὰ πάθος ἢ πάθημα βέλτιον. πόθι ὀνόματος, ὁ πολὺ πράγματος ἀμφισβητήσει. δῆλον δὲ ὡς καὶ τῇ μὲν γλώττῃ, καὶ ⸂ ὠὶ πλόῳ, καὶ ⸂ αἰδοίῳ, καὶ ὅλως ἅπασι τοῖς τοιούτοις κολοβωμένοις ὀργάνοις, ἔστι τίς μείωσις τοῦ μεγέθους ἐν ἅπασι τοῖς εἰρημένοις νοσήμασιν. αὐτῷ δὲ ⸂ τῷ ζώῳ μείωσις μὲν οὐκ ἐξ ἀναγκης ἔσται ζαφὴς, ὡς φαίνεσθαι κολοβόν. ἀεὶθμὸς δέ τις ἀφαιρεθήσεται μορίων, εἴγε δή καὶ ἀρτηρίαι, καὶ φλέβου, καὶ νεῦρα, καὶ ὅλμα ἐνίοτε, καὶ πτυελή, καὶ ὑμένου, καὶ σαρξ ἀφαιρεῖται ⸃ τὰς τοιαύτας διαθέσεις. ὠὶ μὲν τοι τοῦ γαργαρεῶνος, καὶ τῶν κιρσωθέντων, καὶ αὐτῶν τῶν ὀργάνων ἀφαιρεῖται τὶς ἀεὶθμὸς μορίων. καὶ δὴ καὶ τετάξεται τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα ὑπὸ τὸν ἀεὶθμὸν τῶν μορίων ὑπαλλαττόμενον. ὅσων δὲ ὀργάνων ἀφαιρεῖται μὲν, οὐκ ἐξαιρεῖται δὲ τὰ μόρια, ταῦτα ἐν ἀμφοτέροις οἷον τετάξεται τοῖς γήνοις. καὶ γὰρ ἀεὶθμὸς ἐνδεὴς τοῦ ζώου μορίων ἁπλῶν, καὶ μεγέθους ὀργάνου σωθέντος. κεκολόβωται γὰρ τὸ ὅλον. καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς ἀμφοῖν τοῖν γήνοιν τότε κατ' ἀεὶθμὸν καὶ ⸂ τ' ⸃ μεγέθους, ἀνωτέρω τάξιν ἑτέραν ἐγχωρεῖ καταγορεύειν τῶν τοῦ ποσοῦ, παντίπου, δῆλον. εἴγε δή τοῦ ποσοῦ τὸ μὲν διωρισμένον ὄντων, ὃ δὴ καὶ πόσον ἰδικῶς ὀνομάζεται, τὸ δὲ, συνεχὲς, ὃ δὴ καὶ πλίνθου προσαγορεύεται. ἀλλ' ⸂ τοῦ παρόντος ζαφέστερον ἔδοξέ μοι διαιρεῖν αὐτὰ ὅτως, ⸃ μὲν τὸν ἀεὶθμὸν τάξαντι τῶν ἑτέραν διαφορὰν τοῦ ποσοῦ, κατὰ δὲ τὸ μεγέθους, τῶν ἑτέραν. ἀλλ' ἐπεδὴ καὶ τὰ ⸃ τοῦ γένους εἴρηται νοσήματα, πόθι τῶν κατὰ τὸ μεγέθους, ἢ τὸ πλίνθου τῶν μορίων, ἢ ὅπως ἄντις ὀνομάζειν ἐθέλει διέλθωμεν. ἔστι δὲ ὅταν τοῦ ⸂ τοῦ πεφυκότος μέρους. μείονος γὰρ τοῦ κατὰ φύσιν χήματος ⸂ τοῦ μορίου, διαφθειρομένου δὲ τοῦ μεγέθους, ὅταν ⸂ ἐνέργειά τις βλάπτεται, διὰ τοῦτο νόσημα ἔσται τοῦ μορίου τὸ συμβεβηκὸς, οἷον εἴτω τηλικαύτῃ γένοιτο ἡ γλώττα κατὰ τὴν πρώτην δυθὺς διάπλασιν, ὡς ἢ τοι μηδεμίαν ἔχειν ἀναστροφὴν ἐν ⸂ τοῦ στόματι διὰ τὸ μεγέθους, ἢ διὰ σμικρότητα μὴ φάναι ἁπάντων αὐτοῦ τῶν μορίων. ὧν δὲ τῶν ἤδη τετελειωμένων ἃ μὲν παρὰ φύσιν ἐπαυξήσεις τῶν μορίων οὐ πάντῃ φαίνονται συνεχῶς γιγνόμεναι, μειοῦνται μέν τοι πολλάκις, καὶ καλεῖται τὸ νόσημα, πρὸς μὲν γήρως ἀτροφία, πρὸς ἄλλων δὲ φθίσις τοῦ μορίου. ἃ

δὲ ἐπαυξήσεις τῶν μορίων, ἢ τε ζῆς ὑπορρεπῶσιν ἕλκεσι γίγνοντ᾽, καὶ ζῆς καλυμμένῳ πριαπισμῷ. Νικομάχῳ
ἢ ζῆς συμπνιγμῷ παῦ ἀμέτρως ἠυξήθη τὸ σῶμα, ⁊ ὀδὲ κινεῖν ἐπὶ δυνατὸς ἦν ἑαυτόν. ἀλλὰ ὄγκον μὲν ὁ Ἀσκλη-
πιὸς ἰάσατο. γλῶσαν δέ τινος ὧν πλεῖον αὐξηθεῖσαν ἐθεασάμεθα χωρὶς ἀπάσης ὀδύνης. ὡς τε μὴ τ᾽ οἴδημα
δοκεῖν εἶναι, μή τε σκίῤῥον. μή τε φλεγμονὴν, ὅτε γὰρ ἐκοιλαίνετο πιέζοντες, ὅτ᾽ ἀνάδηλος ἦν, ὅτ᾽ ὠδύνατο. ἀλλ᾽
αὐτὸ ὄγκον μόνον αὔξησις τὶς ἀμέτρος ὑπῆρχεν, ὀδὲν ζῆ ὄσιας αὐζῆ τ᾽ μορίε βεβλαμμένης. ὅτω δὲ καὶ ὄρχεις καὶ
μασοὶ, τοῖς μ᾽ ἀμφοτέροι, τοῖς δ᾽ ἀμέτρως ὁ ἕτερος ἠυξήθη. ⁊ ἡ καλυμμένη δ᾽ χοιρὰς τότε τ᾽ ὑγρὸς ὄσι, σὺν χρησίαν
δ᾽ μικρὰν ἐν ταῖς ἐνεργείαις ὅταν ἀμέτρως αὐξηθῇ πεζομένη. καὶ μὲν δὴ καὶ αἱ τ᾽ καυθῶν ἀμέτριαι, τότε τῶν
ὑγρῶν εἰσιν. ὀνομάζε᾽ δ᾽ ⁊ ἡ μὲν ὠδὶ πλέον αὔξησις ἐγκαυδὶς. ἡ μείωσις δὲ ῥοιὰς. τοιαῦτ᾽ μὲν δὴ τινῶν καὶ τό-
τε τ᾽ ὑγρῶν τῶν νοσημάτων αἱ διάφοραι. ζῆ δ᾽ σωθέσεως ζῆ ἡ φύσιν ὑπαλλαπομένης γίνετ᾽ νοσήματα. πρὸ
μὲν τῶν θέσιν ἐν ταῖς ἀρτηριήσεσί τε καὶ πρὸ ἀρτηριήσεσι καὶ ταῖς ἐντροκηλαις τε καὶ ὠδὶ πλοκήλαις ὀνομάζο
μένας. πρὸ δ᾽ τῶν πρὸς τὰ πρὸ κείμενα μόρια μὴ ἡ ζῆ φύσιν ὁμιλίαν, σώδεσμός τε χαλασθεὶς, ἢ σωταθεὶς, ἢ
ἀρτήρας ἐμποδίζει τ᾽ ἐν ἐκείνῳ ζῆ μορίῳ κίνησιν ζῆ διαρθρώσεως. ἐν τότῳ ζῆ γένει καὶ οἱ ζῆ γλώπης εἰσὶν
ἄμετροι δεσμοὶ, καὶ οἱ τῶν ἀισθίων ἐφ᾽ οἷς ἡ μὲν εἰς τὸ διαλέγεσθαί τε, καὶ μασᾶσθαι ἰκανῶς ἐμποδίζεται, τὸ δὲ
ἀισθίον ἐν ζῆ καταπέρειν εἰς τὸ ἦλυ πόῤῥω ⁊ ἡ δὲ δὺ πῶ πέμπειν ἀδυνατεῖ τὸ σῶρμα, διεσραμμένε τῆ
πόρε. καὶ μὲν δὴ καὶ αἱ συμφύσεις αἱ πρὸ φύσιν, ἢ χειλῶν ἑλκωθέντων, ἢ βλεφάρων, ἢ δ᾽ ακτύλων, ἢ ἕδρας, ἢ
τινὸς ἑτέρε τοιότε, τούτης εἰσὶν ζῆ διαφορᾶς τοιαῦτα μὲν δὴ καὶ αἱ τῆ πρὸ τῆ σώθεσιν τῶν μορίων γένες
ἰδέαι τῶν νοσημάτων. λοιπὸν ᾖ ὅτι ἡ πέμπτον γένος νοσήματος ἡ ζῆ ἑνώσεως λύσις, εἴτ᾽ ὂν ζῆ ἑνί τινι τ᾽ ἁπλῶν
γένοι τῶν μορίων τῶν ὁμοιομερῶν ὀνομαζομένων, εἴτε καὶ τοῖς σωθέτοις, ὅθεν καὶ μικρῷ πρόσθεν ἐν τοῖς κοινοῖς
ἑκατέρων τ᾽ μορίων νοσήμασι ἐμνημονεύσαμεν αὐτ᾽. ὅπε γ᾽ διαπασᾶτ᾽ σώδεσμος, ἢ ἀρτηρία, κοινὸν τὸ πά
θημα ὄσι, καὶ τῆ παντὸς ὀργάνε, καὶ αὐτῆ τῆ διαπαθόντος μορίε. λελυ᾽ γὰρ ἑκάτερον ζῆ σωεχείας, τὸ μ᾽
ὅλον, μηκέτι σωαπομένων αὐτῆ, μὴ δ᾽ ἑνομένων τῶν μορίων, αὐτὸ ᾖ τὸ διαπαθόν, ὃ ἦν μεῖον ἐν, ἀλλὰ δύο
γιγνόμενον. εἰ μέν τοι μὴ διαπαθείη τελέως, ἀλλ᾽ ἐκ μόρε τινός, ὃ ἦν τῆ παντὸς ὀργάνε τὸ νόσημα ὄσι,
πλὴν εἰ μὴ ἡ συμβεβηκὸς ὅτι μορίου αὐτῆ πέπονθεν, ἀλλ᾽ αὐτ᾽ μόνον πεπονθότος ἴδιον ἀξαίρετον. ὀνομάζε᾽ ᾖ
ἡ μ᾽ ὁσονῶν ἡ τ᾽ σωεχείας λύσις κάταγμα. ἡ ᾖ τὰ ζαρκώδη πάντα, κοινῶς ἕλκος. τὸ ᾖ ῥῆγμα καὶ τὸ σπάσ
μα, τῆ μὲν αὐτῆ γένος ὄσι, σωίστατα ᾖ τὸ μὲν ἐν σαρκώδει, τὸ ᾖ ἐν νευρώδει μορίῳ, τῶν ἐν αὐτοῖς ἐνῶν διαπασ
θεισῶν ὑπὸ βιαίας τινὸς θλάσεως, ἢ ἀξαιφνιδίτε καὶ ἀβρόας τάσεως. τὰ δὲ ἀκροσπάσματα καλύμμενα, μόνων
τῶν ὀργανικῶν ὄσι μορίων ἴδια παθήματα. αὗται μὲν αἱ σύμπασαι διαφοραὶ τῶν ἁπλῶν νοσημάτων. ὠδὶ δὲ
τὰς σωδέτους ἤδη μετιόντι καιρὸς, ἀρ᾽ τῶν ὁμοιομερῶν οὐδὶς ἀρξαμένης σωμάτων. ἔσται δ᾽ ἡ ζῆ μὲν τῆ πρώ-
τον ὑπόθεσιν ἀξ ὑρύτητος τε ⁊ στεγνώσεως πόρων, νόσημά τι σώθετον ἀχ ἑκάστ᾽ τῶν ζῆ μορίος πόρων ἀμ
φότερα πάσχοντος, ἀλλὰ ἐναλλὰξ τῶν μὲν στεγνωμένων, τ᾽ δ᾽ ὑρυνομένων σωμάτων. ὡς μηδὲν μᾶλλον ὑρύτη
τα πόρων, ἢ στέγνωσιν ἔχειν ἀπᾶδ᾽ ζῆ τὸ σύμπαν ὁμοιομερὲς σῶμα, μὴ δ᾽ εἶναί τι λαβεῖν ἀιδηκτὸν αὐτῆ μέ
ρος, ᾧ θάτερον ὑπάρχει μόνον, ἀλλ᾽ ἀεὶ τὸ λαμβανόμενον ἅπαν ἀπ᾽ ἀμφοτέρων σωέχεσθαι. ζῆ δὲ τῆ δ᾽ ὑρύ-
τερον ὑπόθεσιν ὠδὶ μὲν ταῖς ποιότησι μόναις ὀξισταμένης τῆ ζῆ φύσιν ἐν ἑκάσῳ τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων
ἔσαι σώθετα νοσήματα τέτταρα, θερμοῦ ἅμα καὶ ξηροῦ, καὶ θερμοῦ ἅμα καὶ ὑγροῦ, καὶ ψυχροῦ ἅμα καὶ ξη-
ροῦ, καὶ ψυχροῦ ἅμα καὶ ὑγροῦ. ὀσίας δέ τινος ὧν ῥέυσις αὐτοῖς, ὁμοίως ἕτερα τέτταρα, τὰς αὐτὰς τῶν ποιο-
τήτων ἐχοντα συζυγίας. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ ζῆ σωεχείας διαίρεσις ὀ ἐν τοῖς σωθέτοις μόνον ὀργάνοις, ἀλλὰ καὶ ἐν
τοῖς ἁπλοις ἐγγίνεται σώμασιν ὧν πλακήσεται ποτε, καὶ ἥδε τοῖς τε νῦν εἰρημένοις σωθέτοις νοσήμασι κατ᾽
ἀμφοτέρας τὰς ὑποθέσεις, καὶ πῆς σὺθὺς ἐν ἀρχῆ τῆ παντὸς λόγε, γεγραμμένοις τοῖς ἁπλοῖς. ὁ γὰρ ἀδυνά-
την ἡλκῶσθαι τε ἅμα καὶ ξηρότερον εἶναι τῆ ζῆ φύσιν, ἢ ὑγρότερον, ἢ ψυχρότερον ἢ θερμότερον, τὸ μορίον, ὁδὶ
ἡλκῶσθαι μὲν ἅμα καὶ ὑγρότερον ὑπάρχειν, ὀχὶ δὲ καὶ θερμότερον εἶναι. τὰ γ᾽ οὖν ἡλκωμένα τε ἅμα καὶ φλε-
γμαίνοντα μόρια τριχῆ τῆ ζῆ φύσιν ἀξίσαται, δ᾽ μὲν τῆ ἕλκωσιν ἀκρλῶτα τῆ ᾠῶσιν τῶν οἰκείων μορίων.
ὅτι δὲ φλεγμαίνει θερμότερά τε καὶ ὑγρότερα τῆ κατὰ φύσιν ἀκριβέστερα. τὸν γὰρ δ᾽ ὄγκον τὸν ἐν αὐτοῖς,
ὅταν μὲν ὠδὶ τοσοῦτον ἄρξῃ μέγεθος ὡς βλάπειν τι δὶ αὐτὸ ὄργον τῆ ᾠφέλειαν, ἤδη νόσημα νομιστέον. ἄλλως
δὲ σύμπωμά τε ⁊ πάθημα μόνον, ὥσπερ καὶ τῆ ὀδυνᾶν. ἅπαντ᾽ ὃν τὰ φλεγμαίνοντά τε ἅμα ⁊ ἡλκωμένα
σώματα τριχῆ μὲν ζῆ ἀνάγκης, τετραχῆ δ᾽ ἔσιν ὅτε νοσεῖ, φλεγμονὴν ὀνομαζόντων ἡμῶν διηνεκῆ νῦν, ὃ τ᾽
οἷον φλόγωσιν τῶν μορίων, ὥσπερ ἐν τοῖς παλαιοῖς, ἀλλὰ τὸν ἐρυθρόν τε ⁊ αὐστηρὸν ⁊ ὀδυνηρὸν ὄγκον.
ὅτω δὲ καὶ τοῖς ἐρυσιπέλασι συμπίπτει, πόθ᾽ ἕλκη. τοῖς μὲν γὰρ ἀνθρακῶδες ἀδυνάτου ἄλλως συστῆναι. μέσα δὲ
τότων ὄσι τῆ φύσιν ἑρπητές τε ⁊ καρκῖνοι, τὰ πολλὰ μὲν ἅμα τοῖς ἕλκεσιν, ἔσιν ὅτε ᾖ οὐ χωρὶς ἐκείνων σωι
στάμενα. σώδετα γὰρ ὄσι τὰ τοιαῦτα πάντα νοσήματα, καθ᾽ χωρὶς ἕλκος γίγνηται, καθ᾽ ἅ μὲν τρόπον, ὅτι
πάντα πορώτης ὑγρότητος, ἤτοι θερμῆς, ἢ ψυχρᾶς ὄσιν ἐχόντα, χολῆς μὲν ξανθῆς ἐρυσιπέλας, μελαίνης δὲ, καρ-
κῖνος, αἵματος δὲ φλεγμονὴ, καὶ φλέγματος οἴδημα. καθ᾽ ἕτερον δὲ, διότι τῶν εἰρημένων χυμῶν, εἰ καὶ ζῆ τῶν
ἰσ᾽ εαν ὑγροὶ σύμπαντες εἰσὶν, ἀλλὰ τῶν τε δυνάμιν ὀχ ὑγροί. ὁ μὲν γὰρ ζῆ μελαίνης χολῆς, ξηρὸς καὶ ψυχρός.
ὁ ᾖ ζῆ ξανθῆς ξηρὸς καὶ θερμός. ὁ ᾖ τ᾽ φλέγμαος ὑγρὸς καὶ ψυχρός. ὑγρὸν ᾖ καὶ θερμὸν τὸ αἷμα. ζῆ δ᾽ αὖ τρίτον
τρόπον, ὅτι πάντα ἀλλήλοις ὠδὶ πλέκετ᾽. οὐ παύσιον αὐτ᾽ ὄσιν εὑρεῖν ἑκάστου αὐτῶν εἰλικρινές. ἀναμέμικτ᾽ γὰρ
ὡς τὰ πολλὰ, ταῖς μ᾽ φλεγμοναῖς, ἢ ἐρυσιπελατῶδεσι, ἢ οἰδηματῶδεσι ἢ σκιῤῥῶδες τί. ζοῖς δ᾽ ἐρυσιπέλασιν,
ἢ φλεγμονῶδεσι, ἢ οἰδηματῶδες, ἢ σκιῤῥῶδεσι, οὐ τ᾽ ἄλλων ὁμοίως ἑκάσῳ. σώθετα τοίνυν γίγνετ᾽ πολυειδῶς
ἅπαντα τοιαῦτα νοσήματα, καὶ ῥηθήσεται πρὸς αὐτῶν ὠδὶ πλέον ἐν τε ζῆ πρὸς τῶν νοσερῶν αἰτίων γράμματι,
καὶ ἐν ζῆ μέτ᾽ αὐτὸ, ζῆ τῶν νοσωδῶν συμπτωμάτων, οὐ πῶς τότοις ἐπιδὲ ζῆ θραπευτικῆς πραγματείας,
ὅσπερ ἕνεκα σύμπαντα ταῦτα γράφετ᾽. νυνὶ δὲ ἐπειδὴ τ᾽ τρόπον αὐτῶν τῆς ὠφελοκῆς εἴπομεν, ὠδὶ τὰ τῶν

ὀργάνων

ὀργάνων ἤδη μεταλαβόντα νοσήματα, διεκνῶντες ὅπως ἂν ταῦτα γίγνηται σώζεται. πρῶτον δ' ἀναμνῆσαι χρὴ τοὺς κατ' ἀρχὰς ῥηθέντας, ὡς ὅτιμ ἑτέρα μὲν ἡ τῶν πρώτων σωμάτων τῶν ὁμοιομερῶν, ἑτέρα δὲ τῶν ὀργανικῶν τε καὶ σωζομένων τὰ νοσήματα, φλεγμονὴ μὲν τῶν πρώτων, ἀσάρθρημα δὲ τῶν ὀργανικῶν. ὅταν δὲ ἀσαρθρήσῃ τὸ αἷμα ἢ φλεγμήνῃ καλῶς, αὐτοῦ μὲν πρώτου ὄντος ὁ σύμπαντος ὀργάνου νόσος ἡ ἀσάρθρησις. ἡ φλεγμονὴ δὲ ὁ πρῶτος, οὐ διαφόρως, ἀλλὰ μετὰ συμβεβηκός. ἐπειδὴ γὰρ ἑνὸς ἑκάστου τῶν μορίων αὐτοῦ νόσημα ὅτιμ ἡ φλεγμονή, μετὰ συμβεβηκὸς ἂν εἴη καὶ τοῦ σύμπαντος ὀργάνου τὸ νόσημα. καὶ μὲν δὴ καὶ ὀφθαλμία φλεγμονὴ μὲν ὅτι τοῦ ὑδατοειδοῦς ὑμένος τοῦ λεπτοειδοῦς, μετὰ συμβεβηκὸς δὲ ὀφθαλμοῦ, νόσημα. συμβαίνει δέ ποτε τοῦ λεπτοειδοῦς χιτῶνος ἕλκος ἔχοντος βαθύ, λάπτεται διαβρωθέντος ὅλου, πῶπτεσθαι μέν τι τοῦ μετ' αὐτὸν τοῦ βραγοειδοῦς ὀνομαζομένου, παραπαθεῖν δὲ καὶ τὴν κόρην, καὶ τούτων ἕκαστον τῶν τριῶν, ὀφθαλμοῦ πάθημα νομίζεται. λαί τοι τὸ μὲν ἑλκωθῆναί τε καὶ διαβρωθῆναι, τοῦ λεπτοειδοῦς ἓν μόνου, τὸ δὲ πῶπτεσθαι, τοῦ βραγοειδοῦς, τὸ δὲ παραπαθεῖν, τῆς κόρης. ἀλλ', ὡς εἴρηται, τὰ τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων νοσήματα, τοῦ σύμπαντος ὀργάνου μετὰ συμβεβηκός ὅτι. καὶ τοίνυν ἐπειδὴ ἂν μὴ γνῶμεν ὁπόθεν ἀπ' αὐτῶν νοσῇ σώζεσθαι νόσημα, τοῦ σύμπαντος ὀργάνου, καὶ οὕτως ἔστι νοσήματα κατὰ συμβεβηκός. ἐπειδὰν δὲ πλείω μὲν, ἀλλ' ἑκάστου ἑνί κατέχηται νοσήματι, σώζεσθαι ἂν εἴη οὕτως τὸ νόσημα τοῦ σύμπαντος ὀργάνου. ἴσως γὰρ ἐὰν τύχοι κατὰ τὸν ὀφθαλμόν, οὐ γὰρ ἀδυνάτως ἡ ὑπόθεσις, ἅμα μὲν πληρύγιον, ἅμα δὲ ὀφθαλμία, καὶ διάβρωσις τοῦ λεπτοειδοῦς, καὶ πρόπτωσις τοῦ βραγοειδοῦς, καὶ ἡ ἀρχὴ γλαυκώσεως ὑπωχύματος. ὅτι μὲν οὐχ ἓν, οὐδὲ ἁπλοῦν ὅτι τὸ νόσημα, πρόδηλον παντί, καλέσει δὲ μὲν τις αὐτὸ σώζεσθαι ὀφθαλμοῦ νόσον. ὀνήσει δ' οὐ μίαν σώζεσθαι, ἀλλὰ πολλὰ νοσήματα ὁρᾶν κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν ὑπάρχειν, ἐν διαφόροις αὐτοῦ μορίοις σωιζόμενα. διαφέρει δ' οὐδὲν ὡς πρὸς τὴν θεραπευτικῆς ἐπιβολῆς ποικιλίαν, ἧς πέρ ἕνεκα τὰ τοιαῦτα σύμπαντα ζητοῦμεν, εἴθ' ἓν εἴη σώζεσθαι, εἴτε πολλὰ μαχομένης ἰάσεως δέοντα. ῥηθήσεται δὲ διὰ βραχέων πρὸς αὐτῶν ὧν πλέον ἐν τοῖς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου γράμμασιν. εἰς δὲ τὴν νῦν ἐνεστῶσαν λόγου ἀπόχρη τόγε τοσοῦτον ἐπιδείξασθαι καὶ διελῶσαι, ὡς, πιθανὸς ἂν ἑκατέρους λαβάζειν. τούς τε πολλὰ νοσήματα κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν ὑπάρχειν ὑπολαμβάνοντας, τούς τε καθάπερ ἓν τὸ πάσχον ὄργανον, οὕτω καὶ τὸ νόσημα ἓν εἶναι νομίζοντας. σώζεσθαι δέ, ὅταν ὡς ἔργονται πλείονα μόρια πεπόνθη κατ' αὐτόν. ὥσπερ οὖν τῶν ἁπλῶν νοσημάτων τὸ μὲν, αὐτὸ πρώτως ἓν νόσημα τοῦ σύμπαντος ὀργάνου, καθάπερ τὸ ὑπώχυμα, τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκός, ὡς ἡ τοῦ λεπτοειδοῦς ἕλκωσις, οὕτω καὶ τῶν νοσημάτων, ἰδία μὲν ἔσται τοῦ σύμπαντος ὀργάνου τὰ πολλοῖς αὐτοῦ μορίοις ἅμα διοχλοῦντα, μετὰ συμβεβηκός δέ, τὰ καθ' ἓν τι μόριον ἐν αὐτῷ σωιζόμενα νοσήματα σώζεται. καθάπερ ἡ ὀφθαλμία φλεγμονὴ τοῦ ὑδατοειδοῦς ὑμένος ὑπάρχουσα. σώζεσθαι γὰρ ἐδέκνυτο πάθος ἡ φλεγμονή. προσγινομένου δὲ ἕλκους κατὰ τὸν αὐτὸν ὑδατοειδῆ ὑμένα, πολὺ μὲν ἂν ὅτω γε μᾶλλον ἐν σωζομένῳ νοσήματι τὸ μόριον εἴη. λέγοιτο δ' ἂν ὁδὲ ἢ ὅπου καὶ αὐτὸς ὁ σύμπας ὀφθαλμὸς ὑπὸ σωζομένου νοσήματος ἔχεσθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα κατὰ συμβεβηκὸς ὅλων τῶν ὀργάνων νοσήματα σύνθετα. τὰ δ' ἐκ τοῦ πολλὰ μόρια πεπονθέναι καθ' ἓν χρόνον αὐτῶν τῶν ὀργάνων ὅτι πρώτως νοσήματα σύνθετα, καὶ μᾶλλον εἰ καὶ τῶν κατὰ μόρος ἑκάστου τῶν ἁπλῶν μὴ κατά τι συμβεβηκός, ἀλλὰ πρώτως εἶη τοῦ σύμπαντος ὀργάνου νόσημα, καθάπερ ἐν ὀφθαλμῷ πληρύγιον, ὑπώχυμα, ῥοιάς. ἑκάστου γὰρ τούτων ἴδιόν ὅτιμ ὀφθαλμοῦ νόσημα, καὶ πάνθ' ἅμα γιγνόμενα, σύνθετον ὀφθαλμοῦ νόσον ἰδίαν ὀργάζεται. τοιαύτη τις ἂν χρῶμενος μεθόδῳ, πάντα ἐξευρίσκει τὰ σύνθετα νοσήματα τῶν ὅλων ὀργάνων. ἐμοὶ δὲ ἐπεξέρχεσθαί τε καὶ σωτηρίαν πάντα ποιεῖσθαι ἐδόκει. μεμαθηκὼς τις γὰρ τὰ θ' ἁπλᾶ νοσήματα πάντα, καὶ τὸν τρόπον αὐτῶν τῆς σωζέσεως ἱκανὸς ἂν εἴη γυμνάζειν ἑαυτὸν ἐν τοῖς κατὰ μέρος. ὡς τό γ' ἀναγνῶναι μόνον εἰσάπαξ ὅσα γέγραπται κατὰ τόδε τὸ βιβλίον, οὐδὲν ὄφελος, εἰ μὴ μέλλει τις ἐν αὐτοῖς ἀεὶ πλεῖσον γυμνάζεσθαι.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΝΟΣΗΜΑΣΙΝ ΑΙΤΙΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΝ. β'.

ΠΟΣΑ μὲν δὴ, καὶ τίνα τὰ σύμπαντα νοσήματα κατ' εἶδή τε καὶ γένη διαιρουμένοις, ἁπλᾶ τε καὶ σύνθετα, δι' ἑτέρου διεληλύθαμεν γράμματος. ἑξῆς δ' ἂν εἴη τὰς αἰτίας αὐτῶν ἑκάστου διελθεῖν, ἀρξαμένους τῶν ἁπλῶν τε καὶ ὁμοιομερῶν ὀνομαζομένων τοῦ ζώου μορίων ἀρξαμένους. εἶτ' ἐξῆς, ἤδη τὰ σύνθετά τε καὶ ὀργανικὰ μεταβαίνοντας. ἐπεὶ τοίνυν ἐδείχθη μὲν οὖν ἡνῶσθαί τε καὶ ἀλλοιοῦσθαι τὴν ὑποβεβλημένην οὐσίαν γλύχουσι καὶ φθορᾷ δεξάζοντας, ἅπαξ νόσος ὁμοιομερῶν τε καὶ ἁπλοῦν πρὸς αἴσθησιν σώματος, ἤτοι δυσκρασία τις ὑπάρχουσα, ἢ ἡ συνεχείας αὐτοῦ τῶν μορῶν διαίρεσις. ἡ δὲ οὖν μήθ' ἡνῶσθαι καὶ κενόν τι παραπεπλέχθαι πᾶσι σώματος συγκείσει νομίζαντας ἀμετρία τε πόρων οὖσα, ἡ λύσις ἡ ἀσθενοῦς ἑνώσεως. ἀρξάμεθα καὶ νῦν σκοπεῖσθαι τὰς αἰτίας ἑκάστου τῶν νοσημάτων ἡ πρώτης ὑποθέσεως, ἵν' δὴ καὶ ἀληθῆ πειρώμεθα ὑπάρχειν ἵν' δ', οἶμαι, τέτταρα μὲν ἁπλᾶ, τέτταρα δὲ σύνθετα. ποτὲ μὲν τοῦ θερμοῦ μόνου τὴν αὔξησιν ἄμετρον, ἢ τοῦ ψυχροῦ λαβόντος, ἢ τινος τῶν τῆς ἑτέρας αὐτιθέσεως, τῆς κατὰ τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρόν. ἔστιν ὅτε δὲ κατὰ συζυγίαν τινὰ αὐξηθέντων αὐτῶν, ὡς ἐπὶ θερμοῦ ἅμα καὶ ξηροῦ, ἢ ψυχροῦ καὶ δὲ ξηροῦ, ἢ θερμοῦ καὶ ὑγροῦ, ἢ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ τὸ νόσημα. τίνες δὴν ἑκάστου εἰρημένου νοσημάτων αἰτίαι ἡ γλύκεσι, ἤδη σκοπώμεθα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ ἡ θερμασίαν ἄμετρον δυσκράτου νοσήματος ποιησάμενοι. φαίνεται δὴ

διὰπὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων σωμάτων, ὁπόσα θερμότερα γίγνεται σφῶν αὐτῶν, ἢ ἐκ κινήσεως τινὸς αὐξανομένου τοῦ θερμοῦ, ἢ ἐκ σήψεδόνος, ἢ δι' ὁμιλίας ἑτέρου θερμοτέρου σώματος, ἢ ἐκ στεγνώσεως, ἢ δι' ὑδητηδείου τροφῆς. ἐκ μὲν κινήσεως ἐπί τε τῶν γυμναζομένων ὁποσουῶν, καὶ τῶν πραττομένων ἀλλήλοις λίθων, ἢ ξύλων, καὶ τῆς ῥιπιζομένης φλογός. ἐκ σήψεως δὲ τῶν τε ἄλλων ἁπάντων, καὶ μάλιστα ἀποβλήτων, ἢ κόπρου. ἐγὼ γοῦν οἶδα καὶ ἀναφθέντα ποτὲ πολυετῶν ἀκροτομήματα δρυὸς καπέντα, καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς ἐκ τῶν θερμοτέρων ὁμιλίας θερμαίνεται τὰ πλησιάζοντα, πρόδηλον ποιεῖ, βαλανείων ἀναμνησθέντι, καὶ ἡλίου θερινοῦ, καὶ φλογὸς ἁπάσης. οὕτω δὲ καὶ εἰ πῦρ ἀνάψαις χειμῶνος ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, στεγνώσας μὲν αὐτὸ τὰς διαπνοὰς, ἀθροίσαις ἂν ἡδὺ τὸ θερμόν, ἐάσας δὲ αὐτὸν ἔξω διαπνοὰς ποιεῖσθαι, οὐδὲν ἕξει πλέον. ἀτὰρ οὖν καὶ τὰ βαλανεῖα, καὶ οἱ κάμινοι τὸν αὐτὸν τοῦτον τρόπον ἀθροίζουσι τὸ θερμὸν ἑαυτῶν ἡδὺ ὃ δηλον ὡς καὶ στεγνωσις ποτὲ θερμασίας πλείονος αἰτία. δηλον δὲ καὶ τὸ ἀπὸ τῆς ὕλης, ὡς κάλαμοι μὲν οἱ ξηροὶ ῥᾳδίως δι' ἀέρουσιν ὑδὶ μέγιστον τῶν φλόγα, ξύλα δέ γε χλωρὰ, καὶ μάλιστα ἢν πλέω σωρεύσῃς ἐπ' αὐτῶν, ἄχρι μὲν πολλοῦ βαρύνει τε καὶ οἷον καταπνίγει τὴν φλόγα, τελευτῶντα δὲ αὐξάνει. πῶς οὖν ἂν τοῦ ζώου σώματι τούτων ἕκαστον ἀπετελεῖτο. γυμνασθεὶς μέν τις ἀμετρότερον, ἐκοπώθη. τοῦτο δ' ὅτι, θερμασίαν ἔχειν ἄμετρον ἐν τοῖς ἀρθροις τε καὶ τοῖ μυσὶ πλείονα τοῦ κατὰ φύσιν. ταῦτα γοῦν καὶ τὰ πρῶτως λεγόμενα. καὶ εἰ μὲν ἐν ταῦτα καταμείναιεν ἡ θερμὴ καὶ φθάσειεν λυθεῖσα, πρὶν ὑδρωπιάσαι σύμπαν τοῦ ζώου τὸ σῶμα, κόπος ἂν οὕτω γε μόνον εἴη τὸ γεγονος. εἰ δὲ εἰς ἅπαν ἐκταθείη τὸ σῶμα, πυρετὸς ὀνομάζεται τὸ νόσημα, τοῦ παντὸς ζώου θερμότης τὴς ἀμέτρου οὖσα. ὅτω δὲ καὶ ὁ θυμὸς ζέσις τις ἐστὶ τοῦ περὶ τὴν καρδίαν θερμοῦ, δι' ἣν κίνησιν ἄμετρον, ὅλον ὠδινεμάμενον, ἐνίοτε τὸ σῶμα πυρετὸν ἀνῆψε. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσα πέπεται κατὰ τοῦ ζώου σῶμα, πινὰ μὲν ἐν αὐτοῖς τοῖς μόρεσιν, ἐν οἷς πέπεται, θερμασίαν ἄμετρον ὀργάζεται, καθάπερ ὀρυσιπέλατά τε καὶ ἕρπητες, καὶ ἄνθρακοι, καὶ φλεγμοναὶ, καὶ φύγεθλα. τὰ δ' ὅλον τὸ σῶμα συνεκθερμήναντα, πυρετὸν ἤγειρε. καὶ γοῦν καὶ τὸ τρίτον ἄστιον ἀμέτρου θερμότητος, ἔκτε τούτων ἦλθε πρόδηλον, ὅπως ὤν γίγνεται τοῖς ζώοις, διὰ τὴν καλουμένην ἐγκάυσεως. ἐπί τε γὰρ τοῖς βουβῶσι καὶ ταῖς φλεγμοναῖς, καὶ τοῖς ὀρυσιπέλασι, καὶ πᾶσι τοῖς οὕτω θερμοῖς νοσήμασιν, ἀεὶ τὸ ψαύοντι καὶ συνεχὲς μόριον, αὐτὸ μὲν πρῶτον ἀναλάβει τῆς θερμασίας. ἔπειτα δὲ καὶ τῷ πλησιάζοντι μεταδώσει, διὰκεῖνον αὖθις τῷ μεθ' ἑαυτὸ, καὶ οὕτως ἀεὶ τὴν ἀρχὴν τὴ ἐμφύτου θερμασίας ἀφικομένης τῆς δυσκρασίας, ὅλον τάχει τὸ σῶμα μεταλαμβάνει τοῦ τῆς ἀρχῆς παθήματος. αἱ δ' ἐν τοῖς ἡλιουμένοις χωρίοις διατριβαὶ πολυχρόνιοι, τῷ μὲν γυμνῶν ὅλον ἐκθερμαίνουσιν ἀμέτρως ἐνίοτε τὸ δέρμα, τῷ δ' ἠμφιεσμένῳ, μόνῳ τὴν κεφαλήν. καὶ τοῦτ' ἔστιν ἡ ἔγκαυσις. εἰ δ' ἅπαν ὑδὶ νεμηθείη τοῦ σῶμα, πυρετὸς ἂν ὅτω γένοιτο. τὸ δὲ τέταρτον γένος τ' αἰτίας τ' ἀναπλήσεως ἀμέτρως τῆ ἐμφύτου θερμασίαν ἐπί τε ταῖς ψύξεσι καὶ σύψεσιν ὁρᾶτ' γιγνόμενον. ῥιγώσας γάρ τις ἀμέτρως καὶ νεξάμενον ἐν ὕδατι συπηρεύσει, ἢ τινος τοιαύτης ἑτέρας μετέχον τι δυνάμεως, ἐστέγνωσέ τε καὶ ἐπύκνωσε τὸ δέρμα, καὶ τὰς διαπνοὰς ἐνδον καθεῖρξεν. αἱ δ' εἰ τύχοιεν οὖσαι καπνώδεις ἀθροισθεῖσαι, πυρετὸν ἐγένησαν. τὸ δὲ δὴ τέμπτον εἶδος τῆ ἀναπληρώσεως ἀμέτρως θερμότητος ἐλεσμάτων εἰσὶ ποιότητες δριμεῖαι καὶ θερμαὶ σκορόδων τε καὶ πράσων καὶ ἱρομμύων, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. νῦ γὰρ οὖν καὶ ἡ τούτων χρῆσις ἀμετροτέρα γιγνομένη πυρετὸν ἤγειρεν ἐνίοτε. Καὶ μὲν δὴ καὶ πομάτων θερμῶν, οἷον οἴνου τε παλαιοῦ καὶ δριμέως προσφερηθέντος πλέον τῆ ἀδρεῖ σώματι, νῦ φαρμάκων δριμέων ἀλεξιτηρίων τε καὶ δηλητηρίων, ἐπύρεξαν ἄνθρωποι. τὶ οὖν δή φασιν οὐ διὰ παντὸς ἐφ' ἑκάστῳ τῶν εἰρημένων αἰτίων, ἀνάπτεται πυρετὸς. ὅτι καὶ τὸ ποσὸν τῆ δρώσης αἰτίας οὐκ ἴσον ὅτι, καὶ ἡ συνεχὴς διάθεσις ἀπ' αὐτῆς ἐν τοῖ σώμασι, παμπόλλου ἐν τοῖ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἔχει τῶν διαφορὰν, αὖτό τε τὸ σύμπαν τοῦ ζώου σῶμα, πάμπολυ διαφωνοίη ἕτερον ἑτέρου πρὸς τὸ ῥᾴδιως, ἢ μόγις ἐξίστασθαι τοῦ ἦτ φύσιν. ὡς οὖν οὐκ ἀρρεῖς διὰ τι ταῦτα κίνησις οὐκ ὀργάζεται κόπον, ἀλλ' ῥᾳγὲς ἔσι σι τό γε τοσοῦτον, ὡς εἰκὴ πλείων εἴη καὶ ἰσχυρότερα τῶν ἀρθρων τὲ καὶ μυῶν φύσεως, οὐκ ἄν ποτε κοπώσειν αὐτὰ, ἦτ τὸν αὐτὸν ἐχοῖ σε τρόπον ἐννοεῖν, ὡς οὐ δι' ἣ κοπώδης αὕτη διάθεσις εἰκὴ μέγεθός τε καὶ χρόνον ἀξιόλογον σχοίη, οὐκ ἂν τὸ ταῦ ἑαυτῆ σῶμα συγκαῆσαι δυνήσεται, ἢ κίνησις μὲν ὀλίγη κόπον οὐχ οἷά τε ὄτι ὀργάζεσθαι, μικρὸς δὲ κόπος, ἀνάψει ταύτως πυρετὸν, ἢ κίνησις μὲν ἐν τοῖ πρός τι τὸ δρᾶν ἕξει, κόπος δ' οὐχ ἕξει. Καὶ μὲν ὅτι γε τὰ μὲν τῶν ἀβλητῶν σώματα πολυχρονίων τε ἅμα καὶ σφοδροτάτων ἀνέχετ' κινήσεων, ἄνευ τοῦ κοπωθῆναι, τὰ δ' ἡμῶν ἦν ἰδιωτῶν εἰ πλέω βραχὺ παρὰ τὰ καθεστῶτα πονήσαιμεν σύθυς ἀγαναπτεῖ, πάντες ἴσμεν γε καὶ οἱ σκαιότατοι γινώσκουσιν. οὔκουν θαυμαστὸν οὐδὲν, εἰ κοπωθείς τις οὐ δι' ὅλως ἐπύρεξεν ἢ γοῦν μικρὸς ὁ κόπος, ἢ ὀλιγοχρόνιος, ἢ ἦ τοῦ σώματος ἰσχύος ἧττον ἐνδέοντο. ἢ τὸ μὲν γυμνάσιον εἰ βραχυχρόνιον εἴη, νῦ μὴ σφοδρὸν, καὶ τ' τοῦ γυμναζομένου φύσεως ἀδρωτέρου, οὐκ ἄν ποτε κόπον ὀργάσαιτο. κόπος δ' ἀνάψει πυρετὸν, ἐὰν βραχὺς, ἐὰν ὀλυγοχρόνιος ᾖ. ἐὰν ἦ τοῦ πάσχοντος σώματος ἰσχὺς ἀδρωτέρος. ἀλλὰ ἴσον γε διὰπὶ τῶν πάντων δρασικοτάτου πυρὸς ἰσθῆν ὄτι, ὡς οὔτε αὖθ κατεψυγμένους ἐνθερμαίνει χωρὶς χρόνου καὶ ῥώμης. ἥκοντες γὰρ ἐκ λυρὸς ἐνίοτε διὰ μεγίστης φλογὸς τὰς χεῖρας διαφθείρομεν ἀλύπως. ὅτε μὲν πᾶσαν ὕλην ἑτοίμ ὀξάπτει. κάλαμοι μὲν γὰρ οἱ ξηροὶ ἦτ τῶν πρώτων σύθυς ὁμιλίαν ἀνάπτουσιν. ξύλα δ' ὑγρὰ καὶ χλωρὰ χρόνου τε δεῖται μακροῦ, καὶ φλογὸς ἰσχυρᾶς, ἵν' ὀξαφθῇ. πῶς οὖν ὑδὶ τ' πυρὸς οὐδὲν τούτων θαυμάζειν, ὑδὶ τοῦ κόπου θαυμάζεις, εἰ καὶ μεγέθους δεῖται καὶ χρόνου, νῦ τοῦ σώματος ὑδὶ τηλίκου ἔχοντος ὀξάπτεσθαι; ἄμεινον δ' ἐῶ σε μὴ ἴσον θαυμάζειν, ἀλλ' ὧδισκέψασθαι ποῖον ζώου σῶμα ῥᾳδίως ἐνθερμαίνεσθαι πέφυκε, νῦ ποῖον δυσχερῶς. ἀλλὰ ἴσον μ' ἐφεξῆς ἀκούσῃ. ὧ δέγε ἦτ πρόσθεν μηδὲν εἶναί σοι φαινέσθω θαυμαστὸν, εἰ καὶμ χρόνου δεῖται καὶ μεγέθους τὸ μέλλον ποιήσειν ὁπωσοῦν, καὶ πρόσθεν τοῦ πλησιάζοντος ὑδὶ τηλίκου παθεῖν. οὐ δὲ γὰρ τὸ πῦρ οἷον τ' ὅτι χωρὶς τούτων καίειν, οὐ δὲ τὸ ξίφος τέμνειν, οὐ δ' ἄλλό τι τῶν δρασικωτάτων οὐδὲν, οὔτ' εἰς ἰσχυρότερον ἑαυτοῦ δρᾶν πέφυκεν, οὐ δ' ἄνευ χρόνου τινὸς ἀξιολόγου. ἦ μὲν οὖν λυχνιαίας φλογὸς, οὐκ ἂν ἀθρόως οὐδὲ τ' ὅλαιον κατα-

κέκε.

χεις, μή τοι γε δὴ τὸ ὕδωρ, καὶ ὃ ξίφει τέμνειν, οὐκ ἂν οὐδὲ αὖς λύθους ὧν χειρήσειας, μὴ ὅτι γε ἀδάμαντα. κόπον δέ, καὶ θάλψιν, καὶ ψύξιν, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα πυρετὸν ἀξιώσεις ἀνάπηρον ἀεὶ, καὶ μικρὸν, καὶ ὀλιγοχρόνιον, καὶ ἀνεπιτήδειον ἐχθὲ τὸ σύμπαν σῶμα πρὸς τὸ θερμαίνεσθαι, ἢ οὔ. τὸ μὲν γὰρ ἥδη θερμὸν ἔστι μόνον ὑπορθερμαίνεσθαι, καθάπερ ἂν ἡ τὸ ψυχρὸν ὑπορψυχθῆναι. τὸ δ' ὑγιαντικὸν ἔχον, ἀνεπιτήδειον. οὕτω μὲν οὖν ἀναίσθητός τε καὶ ἀμαθὴς ἡ τῶν τοιαῦτα ζητούντων ἀρετή. οὐδὲ μὴν δὲ ἀκριβοῦντας, ἀλλ' ἀκφαίνομένους ἑτοίμως τε, καὶ πρόπετῶς ὑπὸ μηδενὸς πρὶν εἰρημένων μηδὲ ποτε γίγνεσθαι πυρετὸν, ἢ δι' ἀναισθησίας ἐλεεῖσθαι προσῆκον, ἢ τῆς φιλονεικίας μισεῖσθαι. λέλυται γοῦν καὶ τὰ τούτων σοφίσματα, δι' ἑτέρου γράμματος, ὥσπερ τῶν προκαταρκτικῶν αὐτίων ἰδίᾳ γεγραμμένου. καὶ νῦν οὐκ αὖ τιλέγειν τοῖς ἡμαρτημένοις ἱκανός. ἀλλὰ τ' ἀληθῆ διδάσκειν πρόκειται. πάλιν οὖν ἐπανελθόντες ἐχώμεθα τῶν προκειμένων. ἵν' δὲ οἷμαι προκείμενον, ἑκάστου τῶν ἁπλῶν νοσημάτων εἰπεῖν τὰς προηγουμένας αἰτίας, ἄχρι καὶ τῶν προκαταρκτικῶν. οὐδὲν γὰρ χεῖρον τῆς οὕτω διακειμένοις τὰς προηγορείας, ἵνα σαφοῦς ᾖ τὰ ἀκολουθῆσαι. τὰς μὲν δὴ κατ' αὐτὸ τὸ ζῷον εἴτ' ὂν διαθέσεις εἴτε καὶ διακρίσεις παρὰ φύσιν αἰτίας ὀνομάζουσι προηγουμένας νοσημάτων, τὰς δ' ἔξωθεν προσπίπτοντα καὶ ἀλλοιοῦντα καὶ μεταβάλλοντα μεγάλως τὸ σῶμα προκατάρχοντά τε καὶ προκαταρκτικὰ καλοῦσιν αἴτια. τῶν μὲν δὴ θερμοῦ νοσήματος ἦν τῆς καθόλου τὰς αἰτίας εἴπομεν, ὧν δὲ τὸ ψυχρὸν ἤδη μεταβάλλειν. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν δὲ πλείους τὸν ἀριθμὸν αἰτίαι, οἷον ὁμιλίαι τῶν ψυχόντων, καὶ τῶν ἐδιομένων καὶ πινομένων τό, τε πόσον, τό ποιόν, καὶ κεγνωσίς τε καὶ μάνωσις. διὰ τὰ τούτοις ἀργία τε καὶ κίνησις ἄμετρος. αὖται γὰρ δὴ καὶ αὐτὸ τὸ ὠὺρ σβεννύουσιν αἱ προφάσεις. ἄνθρακι μὲν γὰρ σμικρῷ χιόνα πολλὴν, ἢ κρύσταλλον ὑδρίαις, ἢ ὕδωρ ψυχρὸν ὧν χέας, σβέσεις παραχρῆμα. καὶ ἐὰν τὸ πρόκειμενον ᾖ ἄκρως ψυχρὸν, οἷον μάλιστα πρὸς τὸν ἴσχνον χειμῶνος, οὐ μόνον λύχνον ὑπαίθριον ὅλῳ σβεννύμενον σύθυς, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο ὀλίγον ὠὺρ. οὕτω μὴ ὑπὸ ῥιγέων ἄγαν ψυχρὸν ὁμιλίας νικᾶται τὸ ὠὺρ. ὑπὸ δὲ τῆς τὸν πρόκειμενον αὐτὸ φύσιν ἐχόντων ὑπορβολῆς, ἢ ὠθλείας, εἰ μὴ προσηκούσης ποιότητος ὠδίπους βλάπτεται. ξύλα μὲν ἀθρόα καὶ πολλὰ σωρεύσας ὑδρὶ σμικρᾶς φλογός. ἀκρπνίξεις αὐτὴν ὑπορβολῇ ποσότητος ἀμέτρου. μὴ παρέχων δὲ ὅλως, ἢ σανταῖς παρέχων ὀλίγα, μαραινομένην ὥφ' δι' ὠθλειαν, ἢ ὀλιγότητα τροφῆς. οὕτω δέ που καὶ τὴν λυχνιαίαν φλόγα δέομεθα μφουμένην τε καὶ κινδυνεύουσαν σβεσθῆναι, ταῖς ἀμετρίαις ῥι οἰκείας τροφῆς. ἔστι γὰρ μὴ παρέχης αὐτῇ τοὐλαιον δαψιλές, εἴτε ἀθρόως καταχέοις πάμπολυ λυπήσεις ἑκατέρως. εἰ δὲ καὶ παρέχοις μὲν ἀφθονον αὐτῇ τὴν ὕλην, ἀλλ' ἤτοι μὴ δ' ὅλως ἰκανὸν πεφυκῆναι, ἢ σὺν πολλῷ καμάτῳ, καὶ αὐτὴν ὀυθέως ἐλάττονα ποιήσεις τὴν φλόγα, καθάπερ εἰ καὶ τ' οὐλαιον ἀναμίξας ὕδατι καταχέοις τὸ πυρός.

Καὶ μὲν δὴ καὶ κεγνώσας τὸ προέχον τὴν φλόγα, καὶ μανώσας ἀμέτρως. ὥφ καὶ οὕτως ἐλάττονά τε γιγνομένην τάχ καὶ κινδυνεύουσαν σβεσθῆναι. κεγνοῦται μὲν δὴ εἰ σικῆαν ἰατρικὴν, ἢ πνιγέαν προθείης, ἢ τοιοῦτον ἕτερον. οὕτω δὲ καὶ τῶν καμίνων εἰ τὰς ὀπὰς ἐμφράξαις. εἰ δ' ὑπ ἥλιῳ πολλῷ καὶ θερινῷ καὶ προσηλίῳ χωρίῳ καταθείης, ἢ μείζονα παραθείης ἑτέραν φλόγα, θαλπει, καὶ τό τε τὴν ἐλάττω μαραινομένην, ἐκ τ' μανοῦσθαί τε καὶ διαφορεῖσθαι σφοδρῶς ὑπὸ τῆς ἔξωθεν φλογὸς ἰσχυροτέρας ὑπαρχούσης. ὅτι δὲ καὶ ῥιπίζων αὐτὴν, ὅπερ δὴ πνεῦμα αὐξήσεις μὲν εἰ μεμετρημένως αὐτὸ ποιήσεις, ἀμέτρως δὲ ῥιπίσας διαλύσεις τε καὶ σκεδάσεις, οὐδὲ ὅπερ ἄδηλον. οὕτω γοῦν καὶ οἱ ἄνεμοι κατὰ τὸ μέγεθος ἀεὶ τῆς φλογὸς ἐθέλουσιν ὑπαρχὴν εἰπεῖν μέλλοιεν ὀνήσειν αὐτὴν. οἱ δὲ μείζους ἢ κατ' ἐκείνην, σκεδαννύουσιν, οὐ ῥιπίζουσιν. καὶ τῆς δὲ ἁπλοῦ ὡς δεῖται μὲν, τῆς ὠκτήτου πνεύσεως ἡ φλὸξ πρὸς αὔξησιν. οὐ μὴν ἀμέτρου γε τούτης. ἀρρωδῶ μὲν γὰρ οὐ δ' ὅλως ῥιπιζομένην, σκεδάννυται δὲ καὶ διαφορεῖται πρὸς τῆς ἔξωθεν πνεύσεως ἀμέτρως αὐξηπούσης. κατὰ μὲν δὴ τὸ πρῶτον εἶδος τῆς αἰτίας, ὑπὸ πάντος τοῦ προπίπτοντος ἔξωθεν ψυχροῦ. τοῦ μὲν, κατὰ τὴν θέσιν μόνον, τοῦ δὲ κατὰ τὴν δύναμιν, ἔστι τι νόσιμα ψυχρόν. οὕτως ἐν ὕδατι ψυχῷ νεξάμενος τις ἐβλαβη, καὶ κακῶς λουσάμενος, καὶ διὰ ῥεύσους ὁδοιπορήσας. ἐνίους δὲ καὶ ἀπεθανόντας οἶδα πρὶν οἰκαδε παραγενέσθαι. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον, ἢ ἀποπληκτος, ἢ ἐπληκτος, ἢ λίνησιν, ἢ ἄυδησιν βεβλαμμένος, ἅπως ἄλλως κατεψυγμένος ὑπ οἰνοφλυγίας τῆς ἐχθές. καὶ τοί γε αὖξει τὴν ἔμφυτον θερμασίαν ὁ σύμμετρος οἶνος, ὡς ἂν οἰκειοτάτη τροφή. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ τῶν χρυσοτάτων τε καὶ προθιμωτάτων τῷ ζῴῳ σιτίων ἄμετρος προσφορὰ, νοσημάτων ψυχρῶν αἰτία γίγνεται. ὅσα δὲ ψυχρότερα φύσει τῶν ἐδιομένων ἢ πινομένων, καὶ ταῦτα ψυχρῶν νοσημάτων αἰτία. τῶν τοιούτων δὲ ὅσι καὶ μήκωνες καὶ μανδραγόραι καὶ ὑοσκύαμοι καὶ ὠώνειον, ἃ δὴ καὶ κτείνει τοῦ σφοδρῶ τῆς ψύξεως. ἡ δὲ γε κεγνωσις ἡ ἐκάτερα, πρῶτον μὲν δῆλον νοσημάτων ψυχρῶν αἴτιον ἐτιθέμεθα, κάρους τε καὶ κώματα καὶ ἀποπληξίας ὀργάζεται, καὶ δῆλον ὅτι τὸ πρὸς Ἱπποκράτους λεγόμενον, ὡς τοῦ ὀξαίφνης ἄφωνον γηνέσθαι, φλεβῶν ἀρλήψιον τὸ σῶμα λυπήσουσιν. ὀνομάζει μὲν γὰρ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς τὰ δύο γήνη τ' ψαίμων ἀγγείων, φλέβας, οὐχ ὥσπερ οἱ νεώτεροι τὸ ἕτερον μόνον, τὸ μὴ σφύζον. ἐπειδὰν δὲ ἀρληφθῶσιν αἱ κατὰ τὸ ζῷον ἀρτηρίαι, τοῦτ' ἔστιν οὕτω πληρωθῶσιν αἵματος, ὡς μηδεμίαν ἔτι λοιπὴν ἀρλείπεσθαι χώραν ψ αὐταῖς, εἰς ἣν ψ τοῦ διαπέλλεσθαι τὸν ἔξωθεν ἀέρα ὧν ἀναπνεῦσονται, καταπνίγονται μὲν ψ τοῦ δὲ καὶ σβέννυνται τὸ ἔμφυτον θερμόν. ἀκίνητοι δὲ καὶ ἀνέσθητοι δι' ταχέως οἱ οὕτω παθόντες ὅλῳ τοῦ σώματι γίγνονται. διέσεικται γὰρ οὕτω καὶ τοῦθ' ἡμῖν ψ μὲν τοῦ πρὸς χρείας σφυγμῶν ὡς ὑπὲρ τοῦ φυλαπεσθαι σύμμετρον ψ ἅπασι τοῖς μορίοις τὸ ζῷον τὸ ἡμῶν φύσιν θερμόν, αἱ ἀρτηριγείαι σφύζουσιν. ψ δὲ τοῦ πρὸς χρείας ἀναπνοῆς, ὅτι καὶ ἥδε, τὴν ψ τῇ καρδίᾳ θερμότητα φυλάπει σύμμετρον. ὥσπερ οὖν εἰ τὰς ἐκτὸς ταύτας φλόγας ἀφεδρήσαις ἡ πῶς τὸ προέχον κοινωνίας, ἢ πνιγέας προθιμείας αὐταῖς, ἢ σικύαν, ἢ τί τοιοῦτον ἄλλο, διαφθερεῖς παραχρῆμα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ καὶ τὴν ψ τοῖς ζῴοις θερμότητα καθείρξαις τε καὶ κατακλείσαις, ὡς μηδαμῆ κοινωνεῖν τοῦ πόρίξ ἀρὶ διαφθορεῖς ψ τάχει. ἡ μὲν οὖν ψ τῇ καρδίᾳ θερμασία δι' τοῦ τῆς φάρυγος πόρου κοινωνεῖ τοῦ προέχοντι, καὶ εἰ τοῦτον κεγνώσαις, καταπνίξεις τε αὐτὴν αὐτίκα, καὶ διαφθορεῖς τὸ ζῷον. ἡ δ' ψ ταῖς κατ' ὅλον τὸν ὄγκον τοῦ σώματος ἀρτηρίαις θερ-

μασία διά τε τῆ παρδίας αὐτῆς, καθὸ κοινωνεῖ τῆ φάρυγι, καὶ διὰ τὴν τοῦ διρήματος ὃν τὸ πρόσχυν ἀναπνεῖ, ῥιπιζομένη ὑπ' ἐν ταῖς διαξολαῖς, ἀρχέουσα δὲ τὸ ἀιθαλῶδες ἐν ταῖς συξολαῖς, ὑφ' ὧν ἀμφοτέρων ἡ κατὰ φύσιν αὐτῆς συμμετρία διασώζεται. καὶ δὴ καὶ σεγνωθησομένων τῶν ἀρτηριῶν ἥτοι καθάπερ ὀλίγου ἐμπεσόντων ἐφαπτεται τοῦ πλήθους αἵματος, ἢ τινῶν ἐμφραγμάτων ἐν τοῖς τόμασιν αὐτῶν γιγνομένων, ὡς μηδ' ἀμπνεῖσθαι, σβεσθῆναι μὲν ἀνάγκη τὸ θερμόν, νεκρωθῆναι δὲ τὸ διαπνεῦσαν οὕτω σῶμα. μετρίας μέν τοι τῆ σεγνώσεως γιγνομένης, οὐκέτι ἐξ ἀνάγκης συνήσεται πάθημα τοιοῦτον πρὸϛ τὴν ἔμφυτον θερμασίαν. ἀλλ' εἰ μὲν οἷον ἀιθαλῶδές τι καὶ καπνῶδες εἴη, τοιαῦτα τὸ κατὰ τὸ τοῦ ζώου σῶμα περίττωμα γιγνόμενον, ἕτερον ἔσται πάθημα τῆς ἐμφύτου θερμασίας. εἰ δ' ἀτμίζον ἢ μόνον ἡδὺ καὶ χυσόν, ἕτερον ἐκάτερον δ' αὐτῶν διηθοῦν, ὡδήποτε διαφορόν. ὅταν γὰρ αἷμα χυσὸν ἀκεραίως ἢ κατὰ τὸ σῶμα, μηδενὶ περιττώματι μοχθηρῷ τεθολωμένον, ἀτμὸϛ ἐξ αὐτοῦ θερμαινομένου χυσὸϛ ἐγείρεται, μηδὲν ὑπαφορόμενον αὖ ἑαυτῷ πυρωδέϛ ἢ δριμὺ τὸ μὲν δὴ τοιοῦτον σῶμα μετρίως σεγνωθέν, ἢ πληθορικὸν ἐν τάχει γένοιτ' ἄν, ἢ θερμότερον τοῦ κατὰ φύσιν. ἀταλαιπώρως μὲν διαστωμένοις πληθορικόν, ἐνδυομένων ὧν ἐχεῖ ποιουμένων ἐκκενοῦσθαι. διαπονοῦσι δὲ θερμότερον, ὡς ἂν ἐκ μὲν τῆ ἰσχνώσεως αὐξανομένης τῆ ἐμφύτου θερμασίας, μὴ διατωνομένης δὲ τοῦ πεπυκνῶσθαι τὸ σῶμα. κατὰ δὲ τὸ καπνῶδέϛ ὑποτρέφον περίττωμα σῶμα σεγνωθέν, ἅτε πυρετὸϛ ἐξ αὐτοῦ φθήσεται, κατακλειομένης ἐνδυμ τῆς λιγνυώδους ἀναθυμιάσεως, ἢ καταπνιγήσεται, καὶ σβεσθήσεται τὸ ἔμφυτον θερμόν. ἑκάτερον δ' αὐτῶν ἀπολυθήσει τῷ τε πλήθει τοῦ περιττώματος, καὶ τοσῷ τῆ σεγνώσεως. εἰ μὲν γὰρ τὸ καπνῶδέϛ περίττωμα τὸ διεόμενον τῆ ἰσχνώσεως, εἴη πάμπολυ, καὶ ἡ σεγνωσις σφοδρα, λίνδυνοϛ ἀποσβεσθῆναι καταπνιγείσαν ὑπὸ τοῦ περιττώματος τὸ ἔμφυτον θερμασίαν. εἰ δ' ὀλίγον τε εἴη τὸ περίττωμα, καὶ ἡ σεγνωσις βραχεῖα, πυρετὸϛ ἀναφθήσεται, δ' ἦλον ὅν ὡς καὶ τὰϛ φυσικὰϛ ἐπίσασθαι χρὴ, καὶ τὰϛ ὠμοκτήτους διαθέσεις τοῦ σώματος, ἃϛ ἕξεις εἶναι λιγνυῶδέϛ, ἢ καπνῶδεϛ, ἢ ἀτμῶδεϛ ὅτι τὸ διαπνεόμενον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῇ τῆ θεραπευτικῆϛ μεθόδου λεχθήσεται πραγματεία. νυνὶ δὲ ὡδὶ τὸ προκείμενον ἐπανίωμεν. ὥσπερ γὰρ ἡ σεγνωσις ψύξεως αἰτία πολλάκις γίγνεται, καθ' ὃν εἴρηται τρόπον, οὕτω καὶ ἡ μάνωσις, ὅταν ὑδατωδέστερον ἢ προσῆκε διαφορήσῃ τε, καὶ σκεδάσῃ τὸ ἔμφυτον θερμόν, ψυχρότερον ἀπεργάζεται τὸ σῶμα. γίγνεται δὲ ταῦτα καὶ καθ' ὅλον μὲν τὸ ζῶον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καθ' ἕκαστον μόριον ὡσαύτως, ἥτοι σεγνούμενον, ἢ μανούμενον. εἰ γὰρ ἦν πορρῶ ὅλον ἔχειν τὸ σῶμα διαθεσιν ὑδατώδη ταῖς ἐμφράξεσί τε καὶ πληρώσεσι τῶν ἀρτηριῶν τοιαύτην χοϊν τὸ μόριον, ὑπὸ τῆ ἐν αὐτῷ μόνῳ πεπονθυίας ἀρτηριῶν, ἀνάγκη δήπου καὶ νοσῆσαι παραπλησίως αὐτῷ. καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ προσπίπτοντα ἔξωθεν αὐτῷ φάρμακά τε καὶ ὑδατα φαρμακώδη καὶ ψυχρὰ, καὶ αὐτὸ τὸ προέχον ἥτοι σεγνωσιν, ἢ μάνωσιν ἄμετρον ἐναπεργάζεσθαι διαίνεται τοῦ μορίου. καί τινες βίαιοι δεσμοὶ ποτὲ μὲν αὐτῷ τοῦ μορίου, ποτὲ δὲ τοῖς ὑποκειμένοις προσπεφυκότες, νεκρώσουσί τε καὶ καταψύξουσιν αὐτό, τῆ πρὸϛ τὴν ἀρχὴν τοῦ ζώου κοινωνίας στερήσαντος, ἀφ' ἧς αὐτῷ καὶ ἡ σύμφυτος ἐπέρρει θερμασία, καὶ ἡ κινοῦσα τὰϛ ἀρτηρίας διὰ μιᾶς ἐχορηγεῖτο. προσὶ μὲν δὴ τῶν θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν νοσημάτων αὐτάρκως εἴρηται. περὶ δὲ τῶν ξηρῶν ἑφεξῆς λεγέσθω. εἰσί τινες διανοίαι μὲν πλέαι, τρέφουσι δὲ ἐλάττω, καὶ ταῦτα ξηρότερα τῆ διαμιγ, εἰς ξηρὸν ῥᾳδίως ὑποχωρήσεται νόσημα. καὶ μάλιστα εἰ φρονιτίσειεν, ἢ ἀγρυπνήσειε πλέω. καὶ μὴν καὶ αἱ τοῦ περιέχοντος ὑμᾶς ἀὴρ καταστάσεις αἱ ξηραὶ, ξηραίνουσι δηλονότι καὶ αὐτὰ τὰ τῶν ζώων σώματα, καὶ νῆξις ἐν ὕδατι νιτρώδει τε καὶ θειώδει καὶ συπηρειώδει καὶ ἀσφαλτώδει, καί τινος ἑτέρου τοιαύτης ποιότητος μετέχοντι. καὶ μὴν γε καὶ ὅσα τῶν φαρμάκων ξηρὰ τῆ διαμιν ὄντα, εἴτ' ἐσωθεν εἴτ' ἔξωθεν προσφέροιτο, ξηραίνει καὶ ταῦτα. εἴρηται δὲ ὑπὲρ αὐτῶν ὠδὶ πλέον ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων. ὧνται μὲν καὶ αἱ τῶν ξηρῶν νοσημάτων αἰτίαι. τῶν δ' ὑγρῶν αἱ ἐναντίαι σύμπασαι, ἐθισμάτων μὲν ὑγροτέρων τῆ διαμιν ἀφθονία, καὶ πλέω τὰ σώματα καὶ σύμπασα ἡ ἀβροτέρα δίαιτα, καὶ ἡ θυμηδία, καὶ λουτρὰ γλυκέων ὑδάτων πολλὰ, καὶ μᾶλλον μετὰ τροφῆϛ. οὕτω δὲ καὶ ἀργὸϛ ὁ σύμπας βίος, καὶ ἄπονος, ὄμβροι τε πολλοὶ, καὶ ἡ πᾶσα κατάστασις ὑγρὰ, καὶ φάρμακα τἀναντία ὅσα διαῦ διαμένα. πρόδηλον δ' ὅτι καὶ τὰ τῶν σωθέντων νοσημάτων αἴτια, σώθεντα πάντως ὄντα. εἰ γὰρ ἅμα θερμὴ καὶ ξηρὰ συνέλθοι ποτὲ αἰτία, θερμὸν ⊂ ξηρὸν ἀνάγκη γενέσθαι τὸ νόσημα. καὶ εἰ θερμὴ ⊂ ὑγρὰ, θερμὸν καὶ ὑγρόν. οὕτω δὲ λέγω τῶν λοιπῶν διυοῖν συζυγιῶν ὑγρᾶϛ καὶ ψυχρᾶϛ, καὶ ξηρᾶϛ ⊂ ψυχρᾶϛ. ὅπερ δ' ἀναγκαῖον ὄντα ἐν τῷ λόγῳ πρόδηλά τε ⊂ διορίσασθαι, τοῦτ' ἤδη λεγέσθω, τὸ πολλάκις μὲν ὑπὸ πάντων τῶν αἰτίων ὁμοιοῦσθαι ἀλλήλοις ὄντων, ἀλλοιοῦσθαι τὸ σῶμα, πολλάκις δὲ ἐναντίων ταῖς διαθέσεσιν ὑπαρχόντων, ποτὲ μὲν, τὰ πλέω ἰσχναίνειν ἐξ αὐτῶν, ἢ τὰ πολυχρονιώτερα. ποτὲ δὲ τὰ ἰσχυρότερα, ποτὲ δὲ τὴν ἀπ' ἀμφοτέρων βλάβην ὁμοίως ἀναδέχεσθαι τὸ σῶμα. καί τι δόξειεν ἂν εἶναι τοῦτο γε ἀδύνατον ἅμα θερμότερόν τε ⊂ ψυχρότερον ἀπεργάζεσθαι τὸ κατὰ φύσιν, ἐν καὶ ταυτὸν σῶμα, ⊂ ὑγρότερον ἂν ⊂ ξηρότερον. ἀλλὰ ⊂ γίνεται τοῦτο. ⊂ δέοντος ἀνώμαλος ὀνομάζεται δυσκρασία, ⊂ ἡμῖν ἰδία περὶ αὐτῆς ἐν ἑτέρῳ γράμματι λέλεκται τὰ εἰκότα. ⊂ οὐ χρὴ νῦν ἔτι μηκύνειν ὑπὲρ αὐτῶν. ἀλλ' ὧν τὰ λοιπὰ γένη τῶν νοσημάτων ἑτέρων ἤδη, τὰϛ αἰτίας αὐτῶν σκεψομένους. ἀναμνησθῆναι δὲ πάλιν ἐναντιοῦσθαι προσήκει τῶν εἰρημένων ἐν τοῖς περὶ τῶν νοσημάτων διαφορᾶς, ὡς ἐνίοτε μὲν αὐτὰϛ μόναις ταῖς τέτταρσι ποιότησι δέδοται τὸ κατὰ φύσιν ἔχειν τὰ σώματα, μηδεμιᾶς ἔξωθεν αὐτοῖς ὠδὶ ῥεούσης ἑτέρας οὐσίας. ἐνίοτε δὲ ἐμπίπλαται ῥεύματος, ὑγροῦ μὲν πάντως τῆ ἰδέαν, οὐχ ὑγροῦ δὲ τῆ διαμιν. εἴρηται μὲν οὖν καὶ τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις ὑπὲρ τῆ τοιούτων ὑγρῶν διαμεως. ἀπολέλειπται δὲ ἡμῖν ἐν ἄλλοις τε πισὶ, καὶ ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασιν. ὅσον δ' ἐξ αὐτῶν εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον, εἰρήσεται καὶ νῦν, ὡς ἡ καὶ ξανθὴ χολὴ θερμὴ καὶ ξηρὰ τῆ διαμιν ὄντα. ἡ δὲ μέλαινα, ξηρὰ καὶ ψυχρά. ὑγρὸν δὲ ⊂ θερμὸν τὸ αἷμα. ⊂ ψυχρὸν ⊂ ὑγρὸν τὸ φλέγμα. καὶ ὡς ἐνίοτε μὲν εἰλικρινὴς ἐπιῤῥεῖ τούτων ἑκάστου τῶν χυμῶν, ἐνίοτε δ' ἀλλήλοις ἐπιμιγνύμενα. καὶ ὡς αἱ τῶν οἰδυώντων τε ⊂

σκιῤῥωμένων

σκιῤῥουμένων καὶ φλεγμαινόντων μορίων διαθέσεις, ἐντοῦθεν ὑπὸ πλείονων ποικίλλονται. καὶ γὰρ καὶ ἄνθρακες καὶ καρκίνοι καὶ ἕρπητες, ῥυσιπέλατά τε καὶ γάγγραιναι καὶ φύγεθλα καὶ φαγέδαιναι καὶ ἀποτυφώσεις ἐκ τούτου τοῦ γένους εἰσί. καὶ μὴν καὶ ἀλφοὶ καὶ ἀθερώματα καὶ ἀχῶρες, καὶ μελικηρίδες, καὶ γαγγλία, καὶ στατώματα, ξυμάτ' εἰσὶν ἔγγονα νοσήματα. διαφορᾷ δ' ἀλλήλων ταῦτα. καὶ ἄλλα σύμπαντα τὰ προειρημένα, ὅσα τὰ μὴ ἐκ φλέγματος γίγνεσθαι μόνα. τὰ δ' ἐξ αἵματος. τὰ δὲ ἐκ τῆς ξανθῆς χολῆς. τὰ δὲ ἐκ τῆς μελαίνης. τὰ δὲ ἐξ ἄλλου τινὸς χυμοῦ τελέως παρὰ φύσιν. ἀλλὰ καὶ ὅτου ὁτιοῦν καὶ ἢ πάντως ἐκ τινος τῶν προειρημένων ὅτι χυμῶν. τὸ γὰρ ὑγρὸν ἔχει μὴ ἀχὶ θερμὸν ἕν καὶ ξηρὸν αὐτὸν, ἢ θερμὸν καὶ ὑγρὸν, ἢ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν, ἢ ψυχρὸν καὶ ὑγρόν. ἀλλ' ὅσον ὑπὸ πλεῖστον ἥκει τάχους καὶ ψύξεως, ἐκπίπτει μὲν τοῦ κατὰ φύσιν φλέγματος ἡ ἰσίας. ἔστι δὲ ἔνι δοκεῖ χυμὸς ὅλως ὑγρὸς παρὰ φύσιν, οὐ μὴν οὕτως γε ἔχει τ' ἀληθές. ὅσις ἂν γὰρ ὑγρὸς ἢ καὶ ψυχρὸς τὴν δυνάμιν, ὧν τοῦ τοῦ φλέγματος γένει πολλάκις ἔχεται. κατὰ δὲ τὰ αὐτὰ καὶ ὅσις ἂν ἢ ξηρὸς καὶ θερμὸς ὁμοιοτρόπως ὅτι τῆς ξανθῆς χολῆς. λέλεκται δὲ καὶ πρὸ τούτων ὑπὸ πλέον ἑτέρωθι. καὶ νῦν οὐ χρὴ μηκύνειν περὶ αὐτῶν, εἰρήσεται γὰρ οὖν καὶ αὖθις ὑπὸ πλέον ὑπὲρ ἁπάντων τούτων ἐν τοῖς τῆς θραπευτικῆς μεθόδου γράμμασιν. ὁ δ' ὅτι οἰκεῖον τῆς γνεστώσης διεξόδου ποιεῖν ἐπανιόντι. ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα νοσήματα τῆς φύσεως ἀρτιβεμένης ἑκάστου τε τοῦ πρώτου εἰς ἀκυρότερα μόρια γίγνεται. ὅθεν μὲν δὴ καὶ ἄλλοις ἐμπέπτωκεν εἶναι πολλοῖς. ὅστις δὲ ὁ τρόπος ὅτι τῆς ἀρθέσεως, οὐκ ἔτ' εἰρηται, λογισμὸν γάρ τινα καὶ νοῦν τῇ φύσει δώσομεν, ἐὰν ἁπλῶς οὕτως αὐτῷ ἀποτείνεσθαι φῶμεν ἐκ λυείων μορίων εἰς ἄκυρα, πᾶν ὅτι οὗ ὑπάρχον μὴ χρηστόν. ἀλλ' ὅτι μὲν ἐν τοῖς νοσήμασι αἱ ἀγαθαὶ λύσεις ὑπό τινος τοιαύτης γίγνονται διαιρέσεως ἐναργῶς φαίνεται. τίς δὲ ὁ τρόπος ὅτι αὐτοῖς τῆς γενέσεως οὐκ ἀκριβῶς οἱ πρὸ ἡμῶν διῆκήσαντο, διό τι μηδὲ τὰς φυσικὰς διαιρέσεις, ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς ἐν ἑτέροις ὑπομνήμασι διείληθαμεν ἀκριβῶς διαιρήσαν ἀφεῖλεν πόσαι τε εἰσὶ, καὶ τίνες, ὁποῖόν τι τί, ὅτι τὸ ἑκάστου αὐτῶν ὄργανον. ἀλλὰ νῦν γε χαλεπὸν οὐδὲν ἔστι πρὸ τούτων ἁπάντων διελθεῖν, ὑποθέσεσιν εἰς αὐτὰ χρησάμενον τοῖς διὰ ἐκείνων ἀφωρισμένοις. οὐσῶν δὲ τεττάρων διαιρέσεων ὧν ἅπαν μετέχει μόριον καὶ ζώου καὶ φυτοῦ, καὶ τῆς μὲν, ἑλκούσης τὸ οἰκεῖον, ἡ δὲ κατεχούσης, τῆς δὲ ἀλλοιούσης, ἡ δὲ ἀπεκκρινούσης τὸ πρόσφορον. ὄντος δὲ τοῦ προσφόρου διττοῦ κατὰ γένη, ἢ γὰρ τῷ ποσῷ προσφορον ὅτιν, ἢ τῷ ποιῷ, καὶ τοίνυν καὶ τὸ τοῦ σώματος μόριον οὐκ ἴσον ἁπάντων ἐχόντων τὴν ῥώμην, ἀλλὰ τῶν λυειουργῶν ὑπὸ ἀρχῆς ὑπὸ ἡ φύσεως ῥωμαλεωτέρων ἀπεργασθέντων, εὔλογον ἐν τοῖς ἀναθέρτοις τε καὶ προσφυσωματικοῖς σώμασιν ὑπάρχειν τοῖς ἀπεργαστικοῖς μορίοις. ἅτε γὰρ ἐξ ἁπάντων τῶν ἰσχυροτέρων μορίων ἐλαττούμενον τὸ προσφυσωμα. καὶ μηδαμόθι σβῶσαι δυναμένου, εἰς τὸ πάντων ἀθρόως ἀφικνεῖται μόριον. ἄλλο δὲ δι' ἄλλο τοιοῦτον ὅτιν, ἢ ὑπὸ ἐν τῇ πρώτῃ συμπήξει τοῦ ζώου πλημμεληθὲν ἢ ἐξ ὑστέρου βλαβέν, ἢ καὶ φύσει δέομενον εἶναι τοιοῦτον ὥσπερ καὶ τὸ σπέρμα. ὅθεν γὰρ ἅτε μισημίας ἐνεργείας ἕνεκεν, ἀλλὰ χρείας μόνης γεγυμνασμένον, ἀθρόως δεῖται προσήκει τῶν ἐνεργούντων. ἔστι γάρ οἷον σκέπασμά τι, καὶ περίβλημα τοῦ ζώου σύμφυτον. οὔτ' οὖν πέψιν, οὔτε ἀνάδοσιν τροφῆς, οὔτ' ἐξεμάτωσιν, οὔτε σφυγμόν, οὔτε ἀναπνοὴν, οὔτε κίνησιν κατ' ὄγκον, οὔθ' ὅλως ἐνέργειάν τινα τοῦ ζώου παρεχόμενον. ἅμα δὲ καὶ πάντων ἔξωθεν κείμενον, εὐλόγως ἐκλέγεται τὰ τοῦ σώματος ὅλου περιττώματα. πολλὰ μὲν γὰρ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ φύσις ἐτεχνήσατο τῶν περιττωμάτων καθάρσεως ἕνεκεν ὄργανα. καὶ πρός γε τὴν ὑγείαν, ἀρκεῖ μόνα ταῦτα, ὑπὸ δ' ἂν μή τις ἐκ τοῦ περιέχοντος ἐγγίνεται βλάβη τοῦ ζώου, μήτ' ἐκ πλημμελοῦς διαίτης περιττωματικὸν ἀμέτρως ὅλον ἀπεργαζομένης τὸ σῶμα. τοιούτου δὲ τινος συμβαίνοντος ἁμαρτήματος, οὐκ ἔτ' αὐτάρκη μόνα τὰ φυσικὰ τῶν ὀργάνων ἀκαθαίρειν τὸ πλῆθος τοῦ περιττώματος. καὶ τούτῳ κατασκήπτει ῥεύματα τοῖς ἀθρωτέροις μορίοις, ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων ἐλαττούμενα. συμβαίνει δέ ποτε καὶ στεγνωθέντων τῶν ἐκκαθαιρόντων αὐτὰ πόρων. ἑτέροις ὑπορρυῆναι χωρίοις. αὗται μὲν αἱ ἀρχαὶ τῆς γενέσεως ἁπάντων εἰσὶ τῶν προειρημένων νοσημάτων. αὐξάνεται δ' ἃ αὐτοῖς ἤδη τοῖς μέλεσι τὸ πάθος, ὡς ἂν σφιγγομένων τε καὶ διασηπομένων τῶν περιττωμάτων, καὶ οὕτως αὐτῶν τε χειρόνων γενομένων, τὸν ὑπορρέοντα χυμὸν ἐξ ὑστέρου, κἂν χρηστὸς ᾖ, σαπρὸν διαφθειρόντων. ἀλλὰ γὰρ ἐπειδὴ καὶ τὰ τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων ἴδια νοσήματα διειλόμεθα, ἐξ ἧς ἂν εἴη λέγειν τὰ τῶν ὀργανικῶν, ἀρξώμεθα τοῦ πρώτου κατ' αὐτὰ τοῦ παρὰ τὴν διάπλασιν ὑπαρξαμένους γένους. γίνεται δὲ ὅθεν ποτὲ μὲν τοῦ κατὰ φύσιν σχήματος ὑπαλλαττομένου, ποτὲ δὲ λειότητός τινος, ἢ τραχύτητος, ἢ πόρου διαφθειρομένου. τῆς μὲν δὴ τοῦ κατὰ φύσιν σχήματος ἐξαλλαγῆς αἰτίαι, πρώτη μὲν ἡ κατὰ γαστρὸς ἐπικυρωμένων αὐτῶν διάπλασις μοχθηρὰ, πλήθους ὕλης ἢ ποιότητος οὐκ ὠφελιμαίου ταῖς φυσικαῖς τοῦ ὁρμήματος κινήσεσιν ἐμποδὼν γιγνομένης. δευτέρα δὲ, ἥ τε κατὰ τὴν ἀρκύσιν αὐτῶν, κἂν τὸ παραγανοῦδες πλημμέλεια. μαλακὰ γὰρ ἔτι καὶ ὀλίγου δεῖν ῥυτὰ τὰ τῶν νεογνῶν παιδίων ὑπάρχοντα σώματα, ῥᾳδίως ἐκτρέφεται, δεχομένων τε τῶν μαιῶν αὐτὰ κατὰ τὴν ἀρκύσιν οὐκ ὀρθῶς, φθειλιπούσῃ τε τοῖς παραγάνοις, ἔστιν ὅτε μὲν δέοντος, εἶτ' οὖτις τῶν τροφῶν ἀναιρουμένων τε καὶ ἀρτιθεμένων οὐ κατὰ τρόπον, φ τε θερμὰ παρέχειν, καὶ φ θερμὰ λύειν, καὶ παραγανοῦν. φ ἅπασι γὰρ τοῖς τοιούτοις εἰ μήτις ὑπὸ τηδίως μεταχειρίζοιτο, ῥᾳδίως ἐκτρέφεται καὶ διαφθείρεται τὸ κατὰ φύσιν ἑκάστου τῶν μελῶν σχῆμα. Καὶ μὲν δὴ καὶ τῇ μετὰ ταῦτα ἀναστροφῇ συμπάσῃ, τὰ μὲν, ὑπὸ πλησμονῆς ἀμέτρου, τὰ δ' ὑπὸ κινήσεως πλημμελοῦς, ἢ πρωϊαίτερον τοῦ δέοντος ἵστασθαί τε καὶ βαδίζειν ὑπὸ τραπόντος αὐτοῖς, ἢ σφοδρότερον κινεῖσθαι, πολλὰ τῶν μελῶν διαστρέφεσθαι συμβαίνει, τῶν μὲν πλησμονῇ, τὰς φυσικὰς ἐνεργείας ἐμποδίζουσῶν, τῶν δ' ἀκαίρως, ἢ σφοδρῶν κινήσεως, λυγίζουσῶν τε καὶ πολιαγουσῶν ἐφ' ἃ μὴ χρὴ τὰ μόλα. τὰ μὲν γὰρ σκέλη κἀξ αὐτοῦ τοῦ βάρους τῶν ὑποκειμένων σωμάτων, ἢ πρὸς τοῦνωτος, ἢ πρὸς τὸ ἦτρον διαστρέφεται κατὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς κνήμης ῥοπήν. οἷς μὲν γὰρ ὀρθότερα τοῦ δέοντος φύσει, βλεσσοῦται μᾶλλον. οἷς δὲ κοιλότερα, ῥαιβοῦται. Καλῶς δὲ βλεσσὸν μὲν, τὸ ὑπὸ τὰ ἐκτὸς ῥέπον, ῥαιβὸν δὲ τὸ ὑπὸ τἀναντία. καὶ κατὰ τὸν θώρακα δὲ μέλη διαστρέφεται πολλάκις ὑπὸ τῶν σφιγγου-

σῶν τροφῶν αὐτὰ κακῶς ἐξωθῶν ἐν τῇ πρώτῃ ἀναστροφῇ. καὶ μάλιστα παρ' ἡμῖν ὅτι τὸ τοιοῦτον ἰδιᾶν συνέχως γιγνόμενον τῶν παρθένων, αὐξάνεσθαι γὰρ αὐτῶν αἱ τροφαὶ βουλόμεναι τὰ κατ' ἰσχία τε καὶ λαγόνας ὡς πολλῷ μέζω γίγνοιτο τῶν ἡβητικῶν θώρακα, ταινίαις πισὶν ὅλον ἐν κύκλῳ περιλαμβάνουσιν ἰσχυρῶς σφίγγουσαι τὰ κατ' ὠμοπλάτας τε καὶ θώρακα μόρια σύμπαντα, διὰ ταύτῳ πολλάκις αὐξησιν γιγνομένης τῆς τάσεως, ἡ περιπετὲς εἰς τ' ἐμπροσθεν ἀπέφηναν τὸ σῶμα, ἢ τὰ ἀντικείμενα τὰ κατὰ ῥαχιν διυρτά. συμβαίνει δὲ ἐνίοτε καὶ ὥσπερ διακεκλασμένον καὶ παρηγμένον εἰς τὰ πλάγια γίγνεσθαι τὸ μετάφρενον, ὡς τῷ μὲν ἑτέραν ὠμοπλάτην αὐξῆσαι τε, καὶ μικρὰν, περισπασθεῖσαν ἱκανῶς φάνεσθαι, τῷ δ' ἑτέραν ἀφεχρυσάντε καὶ περιπεσῆν, καὶ πάντι μέζονα. ὥστε σύμπασαι κακίαι χημάτων ἐν θώρακι συνίστανται, πλημμέλεια καὶ ἀμαθία τῶν τροφῶν, ἀγνοουσῶν ἰσορρόπως ὑπηρεῖν. οὕτω δὲ καὶ οἱ ἰατροὶ πολλάκις οὐκ ὀρθῶς ὑπηρετοῦντες τῇ διαπλάσει τὰ κατεαγότα κῶλα διέστρεψαν. ὥσπερ ὧν πάλιν οὐδὲν ἀφαμαρτάνοντος τ' θραπεύοντος, αὐτὸς ὁ κάμνων πρὶν ἀκριβῶς ἰατρωθῆναι τὸν τρόπον ὧν χειρήσας χρῆσθαι τῷ ἰώλῳ, ἢ διαστροφῆς ἑαυτῷ, γίνεται διημιουργός. ἀλλὰ καὶ θλασθέντα μόρια καθάπερ ἰς, ἢ καὶ πεπιεσμένα καθάπερ οἱ ἄμβωνες τῶν κοτυλῶν, ἔσιν ὅτε δὲ καὶ τῶν ὀστῶν ἐκπεφύντων, ἢ σαρκὸς πλείονος, εἶτ' οὖ κατ' ἴσον αὐξηθείσης, ἀπόλλυσι τὸ κατὰ φύσιν χῆμα. ἕτερος δὲ τρόπος βλάβης χημάτων, ὁ διὰ πλησμονὴν ἄμετρον, ἢ γνάθιαν, ὥσπερ τοῖς ὑποπαχυθεῖσιν, ἢ σιωπακεῖσιν ἄγαν, ἤτοι καθ' ὅλον μόριον, ἢ καὶ σύμπαντι τῷ σώματι. ἡ γὰρ δὴ ὁ ἔλεφας ὀνομαζόμενος καὶ ἡ φθόη φανερῶς ἐξαλλάττουσι τὴν μορφήν. σημοῦται μὲν γὰρ ἡ ῥὶς, καὶ τὰ χείλη παχέα, καὶ ἀπεξυσμένα τὰ ὦτα φαίνεται, καὶ τὸ σύμπαν ὅμοιοι τοῖς σατύροις οἱ ἐλεφαντιῶντες γίγνονται, ῥὶς δ' ὀξεῖα, καὶ κρόταφοι συμπεπτωκότες, καὶ ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, καὶ τὰ κατ' ὠμοπλάτας τε καὶ βραχίονας οἱονεὶ πτέρυγες ἐξωθῶν ἀωρούμεναι τοῖς φθίνουσι φαίνονται. καὶ διαφθείρεται μὲν ἐν τούτοις ἅπασιν κατὰ πρῶτον λόγον τὸ κατὰ φύσιν χῆμα. κατὰ δ' ὧν συμβεβηκὸς, ἐν μὲν τοῖς παραλελυμένοις, ἢ ἀσωμένοις, ἢ φλεγμαίνουσιν, ἢ σκιῤῥουμένοις, ἢ ὑδέρα διηρημένοις, ἢ τηκομένοις, ἢ ὑπὸ σκληρῶν οὐλῶν δεδεγμένοις. ἐν ἅπασι γὰρ τοῖς τοιούτοις, ἑτερόῤῥοπον γίγνεται τὸ μόριον, ἄλλο τε κατ' ἄλλο αἰτίαν. ἐν μὲν τοῖς ἡβητικοῖς παραλελυμένοις ὑπὸ τῆς ἐνοργουύτου μυδρᾶς ἐλκωμένων. οὕτω δὲ καὶ τοῖς ἑτερόῤῥόποις ἀσασμοῖς ὑπὸ τῶν ἀσωμένων. καὶ φλεγμοναὶ δὲ καὶ σκίῤῥοι, καὶ οὐλαὶ σκληραὶ, καὶ καθ' ὅσα τοιαῦτα παθήματα, τείνοντα πρὸς ἑαυτὰ τὸ συνεχὲς, οὕτω διαστρέφει τὸ μόριον. ἐν δ' αὐτοῖς διατετμημένοις ὑδέροις, καὶ τέτνουσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς παραλελυμένοις, ἢ τῶν ἀντιτεταγμένων τε, καὶ ἡβητικὴν φύσιν ἐχόντων ἐνόργεια, πρὸς ἑαυτὸν ἕλκεσθαι τὸ μόριον. ὡς τε τὰς πολλὰς ταύτας αἰτίας ἑνὶ τρόπῳ συμπάσας ὑπαγεσθαι τῇ διαστρεφούσῃ τὸ μόριον ἑτεροῤῥόπῳ τάσει. καὶ περὶ μὲν τῆς τῶν παρὰ φύσιν χημάτων διαφορᾶς, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. τὰς δ' ἐντὸς τῶν μορίων κοιλότητας, ἢ αὖ πόρους αὐτῶν, ἤτοι διαφθείρεσθαι τελέως, ἢ βλάπτεσθαι συμβαίνει, κατὰ τὰς δὲ τὰς αἰτίας, σύμφυσιν, συνοχωλείαν, ἔμφραξιν, θλῖψιν, σωλήνωσιν, ἀνασύμωσιν. ἐνίοτε μὴν καὶ ἔλκωθείσης τῆς ἐνδον ἐπιφανείας ἐν αὐτῇ τῇ κοιλότητι, διάπειτα συμφώνων ἀλλήλοις τῶν ἡλκωμένων, ἡ διαφθορὰ γίγνεται τῆς κατὰ φύσιν διαπλάσεως. ἐνίοτε δὲ ἤτοι σαρκὸς ἐπιφανείσης, ἢ ἄλλου τινὸς παρὰ φύσιν βλαστήματος, ἢ ἐκ σκίῤῥου συστάντος, ἢ φλεγμονῆς, ἢ ἀρρήματος ἐν αὐτοῖς τοῖς ὀργάνοις τοῖς σώμασι. διάπειτα τοῦ παρὰ φύσιν ὄγκου τῷ ἐνόντι κοιλότητα καταλαβόντος, ἡ συνοχωλεία γίγνεται. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ τῶν γλίσχρων τε, καὶ παχέων ὑγρῶν, καὶ πινῶν πόρων ἢ δρόμων ἔμφραξις, εἰς τὸν αὐτὸν ἄγει τὰς κοιλότητας διάθεσιν. ὅτω δὲ καὶ εἴπερ τῶν ἐξωθεν ἐμπιπτόντων θλίβοις σφοδρῶς, ἀναγκαῖον εἰς τ' ἐντὸς κοιλότητα συνωθεῖσθαι τὰ περιέχοντα αὐτὸν σώματα. καὶ εἰ συνιζάνοι δὲ εἰς ἑαυτὰ τὰ σώματα, καθάπερ ὑπὸ τ' συφόντων πάσχει συναγόμενα, καὶ ὑπὸ τῶν ψυχόντων πιλούμενα, καὶ πρὸς τῶν ξηραινόντων ἀναινόμενα, συγνώσει δηλονότι καὶ τούτῳ, μάλιστα μὲν οὖν πόρους, ἤδη δὲ καὶ αὐτὰς τὰς κοιλίας. τὰ μὲν γὰρ σώματα τῶν πόρων οὐ συγνοῦται μόνον, ἀλλὰ καὶ παντελῶς τυφλοῦται πολλάκις ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν. ἀτὰρ οὖν καὶ ἡ καθεκτικὴς ὀνομαζομένης δυνάμεως ἄμετρος κίνησις, ἐξάπτως συνάγουσα, καὶ σφίγγουσα τὰ σώματα τῶν πόρων, αἰτία καὶ αὕτη ποτὲ γίγνεται συγνώσεως. ὥσπερ γε καὶ ἡ μανώσεως ἐνίοτε μὲν, ἡ τ' ἀκρατικῆς δυνάμεως ἄμετρος κίνησις, αἰτία γίγνεται. πολλάκις δὲ καὶ ἡ καθεκτικῆς ἀῤῥωστία. καὶ ἡ φάρμακον, ἢ ὕδωρ ἀνασωμωτικὸν, ἢ πλάσθος τὸ ἄμετρος αὐτοῖς τοῖς ὀργάνοις ἐγγνόμενος, ἢ ἡ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἰκμάσις, εἰς ὑγρότητά τε καὶ ἄμετρον θερμότητα μεθισταμένη. ὧν ταῦτα μὲν ἡ καὶ αἱ τῶν κατά τε τὰς κοιλίας, καὶ τοὺς πόρους διαθέσεων αἰτίαι. καὶ δὴ λοιπὸν, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων ἤδη πρόδηλον, ὁποίας τινὰς ἔστιν βούλονται τὰς αἰτίας τῶν ἐν τοῖς ὁμοιομερέσι σώμασι νοσημάτων, ὅσοι συγκεῖσθαι νομίζουσιν ἐξ ὄγκου, καὶ πόρων αὐτά. ἐμοὶ δὲ πολλὴν ἐδόκει μνημονεύειν, καὶ τότων ἰδίᾳ, ψυσθοῦς ὅλης ἡ ὑποθέσεως αὐτ' ὄσης, ἀλλ' ὧν τὸ προκείμενον ἐπανελθεῖν, εἶπω μήτε τ' ὑπολοίπων νοσημάτων τὰς αἰτίας, ἀκρ' τῆς διαπλασιν ὧδις ὑπαρξάμενοι γένεσ. ὑπελείπετο δὲ ἐν αὐτῇ διῃὴ νοσημάτων γένεσις, ἥδι βραχυομένων παρὰ φύσιν, ἢ λαινομένων τ' ὀργάνων. πραχύνεσθαι δὴ, τὰ πρότερον λεῖα. καὶ λεῖα γίγνεσθαι, τὰ πρότερον τραχέα. τὰ μὲν, ὑπὸ ῥυπώδους χυμοῦ, ἢ φαρμάκων ῥυπτομένα. τὰ δ' ὑπὸ λιπαρᾶς ὑγρότητος, ἢ γλίσχρα χυμὸ τηκόμενα. ἢ μάλιστα ἐν ὅσοις φανερῶς φαίνεται ταῦτα γινόμενα, ποτὲ μὲν ὑπὸ αὐτ' τ' ἰατροῦ τ' δέοντος ἰωμένων, ἔστιν ὅτε ἢ διὰ αὐτ' τ' ἐν ζῴοις ζώοις ὑγρῶν ὁρμᾶσθαι φύσεως. ὀφθαλμοῖς ἢ φάρυγγι βραχύτητες, οὐκ ἐκ τότων μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ ἀτμῶν ῥυπώδων, ἢ κονιορτῶν ἢ καπνῶν πυκνῶν). καθάπερ οἶμαι καὶ σταφυλῇ, ἢ γαστρὶ, καὶ ἐντέροις ἔκ τε τ' ἐν αὐτῷ τῷ σώματι γινομένων περιττωμάτων, διὰ τ' τ' ἐδιομένων τε, καὶ πινομένων ποιότητος, ἐν οἷς δεῖται ἢ τὰ διηλυτήρια. πρόδηλον δ' ὡς ἕκαστον τ' βραχυόντ' αἰτίων σφοδρότερ) γινομένων, ἕλκωσιν μᾶλλον, ἢ διάβρωσιν ἐν οἷς σαρκώδεσι μορίοις, ἐν οἷς ὀστοῖς ἢ τραχύτητας ἀπεργάζεται). αὗται μὲν δὴ αἱ τ' πρώτα γένεσ τ' νοσημάτων, τοῦ παρὰ τὴν διάπλασιν αἴτιαι, τοῦ δὲ διυτέρου δ' αὐτοῦ παρὰ τὸν ἀειθμὸν, εἰ μὲν ἀπόλοιτό τι τῶν ἡβητικῶν φύσιν, ἤτοι τομὴ τις, ἢ καῦσις, ἢ σῆψις, ἢ ψύξις ἰσχυρὰ παρυγέτης.

ρὰ πϖγεῖται. τὰ μὲν οὖν ϕ ψύξεως ἄπτα πϖοίργται. σήπεται δὲ τὰ μὲν ὑπὸ τῶν σήπειν πεφυκότων φαρμάκων, ἢ τῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς ζώοις γιγνομένων πϖδισημάτων. τὰ δ' ὑπὸ τοῦ μὴ διαπνεῖσθαι. πϖοίργται δὲ καὶ τὰ τοῦ μὴ διαπνεῖσθαι πϖοκγούμενα. εἰ δὲ τῶν οὐκ ὄντων τὶ ἡ φύσιν ὧν γίγνοιτο, νόσῳ μὲν καὶ τοῦτ' ὄειμι παρὰ τὸν ἀεὶ θμὸν τῶν μορίων. ἀλλ' εἰ μὲν ϕ ἡ φύσιν ἰσίας ἔχοιτο τὸ ὧν γιγνόμενον, ὕλης χρείας πλήθῳ, ἄτοπον. εἰ δ' ϕ πϖὰ φύσιν. ἐκ ἂν δὴ ἡ ὕλης ποιότης πϖὰ φύσιν. ἐῤῥωται δ' ὧν ἀμφοῖν ἡ διαμις, ἢ ὅκ ἂν ὅτε διέπλαττε τὸ χρεῶν, ὅτ' ἀπέτριβε τὸ μοχθηρόν. διαπλάττει μὲν δὴ ὧν τοῖς κυήσεσιν ἐπειδὰν ἐξαδάκτυλον, ἢ τί ζῴδιον ἕτερον ἀπεργάσηται. καὶ τοῖς ἤδη τελείοις ἐπειδ' ἂν ὦμὸν ἐφῇ σάρκας ἰσχυρὰς ζῴοις ἁλκωμένοις μορίοις, ἢ πῆρύγιον τοῖς ὀφθαλμοῖς. ἀκτίδεται δ' ἡ τὸ πϖόσθεν, ὧν γαγγλίοις τε καὶ μηλικηδέσι, καὶ σεατώμασι, καὶ ἀθρώμασι, καὶ τοῖς τοιούτοις ἅπασι. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ μέγεθος τῶν μορίων, αὐξάνεται μὴ ὑπό τε πλήθους ὕλης χρυσῆς, καὶ διαμέως ἐῤῥωμένης. μειοῦται δὲ ὑπὸ τῶν ἐναντίων. κἀπειδ' ἂν ἥτοι τομή τις, ἢ καῦσις, ἢ σῆψις, ἢ νέκρωσις ἐκ καταψύξεως ἀμέτρου, διαφθείρῃ τινὸς ὀργάνου μόριον, ὡς εἶν τὸ λειπόμενον αὐτοῦ κολοβόν. τὰ δ' ὧν ἓξ ϕ ἑτέρων νόσηματα τινα μὲν ἀζαιφνιδίους τε ☪ σφοδρὰς ἔχει πϖοσγενομένας κινήσεις. τινὰ δὲ μὴ ἀμετρίαν ϕ ὧν τοῖς ἀῤθροις ὑγρότητος γίγνεται, τηγώσης μὲν οὖν σωληνισμοὺς καὶ χαλάσεις, ὀλιδηρὰν δὲ τῆ γλιχρότητι τοῦ ὅλου διάῤῥωσιν ἐργαζομένης. ὧνίοις δὲ τῶν ἀμφὶ τὰς κοτύλας ὀφρυῶν πϖόσθραυσθεισῶν, ἤτοι μὴ ταῖς κεφαλαῖς τῶν κώλων, ἢ πϖάλλαξις γίγνεται. πασὶ δ' ὅλυθος ἀζ ἀρχῆς ὑπηιάτε καὶ πϖοπετεῖς εἰσὶ ☪ παντάπασιν ὠὴπολῆς ἀκοτύλου. ταυτὶ μὲν δὴ ἅπαντα τῶν ἀζαῤθρημάτων ἄτοπα. ἡ δὲ τὰς ὧντροκνήμας τε καὶ τὰς ὠὴπλοκνήμας ὀνομαζομένας ἀνυῤῥωτίαν ϕ τὴ πίπαν, ἔσιν ὅτε δὲ καὶ ῥήγνυσθαι συμβαίνει τὸν ἀχ τοῦ πϖοτιναίου καθήκοντα πόρον ὠὴ οὗ ὄρχεις. εἶθ' ὅτως εἰς ἀωὸν τὸν πόρον, ἢ εἰς τὸν ἐρυθροειδῆ χιτῶνα καὶ τολιθτάνειαν, ἤτοι τὸ ἐπίπλοον, ἢ καί τι τῶν ὧντέρων. ἀζίσταται δὲ ἡ οἰκείας θέσεως ὧντέρα, διάπειδὰν τοῦ πϖοτιναίου διαῤῥαγέντος πϖοπέσῃ. καὶ πνδύμονος ὑ λοβὸς ὠὴ ταῖς τοῦ θώρακος πρώσεσι, ἐκπίπτει πολλάκις. καὶ ὁ ῥαγοειδὴς χιτὼν ὠὴ πλέσιον χαλᾶται, διαῤῥωθέντος τοῦ κρατοειδοῦς. εἰ δὲ καὶ τῶν ωλάγχνων ὑωοπίνοσεταί τις ἥιστε λοβὸς ὠὴ σφοδρᾶς καταπλώσεσιν, ἢ θλίψεσιν, εἴη ἂν καὶ ὅδε τὸ νόσημα ϕ τε θέσεως ἅμα καὶ τοῦ χήματος ὑωάλλαξις ὠὴ ταῖς ἐρημέναις αἰτίαις γιγνόμενον. ἡ ὑ πῶς τὰ παρακείμενα μόρια κοινωνίας διαφθείρεται, συμφώνων τινῶν ἀλλήλοις ὁ δέοντος, ἢ τινὸς ἀρτήματος, ἢ δεσμοῦ χαλαθέντος, ἢ σωπαθέντος, ἢ ἀῤῥαγέντος. ἐκ τινων δ' ἕκαστον τούτων γίγνεται πϖοφάσεων, δῆλον. ἐνὸς δ' ἐπὶ γρύος νοσήματος κοινὸ πάντων τῶν μορίων, εἴ τ' ὂν ὁμιομερῆ τε καὶ ἁπλᾶ τελέως, εἴ τε καὶ σωθετὰ εἴη, τὰς αἰτίας ϕ γρυέσεως εἰπεῖν χρή. καλεῖν μὲν οὖν εἴωθα τὸ γρῦον ὅλον σύμπαν, ἑνώσεως λύσιν, ἢ διαφθορὰν ἑνώσεως, ἢ σωεχείας λύσιν, ἢ ὅπως ἂν ἄλλως ἐλπίσω τὸν λογον σαφῆ ἔσεσθαι τοῖς ἀκόυσιν. οὐδὲν γὰρ ὄνομα ἰατ' αὐτὸ κείμενον ὑπὸ τῶν ἐμπεθθν παρελάβομεν, ὥσπῤ ἐπί τινων εἰδῶν αὐτοῦ, κάταγμα μὲν καὶ τόῤῥησίνα ϕ ὧν ὁσῶ σωεχείας διαῤῥαγείσης. ἕλκος δὲ καὶ τραῦμα, ϕ ὧν σαρκί. ἡ μὲν γε τὰ ϕ κεφαλῆς ὁσὰ καὶ πλέω τὰ ὀνόματα. τὸ μὲν γὰρ οἷον πόῤ ὧν τοῖς ἄλλοις ὁσοῖς κάταγμα ῥωγμήτε καὶ ῥῆξις, πϖοσαγορεύεται. τὸ δ' ὑπόπινθ ὀζέως ἐμπεσόνσος αὐτοῖς, καὶ διακόψαντος, ἐγκοπήτε, καὶ διακοπή, καὶ ἔσρα. τὸ δὲ ϕ τόῤῥησίνος ὄνομα, πλεοναζειν δοκεῖ ϕ. ε. σοχείω. πϖὰ γὰρ τὸ τρῆμα συγκεῖσθαι πεπίσευται, καθάπῤ τόῤῥησίων τίς ἐσα, ☪ γίνεται μὲν ὑωὸ δημιέων χυμῶν διαβιβρωσκόντων. ὑωοπίπτει ἡ κατ' ἀρχὰς μὲν ἕτῤῳ γρύει νοσήμασι. ὁσῶ γὰρ πραχύτης μᾶλλον, ἢ τόῤῥησίων ὀνομάζεται. μείζονος δὲ τ' τρήματος γρυομένης, ☪ οἷον ὀπῆς ἰνὸς ἤδη φαινομένης τόῤῥησίων ὀνομάζεται. καὶ μὴν καὶ τὸ θλάσμα τοῦτο τοῦ γρύος ὄσιν, ὧν μὲν τοῖς Ϲαρκώδεσιν ὡς τὰ πολλὰ μορίοις γιγνόμενον, ἔσιν ὅτε δὲ καὶ τοῖς ϕ κεφαλῆς ὁσοῖς, ὠὴ παίσίν μάλιστα. δεῖ μὲν γὰρ εἶκειν εἰς ἑαυτὸ πάντως τὸ θλαθησόμενον, δεῖ ἡ αὐτὸ ὅλον μαλακὸν εἶν, ☪ μὴ τελέως σκληρόν. ὡς τε τῶν Ϲαρκωδῶν ἔσαι μορίων τὴ τῶν ἁπαλῶν ὁσῶν ὑωὸ τινος ἐμπεσόντος ἔξωθεν αὐτοῖς βιαίως ἰσχυρὸν τε καὶ σκληρὸν σώματος. ὅταν δὲ ϕ ἔξωθεν ὠὴφανείας τοῦ παθόντος ὅτῳ μορίῳ σωεχὴς ἐπὶ φυλαττομένης ὧν ὑοῦ βάθει γρυπνιθώσι πολλαὶ, καὶ σμικραὶ διαιρέσεις, θλάσμα τε ☪ θλάσις ὀνομάζεται τὸ νόσημα. κοιλότητος δὲ τινὸς ἐμφαινομένης, ὣ τὸ πλῆξαν ὧναπορράσσετο ὑοῦ θλαθῆναι, καλεῖται τὸ πάθος ὧνθλάσις. ἀνάγκη μὲν δὴ ἅπασα κατ' αὐτὸ τὸ πλησιον εἰς ἑαυτὸ σωωθεῖσθαι, καὶ κοῖλον γίγνεσθαι τὸ θλώμενον. ἢ ὅκ ἂν ὧνθλαθείη. διασώζεσθαι ἡ τῇ κοιλότητα τ' ὀθόντος ἀπελθόντος, ὅκ ἐπ' ἀναγκαῖον. ἐπανόῤχεται μὲν ὡς τὸ πολὺ τὰ μαλακὰ σύμπαντα, χωσθέντος τοῦ πλήξαντος, εἰς τὸ ἀρχαῖον κατάστασιν. εἰ ἡ μὴ μόνον εἴσω χωρήσειε τὸ ϕ κεφαλῆς ὁσοῦ, ἀλλὰ καὶ ῥῆξις τὶς αὐτῷ πϖοσγένοιτο ἡ τῆ ἐκτὸς ὠὴφάνειαν, σωθετὸν ἤδη τὸ τοιοῦτον, ☪ ὀδὲν ὄνομα κατ' αὐτ' κείμενον ἔχομεν εἰπεῖν παλαιόν. ἀλλὰ χρὴ λόγῳ δηλοῦν αὐτὸ μᾶλλον, ἢπῤ ὀνομασίν ἐχάτως χρῆσθαι βαρβάροις, οἷς πολλὰ τοῖς νεωτέροις ἰατροῖς ἀζ ὑργῆ. σωεχείας δ' ὅλη λύσις, ☪ τὸ ῥῆγμα, ☪ τὸ ἄσμα. τὸ μὲν ϕ Ϲαρκώδει μορίῳ, τὸ δ' ϕ νευρώδει σωισάμενον. αἰτία δὲ ☪ τούτων ϕ γρυέσεως, ἀζαιφνίδιος τις, ἢ ἀνώμαλος, ☪ σφοδρὰ κίνησις, ☪ μάλιθ' ὅταν ἅπτηπά τε, ☪ ἀνώμαλα, καὶ ἀθρόμαντα, καὶ ἀμάλακτα πϖὸς τὰς κινήσεις ἄγηται τὰ σώματα. διαπᾶται γὰρ ϕ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι πολλὰ, τῶν ϕ αὐτοῖς μορίων. σωελόντι ἡ φάναι, πάντα τὰ τοιαῦτα γρύος νοσημάτων ἄτοπα. τὰ μὴ ἐξωθεν ὁρμᾶται. τὰ δὲ ἀζ αὐτοῦ τοῦ σώματος. ἐξωθεν μὲν, ὅσα πτρώσκειν, ἢ θλᾶν πέφυκεν. ἀζ αὐτοῦ δὲ τοῦ σώματος, ἀμετροίτε, καὶ ἄτακτοι κινήσεις τ' ζώου, καί τινων ὑγρῶν μοχθηρίαι διαβιβρώσκειν πεφυκυῖαι. τοιαύτη γὰρ τινες αἰτίαι, καὶ ἀε τοῦ κοινοῦ νοσήματος ἁπάντων τῶν μορίων, τῶν θ' ἁπλῶν, καὶ πρώτων, ἃ δὴ καὶ ὁμοιομερῆ καλεῖται, καὶ τῶν ἀζ ἐκείνων σωτιθεμένων, ἃ δ' ὄργανά τε καὶ ὀργανικὰ πϖοσαγορεύεται. τὰς δὲ τῶν σωθέτων νοσημάτων αἰτίας ὀδὲν ἔτι χαλεπὸν ἀζευρίσκειν ἐκ τῶν εἰρημένων σωτιθέντας. ὧς ἐκείνη ὅτῳ βουλθεὶς ἕκασος, ἑαυτῷ διωατὸς ὄσιν ἐκπορίζεσθαι, καιρὸς ἂν εἴη μοι ☪ ὅτῳ ἤδη τὸν λόγον ϕτανθοῖ καταπαύσαντι, πϖὶ ϕ τῶν συμπθωμάτων διαφορᾶς ἐφεξῆς διελθεῖν.

† al. σωθέσεως.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΥΜ
ΠΤΟΜΑΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ. γ.

ΤΙΝΑ μὲν ὅτι καὶ πόσα τὰ σύμπαντα νοσήματα, κατ' εἴδη τε, καὶ γένη διαιρεθέντα ἁπλᾶ τε καὶ σώθετα, ὁπόσαπερ καθ' ἕκαστον αὐτῶν αἰτίαι τῶν γενέσεών εἰσιν, ἐν ἑτέροις ὑπομνήμασι γέγραπται. λοιπὸν δ' ἂν εἴη περὶ τῶν συμπτωμάτων διελθεῖν, ἵν' ἡ τέλειος ὁ περὶ παθῶν τῶν παρὰ φύσιν διαθέσεων λόγος. ἅπασα γὰρ ὃν διάθεσις σώματος ἐξισταμένη τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ ζῴου νόσημά ἐστιν, ἢ αἰτία νοσήματος, ἢ σύμπτωμα νοσήματος. ὅπερ ἔνιοι τῶν ἰατρῶν, ὑδρωπικὸν καλοῦσιν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁ πάνυ τι σωφρονεῖν δοκῶν ἔφη τοῖς ἕλλησι τὸ ὄνομα, σύμπτωμα δὲ καὶ πάθημα, καὶ πάθος ὀνομάζεσι σωφρόνως ἅπαντα τὰ τοιαῦτα. σημαίνεται μὲν ὑπ' αὐτῶν τῶν ὀνομάτων, ἀλλ' ὡς ἐγὼ νῦν διαιρήσω πρὸς πάντων ἑξῆς τῶν παρακειμένων ἀλλήλοις ἡμῖν τὸν δὲ τὸν πρόπαν ἐπεξιών. ἡ μὲν δὴ νόσος εἴρηται, κατασκευὴ τις οὖσα παρὰ φύσιν, ὑφ' ἧς ἐνέργεια βλάπτεται πρώτως. δῆλον δὲ ὡς εἰ καὶ διάθεσίν τινα εἴποιμεν παρὰ φύσιν. ὑφ' ἧς ἐνέργεια βλάπτεται, ταυτὸν ἐροῦμεν. ἑνὸς γὰρ τῶν ὄντων, διάκειται, πῶς εὖ ὑγιεινόν, ἂν τε νοσῶδες, ἂν τε μηδέτερον ὑπάρχῃ. παρὰ ἢ τὸ διακεῖσθαι πῶς, τὸ τῆς διαθέσεως ὄνομα γέγονεν, εἰς ταύτην ἠγμένον τὴν χρῆσιν οὐχ ὑπὸ τῶν φιλοσόφων μόνων τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων. ἡ μὲν οὖν διάθεσις, κοινὸν ἁπάντων, ὑγιαινόντων, νοσούντων, καὶ οὐδετέρως ἐχόντων. καὶ γὰρ καὶ μέλους, καὶ ἁρμονίας, καὶ λόγου, καὶ λέξεως, διάθεσις εἴρηται παρὰ τοῖς ἕλλησιν. ἡ νόσος δέ, τὸ ἐναντίον τῇ ὑγείᾳ. διαφέρει δ' ἀμφοῖν τὸ πάθος τε καὶ πάθημα προσαγορευόμενον, ὥσπερ δὴ καὶ πλάτων αὐτὸ διοριζόμενος ἔλεγε. παῦ γὰρ ὅτι ποθ' ἂν πάσχῃ τις πάθος προσρητέον. ὅθεν οἶμαι καὶ τὰς τῶν αἰσθήσεων ἀλλοιώσεις, παθήματα προσαγορεύει, ἥ τε μὲν τῶν ὄψιν, τὰς ἀπὸ λευκοῦ, καὶ μέλανος, καὶ ξανθοῦ, καὶ τῶν ἄλλων χρωμάτων. ἥ τε δὲ τῶν ἁφῶν, τὰς ἀπὸ θερμοῦ, καὶ ψυχροῦ, καὶ ξηροῦ, καὶ ὑγροῦ, καὶ σκληροῦ, καὶ μαλακοῦ, καὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων. ὅτω δὴ καὶ καθ' ἑκάστην τῶν ἄλλων αἰσθήσεων. ὀνομάζῃ δὲ καὶ τῶν ἡδονῶν πάθημα. ⸗ ὅλως ἅπασαν κίνησιν ἣν τινα δυ, τῇ ὑφ' ἑτέρου γινομένῃ, ὑφ' ἑτέρου. ἡ μὲν γὰρ τοῦ ποιοῦντος κίνησις ἐνέργειά, πάθημα δὲ ⸗ πάθος, ἡ τοῦ διαπαθουμένου πως τὸ αὐτό. καὶ γὰρ καθόλου τὸ διατίθεσθαί πως ταυτὸν τῷ πάσχειν ὅτι ⸗ διώκηκε τὴν διάθεσιν τὸ πάθημα, κινήσει. παυσαμένου γὰρ τοῦ ἀλλοιοῦντος, ἡ πρὸς τὸ παθὸν ἀλλοίωσις ὑπομένουσα, διάθεσις ὅτι τοῦ παθόντος. ὡς τε ἐν αὐτῷ μὴ δεῖ πρέπεσθαι, μὴ μεταβάλλεσθαι, ⸗ ἀλλοιοῦσθαι, ⸗ κινεῖσθαι, τὸ πάθος ἔχειν τὴν ἐνέργειαν. ἐν ᾧ τῷ μένοντι, καὶ σωζομένῳ πρὸς τὸ ὑποκείμενον σῶμα, τὴν διάθεσιν. ἡ δὲ μένουσα διάθεσιν, οἱ ἕλληνες ὀνομάζουσι πάθος. ὃς πορ καὶ τὸ πεποιηκός, οὐκ ἔστι δὲ (τὸ) ποιοῦν, ἄπτον. καί τοι γε οὐδὲ ὅλως ἅπτον, ὅθ' ἡ μένουσα διάθεσις, ἁπλῶς ὅτι πάθος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ κατά γε τὸν ἀκριβῆ λόγον, γεγονὸς μὲν πάθος ὅτιν, ὃν δὲ οὐδέπω. ὅτι δ' ὅτως σωφρόνως ὀνομάζειν τοῖς ἕλλησιν ἐν τῇ τῶν ἰατρικῶν ὀνομάτων πραγματείᾳ δέδεικται. καὶ χρὴ μεμνημένους, ὅπερ ἀεὶ λέγεται πῶς ἡμῖν, τοὺς μὲν τῶν ὀνομάτων, ὅτι τάχιστα συντίθεσθαι πῶς ἀλλήλοις, ὠδὶ δὲ τὰ πράγματα ἀσυδόσειν αὐτὰ, καὶ διατρίβειν τε, καὶ χρονίζειν ἐν ἐκείνοις. ἀλλ' οἱ πλεῖστοι τῶν πεπαιδεῦσθαι φασκόντων ἐμπαλιν δρῶσιν, ἅπαντα καταθρίβοντες τὸν ἑαυτῶν βίον, εἰς τὴν πρὸς τῶν ὀνομάτων ἕξιν, ὡς μηδ' ποτε δυνησθῆναι, τοῦ τέλους τῆς τέχνης ἐφικέσθαι. τί δὴ οὖν χρὴ ποιεῖν τὸν ἀληθείας ἐραστὴν; ὧδὶ δεικνῦσαι τὰ παραπλήσια ταῖς ἀλλήλων φύσεσι πράγματα, καὶ δῆλα ὅτι παρορώμενα. κἄπειτα πίθεσθαι κατὰ τούτων τὰ ὀνόματα, μάλιστα μὲν εἰ οἷόν τε εἴη τὰ συνηθέστατα τοῖς ἕλλησιν. εἰ δ' ἀγνοίη ταῦτα, ποιεῖν ἴδια. πρὸ πάντων ἓν καθ' ἑκάστου πράγματος τῶν ὄνομα, ἵνα μή τε παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν ἀσάφειά τις γένηται, καὶ ὁρίσματα συνίσταται κατὰ τὸν λόγον, μή τι παραλείπηταί τι πρᾶγμα. τὸ δ' εἴτ' ὀρθῶς, εἴτε οὐκ ὀρθῶς, εἴτε κυρίως, εἴτ' ἀκύρως κεῖται τοὔνομα κατὰ πολλὰ σκεπτέον ἐσχολιῶ, ὅταν ἤδη τὰ πράγματα μεμαθηκότες ὑπάρχωμεν. ἐν γὰρ τῇ τούτων γνώσει τὸ † κατορθοῦν ἐστιν, οὐκ ἐν τοῖς ὀνόμασιν. ἡμεῖς μὲν οὖν, ὡς ἔφην, τὰ συνήθη τοῖς ἕλλησιν ὀνόματα πιθέμενοι. μεθα, καὶ τὰ παρακείμενα ἀλλήλοις πράγματα διοριζόμεθα. τοῖς δ' ἄλλοις, ὀνομάζειν μὲν, ὡς ἂν ἐθέλωσι συγχωροῦμεν. ἀδιορίστου δ' ἐστὶ πράγμα παραλιπεῖν, οὐ συγχωροῦμεν. ἐν αὐτοῖς γοῦν τούτοις τοῖς νῦν προκειμένοις ἡμῖν, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐν τῷ πρέπεσθαι, καὶ μεταβάλλεσθαι τὸ σῶμα, καὶ ὁπωσοῦν ἀλλοιοῦσθαι γινόμενον, ἕτερόν ὅτι τοῦ γεγονότος ἤδη καὶ μένοντος, αὐτοῦ δὲ τοῦ γεγονότος, τὸ μὲν ἐνεργείας ἐστὶ κατὰ φύσιν ὅτι ποιητικόν, τὸ δὲ βλαπτικόν. τὸ μὲν ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι κεκτημένον, ἐνέργειαν, ἢ πάθος ὠνομάσαμεν. τὸ δ' ἐν τῷ διαμένειν ἐπί τινα χρόνον. ὑγείαν, ἢ νόσον. ἐνεργείας δὲ διωρίσθαι πάθος, ὡς ποιοῦ ποιουμένου, καὶ νόσος ὑγείας. ὡς τὸ μὲν παρὰ φύσιν ὄν, τὸ δὲ κατὰ φύσιν. ἅθις οὖν αὐτῶν εἰπόντες ὅλως τοὺς λόγους, ἐχώμεθα τῶν ἐφεξῆς. ὑγεία μὲν οὖν ὅτι διάθεσις ἡ κατὰ φύσιν ἐνεργείας ποιητική. διαφέρει δ' ὀλίγον, ὡς ἔφαμεν, εἴ τε κατασκευὴν, ἢ διάθεσιν εἴποιμεν, εἴτε ποιητικὴν ἐνεργείας, εἴτ' αἰτίαν ἐνεργείας. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ τὸ κατὰ φύσιν ἀφελοίμεν, ὀλίγον διοίσει. συσημαίνεται γὰρ ἐν τῷ λοιπῷ λόγῳ. ὅτω δὲ καὶ νόσος, ἡ παρὰ φύσιν κατασκευὴ τοῦ σώματος, καὶ αἰτία τοῦ βεβλάφθαι τὴν ἐνέργειαν. ἢ σωτομώτερον ὅτως. νόσος ὅτι διάθεσις παρὰ φύσιν, ἐνεργείας ἐμποδιστική. πάθος δ' ὅτιν, ἡ ποθὲν τῶν ὑλῶν ἀπὸ τοῦ δρῶντος κίνησις. αὕτη δὲ ἡ τοῦ δρῶντος κίνησις, ἐνέργεια. τὸ δ' ἐκ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως εἰσφερόμενόν τινα τῷ γινομένῳ μοῖραν τῆς γενέσεως, ἄπτον αὐτοῦ λέγεται. πλέω δ' ὅτι ταῦτα ἡ γένος. ἥτε γὰρ ὕλη καὶ ἡ χρεία. καὶ ὁ σκοπὸς, καὶ τὸ ὄργανον. καὶ τὸ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. ἑκάστου γὰρ τούτων, εἰσφέρεταί τινα τῷ γινομένῳ σωτέλειαν. τὰ δ' οὐδὲν μὲν εἰσφερόμενα, μὴ χωριζόμενα δὲ τῶν εἰσφερομένων, τὸν, ὧν ἐκ ἄνδρ, λόγον ἐπέχει. τούτων ὅτως ἐχόντων, ἐνίοτέ τινα σύγχυσιν, αἰτίων γενέσθαι πολλάκις, ἀλλήλας διαδεχομένων, ὡς εἰ καὶ ψηφίσμων ἐφεξῆς ἀλλήλαις κειμένων πλείο-

† al. κατορθοῖ

μᾶλλον πλείονων, κινήσεις τις τῶν πρώτων, αὐτὴ δὲ τῶν δευτέρων, καὶ ἐκείνη τῶν τρίτων, καὶ ὅτω τοῦ ἐξῆς ἑκάστη τῶν μεθ' ἑαυτῶν. ἐν μὲν οὖν τοῖς τοιούτοις ἅπασιν, εἰμή τις διορίζοιτο τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς ποιεῖν λεγομένου, τὸ καθ' ἑαυτὸ, πάμπολλά τε καὶ ἀτοπώτατα συμπεσεῖται τοῖς λόγοις ἀμαρτήματα. σημαίνει δὲ ταυτὸν τὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ, τοῦ πρώτως, καὶ εἴ τινος τῶν ἀτελεστέρων φυλάττοιντο τὸ ὅμοιον, τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς, τοῦ δευτέρως. ὁ μὲν οὖν τὸν δάκτυλον προσφεγκὼν τῇ πρώτῃ ψηφίδι, πρώτως μὲν τοῦτον ἐκίνησε, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ δευτέρως, τῶν ἐφεξῆς αὐτῇ, καὶ οὕτως ἤδη καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας. οὕτως δὲ καὶ ἡ πρώτη καθ' ἑαυτὴν μὲν τῶν δευτέρων, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τῶν τρίτων, καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐφεξῆς. καὶ ἡ δευτέρα δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, πρώτως μὲν τῶν τρίτων, δευτέρως δὲ, τῶν τετάρτων, καὶ τῶν πεμπτῶν καὶ τὰς ἐφεξῆς. εἰ δὲ ἀκριβέστερον ἔτι διαιρεῖσθαι βούλοιο, πρὸς γὰρ τῶν τῶν πραγμάτων ἀκρίβειαν, ὅτω χρησιμώτερον, ἑκάστη τῶν ψηφίδων, πρώτως μὲν κινεῖ τῶν ἐφεξῆς. δευτέρως δὲ τῶν μετ' ἐκείνων. καὶ τρίτως τῶν ἔτι μετ' ἐκείνων. καὶ τετάρτως τῶν ἐφεξῆς αὐτῇ. τούτων ὄντως ἐχόντων καὶ διωρισμένων, ἐπειδὴ τὸ νόσημα διάθεσις τίς ἐστιν παρὰ φύσιν, τὴν ὠφέλειαν βλάπτουσα, ἆρ' νόσου δ' αὐτῆς ὠφέλειά τινα προηγεῖσθαι διάθεσιν ἑτέραν, παρὰ φύσιν μὲν καὶ ταύτην, οὐ μὴν κατά γε τὸν ἑαυτῆς λόγον βλάπτουσαν τὴν ὠφέλειαν, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ νοσήματος, τὴν τοιαύτην διάθεσιν οὐ νόσημα καλέσομεν, ἀλλ' αἰτίαν προηγουμένην νοσήματος. ἀκριβῶς τε τὸν νοῦν ὠνταῦθα προσέξομεν τοῖς κατὰ τὴν διάθεσιν αἰτίαν εἶναι φάσκουσι, τοῦ βλάπτεσθαι τὴν ὠφέλειαν. οὐ δὲ γὰρ καθ' ἑαυτὴν, οὐδὲ πρώτως, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός τε καὶ δευτέρως, ἐμποδίζεσθαί τε καὶ βλάπτεσθαι δι' αὐτὴν ἐρεῖν τὴν ὠφέλειαν. τοῦτο δὲ τοῦ νοσήματος αὐτοῦ πρώτως τε καὶ κατὰ τὸν ἑαυτοῦ λόγον, ὅθεν καὶ τοῦ λέγειν διάθεσιν σώματος, ἐμποδιστικὴν ὠφελείας εἶναι τὸ νόσημα, τοῖς μὲν ζυθοὺς ὑπανοήσουσιν, ὅτι πρώτως τε καὶ καθ' ἑαυτὴν, αὐτάρκης ὁ λόγος. ὅσοι δ' ἂν ἧττον σκαιότεροι, ἢ ἐρισκώτεροι ἀκούσωσι, πολὺ ἑτοίμως αὐτοῖς καὶ τὸ πρώτως, ἵν' ᾖ τοιοῦτος ὁ λόγος. νόσημά ἐστι διάθεσις σώματος ὠφελείας τινὸς ἐμποδιστικὴ πρώτως. ὅσαι τοίνυν αὐτῆς προηγοῦνται διαθέσεις, ὥσπερ νοσήματα. κἂν εἰ συμπίπτοιεν δέ τινι αὐταῖς ἕτεραι διαθέσεις οἷον σκιαί τινος παρακολουθοῦσαι, καὶ τούτους οὐ νοσήματα καλέσομεν, ἀλλὰ συμπτώματα. καὶ ἡμῖν ὅτως ὁ παῦσόν ποτε ἂν ἢ παρὰ φύσιν ὠφέλειαν τοῦ σώματι, νόσημα ζυθοὺς ἔσται κλητέον, ἀλλὰ τὸ πρώτως μὲν βλάπτον τὴν ὠφέλειαν νόσημα. τὸ δὲ τούτου προηγούμενον, αἴτιον μὲν νοσήματος, ὥσπερ δὲ νόσημα. εἰ δ' ἔστιν ἄλλη τοῦ νοσήματι πρὸς τὸ σῶμα διάθεσις, αὕτη σύμπτωμα ὀνομαδήσεται. καὶ μὴν καὶ ἡ τῆς ὠφελείας αὐτῆς βλάβη, σύμπτωμά ἐστι τοῦ ζώου. παῦσόν ποτε ὅτι παρὰ φύσιν συμβαίνει τοῦ ζῶν, σύμπτωμά ἐστι. πρὸς μὲν δὴ τοὺς ἕλληνσιν ἡ τῶν ὀνομάτων χρῆσις, ὅτως ἔχει. μεταπεφάναι δ' ἔξεσι τοῦ βουλομένου, μενόντων ὥσπερ εἴρηται τῶν πραγμάτων. οἷον ζυθοὺς εἰ μὴ βούλοιτο σύμπτωμα καλεῖν, ἀλλ' ὠδηγύννημα. σύμπτωμα μὲν γὰρ ἔστιν παῦσόν ποτε, ὅπερ ἂν συμβεβήκει τοῦ ζώου παρὰ φύσιν. ὠδηγύννημα δὲ, ὅπαῦσόν ποτε, ἀλλὰ τὸ μόνοις τοῖς νοσήμασιν ὀφλισκάνειν ἐπόμενον. ἀλλ' ἡμεῖς γ' ὡς ἔφην, ἅπασαν μὲν ἀλλοίωσιν γινομένην ἔτι, πάθος ἔστιν. ἅπαντα δὲ τὰ παρὰ φύσιν ὑπάρχοντα τοῖς σώμασιν, ὀνομάζομεν συμπτώματα. καὶ συμβήσεταί ποτε ταυτὸν γίνεσθαι πρᾶγμα, καὶ πάθος ὀνομάζεσθαι, καὶ σύμπτωμα, τῶν σημαινομένων ἑκατέρῳ ὑπαρχόντων αὐτῷ, κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον λόγον. οἷον αὐτίκα τὸ τρέμειν, πάσχειν ἐστὶν, ὅτι καὶ ἀλλοιοῦται, καὶ κινεῖται μὴ κατὰ τὴν οἰκείαν ὠφέλειαν συμβαίνει. καὶ πάθημά τε καὶ πάθος ὁ τρόμος, ὅτι καὶ ἀλλοίωσις ἡ τοιαύτη κίνησις. ἀλλὰ καὶ σύμπτωμα. πρὸς φύσιν γὰρ ἡ κίνησης. εἰ δέ γε ἀλλοίωσις ἡ μόνον ὥσπερ ὠφέλειας τοῦ βλέπειν τε καὶ ἀκούειν, καὶ ὀσφραίνεσθαι, καὶ γεύεσθαι, καὶ ἅπτεσθαι γίνοιτο, πάθος ἂν ὀνομαζέσθω μόνον, οὐκέτι δὲ σύμπτωμα. τὸ γάρ τοι τοῦ συμπτώματος ἴδιον, αὐτὸ τοῦτ' ἐστὶ, τὸ πρὸς φύσιν. ὅθεν καὶ ταῖς διαφοραῖς ἅπασαις, τοῦ κατὰ φύσιν ἀλλαττομένοις σωίστεται. τὸ γὰρ χυμάτων τῶν κατὰ φύσιν, καὶ χρωμάτων, τὸ μεγεθῶν, ὠφελημάτων τε καὶ παθημάτων διαφθειρομένων γίνεται. νῦ ὅτος ἐστὶν ἰδιαίτατος αὐτοῦ λόγος, ἀλλαξις τοῦ κατὰ φύσιν. τί δὲ, οὐχὶ τὸ νόσος ἀλλαξις τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ οὐχ ἁπλῶς ἀλλαξις, ἀλλ' ἀλλαξις τις. ἁπλῶς δὲ ἀλλαξις, τὸ σύμπτωμα. τοῦ γὰρ ὠν ταῖς διαθέσεσι κατὰ φύσιν, ἀλλαττομένου καὶ βλάπτοντος τὴν ὠφέλειαν, ἡ νόσος γίνεται. καὶ δυοῖν τοῖν ἀνάγκης ἐδόθη, πρὸς τὸ, νόσος ὑπάρχειν. ὠν γένει μὲν ἐστὶν ἡ διαθέσεως, βλάπτειν δὲ ὠφέλειαν, ὧν θατέρου ἀνάγκη παρεῖναι τοῦ συμπτώματι. καὶ γὰ εἰ μὴ διάθεσις εἴη. καὶ εἰ μὴ βλάπτει γε τινὰ ὠφέλειαν, ἀλλὰ αὐτῷ γε μόνῳ τοῦ πρὸς φύσιν, ἱκανῶς ὀρεχθήσεται. νοσήματος μὲν δὴ τάυτη διήνεγκε. παθήματος δὲ, τοῦ τὸ μὲν ὠν κινήσῃ πάντως ἐστὶν τὸ πάθημα καὶ κατὰ φύσιν ὠνίοτε. τὸ σύμπτωμα δὲ οὐκ ὠν κινήσει μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕξιν τινὰ, καὶ πάντως πρὸς φύσιν. ἔσται δὴ πάθος μὲν, ἡ πρὸς τὴν ὕλην ἀλλοίωσις ἢ κίνησις ἔτι γινομένη. ἡ δ' ὑπομένουσα, διάθεσις. σύμπτωμα δὲ, παῦσόν ποτε ἂν συμπίπτῃ τοῦ ζώου παρὰ φύσιν. ὡς τε καὶ ἡ νόσος, ὑπὸ τὴν τοῦ χρηιλοῦ συμπτώματος ἀναχθήσεται προσηγορίαν. ἔστι γάρ πως καὶ αὕτη σύμπτωμα. καὶ μὴν δὴ καὶ τὰ προηγούμενα τῶν νόσων αἴτια τὰ κατ' αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ ζῶν σωιστάμενα τῇ τοῦ χρηικοῦ συμπτώματος ὑποπεπτώκην γνώσει. πολὺ μὲν οὖν τούτων ἤδη λέλεκται. πολὺ δὲ τῶν ἰδίων συμπτωμάτων ὠν τοῦ δὲ χράμματι προκειται διελθεῖν. ἔστι δὲ καὶ τούτων τριττὴ διαφορὰ. τὰ μὲν γὰρ διαθέσεις εἰσὶν αὐτοῦ τοῦ σώματος ἡμῶν. τὰ δ' ὠφελείων βλάβαι. τὰ δ' ἀμφοτέρων ἐπόμενα, κατά τε τὴν ἀμετρίαν τῶν ὠγκινομένων. καὶ ἐπεχομένων. ἐστὶ δὲ αὐτῷ τοῦ ζῶν σωιστεμένος ψόφος, καὶ πρόσεπι τὰς ἄλλας ἁπάσας ἀιδίους διαφορὰς. βλάβη δ' ἀκούειν νῶν, καὶ ἡ κόφησις. τὸ γὰρ ἡ δυσκινησία μόνον, τὸ δὲ, ἡ δυσαιθησία, βλάβαί ζυνόν τῶν ὠφελειῶν εἰσιν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκινησία τε καὶ ἡ ἀναιθησία. ἡ δ' αὐτὸ τρόπον, ὅθ' ἡ δυσαφεψία μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπεψία. ταυτὶ μὲν δὴ τὰ, χρήσῃ τῶν συμπτωμάτων, ὠν οἷς χρὴ σκοπεῖσθαι τὰς ἡ μόρος διαφορὰς. ἀφ' ἧς δ' ἂν εἰς πρόσηκον ἕκαστον διελθεῖν τοῦ λόγου, πρότερόν γε ἀναμνησαντας, ὅ καὶ τοῦ πολὺ ἡ τῶν νοσημάτων διαφορᾶς εἰπομεν, ὡς ὅσοι τῆ ὑγείαν, τὸ διάθεσιν σώματος, ἀφ' ἧς ὠφελοῦμεν, ἀλλὰ αὐτὰς ὠνόμισαν εἶναι τὰς ὠφελείας, ὧν ἡμεῖς νῦν ὑπὲρ ἡ τῶν ὠφελειῶν βλάβης διήλασκαλίαν ὠν τοῖς συμπτώμασι διήξιμεν, τούτων αὐτοὶ τῶν νοσημάτων ποιήσοντα, καὶ διωνχθήσονται διηλυνό-

τι περὶ τῶν ὀνομάτων ἡμῖν μόνον, εἰ μηδὲν ἐν αὐτοῖς σφάλλοιντο τοῖς πράγμασιν. ἔσι δὲ ὡς πολλάκις εἴρηται τῶν τοιούτων ἁπασῶν διδασκαλιῶν τὰ σφάλματα, παραλειπομένης τινὸς διαφορᾶς. ἐὰν οὖν ἁπάσας αὐτὰς διεξιόντες, μὴ συμπτωμάτων, ἀλλὰ νοσημάτων εἶναι φάσκωσιν, ἐν ὀνόματι μόνῳ, καὶ οὐκ ἐν πράγματι διαφωνήσουσιν ἡμῖν. λεπτέον οὖν ἤδη τὰς διαφορὰς ἐπ' ἀρχὴν ἀναγαγόντας τὸν λόγον. ἐπειδὴ τὸ σύμπτωμα προσαγορεύεται γενικῶς μὲν, ἅπαν ὅτι περ ἂν συμβεβηκὸς τῷ ζώῳ παρὰ φύσιν, ὡς καὶ τὰ νοσήματα, καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν, τὰς ἐν τοῖς σώμασι στωισαμένας, οὐ γὰρ δὴ τάς γε προκαταρκτικὰς εἶναι συμπτώματα. καθ' ἑτέραν δέ τινα καὶ οἷον ἰδικωτέραν ἔννοιαν, ἀφαιρεθέντων τῶν τε νοσημάτων, καὶ τῶν αἰτίων, τὰ λοιπὰ πάντα τὰ παρὰ φύσιν ὀνομάζεται συμπτώματα. καὶ νῦν ἡμῖν ἔστω τούτων πρόκειται λέγειν. ἀναμνησθέντας οὖν πρῶτον χρὴ, τὸ τριττὸν τῆς φύσεως αὐτῶν, ὅτω τέμνειν ἐφεξῆς ἅπαντα, τῷ ἀρχὴν ἀπὸ τῆς βλάβης τῶν ἐνεργειῶν ποιησαμένους. τμητέον δὴ τούτῳ εἰς δύο τὰ πρῶτα γένη, διότι καὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν δύο εἰσὶν αἱ πρῶται διαφοραί. αἱ μὲν γὰρ ψυχῆς. αἱ δ' φύσεως εἰσί. καὶ καλοῦνται δὴ οὗτοι, ψυχικαὶ μὲν αἱ πρότεραι. φυσικαὶ δὲ αἱ δεύτεραι. ἅπερ οὖν τὰς τὰς ψυχικὰς πρώτας τέμνοντες. εἰς τε τὰς ἀισθητικὰς, καὶ τὰς κινητικὰς, καὶ τρίτας τὰς ἡγεμονικὰς. οὐδὲν γὰρ χεῖρον, οὕτως αὐτὰς ὀνομάσαι διδασκαλίας σαφοῦς ἕνεκα. καὶ πάλιν ἑκάστῳ τῶν εἰρημένων διαιροῦμεν εἰς τὰς ἐν αὐτῷ διαφοράς. ἡ μὲν οὖν αἰσθητικὴ τῆς ψυχῆς ἐνέργεια, πάσας ἔχει διαφορὰς ὁρατὰς, καὶ ὀσφρητὰς, καὶ γευστὰς, καὶ ἀκουστὰς καὶ ἁπτάς. ἡ δὲ κινητικὴ, τὸ μὲν προσεχὲς ὄργανον, ἐν ἔχει, καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ τῆς κινήσεως ἕνα. διέλεκται γὰρ οὕτως ἐν τοῖς περὶ μυῶν κινήσεως. ποικίλλεται δὲ ἐν τοῖς ἧττον ὀργάνοις, ὡς φάνεται πολυειδὴς. ἡ λοιπὴ δὲ ἐνέργεια τῆς ψυχῆς ἡ κατὰ λόγον τὸ ἡγεμονικὸν, εἴς τε τὸ φανταστικὸν, καὶ διανοητικὸν, καὶ μνημονευτικὸν διαιρέται. καὶ τοίνυν αἱ βλάβαι τῶν αἰσθητικῶν ἐνεργειῶν, κοιναὶ μὲν ἁπασῶν, ἀναισθησίαι τινές εἰσιν, ἢ δυσαισθησίαι. καλῶ δὲ δυσαισθησίας μὴ ἀπάσας τὰς μοχθηρὰς αἰσθήσεις. ἧττον μορίου ἢ ἑκάστης. ἐν ὀφθαλμοῖς μὲν τυφλότητες τε καὶ ἀμβλυωπίαι, καὶ παραφάσεις τινές. ἐν ὠσὶ δ', κωφότητές τε καὶ βαρηκοΐαι, καὶ παρακόσεις τινές. ὅτῳ δ' ἧττον καὶ τῶν γλωττῶν, καὶ τὰς ῥῖνας, καὶ τῶν ἁφῶν. εἰ καὶ μηδὲν ἴδιον ὄνομα κέκτηται, ταῖς ἐνεργείαις ἀνάλογον ἔχουσιν. ἢ γὰρ ὅλως ἀναισθοῦνται τῶν οἰκείων αἰσθητῶν, ἢ κακῶς. καὶ τὸ κακῶς δύο, δυσὶν ἔστω, θάτερον μὲν ἀμυδρῶς, θάτερον δὲ παρατυπωτικῶς. ἴδιον δὲ ἀφαίρουν, ἡ ἧττον τῶν ἁφῶν ἐνέργεια, παρὰ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις κέκτηται σύμπτωμα, τῶν ὀδυνῶν, ἐγγινομένων μὲν καὶ ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσιν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν οἰκείων αἰσθητῶν. ὧν δ' ἐστὶ γε τούτων, οὐκ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν μόνον, ἀλλὰ καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῷ τῷ σώματι διαθέσεων. καὶ πολλάκις γε οὕτως ἰσχυρῶς, ὥστ' ἀπεκτεῖναι τινὰς σφᾶς αὐτοὺς, ὑπὸ τοῦ πόνου βιασθέντας. ἐγίνεται μὲν οὖν καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀδυνηρόν τι πάθος ὑπὸ φωτὸς λαμπροῦ, καὶ τοῖς ὠσὶν ὑπὸ μεγάλου τινός, ἢ τραχέος ψόφου καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰς γλύσεις, καὶ τὰς ὀσμὰς ἕτερα τοιαῦτα πάθήματα συνίσταται λυπηρὰ, πλὴν τῶν ἰδίων ἀλγηδόνων ἑκάστης τῶν αἰσθήσεων ὀδυνηρῶς διαπιθεμένων. μέγισται δὲ ὀδυναὶ συμπίπτουσι τῇ ἁφῇ αἰσθήσει. καὶ γὰρ ὅσα δὴ φλεγμονὴ ὦτων, ἢ τινα ἄλλα ἐν αὐτοῖς διάθεσιν ἀλγεινὴν ἰσχυρῶς, ἡ μὲν ἀκουσικῆς ἐστὶν, ἀλλὰ τῆς ἁπτικῆς αἰσθήσεως ἴδια. κοινὴ γὰρ αὕτη πάντων αἰσθανομένων ὀργάνων. αἱ δ' ἄλλαι τε πᾶσαι ἑκάστου κατὰ μόνας. οὕτω δὲ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς πολλάκις ὀδυναὶ γίγνονται σφοδραὶ, τῆς ἐν αὐτοῖς ἁπτικῆς αἰσθήσεως ἀνιωμένης. ὥσπερ δὲ καὶ ἧττον οὖν ὀδύνας ὅτι καὶ τὸ κῶλον ἀλγήματα. καὶ μὲν δὴ, ἡ τοῦ κνησιᾶν ἕνεκα τόσε τὸ χεῖρες ὅτι τοῦ συμπτώματος. μὴ δίνου ἐπιζητεῖ καθ' ἕκαστον μόριον ἴδιον ὄνομα λαβεῖν, οἷον κεφαλαλγίας τε, καὶ καρδιαλγίας. καὶ ὠταλγίας. ὃ γὰν εὑρήσεις κείμενον. ἀλλ' ἀρκεῖ λόγῳ παντὶ ἑρμηνεῦσαι τὰ τοιαῦτα, κύσεως ἀλγήματα λέγοντα, ἀτὰρ καὶ νεφρῶν, καὶ αὐλῶνος, καὶ γονάτων, καὶ ποδὸς, καὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. τοιαῦτα μὴ δὴ καὶ τοσαῦτα τῆς αἰσθητικῶν ἐνεργειῶν τὰ συμπτώματα, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι δύο ἀφαίρετα, τὸ μὲν, ἀχρυπνία, τὸ δὲ, κῶμα, κατ' αὐτὸ τὸ πρῶτον αἰσθητικὸν, ὃ δὴ καὶ κοινὸν ἁπασῶν ὅτι τῶν αἰσθήσεων στωισάμενα

Τῶν δ' αὖ κινητικῶν ἐνεργειῶν, ἀκινησία μὲν, καὶ δυσκινησία τὰ πρῶτα συμπτώματα. δυσκινησίας ἧττον, τὸ μὲν, ἀμυδρὰ καὶ ἀῤῥώστου κίνησις. τὸ ἧττον μοχθηρά, καὶ τῆς μοχθηρᾶς. ἡ μὲν, τρομώδης. ἡ ἧττον, σπασμώδης. ἡ ἧττον, παλμώδης. ἡ ἧττον κλονώδης. ἐνία ἧττον τε εἰρημένων συμπτωμάτων, ἐπειδὰν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι γένηται, διαφορᾶ τυγχάνη προσηκούσας. ὡς ἐμπροσθότονός τε, καὶ ὀπισθότονος, καὶ τέτανος. εἰ δὲ μὴ μόνον σπασμὸς εἴη τοῦ παντὸς σώματος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡγεμονικῶν ἐνεργειῶν ἐπίσχεσις, ὥσπερ λιγυψία τὸ τοιοῦτον προσαγορεύεται. καθάπερ γε καὶ ἀκροκληξία, ἡ παντὸς τοῦ σώματος παράλυσις, ἅμα ταῖς ἡγεμονικαῖς ἐνεργείαις. αὐτοῦ μὲν αἱ τῶν κινητικῶν ἐνεργειῶν βλάβαι. εἰ δέ τις ἴδιον ἀφαίρουν ὄνομα κέκτηται, ὃ χρὴ τότε χαίρειν ἀφαπατηθέντας οἰηθῆναι πεπαλεῖφθαί τι σύμπτωμα, καθάπερ οὐδὲ τῶν ἄπνοιάν τε καὶ δυσπνοιαν, ἢ τῶν ἰσχνείαν τε καὶ δυσχείαν, ἢ τῆς ἀφωνίαν τε καὶ δυσφωνίαν. ἀλλὰ χρὴ τὰ ζητούμενα πάντα αὐτὸν τὸν ἰατρὸν ἀφευρίσκειν, καθ' ἑκάστην ἐνέργειαν ψυχικὴν. ὥσπερ γε καὶ τὰς καθ' ἑκάστου αὐτῶν διαφορᾶς. οἷον εἰ τύχοι ἡ δυσπνοίας ἑνὸς ὄντος συμπτώματος ὀργὴ ψυχικὴ, ἡ ἀναπνοῆς, αἱ πᾶσαι πόσαι γίνονται διαφοραὶ, καθάπερ ἐν τοῖς περὶ δυσπνοίας ἐδείξαμεν. ἢ ἡ κακοφωνίας, αἱ ἧττον μορίου, πόσαι διαφοραὶ, καθάπερ ἐν τοῖς περὶ φωνῆς διήρηται. πολλαχόθι δὲ καὶ ἀπορήσειεν ἄν τις, ἐκ ποίας γλύσης ὅτι τὸ σύμπτωμα, καθάπερ ὑπὸ τοῦ σκορδίνᾶσθαι, καὶ χασμᾶσθαι καὶ πάρυσθαι, καὶ βήττειν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἁπάντων, ὑπὸ πλέον ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα λόγῳ τοῖς περὶ τῶν ἐν τοῖς συμπτώμασιν αἰτίων εἰρήσεται. Εφεξῆς δ' ἂν εἴη τὰς τῶν ἡγεμονικῶν ἐνεργειῶν βλάβας διελθεῖν. καὶ πρώτης γε τῆς φανταστικῆς. ἔσι δὴ καὶ ταύτης τὸ μὲν, οἷον παράλυσις τις, ὃ δὴ κάρον, καὶ κατάληψις ὀνομάζεται. τὸ δὴ, οἷον μοχθηρά τις ἡ πλημμελὴς κίνησις, ὅπερ δὴ παραφροσύνη καλεῖται. τὸ δὴ, οἷον ἐλλιπὴς καὶ ἄτονος, ὡς ἐν κώμασί τε, καὶ ληθάργοις. καὶ μὴν γε καὶ αὐτῆς τῆς διανοητικῆς ἐνεργείας, ἡ μὲν οἷον παράλυσις, ἄνοια. ἡ δ' οἷον ἐλλιπὴς κίνησις, μωρία τε καὶ μώρωσις. ἡ δ' οἷον πλημμελὴς, παραφροσύνη καλεῖται. τὰ πολλὰ δὴ γὰρ ἐπ' ἀμφοῖν ἅμα σωίσεται τὸ παραφρονεῖν, ἐν τε τὸ μὴ καλῶς φαντασιοῦσθαι, καὶ τῷ μὴ δεόντως λογίζεσθαι.

ἔσι δ' ὅτε

ἔσι δ' ὅ τε καὶ ἡ τὸ ἕτερον αὐτῶν μόνον. ὥσπερ γε καὶ Θεωφίλῳ τῷ ἰατρῷ νοσοῦντι, τὰ μὲν ἄλλα σωφρονεῖν ὑπῆρχε, διαλέγεσθαί τε καὶ γνωρίζειν ἀκριβῶς αὐτὸν πρόντας. αὐλητὰς δέ τινας κατειληφέναι τὴν γωνίαν τοῦ οἰκήματος, ἐν ᾧ κατέκειτο, καὶ διαπαντὸς αὐλεῖν τε ἅμα καὶ κτυπεῖν ᾠόμιζε. καὶ τοῦτος βλέπειν ὥετο, οὐ μὲν ἐσῶντας αὐτόθι, οὐ δὲ παθημένους, ὅτω διλωκῶς αὐλοῦντας ὡς μή τε νύκτωρ ἀνιᾶναι τι, μή τε δι' ὅλης ἡμέρας ἡσυχάζειν μή τὸ σμικρότατον. ἐκεκράγει δὲ διὰ παντὸς, ἐκβληθῆναι κελεύων αὐτοὺς ἡ οἰκείας. καὶ τοῦτ' ἴσῳ αὐτῷ τὸ ἡ πραφροσύνης εἶδος. καὶ ὡς ἐῤῥώθη γε τελέως, ἐξ ἀπέφυγε τὸ νόσημα, τά τε ἄλλα πάντα τὰ ὑπὸ τῶν ἐσιόντων ἑκάστοτε ῥηθέντα, καὶ πραχθέντα δικαίως ἐμέμνητο φαντάσματος, ᾧτινος δὲ, φάντασμα μὲν οὐδὲν φαίνεται. λογίζονται δ' ὀρθῶς, τοῦ διανοητικοῦ ἡ ψυχῆς αὐτῆς πεπονθότος. ὥσπερ καὶ ἐξ φρενητικῷ ἐξ κλείσαντι μὲν τὰς θύρας ᾠδθη, ἑκάστου δὲ τῶν σκευῶν προτείνοντι διὰ τῶν θυρίδων, εἰ τι ἐρωτῶντι οὗ παρόντας, εἰ μελλόντων ῥίπτειν. ὅτι γὰρ ἑκάστοτε μὲν τῶν σκευῶν ἀκριβῶς ἔλεγε τὸ ὄνομα καὶ τῷ δὲ διὰ λου ἐω, ὅτ' ἐν τῇ φαντασίᾳ τῇ περὶ αὐτὰ βεβλαμμένος, ὅτ' ἐν τῇ τῶν ὀνομάτων μνήμῃ. τί δ' ἡ βέλεται αὐτῷ, τὸ πάντα ῥίπτειν ἀφ' ὑψηλοῦ, καὶ καταγνῶναι, τοῦτ' ἀκριβὲς οἷον τ' ἐω συμβαλεῖν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ διὰ ἐξ ὀργῆ ἐξ δὲ κατάδηλος ἐγίνετο πραπαίων. ὅτι δὲ καὶ περὶ τὸ μνημονευτικὸν ἡ ψυχῆς γίνεται συμπτώματα, καὶ νοσοῦσιν ἔτι, καὶ δι' ἣν πεπαυμένοις τῶν νοσημάτων, ὧδε μὲν καὶ πρὸ Θεωδότου μαθεῖν ἐνεστιν, ἐνίοις τῶν διασωθέντων ἐκ τοῦ λοιμοῦ, μέχρι ποσότου τῶν ὑπαρξάντων ἁπάντων ὠλαθέσθαι λέγοντος, ὡς μὴ μόνον αὐτὸν ἰδίας, ἀλλὰ καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἀγνοεῖσαι. Αλλὰ γὰρ ἐπειδὴ καὶ τὰ περὶ τοῦ ἡ ψυχῆς ἡγεμονικοῦ εἴρηται συμπτώματα, μεταβαίνειν καιρὸς δι' ἣν ἤδη θάτερον γένος τῶν ἐνεργειῶν, ἃς ὀνομάζουσι φυσικὰς. ἔσται δὴ καὶ τοῦτο καθ' ἑκάστων αὐτῶν ἢ μὴ γινομένων, ἢ κακῶς γινομένων, συμπτώματα, τοῦτο, ἧς γένους εἰσὶ τῶν συμπτωμάτων, ἡ ἧς διὰ τὴν ὄρεξιν, ἀνορεξίαι τε καὶ ἄμετροι σιτίων ἐπιθυμίαι. ἡ δ' αὖτε τὴν πέψιν, ἀπεψίαι τε καὶ βραδυπεψίαι καὶ δυσπεψίαι. καὶ μὲν δὴ καὶ περὶ τὴν ἀνάδοσιν, ὡσαύτως, καὶ περὶ τὴν τοῦ αἵματος γένεσιν. ἢ μὴ γιγνομένων, ἢ κακῶς γιγνομένων, συμπτώματα ἔσται. τοῦτο τοῦ γένους εἰσὶ τῶν συμπτωμάτων, καὶ οἱ ὕδροι. καὶ μὴν γε ἡ περὶ τὴν ἡ θρέψεως ἐνέργειαν, ἀτροφίαι μὲν πινδυ, καὶ φθίσεις εἰσὶν ἀτυχίαι, λοιμικαὶ ἢ καὶ ἀφιάσεις καὶ ἄλωπεκίαι, καὶ παῦ ὅσον τι τοιοῦτον εἶδος συμπτώματος, αἱ μοχθηραὶ θρέψεις ἀποτελοῦσιν. ἀσφυξίαι δὲ καὶ κακοσφυξίαι, περὶ τὴν τῶν σφυγμῶν ἐνέργειαν, συμπτώματά εἰσι. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ ἧ διάκεισιν τῶν περὶ τὰ πτώματων, ἢ μή δ' ὅλως ἢ μὴ καλῶς ἐπιτελουμένων συμπτώματα σωίσατο, τὰ μὲν ἀποδύντα προσκυφίας οἰήσεως, καθάπερ τὰ περὶ τὴν μέλαιναν χολὴν, τὰ δὲ ὀνομασμένα σωήθως, ὥσπερ ὁ ἵκτερος. μέθοδος ἢ καὶ τοῦτο ἡ ἁπάντων εὑρέσεως, ἡ γνῶσις τῶν φυσικῶν διαιρέσεως, ἃς ἐν ἡ περὶ αὐτῶν λόγῳ τέτταρας ἐν ἑκάστῳ τῶν τοῦ σώματος μορίων, ἐδιδάξαμεν ὑπάρχειν, ἑλκτικὴν τε καὶ ἀφεκτικὴν, καὶ ἀλλοιωτικὴν, καὶ ἀκρειτικήν. ἔσται δὴ καθ' ἑκάστων αὐτῶν, διάπορα σύμπτωμα. θάτερον μὲν, κακῶς γινομένης ἡ ὠφελείας. θάτερον δὲ, ὅ δι' ὅλως γινομένης. ὥστε καθ' ἕκαστον ὄργανον φυσικὸν ὀκτὼ τὰ πάντα ἔσαι συμπτώματα. εἴπερ οὖν ἐκ ἡ ἀνατομῆς ἔγνωσται τὸ πλῆθος τῶν τ' ζώων μορίων εὑρεθήσε) ταχέως ἐξ αὐτοῦ τὸ πλῆθος τῶν ἁπάντων συμπτωμάτων. ὅσα μὲν γὰρ ἡ φύσεως μόνης ὄντων ὄργανα, τοῖς ὀκτὼ συμπτώμασιν ἁλώσε) μόνοις. ὅσα δὲ ἡ ψυχῆς, καὶ τούτοις μὲν, ἐξ ὧν μέτρα ἢ ἑτέροις ἁπλοῖς. διεδείκται γὰρ ὀλίγον ἔμπροσθεν, ὡς καθ' ἑκάστων τῶν ψυχικῶν ἐνεργειῶν, διπλοῦν εἶδος ἔσται συμπτώματος, ἢ τοι μηδ' ὅλως αὐτῆς, ἢ κακῶς γινομένης. εἴρηται δὲ καὶ ὡς τὸ κακῶς ὥσπερ διπλοῦν ὄν. τὸ μὲν, οἷον ἄμυδρῶς. τὸ δὲ ὡς ἄν τις εἴπε πλημμελῶς. ὧς τε πάλιν εἰ καὶ μὴ δύο τὰ συμπτώματα καθ' ἑκάστων ἐνεργείαν τε καὶ διάμιν ἐῶν λέγεις, ἀλλὰ τρία πάντα, θάτερον τῶν πρώτων δυοῖν τέμνων διχα, δώδεκα μὲν ἔσαι τὰ πάντα καθ' ἕκαστον ὄργανον φυσικὸν, πρωτεμαίδεκα δὲ, ἐν τοῖς ψυχικοῖς. ἡ δ' εἰς τὰς πρώτας δύο διαφορὰς τομὴ, ὀκτὼ μὲν τὰ τῶν φυσικῶν, δέκα δὲ ἀπεργάζεται τὰ τῶν ψυχικῶν. εἰ δὴ καὶ ἡ διπλοῦν εἶη λόγον ὄργανον τὸ ψυχικὸν, ἀισθητικόν τε ἅμα καὶ κινητικόν, ὀκτωκαίδεκα μὲν ἔσαι τὰ συμπτώματα ἡ τοῦ διδυτέραν τομὴν, δώδεκα δὲ ἡ τοῦ πρώτου. ἐφ' ἑνὸς δὴ ἡ δυτέρου μορίου διελόντες τὸ λεγόμενον, ὥπερ ἀδὴ τότων ἡμεῖς, τοῦτ' ἀδὴ πάντων ἀξιώσομεν ποιῆσαι, τὸν βουλόμενον ἐξαριθμεῖσθαι τὰ συμπτώματα, μὴ τοῖς ὀνόμασι προσέχοντα τὸν νοῦν, ἐ γὰρ εὑρήσε παντα χόθι σωήθεις προσηγορίας, ἀλλ' εἰς αὐτοῦ ἀποβλέποντα τῶν πραγμάτων τ) φύσιν. ἔστω δ' ἡ γαστὴρ ὄργανον ἡ πέψεως, ἑλκὸν μὲν ὡς ἐπιεικνυμὶ εἰς ἑαυτὸ τοῦ οἰκείαν τροφὴν, ἀφεκτικὸν δὲ παῦ ὅσον ἀλλότριον. ἀλλὰ καὶ κατέχειν τοῦτο τὸ ἐλχθὲν, καὶ ἀλλοιοῦν τὸ καταχωθέν. ὅταν δὲ ἅπαξ μηδ' ὅλως ἐλκῇ, ἢ κακῶς ἕλκῃ αὐτῇ συμβῇ, δύο ἧ ταυτὶ δὴ μοι νόει πρὸς τ) ἑλκτικὸν διαιμεῖν τὰ συμπτώματα. τέμνεται δὲ αὖθις διχῇ θάτερον αὐτῶν τὸ μοχθηρῶς, εἰ καὶ μὴ τοῖς ὀνόμασιν ἔχεις γνωρίζειν ἀκριβῶς. ὃ γὰρ κεῖτ' ἔτι κατ' αὐτῶν ὀδὲν ὄνομα. λόγῳ γοῦν ὡς οἷόν τε περαίνειν ἐρμηνεύειν, ὅτι καὶ κατ' αὐτὸ ὥπερ τὸ μοχθηρῶς, τὸ μὲν οἷον ἀῤῥώστως ἔσαι, τὸ ἢ, οἷον πλημμελῶς. ἀῤῥώστως μὲν τὸ μόγις καὶ δυσχερῶς, καὶ σὺν χρόνῳ πολλῷ, πλημμελῶς δὲ τὸ οἷον παλμωδῶς, ἢ τρομωδῶς, ἢ σπασμωδῶς, ἢ κλονωδῶς. Επὶ δέ γε ἡ ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως ἐν τῇ γαστρὶ, τὸ μὲν μὴ δ' ὅλως ὄζειν, ὅταν οἷόπερ ἐλήφθη τὰ σιτία, τοιαῦτα διαμένῃ ἡ πᾶσαν ποιότητα. τὸ δ' ἀῤῥώστως ἴδιον ὄνομα κέκτηται τῶν βραδυπεψίαν, ὥσπερ καὶ τὸ πλημμελῶς, ἐς ἀλλόκοτον ποιότητα τῶν σιτίων μεταβολῶν, ὥστε χρύεσθαι τὰ σύμπαντα συμπτώματα πρὸς τῶν μίαν ἐνέργειαν ἀποτυγχανομένων. καλεῖται δὲ ἡ μὲν ἐνέργεια, πέψις, ἀλλοίωσις ὅσα τῶν σιτίων εἰς τῶν οἰκείαν ἡ ζώου ποιότητα. βραδυπεψία δὲ ἡ ἐν χρόνῳ πλείονι, καὶ μόγις εἰς τῶν αὐτῶν ποιότητα μεταβολή. τὸ δ' ἀλλοιοῦσθαι μὲν εἰς ἑτέραν ποιότητα, μὴ μὲν τοι ἡ φύσιν, ἀπεψίαν ὀνομάζουσιν. ὁμωνύμως δὲ αὐτῇ προσηγορεύεται καὶ ἡ σβῆσις τ' ἐνεργείας, καί τοι ἀφεσόρομ ἐω τούτῳ μὲν μόνῳ ἀπεψίαν ὀνομάζεσθαι, δυσπεψίαν δὲ, τῶν πλημμελῆ μεταβολῶν. βραδυπεψίαν δὲ, τ) ἀῤῥώστου ἀλλοίωσιν. ἀλλὰ γὰρ ὅπερ ὁ Πλάτων ἔλεγεν ἀγνοοῦντες οἱ παλαιοὶ τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων, τὰ μὲν ὀ δ' ὅλως, τὰ δὲ, ὀκ ὀρθῶς ὠνόμασαν. οὕτω δὴ καὶ τὰ περὶ τοῖς ὀνόμασιν, ἀλλ' εἰς αὐτοῦ ἀποβλέπειν τῶν πραγμάτων τῶν ὄντων. Εἴπερ οὖν ὥσπερ ποιοῦμεν, εὑρήσο-

μὲν ὡσαύτως, καὶ ἡ καθεκτικῆς δυνάμεως, γνόρ γειαν μὲν τὴν ἧ φύσιν, ὅταν ἰσῶται ὁ χρόνος ἡ πρὸς τὴν χρόνῳ ἡ πέψεως, καὶ σπίγγται παντελῶς τὰ σιτία. σρῆσιν δὲ παντελῆ ἡ γνόργειας, ὅταν μή σ' ὅλως πρὸς λαμβάνῃ. γίνεται δ' ὅδε ἐν ταῖς λειγμορίαις. ἀῤῥωστίαν δ', ὁπόταν ἡ μὴ πρὸς ελλήνται καλῶς, ἢ μὴ μέχρι ἡ παντελοῦς πέψεως, ἢ ἅμα ἀμφω συμπίπτῃ. ἐπεσ' ἡ γὰρ ἐν σ' υοῖν τούτοιν ὑπάρχει, τὸ καλῶς ἐνόρ γεῖν τῇ πρὸς αλτικὴν δυνάμιν, ἧ τε μεσεμίαν ἀκλιπεῖν χώραν κοιλὴν μεταξὺ ἡ τε γαστρός, καὶ τῶν σιτίων, ἧ τ' ἰσοῦσθαι τὸν χρόνον ἡ πρὸς ολῆς ἧ χρόνῳ ἡ πέψεως, ἢ τοι ἧ θάτερον αὐτῶν μόνον ἐνόργησῃ καλῶς, ἢ κατ' ἄμφω, καὶ σύμπτώματα ἀκολουθήσῃ, κλύσλωνοι μὲν καὶ πνευματώσεις ἀῤῥώστοις πρὸς ολαῖς, ἐκλείσῃς δὲ ταχεῖαι, καὶ διαφορὰ τῶν σιτίων ἐν τῇ κάτω γαστρὶ ταῖς ὀλιγοχρονίοις. ἐνθα σε καὶ τότῳ κελεύω πρόσεχειν τὸν νοῦν ὡς ἔπεται πολλάκις, ἕτερον ἑτέρῳ συμπτώματι. τῇ μὲν γὰρ ἀῤῥώστῳ πρὸς ολῇ, ποτὲ μὴ οἱ κλύσλωνοι ἕπονται, ποτὲ δὲ αἱ πνευματώσῃς. τῇ δ' ὀλιγοχρονίῳ, πάντως μὲν αἱ ἐλλιπεῖς πέψεις. ἐφεξῆς δέ ἢ τοι ταχεῖα διέξοδος τῶν σιτίων, ἢ διαφθορὰ ἧ τὴν κάτω γαστρός. ταχείας μὲν οὖν διέξοδός συμπτώματα ἀχώρεσια, διαχωρήσεως ὑγρότης, καὶ ἀνάδοσις ἐλλιπής. διαφθορᾶς δ', δυσωδία μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς διαχωρουμένοις ἐξ ἀνάγκης, ὀκ ἐξ ἀνάγκης δὲ, σ' ήξεις, ἢ πνευμασώσῃς, ἀλλ' ἔσιν ὅτε μὲν ἀδέτερον αὐτῶν, ὅδιν ὅτε δὲ θάτερον, ὅτε σ' ἄμφότερα. διαπὶ δὲ καὶ τούτοις, καὶ τοῖς ἐμπροσθεν εἰρημένοις, πινὰ μὲν ἐξ ἀνάγκης ἕπεται, πινὰ σ' ὀκ ἐξ ἀνάγκης, ἐν οἷς μετὰ ὅδε λεξιμεν λόγῳ, οἷς πρὸς τῶν συμπτώμασιν αἰτίων. ἐν δὲ οἷς πρόσθεν, μετιόντι καιρὸς, ὧν τὴν λοιπὴν διαφορὰν τῶν συμπτωμάτων, ἧ καθεκτικῆς δυνάμεως. ὅταν δὲν πρὸς ελλήνῃ ἡ γαστὴρ τοῖς σιτίοις, ἀλλὰ μετὰ παλμὸς πινός, ἢ οἷον σασμός τε καὶ τρόμος, καὶ κλόνος, πλημμελὲς ἂν εἴη τὸ τοιοῦτον ἡ πρὸς ολῆς ὄργον. τὸ μὲν δὴ παλμὸς ἡ γαστρός, ὡς φῶς ἀνομάζομεν, καὶ μέν γε καὶ τὸ σασμός, λυγμὸς γὰρ ὀνομάζεται τὸ σύμπτωμα. τὸ δὲ οἷον τρόμος παθήματος αὐτῆς, ὀκέτ' ἐναργῶς, ἀλλ' εἰ προσέχοις ἧ λόγῳ τὸν νοῦν, ὀκ ἂν ὁ δὲ ὅδε φωράσαις καλεπῶς. ὅταν δὲν ἐνδιδῶσι, μήτε κλύσλωνος τὴς ὠοχλῇ, μήτε πνευμάτωσις, ἀλλὰ μήτε παλμὸς ἐνῇ, μήτε λύγξ, ἀήθης δ' ἀκρείας ἄνθησις ὑπάρχῃ ἧ τῆ γαστρός, καὶ οἷον βαρώκτατά τε καὶ κάμνῃ, καὶ ποθεῖ θᾶττον ὑπελθεῖν κάτω τὸ βάρος ἢ ἄνω, ἅμα ἧ πινὰ ἐρυγὴν προσγίνεσθαι, καί που καὶ δυσχρόεια πρὸς τὴν ἀναπνοὴν ἄπορος δή τις καὶ δύσφραστος ἕπηται, τό θ' ἥπερ τὴν γαστρὸς πρὸς ελθεῖν μὲν τοῖς σιτίοις, ἀλλ' οἷον τρομώδης. ἡ δὲ οἷον κλονώδης κίνησις ἐν τοῖς ῥίγεσι μάλισα καταφανής ὅδιν, ἅπαντα τὸ ζῶον καταλαμβάνουσα τὰ μόρια. πρὸς μὲν δὴ τότων ὠδὶ πλέον ἐν τοῖς μετὰ ὅδε λεχθήσεται γράμμασι. Νυνὶ δὲ ὠδὶ τὴν τετάρτην ἤδη ἡ γαστρὸς μετέλθωμεν δυνάμιν, τὴν ἀκρατικὴν τε, ἣν προσικὴν ὀνομάζομέν, ἧς ἡ μὲν οἷον σρῆσις, ἐν ἔσιν ἰσάεως εἰλεῶν γίνεται. ἡ δὲ ἀῤῥωσία, σωνεχῶς ἐγγίγνετ' ἐν βραδίαις τισὶ πρὸς ελήμασιν διεξόδοις. ἢ δ' οἷον πλημμελὴς κίνησις, ὅταν ἢ τοι πρὶν τελειωθῆναι τῇ πέψιν ἀῤῥορμήσῃ πρὸς τὴν ἐνόργειαν, ἢ βραδυπὴν καὶ μέλλη τελειωθείσης, ἢ μετά τινος ἤδη τῶν εἰρημένων γίνεται συμπτωμάτων, ἢ ἄλλως, πῶς ἀνωμάλως, ἢ οἷον ἀκρατῶς αὐτοῖς ἐμπίπτει τοῖς σιτίοις ἡ γαστὴρ, ἀτακτότερον ἔχουσα τὴν κίνησιν, ὁμοίως τοῖς εἰς τὸ κάταντες θέουσιν, εἶτα ἑλῶσι μὴ δυναμένοις. ὠδὶ μὲν δὴ ἡ γαστρὸς, ὡς ὀργάνου πέψεως, εἴρηται τὰ συμπτώματα. καθό τι δὲ καὶ τρέφεσθαι δοκεῖται, καὶ τὸ θρέψον ἕλκειν, εἰς ἑαυτὴν, καὶ κατέχειν γε, μέχρι πορ ἂν ἀλλοιώσῃ, καὶ ἀρκείνῃ τὸ πρὸς πον, ἑτέρου ἴδιον ἀεὶ μορίου κτήσεσ' συμπτωμάτων, ὡς ὁμοιομερὲς σῶμα. Τάχα σὺν ἂν εἴη κάλλιον ἅπαντα τὰ πρὸς τὴν θρεπτικὴν ἐνόργειαν διελθεῖν συμπτώματα, ἧ τε γαστρὸς σώματι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι μορίοις ὑπάρχοντα κοινὰ σαφέσερος γὰρ ὁ λόγος ὅτως ἂν γένοιτο τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ἐναργέσερον τ' ἂν τις διλάξειε τὸ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένον, ὡς ἔσι καὶ σύμπτωμα συμπτώματος ἄτιον, ἑνὸς γοῦν συμπτώματος ἡ ἀτροφείας, ἔ τε καθ' ὅλου αὖτε γίνοιτο τὸ ζῶον, ἔ τε καθ' ὧν τι μόριον αὐτοῦ, πλέω πρόκειτ' συμπτώματα. δεομένῳ γὰρ τοῦ μέλλοντος θρέψεσθαι καλῶς, ἕλκειν τε πρὸς ἑαυτὸ τὴν οἰκείαν τροφὴν, καὶ κατέχειν αὐτὴν, ἄχρις ἂν ἀλλοιώσαν ἐξομοιώσῃ, καὶ μέν τοι, καὶ ἀρκεῖνειν τὸ πρὸς πον, ὄντος ἧ ᾧ αὐτοῦ τ' πρὸς τοῦ διττοῦ γένους. ἢ γὰρ ἧ ποσῷ πρὸς πον ὄδιν, ἢ ἧ ποιῷ, ἀνάγκη πᾶσα τὸ ἀτροφοῦν μόριον, ἢ δι' ὧν τι τῶν εἰρημένων ὀκ πάσχειν, ἢ δι' ἃ πλέω. εἴ τε γὰρ ἐλλιπῶς ἕλκει τὸ θρέψον, ἢ μυδ' ὅλως, ἢ μοχθηρῶς, ἀτροφήσῃ τὸ μόριον, εἴτ' ὀκ μὲν ὄδν τε χλῶ εἶν, καὶ οἷον ἐπάρδοιτο, σύμπτωμα δ' ἔ τι πρὸς τὴν καθεκτικὴν δύναμιν ἔκ, τοῖς ὠδὶ τοῖς γαστρὸς εἰρημένοις ἀνάλογον, ἀτροφήσῃ καὶ ὅτως. εἰ δὲ καὶ τότων τῶν δυνάμεων ἀμέμπτως ἐνόργουσῶν. ἡ ἀρκεικὴ σφάλλοιτο, πλέον ἢ προσῆκε κοιλία, καὶ ὅτως ἂν ἰσχνόν, καὶ ἄτροφον ἀπολειφθεὶν τὸ μόριον. ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως τὰ συμπτώματα, τὸ μὲν οἷον σρῆσις, ὅπορ ἀπεψίαν ἐφαμὲν ὀνομάζεσθαι, ἀντίκρυς δ' ἦλον, ὡς ἰσχνὸν ἐργάζεσ' τὸ μόριον. τὸ δ' οἷον ἀῤῥωσία ἐς, ὅπορ καλοῦμεν βραδυπεψίαν, ἐν χρόνῳ μὲν πλείονι, σαφῆ δ' ὂν καὶ αὐτὴ πεισῃ ποτὲ τὴν ἰσχνότητα. ἧ δὲ τρίτῳ συμπτώματι ἡ δυσπεψίας ἀνάλογον, ὀκ ἰσχνὸν καὶ ἄτροφον, ἀλλ' ἀχλαγμένον τὴν ἰδίαν ἀκρασίαν τὸ μόριον. ὡς πορ ἐν τε ταῖς λεβίλαις, καὶ ταῖς ἐλεφαντιάσεσι φαίνεται. προσέχειν δὲ ἐν τοῦθα χρὴ τὸν νοῦν, καὶ διορίζειν, πότερα χυμὸ τινὸς ὑπερρυέντος, ἢ τῶν σρεῶν αὐτῶν ὅτω διακειμένων ἀχλάκται τὰ ἡ χροιάς. εἰ μὲν γὰρ διὰ χυμόν, ἀχ ἕτερα χρώς τὸ σύμπτωμά ὅδι, καὶ ὁ ἡ ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως τὸ σφάλμα. εἰ δ' ὅλου δι' ὅλου τὸ μόριον, οἷον, ὀκ ἐχλὸν ἔν, ἡ ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως. γίνεται μὲν γὰρ καὶ τοῖς ἐκτορικοῖς ἀχ ἅλλαξις τοῦ ἧ φύσιν χρώματος, ἀλλὰ ὄδν μὲν, σύμπτωμά ὅδι ἡ διακειτικῆς ἐνόργειας, πλὴν εἰ μὴ τῶν φλεβῶν αὐτῶν πάθος ποθ' ὑπάρχει. τοιαῦτα γὰρ ἡ ἀλλοιωτικῆς ὄδιν. ἢ ἧ καθ' ἕκασον μόριον ἴδιος ἄχροια, *εἰμὴ διά τινα χυμὸν ἐξωθεν ἐπίῤῥυτον γένοιτ', οἷον δυσπεψία ἐς ὅδι ἡ ἐν αὐτῷ δυνάμεως, ἀλλοιωτικῆς τε καὶ πεπτικῆς. ἀχ ἑλοιμὴν δὴ τούτοιν ἐν ᾧ πρόσθεν λόγῳ τ' ἀτροφίαν, καὶ τροφίαν τινὰ ὄσαν. ὧν ἧ τὴν σρυτικὴν ἡ θρέψεως ὀνομάζομέν ἀτροφίαν, ἐπανελθόντες, ἀναμνήσομέν, ὡς αὕτη τε σύμπτωμά ὅδι καὶ ἕπεται συμπτώμασιν, ἄλλοτ' ἄλλοις, ἢ τοι πρὸς τὴ ἐλκτικὴν, ἢ πρὸ καθεκτικὴν, ἢ τὴν ἀρκεικὴν δυνάμιν, ἢ καὶ πρὸς τὴν ἀλλοιωτικὴν αὐτὴν γιγνομένοις. ἅπάντων δὲ τότων συμπτωμάτων ἄπια τὰ νοσήματα. φῶρ γ' ἐλλιπῶς ἐπὶ τὸ μόριον ἕλκειν τῇ βοφλὴ, ἃ δὴ τ' ἀτροφεῖν αὐτὸ, νόσῃ, μα ἐξ ἀνάγ-

μα ἀξ ἀνάγκης. πθοκεῖται δέ τι τούτης τῆς ἐλλιποῦς ἕλξεως. εἴρηται γὰρ ὅταν αὐτὸ τὸ μόριον ἀρξωσύτερον ἐφ' ἑαυτὸ τὴν τροφὴν ἀδιακρῖται, πάντως δή που δύσκρατον ὑπάρχει. νόσος δὲ ἡ δυσκρασία. εἰ δ' ὀὐκ ἄρα μὴν εἴη τὸ μόριον, ἐμφραξις δ' ἔπεται ἐν τοῖς ἀγγείοις ὑπάρχουσα πθεμποδίζει τὴν ἀνάδοσιν, ἡ μὲν ἔμφραξις νόσημα. συμπθωμα δ' αὐτῆς, ἡ βλάβη τῆς ἀναδόσεως. οὐ μόνον δὲ ἐπιχόμενος ἑκάστῳ τῶν συμπθωμάτων ὅλα διὰ ὅλων βλάβην γίνεται, μάθοις ἂν ὡς πθοκεῖται τὰ νόσημα πάντως αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς αὐτῆς τῶν ὁσίας τῶν πραγμάτων, ᾗ ἔοικε καὶ ἐπαγωγῆς συλλογίζεσθαι. τὴν μὲν γὰρ ὑγείαν αἰτίαν φάρξεως ἐθέμεθα. τὴν δὲ νόσον αἰτίαν φάρξεως βλάβης. ἀλλὰ μὴν τὰ συμπθώματα, πρὸς ὧν δή ποτε τὸν λόγον ποιούμεθα, βλάβας φάρξεων ὑπάρχειν ἔφαμεν. ἐκ δὲ τούτων ὑποκειμένων συμβαίνει τοῖς τοιούτοις γένεσι τῶν συμπθωμάτων, αἰτίας εἶναι τὰς νόσους. ὅτι δὲ καὶ τὰς τῶν λοιπῶν δύο γενῶν αἱ νόσοι πθοκεῖται, λόγον αἰτίας ἔχουσαι πῶς αὐτὰς καὶ ὀὐκ ὀλίγον ὕστερον, ἐπειδὰν πρότερον ἅπαντα τὰ πρὸς αὐτῶν ἐπέλθωμεν λόγον, ἀρξάμενοι πάλιν ἀπὸ τῶν φύσεων διαθέσεσι τῶν σώματος συνιστάμενον συμπθωμάτων. εἰσὶ δ' αὐτῶν αἱ πρῶται διαφοραὶ, τέτταρες. τὰ μὲν γὰρ ὁρατὰ. † τὰ δ' ὄσφρωτα. τὰ δὲ γευστὰ, τὰ δ' ἁπτά. τετύχηκεν ὄντα. τὰ μὲν δὴ ὁρατὰ, τῇ χρύσει φὴν τῆς πρὸς φύσιν ἴσχει χροιᾶς, ἤτοι παντὸς ἅμα τοῦ σώματος, ἢ τινῶν μορίων ἢ τινος. ἅπαντος μὴ δὲν, ὡς ἂν τὸ ἐκτόριον τῶν ἔχῃ, ἢ τὸ ἡπατίτιδος τε καὶ σπληνίτιδος ὀνομαζομένης νόσε, διαίτισιν ὑδρόπα ἔσεσιν. φὴν τινι δέ, καθάπερ φὴν τε τῇ γλώττῃ μόνῃ πολλάκις ὁρᾶτε τὰς ἀφαίρεσε ἄχροια, καὶ τοῖς ἀφ' ἑκρκημάτων μορίοις μελανθεῖσιν, ἢ πελιδνοῖς χρωμένοις. ὅτω δὲ καὶ τοῖς ἄνθραξι. καὶ ὅτις ὀρυσιπέλασιν, ἕρπυσί τε καὶ γαγγραίναις ὑπαλλάττει τὰ ἡμῖν φύσιν χρώματα. τούτου τοῦ χρυσε δὴ καὶ ἀλφός. καὶ λεύκη καὶ ἐλέφας. καὶ τἄλλα ὅσα τοιαῦτα. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα, τὰς κατὰ φύσιν ὑπαλλάττει χροιάς. καὶ μὲν δὴ καὶ πολλοῖς ἅμα μορίοις ἔσιν εὑρεῖν ποτὲ συμβαίνουσαν ἄχροιαν φὴν πολλοῖς τῶν νοσημάτων. ἤτοι πρὸς τὰ σκέλη μᾶλλον, ἢ πρὸς τὸ πρόσωπον, ἢ σύμπαντε τὸ ἄνω τοῦ σώματος, ἢ σύμπαν τὸ κάτω. τὰς μὲν οὖν ὁρατὰς διαφορὰς φὴν τούτοις ὑδιεσκεπτέον. τὰς δ' ὀσφρητὰς ἐπί τε τῆς ἀναπνοῆς, καὶ τῆς διαπνοῆς πρῶτον. ὀνομάζω δὲ τὴν μὲν δι' ἀφαγγὸς ὁλκὴν τε καὶ ὦθις ἐκπεμψιν τοῦ ὡρίξ ἀέρος, ἀναπνοήν. τῇ δὲ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, διαπνοήν. αἱ τοίνυν ἡμῖν τάυτας γινόμεναι διαφοραὶ φύσιν, φὴν ἧς τῶν συμπθωμάτων τετάξονται γένει. μετὰ δὲ τάυτας αἱ κατὰ τὰ ὦτα, καὶ ῥῖνας, ἡμᾶς ἄλας, καὶ ὅσα μόρια ἡμῖν πάθος σπέπεται. καὶ μὲν δὴ καὶ ταῖς ὀρυγαῖς ὄξιν εὑρεῖν ταυτὸ ὂν χρύος τῶν συμπθωμάτων, ἤτοι καπνώδους, ἢ ὀξώδους, ἢ βρομώδους, ἢ ἰχθυώδους, ἢ τινος ἑτέρας τοιαύτης ποιότητος ὀργούσης τὰς ὀρυγᾶς. ἡμῖν δὲ τὰς τούτας διαφορὰς, αὐτῷ ἓν κάμνοντι τεκμαίρεται τὰ συμπθώματα. ἔτι γὰρ ἰσχνῶς ἐγδύσαντό ποτε παραῤῥύησιν εἰς τὸ σῶμα, καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν τὴν γλῶτταν σιάλου φὴν ποιότητος ὀκκλαγμένης. ὥσπερ οὖν καὶ τοῦ ἅματος, οἷς καὶ ὄξος φὴν σώματος ἐκκρνοῦται. καθ' ὃν τινα δὴ τρόπον, οἱ μὲν, ὡς σήμως γλυκέος, ἢ ἁλμυροῦ γέ τινος, ἢ πικροῦ τὴν αἴσθησιν ἴσχουσιν. ὅτω δὲ καὶ τῶν ἐκ τωνδύμονος ἀναγομένων, καὶ τῶν ἐκ γαστρὸς ἐμουμένων, οἱ μὲν, ὀξέων, οἱ δ' ἁλικῶν, οἱ δὲ πικρῶν, οἱ δὲ γλυκέων, οἱ δ' αὐστηρῶν αἰσθάνονται. πολλοὶ δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ ἰσχνῶτ' ἂν γένεσθαι διακαιοῦσιν αὐτοὶ, καὶ πῶσέπ τοῦ ἡμῖν τὰ ὦτα ῥύπου. τεκμαίρεσθαι γάρ τι καὶ τούτου. καὶ μὴν καὶ τὰς ἁπτὰς διαφορὰς φὴν τούτοις τοῖς συμπθώμασιν ἀειθμητέον, ἐπειδὰν ὀξισῶνται τοῦ ἡμῖν φύσιν, οἷον δίρμα σκληρὸν, καὶ πάντα μαλθακὸν, καὶ καρφαλέον. οὕτω δὲ καὶ πλαδαρὸν, ἢ ῥυσὸν, ἢ τινὰ τοιαύτην ἑτέραν ἔχον διαφοράν. ὀξ οὖν τῶν εἰρημένων διπλῶν, ὡς καὶ ὅλον τὸ χρύος ἅπαν ὑπὸ νοσημάτων γίνεται. τὰς μὲν γὰρ κατά τε τὴν χροιὰν καὶ ἀτμὸν, καὶ χυμὸν ἁπάσας διαφορὰς αὐτῶν τῶν σερεῶν σωμάτων, φὴν τοῖς φυσικοῖς λόγοις ἐμάθομεν ἐπομένας ταῖς ἱράσεσιν. οὕτω δὲ καὶ τὰς ἁπτὰς, καὶ πολύ γ' ἔτι μᾶλλον ἁπασῶν τῶν εἰρημένων, ὅτι ταῖς ὀραστικαῖς ποιότησιν, † ὁμογνεῖς ὑπάρχουσιν. ὡς θ' ὅσον φὴν αὐταῖς πρὸς φύσιν, ἔκγονον ἅπαν ὄξος δύσκρασίας ὄξιν, ὥσπερ γε καὶ τὸ κατὰ φύσιν εὐκρασίας ἀλλ' ἔσιν ἅπασα δύσκρασία, νόσος. ὡς τε καὶ τὰ τοιαῦτα συμπθώματα νοσημάτων ἔκγονα. τὰ δ' ὀξ ὧν ῥύπου τινὸς ὑγρότητος ἐγγινόμενα τοῖς μορίοις, ὁμογνῆ τοῖς εἰρημένοις ὑπάρχοντα συμπθώμασι, τὰ μὲν γὰρ ἐμφραξιν, ἢ θλῖψιν ἐπόμενα. τὰ δὲ, τοῖς τῶν ἑλκτικῶν τε καὶ ἀφεπτικῶν φλεγμονῆς ὀργοῖς κακῶς γινομένοις, ἀνάγκη καὶ ταῦτα τὴν οἵαν πκνὴν τῆς γρύσεως ἔχειν τὰ νοσήματα. ἡ μὲν οὖν κατὰ τὸ ἧπαρ ἔμφραξις. νόσημα οὖσα σωθὲν τε, καὶ ὀργανικοῦ σώματος, αἰτία τις κατὰ τὸν ἔκτορον ἀχροίας ὄξιν. ἡ δὲ καθ' ἕκασον τῶν μορίων δυσκρασία, νόσημα ὄσε καὶ αὐτὴ τῶν τοιούτων σωμάτων, ἄλλοτ' ἄλλην αὐτῶν ἐμποδίζει δυάμιν, ἤτοι τὴν ἑλκουσαν, ἢ τὴν ἀφεπτικὴν, ἢ τινὰ ἑτέραν, ἐφ' ἃς ἀνωμάλως τε καὶ ἀτάκτως τῶν ἐν ζῴῳ σώμασι διαῤῥεόντων ὑγρῶν, ἄλλοτ' ἄλλο μόριον ἀλλοιοῦται, κατά χροιὰν, καὶ ἀτμὸν, καὶ χυμὸν, καὶ τὰς ἁπτὰς ἁπάσας διαφορὰς. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅσον ὑπόλοιπον ὄξι συμπθωμάτων γρύος, ἤτοι πόδι φωνὰς, καὶ ψόφους οὐ κατὰ τὸ ζῷον, ἤτοι καὶ τοῖς ἐκκεινομένοις τοῦ σώματος, ἢ ἐπεχομένοις, ἔκγονον ἅπαν καὶ ὄξος νοσημάτων ὄξιν, ἢ αὐτῶν αὐτικρυς, ἢ διὰ μέσων τινῶν συμπθωμάτων. ὧν μὲν γὰρ ταῖς φωναῖς, αἱ τε κατὰ τὸ σῶμα ἔτι τὴν φαρυγγα, ἡ τοῦ τραχείαν ἀρτηρίαν καὶ τὸν τωνδύμονα καὶ τὸν θώρακα νόσοι τὰ συμπθώματ' αὐτῶν ὀργάζονται, ἰλυνώδεις τε τινας, καὶ τρομώδεις, καὶ βραγχώδεις καὶ ἰλιγγώδεις ἀρτηλοῦσαι φωνάς. ὧν ἄλλοις δ' ἐστὶ τοῦ ζῴου μορίοις, ἦχοι τε καὶ βορβορυγμοὶ, καὶ τρυσμοὶ, καὶ ὅσα τοιαῦτα, τὰ μὲν ὑπὸ σγνοχωρίας ὀργάνων, ἢ ἰωνίσεως πλημμελοῦς, τὰ δὲ, ὑπὸ πλεονεξίας φυσώδους πνεύματος, ἢ καί τινων, ἢ καὶ πάντων ἅμα τούτων συνιόντων ἀρτηλεῖται, πόδι ὧν ὠφελοῦν ἐν ταῖς τῶν συμπθωμάτων αἰτίαις εἰρήσεται. Τὰ δ' ἐκκεινόμενα τοῦ σώματος, ἢ κατεχόμενα παρὰ φύσιν, εἰς τρεῖς μὲν τέμνεται καὶ αὐτὰ τὰς πρώτας διαφορὰς, ἢ ταῖς οὐσίαις ὅλαις, ἢ ταῖς ποιότησιν, ἢ ταῖς ποσότησιν, ὀξισάμενα τοῦ κατὰ φύσιν. ἕπεται δὲ πάντως νοσήμασιν, ἢ αὐτοῖς αὐτικρυς, ἢ διὰ μέσων ἑτέρων συμπθωμάτων. ἀμορῥαγία μὲν γὰρ ὅλως ὄξι ἡμῖν τὴν ἐκκεινομένης οὐσίας παρὰ φύσιν ὄξιν. ἀλλ' ἤτοι πρωθῦντος, ἢ ῥαγέντος, ἢ ἀνασομωθέντος, ἢ διαβρωθέντος ἀγγείου γίνεται. τούτων δὲ ἡ μὲν πρόσις καὶ ἡ ῥῆξις καὶ ἡ διάβρωσις, νόσημά ὄξιν ὁμοιομερὲς ἴδιον. ἡ δ' ἀνασόμωσις, ἴδιον ὀργανικοῦ, ποτὲ μὲν ἡμῖν πολυσαλπικῆς ἀνωργείας ἀῤῥωσύνης, ποτὲ δὲ τῆς ἀκρειπικῆς ἀμέτρως

† alij addũt τὰ δὲ ἀκουστά.

† al. ὁμογνεῖς αὐτὰς ἔπτεν, ὡς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθήσεως κεινομένων. καὶ γε μαλακότης, καὶ σκληρότης ὑπὸ τοῦ ἀφῆς δοκιμάζοντος. καθάπερ αἱ ὀραστικαὶ ποιότητες

† al. ὑπάρχουσαι

λινουμένης, ποτὲ δὲ ἀμφοτέρων ἅμα βεβλαμμένων ἀκριβουμένη. οὕτω δὲ καὶ ἑοῦς γυναικείοις, ἤδη δηλα τὰ τῶν εἰρημένων φλεγμονῶν συμπτώματα γένοιτ' ἂν, ἢ λεπτοῦ μὲν ἀρρώστους τοῦ παντὸς αἵματος ἀκριβουμένου. ἔστι δὲ ὃ ὄγκος σύμπτωμα. γένεσις δ' αὐτοῦ πολυειδής. ἤτοι γὰρ ἡ ἰδιαιματούσης δυνάμεως, ἢ ἡ διακεινούσης τό, τε λεπτὸν καὶ ἀρρῶδες, ἢ τῆς ἐκκεινούσης τὸ σφάλμα. γένοιτο δ' ἄν ποτε ὃ καθεκτικῆς ἀμέτρως φλεγούσης, καὶ τοῦ διάρματος πυκνωθέντος, καὶ τῶν νεφρῶν στεγνωθέντων. οὕτω δὲ καὶ ἱδρῶτας ἀμέτρως ἐκκεινεῖσθαι, ἰσχεῖσθαι μὴ δεόντως, ἤτοι δηλα τινὶ τῶν διάρματος διάθεσιν, ἢ διά τινα τῶν εἰρημένων δυνάμεων, ἢ δι' αὐτὴν τὴν τῶν ὑγρῶν φύσιν ἀναγκαῖον γίνεσθαι. καὶ ὅλλον ὡς ἐν ἅπασι τοῖς τοιούτοις λόγοις, παραδιαζευκτικοῖς τοῖς συνδέσμοις χρώμεθα. πάντως μὲν γὰρ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν εἰρημένων συμπτωμάτων, εἷς τις ὑπάρχει τρόπος ἡ αἰτίας, οὐμίαν διεκώλυταί γε δύο, ὃ τρεῖς, καὶ πάντας ἅμα στοιχῆναι. δῆλον δὲ ὡς ἐκ τούτου τοῦ γένους ὄντι τῶ συμπτώματι, δυσουρία τε ὃ ἰσχουρία καὶ στραγγουρία, καὶ ὁ καλούμενος ὕδρωψ εἰς ἀμίδα. τινὲς δὲ διακριτικὴν αὐτὴν ὀνομάζουσι. ἄλλοι δὲ διάῤῥοιαν εἰς οὖρα. ὃ μὲν δὴ ὃ τὰ χρώματα τῶν ἐκκεινομένων παρὰ φύσιν, ἢ τὰς ὀσμὰς, οὐδὲν ἔτι δέομεθα διεκνύειν ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενα ταῖς νόσοις, εἰ γε μηδὲν τῶν τοιούτων αὐξηθείη διακρασίας γίνεται. δῆλον δὲ ὃ ὡς τὸ προκείμενον ἀποδέδεικται σαφῶς. ἅπασις γὰρ τῶν συμπτωμάτων ἡ φύσεως, ἠγεῖσθαι χρὴ νοσήματα, ὡς γίνεσθαι πολλάκις οἷον ἴσχιον τινὰ συμπτωμάτων ἐφεξῆς ἀλλήλοις, ὧν μὲν τοῦ νοσήματος αὐτοῦ τὸ πρῶτον, ὧν δὲ τούτου τὸ δεύτερον, εἶτ' ὧν ἐκείνου τὸ τρίτον, εἶθ' ἑξῆς οὕτω τούτῳ τὸ τέταρτον. ἀλλ' ὑπαῦθα μὲν προσέχειν ἀκριβῶς χρὴ τῷ νοῦ, ὃ διορίζειν ἀδιαλείπτως, τῶν ὀργάνων τοῦ ζώου τὰ συμπτώματα. πολλαχῆ γὰρ ἀλλήλοις οὕτως ἔοικεν, ὡς καὶ τὸ σύμπτωμα, ὀργάνου νομίζεσθαι, καὶ τοὔργανον σύμπτωμα. ὃ εἰμή τις ἔχει τι λαῶν τούτῳ διεκτήσεται ὑγιές, ἐξ ὧν ἂν αὖθις σφάλμενος συνοφαντήσει τὸν λόγον. εἰ γὰρ δὴ τῶν ἡ φύσιν ἐκκρίσεων, οὕτω δὲ καλοῦσι τὰς ὕδη τῶν ὑγιαινόντων γιγνομένας, ἤτοι τὸ ποσὸν, ἢ καὶ τὸ ποιὸν, ἢ ὃ τὸ χρῶ αὖθ ἡ οὐσίας ὑποθέμενος τις σκοπὸν, ἔπειτα πῶς τοῦτ' ἀναβλέπων, διεύθυνε τὰ συμπτώματα, σφαλήσεται πολλαχόθι. πολλαπλάσιος γὰρ ἐστὸν ἀεὶ τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ γαστρὸς διαχώρησις, ἢ οὖρα τοῖς ἀῤῥωστοῦσι γίνεται, μὴ ὅτι βεβλαμμένης ἐνεργείας τινός, ἀλλὰ καὶ μετὰ ῥώμης καὶ πόνοις τοῦ ζώου γιγνομένης. ὧνια μέν γε καὶ ὅλως ἀεὶ χρῶτα παρὰ φύσιν ὑπάρχοντα, καθάπερ αἱμορῥαγίαι δηλα τῶν ῥινῶν, ἢ ἔμετος, ἢ αἵματος ὑποχώρησις, ἢ αἱμορῥοΐς, ἢπερ τοιοῦτόν ἐστορ, ὅμως οὐδέπω παρὰ φύσιν ὄντα, ἂν καιρῷ γίνεται. τὸ δ' ἐν καιρῷ, δῆλον ὅτι τοῦτ' ἔστι, ἂν τὸ λυποῦν ἐκκαθαίρηται. μνησθείς οὖν τῆς ὁμολογίας, ἣν ἐξ ἀρχῆς ὡμολογήσαμεν, ὡς οὐ τῶν ἐνεργειῶν βλάβας, συμπτώματ' ὑπάρχουσιν. οὐδὲν τῶν ἐπὶ ὠφελείᾳ γινομένων, ἐκ τούτου τοῦ χρόνου ὅτι τῶν συμπτωμάτων. ὀργανον γὰρ φύσεως ἕκαστον αὐτῶν μᾶλλον ἢ βλάβη τις ὑπάρχει. ἀλλ' ἴσως τις ὑπάξει θατέρῳ χρῶτι τῶν συμπτωμάτων, ὃ ἡ παρὰ φύσιν διαθέσεως ἅπαντα τὰ τοιαῦτα. τὸ γὰρ ὅλως διαῤῥηδαι τινὰ φλέβα καθ' ὁποιῶν μόριον τοῦ σώματος, ἢ ἀνεσομῶδαι μέχρι τοῦ πέρχειν ἃ πρότερον ἔσεχεν, οὐ κατὰ φύσιν, ἐῶν διάθεσιν. διαὶ τοι καὶ ταῦθα τῶν διάῤῥοιαν ἡ γαστρὸς, ἢ τὸ τῶν οὖρων πλῆθος, οὐκ ἂν ἔχοι δεικνῦσαι πάντως ἑπόμενα ταῖς παρὰ φύσιν διαθέσεσιν. αἱμορῥαγίας μὲν γὰρ καὶ ἐμέσεις ὅλῳ τῷ χρῶτι φύσει τις παρὰ φύσιν ὑπάρχειν. οὔτε δὲ ἡ διὰ γαστρὸς, οὔτε ἡ διὰ λύσεως, οὔτε ἡ διὰ μήτρας ἔκκεισις ὅλῳ τῷ χρῶτι παρὰ φύσιν. ἴσως δ' ἀμφισβητήσει τις καὶ περὶ τῶν ἱδρώτων, ὡς οὐδ' αὐτῶν ὄντων κατὰ φύσιν. καὶ γὰρ οὕτω καὶ ὁ Διοκλῆς ἱκανῶς ἐπεχείρησεν εἰς δόξαν. ὡσὴν δ' εἶναι πρακτὰ δικεῖ τό δὲ τὸ δόγμα, καὶ παρὰ τὴν ὠφέλειαν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα πιθανῶς κατασκευάζηται. περὶ μὲν δὴ τῶν τοιούτων ἴσως ἄν ποτε καὶ αὖθις εἰπεῖν ὧν γένοιτο ἡμῖν. πάντα πάσι γὰρ ὀλίγα διαμφισβητεῖται. περὶ δὲ τοῦ πάντος τὸν πλήθους τῶν ἄλλων συμπτωμάτων ἱκανῶς ὠδιδλέσκεται. καὶ χρὴ καταπαύειν ἤδη καὶ τὸ δὲ τὸ γράμμα. καὶ γὰρ δὴ καὶ γεγυμνασμένῳ τις ἂν τοῖς ὁμολογουμένοις, ῥᾴδιον ἂν ἀκολουθήσειν τῇ τῶν ἀμφισβητουμένων λύσει.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΩΝ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΝ. δ'.

ΤΑΣ αἰτίας τῶν συμπτωμάτων, ἐν τοῖς δὲ τοῖς γράμμασι σκεψώμεθα, τῇ αὐτῇ τοῦ λόγῳ τάξιν φυλάττοντες, ἣν καὶ τοῦ περὶ διαφορᾶς αὐτῶν ἐποιησάμεθα. ἔστι μὲν οὖν τὰ σύμπαντα γένη τρία τῶν συμπτωμάτων, ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου τοῦ πρώτου ὁ λόγος ἡμῖν ἐγένετο, καθὸ καὶ βεβλάφθαι τῇ ἐνεργείαν ἔφαμεν, οὕτως ἀκούειν ἀξιώσαντον, ὡς εἰ καὶ τελέως τις ἀπόλοιτο. διῃρῶν δ' οὐσῶν κατὰ γένος ἐνεργειῶν, τῶν μὲν φυσικῶν, τῶν δὲ ψυχικῶν. ἀπὸ τῶν ψυχικῶν ἠρξάμεθα, καὶ ταύτας τριχῇ διελόμενοι, τὰς μὲν ἀισθητικὰς, τὰς δὲ κινητικὰς τὰς δὲ ἡγεμονικὰς ἐκαλέσαμεν. ἐν τοίνυν ταῖς αἰσθητικαῖς ἐνεργείαις, τριττὴ τῶν συμπτώματων ὄψιν ἡ διαφορά. μία μὲν αὐτοῦ τοῦ πρώτου ἡ αἰσθήσεως ὀργάνου πεπονθότος. ἑτέρα δὲ τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως. ἡ τρίτη δέ, τῶν εἰς ὑπηρεσίαν τινὰ τοῦ πρώτου ἡ αἰσθήσεως ὀργάνου γεγονότων. οἷον ἐν ὀφθαλμῷ, τὸ μὲν πρῶτον ὄργανον αἰσθητικὸν ὄψιν, τὸ κρυσταλλοειδές. ἐσέρχεται γὰρ δόξα μόνον ὑπὸ χρώματος ἀλλοιούμενον. ἡ δὲ αἰσθητικὴ δυνάμις, ἡ ἐξ ἐγκεφάλου παραγινομένη δηλα τοῦ καθήκοντος εἰς αὐτὸν νεῦρου. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν αὐτῇ γεγονότα, σύμπαντά ἐστι τὰ ἄλλα τὰ περὶ τὸ ὀφθαλμόν μόρια. καὶ τοίνυν ἅπερ κακῶς, ἢ οὐ δ' ὅλως ὄψεῖ τὸ ζῶον, ἑνός γε τινος ἐκ τῶν εἰρημένων βεβλαμμένου. τὰ μὲν δὴ τοῦ κρυσταλλοειδοῦς νοσήματα κατὰ τὰς ὀκτὼ διακρασίας ὀδί. τὰ δὲ ἡ δυνάμεως. ἢ τοῦ νεῦρου, ἢ τῷ τὸν ἐγκέφαλον πεπονθέναι. ὀκτὼ δὲ ὃ τούτων ἑκατέρου τὰ γένη, τά γε ὡς ὁμοιομερέσιν αὐτοῖς γινόμενα νοσήματα. τὰ δὲ ὡς ὀργανικοῖς, ἐν-

πῶις, ἐμφράξεις τε καὶ θλίψεις, ὅσα τε δι' ὑδροποσίαν ὕγρωσιν, ὀγκον ὀργάζεται παρὰ φύσιν. ἡ δὲ τῆ σωνεχέας λύσις ὑδρωπικοῖς εἰρημένοις, κοινωνεῖ ὁμοιομερῶν τε καὶ ὀργανικῶν μορίων ὄντι, οὐκ ἐγκεφάλῳ μόνον, ἢ νδύρῳ συμβλῶσα διαφθορὰν. ἀλλὰ καὶ τῆ λιρυσταλλοειδεῖ. τούτῳ μὲν γε καὶ τῆ μετακινηθῆσα τε, καὶ μετασταθῆσα τῆ οἰκείας ἕδρας, ὀργανικὸν συμπίπτει νόσημα. τῆς μετατάσεως, εἰ μὲν ἤτοι πρὸς τὸν μέγαν, ἢ τὸν μικρὸν γίγνοιτο λιανθρὸν, οὐδὲν ἀξιόλογον βλαπτούσης, εἰ δ' ἄνω καὶ κάτω, διπλᾶ ποιούσης ἅπαντα φαίνεσθαι τὰ ὁρώμενα. ταυτὶ μὲν οὖν ὅτι. τά τε τοῦ πρώτου τῆ ὄψεως ὀργάνου νοσήματα, καὶ τῶν τὴν διάμιξιν αὐτῷ χορηγούντων. τὰ δὲ τῶν χρεὼν τινὰ παρεχομένων, εἰ κατὰ τὸ τρῆμα τοῦ ῥαγοειδοῦς, ἢ καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ λιρυσταλλοειδοῦς, ὑγρόν τε καὶ ωνδύμα συστάν τυλικοῦτον, ὡς ἐμποδίσαι τὸ πρῶτον τῆς ὄψεως ὄργανον πρὸς τὴν τῶν ἀιδικτῶν διάγνωσιν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ἡ πρὸ τῆς κόρης μοῖρα τοῦ μεροειδοῦς, ἐμποδίζει τὴν ὄψιν, ἄντε κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον, ἄντε κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον ἀδίκηται τοῦ κατὰ φύσιν. τὸ μὲν οὖν τρῆμα κατὰ τέσσαρας τρόπους ἁπαλλάπεται τῆ αὐτοῦ φύσεως, αὐξανόμενον, ἢ μειούμενον, ἢ παραπωμένον, ἢ ῥηγνύμενον. ἀλλ' ἡ μὲν αὔξησις ἀεὶ βλάπτει τὴν ὄψιν, ἄν τ' ἐκ γήνετῆς ᾖ, ἄν τε ὕστερον συμβαίη. ἡ δὲ μείωσις, ἐκ γήνετῆς μὲν, ὁράσεως ὀξυτάτης ὄντι. ἄνθις δὲ, εἰ γίγνετο, μοχθηρᾶς. τῆ δὲ ἄλλῳ, οὐδετέρου, οὔτ' ἐκ γήνετῆς, οὔθ' ὕστερον οὐδὲν ὅπῃ καὶ ἄξιον λόγου παραβλάπτει τὴν ὄψιν. ἑωράκαμεν γὰρ ἤδη πολλάκις ὑδρωπώσεσι βραχείαις τοῦ ῥαγοειδοῦς σωουλωθείσαις, παραπωμένῳ τῆ κόρῃ, οὐδὲν δὲ εἰς τὸ βλέπειν τὸν ἄνθρωπον ἐμποδιζομένου, ὅταν γε δὴ τὴν πρὸ αὐτῆς μοῖραν τοῦ λιρυσταλλοειδοῦς διαγουμένῳ ἀμεμπῶς ἔχῃ. ταυτὶ μὲν οὖν ἡ πεῖρα γε δείκνυσιν. ἡ δ' αἰτία δι' ἣν μὲν εὐρύτης τοῦ βήματος, ἀεὶ βλαβερὸν εἰς διαιθησίαν ὄψεως, ἡ δὲ σφύτης οὐκ ἀεὶ, σκέψεως ἀξία. δοκεῖ δέ μοι τὸ ἐωῦ ἐγκεφάλου καταφρόμενον ὑδρὶ τὸν ὀφθαλμὸν νδῦρον, ὃ δὴ καὶ πόρον ὀνομάζουσιν οἱ πρὶ τὸν Ηρόφιλον, ὅτι ὄντα μόνον φανερὸν ὅτι τὸ τρῆμα, ωνδύματος ὑπάρχειν ὁδοὺς διαθητικοῦ. καὶ διὰ ὄντος ἐπειδὰν ὑδρὶ μύσαιμεν τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν, εὐρώεσθαι συμβαίνῃ θατέρου τῆ κόρῃ. ὡς ἂν εἰς τὸν φῶς μόνον ἴοντος τοῦ ωνδύματος, ὃ πρότερον εἰς ἀμφοτέρους ἐμερίζετο. ταῦτά τοι καὶ ἡ τῶν ὑπεκχυμένων διάγνωσις, εἴ τ' ὄψονται παρακρυπτθέντος καὶ κατεχθέντος τοῦ ὑποχύματος, εἴ τε μή, διατούτου μάλιστα γίγνεται τοῦ σημείου. οἷς μὲν γὰρ εὐρώεσθαι συμβαίνῃ τῆ κόρῃ, μύσαντος θατέρου τῶν ὀφθαλμῶν, τούτους μὲν ἐλπὶς ὄψεσθαι, παρακρυπτθέντας. οἷς δὲ οὐκ εὐρώεσθαι, τούτων οὐδεὶς οὐ δὲ πώποτε εἶδεν, οὐ δ' ἂν ἀνωδύσοτα τά τε καὶ μάλιστα χειρουργηθῆσιν. ὀξ ὧν ἅπάντων, δῆλον ὡς ὧιδρῆσι ωνδῦμα τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀξ ἐγκεφάλου ψυχικὸν, εἴς τε τὸ λιρυσταλλοειδὲς ὑγρὸν αὐτὸ, καὶ τῆ προκειμένῳ ἅπασαν χώραν, ὧι διορίζει τὸ βῆμα τοῦ ῥαγοειδοῦς. ὅταν οὖν ἡ κόρη γίγνεται μείζων, εἴτε κατὰ τὴν πρώτην διάπλασιν, εἴθ' ὕστερον οὐκ ἐκπληροῦται καλῶς ὑπὸ τοῦ ωνδύματος ἅπασα. χεῖσθαι τοίνυν ἀναγκάζεται καὶ διαλύεσθαι καὶ σκεδαννυσθαι. κατὰ δὲ τοὐναντίον ὧν τῆ μικροτέρᾳ κόρῃ σωάγεται καὶ σφίγγεται, καὶ ωυκνοῦται τὸ ωνδῦμα. διέσεικται δ' ὧν τοῖς πρὸι χρείας μορίων, ὡς τὸ μὲν σωάγεσθαί τε καὶ σφίγγεσθαι πρὸς διαιθησίαν αὐτῷ σωτελεῖ, τὸ δὲ διαλύεσθαί τε καὶ σκεδαννυσθαι, πρὸς διαισθησίαν ἀπάγει. τί δή ποτ' οὖν ἡ σμικρωθεῖσα κόρη, λόγῳ νοσήματος, οὐ φύσει. πολὺ χείρων ἀπτελεῖται τῆ συμμέτρου, ἢ διότι μοχθηραῖς διαθέσεσιν ἕπεται, δι' ἃς ὀξ ἀνάγκης χεῖρον ὁρᾷ ὁ πάθων οὕτως ὀφθαλμὸς οὐ διὰ τὴν σμικρότητα τῆ κόρης. τίνες οὖν αἱ διαθέσεις, ἕπ γὰρ ἴσον λείπῃ τῷ λόγῳ. μία μὲν αὐτοῦ τοῦ ῥαγοειδοῦς χιτῶνος μόνου. δυστόρα δὲ, ἡ ἐκ τῆς ὑγρότητος ἐκχεομένης τῆ λεπῆς ἡ μεταξὺ τέτακται τοῦτε λιρυσταλλοειδοῦς ὑγροῦ, καὶ αὐτοῦ τοῦ ῥαγοειδοῦς. ἡ μὲν οὖν τοῦ χιτῶνος αὐτοῦ μόνου διάθεσις, ἔκτασις τίς ὅτι, καὶ χάλασις, οἷα διὰ τῶν ἐκτὸς ὁρᾶται πολλάκις ἐν ἀνθρώποις, ὑγρότητι πεδιπῆ, διαβραχόντων τῶν σωδέσμων. ἡ δὲ τῶν ὑγρῶν διάθεσις, ἔλλειψίς τίς ὅτι, δι' ἣν ἰσχνουμένης τῆ ἔνδον χώρας, ὁ ῥαγοειδὴς ἐπ' αὐτὸν καταπίπτων, συσέλλεταί τε καὶ ῥυσοῦται. καὶ δὴ δοκεῖ, καὶ τὴν κόρην σμικρωῦσθαι. χεῖρον οὖν ὁρᾶν ἢ καὶ μηδόλως ὁρᾶν ὑπὸ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν, οὐ δὴ τὴν σμικρότητα τῆ κόρης, ἀλλὰ δὴ τὴν τῆ ὑγρότητος ἔνδειαν συμβαίνῃ, διέσεικται γὰρ ἐν τοῖς ὀπτικοῖς λόγοις, οὗς ἔν τε τῇ πρὸι χρείας μορίων, ἔτι πρὸ σέτι ἐν τῇ πρὸι τῶν ἱπποκράτους, καὶ πλάτωνος δυγμάτων ἐποικσάμεθα, πραγματείᾳ, τὸ λιρυσταλλοειδὲς ὑγρὸν ἀεὶ πρὸβλήματος τινὸς δεόμενον, ἵνα ἀλύπως ὑποδέχηται τὴν ἔξωθεν αὐγήν. ἐν δὲ δή τι τῶν πρὸβλημάτων αὐτοῦ καὶ τὸ δὲ τὸ ὑγρὸν εἶναι, μετὰ τοῦ καὶ σωωφελεῖν τί τὴν οὐσίαν τοῦ λιρυσταλλοειδοῦς. ὅταν οὖν ἐνδέεσθρον γήνηται τὸ ὑγρὸν ὄντος, ξηρότερον μὲν δήπου καὶ αὐτὸ γίγνεται τὸ κρυσταλλοειδὲς, ὡς μηκέτι τηγόμενον ὑγρότητι διαψιλεῖ. κατὰπίπτων δὲ καὶ ὁ ῥαγοειδὴς χιτὼν ἐπ' αὐτὸ τὴν μεταξὺ χώραν ἑαυτοῦ τε κἀκείνου, βραχυτέραν ὀργάζεται. καὶ οὕτως ἀναγκαζόμενον τὸ κρυσταλλοειδὲς ὁμιλεῖν δι' ὀλίγου, τῇ κατὰ τὸν ἔξωθεν ἀδρᾶ λαμπρότητι, παραπλησίονθ πάσχει τὸ πάθος, οἷον ἐπὶ τοῖς τ' ἥλιον ἀσκαρδαμυκτὶ θεωμένοις συμβαίνῃ. ἐκείνων δ' οὖν γίνοι μὲν ἐτυφλώθησαν, ἐβλάβησαν δὲ ἅπαντες ὡς μόγις ἀνακτήσασθαι τὴν ὄψιν. ἐδείχθη γὰρ ἡμῖν, ὡς οὐχ οἷόν τε ἐστὶν λαμπροῦ φωτὸς ἀλύπως ἀνέχεσθαι τὸ τῆ ὄψεως ὄργανον. καὶ ὡς δὴ δῆλον καὶ ὁ ῥαγοειδὴς αὐτοῦ χιτὼν πρὸβέβληται, μέλας τε ἅμα καὶ λιανοῦς ὑπάρχων, ἐπειδὴ ταῦτα μάλιστα τὰ χρώματα παραμυθεῖται τὴν ὄψιν, ὑπὸ λαμπροῦ κάμνουσαν φωτός. αὖτη μὲν ἓν ἡ αἰτία, δι' ἣν ἐλαττον γήνομένου τοῦ κατὰ τὴν κόρην γινόμενον ὑγρὸν, αἱτιόν τε ἅμα, τοῦ χεῖρον θεᾶσθαι γίγνεται, διὰ σμικρότερον ἀπφαίνει τὸ τοῦ ῥαγοειδοῦς τρῆμα. καὶ διατοῦτο δυσιατώτατόν ἐστι τὸ τοιοῦτον νόσημα τῶν ὀφθαλμῶν. ἡ δ' ἑτέρα διάθεσις ἡ δι' ὑγρότητα τοῦ ῥαγοειδοῦς μικροτέραν ὀργαζομένη τὴν κόρην, ἤπερ τάυτης ὅτι μοχθηρὰ. χαλεπώτερον γάρ ἐστι, τῶν ὁμοιομερῶν τι τοῦ σώματος μορίων ὀξηρασμένον ὑγραίνειν, ἤπερ ὑγρασμένον ξηραίνειν. ταυτὶ μὲν ἔν ἤδη πῶς ἅπεται θεραπευτικῶν λογισμῶν. λέγομεν δὲ, ὅπερ ὀξ ἀρχῆς προὔκειτο. χαλεπὴ μὲν ἡ παρὰ φύσιν τῆ κόρης σμικρότης, ἀγαθὴ δὲ ἡ σύμφυτος. ἡ δὲ εὐρύτης οὐκ ἀγαθὴ μὲν ἡ σύμφυτος. ἡ δὲ παρὰ φύσιν, οὐ δ' αὐτὴ μὲν ἀγαθή. μικροτέρου δ' ὄντι τῆ σφύτητος κακοῦ. ἡ μὲν γὰρ, ὡς ἂν εἴπῃ τις, αἰτία σωεκ-

τικὴ τῆς γλώσσης αὐτῆς, τάσις δὲ τῆς ῥαγοειδοῦς χιτῶνος, ὥσπερ αὖ τὸ σμικρότητος ἢ χάλασις. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ λιπαρὸν χρῶτα τείνει, ὅτε μὲν τὸν ἑαυτῆς λόγον πάσχῃ, ἢ ξηραινόμενος ὡς ὁμοιομερὲς, ἢ ὑγραινόμενος ὡς ὀργανικὸν, ἡ μὲν ξηρότης αὐτοῦ φυσικὸς, ἡ δὲ ὑγρότης, παρὰ φύσιν. φλεγμοναὶ γὰρ καὶ σκίρροι καὶ ἀκρόνημα, καὶ ὅσα διαφθορὰ τὰ νοσήματα τῶν ὀργανικῶν ἐστι μορίων, ὑπὸ πολυτροπίας ὑγρότησιν, ὧν ἁπάντων ἀγαθὸς ἰατρὸς ὁ τῆς ῥαγοειδοῦς ἀεὶ σωτηρίαν ἐπιμελούμενος, παρασκευάζειν δέ ποτε τάσις τῷ ῥαγοειδεῖ, ἢ κατὰ τὰ συμβεβηκὸς ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ὑποκειμένων ὑγρῶν ὁρμηθεῖσα, πληρωθεὶς γὰρ ὥσπερ ἀσκὸς ἢ κύστις, ἐκτείνει, καὶ πολυτείνει παντὰ χρὴ τοῖς ἀθροιζομένοις αὐτοῦ τε μεταξὺ, καὶ τοῦ κρυσταλλοειδοῦς ὑγροῦ. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον, ὅσα τοῦ χρήματος ὄντι τοῦ ἡμετέρου σώματος ἀθροίζεται τε καὶ κρυσταλλοειδὴς ὑγρὸς, ἐπλήθυνε τὸν ῥαγοειδῆ νοσήματα διπλῆν ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ πίνων αὐτοῦ τοῦ ῥαγοειδοῦς ἐμνημόνευσε, καὶ πρόσεστι τῶν ἡμετέρων λεπτὴς ὑγρότητος, ἐξῆς αὖ εἶπε τὰ λείποντα τῶν ἐν αὐτοῖς εἰρημένων, ὑφ' ὧν ἤτοι παραποδίζεται τὸ βλέπειν, ἢ καὶ παντάπασιν ἀπόλοιτο. τῶν μὲν δὴ τοῦ ῥαγοειδοῦς χιτῶνα σωιζομένων, ὅσα γε δὴ λυμαίνεται ταῖς ὄψεσιν, ὧν ἔστι πρὸ ἀλείλειπται νόσημα, τὸ κοινὸν ὁμοιομερῶν τε καὶ ὀργανικῶν, ἡ τοῦ ἑνώσεως λύσις, ὅπερ ἐν τούτῳ τοῦ μορίῳ, ῥαῦμα τε καὶ ἕλκος ὀνόμασεν. ὅταν δὲ μήκει μέγα τὸ τοιοῦτον ὡς διαῤῥαγῆναι μὴ ἱκανῶς τὸν ῥαγοειδῆ, πρόχυθῆναι δὲ τὴν λεπτὴν ὑγρότητα πρὸς τὸ ἐκτὸς τοῦ χιτῶνος, ὡς ψαύειν ἤδη κρυσταλλοειδοῦς, ἀνάγκη συμπίπτειν ἄτοπα ἐν τοῖς δύο, καταπίπτειν μὲν εἰς τὸ κρυσταλλοειδὲς ὑγρὸν τὸν ῥαγοειδῆ χιτῶνα, τὸ δ' ἀπὸ ἐγκεφάλου πνεῦμα, μηκέτι ὅλον ἐπὶ τὴν κόρην ἀφικνεῖσθαι διαμένον, διὰ τὸ τοῦ ῥαύματος ἐκεῖθι. ὅτι δὲ ὁ μόνον ἄμφω ταῦτα συμβαίνοντα βλάβην τῶν ὄψεών ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν, δῆλον ἐποίησεν, εἰς γε μὴ πρόδηλος ἀκολουθοῦσι τοῖς πεπωρωμένοις. ἐμοὶ δ' ἂν εἴη καιρὸς, μεταβαίνειν ἤδη καὶ ἐπὶ τὴν λεπτὴν ὑγρότητα, περὶ ἧς εἴρηκε μὲν καὶ πρόσθεν τὸ γε τοσοῦτον, ὡς εἴτε πλείων, εἴτε ἐλάττων γένοιτο, βλάπτει τὴν ὄψιν. ὅτι δὲ καὶ εἰ παχυτέρα ποτὲ κατὰ τὴν σύστασιν, ἢ ἀλλοιοτέρα κατὰ τὴν χροιὰν ἀπεργάσεται, καὶ οὕτως ὀργάσεταί τι σύμπτωμα περὶ τὴν τοῦ βλέπειν ἐνέργειαν ὅπερ οὐκ εἴρηται μὲν ἐμπροσθεν, ἤδη δὲ αὐτὸ λεγέσθω καιρός. εἰ μὴ δὴ παχύτερον ἑαυτοῦ γίγνοιτο τὸ ὑγρὸν ὅλον, τοσοῦτ' ἀκείβειαν τῆς ὄψεως ἀφαιρήσεται, καὶ τὸ μῆκος κωλύσει. ὡς μήτε τὰ πόῤῥω βλέπειν, μήτε ἀκριβῶς τὰ πλησίον. εἰ δὲ ἱκανῶς ἀπεργασθείη παχύ, καθάπερ ἐν τοῖς ὑποχύμασι γίγνεται, διακωλύσει τὸ βλέπειν. εἰ δὲ μὴ πάνυ ὥστε παντελῆ τὸν τρῆμα πρὸς τὸ συσάντος αὐτοῦ παχυμερὲς σώματος, ἀλλὰ τι μόριον ἀπολείποιτο καθαρὸν, ὁρᾶσθαι δι' ἐκείνου τὰ ἐκτὸς, ἔκδηλον μὲν αὐτὸ μόνον, οὐδὲν χεῖρον ἢ πρόσθεν, οὐ μὴν οὐ δι' ὑφ' ἕνα χρόνον ὁμοίως τὰ πολλὰ, διὰ τὸ θᾶττον ἑαυτοῦ γεγονέναι τὸν τῆς ὄψεως κῶνον. κατὰ δὲ τὸν λέγοντα εἰ γένοιτο σύσασις ὑποχύματος μικροῦ, τῶν μὲν λύκλῳ μελόντων καθαρῶν, ἅπαντα φαίνεται τοῖς οὕτω πάσχουσιν οἷον θυελλας ἔχοντα. τὸ γὰρ μέσῳ τὸ μὴ βλεπόμενον, ἐγκεκολάφθαι δοκεῖ. εἰ δὲ διεσπασμένα τε καὶ μὴ συνεσῶτα πρὸς ἄλληλα, τὰ παχυμερῆ σώματα κατὰ τὸ πεφυρμένον ὑγρὸν ἐμφαίροιτο, φαντασίαν ὀργάσεται τοῖς οὕτως ἔχουσιν, ὡς ἐκτὸς ὁρώμενα τινὰ πεπιφορόμενα λιωνώπια. πολλάκις δὲ καὶ οἷον εἰδώλου τι προφαίνεσθαι φαντάζονται διὰ τὰς τῶν παχυμερῶν ὑγρῶν συσάσεις. ἃ τοιαῦτα δὲ τῶν εἰδώλων γένεσις μετὰ ἀναπάσαν ὕπνου φαίνεται τὰ πολλὰ, μάλισα δὲ παισί, καὶ τοῖς πεπωκόσι πλέον, ἢ πῶς ἄλλως πεπληρωμένοις τὴν κεφαλήν. εἰ δὲ κατὰ τὴν χροιὰν ἀλλαχθείη τὸ μεταξὺ τοῦ τε χρυσταλλοειδοῦς, καὶ τοῦ ῥαγοειδοῦς ὑγροῦ, οἷον μὲν τὸ φαιότερον ἀκλινέα, ὡς δι' ὁμίχλης, ἢ καπνοῦ ποιήσει τὸν ἄνθρωπον ὁρᾶν. ἐπ' ἄλλοις δέ τινα χροιὰν ἐκπεπόμενον, ἐκείνης τὸ φάντασμα προστρίψεται τοῖς ὁρατοῖς. εἰ δὲ ἀνωμάλως ἤτοι τῆς συσάσεως, ἢ τῆς χροιᾶς ἔχοιτο τῆς κατὰ φύσιν, ὅπερ ἂν αὐτοῦ μέρος οὕτω διακέμενον ὑπὸ τὴν κόρης ἀφίκηται χωρίον, ὁμοιον ἑαυτῷ καὶ τὸ φάντασμα παρέξει τοῖς ὁρατοῖς. καὶ γὰρ τὴν χροιὰν ἐκείνου, καὶ τὴν σύσασιν, καὶ τὸ σχῆμα, δίξουσιν ὁρᾶν ἐκτός. ἐκ τούτου τοῦ γένους ὅτι τῶν συμπτωμάτων, τά τε τῶν ὑποχυμένων φαντάσματα, καὶ τῶν ἐκρινὸς αἱμορῤῥαγεῖν, ἢ ἐμεῖν μελόντων, ὑφ' ἱπποκράτους γεγραμμένα. καὶ μὴν, καὶ ὅσοις ἀκειβὴς μὲν ἡ ὄψις ἐστὶν, ὡς μὴ δὲ τὸ σμικρότατον αὐτὴν λανθάνειν τῶν ἀοράτων, ἀναθυμιάσεις δέ τινος ἀπὸ γαστρὸς ἀναφέρονται, καὶ μάλισα, ὅσαν μὴ δὲ πέψασι καλῶς, ὁμοια τοῖς ὑποχυμένοις, γίγνεται τὰ συμπτώματα. καθαρώτατον μὲν γὰρ τούτοις ὄντι φύσει, τὸ κρυσταλλοειδὲς ὑγρὸν, καὶ τοῦτ' αὐτὸ τὸ ὑαλοειδὲς, ὑπὲρ οὗ νῦν διεξέρχόμεθα. τὸ δὲ μέγεθος τῶν συμπτωμάτων ἐν αὐτοῖς ἀεὶ κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ πάθους ὄντι. οὐ μόνον ἐφ' ὧν ἄρτι πέπαυμαι λέγων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάντων τῶν πεφυρμένων. οἷον αὐτίκα τῶν ὁμοιομερῶν ἐν λυσκρασίαι βραχείαι μὲν οὖσαι, σμικραὶ τῆς βλάβης τῆς ἐνεργείας ὀργάζονται. μείζονος δὲ γενομένης, καὶ τῇ βλάβῃ ἀνάλογον αὐτὰς ἐπάξουσιν, ἐπὶ πλέον δ' ἐξισάμεναι τῷ κατὰ φύσιν, ἄρδην ἀπολοῦσι τὴν ἐνέργειαν. οὕτω δὲ καὶ ὅσα πρὸς ποιότητος εἴρηται καὶ συσάσεως, καὶ χροιᾶς τῆς ὑαλατώδους ὑγρότητος, ἐπ' ὀλίγον μὲν ἐξισάμενα τοῦ κατὰ φύσιν ὀλίγον τι καὶ τὴν ἐνέργειαν ἀδικεῖ. ἐπὶ πλέον δὲ ἀπεχωρησάτα, πρὸς λόγον δὴ σφετέρας βλαβῆς, καὶ τὴν δὴ ἐνέργειαν βλάβῃ αὐξάνῃ. ὧν πλεῖσον δὲ ἐκπεπόμενα, τελέως ἀναιρεῖ τὴν ἐνέργειαν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅσα πρὸς τὰς ῥήξεις εἴρηται τοῦ ῥαγοειδοῦς, καὶ τὸ τῆς κόρης ποσὸν, ἤτοι βραχύ τι παραβλάπτῃ τὴν ἐνέργειαν, ἢ πλέον, ἢ καὶ παντάπασιν ἀπόλυσιν. οὕτω δὲ καὶ τὸ ὠνοῦμα τὸ ψυχικὸν, ἢ ἀκειβῶς ἐστι καθαρὸν, οἷος περ ὁ ἀιθὴρ, ἢ ὑγρὸν καὶ θολερὸν ὁμίχλης δίκην. καὶ κατὰ τὸ ποσὸν δὴ οὐσίας, ἤτοι πλέον, ἢ ἔλαττον. ἐὰν μὲν οὖν, ἅμα πολύ τε καὶ ἀιθροῦσες ὑπάρξῃ, καὶ τὰ πλεῖσον ἀπέχοντα θεᾶται, καὶ ἀκειβῆ τὴν διάγνωσιν αὐτῶν ποιεῖται. ἐὰν δὲ ὀλίγον μὲν ᾖ, καθαρὸν δὲ τὰ μὲν ἐγγὺς ἀκειβῶς διαγινώσκει, τὰ πόῤῥωθεν δὲ οὐχ ὁρᾶ. ἐὰν δὲ ὑγρότερόν τε ἅμα καὶ πολὺ τύχῃ μέχρι μὲν πλείσου οὐκ ἀκειβῶς ὁρᾶ. ὥσπερ γε καὶ εἰ ὑγρόν τε ἅμα καὶ ὀλίγον εἴη, οὔτ' ἀκειβῶς, οὔτ' ἄχρι πλείσου ὁρᾶ. καὶ πολὺ μὲν τούτου ἱκανὰ καὶ ταῦτα πρός γε τὰ παρόντα. τοῦ δὲ κρατοειδοῦς ἡ πρὸς τὴν κόρης μοῖρα παχυτέρα καὶ πυκνοτέρα, καὶ ὑγροτέρα γενηθεῖσα, βλαπτῇ τὴν ὄψιν, οὕτω δὲ καὶ εἰ κατὰ τὴν χροιὰν ἀλλαχθείη, καὶ εἰ ἕλκος ἀξιολογον σχοίη, καὶ εἴπερ τῶν ἔξωθεν αὐτοῦ πεκειμένων ἀμβλυωπίας ὀργάζεται. ὁ δὲ

τικα. ϙ δὲ ὑγρότερ⊖, καὶ πυκνότερος, εἴτε ὁμοιομερῶς, εἴτε ὀργανικῶς οὐ μόνον τούτας, ἀλλὰ καὶ σὶ ἀχλύος, ἢ ὁμίχλης, ἢ ἀτμοῦ τινός, ἢ καπνοῦ θεᾶσθαι δοκεῖ. εἰ δὲ μὴ πολλὰ μὲν εἴη τὰ ὑγρά. τῇ χροᾳ σ' ὀχλαγμένα, κατὰ τὴν ἐκείνων φύσιν παρόρασις γίγνεται. σιὰ τοῦτο γοῦν οἱ μὲν ἱκτεριῶντες, ὠχρὰ πάντα θεᾶσθαι δοκοῦσιν. οἱ δὲ ὑποσφάγμα πεπονθότες, ὀρυθρά. ἔλκ⊖ δὲ ἀξιόλογον, οὐ μόνον ϗ πορείαν ἀθροίζειν ὑγρότητα βλάπτει τὴν ὄψιν, ἀλλὰ καὶ ϗ σὶ ὀλίγου τὸ λιγυπαλμοειδὲς ἀναγκάζειν ὁμιλεῖν ϗ πολέχοντι φωτί. σιαχὸν δὲ ἔστω τὸ κατὰ τὴν κόρην ἕλκ⊖ ἀρχεῖν καὶ τῆς ὑσατώδους ὑγρότητ⊖ ἐκτός. ὥστε καὶ κατὰ ὄψιν, λίνδυν⊖ εἰς ἐχάτην ἀφικέσθαι τυφλότητα τὸν οὕτως πεπονθότα. σὶ ὄψιν δὲ καὶ οἱ τῷ ὠθῶντες εἰς τὸ πρὸ τῆς κόρης μόρ⊖ τοῦ λιραινοειδοῦς. ὅταν εἴσω σιαχὴ τὸ τραῦμα, τυφλοῦνται τὰ πολλά. παράσβεσον μύ τοι τι, καὶ οὐκ εἰθισμένως γιγνόμενον, ὧν παισὶν ἐθεασάμεθα, νυγμάτος γραφείῳ κατὰ τὴν κόρην. ἐκπυ-
10 ήντ⊖ γὰρ σύσεως τοῦ ὑσατώδους ὑγροῦ, καὶ ἡ κόρη μὲν ἐγχύ⊖ μικροτέρα, καὶ ὅλ⊖ δὲ ὁ λιραινοειδὴς ἐφάνη ῥυσότερ⊖. ἀλλ' ὕστερον θεραπεύομενος, ὀρθῶς ἐβλεψεν, ἀθροισθείσης σιηνοειδῶς κατὰ βραχὺ ϗ πρότερον ἐκπυείσης ὑγρότητ⊖. ἀλλὰ ταῦτα μὲν παύεται. τυφλότητος δὲ ὡς τὰ πολλὰ ταῖς τοιαύταις ἕπονται πρώσεσιν, ὥσπερ καὶ τοῖς προειρημένοις αἰτίοις ἅπασιν ὑπὸ πλείονι αὐξηθείσιν. εἴτε γὰρ ἱκανῶς πυκνός, εἴτε παχὺς ἐχάτως, εἴτε ὑγρὸς ἀμέτρως ὁ λιραινοειδὴς ἀπεργασθείη, παντάπασιν ὑπέσκοτεῖ ταῖς ὄψεσιν, ὡς μή σ' ὅλως ὁρᾶν τὸν οὕτω σιακείμενον. ἰαί τι θαυμαστόν, εἰ τῶν εἰρημένων ἕκαστον αὐξανόμενον ἀφαιρεῖται τοῦ ζώου τὴν ὄψιν. ὅπου γε καὶ αὐτὸς ὁ λιραινοειδὴς ἐνίοτε μόνος ῥυσούμεν⊖, ὁμοίως ἐνοχλεῖ. γίγνεται δὲ τὸ πάθημα ὄψει τοῖς εἰς ἕκαστον γῆρας ἀφικομένοις. ὑπέσκεπται δὲ ἀπειβῶς ἐντῶδε, τὸ μέγεθος ϗ κόρης. εἰ μὴ γὰρ ἔλαττον γένοιτο. ☾ τὸ ὑσατῶδες ὑγρὸν ὑπὸ μὲν τοιούτων ἐμειώθη, μένοντος δὲ ἴσου. μόνον τοῦ λιραινοειδοῦς τὸ πάθημα ὄφειν. ἀλλὰ σὺν μὲν τούτων σιορισμῶν οὐδὲν ἡ νῦν ἐνεσῶσα σύνταξις πραγματεία. τὰ δὲ τοῦ λιραινοειδοῦς χιτῶν⊖ γινόμενα νοσήματα μεγάλα, παντελῶς ἐμποδίζει τὰς ὄψεις, καὶ μάλιστα ὅταν ἢ τοι φλεγμαίνων, ἢ ἐκπυισκόμεν⊖, ἢ σκιῤῥούμενος, ἢ τοιοῦτον ἕτερον πάσχων, ὡς ὀργανικὸν μόριον, ὑγρὰ νοσήματα πάσχῃ. τοιαῦτα μὲν σ' ἤ τινα καὶ τοσαῦτα, τὰ τοῦ λιραινοειδοῦς ὄντα νοσήματα, βλάπτοντα τὴν ὄψιν.

Ο δὲ ὠπεφυκὼς ὑμὼ φλεγμαίνων μὲν, κατὰ συμβεβηκὸς ἐμποδίζει τὴν ὀπτικὴν ἐνέργειαν. ἐν δὲ ταῖς καλουμέναις χυμώσεσι, ☾ πρόσθεν τοῖς πάθεσιν, οὐ κατὰ συμβεβηκὸς, ἀλλ' ἤδη ☾ πρώτως ὑπέσκοτεῖ τῇ κόρῃ κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον αἱ τῶν βλεφάρων μεγάλαι φλεγμονὰι, καὶ εἴ τινες ἐπ' αὐτῶν ἔφυσαν ὄγκοι παρὰ φύσιν, εἰς τοσοῦτον μεγέθους ἥκοντες ὡς ὑπέσκοτεῖν τῇ κόρῃ. ταῦτα μὲν οὖν ἅπαντα τοῦ μὴ βλέπειν, ἢ τοῦ φάυλως βλέπειν ὄφειν αἰτία. καὶ πρὸ μὲν ὀφθαλμῶν, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. παραδείγματ⊖ γὰρ ἕνεκα μᾶλλον, ἢ ὥστε τὰ κατὰ μόρ⊖ ἐπελθεῖν ἅπαντα τὸν ὑπὲρ αὐτῶν ἐποιησάμεθα λόγον, ἐπεί τό γε παύσασθαί μοι νῦν, σὺν τῶν ῥᾳδιωτέρων λόγων ὑποδείκνυσθαι τὴν μέθοδον, ἣ χρώμεν⊖ ἂν τις ἀφορίσειε τὰς τῶν
30 συμπτωμάτων αἰτίας. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον ἐπίστασθαι χρὴ τὰς μεθόδους, ἀλλὰ καὶ γυμνάζεσθαι πολυειδῶς ἐν τοῖς κατὰ μόρ⊖, ὅπερ οὐ πράττειν πάντες εἰσὶν ἕτοιμοι, σὺν ὄψει νῦν ὑπὸ ὀφθαλμῶν ὑποδείξω τὸν τρόπον τῆς ἀσκήσεως, ὁποίαν τινὰ προσήκει ποιεῖσθαι. κατὰ γὰρ σὴν τὸν αὐτὸν τρόπον, ἥκειν τὰς ὑπὸ τὰς ἄλλας αἰσθητικὰς δυνάμεις, ὧν σκοπούμεν⊖ ἐν ἑκάστῃ, τό τε πρῶτον αὐτῆς ὄργανον, καὶ τὰ ἄλλα, τὰ χρέαν τινὰ τούτῳ παρέχοντα. καὶ σιαιρείσθω καθάπερ ἀρτίως εἴρηται, τινὰ μὲν ὅτι νοσήματα ϗ συνάμεως αὐτῆς ποιεῖται, τινὰ δὲ τῶν ὀργάνων ἑκάστου σὶ ἃ βλάπτεσθαι τὴν ἐνέργειαν συμβήσεται. Βαρυκοΐαι γοῦν καὶ κωφότητος, ἤτοι σιάτι τὴν κατὰ τὰ ὦτα μοῖραν, ἢ σὺν τὸ καθῆκον ὀξ ἐγκεφάλου νεῦρον, ἢ σὺν τὸ τοῦ ἐγκεφάλου ἐν ἐκείνῳ ϗ μορί βεβλαμμένον, ὅθεν αὐτοῦ τὸ νεῦρον ἀπέφυκεν, συμπεσοῦται ϗ ζώῳ. τὰ μὲν γοῦν κατὰ τὸ νεῦρον τε καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ὡσαύτως τοῖς κατὰ ὦν ὀφθαλμούς. τὰ σ' ἐν τοῖς ἄλλοις μοίροις, ἀνάλογον ἴσ, οὐ μὴν πάντα γε ὡσαύτως βεβλάφεται. ὁμ γὰρ ἐν ὀφθαλμῷ λόγον ἔχει τὸ κρυσταλλοειδὲς ὑγρόν. τοῦτον ἐν
40 ὠσὶ τὸ κατὰ τὸν ἀκουστικὸν πόρον τὸ ἔνδον ὠρίας, ἐνθα σωπᾷ ϗ νεύρῳ πλατυνομένῳ. τὰ σ' ἐκτὸς τοῦτο πάντα τὰ κατὰ ϗ ἕλικα τοῦ πόρου, τοῖς, προειρημένοις ἐν ὀφθαλμῷ τοῦ κρυσταλλοειδοῦς, ἀνάλογον ἔχει. καὶ τοίνυν καὶ τὰ νοσήματα αὐτῶν, ὀξ ἐκείνων ἐνταῦθα μεταφρέειν, ὅσα μὲν τῶν ὁμοιομερῶν ἐστι κατὰ τὰς σλυσκρασίας τε καὶ τὴν ϗ ἑνώσεως λύσιν. ὅσα δὲ τοῦ πόρου, κατὰ τὰς ἐμφράξεις, εἴτε σ' ὄγκον τινὰ παρὰ φύσιν αὐτῷ τ μοίων ἐμφράττοντα τὸν πόρον, ἀπόσημα λέγω καὶ φλεγμονὴν, ἢ σκιῤῥον, ἢ οἰσ'ημα, εἴτε σὶ ἐπίκτητόν τινα, ☾ ὅλως ἅπαντα ὄγκον πρὰ φύσιν, οἷος ἐν ϗ αὐτῷ πόρῳ γίνεται πολλάκις, ἢ ψωρώσεως τινος, ἢ ἕρπητος βλασήματος ὑποῤῥαφέντος, ἐκ τ παρὰ φύσιν ἐμφραττόντων τὸν πόρον, ὧν ὅτι ☾ ὁ ῥύπος ὁ σωπίθως ἐν ὠσὶ γιγνόμενος. ὥσπερ οὖν ἐν τούτοις ἡ κατασκευὴ τῆς μοίου, ἐνεσλέξατο τὰς τῆς συμπτώματος αἰτίας. ὅτου δὲ καὶ κατὰ τὴν γλῶτταν τε καὶ τὴν ῥῖνα ἐνεσλέξεται. γιγνωσκόντων γε ἡμῶν ἰατρῶν, τό τε πρῶτον αἰσθητικὸν μόριον, καὶ τ ἄλλα τὰ συμπληροῦντα τὸ σύμπαν ὄργανον. ἐσλέχθη γὰρ ἡ μὲν γλῶττα, σὺν τὸ σλυσὶν ἐκ
50 ρετῶν δυνάμεσιν, αἰσθητικῇ τε καὶ προαιρετικῇ, σύο καὶ τὰς ἐνεργείας ἔχουσα. ☾ νῦν αὐτὴν ὡς αἰσθητικὴν ὑπέσκοπούμεθα, τὸ σὲ τῆς ὀσμῆς αἰσθητήριον, αὐτὰς ὧν σλείκνυμεν ἐν τὰς κοιλίας τοῦ ἐγκεφάλου. τὰ μὲν οὖν ϗ γλυσικῆς αἰσθήσεως συμπτώματα, τό τε μὴ σὲ ὅλως αἰσθάνεσθαι χυμῶν ἐστι, καὶ τὸ κακῶς αἰσθάνεσθαι. σὶ ἧπερ οὖν τὴν κακῶς ὑπαρχοντ⊖ ὡς ἐσ'είκνυτο, τοῦ μὲν ἀμυσ'ρῶς τοῦ σὲ ὡς ἄντις εἴποι παρατυπωτικῶς. ὁ μὲν ἀμυσ'ρὸς ἀνάλογον ἐστὶ τῇ κατὰ μὲν τὴν ὄψιν ἀμβλυωπίᾳ, κατὰ σὲ τὴν ἀκοὴν βαρυκοΐᾳ. ὁ δὲ παρατυπωτικῶς, ὅταν ὑπολαγμένα ταῖς χροιαῖς, ἢ τοῖς χήμασιν, ἢ τοῖς μεγέθεσιν, ἢ ταῖς χέσεσιν, ὁρῶντες τύχωσιν, ὅπερ ἐν ἀκοῇ παράκουσις ὠνόμασται. τὰ δὲ εἰρημένων συμπτωμάτων αἴτια, νοσήματα κατὰ τὴν γλυσικὴν ἐνέργειάν τε καὶ συνάμιν, ἥν τε ϗ γλώττης ὄφειν ὁμοιομερεῖ σώματι, καὶ ϗ πρὸς αὐτὴν χιτῶνι, ☾ τοῖς νεύροις τοῖς μαλακοῖς, καὶ τῇ χώρᾳ μάλιστα ἐκείνῃ τοῦ ἐγκεφάλου, καθ' ἣν ἀφύεται τοῦτα. τὰ μὲν οὖν ἄλλα νοσήματα τῶν εἰρημένων ἁπάντων σύσηλα. τὸ σ' οἷον παρατυπωτικῶς ἀλλάνεσθαι τῶν χυμῶν, ὅταν

ἀλλοιότου τινὸς ὑγρότητος ἢ γλῶτται πληρωθῇ συμβαίνειν εἰωθὸς, ἢ τοι πάντων ὧν αὖ γεύσεταί τις ἀληθῆ ῥῶν φαινομένων, ἢ πάντων πικρῶν, ἢ τινὰ ἄλλην ἀτοπίαν ἔχειν δοκούντων, ἄῤῥητον, ἢ ῥητὸν. ὡς γὰρ ὑπὸ τῶν ὑπεχομένων ἡ ὀπτικὴ δύναμις ἐκτὸς ἐδύνατο θεᾶσθαι τὰ κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν ἐμφαινόμενα, τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ γευστικὴ τὰ κατὰ τὴν γλῶτταν τοῖς ἀναφερομένοις τὰ τῶν ὀργάνων συμπτώματα, ὑπὸ μὲν τῶν ἰκμάδων πεπιόντων, τὴν πικρότητα τῆς χολῆς, οὐ τῆς γλώττης πάθος, ἀλλ' ὧν γεύεται, ὑπολαμβάνουσα, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας δέ τινας διαθέσεις ἀληθεύειν ἐν τοῖς ἐλέσμασι πεπίστευται φαντάζομένη, τοῦ μὲν προσελθόντος ἔξωθεν ἀδήλου τὴν τέως ἡσυχάζουσαν ἐν τῇ γλώττῃ κατοχυμίαν ἀνακινοῦντος, ἀδάκνομένης δὲ τῆς γευστικῆς δυνάμεως οὐ τοῦ προσελθόντος, ἀλλὰ τοῦ πλεονάζοντος ἐν αὐτῇ. παρανίσκις δέ ποτε καὶ πρὸ τοῦ γεύσασθαί τινος, ἄδηλος γίνεται τὴν ἐν τῇ γλώττῃ χυμῶν, ἀκριβείᾳ δὴ γευσικῆς ἀδήλου ὁμοίον τι τούτῳ σύμπτωμα, τὸ κατ' ὀφθαλμοὺς ὑπὸ σωματικῆς διαθέσεως, ἢ φαντασίαν ὑποχύσεως συμπίπτειν, ἢ ἐν ὠσὶν ἤχους, οὐδενὸς ἔξωθεν ψοφοῦντος, ἀλλ' αὐτῆς δὴ κατὰ τὰς μιμήσεις λεγούσης, τὸ φάντασμα τοιοῦτον, ἢ κατὰ τὰς ῥῖνας ὀσμῆς τινὸς ἀπὸ τῶν αὐτόθι περιεχομένων χυμῶν. ἀλλὰ γὰρ ἐπεισόδιά τινα καὶ τῆς ῥινὸς ἐμνημονεύσαμεν διὰ βραχέων ὑποτυπούσης σωματικῶν. ὥσπερ καὶ ἡ γλῶττα. καὶ γὰρ καὶ τῶν ὀσφρητικῶν ὀργάνων, οἱονεὶ πόρας τι, καὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ὄντων, ἄμεινον ἂν εἴη καὶ περὶ τούτων, ὡσαύτως τοῖς εἰρημένοις διελθεῖν. εἰ γάρ τι συμβαίη κατ' αὐτὰ νόσημα ἢ πόρων λυμαινόμενον, ἤτοι χεῖρον, ἢ οὐδ' ὅλως, ἀδήσεται τῶν ὀσμῶν, ἡ ὀσφρητικὴ δύναμις. ἰσχυρῶς τε οὖν σωτηριβεῖσα, καὶ πολύπους, ἢ τινὰ ὄγκον παρὰ φύσιν ἔχουσα, τὰ ὅλον τε πνεύματος ἐμφράξῃ. τούτοις δὲ γήρας ὅτι καὶ ἡ περὶ τὸ ἐγκέφαλον αὐτῆς ὑμένα γιγνομένη φλεγμονή. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσα κατά τινα τῶν ἰδιοσήπων ὀσῶν, ἤτοι τὰς τούτου μιμήσεις, ἢ αὐτὰς τῶν ὀσῶν τὰς διαῤῥήσεις ἐμφράττῃ, ὃ τούτοις βλάπτει τὴν ὀσφρητικὴν ἀδηλότητα. ἔτι δὲ ἂν μᾶλλον εἰ καὶ τὰς ἀρφύσεις ῥεύσοιτο τοῦ ἐγκεφάλου, τὰς εἰς ταῦτα τὰ μόρια καθηκούσας. ἐν μὲν τοι καταῤῥοῖς τε καὶ ῥεύσαις, καὶ ὅλως ἐν ὅσοις τοῦτο ἐγκεφάλου. ἢ ψύξεως, ἢ ὑγρότητος, ἐπληρώθησαν αἱ ἐμπρόσθιαι κοιλίαι τοῦ ἐγκεφάλου, οὐ μόνον ἐμφραξις γίγνεται τῶν ἐντεῦθεν χωρίων, ἀλλὰ καὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ τοῦ ἐν ταῖς κοιλίαις, ἔτι τε τοῦ περιέχοντος ἐγκεφάλου, δυσκρασία τις ἕπεται. ἐν μὲν δὴ καὶ θλίψις, καὶ διαιρέσεις ἀξιόλογοι τῶν εἰρημένων μορίων αὐτοῦ, δυσαισθησίας τε καὶ ἀναισθησίας ὀργάζονται τὴν ὀσμήν. ἡ δὲ οἷον παρατυποτικήτε καὶ πλημμελὴς ἄδηλος ἐντεῦθεν γίγνεται, διὰ κακοχυμίαν τινὰ ἐγχώριον, ἥτις ἀτμίζουσα δυσώδεις, ὑπιβολοῖ τοὺς ἀναφερομένους ὑπὸ τοῦ ὀσφρητικοῦ διὰ τῶν πλησιαζόντων σωμάτων. ὁμοίου τε σύμπτωμα ὄζος, κατὰ τὴν δὲ συμπάθειαν τὴν διὰ μέσου, οἷόν τι καὶ ἐπὶ τῶν γευστικῶν ἐν ἐκτόποις ἐῤῥέθη συμβαίνειν. ἐπεὶ δὲ πολὺ τῶν ἐν τοῖς ἰδίοις μορίοις τοῦ ζώου γιγνομένων ἀδήλων ἀρκούντως εἴρηται, πολὺ δὲ ἐν ἅπασι τοῖς ὁπωσοῦν ἀδηλαινομένοις, κοινῆς ἤδη λεγομένης, ἣν ὀνομάζουσιν ἁφήν. ἔτι δὲ λήπτου καὶ τούτης ἀνάλογον μὲν ταῖς ἄλλαις τὰ σύμπτωματα. λέγηται δὲ οὐκ ἰδίαις, ἀλλὰ κοιναῖς ταῖς προσηγορίαις, ὥσπερ καὶ τῶν εἰρημένων ἓν τινες, οὔτε γὰρ ὑπὸ τῆς γευσικῆς, οὔτε ὑπὸ τῆς ὀσφρητικῆς δυνάμεως ἔχομεν ὄνομα τοιοῦτον, οἷον ὑπὸ μὲν τῆς ὀπτικῆς, ἀμβλυωπίας τε καὶ τυφλότητας, καὶ παροράσεις τινάς. ὑπὸ δὲ τῆς ἀκουστικῆς, βαρυηκοΐας τε καὶ κωφότητας ἔτι τε παρακούσεις, ἢ παρακοὰς, ἢ παρακούσματα. διαφέρει γὰρ οὐδὲν εἰς γε τὰ παρόντα χρῆσθαι τοῖς ὀνόμασιν ὅπως ἂν θέλῃ τις. τὸ μὲν τοι τῆς ἀμυδρίας ὄνομά τε καὶ σύμπτωμα τῆς ἁπτικῆς δυνάμεως, ἀῤῥάιστον ὑπάρχει. ἀλλὰ ὅταν μὲν ἐν τοῖς σώμασί τε καὶ κατὰ αὖ ὀδόντας, μάλιστα συμπίπτειν εἰώθῃ, ἐπὶ ὀξέσιτε καὶ σφυροῖς ἐδέσμασιν. ἡ νάρκη δὲ καὶ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καὶ μάλιστα κατὰ τὰ κῶλα, σωθέντος ἐκ δυσαισθησίας τε καὶ δυσκινησίας ὑπάρχουσα φαίνεται. πεφανῶς μὲν ὑπὸ ψύξεσι καὶ θλίψεσι νοσερῶν σωμάτων γιγνομένη, καὶ πῶς τούτοις ἐπὶ τῆς νάρκης τοῦ θαλασσίου ζώου φανσάντων. αὐτομάτως δ' ἐὰν συμβαίη μηδενὸς αἰτίου τοιούτου προσγινομένου, βίος ἀργὸς, καὶ πλῆθος ἐδεσμάτων, ἤτοι ταχέως ἢ γλίχρων, ἢ τῆς ἐποχῆς σωθέντων ἐκείσεως, πεπηγέναι δὲ ἀνάγκης. τὸ μὲν οὖν σωθὲν χρόνον, ἢ σωτικὸν, ἢ πεπεχὲς, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάζειν ἐθέλῃ, τοιοῦτόν τίς ἐστιν ἐν τοῖς νοσεροῖς ἡ διάθεσις, ὡς ἐμποδίζεσθαι τὴν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὑπεμπομένην αὐτῷ δύναμιν. ἐμποδίζεται δὲ ἐὰν μὲν ἔχοι τινὰ πόρον τὸ νοσῆρον, ὥσπερ ἐναργῶς ὁρᾶται τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντα, διὰ ἔμφραξιν, ἢ θλῖψιν. ἐὰν δ' οὐκ ἔχει, διὰ πίλησιν, ἢ ψύξιν, ἢ θλῖψιν. ὅτι μὴ οὖν εἴπορ ἔχει τινὰ πόρον, οἷον ὅλον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς διὰ τοῦ νοσήρου τεταμένον, ἢ ψυχικὴ δύναμις, ἐμφραχθείσης τούτης ἐμποδισθήσεται, πρόδηλον παντί. καὶ μὲν δὴ, καὶ ὡς θλιβόντος ἔξωθεν τοῦ νοσήρου, σφοχωσία τις ἕπεται τὸν πόρον, οὐ δὲ ὄζος ἄδηλον. ὅτι δὲ καὶ εἰ μηδεὶς εἴη πόρος, ἀλλ' ὥσπερ διὰ ὕδατος, ἢ ἀέρος, αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου διεξέρχονται, τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς διὰ τοῦ σώματος τοῦ νοσήρου εἰ διέρχοιτο, παρεμποδισθήσεται ἡ τοῦ ὄσδου, ὑπὸ τὸ παχυμερέστερον ἀλλοιωθέντων αὐτῶν, οὐ δὲ ὄζος δοκεῖ μοι δύνασθαι μακρῶν πίστεων, ἀναμνησθῆναι τῶν περί τε τὸ ὕδωρ καὶ τὸν ἀέρα συμβαινόντων. ὁμίχλη μὲν γὰρ καὶ καπνὸς, καὶ νέφος ἐν ἀέρι σωιστάμενα, βόρβορος δὲ καὶ ἰλὺς ἐν ὕδασι, παχυποδίζουσί τε καὶ ἐκωλύουσι εἰλικρινῆ φορὰν πρόσω τοῦ ὑλικοῦ αὐγοῦ. οὕτως ἂν καὶ τὸ νοσῆρον εἰ παχυμερέστερόν τε καὶ σκληρότερον ἑαυτοῦ γίγνοιτο, παρεμβλάπτει τὴν φορὰν αὐτῆς δυνάμεως. ἔσται δὲ δήπου παχυμερὲς, ἤτοι γλίχροις τε καὶ παχέσι τρεφόμενον χυμοῖς, ἢ ψύξει βιαίᾳ πληθὸν. εἰ δὲ δὴ καὶ θλίβοιτο πρός τινος ἔξωθεν ὁμιλοῦντος αὐτῷ σκληροῦ σώματος, οὐ δήπου οὕτως ἀκώλυτον παρέξει τὴν φορὰν τῇ δυνάμει. ταῦτ' ἄρα μὴ ὅσα βρόχοις, ἢ χερσὶ διαλαμβάνει νοσῆρα, καὶ ὅσα πρός τινος ἔξωθεν, ἤτοι φλεγμαίνοντος, ἢ σκιῤῥωμένου θλίβει, μὴ ὅσα διακινηθέντων ὀσῶν ἐν ἄξαρθρήμασιν, ἢ κατάγμασι σφοχωρεῖ, νάρκωσίν μὴ τὸ πρῶτον, ὕστερον ἢ πάντα πάσιν ἀναίσθητά τε καὶ ἀκίνητα γίνεται. καὶ καλεῖται μὴ ἡ τοιαύτη κάκωσις αὐτὴ πάλυσις. ἐν τούτῳ ἢ γὰρ ὅσα τῇ νάρκῃ, τῷ μεγέθει διαλλάττει. καὶ ἐπὶ πάντα συμβαίη τὰ νοσῆρα, πάσχημα μὴ ἀναίσθητόν τε καὶ ἀκίνητον ὀργάζεσθαι τὸ σύμπαν σῶμα. θάνατον δὲ ὀξὺ ὑπιφέρει, σβῆσαι δ' ἀναπνοῆς. εἰ μὲν ἐν ἡ ἀρχὴ τοῦ νωτιαίου βλαβείη, τοῖς ἐπὶ τῷ κεφαλῷ μορίοις ἀναισθησίαν τε

νοντα τε καὶ κινᾶνται μόνοις ἄχρι πόρ ἂν ζῶσιν. εἰ δὲ καὶ τῇ τὸν ἐγκέφαλον ἡ βλάβη συμπέσοι, πάντων παραχρῆμα τῶν μορίων, ἀκρατεῖς καὶ ἀναίσθητοι γίγνονται. ζῶσι δὲ ἑκάτεροι τοσοῦτον χρόνον, ὅσον ἂν ἔζησαν οἱ ἀγχόνῃ συσχεθέντες. ὅσοις δὲ κατωτέρω τῆ εἰλφύσεως τῶν διαστελλόντων τὸν θώρακα νεῦρων ἔπαθεν ὁ νοσταῖος ἢ τι ἀπονεύλυσε τινὸς ἐκεράντος, ἢ καὶ ἄλλως, ὧν μὲν ταῖς μεγάλαις διαθέσεσιν, ἀναίσθητοί τε καὶ ἀκίνητοι τὰ κάτω πάντα παραχρῆμα γίγνονται, ναρκώδεις δὲ, ὧν ταῖς σμικροτέραις, ἀμυδρῶ ἀρθνήσκουσιν ὅτοι διὰ τὸ φυλάττεσθαι τὴν ἀναπνοὴν αὐτοῖς. ἡ μέντοι τῶν χειρῶν αἴσθησις, οἷς μὲν ὁ νοσταῖος ἔπαθε τῇ τὸν πέμπτον ἀπονεύλυσεν, ἀπόλλυται πᾶσα μετὰ τὴν λινήσεως. οἷς δὲ τῇ τὸν ἕκτον, οὐ πᾶσα. τὰ γὰρ πρῶτα μόρια τοῦ βραχίονος, ἀπαθῆ διαφυλάττεται. πολὺ δὲ διὰ μᾶλλον, εἰ τῇ τὸν ἕβδομον ἀπονεύλυσεν ὁ νοσταῖος πάθοι. εἰ δὲ τῇ ὄγδοον, ὀλίγισον. εἰ δὲ ὁ μετ' αὐτὸν, ὁ δὲ ὅλως ἐπὶ πάχουσιν αἱ χεῖρες ὀδύνην, ἀπόλλυται μέντοι ἡ φωνὴ πᾶσιν, οἷς ἂν ὁ φρὴν πραχθῇ πάθοι νοσταῖος· ὁ μὲν ἐπί γε τοῖς τ' νάτου ἀπονεύλυσιν ἅπασιν, ἀλλ' ὁπόσοις καθ' ἕκαστον, ὧν τοῖς πόροις φωνῆς διώρισται. νυνὶ γὰρ μοι δοκῶ, καὶ πλείω τ' δέοντος εἰρηκέναι. ὁ γὰρ ἐπελθεῖν ἅπαντα τὰ τῇ μορίῳ ὧν τῷδε τῷ γράμματι συμπτώματα πρόθυμος, ἀλλ' εἰς τὰς γνωικωτέρας αἰτίας ἀναγαγεῖν, κοινὴ τοίνυν εἰρήσθω μοι, τῇ πάσης βλάβης ἀναίσθησις, ὑφ' ὧν ἕκαστα χρηγεῖται νεύρων ἐρρωμένων, τοῦτο τούτων βλαπτόντων παθοιάτων. εἰσὶ γὰρ ἐνίοις ἕκαστα νεύρα τῷ διαμιᾷ ἐπίσασθαι ποιεῖ, τῶν μὲν εἰς ἀναπνοὴν συντελούντων, ὧν τοῖς πόροις τῶν τῆ ἀναπνοῆς αἰτίων διώρισται, τῶν δὲ εἰς τὰς φωνὰς ὧν τῇ πόροις φωνῆς πραγματείας λέλεκται. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη ἐρρέθω ταῦτα πῶς ἡμῶν ἐτέρωθι. τὰ δὲ τῆ τῇ πραχήλου τε, καὶ κεφαλῆ, ὧν γάστριον τε καὶ χεῖρας, καὶ σκέλη χορηγοῦντα νεῦρα, καὶ ἄλλοι τινὲς ἔμπροσθεν οὐ φάυλως ἔγραψαν, ἡμεῖς τε ἐγράψαμεν ὧν τοῖς ἀνατομικοῖς ἐγχειρήσεσιν, ὁ μὲν οὖν ὠφελιμώτατος λόγος πρὸς τῶν τῇ τὰς αἰσθήσεις συμπτωμάτων ἐστίν.

Ἐπεὶ δὲ ὅσα μόρια καθ' ὁρμὴν κινεῖται διὰ νεύρου τινός, οὐδὲν ταῦτα καὶ τῆν αἴσθησιν ἔχει δι' αὐτό, δεῖ ἀναγκαῖον αὐτοῖς ὑπάρχειν βλάβην ἀπὸ τοῦ νεύρου σωματικὴν, τῆν μὲν ἑτέραν τῆ αἰσθήσεως, τῆ δὲ ἑτέραν τῆ κινήσεως. πῶς οὖν ἔχει μὲν μόρια, παραλελύσθαι δυνατὸν τῆ κινήσεως τῶν καθ' ὁρμὴν ἐνεργειῶν, αἰσθάνεσθαι δὲ. καὶ πῶς πάλιν ἑτέρα κινεῖσθαι μὲν, οὐκ αἰσθάνεσθαι δὲ. κατὰ μὲν δὴ τὴν γλῶτταν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οὐδὲν ἄπορον, ἐπεισελθὸν γὰρ νεῦρον ὑπὸ τοὺς ὀδόντας, ἐν οἷς δὲ μέλεσι τὰ σκληρὰ μόνον ὀδόντες, διορισέον ὧδε τὸν λόγον. εἰ μὲν ἀφῃρημένου τοῦ ὀρθρατος ὁ ὑποκείμενος μῦς γυμνὸς ὤν. ἀκίνητος μὲν φαίνεται, φαῦλον τῶν δὲ αἰσθάνοιτο, μιᾶρὰν ἀγκτέον αὐτῷ συμπεπλῶκέναι τὴν βλάβην, ὡς μόρος τοσοῦτον δυνάμεως διέχεσθαι ψυχικῆς, ὅσον αἰσθάνεσθαι μὲν ἱκανόν ὄντων, κινῆσαι δὲ τὸν μῦν, οὐχ ἱκανόν. ἐν γὰρ τοῖς πάσχειν μᾶλλον ἢπορ ἐν τοῖς ποιεῖν ὄντων ἡ τῆς ἁφῆς αἴσθησις. ὥστ' ἐγχωρεῖ καὶ δι' ὀλίγης αὐτὴν αὐτελεῖσθαι δυνάμεως, ἡ δὲ τῆν μυῶν κίνησις, ἐν τοῖς ποιεῖν, οὐκ ἐν τοῖς πάσχειν ἔχουσα τὴν ἐνέργειαν, (ὅλον γὰρ τοῦτο τάυτης μεταφορὲ τὸ σῶμα) πολλῆς δεῖται δυνάμεως ψυχικῆς. ἐμπαλιν ἢ οὐκ ἂν εὕροις ποτὲ γεγραμμένον, ὡς κινεῖται μὲν, αἰσθάνεται δὲ εἰν τὸν γυμνὸν μῦν. εἰ δὲ τὸ μὲν ὑποκείμενον αὐτῷ ὀρθρα τὴν αἴσθησιν ἀφεῖσαν, ὁ ἢ μῦς κινοῖτο, θαυμαστὸν ὀδὲν. ὥσπορ ὀδὲ εἰ δυοῖν μυοῖν, ὁ μὲν εἴη κινούμενον, ὁ ἢ ἀκίνητος. ἡ ὁ μὲν, αἰσθανόμενος, ὁ δὲ ἀναίσθητος. ὥσπορ γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἐγχωρεῖ τὸ μὲν ἑτέρα βεβλάφθαι τὸ νεῦρον, ἀβλαβὲς δὲ εἶναι θατέρα, τῇ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνδέχεται, τὸ μὲν εἰς τὸ ὀρθρα διαπειρόμενον βεβλάφθαι, τὸ ἢ εἰς τ' μῦν μὴ βεβλάφθαι. ὅτω ἢ καὶ τοιωυτίου ἀβλαβὲς μὲν εἶναι τὸ τοῦ ὀρθρατος νεῦρον, ἀκ ἀβλαβὲς ἢ τὸ τοῦ μυός. πρὸς μὲν οὖν τῶν προτεθέντων συμπτωμάτων ἱκανὰ, καὶ ταῦτα.

Ἡδεῖα δὲ καὶ ἀλγεῖν, ἁπάσαις μὲν ἐγγίγνεται ταῖς αἰσθήσεσιν, οὐχ ὁμοίως δὲ ἐναργῶς. ἀλλ' ἐν μὲν τῇ ἁφῆς ὄψεως, ἥκιστα. μάλιστα ἢ ἐν τῇ ἁφῆς τε καὶ ἡ γεύσεως. ἐφεξῆς ἢ τούτων, ἐν ὀσφρήσει. καὶ μετὰ τάυτας, ἐν ἀκοῇ. τίς οὖν ἦτε κοινὴ πάντων αἰτία, καὶ τίς ἡ καθ' ἕκαστον ἰδία; κοινὴ μὲν, ἅνπορ καὶ Πλάτων ἐν Τιμαίῳ φησὶ γράφων οὕτως. τὸ μὲν παρὰ φύσιν, καὶ βιαίως γιγνόμενον ἀθρόως ἐν ἡμῖν πάθος, ἀλγεινόν. τὸ δὲ εἰς φύσιν ἀπὸν αὖ πάλιν ἀθρόον, ἡδύ. τὸ δὲ ἠρέμα καὶ τῇ μικρόν, ἀναίσθητον. οὕτω μὲν ὁ Πλάτων. ὁ δὲ Ἱπποκράτης ἔτι παλαιότερος ὤν, τοῖς τῶν φύσιν ἔφη διαλλαττομένοισι, καὶ διαφθειρομένοισιν. αἱ ὀδυναι γίγνονται. τὸ μὲν γὰρ διαφθειρομένοισι, τάχος τε ἅμα καὶ μέγεθος ἐνδείκνυται ἡ μεταβολῆς. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν ἀφανῶν αἱ μεγάλαι μεταλλαγαὶ ἡ φύσεως, οἷον ψυχροῦ, καὶ θερμοῦ βιαίας προσβολῆς, ὅσπερ τε θλᾶν, ἢ τέμνειν, ἢ διατείνειν, ἢ διαβιβρώσκειν πέφυκε. τὸ γὰρ ὑγρὸν, ἢ ξηρὸν, ἀνῦν τὸ θερμαίνειν, ἢ ψύχειν, ἀβίαστον ἔχει τῶν ὁμιλίαν, ὡς γνῶσιν μαθεῖν ἀναλεξαμένῳ τῇ πρὸς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων πραγματείαν. ἔνθα καὶ τὸ ψυχρὸν ἐνδείχθη, καθ' ἕτερον μὲν τρόπον ἥδυ, ἢ τὸ θερμὸν, ἀλλὰ καὶ αὖ τὸ τοῦ διαπαῦν τῇ ὀσίαν, ὀδυνηρὸν γίγνεται. φαίνεται δὲ καὶ τὰ θλῶντα καὶ τὰ τείνοντα, κίνδυνον τοῦ ῥαγῆναι φόρτα τοῖς σώμασιν, ἀλγημάτων αἴτια γίγνεσθαι. καθάπορ γε καὶ τὰ νύττοντα, καὶ τὰ τέμνοντα. ὁ γὰρ δὴ μετὰ τὸ τμηθῆναί τε καὶ ῥαγῆναι, τῇ ὀδυνᾶν ὠθοφορεῖ, ἀλλ' ἐν τοῦ γίγνεσθαι τὰ τοιαῦτα πάντα, πόνων αἴτια καθίσταται, πλὴν εἰ μή κατά τι συμβεβηκὸς ἀκολουθήσειε τοῖς οὕτω παθοῦσιν ὀδυνᾶν, ποτὲ μὲν ὑγρῶν δριμέων δακνόντων τὸ ἡλκωμένον σῶμα, ποτὲ δὲ φλεγμονῆς ὠθιζομένης, ἢ τις καὶ αὐτὴ διαπαντὸς μὲν τοῦ διατείνειν, ὀδυνᾶ. πολλάκις δὲ καὶ διὰ τὴν θερμασίαν, ἢ διὰ τὴν τῶν ὑγρῶν δριμύτητα. διαπᾶται δὲ καὶ τὸ ἡ γεύσεως ὄργανον, ἧ μὲν ἡ ἁφῆς μετέχηκεν ὑπὸ τῶν εἰρημένων, ἧ δὲ καὶ ἡ γεύσεως ὄντ' ἴδιον, ὑπό τε τῶν ὀξέων, καὶ πικρῶν, καὶ στυφνῶν, καὶ δριμέων, ὅτι καὶ τούτων ἕκαστον, ὡς ἀκριβέστατον, διαιρεῖ τὸ σωμεχὲς. ἀνιαροὶ δὲ εἰσι καὶ τῇ ὄσφρησιν οἱ τῶν εἰρημένων χυμῶν ἀτμοὶ ἀναζέοντες, διό τι καὶ ὅτοι διαπᾶσι τὸ σωμεχές. ἐν ἀκοῇ δὲ ἤτε τραχεῖα, καὶ ἡ μεγίστη, καὶ ἡ τραχίστη φωνὴ ὢν καὶ σωμελθοῦσα εἰς ταυτὸν ἐν ταῖς φοβερωτάταις βρονταῖς, ἀνάπηροι παντάπασιν ἐγίνοντο τῇ ἀκουστικῇ αἴσθησιν ἐγγύοντο, τῇ διαπαθῆναι τῇ βίᾳ τοῦ ψόφου τὸ ὄργανον αὐτῆς. καὶ μέντοι γε καὶ τῇ ὄψιν ἀμαυροτάτας τῶν αὐγῶν ἀνιδσι τε ἅμα καὶ διαφθείρουσι τῇ διακείνειν ὠθὶ πλεῖστον. ἔστι δὲ δ' ἡπου, καὶ τὸ διακείνειν ἐκ τοῦ τῶν διαιρούντων γένους, καὶ φαίνεται κοινὸν ἐν ἁπάσαις ταῖς αἰσθήσεσι, τὸ ἀνιαρὸν πάθος, ἐκ διακρίσεώς τε καὶ διαιρέσεως τ' σωμεχοῦς, καὶ ἀνωμάλου σώματος ἀπεργαζόμενον ἐπεισιόν

ἀθρόως συμπίπτει. καλῶ δὲ ἀθρόως, τὸ ἡσυχῇ τὰ μεγάλα ἅμα καὶ ταχέως. ὅτῳ γὰρ δήποτε καὶ ὁ Πλάτων ἐβούλετο, σωθῆναι ἐκ βιαίου τε ἅμα, καὶ ἀθρόου παθήματος γιγνομένου τοῖς ἀνθρωπίνοις σώμασι τῶν αἰσθήσεων ἄνθρωπον φάσκων. οὐδὲν γὰρ ἄλλοίσε λέγειν ἢ λυπηρὰν, ἢ ἀλγεινὴν, ἢ ὀδυνηρὰν, ἢ ἐπίπονον αἴσθησιν. ὥσπερ δὲ αὖ τὸ τοῦ πάθους ἀνίαν, ἢ λύπην, ἢ ὀδύνην, ἢ πόνον, ἢ ἀλγηδόνα. δῆλον δὴ κἀκεῖνος ὁ Πλάτων ὁμοτίμως χρώμενος τούτων πράγματος ἅπασι τοῖς εἰρημένοις ὀνόμασιν, ὥστε τιμαίῳ καὶ Φιλήβῳ, καὶ καθ' ὅσον αὖ ἕτερον αὖ τοῦ σύγγραμμα πρὸς τὸν αὐτὸν λόγον ἐστίν. ὅτι δὲ καὶ ἡ Ἱπποκράτους δόξα περὶ αὐτῆς ἔχεται διανοίας, ὥστε τοῖς ὀνόμασι, καὶ τοῖς πράγμασιν, δῆλον ἔκ τε τῶν ἐμπροσθεν ὀλίγον εἰρημένων, καὶ τῶν ἐν ἅπασι τοῖς βιβλίοις αὐτοῦ γεγραμμένων. ὅτω μὲν δὴ παῦ πάθος λυπηρὸν ἐν ἁπάσαις γίγνεται ταῖς αἰσθήσεσι. τὸ δὲ ἐναντίον αὐτοῦ τὸ ἡδύ, δηλοῖ τὴν ἐναντίαν αἰτίαν. τὸ γὰρ λιπροῦντος διακαθαίρεσθαι, καὶ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανοδος ἀθρόα, τὴν ἡδονὴν ἀποργάζεται. δηλοῖ δὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἥδιστον θέαμα τὸ λιπαρὸν, ὥσπερ ὀδυνηρότατον, τό τε λαμπρὸν, καὶ λευκόν. οἷον ὁ ἥλιος. ἐφεξῆς ἢ τούτῳ. ἐν μὴ τοῖς λυποῦσι τὸ λευκὸν, ἐν ἢ τοῖς ἡδέσι τὸ φαιόν. τὸ μὴ γὰρ, τοῦ διακείνειν τε ἅμα καὶ διαλύειν τὴν οὐσίαν αὐτῶν, ἢ ὡς εἰς τὴν φύσιν ἐπανάγειν. ἦπερ δὲ ὅτι τὸ μελαίτατον τε λαμπρότατον ἀνιαρὸν, οὐχ ὅτι τὸ ἐναντίον ἦπερ λυπεῖ, ἡ κατὰ συγχρῆς ἀμετρίας (κατὰ μὲν γὰρ μᾶλλον ἀνιαρὸν ἐστὶ τὸ λαμπρότατον μέλαν) ἀλλ' ὅτι τὸ μὲν ἡ ὄψεως ὄργανον αὐγοειδὲς, αὐγὴ ἢ πᾶσα λεπτομερὴς οὐσία. τὸ δὲ μέλαν ἀεὶ παχυμερές. ἀεὶ δ' ἐν τῇ φύσει θρασικώτερόν ὅτι τὸ λεπτομερὲς τοῦ παχυμεροῦς: ὅταν μὲν οὖν εἰς ταυτὸν ἀλλήλοις ἥκῃ τὸ λεπτομερὲς καὶ παχυμερὲς. ἦπερ εἰς τὸ λεπτομερὲς ἐνεργεῖ τὸ παχυμερὲς, ἔστερ μᾶλλον πάσχειν ὑπὸ ἐκείνου τἐφυκεν. ὅτως δὲν καὶ ὁ ἥλιος ἀνιᾷ τῶν ὄψιν, ὅτι λεπτομερέστερος ὤν, ἑτοίμως αὐτῶν διακείνει. τῇ μὴ δὲν οἰκειότητι τῆς οὐσίας, ἦπερ ὅτι τῶν ἐναντίων ἀνιαρὸς, ὡσὶ ἰσχυρῶς ἐν ἐνεργείᾳ βιαιότερος ὑπάρχων, τότῳ καὶ τὸ τάχος ἴσχει ἐν εἰς τὴν ὄψιν βλάβης. ὃ γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ πῶς ἡ ἡλιακὴς αὐγὴ ἡ ὄψις ἡμῶν πάσχει, ὅτῳ ἐν παμπόλλῳ, μὴ δ' ὅλως αὐγὴν θεασαμένη μηδεμίαν, ἀλλ ἐν βαθεῖ σκότῳ διατεθεῖσα. ἐπεὶ γὰρ ἡ αὐτὴ πῶς τὸ φῶς ἀναχθεῖσα βλέπειν δύναται, ὡσὶ κατὰ θεὸν τρόπον ἴσως καὶ πεπαχύνθαι, καὶ σκοτώδης γεγονέναι. ἥδιστον γε δὴν εἰκότῃ ὅτι ἐν ὠφελιμώτατον ὄψει τὸ κυανοῦν χρῶμα, πλὴν τῆς ὑφ' ἡλίου διαπεφορημένης. ἐκείνη μὴ γὰρ ὡς ἂν ἥδιστη νοσοῦσα τὸ φαντίον ἰαμα. τῇ ἢ ὑγιαινούσῃ μὴ, κεκμηκυίᾳ ἢ, τὸ κυανοῦν ἢ τὸ φαιὸν ὑγιεινότατον θέαμα, μήτε διακείνον αὐτῆ, ὡς τὸ λευκόν τε ἐν λαμπρὸν, ἀλλὰ μήτε σωτήριον, ἡ σβεννυον, ὡς τὸ μέλαν. τὸ μὴ δὲν φαιὸν ἐκ λευκοῦ τε ἅμα ἐν μέλανος κραθέντων γίγνεται. τὸ κυανοῦν ἢ, λευκῷ λαμπρῷ συνελθόντος, ἐν εἰς μέλαν κατακορὲς ἐμπεσόντων. ὅτω γὰρ ἡμᾶς ἐν ὁ Πλάτων ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐδίδαξεν. ὥστ' ἐκ τῶν φαντίων τε καὶ ἄκρων κραθέντων, ἐμμεσά τε καὶ συμμετρα γίγνεται ταυτὶ τὰ χρώματα, τίνων ὑποβολὴν ἑκατέραν ἐκφυγόντα, καθ' ὃν ἡ ὄψις ἐβλάπτετο, ἡ οὖν μετρίως αὐτῆς ἐπανορθοῦντα καμάτους, ὥσπερ τὰς ὧν τῇ διακείσει νόσους, τὸ μέλαν. τὸ δὲ ἐναγὲς ἡ ἡδονῆς ἡ ἀπ' αὐτῶν, οὐχ ὁμοίον ὅτι τῇ ἡσυχίᾳ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις. ὅτι μὴ ἐν τὸ τῆς ὀδύνης ἴσον ὑπῆρχεν. ἡ μὲν λεπτομέρεια ἡ ὄψεως, ὅτ' ἐν τοῦ διακείνειν διαφερόντως βιαίου ἢ πάσχῃ δίκην τῆς οἰκειότητα ἡ οὐσίας (ἐφ' ὃ μὲν ἄγειν φθάνουσα, ὡσὶ δὲ καθ' ἑαυτὴν ὅτ' ἐν τοῦ συγκείνειν δίκην τῆς ἀδηνείαν ἡ μεταβολῆς. ἐσ' ἔχθη μὲν ἀδηνῶς σωματοῦσθαι ὑπὸ τοῦ παχυμεροῦς τὸ λεπτομερὲς. ὅτω μὴ ἔχει τὰ περὶ τὴν ὄψιν ἡδονῆς τε καὶ λύπης. Ἐπὶ δὲ ἡ ἀκοῆς, ἥδιστη μὴ ἡ λειοτάτη καὶ ἡ βραδυτάτη φωνὴ. διότι καὶ ἡ πραυτάτη καὶ ταχίστη, λυπηροτάτη. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑγιαινούσης ἀκοιβῶς τοῦ ἀκούσεως ἡδέατε καὶ λυπηρὰ. λιπαμυκίας δὲ πῶς τῆ λεία τε καὶ βραδεία, καὶ ἡ σμικρὰ πῶς φιλῆς. νοσούσης δὲ ἡ λειοτάτη τε ἅμα καὶ βραδυτάτη καὶ σμικροτάτη. καὶ τούτης ἔτι μᾶλλον ἡ σύρυθμος, ἡ μὲν παντελὴς ἡσυχία, ἀνάλογον ἔχει τί ὅτῳ δοῦναι σκότει, τῇ τῆ ὄψιν. ὅθεν καὶ ζήτησιν ἔχειν ἐστ' ἐναντίον δοῦναι φωτὶ τὸ σκότος ὄντιν, εἴτε στέρησις, ὥσπερ φωνῆς μὴ, ἡσυχία. κινήσεὶ δὲ ἢ ἠρεμία. τὸ δὲ ἡδονῆς, φανερώτερον ἐν τούτοις, διότι καὶ τὸ ἡ οὐσίας παχυμερέστερον. ἔτι δὲ φανερώτερον ἐν τῇ ἡ ὀσφρήσεως ἀισθήσει, τὸ τερπνὸν, ὅτι καὶ ἡ οὐσία παχυμερεστέρα. εἰς ὅσον γὰρ ἀὴρ αὐγῆς παχύτερος, εἰς τοσοῦτον ἀέρος ἀτμὸς. ἔστι δὲ αὐγῆς μὲν ἡ ὄψεως ἀίσθησις. ἀέρος δὲ ἡ ἡ ἀκοῆς. ἀτμοῦ δὲ ἡ ἡ ὀσφρήσεως. ὥσπερ γε καὶ ἡ μὴ ἡ γεύσεως, ὑγρᾶς φύσεὶ. ἡ δὲ ἁφῆς, στερεοῦ σώματος. ἐπεὶ δὲ ὁμολογούμενόν ὅτιν ἡ ἡ ὀσφρήσεως ἀίσθησις τῆ ἡ γεύσεως ἑνὶ μόνῳ διαφέρουσα τοῦ λεπτομερέστερῷ ἡ οὐσίας. (ὁ γὰρ ἀτμὸς ὑγρὸν ὅτι λελεπτυσμένον) ὑπὲρ ἀμφοῖν ἅμα ῥηθήσεται τῆ ἀρχῇ ἀπὸ ἡ γεύσεως ποιησαμένῳ, ὕστερα ἁφῆσεως. Ἡδίστοι μὲν οὖν εἰσὶ τούτῃ χυμοὶ, τῇ φύσιν μὲν ἐχέτω, πάντες οἱ γλυκεῖς καὶ λιπαροὶ, ὅτοι γὰρ πάντες ἐν εἰσὶ τοιοῦτοι τῇ τῷ σώματος οὐσίᾳ. κεκακωμένῃ δ' ἀναγκες ὑπό τινος τῶν ἀνιώντων αὐτῷ, οἱ λιπαροὶ. μάλιστα γὰρ ὅτοι τὸ τεθραυσμένον ἐκλεαίνουσι. νοσούσῃ ἢ, οἱ ἐναντίοι τοῖς νοσοῦσι, ἅτις μὴ παχέσιν, οἱ λεπτοὶ ὄντες. ἅτις ἢ λεπτοῖς, οἱ παχύνοντες. ἅτις ἢ γλίσχροις, οἱ τέμνοντες. ἅτις ἢ θραυσῶσι, οἱ ἐκλεαίνοντες. ὅτω ἢ μὴ θερμοῖς, οἱ ψυχροὶ. ἅτις ἢ ψυχροῖς. οἱ θερμοὶ. ἅτις μὴ ξηροῖς, οἱ ὑγροὶ. ἅτις ἢ ὑγροῖς, οἱ ξηροὶ. εἴρηται ἢ πρὸς ἡ φύσεὶ αὐτῶν, ὧν δεῖ τε τάττω πρὸς τ' τ' ἁ πλῶς φαρμάκων δυνάμεως. νῦν χρὴ μὴ πρόσω γε ἀναλέγειν τὸν λόγον ἐλείθην, ἅς τε διάγνωσιν, καὶ εἰς θεραπείαν ὄντα ὠφέλιμον. ἡ μὴ γὰρ κοιλία, τοῖς τε ἀπλάγχνοις ὑπηρετεῖ, νῦν τοῖς φλεγμῆν. ὥς τε οἶμαι ἂν ἐκεῖνα δύνηται χυμῶν, τοιούτων ὀρέγεσθαι. τούτους δ' ἂν γνώμην ἡ γλῶτα προβέβληκεν, τούτοις μάλιστα χαίρουσα τῶν χυμῶν ὧν ἂν ἡ κοιλία δέηται. ἡ κοινωνίας δὲ ὁ προσαλέφων αὐτῆ χιτὼν μάλιστα ἅπτος. ἥδεται μὴ δὲν ἡ γλῶτα νῦν διαφόροντας καιροὺς ἄλλοις ἄλλο τε τῶν ἔξωθεν αὐτῇ προσπιπτόντων χυμῶν. ἥδεται δὲν γνίοτε κατ' τ' ἐν αὐτῇ γλυκέων ἀισθανομένη. φλέγματος δ' ἐστὶν εἶδος ὁ γλυκὺς ὅτος χυμός. ὧδ' οσάκις γε ἀπὸ τῶν φλεβῶν ἐγχυθέντος ἅματος, ἀίσθησιν ὡς γλυκέος, ἔλαθεν ἡ γλῶτα, τοῖς ἔξωθεν αὐτῇ προσπίπτουσιν ἀνάλογον ἔπαθεν. Ἐπὶ μὲν τοι τ' ὀσφρητικῆς δυνάμεως, ἡ μὴ τῶν ἔξωθεν ἡδέων τε καὶ ἀνιαρῶν ἀίσθησις ἀνάλογον ἔχει τῇ γεύσικῇ. τῶν δὲ κατ' αὐτὸν ἀτμῶν, ἀγαθῶν μὲν ὄντων, ὡς εἴρηται πρόσθεν ἀισθάνεται ποτὲ, γλυκέων ἢ, ἢ ὅλως ἡδέων, ὀκ ἀισθάνεται. καθάπερ δὲ ἢ ὄψις, δὲ ἢ ἡ ἀκοὴ. τοῦ γὰρ ἐν λεπτομε-

ρῶς οὐσίας

ϕσς ταιαις ελλοϑισ αν τσις,ζ ϑκ ιαρτοι.ρ ϑτε τσις δρχκις ελαττρσις ελαττσρ ελαττσρ,ϕς ϸσ ϸνπκαλν. ππς.χλτοι.ρ ϑ ϑτεν ϑ ϑτεν ϑ ϑτεν

ἡγεῖται. καὶ καλεῖται καὶ ὧδε ὄρεξις ὁμωνύμως τοῖς ὀρέξει, φυσικὸν ὄργανον ὑπάρχον, ὁ ψυχικόν. αὖθις δὲ τῆς τοῦ αὐτοῦ ὀρέξεως, ἡ κένωσις πρωτογενὴς, ἣν γίγνεσθαι πάντα συμπτώματα, τὰ σύμπαντα κατὰ στόμαχον ἐφεξῆς ἀλλήλων τεταγμένα. κένωσις μὲν πρώτη. δευτέρα δὲ ὄρεξις ἡ φυσικὴ τῶν κενωθέντων μορίων. εἶτα ἡ μύζησις τῆς κοιλίας. εἶτα ἡ ταύτης ἄυθησις. εἶτα ἡ ὄρεξις αὐτῆς ἡ ψυχικὴ, ἅπασῶν ὑστάτη. καὶ τοίνυν καὶ ἡ ἀπώλεια τῆς ὠφελείας ταύτης, ἢ τῷ τὴν ἄυθησιν ἀπολωλέναι τῆς βοηθείας, ἢ τῷ μὴ γίνεσθαι τὴν βοήθειαν, ἢ τῷ μὴ κενοῦσθαι τὸ σῶμα, συμβαίνει. κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ἂν ἀμυδρὰ τῶν ὀρέξεων, ὅτε δὴ ἀπολωλότων ὧν εἴπομεν, ἀλλ' ἐγγὺς ἀπωλείας ἤκόντων ἔπονται. μοχθηραὶ δὲ ὀρέξεις γίγνονται, κατὰ μὲν τὸ πεσὸν, ὑπερβάλλουσαι, καὶ καλοῦνται πρός τινων ἂν τοιαῦτα, κυνώδεις, ὅταν ἡ τοιαύτη τις ὀξώδης ἄκνη τὴν κοιλίαν. ἢ καὶ τὸ σύμπαν σῶμα διαφορούμενον ἀμέτρως, ὑγρείας συνεχεῖ καθίσταται τῆς θρέψεως. ἡ μὲν γὰρ ψυχρὰ κακοχυμία, τὴν διάξιν μὲν ἀνάλογον τῇ μυζήσει παρέχει. τὴν ὄρεξιν δ' ἐπεγείρει, τῇ τοῦ φυσικοῦ παθήματος ὁμοιότητι. τροφῆς δὲ, οὐ ποτὸν τὴν ὠδιθυμίαν ἐργάζεται, διὰ τὴν ψύξιν. ἁλυκῆς δ' ἔτι καὶ χολώδους κακοχυμίας διακνάς τὴν γαστέρα ποτὸν μᾶλλον, ἢ σιτίων ὀρέγονται. πῶς γὰρ τοῦ θερμαίνεσθαί τε καὶ ξηραίνεσθαι τῇ κοιλίαν, ἅπερ ἄτια διψους ὄζιν, ἔτι καὶ τὸ χαίεσθαι τοῖς χυμοῖς, ὧν αὐτῇ τε καὶ ταῖς φλεψὶ συμβαίνει. τὸ δὲ τῆς χύσεως τῶν χυμῶν σύμπτωμα, πληροῖ τὰ περιέχοντα, καθάπερ οἶμαι τὰ τῆς ψύξεως ἐκλιγνοῖ. καὶ τοίνυν, εἰς μὲν τὸ πεινῶν οὐ σμικρὸν ἡ ψύξις τῶν κατὰ τὴν γαστέρα σωτελεῖ. κενάτε γὰρ ἐργάζεται τὰ σώματα, καὶ οὐ χιτῶνας αὐτῶν, σωπάζοντά τε καὶ σφίγγουσα, πῶς τὴν ὄρεξιν ἐπεγείρει, τὸ δὲ μὴ πεινῶν ἐν τοῖς μάλιστα σωεκτικὸν ἄτιον ἡ θερμότης ὄζι, τὰ μὲν σφρικὰ σώματα ἐκλύουσα, καὶ πῶς τὴν ὁλόλιθον ἀτονώτερα κατασκευάζουσα. τὰ δὲ ὑγρὰ, τῇ χεῖρ ὠδὶ πλέον ἐκτείνουσα. μία μὲν οὖν αἰτία ἡ κωνώδης ὀρέξεως ὄζιν, ἡ ὀξώδης κακοχυμία. διαυτόρα δὲ ὡς ἐλέγθη κένωσις πλέωνος, διὰ ὅλου τοῦ σώματος, ἢ τοι διὰ ῥώμην θερμότητος, ἢ διὰ ἀῤῥωστίαν τοῦ καθεκτικῆς διωάμεως ὑπερτεινομένη. καὶ διὰ καὶ συμβαίνει, κατὰ μὲν τὴν πυρετικὴν διάθεσιν, ὑποχωρήσεις τῶν ληφθέντων γίγνεσθαι πολλὰς. κατὰ δὲ τὴν διαυτόραν, ὡς ἂν ὠδὶ κενώσῃ ἡ ἕξεως ὑπερτεινομένη, ἀναδίδοσθαι τὴν τροφὴν ἀμετρον μὲν οὖν ὀρέξεις τε ἅμα καὶ πέναι, διὰ ταῦτα γίγνονται. μοχθηρῶν δὲ ποιοτήτων ὠδιθυμοῦσιν, οἷς ἂν εἰς τὸν ἡ κοιλίας χιτῶνας ἀναπνοὴ τι περίττωμα μοχθηρὸν. εἰωθε δὲ οὕτω γίγνεσθαι μάλιστα ταῖς κακοχύμοις γυναιξὶν, ἐπειδὰν κυήσωσι. καὶ καλεῖται κίττα τὸ πάθος. ὀρέγονται δὲ ἐν αὐτῷ μάλιστα μὲν ὀξέων τε καὶ τρυφνῶν, ἔσι δ' ὅτε καὶ σμύρνης, γνίοτε δ' ἤτοι κιμωλίας γῆς, ἢ ὀστράκων, ἢ ἐσβεσμένων ἀνθράκων, ἢ τινῶν ἄτων ἀτόπων βρωμάτων. καὶ οὕτω πάσχουσιν οἱ πλείους αὐτῶν, ἄχρι τοῦ διυτόρα καὶ τρίτα μηνός. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ, πάυονται, τὸ μὲν πρῶτον ἐμέτοις ἐκκενωθείσης τῆς κακοχυμίας, τὸ λεπτὸν καὶ πεφθείσης ἐν τῷ χρόνῳ, βραχέα σιτεμένης τῆς ἀνθρώπου διὰ τὴν ἀρεξιπαν. τὸ δὲ τοι καὶ τοῦ πλήθους ἐκκενωμένου. κατὰ μὲν οὖν πρώτους δύο μῆνας, ὀλίγον ὑπαπάται τὸ αἷματος εἰς ἑαυτὸ τὸ ἔμβρυον, ὡς ἂν ἔτι μικρότατον ὑπάρχον, ὅταν μηδὲ ἔμβρυον ἤδη πω καλεῖται κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἀλλ' ἔτι κύημα. μεῖζον δὲ γιγνόμενον, αὐτό τε πλέονι χρῆται τροφῇ, καὶ ὁ μόνον ὅτι πορ ἂν ἡ χρυσότατον ἐν ταῖς φλεψὶ τοῦτ' ὑπαπάται, καθάπερ ἔμπροσθεν, ἀλλὰ καὶ διὰ πλέονος, σωεπισύρεταί τι καὶ τοῦ μοχθηροῦ. καὶ ὅτως τὸ σύμπαν σῶμα τοῦ τε πληθωρικὸν ἔτ' ἔτι πάυεται, καὶ ἥπιον γίγνεται καὶ κακόχυμον. αὐτὸ δὲ διὰ τὸ ἔμβρυον ἧς ὑπαπάται τροφῆς, τὰ περιττώματα, διὰ τοῖς ὑμέσιν ἐναποτίθεται. καὶ γίγνεται μὲν ὡς τὰ πολλὰ, καὶ αὐτὸ, κακοχυμότερόν τε καὶ δυσκρατώτερον, ὡς ἂν ὑπὸ μοχθηροῦ τρεφόμενον αἵματος, ἢν μὴ πάνυ χρησαῖς ἡ κύησις χρῆται τροφαῖς ἐν τῷ λοιπῷ χρόνῳ τῆς κυήσεως. ἀλλ' ὅμως οὕτω γε πῶς τὰ παρόντα. τὸ δὲ μοχθηρῶν ὀρέγεσθαι ποιοτήτων, ὑπὲρ οὗ διηγούμενος, ἐμνημόνευσα τῆς κίττης, γίγνεται ποτὲ καὶ αὐθράσιν, ὅταν γε καὶ τούτοις εἰς τὸ τῆς γαστρὸς σῶμα κατασκήψῃ ὁμοία τοῖς κακοχυμία. ταῦτα μὲν οὖν τὰ σύμπτωματα πρὸ τῆς τροφῆς ὄρεξιν γίγνεται. περὶ δὲ τοῦ ποτοῦ πλησιάζοντος τούτοις ἕτερα τοσαῦτα. ἡ μὲν οἷον σύρησις, ἐπειδὰν ἤτοι μηδ' ὅλως διέῃ τὸ σῶμα διὰ ὑπερβάλλουσαν τε ὑγρότητα τῆς ψύξιν, ἢ ὠναίσθητος ἡ τοῦ καθ' ἑαυτὴν πάθους ἢ γαστήρ. ἡ δὲ γνήσιος ὄρεξις, ἐπειδὰν γνησίως γίγνεται τὰ αὐτά. ἡ μοχθηρὰ δὲ τῶν ποτῶν ὄρεξις, ἀνάλογον γίγνεται, τῇ πρὸ τῆς τροφῆς ὀρέξει μοχθηρᾷ, ποτὲ μὲν ἀμέτρου πόμασος, ὅταν γε αὐτοῖς τοῖς χιτῶσι τῆς γαστρὸς ἁλμώδης τις, ἢ χολώδης κακοχυμία πρόεχῃ, ποτὲ δὲ οἷον ζέσαντος τοῦ καθ' ἑαυτὴν ὑγροῦ συμφύτου. μοχθηροῦν δ' ὧδε θυμόσι πομάτων, ὡς πορ ἐν σιτίων, ἀνάλογον τῇ κρατούσῃ κακοχυμίᾳ. ταυτὶ μὲν οὖν ἐν χρόνῳ πλείονι κακῶς διαυτηθησόμενα ὧδε γίγνεται. ἀπαύστοις δὲ λήψεσι καταλήφθεισιν. δεῖ ὧν πορ καὶ ἀχθανόντας οἶδα, τόν τε καταφαγόντα τὴν ἐχίδναν (ὧν δὲ ἀρα δίψας) καὶ οὕτω ἐκ τοῦ οἴνου πίοντας ἐκ πολιτάσεως θερισθέντας, ἐν ᾧ τοιοῦτον τι θηρίον ἐναποτεθνήκει, καὶ τὸν ἐξ οἴνου παλαιοῦ μεθυσθέντα, καὶ τὸν ἀκρατόρειν ἀρθελήσαντα, ἐξ οὗ ἐν τῷ πλοίῳ ὧν λιπόντος τὸ ὕδατος, ὧν οἱ θαλάσσης ἐτόλμησάν τινες πιεῖν, ἀμετροτόρου τε διψήσαντες τὴν ἄλλων, καί τινος μὲν αὐτῶν ἐναχθέντες τῇ γαστρὶ, καὶ ἀηχθέντες σφοδρῶς, ὀξύτορον ἢ κατὰ οὖν λοιπὸς, ἀπέθανον. οἶδα δέ τινα ἐξ τὴν πυρετοῦντων καυσωδῶς, ὠδιδιδόντος ἐπὶ τοῦ νοσήματος, ἀνεδλω τε πίνοντα ψυχρὸν, καὶ μηδαμῶς ἐμπλάμενον, ἄχρι πορ ἂν ἀπέθανεν. οὕτω μὲν δὴ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα περὶ τὰς ὀρέξεις τῆς γαστρὸς αἱ πλημμέλειαι. καὶ πῶς αὐταῖς ἡ καρδιαλγία, σύμπτωμά τι τοῦ στόματος γάστρος αἰθυπνόν, ἀνιαρὸν ὠδὶ χυμοῖς δακνώδεσιν. ἔξωθεν δὲ τούτων ὄζιν, ὁ καλούμενος Βούλιμος ὠδείας τε ἅμα καὶ ἀκρισίας καὶ καταψύξεως τῆς ὠταῦθα, σύμπτωμα. θαυμαστὸν δ' ἂν εἴη, εἰ ταῖς ὀδωδαις αὐτοῦ, λειποψυχίαι τε καὶ καταπτώσεις ἔπονται ἐν διωάμεως. ὅπτε γάρ ὁρῶντας τινὲς ὧν πῶς σπασμαῖς δακτύλε λειποθυμήσαντος, ὅθεν δὴ πτε θαυμαστὸν, ὠδὶ στομάχῳ παθεῖν αὐτὸ, καὶ τῇ τῆς ἀισθήσεως ἀκριβείᾳ, καὶ τῇ τῆς δεψυχήσαν σεως ἐγγύτητι, τὰς δύο ἀρχὰς ἑτοιμότερον εἰς συμπάθειαν ἄγειν αὐτοῦ δυναμένου. καὶ τὰ μέγιστα συμπτώματα, οὐ δυαισθητότατος στομάχος ὄζιν εὑρεῖν ὠδιφερόντας, ὡς ἂν καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων αὐτομάτως ὠδὶ πᾶσι τοῖς λυπτοῖσι. καὶ ταῖς ἀρχαῖς ἀμφοτέραις, ἀναπέμποντας ὄζιν ἰδίαν τὴν βλάβην αὐτοῦ. ὅταν δὴ καὶ ὅλον τὸ νευρῶδες γένος ἐπί τινος δυαισθητότερον, ἢ δυπαθέστερον ὑπάρχῃ, τότε δὴ καὶ μάλιστα καὶ αὐτὰς γε τὰς ἀρχὰς εἰς συμπάθειαν

ರುಷಾಗಾಡಿಜಿಲಾ ಕಿಲ್ಲಾದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದರು. ಆ ದಿವಸ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸುಮಾರು ೬ ಗಂಟೆಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ದೇವಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯು ಆ ಕಿಲ್ಲಾದಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದು ಪೇಟೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ಆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಜನರು ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಓಡಿಹೋಗುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಒಂದು ಹುಚ್ಚು ಆನೆಯು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬೋಯಿಗಳು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ಓಡಿಹೋದರು. ಆಗ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಸಹ ಓಡಿಹೋದರು. ಆಗ ಆ ಆನೆಯು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಸೊಂಡಿಲಿನಿಂದ ಎತ್ತಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿಸಾಡಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಕೋಲುಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಹಾಕಿತು. ಆಗ ಆ ಆನೆಯ ಮಾವುತನು ಆನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದನು. ಆಗ ಆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ದೇವಿಯು ಆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದು ಆ ಆನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಆ ಆನೆಯು ಆ ದೇವಿಯ ಪಾದಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿತು. ಆಗ ಆ ಆನೆಯ ಮಾವುತನು ಆನೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಆಗ ಆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಬೋಯಿಗಳು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಆಗ ಆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಕೋಲುಗಳು ಮುರಿದಿದ್ದವು. ಆಗ ಆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಬೋಯಿಗಳು ಆ ಕೋಲುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಸಹ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಆ

πολλάκις εἰκότως. τὸ δὲ εἰς τὰ παρόντα τοῦ λόγου χρήσιμον, ὡς ὁ ἐγκέφαλος πάνυ μὲν ὀλίγον αὐτὸ φυσικῶς ἀναπάυεσθαι βούλεται, τὸν ὕπνον φύσιν οὖσαν ἐπάγει τοῖς ζώοις, καὶ μάλιστα ἐπειδὰν ὑγρότητος πολλῆς ψυχρᾶς ὑγρότητος βαρύνηται τὸν ἐγκώμασί τε καὶ ληθάργοις ὕπνον ἀποφέρει. ὅσά τε ἄλλα νοσήματα πρόσπλησια. κεφάλαιον δ' αὐτῶν ὅτι ἡ ὑγρότης τε καὶ ψύξις, ἤτοι τοῦ μόνας ἑκατέρα συνίστασθαι, ἢ καὶ κατ' αὐτὸν ἀμφότεραι συνελθοῦσαι. τοιαῦτα γοῦν ὅτι καὶ τὰ φάρμακα πάντα τάττοντες ὑπνωτικὰ, καὶ ὅσα καλεῖται μὲν ὕπνους, ἐργάζεται δὲ οὐχ ὕπνον, ἀλλὰ κῶμα τε καὶ κάρον καὶ νάρκην παντὸς τοῦ σώματος. ὅσα μὲν οὖν ὑγραίνει μόνον, νωθρὰ ἀεὶ ὄντος ὀνομάζεται. τὰ ψύχοντα δὲ οὐκ ὀρθῶς, οὐθ' ὕπνον, ὅτι ἀνωδυνίαν ἀποφέρει ἂν λέγοιντο, ἀλλ' αὐτὸ μὲν ὕπνος, κῶμα καὶ κάρος. αὐτὸ δὲ τὸ ἀνωδυνίας, ἀναισθησίαν, ἢ δυσαισθησίαν, διὰ τὴν ὑποβολὴν τοῦ ψύξεως. ἔπειτα δὲ διὰ πόσου καὶ πρόδηλον, ὡς ἡ νάρκη τὸ πάθημα, δυσαισθησία τε ἅμα καὶ δυσκινησία τῶν νευρωδῶν μορίων ὅλων. καὶ γίγνεται μὲν ὡς ἐλέχθη καὶ κατ' ἄλλας αἰτίας. γίγνεται δὲ καὶ ἡ δυσκρασίαν, ὡς ἐπὶ τοῖς ψύχουσι φαρμάκοις. ὅταν μὲν δὴ ὕπνοι τε καὶ κώματα καὶ κάροι, καὶ νάρκαι γίγνονται. Ξηρότης δ' αὖ πάλιν ἀμετροτέρα καὶ θερμότητος καθάπερ ἐν φρενίτισι ἢ διὰ χυμόν τινα δακνώδη τε καὶ θερμόν, ἢ ἐρεθισμὸς, ἢ ἀγρυπνίας ἐπιφέρουσιν. ὅσα γε μὴ διὰ λύπην, ἢ τινὰ φροντίδα συνίσαν). ὥσπερ δὲ τὰ τοιαῦτα συμπτώματα κοινὰ τοῦ σώματος ὅλου γίγνεται διὰ τὸ πεπονθέναι τὴν ἀρχὴν, ὅταν καὶ ἄλλα πρὸς τὰς καθ' ὁρμὴν ἐνεργείας ἁπάσας συμπίπτῃ, ἡ ἀρχῆς παθούσης. εἴτε γὰρ ἀπληξίαι καὶ ἐπιληψίαι, διὰ τὸν ἐγκέφαλον γίγνονται, τοιοῦτον μέν τι πάθος ἡ ἀπληξία πρὸς τὰς ἤτοι προαιρέσιν ἐνεργείας, οἷον ὁ βαθὺς ὕπνος ἐν ταῖς ἀισθητικαῖς ἐνεργείαις. ἕτερον ἤτοι τοιοῦτον, οἷον ἐν ταῖς ἀισθητικαῖς, ἡ ἀγρυπνία, ὁ ἐν ταῖς ὑπολιψίαις σπασμός. ἄμφω μὲν γὰρ ταῦτα πλημμελεῖς κινήσεις εἰσὶ τοῦ ἐγκεφάλου. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῶν ἤτοι μορίων ἀπάντων μελῶν. ἄμφω δ' αὖ πάλιν θάτερα καταλήψεις τε καὶ ἀσυχίαι τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ. ἤτοι μὴν οὐδ' ὅλου τοῦ σώματος σπασμὸς ἄνευ προαφροσύνης, ἢ κάρος, τὸ νόσημα διὰ τοῦ ἤτοι τὸν πρόχυλον νωτιαῖον. καθάπερ γε καὶ πεπλανῆ ἢ τοι χεὶρ, ἢ σκέλος, ἤτοι εἰς μῦς τείνεταί τε καὶ σπᾶται βιαίως, ἑνὸς ἑκάστου νεύρου τὴν κινοῦντος τὸ μόριον ἢ βλάβη. ἤτις δ' ἀκριβῶς διὰ ἡ αἰτία τοῦ νοσήματος ἐφ' ὧ σπᾶται τὰ μόρια, χαλεπὸν εἰπεῖν. ὥσπερ γε καὶ τρόμου, καὶ παλμοῦ, καὶ ῥίγους. ὀνομάζω δὲ νῦν ῥῖγος, τὴν διὰ σφοδρᾶς ψυχρότητος αἴσθησιν ἀλλὰ τὸν ἀνώμαλον ἅπαντος τοῦ σώματος σεισμόν τε καὶ κλόνον. ἅπαντα γὰρ ταῦτα φαίνεται καταλαμβάνοντα τὸ μυῶδες γένος, ἢ μόνον, ἢ μάλιστα τῶν ἄλλων μορίων. ἀπειρήσεσθαι δὲ εἰσόμεθα, διασειλάμενοι πρώτερον αὐτῶν τὰς γνώσεις. ἐν μὲν γὰρ τοῖς πρόσθεν, τέτταρας ἐφευρήκαμεν πρώτας συγορείας σπασμὸν, καὶ τρόμον, καὶ παλμὸν, καὶ ῥίγος, ὁποῖον δὲ ἕκαστον ὅτι τῶν συμπτωμάτων, ἃ διηλθόσι παρὰ δόξαν τῶν ἐμοὶ πρεσβυτέρων εὕρομεν ἀπειρήσεσθαι διωρισμένον, ἀλλ' οἱ μὲν σύνθεσιν ἀπὸ τὰς οὐσίας ἀρχόντων τῶν νοσημάτων, οἷς ἕπεσθαι τὰ συμπτώματα. τινὲς δὲ ἐπεχείρησαν μὲν αὐτὰ διασείλασθαι, σφάλλονται δ', ἐν οἷς ἐρμηνεύουσιν, ὡς ἔξεστι μαθεῖν ἐκ τοῦ βούλεσθαι μετὰ τὴν ἡμετέραν διάλασκαλίαν ἀναλέξασθαι τὰς βίβλους αὐτῶν. τὸ δὲ γὰρ οὐδὲν χαλεπὸν ὅτι φωράσαι τὰ κακῶς εἰρημένα, πρόδηλον ἤδη τῶν ἀληθῶν. ἐκ τούτων ἁπάντων δὴ τούτων εὑρήσεται καὶ τὸν ἑξῆς λόγον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΥΜΠΤΩΜΑΣΙ ΑΙΤΙΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ε.

Σπασμὸς δὲ καὶ τρόμος. καὶ παλμὸς καὶ ῥῖγος καὶ φρίκη καὶ λυγμὸς. καὶ βῆχες. ἐρυγαί τε καὶ πάρμοι. καὶ σκορδισμοὶ. καὶ χάσμαι. καὶ τρυσμοὶ, κοινὸν μὲν ἅπαντα γένος ἔχει, κίνησιν πλημμελῆ. διαφωνοῦσι δ' ἀλλήλων, ἑνὶ μὲν καὶ πρώτῳ μάλιστα, τοῦ τὰ μὲν αὐτῶν, ὀργανα φύσεως εἶναι βιαίως ἀναγκαζομένης κινεῖσθαι πρός τινος αἰτίας νοσώδους. τὰ δ', νοσώδεσιν ἐπεσθαι διαθέσεσιν, οὐδὲν εἰς τὴν ἡμέτερον αὐτῶν συμπεράτωσης φύσεως. φῶτα δὲ τῶν ἀμφοῖν γενομένων γίνεσθαι, τοῦ τε νοσήματος ἅμα καὶ φύσεως. ἀκούειν δὲ ἀξιῶ σε τοῦ τῆς φύσεως ὀνόματος ἐν τῷ λόγῳ τοῦ δὲ ἤτοι πάσης δυνάμεως τῆς διοικούσης τὸ ζῷον, εἴτε ἤτοι τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν, εἴτε καὶ χωρὶς ταύτης. ἀντιδιαιρῶμεν γὰρ νῦν ἁπάσῃ τῇ πρὸ φύσιν αἰτίᾳ, διὰ τὸ βλάπτειν καὶ διαφθείρεσθαι τὸ ζῷον, ὅλον ἐκεῖνο τὸ γένος τῶν δυνάμεων, ὑφ' ὃ διασώζεται. τοιαύτης μὲν δὴ δυνάμεως ὀργανα, πάρμοι καὶ βῆχες καὶ χάσμαι, καὶ σκορδισμοὶ, καὶ λυγμοὶ. μόνα δὲ τοῦ νοσήματος ἐνεργοῦντος, πάλμος καὶ σπασμός. ἀμφοῖν δὲ σωιόντων τοῦτε νοσήματος καὶ τῆς δυνάμεως, αἵτε ναρκώδεις ἅπασαι κινήσεις, ὅσαι τ' ἄλλαι πρὸς ἀλυομένων μὲν, ὀδίγα ὠφελουμένων γίγνονται. καὶ πῶς τούτοις ὁ τρόμος. αὗται μὲν αἱ πρῶται διαφοραὶ τοῦ νῦν ἡμῖν προκειμένου γένους τῶν συμπτωμάτων. ἐφεξῆς δὲ καθ' ἑκάστην, ἰδιαί τινες, ὑπὲρ ὧν ἤδη λέγωμεν, ἀρξάμενοι τοῦ ὑπὸ λυπῶν ἐμφύτου δυνάμεως γιγνομένων κινήσεων ἀρξάμενοι. κοινωνίαν δὴ ταύτας ὅτι πρὸς τὰς ἀκριβῶς ἤτοι φύσιν, ἵνα ἀναγκαῖον εἰπεῖν πρότερον, ὑπὲρ τοῦ διδάξαι σαφῶς, ὁποῖαι τίς αὐτῶν ἐστιν γένεσις. ἀσῶν δὴ τεσσάρων δυνάμεων ὑφ' ὧν διοικεῖται τὰ ζῳφόμενα σώματα πάντα, πρώτης μὲν ἐλκούσης πρὸς ἑαυτὴν τὸ χρήσιμον, ἑτέρας δὲ τοῦ κατεχούσης αὐτὸ, καὶ τρίτης τοῦ ἀλλοιούσης, ἢ τετάρτης τῆς ἀκρεινούσης τὸ περιττόν, ἐπεισιὼν μὲν νόμῳ φύσεως διοικεῖται τὸ ζῶον, οὐδὲ μία κίνησις, οὐδὲ μιᾶς αὐτῶν δὴ σύμπτωμα. συσάντος δέ τινος παρὰ φύσιν ἐν τοῦ σώματι, ὅταν ἀκριβεσθαι αὐτὸ, τοῦ ἀκρειτικῶν τις ὀργανικὴν διωαμεως, ἐνίοτε μὲν ἀναίθητοι τὸ πάμπαν αἱ κινήσεις αὐτῶν, ἐνίοτε δὲ ἀισθηταὶ γίγνονται. πρὸ μὲν δὴ τῶν ἀναισθήτων αὖθις εἰρήσεται. πρὸ δὲ τῶν αἰσθητῶν ἐπεισὶν κοινωνοῦσι ταῖς προαιρετικαῖς ὀνομαζομένας, ἡ δυσκινησία γινέσθω κοινή. προαιρετικῆς μὲν οὖν ἐνεργείας βλάβη, παράλυσίς τε καὶ σπασμὸς καὶ τρόμος καὶ νάρκη. ποικίλλεται δὲ ἐν τοῖς ἤτοι

ϕν τοῖς ἡβ μόρος ὀργανοις ἕκαστον τ εἰργμένων, ὁ τῆ τ συμπτωμάτων ἰδίᾳ μόνον, ἀλλὰ ℭ ταῖς παθογενοείαις. ἡ μ γν τῶ τ ἀναπνοὴ ὀργαζομένων ὀργάνων πτάλυσις, ἄπνοια, καθάπ δ ℭ ἡ τ τ φωνὴν, ἀφωνία πθ σημαινούσης. ἡ δὲ τ γλώττης πτάλυσις, οὐδὲν ὄνομα ἴδιον λέκτης, τελέως ἀναιρουζα ℭ αὐτη τ διάλεκτον, ὀργανου οὐ σμικρὸν πθαιρέσεως. ἐμπαλιν δὲ, οὐδὲν ἧττον ἡ ἰσχύσια. πτάπλησιόν τι δόξει δηλοῦν, ἄπνοίᾳ τε καὶ ἀφωνίᾳ, καίτοι γε οὐ πθαιρετικῆς ϕνοργείας, ἀλλὰ φυσικῆς ὄσιν ἀπώλεια. τὸ γν ἐκρεῖν ἀκουσίως τὰ οὖρα, πθαιρετικῆς ϕνοργείας βλάβη. παραπλησίως δὲ τοῖς οὔροις ὧδι τῶ διαχωρημάτων, ἡ μὲν ἐπίσχεσις φυσικῆς, ἡ δὲ ἀκούσιος ἔκκρισις, πθαιρετικῆς ϕνοργείας βλάβη. λέλεικται δ' ὥπλέον ὑπὲρ τ τοιούτων ἁπάντων, ϕν τοῖς πρὸ μυῶν διανήσεως. οὕτως μὲν αἱ παραλύσεις ποικίλαι ταῖς ἰδίαις ὑπάρχουσιν, οἱ πασμοὶ δὲ ἡβ τὰ δὲ τὸ μὲν τρίζειν ἀκουσίως, τῶ μασητήρων μυῶν πασμὸς ὄδιν. ἡ δὲ ἴλλωσις, οἵτε καλόμενοι στραβισμοὶ τῶ ἡβ οὐ ὀφθαλμοὺς ὥσπρ γε καὶ ℭ γονορροίας ἡ ἑτρα διαφορά. εἰ μὲν γὰρ μετὰ ϕντάσεως τὸ αἰσθίου γένοιτο, οἷον πασμός ὄστιν. εἰ δὲ χωρὶς τούτυ, ἀρρωσία τε καθεκτικῆς δυνάμεως. δηλοῦσι δὲ ϕνίοις ℭ αἱ λύγγες. καὶ ἡ διπλῆ δὲ τῶ εἰσπνεόντων ἐπανάκλησις, ἐστιν ὅτε δ πασμὸν γίγνετ τ εἰσπνοὴ ὀργαζομένων μυῶν. ἔστι δ' τι ℭ ℭ ἐκπνοῆς εἶδος οἷον πασμῶδες, ὧν γιγνόμενον αὖ ℭ ὄπρ, τοῖς πασμοῖς, τ τὴν ἐκπνοὴ ὀργαζομένων μυῶν. ὅπρ ὀνομάζεται πτ ἵπποκράτους, πνδῦμα πᾶον ϕ τῆ ἔξω φορᾶ. ὅτι δὲ ℭ ὅλου τ σώματος ἡ μ ἀρπληξία, πτάλυσις. ἡ δὲ ὠδιληψία πασμὸς ὄδι, ἔμπροσθεν εἴρηται. καὶ μὴν τοι καὶ πρὸ ℭ νάρκης εἴρηται πρόσθεν, ὡς ἀμυδρὰ τίς ἔστι πτάλυσις. οὐ σμικρὰ δὲ ϕ ὁρᾶ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἡ διαφορὰ τῶ ναρκωσάντων ἐστὶ μορίων. ἐπειδὴ μικτόν πως ὄδι τὸ σύμπτωμα, νοσήματός τε καὶ διαθέσεως. εἰ μὲν γὰρ τὸ νόσημα τελέως ἐπικρατήσει ℭ διαθέσεως, οὐ δ' ὅλως διάσται μεταφορεῖν τὸ μέλος. εἰ δ' ἡ διάκρισις, οὐ δ' ὅλως ἐμποδίζετ, εἰ δ' οἷον μάχη τίς ἀν τῶ εἴη κινοῦσι μὲν, ἀλλὰ μόγις. ℭ εἰ κελεύσεως ἀνατείναντας τὸ βεβλαμμένον κῶλον, ἐκτεταμένον φυλάττειν, οὐ διάνται. καταπίπτει γὰρ ὑπὸ τῦ συμφύτου βάρους, φερόμενον κάτω, ἀρρωσίᾳ ℭ ἰσχύσης αὐτὸ διαθέσεως. τὸ μὲν γὰρ ἄνω τε, ἡ βαστάζον, ἡ διάκρισίς ἐστι. τὸ δὲ κάτω φερόμενον, αὐτὸ τὸ σῶμα ℭ χειρὸς, ἢ τ σκέλους. ἡ δ' αἰτία πρόσθεν εἴρηται, ἡβ τὸν πρὸς τῶ ἀναθετικῶν ϕνοργείων λόγον, ὧν δεικνυόντων ἡμῖν ἤτοι πεπυσμένων ὑπὸ ℭ ψύξεως τὸν νοῦσον, ἢ ἐμφραττόμενον ὑπὸ παχέως τε καὶ γλίσχρου χυμοῦ, ἢ βαρυνόμενον τε ἡ θλιβόμενον ὑπό τινος ἔξωθεν αἰτίου εἰς νάρκωσιν τε καὶ πτάλυσιν ὁρμᾶσθαι. ὁ δ' γε πασμὸς εἰς τοῦτο αὖ τοῦτο ἄγει τά τε νοῦσα ℭ αὖ μῦς διάθεσιν, εἰς ὃν καὶ κατὰ φύσιν ἐχόντων ὑπὸ ℭ ψυχικῆς διανοίας ἦγετο. εἴτε οὖν τεινομένων ὧδι τοῦ ἀρχοῦ, εἴτε καὶ διὰ πνεύματος ἐμπλησιν πληρουμένων τῶ μυῶν, αἱ πθαιρετικαὶ κινήσεις ἐγίνοντο. καὶ ἡβ τοὺς πασμοὺς, τοῦτα συμβαίνειν, πνεύματός τε φυσώδους ϕ αὐτοῖς γιγνόμενα διανομένου, καὶ πολλῶν διαθέσεων τάσιν ὀργαζομένων, ὥσπρ ἡ ἡ φλεγμονή. λεφάλαιον δ' αὐτῶν ὅδι διῆλθ ὡς ἵπποκράτης ἐδήλωσε, πλήρωσίς τε καὶ κένωσις. ϕν μὲν οὖν τοῖς φλεγμονώδεσι πάθεσιν ἡ πλήρωσις ϕν δὲ τοῖς καυσωδεστάτοις τε ℭ ξηροτάτοις πυρετοῖς, ἡ κένωσις. ὅτι δὲ πληρουμένοις τε ℭ κινουμένοις ὧδι πλέον ἅπασι τοῖς νοσώδεσι σώμασι τείνεσθαι συμβαίνει, δηλοῦσιν ὀχ ἥκιστα ℭ αἱ ϕν τοῖς ὀργάνοις ϕντες τραχύτατοι χορδαί. ἔγνωσται γοῦν ἄντ εἰς ὑγρὸν ℭ νοσώδες, ἄν τ εἰς ξηρὸν καὶ αὐχμῶδες οἰκήματ τεταμένα καταστῆσαι. καὶ δ' τοῦτ ἐπανιάσιν αὐτὰς οἱ τεχνίται, πρὶν καταπίπτειν. δ' ὑπὸ γοῦν ἐρρέθη ℭ πρόσθεν ὡς ἡ πασμώδης κίνησις, ὑπὸ μόνου γίγνεται τοῦ νοσήματος, ὁμοίως τῇ κατὰ τὰς παραλύσεις ἀκινησίᾳ. καὶ γὰρ αὕτη λόγῳ τοῦ νοσήματ ἀποτελεῖται. ἡ δ' γε κατὰ φύσιν ϕν τοῖς ζώοις ἀκινησία τε καὶ κίνησις, ὅταν ἀνατείναντος τῶ χεῖρα διάμεθα φυλάττειν ἀκίνητον ἀνατεταμένα, ὑπὸ τῆς ψυχικῆς ἀμφότερα γίγνεται διαμένους. εἰ δὲ καταβάντος ἐπί τινος σκέλους τῶ ὑγιαίνουσαν χεῖρα, πάλας ἐκλύσαιμι τῶν μυῶν τὰς ϕνοργείας, οὔθ' ὑπὸ τοῦ νοσήματος, οὔθ' ὑπὸ τῆς διαμένους ἂν συνέχεσθαι κατ' ἐκεῖνον γὰρ κακεῖνα, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ συμφύτου βάρους τοῖς ζώοις ἡ χείρ. ὥστε τῶν τριῶν ἀσυχιῶν, τῶ μὲν ϕν τοῖς παραλύσεσιν, ὑπὸ τοῦ νοσήματος γίνεσθαι, δεδεμένης ὡς ἂν εἴ ποι τις ϕν τούτῳ τῷ χρόνῳ τῆς διαμένους. τῶ δ' ὅταν ἀνατεταμένον ἔχωμεν τὸ κῶλον, ὑπὸ ℭ διαμένους. τῶ δ' ἀρτίως ἐλέγομεν, ὑπὸ οὐδετέρου, γινωσκόντων ἡμῶν ἅπρ ϕν τοῖς πρὸ μυῶν κινήσεως ἐλέχθη, πρὸ ℭ ἀνατεταμένης χειρὸς, ὡς ἐκ τοῦ τῶν ϕνοργειῶν τε καὶ κινήσεων ὄντ γνώους, κατά γε τῶ ἀλήθειαν αὐτῶ. ἐλέχθη δὲ, καὶ ὅτι νικῶ ὀνομάζομεν ἡμεῖς τῶ κίνησιν ταύτην, ἡ μὲν δὴ τοιαύτη κατάστασις, ἑτέρῳ μὲν τρόπῳ κίνησις, ἑτέρῳ δ' ἀκινησία λέγοιτ ἄν. αἱ λοιπαὶ δὲ δύο, κατ' οὐδ' ἕνα τρόπον ἐφάπτονται κινήσεως. ὥσπρ γε καὶ αἱ λοιπαὶ δύο κινήσεις, ἡ πασμώδης τε καὶ ἡ πθαιρετική, κατ' οὐδ' ἕνα τρόπον ἐφάπτονται ἀκινησίας. καὶ μὲν δ' καὶ ὡς ἡ ἀνατεταμένη χεὶρ ἐκ δυοῖν ἰσοδυνάμοιν ἐλέγετο συγκεῖσθαι κινήσεων, ἄνω μὲν ἀναφορούσης αὐτῶ ℭ διαμένους, κάτω δ' ἀνθελκόντος τοῦ συμφύτου βάρους, οὕτω καὶ ὁ τρόμ ἐκ δυοῖν ἀποτελεῖται κινήσεων καὶ αὐτὸς, τῆς τε δ βάρ ἀπαγούσης κάτω τὸ κῶλον, ἡ δ' ἡ διάκρισις εἰς τοὐναντίον ἀναφορούσα ποιεῖται. ὧδι μὲν οὖν ℭ ἐῤῥωμένης χειρὸς, οὐ δ' ὧδι βραχὺ νικᾶται πῶς τὸ βάρους ἡ διάκρισις, ἀλλ' ἰσχυροτέρα καθεστηκυῖα ℭ κάτω τοῦ κώλου ῥοπῆς, ἔχουσα τοσοῦτον ἀναφορὰν πῶς τὸ μετέωρον, ὅσον ὑπερέχετο κάτω. ἡβ δὲ τοὺς τρόμους ἀκούσης αὐτῆς ὑποῤῥεῖ τὸ κῶλον κάτω. φανερῶς γέ ἐστι θεάσασθαι τῶ μάχῃ αὐτῶν οὔτε ℭ διαμένους τοὺς τρεπούσης κατέχειν τὸ κῶλον ὡς ϕ ταῖς παραλύσεσιν, οὔτε τοῦ βάρους συγχωροῦντ τῇ διάκρισι, φυλάττειν αὐτὸ μετέωρον. ὡς ὅτε ἐῤῥωται. ϕναλλὰξ οὖν τῆς διαμένους νικώσης τε καὶ νικωμένης, καὶ διαλεχομένων ἀλλήλας ἀεὶ τ ϕναντίων κινήσεων ὁ τρόμ γίνετ, σώζεται τὴν ὑπάρχουσα κίνησις, ὥσπρ ℭ τ ἀρτηριῶν σφυγμός. ἀλλ' ἐκείναις μ ἀιδηταὶ διαιροῦσιν ἡσυχίαι κινήσεων τ διαλλαγῇ, ἀλλ' τ συνεχῆς εἰ μήπω ἄρα ὅτω χρόνῳ τὸ πυκνότατ ὁ σφυγμὸς, ὡς ϕ τοῖς μυρμηκίζουσιν. ϕναυθοῖ γὰρ οὐδεμίαν εὑρεῖν ὅδι μεταξὺ τῶν ϕναντίων κινήσεων ἀιδηλῶ ἡσυχίαν. τ γν ἀμοιβὴ κινήσεως ὅδι, ὑπὸ μιᾶς ὠπτελουμένη φύσεως, ἀλλὰ μάχη διαμένους τε καὶ βάρους σώματος. ὡς δ' ἄν τις εἰκάσειε μάλιστα τῶ κίνησιν, ἑτέρῳ τινὶ τῶν ἡβ τὸ σῶμα τῇ

τῶν μυρμηκιζόντων σφυγμῶν ὅτι παραπλήσιον. ὡς γὰρ ἐν ἐκείνοις ἡ λίνησις ἡ ἀρτηρίας ἐν βραχυτάτῃ φορᾶται διαστάσεως, οὕτως ἐν τοῖς τρόμοις, τὸ τοῦ ζώου μόριον ὅτι πορρωτάτω τῆς ἀδρανοῦς κινεῖται διαλήμεως. δῆλον οὖν ἦν καὶ ἡ γένεσις ὅτι τοῦ τοιούτου συμπτώματος ὅτε τε σὺν ὁρμῇ τοῦ κινεῖσθαι ταχέως, ὅτε τε σὺν ἀδρανείᾳ διαλήμεως ἀπεργάζεται. ἔνιοι δ' οὐκ οἴονται τὴν ὁρμὴν ἀχώριστον εἶναι τοῦ τρόμου, θεωροῦντες ἔνιοτε τὴν κεφαλὴν ὅλην τρομωδῶς σειομένην, ἄνευ τοῦ προελέσθαι λινεῖν. ἀγνοοῦσι γὰρ ὡς καὶ ἐν φυλάττειν τι μόριον ὀρθόν, ὅτε προαίρεσις ἐνεργεῖ, καὶ τείνονται παραπλήσιον τρόπον οἱ μῦες, οἷον ποτὲ ἐτείνοντο, καὶ ταῖς ἅλμαις ἐνεργείας. ἡμῖν δὲ δόξει μὲν ἐν τοῖς προὶ μυῶν κινήσεως ἀπηλέγκται. εἰ νῦν δ' ἄν οὐ μικρὰ παράσχοιμεν τεκμήρια, τότε τὴν προαίρεσιν ἐνεργεῖν ἐν τοῖς τρόμοις, καὶ τοῦ διὰ τὴν ἀδρανειαν ἀδυνατεῖν, ἄκλινον αὐτὸ φυλάττειν τὸ μόριον. ἐκεῖνον γοῦν τὸν τρωμώδη τὴν κεφαλὴν, εἰ κατακλίναις ὑπτιον ἐπὶ μαλακοῦ τινος, οὐκέτι τρομώδης ἔσται. ἡ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, οὐδ' ὃς τις ἢ τοι γράφων, ἢ τέμνων, ἢ ὁτιοῦν ἄλλο διαπραττόμενος ἐν τρόμῳ διαβεβηκὼς, οὐ δ' οὗτος ἡσυχάσας ταῖν χροΐν, ἐπιφανεῖται τρέμων. ὥσπερ οὐ δ' ὁ τὴν σκελοῖν, ἡνίκα βαδίζῃ τρομώδης γιγνόμενος, οὐ δὲ γὰρ οὐ δ' ἐκεῖνος ἂν ἔτι τρέμοι ποσὶ βαδίσεως. ἔνεστιν οὖν σοι πολλάκις θεάσασθαι σύρωστῆρας νεανίσκους, ἀναθεμένους τι τοῖς ὤμοις μέγιστον βάρος, ἐπ' ἐν τῷ πρόσω τρέμοντας τοῖς κέλεσιν. εἰ δὲ ποήσαιντο βαδίζοντες, ἢ τὸ φορτίον ἀπορίψαντες, σύβωτας ἀτρόμους γιγνομένους. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῷ πρός τι τὸ βαρὺ καὶ κοῦφον ὄντι, εἰη ἂν τὸ φορτίον οὕτω μέγιστον, ὡς καὶ τοῖς ἰσχυροτάτοις εἶναι βαρύ. τὴν μὲν οὖν σύρρωσιν δυνάμιν, τὸ μέγιστον φορτίον νικᾶν. τὴν δὲ μὴ τοιαύτην οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ σμικρόν. εἰ δ' ἀεὶ πλέον ἀρρωστήσειεν αὐτὸ τὸ σύμφυτον αὐτῆς σῶμα βαρύνει, δῆλον φορτίου, καὶ διὰ τοῦθ' οἱ γηρῶντες ἅπαντες ὅταν ἀεὶ χειρήσωσιν ἐνεργείας σφοδροτέρας, αὐτίκα τρομώδεις γίγνονται τοῖς ἐνεργοῦσι μορίοις. οὕτω δὲ καὶ παρὰ λιγνύος τὰς παιδιὰς, τρέμει τὰ σκέλη, καταβάλλει γὰρ τὴν δύναμιν τὸ δεῖον. οὕτω καὶ θείου ἀναφαινομένου τοῖς ἀποφεύγουσι, τρομώδης καθίσταται. καὶ δή καὶ πρόσιόν τις δύναται φοβερῶ, τρέμει σαφῶς τὸ σῶμα, καὶ εἰ φθέγξαιτο λιπόντα, οὐ δὲ τὴν φωνὴν ἄτρομος ὤν. ὡς οὖν τὸ ψυχικὸν πάθος ἀρρωσίαν ὀργασάμενον τῇ λιπούσῃ δυνάμει, τρομώδεις ἀπετέλει τὰς ἐνεργείας, οὕτω καὶ τὰ τοῦ σώματος νοσήματα βλάπτοντα τὴν δύναμιν, διαφορεῖ τὰ τρομώδη συμπτώματα. πρῶτα μὲν οὖν καὶ μάλιστα βλάπτει τὴν δύναμιν, ὅσα κατὰ δυσκρασίαν σωίσαντα. καὶ γὰρ καὶ τὸ ὑγρὸν, ὅτι δυσκρασία τίς ὤν διὰ τὸ ψυχρότερόν τε καὶ ξηρότερον, διὰ τοῦτο ἑτοίμως ἁλίσκεται τρομώδεσι πάθεσιν. ἁλίσκονται δὲ τῶν νεωτέρων, οἵ τε ψυχθέντος ἰσχυρῶς, καὶ ὅσοι πολὺν ἐνεφόρησαν ἐπὶ τὸν ἄκρατον οἶνον, ἢ πολλὰς ἀπεψίας ἐπέπησαν, ἢ χρόνῳ πολλῷ σιτίων ἐμπεπλήμενοι, διετέλεσαν ἀγύμναστοί τε καὶ ἀργοὶ παντελῶς. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ ψυχρὸν ὕδωρ οὐκ ἐν λαιρῷ πεφυσημένοι, τρομῶδεις ἐγένοντο. τὰ γὰρ τοιαῦτα πάντα ψυχρὰν δυσκρασίαν ἐργάζεται, πολλάκις μὲν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν, ἐνίοτε δ' ἔνεστι μορίοις, ἅπερ ἀδρανέστερά τι τῇ φύσει καὶ βλαβῆναι τῶν ἄλλων ἐπιτηδειότερα τύχῃ. καὶ μὲν δὴ καὶ οἱ παχεῖς καὶ γλίσχροι χυμοί, τὰς ὁδοὺς ἡ διαμέσεως ἐμφράττοντες, ὡς ἐπὶ βραχὺ ἐλάττονα, τρόμου αἴτια λαθόντα, καὶ μάλιστα ὅταν ἀκριβῶς ἐμφράξωσι καὶ παραλύσωσι μόρια ἅττα νεύρων τινῶν. ἃ γὰρ ἐνδοιπορεῖ τὸ ἐνδον, ἀδιαπορεῖσιν ἰσχυρῶς ἐντείνειν τὰ μῦα. ἐπειδὰν μὲν τοι τὰ φράττοντα τὰς διὰ τῶν νεύρων ὁδοὺς ἡ διαμέσεως ὑγρὰ μυσέπω τελέως ἐμπεπλασμένα τύχῃ, διασείεσθαι δέπει καὶ διακινεῖσθαι διαπνοὰς ἐπὶ τὰς βιαιοτέρας ἐμπλάσεις τῆς διαμέσεως, αἳ τοιαῦται γίγνονται λινήσεις, οἷας ἐμπροσθεν ἔφαμεν ἐν παραλύσεσιν ἀρχομένας ἐνίοτε συμβαίνειν, ἐπαιρομένου μὲν ἐνίοτε τοῦ λάλου, καταπίπτοντος δ' αὐτίκα. κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἐμπλωσιν τῆς διαμέσεως, ὅταν ἐπεγείρασά τε καὶ συναθροίσασα σφοδρότερον ἑαυτὴν, ἀπώσηται τὰ τῶν νεύρων ἐμφράγματα, κινεῖται τὸ κῶλον. αὖθις δὲ τῶν διωθηθέντων εἰς τὸν ἐξ ἀρχῆς τόπον συρρεόντων, καταπίπτει τε καὶ ἀκίνητον κεῖται, μέχρι πορρωτάτω ἐκ δευτέρου ἡ διάμεσις ἀθροωτέρα ἐμπεσοῦσα, διασκεδάσῃ αὖ χυμοὺς, οἳ κατειλήφεισαν αὐτῆς τὰς ὁδούς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. ὁ δὲ παλμὸς, ἔστι μὲν διαφορὰ πρὸς φύσιν, ἐν ἅπασι δὲ γίγνεται τοῖς μορίοις ὅσα γε διασείεσθαι πέφυκεν, οὐ γὰρ δὴ τά γε ὀστᾶ, καὶ οἱ χόνδροι πάλαι ποτέ, διότι μὴ διασείεσθαι δύανται. ταῦτ' ἄρα καὶ κατὰ τὸ δρόμα συμπίπτει πολλάκις. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐν ὑποκειμένους αὐτῷ μῦας, ἀτὰρ οὐχ ἥκιστα καὶ κατὰ γαστέρα καὶ νῦσιν, καὶ τὴν μήτραν, ἐνίοτε καὶ ἥπαρ καὶ σπλῆνα, καὶ διάφραγμα, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα διασείεσθαι πέφυκεν. ὡς τε καὶ ταῖς ἀρτηρίαις, ἐν αὐτῇ τῇ καρδίᾳ φαίνεται συμπίπτον, ἑτέρας τούτης κινήσεως ἐν ταύταις γιγνομένης πρὸ τὸν σφυγμόν. οὔτ' οὖν ἡ προαιρετικῆς διαμέσεως, οὔτε τῷ προαιρετικῷ ὀργάνῳ ἴδιον ὂν τὸ πάθος, ὥσπερ ὁ τρόμος τε καὶ ὁ σπασμός. ἀλλ' ὡς ἀρτίως εἴρηται, πᾶσι τοῖς διασείεσθαι διαμένοις, ἐγγίγνεται σώμασιν. ἔστι δὲ δή που ταῦτα πάντα μαλακὰ τὴν φύσιν, ὡς διάστασίν τε καὶ σωίζησιν ὑπομένειν διαδοθαι. τὴν δ' αἰτίαν τοῦ συμπτώματος, ἀπὸ τοῦ ἐναργέστατα φαινομένου θηρεύειν πρόσηκε, τούτων δὴ τῶν ἡ τὰ βλέφαρά τε καὶ ὀφρῦς καὶ μέτωπον, καὶ μάλα συμπίπτοντων παλμῶν. ὁρᾶτε γὰρ ἐν αὐτοῖς δῆλον τε καὶ διαφυσώμενον τὸ δρόμα, καθ' ὃν αἱ ἀρτηρίαι διασείονται τρόπον. ὅπερ οὖν ἐπ' ἐκείνων ἐζητοῦμεν, πότερον δὲ αὐτῶν διασειόμενα σωεπιπαίοντα τῇ διαστολῇ τὸ πληρῶσον, ὥσπερ αἱ φύσαι τῶν χαλκέων, ἢ πληρούμενα δίκην ἀσκῶν διασείονται. δῆλον χρὴ λάβειν τῶν παλμούμενων μορίων διορίσασθαι πρῶτον. ἔοικε δὲ καὶ μὴν γρύειν ἡ ζητήσεως, ὁμοιοῦσθαι καὶ κατὰ τὰς ἀρτηρίας, τῷ δ' ἑτοίμῳ ἡ εὑρέσεως ἀρκεχωρεῖσθαι. οὐ γὰρ δὴ ὥσπερ ταῖς ἀρτηρίαις ἀεί τε καὶ κατὰ φύσιν σῴζούσας, εἰκὸς εἶναί τινα δύναμιν ἔμφυτον, οὕτω καὶ τοῖς παλμομένοις μορίοις. διὰ παντὸς γὰρ ἂν ὑπῆρχεν αὐτοῖς καὶ ὑγιαίνουσι μᾶλλον. ὁπότε γοῦν οὔτε διὰ παντὸς, οὔτε ὑγιαίνουσι, δῆλον, ὡς οὐδ' ἐξ ἑαυτῶν διασέλλονται. καὶ μὴν ἔπερ οὐκ ἐξ ἑαυτῶν, πάντως δή που πρός τινος οὐσίας ἐνδεθεν ἐπιῤῥεούσης αὐτοῖς. δεῖ δ' εἶναι τοῦτον εἰκὸς ἤτοι χυμὸν ἢ ἀδρώδη τινὰ φύσιν. χυμὸν μὲν οὖν, οὐχ ὁμολογεῖ τὸ πάθος,

οὔτε ϑ γλύσεως, οὔτε τῆς λύσεως τοῦ παλμοῦ. καὶ γὰρ ἐξαίφνης γίγνεται καὶ ϖαύεται παραχρῆμα. χυμός δ' οὐδεὶς οὕτως, οὔτε ὦϖὸῤῥεῖ ταχέως, οὔτ' ἀποῤῥεῖ, καὶ μᾶλιτ' ἐν οἷς ἄρτι λέλεκται μορίοις τοῖς κατὰ τὸ πρόσωπον, ὧδὴ ψυλοῖς σχεδόν τι τοῖς ὀσοῖς ὦϖὸ τοῦ παλμοῦ τοῦ ϑρόμου. ὥστε ἀνάγκη τῷ ὀργαζομένῳ οὐ παλμοὺς αἰτίαν, ἀῤῥώδημα τινὰ οὐσίαν ὑϖαρχειν. ἀλλ' ἔϖὸρ ὀλίγη τε ἐϖὶ αὖτῃ, καὶ λεϖτομερὴς, ἑτοίμως ἂν διεῤῥεῖ δ' σώματος. ἔοικε δ' ἄρα ϖαχυμερὴς τις εἶναι καὶ ἀτμώδης. καὶ τὸ ϖλῆθος ἀξιόλογον, ὡς ϖρὸς τὸ χωρίον ᾧ ὥϖὸρ ἂν ἑκάστοτε σωίσταται. διασέλλεται οὖν ὡς εἰκός, καὶ ἐξαίρει καὶ διαφυσᾷ τὸ μόρ, ἄχει ϖὸρ ἂν ὠθουμένη τε καὶ βιαζομένη, ϖρὸς τὸ συγχωρὲς ἀναϖνεῦσαι, ὁμοίου συμβαίνοντος τοῦ ϖατὰ τὰς ἐν τοῖς ἐψωμένοις χυλοῖς τωμφολύγας, ϖλὴν γε ὅτι ῥήγνυνται μὲν οὐ τωμφολυγοῦ, τὸ ϖαλόμενον δ' οὐ ῥήγνυται σῶμα διὰ τὴν ἰχμὴν, ἀλλ' ἐξαίρεται μὲν, ἄχει ϖὸρ ἂν ὠθῆται τε καὶ διεξέρχηται δι' αὐτοῦ τὸ ϖνεῦμα. ϖατα ϖῖπες δ' ὧδὴ εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς ἔδραν, ἐϖειδὰν ἐκκρωσθῆται, καὶ διεξέλθῃ τὸ ϖαῦ. σύλογος δὲ καὶ τοῖς ψυχθεῖσιν ὁτιοῦν μοναχὸν οἱ παλμοὶ συμβαίνουσιν. ὃ γὰρ ἐν ϖοῖ ϑ ϖατὰ φύσιν ἔχειν ἀϖέῤῥει, λεϖτυνόμενον τε καὶ ϖατεργαζόμενον ἀκριβῶς ὑϖὸ τοῦ συμφύτου τοῖς ζώοις ϑρόμου, τοῦτο νῦν ἀῤῥωσήσαντος αὐτοῦ διὰ τὴν ψύξιν, ἀτμωδέστερόν τε καὶ ϖαχυμερέστερόν γίγνεται. ὥς τ' οὐχ ἑτοίμως διαϖνεῖται, καθάϖερ ἔμϖροσθεν, ἀλλ' ἰσχεταί τε ϖατὰ τὸ διάρμα, καὶ σχοχωρούμενον ἐν τῇ διεξόδῳ βραδύει ϖατὰ τὴν ὁδόν. εἰ δὲ καὶ αὖ τὸ διάρμα ϖυκνωθείη, διϖλασιασθήσεται τὸ σύμϖτωμα, τοῦ ϖάχους τῆς διαῤῥεούσης, οὐσίας ϖρὸς λαβόντος τὴν σφότητα τῶν ὁδῶν. οὕτω μὲν οὖν ἐν τοῖς ϖαλμοῖς, ἐξαίρεταί τε καὶ διασέλλεται τὸ διάρμα. οὕτω δὲ καὶ οἱ μῦδι, ὅταν ἐν αὐ τοῖς ἀθροίζηται τὸ τοιοῦτον ϖερίτ ϖωμα, σωεξαίρουσιν ἐνίοτε διασελλόμενοι τὸ λῶλον ἅϖαν. ἀλλ' ἡ τοιαύτη λύνησις, ἐναργέστατα διαφέρει ϑ ασασμώδους, ϖοῦ μήτ' ἐκτείνειν ἀκριβῶς, μήτε κάμϖτειν τὸ κῶλον. ὧδὴ γάρ τοι τῶν ϖαλμῶν, ἐκτείνεται μὲν, ἡ κάμϖτεται τὸ λῶλον οὐδὲν ὅτι καὶ ἄξιον λόγου, διασέεται δὲ ϖως ἑφ' ἑκάτερα, μέχρις ἂν ὁ μῦς ϖαύσηται ϖαλόμενος, ἐν μὲν ταυτῷ τρόϖῳ τῆς κινήσεως ὧδὴ τελουμένης, ἐν ὥϖὸρ καὶ ὁ τρόμος, διαλλαττούσης δ' ἐν οἷς κατὰ μεγάλα γίγνεσθαι διασήματα, κατὰ σμικρὰ τοῦ τρόμου συμϖίϖτοντος. ὁ γάρ τοι ϖαλόμενος μῦς ὅταν ἀξιόλογος ἢ τὸ μέγεθος, ἐν μὲν οἷς διασέλλεσθαι, σωεξαίρει τὸ κῶλον ὅλον ἑαυτῷ ϖολλάκις, ἐν δὲ οἷς συσέλλεσθαι, συγχωρεῖ φέρεσθαι κάτω, καθάϖερ ἄψυχον. ὥστ' εἶναι τὴν λύνησιν ἅϖασαν ϖαρὰ φύσιν οὐχ ὥσϖερ ὧν τοῦ τρόμου, μικτὴν γέϖως καὶ σώδεσον. ὁϖοῖα δὲ ἡ τῶν ϖαλομένων λώλων γίγνεται λύνησις ὀλίγη τε ἅμα καὶ βραδεῖα ϑ ἀραιὰ, τοιαύτη τοῖς ῥιγοῦσι συμϖίϖτειν, ϖολλή τε ἅμα καὶ ϖυκνὴ καὶ ταχεῖα. λέγω δὴ ϖολλῷ μὲν αὖτῷ ϑοῦ τῶν λυνήσεων ἀειθμῷ. ταχεῖαν δὲ ϑοῦ ῥοίζῳ ϑ φορᾶς. ϖυκνὴν δὲ, ϑοῦ βραχυχρονίῳ τῶν ἡσυχιῶν. ἔσι δ' οὐχ ὡσαύτως ἡ λύνησις ἥδε ϖαλμῷ καὶ ἀσασμῷ ὅλη ϖαρὰ φύσιν, ἀλλ' ἕτερον ἦ τρόϖον, ἅϖερ ὁ τρόμος. ἐϖίμικτος δ' οὖν καὶ αὕτη ϖως ὄσιν, ἔκ τε ϑ ϖαρὰ φύσιν αἰτίας, καὶ ϑ τοῦ ζώου διωάμεως, καὶ ϖλέον γ' ὧδὴ τούτους ὄσιν, ἅϖερ ἐν τοῖς τρόμοις τὸ ϑ διωάμεως. μᾶλλον τ' εἰ χρή τ' ἀληθὲς εἰϖεῖν, ἡ μὲν λύνησις ἅϖασα συμφύτου διωάμεως ὄσιν, ἵν' ὀνομάζειν ἐθῷ ἡμῖν, ἐκκειϖτικήν τε καὶ ἀρκειϖτικήν. ἡ δὲ τῷ διωάμιν ἀναγκάζουσά τε καὶ βιαζομένη λυεῖσθαι βιαίως αἰτία ϖαρὰ φύσιν ὄσίν. ὅς τις μὲν οὖν ἱκανῶς κατεγνώκησε τὰς ἐνεργείας τῆς διωάμεως ταύτης, ὑγιαίνοντος ἀμεμϖτως τοῦ ζώου, καὶ ἄλλως ὄσι σωιετὸς, οὐδὲν δεῖ τούτῳ μακροτέρου λόγου. ὅς τις δ' οὔτ' ἐκείνας ἔγνω, καὶ τὴν διάνοιαν ἀμβλύτερος ἔφυ, τούτῳ συμβουλεύσαιμ' ἄν, εἰ μὲν μὴ δ' ὅλως ἀληθείας ὀρᾶ, χωρίζεσθαι τοῦ δὲ τοῦ γράμματος, εἰ δ' ἐϖαΐοντά τε καὶ ϖιμὰ τὸ ἀληθὲς, ὧδὴ τὰ τῶν φυσικῶν διωάμεων ὑϖομνήματα ϖρότερον ἀϖελθόντι, τὴν γυμνασαμένῳ ἱκανῶς ἐν αὐτοῖς, ὅτως ὧδὴ τὸν δὲ τοῦ λόγου ἐϖανελθεῖν. εἰ μὴ γὰρ ὧδὴ ϖοιήσειεν, οὔτε τ ὑϕ' ἡμῶν λεχθησομένων ϖαρακολουθήσει ταῖς ἀϖοδείξεσιν, ὅ, τε τῶν ἔμϖροσθεν εἰρημένων κατανοήσει τὸ ἀναϖόλειϖτον. ἐγὼ μὴ ὃν ϖρὸς θεμιν ἐν τῇδε τῇ ϖραγματείᾳ, μηδεμιᾶν ὀξελεγξαι δόξαν. ἐνεσι δὲ τῷ βουλομένῳ ϑ εἴκοσιν καὶ τετάρτων ἀθλιαίου βιβλίον, ἀναγνόντι, τὰς ὑϖὸ τῶν ἐκείνου ϖρεσβυτέρων ἰατρῶν τε καὶ ϕιλοσόφων εἰρημένας αἰτίας ϖόθι ῥίγους, εἰς ὅσον ἥκουσιν ἀϖοϖίας κατα μαθεῖν, ὀξελέγχθ' ἅϖάσας αὐτὰς ὁ Ἀθηναῖος. ἐνεσι δὲ καὶ αὐτόθι ϑ ἀθηναίου δόξαν βασανίσαι, ϖιθανότερόν μοί τι τῶν ἐμϖροσθεν ἔχουσαν, οὐ μὴν οὐ δ' αὐτόθι ἀληθεύουσαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅτῳ φρονεῖς ἀληθείας, οἱ δ' ὅϖι καθ' ὃν ὑϕήγημαι ϖρόϖον, ὅτως ϖειράσεται ϖοιεῖν. ἐγὼ δ' ὡς ἀνεγνωκόσι τὰ ϖόθι φυσικῶν δυνάμεων ὑϕ' ἡμῶν γεγραμμένα διαλέξομαι, βραχέα ϖρότερον ἀναμνήσας, ὧν ἐν αὐτοῖς ἀϖέθεμεν ϖόῤῥι τε μήκας, καὶ γαστρὸς, ἐντόρων τε καὶ νύσθ. ἅϖτε γ' μήτραι κατ' ὀδ' ἕνα τρόϖον ἕτερον ἐδ' εἴχθησαν εἰς ἀκρύησιν ὁρμῶσαι τ ἐμβρύων ἢ διὰ τ ϑ ἀκρειτικῆς διωάμεως ἐνέργειαν. ἀεί γοῦν ἐνέα μυσὶν ἀνεχόμεναι τοῦ τε βάρους τοῦ ἡ τ ὸ ἔμβρυον, καὶ ϑ σφῶν αὐτῶν διατάσεως, καὶ ὅτως ἀκριβῶς ἐν ἅϖαν τὸ τότῳ χρόνῳ μεμυκυῖαι τὸ στόμιον, ὡς μὴ δὲ πνεῖνα μίλης ϖῦαδ' ἐχεσθαι, τελειομένων ἐν αὐταῖς τῶν κυουμένων, ὧδὴ τ ϑ ἀϖόκεισιν αὐτῶν ϖῦαγίνοντος τὴν ϕαντασίαν ἑαυταῖς ϖοιεῖσθαι κατάστασιν. ὁ μὲν γ' στόμαχος αὐτῶν ὁ ϖρότρομος μεμυκὼς, ἀνοίγνυται τκλιθῦτον, ὡς γίγνεσθαι δόδον ὑϖετὴ τοῖς ϖικτομένοις. οἱ δὲ χιτῶνδ οἱ ϖρότρομον ὧδὴ ϖλεῖσον ἐκτεταμένοι, συσέλλον ϑ ϖανταχόθεν ἀϖωθοῦσί τε γε τὸ ἔμβρυον, ὡς δικπεσεῖν ὅτι τάχιστα τ ὑσῤῥῶν ἀυχένος. ἡ δ' ὅτω ϖεϖεμονικὴ τ ἐμβρύων δύαμις, ὡς ἀνέχεσθ ϑ ϕύσεως ἐνέα μὲν ὧν χρόνῳ βαρυομένη, τελειωθέντων δ' ὅϖως ἀσφαλῶς ἐκκειθῆ ϖροσομένη, ϖόθι τ τρίτου, ἢ τεταρτου ἢ ὀνταναδ' ἄλλου μὲν ἀϕθαρχὴ, οὐθέως ἐκβάλλει τὸ ἔμβρυον, ἀνοιγοῦσα ϑ νῦν ὁμοίως τὸ στόμαχον, ὡς ὁ ϖότ' ἤνοιγε, ὧδὶ σάδς τοῦ τόκα. ϖροθεσμίᾳ γ' αὐτῇ τ κλείειν τε ϑ ἀνοίγειν, οὐχ ὡσαύτην χρόνου ϖορίσδὸς ἐσιν, ἀλλ' ὁ ϑ χρείας καιρός. ἡ δὲ τὸν αὐτὸν δρόϖον ἐδ' εἰκνυδ ϑ ἡ κοιλία, κλείσα τὸ κάτω στόμιον ἑαυτῆς ὧδὶ ταῖς ἐδωδαῖς, ϑ μηδ' ὧν μεθιεῖσα διεξέρχεσθαι, ϖείρ ωεφθλῶσι τε λέως. ὅταν γε μηδ' ἕτερόν τι αὐτόθι ἀναγκάζῃ διακόψαι τὴν ἐνέργειαν, ὥσϖερ τὰς μήτρας, ἡ τῶν ἐμβρύων διαφθορά. ἀνάλογον γ' δ' ἡ τι ἡ τῇ γαστρὶ ϖάθος ἐγγίγνεται διαφθαρέντων ἐν αὐτῇ τῶν σιτίων, ἢ ϑ νὴ δία ϖολλάκις ἅμα τὸ ληφθῆναι, μοχθηρῶν ὄτ ϑ ϖαρχόντ, ἢ ἡ ϖολλῶν, ὡς μὴ δύασθαι ϕέρειν αὐτά. ϑ δία ὧδὲ τὰ

μὴ ὧν πολάζοντα δι' ἐμέτων ἐκβάλῃ, τὰ ὑ ἥδιη ῥέποντα κάτω, πῶς ἐκείνῳ ἀπωθεῖτ τῇ δι' ἐξόδου ἀλλὰ μὴν κῇ χωεῖς σιτίων εἰς ἔμεσιν πολλάκις ἡ τ γαστρὸς δυνάμις ὀξυορμᾶ, ἤδι δια χολῶ, ἢ φλέγμα μοχθηρὸν, ἢ ἰνὰ τοιοῦτον ἐτρ) χυμὸν ἢ ἰχῶρα. σύμφυῶς γὰρ ἑκάσῳ τ τ ζώτ μορίων δυνάμις ὅδιν ἐκκρινοῦσα τὸ πῇ ἀ φύσιμ ὑ αὐτῷ σωι στάμῳ, ὡς ὑ τοις ἰδίοις ἐπῆρ αὐτ ἀκριβεστέκτῃ λόγοις, ἀρκεῖ γὰρ εἴς τε τὰ πρόοντα σαφηνείας ὑνεκα τ ὀργων ἐμπνευμνοδιῶσα τ τοιούτης δυνάμεῃ, ὅσα τ ἄλλα λελεκτῃ, πρί τε μηρῶν ⓒ γαστρὸς. οἷα γάρ πις ἐστὶ ἡ τοῦ ἐμέτους ὑνόρηα τ ἐκκριλικῆς ὑ τῇ γαστρὶ δυνάμεῃ, τοιαύτῃ ἡ τὰς βῆχας ὑ θώρακι ὑ πνεύμονι. διὸ ἄσκεται δι' ὁδὸν ζῶον ὅτι ναυλικῶν, ὅτ' ἐμεῖν, ὅτε βῆξιν ἀλλὰ ⓒ παμπόλῳ χρόνῳ πολλάκις ἀφ' ὑρυετ, ἀμέμπτως ὑγιαίνοντα, ⓒ ἄλλα πολλὰ ζῶα ⓒ ἄνθρωποι, ὅτ' ἐμέτῳ ἐπειράθησαν, ὅτε βυχός. ἀλλ' ἐὰν καταλάβῃ τὸ λυποῦν ἄλιον, ἤτοι τὸ σῶμα τ κοιλίας, ἢ τὰς ὁδοὺς τ ἀναπνοῆς, σύβυς ἐμεῖτε ⓒ βῆξιν τὸ ζῶον, ὑ ᾗ τοις ἐμέτοις ὁμοίως κινουμένης ὑ γαστρὸς, ὡς ὑ τοῖς τόκοις ἁι μήτραι. ἡ δὲ τὰς βῆχας ἑτέρας. οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ τῷ πνεύμονι, τοιαύτῳ κινηθέντι κίνησιν, ἀπώσασθαι τὸ λυποῦν ὀξυρόους τ φύσεως ἰδιοκρασίας τινὰ πρόνοιαν σοφὴν. ἅτε γὰ εἰς τὰς τραχείας ἀρτηρίας εἰσπνεομένῳ τ ἔξωθεν ἀέρος, αἱ δ' ἡ χονδροώδεις τε εἰσὶ ⓒ σκληραὶ, ⓒ συσέλλεσθαι πρὸς τὸ ψυχρὸν αὐταῖς ἀδυνάσθαι, σφοδρὸν ἵνα τοιούτῳ ἐπετεχνήσατο τ πνεύμονος ἔξω φοράν, ἣν ὀνομάζουσι βῆχα. τοῦτο τ γένος ὅτι, ⓒ ὁ πταρμὸς, ὥσπερ τ διώκεσθαι τὰ ἡ τὰς ῥῖνας, ἁι δ' ἡ κῇ αὖτῃ τ ἀναπνοῆς εἰσὶν ὁδοὶ ὥσπ τ φύσεως εὑρεμένου. ἐκπαιδεύῃ γὰρ αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὰς ὁδοὺς ἑαυτῷ, βιαίως τε κῇ σφοδρῶς φερόμενον. ὥσπερ αὖ αὐλοὺς τε καὶ τὰς σύριγγας, οἱ δημιουργοί. ὅς τις μὲν οὖν ὅδιν ὁ τρόπος ἡ κινήσεως ἵνα γένηται ὧν ὁ λόγ ὧδι δέξει, τὸ δ' εἰς τὰ προκείμενα χρήσιμον ἤδη λαμβάνωμεν. ὡς αἱ τοιαῦται κινήσεις, ὄργα μὲν φύσεως ὑπάρχουσιν. ᾗ δὲ τοῖς παρὰ φύσιν ἀειθμοῦνται συμπτώμασι. δι' ἃς ἀναγκαζούσας οὕτω κινεῖσθαι τὴν φύσιν αἰτίας. ὧδι μὲν οὖν ᾗ τόρων τε καὶ μητρῶν, καὶ κύστεως αἱ κινήσεις, ὁμοίαι ἡ ἐγκρατικῆς δυνάμεως εἰσὶν, οὔτε τὴν ᾗ φύσιν, οὔτε τὴν παρὰ φύσιν ἐκείνοτέ τι. καὶ δια τοῦτ σαφῶς οὐκ ἀφώρισται τὰ συμπτώματα. καί τι τά γε ᾗ τοὺς τενασμούς τε καὶ δυσχωτορίας, κῇ λειχωτορίας ἐκκεινόμενα, συμπτώματά ἐσιν. ὥσπερ οἶμαι, καὶ τὰ ᾗ τὰς σραγγείας τε κῇ τὴν εἰς οὖρα διάῤῥοιαν. ἂν δ' ἀκριβολογῆτόί τις καὶ ἡ ψοφώδης φύσα διαθάτερ γε καὶ ὁ ῥυσμὸς, καὶ ἡ ὀρυγὴ, καὶ ὁ βορβορυγμὸς ὅσά τε ἄλλα τοιαῦτα. ⓒ λεχθήσεται γε ⓒ περὶ τούτων ὑ τοῖς ἑφεξῆς. ὧδι δ' ἐ γε ἡ γαστρὸς ὑαργεσθρον ἤδη τὸ ᾗ τοὺς ἐμέτους ἀεί. καὶ πολλοὶ καὶ τούτους ἀπ ὀργον φύσεως, ἀλλὰ συμπτώματα ἔδη φασιν. ὑ δὲ ταῖς βῆξι, καὶ τοῖς πταρμοῖς, ὑαργέσθρομ μὲν καὶ ταῦθα τὸ διατὰ τὰς βῆχας, οὐχ ὁμοίως δ' οἱ πταρμοὶ δοκοῦσιν εἶναι παρὰ φύσιν. ἀλλ' εἰσί γε καὶ οὗτοι, καὶ αἱ βῆχες, καὶ οἱ ἔμετοι, καὶ διάῤῥοιαι, καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα τοῦ χυμοὺς ἐκείνου τῷ συμπτώματῳ, ὑ οἷς ἄτοπόν τι παρὰ φύσιν ὧδι τὰς τοιάυτας ὑοργείας ὀξυορμᾶ τὴν φύσιν. ὁ δὲ τρόπ τῆς κινήσεως, οὔτ' ὑ ἅπασιν ὁ αὐτὸς, οὔθ' ὑ τῆς αὐτῆς γίγνεται δυνάμεως, ἀλλ' ὅσα μὲν ὑ τῷ μητρῶν, ἢ τ ὑ τόρων, ἢ τῆς γαστρὸς, ἢ τῆς λύσεως ἐκείνεται. τούτοις μὲν αὐτὰ προδιέλεται τὰ μόρια διατὸν αὐτὸν τρόπον ὠθοῦντα τὸ προεχόμενον ὑ αὐτῆς ὀξυ αἱ χεῖρες ἐκβλίβουσιν. ἡ δ' ὀργαζομένη τὴν κίνησιν αὐτ δυνάμις ἐκ τῶν πεπάρων ὅτι μία τ φυσικῶν. ἐπειδ' ἀν τι ᾗ τὰς τραχείας ἀρτηρίας προέχητ σῶμα, χονδρώδ ⓒ σκληρᾶς οὔσας, καὶ διατοῦτ ἀδυνατούσας προεκλεσθαι ὑδ προεχομένῳ, σφοδρὸν τὴν τ πνεύμονος ἔξω φοράν ἡ φύσις ὀργάζετ, βῆχα εἰνοῦσα. γίγνετ δ' αὐτὴ δι' τ αὐτῶν ὀργάνων, δι' ὧν ὧδι τελεῖ τὰς μεγάλας τε ἅμα κῇ σφοδρὰς ἐκπνοὰς, ἃς ἐκφυσήσεις ὀνομάζομεν, ὡς ἔδη τ βῆχα μηδὲν ἄλλο ἢ σφοδρότατόν τινὰ ἐκφύσησιν, ἵνα πλεῖστον τε ἅμα καὶ τάχιστα φορόμενον ἔξω τὸ πνεῦμα, πρασύρῃ τε καὶ πρωθῇ τῇ ῥύμῃ, τὰ ἐμφράττοντα τὰς ὁδοὺς αὐτ. κῇ ὅταν γε ᾗ τὴν ἐκβολὴν τὴν πρώτην, ἀδυνατήσῃ διῶσθαι τὰ λυποῦντα, καὶ δ' ἰς καὶ τρὶς ἐμπτῆναι αὐτοῖς οὐκ οἰκεῖ, ⓒ τυγχάνει γε τ τέλους ὡς τὰ πολλὰ, ὅταν αὐτό τε τὸ πνεῦμα φορᾷ σφοδρῶς, ὧν τήδεια τε εὐείσκηται πρωθεῖσθαι τὰ ἐμφράττοντα, τοιαῦτα δ' ὅσα μὴ δ' ὑ δατώδ ἢ μή τε γλίχρα τὴν οὐσίαν ὄντ. τὰ μὲν γὰρ ὑδατώδ ἡ τὴν λεπτότητα, πρὸς χίζεται τῷ πνεύματι μᾶλλον, ἢ πρόσω φέρεται, τὰ δὲ γλίχρα ἡ ἀρτηρίας ἀντέχεται δυσαπολύτως. ὅταν οὖν ποτὲ τοιούτοις ὑγροῖς τὸ πνεῦμα διαγωνίζητ, πάνυ πολλάκις ἐμπίπτει βιαίως, καὶ αἱ σφοδρότατοί τε καὶ μετὰ σωτονίας πλείστης γιγνόμεναι βῆχες ὧδι τοιούτοις αἰτίοις σωίσαντοι. μᾶλλον δ' ἐκφράττουσι τὰ δύσαπόλυτά τε κῇ δύσανάγωγα τ ᾗ τὰς ἀρτηρίας ὑγρῶν, οἱ πταρμοί, σφοδροτέραν μὲν ἔτι καὶ τὴν βηχῶν ἔχοντες τὴν ὁρμὴν τοῦ πνεύματος, αἰτίαν δὲ τ γρύσεως ἑτέραν, τὴν γὰρ ὑ τῇ ῥινὶ λυπηρῶν ὑνεκν, οὐ τῶν ᾗ τὴν τραχείαν ἀρτηρίαν ἐκπέμπετ βιαίως τὸ πνεῦμα. σωεκπέμπεται δ' αὐτῷ τι διὰ τῶν ἐμπροσθίων κοιλιῶν τ ἐγκεφάλ, ⓒ διὰ ὀδόντ βῆχες μὲν, οὐδὲν ὀνίνησι τ διεφαλὴν, οἱ πταρμοὶ δὲ ὅταν μὴ διὰ διατέρρουν τινὰ γίγνωνται μέγιστον ἴαμα διεφαλῆς, ἀτμῶν τε πληρωμένης εἰσίν. οὐδὲν δ' ἧπον θαυμαστὸν, τὸ ὑπὸ μιᾶς ὁρμῆς ἐκ τε τ πνεύμονος ἐκπέμπεσθαι τὸ πνεῦμα, ⓒ ἐκ τ κεφαλῆς. ἐσλείχθη γὰ ὑ τοῖς πρὸ μικρῶν λογισμοῖς, ὁ μὲν ἐγκέφαλος, τῷ θώρακι τὴν ἀρχὴν ἡ κινήσεως ὑ δίδους, ὁ δὲ θώραξ τὸν πνεύμονα διατείνων τε καὶ συσέλλων. ὅταν δ' ὁρμήσῃ διῶσθαι τὰ λυποῦντα ᾗ τὰς ῥῖνας, ἀμφοτέραις ἅμα χρῆται ταῖς ὁδοῖς ἡ ἐκπνοῆς, τὴν μὲν ἑτέραν, αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ποιούμενος, τὴν δὲ ἑτέραν, οἱονεὶ διὰ χειρῶν τινῶν μακρῶν τ διαθηκόντων εἰς τὸν θώρακα νδύρων. διὰ τούτων ἦ γ', ἐκεῖνον συσέλλει, διὰ δὲ τ ἰδιοκοιλιῶν ὁσῶν, αὐτὸς ἐκπέμπει τὸ ἀτμῶδες πνεῦμα. ταυτὶ ἦ δ' ἂν τὰ συμπτώματα πρόκειται δῆλα ὅτι διὰ μέσης φύσεως. ὁ δὲ ἔμετος ἀνάλογόν τι τούτοις ὑπάρχων, φυσικῆς. ὥσπερ δὲ τ ἐμέτων αἱ ναυτίαι πρόκεινται, τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦ βῆξαι, τὸ διέρχεσθαι. κῇ μήν γε καὶ ὥσπερ ᾠαυτίασαν μὲν πνεῦ, οὐκ ἔμεσαν δὲ, ᾗ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁ μὲν διέρχος αὐτοῖς ἐγίγνετο, βῆξ δὲ οὐκ ἠκολούθησε διὰ σμικρότητα ἡ αἰτίας. ὑ ὧστε μὲν ὧδι βραχείᾳ τραχύτητι φάρυγγος, ὑ ὧστε δὲ, διὰ λεπτῶν τινὰ καὶ παντάπασιν ὀλίγων ὑγρότητα, συμβαίνει τὸ διέρχεσθαι. ἀεὶ γὰρ ὥσπερ αὖ προσκόπτει τὸ πνεῦμα. τοῦτ' ἐκβάλειν ὧν χειρεῖ διὰ βυχός. ἤτοι δὲ ὑγρὸν ὄντ κατα φερόμενον ἀπ' ἡ κεφαλῆς, ὡς γὰ διατέρρους, ἤτοι κατὰ τὰς τραχείας ἀρτηρίας ἀθροιζόμενον, ὡς γὰ πρόπνευ-

ὧν πθλιπνθμονίαις τε καὶ πλευρίτισι καὶ ταῖς τῶν κυρτῶν τθ ἥπατος φλεγμοναῖς, ἢ ταῖς θ φάρυγγο ξηρχύ
τησιν. ἔξωθεν δὲ τούτων ὄσιν ἀνάλογον τοῖς ἀπ' κεφαλῆς λιατάρροις, οἷα πίνοντων τε καὶ ἐσθιόντων παρεμπί
πτει. γθμὸς δ' ἐστὶ ὅτι ⊂ ἄλλό τι βηχός, ὡδὶ δυσκρασίας τ ὀργάνων τ ἀναπνοῆς, ὁ κατφόκασεν μ ὀχ ἥκιστα, ⊂ τ ἀπ'
τ πνευμαλικῆς αἱρέσεως ἀνδρῶν οἱ δοκιμώτατοι, ὧν ὅστι ⊂ ἀθλιώτατος. τ μὲν δι ἀνάγκην δ' ἰῶ ὡδὶ γίνε) βηξ δι'
δυσκρασίαν, τινὲς μ ἀὐτῶν δὶ' ἐπεχείρησαν ὅλως εἰπεῖν, φῶσι δὲ προσπαίσμ ἑαυτῷ φασὶ τὸ πνεῦμα, τινὲς δ'
ἀφαιρεσ) ἓν τότε ῥῆμα φθεγξάμενθ, νομίζουσιν εἰρηκέναι ἱκ. χρὴ δ' ὀχ ὅτι τῶ αἰτίαν ἀγνοοῦσι μέμφεσθ) τοῖς ἀν
θρώποις, ἀλλ' ὅτι ἱκανὸν ὀργάνου θεώρημα, καὶ ἄξιον θ ἑαυτῶν φιλοπονίας ἐπαινεῖν. γίγνετ μ δὲ ἡ βηξ αὕτη
ψυχθέντων τ ἀναπνευστικῶν μορίων, ⊂ οὐδὲν ἀναπύεσι μᾶλλον οὗτοι κατ' αὐτ, οὐδὲ ὅλως γίγνεται βίαιος,
ἀλλ' οὕτω σμικρά τε κ ἀβίαιος, ὥστε καὶ κατασχεῖν οἷόν τε, καὶ κωλύσαι τῶ χρῆσιν αὐτῆς ἢ ὠδὶ πλεῖσον ἢ
ὠαυτὰ πάσιν. ἀλ δ' γε βίαιοι βῆχες, οὐ νικῶντ κατάληψει πνεύμαθος. ὁποῖον δ' τι πράγμά ὄσιν ἡ κατάλη
ψις τθ πνεύμαθος, ἤδη μοι πολλάκις ἐν ἄλλοις εἴρητ. ⊂ οὐ μόνον γε τθ πρωτίκα χρῆσθαι κωλύον) τὴ κατα
λήψ τθ πνεύματος, ἀλ ἡ δυσκρασίαν βῆχες, ἀλλὰ ⊂ θρασποιοῦντ πῶς αὐθ, ἐὰν μὴ πάνυ μεγάλαί τινες
ὑπάρχωσιν. αὐξάνε) γὰ ἡ ἐν τοῖς ἀναπνευσικοῖς ὀργάνοις θρμασία δι' τ ἐπίσχεσιν τ ἀναπνοῆς, διεξέρχεταί
τε οὖν ταχὺς πόρος ἅπαντας, τὸ πνεῦμα θλιβόμθν ὑπὸ τ θώρακος βιαίως, ἀμφοτέρων δὲ τούτων χρωμένων,
ὁμαλύνε) πάντε, ⊂ εἰς ὁμοιότητα κράσεθ ἀφικνεῖτ. δι' τί δ' ὡδὶ ταῖς ἀνωμάλοις δυσκρασίαις τ ἀναπνευ
σικῶν βήσεσι (οὐδὲν γὰ ἔφλω μὴ πάνυ τι καλῶς ἐξεργάζ) οὐ πνεύματικοὺς ἰατροὺς) ἐγὼ πειράσομαι διελ
θεῖν, ἀπ' θ οὐσίας τθ πράγματ ἀρξάμενος, ὥσ πρ καὶ πρωσικ οὐ μέλλοντάς τι μετ' ἀκριβείας ὁρᾶν.
ἡ ζωικῶν δυσκρασία ποτὲ μ ἡδ ψιλὰς γίνε) τὰς ποιότητας, ἤτοι θρμοτέρων, ἢ ψυχροτέρων, ἢ ξηροτέρων ἢ ὑ
γροτέρων ἀκρατελεσμένων αὐτῶν τ σωμάτ, ἢ κ κατά τινα συζυγίαν ὧδε παχύνθεν, φίστε δὲ μετὰ τ πρώτων ἀρ
θαι δροθετικῶς θ αὐτοῖς τὸ δύσκρατον. ἡ μ δὲ ὁμαλὴ δυσκρασία παντάπασιν ἀνώδυνος, ὡς οἵτε πυρετοὶ δη
λοῦσιν οἱ ἔκλυσοι, ⊂ πολλὰ τ ἡδ ψύξιν διαθέσεων, ὁμαλῶς καταλαβοῦσαι τὰ μόρια, γίγνε) γὰρ οἷον φύσις τῆς
ἐπίκτητος, ἡ τοιαύτη κρᾶσις ἑπάσῳ τῶ οὕτω διατεθέντων. οὐδὲν δὲ τῶ σωμάτων ὑπὸ θ ἑαυτοῦ φύσεως ἀ-
νιᾶται, ὥσπρ ἔλεγεν ἱπποκράτης. τοῖσι τῶ φύσιν διαλλαττομένοισι, καὶ διαφθειρομένοισιν ἀ ὀδυνᾶται γίγ- ⁊α
νονται, οὐ διεφθαρμένοις ἢ δυσλλαγμένοις. θ γὰρ ὑπ μεταβάλλειν τε καὶ θ ἑαυτῶν φύσεως ἐξίστασθαι, λυπεῖ- ⁊α
ται τὰ σώματα καθάπρ ἐδείκνυτο καὶ κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον. ὅταν οὖν ἐγγύθεν τινὶ τῶν αἰσθητι
κῶν σωμάτων ἀνώμαλθ δυσκρασία, τηλικοῦτον τῆς λύπης ὅστι τὸ μέγεθ, ἡλίκον καὶ τὸ τῆς δυσκρα-
σίας. θ μὲν οὖν τοῖς ὀξυτάτοις τε καὶ ἰσχυροτάτοις τῶ πυρετῶν, ἀνιᾶται τὰ σφρικὰ τθ ζώου μόρια μετα-
βαλλόμενά τε κ ἄλλοιούμενα πρὸς θ πρὸς φύσιν θρμότητος. ἐπὶ δ' ἀρχομένων τ νοσημάτων πρὶν πυρέττειν αὐ-
σθάνον) μ γνῶσθ καθ' ὅλον ἑαυτ τὸν ὄγκον ἀνωμαλίας τινὸς οἱ πολλοὶ τῶ ἀνθρώπων. διαφέρει δ' αὐτὼ ὁποῖα
τίς ὅστιν ἀ δυώαντα. ἀλλὰ θαυμάζοιμ' ἂν εἴπ τ ὁμιλησάντων τοῖς δὲ τοῖς γράμμασιν, ὅτως σύτυχής ἐστιν, ὡς
μὴ ⊂ αὐτὸς ἑαλωκέναι ποτὲ ⊂ θ συμπτώματι. βύθιος γάρ τις ἄσθησις γίγνε) καθ' ὅλον τ ὄγκον, ὡς διεφθαρ
μένου τινὸς θ αὐτῷ θ φύσεως ἡμῶν ἀλλοτρίου ⊂ ὄντ τὸ διεφθαρμένον, φίστε μ οἷον ὑποθρμόν τι διέξεισ
ἄν τις ὑπάρχειν, φίστε δὲ διακνῶδες, ἀνδ τθ θρμαίνειν. ἔσιν δ' ὅτε ἄμφω συμπονθός ἡ χωρὶς τούτων ἀπρέ
μα διατεῖνον ἀπάζας τὰς σάρκας. ὡδὶ μ δὴ τοῖς τοιούτοις ἅπασι συμπτώμασιν ἀνωμαλίας τί τινος ἀισθάνε
σθαι φασὶ, ⊂ σκορδινῶν) πάντα ⊂ διατείνονται τὰ μόρια, κατά τινα φυσικὴν ὁρμὴν, ὁποίαν ἐλέγομεν ἀρτί
ως ἅπασι δεδόσθ τοῖς τθ ζώου μορίοις ὑπὸ θ φύσεως, ὧν σωτηρίας τε καὶ διαμονῆ. μάλιστα δὲ διατείνοντ
μετὰ τὸν ὕπνον, ἀτμώδους πθιπτώματος θ τοῖς σαρξὶν ἀισθανόμενοι, διότι τὴν κατεργασίαν θ τροφῆς ἐ-
νθρισμένης, ⊂ διὰ τὴν ἡσυχίαν τῶν τοιότων κινήσεων. καὶ τθτ ἀδιάκπτ ἔχει ⊂ τὰ σμικρότητα τῶν παιδί
ων. ἀλλ' ἐς τ τοιαύτην κίνησιν ἡ φύσις ὀρμᾷ τὰ ζῶα διαπνοὴν τοῖς ἀτμώδεσι πθιπτώμασι μηχανομένη.
τούτου δ' ἕτερον εἶδος ἀισθήσεώς ἐστιν ἀνιαρᾶς, τὸ ἐπὶ τὰς κοπώδεις διαθέσεις, εἴτ δῆ ὠδὶ πόνοις πλείοσιν, εἴτε
κ αὐτόματοι σωίσαντα. τρίτον μ δὲ ὄσιν ἡ θ τοῖς κόποις ἀίσθησις, ἤτοι τιθλαδιά τε ⊂ συγκεκόφθαι δοκόν
των, ἢ τένεσθαι πάντη τὸν ὄγκον τθ σώματος. ἢ οἷον ἕλκη πολλὰ διεσκεδασμένα δοκοῦντ ἔχειν, ἐπεισιὼν
λινῶντα. τὸ μὲν δὴ τένεσθ τὸν ὄγκον, ὅταν γε γυμνασίων χωρὶς ὅτω πάσχωσιν, ὄνομα μ ἔχει κόπου αὐτόμα
τον τονώδη. γίγνετ δ' ὡδὶ πλήθει μάλιστα διατείνοντί τε τὰ πθιέχοντα, ⊂ μὴ σεγομένῳ πρὸς αὐτῶ. ὅταν δὲ
ἑλκώδης αὐτοῖς ἄσθησις διαβρέχῃ, τένε) μ κ δὴ κινεμένοις μᾶλλον, ἢπρ ἡσυχάζουσι, πλὴν εἰ μὴ πάνυ μέγας
ὁ κόπος ὑπάρχῃ. νῦν δὲ ὥσπρ ὑπὸ ἀκανθῶν πολλῶν ἐμπεπηγυίῶν αὐτοῖς δοκοῦσι, δακνώδεσι γ' ὑγρότητος
ὀργαζομένης τὸ σύμπτωμα. ὁ δὲ βίαιος κόπος, ὧν ᾧ φασιν ὀσονοῦπω σωιέχεσθαι. κινήσεως μὲν οὖν οὐδὲ βραχυτά
της ἀνέχεται, θρμότητος δ' ὡδὶ φανοῦς ὄσιν ἄσθησις αὐτοῖς ἅμα καὶ τάσεως, καὶ δήξεως ἀναπεμπομένης εἰς
ὅλον τὸν ζῶον τὸν ὄγκον ἀκαιρίας δ' ἀψιλοῦς. οὐδ' ἐς δ' ὡδὶ χειρὶ θ ὅτως ἐχόντων σκορδινᾶσθ, δεδιὼς ἅπα
σαν κίνησιν. θ δὲ τοῖς ἑτέροις δυσὶ κόποις, ὧν τ μ ἑλκώδη ἀκαλεῖν εἰώθασι, πόνδε, τονώδη, γίγνε) ποτὲ κ ἡ
διάτη κίνησις, ὅταν ἥδι σμικροὶ πάμπαν ὑπάρχωσιν, ἢ φυσώδεσί τε ⊂ ἀτμώδεσιν ὧν γίγνον) πρὶ πθιπτώμασιν.
ὁ γοῦν ἑλκώδης κόπος ὅταν μείζω συσπ, φόρτσι μ οὐ δ' ὅτοι κίνησιν οὐδεμίαν, ἀλλ' ὀδυωδῶν) ἀκαθάπρ ἕλκος
τὸ σῶμα καὶ φείδουσιν. ἐγγὺς δ' ἥκουσιν, ἢν αὐξάνηται τὸ σύμπτωμα, θ φεικώδης διαθέσεως. θ ἐκείνη γὰρ
φείδουσι ⊂ πρὶν κινεῖσθ. ὥσπρ δ' ὅταν ἑλκώδης ἄσθησις γίγνηται, κινδυνοι φείδεσι, καὶ μᾶλλον εἰ σφο-
δρότερον. οὕτως ἡ φεικώδης διάθεσις, ὅταν εἰς κίνησιν ἄγητ, ῥίγος ὀργάζεται. γίνε) μὲν γ' ταῦτα πάντα,
διὰ δ' ἀκνώδη πθιπτώματα, διαφέρει δ' ἀλλήλων, τῷ τε πλήθει τ πθιπτωμάτων αὐτῶν, ⊂ τῇ κινήσει, ⊂ θ
τὰ μ, μᾶλλον ἐᾶν διακνώδη, τὰ δὲ, ἧπρ, ⊂ τῷ τὸ σῶμα τὸ κάμνον ἢ δυσαθὲς, ἢ δύπαθὲς, ἢ ἀσθνὲς, ἢ δυάισθη
τον ἢ δυσαίσθητον ἐᾶν φύσει. τὸ μὲν γ' δυάισθητόν τε ⊂ ἀσθνὲς ὑπάρχον ὑπὸ βραχυτάτης αἰτίας ἀνιᾶται.
τὸ δ' ἰσχυρὸν, ⊂ δυσαίσθητον, μεγάλης δεῖται θ αἰτίας εἰς χρῆσιν τ τοιούτου συμπτώματος. ἀφ' ὧν γ' τύβις

μόνοις, ἢ καὶ τῷ κινεῖσθαι τὸ ἄκπορον, ἢ μὴ κινεῖσθαι, καὶ λινόμβῳ ἢ κωνοθάκῃ ἢ βρασύπτερι) κινεῖσθαι, παμπόλλη τίς ἐστιν ἡ ἐν τοῖς συμπτώμασι διαφορά. ἐμοὶ μὲν ὅτι δοκεῖ, τῷ γε τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἡσυχάζοντα μὴ ἀνωμαλίας γίνεσθαι μόνης ἀναλαμβάνεσθαι, λινηθέντα δὲ φείδεσθαι, γυμνοσάμενον δὲ ῥίγοῦν. ταῦτα τοι καὶ συμβαλλόμενοι οἱ ἰατροὶ τοῖς ὧδε κάμνουσιν, ὑπὸ τῆς πείρας δεδιδαγμένοι, πάσης ἀπέχεσθαι κινήσεως. ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπεπτηκότων ἐνίους ἴσμεν, οὓς μὲν ἡσυχάζοντας μηδὲν πάσχοντας, οὓς δ' εἰς βαλανεῖον εἰσέλθοντας, ἢ ἐν ἡλίῳ σῶσι φείδοντας, ἐπὶ δὲ δὴ μᾶλλον ἐὰν γυμνάσωνται. καὶ γὰρ ὁ ἥλιος καὶ βαλανεῖον καὶ γυμνάσιον, εἰς κίνησιν ὀρμᾷ τὰ τέως ἡσυχάζοντα πεπεπτωμένα, λαθάπερ γε καὶ τὸν ψυχικὸν παθῶν ὁ θυμός, ὀργὴ ἑαυτὸ δὲ εἰς κίνησιν ὀρμᾷ τὰ τέως ἡσυχάζοντα πεπεπτωμένα, ὑφ' ὁρμαίνεσθαι, καὶ λεπτύνεσθαι, καὶ ὠνδυματῶδα, καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν ἡσυχάζοντ' ἂν αὐτὰ, ἅπερ ἀνιᾷ τὸ σῶμα, κινηθέντων δὲ λυπεῖσθαι τε μεγάλως καὶ κλονεῖσθαι, φείδοντα καὶ ῥιγοῦντα καὶ πυρέττοντα. καὶ γὰρ ὅσα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔξωθεν ἐμπίπτει σκληρὰ σώματα, μυσάντων μὲν τὰ βλέφαρα, καθησυχασάντων τὸ μόριον, ἢ σμικρὸν πάμπαν, ἢ οὐδὲν ἀνιᾷ. κινησάντων δὲ, δυσάνεκτον ὠδῖφορεῖ τὴν ὀδύνην. ἀλλὰ καὶ χωρὶς παθημάτος ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος τῆς φύσεως ἕνεκεν ἐξουρεῖν, ὡς τὸ κινδύνου ἄκπορον, ἀνιαρώτερον τοῦ μένοντος, ὅταν γε δὴ τῶν ἀναθηκτικῶν σωμάτων ἡ φορὰ γίγνηται, λαθάπερ ἐν ὀφθαλμοῖς ὑποκειται νῦν. ὁ γὰρ πόνος τῶν ἐν ταῖς φλεψὶ καὶ ταῖς ἀρτηρίαις διαῤῥέοντων χυμῶν ὁ λόγος ἐστίν, ἀλλὰ πόνος τις λιτὰ τὰς σάρκας τε καὶ ὅλον τὸν ζώου τὸν ἔξιν. ὅταν οὖν διεξόρχηται τι διὰ τούτων βιαίως ὠθοῦν τὸ ὄρμα φερόμενον, ἐν τῇ διόδῳ τῇ διὰ τῆς σαρκός τε καὶ τοῦ ὄρματος, ἀναγκαῖον αὐτὸ κνητέν τε καὶ νύττειν, καὶ διαιρεῖν, καὶ πυρώσκειν, οἷς ἂν ἐντυγχάνοι πᾶσιν. ὅτι δὲ τὸ δακνῶδες καὶ κινούμενον ἄλυρον ἅπαν εἰς φείκας τε καὶ ῥίγη ἄγει τὸ ζῶον, ἄν τε θερμὸν, ἄν τε ψυχρὸν ᾖ, πρῶτον μὲν ἐκ τοιούτων διανοῆσαι δυνατὸν, εἰ πυρώσαιας ἐξαίφνης ὑγιαίνοντι ζέον ὕδωρ, ἢ ἀπινθήρας ἐν σείσας πυρὸς, σύθεως φεικώδης γρήσεται. ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν ἠλκωμένων μοῖρα ἐνίοτε φαρμάκων ὠθισθέντων διαυσικῶν, φείδουσι μὲν πρῶτον, ἐφεξῆς δὲ καὶ ῥιγοῦσιν, εἶτα καὶ πυρέττουσιν ἔνιοι. ἀλλὰ καὶ οἱ τριταῖοι πυρετοὶ, ἅπάντων δὴ μάλιστα πυρετῶν χολώδεις ὄντες καὶ θερμοὶ, πάντων δὴ μάλιστα φεικώδεις εἰσὶ, καὶ ὅσῳ δ' ἂν ἀκριβέστεροι τύχωσιν ὄντες τοσοῦτῳ καὶ τὸ ῥῖγος αὐτοῖς γίνεται σφοδρότερον. ἀλλὰ καὶ ὑπὸ κάματου ἐγκρυὲν ῥῖγος ὠθισθέντος λύσις ἱπποκράτης φησὶ. διὰ τὴν τέως ἐν ταῖς φλεψὶν ἀλωμένην χολὴν, ὑπὸ δὴ φύσεως ἀπωθεῖσθαι κεκτικῶς ὠθὶ τὸ ὄρμα διὰ τῶν σαρκῶν. δὴ οὖν κινήσεως καὶ φορᾶς αὐτῆς, ἣν διὰ τῶν ἀναθηκτικῶν ποιεῖται σωμάτων, ἅμα τε σύμπτωμα, καὶ σημεῖον ὂν τὸ ῥῖγος, καὶ δὴ καὶ ἰδροῦσι τοὐντεῦθεν οἱ οὕτω ῥιγώσαντες, ἀπαλλάπτοντά γε τὸν πυρετὸν ληφθέντος αὐτοῖς δὴ χολῆς. ὥστε δ' οὐκ εἰς τὸ διέρμα τῆς ὁρμῆς, ἀλλ' εἰς αὖ ἔσω τόπους ποιησαμένη δι' ἐμέτων τε ἅμα καὶ διὰ τῶν κάτω χωρὸς ἐκκριθῆναι. πολλάκις δὲ εἴσω τε καὶ ἔξω καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀνέχθη, ὡς ἰδροῦσαί τε ἅμα καὶ ἐμέσαι καὶ ὑποκαθεῖναι κάτω τὴν χολὴν. ὅσοι δ' ἄκπορον ὑγιεινὸν οἴονται τὸ ῥῖγος γίνεσθαι τῶν κάυσου διὰ τὴν ψύξιν. (τὰ γὰρ ἐναντία τῶν ἐναντίων ὑπάρχειν ἰάματα) τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτάνουσι. πρῶτον μὲν γὰρ εἰ τοῦτ' ἀληθὲς ὑπῆρχεν. ἐνῆν αὐτοῖς διὰπαντὸς ῥῖγος ὀργάζεσθαι, ὅτε μὲν ὕδωρ ψυχρὸν πιόντας ἢ καταχέοντας, ὅτε δ' εἰς ψυχρὸν ἀέρα τὸν κάμνοντα γυμνὸν ἀπάγοντας, ἢ εἰς ὕδατος ψυχροῦ δεξαμένην ἐμβάλλοντας. ἔπειτα δ' εἰπερ ἀρα διὰ τὸ πῶς τἀναντίον μεταπίπτοντες τοῖς λουσαμένοις ἡ λύσις ἐγίγνετο ῥιγώσασιν, ἐχρῆν αὐτοὺς ὠθὶ τοῦ ῥίγει πεπαῦσθαι πυρέσσοντας. ἔχει δ' οὐκ οὕτως ἀλήθες, οὐ γὰρ ἅμα τὸ ῥιγῶσαι πάσῃ πυρέσσοντες, οἵ γε πολὺ μείζονι πυρετῷ μετὰ τὸ ῥῖγος, ἢ πρόσθεν ἁλίσκονται, ἀλλ' ἐπεισὰν ἱδρώσωσι διαψιλῶς, ἢ ἐμέσωσι τὴν ὠχρὰν χολὴν. ἢ κατ' ἐνάντιον αὐτοῖς ὑπῆλθε. ὠθὶ γὰρ τῇ σφοδροτέρᾳ κινήσει ἡ χολῆς, σφοδρότερον εἰκὸς ἀνάπτεσθαι τὸν πυρετόν. ὅτι μὲν οὖν οὐ μόνον ὠθὶ τοῖς ψυχροῖς αἰτίοις ῥιγώσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς θερμοῖς ἤδη πέφανται. διὰ τινὰ δὲ τὴν αἰτίαν ἐναντιωτάτους πεφασθέντα ταυτὸν ἔπεται σύμπτωμα, λεκτέον ἐφεξῆς, ἀναμνησθέντας αὖθις, ὧν ἀπελείφθημεν ὑπὲρ τῆς ἐκείνους τὰ λυποῦντα διωάμεως. οὐ γὰρ δή που τὰ μὲν ἐν ταῖς εὐρυχωρείαις τῶν ὀργάνων ἐκείνῃ, καθάπερ ἐλείκνυτο τὰ ἡπατικὰ καὶ γαστέρα τε καὶ μήτραν, καὶ τὰς κύστεις ἀμφοτέρας, ἐντός τε καὶ πνεύμονα, καὶ ῥῖνας, ἀμελεῖ δὲ τῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς σώμασιν ὑποτρεφομένων ποδιπωμάτων, ἀλλὰ διὰ τούτων ὅσημέραι πᾶσι ἀρκεῖνει τὸ πόδιπτον, ἀλύπως τε καὶ ἡ τῆς ἄδηλον ἀιδήσει διαπνοὴ, ὅταν γε νόμῳ φύσεως διοικῆται τὸ ζῶον. ἐπειδὰν δ' ἔτι πλακώδες ἐν αὐτῷ συσῇ, καὶ μάλιθ' ὅταν ἔχῃ κίνησιν ἐχυρὰν, ἀνιᾷ γε καὶ ἀρκεῖνειν αὐτὸ ἀπολύει. διὰ ὃν ἂν ἐγχωρεῖ μάλιστα τρόπον, ἐκ τοῦ σώματος αὐτῆς τῶν μελῶν ἐκκειθῆναί τε, σπαργανωθέντα δὴ γλοιῷ, καὶ σφιγγόντων εἰς ἑαυτὰ τὰ μορίων, εἴθ' ἑκάστου τὸ κατ' αὐτὸ μέρος τοῦ ποδιπώματος ὠθοῦντος. ἀλλ' εἰ πάντα νοήσαις ἅμα τῇ κίνησιν τοιαύτην διανόμενα, σεισμός τις ὅλον τὸ σῶμα διαταλήψεται καὶ κλόνος ὁποῖος ἐν τοῖς ῥίγεσι φαίνεται διαταλαμβάνων. ἀνάγκη γὰρ οἶμαι τῶν μυῶν πάντων κλονουμένων, συγκλονεῖσθαι τὰς διαρθρώσεις αὐτοῖς, ὧν κλονουμένων ἐκτάσεις τέ τινας καὶ κάμψεις ἀκουσίους συμπίπτειν, ἐτόρας οὔσης τῆς τοιαύτης κινήσεως παρὰ τὴν ἐν τοῖς πασμοῖς τε καὶ παλμοῖς. ἐν μὲν γε τοῖς πασμοῖς, ὡσαύτως μὲν ἡ μὴ ὑπό γε τῆς αὐτῆς διωάμεως αἱ κινήσεις ὠθοῦνται. ἡ δὲ ὠθὶ παλμούς, οὐχ ὡσαύτως, ἀλλ' ὡς εἴρηται πρόσθεν, ὅτι σπερξαίρεται ὑφ' μυὶ τὸ κῶλον ὑπὸ τῶν φυσώδους πνεύματος διαστελλομένων ῥιγνύντων δὲ ὡς ἄρτιος ἔργεται πᾶσι μόριον κινεῖται τῶν μυὸς ἐκπαθαίροντος ἑαυτό. ἡ δὲ τὴν ἐκείνων κίνησιν, ὅλος ὁ μῦς σειόμενός τε καὶ κλονούμενος, ἅμα ἑαυτῷ τὴν διάρθρωσιν εἰς ὃν καταφύεται συγκλονεῖ. τοιαύτη καὶ τοῖς ἡ θώρακα μυσὶν ἡ κίνησις ἐν ταῖς ἀνωμαλοις γίνεται δυσκρασίαις. κὴ διὰ τοῦτο βραχυτέρα τε καὶ ἰσχνοτέρα βηξ αὐτοῖς ἔπεται. διασείων μὲν οἱ μῦες ἐκκρίνῃ ἐφιέμενοι τὰ λυποῦντα τὸ ἑαυτῶν σαρκὸς διὰ τοῦ πνεύμονος ἀρτηριῶν. ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις βηξὶν ἐλείκνυτο σφοδρῶς ἐμπίπτοντες τοῦ πνεύμονι, χάειν τοῦ πολλὴν ἡ ἀθρόαν ἐκφύσησιν ὀργάζεσθαι. ἔτι τε βιαιότερον ἐμπίπτουσιν ἐν τοῖς πλαρμοῖς διωθουῦντες ἀθρόον, τὸ πνεῦμα τὸ ἡ τὰς ῥῖνας ἐκπαθαίρειν βουλόμενοι. καὶ ὅτι καταναήσαντες τινὲς ἀδηνεῖς μὲν τὴν διώαμιν ἀναπνεῖν δὲ τὰ ἡ θώρακά τε καὶ πνεύμονα δέομεν πλαρμὸν ἑαυτοῖς κινοῦσιν, ὀρεβίζοντες οὖν μυκτῆρας, ἵνα τοῦ βιαίῳ ἡ κινήσεως ἀναπνεύσωσιν,

σωσιν, ὁ ἡ τὰς βῆχας ἐκβαλεῖν ὀκ ἠδυνήθησαν. ἀλλὰ πολὺ μὲν τῶν τοιούτων βηχῶν. εἴρηται καὶ πρόσθεν αὐτάρκως. εἰ δὲ ἡ δυσκρασίαν τῶν ἀναπνευστικῶν, ἐκ ταυτὸ μέν εἰσι τοῖς ῥίγεσιτε καὶ ταῖς φρίκαις γένος, διαφορὰν δέ τινα γίνεσθαι τῆ αἰσθησιν αὐτῶν, ὁτὲ ποτε ἁσυχαζόντων τ ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. ἐλείκνυσι γὰρ ἔμπροσθεν, ὡς καὶ τὰς ἕλκη ὅλον τὸ σῶμα τοιαύτας διαθέσεις ἡ κίνησις ἀπεργάζεται μάλιστα. ἐπειδὰν μὴ ὄν ὑγρὰ τὰ λυποῦντα τῆ φύσιν ὑπάρχη, ἢ βιαίῳ τότῳ σεισμῷ καὶ κλόνῳ ἢ ἡ τῆ βῆχα καὶ τὸ ῥίγος, ὑπὸ τῆς ἐκκριτικῆς δυνάμεως ὠθούμενα φέρεται πάντη πρὸς οὓς εἰκόντας τόπους, τὰ μὲν εἰς τὴν ἄνω, τὰ δὲ εἰς τὴν κάτω γαστέρα, τὰ δὲ, ὧν τὸ σῶμα πρὸς τὰ κύτος, ὡς ἀναπτῆναι αὐτῶν ἡνίκα ἡ κίνησιν. ἐπειδὰν ἡ πνευματώδης τὴς ὑσίας μόνη χωρὶς ὑγρότητος, ἢ τοι θερμοτέρα τ λεπτοτέρας, ἢ ψυχροτέρα διεξέρχητ τὸ σῶμα, φεύγουσι μὲν σπάνιον τότε, ῥιγοῦσι, φρίττουσι ἡ ἀπὸ τῆ αὐτῆ αἰτίαν, ὅτε δ' ἐμοῦσιν, ὅτε δ' ὑδροῦσιν, ὅτε ὑποχωρεῖ τι κάτω ζὶς τοιούτοις ὑδὲν ἀναπνέον, ὡς ἂν αὐτῶν ἐρεθιζόντων τῆ ἐκκειλικὴν δυνάμιν ἀφορμὴν ὑπαρχόντων. ὅτως γὰν βαλανείοις πολικαίοις, καὶ μάλιστα ἢν ὀξάφνης τε καὶ ἀθρόους ἄνου τὸ περιαθρήσαι πλησιάσωμεν αὐτοῖς, αὐτίκα φρικώδεις γιγνόμεθα. ὅτως ὅταν εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα μετέλθωμεν ἀθρόως, ἢ εἰ καὶ μὴ ἀθρόως, ἀλλὰ πολυχρονίως γε ὁμιλεῖν ἀναγκαθῶμεν, ὡς ἂν ὁδοιπορίας γένοιτο συμπίπτειν ἔωθε. τὸ τοιοῦτο ῥίγους ἴαμα, θερμασις ὄτιν, ὀχ ἱδρὼς, ἢ ἔμετος, ἢ διαχώρημα γαστρός. ἐπεὶ δ' ὡς εἴρηται καὶ ψυχρὸν ἄκρον ἢ θερμὸν ἐργάζετ ῥίγος, ὧδε μὲν ἢ θερμῶ ἢ ἀρρώστει ψύξις ἱκανὴ πρὸς τὴν ἴασιν. ἢ δὲ ὑγρῶ, πυρετὸς μὲν ἂν ἀνάγκης ὧδε γίγνετ. κρῶσις ἢ ἡ ἴασις ὄτιν. ὧν δὲ ἢ ψυχρῶ ἢ μὲν ἀρρώστει, θέρμανσις ἴαμα. ἢ δὲ ὑγρῶ, ποτὲ μὲν ἡ πέψις ἁπλῆ μόνη, ποτὲ δὲ ἡ ἡ λύσις. ἔστι δ' ὅτ' ἄμφω συμπίπτει. παλαιὸς μὲν ὁ λόγος ὅτος ὅτιν ὡς ἁπάντων ἕπεται ῥίγει πυρετὸς, ὁ μὴν γε ἀληθὴς ὑπάρχει τὸ πάμπαν, ὁδ' ἂν διορίσηται τὶς αὐτὸν προσηκόντως, ὡς πορευτέον καὶ χρὴ διορίζεσθαι φιλικῶς μᾶλλον ἀνηγμένους τὰ τῶν παλαιῶν ὁ ἀνυσμένως ἀνελέγχοντας, ἀλλ' ὅμως οὐδ' οὕτως ἀληθὴς ὄτιν ὁ λόγ, οὐδ' ἂν διορισάμενοι φῶμεν, ὅσα χωρὶς ἢ ἔξωθεν προφάσεως ἐκ τοῦ σώματ ἡμῶν ὁρμᾶτ ῥίγη, πυρετὸν ἀνάγκης αὐτοῖς ἀκολουθήσειν. ὥσπερ γὰρ ὀχ ἡμῖν μόνοις, ἀλλὰ κὴ πολλοῖς τῶν πρὸ ἡμῶν ἰατροῖς ἤδη ῥίγη συναντα χωρὶς πυρετῶν. ὁ μὲν ἰσχυρά γε ὅτως ὅτιν, ὡς τὰ τῶν ἀκριβῶν προηγούμενα τρι ταίων, ἢ τε τεταρταίων, ἢ τὰ κείνοντα πυρετοὺς καυσώδεις τε καὶ θερμούς. εἴωθε δ' ἡ τὰ τοιαῦτα ῥίγη, διάτασις ἐπειδὴ μοχθηρᾶς, ἐμπιπλαμένων ἀργῶς ἀνθρώπων καὶ λελυμένων ὑπὸ βοφᾶς πολλάκις. ὅταν δ' ἐν αὐτῶν τ ἐδέσμάτων αἱ ποιότητες πολλάκις ἐκ ἡ ψυχροτέρας τε καὶ φλεγματικωτέρας ὧσι ἰσάσεως, ἐπιμότατον ἁλῶναι ῥίγεσιν ἀνεκθερμάντοις οὐ οὕτω διακειμένους. οὐδὲν οἷν θαυμαστὸν οὐδὲ τὸ μηδέποτε θεάσασθαι ῥίγη τοιαῦτα οὐ παλαιοὺς ἰατροὺς, ὡς ἂν μήτε πλημμελοῦντων εἰς τὴν ὑγιεινὴν δίαιταν ἴσα τοῖς νῦν τότε, μήτε ἡ τῶν βαλανείων χρήσεως εἰς τοσοῦτον ὧν πολαζούσης. ἀλλ' ὡς εἴρηται ἀρτίως τὰ τοιαῦτα ῥίγη, φρικώδη μᾶλλον ὄτιν, ἢ κλονώδη. πρώτη μὲν γὰρ αἴσθησις ἡμῖν ὧν τοῖς μοχθηροῖς πρόσπτώμασιν, ἀνωμαλίας γίγνεται. καὶ ὅταν γε δριμέα τὰ τοιαῦτα ὑπάρχη, σκληρότης ὄτιν ἡ αἴσθησις. δυστρόπα δὲ φεύγης μικρᾶς, εἶτα μείζονος, εἶθ' οὕτω μεγάλης, ὡς ἤδη καὶ ῥίγους τι μετέχειν. εἶτα τὸ ῥίγους αὐτὸ μόνου κλονοῦντος τε καὶ διασείοντο τὰ μόρια. ὅθεν τὸ ῥίγος ὧδε τοῖς ψυχροῖς χυμοῖς, οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. τῶν ἀρχῶν γὰρ οὐδὲ σφοδρῶς κινουμένων οἱ τοιοῦτοι ἀπὸ τὸ πάχος. ἐὰν δὲ λεπτυνθέν ποτε καὶ ὅτοι, ῥίγος μὲν οἴσουσιν ὁ μὲν ἰσχυρότατον. οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ τῶν αὐτῶν ὧδε διεξιέναι λεπτότητα φλέγμα λεπτυνθὲν, ἵν ἡ λεπτυνθεῖσα ἔχεται ξανθὴ χόλη. τὸ μὲν δὴ τοιοῦτον ῥίγ, ὁ πάνυ τοι γιγνώσκουσιν οἱ παλαιοὶ ἰατροί. τὸ δ' ἐν νοσίμασι θανατώδεσι γιγνώσκουσιν. λέγει δὲν ὁ ἱπποκράτης ἐν ἀφορισμοῖς, ἢν ῥίγος ἐμπίπτει πυρετῷ μὴ διαλείποντι, ἢδη ἀδρανεῖ ἐόντι, θανάσιμον. ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις ῥίγεσιν, ὥρμησε μὲν ἡ φύσις, ὧδε τὸ διώκεσθαι τὰ λυποῦντα, νικηθεῖσα δὲ, κατα πίπτει καὶ κατασβέννυται. καὶ διὰ τοῦτο ὅτιν ὀλέθριον τὸ σύμπτωμα. ἡ δὲ οὖν τεταρταίους, ἐπίμικτον τὸ ῥίγος ὅτιν, ἐκ ψυχροῦ τε καὶ θερμοῦ. φύσει μὲν γὰρ ὅτι ψυχρὸς χυμὸς, ἡ μέλαινα χολή. σκεδόνας δέ τινας προσλαβόντα, δι' ἃ καὶ πυρετῶν ἀξάπτει, τοσοῦτον ὧδε κατὰ θερμότητος, ὅσον καὶ σκεδόνος. ὅτι μὲν οὖν ἔστιν ῥίγη καὶ τοῖς θερμοῖς αὐτοῖς ἀπεδείξαμεν. ὅτι δὲ καὶ τοῖς τοιούτοις ἅπασι κατα ψύχοντά τε καὶ λειφαιμοῦσι, μάλιστα μὲν ὅλα τὸ σώματ ἄκρα μόρια, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τὸ διάθερμανθῆναι πλησιάσωμεν αὐτοῖς, αὐτίκα φρικώδεις γιγνόμεθα. ὅτως ὅταν εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα μετέλθωμεν ἀθρόως, ἢ εἰ καὶ μὴ ἀθρόως, ἀλλὰ πολυχρονίως γε ὁμιλεῖν ἀναγκαθῶμεν, ὡς ἂν ὁδοιπορίας γένοιτο συμπίπτειν ἔωθε. τὸ τοιοῦτο ῥίγους ἴαμα, θέρμανσις ὄτιν, ὀχ ἱδρὼς, ἢ ἔμετος, ἢ διαχώρημα γαστρός. ἐπεὶ δ' ὡς εἴρηται καὶ ψυχρὸν ἄκρον ἢ θερμὸν ἐργάζετ ῥίγος, ὧδε μὲν ἢ θερμῶ ἢ ἀρρώστει ψύξις ἱκανὴ πρὸς τὴν ἴασιν. ἢ δὲ ὑγρῶ, πυρετὸς μὲν ἂν ἀνάγκης ὧδε γίγνετ. κρῶσις ἢ ἡ ἴασις ὄτιν. ὧν δὲ ἢ ψυχρῶ ἢ μὲν ἀρρώστει, θέρμανσις ἴαμα. ἢ δὲ ὑγρῶ, ποτὲ μὲν ἡ πέψις ἁπλῆ μόνη, ποτὲ δὲ ἡ ἡ λύσις. ἔστι δ' ὅτ' ἄμφω συμπίπτει. παλαιὸς μὲν ὁ λόγος ὅτος ὅτιν ὡς ἁπάντων ἕπεται ῥίγει πυρετὸς, ὁ μὴν γε ἀληθὴς ὑπάρχει τὸ πάμπαν, ὁδ' ἂν διορίσηται τὶς αὐτὸν προσηκόντως, ὡς πορευτέον καὶ χρὴ διορίζεσθαι φιλικῶς μᾶλλον ἀνηγμένους τὰ τῶν παλαιῶν ὁ ἀνυσμένως ἀνελέγχοντας, ἀλλ' ὅμως οὐδ' οὕτως ἀληθὴς ὄτιν ὁ λόγ, οὐδ' ἂν διορισάμενοι φῶμεν, ὅσα χωρὶς ἢ ἔξωθεν προφάσεως ἐκ τοῦ σώματ ἡμῶν ὁρμᾶτ ῥίγη, πυρετὸν ἀνάγκης αὐτοῖς ἀκολουθήσειν. ὥσπερ γὰρ ὀχ ἡμῖν μόνοις, ἀλλὰ κὴ πολλοῖς τῶν πρὸ ἡμῶν ἰατροῖς ἤδη ῥίγη συναντα χωρὶς πυρετῶν. ὁ μὲν ἰσχυρά γε ὅτως ὅτιν, ὡς τὰ τῶν ἀκριβῶν προηγούμενα τριταίων, ἢ τε τεταρταίων, ἢ τὰ κείνοντα πυρετοὺς καυσώδεις τε καὶ θερμούς. εἴωθε δ' ἡ τὰ τοιαῦτα ῥίγη, διάτασις ἐπειδὴ μοχθηρᾶς, ἐμπιπλαμένων ἀργῶς ἀνθρώπων καὶ λελυμένων ὑπὸ βοφᾶς πολλάκις. ὅταν δ' ἐν αὐτῶν τ ἐδέσμάτων αἱ ποιότητες πολλάκις ἐκ ἡ ψυχροτέρας τε καὶ φλεγματικωτέρας ὧσι ἰσάσεως, ἐπιμότατον ἁλῶναι ῥίγεσιν ἀνεκθερμάντοις οὐ οὕτω διακειμένους. οὐδὲν οἷν θαυμαστὸν οὐδὲ τὸ μηδέποτε θεάσασθαι ῥίγη τοιαῦτα οὐ παλαιοὺς ἰατροὺς, ὡς ἂν μήτε πλημμελοῦντων εἰς τὴν ὑγιεινὴν δίαιταν ἴσα τοῖς νῦν τότε, μήτε ἡ τῶν βαλανείων χρήσεως εἰς τοσοῦτον ὧν πολαζούσης. ἀλλ' ὡς εἴρηται ἀρτίως τὰ τοιαῦτα ῥίγη, φρικώδη μᾶλλον ὄτιν, ἢ κλονώδη. πρώτη μὲν γὰρ αἴσθησις ἡμῖν ὧν τοῖς μοχθηροῖς πρόσπτώμασιν, ἀνωμαλίας γίγνεται. καὶ ὅταν γε δριμέα τὰ τοιαῦτα ὑπάρχη, σκληρότης ὄτιν ἡ αἴσθησις. δυστρόπα δὲ φεύγης μικρᾶς, εἶτα μείζονος, εἶθ' οὕτω μεγάλης, ὡς ἤδη καὶ ῥίγους τι μετέχειν. εἶτα τὸ ῥίγους αὐτὸ μόνου κλονοῦντος τε καὶ διασείοντο τὰ μόρια. ὅθεν τὸ ῥίγος ὧδε τοῖς ψυχροῖς χυμοῖς, οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. τῶν ἀρχῶν γὰρ οὐδὲ σφοδρῶς κινουμένων οἱ τοιοῦτοι ἀπὸ τὸ πάχος. ἐὰν δὲ λεπτυνθέν ποτε καὶ ὅτοι, ῥίγος μὲν οἴσουσιν ὁ μὲν ἰσχυρότατον. οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ τῶν αὐτῶν ὧδε διεξιέναι λεπτότητα φλέγμα λεπτυνθέν, ἵν ἡ λεπτυνθεῖσα ἔχεται ξανθὴ χόλη. τὸ μὲν δὴ τοιοῦτον ῥίγ, ὁ πάνυ τοι γιγνώσκουσιν οἱ παλαιοὶ ἰατροί. τὸ δ' ἐν νοσίμασι θανατώδεσι γιγνώσκουσιν. λέγει δὲν ὁ ἱπποκράτης ἐν ἀφορισμοῖς, ἢν ῥίγος ἐμπίπτει πυρετῷ μὴ διαλείποντι, ἢδη ἀδρανεῖ ἐόντι, θανάσιμον. ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις ῥίγεσιν, ὥρμησε μὲν ἡ φύσις, ὧδε τὸ διώκεσθαι τὰ λυποῦντα, νικηθεῖσα δὲ, κατα πίπτει καὶ κατασβέννυται. καὶ διὰ τοῦτο ὅτιν ὀλέθριον τὸ σύμπτωμα. ἡ δὲ οὖν τεταρταίους, ἐπίμικτον τὸ ῥίγος ὅτιν, ἐκ ψυχροῦ τε καὶ θερμοῦ. φύσει μὲν γὰρ ὅτι ψυχρὸς χυμὸς, ἡ μέλαινα χολή. σκεδόνας δέ τινας προσλαβόντα, δι' ἃ καὶ πυρετῶν ἀξάπτει, τοσοῦτον ὧδε κατὰ θερμότητος, ὅσον καὶ σκεδόνος. ὅτι μὲν οὖν ἔστιν ῥίγη καὶ τοῖς θερμοῖς αὐτοῖς ἀπεδείξαμεν. ὅτι δὲ καὶ τοῖς τοιούτοις ἅπασι κατα ψύχοντά τε καὶ λειφαιμοῦσι, μάλιστα μὲν ὅλα τὸ σώματ ἄκρα μόρια, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τὸ διάθερμανθῆναι πλησιάσωμεν αὐτοῖς, αὐτίκα φρικώδεις γιγνόμεθα. ὅτως ὅταν εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα μετέλθωμεν ἀθρόως, ἢ εἰ καὶ μὴ ἀθρόως, ἀλλὰ πολυχρονίως γε ὁμιλεῖν ἀναγκαθῶμεν, ὡς ἂν ὁδοιπορίας γένοιτο συμπίπτειν ἔωθε. τὸ τοιοῦτο ῥίγους ἴαμα, θέρμανσις ὄτιν, ὀχ ἱδρὼς, ἢ ἔμετος, ἢ διαχώρημα γαστρός. ἐπεὶ δ' ὡς εἴρηται καὶ ψυχρὸν ἄκρον ἢ θερμὸν ἐργάζετ ῥίγος, ὧδε μὲν ἢ θερμῶ ἢ ἀρρώστει ψύξις ἱκανὴ πρὸς τὴν ἴασιν. ἢ δὲ ὑγρῶ, πυρετὸς μὲν ἂν ἀνάγκης ὧδε γίγνετ. κρῶσις ἢ ἡ ἴασις ὄτιν. ὧν δὲ ἢ ψυχρῶ ἢ μὲν ἀρρώστει, θέρμανσις ἴαμα. ἢ δὲ ὑγρῶ, ποτὲ μὲν ἡ πέψις ἁπλῆ μόνη, ποτὲ δὲ ἡ ἡ λύσις. ἔστι δ' ὅτ' ἄμφω συμπίπτει. παλαιὸς μὲν ὁ λόγος ὅτος ὅτιν ὡς ἁπάντων ἕπεται ῥίγει πυρετὸς, ὁ μὴν γε ἀληθὴς ὑπάρχει τὸ πάμπαν, ὁδ' ἂν διορίσηται τὶς αὐτὸν προσηκόντως, ὡς πορευτέον καὶ χρὴ διορίζεσθαι φιλικῶς μᾶλλον ἀνηγμένους τὰ τῶν παλαιῶν ὁ ἀνυσμένως ἀνελέγχοντας, ἀλλ' ὅμως οὐδ' οὕτως ἀληθὴς ὄτιν ὁ λόγ, οὐδ' ἂν διορισάμενοι φῶμεν, ὅσα χωρὶς ἢ ἔξωθεν προφάσεως ἐκ τοῦ σώματ ἡμῶν ὁρμᾶτ ῥίγη, πυρετὸν ἀνάγκης αὐτοῖς ἀκολουθήσειν. ὥσπερ γὰρ ὀχ ἡμῖν μόνοις, ἀλλὰ κὴ πολλοῖς τῶν πρὸ ἡμῶν ἰατροῖς ἤδη ῥίγη συναντα χωρὶς πυρετῶν. ὁ μὲν ἰσχυρά γε ὅτως ὅτιν, ὡς τὰ τῶν ἀκριβῶν προηγούμενα τριταίων, ἢ τε τεταρταίων, ἢ τὰ κείνοντα πυρετοὺς καυσώδεις τε καὶ θερμούς. εἴωθε δ' ἡ τὰ τοιαῦτα ῥίγη, διάτασις ἐπειδὴ μοχθηρᾶς, ἐμπιπλαμένων ἀργῶς ἀνθρώπων καὶ λελυμένων ὑπὸ βοφᾶς πολλάκις. ὅταν δ' ἐν αὐτῶν τ ἐδέσμάτων αἱ ποιότητες πολλάκις ἐκ ἡ ψυχροτέρας τε καὶ φλεγματικωτέρας ὧσι ἰσάσεως, ἐπιμότατον ἁλῶναι ῥίγεσιν ἀνεκθερμάντοις οὐ οὕτω διακειμένους. οὐδὲν οἷν θαυμαστὸν οὐδὲ τὸ μηδέποτε θεάσασθαι ῥίγη τοιαῦτα οὐ παλαιοὺς ἰατροὺς, ὡς ἂν μήτε πλημμελοῦντων εἰς τὴν ὑγιεινὴν δίαιταν ἴσα τοῖς νῦν τότε, μήτε ἡ τῶν βαλανείων χρήσεως εἰς τοσοῦτον ὧν πολαζούσης. ἀλλ' ὡς εἴρηται ἀρτίως τὰ τοιαῦτα ῥίγη, φρικώδη μᾶλλον ὄτιν, ἢ κλονώδη. πρώτη μὲν γὰρ αἴσθησις ἡμῖν ὧν τοῖς μοχθηροῖς πρόσπτώμασιν, ἀνωμαλίας γίγνεται. καὶ ὅταν γε δριμέα τὰ τοιαῦτα ὑπάρχη, σκληρότης ὄτιν ἡ αἴσθησις. δυστρόπα δὲ φεύγης μικρᾶς, εἶτα μείζονος, εἶθ' οὕτω μεγάλης, ὡς ἤδη καὶ ῥίγους τι μετέχειν. εἶτα τὸ ῥίγους αὐτὸ μόνου κλονοῦντος τε καὶ διασείοντο τὰ μόρια. ὅθεν τὸ ῥίγος ὧδε τοῖς ψυχροῖς χυμοῖς, οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. τῶν ἀρχῶν γὰρ οὐδὲ σφοδρῶς κινουμένων οἱ τοιοῦτοι ἀπὸ τὸ πάχος. ἐὰν δὲ λεπτυνθέν ποτε καὶ ὅτοι, ῥίγος μὲν οἴσουσιν ὁ μὲν ἰσχυρότατον. οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ τῶν αὐτῶν ὧδε διεξιέναι λεπτότητα φλέγμα λεπτυνθέν, ἵν ἡ λεπτυνθεῖσα ἔχεται ξανθὴ χόλη. τὸ μὲν δὴ τοιοῦτον ῥίγ, ὁ πάνυ τοι γιγνώσκουσιν οἱ παλαιοὶ ἰατροί. τὸ δ' ἐν νοσίμασι θανατώδεσι γιγνώσκουσιν.

βάμνον τε καὶ ἀσθάμνον, ἐπανορχεταί τε καὶ κινεῖται πρὸς τὰ ἐκτὸς, ᾧ ὁμοίως μάλιστα τρόπῳ κινήσεως, ᾧ οἷῳ πορ ἂν ὅταν ὑδὶ ψυχρολασίας θορμασίας ἐπανάκλησις γίγνηται. ᾧ δ' ἐγε τοῖς φόβοις ἅτε μὴ δ' ὅλως ἐπεγείροντός τε καὶ παρορμῶντος τὸ λογισμὸ τὸ παθητικὸν ρὶ ψυχῆς, ἀεὶ καὶ μᾶλλον κατασβέννυτ τὸ θορμόν· ὥστε καὶ ῥιγοῶ ᾧνίοις αὐτῷ. ὅπορ δ' ᾧ φόβοις ἀθρόως, τοῦτ' ᾧ λύπαις καταβραχὺ πάχεσι, μεγέθει καὶ σφοδρότητι τῷ παθῶν, ὀχ ὅλως ὃσ γλύει διαφρόντων. καὶ τοίνυν καὶ ἀπέθανον ἤδη τινὲς ὧν φόβοις ὀξαιφνιδίοις, ὅταν ἀδυνὲς φύσει ψυχρόειον, ἰσχυρῷ πάθει καταχεθῇ, ἀθρόως καταστεδῇ τε καὶ καταπνιγῇ. τὸ μὴ γὰρ σβέννυσθαι δι' αὐτὸ τὸ πάθος γίγνεται φύσιν, ᾧ ὃσ καταψύχεσθαι τὸ γλύεσιν ἔχοντος. τὸ δ' καταπνίγεσθαι δι' ὃ τὸ σωδύεντε καὶ φορέσθαι παῦ ὧν τὸ ἄμα. θυμωθεὶς δ' ὀδ' εἰς ἀπέθανεν. ὡς ἂν μήτε ρὶ θορμότητος καταψυχομένης, μή τε τὸ τόνε λυομένε. χαρέντες μέντοι μεγάλως ᾖσι τῷ μικροψύχων ἀνθρώπων, ἀπέθανον, ὥσπορ καὶ φοβηθέντες. ὀ γὰρ ἅμα τόνῳ καὶ ζέσει, κινεῖται πρὸς τὰ ἐκτὸς ἡ ψυχικὴ δυνάμις, ἀλλὰ αὖτο τόναυ τίου, εἴπ ⸫ πρότορον εἶχε τόνε, ὧδε νῦ ἐκλύει τε ἡ χαλᾶ. διαφορεῖτ τοιγαροῦν ὅταν ὑδὶ πλεῖσον χαλαδεῖσα, φορῆται πρὸς τὸ ἐκτὸς. ὁδὲ πόνος ᾧ ναντίως κινεῖδαι τῷ ψυχῷ ἀναγκάζων, ὁμοία ζοῦ μεγίσῳ φόβῳ φορεῖ τὰ συμπτώματα, καὶ γὰρ ἀχροῦσι καὶ καταψύχονται καὶ ῥιγοῦσι, καὶ τρέμουσι, καὶ μικροσφυκτοῦσι, καὶ ἀσφυλιτοῦσι, κὴ τέλ⊖ ἀρθνήσκουσιν ὡσαύτως τοῖς ἐκ πλαγεῖσιν. ⸫ποφοβύγᾳ γὰρ καὶ τούτοις ὑδὶ τῇ ἀρχῷ ἡ ἐμφυζς θορμασία λυομένη θ' ἅμα κὴ καταστρνυμένη. ὅπτε ἡ θάνατον ὑδὶ φορεῖ τὰ ζιαῦτα τῷ παθῶν, ὀδὲν δ' ἧπτο θαμασὸν εἰ καὶ λειποψυχίαν. ὅκου δ' ὅτι τὰ λειποψυχίας ἀκόλδθα συμπτώματα, τάτε ἄλλα, καὶ ἡ ἀκόσι⊖ ἐκπεισις τῷ πρὶ πτωμάτων ἔπεται, ὀδὲν ἔτι χρὴ θαυμάζειν. ἀλλὰ γὲ ὁ τοῦ πρόντος καιρὸ μηκύνειν ἔτι ⸫τὲρ τῷ τοιότων, ἀλλ' ὑδὶ τὸ πρὸ ειμένον ἰτέον. ὅταν δὲ ὑδὶ θορμοῖς τε ἅμα καὶ δακνώδεσι χυμοῖς γίνηται ῥίγ⊖, ὀδὲν θαυμασὸν ὅτι καταψύχεδαι τὰ ἐκτὸς ἅπαν ρὶ ψυχικῆς δυνάμεως εἰς τὸ βάθος σωδυόσης ἅμα ζοῦ ἅμα πι.γίγνεται γὰρ ἄιδησις τῶν ἐκτὸς ψύξεως, ὁ ρὶ τῷ ᾧ τῷ βάθει. καὶ γὰρ δηψσιν ἰσχυρῶς ᾖσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ἂν ρὶ ᾗδωρ θορμασίας διαφυλαπομένης αὐτοῖς. ὅτι δὲ ὀυλογως τὰ τοιαῦτα τοῖς ῥίγεσι συμβαίνειν εἰωθεν, ᾖσι καὶ τοῦτῳ συλλογίζαδαι. εἰ γὰρ καθ ᾧ τι μορίος ἐρεσθέσαι σφοδρότορον ὀδύνας, λειποψυχίας τε ἅμα καὶ καταψύξεις ὧν φορέσι, ὀδὲν ἂν εἴη θαυμασὸν τὰς καθ' ὅλον ἅμα τὸ σῶμα σωισαμένας, εἰ ⸫ μὴ τὰς λειποψυχίας τε ⸫ ὧν θανάτους, ἀλλὰ τάς γε καταψύξεις ἐργάζεδαι. εἰσὶ γὲ ὁμογενεῖς ⸫ ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις ὀδύναις αἷς κὴ τὸ ῥίγος, ἀφελείπονται ἢ τῷ αὐαιρεσῷ μεγέθει καὶ χρόνῳ. καὶ γὰρ ἐλάχιστος εἰσὶ πολλῶ, καὶ βραχυχρόνιοι. κωλικὴ μέντοι γε πολλάκις ὀδύνη δυσὶν ἐφεξῆς ἡμέραν διατέχει. ῥίγος δ' ὁσωπορ ἂν ἡ σφοδρότορον, τοσοῦτον ὀλιγοχρονιώτορον γίγνεται. πρὸς οἷοικε γὰρ ἡ κατ' αὐτὸ κίνησις ρὶ ψυχῆς, ὁ κὴ ⸫ τοῖς φόβους, ἀλλὰ μᾶλλον πως κὴ ⸫ τῷ ἀισθῶ τε καὶ ψυχρολασίαν. ἀναμάχεται γοῦν ἡ δυνάμις, καὶ διαγωνίζεται πρὸς τὰ λυποῦντα, μέχριπορ ἂν ἐκμοχλδύσῃ τε καὶ δι' ὠσηται πάντα. διάτε οὖν τὰς σφοδρὰς ἐμπτώσεις, καὶ ὅτι κὴ τὸν βάθ⊖ ἀθροιδείαν, μετὰ πολλῆς ἐπανορχεται θορμασίας, τὸν ὧν τοῖς ῥίγεσι πυρετὸν ὀξάπτει, τῷ ὕλλω ἔχοτα σύμμαχον εἰς τὸ μέγεθ⊖ αὐτ. εἰσὶ ποτε διαγονιζομένη φθάσει καμεῖν αὕτη, πρὶν διῶσαδαι τὰ λυποῦντα. γίγνεται μὲν γὰρ καὶ ⸫ τοῦ δι' ἀῤῥωσίαν δυνάμεως, ἡ μεγέθ⊖ αὐτός, θάνατος δὲ ὀξ ἀνάγκης ἀκολδεῖ καδάπορ ἔμπροσδεν εἴρηται. ὁπότ' οὖν γινταῦδα τὸ λόγο γεγόναμεν ὧν θῶμεν ἤδη τῷ κεφαλῷ αὐτῷ, βραχέσι κεφαλαίοις ἅπαντά τε τὰ προειρημένα προλαβόντες, ὅσα τε λείπεται προσθέντες. αἷς μὲν βῆχός τε καὶ οἱ πταρμοὶ, καὶ αἱ λύγγος, καὶ τὰ ῥίγη, ρὶ ἐλικειπλῆς δυνάμεως ἰσχυραὶ καὶ βίαιοι κινήσεις εἰσὶν. οἱ δὲ σπορδινισμοὶ, καὶ αἱ χάσμαι, τ' αὐτῆς μὲν, ἀλλὰ μέτριαι. μετριώτοραι δὲ κἂν ταῖς φείλαις αἱ κινήσεις εἰσὶ. καὶ πολὺ δ' ἡ τούτων μετριώτοραι αἱ κὴ τὰς ἀνωμαλίας κινήσεις, ὥστε χρόνον, ὀδὲ κινήσεις ἔπτοι τίς τὰς τοιαῦτας, ἀλλ' ἀιδήσεις μόνον ⸫πάρχειν, οἷα πορ καὶ αἱ κὴ ὧδε ἑλκώσεις κόπτος ἀιδήσεις εἰσί. καὶ τούτων μᾶλλον ἔπ, ᾧ ζοῦ κνησιῶν. ἄιδησις γὰρ ᾧ τούτῳ ζοῦ συμπτώματι μόνον δὴ πρὶ πτωμάτων λυπσμωδδν. ὁ δὲ γὰρ ὀνομάσας δυσαρὸν ἄλλως αὐτὰ, πλὴν εἰ νιτρώδη, καὶ ἁλμυρὰ τίς, ἢ πικρὰ προσαγορδύειν ἐθέλοι. τοιαύτη γὰρ ἡ φύσις αὐτῶν. ᾖσι δὲ μαθεῖν πρὶ αὐτῶν, ἀπό τε τῶν ἐξωθεν, οἷον ἀκαλύφης τε κὴ σκίλλης, ⸫ ἅλμης καὶ βατράχης, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. καὶ τούτων ὀδὲν ἧττον ἀπ' αὐτῶν κὴ τὸ σῶμα. τοῖς γὰρ ἁλοῦσι, κὴ ῥυπῶσι, ⸫ ἀπεπέσι, κὴ ζοφὰς ἀκοχύμους ἐδίεσι, κνησιῶν συμβαίνει, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ᾧ ψώραις τε ⸫ λέπραις. ὅτι πλείω τε, ⸫ παχύτορος ὁ χυμὸς ᾧ ταῖς ζιαύταις διαθέσεσι. κὴ δι' ὃ πορ κνῶντε μᾶ ὑδὶ πλεῖον τε, καὶ μᾶλλον ἁπάντων, τῶν ἄσυ ρὶ τοιαύτης διαθέσεως ἰνησιώντων. ὀνίναντ δ' ὀδὲν ὀδ' ἂν ἐκλείρωσιν ἑαυτοῦς, ἰνώμενοι σφοδρότατα, διὰ τὸ μένειν ᾧ αὐτοῖς ἐμπεπλασμένον τε ⸫ ὡς ἂν εἴπ τις ἐσφιγμένον ᾧ ζοῦ δρόμασι τ' λυπῦντα χυμόν. ὅτε γὰρ ὀλίγος ὅτος, ὅτε λεπτός ὅτιν, ὡς ὑδὶ τ' ἀλοτησαύσων μόνον, ἢ ῥυπώσων, ἀλλὰ ⸫ πλεῖος. κὴ παχύς, ᾧ ὅτε ὑ ⸫ γλίσχρος. ἅπαντα γοῦν τὰ τοιαῦτα συμπτώματα, ἰακοχυμίας ὅτιν ἔχοντα. διαφρόντα ὑ ποιότητι καὶ ποσότητι ρὶ αἰτίας, ἔπ τε πρὸς τόποις, ἠσυχίᾳ τε καὶ κινήσει. ὀλίγη μὲν γὰρ καὶ λεπτὴ, καὶ ἁλμυρὰ, καὶ ἀκίνητος, ᾧ τοῖς κνησιῶσιν. ὀλίγη ὑ καὶ λεπτὴ, καὶ διακνώδης κὴ ἀκίνητος ὑδὶ τοῖς ἑλκώδεσι, κόπτοις πάθεσι, πολλὴ ὑ ⸫ παχεῖα, καὶ ἁλμυρὰ ⸫ ἀκίνητος ᾧ λέπραις τε ⸫ ψώραις. ὀλίγη ὑ κὴ λεπτὴ ⸫ διακνώδης, ⸫ βραχεῖαν ἔχοσα τ' κίνησιν, ᾧ ταῖς φείκαις. εἰ δ' ἤτοι κινηθείη σφοδρῶς, ἢ πλείω, ἢ δ' ακνωδεστέρα ῥύοιδ, ῥίγος, ὃ φείκλω ὧν φορεῖ. μέγιστον μέν, ἡ πλείστη τε καὶ σφοδροτάτη, ⸫ δ' ακνοδεστάτη καὶ σφοδρότατα κινημένη, ἐλάχιστον ὑ, εἰ καθ ᾧ τι τούτων μέριος αὐξηθῶ ἐκ φείκης εἰς ῥίγος μεταπέσοι. πάμπολλαι δ' ἄλλαι μεταξὺ τοῦτ' ἐλαχίστε ῥίγος ὅτι, καὶ τῶ μεγίστε, ζοῦ μᾶλλόντε, καὶ ἧττον ἀλλήλων διαφόρσαι, παρά τε τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κνεῖδαι τῷ αἰτίαν, καὶ παρὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ⸫ ἓν δακνώδη, καὶ πόσε τι τῷ ᾧ τῇ ποσότητι διαφορᾶν. ἔπ τε πρὸς τόποις, ἢ τοι παρὰ τὸ πάσαις ταῖς εἰρημέναις διαφοραῖς, ἢ παρὰ τὸ πσὶν, ἢ τινι, τῷ ποιῆσαν τὸ ῥίγ⊖ αἰτίαν ἠυξῆδαι, ταυτὶ μὲν οὖν ἅπαντα τὰ συμπτώματα πρὶ τὸ σ' ρμα, καὶ τὰς ⸫τὸ αὐτὸ σάρκιας, ἀθροιζομένης ρὶ αἰτίας εἴωδε σωισαδαι. βῆχός δὲ καὶ πταρμοὶ καὶ λύγγος. αἱ μὲν βῆχός, ᾧ τοῖς κὴ πνδύμονα τε καὶ

νὲ τε καὶ φάρυγγα καὶ θώρακα τῶν αἰτίων συνισαμένων. οἱ πλάσμοι δὲ, ὧν τοῖς ἧπ τὰς ῥίνας. λύγγος δὲ ὧν τοῖς ἧπ γαστρὸς καὶ στόμαχον. ὧν ἅπασι δὲ τοῖς ἐρημένοις κοινὸν, ἡ τῶν λυπούντων ἐκκριτικὴ δύναμις ἑαυτὴν ἐπεγείρασα πρὸς τὰς σφοδροτάτας κινήσεις ὑπὲρ τὸ δύνασθαι τὰ λυποῦντα, καθάπερ ἔμπροσθεν ἐρήκαμεν τὰ τ ἄλλα περὶ τῆς γρήσεως αὐτῶν, καὶ ὅτι ἧπ συμβαίνοι ποτε ☾ ὁ πλάσμος τῶν ἧπ πονούμενα σωιεχώτερα ὑγρῶν, ἅμα καθίστασθαι, μὴ γινόμενος ἐκείνων φθείρων. ὅταν δὲ ☾ ἧπ τὴν γαστέρα, καὶ τὸν στόμαχον, ἐφ' οἷς ἂν λυπῶσι σωιστάνται ἧπ συμβαίνοντος ἐκκαθαίρουσιν οἱ πλάσμοι. καὶ ταύτη γίγνονται λυγγῶν ἰάματα. σωιεπιθέσει γὰρ τῆς κοιλίας οἱ κατεπιγάστριοι μῦς ἐκτεινόμενοί τε, καὶ προσέλκοντες ὡς διαστέρναν γίνεσθαι τὴν ἔμπλωσιν αὐτοῖς τοῖς λυποῦσιν αἰτίοις, ἃ δύνασθαι ἀποβύεσθαι. ἔρκτέα μοι χρεὼν ἅπαντα τὰ τῶν ψυχικῶν ὀργγειῶν τε ☾ δυνάμεων συμπτώματα, σὺν ταῖς ἀρρηνώσαις αἰτίαις, αὐτὰ ἧπ μὲν τοι τὸ πρῶτον ὑπομνήματι τῶν ἐν ταῖς φυσικαῖς ὀργγείαις τε καὶ δυνάμεσι γιγνομένων, συμπτωμάτων ὀλγὸς ἐπεμνήσθην. ἐν ᾧ δὲ δευτέρῳ ☾ δὲ ἧπ τὴν κοινωνίαν τοῦ λόγου λελειπτέα τι καὶ περὶ ἐκείνων ἐπ' ὀλίγον. ἀλλά γε τὸν τελεόντα καὶ ἴδιον αὐτοῖς λόγον ἀποδώσομεν ἐν ᾧ τρίτῳ ☾ μετὰ τοῦτον. Νυνὶ ἢ πρῶτος ☾ πάνθ' ἡμῖν ἐν τοῖς δύο συμπεπληρῶσθαι, τὰ ταῖς ψυχικαῖς δυνάμεσι γινόμενα συμπτώματα, ☾ περὶ τ ἧπ τὰς ἡγεμονικὰς ὀργγείας ἐρῶμεν. ἔστι δ' ὧν καὶ τούτοις τρία τὰ πρῶτα γένη τῶν συμπτωμάτων. ὧν μὲν ἀπώλεια ἡ ὀργγείας. ἕτερον δὲ βλάβη, τὸ δὲ τρίτον, εἰς ἑτέραν ἰδέαν ἐκτροπή. ἀπώλεια μὲν, ὧν ταῖς καλουμέναις μωρώσεσί τε καὶ λήθαις. ὥσπερ γὰρ ὅτ' ὀλιγάκις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πινὰ κατασκήψαντα νοσήματα, μώρωσιν ἢ λήθην ἐπήγαγεν. ὧνιερ οὖν καὶ γράμματα, καὶ τέχνας τελέως ὑπολαβόντες ἐβεβαιώμεθα, ☾ μηδὲ τῶν σφετέρων ὀνομάτων μεμνημένους, ὁποῖόν τι καὶ ὁ θηλιδίδης φησὶν ὧν ☾ λοιμῷ συμβῆναι, τινας γὰρ τῶν διασωθέντων ἀγνοῆσαι σφᾶς τε αὐτοὺς, καὶ τοὺς ὑπολοίπους. ὥφθησαν δὲ καὶ ἀμάξας ἔχοντες ἕκαστον ὑνιοι, πλατυσμοῖς ἀλῶντες συμπτώμασιν, ᾧ καὶ ἁπλοῦν, ὡς ὑπὸ καταψύξει γίνεται, καὶ μώρωσις, καὶ λήθη. καὶ γὰρ οὖν καὶ τὰ φάρμακα τὰ τῶν τοιούτων συμπτωμάτων ποιητικά, ψυχρὰ ταῖς δυνάμεσιν ὄντα. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα συμπτώματα, τὸ σῶμα αὐτὸ καταψύχθαι δηλοῖ τὸ ἐγκεφάλου, ὥσπερ ὅν καὶ τὰ ἀποπληκτικά. τὰ δὲ ὠλητικά, δηλα φλεγματώδους χυλοῦ πλῆθος, ὧν ταῖς κοιλίαις αὐτοῦ τοῦ ἐγκεφάλου σωιαθροισθέντος, ἔοικε γίγνεσθαι. ☾ δηλα ὅτ' ἐξαιφνίδιον ἤτε γρήσις αὐτῶν ὄντι, καὶ ἡ λύσις, ὀλιγωιῶς τότε συμβαίνουσα δυναμένου ἧπ τὰς τῶν σωμάτων δυσκρασίας. αἱ δὲ μετρίαι βλάβαι καὶ οἷον νάρκαι, τ λογισμοῦ τε καὶ μνήμης, ὧν βραχυτέρᾳ καταψύξει συμβαίνουσιν, ἤπερ διάπερ τῶν ἔσω τοῦ σώματος ληφθέντων φαρμάκων ψυχρῶν, ἢ ἧπ ☾ κεφαλῆς ὠλιθέντων, ἢ καὶ χυμῷ ψυχρῷ ἧπ τ ἐγκεφάλου ἠθροισμένῳ ☾ πεφροσῶσαί τ πᾶσαι πλημμελεῖς ὑπάρχουσαι κινήσεις ☾ ἡγεμονικῆς δυνάμεως ὧν μοχθηροῖς σωισανται χυμοῖς, ἢ δυσκρασίᾳ τῶν ἧπ τ ἐγκεφάλου. ὀνομάζοντες ἤ φρενίτιδες ἢ, αἱ μετὰ πυρετῶν. μανίαι ἤ αἱ χωρὶς τούτων. ποτὲ μὲν τοῖς δακνώδεσι καὶ θερμοῖς ἐπομένοις χυμοῖς, ὁποῖος ὁ ☾ ξανθῆς χολῆς ὅτι μάλιστα. πολλάκις δὲ ἧπ τ δυσκρασίαν τῶν ὧν τὸ θερμότερον αὐτοῦ τ ἐγκεφάλου σωισάμενον. μόναι δ' αἱ μελαγχολικὴν καλούμεναι πεφάνσαι ψυχρότερον ἔχουσι τ ἄτοπον χυμόν. ἡ μὲν γὰρ φρενῖτις, οὐδὲ ἁπλῶς ὧν θερμοῖς σωίστατο χυμοῖς, ἀλλὰ μετὰ τ φλεγμονῆς ἐργάζεσθαι κατά τε τ ἐγκέφαλον ☾ τὰς μήνιγγας. ὧν ἢ ζῶις ἄλλοις πυρετοῖς, αἱ πεφάνσαι πληθύνοντος ὧν ἐγκεφάλου γίγνονται τ τοιούτου χυμοῦ, ἡνίκα ὅσαι μὲν ἧπ τὰς ἀκμὰς σωίσαντο τ ὀξυτάτου πυρετοῦ, ἀτμὸν ἀκνώδη ☾ θερμὸν ἀναθυμιάμενον ἴσχουσιν ὧν τ ἐγκέφαλον. αἱ δὲ μελαγχολικαὶ πεφάνσαι, πολυειδεῖς μὲν εἰσι ταῖς ἧπ μόρια ὑπόλοιποι φαντασίαις. ὧν δ' αὐταῖς ἔοικεν ἅπασαις ὑπάρχειν κοινὸν, ὃ πρῶτος ἱπποκράτης εἴρηκε. ἢν φόβος ☾ δυσθυμίη πολλὸν χρόνον ἔχουσα διατελέῃ, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτον. δυσθυμοῦσι γὰρ ἅπαντες ἀλόγως, οὐδ' ἢν ἐρωτήσης ἔχοντες εἰπεῖν, ἐφ' ὅτῳ λυποῦνται. δεδίασί τε οὐ ξ αὐτῶν ὀκ ὀλίγοι θανατόν τε καὶ ἕτερά τινα μηδ' ὑφ' ὁτουοῦν ἄξια δείματος. εἰσὶ δ' οἱ καὶ σφοδρῶς ὧν θυμοῦσι θανάτου. τὸ γε μὲν ὧν τῇ μελαίνῃ χολῇ καταλαμβανόσῃ τ ἀρχὴν ἡ λογικῆς ψυχῆς, φόβος τε γίγνεσθαι καὶ δυσθυμίας, καὶ θανάτου προσδιλίας, οὐδὲν θαυμαστόν. ὁρῶμεν γὰρ καὶ τὸν ἔξωθεν τοῦ σώματος οὐδὲν ὅτως ἡμῖν φοβερόν, ὡς τὸ σκότος. ὅταν δὲν οἷον σκότος τι προσιχθῇ ☾ λογικῷ μορίῳ ἡ ψυχῆς, ἀναγκαῖον ἀεὶ φοβεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἂν ἀεὶ τὴν αἰτίαν τοῦ φόβου συμπαραφέροντα ☾ σώματι. ὅπερ γὰρ ἡμῖν ἔξωθεν γίνεται ☾ χρόνον τινὰ, βαθυτάτου σκότους καταλαβόντος τ τὸ εἰς ἀορίαν, οὕτω τοῖς μελαγχολοῦσιν ὧνθεν τε κἀξ αὐτοῦ τοῦ σώματος ὁρμᾶται, καταλαβόσης τὸν ἐγκέφαλον, ἢ τι ἡ μελαίνης χολῆς αὐτῆς, ἢ τινὸς ἀναθυμιάσεως ἀτμῶν μελαγχολικῶν. καθάπερ ὧν ☾ νοσήματα ☾ φυσώδη τε καὶ ὑποχονδριακὰ προσαγορεύομεν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝΤΟΙΣ ΣΥΜΠ ΤΩΜΑΣΙΝ ΑΙΤΙΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ. ς'

ΤΙ ἦ ὅσα ἧπ τὰς φυσικὰς ὀργγείας τε καὶ δυνάμεις ἀρτελεῖται συμπτώματα τῶν αὐτῶν μὲν ἔχει μέθοδον ἡ εὑρέσεως, ὥνπερ καὶ τὰ τοῖς ψυχικαῖς ὀργγείαις ὧν γινόμενα, πάλιον μὴ ἴσως ὅτι, καὶ τοῖς τότων εἴδεσι γυμνάσασθαι ἧπ μόρια ὥσπερ καὶ τοῖς τ ψυχικῶν ἐγυμνασάμεθα. τὸ μὴ δὴ κεφάλαιον ὅτι τ εὑρέσεως ἅπαντων τ αἰτίων ὅσα λυμαίνεται ταῖς δυνάμεσιν, ἡ γνῶσις τ βότε λαθ' ὃν ὠήργεν ὑγιαίνουσαι. εἰ μὴ γὰρ ☾ βίβειν ἡ γαστὴρ ἔπεμπε τὰ σιτία, πόθι τὸ βίβειν ἐμποδιζόμενα, τὰ ἡ πέψεως ἀρτελέσει συμπτώματα. μηδ' ὅλως μὴ βίψασα τὸ μηδ' ὅλως πέψαι. μοχθηρῶς ἦ βίψασα, τὸ μοχθηρῶς πέψαι. ἧπ ἦ τ αὐτ βόπον. ἐὰν ☾ σίπειν ἔωσπερ, ὁ πέψει ☾ μὴ σῆψαι. ἐπὶ ὡς ἡμεῖς ἀπειλείξαμεν. αὐτὴ μὲν ἡ πέψις, ἀλλοίωσίς ὅτι ἧπ

ποιότητα. γίγνεται δὲ ὑπὸ τῆς γαστρὸς ὁμοιότης ἑαυτῇ τὰ σιτία, παντὶ που δῆλον, ὡς ἡ πρὸς τὴν ἀλλοίωσιν ἀρτυχία, σύμπτωμα γινόμενον πέψεως. εἰ μὲν δὴ μηδ' ὅλως ἀλλοιωθείη, καλεῖται μὲν ἀπεψία τὸ σύμπτωμα, καθάπερ ἀκινησία τε καὶ ἀναισθησία, πρὸς τὰς τῆς ψυχῆς ὀργὰς, σημαινούσης ἀπώλειάν τε καὶ τροπὴν τῆς ὠφελείας τοῦ πρώτου μορίου τῆς ψυχῆς. εἰ δ' ἀλλοιωθείη, ὄχ ὡς προσῆκε δὲ, ἀπεψία μὲν καὶ οὗτος καλεῖται. σημαίνει δ' ὁ τροπὴν, ὡς πρότερον ἀλλὰ κάκωσιν μόνην. εἴσης δὲ καὶ αὐτῆς τῆς δυνάμεως διῃρημένης, ἢ τοῦ βραδύνειν τε καὶ μηδέπω δ' ἐχειδαι τὴν οἰκείαν μεταβολὴν, ἢ τοῦ διεφθάρθαι παντάπασιν ὡς μηδ' ὅλως δύνασθαι τὸν ἐκ τῆς φύσεως κόσμον δ' ἐξασθαι, βραδυπεψίαν μὲν ὀνομάζουσι τὴν πρώτην. ἡ δ' ὑστέρα δὲ ἤδη ἴδιον ὄνομα κέκτηται. τοσαῦται μὲν οὖν αἱ βλάβαι τῆς πέψεως. αἰτίαι δὲ αὖ τῶν, κοινὴ μὲν ἡ τῆς ἀλλοιούσης δυναμέως ἀρτυχία τοῦ σκοποῦ. διήρηται δ' αὕτη κατ' εἴδη τε καὶ γένη. τὰ μὲν δὴ πρῶτα δύο γένη τῆς ἀρτυχίας εἰσί, τὸ μὲν ἕτερον ἡ δυνάμις αὐτὴ πεπονθεῖα. τὸ δ' ἕτερον, ἐξωθέν τις πλημμέλεια. διαιρεῖται δ' ἑκάτερον, ἡ μὲν τῆς δυνάμεως βλάβη κατὰ τρόπον διῄρηται, ἤτοι διὰ τὴν ἑαυτῆς οὐσίαν, ἢ διά τι νόσημα τῶν ὀργανικῶν. ἡ δ' ἐξωθεν πλημμέλεια, τριττὴ μὲν καὶ αὕτη, τῶν τρόπον δ' αὐτῆς, ὁ μὲν ἐν τοῖς κατὰ τὴν γαστέρα παθήμασιν. ὁ δὲ ἐν τοῖς σιτίοις. ὁ δὲ ἐν τῷ χρόνῳ τῶν ὕπνων. Αλλ' αἱ μὲν κατὰ τὴν οἰκείαν οὐσίαν τῆς δυνάμεως βλάβαι, δυσκρασίαι τινές εἰσι τῶν δραστικῶν ποιοτήτων. αἱ δ' ἀπὸ τῶν ὀργανικῶν νοσημάτων, ἐρυσιπέλασι καὶ οἰδήμασι καὶ φλεγμοναῖς, καὶ σκίρροις, καὶ ἀκρήμασι, καὶ ἄνθραξι, καὶ ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. τὰ μὲν, ἁπλᾶ. τὰ δὲ συμβεβηκότα νοσήματα πρὸς τὴν γαστρὰ σωίσατο. διὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντα, κακῶς ἡ γαστὴρ πέπεται, τῆς δυνάμεως αὐτῆς ἢ πέπεται βλαπτομένης, ὧν μὲν ταῖς δυσκρασίαις, κατὰ τὴν οἰκείαν ἑαυτοῖς οὐσίαν, ὧν δὲ τοῖς ἄλλοις νοσήμασιν, ὅσα μὲν ἁπλῶς ὄντων ὀργανικὰ, πρὸς ἀποδιζομένης μόνης, ὅσα δὲ ἐκ δυσκρασιῶντε καὶ ὀργανικῶν συμβέβηκε, κατ' ἀμφοτέρας τοὺς τρόπους. ὧν τούτοις ταῖς προφάσεσιν ἡ γαστὴρ κακῶς πέπεται, διὰ μηδὲν τῶν ἄλλων πλημμελῆται τῶν ἐξωθεν. Τὸ δ' ἐμπαλιν δὲ τῆς γαστρὸς αὐτῆς μηδὲν πεπονθυίας, ὁ πέπεται τὸ ζῶον, ἤτοι διὰ πλῆθος ἄμετρον ἐδεσμάτων τε καὶ πομάτων, ἢ διὰ ποιότητα μοχθηρὰν, ἢ δι' ἀκαιρίαν, ἢ δι' ἀταξίαν, ἢ ὠφείλημα φαῦλον, ἢ ὕπνον ὀλίγον. ἀλλ' ὧν μὲν ταῖς μοχθηραῖς τῶν σιτίων ποιότησι, ἃ τοῖς προπεπτώμασιν, ὅσα ἡ γαστὴρ σωίσατο, μετὰ διαφορᾶς ἀπεπτήσει. ἔσι δ' ὅτε καὶ δι' ἀταξίαν τε καὶ ἀκαιρίαν. λέγω δὲ ἀταξίαν μὲν, εἰ μῆλα καὶ ῥοιᾶς, εἰ ὅτως ἔτυχε, πρῶτα, τελευταῖα δὲ προσφέροιντο λάχανα δι' ἐλαίου καὶ γάρου. ἀκαιρίαν δ' εἰ ἔωθε, πρὶν ἐπελθεῖν καλῶς τὴν προτέραν τροφὴν, ἢ πρὸ ὀλίγου τῶν γυμνασίων ἀεισήσειν. αἱ διαφθοραὶ δ', λιπαρώτερος μὲν οὖν τοῖς θερμοτέροις τε καὶ χολωδεστέροις ἐδέσμασι συμπέπτουσιν. ὀξώδης δὲ ὧν τοῖς ψυχροτέροις φύσει καὶ φλεγματωδεστέροις. ὅτῳ δὲ κατὰ τοῖς προπεπτώμασιν, ὀξώδεις μὲν ὅσα φλεγματικὰ καὶ ψυχρὰ. κνισώδεις δὲ, ὅσα θερμά τε καὶ πικρόχολα. καὶ αὐτὴ δ' ἡ γαστὴρ, ὧν μὲν τοῖς ψυχροτέροις νοσήμασι τὰς ὀξώδεις, ὧν δὲ τοῖς θερμοτέροις, τὰς κνισώδεις ἐργάζεται μεταβολὰς. βραδυπεψίας δὲ ἐργάζεται. τὰ δυσδιάφθαρτα μὲν, ὥσπερ τῶν δυνάμει δὲ, ἢ ὥσπερ τὸν ὕπνον. ὅταν δὲ χωρὶς τοῦ διαφθαρῆναι σφόδρα πάντελῶς γένηται πέψεως, ἑτέρου δὴ τοῦ δὲ νοσικῶδες τῶν γαστρὰ τελέως ἤτοι διὰ πλῆθος ἄμετρον, ὡς πρὸς τὴν ἀδυναμέως, ἢ διὰ ψύξιν ἰσχυράν. ἀπεπτεῖ γὰρ δὴ ταῖς τοιαύταις κατασάσεσιν ἡ γαστὴρ, ὡς μηδ' ὧν χειρῶν ὅλως πέψαι. ταῦτ' οὖν ἔσωθι παραδείγματα καὶ τῆς δὴ τοῖς ἀγχίσοις ἀπεπτίας. εἰς γὰρ οὖν αὖθις ἂν τρόπους ἀνάξεις κἀκείνας. καὶ πρὸς ἐκείνας γε τὰς κατὰ τὴν τρίτην πέψιν, ἅς ἡ τρίψις ἕπεται τοῦ σύμπαντος ὄγκου. τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἐχούσης, πρὸς μὲν τὰς φλέβας, τῆς ἐκ κοιλίας εἰς αὐτὰς ἀναδιδομένης τροφῆς. πρὸς δὲ τὰς σάρκας, τῆς ἐκ τῶν φλεβῶν εἰς ἐκείνας, ἥνπερ εἶχε τὰ ἐδιόμενα τε καὶ πινόμενα πρὸς τὴν γαστέρα. ταῦτ' ὂν ἅπαντα ἡμῖν ὠφελήξατο προγιγνοσκόμενον ὁ τῆς πέψεως τρόπος. ὅτι γὰρ ἡ ἐκ τῶν τοσάδε τῶν στοιχείων τοιάδε τις κρᾶσις, ἡ καὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ τῆς γαστρὸς ἐργαζομένη σώματος, αἰτία τῆς ἀλλοιώσεως ὅτι τῶν σιτίων ὧδι πάμενοι, καὶ ὅτι πλείστην εἰς ἕξιν δυναμιν εἰσφέρεται τὸ θερμὸν στοιχεῖον, ἐπεδηγνύμην εἰς τὴν εὕρεσιν τῶν ἐν ταῖς ἀπεψίαις αἰτίων. ἔσι δὲ οὐ μόνον ἐν ταῖς ἀπεψίαις, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὰ σύμπαντα τῶν συμπτωμάτων γένη, τὸ μὲν, οἷον ἀπώλεια τῆς ἐνεργείας ἡ σβέσις, ἢ ὡς ἄντις ἕτερος ὀνομάζειν ἐθέλοι, τὸ δὲ, οἷον ἀτελὴς καὶ ἐλλιπὴς ἐνέργεια. τὸ δὲ, μοχθηρά τε καὶ πλημμελὴς. ἐν μὲν οὖν τῇ γαστρὶ, καθάπερ ἀρτίως εἴρηται, σβέσις μὲν ἡ ἐνεργείας ὄντων, ὅταν μὴ δι' ὧν βραχύτατον ἀλλοιωθῇ τὰ σιτία. πέψις δὲ ἐλλιπὴς, ἐν ταῖς βραδυπεψίαις, ὥσπερ γε καὶ ἡ μοχθηρὰ καὶ ἡ πλημμελὴς, ἐν ταῖς διαφθοραῖς. ἐπὶ δὲ τὰς φλέβας, ἡ μὲν ἡ ἐνεργείας σβέσις, ἐν τοῖς παντάπασιν ὠμοῖς χυμοῖς. ἡ δὲ ἐλλιπὴς ἐνέργεια, κατὰ τοὺς ἡμιπέπτους. ἡ δ' αὖ πλημμελὴς. ἐν ταῖς κακοχυμίαις. οὕτω δὲ καὶ καθ' ὅλου τοῦ ζώου τὴν ἕξιν, ἡ μὲν οἷον σέβεσις, ἐν τοῖς ὠμοῖς κατ' ἐκεῖνα χυμοῖς. ἡ δ' οἷον ἐλλιπὴς, ἐν τοῖς ἡμιπέπτοις. ἡ δὲ μοχθηρὰ, κατὰ τὰς ἐν αὐτοῖς κακοχυμίας. ἐκ τούτων τῶν κακοχυμιῶν, ἐρυσιπέλατά τε καὶ καρκίνοι, καὶ γάγγραιναι γίγνονται, φαγέδαιναί, τε καὶ ἄνθρακες, καὶ ἕρπητες, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. ἡ δὲ τῆς πέψεως ἐνέργειαν, ἀτροφία μὲν. ἡ σέβεσις τῆς ἐνεργείας. ἐλλιπὴς δὲ πέψις, ἡ ἰσχνότης. μοχθηρὰ δὲ, ἡ ἐν ταῖς λοιπαῖς τε καὶ κατὰ τὸν ἐλέφαντα προσαγορευόμενον. αἱ δὲ αἰτίαι τῶν λελεγμένων ἁπάντων συμπτωμάτων, αἱ αὗται τοῦ γένους εἰσὶ ταῖς ἔμπροσθεν ὧδι τῆς γαστρὸς εἰρημέναις. ὧναι μὲν αὐτῶν εἰς ἀρρωσίαν δυναμέως, ὧναι δὲ εἰς τὴν τῆς τροφῆς πλημμέλειαν. αἱ τρίτου δ' εἰς ὠδιτηδεύματά τε καὶ τὰ προσπίπτοντα τοῖς ζώοις ἔξωθεν ἀναγόμεναι. καὶ ἡ γε τὸν αὐτὸν ἐκείνοις τρόπον, αἱ μὲν ἀρρωσίαι τῆς δυναμέως, αἱ μὲν οἰκεῖαι ταῖς τ' ὁμοιομερῶν δυσκρασίαις. αἱ δ' ἐκ οἰκείαι τοῖς ὀργανικοῖς ἐπονται νοσήμασιν. αἱ δὲ πλημμέλειαι τῆς τροφῆς, εἰς πλῆθος τε καὶ ποιότητα χυμῶν διαιροῦνται καθάπερ οἶμαι. καὶ αἱ τῶν ὠδιτηδευμάτων τε καὶ τῶν ἔξωθεν ὁμιλούντων, εἰς ἀταξίαν τε καὶ ἀκαιρίαν τινά. ὠδιτηδεύματα δὲ καλῶ νῦν ἱππασίας, ἀλιείας, ἀφροδίσια, λουτρὰ, πόδας πάτους, πλοῦς, κινήσεις, καὶ ἅπαν θ' ἁπλῶς, ὧν οἷς ὠφελούμεθά τι τοῦ σώματος. χρὴ δ' ὧδε αὐτῶν δ' ἥπτου μόνον τῶν συμπτωμάτων διαγνωσικόντε ἅμα καὶ τῆς γνώσεως εὑρετικὸν εἶναι τὸν ἰατρὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τῆς γνώσεως αὐτῶν ὡς ἐν τῇ διαφορᾷ

διαφορᾶ τέτακται τῶν ποικτικῶν αὐτίων. οὐ γὰρ εἰ μηδ' ὅλως ἔπεψε μόνον ἡ γαστὴρ ἐπίσταθαι πῶς πέπων, ἀλλὰ καὶ διοπτ. πότερον δ' ὑπερβάλλουσαν ἀδηφαγίαν ἢ πεπτικῆς δυνάμεως, ἢ διά τι πλῆθος ἄμετρον, ἢ μοχθηρότητα τινὰ σιτίων ποιότητα. τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ τοῖς σιτίοις σύμπτωμα, ῥᾳδίως ἐπανορθοῦται. τὸ δ' ὦμὸν ταῖς ἐξάταις καταπτώσεσι ἢ δυσκρίτοις, εἰς λειεντερίαν, ἢ τὸν καλούμενον τυμπανίαν ὕδρορ ἀφικνεῖται καὶ ἢ φλέβας δὲ ὠσάντως, ὁ μόνον ἀρτυχίαν αἱματώσεως ὠμὸν σκοπεῖν χρή, ἀλλὰ καὶ διοπ γίγνεται. πότερον δ' ἀῤῥωσίαν ἢ ἀίματοποιοῦ δυνάμεως, ὁδὲν γὰρ χεῖρον ὅτως αὐτὸν ὀνομάζειν, ἢ δι' πλῆθ- τὶ χυμῶν ἀπεπτῶντε καὶ ψυχρῶν, ἐκ ἢ γαστρὸς ἀναδυομένων. σύϊατον μὲν γὰρ ὄξος. θάτερον δ' εἰς ὕδρωπα τελευτᾶ. ἢ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὢν τῇ σαρκὶ. δι' μὲν γὰρ οὖν ὠμὸς χυμὸς, οἱ ἐν νοσημάτων ἀνέδην ἐμφορούμενοι, φυσώδεις τε καὶ ὑδαλέοι τὸν ὅλον ἕξιν ἀπεργάζονται. δι' ἢ τὸν ἀῤῥωσίαν ἢ δυνάμεως, οἱ ἀνὰ σάρκα προσαγορευόμενοι τῶν ὑδρώπων. ἅπασαι μὲν οὖν αἱ μεγάλαι δυσκρασίαι, καταβάλλουσι τὸν δύναμιν. ἀλλ' αἱ μὲν ὑπὸ ψυχροῦ κρατοῦσι, τὰς ψυχρὰς τῶν παθῶν ἐργάζεσθαι πεφύκασιν. αἱ δὲ ὑπὸ θερμοῦ ταὐναντία. ἢ ταυτὰ δὲ καὶ πολὺ ἢ τἄπολοιπα γιγνώσκειν ἀνιπθέσεως καὶ συζυγίας. ὧν ἅπάσαις δ' ὡς εἰρηται κοινὸν, ἡ μεγίστη τοῦ ἢ φύσιν ἐλαττοπὴ. τὸ γὰρ μὴ δ' ὅλως ἐνεργῆσαι πολὺ τὰ σύμμετρά τε καὶ σωπόθη σιτία, μεγίστων ἐνδέκνυται ἢ γαστρὸς τὴν δυσκρασίαν. ἀλλ' εἰ μὲν δι' ὑπερβάλλουσαν θερμότητα συμβαίνει τὸ τοιοῦτον, σύθυς καὶ διαφθείρεται τὰ σιτία. κοινὴν μέν τινα διαφθορὰν, ὡς τὸ κνισώδες. ἰδίαν δὲ ἕκασον, ὡς ἂν φύσεως ἔχει. τὰ μὲν γὰρ οἷον βρώμου τινὸς ἢ βορβόρου διαφθειρόμενα. τὰ δὲ, ἰχθύων τινῶν ὠμῶν, ἢ ἀῤῥήτου τε καὶ ἀλλοκότου σκπεδόν- ὀξόζει. διαμεῖναι γὰρ ἀσήπτως θερμαινομένων σφοδρῶς ὑπὸ τῶν ἐδεσμάτων δυνατὸν, σύθυς δὲ λήπου καὶ διψώσιν ἀμέτρως, οἱ οὕτω διακείμενοι, καὶ πυρέπουσιν ἐνίοτε λεπτὸς καὶ μικρὸς ἐκπικὸς πυρετός. εἰ δὲ δι' ψύξιν ἄμετρον ἀπόλοιτο παντάπασιν ἡ πέψις τῶν σιτίων, ἄδηψοί τε εἰσὶ καὶ ἀπύρεκροι, καὶ αὐτῶν τῶν σιτίων ἀκριβῶς ἀχρῶζοσι τὰς ποιότητας, εἴτ' ἐρυγγάνειν ἐθελήσειεν, εἴτε καὶ ἐμεῖν. εἰ ἢ καὶ βραχεῖά τις ἐνόρύγεια πρὸ τῶν ὠνειρίων αὐτῶν γένοιτο. καὶ ἡ τῶν σιτίων φύσις, ἤτοι ἢ μέσης εἰκρᾶσεως, ἢ ἢ ψυχροτέρας ὀξυρεγμώδεις ἀπετελοῦνται. θερμοτέρων ἢ ἢ κράσιν ὄντων, ἢ καὶ φύσει φυσωδεστέρων, ἐμπίπλαται πνεύματος ἀτμώδους ἡ γαστήρ. εἰς μὲν δὴ τὰς τοιαύτας δυσκρασίας ἐγχωρεῖ δι' ταχέως αὐτῶν ἀφικέσθαι. καθ' ὑγρότητα δὲ καὶ ξηρότητα δύσκρασις εἰς τοσοῦτον, ὡς ἀπολέσαι τὴν ἐνόρύγειαν, ὅπ ἂν ποτε γλίσχρος γαστὴρ ἄνευ χρόνου ταμπόλλου καὶ χρὴ πῶς γένεσθαι ἢ μὲν ὑγρότητος, ὑδαρῶν. ἢ δὲ ξηρότητος, ἤτοι γῆρας, ἢ μαρασμόν. ἀλλὰ τὰς μὲν τοιαύτας διελέσθαι διαφορὰς, πραγματείας ἐστὶν ἄλλης. Ἐπὶ δὲ τῶν καθεκτικῶν δυνάμεων ἰτέον ἤδη. γίγνεται γὰρ ἢ τούτων ἡ μὴ πρώτη διαφορὰ τῶν συμπτωμάτων τριπή, ἢ τοι μηδ' ὅλως πεπεπομένη, ἢ ἐλλιπῶς, ἢ πλημμελῶς. τοῦ μὲν οὖν μηδ' ὅλως, ἢ ἀῤῥώστως πεπεπέσθαι, πνεύματώσεις τε καὶ κλύδωνες ἀκολουθοῦσι. πνεύματώσεις μὲν ἐπειδὰν τὰ σιτία φυσώδη, ὑφ' ἡ γαστὴρ ὑπάρχῃ, μὴ πάντῃ ψυχρά. κλύδωνες δ' ὁπόταν ἢ τοιαύτη πεπεπεσμένον, ἢ κατὰ ψυχθὴν σφοδρῶς, δύσφορα γὰρ ἀτμοῦ ἡ τοιαύτη γλοιὰ διάθεσις. πρόσθηλον δ' ὡς ἐκ ἂν δύναιτο κλύδωνα γίνεσθαι τῇ γαστρί. τὸ δ' ἄπονον εἶναι ἑκάστου αὐτῶν, αἰτία νόσος ἐστὶν, ἀεὶ μὲν ὡς ὁμοιομερὴς μοχθεῖ τὸ γαστρὸς, ἡ δὲ, ὡς ὀργανικὸ. πεπεῖ δ' ἢ τὸ πλημμελῶς ἑκατὸν αὐτῶν κινήσεως, ὅτι μὲν ἢ τοιαύτη κίνησις, ἢ παλμώδεις, ἢ οἷον κλονώδεις, ἢ σπασμώδεις ἐστὶν δ' πρότερον ἐν τοῖς περὶ τῶν συμπτωμάτων διαφορᾶς. ὁποῖαι δέπεις ἑκάστη τῶν εἰρημένων ὑπὸ κινήσεως, ἥτις τε ἡ καθ' ἑκάστων αὐτῶν αἰτία, δι' ἣν πρότερον διελήλυθεν λόγος. νυνὶ δ' τοσοῦτον ἔτι προσθετέον, ὡς ὧδὶ μίγνυνται τὰ τε νοσήματα, καὶ τὰ συμπτώματα ἢ καθεκτικῆς, ἢ ἐκκριτικῆς δυνάμεως. αὐτίκα ἡ οἷον σπασμώδης κίνησις ἢ γαστρὸς, ἥπερ ἐν τοῖς λύζειν συμπίπτει, σπασμὸς μὲν ἀκριβῶς ὀνομάζεται τοῖς μυσίν. ἡ δὲ γε γαστὴρ, ὅτι αὕτη μῦς ὄνομα ἐστὶν, ὅτε ὁ σύμμαχος αὐτῇ. οἷον σπασμὸς δὲ τις, ἀμφοτέρων κοινόν σύμπτωμα τῶν δυνάμεων, ἢ μὲν καθεκτικῆς, ὅτι μοχθηρῶς τε καὶ ὀλιγῳ ἢ φύσιν ἡ γαστὴρ λύζοιτο πεπεσμένοις τοῖς σιτίοις, ἢ δ' ἐκκριτικῆς, διότι πρώτως ἐκείνης αὐτῇ ὄνομα ἡ κίνησις, ἡ πλημμελὴς, ἀκριβέστατά τι τῶν λυπούντων ἐνεμούσης. ἔσι δ' ὅτε ἡ αὐτὴ κίνησις, ὅτι μὲ δὲ ἡ αὐτὴ διάθεσις ἐμέσοι τε καὶ λύζοσιν. ὧν μὴ γένοιτο ἐμέτοις τὰ ἢ τῆς συρυχωρίας ἐκκρίνοσιν. ὧν δ' ἢ λύζειν, κατ' αὐτὸ ἢ γαστρὸς τὸ σῶμα, πρὸς πλησίας ἢ τε διαθέσεις καὶ ἢ κινήσεις γιγνομένης, οἷαν καὶ τοῖς βήσσοσι ἢ δυσκρασίαν ἐνδέκνυμεν γίγνεσθαι. πάντων τῶν μορίων ἢ κοιλίας ἐκθλιβόντων τὸ λυποῦν αὐτὰ. διαφέρει τοῖς τε ῥιγώσασι τὴν γαστέρα, τὸ λοιπὸν σύμπτωμα γίγνεσθαι, ἢ τοῖς πεπρῆσθαι ἀθροώτερον λαβοῦσιν, ἥπερ θερμὸν ἔτω φάρμακον, εἴτ' ὧν πίνουσι θερμὸν ποτὸν, καὶ μᾶλλόν γε γίγνεσθαι λύζειν αὐτοῖς, ὅταν ἀκριβῶς ἢ λεπτὸν τὸ πεπόθοι, μᾶλλον γὰρ ἐγκατάδυεται τὸ τοιοῦτον, αὐτῷ ἢ σώματι ἢ κοιλίας. ὅτῳ ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ὅσα ψύχοντά τε καὶ θερμαίνοντα, ἢ σώματι ἢ γαστρὸς ἐγκαταβαίνει, τὸ λύζειν ἕπεται, πρώτως μὲν ἢ ἐκκριτικῆς δυνάμεως κίνησις τίς ὅσα πλημμελὴς, δευτέρως ἢ καὶ ἢ καθεκτικῆς τε καὶ πεπτικῆς ὀνομαζομένης. ὅτως ἢ τὴν ἀναυτίαν, καὶ οἱ ἐμετοὶ ἢ ἐκκριτικῆς δυνάμεως, κινήσεις εἰσὶ πλημμελεῖς, ὧν ἢ τὰ λυποῦντα τὸ σῶμα ἢ γαστρὸς, ὅτι τάχιστα ἐκνεῦσαι δι' ἢ στόματος. πρὸς πλησίον ἢ τούτῳ σύμπτωμά ἐστι καὶ τὸ ἢ τὰς λειποτρίας, ὅταν ὑπολιπὼν ἡ γαστὴρ, ἢ τοι δι' ἀκονητος ἢ βαρυόντος λυποῦντος, τοῦτ' ἀφελεῖν δυνάμεως ἐνδέκνυται. ὄντων ἢ αὐτῇ δυοῖν στομάτων. ἄνω μὲν, ἢ ἢ τοῦ στόμαχου. ὧν ἢ τοῖς κάτω, ἢ ἢ τοῦ πυλωροῦ, ἐφ' ὁπότερον ἂν αὐτῶν ῥέπει τὸ λυποῦν ἐκείνῳ συγχῆσ πῶς τὴν ἔκκρισιν. εἰ δὲ ὅλη ποτὲ αὐτῇ συμβαίη τοιαύτη διάθεσις, ἀμφοτέροις ἅμα χρῆσ τοῖς στόμασιν, ὡς ὧν ταῖς χολεραις.

Ἡ ἢ λοιπὴ τε τετάρτη δυνάμις αὖ ἡ ἑλκική, συμπτώμασιν ἁλίσκεται διττοῖς μὲν αὐτὴ ἢ γνώς, ἤτοι μηδ' ὅλως ἕλκειν δυναμένη τὰ σιτία, καὶ καλεῖσ τὸ τοιοῦτον σύμπτωμα, στομάχου πῆρώσις, ἢ μόγις ἐλάσσω, καθ' ὃν χρόνον αἴρεσ μὲν πῆρωθῆναι, πῆρᾶσ δ' οὐδέπω. καὶ τρίτον ὧν τότις ἐπεισέρχεται πλημμελῶς. αἱ πλημμελεῖς ἢ κινήσεις εἴρηται πολλάκις, ὥστε δὲν ἢ αἱ διαθέσεις ἐφ' αἷς γίγνονται. συμβαίη δ' ἐνίοτε καὶ ἕλκωμά τι χαρκῶδες, οἷα πάντως ὁρᾶται πολλάκις ἢ τοῦ στόμαχου γνόμενα, ὡς ἤτοι παντάπασιν ἀναφράξαι τὴν ὁδὸν τῶν σιτίων, ἢ πῆρωθῆναι κατά τι. καλεῖται δ' ὀργανικὰ τὰ τοιαῦτα νοσήματα. καὶ διήκουται πρὸς αὐτῶν ἐν τῇ

περὶ τῶν νοσήματων διαφορᾶς. ὧν μὲν δὴ τοῦ ἡγεῖ φύσιν ἔχει, ἡ γαστὴρ ἕλκει μὲν ἄνωθεν εἰς ἑαυτὴν διὰ τοῦ στόμάχου, κάτω δὲ ἐκκρίνει. παρὰ φύσιν δὲ διατεθεῖσα, κἀκ τῶν κάτωθεν μεταλαμβάνει. καὶ γὰρ καὶ κλυσῆρες ἐπανῆλθε πολλοὶς ὡς ἐμεθίωμι, καὶ πόθος ἐν τοῖς ἐλευθερίοις ἑλκοῖς. ἄμεινον γὰρ ὀκ ἕλκειν αὐτὴν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ διέχεσθαι μόνον, ὅσον ἂν ὑπὸ τῶν ἐντέρων ἀναθλιβόντων βιαίως ἄνω φέρηται. ἡγεῖ φύσιν μὲν γάρ ὅδιν ἐν τοῖς ἐντέροις (ἤδη γὰρ καὶ περὶ τούτων λέγειν καιρὸς) ἡ περιστολή, καθάπερ ἐν ἑτέροις ὧν διέλεκται, καὶ ταύτη χώμενα πρόσθεν τὴν προφὴν, ἄχρι τοῦ κάτω πόρου. ἐν διαθέσεσι δέ τισιν, ὅταν ἡ περισταλτικὴ κίνησις ἀρξηται κάτωθεν, ἡ φορὰ τῶν περιεχομένων ἐν αὐτοῖς ἄνω γίγνεται. οὕτω καὶ χυμός τις δριμὺς ἐνίοτε κατενεχθεὶς ὑπὸ τὴν ἔδραν, ἢ τοι κατ' ἀγορὰν διατριβόντων, ἢ κατ' ἄλλό τι χωρίον, ἢ πρᾶξιν, ἧς ὐκ οἷόν τε ἦν ἀπαλλαγῆναι, βιαίως ὑπενεχθεὶς, ἀνῆλθεν πάλιν ἄνω, καὶ τὴν τε γαστέρα διέκνυ, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀνεθυμίων πληροῖ, τὴν μὲν ἀρχὴν ἡ ἰνησεως, ἀεὶ τὸ σφίγκτηρ λαβὼν ὀργάνῳ ψυχικῷ, τὸν τοῦθον δ' ἑκάστῳ τῶν ἐντέρων ὡθοῦντος τε αὐτὸ πάλιν ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὸ ὑποκείμενον, ὧν οἷον πρόπαν πρότερον εἰς τὸ κάταντες ὠθοῖτο. ἡγεῖ ἢ τὸν αὐτὸν ἐνίοτε τρόπον, ἢ ἡ φύσις καταχεθεῖσα, πάλιν δρομεῖ. θαυμαστὸν δὲν ὀδέν, εἰ καὶ κλύσματός τι, ὥσπερ ταῖς ὕτω βιαίοις περιστολαῖς τῶν ἐντέρων, ἐπαναφέρεταί ποτε εἰς γαστέρα πρὸς φύσιν, εἰθ' ὅτως ὁρμαῖτ πρὸς ἔκλεισιν. αἱ δὲ ἕτεραι κινήσεις αὐτῶν ἐκ μὲν τοῦ ἡγρὸς εἰσὶ τῶν ἡγεῖ φύσιν ἢ τοι δ' ἐλλιπεῖς εἰσὶν, ἢ πλημμελεῖς. καὶ διαῤῥεῖν καὶ συμπτώματα. λιπαρέον ἢ αὐτὰς, ἀνάλογον ταῖς ὠδῖ τῆ γαστρὸς ἐργμώναις. ὅτω δὲ καὶ ἡ τῆ κινήσεως αὐτῶν σῤῥησις, ὁ σμικρότατον ὄδε σύμπτωμα. καὶ ἡγροὶ ἂν ποτε καὶ διὰ τοιαύτην αἰτίαν εἰλεός, ὥσπερ γε καὶ οἱ πρὸ φύσιν ὄγκοι, ποτὲ μὲν ὁδὶ ὅλως ὑπτρέψασι φορεᾶς κάτω τοῖς πορευτῶμασιν, ἔσι δ' ὅτε ἐλλιπῶς. ἀλλὰ καὶ σκληρὰ κόπρος ἐν τινι τῶν ἐντέρων ἔλικι σφιγωθεῖσα, κωλύσειν ἄν ποτε διεξέρχεσθαι κάτω τὴν ὑποκειμένην κόπρον. καὶ φυλάττει καὶ ταῦτα τοῖς ὠδῖ τῆ γαστρὸς ἐρημώνοις ἢ ἀναλογία πάντων τῶν συμπτωμάτων τῶν τοῖς ἐντέροις, ἤτοι διὰ συσπειρασίαν ἢνὰ συμβαινόντων, ἢ δι' ὄγκος ἢ ἡγεῖ φύσιν δι' αὐτὰ τὰ περιεχόμενα περιπτώματα. ὀκ ὂν δ' ἢ χρονίζειν ἔτι ἡγεῖ τὰ ὑπὲρ αὐτῶν λόγον ἄμεινον. ἀλλ' ἐφ' ἑτέρᾳ αὐτῶν γνώσις ἰέναι συμπτωμάτων καιρός.

Ἔσιν δὲν ἡ φυσικὴν ὀργάνου ἀνάδοσις τροφῆς, ἐκ κοιλίας μὲν εἰς ἧπαρ, ἐξ ἥπατος ἢ εἰς ὅλον τὸ σῶμα. ἡ διέλεκται μὲν περὶ τούτων. ὡς ἐλλιόντος ἑκάστου μορίου τῆ οἰκείαν ἑαυτῷ τροφὴν, ὠδῖ τελεῖτ. συμπτώματα δὴ τριῶν καὶ περὶ τῆ τοιαύτῆ γνῶρίσιν ἔσται, ποτὲ μὲν ἐλλιπῶς, ἢ μοχθηρῶς, ποτὲ ἢ ὁδὶ ὅλως ὑπτελεῖται. αἱ ἢ αἰτίαι βιαῖαι, καθάπερ ὑπὸ τῶ ἐμπροσθεν. ἢ δι σκληρασίαι τῶ ἐλκόντων ἢ νοσήματα ὀργανικὰ τῶν αὐτῶν τούτων. ἢ ἡ ἀναδιδομένης τροφῆς μοχθηρία. αἱ μὲν δὴν σκληρασίαι τῆ δώσειν ἄῤῥωστον ἀπεργάζεσθαι. τὰ δ' ὀργανικὰ νοσήματα, τὰς ὁδοὺς σφοχωρεῖ. ἡ τροφῆς δ' ἡ μοχθηρία πάχος τε ὅτι καὶ γλιχρότης. περὶ δὲ ἡ διαγνώσεως αὐτῶν ὁ νῦν λέγειν καιρός, ἀλλ' ὠδῖ τὰς διαλείσεις τῶν περιπτωμάτων ἰτέον. εἰσὶ ἢ καὶ τούτων αἰτίαι τριῶν. μία μὲν, ἡ τῶν ἐκκαθαιρόντων αὐτὰ μορίων ἀσθένια. ἀδυτόρα ἢ, ἡ σφοχωρεία τῶν ὁδῶν. ἡ δ' ὑπόλοιπος, τὸ περιπτώματος ὅδιν αὐτὸ μοχθηρία. ἡ μὴ δὲν ἀσθενίας αἰτία, δυσκρασία τετύχηκεν ὅσα. ἡ ἢ σφοχωρείας, ἔμφραξις, ἢ ὄγκος τις τῶν ὀργάνων. ἀλλὰ τοῦ μὴ ὄγκων, ἄλλων ὑπάρχει ῥοῦμα χυμῶν εἰς αὐτὸ καταστήσαν τὸ σῶμα τῶν ὀργάνων. ἡ ἢ ἔμφραξεως. ἢ τοι πάχος, ἢ γλιχρότης τῶν χυμῶν, ἢ βλάσματα. τῶν περιπτωμάτων δ' αὐτῶν ἡ μοχθηρία, πλῆθος δὴ καὶ πάχος καὶ γλιχρότης. ὄντων δὲ τριῶν περιπτωμάτων ἡ ἐν ταῖς φλεψὶ πέψεως. ἑνὸς μὲν τοῦ πικροχόλου, δυτόρου δὲ τοῦ μελαγχολικοῦ καὶ τρίτου τοῦ ὀῤῥώδους. τὸ μὴ πικρόχολον, ἡ ὠδῖ ὅλῃ ἅπαν κύσις ἐκκαθαίρει. τὸ δὲ μελαγχολικὸν, ὁ ἀπλῶς. τὸ δὲ ὀῤῥώδες, οἱ νεφροί. καὶ τοίνυν καὶ καθαρθήσεται φάυλως ἕκαστον. ἢ διάπερ τῶν οἰκείων ὀργάνων ἀῤῥώστησαν. ἢ τῶν ὁδῶν σεγνωθεισῶν ὑπωσοῦν. ἄτε δὴ διῃρῶν ὑπαρχόντων τῶν ὁδῶν. ἑτέρων μὲν, δι' ὧν ἕλκεται τὸ περιπτόν. ἑτέρων δὲ δι' ὧν ἐκκρίνεται, κατ' ἀμφοτέρας ἡ σφοχωρεία βλάπτει τὴν διάκρισιν. ἔσι δ' ὅτε τούτων μὲν, οὐδὲν ἐβλάβη. τὸ ἢ πλῆθος τοῦ περιπτώματος, ὅταν ἄμετρον ἦ, παῦ ἐκκαθαρθῆναι μὴ δυνάμενον, ἅμα δὴ ἅπαντι φορεῖ, παντάχοσε τοῦ σώματος. ἡ ἢ ἀμετρίας αὐτοῦ διῃρῶν ἄπορον, ἢτ' ἀλλοιωτικὴ δυνάμις ὁ καλῶς διακειμένη, ἢ τῶν ἐδεσμάτων ἡ μοχθηρία. τοῦ μὲν δὴ βεβλάφθαι τὴν δυνάμιν, ἡ δυσκρασία τῶν μορίων αἰτία, καθάπερ εἴρηκε πολλάκις. ἡ ἢ τ' ἐδεσμάτων μοχθηρία καθ' ἕκαστον τ' περιπτώματος ὅδιν ἰδία. τὰ μὲν γὰρ μελαγχολικώτερα φύσει. τὰ ἢ ὑδατωδέστερα. τὰ δὲ πικρόχολα ταῖς ὀσίαις ὅδιν, ὡς ἐν τοῖς ὕπερ αὐτῶν λόγοις δίῃρηται. καὶ μὴν γε καὶ ἡ ἀλλοιοτικῆς δυνάμεως ἡ δυσκρασία, πῶς μὲν τὸ θερμότερον ἐκπεπομένη ποτὲ μὲν τὸ πικρόχολον, ἔσιν ὅτε ἢ τὸ μελαγχολικὸν ἀπετελεῖ περίπτωμα. διέλεκται δ' ἐν ἑτέροις ὁποῖον ὅδι ἑκάτερον. ὠδῖ δὲ τὸ ψυχρότερον. ἤτοι φλεγματικώτερον, ἢ ὑδατωδέστερον. ἀκολουθήσει δ' ἑκάστῳ τῶν περιπτωμάτων οἰκεία τ' συμπτώματος ἰδέα, τῇ μὲν ὠχρᾷ πλεοναζόσῃ, καθ' ὅλον μὲν τὸν ὄγκον, ἰκτεροι. καθ' ἕν δέ τι μόριον, ἐρυπέλατά τε καὶ ἕρπητες. τῇ μελαίνῃ δὲ, κατ' ὅλον μὲν τὸν ὄγκον, ἐλέφας. καθ' ἕν δέ τι μόριον, ὁ καρκῖνος. τῇ φλεγματώδει δὲ, καθ' ὅλον μὲν τ' ὄγκον ὁ λευκοφλεγματίας ὀνομαζόμενος ὕδρωψ. ἐν ἑνὶ δὲ τῇ μορίῳ, τὸ καλούμενον οἴδημα. λέγεσι δέ τινες τὸν αὐξάνοντα νῦν χαῦνον ὄγκον. ὀῤῥώδεσι δὲ περιπτώμασι πλεοναζόσιν, ὅτ' ἀσκίτης ὀνομαζόμενος ὕδρωψ ἔπεται. ἔπι τε φλυκταίνων γνώσεις, ἐν ἐκείνοις τοῖς τῶν ζώων μέρεσιν, εἰς ἅπερ ἀνῆλθε τὰ περιπτά. ὅτω μὴ ἐπειδὴ εἰλκεινὲς ἕκαστον αὐτῶν πλεονάζῃ, μιγνυμένων δ' ἀλλήλοις τε νῦ ἅπαντι πάμπολλα συμπτωμάτων τε καὶ νοσημάτων ἰδέαι σωίσαντα, περὶ ὧν ὀκ ἀναγκαῖον ἐν τῷ δὲ μηκύνειν. ἀλλ' ὠδῖ τὸ προκείμενον ἐπανέρχεσθαι.

τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν ἡ πρώτη τε καὶ ἀναγκαιοτάτη χεδὸν ἁπασῶν ἡ θρέψις ὅδιν, εἶδός τι ἡ ἀλλοιωτικῆς ἐνεργείας ὑπάρχουσα. ἔσι μὴ γὰρ καὶ ἡ ἡγεῖ τὴν γαστέρα πέψις ἀλλοίωσις. ἔσι δὲ καὶ ἡ ἐν ταῖς φλεψίν. ἔσι δὲ καὶ ἡ καθ' ἕκαστον μόριον. ἐφ' ᾗ τετάρτη τις ἀλλοίωσις, ἣν ὁμοίωσιν ὀνομάζουσιν ὑπὸ τινων μὴ ὄνομα τῇ θρέψει. τὸ ἢ ὄργανον ὐχ ἕτερον. ἀφτυγχάνεται δὲ καὶ ἡ θρέψις, ἤτοι μεθ' ὅλως, ἢ ἐλλιπῶς, ἢ πλημμελῶς γιγνομένη. διάτε τὴν θρεπτικὴν δυνάμιν, ἧς τὸ γλίσχος ὅδιν ἡ ἀλλιωτικὴ, καὶ διὰ τὴν ἡ ὕλης ἐνδειαν, ἢ μοχθηρίαν. ἐνδειαν μὴ ἐν ταῖς ἀτροφίαις, ὅσαις ἐλλιπῶς, καὶ ὅσαι σφριτικῶς ὀνομάζονται. μοχθηρείαν ἢ, ὡς ἐν ἐλέφασί τε καὶ λεύκαις

ὅσα τ' ἄλ

ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. συμβαίνει γὰρ γ' ἂν τοῖς πρωσφύεσθαι τῇ τροφῇ ταῖς σαρξίν, ἐπεισλὰν φλεγμαλικώτερον ὑπάρχη τὸ αἷμα, καὶ τῇ σάρκα γίνεσθαι φλεγματικωτέραν. οὐ γὰρ ταυτόν ἐσιν αὐτῇ σαρκί τε εἶναι, καὶ φλεγματικῇ σαρκί. ὡσπερ οὐ δὲ ταυτόν ἐσι σαρκί τε εἶναι καὶ μελαγχολικῇ σαρκί. καὶ νὴ δία γε πικροχόλῳ τε. καὶ δυκρασίᾳ ἢ τὰς πρώτας ὀνομαζομένας ποιότητας. ὑγροτέρᾳ τε καὶ ξηροτέρᾳ καὶ θερμοτέρᾳ καὶ ψυχροτέρᾳ. πεπυσμένοις δὲ τοῖς λόγῳ βεβαιοτέρου, γνοήσας τῶν ζώων τὰς σάρκας φαίμων τε καὶ ἀναίμων, καὶ πάντων τούτοις τῶν ἑρπετῶν, ὅσα ἢ τὸ ἔαρ ὁρᾶται γλιόμενα, καὶ μάλις' αὐτῶν ὅσα βοτάναις χλωραῖς ἔοικεν. ἀλλὰ τούτων μὲν ἡ σὰρξ, ὁμοιοτάτη ταῖς πόαις ὄδιν. ἑτέρου τε λευκὴ καὶ ἀναίμου ὥσπερ τῶν λαγωβῶν τε καὶ πολυπόδων, ἄλλων τε ἄλλη τις. οὔτε γὰρ ὀνομάσαι τὰς διαφορὰς αὐτῶν φάδιον. οὕτως ἄπειροί τὸ πλῆθος ὑπάρχουσιν. ὅταν οὖν ὡς ἐλέγομεν ὑπὸ φλεγματικοῦ τε αἵματος καὶ γλίσχρου τοῦ αἵματος ἡ σὰρξ πρέφηται, χρόνου πολλοῦ, σὰρξ μὲν ἔτι μένει, μεταλλάττει δ' αὐτῆς ἡ διαφορὰ μὴ πρὸς ἑτέραν ἰδέαν ἐκτρέπεσθαι, μὴ γίνεται μεταξὺ τῶν φαίμων σαρκῶν καὶ ἀναίμων. ἐπεισλὰν δὲ τοιάυτη διατασις, συμβαίνει λοιπὸν αὐτῇ, μὴ δ' ὧν χειρῶν ἕνεκα τῇ ὠφελουμένῳ ἑαυτῇ τροφῇ, εἰς ῥυθρὰν σαρκὸς ἰδέαν μεταβάλλειν. ὁ μᾶλλον, ἢ πολύποδσί τε καὶ λαγωβοῖς γὰρ τούτῳ δὴ καὶ τάχιστα λευκή τε γίγνεται πᾶσα καὶ φλεγματώδης, ὅταν αὐτή τε μηκέτι δύνηται τῇ τροφῇ, εἰς ῥυθρότητα μεταβάλλειν, ὠθεῖταί τε τὸ φλεγματῶδες ἐκεῖνο. οἷον οὖν ἐξ ἀρχῆς ὁ κάραβος ἔχει τῇ σάρκα, καὶ χερσὶν ἅπασι τὰ ὄστρεα, τοιάυτῃ ἐκ μεταπώσεως ἴσχουσιν, οἱ ταῖς λευκαις ἁλισκόμενοι. καὶ γὰρ ὀνομαζουσιν οὕτω τὸ πάθημα τῆς σαρκὸς ἀπὸ τῆς χροίας τῇ ὀνομασίαν θέμενοι. τῆς δέ γε μελαίνης σαρκὸς ἅμα καὶ ὀχθώδους, ἀπὸ τοῦ ζώου τοῦ ἐλέφαντος ἐποίησαν τοὔνομα. γίγνεται δὲ λαπάνη κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῇ λευκῇ χρόνῳ πάμπολλῳ μελαγχολικῆς ὑδρεύσης τροφῆς τῇ σαρκί. τῶν δὲ ἄλφων ἡ γένεσις, ὁμοειδὴς μὲν ἐσι τοις ἐρημένοις πάθεσιν, οὐ μὴν αὐτῆς γε δι' ὅλου πεπονθυίας τῆς σαρκός. ἀλλ' ὠπολῆς τοῦ δέρματος, οἷον λεπίδος τινες ὠπεπήγασιν οἱ ἄλφοι. λευκοὶ μὲν ἐκ φλεγματικοῦ. μέλανος δὲ ἐκ μελαγχολικοῦ γινόμενοι χυμοῦ. πολλάκις δὲ διώκαται τροφὴ, καὶ ὡς μέγιστα πρὸς ἀλλοίωσιν σαρκὸς, ἔρκται καὶ ἀεισυστέλει μεμνημένῳ χωρίων, ἐν οἷς ἀλλοιοῦται τὰ βοσκήματα μεθισαμένα λαπάς χόαν τε καὶ ἄλλας ἀιδηπὰς διαφοράς. ὅσοι δ' οὐ συγχωροῦσιν ὑπὸ τροφῆς ἀλλοιοῦσθαι τὰ τρεφόμενα. ἱρατευμένου γὰρ οὐ ἱρατεύοντος ὄνομα ὑπάρχειν τῇ τροφῇ, οὔτε πρὸς τῆς λαπάς χόαν τε καὶ ἄλλας ἀιδηπὰς τὰ φυτὰ διώανται λέγειν ὑγιὲς μηδέν. ἀλλ' ἀκροῶνται πανταπάσιν ὑπὸ τῶν πραγμάτων, ἐναργῶς ἅπασι φαινομένων. τὰ μὲν γὰρ τοῦ πρασιοῦ φυτοῦ τοῦ μεταπομιδέντος ἐκ πρασιῶν εἰς αἴγυπτον, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. θαυάσιμον μὲν ὡς λαπάς χόαν τῆς πρασίας, μεταπομιδὲν ἢ εἰς Αἴγυπτον μετέβαλε τὸ ἰνδιωδέστερον. καθάπερ οἶμαι καὶ τὸ ἐν ἡμῖν ἀμπέλων, ὡς ὑπαλλάττουσα τὰ χωρία, διάφορον ἐκφέρουσι τὸν οἶνον. τὰ δὲ τῶν ἄλλων φυτῶν, οἱ τὰ γεωργικὰ ἀναγράψαντες, ἐδήλωσαν. ὥσπερ γε καὶ οἱ τὰ τῶν βοτανῶν, οἱ τὰ βοτανικά. μεταπομιζόμενα γὰρ δὴ ἑτέρων χωρίων εἰς ἕτερα πολλάκις, οὐδὲ δυοῖν σταδίοιν διάσημα, κατὰ πολλὰς ἀλλοιοῦται διαφοράς. ἐχέτω δὴ ὅσοι φάσκουσι λιπαινομένου, καὶ ἀλλοιουμένου, καὶ μεταβαλλομένου τῇ τροφῇ ὑπάρχειν ὄνομα, μὴ ὅσον μόνον ἐπισπᾶσθαί τε καὶ λέγειν, ἀλλὰ καὶ πρὸς λευκης γενέσεως ὠχειρῆσαι διελθεῖν. ἤτοι γὰρ ἡ τρεφομένη σὰρξ αἰτία τοῦ παθήματος, ἢ τὸ τῆς τροφῆς μοχθηρόν. ἀλλ' εἴπερ οὐκ ἡ τροφὴ, βούλονται γὰρ οὗτοι, ἀνάγκη φάναι τῇ σάρκα. τίποτ' οὖν αὐτὴ πασοῦσα, τῇ τροφῇ οὐκ ἔτι ἑαυτῇ λατὰ ταῦτ' ὁμοιοῖ. γλιήσεται γὰρ οὕτω γε τοῦ πάθους ἡ φύσις αἰτία. πολύ δ' ἴσως ἄμεινον οἶμαι τῇ τροφῇ αἰτιᾶσθαι. οὐ μὴν οὐ δ' ὅτι τὸ μὲν ὁμοιοῖ ἑαυτῷ τῇ τροφῇ, δῆλον ὅτι τοῦ τρεφομένου, τὸ δ' ὁμοιοῦσθαι τε καὶ μεταβάλλεσθαι πάθος τῆς τροφῆς, δῆλα ὅτι ἀδιάτον ἐσι τοῦ πάσχοντι πρὸς τὸ ποιοῦν ἀντιδρᾶσαί τι, λαὸν ἧ σμικρότατον. αὐτὸ γὰρ δὴ που φανερώτατον, ἐν τοῖς πρὸς τούτῳ λογισμοῖς ἐπεσκείψαμεν, οὐχ ἡμεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν φιλοσόφων ὅσοι δεινότατοι τὸν ὅλων τῆς φύσεως ἐνεργειῶν τε, καὶ παθῶν ἐξηγηταὶ γεγόνασι. φαίνεται γοῦν ἅπαντα καὶ ἰσχυρότερα πολὺ τῶν ὁμιλούντων τυγχάνη, πάσχοντά τι πρὸς αὐτῶν ἀδηλον καὶ σαφὲς, εἰ καὶ μὴ λατὰ τῇ πρώτῃ τούτων ὁμιλίαν, ἀλλ' ἐν δὴ χρόνῳ γε πλείονι τινί. καί που καὶ σίδηρος ὁ τιμιώτατος ἡμελλώθη τέμνων σάρκα μαλακωτάτῃ, ὅτε σκληρότατος λίθος, ἔχει κοῖλον ἐν ἑαυτῷ χρόνῳ πολλῷ πλησθέν ὑπὸ τ' σταλαγμοῦ. τί δεῖ λέγειν ἔτι πρὸς τ' κεραννυμένων ἅπαντας γιγνώσκεσιν. ἰσάν τε γὰρ εἰς ἀμφορέα ζέοντος ὕδατος ἐμβάλῃς κοτύλῃ ψυχροῦ, τὸ μικρὸν δὴ ἀμφοῖν, οὐ μόνον ἐνδείκνυται τῇ ἧτταν τῆς κοτύλης, ἀλλὰ καὶ τοῦ νικήσαντος τὸ πάθος. ἐάν τις ἔμπαλιν εἰς ἀμφορέα ψυχροῦ κοτύλῃ θερμοῦ ἐμβάλῃ, νικηθήσεται μὲν ἡ κοτύλη, πείσεται δέ τι βραχὺ καὶ ὁ ἀμφορεύς. ἀλλὰ γὰρ ὅπερ εἴρηταί μοι καὶ πρόσθεν, οὐκ ἀντιλέγειν ἐν τῇ δὲ τῇ πραγματείᾳ προὐθέμην, οὔτε μηκύνειν, ἀλλ' ὅσον οἷόν τε τάχιστα ποιήσασθαι τῇ διδασκαλίαν. ἦν οὖν λύπη, μέγισόν τι σφάλμα δι' ἀλλοιωτικῆς ἐσι δυνάμεως. ἕτερα δὲ πάμπολλα σμικρὰ λαθ' ὑγρότητα, καὶ ξηρότητα, καὶ ψυχρότητα, καὶ θερμότητα δι' σαρκὸς ὑπαλλαττομένης. ἀτροφήσει δὲ τὸ μόριον οὐ μόνον διὰ ἀρρωσίαν τῆς ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐλκτικὴν ἀτονήσασαν, ἢ διὰ τὴν ἐκκριτικὴν ἀμετρότερον λινηθεῖσαν. εἰς ἀμετρίαν δὲ λινήσεως, ἡ ἀκρειτικὴ δυνάμις ὄρχεται, λαθάπερ εἴρηται καὶ πρόσθεν, ὅταν ἅτοι διὰ πλῆθος, ἢ δριμύτητα πόδιπωμάτων, ἢ οἰκείαν ἀδηνείαν, ἢ λαθεκτικὴ δυνάμις βαρύνηται. ἐν τούτῳ γὰρ ἀνάγκη σωεκκείνεσθαι δι' πόδιπᾶ, τὸ χρηστὸν, ὡς ἐν λειγωτορίαις τε καὶ δυσωτορίαις καὶ χολεραις. ἀτονία δὲ ἡ ἀκρειτικῆς δυνάμεως ὑγροτέραν τε καὶ πόδιπωματικωτέραν ἀνάγκη γίγνεσθαι τῇ σάρκα. τὰ πόδιπώματα δ' αὐτῶν ἡ πλείων γένεσις, ἀξέρωσία ἡ ἀλλοιωτικῆς ἀκρτελεῖται. ὅταν δὴ ἅμα συέλθοι τῇ μὲν ἐλκτικῇ πολὺ ἀδιατάδαι χυμὸν, ἀδυατεῖν δὲ τῇ ἀλλοιωτικῇ δυνάμιν ἅπαντα τὸν ἐληθόντα λατεργάζεσθαι, καὶ διὰ ὅσα πολλὰ γίγνεσθαι τὰ πόδιπώματα, τῇ ἀκρειτικῇ δὲ ἐν τούτῳ δὴ καιρῷ, χεῖρον τε καὶ ἀτονώτερον ἑαυτῆς λινεῖσθαι, πλήθ ὅυτως ἀνάγκη πόδιπωμάτων ἐν ταῖς σαρξὶ συίστασθαι. λαὸν τούτῳ λατά τε τῇ ἰδέαν καὶ τὸ ποσὸν τοῦ πόδιπώματος, ἄλλο τε

ἀλλοίαν γίνεσθαι τὴν σάρκα. ποτὲ μὲν οἰδηματώδη, ποτὲ δὲ φυσώδη, ποτὲ δὲ ὑδερώδη. καὶ γαγγλιὴ καὶ ὁ ἀνὰ σάρκα καλούμενος ὕδατός, ἐκ τούτου τοῦ γένους ἐστίν. ἀλλ' οὐδὲν οἶμαι δεῖν ἔτι μηκύνειν τοὺς περὶ τῶν τοιούτων. οὐ γὰρ ἅπαντα διελθεῖν ἐν τῷδε τῷ λόγῳ τὰ ἡμῖν μορίων συμπτώματα προὐθέμην. ἀλλ' ἐν τοῖς πλείοσι γυμνάσαι σοὺς φιλομαθεῖς. ὥστε μοι καιρὸς ἤδη μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερόν τι γένος συμπτωμάτων ἐγγὺς τοῦ ἡμῖν τὰς βεβλαμμένας ἐνεργείας. αὐτὸ μὲν οὖν γένος ἐν τοῦ ποσῷ καὶ ποιῷ τῶν ἐκκεινομένων ἐστίν, ἤτοι δὲ διὰ βλάβην τινὰ γίνεται δυνάμεως, ἢ ὀρεθισμὸν ἀκαίρου, ἢ πλημμελῆ λίνησιν ἐπεγείροντα τὴν δύναμιν, ἢ διὰ ἀπόμωσιν, ἢ ῥῆξιν, ἢ διάβρωσιν ὀργάνου τινός, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ἡ τοῦ αἵματος ἔκκεισις. οὐδὲν γὰρ χεῖρον ἀπὸ ταύτης ἀρξεσθαι, διότι τοῦ γένει διολιεῖ παρὰ φύσιν ὑπάρχειν, ὡς τὰ πολλά. πλὴν γὰρ ὅσα διὰ μήτρας ἀποῤῥαγοῦσι γυναῖκοι, ἀεὶ μὲν ἄλλαι πᾶσαι ἰσχνώσεις τοῦ αἵματος ὅλῳ τῷ γένει παρὰ φύσιν εἰσίν. ἐκεῖναι δὲ τοῦ ποσῷ μόνον. ἀεὶ μὲν δηλῆξεις ἀπὸ τῶν ἀγγείων ἤτοι διά τινα τῶν ἔξωθεν γίνονται πληγῶν, ἢ λακτίσαντός τινος, ἢ πατάξαντος, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως ἰσχυρῶς πληγέντος τοῦ ἀνθρώπου, γίνεται μὲν οὐ πανδήσασι μεγα, καὶ κατωνεχθεῖσιν ὑπὸ τὴν γλῶτταν ἀπὸ ὑψηλοῦ, καὶ διὰ λαιμαγμὸν ὀξεῖαν τε καὶ μεγάλην. ἐπειδὴ οὐ τοῦτον ὑπὸ πλείονος τείνεται τὰ φωνητικὰ τῶν ὀργάνων μόρια. τοῦ λόγου δὲ τῆς τάσεως ἀναρήγνυσι οὐ ὅσα πανδύντων ἐλλάβη. τὰ δὲ ἀπὸ ὑψηλοῦ κατωνεχθέντων, ἐν τῷ τῶν πληγῶν ὅτι γένει. διαφορὰ γὰρ οὐδὲν ἢ ὑπὸ λίθου τινὸς ἐμπεσόντος ἐξωθεν ἢ λαισθήματί τι μορίου, ἢ αὐτοῦ τοῦ κατωνεχθέντος ἰσχυρῶς ἐμπεσόντος τῷ διαπέδῳ. ταυτὴ μὲν οὖν ἀγγείου ῥήξεως ἄδηλα πρόδηλα, καὶ οὐδεὶς ἀγνοεῖ. τὰ δ' ἐκ τῶν τοῦ σώματος ὁρμώμενα διαθέσεων, ἐπεὶ δ' ἂν ἀπὸ ταυτομάτου τῆς ἀποῤῥαγήσῃ διὰ ῥινῶν, ἢ ἐμέσας, ἢ ἀναβήξας, ἢ χρεμψάμενος, ἢ κάτω διαχωρήσας, ἢ οὐρήσας αἷμα τύχῃ. ταυτὶ μὲν οὖν ὅλῳ τοῦ γένει παρὰ φύσιν ὄντι. ταῖς γυναιξὶ δὲ ὡς εἴρηται διὰ μήτρας ἀποῤῥαγούσαις, οὐχ ὅλῳ τῷ γένει παρὰ φύσιν ἡ κένωσις, ἀλλ' ἐν τοῦ ποσῷ μόνον. ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα ἐμπίπτει διὰ τρεῖς αἰτίας, ἤτοι τῆς διαμέσεως ἀνασωμωσάσης ἀγγεῖον, ὡς ἐν ταῖς ἐκ ῥινῶν ἀποῤῥαγίαις, ἢ διὰ αὐτὸ τὸ αἷμα μοχθηρῶς διακείμενον, ἢ τῶν ἀγγείων τι. τὸ μὲν οὖν αἷμα μοχθηρῶς διακεῖσθαι λέγω, τό, τε διακόχυμον εἰς τοσοῦτον γιγνόμενον, ὡς διαβιβρώσκειν τὰ περιέχοντα, τό, θ' οὕτω πλέον, ὡς μὴ σέγεσθαι. καὶ γὰρ καὶ ῥῆξαι ἢ ἀνασωμῶ ἀγγεῖον, ἱκανὸν δεῖν. αὐτῶν δὲ τῶν ἀγγείων ἡ κάκωσις, ἐν ἀμέτροις δὲ μαλακύνσι, καὶ σκληρύνσι, καὶ λεπύνσι. γίνεται δὲ ταῦτα καὶ φύσει μὲν πισὶν οὐθέως ἐν τῇ μήτρᾳ διαπλασθεῖσι μοχθηρῶς, οὐδὲν δὲ ἧττον ἀπὸ μαλακύντητος ὑπὸ πολιτῶν ὑγρότησιν. ἀπὸ δὲ σκληρότητος, ὑπὸ ξηρότησιν. ἀπὸ δὲ λεπτότητος, ὑπὸ ἀτροφίας. τὸ μὲν οὖν μαλακὸν ἀμέτρως ἑτοιμώτερον ῥαγῆναι διὰ ἀδυνάμειαν. τὸ δὲ σκληρὸν πάνυ, τοῦ μὴ ῥαδίως ὑπὸ πλέον ἐκτείνεσθαι. τὸ δὲ ἰσχνὸν διὰ ἀμφοτέρας τὰς τοιαύτας τῶν φλεβῶν διαθέσεις οὐ μόνον ὑπὸ τὸν ὠδῖνα αἰτίων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἐκτὸς, ἑτοίμως ῥήγνυσθαι συμβέβυκε, διαβιβρώσκεται δὲ, οὐκ ὁμοίως ἅπαντα, τὸ μὲν γὰρ σκληρὸν, καὶ παχὺ, δυνασθὲς ὑπὸ διαβρώσεως. οὕτω δὲ καὶ ἀνασώμουδαι τοῦ μὲν ἀτόνῳ τε καὶ μαλακῷ, καὶ ἰσχνῷ πρόχειρον. πρόχειρον δὲ, τοῦ τόνῳ τε καὶ παχεῖ, καὶ σκληρῷ. γίνεται δὲ ἡ ἀνασώμωσις ὑπό τε τῶν ὀρεθιζόντων τὰ σώματα τῶν ἀγγείων. καὶ διὰ πλήθους διασταλμόν. ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ αὐτὴν τὴν φύσιν ἐκκεινόυσαν τὰ λυποῦντα. καλοῦσι δὲ, τινὰ καὶ διαπνοὴν αἵματος, ὡς τέταρτον γένος ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις, ἔσι δὲ τέταρτον μὲν οὐδαμῶς. ἤτοι δὲ ἀνασώμωσις ἀγγείων μικρῶν, ἢ οὐχ αἵματος † ἐκκείσις, ἀλλ' ὀῤῥοῦ εἰδος καθ' οἷον μάλιστα τρόπον ἐπ' ἀτονίας ἥπατος καὶ νεφρῶν ὑρεῖται. καὶ κάτω δὲ διαχωρεῖται πολλάκις αἱματῶδης ὀῤῥός. εἰρήσεται δὲ ὑπὲρ αὐτῶν ὀλίγον ὕστερον ἐπειδὰν ἐπέλθωμεν πρότερον ὑπὲρ τῶν ἐμουμένων. ἐκκείνεται γὰρ οὖν καὶ ταῦτα, ποτὲ μὲν, ὡς πλέω τε καὶ βαρύνοντα τὴν κοιλίαν, ὥσπερ ἐνίοτε τὸ πλῆθος τῆς τροφῆς, ἔσιν ὅτε δὲ ὡς ἀνιῶντα τε καὶ διάκνοντα. καθάπερ ὅταν ὀξώδης ἢ κισώδης, ἢ ωικρὰ καὶ δριμεῖα κατὰ τὴν ἀπεψίαν ἡ προσφερθεῖσα γένηται τροφή. τούτου τοῦ γένους ὅτι καὶ τὰ χολώδη τε, καὶ φλεγματώδη, καὶ ὀῤῥώδη πολιτήματα, τότ' αὐτόθι γενόμενα, καὶ ὅσα συῤῥεῖν πέφυκεν εἰς αὐτὴν, δῆλον ὅλου τοῦ ζώου ἕξεως. ἔσι δὲ καὶ τετάρτη γένος ὧδε τούτοις ἀπίων, εἰς ἔμετον ὁρμώντων τὴν γαστέρα. κἂν μή τε βαρύνῃ, μή τε διάκνῃ. μόνον δὲ αὐτοῖς ὑπάρξῃ τὸ παρὰ φύσιν. ὅρος δ' ὅτι κοινὸς ἁπάντων τῶν παρὰ φύσιν. εἰ μὴ διώκοιτο βέφειν πεφθέντα. ἡγοῦμαι δὲν οἶμαι τὸν λόγον, οὐ μόνον ὀξὺ φλέγμα, καὶ ἁλυκὸν, ἀλλὰ καὶ γλυκὺ πολλάκις ἐν τῇ γαστρὶ συσαν, εἰς ἔμετον αὐτὴν ὁρμᾶν εἰώθε. εἰ αὐτό γε τὸ αἷμα τὸ εἰς τὴν κοιλίαν ἐκχυθὲν, οὕτως ἐμεῖν αὐτὴν ἀναγκάζει. καὶ μὴν εἰ κάτω διαπέμπει ποτὲ μὲν πόῤῥω, ἔσιν ὅτε δὲ βραδύτερον, ἢ ἔλαττον, ἢ πλέον, ἢ ὀλιγάκις, ἢ πλειονάκις, ἤτοι χρηστὴν τροφὴν, ἢ διεφθαρμένην, ἢ τὸ συῤῥέον εἰς αὐτὴν ἄνωθεν, ἢ τὸ κατ' αὐτὴν ἀχρηνύμενον. ἀλλ' ἡ μὲν φθάνουσα τὸν σωμένθ καιρὸν ἔκκεισις, ἤτοι καὶ βαρυομένης ἢ κοιλίας, ὡς ὑπὸ πολοῦ τοῦ λυφθέντος, ἢ ὀδαξουμένης τε καὶ ἰσχνουμένης, ὡς ὑπὸ διάκνοντος, ἢ ὡς ἀλλότειον, καὶ οὐκ οἰκεῖον ἀρθουμένης γίνεται, μεμνημένων ἡμῶν, ἐπειδὰν πολὺ τι λέγωμεν, ὡς τείνειν ἔχει ὧδε τὴν γένεσιν, ἤτοι τοῦ τὴν δύναμιν ἀτονωτέραν ὑπάρχειν ἑαυτῆς, ἢ τῷ τὸ λυφθὲν ὑπορβάλλειν τὸ σύμμετρον, ἢ διὰ τὸ σωαμφότερον. ἐξωθεν δὲ τῶν ἐρεθιζόντων ἡ τῶν ὑγροτέρων τε καὶ γλιχροτέρων ἐδιεσμάτων προσφορὰ ταχεῖαν ὀργάζεται διαχώρησιν, ὀλιδαινόντων αὐτὴν ἑτοιμότερον, εἰ καὶ πεπιπατήσαντος μάλιστα τύχοιεν ἐπ' αὐτοῖς ἀτρέμα. ὥστε κατασεῖσαι μὲν αὐτὰ, μὴ μήν γε ἀνάδοσιν ὀργάσασθαι πρὸ τοῦ καιροῦ. συμβαίνει γάρ τι τοιοῦτον ἐν ταῖς κατασείσεσιν, ἐπειδὴ πάμπολλαι τῶν ὑποῤῥεόντων ἐλικτὲς εἰσιν. ἀνάγκη δήπου καθ' ἑκάστην αὐτῶν ἐκ τῆς ὑψηλοτέρας εἰς τὰ ταπεινότερα φέρεσθαι τὰ σιτία. τοιγαροῦν δὲ τοῦ βάρει μὲν, οὐκ ἔθ' οἷόν τε μένειν. τῇ δὲ τῶν ὑποῤῥεόντων αὐτῶν ὠθρεία, πρωθεῖται τὰ σφιγγόμενα κατὰ τὰς ἕλικας αὐτῶν ἐχόντων δύναμιν ἐμφυτον ἀφικτικὴν τῶν ἀνιώντων αὐτά. τὰ δὲ ὑγρὰ καὶ γλίχρα σιτία, διεξόρχεται ῥᾳδίως, εἴτε τοῦ βάρει καὶ τοῦ σεισμῷ τοῦ σώματος, εἴτε τῇ τῶν ὑποῤῥεόντων ὠθρεία πρωθοῖτο. ταχείας δὴ οὖν διεξόδου, λέλεκται τὰ ἄπια. ὠφιάστερον δὲ τοῦ στομάχου ἐκκείνει ἡ κάτω γαστὴρ, ἤτοι διὰ ἀπονίαν, ἢ διὰ δυσαισθησίαν τῶν ὑποῤῥεόντων, ἢ διὰ ὀλιγότητα τῶν ἐδιεσμάτων, ἢ διὰ ποιότητα.

† al. ἐκκείσεως

τητα. τά τε γὰρ ἄτονα πεφωθεῖν οὐ θέλει. τὰ δὲ διυσαίθητα τῶν λυπούντων, ἀμυδρῶς αἰσθάνεται. ἡ λύπης δ' ἓν αὐτοῖς ἴασις, ἡ ἔκκρισις. καὶ μὲν δὴ καὶ αὐτῶν τῶν σιτίων, τὰ μὲν ἐλάττω τοῦ δέοντος, ὀλίγον ἰχῶρ τὸ πεφθησόμενον, ὥστ' οὐχ ὁμοίως βαρύνει. τὰ δὲ παχέα καὶ τρυφερὰ, βραδύπορα πάντ' ὄντα διὰ γαστρὸς τοῖς γλίσχροις τε καὶ ὑγροῖς. οὐ μόνον δὲ ἀτονία τῶν ἐντέρων, ἀλλὰ καὶ τῶν κατ' ἀδηγάστριον μυῶν ἡ διαχώρησις βραδύνει. καὶ μᾶλλον ἐπειδὰν σκληρότερα τύχῃ γινόμενα τὰ πεφθησόμενα, τρωκτὰ γὰρ οὐ μόνον τῶν κατ' ἀδηγαστριον, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ τὸν ὠρακα μυῶν, ἰσχυρῶς ἐνεργουμένων δεῖται. ἐλαττον δὲ γίγνεται τὸ περίττωμα τῆς πρὸς τὸ πλῆθος ἀναλογίας τῶν ἐδηδεσμένων, ἐπειδὰν εἰς ἀναδόσιμ ἐξ αὐτῶν πλέον ἀφίκηται. ἔμπαλιν δὲ πλέον τῆς ἀναλογίας τῶν ληφθέντων διαχωρεῖται, ποτὲ μὲν ἐνδείας τῆς ἀναδόσεως, ἔστιν ὅτε δὲ συῤῥεόντων πυκνῶν ἄνωθεν, εἰς τὰ κατὰ τὸν γαστέρα χωρία. συνεχεῖς δὲ ἐκκρίσεις γίγνονται διὰ ἀτονίαν, ἢ διὰ ῥῆξιν. ἡ μὲν οὖν ἀτονία τῶν κατὰ τὸν κοιλιακὸν ὀργάνων, ὡς ἤδη πολλάκις εἴρηται, διὰ δυσκρασίαν. ἡ δὲ ῥῆξις, ὑπὸ τῶν πεφλεγμαινόντων ἐν αὐτοῖς γίγνεται. τέτταρες δὲ αἰτίαι εἰσὶ τῶν οὕτω διακινούντων, ἤτοι φαρμακώδεις τῆς δυνάμεως ἅμα τοῖς σιτίοις, ἢ καθ' ἑαυτὸν ληφθεῖσα, ἢ καὶ τῶν ἐδεσμάτων αὐτῶν ἀλλοιότης. καὶ πρὸς τούτοις, ὅσα ἐκ τοῦ σώματος εἰς τὰ κατὰ γαστέρα συῤῥεῖ διακνώδη περιττώματα. καὶ ὅσα κατ' αὐτὸν γίνεται τοιαῦτα. διαθάπερ ἐν δυσεντερίαις ταῖς ἐφ' ἑλκώσει καιομένοις δύναται δ' αὐτὸς ἅμα ταῖς δὲ, καὶ πέμπτη αἰτία προστεθῆναι τῶν τοιούτων συμπτωμάτων, ἄθροισιν περιττωμάτων, εἴτ' ἐκ φύσεως ὑπαρχουσαν, εἴτε διὰ ἕλκωσιν, ἕτερος δὲ τρόπος ἐκκρίσεως ἰσχυρὸς ἐστὶ μὲν ἡμῖν τῆς αἰτίας ἀρκέσων ἅπάντων τῶν προειρημένων αἰτίων, ὁ ὑπὸ τῆς θαλύσεως τῶν ὑπερημένων μυῶν, τῷ πράττειν τὸ ἐκροῆς τῶν περιττωμάτων. ἀπροαίρετος γὰρ πολλοῦ πάντως ἡ ἔκκρισις, καὶ διὰ τοῦτο ἄκαιρός τε καὶ ἄτακτος, καὶ συνεχής. ἀλλὰ πολλοῦ μὲν διαχωρημάτων, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. πολλοῦ δὲ τῶν ἀτμωδῶν πνευμάτων, ἃ δὴ καὶ φύσας ὀνομάζουσιν ἐφεξῆς ῥητέον. ἔστι δὲ ἐν τούτων ἡ μὲν ῥύσις, ὧν αὐτοῖς τοῖς ἡμῖν τῶν γαστέρα χωρίοις, χυμῶν πνεῦμα αὐτόθι φλεγματώδων, ἢ σιτίων εἰς ἀτμοὺς ἀνομένων ὑπὸ θερμότητος ὠθουῦς. ἡ μὲν γὰρ τελεία ψύξις οὐδ' ὅλως ἀτμοῦ ὀργάζεται, διότι μὴ δὲ ὅλως λεπτύνει, μὴ δὲ καταργάζεται, μὴ δὲ διαλύει τὸν τροφῆν. ἡ δὲ ἰσχυρὰ θερμασία πολλῷ τοῦ πολλὰ κρατῆσαι, πλέον ἤδη ἢ τῆς ῥύσεως ἀτμοῦ λεπτύνει τὴν τροφῆν, ὥστε μὴ φυσώδης ὑπάρχειν φύσει. τρωκτὰ δὲ ῥύσιν τὰ μὲν τι πνεῦμα θολερόν τε, καὶ ὡς αὖ εἰπεῖν ὁμιχλῶδες, ὀλίγον δὲ ὄντα καὶ ἢ χρόνον ἐλάχιστον, ὡς ἀπὸ μιᾶς ἢ δυοῖν πράξεως ἐκκρίνεσθαι. ἡ δὲ ὠθοῦσα μὲν ἀμφὶ τὰ σιτία θερμότης, ὠθεῖ δὲ οὐ πῶς διαλύει αὐτὰ, καταργάζεται δὲ οὐκ ἀεὶ ὡς ἐπὶ τοῦ φυσώδους πνεύματος γένεσις. ἐνὶ δὲ λόγῳ, διαθάπερ ἐκτὸς αὖτε ψυχόμενα διατάσεις οὐκ ἄθελοι, μᾶλλον δ' ὠθούμενα τοῖς βοείοις γίγνεσθαι φύκασιν. αὖτε θερμόμενα θρύπτεται ὥρα σωισάμενα, διαθερὸν ἀπεργάζοντος τὸ πεφθὲν, οὐ μεταξὺ δ' αὐτῶν εἰσὶν οὐ τῷ ὁμιχλῶδει γινόμενα. κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὠθοῦσι τοῖς ζώοις, οὔτε ταῖς ἐκ ψυχρὸν διατάσεις οὐδὲ τὸ βασταζειν δυναμένης. ἐκκρίνεται μὲν ὃν τὸ πεφθὲν ὠθοῦντες ταῖς κείσεσι, καὶ κατὰ τὸν τῆς ὑγείας ὠθοῦντες χρόνον, ὥστε ἀμέλει καὶ ταῖς γυναιξὶν ἐφ' ἑκάστῳ μηνί. τοιαύτας δὲ καὶ τὰς αἱματηρὰς δυσεντερίας ὁ ἱπποκράτης ἔφασκε συμπίπτειν, ἐφ' ὧν ἀπεκόπη κῶλον. εἴδομεν δὲ καὶ ἡμεῖς οὐ τούτοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις τισὶ συμπίπτουσας ἐκ φλεγμονῆς πινὸς ὠθισμένης. ἅπαντας δ' ὃς ἐθεασάμεθα κινουμένους ὅτως ἐκ γυμνα-

σικῶ τῶ πρόσθεν βίου μεθεστήκεσαν εἰς ἀργίαν παντελῆ. τὸ μὴ δὴ τοιοῦτον πρόσθημα, ὃ δὴ ποσῶ μόνον ἀλλότριον ὄσιν, ἕτερον δὲ τῷ ποιῷ, τὰ πολλὰ μὲν ἂν τοῖς ὀξέσι νοσήμασι κριτικῶς ἐκκεινόμενον, ἔσιν ὅτε δὲ, λόγον σωτήριος. ἐν ὃ δὴ μεταξὺ δὲ τούτου τε τῶ παντάπασιν ἀχρήστου καὶ μοχθηροῦ προσθήματος, διάκεινον τε τῶ προειρημένου χρησοῦ, τρίτον ἄλλο γένος ὀῦ προσθήματος, οἷον πόρ ἐν γαστρὶ τὸ ἡμίπεπτον σιτίον, ἐκκείνεται δὲ ὃ ὃ ἡ δὴ τὰς ἡπατικὰς μάλιστα διαθέσεις. ὀνομάζουσι δὲ οὕτως, ἐφ' ὧν ἀτονία τοῦ ἥπατος ἡ νόσος ὑπάρχει, καὶ μηδεμία σωῆ φλεγμονή. τοιωκαῦτα γὰρ ὅμοιόν τι τὸ πάθημα συμβαίνει ὃ δὴ ἀπλάγχνῳ, τοῖς δὴ τοῦ ἄπονον γαστρὸς συμπίπτουσιν, ἐπειδὰν ὀρέγηται μὲν ἡ γαστὴρ, ἃ δ' ἂν προσάρηται σιτία μὴ πέψασα, βαρώδεταί τε καὶ ἡμίπεπτα τοῖς ἐντόροις ἐκπέμπει. αὕτη μὲν γὰρ καὶ εἰς ἔμετον ὁρμᾶ. τὸ δ' ἧπαρ ἀνάλογόν τι τῷ ἐμέτῳ πάσχον, ἵν' ἐπεισπάσατο τροφὴν ὡς δὰ συμάχων τῶν δὴ τὸ μεσάραιον ἀγγείων, αὖθις ἀκπέμπει δ' ἀὐτῶν ἡμίπεπτον. ἔσι δὲ ἡ τοιάυτης ἐκκρίσεως ἡ ἰδέα, καθάπερ οὖν καὶ εἰκάζουσιν αὐτὴν οἱ πρὸ ἡμῶν ἰοικῶς μαλιστα πλύμασι κρεῶν. ἄμεινον δ' ἴσως οὐχ ἁπλῶς οὕτω λέγειν, ἀλλ' εἰς ἀκρίβειαν ἡ εἰκόνος, ἣν αἱμών τε καὶ νεοσφαγῶν δὴ λόγῳ προσπθῆναι, καὶ μὲν δὴ καὶ εἶπις ὑδατῶδες αἷμα τὸ οὕτως ἐκκεινόμενον εἶποι, ὃ οὕτως ἐμοὶ δοκεῖ σαφῶς ἑρμηνεύειν αὐτό. τουτὶ μὲν δ' ἡ τὸ σύμπτωμα τοῖς τῶν ἡμιπέπτων σιτίων ἐμέτοις ἀνάλογον ἔχει, τὸ δὲ ἕτερον ὃ μέλλω λέγειν ἔοικῳ ὑγροῖς διαχωρήμασι γαστρὸς εἰς ἀκριβεστάτω μὲν ἀφιγμένοις πέψιν, ἀτυχήσασι δὲ ἡ ἀναδόσεως. ὡς γὰρ καὶ ταῦτα πάντως δ' ἡ που βαρυομένη πρὸς αὐτῶν ἡ γαστὴρ ἐκκρίνειν ἐθέλεται, διατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ ἧπαρ, ἐπειδὰν ἱκανῶς ἀκπλάυσῃ ἡ ἀναδοθείσης τροφῆς εἰς ἑαυτὸ, οὐκ ἔτ ἀνέχεται παρακειμένης ὠδὶ πλέον. ὅταν οὖν αὕτη μὴ δύνηται φθάσαι πρόσω δι' ἀντιπαροῦ ἀὐτίαν ἀναγκαῖον αὐτῇ παλινδρομεῖν εἰς τὴν γαστέρα, ὃ φαίνεται τοιωκαῦτα τὸ ἐκκεινόμενον αἷμα μελάντερόν τε τοῦ διατὰ φύσιν καὶ στίλβον ὡς ἀξ αἵματός τε καὶ μελαίνης χολῆς ἀκεραμένον. αἷμα μὲν γὰρ αὐτὸ διαθ' ἑαυτὸ μελανόμενον ἐν ὃ δὴ ψύχεσθαι, πῶς τὸ μυδλεμίαν ὠδὶ κτᾶσθαι στιλπνότητα, καὶ δι' ἀξ ἀρχῆς εἶχεν ἀπόλυσιν. ἡ μέλαινα δὲ χολὴ σιλπνοτέρα καὶ αὐτοῦ τοῦ αἵματος ὄσίν. ὥσπερ καὶ ἡ ἐκ τῆς νεκρᾶς θαλάσσης ἀσφαλτος δι' ἰουδαϊκὴν ὀνομάζουσιν. οὐ γὰρ ἀποψυχόμενον τὸ αἷμα γένεται τὴν μέλαιναν χολὴν, ὥσπερ ὠδὶ τοῦ θρόμβου ἀλλ' ὑποστρωννύμενον. διὸ καὶ τὴν σιλπνότητα διασωζομένην ἔχει. οὐ γὰρ ὡς ὁ θρόμβος ἀποψυχθέντος τοῦ αἵματος, οὕτω καὶ ἡ μέλαινα χολὴ τὴν γένεσιν ἔχει. τοὐναντίον γὰρ ἅπαν ἀξ ὑποστρώσεώς τε καὶ ζέσεως, οἷον τέφρας ἡ μέλαινα χολὴ σωίσαται, ψυχρὰ μὲν ὅτι γε ὡς, θρμότητος δὲ μετέχουσα διαθ' ὃ ἡ τέφρα τε καὶ τὸ ὄξος. ὀρέγεται δὲ εἰς τὴν ἐρημίαν διάθεσιν ὁ ἐκ τῆς κοιλίας ἀναδοθεὶς χυμὸς ὧν πλέον ἐν ἥπατι μένων, ὃ μὴ τυγχάνειν τῆς ὑστέρω ἀναδόσεως. ὀνομάζεται δὲ ἡ τοιάυτη τῶν ἐκκρίσεων ἰδέα πρὸς ἐνίων δυσεντερίας. καὶ γὰρ οὖν καὶ διάκνονται πολλάκις ὁμοίως τοῖς δυσεντερικοῖς. ἄπτεται μάλιστα τῆς ξανθῆς χολῆς, ὀξυμείας αὐτοῖς γινομένης ἐν ὃ δὴ κατοπτᾶσθαι τὸ αἷμα. κατέτω μὲν οὖν ἕκαστος ὡς ἂν ἐθέλῃ. διαφορὰς δὲ τῶν ἐκκεινομένων αἱματωδῶν αἱ πᾶσαι τοσαῦται ὑπάρχουσι ὠδὶ τέτταρσι διαθέσεσι, μία μὲν αὐτοῦ τοῦ αἵματος ὠδὶ τῶν ἀποκοπέντων μόνων, ἢ γυμνασία καταλυσάντων ἐκ πολυσάρκου τινὸς ἀποτελουμένη. δευτέρα δὲ δι' ἀτονίαν ἥπατος ὑδατώδους αἵματος ὑποίοντος, ὃ ὑρεῶν εἰκάζουσι πλύματι. τρίτη δὲ ἡ νῦν εἰρημένη τοῦ μελαγχολικοῦ, καὶ σίλβοντος. αὗται μὲν οὖν αἱ τρεῖς ἀθρόαι τε αἷμα καὶ πολλὰ ὀργάζονται τὴν ἔκκεισιν. ἡ τετάρτη δὲ κατὰ βραχύ τε καὶ δι' ὀλίγου τοῦ χρόνου τὴν ἀπόκεισιν ἔχει γινομένην, ὡστε μὲν, ἀκεβοῦς αἵματος, ὅτι δ' ὅτε θρομβώδους. ἐν τούτῳ καὶ τοῦ τι συνεκκρίνεται πολλάκις ὀλίγον. ἐν τῶν καλουμένων ἐφελκίδων ὑμενώδη τε τινα σώματα μόρια τῶν ἐντόρων αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ συνεσκῦα πολλάκις ὠδὶ τούτων ἡ κόπρος ἐκκρίνεται σταγόνας αἵματος ἐφ' ἑαυτῆ ἔχουσα. αἱ διαθέσεις δὲ τῶν μὴ πρώτων τριῶν, ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐρέθησαν. ἡ τετάρτης δὲ ἡ νῦν εἰρημένης ἕλκωσις ἐντόρων ὄσὶν ἡ διάθεσις, τούτῳ καὶ μόνῳ ἀξιοῦσί τινες ὀνομάζεσθαι δυσεντερίαν. ἀλλ' ὅπερ εἴρηταί μοι πολλάκις ὑπὲρ τοῦ μηδὲν παραληφθῆναι πρᾶγμα μεγάλως δεῖ ποιεῖσθαι τὴν φροντίδα, τῶν δὲ ὀνομάτων καταφρονητέον. ἔσι δὲ ἐκ ταυτοῦ τοῦ γένους τῇ προειρημένῃ δυσεντερίας, καὶ ὁ καλούμενος τενεσμὸς, ἕλκος ἐν ἀπδυσμένῳ γινόμενον, τὰ μὲν ἄλλα συμπτώματα παραπλήσια φορῶν, ἐντάσεις δὲ πολὺ σφοδροτέρας τῶν δυσεντερικῶν. αἱ δὲ τῶν οὔρων ὠχρέσεις τε καὶ μοχθηραὶ κρώσεις ἀνάλογον ἔχουσι ταῖς κατὰ τὴν γαστέρα τῶν προσθημάτων ὠχρέσεσίν τε καὶ παρὰ φύσιν ἐκκείσεσιν. ἴσχονται μὲν γὰρ, ἢ ἀδυνατούσης ἐκκείνειν ἡ νεύσεως, ἢ στεγνωθέντος αὐτῆς τοῦ στόμαχου. ταυτὶ μὲν οὖν ἄμφω τὰ νοσήματα τῆς νεύσεως ἐν κοινὸν ἔχει σύμπτωμα, τὴν ἰσχουρίαν, ἴσχεται γὰρ ἐν αὐτῇ τὰ οὖρα. καλοῦσι δὲ οὐδὲν ἧττον οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἰσχουρίαν καὶ κεῖνο τὸ σύμπτωμα. καί τοι γε ἐκ τοῦ ἰσχουρία, ἐπειδὰν μηδὲν ἐς τὴν νεῦσιν ἀφικνεῖται τὸ οὖρον, ἀπορουμένης τῶν νεφρῶν τῆς ἐνεργείας. καὶ συγχωρητέον γε αὐτοῖς ὀνομάζειν οὕτως, ἀπορροῦσι πρόσφορον ἀὐτίαν. οὐ μὴν ἀγνοεῖσθαί γε πρόσηκε τὴν διαφορὰν τῶν διαθέσεων. ἕτερα μὲν γὰρ ὄσι διάθεσις, ὅταν μηδὲν ἐκκείνεται, πεπληρομένης τῆς νεύσεως. ἕτερα δὲ ὅταν ὑπάρχῃ λεγὴ, μηδὲν ἐν αὐτῇ περιέχουσα. κατὰ γοῦν τὴν τοιάυτην διάθεσιν ἐν ᾗ πλήρης ἡ νεῦσις ἐσίν, ἤτοι γε ἐσέγνωται τὸ στόμα αὐτῆς, ἢ τούτου κατὰ φύσιν ἔχοντος ἀρρώστει περιελλεσθαί τε καὶ ἀξωθεῖν ἔξω τὸ οὖρον. αἱ μὲν οὖν στεγνώσεις τοῦ στομάχου δι' ἐμφράξίν τε καὶ μύσιν ἀποτελοῦνται. καὶ γίνεται ἡ μὲν ἔμφραξις ὑπὸ θρόμβου τε καὶ πύου παχέος, καὶ λίθου, καὶ σώρου, ὃ δὴ βλάσημά τι κατ' αὐτὸν ὠδὶ ἄφνω τὸν πόρον, ὁποῖα καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐκτὸς ὁρᾶτ γινόμενα κατά τε τὰ ὦτα, καὶ ῥῖνας, αἰδοῖα τε καὶ ἕδρας. ἡ δὲ μύσις ἤτοι δι' ὄγκον τινὰ παρὰ φύσιν, ἢ δὰ ξηρότητα γίνετ πολλῶ. ὁ μὲν ὄγκος ὠδὶ φλεγμονῆς ἀπτελεῖται καὶ σκίῤῥοις, καὶ τοῖς ἄλλοις οἰδήμασιν ὅσα τε τὸν πρᾶχηλον ἀξαίροντα ἡ λύσεως εἰς τὸν ἐντὸς πόρον ἀπχεῖ τὸν ὄγκον. ἡ δὲ ξηρότης ἐν τοῖς καυσωδεστάτοις τε καὶ ἀχμωδεστάτοις πυρετοῖς, ἐν οἷς πολλάκις ὁρᾶμεν, οὐδὲ φθέγξασθαι δυναμένους αὖ κάμνοντας, ἄνευ τοῦ διαβρέξαι τὸ στόμα. τῆς δὲ κατὰ τὴν νῦσιν ἀτονίας οὐδὲν ἔτι δέομαι λέγειν τὰς αἰτίας. ἔργου γὰρ ἤδη μοι, πολλάκις ὧν

κις ἀδὶ πολλῷ μοείω, εἶθ' ὡς ὁμοιομερέσιν αὐτοῖς, εἶθ' ὡς ὀργανικοῖς συμπίπτουσιν. πρὸ πότερον δ' ἐστὶ κατὰ τὴν κύσιν ἔοικε συμπίπτειν, ὥστ' πληρωθέισαν, ὅπερ οὐχ ἡμεῖς μόνοι τε θεαόμεθα γινόμενον, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλων ἐπυθόμεθα. πληρωθέισης γὰρ αὐτῆς ἀδεδωγότων πινῶν ἀναστῶναι τὸ δ' εἰπνου καὶ οὐρῆσαι τῆ ψυχρᾶ αὖ ἀρλεῖσθαι σωιέβη, καὶ ὅκ ἔτ' ἀδωιήθησαν ἐκπεῖναι τὸ οὖρον, καὶ ἱκανῶς βιαζόμενοι τύχοιεν. ἔοικε δέ τι καὶ ἡ τῆ γαστρὶ συμπίπτειν τοιοῦτον ⓒ τὰ ψῶτρα, ἀλλὰ οὐ πολλὸς λανθάνειν. ἀδὶ μὴ τ κατ' αὐτὴν τὴ κοιλίαν ἰσχὺν παθόντων ἀκρινίζεσθαι φθανόντων, ἀδὶ δὲ τῶν ψῶν τοῖς ψῶτρόοις ἅπασιν, ἠθροικότων τὸ πρίῆωμα, δῆλα τὰ παρεπόμενα συμπτώματα, πρὸ ειλημμένων ἐω ἄλλα τῶν ἰατρῶν. ψῶν μόναις γὰρ λαθάρσεσι σωσθέισαις μὴ εἰς ψῶτρα, μεινάσαις δὲ ἐς αὐτὰ, εἴωθε τὸ τοιοῦτον συμπίπτειν. ὧν τα μὲν οὖν ἂν διαθέσεις, τῆ οἵου σθήνσιν ἡ ἀκρείσεως τῶν ὄρων ὦν φθρούσιν. ἃ δ' ὁμοχρόεις μὲν αὐτᾶς, ἀκρειπόμεναι δὲ μεγέθει, τὰς οἷον ἀμυδρὰς τε ⓒ ναρκώδεις ψῶδργείας ἀκρτελοῦσιν. ἐω ἄλλαις δὲ διαθέσεσι τὸ χρῖτον χρόος τ συμπτωμάτων ἀδὶ γίγνεσθ τὰ φυκτὰ ψῶν ταῖς πλημμελέσι ἰσχνώσεσι σωισάμενῶν. ἰδέαι δὲ πλέους αὐτῶν. πρώτη μὲν ἡ στραγγουρία καλουμένη, δὶ ἀτονίαν τ λύσεως, ἢ δριμύτητα τ οὔρου ἀκρτελουμένη. δευτέρα δὲ τοις κατὰ τὴν γαστρὰ ῥοῦμασιν ἐοικυῖα, πρὸς ἃ ἄμεινον ἀδὶ πλέον εἰσάπαξ εἰπεῖν ψῶν τῶνδε. γίγνετ δ' ἥ ὅς, οἷον ἀναστοιχείωσις, ἢ σώτηξις, ἢ ἀνάλυσις, ἢ ὡς ἄντις ὀνομάζειν ἐθέλοι, ποτὲ μὲν ἅπαντος τ σώματος ὅλου, ὁτὲ δὲ, τῶν ψῶν ταῖς φλεψὶ μόνων χυμῶν, καὶ τούτης τὸ σώτημα, ποτὲ μὲν εἰς τὴν γαστρὰ συῤῥεῖ, ποτὲ δὲ εἰς τὰ οὖρα, ποτὲ δὲ εἰς ἰδρῶτας ἀκτρίβεται. τῶν μὲν οὖν ψῶν ταῖς φλεψὶ χυμῶν εἰς ἰχῶρας ὀῤῥώδεις ἀναλυομένων, οἱ νεφροὶ τὸ τοιοῦτον ὠφυκότες ἕλκειν πρίῆωμα, καὶ μάλιδ' ὅταν ὑγιαίνοντες τύχωσιν ἐκπαθαίρουσι μὲν τῶν φλεβῶν, τὸν ὀῤῥὸν, ὠφθρούσι δὲ τῇ κύσει τὸ ῥοῦμα σωιεχῶς. ὅταν δὲ καὶ οἱ νεφροὶ τύχωσιν ἕλκειν ἀδυάτοι, ἢ εἰς τὴν γαστρὰ καταπέμπουσιν ἀι φλέβες τ τοιοῦτον ὀῤῥὸν, ἢ ψαυτὶ ⓒ σώματι μεταδιδοῦσαι, τὰς ἀναφνιδίους ὑδερώδεις καταστάσεις ὠφθρούσιν. ἐὰν δὲ τὸ σώτυγμα παχύτερον ᾖ, ⓒ οἷον ὃ ψεφύκασιν ἕλκειν οἱ νεφροὶ, συῤῥεῖ παῶν ἀναγκης εἰς τὴν γαστρά. τὸ δὲ σαρκώδους χρόους οὕτως σωτηκομένου, καὶ ἡ γαστὴρ μὲν ψῶδέχεται τὸ ῥοῦμα, ⓒ ἰδρῶντες ὠδὶ γίνονται πολλοὶ, γαστὴρ μὴ, ἐπειδὰν παχύτερον ᾖ, ἀναλυθέντος δὲ εἰς ἀτμὲς, ἰδρῶτες. ταῦτα μὴ πρὸς τὰς σάρκας τὲ καὶ τὸ αἷμα σωτήξεως, εἰς γε τὸ παρὸν ἱκανά. τά δ' ἄλλα τῶν οὔρων συμπτώματα, τὰ μὴ ἐστὶ λύσεως ἢ νεφρῶν, ψῶδείκνυταί τινα διαθέσιν. ὥσπερ ὧν ψῶν ἀφορισμοῖς ἔγραψεν ἱπποκράτης. τὰ δὲ εἰς ὅσον ἀπεψίας ἢ πέψεως ἥκει τὸ αἷμα διαδίδοσκει, γέγραπται δὲ πρὸς αὐτῶν ψῶν ⓒ προγνωσικῶν. μεταβαίνειν οὖν ἤδη καιρὸς ὠδὶ οὗ ἰδρῶτας, ὥσπερ ὧν εἴρηται μὲν που τό γε τοσοῦτον. ὡς ἀναλυομένης ψίοτε γίγνονται τῆς ἕξεως, καὶ καλεῖται τὸ παθημα συγκοπή. τούτω δὲ ψαντία κατάστασίς ἐσιν, ἣ ψῶν τοῖς καρισίμοις ἰδρῶσιν, ἐῤῥωμένως ψῶδεικνυμένων οὐ διαλυομένως τὴν φύσιν. οἱ μὲν δὴ τοιοῦτοι τῶν ἰδρώτων ἐκπαθαίρουσι τὸ σῶμα. πάρα πλήσιοι δ' αὐτοῖς εἰσὶν, οἱ κατὰ τὰ μέτρια γυμνάσια καὶ τὰ βαλανεῖα, ⓒ ὁ θάλπος ὁ θρινόν. ψῶν δὲ τοῖς ἀμέτροις γυμνασίοις, ἤδη τι καὶ τοῦ χρωτὸς σωαποῤῥχεται. τὴν δ' ὁσμὴν ἴσχουσι ⓒ τ χρόαν τῷ κενουμένῳ ὁμοίαν ⓒ πρὸ πτώματι. τὸ δὲ πλῆθος, ἤτοι διὰ τὴν ἀραιότητα τοῦ σώματος, ἢ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ψεριῆωμάτος, ἢ διὰ τ λεπτότητα τ κρουμένου, διὰ δὲ τἀναντία τούτων, ἴσχεσθαι ψεφύκασιν, ὅταν ὀλίγου, ἢ γλίσχρον, ἢ παχὺ τύχῃ τὸ πρὸ πτώματος, ἢ οἱ πόροι σεγνωθῶσι. πάσχουσι δὲ ὧδε δι' ἔμφραξιν ἢ μύσιν. ἐμφράττον ⓒ μὴ δὲν τοῦτο παχέων τε ⓒ γλίσχρων ὑγρῶν. μύουσι δὲ δι' ὑπόροιαν, ἢ ψύξιν, ἢ μαλακότητα. γίγνετ δὲ ἡ δι' ἀτονίαν ἡ κατὰ τὰς σάρκας δυνάμεως, ἐπίσχεσις τε καὶ ἔκπεισις ἰδρώτων, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων πρὸ πτωμάτων. καὶ γὰρ καὶ λύσις καὶ γαστὴρ, ψίοτε μὲν ἀνέχονται μᾶλλον ψῶν ἑαυτοῖς πρὸ ἐχομένων τῶν πρὸ πτωμάτων, ἀγκείνειν ὀκνοῦντα, πολλάκις δ' ἐμπαλιν, οὐδὲ γὰρ βραχύτατον φθρούσιν, ἀλλὰ βαρυύονται τε ἡ ἀκρῤῥίπτουσι παραχρῆμα. κοινὸν δὲ ὧδε ὑπάρχοντα λόγον ἁπάντων τῶν μοείων, ἐφύλαξα τελευταῖον ὠδὶ πᾶσι διελθεῖν ἅμα. καὶ γὰρ ἄπορον δοκεῖ εἶναι, βλαβέντος τινὸς σώματος, ὃκ ἐξ ἰσου συμβλάπτεσθαι τὰς δυνάμεις αὐτοῦ πάσας, ἀλλὰ τὰς μὲν, μᾶλλον, τὰς δὲ, ἧττον, ψίας δ' ὅδ' ὅλως. ὅτι μὲν οὖν ἀνδ τ βλαβῆναί τι τὴν οὐσίαν ἑκάστ τῶν ὄντων, οὐχ οἷον τε τ ψῶδργείαν αὐτοῦ παραποδισθῆναι, πρόδηλον πᾶσι. πολλάκις δὲ ψῶδργοῦντος ἑκάστ τ μοείω, ἄλλο τε ἄλλῃ βλάπτεται τ ψῶδργείῳ, οὐ γὰρ ὁμοίας δεῖται κατασκυῆς, εἰς τὰς ἀλλοιωτικὰς τε καὶ πρακτικὰς ψῶδργείας. ἡ μὲν γὰρ ἀλλοίωσις γίγνεται τῶν πλησιαζόντων ἁπάντων ἀλλήλοις, οὐδὲν διεομένων, οὔτε τόπον ἐκ τόπου μεταχωρεῖν, οὔτ' ἀντιλαμβάνεσθ τινος, οὔτε κατέχειν, οὔτε ἀντιψηείζεσθαι. τῶν δ' ἥπτι τὴ μελλόντων ἕλξειν, ἢ λαθέξειν, ἢ ἀπόσεσθαι, σὺν τῇ κατὰ τόπον διηνήσει, τὴν ψῶδργείαν ἀναγκη γίγνεσθαι. καὶ τούτῳ, τὸ μὲν οὕτω μαλακὸν ὡς ὑγρόντε εἶναι, καὶ ῥυτὸν καὶ ἀσήεικτον, οὔτε ἕλκειν ὁμοίως, ὅτε κατέχειν, οὔτε ἀκρκείνειν ὅδὶ δυνατὸν, ψῶ ἅπασι γὰρ τοῖς τοιούτοις ὀῤῥοις, ἀσηείξειν καὶ τάσιν ἐνάρχειν χρὴ τοῖς ψῶδργοῦσιν. ἀλλοιοῦ δὲ λαὸν ὑγρότατον ἢ τὰ πλησιαζοντα δυνάται, καὶ μάλισ' ὅταν ἅμα καὶ θρμότατον ἐνάρχῃ. φαίνεται γὰρ οὐδεμία τῶν δρασικῶν ποιοτήτων, οὕτω ταχέως ἀλλοιοῦσα τὸ πλησιάζον, ὡς ἡ θρμότης, ἐξ ὧν δηλον, ὡς τὸ μὲν θρμότατον, καὶ ὑγρότατον σῶμα τάχισα ἀλλοιώσει, τουτέστι πέψει τε ἅμα τὴν οἰκεῖαν δοφλὴ ἑαυτῷ λαξομοιώσει, τὸ δὲ σκληρὸν εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅδν μὴ δυσκαμπὲς μὴ ἐνάρχειν, σπεύδεσθαι δ' ἀσφαλῶς, ἕλκειν τε δυνήσεται σφοδρῶς, ὅτι ἂν ἐθελήσῃ, καὶ ὠθεῖν βιαίως, ⓒ λατέχειν σύρώστως. οὔτε γ' ὀκλάζει κατὰ τὴν τάσιν ὡς τὰ λίαν μαλακὰ, καὶ κίνδυνος οὐδεὶς αὐτῷ ῥαγῆναι σφοδρότερον ἐνταθέντι, ⓒ ὧν ἂν ἅπαξ ἀντιλάβηται λατέχει ταῦτα πρὸ πηγνομένων, οὔτε τῶν δὶ σκληρότητα δυσκάμπτων, οὔτως ἐνεργεῖν δυναμένων, οὔτε τῶν δι' ὑγρότητα μαλακῶν. τὰ μὲν γ' οὐκ ἀσφαλῶς, πρὸς ἐλλεται. τὰ δὲ ἀῤῥώστως χρώμενα ταῖς λαβαῖς, ἀκῤῥεῖ ῥαδίως, ὧν ἀντιλαμβάνετ). κάλλιστα μὲν οὖν τρέφεται τὰ ὑγρὰ καὶ θρμὰ σώματα, ἡ γὰρ ἀλλοιοῖ τάχιστα ἡ πρὸς ἔχετ τ ἑαυτὰ, καὶ πρόσφυεῖ ἡ ἐξομοιοῖ. λάκιστα δ' τὰ ψυχρὰ ἡ ξηρὰ μήτ' ἀλλοιοῦν δυνάμενα, μήτε εἰς ἑαυτὰ κατασχεδὸ μήτε πρόσφυεῖν, μηθ' ὁμοιοῦν. ὅτι μὴ δὲν ἀλλοιοῖ τάχιστα τὸ θρμότατον, ἔρητ ⓒ πρόσθεν. ψῶν γ' ὧν λοιπὸν ἐστὶ τὸ πέψειν. ὅτι δὲ τὸ ὑγρότατον τε ⓒ μαλακώτατόν ἐστὶ

μως εἰς ἑαυτὸ παραλέγεσθ τὸ ἀλλοιωθῆ, ἀναμνήσεως δεῖ μᾶλλον, ἢ πίστεως, ὥσπερ γε τὸ ξηρόν τι & σκληρόν, ὀδὲν εἰς ἑαυτὸ πέφυκεν εἰσιέναι, πρὶν διαλυθῆναι τε κατ' ὀλίγον, καὶ οἷον ἐλκωθῆναι. καὶ γὰρ δὴ καὶ ὅτι πεφύκασί τε, & συμφύεσθ τὰ μὲν ὑγρότερα ῥᾷον τι & θᾶττον, ὅσα δ' ἂν σκληρότερα τὰ μὲν ὅλως, τὰ δ', μόγις, ὀδεὶς ἀγνοεῖ. ἵνα γοῦν παρ' ἡτινος χαλκοῦ καὶ σίδηρον καὶ χρυσὸν, καὶ λίθον, ὧδε μόλιβδόν τε τὸν λόγον ἀγάγῃ, φαίνεται μήδ' ὅλως ἑτέρῳ μολίβδῳ συμφυόμενος ἄνευ τοῦ θερμανθέντος χυθῆναι. τοῖς μὲν δὴ παιδίοις, ὅσα τε ἄλλα σώματα θερμότερα τε καὶ ὑγρότερα ταῖς ἱδρώσεσιν ὑπάρχει, τά τε τῶν πεπόνων αἴτια ὅτι καὶ τὰ τῶν πεπάνσεων, καὶ πεπτύνσεων, καὶ θρέψεων. ἡ μὲν γὰρ πέψις τε καὶ θρέψις ἀλλοιώσεις εἰσίν. ἡ δὲ πρόσθεσις εἰς ἑαυτὸ τῆ δεχομένου τῷ προσφερομένῳ ἀτμωδεστέρῳ, τοῦ τρεφομένου γίγνεσθ. ἡ πρόσφυσις δὲ κόλλησίς τίς ἐστι τῆ γνῶσις, ἐφ' οἷς ἅπασιν ὀσμικρὸν ἀγαθὸν εἰς ὁμοιότητα ἡ ὑγρότης τοῦ τρεφομένου σώματος, ὁμοίας τῷ βρέφοντι τῆς σύστασιν ὑπάρχουσα. τὰ δ' ἀναδόσεως ὄργανα ζώοις παισὶν, εἰ μὴ σφοδρὰ ἰσχυρὰ, ταῖς γνόρ γείαις ὄδιν, ἀλλ' ἱκανά γε & ὀδαμῶς ἐνδεῆ σύμμετρον γ' ἕνεκα σκληρότητα & πόνου ἀφλεβες ἔχουσιν. ἀεὶ μαθεκτικαὶ δὲ δυνάμεις ἀδφνέστεραι τοῖς εἰσὶ, & δι' ὃ τάχεως ἀκρίνουσι, ἤν τε βαρύωνταί ποτε πρός τινος, ἤν τε ἄλλως αὐτῶν), τούτους δ' ὁμοίως ἀεὶ ἀκριβεστικαὶ μετρίαι κατὰ τὴν ἀρρωστίαν εἰσί. καί τοι φαίνονται οὐ παισὶ μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀεὶ μαθεκτικαὶ δυνάμεις τῶν ἀποκριτικῶν ἀδφνέστεραι, καὶ ὁμοίως ἔχουσι δι' τὸ πολυχρόνιον τῆς γνόρ γείας. ὧδε πλέονος μὲν γὰρ ἀεὶ μαθεκτικαὶ δυνάμεις γνόργοῦσιν, ὡς αὖ κατέχειν ὄργον ποιεῖσθαι. βραχυχρόνιον δὲ ἔχουσι τὴν γνόργειαν ἀεὶ ἐκκριτικαὶ, διώκεσθαί τε καὶ ἀποῤῥίπτειν τὸ λυποῦν γνόμενα. ὡς. οὕτω ὧδε τῶν ἐκτὸς ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἀκῤῥίπτειν τὸ φορτίον ἱκανώτατος ὑπάρχων, ἀδυνατεῖ βαστάζων αὐτὸ δι' ὅλης ἡμέρας, οὕτω μὲν τοῖς γνόργοις ὀργάνοις ἀπώσασθαι τὸ λυποῦν, ἑτοιμότερον ὄδιν, τοῦ κατέχειν ὧδε πλέον. οἱ γοῦν παῖδες ὑπὲρ ὧν ὁ λόγος ἀλλοιωτικὴν μὲν ἔχουσι δυνάμιν ἰσχυροτέραν τῶν ἀκμαζόντων, ἐλκτικὴν δὲ τῆς μὲν τῶν ἀκμαζόντων ἀδφνεστέραν, ὀλίγον γε πρὸς τὴν ἑαυτῆς χρείαν. τὰς λοιπὰς δὲ δύο τῶν ἀκμαζόντων ἀδφνεστέρας. ἀλλ' οὐκ ἐξελέγχεται ἡ ἀκρειτικῆς ἡ ἀδφνεια διὰ τὸ βραχυχρόνιον τῆς ὑπηρεσίας. ἐμοῦσι γὰρ καὶ διαχωροῦσι σωεχέστερον τῶν ἀκμαζόντων, οὐ ῥώμῃ τῆς ἀκρειτικῆς, ἀλλ' ἀῤῥωστίᾳ τῆ μαθεκτικῆς. ὧν δὲ ταῖς κατὰ τὴν γαστέρα πέψεσιν, ὅσα μὲν ὑγρὰ & μαλακὰ παραπλήσιος τοῖς ἀκμάζουσιν, ὅσα δὲ σκληρὰ, χεῖρον πέπουσι. παισὶ μὲν γὰρ ἀτμοειδέστερον τὸ θερμόν, ἀκμάζουσι δὲ ξηρότερον. καὶ μὴν δὴ, & ὅσοις μὲν ὑγρότερόν ὄδι τὸ σῶμα τῶν θρεψόντων ὑγροτέρων δέονται, οἷς δὲ ξηροτέρου, ξηροτέρων. ἐπεὶ δὲ ἡ πέψις ἀλλοίωσίς ὄδιν, εἰς τὴν οἰκείαν τοῖς τρεφομένοις ποιότητα, τοῖς μὲν παισὶν, οἰκειότερα τὰ μαλακώτερα καὶ ὑγρότερα τῶν ἐδεσμάτων ὄδι, τοῖς δ' ἀκμάζουσιν οἰκειότερα τὰ σκληρότερα, γέρουσι δὲ πως ἀπάσας χρεὼν λαβεῖν τὰς γνόργείας, ἱκανῶς διάκειτ τὸ σῶμα. ξηρότερόν τε γάρ ὄδι πολὺ πλέον, ἢ τοῖς ἀκμάζουσι, ἢ μόνοις ψυχρόν. οὔτ' ὂν πέπουσι καλῶς γνόμενα θερμότητος, οὔτε τρέφονται διὰ ξηρότητά τε ἅμα καὶ δι' ἀλλοιωτικῆς δυναμέως ἀῤῥωστίαν. ἢτ' ἀνάδοσις αὐτοῖς, οἷον ὑπὸ ναρκώντων ἤδη διὰ ψυχρότητα τῶν ὀργάνων, ἀκρατελεῖται, βραδεῖά τε ἅμα & ἀδφνής. αὖτ' ἀκρείσεις ὅσαι μὲν ὀλιγοχρόνιοι, τῇ ἀῤῥωστίαν, ὀκ ἐξελέγχουσι δι' δυνάμεις, ὅσαι δὲ πολυχρονιώτεραι, ἱκανῶς ὧδε τελοῦνται. πῶς δὲ τὰς πρακτικὰς γνόργείας, τὸ μὲν ξηρὸν καὶ θερμὸν ὄργανον, ὠφελιμώτερόν ὄδι, τὸ δὲ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, ἀδφνέστερον, ἢν τε μεθ' ὑγρότητος ᾖ. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, αἱ ἱκαθεκτικαὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, δύρωστότεραι μὲν ὧδε ξηροτέροις τε καὶ θερμοτέροις ὀργάνοις, ἀῤῥωστότεραι δὲ ἐφ' ὑγροτέροις καὶ ψυχροτέροις, εἴτ' ἐκ γένεσης εἰσὶν, εἴτ' ἄλλως ὧδε γένοιντο. πῶς ἔχειν δὲ τὸν νοῦν χρὴ ἐφ' ἑκάστου μορίου τοῦ ποσῷ τῆ ἀμετρίας, οἷον αὐτίκα νδῦρα μὲν, καὶ τρόντας, καὶ μῦς, καὶ σωλήνας, εἰς ὅσον ξηροτέρους, εἰς τοσοῦτον καὶ ῥωμαλεωτέρους ὑπάρχῃ ἀναγκαῖον, ἄχρι τ' ἀμετρίας ἐκείνης, ἣν ἡ δυσκαμπεῖς τε γίγνονται διὰ σκληρότητα, καὶ οἷον κραῦροι διὰ ξηρότητα. ἀσάσμασι γὰρ οὕτως ἁλίσκονται. τὰ δ' αὖ φυσικὰ τῶν ὀργάνων, εἰς ὅσον μὲν ὑγρότερα, τρέφεσθαι βελτίω, ἰσχνότερος ὑπὲρ ταῖς ἱδρώσεσιν ὑπάρχῃ. πῶς δὲ τὰς πέψεις, οὔτε βελτίω σφῶν αὐτῶν, οὔτε τῶν ξηροτέρων, εἰ καὶ ὁμοίως εἴη θερμά, πλὴν εἴ γε τροφὴν ξηρὰν δοίης, ὀργάνῳ ξηρῷ καὶ αὐχμώδει, μὴ μίξας ὑγρότητ αὐτῇ δαψιλοῦς. εἰς δὲ τὰς ἀναδόσεις τε καὶ τὰς ἀποκρίσεις, τὰ λίαν σκληρὰ σώματα, μοχθηρά. καὶ γὰρ καὶ διαέλλεται, καὶ συνέλλεται χαλεπότερον, ὧν τὸ μὲν, ὁλκὴν ὀργάζεσθ. τὸ δὲ ἔκκρισιν. ἵνα δὲ καὶ εἰς ὀλίγους ἀφορμὰς βλέπῃ τις σκοπούς, ὧν ἰκεφαλαίοις διαιρήσω τὸ πᾶν. αἱ μὲν τῆς θερμασίας αὐξήσεις ἀλλοιοῦσιν ἱκανώτερον ἄχρι πόρ ἂν εἰς τοσοῦτον ἵκνουσιν ἰσχύν, ὡς μηδέπω σωτήκειν, τότε γὰρ πρῶτον εἰς ἅπαν ἄκμασοι. αἱ δὲ ψυχρότητος, εἰς οὐδεμίαν ἐνέργειαν χρήσαι. ξηρότητος δὲ εἰς ῥώμην & πόνου, ἄχρι τοῦ μηδέπω δυσκίνητα, μὴ δὲ εὔρηκτα ποιεῖν. ὑγρότητος δὲ εἰς μὲν τὰς θρέψεις, ὠφελιμώταται, πῶς δὲ τὰς ἄλλας ἐνεργείας ἐναντιώτατον, πλὴν αὐξήσεως, εἰς ταύτην δὲ πλέον ἢ κατὰ τὴν θρέψιν ὑπάρχουσα χρήσαι. διατεινεσθάί τε καὶ διαφυσᾶσθαι πάντα δεομένων ἑτοιμότατα τῶν μελλόντων αὐξηθήσεσθαι ἱκανῶς. ἤρκει μὲν ἴσως ἐνταῦθα που καταπαύειν ἤδη τὴν πραγματείαν. ὡς γ' καὶ πάνυ τοῖς ἐμπροσθεν εἶπον, ὀκ ὑπὲρ τ' πάντα τὰ ἰδία μέρος ἐπελθεῖν, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ γυμνάσαι τοὺς φιλομαθεῖς, ὧδε πλειόνων πραγματείων εἰς πολλὰ συμπτωμάτων εἴδη τε & γένη τὸν λόγον ἄγαγον. χρονοῦντος δ' ἐπὶ τοῦ ἰδίου τὸ γράμμα μεγέθους, ἐρήσεταί τις καὶ πόθεν τῶν παραλελειμμένων.

Εἴτε γὰρ ἐκ ῥινῶν, εἴτ' ἀπ' ὤτων, εἴτ' ἀπ' ὑπωρώας, εἴτ' ἀπ' ὀφθαλμῶν, εἴτ' ἐκ φάρυγγος, εἴτ' ἐκ μήτρας, εἴτ' ἀπ' ὄπου

ἢ ὅπου δὴ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἐκεῖνό τι, τό τε ποσὸν ἐν αὐτοῖς σκοπεῖσθαι πρόσηκε, καὶ τὸ ποιόν, ἔτι τε τὸν τρόπον τῆς ἐκκρίσεως, εἰς τὰς εἰρημένας αἰτίας ἀναγαγόντα. πάντα γὰρ εὑρεθήσεται τὰ συμπτώματα διά τε τὰς δυσκρασίας γιγνόμενα τῶν ὁμοιομερῶν, καὶ τὰ νοσήματα τῶν ὀργανικῶν. ἔτι τε τῆς ὕλης αὐτῆς τὸ ποιόν τε καὶ ποσόν. οἷον αὐτίκα καὶ καταῤῥοῦ καὶ κορύζης αἴτιον ὁ ἐγκέφαλος, ἐν μὲν ταῖς ψύξεσιν ὡς ὁμοιομερὴς εἰς δυσκρασίαν ἀγόμενος, ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς ἐκκαύσεσιν, ὡς ὀργανικὸς δὲ, πληρούμενος. ὅπερ οὖν ἡ διαῤῥοια πάθος ἐν τῇ γαστρὶ γίγνεται, τοιοῦτον ἑκάτερον τῶν εἰρημένων ἐν ἐγκεφάλῳ, καὶ καταῤῥοῦν μὲν ὀνομάζουσιν ἡμᾶς, ἐπεισιὸν εἰς τὸ σῶμα κατάῤῥευμα τὸ περίττωμα, κόρυζαν δὲ, ἐπεισιὸν εἰς τὰς ῥῖνας ὁ δὲ βράγχος, ὑπὸ καταῤῥοῦς γίγνεται, διαβραχείσης τῆς φάρυγγος. εἰ δὲ εἰς τὸν γαργαρεῶνα καταστάντα τὸ ῥεῦμα, ἢ τοι τῶν καλουμένων ἐν αὐτῷ σταφυλῶν ἐχόμενον, ἢ ἄλλως εἰς ὄγκον ἤγειρεν αὐτόν. εἰ δὲ εἰς οὖς εἴη τρόπων αὐτικειμένους ἀλλήλοις ἀδένας, ἐν ᾧπερ τὸ στόματος αὐτάδας. εἰ δὲ εἰς τὰ τούτων ἐχόμενα, παρίδμια. καταφέρεται δὲ, καὶ εἰς τὴν γαστέρα τὸ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥεῦμα, καὶ εἰς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν, ἑκατέροις μεγάλως λυμαινόμενον. ἀλλὰ τὰς μὲν εἰς τοιούτων ῥευμάτων βλάβας, ἄλλοτε πρὸς ἡμῶν ἐπιμελέστερον ἐξηγήσονται, καὶ ἡμεῖς ἐροῦμεν ὑπὲρ πλέον ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τοῖς θεραπευτικοῖς. ὑπὲρ δὲ τῶν ἐκ πονηρίας τε καὶ θώρακος ἀναπνεομένων ἢ σὺν φθάνομεν ἐν τοῖς πρὸ διείσεως ἐρήσεσθε. οὐμὲν οὖν τὰ πρὸ τῆς τῶν καταμηνίων ἐπίσχεσιν, ἢ μοχθηρὰν ἀπόκεισιν, ἅπαντων τῶν ἐκ τῆς μήτρας, ἐπὶ χαλεπὸν ἐξ ὑρεῖν, εἰς τοὺς ὁμοίους ἀναφέροντα σκοπούς. καί τοι γὰρ αὐτῆς τῆς μήτρας, τὸ σῶμα πυκνὸν καὶ σκληρὸν ὑπάρχον, αἴτιον ὑπὸ σχέσεως ἔσται. φύσει μὲν τοιοῦτον γεγονός, ὡς μὴ σ' ὅλως μηδέποτε καθαρθῆναι, πλὴν εἰ φαρμάκοις τε ἐν χρόνῳ πολλῷ τις αὐτὸ μετακοσμίσειεν ὑπὸ τὸ βέλτιον. ἐν χρόνῳ δὲ τινι κατ' ἐκείνην τὴν διάθεσιν, ἣν ἅς ἂν ἑκάστοτε τύχῃ τὰς ὑστέρας καταλαβοῦσα. ἐν ᾗ ἡ τῶν φλεβῶν δὲ σφοτης σύθεως ἐξ ἀρχῆς συγγνᾶται μοχθηρῶς διαπλαθέντος τούτου τοῦ θήλεως. ἀνάλογον δ' αὐτῇ καὶ ἡ ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἐν τοῖς ἀγγείοις θλῖψις ἔστιν, ὅταν ἀμέτρως παχυνθῇ τὸ σῶμα, ἡ δὲ δυσκρασία τῆς ὑστέρας, καὶ φύσει, καὶ ἐν διαθέσεις τινὰς γίγνεται καθάπερ ἡ τυκνότης. ἔσται δέ ποτε καὶ διὰ τὴν ὕλην αὐτὴν ἐπίσχεσις τῶν καταμηνίων, ὅταν ἥτοι παχὺ τὸ κρυόμενον, ἢ γλίσχρον γένηται. ⁋ μὲν γε καὶ εἰ αὐτὸ μὲν εἴη χρηστὸν, ἔμφραξις δέπερ ἐν τοῖς καθήκουσιν εἰς τὰς μήτρας ἀγγείοις, ἐκ τῶν τοιούτων χυμῶν φθάνει γεγενημένη, καὶ ὅτως ἂν διαχεθήσεται τὸ καταμήνιον. ἀλλὰ διὰ τὸ σύμπαν σῶμα, ποτὲ μὲν οὐδ' ὅλως καθαρθήσεται τὸ θῆλυ, ποτὲ δ' ἐλαττον, ἢ πλέον, ἢ μοχθηρὸν, οὐδ' ὅλως μὲν, ἐπὶ τε γυμνασίοις πλείοσι ⁋ διαίτῃ λεπτῇ, καὶ τῇ πρὸς ἄλλα μόρια ῥοπῇ τῶν χυμῶν. διὰ τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα μετριώτερα γιγνόμενα τῇ φύσιν, ἐλαττον, ἂν πλέον ᾖ, διά τε μακρὰν, ἠσυχίαν, ⁋ διαίταν ἁβρὰν. ἀλλὰ καὶ τὰ μοχθηρὰ διὰ τῶν ὑστέρων ῥεύματα, καλεῖται δὲ τὸ σύμπτωμα. ῥᾶς γυναικεῖος, ἐκκαθαιρομένῳ τῇ τοῦ μορίου, ἅπαντος τοῦ σώματος γίγνεται. τοιοῦτον δ' ὅτι τὴν ἰδέαν ἑκάστοτε τὸ κρινόμενον, οἷον ⁋ τὸ πλεονάζον ἐν τῷ ζῴῳ, τὸ μὲν ἐρυθρὸν, ἰχὼρ αἵματος. ἕτερον δὲ λευκὸν, ἀπὸ φλέγματος. ὠχρὸν δὲ τ' ἄλλο, πικρόχολον δὲ ἄλλο. ἔξωθεν δὲ τούτων ὅτι, ἰσχνασις τῶν ἐκ μήτρας μοχθηρά, διά τι πάθος ἐν αὐτῇ γιγνόμενον. ἔξωθεν δὲ καὶ ἡ τοι αὐτὴ τῶν καταμηνίων ἐπίσχεσις ὅταν μήτε διὰ ὠλιγαιμίαν αἵματος ὡς ἐπί τε γυμνασίοις πλείοσιν εἴρηται, καὶ λεπτὴ διαίτη, μήτε διὰ πάθος ἐν τῇ μήτρᾳ γεγονός. ἀλλ' ἐνίοτε διὰ γὰρ ῥᾶμα εἰς ἕτερα μόρια κατασκήψαντος τοῦ αἵματος, ἃς ἡ τὰς μήτρας ἴσχοντα καθάρσεις. ἀλλ' ὡς ἀρτίως εἶπον, οὐδὲν οἶμαι χαλεπὸν. ὑπὸ πολλῶν ἤδη γεγυμνασμένον ἔλασον τῶν ὁμιλούντων, τοῖς δὲ τοῖς τοιούτοις, καὶ αὐτὸν ἐξ υείσκειν τὰ τοιαῦτα. ἡ γὰρ ὅτι διὰ τὰ τῆς μήτρας ἴδια νοσήματα, τά τε ἡ τὰ ἰσχνὰ στωμύλλα, καὶ τὰ ἡ τὸν τραχήλου, ἔτι τε καὶ καθ' ὅλου τὸ κύτος, ἐνίοτε μὲν ἤτοι πλείονα τῶν πρόσθεν, ἢ ἐλάττονα φορέται τὰ καταμήνια, ποτὲ δὲ οὐδ' ὅλως, ἢ μοχθηρὰ, παντάπου δ' ἄλλου, ἡ τοῦ τόπου τοῦ γηΐου ἐν τῇ τοῦ λόγου διαιρέσει καὶ τῶν ἀπρίτων εὕρεισκομένων. ὅτω δὲ καὶ ὁ καλούμενος πριαπισμός, οἰδήσις τε καὶ διαφύσησις ἀκόσιος ὅτι τοῦ τῶν ἀῤῥένων ἀιδοίου, φυσώδεος πνεύματος ἔκγονον σύμπτωμα. καὶ μὴν καὶ αἱ γονόῤῥοιαι, χωρὶς μὲν τοῦ σωματοῦσθαι τὸ ἀιδοῖον, ἀῤῥωστίας ἡ καθεκτικῆς δυνάμεως, ἡ ἐν τοῖς ἀποβρεκτικοῖς ἀγγείοις. γίνεσθαι δ' ἔπος οἷον ἀπασμῷ τινι παραπλήσιον πάσχοντων ὑπὸ τελοῦνται. ἐλαττον οὖν ἔτι χρὴ περὶ τῶν τοιούτων διορίζεσθαι. μεταβαίνομεν δ' ὑπὲρ τὸ λοιπὸν γένος τῶν συμπτωμάτων, ὃ πολλοῦ δέομεν δ' αὐτὸ λόγου. διὰ τὰ προειρημένα περὶ τῶν ἑπομένων, ἀλλήλοις συμπτωμάτων. καταπαύειν ἤδη τὴν πραγματείαν ἐν ταῦθα. χώματα μὲν οὖν ὑπαλλαχθήσεται, σωλόντι μὲν εἰπεῖν, διὰ οὓς χυμοὺς ἐξισταμένους ἡ ἡ φύσιν ἰδίας, ἢ ὑπονοσοῦντας εἰς τὸ βάθος, ἢ οἷον ὑπὸ κλύζοντας τὸ ὅρμα. ἡ μόρος δὲ διὰ τοὺς αὖ χυμοὺς ἀναγκαζούσας αἰτίας, εἰς τὰς τοιαύτας ἀφικνεῖσθαι κινήσεις τε καὶ διαθέσεις. ἔστι δὲ ὅπτε τὰ πάθη τὰ ψυχικὰ, καὶ τοῦ πρόσθεν ὄντος, ἡμᾶς ἀόρους, ἀπ' εἰς θερμότητά τε καὶ ψυχρότητα μεταβολαί. καὶ αὖ τοῦ τοῦ σώματος γὰρ αἱ διαθέσεις, ἢ θερμότερον ἔχοντος, ἢ ψυχρότερον, ἢ ἔλαττον, ἢ πλέον, ἢ ὠθέμενον ἐκτὸς, ἢ ἀντιπαρώμενον ἔσω τὸ αἷμα. τότε δ' ὅτι τοῦ χρώτος, καὶ ἡ λαμπρυμία πᾶσα, ἡ τῶν ἑαυτῆς ἰδέαν ἀλλοιοῦσα καὶ τῶν ἅπαντος τοῦ σώματος χροιάν, ἐν ἐκτόροις τε καὶ ὑπόροις καὶ ἐλέφασι καὶ πολυνόσι καὶ ἵπποις ἀπονίαις. ἀνάλογον δὲ καὶ αἱ καθ' ὁπιοῦν μόριον ἄχροιαι συνίστανται. τὰ δὲ ἡ φύσιν ἀλλαχθήσεται χήμασι, πληρουμένων ἀμετρότερον, ἢ κενουμένων τῶν μορίων, ἢ ἐκ οἰκείας χώρας μεθισταμένων, ἢ παραπωμένων. αἰτίαι δὲ ὅπου καθ' ἕλασον αὐτῶν πλείους εἰσὶν, ἃς ὀλέγ' ἔπι χαλεπὸν ἐξ υείσκειν, ὅτῳ μὴ παρῤῥήγως ἀνεγνώσθη τὰ πρόσθεν. ὅτω δὲ καὶ τὰς τῶν δυσωδῶν αἰτίας, ἢ μελανοτήτων, ἢ σκληροτήτων, ἢ τῶν ἄλλων ὅσα τούτοις ἀνάλογόν ἐστιν, οὐ χαλεπὸν ἐξ υείσκειν ἐκ τῶν προειρημένων ὁρμώμενον. οὐ μὴν ἀλλὰ, καὶ κατὰ τὸ τελευταῖον ἤδη μοι μόριον εἴρηται τοῦ συγγράμματος, ὃ πρὸς τῶν συμπτωμάτων διαφορᾶς ὑπογεγράφθαι, οὔκουν ἔτι χρὴ μηκύνειν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν. ἀλλ' ἐν ᾧ δὲ, τῶν ἐν τοῖς συμπτώμασιν αἰτίων ἡ πραγματεία τέλος ἐχέτω, ὅσον ἔτι μόνον προσθέντων ἡμῶν, ὅπερ ἀνεβαλλόμεθα ἐν ᾧ πρὸς ἡ τῶν συμπτωμάτων διαφορᾶς, ὑπ' εἶδεν ἐνταῦθα, τὸ τινὰ μὲν ἐξ ἀναγκης ἀλλήλοις ἕπεσθαι συμπτώματα, τινα δὲ οὐκ ἐξ ἀ-

νάγκης ὅπερ ὀλίγον αὐτὸ μοι δοκεῖ δεῖσθαι λόγου μακροῦ. ἀρκέσει δ' ὡς ὑφ' ἑνὸς παραδείγματος ὧν δέξαντα τὴν μέθοδον αὐτὸν, πειρατέον τὸ πλῆθος τῶν ἡμῶν μορίων. κελεύω δή σε σκοπεῖσθαι, πότερον ὑπὸ μιᾶς αἰτίας ὧν τελεῖται τὸ γιγνόμενον, ἢ πλειόνων. εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ μιᾶς, ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθήσει τοῖς ποιοῦσι, πλείονας δ' εἰς ἡμᾶς σιν δέομεν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης. αὕτη μὲν οὖν ἐπὶ πάντων πραγμάτων ἡ μέθοδος κοινή. ἡμῖν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον χρὴ σε κἀπὶ τῶν συμπτωμάτων σκοπεῖσθαι. εἰ μὲν γὰρ ἓν ἐφ' ἑνὶ γίγνοιτο, τάχ' ἀκολουθίαν ἀναγκαίαν ἕξει. πλείοσιν δ' ἢ ἄλλως ἴσως αἰτίοις εἰς τὴν ἡμέτερον τὸ δυστόκου συμπτώματος, οὐκ ἐπ' ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθήσει τοῖς πλείοσιν. ὅταν γὰρ εἰ πτέπτωκεν, ἐμπνεύματόσιν ἀναγκαῖον ἀκολουθεῖν. ὥσπερ ὅταν ἢ πέψιν, ὅτε δὲ ὑγρὰν διαχώρησιν, ἢ πολλὴν, ὅτε δὲ ναυτίαν, ἢ ἀνορεξίαν, ἢ ὄρεξιν ἀδηφαγίαν, ἢ ὄκνον εἰς τὰς πράξεις, ἢ νωθρότητα διανοίας ἢ ἀκαρδίαν, ἢ ἀχρυπνίαν, ἢ καρδιαλγίαν. ἔτι δὲ μᾶλλον ὅταν ὦλιγοψίαν, ἢ παράνοιαν, ἢ ἔκπαγλον, ἢ κῶμα. καθάπερ ὅτε δὲ δύσθυμίαν, ὅτ' οὖν ἄλλως, ὅτε πολὺ μᾶλλον τῶν μελαγχολικῶν, ὅτε δ' ἧττον πάντων, ἢ νεφρῶν, ἢ ὠλιγουρίαν, ἢ πτῶσις, ἢ θώρακος, ἢ ἄρθρων ἄλγημα. καθάπερ ὅταν δὲ ἀνωμαλίαν, ἢ φείκωλον, ἢ ῥίγος, ἢ πυρετόν. καί τοι καὶ τούτων ἕκαστον, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων συμπτωμάτων, ὁπόσα ἐστὶν εὑρεῖν, ὁ μὴ κατά τινα καιρὸν ὧν φαίνεται τοῖς ἀπεπτηκόσιν, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀπεψίας καὶ τῆς διαφορᾶς, καὶ τῶν τοῦ ἀνθρώπου φύσεως ὄντα ἀθυμίαν τε καὶ δυσαισθησίαν, ἑκάστου τε τῶν ἡμῶν τὸ σῶμα μοιρίων, ἰσχνὸν, ἢ ἀδῴονα, ἄλλο τε ἄλλο γιγνόμενον σύμπτωμα. μεγάλη μὲν γὰρ ἀπεψία, μείζονά τε καὶ πλείονα φορᾶς τὰ συμπτώματα. μικρὰ δὲ, ἐμπαλιν ἐλάττονά τε καὶ μικρότερα. καὶ τοίνυν καὶ αὖτῶν τῶν ἀπεπτηθέντων αἱ διαφοραὶ, πρὸς μὲν τὸ ψυχρόν τε καὶ φλεγματῶδες ἐκτρεπόμενα, συμπτωμάτων ἑτέρων εἰσὶ γενικά. πρὸς δὲ τὸ κενοσῶδές τε καὶ θερμὸν, ἑτέρων. ὅταν δὲ καὶ διάκενσαί τε καὶ μὴ διάκενσαι, καὶ εἰς ἀτμῶδες πνεῦμα λυόμενα τε καὶ μὴ λυόμενα. καὶ ἡ φύσις ᾖ, ὡς εἴρηται, τοῦ ἀνθρώπου σωτελεῖτε καὶ αὖ πρᾶξει τῇ γενέσει τῶν συμπτωμάτων. οἷον αὐτίκα οἷς δυσαίσθητος ἡ γαστὴρ, ὅτε διάκνοντε σφοδρῶς, ὅτ' ἀλγοῦσιν, ὅτ' ἐκείνοσι πολλά. ἡμῖν δὲ τῶν αὐτὸν τρόπον, ὅτε καρδιαλγοῦσιν, ὅτε κεφαλὴν ἀδικοῦνται ῥᾳδίως. ὅσοις δὲ εὐαίσθητος, ἐπίμως ἅπαντα τούτοις ἕπεται, τὰ ἄνωθεν ἀρχῆς τὰ συμπτώματα ὑπερπάσης. τὸ δεῖ λέγειν ὡς ἑκάστῳ τῶν ἀπεπτηκότων, ἐκεῖνο μάλιστα τὸ μορίου διαθαίνεται τῆς βλάβης, ὅπερ ἂν ἀσθενέστατον ᾖ. καὶ δι' ὅδε ὅτε δὴ γένεσιν ἐπεῖν ἐξ ἀνάγκης ἐπόμενον ἀπεψία σύμπτωμα ὅδε, ἢ μὲν τοι τῆς ἀναδιδομένης εἰς τὸ σῶμα τροφῆς, εἴτ' οὖν σύγκρισις, εἴτ' ἀρρωσία τῆς ἐνεργείας, ἀτροφίαν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, ὥσπερ γε καὶ ἡ τῆς καθ' ἕκαστον μορίου ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως βλάβη, καὶ ἡ περὶ τὴν διάπλασιν δὲ τῶν περιττωμάτων τοῦ αἵματος ἀκρασία, σύμπτωμα ὅτε καὶ αὖτη διακεπτικῆς ἐνεργείας, ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει τὰ τῆς ἀκρισίας συμπτώματα. καὶ καλεῖται τὸ μὲν ἕτερον αὐτῶν ἀκτερος. ἀνώνυμον δὲ ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ μελαγχολικοῦ περιπτώματος. ἡμῖν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπὸ πάντος γένεσις συμπτώματος, ἐξ ὑπαρχούσης ὅτε τε δὴ πάντος ἀλλήλοις ἕπεται, καὶ ὅσα μὴ δὴ παντὸς. ἐγὼ μὲν οὖν φειδόμενος, γνωσθεὶς καταπαύσω τὸν λόγον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΝΘΟΤΩΝ ΤΟΠΩΝ

ΒΙΒΛΙΟ Ν. α'

ΟΡΟΥΣ ὀνομάζουσι τὰ μόρια τοῦ σώματος, οὐχ οἱ νεώτεροι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν παλαιῶν ἰατρῶν οὐκ ὀλίγοι, ὥστε δύσκολόν τε διαγινώσκειν τὰ κατ' αὐτοὺς πάθη, διό τι καὶ τὴν θεραπείαν ἁμαρτάνεσθαι. συμβαίνει δὴ τὰς διαφορὰς αὐτῶν. ὁπόθεν μὲν οὖν τί τὸ πρὸς τὰς ἰάσεις ὄφελος, εἰ τοιαύτης γνώσεως, ἐν τῇ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου πραγματείᾳ, δηλωθήσεται. νυνὶ δ' μόνον, ὅπως ἂν τις διαγινώσκοι τὰ πάσχοντα μόρια προσῆκται σκοπεῖσθαι. τὰ μὲν δὴ ὧν πολῆς, ἑτοίμως ὑποπίπτει ταῖς αἰσθήσεσιν, ἅμα ταῖς ἰδέαις τῶν παθῶν. ὅσα δ' ἐν τοῖς βάθει κατακέκρυπται, γυμνασθέντα δεῖται τοῦ λογισμοῦ ἀνδρός, ἐν τε ταῖς ἐνεργείαις τῶν μορίων καὶ χρείαις οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ καῦ τῆς προκεχειρισμένης τούτων ἀνατομῆς, ἣ τις ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ἄλλα τε πολλὰ, καὶ τὰ οὐσίας ἑκάστου τῶν ἰδιότητα. σῶμα γοῦν τι χονδρῶδες ὅτι, ἡμῖν τὰς τοῦ πυθμένας τραχείας ἀρτηρίας, ὃ καλοῦσι βρογχίον. ὃ τῶν ἰδιότητα, μόνοις τοῖς τεθεαμένοις ὑπάρχει γινώσκειν ὅταν μὲν οὖν ποτὲ ἴδῃ μετὰ βηχὸς ἀναπνοὴν, μέγιστον ἔλκος ἐξ ἀναβρώσεως ἢ σκιρρώδους, ἐν πυθμένι λογιζόμεθ' ὑπάρχειν. ἔστι δ' ἐν καὶ καθ' ὅλου τὸν τραχήλου, ἐν τῷ μεταξὺ φάρυγγός τε καὶ πυθμένος, ἡ τοιαύτη φύσις τοῦ σώματος. ἀλλ' οὐχ οἷόν τε τηλικοῦτον ἕλκωσιν, ὑπαυθοῖ γένεσθαι, φθάσει γὰρ ἀφθανεῖν τὸ ζῶον. ἐν δὲ τῷ πυθμένι διαπύου, ὡς ἂν συμπτώσεως τοῦ παλάγχνου δι' ὑγρότητα ῥᾳδίως, ὑπό τε μοχθηρῶν χυμῶν ἑτοίμως ἀναβερωσκομένου. τῶν τε βρογχίων ἐν αὐτῷ σμικρῶν ὑπαρχόντων. ὃ δ' οὐ μόνον ἀδὲ μόριον αὐτῶν ἀφαπλῶσαι διαπύου, ἀλλ' ὅλον ἀνωφθλῶσαι τὸ βρογχίον ἀναγκαῖον ὄντ συμπόντων αὐτὸ τοῖς συνεχέσιν ὑμένωσιν δεσμῶν ἀφλυθόντων, οἱ τινὸν πάσχουσι πολὺ πρότερον τῶν βρογχίων αὐτῶν. τὰ μὲν γὰρ, χονδρώδη τέ ὄντ καὶ σκληρὰ καὶ παχέα. λεπτοὶ δὲ καὶ ἀδῳεῖς, οἱ συνδοῦντες ὑμένα αὐτά. καὶ μὲν δὴ καὶ ἀγγεῖά τι μόριον ὃ σμικρὸν ἀναβεβηχθὲν ἐθεασάμεθα, ἀφῶς ἐνδεικνύμενον καὶ ὧν τοῖς ἐμπείροις ἀνατομῆς, ὡς ἐκ τοῦ πυθμένος ἔστι. τὰ μὲν γὰρ ἡμῖν τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ τραχείαν ἀρτηρίαν ἀγγεία, τριχοειδῆ πάντ' ὄντ. ὥστ' οὐ μόνον ἡ τῆς οὐσίας ἰδιότης, ἀλλὰ καὶ τὸ μέγεθος, ἐνδεικνύται πολλάκις

τιν πολλάκις ἐκ ἀζαφοῦς, ὁποῖός τίς ἐστιν ὁ πεπονθὼς τόπος. Οὕτω γ' οὖν ἡ λυσιντερία, θερσάμενός τις ἐντέρου χιτῶνα διαχωρεῖν ἔτα, καὶ πλάτει καὶ πάχει μείζονα τῶν ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις, εἰκὸς ἂν ἀλόγως τεκμαίροιτο τὸν ἕλκωσιν ἐν τοῖς παχέσιν ἐντέροις ἔσεσθαι. καὶ μὴν διὰ κάτι τοῦ μειρακίου τοῦ μετὰ βηχὸς ἀναπήσαντος ποτὲ χιτῶνα παχὺ καὶ γλίσχρον, ἐτεκμηράμεθα ἢ τὸν λάρυγγα σῶμα, τὸ ἔνδον, ὃ καὶ τὴν ὠδιγλωττίδα σωίζειν, ἔσεσθαι. ἐθεραπεύθη γοῦν τὸ μειράκιον, ὃ πάνυ τι προσδοκώντων ἡμῶν, ἐκαλιάθη μὴν τοι τὴν φωνήν. ἡ δὲ τῆς οὐσίας ἰδιότης καὶ τὰ ἢ τοῦ νεφροὺς ἕλκη, τῶν ἐν τῇ κύστει διοδείζει, καθάπερ καὶ ἱπποκράτης ἐγραψεν ἐν ἀφορισμοῖς, τὰ μὲν πεταλώδη τοῖσιν ἕρποισιν ἐμφορούμενα, ἢ κύστεως ἕλκωσιν, σημαίνει, τὰ δὲ ζαρκώδη, τῶν νεφρῶν. Ἀλλὰ κἀκ τῶν προειρημένων ἐν τισι μορίοις οὐσιῶν, εἰκὸς ὀλιγάκις ἡμῖν ἐνδείξεις γίνεσθαι τοῦ πεπονθότος τόπου. ἐν μεσεντερίῳ γοῦν τίς ἐστρώθη νεανίσκος ὑπὸ ξίφους, ἄχρι βάθους ἱκανοῦ πρὸς τῷ ἔσχατον. ἤμερον τε τριῶν τῶν πρώτων ἄσιτός τε καὶ ἄποτος μείνας, τῷ τετάρτῳ, μετὰ τὴν θεραπείαν πραφεὶς καὶ πεὼν, εἰς τ' αὖθις ἡλίου δυσμὰς θερμὸς ἐθεραπεύομεν, ἀφ' ἑκείνης δὴ τοῦ τραύματος, ἔρευθος ὡς τέτταρας, ἢ δι' ὅλως πρότερον ἐρυθρὸν, ἀφ' ὅπερ ἔτυχε τρωθείς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βάρους ἀπηλλάχθαι τελέως ἔφη τῷ παῦσαι, τὸ πρότερον ἀνιῶντος αὐτὸν ἐν τῷ τὸ καλούμενον ἐφήβαιον χωρίον. δῆλον οὖν ὡς τοῦτο δέ, τῷ κύσει τετρῶσθαι. δῆλον ἢ κἀκ τοῦ κόπτων ἀρκείναντος τὸ τραῦμα, τετρῶσθαί τι τῶν ἐντέρων. ὥσπερ γε καὶ εἰ τροφὴ τισιν ἐπανέλθοι, τῷ γαστρὶ τετρῶσθαι δηλώσει. καὶ μὴν καὶ φύματός τινος γεννηθέντος ὑποδύω τοῦ βουβῶνος ὡς ἐκπυῆσαι, τεμόντος τοῦ ἰατροῦ, κόπτων ἐπικολάβησεν, ἐφάνη τι ζαφὲς, ἀπόσημα γιγνόμενον ἐν κόλῳ. τοῦ δὲ αὐτοῦ χρόνου τούτοις ὄντων, καὶ τὸ τοῦ θώρακος τρωθέντος, ἐκφυσώμενον πνεῦμα, καὶ τὸ τῆς ἀρτηρίας ἐκχεόμενον αἷμα. πολλάκις γοῦν ἀδήλου πῶς τὴν ἀλήθειαν ὄντος τοῦ τετρωμένου σώματος ἀκριβὴς διάγνωσις ἐκ τούτων γίνεται. τὸ μὲν γὰρ ἐν ταῖς ἀναπνοαῖς τοῦ θώρακος ἐκφυσώμενον πνεῦμα, τὸ ὑποζωκότα τὰς πλευρὰς ὑμένα, τετρῶσθαι σημαίνει. τὸ δ' ἀφρονιζόμενον αἷμα σφυγμῶδες, ἀρτηρίαν. σύριγξ δὲ ἔσω, καὶ βρομώδεστερον καὶ ξανθότερον, τοῦ ἢ τὰς φλέβας. ὡς μὲν δὲ ταῦτα σαφῆ τῇ διαγνώσει ἔχει, ἢ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἐὰν ἐπίπλους ποτὲ ὠφθῇ πεπεσὼν διὰ τραύματος, ἢ τί τῶν ἐντέρων, ἀναγκαῖον ὅτι διηρῆσθαι τὸ περιτόναιον. εἰ δὲ πνεύμονος ὀφθείη τι πρᾶγμα λοβὸς πεπεσὼν ἔξω τοῦ τραύματος, ἐνδείκνυται σωτετρῶσθαι τὸν θώρακα. διαφέρει δ' ὀλίγον, ἢ τὸν ὑποζωκότα τετρῶσθαι λέγειν, ἢ σωτετρῆσθαι τὸν θώρακα. καὶ μὴν λάκκος τῶν ὠμφυομένων, ὅτιν ὅτε, γνωρίζεται ὁ πεπονθὼς τόπος. ἰδιότης μὲν γὰρ ἡ οὐσίας ὅτι τῶν ὠδιφυομένων, ὡς πρὸ τῶν μυκήτων, τοῖς ἐν τῇ κεφαλῇ κατάγμασιν, ὅταν ἡ μηνιγξ ἢ πεπονθυῖα. ἰδιότης δ' ἑτέρα πάλιν, ὅταν ὀστοῦν πεπόνθη κατά τι μόριον. ἐκ τούτου δὲ τοῦ γένους ὅτι, καὶ ἡ ἐφελκὶς ὀνομαζομένη. δηλοῖ γὰρ ἥλκωσθαι τὸ μόριον ἐκεῖνο, καθ' ὅπερ αὖ ἐκκεῖσθαι φαίνηται. μετὰ μὲν τῶν ὄρων ὑποελθοῦσα, τῶν σαρκικῶν τί. μετὰ δὲ βηχὸς ἀναχθεῖσα, τῶν ἀναπνευστικῶν. εἰ δ' ἐμεθείη, τῶν ἢ τὸν στόμαχον καὶ γαστέρα. καθάπερ γε καὶ εἰ μετὰ τῶν διαχωρημάτων ὑποέλθοι, τῶν ἐντέρων τινὸς ἕλκωσιν ἐνδείκνυται. ἑτέρα δὲ τρόπος ὅτι διαγνώσεως ἐκ σημείων τινῶν, ὅταν ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ πεδιέχηταί τι παρὰ φύσιν. οἷον ἐν νεφροῖς, ἢ κύστει λίθος, ἢ πῦον ἐν θώρακι. ἐκ τούτου δὲ τοῦ γένους ὅτιν καὶ θρόμβος αἵματος, ἐν ᾧ πέρ ἂν ἢ πεδιεχόμενος, ἢ τις ἕτερος χυμὸς ἀνιαρὸς ἐν τοῖς σώματι τοῦ ζώου γεννηθείς, ἢ ἔξωθεν ἐπεισκεθείς, ὅθεν καὶ ζήτησις, οὐδὲν μὴν εἰς τὰ ἰατρικῆς τέχνης ὄργανα σωτελοῦσα, λογικωτέραν δέ τινα θεωρίαν ἔχουσα, πολλοῖς τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ἐγήνετο, πότερον ἐκ τῶν πεπονθότων τόπων ὅτι καὶ τὰ ποιοῦντα τῶν παρὰ φύσιν ἐν ἡμῖν γινομένων ἢ τόπος μὲν οὐδεὶς πέπονθεν, ἐνοχλεῖται δὲ τὸ ζῶον, ὑπὸ τοῦ παρὰ φύσιν αἰτίας. ὅτι δ' ὡς ἔφην, ἄχρηστός ἐστιν ἡ τοιαύτη ζήτησις, ἔνεστι μοι γνῶναι ῥᾳδίως, ἐννοήσαντι τὸ χρήσιμον εἰς τὴν τέχνην ἐκ τῶν διαγνώσεων. ὑποκείσθω γοῦν τις ἡμορρὼς τριῶν μὴ δι' ὅλως ἀρρυκὼς, ἆρ' οὖν ἐκ δύθεως ζητήσομεν, ἐν τίνι μορίῳ τοῦ σώματός, ὄντιν ἡ τοῦ συμπτώματος αἰτία; πότερον ἐν τοῖς νεφροῖς, ἢ τοῖς ἀρτηρίαις, ἢ ἢ τὴν κύστιν, ἢ ἢ τὴν ἀρτηρίαν; ἀλλ' ἐν μὲν τῷ πατεῖν γε, καὶ πνεύμονι, καὶ πλευρῇ, καὶ γαστρὶ, καὶ καρδίᾳ, ζητήσομεν αὐτήν. ἀλλ' ὅλως, ἐν ἄλλῳ μορίῳ, δύο τι δεῖν εἰδέναι ὄντιν ἀρίστεως ὄργανον. εἰ δέ γ' ἠγνοοῦμεν, ὡς ἐν μὲν τοῖς νεφροῖς πρώτην ἡ τῶν ὄρων γίνεται διάκρισις, ἐφεξῆς δὲ διὰ τῶν ἀρτηριῶν εἰς τὴν κύστιν ἀφικνεῖται, κἄπειτ' ἐντεῦθεν ἐκκρίνεται, καθ' ὃν ἐμάθομεν τρόπον ἐμπεσόντων ἐν τοῖς τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν λογισμοῖς, οὐδὲν ἂν τούτων εὑρεῖν ἠδυνάμεθα. οὐ μὴν, οὐδ' ἄχρι τοσούτου πεφθεῖν ἀρκέσει. σκέψασθαι γὰρ ἄμεινον. ἢ τις ποτὲ τῶν ἐρημένων αἰτία, δι' ἣν ἴσχεται τὸ ὄρον. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ σκέψεως, ἥδε. πάντ' ἀδύσκεψασθαι χρὴ, τά τε παρόντα καὶ τὰ προγεγονότα συμπτώματα, τὰ μὲν παρόντα, θεασάμενον αὐτὸν, ὅσα δ' ἐμπεσόντα ἐγχρῶ, διαπωδανόμενον, οὐ τοῦ κάμνοντος μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκείων. ἔστω τοίνυν ἕνεκα παραδείγματος, ὄγκος μή τις, ἢ τὸ καλούμενον ἐφήβαιον ἐν πεδιήρει ἀφῇ ζαφῶς ἐνδεικνύμενος πεπληρῶσθαι τὴν κύστιν. ἐκκεινέσθω δὲ μηδὲν. ἆρ' ὁ πρόσθιλον, ὡς ἤτοι παραλελύσθαι τὴν ἀρκειτικὴν τῶν ὄρων ἐνέργειαν ἀναγκαῖον ὄντιν, ἢ τὸν ἡ ὀρήθρας πόρον ἐστεγνῶσθαι. πρῶτον μὲν οὖν ἀδύσκεπτέον, εἰ παραλελύσθαι δυνατὸν. ἀναμνησθέντας, ὅπως ἡ τῶν ὄρων ἔκκρισις γίνεται τοῖς ὑγιαίνουσιν, ὅταν οὖν τοί πρόεληται. τοῦ μὲν ἐν κύκλῳ περιεβλημένου ζωὸς τραχήλῳ ἡ κύστεως μυός, παυσαμένου ἡ ἐνεργείας. αὖ πάλιν δὲ ἡ κύστεως, ἐνεργούσης. ἔστι δὲ ἡ μὲν τοῦ μυὸς ἐνέργεια, ἢ τὴν ἡμετέραν γινομένη προαίρεσιν. ἡ δὲ ἡ κύστεως, ἀπροαίρετός τε καὶ φυσική. δ' ἐνδείκται γὰρ ἐν τοῖς τῶν φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασιν, ἐν ἅπασι σχεδόν τι τοῖς τοῦ σώματος μορίοις, ἀρκειτικὴν τῶν περιττωμάτων ὑπάρχειν δύναμιν, ἵν' ἔχει μὲν ἀεὶ πάντα, χρῆται δ' αὐτῇ ὅταν ὑπὸ τῶν περιττωμάτων ἀνιασθῇ. τούτοις οὖν παθούσης ἡ ἀρκειτικῆς δυνάμεως, ἐγχωρεῖ ποτὲ γενέσθαι τὴν ὀνομαζομένην ἰσχουρίαν. ἀλλ' ἐαν ὅτω χυματίσῃς τὸν ἄνθρωπον, ὡς κατέρροπον εἶναι τὸν αὐχένα ἡ κύστεως, ἀδιθλίψεις τε ταῖς χερσὶν τὸν παρὰ φύσιν ὄγκον, ἐκκειθήσεται τὸ ὄρον. εἰ δὲ ταῦτα πράξαντί σοι μηδὲν γίγνοιτο πλέον, ἀφίστασθαι μὲν χρὴ, ἡ ἢ τὴν παραλυσιν αἰτίας. ἐσεγνῶσθαι δὲ τὴν ὀρῆθραν ὑπολαμβάνειν. ὁ γάρ τοι μῦς ὁ πεδιείμενος αὐτῇ παραλυθεὶς, ἐκ ἰσχουρίας, ἀλλ' ἀκρασίου κρώ-

σεως τῶν ὄρων, αἴτιος γίνεται. ἡ δὲ πόσος δὴ τρόπος ἐγχωρεῖ σέγνωσθαι τὸν πόρον τοῦ πραχήλου τῆς κύστεως, ὃν ὀνομάζουσιν ὀρῆθραν. ἐφεξῆς ἂν εἴη σκέπτεσθαι. ἐμοὶ μὲν δοκοῦσι τρεῖς οἱ πάντες εἶναι, ἤτοι τοῦ σώματος αὐτῆς εἰς ὄγκον τινὰ παρὰ φύσιν ἀρθρώντος, ὅτῳ μέγαν, ὡς τὸ αὐτὸ καταλυφθῆναι τὸν πόρον, ἢ τινὸς ὧν προφώντος αὐτῷ παρὰ φύσιν, ἤτοι ἁρκοειδοῦς ἢ πωροειδοῦς σώματος, ἢ καὶ φράξαντος τινὰ τὸν πόρον, αὐτὸ μὲν δὴ τὸ σῶμα πρὸς ἀξιόλογον ὄγκον ὧν οὐ δίδοται, φλεγμαῖνον, ἢ σκιῤῥούμενον, ἢ ἀφιστάμενον ἢ ὁπωσοῦν οἰδισκόμενον. ὧδὶ προφήσεται δὲ τῷ πόρῳ, σαρξ μὲν, ἐλκώσεως τινὸς προηγησαμένης. ἑτέρα δέ τις ὀσία, χρόνῳ πολλῷ ἢ βραχὺ χυμῷ παχεῖ. ἢ γλίσχρῳ ἰσμήσαντος αὐτῷ. ἐμφραχθήσεται δ' ὑπό τε λίθου, καὶ βρόμβου, καὶ πόας, καὶ χυμοῦ παχέος τε καὶ γλίσχρου. ταῦτ' οὖν χρὴ διορίζεσθαι πάντα, μὴ μόνον τὰ πρόσφατα συμπτώματα θεώμενον, ἀλλὰ καὶ τὰ προηγησάμενα. φορὰ γὰρ ὑποκείσθω παιδίου μὲν τὸ κάμνον. ἐμπεσὸν δ' αὐτῷ γεγονέναι τὰ τοῦ λίθου σημεῖα. τὸ μὲν ὄρθρου ὑδατῶδες, ὑποστάσεις δέ τινας ψαμμώδεις ἐν αὐτῷ, καὶ κνώμενον τὸ αἰδοῖον σωματικῶς, καὶ χαλώμενον ἢ ὀρτειούμενον ἀλόγως. ἔπειτ' ἀφαίφνης ἰσχρῆσαι. ὧν τούτων τίς ὀκ ἂν δι' ὀλίγου λόγως ὑπονοήσειεν, ἐμπεπτωκέναι τῷ πραχήλῳ τῆς κύστεως τὸν λίθον; ὑπνιον τε οὖν σχηματίσας τὸ παιδίον, ὑψηλότερα τε τὰ πόδε τοῦ λοιποῦ σώματος ἐργασάμενος τὰ σκέλη, διασείσεις πολυειδῶς, ὡδὶ τεχνόμενος ἐκπεσεῖν τοῦ πόρου τὸν λίθον. ἐπειδὰν δὲ ταῦτα πράξῃς, κέλευε προθυμηθῆναι τὸ παιδίον οὐρῆσαι. κἂν μὲν ὑπακόσῃ τὸ ὄργανον, εἰκειθῆ τε τὸ οὖρον ἅμα τῆ τ' αἰτίας ἀκειβῆ διάγνωσιν ἐχηκέναι, καὶ τῆ θεραπείας δύπορηκέναι, πειθήσῃ. μὴ πείσας δὲ ἐπὶ τῆ ἰσχυρίας, ἐκ διλυτέρα διασείσῃς σφοδροτέρῳ εἰ δὲ διασείσαντος καὶ νῦν ἔτι μένοι, διὰ τοῦ καλαμένου καθετῆρος, ἅμα μὲν ἀπώσῃ τὸν λίθον ἐκ τοῦ πραχήλου τῆς κύστεως, ἅμα δὲ προηγήσεις τοῖς οὖροις. εἰ δὲ τὰ μὲν λίθου σημεῖα μὴ φαίνοιτο προηγησάμενα τῆς ἰσχυρίας, ἅμα τοῦς δέ τις ἔκκεισις. εἰκὸς ἔν θρόμβου, ἐμφράττοντα τῶν ὀρῆθραν. ἐγχωρεῖ δὲ καὶ τῆς κύστεως ἡλιωμένης, ἐκκεῖσθαι μὲν ἅματος μὴ προηγήσεσθαι, ἢ βραχὺ δὲ συσταῖναι βρόμβου. ἐγχωρεῖ δὲ κἀκ τῶν νεφρῶν ἅμα διὰ τῶν ὀρητήρων εἰς τὸν κύστιν ῥυῆναι, εἰργάσθαι τὸν βρόμβον ἀλλὰ κάτω τῶν τοιούτων σοχασμῶν, ὁ καθετὴρ χρήσιμος. ὥσπερ κἀπειδὰν πῦον, ἢ χυμὸς τις παχὺς καὶ γλίσχρος ὑπονοεῖται κατειληφέναι τὸν πόρον. εἰς δὲ τοιοῦτον ὑπόνοιαν ἀφιξόμεθα, διὰ τῆ προηγουμένων γνώσεως ὅτως. εἰ μή γ' ἤτοι ἡ κύστις, ἢ νεφρὸς εἴη τι προηγούμενον πάθος, ὡς δὴ αὐτὸ διώσασθαι προσδοκῆσαι, πῦον ἠθροισθαι τοσοῦτον τε καὶ τοιοῦτον, ὑφ' ὅσου τε καὶ οἵου φραχθῆναι τὸν πόρον εἰκὸς ὅτι διωσατὸν ἔσται. σοχάσεσθαι, διὰ τοιαύτην αἰτίαν τοῦτο ὑδηχεθῆναι τὸ ὄρον, ἢ εἰ καὶ ἀνωτέρω τῶν νεφρῶν ἀπόσημα καθ' ἕτερον μόριον προηγούμενον εἴη, ὃ ῥαγὲν τος εἰκὸς ὅτι τὸ πῦον εἰς νεφρὸς μεταληφθῆναι. μηδ' ὑγιὲς δὲ τοιοῦτο προηγησάμενον, τοῦτο διαιταν δηλετάσωμεν. εἰ ἀργός, ἢ διὰ πολλῶν ἐθισμάτων παχεῖς ἢ γλίσχρος ἐργαζομένων χυμός. ὅτω δὲ εἰ καὶ σάρκα τινὰ δι' ἕλκωσιν ὧν τραφεῖσαν ἡγούμεθα τὸν πράχηλον τῆς κύστεως ἐμφράττειν, ἔκ τε τῶν προηγησαμένων τοῦ ἕλκος σημείων, ἔκ τε τοῦ κρωσθῆναι τὸ ὄρον ὡδὶ τῆ καθετῆρι συλλογισόμεθα. καὶ ποτε καὶ γνόμενον οἶδα τοιοῦτόν τι πάθημα. διεμβαλομένου γοῦν τοῦ καθετῆρος, ἤλυγσεν κατ' ἐκεῖνο τοῦ πόρου τὸ μόριος ᾔδη καὶ πρότερον ἐτεκμηράμεθα, τοῦ ἕλκωσιν εἶναι. βλαδέσης δὲ τῆς σαρκὸς ὑπὸ τοῦ καθετῆρος ἠκολούθησε μὲν μετὰ τῆ τῶν ὄρων ἔκκεισιν αἵματός γε τι καὶ θρύμματα τῆς σαρκός. ταῦτα μὲν δὴ ἔργα τοί μοι, τῆς προκειμένης ἰδία πραγματείας ὄντα. καὶ γέγονεν ἤδη δῆλον ὡς λογικὴ μόνον ὄσιν, ἡ μικρὸν ἔμπροσθεν ἐρημένη ζήτησις, οὐδὲν ἡμᾶς ὠφελοῦσα πρὸς τὰ τῆς τέχνης ὄργα. τὸ γάρ τοι χρήσιμον εἰς ταῦτ' ὄσι, γνῶναι τὸν πόρον ἐμπεφραγμένον ὑπὸ βρόμβου τινός, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἢ λίθου. τό δ' εἴτε πάθος ἔν λεκτέον τοῦ πόρου τὸ γεγονός, εἴτε αἴτιον ἰσχυρίας, ὧν τῆ πόρῳ πρόσεχεσθαι, τῶν ἀχρήστων εἰς τὴν τέχνην ὄσιν. ἀρχιγμὴς δ' ἂν οἱ δ' ὅπως ὧν τοῖς τοιούτοις σκέμμασι χρονίζει, μετὰ καὶ τοῦ γράφειν ἀσαφῶς ὅτως ὑπὲρ αὐτῶν ὡς μυδρόν νοῆσαι. πάλιν οὖν ἀναλαβόντες τὸν λόγον, ἴωμεν τὰ συνεχῆ προελθόντες, ὡς ἐκ τῶν προηγησμένων τε καὶ τῶν νῦν ὄντων συμπτωμάτων, ἡ τῆς ἰσχυρίας αἰτία γνωρίζεται. πληγὲς γάρ τις ἰσχυρὰς, ἢ τὸ καλόμενον περίναιον, ἴωμεν χρομένης τῆ πληγῆ φλεγμονῆς, ὅτε ῥεῖν ἠδύνατο, καὶ προφανῶς ἡ κύστις αὐτὴ πεπληρωμένη ἢ προσγραφῶ τέτατο. ἔπειτα τούτῳ καθετῆρα προσφορεῖν, οὐκ ἐδόκει, παροξυνθησομένης ὑπὸ αὐτοῦ τῆς φλεγμονῆς, ἀλλὰ καταντλεῖν ὕδατι θερμῷ, ἔλαιον παραχέοντας, ἄμεινον ἐφαίνετο. καὶ χρόνῳ ὥραις τρισὶ ἢ τέτρασι ποήσαντες, ἐπειδὴ τῶν τε τάσιν ἐωρῶμεν ἱκανῶς κεχαλασμένην, τῶν τ' ὀδύνων ὡς αὐτὸς ὁμολογῆ πρὸς ὀλίγον γεγυμνασμένων, παρελελυσάμεθα προθυμηθῆναι πρὸς τὸν ὄρησιν, ὅτῳ δὴ πράξαντες, ἐπὶ θλίψαμεν ἡρέμα, τὸν ὄγκον τῆς κύστεως εἰς τὸ κάτω διαζομένου. καὶ ταῦτα ποιησάντων, ὄρησεν ὁ νεανίσκος. ὡδὶ μὴ δὴ τῶν τοιούτων, ἐναργῶς ἡμῖν ἡ τῆς ἰσχυρίας αἰτία διαγινώσκεται. κατ' ἐνίας δὲ τῶν ἄλλων, οὐκ ἐναργῶς, ἀλλ' ὁ σωφρόνως ὀνομαζόμενος ὑπὸ πάντων ἤδη χρήσιμος ἡμῖν τεχνικὸς σοχασμός, ὃς ἐν τοῖς μεταξύ πως ὄσιν, ἀκειβοῦς τε γνώσεως καὶ παντελοῦς ἀγνοίας. ὅθεν ὅδε δυνατόν ὄσιν, ὡδὶ πάντων τῶν νοσημάτων ποιήσασθαι τὰς ὑπὸ τ' τὰς ἐμφερικῶν ὀνομαζομένας παθογνωμονικὰς σωφρομὰς, ἀλλ' ὅπερ ὁ ἐρασίστρατος ἐώθει λέγειν, ἀληθέστατόν ὄσιν γεγυμνασθῆ χρὴ τ' λογισμὸν, ὃς τις μέλλει διαγνώσεσθαι καλῶς, ὃ μόνον τὸ πάθος ὁποῖον ὄσιν, ἀλλὰ κῆ τ' πάσχοντα τόπον. ἡ γυμνασία δ' ἡμῖν προσκόντως, δι' ἐαν ζητῶμεν, εἴτε χρὴ φάναι πεπονθέναι τ' βάχηλον τῆς κύστεως διὰ τ' ἐμφράξαντα λίθον, ἢ βρόμβον, εἴτε ὅπερ μὴ δύνασθαι ἀπαθῆ, τ' δὲ ὠφέλειαν βεβλάφθαι. ταῦτα μὴ δὲν ὁ ἀρχιγμὴς ζητεῖ, πόθεν τὰ πῶς τοῦ τεχνικοῦ. ἕτεροι δ' τούτων ἐπέκεινα προϊόντες, ὃ δ' τ' ὠφέλειαν βεβλάφθαι φασί. γινέσθω γὰρ αὐτῶν, ἀνιεμένου μὲν τ' σφίγγοντος μυὸς τ' πράχηλον τῆς κύστεως, πόθεν ἐλλομένης δ' τῆς κύστεως, τοῦ πόθεν ἐχομένου κατ' αὐτὸν οὖρον. σωθεπιβλιβόντων δ', τῶν κατ' ὠδῖνα γάστριον μυῶν. ὅταν δὲ ἡ τε κύστις ἀβλαβῆ τ' ἑαυτ' ὠφέλειαν ἔχη, τός τε μῦς ἡ προαίρεσις ὡς ἂν ἐθέλη πράσσεσθαι, τοῦ μὴ ἄνοδον ὠφέλησα, τ' δ' ὧν τοῦ τοῦ βραχήλου χαλασθαι, πῶς ἂν ἔτι φασί, δέοντ' τις ὑπολάβοι βεβλάφθαι τ' ὠφέλειαν. ἀναγκάζοντ' ὁμολογεῖν ὅτοι, τὸ τῆς ἰσχυρίας πάθος, ὃ βεβλαμμένης τ' ὄρησεως, ἀλλ' ἐμποδιζομένης, γίνεσθαι λέγειν, ὥσπερ ἀφελόντες τί τ' ἰατρικῶν, εἰ τὸ βεβλάφθαι ῥῆμα μεταθέντες, ἐμποδίζεσθαι λέγοιεν. εἰ μὲν δή τοιαῦτα ζητήσεις,

ὡς ἔφην

ὡς ἐφ' ἑαυτῶν λογικὰ πινὲς εἰσὶν, καὶ γυμνάζοσι τὸν λογισμόν. ὅτ' εἰς τὰ τῶν παθῶν διάγνωσιν, ὅτ' εἰς τὰ τῶν πεπονθότων τόπων εὕρεσιν, σωτελοῦσι. ἡ δ' ὑφ' ἡμῶν ἀρτίως λεγομένη, ἡ πρὸκειμένης πραγματείας ὄδιν οἰκεία. καὶ φάνεται τό γε τοσοῦτον ἤδη κατ' αὐτὰ, ὡς χρὴ γιγνώσκειν. πρῶτον μὲν δὴ ἀνατομῆς ἑκάστου τῶν μορίων ἀκριβῶς τῆς οὐσίαν, ὁποῖα τίς ὄδιν, ἔπειτα δὲ τὴν ἐνεργείαν τε καὶ τὴν πρὸς τὰ πλησιάζοντα μόρια, κοινωνίαν. ὅπερ ἐν ταῖς τῶν θέσεως ὀνόμασι προειλαμβάνεται. καὶ μὰν καὶ ἡ χρεία τῶν μορίων ἑκάστου μεγάλα συντελεῖ, πρὸς τὴν τῶν πεπονθότων τόπων εὕρεσιν. αἱ μὲν γὰρ ἐνέργειαι, κινήσεις εἰσὶν ὁρατικαὶ τῶν μορίων. αἱ χρεῖαι δ' ἁπάσιν ὑπάρχουσι καὶ μηδὲν ἐνεργοῦσιν. ὥστ' ἔγε τοι τὴν ἔρευναν, ἡ μὲν ἐνέργεια ἡ ἐκείνου τῆς πρώτης κύστεως γίνεται, συμπροσαθούσης ἐνίοτε καὶ τῆς καθ' ὑπογάστριον μυῶν, ὅταν ἅπαντα πάντα σὺν ὀλίγου ἢ τὸ πρόσεχόμενον ὄρον, ἢ ἄτονος ἡ κύστις. ἅπαντα δὲ ἄλλα χρήσιμα ὄδιν πρὸς τὴν ἐνέργειαν. εἰ μὴ γάρ ἔστε κύστις αὐτὴ τὸ κύτος ὅλον ὅτως ἐκτείνεται, καὶ ὁ τράχηλος αὐτῆς ἐτέτρητο δι' ὅλου, καὶ ἡ τῶν ὀργάνων ἔμφυσις εἰς αὐτὴν ἐνεργῶς λοξὴ, πάντως ἂν εἶχε τὴν πρόσταλτικὴν ἰσχύσιν. ὧν δὴ ἕνεκα τούτων γνώσεως, ἡ τῶν πεπονθότων μορίων διάγνωσις, ἅμα τοῖς καθ' αὐτὰ γίνεσι πάθεσιν. ὅτι ἐκ τοῦ ζητεῖν, εἴτε χρὴ πεπονθέναι φάναι τὸ ἐμπεφραγμένον ὄργανον, εἴτ' ἀπαθὲς ἔστιν, πρᾶγμα πλησίον δὲ τούτου ζήτημά ὄδιν, καὶ τὸ πρὸς πάσχοντος μὴ ἔτι μορίου, πρότερον δ' ἐχόντων ἐν ἑαυτοῖς διάθεσιν οἰκείαν. οἰκείαν δ' ὀνομάζοσι διάθεσιν, ὅταν τὸ ποιοῦν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ χωρισθέντος ἐθ' ὑπομένη. ἡ μὲν γὰρ τὸ σκέμμα, πάλιν λέγοσιν οἱ, μηδὲν πεπονθέναι τὴν κεφαλὴν, ἐν ἐκείναις ταῖς κεφαλαλγίαις, ὅσαι γίγνονται διὰ χολώδη χυμόν, ἐν τῇ γαστρὶ πρὸς ἐχόμενον. ἐμεθέντος γὰρ αὐτοῦ, παύεσθαι πᾶσαν χρῆμα τὴν κεφαλαλγίαν. ὡς εἰ γε καὶ μετὰ τὸν ἔμετον ἔτι διαμένοι, τισὶ καὶ τὰ πεπονθέναι λέγοσι τὴν κεφαλήν. πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον ὅταν ὅμοια τοῖς τῶν ὑποχομένων, συμπτώματα γένηται ἡ τῶν ὀφθαλμοὺς, ἐφ' ὧν ἀθρόζεταί τι περίττωμα ἡ τὸ τῆς γαστρὸς στόμα. ταυτὶ γὰρ, οἷον σκιὰς τινὰς ἔοικε παθῶν. ἐν τοῖς τοιούτοις ἅπασι ζητήμασι πλεονάσαντες οἱ πρὸ ἡμῶν, ὀλίγιστα πρὸς τὴν τῶν πεπονθότων τόπων ἔγραψαν διαγνώσεως. ἀλλ' ἡμεῖς γε τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἐκείνοις βαδίζομεν. γυμνάζοντές τε καὶ ὡς ἂν εἴποι τις τρίβοντες, οὐ ἐπισκεπτόμενοι διαγνωσικὸς γενέσθαι τῶν πεπονθότων μορίων. ὥσπερ οὖν ὀλίγον ἔμπροσθεν ὑπέκειτο, διατεταμένης ἡ κύστεως, ἐν ἀδυνατοῦσ ὁ ἄνθρωπος οὐρεῖν, ὅταν νῦν ὑποκείσθω χωρεῖς τὸ ἡγεμονοῦν ἡ τῆς κύστιν ὄγκος, γεγραμμένη ἡ τῶν ὄρων ἐπίσχεσις. ἀνάγκη δ' ἡ που ἡγεμονικὸ τοιούτου ἰσχεῖαν ἢ τινὰ τῶν ὑπηρετῶν, ἢ τῶν νεφροὺς ἐμπεφράχθαι. πάλιν οὖν ἐνταῦθα σκεπτέον ὄδιν τὰ πρὸ ἰσχείας συμπτώματα, πότερα λιθιώντων, ἢ φλεγμαινόντων, ἢ τι ἄλλο κακὸν πάσχόντων. ὡσκεπτέον δὲ καὶ πρὸς τὴν ὅλου τοῦ σώματος διάθεσιν. ἵνα διορισώμεθα καθ' ὅλου οἷόν τε σοφισμῷ τεχνικῷ. πότερον ἐν τοῖς νεφροῖς αὐτοῖς ἡ ἔμφαξις ἐνίοτε διὰ λίθους τινὰς, ἢ παχεῖς χυμοὺς, ἢ ἡ τῶν ὑπηρετῶν καλουμένους, οἳ πρὸς εἰσὶν οἱ ἀπὸ τῶν νδύρων ὑπὸ τὴν κύστιν ἐκτεταμένοι πόροι. τινὰ μὲν γὰρ εἰς ἐκείνην διάγνωσιν ἥκει, καθάπερ ὀλίγου ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, πρὸς τῶν ἐμφανιζόντων τὸ πεπονθέναι τὴν οὐσίαν τὴν ἰδιότητα. ἵνα ἢ ὑποστέπωκε τεχνικῷ σοφισμῷ. ἐπὶ διὰ ταῦτά γε μακρὸς ὁ λόγος γίγνεται, ἵνα ἀρξώμεθά τινος οὗ σοφισὰς. ὡς πρὸ ἀμέλει καὶ νῦν ἀσκληπιάδου καταφρονήσαντα ἄλλοκότα γράψαντος, ὡς ἐπὶ ἑτέρῳ ἐξελήλεκται πρὸς τὴν ἄρσιν ἀθροίσεως ἐν νύσει. κατέγνωσται δ' ἤδη πᾶς ἅπάντων τῶν ἀνατομικῶν, καὶ τὸν τὰ πρὸ τοῦ τὴν ψυχῆς ἡγεμονικὸ γεγραμμένα τοῖς ἐν τῇ καρδίᾳ νομίζοσιν ὑπάρχειν αὐτό. ἐπὶ οἱ γε πρὸ τοῦ ἀρχιγένους μήτ' ἀρτηρίαν φανερῶς τοῦ δύγματος ὑπομένοντες, ἐξελεγχόμενον τε αὐτὸ διά τε πολλῶν ἄλλων ὁρῶντες, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τὰς θραπείας τῶν φρενιτικῶν τε καὶ ληθαργικῶν, ἄνω τε καὶ κάτω τοῦ λόγου στρέφοσιν, ἄλλοτ' ἄλλα λέγοντες, εἰ καὶ μηδὲν ὅλως ἀρτιφανῶντες. οἷον ἀμέλει καὶ τὸ τρίτον ὄδιν πρὸ τῶν πεπονθότων τόπων ἀρχιγένης. ἡμῖν δὲ πρὸ μὲν ἡγεμονικὸ ψυχῆς, ἐν τοῖς πρὸ τῶν ἱπποκράτης καὶ πλάτωνος δογμάτων ὑπὸ πλεῖσον εἴρηται. νυνὶ δ' ὡς ἀρτιφανοῦς, τὴν ἐπίσκεψιν ποιησόμεθα τῶν πεπονθότων μορίων. ὅπερ ἐστὶν ὄδιν κοινὸν ὑπὸ πάντων τῶν πεπονθότων μορίων καὶ τόπων οὐκ εἰς λογικὴν ζητησιν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἐκτεινόμενον ἤδη δι' ὅλου. τῶν ἡ τὸ σῶμα τοῦ ζώου πασῶν ἐνεργειῶν ἑκάστης, τὸ μόριον ἴδιόν ὄδιν, δι' ὃ γίνεται, καὶ τοίνυν καὶ βλάπτεσθαι τὴν ἐνέργειαν, ἀναγκαῖον ὄδι, παθόντος κατά τι τοῦ διηρθρωμένου αὐτῆς. πάσχει δὲ ποτὲ μὲν ὅτως ὅλυτον πάθος, ὡς σύθυς ἅμα τοῦ ὁρᾶσαι τι χωρεῖν πεπαῦσθαι. ποτὲ δ' ὅτως ὑγιαντικὸν, ὡς πλανᾶσθαι ὑπὸ πλεῖσον. ἔστι δ' ὅτε, καὶ τὸ ὁρᾶν αὐτὸ διοδεῦον, ἐκ ἐσπερυγμένου ἐν τοῦ μορίου τὸ πάθος ἐργάζεται. καὶ τοῦτ' εἰκάζει σκιᾶς πάθος ὁ ἀρχιγένης, ὡς ὑπὸ τῶν ὁμοίως τοῖς ὑποχομένοις φανταζομένων ὀφθαλμῶν, ἐφ' ὧν ἐν τοῦ στόματος τῆς γαστρὸς ἤθροισται περίττωμα λεπτομερές. ἀτμῶν γὰρ τινῶν ἐντεῦθεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀναφερομένων, πρόσπίπτουσα τούτοις ἡ ὀπτικὴ δύναμις, ὁμοίως φαντάζεται τῇ ἡμῶν ὑποχομένοις. ἐν μάλιστά γε συμβαίνει τοιοῦτο, ἐφ' ὧν αὐτοῖς τὸ ἡμῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑγρὸν ἀκριβῶς ὄδι καθαρόν, ἥτ' ὀπτικὴ δύναμις, ἀδιαπλανωτάτη. ἡμῶν ἢ τῆς αὐτῆς αἰτίαν, ἐπίτε τὰ ἀμορφράγκασάντων ἐν νόσοις, ἢ ἐμεσάντων, ἐνίοτε προφαίνεται τὰ τοιαῦτα συμπτώματα. ἡ γράφει γε πρὸ αὐτῶν ὁ ἱπποκράτης ἐν τοῖς προγνωσι-
κοῖσι, ὅς γε δ' ἂν ἐν πυρετῷ μὴ θαναπώδη, φησὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγεῖν, ἢ τὰ ὀρφνώδεις τι πρὸ ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, ἦν καρδιωγμὸς τοτέ προσγένηται. χολώδης ἔμετος πέφευγε. καὶ μεθ' ὀλίγα πάλιν, οἵσι δ' ἂν ἐν τοιούτῳ βόπῳ πυρετῷ κεφαλὴν ἀλγήσωσιν, αὐτὴ ἢ τὰ ὀρφνώδη τι πρὸ τὰ ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, ἀμβλυωπὸς γίνεται, ἢ μαρμαρυγὰς προφαίνονται, αὐτὴ ἢ τὰ καρδιώττειν, ἐν τοῦ ὑποχονδρίου ὑπὸ δεξιᾷ, ἢ ἐπὶ ἀριστερᾷ ξυντείνεται τι, μήτε ξυὸν ὀδμὴν μήτε ξυὸν φλεγμονὴν, ἅμα δὲ ῥίγεσι τοτέ ὑλῶσαι, πρόσδηλον αὐτὴ τὰ ἐμέτου. οὗτ μὲν δὲ τὰ ἱπποκράτους ῥήσεις. ἐδίδαξε ἢ δι' αὐτῶν, ὡς ὑπὸ χυμοῖς πολλάκις ἠθροισμένοις ἐν τῇ γαστρὶ συμβαίνει τινὰ φαντάσματα γίγνεσθαι ἡμῖν τὸν ὄψιν. ἀλλ' ἐπὶ ὅλως ἀπὸ τοῦ χυμοῦ ὑπὸ τοῦ ὀφθαλμοὺς ἀνεφόρηται μηδέν, ἀδὲ τὰ τοιούτων συμπτωμάτων ἐγίνετό τι. καθάπερ δὴ δι' ἐπὶ πρὸς τοῦ τῶν ὄπωρῶν ἐχθὲς πόρος, ἢ τοῦ τὰ ῥινὸς. ἢ τὸ τὰ γλώττης σῶμα. καὶ τοῦ δὲ δῆλον, ὡς ἀπαλλαῦσαι τὸ χρὴ τοῦ ἡμῶν τῆς γαστρὸς διαθέσεως, τοῦ ὀφθαλμοὺς, εἰ μέλλει πρόσφεσθαι τὸ ζοῦν, ὅτως δὲ ἐπὶ ἀπειλὰν ἔπη πάλιν ὁ ἱπποκράτης, οἵσι χολώδεα διαχωρήματα ἰωφῶσι ὑπογρομένης πάντες, καὶ οἵσι

κώφωσις, χολωδ'εως ὠδὶ γιγνομένων πάσχεται, τὶς ὅτω λιγρώδ'ης ἀγγυητὶς, ὡς ἐάλας ἐν τῷ λόγῳ. τὰ ὦτα πάσχειν, ἐπεισλαὼ ὠδὶ οὖν ὀφθαλμὸς ἀναπεχθῆναι συμβῆ, τῷ ἐμπροσθεν ἐλκωσμένῳ δι' ἣ κοιλίας χολῶ, τῷι καὶ τὰ φάσκειν γίνεσθ τῆ κώφωσιν; ἀεὶ τοίνυν ἀναγκαῖον ἔστιν ἀρχεσθ μὲν ἀπὸ τοῦ ἐν βεβλαμμένης ἐνεργείας ὀργάνου. ζητεῖν δ' ἐφεξῆς, ὅς ἐστ ὁ τρόπος αὐτῷ ἐν βλάβης ἔστιν. ἆρά γε διάθεσις, ἢ ἕλη μόνιμος. ἢ γινομένη μὲν ἔστι, τὸ μόνιμον δὲ, ὅπως προσειληφῇ. καὶ εἰ γινομένη, πότερον ἐν αὐτῷ τοῦ μορίῳ προϊεχομένης ἐν πιθάνης τὸ πάθος αἰτίας, ἢ διοδυόσης αὐτό. ξηραινθέντος μὲν γὰρ ἀμέτρως τοῦ κρυσταλλοειδοῦς ὑγροῦ. μόνιμος ἡ βλάβη τοῦ μορίου, καὶ τὸ πάθος ἴδιον ἐν ὄσης αὐτοῦ. παχυμερὲς δὲ ὑγρὸν συνισταμένου ἤδη τῆ κόρῃ, ὃ λείπω μὲν ἡ ὄσις βέβλαπται, τὸ δὲ τοῦ συμπτώματος ἄπορον ἐν αὐτῷ προϊέχεται τῷ ὀφθαλμῷ. διόρχεται δ' αὐτὸν, ὅταν ὁ ἀτμίζων χυμὸς, ἐν τῇ γαστρὶ προϊέχηται. τὸ ἢ τῶνικαῦτα μόνον ἡγεῖσθ πεπονθέναι τὸ μόριον ὅταν ἐν ὄσις αὐτοῦ μόνιμος διάθεσις γένηται, νομοθετούντων ὄσιν ἰδία σημαινόμενα τῶν ἑλληνικῶν ὀνομάτων. ὠδὶ μέν τοι τῶν ἀληθεστάτων σφοδρῶς κατ' ἐντόρον, ἐσκεγμένῳ δὲ καθ' ὅτι μόρος τοῦ πόνου, καὶ οἷον διαπιπτῶντι, πῶς ἄντις ἢ μὴ δ' ὅλως πεπονθέναι τὸ ἐντόρον, ἢ μὴ τὸ πάθος εἶν κατ' αὐτὸ λέγοι; καὶ τοι γ' ἐνίοτε μικαιρὸς ροπῇ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀλγημάτων ἐπάλξατο, χυμοῦ τινὸς ὑαλωδ'ὸς ἐκκειθέντος. ὁ μὲν, ὁδ' ἄλλό τι, τὸ ἐν ὁδώδης ἄπορον ὑπολαβεῖν ἐν λέγεται, πᾶσ' ἂν ἐκκειθέντα χυμόν. ὧν γὰρ ἐκκείθεντι, πᾶσ' ἀχθος πάλξασθ τῷ ὀδώδει ἀκολάθησεν, ἅπαντες ἄνθρωποι ὅσῳ ἐν ὀδώδης ἄπορον εἶν πεπισθύκασι. φυσικὸ τινὸς ἀξιώματος ὑπάρχοντος αὐτοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ πιστὸ πρὸς τὸν τῶν τοιούτων ἀπίων γνῶσιν. ὃ γάρ τοι ψάυοντος μὲν ἁμῶν γίνεται τὸ δ' ἔτι τὸ πάθος, ἀπαχωρήσαντος δὲ, πᾶσ' ἀχθος πάσχεται, τοῦτ' ἄπορον εἶν πεπισθύκασι πάντες ἄνθροποι. ὅτως δὲν καὶ τὸ πῦρ οὐκ ἀεὶ ἁμᾶς ἄλυον εἶν; πεπίσθυται. καὶ τὸ ξίφος τοῦ τέμνειν. ἕκαστον τε εἶν ἄλλως ὡσάυτως. ἄπορον οὖν ἡγητέον εἶν, καὶ τὸν λεπτὸν ἐν ὑγρὸν τοῦ γινομένου πάθος, ἵνικα ἐν τοῦ μορίῳ προϊέχῃ, πότερον δὲ τοῦ ψύχειν σφοδρῶς, ἢ τοῦ θερμαίνειν, ἢ ὅλως ἡ δυσκρασίαν, λωβᾶσθ τὸν τόπον. ἢ τοῦ διεξόρχεσθ στοιχεῖ σώματα, διαζομένος ὧν τῷ ἐν κεισιν. ἢ διὰ πνεῦμα φυσῶδες ὑπ' αὐτ' γιγνόμενον, ὡς διατείνεσθ τὸ προϊέχον. ἢ διὰ διαῖαν σφίλλωσιν. ἢ τοῦ διαβιβρώσκειν ἔτ' διακνεῖν, δ' λείπω δὴλον εἶναι τ' μετὰ τῆ κόλασιν ὠφελείας, ἀλλ' ὅτι μόνον ἐλύπει προϊεχόμενος. ὃ μόνον δὲν ἄπορον ἡγητέον εἶν τ' τοιοῦτον χυμοῦ ἐν ὀδώδης, ἀλλὰ ἔτ' τὸ μόριον ἐν ᾧ προϊέχῃ πάσχον ἐν ἐκείνῳ τοῦ χρόνῳ, καθ' ὃν ὠδώδατο διὰ τὸν χυμόν. ὅτω γέ τοι πάσχον λεγόμεθα, καὶ διά τι τῶν ἐξωθεν προσιπτόντων ἢ τοι θερμαινόντων ὡς τὸ πῦρ, ἢ ψυχόντων ὡς ἡ χιὼν, ἢ θλόντων ὡς ὁ λίθος, ὃ χωσθέντος ὀδύνης πέπαυτ' τὸ πάθος. ὀδ' ἐνὸς διὰ τοῦτ' ἐρῶντος ὡς ὀκ ἔπασχεν, ὅτι μηδεμία ἐν τὸ μόριον ὑπολείπῃ διάθεσις. ὡς δὲν ὅτως ἁμῶν ἀεὶ χρωσμένων τοῦ τὸ πάθος ὀνόματι καὶ τοῦ τὸ πάσχειν ῥήματι, πρόσεχε τὸν νῶν τοῖς λεχθησομένοις, ὡσκοπόμενος ἐν αὐτοῖς τὸ χρήσιμον, εἴς τε τὰς προγνώσεις, καὶ τὰς θεραπείας ἐνίοτε μὲν γὰρ ὑπὸ μὲν αἰτίᾳ τινὸς γίνεται τὸ πάθος, ὃ μὲν ἤδη πως μόνιμον ἔχει τῷ διάθεσιν, ἐ χωσθέϊη τὸ ἄπορον. ἐνίοτε δ' ἤδη γέγονεν, ἔπειτα γίνεται. πολλάκις δὲ πέπαυτ' μὲν γινόμενον, οἰχομένης ἐν αἰτίας, ἤδη ἔστιν μόνιμος ἡ διάθεσις. οἷον ὠδὶ δυσεντορίας ὁ δ'αλινώδ'ης χυμὸς, ἄλιός ἐστιν τ' πάθος. ἐν ἀρχῇ μὲν ἀκρύπτωντε ἔ ξύων, ἐν χρόνῳ ἢ ἕλκῶν τὸ ἐντόρον. εἰ μὲν δὲν πρὶν ἕλκῶσαι πάυσεται διεξιὼν, δ' λείπω δ'υσεντορία τὸ πάθος ἔστιν. εἰ δ' ἕλιωθῶναι φθάσειεν τὸ ἐντόρον, δὴ αὖ ἔτι συμπάυσαιτο τοῦ χυμῷ τὸ γιγνόμενον πάθος. δ' δὲν ἡμᾶς εἰς τὰ πρόσθεν τοῦ πρὸ μικρὸν λόγου λυπῆντος, ὃν καὶ σωείτλιω ὀνομάζουσιν. κοινὴ γὰρ ἡ ὀξ αὐτοῦ πρὸς πολλὰ τῶν ἡμῖν τὸν βίον ἀφελία, πρὸς ὧν εἴρητ, ζῆς πρὸς ἐμοῖ φιλοσόφοις τε ἔ ἰατροῖς. διὸ καὶ μοι μνημονεύειν αὖτ, πρόσθεν, ἔχοντί γε κατ' αὐτὸ ὅσον τέχνης τὸ μόρος, ὠδὶ διεξιέναι τῆ ἀφελίαν. ὅτι μὲν γὰρ ἐνίνι χρόνῳ γίνεται τὰ πάθη, τῶν ὁμολογεμένων ἔστιν. εἰ δ' ὥσπρ ἡ οἰκία καθ' ὃν γίγνετ χρόνον, δ' δέ πω μὲν ἔστιν οἰκία, τὸ δ' ὅλον ὅσον γινομένη οἰκία, τὸν αὐτὸν τρόπον, ἕκαστον τῶν νοσημάτων ἐν ᾧ γίνετ χρόνῳ γινόμενον μὲν ἔστιν, οὐ δ' δέπω, ζητήσεως ἄξιον, δὲ γὰρ ἡ αὐτὴ φύσις ἔστιν ἅπάντων τῶν γινομένων, ἀλλ' ὅσα μὲν ὁμοιομερῆ τε ὑπάρχει, ἡ χῆμα σύμφυτον ἔχει μηδὲν, ἡ ὄσια τούτων ὀδύνης ἐξ ἀρχῆς ἔστιν ἡ αὐτὴ. τῶν ἢ ἤτοι πολυειδῶν τῆ μορφῇ, ἢ ἀνομοιομερῶν, ἐγχωρεῖ τ' ὄσιαν ὑσέραν εἶν τ' γιγνέσθ. δ' γὰρ ἅμα γίνετ ἐν οἰκίας τὰ θεμέλια, καὶ οἱ τοῖχοι, καὶ ἡ ὀροφὴ, καὶ ὁ κόραμος, αἱ θύραι τε καὶ αἱ θυρείδες. ἐξ ὧν ἅπάντων ὡ δίπτως συγμειμένων, ἐ εἰς μίαν μορφὴ ἀναγομένων σώθετός ἔστιν ἡ τ' οἰκίας ὄσια. τὸ δέ γε θερμὸν νόσημα, καὶ τὸ ψυχρὸν. ὑγρόν τε καὶ ξηρὸν, δύθυς ἐξ ἀρχῆς, ἐπεισλαὼ πρῶτον ὑπορβάλλει οὖν ὑγιεινὸς ὁρος ἐν κράσεως τὸ σῶμα, τῇ αὐτῇ ἑαυτῷ φυσιν ἔχει. καὶ γὰρ εἰ δ' σμικρότητα πολλάκις ἐκφθύγει τῶν θ' ἡμετέραν διάγνωσιν, καὶ τῶν τῶν καμόντων αἴσθησιν, ἀλλά γε εἶδος ἔχει τὸ οἰκεῖον. ὅτω δὲ καὶ ἡ φλεγμονὴ, καθόπτρ ἂν εἴη μόρος τοῦ ζῶ μέγιστον, ἢ σμικροτάτου, ἐν ἐ ταυτὸν ὅλη πάθος ὑπολλαγμένον, ὀκ ἰδέαις, ἀλλὰ μεγέθει διαφορᾷ. ὅτι ἢ ἐγχωρεῖ τινὰ παθήματα πρὸς τοῖς σώμασιν εἶν, δ' σμικρότητα μηδ'έπω φαινόμενα, τεκμήριον ἐ ἡ κοιλαίνεσθαι τῇ πέραν ἐν χρόνῳ πλείονι, ῥανὶς, ἐφ' ἣ ἐ ἔστ τὸ ἔπος ὀρθῶς εἰρῆσθ πεπύσθεται. πότερον κοιλαίνει ῥανὶς ὕδ'ατος ἐν δελεχὶν. καὶ μὲν δὴ ἀθ' ὑπὸ μιᾶς, ἢ δ'υοῖν, ἢ τριῶν, ἢ τεττάρων πλευρῶν τοῦ ὕδ'ατος, εἰς τὴν πέτραν ἐμπεσούσῃ. ὅπως δὲ δ' ὑφ' ἑκατὸν ἀιδητή ποτ ὤφθη κοιλότης, ὅτι δυνατὸν ἔστι ἐν μιᾶς ἐν πρώτης μηδὲν ἐργαζομένης, τὴν δ'ύτέραν ἐργάζεσθαι τί. τὸν αὐτὸν γ' ἔξει πρὸς τὴν πέτραν λόγον, ὃν ἔσχεν ἡ πρώτη. δ' εἰ τοίνυν εἰ δράσει τί ποθ' τὴν πέτραν ἡ δ'υτέρα ῥανὶς, ὑπολάχθαιτα ἐν τὴν πρωτέραν, ὡς μὴ πάντ' διαμένειν ἔτι διάντα, οἷά περ ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχεν. εἰ γὰρ αὐτὰ ἐν παῦ ἡ αὐτὴ διαμένοι, ἐ τὸ δραῦ εἰς αὖτ' ἄπορον, ἡ ῥανὶς τοῦ ὕδ'ατος, ἀναγκαῖον αὖτὴν ὡς πρὸ ὠδὶ ἐν πρώτης πλευρᾶς, ὅτω κἀπὶ ἐν δ'υτέρας ἀπαθῆ διαφυλαχθῆναι. εἰ ἢ ὅσον κἀπὶ ἐν τρίτης, ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος. ὅτω ἢ κἀπὶ ἐν τετάρτης καὶ πέμπτης ἐ πασῶν τῶν ἐφεξῆς. ἄχρι γὰρ ἂν ὡσάυτως ἐχόσῃ τῇ πέτρα προσιπῇ ταυτὸν ἄπορον, δὲν ἐργάζετ πλέον. εἰ δὲ μετὰ χιλίας πληγὰς, ἀιδητὴ ἡ τ' πέτρας φανεῖη κοιλότης, ἀναγκαῖον ἔστιν ἑκάστῃ πληγῇ φάναι, τὸ χιλιαστὸν αὐτῆς μόριον, ἐργάσασθαι τοῦ φανέντος πρῶτον ἀιδητοῦ πάθους τῇ πέτρᾳ. καὶ τοίνυν καὶ τῶν ἀπίων τῶν δρώντων εἰς τὸ σῶμα, τὸ μὲν τοῦ πάθους εἶδος, ἐξ ἀρχῆς ταυτὸν, ἀφανὲς δ' ὅτι δι' σμικρότητα. τὰ δ' ὅτως μικρὰ πάθη,

ιρὰ πάθη, χωρὶς δηλώσω τ̃ ποιούτων αἰτίων αὐτίκα πάντ̃, τ̃ φύσεως ἰωμένης αὐτά. μόνα γὰρ ἐκεῖνα δεῖτ̃ ἡ ἔξωθεν βοηθείας, ὧν δηλ̃ τὸ μέγεθ̃ ἀδυνατεῖν κρατεῖν ἡ φύσις. ὡς τε ἡ τ̃ λόγον ὄρον, ὅταν πρῶτων ὁ παλαιὸς χυμὸς ἀποξυσθῇ τ̃ ὠντόρων, εἰ μὴ δέπω φαίνετ̃ τὸ γεγονὸς, ἀλλ' ἤγε διάθεσις, ἣν δὴ ἡ δυσφορείας ὄδιν εἶδεν. ἰαθάπερ οὖν ἔλκη πολλάκις γιγνόμενα σμικρὰ, χωρὶς φαρμάκων παντὸς, ἡ φύσις ἐθεράπευσεν, οὕτω καὶ τὰ τ̃ ὠντόρων ξύσματα. ἡ μὲν οὖν τὸν λόγον οὐ δ' ἀληθὲς ὄδιν ὅλως, ὃ λέγουσί τινες. ὡς οὐδὲν ὑπολείπεται ἡ τὰ τοιαῦτα συμπτώματα πάθος τ̃ σωμάτων. εἴπερ ἦν ἀληθὲς, ἀλλ' ὁπότε γε πόνος ἀξιόλογος ὑπὸ ἡ τ̃ διαχωρουμένων δριμύτητος, ἀναβιβρωσκομένων τ̃ ὠντόρων ἐγίνετο, τί ἂν ἔτι τὰ ὠντόρα. φυλαττέσθω δὲ τοῦθ' ἡμῖν ὡς πορρ̃τω στοιχεῖον, ὧ ἅπαντι δεῖ μετὰ ταῦτα λόγῳ καὶ γινέσθω τ̃ μεθόδου τ̃ εὑρεθησομένων πεπονθέναι τόπων, ἀρχὴ, τὸ μηδ' ἐποτε βλάπτεσθαι μηδεμίαν ὠφέλειαν, ἄνευ τοῦ πεπονθέναι τὸ ποιοῦν αὐτῶν μόριον. καὶ γὰ ἐὰν ὀδύνη τίς ἢ κατ' αὐτὸ, ὡς πονθ̃ πάντως τί, καὶ ὄγκος τις παρὰ φύσιν, ἔτι δὲ μᾶλλον ὅταν φλέγμα βλάπτηται. πθείρηται δ' ὅτι καὶ τῇ τ̃ ἐκκεινομένων φύσει τεκμαρτέον ὅτι πόῤῥω τοῦ πεπονθότος τόπου. ὅτι δὲ δεῖ ὡς ποιητέον, ἔστι δῆλον. ἡ μὲν τ̃ ἰδιότητα δεῖ ἐκκεινομένης οὐσίας, ἢ ἀεὶ τ̃ πόῤῥω ἐχομένων φλεγμάτων, λελεῖπται δ' ὅτι κακ τ̃ ἀδιφυομένων, φίστε τεκμήρασθαι δυνατὸν ὅτι πόῤῥω τ̃ πεπονθότων μορίων. ἔστι δὲ ἐκ τ̃ χυμους τ̃ συμπτωμάτων, καὶ ταῦτα παμπόλλων ἐχόντα πρὸς ἄλληλα διαφορὰν ὑπὲρ ἧς αὖθις ἐρήσεται νυνὶ δὲ πάλιν ἐπ' ἀρχὴν ἀνάγωμεν τὸν λόγον, ἐφ' ἑκάστου μορίου ζητοῦντες εὑρεῖν σημεῖα, τὰ μὲν ὡς τ̃ ἰδίας οὐσίας αὐτ̃ δηλοῦντα τὰ πάθη, τὰ δ' ὡς ὀργάνων. καθ' ἑκάτερον δὲ πάλιν ἀφορίζοντές τε καὶ διακείνοντες, ἀεὶ μὲν τ̃ γεγονυμένων ἤδη παθῶν, τὰ γινόμενα μὴ ἔτι, μόνιμον ἢ οὐκ ἔχοντα τὴν κατασκευήν. ἀεὶ δὲ τ̃ ὠντῶ ὑπὸ πεπονθότι πόῤῥω μένων αἰτίων, τὰ δύνασθαι μόνον αὐτῷ χωμένα. πρόσθεν δ' ὅτι καὶ σώθετοι τινες. ἔστι τ̃ εἰρημένων ἕν τρόποι. διορίσωμεν ἢ καὶ τὰ τ̃ συμπαθειαν ἑτέρου μορίου γινόμενα πάθη, τ̃ τ̃ ἰδιοπάθειαν. οἰκειότερον γὰρ ἰδιοπάθειαν ὀνομάζειν, οὐχ ὡς εἴθισται τοῖς ἰατροῖς πρωτοπάθειαν, αὐτὴ διαιρουμένης ἡ συμπαθείας τῇ ἰδιοπαθείᾳ. κυρίως οὖν ὀνομάζειν βουλόμενοι, τὴ μὲν πρωτοπαθείᾳ δύτεροπάθειαν ἢ ὑστεροπάθειαν αὐτικεῖσθαι φήσομεν. ἰδιοπάθειαν δ', τῇ συμπαθείᾳ. καὶ σωτελεῖν γε δύναται πολλάκις, εἰς ταυτὸ, τ̃ συμπάθειαν τε καὶ κατ' ἰδιοπάθειαν ἤδη νοσεῖν, ὅταν ἡ πάσχοντι μορίῳ μόνιμος ἐγγένηται διάθεσις. οὐ γὰρ δὴ πρωτοπαθεῖν αὐτὸ τοιαῦτα φήσομεν, ἀλλὰ δύτεροπαθεῖν τε καὶ ἰδιοπαθεῖν. φανερῶς δὲ ὄρον φαίνεται κἀπὶ τ̃ ἕλκους. ὥσπερ ὅταν ἐφ' ἕλκει γιγνομένου μεγάλου βουβῶν ἐν πληθωρικῷ σώματι, τὸ μὲν ἕλκος εἰς οὐλὴν ἀχθῇ, μεὶ δ' ὁ βουβὼν. ἤτοι γ' εἰς φλεγμονὴν ἐκπυησομένην μεταβάλλων, ἢ εἰς σκιῤῥώδη διάθεσιν, ἢ πυοποιηθέντα χειρόδρακα. ἡ τ̃ πρωτοπάθειαν μὲν οὖν ἐκ ἄν τις φάη γεγονέναι τὰ πιαῦτα νοσήματα πθηγμένου γ' ἑτέρου πάθους, ἐφ' ᾧ σωίεσι. ἡ τ̃ συμπάθειαν μὲν τοι γιγνόμενα, μεταπεσεῖν εἰς τοιαύτην ἰδιοπάθειαν, ὡς εἰ καὶ πρωτοπάθεια τὴς αὐτοῖς ἐξ ἀρχῆς συνέπεσεν. ἀναμνησθῶμεν δ' εἰς τὰ πρόσθεν χρησίμως ἐν τ̃ ἐν τῇ ποδὶ ἰατρικῶν ὀνομάτων πραγματείᾳ λελεγμένων, ἐνθα ποδὶ τ̃ σημαινομένων ὁ λόγος ἦν, ἃ κακῶς συγχέασιν ὐκ ὀλίγοι τ̃ νεωτέρων ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων. ἡ μὲν γὰρ κυριωτάτη χῆσις ὅτι ἡ πάθος φωνῆς, αὐτικειμένη τῇ ἡ ὠφελείας. ὠφελεῖν μὲν λεγομένου τοῦ τὴν κίνησιν ἔχοντος ἐξ ἑαυτοῦ. πάσχειν δὲ, τοῦ τὴν κίνησιν ἔχοντος ἐξ ἑτέρου. κινήσεως δ' ὅσης ἡ γένος διῄρηται, ἀλλοιώσεώς τε καὶ φορᾶς, ὅταν εἰς μόνιμον ἀφίκηται διάθεσιν ἡ ἀλλοίωσις, ὀνομάζεται νόσημα, παρὰ φύσιν ὅλα δηλονότι διάθεσις. καταχρώμενοι δ' ἐνίοτε, καὶ τὴν τοιαύτην διάθεσιν, ὀνομάζουσι πάθος. ὡς τε αὖτις ἑπτὴ τῇ λέξει τ̃ ἑλλήνων, πάσχειν μᾶλλον ἐρεῖ τὰ μόρια, ἰαθ' ἅπερ αὖ ὧσι κινήσεις ποδὶ φύσιν. ὡς τά γε διαθέσεις ἐχόντα ποδὶ φύσιν, ἐὰν μὴ κυρίως ὀνομάζῃ, νοσεῖν μᾶλλον, ἢ πάσχειν ἐρεῖ. καταχρώμενος δ' ὁ νοσεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ πάσχειν. ὅπερ δ' ἀεὶ λέγων διατελῶ ὧδε καὶ νῦν ἐρῶ. ἡ τὰς ὠδὶ σημονικὰς διδασκαλίας. ἀρκεῖ τὄνομα μόνον εἰπόντα, ἡ τὸ σημαινόμενον ἐξ αὐτοῦ, καθ' ὅπερ αὖ ὁ διδάσκων ἐθέλῃ, πθορχεῖσθαι λοιπὸν, ὠδὶ τῶν πραγμάτων ὑφήγησιν. ἐγὼ δὲ δι' ὀτίτων νῦν ἐμνημόνευσα τ̃ σημαινομένων ὅτι πρὸς τὸ διαιρέσεως χίοι τὰ πρὸς τ̃ ἑλληνικῶν φωνῶν δηλούμενα, καὶ τοῖς καλῶς χωμένοις ἐγκαλοῦσι. τοιοῦτοι δ' εἰσὶ καὶ οἱ φάσκοντες ἐν ταῖς βεβλαμμέναις ὠφελείαις, μηδὲν πάσχειν ἐνίοτε τὰ μόρια, διότι μηδ' ἑπτὸ διάθεσιν ἔχει μόνιμον. ὥσπερ ὠδὶ κεφαλαλγίας, ἡ δι' ἃς ὁὶ ἐν τῇ γαστρὶ πθεικομένους χυμοὺς, γινομένης. ὑπαλλάξας γάρ αὖτις εἰ βούλοιτο ποδὶ τ̃ ὀνομάτων ἐρίζειν, οἰκειότερον ἑρμηνεύοι, πάσχειν μὲν λέγων τὴν κεφαλὴν, ὅταν συμπαθῇ τῇ γαστρὶ, νοσεῖν θ' ὅταν ἰδιοπαθῇ. καὶ αὐτὴν γε τ̃ γαστέρα πάσχειν μὲν ὅταν ὑπὸ μοχθηρῶν ὠχλῆται χυμῶν. νοσεῖν δ' ὅταν ἤτοι ἡ δυσκρασίαν ἰδίαν, ἢ δι' φλεγμονὴν, ἢ ἕλκος, ἢ ἀπόσημα παρὰ φύσιν ἔχη. εἰ δ' ὅλως τὶς ἐθέλοι τὰ τοιαῦτα διαλεκτικωτέρα ἀκριβολογεῖσθαι ζητήσει. ποτὲ μὲν, ἅμα τοῦ διεφθάρθαι τὰ σιτία καὶ ἡ πέψεως τὴν ὠφέλειαν ἐρεῖ βεβλάφθαι. ποτὲ δ' ἀβλαβῆ μὲν ἔτι τούτων, διεφθάρθαι δὲ ἐλεῖνα. πρὸς γὰρ αἱ πρῶται καὶ οἷον χυμικώταται ἡ διαφθορᾶς τ̃ σιτίων ὑπάρχουσιν αἱ διαφοραὶ. μία μὲν ὠδὶ νοσήματα ἰδίοις ἡ γαστρὸς. ἑτέρα δὲ, ὠδὶ χυμοῖς μοχθηροῖς ἀθροιζομένοις ἐν αὐτῇ. καὶ τρίτη δι' τὴν τ̃ ἐδεσμάτων ποιότητα. τὰ γοῦν ἢ τοι φύσει τὶ κνισώδες, ἢ ὀξῶδες, ἢ οἷον βρομῶδες, ἢ σηπεδονῶδες, ἢ ὅλως δύφθαρτον ἔχοντα, ἡ τὰ ἡ τρόπῳ ἡ σκυδασίας εἰς τινὰ τοιαύτην ἠγμένα διάθεσιν, δύδηλον μὲν ὅτι διαφθείρεται ἡ τὴν γαστέρα, καὶ ἡ τοῦτ' ἂν ἠπεπῆσθαι λέγοιτο. διαφωνεῖται δὲ ποδὶ τὸ πεπονθέναι τὴν τὴν γαστέρα, καὶ τὴν πεπεικὼ ὠφέλειαν ἐν ὠ τ̃ ἐν. ὠφελεῖν μὲν ἀπαθῆ παντάπασιν ἐν ταῖς τοιαύταις ἀπεψίαις ἔνιοι φασιόντων αὐτὴν. ὠφελεῖν δὲ πεπονθέναι καὶ μὴν καὶ τρίτη τίς ὀδὲ δόξα, τ̃ μὴ δ' ἠπεπῆσθαι τὰ τοιαῦτα λεγόντων, ἀλλὰ μὴ πεπέφθαι μόνον. ὡς ὁ ταυτὸν ὂν ἢ δι' ἀφάσεως τί δηλοῦν, ἢ δι' ἡ καλυμμένης τοῦ τ̃ διαλεκτικῶν σφυτικῆς φωνῆς. κατ' αὐτὴν τὴν ὠφελειαν οἶμαι καὶ ὁ ἐρασίστρατος ἔλεγε. τὰ γίγαρτα, καὶ τὰ σίλφια, καὶ πάντα τὰ διαχωρούμενα παντάπασιν ἄσηπτα καὶ ἀμετάβλητα, μηδεμίαν ὠφέλειαν τῷ ζώῳ γεγενημένων ἀπεψίαν. ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο μὴ πεπέφθαι μόνον. ὅπως ἀμελεῖν οὐ δ' ὠ τούτοις πθοσήκει, ἀλλὰ πθο-

σέχοντας τὸν νοῦν ἀκριβῶς, ὅσα μὲν εἰς λογικὴν ἀνάγετα ζήτησιν, ἰδίᾳ καταλιπεῖν. ὅσα δ' εἰς διάγνωσιν τοῦ πεπονθότος, ἀκριβῶς ἐπισκοπεῖσθαι. τὸ γάρ τοι προγινώσκειν μὲν τὸ μέλλον ἔσεσθαι, θεραπεύειν δὲ προπεπόνθοτας τὸ γεγονὸς ἤδη πάθος, ἐντεῦθέν ἡμῖν προγίνεται. διὸ καὶ χρεὶς τῶν ἀμφισβητουμένων ὀνομάτων γνῶναι τὸ χρήσιμον ἐκ τῶν πραγμάτων λαμβάνειν ὡς ἑκάστοτε. ἔστω τινὰ λέγειν εἰωθέναι καταπότια, λυτικὸν δὲ θρυπτάνειν, ἢ τι ἕτερον οἷον ὠδὲ ταχυτικὸν, ἢ δυσωδιῶδες, καὶ σαπρόν. ὁμολογεῖν δὲ, τὸν μὲν τὸ λυτικὸν δὲ θρυπτάνοντα, μετὰ τὸ δεῖπνον ἐσθιόμενον πλακοῦντα λυτικώτερους, ὁποίους ὅταν ὁ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου καὶ ἰτρίου σκευάζωμεν. ἕτερον δὲ, ταχυτικὸν ὠδὲ, ὁμολογοῦντα καὶ τοῦτον αὖ τῶν ἐκείνων θρυπτάνειν. ἄλλον δὲ φανίσλων πολλῶν, ὡς ἂν τὸ δυσῶδες καὶ σαπρὸν θρυπτάνειν. ὅτι μὲν οὖν οὐ καλῶς ἐπέφθη τὰ σιτία τούτοις, ὁμολογήσουσιν πάντες. αὐτὴ γε μὴν ἡ γαστὴρ, οὐδὲν ἐπ' αὐτῷ πεπονθὼς. οὐδὲ κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον ἐσφάλη περὶ τὴν ψῦξιν, ὥσπερ οὐδ' ὅταν ὁλόκληρα τὰ γίγαρτα διαχωρεῖσί τις. εἰ μὲν γὰρ ἐπέφυκε τῇ τῶν ἀνθρώπων γαστρὶ μεταβάλλειν τὰ γίγαρτα, τότ' ἂν καὶ ἡμεῖς τὸ σῶμα τῆς κοιλίας αὐτὸ, καὶ μοχθηρῶς ἔχειν ἐνομίζομεν. ἐπεὶ δ' οὐ πέφυκεν, ἀλλ' ἔστι τῆς τῶν γιγάρτων οὐσίας σύμπτωμα τὸ μὴ πεπέφθαι, ταῦτα μὴ εἰπόντες λεχθήσεται μὴ πεπέφθαι. τὸ δὲ τῆς γαστρὸς σῶμα τῇ φύσιν ἔχειν, ὅπερ ὄντιν χρήσιμον ἐγνώσθαί τε, καὶ διορίζεσθαι τοῖς ἰατροῖς. εἴτε δὲ βεβλάφθαι χρὴ φάναι τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς ἐν ταῖς τοιαύταις διαχωρήσεσιν, εἴτε μὴ, πρόδηλον ζητεῖται πρός γε τὰ τῆς ἰατρικῆς τέχνης ἔργα. ἔρρει δὴ πάλιν καὶ ἔρρυγάνειν μέν τινα λυτικὸν δὲ, ἐσθιόμενα δὲ μηδὲν λυτικὸν δὲ. ὧδε τοίνυν, θερμασίαν τινὰ τυρώδη, τῇ τῆς γαστρὸς φύσιν ὑπάρχειν. εἶθ' ἑξῆς διορίζωμεθα πότερον ὑπὸ δυσκρασίας τοῦ σώματος τῆς κοιλίας αὐτοῦ τοῦτο γέγονεν, ἢ ξανθῆς χολῆς ἐν αὐτῇ περιεχομένης, ἤτοι κατὰ τὴν ὑπὸ δυσεντερίαν, ἢ οἷον ἀναπεπομένης δυσεκνίπτως εἰς τοὺς χιτῶνας αὐτῆς. οὐ μὴν οὐδ' ὑπὸ ταῦτα, ζητήσομεν δ' ἐφεξῆς εἴθ' ἅπαντος καθ' ἑαυτοὺς, ὁποῖοί τινες ἀθροίζεται χυμοὶ, εἴτ' ἐξ ὅλου καταῤῥεῖ τοῦ σώματος, εἴτε καὶ καθ' αὐτὴν ὑπὸ τῆς γαστέρα. ταῦτα μὲν γὰρ ἀναγκαίως ὅτα τὰ μὲν δεῖ ἐγνῶσθαι, δεῖται δ' ἀνδρὸς, γεγυμνασμένου τὸν λογισμὸν ἐν διδασκαλίᾳ τῶν πραγμάτων αὐτῶν, οὐ τῶν διηλωμένων ὀνομάτων αὐτά. οὐ γὰρ ὥσπερ ἡ τῆς διαφορᾶς ἰδέα τὴν ποιήσασαν αἰτίαν ἐνδείκνυται σαφῶς, οὕτω καὶ πόθεν τῆς καθ' αὐτὴν ὑγιείσεως δεῖ εὑρεῖν ὠφελίμως ἐνδέχεται. εἰ μὲν οὖν λυτοῦνται τὰ σιτία κατὰ τὴν γαστέρα, μὴ δι' αὐτὴν ἑαυτῆς φύσιν, ἀναγκαῖον δὴ τὴν ταῦτ' ἐργαζομένην αἰτίαν, εἴτ' θερμὴν, εἰ δ' ὀξεῖαν, ψυχρὰν. οὐ μὴν οὐδ' ἤδη γέ πω δῆλον, εἴτε δυσκρασία τις δεῖ τοῦ σώματος τῆς κοιλίας. εἴτε χυμός τις μοχθηρὸς. ἀλλὰ διορίζεσθαι χρὴ δόντα σιτία τῆς ἀναπεπτότητος φύσεως τῷ τρόπῳ τῆς διαφορᾶς. αὖθις μὲν εἰ τύχοι καὶ χόνδρου ἐφ' ὧν κνισοῦνται, μέλι δ' ἐφ' ὧν ὀξοῦνται. κἄπειθ' ὑδαρῆ σκεπτέον, τατ' ἐμοῦ μένα, καὶ τὰ διαχωρούμενα, πότερον ἅμα χυμῷ τινί, τὰ μὲν χολώδη καὶ θερμῷ, τὰ δὲ, φλεγματώδη καὶ ψυχρῷ λαμβάνει τὴν κρῆσιν, ἢ χρεὶς χυμοῦ τινος βραχείαν τινὰ μεταβολὴν ἐσχηκότα. τῆς κοιλίας μὲν γὰρ αὐτῆς δυσκράτου γεγενημένης κατὰ θερμότητα πυρώδη, χρεὶς χυμοῦ τὸν αὐτὸν καὶ τὸν χόνδρον ὀξέα διαχωρούμενα βραχυτάτης εἰς αὐτὰ μεταβολῆς γεγενημένης. εἰ δὲ χυμός τις εἴη μοχθηρὸς ὁ φθείρων τὴν τροφὴν, αὐτὰ τε τὰ σιτία δεδυσωδιωμένα φαίνηται τοιούτῳ χυμῷ. καὶ σαφέστερον ἀλλοιωμένα κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ. πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον, ἐμέτοις διορίζεται ταῦτα, ῥᾳδίως πεφυκότος ἐμεῖν τοῦ πάσχοντος. ὡς τόν γε μὴ δυσώδη, ἀναγκάζειν ἐμεῖν, οὐκ ἀπίθανον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ὅταν ἐμπλέῃ τοῦ λύτειν τῆς κοιλίας ὁ λυπῶν χυμὸς, ἀναπεπομένου δ' εἰς τοὺς χιτῶνας αὐτῆς, ναυτίαι μὲν πάντως ἕπονται, δι' ὃ δὲ πλέον ὧν τοῖς θερμοτέροις, ὥσπερ ὄρεξις ἡ πρὸς τὰ σιτία, τοῖς ψυχροτέροις ἀκολουθεῖν πέφυκεν. ὠδὶ σκοπεῖσθαι δὲ χρὴ καὶ εἰ ἄπαθες ὄντι τὸ στόμαχος, ἢ πεπονθέναι. καὶ τὸ πάθος οἱονεῖ αὐτοῦ, πότερα θερμόν ἐστιν, ἢ ψυχρόν. ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς τὸ παλαιός. ἐκ γὰρ τῆς τῶν τοιούτων ἁπάντων ὠδὶ σκέψεως, ἅμα τῇ τὸ ἐδιομένου ἢ πινομένων ὁσημέραι πεῖρα, δυνήσεταί τις ἀκριβῶς εὑρεῖν, ὁ μόνον τὸ πεπονθὸς τόπον, ἀλλὰ καὶ τῇ διαθέσιν αὐτοῦ. χρησιμωτέρα γὰρ ἡ ταύτης γνῶσις ὄντιν, παρ' ὅσον ἡ τῆς θεραπείας ἰδέα κατ' αὐτὴν τυποῦται. τὴν γοῦν θερμὴν διάθεσιν ἀεὶ μὲν ψυκτέον ὄντιν, ἐν ὁποίῳ ποτ' ἂν εἴη χωρίῳ. τὸ δὲ ἄχει πόσου ψυκτέον, ἢ ὃν τινα τρόπον, ἢ διὰ τίνων ὕλης, ὁ πεπονθὼς σωφρονεικνυται τόπος. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ διὰ ὅλου μόνον εἴη δυσκρασία τις ἐν τῷ σώματι τῆς γαστρὸς αὐτῷ, ψύχειν μὲν τὴν θερμὴν, θερμαίνειν δὲ τὴν ψυχράν, ὠφελήσεις αὐτίκα τὸν ἄνθρωπον. ἔσται δέ σοι καὶ τῆς ὑπολήψεως, ἵν' ἔχῃς οὐ ψιλὴν δόξαν μόνον, ἀλλ' ὡσανεὶ σαφῆς, καὶ μᾶλλον, ἐὰν ἑκατέρωθεν αὐτὴν βασανίσῃς, ὧδε μὲν τοῖς ψύχουσι φαρμάκοις τε καὶ διαιτήμασιν, ὠφελούμενον ὁρῶν τὸν ἄνθρωπον. ὧδε δὲ τοῖς θερμαίνουσι, βλαπτόμενον. Ἐὰν δὲ χυμός τις ᾖ πεπεριεχόμενος, ἐν αὐτοῖς τοῖς χιτῶσι τῆς κοιλίας, οἱ μὲν ναυτίαι χωρὶς ἐμέτου γίνονται ἰσχναί. ἀναρέπουσαι μόνον, οὐ μὴν ἐκκωοῦσαί γέ τινα χυμόν. ὡς ἐφ' ὧν ἐν αὐτῷ πεπεριέχετο κύτει ἡ γαστὴρ, κατὰ τὴν ἐνδον αὐτῆς δυρυχωρίαν. οἱ δὲ ὀρυγαὶ, τοῖς μὲν ὀξώδεις ἔσονται, τοῖς δὲ λυσιώδεις. ὠφελήσει δὲ, οὗ μὲν τὸ διὰ τριῶν πεπέρεων φάρμακον, ἢ τι τοιοῦτον, οἱ ὕδατος, ἢ οἴνου ποθέν. τοὺς δ' ἑτέρους, ἀψίνθιόν τε καὶ ἡ διὰ τῆς ἁλόης ἱερὰ, καλοῦσι δ' αὐτὴν ἔνιοι καὶ πικράν. ἐὰν δὲ σύθεως ἅμα τῇ πρώτῃ πεῖρα φαίνηται πρὸς τὸν οἰκεῖον φάρμακον ἡ ὠφέλεια σαφὴς ἑκατέρῳ τῷ χυμῷ γεγενημένη, τῷ τε διαγνῶσαι ὠδὶ συμπτωματικῶς ἔξεις ἤδη, τῷ τε θεραπείας ὑφηγήσασθαι, ὡς ὡμολογημένοις τοῖς αὐτοῖς ἐκθεραπεῦσαι τὸν ἄνθρωπον. ἐὰν δὲ ὧδε τοῖς ὀφελεῖν εἰδισμένοις φαρμάκοις ἑκατέρων τὴν διάθεσιν, ἀκολουθήσει ποτὲ βλάβη, πρὸς τὴν διάγνωσιν εὑρήσεις ἐσφαλμένον σ' αὐτόν. ἡ γάρ τοι βεβαιοτάτη γνῶσις ἁπασῶν τῶν τοιούτων διαθέσεων γίνεται τοῖς ἀκριβῶς ὡσταμένοις, ὑφ' οἵων ἰαμάτων ἑκάστη καθίσταται. ἔγωγοῦν ἔνιους τῶν ὀνομαζομένων λωλικῶν ἰασάμην, τῇ ὡσεὶ τὸ διὰ τῆς ἁλόης φαρμάκου, τετμημένῃ μὲν ἀναπεπόδα δ' ἀκινήσῃ χυμὸν, εἰς τοὺς χιτῶνας τοῦ πεπονθότος ἔντερου. δοὺς τε τὸ φαρμάκου, διό τι πάντως ἠπιστάμην, ἵνα αὐτοῦ τῇ τοιαύτῃ διαθέσιν ὠφεληθησομένου, ὡς δ' ὠφελήθη, γνοὺς ὅτι καλῶς ἐσχασάμην, πλέον ἐδίδουν αὐτῇ. ἀλλ' ἐκ τίνος γε τοῦ ἐλπίδα τούτου ἔχον,

ἄμεινον

ἄμεινον εἰπεῖν. ἐώρων τὸν ἄνθρωπον, ὧν μὲν τοῖς θερμοῖς ἐσθίουσί τε καὶ φαρμάκοις, καὶ ὅλως διαιτήμασι παρεξιόντα. ὧν δὲ τοῖς ὀργίλοις τε καὶ κατακορέσι τοῖς ὀνομαζομένοις, ὠφελούμενον. ἐώρων δὲ καὶ πῶς ἡ ἀσιτίας αὐτὸν βλάπτουσαν. ὡς δὲ καὶ πωθανομένῳ μοι καὶ πόθεν ἡ κατὰ τὸν ὀδόντα ἰδέας ἐφικνοῖτό τινα ἀναθυμίασις αὐτῷ, ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον εἰς ἐλπίδα τῆς ἀληθοῦς διαγνώσεως ἀφικόμενον, ἐπάλμησα δοῦναι τοῦ πικροῦ φαρμάκου. θεασάμενός τε πρόφρονως ὠφεληθέντα τὸν ἄνθρωπον, ἐπείσθην ἐγνωκέναι βεβαίως, ἃ πρὸς ὀλίγην ἡ διάθεσις. ἕτερον δ' αὖ τῶν ὑπερπεπτυκότων σιτίων παρεξιόντα, ἀνηρώτησα τὰ πρόσφατα. πυθομένου τε, ὅτι μετὰ καθαρτικοῦ φαρμάκου δόσιν, εἰς ταὐτὸν ἦλθε τῇ διαθέσει, οὗπερ τὸ ἔρωτήσας, αὖ τινος αἰτίας, ὑπὸ τοῦ φαρμάκου χρῆσιν ἔσχε, ἀκούσας τε διὰ ἀλγήματα διακνώδη τε καὶ διαβρωτικὰ πολυχρονίως ἐν τοῖς κατὰ τὴν γαστέρα τόποις διαμένοντα, μετακωδωνίσαι τὸ ἐντερον αὖ τοῦ καθαρτικοῦ φαρμάκου τοχασάμενος, ἐν διαθέσει τε γεγονέναι ῥᾳδιουργῇ, καὶ δέχεσθαι ῥᾳδίως εἰς ἑαυτὸ τὰ πρόσφατα τοῦ ἤπατος, ὧν διαφθείρειν τε ταῦτα, προφανῶς ἑλκώσας λύσφαρτόν τε καὶ σύφουσαν. ἐφ' ᾗ δὴ τῷ τε διήξειν ἐπάσατο, καὶ διεχώρησεν οὐκ ἐπὶ οὐδέν, ἐμπροσθεν ἀεὶ μετὰ τὰς διήξεις ἐκείνων, διεφθαρμένα τε αἷμα καὶ ὑγρὰ ἐκ δυσώδη. πεπεπυσμένος δ' ὅτι χρόνῳ πλείονι μετὰ τὴν διῆξιν ἡ διέξοδος αὐτῶν ἐγίνετο, τὸ μετέωρον ἐντερον ἐσχασάμενον εἶναι τὴν διάθεσιν. ὡς ἐφ' ἑτέρᾳ τε ταχείας ὑπὸ τῇ διήξει τὲ ἐκείσεως γινομένης, ἐτεκμηράμενον ἐν τῷ κάτω τὴν διάθεσιν. ἐκεῖνον μὲν οὖν ἐνέσει φαρμάκου, οὗπερ δὲ τοῖς ἐρημένοις ἐσθίουσιν ἰασάμενον. ὠπτάμενός τε τοῦτο βεβαίως, ὅτι τὰ μὲν ἐγγὺς τῇ γαστρὶ, τοῖς ἄνωθεν ἐδιομένοις τε καὶ πινομένοις ἐπιμότερον ὠφελεῖται. τὰ δ' οὐ πόρρω ἡ ἕδρας, τοῖς κάτωθεν. οὐχ ἁπλῶς δὲ πεφύκει σκοπεῖσθαι τοῦτο μόνον εἰ ἡ γαστὴρ πέπονθεν, ἢ πὸ τῶν ἐντέρων, ἀλλὰ καί τι τὸ πάθος ἔχει, καὶ διοείσθαι γε, τίνα μὲν ἴδια τῶν παθῶν ἔχει σημεῖα. τίνα δὲ τῶν παρόντων μοείρων. οἷον ὅτι τὸ μὲν ἄπεπτον γαστρός ἐστι σύμπτωμα, τὸ δ' ὑπὸ τὸ λιπόσωδες, ἢ ὀξώδες ἐκτρέπεσθαι τὰ ἐσθιόμενα, τῶν κατ' αὐτὸν αἰτίων τε καὶ παθημάτων. οὕτω δὲ λάπτει τῶν κατὰ τὸ ἐντερον, ὅτε χρόνου τῆς διεξόδου, καὶ τῶν ἐκκενουμένων ἡ ἰδέα, καὶ τῶν συμπτωμάτων ἡ διαφορὰ μετὰ τῶν πεφυκομένων, καὶ νῦν εἰς πειραν ἀγομένων, ἐνδείξεται σαφέστερον, ἅμα πότε πάθος αὐτὸ, καὶ τὸ μόριον, ἐν ᾧ σημεῖα. φορέ γὰρ ἐκείνην τινὰ κατὰ γαστέρα, ποτὲ μὲν, ἐφελκίδας, ἢ οἷον ὑμενώδη ξύσματα, ἢ οἷον ἁματῶδές τι. ποτὲ δ' ἅμα ταῦτα πάντα. τὸ μὲν ἕλκωδες τὸ ἐντερον, οὐκ ἂν ἀμφίσβητήσειέ τις. εἴτε δὲ ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις ἔστι, ἢ ἐν τοῖς παχέσιν ἡ ἕλκωσις, οὐδέπω δῆλον. ἀλλ' ἔκ τε τῆς τῶν ξυσμάτων ἰδέας, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, καὶ τοῦ χρόνου τοῦ διεξόδου. καὶ τρίτου τοῦ μείμιχθαι τῇ κόπρῳ, τὸ μὲν μᾶλλον αὐτῶν τὸ δὲ ἧττον ἢ καὶ μηδόλως μεμίχθαι διοειδήσεται. Αἱ μὲν γὰρ ἐν τοῖς κατωτάτω μορίοις ἑλκώσεις, οὐδ' ὅλως ἔχουσιν ἀναμεμιγμένα τοῖς διαχωρήμασι, τὰ τῶν ἑλκῶν γνωρίσματα. ταῖς δ' ὀλίγον ἀνωτέρω, μέμικται μὲν, ἀλλ' ὠδὶ βραχύ. καθάπερ γε τῶν ὠδὶ πλέον ἀνωτέρω, καὶ ἡ μίξις ὠδὶ πλέον. ἔτι δὲ δὴ μᾶλλον ὠδὶ τῶν ὑψηλοτάτων ἐντέρων, ἀναμέμικται τῇ κόπρῳ, τὰ τῆς ἑλκώσεως ἴδια. πολλάκις δ' ἅμα τόπου τε καὶ διαθέσεως, ἐξ ἑνὸς γνωρίσματος ὅτου ἡ ἔνδειξις. ἢ τόπου τε ἅμα καὶ αἰτίου. οἷον ὠδὶ μὲν τῶν τόπων, ἀπό τε τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας, καὶ τῶν ἐκκενομένων, καὶ ἡ θέσεως, καὶ τῆς κατὰ τὸν ὀδόντα, ἰδιότητος, καὶ τῶν οἰκείων συμπτωμάτων, ἡ ἔνδειξις. ὠδὶ δὲ τῶν παθῶν, ἀπό τε τῆς τῶν ἐκκενομένων ἰδέας, καὶ ἡ τοῦ τόπου φύσεως, καὶ ἡ κατὰ τὸν ὀδόντα ἰδιότητος, καὶ τῆς τῶν οἰκείων συμπτωμάτων. Ἀπὸ μὲν οὖν τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας ἔνδειξις τοῦ πεπονθότος μορίου γίνεται, κατὰ τὸν δὲ τρόπον. εἴ τινι σύμπτωμά τι ἡ κατὰ τὸ βλέπειν ἐνεργείας ὄζει, ὀφθαλμὸς ἐξ ἀνάγκης ἐκείνῳ πάσχει. πότερον δὲ κατ' ἰδιοπάθειαν, ἢ κατὰ συμπάθειαν, ἢ κατὰ ἄμφω, διύστερον ἂν εἴη σκέμμα. τῇ δὲ τῶν ἐκκενομένων ἰδέᾳ διαγινώσκεται τὸ πεπονθὸς μόριον, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται διά τε τὴν ἡ οὐσίας αὐτῶν μορῶν, καὶ τὴν πεδιεχομένων ἐν αὐτῷ. καὶ μὴν καὶ ἡ θέσις ἱκανὴ σωνδείξαι τὸ πεπονθὸς μόριον. ὄγκος γοῦν σκληρὸς ἐν πεδιγράφῃ κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον, οὐ ἀπλῶς, ἀλλ' ἥπατος γνώρισμά ὅτι πάσχοντος. ὥσπερ γὰρ κατὰ τὸ ἀριστερὸν, οὐχ ἥπατος, ἀλλὰ σπλῆνός. ὁμοίων τε τῶν ἐκκενομένων ὄντων, ἡ θέσις ἐνίοτε σωνδείκνυται τὸ πάσχον. εἰ γοῦν ὑμενώδους χιτῶνος ἐκκενθείη μόριον, ὅτι μὴ ἕλκωσις ὅτι που, δηλώσει. τὸ δ' ὁποίου τοῦ μορίου, παρὰ ἡ θέσεως διαγνωσθείσης. τὸ μὲν γὰρ ἐμύμενον, ἥπατος, ἢ τοῦ στομάχου τὸ πάθος εἶναι σημαίνει. τὸ δ' ἀναβεβρωμένον ἥπατος τὸ λάρυγγος, ἢ ἡ τραχείας ἀρτηρίας. τὸ δὲ πεπυσμένον μετὰ τὸ χρεμψαθαι, ἡ φάρυγγος. εἰδὶ οὐρηθείη, ἡ οὐρήθρας αὐτῆς. εἰ δὲ δὴ ἕδρας ἐκκριθείη, τῶν ἐντέρων τινός. εἰ δὲ δὴ ἀιδοίου γυναικείου, τῆν κατὰ τὴν μήτραν. ὅτι δὲ ἐν τῶν ὀδόντων ἑκάστῳ κατὰ τὴν θέσιν ἐν δείκνυται τὸ πεπονθὸς μόριον, δύδηλον, οὕτως γέ τοι καὶ τὰ πρειρημένα διοείζεται. σημείων γὰρ φανέντων ἕλκους ἐν ἐμέτῳ, σκεπτέον ὅτι πότερον ἐν τοῖς πρόσω μορίοις κατὰ τὸ ὑποχόνδριον, ἢ κατὰ τὸ μεταφρένον ὅπισθεν ὀδώκτης ὄζει. διοειδήσεται δὲ, ἡ μὲν ἔμπροσθεν ὀδώκης, κατὰ τὴν γαστέρα. τῆς δ' ὀπίσω, ἡ τὴν σύμαχον γινομένης. ἀλλὰ καὶ αὖ ἡ γαστὸς τὸ σύμα, τοῦ κύτους ὡσαύτως διοειδήσεται. εἰ δὴ κατεπινόμεναν ὑμέων, τὸ μὲν ἐν τῷ σύματι ἡ γαστὸς, ὀργάζοιτο τὴν διῆξιν, ἢ κατωτέρω, τὸ δ' ἐν τῇ κατὰ τὸν ὠμακα διόδῳ. τὰ γὰρ τοιαῦτα πάντα τῇ θέσει διοείζεται. καθάπερ ἄλλα τῇ ἡ ὀδώκης ἰδέᾳ. λεχθήσεται δ' ὠδὶ πλέον ἔτι περ ἀλγημάτων, ἐν ᾧ δὴ δευτέρῳ γράμματι. νυνὶ δὲ ἤδη καιρὸς εἰπεῖν τι παράδειγμα ἡ ἀφ' ἑνὸς οἰκείων συμπτωμάτων ἐνδείξεως τόπου πεπονθότος, ἔμπροσθεν μὲν οὖν ἑκάστου τῶν ὠφυομένων τοῖς ἕλκεσιν, ἰδίαν ἔνδειξιν ἐλέγομεν εἶναι. νυνὶ δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα προσλαβὼν. ἀσώδεις μὲν ὠδὶ σώματι γαστρὸς πάσχοντι γίνονται. πλύσμασι δὲ κρεῶν ὁμοίας κενοῦνται κάτω, δι' ἀτονίαν ἥπατος. ῥυθρὰ δὲ τὰ μᾶλλα γίνονται τοῖς πεδιπονδυμονικοῖς. Αλλὰ καὶ ἑνὸς παθῶν αὐτῶν, ἐν μὲν τοῖς ἐκκενομένοις ἴδια σημεῖα. τὸ μὴ ἕλκους, ἐφελκίς. αἱ δὲ ψαμμώδεις ὑποστάσεις, λιθιάσεις. αἱ δὲ τοῖς ἡ κολοκυνθώδεις ἀπόμασιν ἐκκρίσεις ὁμοίαι, πλατείας ἕλμινθος. ἀφ' δὲ ἑνὸς τόπου αὖ ἔνδειξις τοῦ νοσήματος γίνεται. ἀφ' ὃ τινὰς μὲν μόνους πάσχειν ἐκεῖνο τὸ νόσημα.

τινὰς δὲ μόνους μὴ πάσχειν. Ὑποχέονται μὲν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ μόνοι, λιθιῶσι δὲ νεφροὶ καὶ κύστις, ὡς δ' ἔνιοι φασὶ καὶ κῶλον ἕλμινθες δ' ἐν ἐντέροις γεννῶνται. τὴν καρδίαν δ' οὐ πάλιν ἀδιάπνευστον ἀπόστημα παθεῖν. ὥσπερ ὀδυνᾶσθαι πνεύμονί τε καὶ σπλῆσμοις. ἀεὶ δὲ τῶν συμπτωμάτων ἰδιότητος ἐν ἑκάστοις γίνεται τὸ πάθους ἐν τοῖς δέ. χρυπούνται μὲν οἱ ὄνυχες ὑπὸ ταῖς φθινώδεσι νόσοις. ἄλογον δὲ ῥῖγος ἅμα πυρετῷ, σημεῖον ὅτι φλεγμονῆς μεταβαλλούσης εἰς ἔμπυημα. μελαινομένη δὲ γλῶσσα καυσώδους πυρετοῦ σημεῖον, ὥσπερ γε καὶ ἡ τοῦ χώματος ἰδιότης ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, διὰ παντὸς μὲν ἑτέρα, διὰ παντὸς δ' ἄλλη, μὴ δυναμένη λαθεῖν τὴν ὑδερικήν. καθάπερ οὐδ' ἡ διὰ ἀιμορῥοΐδας. ἔσι δ' ὀλίγα παύρων τῶν παθῶν αὐτῶν, ἴδια σημεῖα, χωρὶς τοῦ σωφλέγμαινοντος τὸν πεπονθότα τόπον. ἀεὶ δ' ἐν αὐταῖς διαφορὰ, τὸ πάθος αὐτοῦ. μόνα τοίνυν ἐκεῖνα τῶν παθῶν ἔσιν ἴδια σημεῖα, τὰ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι αὐτοῖς ἑπόμενα. φανεῖται δ' ἔσι σαφέσερον ἐν ὅλῃ τοῦ λόγου τῇ διεξόδῳ. φανεῖται δὲ καὶ τὰ κοινὰ πάθους τε ἅμα καὶ τοῦ που πάσχοντος ἢ διοίσει παθοῖμι, ἢ μορίοις διοῖς, ἐν ᾗ τῷ πρόσθεν τὸν πρὸ τῶν ἰδιοπαθούντων τε καὶ συμπαθούντων λόγον, ἔγνωκα πρόδηλος, ἐπ' αὐτοῦ καταπαῦσαι τὸ βιβλίον. ἀναμενέτω πρόσθεν, ὡς τοῦ τοῦ τῶν ἄλλων ἰατρῶν ὀνομαζομένου πρωτοπάθειαν, οἰκειότερον ἔφην ἰδιοπάθειαν ὀνομάζεσθαι. διαφορὰ γε μὴν οὐδεμία, οὐδ' εἰ πρωτοπάθειάν τις αὐτὴν καλεῖ. βέλτιον γοῦν περὶ τῶν ὀνομάτων ῥίζειν, ἀλλὰ τῶν πραγμάτων ἐπίστασθαι τὰς διαφοράς. ὅταν μὲν γὰρ ἐκ τῆς κοιλίας, ἤτοι γε ἀτμῶν μοχθηρῶν, ἢ καὶ τῶν χυμῶν αὐτῶν ἀναφερομένων, ὠδὶ τὸν ἐγκέφαλον ἡ διάνοια βλάπτηται, πρώτως μὲν οὐκ ἂν τις φαίη πάσχειν τὸν ἐγκέφαλον οὐ μὴν οὐδ' ἁπαθῆ γε πάντάπασιν ὑπάρχειν. ἀλλ' ὅπερ τοῦ αὐτῶν ἐκείνων ὁμολογεῖται, διὰ τοῦ συμπάσχειν ῥήματος ἀληθεσάτην ὄψιν. διόλου γὰρ οὐ τὸ μηδόλως πάσχειν ἐκ τῆς συμπάσχειν φωνῆς, ἀλλὰ τὸ σὺν ἑτέρῳ πάσχειν. ἄμεινον δὲ καὶ σαφέσερον ἐφ' ἑτέρῳ πάσχειν ἂν εἴποι τις τὸ συμπάσχον. ὅπερ οὖν ἔνιοι τῶν ἰατρῶν, νενοήκασι μὲν ἀμυδρῶς ὥσπερ ὀνειρώττοντες. οὐκ εἰρήκασι δὲ σαφῶς, ὅτι μὴ δὲ ἐγνώκασι, τοῦτ' ἐγώ μοι δοκῶ διδάξειν, ἀναγκαιότατον ὂν εἰς τὴν προκειμένην πραγματείαν. ἀρξάμενος δ' ἐντεῦθεν. ἔνιαι τῶν ἐνεργειῶν ἐξ ὕλης ἰδιοτυπείου γινόμεναι, προπαρασκευαζομένῃ αὐτὴν ὑφ' ἑτέρου μορίου λαμβάνουσιν. εἰκότως οὖν δὲ β' ὅτε, πάθος ἴδιον οὐδ' ἐν ἐχόντων τῶν οἰκείων τῆς ἐνεργείας ὀργάνων, ἀπόλλυσθαι συμβέβηκεν αὐτὴν ἀποείας τῆς ὕλης, ἐξ ἧς ἐγίνετο, καθάπερ ὧν τῆς φωνῆς ἔχει. διέσεικται γὰρ ἐν τοῖς πρὸ αὐτῆς λόγοις, ἡ ἐκ φύσιος, ὕλη μὲν οὖσα τῆς φωνῆς, γινομένη δ' ὑπὸ τῶν μεσοπλευρίων μυῶν, συελλομένου τοῦ θώρακος. ὅταν οὖν οὗτοι μηκέτ' ἐνεργῶσιν, ἄφωνον γίνεται τὸ ζῷον. οὐδ' ἐνὸς πάθους ἔνιοτε παρὰ τὰς τῆς φωνῆς αὐτῆς ἴδια μόρια γεγραμμένου. τοιοῦτα δ' ὄντα σωμελόντι μὲν εἰπεῖν, ὁ σύμπας λάρυγξ, κατὰ μόρια δ' ἑρμηνεύόντων, οἵ τε τρεῖς αὐτοῦ χόνδροι, καὶ οἱ ἑνοῦντες αὐτοὺς μύες τρεῖς, ἅμα τοῖς ἀπ' ἐγκεφάλου νεύροις. ἔτι τὲ πῶς τούτοις ἡ ἐνδυσα τοῦ λάρυγγος ὑπόγλωττις, ἢ πρὸς ὅτι τὸ ἑνωτικώτατον ὄργανον τῆς φωνῆς. αὕτη γὰρ ὑπὸ τῶν μυῶν ἀνοιγομένη τε καὶ συναγομένη μετρίως, ὀργάζεται τὰς φωνάς. ἀλλ' οὐκ οἷόν τε γεγενῆσθαι ταῦτας, ἄνευ τοῦ σφοδρῶς ἔξω φορεῖσθαι τὸ πνεῦμα. ὅτε δ' ὑπὸ τῶν μεσοπλευρίων ὧν τελεῖται μυῶν. καί τις ἀφ' ὑψηλοῦ πεσὼν, ὡς θραῦσαι κατὰ τῆς γῆς, τὴν ἀρχὴν τοῦ μεταφρένου, πρὸς μὲν τὴν πρίτην ἡμέραν, παύμικρὸν ἐφθέγγετο, τῇ δὲ τετάρτῃ τελέως ἐν ἄφωνος, ἅμα τοῖς παραλελύσθαι τὰ σκέλη, μηδὲν τῶν χειρῶν βεβλαμμένων. οὐ μὴν οὔτ' ἄπνους, οὔτε δύσπνους ἐγένετο. παραλυθέντος γὰρ ὅλου τοῦ μετὰ τὴν πρώτην νωτιαίου, σωίεσθαι τοῖς θώραξι, πρός τε τὸ διαφράγματος, ἔτι τε καὶ τὴν ὑψηλῶν μυῶν ἐνεῖσθαι τὴν ἐξ, ἐπεισιόντα τὰ νεῦρα τούτοις ἐκ τοῦ κατὰ τὸν ῥάχιν νωτιαίου. τὰ δὲ τῶν μεσοπλευρίων μυῶν νεῦρα, πάντ' ἐπαθεν, ὑφ' ὧν, ἡ ἐκφύσησις, ἐλείχθη γινομένη. βουλομένων οὖν τῶν ἰατρῶν ἐνοχλήσειν εἰκῇ, τοῖς μὲν σκέλεσι διὸτι παρεῖτο, τοῖς δὲ λάρυγγι διὰ τὸ τῆς φωνῆς πάθημα, λυσάσας ἐγὼ, μόνου προγνοήσαντος τὸν πεπονθότα τόπου, καὶ γεγομένου τὲ ἀφλεγμάντου τοῦ νωτιαίου, μετὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, ἐπανῆλθεν ἥτε φωνὴ, καὶ ἡ τῶν σκελῶν κίνησις τοῖς νεανίσκοις. τὸ μὲν δὴ τοιοῦτον εἶδος τῆς βλάβης, λυσιώτερον ἂν τις ὀνομάσειε συμπάθειαν, ἤπερ ὅταν ὠδὶ χυμοῖς τισὶ κατὰ τὴν γαστέρα πεπεγμένοις, ἄλγημα γίνεται τῇ κεφαλῇ. ἀναφέρεται γάρ τι πρὸς αὐτὴν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν. οὐ μὴν ὠδὶ τὰ σκέλη γε φέρεταί τι τῶν βλαπτόντων, ἐν ταῖς ἐρημίαις διαθέσεσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον, ἀχρεῖται δυνάμεως ἧς πρότερον αὐτοῖς ἐχορήγει ὁ νωτιαῖος. ὁ δὲ λάρυγξ, οὐκ ἀποχρῆται μὲν εἰς τὸ πάντελες τοῦ πνεύματος, ἐν ταῖς ἀφωνίαις. ἔτι γὰρ ἐκπνεῖ τὸ ζῶον δι' αὐτοῦ, χρῆται δὲ τῆς ἐκφυσήσεως. ἤ τις ἴσως ἀθρόα φορὰ τοῦ πνεύματος πολλοῦ διὰ λάρυγγος ἔξω τοῦ ζώου. πρὸς μὲν δὴ τῶν ὀνομάτων, ἑτέροις φιλονεικεῖν ὠπρεπέσον. ἡμῖν δ' ἀρκέσει πρὸς τὰ πραγμάτων ὧν ἐκεῖνοι πάντάπασιν ἀγνοοῦσι, διελθεῖν. ἄλλως μὲν τοῖς ἐν γαστρὶ χυμοῖς, διαφαλαγοῦσι, τῶν ἀναφερομένων δηλονότι χυμῶν, θερμαινόντων τε ἅμα καὶ διατεινόντων τὰ κατὰ τὴν κεφαλήν. ἄλλως δὲ, τὰ τῶν ἐχομένων, πάσχουσι φαντάσματα, μήτε θερμαινομένων τῶν ὀφθαλμῶν, μήτε διατεινομένων, ἀλλὰ μόνον ἀτμοῦ διοδεύοντος αὐτούς. ἔτι τε πρὸς τούτοις ἑτέρως μὲν, ὁ φραχθεὶς τὸν ἀπ' ἐγκεφάλου διαβήσοντα πόρον, οὐχ ὁρᾷ, καὶ τούτῳ παραπλησίως μή πως, ἑτέρως δὲ, ὁ διὰ τὴν τοῦ νωτιαίου φλεγμονὴν, παρεθεὶς τὰ σκέλη. διαβ' ἕτερον δὲ τρόπον, ὁ τὴν φωνὴν ἀπολέσας, ἢ βλαβείς. εἰς μὲν γὰρ τὰ σκέλη, δυνάμις τις ἀφικνεῖσθαι διακώλυται χωρὶς οὐσίας, εἰς δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς μετ' οὐσίας, εἰς δὲ τὸν λάρυγγα ἡ ἀφικνουμένης ὕλης, διακώλυται τὸ πλῆθος. ὠδὶ δὲ τοῦ διὰ τὴν μεσοπλευρίων μυῶν σώτρησιν, ἀφώνου γεγονότος, ἀπώλεσε τελέως ἡ τῆς φωνῆς ὕλη. ὅσις δὲ ὁ τρόπος, τοῖς σκέλεσι τῆς παραλύσεως γίνεται, κατὰ τὰς ἐρημίας τοῦ νωτιαίου διαθέσεις, ὁ αὐτὸς καὶ τῷ λάρυγγι τῶν νεύρων τῶν φωνητικῶν τμηθέντων, ἢ βρόχῳ διαληφθέντων. ὀνομάζειν δὲ εἴωθα φωνητικὰ νεῦρα τὰ πρὸς ἡμῶν εὑρεθέντα, τῶν διασκάλων μόνα τὰ πρὸ τὰς ἀρτηρίας εἰσιόντων. ἀκολουθεῖ μὲν οὖν διακένοις ὁμοίως διακωθεῖσιν, ἀπώλεια φωνῆς. ὅτι καὶ τὰ τοῦ λάρυγγος ἴδια νεῦρα τὰ παλινδρομοῦντα πρὸς ἐμοῦ κινηθέντα, μόρια τῆς οὐσίας αὐτῶν ὄντα. εἰς πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα μόρια νενεμημένων αὐτῶν,

αὐτῷ, οὐκ ἔχει προσηγορίαν οἰκειοτέραν ἢ τῶν φωνητικῶν, ἅπερ ἴδια τῶν τῇ φωνῇ ῥυθμιζόντων ὀργάνων ὄνομα. ὅγε μὴν τρόπος ἢ βλάβης τοῖς μυσὶ τ' λάρυγγος, ὁ αὐτός ὅτι, εἴτε τὰ παλινδρομοῦντα νεῦρα κακώσαις, εἴτε τὰ παρὰ ταῖς ἀρτηρίαις, ἑκατέρως γὰρ ἀπορροῦσι δυνάμεως ψυχικῆς, ἧς χωρὶς, οὐχ οἷόν τε κατὰ προαίρεσιν αὐτοῖς κινεῖσθαι. καὶ μὴν καὶ ἡ τῶν λινοφύτων τῇ ὑδρογλωττίδι μυδὴν τὸ μὴ τελέως μὲν ἄφωνον ὀργάζεται τὸ ζῷον. ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν ἅπαντα τρόπον, οὐ μὴν οὐδὲ πάντη διαφθόντως ἢ εἰ τὰ νεῦρα βλαβείη. τὸ κοινὸν γὰρ ἢ βλάβης ἀμφοῖν ἔσιν, ἐν ᾧ σφίσκεσθαι τῇ ὑδρογλωττίδι, ἢ πρὸς τὴν λινοῦσαν ἀρχὴν συνεχείας. γίνεται τε ὧδε· ἐάν τε σὺν μῦς, ἐάντε τὰ νεῦρα τέμνῃς, ἢ βρόχῳ διαλάβῃς, ἢ θλάσῃς, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως διακώσῃς. ἐγὼ γοῦν οἶδα καὶ ψυχθέντων ὑδρὶ πλεῖον ἢ παλινδρομούντων νεύρων ἐν χειρουργίᾳ τινὶ κατὰ τραχήλου, ἐν χειμῶνι γιγνομένῃ, κακωθείσαν τὴν φωνήν. ὡς ὀλίγου δεῖν ἀρρενθῆναι. ᾧ σωζόντων γε τοῦτ' αὐτὸ, θερμαίνουσι φαρμάκοις, αὐτῇ ἀνεκαλεσάμεθα, τῇ κατὰ φύσιν ἰδρᾶσιν ἀνακτησάμενοι τοὺς νεύρους. ὥσπερ δ' ὑδρὶ ταῖς τοῦ θώρακος σωτηρήσεσιν, ἀπόλυται ἡ φωνὴ σφίσει τῆς ὕλης, οὕτω διὰ τὴν τραχείαν ἀρτηρίαν ὅλην διατέμνῃς. οὐ γὰρ ἔτι παραγίνεται τὸ πνεῦμα, πρὸς τὸ τῆς φωνῆς ἴδιον ὄργανον. ἑτέρῳ δὲ τρόπῳ, ταὐτὸν ὀργάζεται βρόχος ὅλῳ τῷ τραχήλῳ περιτεθείς, ἀλλ' οὗτος μὲν οὐκ ἄφωνον μόνον ἀρτιλεῖ τὸ ζῷον, ἀλλὰ πνίγει. σφίσκων τῆς ἀναπνοῆς. Ἡ δ' ἀρτηρία διαιρεθεῖσα, φωνὴν μὲν βλάπτει, ἢ δ' ἀναπνοῆς, οὐκ ἀφαιρεῖται τὸ ζῆν. ἃ δὲ ἀναγκαῖα καλοῦμαι, φλεγμονὰς τῷ ἐνδυομένῳ τὸ λάρυγγος οὖσαι σωμάτων, ἀναλογον ἀγχόνῃ, σφίσκουσι ἢ ἀναπνοῆς, ἐκφράττουσαι τὸν πόρον αὐτῆς. διὸ δὴ καὶ μάλιστα τῇ ἢ φωνῆς ὀργάνου, πάθος ἴδιον εἰσίν. ἐφεξῆς δὲ τῇ ἔξωθεν αὐτῷ μυδᾷ ἡ βλάβη, τῇ δ' ἄλλων ἁπάντων ὧν διῆλθον, οὐκ ἴδιον, ἀλλὰ κατὰ συμπάθειαν μᾶλλον. ἐκπόνησεν γοῦν τις ἐκ τραχήλου χειράσας, ἐν ᾧ βάθει λειμῶνας, εἴτε † δὲ εἰς τὸ τεμεῖν τὴ ἀγγεῖον, οὐ τῇ μήλῃ τέμνων αὐτὸ ὑμῶνας, ἀλλὰ τοῖς ὄνυξι διαπρῶν, ἔλαθεν τὸ ἀγνοίας σφᾶς διαπάσας τὰ παλινδρομοῦντα νεῦρα. καὶ οὕτω τῶν μὲν χειράδων ὑγιὲς ἀπέφυτο τὸ παιδάριον. ἄφωνον δὲ ὀργάσατο. καί τις ἄλλος ἕτερον παῖδα χειρουργῶν ὁμοίως ἡμίφωνον ἐποίησεν, ὑδρὶ θατέρῳ μόνῳ νεύρῳ βλαβέντι. καὶ μὴν καὶ θαυμαστὸν ἐσθ' ὅτι παῖσι, ὅτι μή τε ἢ τραχείας ἀρτηρίας, μή τε τοῦ λάρυγγος παθόντων, τῇ φωνῇ βλαβῆναι σφίσθη. διαιχθέντων δ' αὐτοῖς τὸ ἐμοῦ τ' φωνητικῶν νεύρων, ἐπαύσαντο θαυμάζοντες. ἐφ' ᾧ μὲν οὖν, ἤτοι γ' ὕλης, ἢ δυνάμεως ἡ χορηγία διαφθείρεται, πιθανῶς ἄν τις λέγοι βεβλάφθαι τὴν ὑγίειαν, ἀβλαβοῦς φυλαττομένου τοῦ ποιοῦντος αὐτῇ μορίου. τὸ δ' ὑπὸ χυμῶν, ἢ ἀτμῶν ἑτέρωθεν ἢ, κόντων εἰς αὐτὸ, βλαπτόμενον, οὐκ ἂν εἰκότως ἁπαθὲς εἶναι λέγοιτο. πιθανῶς δ' οὐδ' ἂν ἧττον ἄν τις λέγοι διὰ τὴ τῶν γε σφισκομένων ὕλης τινός, ἢ δυνάμεως, βεβλάφθαι τὸ μόριον, εἴ γε ἐν ᾧ παραλαμβάνειν ταῦτα, τῇ κατὰ φύσιν εἶχε διοίκησιν. ὥστε διὰ τῆς τοιαύτης εἰς ἑκάτερον ὧν χειρήσεως, ἄχρης φαίνεται τῶν λογικῶν προβλημάτων ἡ σκέψις, οὐδ' ὧν τ' εἰς τὴν διάγνωσιν τῶν παθῶν, οὔτ' εἰς τὴν ἴασιν, οὔτ' εἰς τὴν τῶν ἀποβησομένων πρόγνωσιν, ὠφελοῦσα. θέασαι γοῦν ὅπως ἐγὼ μὴ δ' ἀφάμενος αὐτῆς δυνήσομαι θραπεύειν, ἐκ τῆς τοῦ πεπονθότος τόπου γνώσεως εὑρεθεῖσαν. Ἔχω τις ὧν κείμενον φάρμακον τοῖς τρισὶ δακτύλοις ἢ χειρὸς, ἔφασκε τριάκοντ' ἡμέρῃσιν ἤδη τὴν ἄνθησιν αὐτῶν ἀπολωλυῖαι, τῆς κινήσεως ἀβλαβοῦς φυλαττομένης. ὀνίναθαί τε μηδὲν τῶν ὑδρὶ πεπιθεμένων φαρμάκων. ὅπερ οὖν εἴωθα ποιεῖν ὧν τοιούτων, οὐδὲ τότε παρέλιπον. ἀλλ' ἠρώτησα καλέσας τὸν πεπονθότα αὐτοῦ τῶν δακτύλων ἰατρόν, ὁποίοις τισὶ χρησάμενον εἴη φαρμάκοις. ὡς δὲ τοῖς προσήκουσιν εὗρον, ἐζήτουν τὴν αἰτίαν τοῦ μηδὲν ὠφελεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον. ἠρώτων τε τὰ πεποιημένα συμπτώματα. τοῦ δὲ, μή τε φλεγμονὴν τινὰ, μή τε, ψύξιν μή τε πληγὴν αὐτῷ προσηκέσθαι φάντος. ἀλλ' ἐκ τοῦ κατὰ βραχὺ, τὴν ἄνθησιν ἀφεῖσθαι, θαυμάζων πάλιν ἠρόμην, εἰ μὴ τῶν ὠνωτέρω τι μορίων ἐπλήγη. τοῦ δὲ κατὰ μὲν τὴν χεῖρα μηδὲν εἰπόντος, ἐν ἀρχῇ δὲ τοῦ μετα φρένου πληγῆναι φάσκοντος, αὖθις ἠρόμην ὅπως τε καὶ ὁπότ' ἐπλήγη. καὶ μήτοι καὶ ἀκριβολογούμενον διὰ τὴν εἰς ῥώμην ὁλὴν ἡνίκ' ἀνέπεισε τοῦ ὀχήματος εἶναι τὸν χρόνον οὐ πολὺ πρότερον, ἢ τοὺς δακτύλους ἀφῆσθαι πάσχειν, ἐτεκμηράμην ἐν τῇ πρώτῃ, τοῦ μετὰ τὸν ἕβδομον ἀπονοσήσαντος νοσήματος διεκπλώσει, μόριόν τι ὑδρὶ τῇ πληγῇ φλεγμαῖναι, σκιρρώδη διάθεσιν ἐσχηκέναι. ὅθεν δ' ἐγνόησα μεμαθηκὼς διὰ τὴν ἀνατομῆς, ὅτι τὰ νεῦρα διὰ τραχείας μὲν ἰδίαν ὡς αἱ φλέβες ἐκφυόμενα φαίνονται, καὶ δύεσθαι ἂν ἐν ἀκεφάλῳ ἕκαστον αὐτῶν ὑπάρχειν, ὥσπερ καὶ τὴν φλέβα. τὰ δ' ὅλην σύνθεσιν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς πολλὰ συγγόμενα ἅπαντα καὶ σωεχόμενα κοινοῖς περιβλήμασιν ἀπὸ τῶν μιλιγγῶν ἐκπεφυκόσιν, καὶ τείνων τοῦ τελευταίου τῶν ἐκ τοῦ τραχήλου νεύρων, ἡ ταπεινὴ μοῖρα πρὸς αὖ μικροὺς ἀφικνεῖται δακτύλους, εἰς ὃ περιέχον αὐτοὺς, διαπερομένη διέρμα, καὶ προσέτι τοῦ μέσου δακτύλου τὸ ἥμισυ μόριον, ὅπερ δὴ καὶ θαυμασιώτατον ἐσθ' ὅτι τοῖς ἰατροῖς, ὅτι τὸ ἥμισυ μόνον ἐφάνετο πεπονθός. ἐμὲ δ' αὐτὸ οὖν προσήγαγε μᾶλλον, ὡς ἐκεῖνο μόνον εἴη τοῦ νεύρου τὸ μόριον πεπονθός, ὃ κατὰ τὸν τραχηλὸν ἀφυόμενον αὐτοῦ, τελευτᾷ πρὸς αὖ ἐρημίους δακτύλους. ἀποξύσαι τε λεληθύσας τὸ φάρμακον, ὃ κατ' αὐτὸν ἐπέκειτο, κατ' ἐκεῖνο μάλιστα τῆς ῥάχεως ἐπέθυκα τὸ μέριον, ὃ τῷ ἀρχῷ ἔχει τοῦ πάσχοντος μορίου. καὶ οὕτως σωέβη καθάπερ ἐσθόκει, τοῖς ὁρῶσι θαυμαστόν τε καὶ παράδοξον, οἱ μὲν χειρὸς δάκτυλοι διὰ τῶν ὑδρὶ πεπιθεμένων τῇ ῥάχει φαρμάκων, θραπευόμενοι. διαπεσὴ τελέως ἀπηλλάγη τοῦ πάθους. ζήτησις ἐγένετο τοῖς ἰατροῖς ἤ τις ποτ' ἂν ἡ διάθεσις τῶν νεύρων ἐν ᾗ τῷ μὲν λύειν σιν αὐτῶν σώζεσθαι συμβαίνει, τῷ δ' ἀνθησιν, ἀπόλυσθαι. κἀγὼ τὸ λελεγμένον ἤδη πρὸ τῶν ἔμπροσθεν ἰατρῶν ἔπον. ὡς ἡ μὲν ἄνθησις ἐν ᾧ πάσχειν· ἡ δὲ λύνησις ἐν ᾧ ποιεῖν τι γίνοιτο. καὶ διὰ ταῦτα ῥώμης μὲν δεῖ ᾧ λυήσοντι, τῷ δ' ἀνθησομένῳ, καὶ ἡ βραχυτάτη δυνάμις ἀρκεῖ δύξαντος δ' αὐτοῖς ὀρθῶς εἰρῆσθαι τὸν λόγου, τί οὖν εἶπον, οὐ καὶ τοὐναντίον ἐθεάσαθέ ποτε. τῆς ἀνθήσεως σωζομένης ἐκλελοιπυίας τὴν λύνησιν, οἱ μὲν οὖν ἄλλοι σχεδὸν πάντων οὐ δεπότ' ἐωρακέναι τὸ τ' ἔφασαν. εἰς δέ τις ὡμολόγει. καὶ τοὔνομά γε τοῦ παθόντος ἔλεγε καὶ μάρτυρας ἐπηγγέλλετο παρέξεσθαι. δύξαντος γε τούτου, μάχεσθαι τοῖς ἐρημίοις ὧν

τῶν κινουμένων μὲν μορίων οὐ μὴν ἀλγοῦντων, ὅσον μὲν γὰρ ἐπ' ἐκείνῳ τοῦ λόγου, πανταχόσιν ἀδύνατον ὄντι ἀπωλωλέναι ἀλγήσεως, ἐπὶ διανοίᾳ κατὰ προαίρεσιν, αὖθις ἐφ' ἑαυτὸ μου τὴν αἰτίαν ἀνενεγκόντος τῶν φαινομένων ἀμφοτέρων. ἔστι δὲ σαφὴς τοῖς ἀδιαλύτοις ἀνατομῆς νεύροις, οὗσα τοιάδε. ἅπασα μὲν ἡ καθ' ὁρμὴν κίνησις, ὑπὸ μυῶν γίνεται. νεῦρον γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ χωρὶς μυός, οὐδὲ μίαν ὀργαζομένου γ' ἐν τοῖς τοῦ ζώου μορίοις οὐδ' ἀισθησιν τοιαύτην ἐνεργείαν. ἀλλὰ δι' μέσων τῶν μυῶν, πάσας τὰς προαιρετικὰς ὀνομαζομένας κινήσεις, ἀδιατελεῖ. καθήκουσιν δ' εἰς τὰ κινηθησόμενα μόρια, ποτὲ μὲν ἄπτερος οἷς μύου αὐτοῖς, ποτὲ δὲ δι' μέσων τενόντων, οὓς ἀχνευρώσεις ἔνιοι προσαγορεύουσιν. ἐκ τούτου τοῦ γένους εἰσί, καὶ οἱ τῶν δακτύλους κινούντες τένοντες, ὁμοίως τοῖς τόνοις ὀνομαζομένοις ὑφ' ἱπποκράτους πορείφρεσι. ἐὰν μὲν οὖν τὰ τῶν μυῶν νεῦρα πάθῃ, τὴν κίνησιν ἀκριβοῦσιν οἱ δάκτυλοι. τῶν δ' εἰς τὸ δέρμα παραγινομένων παθόντων, ἢ κατὰ τὴν ἁφὴν ἀίσθησις διαφθείρεται, κατὰ δὲ τὰς ὅλων τῶν κώλων παραλύσεις, ὡς ἂν ἡ κινήσεως ἀρχῆς πεπονθυίας, ἀμφοτέραι συναπόλλυνται κινήσεις τε καὶ αἰσθήσεις. καὶ τόν γε πρωτοπαθοῦντα τόπον ἐκ τοῦ πλήθους τῶν βεβλαμμένων νεύρων, μόνον ὄψιν ἀξιοῦμεν, ἐάν γέ τις ἀκριβῶς ἴσῃ, τὰς κοινὰς αὐτῶν ἀρχάς, ἃς ἐν τῇ τῶν νεύρων ἀνατομῇ διῆλθον, οὐδενὸς τῶν πρὸ ἐμοῦ, τὴν ἀνατομὴν ταύτην ἀκριβώσαντος. ἀλλὰ τῶν μὲν μείζονα, τῶν δ' ἐλάττονα σφαλέντων· ὁ δ' οὕτω γε γυμνασθεὶς ἐν αὐτοῖς μόνος ἀκριβῶς λογίζεσθαι δύναται, κατά τινα τρόπον ὁ νοπαθὴς ἔπαθεν, ἤτοι γε ὅλος, ἢ τὸ ἕτερον αὐτοῦ μέρος ὄντι. ὅτε γὰρ ἐν τῷ δεξιῷ μόνον αὐτοῦ μορίῳ, τὸ πάθος ὄντι, μηδενὸς θατέρου πάθοντος. ἢ πάλιν τοὐναντίον, ἀπαθὲς μὴ ἔμεινε τοῦτο, μόνον δ' ἔπαθε τὸ δυώνυμον. καὶ κατὰ τοῦτο, ποτὲ μὲν ἅπαντα τὰ ἐν τοῖς δυωνύμοις παραλύεται, τῶν δεξιῶν ἀπαθῶν φυλαττομένων ἐνίοτε δ' ἔμπαλιν, ἔπαθέ τε καὶ παρελύθη τὰ δεξιὰ μέρη μόνον μηδενὸς μέν τοι παθόντος αὐτοῦ τὸ νοπαίου μόνης δὲ μιᾶς ἐκφύσεως νεύρου, τῶν μορίων ἐκείνων παρακολουθεῖ παράλυσις εἰς ἃ τὸ νεῦρον διαπαίρεται. καὶ μὴν καὶ δύο, καὶ τρεῖς ἐνίοτε μόναι τῶν ἐκφύσεων ἔπαθον, ἀπαθοῦς τοῦ νοπαίου φυλαχθέντος. οὕτως γοῦν ἐπεπόνθει καὶ ὁ τ' ἄλλα δεξιὰ χειρὸς ἅπαντα παραλυθεὶς ὡς μήτε ἀισθάνεσθαι, μήτε κινεῖσθαι. ἦν δὲ οὗτος τρεῖς διακτύλους μόνους ἔχων διασωζομένους τῇ αἰσθήσει, ἄλλῳ δ' οὐκ αὐτὴ μόνον ἀλλὰ καὶ αἱ κινήσεις ἐσώζοντο τῶν μυῶν ἐκείνων, εἰς οὓς ἡ μετὰ τ' ἕβδομον τοῦ νεύρου ἐκφυσις διεγένετο. καί τις ἄλλος ἐκ κατανεύσεως σφοδρᾶς, ἐκείνους μόνους οὓς μῦς πεπαλύθη οὐκ ἐκ τούτου τοῦ νεύρου λαμβάνοντας μόρια, δι' αὐτῷ τούτῳ τ' ὁρματος ἐκεῖνα μόνα τῇ αἰσθήσει ἀπόλεσεν, ὅσα πρὸ τ' λελεγμένων νεύρα τὰς ἀρχεμήσεις ἐλάμβανεν. ὃς τις οὖν βούλεται γνωρίζειν ἐν ποίῳ τοῦ νοπαίου νεύρου τὸ παθὸς ὄντι, ἤτοι μόνης ἡ ἐκφύσεως νεύρου τινός, ἢ καὶ τοῦ νοπαίου μυελοῦ, κατὰ τὴν τῶν νεύρων ἀνατομὴν γυμνασάσθω. μέθοδον ἔχων ἐν ἅπασι κοινὴν, οὐ πεπαλυθότας μὲν αἰσθησομένην, ἅμα δὲ τὴν αἴσθησιν ἀπολωλεκότι δέρματι. τοῦ μὲν νοπαίου παθόντος ὅλου κατά τινα τρόπον, ἅπαντα τὰ κάτω μέρη πεπαλύεται. κατὰ δὲ τὸ ἕτερον μέρος εἰ βλαβείη, θατέρου μέντοι ἀπαθοῦς, ἐν τοῖς κατ' ὀμφὴν μορίοις, ἡ πάλυσις ἔσται μόνον. εἰ δὲ ῥίζαν νεύρου πάθοι, τὰ μὲν ἄλλα τὰ κάτω τοῦ πεπονθότος, οὐδὲν πείσεται. μόνα δ' ἐκεῖνα πεπαλυθήσεται τῷ μορίῳ, εἰς ἃ ἕκαστον τῶν νεύρων διαπαίρεται. ταῦτ' ὂν ἐὰν ἀκριβῶς μάθῃς, οὐκέτ' ἐνοχλήσεις τοῖς πεπαλελυμένοις κώλοις, ἀφεὶς τὴν ῥάχιν, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνῳ ἀφικόμενος ἐκθραπεύσεις τὸ πεπονθός. οὕτω δὲ καὶ μὴ κατὰ τὴν ῥάχιν, ἀλλὰ διατέτμηται τῶν μετὰ ταύτην χωρίαν τῶν νεύρων πάθη, γνωρίσεις ἐκ τῶν μυῶν τε καὶ τοῦ δέρματος. τὸ μὲν οὖν δέρμα, ῥᾳδίως γνωρίσεις, ὑποπῖπτον γε τοῖς ὀφθαλμοῖς, οἱ δὲ μῦες, ἐκ τῆς ἀχλωλυφῆς ἐνεργείας διαγινώσκονται. χρὴ τοίνυν σε, καὶ πρὸ τῶν μυῶν ἀνατομὴν γεγυμνάσθαι, ἵν' γινώσκειν ἧς τινος ἕκαστος ἐνεργείας ὄντι ὄργανον. οὕτω γὰρ ὑπάρξει σοι μόνως διακρίνειν διττὰ, τίνων μὲν ἀπόλυτα μορίων ἡ ἐνέργεια, μηδ' ἐν νόσιμα τῆς σωματικῆς οὐσίας αὐτῇ παρούσης, τίνων δὲ νόσιμα προηγεῖται γινόμενον, ἢ γεγονός. οἶσθα δὲ τά τε γένη τῶν νοσημάτων καὶ τὰς διαφορὰς ἁπάσας ἐν ἑτέρῳ βιβλίῳ γεγραμμένας, ὁ πρὸ μὲν τῶν νοσημάτων διαφορᾶς ὠδὶ γέγραπται. καθάπερ ἐν ἑτέρῳ πρὸ τῆς τῶν συμπτωμάτων διαφορᾶς. ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς τῶν αἰτίων ἑκατέρων, ἰδίᾳ γέγραπται. ἐν δὲ μοί τι, πρὸ μὲν τῶν νοσημάτων. ἐν τρισὶ δὲ, πρὸ μὲν τῶν συμπτωμάτων ἐν οἷς ἅπασι γεγυμνάσθαι προσήκει τὸν μέλλοντα ῥᾳδίως εὑρήσειν τε καὶ διακρίνειν αἰτίαν καὶ πάθος καὶ τόπον πεπονθότα. ἦν δὲ σωφρομᾶς μὲν γὰρ οὐχ οἷόν τε πάντα διδάξαι. καί τοι γ' ἀξιοῦμεν ὅτω τῶν ἐμπειρικῶν, ἀλλὰ τά τε προγεγυμνάσθαι. καὶ τὰ παρόντα συμπτώματα γνοὺς ἀκριβῶς τις ἐπί τε τοῦ δι' ὅλου μεθόδου πεῖραν ἀφικόμενος εὑρήσει τὸ πεπονθὸς ἅμα τῇ διαθέσει. καὶ πλεῖον τοῦτ' ὄντι ὧν τῶν ἐν τῷ βάθει τ' σώματος τεταγμένων μορίων. ὡς ὀλίγου ἐμποδὼν ὠδὶ τοῦ αἰσθησιν, ἢ κίνησιν ἀχλωΐτων ἐνδείξασθαι. ἴσως μὲν οὐδ' ἐν χεῖρον ἐπὶ παραγράψαι τινα τῶν γεγονότων, οἵοις καὶ ταῦτ' ὄντι. παιδίον ὡς ἐτῶν ἓξ ἀκρασίως ἀποπατεῖν ἤρξατο παραλυθέντος ὀξαίφνης αὐτῷ τοῦ κατὰ τὴν ἕδραν μυός. ἐγένετο δὲ καὶ γέροντι ποτὲ τοιοῦτον σύμπτωμα. καί τινι πάλιν ἑτέρῳ παιδίῳ, πρὸ τεσσαρεσκαιδεκάτου ἡλικίαν, ἀκράσιος ἔκκρισις ἐγένετο διαχωρημάτων, ἅμα τοῖς ἠ τοῦ κύσιν ἀλγήμασι. ἄλλῳ μετὰ δι' οὔρων ὠδῖνες. ἄλλῳ δὲ πάλιν ἀκρασίως ἐξεκείνετο τὰ οὖρα. ἄλλῳ καὶ ταῦτα, καὶ τὰ διαχωρήματα. χρὴ τοίνυν, ὠδὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων πεπαιδεῦσθαι τὰ προγεγονότα. τοὐπίπαν γὰρ, ἤτοι ῥύξις τις, ἢ πληγὴ κατὰ ῥάχιν αὐτῶν ἥκει. ἡ μὲν ῥύξις, ὅταν μόνον τὸν πεπονθότα βλάπτουσα μυῶν. ἡ πληγὴ δὲ, πλείους ὡς τὰ πολλά. πάνυ γάρ ὄντι ἀπαίσιον, ὠδὶ πληγῆς ῥάχεως ὅταν μὴ παθεῖν, ὡς ἂν τ' ἐκφυομένων τοῦ νωτιαίου νεύρων, εἰς πλείονας μῦς διαπαχιζομένων. ἀλλὰ καὶ δι' πληγὴν αὐτοῦ τοῦ πεπονθότος μυὸς ἀμεληθείσης, ἐνίοτε καὶ σκιῤῥωθείσης δι' ὧν ἀγομένης φλεγμονῆς ἠκολούθησε παράλυσις αὐτοῦ. ἔστι δὲ καὶ ὕδρωπα ἀπαίσιον. ἀλλ' ἤγε ῥύξις ἔβλαψε πολλάκις ὅταν μὴν καὶ μάλιστα τὸν ὠδὶ πολῆς κατὰ τὴν ἕδραν. ἤτοι καθίσαντος ὠδὶ ψυχροῦ λίθου τινός, ἢ ὅταν ὕδατι ψυχρῷ διατρίψαντος ὧν πλέον. ὁ γοῦν πᾶς ὁ βλαβεὶς τὴν κύσιν τε καὶ κατὰ τὴν ἕδραν, ὅταν ποταμῷ θηρεύων ἰχθῦς, ἔπαθεν οὕτως. ἐνίοις δὲ νηξαμένοις ὅταν ὕδατι ψυχρῷ, τὸ τοιοῦτο συνέβη. οὓς μὲν οὖν οὕτω παθόντας, ἰάσασθαι προσήκει

πθσικὴ θρμαίνοντα βοηθήματα τοῖς πεπονθόσιν τόποις πθσφθρόντας. οἷς δὲ ἧττον ἀρ' τὸ νωτιαῖα νδῦρον ἔπαθεν τῇ ῥάχει πθσακτέον τὰ βοηθήματα. πολλάκις γε μὲν ὠδὶ κατα πῆσσει ἀφ' ὑψηλοῦ τόπου γιγνομένους, ἢ πληγᾶς σφοδρᾶς ἰσχυρῶς παθόσης ἧ ῥάχεως, ἡ φλεγμονὴ μέχρι πλείονων ἐκταθεῖσα μορίων, ὥ μόνος οὐ μῦς ἔβλαψεν, ἀλλὰ καὶ τὴν κύησιν. ἐφ' ὧν ἴσχεται τὰ ὦρα, διὰ τὸ τὴν κύησιν αὐτὴν παθεῖν. ἐνίοις δ' ὁ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ διαχωρήματα, τελέως ἐπεσχέθη, παθόντων δηλονότι τῶν ἐντέρων. ὥς περ γὰρ οἱ μῦες εἰς τὰς πθσαιρετικὰς ἐνεργείας βλάπτουσι παθόντες, ὅτω τὰ ἔντερα, καὶ ἡ κύησις, εἰς τὰς φυσικάς. ἐπειδὴ πρόκειται μνημονεύειν αὐτῶν ἐκείνεται τὰ προειρήμενα. καὶ διαφέρει πάμπολυ ἧ ὅσα τὰ φυσικὰ τῶν ψυχικῶν ὀργάνων. ἐγγὺς τοῖς μὲν φυσικοῖς ἐστὶν ἡ τῶν ἐνεργείας δύναμις ἴδια. τοῖς ψυχικοῖς ἡ ἀρχὴ ἐντεῦθεν, ὁμοίως ἥλιος κῶ φωτί. καθάπερ οὖν ἡ μαγνῆτις λίθος, ἣν ἑαυτῆ δύναμιν ἔχει καθ' ὅλου ἕλκει τὸν σίδηρον, ὅτω μὴ τῶν φυσικῶν
01 ὀργάνων ἕλασον. ὡς τε ἐπέρ ἐστιν μόνιμος αὐτῶν ἡ οὐσία μηδὲν διαδιδοῦσ μήτ' ἀρτηρίαν, μήτε φλέβα. ἐπεὶ δὲ καὶ τρέφεσθαι δεῖται, ἧ τὴν συμμετρίαν φυλάττειν τῶν ἐμφύτων θερμασίας, διὰ τοῦτ' αὐτοῖς ἐνίεσι φλέβα καὶ ἀρτηρίαν. οἱ δ' μόνον ἵνα μὴ φυλάττειν τὴν οὐσίαν αὐτῶν, ὡσαύτως δ' ἔντων τοῖς φυσικοῖς τοῖς ὀργάνοις, ἀρτηρίαν καὶ φλέβα. ὅτι δ' οὐκ ἔχουσι συμφυτον αἰσθήσεώς τε καὶ κινήσεως ἀρχήν, διὰ τοῦτ' ἀεὶ χρῄζουσι, χορηγόντων αὐτοῖς ταῦτα. καθάπερ ὁ ἥλιος τὴν αὐγὴν ἅπασιν, οἷς φωτίζει. καὶ διὰ τοῦτ γε μόνον τοῖς αἰσθανομένοις τε καὶ κινουμένοις μορίων συμβαίνει, μηδὲν ἔνιοτε βεβλαμμένοις αὐτοῖς, ὅμως ἀχλύωσι τὴν ὀργείαν. τὸ μὲν τοῖς φυσικοῖς ὀργάνοις οὐδέν γε συμπίπτειν εἰωθὸν, ἀλλ' ἀεὶ ἡ ἧ τὴν ὀργείαν βλάβης, αὐτὰ πάσχειν πρότερα. καὶ μὴν καὶ τοῖς ψυχικοῖς ὀργάνοις ἅπασιν, ἡ φυσικὴ διοίκησις ὑπάρχει, καὶ χρῄζουσί γε καὶ αὐτὰ ἡ τῶν ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν ἀδικείας φυλάττειν τὴν οὐσίαν αὐτῶν. καὶ χρὴ σκοπεῖσθαι σὲ μάλιστα καὶ διορίζεσθαι, τίνα μὲν, ὡς ψυχικοῖς, τίνα δὲ, ὡς φυσικοῖς, συμβαίνει τοῖς ὀργάνοις. οἷον ὅτι τὸ μὲν ἀλλοιοῦσθαι φθορὲ εἰπεῖν, ὑπὸ τῶν
20 ὁμιλούντων αὐτοῖς ὡς φυσικοῖς. τὸ δ' ἀισθάνεσθαι ἡ ἀλλοιώσεως ὡς ψυχικοῖς. ὅτω γοῦν καὶ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς γίνεται πολλάκις. οἱ γὰρ ἀεὶ ἡ γαστρὸς ἀτμοὶ πάντως ἀλλοιοῦσιν αὐτούς, οὐ μὲν ἀισθάνονταί γε ἡ ὅτω μικρᾶς ἀλλοιώσεως ἅπαντος. εἰ μὴ καὶ τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν ἔχοιμ ἀκριβῆ. λέγω δ' ἀκριβῆ, τὴν καὶ τὰ σμικρότατα βλέπουσαν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΠΟΝΘΟΤΩΝ ΤΟΠΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

30

ΡΟκειται μὲν ὡς ἐράσιστρατος ἀεὶ πολυπραγμονεῖται γυμνάζειν τὸν λογισμὸν, εἰς τε τἄλλα ἡ τέχνης ὄργανα, ἧ τὰ νῦν ἡμῖν προκείμενα πρὸς τὰς διαγνώσεις τῶν πεπονθότων τόπων. εἰσὶ δὲ τρεῖς τρόποι γυμνασίου ἧ αὐτά. πρῶτος μὲν ὁ καθ' ἕλασον τῶν μορίων τοῦ σώματος, ἃ τόπους ὀνομάζουσι. δεύτερος ἢ ὁ ἧ τὰς αἰτίας τε καὶ διαθέσεις, καὶ τρίτος ὁ κατὰ τὰς τῶν συμπτωμάτων διαφοράς. ὁ μὲν οὖν κατὰ τοὺς τόπους ὅτι τοιοῦτός ἐστιν. ἐγκεφάλου πάσχοντος ἴδια συμπτώματα ταυτὶ, γαστρὸς πασχούσης, ἴδια ταυτὶ. κώλου πάσχοντος ἴδια ταυτὶ. καθ' ἕκαστον τε τῶν ἄλλων ὁμοίως. ὁ δ' ἀπὸ τῶν διαθέσεών τε καὶ τῶν αἰτίων, φλεγμονῆς μὲν, ἴδια ταῦτ' ὄντα συμπτώματα, σκίῤῥου δὲ ταῦτα, καὶ ψύξεως μὲν ταῦτα. πλήθους δὲ ταῦτα. καὶ διαφθορᾶς ταυτὶ. κατὰ δὲ τὰ συμπτώματα, τὸ μὲν ἄλγημα τόδε τῶν διαθέσεων, ὅτι δηλωτικὸν, ἡ τῶνδε τῶν τόπων. ἡ δὲ βῆξ, τῶνδε. καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἔμετος, ἀμορφαγία,
40 διάῤῥοια, ἀσασμὸς, ῥίγος, φείκη, παραφροσύνη. διοριζομένων γὰρ οὕτως ἀπ' ἀλλήλων ἁπάντων αὐτῶν, εὔφωρότατον ἔσται τὸ καλῶς καὶ τὸ κακῶς λεγομένων. ὅτι δ' ὅτως ἔχει ταῦτα, μαθήσει σαφῶς ἐφ' ἑκάστου σκοπούμενος. οἷον ἔλκεως. ἐπεὶ δὴ πλεονάζει κατὰ τοῦτο τὸ ἡμῖν ὁ ἀρχιγμὸς, ἐκ τῶν ἄλγημάτων διαφορᾶς ἡγούμενος δηλωδῆ τὰ πεπονθότα μόρια, σκεπτέον ἐνταῦθ' αὖτ' ἀκριβῶς. τὸν γοῦν ναρκώδη πόνον, ὠδὶ νδύρου γίνεσθαι φησὶ ἁμαρτάνων προφανῶς. ἡ γάρ τοι νάρκη διὰ ψυχρὰν γίνεται διάθεσιν, ὅτε ἢ νδύρου μόνου, ἀλλὰ καὶ φλεγμὴ καὶ ἀρτηρίας, καὶ σαρκὸς, ὑμένος τε, καὶ χιτῶνος, καὶ δέρματος. εἰ δ' ὅτι πάντα ταῦτα, διὰ νδύρου ἔχει τὴν αἴσθησιν καὶ εἰς νδῦρα τὴν διάθεσιν ἀναφέρει. τί δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας διαφορὰς τῶν ἀλγημάτων ἰδίας τῶν νδύρων εἶναι φησίν, ὁ γάρ τοι πόνος αἴσθησις ὀδύνη πρόσληψις αἴσθησις. ὅλως δ' ὁ ναρκώδης μόνος ἢ νδύροις ἔχει τὴν ὑγρότητα, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἕκαστος, ὃς αὐτὸς ἐγράψεν ὁ ἀρχιγμός. ἐὰν δ' ἀκριβέστερον αἴσθησιν σκοπῇς ὁδὲ διαφορὰ τῆς μὲν πόνους, ὁ ναρκώδης ὀδύνη. ὥσπερ ὁ δ' ἐν ἐλκεσι τὸ
50 φλεγμαῖνον. ἀλλὰ μᾶλλον δυσὶν σωμάτοιν πραγμάτοιν, ὡς ὠδὶ τοῦτον ἕλκος τε καὶ φλεγμονὴς ὄντως ἐστὸν ἑκάτερον, ὅτως ἐστὶ πόνος τε καὶ νάρκης. ἡ γάρ ζι νάρκη, ψύξις τίς ὄντως ἐκ ἀγμὸς. καὶ διὰ τοῦτο δυσαισθησίαν τε καὶ δυσκινησίαν ὠνομάκασι τοῖς ὅτω διατεθεῖσι σώμασιν. ὥσπερ γε καὶ τὴν τελείαν ἀναισθησίαν τε καὶ ἀκινησίαν, ἡ τελεία κατὰ ψύξις. ὅτι δὲ διαθέσεως ὄνομα ὄντων ἡ νάρκη, καὶ ἐκ αἰσθήσεως, ἡ πόνος, διεδήλωτο καὶ πρὸς Ἱπποκράτους εἰπόντος ὧδε. νάρκη δὲ μετρίη, ὀδυνῶς λυπηρή. γίνεται γὰρ ἡ νάρκη, καὶ διὰ ψύξιν, ὡς ὁρᾶται φανερῶς, ἔπι τε τῶν ψυχόντων φαρμάκων, οἷον ἂν τις ὠδὶ πλέον ἔξωθεν χρήσεται ναρκῶδες ἀκριβῶς ἐστὶ τὸ μόριον. ὥσπερ γε καὶ παντελῶς ἀναίσθητον ἐν ταῖς ἰσχυροτάταις κατὰ ψύξεσιν. ἐκ ἐκ φαρμάκου μόνον, ἀλλὰ κἀκ τῶν πεπιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος γινομένοις. οἶδα γοῦν πολλοὺς ὅλους ὧδε πόδας οὕτως ψυχθέντας, ὡς εἰς ἀναισθησίαν μὲν πρῶτον ἀφικέσθαι, νεκρωθέντας δὲ, ἐν ταῖς ἑξῆς ἡμέραις ἀποβαλεῖν. καθάπερ δὲ καὶ ἡ παντελὴς ψύξις ἀναισθησίαν τε καὶ ἀκινησίαν διαφορᾷ τελείαν ὅτως καὶ ἡ μετριωτέρα δυσαισθησίαν

τε, καὶ δυσκινησίαν. ὀνομάζεται δ' ὡς ἔφην ἡ τοιαύτη ψύξις, νάρκη. καὶ τοίνυν τὸ ναρκῶδες ἄλγημα, διάθεσιν ἐργάζεται ψυχρὰν τε ἅμα καὶ ὁδωκράν. δ' κλάσης δὲ λέξεως, ἐκ ὀδυνῆς διαφοράν, ὡς ἔφην, ἀλλ' ὀδύνην ἅμα, καὶ ἤτοι διάθεσιν ψυχρὰν, ἢ τὴν ὑπ' αὐτῆς γινομένην ἐν τοῖς μορίοις δυσαισθησίαν τε καὶ δυσκινησίαν. ἴσμεν δ' ὅτι καὶ τοῖς θλιφθεῖσι μορίοις ἰσχυρῶς, ἐγγίνεται νάρκη, καὶ τοῖς ἀφαμμένοις τοῦ ζῶος δὲ νάρκης ἐπὶ ζώσης. καὶ ὅσοις γε κατά τι τῶν λίθων ἐγγίνεται νάρκη. τῶν τε φανέντων τὴν ἀμυδρὰν ἔχουσι τὴν αἴσθησιν, ἀδύνατα τοῦσιν τὰς κινήσεις, καὶ εἰ βιάζοι τόπις, ὀδυνῶνται. χωρὶς δὲ τοῦ πρὸς τὰς κινήσεις ὀρχεῖσθαι, τοῦ μὲν πάθους δὲ νάρκης ἀισθάνονται σαφῶς, τοῦ μὲν ὀδυνῶνταί γε. κακῶς οὖν ὁ ἀρχιγνώμης ἴδιον εἶναι φησὶ τὸ ναρκῶδες ἄλγημα, διαθέσεως γάρ ἐστιν ὁ τόπου πεπονθότος ἡ νάρκη γνώρισμα. καὶ τοίνυν μετ' ὀλίγον πάλιν αὐτὸς ὁ ἀρχιγνώμης ἰδίαν εἶναι μυδρὰν αὐτὴν φησίν. ἔχει δ' ἑκατέρα τῶν λέξεων ὅτως. ἡ μὲν πρότερα. τὰ δὲ ὑγρὰ διατείνεται τέ τε καὶ σκληρύνεται συγκρεφόμενα. καὶ ταῦτα μὲν ναρκώδεις ἀπεργάζεται τοὺς πόνους καὶ σκληρῶς διατείνοντας, ἡ δ' ὀλίγον ὕστερον αὐτῆς ἑρμηνεία ῥῆσις ὅδε ἥδε. μύδη δὲ ἁρκός τε καὶ ὑγρὸν μῖγμα τῶν ἰδιωμάτων, ἀμέλει ἢ καὶ ἀρτηρίας, ἐν τοῖς πόνοις ἀναφέρουσι, σφίγγοντες ὡς ἂν εἴποι τις ἐκ μετὰ βυρυχωρίας διατεινόμενοι καὶ ναρκώδη δὲ σφύζοντες. τούτων τῶν ῥήσεων ἐν μὲν τῇ πρότερα, τὰ ὑγρὰ ναρκώδεις ἀπεφήνατο τοὺς πόνους φησίν, ἐν ᾗ δὲ τῇ δευτέρᾳ, τοὺς μὴς ναρκώδεις σφύζειν, ἀ δὲ τοῖς πάθεσιν ἀναφέρων τὸ ναρκῶδες, ἀλλὰ τοῖς μορίοις. ἔστι δ' ὡς εἶπον ἀ μορίᾳ τινὸς ἴδιον ἡ νάρκη πάθος, ἀλλὰ διαθέσεως, ἅπασι μὲν ἐγγινομένης τοῖς σώμασιν, ἐκ ἐν ἅπασι δ' ἀιδήτως φαινομένης, ἀλλ' ἐκείνοις μόνοις ὅσα πέφυκεν αἰσθάνεσθαι τῶν ἐν αὐτοῖς παθῶν, καὶ κινεῖσθαι ἢ προαίρεσιν. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ φανόμενον ἐναργῶς ὑπὸ τῆς μυδρᾶς, ὁ λόγος αὐτοῦ μάχεται μετὰ τοῦ καὶ ἀδιαιρέτως εἰρῆσθαι, τάχα δὲ καὶ ἀγνοεῖ ὡς ὑπὸ μόδι τοῦ σώματος αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ὄζει σαρξ. ἀλλὰ τῆς μυδρᾶς τὸ μὲν ὑγρῶδες, ἐν τε ταῖς πλείσταις τῶν μεφαλῶν, ἢ τελευτῶν ὄζειν, ἐν ᾗσθάνεσθαι οἱ τένοντες. ὅσον ἢ ἐν τοῦ μεταξὺ παῦ, ἢ πρὸς ἅπαντων ἀνθρώπων ὀνομαζομένη σαρξ ὄζει. ὑδενὸς εἰδότες ὅτι μὴ ἀκριβῶς ἀνατεμόντων ὡς ἐκ ὄζει μόνη σαρξ, ἀλλὰ μετὰ πινῶν ἰνῶν λεπτοτάτων, εἰς ἃς τὸ ὑγρὸν ὑγρῶσθαι ἐλύθη χρόος. ὀνομάζω ἢ χρόος ὑγρῶσθαι, εἰς μίαν ἄγων προσηγορίαν τόσας σωσθείσμούς καὶ τοὺς πόνους. τούτων γὰρ διαπεφορημένων τῇ σαρκὶ, τὴν τῶν μυῶν ὀσίαν εἰδείξαμεν σωσταμένην. ἕνεκα δὲ τοῦ διαμένειν αὐτὴν ἐνέβη ἀρτηριῶν τε καὶ φλεβῶν. καὶ τοίνυν καὶ τὸ σφύζειν ἀνωδύνως, ὑπάρχει μόναις ταῖς ἀρτηρίαις, ὑγιαίνοντος τοῦ ζῶος. φλεγμονῆς δὲ μεγάλης χρομένης, ἢ ἐρυσιπέλατος, ἢ ἀφθαμάζος ἀιδανόμεθα σὺν ὀδύνῃ τοῦ σφυγμοῦ τῶν ἀρτηριῶν, ἐμποδὼν ὄθ' ὑγίαινε τὸ σῶμα μὴ ὅτι μετ' ὀδύνης, ἀλλὰ μὴ ἢ χωρὶς τούτων, αἰδανόμενοι. ἔστι γὰ δ' ἡ τὸ συμβαῖνον τοιόν δε. τὰ φλεγμαίνοντα μόρια ἢ δύο τότους καιρὸς ὀδυᾶται μεγάλως, ὅταν τε πρὸς τὰς κινήσεις ἄγηται, καὶ ὅταν θλίβηται πρός τινῶν. ἐπεὶ δ' ἂν ὅλως ὁ μῦς φλεγμαίνῃ, ἢ δι' ὅλου βόπου, ὀδύνης αἰδανόμεθα, διατελλομένων τ' ἀρτηριῶν, ὅτι τε κινοῦνται, καὶ ὅτι θλίβονταί τε ἅμα τὴν πεφυκυῖαν σάρκα, καὶ θλίβονται πρὸς αὐτῆς, ὅτος μὲν ὁ τρόπος ὄζει, τοῦ ἢ φλεγμαίνοντα μόρια σφυγμοῦ, καὶ ὀδύνην μόνην ἐκάλουν οἱ παλαιότατοι σφυγμόν. ὕστερον δὲ καὶ πάσαν αἰδητὴν κίνησιν ἀρτηριῶν ὡσαύτως ὠνόμασαν. ἀμὲν ἀχρειότερόν γε μυδρᾶς παχόντων, ἢ ὅλως ἴδιον ὄζει τὸ ναρκῶδες σφύζειν, ὅτι μὴ δὲ τὸ σφύζειν ὅλως. τοῦ σφυγμοῦ δ' πλατῶτος ὡς εἴρηται τὸ μετ' ὀδύνης. ἐν τε γὰρ τοῖς σκιῤῥοις καὶ τοῖς ἰδίως οἰδήμασιν προσαγορευομένοις, ἐν τε ταῖς χοιρὶς ὄγκοις δυσκρασίαις, ἀνώδυνον ὄζειν ἢ τῶν ἀρτηρίων κίνησις, ἐν τε τοῖς φλεγμονώδεσι πάθεσιν, ἐκ ἀεὶ μετ' ὀδύνης, ἀλλ' ὅταν μείζω χρύηται. καὶ μὴν καὶ χωρὶς μυὸς αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀρτηρία φλεγμονῶδες πάθος παθοῦσα, μετ' ὀδύνης σφύζει. λέγω ἢ δηλονότι φλεγμονῶδες πάθος, ἵνα σωεπινοῶται τῇ φλεγμονῇ, τά τ' ἐρυσιπέλατα, καὶ τὰ ἀφθάματα. τῶν οὖν τοιούτων παθῶν μειζόνων χρομένων σύμπτωμά ὄζειν τὸ σφύζειν. εἰ δέ γε ναρκώδης ποτ' ἐπ' αὐτῶν ὁ σφυγμὸς φαίνοιτο γινόμενος, αὐτῷ δηλονότι τοῦ κάμνοντι, τοῦτο γὰρ δὴ καὶ τὸ ἡ νάρκης πάθος ὄζειν αἰδητὸν, ἰσχὺν ἔσχηκώτα, διάθεσιν ἐν τοῖς κατὰ τὸν μῦν ὑγροῖς, ὑπὸ παράλυσιν αὐτῶν ἀφικνουμένων. ἡ μὲν γὰρ ναρκώδης διάθεσις ἐν τοῦ μεταξὺ παραλύσεώς τ' ὄζειν καὶ ἡ ὑγιεινῆς κατασάσεως. ὁ δὲ σὺν ἀλγήματι σφυγμὸς, ἐν φλεγμονώδεσι πάθεσιν ἀξιολόγοις ἐπ' αὐτῶν μὲν ἀεὶ τῶν ἀρτηριῶν, ἤδη δὲ καὶ τῶν περιεχόντων αὐτὰς σωμάτων, ὅταν ὑπὸ σφοχωρείας θλίβωσιν αὐτὰ, καὶ οἷον πλήττωσιν διατελλόμενοι, τοῦ πάσχοντος μορίους, αἰδανόμεθα πεφυκότος. ὅτ' οὖν ἐν περιπνευμονίᾳ χρήσεται πόνος σφυγματώδης, οὔτ' ἐν πλευρίτιδι, δῆλα τῶν μορίων φύσιν. ὁ μὲν γὰρ πνεύμων ἀναίσθητος, ἡ πλευρίτις δὲ νόσημά ὄζειν τὸ τὰς πλευρὰς ὑποζωκότος ὑμένος, ὃς ἐν οἷς μὲν ὁμιλεῖ τοῖς ὀστοῖς δῆλα ἀνάγκης θλίβεται. τὸ μεταξὺ δὲ παῦ ἄθλιπτον τ' ὄζειν αὐτὸ, καὶ μόνον τοῦ λόγῳ ἡ φλεγμονῆς ὀδυώμενον. ἐν τούτῳ τοῦ χωρίῳ καὶ ἀρτηρίαι εἰσὶν ἀεὶ κατὰ τὰ μεσοπλεύρια καλούμενα τεταγμέναι, κατά τε τὰ παχέα καὶ χαλαρὰ μόρια τῶν πλευρῶν. ἐν βάθει τε κείμεναι μᾶλλον, ὡς μὴ φάναι τοῦ τὰς πλευρὰς ὑποζωκότος χιτῶνος. οὔτ' οὖν μετ' ὀδύνης, οὔθ' ὅλως αἰδητὴ, τοῦ κάμνοντι τῶν ἀρτηριῶν πύτων ἐν ταῖς πλευρίτισιν ἡ κίνησις ἔσται. φλεγμαινόντων μὲν τοι ποτὲ τῶν ἐν τοῖς μεσοπλευρίοις μυῶν, ὀδυνηρὰν ἀνάγκη χρήσθαι τὴν διαστολὴν τῶν ἀρτηριῶν, καὶ δῆλα ὅτ' κατάφορον αὐτῷ τοῦ κάμνοντι. καὶ κατὰ τὸ μέγεθος τὸ ἡ φλεγμονῆς, αἰδήσεται τοῦ κατ' αὐτὴν σφυγμοῦ. καὶ δῆλα τοῦτό γε ὧν τοῖς σφοδροτάτοις σφυγμοῖς, ἐλαπύσκεται τὰ φλεγμαίνοντα μόρια, μεγάλαις φλεγμοναῖς ἑπομένης ἡ ἐλαπύσεως. ὀλίγου οὖν τῶν εἰρημένων δ' ἥλον ἥδη. ὡς ὁ σφυγμώδης τε καὶ σφυγματώδης ὀνομαζομένου τοῦ τῶν ἰατρῶν πόνος, ἐν πάθεσί τε γίγνεται φλεγμονώδεσι, καὶ σώμασιν αἰδητικοῖς. ἢ μὲν αὐτοπάθειαν, ἢ ἰδιοπάθειαν, ἢ πρωτοπάθειαν ἐν ἀρτηρίαις, ὀνομαζέτω γὰρ ἕκας ὡς ἂν ἐθέλῃ. κατὰ δὲ τὴν ἐκ ἡ θλίψεως τῶν φαινόντων κοινωνίαν, ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αἰδητικοῖς. οὐκοῦν οὐ δ' ἐν ἅπασί γρύοιτ' ἄν ποτε τοιοῦτος σφυγμός. οὐ δ' ἐν νεφροῖς. ὅτι μηδ' ἐν ἐκείνοις, εἰς ὅλα διαπείρει τὰ ἀπλάγχνα τὰ νεῦρα, καθ' ὅτι μὴ δ' ἐν πνεύμονι. καὶ δῆλα ὅτ' βάρους αἴδησις, ἐπ' αὐτῶν γίνεται πεπιεσόντων νοσήμασι τοῦ χρόους τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων. ἐφ' ἑκάστου γάρ τοι τῶν εἰρημένων ἀπλάγχνων, ὁ πεφυκὼς ὑμὶν εἰς ὃν διαπείρεται

παίρεται τὸ νδῦρον ἀιδηπικὸς ὑπάρχει. διατεινόμενος οὖν τῷ ηʃ τὸ πλάγχνον ὄγκῳ, ϛʃ ϱ ὀδυνᾶ-
ἕδει, τῇ πῶσκγοείαν πῶσεπεπάθατο. καὶ δʃὰ τοῦ β' ἱπποκράτης μὲν πρῶτ⊙, ἔγρα-ψν καὶ εἰς νεφρὸν
ὀδυνᾶ βαρεῖα. μετ' αὐτὸν τ' οὐκ ὀλίγοι τῶν ἀρίστων ἰατρῶν, οὐκ ὀδυνᾶς ὀξείας, ἀλλὰ βάρους ἀιδηρίαν ϱ τοῖς
τῶν ἐρημένων πλάγχνων φλεγμονᾶς ἔφασαν γίνεσθαι. καὶ μὴν καὶ αὐτὸς ὑμᾶς ὡς αὖ οὐκ ἔχοντας ϱ
ἑαυτοῖς ἀρτηρίας, εἰκὸς δ' ἦπου μὴ σφύζειν, ὥσπερ οὐ δὲ τὸ δ'ρμα, καὶ ἰσχυρῶς φλεγμαίνη. ηʃ δὲ τὸν αὐτὸν
λόγον, οὐ δὲ αὖ ἀδʃῆνας, ὅσοι οὐ μετέχουσιν ἀρτηρίων, ἀλλὰ καθ' ἕνα τρόπον ἀλγήσει τὰ τοιαῦτα μόρια
φλεγμαίνοντα, τὸν ϱ τάσεως. ἀχώριστος γὰρ οὗτ⊙ ὅτι τῷ ἀιδηπικῷ σωμάτῳ ἅπάντων ϱ ταῖς τοιαύ-
ταις διαθέσεσιν. οἱ δ' ἄλλοι πόνοι τισὶ μὲν ὑπάρχουσι μορίοις, τισὶ δ' οὔ, μεμνῆσθαι γοῦν αὐτῶν ἀεὶ χρὴ καὶ γι-
γνώσκοντα τὴν φύσιν ἑκάστου τῶν τόπων, ὥσκοπεῖσθαι τε τίνας μὲν ἐγχαρεῖ διεξελθεῖν τρόπους ὀδυνᾶς, τί-
νας δ' οὔ, λέγομεν οὖν ὧδις αὖθις αὖ ἀναλαβόντες. εἷς μὲν τρόπ⊙ ὀδυνᾶς ὅδ'ν, ὁ ηʃ τὴν ἀνώμαλον δυ-
σκρασίαν ϱ αὐτῷ ϛʃ πάχοντι μορίῳ συνιστάμεν⊙. εἰ καὶ μηδενὸς ψαύοι τῶν ἔξωθεν, ἕτερ⊙ δ', ὁ ηʃ τὴν τά-
σιν οὐκ ἔτ' ἴδι⊙ μόνου τοῦ πάχοντ⊙, ἀλλ' ἔσιν ὅτε καὶ δʃὰ τὰ πλησιάζοντα γινόμεν⊙. ἄλλος δ' ἐκ τῶν ψαυ-
όντων μόνον ὁρμώμεν⊙ εἰς τὸ πάχον. ὅταν ἤτοι θλιβόμενον, ἢ θλώμενον, ἢ πιπρωσκόμενον τυγχάν⊙ τῶν πε-
παισπόντων ὀδυνᾶται. ὅγε μὴν ἑλκτὸν κινεῖσθαι τρόπος ϱ ὀδυνᾶς, δʃὰ μέσου τινὸς ἑτέρου, τῇ ὀδυνᾷ ἐργάζε-
ται. καθάπερ ὧν ϱ ἀρτηρίας ὀλίγῳ πρόσθεν ἐλέγομεν. καὶ γὰρ τείνεται τὸ κινούμενον ὑφ' αὑτοῦ. καὶ θλίβε-
ταί ποτε καὶ θλᾶται τε καὶ πιπρώσκεται πεπαισπόν τοῖς πλησιάζουσιν. εἰ δὲ μηδενὶ πεπαισπόποι ϛʃ τείνε-
σθαι μόνον τῇ ὀδυνᾷ ὑφ' αὑτοῦ ἀνάγκης ἔχει. ὡς τἀν ὑφ' ἑτέρων ὅλα κινούμενα, μηδενὸς ἔξωθεν αὐτῷ ὧν ψαύον-
τος, οὐδεμίαν ὀδυνᾷ ὧδικτᾶται παρὰ τὴν ἀνάγκαιαν. πολλάκις δ' ἐν ἑτέροις εἰρηκὼς, οἶδ'α δύο τοὺς πρώ-
τους τρόπους ὀδυνᾶς, ἁθρόαν ἀλλοίωσιν κράσεως, καὶ συνεχείας λύσιν, οἷς ὁ μάχεται τὰ νῦν εἰρημένα. καὶ
γὰρ τὸ τεινόμενον, καὶ τὸ θλιβόμενον, καὶ τὸ θλώμενον, καὶ τὸ πιπρωσκόμενον ὀδυνᾶται λυομένης ϱ συνε-
χείας αὐτοῦ. οὐ δὲ γὰρ ὅταν ὑπὸ βελόνης πιπρώσκηται τις, ἕτερον πάθ⊙ πάσχει, τοῦ γινομένου ηʃ τῇ ὑπὸ
δριμέ⊙ χυμοῦ διάβρωσιν. ἐν ἑκατέρῳ γέ τοι ϛʃ πάθει, διαφθείρεται τὸ συνεχές. οὐχ ὡσαύτως οὖν ὅτε δια-
κνώδης χυμὸς ὀδυνᾷ ἐργάζεται καὶ ὁ πολύς. ἀλλ' ὁ μὲν, ϛʃ διαβιβρώσκειν, ὁ δὲ, ϛʃ διατείνειν, ὥσπερ καὶ τὸ
φυσῶδες πνεῦμα, διὰ τὰς ἰσχνείας τοῦ οὐρου, ἐν ἐρυσιπέλασι τε καὶ φλεγμονᾶς καὶ ὅλως τοῖς φλεγμονώ-
δεσι πάθεσιν, οὐ ϛʃ τείνασθαι μόνον ὑδὶ τῇ πληρώσει πονοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῇ δυσκρασίᾳ, οὐ σμικρὰν οὐδ' αὐ-
τῆς δυνάμιν ἐχούσης πρὸς ὀδυνᾶς γένεσιν. ὡς δ'ηλῶσιν οἱ ἐξ ὀσβιποείας ἐν χυμῶνι σφοδρῷ θάλπειν ἀθρόως
παρὰ πυρὶ τὰς χεῖρας ὠχειρήσαντες. ἀφορήτου γάρ τιν⊙ ὀδυνᾶς ἀιδάνονται, καὶ μάλιστα ηʃ τὰς ῥίζας τῶν
ὀνύχων. οἶδ'α δὲ καὶ ἐμαυτῷ ποτὲ συμβᾶσαν ὀδυνᾷ σφοδροτάτῃ ὡς πρυπάνῳ δηλεῖν διαπηρᾶσθαι ηʃ τὸ
βάθος ϱ κοιλίας, ἐν ἐκείνῳ μάλιστα ϛʃ χρεία, καθ' ὃ δὴ ἀπὸ τῶν νεφρῶν, ὑδὶ τῇ κύσει συρηκῶς ἐκτε-
μνούσης ἴσμεν. αὐτ' ἐνεθέντ⊙ πυγανίου. ἐλαίου μικρὸν ὕστερον ἀρκείναι πεθυμηθεὶς αὐτὸ, σωεξέλειπνα μετὰ
σφοδροτάτης ὀδυνᾶς τὸν ὑαλῶδη πεφυκότα ὑπὸ παχυτέρου χυμοῦ, ὃς ὑάλῳ κεχυμένῳ πεφύκοιεν
τῇ χροιᾷ καὶ τῇ σύστασιν. ἐθεασάμην δ' αὐτὸ δὴ καὶ ἄλλοις συμβάν. ὅτι δὲ ψυχρότατος ὁ χυμὸς οὗτ⊙
ὅδ'ν, ἀρκτέα μὲν ἦπου καὶ παχυτέρας ϛʃ καὶ τοὔνομα κατ' αὐτὸ θεμένῳ τὸ, ὑαλῶδες. φαίνεται δὲ σαφῶς
καὶ ηʃ τῇ ϱ ἁφῆς ἀιδήσει αὐτῶν τε τῶν ἀρκεινάντων αὐτὸν, καὶ εἴ τις ἄψαιτο βουληθεὶς παραχρῆμα. καὶ
θαυμάσαι γ' ὅδ'ν πῶς ψυχρὸς ὑπολείπει, μηδὲν ὑπὸ ϱ κατὰ τὴν ἐλλείψιν βίας θερμαινόμεν⊙. ἐγὼ μὲν οὖν
ὠήθην, λίθον ἐφιλωσθαι κατὰ τὸν ἕτερον τῶν οὐρητήρων. οὕτω μοι τὸ ϱ ὀδυνᾶς εἶδ⊙ αὐτοῦ, ϛʃ πιπρᾶσθαι
παραπλήσιον ἐφαίν⊙. δ'ηλον δ' ἐγχέ⊙ μετὰ τὴν ἐκλεισιν τοῦ χυμοῦ, παυσαμένης ϱ ὀδυνᾶς, ὡς οὔτε λί-
θ⊙ ἓν ἄπ⊙, ὅθ' ὁ πάχων τόπος οὐρητὴρ, ἢ νεφρός. ἀλλὰ τὸ τῶν ἐντέρων, καὶ μᾶλλον ἴσως τῶν παχέων. οὐ
γὰρ ὡς δʃὰ λεπτοῦ σώματ⊙, ἢ δʃεξοδ⊙ αὐτοῦ βραχυχρόνι⊙ ἓν, ἀλλ' ὡς ἐκ βάθους τινὸς φορουμένου δʃὰ παχυ-
τέρου τινος, ἢ ηʃ τὸν χυτῶνα τῶν λεπτῶν ἐντέρων. ταυτή μοι δοκοῦσιν καὶ οἱ ἰατροὶ χεῖλον ἅπαντ⊙ ὀνομά-
σαι τὰ τοιαῦτα τῶν ἀλγημάτων κωλικά. ἡ γοῦν ὀδὼν ὑδὶ ϛʃ χωείῳ καθ' ὃ ϱ ὀδυνᾶς ἀιδάνοντ' μηδὲν μᾶλλον
ἐνδλεικνυμένου τὸ κῶλον, ἢ τί τῶν λεπτῶν ἐντέρων ὀδυνᾶται. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα τῶν ἀλγημάτων, ὡς ὑπὸ πυ-
πτάνου φαίνεται γινόμενα, τῶν καμνόντων αὐ τῶν οὕτως ἐρμηνευόντων. ἕτερα δ' ὡς σκόλοπ⊙ ἐνπεπαρμένου
φαίνεται, παχὺ μὲν ἐνδλεικνύμενα καὶ ταῦτα τὸ πάχος ἐὰν σῶμα. διαφέροντα δ' ἀλλήλων, ἢ τοι ηʃ τὸ πλή
θ⊙, ἢ τὸ πάχ⊙, ἢ τῇ κίνησιν, ἢ τῇ δυνάμει, ϱ ἐργαζομένης τῇ ὀδυνᾷ οὐσίας, εἴτε χυμὸς, εἴτε πνεῦμα
φυσῶδες ἔτι. τὸ γὰρ ἔλαττον, ἧττον ὀδυνήσει τοῦ πλέον⊙, ὥσπερ γε καὶ τὸ λεπτότερον, τοῦ παχυτέρου, καὶ τὸ
μένον, τοῦ κινουμένου, καὶ τὸ τοῦ βαίου ϱ ψύξεως ἀπολειπόμενον. ἀλλὰ τό γε ϱ ὀδυνᾶς εἶδ⊙ ἐντέρου παχέος
ὅδ'ν, ἄνθ' ὡς ὑπὸ σκόλοπ⊙ ἐνπεπαρμένου τίς, ἄνθ' ὡς ὑπὸ πυπτάνου διαπεπράσθαι νομίζει. καὶ διακείνας
γε ταῦτα ϱ ἀπὸ λίθου σφιλώσεως, οὐκ ἔσι, πρὶν πρόσθεν εἶναί τί σῶν ἐφεξῆς. οὐ μὴν οὐδὲ βλαπόμεθα πρὸς τὸ
πραΰναι τὴν ὀδυνᾶν ἐκ ϱ τοιαύτης ἀγνοίας. κοινὰ γὰρ ἅπαντα τὰ ϱ ὀδυνᾶς ἑκατέρας ὅδ'ν βοηθήματα.
θάλψεις μὲν ἔξωθεν τε καὶ δʃὰ τῶν ἐνοιμένων τὸ πρῶτον. ὧν τούτοις δὲ, εἰ μὴ πραΰνοιτο καὶ τῶν ἀναδαίνων
τί καλουμένων φαρμάκων, ὁ ποῖόν ὅδ'ν, ὁ τοῦ Φίλωνος. ἀλλ' εἰ μὲν λίθ⊙ ὁ τῇ ὀδυνᾷ ἐργαζόμενος εἴη, ποτὲ
μὲν αὐτὸς μόνος ἐκλειφθεὶς ὀφθήσεται. ποτὲ δὲ καὶ μεθ' αἵματος ἅμ' αὐτῷ συνεξερυφθέντος, ξυνδέντα μ' ἐπλεύσ-
τῃ τῶν σωμάτων ἃ δʃεξῆλθεν, καὶ μᾶλλον εἰ τραχὺς ἢ ὀξὺς ὁ λίθος εἴη. ⊙ μετὰ ταῦθ' ὕστερον ὑπισκεπομένῳ σοι
τὰ ὄρα, ψαμμώδεις ὑποστάσεις εὑρεθήσονται. τὸ κῶλον δ' ἔπηρ εἴη τὸ πάθος, ὅτε ψάμμος, ὅτε λίθ⊙, ὅθ' αἷμα
χυμὸς δ'επις οἷον εἶπον, ἢ τ' ἄλλα γε τὰ κατ' ἔντερον πάχον ὧν φαινόμενα συμπτώματα. πρόσχρημα μὲν ἐμ-
φύσησις τις, καὶ διάτασις, ἢ πάνυ πολλαὶ φῦσαι καὶ μᾶλλον ἐξ ὑστέρου, καὶ τροφοὶ τινες, καὶ διαχωρήματα
φυσώδη. γνωρήσεις δ' αὐτὰ ϛʃ καθ' ὕδατος ἐποχεῖσθαι πεφυκότα βολβίτοις. ἀλλὰ καὶ τὰ ϱ ὀρέξεως τε
καὶ πέψεως, χείρω πεφυγονότα τε καὶ γινόμενα καὶ συνεπόμενα, ηʃ τῇ ϱ συνεχείας κοινωνίαν ϛʃ

πρωτοπαθοῦντι συμπαθούσης τῆς γαστρός. ἐκ ἥκιστα δὲ καὶ πρωκγεῖται τῶν κωλικῶν ὀνομαζομένων παθῶν, ἀπεψία καὶ πνεύματωσις, ἔμετος τε ⟨ναυτίαι μέχρι πολλοῦ πραμένουσαι λυγαὶ, ⟩ σῆξις τῶν καθ' ὑποχόνδριον, ἄσκη τε ⟨ἀρεία πολλή. τὰ μὴν σφοδρότατα τοιούτων ἀλγημάτων, εἰκὸς ἂν ἦ⟩ τὰ παχύτερα τῶν ὑγρῶν. ὅσα δ' ὠμότερα δυσὶν θάτερον ἢ ὑγρὸν τοῖς αὐτοῖς μένειν, ἀλλὰ δι' ἀμετριωτέραν αἰτίαν. ἢ γὰρ τοῖς λεπτοῖς ὑγροῖς συνίστασθαι. τὰ δὲ μετὰ δήξεως ὑπὸ χυμῶ δριμυνόμενα γίνεται διαβιβρώσκοντι τὸ ὑγρόν. ἀεὶ γοῦν δυσεντερίας πρωκγεῖται τὰ τοιαῦτα, ἢ γε μετ' ἐλκώσεως ὑγρῶν γινομένης, ἣν καὶ μόνην ὀνομάζουσι δυσεντερίαν, οἵτε νεώτεροι πάντες ἰατροὶ καὶ τῶν παλαιῶν οὐκ ὀλίγοι. καλοῦσι γὰρ οἱ μὲν τινες αὐτῶν οὐ μόνον τάυτην δυσεντερίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην τὴν αἱματώδη προσαγορευομένην διὰ τὸ τῶν ἐκκρίσεων εἶδος, ὑγιότε μὲν αἵματος ἀκεραίου καὶ πολλοῦ διαχωρουμένου. ποτὲ δ' ὡς πορ τινὸς ἰλύος αὐτοῦ, καὶ πρυγὸς δι' ὀλίγου τὸ πλῆθος· οὐδὲ τούτου. αὕτη μὲν οὖν σύμπτωμα ὄντων πάντων· ἡ δ' αἱματος ἀκεραίου καὶ πολλοῦ τὸ σύμπαν σῶμα κρατεῖ πολλάκις, οὕτως ὡς αἱμορροΐς, ἢ κάθαρσις γυναικείας. ποθὲ μὲν δὴ τούτων, καὶ οὐδὲν ἐγχωρεῖ διελθεῖν. ὑπὸ δὲ τὰ τῶν ἀλγημάτων εἴδη πάλιν ἐπάνειμι, ὅθεν γὰρ μάλιστα προὐθέμην ἐν τοῖς γράμμασι διασκέψασθαι ἀρξόμενος, οὕτω καὶ τῶν τοῦ πνεύματος ὀνομαζομένου, σωισταμένου τε ποθὲ αὖ ὑμένας μάλιστα. ἢ μὲν οἷον ῥίζης τοῦ πάθους ἦ⟩ τὸ πνεῦσθαι δηλοῦν ἐργασιμένης, ἐκτεινομένης δ' ὑπὸ πλέον ἐν κύκλῳ ποθὲ ⟨ὅλον ἢ ὀδύνης. οὕτω τοι καὶ τὸ ἢ πλευρείτιδος ἄλγημα πνευματῶδες ἂν χεδὸν ἅπασι τοῖς ἰατροῖς ὡμολόγηται, καθάπερ τὸ ἢ φλεγμονῆς σφυγματῶδες. ἐμοὶ δὲ αἱμοδίας τι πρωτοικὸς ὁ πόνος ἔχει τῶν ὑμένων σωμάτων ὡς ἀρχιγόνης ἐγραψεν. ἴσμεν γὰρ ὅτι ἦ⟩ τὸ σῶμα μόνον, οὐδὲ ⟨ὅλον σύμπαν, ἀλλὰ ⟨τοὺς ὀδόντας τε καὶ τὰ ὄλα γίνεται τι πάθος, ὃ καλοῦμεν αἱμοδίαν. ὃ μηδὲ ἑρμηνεῦσαι λόγῳ δυνατόν ἐστι, ἀλλ' ἐλί τοῦ πρωκγήσασθαι μὲν ἐν ὠδίνι ἐκτεσμάτων αὐτηρῶν τε καὶ ὀξέων, ἀπολυθῆσαι δὲ τί πάθος ἐν τοῖς ὁμοῦσι καὶ τοῖς οὔλοις, ὠδίνεσθαι μὲν ἅπασι γίνεσθαι †ταυτὸ. ὁρῶντος ἐν τοῖς πλείστοις ὁμοιοπαθεῖς ἡμᾶς †ὑπάρχοντας, ὡς ἀπὸ τῶν αὐτῶν αὐτοῖς πάσχειν τὰ αὐτά. τὸν μὲν οὖν τοιοῦτον πόνον, ἐν ᾧ⟩ στόματι μόνον ἴσμεν γινόμενον. ἄλλους δὲ τινὰς ὧν ἀρχιγόνης ἐγραψεν μὴ ὅτι γνωρίσαι γινομένους δυνατὸν, ἀλλὰ μὴ δὲ νοῆσαι λεγομένους. οἷον τὸν ὀλίμιον, ἢ τὸν αὐστηρὸν, ἢ τὸν γλυκὺν, ἢ τὸν ἰσχνῶς ὀξὺν, ἢ τὸν ἀγκύλον, ἢ τὸν γλίσχρον, ἢ ἀτειρῆ, ἢ τὸν σύφοντα. τοιαῦτα γὰρ ὀνόματα, καὶ ἢ⟩ τῶν ποθὲ τῶν σφυγμῶν πραγματείαν ἐγραψεν, οὐδὲν διδάξαι δυνάμενα τὸν ἀκούοντα, δίχα τὸ πεῖσαι δι' ἀσαφηλίαν ὀνομάτων δεῖσθαι ἰατείων. εἰ μὲν ποθὲ χυμῶν διαλεγοίμεθα, καὶ ὅλως ποθὲ τῶν ἢ γλυκήτος ἰδίων ἀνθρώπων, αὐστηρὸν ἡμῶν λεγόντων, καὶ στρυφνὸν, καὶ σύφοντα, καὶ ἁλυκνώδη, καὶ ἀλμυρὸν, καὶ γλυκὺν, καὶ πικρὸν. εἰ δὲ ποθὲ τῶν ἀπλῶν, ἁβρὸν σῶμα, καὶ ξηρὸν καὶ θερμὸν, καὶ ψυχρὸν, καὶ τραχὺ, καὶ λεῖον, καὶ μαλακὸν, καὶ σκληρὸν, ὀξύ τε καὶ ἀμβλύ. καθάπερ γε καὶ εἰ ποθὲ τῶν ὁρατῶν ἐρυθρὸν, καὶ ξανθὸν, καὶ μέλαν, καὶ λευκὸν, καὶ φαιὸν, ἢ τί τοιοῦτον ἕτερον. εἰ δ' ⟨ἁλίσκοι τις αὐτῶν τὰς ποσκγορείας, ἀσαφέστατα τοῖς ἀκούουσιν ἐρεῖ. καθάπερ ὑπὸ τοῦ σύφοντος, ἢ αὐστηροῦ πόνου. τὸν μὲν γὰρ γλυκὺν οὐδ' ὑπονοῆσαι δυνατὸν, ἀνιῶντος μὲν ἀεὶ τοῦ πόνου τὸν πάσχοντα, πάντων δ' ἦ⟩ γλυκέων ὄντων. ὅτι μὲν οὖν φιλόπονος εἰς τὰ ἢ ἰατρικῆς ὄργανα γέγονεν ὁ ἀρχιγόνης, ἀληθέστατόν ἐστιν. ὅπως δὲ εἰς τὰ τοιαῦτα τῶν ὀνομάτων ἐκφορέτατα, πολλάκις μὲν ἐσκεψάμην, εὑρεῖν δ' οὐκ ἠδυνήθην. ὅθεν οὖν ἐν αὐτοῖς ὄντες ⟨ἀφεῖς ὑπὸ σκεψώμεθα, καθάπερ ὀλίγον ἔμπροσθεν, ὑπὸ τοῦ ναρκώδους πόνου. δίκαιον γάρ ἐστι τὰ μὲν ἀσαφῆ τῶν ὀνομάτων, ἐν ἀδήλῳ καταλιπεῖν ἄχθος νομίζοντας, καθάπερ εἰ μηδ' ὅλως ἐγεγράφει. τὰ δὲ σαφῆ. λείνειν, οὐ ⟨ὅσ λόγῳ μόνον. ἀλλὰ πολὺ πρότερον ἔτι τῇ πείρᾳ. χαλεπὸν δὲ τὸ τοιοῦτον κριτήριον, ὡς αὖ ἑτέροις πολλάκις ἀναγκαζομένων ἡμῶν πιστεύειν, ὅτε παρακολουθοῦσιν σαφῶς, οἷς πάσχουσιν, δι' μαλακίαν ψυχῆς. οὔτ' εἰ καὶ παρακολουθοῖεν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. ἢ ⟨ὅσ μὴ δ' ὅλως οἷόν τ' ἐστὶν λόγῳ δηλῶσαι ποθὲ ὧν πάσχουσιν. οὐ γὰρ μικρᾶς δυνάμεως τὸ τοιοῦτον. ἢ ⟨ὅσ μηδ' ἐστὶν ἕτερον αὐτό. καταλέπτ⟩ τοίνυν αὐτὸν πεπονθέναι τὸν μέλλοντα χράψειν ἑκάστου τῶν ἀλγημάτων τὴν ἰδέαν, ἰατρόν τε ὄντα, καὶ ἄλλοις ἑρμηνεῦσαι δυνατόν. ἑαυτῷ τε παρακολουθηκότα μετὰ φρονήσεως, ἡνίκ' ἔπασχεν, ἀνδρὶ μαλακίας. οὐ μὴν ἅπαντά γε τὰ πάθη, καθ' ὅλην ἑαυτοῦ τὸν βίον ἔπαθέν τις, εἰ καὶ νοσωδέστατος εἴη. διὸ ⟨θαυμάζω τὰς ἰδιότητας αὐτῶν ἀναγιγνώσκων, ὅσας ἐγραψεν ὁ ἀρχιγόνης. ὡς γὰρ αὐτὸς ἅπαντα πεπονθὼς δηλοῖ, καί τοι γ' ὀλίγα τι νοσώδης γεγόμενος. εἰ ἦ⟩ καθ' ἕνα τι μόριον τοῦ σώματος ἀδρὰς καὶ νοσώδης ἦν, ἀλλ' ὅπως γε πάντα, καθάπερ οὐδ' ἄλλος τις οὐδεὶς ἄνθρώπων. ὁ δὲ γὰρ ἂν εὕροις τ' αὐτὸ ἄνθρωπον ἅμα τε κεφαλῇ ἀδρῇ καὶ θώρακα ἠῢ πνεύμονα καὶ ἧπαρ ἠῢ καὶ πλῆνα, ⟨ὅ γαστέρα ⟨ὅ νῆσιν ⟨ὅ κῶλον ⟨ὅ κύστιν ἑκάστου τε τῶν ἄλλων. ἔοικεν δὲ ὑδρωπικαῖς ἕξεσιν ἰδίαις μᾶλλον λογικαῖς, ἢ τῇ πείρᾳ τῶν πεπονθότων, ὁ ἀρχιγόνης ἀκριβοῦσαι, διηκριβώσατο ὡς ἀδρὰς διαφορὰς τῶν ἀλγημάτων. ἵν' ὃν τί πλέον ἔχωσι ⟨ὅ παρ' ἡμῶν οἱ φιλομαθεῖς, αὐτὰς ῥήσεις αὐτοῦ προβαλέσθαι, ὅσα μὴ ἀληθῆ τ' ὄντα ἅμα ⟨ὅ σαφῆ ταῦτ' ἐλαλέξας μόνα, πιστεύειν αὐτοῖς ἀξιώσω ⟨ὅν ἀσκηπιὸν ἦ⟩ τέχνῃ. ὅσα δ' ὀ ζιαῦτα, πρὸς ἐρεῖ συμβαλόντα. μεμψάμενος δὲ ὁ ἀρχιγόνης ⟨ὅ ἀσκληπιάδην, τὸ μὴ πεπονθὸς ὑδρωπικῶς ἐν ταῖς ἀρθρίτισιν ἀνώδυνον ἂν λέγειν, διότι μὴ δ' ὅλως ἀλγοῦντες, τῇ δ' ἀπαθῆ σάρκα τῇ γειτνιάσῃ θλιβομένῃ ὀδυνᾶσθαι, μετὰ ταῦτα γράφει ἦ⟩ λέξιν ὅτως. τὰ δ' ἀγχέα σφοδρῶς ὑπὸ θλιβόμενα, τὰς ἄνω φλεγμονῆς κεφαλαλγίας ἐποίησε τινὸς εἰς αὐτὰ κωλυομένης. κἠ ὁ βαρβαρικὸς διάδεσμος, τό τε μάλιστα ἀνύει. τὰ δ' σφακελώδεις ἑτεροκρανίας, ἢ διακοπὴ αὐτῶν, κἠ μᾶλλον ἡ τῶν ἀρτηρείας, πολυγράφει. ἅπτις ⟨ὅ σφυγμώδη καθηγομένη κἠ διατείνοντα τὸν πόνον ἐμβάλλει, καὶ σφυγμύλλει δ' ⟨ὑποφειόσθαι ⟨ὠσίμως, ὡς πορ αἱ μὲν φλέβες οἷον ἀχειρσὸν δ'). τὰ δ' νεῦρα διατείνεταί τε καὶ σκληρύνεται συνεφόμενα. καὶ ταῦτα μὲν ναρκώδεις ⟨ὠφορεῖ τοὺς πόνους, καὶ σκληρῶς διατείνοντας καὶ βυθίους καὶ ἐμπεπερονῶντας, καὶ σφυγμοειδίας πλήρεις καὶ ἥλιστα πεχυμένους. οἱ δ' ὑμένες, καὶ ὑπὸ πλάτος διήκοντας αὐτοὺς δέχεσθαι καὶ ἀνωμάλους, ὡς τε καὶ ἀμυδρά τι πρωτοικὸς ἔχειν τῷ ἢ ἀναδόσει τραχύτητα. πονεῖ δ' πολλάκις ὅτω καὶ ἡ ⟨ὠφάνεια, καὶ οἱ μεταξὺ ἢ σαρκὸς ὑμένες, οἱ καὶ αὐτοὺς διατῶντας πόνους, ⟨ὠ φορῦσι. τοὺς δ' ἀπὸ τῶν

δι' ἀκρ τὴν πρὸ τὰ ὀστέα περιτπᾶσ εὑρήσεις. ὡς αὐτὴν δυνᾶσθ τὴν ὀστέων ὄντας. οἱ φλέβδ δὲ, βαρεῖς καὶ ἰσαθέλ, «
κοντας καὶ ὁμαλῶς ἐμπεπλασμένους ὥσφρόυσιν αὐτῶν. οἱ δὲ σάρκδ, ἰσχυμένους τε καὶ χαλαρωτέρους. «
διὸ φαίνονται, μυδ' ὑπὸ πολὺ ἐκτεινόμενοι, ὡς ἐμπλεούσης τραχύμασι πσὶ δοκεῖν τῆ ἀισθήσεως. μύδ «
δὲ σαρκὸς τί καὶ νδύρδ μίγμα τὴν ἰδιομάτων, ἀμέλει καὶ τῆ ἀρτηρείας ἐν τοῖς πόνοις ἀναφορέσιν, σφυ «
γῶντες ὡς ἂν εἴποι τις καὶ μετ' δυρυχωρείας διατεινόμενοι. καὶ ναρκῶδες σφύζοντες. τὴν δ' ἄλλων ὁ μὲν ἑλ «
κώδης πόν καὶ ἐν ἕλκεσιν ὁ ἰχνὼς ὀξύς, καὶ οὐχ ἥκιστα ὁ γλυφύτερ, καὶ κνησμοῦ πρσαγωγὸς ὑπὸ φανέας «
ἔοικεν ὤν, ὁ δὲ νυγματώδης, τὸ βάθους. ἡ δὲ ἐνδρείδλων, ἡ λιπτὸ πλησιάζοντος. ὁ δὲ διακεντῶν, τὰ μὲν, πεπον «
θέναι τὶ τὴν ἐν ᾧ πόπω διαφαῖ. τὰ δὲ, μὴ. ἐκ ἐν βάθει τῶν ὑποκειμένων ἔχων. ἀπαράσκευδ δ' ἐστὶν, ὁ ἐν ἡ πόπτις «
σπουδαίμεν. αὕτη μὲν ἡ πρώτη ῥῆσις ἐστὶν ἀρχιγένους. εἰ τὸ πρώτο τὴν πεπονθότων, ὧν χειροῦτ διαλά «
σκειν, ὅπως ἂν ἕκαστ εὑρίσκοι τὰ πεπονθότα μέρη, τῇ τὴν πόνων διαφορᾷ πρσέχων τὸν νοῦν. ὑπισκεψώμεθα δ'
ἀπ' ἀρχῆς αὖτις, μὴ παρέργως. τὰς σφακελώδεις φησὶν ἐτρσκρανίας, ἡ διακοπὴ τὴν ἀγγείων πρσγράφει. τι
νὰς μὲν οὖν λέγει τὰ σφακελώδεις, χαλεπὸν εὑρεῖν, ἐπεὶ γὰρ ἡμολόγηκε τὸ σφάκελ φωνῆς τὸ σημαινόμενον.
γνίων μὲν ὀδύνδ λεγόντων μεγάλδ διαδοθῆναι. τινῶν δὲ, φλεγμονῆς ὑπερβολὴ τηλικαύτδ, ὡς ὑπὸφέ
ρειν πίεσιν φορᾶς τὸ μέρους, ὅπερ γνίοι, γάγγραιναν ὀνομάζουσιν. γνίων δὲ, τὴν φθορὰν αὐτὴν τὸ πάσχον
τ μορίου, σφάκελον ὀνομάζεσθαι φασπόντων. ἄλλων δὲ πασμόν. ἄλλων δ' ἐκ ἁπλῶς πασμόν, ἀλλὰ τὸν ὑπὸ
φλεγμονῆ νδερωδδ σωμάτων. γνίων τ' τὸν ἤδη γινόμενον πασμόν, ἀλλὰ τὸν πρσδοκώμενον ὑπὸ μεγέθ
φλεγμονῆς. γνίων δ' ἁπλῶς τάσιν ἰσχυράν. ἄλλων δὲ σηπεδόνα. τὸ μὲν δὴ σφακελώδες ὄνομα, τὸ ἠρ τὴν πρ
γεγραμμένων ῥᾶσιν ὑπὸ ἀρχιγένους εἰρημένον, εἰς τοσοῦτον ἀσαφείας ἦλθε, ὡς μηδὲν δηλῦν μὴ δι' ὀξέος ὀνο
μάτων ἰατρικῶν, ἃ ἑτέρᾳ πραγματείᾳ γράψαντος αὐτ. τὸ δὲ πσδιαγράφει, τάχ' ἄν τις ὑπονοήσειεν εἰρῆσθαι,
τὸ οἷον ταχέως ἢ παντελῶς ἰᾶται, καὶ λεισθωνὸς ὅτως εἰρῆσθαι. τί γὰρ ἄν τις πάθοι, νοεῖν ὀρεγόμεν ἃ μὴ δι' ὀ
γράφας αὐτὸς ἐπισάλασε νοῆσαι; σφυγματώδη οὖν καὶ διαίσοντα τὸν πόνον, ἐμβάλλειν φησὶν τὰς ἀρτη
είας, ὅταν αὖται δηλονότι πρωτοπαθῶσι ἠρ τὰς σφακελώδεις ἐτρολειρανίας. τὸν μὲν οὖν σφυγμα
τώδη πόνον δίκημαι πρόδηλον ὁπσοῦ τίς ἐστιν, ὄντα καὶ πῶς ἐκ ἐμῆς δίκησέως ἅπασι τοῖς ἰατροῖς γνώσι
μον οἵ γε καὶ σύμπτωμα αὐτὸν εἶναι φασὶ φλεγμονῆς μεγάλου. ὁ δὲ διαίσων πόν ἐστιν, ὅταν ὥς πορ ἀκρ ῥίζης
ἀρχόμεν τὸ πρωτοπαθοῦντ μορίᾳ, φέρηται ταχέως ἐς τὰ παρακείμενα, ἡ συμβαίνει δῆλον ταῖς σφοδρο
τάταις ὀξ ἐτρολειρανίαις μόνον, ὡς ἀρχιγένης ἐμνημόνδσεν, ἀλλὰ καὶ ταῖς λεφαλαίαις ὀνομαζομέναις. ἐ γὰρ
ἐπ' ἐκείνων γνίοτε φανερῶς αἱ ἀρτηρίαι πρωτοπαθῶσαι, τοιοῦτον ἔχουσι τὸν πόνον, οἷον ἔπον ὁ ἀρχιγένης. ὡς θ' ὁ
μολογεῖν γνίους, ἀισθάνεσθαι τὴν ἀγγείων αὐτῶν ἀλγουώτων. ὅπερ ἐρμωδῦσαι βουλόμεν, προγύλεσθαι
τὴν ἀρτηρίαν ὑποφερούσαν ἐφ. πότερον οὖν ὥσπερ τὰς ἀρτηρίας, ἐν ταῖς σφακελώδεσιν ἐτρολειρανίαις
οὕτω πάσχειν ἔφη, ἡ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀκόσαι τις αὐτῷ καὶ περὶ τὴν φλεβῶν, ὡς ἡ ὅπερ τὸ νόσημα μόνον, οἷον
ἀρχιερασθένων, ἢ κοινόν συμπτωμα ὀξ φλεβδς ὁπωσδῆ πασχουσῶν ἢ φλεγμαινουσῶν μόνον; καθ' ὅδν μὲν γὰρ,
σωάπτει ἐν περὶ τὴν ἀρτηριῶν λόγον τὸν περὶ τὴν φλεβῶν ὡδὶ ταὐτὸ πάθος εἰκὸς ὑπολαμβάνειν δῆν γίγνε
σθαι τοῖς λόγοις αὐτοῖς. καθ' ὅσον δ' ἐφεξῆς ὑπὲρ τε τὴν νδύρων γράφει καθόλου, καί τινῶν ἄλλων μορίων τοιού
των, μὴ σωάπτων ἐνί νοσήματι τὸν ὑπὲρ αὐτὴν λόγον, ἡ τοσοῦτον ὧν πάλιν ὡσαύτως ἐν αὐτῷ ὑπονοήσει λε
λεχθαι περὶ τὴν φλεβῶν. ἄμεινον δ' ὡς γ' ἀληλοις, ὡδὶ ἢ ἐν ἡμικρανίας ἡγεῖσθ τὴν φλεβῶν αὐτὴν ἅμα ταῖς ἀρ
τηρείαις μνημονδίειν. ἁπλῶς ἡ τὴν ἄλλων ὀργάνων, ἀνδὶ πάθος ἑνὸς ἀφορισμένδς, ἑκατέρα τε τὰ νδῦρα καὶ τὰ τό
των ἑφεξῆς, ἐν οἷς πάλιν ἔφη, τὰς φλέβας ἡ βραχείας, καὶ ἰσαθελκοντας καὶ ὁμαλῶς ἐμπεπλασμένδς ὡδὶ φέρειν
ὀδύνας. ταυτὶ μὲν οὖν ἀμφιβολίαν ἔχει τινά. τὸ δ' ἑφεξῆς εἰρημένον, ἐν θα φησὶν, τὰ ἡ νδῦρα διατείνεταί τε
καὶ σκληρύνεται συρρεφόμενα, φανερῶς ἀρχορδντος μὲν δὴ τὴν ἐτρολειρανίων διαθέσεσι, ἀφανισμένδς ἡ καὶ
δλως πρὸς νδύρων ὁπωσοῦν παχόντων. ἔσι ἡ ὅπερ φανερῶς ψεῦδος. ὁ γὰρ ἅπαν πάθος νδύρων, σκληρύνει τε συ
ρρέφει τὴν ὀσίαν αὐτῆν, ἀλλ' ἔσιν ἃ τε χαλαρὰ ποιεῖ τὰ νδῦρα, ἰαθάπερ ἀπροφία ἁφῶς. ἀλλὰ τε πολλάκις ὀδὲ
μίαν ἀιδητὴν, ἔχοντα διαφορὰν, ἀλλ' ἀπειρέσως ἑοικότα τοῖς ὑγιαίνουσιν, ὅτ' ἀιδήσεώς ὅτε ἰσνήσεσ τὶ χορηγεῖ τοῖς
ὑποτεταγμένοις σώμασιν. ἴσ ἂν ἐν μόναις ταῖς φλεγμοναῖς, ἢ τοῖς φλεγμονώδεσι νοσήμασιν, ἢ τοῖς πρὸς φύσιν
ὄγκοις πᾶσιν ἔφη, σκληρύνεσθαί τε τε συρρέφεσθ τὰ νδῦρα. καί τοι ἐν τούτοις ἐναργῶς φαινόμενον ὅτι, τὸ τείνε
σθ τὰ νδῦρα. τε γὰρ ἐν αὐτοῖς τοῖς κάμνουσι καὶ ἡμῖν τοῖς ὁρῶσιν, αὐτὰ φαίνεται τεινόμενα. διὸ ἐν πασμοὶ τε
τανοι, μὴ θραπσυβεῖσιν αὐτοῖς, ἐπόντα, καὶ κοινὸν ἔοικε τοῦτ εἶν σύμπτωμα τὴν εἰς ὄγκον αἰρομένων ἁπάν
των, τὸ τείνεσθαι. τεθεάμεθα γὰρ ἤδη, καὶ ἀρτηρίας καὶ φλέβας φλεγμαινούσας ἐναργῶς τεταμένας. τὰς μὲν
φλέβας ὅταν ἐν ἀκρῳ σθ κώλῳ φλεγμονῆς ὑφομένης, ἐπαρθῆ βεβῶν. ἐκ ὀλιγάκις γὰρ ἐναργῶς ὤφθη τεται
μένον ὅλον τὸ ἀγγεῖον ἐρυθρότερόν τε καὶ θερμότερον, ὀδυνότερόν τε φαίνοντων γεγονός, ὡς ἐν πρόδηλον, ὅτ
φλεγμαίνει σύμπαν ἀρξάμενον ἀκ τοῦ πρωτοπαθήσαντος μορίου, μέχρι σ μακρᾶς καὶ βεβῶν. καὶ καλῶς
ὑπὸ τὴν ἰατρῶν εἴρηκ χεδὸν ἁπάντων, ὄρθυος, καὶ τάσις ἐν αὐξητυπία, καὶ ὄγκος, ἐν ὀδυνη τοῖς φλεγμαίνου
σι μορίοις συμβαίνειν. ὁ σφυγμὸς δ' ἐκ ἅπασιν ὡς εἴπομεν. ἀλλ' ἐν οἷς ἀρτηρίαι τε εἰσὶν ἀιδητικαὶ, ἐν τὸ μόριον
εἰ ἀιδητικὸν ἦ, ἀξιόλογός τε ἠρ τὸ μέγεθος ἡ φλεγμονὴ, τλιπλαῦτα γὰρ οἱ κάμνοντες ἀιδάνονται σφυγμώ
δεις ὀδυνας, κεἰ μηδὲν ἀιδητὸν ἀγγεῖον ἦ κατ' αὐτὸ πάσχον σῶμα, τάχ' ἂν ἐρήσετο τις μετὰ καθέκασον ὄργα
νον ἴδια συμπτώματα. λέλεκ δ' ἤδη καὶ πρόδηλα καὶ ἐκ ἅπαξ, ὡς ἡ βλάβη σ οἰκείας ἐνεργείας, ἴδιον ἑκάσ
μορίς σύμπτωμα δῆν, ὁποία ποτ' ἂν ᾖ κατ' εἶδος. ὅτε δ' ἄλλο τι σύμπτωμα ὀξ ἀνάγκης αὐτοῖς δ' ἀ διαφο
ρὰν σ βλάβης ὑπάρχειν. ἀλλὰ ἠρ τὴν ἰδέαν τε καὶ τὸ μέγεθος τοῦ πάθους, ἀεὶ διαφορὰν μὲν ὀξ ἀλλάττοντα.
τὸ δὲ εἶδος ἡ τὸ ὑγρόν, ἡ ὅπως ἂν ἐθέλῃ τις ὀνομάζειν, ἀεὶ διαμένειν τοῦ συμπτώματος, ὃ ἠρ τὴν βεβλαμέ
νην ἐνέργειαν δῆ. καὶ πλεονάσαι γε πλέον ἢ ὑπὲρ τὸν ἀρχιγένη κατὰ δῆν προβλαδόντι μεθόδῳ τὸ σύμπαν,

ἐπεισ᾽ή καὶ τοῖς ἄλλοις ἠμέλητα. γέγραπται δ᾽ ὑφ᾽ ἡμῶν, ἐν πολλαῖς ἄλλαις πραγματείαις ὀλίγα τῆν τοιούτων. ὥσπερ ἀμέλει καὶ νῦν εἰρήσεται διὰ τὴν ἐφεξῆς. ὅλα μὴ ἐτόρωδι τελείως διεργασάμεθα, σωτομώτερον. ὅστε δὲ διὰ βραχυτέρων ἐν ἄλλοις ἐρρέθη, μακροτέρων ἐνταῦθα διορχομένων ἡμῶν αὐτά. νυνὶ δὲ τὰς ὑπολοίπους τῆν πόνων διαφορὰς ἐπέλθωμεν, ὅσων ἐμνημόνευσεν ὁ Ἀρχιγένης ἐν τῇ προγεγραμμένῃ ῥήσει. τὸ μὲν δὴ ναρκώδεις γίνεσθαι οὐς πόνους τοῖς νεύροις, ὅπως ἡμάρτηται, καὶ ὡς οὐκ ἔστι μορίου τινὸς ἴδιον ἡ νάρκη πάθος, ἀλλ᾽ αἰτίας τε καὶ διαθέσεως, ἔμπροσθεν εἴρηται. τὸ δὲ σκληρῶς διατείνοντας ἐπ᾽ αὐτοῖς γίνεσθαι οὐς πόνους, ὀρθῶς εἴρηται. καὶ κάλλιον ἴσως τὸ ἁπλῶς εἰρημένον, ἀνευ τοῦ σκληρῶς. διατείνονται γὰρ εἰσὶν ἱκανῶς ἐκτόρωσε τῆν νεύρων οἱ πόνοι, διό τι καὶ τείνεται πρὸς ἄμφω τὰ πέρατα, πρός τε τὴν πρώτης ἀρχῆς καὶ τὸ τῆ ἐσχάτης τελευτῆς. ὥσπερ γὰρ ταῖς κιθάραις αἱ χορδαὶ, καὶ ῥήγνυνται μέν γε πολλάκις αἱ σφοδρῶς τεταμέναι. καὶ διὰ τοῦτ᾽ ἀκριβέμενοι μετὰ τὸ χρήσασθαι τοῖς ὀργάνοις οἱ κιθαρισταὶ, τὰς χορδὰς ἀνιᾶσι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅτι τείνονται σαφῶς ὑπὸ τῆν γναντίων αἰτίων τε καὶ διαθέσεων, οὐδεὶς ἀγνοεῖ, καὶ ὑγρὸν ἢ τὸ πεπιέχον. ὥς τε καὶ διαβρέχειν αὐτὰς καὶ πληροῦν, καὶ ξηρὸν ἱκανῶς. εἰς ἑκάτερα γὰρ ἀφικνούμεναι τάσιν, ἐν ἑκατέρᾳ κράσει τοῦ πεπιέχοντος, εἰκότως ῥήγνυνται. καλῶς οὖν ὁ Ἱπποκράτης οὐς σπασμοὺς τῆν νεύρων ὑπὸ πληρώσεώς τε καὶ ἰσχνώσει γίνεσθαι φησὶ, τάσεις ἀμέτρους ὅλας δηλονότι τῆν νεύρων. τὸ δὲ βυθίους εἶναι οὐς πόνους αὐτῆν, ἀπὸ τῆν συμβεβηκότων εἴληπται τοῖς πλείστοις τῆν νεύρων. ἐπεισὶν γὰρ ἀεὶ πρῶται μὲν ὑπὸ πολῆς εἰσὶν αἱ φλέβες, ἐφεξῆς δ᾽ αὐτῆν αἱ ἀρτηρίαι, καὶ μετὰ ταύτας, τὰ νεῦρα, διὰ τοῦτ᾽ ἐν βάθει τῆ τάσεως αὐτῶν οἱ κάμνοντες διαθάνονται. τείνοντες γε μὴν πολλοί, νευρώδη σώματ᾽ ὄντες ὑπ᾽ ἐνίων ἄντικρυς ὀνομαζόμενοι νεῦρα, οὐς πόνους οὐ βυθίους, ἀλλ᾽ ὑπὸ πολῆς ἔχουσιν. ὅταν καὶ αὐτοὶ τύχωσιν οὕτως τεταμένοι, καθάπερ οἱ οὐς διὰ λιτύλους ἐκτείνοντες. εἰσὶ δ᾽ ἀμέλει καὶ οἱ κάμπτοντες αὐοὺς ὑπὸ πολῆς μὲν, ἀλλ᾽ οὐχ ὁμοίως τοῖς ἐκτείνουσιν. ὁ δ᾽ Ἀρχιγένης οὐς πόνους τῆν νεύρων, ἐμπεπαρμένους ἔνι φησὶ, ὑπάρχοντος τοῦ ποιοῦντος τῆ ὀδυνώδους ἴσως ἰδέας λίαν μᾶλλον, ὡς ἔμπροσθεν εἶπον. ἐγίγνεται δὲ καὶ ὠτὶ, μετά τινος σφυγμοῦ, καὶ τῆν ὀδόντων ταῖς μύλαις, ἔσι δ᾽ ὅτε καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἥλισται δὲ τοῖς νεύροις, ἐμπεπαρμένον ὑπάρχει πόνος. ἐλατείνεται γὰρ ὑπὸ πλείστων ἐκατέρωσε μέχρι τῆν ἄνω τε καὶ κάτω τοῦ ζώου μορίων. τὸ δ᾽ ἐφεξῆς εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Ἀρχιγένους, ὅτι καὶ σφοχωρίας πλήρεις ἔχει τὰ νεῦρα οὐς πόνους, λακωνίλως μὲν εἴρηται τῇ λέξει. δηλοῖ δ᾽ οὐδὲν πλέον τοῦ μετ᾽ αὐτὸ. λαθ᾽ ὅ φησι, καὶ ἥλισται κεχυμένους. τοῦτο γὰρ ὄντι, κεχυμένους ἥλισται, τοῦτ᾽ ἔσιν εἰς πλάτος ἐκτεταμένους οὐκ ἔχει οὐς πόνους τὰ νεῦρα, ἀλλὰ ἡ πολυγραφίᾳ τινὰ μᾶλλον, ἄνω τε καὶ κάτω τῆ τάσεως αὐτῆν διηκούσης, καὶ μᾶλλον γ᾽ ἄνω μέχρι τῆ κεφαλῆς. καὶ τό τε πρῶτον αὐτοῖς, καὶ σπασμοὶ καὶ τέτανοι, τοῦ παντὸς ἕπεται σώματος. οὐδ᾽ ὡς τοιοῦτον συμβαίνοντος, οὐ δὲ μιᾶ τάσει νεύρου, πρὶν ἅψασθαι τῆ κεφαλῆς αὐτῆς. ἐφεξῆς δὲ τοῖς εἰρημένοις, ὁ Ἀρχιγένης ἐγράψεν πρὸς τῆν ὑμένων. ὅ τι μὲν ὑπὸ πλάτος αὐτοῖς διήκουσιν οἱ πόνοι, παχόντων αὐτῶν, ἀληθεύων. ὅτι δ᾽ ἀμοιρίας τι πρωτοικὸς ἔχουσιν, οὐκ ἔτι ἀληθεύων. ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται. τό γε μὴν ἀνωμάλους εἶναι οὐς πόνους τῆν ὑμένων, ὃ διὰ παντὸς ἀληθές, ὅπου γε τοὐναντίον, ἀληθὲς μᾶλλόν ἐστιν. ἐοίκασι γὰρ ἡ μὲν τῆν αὐτῆν λόγον, ὁμαλοὺς ὑπάρχειν οὐς πόνους. ἐπεισὶν καὶ τὸ σῶμα παῦν αὐτῆν, ὁμαλόν. ἐκ δὲ τῆ πρὸς τὰ πλησιάζοντα κοινωνίας, ἀνωμαλίαν τινὰ ὑπάρχειν ἔσικεν ὅτε, κατά τι συμβεβηκὸς. ὅταν γὰρ ὑπὸ τὸ πεπονθὸς αὐτῆν μόριον ἄγηται καὶ τείνηται τὰ πέριξ, ἀνωμοίαν ἀναγκαῖον ἐστὶν γίγνεσθαι τὴν ὀδύνην. γνῶτα μὲν ἀναθητικώτερον ὅτι τὸ τεινόμενον μόριον, γνησιώτατα ὀδυνωμένων μᾶλλον. γνῶτα δὲ ἧττον ἀναθητικόν, ἐλαττον ἀλγοῦντων. καὶ μὴν καὶ τῆ φάναι ἢ μὴ φάναι ὀσοῦ τὸ τεινόμενον, ἡ διαφορὰ τῆν πόνων ἐνίοτος γίνεται. ἡ μὲν οὖν γοῦν τὸν λόγον, ἀληθοῦσιν ἡ τὴν κλεῖν γνῶσι τῆν πλευριτικῶν, ἀνατεινομένου πρὸς ὀξὺ τὸ χωρίον, τοῦ τὰς πλευρὰς ὑπεζωκότος ὑμένος. γνίοτε δ᾽ οὐκ εἰς τὴν κλεῖν, ἀλλ᾽ εἰς τὸ ὑποχόνδριον, ὁ πόνος αὐτῆν δήκει, ἡ ἀναθήσεως γινομένης ἡ τὸ διάφραγμα κινούμενον ὀξὺ ἀνάγκης, ὅταν ἀναπνέωσιν οἱ πλευριτικοί, μᾶλλον τῆν ἄλλων τοῦ θώρακος μορίων, ἡ γὰρ οἷον ῥίζα τῆ ὀδυνῆς ὅτ᾽ ἂν ἐν τῇ πλευρᾷ γένηται τοῖς ἐντὸς θατμυσιν ἀναπνεῖν ὀκνοῦσιν οἱ κάμνοντες, ὡς τε μόνῳ τῷ διαφράγματι, τὸ ἡ ἀναπνοῆς ὄργον, ἡ φύσις ὑπιτρέπει τὴν ἀκῶτα. διαθάπερ ἐν ταῖς ἀθιάτοις ἀνατονοαῖς, ὑπὸ τῆν ὑγιαινόντων. ὁ τ᾽ ἂν μὲν οὖν ἐν τοῖς κάτω μορίοις τῆν πλευρῶν, ἡ φλεγμονὴ γένηται, τὸ διάφραγμα τεινόμενον ὀδυνᾶται μᾶλλον. ὅτ᾽ ἂν δ᾽ ἐν τοῖς ἄνω, ἡ τὴν κλεῖν ἡ ὀδυνὴ διασημαίνει. τῷ μὲν ἡ κινήσεως λόγῳ, τὸ διάφραγμα. τῷ δὲ ἡ σκληρότητι, ἡ κλεῖς ἐργαζομένη τὴν ἀνίαν. ἥπατος δὲ μεγάλως φλεγμαίνοντος, ἢ σκιῤῥωθέντος, ἢ ἡ τὴν δεξιὰν κλεῖν ὀδυνῆ γινομένη, τῇ τάσει ἡ κοίλης φλεβὸς ἕπεται μᾶλλον ἢ τῇ τῆν ὑμένων. ὅτ᾽ ἂν δ᾽ ἔπι πονεῖν πολλάκις οὕτω καὶ τὴν ὠφάνειαν, ὁ πόρ ἐστιν, τὰ τῆν παχόντων ὑμένων ἔχειν ἴδια, δηλοῖ σαφῶς ὁπόθεν ὁρμηθεὶς ἀμοιρίας τι παραπλήσιον ἔφησεν τὰς ὀδυνᾶς ἔχειν αὐτόν. ἐπεισὶν γὰρ ἅμα τῇ ἡ ἀμοιρίας ἰδιότητι, καὶ ἡ ναρκώδης ἐστὶν αἴσθησις, ὡς ἂν ὑπὸ μιᾶς αἰτίας ἀμφοτέρων γινομένων, ὁ δ᾽ ὠπολῆς ὑμὴν ὁ ὑποτεταμένος τοῖς ὀρθμασι πάσχει πολλάκις ὀδυνᾶς ναρκώδεις ὑπὸ τῆν ἔξωθεν αἰτίων τῆν ψυχρῶν, ἐποιμότερον βλαπτόμενος, διὰ ὃν τῇ κοινωνίᾳ ἡ διαθέσεως ἀπατηθεὶς ὁ Ἀρχιγένης, ἀμοιρίᾳ τί παραπλήσιον ἔφησεν, οὐς ἄλλους ὑμένας, καὶ τὴν ὠφάνειαν πολλάκις, οὐ τῇ ὄσιαν αὐτοῦ τοῦ πάσχοντος μορίου γινομένης ἡ ὀδυνῆς, ἀλλὰ διὰ μὲν τὴν ὄσιαν αὐτῆν ἀναιμόν τε καὶ ψυχρὰν οὖσαν, δυκόλως ἁλισκομένων πάθεσιν ψυχροῖς. ἑπομένης δὲ ἡ τοιαύτης ὀδυνῆς τοῖς πάθεσι, διὸ καὶ πολλάκις ἔφη γίνεσθαι οὐς τοιούτους πόνους. ὡς ἂν, οὐ κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τοῦ πάσχοντος μορίου, ἀχώριστοι γὰρ ἂν οὕτως γε ἦσαν, ἀλλὰ κατά τι συμβεβηκὸς ὠγινομένους. ὁ μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ ὀρθμασι πεταμένῳ ὑμένι ὁ καὶ σωματοδρόμενος αὐτοῦ, τονώδεις τε καὶ ναρκώδεις ὑπάρχει οὐς πόνους. οἱ δὲ μεταξὺ τῆς σαρκὸς, οἷον διαπεφῶντας. εἰσὶν γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνωμάλως ἐμφυόμενοί τε καὶ περιλαμβάνοντος αὐτῆν. ὅτ᾽ ἂν οὖν ποτὲ ἐξ ἐναντίου κατὰ φύσιν τείνεσθαι συμβῆ τὴν σάρκα, ῥιαῶτας ἀναγκαῖον ἐστὶν γίνεσθαι τὰς ὀδυνᾶς. ἐπί γε μὴν τῆς πολοῖς γυμνασίοις, ἤτοι τονώδεις,

ἢ ἕλκώσε

ἢ ἑλκώδεις οἱ πόνοι γίνονται, σωιστάμενοι καθ' ὅλους τοὺς μῦς, ὧν μόρ[ι]ον εἰσὶ καὶ αἱ σαρκῶδ[ε]ις. ἔρρηται δὲ πρὸ[τ]ὧν τοιούτων ἀλγημάτων ἱκανῶς ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς. ὅτι δ' οἱ τῶν προκειμένων τοῖς ὀστοῖς ὑμένων πόνοι, βύθιοί τ' εἰσὶν, καὶ τ' εἶναι δοκοῦσι βάθους τοῦ σώματος ἀπαφρόντως αἰσθάνεσθαι, αὐτῶν τε τῶν ὀστῶν ἐπάγουσι φαντασίαν ὡς ὀδυνωμένων, οὐδὲν θαυμαστόν. ὀνομάζουσι γοῦν αὐτοὺς, ὁσονοήπους οἱ πλῆθοι. καὶ γίνονται τὰ πολλὰ μὲν, ἐν γυμνασίοις, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ διαψύξει, ἢ πλήθει. τὰς δὲ φλέβας φησὶ Βαρεῖς καὶ διαθέλοντας καὶ ὁμαλῶς ἐμπεπλασμένους ἀπωφορεῖν τοὺς πόνους. ἐν ἀρχῇ δὲ ὁπότε τῆς ἡμικρανίας ἐμνημόνευσεν ἀρκιρεσοῦσθαι τὰς φλέβας ἔφη. τάχ' οὖν ἐν ἐκείνῳ μόνῳ χρὴ δέξασθαι λέγειν αὐτὸν τοῦτο. γιγνώσκειν γε μὲν τοι δεῖ, τὸν ἴδιον πόνον ἀρτηρίας καὶ φλεβὸς κατὰ μῆκος ἐκτεινομένου σώματος, οἷον χορδῆς τινός, ἐμφασιν ἔχειν. οὐ μὴν σωιφαίνει γέ τοι βάρος. τὸ δ' ὁμαλῶς ἐμπεπλᾶσθαι τῷ πόνῳ τῶν φλεβῶν, οὐδὲ σαφὲς ὅλως ὄδιν. ἐπεὶ οὐδενί τῶν συμβεβηκότων αὐταῖς, ἀνεχθῆναι δυναμένου τὸ ἐμπεπλᾶσθαι. πρὸς δὲ τῷ σαρκῶδ[ε]ι ἐφεξῆς φησὶν ὡς λεχνωμένους τε καὶ χαλαρωτέρους ἀπωφέρουσι τοὺς πόνους. ὅλως μὲν οὖν πόνος οὐδεὶς ὄδιν χαλαρὸς, ἀλλὰ σὺν ἧττον τεταμένους, ἴσως εἴρηκεν χαλαρωτέρους, ἐπειδὴ τεταμένοι μᾶλλον εἰσὶν, οἵτε τῶν ἀγγείων καὶ οἱ τῶν ὑμένων. οὐκ γὰρ ὁμολογεῖ, καὶ τὸ μὴ δ' ὑπ' ἄλλου πλέον ἐκτεταμένους αὐτοὺς φαίνεσθαι. δέξ[ε]ι τὸ κατὰ προδιγραφὰς βραχείας συγλείσθαι τὰ σαρκώδη μόρια τῶν μυῶν. εἰ δὲ καὶ τὸ τούτῳ γεγραμμένον ἐφεξῆς, ὡς ἂν πλεούσης τραχύμασι πισὶ δοκεῖν τῆς ἀφῆς, ἴδιον ὄδιν τῶν ἐν σαρξὶ πόνων ὑπ' ἀσκεπτέον. ὅτι μὲν γὰρ ἐνίοτε τοιοῦτόν τι συμβαίνει κατὰ τοὺς πόνους αὐτῶν, ἀληθὲς ἐσιν. ἐκ δὲ τοῦ μὴ διαπαντὸς φαίνεσθαι, διαθέσεως μᾶλλον ἐν αὐταῖς γινομένης ὡς τὸ πολὺ μιᾶς τινός, οὐ τῆς οὐσίας αὐτῶν ἴδιον εἶναι δέξει. τὴν διάθεσιν δὲ οὐχ ἁπλῶς ὑπολειπτέον εἶναι πάθος φλεγμονῶδες. ἀλλὰ καὶ μετὰ χυμοῦ τραχύνειν πεφυκότος. «

ἐφεξῆς δὲ πρὸς τῷ μυῶν Ἀρχιγένης γράφων, σαρκὸς καὶ νεύρων μίγμα τῶν ἰδιωμάτων ἀναφέρειν αὐτοὺς φησὶν, ὡς ἂν ἐκ τούτων συγκειμένης τῆς οἰκείας οὐσίας αὐτῶν. τὸ δὲ καὶ ἀρτηρίας, ὅτι διαπεφύκασιν αὐτῶν. ἀλλ' οὕτως, καὶ τὰς φλέβας ἐχέτω εἰρῆσθαι, καὶ τοὺς ὑμένας. τὸ δὲ σφρυγμῶντος ὄνομα, παρὰ μὲν τοῖς ἕλλησιν ἀπὸ τῶν νευρικῶς πεπληρωμένων λέγεται, διὸ καὶ κατὰ τῶν νεκρῶν αὐτὸ μόνον εἰρήκασι, γόρντος δ' οὐδενός, ὡς ἂν μὴ δὲ διαμένου τοῦ σώματος αὐτῶν, νευρικὴν δέξασθαι πλήρωσιν. ὅγε μὲν οὖν Ἀρχιγένης ἐπὶ πνοῆς φορᾶς τὴν φωνὴν ταύτην, οὐ πάνυ τι ῥᾴδιον εὑρεῖν. μάλιστ' ὅτι σωχεῖ καὶ διαφθείρει πολλαχόθι τὰ σημαινόμενα, τῶν ἑλληνικῶν ὀνομάτων. εἰ δ' ὡς ἄν τις ὑπονοήσειεν ἀπὸ τῶν δέξ[ε]ι πεπληρωμένων τεταμένων λέγοι τὸ σφρυγμῶντος, κοινὸν ἂν εἴη πάντων ὅσα τῶν πεπληρωμένων σωμάτων, οὐκ ἴδιον τῶν μυῶν. τό γε μὴν μετ' εὐρυχωρείας αὐτοὺς διατείνεσθαι λελέχθαι νομίζω πρὸς αὐτοῦ, τῆς γε τοῖς νεύροις πληρώσεως, ἀφορίζοντος. ὅτι δὲ τὸ σφύζειν νεκρῶδ[ε]ς, οὐκ ὀρθῶς εἴρηται, δεδήλωται πρόσθεν. πρὸ δ' ἄλλων φησὶν πόνων, ὁ μὴ ἑλκώδης ἰσχνῶς ὀξὺς ἐσιν, ἀσαφὴς δ' ἡ λέξις ἥδε, ἐν ἑαυτῷ ἀδιώατος διὸ ἄξαι τι, ταῖς ἄλλαις ὁμοίως ταῖς ἀσαφέσιν, ἃς γε οὐ δ' ἐγκυήσασθαι δυνατόν ἐσιν, εἰ μή τις αὐτὸς ὑπὲρ μέρος τὸ πρᾶγμα, πῶσπερ μόσαι πειραθείη τῇ λέξει. ἐν νῦν γοῦν ἐπισάμενός τις, ἑλκώδεις κόπους ὀνομάζειν, πρός τε τ' ἰατρῶν ἐν τῇ γυμνασίῳ, ὅτ' ἂν ἐν δεῖ διανεῖσθαι τὶς ἢ φάναι τῶν διεκπεπονημένων μορίων, ἀλλήλοις ἴσχει τοῖς ἡλκωμένοις μέρεσιν ὁμοίαν, ὑπονοῆσαι δυνήσεται τὸν ἰσχνῶς ὀξὺν πόνον εἰρῆσθαι τοιοῦτόν τινα τὸν εἶδος, οἷον λεπτύσεις βελόνης ὀξείας γίνεσθαι. δῆλον οὖν ὅτι μὴ δὲ σωιεχὴς ὄδιν οὗτος, ὥσπερ γε μὴ δὲ ὁμαλῶς ἐκτεταμένος ἅπαντα. τοῦτον οὖν αὐτὸν φησὶ γλυκύτερον εἶναι, διέον ἀδηνέστερον εἰπεῖν, ἢ ἀμβλύτερον, ἢ οὐ σφοδρόν, ἢ ἀνιαρὸν ἧττον, ἢ τι τοιοῦτον. τὸ γὰρ γλυκύτερον οὐδ' ἐφ' ἑνὸς τῶν ἀνιαρῶν λέγεται λυσίτως. τὸ δὲ λυπηρὸν πρόσαγωγός, ἀδιαφθάρτως εἴρηται. διαφορεῖ γὰρ ἐναργῶς ἡ λυπηρόδης ἀδηδὼς τε καὶ διάθεσις, τῆς ἑλκώδους. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ προήγηται πολλάκις ἡ λυπηρόδης τῆς ἑλκώδους, ἐκλυομένης τε καὶ πεπομένης τῆς ἑλκώδους, εἰς τὴν λυπηρόδη, μετάπτωσις γίνεται, διὰ τοῦτο συγκεχυμένως τε καὶ ἀδιορίστως εἶπερ αὐτῶν ὁ Ἀρχιγένης ἔγραψεν. ὡς ἂν μὴ δὲ τὰς αἰτίας τῶν διαθέσεων ἀμφοτέρων ἀκριβῶς πού διωρικώς. ἀλλ' ἡμεῖς γε τελέως ἐξηργασάμεθα τὸν περὶ τούτων λόγον ἐν τῇ τῶν ὑγιεινῶν πραγματείᾳ. ὁ μὲν οὖν ἑλκώδης πόνος, οὐκ ἐν μόνῳ τοῦ δέρματι φαίνεται σωιστάμενος, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ βάθους ἐκτεταμένος ἄχει τῶν ὀστῶν. ὁ δὲ λυπηρόδης, ὄντως τῆς ἀδηφανείας μόνης ὄδιν, οὐ πρώτως κατὰ τὸν αὐτῆς λόγον, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. ὅτι πυκνότερον τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ, τὸ δέρμα ὄδιν. διαθέσεως οὖν ἰδίας ἑκάτερος τῶν πόνων ἐσι σύμπτωμα, διὰ δειμύτητας μὲν τινας γινόμενοι χυμῶν. ἀλλήλων δὲ διαφέροντος, εἰς ὅσον διάκεινται. διώεισται δ' ὡς ἔφην ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς, ὁ δὲ πνευματώδης φυσὶ πόνος, τοῦ βάθους ὄδιν, οὐκ ὀρθῶς. ὑμένος γὰρ ὄδιν, οὐ βάθους ἰδίου. ὁ δ' ὠφελίμως ὡς φησι κόλπῳ πλησιάζοντος, ἀλόγως πάνυ τοῦτο γράψας. κοιλότης γάρ τίς ὄδιν ὁ κόλπος, ἐκ τοῦ διαλύειν τὰ πλησιάζοντα πρότερον ἀλλήλοις, γεγραμμένη. καὶ τοίνυν ὅταν μὲν πληρωθῇ ῥεύματος, ὡς ἂν διατεινομένων τῶν προκειμένων σωμάτων, ὀδυνᾶται πονώδους, κάμνοντος. οὐ κατὰ μῆκος ἐκτεταμένης ὑπὲρ πλέον, ἀλλ' ἰδίαν ἐχούσης προδιγραφήν. ὅτ' ἂν γὰρ ἐκπεσθῇ ὡσὲκ τοῦ κόλπου τὸ ὑγρὸν, ἀνώδυνοι παραχρῆμα γίνονται. πλὴν εἴ τινι τὰ προέχοντα σώματα τοῦ κόλπου, ὑπὲρ πλέον ἐκταθέντα τε καὶ διατεθέντα φλεγμονώδη διάθεσιν ἔσχεν. ταῦτα μὲν οὖν τὰ τῶν κόλπων ἴδια. τὸ δὲ τῶν Ἀρχιγένους εἰρημένον, ἕστρον μὲν τι τούτων ὄδιν. ὁποῖον δέ τι νοήσας ἔγραψεν αὐτὸ, χαλεπὸν εὑρεῖν. κὴ μὲν γε κὴ τὸ γε γραμμένον ἐφεξῆς, ἴσως ἔχει τῷδε τῷ ἀποφάσει. ὁ διακενῶν γὰρ φησὶ πόνος οὐκ ἐν βάθει τινὶ ὑποστάσιν ἔχει, ὥσπερ δὲ μάχεται, καὶ αὐτῷ, ὡς κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ῥήσεως εἰρημένῳ τὸν δὲ τὸν πρόπον. ὁ δὲ διακενῶν, τὰ μὲν πεπονθέναι τῶν ἐν ὡς τόπῳ διασαφεῖ, τὰ δὲ μή. ὥσπερ γὰρ ἐγχωρεῖ, καὶ διὰ βάθους ἐγνυτάτω γράφεσθαι τῶν ὀστῶν. καὶ κατὰ τὸ δέρμα καὶ ὡς μεταξύ, πάντως τοῦ τοιούτου πόνου διὰ διακνώδη χυμὸν γινομένου, διαβιβρώσκοντα τῶν ἀδηκτικῶν τι σωμάτων. τὸ δ' ὑπὸ τῇ τελευτῇ τῆς ῥήσεως γεγραμμένον ὡδί, παραλόσων δ' ὄδιν, ὁ ἐν κόλποις σωιστάμε-

νῶ. εἰ μὲν τὸ παραλογῳ, τὸ οἷον διαπαῦ σημαίνει, ψοῦδός ὄϛιν. ἥκιστα γὰρ ὑπάρχει τοῦτο ϖῷ κατὰ τοὺ κόλπους. εἰ δ' ἄλ' ὅτι καὶ μὴ ϖῷ, πόθεν ἂν τις εὑρεῖν αὐτὸ διωηθείη, τὰ μὲν δι' ἡ τῆς προγεγραμμένης ῥήσεως, Ἀρχιγένους ϖοιοῦντα. μεταβαλὼν δ' ἐφ' ἕτεραν διελάσκουσαν καὶ αὐτὴν ἐκ τῆς τῶν πόνων διαφορᾶς, διάγνωσιν τῶ πεπονθότων μορίων. ἔϛι δ' ἡ ῥῆσις ἥδε. ὁ δὲ τοῦ πατρὸς ὀλκιμος ἐμπεφυκῶς καὶ ναρκώδης ὀϛὶ καὶ ἀντειρότερον ἐγκείμενος, ὁ δὲ τοῦ παλιδὸς οὐκ ὀξύς, βάρος δ' ἅμα καὶ διάτασιν ἔχῃ, αὐτῳ τεινομένῳ πῶς γένηται καὶ ἀποπίεσιν τινὰ ἔξωθεν ὑπκειμένη ἐοικώς. νεφροὶ δὲ αὐηροὺς τε τοὺς πόνους ὑπφέρουσι, καὶ μετ' ἐμόνου σῴγξεως ὠδινύοντας. λύσις δὲ, στύφουσιν σφόδρα χρῆται τοῖς ἀλγήμασι, καὶ σὺν διατάσεσιν νυγματώδεσιν. ὑδρὰ δὲ, ὀξέσι, διαϊόουσι, νυγματώδεσι, διατείνουσιν, ἐμπίπτου, σι τροφωδῶς, τοιούτῳ μιγμάτι πέφυκε πονεῖν καθὸ καὶ ἀφελαν τὸ ἰδιώματος ἐμποιεῖ. γένται τῇ ῥήσει, πάλιν ὁ Ἀρχιγένης σθένος κατὰ τὴν ἀρχὴν, ὀλκιμον εἶναι φησὶν, τὸν πόνον τοῦ πατρος. ἔϛι μὲν οὖν ἄνθρ τοὔνομα τοῖς ἕλλησιν τὸ ὀλκιμον, ὥσ τ' οὐδέ τι σημαίνει ῥᾴδιον εὑρεῖν. ἐκ γὰρ πολλῆς χρήσεως, ἡ τῶ σημαινομένῳ εὕρεσις γίνεται. τοὺς δ' οὖν χρησαμένους αὐτῷ, τὸ γλίσχρον οἶδα δηλοῦντας, ὃ ὥσπρ ὁ ἰξὸς ὄϛὶν. ὥσ τε μόνους λαβόμενον, ἕλκειν δι' αὐτοῦ διώσαθαι τὸ σωεχές. οὕτω δὲ καὶ σὰς ὀλκιμον εἴρηται τὸ τῶν πυρῶν, καὶ μάλιϛα τὸ κάλλιϛα πεφυραμένον. οὐχ ὀλκιμον δὲ τὸ τῶ λειθῶν, καὶ τὸ τῆς λέγχου τό γε μὴν τοῦ πατρος ἄλγημα, διατὰ τοῦτο τὸ σημαινόμενον, οὐκ ἄν ποτε γένοιθ' ὀλκιμον. ὥσ τ' ἄλλο τι ζητητέον ἡμῖν ὄϛιν. εἰς μὲν δή τις τῶ προσβυόντων τὴν Ἀρχιγένους ἄρεσιν, ὀλκιμον ἔφησεν πόνον εἰρῆϑαι τὸν τοῦ πατρος, ἐπειδὴ διαθέλκει, φλεγμαίνον τε καὶ σκληρούμενον τὴν διεῖν. ἕτερος δὲ τὸ χρόνιζον. ἄλλος δὲ, τὸ μέτριον. εἰσί δ' οἱ τὸ βραδύ. τοῦτο δ' εἶναι, τὸ ἀντιλαμβανόμενον τοῦ ὀξέος. καὶ φασὶ τὸ μὲν διατεῖνον καὶ σφοδρόν. ὡς μὴ δὲ μίαν ἀνάπαυλαν ποιεῖϑαι διαλεῖν αὐτὸν ὀξύ. τὸ δ' ἐναντίον, ὅπρ ὄϛὶ τὸ βραδύ, ὀλκιμον εἰρηκέναι. τινὲς δὲ τὸν βάρους ἐμφασιν ἔχοντα, φασὶν εἰρῆϑαι ὀλκιμον ἤτοι βαρὺ πόνον, ὀνομάζεϑαι γὰρ ἐν τῇ συνηθείᾳ διατὰ τὸ βάρους, τὴν ὀλκὴν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα διαφόρως ὀξυγούμενοι, λέγουσιν οἱ θαυμάζοντος, ἃ μηδεὶς νοεῖ. τὸ μὲν οὖν ὀλκιμον ὄνομα τὸ διατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ῥήσεως εἰρημένον, ὅτι μηδὲν ἡμᾶς διδάσκει, πρόδηλον ἤδη γέγονεν. ὧϖσκεψόμεθα δ' ἐφεξῆς, τίποτ' ὄϛὶν ὁ ἐμπεφυκὼς πόνος, ἤπαρος ἴδιος εἶναι καὶ αὐτὸς εἰρημένος. ἐμοὶ μὲν δὴ πιθανότερον εἶναι δοκεῖ, τοῦ διαϊόσαι τι, τὸν ἐμπεφυκότα † διατ ἐμπεφυκότα τόνον γνωπίσειν εἰρῆϑαι πῶς αὐτοῦ. τί γὰρ ἂν ἄλλο τις ὑπολάβοι. καὶ μὴν εἴ τις καὶ ἄλλῳ πόνος, εἰς συμπάθειαν ἄγει πολλὰ τ' πορρὼ σωμάτων, οὕτω καὶ ὁ τοῦ πατρος, ὅς γε καὶ μέχρι τῆς λαιστὸς ἐκτείνεται, καὶ δύσπνοιαν ὑπφέρει πολλάκις, γνίοτε δὲ καὶ βῆχα, καὶ δυσφωτορίαν. εἰς γε μὴν τὰς νόθας πλευρᾶς οὐκ ὀλιγάκις φέρεται λιϊκνεῖται. ϖῶς ἂν οὖν ἀληθῶς λέγοιτο διατὰ χώραν μένειν. ἆρ οὖν ἄμεινόν ὄϛὶν τὸν ἐμπεφυκότα πόνον εἰρῆϑαι δοκεῖν, τὸν οἷον ἐμπεπαρμένον. καὶ μὴν ἥκιστα τοιοῦτός ὄϛὶ τοῦ πατρος ὡς ἀρτίως ὑπδέδεικται. ἐδείχθη δ' ἐμπφὼν, ὅτι μὴ δ' ὁ ναρκώδης πόνος ἰδίως ὄϛὶ μορίου πινός. ἀλλὰ διαθέσεως μᾶλλον. ἥδε δὴ † οὐδαμῶς ἥπατος, ἀλλ' εἴπρ ἄρα τῶ νδυρωδῶν σωμάτων. ὁ δ' ἀτειρῶς ἐγκείμενος μάχεται τοῦ ναρκώδει, βιαίος τίς ὢν καὶ συνεχής. ἔϛι δ' οὐ τοιοῦτος ὁ τοῦ ἥπατος, ἀλλὰ μᾶλλον βαρύς. οὐ μὴν οὐδὲ ὁ βαρὺς ἴδιος ἥπατος ὀξαιρέτως. ἀλλὰ κοινὸς παλιοὶ πφέρουσιν. ὁ δ' Ἀρχιγένης, οἶκ οἶδα πῶς ὑπ' μόνου τ παλιοῦς ἐμνημόνυσεν, τῆς τοιαύτης ἰδέας τοῦ πόνου. μή δ' Ἱπποκράτους ἀκούσας εἰπόντος, καὶ ὅτι νεφρὸν ὀδυνᾶ βαρεῖα. ὄϖρ μὲν οὖν ἔλαττον ἁμάρτημα. μέγιστον δὲ, ὅπρ εἴωθε ποιεῖν, ὀνόματα γράφων ἑτέρων αἰσθήσεων οἰκεῖα, καθάπρ καὶ νῦν ὑπ' νεφρῶν μὲν, τοὺς αὐηροὺς πόνους. ὑπ' λύσεως δὲ, οὐ σύφοντας. ἔϛι γὰρ ταῦτα χυμῶν ὀνόματα, δι' ὀργάνου μὲν τῆς γλώττης, αἰσθήσεως δὲ ἁπλῆς γυστικῆς, διαγινωσκόμενα. γένοι κότερον μὲν οὖν τὶ πρᾶγμα δηλοῦται πρὸς τῆς σύφον φωνῆς. εἰδικότερα, δὲ πρός τι τῆς αὐηρᾶς καὶ τρυφνόν. ἄμφω μὲν γὰρ σύφει. μᾶλλον δὲ τὸ τρυφνόν. οἷον ωδ' ἔϛιν ἡ ὀμφακίτης ὀνομαζομένη λίκις. αὐηρά δ' ἐϛὶ καὶ ῥοαὶ πολλαὶ καὶ τὰ λυσϐίνια μῆλα καὶ ἄλλα πάμπολλα τῶ ἐδωδίμων. ἀγαθὴ γε μὴν τὰ τρυφνὰ, μὴ ὅτι τὰ φάρμακα μόνον, καθάπρ ὑποκιϛις, καὶ βαλάυσιον, καὶ λικις, καὶ ῥοῦς. ἀλλὰ, καὶ τῶν ἐδωδίμων ὅϖα τοιαῦτα. διόπρ οὐδὲ νοῆσαι διωατόν ὄϛὶν ὁποῖόν τινα βούλεται τὸν αὐηρόν, ἢ τὸν τρυφνὸν εἶναι πόνον, ὁ Ἀρχιγένης, ὁ μᾶλλον ἢ τ λυαινοῶν, ἢ τὸν ϐρυθρὸν, ἢ φαιὸν, ἢ τινὰ ἄλλον ἀπ' τ χρωμάτων ὀνομαζόμενον. ὅπρ δέ τις ἔλεγεν, τῶ ἀρχιγενείων διδασκάλων, ὥσκεπται καιρός. ἐδώκει γὰρ αὐτῷ, τὰς ἰδιότητας τῶ πόνων ἑρμηνεύειν ὁ Ἀρχιγένης Φιλοπμούμενος, ἀῤῥήτους κατά γε ἀληθὲς οὔσας, εἰς τὴν τοιαύτην ἀποπίαν, ἀφικνεῖσθαι τῶ ὀνομάτων. οὐκ εἰδὼς ὅτι μία μὲν ἑκάϛη τῶ ποιοτήτων, ὅϖ ῥητή, κατά τε τὴν ἁφὴν καὶ τὴν γῦσιν. ᾤετο δ' ἅμα πολλὰς ποιότητος ἐμφαίνονται κατὰ μίαν οὐσίαν ᾠηθῆναι καὶ γένεσθαι συμϐαίνει τὴν ἰδιότητα, καὶ μάλις' ὑπ' τῆς γῦσεως. ὁπόταν εἰ τύχοι καὶ ϖικρότητός τε καὶ γλυτκύτητος, αὐηρότητός τε καὶ λειμύτητος, ἐμφαίνεταί τι κατὰ μίαν οὐσίαν. ἰδιότης γάρ τις οὕτως γίνεται πρὸς τὴν γῦσιν, ἄῤῥητος μὲν, εἴ τις ἐθέλοι δι' ἑνὸς ὀνόματος, αὐτὴν δηλῶσαι. ῥητὴ δ' εἰ καθ' ἑκάϛην τῶ ποιοτήτων διορίζοιτο. μετὰ τοῦ καὶ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον, οὐκ ἀδιώατον εἶναι, πῶσδηλῶν. οὕτω δὲ καὶ τὰς Βοτάνας ἁπάσας τε καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, ἐδήλωσαν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἰατρῶν, ἀξηγούμενοι τῶν ποιοτήτων ἑκάϛην, ὅσαι ταῖς ἑρμηνευομέναις οὐσίαις ὑπάρχουσιν. ὥστε καὶ ὁ ἀρχιγένης, εἰ μὲν ἑνὶ ϖοδιλαϐὴν ὀνόματι τὴν ὅλην ἰδιότητα τῆς οὐσίας ἐπεχείρει, ϖαντάπασιν ἂμαθὴς ὑπῆρχεν, ὅπρ οὐ πῶσήκει λέγειν ἐπ' ἀρχιγένους. εἰ δὲ τὰς ἁπλᾶς ποιότητας, αὗται μὲν οὐκ εἰσὶν ἄῤῥητοι. τὸ δὲ πόσον γε αὐταῖς ἄῤῥητον μὲν ἀκριϐῆ μέτρῳ. ῥητὸν δ' ὡς γε πλάτει. οὔπω ὅμως ἐπὶ χρὴ μακρύνειν περιττὸν ἁπλῶς τῆς ἰδέας τὸν λόγον, ἢ χρῆϑαι δεῖ τὸν ἑρμηνεύειν ἐπιχειροῦντα τῶν ἀιδητῶν πραγμάτων ὀπτῶν. ἴδια μὲν γὰρ ἔχομεν ἁπασῶν τῶν ἁπλῶν ποιοτήτων ὀνόματα, καθάπρ γε καὶ τῶν γυσῶν. ἴδια δὲ τῶν ὁρατῶν, ὥσπρ καὶ τῶν ἀκουσῶν, καὶ χρῆϑαι πῶσήκει πᾶσιν αὐτοῖς, ὡς ἔθος ὄϛὶν τοῖς ἕλλησι, μήτε σύφοντα, μήτ' αὐηρὸν ὀνομάζοντα πόνον, ἰδίαι γὰρ αὗται χυμῶν πῶσηγορίαι.

προσηγορίαι. καὶ πάμπολλοι πρὸς Ἀρχιγένους ἰατροί, τὰς διαφορὰς τῶν πόνων γράψαντος, οὐκ ἐτόλμησαν ἑτέροις ὀνόμασι χρήσασθαι τῶν σωηθέντων, ἃ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν καμνόντων ὄντων ἀκοῦσαι, καὶ γὰρ οὕτως ἀλγεῖν ποτὲ λέγουσιν, ὡς ὑπὸ βελόνης νύττεσθαι δοκεῖν. καὶ οὕτως αὖ πάλιν, ὡς ὑπὸ τρυπάνου πεπρᾶσθαι. καὶ θλᾶσθαι δοκεῖν. καὶ διαπᾶσθαι καὶ τείνεσθαι. καὶ ἀναπᾶσθαι καὶ καταπᾶσθαι. καὶ βάρους τινὸς ἀλγηδόνι ἔχειν. γίνονται μὲν ἐκπεπαμμένου τῶν ὑποκειμένων. γίνονται δ' ἐγκειμένου τοῖς πάσχουσιν. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα πάντα † σωτά. στύφοντος δὲ καὶ τραχεῖς καὶ αὐστηροὶ πόνοι, τῶν † ἀσωήτων τε ἅμα καὶ ἀχρήστων εἰσίν. ὅπερ ἐχρῆν γινώσκεσθαι τὸν ἀρχιγένη, διδάσκειν γε βουλόμενον ἡμᾶς διαγνωστικοὺς γίνεσθαι τῶν πεπονθότων τόπων. εἰ μὴ γὰρ ἦν ὧν οἱ κάμνοντες αὐτοὶ λέγουσι, διαγνωσόμεθα, λῆρος ἂν εἴη μακρὸς, ὁ περὶ τῶν ἀλγημάτων λόγος. εἰ δὲ παρ' ἐκείνων χρὴ πυνθάνεσθαι, τίνα τρόπον ἀλγοῦσι, λέγουσι δ' οὐδέποτε τραχεῖαν, ἢ αὐστηράν, ἢ ἀτειρῆ, ἢ ὀλκίμου πόνου, πάλιν ἄχρηστος τοιαύτη διάσκαλία. καὶ μὲν δὴ καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν λόγον, ὧν ἔφασι τὰς ἰδιότητας τῶν πόνων, ὧν χειρεῖν. ἑρμηνεύειν τὸν ἀρχιγένη, τὸ τῆς τοιαύτης διδασκαλίας ἀδιάπτωτόν τε ἅμα καὶ ἄχρηστον ἐμφανέστατον. πρῶτον μὲν, ἄῤῥητός ἐστιν ἡ ἰδιότης πᾶσα κατ' αὐτούς. εἰσὶ δὲ τοῦτο παντὸς μᾶλλον καὶ ἀδιάπτωτον εἰς διδασκαλίαν ἐλθεῖν, ὡς ἂν μόνοις γινωσκομένης τοῖς ἀληθῶς αὐτὰ ἐγνωκόσιν. ἔπειτα δὲ καὶ ἄγνωστος ἡμῖν τοῖς μὴ πεπονθόσιν ἐστίν. εἰ μὴ ἄρα πάντ' ἔπαθεν ὁ ἀρχιγένης τὰ τοῦ σώματος μόρια. καὶ συγχωρηθῇ δὲ τοῦτο τις ἂν πιστεύσειεν, ὅτι καὶ πάντα τὰ πάθη καθ' ἕκαστον μόριον ἔπαθεν εἰς ἄνθρωπος. ὑποκείσθω δ' εἰ βούλει καὶ τοῦτο, καὶ τοιγ' ἀδιάπτωτον ἔστιν. ἀλλ' ὅτι κατὰ τὴν μήτραν οὐκ ἔπαθεν ὁ ἀρχιγένης, αὐτίκρυς δῆλον. καὶ μὴν, καὶ τὰς κατ' αὐτὴν ἰδιότητας, γράφει, μόνας ταῖς πεπονθόσαις γυναιξὶν γινωσκομένας. ὥστέ με νὴ τοὺς ἀπορεῖν πολλάκις, ἐκ τίνος ποτὲ λογισμοῦ, τὴν ἀλλόκοτον ταύτην ἐπετήδευσεν διδασκαλίαν, ἵν' εἰ καὶ ἀληθεύειν τις ὑπόθοιτο, τό γε χρήσιμον, οὐχ οἷόν τε σωποθέσθαι μηδενὸς τῶν νοσούντων ἑρμηνεύοντος, ἃ πάσχει, δίχα τοῦ ἀρχιγενείου ὀνόματος, ἀσασθαι μὲν γὰρ λέγουσι τὸν σύμαχον, ἴδιοι τῶν νοσούντων, ὅπερ ὄντων ἡμῖν, διὰ τὸ πεπονθέναι σαφῶς δῆλον. ὥσπερ γε καὶ τὸ ἀλύειν, καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἴδιον πεπονθέναι δῆλον. αὐστηρὸν δὲ πόνον, οὐ δ' εἰ πεπονθὼς τις εἴη, νοῆσαι δυνάμενον λεγόμενον ὑπὸ ἀρχιγένους, ὡς ἂν οὐκ εἰδὼς διὰ ὅτου ποτὲ πράγματος φῦναι τοὔνομα. τὸν μὲν γὰρ νυγματώδη καὶ διατείνοντα, καὶ τοὺς ὁμοειδῶς αὐτοῖς λεγομένους. ἔτι δὲ μᾶλλον τὸν σφοδρὸν, καὶ τὸν ἰσχυρὸν, καὶ τὸν βίαιον, καὶ τὸν σωεχῆ, καὶ τὸν διαλείποντα νοοῦμεν ἅπαντες. ὡς ἂν ὑπὸ σωηθέντων τε τῶν ὀνομάτων ἑρμηνευομένους, αὐτούς τε γινομένους ὁσημέραι πᾶμπολλοις. αὐστηρὸν δὲ καὶ στύφοντα καὶ ἀτειρῆ καὶ ὀλκίμου, οὔτε λέγει τις, οὔτ' ἀκούων ἑτέρου λέγοντος, νοεῖ. χρὴ δὲ καὶ τὸ πάθος ἶναι κοινὸν, καὶ τῆς διαλωτικῆς αὐτοῦ προσηγορίαν, σωήθη τοῖς ἀκούουσιν. ὥσπερ ὧδὶ τοῦ θλίβεσθαι τὸν σύμαχον. ὃ δὴ λέγουσι πάμπολλοι τῶν ἀνθρώπων. οὕτως γὰρ οἷον ἔξωθέν τινος ὠθισμένου βαρέος, ἡ ἄλυσις ἡμῖν γίνεται πολλάκις, ᾧ τισι διαθέσεσιν τοῦ σώματος αἱ κοιλίας, ὃ δὴ διαταραχθέντες προσαγορεύουσι σύμαχον οὐχ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰατρῶν οἱ δοκιμώτατοι. καὶ μὴν καὶ κατὰ διξὸν ὑποχόνδριον ᾧ δεξιὸν ᾧ σφοδρότερον ἀναπνεῖν, ἄλυσις πόθ' ἡμῖν βάρους γίνεται. διαπεισθὰν χωεὶς πυρετοῦ συμβῇ τοῦτο, δυσὶν θάτερον, ἢ ἔμφραξιν τινὰ διατὰ τὸ ἧπαρ, ἢ σκιῤῥώδη διάθεσιν εἶναι λογιζόμεθα. διαθάτερον ὅτ' ἂν φλεγμονὴ ᾖ, πυρετὸν δὲ ἀνάγκης ἕπεσθαι. πάντα μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα, καὶ ῥητὰ, καὶ σαφῆ. καὶ γνώριμα πᾶσι τοῖς πρὸ ἀρχιγένους ἰατροῖς ὄντα τῶν ἀλλοκότων ὀνομάτων διδασκόμενα. τῆς δ' ἀρχιγένους διδασκαλίας ἴδιον ὄντα ἀίρετον ὄντι, οὐ πραγμάτων ὑφήγησις καινὴν, ἀλλ' ὀνομάτων, οὐδεμιᾶς πράγμα δηλούντων. τοιούτων ὀνομάτων ἐν τῇ πρὸς τῶν σφυγμῶν ἐπιπλήρωσις πραγματείαν. οὐδ' ἂν τὴν διεμμένην μεταφορᾶς ὀνομάτων ἀκύρων, ὡς ἐπεδείξαμεν ἐν τοῖς πρὸς σφυγμῶν ὑπομνήμασιν.

ἐγὼ δ' ἀξιῶ ἀρχιγένη μετὰ τοσούτους ἰατροὺς γεγονότα, πρόσθεναι τὶ τῇ σαφηνείᾳ τῆς διδασκαλίας, οὐκ ἀφελεῖν τοσοῦτον, ὡς μή δ' ἡμᾶς αὐτοὺς νοεῖν ἃ λέγει, γεγηρακότας ἐν τοῖς ὄργοις τῆς τέχνης. ὅπερ οὖν ἐκεῖνον ἐχρῆν ποιῆσαι, τοῦτ' ἐγὼ πειράσομαι πρᾶξαι. καὶ δείξαι μὲν πρῶτον, ἐν ᾧ διαδόλου τὴν μέθοδον ἡ πρόσκειται χρῆσθαι αὐτόν. εὑρίσκειν τοὺς πεπονθότας τόπους. ἑτέροις δὲ τὴν ὁδὸν ὑφηγεῖσθαι. Μέθοδος μὲν οὖν ἐστιν ὡς ἂν τῷ πρὸ τούτου λελεκται βιβλίῳ τοιάδε, ζητῆσαι χρὴ πότερον ἴδιαι σημεῖαι διαθ' ἕκαστον τόπον, ὅπως ἂν πάσχῃ δυνατὸν, εὑρεῖν ἐστιν, ἢ διαθ' ἕκαστον τῶν παθῶν ἀλλοιοῦνται. δεύτερον ὧδὶ τῷδε, πότερον ἑκάστου τῶν παθῶν ἴδια σημεῖα εἰσιν, ἢ διαθ' ἕκαστον μόριον ὑπαλλάττεται, καὶ χρὴ τόπου τε ἅμα καὶ πάθους μνημονεύσαντας, λέγειν ἐφεξῆς τὰ σημεῖα. Καθάπερ εἰ τύχοι φλεγμονῆς τοῦ πνεύμονος, ὅτι διύπνοια μετὰ στενοχωρήσεως, ὡς πνίγεσθαι δοκεῖν, ἀνακαθίζειν τε δεῖ τοῦτ' ἀθίχειρεῖν, ὅπερ ὀρθόπνοιαν ὀνομάζουσιν. ἀλλὰ καὶ ὅτι θερμῆς διαθάνονται τῆς ἐκπνοῆς, καὶ μᾶλλον ὅτ' ἂν ὀρυσιπελατώδης ἡ φλεγμονὴ συσῇ. διόπερ ὧδὶ πλέον ἐκφυσῶντος, παρηγορεῖται, καὶ πλέονος ἀέρος ψυχροῦ, ἐπιπνεῖν ἀθυμοῦσιν. ἀναπίνουσί τε μετὰ βηχὸς διεχρωσμένον τὸ πτύελον ἄλλοτ' ἄλλῳ χρώματι. καὶ γὰρ ὀρυθρὸν γίνεται, καὶ ξανθὸν, καὶ πυῤῥὸν, ἀφρῶδές τε καὶ μελαν, καὶ πελιδνὸν φαίνεται. καὶ μὴν καὶ βάρους τινὸς ἐγκειμένου θώρακι πολλάκις ἀθάνονται, καὶ διήκειν ἐς αὐτὸν ἐκ τοῦ βάθους ἄλγημα διατά τε τὸ στέρνον καὶ τὴν ῥάχιν. ἔπι τε πρὸς τούτοις, ὀξέως μὲν πυρέσσουσι. σφυγμὸν δὲ ἔχουσιν, ὁποῖον ἐν τοῖς πρὸ σφυγμῶν εἰπομεν. Οὕτω δὲ διὰ τὴν τὰς πλευρᾶς ὑποζωκότος ὑμένος ἐπεὶ δ' ἂν φλεγμαίνῃ πυρετὸς μὲν ὀξὺς, ἅμα δὲ ἰδιώματι τῶν λελεγμένων σφυγμῶν διὰ τὴν παρὰ τῶν σφυγμῶν πραγματείαν. ἄλγημα δὲ νυγματώδες ἅμα δυσπνοίᾳ καὶ πτύελον διεχρωσμένον παραπλησίως τοῖς πάθεσιν τοῖς πνευμονικοῖς ὑπάρχοντα τὰ πολλά. τὸ μὲν οὖν δυσπνοεῖν ἀμφοτέροις τοῖς πάθεσιν, διὰ τὸ πεπονθὸς μόριον ἀναπνευστικὸν ὑπάρχειν, ἐξ ἀνάγκης ἕπεται. τὸ δὲ πυρέσσειν, διά τε τὸ πάθος γίνεται καὶ τὴν θέσιν. ἐγγὺς μὲν ᾗ καρδίας, ὅτε ὑποζωκὼς ᾖ ὁ πνεύμων. θερμὸν δὲ πάθος ἡ φλεγμονή. οὕτω δὲ καὶ τὸ βήσσειν μὲν ὡς ἀναπνευστικοῖς ὑπάρχει. τὸ δ' ἀνα-

† al. σωή/θη
† al. ἀσωή/θων

πῦον τὸ διὰ τὸ πάθος γίνεται. διέσηκται γὰρ ἐξ ὧν ἐξέρρυη αἷματος φλέγμονή πᾶσα γινομένη. διόπερ ἐὰν μὲν χολωδέστερον ᾖ τὸ αἷμα, ξανθόν, ἢ ὠχρόν ὅτι τὸ πυόμενον. ἐὰν δὲ φλεγματικώτερον, ἀφρῶδές τε καὶ λευκὸν. ἐὰν δὲ μελαγχολικώτερον, ἧττον μέλαν, ἢ πελιδνόν. ἐὰν δὲ μηδὲν τούτων, ἐρυθρόν. ἔτι δὲ τῇ μὲν πλευμονικῇ πλείονάκις τὸ χολωδέστερον. τῇ δὲ περιπνευμονίᾳ, τὸ φλεγματικώτερον πύσμα σωίσταται, διέσηκται γὰρ ἡμῖν καὶ πρότερον τοῦτο. τὸ δὲ διὰ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ἀναφερόμενα τὰ περιττώματα τῶν φλεγμαινόντων μορίων, διά τε τὴν θέσιν αὐτῶν γίνεται καὶ διὰ πλάσιν, ἐκρολὴν γὰρ ἔχουσι τοιαύτην μόνην. μᾶλλον δ' ὧν πολλάζει τε καὶ ἀναμέσται, τὰ κατ' αὐτὴν μοχθηρὰ, τὰ δ' ἐκ τῶν ἐντόρων διαχωρεῖται. καθάπερ γε τὰ μὲν ἐκ νεφρῶν καὶ λύσεως οὐρεῖται. τὰ δ' ἐξ ἐγκεφάλου διὰ ῥινῶν μὲν μάλιστα, ποτὲ δὲ καὶ διὰ οὐρανίσκου, καὶ ὑποφόρας, καὶ ὥστερ ἐκπνοῦται. τὰ γνωρίσματα οὖν τῶν περιπνευμονικῶν ποιοῦμεθα, ἔτι δὲ τῶν παρὰ συμπτωμάτων εἰσίν, ἀπό τε τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας, καὶ ἧ τῶν ἐκκεινομένων ποιότητος, ἢ τοῦ πάθους μάλιστα εἰσίν, ἀπό τε τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας, καὶ ἧ τῶν ἐκκεινομένων ποιότητος, ἢ διὰ φύσιν ὄγκων, ἢ ἀλγημάτων, ἢ ἀχροίας τινὸς ἐπομένης, ἤτοι διὰ ὅλου τοῦ σώματος, ἢ κατὰ μόριον, ἢ διὰ μαλλὸν ὀφθαλμούς τε καὶ γλῶτταν. ἐξωθεν δὲ τούτων ὅσα τὰ κατὰ τὴν ἰδίως ἂν ὀνομασθεῖσαν εἰ τῆς βουλοίμην ὧν ἀξιωσάντων γραφεται ταῦτα. γυμνάσια δ' ἅπασι γίνεται διὰ τῶν κατὰ μόριον ὑπὸ τὴν αὐτὴν μέθοδον ἀγομένων. εστι δὲ χρησιμώτατον ὡς πολλάκις ἤδη διέσηκται μοι, τὸ τοιοῦτο τῆς διαπασκαλίας εἶδος. ὡς ἂν γε μέθοδοι μόναι γνωσθεῖσαι χωρὶς τοῦ πολυειδῶς γυμνάσασθαι κατ' αὐτὰς, ἀδυνατοῦσι τελέους ὀργάζασθαι τοὺς μανθάνοντας. ἄνωθεν μὲν οὖν εἰπόντος τὴν μέθοδον, ἵδη τὸ γυμνάσιον ἴσμεν. ὥστε κεῖσθαι χρὴ πρῶτον μὲν, εἴ τις ἐνόργεια βεβλαπται, σὺν αὐτῇ γὰρ ἀνάγκη πεπονθέναι τὸ τῆς ἐνεργείας ἴδιον ὄργανον. ἔθ' ἕξις εἴπερ εὔροις βεβλαμμένην τὴν ἐνόργειαν, ἵδη τὸν τρόπον τῆς βλάβης ἀφικόμενον, ὥστε κεῖσθαι τινος δεῖ πάθους ἴσον. ἵδη τοὺς δὲ σκοπεῖν τὸ πεπονθὸς μόριον, εἰ τιν' ὄγκον, ἢ ἄλγημα διασημαίνει, μὴ παρόντος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ σωεπισκοπεῖσθαι, τὸ καθ' ἕκαστον αὐτῶν εἰλ. ἐμαθὸν γὰρ οὐ μόνον ὄγκων ἰδέας πλείονας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλγημάτων. εἶτ' ὥστε σκόπει τὰ πορισθέντα τοῦ πεπονθότος μορίου, διὰ τίνος ἐκκρούεται πόρου. θεώρει τε μή τι τῆς οὐσίας τοῦ πεπονθότος ἐκκείνεται μορίου. καὶ μετὰ ταῦτα, πότερον ἅπεπτόν ὅλον ἐστὶ τὸ σῶμα. τίνων δ' ἐξιρέτως μόρια ἅπτα. τὰ μὲν τοι, κατὰ τὴν ἐνόργειαν αὐτῶν. τὰ δὲ κατὰ τὴν χρόαν, ἢ σχῆμα. φρὲς γὰρ πνὰ καθ' ὃν ἀναπνεῖ καιρὸν ἀλγεῖν ἐν ᾧ κατὰ τὰς νόθας πλευρὰς τόπω, μὴ πεπεπτῶς ὑπολάβῃς ὄζαν εἶναι πλευριτικόν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν, εἰ ἀναπνεῖ τὸ βήσσω ἄθρει, διεχωσμένον γὰρ, ὡς εἴρηται, θεασάμενον, ὁρεῖς εἶναι πλευριτικόν. εἰ δὲ μὴ δ' ὅλως ἀναπνεῖ τὸ βήσσω, δύναται μὲν εἶναι καὶ οὗτος πλευριτικὸς ἄπεπτόν τε, καὶ στεγνὸν ἱκανῶς ἔχων τὸν φλεγμονὴν, ὡς μηδὲν ἔξω χαλᾶν. ἐγχωρεῖ δὲ καὶ διὰ ἵππατος φλεγμονὴν, ἀλγεῖν αὐτὸν ἐν ᾧ λεγομένῳ χωρίῳ. τεινομένων γὰρ εἴσω τῶν ἀρτημάτων, οἷς ἅπτηται θὲς τὰς πλευρὰς, ἐπ' ἐνίων τὸ ἧπαρ, εἰς τὸν ὑποζώματα συμβαίνει τὸν ὀδυνᾶν ἐξ ἧκειν. ἀλλά γε σφυγμὸς, οὐδὲν ὅμοιον ἔχων ὅδιν φλεγμονῆς ἥπατός τε καὶ τοῦ τὰς πλευρὰς ὑποζώματος ἥπατος, ἀλλ' ἐν τοῖς καλουμένοις ἰδίως ἥπατος κεινόμενα πλατύτερος, πλὴν ὅτι ἀεὶ ταῦτα συμπάρεστι φλεγμονῆς ἥπατος, ἀλλ' ἐν τοῖς καλουμένοις ἰδίως ἥπατος πάθεσιν. οὐδ' ἐν οἷς χάρον ἐφ' ὧν μηδ' ἐν ἐκείνοις ὑγιαίνει τὸν κάμνοντα, καὶ πιθανὸν εἶναι μὴ τινος ἀιδάνεται βάρους, ἤτοι γ' ἐκ χόνδριον, καὶ μηδεὶς ὄγκος εὐείσκητο, μὴ δ' οὕτως ἀφίστασθαι. δύναται γὰρ ἐν τοῖς σιμοῖς ἡ φλεγμονὴ μόνοις εἶναι, δύναται δὲ καὶ κατὰ τὰ κυρτὰ μὲν, ἀλλ' οὐ πάντα, μόνα δ' ὅσα καταφύπτουσι ἀνάνευθε πλευρᾶς. μέγιστον δὲ ἀναπνεῖν ἐν τῷ δὲ ἐλεύθειν τὸν κάμνοντα, καὶ πιθανὸν μὴ τινος ἀιδάνεται βάρους, ἤτοι γ' ἐκπεμπομένου ἢ ὑποκειμένου τοῖς περιέχουσιν. ἔσιν ὅτε γεμίζουσιν, οἷς ἐνταῦθα δεῖν ὁ πρὸς φύσιν ὄγκος, οὗτοι διανοοῦσι τῇ σφοχωρίᾳ τῶν φρενῶν, ὀρθιζόντα γε καὶ πρὸς βραχέας βῆχα. βέβαιον δ' ὧν τῶν τοιούτων ὅτι σημεῖον εἰς διάγνωσιν ὁ σφυγμὸς μὲν ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τοῦ νοσήματος. ὧν πιθανὸν δ' αὐτῷ καὶ τἄλλα συμπτώματα. καὶ γὰρ ἡ τῆς, γλώττης ἀλλοιοῦται χροᾶ, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ σώματος, ὧν τοῖς τοῦ ἥπατος ἰκανοπραγίαις. ὥσπερ οὖν πάλιν οἱ βῆχες ἀναπνεόμενα. καθάπερ δ' ἂν ἡ δύσπνοια χωρὶς μὲν τοῦ πάσχειν τι τὰ πάντως ἐν τῷ χρόνῳ, τὰ μετὰ ῥῆχος ἀναπνεόμενα. καθάπερ δ' ἂν ἡ δύσπνοια χωρὶς μὲν τοῦ πάσχειν τι τῶν αὐαπνευστικῶν μορίων, ἢ ὀργάνων ὁπωσοῦν, οὐ δύναται γενέσθαι, συμβαίνει δ' ἐνίοτε νόσημα μηδὲν ἴδιον ἐν αὐτοῖς ἔχειν, ἀλλ' ἤτοι ἰκανοπραγίαν τοῦ διαφράγματος, ἢ θλιβομένου διὰ τὸν ἄνθρωπον. οὕτως ἔχει καὶ τοῦ τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικὸν ἐν ἑαυτῷ πεπονθότος τόπου. ἰκανὸν δὲν γ' ὡς ἐπὶ πᾶσί τε καὶ δίχως ἅπασι τὸ διανοήσεως σωίσταμένης, ὅταν φαίνηταί τι τούτων βεβλαμμένον, δύνασθαι ὑπολαμβάνομεν ἐν τινὶ πάθει ἰκανὸν ἔχειν. ὅπου γε, καὶ ἐν πλευρίτιδι, καὶ ἐν πλευρίτιδι, παραφρονήσει τις, οὐδεὶς φυσὶν διὰ τὴν πλευρὰν, ἢ τὸν πνεύμονα γεγονέναι τὸ σύμπτωμα. πάντων δ' ἡγοῦνται συμπεπονθέναι τὸ μόριον ἐκεῖνο ἰκανὸν ὃ ἐν ψυχῆς ὅτι τὸ ἡγεμονικὸν, καὶ ζητοῦσί γε τὸν τρόπον τῆς συμπαθείας, ὁμολογοῦντα δεῖξαι, τοῖς ἰδίοις δόγμασιν. ἐπ' ἄλλων δὲ παθῶν οὐ συμπαθεῖν, ἀλλὰ πρωτοπαθεῖν φασὶν αὐτό. βέβλαπται. λέγω δ' ἰδίας γε καὶ φρενίτιδι. παντὶ χρῶ μὲν τοι πάσχειν, ᾗ δια τῶν ἰδίων τῆς ἐνεργειῶν αὐτὸ βέβλαπται. λέγω δ' ἰδίας ἐνεργείας, ἃς δι' οὐδενὸς ἄλλου μορίου ποιεῖται, καθάπερ δι' ὀργάνου. κατὰ μὲν γὰρ τὸν ἀληθῆ λόγον, καὶ βλέπειν αὐτὸ δεῖ καὶ ἀκούειν ὑπολαμβάνεσθαι. ἀλλὰ δι' ὀφθαλμῶν μὲν βλέπειν. δι' ὠτῶν δ' ἀκούειν. γνοεῖν μέν τοι καὶ μεμνῆσθαι καὶ λογίζεσθαι καὶ προαιρεῖσθαι, μήτ' ὀφθαλμοῖς ἔστι, μήτ' ὠσί, μήτε γλώττῃ, μήτ' ἄλλῳ τινὶ τῶν τοιούτων. ἀλλ' εἰ μὲν οὕτως ὅτι τὸ μόριον δεῖ τῆς ψυχῆς, ἐν ᾧ πεπονθότι σώματι, καθάπερ ἡμεῖς ἐν οἰκῳ τινὶ, τὴν μὲν ἀρχὴν ἂν ἴσως οὐ δ' ὑπονοήσαιμεν αὐτὸ βλάπτεσθαί τι πρὸς τὸ χωρίον. θεασάμενοι δὲ βλαπτόμενον, ἐζητήκαμεν ἂν ὅπως βλάπτεται. εἰ δ' ὡς εἶδος τι τοῦ σώματος δεῖ ἀχώριστον αὐτὸ σωεχωρήσαμεν ὑπὸ τῆς τοῦ δεδεγμένου σώματος ἀλλοιώσεως βλάπτεσθαι. διασάντων δὲ τῶν φιλοσόφων περὶ αὐτὸ, καὶ τῶν μὲν

τῶν μὲν ὡς ἐν οἰκήμασι πολιέχεται φασκόντων αὐτό. τῶν δ' ὡς εἰδώλου, ὅπως μὲν βλάπτεσθαι χαλεπὸν εὑρεῖν, ὅτι δὲ βλάπτεται, τῇ πείρᾳ μαθεῖν ὅδε. ἐπί τε γὰρ τῶν ἀναπιμπραμένων, τὸ κατεργὸς ὀσφραίνεσθαι τῆς κεφαλῆς, εἴ τις βιαιότερον ὠθηλίψειεν, ἀναίδητοί τε παραχρῆμα γίνονται, καὶ εἰ φλεγμονή τις ὠθηγνύοιτο. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ὅτι συμβαίνει. ἡ τῆς διανοίας οὖν βλάβη γίνεται διὰ πάντος. ἐγκαθήντος δὲ σφοδρῶς τῷ ἐγκεφάλῳ, οὐκ ὀλίγοι παρεφρόνησαν. ἰσχυρᾶς τε πληγᾶς εἰς αὐτὸν γιγνομένας, ἐν ᾧ παραχρῆμα πολλάκις ἀνελύθησε κάρη. ἕτερα τε πολλὰ τοιαῦτα παθήματα πρὸς τῷ ἐγκεφάλῳ συνιστάμενα, σαφῶς φαίνεται βλάπτοντα τὴν διάνοιαν. ὥστε καὶ τοὺς ἰδιώτας ὅτ' ἂν παραφρονῆτις, ἢ ὅλως ὁτιοῦν πάσχει κατὰ τὴν διάνοιαν, ἀξιοῦν πάνοσεῖσθαι τῆς ἐγκεφάλου. ὅτι μὲν οὖν ἀληθέστατον ὅτι τὸ κατάρχον ἀλόησεώς τε καὶ μανίσεως, τῆς καθ' ὁρμὴν, ἐν ἐγκεφάλῳ καθιδρῦσθαι, καὶ ὅτι τούτου σκεπάσματ' εἰσὶν αἱ μηνίγγες, ἐν ἑτέροις ἀδιελέγκται. νυνὶ δ' ὅπως ἄν τις χωρήσειε τὰ κατὰ πρωτοπάθειαν αὐτῷ συμβεβηκότα, τῶν κατὰ συμπάθειαν ἀδιακεπτέον. ἴδιόν τε γὰρ τοῦτο τῆς παρακειμένης πραγματείας. ἥ τε χρεία, πρόδηλον, εἴγε πρῶτον ἅπάντων ὅτι ὡς πρὸς τὰς ἰάσεις, ἐπίστασθαι τίνι χρὴ μορίῳ προσφέρειν τὰ βοηθήματα. πρὶν μὲν γὰρ ἰδίαν τινὰ διάθεσιν ἐν ἐγκεφάλῳ γενέσθαι, κατὰ τὸ συμπάσχειν μόνον αὐτοῦ βλαπτομένου, θραπευθέντος τοῦ πρωτοπαθοῦντος, οὐδὲν ἂν ἔτι καταλείποιτο τούτῳ σύμπτωμα. γενομένης δέ τινος ἐν αὐτῷ μονίμου διαθέσεως ἐκ τῆς συμπαθείας, οὐ χρὴ πρωτοπαθείσαντι μόνῳ τὰ βοηθήματα χρὴ προσφέρειν, ἀλλὰ καὶ τῇ κεφαλῇ. διὰ αὐτὸ δὲ τοῦτο, καὶ τὸ διορίζειν ἀκριβῶς, εἴτ' ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ πρωτοπαθῶν, εἴτε μηίγγος, οὐ μεγάλως ἔχει τῇ χρείᾳ, ἑκατέρως τῇ κεφαλῇ προσφερομένων τῶν βοηθημάτων. οὕτω τοῦτο χρὴ μάλιστα σπουδάζειν, ἀλλὰ τὴν οὐσίαν τοῦ νοσήματος εὑρίσκειν, ὁποία τίς ἐστιν. εἰ μὲν γὰρ ὑγρὸν εἴη, ξηραίνειν αὐτὸ προσῆκεν. εἰ δὲ ξηρόν, ὑγραίνειν. οὕτω δὲ καὶ τὸ μὲν ψυχρόν, θερμαίνειν. τὸ δὲ θερμόν, ψύχειν. ἔτι δὲ καὶ εἰ κατά τινα συζυγίαν πεπόνθοι, διὰ τῆς ἐναντίας συζυγίας αὐτὸ θεραπεύειν προσήκει. τὸ μὲν ξηρὸν καὶ θερμόν, ὑγραίνοντα καὶ ψύχοντα. τὸ δ' ὑγρὸν καὶ ψυχρόν, ξηραίνοντα καὶ θερμαίνοντα. διὰπὶ τῶν λοιπῶν διυοῖν συζυγιῶν ἀνάλογον. οὕτω δὲ διὰπὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων νοσημάτων πράττειν, ὧν ἑκάστου τὴν ἰδέαν, ἐν ᾗ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς ἐδήλωσα γράμμασι. παραπλησίας οὖν τῆς θεραπείας γενομένης, ὧν τοῖς αὐτοῖς νοσήμασιν ἐγκεφάλῳ τε καὶ μηίγγι, λογικὴ μᾶλλον ἡ ζήτησις ἔσται, ἥπερ εἰς τὰς ἰάσεις χρήσιμος, ἐν ὁποτέρῳ τὸ ἡγεμονικόν. οὐ μὴν εἴ γε κατὰ τὴν καρδίαν ἔσται, ἀλλ' ὅλῳ γε πράγματι διαφέρουσα. φέρε γὰρ ὑπὸ χολῆς ξανθῆς γίνεσθαι τὴν φρενίτιν, ἐν ᾧ σώματι τῆς καρδίας ἀθροισθείσης τε καὶ διασαπείσης, ἆρ' οὐ λυπεῖν ἂν δέξειεν ὁ καταντλεῖν κελεύων ὀξυρόδινον τῇ κεφαλῇ. ἑνὸν εἴπερ ἴαμα τὸ φάρμακον ὄφελος, ἡ τὴν φρενίτιν ὀργαζομένης αἰτίας ὅτι, μὴ κεφαλῆς ἀλλὰ θώρακος αὐτὸ κατασχεῖν. μηδὲ τούτου πάντος, ἀλλὰ κατ' ἐκείνου μόνου τοῦ μέρους, ἐνθάπερ ἡ καρδία τέτακται. ταῦτα μὲν οὖν καλῶς ἡμῖν προδιώρισται, καὶ τὸ μὴ μόνον ὠήσκοπεῖσθαι τὸν πεπονθότα τόπον, ἀλλὰ καὶ τὴν βλάπτουσαν αἰτίαν αὐτόν. οἷον σύβεως, ἔστι μὲν δή που καὶ ἡ παραφροσύνη σύμπτωμα τῆς κατὰ τὸν παραφρονοῦντα τόπον ἐνεργείας. ἔστι δὲ καὶ τὸ κῶμα καὶ ὁ κάρος, ἀλλ' ὑπὸ ἡ ἐναντίας αἰτίας γίνεται. Τὰς μὲν γὰρ ἀγρυπνίας τε καὶ παραφροσύνας, θερμὸν τὴν διάκρισιν ἄτοπον ἐργάζεται. τὰ δ' ὑπνώδη τε καὶ ἀσωματώδη πάθη πάντα, ψυχρᾶς αἰτίας ὄντα ἔγγονα. καὶ τοῦτ' ἐνεστί σοι καταμαθεῖν ἐναργῶς ἀπὸ τῶν φαρμάκων πρῶτον. ὅσα μὲν γὰρ αὐτῶν ὄντα ψυχρὰ ναρκοῖ καὶ καροῖ. τὰ θερμὰ δ' ἐμπαλιν ἀγρύπνους τε καὶ πολυκινήτους ἐργάζεται. καὶ τι δεῖ μνημονεύειν ἰσχυρῶν φαρμάκων, ὁρῶντας ὁσημέραι, τὰς μὲν θειδακίνας, καὶ τὰ τῶν πεπόνων τε καὶ θερμῶν ὑδατωδῶν λουτρὰ, καὶ οἴνου πόσιν ὕδατι μετρίως κεκραθέντος, ὕπνον ἐργαζόμενα, καθάπερ γε καὶ τἄλλ' ὅσα πέφυκεν ὑγραίνειν τε καὶ ψύχειν. τὰ δ' ὑπνώδη πάντα, τὰς ἀγρυπνίας κατὰ βάρος γέ τοι καὶ ἡ λεπτὴ διαιτα, καὶ ὁ ἄκρατος οἶνος, ἀγρυπνητικά. πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον, ὅταν ὁ ἄκρατος οἶνος φύσει θερμὸς, ἢ παλαιὸς ἱκανῶς. οἷόν τι σοὶ ἔβη καὶ παρ' ἡμῖν ποτὲ ἐν πέργαμῳ. καὶ κάλλιον γ' αὐτὸ δηγήσασθαι δέ. γραμματικοῦ μὲν ἦν τὸ παιδάριον ἐκεῖνο. λαβ' ἑκάστην δ' ἡμέραν εἰς τὸ βαλανεῖον ἀπιὼν ὁ γραμματικὸς, ἅμ' ἕτερόν τινα παιδί, κατέλειπεν ἐνδον ἐγκλείων αὐτὸ, χάριν τοῦ φυλάττεσθαί τε τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν, οὐ πρεπίζεσθαί τε πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. ἀλλὰ διψῆσαν γε ποτὲ σφοδρῶς, εἶτ' ἐνδον οὐκ ἔχον ὕδωρ, ἐζήτησεν οἴνου παλαιοῦ δαψιλές. ἐντεῦθεν τε τοῦ λοιποῦ χρόνου πάντος, ἀγρυπνον ἦν. ὕσερον δὲ καὶ πυρέξαι, ὑπό τε τῶν ἀγρυπνιῶν καὶ τῆς ὠηγμονῆς ἐν αὐτῷ παραφροσύνης διεφθάρη. καὶ τὰ ψυχρότερα δὲ τῶν ζώων, ἐν ᾧ χειμῶνι φωλεύει διὰ τὴν ψύξιν, ὁμοια νεκροῖς κείμενα. καὶ τὰς ἐχίδνας ὄντα ἰδεῖν τετιμημένας, μὴ δ' ἐν ταῖς χρόαις ἀνελόμενος βασάζοις, πάνυ σφοδρῶς ἂν ἐνάρκων. ὡς ἐν γε τῷ θέρει, καὶ ὄντος τοῦ ζώου καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὄφεις, μάλιστ' ἐν τοῖς ὑπὸ λιμὸς κάμνουσιν ὅταν ἐγκαθῶσι σφοδρῶς, ἐοίκασιν μανομένοις, ἡσυχάζειν οὐδ' ὅλως βραχὺ διαπαύομενοι. ὅθεν γοῦν αὐτὸ θεασάμενος αὐτῶν, καὶ ὁ νικανδρος, ἐγράψεν περὶ τοῦ λειχῆνος. Μὴ σύ γε θαρσαλέος πὴρ ἐὼν θέλε βήμεναι αὐτῶν Μαινομένων λειχῆνος. περὶ μὲν δὴ τούτων, ἐν ἄλλοις ὕδη πλέον εἴρηται τε καὶ διείληπται. τὸ μὲν θερμὸν ἄτοπον εἰς τὰς κινήσεις ἐπεγείρον, ἀγρυπνίας τε δὴ τὸ παρέχον. τὸ δὲ ψυχρὸν, ἀργὸν μὲν εἰς τὰς κινήσεις, ὕπνου δὲ καὶ κώματος ὀργασικόν. ἀλλ' ὅ γε ταῦτα γινώσκων, ὅταν ἄνθρωπον ἰδῇ, κατὰ μὲν τὰς ἀκμὰς τῶν διακαῶν πυρετῶν, ἀγρυπνοῦντά τε καὶ παραφρονοῦντα, κατὰ δὲ τὰς παρακμὰς κοιμώμενόν τε καὶ κατανοοῦντα, λογιεῖται ἡ κεφαλῆς μὲν αὐτῆς, οὐ δὲ μίαν εἶναι διάθεσιν ἰδίαν. ὑπό τε ἡ κατὰ τὸν πυρετὸν θερμὴς ἐκπυρούσης αὐτὴν, παραφροσύνην ὀργάζεσθαι. οὕτω δὲ, καὶ τὰ κατὰ πολυπενθυμονίαν καὶ πλυσίπην, ὅταν ἐν τοῖς πυρετοῖς αὐτῶν εἰς ἀκμὴν ἥκουσιν, ἔπηται παραφροσύνη, ἡ κεφαλῆς αὐτῆς ἴδιον οὐκ ἔστι πάθημα. ἡ μονίμως γὰρ, ἐχθὲς τεκμαίρεσθαι, τὸ τοῦ μέρους ἴδιον πάθος. ὅθεν εἰ καὶ πλυσιτικῷ τινι, μόνιμος ὑπεγένετο παραφροσύνη, νοσεῖν ἤδη λογίζου τὴν κεφαλὴν αὐτῶν νόσον ἰδίαν, ὥς τε κἂν κατασῇ τὸ ἡ πλυσίας πάθος, ἐνδέχεσθαι μένειν τὸ ἡ κεφαλῆς. καὶ γὰρ τὸν ἐφ' ἕλκει βα-

ἕως ἂν πολλάκις ἐλθόμενα ἀθροισθέντα ἐπὶ, θραπευθέντος τοῦ ἕλκους. ὅταν οὖν ἑτέρου ἑτέρῳ τῷ πρώτῳ πάσχοντι παροξυνομένῳ μὲν σφοδρῶς ὠργίκηται, ψάκηται δὲ μειουμένῳ, κατὰ συμπάθειαν αὐτὸ τὸ κημάτριον πεπονθέναι. κοινὸν μὲν οὖν τὸ κημάτριον φῶ. ἴδιον δ' ἀεὶ τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον ὡς εἴρηται, τὸ μὴ παραμένειν ἀεὶ τοῖς παροξυσμοῖς, ἀλλὰ τῷ μεγέθει τῶν πυρετῶν ἕπεσθαι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, ἐν εἰσβολαῖς παροξυσμῶν πυρετοῦ καρώδεις τινὲς, ἢ κωματώδεις γίνονται, ψυχομένου σφοδρῶς ἐν ἐκείνῳ τῷ κωμῶντι τοῦ ἐγκεφάλου. δεῖ τὸ πεπαρασκευάσθαι πως αὐτὸν εἰς ἑτοιμότητα βλαβῆς τοιαύτης, ἥτοι δυσκρασίαν μὲν ἔχοντα ψυχρὰν, οὐμενοῦν τοσαύτην γε, ὡς ἡ τῶν ἐρημένων συμπτωμάτων αἰτία δύνασθαι γενέσθαι μόνη, προσελθούσης δὲ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ παροξυσμοῦ, μεγάλου ἐξαιτιλικοῦ τινος, ὡς καταφορὰν, ἢ κάρον ὀργάζεσθαι. γίνεται μὲν οὖν ὡς ἔφην τοῦτο, κατὰ δυσκρασίαν ψυχράν. γίνεται δὲ καὶ διὰ φλεγματικὸν χυμὸν ἀθροισθέντα κατὰ τὸν ἐγκέφαλον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΠΟΝΘΟΤΩΝ ΤΟΠΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ. γ'.

ΠΕΡΙ τῶν πεπονθότων τόπων, οὕτω γὰρ ὀνομάζουσι τὰ μόρια τοῦ σώματος, ὀλίγοι τε τῶν ἰατρῶν ἐπραγματεύσαντο, πλεόν τε παρέλιπον ἀνεξεργάστους, ἢ μετεχειρίσαντο. καταλιπὼν οὖν ἐγὼ τοὺς ἄλλους, ἀρχιγράφους ἐμνημόνευσα μόνου δικαίως ὑπὲρ ἐκείνους ἅπαντας ἐπιγνωμένου, λέγοντός τ' αὐτοῦ βλάπτεσθαι τινὰς ἐνεργείας, αὐτοῦ τοῦ βλάπτεσθαι τὸ μόριον τοῦ σώματος ἐν ᾧ γίνονται, διορισμοῦ τὸν λόγον ἔφην δεῖσθαι. δύναται γάρ τινα λέγειν ὀρθῶς, εἰ καὶ μὴ μόνιμον ἤδη διάθεσιν ἔχοι, τὸ κατὰ συμπάθειαν ἑτέρου βλαπτόμενον, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ἔφη, καθάπερ ἵνα σκιάν, αὐτὸ τοῦτο τὸ πάθος ὑπάρχειν αὐτοῦ. πυνθάνεσθαι γὰρ ἔστω πλησιάζοντες, ὡς ἐγγὺς μὲν ἥκειν τοῦ ἰάσθαι, μὴ μήν τοι δὲ κάμνειν, σφοδρῶς ἀλγοῦμεν, οὐδέπω μηδὲν πάσχοντος τοῦ θρεπτικοῦ μέρους. οὕτω δὲ καὶ ἱρυός ἰχῶρος ἐν τοῖς πρώτοις γινόμενον, ἢ ψυχρὸν ὕδωρ ἀκρεφὲς, ἢ χεῖμα πρόσφατον ὄν, σφοδρὰν, ὁμοίως ὀργάζεται, κἂν ἀποσήσεις τὸ λυποῦν δύθεως σὺν αὐτῷ, ψάεται τὸ πάθημα. βέλτιον οὖν ἐδόκει λέγειν ὥσπερ καὶ αὐτὸ τοὔνομα ἐνδείκνυται, τὸ πάσχειν ἀμυδρὰ τὸ συμπάσχον. οὐ γὰρ τὸ μυδάλεος πάσχον, ἀλλὰ τὸ σὺν ἑτέρῳ πάσχον, ὑπὸ τῆς συμπάσχον ἑρμηνεύεται φωνῆς. ὡς θ' ὅταν ὑπὸ στομαχικῆς διαθέσεσιν, ὁμοίας τοῖς τῶν ὑποχονδρίων κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς γίνεται συμπτώματα, πάσχειν μὲν αὐτοὺς λεκτέον, ἀναφερομένης ὑπὸ τοῦ κεφαλοῦ ἀναθυμιάσεως τινὸς καπνώδους, τῶν ἐν τῇ γαστρὶ πεπτικομένων χυμῶν. οὐμενοῦν ἤδη γε πω διάθεσιν ἔχειν τοιαύτην, ὡς ἀπελθόντος τοῦ λυποῦντος, ἰδίας ἐπιμελείας δεῖσθαι. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα λογικώτερά πως ἔφην εἶναι. λογικὰ γὰρ ὄντως ὀνόμην, ὅσα τῆς χρείας ἐπέκεινα πεφορτισμένα, τοῦ φύσιν ἀθρεῖν τῶν πραγμάτων ὁποία τις ὑπάρχει κατὰ τοῦ οἰκείαν οὐσίαν. οὕτως γοῦν καὶ Χρύσιππος ὁ Φιλόσοφος ἔγραψεν παρὰ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν ἐν μὲν τῷ θραπευτικῷ Βιβλίῳ, οὗ μάλιστα χρήζομεν εἰς τοῦ ἰασιν αὐτῶν. ἕτερα δὲ τρία λογικὰς ἔχοντα ζητήσεις. ὅπερ δ' ἐμοῦ ἄμεινόν τε καὶ πολὺ χρησιμώτερον εἰς τοῦ πεκειμένου πραγματείαν, οὐκ ἀκριβῶς διηρθρωσεν ὁ ἀρχιγράφος, ὁπόσοι πρόποι τῶν βλαπτομένων ἐνεργειῶν εἰσίν. οὕτω γὰρ οἵ τε πρωτοπαθοῦντος, ἢ ἰδιοπαθοῦντες, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάζειν ἐθέλοι, τόποι τοῦ σώματος εὑρεθήσονται, καὶ ἐν ἰάσεως αὐτῶν, εὐπορίσομεν. ἐγὼ δ' ἐπὶ τε τῶν φωνητικῶν ὀργάνων ἐδείκνυον ὅπερ, καὶ τοῦ βλαβέντος εἰς ἄναθυσιν τοὺς δακτύλους ἐν χειρός, οὐδ' ἐν αὐτοὺς πεπονθότας, ἐφ' οὗ τὸ πρῶτον πάσχον εὑρεθὲν ἐν ἀρχῇ τοῦ μεταφρένου, τοῦ πεφύκουσαν ἐνεδείξατο θραπείαν. ἄλλῳ μὲν γὰρ τρόπῳ ἐν γαστρὸς πασχούσης, ὑποχύσεως φαίνεται συμπτώματα. καθ' ἕτερον δὲ τρόπον οὐδὲν τῶν φωνητικῶν ὀργάνων πεπονθότων, ὁ διαπεσὼν ἐξ ὑπηλοῦ τοῦ φωνῆσαι ἐβλάβη. ἐν τούτῳ γ' ἀμφοτέρων κατ' ἄλλο συμπαθείας εἴδος, ὁ οὐδὲ δακτύλους ἀναισθήτους ἔχων. ὑπὸ μὲν γὰρ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀναφερομένου τινὸς ἐπ' αὐτοὺς. ὑπὸ δὲ τῆς ἀφωνίας, ἐν τοῦ ὑλλου ἐν φωνῆς, βεβλάφθαι. τὸ δὲ κατὰ οὐδὲ δακτύλους σύμπτωμα, μηκέτ' εἰς αὐτοὺς ἀφικνουμένης ἐν αἰσθητικῆς δυνάμεως ἐγχύσεται. καὶ βέλτιον ἴσως εἰπὸν ἅμα μηδ' ὅλως ἡγεῖσθαι πεπονθέναι τὰ φωνητικὰ μόρια καὶ οὐδὲ δακτύλους, ἥπερ οὐδὲ ὀφθαλμούς. ἐπ' ἐκείνων μὲν γὰρ αὐτὸ δὴ οὗπερ πάθος ἐστὶν, τὸ πληροῦσθαί τινος ἀναθυμιάσεως καπνώδους. ὑπὸ δὲ τῶν φωνητικῶν τε καὶ τῶν δακτύλων, οὐ μόνον παραγίνεσθαί τι παρὰ φύσιν εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ μὴ παραγίνεσθαι τὸ κατὰ φύσιν ἀφικνούμενον, ἐνέργεια τῆς βλάπτεται. δύναμις μὲν οὖν αἰσθητικὴ τοῖς δακτύλοις οὐκέτ' ὑπάρχει βλαβείσης τῆς κατὰ τὸν νωτιαῖον ἐκφύσεως τοῦ νεύρου. πνεῦμα δ' ἐκφυσώμενον, ὁ λάρυγξ οὐκέτι δέχεται, τῶν μεσοπλευρίων μυῶν παραλυθέντων. ἀλλ' ὅμως καὶ ἐπὶ τούτων ἐγχωρεῖ λέγειν αὐτὸ οὗπερ πάθος εἶναι, τὸ μὴ παραγίνεσθαι πρὸς τὰ μόρια, τὸ πρότερον ἐνίκ' εἶχε κατὰ φύσιν ἥκοντα. καὶ γὰρ τῶν ἐρεννῶν οὐκ ἄν τις ἀλόγως πάθος εἶναι νομίζοι τὸ μηκέτ' ἥκειν ἐπ' αὐτὰς τὸ ὑδλωρ. καὶ τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων δημητρίων φυτῶν τὸν ἄμετρον αὐχμόν. καὶ τῶν ζώων ἀποδεία τροφῆς ἢ ποτοῦ. τὸ γὰρ ἐλλεῖπον ὁπωσοῦν ἑκάστῳ πρὸς τὴν κατὰ φύσιν αὐτοῦ διοίκησιν, εἰκότως ἄν τις πάθος ἐκείνου νομίζοι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἔφην, λογικωτέραν ἔχει τὴν ζήτησιν. ὑπὸ δὲ τῶν βεβλαμμένων τε καὶ ἀπολωλεκότων ἐνεργειῶν ἡ ἀναγκαία σκέψις ἠμέληται. δυοῖν γὰρ ἢ καὶ τριῶν ἐνεργειῶν ἑνὸς ὄντος τούτων οὐσῶν. ἐνίοτε μὲν ἑνὸς μορίου πεπονθότος τ' ἄλλα συμπάσχοντα, συμβλάπτεται τὰς ἐνεργείας. ἐνίοτε δὲ πάνθ' ὡσαύτως πεπονθέναι δοκεῖ τὰ μὲν αὐτῶν ἔχει διάθεσιν ἐκπεπτωκὼς ὡς ἂν εἴποι τις. τὰ δὲ λοιπὰ, τοῦ ὡς ἂν φαίεν τινες κατ' ἕξιν. ὑπὲρ ὧν εἴρηται μὲν ἤδη καὶ ἐν δυοῖν πρὸς τῆς τῶν ζώντων ἀνατομῆς. εἴρηται δ' ἐπὶ καὶ κατὰ τὸν πρὸ τούτου λόγον.

τὸ λόγον. εἰρήσεται δὲ καὶ αὖθις ὡς ἂν καὶ τοῦ μέλλοντος ἡμῖν προαίνεσις λόγος χρήζοντος ἀλλ' ἀνάγκης τούτων διορισμῶν. ὁ δὲ ὅτι χρήσιμον ὀλέθρου ἦν ἡμῖν γε τῷδε τῷ τόπῳ πεφροντικέναι, διὰ τοῦ λόγου μὴ ὑπολιπόντας ἀπροσκύνητον τοῖς ἰατροῖς τὴν τῶν πεπονθότων ζήτησιν, ὀρθῶς δ' ἂν ἀπατρέποντας, ἥδιστα μοι εἴρηται, πρόχειρα μὲν ὧν τὰ πάθος ἕνεκα πρᾶσσόμενα. ἔστω δὴ τοῦτο πλουσίοις ἐφ' ἧς ὅτι μὲν ἡ πλουτὸς πέπονθεν, γνῶσις ἐκ τοῦ κατὰ αὐτὴν ἀλγήματος γίνεται. πότερον δ' ὁ ὑπερζωλικῶς ὀνομαζόμενος εἴθ' ὑμῖν, εἴτε χιτῶν, οὐδὲν γὰρ διαφέρει, φλεγμαίνει τοῖς πλουσιωτέροις, ἢ πάντι μόριον ἄλλο ἢ τὰς πλουτὰς. καὶ πότερον ὁ πνεύμων ἢ κατὰ ἀνάγκης καὶ αὐτὸς πέπονθεν ἢ οὔ λοιδὸς, ἢ παντάπασιν ἀπαθὴς ὄντ, ἐκ ἀναγκαίου ἐπίστασθαι φασὶν οἱ τὴν ἐμπειρίαν πρεσβεύοντες. ἑωρακόσι γὰρ ἤδη πάμπολλοι πλουσιωτάτους. οὐ μὲν ἅμα τοῖς διδασκάλοις. οὐ δ' ὑφ' ἑαυτῶν μόνων θεραπευθέντας, ὡς ἱπποκράτης ἔγραψεν ἐν τοῖς περὶ διαίτης ὀξέων νοσημάτων. ἀκριβῶς τε γιγνώσκειν ἤδη τινα ἢ, αὐτὸν ὠφελεῖ. τίνα ἢ βλάπτει. καὶ διορισμὸς ἔχειν ἀναμιμνησκοντας ὧν σημείων ἐναργῶς φαινομένων, ὧν δεῖ φλέβα τέμνειν, ὧν ἢ μή. καὶ περὶ πυελάσεως δ' αὖτ', ἔτι τε καταπλασμάτων, καὶ διαιτημάτων, ὑγραγώγης τε γαστρὸς, αὐτάρκη γνῶσιν ἔχειν, ἐκ μακρᾶς πείρας. ὅθεν μὲν ὃν ἱπποκράτης κινηθεὶς ἢ τις ἄλλος πρὸς αὐτοῦ τοῦ εὕρεσιν ἐποιήσατο τῶν βοηθημάτων, ἀγνοεῖν ὁμολογοῦσιν. ἑαυτοῖς δ' ἀρκεῖν φασίν, τοῖς εὑρημένοις χρῆσθαι προσηκόντως. ὡς καὶ οὐκ ἄλλως τεχνίτας ὁρῶμεν. ὅτε γὰρ ὁ καλλιεύς, ὅθ' ὁ τέκτων, ὅθ' ὁ σκυτοτόμος, ὅπως εὑρεθησαν αὐτῶν αἱ τέχναι ζητοῦσιν. ἀλλ' ἄγε πρὸς τῶν διδασκάλων ἐμάθομεν, αὐτοί τε χρώμενοι τῇ πείρᾳ δοκιμάσαντες ἐβεβαιώσαντο, ταῦτα πράττοντες σύνεσιν. ἐγὼ μὲν οὖν, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, ὅταν ἀκούσω λεγόντων ταῦτα τῶν ἐμπείρων ἰατρῶν, ἡγοῦμαι πάνυ πιθανὸς εἶναι οὗ λόγος αὐτῶν. εὐείσλιω τε τὰς πρὸς αὐτοὺς τοῦ τῶν δογματικῶν ἐρημίας ἀπιλογίας, ἃ πάνυ τι ψυχαίας. ὡς πρὸ δὲ ἐν ἅπασι τ' ἄλλων καθ' ὅλου τὸν βίον ἐμαυτὸν ἀεὶ πρόπετοῦς συγκαταθέσεως ἐπέχοντ, ὅτω δὴ περὶ τούτων ἐζήτησα πολλῷ χρόνῳ, διατί αὐτοῦ τοῦ ὧν τῶν νοσούντων εὕρεσιν τῶν βοηθημάτων, εἴτε προσδέομαι τινὸς γνώσεως λογικῆς, εἴτ' ἀρκεῖ μοι τὰ ἀπὸ δὴ πείρας ἐγνωσμένα, πρᾴτε τοῖς διδασκάλοις, καὶ κατ' ἐμαυτόν. ἅπερ ὃν ἐκεῖνα βέλτιστα, πολλῷ χρόνῳ ζητήσας, ὧν διαλεσάμενος θεὸς μάρτυρας ἀγωρεύσω τοῖς ἀληθείας ἐρῶσιν. ὃ γὰρ αἰτίαν ἔχω τοῦ ψεύδεσθαι, καθάπερ οἱ μανθάνοντες ἅρεσιν μίαν, εἶτα πάντα τε καὶ πάντως ἡδέως κατ' αὐτὴν γεγενημένοι. τοῖς γὰρ ἀναγκαῖον ὄντα φιλονείκως ἀγωνίζεσθαι περὶ δὴ τοῦ ἅρεσιν ἀληθείας, ἵν μόνον γινώσκωσιν, ὡς ἂν δὴ ἄλλης ἀγωγῆς λόγων, ἀσωστοῦσιν πορίζεσθαι δόξαν. ἐγὼ δ' ὀργῶ διεξελθάμενα ἐν ὧν διείξεσίν τε δημοσίαις, καὶ περὶ τῶν βελτιόνων ἐντυγχάνω ἑταίροις ἐμοὶ, μηδενὸς ἧττον, ἵνα μήτε μεῖζον εἴπω, γινώσκωσιν ἅπαντας αὐτούς. ὃ μὲν δὴ λόγων αὐθαίρετον ἀρεία, σωκρατοῦσιν ἑλόμενος αἱρεσθαι μιᾶς, ῥᾳδίως ἂν τοῦ ζητοῦντος δηλεγχθεῖν. ἔμαθον γὰρ ἐκ δὴ τῶν ὑπομνημάτων αὐτοὺς, ὡς ζητοῦντας, ἀλλὰ πρὸς τοῖς πρωτεύουσι διδασκάλοις καθ' ἑκάστην αἵρεσιν. ὅτ' ὃν πῶς ἐμπειρικὸς ὤν μοι τις μῖσος, ὧν γε τοῖς λόγοις ἐνεστὼ ἄφλω ὅτε πῶς δογματικῶν τινάς. ὁμοτίμως τε γὰρ ἐπεσθαι τὰ πάντων ἐκμαθεῖν, ἐφοιτήσατε τοῖς ἐνδοξοτάτοις διδασκάλοις καθ' ἑκάστην αἵρεσιν. ἀπό τε τοῦ ὀργάνου δὴ τέχνης ἐγνωσθῆναι, ἐκ ἀπὸ λόγων σοφιστικῶν, οἷς τ' ἄλλοις τοῦ ἐν ῥώμῃ πρώτων ἀνδρῶν καὶ πᾶσιν ἐφεξῆς οἷς αὐτολεάστορσιν. ὥστ' οὐδὲν ἂν μοι λείποι πῶς τὸ μὴ οὐ λεγόμενον ἀληθῶς, ἃ φρονῶ καθ' ἑκάστην αἵρεσιν. εὕρομ δὲν ὧν τοῦ ὀργάνου, τῆς ἀπὸ δὴ ἀληθοῦς ἐνδείξεως εὕρεσιν τοῦ βοηθήματος, ἐν τοῖς ἀπανίοις ἀπαλλάττουσιν, πλεονεκτοῦσαν δὴ ἐμπειρικῆς γνώσεως. καὶ ἀπὸ δόξαν τοῖς ἐναντιωτάτοις βοηθήμασιν, ἐνίοτε τῶν ἐκ δὴ ἐμπειρίας ἐγνωσμένων ἐθραπεύθαι πολλὰ τῶν παθῶν, ἅπερ ὧδε πλέον ἐν τῇ δὴ θραπευτικῆς μεθόδου πραγματείᾳ διορίζομαι. νυνὶ δ' εἰρήσεται μόνα τὰ πρὸς τοῦ ἐνεστῶσαν ὑποθέσιν χρήσιμα. τὰς γάρ τοι τῶν ἐναργειῶν βλάβας εὕρομ, ὁ μόνον ὧδε τοῖς ὁμοιομερέσιν, ὑφ' ὧν γίγνονται, νοσοῦσιν βλαπτομένας, ἀλλὰ κἀπὶ τοῖς ἄλλοις μορίοις ὧν χρεία μή τις ὄσιν, ἐναργείαι δ' ἐκ εἰσιν. εὕρομ δὲ καὶ τὰ τῶν ὀργανικῶν μορίων νοσήματα βλάπτοντα τὰς ἐναργείας. ὧδε τούτοις προεγνωσμένοις, ἐξῆς εὕρομ ἕνια μὲν νοσήματα, συνεχῶς γινόμενα τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων. ἕνια δ', ἀπανίως τοῦ δ' ἐμπειρικοῦ ἰατρείαν ἐώρων, ὃ τὸ ἀπάνιον, ἀλλὰ τὸ πολλάκις ἀρραῖνον, ἐν μνήμῃ τε καὶ μιμήσει τιθέμενον, καὶ διὰ τοῦτ' ἠμελημένας τῶν ἀπανίων διαθέσεων, ὃ μόνον τὰς θραπείας, ἀλλὰ καὶ τὰς προγνώσεις αὐτῶν διαγνώσεις. ὅπως οὖν χρὴ διαγιγνώσκειν αὐτὰς πρῶτον ἐζήτησα, καὶ τούτων τινὰς μὲν ὠδὶ σημονικῶν διὰ γνωσιν ἐχόντας εὗρον. ἕνιας δ' ὑποπεπτωκυίας δὴ καλυμένῳ τεχνικῷ σφάσματι. καὶ διὰ ὅτι μὴ αὐτὰς ὡς τὸ πολὺ κατορθούσας. ἡ γὰρ τοῦ τεχνικοῦ σφάσματος δύναμις τοιαύτη τίς ὄσιν. ἀλλὰ καὶ ταύτας, καὶ πρὸ τούτων ὅσας τῶν ἀπανίων διαθέσεων ὠδὶ σημονικῶν διάγνωσιν ἔχουσιν, εὗρον ἀεὶ δεομένας δὴ τῶν πεπονθότων μορίων διαγνώσεως. ἐγὼ μὲν ὅτως ἰατρεύων, ἄχρι γήρως ὀλίγα μόνα μέχρι σώματος ἠκριβωκὼς ἐν τῇ θραπείαν, ἢ πρόγνωσιν, ὡς ἄλλος πολλὸς εἶδον ἐνδοξοτάτους ἰατροὺς. εἰ δ' ἐτέρωθι ἐθέλει καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν ὀργάνων δὴ τέχνης, ὀλίγα ἀπὸ λόγων σοφιστικῶν ἐνδοξοτάτων γεγενῆσθαι, πάρεσι τούτῳ χωρεῖς ταλαιπωρείας, ἀναλέγεσθαι τὰ πρὸς ἡμῶν ἠυρημένα μετὰ πολλῆς ζητήσεως ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ. γινωσκέτω τοιγαροῦν οὕτω ἐν τοῖς ἀπανίοις πάθεσιν, ἐν οἷς ὅτε διάλαμπρον εἶδον ἰασάμενον τινὰ τῶν πασχόντων, ὅτ' αὐτός ποτε ἐπειράθη βοηθήματος, οὗ ᾧ τοιούτῳ μὲ χρησάμενον εἰς τοῦ τῶν ἰαμάτων εὕρεσιν. ἔστωσαν οὖν μοι, καὶ νῦν θεοί, τοῦ λόγου μάρτυρες. ἐζήτησα γὰρ ἀεὶ τίνος τόπος πεπονθότος, ἢ τίνος αὐτῷ συμπάσχοντος ἢ δὴ ἐναργείας ἐγκλίνει βλάβη, καὶ πείσας ἐμαυτὸν εὑρηκέναι τὸ μόριον, ἐφεξῆς ἐζήτησα τοῦ διάθεσιν αὐτοῦ, κἂν τούτων δύο ἀμφοτέρων ἔλαβον ἐνδείξειν, ὁτὲ μὲ θραπείας χρῄζοις, εἴς τε τὸ ποσὸν, καὶ τὸ ποιὸν τῶν βοηθημάτων, ἐκ τῆς ὠφελείας ὑλῶν εὕρεσιν. ὠφελούμενος ἅμα τοῖσδε, τοῦ ἡλικίαν τε καὶ φύσιν τοῦ κάμνοντος, ὥραν τε καὶ χώραν, καὶ τ' ἄλλα ὅσα πολλάκις ἤδη λέλεκται. ἐκ τοῦ ἱπποκρατείων βιβλίων ἐξήγησιν. ἀλλ' ὁ πεπονθὼς τόπος, εἰ τὰ μεμνήμεθα τῶν ἐν τοῖς πρὸ τοῦδε δύο βιβλίοις, εἴ τε τῶν ἐκκεινομένων ἐγνωρίζετο, καὶ τῶν ὠφελουμένων τοῖς πάθεσι μορίοις, καὶ τῶν ἐναργειῶν δὴ βλάβης. ἐν οἷς πρόκειτ' καὶ τὰ πρὸς φύσιν χρώματά τε καὶ σχήματα. ὄντων τε τῶν ἐκκεινομένων καὶ αὐτῶν δὴ γένει τριττῶν, ἤτοι γὰρ τῶν πεπονθότων τόπων εἶκεῖνεται μόρια, διαλυομένης αὐτῶν, ἢ ἀχθυπομένης δὴ οὐσίας, ἢ τι τῶν

πρὸς ἐχομένων γὰρ αὐτοῖς, ἢ τὰ τῶν ταῖς νοσώδεσι διαθέσεσιν ἐπομένων, ἢ μόνας, ἢ μᾶλλον πάντας, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἠδύνησαν ἐπίπονον παθεῖν, μόνη δέ μοι τυγχάνουσα τῆς εὑρέσεως τῶν πεπονθότων μοίρας ὁδὸς ὑπολείπεται, ἡ διὰ τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας. εἰς ἀνάγκην οὖν ποτε κατασὰς ἀνακτήσασθαι τινὸς ἀπολωλεκυῖαν μνήμην, ἐπὶ νεώτερος ὢν, ὅτε τῶν διδασκάλων ἑωρακώς τινὰ θεραπεύοντα τοῦτο τὸ πάθος, ὅτ' αὖ ἐγνωκὼς πρός τινι τῶν ἀρχαίων, τοῦτ' ἐζήτουν κατ' ἐμαυτόν. πρῶτον μὲν εὑρεῖν τίς αὖ εἴη ὁ πεπονθὼς τόπος, ᾧ προσάξω τὰ καλούμενα τοπικὰ βοηθήματα. μετὰ τοῦτο τοῦ παντὸς σώματος ὑπομένειαν διανοεῖσθαι· κοινὸν γὰρ οὗτος ὑπὲρ πάντων ὅτι τ̃ παθῶν. εἶθ' ἑξῆς εἴ τινος ὁδοῦ τῶν ἰαμάτων ἕκαστον εὑρήσω. τὸν μὴ δὴ πεπονθότα τόπον ἡγούμην εἶναι τὸν αὐτὸν τῇ τὸ καλούμενον ἡγεμονικὸν ἐν ἑαυτῷ προσέχοντι, τὰ δ' ἰάματα τῇ κατ' αὐτὸν γνωσίᾳ διαθέσει. πασυμπλήκτους τοίνυν ἀξιῶ πάντας, ὅσοι τοῖς δὲ τοῖς γράμμασιν ὁμιλοῦσι, τ̃ ψώρας, ἢ λύσσης, ἢ μανίας, ἧς ἔχουσιν πρὸς τὰς αἱρέσεις, ὡς ἀνθρώπους σώφρονας ὑπονοεῖν ποθὲν τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἐφεξῆς εἰρησομένων. ἐν ᾧ γὰρ ἐσκοπούμην ἃ εἴρηκα, πυθομένου τοῦ ἀρχιγένους τί γεγράφθαι βιβλίον, ἐνθα διδάσκει μνήμης βεβλαμμένης ἀνάλυσιν, σύνθεσιν προσῆλθον ἅπασας μὲν τὰς βιβλιοθήκας, ἅπαντας δὲ σχεδὸν βιβλιοπώλας, ἅπαντας δ' ὅσ ἦλθεν ἰατροὺς ἐπισκοπούμενος πρὸς τὰ συγγράμματα τ̃ ἀνδρός, σύνοψίσας τ̃ βιβλίου προκειμένου, ὅπως μοι τί συντελέσειεν, πρὸς τὴν τῶν βοηθημάτων εὕρεσιν ὁ τοῦ τόπου τοῦ πεπονθότος. ἀντικρυς γὰρ ἡγούμην ἐκ αὐτοῦ λελέχθαι τὸν τόπον τοῦτον, ἐκ ἄλλου τινὰ πρὸς τὴν καρδίαν. ἐπειδὴ τοῦτο, ἡ αἵρεσις αὐτοῦ τοῦ τ̃ ψυχῆς ἡγεμονικοῦ εἶναι πεπίστευκεν. ἐζήτουν δ' ἐγνωκέναι τινὰ δυσκρασίαν αὐτ' αὐτίαν ὑγείᾳ εἶναι τ̃ πάθους. οὐδὲ γὰρ ὅτι δυσκρασίαν τινὰ εἶναι νενόμικεν, ἡμφιβάλλομεν, εἰδότες τὴν αἵρεσιν τ̃ ἀνδρός. ἀλλ' ἐπειδὴ δυσκρασίας ἦσαν ὁλικὰς καθ' ἕκαστον μόριον σωματικάς, τὰς μὲν ἁπλᾶς, τὰς δὲ συνθέτους, ἐπεθύμουν γνῶναι τίνα τούτων ὁ ἀρχιγένης ἀπεφαίνατο τ̃ βεβλαμμένης ἐνεργείας αἰτίαν εἶναι. πότερα ψύξιν, ἢ ὑγρότητα τ̃ ἡγεμονικῆς καρδίας πνεύματος, ἢ σύνθετον ἐκ ψύξεως τε καὶ ὑγρότητος, ἢ ξηρότητα μετὰ ψύξεως ὑπολαμβάνει δύνασθαι τὸ πάθος ἐργάζεσθαι τοῦτο. πρόσκλησις γάρ ἐστιν, ὅτι τ̃ θερμότητος ἀρκέσειεν. τί ποθ' οὖν μοι συμβήσεται, τοῖς ὡς ἔφην ἀκριβεστάτοις τῆς τ̃ αἱρέσεως μανίαν, ἐφεξῆς φράσω. πραγράψας αὐτὰς τὰς πρώτας ῥήσεις τ̃ βιβλίου, καθ' ὃ θεραπείαν ὁ ἀρχιγένης ἐγράψατο, τ̃ ὑπολυσμοσυνῆς, ἢ λήθης, ἢ μνήμης ἀπωλείας, ἢ βλάβης, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάζειν ἐθέλει τὸ προκείμενον ὑπὸ τοῦ λόγου πάθος. ἢ εἰ μὴ πάθος, ἀλλὰ νόσον, ἢ σύμπτωμα, ἢ ἀῤῥώστημα. ταῦτα γὰρ οἱ θρασεῖς ζητοῦσιν, μὴ ὅτι μικρὸν, ἀλλὰ μὴ δὲ τὰλάχιστον εἰς τὴν θεραπείαν συντελοῦντα. ἀφωνίας δὲ ἕνεκα τῶν μελλόντων εἰρήσεσθαι τοσοῦτον προειπεῖν ἀναγκαῖον ὄντων, ὅτι βιβλίων ἀρχιγένους γεγραμμένων ὑπογολικῶν ἓν δέκα τ̃ ἀριθμός, ἓν τοῦ πρώτου γεγραπται πρὸς μάρσον ὑπογολή, διὸ καὶ αὐτῷ συμβαλοῦσα πρὸς τ̃ πατρὸς ὅπως ἀνακτήσηται τὴν μνήμην αὐτῷ. ἓν ἀρχῇ μὲν οὖν αὐτῆς μετὰ τὸ προοίμιον ὁπότε τ̃ θεραπείας ἄρχεσθαι μέλλει, γεγραπται ταῦτα ἡμῖν λέξιν. ἀφαίρεσιν μὲν οὖν αἵματος σύμμετρον καὶ ἐπαφαίρεσιν πεποιῆσθαι ἡμᾶς ἀρχομένους τ̃ ἀρθρίτιδος πέπεισμαι, εἰ μήτις ἀσθένεια γέγονεν ἐμποδών. εἰσὶ δ' ἑξῆς πάλιν. οἶμαι δὲ ὅτι καὶ ἐμβρέγμασί τε ἡμῖν καιρὸν χρήσασθαι, καὶ θάλψεσι μὲν, ὅλου τ̃ σώματος, ψιλώσει τε τ̃ κεφαλῆς, καὶ σικυῶν προσβολῇ. ταῦτ' ἀναγνὸς ἐσκοτοδινίασα. χρὴ γὰρ ἴσως εἰπεῖν μετ' ἀληθῆ. πῶς δ' ἂν ἐμέλλον, ἁμαρτῶν τ̃ ἐλπίδος οὐ πλησίον παρ' ἀνδρὸς ἔσεσθά μοι, μυριάκις ἐν πολλοῖς συγγράμμασιν τοῦ τε τῶν πεπονθότων τόπων ὠφελήμου, καὶ τ̃ διαθέσεως αὐτῶν ἀναγκαίαν εἶναι φάσκοντος, εἰς τὸ καλῶς ἰᾶσθαι τὰς νόσους. πῶς γὰρ ἂν ἔτι χρήσιμοι πρὸς ταῦτ' εἶεν, εἰ μὴ τοῦ ἀπ' αὐτῶν τὶς ἐνδείξειν ὑπόθοιτο ἡγεῖσθαι τ̃ τῶν βοηθημάτων εὑρέσεως. ἐκ τίνος ἀρχιγένους λόγου πιθανοῦ πεισθέντες ὑπὸ τοῦ κεφαλοῦ ἀφιξόμεθα, τοῦ καρδίαν ἀφέντες; ἧς ἐν μὲν τί τῶν συμφύτων ὀργάνων ἐστὶν, τὸ μεμνῆσθαι. τὸ πάθος ἢ τ̃ ἐνεργείας ἐστὶν ἡ τούτου ἀπώλεια. τίνα ἢ διάθεσιν, ἢ τῇ κεφαλῇ προσφορὰν σικύας, θεραπεύσασα τ̃ μνήμην ἀνακαλέσεται; τίνι λόγῳ τὰ βοηθήματα ταῦτα συνεβάλοντες; ὡς ἔγωγε νῦν ἔτι θεωμαι τ̃ τῶν νοσούντων ὑπολήψεις οὐκ ἰαζούσας ἐν τῇ κοινολογίᾳ πιθανομένους ἀλλήλοις, τίνα λόγον, τὸ δὲ βοήθημα πρὸς τὸ δὲ συνεβάλοντο, ἄχρι καὶ τῶν σμικροτάτων ὁρῶντας, ὁ τῶν ὅτῳ μεγάλῳ ὁποίῳ ὅτι σικύα προσφερομένη τῇ κεφαλῇ. ἐγὼ μὲν οὖν δὴ εἰ καὶ θώρακι προσίσχοι, καὶ ὁ μόρος ἡ μοῖρα δίκτακ), λόγον εἰπεῖν εὑρίσκω δ' ἐν ὧνπερ ἂν τι τ̃ τοῦ μάρσου πατρὸς. μετὰ τ̃ μηδὲ εἰ καὶ θώρακι προσίσχει, πότερον μετ' ἀμυχῶν τὰς σικύας, ἢ χωρὶς τούτων ἐβούλετο προσβεβλῆσθαι, σκοπεῖσθαι δὲ τ̃ ἀρτίως εἰρημένης ῥήσεως. διαμένειν γὰρ εἰ ὅτως ἔτυχεν τ̃ διαθέσεως ψυχρᾶς καὶ ξηρᾶς ἐούσης, τὸ μὴ αἵματος ἀφελεῖν ἔχειν κακόν ἐστιν. τὸ δὲ σικύαις μόναις χρῆσθαι χαίρειν μὲν τοῦ θερμαίνειν, χρήσιμον, ἄλλως δ' ἀδιαμεῖνον. ὑπάρχοντι γὰρ ἐκ τοῦ βάθους εἰς αὐτὰ αἱ σικύαις τὴν ὑγρότητα, ὅτῳ δ' ἐναντιώτατον ὅτι διαθέσει ξηρᾷ. μὴ γινωσκόντων δ' ἡμῶν μηδέπω, τίς ἐν ἡ διάθεσις, ἐν τοῖς ἐν τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὰς μενίγγας χωρίοις, ἐκ ἀσφαλὲς ἐν ἔξω τοῦ κρανίου ποιεῖσθαι τὴν ἀντίπασιν. προηρημένοις τοιγαροῦν ἐχθρὸν, αὐτὸν ὡδίπους. ἐπειδὴ ψυχρόν ἐστιν καὶ ὑγρὸν τὸ πάθος ἐν τῇ κεφαλῇ, τοιαύτης ὑπαρχούσης διαθέσεως εἰκὸς μὲν ἂν ἐν τοῖς θερμαίνειν καὶ ξηραίνειν, τὸ τ̃ θεραπείας κεφάλαιον. ὕλαις δ' ἄντις εἰς τοῦτο βοηθημάτων χρήσαιτο τοιαῖς ἄν. μόγις γοῦν ἐπεγειράς ἐμαυτὸν ἐκ τ̃ σκοτοδινίας ὑπὸ τὴν τ̃ ἐφεξῆς γεγραμμένων ἀνάγνωσιν ἦκον. ἐνδέχεσθαι νομίζων εἰ καὶ μὴ ἐν τάξει, ἀλλ' οὖν γε πρὸ τάξεως εἰρῆσθαί τινα τοιοῦτον λόγον, οἷον ἄρτι διῆλθον ἐπὶ τοῦ παραδείγματος. καὶ τοίνυν εὗρον ἅπαντα τῶν βοηθημάτων τὸν κατάλογον ἱκανῶς θερμαίνοντά τε καὶ ξηραίνοντα, μέχρι τ̃ τῷ καταμένῳ πρὸς αὐτοῦ σιναπισμῷ, καὶ ὅλῳ κεφαλῷ ἐν θερμαίνειν, καὶ τούτῳ γ' αὖθις σφοδροτάτῳ. κελεύει γὰρ ἀρθρίτου τοῦ νάπυος, νίτρῳ καταπάσαντας τὴν κεφαλὴν, ἐπειθ' ὕδατι καταντλεῖν θερμῷ, ὃ βοήθημα βεβαιότερον οὐδὲν ἂν εὕροις ἄλλο τῶν κατ' ἰατρικὴν. ὁμοίαν μὲν γὰρ ἔχει τὴν ὀδυνῶν καυτηρίῳ, πολυχρονιωτέραν δὲ τ̃ ἐνεργείαν. ἀμέλει καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχιγένης ὠφελεῖν ἔφη, σὺν ὑπομονῇ δὲ μὴ δὲν ἔχει τ̃ ὀδυνῶν. ἀλλ' οὐδενὸς χεῖρον ὅτι τοῦτο τ̃ μεγίστων βοηθημάτων καὶ μόνον καὶ νάπυος καὶ καρδάμου καὶ κόκκου κνιδίου καὶ σταφίδος ἀγρίας, ἀπολεγμαπισμοὺς ποιεῖσθαι συμβουλεύει, καὶ θερμοῖς χρῆσθαι κελεύει καὶ προποτισμοῖς, οἷς τὴν ἱκανῶς θερμαινόντων τε καὶ ξηραινόντων

νόντων φαρμάκων ἀμφότερα τὰ βοηθήματα ποιήσωσιν. ὡς εἴη λῆρον αὐτὸν, ὑγρότητα καὶ ψῦξιν ἡγεμόνιον εἶναι τῶν διαθέσιων, ἤτοι περὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἢ τὰς μηνιγγας. ὁ γὰρ δὴ κατά γε τὸ κράνιον ἡ τοιαύτη διάθεσις γίνομένη περὶ μνήμης ἀφαιρήσεται τὸν ἄνθρωπον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰρήσθω περὶ τὸ παρόν, ὡς ὀλιγωθὲν δέηται ὑγρότητος καὶ ψύξεως γινομένης τῶν συλλογισμοσιῶν, ἔπειτα ξηραίνοντα καὶ θερμαίνοντα βοηθήματα πάρεσι. τὸ δὲ τῇ κεφαλῇ τοσαῦτα πράγματα παρέχειν ἑτέρου πεπονθότος μορίου, πῶς οὐκ ἄν τις ἀγαναλίσκοιεν; πρὸς γοῦν τῶν σικύων τῇ κεφαλῇ προσβολῆς ὧν ἀδιορίστως ἐμνημόνευσεν ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου μετὰ ταῦτα προελθών, ἔγραψε ταῦτα τὰδε τὰ λέξιν. ἐρεθισμός τε ἅμα νάπυος καὶ σικυῶν κούφων τὰ πολλὰ μὲν ἡπίων, ὁτὲ δὲ πάνυ ὀδυνώντων. ἀνυπικώτεραι δέ εἰσιν αἱ μετ' ἀμύξεως. ἀλλὰ πάντα τε ταῦτα κατ' οὐδένα λόγον, ἀρχὴν ὑγροῦ γεννᾶται τῇ κεφαλῇ προσφορά, ἐν ᾗ παρέδωκε τοῦ πάθους ὄντος. ὅτε γὰρ ἐκ πείρας ἴσμεν τί καὶ πῶς αὖ ἐμποιεῖ κος ἕκαστον, τὸ διότων εὑρῆσθαι τὸ διὰ τί. καὶ σμήνος μὲν γὰρ ἄνθρωπος ἐν πυρετῷ διακαεῖ, ψυχρὸν ὕδωρ τῷ ἀέρα σίας προσφερόμενος, ὥσπερ μὲν αὐτός ποτε, μιμήσεως δὲ ἀρχὴν ἐπὶ τοῖς πρὸ ἐχθὲς ἄνου λογισμὸς ἐνδείξῃ. ἡ δὲ σικύας πρόσθεσις, ὀδεμίαν ἔχει περίπτωσιν ἡγεμονίαν. ἀλλ' εἰ λογισμὸς ἐνδείξει, ἅπασα γέγονεν. μὴ τοίνυν πρὸ τὰ δι' ὧν μονίης ἡ σικύας αὐτομάτως γεννᾶσθαι. μὴ τοίνυν εἰ καὶ ὅλον τίς συγχωρήσειε, κολλᾶσθαι ποτὲ τῇ κεφαλῇ περίπτωσιν, καὶ μάλιστ' ὧδε πάθος ἀσαφές. τί γοῦν καθ' ἡμᾶς ἰατρῶν ὅσοι γράφοντός εἰσι τριβακοί πω θανόμενος, εἰ τινός ἐθράπτυσαν ποτὲ τοιοῦτο πάθος, ὀλίγοι δέον ἅπαντων ἥκασι μὴ δι' ὧδε ἐπιχειρήσαι λεγόντων, μόνος δ' εἷς ἔφη τολμῆσαι μὲν ὧδε θεραπείαν ἐλθεῖν, αὐτὸς ἢ μηδὲν ἐπ' αὐτῇ. πῶς δὲν ἐκ πείρας μεμαθήκης τὴν περίπτωσιν ὀφθόντων ἡ τοῦ βοηθήματος ἐγγύς γνῶσις; αὐτοῦ γε τοῦ πάθους ἀσαφῶς τινὶ συμβαίνοντος, αὐτομάτως τε ἡ σικύας τῇ κεφαλῇ κολλᾶσθαι περίπτωσιν οὐ δεῖ ποτε δύναμένης. ψυχροῦ μὲν γὰρ πόσις, ἑκάστου τε τῶν τοιούτων βοηθημάτων, ὧν ὁ σκοπὸς πείραν ἔχομεν, ὧδε πολλῷ πολλάκις ἐκ πείρας εὑρῆσθαι δύναται μεμαθηκώς. ἡ δὲ σικύας πρόσβολὴ μετ' ἀμυχῶν ἢ ἄνου τούτων, ὀδεμίαν ἐκ πείρας ἀφορμὴν ἔχηκέναι δύναται. ὁ γὰρ ὡς πρὸ ἐπ' ἄλλων παθῶν πολλῶν ὁ πεπονθὼς τόπος, εἰ καὶ μὴ πῶς ἀκείοιεν, ἀλλὰ πρός γε τὸν τῶν βοηθημάτων αὐτῷ προσφοράν, αὐτάρκως φαίνεται δι' ἀιαθήσεως, ὅτῳ κατὰ τὴν μνήμης. ἄλλων δὲ λέγω παθῶν τῶν τοιῶνδε, πλευρίτιδος, πνευμονίας, νεφρίτιδος, κωλικῆς διαθέσεως, ἡπατικῆς, σπληνικῆς, ἢ ὑστερικῆς, ἢ μήτραν, ἢ τοιοῦτον μόριον ἕτερον, ἐφ' ὧν ἁπάντων αὖτ' ὀδυνᾶται, καὶ τὰ δι' ὧν πόρων ἐκκενόμενα τὸν πεπονθότα τόπον, εἰ καὶ μὴ τὸ ἀκριβέστατον, ἀλλ' ὧν πλάτει γε διασημαίνουσι. κατά τε γὰρ τὴν πλευρᾶς ὅλης, ἐν πλευρίτισιν ὧδε εἶναι ῥᾴδιον ὅσον ὅτι πόρ' ἂν βουληθῆς. ἐπί τε τὰ κωλίας, ἐν κωλικοῖς, ὡς πρὸ καὶ τῶν τοῦ χονδρίου ἐφ' ἥπατός τε καὶ σπληνὸς φλεγμονᾶς. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων μορίων. ἐνθα δὲ ἀπόλωλεν ἡ μνήμη, σημεῖον ὀδηλῶν ὅτι τόπος πεπονθότος, ὀκ ὄγκος, πρὸ φύσιν, ὀκ ὀδυνή τις, ὀκ ἔκκρισις, ὀκ ἄλλο ὀδέν, ὡς πόρ γε καὶ ὧδε μελαγχολίας, καὶ φρενίτιδος, καὶ μανίας, ὧν ληψίας τε, καὶ ληθάργου, ὧν κόρος καὶ ἡ ὀνομαζομένης ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ἰατοχῆς τε καὶ καταληψεῖς. ἀλλ' ὀδὲ τῶν ὅλου τοῦ σώματος πασμῶν, ἢ παλμῶν, ἢ ἡ ἐξ ἡμίσεως αὐτοῦ μορίου πρὸ λύσεως, ἢ οἷον ῥίζα, πρόβαλλει τὸ σημεῖον. ὅτε δι' ὄγκα πρὸ φύσιν ὅτε δι' ὀδυνῆς, ὅτε δὲ χρώματος ἐξηλλαγμένου παρὰ τὸ πρόσθεν, ἢ δι' ἄλλα τινὸς τῶν ἐκκεινομένων ὡς τὸ δ' ὧδε τούτων ἡ ἀρχιγενικὴ τῶν βοηθημάτων εὕρεσις, δυνατὸν γένεσθαι, λυρῳδοῦσι μὲν ὅσοις, τοῦ τῶν ἐμπειρικῶν πολιπράγμονες. τοιοῦτοι δ' ἀρχιγενεῖς λόγοι, πρὸς τὴν καρδίαν ἡμᾶς ὀδηγοῦντες. ἀλλὰ δῆτα συγκεχωρείσθω τὴν πεῖραν εὑρηκέναι τὰ βοηθήματα τῶν εἰρημένων παθῶν, ἆρ' ἀφανῶς ἐλεγχος ὅτι ἡ ψευδοῦς ἀλαζονείας τὸ δογματικὸν ἀνδρῶν, ὀδ' ὅτος αὐτὸς ἁπλῶς, ἀλλὰ διπλοῦς ἢ ἰσχυρὸς ἐκάτερος. ἐκ γὰρ τοῦ τὴν πεῖραν ὅτως ἔχειν χρήσιμον, ὡς μὴ μόνον εὑρίσκειν ἄνευ λόγου τὰς ἰάσεις, ἀλλὰ καὶ διελεγχεῖν αὐτὸν, ὡς ἔστι φανῶς ψευδής, ὁ μόνον ἄχρηστος ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ πῶς καὶ φαίνεται τοῖς δογματικοῖς ἰατροῖς ὧν τυγχάνομεν. ἥκει μὲν δῆ, ὡς φασι, καὶ ὁ περὶ τῆς ἀρχηγίας ἔλεγχος. ὁπότε ἢ καὶ βλάπτων ὁ λόγος φαίνεται, τί ἂν ἔτι μεῖζον ἔχοι τις εἰπεῖν εἰς τὴν μοχθηρίαν αὐτοῦ; οἱ πολλοὶ γὰρ λόγοι περὶ ψυχῆς ἡγεμονικῶς διαλεκτικῶς ἐρωτηθέντες, ἅμα τοῖς περὶ τῶν πεπονθότων τόπων δυσχρηστίας, ἐνδεικνύμενοι τῇ καρδίᾳ προσφορεῖν ὧδε τὰ ψυχικῶν παθῶν τὰ βοηθήματα, κατεφρονήθησαν ὀλίγας φνὸς τοῦ τριβακωτάτου περὶ τὰς θεραπείας ἀρχιγένους. ὡς ἐάσαι μὲν, ὅλως τὰ τὸν θώρακα μόρια, τὴν κεφαλὴν δὲ σικυάζειν καὶ καταπλάσσειν ὀδὲν πεπονθέναι. ἆρ' ὃν ὦ πῶς δίος, ἐνθυσιάσω ὁλίγον ἔμπροσθεν εἰπών, ἐχάτην προσβασιν γίνεσθαι περὶ λογισμὸν ὁτὲ πῶς τὴν τῶν βοηθημάτων εὕρεσιν, τοῦ τῶν τὴν πατρίδα μᾶλλον ἢ δόγμα προσήκειν πεπεισμένων; προσβασις γὰρ οὐ τοῖς ἔστι δοκεῖ τἀληθῆ λέγειν, ὅταν μέλλωσι διαφωνεῖν τοῖς ἀεὶ περὶ τοιαύτης αἱρέσεως. ὡς πόρ δ' ἐντεῦθεν Φιλονεικίαν ἀνάγκην ὑπὸ διδάσκοντι προφανῶς, ὅτως ἄνοιαν, ὅταν οἴονται πάνθ' ἑαυτῶν ἁλῦσαι τὰ δόγματα, κἂν ἐν ὁποιῳοῦν ἐλεγχθῇ. ἵνα μὴ γὰρ ἀλλήλοις ἀκολουθεῖ, καθάπερ γε πάλιν ἕτερα μάχεται. πινὰ ἢ ὅτ' ἀκολουθίαν, ὅτε μάχιμ ἀναγκαίαν ἔχει. καθάπερ οὐ τὸ ὄζειν τὸ περὶ τοῦ ἐν ψυχῆς ἡγεμονικόν. ἐάν τε γὰρ ἐν καρδίᾳ τις, ἐαυτ' ἐν ἐγκεφάλῳ περιέχεσθαι ὄζειν φησί, ὅμως τόν ὄζειν αὐτῷ καὶ περὶ τῶν φυσικῶν στοιχείων ἓν οὐ ἐθελήσει δέξεσθαι ἐλομένῳ, μήτε μάχεσθαι τούτῳ, μήτ' ἀκολουθεῖν. καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ὁμοίως. ὡς πόρ γε καὶ περὶ ψυχῆς οὐσίας, καὶ περὶ θεῶν, καὶ προνοίας, καὶ εἱμαρμένης, καὶ τοῦ γεννητὸν εἶναι τὸν κόσμον, ἢ ἀγένητον, ἄπειρόν τε τὸ παῦ ἢ πεπερασμένον, ἢ πολλοὺς εἶναι κόσμους, ἢ ἀπορριπτῆσθαι τὸν ἀεὶ θεμόν, ἢ ἕνα μόνον ὄντα. ὀδ' ἐνὶ γὰρ ὧν εἴρηκα δογμάτων, ὅτ' ἀκολουθία τίς ὄζειν, ὅτε μάχη πρὸς τὸ περὶ ψυχῆς ἡγεμονικόν. ἐάν τε ἐν καρδίᾳ τις, ἐαυτε ἐν ἐγκεφάλῳ φησὶ περιέχεσθαι. προσδιδάσιμι οὖν ὅλῳ τῷ δογματικῷ αἱρεσιν, οἱ τοιαύτας γράφοντες θεραπείας. περὶ γὰρ ἡγεμονικοῦ ψυχῆς ἀφ' ἑξέως ὀσῶν ἐναργῶν, ὡς ἅπασιν ἀνθρώποις πεπισεῦσθαι τὸ μόριον ἐν ᾧ καθώλισαι, μόνοις ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων οἷς ἀεί σοι φαίνεται τοῖς ἐν καρδίᾳ τεθεμένοις αὐτό. τὰς μὲν οὖν ἀφ' ἑξέις ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἰπὼν ἐν οἷς ἔγραψα περὶ τῶν ἱπποκράτους καὶ πλάτωνος δογμάτων. ὅτι δὲ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις πεπίσευται, τὸ μὲν λογιζόμενον ἐν ἐγκεφάλῳ καθιδρύσθαι. τὸ δ' ἀνδρεῖον τε καὶ θυμοειδὲς ἐν καρδίᾳ. τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν, ἐν ἅπασι

μαθεῖν ὅτιν ὁσημοῦν λεγόντων αὐτῶν, ἀκόντα. πῶς μὲν τὸν ἀνόητον, ὡς ἐγκέφαλον δὲ ἔχει. πῶς δ' ὁ τὸν ἄφρονα βλαβερόν, ὡς ἀκάρδιος εἴη. ὁ τιτὺς δ' ὑπὸ ἀετοῦ τὸ ἧπαρ ἐσθιόμενον, ὁ μόνον ἐν ποιήμασι λεγόντων, ἀλλὰ καὶ πλαττόντων τε καὶ γραφόντων. ὥρα τοίνυν ἐπανελθεῖν ἤδη μοι πῶς τὸ προκείμενον. ὁ μολογεμένως μὲν ἅπασι τοῖς ἰατροῖς αὐτοῖς, τοῖς ὀργάνοις οἷς δρῶσιν ἡ πάντα τὰ τοῦ λογιστικοῦ πάθη, τῷ κεφαλῷ ὑπάρχειν οἶκον αὐτοῦ, πρόσηκον ἴσως ἀθρῆσαι πρῶτον ἑκάστου πάθους διαθέσεις ὁποίας τίς ὅτιν. οἷον ἡ μνήμης βλάβη, ἐπειδὴ περὶ θέμενον ὑπὲρ αὐτῆς διελθεῖν. ἅμα μὲν γὰρ αὐτὴ φαίνεται πολλάκις γεγομένη μετὰ βλάβης τινὸς τοῦ λογισμοῦ. καθάπερ γε καὶ ἡ τοῦ λογισμοῦ βλάβη, μετὰ τοῦ καὶ τῷ μνήμῃ βεβλάφθαι δοκεῖ μὲν διαθέσεις, ἀμφοτέροις δὲ αὐτῆς ἴσης. ὥστε παμπόλλης δέ, ὁπότε τῇ μνήμῃ σωματικὴ πάθη ὁ λογισμός, ὅπερ ὀνομάζεται μώρωσις. ἀπόλυται ἤ ἄμφω ταῦτα, καὶ ἡ οὖν ληθάργους τε καὶ τὰ καρώδη πάθη πάντα, καὶ τῷ διάθεσιν αὐτῶν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν ὁμογενῆ. ἡ μὲν τὸ πρῶτον γένος, ὅτι δυσκρασία, δέδεικται γὰρ αὕτη τοῦ ὁμοιομερῶς μορίου, ἃ πρώτως φύγει, διάθεσις οὖσα κοινή. ἡ δ' ὕστερον δέ, ὅτι ψυχρά τίς ὅτιν ἡ δυσκρασία πάντως, αὕτη γὰρ ὁρᾶται ναρκῶσα τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας. ὡς τά γε ἐξ ἀρχῆς κρύου ἀναγκαζόμενα φωλεύειν τὰ ζῶα σαφῶς ἐνδείκνυται, καὶ πάντα τὰ ψύχοντα φάρμακα, καὶ τῶν ἐδεσμάτων δὲ τὰ ψυχρά. καθάπερ ἡ βεβλακίνη, καταφορικὸς ἐργάζεται ὕπνος, εἰ πολλῷ αὐτῷ πρόσφυγε καστός τις. ἀλλὰ καὶ τὰ βάρη τῆς κεφαλῆς ὅσα χωρὶς ὀδύνης δακνώδους σωίστατα πανθ' ὑπανώδη τε καὶ καταφορικὰ γίνεται, καὶ φαίνεται, δι' ἀφλεγματισμῶν μεγάλως ὀλιγαίνοντα. πῶς δ' ἐπὶ τούτοις ἐγκαύσις τε καὶ ψύξις τῆς κεφαλῆς, ἐνδείκνυται τωὐτό. ἀχρυπνίαι καὶ μὲν αἱ ἐγκαύσεις, καταφορικαὶ δ' αἱ ψύξεις γινόμεναι. καὶ μὲν καὶ τὰ χολώδη τῶν νοσημάτων καὶ θερμὰ, τὰς ἀχρυπνίας καὶ παραφροσύνας καὶ φρενίτιδας ἐργαζόμενα φαίνεται. τοὐτοις δ' ἐμπαλιν, τὰ φλεγματικὰ καὶ ψυχρὰ, νωθρότητάς τε καὶ διαφορὰς. ἡ μὲν δὴ πρώτη δυνάμεις ἐν τῇ ἡ τὸ θερμὸν τε καὶ ψυχρὸν ὅτι δυσκρασία, τῶν ἀχρυπνικῶν τε καὶ διαφορικῶν νοσημάτων. ἐφεξῆς δ' αὐτῆς ἡ καθ' ὑγρότητα καὶ ξηρότητα. τά τε γὰρ λήθαργα πάντας ὑπανώδεις ἐργάζεται τῇ κεφαλῇ ὑγραίνοντα, καὶ οἷνος πόσις † ὑδαρὴς, καὶ ὑγραίνουσα τροφαὶ πᾶσαι. καὶ τῶν ἡλιακῶν ὑπανώδης μὲν. ἡ τῶν παιδίων, δι' ὑγρότητα, τῶν γοργόνων δ' ἀχρυπνωτική, διὰ ξηρότητα. ταῦτ' ἐν ἅπασι τελμήεντα γραφέντα, ἢ δ' ὀδυρὰν μὲν ἔχειν χώραν εἰς ἀργίαν ψυχῆς, τῇ πρὸς φύσιν ὑγρότητα. πρωτόραν δ' αὐτῆς, εἶναι τῇ ψυχρότητα. διὸ καὶ μόνη μὲν ὑγρότης πλεονάζουσα μακρὸς καὶ βαθεῖς ὕπνους ἐργάζεται. καθάπερ γε καὶ μόνη ξηρότης, ἀχρυπνίας. ἐφ' ὧν διαθέσεων ἔργῳ πῶς ἱπποκράτης, ὕπνος καὶ ἀχρυπνία ἀμφότερα μᾶλλον τοῦ μετρίου γινόμενα, μοχθηρὸν. εἰσὶ δὲ ψυχρότητος μεθ' ὑγρότητος ἱκανῆς προσελθοῦσα καταφορικὰ καὶ παρώδη πάθη σωίστατα. χωρὶς δ' ἑκατέρας τῆς μνήμης βλάβας μὴ ἄγαν μωρώσεις. ὅσης δ' πολλῆς διαφορᾶς γε δὴ μᾶλλον τε καὶ ἧττον, ὁ καθ' ὑγρότητα καὶ ψυχρότητα μόνον, ἀλλὰ καὶ ξηρότητα καὶ θερμότητα, ποικιλία πολυειδὴς γίνεται τῶν βλαπτόντων τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας αἰτίων. ὥσπερ δ' τοῦ λογιστικοῦ τῆς ψυχῆς ἐνέργειαι καλείσθωσαν ἡγεμονικαί. αἱ δ' τῶν ἀλόγων, ἰδιαί. πρὸς ὧν ὁ πρόκειται λέγειν, ὅτι μὲν ὁ πρὸς τοῦ καρδίας ἢ τοῦ ἥπατος παθῶν. ὡς πρὸς δὲν ὕπνος καὶ ἀχρυπνία μᾶλλον τοῦ μετρίου γίνεται, τὸ μὲν δι' ὑγρότητα, τὸ δὲ δι' ξηρότητα, κράσεως, ὅτως ἐν αὐτοῖς τούτοις τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον, ἐν ἀχρυπνίαις τε καὶ ὕπνοις ἐπεται δὴ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐν ὑγρότητι καὶ ξηρότητι. τῇ διῃδὼς γε τῶν διστάτων δυσκρασιῶν γινομένων, ὡς ἴδιόν ἐστι δοκεῖ, διῃδὼς ἔσται βόπος ἑκάστης διαθέσεως. ὁ μὲν ἕτερος, ἴδιος τοῖς ὑγροῖς καὶ ξηροῖς χυμοῖς. ὁ δ' ἕτερος ἐπ' αὐτοῖς τοῖς σφαιροῖς σώμασιν, ὅτ' ἄν γε εἰς τὰς αὐτὰς ἀφίκηται δυσκρασίας τὰ σφαιρικὰ τοῖς ὑγροῖς. ἐπὶ πρός γε ταῖς εἰρημέναις δυσκρασίαις, φαντασίας, ἀλλ' ἤ τις ἐξ ἀμφοῖν γίνεται μικτὴ, καθάπερ ἐν τοῖς ἀχρύπνοις κώμασιν, ἐφ' ὧν φλεγματώδης καὶ χολώδης πλεονάζει χυμός. οἱ δ' αὐτοὶ τρόποι τῶν β' ἁπλῶν δυσκρασιῶν καὶ ἡ ἐξ ἀμφοῖν μικτῆς, ἐν τῇ ἡ τὸ θερμόν τε ἐν ψυχρὸν φαντασιώσεται σωίστα). χολῆς γὰρ, οὐδεὶς δ' ὅτι ἐν ξανθῆς λέγω, φλέγματα μεμιγμένης, ἡ ἡ τὸ θερμόντε ἐν ψυχρὸν, ἐπίμικτος γίνεται διάθεσις. εἰ δ' καὶ σφαιροῖς μορίοις αὐτοῖς τοῦ σώματος, ἡ ἐκ τοῦ φαντάσματος μικτὴ διάθεσις ὁ μολογηθεὶς γίνεται. κατ' ἐκεῖνα τρεῖς δὲ πρῶτοι χρόνοι) δυσκρασίαι, καθ' ἑκατέραν αὐτὴν θέσιν. ἅπαντα δὴ δὲν τὰ ζιαῦτα πάθη, ἡ τοῦ ἐγκεφάλου γίνεται). διαφορεῖ δ' ἀλλήλων, ὁ μόνον ταῖς ποικιλίαις τοῦ μίξεως, ὁ δ' ἧττον μᾶλλον τε ἐν ἧπαρ, ἐν τε ταῖς ἁπλαῖς διαθέσεσιν ἐν ταῖς μικταῖς, ἀλλὰ ἐν ἧττον ποτὲ μὲν ἐν ταῖς κοιλίαις τοῦ ἐγκεφάλου σωίσταις τὰς δυσκρασίας. ποτὲ δ' ἐν τοῖς καθ' ὅλου αὐτὸν ἀγγείοις, ἡ τῷ πεπαρμένῳ ὑγρότητα ἧττον σώματι τοῦ ἐγκεφάλου. ἐν τέτταρτον ὧδι τούτοις, ὅταν αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ ἐγκεφάλου δύσκρατον γένηται).

πρὸ φυλάττειν δὲν χρὴ οὖν ὕπνους τῶν ἀκρωλεκιότων τῇ μνήμῃ, ἡ τῇ σωίσει. ἀπώλεια γὰρ ἡ σωίσεις ἡ μώρωσις ὅτι. πότερον ὑπανώδεις ἱκανῶς οἱ κάμνοντες εἰσὶν, ἡ μετρίως ὑπανώδεις, ἡ τῇ ἀρχῇ ὁ δ' ὑπανώδεις, ἀλλ' ὅσον ὧδι τότῳ ἡ φύσιν ἔχουσιν. ὅτω γὰρ ἂν δι' ὑγρότητος τῇ ὠμότητα σαν δυσκρασίαν. ὧδι θεωρητέον ἐν ἡ πότερον ἐκείνητά τε, διά τε ῥινῶν ἐν σώματος ἐκ τῆς κεφαλῆς καταφορώμενόν, ἡ ξηρὰ φαίνεται τὰ χωρία. δῆλον γὰρ ἐκ τὰ τοιαῦτα τῇ διάθεσιν. ὡς πρὸ ὧδι κατάῤῥους ἐν κορύζης, καὶ γὰρ ὠμὸν τοῦτο, ἡ τε ποιότης ἐν ἡ ποσότης τοῦ ἐκκενουμένου, μετὰ τοῦ σωεπισκέψασθαι τὰς πεφυγαδευμένας ἀκτῖνας φαίνεται) τῇ διάθεσιν τῆς κεφαλῆς. ἢ τοι θρόμβων ὅσων, ὡς ἐπ' ἐγκαύσεις. ἡ ψυχρὰν, ὡς ὠμὸν ψύξεως. ἄνδρα γὰρ τοῦ διοείσασθαι ταῦτα πάντα, τῇ προσήκουσαν ἑκάστῃ διαθέσει θεραπείαν ἁδρώσασθαι εὑρεῖν. ὧδι γὰρ τὰ ἀκρωλεγίας, ἡ μεγάλως βεβλαμμένης μνήμης, ψυχρὰ μὲν δυσκρασία πάντως ὅτιν, ἐν θερμαίνειν αὐτῇ προσήκειν, ὁ μὲν δὴ ἀνάγκης γε ἐν ξηραίνειν, ὡς πρὸ ὁ ὑγραίνειν. ἀλλ' εἰ μὲν μεθ' ὑγρότητος εἴη, ξηραίνειν, εἰ δὲ μετὰ ξηρότητος, ὑγραίνειν, εἰσὶ γὰρ τοῦ μέσῳ τούτων, ἐν ταύτῃ τῇ κατασκάφῃ φυλάττειν. ἐγὼ γὰρ οἶδα τινὰ ἐν τῷ μνήμῃ μὲν, ὀλίγα δεῖν ἀκρίσαντα, ἐν τὸ λογισμοῦ ὁ βλαβέντα, δῆλα φιλοπονίαν τε καὶ ἀχρυπνίαν ὧν μαθήμασιν. ἕτερον δ' ἀμπελουργόν, ὧδι τοῖς ἐν τῷ ἀμπελουργίαν πόνοις, καὶ διαίτῃ λεπτῇ, αὐτὰ τοῦτο παθόντα. ἐν πρόφανῶς ἑκάτερος αὐτῶν, τοῦ μὲν τῶν ξηραινόντων τε καὶ θερμαινόντων ἐλάττονος πάντων, τοῦ δὲ τῶν ὑγραινόντων ἅμα ἐν θερμαίνειν, ὠφελεῖτο. γίνονται μὲν οὖν καὶ μετὰ πυρετοῦ βλάβαι τῶν ἡγεμονικῶν ἐνεργειῶν, ὡς ὧδι φρενίτιδός τε καὶ ληθάργου. γίνονται δὲ καὶ χωρὶς

πυρετοῦ

πυρετοῦ, καθάπερ ὑπὸ μανίας τε καὶ μελαγχολίας. ὡς πολύ γε καὶ ἡ συμπάθειαν τὴν πρωτοπάθειαν ἐγκεφάλου. τὰ μὲν ἀκολουθοῦντα τοῖς ἰδίοις συμπτώμασι καὶ δίκην, καὶ μὴ προηγησαμένων ἑτέρων γινόμενα ἡ πρωτοπάθειαν. τὰ δὲ μήτ' ἀκολουθοῦντα τοῖς ἰδίοις συμπτώμασι, μήτε πάσχοντα διαπαντὸς ἐφ' ἑτέροις τε συσάντα ἡ συμπάθειαν. μεμνημένων ἡμῶν ὅτι καὶ ἡ συμπαθείας, ἡ μὲν ἐν τοῖ γίνεσθαι τὸ εἶναι λαμβάνουσα, σωμα ποκαθίσαται τοῖς ποιοῦσιν αἰτίοις. ἡ δὲ μόνιμον ἤδη τοῦ τῶν συμπαθόντων διάθεσιν ἐχουῖα, καὶ τὰ ποιήσαντα πάσκῃ, πάσχουσι. τὸ μὲν δὴ ἐγκεφάλῳ πάντα γίνεσθαι τὰ τῶν ἡγεμονικῶν ὀργανικῶν πάθη, πᾶσι τοῖς ἰατροῖς, ὅσοι γε μὴ διὰ φιλονικίαν αἱρέσεσθαι, ἄλλα μὴν ἐν τῇ ψυχῇ φρονοῦσιν, ἄλλα δὲ λέγουσιν, ὁμολογεῖται. τὸ δὲ τὴν δυσκρασίαν ὁπόθεν τίς ὅτιν εὑρεῖν, ὀλίγου, ἐν ᾧ χρὴ φιλοπόνου τε καὶ ζητητικοῦ εἶναι τὸν ἰατρὸν, ἐκ τοῦ σκοπεῖν ὅπως ἀντείπῃ τοῖς παλαιοῖς ἐρημικοῖς ὑπὸ τῶν παλαιῶν, πρὸς ψυχῆς ἡγεμονικὰς, πράγματος ὄντος ἐναργοῦς, ὡς τοῖς ἰδιώταις πεπισθεῖσθαι, ἡ τὸ ἐγκέφαλον εἶναι. φιλοσόφοις μὴ δὲν ἐνίοτε γωνίας λαθεμένοις, ἁμαρτάνειν ἐν τῷδε τάχ' ἄν τις συγγνοίη. γεγραικόσι δ' ἐν τοῖς ὄργοις ἰατρικοῖς ἀσύγγνωστος ἡ φιλονεικία, τάχα δ' ἀληθέστερον ὄν τιν εἰπεῖν ἀναισχυντία. τῶν τε γὰρ ἀχρυπνόντων τὴν κεφαλὴν καταντλοῦσι, τῶν τε πυραπαιόντων, καὶ φρενιτιζόντων, καὶ ληθαργικῶν. ἀρχηγὸς ἦ τῶν τοῦ μυελοῦ βλαβόντων τὴν κεφαλὴν προσφορὰ τὰ βοηθήματα. διὸ μοι φανθῆναί τινα θεραπεύειν ταῖς χερσὶν, τοῦτο τὴν κεφαλὴν προσοίσει πάντα. τίς δὲ τριβακὸς ἰατρὸς, ἀκριβὴς κτὸς, ἢ ὑδρολιπὴς, ἢ ὀπιοδοτονικὸς, ἢ ἐμπροσθοτονικὸς, ἢ τετανικὸς ἑτέρως ἰᾶται; τίς δὲ πυραλυθέντας, τὸ τοῦ σώματος ἥμισυ μέρος; ἆρ' οὐχὶ τῶν μὲν ἀσθμοῦντων παθῶν, ἅπαντες ἤδη κἀξ αὐτῆς ἡ πείρας, τὸ κῦρος ἡ θεραπείας ἡ τῶν πρώτως ποιοῦνται ἀπονεύλους; ὡς πολύ γε καὶ τῶν παραλελυμένων τὸ ἥμισυ μέρος ὅλου τοῦ σώματος. σωτελεθρωμένους ἢ καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ὥσπερ καὶ τῶν ἀκρολίκνων ἰῶνται, καθάπερ γε καὶ τῶν ὑδρολιπῶν. ὅταν μὴ ὑδρομάχῳ γίνεται τὸ πάθος, ἢ τινι τῶν ἄλλων μορίων, ἐκεῖνο μὲν μάλιστα ἡ πρῶτον ἐλεθρα πολύουσιν. παρασκευάζουσι ἢ καὶ τὴν ἐγκέφαλον εἰς δυσπάθειαν, καὶ χρὴ τοῦτο μᾶλλον ζητεῖν, ὁ πολὺ τοῦ ἀφεστὰ τα φαινομένοις πᾶσι τοῖς ἀδιαστρόφοις τῷ γνώμῃ, ἡγεμονικῶ. καθάπερ ὁ ἢ πολὺ ἡ τῶν νδύρων ἀρχῆς, ὧν ὁ χρὴ πορευθέντας εἰς θεὸς, διὰ μαντείας ἐξευρεῖν, ἀλλὰ πρός τινι τῶν ἀνατομικῶν ἀνδρῶν παιδευθέντας. γνῶοι γὰρ ἀναπέπεισθαι ἑαυτοῦ, ἀρχὴν εἶναι τῶν νδύρων, τὴν καρδίαν, ἐκ τοῦ μὴ διὰ παθὰ διαπεῖναι σωλῆσμον νδύρου, σωληνὸς εἰς δὸρ καὶ ἡ ὁμωνυμίας. ἐπεσὶ δὴ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν καὶ οὗς σωλῆσμος ὀνομάζουσι νδῦρα σωλῆνα. ἡ μὲν οὖν προσηγορείας, ὁδὸς αὐτοῖς φθόνος, ἄν γε μνημονεύωσι, τῶν προαιρετικῶν νδύρων, ὡς αὐτοὶ καλοῦσιν, ὧν τὴν ἀρχὴν, ἐγκέφαλον εἶναι φαμὲν, ὁ τῶν σωλῆσμων. ὁ δὲ γὰρ ὁ δ' αὐτοὶ τῶν σωλῆνικῶν νδύρων πάθος εἶναι φασὶ τὸν ἀσθμὸν, ἢ τὴν πυάλυσιν, ἀλλὰ τῶν προαιρετικῶν. ὅταν οὖν ὅλον τὸ σῶμα φαίνηται ἀνώμαλον, ἅπας μὲν σύθυς παείσαται, πεπονθέναι τὸ τοιοῦτον μόριον, ὃ καθάπερ ἐν ἀγῶνι τὸ σέλεχος τῶν λιθάδων, ὅτως αὐτὸ κοινὸν τῶν νδύρων ἁπάντων οἷον πρέμνον ὄντιν, οὐχ οἷον κλάδος ὀλίγων τινῶν ἐν ἑνὶ μορίῳ. καθάπερ ὅταν ἢ τοι σκιλὸν ἢ μία χειρ, αὐτὸ τύχῃ, ἀσωμίαν. κώλυσε μὲν γὰρ ὅλως ἀσασμός, τὴν ἀρχὴν τῶν εἰς αὐτὸ καθηκόντων νεύρων ἐνδείκνυται πεπονθέναι καθάπερ εἰ κλάδος τινὸς ἐν δρυμοῖς, ὅταν δ' ὅλον ἁλῶ τὸ σῶμα τοῦ πάθει, τὴν κοινὴν ἁπάντων ἀρχὴν, τῶν κάτω τοῦ προσώπου νεύρων, ἀνάλογον τοῦ ἡ τὸ δρυμοῦ πρέμνῳ, πεπονθέναι χρὴ νομίζειν. ἢπερ δὴ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, τὰ πρῶτα μόρια. διὸ καὶ τούτῳ τὰ βοηθήματα προσφέρουσιν οἱ τριβακοὶ πάντων ἰατροί. ἡ καρδίας δ' δὲ τὴν ἀρχὴν ὅλως ἐν τοῦ τοιούτῳ παθήματι μεμνημένοι. εἰ δὲ καὶ τὰ ἡ πρόσωπον ἅμα τοῦ παντὶ σώματι φαίνοιθ' ἀσώμενα, τὴν ἐγκεφάλου αὐτὴν ἤδη θεραπεύομεν, ὁ μόνον τὴν ἐκφυσιν τῶν νωτιαίων. καὶ γὰρ καὶ χέλυν ἀσώμενα βεώμεθα πολλάκις, καὶ ὀφθαλμοὺς, καὶ τὸ ἡ μέτωπον ἕρμα, καὶ ὅλας τὰς γνύας, ὥσπερ γε καὶ τὴν ῥίζαν ἡ γλώττης. ἀλλ' ἐπεσὶ ταῦτα πάντα διὰ ἡ ἀνατομῆς ἐμάθομεν, ὑπὸ μυῶν κινεῖσθαι παρ' ἐγκεφάλου λαμβανόντων νδῦρα, τὴν ἐγκεφάλου ἐπ' αὐτῶν πεπονθέναι πεπείσμεθα. καθάπερ ὅταν ὁρῶμεν ἀπαθῆ μὲν ἐκεῖνα, ἀσώμενα δὲ τ' ἄλλα σύμπαντα μόρια, τὴν ἀρχὴν τοῦ νωτιαίου πεπονθέναι. ταῦτα μὲν οὖν ὅπερ ἔφην ἑτοίμως. ἐχρὴν ἡμᾶς μαθόντας οὕτως ποιεῖσθαι τὰς διαθέσεις αὐτῶν. οἱ δὲ τῶν ἰατρῶν τὰς μὲν διαθέσεις, ὁ δι' ὧν χειροῦσι ζητεῖν, ἐείζουσι δὲ πολὺ τῶν ἐναργῶς φαινομένων. ἀλλ' οὗτόν ἡμῶν τὸν χρόνον, ὃν ἐχρὴν ὀκεῖς αὐτιλογίαν τῶν ἀναιρούντων τὰ καλῶς ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἰατρῶν ἐρημικὰ καταναλίσκειν, ἀλλ' εἰς εὕρεσιν ὧν ἐκεῖνοι παρέλιπον, ἢ τοι παντάπασιν ὀλίγα ἀκριβῶς πραγματεύσαντο, ἢ χωρὶς ἀκριβείας, ἢ διορισμοῦ προσήκοντος, ἢ ἐλλιπῶς ἀκριβῶς. καθάπερ ὁ ἱπποκράτης, ὑπὸ πληρώσεως ἢ κενώσεως γίνεσθαι τὸν ἀσασμὸν ἐπῶν. ἀληθὴς μὴν γ' ὁ λόγος, ἀλλ' ὑπὸ τίνων παιδεὺς ὅτως ἀκριβῶς τοῦ, μόνοις τοῖς σωτελοῦσιν ἀνδράσιν καὶ νομίμως μεμαθηκόσι τὰ πρῶτα ἡ ἰατρικῆς διδασκαλίας ὅτιν, ὁ τοῖς ὀλίγοις ἐστίν. ταῦτα γοῦν αὐτὰ κἀγὼ πολυμεμαθηκὼς, ἐπαίδευθην ὑφ' ὧν εἶπεν ἱπποκράτης αὐτῶν γίνεσθαι τὸν ἀσασμόν. εἰ γὰρ ἅπασι μὲν ἡ ἡ πολυαίρεσιν κίνησις ὁρᾶται τῶν μυῶν ὀλίγων εἰς ἃ καταφύονται μόρια γιγνομένη. τὸ δὲ ὅλως ἀσᾶσθαι, χωρὶς τοῦ πρὸς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἀναπᾶσθαί τε μὴ ἐν οἷόν τε ὄντιν γενέσθαι, μόνῳ τοῦ χωρὶς ἡ ἡμετέρας πολυαιρέσεως γίνεσθαι τὸν ἀσασμόν, ἐν τοῖς ἀσωμένοις μορίοις ἡ κίνησις δοκοῦσι ἡ ἡ φύσιν. ὥσπερ ὃν ἐν τοῦ ἡ φύσιν ἔχει ἡ ἡ τὴν ἀρχὴν τῶν νεύρων ἐν ἐγκεφάλῳ τεταγμένη πολυαίρεσις ἀρχὴν κινήσεως, πρώτοις μὲν τοῖς νεύροις, δι' αὐτῶν ἢ καὶ τοῖς μυσὶν δῆλοσιν. ὅτως ἀνδὸ ἡ ἀρχῆς τούτης, ἐὰν εὕρωμεν ὁποτίνος αἰτίας ἀπαθλιῶσι δυνάμεις τὰ νδῦρα, ἡ τῶν ἀσασμῶν γένεσιν ὧδε ἡμῖν ἕξομεν. ἀνθρώπῳ τίνων ἐωρακότι νδρώδη σώματα τὰς ἐν ταῖς λύραις χορδὰς, ὅτω σφοδρῶς τεινομένας πολλάκις ὑπὸ ἡ τοῦ ἐχοντος ἀμέτρα πράσεως ὡς ῥήγνυσθαι, χαλεπὸν οὐδὲν ἐγνοῆσαι τὴν αὐτὴν διάθεσιν ἐν τοῖς τῶν ζώων νεύροις γίνεσθαι. πῶς οὖν ἔχοντος τοῦ ἄρος αἱ χορδαὶ τείνονταί τε καὶ ῥίγνυνται; ξηρότητι πάνυ καὶ λίαν δύγρου γινομένου. τὸ μὲν δὴ ὑγρὸν διαβρέχον αὐτὰς, εἰς ὄγκον αἴρει τὴν φύσιν, ἐφ' ᾧ τείνονται. τὸ δὲ ξηρὸν, ὥσπερ ὁ ἥλιος, ζηραίνων τὰς συναγὰς, καὶ αὐτὸ τὰς χορδὰς ὅτως ἕλκει τε καὶ τείνει. φαίνονται γοῦν καὶ οἱ ἰμάντες, ὅταν ὑπὸ πυρὸς ξηραίνονται, συναγόμενοί τε καὶ τεινόμενοι. τούτων προεγνωσμένων, δῆλόν ὅτι χαλεπὸν ἀπὸ τῶν ἀσωμένων ἐξευρεῖν, ἐπὶ δὲ

ξηρότητα τὸ σπόρον ἐξενεγκεῖν καρπὸν ἄξιον τῆς σπορᾶς. ἐπὶ δὲ τῆς νῦν ἡμῶν γενεᾶς ἐπὶ τοσοῦτον ἐπέδραμεν ἡ τῶν ἀσεβῶν ἐξουσία, ὡς μηδὲ τὸν τόπον ἐν τῇ πόλει καταλειφθῆναι τοῖς τῆς εὐσεβείας ἀθλοφόροις, ἀλλὰ πᾶσαν ἐκείνην ἐξ ἑδάφους ἀνατραπῆναι τὴν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ πρότερον ἐστῶτες ἐκ παρρησίας ἀνεκηρύττομεν τὸν σωτήριον λόγον. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ ἐν τοῖς οἴκοις ἱερὰ γράμματα ἐκ τῶν τοῦ βασιλέως διαταγμάτων ἐκδίδοσθαι προσέταττεν, ἐπὶ τὴν ἐσχάτην ἀπανθρωπίαν ἐτρέποντο οἱ τὴν ἐξουσίαν ἐπιτεταγμένοι, ἐπιφερόμενοι τοῖς ἐντυγχάνουσιν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὸν πρῶτον ἐν τῇ βασιλίδι πόλει τῆς οἰκουμένης ἐκεῖνον ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐποπτείας ἐκλιπεῖν τὸν βίον ἐπεύχεται, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ τὸν ἅπαντα τῆς ἐκκλησίας λαὸν ἐπιδημοῦντα. ἐν τούτοις δὲ καὶ τὸν ἐν Νικομηδείᾳ προεστῶτα τῆς ἐκκλησίας ἐν μαρτυρίου τάξει τὸν βίον καταστρεψάμενον ἐκ τῶν ἐπιβουλευόντων ἐκείνῳ τὸν θάνατον ἐπιμαρτυρεῖ. ἐν τούτοις δὲ καὶ τὸν ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας ἐπίσκοπον ἐπὶ τῷ αὐτῷ τοῦτο παθόντα ἐπιμαρτυρεῖ. ἐν τούτοις δὲ καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρ

χὶ τοῦ μορίῳ τῷδε. Καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἡπ τῆς κεφαλῆς κατάγμασιν, ὅσα πρὸς τὰς μήνιγγας ἀξικνεῖται, χολεμεσίαι παρακολουθοῦσι. ⸋ τοῖς ὅπῃ δὲ γλυφομένοις ἀλγήμασι τοῦ κεφαλῆς, ἀναζοπύητες τοῦ στόμαχος ⸋ δῆξις γίνοτε. τοῖς δὲ ὑπερχονδριακοῖς ⸋ φυσώδεσιν ὀνομαζομένοις πάθεσιν ὑδατώδεια μελαγχολικά. ⸋ γε μὴν τοιοῦτόν ἐστιν, ὁποῖον ἡ ζῖς ὀξείαι πυρετοῖς ὠφελοῦσα γίνομένη παραφροσύνη καὶ λῦσις διαθέσεσιν τοῦ στόματος τοῦ κοιλίας, ἢ τοῦ τοῖς ὑποχειμένοις ὁμοίων συμπτωμάτων. ὅτω δὲ ⸋ τοῖς νενοσηκόσι μορίοις φλεγμαίνουσιν, ἐπιμότερον ἢ ζῖς ἄλλοις ὑδρογίνονται παραφροσύναι. ποτὲ μὲν αὐτοῦ μόνης τοῦ θορμασίας ἡπ τὸ στόμαχος, ὑδὲ τῆς κεφαλῆς ἀνθρακώδης, ποτὲ δὲ πνεύματος ἀτμώδους, ἢ καπνώδης. ἢ ἀιθαλώδης. Ὥσπερ δ' ἐν τοῖς ἡπ συμπαθείαν οὐ σμικρὰ διαφορὰ γίνεται τοῖς πάθεσιν τοῦ κεφαλῆς, οὕτω ⸋ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἡπ πρωτοπάθειαν. οἱ γοῦν λατ' αὐτὸ τὸ ὀσίαν τοῦ ἐγκεφάλου πλεονάσαντες παχεῖς χυμοὶ ποτὲ μὲν ὡς ὀργανικῷ μορίῳ λυμαίνονται, ποτὲ δὲ, ὡς ὁμοιομερεῖ. ἡπ μὲν τὰς ἐμφράξεις τῶν πόρων, ὡς ὀργανικῷ μορίῳ. κατὰ δὲ τὰς ἀλλοιώσεις ἢ κράσεως, ὡς ὁμοιομερεῖ. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ δεσπότις λέξις ὑπὸ τῆ τελευτῆ γέγραπται τοῦ ἕκτου τῶν ἐπιδημίων. Οἱ μελαγχολικοὶ καὶ ὠλιγοπληθικοὶ εἰώθασι γίγνεσθαι ὡς ὠλὺ πολύ, καὶ οἱ ὑδρολιγοπληθικοὶ μελαγχολικοί. τούτων δ' ἑκάτερον μᾶλλον γίνεται, ἐφ' ὁπότερον ἂν ῥέψῃ τὸ ἀρρώστημα, ἢν μὲν εἰς τὸ σῶμα, ἐπιληπτοι. ἢν δὲ εἰς τὴν διάνοιαν, μελαγχολικοί. ἡπ τοῦτο τὸ τὴν ῥῆσιν, πρῶτον μὲν ὅτι μὴ διὰ παντὸς, ἀλλ' ὡς τὸ πολύ, μετάπτωσις εἰς ἄλληλα γίνεται τοῖς πάθεσιν ἐπήλωσεν. οὐ γὰρ ὑπὸ μελαγχολικοῦ χυμοῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ φλεγματικοῦ ἢ ὠλιγοψίας ἀπετελουμένης. ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ μελαγχολικοῦ χύμου γινομένη μετάπτωσις ποτὲ εἰς μελαγχολίαν. ἡ δ' ὑπὸ τοῦ φλεγματικοῦ, πρὸς ἄλλο μέν τι μεθίσταται πάθος, ὑπὲρ οὗ μικρὸν ὑστερον ἐρῶ, μελαγχολίαν δὲ οὐκ ἀπεργάζεται. δ' ὕστερον δ' ὑδρ τοῦ δὲ θεωρήματος ἐπιδέχεται κατὰ τὸν εἰρημένον ὑφ' ἱπποκράτους λογον, οὐ σμικρόν. Επεὶ γὰρ ἤτοι κράσις ὅλου ἡ ψυχὴ τῶν ἀρχικῶν ποιοτήτων, ἢ ὑπὸ ἢ κράσεως αὐτῶν ἀλλοιοῦται, τὸ μὲν ὡς ὀργανικῷ μορίῳ, τοῦ ἐγκεφάλῳ λυμαινομένῳ χολῇ, ὠὶ τὸ σῶμα τιτράφθαι φησὶν τοῦ ἐγκεφάλου, γίγνεται δὲ ὅτε ἡπ τὰς ἐμφράξεις. τὸ δ' ὡς ὁμοιομερεῖ, τῷ κράσιν ἀδικοῦσαν, ὑπὸ τῆ διάνοιαν. ἀλλ' ἐκεῖνο γε διορίσασθαι πρότερον ἀναγκαῖον εἶναι μοι δοκεῖ τὸ παραλελειμμένον τοῖς ἰατροῖς, ὥσ πορ γ' ἐν τοῖς φαινομένοις μορίοις τοῦ σώματος, ἔνιοτε μὲν ἅπασιν ἡ αὐτὴ φαίνεται κράσις ὡς ἐν ἰκτέροις τε καὶ κατὰ τὸν καλούμενον ἐλέφαντα, καὶ οὐλοῖς, ἔτι τε καχεξίαις, καὶ πρὸς τούτοις ἐν ἁπατικαῖς τε καὶ ἀσωτικαῖς ἀρρωστίαις. ἔνιοτε δ' ἔν τι μόριον ἤτοι πικρόχολον ἢ φλεγματικὸν ἢ μελαγχολικὸν ὑποδεξάμενον χυμὸν, αὐτὸ μόνον διαλλάττεται τὴν κράσιν. οὕτως ἐγχωρεῖ καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἔνιοτε μὲν, ἅπαντος τοῦ κατὰ τὰς φλέβας αἵματος μελαγχολικοῦ γινομένου, τοῦ κοινῷ λόγῳ ἢ βλάβης, ⸋ αὐτὸν βλαβῆναι. ἰδιαθ' ἕτερον δὲ τρόπον ἀπαθοῦς διαμένοντος τοῦ καθ' ὅλον τὸ ἀνθρώπου αἵματος, ἀλλοιωθῆναι τὸ κατὰ μόνον τὸν ἐγκέφαλον. ⸋ συμβῆναι δὲ ταῦτα διττῶς, ἢ ῥυγέντος εἰς αὐτὸν ἑτέρωθεν, ἢ γεννηθέντος ἐν τοῦ τόπῳ τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ. γεννᾶται δ' ὑπὸ θορμασίας πολλῆς ἐγχωρείου καταπτώσεις, ἤτοι τῆ ξανθῆ χολῇ, ἢ τὸ παχύτερόν τε καὶ μελάντερον αἷμα. διαφορεῖ δ' εἰς τὴ θεραπείαν, οὐ σμικρὸν ὁ διορισμὸς οὗτος. Ο τ' ἂν μὴ γὰρ ὅλον τὸ σῶμα μελαγχολικὸν ἔχῃ τὸ αἷμα, τῆ ἀρχῆ τῆς θεραπείας, ἀφ' ἧς φλεβοτομίας ποιεῖσθαι. ὅτ' ἂν δὲ τὸ κατὰ μόνον τὸν ἐγκέφαλον, οὐ χρήζει φλεβοτομίας ὁ κάμνων. ὅσον γε ὠὶ τῇ διαθέσει ταύτῃ, κατ' ἄλλο γάρ τι δυνατὸν ἔστιν χρήζειν αὐτόν. ἡ δ' ἐν διάγνωσις, ἀφ' ἧς δεῖ γιγνέσθω. πότερον ὅλον τὸ σῶμα μελαγχολικὸν ἔχει χυμὸν, ἢ ἡπ μόνον τὸν ἐγκέφαλον ἡ θροιδή τις τοιοῦτος. καὶ ἀξιῶ σε πρῶτον μὲν ὠὶσκέψασθαι τὴν τοῦ σώματος ἕξιν ὁποία τίς ἐστιν, μεμνημένον, ὡς οἱ μὲν ἁπαλοὶ καὶ λοιπὸν καὶ πίονες, ἥκιστα μελαγχολικὸν ἴσχυσι χυμόν. οἱ δ' ἰσχνοὶ καὶ μελάντεροι καὶ δασεῖς τὰς φλέβας οὐρείας ἔχοντες ὑδιτικώτατοι πρὸς τὴν τοῦ τοιοῦτου χυμοῦ γένεσιν ὑπάρχουσιν. ἔτ' ὅτε δὲ καὶ οἱ ἐρυθροὶ τὴν χρόαν ἄνθρωποι μετάπτωσιν ἀθρόως, ὑδὲ τὴν μελαγχολικὴν κράσιν. ἐφεξῆς δ' αὐτῶν οἱ ξανθοί. καὶ μάλιστ' ὅταν ἐν ἀχρυπνίαις καὶ πόνοις πλείοσι καὶ φροντίσι καὶ λεπτῇ διαίτῃ πρὸς ἰσχνότητα τύχωσιν. ὁμοίως δὲ τούτοις ὅσι καὶ τὰ κοιλιώτατα γνωρίσματα. πότερον ἐπέχεταί τις αἱμορροΐς, ἢ καί τις ἄλλη σωματικὴς αἵματος ἐκκένωσις, ἢ ἰκτεροειδὴς ἐν τῆς χροιᾶς. καὶ τούτων ἐφεξῆς ὁποίας ἐχούσης τὰς φοφᾶς, ἆρά γε ταῖς μελαγχολικὸν αἷμα γεννώσαις, ἢ ταῖς ἐναντίαις. λέγω δὲ μελαγχολικὸν μὲν αἷμα γεννᾶν, ἀγγείων μὴ βοέων ἐσωθεν λειῶν. καὶ μᾶλλον ἐπὶ τῶν βαγείων τε καὶ ταυρείων. ἔτι δὲ μᾶλλον ὀνείων τε ⸋ καμηλείων. ἐοίκασι γὰρ ἔνιοι καὶ τούτων, ὡς πορ γε ⸋ ἀλωπέκων τε καὶ κυνῶν. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ἡ τοῦ λαγωοῦ ἐσωθεν τοιοῦτον αἷμα γεννᾶ. ⸋ πολὺ μᾶλλον ἡ τῶν ἀγρίων συῶν. ⸋ αἱ κοχλίαι δὲ μελαγχολικὸν αἷμα γεννῶσιν, εἴπερ ἐν αὐτοῖς πλεονάσειεν. καὶ πάντα τὰ ταριχευθέντα κρέα τῶν ὠγγείων ζώων. ἔνυδρων δὲ τά τε τῶν θαλαττίων καὶ φαλαίνης, καὶ φώκης καὶ δελφῖνος. καὶ κυνὸς. καὶ τῶν λιπτοσαρκοτάτων ἁπάντων. τῶν δὲ λαχάνων σχεδὸν ἡ κράμβη μόνη τοιοῦτον αἷμα γεννᾶν πέφυκεν. ὥσπορ γε καὶ τὰ ἔνυδρα οἱ βλασοί, δι' ἅλμης καὶ ὀξάλμης σωτηθέμενοι. σχίνα λέγω καὶ τερμίνθου καὶ βάτου καὶ κισσοβάτου. καὶ μήν τοι ⸋ τῶν ὀπωρῶν, ἥτε φακὴ μελαγχολικώτατον ὄζειν ἔοικεν καὶ μετὰ ταύτην οἱ πιτυρίται καλούμενοι τῶν ἄρτων. οἵτε ἐκ τῆς τίφης καὶ τῶν μοχθηρῶν πορμάτων. οἷς αὐτὴ πυρῶν, γῆια τῶν ἐθνῶν χρῆται. διώρισται δὲ πρὸ αὐτῶν ἐν τοῖ πρώτῳ τῶν πρὸ τῶν ἐν ταῖς τροφαῖς δυνάμεων. ἀλλὰ ⸋ τῶν οἴνων οἵ τε παχεῖς καὶ μέλανες, ὥστ' εὐθὺς γνῶναι τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν, ἂν τις ἐν αὐτοῖς πλεονάζων ὑπὸ πρόσφατος τινὸς ἐν θερμασίᾳ πλείονι τὸ σῶμα σχῇ. ⸋ οἱ παλαιοὶ δὲ τυροὶ ῥᾶστοι γινῶναι τὸν τοιοῦτον χυμὸν, ὅτ' ἂν ἐν τῷ σώματι τύχωσιν ὑπόθερμαθέντες. εἰ μὲν οὖν ἐν διαύτῃ διαίτῃ πρὸς τὸ νοσεῖν ὁ ἄνθρωπος εἴη γεγυμνασμένος, ἔξεσι λάκτα τούτης σοχάζεσθαί τι πλέον. εἰ δ' ἐν δύχύμοις ἐσθίουσιν ὠὶσκέπτεσθαι πρῶτα τὸ γυμνασίων αὐτοῦ λύπης ⸋ ἀχρυπνίας ⸋ φροντίδος. ἔνιοι δὲ κατ' αὐτὰ τὰ πυρετώδη νοσήματα, διαθάπερ ἔφηται τὸ μελαγχολικὸν ἔχουσι γενόμενον χυμόν. εἰς δὲ τὴν βεβαιοτέραν διάγνωσιν, ὁ σμικρὰ συντελεῖ, καὶ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους. ⸋ ἡ γεγυμνασμένη τε καὶ οὖσα κατάστασις, ἔτι τε τὸ χωρίον. ἥτε τῶν κάμνοντος ἡλικία. ταῦτα πάντα πρὸς διασκεψάμενος, ὅτ' ἂν ἐλπίσῃς ἐν ταῖς καθ' ὅλον τὸ σῶμα φλεψὶ μελαγχολικὸν

αἷμα περιέχεσθαι, τῷ βεβαιοτάτῳ ἐπάγειν διάγνωσιν, ἐκ τοῦ τέμνειν τὴν κατ' ἀγκῶνα φλέβα. βέλτιον δὲ ἡ μέσην τέμνειν ἐπειδὴ κοινὴ πᾶσι ἀμφοτέρας ὅσαι, τήν τε ὠμιαίαν ὀνομαζομένην καὶ ἡ μαχάλης ἰδίᾳ τὴν χέρα φερομένην. εἶτα εἰ μὲν μὴ φαίνοιτο μελαγχολικὸν εἶναι τὸ ῥέον, ἐπίσχειν ὕδατος. εἰ δὲ τοιοῦτον φαίνεται, κρίνωσιν ὅσον ἂν ὑπολάβῃς ἀφαιρεῖν ἐσεσθαι, τῇ τοῦ πάσχοντος ἕξει σώματος. Εσι δὲ καὶ τρίτη τις διαφορὰ μελαγχολίας ὥσπερ ὀτὲ μὲν ὑδρωπικὴ τῷ ἀρχὴν ἀπὸ τῆς κοιλίας ἴσχει. καλοῦσι δὲ φλέγμοι τὰ ἰσχνὰ ὑποχονδριακόν τε καὶ φυσώδες νόσημα τῷ αὐτῷ διάθεσιν. ἀρκέσει δέ μοι τὰ ὑπὸ Διοκλέους γεγραμμένα σωσ
» σῆσαι αὐτῷ συμπτώματα. κατὰ τὸ βιβλίον ὃ ὧδε γράφεται. πάθος, αἰτία θεραπεία. ἰκτερικὸν γὰρ ὁ διο-
» κλῆς ἐγραψεν αὐτοῖς ὀνόμασιν οὕτως. ἄλλο δὲ γίγνεται μὲν ἀπὸ τῆς κοιλίας. ἀνόμοιον δ' ὅτι τοῖς πρόειρημέ
» νοις. καλοῦσι δ' αὐτό, οἱ μὲν μελαγχολικόν. οἱ δὲ φυσώδες. ἕπεται δὲ τούτῳ μετὰ τὰς ἐδωδὰς, καὶ μάλιστα τ
» δυσπεπτων τε καυσικῶν, πῦσεις ὑγραὶ καὶ πολλαί. ὀξυεργμίαι. πνεύματα. καῦμα πρὸς ὑποχονδρίοις. ἐν-
» κλύσαξις δὲ κύθυς, ἀλλ' ὧμᾶσιν. ἐνίοτε δὲ καὶ πόνοι κοιλίας ἰσχυροὶ, διήκοντες ἐνίοις εἰς τὸ μετάφρενον. πρα-
» ὕνονται δὲ πεφθέντων τῶν σιτίων, πάλιν τε μετὰ τὸ φαγεῖν τὰ αὐτὰ συμβαίνει. πολλάκις δὲ καὶ νήστεσιν καὶ
» μετὰ τὸ δεῖπνον ἐνοχλεῖ. καὶ ἐμοῦντες, ὠμὰ τὰ σιτία ἐμοῦσι καὶ φλέγματα ὑποπικρα καὶ θερμὰ καὶ ὀξέα. ὥστε
» καὶ οὐδ' ὀδόντας ἀμοδιαῦ. καὶ τὰ πολλὰ γίνεται τούτων, κύθυς ἐκείνων. μακρὰν δὲ ὅπως ἂν χρήσηται πᾶσι. ταῦ-
» τα πρόειπεν ὁ Διοκλῆς, ἐφεξῆς αὐτοῖς προσέθηκε τὴν αἰτίαν ὡδέπως γράψας. οὓς δὲ φυσώδεις καλουμένους,
» ὑπολαμβάνειν δεῖ πλέον ἔχειν τὸ θερμὸν τοῦ προσήκοντος ἐν ταῖς φλεψὶ ταῖς ἐκ τῆς γαστρὸς τῷ προφλῷ δε-
» χομένας. καὶ τὸ αἷμα πεπαχύνθαι τούτων. δηλοῖ γὰρ ὅτι ἢ ὅτι ἐμφραξις ποιεῖ τούτων τὰς φλέβας ὥστ μὴ
» κατὰ δέχεσθαι τὸ σῶμα τῷ προφλῷ. ἀλλ' ἐν τῇ γαστρὶ διαμένειν ἀκατέργαστον. πρότερον τῶν πόρων τούτων
» ἀναλαμβανόντων, τὰ δὲ πολλὰ ἀπεκκρίνεσθαι εἰς τὴν κάτω κοιλίαν. καὶ τὸ τῇ δυσπραίᾳ ἐμεῖν αὐτοὺς ὀχ ὑπα
» γόντων εἰς τὸ σῶμα τῶν σιτίων. ὅτι δὲ τὸ θερμὸν πλέον ὅτι τοῦ κατὰ φύσιν. μάλιστ' ἄν τις κατανοήσειεν, ἐκ τε
» τῶν καυμάτων τῶν γινομένων αὐτοῖς καὶ τῆς προσφορᾶς. φαίνονται γὰρ ὑπὸ τῶν ψυχρῶν ὀφελούμενοι σιτίων.
» τὰ δὲ τοιαῦτα τὸ θερμὸν κατασβέννυσθαι καὶ μαραίνειν εἰωθεν. ἐφεξῆς δὲ τούτων, καὶ τ' ἄλλα προσέγραψεν ὁ Διο
» κλῆς ἐν τῇ δὲ τῇ λέξει. λέγουσι δὲ τινὲς ὑπὸ τῶν τοιούτων παθῶν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς τὸ σωεχὲς ὥστ ἐντόρφα
» φλεγμαίνειν, διὰ δὲ τὴν φλεγμονὴν ἐμπεφράχθαι, καὶ κωλύειν καταβαίνειν τὰ σιτία εἰς τὸ ἐντόρον τοῖς τε-
» ταγμένοις χρόνοις. τούτου δὲ γιγνομένου, πλείονι χρόνῳ τοῦ δέοντος ἐν τῇ γαστρὶ μένοντα, τούς τε ὄγκους πα
» ρασκευάζει, καὶ τὰ διαίματα, καὶ τ' ἄλλα τὰ προειρημένα. ταῦτα μὲν δὴ ὁ Διοκλῆς ἔγραψε, παραλιπὼν
ἐν ὥστ καταλόγῳ τῶν συμπτωμάτων τὰ λυσιώτατα ἢ ὅλης σωτηρίας. ὅτι τῷ τε μελαγχολίαν χαρακτη-
ρίζει, καὶ τὸ φυσώδες καὶ ὑποχονδριακόν πάθος. καί μοι δοκεῖ δύό τι ταῦτα ἐκ τῆς προνοίας τοῦ νοσήμα-
τος ἐνδεικτικῶς ἐρρηθῆναι, παραλελοιπέναι, μεμαθηκότων γ' ἡμῶν ὑφ' Ιπποκράτους. ἦν φόβος καὶ λυπηρὰν
πολλῷ χρόνον ἔχοντα διατελεῖν, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτο. διατὶ δὲ ἐν τῇ τῆς αἰτίας ἀφορισμῷ τῶν μὲν ἄλλων
συμπτωμάτων ἐμνήσθη τὰς αἰτίας, αὐτὴν δὲ τὴν βλάβην τῷ διάνοιαν οὐκ ἔγραψεν ζητῆσαι ἄξιον. εἴτε γὰρ τὸ
θερμὸν ἐν ταῖς ἀπὸ τῆς γαστρὸς φλεψὶ πλέον ἐστὶ αὐτῶν ὅσῳ, εἴτε φλεγμονὴ τῶν κατὰ τὸν πυλωρὸν μορίων, διὰ
τί τούτοις ἀκολουθεῖ τὰ μελαγχολικὰ συμπτώματα, παραλείπεται. τὸ μὲν γὰρ ἐμπεπλῆσθαι τῆς γαστρὸς
φυσώδους πνεύματος, εἶτα ταῖς ὀρυγαῖς αὐτὸ κινδυνεύεσθαι, καὶ πῶς ἔτι τοῖς ἐρεθισμοῖς ὑπὸ τοῦ Διοκλέους
ἐμέτοις, δῆλον ὅτι καὶ ἐκεῖνος μὴ λέγει. τὰ δὲ ἀπὸ μελαγχολίας ἴδια, χαλεπὸν ἦν αὐτῷ συγγράψαι τῇ κα-
τὰ τὴν γαστέρα λελεγμένῃ διαθέσει. προσθῶμεν δὴ ἡμεῖς οὕτω, τῇ διαθέσιν ἑρμηνεύσαντες σαφῶς, ἔοικε μὲν
γὰρ εἶναι τις ἐν αὐτῇ φλεγμονή. τὸ δ' ἐν ὀξεῖ φλεγμαίνοντι μορίῳ περιεχόμενον αἷμα, παχύτερόν τε καὶ με-
λαγχολικώτερον ὑπάρχειν. ὡς πρὸ οὖν ὧδε οὗ ὀφθαλμοὺς ἀναφερομένης ἐκ τῆς γαστρὸς ἀθαλώδους τινός, ἢ
καπνώδους ἀναθυμιάσεως, ἢ ὅλως ἀτμοῦ τινος παχέος, ὁμοια τοῖς ὑποχεομένων γίγνεσθαι συμπτώματα, ὀξὺ
τ' αὐτοῦ λόγου), καὶ νῦν ὧδε τ' ἐγκέφαλον ἀναφερομένης τ' μελαγχολικῆς ἀναθυμιάσεως, οἷον ἀθαλώδους τινός, 40
ἢ καπνώδους ἀναθυμιάσεως, τὰ μελαγχολικὰ γένεσθαι) πρὸς τ' διάνοιαν συμπτώματα. καὶ μὴν καὶ σωεχέστατα
θεώμεθα τὴν κεφαλὴν ὀδυνωμένην ὧδε τῇ ξανθῇ χολῇ κατὰ τὴν γαστέρα πεπεχομένην. καθάπερ γε καὶ πα-
ραχρῆμα γινομένην ἀνώδυνον, ἐμεθείσης ἡ χολῆς. καὶ τά γε τοιαῦτα τῶν ἀλγημάτων, διακνώδη τε ὄντα καὶ
διαβρωτικὰ, καθάπερ ἄλλα μύζηνα μετὰ βάρους, ἄλλα δὲ μετὰ τάσεως ἢ κατὰ φορᾶς ὁρᾶσθαι γινόμενα. συμπι
φώνηται δὲ τοῖς ἀείζοις ἰατροῖς, οὐ ταῦτα μόνον ἀπὸ τῆς γαστρὸς τῇ κεφαλῇ συμπίπτειν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὠδῖνα
ψίαν. ἀεὶ μὲν οὖν οἱ φόβοι σωτηρίαν τοῖς μελαγχολικοῖς, οὐκ ἀεὶ δὲ ταυτὸν εἶδος τῶν πρὸς φύσιν αὐτοῖς γί-
γνεσθαι φαντασιῶν. ἔγωγε ὁ μὲν τὶς ὀρακοῦς ἄνετο γεγονέναι, καὶ δὴ τοῦτ' ἀξίωσε τοῖς ἅπασιν, ὅπως μὴ συ-
τριβείη. θεώμενος δ' ἔτις ἄλλος ἀλεκτρυόνας ἀδόντας ὥσπερ ἐκεῖνοι τὰς πτέρυγας προσέκρουον πρὸ ὠδῆς, οὕτω
καὶ αὐτὸς οὗ βραχίονας προσκρούων ταῖς πλευραῖς, ἐμιμεῖτο τὴν φωνὴν τῶν ζώων. φόβος δ' ἦν ἄλλῳ μή-
ποτε ὁ βασάζων τὸν κόσμον ἄτλας, ἀποσείσηται κεκμηκὼς αὐτὸν, ὅτως τε καὶ αὐτὸς συντριβείη, καὶ ἡμᾶς αὐ- 50
τῷ σωαπολέσειεν. ἄλλα τε μυρία τοιαῦτα φαντασιοῦντ'. διαφέρονται δ' ἀλλήλων οἱ μελαγχολικοὶ, τὸ μὲν φο
βεῖσθαι, καὶ δυσθυμεῖν, καὶ μέμφεσθαι τῇ ζωῇ, καὶ μισεῖν τοὺς ἀνθρώπους, ἅπαντες ἔχοντες. ἀποθανεῖν δ' ἐπιθυμοῦν-
τες, οὐ πάντες. ἀλλ' ἔσιν οἷσιν αὐτὸ αὐτὸ δὴ τοῦτο κεφάλαιον τ' μελαγχολίας, τὸ περὶ τ' θανάτου δόξαν. οἷσι δὲ ἄλ-
† al. διακο- λόγοι τοί σοι δόξουσιν, ἅμα τε καὶ δεδιέναι τὸν θάνατον, καὶ † θανατᾶν. ὥς τε ὀρθῶς ἔοικεν ὁ Ιπποκράτης, εἰς δύο
θανατᾶν τῶν τε ἀναγαγεῖν τὰ συμπτώματα αὐτ' πάντα, φόβον καὶ δυσθυμίαν. ὧδέ γε τοι τῇ διαύτῃ δυσθυμίᾳ μισοῦ-
σιν πάντας, οὓς ἂν βλέπωσιν, καὶ σκυθρωποὶ δὴ πάντες εἰσὶν σημαίνοντες, ὡς πρὸ ἐν σκότῳ βαθεῖ, τά τε
παιδία φοβεῖται, καὶ τῶν τελείων οἱ ἀπέδειλοι. καθάπερ γε καὶ τὸ ἔξωθεν σκότος εἰς φόβον ἄγει σχεδὸν ἅπαν-
τας ἀνθρώπους, πλὴν τ' ἦροι πάνυ φύσει τολμηρῶν, ἢ πεπαιδευμένων, ὅτως καὶ τῆς μελαίνης χολῆς τὸ χρῶμα
παραπλησίως σκότῳ τὸν φρονοῦντα τόπον ὠδὶ σκιάζον ἐργάζεται οὐ φόβους. ὅπου γ' οἵτε χυμοὶ καὶ ὅλως ἡ τοῦ

σώματος

σώματος κράσις, ἄλλοισι τὰς ὠφελείας ἡ ψυχῆς, ὁμολογηται τοῖς ἀρίστοις ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις. ἐμοί τε δοκεῖ ἑνὸς ὑποκειμένου ἀρξαμένους, καθ' ὁ ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν ἀκολουθοῦσαι ἀπεδείξατε τὰς ἡ ψυχῆς δυνάμεις. ὅθεν οὐδὲ γράψαι τι περὶ μελαγχολίας ἐτόλμησαν οἱ τῶν χυμῶν δυνάμιν ἀγνοήσαντες, ἐξ ὧν εἰσι καὶ οἱ περὶ τὸν Ἐρασίστρατον. ἄξιον δὲ ὅτι καὶ τούτῳ θαυμάσαι τὰς κοινὰς γνοίας τοῦ ἀνθρώπου. ὥσπερ καὶ τἄλλα πολλὰ δόγματα περὶ ὧν ἠγνόησαν οὐκ ὀλίγοι φιλόσοφοί τε καὶ ἰατροί. ἅπαντες γοῦν ὀνομάζουσιν τὸ πάθος ὅλον μελαγχολίαν, ὡς δεικνύμενοι δῆλα ἡ περιττοσίας τὸν ἄκρον αὐτοῦ χυμόν. ἐὰν μὲν οὖν ἄρξηται γενέσθαι τὰ κατὰ τὴν γαστέρα συμπτώματα καὶ μείζοσιν αὐτοῖς γινομένοις ἀκολουθήσῃ τὰ μελαγχολικὰ πάθη, κουφίζεταί τε ταῖς διαχωρήσεσιν, καὶ τοῖς ἐμέτοις, καὶ ταῖς ἀπεψίαις, καὶ ταῖς ὀργυιαῖς ὁ ἄνθρωπος, ὑποχονδριακὸν μὲν ὀνομάζομεν, οὕτως γε καὶ φυσικῶς τὸ νόσημα. συμπτώματα δὲ εἶναι φήσομεν αὐτοῦ, τήν τε ἀθυμίαν καὶ τὸν φόβον. ὅταν δὲ τὰ μὲν ἡ μελαγχολίας ἴδια συμπτώματα φαίνηται μεγάλα, κατὰ δὲ τὴν κοιλίαν ἤτοι μηδὲν, ἢ σμικρὰ, τὸν ἐγκέφαλον ἡγητέον ὑπὸ τούτων πρώτως παθεῖν, ἠθροισμένης ἐν αὐτῷ μελαίνης χολῆς. ἐξ ὧν δὲ χρὴ διορίζεσθαι πότερον ἐν αὐτῷ μόνῳ τῷ ἐγκεφάλῳ περιέχεται τοιοῦτος ὁ χυμός, ἢ καθ' ὅλον δὲ τὸ σῶμα, λελεκται μικρὸν ἔμπροσθεν. ἀναμιμνήσκω δὲ οὓς ἰδόντας ἑταίρους, ἐξ ὀργυιῶν πολλῶν καὶ διαπύου τινὸς ἐξ ὠχμοῦ τε καὶ ὑγρᾶς τῆς τοιαύτης μελαγχολίαν ἐκθεραπεύοντά με χωρὶς ἑτέρου βοηθήματος. ὅταν γε μήπω διά τε χρόνου μῆκος, ἀνεκκαύστου ἢ ὁ λυπῶν χυμός. ὡς ὅταν γε ἤδη λειχηνώδης ὑπάρχῃ τὸ νόσημα μείζονων ἑτέρων ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις, δεῖται βοηθημάτων. ὑπογίνεται δὲ ἡ τοιαύτη μελαγχολία, προηγησαμένων θερμαῖς διαθέσεσι τῆς κεφαλῆς. ἤτοι γε ἐξ ἐγκαύσεως, ἢ φλεγμονώδους ἐν αὐτῇ χυμοῦ πάθους, ἢ καὶ φρενίτιδος. ὑπογίνεται δὲ καὶ φροντίσι, καὶ λύπαις μετ' ἀχρυπνιῶν. περὶ μὲν οὖν μελαγχολίας ἱκανά καὶ ταῦτα. περὶ δὲ τῶν ὑπολειπομένων παθῶν ἐπεισήκει καὶ ταῦτα γίνεται, ποτὲ μὲν αὐτῆς ἡ κεφαλῆς πασχούσης, ποτὲ δὲ ἄλλοις συμπασχούσης, διοριστέον ὑπομελῶς, ἡμέλκται γὰρ ἅπασι σχεδὸν τοῖς ἰατροῖς, ὥσπερ ὁ τῶν τριῶν μελαγχολιῶν διορισμὸς, οὕτως καὶ ὁ τῶν ὑπολειπομένων πρὸς ἐχουσῶν διαφοράς. ἁπασῶν μὲν οὖν αὐτῶν κοινὸν ὅτι παθεῖν τὸν ἐγκέφαλον. ἤτοι γὰρ αὐτοῦ τοῦ πάθους συσάντος, ὡς τοῖς πλείοσις γίνεται τῶν ὑπολειπομένων, ἢ ἀπὸ τοῦ τῆς γαστρὸς στόματος, ὃ δὴ καὶ στόμαχον εἰώθασι καλεῖν οἱ ἰατροί, κατὰ συμπάθειαν ἀνιόντων ὑπὸ τὸν ἐγκέφαλον, ἀναλογον τοῖς γινομένοις συμπτώμασιν περὶ οὖν ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ στομάχου περαπλησίως τοῖς ὑποχομένοις. ὧν δὲ ἕνεκα ταῦτα, γίνεταί τι, καὶ ἕτερον ὑπολειπόμενον εἶδος, εἴτε ῥεῦμα, εἴτε διαφορὰν ἐθέλεις ὀνομάζειν, ἀπὸ μοιρίου τινος οὗ ἔτυχεν, ἀρχομένου τοῦ πάθους, εἶτ' ἀναδήτως αὐτῷ τοῦ κάμνοντος τῷ ἄνωθεν ὑπὸ τῷ κεφαλῷ ποιουμένου. καὶ τοῦτ' ἐθεασάμην ὑπὸ πρώτου μὲν παιδὸς ὡς ἐτῶν τρισκαίδεκα. μεῖρακιον ὧν αὐτὸς ἅμα τοῖς ἀρίστοις ἰατροῖς τοῖς παρ' ἡμῖν συνελθοῦσιν ὑπὸ τῆς θεραπείας αὐτοῦ σκέψιν. ἤκουον οὖν τοῦ παιδὸς διηγουμένου τῷ ἀρχῷ τῆς διαθέσεως αὐτῷ κατὰ τὸν κνήμιον γίνεσθαι, ἔπειτ' ἐνστάξαι κατ' ὀλίγον, διά τε τοῦ μηροῦ καὶ τῆς ὑποκειμένης λαγόνος τε καὶ πλευρᾶς ὑπὸ τὸν πρόχυλον ἄχρι τῆς κεφαλῆς, ἐπεισὰν δὲ πρῶτον ἐκείνης φάσει, μηκέτι παρακολουθεῖν ἑαυτῷ. τῷ μὲν τοι ποιότητα τοῦ φρομένου πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, ἐρωτώμενος ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ὁπόσα τις εἴη λέγειν οὐκ εἶχεν ὁ παῖς. ἀλλ' ἕτερός γε τις ἐκείνου νεανίσκος οὐκ ἄφρων, ἀλλ' ἱκανῶς ἀναδάνεσθαι τοῦ γιγνομένου δυνάμενος, ἑρμηνεύσαι θ' ἑτέρῳ δυνατώτερος, οἷον αὔραν τινὰ ψυχρὰν ἔφασκεν εἶναι τὸν ἀνερχόμενον. ἐοίκει δὴ ἐξ ἀσκαλῶ πέλοπι δυοῖν θατέρου, ἤτοι ποιότητος ἀναδιδόσθαι ἀλλοιουμένων τῶν μορίων κατὰ τὸ συνεχὲς, ἢ πνευματικὴ τις οὐσία. θαυμασὸν δὲ οὐδέν ἔφασκεν, δυνάμιν ἰσχυρὰν ἴσχειν τὸν ἐν τῷ παλαιῷ μορίῳ γεγενημένον παρὰ φύσιν χυμὸν, οἵπερ τοῖς πονηροῖς θηρίοις εἰσὶν οἱ ἰοί. τίς γὰρ οὐκ ἂν πίστευσεν, εἰ μὴ πολλάκις ἑωράμεν αὐτὸ γιγνόμενον ἐπί τε τῶν σκορπίων ἐγχριπτόντων τῷ κέντρῳ, καὶ φαλαγγίου δακνόντων, μεγάλῳ καὶ ἐξαίσιόν τινα μεταβολὴν ἴσχειν ὅλον τὸ σῶμα. καί τοι βραχυτάτης οὐσίας εἰς αὐτὸ καταβαλλομένης ὑπὸ τῶν θηρίων. ὧν μὲν οὖν τοῦ δάκνοντος φαλαγγίου ἴσως εἰ μικρὸν εἴη τὸ ζῶον, ὅμως δ' οὖν ὑπονοεῖν ἡμᾶς ἰὸν τινὰ δῆλα τοῦ σώματος αὐτοῦ πεπιφθαι τῷ δηχθέντι σώματι. τὸ δὲ τῆς θαλαττίας τρυγόνος κέντρον ὥσπερ καὶ τὸ τοῦ χρυσαόρου σκορπίου, φαίνεται σαφῶς εἰς ὀξύτατον ὠδῖνας τελευτῶν, ὁ μηδὲν ἔχει κατὰ τὸ ὠδῖνας πρῆμα δι' ὃ ποιῆσαι τὸν ἰὸν. ἀλλ' ὅμως ἀναγκαῖον γνοεῖν ἡμᾶς εἶναί τινα οὐσίαν ὑπὸ πνευματικὴν, ἢ ὑγρὰν, ἢ λιπαρὸν μὲν ὄντα ἐλαχίστη, μεγίστη δὲ, τῇ δυνάμει. πεπλανῶμεν γὰρ τὸν φάρυγγος ὑπὸ σκορπίου, χαλάζαις ἐφικόμενοι βάλλεσθαι ὑπὸ τῶν ὅλος ψυχρὸς, ἰσχνός τε ψυχρὸν, ἐσώθη τε μόγις βοηθούμενος. οὕτω δυνατὸν ἔφασκεν ὁ πέλοψ εἶναι καὶ τὸ σῶμα τοιαύτην τινὰ οὐσίαν γεγενῆσθαι χωρὶς ἡ ἐξωθεν αἰτίας. καὶ ταύτην ὅταν ἐν ὑδρώδει μορίῳ τῆς σύστασιν ἔχῃ, ἔχῃ τὸ σωμεχὲς εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ ὑδρὸν ἀναπέμπειν τῆς δυνάμιν. ἤτοι κατ' ἀλλοίωσιν ὡς ἔφην, ἢ καί τινος οὐσίας πνευματικῆς ἀναφορμώσης ὥς περ αὔρας. καὶ γάρ τοι καὶ φαίνονται πολλάκις ἐναργῶς ὅταν ὁ σκορπίος ἀπορείσηται τὸ κέντρον εἰς ὑδρὸν, ἢ ἀρτηρίαν, ἢ φλέβα, σφοδροτάτοις συμπτώμασιν οἱ πληγέντες ὅτως ἁλισκόμενοι. τὸ μὲν οὖν τοῦ σκορπίου ἰοῦν κέντρον ἐγχωρεῖ καὶ μέχρι βάθους τοῦ σώματος, ἐξικνεῖσθαι, διεξελθὸν ὅλον τὸ ὅρμα. τὸ δὲ τοῦ μικροῦ φαλαγγίου δῆγμα περὶ τὴν ὑπόφανειαν μόνιν γίνεται τοῦ ὅρματος. ὥστε δῆλον ἐκ τοῦ δὲ, καὶ ἀπὸ τοῦ ὅρματος φύσιν μόνου τὴν δυνάμιν τοῦ ἰοῦ φορεῖσθαι πῶς ὅλον τὸ σῶμα. συνεχὲς τε γὰρ αὐτῷ τὸ ὅρμα παῦ ὑπάρχει καὶ νευρῶδες. ὅπως οὐδαμῶς ἀδυνάτου εἰς ὅλον αὐτὸ διαδιδομένου ἐν τάχει τῆς ἐκ τοῦ καταβληθέντος ἰοῦ δυνάμιν, ἐξ αὐτοῦ πάλιν τοῦδε ἔχῃ τῆς αὐτοῦ φάσιν, εἰς ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ μεταλαμβάνεσθαι. πάλιν τε ἐξ ἐκείνων εἰς ἄλλα ἔχῃ συνέχειαν. εἶτ' αὖθις ἐκ τοῦ παθόντων εἰς ἄλλα. διαπεισθὰν ἐπί τοῦ κυρίων μορίων ἀθίκηται, λυπεῖν ἀρξέσθαι τὸν ἄνθρωπον. φάγεσι δ' εἰς ὃν μάλιστα ἢ οἱ τοῖς ὑποκειμένοις μέρεσι δεσμοὶ προσφερόμενοι φανερωτάτην ὠφέλειαν ἐνδεικνύμενοι. ἐν γὰρ ὑδρὶ τοῦ ἐχινῶν ἐπειράθημεν τούτου καὶ τῶν σκορπίων, ἤδη δὲ ἐν ἀσπίσων. ὧ μάλιστα ἂν τις πίστευσεν δῆλα τὸν ὠκείμενον αὐτίκα θάνατον, ἀλλ' ὅμως ὧν ἡ ἀλεξανδρείας ὄντος μου, δηχθεὶς τὶς ἄγροικος, οὐ πόρρω ἡ πόλεως, ἵνα τῶν κατὰ τὴν χεῖρα δακν

τύλων ἐλήσε τε δ' εσμῶ σφοδροτάτω τὴ πρὸς τ μεταφερτὸν ῥίζαν αὐτ, ⸫ δραμὼν ὑπ τὴ πόλιν πρὸς ἰατρὸν σωήθη, παρέχων ἀποτεμεῖν ὅλον τὸν δάκτυλον, ἀφ' ᾗ εἰς τὸ μεταφέρτον διαρθρώσεως, ἐλπίζων ἐκ τούτου μηδὲν πείσεσθαι. καὶ μήν τι γε καὶ προυχώρησεν αὐτῷ κατὰ τὴν ἐλπίδα, διεσώθη γὰρ οὐδὲν ἄλλο πραγματδυομένος ἐπ. ἰαθάπερ ἑτέρου οἷα πίοντα τ δι' ὧν ἐχιδνῶν φαρμάκου, μετὰ τ τὸν δάκτυλον ἀφῃρημένον ὑγιαθέντα. καὶ μήν τι γε καὶ ἄλλον ἐθεασάμην ἀγρῳκον ὅλον τὸν δάκτυλον ὑπὸ ἐχιδνης διαφθέντα δριμπάνῳ μὲν, ὃ τότ' εἶχεν, ἰῶ γὰρ ἀμπελουργός, ἀφ' ᾗ ὑστάτης διαρθρώσεως ἀφῃρημένον μέρος, ἄνδ δὲ πόσεως φαρμάκου διασωθέντα, τ δακτύλου κατουλωθέντος ὑπὸ τ σωήθων φαρμάκων. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀφ' ᾗ κνήμης ἐπίληπτον παῖδα θραπδύειν ὑπ χειρησαντδν οἱ τότε σωαθροιαθέντες εἰς τὴ σκέψιν ἰατροὶ, δύξαν αὐτοῖς πᾶν καθηρηκέναι ὅλον τὸ σῶμα, πρόσφυξιν τ μορίῳ τὸ δι' ᾗ θανάτου, ἢ νάπυος φάρμακον, ᾧ τ μεταξὺ δήσαντες τὸ κῶλον αὐτόθρων τ πρωτοπαθούντος μορίου, διεκώλυσαν ῥεῦσαι τὸν παροξυσμόν, καί τοι καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινόμενον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ πολυουσίας ἐρῶ μοι τὸ μὴ θαυμάζειν ᾗνεκα, ὅπ ἀφ' μορίου τινὸς ἀκύρου ῥήσιν ἴσχει τηλικοῦτον πάθος. ὑπολέλειπται δ' ἔτι ζητῆσαι τ αἰτίαν τ ὑπ' ταῖς τοιούταις συμπαθείαις γιγνομένων ὑπνηπτικῶν πασμῶν. ἐγὼ μὲν ὁ πέλων εἰς ταῦτ πιθανὸν ἀπὸ ἔσχον, ὥσπερ οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς ὧν ἐκοινωνήσαμεν. ἐμοὶ γοῦν θεασαμένῳ ποτὲ, τὴ ὑπ τῇ τοιαύτῃ συμπαθείᾳ κατάπτωσιν τὸ κάμνοντ⊙ ἀνθρώπου χωρὶς πασμῶν σφοδρῶν γιγνομένῃ ἐν βραχείαις κατὰ διαλείμματα παλμώδεσι κινήσεσι, πιθανὸν ἐφαίνετο γίνεσθά τι τοιοῦτον οἷον ὁρᾶτε σωεχέστατα, καὶ ὑπ τὸ στομάχου συμβαῖνον ἐν τοῖς λυγμοῖς. ἐγὼ γοῦν αὐτὸς ὅταν ποτὲ πεπόρεως πρόσφυξιν πλέον, σύθεως λύζω. καὶ ἄλλοις δὲ τισὶν οὐκ ὀλίγοις εἶδον ταῦτ συμβαῖνον, οἷς ἀπόπτικὸν ἱκανῶς ἴσ τὸ τῆς γαστρὸς στόμα. πρόσφυξιν δ' ὅτι καὶ ταῦτ σωήθως ὀνομάζουσι οὐχ οἱ ἰατροὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντες ἄνθρωποι στόμαχον. εἶδον γοῦν ἐν τῇ καταπτώσει τῶν κατὰ συμπάθειαν οὐκ ἰδιοπάθειαν ἐγκεφάλου παχόντων ὑπ ληπτῶν, οἷον παλμώδη τινὰ κλόνον ἐκ διασημάτων γιγνόμενον, οὐ σωεχῆ πασμόν. ὥστέ με τεκμαίρεσθαι παραπλησίαν τινὰ κίνησιν γιγνέσθαι κατὰ τὸν ἐγκέφαλον, τῇ κατὰ τὸν στόμαχον ὑπ τοῖς ἀνιῶσιν αὐτὸν ἐνίοτε συμπίπτουσι. καὶ γὰρ ὑπ τροφῆς πλήθει βαρυνόμεν⊙, ὡς πὸρ οὖν καὶ δ' ἀκόνομεν⊙ ὑπ ταῖς διαφοραῖς αὐτῆς, φαίνεται λύζων. καὶ δι' ἀριμοῦ τε χυμὸν οὐ μόνον λυγμὸν, ἀλλὰ καὶ πασμὸν εἶδον οὐκ ὀλιγάκις ὅλῳ τ σώματι γινόμενον. ἐμεθέντος δὲ τ ἀκνοντος, σύθεως ἐπαύσατο. θαυμαστὸν οὖν οὐδὲν ὄφιν, καὶ τὴ ἀρχὴ τ νύρων, εἰς τοιαύτην κίνησιν ἀχθῆναι, δι' ὧν θανάσιμα πρὸς ὕστερον ἔσχεν ὅτι πὸρ ἂν ἡ τὸ ἐπ' αὐτὴ ἀπὸ τ πρωτοπαθοῦντος μορίου ἀναφερόμενον. οὕτω δ' ἐμοὶ δοκεῖ κἀ τ' ἄλλα πάντα τὰ κλονοῦντα τὸ νυρῶδες γένος, ὑπ γίνεσθ συμπτώματα. τὰ δ' εἰς κατάπτωσιν ἀναίσθητον ἄγοντα χωρὶς κινήσεως πασμώδους, ἢ παλμώδους, ὑπ κατ' ψύξει γίνεσθ σφοδρᾶ. τοῦτο δὲ γένος ὂν ὁ λήθαργος. ἡ δὲ ἀκρπληξία δι' ὧν αἵφνης γένεσιν, ὑπολείπουσ ψυχρὸν χυμὸν, ἢ παχὺ, ἢ γλίσχρον ἀθρόως πληροῦντα τὰς κυριωτέρας τ κατ' τὸν ἐγκέφαλον κοιλίας, οὐ κατὰ δυσκρασίαν ὅλης τ οὐσίας αὐτοῦ γινέσθαι. καθάπερ ὅτε λήθαργος, ⸫ ἡ φρενῖτις, ἄτε μανίαι, ⸫ ἀμ μελαγχολίαι. καὶ ἀμωρώσεις, ἀπώλειαί τε δι' μνήμης, ἀμυδρότης τε τ ἀισθήσεων καὶ τ κινήσεων ἐκλύσεις ὑπ δ' ὧν ἁπάντων τ τοιούτων παθῶν, οἵπερ ὅτι καὶ τὸ δι' ἀποπληξίας, τὸ μέγεθ⊙ τοῦ διδυμίου, τεκμαίρου τοῦ μεγέθει τῆς κατὰ τὴν ἀναπνοὴν βλάβης. ὡς πὸρ γὰρ ὑπ τ κοιμωμένων ἡ ἀναπνοὴ γίνετ, καί τι μηδεμίαν ἄλλην ἐνέργειαν ἐνεργούντων τ πεφυκότων, ἀλλ' ὑπῆνον ὑπ δι' κλίνης ἀνακειμένων, ὅτως καὶ τοῖς διαφόροις πάθεσιν ἅπασι μητ' ἀισθανομένου, μή τε κινουμένου τὸ σώματος, ὅμως ἡ ἀναπνοὴ μόνη διασώζεται, τ κινόντων τ θώρακα μυῶν ὄργον ὄν. τότε γ' ὑπ τούτῳ ἔχομεν βεβαίαν ἀρχὴν κατὰ τοῦ ἀναπνοὴν γεγονέναι. ὥσπερ γε ⸫ ὅτι τοῖς μυσὶν ἅπασιν ἡ ἀρχὴ τ κινήσεως, ἀφ' τ ἐμφυομένων αὐτοῖς γίνετ νεύρων. ἡ δὲ ἀναβολὴ σαφῶς ἡμᾶς ἐδίδαξεν, ἅπάντ τ νύρων εἶν ἐν πρώτην ἀρχὴν, τ ἐγκέφαλ. ἐχ ἁπλῶς δ' εἶπον ἀρχὴν, ἀλλὰ πρώτην τῷ λόγῳ προσέθηκα, διὰ τ νοητέον. ὁρᾶτε γ' ἐκφυόμενα τότε νεῦρα πάμπολλα, τ χορηγίαν δ' ὧν ἔχει δυνάμεων αὐτὸς ὁ ἐγκέφαλος ὑπ' ἐμπέμπει τῷ νοητέῳ. τ δ' οἶνον ἀναπνοὴν ὅταν ἱκανῶς ἐμποδιζομένην ἴδης ⸫ μόγις γινομένην, διὰ μικρὰν τεκμαίρου τ νοσώδη διάθεσιν ἐν ἐγκεφάλῳ γεγονέναι, ἥτ πᾶσας τὰς καρώδεις νόσους. ταῦτα τὲ ἔν ἅπασι τὰ ζῴοις τὰ πάθη περὶ τ κεφαλὴν γίνετ. ⸫ προσέτι μαλάθρῳ σκοτωματικὸν σύνδρομ ὑπ μὲν ἀφ' αὐτ τ προσηγορίας, οἱονεὶ ὅτι. σκοτοῦσ γ' ὑπ σμικρᾶς προφάσεσιν οἱ πάσχοντες, ὡς ⸫ καταπίπτειν ἐνίοτε, μάλιστα μὲν ὅταν αὐτοί ποτὲ ἐν κύκλῳ περιστραφῶσιν. ὃ πὸρ γ' τοῖς ἄλλοις ὑπ πολλάκις περιστροφαῖς συμβαίνει, τοῦτ ἐκείνοις ὑπ μιᾶς. καὶ ἕτερόν δ' τινα περιστρεφόμενον εἶδωσι, σκοτοῦσ, καὶ προχόν, ἢ τι τοιοῦτον περιδινούμενον, αὐτάς τε τὰς μαλουμένας δίνας ἐν τοῖς ποταμοῖς. συμβαίνει δ' αὐτοῖς ταῦτα μᾶλλον, ὅταν ἡλιωθῶσιν, ἢ πῶς ἄλλως θερμανθῶσι τὴ κεφαλήν. ἔοικεν οὖν ὅπερ ἐν τοῖς ἄλλοις, ἐκ τ περιστρεφῆσαι πολλάκις ἐν κύκλῳ συμβαίνει, τοῦτ ἐκείνοις ἀνὰ τ περιστρεφῆσαι γίνεσθ. τοῖς δὲ περιστρεφομένοις πολλάκις ἐν κύκλῳ, ἀνώμαλός τε ⸫ ταραχώδης, ⸫ ἄτακτος κίνησις τ τε χυμῶν ⸫ τ πῶς ὁμολογητ γίνεσθ. σύλογον δὲ τοῖς ἐν τοῦ σκοτωματικῷ πάθει καθεστῶσι, τοιοῦτον τὸ συμβαίνειν. διὸ καί τινες αὐτ ἀρτηριοτμηθέντες ὤναντο, διαιρουμένων δ' κλονότι τ ὀπίσω τ ὠτων ἀρτηριῶν ὅλων ἄχρι βάθους, ὡς οὐλὴ μεταξὺ γένεσθ τῶν δύο μορῶν. ὅτι δὲ ὁ πάντες τοῦ βοηθήματος τοῦ δὲ θραπδύονται, δῆλον ὅτιν. ἕτεραι γὰρ ἀρτηρίαι τούτων πολὺ μείζους ὑπ τὸν ἐγκέφαλον ἀνέρχονται ἥτ τὴ βάσιν αὐτοῦ διὰ τοῦ καλουμένου δικτυοειδοῦς πλέγματος, ὑφ' ὧν γίνεσθαι τὸ πάθος σύλογον ὅτιν ἀτμώδους καὶ θορμοῦ τῶν δι' αὐτῶν ἀναφερομένου ⸫ πληροῦντος τὸν ἐγκέφαλον. ἐγχωρεῖ δὲ κἠ κατ' αὐτὸν τὸν ἐγκέφαλον ἀνώμαλόν τινα δυσκρασίαν γένεσθαι τοιοῦτον ὠν' γενητικήν. ἀλλ' ὅτι γε καὶ ἔσχε κεφαλῆς ὅτιν τὸ πάθος, ἐξ αὐτῆς δῆλον ἐσκοτωμένων δι' αἰσθήσεως ὅτιν δῆλον. γίνεται δὲ καὶ αὐτὸ ποτὲ μὲν πρωτοπαθούσης κεφαλῆς. ποτὲ δὲ συμπαθούσης ἥτ τὸ σῶμα κοιλίας. ὁμολογεῖ δὲ ἔσχε καὶ ὁ ἀρχιγένης ὠν τοῦ πρώτου τῶν χρονίων παθογνωμονικῶν, γράψας ὧδί περὶ τοῦ σκοτωματικοῦ τούτου πάθους.

λαμβάνει

λαμβάνει δὲ τὴν κατασκευὴν διχόθεν καὶ αὐτό. ἤτοι ἀπὸ κεφαλῆς ἢ καὶ τῶν ἡ τὰ ὑποχόνδρια χωρίων. καὶ μήν τοι καὶ διορίζειν αὐτὰ πειρᾶται. τοῖς μὲν ἀπὸ τῆ κεφαλῆς πρωτοπαθόσης σκοτωματικοῖς, ὠτῶν πχους, καὶ κεφαλῆς ὀδυνας, καὶ βάρη προσγεῖσθαι λέγων, ἢ καὶ τῆ ὀσφρήσεως ἢ πνο ἄλλης βλάβης ἀιδήσεως τῶν ἐντοσθεν. αὐτὸς γὰρ προσέθηκεν τούτῳ τῷ λόγῳ, τῶν ἐντοσθεν. τὰς ἀπὸ τῆ κεφαλῆς ορμωμένας ἐμοὶ δοκεῖν, ἐνδέχεσθαι βουλομένο. τοῖς δ' ἀπὸ τοῦ σώματο τῆ κοιλίας σκοτωματικοῖς, καρδιογμους καὶ ναυτίας προσγεῖσθαι φησιν. ἀλλ' ὡς εἴρηται μοι καὶ πρόσθεν ἤδη πολλάκις, εἰ καὶ τῆ συμπάθειαν ἑτέρου μορίου πάσχοι πόθ' ἡ κεφαλή, τὰ γινόμενα γοῦν πάθη τούτης εἶναι νομιστέον ὄντα. οὐ μὴν οὐδὲ τῆ ὀνομαζομένης ὑπὸ τῶν ἰατρῶν κεφαλαίας ἀμφισβητήσειεν ἄν τις, ὡς οὐκ ἄν εἴη τῆ κεφαλῆς τὸ νόσημα. ἔστι γάρ ὡς ἄν τις συλλαβῶν λόγῳ βραχεῖ εἴποι, τὸ πάθο δεῖν κεφαλαλγία χρόνιός τε καὶ δύσλυτο, ὧν μηδαμῆς προφάσεσιν, μεγάλους ἔχουσα παροξυσμούς, ὡς μήτε ψόφον ἀνέχεσθαι, μή τε φωνῆς σφοδροτέρας, μή τε λαμπροῦ φωτός, μή τε κινήσεως. ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ καὶ σκότῳ κατακεῖσθαι βούλεσθαι, διὰ τὸ μεγέθη τῶν ἀλγημάτων. ἐνίοι μὲν γὰρ αὐτῶν, ὡς ὑπὸ σφύρας πλήττεσθαι δοκοῦσιν. ἐνίοι δὲ ὡς θλωμένων, ἢ διατεινομένων ἀιδάνονται τῶν ἡ τῆ κεφαλῆ. οὐκ ὀλίγοις δ' εἰς τὰς ῥίζας τῶν ὀφθαλμῶν δύνει τὸ ἄλγημα. καὶ μήν τοι καὶ διαλείπουσιν οἱ τοσοῦτοι παροξυσμοί, καθάπερ καὶ τοῖς ὠλικπηοις. καὶ τὰς χρόνο γίνεται μεταξὺ τελέως ἀμεμπτο. σύνηλον οὖν ὅτι τὸ νόσημα ἔστιν, τῆ μὲν δυπάθειαν ἔχει ἡ κεφαλῆς ὁμογνώμη τοῖς κεφαλαλγικοῖς. ὧν μᾶλλον δ' ἐκείνων ἀδηφείας ἥκει, τὰ ἡ τῆ κεφαλαίαν πάσχοντα μόρια. διαφορὰ δ' ἔστι τις ἔστιν καὶ αὐτῶν τῶν κεφαλαλγικῶν, ἐνίων μὲν τῆ κεφαλῆ δύπληρωτὸν ἐχόντων, ἀδιτήδλειον δὲ τῆ ὅλῃ τῷ σώματο ἔξιν εἰς τὸ πληροῦν αὐτῆ. ἐνίων δὲ καὶ αὐτὰ τὰ πεφυκότα πάσχειν ἀδιτήδλεια. ⸫ συμβαίνει γε ταῖς τοιαύταις φύσεσιν ἀκριβῶς διαπεπλύσεις εἰς τὸ ἡ κεφαλαίας ἐμπίπτειν πάθο. οὐκ ἀπεικὸς δὲ τοῖς μὲν πσιν αὐτῶν, τὰς πόδι τὸν ἐγκέφαλον ὀδυνᾶσθαι μηνίγγας. ἐνίοις δὲ τὸ πόδικράνιον. ἡ διάκεισις δὲ αὐτῶν ἐν τῷ διπκειν, ἢ μὴ διπκειν, τὰς ὀδύνας εἰς τὰς ῥίζας τῶν ὀφθαλμῶν. σύλλογον γὰρ οἷς ἡ διάθεσις ἔστιν ἐνδυ τὸ κρανίου, τούτοις εἰς τὰς τῶν ὀφθαλμῶν βάσεις ἀφικνεῖσθαι τὸν πόνον. ἐπεισὴ καθήκουσιν εἰς αὐτὰς ἀρχὰς ἐγκεφάλου τε καὶ ἀμφοτέρων τῶν μηνίγγων, ἔνθεν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἀγγείων. ἀλλὰ καὶ τῶν ὀδυνωμένων τὸ ἡ κεφαλῆς ἥμισυ μόριο, καλουμένων δὲ σωμήθως ἡμικρανικῶν, ἐνίοις μὲν ἔξωθεν τὸ κρανίου τῆ ἀιδήσει ἡ ὀδύνης γίνεσθαι συμβαίνει. πσὶν δὲ εἰς τὸ βάθος ἡ κεφαλῆς δύνουσιν. διορίζει δ' ἑκάτερον μόριο ἡ κεφαλῆς, ἀειδρόντε καὶ δεξιόν ἢ ἡ τὸ μῆκο ἐλάττονα μήν φαφὴ, καθ' ἣν ἐνδυ τῶν ὄσων ἡ κεφαλῆς ἡ μέζον τὸν ἐγκέφαλον διαιρεῖσα γραμμὴ τέτακται, πρὸς ἣν αὐλεῖ τὸ διάφραγμα τῶν ἐμπροσθίων δυοῖν κοιλιῶν. ὠτικὰ δὲ φύσεις σωμάτων εἰσὶν πληροῦν τῆ κεφαλῆ, ἐν αἷς ἀτμώδες πνεῦμα γίνεται θερμόν, ἢ χολώδη προσπτώματα ἡ τὸ σῶμα ἡ κοιλίας ἀθροίζεται. γίγνεται δὲ τὰ μὲν ἀπὸ τῶν πνευμάτων, ἀλγήματα τονώδη. καλεῖται δὲ οὕτως οἷς ἄιδησις σωίζουσι τάσεως. τὰ δ' ἀπὸ τῶν χολωδῶν προσπτωμάτων, δ' αἰνώδη. τὰ δ' ὑπὸ πλήθους γινόμενα, βάρους ἀιδησιν ἔχει. μετὰ μὲν ἐρεύθους καὶ θερμασίας συμβαίνοντα, θερμὸν χυμὸν, αὖος δὲ τούτων, οὐ θερμῶν. ἐνίοις δὲ συμβαίνει σωνεχῶς ἀλγεῖν τῆ κεφαλῆ, ἔκ τε πόσεως οἴνου βραχεῖ πλείονο, ἢ ἀκρατεστέρο ποθέντο, ἔτι τε μᾶλλον εἰ θερμὸς εἴη φύσει, πασῶν τε τῶν θερμῶν ὠσμῶν, ὅσαι συρακο, ἢ κύφεως, ἢ ὅλως ἀρωμάτων θερμῶν θυμιωμένων γίνονται. τινὲς δὲ οὐ δὲ τῆ ἀπὸ τοῦ λιβανωτοῦ φορέουσιν ὀσμῶν. σύλλογον δὲ καὶ διὰ ποδὶ τῆ ἄιδησιν ἐνίοις γίνεσθαι τὰς ὀδύνας, ὥσπερ ὧδι τοῦ σώματο ἡ κοιλίας ἀθροίζεται ὀλιγοις. τισὶ μὲν γὰρ οὕτως ἔστι ἀιδητικὸν, ὡς μήτ' ὄξους φορέειν δριμὺ, μήτε νάπυ, μήτ' ἄλλο τι τοιοῦτον. ἐνίοις δ' ἐγχυς ἀναιδησίας ἥκει. φαίνονται γοῦν ἐρυγγάνοντες, ἐμοῦντες, ἐνίοι μὲν δεινῶς ἄτοπα ταῖς πιστήσιν, ὡς ὑμῶν τῶν ὀσμωμένων αὐτὰ μηδέν᾽ ἄλγος διάδηλα φορέειν, αὐτοὶ δὲ μηδαμῆς ἀξιολόγο δήξεως ἀιδανόμενοι. διαφέρει οὖν ὅτι καὶ ἡ τὸν ἐγκέφαλον ἔστι τοιαύτας διαφορᾶς τοῖς ἀνθρώποις, ὡς τῶν αὐτῶν ὀσμῶν ἐνίους μὲν ἀλύπως ἀνέχεσθαι, καθάπερ εἰ καὶ μὴ δ' ὅλως αὐτοῖς ἐπλησίασαν. ἐνίοις δὲ ἀνιαρῶς. ἀλλ' ὅτι γε τὰ τοιαῦτα πάθη πάντα ἡ κεφαλῆς ἔστιν, ἐναργῶς φαίνεται. τό γε μὴν ἡ παραλύσεως νόσημα. καὶ τὸ τῶν δι' ὅλου τοῦ σώματο ασασμῶν, ἐξ οὗ γήρους ἔστιν καὶ ὁ τέτανο, οὐκ ἐθ' ὁμοίως τοῖς δὲ δι' ἀιδήσεως γνωσόν, ἀλλὰ λόγου δεῖται τοῦ διδάξαντο. ὅταν οὖν ὅλον τὸ σῶμα βλάπτηται ποτ' εἰς τὰ τῶν νεύρα ὀργῶν, τῆ αὐτῶν ἀρχῆ πεπονθέναι δηλοῖ. ταύτῃ δ' ἐξ ἀνατομῆς μόνης ἔστι γνῶναι. πάντων μὲν οὖν ἅμα τῶν νεύρων ὀργὰ, ἀπλεσάντων ἀιδησίν τε καὶ κίνησιν, ἀπληξία τὸ πάθο ὀνομάζεται. ἡ θάτερον τε μορίο ἢ τοι τὸ δεξιὸν ἢ τὸ ἀειδρὸν ἐὰν συμβαίνει ἔστιν, παράλυσις καλεῖται τοῦ μορίου ἐκείνου δηλονότι καθ' ὃ σωίεται, ποτὲ μὲν τοῦ δεξιοῦ, ποτὲ δὲ θατέρου. καθάπερ εἰ καὶ κατά τι τῶν κώλων ἐγγένοιτο, τοῦ μορίου ἐκείνου πάλυσις ἔστι. καὶ γὰρ καὶ χεὶρ ὅλη, καὶ σκέλος ὅλον πεπαλύεταί ποτε, καὶ πᾶς μόνος ὁ σκέλει, καὶ τὰ μετὰ τὸ γόνυ, καὶ τὰ ἡ τὸ ἡ ὅλης χειρὸς κώλου ἀνάλογον. ἐμάθομεν δὲ ἐν ταῖς ἀνατομαῖς, ἅπάντων τῶν καθ' ὁρμὴν τοῦ ζῶο διηνυμένων μορίων, ὅσα κάτω † βραχίλο †, τὰ κινητικὰ νεῦρα † ἐλαφυσιν ἔχειν ἐκ † καλαμώδη νωτιαίου μυελοῦ. ⸫ μήν τοι ⸫ ὅτι ποτὲ μ ἅμα πῇ τοῦ μυελοῦ πρὸς κοιλίᾳ καλοῦσι, τὸ μόριον ἐκεῖνο νωτιαῖον μυελὸν ὀνομάζοντες. ἔστι δ' ὅτε χωεὶς πρὸς ἁπλῶς νωτιαῖον, ἀκηκόατε πολλάκις. ἐθεάσασθε δὲ καὶ ταῖς ἀνατομαῖς, τὰ τὸν θώρακα κινοῦντα νεῦρα, ἐλ † κατὰ τὸν τράχηλον ἐλαφύομενα νωτιαίου. καὶ πῶς ὄφρ τὰς ἐγκαρσίας τομὰς αὐ † καθ' ἃς † ὅλως διακοπτ) τὰ καπτόρω μορίῳ πάντα † σώματος ἀναίδητά τε ἡ ἀκίνητα ποιοῦσας. ὡς ἂν ⸫ αὐ † † νωτιαίου τινὸς ἡ ἀιδήσε ἡ τινὸς ἡ ἰαθ' ὁρμὴν κινήσε δύναμιν ἐξ ἐγκεφάλου λαμβάνοντος. ἀλλὰ ἡ ὄφρ ἔτι ἡ τὰς ἀνατομὰς ἐθεάσασθε τὰς ἐγκαρσίας τομὰς † νωτιαίου μέχρι ἡ μέσης ἐν αὐτῷ ἡ τὸ μῆκος χώρας, ὃ πάντα τὰ κάτω πάλυόμενα, ἀλλὰ μόνα τὰ κατ' οὐθὲν ἡ τομῆς. δεξιὰ μὲν ὧν ἐξ δεξιῷ μορίῳ τοῦ νωτιαίου τμηθέντος. θάτερα ἡ ὧδι ἐξ λοιπῷ. σύνηλον οὖν ὅτι ἡ τῷ πρώτῳ ἔφυσιν τοῦ νωτιαίου γιγνομένης τινὸς διαθέσεως, ὑφ' ἧς εἰς αὐτὸν ἐκ παρ' ἐγκεφάλου δυνάμεις ἀφικνεῖσθαι κωλυθήσονται, πάντα τὰ κάτω κῶλα, πλὴν τῶν ἡ τὸ πρόσωπον, ἀκίνητα ἔσται

† al. ὅλας

καὶ ἀναίσθητα. καθάπερ εἰ μή τι μόριον πάθοι τῆς ἐγκεφάλου φύσεως, ἀπάντων ἔσται τὰ κάτω παράλυσις, ἀλλ' ἤτοι τῶν ἀφεδρῶν μόνων, ἢ τῶν ἐξιῶν. ὁρῶν δὲ τοιούτων παραλύσεων γίνεται καὶ τὰ μὴ τὸ πρόσωπον βλάπτουσαι. καὶ παρὰ τοῦτο γε τὸ παραλυθὲν ὑπὸ θατέρου μόριον τοῦ προσώπου. μεμαθηκότες δὲ ἐν ταῖς ἀνατομαῖς ὅτι αὐτοῦ τοῦ ἐγκεφάλου τὰ νεῦρα τοῖς μὲν τὸ πρόσωπον ὑπὸ πέμπεται μορίοις, οὐδὲν ἧττον τούτων τι συμπαραλύθη τῷ φαντὶ σώματι μὴ τὸν ἐγκέφαλον αὐτὸ εἶναι δι' ἀπαθῆ διαφυλάττειν τοῦτο, μὴ τῆς ἀρχικῆς τοῦ νωτιαίου. συμβαίνει δ' ἐνίοις μόνα τὰ μὴ τὸ πρόσωπον πάσχειν ὡς πολύ γε μὴ μόριον ἐν τι, γλῶττα, ἢ ὀφθαλμός, ἢ χεῖλος. ὡς ἂν οὐκ ἐχόντων αὐτὰ ἁπάντων ἐνὸς τόπου ἀρχικοῦ. ἀλλ' ἐκ διαφορόντων μορίων ἐγκεφάλου λαμβανόντα τὰ νεῦρα. φαίνεται γοῦν ἄδηλα ἐν ταῖς ἀνατομαῖς. ἡ τοίνυν ἀκριβεστάτη παῖδα ὁμοῦ τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας βλάπτουσα, σαφῶς ἡμῖν ἐνδείκνυται τὸ ἐγκέφαλον αὐτὸν πάσχειν. ἡ δὲ ἀγνωσία δὲ τοῦ μὲν γένους πάθους, ἐκ τοσοῦδε μέρους τῶν ἀναπνοῶν γίγνεται βλάβης. ἐφ' ὧν μὲν γὰρ ὧδε πλεῖστον ἐκβέβηκε τοῦ φύσιν ῥυθμοῦ, μεγάλου ἡγητέον εἶναι τοῦ ἐγκεφάλου βλάβην. ἐφ' ὧν δὲ ὀλίγον ἐμποδίζεται, βραχέων. ἁπασῶν δὲ χειρίστη ἀναπνοὴ ἡγητέον εἶναι, τὴν διαλείπουσάν τε καὶ μετὰ βίας μεγάλης γινομένην. καὶ τὸ γ' ἀρθρώσκειν οὐκ ἀπλήκτους συμβαίνει, διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἀναπνοῆς. ὡς τὸ γε μὴ κινεῖν τὰ μόρια τοῦ σώματος, εἰς μὲν τὰς τοῦ βίου πράξεις, ἄχρηστον ἀποδείκνυσιν τὸν ἄνθρωπον, οὐ μὴν ὀξέως ἀποφθείρει γε θάνατον. ἴσμεν γὰρ ἤδη τινὰς τὰ μὴ ἄλλα πάντα παραλελυμένους, φθορὰν δὲ τῆς φύσιν ἅπασιν τοῖς τὸ πρόσωπον μορίοις. ἐσώζετο δὲ αὐτῷ διηνεκῶς καὶ ἡ ἀναπνοή. πῶς γοῦν οὐχὶ διὰ πλείονος, ἀπολωλυίας αὐτῆς; τούτῳ πρωτοπαθεῖν ἐλογιζόμεθα τὸν νωτιαῖον τὸ κατωτέρω βραχεῖ τοῦ τὸ διάφραγμα τὸν νεῦρων ἐκφύσεις. σύμπλοον δὲ ὅτι καὶ ὅρα μὴ διὰ χωρήματα χωρεῖς πρωαιρέσεως ἀπεκείνετο. καὶ μήν τοι καὶ ἄλλον ἐκκατασπάσεως ἐθεασάμεθα πλησίον τῶν χειρῶν τὰ κάτω πάντα παραλυθέντα. καθάπερ δὲ παράλυσις ὅταν ὅλῳ μέρει τῷ σώματι τὸν μὴ τὸ πρόσωπον ἀβλαβῶν διαμενόντων, ὧν ἀρχὴ τοῦ νωτιαίου τὸ πάθος εἶναι δηλοῖ, μὴ τὸν αὐτὸν λόγον εἰ μὴ σπασμὸς ὅλῳ μέρει σώματι γένοιτο, τὸν αὐτὸν τόπον τοῦ νωτιαίου πεπονθέναι δηλώσει, τὸν μὴ τὸ πρόσωπον ἀπαθῶν διαμενόντων. εἰ δὲ καὶ τοῦτο πάσχει, μὴ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι τὸ πάθος ὑπολείπεται. μορίου δέ τινος σπασθέντος, τὸ λιπαθοῦν ἐκεῖνο νεῦρον, ἢ οὗ μῦς, ἀναγκαῖον ὅλον πάσχειν. ὥστε ἁπλοῦς δὲ τις ἐν ἀνατομῇ ἀρχὰς τὰ εἰς ἕκαστον μόριον ἀφικνεμένων νεύρων, ἄμεινον ἰάσεται τὰς ἀναισθησίας καὶ ἀκινησίας ἑκάστου μορίου. ἀδύνατον δὲ ὅλον λαπαλυφθῆναι ὑφ' ἑρμείου τε καὶ Εὐδήμου τῶν πρώτων μεθ' Ἱπποκράτην νεύρων ἀνατεμόντων, ὀλίγων ζητήσιν παρέχει δικαίαν ὅπως γίνεται μὴ τὸν ἐγκέφαλον αὐτὸν εἶναι δίοδον τῆς διαθέσεως ἐπὶ τὰ παραλυόμενα τούτων, μὴ τῆς ἀρχικῆς τοῦ νωτιαίου. ἡνίκα δ' ἁπαθῆ διαφυλάττει τοῦτο,

ΔΔΔΔ ΔΔ

ἐλάττονι μηδὲν ἐχόσης κακοχύμου. εἶτα ἡ τὴν ὑσφραίαν ὀλιγεθῶς αὐτοῦ, ὠύθου περὶ τῶν ἡ τὴν ὄψιν φαντασμάτων. εἰ μὲν γὰρ ἦσαν μὴ ὅλως ἢ ἀμυδρῶς φάνοιτο, συμαχικὸν ἰῶν τὸ σύμπτωμα. μᾶλλον δ' ὁμοίων αὐτῶν, ὃ ἡ συμπάθειαν, ἀλλὰ ἡ διάθεσιν οἰκείαν εἰδέναι χρὴ ταῦτα συμπίπτοντα τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἔτι δὲ μᾶλλον, ἐὰν τοῦ δι' ἀλόης φαρμάκου λαβὼν, ὁμοίως ἔχει. λέγω δὴ διὰ ἀλόης ὁ προσαγορεύουσιν ἔνιοι μὲν. ὁρᾶν πικρὰν, ἔνιοι δὲ ἁπλῶς πικρὰν. εἰ γὰρ συμαχικὸν εἴη τὸ σύμπτωμα, θᾶττον συνήσεται ῥᾴστα διὰ τοῦ φαρμάκου τούτου πόσεως, ἅμα ταῖς ὑπερψίαις. ὡς συνελθεῖν εἰς ταυτὸν ἀμφότερα, τήν τε διάγνωσιν τοῦ πεπονθότος τόπου, καὶ τὴν θεραπείαν αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ὡς ἴσθι καὶ χωρὶς τοῦ θεάσασθαι τοὺς ὕστερον πάσχοντας ἐθεράπευσα διὰ γραμμάτων ἔνιους ἓν ἄλλοις ὄντας ἔθνεσιν. καὶ γὰρ ἐκ τῆς ἰβηρείας καὶ τῆς κελτικῆς καὶ ἀσίας καὶ θρᾴκης καὶ ἄλλ χωρίων ὑδατοσκοπούντων μοι ζώντων, εἴτι πρὸς ἀρχὰς ὑποχύσεως, μήπω μηδὲ μιᾶς φανερῶς φαινομένης βλάβης ἐν τῇ κόρῃ, φαρμάκων ἔχοιμι δόκιμον, ἀφελεῖν αὐτοῖς, ἀξιοῦσι δ' ἡλωθῆναί μοι πρότερον εἰ ἐκ τοῦ πολλοῦ χρόνου πάσχουσιν, ἔτ' ἄλλα πολλὰ ὧν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον. εἶτα τοῖς ὕστερον ἐξ ἰδίας ἢ φίλου τὸν ὀδὸν τῆς ἀρχῆς γεγονέναι φασκόντων, ἀμφοτέρων ὁμοίως τῶν ὀφθαλμῶν ὑδὶ μὲν ταῖς ὑπερψίαις ἄμεινον ἐχόντων, πεζοξωμένων δὲ ὧν ταῖς ἀπερψίαις, καὶ ταῖς τοῦ σώματος ἕξεσιν, ἐμεσάντων τε χολῆς καὶ καθισταμένων, οὐδὲν ἔτι πρὸς τὴν κόρης ἀξιοῦσι πύθεσθαι. βεβαίως ἔγνων ὡς οὐκ ἰδιοπάθειαν ἀλλὰ συμπάθειαν ἔσῆν τῶν ὀφθαλμῶν ὑδὶ τῇ γαστρὶ, καὶ πέμψας αὐτοῖς τὸν πικρὸν ἐκεῖνος μὴ πρῶτον καὶ μάλιστα, διὰ ἐκεῖνον ἢ καὶ ἄλλος πολλοὺς τῶν ὁμοεθνῶν αὐτοῖς, ἀσταμένους. ὄντες γὰρ καὶ τοῖ πάντες οἷς ἔπεμψα πεπαιδευμένοι, μαθόντες δ' ὀλίγ ὧν αὐτοῖς ἐπέστειλα τὰς διαγνώσεις τῶν πεπονθότων τόπων, αὐτοί τε τὰ λοιπὰ ῥᾳδίως ἐγνώκεσαν αὐτὸ ἐθεράπευόν τε τῷ πικρῷ φαρμάκῳ. πολλαπλήσια ἢ οἷς τὰ ὑποχεομένων συμπτώματα γίνεται πολλάκις ἐγκεφάλα πάσχουσι φρενιτίσασιν, εἴτε εἰσὶν, εἴτε διαφορᾶς ἐθέλουσι ὀνομάζειν. εἰσὶν μὴ γὰρ αὐτὰ ἁπλᾶ μὴ δύο. σωθεῖσ ἢ ὀλίγ ἀμφοῖν ἢ βραχὺ ζώντες μὴ γὰρ τὰ φρενιτικῶν ὀλέθρια σφαλλόμενοι περὶ τὰς διανοητικὰς διαγνώσεις τῶν ὁρατῶν, ὃ ἡ φύσιν ἔχουσι ταῖς διανοητικαῖς κείσεσιν. ἔνιοι δ' ἐμπαλιν ἐν μὴ ταῖς διανοήσεσιν, ὀδὲν σφάλλονται, πάσχουσι δὲ κινδυνώδη, ἡ τὰς αἰσθήσεις ἄλλοις ἢ ἴσοις κατ' ἄμφω βεβλάφθαι συμβεβηκέν. ὁ ἢ βραχὺς ἑκατέρας τὰ βλάβης ζιὸς δ' ἔστιν. καταληφθεὶς τὶς ὑπὸ τῆς οἰκίας ἐν ῥώμῃ μεθ' ἑνὸς ἐργατῶν παιδὸς, ἀναστὰς ἀπὸ τῆς κλίνης ἦκεν ὧν τῆς θυρίδος, δι' ἧς εἶδεν τὸ ἐν ὁρᾶσθαι τε αὐτὸν καὶ ὁρᾶν οὐ παυόμενον. εἶτα τὸ ὑπολιπὸν σκοτώδη ἕκαστον ὧν δεικνὺς αὐτοῖς εἰκελθύοιν αὐτῷ βάλλειν ἐπιθυμεῖν. τῶν ἢ μετὰ γέλωτος ἀξιόντων τε βαλεῖν καὶ λιποτάντων ταῖς χορσὶν, ὁ μὲν, ἔβαλεν ἐφεξῆς ἅπαντα προχειριζόμενος, οἱ δὲ γελῶντες ἐκελεράγησαν. ὑσφρομένοις δέ ποτε πυθόμενος αὐτῶν, εἰ καὶ τὸν ἐρυθρὸν κελθύοιν βλυθῆναι, λελουσάντων αὐτῶν ὁ μὲν ἔβαλεν. οἱ δὲ ἐπεὶ καταφρόμενον δὲ ὕψος ἐθεάσαντο, γελῶντες μὲν ἐπαύσαντο, πεσόντα δὲ προσδραμόντες ἀνέλοντο σωτριβόντα. τὸ δ' ἐναντίον ὁ μόνον ἐπ' ἄλλων, ἀλλὰ καὶ ἐμαυτῷ συμβὰν οἶδα μειρακίῳ τὴν ἡλικίαν ὄντι. πυρετῶν γὰρ ἐν θέρει πυρετῷ διακαεῖ, ἡ τε ἰσχὺς ἐξέχειν τινὰ κάρφη ἡ τὴν χρόαν ὀρφνώδη, καὶ τῶν ἱματίων ὁμοίας κροκύδας ἐνόμιζον. εἶτ' ἀφαιρεῖν μὲν αὐτὰς ἐπεχείρουν. ὀδύνης δὲ ἐπὶ τῶν δακτύλων ἀναφερομένης. συνεχέστερόν τε σφοδρότερον ἐπεχείρουν ὅτω πράττων. ἑταίρων δέ τινων παρόντων ἀπόζας ἀλλήλοιν λεγόντων, ὡς ὅτος ἴδιά κροκυδίζει τε καὶ καρφολογεῖ, συνῆκα μὲν ὡς αὐτὸ τοῦτο πεπόνθοιμι τὸ λεγόμενον ὑπὸ αὐτῶν, ἀπειθῶς δὲ παρακολουθῶν ἑμαυτῷ μὴ παραπαίοντι ἡ τὴν λογισικὴν διώκειν ὀρθῶς ἔφην λέγειν, καὶ βοηθεῖν μοι μὴ φρενιτίσαι. παραπομένων δ' αὐτῶν τὰς προσκλίσεις ὑδροχόας ἡ κεφαλῆς, δι' ὅλης ἡ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὠύπνια μὲν μοι παραχώρησε πνὰ συνεπεσεῖν ἄχρι τοῦ βοῆσαί τε καὶ ἀναπηδῆσαι, πρὸς τὰ αὐτὰ κατέστη δὲ τὰ συμπτώματα πάντα ἡ τὴν ὀξῆς ἡμέραν. σύλληψιν οὖν ὅτι τῶν συμπτωμάτων ἡ γένεσις, ὑδὶ μὲν αἰτίας μίας καὶ τῆς αὐτῆς κατ' εἶδος, ὀκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ δὲ πρωτοπαθοῦντος ὥρμᾶται τόπου, τοῖς ἐπ' ἐγκεφάλου τε, καὶ γαστρὶ ἡ συμπάθειαν ὡς εἴρηται πάσχουσιν. ὅτ' ἂν γὰρ ἀθροισθῇ τὶς ἐν ἐγκεφάλῳ χολώδης χυμὸς, ἅμα πυρετῷ διακαεῖ. παραπλήσιόν τι πάσχει τοῖς ὑπὸ πυρὸς ὁπτωμένοις. καὶ ἡ ὥσπερ λιγνώδινα γλοιὸν πέφυκεν, ὥσπερ καὶ τοῖς λύχνοις τὸ λίαιον. ἥτις λιγνὺς συνδιεκπίπτουσα τοῖς ὠὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἀφικνουμένοις ἀγγείοις, αἰτία γίνεται τῶν φαντασμάτων αὐτοῖς. ἐβεάσαντε γὰρ ἐν ταῖς ἀναπομαῖς ἅμα τοῖς νοὐροις ὑδὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἀρτηρίας τε καὶ φλέβας συνδιεκπιπούσας ἀπὸ τῶν τοῦ χορειδοῦς ἠμωιγμα διαπλεκουσῶν. ἀλλὰ καὶ ὅτος ὁ λόγος ἐν ταυθοῖ τελευτάτω, διωρισμένος ἱκανῶς. ἐφεξῆς δὲ περὶ τῶν ἄλλων ἐν ὀφθαλμοῖς μορίων εἴπωμεν ἐν ἅ μὲν κοινὸν λόγον. ὡς τὰ φαινόμενα σαφῶς ἡμῖν μόρια μὴ φυλάττοντα τὴν φυσικὴν κατάστασιν ὁ πρόκειται νῦν διαγινώσκειν. ἀλλ' ἐφ' ὧν ἀφανὲς ἀναθήσει τὸ πεπονθὸς ὄντιν μόριον. ὡς ἐφ' ὧν γε φαίνεται σαφῶς ἤτοι διερρωγός τί ἡ κόρης, ἢ πεπιεσασμένον ἢ παρὰ φύσιν ἐξημένον ἢ μεμειωμένον, αὐτὸ μὲν τὸ πεπονθὸς ὁ δὲ μιᾶς δ' εἶται σοφίας εἰς διάγνωσιν. ἥτις δ' ἐστὶν ἡποισοῦσα διάθεσις αὐτὸ, ἡ ἰατρικῆς τέχνης ἔργον ἐπίστασθαι. καὶ γέγραπται πρὸς αὐτῶν ἐν τοῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίοις. ὡς ὀδὲν ἔτι λέγομαι λέγειν ἐν τοῖ δὲ πρὸς τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς πεπονθότων μορίων τῶν ἀναθησόντων ὥς πορ ὁ ἢ πρὸς τῶν ἐν αὐτοῖς παθῶν. τὰ μὲν γὰρ ὀνόματα τῶν παθῶν, ἐν ἑνὶ μικρῷ βιβλίῳ γέγραπται, τὴν ὑδὶ γραφὴν ἔχοντα τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς παθῶν διάγνωσις. ἀεὶ δ' αἰτίαι καθάπορ ἔφην ἐν τοῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίοις εἰρηται. καιρὸς δ' ἤδη μεταβαίνειν ὑδὶ τὴν γλῶτταν. ἑώρακται δ' ἡμῖν ἐπ' αὐτῆς, ἔνιοτε μὲν ἡ κίνησις, ἔνιοτε δὲ ἡ ἡ γλύσεως ἀίσθησις βεβλαμμένη. καὶ ποτὲ μὲν σὺν αὐτῇ καὶ ἡ ἁφῆς. δι' ἐσι δ' ἄλλα μὲν ἁφῆς, ἄλλα δὲ γλύσεως νοῦρα, καθάπορ τὰ ἡ κινήσεως. τὰ γὰρ ἀπὸ ἡ τρίτης συζυγίας, ὁ μόνον τῶν ἀπῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν γλυσῶν ὅτι διαγνωσικά. πλεονάκις ἢ βλάπτει τὸ γλυσῶν ἡ αἴσθησις, ἤπορ ἡ τὸ ἁπῶν, καί τοι τὸ αὐτῶν ὄζα νοῦρον, ὡς ἂν ἀκριβέστερος ἡ μορίων διαγνώσεως. παχυμερέστατον μὲν γὰρ, τὸ ἡ ἁφῆς αἰσθητήριον, ὥσπορ τὸ ὄψεως λεπτομερέστατον. διὰτορον δὲ μετὰ τὴν ὄψιν ἐν λεπτομερείᾳ μὴ, τὸν ἡ ἀκοῆς, ἐν παχυμερείᾳ δὲ μετὰ τὴν ἁφὴν, τὸ ἡ γλύσεως, ὥσπορ ἐν μέσῳ τῶν τεττάρων, τὸ ἡ ὀσφρήσεως. ἡ δὲ κίνησις ἡ γλώττης, πορεία ἡ βλώμης ὅτι συζυγίας τῶν ἐγκεφάλου τριφυκότων νοὐρων ἐγγὺς ἡ ἡ τὸν νωτιαῖον ἀρχῆς ὄζα. ὅτ' ἂν μὲν οὖν ἀμφότερα τὰ

ἀμφότερα τὰ μόρια τοῦ ἐγκεφάλου τό, τε δεξιὸν, καὶ τὸ ἀριστερὸν ἡ ψυχὴ ὅλον τὸ χωρίον ἢ πεπονθότα, οὐ ἀκριβῶς διαφορεῖ κινδυνώδες. ὅτ' ἂν δὲ θάτερον μόνον, εἰς παραπληγίαν τελευτᾷ, ποτὲ μὲν τῇ ψυχῇ γλώττης λύπησις μόνη λυμαινομένη τὸ ἥμισυ μόριον. ἔστι δ' ὅτε καὶ τοῖς κάτω τῆς κεφαλῆς μορίοις ἄλλοτ' ἄλλοις ἐγκαταπίπτουσαν. ποτὲ δὲ καὶ παντὶ θατέρῳ μορίῳ τοῦ σώματος ἄχρι ποδῶν ἀπέρχεται. ἡ δ' οὖν γλῶττα πολλάκις ἑωράται βλαπτομένη τὴν ἀριστερὰν βλάβην μόνη τὴν τοῦ προσώπου μοῖραν, μήτε ψυχῆς ἀπλικῆς ἀναθήσεως ἐν αὐτῇ, μήτε ψυχῆς ὑγιείας βεβλαμμένου. ἡ αἰτία πρόδηλος ὑμῖν ὅτι ἐστὶν ἑκατέρωθεν τὰς ἀφ' ἐγκεφάλου νεύρους ἀφύσεις. εἰς μὲν τὸ πρόσωπον, ἀπὸ τοῦ πρωθιαίου μόρους, αὐτοῦ, γινομένας. εἰς δὲ τὰ κάτω μόρη τοῦ προσώπου πάντα τὰ καθ' ὅλου τὸ ζῷον, ἀπὸ θατέρου μόρους τοῦ ὀπισθίου. ἐξ οὗ μόρους ὅτι καὶ ἡ συζυγία τῶν ὠδῶν οὗτος ψυχῆς γλώττης μῦς ἀφυγραίνουσιν, ὑφ' ὧν αἱ ψυχῆς προαίρεσιν αὐτῆς γίνονται κινήσεις. ὡς τε πάλιν εἰκότως ὅτ' ἂν τὸ πρόδιον ἐγκεφάλου πάθη μόρος μόνον, ἡ μὲν ψυχῆς γλώττης κίνησις, ἀβλαβὴς διασώζεται μόνη. τὰ δ' ἄλλα πάντα τὰ ἐκ τοῦ προσώπου μόρια, τὰς ἀναθητικὰς καὶ προαιρετικὰς κινήσεις ἀπόλλυσι ψυχῆς θατέρου διπλοῦ μόρος ἅτε τὸ δεξιὸν ἢ τὸ ἀριστερὸν. ἐὰν γὰρ ὅλον ποτὲ πάθῃ τὸ πρόδιον ἐγκεφάλου, συμπάσχειν ἀναγκαῖον ὅτι, καὶ τὰ πρὸ τῆς ὑψηλοτάτω αὐτοῦ κοιλίαν. βλάπτεται δὲ καὶ τὰς διανοητικὰς αὐτῶν ἐνεργείας. καὶ κεῖται ἀναίσθητος μὲν καὶ ἀκινήτως ὁ ὅστις πεπωθὼς, οὐδὲν δ' εἰς τὴν ἀναπνοὴν βλάπτεται. καὶ καλεῖται τὸ πάθος τοῦτο κάρος. ὡς τό γε καὶ τῷ ἀναπνοῇ βλάπτον ὅστις ἰσχυρῶς, ὡς μετὰ πολλῆς βίας ἀναπνεῖν μόγις, ὁμοίως τοῖς ῥέγχουσιν ἐν ὕπνοις βαθέσιν, ἀκριβείᾳ πωστιγορεῖται. καὶ δίνωσι τὴν διαλεχθεῖσαν τῷ μὲν ψυχῆς ἀκριβείας, λύσιν ἡ καλουμένη † παραπληγία πάνυ πολλάκις. ὧν ἐν τοῖς κάροις πάνυ μένοις, ὑγιεινὰ τὰ πίπαν πολλάκις ἀκολουθεῖν εἴωθεν. γίνεται ἐν κάρος ἐπίτασις τῶν προειρημένων παθέσιν ὡς Ἱπποκράτης ἐδήλωσεν, καὶ ἐν οἷς ὀξέσι νοσήμασιν, ὡς καὶ τοῦτ' ἔγραψεν ὁ αὐτὸς Ἱπποκράτης. ἐν δὲ μέσῳ διαίτης ἀμφοῖν ὅτι τό τε κάρος καὶ ψυχῆς ἀκριβείας, ἡ ἀθληψία, πάσας μὲν ἀφορᾶν παντὸς σώματος, ἀμέλει εἰς παραπληγίαν τελευτᾶν. ψυχρὸς μὲν οὖν καὶ παχὺς ἢ πάντως γε λίχρος χυμὸς ὅτι πλεῖστος τῶν ἐνόντων τούτων νοσημάτων. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς κάροις τε καὶ ταῖς ἀπληξίαις, ἀεὶ κοιλίας μᾶλλον, ἢ πόρου ἢ αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ ἐγκεφάλου πάσχειν εἴωθεν. ἐν δὲ ταῖς ἀκριβείαις μᾶλλον τὸ σῶμα. καὶ ψυχῆς μὲν οὖν κάρος τὰ πρόσω μᾶλλον. ἐν δὲ ταῖς ἀκριβείαις τε καὶ ἐπιληψίαις, ἀμφότερα. ψυχῆς δὲ τὰς καταλήψεις τε καὶ κατοχὰς ὀνομαζομένας, τὰ ὀπίσω πάσχει μᾶλλον. ὅτ' ἂν δὲ ἀναστραμμένος ὁ νοῦς ὅσος ἡ μέση κοιλία θλιφθῇ, κάρος καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον ἄνου τοῦ παντὸς τε καὶ δυσχερῶς ἀναπνεῖν, ὧν τὸ μὲν ἐπιληψίας, τὸ δὲ τῆς ἀκριβείας ἐστὶν ἴδιον. ὡς περ γε καὶ κάρος καὶ καταλήψεως, ἡ ψυχῆς φύσιν ἀναπνοὴ σωζομένην, ἀλλ' ὁ μὲν κάρος, ἀκριβεισμένων γίνεται τῶν βλεφάρων. ἡ κατάληψις δὲ ἀνεωγότων. ὥσπερ δὲ ἐν ταῖς ἀνατρήσεσιν ὅτ' ἂν ἀμελῶς τὶς πίεζων ψυχῆς μιμιγροφύλακι, τῷ μιμιγμα θλίψη πόρου τοῦ προσίποντος, ὁ κάρος γίνεται. ψυχῆς τὸν αὐτὸν τρόπον ὅτ' ἂν ὀσθὺ σωτηρίως σφοδρῶς τοῦ περανίου θλιβῇ τὰς κοιλίας αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τῷ μέσῳ, ὁ κάρος συμπίπτει. ἕπεται δὲ καὶ σφοδρᾶς ὀδυνίας τὸ πάθος ὅτε, κατὰ πίπτοντος ἐν αὐταῖς τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος τόνου. καλῶς δὲ ὅπως ὡς ἴσε τὸ ψυχῆς τὰς κοιλίας τοῦ ἐγκεφάλου πρῶτον ὄργανον ὑπάρχον τῇ ψυχῇ πρὸς τὸ διαπέμπειν εἰς ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ σώματος, ἀίδησίν τε καὶ κίνησιν. τὰ μὲν δὴ ψυχῆς ἐν ἐγκεφάλου, οἰκειότητί τε τοῦ προειρημένου λόγου, καὶ διότι ψυχῆς τὸ ἐμπροσθεν λόγου ἀθορυβότερον εἴρηται, διοικεῖσθαί μοι νῦν ἄμεινον ἔδοξεν. αὖθις δ' ὧν τὰ ψυχῆς γλώττης ἐπάνειμι πάθη, τὰ μὲν κοινὰ διὰ τὸν πρόσθεν ψυχῆς ἐγκεφάλου καὶ τὰ νεῦρα κοινωνίαν, τὰ δὲ, ἴδια μόνης αὐτῆς. τῇ δὴ οὖν πρὸς τὸν ἐγκέφαλον αὐτῆς κοινωνίᾳ, καθάπερ εἰς τὴν κίνησιν ἐβλάπτετο διὰ τὴν ζ'. συζυγίαν, ὅτως εἰς τὴν ἀίδησιν ἐμποδίζεται, διὰ τὴν βίτλιν ὧν ὀνομάζουσι μαλακὸν νεῦρον οἱ ἀνατομικοὶ, διαφυομένων ὡς ἴσε καὶ ταχιζομένων εἰς τὸν πρόσθεν λαμβάνοντα τὴν γλῶτταν χιτῶνα. καθάπερ τι τῶν ἀφ' ἑαυτῶν ζ'. συζυγίας εἰς οὖν λινὸν τας αὐτῆς μύας. τὰ δ' ἴδια μόνης τῆς γλώττης πάθη οἷς μεμνημένοις ὅλα πόθεν τῶν ψυχῆς οὖν ὀφθαλμὸς ἰδίων ἀρτίως εἴπον, ὁ χαλεπῶς εὑρεθήσεται. ἡ γὰρ τούτης αἱ μὲν δυσκρασίαι τῶν μυῶν, ὡς ὁμοιομερῶν ἐμποδίζουσιν τοῖς κινήσεσιν. ὥς ὡς γε τῆς ἡ πόθεν ἐχόντος ἔξωθεν αὐτῆς ὑμένος, ἀμφοτέρας τοῖς ἀναθήσεσιν ἁπλῆς τε καὶ γλυκείας. αἱ δ' ὡς ὀργανικῶν παθῶν φλεγμοναὶ καὶ σκίῤῥοι καὶ οἰδήματα καὶ ἐρυσιπέλατα καὶ διαπυήσεις, ἅπερ ἅπαντα τὰ ἐνεστῶσης ἀφώνους πραγματείας, ὁρῶσιν τε ἡμῖν καὶ ἀπομένοις, διαγιγνωσκόμενα. πρόδηλα γὰρ, ὅστε μήθ' ὄψει μήθ' ἁφῇ διαγνῶναι δυνάμεθα πάσχοντα μόρια, ταῦτ' ἀθορύβως διά τινων σημείων ἐνδεικτικῶς τε καὶ τὸ σύμπαν φάναι, λογικῶς νῦν εὑρεθήσόμενα. τὸν αὐτὸν δὴ λόγον ὑπὲρ ἀλογικῆς ἀναθήσεως ὅσα μὲν ἐν αὐταῖς ταῖς ὁρωμένοις κοιλότησι τῶν ὄντων γίνεται παθήματα, λογικῆς δεῖται γνώσεως. ὅσα δὲ ἀπαθῆ φαινόμενα τοῦ ψυχῆς τὰ ὄντα πόρα, βλαπτόμενα ψυχῆς τὴν ἀκουστικὴν ἐνέργειαν, ὁμοίᾳ μεθόδῳ γνωσθήσεται. εἰ μὲν μόνη πάσχει, τὸ ἴδιον νεῦρον πεπονθέναι λογιζόμεθα. σὺν δὲ τοῖς ἄλλοις τοῦ προσώπου μορίοις, ἐν ἐγκεφάλῳ τῆς πρὸς φύσιν εἶναι διάθεσιν, ἢ ὡς ὁμοιομερῆς, ἢ ὡς ὀργανικῆς μορίου πεπονθότος αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων δὲ τόπων ἅπαντων τῶν ψυχῆς τὸ πρόσωπον, ὁ μόνον ἡ κίνησις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀίδησις, ἤτοι γε ἀπόλλυται παντάπασιν ἢ βλάπτεται ποτὲ μὲν αὐτῶν ἰδιοπαθόντων τῶν βεβλαμμένων τὰς ἐνεργείας μορίων. ποτὲ δὲ τῶν ἀφ' ἐγκεφάλου φρομένων ἐπ' αὐτὰ νεῦρων, ἢ ἅμα αὐτοῦ τοῦ ἐγκεφάλου πάσχοντα. διοικεῖται δὲ ἀλλήλων ἅπαντα διὰ τὸ ἐζευγμένων αὐτοῖς συμπωμάτων. ὅτ' ἂν μὴ γὰρ ἐν τῷ μορίου ᾖσι γε εἰς ἀίδησιν ἢ εἰς κίνησιν ἢ εἰς ἄμφω τύχη βλαβέν, αὐτὸ μόνον ἐκεῖνο τῆς αἰτίαν ἔχει τοῦ διαθέσει. ἤτοι γε ἐν οἷς ἰδίοις μορίοις ὀργανικῶς ἢ ψυχῆς δυσκρασίαν πάσχουσιν. ἢ ἐν οἷς εἰς αὐτὰ φρομένοις νεύροις ἀπὸ τοῦ βίτλης συζυγίας. ὅταν δὲ ἅμα πλέω πεπόνθῃ μόρια, σκεπτέον εἴτε ἐκ μιᾶς ἀρχῆς νεύρου, εἴτε ἐκ πλειόνων, ἔχει τὴν ἀίδησιν ἢ τὴν κίνησιν ἐν τοῖς ψυχῆς φύσιν διακειμένοις. πεφύκαμεν γὰρ τοῦτο διὰ τοῦ ὁμοίου. τοῦ μὲν βίτλης συζυγίας, οἷς γε προσαφίπτας μυσὶν ἐν οἷς μασητῆρσιν καὶ οἷς χείλεσι καὶ οἷς τοῦ ῥινός, πλὴν γίοις, ἀίδησίν τε καὶ κίνησιν παρεχόσης. τῇ δὲ γλώττῃ, τῆς ἀίδησιν μόνον, ὡς περ γε καὶ τοῖς ἐν ψυχῆς σώμασι πᾶσιν. ἡ δὲ δευτέρας, οὗ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν μόνας κινήσας, ὡς περ γε καὶ ἡ πρώτης τῷ ὀπτικῷ ἀίδησιν αὐτοῖς παρεχόσης. ἐὰν δὲ ποτὲ τὰ παρὰ ἡ βίτλης συζυγίας νεῦρόμενα μόρια, πάντα φαίνηται βεβλαμμένα ψυχῆς θατέρου

† al. παράλυσις

σηλονότι μόρος. ἀεὶ γὰρ χρὴ τότε μεμνῆσθαι καὶν μὴ ῥηθῇ πόθ' ὕστερ' ἐμοῦ, τὴν πρωτοπάθειαν ἡγεῖσθ χρὴ τοῦ νοῦρου γεγονέναι. κατ' ἄμφω δὲ τὰ μόρια ἡ βλάβης συμβάσης, ὁ τοῦ νοῦρου τὸ πάθος ἴδιον, ἀλλὰ τοῦ ἡβῆ τὸν ἐγκέφαλον τόπε, πρώτως ὄντιν, ὅθεν ἐκφύεται τὰ νοῦρα. πάσχοντι σ' ἐγκεφάλου κατ' ἄμφω τὰ μόρια τότ' ἀεισφορὴ τὸ δεξιὸν τοῦ ἡβῆ πρίτην συζυγίαν χωρίς συμπάσχει ⸫ τὰ πλησιάζοντα. ⸫ σχᾶ δῆρ τά τε ἡβῆ τὴν σφυτόραν, καὶ τὴν πρώτην συζυγίαν, βλάπτεται νοῦρα. καὶ τῇ τότων ἀκολουθεῖ βλάβη καὶ τὰ ἡβῆ αὖθ ὀφθαλμοὺς μόρια βλάπτεσθαι πάντα, μόνος σ' ἑνὸς μυὸς ἢ νοῦρου παθόντος ὁπωσοῦν, εἴτε κατ' ἰδιοπάθειαν εἴτε ἡβῆ συμπάθειαν, ὧδε τὸν ἀνλικείμενον μῦν ὧδ' ἁπάσῃ τὸ μόριον. ἐὰν μὲν ὁ τοῦ δεξιοῦ χεῖλος κινῶν μῦς πᾶσαν θῇ, πῶς τὴν ἀεισφορὰν χώραν ἀπαγομένου τοῦ ἡβῆ δῆρ τὸ μόριον χεῖλος, ὅτ' ἂν δὲ ὁ τοῦ ἀεισφορὸν, ὧδε τὴν δεξιάν. ὡσαύτως δὲ κἀπὶ ἡ γένυος ὅλης καὶ τῶν ἡ ῥινὸς πτέρυγίων, καὶ τῶν γνάθων ἑκατέρας, ἃς ἐμάθετε κινουμένας ὑπὸ τοῦ μυόδους πλατύσματος, ὧδε τὰ ᾠὰ πάντα συμβαίνει πᾶσα πάσθαι τὸ μόριον. ὀκέτ' ὧδε τότε πᾶσα ἡ τρίτης συζυγίας τῶν νοῦρων, ἡνόντων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἡβῆ τὸν πράχηλον ἀπονδύλων εἰς ἅπαν ὀλίγα δ' εἶν, ὅτι μὴ ἡβῆ μόριόν τι μικρὸν αὐτοῦ, τῶν πᾶσα ἡ πέμπτης συζυγίας ἐμφυομένων νοῦρων, ᾗθα τὸ πλάτυσμα τὴν ὑψηλοτάτην ἔχει χώραν. μετιέναι σ' ἤδη καιρὸς ὧδε τὰ τοῦ νωτιαίου πάθη. Τὰ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ πάθη, σωίτομον μὲν ἔχει τὴν ᾠὰ τοῦ παρόντι δισσασκαλίαν, ὁ σωίτομον δὲ τὴν ὧν τῶν ὀργάνων γνῶσιν αὐτῶν, εἰ μὴ γὰρ μνημονεύοι τις ἑκάστων συζυγίαν τῶν ἀπ' αὐτοῦ πεφυκότων νοῦρων ὅν ὅτι πᾶσα γίνεται μορίῳ τοῦ σώματος, ἀδιάπτωτον αὐτοῦ γνῶναι ἡβῆ πόσην ἔπαθεν ἀπόνδυλον ὁ νωτιαῖος, ὡς τοῦ γε μεμνημένῳ, ῥᾴστη ἡ τοῦ πεπονθότος τόπου γνῶσις. ἀλλὰ κὴ ἡβῆ τὴν τῶν ἄλλων ἁπάντων μοσίων διάγνωσιν, ἀνάμνησις ἔσται τῶν ἀπὸ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ πεφυκότων νοῦρων. οἷον ὅν θέως ἀπὸ τῶν πρώτων ἀπονδύλων πάσχοντων, ἀπανίως μὲν, ἀλλὰ γίνεται σωάγχη πρὸς παιδίοις μᾶλλον ἢ τελείοις. ὑπὲρ ἧς Ἱπποκράτης ὅτως σωέγραψεν ᾗθα τοῦ δλυτόρου τῶν ὧν δλημιῶν. ἰὼ ἢ τ' ἰωαγχιλιῶν παθήματα τοιάδε. τοῦ πραχήλου οἱ ἀπονδύλου ἔσω ἑρέπτην τοῖσι μὲν ὧδε πλέον. τοῖσι δὲ ἐπ' ἔλαττον. καὶ ἔξωθεν εἱδ' ἧλος ἰὼ τοίλον ἔχων ὁ πράχηλος. καὶ ἥλγει ᾗθα τάυτη ψαυόμενος. ἰὼ ἢ καὶ κατωτόρω τινὶ τοῦ ὀδόντος καλουμένου ὃ ὁμοίως ὀξὺ ὄδιν. ἔσι δὲ οἵσι καὶ πάνυ πόδιφανὴς, μέζονι πόδιφορείη. ἢν μὲ σὼ τοῦ ὀδόντι καλουμένῳ, φάρυγξ ὃ φλεγμαίνοντα, ἐγκειμένη ἢ. τὰ ὑπὸ γνάθων, ὄγλυγα. ὁ φλεγμαίνουσιν εἴκελα. ὁδὲ βεβῶνος ὁδίγῃ ὥδυσαν, ἀλλὰ τῇ φύσει μᾶλλον. καὶ γλῶτταν ὁ ῥηϊδίως στρέφοντες, ἀλλὰ μέζων τε αὐτοῖς ἐδόκεον εἶν καὶ πῶπετσόρη. καὶ αἱ ὑπὸ τῇ γλώττης φλέβου ἐκφανέου, κατατείνειν δ' ὀκ ἐδύναντο, ἢ πάνυ χαλεπῶς. ἀλλ' ὅν τας ῥίνας ὀξέφυγον εἰ πάνυ ἐβιῶντο. καὶ σχᾶ τῶν ῥινῶν διελέγοντο. πνοῦμα δὲ τούτοισιν ὁ πάνυ μετέωρον. ἔσι δὲ οἵσιν ἡ φλέβον οἱ ᾧ κροτάφοισιν καὶ ᾧ κεφαλῆσιν καὶ αὐχένι, ἐπερμυαίνει. βραχὺ δ' ἔ τι τοτέων τοῖσιν παλιγνωτωτά τοισιν, κροτάφοι θόρμοι, εἰ καὶ τὰ ἄλλα μὴ πυρετταίνοιεν. ὁ μὲν πνιγόμενοι οἱ πλεῖστοι, εἰ μὴ κατατείνειν πρόθυμοίντο, ἢ τὸ πῦελον, ἢ ἄλλόθι. ὁ δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐγκαθήμενοι. οἵσι μὲν οὖν ἰὼ ὅν ὀρθὸν ὀξόγκωμα μὴ ἐτρόρρεπον, οἱ τοιοῦτοι πᾶσα πληκτικοὶ δὲ ἐγίνοντο ἀκριβέμενον τε εἴ τινα εἶδον ἀναμένομαι. ὅς δὲ νῦν οἶδα πρόειγχύντο. ἰὼ ἢ τὰ μὲν, τάχιστα ῥηΐζοντα, τὰ δὲ πλείστα, καὶ ὅν τεσσαράκοντα ἡμέρας πρόειν. τούτων σ' οἱ πλεῖστοι καὶ ἀπύρεξοι. πολλοὶ ἢ ⸫ πάνυ ὧν πολὺ χρόνον εἶχον τὸ μορίῳ τοῦ ὀξογλώμαδος. ⸫ κατάπτωσις καὶ φωνὴ ᾠσκεμένη. κίονές τε τηκόμενοι μινύθησιν ἵνα πᾶσα ἔχοιν πονηρὸν, ὁδὲν ὀνίεντες καθ' ἡσυχίην ἔχειν. οἱ ἢ ἐτρόρεπα ἔχον τες ὅτοι ὁκόθεν ὧν ἐγκλιθείησαν οἱ ἀπονδύλοι τάυτη πᾶσα ἔλυντο, τὰ σ' ὧδε θάτερα ἤλκεν. ἰὼ ἢ ταῦτα ᾧ πρόσωπα καταφανέα μάλιστα καὶ τοῦ σώματι καὶ τοῦ ἡβῆ γαργαρεῶνα διαφράγματι. ἀτὰρ καὶ γνάθοι αἱ κάτω παρηλλάσσοντο ἡβῆ λόγου. αἱ δὲ πᾶσα πληγίαι, ὁ σχᾶ παντὸς τ' σώματος ἐγίνοντο οἷον ὀξ ἄλλων ἀλλὰ μέχρι χειρὸς τὰ ἀπὸ τ' κωαγχικὰ. ὅτοι καὶ πέπονα ἀναπτύοντες βραχὺ μόγις ἦσαν. οἵσι δὲ ὅν ὀρθὸν, ἀπεπτύοντο. οἵσι ἢ καὶ σὺν πυρετῷ, ὅτοι πολὺ μᾶλλον καὶ δύσπνοοι ⸫ διαλεγόμενοι. σιαλοχόοι, ἡ φλέβον τότοισι μᾶλλον ἐπήρμυαι, ⸫ πόσον πάντων ἧ ψυχρότατοι. τότων ἢ μάλιστα ⸫ ὀρθωσατεῖν ὅτοι ἀσφυατώτατοι. ⸫ εἰ ἴνδον μὴ αὐτίκα ἔθνησκον, ὅς δ' ἐγὼ οἶδα, πάντες ἔθνησκον. τάυτῃ ὅλῃ τὴν ῥῆσιν ὀξηγησάμην. καθ' ἑκάστην ἤδη λέξιν ᾗ τοῦ δλυτόρου τ' εἰς τὸ δλύτορον τ' ὧδε δηλοῦμεν ὑπομνημάτων, σχᾶ δῆρ ἢ νῦν ὅλῃ αὐτῇ ἔγραψα, δι' ὃ πολλοῖς ὁ ἱπποκράτης ἐμφαίνῃ γεγονέναι τῇ ἀπανίως ἡμῖν ἐωραμένῃ διαφράγματι ἀνδρ τ' πάθος ἴδιον ἔχειν τ' λάρυγγα. ⸫ μὴ δ' ἢ ὅτι ἡβῆ τῶν πρώτης γίνεται ἀπονδύλου ὧν ὁ δλύτορος ἔχῃ τῇ ὀδοντοειδῆ καλουμένην ἀπόφυσιν, ἀφ' ἧς ὅλος ὑπόπινων ὀδ' ὀς πωσυγορδύθη. ἀλλὰ νῦν γε κατωτόρω φησὶν τότε τ' ἀπονδύλου γεγονέναι τῇ διαφράγματι. ὀχ ὁμοίως ὀξεῖαν ὅσαν τῇ ἡβῆ τὸν δλύτορον γινομένην. πρόδηλον γὰρ ὅτι τὰ ὑψηλότερα τ' νωτιαίου μορίᾳ, κυριώτερα τ' ταπεινοτόρων ὄδι. ἐὰν δῆ ὃν πολὺ κατωτόρω γένηται τῶν πρώτων δύο ἀπονδύλων ἡ αὐτῇ διάθεσις, ἔτι καὶ μᾶλλον ἤπιον ἀκολουθήσει ἡ βλάβη. μεμαθήκαμεν γὰρ ἡμεῖς ἐκ τῆ ἀναπνοῆς, τὰ τοῦ διαφράγματος νοῦρα μετὰ τὸν τέταρτον καὶ πέμπτον ἀπονδύλου ἐκφύεσθαι. ἐμάθομεν δὲ καὶ τῇ πρὸς τῶν ἡ ἀναπνοῆς αἰτίων πραγματείᾳ, τῇ ἀδίασον ἀναπνοὴν ὑπὸ τοῦ διαφράγματος μόνον γίνεσθαι, πρὸς ἐρχεσθῇ ἢ αὐτῇ, τῇ τῶν μεσοπλευρίων μυῶν ᾠδρυείαν ὅταν μείζονος εἰσπνοῆς δεηθῶμεν, ὥς πορ γε ⸫ τὴν τῶν ὑψηλῶν, ὅταν μεγίστης. ὁ μὲν σχᾶ μεγάλην ἢ μεγίστην ἀναπνοὴν μόνον, ᾠδρυεῖν ἡμᾶς τότοις τοῖς μυσὶν, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας ὑπὲρ ὧν ὕδη πλέον ᾧ τῶν πρὸς δυσπνοίας εἴρηται. νωὶ δ' ὅδε εἰς τὴν τῶν πεπονθότων τόπων γνῶσιν ἀναγκαῖον ἐπίσταθῃ, πᾶσα ἡ προγεγραμμένης ῥήσεως ἀρκέσῃ λαβεῖν. ἐκείνα πρώτορον ἀναμνησθέντας, ὁ δι' ὅλου ἐν ᾧ πρὸς αὖθρων ὀξηγούμενοι τὴν λέξιν ᾗθα φησὶν. ἀπονδύλοι δὲ οἱ ἡβῆ ῥᾴχιν ὁκόθι μὲν ὑπὸ νοσημάτων ὅν τὸ κυφὸν ἔλκονται. βάλε) δὲ ὁ μόνον τὴν ἔσω μετάστασιν τῶν σπονδύλων ἢ τις ὀνομάζεται λόρδωσις, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς τὸ πίσω ταῖς εἰς τ' ἔσω χώραν τάσεσιν ἑπομένην τ' νοσωδῶν σωμάτων ὑπὸ τ' ᾗ ταῦθα σωισταμένων πᾶσα φύσιν ὄγκων. ὅτ' ἂν μὲν ὃν καθ' ἕνα μόνον σπόνδυλον ἡ ὁλκὴ γένηται, λόρδωσις συμβαίνει κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τὴν ῥάχιν. ὡσαύτως ἢ καὶν ἐφεξῆς ἀλλήλων ὧν δυοῖν ἢ τριῶν σπονδύλων. ὅτ' ἂν ὃν μεταξὺ τῶν ἑλκομένων σπονδύλων, εἰς ἃ καὶ πλείους ἀπαθεῖς διαμένωσι, κυρτώσθαι συμβαίνει τότε. ἐπεσ' ἂν μὲν τοι ἡβῆ θάτερον

μόρος

μόρος ἤτοι τὸ δεξιὸν ἢ τὸ ἀειεσρὸν ἡ ὁλκὴ γρύπτ πῶς ἐλεῖνον συμβαίνειν σκολιδῶ τῆ ῥάχιν. ἀμφοτέρων δὲν ἐμνημόνευσεν ιῶ τῆ προγεγραμμένῳ ῥῆσιν, ὁ ἱπποκράτης ὧν μὲν ὀρθῶς φάναι. οἷς μὲν δὲν ὦ ὀρθὸν ὀξύγκυμα ἢ λορδώσει. ὧν ὧ ὀρθῶς, οἱ ὧ ἐτερορρόπα ἔχοντες, ἢ σκολιώσεως. ἀλειεβῶς ὧ πάνυ καὶ ὠφελίμως ἡμῖν τοῖς ἀναγνωσομένοις, αὐτὰ προσέγραψεν. ὧδὶ μὲν ἢ λορδώσει, σδιφὰ γρύπτ τῷ πλευκὸν, ὅπερ ὅτι, μοείω ἴνι πάρεσρ. ὧδὶ ὧ ἢ σκολιώσεως, γρύπτ φάσκων, ἄχρι χειρὸς, ὁ περ ὅτι ὁ πατοτόρων ιῶ τὰς πλευρὰς ἢ ὀσφῦν ἢ τὰ σκέλη. πρῶτον δὲν ἡμᾶς χρὴ ὄνερ γινώσκειν, ὡς ἑτέρα ἡ σύμπτωματα ἕπεται τῷ νωτιαίῳ μυελῷ παθόντος ἴδιόν τι πάθος, ἤ τοι ιῶ δυσκρασίαν μόνιμον ἢ μετὰ χυμῶν τινὸς ὠμῶ ῥέοντος, ὡς ἐν ἐρυσιπέλασι καὶ φλεγμοναῖς καὶ σκιρρώσι. ἑτέρα ὧ θλιβέντος, ἀπὸ μετατάσεως ἑνὸς ἢ πλειόνων ἀπονεύλων. ἐνθα μὲν γαρ αὐτὸς ὁ νωτιαῖος ἔπαθεν ἴδιόν τι πάθος, ἤτοι ιῶ τὸ ἀειεσρὸν ἢ δεξιὸν μόριον, ἄνευ μετατάσεως ἀπονεύλων, ιῶ ἢ τὸ ἕτερον αὐτῷ μόριον μόνον γρυμνὸν τῷ πάθους, ἅπαντα τὰ κάτω μόρια τῷ σώματος ὅλα κατ' οὐδὲν ἢ βλάβης, εἰς αἴσθησιν τε ἢ κίνησιν βλάπτει. ἐνθα δ' ὅλος ἔπαθεν, ἅπαντ' ὁμοίως τά τε δεξιὰ καὶ τὰ ἀειεσρὰ τὰ κάτω τοῦ βλαβέντος μόρους, πάσχει. κινηθέντος δὲ ἀπονεύλου, πῶς μὲν τὸ λευκὸν ἢ λορδὸν. ἐγχωρεῖ μὲν καὶ μὴ δ' ὅλως βλαβῆναι τὸν ὑπὸ κάτω μόρων μηδὲν, εἰς αἴσθησιν ἢ κίνησιν. ἐγχωρεῖ δὲ καὶ βλαβῆναι, ιῶ τὸν ἐν ἢ πρὸς ἀρθρων ἑρμηνέον ὑπὸ αὐτοῦ διορισμόν, ὅταν μὲν γὰρ ὡς αὐτὸς ὠνόμασεν γωνιώδης ἡ διαστροφὴ γρύπτ τοῦ νωτιαίου, τοτέσιν μὴ ιῶ βραχὺ καμφθέντος ἀλλ' ἀθρόως καθ' ἓν μόριον οἷον κλάσιν τινὰ λαβόντος, ἀνάγκη βλάβῃ τὰ κάτω μόρια πάντα. ιῶ βραχὺ ἢ τ διαστροφῆς γεγρυμμένης κυλιστόρως, σδὲν ἀξιόλογον πάσχει τὰ κάτω τ κινηθέντος ἀπονεύλου. ἡ δ' εἰς τὸ πλάγιον ἑλιστροπὴ, βλάπτει πάντως ἐκεῖνα τῶν μορίων, εἰς ἃ πρὸς ἀγίνεται τὰ δι' ὧν μεταξὺ τῶν ἀπονεύλων ἐκφυόμενα νεῦρα. καὶ μᾶλλον μὲν γίνεται ὄνερ ιῶ τὸν τράχηλον. ἧττον ἢ ιῶ τὸν θώρακα, πολὺ δ' ἧττον ἔτι ιῶ τῇ ὀσφῦ. ὧδὶ μὲν γὰρ τ βραχίλε τ σωπαπομένων ἀλλήλοις ἀπονεύλων ἑκάτερος ἴσον συντελεῖ τῇ πόρῳ δι' ὃ τὸ νεῦρον ἐκφύεται. ιῶ δὲ οὗ τ θωρακίως πλέον μὲν ὁ ὑψηλότερος, ἧττον δὲ ὁ ταπεινότερος. ὧδὶ δὲ ἢ ὀσφῦ ὅλον τὸ νεῦρον ἐκπίπτει ιῶ τὸν ὑψηλότερον ἀπονεύλων. ὡς τε ἐνταῦθα μὲν ἡ εἰς τὰ πλάγια ῥοπὴ τῶν ἀπονεύλων, ἐαν τῇ σωματάγασα τόν τε νωτιαῖον αὐτὸν καὶ τὸ νεῦρον, ἀθλιώτερον ἐργάζεται τὸν ιῶ φύσιν ἐκπῶσιν αὐτῷ. ιῶ δὲ τὸν τράχηλον, ἐλι ἢ μεταξὺ χώρας τῶν δύο ἀπονεύλων ἐκφυόμενα τὰ νεῦρα ιῶ τὰς σκολιώσεις θλίβεται μὲν, ὧ ἐκείνοις τοῖς μορίοις ἢ ἐκφύσεως εἰς ἃ τὸν διαστροφὴν ἔχων ἡ ῥάχις. τείνεται δὲ ιῶ θάτερα. ταῖς μὲν ὧν τάσεσιν, ὅταν ὠμὴ φλεγμονὴ μεγάλη, πασμὸς ἐπακολουθεῖ. ταῖς δὲ θλίψεσι, πλάνυσις τ μορίων εἰς ἃ τὸ θλιβόμενον ἀφικνεῖτ νεῦρον. εἰκότως δὲν ὠμὶ ταῖς ἱστορηθείσαις ιῶ τῇ προγεγραμμένῳ ῥῆσιν κωάγχας, ἄχρι χειρῶν ἀπλανήσαι σωέπεσαν. ὡς ἂν ἐκ τ πρόσω τ βραχίλε, λαμβανόμενον τὰ νεῦρα τ χειρῶν. μετὰ γὰρ τ βράχηλον, ὁ θώραξ ὅτι ὃν εἰς τὰς χέρας, ἀλλὰ τὰ μεσοπλεύρια τ ἴδιατ' αὐτὸν ἀπονεύλων ἀφορμώμενα, νεύρων πλῆθος βραχέων τινῶν, ἐκ τῶν πρώτων. τὰ μὴ δὲν ἄλλα τὰ ιῶ τὸ πρόσωπον μόρια παντάπασιν ἀβλαβῆ διαμένῃ, μήτ' εἰς αἴσθησιν ἐμποδίζοντα, μήτε εἰς κίνησιν ὧδὶ ταῖς ἐρμηνείαις ἀρτίως τῶν ἀπονεύλων μετατάσεσιν ἀεὶ γνάθοι ἢ μόναι χωεὶς ἢ γρύπος ὡς ἀὼ ὄνερ τοῦ μυώδους πλατύσματος κινούμενα βλάπτονται. δῆλον ὅτι καὶ τῶν μυῶν ὅσοι τῶν ἀρχῶν τῶν εἰς αὐτοὺς διανεμομένων νεύρων ἔχουσιν ἐλι τ ιῶ τὸν τράχηλον νωτιαῖον. βλάπτονται καὶ αὐτοὶ κατά τε τὸ νωτιαῖον πάθη καὶ τῶν ἀπὸ αὐτοῦ πεφυκότων νεύρων. ὁπόσοι δ' εἰσὶ καὶ τίνες οἱ μύες ὅτοι, μεμαθήκατε ιῶ τῶν ἀρχῶν νεύρων ἀνατομῇ. ὡς πρόγε καὶ τ ἄλλα ὅσα χρὴ γινώσκειν ἡμᾶς ἑπόμενα συμπτώματα τοῖς ιῶ ῥάχιν ἀπονεύλων ἐν κυφώσεσιν τε ἢ λορδώσεσιν καὶ σκολιώσεσιν. ἐν ὧ δὲ δυσπόρῳ τῶν εἰς τὸ πρὸ ἄρθρων ὑπομνήματι γεγραμμένα πάντ' ἀκριβῶς ἔχεται σῷ ταῖς οἰκείαις ἀποδείξεσιν. ὧν ἐγὼ τὰ κεφάλαια νῦν ὑμᾶς ὑπομιμνήσκω, ὧν ἐνία μὲν ἤδη δῆλθον. ὅσα δ' ὅπως λέλεκται νῦν ἐρῶ πῶς τὸ μὴ δ' ἐν ταῦθα τι λείπειν ὧ λόγω. χρὴ γὰρ ὑμᾶς ἐπίστασθαι ὅτι ἀπονεύλου διάστασιά ποτε ἢ οἰκείας θέσεως ἤτοι γ' ἐκπώσεως ἢ πληγῆς ἢ τινος ὀγκου παρὰ φύσιν ὠμὶ ἀπομένα τὰ συμφυῆ τοῖς ἀπονεύλοις αὐτοῖς καὶ ὧ νωτιαίῳ νεύρωδη σώματα. διῆκε δὲ ὅδιν ὧ γρύπτ ταῦτα. τὰ μὲν ἕτερα τῶν ιῶ φύσιν μοείων. τὰ δὲ ἕτερα, τῶν παρὰ φύσιν. ὄγκοι τινὲς, ὃς Ἱπποκράτης ἑνὶ παραλαβὼν ὀνόματι, λέπλησεν ἄπειρα φύματα. δῆλον οὖν ὅτι ὧδὶ ἢ προγεγραμμένης κατατάσεως, ὦ ἐν ὧ δυσπόρῳ τῶν ὠμὶ σημείων ἔγραψεν, οἵτε ὧδὶ κείμενοι τοῖς τῶ τραχήλε ἀπονεύλοις ἑπαθον μῦδε. ἴσως δὲ καὶ φυματώδης τις ὄγκος ἐγρύετο πε, δι' ὃν ἢ πῦσαι φησὶν αὐτὸν πέπονα, πεφθέντων δ' ὑγιὲς ὂν τῶν φυμάτων. δια τοίνυν αὐτὸν ὠνόμασεν καὶ ἰωακχικὸς; ἢ ὅτι δ' ὑγιὲς ὂν τοῖς ἰῶ, ἄνευ τῶ πεπονθέναι τι τῶν ιῶ τὸν θώρακα καὶ πνεύμονα. τάυτι γὰρ δύνεται κωάγχη ἡ ἰωακχικὴ συνδρομὴ ἢ πνευμονικῆς καὶ πλευριτικῆς. καὶ πῶς τότῳ γ' ἔτι, ὧ ἢ εὐροχωείας ἀνθάνεσθαι ιῶ τὸν λάρυγγα. φαίνεται γοῦν καὶ ὧ προγνωσικῷ καὶ κωάγχας ὀνομάζων, ἅπαντα τὰ ιῶ ὄνερ τὸ χωείον γιγνόμενα πάθη δυσκολίαν ἢ ἀναπνοῆς ἐργάζομένας. φησὶν γὰρ ὅτως. αἱ δὲ κωάγχαι δεινόταται μὲν εἰσὶν καὶ τάχιστα ἀναιρεῦσιν, ὅσαι μήτ' ἐν τῇ φάρυγγι ἐκδηλόν τι ποιέουσιν, μήτ' ἐν ὧ αὐχένι, πλεῖσον τε πόνον παρέχουσιν καὶ ὀρθοπνοίαν. αὗται γὰρ καὶ αὐθημερὸν ἀσφυκτιόωσιν καὶ δύσπνοιαι καὶ τριταῖαι. καὶ τεταρταῖαι. ὁκόσαι δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως πόνον τε παρέχουσιν καὶ ἐπαίροντά τε καὶ ἐρυθήματα ἐν τῇ φάρυγγι ποιέουσιν, αὗται ὀλέθριαι μὲν ἧττον, χρονιώτεραι δὲ ὀλίγον τῶν πρόσθεν. οἵσι δὲ συνεξεδύθη φάρυγξ καὶ ὁ αὐχὴν, αὗται χρονιώτεραι. καὶ μάλιστα ἐξ αὐτέων ποιέουσιν, ἢν ὅ, τε αὐχὴν καὶ τὸ σῶμα ἐρυθήματα ἔχῃ καὶ μὴ παλινδρομήσῃ τὸ ἐρυσίπελας ἔσω. ἐκ τούτων μὲν ἄν τις ἐτεκμήρατο μιᾷ πάσῃ συγγενείᾳ πάντα ιῶ ὄνερ τὸ χωείον πάθη τῶν ἀναπνοῶν ὁπόσων βλάπτοντα, κωάγχας ὀνομάζειν αὐτὸν οὔπω τῶν ἰατρῶν εἰθισμένων. τὸ μὲν τι, κωάγχην ὀνομάζειν διὰ τοῦ κ. τὸ δὲ συνάγχην διὰ τοῦ σ. πολὺ δὴ μᾶλλον, ὁ δὲ παρασυνάγχην τι καλούτων, οὐ δὲ παρακυνάγχην. ἡ γὰρ τῶν ὀνομάτων πολυεργέια, μετὰ ἢ τῶν πραγμάτων ἀμελείας ἤρξατο. καὶ διὰ ὄνερ, τέτταρα μὲν ὀνόματα πεποιήκασιν. ἁπλοῦντα δ' ὧ αὐτῶν εἰπόντες πάθη τέτταρα καὶ γράψαντες, αὐτῶν τὰ γνωρίσματα παραλελοίπασιν. ὄνερ τοίνυν

ἐμοὶ προχειρισθὲν ἅμα τῇ ΚΠ τὸ διὰ τόρου τῶν διὰ μέσου ζήσει. τίνα οὖν ὅσα τὰ τέτταρα πάθη, τὸ μὲν ΓΩ καὶ πρῶτον αὐτῶν, ὅτ' ἂν ἡ φάρυγξ φλεγμαίνῃ, φάρυγγα δ' ὀνομάζω τὴν ὠδὴν τοῦ σώματος χώραν εἰς ἣν ἀνίησι τό τε τοῦ στόματος καὶ τὸ τοῦ λάρυγγος πόρας. ἕτερον δὲ διὰ τόρου ὅτ' ἂν μήτ' ἄλλό τι τῶν ΚΠ σώμα, μήθ' ἡ φάρυγξ, ἀλλὰ μηδὲ τῶν ἔξωθεν τι φαίνεται φλεγμαῖνον. ἀδηδσις ἢ πνίξεως εἶη ΓΟΡ κάμνοντι ΚΠ τὸν λάρυγγα. τρίτον δ' ὧδι τούτοις, ὅτ' ἂν ἡ ἐκτὸς χώρα ΓΩ φάρυγγος φλεγμαίνῃ. καὶ τέταρτον ὅτ' ἂν ἡ τοῦ λάρυγγ⊙ ἐκτὸς ὁμοίως διατεθῇ τῇ ἔντος. ἀλλ' ὧδι τούτοις γε ΚΠ τὸν αὐχένα γίνεται τὰ πάθη ὁπόταν λεληθέναι πάσιν, εἰς τὴν πρόσω χώραν μεθισαμένων τῶν στονδύλων. ποτὲ μὲν αὐτῶν μόνον τῶν κοινωνούντων αὐτοῖς μυῶν εἰς ὄγκον τινὰ παρὰ φύσιν ἀρθρώντων, ἢ τινὸς φύματος συσάντος. γίνοται δὲ καὶ τοῦ στόματος συγκακωθέντος αὐτοῖς. ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν σωματούντων αὐτῶν μυῶν ΓΟΡ λάρυγγι. καὶ πρὸς τούτοις γ' ἔτι τῶν ἰδίων αὐτοῦ τοῦ λάρυγγος μυῶν, ὑφ' ὧν ἀνοίγνυται. ταῦτ' οὖν ἅπαντα τὰ πάθη δυσχέρειαν μὲν ἕνα ἐργάζεται ΚΠ τῇ ἀναπνοῇ, ὀλίγῳ δ' τοῦ πνιγμῶδες κίνδυνον ὧδι φέρει. δυσκόλως ἢ ἁπαξαπάντων, ⊂ μή τοι ⊂ ἀλυδσιν, ὁπότε μᾶλλον ἀνακόπτει τὸ ποτὸν αὐτοῖς εἰς τὰς ῥίνας. γίνοται ἢ ΓΩ φλεγμονῆς αὐτῶν ὠδιδαυόσης, ⊂ τὰ πρὸς φάρυγγα τε καὶ γλῶτταν αὐτοῖς συνεξαίρεται, καθάπερ αὐτὸς ἔγραψα. ἀλλ' ὁ λεῖπται νῦν ὁ προκείμενος λόγος τῶν τοιούτων συμπαθειῶν ΓΩ διηγήσει, ἑτέρων γὰρ ἐνεργειῶν ἀπώλεια γίνεται ΓΩ γλώττης παθόντος. ἴσθι δ' ἡ βλάβη μιᾶς ἐνεργείας ὅλη, οἱ πεπονθότες δὲ τόποι πλείους, τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἄλλων συμπτωμάτων διοριζομένοις τούτοις ἡμῖν εὑρίσκειν πρόκειται νῦν. ἀνδι μὲν γ' τῶν παθῶν ΓΟ τῶν ἀναπνοικῶν ὀργάνων ὁτιδὴν εἴτε ΚΠ πρωτοπάθειαν εἴ τε ΚΠ συμπάθειαν, ἀδιάφορον ὅλη βλάβῃ τῇ ἀναπνοῇ, ἐπεὶ δ' αὐτά τε τὰ ἀναπνδυσικὰ πλέω τετύχηκεν ὄντα, πρὸς δ' αὐτοῖς, ἕτερος ἀριθμὸς ὅλος ὀλίγος ὅσι μορίων οἷς συμπάσχειν πέφυκεν, οἱ διορισμοὶ πολλοὶ γεγόνασιν, οἷς χρώμενος ἄν τις, εὐέσποιτό τ' ἰδιοπαθοῦντας ἑκάστω τε καὶ οὐ συμπάσχοντας αὐτοῖς τόπους. ὀλίγοις δ' ὧν ὧδι αὐτοῦ μόνου τ' ΓΟ ἀναπνοῆς εἴδους, ζητεῖν τεκμήραδι τι, περί τε τοῦ πάσχοντος τόπου καὶ ΓΟ διαθέσεως αὐτοῦ. φανεροῦ γὰρ ὁ κάμνων ὅλον τὸν θώρακα κινῶν ΚΠ τῶν ἀναπνοῶν, ὡς ἐμποδὼν μὲν ἄχρι τῶν λεπτομερῶν, ἀνίκειν αὐτοῦ τῶν κινήσιν. ἑκατέρων δὲ ἄχρι τῶν ἐπωμίδων. ὀπίσω δὲ ἄχρι τῶν ὠμοπλατῶν. ἐκτάντες ΓΟ ἀναπνοῆς ζήτησιν γίνεται πρῶτα διαθέσεως, μιᾶς μὲν, θερμασίας φλογώδους κατά τε τὸν πνεύμονα καὶ τῶν καρδίαν. ἑτέρας δὲ, ψυχρασίας κατά τε τῶν ἀναπνδυσικῶν ὀργάνων. ἐφ' οἷς τρίτης, ἀῤῥωστίας ΓΟ κινήσης διαπάμενος οὖν μοῦς τοῦ θώρακος. ὠδὶ σκέψασθαι τοι χρὴ τοιάδε τινὰ ἀναπνοὴν θεασάμενον τινά, πρῶτον μὲν οὖν σφυγμός. ζητήσουσι γὰρ ἅπαντες, τὸ πλῆθος ΓΟ θερμασίας, ὡς ζητῆ διὰ τῶν προγνώσει γεγράφθαι. διὰ τόρου ἢ τῶν ἐπνοὴν, εἰ πολλὴ καὶ ἀθρόα καὶ μετὰ ἐκφυσήσεως γίνεται. καὶ τρίτον ὠδὶ τούτοις, ἄψασθαι τοῦ θώρακος, ΚΠ τὸ σῶμα. διακαιόμενον γὰρ εὑρῶν τις αὐτὸ, ὅτως ἂν ἔχοι πάντα τὰ γνωρίσματα τοῦ πλήθους ΓΟ θερμασίας. ἐξ ὧνπερ προορχοῦμαι αὐτοῖς ἐρυθρὸς πρόσωπόν τε καὶ ὀφθαλμῶν. καὶ κεφαλῆς διακαὴς, καὶ δίψος ἰσχυρὸν, καὶ γλώσσης ἐγρὰς τε καὶ τραχεῖα, αὐτοῦ τε τοῦ κάμνοντος καίεσθαι λέγοντος, εἰ δὲ τῶν ΓΟ φλογώσεως σημείων μετρίων ὑπαρχόντων, ὁ θώραξ ὠδὶ πλέον διαπέλοιτο, σφυχρασία τις ὅσι ζῶν τοῖς ἀναπνδυσικοῖς ὀργάνοις. ὥς τε ἤτοι τὸ ποδὶ τ' λάρυγγα τί πε πονθῶν, ἢ πλῆθος ὑγρῶν ὁ πνεύμων, ἢ ὁ θώραξ ἐμπέπλησται, ἢ φῦμα τί φύεται κατ' αὐτόν, ἐξ ὧν γένοις ὅσι, καὶ τὸ καλούμενον ἀπόστημα. τὰ μὲν οὖν ΚΠ τὸν λάρυγγα, διήλθομεν ὅσα ΚΠ συμπάθειάν τε καὶ πρωτοπάθειαν πάσχει. τὰ δὲ ΚΠ πνεύμονα καὶ θώρακα, μικρὸν ὕστερον ἀκριβέστερον διορισθήσεται. πρόκειται γὰρ ζῶν τοῦ παρόντι, τὰ τοῦ νωτιαίου διελθεῖν πάθη, τά τ' ἄλλα, καὶ ὅσα ΚΠ τῶν καλουμένων ἀτονίαν πάσχει. γίνεται δὲ ἀτονία, ποτὲ μὲν διὰ τὸν ἐγκέφαλον, ὡς ἂν παρὰ ἐκείνου τὰς δυνάμεις ἀμφοτέρας ἔχοντος αὐτοῦ, τῶν τε αἰσθητικῶν καὶ τῶν κινητικῶν. ζῆσαι δὲ καὶ κατ' αὐτὸν μόνον τὸν νωτιαῖον πρωτοπαθόντα διά τινα δυσκρασίαν οἰκείαν, ἢ τοι καθ' ὅλον αὐτὸν, ἢ ΚΠ διαφθείροντα μόρια γεγονυῖαν. ἧς δ' εἰς ζῆνοιαν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἀφίκνηνται, καί τοι θεώμενοι πολλάκις ζῆ νόσοις ἐκλύτους τινὰς αὐτῶν ὄντως ὄντας, ὡς μόγις κινεῖν οὖν ΓΟ χειρὸς δάκτυλος. ὅμως δ' ἀναπνέοντας ἅπασιν τοῖς τοῦ θώρακος μορίοις. μὴ δ' οὖν μὴ δὲ διαλιποῦς θερμασίας ἀναγκαζούσης αὐτοὺς ὧδι μεγάλῳ ἀναπνοῇ ἀφικνεῖσθαι. συμβαίνει δὲ αὐτοῖς οὕτω διὰ τοιαύτην αἰτίαν. τὸν ἀεὶ ἐκπνοὴν, ἀεὶ φερόνδε ἐγάζονται μόναι, κατ' ἐκείνους οὖν καιρὸς, ζῆ οἷς ἡσυχάζει τὸ ζῶον ἐῤῥωμένως. ὁπότ' ἂν δ' ἀῤῥωστῶσιν αὗται μόναι μὲν, πληροῖ τὴν χρείαν ΓΟ ἀναπνοῆς ἃ διώανται. βοηθοῦσιν δ' οἱ μεσοπλεύριοι μύες, αὐταῖς πυκνοῖς τε, κἀπειδὰν ἔτι πλέον⊙ εἰσπνοῆς δέωνται τὸ ζῶον, ὅτως ἤδη καὶ οἱ ὑψηλοὶ πάντες, ὧν οἱ μέγιστοι, τὰς ὠμοπλάτας ἑαυτοῖς συγκινοῦσιν ῥᾳδίως. ὅτ' ἂν οὖν ἰσχνὸς ἄνθρωπος ἅπασιν τοῖς τοῦ θώρακ⊙ μορίοις ῥώννυσθαι, μὴ μόνον πυκνὸν εἰσπνέοντα, πῶς ἐπισκέψαι τὴν ἰκανότητα τήν τε πυκνότητα ΓΟ διαστολῆς τοῦ θώρακος καὶ τὰ ΓΟ ῥινὸς πτόρυγια. ταῦτά τε γὰρ, αὐτὸν εὑρήσεις πῶς ἐλλοντα, καὶ μικρὰν τὴν διαστολὴν τοῦ θώρακος ἐργαζόμενον, ὃ χ ὥσπερ οἱ ΔΠ πλῆθος θερμασίας ἐν πυρετοῖς ἰσχυροῖς ἐῤῥωμένοι τὴν δύναμιν. ὧν πλεῖστον γὰρ αὐτοὶ τὸν θώρακα διαστέλλουσιν ὅλον. ἀλλ' ὅδ' ὅδι ΔΠ σφοχωείαν τινὰ τῶν ἀναπνδυσικῶν ὀργάνων, ὡς ἐν κωάγχαις τε ⊂ ταῖς ἐκ πολλοῦ ⊂ ἀθρόας καταῤῥύσ δυσπνοίαις. ἢ ⊂ δι' ἀμφότερα, καθάπερ ἐν ποδαγρικαῖς πνευμονίαις, ὅτοι γάρ εἰσιν οἱ μεγίστου τε ⊂ πυκνότατον ἀναπνέοντες. ὥς πως δὲ δι' ἀῤῥωστίαν διαπάμενος, ἅπαντα τὰ μόρι τοῦ θώρακ⊙ ἀναγκάζοντ διαστέλλειν, ὅτω καὶ ΔΠ μορικὴν ἀτονίαν ἑνός ἐξ αὐτῶν μορίου. ὁ γὲν γυμνασιὴς σεκὲνδυς, ὡς ἂν οἷς ἐπαχθῆ παρακολουθεῖν διαπάμενος, ἀιδάνεσθαι ⟨αφῶς ἔφη, ΓΟ ΚΠ τὰς φρένας ἀτονίας, δι' ἣν ἀναγκάζ⊙ καὶ οὐ μεθιστάμενος αἰεὶ κινεῖν, καί ποτε καὶ οὐ ὑψηλός. καὶ ποτὲ καὶ ποδιβαλὼν ζῶντι τοῖς καθ' ὑποχόνδρια χωρίοις, ἥκειτο μονῇ τῇ ΔΠ τῶν φρενῶν ἀναπνοῇ, καθ' ὃν ἠσύχαζε διηνεκὲς χρόνον. εἴτε δὲ αὐτοῦ τοῦ ΚΠ τὸ διάφραγμα μυός, εἴτε τῶν ἡκόντων εἰς αὐτὸ νεύρων, εἴτ' ἀμφοτέρων ἴσως ἀτονία, δύσκολον ἐφαίνετό μοι διορισθῆναι. τὴν δ' αὐτὴν ἀναπνοὴν ἐθεασάμην τινὰ καὶ ἄλλον ἔχοντα, λακτισθέντα μὲν ὑφ' ἵππου ποτὲ ΚΠ τῶν ὑποχονδρίων ἰσχυρῶς ὡς ἀχθηναῖ κινδυνῶσαι, φλεγμαίνοντ⊙ αὐτῷ τοῦ διαφράγματος. ὡς δ' ἐκ τοῦ κινδύνου τούτου διεσώθη, παραμενάσης ἀεὶ ΓΟ

ἀτονίας

ἀπονίας αὐτῷ. ἑτέρῳ δὲ ἐκ πολυπνευμονίας ἰσχυρᾶς ἀναπομιζομένῳ, ἀναιδῶντος ἐκ τῶν ὀπίσω τε καὶ ᾠ, δόρυ μέρδιν ὁ βραχίων ἐγγύετο, καὶ τοῦ πήχεως ὁμοίως τὰ πλεῖστα μέχρι δακτύλων ἄκρων. ὀλίγον δέ τι καὶ πῶς τῶν λίνυσιν ἐλάβησαν ᾠοι τούτῳ, τὰ κατὰ τὸ πρῶτον καὶ διϐύτερον μεσοπλεύριον νεῦρα βλαβῆναι συμϐέϐηκε. φέρεται δ' αὐτῶν τὸ μὲν πρῶτον ἀξιόλογον ὑπάρχον τοῦ μεγέθει, διὰ βάθους, ἀναμιγνύμενον δὲ τοῦ πῶ αὐτοῦ, καταχιζόμενον δὲ εἰς μοίρας πολλὰς, ἃς ᾠ ταῖς ἀνατομαῖς ἐθεασάμεθα. καί τινας αὐτῶν ἄχρι δακτύλων ἄκρων διὰ ᾠδὴν χώρας τοῦ πήχεως ἀφικνουμένας. τὸ δὲ διϐύτερον νεῦρον λεπτὸν ὄν, οὐδενὶ μιγνύμενον ἑτέρῳ, διὰ τοῦ μαχάλης ὑπὸ τοῦ δ' ὄρματι πῶς τὸν βραχίονα φέρεται, καταχιζόμενον εἰς τὸ δ' ὄρμα τῆς ᾠδῆς τε καὶ ὀπίσω χώρας αὐτοῦ. ταχέως ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐθραπσύθη φαρμάκου τινὸς ὠδὴ τοῦ ἐκφύσεως τῶν νεύρων, κατὰ τὸ πρῶτον τε καὶ διϐύτερον μεσοπλεύριον. ὥσπερ ἄλλοι τινὲς, ἅμα ἄμφω τὰ σκέλη κατὰ
01 βραχὺ παραλυόμενοι, διὰ τῶν ἰατ' ὀσφῦν ὠδὴ τεθέντων φαρμάκων, ἐκείνου τοῦ χωρίου καθ' ὃ τὰ τῶν σκελῶν ἀρφύεται νεῦρα τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, μηδ' ᾠ ἡμῶν ὧν τεθέντων αὐτοῖς τοῖς παραλελυμένοις σκέλεσι φάρμακον. οὐδὲ γὰρ αὐτῶν ἴδιον ὧν τὸ πάθος, ἀλλὰ τοῦ μυελοῦ. ἑτέρῳ δὲ μεγάλης ἐκπυήσεως γενομένης ᾠ τε τῷ ἡβῇ τῶν ἑτέραν τῶν ωυγῶν χωρίον, καὶ τοῖς πρώτοις μορίοις τοῦ κατ' αὐτὸν σκέλους, ἐγυμνώθη μὲν ᾠ τῇ χειρουργίᾳ τὰ τοῦ σκέλους ἐκείνου νεῦρα. θεραπευθέντος δὲ τοῦ χωρίου, ἀνισκίνητον ὧν ὅλον τὸ κῶλον, ἐφ' ὃ ἔσχατόμενος ᾠ γνωμένης φλεγμονῆς ὑπολελεῖφθαι τι σκιῤῥώδες ᾠήνιν τῶν νεύρων ὡς πῶς τοιαύτῃ διαθέσιν ἁρμοσάμενος, ὠδὶ τοῦ ωεπονθότος μόνου χωρίου ὧν τιθεὶς ὠδὶ τὰ ἥλια φάρμακα, τελέως τὸν ἄνθρωπον ἰᾶσάμενον. ὥσπερ δὲ ὠδὶ τῶν κατὰ τὸ πρόσωπον ἔργων μορίων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὅτ' ἂν ἀπόλλυται μία τις ᾠδὴ ἔργεια, χὴ ποιητικὴν αὐτῆς μοῦν μόνον, ἢ τὸ νεῦρον αὐτοῦ ωεπονθέναι νομιστέον. εἰ δὲ πλείους ᾠδὲ ἔργειαι βλαβεῖεν, εἰ μὴ καθ' ᾧ χωρίον, ἐγχωρεῖ καὶ τοῦ μῦς αὐτοὺς ωάντας ἐκ τινος αἰτίας βεβλάφθαι κοινῆς. ᾠδὲχεται δὲ
20 καὶ κοινόν τι τῶν μυῶν ἐκείνων νεῦρον εἶναι τὸ ωεπονθός. ἰχθῦς γοῦν τὶς ᾠ ποταμῷ θηρεύων, καὶ καταψυχθεὶς τὰ πρὸς τὴν ἕδραν τε καὶ κύσιν, ὡς χωρὶς πρὸαιρέσεως ἐκρεῖν αὐτοῦ, τό τ' ἀφρόστημα καὶ τὸ οὖρον, ἐθεραπεύθη ταχέως ὑπὸ τῶν θερμαινόντων φαρμάκων ὠδὶ πιθέντων τοῖς ωεπονθόσι μυσίν. ἕτερος δὲ ἄνθρωπος φανερᾶς αἰτίας τοῖς αὐτοῖς πρόπεσὼν συμπτώμασιν, ᾧ πολλῷ χρόνῳ διὰ πολλῶν βοηθημάτων μόγις ὑγιάσθη τῶν καθ' ἱδρῶτα ὅσῳπερ αὐτῷ παύοντων νεύρων. ὅπερ οὖν ἐφ' ὑμῶν ἐγένετο ἐπὶ τοῦ ἀρχῆς, ὅπερ καὶ νῦν εἰπὼν ἐφ' ἑτέρου τι μεταβήσομαι. γινόσκων τὶς ἐξ ἀνατομῆς ἕκαστον τῶν ἀφ' τοῦ νωτιαίου νεύρων, εἰς ὅπ παραγίνεται μόριον, ἀπείϐως διαγνώσεται οὓς ωεπονθότας τόπους. ὀργῷ δ' ὑμεῖς τὴν Βάσανον τούτων ὠδὶ τῶν ὀργάνων ᾧ τέχνης εἰλήφατε, πολλάκις ἑωρακότες ὠφέλειαν ᾠαργῆ γιγνομένην τοῖς κάμνουσιν, ἐκ ᾧ τοιαύτης διαγνώσεως. οὐ μόνον γὰρ σκέλη καὶ χεῖρας ἐκῆ καὶ μάτην οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἀνατρίϐουσι φαρμάκοις θερμαίνουσι δ' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, ἀμελήσαντες τοῦ τύπου καθ' ὃν ὁ νωτιαῖος ἢ τι τῶν ἀπ' αὐτοῦ βλάπτεται νεύρων. ἀλλὰ
50 καὶ τὴν λεφαλῆν οὐ πῶ πολλοῦ τινὸς ἤλκωσαν, ὠδὶ πιθέντες φάρμακα τῶν ωάνυ θερμαινόντων, ἡγούμενοι διὰ τῶν ἀνακαλέσασθαι τὴν ἄισθησιν αὐτῆς ἰσχυρῶς βεβλαμμένην. ὃν τινα καὶ αὐτὸν ἡμεῖς, ἰασάμεθα, τὸν τε ωεπονθότα τόπον εὑρόντες ἐκ τε τῶν ἄλλων συμπτωμάτων καὶ τῶν πῶ καταρκτικῶν αἰτίων, ἕκαστον ἀνερωτήσαντες, ὧν ᾧ ἓν καὶ τόδε πάμπολυ ὑστερεῖ ἔφη σὺν αὐτῷ ἀνέμῳ σφοδροτάτῳ γενόμενον ὁδοιποροῦντος πότ' αὐτοῦ, διαῤῥῆξαι τὴν ἐφεστρίδα κατὰ τὸν πρόχυλον, ὡς αἰσθέσθαι σαφῶς ψύξεως ᾧ αὐτῷ γενομένης ἰσχυρᾶς. ὠδὶ, στάμενος οὖν τὶς ἐκ τῶν πρώτων τοῦ νωτιαίου ωονοῦντων ὠδὶ τὴν κεφαλῆν ἀναφερομένων νεῦρα τέτταρα, διὰ ὧν τὴν αἴσθησιν ἔχει τὸ πρὸς αὐτὴν ὄρμα ῥᾳδίως ἀνέγνω τὸν ωεπονθότα τόπον, οὐ θραπευθέντος, τὸ ᾧ κεφαλῆς σωτεθραπεύθη ὄρμα. μηδ' ᾧ αὐτὸ κατὰ πρωτοπάθειαν ωεπονθὸς. ἀλλ' οὔτε ταῦτα τὰ νεῦρα γιγνώσκοντες, οὔτε τὰ καθ' ἕκαστον μέρος ὅλου τοῦ ὄρματος, οἱ ἰατροὶ, πρὸν αὐτοῖς ἐλαχίστῳ μορίῳ, ᾧ κατὰ τὴν ἀρχὴν τ' νεύρα πῶσφέρειν τὰ βοηθήματα, τοῖς ὀδὲν ωεπονθόσιν ᾠοχλοῦσιν ἐγὼ δὲ ὑμῖν ἔδειξα πολλάκις ᾗα
40 ᾗ, ᾧ αὐτῷ ᾧ νωτιαίῳ τ' οἷον ῥίζαν ἔχοντα. ἰνὰ δ' οἷον ἐκ κλάδων μεγάλων ἀρχιζόμενα ωεφυκότων ἐκ τοῦ νωτιαίου. ἰὼ πάλιν αὐτὰ ταῦτα χιζόμενά τε καὶ διανεμόμενα. τὰ μὴ εἰς πολὺ πάνυ μέρος τοῦ ὄρματος. ᾗα δὲ εἰς ἔλαττον. ὥστέ με θαυμάσαι τ' ἀναϐμικῶν ἀνδρῶν ἀγνωσάντων αὐτὰ, ἰὼ ζητόντων ᾧ τὰς παραλύσεσιν τῶν αἰτίαν, διὰ ἰὼ ὀκ ἀεὶ κίνησις τε καὶ ἄισθησις ἀπόλυται τῶν παραλελυμένων μορίων. ἀλλ' ᾠίοτε μὲν ἡ κίνησις. ᾠίοτε δὲ ἡ ἄισθησις. ᾠίοτε ᾗ ἦτε κίνησις ἰὼ ἡ ἄισθησις. οἷον ᾗ γὰρ τ' εἰς οὖς μῦς διανεμομένων νεύρων τὰ λέπτανα, διεκπίπτειν ὧν τὸ ὄρμα. ἰὼ διὰ ὃν ἐπεισλὼν πάθη τὸ κατακιζόμενον εἰς τὸν μῶν νεῦρον, ὠδὶ μὴ ταῖς μεγάλαις αὐτ' διαθέσεσιν, ἀμφότερα δὲ βλάπτεσθ τίω τε ἄισθησιν ἅμα τ' κίνησιν. ὠδὶ δὲ ταῖς ἐλάττοσιν διασώζεσθαι μὴ ἐπὶ τὴν ἄισθησιν, ὡς ἂν οὐκ ἰσχυρᾶς δεομένην διωάμεως. ἀπόλυσθαι δὲ τ' κίνησιν οὐ δυναμένην γίνεσθαι χωρὶς ῥώμης διωάμεως. οἷς γάρ τις μῦς ᾠίοτε κινῶν ὅλον τὸ σκέλος, ἢ τ' χεῖρα διὰ ὃν ῥώμης δεόμενος, ἐπεισλὼν πάθη μηκέτ' ᾠργεῖν διωάμεως, ἀκίνητον μὲν ὀργάζεται τὸ κῶλον, ἡ δὲ ἀισθητικὴ
50 διωάμις, διαγνωσικὴ τῶν κατὰ τὸ μόριον οὖσα παθῶν, ἀβλαβὴς αὐτῷ διαμένει, μὴ δεομένη μεγάλης ἰσχύος. τό τε γὰρ ωαθεῖν οὐδ' ᾗν ἦπον ἀλλὰ διὰ μᾶλλον ὑπάρχει τοῖς ἀισθητοῖς. ἦτε διάγνωσις τ' πάθος αὐτάρκως γίνεται, καὶ διαῤῥῶσον διωάμεως. ὠδὶ μὲν οὖν τῆς τοιαύτης παραλύσεως, ὁ λόγ αὐτῶν πιθανὸς ὄδιν. ἐφ' ᾗς δ' ἡ μὲν ἄισθησις ἀπόλωλεν, ἡ δὲ κίνησις σώζεται, τινὲς μὴ οὕτω ματαίους εἰρήκασι λόγους, ὡς ἄμεινον εἶν σιωπᾶν αὐτούς. ᾠίοι δ' ἀισθανόμενοι διὰ τοῦ ζητήματ ἀπορίας, οὐκ ὄκνησαν εἰπεῖν οὐδεπώτ' ὦφθαι τοιοῦτο παραλύσεως εἶδ, ἐν ᾧ τῆς ἀισθήσεως ἀπολωλυίας, ἡ κίνησις σώζεται. τοῖς γὰρ ἀρχαίοις μὲν τῶν ὀργάνων τῆς τέχνης ἀναγορεύσασι δ' ἑαυτοὺς πρώτας αἱρέσεως, οὐδὲν ἀπόλυκτον ὄδιν, ἀλλ' ἅπαν ἑτοίμως ψεύδονται, καὶ γράφουσιν ᾗα μὲν ὡς πολλάκις ἑωρακότες. ὧν οὐδ' ὄναρ, οὐδὲν εἶδον πότε. πολλὰ δ' ἀδεπότ' ὦφθαι φασὶν, τῶν σωεχῶς αὐτοῖς ὁρωμένων. ἤδη ᾗ πῶς ὡμολόγηται τοῖς ἰατροῖς, ἐκ μὲν τοῦ στόμαχον καὶ ᾗ γαστρὸς, ἐμεῖσθαι τὸ αἷμα. μετὰ δὲ βηχὸς, ἐκ τῶν ἀναπνευστικῶν ἀγγείων. ἐκ δὲ τῶν κατὰ φάρυγγα

καὶ γαργαρεῶνα χρεμπτομένοις, ὥσπερ ἐκ τοῦ στόματος ἁπλῶς ἀφιπτύεσθαι. τιθεάμεθα δὲ πολλάκις ὅτ' ἂν ἀθροώτερον ἐκ τῆς κεφαλῆς ἱκαταφορήται ⸋ μάλιστα τοῦ γαργαρεῶνος ᾠδύν, ὡς πρὸς τὴν φάρυγγα μετὰ βηχὸς αὐτὸ ἀναπτύομένου, ἐμπίπτον γὰρ αὐτίκα ⸌τοῦ λάρυγγι βηχά κινεῖ, ¦πρόσχειν ἔν σ' εἶναι μάλιστα μή ποτε δόξωμεν ἐκ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ἀναφορέσθαι τὸ αἷμα. καθάπερ ἤδη τινὰς ἐγνωκότας ἰατροὺς ⸌πολλάκις ψευδῶς, ἀφ' ὧν ἐσφάλησαν αὐτοί. νομίσαντες οὐκ ὀρθῶς ἀφεῖναι πολλοὺς τ̃ ἀρίστων ἰατρῶν, χαλεποτάτην ἔν τ̃ τοιαύτην αἱμορραγίαν, ὡς ἂν τοῦ πνεύμονος ἰσχυρῶς πεπονθότος. σὺ δὲ γ' μικρὸν τινὸς ἀγγείου ῥῆξιν, ἐκεῖθεν γίνεσθαι κατ' αὐτόν. ἐγχωρεῖ δὲ καὶ κατὰ διάβρωσιν, ἢ ἀνάβρωσιν, ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάζειν ἐθέλῃ, γίνεσθαι πολλάκις αἵματος ἀναφορὰς ἀθρόας μετὰ βηχός. ὅτ' ἂν γ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, ἐκ διαλειμμάτων ὀλίγον ἑκάστοτε μετὰ βηχὸς ἀνεπτυκὼς τὶς αἷμα φαίνηται. μετὰ ταῦτα δὲ ὑστέρον αὐτῷ μὴ τε διαπτώσεως ἀφ' ὑψηλοῦ συμπεσούσης, μήτ' ἐν ῥιγώσει, ἢ παλαίσμαις σφοδρᾶς πλώσεως, ἀλλὰ μὴ δ' ὧν πεσσόντος τινὸς ⸌τοῦ θώρακι βάρους, αἷμα βηχὶ πολλῷ αἱμορραγίαν γνησίαν συμβῇ. διατάλοιπον ἂν εἴη σῇ τῷ ἀνάβρωσιν ἀξιόλογον γνωμοῦν, ἀναβηχθῆναι πλέον αἷμα. πολλοὶ δὲ τ̃ οὕτως πασχόντων μόρια ἅττα τ̃ πνεύμονος ἅμα ⸌τοῦ αἵματι συναπολωλέγκασιν ⸋ σῇ ὄντα προσηκόντως παρακολουθεῖν ὧν μελῶς εἰ ἀφρῶδές τι συναπεπύθη. ⸋ γ' ἡ ὄντα βεβαιώτατον ὅτι γνώρισμα ⸌ἐκ τ̃ πνεύμονος ἀναγωγῆς, ὥσπερ ὅταν ἀπὸ βρογχίου τὶ μόριον, ἢ ἀρτηρίας χιτῶνος, ἢ φλεβός, ἢ κἀ τ̃ σαρκὸς αὐτῆς τοῦ πνεύμονος ἀναφέρηται. τούτων δ' οὐδὲν, ὧν φαίνεται τοῖς ἐκ τοῦ θώρακος ἀναβήσουσιν αἵμα. καθάπερ δὲ ὀδυνή τις τοῖς ἐκ τ̃ πνεύμονος. ὡς ἂν ἐλάχιστα δ' ὀνεῦρα πρὸς τ̃ ἔκτης συζυγίας τ̃ ἀπ' ἐγκεφάλου λαμβάνοντος. ⸌ἢ ἐξωθεν αὐτὸν ὑμένι πεδιέχοντι, διανεμόμενα. ⸌ἢ βάθει δὲ, ἐκ ἐπεκτεινόμενα τοῦ ἀπλάγχνου. ⸌ἢ θώρακι δ' ὡς ἰδεῖ πολλὰ μὲν ἐκ τῶν ᾠδύν μορῶν ὅτι νεῦρα. πολλὰ δὲ ἔξωθεν, ἀφ' ὧν ἀισθάνεται τάχιστα τ̃ ὀδυνηρῶν διαθέσεων. ἀλλὰ ⸋ διότι μυώδης ἦν ὁ θώραξ ὅτι, ⸋ ὀστώδης. ὁ πνεύμων δ' ἄβλητός τε κἀ χαῦνος. ὠθτείνεται ἦν ἡ τ̃ θώρακος. αἰσθάνεται δ' ἡ τ̃ πνεύμονος ὀδυνῶν. ὅτ' ἂν δὴ ἁλγήσειε τὶς ᾧ ὁπῇ μόριον, ἐκ τ̃ θώρακος ἀναβήσῃ τε μὴ πολὺ μὴ δ' ὀρυθρὸν, ἀλλ' ἠδὴ μελαινόμενόν τε ⸋ θρομβόμενον αἷμα, τούτῳ πρῶτον παθεῖ ἦν ὁ θώραξ, ἀνάγκη δὲ δι' τ̃ πνεύμονος ὅτως τὸ αἷμα, καθάπερ ⸋ τὸ πύον ᾧ δὶς ἐμπυησῖς πάθεσιν, ἐφ' ὧν μεταξὺ θώρακός τε ⸋ πνεύμονος ἀιδήκτως περιέχεται. ὅτι ἢ κἀ τὸ μεχρωσμένον ὁπωσδήποτε φλεγμαῖνον φαίνηται, κἀ ἡ ⸌τὸ μετὰ δόξαν ⸌τομνημα τὸ πεμπτὸν εἰρήσεται. νῦν δὲ πρὸς τὴν ὠγιγνομένην ἑλκώσεων, ταῖς τοῦ αἵματος ἀναφοραῖς ἀκόλουθον εἰπεῖν. ᾧ ἦν γ' ⸌τοῦ πνεύμονι ⸋ μᾶλλον γίγνεται, καὶ ἴσως ἦν ἀβράπτυτα παντάπασιν ἔσεσθαι. ᾧσιν δὲ δυσθεράπευτα. ἡ ⸌δὲ τ̃ θώρακα ⸋ κολλᾶται τὰ πλεῖστα τ̃ ῥαγμάτων ἀγγείων, ἐφ' οἷς ἐπῆλθεν αἷμα. κἀ εἰ πᾶν ἐμείνειεν μέχρι πλείονος ἢ ἕλκωσις, ἀλλ' οὔτι γε τελέως ἀνίαζος γίνεται. τὰ δὲ ᾧ ⸌τοῦ πνεύμονι χωνίσαντα, καὶ ἀβράπτυθη ποτέ. ἱκαταλείπει τι λέψανον ᾧ αὐτῷ τυλῶδές τε κἀ συνεχῶδες, ὅτ' χρόνος πλεῖονος ἀναλύει ῥᾳδίως ὧν βραχείαις πλοφάσεσιν. σωναφαίρεται δὲ τοῖς πνευμόνιοις ᾠτευθεν ᾠσιν ⸋ ἡ ἱκαλουμένη πρὸς τ̃ ἰατρῶν ἐφελκὶς, καί τις αἵματος βραχὺς σταλαγμός. ἔστι δὲ ταῦτα κοινὰ ⸋ τ̃ ᾠ ἑτέρῳ τόπῳ γνωμοῦσιν ἑλκῶν. ἀλλὰ τὰ μὴ ἐκ στομάχου ⸋ γαστρὸς ἐμεῖν. τὰ δ' ἐκ νεφρῶν ⸋ κύστεως ἀρεῖν. τὰ δ' ἐκ τ̃ ᾠτέρων, διαχωρεῖν. τοῖς δ' ἐκ τ̃ ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἀδιώατόν ὅτι χωρὶς βηχὸς ἀναπτυσθῆναι. ἐαὶ δέ τις ἀναχρεμπτηταί τε ⸋ ἀφρώδη ⸌ποθ' αἷμα πλέοσιν ἐφεξῆς ἡμέραις. μήτε κεφαλῆς, ὀδυνῆς ἢ βάρος ἅμα συμπάσχοντος ἢ πλευρίτιδος. μήτε πλευρῆς αὐτόθι γνωρισμοῦς, ὧν σκεψαμένῳ καὶ τάτα τόν τε τ̃ ῥινὸς πόρον ἀκριβῶς ὅλον, ἐκεῖνον τὲ τ̃ στόματος τ̃ τόπον, ᾧθα σωτέρη ⸌πρὸς τ̃ ῥίνα. γίνεται γάρ ποτε τοιοῦτο σύμπτωμα, βδέλλης ᾧ ⸌τοῦ χωρίῳ τούτῳ πλοατιφυκυίας, ἢ τις αὐξάνει καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὡς τ' εἰ μὴ ταῖς πρώταις ἡμέραις ἐλάνθανεν ⸋ σμικρότητα, μετὰ βεῖς γε ἢ τέτταρας ἑτοίμως ὁρᾶσθαι. ἡ ⸌δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ἐκ τ̃ γαστρὸς ἐμεῖν ποθ' αἷμα βδέλλης ἱκαταποθήσης. ἔστι γε μὴν τὸ τοιοῦτον αἷμα λεπτὸν ⸋ ἰχωρῶδες ἑαυτ' ἐκ γαστρὸς, ἑαυτ' ἐκ ῥινὸς. ἑαυτ' ἐκ τ̃ στόματος φαίνεται ⸌φορούμενον. ὥστε τινὰ θεασάμενον αὐτὸ, ⸋ ποσάκι τῆς ἕξιν τ̃ ἀνθρώπου ἱκαταστκευάσθαι. ἐρωτήσαντά τε πρὸς τ̃ προσηκόντων αὐτῶν ἐπαύτων αὐτὸν ἐχάσθαι ᾗ τ̃ πράγματος ἀληθείας. ὑγιαίνοντος γοῦν ποτὲ ἀμέμπτως ἀνθρώπου τοιοῦτον αἷμα θεασάμενος ἐμούμενον, ἠξίωσε διηγήσασθαί μοι τὴν δίαιταν ἣν διῆγε τὸν ταῖς ἔμπροσθεν ἡμέραις. σὺν τοῖς ἄλλοις ἂν οἷς διηγεῖτο, καὶ ὕδωρ ἱκατέλεξεν, ὡς ἐκ τινος κείνης ὀπάνυ τι ἱκαθαρὸν ὕδωρ ἐχούσης, ἔπιεν ὕδωρ διψήσας νύκτωρ, οἰκέτου τινὸς αὐτῷ κομίσαντος. ὡς δ' ἤκουσα ταῦτα, προσανηρώμην αὐτὸν εἰ καὶ βδέλλαι ποτ' ὤφθησαν ᾧ ⸌ἐν κατὰ τὴν ἐείνην ἐκείνην ὕδατι. καὶ φάντος ἑωρακέναι, δοὺς ὠτπίδιον φάρμακον, ἐμεθῆσαι τὴν βδέλλαν ἐποίησα. ἑτέρου δ' ἀκμυπτομένου καὶ πτύοντος αἷμα τοιοῦτο, πυθόμενον ᾧ τῇ διαίτῃσει διατρίψαι τὸν ἀνθρωπον ᾧ λίμνῃ τινὶ ἱκατ' ἀγρὸν ὥρᾳ θέρους μετά τινων ἑτέρων παίζοντα γυμνασικὰς παιδιὰς ὁποίας εἰώθασιν οἱ νέοι παίζειν ᾧ ὕδατι, καὶ γινώσκων ᾧ ἐκείνῳ ⸌ἐν ὕδατι βδέλλας γνωμούσας, ἀγαγὼν εἰς αὐτὴν τὸν πάσχοντα, καὶ σκέψας τὸν πόρον ᾗ ῥινὸς δύθεν ᾗ ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἐθεασάμην ἱκατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον ᾧ ᾧ σωτέρη ⸌πρὸς τὴν ᾧ ⸌τοῦ στόματος χώραν ἡ ῥὶς, οὖσαν βδέλλης οὐρᾷ ἐγκατακεκρυμμένην ⸌τοῦ πόρῳ. βέλτιον οὖν, ἔδοξέ μοι, καὶ τοῦθ' ὑμῖν ἰσορῆσαι. ὅτι μὴ γ' ᾧ τοῖς τοιούτοις λόγοις ἀκριβὲς ὅτι τ̃ βλάβην, εἰ μὴ παντελῶς ἀρλωλὸς ἔκ τὸ ἱκατὰ φύσιν ὄργον ἅπαν τοῦ μορίου, πολλάκις εἴρηταί μοι, χεῖρον δ' οὐδέν, ἀναμνησθῆναι καὶ νῦν. ὅτι δ' οὐ ταυτὸν ὅτι φωνὴ καὶ διάλεκτος, ἀλλ' ἡ μὲν φωνὴ, τῶν φωνητικῶν ὀργάνων ὄργον, ἡ διάλεκτος δὲ, τῶν διαλεκτικῶν, ὧν τὸ μὲν ἐυειώτατον ὅτι ἡ γλῶττα, σωτελεῖ δ' οὐ σμικρὸν, ἥτε ῥὶς καὶ τὰ χείλη καὶ οἱ ὀδόντες, ὧδε διαμένουσι ὑμᾶς, ἀναμιμνήσκω. ἱκαθάπερ τε καὶ ποτὲ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων, ὅτι λάρυγξ ὅτι, καὶ οἱ ἐνοῦντες αὐτὸν μύες, ὅσα τε τούτοις νεῦρα τὴν ἀφ' ἐγκεφάλου παρακομίζει δυνάμιν. ἐαὶ μὲν οὖν οἱ πλείοντες ἢ οἱ ἀνοίγοντες τὸν λάρυγγα μύες, ἀκίνητοι γένηνθῶσιν, ἀφωνία παντελὴς ἱκαταλήψεται, ἤ οὗ τῷ πεπόνθοντα. ἱκαθάπερ γε καὶ ἀυσκίνητοί πως ἢ τινα παλμῶδη λίνησιν ἢ τρομῶδη, λάβωσιν ᾗ τὸ τῶ πάθους εἶδος, ἢ φωνὴ βλαβήσεται. παραπλησίως δὲ καὶ ἀσασμωδῶς ἢ κλονωδῶς κινοῦνται. καὶ μὴν τοι καὶ

ἀῤῥωσκοσι

ἀρρωστήσει πόθ' ἡ λιμώξεται αὐτῶν, ἤτοι λιὰ οἰκεῖόν τι πάθος, ἢ διά τι τῶν κινουμένων αὐτὸν νοσούντων, ἀμυδρὰν καὶ μικρὰν ὀργάσεται τὴν φωνήν. ἐὰν δ' ἄλλος τις τῶν κινουμένων τὸν λάρυγγα μυδρὸν, ὁποιονοῦν πάθει, βλαβήσεται μὲν πᾶσα ἡ φωνὴ βλάβῃ μικρὰν, οὔτε δὲ ἄφωνος ὁ οὕτως παθὼν ἔσται παντάπασιν, οὔτε σμικρόφωνος ἰκανῶς. ὥσπερ δ' οἱ λυσιώτατοι μύες τὸν λάρυγγα κινούμενοι εἰσίν, οἵτ' ἀνοιγνύντες αὐτὸν καὶ οἱ κλείοντες ἔτι καὶ τῶν φωνητικῶν νοσούντων τὰ παλινδρομοῦντα, μόρια μὲν ὄντα καὶ αὐτὰ τῆς ἐκτὸς συζυγίας τῶν ἀπ' ἐγκεφάλου πεφυκότων νεύρων, ὥσπερ καὶ τἄλλα τὰ εἰς αὐτὸν ἐμφυόμενα, διαφθείροντα δ' αὐτῶν τοσοῦτον, ὡς μὴ ἔχειν τὸν πρόσχυλον, ἀρχίζεσθαι τῶν ἐκ τῆς ἐκτὸς συζυγίας, ἀλλ' ὅταν εἰς τὸ τοῦ θώρακος ἀφικνῆται χώραν. αὐτὸ μὲν οὖν τῆς ἐκτὸς συζυγίαν ὅλον, ὅλους ὅτους ἀφυὴς ὄσι χειρουργὸς, ὡς ἄκων τέμνειν. τὰ παλινδρομοῦντα δ' ἐνίοτε διαπωῶσιν ὑπὸ ἀγνοίας. ἔσι δ' ὅτε καὶ τέμνειν μετὰ τῆς βραχείας ἀρτηρίας, ἢ τὸ ἕτερον αὐτῆς, ἢ ἀμφότερον, ἔχει τὰς μεγάλας βρώσεις αὐτῆς. καὶ ψυχθέντα δ' ὑπ' χειρουργίας ἐμποδίζει τῷ φωνήματι, μέχρις ἂν ἐκθερμανθέντα τῇ φυσικῇ δυνάμει ἀνακτήσηται. βλάπτεται δὲ ἐπὶ συμβαίνει τῆς φωνῆς, εἰς ὀξύτητά τε καὶ μέγεθος, ὑπ' ἀφωνίας, διαπερ δ' ἂν οἱ τὸν φάρυγγος μῦες ἀσθενατῶσι σωτέαν αὐτῆς. καὶ μήν ἔτι ἡ διάβροχος ὑγρότης πολλὴ γενομένη ὁ κοινὸς χιτὼν τοῦ φάρυγγος καὶ τὸν λάρυγγος ἰσχυρῶς βλάπτει τῆς φωνῆς. ὅτι δὲ καὶ οἱ καταῤῥοι βραγχώδη τὴν φωνὴν ὀργάζονται τοῖς πᾶσι γινωσκόμενον δέδεικται. καθάπερ γε καὶ τῷ πολλὰ βοῆσαι, μὴ γὰρ καὶ οὗτος φλεγμονήν τινα τοῦ παρακειμένου ὀργάζεται πάθημα. κατά τε τὸν εἰρημένον χιτῶνα, καὶ αὖ μῦς τὸν λάρυγγος. δύναται δ' ὅτι καὶ τὸν τοῦ λάρυγγος μυδρὸν φλεγμαινόντων, ἡ καὶ ἀνάγκη τὸ πάθημα γίνεσθαι, τήν τε φωνὴν ἅμα καὶ τὴν ἀναπνοὴν βλάπτεσθαι. καὶ ὅλως ἅπαντες οἱ παρὰ φύσιν ὄγκοι κατά τε τὰς ὁδοὺς τοῦ πνεύματος γενόμενοι μὴ θλίβοντες, ἐξωθεῖν αὐτάς. ὅταν γὰρ μὴ ὁ σώμαχος φλεγμήνας, εἶτα θλίβων τὸν χιτῶνα τῆς βραχείας ἀρτηρίας, ᾧ σωπᾶται τὰ σιγμοειδῆ πώματα τοῦ κατ' αὐτὴν χόνδρου, εἰς ἀναπνοήν τε καὶ φωνὴν βλάπτει. καὶ ἐκ τοῦ κατ' αὐχένα πόνον δύνηται εἰς τὸ πρόσω μετακίνησις, ὑπερ ὧν ἐμπροσθεν εἴρηται). ταῦτα μὲν ἅπαντα τὰ πάθη γίνεται τῇ φωνῇ τῶν ἰδίων αὐτῆς ὀργάνων, οἰκείαν τινὰ βλάβην ἐχόντων, εἴτε κατὰ πρωτοπάθειαν, εἴτε καὶ συμπάθειαν. ἀδὲν γὰρ διαφέρει πρὸς τὸν ὑποκείμενον λόγον. ἕτερα δὲ πάσχει δι' τῆς οἰκείας ὕλης διορίσκεσθαι. διέσταλκται δ' ἐν τοῖς πρόσθεν φωνῆς οἰκεία τῆς ἐνεργείας ταύτης ὕλη, γλωττὶς μὲν ἐπάνω, ἡ ἔκπνοή. κατ' εἶδος δὲ καὶ τὴν οἰκείαν διαφορὰν ἡ ἐκφύσησις. ἔστι δὲν ἀθρόα τοῦ πνεύματος ἔξω φορά. διὰ τὴν τῶν μεσοπλεύρων μυῶν ἐνέργειαν γιγνόμενον. οὕτω δὲ καὶ αἱ μεγάλαι τοῦ θώρακος τρώσεις ἢ ὅλως αἱ παραλύσεις θατέρου μέρους αὐτοῦ, πρώτως μὲν ἠμίπνουν. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ ἡμίφωνον ἐργάζεται τὸ ζῶον. ὅσα δ' ἐν ἀκρωτηριάσεις καὶ κάροις ὠμοπληξίαις τε καὶ κατοχαῖς ἡ φωνὴ βλάπτεται, ταῦτα διὰ κοινῶν λόγων γίνεται τῶν κατ' ὁρμὴν ἐνεργειῶν, ἢ τοῖς τῶν πρώτων μορίων τοῦ νωτιαίου πασχόντων, ἢ καὶ σὺν αὐτοῖς τοῦ ἐγκεφάλου. σωμμιγνύων δ' ἀλλήλαις τῶν πάντα τούτων ἐνεργειῶν. ἐκπνοῆς. ἐκφυσήσεως ἀφόου. ψοφόδους ἐκφυσήσεως. φωνῆς. διαλέκτου. τῇ πρώτῃ μὲν εἰρημένῃ συμβλάπτονται πᾶσαι. τῇ δ' ὑστάτῃ, τῶν ἄλλων οὐδεμία. τῇ δευτέρᾳ δὲ, αἱ μετ' αὐτὴν δύο. τῇ τρίτῃ, δ' ἕξαται δύο. τῇ τετάρτῃ δὲ, ἡ τελευταία μία μόνη. εἰ μὴ γε οὐδ' ὅλως ἐκπνεῖ τὸ ζῶον, ἢ δι κατ' ἄμφω τὰ μέρη τοῦ θώρακος. ἢ κατὰ θάτερον μόνον. εἰ μὲν κατ' ἄμφω πνιγήσεται διαταχέως. εἰ δὲ ἢ θάτερον, ἡ μίπνουν καὶ ἡμίφωνον ἔσαι. μετὰ δὲ καὶ τῶν ἐφεξῆς ἐνεργειῶν αὐτῆς δυοῖν ἀπολωλέναι τὸ ἥμισυ μέρος. ὧν τὸ μὲν ἕτερον, ἄψοφον ἐκφύσησιν ὀνομάζειν εἰώθασι. τὸ δ' ἕτερον ψοφώδη. εἰ δ' ἡ μὲν ἐκπνοὴ σώζοιτο, διαφθαρείη δὲ ἡ ἐκφύσησις, αἱ λυπαὶ τρεῖς ἐνέργειαι διαφθείρονται. ψοφώδης ἐκφύσησις. καὶ φωνή. καὶ διάλεκτος. ἀπολωλυίας δὲ τῆς ψοφώδους ἐκφυσήσεως. καὶ φωνὴ καὶ διάλεκτος σωαπόλυται. καθάπερ γε καὶ φωνῆς ἀπολωλυίας ἡ διάλεκτος. ὥστε μυίοις οὕτω ὑμῖν τοὺς τῶν ἑρμηνέων ἐνέργειῶν δημιουργοὺς μῦς ὑπάρξει συλλογίζεσθαι τίνος μὲν ἕκαθον ἔχει αὐτῶν ἴδιόν τι πάθημα, τίνων δὲ τουργὸν ἐβλάβη κατὰ συμβεβηκός. εἰ δέ τι τῶν ἐν ταῖς ἀνατομαῖς ὀφθέντων ἐπελάθεσθε, τά τε περὶ τῶν ἀναπνοῆς αἰτίων ὑπομνήματα καὶ τὰ περὶ φωνῆς ὑμᾶς ἀναμνήσει. λέλεκται δὲ περὶ κὐτῶν, καὶ ἔτι διὰ βραχυτέρων περὶ τῆς ὑδὴ τῶν ζώντων ἀνατομῆς. ἐκπνοὴν μὲν γὰρ ἅπαντες οἱ συνελόντες τὸν θώρακα μύες. ἐκφύσησιν ἔ οὖσαν ἐκπνοὴν σφοδρὰν, οἱ μεσοπλεύριοι μάλιστα. τὴν ψοφώδη δὲ, οἱ τῆς φάρυγγος. αὐτὴν δὲ τῆς φωνῆς, οἱ τοῦ λάρυγγος ὀργάζονται μύες. ἡ δὲ γλῶττα διαρθροῦσα τὴν φωνὴν, εἰς τὸ διαλέγεσθαι χρήσιμον ὑπάρχει, σωτηλοιῶτον δ' εἰς ἔσω καὶ τῶν ὀδόντων καὶ τῶν χειλῶν, ἔτι τε, τῶν κατὰ τὴν ῥῖνα σωτηρήσεων οὐρανίσκου τε καὶ γαργαρεώνος, ὧν τοῦτοις τε τὸ συμμέτρου δεσμοῦ τῆς γλώττης αὐτῆς. οἱ μὲν οὖν τραυλοὶ καὶ ψελοί. καί τι τοιοῦτον κατὰ τὸ διαλέγεσθαι σφαλλόμενοι, τῶν διαλεκτικῶν ὀργάνων ἔχουσί τι βεβλαμμένων. ἢ κατὰ τὴν φυσικὴν διάπλασιν, ἢ μετὰ ταῦθ' ὕστερον. ὥσπερ οἱ τὴν ῥῖνος πόρον ὑπὸ πολύποδος, ἢ καὶ ἄλλως φραχθέντες. ἢ τινὰ τῶν παθείων ὀδόντων ἀκλέσαντες. ἢ χεῖλος πολυθωθέντες. οἱ δ' ἰσχνόφωνοι καλούμενοι ὅπως γίνονται. καί τ' ἄλλα ὅσα φωνῆς δύνῃ, εἰδῆναι καὶ πάθη, βραγχώδους τε καὶ λιγυώδους. καὶ λεπτῆς καὶ τραχείας. καὶ μελαίνης, ὧν πῆς περὶ φωνῆς ὑπομνήμασιν αὐτάρκως εἴρηται. εἴρηται μὲν ἤδη καὶ πρόσθεν ἱκανῶς περὶ δυσφωνοίας. νίκα τὰ τοῦ νωτιαίου πάθη διερχόμενοι. ἀναμνήσας δὲ καὶ νῦν αὐτῶν, ὅσον ὑπόλοιπον. ἐπὶ τὴν θεωρίας ταύτης δὴ πρόσθησω. καθόλου μὲν οὖν ὑμᾶς ἀξιῶ πάντων ὧν ἐθεάσασθε κατὰ τὰς ἀνατομὰς μυῶν τῶν κινούντων τὸν θώρακα, πρόχειρον ἔχειν τὴν μνήμην ἅμα τοῖς εἰς αὐτὸν ἀφικνουμένοις νεύροις. εἰσελθόντας δὲ πρὸς τὸν δυσφωνοῦντα, πρῶτον μὲν θεάσασθαι πότερον ἅπαντας κινεῖ αὐτὸ τοῦ θώρακος μῦς, ἢ αὐτὸ μὲν τὰ μεσοπλεύρια μόνους, χωρὶς τῶν ὑψηλῶν, ἢ καὶ τὰς φρένας ἅμα τοῖς μεσοπλευρίοις. ἐὰν γὰρ εὕρῃ τι πάντας κινουμένους, ὧν τι τῶν τριῶν ἐννοήσαντες ὧν ὁρῶ τοιαύτης κινήσεως αἰτίων, ἐφεξῆς διοείζεσθαι πειράσθε τὸ ποτ' αὐτῶν δεῖ τὸ νῦν ὑπάρχον ἄπορον. ἐὰν δὲ μὴ πάντας, ἐφ' ἕτερον ἀφικνεῖσθαι διορισμόν. ὑπολείπω τὸ ἅπαντας κινοῦν αὐτὸ μῦς, ὡς καὶ τὸ σέρνον ἐξαίρεσθαι σαφῶς, ἅμα ταῖς ὠμοπλάταις. ὑδὴ τούτου, τῶν τριῶν τούτων ἀναγκαῖον ἓν γέ τι πάντως ὑπάρχειν. ἤτοι τὴν διαφράγματος ἔῤῥωσιν. ἢ συνοχωλείαν τῶν τοῦ πνεύματος

ὁλῶν. ἢ θρμασίαν παμπόλλην ἐν καρδίᾳ καὶ πνεύμονι. διαμένουσι γὰρ ἐνίοτε καὶ πολὺ ἀπ' αὐτῶν ἅμα γιγνόμενα. καὶ τάχα ποτὲ ἀσφαλῶς καὶ τὰς τροφάς. ἀλλὰ τῶν μὲν τριῶν ἅμα γινομένων, ὁ κάμνων αὐτίκα τεθνήξεται. τῶν δὲ δύο πολυκόλως σωθήσεται. μιᾶς δὲ μετὰ τῶν οἰκείων διορισμῶν, εἰς ὄλεθρον ἡ σωτηρίαν τελευτήσει τὸ παθός. ἡ τοίνυν τῆς διαμένειν ἀρρωστία μόνη γιγνομένη, διὰ τοῦτ' οὐδὲ τὰ ζῶια γιγνόμενα τῶν πολυσώτων μυῶν ὀρύττεται, καὶ πάντας αὐτοὺς ἐπεγείρει πρὸς τὴν κίνησιν, ὅτι σφοδρῶς πολεῖν ἐν δεῖ αὐτῶν γιγνόμενα, ἀδύνατον. ὡς εἴγε τὸ διαφραγμα μόνον ἱκανῶς ἐκίνει, καθάπερ ὅτ' εἶχε κατὰ φύσιν, οὐκ ἂν οὔτε τῶν μεσοπλευρίων οὔτε τῶν ὑψηλῶν ἐσπάσθη μυῶν. ἐπεὶ δ' ἄρρωστον ὄντα, ἅπαντάς τε βραχέως πολεῖ, καὶ πυκνὴν οὐκ ὀργάζεται τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν. ὥσπερ οὐ δ' ἀραιὰν πάνυ, ἐπὶ πύτοις μάλιστα προσέχετε τὸν νοῦν τοῖς γνωρίσμασι. διορίζεται γὰρ ἀπὸ αὐτῶν ῥᾳδίως τ' ἄλλα. θρμασίας γοῦν πολλῆς ἠθροισμένης ἐν τοῖς ἀναπνευσικοῖς ὀργάνοις, ἅπασιν μὲν ἐνοργεῖ τοῖς μυσὶ τὸ θώρακος τὸ ζῶον. ἀλλὰ καὶ ταχεῖαν αὐτῶν ποιεῖται καὶ πυκνὴν τὴν ἐνέργειαν καὶ σφοδράν, ὅτ' ἂν ἄνευ δυνάμεως ἀρρωστίας, συμπέσῃ τὰ τῆς θρμασίας. ἡ δ' ἄρρωστος δύναμις, οὔτε ταχεῖαν οὔτε πάνυ πυκνὴν ἔχει τὴν κίνησιν, ὅτ' ἂν ἄνευ θρμασίας ἡ φλογώδους. ὅθεν οὐ δ' οὐδὲ πλεῖστον ἅπαντα διατέλει τὰ μόρια τοῦ θώρακος. ὥς, τε κοινὸν ἐν ἔχει μόνον τῇ ἡ φλογώσιν πολλὴν γινομένη διανοίᾳ τὸ αὖ μὴς ἅπαντας τοῦ θώρακος ἐνεργεῖν. ἔτι δὲ καὶ ὧδε πρόσεσι τῇ διὰ θρμασίαν πολλὴν διανοίᾳ ἡ μέγεθος καὶ πυκνότητα καὶ τάχος γινομένη, τὸ μετ' ἐκπνοὴν θρμοῦ κίνησιν πονοῦντος. οὐδὲ δὲ τῇ τῆς δυνάμεως ἀρρωσίᾳ, χωρὶς ἐμφυσήσεως ἢ διὰ σώματος, ἡ διὰ ἑνὸς μόνης ἐξόδου γίνεται τοῦ πονοῦντος. ἢ τις ἐρεῖ, καὶ κατὰ τὰς διανοίας, φανερῶς ἔχει προδιατελούμενα τὰ παρόντα. σημεῖον καὶ ὧδε μέγα, δυνάμεως ἀρρωστούσης. οὐδὲ δὲ ταῖς σφοχωρίαις τῶν ἀναπνευσικῶν ὀργάνων, ὅλως μὲν ὁ θώραξ οὐδὲ πλεῖστον διατέλεται ταχέως καὶ πυκνῶς. τὴν δὲ ἐκπνοὴν, χωρὶς ἐκφυσήσεως οἱ κάμνοντες οὕτως ἔχουσιν. ὅταν δ' ὁ αὐτὸν ἀφίκηται θρμασία τε καὶ σφοχωρία τῶν ἀναπνευσικῶν ὀργάνων, ὥσπερ ἐν προδιαπνευμονίαις. οὐ δ' ἡ μεγίστη καὶ πυκνοτάτη καὶ ταχίστη, τούτοις αὐτάρκης ἀναπνοὴ, κῆ διὰ ὧδε καὶ ἀναβιάζουσιν, ἀναδανόμενοι τοῦ θώρακος ὅλου διϊσταμένου ῥᾷον οὕτως. κατακειμένων μὲν γὰρ αὐτῶν, εἰς ἑαυτὸν συμπίπτει, καταφρομένων τῶν κατὰ τὰ σήθη μορίων οὐδὲ τὴν ῥᾳδιαν. ἀναπαθείσης δὲ τούτης ὀρθῆς, σωναφορεῖται καὶ ὁ θώραξ τούτῃ μηκέτι βαρύνων ἑαυτόν. ὁμοίως τούτοις ἀναπνέουσιν, καὶ οἱ τὰς τραχείας ἀρτηρίας τοῦ πονοῦντος, ὑπὸ πολλοῦ κατάῤῥου πληρωθέντες, ἢ τινος ἐκ τῶν πλησίον χωρίων εἰς αὐτὰς γενομένου ῥεύματος, ἑνὶ μόνῳ διαλαμβάνοντες, τῷ μήτ' ἐκφυσᾶν μήτ' ἐκπνεῖν θρμόν. ὡσαύτως δὲ κἀ ὅσοις ἐν τῷ μεταξὺ θώρακος τε καὶ πονοῦντος ἤθροισται πύον ἀφθονίας, οὓς ὀνομάζουσιν ἐμπύους, ὅλην δὲ αἴρεσι τὸν θώρακα, θρμὸν δ' οὐκ ἐκπνέουσιν, οὐδ' ἐκφυσῶσι. πολὺ εἰ μὴ πυρετὸς αὐτοῖς προσέλθῃ διακαὴς. ἀλλ' ὅμως γε τάχιστα πνίγονται, διά τε τὸ πάθος αὐτὸ, καὶ ὅτι προκεκμηκὸν ἡ δύναμις, δὲ ἀνάγκης ἅπασι τοῖς ἐμπύοις. οὐκ δὲ ἀνάγκης προκεκμηκυῖα τοῖς εἰς τὸν πνεύμονα ῥεύμασι, ἢ προδιαπνευμονίαις, ἢ ἄδμασιν, ἀλλὰ τἀναντίον ἰσχυρὰ καὶ ἀκμαῖα καθεστηκυῖα, κἂν τοῖς ἀδμαστικοῖς παθήμασιν, γλίσχρων καὶ παχέων ὑγρῶν ἐμπεπλασμένων τῷ πνεύμονι. κἂν εἰ φύμα διαπεπον ἐν αὐτῷ συστάν ποτε, συμβαίνει μεγίστην μὲν ἰσχὺν διασῴζειν τὸ θώρακα, πολὺ δ' εὐπνοεῖσθαι τὸν ἀέρα. καὶ διὰ ὧδε συνεχῶς ἀναπνεῖν ἀναγκάζεσθαι χωρὶς ἐκφυσήσεως, ἥδιον γὰρ ὧδε θρμασίας πολλῆς. καθ' ἕτερον δὲ τρόπον δὲ τὸν τοῦ εἴδους ἀφικνοῦνται διανοίας οἱ διαφραγματικοὶ σφοχωρίας οὖσης, οὐκ ἐν ταῖς ὑποδεχομέναις κοιλότησι τῶν εὐπνοιῶν, ἀλλ' ἐν ταῖς παραπεμπούσαις. ἐφ' ᾧ δ' ἀπόσημα καὶ φλεγμονὴ, καὶ πλῆθος ὑγρῶν ὅσιν ἢ ἐν τοῖς ἰδίοις τοῦ θώρακος, ἢ κατὰ τὸν πνεύμονα, μηνόντων ἀφράκτων τοῦ λάρυγγός τε καὶ τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ἐν ταῖς ὑποδεχομέναις διγλυκότησι κοιλότησιν τὸν εὐπνεόμενον ἀέρα σφοχωρίας γιγνομένης, δὲ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ, μεγάλων μὲν διασολῶν γίνεσθαι τοῦ θώρακος, ὀλίγον δ' ἔλκεσθαι τὸ πνεῦμα. καὶ διὰ τοῦτ' ἀναγκάζεσθαι τὸν κάμνοντα, ταχέως τε καὶ πυκνῶς ἀναπνεῖν. πρὸ πάντων γὰρ ὑμᾶς μεμνῆσθαι βούλομαι τῆς κατὰ τὸν μεγάλων ἀναπνοῶν διαφορᾶς διττῶν γινομένης. ποτὲ μὲν τοῦ μεγέθεος τῆς διασολῆς τοῦ θώρακος. ποτὲ δὲ τῷ πλήθει τοῦ, εὐπνεομένης οὐσίας τοῦ πνεύματος. ἴσεον δ' ὅτι τῶν τοιούτων ὑμᾶς ἀναμιμνήσκω πολλάκις, ὅσα παραλέλειπται τοῖς πρὸ ἐμοῦ. τὰ γὰρ ὑπὸ τῶν ἐμπροσθεν ἐρημία διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς ἐπόντας αὐτὰ, πρόχειρον ἔχει τὴν μνήμην. ὅσα δὲ μὴ θ' ὑφ' Ἱπποκράτους διωρίσθη τοῦ κάλλιστα πρὸς διανοίας γράψαντος, ἄλλος τ' οὐδεὶς τῶν μετ' αὐτὸν διεργάσατο καὶ διορίσατο τὰ λείποντα, διὰ τοῦτ' ἀναγκαῖόν μοι γίνεται πολλάκις ἀναμιμνήσκειν αὐτῶν. ὅσοι μὲν οὖν ἄνευ φλεγμονῆς ἡ τινος ὅλως ὄγκου παρὰ φύσιν ἡ σφοχωρίας ἐν τοῖς ἀναπνευσικοῖς ὀργάνοις, διανοοῦσιν ἐν πυρετῆς διαυσώδεσι τούτοις ἀνάλογον τοῦ μεγέθει τῆς διασολῆς τοῦ θώρακος αὐξάνειν τὸ πλῆθος τ' εὐπνεομένης οὐσίας τ' πνεύματος. ἐφ' ᾧ δ' ὄγκος ἡ σφοχωρία τίς ὅτιν ἐν τοῖς ἀναπνευσικοῖς ἄνευ θρμασίας φλογώδους. ἡ μὲν διασολὴ τοῦ θώρακος μεγίστη γίνεται, τὸ δ' εὐπνεόμενον, οὐ μόνον ἀπολείπεται τῆ κατὰ τὴν διασολὴν ἀναλογίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἐλαττον εὐπνεῖται. χωρὶς δὲ διορισμοῦ μίαν ἐνδείκνυται διάθεσιν. ἡ μεγάλη διασολὴ τ' θώρακος, ἀραιότητα προσλαβοῦσα. προσέχειν δ' ὑμᾶς χρὴ καὶ τοῦδε, μή ποτ' ἐξαπατηθῆτε, τὴν ἀπάντων τ' μυῶν ἐνοργούντων γινομένην ἀναπνοὴν, ὅτ' ἂν ἐπ' ἀρρωσίᾳ δυνάμεως γίνηται, τὴν αὐτὴν ἡγεῖσθαι τῇ μεγάλῃ. βουληθεὶς γάρ αὐτὴν ἐγὼ σαφῶς ἑρμηνεύσαί ποτε, μετέωρον ἐκάλεσα. πρέπειν δέ μοι τὴν καὶ γνῶναι τὸν Ἱπποκράτην, μετέωρον ὀνομάζειν πνεῦμα, τὸ τοῖς μετεώροις μέρεσι τοῦ θώρακος εὐπνεόμενον. ὥσπερ ὅτ' ἂν εἴπω, μέγα τὸν ἀναπνεόμενον καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου, παραφροσύνην σημαίνει, δύσληλός ὅτι μέγα λέγων, τὸ πολὺ, διῃῶς γίνεσθαι δυνάμενον, ἄνευ τε τοῦ μετεώρου μυῶν ἐνεργείας, καὶ σὺν αὐτῇ. πολλάκις γὰρ ἡ τε τῶν μεσοπλευρίων μυῶν ἐνέργεια, καὶ ἡ τῶν φρενῶν, ὧν πλεῖστον διασέλουσα τὸν θώρακα, τῶν ὑψηλῶν μυῶν οὐ χρήζουσιν, εἰς τὴν τοῦ πολλοῦ πνεύματος εὐπνοιαν. ὅτι δὲ τοιοῦτον εἶδος διασολῆς, ἐνδείκνυται παραφροσύνην, ἐν τοῖς περὶ διανοίας ὑπομνήμασι δέδεικται

δ'εδεικται, λαβὰ καὶ τὴν ἄλλων ἁπασῶν δυσαπνοιῶν αἱ διαθέσεις ἐρρήθησαν. ἀλλὰ νῦν γε καθάπερ τὴν ἄλλων παθῶν ὅσα πρὸ εἴρηται δι' ἑτέρων πραγματειῶν, οἷον ὥσπερ καὶ τῆς ὠνομασμένης λέγεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ περὶ τῆς ἐν ταῖς δυσπνοίαις διαφορᾶς, τὰ μὲν εἴρηται μέχρι δεῦρο. τὰ δ' εἰρήσεται κατὰ τὸν ἑφεξῆς λόγον. ὡς γὰρ ἐπὶ τῆς μεγάλης ἀναπνοῆς, ἡ μὲν τις ἐστὶ πυκνὴ, διαφορὰς ἔχουσα πλείους, ἄλλως ἄλλης διαθέσεως ἐνδεικτικὴ, ἡ δέ τις ἀραιὰ μίαν ἐνδεικνυμένη διαθεσιν. οὕτως ἐπὶ τῆς μικρᾶς. ἡ μὲν ἀραιὰ ψύξιν ἐνδείκνυται τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. ἡ πυκνὴ δὲ πόνον, οὐ μόνον τῶν ἀναπνευστικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν συγκινουμένων αὐτοῖς, ἥπατος ἐνίοτε, καὶ γαστρὸς, καὶ πλεύρας, καὶ στομάχου. πλεόνων δ' οὐσῶν διαθέσεων, ἃς ἔπεται πόνος ἐν τῷ λινειδεῖ σφοδρότερον, ὥσπερ εἰρηται τε καὶ δοκεῖ ἐκ τῶν ἄλλων σημείων. εἴτε φλεγμονή τις ἐστὶν, εἴτ' ὀρυσίπελας, εἴθ' ἕλκος, εἴτ' ἀπόστημα, τὸ τῷ ὀστέῳ ὀργαζόμενον. ἐμάθετε δ' ὅτι καὶ δυσκρασίαις ἀνωμάλοις, ἀλγήματα πολλάκις ἐπιγίγνεται, καὶ πνεύματος ἀποπτου τε καὶ φυσώδους πλήθει. ποτὲ μὲν αὐτῷ τῷ σπᾶσθαι κατά τι διατείνοντος τὰ περιέχοντα. ποτὲ δὲ βιαίως διεξιόντος ὁμοίως δὲ καὶ χυμοῦ πλήθει θερμοῦ καὶ δριμέος, ἢ ψυχροῦ καὶ γλίσχρου, συγκομιζομένου τε κατά τι, καὶ μὴ διεξιόντος ὀδύνας γίνονται. μειζόνως μὲν ἐπὶ πονθότων τῶν ὀργάνων ἐν οἷς περιέχεται ταῦτα, κἂν μὴ κινῆται. βραχέως δ' ὅταν κινῆται. εἴρηται δ' ἐν τοῖς περὶ δυσπνοίας, ἡ αἰτία, δι' ἣν τὸ μικροῦ πνεύματος, τὸ μὲν πυκνὸν πνεῦμα, πόνον σημαίνει τῶν κινουμένων ὀργάνων ἐν ταῖς ἀναπνοαῖς. τὸ δ' ἀραιὸν, ἰσχυρὰν ψύξιν, αὐτῶν μόνον τῶν ἀναπνευστικῶν, καὶ τούτων, μάλιστα πνεύμονος καὶ καρδίας. ἔστι δὲ καὶ ἄλλοτι δυσπνοίας εἶδος οἷον ἐγκαπομένης τῆς ἐνεργείας τοῦ θώρακος ἡσυχίᾳ βραχείᾳ. ποτὲ μὲν ἐν ταῖς εἰσπνοαῖς, ποτὲ δὲ ἐν ταῖς ἐκπνοαῖς, ἤτοι γ' ἐν ἀσθμώδει διαθέσει τῶν τοῦ θώρακος μυῶν γινομένου τοιούτου συμπτώματος. ἢ διὰ πλῆθος θερμασίας, εἰσπνεῖν ἢ ἐκπνεῖν ἀναγκαζομένου συνεχέστερον τοῦ κάμνοντος. καὶ μή τοι καὶ ἄλλοτι πάθος ἀναπνοῆς ἐστὶ, ὃ ἄπνοιαν ὀνομάζουσιν, ὡς μὲν πρὸς τὴν ὄψιν μὴ δ' ὅλως γιγνομένης, ὡς δὲ πρὸς τὴν φύσιν ἀπιστουμένης μὴ γίνεσθαι. δοκεῖ γὰρ ἀδύνατον μὲν εἶναι, σβεσθὲν ἀκεραίως ὅλης τῆς ἀναπνοῆς τὸ ζῶον, ἔτι διασώζεσθαι. φαίνεται δὲ καὶ τὰ φωλεύοντα μὴ δ' ὅλως κινοῦντα τὸν θώρακα. ἀνοίγει οὖν θατέρου, ἢ βραχέως οὕτω γίνεσθαι τὴν ἀναπνοὴν ὑπολητέον. ὡς λανθάνειν τὴν αἴσθησιν, ἢ μὴ δ' ὅλως δεῖσθαι τὴν τοιαύτα τὸ ζῶον ἀναπνοῆς, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῇ καθ' ὅλου τὸ σῶμα διαπνοῇ. γίνεται γὰρ αὕτη μὲν ὑπὸ τῆς καρδίας διὰ τῶν ἀρτηριῶν. ἡ δ' ἀναπνοὴ διὰ τοῦ θώρακος ὑπὸ τοῦ ἐγκεφάλου. ἔστι δ' ἂν ἡ διάθεσις εἴη ἡ τὴν ἄπνοιαν ὀργαζομένη, κοινὴ φαίνεται εἶναι πάντων τῶν τοῦ ζώου μορίων. ὡς ἐν ἀκροπληξίαις καὶ κάροις. ὥσπερ λιποθυμίαις τε καὶ καταλήψεσιν ἐν τούτοις γὰρ ἅπασιν οὐδὲν ἴδιον ἀφαίρετον πάθημα δεῖν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, οὐ μᾶλλον ἢ τῶν φωνητικῶν, ἢ διαλεκτικῶν, ἢ βαδιστικῶν. ἀλλὰ τῆς ἀρχῆς παυούσης, ἅπαντα συμπάσχειν ἀναγκαῖον, ὅσοις παρ' ἐκείνης ἐχορηγεῖτο τὰ τῶν διοικουσῶν κατὰ δύναμεων. εἴρηται δὲ ἡμῖν ἰδίᾳ περὶ ἀπνοίας καθ' αὑτὴν, ὡς τε νῦν ἤδη μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερόν τι λοιπόν. διῃρῆς δὲ οὔσης ὁδοῦ τοῖς γυμναζομένοις περὶ τὰς διαγνώσεις τῶν πεπονθότων τόπων, ἑτέρας μὲν ἀφ' ἑνὸς φαινομένων συμπτωμάτων. ἑτέρας δ' ἀπὸ τῶν τοῦ σώματος μορίων, ἐὰν κατ' ἀμφοτέρας τὰς γυμνάζηται, δι' ἃς μὲν ὁδοὺς αὐτὰ, καθ' ἕτερον δὲ καὶ ἕτερον τρόπον, οἷον ὀδύνεως ἐπὶ τῶν τοῦ πνεύμονος παθῶν, εἴρηται μὲν τι καὶ πρὸ τῶν ἀλγημάτων λόγῳ. λέλεκται δὲ καὶ τῷ περὶ ἄμματος ἀναγωγῆς ὥσπερ καὶ τῷ περὶ δυσπνοίας, εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν. ἄλγημα μὲν γὰρ αὐτῷ βίαιον, οὐδὲ ποτε συμπίπτει, βάρους δ' αἴσθησις γίνεται, διά τινος ἐνίοτε τάσεως εἰς τὸ σθένος ἢ τὴν ῥάχιν διηκούσης. ἐνταῦθα γὰρ οἱ περιέχοντες αὐτὸν ὑμένες ἀνήρτηνται. καὶ μήν γε καὶ συνοχωκείας αἰσθάνονται πολλάκις οἱ κάμνοντες, καὶ διὰ τοῦτ' ἀναπνέουσι πυκνὸν καὶ ταχύ. διασείοντες μὲν οὖν πολὺ, τὸν θώρακα. πολλῷ δ' οὐκ ἐπιπνέοντες ἀέρα. χωρὶς μὲν οὖν πυρετοῦ ταῦτα γινόμενα φύματα ἢ γλίσχρων ἢ παχέων χυμῶν, ἢ πινῶν ἄλλων πολλῶν ἐν αὐτῷ πλήθους ὑπάρχειν, ἢ περιέχεσθαι τὸ πνεῦμα, ἢ τινὰ χυμὸν ἄλλον ἢ γλίσχρον, ἢ παχὺ, ἢ πολὺ, ἐνδείκνυται. διορισθήσεται δ' ἀπ' ἀλλήλων ταῦτα, τοῖς προηγουμένοις συμπτώμασιν. ἐὰν μὲν γ' ὑγιαίνων τε καὶ τὰ σωμάτια πράττῃ, οὕτως ἄρξηται δυσπνοεῖν, αὐξανόμενά τε τὸ σύμπτωμα αὐτῷ χωρὶς τοῦ κορυνῶδες τι κατὰ τὴν ἀναπνοὴν ἐμφαίνεσθαι, φύματος ἀπέπτου γένεσιν ὑπισχνεῖσθαι χρή. κορυνώδες δέ τι τῆς ἀναπνοῆς φορούσης, ὑγρῶν γλίσχρων ἢ παχέων πλῆθος ἐμπεπλασμένων δυσαπολύτως τοῖς βρογχίοις τοῦ πνεύμονος, ἐνοχλεῖν δηλοῦται. ἐὰν δὲ ἐξαίφνης ὑπὸ συνοχωκείας αἰσθήσει δυσπνῶσι, ῥεύματος εἰς τὸν πνεύμονα κατασκήψαντος, ἤτοι γ' ἐκ κεφαλῆς, ἢ ἐκ τῶν γειτνιώντων χωρίων, ἐνδεξὶς σοι γινέσθω. ὅταν δ' ἤτοι γλίσχρων ὑγρῶν ἢ παχέων ἢ πολλῶν ὑπορρυέντων τοῦ πνεύμονος, δυσπνοεῖν εἴπω τὸν ἄνθρωπον, ἐν οἷς βρογχίοις τὰ τοιαῦτα περιέχεσθαι νόει. καταχιζομένης γὰρ εἰς ὅλον τὸ παλάγχνον, ὥσπερ τῆς λείας ἀρτηρίας, οὕτω καὶ τῆς τραχείας, ἡ τῶν βρογχίων οὐσία καθ' ὅλον ὅτι τὸν πνεύμονα. βρογχία δὲ καλοῦσιν οἱ ἀνατομικοὶ τοὺς χόνδρους τῆς τραχείας ἀρτηρίας, σιγμοειδεῖς ὑπάρχοντας τοῦ σχήματι. πεπυκνασμένης δὲ πλευρίτιδος, εἶτα τοῦ μὲν σφοδροῦ τῶν πυρετῶν παυσαμένου, βάρους δ' αἰσθήσεως ὑπολειπομένης ἐνδυ τῶν πλευρῶν ἐν τοῦ βάθει τοῦ θώρακος ἅμα τῷ καὶ μεταῤῥεῖν τι φαίνεσθαι κατὰ τὰς ἀθρόας μεταλλαγὰς τῆς κατακλίσεως, καὶ μάλιστ' ὅταν ἀπὸ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς αὖθι τὴν ἑτέραν μεταχηματίζονται, πάνυ τι ωικαῦτα πλῆθος ἐκφαίνεται, καὶ κλυδωνός γε πολλάκις ἀκουτῶς ἀκούειν ὅτι ἐν αὐτῷ. ἐνδείκνυται δὲ τοῦτο σὺν τοῖς εἰρημένοις, καὶ τὸ μηδὲν ἀξιόλογον ἀναπνεῖσθαι σφοδρᾶς πεπυκνασμένης πλευρίτιδος. ἐὰν δὲ ἄλλός τις χυμὸς ὀῤῥώδης ἢ φλεγματώδης ἐξαίφνης ἄνευ πυρετοῦ ῥυεὶς εἰς τὰ κοῖλα τοῦ θώρακος ὀργάζεται τὴν δύναμιν, ἀναπύουσιν οὐ παχέα. κατ' ἀρχὰς μὲν, ὀλίγα σὺν πολλῷ βηχὶ, πεπομένων δὲ αὐτῶν, πλέω καὶ παχύτερα σὺν ἐλάττονι, κατὰ διῃρῆν γάρ τοι τρόπον, ὧν πολλῷ βηχὶ πτύουσιν ὀλίγα, διὰ πάχος μὲν ἢ γλισχρότητα χυμῶν, ἕτεροι, διὰ λεπτότητα δ' ἄλλοι. τὸ μὲν γὰρ λεπτὸν ἀναφορόμενον ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν βῆχα πνεύματος, ἀντικαταῤῥεῖ περιχιζόμενον αὐτῷ. τὸ δὲ γλίσχρον ἢ παχὺ συχὸ

ρῶς ἀναφέρεται. μήτ' ἀπρόϋπτόμενον ἑτοίμως τῶν σωμάτων, οἷς ἐμπέπλασται, μήθ' ὑπὸ τῆς τυχούσης βίας τοῦ πνεύματος ὠθεῖσθαι δυνάμενον. εἰ μὲν γὰρ πολὺ τε καὶ σφοδρὸν ἀναβησόμενον εἴη τὸ πνεῦμα. σωσαν φέρειν οὐδὲν ἑαυτῷ δύναται. ὅσον οὖν δὴ μὴ δὲ ὑγρὸν ἄγαν ὄζει, καὶ ὑδατῶδες, ἀλλὰ μὴ δὲ παχὺ λίαν ἢ γλίχρον, δύπετῶς ἀναφέρεται. καὶ μάλιθ' ὅταν ἡ δυσαμις ἐρρωμένη τυγχάνη. χωρὶς γὰρ τοῦ σφοδρὰν γενέσθαι συστολὴν τοῦ θώρακος, οὐχ οἷόν τε βῆξαι σφοδρῶς. ἄνευ δ' ἰσχυρᾶς βηχὸς, ἀδύνατον ὂν ἀνωχθῆναι τοῖς παχέσι καὶ γλίχροις χυμοῖς, ὅτ' ἂν δὲ τῇ μετὰ σφοχωρείας τε, καὶ βάρους δυσπνοίας, πυρετὸς ὀξὺς σωματοβάλλει. φλεγμονὴ τὸ πάθημα ὄζει τοῦ πνεύμονος. εἰ δ' ἀφόρητος μὲν ἡ φλόγωσις εἴη, τοῦ βάρους δὲ καὶ τῆς σφοχωρείας ἐλάττων ἄυθησις, ὀρυσιπέλατι κάμνει τὸ παλάγχνον. ἀφωνοῦσι δὲ τῶν ἄκρων, οὐδὲν ἧττον ἐπὶ χαλεπὸν, ἤτοι γ' ὀρυσιπέλας φλεγμονώδες, ἢ φλεγμονὴ ὀρυσιπελατώδης διαγνῶναι. γίνεται δὲ καὶ ἄλλα πάθη περὶ πνεύμονι χωρὶς ἀῤῥοῦς χυμῶν κατὰ δυσκρασίαν, ἤτοι γ' ἀνώμαλον. ἢ ὁμαλὲς. ἡ μὲν οὖν ἀνώμαλος, βῆχα ὀργάζεται, ἡ δ' ὁμαλὴ μετρία μὲν οὖσα τὸν ῥυθμὸν τῆς ἀναπνοῆς οὐ παλάττει. γνωσθήσ δ' ἰσχυρὰ, θερμότητος μὲν ὑπεραιρούσης ἀθυμίαν ἀόρατος, καὶ πόματος ὀργάζεται ψυχροῦ, περὶ χρόνῳ δ' εἰς πυρετὸν τελευτᾷ. τῇ ψυχρᾷ δὲ δυσκρασίᾳ, τ' ἀναντία συμβαίνει. θερμοῦ μὲν ἀόρατος, θερμοῦ δὲ πόματος, ὑπεθυμία μέχρις ἂν ἔῃ μετρία. μείζονος δὲ γινομένης, ῥεύματων ἐμπίπλαται τὸ παλάγχνον. πρὸς δὲ τῆς κατὰ ῥῆξιν ἢ διάβρωσιν. ἢ ἀνασόμωσιν ἀπ' αὐτοῦ γιγνομένης αἵματος ἀναβήξεως, εἴρηται μὲν τοι καὶ πρόσθεν ἐν περὶ πόδα τῆς τοῦ αἵματος πτύσεως λόγῳ. λεχθήσεται δὲ καὶ νῦν ἔτι διὰ βραχέων. αἱ μὲν ῥήξεις αἱ κατ' αὐτὸν, ἐκ τε τοῦ πολὺ φέρεσθαι τὸ αἷμα γνωρίζονται, διὰκ τὸ μέγα πνεῦμα γινόμενον αἴτιον διὰ τὸν σθένους ὑπερβάλλεσθαι. λέγω δ' αἴτια πνεῦμα ἰσχυρὸν τοῖς ἀπὸ ὑψηλοῦ πηδῶσιν ἢ κατὰ παλαίστραν ἢ ἐν ἄθλοις ἢ ἑτέρου τινὸς ἐμπεσόντος ἑτέρῳ, καθάπερ ἂν ὠθῶσι περὶ θώρακι, βαρὺ σῶμα τῶν ἀψύχων ὁποῖόν οἷον ἤτοι λίθος ἢ ξύλον, γνίοις δὲ, ὀξυθυμίᾳ μετὰ ἰσχυρᾶς πνεύμασι. καὶ τισὶν ἑτέροις ἀγωνιζομένοις διαπαλαῖ, ἢ τραγῳδίαν, ἡ ὀξεῖα καὶ μεγάλη φωνὴ διέῤῥηξεν ἀγγεῖα. καὶ μάλιθ' ὅτ' ἂν, ἄνευ τοῦ προμαλάξαι ταῖς ἀναφωνήσεσι, τὰ κατὰ τὸν πνεύμονα, βιαίως ἰσχναγάσωσιν. ὡς γὰρ καὶ τοῖς παλαίουσιν ὅταν ἄνευ τοῦ προθερμανθῶσι καὶ ὡμαλωθῶσι βίψεσί τε καὶ μετρίαις διανήσεσιν τοὺς μῦς ἐπ' ὠφελείᾳ ἀφικνοῦνται σφοδρὰς, ῥήγματά τε καὶ σπάσματα γίνεται. κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τοῦ πνεύμονος εἰώθε συμπίπτειν. ὃν δὲ βίψεως μὲν οὐχ οἷόν τε παρασκευάσαι πρὸς τὰς σφοδρὰς διανήσεις, ἀνάλογον δ' ἔστι πως βίψεσιν αἱ ἀναφωνήσεις ὀργάζονται. ἄνευ δὲ φανερᾶς ἐξωθεν αἰτίας, πλῆθος αἵματος ἀναῤῥήγνυσιν ἀγγεῖον ἐν πνεύμονι. καθάπερ καὶ κατ' ἄλλό τι μόριον τοῦ σώματος, ὅτ' ἂν δυσεπέκτατον τύχῃ δὲ ψύξιν ὑπόγυον ἢ δυσκρασίαν σύμφυτον. οὕτως καὶ Ἱπποκράτης τὸ ψυχρὸν εἴρηκε φλεβῶν ῥηκτικόν. οὐκ αὐτὸ δή που καθ' αὐτὸ τὰς ῥήξεις ὀργαζόμενον, ἀλλ' ὅτι τῇ ψύξει σκληροὺς καὶ δυσεπεκτάτους τοὺς χιτῶνας τῶν ἀγγείων ὀργαζόμενον, ὑπερηφάνεια πρὸς ῥῆξιν αὐτὰ παρασκευάζει. τῆς ῥήξεως δ' αὐτῆς τὸ αἴτιον, ἥ τε σφοδρὰ διάνησις ὄζει καὶ τὸ πλῆθος τῶν χυμῶν, αὐτῶν τε καθ' ἑαυτοὺς καὶ σὺν ἀπέπτῳ καὶ ψυχρῷ καὶ φυσώδει πνεύματι σωματείνοντι τοῖς χυμοῖς τὰς φλέβας. ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπὸ τούτων ῥήξεως οὐ σμικρόν γνώρισμά ὄζει, πένωσις αἵματος ἀφαίφνης ἀθρόου. τῆς δ' ἀναστομώσεως, ἐμπαλιν τῶν ψυχρῶν αἱ θρόμβαι διαθέσεις προκρούουσι. λυτροῖς τε θρόμβοις πολλοῖς διεχρημένου τ' ἀνθρώπου. καὶ κατὰ χώραν ὄντος θρομβοῦ. ὥραν τε τοῦ ἔτους ὁμοίαν. ἐσθέσμασί τε καὶ πόμασι θρόμβοις χρωμένου. αἱ δ' ἀφ' ἀναβρώσεως ἀθρόαι διγνώσεις αἵματος, ἐπί τε πονουμένοις γίνονται βραχείαις πόσεσιν, καὶ τοῖς εἰς τὸν πνεύμονα δριμέσιν ῥεύμασιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀῤῥέουσιν. γνίοτε δὲ καὶ σωσαναφορέτου τι μόριον τοῦ πνεύμονος, ἢ ἐφελκὶς. ὡς τε λαθεῖν ἀδύνατον εἶναι τὸ τοιοῦτον πάθημα τοῦ παλάγχνου. κατὰ δὲ τὴν τραχείαν ἀρτηρίαν ἕλκους γιγνομένου, πρὸς τοῖς, ἀναβησομένοις πυώδεσιν οὖσιν, ἔτι καὶ τοῦ περιπνεύμονος μέρους ἀλγοῦντος ἄυθησις γίνεται περὶ κάμνοντι καὶ ἡ βραχύτης δὲ τοῦ ἰσχνομένου. διορίζει τὴν τοιαύτην ἕλκωσιν τοῖς περὶ πνεύμονι. πλέον γὰρ ὑπὸ τοῖς περὶ πνεύμονι γιγνομένοις ἕλκεσιν, ἀναπύεται τὸ πῦον. ὥσπερ δὲ τοῦ πνεύμονος τὸ μόριον σωανεχθὲν, φλεγμαίνουσι τὸ παλάγχνον ἠλκῶθαι. κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ τοῦ λάρυγγος εἰώθαμεν γνίοτε τὸ κατὰ τὴν ὑπηγλωττίδα σῶμα διὰ ἕλκωσιν ἀναπυθῆναι. οἷς οὐ μόνον ὄζει σημεῖον ὑπῆρξεν τοῦ τόπου τοῦ πεπονθότος, ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ τὸ χωρίον ἄυθησις τὸ ἠλκωμένον, ὡς διὰ τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ἐῤῥέθη. τὰ μὲν γὰρ περὶ πνεύμονι, χωρὶς ὀδυνῆς σωίσαται, τὰ δ' ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις ὀδυνᾷ μάλιστά πνα φέρει. βραχεῖαν δὲ ταύτην, ὡς τοῖς φύσει δυσαισθήτοις, μὴ δὲ σαφῶς αἰσθητὴν γίνεσθαι. ταῦτα μὲν οὖν ἅπαντα τὰ μέχρι δεῦρο λεγόμενα πάθη, διά τε τὸν πνεύμονα καὶ τὰ κοινὰ τοῦ θώρακος, ἔστι τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν καὶ λάρυγγα. καὶ γὰρ καὶ τούτων ἐμνημόνευσα τῇ κοινωνίᾳ τοῦ λόγου προαχθεὶς ἐπ' αὐτὰ, πολλάκις ἑωράταί μοι. ταυτὶ δὲ τὰ νῦν εἰρησόμενα σαφῶς. ἀῤῥαφὴς τὶς ἀνέβηξεν χυμὸν ὁμοιότατον ὑγρᾷ χολῇ τῇ μὲν χροᾶ, μεταξὺ ξανθῆς τε καὶ ὠχρᾶς, δριμύτητα δ' οὐ δὲ μίαν ἔχοντα, διὰκ τούτου καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀνέπυεν ἀεὶ πλεῖον. ὕστερον δὲ καὶ πυρετῶν ὠθισμένων αὐτῷ λεπτῶν, ἔφθινεν, ὡς καὶ πυῶδες ἀναβήσσειν. καὶ μετὰ χρόνον ὡς τετάρων μηνῶν, ἅμα σωανίσχνην ὀλίγον σὺν τῷ πύῳ, μετὰ τοῦ σωτήκεσθαί γε καὶ πυρέσσειν μᾶλλον. εἶτα πλέον αὖθις ἔπυεν, εἶθ' ἱκανῶς διαψιλές. ἐφ' ᾧ τῶν τε πυρετῶν αὐξηθέντων, καὶ τῆς δυσπνοίας ἐκλυθείσης, ἀπέθανεν ὡσαύτως τοῖς φθίσι νοσήσασι. μετὰ τοῦτον ἄλλον ἐθεασάμην ὁμοίῳ τρόπῳ νοσηλευθέντα μησὶν ἕξ. εἶτ' ἄλλον πλείοσιν. ὁ μὲν οὖν πρῶτος ἡμῖν ὀφθεὶς, οὐδὲν ἔχειν ἐδόκει τὸ γε κατ' ἀρχὰς, καιρόν. ὕστερον δὲ δηλονότι, μοχθηρῶς ἐφαίνετο διακεῖσθαι. τοῦ δευτέρου δ' ὀφθέντος, σὺθὺς ἐξ ἀρχῆς ἔγνωμεν ὑπομελῶς πονοήσαθαι. καὶ μετ' αὐτὸν ἔτι καὶ μᾶλλον τὸ τρίτου. ἀλλ' ὅμως οὐκ ὀλίγα πραγματευσαμένων ἀμφ' αὐτοῖν ἡμῶν, οὔτε τούτων τις, οὔτ' ἄλλος ἐσώθη μετ' αὐτούς. ἀνέπυσαν δὲ πάντες οὗτοι τελευτῶντες, αὐτοῦ τοῦ πνεύμονος μέρη σεσηπότα. οἷ ἂν σαφῶς ἔγνων ὁμοίον τι πάθος συμβαίνειν αὐτοῖς, ἐπὶ διὰπυΐν ἐκτὸς ὁρωμένων μορίων, ὑγρότητι σηπεδονώδει διαβρόχων γινομένων.

ἀλλὰ ταῦτα

ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκκόπτειν ἐγχωρεῖ καὶ πρός γε τούτῳ καὶ καίειν. πνεύμονι δ' οὐδὲν ποιοῦντα ποιεῖν, οἷόντε. διὸ καὶ πάντα ἀπόλλυτο τοῦ τελευταίου δ' αὐτῶν ὀφθέντος μοι κατὰ μόνος, ὡδὶ τὸ ξηραίνειν ἰσχυρῶς τὸ ἀπλάγχνου ἐτραπόμην, ὁσμαῖς τε καὶ πόμασιν ὡς τὰ εὐλεῖοις εἰς ὄξος. τὸ μὲν γ' καλούμενον κατ' ὄγκον ὁσμαῖς δ' ὅλης ἡμέρας ἐλειοῦν αὐτῷ, προσφορεῖσθαί τε τῇ ῥινὶ συνεχῶς. εἰς ὕπνον δ' ἰόντι τῇ ὧν ῥώμῃ σκυαζομένῳ μύρῳ πολυτελῶς, ἃ δὴ καλοῦσι φυλλάτα τε καὶ ἀπικάτα, ἐπαλείφειν τινὶ οὗς ἡμῖν τὰς ῥῖνας πόρος. ἐδίδουν δὲ πίνειν αὐτῷ φάρμακα, τὸ τε μυθριδάτειον ὀνομαζομένῳ ἀντίδοτον ἀμβροσίαν τε καὶ ἀθανασίαν τὴν θηριακῶν. ἀλλὰ καὶ ὅστις ἐνιαυτῷ ταῦτα πίνων ὁμοίως τοῖς φθισικοῖς ὕσορον ἀπέθανεν, ἴσως εἰς χρόνον πλείονα προταθεὶς δι' ὧν ἐῤῥωμένῳ ἀγωγῶν. ἕτερον δὲ πάθος εἶδον ἐν πνεύμονι τοιόνδε. βήσσων τις ἐκ χρόνου πολλοῦ, καὶ πτύων ὀλίγα καὶ γλίχρα, καλαζίων μικρῷ προπλήσιον ἀνέβηξεν. καί μοι κομίσας ἐδείξεν αὐτό. καὶ πάλιν ἕτερον ὅμοιον δ' μετὰ πολλὰς ἡμέρας. ἐδόκει δὴ μοι ξηραινόμενος ὁ γλίχρος ἐκεῖνος χυμός, ὃν ἀνέπτυσεν ἐμπνεόμενος, εἰς διαπύησιν ὁρμᾶσθαι. καὶ διατοῦτ' αὐτῷ φάρμακα ἐδίδουν πίνειν ὁποῖα καὶ τοῖς ἀδηματικοῖς ἁρμόζει. καὶ πίνων γε αὐτὰ, ἐλάττονα μὲν ἔπτυεν τὰ καλάζια, καὶ δι' πλειόνων ἡμερῶν ἡ πρόσθεν, ἀμέλει ἐπαύσατό γε πολλοῖς ἔτεσιν πάσχων ὅτως ἄχρι τελευτῆς. μεγέθει δ' ἓν τὰ καλάζια τοῖς καλουμένοις ὀρόβοις ἴσα, καὶ τὸ πλεῖστον, ἔσι δ' ὅτε, καὶ μείζω τούτων, ὥς πού γε καὶ μικρότερα. καὶ ἄλλους δ' ἔτι πνέοντας ἐθεασάμην, ἔτι συχνὰ ζήσαντος, ἐνίους μὲν ἄλλως ἀπεθανόντας, ἐνίους δ' ἐκ τῶν ἀναπυοῦσιλῶν ὀργάνων παθόντων. ἀμέλει γέ τις ἐκ τούτων ἔπτυσεν. τὸ δ' ἀντιπάτρῳ τῷ ἰατρῷ συμβὰν ἅπαντες ἔγνωσαν, ὡς ἐκ ἀφανοῦς ἰατροῦντι καὶ τοῦτο ῥωμαίῳ πολίτῃ, ὃν μὲν ὁ ἀνὴρ ὅστις ἡλικίαν ἄγων ἐτῶν ἑλαττόνων μὲν ἢ ἑξήκοντα, πλεόνων δὲ ἢ πεντήκοντα. σωθῆναι δ' αὐτῷ ποτὲ πυρέξαντι τῷ ἐφημέρῳ πνα πυρετῶν, ἐκ φανερᾶς προφάσεως, ἄψαντα τῷ ἑαυτοῦ σφυγμῷ γε τῇ βραχμῇ τοῦ πυρετοῦ, χάριν τοῦ γνῶναι τὶ ποικτέον ἐστὶν αὐτῷ. πᾶσαν δ' εὑρὼν ἀνωμαλίαν ἐν τῇ τῶν ἀρτηρίων κινήσει, κατεπλάγη μὲν τὸ πρῶτον, ὡς δὲ σαφῶς ὕσορον ἠσθάνετο, μηκέτι πυρέτειν ἑαυτὸν, ἐλάττω μὲν ἴσως, ἀλλ' οὐ πολύ. τοῖς γὰρ αὐτῷ καὶ ἀγρυπνίαις ἐκείμηκει τὸ σῶμα. διηγήσθω δὲ πάνυ λεπτῶς ἄχρι τοῦ τῶν τρίτων ἀπὸ τοῦ τῆς ἀρχῆς ἡμέραν ἀπελθεῖν, ἣν ἡ μεδίμνος ἔτι γεγονὼς πυρετὸν προέμι μὲν ἑκάστης ἡμέρας ὥσπερ καὶ πρόσθεν. ἀπόμενος δὲ ἑαυτοῦ τῆς τὸν καρπὸν ἀρτηρίας, ἐθαύμασεν διαμένουσης ἐν τοῖς σφυγμοῖς τῆς ἀνωμαλίας. ἀπαντήσας δ' μοί ποτε, πρόσθεν τῶν χεῖρα γελῶν, ἐλέλυσέτε τῷ σφυγμῷ ἅψασθαι, κἀγὼ μειδιάσας τὸ αἴνιγμα ὃ ἐν κελεύεις, ἐρώμην. ὁ δ' αὖθις ὁμοίως γελῶν, ἐδίετο πάντως ἅψασθαι, καὶ τοῦτο πυρὸν ἁψάμενος, ἀνωμαλίαν τῆς σφυγμῷ ἅπασαν, ἀ μόνον ἐν ἀθροίσμασι γινομένην ὡς συσταλτικὴν ὀνομάζουσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς μίαν διαπαλῶν τῆς ἀρτηρίας. ἐθαύμαζον οὖν ὅπως ἔτι ζῇ, ποῖον ἔχων σφυγμόν. ἐπωθανόμην τε μήτις αὐτῷ δυσχέρεια τῆς ἀναπνοὴν γίνεται. τοῦ δὲ, οὐδὲ μίαν αἰσθητὴν ὁμολογοῦντος, ἐπετήρουν εἴ τινα μεταβολὴν ἔξοι ποτὲ, συνεχῶς ἀπόμενος τῆς τοῦ καρποῦ ἀρτηρίας ἐξ μηνῶν πρὸς χρόνῳ. πωθανομένῳ δ' ὧν αὐτοῦ κατ' ἀρχὰς, ἦ τις εἴη μοι δοκεῖ διάθεσις ἐν τοῖς σώμασι, καὶ τῆς τινα, τρόπον αὐτοῦ τοιοῦτον ἐργάσεσθαι δυναμένην τὸ σφυγμὸν οὕτω πυρετοῦ, πρὸς τῆς ἐρώτησιν ἀπειλεινάμην, ἐν τῇ πόδι τῶν σφυγμῶν πρᾶγματείας δεδηλῶσθαί μοι πόδι τοιαύτης ἀνωμαλίας. ἡγέμας γὰρ αὐτὴν ὡς συσχωρεῖν τῶν ἐν τοῖς πνεύμονι μεγάλων ἀρτηριῶν, γίγνεσθαι. τὴν συσχωρείαν δ' ἔφην ὡς μὲν φλεγμονῇ τοῦ ἀπλάγχνου, τό γε ὠδὶ δοκοῦν ἀδύνατον ὑπάρχειν. ἐπυρέτησε γὰρ ἄν. ἀπολείπεται δ' ἢ ποι δι' ἐμφραξιν ὑγρῶν καὶ γλίχρων καὶ παχέων χυμῶν ἢ δι' φύματος ἀπεπτου γένεσιν, εἰς τὴν τοιαύτην ἀθροίσασε διάθεσιν. ὁ δ' ὑπολαβών, ἐχθὲς ὃν ἔφη ἀδματικὴν ὀρθόπνοιαν εἶναί μοι. κἀγὼ πειθανῶς μὲν, εἰπον λέγειν αὐτόν. ἐμοὶ δ' ἀληθῶς. γίγνεσθαι μὲν γὰρ καὶ τὴν τοιαύτην ὀρθόπνοιαν διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἐν μὲν τοῖς λέπτοις ἀρτηρίαις, ἀλλ' ἐν τοῖς παχείαις. ἀθροιζομένου τοῦ γλίχρου καὶ παχέως χυμοῦ. καὶ τοίνυν ἔδοξεν ἡμῖν, τὴν τε δύναταν αὐτῷ πᾶσαν ὁμοίαν ποιεῖσθαι τοῖς τῶν ἀδματικῶν. τά τε φάρμακα προσφορεῖσθαί τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἔχοντα δυνάμιν. ἐξ δὲ ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνῳ ὡς ἐφάνη μικρῷ, πάθος τινὸς, ὃ μεγάλης δυσπνοίας ἅμα παλμῷ βραχεῖ τῆς καρδίας, ὃ μὴ πρῶτον, ἅπαξ. εἶτα δὶς τὸ καὶ τρὶς. εἶτα καὶ τετράκις τε καὶ πλειονάκις γνόμενον. μετὰ δὲ συναυξάνεσθαι τῶν δύσπνοιαν, ἐφ' ἡμέρας ὡς πέντε καὶ δέκα. μεθ' ἃς ἀφανὴς δυσπνοήσας σφοδρῶς, εἶτ' ἐκλυθεὶς, οὐδέως ἀπέθανεν. ὥς πού τινες ὠδὶ πάθεσιν καρδίας. ὑπὲρ ὧν ἐρήσεται ἡμῖν τὸν ἑφεξῆς λόγον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΓΟΝΘΟΤΩΝ ΤΟΡΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ε'.

ΕΝ τοῖς πρὸ τούτου γράμμασι περὶ τῆς τὸν πνεύμονα παθῶν διεξερχόμενος, ἐμνημόνευσα τῆς κοινωνίας τοῦ λόγου, ἣν θώρακι καὶ καρδίᾳ, ἐπὶ ὀλίγον ἀναβαλλόμενος εἰς τοῦτο τὸ πέμπτον ὑπόμνημα, πλέως ἀπολύσειν ἅπαντα τὸν περὶ αὐτῶν λόγον. ἐπεὶ δοκῶ ἐπεπλήρωκέναι τὸ τέταρτον ὑπόμνημα διδασκαλίας, εἰς τὰ συμβαίνοντα τοῖς αὐτοπάτορι τοῖς ἰατροῖς, τὴν μὲν διάθεσιν αὐτοῦ ἐν αὐτῷ τοῖς πνεύμονι ἔχοντος τὴν πρώτην, ὠδὶ διαβαίνοις δὲ τὸ πάθος ἄχρι τῆς καρδίας, ἄμεινον εἶναί μοι δοκεῖ περὶ πάντων αὐτῆς τῶν παθῶν διελθεῖν. Ὥσπερ οὖν ὠδὶ τῶν ἄλλων τὸ ζῶον μορίων, ὅτως ἐστὶ ὠδὶ τὴν καρδίας, διορίσασθαι χρὴ, τίνα μὴ διοπαθόσης, ἢ πρωτοπάσσοσης ἢ ὅπως ἂν ὁμολογῆται ὀνομάζειν ἐθέλοι, γίνεται συμπτώματα. τίνα δ' ἑτέροις μέρεσιν συμπαχόσης. ἔσι δ' ὁ λόγος ὠδὶ τοῖς προαποδεδειγμένοις ἐν ἑτέραις πραγματείαις, ἐν αἷς ἐδείχθη, τὴν μὲν ἐμφύτου θερμασίας, οἷον πηγὴν τῆς ὑπάρχειν ἡ καρδία, καὶ πάντως χρῆναι παθεῖν αὐτῶν εἰ μέλλοι τεθνήξεσθαι τὸ ζῶον. ἀρχὴν οὖν ὑσῶν τριῶν αἷς διοικεῖται τὸ ζῶον.

πῶς γὰρ τῆς καρδίας ἀρχῆς, ὁ μὲν ἐγκέφαλος ἀναδήσεώς τε καὶ κινήσεως, ἐλλείπειν χορηγὸς εἶναι πᾶσι τοῖς τοῦ ζώου μορίοις. τὸ δ' ἧπαρ ἀρχὴ τῆς θρεπτικῆς ἐστὶν δυνάμεως, ὁ μὲν θάνατος ἀεὶ ταῖς ἀμέτροις τῆς καρδίας ἕπεται δυσκρασίαις, ἅπαντα γὰρ αὐτῇ συγκακοῦται τὰ μόρια. δεδειγμένου δ' ἡμῖν, ὡς ὀργεῖν αὐτὰ δεῖ τὴν οἰκείαν καρδίας σύγκρασιν, ἀναγκαῖον δῆλον ἀρθρομένης ταύτης σωτηρίαν τὰς ὀργείας αὐτῶν, καὶ ἧπαρ καὶ τὰς ἐγκεφάλου τε καὶ ἅπαντος, ὁμοίως ταῖς ἐκείνων γε, τὴν τῆς καρδίας. εἰ γὰρ μή τε τὰς ἀναθυμιάσεις τε καὶ προαιρετικὰς ὀργείας ἔτι διασώζοι τὸ ζῷον, ἀλλὰ μὴ δὲ τρέφοιτο, καθάπερ δὴ καὶ φωλεύοντα, δυνατὸν ἂν τις εἶναι νομίσειεν, ζῆν αὐτό, μέχρι πόρρω ἂν ἡ καρδία μηδὲν ἧττον πεπονθυῖα. καὶ μὴν καὶ φαίνεται πολλάκις ἡμερῶν ἐφεξῆς πολλῶν, ὅτε φρονῶν τις ὅτι ἀναθυμιώμενος ὅτε λινόμενος, ὅμως ἔτι ζῶν, ὡς γοῦν καὶ δι' ἀρρωστίαν τῶν ἧπατι δυνάμεως ἀτροφῶν ἀρκείν εἰς μακρόν. εἰ δὲ τῆς ἀναπνοῆς σβήσειέ τις τὴν καρδίαν, αὐτίκα διαφθείρεται. ὅθεν οὐδ' ὁ θώραξ ὅλος εὐθὺς σωτηρίαν εἰς τὴν τῆς ἀναπνοῆς ὀργείαν, ἀρρωστοῦσι τὴν αἰτίαν εὑρεῖν, διὰ τῶν ἐν ταῖς ἰσχυραῖς ἀπλαγίαις ἀρθρώσεσιν οὐθέν οἱ κάμνοντες, ὡς μόνῃ τῇ βλάβῃ τῆς ἀνωθεν ἀρχῆς. ὑμεῖς δ' ἂν ἀρρώστητε πεπεισμένοι βεβαίως, ὑπὸ μυῶν διαστέλλεσθαι τὸν θώρακα τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως ἐχόντων, εἰ τῶν εἰς αὐτοὺς φερομένων νοήρων ἀπὸ τοῦ νωτιαίου νωτιαίου. σβεσθέντων τῶν τῆς ἐγκεφάλου δυνάμεως αὐτῶν κινητικῶν μυῶν. ὡς εἴ γε μὴ σωθήσονθ' ὑπὸ τῆς ἀναπνοῆς αἱ δύο ἀρχαὶ, δυνατὸν ἂν ἐσθημένης ἡμᾶς τινος τῆς ἀνωθεν ἀρχῆς, ἔτι ζῆν. ἴσως οὖν τις ὀφ' ὧν ἡμεῖς ὑποτεθείμεθα αἰτίαν, διὰ τὴν καρδίαν βλάπτεται πάθοντος τοῦ ἐγκεφάλου τὰς μεγάλας ἀρτηρίας, εἰ τούτων αὖ τῶν, δύσοιτο καθ' ἕτερον τρόπον εὑρεῖν τὴν αἰτίαν διὰ τὴν τῶν μικροτέρας ἀρτηρίας καταλήψεσί τε καὶ κάροις ὑπολήψιας τε καὶ ληθάργοις, ὃν ἀπόλυται τὸ πάσχον ὅτως ζῶον. εὑρήσει δὲ καὶ οὕτω θεασάμενος, ὅπως ἀναπνέουσιν ὧν τοῖς εἰρημένοις πάθεσιν, οἱ πάσχοντες. ὄψεται γὰρ ὅτι βιαίως τε καὶ μόγις, ὡς ὑπὸ δεσμοῦ τινος εἰργομένου διαστέλλεσθαι τὸν θώρακος. λέληθε δ' ἱκανῶς πρὸ τούτου τὰ πρὸ μυῶν κινήσεως ὑπομνήματα. κοινὸν γάρ ὅτι τὸ ζητούμενον, τῆς γιγνομένης ὑπνου, ὧν οἷς ἅπασιν τῶν τοῦ μὴς ὀργείαν ἐκλελυμένων, ἡ τὸν θώρακα κινοῦντων, μόνη σώζεται. νυνὶ δ' ἀρκεῖ μέχρι τοσούτου προεληθεῖν τὸν λόγον, ὅσου αὐτοῦ χρήσιμον ἦν εἰς τὰ παρόντα. ᾧ γὰρ λόγῳ τοῦ ὕπνου ἀναπνέουσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν μυῶν ἡσυχαζόντων, τούτῳ καὶ τὰς ἀρτηρίας, ὅσαι μὴ μέγισται, καὶ κατ' ἄλλα πάθη τὰ ταύτῃ προκείμενα. μεγάλης δ' ὅτως γιγνομένης ἀρτηρίας, ἢ καί τινος ἑτέρου πάθους ὡς τελέως ἀρκέσαι τὴν ὀργείαν τῶν τοῦ θώρακος μυῶν, ἀναγκαῖον δῆλον συναφθαρῆναι τὴν ἀναπνοὴν, ἐφ' ᾗ καὶ τὴν τῆς καρδίας εὐκρασίαν, ἣ καὶ πάλιν δι' ἀνάγκης ἕπεται, τὸ ζῶον ὅλον ἀπόλυσθαι. τοῦτον μὲν οὖν τὸν λόγον ἐν ταῖς τῆς ἀνωθεν ἀρχῆς βλάβαις μεγάλαις, ἀπόλυται τὸ ζῶον. καθ' ἕτερον δ' τρόπον ἐφ' ἅπασι πάσχουσι, διὰ μὲν ἀτροφίαν νεκρότητι τελικαῦτα. διὰ δὲ χρόνου πλείονος διαρκεῖ τὰ ζῶα τὰ τοιαῦτα παθήματα. καὶ μὴν καὶ καθ' ἕτερόν τινα τρόπον ἐπίτασυμαχίαις συγκοπαῖς, ἀλγήμασίν τε σφοδροῖς καὶ φόβοις ἰσχυροῖς, ἡδοναῖς τε μεγίσταις, ἀρθνήσκουσί τινες. ὅσοις γὰρ ἀδηνὴς ὄζων ὁ ζωϊκὸς πόνος, ἰσχυράτε πάθη ψυχικὰ πάσχουσιν, διὰ παιδιᾶς, δύσλυτος τούτοις ὄζων, ἡ τῆς ψυχῆς οὐσία τῶν τοιούτων. ᾠήθησαν δὲ λύπην ἀπέθανον, οἱ μὲν οὐθέως ὡς πρὸ τῶν τοῖς προειρημένοις. ἀνὴρ δ' ἐλεύθερος μεγαλόψυχος ὅτ' ἂν λύπαις ὅτ' ἀδηνὴς τοῖς ἄλλοις ὅσα λύπης ἰσχυρότερα, θανάτῳ παραπέπτωκεν. ὅτε γὰρ πόνος τῆς ψυχῆς, αὐτοῖς ἰσχυρὸς ὄζων, τότε παθήματος σμικρὰ. ἴδιον ἦν πάθος τῶν καρδίας γίνεται, ἡ μὴν ἁπλῶν δυσκρασίαν πολλάκις εἶτ' ἀνώμαλος, εἶθ' ὁμαλὴς εἶτα κατά τε φλεγμονὴν ἢ ἐρυσίπελας ἀρχόμενον γίνεται, διαφθείρεται γὰρ πρωτίκα, πρὶν ἀνῆκθῶσαι τὰ πάθη τά δὲ τὸ ζῶον. ἐπόντα δὲ πάλιν ταῖς τοιούτοις διαθέσεσιν, οὐ καρδιακὰ συγκοπαί. καθάπερ οὐ σπλαγχνικὰ, ταῖς τοῦ περὶ κοιλίας σύμα, καλοῦσι δ' ἔνιοι καὶ τοῦτο σύμαχον. ἀλλὰ καὶ αὗται γίγνονται δι' ἀλόγου συμπαθείας τῆς καρδίας. αἱ διαθέσεις δ' ἀμφοτέρων τῶν μορίων τοῦτε σόματος τῆς κοιλίας καὶ τῆς καρδίας, ἤτοι διὰ δυσκρασίαν μόνην ἰσχυράν, ἢ διὰ ὑγρότητα φαρμακώδη, καί ποτε καὶ διὰ ἐρυσίπελας εἰώθασι γίγνεσθαι, καὶ διὰ φλεγμονὴν, ἤ τινα παρὰ φύσιν ὄγκον ἕτερον τοιοῦτον. αἱ μὲν οὖν μιξεραὶ τῆς καρδίας δυσκρασίαι, τοῦ σφυγμοὺς ἀλλοιοῦσιν τῆς τῶν αὐτῶν ἑκάστη φύσιν. εἰρηται δ' αὐτῶν ὅτι διαγνώσεις ἐν τῇ περὶ σφυγμῶν πραγματείᾳ. ταῖς μεγάλαις δὲ τῆς μὲν τὰς ἰδίας τῶν ὁμοιομερῶν δυσκρασίας, ὧν ἐξοὺς ὁ θάνατος ἕπεται τῆς δὲ τὰς ὀργανικὰς. διαφορίδιον, ἀλλ' ὧδε προκειμένοις σημείοις, ὧν ἐν μὲν αἱ καὶ τὸ πρὸς Ἱπποκράτους εἰρημένον. οἷον οἱ ἐλκυόμενοι πολλάκις καὶ ἰσχυρῶς ἄνευ φανερᾶς προφάσεως διαπίνης τελευτῶσιν. ἕτερον δὲ παλμὸς τῆς καρδίας, ἤτοι μόνον γιγνόμενος, ἢ μετά τινος ἐμφάσεως ἐν ὑγρῷ κινουμένης αὐτῆς. καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν ἀθροίζεσθαί ποτε πλῆθος ὑγροῦ ποσοῦτον ἐν τῷ περιέχοντι χιτῶνι τῆς καρδίαν, ὡς ἐμποδίζειν αὐτῇ διαστελλομένῃ καὶ γὰρ ὧδε τῶν ἀναπνεομένων ζώων ἐθεασάμεθα πολλάκις ὑγρὸν ὅρῳ παραπλήσιον, ἐν τῷ περικαρδίῳ διαψιλές. εἰς δ' ἐποτέ τις πίθηκος ἰσχνότερος ἑαυτοῦ γιγνόμενος, ἐκ ἐφθασεν ἀναπνεθῆναι δι' ἀσχολίας ἡμῶν ἀναγκαίας. ἀρθανόντος δ' αὐτοῦ, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μόρια τοῦ σώματος ἦν ἀπαθῆ. ἐπέλειπτο δὲ τῷ περικαρδίῳ χιτῶνι παρὰ φύσιν ὄγκος ὑγροῦ ἐν ἑαυτῷ περιέχων ὁμοιον τῷ τὰς ὑδατίδας. ἐπ' ἀλεκτρυόνος δέ ποτε χωρὶς ὑγροῦ, τοιοῦτος σκιῤῥώδης ὄγκος ἐπέκειτο τῷ περικαρδίῳ, παραπλήσιος ὑμέσι παχέσι πολλοῖς κατ' ἀλλήλων ἐμπεφυκόσιν. εἰκὸς δ' ὅτι καὶ τοῖς ἀνθρώποις γίνεσθαί τινα τοιαῦτα. φλεγμαίνουσαν δὲ φανερῶς καρδίας, ᾠήθη μονομάχων ἐθεασάμεθα θάνατον ὁμοιότατον ἀκολουθήσαντα τοῖς συγκοπτομένοις καρδιακῶς. ἐὰν μὲν ὄν ἄχρι κοιλίας τινὸς τῶν ἐν αὐτῇ, τὸ πρῶσαν ἀφήκῃ), παραχρῆμα τελευτῶσιν ἀμοιράγιλίως. καὶ μᾶλλον ὅταν ἡ ἀεισοῦσα κοιλία τύχῃ προθεῖσα μὴ διαχόντος δὲ τοῦ πρώσαντος εἰς κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ σώματι τῆς καρδίας ἐνεχθέντος, ὃ μόνον αὐτοῖς ἐκείνῳ τῇ ἡμέραν, ἐν ᾗ πρωθέντες ἔτυχον γνῶσαν, ἀλλὰ νὴ τὴν ὑδέσαν νύκτα φλεγμονῆς δηλονότι λόγῳ τοῦ θανάτου γενομένου. φρονοῦσι γεμὲν ἅπαντες ὅτοι, μέχρι περ ἂν ζῶσιν, μαίνεσθαι τοῦτο τοῦ φαινομένου, τῷ παλαιῷ δόγματι πρὸ τοῦ τὸ λογιζόμενον τῆς ψυχῆς, ἐν ἐγκεφάλῳ τὴν καρδίαν ὁ δὲ παλαιότατος τοῦτο, πολλοῖς ὑγιαίνουσιν ἀμέμπτως νεανίσκοις τε καὶ παιδαρίοις ὤφθη γενόμενος δῆλα φανῆς, ἄνευ

φνης, ἄνδρ φανδρ συμπ῾ώματος ἑτ῾ρ. ⊂ πάντες δ῾τοι φλεβοζωθέντες ὧνλωζ. ⊂ πλέως αὐτ῾ῶ γ῾ίνοι τ῾ συμπ῾ώματος ἀπηλλάγησαν ῟ωι τ῾ῖ φλεβοτομίᾳ λειπ῾ωσόμ διάιτ μετὰ φάρμάκων ὁμοίων θεραπευθέντες. γ῾ίνοι δ῾ αὐτ῾ῶ αὖθις ποτὲ τ῾ συμπ῾ώματος ῟ωφανέντος, ὁμοίως ἐθεραπεύθησαν. οἱσλα δ᾽ἔλενα ἡ κατ᾽ γ῾ίναιτον, ἦρος ὥρᾳ πάχοντα τὸ τ῾ παλμὸ σύμπ῾ωμα. ἡ δ᾽ ἐπειδὴ δισὶν ἔτεσιν ἐπεράθη τ῾ φλεβοτομίας ὠφελέσης, ἐφθέγγω ὧδ῾ τ῾ τετάρτ φλεβοτομηθεὶς πρὶν ἁλῶναι δ῾ συμπ῾ώματι ⊂ ὅτ῾ ἐπραπ῾ε ἡ῾ τὸ δ᾽ξῆς ἐτ῾ῶ πλειόνων. μετὰ τὸ καὶ τἄλλα ποιᾶν ῟ωι τ῾ῖ φλεβοτομίᾳ πρ῟οσηκόντως. ἀλλ᾽ ὅμως ⊂ ὅτος ἀπέθανεν πρὶν γηρᾶσαι. καθάπ῾ερ ἡ οἱ ἄλλοι πάντες. γ῾ίνοι μὲν γ῾ὰρ πυρετοῖς ὀξέσιν ἀθρόως συγκοπ῾ήσ. γ῾ίνοι δὲ καὶ ἡ῾ τὸν δ῾ῆ ὑγείας χρόνον. εἰς δ᾽ἔπτησι ἢ δ᾽ύο καθ᾽ ἑτ῾ρον β῾ὸπον ἀπέθανον χωρὶς συγκοπ῾ῆς. οἱ πλέσς δ᾽ ἦ῾ῶ ὅτω πεθόντων ἡλικίαν εἶχον ἐτ῾ῶ ἐλασ῾ήονων μὲν ἢ τεσσαρ῾άκοντα, πλειόνων δ᾽ ἢ τεσσαρ῾άκοντα. τὸ μὲν τοι ποδικὰρδιον σκέπασμα, τ῾ῶ ἀκύρωμ ὅτι μοῖρ, ὅπ῾ῃ ὰῶ πάθ. πλὴν ἐ φλεγμ῾αίνοζ αὐτ῾ῆ διαδυθέν ἡ῾ῖ συμπάθειαν ἡ διάθεσις ὧδ῾ τ῾ῇ καρδίαν. ἀλλ᾽ ὅταν γε πάχυ μόνον, ὁμοίως τοὶς ἄλλοις ἅπασι μοῖρ ὅσα φρ῟ερᾶς γ῾ένεα καὶ σκέπης ἑτ῾ρων κυρτοτ῾έρων ἐχ῾ύ῟ε, λιν῟δ῾ωμ ὀλίγα φ῟ρέι. δ᾽υσπνοιαν δ᾽ ὀδεμίαν ἐργάζετ᾽ ἄλλως καρδία, πρὸς τὰς ἐρημ῾ίας γ῾ὰρ ἡ῾ῖ πρὸ τοτ῾ω γράμμαζ ἡ῾ῖ τὸν ποδὶ ῾ῆ δ᾽υσπνοίας λόγον. ὧδ῾ μὲν τὸ μέγα καὶ πυκνόμ, ὑπ῟ορθρομανθεῖσα μετὰ τ῾ῆ ⊂ θᾶ῾ῆμ γινεσ῾ῆ πλὴν ἀνάπνοιλ ἐλαφύ῟ᾳ῾ῆ τε θρ῟ομ πνεῦμα. τ῾ῆ γ῾ὰντίαν αὐτ῾ῇ δ᾽ἀ῟ψῖξιν, ἐφ᾽ ᾗ μικρὸν καὶ ἀραιὸν γινε῾ῆ τὸ πνεῦμα.

καὶ ἡ῾ῖ ὅλ῟ως τὸ μοῖρ ὥς πρ῟ καὶ ἡ῾ῖ τἄλλα πάντα πνὰ μὲν ἰδιοπαθ῟ντος αὐτ῾ῦ γίνετ῾ῆ, πνὰ δὲ ἑτ῾ρόις συμπ῾άχοντος. ἅπαντα γοῦν δ᾽ξ ἀνάγκης εἰς τ῾ῆ ἡ῾ῖ ἀναπνοῆς βλάβλιν τελευτᾷ. ὅλ῟ως γὰρ ἰδίου ὄργανον ἐσλέχθη ἡ῾ῖ ἀναπνοῆς. ὅσα μ῾ὴ ὃν γ῾ὰρ αὐτ῾ῷ γίνετ῾ῆ πάθ῾ῃ τ῾ῶ ὁλωσερῶμ, μιλρὰν ⊂ πυκνὴν ἐργάζετ῾ῆ τ῾ῆ ἀναπνοὴν, ὡς γ῾ὰρ ἐπὶ τοὶς πρὸ δ᾽υσπνοίας ῟ωμνήμασιν ἐδ᾽έχθη. καθάπ῾ερ γε καὶ τ῾ῶ γαστνίοντων τε καὶ συγκινεμλίων. λέλεκτ῾ῆ δ᾽ ἔμπ῟οδ῟ν γ῾ὰρ τοὶς τῆ νωτιαίᾳ πάθεσιν, ὅπως ἀναπνοὴ βλάπ῾ετ῾ῆ, μηδὲν αὐτῆ πεπονθότος ἰδίου πάθημα τ῾ῆ θώρακος, ἀλλ᾽ ἤ τι τινὸς τ῾ῶ ἀπ῾ὸ τῆ νωτιαίᾳ νεύρωμ, ἢ αὐτῆ τ῾ῆ νωτιαίᾳ. τ῾ῶ δ᾽ ἰδίωμ τῆ θώρακος παθῶν, γ῾ίνα μὲν γ῾ὰρ τοὶς μυσὶν αὐτ῾ῆ, ἵνα ὁ῾ῆ τ῾ῆ ῟ωπεζωκότα τὰς πλευρὰς ὑμλίν σωίσατ῾ῆ, πόθ῾ι ὁ῾ῆ τ῾ῶ ἡ῾ῖ τὸ ὁλόμα, ⊂ τὰ τ῾ῆ πλεύρᾳ ὀσᾶ νῶν ὁ πρόκει) λεγέν ἀιδηλὸμ ἐχόντων τ῾ὸ πεπονθότα τόπ. ἀπ῾ῶν δ᾽ ὄντων τ῾ῶ κατ᾽ αὐτ῾ῆ μυῶν, τ῾ῶ μὲν ἀναπληρόντων τὰ μεσοπλεύρια καλόμλνα. τ῾ῶ δ᾽ ἐξωθέν αὐτοὶς ὑπ῟ερβεβλημλίνων, οἷ μ῾ὴ τ῾ ἐξωθέν ὁλωσηράς διαθέσεις ἐλλωβηθέντων. ἢ θλασθέντων. ἢ ἀπόσημα ἐχόντων. ἢ ἐρυσίπελας ἢ φλεγμονὴν, ὁκ ἀ῟ᾳφῶς διαγιγνώσκον) πᾶσ ἰατροὶς ῟ωβαλλὸσι τὰς χ῾είρας. οἷ δὲ τ῾ῶ μεσοπλευρίων μυῶν φλεγμονᾷ, καὶ μάλισα τ῾ῶ γ῾ὰρ βάθει, δ῾ιφυὲς γὰρ ἐσιν ὡς ἴσε, πλὴν μὲν ἀφλῶ ὑμῶν λανθάνσι. ὁλωσὶ δὲ τ῾ῶ ῟ωπλῆς μείζονος. ἰσά τι καὶ τ῾ῆ φλεγμονὴν ἐργαζομλίνε ῥ῾ύμασζ ἔσω διαπέμπσιν ὁ῾ῆ τὸ τὰς πλευρὰς ῟ωπεζωκότος ὑμλίνος, ὃς δ᾽ξ ἀνάγκης αὐτοὶς συμφλεγμαίν῾ῃ. καθάπ῾ερ ἐλεένῳ πάλιν ὅταν αὐτὸς πρωτοπαθῆ κατά τινα καιρὸν ἕτ῾ρον, ἢ ὑπὸς μοῖρα τ῾ῶ μεσοπλευρίων συμπάχει. Αλλ᾽ ἢ γ᾽ ἀκειβῆς πλευρίτις ὑπ῟ὸ τῆ πρωτοπαθείας τ῾ῆ ῟ωπεζωκότος γίνεται. διὸ καὶ μέχρι κλεισὸς ἢ ῟ωχονδρίων ὁ πόνος δ᾽ξ ἰλινεῖται. τ῾ῶ μὲν ἄνω μορί αὐτ῾ῆ παχόντων, εἰς τὰς κλεῖς. τ῾ῶ κάτω δὲ, εἰς τὰ ῟ωχόνδρια, πυρετὸς ὁ῾ῆ πάντως ἕπεται ταῖς τοιαύταις φλεγμοναῖς σφοδρὸς, ὡς ἂν ἐγγὺς τ῾ῆ καρδίας κειμλίνε πάχοντος τόπ. καὶ συμφυὴς ῟ωαρχάσης αὐτοὶς ὑπ῟ὸ χιτῶνι, καθάπ῾ερ γε καὶ ταῖς φρεσίν. ὁ σφυγμὸς δ᾽ἐ῟ι μάλισα ᾠδ᾽είξεται πότ῾ερον ὁ ῟ωπεζωκὼς ὑμλὶν μᾶλλον ἢ οἱ ψάοντες αὐτ῾ῆ πεπόνθασι μύε. ἢ῟ῆμ μὲν γὰρ οἱ μύε. ὁ δ᾽ ῟ωπεζωκὸς μᾶλλον γ῾ὰντείνετ ⊂ σκληρὰν ἀρ῟φαίνει τ῾ῶ ἀρτηρίαν. ὡς ἐπί γε τ῾ῶ πλευρπνεύμονα παθῶν, ὀδήλως ἡ τοιάυτη φαίνεται σκληρότης, ὁ δ᾽ ἀρχεόμλν⊖ εἰς τὰ λῳὰ τ῾ῆ θώρακος ἰχῶρ μεταλαμβανόμλν⊖ εἰς τὰς τραχείας τ῾ῆ πνεύμονος ἀρτηρίας, ἀναπ῾ίνεται μετὰ βηχὸς, ᾠδιεικνύμλνος ὁποῖός τις ὅσιν, ὁ τ῾ῶ φλεγμονῶ ἐργαζομλίνος χυμός. ἤτ᾽ γε πικρόχλ⊖ ἢ μελαγχολικὸς ἢ φλεγματικὸς ἢ ἁματικός. ὠχρὰ μὲν γὰρ καὶ ξανθὰ πί῾ουσιν, ὧδ῾ῆ πικροχόλῳ μέλανα δὲ ὧδ῾ῆ μελαγχολικῷ. τὰ δ᾽ ἀφροδιέσρα καὶ λεῦκανθοῦντα πί῾υσματα, τ῾ῆ φλεγματικοῦ πλεονεκτοῦντος γίνεται χυμοῦ. καθάπ῾ερ γε καὶ τὰ ἐρυθρὰ, τ῾ῆ ἁματώδους. ὅτι μὲν οὖ῟ ἐκ τ῾ῶν κῳῶν τ῾ῆ θώρακ⊖ ἀναπ῾ίνεται τι μετὰ βηχὸς, φ῾ανερῶς δ᾽ῆ γνῶναι ἡ῾ῖ τὰς διαθέσεις, φ῾ ἅς ἔξωθεν, ἔσω τὸ ἕλκ⊖ δήκει, ἢ τοι σωτρήσεως μὴ κωλυθείσης, ἢ ἡ῾ῖ ἀπόσημα μέγα κατ᾽ ἄμφω τὰ μέρ῾η ῥαγ῾ῆ, ἢ τμηθῇ μὲν ὡς ἔξω μόνον αὐ῟ίχῃ, εὑρεθέν τος δ᾽ ὧδ῾ῆ τ῾ῇ κοιλᾷ διαβεβρωμλίνου τ῾ῆ ῟ωπεζωκότος, ἢ καὶ δι᾽ ἀ῟φάκελον ἐκκοπείσης πλευρᾶς, ἢ τοι μὴ δ῟ωηθέν τω ἀπαθῆ φυλάξαι τὸν ῟ωπεζωκότα τ῾ῶ ἰατρῶν, ἢ διαβεβρωμλίνον, ἢ διασεσηπότα πῶς εὑρόν τω. φ῾ ἁπάσαις γὰρ ταῖς τοιάυτας διαθέσεσιν, ὅταν φ῾υχέωμλν, εἰς τὰ κῳὰ τ῾ῆ θώρακος μελίκρατον, ἁυθέως ἀναπ῾ίνεται μετὰ βηχὸς, αὐτ῾ῷ δ᾽ῆ κάμνονσι δι᾽ ἀ῟ῆ γυ῟ίσεως ὅτι μελίκρατον ὄσι, γνωσιζομλίνου. ὅπως δὲ γίνετ῾ῆ ὅδε καὶ δι᾽ ὧν τινων ὁδῶν εἰς τ῾ῆν τραχεῖαν ἀ῟ῆ τηρίαν ἀ῟ικνέ῾ῖται, πάρεσι σκοπεῖσθαι, δ῾ῆ βουληθόν τι. φυλαπομλίνῳ παθεῖν, ὅπ῾ερ ἔπαθον φ῾ῆοι τ῾ῶ ἀ῟ρηκθέντων φ῾ῆ τῆ αὐτίας εὑρήσει. τάχα μὲν ἑαυτὸν πείσαντα, ἀδώατον ἔ῾ῆν τ῾ῆν ἐκ τ῾ῶν κῳῶν τ῾ῆ θώρακ⊖ εἰς τὸν πνεύμονα μετάληψιν, ἴσως δὲ καὶ πεπονθότος ἰδίου τ῾ῆ πνεύμονος μεταλήψιν, ἴσως δὲ καὶ πεπονθότος ἰδίου τ῾ῆ θώρακος παθῶν, φ῾ῆσι μὲν ἡ῾ῖ ὁ῾ῆ τ῾ῆν ῟ωπεζωκότα τὰς πλευρὰς ὑμλὶν σωίσατ῾ῆ, πόθ῾ι ὁ῾ῆ τ῾ῶ ἡ῾ῖ τὸ ὁλόμα, ⊂ τὰ τ῾ῆ πλεύρᾳ ὀσᾶ νῶν ὁ πρόκει) λεγέν ἀιδηλὸμ ἐχόντων τ῾ὸ πεπονθότα τόπ. ἀπ῾ῶν δ᾽ ὄντων τ῾ῶ κατ᾽ αὐτ῾ῆ μυῶν, τ῾ῶ μὲν ἀναπληρόντων τὰ μεσοπλεύρια καλόμλνα. τ῾ῶ δ᾽ ἐξωθέν αὐτοὶς ὑπ῟ερβεβλημλίνων, οἷ μ῾ὴ τ῾ ἐξωθέν ὁλωσηράς διαθέσεις ἐλλωβηθέντων. ἢ θλασθέντων. ἢ ἀπόσημα ἐχόντων. ἢ ἐρυσίπελας ἢ φλεγμονὴν, ὁκ ἀ῟ᾳφῶς διαγιγνώσκον) πᾶσ ἰατροὶς ῟ωβαλλὸσι τὰς χ῾είρας. οἷ δὲ τ῾ῶ μεσοπλευρίων μυῶν φλεγμονᾷ, καὶ μάλισα τ῾ῶ γ῾ὰρ βάθει, δ῾ιφυὲς γὰρ ἐσιν ὡς ἴσε, πλὴν μὲν ἀφλῶ ὑμῶν λανθάνσι. ὁλωσὶ δὲ τ῾ῶ ῟ωπλῆς μείζονος. ἰσά τι καὶ τ῾ῆ φλεγμονὴν ἐργαζομλίνε ῥ῾ύμασζ ἔσω διαπέμπσιν ὁ῾ῆ τὸ τὰς πλευρὰς ῟ωπεζωκότος ὑμλίνος, ὃς δ᾽ ἀνάγκης αὐτοὶς συμφλεγμαίν῾ῃ. καθάπ῾ερ ἐλεένῳ πάλιν ὅταν αὐτὸς πρωτοπαθῆ κατά τινα καιρὸν ἕτ῾ρον, ἢ ὑπὸς μοῖρα τ῾ῶ μεσοπλευρίων συμπάχει. Αλλ᾽ ἢ γ᾽ ἀκειβῆς πλευρίτις ὑπ῟ὸ τῆ πρωτοπαθείας τ῾ῆ ῟ωπεζωκότος γίνεται. διὸ καὶ μέχρι κλεισὸς ἢ ῟ωχονδρίων ὁ πόνος δ᾽ξ ἰλινεῖται. τ῾ῶ μὲν ἄνω μορί αὐτ῾ῆ παχόντων, εἰς τὰς κλεῖς. τ῾ῶ κάτω δὲ, εἰς τὰ ῟ωχόνδρια, πυρετὸς ὁ῾ῆ πάντως ἕπεται ταῖς τοιαύταις φλεγμοναῖς σφοδρὸς, ὡς ἂν ἐγγὺς τ῾ῆ καρδίας κειμλίνε πάχοντος τόπ. καὶ συμφυὴς ῟ωαρχάσης αὐτοὶς ὑπ῟ὸ χιτῶνι, καθάπ῾ερ γε καὶ ταῖς φρεσίν. ὁ σφυγμὸς δ᾽ἐ῟ι μάλισα ᾠδ᾽είξεται πότ῾ερον ὁ ῟ωπεζωκὼς ὑμλὶν μᾶλλον ἢ οἱ ψάοντες αὐτ῾ῆ πεπόνθασι μύε. ἢ῟ῆμ μὲν γὰρ οἱ μύε. ὁ δ᾽ ῟ωπεζωκὸς μᾶλλον γ῾ὰντείνετ ⊂ σκληρὰν ἀρ῟φαίνει τ῾ῶ ἀρτηρίαν. ὡς ἐπί γε τ῾ῶ πλευρπνεύμονα παθῶν, ὀδήλως ἡ τοιάυτη φαίνεται σκληρότης, ὁ δ᾽ ἀρχεόμλν⊖ εἰς τὰ λῳὰ τ῾ῆ θώρακος ἰχῶρ μεταλαμβανόμλν⊖ εἰς τὰς τραχείας τ῾ῆ πνεύμονος ἀρτηρίας, ἀναπ῾ίνεται μετὰ βηχὸς, ᾠδιεικνύμλνος ὁποῖός τις ὅσιν, ὁ τ῾ῶ φλεγμονῶ ἐργαζομλίνος χυμός. ἤτ᾽ γε πικρόχλ⊖ ἢ μελαγχολικὸς ἢ φλεγματικὸς ἢ ἁματικός. ὠχρὰ μὲν γὰρ καὶ ξανθὰ πί῾ουσιν, ὧδ῾ῆ πικροχόλῳ μέλανα δὲ ὧδ῾ῆ μελαγχολικῷ. τὰ δ᾽ ἀφροδιέσρα καὶ λεῦκανθοῦντα πί῾υσματα, τ῾ῆ φλεγματικοῦ πλεονεκτοῦντος γίνεται χυμοῦ. καθάπ῾ερ γε καὶ τὰ ἐρυθρὰ, τ῾ῆ ἁματώδους. ὅτι μὲν οὖ῟ ἐκ τ῾ῶν κῳῶν τ῾ῆ θώρακ⊖ ἀναπ῾ίνεται τι μετὰ βηχὸς, φ῾ανερῶς δ᾽ῆ γνῶναι ἡ῾ῖ τὰς διαθέσεις, φ῾ ἅς ἔξωθεν, ἔσω τὸ ἕλκ⊖ δήκει, ἢ τοι σωτρήσεως μὴ κωλυθείσης, ἢ ἡ῾ῖ ἀπόσημα μέγα κατ᾽ ἄμφω τὰ μέρ῾η ῥαγ῾ῆ, ἢ τμηθῇ μὲν ὡς ἔξω μόνον αὐ῟ίχῃ, εὑρεθέν τος δ᾽ ὧδ῾ῆ τ῾ῇ κοιλᾷ διαβεβρωμλίνου τ῾ῆ ῟ωπεζωκότος, ἢ καὶ δι᾽ ἀ῟φάκελον ἐκκοπείσης πλευρᾶς, ἢ τοι μὴ δ῟ωηθέν τω ἀπαθῆ φυλάξαι τὸν ῟ωπεζωκότα τ῾ῶ ἰατρῶν, ἢ διαβεβρωμλίνου

» ἐπιδιάτῃ ἔπεσε τὸν Ἀμὰν ἐπὶ τὴν κλίνην, ἐν ᾗ ἦν ἡ Ἐσθήρ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν
» Ἀμάν, Καὶ ἐπὶ τῆς βασιλίδος βιάσεται τὸν ἄνδρα ἐν τῷ οἴκῳ μου; ὡς ἐξῆλθε τὸ ῥῆμα ἐκ τοῦ
» στόματος τοῦ βασιλέως, ἐκάλυψαν τὸ πρόσωπον Ἀμάν. καὶ Βουγαθὰν εἷς τῶν εὐνούχων
» τοῦ βασιλέως εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα, Καὶ ἰδοὺ ξύλον ἕτοιμον ἕστηκε τῷ Ἀμὰν πεντήκοντα
» πήχεων τὸ ὕψος, ὃ ἐποίησε Ἀμὰν τῷ Μαρδοχαίῳ τῷ λαλήσαντι ἀγαθὸν περὶ τοῦ βασιλέως·
» καὶ ἐκρέμασαν τὸν Ἀμὰν ἐπ' αὐτῷ. καὶ ἐκρέμασαν τὸν Ἀμὰν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τὸν
» σταυρόν. καὶ ἐπεσκέπη ὁ θυμὸς τοῦ βασιλέως. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς
» Ἀσσουήρος τὴν οἰκίαν Ἀμὰν τοῦ ἐχθροῦ τῶν Ἰουδαίων τῇ Ἐσθὴρ τῇ βασιλίδι. καὶ Μαρδοχαῖος
» εἰσῆλθεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως· ἀνήγγειλε γὰρ Ἐσθὴρ τί ἦν αὐτῷ. καὶ περιελόμενος ὁ
» βασιλεὺς τὸν δακτύλιον αὐτοῦ, ὃν ἀφείλετο Ἀμὰν, ἔδωκε τῷ Μαρδοχαίῳ· καὶ ἔστησεν
» Ἐσθὴρ τὸν Μαρδοχαῖον ἐπὶ τὸν οἶκον Ἀμάν. καὶ ἐλάλησεν ἔτι Ἐσθὴρ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως,
» καὶ ἔπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἔκλαυσε καὶ ἐδεήθη αὐτοῦ ἀφελεῖν τὴν κακίαν Ἀμὰν
» τοῦ Ἀγαγίτου καὶ τὸν λογισμὸν αὐτοῦ, ὃν ἐλογίσατο ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους. καὶ ἐξέτεινεν ὁ
» βασιλεὺς τὴν ῥάβδον τὴν χρυσῆν πρὸς Ἐσθήρ· καὶ ἀνέστη Ἐσθὴρ καὶ ἔστη ἐνώπιον τοῦ
» βασιλέως, καὶ εἶπε, Εἰ ἐπὶ τὸν βασιλέα καλόν, καὶ εἰ εὗρον χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἐμοὶ
» δοκεῖ τὸ ῥῆμα ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως, καὶ ἐγὼ εὐάρεστος ἐνώπιον αὐτοῦ, γραφήτω
» ἐπιστολὴ ἀνακαλοῦσα τοὺς λογισμοὺς Ἀμὰν τοῦ Ἀγαγίτου τοῦ γράψαντος τὰ ἀπεσταλμένα
» τοῦ ἀπολέσαι τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ἐν πάσῃ τῇ χώρᾳ τοῦ βασιλέως· ὅτι πῶς δυνήσομαι
» ἰδεῖν τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου, καὶ πῶς δυνήσομαι ἰδεῖν τὴν ἀπώλειαν τῆς συγγενείας μου;
» καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς Ἀσσουήρος πρὸς Ἐσθὴρ τὴν βασίλισσαν καὶ πρὸς Μαρδοχαῖον τὸν
» Ἰουδαῖον, Ἰδοὺ τὸν οἶκον Ἀμὰν δέδωκα τῇ Ἐσθὴρ, καὶ αὐτὸν ἐκρεμάσαμεν ἐπὶ τὸν σταυρὸν
» ἀνθ' ὧν ἐπεβάλετο ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους· καὶ ὑμεῖς γράψατε περὶ τῶν Ἰουδαίων ὡς ἀρέσκει
» ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ βασιλέως, καὶ σφραγίσατε τῷ δακτυλίῳ τοῦ βασιλέως· ἐπιστολὴ γὰρ
» γραφεῖσα ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως καὶ σφραγισθεῖσα τῷ δακτυλίῳ τοῦ βασιλέως οὐκ ἔστιν
» ἀνακαλέσασθαι. καὶ ἐκλήθησαν οἱ γραμματεῖς τοῦ βασιλέως ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τῷ τρίτῳ
» μηνὶ, ὅς ἐστιν μὴν Σιβάν, τρισκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς, καὶ ἐγράφη κατὰ πάντα ὅσα
» ἐνετείλατο Μαρδοχαῖος τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἡγεμόσι καὶ τοῖς ἄρχουσι καὶ τοῖς στρατηγοῖς
» τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ χωρῶν ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως Αἰθιοπίας, ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ
» σατράπαις κατὰ χώραν καὶ κατὰ φυλὴν καὶ κατὰ γλῶσσαν, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κατὰ τὸ
» γράμμα αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν. καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ βασιλέως
» Ἀσσουήρου, καὶ ἐσφράγισε τῷ δακτυλίῳ τοῦ βασιλέως· καὶ ἀπέστειλε βιβλία διὰ τῶν
» ἱππέων ἐπὶ τῶν ἁρμάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἡμιόνων καὶ ἐπὶ τῶν κάμηλων καὶ ἐπὶ τῶν ἡμιόνων
» τῶν νεοτρόφων, ἐν οἷς ἐπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τοῖς Ἰουδαίοις κατὰ τὴν ἑαυτῶν γλῶσσαν καὶ
» κατὰ τὸ γράμμα αὐτῶν, καὶ τοῖς ἡγεμόσι καὶ τοῖς στρατηγοῖς τοῖς ὑπὸ τὸν βασιλέα, ὅτι
» Ἰουδαῖος ἐγὼ, καὶ τὰ ἔθνη οὐκ ἐθέλουσιν ἐπὶ τὰ αὐτὰ τοῖς Ἰουδαίοις κατὰ τὰ ἔθη αὐτῶν
» πορεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐκκλίνουσιν ἀπὸ τῶν νόμων μου· καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπέστειλεν
» ὁ βασιλεὺς τοῖς Ἰουδαίοις ἐν τῷ καθ' ἑαυτοὺς τόπῳ καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν καὶ ἐν τῷ
» γράμματι αὐτῶν καὶ τοῖς ἡγεμόσι καὶ τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν ἑκατὸν εἴκοσι
» καὶ ἑπτὰ σατραπῶν ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως Αἰθιοπίας. καὶ ἐπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Ἀσσουήρος
» Μαρδοχαίῳ τῷ Ἰουδαίῳ καὶ Ἐσθὴρ τῇ βασιλίδι, καὶ ἔγραψεν οὕτως· Ἀμὰν ὁ τοῦ Ἀμαδάθου
» τοῦ Ἀγαγίτου ἐπεβάλετο ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους ἀπολέσαι αὐτοὺς ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ, ὅς
» ἐστιν μὴν Ἀδάρ· καὶ ἐπὶ τοῦ ἔργου τούτου ἐπεβάλετο ἐπὶ τὸν ἐμὸν οἶκον καὶ ἐπὶ τὸν τοῦ
» βασιλέως οἶκον, καὶ ἐπὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς καὶ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας
» τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ σατραπῶν. καὶ ἐγὼ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐπὶ τὸν ἐμὸν οἶκον ἐπεβάλετο
» ἐπὶ τὸν ἐμὸν οἶκον ἀπολέσαι, καὶ ἐπὶ τὸν βασιλέως οἶκον καὶ ἐπὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ ἐπὶ τοὺς
» στρατηγοὺς καὶ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ σατραπῶν, ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ βάσει
» ἐποίησα ἀνελεῖν τὸν Ἀμὰν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὰ ἔθνη αὐτῶν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν
» ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ, ὅς ἐστιν μὴν Ἀδάρ· καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῷ καιρῷ τῷ τρίτῳ
» ἀπολέσαι τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ βασιλέως. ὅτι μὴν πᾶσιν ποιῆσαι τοῖς
» Ἰουδαίοις ἐν τῷ καθ' ἑαυτοὺς τόπῳ καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν καὶ ἐν τῷ γράμματι αὐτῶν
» καὶ τοῖς ἡγεμόσι καὶ τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ σατραπῶν
» ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως Αἰθιοπίας, ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ σατραπῶν τοῖς ἀπὸ τοῦ βασιλέως
» ἀπεσταλμένοις ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐπιτελεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἐπιστολὴ
» ἐγράφη κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο Μαρδοχαῖος τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἡγεμόσι καὶ τοῖς
» στρατηγοῖς καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ σατραπῶν ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως
» Αἰθιοπίας, ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ σατραπῶν, καὶ ἐσφράγισε τῷ δακτυλίῳ τοῦ βασιλέως·
» καὶ ἀπέστειλε βιβλία διὰ τῶν ἱππέων ἐπὶ τῶν ἁρμάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἡμιόνων καὶ ἐπὶ τῶν
» κάμηλων καὶ ἐπὶ τῶν νεοτρόφων ἡμιόνων, ἐν οἷς ἐπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τοῖς Ἰουδαίοις κατὰ
» τὸ γράμμα αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῷ
» καιρῷ τῷ τρίτῳ μηνὶ, ὅς ἐστιν μὴν Σιβάν, τρισκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς, καὶ ἐγράφη
» κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο Μαρδοχαῖος τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἡγεμόσι καὶ τοῖς ἄρχουσι
» καὶ τοῖς στρατηγοῖς τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ σατραπῶν ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως Αἰθιοπίας,
» ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ σατραπῶν τοῖς ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἀπεσταλμένοις ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο
» ἐπιτελεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἐπιστολὴ ἐγράφη κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο
» Μαρδοχαῖος τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἡγεμόσι καὶ τοῖς ἄρχουσι καὶ τοῖς στρατηγοῖς τῶν
» ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ σατραπῶν ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως Αἰθιοπίας, ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ
» σατραπῶν τοῖς ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἀπεσταλμένοις ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐπιτελεῖν τὸ ῥῆμα
» τοῦτο τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἐπιστολὴ ἐγράφη κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο Μαρδοχαῖος τοῖς
» Ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἡγεμόσι καὶ τοῖς ἄρχουσι καὶ τοῖς στρατηγοῖς τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ
» ἑπτὰ σατραπῶν ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως Αἰθιοπίας, ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ σατραπῶν τοῖς ἀπὸ τοῦ
» βασιλέως ἀπεσταλμένοις ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐπιτελεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

αὐτοῖς τούτοις πάθεσι πύου ἀνακάθαρσις γίνεται. ἡ δ' αἰτία τούτου παρὰ τὴν φύσιν τῶν ἀγγείων γίνεται. ἐπιλογισμὸς δ' αὐτῶν ὅδε. ἐκ τῆς καρδίας ἀποφυσᾶται φλέβος σὺν μεγέθει μεγίστου παρὰ τὴν ῥάχιν, ἄκρα λοβοῖς καθ' ὃν τόπον ἀφ' ἑκάστου τῶν σπονδύλων ἐκπεφύκασιν. ἄκρα δὲ τούτοις, αἱ πρὸς τὰς πλευρὰς τείνουσαι καὶ ταῖς ἀρτηρίαις παρακείμεναι φλέβιον, τὴν ἀπόφυσιν ἔχουσιν, ὅταν οὖν ἕλκωσις γένηται τοῖς τόποις τούτοις, ἢ ἀπόσημα γένηται, πλείονος πύου συναγωγὴ ποιεῖται, εἰς μὲν τὸ μεταξὺ τοῦ πνεύμονος καὶ τῶν πλευρῶν, οὐ ῥᾳδίως ἐκχυσιν λαμβάνει, διὰ τὸ τὸν ὑμένα ὑποζωκότα τὰς πλευρὰς, νευρώδη τε ὄντα ἰσχυρὸν, καὶ δυσδιαίρετον εἶναι. συμπνεύμων δ' εἰς τὰ ἔντος ἀγγεῖα τοῦ ὑμένος κείμενα, λεπτοτέρας ἢ κατὰ ἀδηνοειδέρας ὄντας τοῦ φλέβος ἢ τοῦ ἀρτηρίας, πρότερα ταῦτα τὰ ἀγγεῖα τῶν πρὸς τὰς ἀρτηρίας διαιρεῖται. ἡ δὲ τὰς διαιρέσεις, ἡ ἀνάχυσις τοῦ πύου εἰς τὰς φλέβας γίνεται, ὑπὸ μὲν οὖν οὐ κάτω τόπους οὐ γίνεται τοῦ πύου διέξοδος. διὰ τὸ μὴ δύνεσθαι τὴν φύσιν τῶν φλεβῶν. ἀλλὰ τὴν ἀρτηριότητα ἔχειν, καθάπερ εἴρηται, ἡ τὴν ἔκφυσιν τοῦ διαφράγματος, πληρουμένων δὲ ἀεὶ τῶν συνεχῶν τόπων, τὴν ἐπάνοδον λαμβάνειν ἀναγκαῖον εἰς τοὐπάνω τόπους. ὑπονοεῖν οὖν δ' εἰ τὴν γινομένην, ἡ τὴν ἀναπνοὴν τοῦ πνεύμονος φυσῶσιν, καὶ τὴν ὁλκὴν τε, καὶ δύσιν τοῦ πνεύματός τε καὶ τῶν ὑγρῶν. καὶ ὅτι ἡ ὁδὸς τὸν τρόπον ἡ τοῦ πύου ἐπάνοδος ἀπὸ τῶν πλευρῶν εἰς τὸν πνεύμονα γίνεται, ἡ δ' ἐκ τοῦ πνεύμονος φαγωγή, ὃν τρόπον γίνεται, πρότερον εἴρηται. φῶ τούτῳ τῇ ῥήσει τὸ μὲν μὴ δύνασθαι κατιτρῶ τοῦ διαφράγματος ἀφίεσθαι τὸ μεταληφθὲν εἰς τὰς φλέβας πύον, ἀληθῶς εἴρηται τοῦ Ἐρασιστράτου. ἡ γε τὰς κάτω τοῦ θώρακος ὀκτὼ πλευρὰς, ἀγαθὸς γε, τρεφούσης φλεβὸς, ἄχρι τοῦ διαφράγματος ἐρχομένης. οὐ γὰρ χρὴ μικρολογεῖσθαι νῦν, εἰ διεκπίπτει τι μόριον αὐτῆς μικρὸν. ὅπως δ' ἀναπαύεται τὸ πύον ὅδε, τὴν ἀρχὴν δ' ἐπειρήσω εἰπεῖν. ὡς πρὸς δὲ τὴν ἀπ' αὐτοῦ πίστιν. ἀγαθὸς δ' ἡ ὡς πρὸς ἀρτηρίαν τινὰ φασὶν, ἀπὸ ἡ μεγάλης ἀρχιζομένην, ὑπὸ τὸν πνεύμονα φέρεσθαι, ἡ τὸν αὐτὸν ἔχουσι λόγον ἀπεφάνεσθαί τι πρὸς ἡ φλέβος. ἡ μὲν γὰρ ἀρτηρία, φαίνεται καὶ εἰ μὴ διατεχιζομένη σαφῶς εἰς τὸ ἀπολάγνον, ἀλλ' ὑποβεβλημένη γ' αὐτῷ, καὶ μέχρι ἡ τραχείας ἀρτηρίας ἀφύσεις πεμπούσα. φλέβα δ' ἀδὲ μίαν, ὅθ' ὑμεῖς εἴδομεν, ὅτι ἄλλος ἡ τῶν ἀνατομικῶν ἔγραψεν. ὅτι αὐτὸς ὁ Ἐρασίστρατος ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὧν τὸν πνεύμονα φέρεσθαι, ἀπὸ ἡ ὑπὸ τῇ ῥάχει μεγάλης φλεβός. ὁμολογοῦνται γὰρ ὑπὸ πάντων ἐκ ἡ δεξιᾶς κοιλίας ἡ καρδίας ὁ πνεύμων, ἅμα λαμβάνειν δι' ἑνὸς ἀγγείου μόνου. δέησει τοίνυν δὲ τὸ παραγιγνόμενον ἐκ τῶν πλευρῶν πύον εἰς τὴν ἡ ῥάχιν φλέβα, πρότερον ἢ εἰς τὴν καρδίαν ἀφικέσθαι. δεύτερον ἢ εἰς τὴν φλέβα τὴν ἀπ' αὐτῆς εἰς τὸν πνεύμονα φερομένην. εἶτα τὸ τρίτον, ἐκ τούτου εἰς τὰς ὑπ' ἐλαίνου τραχείας ἀρτηρίας μεταληφθῆναι, καὶ μετὰ ταῦτα, βηχὸς δεηθῆναι δηλονότι, ἡ εἰς τὸ στόμα διωκόμενον ἀνάξειν αὐτό. ἡ τίνα μὲν τρόπον ἡ τοῦ μιχθέντος πύου τῷ αἵματι διάκρισις ἀπ' αὐτοῦ γίνεται, παρέλιπεν εἰπεῖν, ὥσπερ τι μικρὸν ὂν ὄντως καὶ τὸ τυχὸν ὑποβάς, ἀλλ' ἐκ αὐτοῦ μάλιστα τὸ σωζόμενον ὅλον αὐτοῦ τὸν λόγον. ὃ δὲ γὰρ ὅδε τοῦτ' ἔστιν εἰπεῖν, ὡς τὸ προδιεχόμενον αἷμα ἡ τῷ ὑπὸ τῇ ῥάχει φλέβα, πῶς τὴν καρδίαν ἀναφορεῖσθαι πέφυκεν. αὐτὸ γάρ τοι τοὐναντίον ἔστιν, εἰπεῖν τὸ ἀπὸ τοῦ ἡ τὴν καρδίαν ὡσὸς τοῦ δεξιοῦ, τὴν φλέβα ταύτην ἀρχομένην, ἅμα ἑαυτῆς κομίζειν αἷμα, τὰ ἡ τὰς ὀκτὼ πλευρὰς μόρια πάντα τοῦ θώρακος βρέφους, ὑγρὰ δ' ἡ τὰ γε ἡ τὰς ὑπλὰς αὐτοῦ τὰ πάρας. αἱ γὰρ ἐλαῖναι τρεφούσαι φλέβες, ἀπὸ ἡ εἰς τὰς σφαγὰς ἀναφερομένης, πεφύκασιν ὑπὸ τοῦ μεταξὺ τόπῳ καρδίας τε καὶ κλειδῶν. ὡς τε καὶ τοῦτ' ἄπορον ἱκανῶς ἕπεται τοῖς Ἐρασιστράτου λόγοις. τὸ γὰρ ἀπὸ τῶν ὑπλῶν τοῦ θώρακος τὰ πάρων πλευρῶν πύον ἀναφερόμενον εἰς τὴν κοίλην φλέβα, μάλιστα μὲν, ὑπὸ τὰς ἡ τὸν τράχηλον ὁμοπλάτας τε καὶ ἰσφαλῆ καὶ χεῖρας ἀφικνουμένας φλέβας, ἡσήν ἢ καὶ τὰς καθ' ὅλου τὸ ζῷον ὑπεχθήσεται. ταῦτα τε οὖν ἄπορα τοῖς ὑπὸ Ἐρασιστράτου γεγραμμένοις ἕπεται. καὶ πῶς τούτοις ἕπι, τὸ παραλελειμμένον ὑπὸ αὐτοῦ, ἡ τὸν λογισμὸν ἡ αἰτίας. εἰπὼν γάρ, εἰς τὸ μεταξὺ πνεύμονός τε, καὶ τῶν πλευρῶν, οὐ ῥᾳδίως ἐκχυσιν λαμβάνειν τὸ τ' πύον, διὰ τὸ τ' ὑποζωκότα τὰς πλευρὰς ὑμένα νευρώδη τε ὄντα ἰσχυρὸν καὶ δυσδιαίρετον εἶναι τὸ μὲν ἐκχεῖσθαι ποτὲ πύον εἰς τὴν χώραν ταύτην, οὐκ ἀρνήσατο. πεποίηκε δὲ τοῦ λόγῳ. τὸ μὴ ῥᾳδίως. ἐχθὲς οὖν καὶ τοῦτο τὸ μὴ ῥᾳδίως μὲν, ὅμως δ' οὖν γινομένου ποτὲ, τὸν λογισμὸν ἀφεῖσθαι διδάξαντα τὰς ὁδοὺς αἷς χωρῶν τὸ πύον, ὑπὸ τῶν ἐμπυικῶν, ἀναπύεται. καθάπερ γὰρ ἀκριβούμενος εἴδομεν οὐκ ὀλίγους τῶν ὅπως ἐχόντων, οὕτω καὶ σωθέντας ἑτέρους πολλοὺς, ἐφ' ὧν εἰ πληθυζόμενον καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναβυτόμενον πύον, γνῶσι μὲν, ἐξ ἧς ὁλκὰ κοτυλῶν. γνῶσι δὲ καὶ δέκα. γνῶσι δὲ καὶ πλείονων ἂν εὑρέθη τὸ σύμπαν κεφάλαιον. ἀλλ' ὅπερ ἀεὶ λέγειν εἴωθα, καὶ νῦν ἐρῶ. πολλοὶ τῶν ἰατρῶν φανερῶς ὁρωμένων πραγμάτων ἀδυνατοῦντες εἰπεῖν τὰς αἰτίας οὐδ' εἶναι φασιν αὐτά. καί τοι γ' ὡς ἔφην ἁπάντων τῶν σωτηρουμένων τὸν θώρακα. τὸ δὲ τοῦ τραύματος γνώμενον μελίκρατον ὀλίγου ἀναβησόντων. ἀλλὰ καὶ διὰ ἡ φαύμου τε καὶ κολικτικῆς ὀνομαζομένης ἀγωγῆς, ἐκ ὀλίγων σωτηρίων θραπευομένων, ἀναπύεσιν γνῶσι νῦν διὰ τῶν πρώτας ἡμέρας, ὅτ' ἂν μὴ καλῶς, μὴ δ' ἀκριβῶς ἅπαν ἐκχυθῇ τὸ αἷμα διὰ τοῦ τραύματος, ὑπὸ τοῦ κατασείεσθαι τὸν οὕτω τετρωμένον ἄνθρωπον. ἀλλ' ὁ τὰς πλευρὰς ὑποζωκὼς ὑμὴν, ἰσχυρὸς καὶ νευρώδης ὄντ καὶ δυσδιαίρετος. εἰ βούλει δὲ, πρόσθες τοῦ λόγῳ, καὶ τὸν ἀμφισφνοῦντα τὸν πνεύμονα, τὴν αὐτὴν ἐχοντα φύσιν αὐτῷ. καὶ διὰ ὅτι τὴν εἰς τὰ κοιλα τοῦ θώρακος ἔλκυσιν τῶν ὑγρῶν, ὁ μὲν οὐ μεθίησιν, ὁ δ' οὐ μεταλαμβάνει. λέγω τοίνυν καὶ τὸ ὁρμα πολὺ τῶν ὑμένων τούτων ἰσχυρότερόν τε καὶ παχύτερον ὑπάρχον, ὑπὸ τὰς τῶν κατεγμάτων πωρώσεσι μὴ ποτ' ὢν τρέπειν ἔξω φορεῖσθαι διὰ ἑαυτοῦ τὸν ἁιματώδη χυμὸν, ὃν ὁρᾶσθαι ὄντως πολὺ ἐπίπονον ἐκχεόμενον ὡς διαβρέχειν ὅλως οὐδ' ὁτιοῦν. εἰ δὲ ὅπερ φαίνεται γιγνόμενον ὑπὲν ἔτι θαυμαστὸν, ὑπὲ δὲ διὰ λεπτῶν ὑμένων γίνεσθαι ταυτὸν ὅπερ. κάλλιον δ' ἴσως ὑπορρηθῆναι τὸν Ἐρασίστρατον, ἀλλ' ἐκεῖνα μᾶλλον ὑπορρηθῆναι, τοῦ μεταλαμβάνεσθαι τὸ μεταξὺ θώρακός τε καὶ πνεύμονος ὑγρὸν, εἰς τὰς τραχείας ἀρτηρίας τοῦ πνεύμονος, ὅτε δ' εἰς τὰς λείας, ὅτ' εἰς τὰς φλέβας ἀφικνεῖσθαι. ἡ γὰρ αὖτον τὸν Ἐρασίστρατον, ἀλλήλοις συμπαρεκτείνεται τοῦτα τὰ τρία, καὶ συγκατακιζόμενα ἀρτηλύτως πῖσι ἐχάτοις ἑαυτῶν σώμασιν, εἰς τὸν

περικείμενον ὑμένα ἡ πνεύμονι. τὶ δέ ποτ' ἂν ἀλλήλαις προσκειμένων τῶν βιῶν σωμάτων, εἰς ἓν αὐτῶν μόνον ἡ μετάληψις γίνεται. τοῦτ' ἐχέτω ἐζητικέναι τὸν ἐρασίστρατον. ἄμεινον γὰρ ὄντων, ὅπως γίνεται τὰ γινόμενα ζητεῖν, ἢ λαπασιεύάζειν ὅτι μὴ γίγνεται. καί τοι καὶ ἄπορος δοκεῖ αὐδὲν ἐμοὶ φαίνεται τῶν ἐκ τοῦ θώρακος ἡ μετάληψις, εἰς τὸν πνεύμονα. διαμένειν γὲ ἡ τὰ τῆς τραχείας ἀρτηρίας πρόσταγίνεσθαι. ταῦτα γάρ, ὁ τὶ ὧν αὐτῶν ἔχει σκότος τοῖς τῶν λέων τὲ καὶ φλεβῶν. ὅτι τὲ τὸ πλεῖστον τῆς οὐσίας τῶν τραχειῶν ἀρτηριῶν, χόνδρωδές ἐστιν, ὁ διαμένων εἰς ἐσχάτην ἀφανείαν συμπίπτουσιν, ὅτι τὲ πολὺ μεῖζον ὂν τὸ ἔντερον διυγραίνει ἀγγείων, τῆς τραχείας ἀρτηρίας. χιζομένων οὖν αὐτῶν ἡ τὸν πνεύμονα χίσεις ἰσαρίθμους, συλλογόν ὄν ἀναλογον ἀεὶ οἷον κλάδους τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ὑποφέρειν τῶν ἡ τὰ λοιπὰ μὲν μοίρων, ἀλλὰ καὶ φαίνεται ὡφελῶν καὶ ἡ τὴν ἀναπνοὴν τοῦ παλάγχνου, τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν τῆς ἡ τὸ μέγεθος ὑποροχῆς φυλαττόντων ἀεὶ τῶν προσκειμένων ἀλλήλοις ἀγγείων, ὧν ὀφείλε τὰ μέγιστα. ταῦτ' ἐχέτω εἰπόντα τὸν ἐρασίστρατον, ἐφεξῆς προσθῶμεν τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ μεταλαμβάνει τὸ πῦον, ἐκ τῶν κοινῶν τοῦ θώρακος εἰς τὸν πνεύμονα. πότερον ὁ ἡ εὐπνοῆς, ἢ ὁ ἡ ἐλιπνοῆς, ἢ ὁ ἡ ἡσυχίας ὄν. εἶτα διελόμενος μήτε τὸν ἡ εὐπνοῆς ὄντα, μήτε τὸν τ' ἡσυχίας. ἐξῆς εἰπεῖν ὅτι ἡ τὴν ἐκπνοὴν ἡ μετάληψις γίνεται. ῥᾷστον γὰρ οὕτω καὶ σαφὲς δεῖξαι. προαποδεικνύων ἔχοντα τὴ τ' ἀναπνοῆς φύσιν, ὑπὸ τ' θώρακος γιγνομένην, ὁ δὲ μίαν ἔχοντος ἰδίαν κίνησιν τοῦ πνεύμονος. ἀλλ' ὁπότε μὲν ὁ θώραξ διαστέλλοιτο, πῇ πρὸς τὸ κοινόμενον ἀκολουθίᾳ συνδιαστελλομένου ἡ δὲ τὰς συστολὰς αὐτοῦ συνιζάνοντος εἰς αὐτὸν ὁμοίως τοῖς ἀσκοῖς, ὃς ταῖς χύρσιν προσλαμβάνοντες θλίβομεν. ὅτως γοῦν φαίνεται προσπίπτων λοβὸς αὐτοῦ διὰ τ' ῥάμματος ἐν ταῖς μεγάλαις συμβήσεσιν. ἀλλὰ πρόγνωσιν τοῦ προθλῶσαι συστελλόμενος ὁ θώραξ, σφοδρῶς ἐνθλίβει τὸ μεταξὺ προσεχόμενον αὐτοῦ τε καὶ τοῦ πνεύμονος ὑγρὸν, εἰς τὰς τραχείας ἀρτηρίας αὐτοῦ. μὴ προῤῥύγως δὲ ἀκοῦσαι τοῦ σφοδρῶς προσκειμένου ἡ τὸν λόγον. ἐὰν γὰρ μὴ πάνυ σφοδρῶς θλίψῃ τὸν πνεύμονα. παντὰχόθεν ὁ θώραξ, ὑπὸ μεταληφθήσεται τὸ ὑγρὸν εἰς τὰ τῶν βραχειῶν ἀρτηριῶν στόματα. ἡ τοῦτο χαίρει ὑπὸ φύσεως ἐσθίειν τοῖς ζώοις εἰς τὴν ἡ θλίψεως ῥώμην, ἣ καλουμένη βηξ. σύμπτωμα φυσικὸν ὁμοίως πάρεστι καὶ λυγγὶ καὶ ναυτίᾳ. πόθεν ὧν αὐτάρκως ἐν τοῖς περὶ τῶν συμπτωμάτων αἰτίας εἰρηται. πῶς ἢ τὴν ψύξιν τοῦ φυσικοῦ τούτου συμπτώματος, ἰσχύος χρήζοντες οἱ κάμνοντες, ἀσθενήσασιν εἰκότως, οὐκ ὀλιγάκις ἐν ταῖς ἐμπυϊκοῖς παθέσιν, ὡς ἂν προειλεγμένης ἡ δυνάμεως. ἡ γὰρ δυνατωτάτη τε καὶ ταχίστη συστολὴ τοῦ θώρακος ἐργάζεται βῆχα. ὁ δυνάται δ' ὀλίγους, ὅτε ταχέως ἐνεργεῖν ἡ ἀσθενὴς δυνάμις. πόθεν μὲν οὖν ἡ ἐκ τῶν κοινῶν τοῦ θώρακος ἀναπύσεως, ἀρκεῖ καὶ ταῦτα. πάλιν δ' ὧδε τὸν ἐξ ἀρχῆς προκείμενον λόγον, ἐπανέλθωμεν. ἐὰ ἡ τὸν ὑποφλεγμονήνατὰς πλευρὰς ὑμένα ὃ δὴ τότε σωρευθεῖς μυς, φλεγμονὰς, νόσον ἐργάζονται τὴν καλουμένην πλευρίτιν. ἥτις ἀχώριστα μὲν ἔχει συμπτώματα, πυρετὸν ὀξὺν. ὀδυνᾶται ὡς διατεινομένων, τῶν τόπων ἡ νυττομένων πόνῳ πυκνὸν καὶ μικρὸν, σφυγμὸν μικρὸν, σκληρὸν τὴν ἀρτηρίαν ἐμφαίνοντα. σὺν πνοὴ τάσει βῆχα ἡ τὸ πλεῖστον μὲν ἅμα τοῖς κεχωσμένοις πτύσμασιν. ὀλιγάκις δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἃς ἀπύρους ὀνομάζουσι πλευρίτιδας ἤτοι διὰ ταχέως ἀναιρουσας, ἢ χρόνῳ πλείονι λυομένας ἀλλὰ καὶ τὴν ὀδυνᾶν ὡς τὸ πολὺ μέχρι κλεισίου ἢ ὑποχονδρίου διήκουσαν ἔχουσιν. ἑτέρας δ' εἰσὶν ὀδυνᾶς πλευρῶν, ἅμα πυρετοῖς, ἐφ' ὧν ὀξὺ ἀνάγκη μὲν γίνεται πυκνὸν καὶ μικρὸν τὸ πνεῦμα, πτύεται δ' ὀδὲν, ὡς ἐοικέναι ἡ οὐδὲν ταῖς ἀναπύοις πλευρίτισιν, ἀλλὰ καὶ διορίζονται ῥᾳδίως αὐτῶν, ὅτε τε μὴ δ' ὅλως βήσσειν ὡς ὧδε τῶν ἀπύρων ξηρὰς ἡ βηχὸς γινομένης, καὶ ὅτε μή τε τάσιν ἴσχειν τὸν σφυγμὸν, μήθ' ὅλως σκληρότητα. καὶ πῶς τούτοις ἐπὶ τὸν πυρετὸν ὀξὺ ὁμοίως ὀξὺ εἶν. καὶ ἡ δύσπνοια δ' αὐτοῖς ἧττον γνωρίζει. πνὲς δὲ καὶ θλιβόντων ἡμῶν τὸν φλεγμαίνοντα τόπον ἔξωθεν, ἀλγοῦσι. ὧν τούτων ἡ μὲν ἀνακάθαρσις, ὁ γίνεται διὰ τῶν πτυσμάτων, ὅτι μὴ δὲ τῷ ἀρχῷ εἰς τὰ κοινὰ τοῦ θώρακος ἀφικνεῖταί τι τοῦ τῷ φλεγμονῷ ἐργαζομένου χυμοῦ. πεπομένης δ' αὐτῆς ἐὰν μὴ φθάσῃ διαφορηθῆναι τὸ γινόμενον πύον, ἀκροῦφθαι πρὸς τὸ ὁρμᾶν καὶ τέμνεται. τὸν δὲ κάτω τοῦ θώρακος ὅρον, οἱ μὲν παλαιοὶ πάντες, ὠνόμαζον φρένας, εἴθ' ἁπλῶς ἐπελθὸν αὐτοῖς, εἴθ' ὡς τινὸς οἰόντα, διό τι φλεγμαίνοντος αὐτοῦ βλάπτονται τῇ φρονήσει οἱ κάμνοντες. ἀπὸ πλάτωνος δ' ἤρξατο καλεῖσθαι διάφραγμα, πρωτογορεύσαντος μὲν αὐτοῦ φρένας ὁμοίως τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς, ἠγνοημένου δὲ τῇ τοῦ διαφράγματος ὠφελείαν ἔχειν, ἐπειδὴ τὸ θυμοειδὲς τῆς ψυχῆς ἐν καρδίᾳ περιέχόμενον, ἀπὸ τοῦ καθ' ἕπαρ ὑδὲ θυμικῆς διαφάσεως. τοντοῦθεν δὲ εὐθὺς ἔχουσι οἱ ἰατροὶ πρωταγορεύειν αὐτὸ διάφραγμα τῆς ἀρχαίας ἀμελήσαντες προσηγορείας. ὃ πρὸ ἐποίησαν ἀμέλει διὰ τοῦ νωτιαίου. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς οἰκείας οὐσίας ὄνομα. μυελός ὄστιν, ὡς πρὸ τοῦ νῦν προκειμένου ἡ τὸν λόγον ὀργάνου, φρένου. ἐκείνου τὲ δὴ προστεθέντος διορισμοῦ χάριν, ὁ νωτιαῖος. ὡς πρὸ καὶ διαυχένιος, καὶ ῥαχίτης καὶ ψωΐτης. εἶτα μετὰ ταῦτα χεδὸν ἅπαντες εἴθισαν ὀνομάζειν ἁπλῶς νωτιαῖον. ὑπὸ ταῦτα τὲ πάλιν, ἐάσαντες τὸ τῶν φρενῶν ὄνομα διάφραγμα καλοῦσιν. ἀριστοτέλης ἢ ὀνόμαζεν ὑποζωμα τὸ μόριον οὗπερ τὸ ζῶον, μὴ γινώσκων μὴ δ' αὐτὸς, ὑπὸ ῥηγμα ἐὰν μεγάλῳ αὐτῷ χρησιμωτάτῳ τοῖς ζώοις, ἔσι γὰρ ἀναπνοῆς ὄργανον. εἰκότως ὄν ἐμποδίζει τούτῳ παθὸν, ὡς καὶ τοῦ πρὸς δυσπνοίας λόγῳ πρόδηλον εἶναι. διὸ ἡ συμπάθειαν, ὧδε τοῦ νωτιαίου ἡ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ νεύροις γινομένοις, ὑπ' αὐτῷ παθήμασι σωματοδοθέντων τῶν ἰδίων αὐτοῦ. νυνὶ ἢ ἡ τῶν ἄλλων αὐτοῦ παθημάτων ὅλα ἡ συμπάθειαν ἡ ἀνωθεν ἀρχῆς ὠδὶ φέρει μνημονεύσωμεν. πρὶν μὲν ὄν προφρονεῖν, πυκνὸν καὶ μικρὸν ἐργάζε) τὸ πνεῦμα, προφρονοῦντος δ' ἤδη, ποικίλως ἀνώμαλον. ὡς ὑπὸ τοῖς περὶ δυσπνοίας ἐδείχθη. προφρονεῖν μὲν ὄν γίγνον) κἀπὶ τοῦ ἡ γαστρὸς σώματι κακοπραγοῦντι, καὶ διακαέσι πυρετοῖς καὶ πλευρίτισιν καὶ περιπνευμονίαις. ἀλλ' αἱ διὰ τὰς φρένας, ἐγγὺς τῶν φρενιτικῶν εἰσίν. ὧδὶ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις μορίοις πάσχουσι, καὶ τοῖς διακαέσι πυρετοῖς, ὑπὸ ταῖς προκειμέναις αὐτῶν ἡ προφρονοῦσιν καθίστανται, ταῖς φρενίτισιν δ' ἰδίου δεξαίρετον ὑπάρχει, τὸ μὴ δ' ὑπὸ ταῖς προκειμέναις τῶν πυρετῶν πάσχεσθαι τὴν προφρονοῦσαν. ὁ γὰρ ὧδὶ συμπαθείᾳ κατ' ἐκείνην τὴν νόσον ὁ ἐγκέφαλος πάσχει, ἀλλὰ κατ' ἰδιοπάθειαν τε καὶ πρωτοπάθειαν κάμνει. καὶ διὰ τοῦτο ἡ βραχὺ τε σωίσταται τοῦτο τὸ πάθος, καὶ διὰ δεξαίφνης προκόπτουσιν ἢ ἀθρόως, ὡς ὧδὶ τοῖς ἄλλοις μορίοις, ὅσα

εἴοις, ὅσα

εἰοις, ὅσα πθεῖπομ ἀρτίως. οὐκ ὀλίγα τε συμπῶματα πθονγεῖται τῆς κατασκδυῆς αὐτοῦ καὶ καλεῖταί γε πάντα ταῦτα, φρωνητικὰ σημεῖα, καὶ γνγράφασιν αὐτὰ, πάντδ οἱ πθ' ἐμοῦ. τοῦτο μὲν γὰρ ἀγρυπνίας ἢ καί τινας ὕπνους θορυβώδεις ὑπὸ φαντάσμασιν γναργέσιν, ὡς καὶ λαξαί ποτε καὶ ἀναπηδῆσαι, πθονγημένως ὀδὰν εἰδεῖν. ὧδε δ' ἀλόγους ὑπὸ λησμοσυνας ὡς αἰτήσαντας ἀμίδα τοὺς κάμνοντας, οὐκετ' οὐρεῖν, ἢ οὐρήσαντας ὥλλαδεδαι πθοδυᾶσαι τὸ σκδῦ, ἢ θορυβωδέσδρον, ἢ ὅλως θρασύτδρον ἀποκείναδαι, ἢ μάλιδ' ὅταν ἐμπθοδῶν ἢ πόσμιος. ἀλλὰ καὶ βραχυπότας πάντες εἰσὶν οὗτοι. ἢ μέγα κὴ ἀραιὸν ἀναπνεουσι. καὶ ὧν σφυγμοὺς μικροτδρας τε ἢ νδυρωδεσδρους ἔχουσι. καί ποτε ἢ τὰ κατ' ἰνίον ὀδωῶν ται. πλησίον δ' ἤδη τδ φρωνιτίζειν ὄντδ, ὠχμηρούς ἱκανῶς ἰσχουσι τοὺς ὀφθαλμούς, ἢ τὶ κὴ τδ ἕτδρον αὐτῶν λάκρυον ἐκχεόμενον δριμύ. καὶ μετὰ ταῦτα καὶ λήμας. καὶ φλέβας τὰς ἐν αὐτοῖς μεστὰς αἵματδ. ἐκ ῥινῶν τε σαξεις αἵματδ ἡνίκ' ἤδη μὲ δὲ τὰς ἀποκείσεις ἐμφρονας ἀκειβῶς ποιοῦται, λιροκυδίζουσι τε καὶ καρφολογοῦσι καὶ πυρετὸν ἴσχουσιν χώχμωδεσδρον. οὐ μεγάλας ἐφ' ἑκάτδρα μεταβολὰς ποιδμένον. ὥσπδρ ἄλλοι τινες, ἀκμὰς μὲν σφοδροτάτας ἰσχοντδν, ὠλιγίστας δὲ τὰς παρακμάς. τὸ δ' εἶ λέγειν πδὲ γλώτδης ἰκανῶς τραχείας, ἢ τοῦ παρακούειν ἐνίοτε, καί ποτε καὶ λατακεῖδαι σκυβρωπους ἀποκεινομένους μόγις, ἢ μέρους τινὸς ὀδυνηρὰν ἔχοντδ διάθεσιν, οὐ δ' ὅλως ἀυδάνεδαι καὶ σφοδρώτδρόν τις αὐτδ δίγν. κατὰ βραχὺ γὰρ οὕτως ἐπ' ἐγκεφάλῳ πάσχοντι φρωνιτίζουσιν. ἐπ' ἄλλῳ δ' οὐδενὶ μορίῳ τὸ δίλωτικὲς ὅτι ἢ πραφροσύνης, ὅτι μὴ διαφράγματδ μόνῳ. πλησίον γάρ πως ἥκει τδ δίλωτικὲς, ὡς δ' αὖτὸ ὧδε δξεαδλῶαι τοῖς παλαιοῖς, ὧδε ἓφ μορίῳ τούτῳ φλεγμαίνοντι, γίγνεδαι φρωνιτικούς, ὀνομάσαι τε φρένας αὐτὸ δ' ἀπὸ τδῦ αὐτδῦ ὁμονοιαν. ὡς καὶ ἓφ φρονοῦντι μορίῳ συμβαλλόμενόν τι. διορίζεται δ' ἡ ἀπὸ τούτου παραφροσύνη τῆς φρωνιτικῆς, τοῖς τε ἢ ὧν ὀφθαλμοὺς συμπῶμασιν, καὶ ταῖς ἐκ τῶν ῥινῶν αἵματος στάξεσιν, καὶ τὸ ἢ ἀναπνοῆς εἶδει. μέγα μὴ γ' ἢ δι' πολλδ χρόνδ τὸ ωνδῦμα τοῖς ἐπ' ἐγκεφάλῳ φρωνιτικοῖς ἐφεξῆς ὄντι ἀεί. τοῖς δ' ὧδε ταῖς φρεσίν, ἀνώμαλον. ὡς καὶ μικρὸν ποτὲ γλυέδαι, καὶ ωυκνὸν αὖδις τε ποτε μέγα καὶ σεναγματῶδες. ἀρχομένης μὲν οὖν κατὰ τὸ διάφραγμα φλεγμονῆς πρὶν παραφρονῆσαι, μικρὸν καὶ πυκνὸν ἀναπνέουσιν, ἔμπαλιν τοῖς ἐπ' ἐγκεφάλῳ. πθονγεῖται γὰρ ἐκείνοις μέγα ἢ ἀραιὸν ωνδῦμα, καὶ σωτελόντι φαῦναι, τῶν εἰρημένων ἀρτίως προηγεῖδί σε γνίτιδος, ἢ τοι γ' οὐδ' ἢ μικρὰ συμβαίνει τοῖς ἀρχομένοις φλεγμαίνειν τὸ διάφραγμα. καδάπδ γε πάλιν ἀναπαῦδι μὲν ἐωοχόνδριον ἴδιον αὐτῶν τῶν φρωνῶν πάσχουσῶν, δύθυς δ' ἀρχῆς ἐπ' ἐγκεφάλῳ δὲ ὧν ἢ τῶν ὕστδρον ὑδὶ χρομένων, ἤδη διατασκδυαζομένδ τ' πάδος ἢ ἐκ ἀρχομένδ. κὴ ἡ θρμασία δὲ πλείων ὅτι κατά τε τὴ κεφαλὴν κὴ τὸ πρόσωπ) ὑδὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ κεφαλῇ τ' κατασκδυὴν ἐχόντων ἢ πραφροσύνης. τὰ δ' ἄλλα τ' διαφράγματος πάδη, τάτε κὴ πρωτοπάδειαν αὐτδ γιγνόμενα καὶ τὰ κὴ τὰ συμπάδη, τὰ μὲν, ὁκ ἔστι τῆς προκειμένης πραγματείας ὅσα προσ'ήλως πάχει κατά τετ' ἄλλα συμπῶματα, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ γιγνομένας ἀρτάσεις. τὰ δὲ ἐν τῷ πρόσθεν εἴρητ λόγῳ. τὸ μεταξὺ τῆς τε φάρυγγος καὶ τδ σόματος ἢ κοιλίας, ὅπδρ οἰσοφάγον ὠνόμαζον οἱ παλαιοὶ. σόμαχον εἰώθασιν οἱ μετ' ἀριστοτέλη προαγορδύειν. αὐτδ τ' ἀριστοτέλης ἀεὶ τῷ παλαιῷ λαλῶν τος ὀνόμαδι τὸ μόριον ὧδε τ' ζώου. χρεία δ' αὐτδ δίτη. μία μὲν ὡς ὠσδῦ τῶν λαπινομένων. ἑτόρα δὲ, καθ' ἣν ἐνδργεῖ τι πθὸς ἀμφοτόρας τὰς ὀσδύς. τῶν τ' ἐκ τ' σόμαδος εἰς τὴν γασδρα καταφδομένων, καὶ τῶν ὑφ' ἐκείνης ἀναφδομένων εἰς τὸ σόμα. δύο γὰρ ἔχω ἑαυτδ μόρια οὖν ὀνομαζομένους ὑπὸ τῶν ἀναπομικῶν χιτῶνας, ἕλκει μὲν θατόρῳ τά τε ποτὰ καὶ τὴν προφὴν εἰς τὴν κοιλίαν. ἐκπέμπει δὲ θατόρῳ λατὰ ὧδε ἐμέτους. εἰκότως οὖν ὅδι δύο χρήν τῶν παθῶν αὐτδ. τὸ μὲν ἕτδρον, ὡς ὁδδῦ τῶν λαταπινομένων. τὸ δ' ἕτδρον ὡς ὀργάνου τῶν ἐμουμένων τε κὴ λαταπινομένων. ὅτι δ' αὐτῶν τούτων τῶν δύο χρεών, ἡ ἑτόρα μῆ, ἀναγκαῖα διαπαντὸς ὅδι. ἡ δὲ ἑτόρα λατά τινας καιρούς, δύδηλον παντί. τὸ μὴ δν ὡς ὁδδ' σιτίων χρήσ. ἐν αὐτῷ τῶν συμπῶματων ὅδι, ὅταν ὑπόπινας τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων, σφοχωσία τδ κατ' αὐτὸν χρήσται πόρ. τὸ δ' ἕτδρον, ὅτ' ἂν αὐτὸς ἀδυατεῖ, τὰς ἰδίας ἐνδργείας ὠτελεῖν. εἴρηται μὲν οὖν καὶ πρόσθεν ἡνίκα πδὲ λυνάγχης ὁ λόγ ἐχρήσετο τῆς ἐπομένης τῇ μετασάσει τῶν ἐν τδ τραχήλῳ ωονδύλων, ὡς ἐπίκτητος αὐτῷ σφοχωσία συμπίπτει ὑπὸ αὐτῶν θλιβομένων. καὶ νῦν δ' ἀναμνησθῶμεν καὶ αὐτὸ ὧδε, σωαναμεμνήδωσαν δὲ καὶ οἱ τῶν ὑποδεχθεισῶν αὐτῷ μυῶν ὄγκοι, λαθ' ὁντινοῦν τρόπον γιγνόμενοι, δεδήλωνται γὰρ ἅπαντδν ἐν τδ πρὶ τῶν πρὸ φύσιν ὄγκων. ἐφ' ἅπάντων δὲ τούτων κοινὸν ἡ ἐν τδ λατακτείνειν σφοχωσία τοσαύτη γιγνομένη πολλάκις ὡς ἀνατέμπεσδαι τὸ ποτὸν εἰς τὰς ῥίνας. ὅταν μὲν τοι φλεγμαίνας αὐτὸς, οἰκοθεν χρῆ τῷ σφοχωσίαν οὐδὲ ἐκ τῶν γειτνιώντων ἐπίκτητον, ὀδυνη σφοδρὰ γίγνεται κατακτεινόντων, ἅμα τῇ δυσχερείᾳ ἢ διεξόδ. ἔτι μάλιστα ὅταν ὁ κάμνων ὕπτιος λατακείμεν, ὠχαιρεῖ λαταπίνειν. διὸ καὶ μεταχηματίζεσδαι προθυμοῦνται, κὴ ἀνακαδίζειν, αὐτῷ δεῖ συμβαίνοντι διδασκόμενοι, ῥᾷον ἐν τούτῳ δεῖ χήματι λαταπίνοντες. ὡς ἂν οὐ μικρὰ σωτελούσης τῆς εἰς τὶ κάτωντες φορᾶς τῶν σιτίων. καὶ δυσαμενης γε πολλάκις καὶ μόνης γίγνεδαι μετὰ τὴν ἐκ τδ σόματος ἐκβλιψιν εἰς τ' ἀρχὴν τδ σομάχου, λατὰ δὲ τὴν ὑπτίαν λατάκλισιν, οὐ δὲ μία βοήθεια πθὸς τῆς λατάπόσεως ὄγκου. ἅπαντα δ' ἴσε τὰ φλεγμαίνοντα μόρια, κατὰ μὲν τὰς ἐνδργείας ὀδυώμενα, παρηγορέμενα δ' ἐν ταῖς ἡσυχίαις. ἀωδηπνοῦ δ' ὄντος τδ σομάχου, συγχῆσδαι πάρδι, καὶ τούτῳ δεῖ πλεονεκτήματι τδ μορίου. πθὸς τὴν διάγνωσιν τῶν ἐν αὐτῷ παθῶν, ἐκ τῆς τδ κάμνοντος ἀναπείσεως, ὅταν γε μὴ παντάπασιν ἠλίθιος ὑπάρχῃ, ἀδυατεῖ σαφῶς ἑρμηνδύειν ἃ πάσχει. ὡς ἐάν γε δυατὸς ἑρμηνδύειν ᾖ, μέγιστον πλεονέκτημα πθὸς τὴν διάγνωσιν αὐτδ τῶν παθῶν δτιν, ἡ γιγνομένη λατὰ τὸν σόμαχον ἄωδησις. γνίοτε μὴ γὰρ ἀτονίας ἀωδάνεδαι φασιν, ἐν πολλῷ χρόνῳ μόγις διεξορχομένων τδ σομάχου τῶν δι' αὐτδ φορομένων. γνίοτε δὲ λατὰ μὲν τὴν πρώτην ὁρμὴν ἑτοίμως λαπόντων, ἰσχομένων δ' αὖθις ὡς ὀνφλωδδαι δοκεῖν. εἶτα τὸ ὑπόλοιπον τῆς φορᾶς ἀλύπως τε καὶ ῥᾷστα διεξορχομένων. ὁ μὲν δν πρότδρος τρόπος, ἀτονίαν ἐνδείκνυται ἢ ἐνδρ-

† al. δυθὺς δ' ἀρχῆς πάδημα

γείας. ὁ δὲ δεύτερος, σφοχωρίαν καθ' ἣν τι μόριον. ἑκατέρα δ' αὐτῶν τὰς διαφορὰς, ἐκ τῶν ἄλλων συμπτωμάτων γνώσει γνωρίζειν. ὧδε μὲν γὰρ ἡ ἀπνία, ὅταν ἡ δυσκρασίαν μόνιμον γίγνηται, χωρὶς ὄγκου παρὰ φύσιν, ἢ κατὰ τὰ διέξοδον ὧν καταπίνουσιν βραδύτης, ὠμότης καὶ χωρὶς ὀδυνῶν. ὧδε τεινομένη μὲν, ἐν ταῖς ὑπάιας καταπλίσεσιν. πραϋνομένη δ' ἐν τοῖς ὀρθίοις ἐν πραχήλου σχήμασιν, ἄνευ τῆς ἡ τὰ σφοχωρίας ἀναθήσεως, καθ' ὃ ἐν χρόνος ἢ διέξοδος γίνεται. διαπεφ' αὐ ἤτοι φλεγμονώδης, ἢ ὀρυσιπελατώδης ὄγκος ἦ, καὶ σὰ ὀδυνᾶ ἡ διψᾷ ἐν θερμασίας πολλῆς ἀναθήσει μετὰ πυρετῶν οὐ πάνυ τι θερμὴν, οὐ δὲ ἡ τὰ ἀναλογίαν τοῦ διψᾶν. ἐὰν δέ τις τῶν μὴ πάνυ θερμὴν ὄγκων ἦ, χωρὶς γε πυρετοῦ καὶ θερμασίας καὶ διψᾶν, τὸ ἡ καταπόσεως ἀνώμαλον γίνεται. καθ' ἣν τι μόριον ἰσχναίνων τῶν σιτίων. καὶ μᾶλλον, ὅταν ἀφρομορέσορά τε καὶ σκληρότερα καταπίνεται, καὶ σὰ ὀδυνᾶ τινι βραχείᾳ. τοιούτων συμπτωμάτων ἐν χρόνῳ πολλῷ γιγνομένων, καί ποτε καὶ πυρετῶν ἐφημέρων συμπιπτόντων, ἐν φείκης, ὅτι ὅτε, σχαζομένοις ἡμῖν ἀπόσημα λύσεπτον ἐν τοῖ σώμαχω γίνεσθαι, σωέβη τὸ χρόνο ποιοῦντος ἀναθήσιν αὐτῷ τοῖ κάμνονθι γενέσθαι ῥήξεως, ἐφ' ἣ ἡμέρῃ, ἐν τε τοῖ πυαχῆμα καὶ ἡ τὰ ὑσραίαν καὶ τρίτῃ ἡμέραν. εἶτ' ἠκολούθησεν αὐτῷ τἄλλα πάντα ἐφεξῆς ἠλκωμένου σωμάχου σημεῖα. καὶ γὰρ ὧδε τοῖς δριμέσι καὶ ὀξέσι καὶ ἁλυκοῖς καὶ σφυφνοῖς καταπινομένοις ἀθάνετο διέξεως ἢ σύψεως. ἧλγει τε κατ' ἐκεῖνο τὸ μόριον, εἰ ἐν μισθὸν καταπίνειν ἀλλὰ μετρίως. ἰχυροτέραν γὰρ τὰ διάκνοντα καὶ σύφοντα, τὰ τῆς ὀδυνᾶς ἀναθήσιν εἰργάσατο. οὗτος μὲν οὖν ἐν πολλῷ χρόνῳ μόγις ἐσώθη συμβαλλούσης αὐτῷ καὶ τῆς ἡλικίας. ὅσοι δὲ πρεσβύτεροι αὐτοῦ, διεφθάρησαν. ἥ γε μὲν ὀδυνᾶ πᾶσι τοῖς ἐν σωμάχῳ τὸ πάθος ἀλγεινὸν ἐχουσι, κατὰ τὸ μετάφρενον διασημαίνει. καὶ ἡ αἰτία πρόδηλος, ἑωρακῶσιν ὑμῖν ὧδε τὰ μέριον τῇ ῥάχῃ τὸν σώμαχον. ὅτι δὲ ἡ οὐ αὐτοὺς τρόπους λέγω τῶν ἡ τὸν σώμαχον ἀγγείων ἐμοῦσιν αἷμα καθ' ὃν λέγω τῶν ἄλλων ἁπάντων, δῆλόν ὅτιν. ἀλλ' αἱ μὴ ἡ ῥῆξιν αἵματος ἀναφοραὶ, σὰ ἀλγήμασι. γίνονται διασημαίνουσαι τὸ τόπον, ἐν ᾧ γέγονεν ἡ ῥῆξις. ὁμοίως δ' αὐταῖς καὶ αἱ ἡ διάβρωσιν, ἢ ἀνάβρωσιν, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάζειν ἐθέλοι. αἱ δὲ κατ' ἀνασόμωσιν, ἀνώδυνοι τελέως εἰσὶν, αὐτῷ τε οὖν τούτῳ διωρίζονται τῶν ἑτέρων. ἐν τοῖ μήτ' ὦν πληγῇ σφοδρᾷ ἐμ μήτ' ὦν καταπλώσεσι γεγονέναι, καθάπερ αἱ ῥῆξεις ἐώθασι γίνεσθαι. συμβαίνουσι δὲ ἐν χωρὶς πεφάσεως ἡ ἔξωθεν, ἐνίοτε ῥῆξεις ἀγγείων ὑπὸ πλήθους αἵματος. αἱ δὲ κατὰ διάβρωσιν, ἑλκώσεως πεποιημένης γίνονται. τῇ δ' ἕλκωσιν, αἵ τε ῥῆξεις τῶν ἀγγείων ποιοῦσιν. καὶ αἱ τῶν καπνώθων χυμῶν ὠθρέφοαι, καθάπερ ὁρῶνται διὰ τοῦ διέρματος συμβαίνουσαι πολλάκις. τὸ σῶμα τῆς κοιλίας οἱ παλαιοὶ καρδίαν ὠνόμαζον, ἀφ' ὧν ἐν φρὴ συμπτωμάτων, ὡς φασὶν ὅτω πεφαγορεύσαντες. ὁ γε μόνον ὡς καρδιακῶς συγκοπῶν, οὕτω καὶ σωμαχικῶς ἁλίσκονται τινες. ἀλλὰ καὶ ἀσασμοῖς, ἐν κάροις. ὠδὶ λιψίας τε καὶ μελαγχολίας, ἔτ' ἢ δὲ καὶ τοῖς τῶν ἐσοχεομένων συμπτώμασιν ὡς ἐν τοῖ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν λόγῳ πρόσθεν εἴρηται. καὶ ταῦτα πάντα συμπαρέχοντων αὐτῷ γίνεται μορίων ἑτέρων. ἐπεί τοι ἡ τὸν ἴδιον λόγον ἀνορεξίας τε καὶ διαφθορὰς τῶν ὠθιπολαζόντων ὀργάζεται σιτίων, ὡς τὰ ἐν τοῖ πυθμένι τῆς κοιλίας σκεζέσθαι πεφυκότα, καὶ μάλισθ' ὅτ' ἂν ἦ δυσδιάφθαρτα, τοιούτων οὐδὲν πάσχει. πρόσεχειν οὖν ἀκριβῶς χρὴ, τοῖς κατὰ συμπάθειαν ἑτῶ αὐτῷ γινομένοις παθήμασιν, καὶ χωρίζειν αὐτὰ τῶν κατὰ πρωτοπάθειαν ἐκείνοις τοῖς γιγνομένων, ὧ ταῖς ἐνεργείαις λυμαίνεται τὸ τῆς γαστρὸς σῶμα πᾶσχον. ὅπερ ὡς οἱ παλαιοὶ πάντες ὀνόμαζον καρδίαν, οὕτως οἱ νῦν ὀνομάζουσι σώμαχον. ὁ διορισμὸς δὲ, ἐκ τῶν προηγησαμένων μάλισθ' γίνεται καθ' ὅλος, ἀνθρώπε τε πρὸς τὰς διαγνώσεις. ἰδιότητόν γάρ τινες ἄρρητοι προσέρχονται τοῖς ῥητοῖς συμπτώμασιν, αἱ βεβαιῶσαι τὰς διαγνώσεις τῶν πεπονθότων μορίων. ἐκείνας μὲν οὖν, ἕκασος ἑαυτῷ προσεξευρήσει, τὰ δ' οἷόν τε μέλιθ' τῆς ὅλης διαγνώσεως, ἐξ ὧν οἱ φιλόπονοι, καὶ τὰς ἀδυνάτους ῥᾳθυμίας τῶν συμπτωμάτων ἰδιότητας αὐτῶν διελέξομαι, ἐγω διηγήσομαι. νεανίσκος τις ἠλίσκετο τοῖ δι' ὠθιληψίας πάθει γραμματικὸς, ἵνα μάλισθ' σφοδρότερον ἐδίδασκεν, ἢ ἐφρόντισεν, ἢ ὧν πλέον ἠσίτησεν, ἢ ἐθυμώθη. τούτῳ τὸ σῶμα δι' κοιλίας, ὑγρώδες πάσχειν διάφθορον ὑπάρχον, ἐφ' ᾧ κατὰ συμπάθειαν τὸν ἐγκέφαλον. ὅλον τὸ σῶμα διαθαίνειν ἀσασμοδῶς. ἐκελούθα τοιγαροῦν σύπτωσις μόνης αὐτὸν ἀκριβῶς πεφυλάξειν. ἦν δ' ὥρας ἡ τετάρτης, αὖθον ὠθιμελῶς ἐσκυασμένον προσφρέειν, μόνον μὴ ἐ ἄδιψος εἶν, διψᾶν δ' ἀναβαίνοντα, ἐξ οἴνε διακραμμένε τῶν ἡρέμα συφόντων ἐν λυκῶν, οὗτοι γὰρ καὶ τονοῦσι τοῖ γαστρὸς, ἐν τοῖ διεφαλοῦ οὐ πλήθουσιν ὥσπερ οἱ σφοδροί. ὡς δὲ τοῦτ' αὐτῷ πράττοντι σωέβαινε μηδὲν πάσχειν, ἀκριβῶς γνῶσιν ἔχον ὧν ἐσοχαζόμην ἐμπροσθεν ἐδίδουν τ' αὐτῷ τοῦ δι' ἁλόης πικροῦ φαρμάκου δ' ις που καὶ τρὶς ἑκάσου ἔτους, ἐπεὶ δ' ἀναβαίρει τε τῶν πεπεμμάτων ὅλων τοῖ γαστρὸς καὶ ῥώννυσι πρὸς τὰς οἰκείας ἐνεργείας. ἔτσιν οὗτος ὁ ἀνὴρ οἷς ἐπεβίω πλέοσι τῶν εἴκοσι, ὑγιαίνων ἀμέμπτως διετέλεσεν. εἰ δέ που ἀνίως ὑπὸ πεπιστάσεως πραγμάτων, ἄσιτος ἠναγκάσθη διαπεθλῶαι σωέβαινεν ἁλίσκεσθαι βραχυτάτοις αὐτὸν ἀσασμοῖς. ἐθεασάμην δὲ ἄλλους ἀπὸ τοῦ σώματος κοιλίας ὠθληπτικῶς ἀσασμένους ὁπότε σφοδρῶς ἠπέπησαν ἢ οἴνου πλέονος ἀκρατεσέρου πίνοιεν ἢ ἀφροδισίοις ἀκαιρότερον χρήσαιντο. τινὰς δ' ἐν πυρετοῖς ἐθεασάμην ἀναθέντας ἀζαίφνης ὀδενὶ προηγησαμένῳ σημείῳ τῶν προσηλόντων ἀσασμόν. οἷς ὠθυρομένη χολώδης ἐμέτε, πᾶσι πρᾶγμα σωέβη πάντων ἀπαλλαγῆναι τῶν ὀχληρῶν. ἐνίοι δὲ τῶν οὕτω παθόντων ἤμεσαν φακά. καί τινες ὅμοια πράσα χυλῷ. τινὲς δ' ὑπὸ πλήθους ἐδεσμάτων μοχθηρῶν βεβρωμένοι, καρώδεις ἐγίνοντο, μέχρι τοῦ τὰ θλίβοντα τὸ σῶμα τῆς κοιλίας ἐξεμέσαι πάντα. τούτων οὐδὲν ἤλπισεν ἄν τις ὠδὶ σώματι κοιλίας γενέσθαι, καθάπερ οὐ δὲ τὰς συγκοπὰς, εἰ μὴ πολλάκις ἑωρᾶτο γιγνόμενα. νοῦσον γὰρ ἔχει πλῆθος ἐξ ἐγκεφάλε καθηκόντων, ὃ μὲν ὡς τε προσδοκῆσαι δι' αὐτῶν εἰς τοιοῦτον συμπαθείας ἀφικέσθαι τῇ ἀρχῇ ὡς ἀσασμὸς ὠδὶ φορέειν. ἔτι δὲ μᾶλλον ὃ δὲ τὴν καρδίαν εἰς τηλικαύτην ὀργέσθαι συμπάθειαν πάσχοντι ἐν τοῖ σώματι τῆς κοιλίας, ὡς ὀξέαν ἀκολουθῆσαι συγκοπήν. ἐγρύοντο δὲ πολλοῖς οὐ μόνως ἐνέρατα, καὶ ὕπνοι θορυβώδεις, ἀλλὰ καὶ παράνοιαι, δι' χυμὸν μοχθηρὸν ἐν τοῖ σώματι τῆ κοιλίας

κοιλίας ἀθροιδῆτε. πρὸς δὲ τῷ φυσώδους τε καὶ ὑποχονδριακοῦ διαλυομένου νοσήματος, οὐδεὶς ἄδικον ὅς οὐκ εἴρηκεν ὅπως δυσθύμους, καὶ δυσέλπιδας καὶ σκυθρωποὺς ὀργαζέται. καὶ τὸ σύμπαν φαῦλα, μᾶλλον ἀχρεῖα πομφόλυγας τῶν μελαγχολικῶν. φαίνονται δὲ καὶ οὗτοι μετὰ τὰς ἀπεψίας σφοδρότερον ἁλισκόμενοι τοῖς ἐρυσιπελατώδεσιν. οἱ πλείους δ' αὐτῶν, καὶ ἀπολωλότες εἰσὶν, ὡς λογίζεσθαι τινὰ διὰ τοῦτο τὸ πλάγχνον, συρρεῖν εἰς τὴν γαστέρα μοχθηρὰν ἰχῶρα. ὅσα μὲν οὖν διὰ τὸν ἐγκέφαλον ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς γίγνεται συμπτώματα, μοχθηρῶς ἀναθυμιάσεσιν ἕπεται χυμῶν. αἱ σομαχικαὶ δὲ συγκοπαὶ δι' τὴν ἰδιότητα τῶν κατ' αὐτὸν ἀλγημάτων ἐκλυσιν ἐπιφέρουσιν. ἴσως δὲ καὶ ἡ δυσκρασίας αὐτὸ διϊκνουμένης εἰς τὴν καρδίαν, ὡς διὰ κείνης ἐν δυσκρασίᾳ μεγάλῃ γινομένης ἀθρόαν διατάπωσιν ἀκολουθῆσαι ἡ δυνάμεως. δύσπνοον δ' ὅτι καὶ ταῖς γυναιξὶν αἱ καλούμεναι λίπαι γίγνονται τοῦ μορίου τούτου πάσχοντος. ὅσαις γ' ὀργομένοις κινωδίδες ἢ μή δ' ὅλως ὀργομέναις ἢ μοχθηρῶν ἐδεσμάτων ὀργομένοις γίνεται), ταῦτα πάντα τοῦ ὀρέξεως ὀργάνου πάθηματά ὅτι, ὅ ἐσθίεται τὸ σῶμα τοῦ γαστρός. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ διαλούμεναι ναυτίαι, τούτου τοῦ μέρους εἰσὶ πάθηματα. διαθέσεις καὶ διαρθρίαι. καὶ λύγγες τὰς δ' αἰτίας ἁπάντων τούτων τοιούτων παθημάτων, ἐν τοῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίοις εἴπομεν, ὥστ' οὐδὲν ἔτι δεῖ διαζητεῖν ἐν τῷδε καὶ γὰρ ὅσαι καὶ δυσκρασίαν αὐτῷ γίγνονται διαφοραὶ νοσημάτων, ὡς ὁμοιομερεῖ σώματι συμβαίνουσαι διήλθομεν ἐν ἐκείνοις. ὅσα δ' αὐτῷ συμπέπεται ἐωθὸν ὀργανικὰ νοσήματα, σαφῆ τὴν διάγνωσιν ἔχει. καὶ λαθεῖν ὑμᾶς οὐκ ἂν οὐδεὶς ἐν ὀλίγῳ αὐτῶν διώκοι μεμνημένους τῶν κοινῶν ἐπὶ αὐτοῖς σημείων ἐμπεδόν τε λελεγμένων ἐν τοῖς δὲ τοῖς ὑπομνήμασιν, ἐν ἑτέροις τε τισὶν εἰρημένων. οὔτε γὰρ ἀποσήματα γινόμενα κατὰ τὸν τόπον τοῦτον, οὔτε φλεγμονώδεις ἢ ὀρυσιπελατώδεις ὄγκοι λάθοιεν ἂν ἡμᾶς, ὥς τ' ὀλίγα. διάγνωσις γὰρ αὐτῶν κοινὴ τοῖς ἄλλοις τοῦ στόμαχου προειρημένοις. ἐναργεστάτα δὲ τοσοῦτον, ὅσον ἀναθηκικώτερον ὅτι τὸ μόριον τοῦτο κατὰ πρόχειρον ἔχομεν. ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς τῆς τοῦ αἵματος ἐξ αὐτοῦ πλύσεως. ἡ μὲν τῶν σημείων ἰδέα κοινὴ τοῖς ἄλλοις στόμαχου προειρημένοις. ἡ δὲ γνωσις δι' ἐναργεστέρα. εἰκὸς μὲν δὴ που καὶ τὸ κῦτος ὅλον τῆς κοιλίας ἐν ὁμοίᾳ διαθέσει ταῖς ἄλλοις τοῦ στόματος αὐτῆς εἰρημέναις γίγνεσθαι, καὶ τὰ συμπτώματα φέρειν ὁμοια. τῷ δ' ἐὸν πολὺ βιαιότερα τὰ κατὰ στόμα, παροξύνεσθαί τε καὶ καταφρονεῖσθαι πρὸς τῶν ἰατρῶν, ὡς οὐδ' ὅλως γιγνόμενα, τὰ κατὰ τὸ κάτω μέρος τοῦ γαστρὸς ἀλλὰ τό γε τῆς ψέψεως ὄργον, ἐν τοῖς μετὰ τὸ στόμα μέρεσι γίγνεσθαι, πάντες ὁμολογήκασιν. ὥστε καὶ τὰ ἀπεψιῶν ἄκρον γίγνεται τοῦτο, μὴ καλῶς διακείμενον. ὅτ' ἂν δηλονότι μὴ διὰ τὴν ἐδεσμάτων ἀταξίαν ἢ τὸ πλῆθος ἢ τὴν ποιότητα, συμβῇ τὸν ἄνθρωπον ἀπεπῆσαι. ὅσα δ' ἄλλα νοσήματα ἰσχνὰ πάντων ὅσα τῶν μορίων, ὀργανικά τε καὶ κατὰ μόνην δυσκρασίαν, οὐδὲν ἧττον ἔχοντα μὲν ἀπονθότα τόπον, οὐκ ἔσον ἴδια τοῦ ἐνεστώσης πραγματείας. ἐν αὐτῇ γὰρ ὅσα διαφθύει μόρια τὴν ἀναισθητικὴν γνῶσιν, ὑπέκειντο σκοπεῖσθαι. πρὸς δὲ τῷ ἐμαυτῶν ἐρᾷ αὐτῆς αἷμα, διαπεφώνηται πᾶσι, οἰομένων τινῶν ἀδύνατον εἶναι, δι' αὐτῆς γλυκέσθαι κένωσιν αἵματος ἐρᾷ ἧπατος ἢ σπληνὸς ὀρμηθέντος. ὥσπερ οὖν δὲ νῦν συρρεόντος ἐρᾷ αὐτῆς. ἐμοὶ δ' ὧδε τὸ ὀρθὸν ἐρᾷ τοῦ σαπὶ τὴν ἑκατέρων δέξαν, ἐφαίνετο γίγνεσθαί ποτε δι' αὐτῆς κένωσις ἐκ τῶν ἐρυθρῶν σπλάγχνων. ἀλλ' εἰς τὸν πρὸ ἐκείνων λόγον, ἡ τῶν τοιούτων ἀναβεβλήκαμεν διδασκαλίαν. καὶ γὰρ ἐφεξῆς τοῖς ἐρυθροῖς, ἔγνωκα πρὸ τῶν καθ' ἧπαρ τε καὶ σπλῆνα διελθεῖν παθῶν. καὶ ἡ μὲν ὄψις τὸ μόριον ὥσπερ καὶ κατὰ τ' ἄλλα πάντα τὸ διπλοῦν χρῆσθ τ νοσημάτων δεῖ. τὸ μὲν ἕτερον, ὧδε δυσκρασίας μόνη, καὶ χωρὶς ὄγκου πᾶσα φύσιν. ἅμα δ' τοῖς ὄγκοις, ὀρυσιπελατά τε καὶ φλεγμοναὶ καὶ σκίῤῥοι, καὶ πνευματικαὶ διατάσεις, καὶ χυμῶν παχέων ἢ λίχρων ἐμφράξεις ἐν τοῖς πόροις τῶν ἀγγείων γιγνόμεναι, ὅτε δὴ ὧδε ταῖς πύλαις αὐτὸ φλεβὸς ἀφώρμηται. τούτοις μὲν οὖν ἕπεται βάρους ἄδηκις, ἐγκειμένου κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον. ὅταν δὲ καὶ πνεύματος ἀτμώδους πλῆθος, οὐκ ἔχοντος διέξοδον, οὐ βάρους μόνον, ἀλλὰ καὶ τάσεως ἄδηκις γίγνεται. καὶ τὰς φλεγμονὰς δὲ ὅσαι χωρὶς ἀποστάσεως τοῦ πλάγχνου γίγνονται. τὰς μὲν ἐν τοῖς λυρπεῖς αὐτοῦ μέρεσιν γινομένας, καὶ μάλιστ' ὅταν ὦσιν μεγάλαι, ῥᾷδον ἂν ἡμῖν γνωρίζειν ὅτι καὶ διὰ μόνης τῆς ἁφῆς. τὰς δ' ἐν τοῖς σιμοῖς διὰ τῶν ἐπομένων συμπτωμάτων μᾶλλον, ἢ διὰ τῆς ἁφῆς. ἀρξόμεθα δ' ἀπὸ τῶν κατὰ τὰ κυρτὰ γιγνομένων. ἀναμνήσας ἡμᾶς πρότερον ὧν ἐν ταῖς ἀνατομαῖς ἐθεάσαμθα. τ μετὰ τὸ δέρμα τεταγμένων μυῶν ὀκτὼ τ ἀριθμὸν ὄντων ἐν συζυγίαις τέτταρσιν. ἔσι γὰρ αὐτῶν ἡ μία τις ὀρθίων μυῶν ὅλων σαρκωδῶν, ἀπὸ τῶν κατὰ τὰ σέρνα τόπων, ὧδε τὰ διαλυόμενα πρὸς τῶν ἀνατομικῶν ὄψις ὁσᾶ διαθηκόντων. ἑτέρων δὲ τριῶν ἄχρι τοῦ φαῦσαι τῶν ὀρθίων, τὸ σαρκῶδες αὐτῶν μέρος ἐχόντων. ὅταν δ' ἄφωνται πρῶτον αὐτῶν, εἰς ἀπονεύρωσιν ὑμενώδη τελευτώντων. ἡ μὲν δὴ μία συζυγία τῶν μυῶν τούτων, ἥπερ καὶ πάντων ἔξωθεν ὄψιν ἀπὸ τοῦ θώρακος καταφέρεται λοξὴ πρόσω τε καὶ κάτω φερομένη. δευτέρα δ' ἑτέρα ἡ τοὐναντίον τῇ δὲ, κάτωθεν ὀρθομένη πρόσω τε καὶ ἄνω φέρεται λοξή. τάυτῃ δ' ὑποβέβληται τρίτη συζυγία μυῶν, ἐγκάρσιον ἐχόντων θέσιν ὑπὸ βεβλημένων τοῦ πρόσθεν αἰῶνος. τ μὲν δὴ ὀρθίων μυῶν οἱ παρὰ φύσιν ὄγκοι, πομφήκεις τε εἰσὶ καὶ κατὰ τὸ μέσον ὅλης ἡ γαστρὸς, ἐκτείνον) προλαμβάνοντες τ ὀμφαλὸν, ὥς πῃ αὐτὸ τὸ ζυγὸς τ μυῶν. ὡς εἰκότως δύσπνοον ἔχει ὧδε τὴν διάγνωσιν, ἐλεγχομένῃ ἔκ τε ἡ θέσεως καὶ τοῦ σχήματος. καὶ ποσάκι τοῦ μηδέπω μὴν ἔξωθεν αὐτῶν πρόκειθαι. κοινὰ δὲ ταῦτ' ὄψιν καὶ τοῖς ἐκ τοῦ θώρακος καταφερομένοις λοξοῖς. οἱ δ' ὑποβεβλημένοι τούτοις, χαλεπότερον ἔχουσι τὴν διάγνωσιν. ἁπάντων τε ἀνυσκολωτάτη οἱ ἐγκάρσιοι. τὸ δ' ἧπαρ δύσπνοον ὅτι τότων ἓν, ὃν ὄψιν ὑπὸ τοῦ πρόσθεν αἰῶνος. τριῶν δὲ ὧν βεβλημένων αὐτῷ μυῶν, ἡ διὰ τῆς ἁφῆς γνῶσις ἀδύνατος ὄψιν ἄνευ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ γλίσθαι τῷ φλεγμονῇ, ἢ λεπτυνθῆναι, οὗ ὠδὶ κειμένους μῦς. ἀλλὰ τό γε κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον βάρος, ἢτ' ἀναπαῦσα δι' ἐπίτηδες ὅλον τὸ ὑποχόνδριον ὠδῇ, τότ' εἰς τ κλεῖν ἄλγημα διατείνον, καὶ γὰρ ὧδε ποτὲ γίνεται, βηχία τε σμικρὰ. καὶ τὸ ἡ γλώττης χρῶμα, διατ' ἀρχὰς μὲν, ὀρυθρότερον γιγνόμενον, ὕστερον δὲ καὶ μελαινόμενον, ἀνορεξία σφοδρά τε καὶ δίψος ἄπαυστον, καί τινες ἔμετοι χολῆς ἀκρήτου τε καὶ λεκιθώδους, ὕστερον δὲ ποτε καὶ ἰώδους, ἐνδεικνυ) πεπονθέναι τὸ ἧπαρ. ἐπέχεται δ' αὐτοῖς

καὶ ἡ γαστὴρ ἐάν γε μὴ σὺν ἀπονίᾳ τ̃ σπλάγχνου συμβῇ γίγνεσθαι τῷ φλεγμονῇ. ὅμοια δὲ τούτοις ὄντι καὶ τὰ τ̃ ὀρυσιπέλατος συμπτώματα καὶ πυρετὸς ἅμα δίψει σφοδροτάτῳ γίγνεται τούτοις. οὓς γ' ἔστιν τ̃ παλαιῶν ὀνομαζομένους λάβους ὡς τὸ πολὺ γιγνομένους ὁρῶμεν, ὑπὸ ταῖς τ̃ ἥπατος ἢ κοιλίας φλεγώδεσι διαθέσεσι. γίγνονται μὲν γὰρ λαυσώδεις πυρετοὶ κῇ δι' ὀρυσιπελατώδη φλεγμονῇ πονούμενοι. ὥσπερ γε ⊂ καθ' ὅλον τὸ σῶμα διὰ σπειδόνα χυμῶν χολωδῶν εἰς ἄμετρον ζέσιν ἀφικομένων. ἀλλ' οἱ σφοδρότατοι, διὰ γαστρὸς καὶ ἥπατος ἐώθασι γίγνεσθαι. ἐφ' οἷς μοείοις τοὔπιπαν, ἡ μετάπτωσις ἐκ τ̃ τοιούτων πυρετ̃ εἰς μαρασμὸν τελευτᾷ. πρὶ μὲν οὖν μαρασμοῦ γέγραπται κατὰ μόνας. αἱ δὲ κῇ τὰ σιμὰ μόρια τ̃ ἥπατος γιγνόμεναι φλεγμοναί, πλειονεκτοῦσι τ̃ μὲν κατὰ τοὺς λυγροὺς, ἀνορεξίας τε καὶ ναυτίας, ἐμέτοις τε χολώδεσι καὶ δίψει σφοδρῷ. καθάπερ αἱ ἐν τοῖς λυγροῖς τ̃ ἐν τοῖς σιμοῖς, τῷ μᾶλλον ὀδυνᾶσθαι κατὰ τὰς ἐρημίας ἀρτίως ἀναπνοὰς καὶ τ̃ βηχίαν λυπεῖν, ἀνατείνεσθαί τε μέχρι τ̃ δεξιᾶς κλεισὶς τῷ ὀδόντι, ὡς κατεπᾴδειν ἀυτῷ. αἱ νόσαι δὲ πλευρὰς σπαλγοῦσι ἀμφοτέρας ἐνίοτε, καὶ τοῦτ' αὐταῖς κοινὸν εἰώθοτος ὄντι συμβαίνον οὐ πᾶσι, ὅτι μὴ σπᾶσθαι πᾶσι διὰ ὑμένων τὸ ἧπαρ ταῖς πλευραῖς, ὡς ἔστιν οὐ μόνον ὧδε πεφύκαμεν, ἀλλὰ καὶ τ̃ ἄλλων ζώων θεάσασθαι. τοῖς μὲν γὰρ, φαίνεται σπώμενον. τοῖς δ' οὐ γίγνεται μὲν ὃν ποτὲ καὶ τ̃ κυρτ̃ τ̃ σπλάγχνου μόνον φλεγμονὴ, καθάπερ γε καὶ τ̃ σιμῶν. τὸ μὲν, συσπᾶσθαι γε δύναται κατὰ θάτερον τ̃ μορίων ἀκριβῶς πρὸς ὀρθὸν εἶδος. σπᾶται γάρ ὅσην ἡ σὰρξ τοῦ σπλάγχνου κατὰ πᾶντα αὐτοῦ τὰ μόρια. τοῖς μὲν τῇ φύσει λεπτὸν ἔχουσι τὸ ὑμενῶδες ὄργανον, ὅταν ⊂ διὰ τὸ νόσημα γένηται λεπτότερον, ὑποπίπτουσι σαφέστερον αἱ μεγάλαι φλεγμοναὶ τοῦ ἥπατος, ἰδίου ἔχουσαι παρὰ τῶν κειμένους μῦς τὸ κατὰ πρόσληψιν ἀθρόαν πᾴνεσθαι τὸν ὑποπίπτοντα ταῖς χορσὶν ὄγκον. ἕκαστος γὰρ τ̃ μυῶν ἅτε συνεχὴς ὅλως ὑπάρχων ἑαυτῷ, κατὰ βραχὺ μειόμενον ἔχει τὸν ὄγκον τ̃ φλεγμονῆς. ὑπὸ δ' ἥπατι μόνῳ συμβέβηκεν ἀθρόως πρόσληψιν ἰσχειν αὐτόν. οὐδ' ὅλον δ' ὅτι σκιῤῥούμενον ἐναργεστέραν ἔχει τὴν διάγνωσιν, αὐτό τε τ̃ ἧπαρ τ̃ σκιῤῥου ὄγκου σκληροτέρου τ̃ φλεγμονῆς ὑπάρχοντος, καὶ λεπτυνομένων τ̃ ὑπικειμένων σωμάτων ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι. πρὸ ἐόντος δὲ τοῦ χρόνου, καί τοι μείζονος γιγνομένου τοῦ κατὰ τὸν σκιῤῥον ὄγκον, συμβαίνει τῷ διάγνωσιν αὐτοῦ πρός τε τ̃ ἄφλεγμον δυσκολωτέραν γίγνεσθαι, ὑπὸ φθάνειν ἤδη πρὸς ἔγχυσιν ὑδρεικὴν ἐπεσθαι. χωρὶς μὲν γὰρ τ̃ παθεῖν τὸ ἧπαρ οὐκ ἂν γένοιτο τοιοῦτον πάθος. οὐκ ἀεὶ δὲ κατὰ πρωτοπάθειαν αὐτοῦ σωίσεται, καὶ ὅτι μάλιστα διὰ ὅδε γίγνεται. διότι μὲν γὰρ αὐτὸ τ̃ αἱματώσεως ὄντι ὄργανον, ἀπόλυσθαι ὄντι ἀποτυγχάνεσθαι τῷ ἐνέργειαν, ὧδε πῃ τοῦδε τοῦ σπλάγχνου διαπώσει. συμβαίνει δ' ὡς ἔφην ἄλλοτ' ἄλλου μέρους ἐν δυσκρασίᾳ πᾴνυ ψυχρᾷ γίγνομένου. διαδίδοσθαι τῷ ψύξιν εἰς ἧπαρ. ὧδε μὲν οὖν σπλῆνι καὶ κοιλίᾳ καὶ πᾶσι τοῖς ἑτέροις, καὶ μάλιστα τοῖς κατὰ τῶν νῆσιν, αἱ κατὰ τὸ μεσεντέριον ἅπασαι φλέβες ἐκπίπτειν δυσκρασίαν παθοῦσι, συγκαταψύχεσιν ἑαυταῖς ῥᾳδίως, τὰς ἐν τοῖς σιμοῖς μέρεσιν τοῦ ἥπατος, ἁπάσας φλέβας. ὀξὺ ὧν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ ἥπατος ὅλον, ἡ διάδοσις γίγνεται τ̃ δυσκρασίας. ὧν δὲ πονοῦμεν, καὶ διαφράγματι κῇ νεφροῖς, αἱ κῇ τὰ λυγρὰ τοῦ σπλάγχνου φλέβες, εἰς συμπάθειαν ὀρχοντα πρόσθαι, σπαδιάπτεται δὲ ὑπὸ χρόνῳ πλείονι καὶ πάντας, ὅλον τὸ σπλάγχνον. ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν ὡς ἔστιν ὕστερον, οὐδεὶς ἂν ἀμφισβητήσειεν, πλὴν εἴ τις ὄφις ἢ πᾶν τὰ πάντα ἀμαθὴς εἴη. πρὸ δὲ τ̃ ἐμφράξεων οὐχ ὁμοίως σύδηλον. ὅτι μὲν γ' αἱ κῇ τὰ σιμὰ τ̃ σπλάγχνου φλέβες, ἀφ' τ̃ ὧν κατὰ τὴν ὕλην τ̃ σκιῤῥου ὄγκου σκληροτέρου τ̃ φλεγμονῆς ὑπάρχοντος, καὶ λεπτυνομένων τ̃ ὑπικειμένων σωμάτων ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι. πρὸ ἐόντος δὲ τοῦ χρόνου, καί τοι μείζονος γιγνομένου τοῦ κατὰ τὸν σκιῤῥον ὄγκον, συμβαίνει τῷ διάγνωσιν αὐτοῦ πρός τε τ̃ ἄφλεγμον δυσκολωτέραν γίγνεσθαι, ὑπὸ φθάνειν ἤδη πρὸς ἔγχυσιν ὑδρεικὴν ἐπεσθαι. χωρὶς μὲν γὰρ τ̃ παθεῖν τὸ ἧπαρ οὐκ ἂν γένοιτο τοιοῦτον πάθος. οὐκ ἀεὶ δὲ κατὰ πρωτοπάθειαν αὐτοῦ σωίσεται, καὶ ὅτι μάλιστα διὰ ὅδε γίγνεται. διότι μὲν γὰρ αὐτὸ τ̃ αἱματώσεως ὄντι ὄργανον, ἀπόλυσθαι ὄντι ἀποτυγχάνεσθαι τῷ ἐνέργειαν, ὧδε πῃ τοῦδε τοῦ σπλάγχνου διαπώσει. συμβαίνει δ' ὡς ἔφην ἄλλοτ' ἄλλου μέρους ἐν δυσκρασίᾳ πᾴνυ ψυχρᾷ γίγνομένου. διαδίδοσθαι τῷ ψύξιν εἰς ἧπαρ. ὧδε μὲν οὖν σπλῆνι καὶ κοιλίᾳ καὶ πᾶσι τοῖς ἑτέροις, καὶ μάλιστα τοῖς κατὰ τῶν νῆσιν, αἱ κατὰ τὸ μεσεντέριον ἅπασαι φλέβες ἐκπίπτειν δυσκρασίαν παθοῦσι, συγκαταψύχεσιν ἑαυταῖς ῥᾳδίως, τὰς ἐν τοῖς σιμοῖς μέρεσιν τοῦ ἥπατος, ἁπάσας φλέβας. ὀξὺ ὧν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ ἥπατος ὅλον, ἡ διάδοσις γίγνεται τ̃ δυσκρασίας. ὧν δὲ πονοῦμεν, καὶ διαφράγματι κῇ νεφροῖς, αἱ κῇ τὰ λυγρὰ τοῦ σπλάγχνου φλέβες, εἰς συμπάθειαν ὀρχοντα πρόσθαι, σπαδιάπτεται δὲ ὑπὸ χρόνῳ πλείονι καὶ πάντας, ὅλον τὸ σπλάγχνον. ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν ὡς ἔστιν ὕστερον, οὐδεὶς ἂν ἀμφισβητήσειεν, πλὴν εἴ τις ὄφις ἢ πᾶν τὰ πάντα ἀμαθὴς εἴη. πρὸ δὲ τ̃ ἐμφράξεων οὐχ ὁμοίως σύδηλον. ὅτι μὲν γ' αἱ κῇ τὰ σιμὰ τ̃ σπλάγχνου φλέβες, ἀφ' τ̃ ὧν τοῖς παρὰ φύσιν ὄγκοις τὸ ἧπατ⊖, οὔτ' ὧδε ταῖς ἐμφράξεσιν. ἀλλὰ τὸ μὲν ὅλον ἄνω καὶ κάτω σῶμα, φλεγματικὸν αἷμα πρόσεστιν φαίνεται, κατά τε τοὺς ἀνὰ σάρκα τε καὶ λυκοφλεγματίας καὶ ὑδέρους ὀνομαζομένους. διὰ δὲ τ̃ γαστρὸς οὐδὲν αἱματῶδες, οὔτ' ἐν τούτοις, οὔτ' ἐν τοῖς ἀσκίτας τε καὶ τυμπανίας ἐκπίνεται. τ̃ δ' ὑδατώδους ὑγρότητος, ἐμπίπλαται μεταξὺ τ̃ πρόσω τοῦ καὶ τ̃ ὑποκειμένων αὐτῷ σωμάτων. σύλλογώτερον οὖν ὅτιν ὧδε τ̃ ψύξει τοῦ σπλάγχνου, μὴ μεταβάλλειν εἰς αἷμα τὴν ἀναδιδομένην τροφὴν, ἀλλὰ καὶ συγκαταψύχεσθαι τὰς ἐν ὅλῳ ⊂ σώματι φλέβας. καὶ μάλιστ' ὅτι πολλάκις, ὄγκ⊖ μὲν οὐδεὶς ἐν ἥπατι φαίνεται. παρεγχύσεσι δ' ὑδροπικαῖς ἁλίσκονται, σπλῆνός τε καὶ πραγοῦντος, ἢ τ̃ κατὰ τὴν νῆσιν τε καὶ τὸ λεπτὸν ἐν τοῦτον ⊂ μεσάρεον. ἢ τὸν ὑμένα ⊂ νεφροὺς, ἢ καὶ δι' ἄμετρον αἱμορῥοΐδος ἰσχνωσιν, ἢ ῥοῦν γυναικεῖον, ἢ καταμηνίων ἐπίσχεσιν, ἢ τινὰ ἄλλην ἐν ὑστέρᾳ μεγάλην διάθεσιν. ὁρᾶτ' ἐν ἅπασι τοῖς τοιούτοις, οὐδὲν ἧπαρ πρὸς φύσιν ὄγκον ἔχοντος τ̃ σπλάγχνου, ὅτις ὑστεροῖς ἁλίσκεται νοσήμασι τὸ σῶμα. μάλιστα δ' ἐναργὲς ὅτιν, εἰσὶν ὅτε, τοῖς ἱστορήσασιν ἐπ' ἀκαίρῳ πόσει ψυχροῦ, καταψυχθὲν ἀθρόως τὸ ἧπαρ ὡς ὀλίγου ὀργάσασθαι παρέγχυσιν ὑδρεικὴν, πρὶν εἰς ὄγκον ἀρθῆναι σκιῤῥώδη. τοῖς δ' οὕτως πεπονθόσιν, ὄρεξις σιτίων ἰσχυρὰ γίγνεται, ⊂ οὐδὲν

θαυμαστὸν

θωμασόν. ἐμάθομεν γὰρ ὧν ὁ σοφὸς ἰατρὸς σόμασι ψυχομένων. τὰς τοιαύτας ὀρέξεις συμβαινούσας. ἀλλὰ πόθεν μὲν ὑδρόπωρ ἢ ὑδροπόσιν ἢ ὅπως ἄν τις, ὀνομάζειν ἐθέλει, πρός γε τὴν ὠνεσῶσαν ὑπόθεσιν ἀρκεῖ καὶ ταῦτα πότερον δὲ διαπαντὸς ἐν τοῖς ἐκτόποις ὁ πεπονθὼς τόπος ἥπαρ ὄζει, ἢ καί τις ἄλλη διάθεσις ὀργάζεται τὸ πάθος, μεταβάντες ἤδη σκοπῶμεν. ὁράτῃ γάρ ποτε μηδὲν ὅλῳ πεπονθότος τοῦ σπλάγχνου, τότε χολῆς ὠχρᾶς ἀνάχυσις εἰς τὸ σῶμα γιγνομένη λειπτικῶς, ὥσπερ ἄλλα τινὰ τῶν ἀφροσκημάτων. ὁράται δὲ καὶ χωρὶς λειποθυμίας, ἐκχολούμενον ἐνίοτε τὸ αἷμα κατά τινα διαφορὰν ἀλλοίωσιν, οἵα καὶ θερίῳ διακνόντων γίνεται. διὰ ψυχθεῖς γοῦν τις τῶν αὐτομολοτροικῶν οἰκετῶν, οἷς ὄργον ὄζειν ἐχίσινας θυρσοῦσιν, ἄχρι μέν τινος χρόνου, τῶν σωμάτων ἑαυτῷ φαρμάκων ἔπινεν π. μεταβαλλούσης δ' αὐτῷ τῆς χροιᾶς ὅλης, ὡς χλωιδᾶν πᾶσαν ἐδ' ἢ. πῶς ἐλθὼν ἡμῖν, ἔκασά τε διηγήσατο, καὶ πίνων τῆς θηριακῆς ἀντιδότου, τάχιστα τῷ κατὰ φύσιν ἀνεκτήσατο χρόαν, ἐζητημένου δὲ τοῖς ἰατροῖς εἰ φαρμακίας ὄζειν, ἴδια σημεῖα, διὰ τὸ πολλάκις ἑωρᾶσθαι, χωρὶς τῶν θανασίμων φαρμάκων, εἰς διαφθορὰν χυμῶν ἀφικνούμενον τὸ σῶμα, παραπλησίαν τῇ διὰ τῶν φαρμάκων γινομένῃ θανασίμων φαρσὸν δῆλόν ὄζι, κῇ τοιούτῳ ποτὲ συμβῶσαι ζοπῷ τῶν χυμῶν, ὡς ἐκτριωθῶσαι τὸ παῦ σῶμα. δῶσα δὲ κῇ διὰ τῶν αὐτοῦ ἅπαντες ἀλλοίωσιν τῆς κατὰ φύσιν ἰδιάσεως, ἡ τοιαύτη χρῆσθαι διακρασία, χωρὶς ἐμφράξεως ἢ φλεγμονῆς ἢ σκίῤῥου. καὶ γὰρ οὕτω καὶ φαίνεταί γε σαφῶς, ἐνίοτε μὲν ὁμοίου ὠχρολδύκοις ποιᾶς ὅλον τὸ σῶμα γιγνόμενον. ἐνίοτε δὲ μολιβδῷ παραπλήσιον ἔχον τὴν χρόαν, ἢ καὶ φαιοτέραν τῆς δέ, καί τινας ἄλλας ἀῤῥήτους ἰδιότητας χρωμάτων, ὧν διαφορᾶς ἅπαξ, οὐδὲ τοῦ πρὸς φύσιν ὄγκου. ὥσπερ γε καὶ διὰ πολλὰ τοιαῦτα γίγνοντα, πολλῷ μελάντερα τῶν ἐφ' ἥπατι, χαλεπὰ μέν, ἐρμηνευθῆναι. γνωσθῆναι δὲ ῥᾶστα τοῖς πολλάκις ἑωρακόσιν. στησιανὸν γοῦν ὁπότ' ὧν τοῦ διαγνώσεως ἕνεκα, οἱ δ' ὅπως ἐδύνῳ οἱ πλείους τῶν ὑδρικιζομένων ἰατρῶν, ἀπόστασιν ἔχειν ἐν ἥπατι. διὰπειθῆ πλείονι χρόνῳ, μηδὲν ἐπιδιδοῦ πρὸς τὸ βέλτιον, ἐκάλεσέν με, θεασάμενος δ' αὐτόν, ἅμα τῷ πρῶτον εἰσελθεῖν εἰς τὸ οἴκημα ἔγνω κατέκειτο, ὅτι μὴ ἔφη ἤδη γίνωσκε, μηδὲν ἐν τοῖς ἀπλάγχνῳ σοι κακὸν εἶναι. τὰ δ' ἄλλα γυμνώσας τὸ ὑποχόνδριον ἔσομαι. ἐν ᾧ τούτῳ τῶν ἐν τοῖς ἀλγημάτων ἀπόσημα ἐν ἐλέκτο φύσει ἤδη μεταξὺ τῶν τ' ἐγκαρσίων καὶ τῶν κάτωθεν ἄνω φερομένων λοξῶν, οὓς μείζους ἴσε κειμένους, τῶν τε τοῦ πλατυτάτου ψαύοντων ἐγκαρσίων, καὶ τῶν ὧν πολὺς ὑδρο τοῖς ὀρθοῖς λοξῶν ἄνωθεν κάτω φερομένων. οὕτω δὲ καὶ ἄλλους πολλοὺς, ἴσε με σημειωσάμενον, ὡς ἐκ τῆς χροιᾶς ἀποφλωσθαι, ποτὲ μὲν, ὥσπερ εἶναι τὸ καθαρὸν αὐτοῖς. ποτὲ δὲ ἀπολλῦσα, μή τε τῶν προγεγονότων ἀνακρούσασθαί τι, μή τε διὰ τῆς ἀφῆς γνωρίσαντα τὸ πάθημα τῶν ἀπλάγχνων. διὸ καὶ πολλάκις ἀκούετέ μου καταρωμένου τοῖς πρώτως τολμήσασιν ἑαυτοὺς πρώτας μὲν ἰατρικῆς θεωρίας ἀφελῶσαι, θραπεύειν δὲ τοὺς νοσοῦντας ὑβουλευθέντας. οἱ πλείστοι δὲ τούτων, ἐμπειρικοί τε καὶ μεθοδικοὶ γεγόνασιν. οἷς ἄντις λέγει δῶσασθαι εἶναι, διὰ μόνης τῆς χρόας ἐνίοτε διαγνῶναι τὸν πεπονθότα τόπον, ἀνοιξάντες τὸ σῶμα, τῶν ἀναίσχυντον αὐτῶν γλῶτταν, ὡς πρό τινα λυθῶντα, τοῖς διαλεγομένοις ἀφιᾶσιν. ἀλλ' οὐ πρὸς ἐκείνους ὁ νῦν ἐνεστηκὼς λόγος. ὡς ἤδη καιρὸς ἐφ' ἕτερον ἰέναι χρῆος συμπτωμάτων, ἐνδεικνύμενον ἥπατος ἀτονίαν αὐτῇ καθ' ἑαυτὴν μόνην, ἀνευ φλεγμονῆς ὥσπερ γε καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν, ὁ περὶ τῆς φλεγμονῆς αὐτοῦ λόγος, ἐλέχθη μόνος, ἄνευ τῆς τὴν οἰκείαν δυνάμιν ἀῤῥωστίας. Ἐπεὶ τοίνυν ὄργον ἥπατος ἴσμεν, αἵματος χρῆσιν, εἴτις ἂν αἰτία ὄζειν φύκην, δυνάμιν ἥπατος αὐτὴν ὀρθῶμεν ὑπάρχειν ἰδίαν. πρόσκειται δὲ τῷ λόγῳ τὸ ἰδίαν, διὰ τὰς λοιπὰς ἁπάντων τῶν ἐν ἡμῖν μορίων. ἃς ἐν τῇ περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων πραγματείᾳ, δείξομεν, ἐλκτικήν τε λέγω καὶ διαθεκτικὴν καὶ ἀφεκτικήν. ἡ γὰρ τετάρτη τῆς χρόας ἡ ἀλλοιωτικὴ κατ' εἶδος ὄζειν ἡ αἱματοποιητική. πασῶν δὲ τῶν δυνάμεων τὰς οὐσίας, ἐν ταῖς τῶν μορίων οἰκείας κράσεσιν ἐμάθετε ὑπάρχειν. συμβήσεται πιγαρῶν καὶ κατὰ τὸ ἧπαρ, ὅταν εἴς τινα τῶν ὀκτὼ δυσκρασιῶν ἀφίκηται; βλάπτεσθαι τὰς δυνάμεις αὐτοῦ βλάβας οἰκείας τῇ δυσκρασίᾳ, πρὸς ὧν εἴρηται μὲν ὁ λοιπὸς λόγος, ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἐν τοῖς συμπτώμασιν αἰτίων. ὁ δὲ ἴδιος ἑκάστου κατ' εἶδος, ἀνάλογον τοῖς λοιποῖς, κατὰ γοῦν τὸ ἧπαρ. αἱ μὲν θερμαὶ δυσκρασίαι κατοπτῶσιν καὶ συγκαίουσιν τούς τε προϋπάρχοντας ἐν αὐτῷ χυμοὺς, καὶ τοὺς διὰ τῶν ἐν μεσεντερίῳ φλεβῶν ἀναφορμοῦντας. αἱ δὲ ψυχραὶ, παχυῶσι μὲν καὶ δύσροον καὶ δυσκίνητον ὀργάζονται τὸ ἤδη πρὸς χόμενον ἐν αὐτῷ· φλεγματικὸν δὲ καὶ ὠμὸν ἐμπεπτον τὸ ἀναφορόμενον. οὕτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων δυοῖν, ἡ μὴ ξηρὰ δυσκρασία, ξηροτέρους καὶ παχυτέρους ὀργάζεται τοὺς χυμούς. ἡ δ' ὑγρὰ, λεπτομερεστέρους καὶ ὑδαρεστέρους. ὅτ' ἂν οὖν ποτ' ἰδίᾳ τε διαχωρήματα, οἷον νεοσφαγῶν κρεῶν πλύμασιν ἐοικότα, βεβαιότατον γνώσισμα τοῦθ' ἡμῖν ἔστω πάθος ἥπατικοῦ. καλεῖτῃ δ' ἀγαιρέτως ἡπατικὰ, τὰ διὰ τὴν ἀῤῥωσίαν αὐτῆς τῆς δυνάμεως. τῆς γάρ τοι τοῦ ἥπατος οὐσίας ὄζει ταῦτ' ἴδια παθήματα. μεμαθήκατε δ' ὡς ἑκάστου τῶν πρώτων σωμάτων ἡ οὐσία, κατὰ τὴν κρᾶσιν ὄζει τῶν τεττάρων ποιοτήτων. ὁμοίως δὲ ἂν οἷον αἷμα τοῦ ζύγα θεάσαισθε διὰ ἐδύρας ἐκκεισθεῖσαν, ἡπατικὸν ἴσε καὶ τοῦτ' εἶναι γνώσισμα. τὸ μὴ ἔν λεπτὸν μὴ ἰχωροειδὲς, ἀῤῥωστοῦντος ὀξαιμαζοῦ ὄζει τοῦ ἀπλάγχνου γνώσισμα. τὸ δ' οἷον πρὺξ, ὑποπεπτωκὸς τὸ αἷμα, καὶ μέν τοι καὶ πολλάκις ἑωρακότες, μέμνησθε κατ' ἀρχὰς μὲν ἰχῶρας αἱματώδεις ἐκκεινομένους ὑδροπικοῦντι δὲ τοῦ χρόνου τὸ παχὺ καὶ μελαγχολικὸν αἷμα. τὰ τελευταῖα δὲ καὶ μέλαιναν ἀκεφῶς χολὴν. ἄρχεται μὲν γάρ ἐνίοτε καὶ χωρὶς πυρετοῦ, τὸ κατὰ τὴν ψυχρὰν δυσκρασίαν πάθος, ἡνίκα λεπτὸς ἰχὼρ αἵματος ἐκκείνεται. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου διαφθειρομένου τοῦ κατὰ τὸ ἀπλάγχνον αἵματος, ὑδρογίνονται πυρετοί. καὶ λίαν γε καταφρονοῦσιν αὐτῶν οἱ ἄπειροι καί ποτε καὶ τελέως ἀπύρετος αὐτοῖς ἔδοξεν ὁ κάμνων εἶναι. καὶ γεγονέναι οὐκ λογίζονται διὰ τὰς ἀσιτίας, ἃς, διὰ τὴν ἀνορεξίαν μᾶλλον ἢ τὴν τοῦ ἰατροῦ πρόσταξιν οἱ πάσχοντες οὕτω ποιοῦνται. κατὰ γαστέρα τε δὴ ὁ λεπτὸς ἐκπεπιθὼς ἐν τοῖς μεταξὺ, καὶ τοῦ πυρετοῦ δόξαντος οὐκ ὄλως εἶναι, λούουσίν τε καὶ σωφρονοῦσιν ἀμελέστερον διαιτυθῆναι. καὶ οὕτως αὖ πάλιν ἥτε γαστὴρ ἐκκείνει διεφθαρμένα τὰ σιτία. καί τι τῶν ἀπατικῶν ἀκολούθῃ διαχωρημάτων. ἐνίοις δὲ τῆς ψυχρᾶς δυσκρασίας ἀρξαμένων νοσεῖν, οὐ μόνον ὀδὲν ἐκλύει τὰ τῶν

ὀρέξεως, ἀλλὰ καὶ τέναξι γίνεται φασὶν νῦν μᾶλλον ἢ πρόσθεν. οὐ μὴν ταῖς γε θερμαῖς δυσκρασίαις ἐπιτείνεται ὀρέξεις σιτίων ἀλλ' ἀνορεξία τε σύνεστι καὶ δίψος καρτερόν. καὶ πυρετὸς δὲ ἀγρυπνίας. μὴ μοχθηρῶν χυμῶν ἔμπλεως. ταῦτα μὲν δὴ ἴδια συμπτώματα τῆς ἡπατικῆς ὀδύνης. ὀνομάζεται δ' ὅτως ἔφην ἐκείνης οἷς ἄρξωσιν ἡ τοῦ στομάχου δυσκρασίαις ὀδύναι. ἐφ' ὧν οἱ πλείστοι τῶν ἰατρῶν ἀγνοοῦντες ἐν νομίζουσιν τὸ πάθος. ἕτερα δ' ἐστὶν ὡς ἔργῳ τὰ τῆς φλεγμονῆς συμπτώματα. καί ποτε συνελθόντων ἀμφοτέρων τῶν παθῶν, ἑκάτερα φαίνεται, καὶ χρὴ πρόχειρον αὐτῷ ἔχειν τὴν μνήμην. ὅτως γὰρ ὁ μόνον ἐπαινεῖται πρὸς τῶν χρωμένων ἡμῖν. ἀλλὰ μὴ θαυμάζεται γίνεσθαι, πρὸς ἐπιθεωρῆσιν καὶ τὰ κοινὰ πρὸς ἕτερα πάθη. καθάπερ τὸ δίκην εἰς τὰς νόθας πλευρὰς τὸ ἄλγημα. μὴ συνιστάναι δοκεῖν, τὴν κλεῖν, ἀναπνεῖν τε μικρὸν καὶ πυκνόν. ἐγὼ γὰρ ὁπότε πρῶτον εἰς ῥώμην αὐτῶν ἦλθον, τὸν γλαύκωνος τοῦ φιλοσόφου μεγάλως ἐθαυμάζον. ὧν τοιάδε τινὶ διανύσει. σωτυχὼν γάρ μοι καθ' ὁδὸν ἔφασκεν ὑπὸ καιρῷ φανῆναι. καὶ ὅτως ἐμβαλὼν τὴν χεῖρα τὴν κάμνοντος ἐσμὸν, ὃν ἤκουε θεασάμενος αὖτ. μὴ προκαλοῦμαι ἐμὲ προαγγέλλειν σε πρὸς αὐτόν. ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ τῶν σικελίας ἰατρῶν ὃν πρὸ ἡμῶν ὀλίγων ἐθεάσω πολιπατοῦντα σὺν ἐμοί. τί δὲ καὶ τὸ λυπεῖν ἔφην αὐτὸν ὀδύνη. ὁ δὲ μάλα πραγματικῶς ὁμολογῶν, ἐκ φανερωτάτης. καὶ γὰρ ἦν οἷος μὴ δὲ κρυψίνους εἶναι, μὴ δὲ παντάπασιν ἀπηγγελλαν χθὲς οἱ πρὸς ὀργίαν καὶ ἀπελαύνεσθαι, διαγνώσεις τε καὶ προγνώσεις πειστικωτάτας μᾶλλον ἢ ἰατρικῆς ἐχομένας. ὥστε μοι πείθεσθαι τοὺς ἄνδρα, ὅσα τοσοῦτον, ὅσον τε κατ' ἰατρικὴν τέχνην. εἰ μὴ διαῦτα διαγινώσκειν τε μὴ προγινώσκειν δύναται). ταῦτά τε δὴ ἔλεγεν. καὶ ἅμα μὲν τὴν θύραν τοῦ κάμνοντος. ὡς μὴ δ' ἀμείψασθαί με τῷ λόγῳ δυνηθῆναι, τὴν πρόκλησιν αὐτοῦ. μὴ δ' εἰπεῖν ἄπρεπες, λεγόντα με πολλάκις, ὡς γίνεται μὴ ἡμῖν δύτυχῶς φαίνεταί τινα τῶν βεβαίων σημείων γίνεται δ' ἀμφίβολα πάντ' ὀδύνη. μὴ δ' ἀλλ' οὖν, δυστροπίαν καὶ βίτην ἐπίσκεψιν ἀναμένομεν. ἀλλά σοι μετὰ τὴν πρώτην εἴσοδον, ἁπλωτέραν τὴν ἡμῖν λεκάνην ἐκ τοῦ κοιτῶνος ἐκκομίζων, εἰς τὸ προαύλιον ἔχεσαν οἷον πρεσῶν νεοσφαγῶν πλῦμα, λεπτὸν ἅμαξαν ἰχῶρα, βεβαιότατον σημεῖον ἥπατος πάσχοντος. ὡς δὲ μὴ δ' ὅλ' ἑωρακὼς αὐτὸ, εἰσῆλθον ἅμα τῷ γλαύκωνι πρὸς τὸν ἰατρὸν, ἐπέβαλήν τε τὴν χεῖρα τῷ καρπῷ, βουλόμενος γνῶναι, πότερον καὶ φλεγμονὴ τὶς εἰ κατὰ τὸ στόμαχον, ἢ μόνον ἀτονία. ἰατρὸς δ' ὢν ὡς ἔφην ὁ κατακείμενος. ἀρτίως ἔφη διακεκλίσθαι μετὰ τὸ διαχωρῆσαι, ὥστε προσλογίζεσθαι τὴν νυκτὸς τῶν σφυγμῶν, καὶ διὰ τὴν ἀνάστασιν προσγεγονέναι. ὁ μὲν οὖν ταῦτ' ἔλεγεν. ἐγὼ δ' εὗρον φλεγμονῆς ἔμφασιν. εἶτα θεασάμενος ὑπὲρ τῆς δυείδη χυτρίδιον μικρὸν, ὑδατώδους ἔχον τὸν μελικράτῳ παρασκευασμένον, ἐλογισάμην εἰδέναι τὸν ἰατρὸν, ἐὰν τὸν ἐν πλευρίτιδι. ἀλγήματος αὐτῷ κατὰ τὰς νόθας πλευρὰς ὑπάρχοντος. ὃ καὶ ταῖς ἡμέραις τὸ ἧπαρ φλεγμοναῖς ὑπαγίγνεταί ποτε. τοῦτο τοίνυν ἀναθαρρήσας τὸν, ἀναπνέοντά τε πυκνὸν καὶ μικρὸν, ὀρθιζομένου τε βηχίοις μικροῖς, γενέσθαι νομίζειν ἑαυτὸν ἐν πλευρίτιδι. καὶ διαῦθις παρεσκευακέναι τὸ ὑδατῶδες ἐν τῷ μελικράτῳ, παρέχουσαν δέ μοι τὴν τύχην ὁλόκληρον, ὡς δύνασθαι πρὸς τὸν γλαύκωνα σωτῆρα, ἐπιτρέψαι τῷ ἑαυτοῦ χεῖρα ἡμῖν τοῦ κάμνοντος ἐν τοῖς δεξιῷ μορίῳ νόθων πλευρῶν. καὶ δεικνὺς ἅμα τὸν τόπον, ἔφην ἀλγεῖν αὐτὸν ἐνταῦθα, τοῦ δ' ὁμολογήσαντος, ὁ γλαύκων ἐκ τοῦ σφυγμοῦ μόνου τὴν διάγνωσιν τῶν πεπονθότων τόπων νομίζας γεγονέναι, καταφανὴς ἦν μοι θαυμάζων. ὅπως δὴ αὐτὸν μᾶλλον ἐκπλήξαιμι, προστίθημι καὶ ταῦτα καθάπερ ἔφην ὁμολογήσας ἐνταυθοῖ ἀλγεῖν, προσομολόγησον ὅτι καὶ τοῦ βῆξαι γίνεταί σοι πρόθυμος, καὶ βῆττεις ἐκ διαστημάτων μείζονων, βηχία σμικρὰ ξηρὰ, μηδενὸς ἀναπτυομένου. ταῦτα λεγόντος ἐμοῦ, κατὰ τύχην ἔβηξεν τοιοῦτον εἶδος βηχός, ὁποῖον ἔλεγον. ὥστε τὸν γλαύκωνα μεγάλως θαυμάσαντα, μὴ διατεῖναι ἑαυτὸν ἀλλ' ἐπαινεῖν ἐκπαγλότατα μεγάλῃ τῇ φωνῇ. μὴ τοίνυν ἔφην ἐγὼ ταῦτα μόνα δοκεῖν τῇ τέχνῃ ἱκανῶς εἶναι μαντεύεσθαι πρὸς τοὺς κάμνοντας, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔτι, ταυτὶ τὰ νῦν ἐμοὶ λεχθησόμενα, μαρτυρήσει δ' αὐτοῖς ὁ κάμνων αὐτός. ὑπολῦθεν δὲ πάλιν ἀρξάμενος, ἔφην πρὸς αὐτόν. ὅτ' ἂν ἀναπνεύσῃς μεῖζον, ἀλγεῖν μὲν δή που καὶ τῆς διατὸ χωρίον ὀδύνης, ὁ εὐθέως σοι σφοδρότερας γιγνομένης. ἀλγεῖν δὲ καὶ βάρους ἐγκειμένου διατὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον. ὧδε πούτοις τὸν δ' αὐτὸς ὁ νοσῶν ἔτι ἡσύχαζεν, ἀλλὰ θαυμάζων ἐκπρέπων μετὰ τοῦ γλαύκωνος. ἀναθαρρήσας οὖν ἐγὼ τῆς διατὸν καιρὸν ἐκεῖνον δυτυχίας, ἐτόλμων μὲν εἰπεῖν τι, καὶ πρὸς τῆς κλισίος ὡς διαταπαπωμένης. εἰδὼς δὲ ταῖς μεγάλαις αὐτοῦ φλεγμοναῖς ἐπόμενον, ὥσπερ δὴ καὶ τοῖς σκιῤῥοις, οὐκ ἐθάῤῥουν εἰπεῖν, δύλαβούμενος ἀχθεσθῆναί τι τῶν ἐμπροσθεν ἐπαίνων, ἐπῆλθον οὖν μοι μετ' ἀσφαλείας ἀφῃνιασθαί. καὶ προσβλέψας τοῦ κάμνοντι τῆς κλισίος ἔφην ὑποκαταπαπωμένης ἀναθέσθαι σοι ταχέως εἰμὴ τυγχάνει σοι γεγονὸς ἢ δή που πρόσθεν, συνομολογήσαντος δ' αὐτοῦ, θεασάμενος ἐγὼ τὸν κάμνοντα θαυμασῶς ἐκπεπληγότα, μίαν εἶπον τι προθήσω τοῖς ἑρκμένοις μαντείαν. ὁρῶ γὰρ καὶ τῶν τοῦ κάμνοντος ὑπόληψιν, ὧν ἔχει πρὸς ὧν πάσχει παθημάτων. ὁ μὲν οὖν γλαύκων οὐκ ἀπελπίζειν οὐδὲ τούτης ἔφη τῆς μαντείας. αὐτὸς δ' ὁ νοσῶν ἀθρεῖ τοῦ παραδέξεσθαι τῆς ὑποχέσεως ἐκπεπληγώς, ἐνέβλεπόν μοι δριμὺ, προσέχοντόν νοῦν τοῦ ῥηθησομένῳ. καὶ δή καὶ φαντόν μου, πλουσίην αὖν οἴεσθαι τὴν ἐνοχλοῦσαν εἶναι νόσον, ὁ μὲν ἐμαρτύρησεν θαυμάζων οὐκ αὐτὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ παρεστὼς αὐτῷ καὶ ὁ διαταντλητὴς ὡς πλουσιπόρῳ ἐλαίῳ πρὸ βραχέος. ὁ δὲ γλαύκων ἐξ ἐκείνου, πόρρω τε ἡμῶν καὶ ὅλης τῆς ἰατρικῆς ἔχειν ἀξιόλογον ὑπόληψιν. ἐμπροσθεν οὐδὲν μέγα τῇ τέχνῃ ἔχειν οἰόμενος, ἐκ τοῦ μηδέποτε σωτετυχηκέναι παρεσκευασμένοις διατὰ αὐτῇ ἀξιολόγοις ἀνδράσιν. εἰρηταί μοι ταῦτα πρὸς ὑμᾶς ὅπως εἰδότες, τὰ ἴδια πάθη ἑκάστου συμπτώματα, καὶ τὰ κοινὰ πρὸς ἕτερα πάθη. καὶ σὺν αὐτοῖς ἔτι τὰ μὲν ἑκατόρου χρόνους ἀχώριστα. τὰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τὰ δ' ἀμφιβόλως ἢ ἀσαφῶς γιγνόμενα. παρεχούσης τε τῆς τύχης ὑμῖν ἀφορμὴν τοιαύτην, οἵαν ἔφην ἐμαυτῷ γεγενῆσθαι ποτὲ, πλεῖστα αὐτῇ χρῆσθαι δικαίως. πολλάκις γὰρ ἡ μὲν τύχη μεγάλας δυσκρασίας ἀφορμὰς ὑποβάλλει, χρῆσθαι δ' αὐταῖς οἱ πολλοὶ δι' ἀμαθίαν οὐκ ἴσασιν, ἀλλ' ὁ τεχνίτης ὅτ' ἂν ἐν τι θεάσηται σύμπτωμα, τῶν ἐνδεικνυμένων τότε πάθος ἅμα καὶ τὸν πεπονθότα τόπον, ἑτέρων δύσκριτον εἰς πρόρρησιν οὐκ ὀλίγου ἱκανὸς ἔσται. τῶν μὲν ἐξ ἀνάγκης ἐπομένων. τῶν δὲ ὡς τὸ πολύ, τοῦ πεπονθότος τόπου. καὶ τοῦ κατ'

ἅλ. πρᾶτε ταγμένα

τοῦ λατ' αὐτὸν πάθει. μεμνῆσθαι δ' ὑμᾶς μαλιστα χρὴ τῶν γυμνικῶν θεωρημάτων ἃ δὴ καὶ λαθόλου πᾶσα γοργύνεται, κοινὰ πολλῶν ὄντα τ ιγ μόρος. ἵν' ὧδι πάσης ὕλης, τῷ ιγ μόρος πραγμάτων γυμνάζεσθε διαγινώσκειν αὐτὰ ταχέως. ἔσιν δὲ ὁ κοινὸς λόγος, ὃν ἐρεῖν μέλλω πρὸς τ φυσικῶν διωάμεων, ἃς ἓν ἑκάστῳ μορίῳ πᾶσα μαθήκατε τέτταρας εἶναι ιγ γένος. ὧν πρωτὴν μὲν τὴν ἐλλειπείαν ὀνομάζω τῷ οἰκείῳ τοῦ μορίου χυμῷ εἰς θρέψιν, ὀρεκτικὴν τε ἅμα καὶ ὠδιαφασικὴν ὅσων. ἐφεξῆς δ' αὐτῇ δύο τρόπων τῶν ἐλχθέντων ἀλλοιωτικήν, καθ' ἣν ὁ ἐλχθεὶς χυμὸς, ὁμοιῶται τοῦ τρεφομένῳ μορίῳ. καὶ τούτης ὑπαρξάσης ἕτεραι δύο. καθεκτικὴ μὲν, ἡνίκα πέπεται, τὸν ἐλχθέντα χυμὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀλλοιοῦν τὸ μόριον. ἀφεκτικὴ δ' ἡνίκα μετὰ τ πέψιν, ἐκκρίνει τὸ ἄχρηςον ὃ καλεῖται περίτωμα. τούτας τὰς διωάμεις, ἐφ' ἑκάστῳ μορίῳ πάρχοντος, ἀεὶ σκοπεῖσθαι χρεών, πῶς ἔχουσιν ὑγρώσιας τε καὶ ἀξηρώσιας. οἷον ὧδι τοῦ ἥπατος. ἐπειδὴ πρὸς τόδε πρόκειται λέγειν. ἡ μὲν ἐλκτικὴ διωάμις πάσχουσα πῶς, τῇ τροφῇ ἓν τῇ γαστρὶ καταλήψει κεχυλωμένῃ, ὡς τ' ἐκείνεθαι δεῖ ἢ ἔδρας αὐτῇ ἀκεῖθεν μὲν πεπεμμένῃ, ὑγρὰν ἢ ἀνεξίκμαςον. ἔσται δ' ὑμῖν ὧδε σημεῖον αὐτῆς πεπονθύας. ὅσα γὰρ ὑπόπινων ὡς αἰτίων γίγνεται, ταῦτ' ὄςιν αὐτῆς σημεῖα. ὧδε τὸ πάθος γνῶναι, μεζεραίας φασὶν εἶναι, καὶ καλοῦσι οὐδ' ὅτω νοσοῦντας, μεζεραϊκὸς, ἐπειδὴ δεῖ τῶν γε τῇ μεζεραίῳ τε καὶ μεσωτορίῳ καλουμένων φλεβῶν ἢ ἀναδόσεως γινομένης, ὀργῶσιν ἀκρυγχανομένῃ αὐτῇ. ὁμοίας πεπιπτόντες ἀγνοίας τοῖς τὰς χεῖρας ἡγουμένοις πεπονθέναι τῶν συγκοπτομένων ἢ τοι σομαχικῶς ἢ καρδιακῶς. ἐπειδὴ δεῖ αὐτῶν ὀργεῖν ὡς ἐμπροσθεν ἀδιακρισιν. ἀεὶ γάρ τοι ιγ τὸ μεσάραιον φλέβιον, οἷον πορ χεῖρον εἰσὶ τοῦ ἥπατος. τ ἐκ τῆς κοιλίας τροφῆς, ὥσα φορέσι πρὸς αὐτὸ. πρὸς πλήσιον δέ τι τούτοις ποιοῦσι, καὶ οἱ τῶν πρὸς ελευμένων, τὰ σκέλη διά τι πάθος τοῦ κατ' ὀσφὺν νωτιαίου, τοῖς μὲν σκέλεσι, πρόσφορα τὰ φάρμακα. τοῦ νωτιαίου δ' ἀμελοῦντες. εἰ μὲν δὴ φλεγμαίνοι τὸ μεσωτόριον ἢ τι ζιόπον πάθος ἕτερον εἴη κατ' αὐτὸ, πρόσηκόντως ἂν ἔις ὑπολάβοι τὸ πάθος οὗτον ἴδιον ὑπάρχειν αὐτοῦ. εἰ δ' ἀρρωσοῦν τὸ ἧπαρ ἀδιακρισίᾳ δεῖ τῶν ἓν αὐτῷ φλεβῶν ἕλκειν τὴν τροφὴν, τὸ μεσάραιον αὐτοῖς ὄςι τὸ θρεπτέας δέομενον, ἀλλ' ἧπαρ. ὡς πορ δὲ χεῖρον ἢ τὰ σκέλη τοῖς διά τι πάθος τοῦ νωτιαίου πρὸς ελευμένοις. ἀλλ' ἥ γε διάγνωσις ὑμῖν ἔσται, τῷ ἥδιον φλεγμονῶδές ἢ ἐρυσιπελατῶδες ἐχόντων πάθος ἓν μεσωτορίῳ τὰ κάτω διαχωρήματα λαπασκεπτομένοις ὧδι μελῶς. τ γ' μόνον οἷα τοῖς ἀπονέντος ἥπατος ἕλκειν ἐφ' ἑαυτὸ τῇ τροφῇ, εἴρηται διαχωρεῖσθαι, ζιαῦτα καὶ τούτοις ἀλιεθῶς ἐκπέμπεται, ἀλλὰ φανεῖται γε ἡμῖν ὧδι μεμίχθαί πως ὡς ἐκ φλεγμονῆς ἰχώρ. ἁπάντων γὰρ τῶν φλεγμαινόντων μορίων, οἷς μηδὲν σέγασμα πρόκειται πυκνὸν καὶ παχὺ, λεπτοὶ μὲν κατ' ἀρχὰς ἰχῶρες ἀρρέουσι, πεπομένων ἢ τῶν φλεγμονῶν, παχύτεροι ἰὼ πυωδέσεροι. ὅτ' ἂν δὲ τι τοιοῦτον τοῖς ἐγκεχυλωμένοις διαχωρήμασιν ἐμφύηται, μηδεμιᾶς γὰρ ἥπατι φλεγμονῆς ὄσης, ἡγεῖσθαι χρὴ τὸ μεσάραιον αὐτοῖς πεπονθέναι. ὡς πορ δὲ τὸ μὴ διωαμένου δι' ἀτονίαν ὑπὸ τοῦ ἐκ τῆς κοιλίας χυλοῦ ἡ ἑλκτικὴ πέπονθε διώαμις, ὅτως τὸ κατέχειν μὴ διωαμένου, τῇ προσκαλητικῆς καὶ καθεκτικῆς διωάμεσ ὄσην ἀτονίαν, καὶ διὰ τούτων. ἐκκεισις γὰρ ἀρχῇ μὲν, ἄιματος ἰχωροειδοῦς γίγνεται, μετὰ ταῦτα δ' ἤδη καὶ παχυτέρου. καὶ οἷον πρυγώδες. ὅτως ἑτέραί τινος ἐκκείσεις ὀ δι' ἀρρωσίαν, ἀλλὰ διὰ ῥώμην τῆς ἐκκριτικῆς διωάμεως γίγνονται. πολλάκις μὲν ὑγιαινόντων ιγ τὰ πάντα, πλήθος λόγῳ. πολλάκις δὲ καὶ τοῦ πεπονθότος δι' ἧπατος ἐκλαθαιρομένου τῆς φύσεως ὠαρωννυμένης. πεφθέντων γὰρ ἓν αὐτῷ τῷ μοχθηρῷ χυμῷ, ἕπεται διάκρισις, ὡς οὐ μὲν χρηςὸς λατέχεσθαι. οὐ δὲ φαύλος ἐκκρίνεσθαι. καί τινος ὀνομάζουσι καὶ τὰς τοιαύτας ἐκκείσεις, αἱματηρὰς δυσωντορίας γιγνομένας. ὠίοις καὶ τῶν ἀρκοπρώτων τι κάλλιον, ἢ μετὰ τὸν ἓν γυμνασίοις πολλοῖς βίον εἰς ἀργὸν μετασάντων. ὥφθη δέ ποτε καὶ γυναικὶν ἐκ λατάμηνιον ὧδι ἕξεως, ἡ τοιαύτη κένωσις αἵματος δι' ἕδρας γιγνομένη. λαθάπορ δὲ καὶ δι' ἐμέτων ὠίοις ὧδι ταῖς τοιαύταις. ἀλλὰ καὶ τούτοις μὲν, εἰλικρινὲς αἷμα ζοῖς τ σφακελομένων ἰδρίων ὅμοιον γίνε), κατά τε τ πάτω τασρία. ἔ ποτε καί δηλ τ ἄνω μοχθηρὸν ἢ κῆ ἰλυῶδες ἢ σκεδυώδες, ὧδι ταῖς ἐρυσιπελατώδεσί τε κὴ φλεγμονώδεσι διάθεσεσι πεπομένοις. ἀνίως δ' ἐ ποτε, ἔ τοῖς ἥπατος πάθεσιν, ὅταν τὸ τ βοηθήματ ζυνωθῇ τὸ ἧπαρ, ἐκείσε ὧν γίγνονται μοχθηρότατα κατά τε τὸ χρῶμα ἔ τ ὀσμὴν, ἐκκαθαιρομένης τ ἀπλάγχνε. ιγ ἢ τ αὐτὸν τρόπον, ὀρεῖτ τούτοις ὄρα μοχθηρότερα διωάμενα σφᾶλαι οὐ ἀπείρως ἰατρός. ὡς ὀλεθείως ἐχόντος τοῦ κάμνοντος. οἱ γὰ ἄνδρ λογισμὸ δηλ πείρας μόνης ἄλογον τριβὴν κτώμενοι, τῷ ἀνίως γιγνωμένων ἀπείρως ἔχουσιν, ὡς ἂν τ πλειστάκις καὶ ὡσαύτως ἑωραμένων, μνημονευτικοί, ὅτι ζινὲς δ' ὧν πόκονε χρόνῳ τ νοσήματος ἅμα ζοῖς ἢ πέψεσ σημείοις, αἱ τοιαῦτ γίγνον) κρώσεις, οὐχ ἅπαξ ἀλλὰ πολλάκις, ἓν ταῖς ἐζητήσεσι τῶν Ἱπποκράτες συγγραμμάτων ἐμάθετε. λαθάπορ οὖν ἢ καθεκτικῆς διωάμεως ἀπονέσης ποτὲ, καὶ μὴ διωαμένης κατέχειν τὸ βαρυῶν αὐτὸν, ἡ ἀφεκτικὴ διωάμις τὸ λυποῦν ἐκκρῖνοῖ, ιγ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀρρωσούσης, ἀφεκτικῆς λατέχετά τινα μὴ πάνυ βαρυομένης ἢ καθεκτικῆς. ἄλλο τε γὰρ ἄλλη διωάμις ἓν ἑκάστῳ τῶν ὀργάνων ἰσχυροτέρα τε καὶ ἀδυνατωτέρα γίγνεται ιγ τὴν ὧδι τὰς ὠφελείας ἀναφοράν, εἰς ἴδιον ἡμῶν ἀφιλονομένων ἑκάστης διωάμεως. ἐπεί τοι κατά γε τὸ ἄλυθες, ὅλον ἀεὶ τὸ μόριον ὠφελεῖ ιγ τὴν ἰδιότητα ἢ ὑπαρχούσης ἑκάστοτε κράσεως αὐτῷ, ἀλλ' ὠίοτε μὲν, ὑπομένει βαρυόμενον ἓν χρόνῳ τε πλέον, τοῦ λυποῦντ ἐκράτησεν κατεργασάμενόν τε καὶ ἀλλοιῶσαν καὶ πέψαν αὐτό. κατ' ἕτερον δ' ἂν χρόνον ἢ τοι τὴν ποιότητα τοῦ λυποῦντ ἢ τὸ πλῆθ οὐ φόρον, ἀδορμᾶ πρὸς τ ἔκκεισιν αὐτοῦ. καθάπορ γε πάλιν ὠίοτε μεγάλως ἀνιώμενον, ἀφῤῥίψαί τε τὸ λυποῦν ἐθέμενον ὑπὸ ἀδυωείας ἀδιαλεῖ, λατατεπῆκος εἰς ἐλάτω ἀζονίαν. ἃ σύμπαντα λαθ' ἕκαστον ὄργανον φυσικὸν ἓν νοῦντας ὑμᾶς, γυμνάζειν χρὴ τὸν λογισμὸν εἰς τὴν διάγνωσιν αὐτῶν, εὑρήσετε γὰρ ὅτως σκοπουῦντες. ὠίοις μορίοις οὐ δ' ὅλως ἐζητυμένα τὰ πάθη. καθάπορ δὲ ἢ χολοδόχου κύσεως. εἰ γὰρ ὡς ἐλέξαμεν. ἕλκει τὸ χολῶδ δὲ ὑγρὸν εἰς ἑαυτὴν, ὥσπορ οἱ νεφροὶ μὲν, τὸν οἷον ὀρρὸν τοῦ ἄιματος, ὁ δὲ παλὺ τὸ παράπλησιον, ὅπορ ἓν μὲν τοῖς οἴνοις τρύξ, ιγ δὲ τ ἔλαιον, ἀμόργυ, γυήσεταί ποτε καὶ δι' ἀτονίαν ἢ κύσεως τάυτης, ἀκάθαρτον αἷμα. καί τις ὅτος ἕτερος τρόπος ἐκτόρ γυήσεσ, ὧδι τοῖς εἰρημένης ἐμπροσθεν ὑπάρχει τρισὶ. ἐγχορεῖ δέ ποτε καὶ

πληρωθεῖσαν αὐτὴν ὡς πρὸς ἡ ὀρθὴ χυσις, ὄρον μὴ δυνάσθαι κινεῖσθαι δι' ἔμφραξιν ἢ ἀτονίαν τῆς ἐκκριτικῆς δυνάμεως. ὡς πρὸς γε καὶ δι' ἔμφραξιν ἢ ἀτονίαν τῶν εἰς ἧπαρ ἀπ' αὐτῆς ἀνεστομωμένων ἀγγείων, ὀκ ἔλξει ποτὲ τὸ χολῶδες ὑγρὸν ὧδε σκοπεῖσθαι τοιγαροῦν ἀναγκαιότατόν ὄντι ἐν τοῖς ἱκτερικοῖς παθήμασιν τὴν τῶν διαχωρισμένων ἰδέαν. ὀδὶ γάρ τις ἡμῖν κἀκ τοῦ δὲ πῶς τὴν διάγνωσιν ὠφέλεια. ἐγὼ γοῦν γνοὺς τὸν τῶν ἱκτεριώντων εὗρον ἐνίοις ἱκανῶς κεχρωσμένα τῇ ξανθῇ χολῇ τὰ διαχωρήματα. καθάπερ ἐνίοις τὰ ὄρα. καὶ ἡ τὸ ῥόδινον μὲν, ἐκκεινόμενον ἐν τοῖς λατροῖς τὸ πλεῖστον. πινδὴ δ' ἀπεχόμενον τὸ πλεῖστον τῆ ξανθῆς χολῆς. ὀλίγιστον δὲ ἐκκεινόμενον. ἀκριβῶς δὲ αὐτὸ κατανοῆσαι πειρώμενοι, χωρὶς τοῦ προαλεῖψασθαι τὸν ἄνθρωπον ἀκριβολογίζεσθαι τὸν ἱδρῶτα κελεύετε. θεάσασθε γὰρ ὁ τὸν αὐτὸν ὧδε πάντων, ἡ τὸ κοῖλον τῆς σκληρᾶς ἀθροιζόμενον. ἀλλ' ἐπίπινων μὲν ὑδατωδέστερον, ἐπίπινων δ' χολωδέστερον. ὥς τε μετὰ τὴν προγεγονότων ὑμῖν ἡ διάγνωσις ἔσται ἀφεδρὰς τ πεπονθότος τόπου, προσλαβόσι καὶ τοῦτο τὸ γνώσισμα. πυρέξας γοῦν τις ὀξὺ καὶ χολώδη πυρετὸν, ἑβδομαῖος ἀπηλλάγη τοῦ νοσήματος, χολῆς ξανθῆς παμπόλλης εἰς τὸ ῥόδινον κατασκηψάσης. ὧδε δ' τ ἑξῆς ἡμέρᾳ, ὁ ἱκτερος αὐτῷ προσῆλθεν. ἐπεσκεψάμεθα τά τε διαχωρήματα καὶ τὰ ὄρα. φανὲν δ' ἀμφοτέρων ἡ τὰ τῆς φύσιν ἔχειν, καὶ διατοῦτ' ἀπαθὲς εἶναι τὸ σπλάγχνον ὑπολειπόμενον, εἰς γνῶσιν ἦλθέ μοι δυνατὸν εἶναι, παχυτέραν τὴν κατασκήψασαν εἰς τὸ ῥόδινον χολὴν ὑπάρχειν. ἐκ τούτου τοῦ λογισμοῦ προτραπεὶς. καὶ καταμαθὼν ὁποῖός τις ὁ ἱδρὼς ὄν, φανέντος ὑδατώδους, ἔγνων διυσδιαφόρητον εἶναι τῇ χολῇ, ἐκέλευσά τε τῷ κάμνοντι χρῆσθαι θερμοῖς ὑδρασιν αὐξφυέσι διαφορητικοῖς, ἅμα τοῦ καὶ τῇ διαυγεστέρᾳ ὑγροτέραν ποιεῖσθαι καὶ μετρίως λεπτύνειν πάχος χυμῶν δυναμένῃ. ὅπως μὲν ὅπως ἀπηλλάγη τοῦ πάθους, ἐνὶ βουλήματι τῇ τε διαγνώσει αὐτοῦ βεβαιωθείσης, καὶ τῇ ἰάσεως σωτηριωδέσης. ἑτέρῳ δὲ, πλήθος ἐν τῇ σκληρᾷ χολῆς εὑρῶν, ὑπογόνιά τε ἤρυσθαι πολλὰ ἐν ὅλῳ τοῦ σώματι, καὶ τῇ θεραπείᾳ πῶς τοῦτ' ἀρμοσθέσι, χρησάμενος, ἰασάμην. ὅσοις δ' ἀπυρέτοις, ἅμα τοῦ βάρος τινὸς ἀίδιον ἔσεσθαι ἡ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον, ἱκτέρου ἐμφανέντος, τούτοις ἅπασι προεκφράσων, ὡς ἴστε τὰς ἐμφράξεις, λεπτύνουσιν ἐδέσμασίν τε καὶ πόμασιν, καὶ φαρμάκοις. εἶτα πεῖν δίδοὺς χολαγωγὸν φάρμακον ἰασάμην ἡμέρᾳ μιᾷ οὐ πλείοσιν αὐτῶν. ἐφ' ὧν δ' ὀδὲν ἰὼνι τὸ καθαρθὲν, αὖθις ἰσχυρότερον ἐκφραλιπὸν ποτίσας. ἐκ δ' ὑστέρου πάλιν ἐπάθηρα βιαιότερον, ὡς ὧν τοῦ τέλει τῆς καθάρσεως, ἅμα δ' ἤξει σφοδροτάτῃ, χολὴ ἐκκεῖναι ἰκανίζουσαν μᾶλλον, ἡ ξανθὴ. ὧδε τούτων δὴ ἡγοῦμαι τὸν χολοδόχον ἰόσιν, ὁμοίοντι πάθημα παθεῖν τῇ τὸ ὄρον ἀθροιζόσῃ γινόμενον, ὥστε. κἡ γ' κατ' αὐτὴ ἀθροίζ) ποτὲ τοσοῦτον, ὡς ὑποδιαταθεῖσαν αὐτὴν, ἀδυνατεῖν ἐκκεῖναι τὸ προσιὸν ἐκκρινόμενον. ἀλλ' ὧδε μὲν ἡ ὀρθὴ χυσεως, ὁ χεῖρον γνοὺς αὐτὴν ὅτως ὀνομάσαι, δι' ἣν γίγνεται ὧδε. ποτὲ μὴ δι' ἀῤῥωσίαν ἡ ἀρκεστικῆς δυνάμεως. ἐνίοτε δ' ἤτοι δι' ἃ καθὼ ὕπνον, ἢ ἴνα ἀσχολίαν ὧν ἐχεθρὸς ὧδε πλέον τ ὄρα. κἀκ τότε τ κύσεϊ ὑποδιαταθέσης, καὶ ταύτην αὐτῆς αἰτίαν ἐχέσης, τὴν δυνάμιν αὐτῆς ἀῤῥωστῆσαι. ἡ τ τῆ χολοδόχον κύσιν, ὡς ἂν ὀδὲν εἰς τὴν ἀπόλεισιν βοηθουμένην ὑπὸ δυνάμεως ψυχικῆς, ἀρχὴ μία ἡ ἀτονίας ὄσα, ὡς πρὸ κἀπὶ τῶν ἄλλων ὀργάνων φυσικῶν ἐκ δυσκρασίας τοῦ μορίου γινομένη.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΠΟΝΘΟΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ. ϛ'.

Κ τῶν προφερημένων ὧν τοῦ ἥπατος, ὀδὲν ἐπὶ χαλεπὸν εὐρίσκειν ὑμᾶς, ἐκ τίνων σημείων ὁ ὠλλὼν πεπονθὼς, διαγινώσκεται. πῶς γοῦν ἡ τὰς φλεγμονὰς αὐτοῦ διὰ σκληρότητα ῥαδίως ὑποπίπτειν ἀπομένοις. ἔχων δὲ τὰ πλεῖστ αὐτῶν, κοινὰ πῶς ἥπατ, ἐν τοῦ μᾶλλόν τε ἡ ἧττον ἔχειν αὐτὰ διαλλάττει. τὰ μὲν γὰρ ἡ χρόας ὅλου τοῦ σώματος, ὧδε τὸ μελάντερον ῥέπει, ἡ τὸ ἡ ἀτονίας αὐτοῦ πάθος, ἐπειδὴ τῇ ὠθρύγειαν ἔχει φύσι, τὸ μελαγχολικὸν ἐκ τ ἥπατος ἕλκειν αἷμα, εἰς ἑαυτὸν, τότῳ γὰρ ἐσ' ἐχθη τρεφόμενος. ἡ ἐλκτικῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἀπόντ γινομένης, ἀκάθαρτον εἰς ὅλον τὸ σῶμα φορέτ, τὸ δ' ἥπατος αἷμα, ἡ ἡ δὴν μελάντερον αὐτοῖς γίνεται τὸ χρῶμα. καὶ μέντοι καὶ ἀκκεῖνει πολλάκις δ' ἑαυτ πόσιήματα, καθάπ τὸ ἧπατ. ὥς τε καὶ δι' ἐμέτων ἅμα ναυτίαις ἐκκεισθαί ποτ' αἷμα μελαγχολικὸν, ὑπελθεῖν τε κάτω δοκοῦν, ἄλλο. καὶ χωλὴς δ' τ διαύτης ἰσχνότητος. ἀθυμίας τε καὶ δυσθυμίας μελαγχολικὰς ἐργάζετ. καὶ σιτίων ἐνίοτε μὴ ὀρέξεις σφοδροτάτας. καὶ μαλιδ' ὅταν ἀκριβῶς ὀξῶδες ᾖ, τὸ φορόμενον εἰς τὴν γαστέρα πεσόσιμα. πολλάκις δ' ἀναζοπυρὼ τε καὶ ὑποπασμὸν, ὅταν ἐτέραν τινὰ ἔχει διαφθορὰν. σκιῤῥούμενον δ' ὅπως ὑδέρους ὠφέρει, συμπαθόντος αὐτῷ τοῦ ἥπατος, ἡ ἔμπροσθεν εἴρητ. καὶ μὲν καὶ παθόντων ποτ' ἀμφοτέρων τῶν σπλάγχνων ἑκάτερος γινόμενος ἐξετασάμεθα πῶς τὸ μελάντερον τῶν σωμάτων ῥέποντας, ὡς νομίζειν τὴν ξανθὴν χολὴν ἄσβολη μεμίχθαι. καὶ ἴνιόν τ ἰαζῶν ἅπαντες εἶναι τοῖς διούσις τὸ ἧπατ, ὑπολαμβάνοντας, ἀκροῦσιν ὅπως ὧδε ὠλλοὶ γίγνοντ τινὲς ἱκτεροι. καθάπερ ἡ ὅσοι χωλὴς ἥπατ ἡγοῦντ πεπονθέναι σιτίων ὑδρεικῶς χύσεσι πρὸς πίπτειν οὐ κάμνοντας ὧδε μόνῳ τοῦ ὠλλοὶ σκιῤῥωθῆναι. τὴν δ' αὐτὴν ἀκρίαν ἔχουσιν ἡ πρὸς τὸν ἐπ' ὀξέσι νοσήμασι ὑδέρων. ἐφ' ὧν ὧδε δυσκρασίᾳ τῇ κατὰ θερμότητα, πολλάκις δὲ καὶ ξηρότητα, τὸ ἧπαρ οὕτως ἐπαθὲν ἰσχυρῶς, ὡς μηκέθ' αἵματοῦσθαι τῇ τροφῇ, οὐδὲ γὰρ ὧδε τούτων ἡγοῦνται πεπονθέναι τὸ ὠλλάγχνον, ἐνιδόντες ὑπὸ τῶν πρὸ ἐν ἐρασίστρατον, ἅπαντες εἶναι νομίζειν ἕκαστον τῶν μορίων, ὃ τ ἂν μήτ' ὄγκ τὶς εἴη κατ' αὐτὸ, μήθ' ἕλκ. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν συγχωρητέον ἐστὶ, ὅτως ὑπολαμβάνειν, οὐδὲν ἡγουμένοις νόσημα γίγνεσθαι κατὰ δυσκρασίαν. ὅσοι δὲ τῶν ἰατρῶν ἐπόμενοι τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις. ὧδε τοῦ ψυχθῆναί τι μόριον, ὑπολαμβάνουσι γίγνεσθαι τινὰ συμπτώματα, οὐ θαυμάσαι τούτων ὅτι οὐδὲν ὑδέρους

ὑδρόος, ὁ δ'' ἐφ' ᾧι πόπῳ πεπονθότι σωισταδὴ νομιζόντων. εἰ γὰρ ὅτι μηδ' εἰς ὄγκον ὁδὶ πρὸ φύσιν ᾠήπαπι δι' ὃ τοῦτ' ἀπαθὲς ὑπάρχειν ἡγοῦνται τὸ ἀσπλάγχνον. ὁδὶ ἄλλο ὁδὲν ἔσται πεπονθός, ὧν τῶν ἀθρόων ἀλιαίρως ψυχρὸν ὑδρῶς μοχθηρὸν πόντων, εἶθ' ὑδρῶλια καὶ λιφθέντων ἐπ' αὐτῷ. βλάπτει μὲν οὖν, τὸ ὅτως ποθφὶν ψυχρὸν, ἄλλο τ' ἄλλο μόριον τῶν ᾠδάτων, ἢ μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἢ πρῶτον. ὡς δ' αὖ καὶ τύχη τι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀσθενὲς ὑπάρχον. ἀπ' αὐτῶ δ' εἰς τὸ ἅπαν ἀνάγκη διασθλῶσαι τὴν ψύξιν, εἰ μέλλοι τὰς ὑδρικὰς διάθεσιν ἀπολεσθῆσαι. ὅτως δ' ἂν καὶ δι' ὃν ἀπολῶσα γίγνεταί ποθ' ὕδωρ, ἢ μετ' ὀγλιν ψυχθέντα καθάπερ ᾠ τοῖς σκίῤῥοις, ἢ ☾ χωρὶς ὄγλιν, καθάπερ ᾠ τοῖς ἀθρόοις τε καὶ ἀκαίροις μοχθηρὸ ψυχρὸ πόσεσιν, ὅτι δὲ καὶ μελαγχολικὰν γίγνονται δυσθυμίαν διαπέμποντος αὐτῶ τοῦ σώματος τὸ περίττωμα τοῦ σώματι τὴν γαστρός, ᾠ τοῦ κατ' ἐκεῖνο λόγῳ πρόσθεν εἴρηται, ὡς ὐδὲν ἔτι δεῖ πλέω λέγειν ὑπὲρ αὐτοῦ. τῶν μὲν ὀργανικῶν ᾠ αὐτῷ παθῶν, ὁ δεομένων λογικῆς διαγνώσεῖ, τῶν ᾗ τῆ δυσκρασίαν, ἔκ τε τῶν νῦν εἰρημένων ☾ τῶν ἔμπροσθεν ᾠ τῇ πρὸι τῶν ᾗ τὸ ἅπᾳ παθῶν διάσκαλία. τινὰ μὴ γ' αὖ τῶν ὀνόμασι λέλεκτῃ. τινὰ δ' ὁμοίως σωισταμένα ἐκείνοις, ὑπ τῆ διάγνωσιν ὁμοίαν αὐτοῖς ἕξει. ἤδη ☾ πρόσθεν εἶπον τὰ, πρὸι τ ᾗ τῆ γαστρὰ παθῶν, εἰς μέγιστα μόρια δύο, διελὼν αὐτῆ τοῦ λόγῳ, τό τε πρόσθεν ὠνομένον, ὃ σωεχὲς ὂν τοῦ σωμάχῳ πολλοῖς νοὐροις ἀνθρώποις διαπλεκόμενον. ἕτερον ᾗ τοῦτῳ σωεχὲς ἄχρι ᾗ τῆ τὸ ᾠντερον ἐκφύσεως. ἔσι δ' ὡς πᾶ ἑκατέρᾳ χρεία τοῖς ζώοις ἴδιος, ἀνάλογόν τε τῇ χρείᾳ τὰ συμπτώματα διαφέροντα. ᾗ τ αὐτῶν τρόπον ὅσα κοινὰ πάθη τῶν ὁμοιομερῶν ὅσι καὶ τῶν ὀργανικῶν, ὑπάρχει δ' ἅπᾳ ☾ τοῖς κοινὰ πρὸς ἄλληλά τε ᾗ σύμπαν τὸ ᾠντερον. ἢ ᾗ τ συμπτωμάτων ὁμοιότης, ὁ μόνον τοῖς πρὸς ἄλληλα ὅσι, ἀλλὰ καὶ τοῖς φύσεσιν αὐτῶν, ὡς πᾶ τοῖς νεφροῖς πρὸς τὸ κῶλον, ᾠνία μὲν ὃν σύγνωσιν ἔχει τ ωεπονθότα τόπον, ὧς πᾶ ἀι δυσφωτρίαι, ☾ οἱ τένδι μοι. χρὴ δ' ὑμᾶς ᾠν τοῦ πρόσθεν λόγῳ, τὰς κυρίως ὀνομαζομένας δυσφωτρίας ἀκέειν, ὡς σημαινόσης τ πρὸς κοιλίας ᾠντέρων ἐλίωσιν. ὅτε γὰρ ἀθρόως γίγνεται τὸ πάθος ὅλον, καθάπερ θάτερον, ᾧ ὦ, τὸ ἅπαν ἐφαμὲν πάσχειν, ἰδιά τε γνωρίσματα αὐτῷ σωίεσιν. ᾠν ἀρχῇ μὲν ὃν, ἔκκρισις χολῆς διακινώδης ἐπ' αὐτοῦ γίγνεται, μετὰ ᾗ ταῦτα, ἀκρασθεῖ ξύσματα τῶν ᾠντέρων. εἶτα τοῖς ξύσμασιν σωεκκρίνεταί τι μικρὸν αἵματος, ἡνίκ' ἤδη δυσφωτρία τὸ πάθος ὅσι. ὁπότε μὴ ὃν μόνα ταῦτα τὰ ξύσματα διαχωρῆται, πᾶσέχειν χρὴ μή τι πιμελῶδες αὐτοῖς σωεκκρίνεται. τῶν πάχεως γὰρ αὖ ὅτω ᾠντέρων ἡ ἔλκωσις ἔῃ. τ δ' αἵματος ἤδη σωεκκρινομένου σκοπεῖσθαι χρὴ πότερον ἀναμέμικται, ὥσπερ τοῖς ἄλλοις ὅλοις ὅλοις, ἢ καθ' ᾗτι μόριόν αὐτῶν ἐποχεῖται. τὸ μὴ γὰρ ἀναμεμιγμένον, ᾠν ζοῖς ὑψηλοτέροις ᾠντέροις, ᾠδιείαν ᾗ ἕλκωσιν ἔῃ. τὸ δ' ἐποχούμενον ᾠ τοῖς ταπεινοτέροις. ὁρᾶται ᾗ ὥσπερ κάπι τῶν ξυσματώδων ἐκκρίσεων γιγνόμενον, ἀλλ' ἅπερ ☾ φῶς ἢ ὠὴ τοῦ αἵματος. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐφελκὶς ἐλκείνη), δηλώσει ποίων ὄζων ᾠντέρων, ἀφ' αὐτῆς τε ᾗ οἰκείας ὀσίας, καὶ τ μεμίχθαι τοῖς ἐκκεινομένοις, ἢ καθ' ᾗτι μόριόν αὐτῶν ἐποχεῖται. διαφέρει δ' ὃ σμικρὸν εἰς τὴν θέραπείαν ἐγνῶσθαι τὴν ἕλκωσιν, ᾠ τίνι μορίῳ τῶν ᾠντέρων ὄζειν. ἀεὶ μὲν γὰρ ᾠ τοῖς ὑψηλοτέροις, ὑπὸ τῶν κατὰ πνοὰς ἀνωφελῶν ᾗ. ἀεὶ δ' ᾠ τοῖς ταπεινοτέροις ὑπὸ τῶν ᾠνιεμένων ὠφελεῖ). διοείζονται ᾗ τῶν ἀφ' ἅπαθος ἐλκείσεων, ἀεὶ τοιαῦτ' δυσφωτρίαι, ᾗθ τε λεπτὸν αἷματος ἰχῶρα κατ' ἀρχὰς ἐλκείνεσθαι ταῖς ἀφ' ἅπατος. εἶτα τ πάθος αὐξανομένου πάχει χυμοῦ οἵνου τρυγὶ πᾳπλήσιον. ἔτι τε ᾗθ μηδὲν ἐπ' αὐτῶν σωεκκρίνεσθαι ξύσματῶν ἕως, ἀλλὰ ☾ διάλειμμα δυοῖν ἡμερῶν ἢ ☾ τριῶν ᾠνίοτε γίγνεσθαι ταῖς ἅπατικαῖς ἐκκρίσεσιν. εἶτ' αὖθις ἐπανορθοῦσθαι τὸ κακὸν, ἐκκεινόντων αὐτῶν πολὺ χεῖρον τῶν ἔμπροσθεν. ἐμοὶ ἐπί γε τῶν κατ' ᾠντέρα ἑλκώσεων ὅτω φαίνεται γιγνόμενον, ὅτε γὰρ ἀθρόον, ὅτ' ἐλ διασκμάτων χρόνῳ μακρῷ ἐλκείνεσιν. ἀεὶ μὲν τοι ᾗ τὸ ἀπόυθυσμένον ἑλκώσει, ἃς τενεσμὸς ὀνομάζουσιν, σφοδρὰς μὲν ᾠντάσεις καὶ πόθυμίας ἰσχυρὰς ὠὴφορέσι, ἐκλείνουσι δ' ὀλίγα, κατ' ἀρχὰς μὲν φλεγματώδη τε καὶ πιμελώδη. πόῤῥόντος δ' τ χρόνου, ☾ ξυσματώδη. πάντα γε μὲν τοῦτα ᾗ πάντα τὸν χρόνον, ἄμικτα τοῖς ἄνωθεν ἀφιεμένοις φαίνεται. γεγράφασι δέ τινὸν ὠὴ σφοδροτάτας ἐκλείσεων πόθυμίας, ἀλγημάτων ἰσχυρῶν πόνγκαμμένων, ἐκλείναι τινὰς λίθους πωροειδεῖς ὁμοίους ζοῖς ᾠ τῇ κύσει σωισταμένοις. ὅπόῤῥ ὅτε εἶδον αὐτὸς, ὅτ' ἄλλο τινὸς ἑωρακότος ἤκουσα. κῶλον δ' ἄλγημα σφοδρὸν εἶδον πολλάκις, ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ὁ κῶλον νομιζόμενον, ἀλλὰ νεφρῶν ἐὼν. καθάπερ γε καὶ τὸ τῶν νεφρῶν εἰς κῶλον ἀναφρόντων. ᾠνίοι δ' αὐ τῶν ὤοντο, μὴ ᾗ γρυεῶς ποτε λωλικὴν διάθεσιν ᾠ τοῖς ἀειεθροῖς μόῤῥεσιν. ἔχει δ' ὃν τι δυσδιόειτον ᾠ ἀρχῇ τὰ πάθη, καθ' ὃν χρόνον, ὁδὲ μεγάλας διαφορὰς βοηθημάτων. χρήζει σκοπεῖσθαι μὲν τοι χρὴ ☾ τότε τὰ πλεονάζοντα συμπτώματα. ναυτίαι γὰρ ἅμα ἐμέζοις γίνονται), πολὺ μείζος τε ᾗ σωεχὲς βροι ζοῖς τὸ κῶλον ἀλγῶσιν, ἐμεῖταί τε φλεγματώδη ☾ διεφθαρμένα πλέω τούτοις, ἴχεταί τε τὰ διαχωρήματα, μᾶλλον ἅμα τοῦ μὴ δὲ φύσαν ἐκλείνεσθαι, μὴ δ'' ἐρυγὴν γίγνεσθαι. πολλάκις ᾗ καὶ ὥς πᾶ συμπόδιστρεφομένου ὄζειν αὐζοῖς τὸ ἄλγημα, ☾ πλέονα τόπον ὠὴλαμβανόμενον. ᾠνίοτε ᾗ καὶ ᾗ διαφέροντα μόρια σφοδρότερον γινόμενα. ἐρρηεισμένων καθ' ᾧα τόπον ἀεὶ τ νεφελικῶν ἀλγημάτων. ὅταν γε μὲν ὑψηλότερον ὑπάρχῃ τὸ ἄλγημα, τ νεφρῶν ᾠαργὴς ἡ διάγνωσις ὅτι ὠὴ τ κῶλ πείσει. ἐὰ ᾗ τῆ τ νεφρῶν εἰσθέσιν ἐρηρεισμένον τε καθ' ᾧα τόπον, ὀνὲν εἰς διάγνωσιν ἐκ τότε λαμβάνειν ὄζι. ἀλλὰ πρὸς οἷς ἄρτι διῆλθον, ὠὴσκεπτέον ὄζιν καὶ τὰ ὄρα. πάνυ γ' ὑδατώδη ☾ καθαρὰ τὸ γε κατ' ἀρχὰς ὀρεῖται ζοῖς νεφελικοῖς, ὡς πᾶ ᾠ ταῖς ὀξὴς ἡμέραις, ὑπόστασιν ἴσχοντα βαχεῖαν. εἶτ' ἀκριβῶς ψαμμώδη. καὶ διαχωρήσει δ' ἐπὶ πολὺ ἡ γαστὴρ ὠὴ τ κωλικῶν, πνευματωδέσι δράπως ἐλιλειμένη) ☾ πολλάκις γ' ἐποχεῖται τῷ ὕδατι, τῇ συσάσει πᾳπλήσια βολβίτοις. ἀλλὰ μὴ πᾳηγορέντι ζοῖς χαλασικοῖς ᾠνέμασιν αἱ κωλικαὶ πᾳόξυσμοί, μᾶλλον τῶν νεφριτικῶν. ἔσι δ' ὅτε καὶ χυμὸς λίνος ψυχρὸς σωεκχυθέντος αὐτοῖς πᾳαχρῆμα πάυονται, τοῦ πᾳηγορικοῦ βοηθήματος, ὃ πᾳηγορικὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ θραπευτικὸν καὶ διαγνωσιλὸν γνωμόνα. καθάπερ δὲ χυμὸς ψυχρὸς ὠὴ τούτῳ ἐκλειθεὶς, ὅτως ὁ λίθος ὠὴ τῶν νεφριτικῶν ᾠρηθεὶς, ἀπήλλαξε θ' ἅμα ᾗ ὀδυνῆς, ᾠνεδείξατό τε τὸν πεπονθότα τόπον, ὡς τε τοῦ λοιποῦ ᾗ δυναπαθείας αὐτῶν προνοεῖσθαι. ὡς πᾶ γὰρ ᾠ ταῖς ὀδυνίαις ἀμφότερα τὰ μόρια τ αὐτῶν δεῖται βοηθημάτων, ὅτως ᾠ τοῦ μετὰ ταῦτα χρόνῳ διαφρόντων. διὸ καὶ νομίζειν χρὴ βλάβλω ὃ ᾗ μίαν ἔχειν ἡμᾶς, εἰς τὴν θραπείαν ἐκ τ δυσδιάκριτον ὂν τὴν πρώ

τλω εἰσβολιὼ αὐτῶν. ὅτε γὰρ πλέονται τλωιλικῶτα διαφόρων βοηθημάτων. ὅτ' ἐξωθεν. ὅτ' ἔσωθεν, ἀλλ' ἀρκεῖ τὰ πρωγοεικὰ μόνον. τεταγμένων ἢ τῶν ἐντόρων ἀπάντων μετὰ τῆς γαστρὸς, ἢ μὲν νήστεως ὑψηλοτάτης. ἐφεξῆς ἢ αὐτῆς τοῦ λεπτοῦ καλουμένου. μεθ' ὃ τοῦ μὲν τυφλοῦ πῶς τὰ κάτω μόρια, τῆς ἕκτασιν ἔχοντος. τοῦ δὲ ἰλίου πῶς τῆς ἄνω χώρας ἀναφερομένης, μέχρι τ' σωγρηνῶς πολλάκις ἅπαντα τὸ Ⓒ πωλιὼ, θαυμάζειν ἐπῆλθέ μοι, πόθεν ἐπέθησαν ὁ μόνον οἱ ἰατροὶ σχεδὸν ἅπαντες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἰδιῶται, τὰ σφοδρότατα τῶν ἀλγημάτων, ἐν οἷς ἂν τύχῃ μορίοις γιγνόμενα, τοῦ ἰλίου νομίζειν εἶναι. φαίνεται μὲν δὴ καὶ μοὶ πιθανώτατον ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ ζητήσαντι τὴν αἰτίαν τοῦ σφοδρὸν τε ἅμα καὶ μόνιμα ἢ ὀδυνᾶσθαι, ὀχ ἁπλῶς πειθόν τι τοῖς ἀκριβολογουμένοις. ὁ γὰρ ὡς πρὸς τῶν τῶν ἐν νεφροῖς Ⓒ ὀργάσι λίθων ἐσφιγγομένων, ἀλγήματα γίγνεσθαι σφοδρὰ ἡ τῶν ὁδόντων, ὅτω κάκεῖ τῶν λεπτῶν ἐντόρων, οὐλόγως ἄντις ὑπολάβοι, τὰ περιεχόμενα πνεύματα ψυχρὰ καὶ χυμοὺς ὁμοίους αὐτοῖς, ἐργάζεσθαι τὴν ὀδύνην. ἡ γὰρ τοῦ σώματος οὐσία τῶν ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντόροις χιτώνων ἀραί τε τὶς ὅλα καὶ λεπτή, κατέχειν μὲν πλέον ὁ ἰδιώτης τὰ διαῦτα τ' αἰτίων. οὐλογον δὲ δὴ ἐν τούτοις πυκνῷ καὶ παχεῖ σώματι, γλυκυθύμια ψυχρὸν καὶ παχὺ ἢ γλιχρὸν χυμόν, ἢ πνεῦμα φυσῶδες ἐκ ἔχον ἐξοδον, ὀδύνην ἐργάζεσθαι, σφοδρὰν μᾶλλον, κατ' ἄμφω διάτε δύσκρασίαν Ⓒ τάσιν τ' σωμάτων ἐν οἷς εἰσὶ). μακρῷ δ' ἂν ἧττον μὲν ὀδυνᾶσθαι κινωθλιῶν ῥᾳδίως, εἰργόμενον, τό τε τ' πάχος καὶ ἢ τῶν πυκνότητος τ' περιεχόντων αὐτὸ σωμάτων. γίγνοιτ' ἂν ποτὲ καὶ ἄλλοι πόνοι σφοδρότατοι, καὶ τὰ μετέωρα μορία τ' ἐντόρων, ἱκανῶς ἀπαρασκευάστως ἐμέσεις, ὡς ὑδὶ τέλος πάντων ἐμέσαι ζωνες. ὀδὲ δ' πάθος ἀπανίσταται τὶς ἐσώθεν καὶ καλοῦσι ζωνες αὐτὸ εἰλεόν, καθάπερ ἕτεροι χορδαψόν. ὅτ' ἂν ὀδὲ ἔχῃ τὶς ὄγκος ἐν τῇ χώρᾳ τ' λεπτῶν ἐντόρων, ὡς δοκεῖν οἷον χορδήν τινα περιεσπάφθαι τὸ ἔντερον. οὐλογον δὲν ἐδόξε τοῖς πρὸ ἡμῶν ἰατροῖς, ἢ-τοι διὰ φλεγμονὴν, ἢ ἐμφραξιν κατὰ ξηρᾶς τὰ τοιαῦτα γίγνεσθαι πάθη τ' λεπτῶν ἐντόρων. ἕτερα μὲν τοι συμπτώματα πάντων ἅμα περιπονθότων οὐλόγως ἂν συμβαίνειν γίγνεσθαι τῶν ἐντόρων τε καὶ τ' γαστρός. ὡς πρὸ ἄντε λειποτρίαι, καὶ ἀκ κοιλιακὴ καλόμενα διαθέσεις ὅσαι μὴ δ' ἀκινώδεις εἰσίν. ἀκ δὴ γ' ἀκινώδεις αὐτῷ ὀδὲ δάκνειν ὀρμῶσιν ὡδὶ τῆς ἀποκεισιν ἅπαν τὸ ἔντερον. ὅσα δὲ δ' ἀκνοῦσιν, ἀζωίαις ἐντόρων ἐπονῆ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι κατέχειν τὰ περιεχόμενα, μὴ δ' ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἐκκενοῦσθαι αὐτὰ πρᾶγμα, ἁθάπερ ἄχθος τι βαρύνον ἀπερειδόμενα ταῖς τραχυτείαις ἀνάλογον, ὁρῶν) γὰρ καλεῖσθαι γιγνόμενα ποτὲ μὲν διὰ δριμύτητα καὶ δ' ὀξειν ἀκρεινόσης ἢ κύστεως συνεχῶς τὸ πρᾶγ γινόμενον εἰς αὐτό. ἔστι δὲ ὅτε μὴ φορέσης τὸ βάρος αὐτὸ καὶ ὀλίγον εἰς τὰς δ' ἐργαζομένας αἰτίας τὸ λειντορικὸν πάθος ἐντόρων γεγραμμένας ἔχετε κατὰ μόνας, πῶς δὲ ἰᾶσθαι τοῖς ἢ θεραπευτικῆς μεθόδῳ, Ⓒ τοῖς τῶν φυσικῶν διαιτήμασιν, ἐπὶ τε τοῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίοις εἰρῆσθαι. νῦν γ' ἀποδὶ τῶν τὰς νόσους ἐργαζομένων αἰτίων ὁ λόγος ὅδιν, ἀλλὰ περὶ τῶν πεπονθότων τόπων, ὅσοι τῆς διὰ ἢ ἀφῆς τε Ⓒ τ' ὄψεως ἐκφύγουσιν γνῶσιν. ἐπεὶ δ' εἰς τ' τούτων ἀκριβῆ διάγνωσιν. ἴσιστε Ⓒ περὶ τῶν διαθέσεων αὐτῶν ἰωακάθω εἰπεῖν τι, διαφέρει κ περὶ τῶν ἐργαζομένων αὐτὰς αἰτίων ἐπεμνήσθαι, ὥς τε καταπαύειν ἐντεῦθα πρόσκειται τὸν περὶ τῶν ἐντόρων λόγον. ὅλα γὰρ ἐναργῶς ὅτι πάθη γνῶναι σωιστάμενα, ἢ αὖ τὰ Ⓒ τοῦτα κοινὰς ἔχει τὰς διαγνώσεις τοῖς πρειρημένοις. τὰ γὰρ τ' ἀκρεσμάτων, ἢ φλεγμονῶν, ἢ σκίῤῥων ἢ ἐν πνευματώσεων, ἢ ἐρυσιπελάτων γνωρίσματα γιγνωσκόμενα πᾶσιν, ὅταν ἐν οἷς ἢ τῆς κοιλίαν τόποις ὀφθῇ, καὶ τ' πάθος ἅμα Ⓒ τοῦ πεπονθότος τόπου τὴν διάγνωσιν ἐνδείκνυ). καὶ λέλεκ'), Ⓒ περὶ τούτων, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις αὐτάρκως. ἐὰν δὴ εἰσβάλλῃ δὲ αἰφνης νεφρίτις, ἀξιολόγου λίθου σφιγγομένου, ἢ τινι κατά τινα τ' νεφρῶν, ἢ καὶ τ' ὀρητήρων, πᾶν πλησίον ἄλγημα γίγνεται τοῖς κωλικοῖς. διορίζειν δὲ χρὴ τε πλήθει καὶ μεγέθει τῶν ναυτῶν, ἅμα τοῖς ἐμεμιγμένοις χολώδεσίτε καὶ φλεγματώδεσιν ὄσιν. καί τι κὴ ἐνδεδεσμένης τροφῆς μεμιγμένον ἔχουσι πολλάκις κὴ τῶν τόπων τῶν ὑψηλῶν μορίων τ' κώλα παχόντων. ἔστι δ' ὅτε καὶ χρὴ μὴ καθ' ἕνα τὸν τοῦ ἐργασίαν τῶν ὀδυνῶν, ἀλλ' ἐνειλεῖσθαί τε καὶ μέχρι πλείονος ἐκτείνεσθαι, καὶ μὴ δὲ φύσαν παρίεσθαι. ταῦτα γὰρ ἅπαντα μόνοις γίγνεται τοῖς κωλικοῖς. τὰ δὴ μᾶλλον. τὰ δ' ἧττον. ὅταν δ' ἐλκωθῇ τῶν ὑφεσταμένων τοῖς ὄροις, ἢ καί τινος ὀρηθέντος λίθου, ἀφανὴς διοικοδόμηται, ζήτημα δ' κέτ' ὀδὲν ὑπολέπεται. πολλοὶ δὲ τῶν πασχόντων, ὀδυνῶσι μετρίας ἀιδάνονται διὰ βάθος, κὴ τὰς λαγόνας ὑπαρχόσης ἀπ' ἀρχῆς, ὀδ' ἐπιψαμμώδους ὀδενὸς ἐκκενομένου ἀφανῶς. ἐφ' ὧν ὡς ἴσε διδόας τῶν φαρμάκων, ὅσα θρύπτει τὸν ἐν τοῖς νεφροῖς λίθον, ἅμα τε διάγνωσιν ἀκριβῆ ποιήσῃ τοῦτο πάθος, καὶ τοῦ πάσχοντος τόπου, καὶ θεραπείας ἀρχὴν ἴσχῃ τῶν αὐτῶν. ἐὰν γὰρ οὐρεθῇ τι ψαμμώδες ἐν τοῖς ὄροις, ὡδὶ τῇ πόσει τοῦ φαρμάκου, νεφριτικὸν τὸ τε πάθος ἔγνωσ ὑπάρχειν. ἐφεξῆς τε δίδωμι τῶν αὐτῶν φαρμάκων, ἅμα τῇ λείπῃ θεραπεία. διαγνωσθὲν δέ, ὅτι πάσχει τὶς ὅτω νεφρός, ἐὰν ἀλγήματα μετὰ φείκης ἐκ διαλειμμάτων ἀνωμάλως φαίνεται γιγνόμενα, Ⓒ πυρετοί τινες ἐπ' αὐτοῖς ἄτακτοι, τοιαῦτα καταλιλίνοντες ὧν τῶν γαστρὸς τὸν κάμνοντα, καί ποτε καὶ κῆ θάτερον πλευρὸν, ὡς ὑψηλὸν ἔσται τὸ πεπονθὸς μόριον, ἐρωτᾶτε μή τινος βάρους ὥσπερ ἐλκρεμαμένου κῆ τὸν ἀλγοῦντα νεφρῶν ἀιδάνοντα. τούτων γὰρ αὐτοῖς συμβαινόντων, ἀπύσημα χρὴ πρόσκεχθαι σωιστάμενον, ἐφ' ᾧ πεφθῶσι, πύον ἐρυθρὸν, ἅμα τε τ' ὀδυνᾶς ἀπαλλάττει, τ' κάμνοντα, Ⓒ κίνδυνον ἐλιώσεως ὡδὶ φορέει τοῖς νεφροῖς. Ⓒ διὰ δὴ πειρᾶσθαι χρὴ παντὶ τρόπῳ τ' ἐπιλύσεως αὐτοῦ φροντίζειν. ἐὰν μὴ διὰ ταχέως εἰς ὀλίγον ἀχθῇ, δυσθεραπεύτορον γίγνεται. σημεῖα δ' τ' διαμένειν τῶν ἐλκωσιν ἔντε τοῖς ἐρεμένοις ὀκ ἀσαφῆ, καὶ τοῖς κάμνουσι πολλάκις ὀδυνῶσι ἄσθησις, ἐν τοῖς ἢ τὸν πεπονθότα νεφρὸν χωρίον. σωιεκείνετ' δ' αὐτοῖς ἐνίοτε Ⓒ πύον ὡς ἀφ' ἕλκους ὀλίγου. ἐφελκὶς δ' ὁμοίως ἐκκείνετ'. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἅμα, σημαίνον ἀναβιβρώσκεσθαι τὸ ἕλκος. ἀλλὰ Ⓒ ῥηγνυμένου ποτ' ἀγγεῖα διὰ πλῆθος ἢ ἐκ καταπλώσεως, ἢ πληγῆς σφοδρᾶς ἔρρησαν ἅμα διαψιλὲς ἐνίοι. καί ποτε καὶ φλεβὸς ἀναστομωθείσης αὐτοῖς γίγνεσθαι ὄρον. τῶν δ' ἑλκῶν αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς νεφροῖς, τεκμήρια βεβαιώτατα, τὰ σωιεξερχόμενα τοῖς ὄροις, ἀκρία σμικρὰ ἢ τῶν νεφρῶν ὀσίας ὄντα μόρια. καθὰ τοῦ πλέον ἀνάβρωσιν ἐκ ἢ ἑλκώσεως ἀκρυπτόμενα τὰ γαμοῦ τοῖς θρυξὶν ὅμοια, καὶ ὁ Ἱπποκράτης μὲν εἶδεν τοῖς ὄροις σωιεξερχόμενα. καθάπερ αὐτὸς ἐν ἀφορισμοῖς ἔγραψεν. Ⓒ ἡμεῖς ἢ ἐθεασάμεθα. ποτὲ μὲν ἀσιδαμιαῖα τὸ μῆκος. ἔστι δ' ὅτε καὶ μέζω, καί ποτὲ κῆ πάνυ σμικρὰ, ὡς τὰ

πρὰ, ὣς τέ με θαυμάζειν, εἰ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῶν νεφρῶν σωίεσι τηλικαῦτα. καὶ ὅλως ὅσον πίθανώτερον ἐφαίνετό μοι τῇ γλύσιμ αὐτ ἐν ταῖς φλέψιν εἶναι καθ' ὃν χρόνον ἐν ταῖς κύημαις γίνεται τόπῳ δ' ἀραβίας ὡς φασὶ τὰ ἰμαλόμενα ὀρακόντια γίνεσθαι. νδυρώδη μὲν τῇ φύσιμ, ἔλμινσι ἢ καὶ τῇ χρόα, καὶ ὅλῳ πάχει πχαπλήσια. λεγόντων μὲν οὖν ἐωρακέναι ταῦτα πολλῶν ἥκοα, μὴ θεασάμενός σ' αὐτὰ, δίκαιον ἔχω συμβαλεῖν ὅτε ποθὲν ἡ γλύσεως αὐτῶν, ὅτε ποθὲν ἡ σάσιας ἀκριβῶς σδέν. ὅπερ γε καὶ τὰς σερμάτιας τρίχας ἰσ' ὠμ εἰ μὲν ἡ χροὰς τε καὶ συσάσεως ἐπειθόμεθα τοῖς εἰρηκόσιμ αὐτὰς εἶναι παχέως τε ⸂ γλίχρου χυμοῦ θρμανθέντος τε ὑπ ξηρανθέντος ἐν ταῖς φλεψὶ σωίστασθαι. τὸ μήκος σ' αὖ τῶν ὀπὸ ὠνοσῶν τῇ αἰτίαν. ἀλλὰ τῇ γε θραπείαν ὁπότε πρῶτον ἔσθιμ, πλπίζα σχεῖν τῶν σργτικῶν φαρμάκων ἔσεσθαι, καὶ ὅτως ἀπέβη, καὶ χεσὸν ἄπασιμ οἷς σωίεβη τὸ πάθημα ὅσον, νεφριτικὸν σδὲν ὅτ' ἐμπεφυκὸς ἰῶ ὅτ' αὖθις ἐπεγγίσον σύμπτωμα, θραπευθεῖσιν ὑπὸ τῶν σργτικῶν φαρμάκων. ἀλλὰ καὶ ἄλλη τις ἐκκαθαίρεται τῶν φλεβῶν σὶ σρήσεως μοχθηρία χυμῶν, σδὲν τῶν αὐτῶν εἶσθιμ. ὅτε νεφρὸς. ὅτε κύσιμ. ὅτε οὖν σηπτικὸς πόρος παθόντας. ὡς πορ σδ' εἰ πύον ἐλκρίνειε τις πάμπολυ σὶ ὄρῶν. ἀλλὰ κατά γε ὅσον, πχαπλησίως ἔχει τοῦτα, τοῖς ἡ τὰ ἐν τορα. πάχει γὰρ σδ' ἐκεῖνα τὶ ἡ τὰς ἡπατικὰς διαθέσεις, καί τοι ὑπὸ χολῆς ἀκρά τε βλαπτόμενα. καθάπορ ὧν πάλιμ ἡ κύσις ὑπὸ σριμέων ὄρων σίσθ, χρόνῳ πολλῷ γνομένης, ἐλκοῦται. νεφρῶν γε μὲν ὅτι καὶ ἄλλό τι πάθος, ἐφ' ὅ λεπτὸς ἰχὼρ ἅιματος ὀρεῖται, τοῖς ὠδὶ τῶν ἡπατικῶν παθῶν ἐν ἀρχῇ γιγνομένοις διαχωρήμασιμ, ὁμοίως, πλὴν ὅσον ἅιματωδέστερα ὀλίγῳ φαίνεται. συμβαίνει δὲ ὅσον καὶ σὶ πχαπλησίαν μέν τινα διάθεσιμ ἐν νεφροῖς γινομένην, οἵαν ἐν ἥπατι ἡ ἀκονίας ἔφαμεν εἶναι. ἡ σὶ ὀυρύτητα ἡ τῶν ἐν ἡ κοίλης φλεβὸς εἰς αὖ νεφρὸς τὸ ὄρον διηθέντων σωμάτων ἢ πόρων. ἢ ὅπως ἂν ὀνομάζειν ἐθέλῃς. ἐμοὶ δὲ δοκῶσιν οἱ νεφροὶ πεπονθέναι καὶ ἡ ὅσον τὸ πάθος, ὅ τινες μὲν ὕδροπα εἰς ἀμίδα. τίνες δ' διαβήτην. γνῖοι δὲ διψώντων ὀνομάζουσιμ, ἀσανιώτατα τὰ γιγνόμενον. ἐμοὶ γὰρ ὤφθη σὶς ἄχι διδυμον. διψόντων μὴ ἀμέτρως τῶν πασχόντων ⸂ πινόντων γε, σὶ αὐτὸ ὅσον διαψιλῶς, ὀρέγοντων τε τὸ ποθὲν ἐν τάχει δίστομ, οἷον ἐπόθη. πχαπλήσιον σὶ ὧν καὶ ὅσον ἡ νεφροὺς καὶ κύσιμ πάθος, οἷον ἐν κοιλίᾳ ἡ ἐντέρων, ἢ λειντερία. ποδὲ μὲν οὖν λειντερίας ἰδίᾳ γέγραπται, σ' εἰκναύτων ἡμῶν, τ μόνον τὴν κοιλίαν, ἀλλὰ καὶ πᾶν τὸ ἐντερον. ὧδὶ μὲν τὴν ἀπόκεισιμ, ἐν τάχει παραγίνεσθαι τῶν ἐκ ποθὲν σιτίων τε ⸂ ποτῶν τ μὲν διαπεπτυσμένα φορεῖν, σὶ' ἐπ' ὀλίγον ἀλύπως, ἢ τὸ βάρος αὐτῶν, ἢ τὴν ποιότητα. ποδὶ ἡ ἡ εἰς τὴν κύσιμ ἀθρόας τε καὶ ταχείας φορᾶς, ἀδυνατεῖν ἀπονίαν ἀιτιάζεσθαι ἡ γαστρὸς, ἢ ἡ νήστεως, ἢ τῶν λεπτῶν ἐντέρων. εἰπορ γὰρ ἀδυνατοῦντα βαστάζειν τὸ ποτὸν, ὧδὶ τὴν ἔκλυσιμ αὐτῶ πραγίνεται, τὶ ἐκώλυεν ἐκκρίνεσθαι σδ ἡ ἔδρας αὐτό. καθάπορ ὁρᾶται γιγνόμενον ὧδὶ τῶν λειντεριῶν. τ μόνον γὰρ ἐκκρίνετ τὰ σιτία, ταχέως διεξορχόμενα τὴν τοσαύτην ἔλιπα τῶν ἐντέρων, ἀλλὰ καὶ τὰ ποτά. τὴν σ' εἰς ἦπαρ ἀνάδοσιμ, ἀφ' τῶν καθ' ὅλου τὴν γαστέρα χωρίων, ἐμάθομεν, ὅθ ἥπατος ἀπονία γιγνομένη, ὅτε τῶν ἡ τὸ μεσεντέριον φλεβῶν. ὅτε τῶν ἡ τὴν κοιλίαν, ὡς πορ σδὲ τῶν δ' ἥπατος ὧν οὖν νεφρὸς. ἐσ' ἐχθὴς γ' ἡμῖν καὶ τοῖς τ φυσικῶν διωάμεων ὑπομνήμασιμ, ἐλκειν μὴ εἰς ἑαυτὸ τὸ ἢ ἐκ ἡ κοιλίας τὴν τροφὴν διὰ τῶν ἐν μεσεντερίῳ φλεβῶν, ὡς πορ τὰ σ' ἐνδρα τὴν ἐκ ἡ γῆς ἕλκει διὰ τῶν ῥιζῶν. ἐσ' ἐχθησαν δὲ καὶ οἱ νεφροὶ τὸ ὑσ' ατῶσθαι ἐν ἅιματι ἕλκειν. μὴ μὲν τοι τὴν κύσιμ ἕλκειν ἐκ τῶν νεφρῶν, ὡς πορ μὴ σ' ἐκ ἡ κοιλίας τὰ ἐντερα, πέμπειν σ' ἐκείνοντας εἰς μὴ τ κύσιμ, οὖν νεφρὸς διὰ τ ἀρτήρων, εἰς ἢ τ νῆσιμ, τ κοιλίαν, διὰ τ ἐνφύσεσ. ὧν ἡρόφιλος ὠνόμασε διωδεκαδάκτυλον ἀφ' τοῦ μήκους αὐτῆ τ ἐπωνυμίαν θέμενος. ὡς τε τ μὲν νεφρῶν ἀτονίαν οὔτις ἀιτιάσαιτο κατέχειν ἂν πλέον ἐν ἑαυτοῖς μὴ διωαμένων τὸ ὄρον. ἀ μὲν τ γ' ἄλλων μορίων ὅσα διεξέρχετ τὸ ποθέν. ἀλλὰ πάλιμ εἰ μέμφοιτό τις ὡς ἀτόνου οὖν νεφροὺς, πῶς ἔλξουσιμ εἰς αὑτοὺς ταχέως τὸ ὄρον. ἢ διωατὸν λέγειμ, ὥς πορ ὧδὶ ἡ κοιλίας ἐνίοις τῶν λειντερικῶν ὀρέξεις γίνονται σφοδρότατα. ἡ τὸν αὐτ τρόπον ὧδὶ νεφρῶν, ὄρεξίμ τε ἅμα γίνεσθαι σφοδρὰν, ⸂ διὰ τοῦθ' ἕλκειν εἰς ἑαυτοὺς διὰ τ κοίλης φλεβὸς τὸ ὄρον. κἀντεῦθεν μὲν τοι βαρύνεσθαι διὰ τὸ τ ὁλκῆς λάθρον. ὡς πέρ γε ⸂ ὧδὶ τ ὀνομαζομένων ὀρέξεσ κωνωσθῶν ἐνίοις ὀρῶμεν ἐν πλαμένοις μὴ ἀθρόως, ἐμέσαντας σ' ὀλίγου ὕσορον, ἢ διαῤῥοϊζομένους, τ μόνον γὰρ ὁρᾶ ὅσον πᾶν φύσιμ ἐχόντων γινομένων, ἀλλὰ ⸂ ζώοις πσὶν ὑγιαίνουσιμ ἀμέμπτως, ὡς τοῖς ὀρνιθίοις, ἃ καλοῦσιμ ἐν ἀσίᾳ παῤ ἡμῖν σελυκίδας. ἀπελάβομεν γὰρ ταῦτα σὶ ὅλης ἡμέρας ἁπλήστως ἐδίοντα, διατοῦτο αὐτοὺς ἐκείνᾳ. ⸂ ἄλλοις ἢ ζώοις ὑπάρχειν φαίνετ, τὸ διάτομ σύμπτωμα φυσικόν. ὡς πρ ὃν ἐν ⸂ σόμαλι τ γαστρὸς ἡ κωνώδης ὄρεξις γιγνομένη, μετὰ τ μὴ φορεῖν αὐτ τ κατα ποθέντων τὸ βάρος ἀναγκάζει, πολλὰ μὴ ⸂ λάχρως προσφορεῖσθαι, ταχέως ἢ ἀφ' κείνειν αὐτά. ἡ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τοῖς νεφροῖς, ἡ ἡ ὀρεξώδης ὑγρότητος ὄρεξις, ἅμα τῇ ἡ διωάμεως αὐτῶν ἀζονία, τοῦθ' ὑγρὸν ἕλκειν ἀθρόως ἀναγκάζει, τὴν τ εἰς κύσιμ αὐτῶν ἐκκρισιν αὐτίκα ποιεῖσθαι. τὶ σ' ἦποτ' ὃν φησίν τις ἴσως, ὀξαιφνίδιον μὴ ἡ εἰς ὄρα διάῤῥοια γίνεται λειντερία σ' ὀχ ὅτως, ὡς πορ ὧδὶ ὄρεξις κωνώδης, ἀλλ' ἀεὶ θαμὰ πλεόνων ἡμερῶν. ἡ γὰρ ἀρχὴ τοῦ πάθους, διώρισται, τ αὐξήσεσ. ἥτ' αὔξησις τ ἀκμῆς. ὅπ ψυχικὸν μὴ ὀργον ὄσιν, ἡ ἡ γαστρὸς ὄρεξις, σιτίων τε ⸂ ποτῶν, σὺ ἄνδυ τ ἡμετέρας ἀιθήσεσ γιγνομένη. φυσικὸν ἢ ⸂ χωεῖς αἰθήσεως ἡμετέρας, τὸ τῶν νεφρῶν. ὥς τε μὴ σ' ὅταν εἰς τ ἀκμὴν ἀφίκηται, γίγνεσθαι πνὰ αἴθησιμ αὐτ, καθάπρ τ κωνώδ ὀρεξεσ. σύλογον δ' ὃν ὄσιν ἀρχεσθαι μὴ αὐτὸ ἡ βραχύ, μεῖζον τε γιγνόμενον, ἕλκειν μὴ τὸ πρῶτον ἐκ τ φλεβῶν τὸν ὀρρὸν τ ἅιματος ὑπ ἀιθανομένων ἡμῶν. ὁπόταν ἢ ὅσον ἑλκύσῃ πάντα, ⸂ ξηρὸν ἱκμάδος τοιούτης ἀφ' φαίνοι, τὸ ἡ τας φλέβας ἅιμα, τὰ ξηρανθέντα τῶν ἀγγείων ἕλκειν ἐκ τοῦ ἥπατος τὴν ἱκμάδα, κἄπειτ' ἐκεῖνο τὴν ἐκ τῶν ἐντέρων τε ἡ κοιλίας. ἐπειδὰν ἢ ξηρανθῶσιμ ἀ ἡ τὸ σῶμα ἡ γαστρὸς φλέβες, ὀρέγεσθαι τὴν ἱκανῶς ποτοῦ τὸν ἄνθρωπον ἀιθανόμενον ἡ διαθέσεσ. ἔπα πόσον ἐγκαμόντα τὸ ποτὸν αὐτοῦ, τὰς καθηκόσας εἰς τὴν γαστρὸς φλέβας ὑφ ἥπατος, αὐχμώδεις, ἀναπάζειν σύθεως αὐτὸ πᾶν, ὑφ ἐκείνων τε τὰς ἐφεξῆς, ἄχρις ἂν ἡ μετάληψις, ὧδὶ σὺ νεφροὺς ἀφίκηται. σ' ἔσλειπ γὰρ ἐν τοῖς τ φυσικῶν διωάμεων ὑπομνήμασιμ, τ μόνον τὸ πόμα παντάχοσε τ σώματος, ἀλλὰ τῇ ἡ βοφὴ τῇ τὴν ἡ ὁλκῆς μετάληψιμ, φορεῖσθαι. ἡ μὲν δὴ τὸ τάχος ἡ διεξοδὸς παραπλήσιον ὅτι τὸ πάθος ὅσον τῇ λειντερίᾳ. καὶ μήν τοι καὶ καθ' ὅλου ἡ τῇ οὖν νεφροὺς διάθεσις, ἡ αὐτὴ τῇ ἡ

τὼ κοιλίαν ὄϛι. καθ' ὅσον ἡ πᾶ τ̃ν νεφρ̃ν, ὀργον ἅπαν ϛ φορᾶς, ϕ̃ν ργειν ὅϛι φυσικ̃ν, διαδυχᾶ ϛ ἑλκ̃ν δωάμεως ϕ̃ν ργόσης, ᾗ τοσοτον διαφορόσιν ἀλλήλων. κάτοι καντάντας ϕ̃τι πᾶ πλήσιον, ἡ ἐκ ϛ κοιλ̃ς φλεβὸς εἰς τὸν νεφρὸν ὁλκή, πᾶ πρώτη καταπώσῃ τ̃ν εἰς τ̃ γαστρα φορομν̃ν ἐκ τ̃ σώματος. ἀλλ' αἱ πρὸ τάντης ϕ̃ν ργειαι, ταῖς εἰς ρα διαῤῥοίαις, εἰσὶν ἴδιαι. ὅτι δ' ὐκ ὀρθ̃ς ϕ̃νοι ϛ γαστρὸς εἶν νομίζοσι, τὸ τ̃ διαβήτου πάθος, ὁμοίως ταῖς κωώδεσι ὀρεξεσιν, ϕ̃νεσι μαθεῖν, ἐκ τ̃ ὧδι δίψει σφοδρ̃, πιμπλαμν̃ν ᾗ τ̃ γαστρα, διαμν̃ν δ' ἐχόντων ὧδι πλείονα αὐτ̃ι, τὸ ποθ̃ν. τἄπαρα γ' ταῦτα συμπ̃ώματα διαδ' ἐχε τ̃ ϕ̃ν ϛ σφοδρ̃ δίψει πόσιν. ϕ̃ν ᾗ πρ̃τον, ἐμέϛ. δεύτερον δ' ἡ δι' τ̃ κάτω γαστρὸς ἐλκεσις ταχεῖα, ᾗ τὰς διαῤῥοίας τε ϛ λειντρίας. ἄλλο δ' ῥίον ἡ ὧδι πλεῖον ϕ̃ν τ̃ γαστρὶ μονή. ϛ τέταρτον αὐτ̃ αὐτὸ δὴ ϛ, πρὶ ὃ νυ̃ ὁ λόγος ὄϛι. εἴτε διαβήτω αὐτὸ τις, εἴτε δίψαν. εἴτε διαῤῥοιαν εἰς ρα, βόλοιτο καλεῖν. ὃ γ' πως νομα πρέπον αὐτ̃ θώμεθα, ζητομεν. ἀλλ' ἰν εἰς τ̃ θραπείαν εὑρωμεν ἀφορμὰς, ἐκ τε τ̃ πεπονθότος τόπου. ϛ τ̃ ϕ̃ν αὐτ̃ διαθέσει. ἕτερον δ' ἀκριβ̃ς μοιον ϛ διαβήτῃ τότῳ γίγνε πάθος, ὧδι σιτίων πλήθει, μὴ τ̃ ἀπεπτομν̃ν, μήθ' σοχωρν̃ν τῶν, μήτε πλήθ̃ς ἐργαζομν̃ν, μὴ τ̃ σύροιαν ἀλλὰ δίψον ὅτι διαφορομν̃ν ταχέως. ὅτε δ' ὅτως αὐτὸ ἄμοιον ὄϛιν, ὡς ὁ δίψας. ὅτ' ὅτ̃ αἰτίαζον. ἐπειδὴ πᾶ τ̃ μέγιστον χνεται γνωριζομν̃ν, χαλεπ̃ς θραπεύε. ὅταν μὲν γὰρ ἄχρι τ̃ πλασίου τ̃ ἰδιωτικ̃ν ἐδίοντος τινὸς, ἀροφ̃ τὸ σ̃μα χωρεῖς διαῤῥοίας, πορᾶτ̃ τὸ πάθος, ὐ μόνον τοῖς ἰδώταις, ἀλλὰ κ̃ τοῖς ἰατροῖς. ὅταν δ' ὧδι τριπλασίοις ἢ ὅσον συμβαίνῃ, βοηθεῖτ̃ πρὶν ὧδι τὸ τετραπλάσιον ἢ πντα πλάσιον ἀφικέσθαι. ἢν δ' αὖ πάλιν τὸ πάθος, σύλογον ἀκ̃ ταχείας διαφορήσεις ἀῤῥεσθαι, σωζόντων, ἁπάντ̃ν μοείων τ̃ ἐλκτικ̃ν δυάμιν, ἅμα τῇ σωεζευγμν̃ῃ ϛ αὐτῇ, καλυμν̃ῃ δ' ἰδίως ὀρεκτικῇ. τ̃ μὲν δι σφοδρὸ δίψος ἄνευ τ̃ διαβήτου, ἡ γαστὴρ ὄϛιν αἰτία πάχεσι δυσκρασίαν θερμὴν ἢ ξηρὰν. ἢ ἀμφοτέρας ἅμα. ϛ μάλις αὖ τὸ σ̃μα. δεύτερον δ' ὧδι τῇ γαστρὶ, τὸ ἅπ̃ ϛ μάλις αὐτ̃ τὰ σιμὰ, σωεκπυρομν̃ων αὐτοῖς δηλονότι ϕ̃ν ᾗ μεσεντόριόν τε ϛ νῆσιν, αὐτ̃ τε τὼ γαστρὸς. καὶ ᾗ τὸν σμαχον ἢ καὶ πυλόμονα. τὸ τοιότο συμπ̃ώματος ἡ οἷον ῥίζα, γίγνεταί ποτε δι' ἐρυσιπελατώδη διάθεσιν ἐλιπυρωθέντων. οἷς εἰς τὸ πίπαν ἔπεϛ μαρασμὸς, ἄλλοτ' ἄλλος ὡς ϕ̃ν ϛ πρὶ αὐτ̃ λόγῳ δεδήλωται. ταῦτα μὲν δὴ τῇ κοινωνίᾳ τ̃ συμπ̃ωμάτων, ἅμα τοῖς ᾗ νεφροὺς ἔρηται πάθεσιν. αὐτ̃ δὲ τ̃ νεφρ̃ν ἴδιον πάθος ὄϛιν ὁ διαβήτης, ἀνάλογον τῇ ᾗ τὸ σ̃μα δι κοιλίας ὀρέξει λωώδει, σὺν ἀτονίᾳ δι κακθεκτικ̃ς δυάμεως. ἐάν τε γὰρ ἄνευ σφοδρ̃ς ὀρέξεως γίγνεσθαι, φ̃μεν αὐτὸ, τὼ ἀρχὼ δ' ἀφίεται πότ' εἰς τὸν νεφροὺς ἀξιόλογον ρον. ἐὰν δὲ χωρὶς ἀτονίας δι κακθεκτικ̃ς δυάμεως, ὐκ κολουθήσει τὸ τάχος δι ρήσεως. Συμπ̃ώματα ᾗ τ̃ν νσιν γίγνεται, κοινὰ μὲν τοῖς ἄλλοις, οἵτε πᾶ φύσιν αὐτ̃ς ὄγκοι πάντες, ὀδυναί τε καὶ τὰ τάντης ἐργαζομνα πάθη. τὰ δ' ἴδια μόνης αὐτ̃ς, ἰσχυραί τε καὶ σταγώδεις. καὶ κατ' ἄλλον τρόπον αἱ ἄμεροι τ̃ν ρων ἐκλείσεις, ἀλλ' αὗται μὲν ὡς ϕ̃ν πρὶ τ̃ν νεφρ̃ν λόγῳ προείρητ̃, διόδῳ χρ̃ντα τῇ κύσει, μηδὲν αὐτ̃ πεπονθυίας. δι σταγώδεις δ' ἡ μ̃ ὧδι δρομαίσιν ροις γιγνομένης, σύμπ̃ωμα μὲν ὅϛι κύσεως, πάθος δ' ὅπ̃ ἐστιν. ἡ δὲ, δι' ἔλκωσιν ἢ τονίαν ὧδι πάθει λύσεως γίγνετ̃. καθάπ̃ ἡ δι' τὼ δρομύτητα, ποτὲ μὲν ὧδι νεφρ̃ν πάθει. ποτὲ δ' ἐπ' ἄλλῳ τινὶ τ̃ν εἰς ρα τὼ ἑαυτ̃ν κακοχυμίαν ἢ τὸ πον, ὅτ' ἂν ἀρχ̃ματι κάμνει, διαπέμψαι δυαμένων. γίγνετ̃ δ' ποτὲ καὶ δι' ὧν ϕ̃ν ταῖς φλεψὶ χυμὸς ἐκκαθαιρομένης δι' νεφρ̃ν τε καὶ λύσεως. ἀῤῥωστοσα δὲ λύσις ὧδι δυσκρασίᾳ βλάπεται τὼ οἰκείαν ϕ̃ν ργειαν, ἥ τις ὅϛιν ἐκκειτικὴ τ̃ ρων, ἐφ' ὧ ὁρμᾶ τὸ ζον, ὅτ' ἂν ἤτι ἐαρύνηται ϛ πλήθει ϛ πρὸ ειχομένης σίας ἡ κύσις, ἢ δ' ἀκνόσης ἀνιαθ̃. ταῦτα δ' ἀμφότερα ὐ ἀδνεῖς μᾶλλον δυαῖ τ̃ ἰσχυρ̃ν. ἡ δ' ἀδνεια γίγνε καὶ δι' ὀργανικὰ μ̃ ϕνίοτε πάθη. ϛ δι' δυσκρασίας τὰς τ' ἄλλας, ϛ τὰς συεχέσταται πολλοῖς συμβαινούσας ὁ ποτ' ἂν ψυγ̃σιν. ϕ̃ναργ̃ς γ' φαίνεται, βαρομν̃ν τὼιλαῦτα, καν ὀλίγον ϕ̃ν αὐτ̃ πρὸ ειχηται τὸ ὑγρὸν. ὡς ρήσεως ἢ ὀργάνῳ τ̃ κύσει, ϛ τὸ ϛ ἰσχείας ἕπεϛ σύμπ̃ωμα. ποτὲ μὲν ὡς ἔρη μὴ δυαμένης πεισελθεῖν σφοδρ̃ς, τοῖς ϕ̃ν αὐτ̃ πρὸ ειχομένοις, ὡς ἐκθλίβειν αὐτά. ποτὲ δὲ τὸ κάτω πρὸς φραχθέντος, ὑπὸ παχέως ὑγρ̃ν, ἢ λίθ̃ σφηνωθέντος. ἔσι δ' ὅτε μ̃ δι' φλεγμονὴν, ἢ τινὰ τοιότον ἕτερον ὄγκον, εἰς σχοχωρίαν ἀγαγόντα τὸν πορον, ἢ καὶ τελέως ἐμφράξαντα τὸν πορον. ὁμοὶ ἐπί γε τοῖς ἀκ̃ τ̃ νοπαίου μυελ̃ νδύροις παθοῦσιν, ἢ αὐτ̃ τ̃ νοπαίου, γίγνεται τις τονία ϛ κύσεως, δι' ἣν ρων ἐπίσχεσις ἀκολουθεῖ καθάπ̃ ϕνιοι νομίζουσιν, οἰόμενοι πθαιρετικὸν ργον εἶν τὸ ϛ λύσεως. ἐπειδὴ κατέχομέν τε τὸ ρον, ἄχρι πρ̃ αὖ βουληθ̃μεν. ἐκλυόμενοί τε πθελόμενοι. βέλτιον γὰρ ἣν αὐτοὺς ἐγνωκέναι, μὴ τὸ ϛ κύσεως, ἀλλὰ τὸ ϛ οὐρήσεως ργον εἶν πθαιρετικόν. ὡς πρ' γε καὶ τὸ ϛ ἀκρατήσεως οὐ τὸ τ̃ ϕ̃ντρων. ἡ μὲν γὰρ κύσις ϕ̃ν ργειαν ἔχει μίαν, τὼ πδισταλτικὼ. ὁ δὲ τὸν ουρητικὸν πόρον, ϕ̃ν κύκλῳ πδιέχων μῦς, ϕ̃ν ἀρχὴ τ̃ πραχήλου ϛ λύσεως τεταγμένος, ργανον ὂν πθαιρετικὸν ργον ἔχει, σφίγειν ϕ̃ν κύκλῳ τὸν αὐχένα ϛ κύσεως, ὅτως ἀκριβ̃ς, ὡς μηδὲν εἰς τὸν πορον αὐτ̃, τ̃ ἐκ ϛ κύσεως ὑγρ̃ν ἐξιέναι. τὼ δ' αὐτὼ ϕ̃ν ργειάν τε καὶ χρείαν ἔχει, καὶ ὁ ᾗ ϛ πέρατι τ̃ ἀπολυθυσμένου μῦς. καὶ δὴ ὅταν, παραλυθέντων αὐτ̃ν, οὖτ' οὖρον ἴσχεται κατὰ τὼ κύσιν οὔτε κ̃πος ϕ̃νὸς ϛ ἕδρας. ἀλλ' ἐλαρεῖ κατ' ὀλίγον ἀμφοτέρας, χωρὶς ϛ ἡμετέρας πθαιρέσεως. ὡς πρ δὲ ὧδι τ̃ν ἄλλων μυ̃ν, ὅπ̃ρ ἡ παράλυσις ἀκουσίως, τὸ θ' ἡ πθαίρεσις ἡμ̃ν ἑκουσίως ἐργάζεται, ᾗ τὸν αὐτὸν λόγον ὧδι τότων ϕ̃νώσκοντες παυόμεθα, βληθέντες ἐκείναι κόπ̃ρ ἢ ὄρον. ὡς πρ δ' ϕνιοι πθαιρετικὸν ργον ὅλον ὠήθησαν εἶν, τὸ πρὶ τὼ τ̃ ὄρων τε ϛ ϛ τροφ̃ς πδιπ̃ωμάτων ἀπόκεισιν, ὐκ ὀρθ̃ς γιγνόσκοντες, ὅτως ϕνιοι πάλιν ὀ ὐ ϕνιοτίου τοῖς δέ, σύμπαν αὐτὸ φυσικὸν ργον εἶν νομίζοντός, οὐκ ἀληθεύουσιν. ὅλον μ̃ γὰρ φυσικὸν ὄϛιν ργον, ἡ ἐκ ϛ γαστρὸς εἰς τ̃ νῆσιν ἔλιψις ϛ τροφ̃ς. ὅλον δ' ἂν πθαιρετικὸν, ἕλκτασις, ᾗ κάμψις ἑκατέρων τε τ̃ ν κώλων, ἑκάστε τ̃ν λαπτύλων. γίγνε γὰρ ἡ μὲν ἐκ ϛ κοιλίας εἰς τ̃ νῆσιν φορὰ, καθάπ̃ γε καὶ ἡ δι' ἐκείνης εἰς τὸ λεπτὸν ϕ̃ντρον, ὑπὸ φυσικ̃ς δυάμεως μόνης. ἡ δ' ἀκράτησις τε ϛ ἔρησις ἀμφοτέρων τ̃ν ργάνων ἅμα ταῖς οἰκείαις δυάμεσιν ϕ̃ντων τελεᾶ, ᾗ μὲν τὸ ἀπεσθυσμένον ϛ τ̃ κύσιν, ὑπὸ τ̃ν φυσικ̃ν. ᾗ δὲ μ̃ς, ὑπὸ τ̃ν ψυχικ̃ν τε ϛ πθαιρετικ̃ν ὀνομαζομν̃ων. οἱ μὲν γὰρ σφίγγοντες τὰς

τες τὰς ἐκρὰς μύες, ὀκέτ' ἐνεργοῦσιν. οἱ δὲ λαβ' ὑπογάστριον ἐνεργέσιν. ἐμ μάλιστ' αὐτῶν οἱ μέσοι. συμπιλαμβάνουσι δ', ἐσιν ὅτε, τοῖς μυσὶ τούτοις ἔνιοι τ δυσκόλως ἀκροατούντων, καὶ τὴν δι' ὧν χειρῶν θλῖψιν, καθάπερ γε λάπη τῆ δυσχερὲς οὐρήσεως, ἐμ τελείας ὠθήσεως ἐνθάσι ποιεῖν. ὅταν μὲν τὰ νεῦρα πάνυ δι' ὤν ἡ ψυχικὴ δύναμις ὧδε εὐεργημένως ἀφικνεῖτ' μῦς, ἡ καὶ τ νωθαίτερον αὐτὸν βλαβῶσι συμβῆ πεπαλυθέντων τῆς ἐνεργείας τῶν μυῶν, ἀπόσιος ἔκπεισις οὔρου τε καὶ κόπρου γίγνεται. ὅταν δ' αὐτὸ τῆς κύστεως τὸ σῶμα τοιοῦτο πάθοι πάθος, ὡς ἀδυνατεῖν ἐκθλίβειν τὸ περιεχόμενον ἐν αὐτῇ, λατέχεται τούτοις τὸ οὖρον, καὶ καλεῖται τὸ σύμπτωμα αὐτῆς ἰσχουρία. συμβαίνει δὲ καὶ δι' δυσαισθησίαν αὐτῆς, γίγνεσθαι ποτ' ἐπίσχεσιν οὔρου, ἄνευ τοῦ πεπονθέναι τ ἐκκειλιπὼ δυνάμιν. ἐὰν τὰ μὲν τῆς κύστεως ἴδια νεῦρα πάθῃ, τὰ δὲ τοῦ σφιγγονος αὐτ' τὸν αὐχένα μυὸς, ἐναργεῖ διασώζοντα τὴν ἑαυτῶν δυνάμιν. ὡς ἐάν γε παραλυθῇ, σημεῖον ἴδιον τῆς παραλύσεως
01 τούτου τοῦ μυὸς ὄτιν, ἡ τῶν οὔρων ἀκούσιος ἔκπεισις. ὅταν δὲ ὅλον ἐγκύητ τὸ πάθος, ὅτε πόρος αὐτῆς φραχθῇ, χαλεπὸν ὄτι διαγνῶναι τὰς διαθέσεις ἀμφοτέρας. οὐ μόνον δὲ ἐς τὴν τούτων, ἀλλὰ καὶ τ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν κατ τ κύσιν ἀπειθῆ διάγνωσιν, ἀναγκαιότατον ἔστι προεπίστασθαι τὰ προκατάρχοντα τῶν ἔξωθεν αἰτίων ἃ λανθάνουσιν ἰδίως οἱ ἰατροὶ προκαταρκτικά. πολὺ δὲ μᾶλλον αὐτ', τὰ προηγούμενα τὰ κατ' αὐτὸ τὸ σῶμα τ ζώου παθήματα. λοιδωθείσης γοῦν ποτε τῆς ῥάχεως ὧδε τῇ κατα πώσει, σωλὴν τῶν ὄρων ἐπίσχεσις. εἰωθυῖα ὅταν γίγνεσθαι λαθάπερ εἴρηται καὶ ὑφ' Ἱπποκράτους. ἐπεχέθη δ' ὀκ οὐθέως, ἀλλὰ πολὺ τὴν τρίτην ἡμέραν, ὑπὸ τῆς τ ἔσω μετασάντων σπονδύλων θλίψεως, φλεγμωνώσης τῆς κύστεως. ἤλγει γοῦν ἡ τὸ χωρίον αὐτ', ἡ χωρεῖς μὴ ψαύειν. ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐπορεισθέντων τὰς χεῖρας. ἐθεραπεύσαμεν δ' αὐτὸν ὡς πρὸς φλεγμονὴν ἰσχνοὶ μετασάντων δ' ὀπίσω τ σπονδύλων ἐφ' ἑτέρου, τὸ οὖρον ἀκρισίως ἐξεκείνετο, χωρεῖς οὐδὲν τῆς κύστεως. ἐφ' ὅ τ νεῦρον τῆς κλείσεως τῆς κύσιν μυὸς, ἐτεκμηράμεθα πεπονθέναι. ἐμ διὰ τὴν θεραπείαν τῆς νωθαίνω προσήγο-
20 μεν ἐπ' ἄλλα δ' ὁμοίως πεπονθότες ἐπίσχεσις ὄρων ἐγένετο. δυσαισθησίας μὲν οὖν τῆ τ νεύρων πείσει καταλαβόσης τῆς κύσιν. ἐν δὲ τοῖς ὕπνοις ὀκ ἀισθανομένου τ ἀνθρώπου πεπληρωμένης τ κύστεως. εἶθ' ὑπορθαταθείσης αὐτῆς μηκέτ' ἀρκείνοντος. συμβαίνει γάρ ποτε ἐμ ὅλον ἡ ἰσχυρίας αἴτιον γένεσθαι, λαθάπερ γε κὴ ἄλλοις ὑγιαίνουσι ἤ τοι διά τινας πρίσεσιν ἐνὰ πραγμάτων, ἢ ἐν ἐκκλησίαις, ἢ βαλανεῖς, ἢ ἐν δικαστηρίοις, ἢ ἐμ ὑπνοῦσι πρός τινι, κατασχέσι ὧδε πλέον τὸ ὄρον ὑπορθαταθείσης ἡ κύστεως, ἰσχουρίαν ἀκολουθῆσαι, παθούσης ἡ προστατικῆς αὐτῆς δυνάμεως ὑπὸ ἡ ἀμέτρου τάσεως. ἑτέρου δὲ ὧδε καταπώσει ἡ ῥάχεως ἀπαθὲς διαμενούσης. ἐν μὲν τῷ πρώτῃ μα σωλῆνι συχνὴν οὔρησιν αἵματος γένεσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, τελείαν ἰσχουρίαν. ἐφ' οὗ τεθρομβοῦσθαι τὴ τῶν αἱμάτων ἐτεκμηράμεθα, ἐμ διὰ ὅλον λαθετῆναι χρησαμένων ἡμῶν, ὀλίγον μὲν οὔρησιν. ἀφαιρεθέντος δὲ τ λαθετῆρος, ἐφάνη ἡ τὸ σόμιον αὐτ', γνώρισμα τ θρομβῶσαι. ἐπ' ἄλλοις δὲ χρονίοις ἀλγημάτων, ἅμα σημείοις ἀχρήσημάτων γενομένων, ὧν ἡ λῆξαι ταῦτα, σωληνηρήθη μὲν πυῶδες λεπτὸν, ἐπηκολούθησεν δ' ἐπίσχεσις οὔρων ὡς
30 τεκμηραῖσθαι παχὺ πύον ἐμφράξαι τὸν πόρον. ὧν δὲ τ παιδίων λιθιώντων ἡ κύσιν, ἐθεασάμεθα πολλάκις ἰσχουρίαν γενομένην ἐφ' ᾧ χηματίσαντες ἀνάῤῥωπον τὸ σῶμα μετὰ καταστάσεως ἀποκυλιοθῆναι τ λίθον τ πυρὸς ἐποιήσαμεν. ἐωρακότας δὲ ἐμ τ' ὑμᾶς ὁ μέλλω λέγειν, ἀξιῶ μεμνῆσθαι διαπαντὸς. ὧδε ταῖς καλουμέναις θρομ/βώσεσιν, οὐ μόνον ταῖς ἡ κύσιν, ἀλλὰ ἐμ τούτων ἐπὶ μᾶλλον, εἰ κατ' ἐντερα τε ἡ γαστρὸς ἐμ θώρακα γένοιντο συμβαίνει λειποψυχεῖν τε ἐμ ὠχριᾶν. καὶ μικρούς καὶ ἀμυδροὺς, ἐμ πυκνὸς ἔχειν ὀκ σφυγμούς. ἀλύειν τε καὶ διαλύεσθαι. ταυτὸ δὲ ὄκ λάπη τοῖς ἡ ὀκ μῦς μεγάλοις βάσμασιν ὧδε γίγνεται πολλάκις. ὡς θαυμάσαι τὴν ἀπίαν τινὰ τοῦ συμβαίνοντος. εἰ τὸ πάντων οἰκειότατον ἡμῖν αἷμα, τηλικούτων λακκῶν δὴ γεγενημένον, ἐκχυθὲν τ οἰκείων ἀγγείων, ἀκολουθοῦσι γὰρ αὐτῷ ἡ σπεδόνες τῶν μορίων ἐμ νεκρώσεις. ἐάσθη δὲ καὶ ἡ κύσιν ἐνθρομβωθεῖσαν, ἀκολουθήσαντα τὰ αὐτὰ συμπτώματα. προκεῖτο γὰρ αἵματος οὔρησις αὐτῷ δ' αψιλὸς. ἡ ἐκ τούτου σωτεκμηράμενοι τ θρόμβωσιν. ἐδ' ὠκά τε φάρμακον πιεῖν, λίθου θρυπτικὸν δι' ὀξυμέλιτος. αὐτὸ τε τὸ ποτὸν,
04 ὀξύμελι προσεφορῶμεν. ἀλλὰ ἐμ ταυτά μοι ποιοῦντος, οἱ μὴ ἄλλοι διεφθάρησαν, εἷς δ' τις ἐσώθη, διαλυθέντων αὐτῷ τ θρόμβων, εἶτα κατ' ὀλίγον οὐρηθέντων. ὅτι δ' ὀκ ἔστιν αὐτάρκη τὰ ἡ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον συμπτώματα διδάξαι τ πεπονθότα τόπον, ἀλλὰ ἐμ πολλάκις ἐκ τ προγεγονότων ὁ διορισμὸς γίγνεται, τ προφαινομένων ὑμῖν ἀναμνησκόμενοι γνώσεσθε. πόνον γὰρ ἀρησάντων πολλῶν πολλάκις, ἡ τ προγεγονότων συμπτωμάτων μήνιμον τὸν πεπονθότα τόπον ἐνεδείξατο, τῶν τ ἐν αὐτῷ διάγνωσιν ἐδήλωσεν. ὁ μὴ γάρ ἰς ἤλγηκει πρότερον, τὰ ἡ τὸ χωρίον τ νεφρῶν πολλάκις, ἄτακτοί τε φλεγμαί ποτε ἐμ ῥίγη τὰ σμικρὰ σὺν πυρετοῖς, ἐγεγόνει. τῷ ἧ ἡ τῶν ἐσω μετασάντων σπονδύλων θλίψεως, ἅμα ταῖς τε φλεγμαῖς ἐμ τοῖς πυρετοῖς, ἀλγήματα προεγεγόνει. τισὶ δὲ ἡ διάφραγμα καὶ θώρακα. λαθάπερ ἑτέροις ἡ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον. ἐφ' ᾧν ἁπάντων ἐτεκμηράμεθα ἡ τὸν ἀλγήσαντα τόπον, ἀκριβέστερον προγινομένων, διὰ νεφρῶν ἐκκαθαρθῆναι τὸ πῦον. σωληνάριον δὲ τοῖς ἐρημένοις ἡ τὸ ποσὸν τ πύου, ἐμ τὸ μεμῖχθαι τοῖς οὔροις αὐτὸ παῦ. ὥσπερ ἀνατεταραγμένον, ἢ μή πω ὅλον γεγονέναι. καθάπερ ὧδε τ
05 ἐντέρων εἴρηται πρόσθεν. ὡς γ' ἐν ἐκείνοις, ἐὰν μὴ ἐκ τ ὑψηλοτέρων ἐντέρων ἢ τὰ φερόμενα, μεμικται τοῖς τ βοφῆς περιπώμασι, ὁμοίως τοῖς ἀναπεφυραμένοις, ἐὰν δ' ἐκ τ λατωτέρω, καθ' ἕν τι μέρος αὐτ, σωεκρίνεται. ἡ τ αὐτ βόπον ἤτοι τεθώλωται τὸ ὄρον ἅπαν ὑπὸ τ σωεκκεινομένων αὐτῷ πυωδῶν, ἢ κατά τινα μόρια διεπασμένου ἀνωμάλως ἐμφορεῖται. πολλάκις δὲ ἐμ μόνον αὐτὸ τὸ πύον ἐκκρίνεται χωρὶς ὄρου. ὅτε μὴ ὄν ἐναργῶς ἐνδείκνυται ἡ τὸν κύσιν αὐτῶν γεγονέναι τῶν ἐκπύησιν. τὸ δ' ἀναμεμιγμένον ἀκριβῶς, ἄνωθεν ποθὲν ἥκειν. τὸ δὲ μέσον τούτων διατάσασιν ἔχον, ἀπὸ τ νεφρῶν. ὁμοίως δὲ καὶ μετὰ τὸ συῤῥαγῆναι τὸ ἀπόσημα, φαίνεται γνώρισμα τ ἑλκώσεως ἅμα τῇ τ πεπονθότος τόπου διαγνῶσαι, ἐμ ὅτε ποτὲ μὴ, ἀναμεμιγμένον ἀκριβῶς φαίνεται. ποτὲ δὲ μεζόνως. ἢ μὴ ἢ μίαν ἐχηκὸς μίξιν, ἢ ἐποχούμενόν πως, ἢ μόνον διεξορχόμενον. τ μὲν ἕλκους γνώρισμά ἐστιν ἴδιον, ἡ ἐφελκὶς ὀνομαζομένη. τ πεπονθότος δὲ μόρους, ἡ ἡ τὴν οὐσίαν ἰδιότης. πεταλῶδες μὲν γάρ ἐστι, τὰ ἡ κύσεως ἀπορυπτόμενα μόρια. σαρκῶδες δὲ, τὰ τῶν νεφρῶν. ὅτε δὲ καὶ τῶν ἀνωτέρω τι πεπόνθε, τὰ σωεκκεινό-

μενα τοῖς οὔροις, ὑδροκέπειθαί τε, καὶ πεφαβάλλοντας αὐτὰ, τῇ τῶν ὑποκειμένων οὐσίᾳ. διὰ μὲν οὖν ἐκκαθαίρεται τά τε κυρτὰ μόρια τοῦ ἥπατος ὅλα τε ἀνωτέρω τοῦ δὲ πέπακται μόρια σύμπαντα. διὰ δὲ τῆς τε τὰ τεσιμὰ τοῦ ἥπατος φωτός τε καὶ γαστρὸς καὶ πλεύμονος. ἔξωθεν δὲ τούτων, ὅσα ἀσανίως γίγνεται. οἷον διὰ γαστρὸς ἐκκαθαρθέντων τῶν ἡμῖν θώρακα καὶ πνεύμονα, καὶ διὰ οὔρων φίοτε τῶν κάτω τῆς διαφράγματος, ὧν ἀγνοοῦντες φίοι τὰς αἰτίας, εἶτ' οὐκ ἐωρακότες ἐπ' ἀρρώστων αὐτὰ γιγνόμενα, τοῖς ἑωρακόσιν ἀπιστοῦσιν. ὅπ ἀρτήματος ποτὲ φ πνεύμονι γεγομένου, δυνατὸν τὸ πύον διὰ νεφρῶν ἐκκαθαρθῆναι. ἀλλ' ἡμεῖς γε καὶ πνεύμονος ἀπόστημα διὰ οὔρων ἐκκαθαρθὲν ἐθεασάμεθα. καὶ θώρακος, διά τε τῶν φυτόρων καὶ τῆς ἕδρας, ἡ μὲν οὖν ἐκ τοῦ πνεύμονος εἰς αὖ νεφροὺς φορὰ, τῷ ἀρχῷ οὐδ' ἀρχὴν ἔχει κατά γε τὴν ἀλήθειαν. ὥσπερ γὰρ ἀπὸ τῆς κοίλης φλεβὸς ἀναφύσεις, εἰς αὖ νεφροὺς ἐμβάλλουσιν, οὕτω καὶ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας. ἐπεὶ δὲ ὁρασίστατος ἡγεῖται πνεύματος μόνου τὰς ἀρτηρίας ὑπάρχειν ἀγγεῖα, τοῖς πεπισευκόσιν αὐτῷ, τὸ ζήτημα, οὐχ ἡμῖν, γίγνεται τῆς λείας ἀρτηρίας τοῦ πνεύμονος, ὅθεν εἰς ἑαυτὴν δέξεται πύον ἐκ τοῦ ῥαγέντος ἀποστήματος, εἰς ἀεισάραν κοιλίαν τ' καρδίας κομίσαι δυναμένης, εἶτ' φυτεύθη εἰς τὴν μεγάλην ἀρτηρίαν ἐμπεσόντος αὐτῷ, διὰ τῶν νεφρῶν εἰς τὴν κύστιν φεχθῆναι τὸ σωθὲν. ὃ μὲν οὖν ἔωθεν ὅτω συμβαίνειν ὡς τὸ πολὺ, φθανούσης τ' μεταλήψεως εἰς τὰς βραχείας ἀρτηρίας γίγνεσθαι. τοῦ μὴ δὲν ἀσανίως ᾖ, ἀλλ' ἔπεσθαι ποτὲ διὰ ὕδατος πίνειν φ πνεύμονι πύον γεννηθέντος, ἡ αἰτία λέλεκται. τὸ δὲ καὶ διὰ γαστρὸς, ἕτερόν τι τῶν δι' ἀνατομῆς φαινομένων ἀσανίων ἄπορον. ἡ γάρ τοι κοίλη φλὲψ, εὑρίσκεται ποτὲ διὰ λίνος ἀγγείου μέσα, σωματομένη τῇ σελεχιαίᾳ καλουμένῃ. διὸ καὶ θαυμαστὸν ὀδὲν, οὐδ' ἀδύνατον, οὔτ' ἐκ τῶν ἄνω τοῦ διαφράγματος μορῶν εἰς τὴν γαστέρα ξυλώδη πῦον, οὔτ' ἐκ τῶν κάτω διὰ τῶν νεφρῶν εἰς τὴν κύστιν ἀφικέσθαι. ταῖς γ' ἀσανίαις κατασκευαῖς τῶν σωμάτων, εἰκὸς ὅσιν ἕπεσθαι ἀσάνια συμπτώματα. ὁ δ' ἐνταῦθα καὶ διαφορέσθαι πότερον ὑστέραν ἢ μήτραν κλυτέον ὅτι, τὸ πῶς τὴν κύησιν ὑπὸ τ' φύσεως ἀνθρώπων ταῖς γυναιξὶν μόνον. ὥστε οὐ δ' εἰ ἦν τὸν πληθυντικὸν ὀνομαζόμενον ἀριθμὸν ὑστέρας ἢ μήτρας, ἢ ἦν τὸν ἑνικὸν ἐθέλοι τις ὀνομάζειν ὑστέραν ἢ μήτραν. ἄμφω γ' εἰς τὰ χρήσιμα τ' χρόνου ἀναλίσκειν. ὀφ ὧν εἰς διάγνωσιν. ἢ πρόγνωσιν. ἢ θεραπείαν, ὄφελος τι καρπωσόμεθα. καθάπερ ἀμέλει κἀπὶ τῆς καλουμένης ὑπὸ μὴ πνεῦμ ὑσβρικῆς πνίξεως. ὑπὸ φίων δ' ἀπνοίας ὑσβρικῆς. ὡς φ γάρ τι τὸ πάθος, ἑκατέρα τῇ προσηγορίᾳ δηλόντων ὅτι ἀκουσαι τῶν ἰατρῶν. ἐγὼ δὲ θεασάμενος πολλὰς γυναῖκας ὑσβρικὰς, ὡς αὐταί τε σφᾶς αὐτὰς ὀνομάζουσιν. αὖτ' ἰατρίναι πρότεραι, πρὸ ὧν εἰκός ὅτι κἀκείνας ἀκηκοέναι τὄνομα, πινὰς μὴ ἀναιδήτους τε ἅμα καὶ ἀκινήτους καιμένας, ἀμυδρότατόν τε μικρότατον ἐχούσας σφυγμὸν, ἢ μικρότατον ἀσφύκτους φαινομένας, φίας δ' ἀναδυομένας τε κινουμένας, καὶ μηδὲν βεβλαμμένας τὸ λογισμὸ, λιποθυμούσας τε καὶ μόγις ἀναπνεούσας. ἑτέρας δὲ σωκεκομένας τὰ κῶλα. διαφορὰς ὑποκαμβάνω τ' ὑσβρικῶν παθημάτων εἶν πλείους, ἤτοι καὶ τὸ μέγεθος τῆς ποιούσης αἰτίας, ἢ κατ' ἴδιὰ τινὰ διαφορούσας ἀλλήλων. ἡ μὴ δὲν πρώτη λελεγμένη διαφορὰ, ὁ κατὰ τὸ πνευτικοῦ ἡρακλείδου γεγραμμένου βιβλίου, ἄρχειν ἔχει πολλῶν ὅπως γίγνεται. λέγεται γ' ἄπνους τε καὶ ἄσφυκτος. ἐκείνην ἡ ἄνθρωπος γεγονέναι, τῶν νεκρῶν ἐνὶ μόνῳ διαλάπουσα, ὧν βραχεῖαν ἔχειν θρόμβοτητα, κατὰ τὰ μέσα μέρη τοῦ σώματος. ὧν γεγράπθαι γοῦν τὸ βιβλίον, ἄπνους ἡρακλείδου. καὶ ζήτησιν ἔφη γεγονέναι τοῖς πρόσθεν ἰατροῖς, εἰ μήπω τεθνηκὼν. ἡρακλείδου δ' ὕδατι ὑσβρῷ γεγονότες φίοι, βουλόμενοι διασώζεσθαι τὴν ἀναπνοῆς, εἰ καὶ μὴ φαίνοιτο, κτηδόνας ὀρίου, δεξαμένου καταρταῦ φασὶ χρῶναι πρὸς τῆς ῥίνας, εἰς διάγνωσιν ἀκριβῆ τοῦ φερεσθαί τι πνεῦμα διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἔσω τε καὶ ὕδατι ἔξω. τινὲς δὲ κατὰ τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ὠπηφθαι μελδύσιν λεκάνιον ὕδατος μέσον, ἀκίνητον γὰρ ἀκριβῶς φυλαχθήσεσθαι τὸ ὑγρὸν, εἰ μηδὲν ὅλως σώζοιτο ἡ ἀναπνοῆς. εἰ μὲν οὖν ἀπέθνησκον οἱ οὕτως ἔχουσαι πᾶσαι γυναῖκες, ἁπλῶν ἂν εἶν τὸ ζήτημα. σωζομένων δὲ φίων, διπλοῦν γίγνεται τὸ τῷ τε διάθεσιν ἡμῶν ζητόντων, ὑφ' ἧς ἀπόλυ) τὸ τ' ἀναπνοῆς ὄργον, ἔτι τε μᾶλλον ὅπως ἔτι ζῶσιν ἀλ μὴ δι' ὅλως ἀναπνέουσαι. πεπίσθυται γὰρ ἀχώρισον εἶν τ' ἀναπνεῖν τὸ ζῆν, τό τε ζῆν τὸ ἀναπνεῖν. ὡς τε ὃ τ' ζῶντα πάντως ἀναπνεῖν, ὃ δὴ ἀναπνέοντα πάντως ζῆν. ἢ οὐδὲν χαλεπώτερον, οὐκ ἔσι δ' ὄντως χαλεπώτερον, ἀλλὰ θατέρου φωραθῆναι ῥᾴον. εἴ γε καὶ τὰ φωλεύοντα ζῶα νεκροῖς ὁμοια ἡ οὐ φωλεὸς εἰργμένα, ἡ ἀναπνοῆς οὐδὲν ἀκροζοντα φαίνεται. τούτε γὰρ ἐγνωσμένου καὶ σαφῶς ἐκείνων ὁρωμένων τῶν ζώων ψυχρῶν, ἀκριδεδειγμένου δὲ καὶ τὸ τῷ μεγίστῳ χρεία τῆς ἀναπνοῆς εἶναι σωτηρίαν τῆς ἐμφύτου θερμασίας, διὰ ἐμψύξεώς τε καὶ ῥιπίσεως γιγνομένης, οὐδὲν ἔτι δύσκολον ὄδιν ὑδιλογίζεσθαι τ' ὑπολειπομένῳ αὐτοῖς ὀλίγῳ θερμασίαν, φυλάπεσθαι διὰ τὸ τῶν ἀρτηριῶν τε καὶ τῆς καρδίας ὄργου, καλουμένου δ' ὑπὸ ἵππων ἰατρῶν διαπνοῆς, ὥσπ τ' διὰ θώρακός τε καὶ πνεύμονος ἀναπνοῆς. ἐγχωρεῖ τοίνυν ὑδὶ τῆς ὑσβρικῆς ἀπνοίας, ἐπειδὴ κατέψυκται τὸ ἔξω σῶμα, φαίνεται γὰρ φανερῶς ὂν τ' μὴ διὰ τὸ σώματος ἀναπνοῖν μηδὲν γίγνεσθαι. τῷ δὲ διὰ τῶν ἀρτηριῶν γίγνεσθαι. δυνατὸν δὲ καὶ γιγνομένου αὐτῷ ἐλαχίστου, λανθάνειν τῷ ἀισθησιν. ἐφεξῆς γοῦν ἡμᾶς διαδέξεται ζήτημα πρὸς τῷ μηδὲν ἔτι τῶν κατὰ τὸν πάθον ἀπορεῖν, ὑπὸ τίνος αἰτίας ψύχεται τὸ σῶμα. τάχα δ' ἂν εὑρεθείη καὶ ὧν τὰς πνευμονουμένας αἰτίας ὑδησκεψαμένων ἡμῶν οὔσας τοιαύτας, ὁμολόγητον ὧν τὸ πάθος γίγνεσθαι ταῖς χαρδυούσαις ὑδὶ πολύ. καὶ μαλιδ' ὅταν φ τοῦ πρόσθεν χρόνου καθαιρόμενα τε καλῶς, καὶ λυϊσκόμενα, καὶ ταῖς πρὸς αὖ ἄνδρας συνουσίαις χρώμενα σφριθῶσιν ἅπάντων αὐτῶν. τί ἂν οὖν τὶς ἐκ τούτων ἔχει συλλογίσασθαι πιθανώτερον, τοῦ διὰ τὴν ἐπίχεσιν τῶν καταμηνίων ἢ τοῦ σπέρματος ὑδὶ γίγνεσθαι ταῖς γυναιξὶν τάυτας τὰς ὑσβρικὰς ὀνομαζομένας διαθέσεις. εἴτ' ἄπνοιαι τινες. εἴτε πνίγδι. εἴτε κῆ σωολκαὶ τινες τύχειν οὖσαι. καὶ μᾶλλον ἴσως διὰ τὴν τοῦ σπέρματος ἐπίχεσιν. ἐπειδὴ ὧν μεγάλην τε δυνάμιν ἔχει, καὶ ταῖς γυναιξὶν ὑγρότερόν τε καὶ ψυχρότερον ὄδιν, ἀκριδεῖσθαί τε δεῖται ταῖς φύσει πολυσπέρμοις, ὥσπ καὶ τοῖς ἄρρεσι. καὶ γὰρ καὶ τούτων ἔγνωμεν οὐκ ὀλίγα διαφοράν. φίων μὲν ὀυθέως ἀρ' ἡνιόχου ὑδὶ ταῖς συνουσίαις ἀδρῶν γιγνομένων. πνῶν δ' ἐμὴ συνεχῶς χρῶντο, βαρυομένων τε τὴν κεφαλὴν, ἀσωδίν τε καὶ

πυρετωδῶν

πυρετωδῶν γιγνομένων, καὶ χείρων ὀρεγομένων, καὶ ἧττον πεπόντων. ὧν τὸ σῶμα δι' ὑδρώπων ὁ πλάτων εἴκαζε πολυκαρποτόροις τ συμπέπτ. τοιούτους γοῦν φύσεως, εἶτ' ἐγκρατεῖς ἀφροδισίων χρήσεως τῷ ἀσκήσεως χρωμένους, ναρκώδεις τε καὶ δυσκινήτους ἐγνωμεν ἀκριβεστάτους. φύσους δὲ καὶ σκυθρωπὸς ἀλόγους, ⓒ ἀνελπίστους, ὁμοίως τοῖς μελαγχολικοῖς, ὀρεχθῆναί τε καὶ πέψαι χείρους. οἷδα δέ τινα διὰ πάθος τῆς γυναικὸς ἀκρόμενον ἀφροδισίων, οἷς ἐμποδὼν ἐχρῆτο σωεχῶς, ἀνόρεκτόν τε ἅμα, ⓒ εἰ πεσογγυκοῖτο βραχύ τι, μὴ δὲ ὅλως πέπειν δυνάμενον. εἰ δὲ καὶ βραχύ πλέον ποτὲ λάβοι βιασάμενος ἑαυτόν, ὀδύνας ἐμοῦντα δικολούσι καὶ ἀνυδρυμούμενον, οὐκ ὦν τούτοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ χωρὶς αἰτίας φανερᾶς ὁμοίως τοῖς μελαγχολικοῖς, ὧν πάντ' ἐπάνω τὰ χίστα, τὸ δὲ ἀρχῆς ἔθος ἀναλαβόντι. τὰ τοιαῦτα γοῦν ἀναλογιζομένῳ μοι κατ' ἐμαυτόν, ἐφαίνετο μείζονα δυνάμιν ἔχειν εἰς βλάβην σώματος, ἡ τοῦ ἀσθρίματος ἐπίχεσις τῆς τῶν λιπαμένων, ἐπὶ ἐκείνων τῶν σωμάτων, ἐφ' ὧν αὐτὸ τε φύσει ναρκοχυμότερον ὂν καὶ πλέον, ὅτε βίος ἀργότερος, ἢ τε τῶν ἀφροδισίων χρῆσις ἐμποδὼν μὴν, ἱκανῶς πολλὴ, μετὰ ταῦτα δ' ἀθρόα τὴς ἀρχὴ τῶν πρόσθεν, γενόμενα δὲ τούτοις ἐπὶ τὴν φυσικὴν ἀθθυμίαν τῆς ἀρκείσεως αὐτοῦ αἰτίαν εἶναι. διαλέγεται γὰρ ἅπαντας ἀνθρώπους, ὅτ' ἂν ᾖ τοιοῦτο τε καὶ πολὺ πρὸς τὴν ἔκκεισιν αὐτοῦ. διομολογεῖται μὴν ἁπάντων ἀνθρώπων ἰατρικώτατος γεγονέναι, πρὸς ἅπαν ὄργον ἐγκρατείας δέομενον. ἀλλ' ὅμως καὶ ὅτος ἀφροδισίοις ἐχρῆτο, τὴν ὄρεξιν τῆς ἐκ τοῦ ἰατρευομένου ἀσθρίματος, ἀρθεῖσθαι βουλόμενος. οὐχ ὡς ἐπ' ἀγαθόν τι τὴν ἐζδυγμένην αὐτῷ τῇ ἰσχνώσει παραγιγνόμενος ἡδονὴν. ἑταίρας γοῦν ποτὲ σωθέντα, ὡς φασίν, ὅπως αὐτὸν ἀφίκηται, βραδυνούσης αὐτῆς ἀπετρίψατο τὸ ἀσθρίμα προσαπόμενος τῇ χειρὶ τοῦ ἀιδοίου· καὶ μετὰ ταῦτα πραγθυμοτέραν ἀπέπεμψεν εἰπὼν τὴν χεῖρα φθάσαι τὸν ὑμέναιον ἆσαι. καὶ δῆλον φαργῶς ὅτι, οὐ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀρέγεσθαι τοὺς σώφρονας. ὧν σωουσίαν, ἀλλὰ τὴν ὄρεξιν ἰάσασθαι βουλομένους, ὡς εἰ καὶ χωρὶς ἡδονῆς ἐγίγνετο. κατὰ τοῦτο δ' ἠγνόηκε, καὶ τ' ἄλλα ζῶα πρὸς ἀφροδισίων ὁμιλίαν ὁρμαῖν, οὐ δύγμα πεποιημένα τῆς ἡδονῆς ἀγαθὸν ὑπάρχειν, ἀλλ' ὧδι τὴν ἀποκεισιν, ὡς ἀνιόντος ἐν τῷ ἰατρεύεσθαι τοῦ ἀσθρίματος, ἀθικνούμενα. ἰαθάπερ οἶμαι ⓒ τὸ ἀκρατεῖν, ἢ τὸ ὀρᾶν αὐτοῖς ὑπάρχει φύσει. ἐν τούτοις μὲν οὖν τοῖς ἐννοίαις ὄντος, ἐφάνη τοιόν δε συμβαῖν, ἐκ πολλοῦ χρόνου χηρεύσαι γυναικί. κατεχόντων γὰρ αὐτὴν, καὶ ἄλλων ᾗ τινῶν ὀχληρῶν ⓒ νοσερικῶν † διαθέσεων, εἰπούσης δὲ τῆς μαίας ἀντασθαι τὴν μήτραν, ἔδοξε χρήσασθαι βοηθήμασιν οἷς εἰώθασιν εἰς τὰ τοιαῦτα χρῆσθαι χρωμένης δ' αὐτῆς, ὑπότε τῆς μὲν αὐτῶν θερμασίας, καὶ τῆς κατὰ τὴν θεραπείαν ψαύσεως τῶν γυναικείων τὸ πῶν, ἐγρύον τε σωολκὰ μετὰ πόνου τε ἅμα καὶ ἡδονῆς, ὁμοίας ταῖς κατὰ τὰς σωουσίας, ἐφ' ἃς ἐκκεκυφότος πάχεός τε ⓒ πολλοῦ ἀσθρίματος, ἀπολλάγη τ κατεχόντων αὐτὴν ὀχληρῶν ἡ γυνή. διὰ ταῦτα μὲν δὴ, ἐφάνη μοι μείζονα δυνάμιν ἔχειν εἰς βλάβην τ σώματος ὅλου τὸ ναρκοχυμότερον ἀσθρίμα, τ καταμηνίων. ὡς τε καὶ ἐκεῖνα ποτὲ γίγνηται ταῖς χηρεύσαις, ἀλλὰ τὴν γε τ ἀσθρίματος ἐποχὴν, ἀνιαράν τε ἅμα ⓒ βλαβερὰν ὑπάρχειν αὐταῖς. ὅθι δ' οἴονται μεγάλων συμπτωμάτων ἐν ὅλῳ τῷ σώματι γινομένων, ἀπίθανον εἶναι, χυμὸν ὀλίγον ἐν ἑνὶ μορίῳ πονεῖσθαι, δηλοῦσί μοι λίαν ἀμνήμονες εἶναι, τ ὁσημέραι γινομένων. ὧδι γοῦν τῆς τῶν φαλαγγίων δήγμασιν, ὅλον ὁρᾶτε πάσχον τὸ σῶμα, μικρὸν πινος ἰοῦ ἧττον βραχυτάτην ὀπὴν, ἐνιεμένης. τὸ δὲ τ σκορπίων ὅτι, θαυμασιώτερον, ὅτι καὶ τὰ συμπτώματα, διὰ σωτόμων ὑδροφόρους σφοδροτάτας. ⓒ τὸ καταβαλλόμενον ἐγχριφάντων αὐτῶν, ἤτοι φαντάσιμον ὀλίγιστον ἢ ὅλως ὀδλὸν ὄντα, ἀτρήτου γε τ κέντρου φαινομένου, ⓒ μὴν ἀναγκαῖον, οὐχ ἁπλῶς ὅτι νενυκταί τις ὥσπερ ὑπὸ βελόνης, οὐθεὶς ὅλον τὸ σῶμα χαλεπαίνειν βάλλεσθαι δοκεῖν, ἅμα λειποθυμίαις, ἀλλ' ἤτοι γε πονδύματός τινος, ἢ λεπτῆς ὑγρότητος ἐνιεμένης, δύλογον γίγνεσθαι ταῦτα. τινές δ' ἡγοῦνται ⓒ τῷ ψαῦσαι μόνον ἐνίας τ οὐσιῶν, ἀλλοιοῦν δυνασθαι τὰ πλησιάζοντα, μόνῃ τῇ ἐπὶ τὴν ποιότητα δυνάμει. τοιαύτην γὰρ φυσὶν ἔχειν τὸν θαλαττίων ναρκῶν ὁρᾶσθαι δυνάμιν ἰσχυρὰν οὕτως ἔχουσαν, ὡς καὶ διὰ τοῦ τῶν ἁλιέων τριόδοντος ἀναδιδομένης ἐπὶ ἀλλοιώσεως εἰς τὴν χεῖρα, ναρκῶδη παραχρῆμα πᾶσαν αὐτὴν γίγνεσθαι. ταῦτα τε οὖν ἱκανὰ τεκμήρια, τοῦ σμικρὰν οὐσίαν, ἀλλοιώσεις μεγίστας δρᾶζεσθαι μόνῳ τῷ ψαῦσαι. ⓒ τὸν ἐπὶ τὴν ἡρακλείαν λίθον, ὃν ⓒ μαγνίτιν ὀνομάζουσιν, οὐχ ἅπτεσθαι τ σιδήρου, ἀλλὰ πόρρωθεν ἕλκειν τὸ σίδηρον. φαινόμενον δὲ καὶ σαφῶς, ἰσχυροτάτην ἔχειν τὴν δυνάμιν, ἐνίας τ οὐσιῶν, ἐπόλοιπον ἂν εἴη ζητεῖν, εἰ διαφθορὰ τὶς ἐν τοῖς ζώοις δυνατὴ γενέσθαι τηλικαύτη τὸ μέγεθος, ὡς ἰῶ θηρίου πρᾶσιν ἔχειν ποιότητά τε ⓒ δυνάμιν, ἣ καὶ ὅσον λέγεται πρὸς αὐτὴν τ ἰατρῶν, οἵ γε τῶν πολεμάτων ἐν τι πεπείρων), πότερον ἴδια φαρμακείας ὄντι σημεῖα, ἢ ὀκ ἔστιν. ⓒ οἵγε κάλλιστα δοκοῦντες εἰρηκέναι περὶ αὐτ, τὰ μὴ αὐτὰ γίγνεσθαι πάθη συγχωρεῖσι, διατά τε τὰς τ θανασίμων φαρμάκων δόσις, ⓒ τὰς ἐκ τ σώματος ἡμῶν ὁρμωμένας διαφθοράς. ὁ μὲν ἀδιακείτος γε οὐκ ἐληφότας φάρμακα, ἐκ τ μὴ λαβόντων ὑπάρχειν. ὅταν γὰρ δύχυμόν τινι φύσει, δικτημένῳ τε ἧττον τῶν πάντα τρόπον ὑγιεινῶς, ἀφ' αἱμορροίδος γλίσχρης θάνατος, οἷος ἐπίδηλος τῶν δηλητηρίων φαρμάκων, εἴτε ψελιδνοῦ, ἢ μέλανος, ἢ ποικίλου ἢ διαῤῥέοντος, ἢ σκληρόδους ἀνιαρᾶς ἀπόζη τὸ σῶμα, φάρμακον ἐληφέναι δοκοῦσι φασίν. εἰ τοῦ δὴ συγχωρεῖτ' τοιαῦτα πάθη καταλαμβάνειν ἡμᾶς. ἀφ' ἡμῶν αὐτ' ἔχοντα τὴν ὁρμὴν τ χρύσεως, οἷα γίνεται δηλητηρίου φαρμάκου ληφθέντος, οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ σπέρμα ἀκόχυμον, ἢ καταμηνιον ὁμοίως ἔχον, ὠθισθέντα ⓒ διαπτάντα, συμπτώματα φέρει χαλεπὰ, τοῖς παθεῖν ὠθιτηδείως ἔχουσιν σώμασιν. μαθεῖν γάρ ὅτι λάπτ' κωῶν, ὅσιν ἔχει δυνάμιν ἡ πρὸς τὸ παθεῖν ὁποῖόν ὠθιτηδίστης. ὁδενὸς γοῦν τῶν ἄλλων ζώων ἁλισκομένου λύπη, μόνον ἁλίσκεται ὄνος, καὶ τοσαύτην γε τοῦ αὐτὸ γίγνεσθαι διαφθορὰ τ χυμῶν, ὥστε τὸ σίαλον αὐτοῦ μόνον, ἀνθρωπίνῳ σώματι πρόσφορον, ὀργάζεται λύπαν. ὡς δὲ καὶ σμικρᾶς ἀρχῆς ἡ κατὰ τὸ σίαλον ποιότητος, αὐξανομένη τὴν ἐν τῷ σώματι διάθεσιν, ἵνίκα εἰς ἀξιόλογον ἀφίκηται μέγεθος, ἔγνωσται μοῦσας μετὰ ἓξ, ἑπτὰ τοῦ πρόσθεν χρόνου μεταξὺ ἔχουσα γνώρισμα, ἡ τὴν αὐτὴν βόσιν ἀπὸ χυμοῦ τινός, ἐν τοῦ τοῦ ζῶντος σώματος γενηθέντος μοχθηροῦ ἡ βραχύ, συμπάσχει τοῦ χρόνῳ τῶν ἰνείων τὶ μορίων

ἀφ' ὧν τὸ σύμπαν σῶμα ταχέως ἀλλοιοῦται. ὅτι δὲ τ ὑσδρικῶν λεγομένων συμπτωμάτων, εἰκότως ἐκ παλαιᾶ
πεπίσθ) ἡ τὰς μήτρας ἢ οἷον ῥίζωσις εἶναι, τεκμήριον ὃ σμικρὸν ὄζειν τὸ μόναις ταῖς χηρευούσαις τε ⟨ταῖς τὰς
ἐμμήνους καθάρσεις ἐπεχομένοις, τὰ τοιαῦτα γίγνεσθ παθήματα. ὅτι δὲ τούτων αὖτ, μείζονα δύναμιν εἰς τ
ὑσδρικὸν συμπτώματων γένεσιν ἔχει τὸ αἷμα κατεχόμενον, ἐλάττονα δὲ τὸ καταμήνιον, ἐκ τ ἀνδρὸς χηρείας
ἐπεχομένων τ κάθαρσιν, φανερὸν μαθεῖν, ἄλλα μυρία παχυσθῆναι, ἃ μικρὸν ὕστ) εἰρήσετ). μήτε δ' ἀπονοίας ἐχο-
μένων μήτε σφοδρᾶς λειποψυχίας. μήτε ζῖς ἄλλοις ἃ λέλεκ) μικρὸν ἔμπροσθεν. ἔτι ἧ λάκτ ζυνὰς τ χυρδυ
σῶν ἀμέμπτως καθαιρομένας, ἢ μὴ πολλῷ ἧττον, τ πρόσθεν, ὁμοίως ἁλίσκεσθ συμπτώμασιν. ὁμολογεῖ δὲ πύ-
στοις, καὶ τὰ κατὰ τὴν μήτραν φαινόμενα σημεῖα, ταῖς ἀπομενίαις ἀκριβῶς ἰατρίναις. γνίοτε μ γὰρ ὡς ἀνε-
αισμένης ὅλης αὐτῆς. γνίοτε δ' ὡς περασασμένης, ὁ βράχηλος τοῖς ψάυσιν ἐγκεκλιμένος φαίνεται. διὸ καὶ
τινες οἷον ζῶον τὶ παιδοποιίας ἐπεθυμητικόν, ἐὰν τὴν μήτραν ὑποθέμενοι, σφρισκόμενον ὧν ὀρέγε), παντὶ τῷ
σώματι λυμαίνεσθαι φασί. γράφει γοῦν ὁ πλάτων οὕτως. ἀεὶ δὲ ἐν ταῖς γυναιξὶν μήτραι τε καὶ ὑστέραι λεγό-
μεναι δὴ αὐτὰ ταῦτα, ζῶον ἐπιθυμητικὸν ἐσν, τῆς παιδοποιίας, ὅτ' ἂν ἄκαρπον παρὰ τὴν ὥραν χρόνον πο-
λὺ γίνητ χαλεπῶς ἀγανακτοῦν φέρει. καὶ πλανώμενον πάντη ἡ τὸ σῶμα, τὰς τοῦ πνεύματος διεξόδους
ἀπρφράττον, ἀναπνεῖν οὐκ ἐᾶν, εἰς ἀπορίας τὰς ἐσχάτας ἐμβάλλει, καὶ νόσους παντοδαπὰς ἄλλας παρέχει.
ταῦτα τ πλάτωνος εἰπόντος, γνίοι προσέθεσαν. ὡς ἐπειδὰν αἱ μῆτραι πλανώμεναι, ἡ τὸ σῶμα ⟨ρ διαφέρᾳ
ματι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσι τὴν ἀναπνοήν, γνίοι δὲ πλανᾶσθαι μὲν αὐτὴν ὥσπερ ζῶον, οὐ φασιν. ὠθοῦσι
θέντων δὲ τῶν καταμηνίων ξηραινομένων, ἀνατρέχειν εἰς τὰ ἄνω λάγνα, ποθοῦσαν ὑγρανθῆναι. διὰ πείσθαν
ποτὲ ἡ τὴν ἄνοδον ὁμιλήσῃ ⟨ρ διαφράγματι, σφήκεσθαι τῆς ἀναπνοῆς τὸ ζῶον. ὅσοι μὲν δὴ ἀγνοοῦσι τὲ τὰ
κατὰ τὰς ἀνατομὰς φαινόμενα, περί τε τῶν φυσικῶν καὶ παιρετικῶν ἐνεργειῶν, οὐδὲν ἐπεσκέφαντ. καὶ δι
μνήμην ἀρμοδίαν ἀποῦντες ὧν εἶπον, ἐνδέχεσθαι νομίζουσιν εἶν τι τῶν εἰρημένων ἀληθές. ὅσοι δὲ ἐν ἀμφοτέ
ροις ἐγυμνάσαντο, διαφορᾶσιν καὶ χωρὶς ἐμοῦ τὸ σαφὲς τοῦ λόγου. εἰ γὰρ καὶ ἀνεσπάσθαι τι φαίνοιτ μόριον τ
μήτρας, βραχὺ τοῦτ' ἔσι, καὶ οὐχ ἱκανὸν ἐνδείξασθαι τὸ κῦρος ὅλην αὐτῆς, οὐ δ' ἄχρι τῆς γαστρὸς ἀνεσπάσθαι.
μήτι γε καὶ τούτων ὑποβρᾶσαν, ἅψασθαι τῶν φρενῶν που. εἰ δέ πῃ καὶ ἥπτοντο, τί ἂν εἴη ⟨οὖρ πᾶς ἄπνοιαν,
ἢ λειποψυχίαν, ἢ τὰς τῶν κώλων σωτάσεις, ἢ κάρον παντελῆ. τοῖς γοῦν ὑποβρεμπλησθεῖσιν, ὁ τ γαστρὸς ὄγ-
κος, ἐναργῶς φαίνεται θλίβων τὸ διάφραγμα. καὶ δῆλα ⟨οὖρ μὲν ἡ ἀναπνοὴ πυκνοῦται, σύμπτωμα δ' ὀδὲν ἄλ-
λο καταλαμβάνει τὸ ζῶον. ἀλλὰ ⟨ρ ἡ τὰς λυπήσεις, ἐπεκτεινόμεναι τοῖς κυομένοις αἱ μῆτραι, πυκνοτέραν ὀρ-
γάζονθ τ ἀναπνοήν. οὐδὲν δ' οὐ δ' αὗται βλάπτουσιν ἄλλο. τὸ δὲ κ ξηραινομένας αὐτὰς, ἀναδέχειν ὧν τὰ
ἀπλάγχνα ποθούσας ὑγρανθῆναι, παντάπασιν ἄτοπον. εἰ μὲν γὰρ ἁπλῶς ὑγρότητος αἱ μῆτραι δέονται πο-
τὲ, τὴν κύησιν ὁμιλοῦσαν ἔχουσι, καὶ τὸ κάτω μέρος ἅπαν τοῦ παχέος ἐντέρου. εἰ δ' οὐχ ἁπλῶς ὑγρότητ⟨ρ,
ἀλλ' αἱματικῆς ὑγρότητος, ὧν τὸ πῆχ ἐχειν αὐτὰς οὐκ ὧν τὰς φρένας φέρεσθαι. τί δὲ καὶ δέονται πρὸς πί-
πτειν ἐξωθεν ἄλλοις μορίοις, ἔχουσα πρόκειμένον ἑαυτῆς σέγασμα πυκνὸν ὑμενῶδες ἀμφίεσμα, τὰ γὰρ ἔλ-
κοντα πάντα τὰς ἐν τέρων ὑγρότητας εἰς ἑαυτὰ δι' σωμάτων παμπόλλων, ⟨οὖρ πράττει. πάμπολλα δ' εἰς
τὰς μήτρας καθήκει σώματα φλεβῶν, δι' ὧν ἔλκειν ἐκ τῆς κοίλης φλεβὸς αἷμα δυνατὸν ἰῷ αὐταῖς. ἐκ τοῦ ἅπα-
ντος ἐχούσης ⟨ῶν ῥέον κὐτῇ τὸ αἷμα. τίνα δ' ἂν ὀχετὸν ἕτερον, εὕροι τις αἵματος, ἐξ ἅπαντος εἰς μήτρας φορόμε⟨ρ
ἀξιολογώτερον τοῦδε, δι' τίνος δ' ὅλως ἄλλου δυνατὸν αὐταῖς, ἐξ ἅπαντος ἕλκυσαί τι; καὶ εἰ μὴ μέγιστος δ' ἰῷ
ὁ ⟨ρ κοίλης φλεβὸς ὀχετὸς, ἀλλά τοι γ' ἄλλος οὐκ ἔσιν. αὕτη γὰρ μία μόνη φλὲψ τοῖς κάτω τοῦ διαφράγματος ἅ-
πασιν ἐξ ἅπαντ⟨ρ ὀχετεύει τὸ αἷμα. παντελῶς οὖν ἄτοπος ὁ λόγος αὐτῷ ὅτι. πῶς ⟨ρ καὶ ζῶον ὀργάζεσθαι
⟨ρ λόγῳ τὴν μήτραν. ἀλλ' εἰ καὶ ⟨οὖρ συγχωρηθείη, λυπηθήσεται μὲν ἀφορουμένη τῷ ἰδίων ὀρεκτῶν, ἴσως δὲ
καὶ ἀτροφήσει. καθάπερ φασὶν οὓς ὁρῶντας, φοίνικας πάσχειν. οὐ μὴν ὅτ' ὧν τὰς φρένας. οὔτ' ἐπ' ἄλλο
τι χωρίον ἀφίξεται. πῶς γὰρ ἂν τοῖς ἄλλοις κ ξηρότατον ὄζει τῇ ἱράσει, τὸ διάφραγμα. διὸ ⟨ρ δὲ ἡ μήτρα ἡ ⟨ρ 40
οὐ ξηραίνεσθαι φάσκοντας αὐτὴν, ὑγρῶν μορίων κοινωνίας. ἴσως δ' τις ἡμᾶς ἐρωτήσεται τὴν αἰτίαν, δι' ἣν
ἀνεσπασμένη τε καὶ παρεσπασμένη πολλάκις ἡ μήτρα φαίνεται. ⟨οὖρ γ' ἂν μαιβύτριαι λέγουσιν. ὥσπερ γο
καὶ ὅτι πολλάκις ⟨ῶν τῆς οἰκείας ἕδρας μηνούσης αὐτῆς, ὀδὲν ἧττον ὧν λαμβάνει τὰς γυναῖκας ὑδρικὰ συμ-
πτώματα. πειράσομαι δὴ τούτοις εἰπεῖν τ αἰτίαν, ἑπόμενος τοῖς ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημένοις. τὰς γάρ τοι τ
ὑστέρων ἐντάσεις, αἰτίας γίγνεσθαι φημί, τοῦ καὶ τὸν αὐχένα ταῖς ἀπομενίαις μάλιστα, ἀνεσπᾶσθαί τε καὶ πα-
ρεσπᾶσθ φαίνεσθαι. σωεσπᾶσθαι γὰρ ἀναγκαῖον ὅτι ταῖς μήτραις τὸν αὐχένα. τίς δ' ἂν αἰτία τοῦ τὰς μήτρας
ἀνεσπᾶσθ, τὲ καὶ παρεσπᾶσθ. ⟨οὖρ γὰρ ἔτι λείπει ⟨ρ λόγῳ. τῷ πῶς αὐτὰς καθηκόντων ἀγγείων ἡ πλήρωσις
ἅμα τοῖς ἀρτήμασιν αὐτῶν. ἀπεδείχθη γὰρ ἡμῖν ἡνίκα τὸν ἀφορισμὸν ἐξηγούμεθα, καθ' ὃν φησὶ, τ σπασμὸν
ὑπὸ κενώσεώς τε καὶ πληρώσεως γίνεσθαι. εἰς μὲν τὸ πλάτος τὲ, καὶ τὸ βάθ⟨ρ ἐκτείνειν τὰ τῶν πληρου-
μένων σώματα, βραχύτερον δ' ὀργάζεσθαι τὸ μῆκ⟨ρ. ὅσον οὖν βραχύτερον γίνεται, τοσοῦτον ὧν τῷ ἀρ. 50
χῷ ἀνασπᾶτ. κ γ' ὃν καὶ οὕς ὁ ἀρασίστρατος, ἐκ τοῦ πληροῦσθαι πνεύματος εἰς εὖρος ⟨ῶν διδόντας, ἀφαι
ρεῖν φησὶν τοῦ μήκους, καὶ δι' τοῦτ' ἀνεσπᾶσθαι. πόθεν οὖν ἡ πλήρωσις γίνεται τῶν τε φλεβῶν, καὶ τῶν ἀρ-
τημάτων, ἐκ ⟨ρ ὑδροχέσεως δηλονότι τῶν καταμηνίων. ἀφικνεῖται γὰρ ἄχρι τῆς μήτρας. εἴσω δ' οὐχ εἰσέρχε-
ται τὸ αἷμα. ποτὲ μὲν αὐτὸ παχύτερον, ἢ κατὰ τὸ σῶμα τῶν ἀγγείων γεγονός. ἔσι δὲ ὅτε μυσάντων ἐκείνων
ὥσε ⟨ῶν ταῖς φλεψὶ πληθύον ἐκείνας τὲ διατείνειν, διαβρέχειν τὲ τὰ πλησίον αὐτ ἀρτήματα, τῇ ⟨ρ τότων τά-
σει ἡ τὸ συνεχὲς αἱ μῆτραι σωαναστῶνται. ἐὰν μὲν δὴ ἰσορρόπως ἕλκοντα παντα χόθῳ, ἀπῇξηλίζε αὐ-
τῶν ἡ μετάστασις γίνεται. ἐὰν δὲ ἑτερορρόπως πῶς τὸ μᾶλλον ἕλκον, ἐκτείνονται. ὅκοιαι ⟨χ ὡς ζῶον πλανώ
μενον, ἄλλο τ' εἰς ἄλλον ἀφικνεῖται τόπον ἡ μήτρα ταῖς γυναιξίν, ἀλλ' ὑπὸ σωτάσεως ἀνελκομένη. καὶ λέ-
γων ἄν τις αὐτὸ μὲν τὸ σῶμα τῶν ὑστερῶν ἄπαθες εἶναι τὸ ἰσικαῦτα, τὴν δ' ἀσφαλῶ δὲ πάσχειν αὐτὰς ἕλκο-

μένας

μλίας ἄλλοτ' ἀλλαχόσε, πϖσικόντως ὁρᾶ. συμβαίνει γὰρ κὰι κατ' ἄλλα μόρια τϑ σώματος, ἢ τοιάυτη φαυτασία τῶν παθῶν, ὡς πολλάκις ἐξαπατᾶσθαι οὐ ἰατρους, οἰομένους πεπονθέναι τὸ διεσταλμένον. ἢ καμφθῆναι μὴ δυνάμενόν ἢ ἐκτανθῆναι. ⸋ οὕτω διδάσκων ὁ Ἱπποκράτης, ἐν τῷ πϖὶ ἀέρων βιβλίῳ ϰὴ τ' ⸌ τὰς μήτρας λεγομένης πλάνης ἐμνημόνδυσεν ὧν δ' ⸌ ἐπὶ γράψας. οἷς δ' ἂν εἰς τὸ πίσω κεφαλὴ μηδὲ ἐκπέσῃ, ὀλίγοισι δ' ἐκπίπτ⸌ιν, ὅτοι ἐκτανύειν δύνανται ⸌ τὸ σκέλος. ὅ τε ⸌ τὸ ἀέρων τὸ ἐκπεσόν. οὐ τέ τι κάρτα ⸌ τῆ ἰγνύῃ. ἀλλ' ἧκιστα τ' ἐκ παλαιοσίων, ὅτοι ἐκτανύσει ⸋ τὸ ⸌ τ' βαβῶνα. ⸋ τὸ ⸌ τῆ ἰγνύῃ ἀέρων. ὧν τότω ⸌ λόγω, κάί τοι μηδὲν τὶ πεπονθὸς, τὸ ⸌ τῆ ἰγνύῃ ἀέρων, ἐκ ᾗ πῶς τὸ ⸌ τὸν βαβῶνα κοινωνίας ἀδυνατεῖν ἐκτείνεσθαι φησίν, εἰθ' ἑξῆς ὠφελίμων ὁρᾶ. πϖσξωίνειν μοι ⸋ τόδε χρή. σύγχυσον γὰρ ϰὰι πολλοῦ λόγου ἄξιον. ϰὴ οὖν πλείονους λήθει. ὅτι οὐδ' ὑγιαίνοντες δύανται ϰατὰ τὴν ἰγνύην ἐκτανύειν τὸ ἀέρων, ἢν μὴ σωεκτανύσωσιν ϰὴ τὸ ⸌ τ' βαβῶνα ἀέρων. πλὴν εἰ μὴ πάνυ ἄνω ἄερωσιν τὸν πόδα. οὕτως δ' ἂν δύαιντο. οὐ τοίνυν ὁ δὲ συμκάμπτειν δύανται τὸ ⸌ τῆ τὴν ἰγνὺν ἀέρων ὁμοίως, ἀλλὰ πολὺ χαλεπότερον, εἰ μὴ συγκάμψωσιν, ⸋ τὸ ⸌ τ' βαβῶνα ἀέρων. ταῦτα πϖειπὼν ἐφεξῆς φησίν. πολλὰ δὲ ⸋ ἄλλα ⸌ τὸ σῶμα, τοιάυτας ἀδελφείας ἔχ⸌ ϰὰι κατὰ τὰς τῶν ὑδάρων ξωτασίας. ⸋ ⸌ μυδῶν χύματα. ϰὰι πλεῖστά τε ϰὰι πλείστ' ἄξια γιγνώσκεσθαι, ἢ ὡς πϱ οἴεται, ⸋ ϰατὰ τὴν τϑ ὠτόρου φύσιν, ϰὰι τὴν τῆς ξυμπάσης ϰοιλίης ϰὰι τὰς τῶν ὑδάρων πλάνας τε ⸋ ξωτάσιας. ὧν τάυτας ταῖς λέξεσι, πϖῦθετο μὲν εἰπεῖν ὁ Ἱπποκράτης πϖὶ τ' ⸌ τῆ ⸌ τ' ἰγνύλιν ἀέρων μὴ δυναμένου κινεῖσθαι ϰατὰ φύσιν. οὐ ⸌ τ' πεπονθέναι τὶ πάθος ἴδιον, ἀλλὰ τῇ ϰοινωνίᾳ τῇ πϖὸς τὸ ϰατ' ἰχίον. ἐμνημόνδυσεν δὲ ϰὴ τῶν ϰατὰ τὴν μήτραν σωτάσεων. ὅταν αὖτη μὲν ὅλη ἐφ' αὐτῇ μὴ μεθίσῃ. τεινομένη δ' ὑπόπινων ἑτέρων, ἕπηται τοῖς ὠτασωμένοις. ἁι μὲν οὖν διαστροφαὶ ⸌ μήτρας ϰατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον ἀϰολουθοῦσι ταῖς τῶν ἐμμελίων ὑδϱχέσεσιν. οὐϰ αὐτὰι τῶν πϖὶ τὸ σῶμα τϑ ζώου συμπτωμάτων αἰτίαι γιγνόμεναι. ϰοινὴν ⸌ αἰτίαν αὐτ⸌ ϰτώμεναι τὸ πλῆθος τ' ἐπεχομένης ἐμμελίου ϰαθάρσεϱ. ἁι δ' ἄνδυ τ' διαστροφῶν ἢ ϰὰι ⸌ ὑδϱχέσεως τῶν ϰαταμελίων ταῖς χϱδυούσαις γιγνόμεναι βλάβαι, διὰ τὴν ἐπίσχεσιν τ' ἀσθρίματος συμβαίνουσιν. πῇ δὲ τὴν ποσότητά τε ϰὰι ποιότητα τϑτε ϰαταμελίου ⸋ τϑ ἀσθρίματος, ἄλλοτ' ἄλλο συμπτώματος εἴδος αὐταῖς γίγνεται. ψύχειν μὲν γὰρ ὅλον τὸ σῶμα δυναμένου τϑ λυποῦντος αἰτίου, ϰαταψύχονται σφοδρῶς, ὡς μήτ' ἀναπνεῖν ἀιδϱτῶς, μήτε σφύζειν. παχέος δ' ὄντος ἢ δριμέος, οἱ ἀασμοὶ γίγνονται. ὀδυνμίαι δὲ ὅταν ἢ μελαγχολικώτερον. ὧς πϱ γε πάλιν λειποψυχίαι τε τῇ σφοδρότητι τῶν τάσεων ἕπονται, ϰὰι ταῖς ϰαταψύξεσιν. ϰὰι ταῖς τϑ σομάχου ϰαϰώσεσιν. ὄδυνον δ' ὅτι τὸ στόμα ⸌ τ' ϰαρδίης, ὧν τοῖς τοιούτοις λόγοις, εἰώθαμεν ὀνομάζειν στόμαχον, ὥσπϱ ϰὰν ταῖς στομαχικαῖς συνωπαῖς, ἅπασι τοῖς ἰατροῖς ἔθος ὄδιν, οὕτω χϱῆσθαι τῇ πϖοσηγορίᾳ. ὅσα δὲ ταῖς ἐμμελίοις ϰαθάρσεσιν ἐπεχομένοις ἀϰολουθεῖ συμπτώματα, ϰὰι γῶ ⸋ πϖὶ τούτων ⸌ ταεχόμενος εἰπεῖν τι, νῦν ἤδη, δίειμι τ' ⸌ ἀρχῶ, ἀφ' ὧν Ἱπποκράτης, ἐν ἀφοεισμοῖς ἔγραψεν ποιῆ σάμενος. ὧν ἐν ϰὰι τὸ δὲ ὄδιν. ἢν γυνὴ μὴ ϰύουσα, μὴ δέ τε τοκῦα γάλα ἔχῃ, τὰ ϰαταμήνια αὐτ' ἐπιλείπῃ. ἄνδυ δὲ τὸ γάλα ϰατὰ τοὺς πτϑοὺς φάνεσθαι, τῶν ϰαταμηνίων ἐπεχομένων ϰὰι τάδε σημεῖα, βάρους μὲν αἴσθησις, ἐν ὅλῳ ⸌ σώματι ϰὰι ἄσϰ, ϰὰι ἀνορεξίᾳ. ⸋ ἀνομαλίᾳ φειϰώδης. ἐὰν δὲ χωεὶς φείϰης ἀνομαλίᾳ τὶς ἢ ϰὰι ἄσϰ, ϰαίτινων ἄλλοιότων ὑδϱθυμίᾳ, σκέψασθαι ϰέλδυσον τῇ μαῖαν ἀψαμένῃ τϑ τῆς μήτρας αὐχένος· εἰ γὰρ ἄνδυ σκληρότητος μεμυϰὼς ἦ, λυήσεως ταῦτ' ὄδι σημεῖα. τινὲς δὲ αὐτῶν ⸋ τῇ προφῇ ἐμοῦσιν. ἐδίσσί τε γῇ ἢ ἄνθρακας ἐσβεσμένους. ἢ τινὰ τοιαῦτα. τὸ μὲν τοι μετὰ σκληρότητος μεμυϰὸς στόμα τϑ ⸌ μήτρας αὐχένος, πάθος εἶναι τὶ ϰατὰ τὴν μήτραν σημαίνει. ϰὰι χϱὴ σκοπεῖσθαι τὴν μαιδύτριαν ὀν ὅπ μόρος ⸌ παρέστασθαι τε ϰὰι αὐέστασθαι ⸌ ϰατ' ἐϰεῖνο γὰρ ὄδιν ὁ πεπονθὼς τόπος τῆς ὑσϱάς. ᾠίαις δὲ ⸋ διασημαίνει τὶ ϰατ' ἐϰεῖνο τὸ μόρ⸋ ἄλγημα μετὰ βάρους. ὀρχεται δὲ ϰὰι εἰς ἰχίον τὸ ἄλγημα. ϰὰι τὸ ϰατ' ὀὐθὺ σκέλος αὐτὸ χωλδύει ϰατὰ τὴν ὁδοιποϱίαν. ϰὰν πολλῷ χϱόνῳ τὰ ϰαταμήνια ϱευφθῇ, ϰὰι μὴ δὲ μίαν ϰύησιν ὁ ἰατρὸς τῇ γυ
40 ναιϰὶ πϖοσαγάγει, φαίνεταί τις ᾠίοτε ϰατὰ τὸν ϱηνεῶνα παρὰ φύσιν ὄγϰος, ὠδλεϰνύμενος δ⸌ᾳ βάθους εἶναι τὶ φλεγμαῖνον. ᾠίαις δὲ ϰὰι φυματώδης ὄγϰος ἐγείρεται, ϰατὰ τὸ ⸌ ὡρᾶς τϑ ϱηνεῶνος, οἷοι ϰὰι τοῖς ἀνδϱάσι γίγνονται ϰατὰ τὸ χωείων ⸋ ⸌ ϱ. ϰαί τινι διεπύησεν, ϰὰι τομῆς ἐδέηθη. ϰατὰ ⸋ ⸌ γοῦν τὸ μέρ⸋ ϰὰι ϰῶλον οἷσθα ἐμὲ ἐϰπυήσαντά τε ϰὰι τμηθέντα. ᾠίοτε μὲν ἀγνοοῦντων ὁ τέμνουσιν τῶν ἀπειροτέρων ἰατρῶν. ἔσί δ' ὅτε ϰὰι γιγνωσϰόντων. ϰὰι ⸌ αὐτ' ἰάθη τὰ οὕτως ἐϰπυήσαντα ϰῶλα ῥᾳδίως. ἁι δὲ ϰατὰ τὴ μήβαν τομαὶ, δυσχϱέστϱον εἰς σύμφυσιν ὀρχόντα, τοιαῦτα μὲν οὖν ἕπεται συμπτώματα ταῖς τῶν ϰαταμελίων ὑδϱχέσεσιν. ϰὰι χωεὶς τούτων, ἀλγήματα ϰατ' ὀσφῦν ϰὰι πράχηλον ϰὰι βρέγμα. ϰὰι τὰς τῶν ὀφθαλμῶν βάσεις. πυρετοί τε ϰαυσώδεις. ϰὴ οὖρα μελαινόμενα μετ' ὀρυθροῦ τινος ἰχῶρος, ὥσπϱ εἰ ϰρεῶν νεοσφαγῶν πλύμμασί μίξαις ἄσβόλιν. ᾠίαι δὲ ϰὰι δυσουροῦσι, ⸋ ἰσχουροῦσι. ὅτ' ἂν δ' ἔν τι τοιοῦτον ἴδ⸌ς ὧν γυναιϰῶν, ὑπόπτδυε ⸌ τὰς μήτρας εἶναι τὴν οἷον ῥίζαν αὐτῶν. ἐὰν δὲ ϰὰι ϰατ' ἄλλον τινὰ τόπον τϑ σώματος, ἔϰπεισις ἅματος ἢ
50 φλεγμονή τις ἦ, ἢ ὀρυσίπελας γένηται, πωσθάνεσθαι χϱὴ πϖὸς ⸌ ἐμμήνου ϰαθάρσεως. οὐδ' ⸌ γὰρ τούτων γίγνεται ταῖς ἀμέμπτως ϰαθαιρομέναις. ταῖς μὲν οὖν ὧν ἰσχέσεσι τῆς ἐμμήνου ϰαθάρσεως, τοιαῦτα τὰ ὑπίσθια ὧν γίγνεται συμπτώματα. ταῖς δ' ἀμέτροις ϱηνώσεσιν, ἄχροια, ⸋ ποδῶν οἴδημα ϰὰι ὅλον ὑποίδειν τὸ σῶμα. ⸋ μοχθηϱῶς πέσσειν τὰ σιτία ϰὰι φάυλως ὀρέγεσθαι. ϰὰι πάνθ' ὅσα δ' ἰ ἅματος ἄμετϱον ϱηνώσιν εἰωθὼν ἕπεσθαι συμπτώματα. ϰὰν ὀξ ἀιμοῤῥοΐδος, ἢ τινος ἄλλης ἀιμοῤῥαγίας ἡ ϱηνωσις ἕπεται. ϰὰι χωεὶς δὲ τϑ πεπονθέναι τὰς μήτρας, ὁ ϰαλούμενος ῥοῦς γυναιϰεῖος ὄδιν ὅτε συμβαίνει ταῖς γυναιξίν, ὅλου τϑ σώματος ἐϰαθαιρουμένου τε ϰὰι ϰενουμένου δι' αὐτῆς. ὥσπϱ ᾠίοτε ϰὰι δι' ἀνεφρῶν ἐϰϰενοῦται. ϰὰι γίγνεται ⸋ ⸌ μάλιστα ταῖς ἀπαλοσάρϰοις τε ϰὰι φλεγματώδεσι, ἃς ϰὰι χωεὶς τϑ ψαῦσαι τῆς μήτρας, ἰασάμεθα διὰ τῶν ⸌ ϖαντὸς σώματος βοηθημάτων. ἔσιν δὲ τὸ ϰενούμενον, ᾠίοτε μὲν ὀρυθρὸς ἰχὼρ, ἔσιν ὅτε δ' ὑδατώδης ἢ ὑποχϱὸς εἰ δ' αἷμα ϰαθαϱὸν ὡς ἐν φλεβοτομίᾳ φαίνοιθ', πϱόσεχειν ἀϰειβῶς μὴ τις ἀνάϱϱωσις γέγονεν ἐν τῇ μήτρᾳ. συμ

βαίνει δ' ὡς τὸ πολὺ κατὰ τὴν αὐχένα μᾶλλον, ἢ ἀλλαχόθι τὰς ἀναβρώσεις αὐτοῖς γίγνεσθαι. διαγινώσκοντι δὲ τοῖς φρομμύοις ἐχώρησιν, ἀεὶ βυθιώτεραι, κατὰ δὲ τὸ σόμιον τ' αὐχένος, οὐ τούτοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἀφῆς. ἐκκείνεται δ' ἅμα καὶ τῶν λυσσῶν φύσις, ἀνασομουμένων τῶν κατὰ τὸν αὐχένα φλεβῶν. εἰ δὲ κύσις γυναικὸς ἀξαίφνης ἐχνοὶ γεννηθεῖεν οἱ πυθοὶ, πρόσθεν τοῦτο ἐκτρώσειν. διόνυμα γ' κυούσης ὁ ἕτερος πυθὸς ἐχνὸς γεύομενος, ἐκτρωθήσεσθαι σημαίνει τὸ ἕτερον τῶν ἐμβρύων. καὶ τοὐπίπαν τὸ μὲν ἄρρεν, ὁ δεξιός. τὸ δὲ θῆλυ, ὁ ἕτερος. ἐπειδὴ τὰ μὲν ἄρρενα τοὐπίπαν ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τῶν μητρῶν λυίσκεται. τὰ δὲ θήλεα, ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, καὶ σπάνιον ὅτι τὸ ἐναντίον, ὡς κἀπὶ τῶν ἄλλων φαίνεται ζώων, οἷς ἡ φύσις ὅτι διδυμόζηκος. αἶγες τε γὰρ πολλαὶ, καὶ πρόβατα, τοιαῦτα καὶ τῶν ἄλλων τετραπόδων ζώων ἐκ ὀλίγα. εἰ δὲ λυίσκοιτο μὲν ἑτοίμως ἡ γωνὴ, δίμοιρον δὲ καὶ τρίμοιρον, ἢ τετράμοιρον ἐκβάλλη τὸ λύημα, πρὸς τὰς κοτυληδόνας αὐτῇ τῶν μητρῶν, ὑγρότης φλεγματώδης ἀθροίζεται, δι' ἣν ἡ τῶν γεννωμένων ἐν τοῖ χωρίῳ, φλεβῶν τε καὶ ἀρτηριῶν συμφυσις τοῖς σόμασιν τῶν καθεκτικῶν εἰς τὴν μήτραν ἀγχόνην, ἄδηλον ὅτι, ὡς μὴ φόρειν τὸ τ' κυουμένου βάρος ἀλλ' ἀρρήγνυσθαι ῥᾳδίως. ὥσπερ ὀλίγα τῶν δι' ἧς ἕδρας ἐκκενουμένων, σημεῖα τῶν πλησίον αὐτῆς ὅτι τόπων πεπονθότων. τὰ πλεῖστα δ' αὐτῶν, ἐντέρων, καὶ τῆς γαστρὸς καὶ τοῦ παλμοῦ, καὶ τοῦ ἥπατος, ἐκ ὀλιγάκις δὲ καὶ τῶν ἐν ὅλῳ τοῦ σώματι ἕσι χυμῶν γνωρίσματα. ἡ τὸν αὐτὸν τρόπον ὀλίγα τῶν κατὰ τὸ ἀισθητὸν ἐκκενουμένων, ἴδιον αὐτοῦ πάθος ἐνδείκνυται. τὰ πολλὰ δὲ λύσεως νεφρῶν, ἥπατός τε καὶ παλμοῦ καὶ πνεύμονος καὶ θώρακος. καὶ τῆς ἐν ὅλῳ τοῦ σώματι διαθέσεως τῶν χυμῶν, ὅτι σημεῖα. διορίζεται δὲ τοῖς ἄλλοις ἃ σωτηρίου εἴπομεν ἑκάστῳ μορίῳ πάσχοντι, τό γε μὴν αἰσθητὸν αὐτὸ πεπονθέναι γνωρίσεις, ἐκ τῶν δὲ τῆς μὲν ἑλκώσεως αὐτοῦ, γνώρισμα σαφὲς, ἡ ὀδυνη κατ' αὐτὸ γεννωμένη, μετὰ τοῦ κατὰ τὰς οὐρήσεις ἐκπίνεσθαί τι τῶν σωτηρίου ὄντων τοῦ ἕλκει. καὶ διακείνεταί γε ταῦτα τῶν ἐκ κύσεως φρομμύων τῷ φθάνειν αὐτὰ κατὰ τὴν πρώτην ἔξοδον ὑδροφαίνεσθαι. τὰ δ' ἐκ τῆς λύσεως, ἀναμεμίχθαι τοῖς οὐροις. ἀλλὰ καὶ δ' ἀνίσταται καὶ τὰ τὰς οὐρήσεις σωτηρίως, τὰ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ἕλκη. καὶ μᾶλλον ὅτ' ἂν ἀχλυθείσης ἐφελκίδος, ἢ ῥύπου, καθαρᾶ ᾖ ἕλκη. πολὺ δὲ μᾶλλον ἅτε φλεγμονὰς τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα χωρὶς σημείου διαγιγνώσκεται. πρὸς δὲ γονορροίας τε καὶ πριαπισμοῦ διελθεῖν ὧδε πλέον ἄμεινον. ἡ μὲν δὴ γονόῤῥοια, σπέρματος ἀπόκρισις ὅτι, ἀκόσιος, ἔξεσι δὲ καὶ ἀποαίρετον ὀνομάζειν. ὥσπερ καὶ σαφέστερον ἀπόκρισιν σπέρματος σωτηρίως γιγνομένην, χωρὶς τῆς κατὰ τὸ αἰσθητὸν φύσεως. ὁ δὲ πριαπισμὸς αὔξησις εἰς μῆκος τε καὶ κύκλον ὅτι ὅλου τ' αἰσθητοῦ, χωρὶς ἀφροδισίου προθυμίας ἢ τινος ὁρμασίας ὠθητήτου. ἰαθάπερ ἐνίοις γίγνεται, καὶ κοιμωμένοις ὑπῆιος. οὕτω γὰρ αὐτὸν ὠνόμασαν τινες. ἔνεσι καὶ σωτηρίου αὔξησιν μόνιμον τοῦ αἰσθητοῦ, ἢ ἐξοίσουσιν μόνιμον, ὠνόμασται δὲ παρωνύμως ἀπὸ τοῦ πριάπου δηλονότι. ὁ γὰρ ἐκεῖνον ὡς φύσει τοιοῦτον ἔχοντα τὸ αἰσθητὸν, οἱ ἄνθρωποι, πλάττουσί τε καὶ γράφουσιν. τὸ δὲ τῆς γονορροίας ὄνομα, προφανῶς ὅτι συνθετον, ἔκ τε τῆς γονῆς, καὶ τοῦ ῥεῖν. ὀνομάζεται γὰρ τὸ σπέρμα καὶ γονὴ καὶ γόνος. ὥσπερ δὲ καὶ τ' ἄλλα πάντα τὰ ἐκ τ' σώματος ἡμῶν ἐκκρινόμενα, κατὰ δίτην τρόπον ἔσχε πάσχει ποτὲ μὲν ἐκ τῶν περιεχόντων αὐτὰ σωμάτων ἐκκενούμενα. ποτὲ δὲ αὐτομάτως ἐκρέοντα δι' ἀρρωστίαν τῶν αὐτῶν σωμάτων οὐ κατεχόμενα, ὅτως καὶ τὸ σπέρμα. τῆς μὲν γὰρ φύσεως ὄργον ὅτι ὑπὸ τῶν τοιούτων ἁπάντων, ὡς πρὸ τὸ ἐκκενεῖν ὧν τοῖς προσήκουσι καιροῖς οὕτω καὶ τὸ κατέχειν. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐκκενεῖν γίγνεται, τοῦ μὲν πόρου τῆς ἐκκρῖσις ἀνοιγνυομένου, τοῦ δ' ἄλλου λύτους προδιελλομένου τε καὶ ὠθουῶντος ὧν τὸν αὐτογόνα πόρον, ἅπαν τὸ προδιεχόμενον ἐν τῇ κοιλότητι. τὸ δ' ἴσχεσθαι διαμένοντος μὲν, ἐν τῷ ἐκκλεῖσθαι τοῦ πόρου, μὴ δὲ μιᾶς δὲ εἰς τὸ προδιεχόμενον ἐκ τοῦ προδιέχοντος ὥσεως γιγνομένης, ἀλλὰ τοὐναντίον ἅπαν, προδιοδῆς τε καὶ ἐρατήσεως. οὕτως μὲν ὑπὸ τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων, ἅτε ἐκκείσεις καὶ ἐκ κατοχὴ γίγνονται τῶν προδιεχομένων ὑγρῶν ἐν τοῖς κοίλοις ὀργάνοις. ὑπὸ δὲ τῶν παρὰ φύσιν, ἐκ μὲν ἐποχὴ, δι' ἀῤῥωστίαν τῆς ἐκκριτικῆς δυνάμεως. ἐκ δὲ ἐκκείσεις δι' τὴν τῆς καθεκτικῆς ἀδῳότητα, ἢ τινὰ διάθεσιν ὁμοίως τῇ κατὰ φύσιν ἐκκριτικῇ, λυνοῦσαν τὰ μόρια. καθάπερ ἐπ' αὐτῶν τῶν σπερματικῶν ἐν ὑδηλιψίαις τε συμβαίνει καὶ τοῖς ἄλλοις σπασμοῖς ὁπόταν βιαίως γεννηθῶσιν. ὁρῶμεν δὲ καὶ καθ' ἕτερα μόρια, τοὺς σπασμοὺς, οἷον χεῖρας, ἢ πόδας, ἢ δακτύλους. ἔνιοτε μὲν ἅμα τῷ παντὶ σώματι σπωμένων γιγνομένους. ἔνιοτε δὲ μόνον παρόντων. ἐδηλὸν δ' ὅτιν ἄλογον, ἐν τοῖς σπερματικοῖς ἀγγείοις ποτὲ μόνοις γίγνεσθαι τοιαύτην διάθεσιν, ὥς πῃ γε καὶ τῆς γονορροίας ἀνάλογον ὄρον ἐκκείσεσιν ἀκόσιοις. ὅταν ἡ κατέχουσα δυνάμις αὐτὴ παραλυθεῖσα τύχη. γονόῤῥοια μὲν οὖν, τῶν σπερματικῶν ὀργάνων ὅτι πάθος, οὐ τῶν αἰσθητῶν, οἷς ὁδῷ χρῆται πρὸς ἔκρουσιν ἡ γωνὴ. ὁ πριαπισμὸς δὲ, σαφῶς τοῦ αἰσθητοῦ φαίνεται σύμπτωμα. δυνατὸν δ' ὅτι καὶ μηδὲν αὐτοῦ πεπονθότος ἴδιον ἐξαίρετον πάθημα, τῶν ἀρτηριῶν εἶναι μόνον, τοιαύτην ἰσχούσῃν διάθεσιν ἔνιοτε παρὰ φύσιν, ὁποία αὐτοῖς συμβαίνει ὅτε ἡ κατὰ φύσιν ἔντασις ἐγίγνετο τ' παντὸς αἰσθητοῦ. ὅτι μὲν γὰρ ὑπὸ πνεύματος ἐξοιδίσκεται, πρόδηλον ὅτι τεκμαιρομένοις τοῖς τάχει τ' ὀγκώσεώς τε καὶ συστολῆς. ὑγρὸν γὰρ οὐδέν, οὕτω ταχεῖαν ἐφ' ἑκάτερα τὴν μεταβολὴν οἷόν τέ ὅτι ποιεῖσθαι. τότε δ' ὅτως ἔχοντος, καὶ φαινομένου, ἐν ταις ἀνατομαῖς ἀρτηριῶν μεγάλων, εἰς μικρὸν μόριον, τὸ αἰσθητὸν ἐμβαλουσῶν, φαινομένης δὲ καὶ τῆς οὐσίας τ' αἰσθητοῦ τοιαύτης ὁποίαν οὐδ' ἐν ἄλλο μόριον ἔχει. σῶμα γάρ ὅτι πνευρῶδες, τὴν ἰδέαν συνεχῶδες ὅλον, χωρὶς τῆς καλουμένης βαλάνου, τί ἂν ἄλλο τις γνοῖη σαφὲς, παρὰ τὸ πληρούμενον ἀτμώδους πνεύματος ἐκ τῶν ἀρτηριῶν ὑδρέοντος, τὸν μὲν ταῖς ἐντάσεσιν ὄγκον ἴσχειν, καὶ διὰ ὅλου τ' βάλανον ἴσον ἀεὶ τὸ μέγεθος ἔχειν. ὅτι τὸ συνεχῶδες αὐτῇ πνεῦμα, οὐκ ἐνυπάρχον. τίς δ' ἂν αἰτία τοῦ ἐπὶ τὰς ἀφροδισίους ὁρμὰς ἐντείνεσθαι τὸ αἰσθητὸν, ἢ τις καὶ κοιμωμένοις, ὅταν ὑπῆιοι κατακείμενοι θορμανθῶσιν τ' ὀσφύϊ. εὑρεθείσης μὲν αὐτ', ἐλπὶς ὅτι κὴ τὴν τ' πριαπισμοῦ διάθεσιν εὑρήσειν ἡμᾶς. ὅτι μὲν γὰρ ἅπτι ἐκ τῶν ἀρτηριῶν, ἢ ἐκ τοῦ συνεχῶδους πνεύματος, τῇ ἀρχὴν αἰτίαν, ἢ καὶ συναμφοτέρου μεταβολὴν τινὰ χρόνου ἐκ τῆς ἐμπροσθεν κατασάσεως, ἀναγκαῖον ὅτι γίγνεσθαι τὴν πλήρωσιν αὐτικρυς δηλον. ἐξ ὁποτέρου δ' αὐτῶν μᾶλλον, ἢ εἰ καὶ ἐξ ἀμφο-

ὀξ ἀμφοτέρων, ἐφιξῆς σκοπῶμεν, ἀρχὴν τοῦ λόγου τὴν δὲ θέμενοι τὰ μόρια τοῦ σώματος, ἢ διαπλάσασά τε καὶ τελειώσασα φύσις, ἐργάσατο χωρὶς διδασκαλίας, ὧδὶ τῆ οἰκείαν ὠφέλειαν ὀρέγειν, ⸂Βάσανον γε τούτου μεγίστην ἐποιησάμην ποτὲ βρέψας ἔριφον, ἄνδρα τοῦ θεάσασθαί ποτε τῆ κυήσασαν. αἴγας γὰρ ἐγλιμούνας ἀνατεμὼν ἕνεκα τῶν ἐζητημένων θεωρημάτων τοῖς ἀναζωμικοῖς ἀνδράσιν πρὸς τῆ ⸀ τὸ κυούμενον οἰκονομίας, εὑρὼν ποτὲ μὲν γυναῖον τὸ ἔμβρυον, ἀπέλυσα μὴ τῆ μήτρας ὡς πρὸ εἰώθαμεν. ἀρπάσας δὲ πρὶν θεάσασθαί τινα λυήσασαν, εἰς οἶνον μέν τινα κομίζας κατέθηκα. πολλὰ μὲν ἔχοντα λεκάνια. τὸ μὲν οἶνος. τὸ ⸀ ἔλαιον. τὸ δὲ μέλιτος. τὸ ⸀ γάλακτος. ἢ ἄλλο τινὸς ὑγροῦ, πλῆρες. ἐκ ὀλίγα δ' ἄλλα τῶν δημητρίων καρπῶν, ὡς πρὸ γε τὴν τῶν ἀκροδρύων, ἐθέσάμεθα δὲ τὸ ἔμβρυον ἐκεῖνο, πρῶτον μὲν βαδίζον τοῖς ποσὶν, ὡς πρὸ ἀκηκοὼς, ὠνείρατο ἔχειν τὰ σίελη. δεύτερον δ' ἀρασειόμενον τῶν ἐκ τῆ μήτρας ὑγρότητα. ⸀ βίτον ὧδὶ τόδε, κυησάμενον ἐνὶ τῶν ποδῶν, τῶν πλευρὰν, ἐπ' ὀσμώμενον εἰσβολὴν αὐτὸ, τῶν κειμένων ἐν οἴκοις ἐκάστοις, ὡς δὲ πάντων ὠσμᾶτο, τοῦ γάλακτος ἀποδράσαν, ᾧ ᾧ καὶ ἀνειλικρᾴγαμεν ἅπαντες, ἐναργῶς ὁρῶντες, ὅπερ Ἱπποκράτης ἔφη. φύσιος ζώων ἀδίδακτοι. ⸀ δοκῶ ⸀ ἀνεθρέψαμεν ἐκεῖνο τὸ ἐρίφιον. εἰσβολή τε προσφερόμενον ὕσδορον, ὃ τὸ γάλα μόνον, ἀλλὰ τῆ ἄλλα τινὰ τῶν κειμένων. ὄντος ἢ τ' καιρὸς καθ' ὃν ἀφηρέθη τῆ μητρὸς ὁ ὄρίφος, ἐγγὺς τῆ εἰρημένης ἡσημερίας, μετὰ δύο πῶ μῆνας εἰσενεγκάμενον αὐτῷ μαλακὸς ἀκρέμονας θάμνων τε καὶ φυτῶν, ὧν πάλιν ⸀ αὐτῶν ὀσμησάμενον ἀπάντων, ᾠήθη μὴ δυθέως ἅπεσθαι. πινῶν ἢ ἤρξατο γεύεσθαι, τῆ γευσάμενον ὡς τῆ ἐδωδὴν ἔβαλε τῶν τῆ ταῖς μεγάλαις ἀξιοσημάντων. ἀλλὰ δῆλον μὲν ἴσως, μικρὸν. ἐκεῖνο ἢ μέγα. τὰ γὰρ φύλλα καὶ δὴ μαλακὰς ἀκρέμονας ἀφαγὼν, κατέπιεν. εἶτ' ὀλίγον ὕσδορον, ὧδὶ τὸ μηρυκάζειν ἤλεγεν, ὃ πάλιν οἱ θεασάμενοι πάντες, ἀνεβόησαν ἐκπλαγέντες ὧδὶ ταῖς τῶν ζώων δυνάμεσιν. μέγα μὲν γὰρ ἦ καὶ τὸ πεινῆσαν, διά τε τὸ τόμαζος καὶ τῆ ὀδόντων προσφορέσθαι τῆν ἐδωδήν. ἀλλ' ὅτι τὸ κατατεθὲν εἰς τὴν γαστέρα, πρῶτον μὲν ἀναφορέμενον εἰς τὸ στόμα πρόσηκεν, ἔπειτα λεαίνειν ἐν αὐτῷ μαστώμενον ἐν χρόνῳ πολλῷ, καὶ μετὰ ταῦτα, κατατίνειν μηκέτι εἰς τὴν αὐτὴν κοιλίαν, ἀλλ' εἰς ἑτέραν, ἱκανῶς ἡμῖν ἐφαίνετο θαυμάσιον εἶν. πρὸ ὁρῶσι δ' οἱ πολλοὶ τὰ ζιαῦτα τῆ φύσεῃ, ὁρῶντες, μόνα τὰ ξένα θεάματα θαυμάζοντες. ἐπεί τοι πῶς τὸ θαυμαστὸν, τὸ οὖν μὲν ἀνατομικωτάτοις τῶν ἰατρῶν ζητεῖν, ⸂πῶ τίνος μὲν ἐκτείνεται τὸ δὲ τὸ αἷθριον. οἷον φορὲ τὸ ἰκτ' ἰχίου, ⸂πῶ τίνος ἢ κάμπτεται. τίνων δ' εἰσὶν οἱ ἑφ' ἑκάτερα πῶς τὸ πλάγιον ἀπάγοντες αὐτό. καὶ τίνων οἱ προεισρέφοντες ἑκατέρωσε, τὸ δ' ἐρίφιον ἰῶ αὖ ἐθελήσῃ λύπησιν ἑκάστης διαρθρώσεῃ, δυθέως ἐργάζεσθαι καθάπερ γε καὶ οὗτοι ἀνθρώπους αὐτούς. καί τοι γ' ἀγνοοῦντας ⸂πῶ τίνος μυὸς ἑκάστη γίνεται κίνησις. ὧδὶ γὰρ τῆ γλώτταν κινήσεῃ, ἵν' ὡς ἐν παραδείγματι τούτοις μνημονεύσω, πῶς ἄν τις θαυμάσειεν, οὗ μὲν ἀνατομικὸς διαφωνοῦντας ἀλλήλοις εὑρὼν, ἑ μόνον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν μυῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἐνεργείας αὐτῶν. τῆ ⸀ φύσιν εὑρὼν, τὰ παιδία διδάσκοντα, ὅπως μὲν μιμήσηται τῆ φωνῆ, ἢ τινὰ τῶν ἄλλων. ὅπως δὲ τῆ γλώτταν κινήσεῃ, καὶ διὰ τίνων μυῶν ἐργάσηται τῆ αὐτῆ φωνῆ, ὅτω δὲ καὶ πρὸς πάσης τῆ ἄλλων φωνῆς τε καὶ ἀναπνοῆς, καὶ σιωπῶντι φάναι τῶν προαιρετικῶν ἐνεργειῶν, θαυμάσειεν ἄν τις τὸ τῶν ὀργάνων αὐτοδίδακτον. ἑ μικρὰς δὲ ἔν ἑδὲ πρὸς τούτων τῶν ἐνεργειῶν διαφωνίας γεγονυίας τοῖς ἀνατομικοῖς ἀνδράσιν, ὅπως τε γίγνονται, καὶ δι' ὧν ἕνων ὀργάνων, ὅμως ἀναπνεῖ, καὶ φωνεῖ πάντα τὰ ζῶα μετὰ τῆ πρώτην γένεσιν δυθέως. ἑδὲν δὲ θαυμαστὸν ὅτι ⸀ τὰ γυναικεῖα μόρια, τῆς ἐνεργείας, ὧν χάριν τοῦ ζῆν φύσεῃ, ἐγίγνετο, γιγνώσκειν δυθέως ἐξ ἀρχῆς. ἐπεὶ ⸂πῶ τί συλλαβεῖν μὲν ἡ μήτρα τὸ σπέρμα, μεμνῆσθαι ἀκριβῶς ἄχρι τοῦ τελειωθῆναι τὸ ἔμβρυον. ἀνοίγνυσιν ἢ ὧν πλεῖον, αὐτοῦ τελειωθέντος, ἀνοίξασά τε δι' αὐτὸ ὄσδον, τὸ ἔμβρυον ἐκκείνει, καταφρονεῖται ἢ καὶ ταῦτα, ζῷ σωτηρίᾳ ἢ θείας, καὶ πρόσεστι ζῆς πολλοῖς, ὡς τὸ μηδὲν ἐθικῶσι θαυμάζειν ἃ τὰ θαυμαστὰ κατ' ἀλήθειαν, ἀλλὰ τὰ ἀσυνήθη αὐτοῖς ὁρώμενα. τί γὰρ ἂν εἴη τῇ φύσει θαυμασιώτερον, τ' μυσὶν ἢ ὅλοις ἐννέα μεμυκέναι τὸ τ' μήτρας στόμιον ὅτως ἀκριβῶς, ὡς μηδὲ πυρίᾳ μήλης πρᾶσ' ἐχειν. τελειωθέντος δὲ τοῦ λυϊσκομένου διάστασιν ἴσχει τηλικαύτην, ὡς ὅλον τὸ ζῶον ἐξορχεῖσθαι δι' αὐτό. ὄχουν ἀπιστεῖ τις αὐτοδίδακτον εἶν καὶ τὴν τῶν ἀισθήσεων δύναμιν. ὡς τε τὸ συειγῶδες ἐκεῖνο σῶμα τὸ νοτερῶδες τῆ ἰδέαν, ὅτ' ἂν ὦσι σωτηρίαν ὁρμήσῃ τὸ ζῶον, δυθέως διίστασθαι, φυσικῶ ἔχον τὴν διαστέλλουσαν αὐτὸ δύναμιν, ὡς πρὸ ἡ καρδία τε καὶ ἀρτηρία, πλὴν ὅτι διαπαντὸς ἐκεῖνα μὲν κινεῖται, διότι ⸀ τῆ ὠφελείας αὐτῶν ἀεὶ χρήζομεν. τὸ διαπαντὸς ἢ τὸ συειγῶδες νοτερὸν κινεῖται, ἀλλ' ὅταν ἡ χρεία καλεῖ. διαστελλομένου ἢ αὖτ', τὸ ἐκ τ' ἀρτηρίαν ἔπεται πνεῦμα καθάπερ ὁ πνεύμων, ζῷ θώρακι τῇ πρὸς τὸ κινούμενον ἀκολουθίᾳ. δύναται τὸ δ' ἄνπις ἴσως ⸀ ταῖς ἀρτηρίαις ἀνατιθέναι τῆ δύναμιν τοῦ πληροῦντος πνεύματος τὸ συειγῶδες νοτερὸν, ὅτ' ἂν ὁρμήσῃ τὸ ζῶν, ὧδὶ σωτηρίαν. ἄμεινον ἢ πολὺ τ' νοτερὸν φάναι τῆ ὠφέλειαν εἶν τούτῳ, τ' τ' ἀρτηρίων. εἰ γε τὰς ὠφελείας, ἐκ τῆ τ' μορίων οἰκείας οὐσίας, δεῖ ἐκ τῆ θέσεῃ σύλλογον ὅτι γίνεσθαι, τῆ τῷ τε καρδίαν, εἰ καὶ κατ' ἄλλο τί μόριον ἔκειτο τῶν αὐτῶν ὠφέλειαν ἔχειν, ἦπέ τε ⸀ κωλῶα, καὶ τἄλλα πάντα. ⸀ τὰς ἀρτηρίας δὲν ὠφέλειν ἅπαντι μορίῳ τ' σώματος, σύλλογόν ὅτι τῆ αὐτῶν ὠφέλειαν ἔχειν, ὡς πρὸ τῆ φαίνονται. καθ' ὅλα γέ τοι καιρὸν, ἐκ καθ' ὅλον τὸ ζῶον ἀρτηρίαι διατείνουσι πρὸς πλησίους ἀλλήλας. ὡς τ' ἐκ εἰκὸς ὧδὶ τὰς εἰς τὸ αἰσθητὸν ἐμφυομένας ἀρτηρίας, ἄλλως ἵνα δύναμιν ὧδὶ κτᾶσθαι πρὸς τῆ ὠφέλειαν τοῦ σώματος προϋπάρχουσαν αὐταῖς. ἀλλ' εὐρύτερα ἔχειν τὰ στόματα τῶν ἄλλων ἀρτηριῶν, σύλλογον εἰς τάχος ἢ πῶς τὸ κινούμενον ἀκολουθίας πρεσκυλισμένας. ἀεὶ γὰρ ἡ φύσις φαίνεται τὸ χρήσιμον ἑκάστῃ τῶν ὠφελειῶν, παντάχοθεν ἐκ πληροῦσα δύναμιν δὲ ὠφελείας, ἐξαίρετον δὲ μίαν ἴσχειν ἑτέραν, ὅταν εἰς τὸ αἰσθητὸν ἀφίκοντα. θορυβηθείσης μὲν τι ἢ ὀσφύος, σύλλογον ὅτι θορυβοτέρας τε γίγνεσθαι τὰς ἀρτηρίας, ἀναστομοῦσθαί τε μᾶλλον, ὡς τε καὶ ⸂πῶ πολὺ πνεύματος οὐκ ὀλίγῳ οὐσίαν, εἰς τὸ συειγῶδες νοτερὸν, ὑφ' ἕ κατ' ὀλίγον πληρόμενον ὠτείνεται τὸ αἰσθητὸν, ὡς ἂν ὅλης ἢ οὐσίας αὐτοῦ, ⸂πῶ τὸ συειγῶδες ὑπερχόσης νοτερὸν. τούτων ἡμῖν ἐγνωσμένων, ὧδὶ τῆ τοῦ πριαπισμοῦ διάθεσιν ἔλαβομεν. ὅτι μὲν γὰρ ἡ τοι ⸂πῶ τὰ σώματα τῶν ἀρτηριῶν θορυβούμενα γίνεται τὸ πάθος, ἢ κατὰ τὸ συειγώδες νοτερὸν, ἀτμῶδες πνεῦμα ὑπενήσαν, ἐκ τῶν προεγνωσμένων φαίνεται. πότερον δ' αὐτῶν μᾶλλον ἄνπις

ἀιτιάσαιτο, ζητητέον. ἐμοὶ μὴ δοκεῖ, κατ' ἀμφότερα μὲν, γίγνεσθαι. πλεοναλίης δὲ, τοῖς τῶν ἀρτηριῶν σώμασιν σύρωσμοῖς ἕπεσθαι. ῥᾷον γὰρ σύρωσθῆναι ταῦτα, τὸ πνεῦμα φυσῶσθαι δ' ἐν τοῖς συειγμώσθαι νοῦρον γίγνεσθαι λαί μοι δοκῶ, τῇ μὲν ἢ τὸ νοῦρον διάθεσιν ἅπαξ ἑωρακέναι τῶν ἢ τῶν ἀρτηριῶν, πολλάκις. ἐτεκμηράμην ἢ οὖν τοῖς τε πεπυκνωμένοις συμπτώμασιν, καὶ τοῖς τρόποις τῆς θραπείας. ὧν μὲν γὰρ οἱ παλμοὶ τὸ αἰσθὶς σωεχεῖς πεπυκνῶντο, πνεῦμα φυσῶσες ἦν ἄιτιον. καὶ πῶς οὖν. τῶν θραπείαν ἅπασαν ἁρμοσάμενος. ἰασάμην τ' ἄνθρωπον. οἷς δὲ τὰ σώματα τῶν ἀρτηριῶν ἠυρώθη, τοιοῦτον μὲν οὐδὲν πεπυκνῶται σύμπτωμα. συμβεβήκει δὲ τοῖς μὲν, ἐνι πολλῷ χρόνῳ πρὸ τοῦ ἔθος, ἀφροδισίων ἀπέχεσθαι. τοῖς ἢ κακοχύμως ἐδεσμάτων καὶ δριμέων ἐδωδῆς κεχρῆσθαι. τοῖς δέ τινι ζώνῃ κατ' ὀδυποσίαν συοῖν μιῶν, ἀνθεζώνης οὔσι. τῶν οὖν ἀναστόμωσιν τῶν ἀρτηριῶν, ἐτεκμηράμεθα, τοῖς μὲν διὰ τῶν ἐκ τῆς κακοχυμίας δριμύτητα γεγονέναι. τοῖς δὲ διὰ πνεύματος φυσώδους γένεσιν, ἀτάκτως τε καὶ βιαίως κινουμένου. καὶ γάρ τοι καὶ τὰ φάρμακα τὰ τῶν αἰσθίων ἐνταυτικὰ τά τε πινόμενα, καὶ τὰ ἢ τῆς περιτοναίου τῆς ὑποζώσης ἐπὶ ὀσφύος ὑδροκηλούμενα θερμὰ τῆς πνευματώδη πάντ' ὄντα. ὥς περ οὖν τὰ ἐναντία πάντα, ἄφυσα καὶ ψύχοντα. μᾶλλον ἢ θερμαίνοντα. πῶς ἔχειν δὲ χρὴ τοῦ λόγου μὴ πάντα ἐχόντα, φάρμακα γενέσθαι, ὅτι ἐδέσματα, διό τι τῶν ἐδεσμάτων ἐνία μὲν, γλυκέα πολλὰ ἀθρόα ὄντα, ἢ ὀξέα, ἢ τὰς εἰς τὴν λαγνείαν ὁρμὰς, πρόδηλον. ταῦτα μὲν ὃν μαρτυρεῖ τοῦ λόγου καθ' ὃν ἀρτίως ἐλέγχομεν, καὶ οὐ τῶν ἀφροδισίων ἀρχομένους, ἐνίοτε τοῖς πριαπισμοῖς ἁλίσκεσθαι. συμβαίνει γὰρ ὀξέα τοῖς πολυαθρόμοις τε ἅμα, καὶ πρὸ τοῦ ἔθος ἀρχομένοις. ὅτ' ἂν μὴ διαπονῶσι πλήθει γυμνασίων τὴν πρόσκτησιν τοῦ αἵματος καὶ μάλιστα ἀφ' ὧν τῶν ὅσοι τῆς ἀφροδισίων ἐννοίας ἔτι ἀπηλλάγησαν. ὥς περ οἱ σωφρονικοὶ τε φύσει. καὶ χρόνῳ πλέονι τῆς παντὸς ἐγκράτειαν ἀσκήσαντες εἰς φαντασίαν δ' αὐτῶν ἀφικνούμενοι, διά τε θεαμάτων ἀφορμῶν αὐτῶν διαμενούσων, καὶ δι' ἀναμνήσεως αὐτῶν. ἐναντιωτάτη γὰρ ἡ τούτων τῶν ἀνθρώπων διάθεσις, ἐν τοῖς αἰσθίοις γίγνεται, τῇ τῶν ὁ δ' ὅλως εἰς ἔννοιαν ἀφροδισίων ἐρχομένων. καί τινι φίλῳ πρεσβυτέρῳ πρὸ τοῦ πρόσθεν ἔθος, ἀρχέσθαι τελέως ἀφροδισίων, εἰς ὄγκον ἐπεδίδου τὸ αἰσθῖον, ἐμφυσόμενον ὡς ἀναγκαδῶναί μοι περὶ τοῦ συμπτώματος. ἔφη γὰρ θαμάζειν ὅπως τοῦ δὲ μὴ τοῦ ἀθλητῇ ῥυσὸν καὶ πρεσταλμένον ὅτι τὸ αἰσθῖον ἐκ τῆς σύταξίας. ἑαυτῷ δ' ἀφ' ὧν, τοῦτ' ἔνεστι, τἀναντίον συμβαίνει. τό τε μὲν οὖν αὐτῷ σωεβέβληται τὸ ἠθροισμένον ἐκείναι ἀορμά. τοῦ λοιποῦ δὲ καὶ θεαμάτων, καὶ διηγήσεως, καὶ μνήμης ἐπεγείρειν διαμενούσης εἰς ἀφροδίσια, παντὰ πᾶσιν εἴργειν ἑαυτόν. ὅσοι δ' οὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἢ ἀθλοῦντες ἢ φωνασκοῦντες ἄπειροι τῶν ἀφροδισίων διετέλεσαν, εἴρξαντες παντάπασιν ἑαυτοὺς ἀπάσης ἐννοίας τε καὶ φαντασίας τοιαύτης, ἰσχνὰ καὶ ῥυσὰ τοῖς τῶν γερόντων ὁμοίως αὐτοῖς γίνεται τὰ αἰσθία. πῶς γὰρ τοῖς ἄλλοις διάκειται συμβαίνει τοῖς ἐν νεότητι ἢ τὸν πρῶτον χρόνον ἀφροδισίοις πολλοῖς χρησαμένοις, σύρωσμοῦσθαι τῶν ἐν τούτοις τοῖς τόποις ἀγγείων, σύρωσμα τε γίγνεσθαι πῶς αὐτὰ, τὸ αἷμα. καὶ τὴν ὀρεκτικὴν δύναμιν τῶν ἀφροδισίων αὐξάνεσθαι, ἢ τὸν κοινὸν λόγον ἅπασῶν τῶν δυνάμεων, ὃν καὶ πλάτωνα ἔγραψεν, τὴν μὲν ἡσυχίαν, ἐκλύειν λέγων. τὴν δ' ἐν τοῖς οἰκείοις ὄργοις διατριβὴν, αὐξάνειν τὴν ῥώμην. ὅτως μὲν οὖν καὶ οἱ πιθοὶ, ταῖς μὲν μὴ δέ ποτε κυήσασαις πρεσταλμένοι διαμένουσι. ταῖς δὲ μετὰ τὸ κυῆσαι θηλαζόσαις παιδία, μέγιστοι γίγνονται, καὶ διαμένουσί γε μάλα πρόσχοντες ἄχρις οὗ θηλάζωσιν. παυομένων δὲ τοῦ θηλάζειν τὰ παιδία, καὶ ἡ τοῦ γάλακτος ἐν τοῖς πιθοῖς γένεσις, ὑμετὰ πολὺ πάυεται. ταῦτ' ὃν ἡμῖν ἅπαντα προδιεσκεμμένοις, καὶ πῶς τὴν θραπείαν ἀφορμὰς πρέξει, διοικιζομένοις τὰς αἰτίας, ὑφ' ὧν ἑκάστῳ τῶν πασχόντων, τὸ πάθος ἐγκύρει. νῦν δ' ὅσον καιρὸς αὐτῶν, ἀλλ' ἤδη τέλους ἐχόσης τῆς πραγματείας, καταπάυσω τὸν λόγον ἐνταῦθα.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΠΥΡΕΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ά.

Αἱ διαφοραὶ τῶν πυρετῶν, αἱ μὲν οἰκειότατα, καὶ κυριότατα, ἢ τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰσιν. αἱ δ' ἄλλαι κατά τι τῶν συμβεβηκότων. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτῶν τῶν συμβεβηκότων ἡ μία φύσις, ἀλλὰ τὰ μὴ ἐγγυτέρω τε καὶ οἰκειότερα τῆς διαιρουμένης οὐσίας ὄντι, τὰ δὲ πορρωτέρω τε καὶ ἀλλοτριώτερα, διὰ ταῦτα καὶ τῶν ὑποφαινομένων λαμβανομένων διαφορῶν, ἐχ ὧν τὸ γένος ὄντι. μάλιστα μὲν οὖν ἁμαρτάνουσιν οἱ τῶν οἰκείων τε καὶ κυριωτάτων ἀπεχωρηκότες. ἐφεξῆς δὲ ὅσοι τούτων ὧν μνησθέντες, ἀνέμιξαν αὐταῖς ὁμοτίμως ἅπασας τὰς ἢ τι συμβεβηκὸς, ἃ διακείναντες ἀπὸ τῶν χρησίμων τὰς ἀχρήστους. ἃ μόνον δὲ ἐν τοῖς γένεσι τῶν διαφορῶν ἥμαρτον οἱ πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν, ἢ τοι πλεονάσαντες, ὡς καὶ τῶν ἀχρήστων μνημονεύειν, ἢ ἐλλιπόντες, ὡς καὶ τῶν χρησίμων ἐνίας παρελθεῖν, ἀλλὰ ἢ τῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς γένεσι τομὴν εἰς τὰς οἰκείας διαφορὰς ὡσαύτως ἐσφάλησαν. αὐτίκα γέ τοι, τὴν πρώτην τε καὶ κυριωτάτην γένους τὴν διαφορῶν, ἀπὸ τῆς τεμνομένης πράγματος οὔσιας λαμβανομένης, ἵνας μὴ τὴν ἰατρῶν οὖσιν ἰδέαν ὅλην παρελθόντας τὸ γένος ὧδε ζωὰς ἢ οὐ πλεονάσαντας, ἢ ἐλλιπόντας ἐν τῇ διαιρέσει, καί τοι γε Ἱπποκράτης ἄριστα πεποιημένην τῆς διαίρεσιν ἐν τοῖς ἕκτῳ τῶν ἐπιδημιῶν. ἐχέτω ἡ ῥῆσις ὧδε. Πυρετοί, οἱ μὲν λακνώδεσιν τῇ χρῷ, οἱ δὲ πρηέσιν, οἱ δὲ λακνώδεσιν, ἐπανα διδύμος ἢ. οἱ δὲ ὀξέσιν μὲν, ποσώμῳ δὲ τῷ χρόνος. οἱ δὲ πολυκαίοσιν σύθεσι, οἱ δὲ διὰ παντὸς βληχροί ξηροί. οἱ δὲ πεμφυγώδεες, ἰδέαν διδυοί. οἱ δὲ πρὸς τῇ χείρα νοσώδεσιν. οἱ δὲ ἐρυθρυθροι. οἱ δὲ ἐξωχρωι. οἱ δὲ ὠελιοί. καὶ τὰ ἄλλα

τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. ὠναργέστατα γὰρ ἐν τούτοις ἀπό τε τῆς οὐσίας τοῦ πράγματος ἅμα, καὶ ἀπὸ τῆς διαγνώσεως, εἰς τὰς οἰκείας διαφορὰς ἐποιήσατο τὴν διαίρεσιν. ἡ μὲν γὰρ οὐσία τῶν πυρετῶν ἐν τῷ γένει τ' παρὰ φύσιν θερμότητος, αἱ δὲ διαφοραὶ δὲ τῆς θερμασίας, αἵ τε παρὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εἰσὶ, καὶ παρὰ τὴν ὕλην ἐν ᾗ τὸ παρὰ φύσιν θερμόν. καὶ αἱ παρὰ τὸν τρόπον αὐτοῦ τῆς κινήσεως, ἃς ἁπάσας συμπλέξας τῷ τρόπῳ τῆς διαγνώσεως ἐν γράφων ὡς ἐπὶ πολὺ τοῖς ἰατροῖς ὀνομάζειν ἐν τούτῳ τῷ γένει τῆς διαφορᾶς, τ' μέγαν τε καὶ μικρὸν πυρετὸν, καὶ κυρίως μὴ ἐπὶ ποιᾶς πράγματος ὄνομα ποσότητος ἐπιφέρουσιν, ὅμως ἦν εἰθισμένοι ὅτῳ ποιεῖν ἐπὶ τ' πυρετοῦ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλων μυελῶν, ἐν ποιότητι μὲν ἐχόντων τὴν ὕπαρξιν, ὀνομαζομένων δὲ μεγάλων τε καὶ μικρῶν,

Αἱ δὲ παρὰ τὴν ὕλην, ἐν ᾗ τὸ παρὰ φύσιν ὅτῳ θερμόν, οἰκειόταται τῆς διαφορᾶς τῆς παρὰ φύσιν θερμασίας εἰσίν. ἤτοι τὸ σῶμα τῆς καρδίας αὐτὸ κατειληφυῖα αὐτὸ, ἢ οὖσ' ἐπιεχομένης ἐν ταῖς κοιλίαις αὐτῆς χυμοῦ. λοιπὴ δὲ καὶ τρίτη τῆς ἀπ' αὐτῆς διαφορᾶς ἡ ἀδρώδους οὐσίας μόνης ἐκπεθερμασμένης ἱκανῶς, τ' ἢ ὑγροῦ καὶ σφεδρῶς σωμάτων θερμαινομένων μὲν ἔτι, ἐκπεθερμασμένων δὲ οὐδέπω. διαφέρει γάρ τι σμικρῷ τὸ θερμαίνεσθαί τι τοῦ τεθερμάνθαι. μάθοις δ' ἂν ὠναργέστατα τὸ λεγόμενον ὧν παραδειγμάτων τοιῶνδε. νόησόν μοι θερμὸν ὕδωρ ἐμβεβλημένον λέβητι ψυχρῷ κἄπειτα θερμαινόμενον ὑπ' αὐτ' πῦ γαστριμύθῳ τοῦ τοῦ λέβητος σῶμα, θερμὸν ἤδη ἀκριβῶς ὅλον μηδέ πω γεγενημένον. ὧδε οὖν μοι νόησον εἰς θερμὸν καὶ διάπυρον λέβητα, ψυχρὸν ὕδωρ ἐγκεχυμένον, εἶτα θερμαινόμενον ἔτι, θερμὸν δὲ μηδέπω μὴ δὲ αὐτὸ γεγενημένον. ὧδε τούτων ταῖς εἰκόσι, ἡ μὲν τῶν λύτρων ἡ πρώτη διαφορὰ τῶν πυρετῶν ἐστιν, ὃς ἔφαμεν αὐτὸ τῆς καρδίας τὸ σῶμα κατειληφέναι, ἡ δὲ τῶν πλοτόρων ἡ τῶν ἐν τοῖς χυμοῖς ζοῖς ἰατ' αὐτό. ἡ δὲ λοιπὴ καὶ τρίτη πάντη μὲν οὐκ ἔχει ὅμοιον παράδειγμα, ζαφλωέας δ' ἕνεκα, φύσαν ἐννόησόν μοι χαλκοῦτικῶν ἕλκος ἐς ἑαυτῶν ἀδρὰ πάνυ θερμὸν, εἶτα θερμαινομένῳ ἔτι πῶς αὐτό, ἐκπεθερμασμένῳ ἤδη πω. μᾶλλον δ' αὖ ἔτι τὸ παράδειγμα τῶν τ' διηθημένων πραγμάτων ἐνδείξεται φύσιν, εἰ πεπεχόμενον ὑγρὸν ἐν τῇ φύσει νόησας, καὶ μᾶλλον ἔτι, εἰ τὰς ὀπὰς τ' φύσεως, δι' ὧν ἔλιεται καὶ ἐκπέμπεται ἀδρὰ σεγνὰς ὅτως ἐργασάμενος, ὡς ὑγρῷ μὲν ἀβάτους ἑαυτὰς ἔχειν, ἀδρὶ δὲ βασίμους, ἐν ᾧ δὴ καὶ μάλιστα διαφέρει τὰ περὶ φύσεως ὀργὰ τῶν ἐπὶ ἀνθρώπου γινομένων. ἀναμεμικται γὰρ ἐν τε ταῖς ἀρτηρίαις ἁπάσαις ἅμα πνεύσας ἡ ἀεροειδὴς οὐσία τοῦ αἵματος, καὶ ἐν τῷ καρδίᾳ δὲν ἦλθον, ὡς ἂν συῤῥοὺς ἐπαρχοῦσ' ἁπάσας αὐτάς. Ἄρχεται μὲν οὖν ἡ παρὰ φύσιν αὐτὴ θερμότης ἦν που καὶ πυρετὸν ὀνομάζομεν, ἄλλοτε δ' ἄλλο τῶν εἰρημένων, ὑπὸ νεμεται ἢ καὶ σωδιαπίθησι τοῦ πεπονθότα τὰ λοιπὰ δύο γένη. βάσει μὲν ἐν ἡ ἐκ τ' ὑγροῦ εἰς τὸ πνεῦμα μετάληψις τοῦ θερμότητος, ἦλθον δ' ἐπιμόνως τοῦ πνεύματος σωμεῖα πυρέτια τὰ ὑγρὰ καὶ μὲν γε καὶ τὸ στερεὸν σῶμα τοῖς ὑγροῖς τε καὶ ἀεροειδέσιν, ἐπιμότερον μεταδίδωσι τῆς θερμασίας, ἢ αὐτὸ παρ' ἐκείνων λαμβάνει. πᾶσα μὲν γὰρ ἡ λεπτομερὴς οὐσία ῥᾷον ἀλλοιοῦται τῆς παχυμεροῦς. ἔστι δὲ λεπτομερέστατη μὲν ἡ τοῦ ἀέρος, παχυμερεστάτη δὲ ἡ τῶν στερεῶν σωμάτων, ἐν τοῦ μεταξὺ ἡ ἀμφοῖν, ἡ τῶν ὑγρῶν. ὀδὲν δὲ διαφέρει ἐν γε τῇ πρόσῳ διδασκαλίᾳ, πνεῦμα λέγειν ἢ ἀέρα. διώρισται γὰρ ἑαυτὸν αὐτῶν ἀκριβέστερος ἐτέρωθι, νῦν δὲ ἀρκεῖ τὸ γε τοσοῦτον γινώσκειν ὅπερ οἶμαι καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἐνδεικνύμενος ἔλεγε. τὰ ἔχοντα, καὶ τὰ ἐνέχοντα, καὶ τὰ ἐνορμοῦντα. ἔχοντα μὲν αὐτὰ τὰ στερεὰ μόρια τοῦ σώματος, ἐνέχοντα δὲ τὰ ὑγρὰ, ἐνορμοῦντα δὲ τὰ πνεύματα προσαγορεύων. ἄρχεται μὲν γὰρ ἄλλοτε ἄλλο τῶν εἰρημένων ἡ πυρετώδης διάθεσις. ὁ καταμηνὶς δὲ ἐν τῷ πρώτῳ γένει τοῦ βλαβέντος, ἀλλ' ὠνέμενται τὰ λοιπὰ δύο, καὶ εἰ μὴ φθάσειε λυθῆναι, σωδιαπίθησιν ὡσαύτως μακρὰ τοῦ χρόνου. τὰ μὲν κεφάλαια τ' λόγου τοῦτα, χρὴ ἀπολαβεῖν ἅμα τὰ εἰρημένα, καὶ τὰς διαγνώσεις ἑκάστου γένους τῶν πυρετῶν ἐπελθεῖν. σύνθυς ἂν ἀναγκαῖον εἶπεῖν τι καὶ περὶ τῆς γενέσεως αὐτῶν. Οτι μὲν οὖν ὑπὸ κόποις καὶ θυμοῖς καὶ λύπαις, ἐγκαύσεσι τε καὶ ἐμψύξεσι καὶ ἀγρυπνίαις καὶ ἀπεψίαις καὶ μέθαις καὶ πλησμοναῖς ὁρῶνται πυρέττοντες γένοι, πᾶσιν ἀνθρώποις ἔσιν ἁπλοῦν γε πρόδηλον, ἀπ' αὐτῆς τοῦ πράγματος τῆς ἐναργείας δεδιδαγμένοις. καὶ μὲν δή, καὶ ὅτι λοιμώδους ἀέρος κατάστασις ἐνέγκοι πυρετὸν, οὐδὲ ὅτῳ ἀγνοοῦσιν, οἷς μέτεσι σωτέσεως, ὡς πέρ γε καὶ ὅτι σωδιατρίβειν τοῖς λοιμώδεσιν ὑπόσφαλὲς, ἀκριβῶς γὰρ κίνδυνος, ὡς που φώρας τινὸς ἢ ὀφθαλμίας. ὑπόσφαλὲς δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ φθόης σωεχομένοις σωδιημερεύειν, καὶ ὅλως ὅσα σκωτεδυνῶδες ἐκπνέουσι, ὡς μὴ ὅσιος οἴκοι ἐν οἷς κατάκειται λυσῶδες ἑαυτὸ ἔχειν. ἔγνωσται δὲ πῶς ἡ μαλερᾶς πείρας, καὶ ὡς οἱ καπαλύσαντες ἔθος γυμνασίῳ, ἄλλοις τέ πισιν ἁλίσκονται νοσήμασι, καὶ ἀχ ἥκιστα τοῖς πυρετώδεσι. καὶ μήν γε καὶ ὡς ἡ λαλαμήνη πληθώρα φέρει πυρετοῦ, ἑλκίσματα τέ τινα μοχθηρὰ, καὶ φάρμακα, καὶ τὰ πρὸ κωὸς ὧν τολμῶ κάματα, καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα, γινώσκεται μὲν ἅπασιν ἀνθρώποις, ὡς ἔπος εἰπεῖν. ἥπις δὲ ἀπ' αὐτῶν ἐν τοῖς σώμασιν ἡμῶν γίγνεται διάθεσις, ἀφ' ἧς πυρέττομεν, οὐκ ἔτι γε ὅτῳ γε ἴσασιν ἀθ' οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅτ' ἐνίοι τῶν ἰατρῶν. δεῖπον δὲ τὸ γένος τῶν ἀγνοούντων τὰ τοιαῦτα. τὸ μὲν ἕτερον ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας μόνης ὁρμώμενον, ὡς οὐδενὸς τῶν ὄντων τῆς φύσεως εὑρεθῆναι λόγῳ διαμένης. ὁ ἕτερος πόρος ἀνθρώπων δὴ δεξοσόφων, ἀγνοούντων μὲν ὁμοίως τοῖς πλοτόροις, οἱονσιν δ' ὑπόνοιαν ἐχόντων. ἀγνοεῖσθαι μὲν αὐτὸ σωέβη δι' τὸ μὴ γεγυμνάσθαι πρότερον ἐν ταῖς λογικαῖς μεθόδοις, δι' ὧν γνωρίζεται τε καὶ διακρίνεται τῶν ἀποδεικτικῶν λημμάτων, τὰ πιθανὰ μὲν ὀδὲν ἧττον ἀληθὲς ὅθ' εὑρεῖν ὅτ' ἐστὶν ἀποδείξαι διυάμενα. τῇ δὲ ἀγνοίᾳ ταύτῃ προσγινομένης ἀλαζονείας, ἔνιοι τέ τινες δι' αὐτῶν εἰς τοσοῦτον ἀναισθησίας, ἦλθον, ὡς μὴ δὲ ἅπαντες ἄνθρωποι γινώσκεσι τῇ πρᾶξει δεδιδαγμένοι, μὴ δὲ τοῦθ' ὁμολογεῖν αἰτία πυρετῶν, ἑαυτὸν ὧν ἐν τοῖ πρὸ τῶν προκαταρκτικῶν ὀνομάζομένων αἰτίων αὐτάρκως διειλεγμένοις, ὀδὲν δέομαι τό γε νῦν μεμνῆσθαι τῆς ματαίας φλυαρίας αὐτῶν. ὅτε γὰρ ἀπλογικὸν, ὅτε σωματῶν ἀπλυτικὸν ἐνεσκάμμεν τὸν δὲ τὸν λόγον, ἀλλ' ἀδιαμονικὸν καὶ διδασκαλικὸν, ἑαυτοθέσεις μὲν ἔχοντα τὰς δι' ἑτέρων ἀποδεδειγμένας, διδάσκοντα δὲ τὰς διαφορὰς τῶν πυρετῶν. Αἱ μὲν οὖν ἑαυτοθέσεις αὐτῶν. τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν εἶναι τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων, καὶ γί-

νεδται τὰς πρώτας νόσους ὑπὸ τῆ δυσκρασίᾳ τούτων, ὧν μίαν εἶναι καὶ πυρετὸν, ἐπειδὰν ἐν τῇ καρδίᾳ θερμότης τις γίνεται παρὰ φύσιν. αἱ διαφοραὶ δὲ ἤδη τοῦ θερμότητος, ὥσπερ ὧν ὁ προκείμενος προαίνεται λόγος, ἀπὸ τῶν ὑλῶν διαφορᾶς ἐλαμβάνοντο τῶν δεχομένων τὴν πυρετώδη θερμασίαν, τριῶν ὄντων ἤδη χυμῶν. ἤτοι γὰρ ἐν αὐτῷ τῷ σώματι τῆς καρδίας ἀνάπλεωσαι πρώτην αὐτὴν ἐλέγομεν, ἢ ἐν τοῖς χυμοῖς, ἐν τῷ πνεύματι. προκατάρχειν δ' τῆς συστάσεως ἁπάντων τῶν πυρετῶν αἰτίας ἐναργῶς ἅπασι γινοσκομένας, ἧς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον μὲν, ἐφ' ἧς ὁ μὲν ἐμπειρικὸς ἰατρὸς ἐλὶ τῆς τηρήσεως τὸ ⸂πῶς θεραπείαν δυπορεῖ, ὁδὲ λογικὸς ὑπὸ τῆ φύσιν αὐτὴν τοῦ πράγματος ἐρχόμενος ἐνδεικτικῶς, ἀπ' ἐκείνης εἰς τὸ τὴν τῶν ἐνομένων πρόγνωσιν, καὶ εἰς τὴν τῆς θεραπείας εὕρεσιν ὀνίναται, χρώμενος μὲν ἅπασι καὶ τοῖς ἀπὸ πείρας εὑρισκομένοις, πρὸς ἃ δὲ αὐτοῖς ἐκ τῆς λογικῆς μεθόδου πολλά. τινὰ μὲν οὖν ὅσα τὰ καθ' ἑκάτερον μόριον εὑρισκόμενα, τὴν τε ἐμπειρίαν λέγω, καὶ τὸν λόγον, ἑτέρωθι διηλύθαμεν. ἅπερ δὲ ἀπὸ τῶν πρωκαταρκτικῶν αἰτίων ἑκάστη διάθεσιν ἐν τῷ σώματι συνίσταται πυρετὸν ἀνάπλεσαι, νῦν προκειται λέγειν. Ἐπεί τοι νῦν ὁρῶμεν, ἐχ ὅνα τρόπον ὅτε χρήσεως ὅτε αὐξήσεως τῆς θερμασίας, ὅ τι μή δε αὐτὸ τὸ πυρὸς, ἀλλ' ἤτοι διὰ κίνησιν, ἢ διὰ σῆψιν, ἢ διὰ ὁμιλίαν ἑτέρας θερμότητος, ἢ δι' ἐπίχεσιν ἀκρήτου θερμῆς, ἢ δι' ὧν μίξιαν ὑσίας θερμῆς, ὥσπερ γε ἐκ πηγῆς τινὲς ἀναζεόσης, ἤτοι χρωμένης, ὥς γε πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀλόθησιν, ἢ αὐξανομένης τῆ θερμασίαν, ἀνάγκη πᾶσα τὰς τῶν πυρετῶν αἰτίας εἰς οὖς εἰρημένους ἀνάγεσθαι τρόπους. οἷον αὐτίκα ἡ ἔγκαυσις, εἴθ' ἡ ἀπὸ τοῦ ἡλίου φλόγωσις, τοῦτο ἔχει τὸ πρόσφυγος εἶναι, εἴτε τὸ γιγνόμενον ἐν τῷ σώματι πάθος, εἴτε τὸ ἤδη γεγραμμένον, ἔστι μὲν ὅτε τὸ αὐτὸ τοῦτο παρὰ φύσιν θερμότης, ὃ μὲν ἤδη γέπω πυρετὸς, εἰ μὴ συνελθερμαίνη τὴν καρδίαν. ἅπαν γέ τοι τοῦτο τὸ χρῆμα τῆς αἰτίας, ἀφ' ὁμιλίας γίνεται τοῦ θερμαίνοντος, εἴτε ἥλιος, εἴτε πῦρ, εἴτε φάρμακόν εἰν τὸ θερμαῖνον, ἀφ' ὧν ἐκπέμπομενον, ἢ πλησιάζον, ἢ ὁμιλοῦν, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάζειν ἐθέλη, ὁ δέ γε θυμὸς οἷον ζέσις τὶς καὶ κίνησις σφοδρὰ τῆς θυμοειδοῦς δυνάμεως, ἐν τῷ σώματι τῆς καρδίας αὐτῷ καπιδρυμένης. συνελθερμαίνεται δὲ αὐτῇ ποτε μὲν ἡ τοῦ πνεύματος, ἔσιν ὅτε δὲ ἡ τοῦ αἵματος ὑσία, καὶ ἔν ὧν τυγχάνωσιν ἐχόντα τύχη πρὸς τὸ τὰ διεξάμενα καταχεῖν ὧν πολὺ τὴν θερμότητα. καὶ τῆς καρδίας ἡ κίνησις κατασῆ, διαμένει ταῦτα παρὰ φύσιν θερμὰ, μᾶν τοῦ δὲ πυρέξειν ἀνάγκη τὸν ἄνθρωπον. ὁ μὲν οὖν τοιοῦτος πυρετὸς ἀρχὴν ἔχει τὴν κίνησίν τε ⸂ζέσιν, τῆς ἐμφύτου θερμασίας, ὁ δὲ ὧδε λύπαις ὀκέτι ζέσις, ἀλλὰ λίνησιν μόνον. ὁ δ' ὧδε πόποις, ἀρχὴν μὲν καὶ αὐτὸς ἔχει κίνησιν πλείονα μυδρὴν καὶ νδύρωη καὶ σωδέσμωη καὶ ἀρθρωη, ἃ δὴ καὶ πρῶτα θερμαίνεται, διαδίδοται δὲ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐτοῦθεν εἰς τὴν καρδίαν ἡ θερμασία, κἂν τούτῳ πυρέπουσιν. ὁ δ' ὧδε πυκνώσει τοῦ δρόμος ἀναπομενος πυρετὸς, ὁποῖος μάλιστα τοῖς γε συφθείσι καὶ ψυχθεῖσιν εἰωθε συμπίπτειν, ἀθροιζομένης ἐν τῷ σώματι τῆς λακνώδους ἀποῤῥοῆς, γίνεται. διαπνέεται μὲν γὰρ ἀεὶ τὰ τῶν ζώων σώματα κατὰ διπλόην τρόπον, ἀποῤῥοιμένων μὲν εἰς τοὐκτὸς ὁσημέραι τῶν ἀτμωδέων καὶ λιγνωσιδῶν περιττωμάτων, ἐλκομένης δὲ ἔσω τῆς ἐμψύχου σης τε ἀναπνεούσης τὸ ἦτοι φύσιν θερμὸν ἀοράτου ὄσιος. ἐπειδὰν οὖν αἰτία τις ἰσχυρὰ πυκνώσαι τὸ δρόμα, τὰς εἰρημένας ὁδοὺς σεγνώσῃ, πολλάκις μὲν εἰς πληθωρικὴν ἐνέβαλε διάθεσιν, ὅταν ἀτμώδη τε καὶ χρησὸν ᾖ τὸ ἀκρῆτον, ἔσί δ' ὅτε εἰς πύρεξον, ὅταν δριμὺ καὶ λακνώδες εἶη, ἡνίκα μάλιστα λάκ τ μηδὲν ἔσω τοῦ σώματος ἐλίσσειν τὸ ἀναψύχον, ἡ θερμασία σωσπάμενα. δριμὺ δ' ἀκρῆτόν καὶ λακνώδες πρεῖπωμα ζοῖς ἢ ζοῖ φύσι κακοχυμοτρόοις, ἢ ἐδέσματα μοχθηρὰ προσφρομένοις, ἢ πολλάκις ἀπεπῆσι, ⸂ μάλιστα, εἰ ὧδε τοῖς τοιόζοις ἐδέσμασιν, ἢ ἰλυώδη καὶ πυλῶδη, ⸂ βορβορῶδη, καὶ τελματῶδη ἢ λιμναῖον ἢ ὀπιδῶν διεφθαρμένον τε καὶ σεσηπὸς ὕδωρ πίνασιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς ⸂πορ πονοῦσιν, ἢ ἀγρυπνοῦσιν, ἢ φροντίζουσιν, ἢ φάρμακα δριμέα συνεχῶς προσφερομένοις. ἐδέσματα μὲν οὖν λέγω μοχθηρὰ, τὰ τε φύσει τοιαῦτα, καθάπερ κρόμυα τε καὶ σκόροδα, καὶ κάρδαμα καὶ πράσα καὶ πράμβας, ὠλιμά τε καὶ ἀκαλήφας, ὅσα τ' ἄλλα καλοῦσιν ἄγρια, καθάπερ καὶ τὰς λαψάνας παρ' ἡμῖν, τά τε φύσει μὲν χρηστὰ, διὰ σηπεδόνα δέ τινα, τῷ ἴσως τοῖς ἐργμένοις, ἢ καὶ μείζονα πολλάκις ὠφελησάμενα καλιάν, ὥς πορ καὶ πυροὶ καὶ κεῖθαι καὶ τ' ἄλλα γυμνάσια σύμπαντα σιτηρὰ, τὰ μὲν ⸂τοῦ χρόνῳ μήκας εἰς σηπεδονώδη διάθεσιν ἀχθῆντα, τὰ δὲ ὑπερωτος ἐμπλησθέντα διὰ μοχθηρὰν ἀπόθεσιν, ἔνια δὲ καὶ ⸂τῷ πρώτῳ χρήσει ⸂τοῦ ἐσίνβης κακωθέντα. τοιαῦτα γοῦν ἐδέσματα καὶ νῦν ἀναγκαζόντες ἐσθίειν πολλοὶ διὰ λιμὸν, οἱ μὲν ἀπέθανον ἀπὸ σηπεδονωδῶν τε καὶ λιμωδῶν πυρετῶν, οἱ δὲ ὀξανθήμασιν ἐάλωσαν ψωρώδεσι τε ⸂ λεπρώδεσιν. ὅταν ⸂ οὖν ἀνάμεσον ᾖ τὸ σῶμα ζιότων χυμῶν, ἔμφραξις ᾖ, μή δε μία ⸂ μηδὲν ⸂ τ ἀπλάγχνου ἦ, ἀκωλύτως ᾖ διαπνεῖτ ⸂ ἀναψύχη ⸂ τὸ δρόμα σύμπαν τὸ ζῶον, ὑγιαίνει μὲν, ἀλλ' ὐδὲ παιρὸν τε, καὶ σφαλερὰν ἔχει τὴν ὑγείαν. ἐπεί δ' ἂν ᾖ ἤτοι τὸ ἐκτὸς πόρας στεγνωθῆ ἢ ἐμφραχθῆ τὰς ἐν ⸂τοῦ βάθει διόδους, ὧν μὲν ταῖς στεγνώσεσι, τὸ νῦν εἰρημένον, ὐδὲ ᾖ ταῖς ἐμφράξεσι τὸ μετ' ὀλίγον εἰρησόμενον ἐπε ⸂ γχύος τ πυρετῶν. ὁδὲν δὲν θαυμασὸν ὁδὲ διὰ τί τῶν ἀπεπησάντων οἱ ⸂ ἐπύρεξαν, οἱ ᾖ δ' ζοῖς μὲν ἥδη καποχύμοις ὄσι ⸂ κακῶς διαπνεομένοις, ἢ πονήσασιν ἀλαίρως ἢ λαζαμένοις πρωπετέσορον, ἔτι μὴν πυρέξαι. τοῖς δὲ ὀλυχύμοις καὶ καλῶς διαπνεομένοις, ⸂ ἡσυχάζασι καὶ θάλψασι τὰ ⸂ τῆ γασρὰ ⸂ τὸ ἧπαρ, ἀπίθανον πυρέξαι. μένει γὰρ αὐτόθι παῦ αὐτοῖς τὸ διεφθαρμένον ⸂ τῆ γασρὰ καὶ τὸ ἧπαρ, καὶ ἐν ⸂ χρόνῳ δὲ ⸂ πέπεται καταβραχὺ, καὶ γίνεται χρησὸν, ὥσπορ καὶ τοῖς ὧδε κινήσεσι σφοδροτόραις ἀφικομένοις ἢ εἰς ἥλιον θερινὸν, ἢ λουτρὸν θερμὸν γλυκείως ὑλάτων, ἀναλαμβάνεται πάντη εἰς τὴν τοῦ σώματος ἕξιν τὰ διεφθαρμένα σιτία. ὅτῳ ᾖ καὶ οἷς ἐπῆλθε κάτω τὰ διεφθαρμένα σιτία πυρετὸς ὐκ ἠκολόθησεν, εἰ μὴ κατ' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, οἷον εἰκοπωθεῖσιν ὧδε ταῖς πολλαῖς ἀναστάσεσιν ἢ φλεγμαίνουσι τὰ ⸂ῆ γασρὰ Κατὰ μὲν τοι τὰς ἐμφράξεις τῶν πόρων καὶ σφιγώσεις τῶν χυμῶν, ἀνεβαλόμην γὰρ ἐρεῖν καὶ πρόδι τοῦ δὲ, πυρέπει τὰ ζῶα τὸν ὧδε σκεδόνι πυρετὸν. ἑτοιμότατα γὰρ σίπεται πανθ' ὅσα θερμὰ καὶ ὑγρὰ καὶ πολλὰ ⸂ θερμοῦ χωρίου, εἰ μὴ τύχη διαπνοῆς τε ἅμα καὶ ἀναψύξεως. οὐδὲν οὖν θαυμασὸν ὁδὲ διὰ τί πληθώρας ἔπονται πυρετοῖς. καὶ γὰρ ἐμφράξεις πολλαὶ, καὶ διυσανάπνευστον ὅλον γίνεται τὸ σῶμα ⸂ τὰς πιώτας διαθέσεις. ὥσπορ οὖν

σφ δ' ἢ θάτερον πλῆθος τὸ πῶς δυάμιν, ὧδι διαφθορὰν ἀφιλινδύνται ταχέως οἱ χυμοί, μηκέτι πρατόμενοι μὴ δὲ πεπτομένοι χρισῶς, ὡς ἂν ὑπὸ διατοργαζομένης αὐτοῦ δυάμεως ἀδφνεστόρας ὑπαρχόσης. διὰ τοῦτο, καὶ ὅσα γλίχρα καὶ παχύχυμα τῶν ἐδεσμάτων, νοσωδέστερα. ἐμφραχθῆναί τε γὰρ καὶ σφιγγωθῆναι τὸν δι' αὐτῶν χυμὸν ἑτοιμότερον ὄντα, καὶ τὶ δὴ ποτ' ἂν; ἀεὶ ἢ ταὐναντία, νοσώδη τὰ λεπτύοντα καὶ δριμέα; φαίνονται γὰρ ὁμοίως ἁλισκόμενοι πυρετοῖς οἱ πλεονάζοντες ὑπὸ ἑλατόρων τοῦ χόλου, ὅτι καὶ πρόσθεν εἴρηται διαχύμα πάντ' ἔστιν τὰ τοιαῦτα. τοῦ μὲν οὖν διαχυμίας λόγου τοιαῦτα, τοῦ δὲ διὰ πέψεως, ὅσα γλίχρα καὶ παχέα πυρετῶν ὄντι ἄπτα. καὶ τὰ φλεγμαίνοντα δὲ μόρια, διὰ πέψεως λόγου ἀνάπτει πυρετόν. σφιγγωθὲν γὰρ ὑπ' αὐτοῦ τὸ ὑδροχόλου, ὅταν ἡ φύσει θερμὸν, ὑπὸ τοῦ μὴ διατανεῖσθαι διαλῦσαι, σήπεται. ὅταν μὲν οὖν ἀκεραίως ἡ πικροχολον τὸ ῥεῦμα, θερμότης ἐρυσιπελατώδης καταλαμβάνει τὸ μόριον. ὅταν δὲ αἱματικὸν, φλεγμονώδης. τὸ δὲ ἀμφοῖν μικτὸν, ἢ ἐρυσιπελας γίνεται φλεγμονώδες, ἢ φλεγμονὴ ἐρυσιπελατώδης. τὸ μὲν ὄνομα, πρὸ τοῦ ὠμοκρατοῦντος χυμοῦ λαμβάνον, τῷ δὲ ἐπωνυμίαν ὑπερτιθέμενον ἀπὸ θατέρου. πυρετὸς δὲ ὑπάρχει τούτοις ἀνάπτεται τοῦ λόγου διὰ κοινωνίας. συνεκθερμαίνεται γὰρ ἀεὶ τοῦ θερμανθέντι τὸ συνεχές, ἄχρις ἂν ὑπὸ τῶν καρδίαν ἡ διάθεσις ἀφίκηται. συνεκθερμαίνεται γὰρ καὶ τοῖς ἄνθραξι τὸ συνεχές, ὑπὸ θερμοῦ μὲν ἱκανῶς αἵματι, μελαγχολικοτέρῳ δὲ ἧττον τοῦ κατοπτᾶσθαι, τῷ ὑγρῷ ἔχοντι. Αἱ δὲ θερμοτέραι τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος κατασάσεις οἷαι πρὸς κωλύσεις ὑπὸ τολλοὶ γίνονται, μάλιστα διὰ μὲν διανοῆς, ἄντικρυς αὐτῷ θερμαίνουσι τὴν καρδίαν, ἔξωθεν δὲ περικεχυμέναι τοῦ σώματος. σύμπαν αὐτὸ θερμὸν ἀποφαίνουσι, καὶ μάλιστα τὰς ἀρτηρίας, ὡς ἂν ἐλκόσας τι καὶ διὰ τοῦ περιέχοντος ἀέρος, οἷς ἅπασι συνδιατίθεσθαι τῷ καρδίαν ἀναγκαῖον ὄντι, καὶ θερμῷ ἀμέτρως γινομένῳ αὐτῷ πρώτῳ τε καὶ μάλιστα, ἡ πυρετώδη διάθεσιν ἴσχειν, ὑπὸ πέμπειν τε πάντι τοῦ σώματος. ἢ δὲ τὰς λοιμώδεις καταστάσεις, ἡ διανοὴ μάλιστα αἰτία. γίνεται μὲν γάρ ποτε καὶ διὰ σῦν ἐν τοῦ σώματι χυμὸς ὑπὸ τυδρίστου πῶς σήψιν ὑπάρχοντας ὅταν ἀφορμὴν τινα βραχεῖαν ἐλθὸν περιέχοντος εἰς ἀρχὴν πυρετὸν λάβῃ τὸ ζῷον, ὡς τὰ πολλὰ ἢ ἐκ τοῦ ἀναπνοῆς ἀρχέτυπον πέμπει ἀέρος ὑπὸ συπεδόνώδους ἀναθυμιάσεως μιανθέντος. ἡ ἢ ἀρχὴ ἡ συπεδόνος ἤπιος πλῆθος τι νεκρῶν ὅσοι, μὴ καυθέντων, ὡς ἐν πολέμοις εἰώθε συμπίπτειν, ἢ ἐκ τελμάτων τινῶν, ἢ λιμνῶν ἀναθυμιάσεσι ὥρας θέρους. ἔστι δ' ὅτε κατάρχει μὴ ἄμετρος θερμασία τοῦ περιέχοντος ὡς ὑπὸ τοῦ καταλαβόντος ἀθλιωτάτους λιμοῦ καθὰ φησὶν ὁ Θουκυδίδης. ἀλλ' ἐν καλύβαις πνιγηραῖς, ὥρα θέρους διαιτωμένων ὁ φθόρος ἢ τὸ σῶμα ἐγίνετο. τοῦ ἢ ἐὰν οὖν ἐν τοῦ σώματι χυμὸς ἐκ μοχθηρᾶς διαίτης ὑπὸ πνεύσεως εἰς σῆψιν, ἀρχὴ τοῦ λοιμώδους γίνεται πυρετοῦ. τάχα δὲ καὶ ἢ τὸ συνεχὲς ὑπ' ἀθυμοπίας ἐξέρυθη πνὰ συπεδονώδη μιάσματα τοῖς ὑδρυδείοις ἔχουσι σώματα βλαβῆναι πῶς αὐτῶν, αἰτία πυρετοῦ γενησόμενα. χρὴ γὰρ μεμνῆσθαι τόδε ἀεὶ παρ' ὅλον αὐτὸν τὸν λόγον, ὡς οὐδὲν τῶν αἰτίων ἄνευ ἢ τοῦ πάσχοντος ὑδρυδείστου ὄντος ἐνεργεῖν πέφυκεν. ἢ ὅτως ἂν οἱ τὸ ἥλιον θερινὸν διατρίψαντες, ἅπαντες ἐπύρεττον, οὐχ ὑπὸ πλέον κινηθέντες, ἢ οἰνωθέντες, ἢ θυμωθέντες, ἢ λυπηθέντες. ὅτω δ' ἂν οἶμαι καὶ πρὸς κωλύσεις ὑπὸ πολλοὶ ἅπαντες γένοντο τοῖς λοιμοῖς ἀπέθνησκον, ἀλλ' ὡς ἔργῳ μεγίστη μοῖρα νοσημάτων ὄντων ἢ τοῦ μέλλοντος πάσχειν σώματος ἑτοιμότης. ὑπολείπω γὰρ ὡς ἐν παραδείγματι, ἢ μὲν τὸ προεχον ἐμφέρειάν τινα λοιμὸν ἀποφαίνεσθαι νοσήματα, πάσχειν δ' ἐν αὐτοῖς μάλιστα, οὗ ἤδη πεπληρωμένης ὑγρότητος προηγῆς, ὡς ὅσις γε συμμέτροις τε πόνοις καὶ βίῳ κεκοσμημένῳ χρῆται, τὸ πάμπαν ἀπαθὴς διαμένει, ἢ πάσας τὰς διαφόρους διαθέσεις. ὅτος ὁ λόγος ἐφ' ἑνὸς μὴ ἔρκει παραδείγματος, ἀληθεύειν δὲ ὅμως ὧδι πάντος γένους ἀπίας. καὶ ὅς τις γε πρόκειται τελέως ἐν αὐτῷ γυμνάζεσθαι, τὸ προεκπαρκτικῶν αἰτίων ἀναγινωσκέτω βιβλίον, ἐγὼ δὲ ἐν τοῦ παρόντι μέλλος φέρομένος ἑνὶ κεφαλαίῳ σύμπαντα προλαβὼν, αὖθις ἀπαλλάξομαι. χρὴ γὰρ ἑφ' ἑκάστου αἰτίου, ἤδιστα μάλιστα ὑδρυσκευάμενον δυάμει νοσάζειν πέφυκεν, ἐξῆς ὧδι σκοπεῖσθαι τὰς ὁμολογούσας τε καὶ ἀνταινούσας αὐτῷ διαθέσεις τοῦ σώματος, εὖ εἰδότα ὡς ταῖς μὴ ὁμολογούσαις, ἐπίμικτα βλάβη, ταῖς ἢ ἐναντιωμέναις τε καὶ ἄκρως ἐναντίαις, εἰς ὅσον ἂν ἥκει δυάμεως καὶ μεγέθος ἡ ἐναντίωσις, εἰς τοσοῦτον ἀκρίβεις ὑπάρξει διαμένον. οἶδα γὰρ ἐγώ γε ποτὲ διάθεσιν καταστάσει γενομένην, οἵαν Ἱπποκράτης ἐν κραυῶνι γένεσθαι φησιν, ἀνθρακας ὧδι δημιουργήσαντας ἐκ ὀλίγος, ὧν ἡ τέ γένεσις καὶ ἄλλα συμπαντα καθ' ὃν ἐκεῖνος ἔγραψε τρόπον ἥκειβοτο. καὶ μέν τοι καὶ ὅλα ἢ τὸ πρῶτον τῶν ὧδι δημίων ὧν τ' λοιμώδεις ἔγραψε καταστάσεις, καὶ τοῦτα σύμπαντα καθ' ἑτέραν ὁμοίαν ἐκείνῃ κατάστασιν ὡσαύτως ἐγίνετο. κεφάλαιον ἢ αὖ τοῦτο, ὡς αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ἐδήλωσεν, ἡ σκεδὼν καὶ ἡμεῖς ὧδε πρότερον ὡσκοντες ὕδατος ἀρχομένης ἢ καταστάσεως, ὅσα μὴ ὑγρὰ τῶν σωμάτων ἐωρῶμεν σύδυς ἐν παντὸς τρόπος ξηραίνειν ὧδι χειρὸν μὲν, ὅσα ἢ ξηρότερα, τὴν ἀρχαίαν φύσιν ὧδι τούτων φυλάττοντα, ὅσα ἢ προπεπαλικὰ, καθάρσεσιν δι' ἰώμεθα, τὰς ἢ ἐμφράξεις τῶν πόρων διαφάπτομέν τε καὶ διερύπτομεν. ἀλλὰ ταῦτα μὴ ἤδη πῶς ἔχει τὸ θεραπευτικῆς μεθόδου, καὶ ἤδη ὅτι δὴ ἐκείνης ἢ πραγματείας ὧδι πλεῖον ἐρήσεται, νῦν δὲ ἐπεμνήσθην αὐτῶν ἀναλαβόντας τοῦ λόγου διὰ τάσσοντι καθ' ὃν ἕνα τρόπον, ὑπὸ μίας αἰτίας διαφερόντως, γένοι μὲν ἁλίσκον ἂν πυρετοῖς,

γῆινοι δὲ ἀπαθεῖς διαμένουσιν, αἱ γὰρ τῶν σωμάτων διαθέσεις ἀνόμοιοί τε καὶ πολυειδεῖς ὑπάρχουσαι, τίνων μὲν δύνηνται τε καὶ παθεῖν ἑτοίμοταται πρὸς τὴν ὠφελοῦσης αἰτίας εἰσί, τίνες δὲ ἀπῆγται καὶ τοπάμπαν ἀπαθεῖς ὑπάρχουσι, ἢ δυσκόλως πάσχουσιν, εἰς ἀπόλειψιν δὲ τοῦ πράγματος ἰωγκάθημαι ὑπομνηδλῶαι καὶ τὴν θραπείας, ὁμοίων δὲ παθόντες ἱπποκράτης προχράφαντά τι κατά τινα τρόπον, ἐκεῖνο τὸ πολυθρύλητον ῥῆμα, τὸ, δὴ λοῖ δὲ ἡ ἴησις. ὅτιν μὲν οὖν καὶ ἡ προφυλακὴ λεγομένη κατά τινα τοιοῦτον τρόπον ἴασις. ἀμέλει καὶ συγλέχθη πολλαχόθι τὰ ὀνόματα πρὸς τοὺς ἰατροῦς. ὥς που γ' ἐν ἑτέρῳ δεδείκται γράμματι, πᾶν ὄργον ἰατρὸν τῶν πρὸς τὸ σῶμα σφαλμάτων ἐπανορθωτικὸν ὄντιν. ἀλλ' ὅδεν εἰς τὰ πρόντα ἡ διαίτης δεῖ λεπτολογίας, εἴτε γ' εἰς δύο τέμνεις ὀνόματα, τὸ σύμπαν, ἰασιν καὶ προφυλακήν, εἴτε εἰς ἓν ἄμφω συνάγεις ἴασιν ὀνομάζων, τὸ μικρὸν τεκμήριον ὅτι τοῦ μὴ πάσχειν ὁμοίως. τοῦτο ἡ τοιαύτης αἰτίας ἅπαντας ἡ τῶν κωλυθέντων ἁλῶναι τοῖς ὠδῖνομίοις τε καὶ λοιμώδεσι νοσήμασι διάθεσις. εἰς μὲν γὰρ καὶ πρῶτος σκοπὸς ὅτιν ὠδῖ πάντων κοινός, ἀπέρριπται ὅτι μάλιστα καὶ δύπνευ εἶν τὸ σῶμα. δύστροφος δὲ ἐφεξῆς τοῦ δὲ ὡς πρὸς τὴν διωασθύσαν αἰτίαν ἀχθήσεται ὡς διωατόν. ὅθεν δὲ τἀναντία τούτων ὑπάρχει τάχιστά τε πάσχουσι καὶ μάλιστα κάμνουσιν. Ἐπεὶ δὲ τῶν λοιμωδῶν ἐμνημόνευσα πυρετῶν τοῦτο σκεπτόμενος ἅπαντων γινομένων, ἄξιον ὠδὶ σάντα τὸν λόγον ἐν τοῦ δὲ, διασκέψασθαι πρὸς παλαιὸν δόγματος, ἅπαντα πυρετὸν ὑπὸ τῆς τῶν χυμῶν σήψει φάσκοντος γίνεσθαι. κινδυνεύει γὰρ οὐκ ὀλιγάκις ὧδε, καὶ ὁ τῶν ἀπὸ ἀθλιαίου χορός, ἂν δοκῇ σχὶ φανερόταται τ' ἄλλα ἡ τέχνης, ἀλλ σχ ἥκιστα πυρετῶν ὑπεκήμενος, πρὸς ὧν κἀγὼ τό γε πλεῖστον αὐτοῖς σύμφημι, πλὴν ἐν τι παρείπω, οὐκ ἐφημόρους ὀνομαζομένους πυρετούς. τί γὰρ μοι δοκοῦσιν ὅτοι, σήψεσιν ἐπεσθαι χυμῶν, ἀλλ' ὁ μὲν ἐπ' ἐγκαύσει πυρέξας ὑπὸ τοῦ δοκοῦντος αἰτίου θερμασίας ἀλλοιοῦσθαι πέφυκε, τοῦ δ' ὠδὶ θυμῷ πυρέσσοντι καὶ τούτῳ ζέσιν μήν τινα γίνεσθαι τοῦ ἡμῖν τῶν καρδίαν ἅματος ἀναγκαῖον, τὸ μὴν ἤδη γε καὶ σῆψιν. ὅτω δὲ καὶ τοῦ γυμναζομένῳ πλείονα θερμασίαν ἀνῆφθαι πρὸς φύσιν ἄνου σήψεως χυμῶν. καὶ ὅσις ἐπυλινώθη τὸ δέρμα, δριμύτερα προσπτώματα δὴ αὐτοῦ κινούμενος ἀθροιζόντων ἐκείνων, ἐπύρεξεν ἄνου σκεπτόνος χυμῶν. καὶ μὲν δὴ καὶ οἱ ὠδὶ βοβῶσι πυρετοὶ πάντες κατοί, πλὴν τῶν ἐφημέρων ἱπποκράτης τῷ φυσι, καί τοι καὶ ὁ βοβὼν ἐκ τοῦ γόγγρος ὅτι τῶν φλεγμονῶν, καὶ σύμφημι κατά γε τοῦτο τοῦ ἡ σήψεως λόγῳ. δία τοῦτο γὰρ ὠδὶ ταῖς φλεγμοναῖς πυρέσσουσιν, σχ ὡς ἐρασίστρατος ὑπολάμβανεν. ἀλλ' ὅμως εἴσι τινες ὠδὶ βοβῶσι πυρετοὶ τοῦ γόγγρος τῶν ἐφημέρων, ὡς που ἕτεροί τινες ἀγγέλλουσιν ἐκ συμπαθείας νοσήματα, φλεγμονῆς ἢ ἕλκους ἢ ἀφλεγμασίας ἢ τινὸς ἑτέρας τοιαύτης ἐν σπλάγχνῳ διαθέσεως ἔγγονα. διαφόρου δὲ οἱ ὠδὶ βοβῶσι ἐφήμεροι πυρετοὶ τῶν ὠδὶ ταῖς σήψεσι συνισταμένων, ἢ τοι κατὰ τὸ σπλάγχνου, ἢ ἡπαρ κοῖλα, καὶ μέγιστα τῶν ἀγγείων, ὅτι τοῖς μὲν ὠδὶ βοβῶσι συνεκθερμαίνουσιν ἀεὶ τὸ σπερχὲς, ἡ μὲν θερμασία διαδίδοται μέχρι τ' καρδίας, ἐκ ἀφικνεῖται δὲ εἰς αὐτὸν ἡ συπεσβνώδης λιγνὺς, ἀλλ' αὐτόθι μένει πολυγραμμένη ἡπ' τ' βοβῶνος χωρίου, ἀλλοιώσει μόνῃ τῇ ἡπ' τὸ σπερχὲς ὧν τῆ καρδίαν ἀφικνουμένης τῆ θερμότητος, ᾧ μάλιστα τρόπῳ διὰ τῶν ἐγκαιομένων τε καὶ κοπτομένων, ἐκ τῶν πρώτων θερμανθέντων, ὠδὶ τῆ ζωπλεῖ ἀρχεῖ ἡ διάδοσις γίνεται. ὠδὶ δὲ τῆ ἡπ τὰ σπλάγχνα καὶ τὰ μεγάλα τῶν ἀγγείων σκεπτόνος, οἷον κάπνος ἐκ τῶν σκπομένων χυμῶν εἰς τὰς κοιλίας ἀφικνεῖται τῆ καρδίας. καὶ τοινῦν καὶ σήπεσθαι συμβαίνει οὖν μὲν ὧν τοῦ βοβῶνι χυμὸς ἀθρόως ἅπαντας, εἴτε ἡπ μίαν ἡμέραν, εἴ τε ἡπ δύο σπερχὸς, ἃ τε ὁμιλοῦντας τὲ ἀλλήλοις καὶ ἀκαταπεκλεισμένους ὧν ὧνι χωρίῳ. οὗν δὲ ἡπ τὰ σπλάγχνα καὶ τὰ μεγάλα τῶν ἀγγείων ἅτε διαῤῥέοντας, ἀεὶ καὶ σπαδιασπῶντας, ὅσων ἂν ἐφάψωνται χρόνῳ πλείονι τὸ σκεπτόνωδες ἀνάπλεων θερμόν. ἐνί ᾧ λόγῳ καθάπῃ ὠδὶ τ' ἐκτὸς ἅπάντων, ὅσα θερμαίνει πρὸς φυσιν ὑφ' ἥστινοσοῦν αἰτίας, εἰ μὴ ἄσπαρτον εἴη τὸ θερμανθὲν οἷον ἤ τοι λίθος ἢ ξύλον ἤ τι τοιούτων ἕτερον, ἄχρι τοσούτου μένει θερμόν, ἄχρί πῃ ἂν ἀπψυχθῇ ἡπ βραχύ, τὸ ᾧ σίπεσθαι πεφυκὸς, ὧν νεμομένω ἀεὶ ἡπ τὸ σπερχὲς ἴσχει τῶν θερμασίαν. ὡς που ποτε κατ' ἄγρον ἐθεασάμην κόπων κτιωῶν τε ἅμα καὶ πόδιεσθρων ἐκ τινὸς μοῖρας ὑφ' ἡλίου θερμανθεῖσαν ὅτως ἰσχυρῶς, ὡς που παμπόλλου ἀναθυμίασιν ἀφιέναι καπνὸ δίκην ὠφελοῦσαν, ἰσχυρῶς δ' ἀνέσασαν, ἡ ἀνιῶσαν εἴ τις πλησιάζοι, ὡς οὖν τε ὀφθαλμὸς καὶ οὖν μυκτῆρας βλάπτεσθαι. ἰῶ ᾧ ἀγα καὶ τοῖς ἀπομύοις ἡ κόπτος ὅτω δὴ τὸ θερμὴ ὡς τε κατακαίειν οὖν ὧν πλέον ἐνιθῶντας αὐτῇ τὰς χεῖρας, ἢ οὖν πόδας, θᾶλῶ εἰς ἀείγε τὸ σύμπτωμα οὖν πρὸ ἐμένων, ἀλλὰ ἡπ τῶν ὀξῆς ἡμέραν ἀπεψύχρ ἦν, ὅθεν ἀκμαίως ἔζεσε δὴ κόπρος ἡπ τῆ πεντεραίαν, τὸ σπερχὲς δ' αὖθεν τὸ τέως ὑποτυφόμενον ἡνίκ' ἄκμαῖ εἶχεν ἡ πρώτη ζέσις, τοτ' ὧν τοῦ πρὸ ἀκμάζειν ἐλεύνων, αὖτο πάλιν, ἀνεθερμαίνετό τε καὶ ἀνέζει καὶ ὀλίγον ὕστερον ἤκμαζε, δὴ πρώτης ἀπεψυγμένης, καὶ οὖν αὖθις πρὸ ἤκμαζεν ὑποτυφομένη τοῦ σπερχὲς αὖτη χεχὸς, καὶ μικρὸν ὕστερον αὖπῃ μὲν ἐκεῖνο καὶ ἤκμαζεν, ἀπεψύχρ δὲ τὸ πρότερον. ἰῶ δὲ πορίσθης δύνηται χρόνος ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ὡς ἀμφημερινὸ μάλιστα πυρετοῦ πρὸς δειγμα τὸ γινόμενον οἰκειότατον ὑπάρχειν. εἰ δέ γε κῆ δύσιν ἡμέραν κῆ νυξὶν ἡ ἑρκμένη περίοδος ἐγίνρ, πρὸς δειγμα ἰῶ ὅτω ζητάσε πυρετοῦ καὶ μὲν γε κῆ εἰ ζοισι, τεταρταίος, καὶ εἰ τέπαρσι πεμπταίος, εἴπορ γε πεμπταῖος τίς ὅτι πυρετὸς. ἐγὼ μὲν γὰρ ὅτω σαφῶς εἶδον ὅτε τούτῳ τῷ περίοδον, ὅτ' ἀλλῳ τινὰ ἐξωτέρω δὴ τεταρταίας, ἀλλὰ πρὸς μὲν τῶν ἡπ τῷ περίοδον προσωμένων αὖθις ἐργάσεται. Ἡ δὲ σῆψις τῶν χυμῶν, ἡ ἐν τοῖς ἀγγείοις γινομένη, πρὸς πλησίας τῇ ἡπ τὰς φλεγμονὰς καὶ τὰς ἀφλεγμασίας ὅτι, κῆ τὰ ἄλλα τὰ φύματα, διῆκε μὴ ἡπ γόγγος. ἐξ ὧν μιξίας ἡ τῶν δύο γόγγων ἄλλη τις τρίτη ποικίλη κατ' εἶδος, ὅτι καὶ τὸ δὴ μίξεως ἐν τοῦ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ὑπερέχειν τε καὶ ὑπερέχεσθαι θάτερον τῶν γόγγων, ὃν δύσειθμητον ὅτιν, ἀλλὰ τά γε δύο γόγγε, τὸ μὲν ἕτερον ὧν κρατήσας δὴ φύσεως γίγνεται, τὸ δὲ ἕτερον νῳκημένης, ὠδὶ κρατήσας μὴ, ὡς ὧν ταῖς φλεγμοναῖς τε καὶ τοῖς φυμαλώδεσι ὄγκοις ἅπασι τὸ πύον. ἐν δὲ τοῖς ἡπ τὰς ἀρτηρίας τε καὶ τὰς φλέβας χυμοῖς ἀνάλογον τοῦ πύῳ, τὸ τοῖς ἔροις ὑφιστάμενον. ἡ μὲν δὴ τοιαύτη σῆψις, σχ ἁπλῶς σῆψις ὅτιν, ἀλλὰ τι καὶ πέψεως ἔχει. μιγνύσης γὰρ ἔτι δὴ πεπληκτῆς δυνάμεως τῶν ἀγγείων, ὁ διασκπόμενος τέως χυμὸς εἰς διάντλω ἀλλοιώσιν ἀφικνεῖτῃ. ἑτέρα ᾧ ὅτι τις σκεπτικὸν ἀῤῥωστόσης εἰς ὅσον τόν δὴ πεπληκτῆς δυνάμεως, ὡς μηδὲ μίαν ὠδὶ τὸ χρηστὸν ἐργάζεσθαι μεταβολὴν τοῦ σκπομένου πρὸς πέπωμα τος.

ὃ καὶ γί-

ὁ κὴ γίνετ᾽ ποτὲ μὴν ἐχάτως ἀδφνόσης ἐκείνης, καὶν τὸ σπόρῳ μεβρίως ᾖ μοχθηρὸν, ὅτι δὲ ὅτε τὰ ᾖ τ᾽ δωάμες ὀκ εἰς ἐχαβν ἀβρωστίας ἥκει, τὸ δὲ ὑγρὸν ἄκρως μοχθηρὸν ὑπάρχῃ. τ᾽ τοιότω πολιτήματος ἡ σπερμάτω ὅ τε σύστασιν ὅτε χρόαν οὔτε ὀσμὴν ἴσχει μίαν, ἀλλὰ κ᾽ τ᾽ ὀσίαν ἀεὶ τὸ σπόρῳ ἀβ᾽ ἀλλάττε) ☪ ποικίλε). ἡ δὲ ἐτόρα σῆψις ἰῶ ☪ πέψιν ἔφαμεν ὑπάρχῃ εἰς ᾗ εἶδος ἀεὶ μεταβάλλ᾽ πύο κὴ χρόαν ☪ σύστασιν ☪ ὀδμὴν. μεβ᾽ ἡσάσης ᾗ δν ἀκειβῶς τ᾽ φύσεως τὸ κάλλιστον γίνεται πύον, ἰδ᾽εῖν ᾗ λδυκὸν κὴ παχὺ καὶ ὅμοιον ἑαυτῷ πανταχόθεν, λεῖον δ᾽ ἀπομλόν ☪ ἥκιστα δ᾽υσώδες. εἰ δὲ οἷον ἡμίεπτες εἶη, τὸ βάτον χρόος ἂν τῇ τοιαύτῃ μεταβολῇ ὁ μικρὸν ἐμπεδὼν ἔφαμεν σταίσης. ἔρη) δὲ ☪ ὡς πολυειδέστατον ὅτι τὸ τοιῦτον χρόος, ἐν γὰ τῷ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον μεβ᾽ ἑλίττ᾽ τ᾽ πέψιν ἀναείθμητος ἡ διαφορά. πολλάκις ᾗ γὰρ λδυκὸν ἀπετελεσθὲν, ἤτοι δ᾽υσώδες ὄτιν, ἢ λεπτὸν κὴ τ᾽ σύστασιν, ἐνίοτε δὲ ὁ λδυκὸν ἀλλὰ πελιδνὸν φαίνε), καὶν τούτοις ἅπασι τὸ μᾶλλόν τε ☪ τὸ ἧττον ἄπειρόν. ὅσαι δὲ ἐν τοῖς ἀρτήμασι τ᾽ σπεδόνος διαφοραὶ, τοσαῦτ᾽ καὶν τοῖς ὑπὸ σπεδόνος ἀναπομλοῖς πυρετοῖς, αἳ τ᾽ ἐμφρομλόν τοις ὄροις ἰδ᾽εαι. τὸ ᾗ γὰρ ἄειρον ὅπ᾽ ἐκ τ᾽ σπερμλόν χυμοῦ, τ᾽ ἐκ τοῦ πολέχοντος ἀγγείο διατακέχαμλόν πέψιν ἀρτελεῖ᾽ λδυκὸν ☪ λεῖαν κὴ ὁμαλὸν, ☪ ἥκιστα δ᾽υσώδ᾽ τὴν ὑπόστασιν ἔχ. τὸ δὲ χέιρον, ἐναντιώτατόν ὅτιν ζῳ᾽ δὲ κὴ πάντα. τό δ᾽ ἐν τῷ μεταξὺ καθ᾽ ὅδν ἂν ὁποτέρο πλησιαίτερον ὑπάρχει, κὴ τοσοῦτον χέιρον ἢ βέλτιον γίνε). ἀλλὰ πολὺ μὲν ᾗ τῶν ὄρων διαφορᾶς ἐν τοῖς πολὺ κείσεων ὑπομνήμασι λέγετ᾽. τὰς δὲ ὧδε πέψει χυμῶν ἀναπομλόνς πυρετοὺς, ἑτόρους χὴ νομίζειν τ᾽ ἐφημόρων. ☪ ἴνα δ᾽ιάγνωσις αὐτῶν, ὁ χαλεπὸν, καὶν πισὶν ἀδυάτος εἶν δοκεῖ, ☪ ὅτ᾽ ὁρῶ μυειάκις ἐδ᾽εξαμλν ὧδε ζῳ᾽ πρώτῳ πεπτοξυσμῷ, παυσαμλόν, λασάμλῶν τε ☪ μετρίως διαστηθόντα, τῶν σωηθῶν ἔχειδ᾽ λιελθύσαντες, ὡς οὐκέτι πυρέξοντα, καὶ ὅτως ἀπέβη. ᾧ ᾗ δὴ ☪ πρῶτον γνώρισμα τ᾽ ἐφημόρων πυρετῶν, τὸ ἀφ᾽ τινὸς αἰτίας πεπαταρχόσης αἰτίας πεπαφάτε τε ☪ φανερᾶς ἤνπερ ἤδη σωήθως ὀνομάζουσιν οἱ νεώτεροι πάντες ἰατροὶ πεπαταρκλικὴν αἰτίαν, ἀλλὰ ὅδε μὲν ☪ ἀχώρισον ὅτι τῶν τοιότων πυρετῶν, ἴδιον αὐτῶν ὀκ ὄτιν. ἄρχονται γὰρ καὶ τῶν ἄλλων ἐνίοι, φανερᾶς πεπογκλαμλόνς αἰτίας. ἀχώρισον δὲ καὶ ἰδίον τε τῶν οὔρων πέψις ὅτιν, σύνθεως ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμόρων καὶ πρὸς τούτοις εἰς μέγεθος καὶ τάχος ὧδε διδόντων τῶν σφυγμῶν ἀξιόλογον, ὡς ἀκριβεστάτης τῆς ἀναλογίας τὴν ὠκνότητα κατὰ τὴν ἐκτὸς ἰσυχίαν. ἔτι τε μᾶλλον ἴδιον, καὶ ἀχώρισον αὐτῶν, ὅτι τὸ, μὴ δ᾽ ὅλως εἰς τάχος ὧδε διδῶναι τὴν συσολὴν, ἢ εἰ καὶ ὧδε διδοίη ποτὲ, μικρότατον εἶναι δεῖ καὶ δυσγνώρισον καὶ ὀλίγῳ πνὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἐξισταμλνον. ἀλλάμλω καὶ τὸ τῆς θερμασίας ἡδὺ τῶν τοιούτων πυρετῶν ἴδιόν τε ὅτι καὶ ἀχώρισον. ἀχώρισον δὲ καὶ ἡ ὁμαλότης καὶ ἄβλιπτος ἀνάβασις ἐν τε τῇ θερμασίᾳ καὶ τοῖς σφυγμοῖς, οὐ μὲν ἴδιόν γε, καὶ γὰρ καὶ τῶν ἄλλων ὑπάρχει πσὶν ὥσπερ γε καὶ τὸ τῆς ἀκμῆς ὠθισικὲς. οὐδὲ γὰρ δεῖ ἴδιον, εἰ καὶ μάλιστα τούτοις ὑπάρχει. καὶ κάλλιόν γε τὰ κοινὰ ταῦτα κατὰ τὰς ἀναβάσεις τε καὶ τὰς ἀκμὰς ἐν ᾧ μάλιστα ὑπάρχειν τοῖς ἐφημόροις, ἴδια τίθεσθαι. γένοιτο γὰρ ἂν οὕτως εἰ καὶ μὴ τὸ τῦ πράγματος εἶδος, ἀλλὰ τὸ κάλλιστον γε καὶ ἀπηκριβωμλόν τῶν τοιούτων πυρετῶν, ἴδιον δὲ ἅμα καὶ ἀχώρισον σημεῖον, ὥσπερ γε καὶ ἡ παρακμὴ μεθ᾽ ἱδρῶτος ἢ νότιδος ἢ πάντως γε σὺν ἀτμῷ τινὶ χρηστῷ γινομλίνη, τελείας ἀπυρεξίας ἐκδεχομλίνης αὐτ᾽). αὐτὴ μὲν ἡ κοινὴ διάγνωσις τῶν ἐφημόρων πυρετῶν, ἕκαστον γ᾽ αὐτῶν ἰδίᾳ κατ᾽ εἴδος ἐν τοῖς ἰδ᾽ίοις διελοῦμαι. τοῦ δὲ ἄλλου γένους τῶν πυρετῶν ὅπερ αὖ πᾶ διαιρεῖται τοῖς ἐφημόροις, οὐδ᾽ἐν ᾗ ὄνομα κοινὸν ἅπάντων ὅτιν. αἱ διαφοραὶ δὲ αἱ πρῶτ᾽ δύο εἰσὶν οὐκ ἀζαφέσιν ἰδέαις ἀφωρισμλναι. τινὲς μὲν γὰρ αὐτῶν ὧδε σήψει χυμῶν ἀνάπτονται, τινὲς δὲ αὐτὰ κατειλήφασι τὰ σφρεὰ τοῦ ζώου μόρια, ☪ καλοῦσιν αὐτὸν ἐκπυὸς πυρετὸς, εἴθ᾽ ὅτι μόνιμοί τ᾽ εἰσὶ καὶ δύσλυτοι καθάπερ αἱ ἕξεις, εἴθ᾽ ὅτι τ᾽ ἕξιν τοῦ σώματος αὐτῷ κατειλήφασιν. οὕτω γὰρ εἰώθασιν ὀνομάζειν τὰ σφρεὰ τοῖς ὑγροῖς ἀνταπαιρούμλνοι. Αἱ διαγνώσεις δὲ τῶν ὧν χυμοῖς αἱ τοιαίδε. πρώτη μὲν ἁπασῶν οὐχ ἀχώρισος ᾗ, ἴδιος δὲ τὸ μηδ᾽ἐν τ᾽ πεπαταρκλικῶν αἰτίων ἡτηκέναι τ᾽ τοιότων πυρετῶν, ὀφείτω γὰρ τῶν ἄλλων γνῶν τοῦ ὑπάρχει, ἀλλ᾽ τὸ, οὗ ἐφημόρος ἅπαντας ὧν τοῖς προπαταρκλικαῖς αἰτίαις σωίσαται, τόσ᾽ ἐκπυὸς, ὅταν ἄνδυ τούτων γένωντ᾽, μηδὲ ποτὲ ἐξ ἀρχῆς εἰσβάλλειν, ὥσθ᾽ ὅταν ἄνδυ προπαταρχόσης αἰτίας ὑπάρξαντά τις πυρέτ᾽ειν, εἰδ᾽ναι τούτου τ᾽ αἰτίαν τ᾽ πάθους, ἐν τοῖς χυμοῖς ὑπάρχειν. ὅτι μὲν ὅτε προπαταρξαμλνη τῆς αἰτίας φανερὰ, ὀφ᾽ ἐφήμορον, ὅσον ἀφ᾽ ἑαυτῆς σωιεσθαι πυρετὸν, διελέξατο δ᾽ αὐτὸν ὁ ὧδε σήψει χυμῶν ὅταν οὕτως ἔχει τὸ πάσχον σῶμα, τουτέστιν, ὅταν ἀκάθαρτόν τε καὶ πεπτήματος ὑπάρχῃ. θερμανθὲν γὰρ ὧδε πλέον ἐν τοῖς ἐφημόροις πυρετοῖς τὰ πεπτήματα, εἶπειτ᾽ ἀρχῇ σπεδόνος ἐντὸς ὕθεν λαβόντα θαλπόρου εἶδος ἀνάπτει τῶν πυρετῶν, ὧν ζῳ᾽ πρότερον παυσαμλόν. διάγνωσις δὲ τῆς διαπεπτοχῆς μία ᾗ ἴδιός τε ἅμα καὶ ἀχώριστος ἁπάντων, τὸ μὴ τελευτῆσαι τὸν ἐφήμορον πυρετὸν εἰς ἀπυρεξίαν ἀκειβῆ. συμβαίνει μὲν, ὅτιν ὅτε, καὶ κατ᾽ αὐτὴν τὴν ἀκμὴν ἐφημόρων πυρετῶν, ἐμφαίνεσθά τι τῆς μεταπέψεως, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἐν ταῖς παρακμαῖς, ὅταν ὅπερ ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐλέγομλν, ἐν ζῳ᾽ μάλις᾽ εὐφορέως τι τάχθαι, τοῦτ᾽ ἀπῆ. ταῦτά τοι μὲν μεταπέψεως σημεῖα. τὸ δ᾽ ἐκ ῥίγους ἀρξάσθαι τὸν πυρετὸν, οὔτ᾽ ἐγκάυσεως, οὔτε ᾗ ψύξεως ἰσχυρᾶς προηγλαμλνης, ὁποῖαι μάλισα τοῖς ἀβ᾽ χιόν ὁδοιπορήσασι συμπίπτουσι, ἢ ἄλλως ἐν ἰσχυρῷ κρύει διαβίψασιν ὧδε πλέον, ἴδιον ὅτι κὴ αὐτὸ, τ᾽ ὧδε σπεδόνι χυμῷ ἀναπεπλνῶν πυρετῶν, οὐ μὲν ἀχώρισόν γε. ὅ γ᾽ ἅπασιν αὐτοῖς ὑπάρχῃ, λαβάπερ ὅδε ἀ φείκαι. ὧν μόν γε ὁ μόνον ὀκ εἰσὶν ἀχώρισοι τ᾽ τοιότων πυρετ᾽, ἀλλ᾽ οὐδὲ ᾗ ἀρχὴν ἴδιαι. τὸ δὲ τ᾽ ἀνομαλίας τ᾽ σφυγμῶν, καὶ τ᾽ θερμασίας, εἴτ᾽ ἐν ταῖς εἰσβολαῖς, εἴτ᾽ ἐν ταῖς ἀναβάσεσι γίγνοιντο, τ᾽ χρόας ᾗ ὅτι τ᾽ τοιότων πυρετ᾽ ἴδιον, ὁ μὲν ἀχώρισον γε ὁ δ᾽ ὧν τὸ. πολλοὶ γὰ κὴ χωρὶς ἀνωμαλίας ἀιδήτῆς ἐσβάλλουσι τε ☪ ἀναβαίνουσιν ὧδε ᾗ ἀκμήν. ἔτι δὲ δὴ μᾶλλ) ὅδε τὸ, πολλὰς οἷον εἰσβολὰς ἴσχειν τὸν πεπτοξυσμὸν, ὅπερ ὧν πεπτοξώεσθ᾽ καλοῦμλν, ὥσπερ γε ☪ τὸ τ᾽ θλίψεως τῶν σφυγμῶν, οὕτω δὲ ὀνομάζουσιν, ὅταν ἀρχομλόνου τοῦ πεπτοξυσμοῦ μικροὺς ἱκανῶς ἔχωσι καὶ ἀνωμάλους αὐτόν, οὐ δ᾽ αὐτὸ τῶν τοιότων πυρετῶν ἀχώρισον, οὐ μὲν οὐδὲ κοινόν ὅτιν ἑτόρῳ πνὶ γένει πυρετῶν, ἀλλ᾽ ἴδιον ᾗ αἱρεῖν τότων, ὡς ὅπερ καὶ τὸ ᾗ ἀνωμαλίας, ὅταν γε μὴ κατά τι σύμπτωμα γίνεται. πολλάκις γὰρ αὐτῷ σόματι τῆς κοιλίας

ἀθροισμοῦ τινὸς χυμοῦ μοχθηροῦ, καὶ διάκενος ἢ ψύχεσθαι αὐτὸ, μικροί τε ἅμα καὶ ἀνώμαλοι γίνονται. πλεῖστα δὲ τοῦτο πάσχει μὲν ὧν μὲν τῶν πυρετῶν ψυχόντων ἡ μικρότης, ὧν δὲ τῶν διακένων ἡ ἀνωμαλία, ἀλλὰ ἐμπεσόντων γε, ταῦτ' ἄμφω παραχρῆμα καθίστασθαι. ὅτε δὲ οὐδεμίαν ἢ γαστὴρ πεπονθε τοῦ χρόνους τῶν προκειμένων εἰσὶ πυρετῶν οἱ τοιοῦτοι σφυγμοί. μέγιστον δὲ γνώρισμα τῶν ὑδρωπικῶν πυρετῶν ὅτι, καὶ ἡ τῆς ὁρμασίας ποιότης, οὐδεμίαν γὰρ ἔχει χρῆσιν, οὐδὲ μέτριον, οὐδ' ὅμοιόν τι τῶν ἐφημερίων, ἀλλὰ ὥσπερ εἴρηται καὶ τοῖς ἀείσοις τῶν πρὸ ἡμῶν ἰατρῶν διακινδυνεύσας ὡς ὅτι μᾶλλον, ὡς αὐταῖς καὶ διαβιβρώσκειν τὴν ἀφὴν, ὥσπερ ὁ καπνὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς μυκτῆρας, ἀλλ' ἐν μὲν ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν παροξυσμῶν, ὡς ἂν ἐπὶ καταπνιγομένου τε τοῦ θερμοῦ, καὶ τυφομένων ἐνίοις τῶν προσηνεμάτων, οὐκ εὐθέως ὑδροβαλλόντων τὴν χεῖρα διαγινώσκεται, χρονισάντων δὲ τὸ εἰρημένον εἶδος τῆς θερμότητος, ἐκ βάθους ἀναφέρεται. καί μοι δοκεῖ τοιοῦτον τι καταδῆσαι Θεμίσων, ἴδιόν τι τὴν ἀχώρησιν, ὑπάρχειν ἅπασι τοῖς πυρέττουσιν ὑπολάμβανων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου, ἐν οἰκείῳ τ δὲ τοῦ λόγου χωρίῳ καὶ αὖθις σκεψώμεθα. τὸ δ' εἰρημένον εἶδος τῆς θερμασίας, τὸ λιγνῶδες, ὡς ἂν εἴποι τις, ἢ διαβιβρώσκον, ὥσπερ τὶ φάρμακον δριμὺ τὴν ὑδροβαλλομένην χεῖρα, σπεδόνος δὲ χυμῶν ἐγγονον, ἐναργῶς μὲν ταῖς ἀναβάσεσι τε καὶ ταῖς ἀκμαῖς τ πυρετῶν φαινόμενον, οὐκ ἐναργῶς, οὐδ' ὅλως ἐν ταῖς εἰσβολαῖς. ἴδιον δὲ ἀχώρησιν ὅτι τοῦ χρόνους τῶν ὑδρωπικῶν χυμοῖς ἀναπεμπόντων πυρετῶν, καὶ τὸ τάχος τῆς τῶν σφυγμῶν συστολῆς, ἐναργέστερον μὴ ἐν ταῖς ὑδροβόσεσι φαινόμενον, οὐκ ἀσαφὲς δὲ οὐδὲ ἐν ταῖς εἰσβολαῖς τε καὶ ταῖς ἀκμαῖς. σώζεσι δ' αὐτοῖς, καὶ μὲν τὰς ἀρχὰς, ὁ μικρὸς τε ἅμα καὶ ὁ τάχυς σφυγμὸς, ἐν τε ταῖς ἀκμαῖς ὁ μέγας τε ἅμα καὶ τάχυς. οὕτω δὲ καὶ ἡ κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐρημίαν πυκνότης, ἐναργὴς ὅτιμ ἐν τοῖς τοιούτοις πυρετοῖς, οὔτε τοῖς ἐφημερίοις, οὔτε τοῖς ἐκπυοῖς ὁμοίως ὑπάρχουσα. ἴδιον δὲ ἐν τοῖς μάλιστα τ τοιούτων πυρετῶν ὅτι, καὶ ἡ τ ὕλης ἀπεψία, καὶ ἡ ἀμυδρὰ ἢ πέψις ἴδιόν ὅτι γνώρισμα τ ὑδρωπικῶν πυρετῶν. ὅτε γὰρ ἄπεπτον, ὅτε ἀμυδρῶς πεπεμμένον ἐν τοῖς ἐφημερίοις φαίνεται. ἑκάτερον μὴ αὐτῶν ἰδίᾳ λεγόμενον, ἴδιον ὅτι γνώρισμα τ ὧν χυμοῖς πυρετῶν. ἅμα δ' ἄμφω λεγόμενα μὴ τὸ πεφθὲν ζυγμένον, ἀξίωμα, πανταπασιν ἀχώρησα. ἐν γ' τοιούτῳ χρόνῳ τῶν πυρετῶν, τὰ πρῶτα τῶν ὕλων, ἢ τοι παντάπασιν ἄπεπτα, ἢ ἀμυδρῶς πεπεμμένα σωρεισβάλλῃ. μέγα ἢ (ἀξιόλογον) γνώρισμα πέψεως ἐν τοῖς πρώτοις ὕλοις, ὁτὲ ποτὲ φαίνεται καὶ οὗ τοιοῦτος πυρετὸς, ἀφορισμένης τ ἐκ τ εἰρημένων μεταπτώσεως ὑπὸ ἧς ἐμπεφόβηται ἐφαμὴν. ὑδρωπικοὺς δὲ τοὺς εἰρημένους γνωρίσασι τῶν προκειμένων πυρετῶν, ὅτι μὴ τὸ, καὶ τὴν ἀκμὴν τ πεπεμμένου πυρετῶν, ὅτι μὴ

πυρετῶν οἱ μακροὶ, καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν, ὅσοι ξηραίνουσιν ἰσχυρῶς αὐτοῦ τὸ ζώου τὰ μόρια τὰ σφρεᾶ, μαθάπερ οὖν καὶ οἱ ἕκπυοι πυρετοὶ πολὺ ὧν ἤδη λέγειν καιρός, ἀφ' ἧς γένεσεως αὐτῶν ἀρξαμένους. γίνονται τοίνυν οἱ ἕκπυοι μαλάθμενοι πυρετοὶ τῇ διῄσῃ τρόπον, ὡς τὰ πολλὰ μὴ ὑπὸ τοῖς μανωθεῖσιν, ἢ πρὶ μικιωθεῖσιν εἰς τοσοῦτον, ὡς ἐκπλαπανῆσαι τῷ χρόνῳ τῆς ἰκμάδος τοῦ καρδίας σώματος, ἢ ἐν μὲν ὅσοις ἐπὶ συχνῆς. ἐκεῖνοι μὲν δὴ οὐχ ἕκπυοι μόνον εἰσὶν, ἀλλὰ ἤδη καὶ μαρασμώδεις. οἱ δ' ἐπὶ μᾶλλόσις τοῦ ὑγροτέρους γιγνόμενοι, τὸ σῶμα τῆς καρδίας αὐτὸ καταλαβόντες, ὠκύτατα μάλιστα, καθάπερ ἡ τῶν λύχνων φλόξ, ἐκλείπουσι. ἡ μὴ δὴ μία γένεσις αὐτῶν ἔρρηται μοι. ἡ κατάλοιπος δ' ὅλη, ὅταν ἀρχῆς σύδέως εἰσβάλλωσι τὴν πρώτην γένεσιν ὁμοίαν ποιησάμενοι τοῖς ἐφημέροις ὑπὸ λύπης καὶ θυμῷ καὶ πόνῳ πλείονι μετ' ἐγκαύσεως ἅμα γινομένῳ. τούτους μὲν οὖν οὐ πυρετοὺς οὐ χαλεπὸν ὅλην ἰᾶσθαι, τοὺς δ' ἐξ αὐτῶν εἰς μαρασμὸν ἀφικομένους ἀμαθίᾳ τῶν ὑπιστούτων
01 ἰατρῶν, ἀ μόνον οὐ ῥᾴδιον, ἀλλὰ οὐδὲ δυνατόν ὅλην ἰᾶσθαι συσάντας γε ἀκριβῶς ἤδη, καὶ μηκέτ' ἀρχομένους. ἡ γάρ τοι φύσις αὐτῶν ὅτι ξηρὰ καὶ θερμὴ, πρὸς πλησίον πάσχουσα τῆς καρδίας, οἷόν περ ἡ θρυαλλὶς ἐν τοῖς λύχνοις ἐπειδὰν ὑπὸ πλεῖον ἐκκαυθῇ. θρύπτεται γὰρ ἡ ὅτῳ φρυγείσα καὶ διαλύεται, καὶ τὸ συνεχὲς ἀπόλλυσιν ὑπὸ λιαυρότητος, ὡς μηδ' εἰ πρὸς χέοις ἄφθονον ἔλαιον ἀναφθῆναι δυνάσθαι φλόγα δαψιλῆ. πρόσειται τοιγαροῦν ἐν αὐτῇ ἡ μικρὰ καὶ ἀτονος φλόξ, ἀεὶ δὲ μᾶλλον ἐλάττων γιγνομένη, μέχρι περ ἂν ἀφανισθῇ. ὁ μὴ ἀκριβῶς μαρασμώδης πυρετὸς τοιοῦτός ὅλην, ὅταν τὸν ὑπάρχων νόσημα τῷ πάθει τῷ μαρασμῷ. τοτὲ μὲν γὰρ, ἐπί τε τῶν γερασάντων γίνεται χωρὶς πυρετοῦ, σβεσθείσης αὐτοῖς τῆς ἐμφύτου θερμότητος, ὁπερ δὴ καὶ μάλιστα θάνατος ἄλυπος ὅτι καὶ τῇ φύσιν ὑπὸ ξηρότητι σωισάμενος, ὥσπερ γε καὶ τῶν παρὰ φύσιν μαραινομένων ἐκεῖνο τὸ εἶδος, ὃ προσαγορεύει Φίλιππος ἐκ νόσου γῆρας, εἰς ὃ πολλοὺς εἶδεν οὐ πρεσβύτας μόνον, ἀλλὰ καὶ παῖδας ἐμπεσόντας, ὁ δὲ μαρασμώδης πυρετὸς οὐ ξηρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ θερμόν ὅτι πάθος. ἀφεσβόγνυται δὲ τῇ τοῦ,
20 πολὺ θᾶττον ἡ ἐν τοῖς ζώοις θερμότης, καὶ μαραίνεται σύμπαν τὸ σῶμα, δίκην διόδου λεπτοτέρου θέντος ἐχάτους, ἤτοι διὰ χρόνου μῆκος, ἢ διὰ φλογὸς γειτνίασιν, ἢ σφοδρὸν καὶ ἄμετρον αὐχμόν, ἀλλὰ πολὺ μὴ ὅλης τοῦ μαρασμοῦ διαθέσεως, ὁποῖα τίς ὅτιν ἰδίᾳ γεγράφαται. Τῶν δ' ἐκπύων πυρετῶν, ἐπειδὴ διῄσον ὅτι τὸ εἶδος, ὡς αὖτι διώρισται, τὰς διαγνώσεις ἐφεξῆς λέγωμεν. ὁ μὴ δὴ σωμεμπλῆσθαι τῷ μαρασμῷ πυρετὸς ἑκάστοτε ὁτιμότατός ὅτι, καὶ πονηρότατος γνωσθῆναι. πρὶν μὴ γ' ἂν ἄψασθαι τῶν τε σφυγμῶν καὶ τῆς θερμασίας, ὀφθαλμῶν τε κοίλους ἀμέτρως θεάσῃ, μαθάπερ ἐν βόθροις τισὶν ἐγκεκλιμένους, ἐξ ἀπωλείας ἁπάσης αὐτῶν τῆς ὑγρᾶς οὐσίας, ὡς καὶ τῶν ὀσῶν οἷς ὑπέφυκε τὰ βλέφαρα φαίνεσθαι τὰς ἐξοχάς. καὶ μὴν καὶ λῆμαι κατ' αὐτοὺς ἐμφαίνοντα ξηρὰν, καὶ τὴς αὐχμώδης διάθεσις, οἵα μάλιστα ἔοις πολλῷ διελθοῦσι κόνιν δι' ὅλης ἡμέρας ἐν ἡλίῳ θερμῷ. ἀπόλωλε δὲ καὶ τὸ χρόας αὐτοῦ τὸ ζωϊκὸν ἄνθος, ὥστε μὲν γε καὶ τῷ προσώπῳ παντὶ συμβέβηκε, καὶ ἡ ἄμετρος αὐχμώδης ἐμφαίνεται, τό τε διῤῥῶγατος ἅπαντος τοῦ ποδὸς τὸ πρόσωπον, καὶ μάλιστα τοῦ ἧπατος τὸ μέτωπον, ὡς διὰ †ξηρότητα, σκληρόν τε εἶναι †al. σκληρὸ
30 καὶ ποδιτεταμένον, οὐ μὴν δὲ ἀνατείνειν ὧν πλέον οἷόν τε εἶναι τὰ βλέφαρα, πρὸς πλησίον τοῖς νησάζουσιν ἀεὶ τυτὰ διακείμενοι. καὶ μὴν δὲ καὶ μύσιν ὡς τὰ πολλὰ, καθάπερ ὑπονώπτοντες, ὅτι δ' οὐχ ὁ ὕπνος αὐτῶν τὸ πάθος, ἀλλ' ἐγρηγόρσεως ἀδυναμία. ἐκτετήκεσαν δὲ καὶ αἱ σάρκες αἱ κατὰ σῶ.ληροτάφους, ὡς φαίνεσθαι συμπεπωκότα καὶ κοῖλα τὰ χωρία. καὶ τί γ' ἄλλο, ἢ ὀστᾶ καὶ δέρμα τὸ σύμπαν εἰσίν. ὥσ' εἰ καὶ γυμνώσας αὐτῶν, ὧν σκέπῃ τὰ καὶ τῆς γαστέρα, δόξεις δὲ μὴ δὲν τῶν ὑπτίων ἰᾶσθαι, μήτε τῶν ἀπλάγχνων μηδὲν ἀκριβάζεσθαι, καὶ τὸ ὑποχόνδριον ἀνεπαφῶς σφοδρῶς εἰς τὸ θώρακα. εἰ δὲ καὶ ἄψασθαι βουληθείης αὐτῶν, τὸ μὲν δέρμα λαμφαλέον ἐχάτως ὅτι, καὶ εἰ ἀνατείνοις διαλαβόμενος τοῖς δακτύλοις, ὥσπερ βύρσα τις ἰσχνή. ὁ δὲ σφυγμὸς, ἰσχνὸς μὲν σκληρὸς καὶ ἀμυδρὸς καὶ πυκνὸς, ἡ θερμασία τε μὴ τῆς πρώτης ὑπερβολῆς ἀμυδρὰ, μετ' ὀλίγον δ', ὅτε θερμὸν μὲν τὸ διαβρωλικὸν ὑγρὸν, μὲν μᾶλλον ἢ ὑπὲρ πλέον ἐγχρονίσις ἀπόμενος. ὥστε ἔτι χρὴ τὰ λοιπὰ μνημονεύειν γνωρισμάτων, ὧν ὅτω σαφεῖ πράγματι. βέλτιον γὰρ διὰ τὸν ἀρχόμενον ἐπὶ μαρασμὸν ἀπάγειν τὸν λόγον. ἄρχεσθαι δὲ λέγω τὸν μαρασμὸν
40 ὅταν ἡ σύμφυτος ὑγρότης, ἡ ὧν ἑκάστῳ σώματι πρεσαρμένη τῇ τὰς μεταξὺ χώρας τῶν ὁμοιομερῶν, ἐξ ἧς πρώτον βέφε) τὰ μόρια, διανδιδύσῃ, μηκέτ' ἔσῃ τῇ τὸ τῆς καρδίας σῶμα. μέχρι μὲν γ' τοῦ σώζεσθαί τι τούτης, ἑκτικὸς μόνον) ὁ πυρετός ὅτιν, ἀ μὴν ἤδη γέ πω καὶ μαρασμώδης. ὅταν δὲ εἰς κινδυνον ἥκῃ τοῦ μηκέτ' ἔσῃ τοιούτης ὑγρότητος μηδεμιᾶς, ὁ ἀκριβὴς ἤδη μαρασμὸς συνίσταται. χαλεπὴ μὲν δὴ καὶ ἡ τῶν ἑκτικῶν ἁπάντων πυρετῶν ὅτι διάθεσις, ὅταν γε τὸν ἀφ' ἧς ἀρχῆς χρόνον ὑπερβάσιν. ὀείζω δὲ τῆς ἀρχῆς οὐχ ἡμερῶν ἢ ὡρῶν ἀριθμῷ, καθότι μή σ' ἐν τοῖς ἄλλοις νοσήμασιν, ἀλλὰ τοῦ ποιοῦ ἀφ' ἧς διαθέσεως. ἐν γὰρ τοῦ πρώτου ἑκτρέπεσθαι τῆς τῇ φύσιν δύκρασίας τὸ σῶμα τῆς καρδίας, οὔθ' ἡ σύμφυτος ὑγρότης ἀπόλωλεν δλυθέως, οὔδ' ἡ δυνάμις ἀῤῥώστει, ἀλλὰ πρῶτον μὴ οἷον ζέσις τις γίνεται τῆς ὑγρότητος, ἐν ᾧ σ' ἢ καιρῷ ῥᾷστον ἰᾶσθαι τὸν τοιοῦτον πυρετὸν, ὡς ἂν μηδὲν τῆς δυνάμεως ἤδη πεπονθέναι. ἐφεξῆς δὲ καὶ σ' ἀπαύστου τις ὑπὸ τῇ ζέσει, καὶ τούτης ὧν πλέον ἤδη πλοῤῥομένης, καὶ αὐτὰ τὰ ὁμοιομερῆ σώματα, τὰ οἷον πῦρ στοιχεῖα τῆς καρδίας, ξηρότερά τε καὶ ἀτροφώτερα γίγνεται, καὶ ἡ δυνα-
05 μις ἀῤῥώστος εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσον πῦρ ἂν ἦτε ξηρότης ἐν αὐτῇ κρατῇ καὶ ἡ θερμότης, ὧν ἥκει καὶ θάτερον ὑπὸ κρατήσαν, ἄτονον ὀργάσασθαι δυνάμιν. ὁ τοιοῦτος πυρετὸς, ἤδη πως ἐπαμφοτερίζῃ, τῇ μέσος ὅτι, τοῦτ' ἀνιάτως πως τὰ πάσιν ἐκείνου τοῦ μαρασμώδους, καὶ τοῦ μικρὸν ἐμπροσθεν ἑρημένου τ' κατ' ἀρχὰς, ἐπὶ ῥᾶστα θεραπεύεσθαι. πλάτη δ' ὅτι. καὶ τούτῳ πάμπολλα. διότι μὲν τῆς διαθέσεως αὐτῆς οὐκ ὀλίγη τις ἡ παρὰ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἀπάλλαξις. ὁ μὲν οὖν ἴσον ἀπέχων ἑκατέρων τῶν πυρετῶν, τοῦτ' ἀκριβῶς ἤδη μαρασμώδους, καὶ τοῦ μηδέπω μυδρὸν ἔχοντος τοιοῦτον, μέσος πως ὅτι καὶ πρὸς τοὺς ἴασιν, ἀμφίδοξον ἔχων τὴν ἐφ' ἑκάτερα ῥοπὴν. ὁ δ' ἐγγυτέρω τοῦ μαρασμώδους, ἤδη διανδιδύῳ πελάζει, καθάπερ καὶ ὁ θατέρου τοῦ πρώτου πλησίον, ὀλίγας ἔχει σωτηρίας ἐλπίδας. ἀρξῆς οὖν ὧν τὰς διαγνώσεις αὐτῶν ἑτέρου καὶ πρώτου γε τοῦ λύεσθαι δυναμένου ῥᾳδίως, ἢν μὴ πορρωτέρω τινὶ τῶν πολλῶν τοιούτων ἰατρῶν. ὅτι δὲ μόνος μὲν ὑφισάμενος, ὁ χαλεπὸς ὧν γίγνωσθαι, σωτηριώμενος δὲ τινὰ τῶν ὧν σὺν χυμῶν, δυσφόρατος ἤδη γίγνεται διὰ τὴν ἐπιμιξίαν. ὑπο-

κείσθω δὲ πρῶτον αὐτὸς μόνος, ἐπί τινι τῶν προειρημένων αἰτίων σωισάμενος, καὶ φαίνεσθάι γε κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἅπαντα ἐπ' αὐτοῦ τὰ γνωρίσματα τῶν ἐφημέρων πυρετῶν τὸ γένους. σωεμφαίνεται μὲν οὖν αὐτοῖς σύθεως, καὶ ἡ ἰσότης τοῦ προκατάρξαντος αἰτίου. καὶ διειχθήσεται καὶ οὐχ τὸ λόγου προϊόντος. ἀλλὰ καὶ πυθομένους αὐτοῦ τὸ κάμνοντος. ᾖσει μαθεῖν, εἰ τὰ ἄλλα διακείμενος ἀμέμπτως, ὑπὸ μόνῳ ἴσῳ θυμωθῆναι σφοδρῶς, ἢ λυπηθῆναι, πυρέξειν ἤρξατο. καὶ εἰφαίνοιτο ταῦθ' οὕτως ἔχοντα, καὶ παρατείνοιτο κατὰ τὴν διὸτόραν ἡμέραν ὁ πυρετὸς, μήτ' εἰς ἀπυρεξίαν ἀναπαύομενος, ἀλλὰ μηδὲ σφοδρότερος γινόμενος, αὐχμηρότερος γε φαινόμενος ὑποπτεύειν ἐκπώμ ἔσεσθαι τὸν τοιοῦτον. εἰδείη δ' ἂν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ἄσιτος ὑπερβαλλειν ἐθελήσειε τὰς ὑποπτευομένας ὥρας τὸ διὰ τριτέος παροξυσμοῦ, καὶ μήτε πεφθήκη τὸ γένοιτο, μήτε ἀφαίρεσις ἀξιόλογος, ἀλλὰ τὸ τὸ πρώτου πυρετοῦ λείψανον τὸ σμικρὸν ἐκτείνοιτό τε καὶ παραμένει σὺν αὐχμηρῷ τῷ σώματι, καὶ τῇ θερμασίᾳ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ὑπερβολὴν τῆς χειρὸς ὑπεικεῖ φαινομένη, χρονίζοντος δὲ ὁμοίως καὶ διακινήσει καὶ αὐχμηρὰ πεφυσιπούσῃ, τὸν τοιοῦτον πυρετὸν ἐκπώμ ὑπολαμβάνειν εἶναι. μέγιστον δέ σοι καὶ ἀναμφισβήτητον ἔσται γνώρισμα τῆς φύσεως αὐτοῦ, θρέψαντι τὸν ἄνθρωπον ἥνικα μάλιστα δοκεῖ βεβαίως ὑποβεβηκέναι τὰς ὑποπτους ὥρας ἅπασας. σύθεως γὰρ ὑπὸ τῇ τροφῇ μετὰ μίαν ὥραν ἢ διὸτόραν ἅπασι τοῖς ἀπεμένοις τὸ κάμνοντος ἐτόραν ἐπίδυσιν ὁ πυρετὸς ἐσχηκέναι δύξει. καὶ τὶς καὶ τοῖς δοῦσι τὴν τροφὴν ὡς ἀκαίρως θρέψασιν ἐγκαλέσει, καὶ ὡς κατ' αὐτὰς μάλιστα τὰς ὥρας τοῦ παροξυσμοῦ, καὶ ὡς χρὴ ὧν πλείω χρόνον ὑπομεῖναι, καὶ ὡς ὑσδήσων ἡ ὑπόσιμασία. τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐκπώοις πυρετοῖς ἴδιον ἀχώεισον ἐστὶν, τὸ τροφῆς προσγενθείσης, ἀνάπλεφθαι μὲν τὴν θερμασίαν, ὑπὸδιδόναι δὲ τὸν σφυγμὸν εἰς μέγεθος καὶ τάχος, ὡς ἄθλιπτον δοκεῖν ὑπόσιμασίαν γεγονέναι. προσαγορεύω δὲ ἄθλιπτον, ᾧ ἢ μήτε φεύκη τις ἐγγένετο, μήτε πρίψυξις τῶν ἄκρων, μήθ' οἷον εἰς ὕπνον τὶς καταφορὰ, μήτε νωθρότης τὶς ἐπίσημος, ἢ ἀνωμαλία τις ὅλως, ἤτοι κατὰ τὴν θερμασίαν, ἢ κατὰ τὸν σφυγμούς. ἔτι δὲ μᾶλλον οὐ δὲ σμικρότης, οὐ δ' ἀμυδρότης, οὐ δ' ἄλλο τι τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλ' ὡς ἂν καὶ ἄλλῳ τινὶ τραφέντι, μείζων αὐτίκα καὶ θάττων σφυγμὸς ἀποτελεσθείη. γίνεται μὲν οὖν ποτε καὶ κατ' ἄλλους τινὰς πυρετοὺς, ἄθλιπτος ἀνάβασις, καὶ ὅσον γε ὑπὸ τούτου δύξειεν ἂν οὐκ εἶναι αὐτῶν ἐκπώων ἴδιον ἀχώεισον σύμπτωμα. διαφέρει μὲν οὐκ ὀλίγον, εἰς τὸ σύμπαν ἄθροισμα τῶν εἰρημένων γνωρισμάτων ὧν βλέπειν, ᾧ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπασι πυρετοῖς οὐ τοιαῦται εἰσβολαὶ ἄθλιπτοι γίνονται χωρὶς τῆς τραφῆναι, κατὰ δὲ οὓς ἐκπώους τῶν τὸ φαυτιώτατον, οὐθ' ὅλως ὑπόσιμασία γίνεται κατ' οὐδένα χρόνον. ἀλλ' εἰς ὅσον σωεχὴς πυρετὸς ὥσπερ ὁ καλούμενος ἰδίως σώοχος. ἀλλ' ἐκεῖνος μὴ ὥσπερ τινα φλόγα παμπόλλῳ ἀπαντῶσαν ἔχει τοῖς ἐπιβάλλουσι τὴν χεῖρα, πῶς ἴσῃ καὶ οὗ σφυγμοὺς ταχίσους καὶ πυκνοτάτους καὶ μεγίσους ὑπάρχειν αὐτῷ. κατὰ δὲ οὓς ἐκπώους πυρετοὺς οὔτε πλήθος ἁπάντων θερμασίας, οἵ τε σφυγμοὶ πόσου τινὸς μικρότεροι καὶ ἀραιότεροι καὶ βραδύτεροι τῶν ἐν τοῖς σώοχοις εἰσὶν, ὅσον περ καὶ τὰ τῆς θερμότητος ἐλάττω, κοινὸν μὲν οὖν ἅπάντων τῶν ἐκπώων πυρετῶν βλαχροὶς τε εἶναι καὶ ἴσοις διὰ παντὸς, ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς ἕως τῆς ἐσχάτης τελευτῆς. ἴδιον δὲ τοῖς τῶν μαρασμῶν συγγένεσιν ἡ ξηρότης, ἐπεί τοι πολλάκις ἄνυδρος ξηρότητος ἐκπώοι σωισάντα πυρετοὶ, μὴ μεταπίπτοντες εἰς μαρασμὸν, οἷοι καὶ νῦν ἐγένοντο παμπόλλοις ἐν ᾧ λοιμῷ τῷ μεγάλῳ. τῶν μὲν οὖν σωόχων διαφέρουσιν, ὡς ἔρρηται, οἱ ἐκπώοι πυρετοί. τῶν δὲ ἄλλων τῶν ἀθλίπτους ἐχόντων τὰς ἐπισημασίας, αὐτῷ μάλιστα τούτῳ διαφέρουσι, τῷ ὀλίγιν μὲν τινὰ πάντως ἐκ τούτοις προγίνεσθαι τραφεῖσιν ὑπὸ τὴν εἰσβολὴν τοῦ παροξυσμοῦ. τοῖς δ' ἐκπώοις τὴν οἷον ἄθλιπτον ἐπισημασίαν, ὑπὸ ταῖς τροφαῖς συμπίπτειν, οὐκ οὖσαν μὲν ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἰπεῖν ἐπισημασίαν, ὑπ' ἀπάτῃς ἂν δὲ οὐ γυμνάσους πρὸς τὰ τοιαῦτα, τῷ τε πλήθει τῆς θερμασίας, καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ τάχει τῶν σφυγμῶν. χρονιέστερον δὲ κατὰ τὴν ὑπὸ ἡμέραν ὁ τοιοῦτος ἐπιγνωσθήσεται πυρετὸς, ἐπιμελέστερον ἐπὶ παραφυλάξαντα ἡμῶν, ἄχρι πόσου παραμένει τὰ μετὰ τὸ τραφῆναι τὸν ἄνθρωπον ὥστε τοῖς σφυγμοῖς ὁμοιωθέντα, καὶ πρὸ τὴν θερμασίαν, συρεθήσεται γὰρ ἄχρι τοσούτου ὁμοιούμενα τὰ φαινόμενα σύμπαντα σαφῶς, ἄχρι περ ἂν ἡ ἀπὸ τῆς τροφῆς ἀνάδυσις τε καὶ πρόθεσις ὑγραίνουσα τὸν αὐχμὸν τῆς καρδίας, εἶτ' αὖθις εἰς τὴν ὑπ' ἀρχῆς καταστασιν ἐπανορθόμενα, τὴν πρὸ τοῦ τραφῆναι τὸν ἄνθρωπον. εἰ πίνων ὧν ἐτόρῳ καιρῷ θρέψειας αὐτὸν ἐν τῇ μετὰ ταύτην ἡμέρᾳ, καὶ πάλιν ἐν ἑτόρῳ κατὰ τὴν ὑπ' ἀρχῆς, εὑρήσεις ὃ λέγω γινόμενον, αὐξανομένην μὲν ὑπὸ τῇ τροφῇ τὴν θερμασίαν, ὁμοιουμένους δὲ, ὡς εἴρηται τοὺς σφυγμούς. ἔοικε γὰρ αὐτοῖς συμβαίνειν, οἷον τὰ ἀπὸ τοῦ πιτάνου ἢ τοῦ λίθων τῶν διατεθερμασμένων. εἰ γὰρ καὶ ψυχρότατον ὕδωρ αὐτῶν καταχέεις πολὺ θερμότεροι φαίνονται, τρεφομένης ὡς ἔοικε τῆς αὐχμώδους ὧν αὐτοῖς θερμασίας ὑπὸ τῆς ὑγρᾶς οὐσίας. ἥτις μὲν οὖν ὀλίγη ἡ αἰτία δι' ἣν ὧδε γίνεται, τῶν φυσικῶν προβλημάτων ἐστίν, ὅτι δὲ οὕτως γίνεται μαθεῖν ᾖσειν ἅπαντι ἴσῳ πειραθῆναι βουληθέντι. λαβὼν γοῦν ὑπὸ τὴν χεῖρα βῶλον πιτάνου, καταφρονεῖ τῆς αὐτῆς θερμασίας, καὶ οὐκ ἀδαίνεται. εἰ δὲ ἀποπιθέμενος χαμαὶ καταχέεις αὐτῆς ὕδωρ, ὄψει μὲν αὐτίκα μάλα θερμαινομένην τε καὶ οὕτω ζέουσαν, ὥσπερ οἱ λέβητες, ὅταν ὁμιλήσωσι παμπόλλῃ φλογὶ θεάσῃ. δὲ καὶ ἀτμὸν οὐκ ὀλίγον ἀναφερόμενον ὑπ' αὐτῆς, εἰ δὲ καὶ ἅψασθαι τολμήσειας ὧν ἴσῳ δὲ καυθήσῃ ῥᾳδίως, οὕτως ἅρα πρός γε τὴν ἄδηλιν ἡ ὑγρὰ θερμότης οὐκ ὀλίγῳ τινὶ τῆς ξηρᾶς ὠαργεστέραν ἔχει τὴν δύναμιν, Οτι δὲ ξηρὰ θερμότης ὄσιν ἡ κατὰ τοὺς ἐκπώους πυρετοὺς οἷς ἕπεται μαρασμὸς, ᾖσει σοι καὶ διαυτοῦθεν μαθεῖν, ὅσοις ἀπ' ἀρχῆς οὐθέως ἐάλω τοιούτῳ πυρετῷ τῶν ὑγρὰν ἐχόντων τὴν ἕξιν τοῦ σώματος, ἀλλ' ὅσοι καὶ φύσει ξηρότεροι, καὶ μάλιστα εἰ σὺν τούτῳ, θερμοὶ τὴν κρᾶσιν εἶεν, εἵλον τό τε βίον ἐν πόνοις καὶ ἀγρυπνίαις καὶ φροντίσι καὶ διαί τι λεπτὴ τούτοις ἐώθει οὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς εἰσβάλλειν ἐκπώος πυρετὸς ὧν θυμοῖς ἢ λύπαις. ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον εἰ θέρους ὥρᾳ συμπέσοι, καὶ κατάστασις θερμὴ καὶ ξηρὰ, καὶ χωρίον τοιοῦτον. ὅρος δὲ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, τὸν μὴ τὸν χρόνον ἐν ᾧπερ οἱ ἐφήμεροι διὰ παρακμῆς ἐπιεικοῦς εἰς ἀπυρεξίαν ἔρχονται, πρὸς τὸ μηδὲν αὐτοῖς γίγνεσθαι τοιοῦτον,

ὥστε τοιοῦτον, ϕαργῶς ἐπιτείνεσθαι τὴν ξηρότητα. τότε γὰρ πρῶτον ὑποχωρήσας τῷ ἐφημέρῳ, ἑκτικὸς ἤδη γίνεται. τῆς δ' οἷον αὐξήσεως τε καὶ τελείας συμπληρώσεως αὐτοῦ, ὅρος ἕτερος ὅδε ἐστίν, ὁ κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν παροξυσμός, εἰ γάρ ὡς ὀλίγου ἐμπεσὼν ἔρηται κατὰ τοῦτο μήτ' εἰσβάλλει τις ἑτέρῳ παροξυσμὸς μήτ' ἀπύρεκτος ὁ κάμνων γένοιτο, τῆς ξηρότητος ἐπιτεινομένης αὐτῷ βεβαίως, ὁ τοιοῦτος ἤδη τῷ ἑκτικῷ ὄντι, καὶ προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μαρασμώδης ἔσται ταχέως, σφυγμός τε, ἀμυδρός τε ἅμα καὶ σκληρὸς γένηται, σύθυσις δὲ δή που καὶ μικρὸς ἐξ ἀνάγκης τοιούτῳ ὄντι καὶ πυκνός, οὐ μὴν διὰ ταῦτά ὅτι μαρασμώδης, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμυδρότητα καὶ σκληρότητα. γίνεται γὰρ ἡ μὲν ἀμυδρότης ὑπὸ ἰσχυρᾶς τῆς καρδίας δυσκρασίας. ἡ δὲ σκληρότης ὑπὸ ταῖς ξηρότησιν, ἣν δὲ δὴ καὶ τοῦτο τὴν καρδίαν καταλάβῃ τὰ παθήματα, πυρέττειν ἀνάγκη τὸ ζῷον ὑπὸ τῷδε μαρασμώδη πυρετόν. εἰς δὲ τὸν αὐτὸν ὄγκον ἐμπίπτουσι πυρετόν, ἐκ τῶν ὀξέων τε καὶ καυσώδων οἱ πλεῖστοι τῶν καλῶς ἰατρευθέντων, καὶ μάλιστ' ὅσοι δέονται, ὕδατος πιεῖν ψυχροῦ, πῶς τ' μὴ πιεῖν, ὅτ' ἄλλό τι ψυκτήριον ἅμα τ' θώρακος καὶ τ' ὑποχονδρίου ἔχουσι. εἰ δὲ δή πως τοῦ μὴ δεῖ τούτων τι χεῖν, ἔτι καὶ τοῖς ἄγαν μέλιτος ἐπιπλεῖσον ἐχρήσαντο καταπλάσμασιν, ἃ νῦν ἐπιπολάζει, ἐπιπλέον μαρανθῆναι τούτοις ἑτοίμου, εἶθ' ἁπλῶς πυρέττοιεν, εἴτ' ἐφ' ἥπατος ἢ γαστρὸς φλεγμονῇ. μάλιστα γὰρ ἂν δὴ τούτοις ταῖς φλεγμοναῖς οὐκ ὀρθῶς θεραπευομέναις, ἕπονται μαρασμοί. ὥστε τινὲς ὠήθησαν οὐδ' ἄλλως ἄλλως γένεσθαι τὸ τοιοῦτον πάθος, οὐκ εἰδότες ὡς οὔτε τούτων οὐδέτερον, οὐδ' ἄλλο παλάγχνον ἢ μόριον, ὅτε μαρασμὸν, οὔθ' ὅλως ἑκτικὴν οὐδ' ὁντινοῦν ἀπεργάζεται, πρὶν ὡς ἔρηται παθεῖν τὴν καρδίαν. ἄρχεται δὲ τὸ πάθος αὐτῆς, ποτὲ μὲν ἐξ αὐτῆς, ὡς ἐπὶ θυμοῖς ἢ λύπαις ἰσχυραῖς καὶ μακραῖς. γίνοτε δ' ὑπὸ τῆς καυσώδεσι πυρετοῖς, ὅδε ὅτε δὲ ὑπὸ ζοῖς κατὰ πνεύμονα καὶ θώρακα παθέσι καὶ μάλιστα ἐμπυήμασί τε καὶ φθοαῖς. ὥσπερ δὲ ὧν πύπτοις, οὕτως ὑπὸ γαστρὶ καὶ ἥπατι καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ἁπάσαις ταῖς χρονιζούσαις φλεγμοναῖς ὑπὸ λυσίοις μέρεσιν ἅμα ξηρότητι, τῷ γε σύμπαντι ζώου καὶ μάλιστα τῇ καρδίας. ἐγὼ γοῦν οἶδα καὶ κώλου φλεγμονῇ χρονίσασι μαρασμὸν ἀκολουθήσαντα καὶ στομάχου καὶ κύστεως καὶ νεφρῶν. ἐγίνοντο δὲ τινὲς οὐχ ἥκιστα καὶ τῶν δυσεντερικῶν ἐν τοιούτῳ πυρετῷ, φλεγμαινόντων κὐτοῖς δηλονότι τ' ἐντέρων. ἐν λειεντερίαις δὲ καὶ διαῤῥοίαις μακραῖς, ὅταν ἤτοι γε σύθεως ἀπ' ἀρχῆς, ἢ ἐν τῷ χρόνῳ προϊόντι πυρετὸς συμπέσῃ βληχρὸς, ἕπονται μαρασμοί, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅταν ἤδη προεξηρασμένον τὸ τῆς καρδίας σῶμα, τῇ πυρετώδει θερμότητα καταδέξηται δυσλύτως. διὸ καὶ μέγιστον δὴ γνώρισμα πυρετῶν ἑκτικῶν αἱ ἀρτηρίαι θερμότεραι φαινόμεναι τῶν τοῦ ἔξω σωμάτων, ὅπερ αὐτοὺς οὐ συμβαίνει κατὰ τοὺς ἄλλους πυρετούς. ἔτι δὲ ἐναργέστερον γίνεται τὸ σύμπτωμα λουομένων, ἢ ἄλλως ὁπωσοῦν ἀραιωθέντων, ὡς ἰκμάδα τε τινὰ προχυθῆναι καὶ διαπνεῦσαι τὴν θερμότητα. σύμμετρος μὲν γὰρ ἡ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι μέρεσι θερμασία φαίνεται μετὰ τὰς τοιαύτας διαπνοάς. ὀλίγη δὲ τ' ἐμπροσθεν ἐλάττων, ἡ ἐν ταῖς ἀρτηρίαις. μάλιστα δ' αὐτ' ὅδε ἀκριβῶς ἀισθάνεσθαι, ἢν τὰς διαχύλας τ' σφυγμῶν, οἵ τινες οὐ δι' αὐτοὶ μεταβάλλουσιν ὑπὸ ταῖς ἐρημίαις διαπνοαῖς, ἀλλὰ διαμένουσιν ὅμοιοι τὰ πάντα. μόνος μὲν οὖν σωιζόμενος ὁ ἑκτικὸς πυρετὸς σύθλιος ὅδε ἐστίν, ἀνθ' ἁπλῶς ἑκτικὸς ἄντε καὶ ἅμα μαρασμώδης ὑπάρχῃ. σωὶ ἑτέρῳ δ' ἐστὶν, καλεπώτερον ἤδη γινώσκειν καθάπερ ὁ φθαρχος, ὧν τινος γυναῖκα γινόμενος, ὃ δὴ ἡμέρας μόνον ἀλλὰ καὶ δὴ νυκτὸς, οὐκ ἀσαφῶς παροξυνόμενος. ἐλάνθανε γὰρ ὁ μαρασμώδης πυρετὸς ἅπαντας οὓς ὧν ἐσωπευμένους ἰατροὺς οἰομένους χρῆναι μήτ' ἀρχὴν εἰσβολῆς ἀνθρώπῳ εἶναι τοῖς ἑκτικοῖς πυρετοῖς, μήτε ἀνάβασιν, μήτε ἀκμὴν, ὡς οὐκ ἐνδεχόμενον ἑκτικῷ πυρετῷ συμπλακῆναί τινα τῶν ὑπὸ χυμοῖς. ἀλλ' ἡμῖν γε διὰ ταύτης γυναικὸς, σύθεως ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις ἐγνωείδη. ἑκατέρα γὰρ τῶν ὑπεσημασίων ἥτε δι' ἡμέρας καὶ νύκτωρ γινομένη, βραχυχρόνια μὲν ἐποιεῖτο τὰ μέρη τοῦ παροξυσμοῦ, καὶ πολλάκις γε καὶ μετὰ νόσους τινὸς ἢ ἀτμώδους διαπνοῆς, ἐλύετο σαφῶς οὕτως, ὡς ὀλίγατον ἁπτομένοις φαίνεσθαι τὸ σῶμα. τὰ δὲ κατὰ τὰς ἀρτηρίας σημεῖα τὰ μικρὸν ἔμπροσθεν ἐρημίας δὴ φανὸς ἐμένων, οὔτε ἀκριβυχομένων αὐτῶν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις μορίοις, οὔτε τὸ τάχος ἢ τῶν πυκνότητα ϕ' λιγήσεως ἐκλυουσῶν. ἅπερ οὖν ἔρηταί μοι καὶ δι' ἑτέρων ἤδη πολλάκις, ἐρήσεται καὶ νῦν, ὡς οὐ χρὴ τὰς πολιόσους τε καὶ ἀναλογίας τῶν παροξυσμῶν ὑπισχνεῖσθαι μόνον, ἀλλὰ πολὺ πρότερον αὐτῶν τὴν ἰδέαν τοῦ πυρετοῦ, διὰ ταύτης γνωρίζειν αὐτοὺς οὓς πυρετοὺς, ὥσπερ οὓς ἀνθρώπους ἐκ τῆς ἰδίας μορφῆς. οὕτω τοι καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ πρώτῃ πολλάκις ἡμέρᾳ τὸ εἶδος ἐγνωρίζομεν τοῦ πυρετοῦ, μὴ προμενάντων ἢ δὴ τρίτης, ἢ δὴ τετάρτης, ἢ ἀμφημερινῆς ἀναποδύσεως. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὧν πλέον ἐν τοῖ δ' οὐτόρῳ πρὸς κείσεται ἔρηται. Λέλεκται δὲ οὐδὲν ἧττον ἐν ἐκείνῳ βιβλίῳ καὶ ὡς χρὴ τῷ ἐφημέρῳ πυρετῷ γνωρίζειν τὰς διαφοράς. ἐπαγγελάμην μὲν οὖν καὶ αὐτοῦθ', οἷσ' ὅτι, πρὸς αὐτῷ ὀρεῖν. ἀναμνησθεὶς δὲ ὡς μικροῦ τινος ἐνδεᾶ τὰ κατὰ ἐκείνου τοῦ βιβλίου εἰς τὸ τελέως εὐρεῖσθαι πάντα, τὰ μὲν ἄλλα πρόσθεν ὠήθην μεταγράψειν ἐνταῦθα, μόνα δὲ ἅπερ ἐλλιπῶς διώρισται ἐν αὐτῷ, πειράσω. Τοῖς μὲν ἐπ' ἐγκαύσει πυρέττουσι τὸ ἕρμα μᾶλλον ὑπὸ τὸ θερμότερον τε καὶ αὐχμωδέστερον, ἅπερ σφυγμοὶ πρὸς τὸ πυρετώδες ἀγανίσαντες. καὶ γὰρ δὴ καὶ διψώδεις ἦσαν οἱ τοιοῦτοι, τῶν ἴσην ἐχόντων τὴν θερμότητα. καὶ ἔτι τὴν πρώτην ἐπιβολὴν ϕ' χειρὸς, ἀκμαῖον ἐπ' αὐτῶν φαίνεται τὸ θερμὸν, ἔμπαλιν ἢ ὡς ὑπὸ τῶν δὴ σέγνωσίν τινα νοσούντων, ἐπαναδίδωσι γὰρ ἐπ' ἐκείνοις. διακάεσθαι δὲ καὶ ἡ κεφαλὴ μάλιστα δοκεῖ τοῖς ἐπ' ἐγκαύσει πυρέξασι. καὶ χαίρουσι τὲ μᾶλλον καὶ ὀνίναντται ψυχροῖς λουτροῖς κατακλυόμενοι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ αὖ τοῖς θερμότεροί τε καὶ ὀρυθρώτεροι φαίνονται μετὰ ξηρότητος, ὅσοι γε δὴ χωεῖς κορύζης, καὶ διατάῤῥου κάμνουσιν. ἐνίοις γὰρ τῶν ἐγκαυθέντων, καὶ ταῦτα συμπίπτει, καὶ γίγνεται τούτοις οὐ θερμὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ πλήρης ἡ κεφαλὴ τοῦ ἄματος, ὡς καὶ τὰς φλέβας ὧν πλέον σωτείνεσθαι συμπάσας, ὅσαι γε καὶ διατὰ οὖν ὀφθαλμοὺς εἰσὶ καὶ οὖν ἱεροτάφους, καὶ τὸ μέτωπον, ὅλον τε τὸ πρόσωπον. ὅτι δ' οὐχ ἥκιστα διακείνου ϕ οὖν τὸ πλήρες εἶναι αὐτοῦ ἱκανῶς τῷ ὑπὸ ψύξει χυμῶν πυρεττόντων. καὶ γὰρ, καὶ τούτων, ὅσοι τῇ κεφαλῇ ἐνακώθησαν ἑτοίμως ἁλίσκονται κορύζαις τε καὶ διατάῤῥοις ϕ ὅ γε πυρετὸς αὐτοῖς γίνοτε σύμπτωμα ὅτι μόνης τ' ἐν τῇ κε

φαλῆ διαθέσεις. ὡς τὰ πολλὰ δέ, τότε μᾶλλον πυρέτησιν, ὅταν τὸ σῶμα σύμπαν ψυχθῶσιν ἢ ἐγκαυθῶσιν. ἧττον δὲ ὅταν θερμὸν τὸ αἷμα τοῖς ψυχθεῖσιν, ἢ ὅταν τὸ μείζονι τὸ σῶμα, ἢ ὅταν ὑγρὸς ἀμφὶ τὸ πρόσωπον, οἷος τοῖς ἐπ' ἐγκάυσει πυρέτησιν ἄνευ τοῦ πεπληρῶσθαι τὴν κεφαλήν. ὡς τὰ πολλὰ μὲν οὖν ἐώθασιν ἅπασι τοῖς τοιούτοις, ἡ κεφαλὴ πληροῦσθαι, πλὴν εἰ μὴ ἀκριβῶς εἴη καθαρὸς καὶ ἀπορρέπτοι τὸ σῶμα. τότε μὲν γὰρ μόνοις ἂν ἔχεται θερμαινομένῳ τῷ κεφαλῷ ἀπλήρωτον διαμένειν, ὅμως μὲν ἔσιν ὅτε καὶ χωρὶς τοῦ πεπληρῶσθαι θερμασίαν παμπόλλην καταλαμβάνειν σύμπασαν αὐτῶν ἐγκαυθεῖσαν. αὕτη μὲν οὖν ἡ διάθεσις ἐναργέστατα διαφέρει τῆς ἐν ψύξει. ἡ δὲ μετὰ τοῦ πεπληρῶσθαι δυσδιάκριτός ἐστιν, ὡς ἂν καὶ καταῤῥέουσι κατακλυομένη καὶ διόρυζαν, ἅπερ καὶ τοῖς ψυχθεῖσι συμβαίνει, ἀλλ' ὡς εἴρηται, τὸ αὐχμῶδες καὶ ἄγαν θερμὸν τοῦ αἵματος ὅσατ' ἄλλα μικρὸν ἔμπροσθεν εἴπομεν, ἴδια τῶν ἐγκαυθέντων εἰσί, πρὸ ὧν ἔτι πλέον ἐν τοῖς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου λεχθήσεται, σὺν ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις τῶν ἐφημέρων πυρετῶν διαφοραῖς. ὡς τὰς διαγνώσεις ἐν τῷ δευτέρῳ πρὸ τῆς ἰατρείας εἰρηκότες, οὐδὲν ἔτι δεόμεθα νῦν ἐκ διηγεῖσθαι. ἀλλὰ ὅπερ ἦδη τὸν λόγον ἐπαυθῆ καταπαύοντες, ἐξῆς δὲ τῶν ὑπὸ χυμοῖς ἀναπεμπομένων πυρετῶν ἁπάσας θρυλλοῦμεν τὰς διαφοράς.

ΤΟΥ ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΠΥΡΕΤΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΝ. Β'.

ΠΟΛΟΙΠΟΝ ἂν εἴη τὰς διαφορὰς τῶν ὑπὸ χυμοῖς ἀναπεμπομένων πυρετῶν διελθεῖν, αὐτὸ δὲ πρότερον ὑπὲρ αὐτῶν εἰπόντας, ὡς ἂν ἱκανὸν ὄντα ἃ τινὲς ὑπέλαβον, εἰς γένεσιν πυρετῶν, αὐξηθῆναί τε καὶ πλεονάσαι τὸ πικρόχολον χυμόν, ὃν ἔνιοι μὲν ὠχρὸν, ἔνιοι δὲ ξανθὸν ὀνομάζουσι χολήν. ἅπαντες γὰρ ἂν οὕτω μεγίστους ἐπυρέτησαν πυρετοὺς οἱ ἐκτριφέντες, οἷς πλεῖστόν γε τῆς τοιαύτης χολῆς ἐν ἅπασι σώμασι περιέχεται, ἀλλ' οὐ πυρέτησι, πλὴν εἰ μὴ κατ' ἄλλην τινὰ αἰτίαν σωπελθοῦσαν. ὑπὲρ ἧς ὀλίγον ὕστερον εἰρήσεται. ὅπου δὲ καὶ τοῖς τεταρταίοις καὶ τοῖς ἀμφημερινοῖς πυρετοῖς τοῖς ἀκεισθεῖσιν, ἠθροῖσθαι τὴν πικρὰν χολὴν ὑπολαμβάνειν, ὥσπερ ἐν τοῖς ζητουμένοις καὶ καύσοις. ἔμπαλιν γὰρ ὑπό τε τῶν ἀμφημερινῶν καὶ τεταρταίων πυρετῶν, οὔτε ἔμετοι χολώδεις, οὔθ' ἱδρῶτες, ὅτ' ὄρα, καὶ διαχωρήματα φαίνεται πικρόχολα, πρὸς τῷ μηδ' ἄλλο τι τῶν πρὸ γεγονότων τε καὶ σωζομένων αὐτοῖς μαρτυρεῖν. Οἱ μὲν γὰρ ζητταῖοι πυρετοὶ τὸ ἐπίπαν ἐν τε σώμασι σωιζουσι χολωδεστέροις φύσει, καὶ ἐν ἡλικίᾳ τῇ τῶν ἀκμαζόντων, ἥτις ἐστὶν ἁπασῶν τῶν ἡλικιῶν χολωδεστάτη, καὶ ἐν ὥρᾳ θερινῇ μάλιστα, καθ' ἣν ὁ τοιοῦτος κρατεῖ χυμός. ὅταν δὲ καὶ τοῖς θερμοῖς καὶ ξηροῖς τῇ κράσει χωρίοις, καὶ κατασάσῃ τῇ πορίσχοντος ἀέρος διαίτῃ, ὁ βίος ἐκ ἐν ῥαστώνῃ καὶ ῥαθυμίᾳ τὸ πλέον, ἀλλ' ἐν πόνοις καὶ φροντίσιν καὶ ἀγρυπνίαις, ἐγκάυσεσί τε καὶ ῥοφοῖς ὀλίγαις, καὶ ταύτας θερμοῖς καὶ ξηροῖς. ἀλλὰ καὶ ἡ θερμαινόντων τε καὶ ξηραινόντων φαρμάκων ἀμετροτέρα χρῆσις, ἔνφορός ἐστι ζητταίων πυρετῶν. Οἱ δ' ἀμφημερινοὶ τὴν τάναντίον ἅπαν, ἥν τε ταῖς φλεγματικωτέραις φύσεσιν, καὶ τῇ ὥρᾳ, ἐν χειμῶνι, καὶ τῇ κατασάσεων, ἥν τε ταῖς ὑγροτέραις, καὶ ψυχροτέραις, γέρουσί τε καὶ παισὶ μᾶλλον, ἐν ὑγροῖς καὶ ψυχροῖς χωρίοις, καὶ βίοις ἀργοῖς ἅμα καὶ σιτῶν πλησμονῇ, καὶ μάλιθ' ὅταν ὑπὸ σιτίοις λάσωνται, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον, ὅταν μὴ αὐτὰ τὰ σιτία φλεγματικώτερα τῇ φύσιν ὑπάρχῃ, ἀμφὶ μὲν οὐδ' ἐμέσιν οὗτοι τὸ πικρόχολον χυμόν, οὐδὲ διαχωροῦσιν, οὐθ' ἱδρῶσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς ζητταίοις πυρετοῖς. οὐδὲ μὲν γὰρ ὧν τῇ ξανθῇ χολῇ σπομένῃ, γίγνεσθαι πεφύκασιν. οἱ δ' ἀμφημερινοὶ τοῖς φλεγματώδεσιν ἔπονται χυμοῖς, ὥσπερ οἱ τεταρταῖοι, τοῖς μελαγχολικοῖς. ὅτω γὰρ φύσεις σωμάτων ἀεὶ μελαγχολικώτεραι, καὶ τῇ ἡλικίᾳ ἡ παρακμαστική, καὶ τῇ ὥρᾳ τὸ φθινόπορον, ἅπαντα τὰ τούτοις ἀνάλογα ἐν ἐδέσμασί τε καὶ πόμασι καὶ τοῖς σύμπασι βίῳ ξηρὰ καὶ ψυχρὰ τῇ κράσιν ὑπάρχοντα τεταρταίων ἐστὶ γόνιμα πυρετῶν. διὰ ταῦτα καὶ τὸ πρωϊνούμενον αὐτῶν ῥῖγος οὐχ ὅμοιον. ἀλλὰ τὸ μὴ ἐν τοῖς ἡμιτεταρταίοις οἷον νύσσοντός τε καὶ πρώσκοντος τινὸς ἀλγηδόνος, ἐνδεικνυται δ' ποιοῦντος αἰτίαν, τό δ' ἐν τοῖς τεταρταίοις οἷον ψύχοντος. εἴρηται δ' ἱκανῶς ὑπὲρ τῆς ἐν τοῖς ῥίγεσιν ἰδέας. ἐν ταῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίαις, ἔνθα καὶ περὶ τῆς τῶν ὁμογενῶν πυρετῶν ἀκριβεστέρας διαφορᾶς, ὡς οἱ μὲν διαλείποντος αὐτῶν, ὅταν δὲ ὀνομάζω, οὓς εἰς ἀναθετὸν ἀπυρεξίαν ἀφικομένους, ὑπὸ κινουμένῳ τε καὶ πάντα τὸ σῶμα ζέοντι περὶ τὸν πυρετὸν ἐγαζομένῳ σωίσαντα χυμῷ. οἱ δὲ σωέχεις, ἀφίκοντα στεγνωμένῳ καὶ περιεχομένῳ ἐν ταῖς φλεψίν, ὑπὲρ ὧν τῆς διαγνώσεως ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ κρίσεων εἴρηται. τῶν μὲν δὴ διαλειπόντων τρεῖς εἰσιν αἱ πᾶσαι διαφοραὶ, ἀμφημερινός, ζητταῖος, καὶ τεταρταῖος, ὑπὸ φλέγματι μὲν, ὁ ἀμφημερινὸς σαπφύῃ, ὑπὸ δὲ ταῖς χολαῖς ἑκατέραις τῇ ξανθῇ μὲν, ὁ ζητταῖος, τῇ μελαίνῃ δὲ, ὁ τεταρταῖος. τῶν δὲ σωεχῶν ὑπὸ μὲν τῇ ξανθῇ χολῇ δύο εἴδη, ὧν μὲν τὸ τῶν σωόχων ὀνομαζομένων, ὧν ὁ σύμπας χρόνος εἰς παροξυσμὸς ὅσιν ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι λύσεως, ἕτερον δὲ τὸ τῶν ὁμωνύμως τοῖς γνῦσι λεγομένων σωεχῶν ἐν πολλαῖς ταῖς κατὰ μέρος ὑποδοσεις πεφορημένων. τῶν μὲν οὖν σωόχων αἱ πᾶσαι τρεῖς εἰσιν αἱ διαφοραί. τινὲς μὲν γὰρ αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἕως τῆς τελευτῆς ἴσοι διαμένουσι, τινὲς δὲ παραυξάνονται κατὰ βραχύ. τρίτοι δ' ἄλλοι μειοῦνται κατὰ βραχύ. καὶ τινες ὀνόματα τοῖς μὲν πρώτοις ὁ μοτόνος τε καὶ ἀκμαστικὸς ἔθηκε. τοῖς δὲ δευτέροις ἀναβατικὸς τε καὶ ἐπακμαστικός. τοῖς δὲ τρίτοις παρακμαστικός. τῶν δὲ σωεχῶν, δύο μὲν εἰσὶν αἱ πρῶται διαφοραί, τῶν δὲ διὰ τρίτης μόνον παροξυνομένων, ἑτέρων δὲ καὶ τῇ μέσῃ φρόντων ἕτερον παροξυσμόν. οὔτοι μὲν δὴ οὐδὲν ἴδιον ἔξ αἱρέσεως ὄνομα λέκτλωται. τοὺς δὲ διὰ τρίτης παροξυνομένους, ἐγὼ μὲν ὀνομάζω τριταιοφυεῖς, ὃ μέντοι κωλύω γε τὸν βουλόμενον ἕτερον αὐτοῖς ἐπιφέρειν ὄνομα φυλαττομένης τῆς ἐν τοῖς πράγμασι διαφορᾶς. ἄλλη μὲν γὰρ ὅτι φύσις ὅταν εἰς ἀπυρεξίαν

πυρεξίαν πάσωντ, ἄλλη δ' ὅταν εἰς πρᾶκμὶν πυρετώδη τελευτῶσιν, δι' τρίτης σωεχεῖς προξωόμεναι οι πυρετοι. (καὶ πῶς τούτοις ἐπὶ φύσιν ἑτέρα τίς ὄζειν τῷ ☾ τῇ μέσῃ προξωομένῳ,) ἡμιτριταίου ἢ τούτων ἀδήλα λαλῶ. ἀμὶν δὲ κωλύω οὐδεὶς βουλομένος ὀνομάζειν ὅτως, εἴ μοι τοῦτ' ἐν μόνον φυλάξῃοιτο πῶς αὐτῶν, τὸ μὴ δὲ μίαν ἰδέαν πρᾶλείπειν πυρετοῦ, λέγωσα δὲ ἑφεξῆς ἁπάσας, ὡς ἐγὼ νῦν ἐνεκατέμιν τὸν δὲ τὸν λόγον. τῶν γὰρ καὶ τῇ μέσῃ παροξυομένων σωεχῶν, γνῶσι μὲν ἐν ἀμφιμερεινῷ σχήματι προὀρχοντ, οὐ δύο παροξυσμοὺς ὁμοιοτάτους ἀλλήλοις ποιέμενοι, σπὲς δ' ἀνομοίους ἔχοντες οὐ δύο, ὀφ μὲν πρότῳ τὸν πρὶν ὁμοιότατον ἴσχουσι, ὀφ δὲ δευτέρῳ τὸν τέταρτον, ἐν σχήματι δυοῖν τριταίων προϊόντες, ὅτοι μὲν ὑπὸ χολώδει μᾶλλον, οἱ ἢ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὁμοίως προξυόντες, ὑπὸ φλεγματικοτέρῳ σωίσαντα χυμῷ, τρίτον δ' ἄλλο γένος ὅτι τῶν σωεχῶν πυρετῶν ασανίως γιγνόμενον, ἐπειδὰν ὁ προξυσμὸς ἐν σχήματι τεταρταίου πολύδης προὀρχηται μὴ παυόμενος εἰς ἀπυρεξίαν. γίγνεται δὲ ὥσπερ ὁ δι' τρίτης, ὄζειν ὅτε διπλοῦς καὶ τριπλοῦς, ὅτω καὶ ὅτος οὐ μόνον διπλοῦς ἀλλὰ καὶ τριπλοῦς. αἱ μὲν τοι τοιοῦται τῶν πυρετῶν ὧν πλοκαὶ ὀφ πολὺ τύπων εἰσὶ θεοείας ἴδιαι. τῶν δ' ὑπὸ χυμοῖς ἀναπεμένων ἁπλῶν πυρετῶν, αἱ σύμπασαι διαφοραὶ τοσαῦται τὸν ἀειθμὸν εἰσὶν, ὅσαι περ εἴρηται νῦν. ὀξ ὧν μιξίας δ' αὐτῶν, ἕτεραι τινὲς γίνονται πολὺ ὧν ἑφεξῆς ἐρῶ, πρότερόν γε πολὺ τῶν ἁπλῶν ἐπὶ τὸ λεῖπον πρόδηλος, ὡς ὅς τις αὖ ἀκειβῶς ἁπλοῦς ἦ πυρετὸς, ἐν εἴδει οἷον κανόνα τινὰ λελήφθω τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν λεχθησομένων, ὅς τις δ' ἂν ὧδε νοθεύσῃ διατάττ, ὀφ τοσοῦτον ἀφεστᾶκε τῶν ἁπλῶν πυρετῶν. ὁ μὲν γὰρ ὧν τῇ ξανθῇ χολῇ δι' ὧν ἀιδυπλῶν σωμάτων φερομένη γιγνόμενος, εἰσβάλλει τε μετὰ ῥίγους, καὶ καυσώδης ὅλης ὅλη καὶ χολῆς ἐμέτοις ἢ διαχωρήσεσιν, ἢ ἱδρώσιν, ἢ λύσιν αὐτῶν. ἢ πᾶσιν ἅμα ἐλελέλυθ. τοιούτου πυρετοῦ τὸ μῆκος τοῦ προξυσμοῦ τὸ μέγιστον ὁρῶν ὅτι ἰσημερεινῶν δώδεκα, καὶ καλοῦμεν αὐτὸν ἀκειβῆ τριταῖον, ὑπὸ κράσει τοῦ κάμνοντος χολώδει, καὶ ὥρᾳ καὶ χώρᾳ καὶ κατασάσει ☾ διαίτῃ θερμῇ ☾ ξηρᾷ σωισταμένου. εἴργῃ δ' ☾ τἄλλα τὰ σωτελοῦντα πῶς τῇ γνώσιν αὐτοῦ πάντα μικρὸν ἐμποδῶν. ὀλιγοχρονιώτερος δὲ ὡς τὰ πολλὰ τῶν προφρημένων μήκης, ὁ προξυσμὸς γίγνετ, παμπόλλῳ ἐν ὀφ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἔχων τῇ διαφορᾷ, ἤτοι διὰ τὸ ποσόν τε καὶ τὸ ποιὸν αὐτῆς ὀφ χολῆς, ἢ διὰ τὴν τοῦ κάμνοντος δυνάμιν, ἢ διὰ τὴν ὑπαρχοσαν τινικαῦτα ὀφ πάσχοντι τὴν διάθεσιν. ἡ μὲν γὰρ πλείων χολὴ ὀφ ἐλάττονος μακροτέρου φέρει τὸν προξυσμόν, ἡ δ' ἐλαττὴ ὀφ παχείας βραχυτέρου. ὅτω δὲ καὶ ὀφ δυνάμεως ἡ μὲν ἰσχυροτέρα βραχυτέρου. ἡ δ' ἀδυνεσέρα, μακροτέρου. καὶ ὀφ τοῦ σώματος διαθέσεῖ, ἡ μὲν ἀραιὰ βραχυτέρου, ἡ δ' πυκνὴ μακροτέρου, ὁ δ' τοῦ διαλείμματος χρόνος ἐν ὀφ τοιούτῳ πυρετῷ, τὸ μὲν ὡς σφυγμὸς σημεῖον ὀφ σπεδόνος τοῦ χυμῷ παντάπασιν ἀδιάγνωστον ἔχει μέχρι τῶν ὀξῆς ἡμέραν ἢ νύκτα τοῦ προξυσμοῦ. βραχέως δὲ ὑποτυφόμενον γνωσὸν ἀμυδρῶς ἐν τοῖς πρώτοις μορίοις ὀφ μετ' αὐτῶν. ἀφεσέρου δὲ ἤδη πολὺ τὰ πράτα ὀφ αὐτοῦ ἡμέρας, ἢ νυκτός. ἔτι δὲ ἀφορέρου ὧν ὀφ ἐχομένης, ἥτις προηγεῖται δηλαδὴ ὀφ παροξυντικῆς ἡμέρας ἢ νυκτός, ἐν ἐλείπῃ δὲ αὐτῇ ἀφεῖς ἤδη τὸ σημεῖον ὅτι, ☾ πολὺ μᾶλλον, εἰσβάλλοντος τοῦ προξυσμοῦ, ☾ πολὺ μᾶλλον ἀναβαίνοντος ὑπὸ τῆ ἀκμῇ. ἐν τούτῳ ὁ ἧπερ ἢ ὀφ τῶν ἀνάβασιν καὶ μαλερῷ πάλιν ἧπερ ἐν τῇ πρακμῇ. ὧδεν τὸν πυρετὸν εἰ βόλοιο καλεῖν ἀκειβῆ τριταῖον, ὀνόματι χρῆσι παλαιῷ, εἰ ἦ μή, ἀλλ' ἡμῖν γε σωχώρησον ὅτως ὀνομάζειν ἐνέκα ἀφεῖς διδασκαλίας. Ἐσι δ' ἕτερος ἀκειβὴς ἁπλοῦς πυρετὸς, ὃν φλέγματι σπεδονώδει διὰ τῶν ἀιδιτικῶν σωμάτων ὑπὸ ὀφ φύσεῖ ὠθεμένων γιγνόμενος. ἀρχὴ μὲν ὑπὸ καταψύξεως τῶν ἄκρων καὶ φρίκης μᾶλλον ἢ ῥίγους. δυσεκθέρμαντος δ' ὅλην, καὶ πολυχρόνιον ἔχει τὴν ἀνάβασιν ὡς ὃν τὴν ἀκμὴν, ἐπειδὴ καὶ ὁ χυμὸς ἐφ' ᾧ σωίστα), ψυχρὸς μὲν ὅτι καὶ ὑγρὸς τῇ κράσιν γλίχρῳ ἢ τὴν σύστασιν. δυσέξαπτος τε ὢν ὅτι διὰ ταῦτα, καὶ βραδύπορος, καὶ πολλαχόθι ὀφ οὐ πόρος ἰχόμενος. θλίβει μὲν φρίοντα καὶ βαρύει τὴν δύναμιν, ἀνωμαλίας δὲ καὶ πλέον ἀμυδρὸς ἐργάζεται καὶ μικρὸς οὐ σφυγμὸς ἐν τε ταῖς εἰσβολαῖς, καὶ τῶν ἀναβάσεων ἐν τοῖς πρώτοις. γίγνεται μὲν ὃν καὶ ὀφ χολώδει πυρετῷ ὀφ τὰς εἰσβολὰς τῶν προξυσμῶν, ἕλασον τῶν ἐρημένων πρὸς τὸν σφυγμὸν παθημάτων, ἀλλ' ἐφ' ἑκάστῃ ἡμέρᾳ ἐν τάχει καθίσταται τὰ τε ἄλλα, καὶ ἡ ἀνωμαλία, τὰ πολλὰ μὴ δὲ σωεισβάλλοντα τοῖς τοιούτοις πυρετοῖς. ἡ θερμασία ἦ, ὁ μετὰ πολὺ τοῦ πάσασθαι τὸ ῥίγος ὀξὰ πῆτ λαμπρὰ, καθάπερ πῦρ ἀκειβῶς καθαρόν ὃ ἦ μιᾶς ἐμφερομένης αὐτῷ καπνώδους ἀχλύος. τῇ ἦ τ' φλεγματώδεσι χυμῷ θερμασίαν εἰκάσαις ἂν ὠυὸν καπνώδεῖ ξύλαν χλωρῷ ὀξαπτομένων. ταῦτ' ἄρα ☾ κρώσεις ἐφ' αὐτοῦ βραχέαι ☾ τὸ μῆκος τ' προξυσμὸ μακρότερον γινόμενον, ὅτε χρόνος ὁ τοῦ διαλείμματος ὀχ ὁμοίως ὀφ πρώτῳ καθαρὸς, ἀλλ' ἀεί τὸ ὀφ σίψεως τοῦ χυμῷ διαφυλάττων γνώεισμα ἢ τε τὴν θερμότητα καὶ τὸν σφυγμὸς. ὠαργέστατον ἦ κἂν τούτῳ ὀφ πυρετῷ πρὸς τὰ εἰσβολάς τε καὶ τὰς ὑπὸδόσεις τῶν προξυσμῶν ὅτι, τὸ τ' σίψεως σημεῖον. ὁμως δ' ὃν καὶ ὅτος ὅταν ἀκειβὴς ἦ, τοῖς πολλοῖς δοκεῖ διαθερὸν ἔχειν τὸ διάλειμμα, ☾ ἡμεῖς ὅτως ☾ αὐτοὶ λέγομεν ὀκ ὀλιγάκις ὅταν ἄκαιρος ἡ ἀκειβολογία φαίνεται). συμβαίνῃ δ' φύσεσι τε σωμάτων, καὶ ὥρας, ☾ χώρας ☾ κατασάσεσιν, ὑπὸ διδύμασι τε, ☾ διαίτῃ, καὶ βίοις ἄλλοις ἅπασι τοῖς φλεγματώδεσι. παροξύνετ δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ τοι γ' ἧπερ ὑπάρχων θερμὸς τ' διὰ τρίτης τοῦ χολώδους. ἀλλ' ἔοικεν ἐκεῖνος μὲν, ἐπειδὴ τὸν χυμὸν δυέξαπτον ἔχει, καὶ ῥᾳδίως ἑκάστοτε διὰ λεπτότητα, τὸ ξέσαν αὐτοῦ καὶ ὀφ τὸν προξυσμὸν ἐκκαθαίρεται σύμπαν, εἰς ἀπυρεξίαν τε τινὰ καθαρωτέραν ἰέναι, καὶ βραχὺ μετὰ τὸν παροξυσμὸν ἐγκαταλείπειν σωρμα σπεδονώδους θερμότητος. ὁ δ' ὧδε ὀφ φλεγματικὸς, μὴ δὲ καθάρεσθαι τελέως ἐν ταῖς παρακμαῖς τῶν παροξυσμῶν, μετ' ὀλίγου ὑπολείπειν τὸ οἷον ἀρτυφόμενον. ὑπὸδυθεν ἄρα τό τε διάλειμμα πολὺ φαυλότερον αὐτῷ, καὶ τὸ δ' αὐτοῦ παροξυσμὸ πρωϊαίτερον ἡ εἰσβολή. Τὸ δὲ τρίτον γένος τῶν διαλειπόντων πυρετῶν ὁ ἀκειβὴς τεταρταῖος, ὅταν ὧδε μόνῳ γίνεται ὀφ μελαγχολικῷ χυμῷ ψυχρῷ καὶ ξηρῷ τὴν κράσιν ὑπάρχοντι. ἡ βραχὺ μὲν ὑποτύφεται καθάπερ τις λιθος, ἢ ὄστρακον, ἢ ὀστοῦν, ἢ τι τῶν ὅτω ψυχρῶν καὶ ξηρῶν σωμάτων. ἐπειδὰν δ' ὀξαφθῇ τὸς ὀξ αὐτοῦ φλοξ, οὐδὲν ὑπολείπει καπνώδες, οὐ δὲ ἠμίκαυτον ὧδε ὀφ παροξυσμῷ, καὶ διὰ ὅλου κρώσεις τε πλέονος ὧδε τούτῳ ὀφ χυμῷ μᾶλλον ἢ ὀφ φλεγματικῷ. καὶ τὸ διάλειμμα καθαρὸν ἀκειβῶς ἓν δοκεῖ, ὀφ καὶ τοῦτο ἅπαν κρουθά τε καὶ δια-

φορεῖσθ τὸ ἀζαφθὲν τῆ μελαγχολικῆ χυμῆ. ἀλλ᾽ ὅπερ δὲ καὶ τὸ ῥίγος αὐτοῖς ὄζιν, οἷον μάλιστα τοῖς ὑπὸ κρύει καρτερῷ κατα-ψυχθεῖσιν, ὅτ᾽ οἶον τῆ ψύξει γίνονται τοῖς ἐγκαυθεῖσιν, ἢ ὥσπερ αὐθμάτοις θερμοῖς ἢ ἀλλοκύσεσιν, ἕλκει πρὸς σφᾶς ἐγκαυθεῖσιν. ἀνάγκη δὲ τὸ τοιοῦτο πυρετὸν πεφυγηκέναι μὲν, ὅσα χολῶδη ἀθροίζει μέλαιναν, ὑπὸ τῆς δύμασι, καὶ διαίτης, καὶ κατασάσει, καὶ ὥρας καὶ χώρας, τῆ φύσιν τε καὶ ἡλικίαν ἔχοντα τὸ κάμνοντος μελαγχολικώτερον. ὁ πρόξυσμὸς δὲ καὶ τούτου τοῦ πυρετοῦ, ὑπὲρ μῆκος τοῦ χρόνου ὑπὲρ τριταίου πρόσπλησιος, ὅτι δ᾽ ὅτε ἐν μακρότερος, ἐπὶ μᾶλλον ἀκριβῶς ὡς ἂν ὑπὸ ψυχροτέρῳ χυμῷ σωισταμένου. ἡ δ᾽ αὐτία πρόσπλησιος ὧν τε τούτων ὅτι τῶν πυρετῶν καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἡ τῆ διαφορᾶν ἐργαζομένη τοῦ μῆκος τ᾽ προξυσμοῦ, ὥσπερ ὀλίγον ἐμπροσθεν ὑπὸ τῶν ἀκριβῶν εἴρηται τριταίων, ἐν πλήθει καὶ ποιότητι τοῦ χυμοῦ καὶ ῥώμη καὶ ἀῤῥωστίᾳ διωάμεως. ἔτι πρὸς τούτοις αὐτῆ τ᾽ κάμνοντος τῆ διαθέσει τῆ διαφορᾶν ἔχοντα. ἡ γὰ ἐ τ᾽ ἄλλα πάντα αὐτοῖς ἀνάλογον ὑπάρχει ὑπὸ τοῦ πικροχόλῳ χυμῷ σωισταμένοις. εἰ γὰν μή τε σίποιτο, μήτε φθοίτο σφοδρῶς ἀλλ᾽ τῶν ἀναθυτικῶν σωμάτων ὁ μελαγχολικὸς χυμὸς, ὅτ᾽ ἂν ἀπεργάσηται τεταρταίαν περίοδον ἀκριβῆ. καὶ μὴν ἐ τοῖς ἱστοριώδεσι παθήμασι, ἀνάλογον ἀεὶ ὑπὸ παλιῶδες ἀῤῥωστίαι, χρονίαι, μελαγχολικαὶ, ἐ δύσχροιαι περὶ τὸ σύμπαν γίνον᾽ σῶμα. ἡ τοῖς ἐρυσιπέλασιν ὑπὸ τῆ ξανθῆ χολῆ σωισταμένοις, ἀνάλογον οἵτε καρκίνοι, ἐ αἱ φαγέδαιναι. πυρέτησι δ᾽ ὅτε ἐν τούτοις δὲ ἀνάγκης, ὅτ᾽ ἐν τοις μελαγχολικοῖς, εἰ μὴ ἐπείγη πρότερον ὁ μελαγχολικὸς χυμός. πειρᾶτ᾽ μὲν γὰρ ἡ φύσις ἀεὶ ἑαυτᾶς χωρὶν διωάμεσι, ὁμοίως μὲν τῖς ῥεφομένης ὅσου ἂν ἐγχωρῆ χρυσὸν, ἐκκρίνειν δὲ τὸ μὴ τοιοῦτον. ἂν ἢ ποτε διὰ πάχος, ἢ πλῆθος, ἢ γλισχρότητα τοῦ περιττώματος, ἢ τινα σύγνωσιν τῶν ὁλῶν, ἢ καὶ διὰ τῆ ἑαυτῆς ἀδυνάτειαν, ἀδωατήσῃ παῦ ἐκκρίναι τὸ μοχθηρὸν, ἀναγκαῖον αὐτῷ χρονίζοντι ἤδη τὸ τ᾽ ζῶτ σῶμα διαφθείρεσθ. μᾶλλον ἢ γ᾽ οἷον ἰῶ δὲ ἀρχῆς, ὅ τ᾽ ἄλλων ὑγρῶν ὄδεν δωάτη, μήτε γε διὰ τὸ ὅτως φαῦλον, ὡς μήκετ᾽ ὠφελεῖσθαι τὸν πρὸς φύσιν νόσημον, ἀλλ᾽ ἤτοι περιττώματον ὁμοιοτρόπου τε καὶ πωσίθετ τοῖς σφετοῖς τοῦ ζῶτ μορίοις, ἢ διαφθείρεται τε ἡ σίπετ. ὅτω γὰρ ἐ τοῖς ἐκτοπιώδεσι ἐ μελαγχολικοῖς ὅταν ὑπὸ πλείονα χρόνον ἐν τοῖ σώματι μένωσιν οἱ χολώδεις χυμοὶ πλεονάζοντες, ὧν γίνονται πυρετοὶ πολλάκις ἢ ἐ ἡ τοῦ ἥπατ ἢ τ᾽ παλιῶς διάθεσις ἐγένετ πυρετὸν, ὅταν ἤτοι φλεγμονὴ τις ἢ ἐμφραξις ἐργάζητ τὰ πεφθρμένα παθήματα. ἡ ὁ τὸν αὐτὸν λόγον, ὀλ᾽ ὅταν ὁ φλεγματώδης πλεονάζῃ χυμὸς, ἔστεται πυρετὸς εἰ μὴ ζαπείη πρότερον. ὧν τότω μὲν γε τοῖς παλαιοῖς ἀδωάτον εἶν διδόδ, ὥσπερ πολλάκις. ὅτι δὲ ὅτε, τὸ χωρὶς πυρετοῦ ῥίγος, ὅτι ὁ οἷς μὲν ἄπαξ γινόμενον, ἔστι δὲ οἷς ἐ ἡ περίοδον ὑπὸ πλείους ἡμέρας ἢ συνεχές ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλος, ἤτοι πανταπασιν ὅτω μέτριον, ὡς μήθ᾽ ἕν διδόειν, ὅταν ἡσυχάζωσιν, ἀλλὰ μόνον εἰ λυπηθεῖεν, εἰς ἄθησιν ἥκειν, ἢ ἐ μειζονος, ὡς καὶ χωρὶς τοῦ κινεῖσθ διοχλεῖν, ἀλλ᾽ ὅταν γε ὁ τοιοῦτος ἐν τοῖ χρόνῳ διασαπῆ χυμὸς, ὁ ῥίγοδσι μόνον ἀλλὰ ἡ πυρέτησι ἐ χρόνος τε πάνυ ἐ δύσλυτος ὢν γίνητ᾽ ταῖς διανοίαις αὐτάρκης ὁ πυρετὸς ἐν ἀμφημερινὸ σχήματι. Τοῦτο τοῦ γένους ὅτι ἐ ἡμιτριταῖος πυρετὸς ἰδίως ὀνομαζόμενος, ὅταν ἅμα πυρέτησί τε καὶ ῥιγώσι, ἡ ἀμφοτέραν ἀλλάσσοντ᾽ ἡ τ᾽ αὐτὸν χρόνον, ἐν ἅπασι μορίῳ τοῦ σώματος. Ἀρχὴ γένους μὲν ὧν οἴεται ἐκατ᾽ ἄλλα μυρίων ὡφορᾶσθ μηδὲ ποτε τὸ νόσημα τὸν ἡμιταῖον, ἀλλ᾽ ἢ ἡ μόνος τοῦ τοιοῦτο πυρετοῦ. φαίνονται δὲ τῶν ἀπίκων αὐθρώπων γνῶσι καὶ τὸ πρὸ τοῦ πυρετοῦ ῥῖγος, ὅτως ὀνομάζοντες. ὑαλώδη δέ μοι δοκεῖ πρὸς ἀγορεύειν ὁ Πραξαγόρας τὸν χυμὸν τοιοῦτον, οἱ νεώτεροι δὲ ὧν ὅτι καὶ φίλιππος ὠμὸν ἁπλῶς, ὅθεν προσιθέντες εἰς ἀκριβῆ διορισμὸν ὄνομα. ἡ φλεγματώδης δ᾽ ὅτι δ᾽ ἵππος καὶ αὐτὸς ἰδίας ἱκανῶς ὑπάρχων ψυχρός τε καὶ γλίσχρος. ὅς γαρ ἂν ὑγρὸς ἅμα καὶ ψυχρὸς ἢ χυμὸς, ὑπὸ τῶν τοῦ φλέγματος ἀνάγκην προσηγορίαν, εἴ τις Ἱπποκράτεός τε καὶ σωήθως ἅπασιν, ὃ μόνον τοῖς παλαιοῖς ἀλλὰ ἤδη καὶ τοῖς ἄλλοις ἔλλησιν ὀνομάζειν ἐθέλει. πρόδηλος γὰρ ἐν τοῖ πρὸ φύσεῖ ἀνθρώπε πάνομεῖ ἐ πρὸ τοῦτο τὸνομα πῶς ἡ θαυμασῆς ἐτυμολογίας ἀναπειθόμενος. ἀλλ᾽ ὁ νῦν λαιρὸς ὑπὸ τὰ τοιαῦτα τ᾽ λόγον ἐκτρέπειν, ἄλλων αὐτῆς πραγματείαν ἀνατεθεικότα. αὖθις δὲ ὑπὸ τὸ πρωκείμενον ἰωμεν, ὅς τις ἂν ἐν τοῖ σώματι χυμὸς ὑγρὸς ἢ ἐ ψυχρὸς ἡμεῖς μὲν τοῦτον ὀνομάζομεν φλέγμα, σὺ δ᾽ εἰ βούλει κάλει σκινδαψόν. ὅτως αὖα μοι μέλει τῶν ὀνομάτων ὀδέν. ἀλλ᾽ ἰδίᾳ τοῦ χυμοῦ τούτου πλείους ὅσας διαφορᾶς, ἐν αἷς γὰρ εἴδος αὐτοῦ πάνυ δ᾽ ἦπ ψυχρόν ὄζιν, ὥς τε ἐ μεγίστας ὠφελίας ὅταν ἐμφραχθῆ χωρίῳ θερμῷ πρὸς ἐκκαῦσθ, ἐ πολλάκις τε πολλὰς ἀλγηδόνας τῶν προσαγορευομένων ἰωλικῶν, ὑπὸ ῥοι μεῖ κλύσματι τοιοῦτον χυμὸν εἰληφώσαντι πρὸς αχρῆμα παυομένας ὄζιν ἰδεῖν. ἔοικε γὰ καὶ τῆ ὄψιν ὁ χυμὸς ὅτος ὑαλώ ἰεχυμένῳ. ἕτερον δ᾽ ὄζι φλέγματος εἶδος, ὃ ἀναχρεμψάμενοι πολλάκις ἀκρῆπύσι ζινες, ἀλλοκ᾽ ἔχον τ᾽ γλυκύτητα, ἐ ὀλίγου ὡς ὁκ ἐνδέχετ τὸ τοιοῦτον ἀκριβῶς εἶν ψυχρὸν, εἴπ μεμνήμεθα τῶν ἐν τοῖς περὶ ἡ τῶν ἁπλῶν φαρμάκων διωάμεως ἀκριβεσθαιγμένων. ὄζι γε ὀλίγ τι καὶ πρίσον ἄλλο φλέγματος εἶδος αὐτοῖς τοῖς πήσι ὀξὺ φαινόμενον, ἥπερ ὁ τ᾽ ὑαλώδης, μᾶλλον ὁ τ᾽ γλυκέος ψυχρὸν, ὥσπερ ἕτερον ἁλμυρὸν, ἤτοι διὰ σῆψιν, ἢ δι᾽ ὧν μιξίαν ἁλυκῆς ὀῤῥώδους ὑγρότητος, ἐπ᾽ ὧ ὀλίγ καὶ οἱ πυρέτησι τὸ ῥίγοδσι, ἀλλὰ φείδουσιν μόνον, εἰσβάλλοντος τοῦ προξυσμοῦ. τὸ ὁ γ᾽ ὀξὺ ἐ τὸ ὑαλώδες, εἰ κινοῖτο. διὰ τῶν ἀναθυτικῶν σωμάτων ἰόν, τὰ χωρὶς πυρετοῦ φορέι ῥίγη, ἢ εἰ σύπετ᾽ λὼν τῖς αὐτοῖς ὑπὸ γένους μερίοις, τ᾽ ἡπίαλον ἐργάζετ πυρετὸν. εἰδ᾽ ὑπὸ πλέον ζαπείη πρὸς ἐγέτ ἢ τὸ ῥίγος, ἔπετ᾽ δ᾽ ὁ πυρετὸς, ἐκνικωμένης ἡ ψυξεῖ ὑπὸ τ᾽ πλήθος τ᾽ θερμασίας, ὡς μὴ δ᾽ ὅλως φαίνεσθ ἡ τὰς ἀναβάσεις ἢ τὰς ἁλμὰς τῶν παροξυσμῶν. ἴσως ὁ καὶ τὸ ὑαλῶδες φλέγμα ἡ ὀξείας μετέχει ποιότητος, ὡς ἐν τὰς πάσας διαφορᾶς αὐτὸ πρεῖς, ὀξὺ καὶ γλυκὺ ἐ ἁλυκόν. ἥλιστα δ᾽ ὧν ἡ γλυκεῖ φλέγμα ζυπτομένῳ πῶς γᾶται τοῦ πυρετοῦ ῥῖγος. ἴσως δ᾽ ἄν τις ὀκ ἔθ᾽ ἁπλῶς, ὀδ᾽ ὑφ᾽ ἁπλῆς αὐτίας γίνεσθ οὗ τοιοῦτος ὑπολάβη πυρετὸς. εἴ γε δ᾽ ἡ τοῦ φλέγματος ὅλου μὲν διὰ σήπεται, τὸν πυρετὸν ὀῤῥάπει, τὸ δ᾽ ἄλλο, τὸ μηδ᾽ ἑπῶ σηπόμενον, ἐφ᾽ ᾧ ῥίγοδσιν, ὀκ αὐτῆς ὄζι ἡ σηπομένῳ ποιότητος. εἰπερ οὖν ὑπὸ τούτο μὲν, τὸ ῥῖγο, ὑπὸ δὲ τοῦ διαζαπῶντος, ὁ πυρετὸς γίνεται, δῆλον ἀεὶ ἔσται τὸ αἴτιον. ἐγχωρεῖ μὲν καὶ ταῦθα τ᾽ μὲν πυρετὸν ὑφ᾽ ἑτέρα ἡ ἑτέρας αἰτίας γίνεσθ φάναι, τὸ ῥῖγος δ᾽ ὑπὸ ἄλλο, μὴ ὄν, ὅπερ ὁ πυρετὸς. ἐν γε μὲν τοῖς τριταίοις πυρετοῖς ἡ ξανθὴ χολὴ καὶ τὸ ῥῖγος ἐργάζεται, καὶ ὁν πυρετὸν. ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα λογικοτέρᾳ ἐκ τῶν ἀμφισβήτησιν, ὑπὸ ἡ τὰ νῦν ἐμῖν προ-

ἡμῖν προκείμενα μετιέναι καιρός. Μιχθήντος τοῦ σπερμάτος ἐφ' ᾧ τὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν παροξυνόμενον ἐλέγομεν σωίεσθαι πυρετόν, ὅταν πικροχόλῳ χυμῷ, ὅταν τὸν ἀπὸ τρίτης ἐργαζομένῳ, σύνθετός τε καὶ διπλῆ γίγνοιτ' ἂν ἡ τε αἰτία καὶ ἡ διάθεσις, ὁ μὲν γὰρ ἕτερος τῶν χυμῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὠθοῖτο τὸν παροξυσμόν, ὁ δ' ἕτερος ἀπὸ τρίτης. ὥς τε τὴν μὲν ἑτέραν τῶν ἡμερῶν δύο ἔχειν παροξυσμούς, ἵνα δὲ τὴν ἑτέραν ὅταν γε μὴ συμπίπτωσιν ἐγγὺς ταῖς ὥραις οἱ παροξυντικοὶ καιροί, συμπεσοῦντων γάρ, εἷς ἔσται συγκεχυμένος, ὅτε τὴν τοῦ ἀπὸ τρίτης, ὅτε τὴν τοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀκεῖνα διαφυλάττων ἰδέαν. ἐπεὶ δ' ὅδ' ἑκατέρου τῶν πυρετῶν διττοὶ εἶδος, ὠδί πλοκὰς γράψουσι τέσσαρσιν, μία μὲν ἣν μίγνυται τριταῖος, ἀμφημερινῶν, δι' ὅλης ἢ ἣν ἡμέρας τριταῖος τοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν παροξυνομένου συνεχεῖ, ἡ τρίτη μιχθέντος ἀμφημερινοῦ τοῦ ἀπὸ τρίτης συνεχεῖ, καὶ τεταρταῖος καθ' ὧν ὁ καθ' ἑκάστην ἡμέραν παροξύνων συνεχὴς, μίγνυται τοῦ ἀπὸ τρίτης συνεχεῖ. ἑκάστων δὲ τῶν εἰρημένων συμπλοκῶν ἡ διαφορὰ διττή, ποτὲ μὲν εἰς τὴν αὐτὴν ὥραν ἁπάντων ὁμοῦ τῶν παροξυσμῶν, ὅτι δ' ὅτε, ἡνίκα διαφέροντας εἰσβάλλοντων καιρούς. ἀλλ' ὅ τοι μὲν δι' ὀλίγων ἴσασι, πλὴν ὅτι πολλάκις ὁ διαλείπων ἀγνοεῖται τοῖς ἀγυμνάστοις, ὡς ἂν μὴ ἢ ποτ' εἰς ἀπυρεξίαν ἐρχομένου τοῦ νοσοῦντος. ἀλλὰ χρὴ τῇ ἰδέᾳ ὧν σκοπεῖσθαι τοῦ παροξυσμοῦ καθάπερ ἐν τοῖς δι' ὀλύτρου πολὺ πλέον εἴρηται, κἀντοῦθεν γνωρίζειν ὅκ ἐλάχιστον τῶν πολιόσεων ἀναλογίας. ὑποτίθεμαι γὰρ εἰσβεβλῆσθαί τινα πολὺ πρώτην ὥραν παροξυσμοῦ ἅμα ῥίγει, πρώσκειμένου δακοῦντι τὰς σάρκας τοῦ κάμνοντος, εἶτα καὶ τἄλλα πάντα μέχρι τῆς ἀκμῆς τοῦ πρωταίου πυρετοῦ γνωρίσματα, προβάλλοντα, μετὰ χολῆς ἐμέτοι, ἅμα χρυσοῖς ἱδρῶσι παρακμάζειν, εἰ εἶεν μὲν ἤδη τῆς ἡμέρας ὥραν ὑνάτην, τὴν μαίρεσθαι δ' ἡμᾶς ἐκ τῆς συμπάσης κινήσεως τὸ παροξυσμοῦ πολὺ τὴν ὑνατὴν ὥραν, ἀπύρεκτον εἶναι τὸν κάμνοντα, τούτῳ δηλονότι τὴν ἀπυρεξίαν, ᾧ γὰρ ταῖς πολιόσεις ὀνομάζειν εἰώθαμεν. ὅτω δ' ἐλπίζοντων, ὀξαίφνης ὧν κεφθῶσι μὲν οὖν ἱδρῶτας, ἢ τοι πυκνωθέντος μόνον ἢ καὶ φείσαντος τοῦ ῥίγους, ὑντοῦθεν ἤ τὰ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἐπὶ τὰ τῆς ἀκμῆς ὧν εἴδεα φλεγματώδους γίνεσθαι πυρετοῦ συνεχοῦς. διττὼ γὰρ ὄντω γε γνωσόμεθα, τὴν αἰτίαν εἶναι καὶ τὴν ἰδέαν τῶν πυρετῶν μεμιγμένα τοῦ διαλείποντος τοῦ συνεχεῖ, καὶ μηδ' ὧν εὑρίσκεται διάλειμμα. καὶ κατά γε τὴν δι' ὀλύτρου ἡμέραν ἐλπίζομεν εἰσβάλλειν τὸν παροξυσμὸν ὥρας ὑνάτης, καὶ εἰ μὴ τὴν ποσδοκίαν ἀρβαίη τὸ πρᾶγμα, πάντως δή πῃ καὶ μὴ τὴν τρίτην ἡμέραν, ὁμοίως ἐλπίζομεν ἐπὶ πυρέσσοντος τοῦ κάμνοντος ἐπεισβάλλειν αὐτῷ τὸ τριταῖα πυρετοῦ παροξυσμὸν ὥρας πῃ πρώτης. εἰδὲ πολλάκοιγε ἢ ὑσθρήσειν, ὅτε μὴ τὴν δι' ὀλύτρου ἡμέραν ἐλπίζομεν ὥρας ὑνάτης γενέσθαι παροξυσμός, ὅτε μὴ τὴν τρίτην πρώτης, ἀπὸ μὴ τὰς ὀξὺς ἡμέρας, ὅ τ' ὑνάτην ὥραν ὅτε πρώτην ἐλπίσομεν, ἀλλὰ τοσούτῳ πρότερον ἢ ὕσθρον, ὅσῳπερ ἡ ἀναλογία τῆς πρώτης πολιόσεως τῶν παροξυσμῶν, ἢ πολαμβάνοντα τῆς ἀρχῆθεν ὥρας, ἢ ὑσθρίζοντα πολέλειφεν. ὅσις δὲ αὖ τῶν πάντων πρότερον, ἔκ τε τῆς ἰδίας τοῦ πυρετοῦ τεκμαίρεσθαι, κἀκ τοῦ μὴ τὸν παροξυσμὸν μήκος τε καὶ μεγέθος, ἄθος τε καὶ κινήσεως, ἐπὶ τὰ τῆς τῶν πολιόσεων ἀνταποδόσεις, ᾧ τοῦ πολαμβάνειν ἢ ὑσθρίζειν, καὶ πῶς τούτοις ἐπὶ τοῖς ὠφανομένοις σημείοις ἀπεψίας τε καὶ πέψεως, ὅλου τοῦ νοσήματος, ὧν ᾧ τοῖς ὅροις ὀλίγα τὰ μέγιστα. καὶ γέγραπται πολὺ τούτων ἁπάντων αὐτάρκως ᾧ τοῖς πολὺ κείσεως. εἰ δὲ μὴ πολὺ τῆ ὑνάτην ὥραν, ἀλλὰ πεμπτην ἢ ἕκτην ὁ φλεγματώδης συνεχὴς ὠλάβοι τὸν διαλείποντα χολώδη, τὸν ἡνίκα τὴν πρώτην ὥραν ἠργμένον, ἐπὶ χαλεπώτερον ὀλίγα γνῶναι τοῖς πολλοῖς τούτοις ἰατροῖς, οἷς οὐδὲν μέλει τῆ τοιαύτης θεωρίας, εἰθ' ᾧ ὅδ' ἐστὶν εἶδος πυρετοῦ τὸ γιγνόμενον, εἴτε δύο, καὶ ὁποῖον ἑκάτερον. ἅτε δὲ μηδὲν τούτων γινώσκοντες, ὃ μόνον οὐκ ἴασιν ὡς χρὴ θεραπεύειν τοὺς νοσοῦντας, μηδὲν γνωρίζομένους ὁποῖοί ποτ' εἰσίν, ἀλλ' οὐδ' εἰ καὶ ἡνίκα τὴν δι' ὀλύτρου ἡμέραν ὑποπτεύειν χρὴ τὰς ὥρας ἀμφοτέρας ἀπορ ᾧ τῆ πρώτη τοὺς παροξυσμοὺς ἴσχυκαν, ἐγὼ γοῦν οἶδ' ἃ πολλάκις, ἐκ μαντικῆς αὐτοῖς μᾶλλον ἢ προγνώσεως ἰατρικῆς σοχάζεσθαι δύνασθαι τῆ εἰσβολῆς τοῦ παροξυσμοῦ. ἡνίκα γοῦν αὐτὴν ταύτην ἴσχυ γοῦν προχειριζόμεθα μίξειν τοῦ τριταίου πρὸς τὸν καθ' ἡμέραν παροξυνόμενον, οἶδα ποτὲ πολὺ μὲν τὴν πρώτην ὥραν εἰσβάλλοντα παροξυσμὸν ἀκριβῶς τριταῖον, ἡνίκα δὲ τὴν ἕκτην, τοῦ καλουμένου πρὸς τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ἰδίως καθημερινοῦ. καλεῖν γὰρ ἔθος αὐτοῖς ὅτως τὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν παροξυνόμενον, εἰς ἀπυρεξίαν δὲ μὴ παυόμενον. ἐγὼ δ' εἴωθα τὸν τοιοῦτον ὀνομάζειν ἀμφημερινὸν συνεχῆ. τὸ γὰρ καθημερινὸν ὄνομα, τῇ ἀρχῇ δ' ἔσιν εὑρεῖν παρά τινι τῶν ἑλλήνων γεγραμμένον, ἀμφημερινὸν δὲ παῦν πρᾶγμα τὸ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὡσαύτως γιγνόμενον ὀνομάζουσιν. ἀλλὰ γὰρ ὥσπερ ὁ Πλάτων φησί, καταφρονεῖν χρὴ τῶν ὀνομάτων, οἷς τοσοῦτον τι καὶ τηλικοῦτον πραγμάτων πρόκειται σκέψις. ὀνομαζέσθω τοι γὰρ ὃν ᾧνεκα ἀφὸς διδασκαλίας ὁ μὴ ἑκάστης ἡμέρας παροξυνόμενος, εἰς δ' ἀπυρεξίαν παυόμενος, ἀμφημερινὸς ἁπλῶς ὅτως, μηδὲν ἔτι προσιθέντων αὐτῷ τὸν λόγον, ὁ δὲ μὴ παυόμενος, ἀμφημερινὸς συνεχὴς, ἐξέστω δ' εἴ τις βούλοιτο, καὶ διττὸν προσιθέναι, τὸ διαλεῖπον, ὅτω δὲ κἀπὶ τῆ ἀπὸ τρίτης, ἡ μὲν ἑτέρα διαφορὰ τριταῖος ἁπλῶς, ἢ καὶ διαλείπων τριταῖος, ἡ δ' ἑτέρα τριταῖος συνεχὴς, ἐγχωρεῖ δὲ καὶ τὸν συνεχῆ τριταῖον, ὀνομάζειν ἀπὸ τρίτης ἁπλῶς ὅτως, χωρὶς προδήλου τινὸς ὥσπερ γε καὶ ὀνομάζουσί τινες. ἀλλὰ γὰρ γὰρ ὀ χρὴ μηλιώειν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασιν. ἐπανέρχεσθον ὃ ὑθὲν τὸ προκείμενον. ὁ γὰρ ζητησόμενος, ἐφ' ὅ τῶν πολλῶν ἐφλεγμάτωται τοῦ τριταῖα πῶς τὸ ἀμφημερινὸν τὸν συνεχῆ, ἡνίκα μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν ἐωθὸν ὑπῆρξατο μετὰ ῥίγους οἰκοίᾳ τριταίᾳ πυρετῷ, καὶ τἄλλα σύμπαντα φυλάττων ἀκριβῶς τριταῖα γνωρίσματα μέχρι τῆς ἕκτης ὥρας ὀξαιφνίδιον ἐμετόν τε χολώδη καὶ μικρὸς ἱδρῶτας, ἐφ' οἷς αὐτίκα σωιεσάλη καὶ ἔφεξεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ τοῦθεν ὧθις ἀρχομένης ὠθισμασίας, εἶτα σφυγμὸς μικρὸς καὶ ἀώμαλος, εἶτα μέχρι μὲν ὥρας ὑνάτης ὑποτυφόμενος ἐπὶ τῆ βραχύ, τὰ πλείω μὲν, ἡ ὠθισμασίας ἴσχυ ἴδια, βραχέα δὲ τινὰ καὶ ἀναβάσεως. ὑντοῦθεν δὲ μέχρι νυκτὸς ὥρας πῃ τετάρτης, ἐπίδοσις ἣν ἀκριβής, εἶτα ὠθισμὸς τοῦ αὐτοῦ μεγέθος ἔμενεν, ὡς γε πῶς ἄισθησιν ἄχρι νυκτὸς ὥρας ἕκτης, ὅταν ἤδη κατὰ φαίνεσθαι παρακμάζειν ἄχρι τετάρτης ὥρας ᾧ τῇ δι' ὀλύτρου τῶν ἡμερῶν. ᾧ ταύτῃ γὰρ ἤδη συνεστέλετό τε καὶ τὰ τῆς ὑδροποσίας ᾠσθάνετο κνησμός, τῶν μὲν ἀκρωτηρίων αὐτοῦ μορίων ψυχροτέρων γινομένων, τοῦ ᾗ σφυγμοῦ, μικροῦ. ᾧ δὴ καὶ μέχρι τ' ἐν

ωρίας ἐπεδίδου ἡ βραχύ, μήτε φείκλω τινὰ, μήτ' ἀνωμαλίαν ἑτέραν ποιησάμενος. εἶτα πάλιν ἤκμασε περὶ τὴν ὥραν τετάρτην νυκτὸς, ἀιδηκτῶς τε παραλιμάζειν ἐπήρξατο περὶ τὴν ἑβδόμην. ὅτι μὴν ἡ τῆς τρίτης ἡμέραν ὥρας πρὸ διυετορᾶς ἐχρῶ αὐτῇ προσδοκᾶν ἔσεσθαι τὴν ἀμφημερινὴν ἀθηρομασίαν σύνηθες ἦν ὁ μὲν ὁ γενναῖος, εἴτε φυλάξει τὴν αὐτὴν ὥραν, εἴτε μή, σύνηθες ἦν. εἰσέβαλλεν δὲ ὥρᾳ διυετορᾶς πρόξυσμος φεικώδης ὁς τὸν θάνατον ἡ ἡμέραν τὸν ἐν τῇ πρώτῃ τῆ διυετορᾶς τῶν ἡμερῶν τὸ συνεχὲς ἀμφημερινὸν πρόξυσμον ὧν διὸς ἄχρι πέμπτης ὥρας, ἀεχρὶ αὖθις ἑτέραν ἐποιήσατο ἡ τῆς μετὰ πέμπτην ὥραν. καὶ παντὶ μὲν αὐτῷ τὰ συμπτώματα πρὸς ἁπλήσια τοῖς ἰδίοις τῆς διυετορᾶς ὥραις γινομένοις, ἐντεῦθεν δ' αὖ πάλιν ἰδιάζοντα ἑτοιμότερον ἄχρι τῆς ὀγδόης ὥρας, ἐφεξῆς αὖθις ἐν ἐκείνῃ, καὶ μετ' ὀλίγον ἑτοίμως ἀνέβαινεν πρὸς αὐξανόμενος ὁ πρόξυσμος, ὡς νυκτὸς ὥρας πρὸ τεττάρτης εἰς ἀκμὴν ἀφικέσθαι, ἡ τὸ γὰρ ἄλλο ἢ ἀκριβὲς ἡμιτριταῖος πρόξυσμος ἔστος ἐγγύθεν, τῶν δύο πυρετῶν ἡ τῇ αὐτῇ ὥραν εἰσβαλλόντων δοκᾶ τὸ πολαβεῖν μὲν ὥραις δύο τὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν προξυόμενον ὑσθῆσαι ἢ δυοῖν ὥραιν, τὸν βραδύτατον ὡς τε τοῖς δυναμένοις γνωρίζειν ἰδίας πυρετῶν, φανερῶς φαίνεσθαι μικραμμένα τά τε τοῦ τριταίου καὶ τὰ τοῦ συνεχοῦς ἀμφημερινοῦ συμπτώματα, τὸ μὲν γὰρ τριταίου μετὰ ῥίγους εἰσβάλλοντος, τὸ δ' ἀμφημερινὸν χωρὶς ῥίγους ὁ μικτὸς δὴ ἀμφοῖν, φείκλω δὴ αἴφνης ἔφορον, ἐλάττου μὲν τὸ πρᾶγμα ῥίγους, μείζου δὲ πολυψύξεως. καὶ τοσούτῳ γε μεῖζον πολυψύξει, ὅσῳ ῥίγους ἐλάττου, ὡδὲ ἀνάλογον ἀπέχουσαν ἑκατέρου τῶν ἄκρων τῷ φείκλω, ἀμφοτέρων γὰν μέσῳ τετύχθαι, τοῦτο ῥίγους. καὶ ἡ πολυψύξει, ὅπερ εἰώθε μάλιστα κρᾶναι νυμφῶν γίνεσθαι τῶν ἄκρων, δι' ὃν δὴ ἀεὶ τρόπον τοῦνομα τοῦτο διότῳ πυρετῷ τὸν ἡμιβριταῖον ἔθνητο. κεκραμένος γὰρ δὴ ἀμφημερινὸς τε συνεχὴς νὴ βριταῖος διαλείποντος, ἡ ὅλης αὐτοῦ φύσει τὸ ἥμισυ μόρος ἑκάτερον ἔχει τῶν εἰρημένων πυρετῶν. ὡς δὲν ὁ ἡμίονος τε καὶ ὁ ἡμίθεος ὠνόμασται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ ἡμιτριταῖος. ὁ τε γὰρ ἡμίονος, ἥμισυ μὲν ἵππος συντελέσαντος αὐτῷ πρὸς τὴν γένεσιν, ἥμισυ δ' ὄνος, ἡ θάτερον αὐτῶν ὠνόμασται ἡμίονος, ὁθ' ἡμίθεος ὢν δ' ἐκεῖνος μὲν, ἡμίσυ μετέχων, ὅτι δ' ἄνθρωπος, ἔσει, ἡ θάτερον ἥμισυ πρὸς ἐλείπει. καὶ τοίνυν καὶ ὁ ἡμιτριταῖος, ἥμισυ μὲν ἑαυτοῦ μόρος ἔχει τὸ βριταῖου, ἥμισυ δ' ἄλλο, τὸν ἀμφημερινὸν τὸν συνεχῆ. διῆρος δὲ ὁ τρόπος αὐτῷ ἡ γένεσεως, ἤτοι συνελθόντων εἰς ἕνα καιρὸν τὰ δύο πρόξυσμῶν, ὡς ἀρτίως ἐλέγετο, ἀλλὰ τὸ πολυπλοκὸν μὲν ἐν τὸ ἕτερον, ἢ ὑσθηλικὸν ἢ τὸ ἕτερον, ἢ σύνθεως δὴ ἀρχῆς ἀνακεκραμένων ἀλλήλοις ἀμφοτέρων. ὁ μὲν οὖν εἰς ἕνα καιρὸν ἀμφοτέρων συνελθόντων γιγνόμενος, ἕνα μόνον ἴσχει πρόξυσμὸν ἡμιτριταῖα φύσει, ὁ δ' ἕτερος ἅπαντας δὴ ἀρχῆς τοῦ νοσήματος ἄχρι τελευτῆς, ὥσπερ δὴ καὶ κυκλώτατος πρὸ πάντων ἡμιβριταῖος ὀνομάζεται. πρὸς μὲν δὴ τοῦ ἥ, καὶ μετ' ὀλίγον εἰρήσεται μάλιστα δὲ πρὸς τὸν Ἀγαθῖνον τε καὶ τὸν Ἀρχιγένη. τοῦ δ' ὃν νεανίσκω, τοῦ ἡ τῆ διήγησιν ἐπολειπόμενον, ἡ τῇ τρίτῃ ἡμέραν τοῦ προξυσμοῦ τοιοῦτο γινομένου, δὲ συμπεσεῖν εἰς ἕνα χρόνον, ἀμφοτέρων τῶν πυρετῶν τὰς εἰσβολὰς, τῶν μὲν κατ' ἑκάστην ἡμέραν προξυόντος, ὥρας δύο πολαμβάνοντος ἀεὶ, τὸ ἥ δὲ βίτης ὑστερίζοντος ἀεὶ δύο, ὁ ἡ τῇ τετάρτῃ ἡμέραν προξυσμὸς εἰσέβαλλεν ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου, τῇ ἰσθέαν ἀκροώμενον ἀλείβῃ τοῦ φλεγματικοῦ πυρετοῦ, ἔμελλε ἢ δή πως ἡ τῇ ἀναλογίαν, ὁ πέμπτος ἀπ' αὐτοῦ προξυσμὸς ἀρξεσθαι περὶ δεκάτην ὥραν νυκτὸς ἐπεὶ δὴ πολαμβάνων ἀεὶ δύο ὥραιν. ὁ δὲ τοῦ χολώδους πυρετοῦ τριταῖος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς προξυσμὸς, ἔμελλεν εἰσβάλλειν δή πως ἡ τῇ πέμπτῃ ἡμέραν ὥρας τεττάρτης. ὡς τε εἶναι τὸ μεταξὺ διάστημα τῆς ἀρχῆς τῶν δύο πυρετῶν ἓξ ὡρῶν. ὅπερ δὴ καὶ ἐγγύθεν, περὶ μὲν τὴν δεκάτην ὥραν τῆς τετάρτης νυκτὸς εἰσβάλλοντος παροξυσμοῦ, ἡ τῇ ἰδίαν τοῦ φλεγματικοῦ πυρετοῦ, καὶ προελθόντος ὅτως ἄχρι τετάρτης ὥρας ἡμεινῆς, ὥσπερ ἀφανοῦς ἢ αὐτοῦ τοῦ χολώδους ἅμα ῥίγει μετρίως, τότε τοῦθ' ὑπομίσον εἶδος ἔχοντος τοῦ παροξυσμοῦ ἡ τῇ τοῦ χολώδους τε ἅμα τοῦ φλεγματώδους ἰδίαν. τῇ δὲ ὑστέρᾳ νυκτὶ περὶ τὴν ὀγδόην ὥραν ὁ φλεγματώδης πυρετὸς ἀρξάμενος ἀκριβής τε καὶ μόνος ἅπασαν κατέχει τὴν ἑξῆς ἡμέραν ὅσαν ἕκτην. εἶτα ἄχρι μέσης νυκτὸς παρακμάσας, ἐντεῦθεν πάλιν ὑπῆρξε ἡ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἶτα τὸ ὑπολοιπὸν ἥμισυ ἡ νυκτὸς καὶ τὸ μέχρι μεσημβρίας ἡ ἑβδόμης ἡμέρας καταχὼν, ἡ δὴ πως παρακμάζειν. ἀλλ' ὅγε βριταῖος αὐτὸν διεξῆλθε μετὰ ῥίγους εἰσβαλὼν, ὥσπερ εἰώθει, εἰσβάλλειν ἀκριβὴς βριταῖος, καὶ τἄλλα πάντα ἡ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀκριβῆ κομίσας γνωρίσματα, χολῆς ἔμετον εἰργάσατο, ἐν διαχωρήσιν χολώδη, καὶ δρᾶς χρηστὰ, καὶ λινὰ βραχέων νοτίδα λείης ὀψίας, δ' ἥλῳ γνόρτεσθαι τοῖς μεμαθηκόσι διαγινώσκειν εἰδὴ πυρετῶν ὡς ὑφίστασί τε τὴν ἐν παρακμάζῃ, καὶ παύσασθαι αὖ πρὸ μετὰ μίαν πρὸ τελείου δυοῖν, ἢ τὸ πλείστον διυετορᾶν. καὶ γὰν δὴ ἐν ἐμοὶ ἡ παρακμὴ ῥᾳστώνῃ ἔχειν θαυμαστῶν τινὰ, ἐν οἵαν ἐχ ἑτέρα τῶν ἐμπροσθεν, ἄχρι νυκτὸς ὥρας τεττάρτης, ἐν ἐκείνη γὰρ ὁ φλεγματικὸς πυρετὸς ὁ καθ' ἑκάστην μὲν ἡμέραν παροξυόμενος, ὥραις δὲ δύο πολαμβάνων, εἰσέβαλλε καὶ καταχὼν ὅλων τε τὴν νύκτα καὶ τὴν ἑξῆς ἡμέραν ὅλην, αὖθις ἐπήρξατο κατὰ τὴν ὀγδόην νύκτα διυετορᾶς ὥρας, ἥν τινα νύκτα καταχὼν ὅλην, παρέλιμασε ἡ τῇ ἑξῆς ἡμέραν τῇ ἑνάτῃ. ἔμελλε δὲ δήπου καὶ ὁ τοῦ τριταίου παροξυσμὸς, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γενήσεσθαι περὶ τὴν ὀγδόην ὥραν, ἐπεὶ δὴ δυοῖν ὥραιν ὑστερίζων, ἀλλὰ τό τε γε περὶ ἑνάτην ὥραν εἰσέβαλλε, δ' ἥλῳ ἔτι ἡ τῇ ἑαυτοῦ παρακμῇ. ἡλίσκεται δὲ δ' νομιζόμενον σωφρόνων αὐτῷ πολυπλοκῶς εἰσβάλλων, ὁ φλεγματώδης ὡς εἰώθει, καὶ τὴν τε νύκτα καταχὼν ἐκείνην, καὶ τὴν ἑξῆς ἅπασαν, αὖθις εἰσέσβαλλε ἡ τῇ δεκάτῃ ἡμέραν ὥρας δεκάτης, εἶτ' αὖθις ἡ τῇ ἑνδεκάτῃ ἡμέραν ὥρας ὀγδόης ἀκριβῶς διαμένων φλεγματικὸς. εἶτα περὶ νυκτὸς ὥραν πρώτην, φεικώδης εἰσβολὴ τοῦ τριταίου πυρετοῦ τέτταρας ὥρας ὑσθήσαντος ἐγγύθεν, κἄπειθ' ἑκτης ὥρας νυκτὸς, ἥτε γαστὴρ διεχώρησε χολώδη, καὶ λινὲς ἐν ὅλῳ τῷ σώματι νοτίδος ἐγγύονδε, καὶ μετὰ ταύτας ἡ παραλιμὴ πᾶσα πλησίον ἀπυρεξίας ἀφίκετο, καὶ λῶν ἤδη ἥλῳ, ὡς ὁ μὲν τριταῖος ἐπαύσατο τελέως, ὁ δὲ φλεγματώδης ὑπολείπεται μόνος, ἤδη δέ τι καὶ αὐτὸς ἐνδιδοὺς. ταυτὶ αὖθις ἡ τῇ δωδεκάτῃ ἡμέραν ἐκέτι προὔλαβεν ὁ παροξυσμὸς ὥραις δυοῖν, ὥσπερ εἰώθει πρότερον, ἀλλὰ ἑβδόμης ὥρας εἰσέβαλεν. εἶτα ἡ τῇ τρισκαιδεκάτῃ οὐ δὲ τῇ ἑβδόμῃ, ἀλλὰ ὑστέρισε καὶ τούτου, ἑβδόμης ὥρας εἰσβαλὼν ἐπ' ἀξιολόγῳ ῥᾳστώνῃ τε καὶ παραλιμῇ. κατὰ δὲ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἡμέραν, ἥτε παρακμὴ πολὺ βελτίων ἐγένετο, καὶ

ὁ παροξυσμὸς

ὁ παροξυσμὸς εἰσέβαλεν ὥρας γνάτης, καὶ τοῖς ὅροις ἀξιόλογα σημεῖα πέψεως ἐφάνη, πρὸς δὲ λοιῶτα τῷ ἐνδεμελεῖ λύσιν ἐν τῇ μελλούσῃ κρισίμῳ, ἀλλ' ὁ πρὸ τούτου νῦν ὁ λόγος, ὅτι μὴ πάρεργον, ὅτι δ' ὑδρωγνωτα πολλάκις ἑτεροχρόους πυρετοὶ χολώδεις φλεγματώδεσι καὶ διαλείποντες συνεχέσι, τοὺς πολλοὺς τῶν ἰατρῶν λανθάνοντες ὁ προγεγραμμένος ἄρρωστος ἰκανῶς, ἐνδείκνυται. ἀλλ' ἐπεὶ δ' ἡ καὶ πρὸ τούτων ἔργῳ τὰ εἰρημένα ὑδρωδέστερον ὀλίγου ἐμπροσθεν ἐπάνειμι αὖθις. ὁ γάρ τοι σύνθετος ἐκ τριταίου καὶ ἀμφημερινὸς συνεχὴς, ἐν ἡμιτριταῖον ὀνομάζομεν, ἢ τοι πλεονεκτήσαν ἔχει τὸν ξανθὸν χολὸν, καὶ δι' οὗ καὶ τὰ τοῦ τριταίου συμπτώματα σφοδρότερα, ἢ τούτου μὲν ἐλάττονα, πλέον δὲ τὸ φλέγμα, καὶ δι' οὗ καὶ τὰ τοῦ συνεχοῦς ἀμφημερινοῦ παθήματα βιαιότερα, ἢ ὁτιοῦν ἑτερον θατέρου τῶν χυμῶν ὑδρωδέστερον, ἀλλ' ἰσοδυνεῖς, ἀμφοτέρους, ὥσπερ δὴ καὶ ἀκεισὶς ἡμιτριταῖος ὅδε, ζυθώδης ὢν τὴν ἰδέαν, οἷον περ Ἱπποκράτης αὐτὸν ἐδήλωσε γράφων ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ὑδρωδῶν. ὧδε. ἰωδεῖς πλείστοισιν αὐτέων τὰ παθήματα, φοινικώδεσι πυρετοῖσι συνεχέσιν ὀξέες, τὸ μὲν ὅλον τὰ διαλείποντες, ὁ δὲ τρόπος, ἡμιτριταῖος, τῷ μὲν μίαν κατοστρίζων. τῇ δ' ἑτέρῃ, ὑδροπαροξυόμενοι, καὶ τὸ ὅλον ὑδρωδέστερον ὑδροδιδόντες. φοινικώδεις γὰρ εἶπεν οὐχ ἁπλῶς οὐδὲ μετὰ φοίνικος εἰσβάλλοντας, ὡς μυρίοις γε πυρετοῖς ὑπάρχει τοῦτο, πολλῶν ἕνεκεν ἐρῶ, ἀλλ' ὅσοις τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ παροξυσμοῦ κατειλήφασιν αἱ φλέβαι, ἢ γε τῶν ἑτέραν τῶν ἡμερῶν ἢ συνδεβάλλουσιν ὁ τριταῖος τε καὶ ὁ συνεχὴς ἀμφημερινός. ἡ γὰρ ὑπόλοιπος ἡμέρα τὸν ἀμφημερινὸν ἔχει μόνον. ὡς τὰ πολλὰ μὲν οὖν ἡ πρώτη τῶν ἡμερῶν τὸν μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν ὠφορεῖ πυρετὸν, ἡ δὲ δευτέρα τὸν συνεχῆ φλεγματώδη. συμβαίνει μέντοι ποτὲ μὲν τῷ πρώτῳ εἰσβάλλειν τὸν φλεγματώδη, ποτὲ δὲ τῷ δευτέραν ἀμφοτέρους. ὁ γοῦν παροξυσμὸς ὁ κοινὸς ἐξ ἀμφοῖν ὅταν ἰσοδυνεῖς ὦσιν οἱ χυμοὶ, τοιοῦτος ἔστιν οἷον ὀλίγου ἐμπροσθεν ἔγραψα τὸν ἡμιτριταῖον. ὅταν δ' ὁ τριταῖος ὑπερακμάσῃ, φοινικωδέστερος ὁ πυρετὸς γίγνεται, καὶ τὸ ῥῖγος πρωϊαίτερον λαμβάνει ποτὲ τῶν ὑπερημασίαν. σύνθυς δὲ δήπου καὶ θερμότερος ὁ τοιοῦτος ἔστι καὶ καυσωδέστερος, καὶ θατέρου μὲν τῶν ἀκμῶν ἀφίκηται, καὶ πινὰ χολῆς ἔμετον, διαχώρησιν, ἢ ἰκμάδας φορεῖ. θατέρου δ' ἢ τὸ φλεγματώδους πλεονεκτοῦντος, ὑπολιράτοισι μὴ αἱ ψύξεις τῶν ἀκραίων, ὀλίγαι δ' εἰσὶν αἱ φέρουσαι, καὶ τῶν σφυγμῶν ἡ θλῖψις ἰσχυροτέρα τε καὶ πολυχρονιωτέρα, καὶ βραδέως ὑδροδιδόασιν ὁ παροξυσμός. καὶ μετὰ πολλὰ ἀλεμάζει χρόνου ὁ μὲν ὃ δ' ἧττον, ὁ δ' καυσώδης ὅδε ἐστὶν, ὁ δ' ἔμετος, ἢ διαχώρησις χολώδης, ἢ νοτὶς ἐπ' αὐτοῦ γίγνεται. καὶ τούτων δὴ μίξεως τῶν δύο πυρετῶν, εἰς γνῶσιν τινὰ καὶ ἀρχιγράφου ἀφίκου, συγκεχυμένως μὲν οὖν τοι καὶ διαρρήδην. ὡς ὧν δὴ ἐδήλωμεν ἐν τοῖς ἐβδόμῳ τῶν γεγραμμένων ἡμῖν ὑπομνημάτων, εἰς τὸν περὶ τῶν σφυγμῶν αὐτοῦ πραγματείαν. οἴεται δὲ ἐν τοῖς ἡμιτριταίοις γίνεσθαι μὲν ὑδροκρατῆ τὸν τριταῖον πυρετὸν, γίνεσθαι δὲ τὸν ἀμφημερινὸν, ὃ μέν γε δὴ ἰσοκράτης, μίξεως αὐτῶν, ὥσπερ δὴ καὶ μόνην τὸν ἀκειβῆ συνίστησιν ἡμιτριταῖον, ὅτε γινώσκοιεν, ὅτε ἐδήλωσεν, ἀλλ' ὅλως παρέλιπεν. ἐπεὶ δ' αὖ γὰρ ἰδοὶ τὸ μέγεθος ὑπάρχουσιν, ὁ τε χολώδης διαλείπων, καὶ ὁ φλεγματώδης συνεχής, ἡ μὲν εἰσβολὴ τοῦ παροξυσμοῦ μετὰ φρίκης γίνεται μέσου γ' ὅτ' ἔστι ῥῖγος τε καὶ πόνου ψύξεως, ὧν τὸ μὲν δι' τριταίου, τὸ δὲ δι' συνεχοῦς φλεγματώδους συμβαίνει. ἡ δ' ἀρ' ἡ εἰσβολῆς αὔξησις, δι' ἃ μὲν τὸν τριταῖον, δυσθρόμαντός τε ὄντος, καὶ πρὸς τὴν ἀκμὴν ἐπειγομένη, δι' ἃ δὲ τὸν φλεγματώδη, βραδεῖαν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ ποιούμενον τὴν ἀνάβασιν ἐπέχειν τε καὶ διακόπτειν, καὶ ὅσον ὥσπερ τὶς μάχη τῶν συμπτωμάτων, ἔνιοτε μὲν ἐκθερμαινομένου τοῦ κάμνοντος, ὅταν ἡ τοῦ τριταίου θερμότης ἰσχυρότερον ἐνδρυήσασα, πρὸς τὸ δ' ὁρμᾶν αὖ χυμὸς ἀναφέρει, διατέχοντος δ' ὅσον ὅτε καὶ ἀντιπασῶντος εἴσω τὰ τότε κίνησιν τοῦ φλεγματώδους, ἀργὸν καὶ δυσλυήτου, καὶ ψυχρὸν, καὶ βραδυπόρου τὴν φύσιν ὑπάρχοντος, ἃ τε τῇ διαμάχῃ ταύτῃ, κρατοῦντος μὲν τοῦ ψυχροῦ χυμοῦ συνόλως γίνονται, καὶ φρίκαι καὶ διαψύξεις τῶν ἀκραίων τε καὶ τοῦ ὁρμάτος, ὡς δοκεῖν αὖθις ἑτέραν εἰσβάλλειν παροξυσμὸν, εἰδὲ ὁ θερμότερος ὧν κρατήσειεν, ἀθρόως τε ὧν θερμαίνοντα, καὶ πλησίον δὴ ἀκμῆς ἀφίχθαι δοκοῦσιν. εἶτ' ὀλίγον ὕστερον ὑδρωδέστερον κρατήσαντος τοῦ φλεγματώδους, συστέλλονται τε πάλιν οἱ κάμνοντες καὶ καταψύχονται, καὶ φρίττουσι καὶ τοῦτ' ὃ πάσχεται γινόμενον ἄχρι δὴ ἀκμῆς, ἥπερ καὶ αὐτὴ, πρωϊαίτερον μὲν ἢ ἧττον τὸν φλεγματώδη χυμὸν, ὀψιαίτερον δὲ ἢ ἧττον τὸν χολώδη γιγνομένην φαίνεται. τοῦ μὲν γὰρ χολώδους τὸ τάχος ὁ φλεγματώδης ἐπέχει, τοῦ δ' αὖ φλεγματώδους τὸ βραδὺ καὶ νωθρὸν ὁ χολώδης ἐπεγείρει. τοιοῦτος μὲν τὶς, ὁ ἀκειβὴς ἡμιτριταῖος, ἐξ ὁσοιδηοῦν ἰράσεως δυοῖν πυρετοῖν γιγνόμενος, ὅτι καὶ δυοῖν χυμοῖν. ὁ δ' ἐκ ἀκειβὴς, ἤτοι τὸν χολώδη χυμὸν, ἢ τὸν φλεγματώδη πλείονα κέκτηται. δύο τρόπα δ' ἔσιν ὧδε πλοκῆ καὶ μίξεις δυοῖν πυρετῶν τριταίου τε καὶ ἀμφημερινοῦ, παραπλήσιον μὲν τινὰ τὸν παροξυσμὸν ποιουμένη τοῦ πρόσθεν εἰρημένου, διαφέροντα δὲ τοῦ τε πρόσθεν εἶδος ἐς ἀπυρεξίαν. καὶ τοῦ ἧττον τῶν δύο τρόπων ἥτοι μετὰ φρίκης ἢ ῥῖγος εἰσβάλλειν μονωθέντα τὸν ἀμφημερινὸν. ὅταν μὲν οὖν ἡμιτριταῖος ὁ τοιοῦτος ἔσται πυρετὸς, εἴπερ γε τῶν συνεχῶν ἐστὶν ὁ ἡμιτριταῖος, εἰ δὲ θατέρου τοῦ γένους τῶν πυρετῶν αὐτὸν ἀναριθμήσαιμεν, οὐχ ὁ τοιοῦτος μόνος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν πυρετῶν ὀνομαδήσονται ἡμιτριταῖοι. ἧττον μοι δοκεῖ καὶ ὁ ἀγαθῖνος ἅπαντας οὓς προεκτείνοντας τριταίους ἡμιτριταίους ὀνομάζειν. ἀλλὰ γὰρ ἐπεισὶν πρὸ ὀνομάτων μᾶλλον ἢ πραγμάτων αἱ τοιαῦται ζητήσεις εἰσὶν, διατρίβειν ἐν αὐταῖς οὐκ ἀξιῶ. γέγραπται γὰρ ὑπὲρ τῶν ἰατρικῶν ὀνομάτων ἰδίᾳ καθ' ἑτέραν πραγματείαν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτ' αὐτὸ δεδήλωται τε, καὶ διορίζεται τελέως, ὁποῖαι μὲν τινες εἰσὶν αἱ πρὸς τῶν πραγμάτων, ὁποῖαι δὲ αἱ πρὸς τῶν ὀνομάτων ἀμφισβητήσεις. ἴωμεν οὖν αὖθις ἐπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, τὸν ἐφ' ἱπποκράτους ὀνομαζόμενον ἡμιτριταῖον τὸν φλεγματώδη καὶ συνεχῆ, ὃν τριταῖος ἀμφημερινῷ μὲν τῷ συνεχεῖ κραννύμενος ἀπεργάζεται, τῷ διαλείποντι δ' οὐδέτι, διὰ τοῦτο καὶ τὸν ἐξ ἀμφοῖν συνιστάμενον ἐξ ἀνάγκης καὶ αὐτὸν διαλείποντα γίγνεσθαι. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἑνὸς συνεχοῦς, τοῦ τε χολώδους καὶ τοῦ φλεγματώδους, οἷόν τε γίγνεσθαι τὸν ἡμιτριταῖον, ὅτε γὰρ φλεγματώδη ποιήσει τὸν ἰδιότυπον πυρετὸν ἡ μίξις, ὅτε πολλὰς ἐπαναδιπλώσεις ἔχοντα. πάντως γὰρ συνεχοῦς πυρετοῦ ἧττον τὸν ἑαυτοῦ λόγον ὅταν ἀκειβὴς ᾖ, μήτε φρίκῃ ἔχοντος, μήτε ῥίγους, οὐδ' ὁ συγκείμενος ἐξ αὐτοῖν ἔσται φλεγματώδης. ἀναγκαῖον οὖν εἰ μέλλοι φλεγματώδης τε ἅμα καὶ συνεχὴς ὁ αὐτὸς ἔσεσθαι, τῷ γένεσιν ἴσχειν αὐτὸν ἐκ δυοῖν πυρετοῖν, τοῦ μὲν ἑτέ

ρτ διαλείποντος, τοῦ ἢ λοιπὸ συνεχές. καὶ διὰ τοῦτ τριταῖος μὲν ἀμφημερινῷ συνεχεῖ πραϋνόμενος, ἐργάζ(ε)ται τὸν ἡμιτριταῖον, ὅτε δ' ἀμφότεροι διαλείποντες, ὅτε δ' ἀμφότεροι συνεχὲς γινόμενοι διώκ(ε)ι γνῶναι τοῖς ζῶν πυρετόν. ἀρξάμενος δὲν μία μίξις ἡ ἐκ διαλείποντος ἀμφημερινὸ καὶ συνεχὲς χολώδ(ε)ς γιγνομένη, διωκάτη τε καὶ αὕτη συνεχὴ τε ἅμα καὶ φρικώδ(ε)η γένησαι πυρετόν. ἔξει δ' ἐμπαλιν ἥδε τῇ πρώτῃ, τὸ μὲν συνεχὲς ἐκ τοῦ χολώδους, τὸ ἢ φρικώδες ἐκ τοῦ φλεγματώδους, τὸ δὲ τῶν ἀναδιπλώσεων, ἐκ ῥῖγος πῶς ἀλλήλοις μάχης, μάλιστα ὅταν ἰσοῤῥοπεῖς ὦσιν οἱ χυμοί. κραθωῖτος δ' αὐτῶν ὁποτέρου, ἡ(ε)ι συμπτώματα ἡ διάγνωσις ἐν τῇ πρώτῃ μίξει δεδήλωται. ταῦτα σύμπαντα πρὸι τῶν τεταρτῶν μίξεων τ τε χολώδους πυρετοῦ καὶ τοῦ φλεγματώδους, οἰκειότερα ἢ ὅσιν ὡς ἂν ἔχ(ε)οι δόξειεν τῇ πρὸι τύπ᾽ πραγματείᾳ. λέλεκτ(αι) ἢ ἀναγκαίως ἐνθάδε, διὰ τ ἡμιτριταῖον, ὃ τ ἡγήσειν Ἀρχιγένης μὲν, εἰς τριταῖον καὶ ἀμφημερινὸν ἀνῆγεν, ὃ πᾶσι δοκεῖ θᾶττον, ὅτι διαλείποντα πυρετ. ἀγαθίνος δ' ἄνωθεν ὁμολογήσε τ αὐτ ἡγήσ(ε)ται ἂν ἔχ(ε)ι τριταῖον καὶ ἡμιτριταῖον, ἐν ἔχ(ε)ι μεγέθει μόνῳ τ πρόξυσμὰ διαφορὰν ἴσχοντα. εἰ μὴ δὲν ἅπασας τ πυρετῶν τὰς διαφορὰς ἀκριβῶς γράψαντες ἐν τοῖς ὀνόμασιν ἐσφάλοντο, χαλεπὸν ἂν δὲν ἦν. ἐπεὶ δ' ὅτε τ ἁπλῶν ὅτε τ συνθέτων πάσας ἔγραψαν τὰς διαφορὰς, ἔπι τε τῇ πρώτῃ τὰς ἄλλας πρόσθεσαν, δῆλον ὅτ εἰς πρόγνωσιν, ὅτ εἰς θεραπείαν ὠφελούσας, ἡμεῖς ἐπῆλθομεν εἰς ὅσον οἷόντ ἡμῖν ἀκριβῶς διὰ γραφάδ(ε)ς τ τυπὸν ἅπαντα, χρόνῳ πάμπολλῳ δι' ἐμπειρίας ἅμα καὶ λόγ, τὰς χρησίμους διὰ σύροντες ἐν αὐτῷ διαφορὰς. αἱ μὲν δὴ ἁπλαῖ ἔχ(ε)ι νῦν ἐνεστώσης εἰσὶ πραγματείας, αἱ δ' εἰς τούτων ἐμπλεκόμεναι, ἔχ(ε)ι πρὸι τύπων, ἧς δι' αὐτ ἂν εἴη ἀμαθὴς παντάπασιν, ὁ ταύτῃ ἀδιαμελῶς ἀναγνούς. ἐκ γὰ ὧν εἴπομεν ἀδ τ φλεγματώδους καὶ χολώδους πυρετοῦ μιγνυμένων ἀλλήλοις, γίνεσι τοῦτα κατὰ τ μελαγχολικὸν μεταφρόντα τεκμαίρεσθ(αι) πρὸι ἔχ(ε)ι πῶς ἑκάτερον ἐκείνων ὧν πλοκῆς τε καὶ κράσε, ὧν πλοκὴν μὲν ὀνομάζοντας, ἐπειδὰν ἡ(ε)ι διαφόρως ὥρας εἰσβάλλωσι, κράσιν ἢ τ(αι) καθ' ἕνα χρόνον ἀρχήν. ὅτως ἢ οὖν βούλ(ε)ις πυρετὸν ἀδιαπλεῖσαν τε καὶ διαγνῶναι διωήσε(σ)θαι τὶς, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν γνοεῖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὁρμώμενος. ἁπάντων γὰρ τούτων ἀρχὴ καὶ πηγὴ καὶ σοιχεῖον ὅδ(ε), τὸ διαγινώσκειν ἀκριβῶς ἑκάστ τ ἁπλῶν πυρετῶν τ(αι) ἰδίαν. ὁ ἢ γὰρ πολύς τὸ πλῆθος αὐτ ὄδ(ε), ἀλλ' οἱ πάντες τρεῖς, ὅτε πικρόχολος, καὶ ὁ μελαγχολικὸς καὶ ὁ φλεγματικός, ὧν ἑκάστ δύο διαφοραὶ, διαλείπων τε καὶ συνεχὴς γιγνομένη. ὡς ἐὰν τὰς πάσας διαφορὰς ἁπλῶς τ ὧν χυμοῖς σκηπομένοις ἀναπεμπόντων πυρετῶν, ἓξ τ ἀριθμὸν, εἰ ἢ ἴς ἄλλη πρόσορχοιτο ταῖς ἢ ἡ(ε)μόρους ἐν αὐτοῖς διαφορά πᾷ τε τὸ πλῆθος τ χυμοῦ καὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιὸν ἔχ(ε)ι σήψεως, ἔτι τε τὸν τρόπον ἔχ(ε)ι ἰσχνόσε(σ)ι, καὶ τὸ μόρος ἐν ᾧ σήπονται τῷ ἡγήσειν ἕξει. οἷον αὐτίκα τῶν διὰ τρίτης πρόξυσμὰ διαλειπόντων πυρετῶν, ὅσοις μὲν ὅτε χρόνος ὁ τοῦ πρόξυσμοῦ βραχύς, ἡ τε εἰσβολὴ μετὰ ῥίγους ὄ(ε)ι, καὶ ἡ λύσις ἐφ' ἱδρῶσι καὶ χολεμέσαις. ἢ ἔχ(ε)ι κάτω γαστρὸς ὑπαγόσης χολώδη, τούτοις μὲν ὄνομα κεῖται τριταῖος ἀκριβής, οἷοις δ' ἐλλείπει τι τούτων ὀκέτ ἀκριβὴς, ἀλλ' ἁπλῶς, τριταῖος ὀνομάζεται. ἐαὺ ἢ καὶ τὸ διάλειμμα μικρότερον ἔχωσι, μηκυνθόντος διηνεκῶς τοῦ πρόξυσμοῦ, τριταῖον δὴν ὀνομάζουσι πρεκτείνοντα, καὶ τι καὶ αὐτοῦ τότε πολλῷ ἐν ἔχ(ε)ι μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἔχοντος τῷ διαφοράν. ἔσι μὲν δ' ὅτε τ μὲν τινὰ καλεῖν ἁπλῶς ὅτως μεμηκυσμένον, ὅς τις ἂν οἶμαι τεσσαρας καὶ εἴκοσιν ὥρας τοῦ πρόξυσμοῦ ποικάμενος, ἀπυρέτους ἴσχει τὰς λοιπάς. τὸν δέ τινα μεμηκυσμένον ἱκανῶς ὅσον ἂν ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ὥρας τ πυρετὸν ἐκτείνη. καὶ τινὰ πῶς τούτοις ὧν πλέον μεμηκυσμένον, ὃς ἂν εἰς ἓξ καὶ τριάκοντα προέρχ(ε)ται. καὶ τινὰ ἐτέραν ὧν πλεῖσον ὃς ἂν εἰς τεσσαράκοντα καὶ πλείους ἔτι προεκτείνη). προσοείζειν δὲ ἀκριβέσιν ὅροις ἑκάστ τῶν εἰρημένων ὀκ ἐγχωρεῖ διὰ σωειπεῖν ἀφείαν. ὃ μὲν δὴ ἀναγκαῖον ὄ(ε)ι τοιαύτῃ ὀνομάτων ἀκείβειαν ζητεῖν, ἵνον γε ἡμῖν καὶ χωεὶς αὐτῆς διηλθ τοῖς πέλας ἀκριβῶς ὑπὲρ ἑκάστ τῶν νοσούντων, καὶ θεραπεύειν ὀρθῶς καὶ προγινώσκειν τὸ ἀρβησόμενον. ὑπολείπω γὰρ τὸν τε πάντ καὶ διέλιμ μὲν ὥρας πυρέτειν, ἀπύρετον ἢ γίγνεσθαι τρίσι καὶ τριάκοντα, καὶ τῷ θ' ἑξῆς αὐτῷ κατ' ἀναλογίαν ἅπαντᾶν, σὺν δῆλον δ' ὅτι καὶ τὸν καιρὸν ἔχ(ε)ι τροφῆς εἴσεται τις, ἐκ τε τοῦ ἡγ(ε)ῖσθ(αι) τὸν πρόξυσμὸν καὶ τὸ διάλειμμα χρόνου, καὶ λαβ' ὅσον ἐκ χρόνου διωατὸν ὄ(ε)ι λαβεῖν εἰς πρόγνωσιν καὶ θεραπείαν χρησόν, ἕξει δὲ τοῦθ' ἱκανῶς ἂν οὕτ τ ζητεῖν εἴτε τριταῖον ἁπλῶς χρὴ καλεῖν τ λοιπὸν πυρετὸν, εἴτε καὶ μετά τινος ἑτέρας προδήκης ἀφορίζόσης τῷ διαφοράν. ἀλλὰ καὶ διηλῶσαι βούλομαι ἑτέρῳ τὸν τοῦ κάμνοντος πυρετὸν ὁποῖός τις ὄ(ε)ι, ἀκριβέσερον δ' ἐκλώσει τότε τὸ πρόξυσμὰ καὶ τὸ τοῦ διαλείμματος ἑπτὰν μήκ(ε)ι, ἢ ζητῶν ὄνομα ἀφῶς καὶ ἀφορισμένως ἐνδ' ἐξαθαι, ταυτὸν διωάμενον. αὐτὴ μὲν οὖν ἡ ἀρίστη διήγησις καὶ δι' ἀσκαλία. δ' ὀλίγα δὲ ἐν ὀλίγῳ ἔμπροσθεν εἶπον, ἀκριβῆ τινὰ τριταῖον, ὀνομάζω, ὃ ἄλλον, ἁπλῶς τριταῖον. εἰτ' ἄλλον ἥρεμα μεμηκυσμένον. εἰτ' ἄλλον ἱκανῶς. ἕτερον δὲ ὑδ πλέον, εἰτ' ἄλλον ὑδ πλεῖσον. ἀσαφεστάτη δὲ καὶ χαρίεσι πασῶν ἡ πρώτη λελεγμένη, καθ' ἣν ἐείζ(ε)σι καὶ φιλονεικοῦσι καθ' ἡμέραν πρὸς ἀλλήλους οἱ νεώτεροι τῶν ἰατρῶν, οὐδ' αὐτὸ ὅτ γινώσκοντες, ὅτι πρὸι ὀνόματος ἐείζουσιν, ἀλλὰ πρὸι μὲν τῶν ἄλλων ἴσως ἦπον ἄντις θαυμάσει. ἀγαθίνος δὲ πάνυ θαυμάζειν ἄξιον, εἴπερ ἐλπεύοντά τινὰ καλῶν ἀμφημερινὸν καὶ τεταρταῖον, ὑδ τοῦ τριταίου τὴν ἀναλογίαν ὀκ ἐφύλαξεν, ἀλλ' ὃς ἂν ὑδ πλέον ἐκταθῇ ἐν τῷ παροξυσμῷ, τοῦτον ἡμιτριταῖον ὀνομάζει. ἄλις ἤδ(η) μοι τοῦ πρὸι τῶν ὀνομάτων λόγου, κινδυνεύω γὰρ οὖν κἀγὼ πλείονα χρόνον ἢ προσήκει διατρίβειν ἐν αὐτοῖς, ἐπανελθεῖν οὖν μοι καιρὸς εἰς τὴν τῶν ὑπολειπομένων ἐπίσκεψιν. εἰκ δ' ἂν ἐν τοῖς ὑπολοίποις ἀδηλότος φαυλότερον σκέμμα τὸ ἢ, πότερον ὡς πρὸς τὰς χολὰς ἀμφοτέρας, καὶ τοῦ φλέγματι γίνον(ε)ται τινὲς ἰδίαι πυρετῶν, ὅτως διὰ τοῦ αἵματι σκηπομένω, τοῦτ μὲν γὰρ ἐφημόρους πυρετοὺς, ἐκθορμανθέντος αὐτοῦ μόνου, ὃ μέν τοι σαπέντος, ἐλέγομεν γίνεσθ(αι). ἡ(ε)ῖ δὲ τὰς σήψεις, ἀνάγκη γὰρ ποτὲ καὶ τὸ αἷμα σήπεσθ(αι). ζητητέον ὄ(ε)ι ἢ ἰδίαν τῶν πυρετῶν. εὑρεθήσε(σ)θαι ἢ εἰκὸς αὐτὰ, ἂν πρότερον ἐξδύρωμεν πῶς σήπεται αἷμα. δοκεῖ γὰρ μὲν ὀρθῶς Ἀριστοτέλης εἰρηκέναι τῇ σήψι τὸ θερμότητος ἀλλοτρίας γίγνεσθαι. λέγει δ' ἀλλοτρίαν, τὴν ἔξωθεν, ὀκ ἔμφυτον, οὐδ' οἰκείαν ἑκάστου τῶν ὄντων. αὐτὴ μὲν γὰρ τὸ φυκὸν τὸ σήπειν, ἡ δ' ἀλλοτρία διαφθείρειν, ὅπὸρ ἔσι σήπειν. ἔξωθεν δὲ θερμότης ὑδ γίγνεται ἔ(ε)ι αἵματι κατά τε τὰς ἐγκαύσεις, καὶ τὰς λοιμώδ(ε)ις κατασάσεις, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἅπαντες οἱ πυρετοὶ ὑφ' ἧς ἂν

πυ(ε)ται ἀι

πινος αἰτίας εἰς γένεσιν ἥκουσιν. ἀλλὰ λιπαρεῖσθαι γ' ἔνι μορίῳ τοῦ ζώου, τὸ αἷμα πλέον ἀθροισθῇ, ὥσπερ καὶ ὁ οἶνος, ἐὰν ἀναμιν αὐτοῦ γένηται, διαφθείρεται, καὶ μάλιστ' ὅταν ἐμφραχθῇ διὰ πάχος ἐν μικροῖς ἀγγείοις, ἢ σφίγγωθῇ διὰ πλῆθος, ὁποιόν τι συμβαίνει κατά τε τοὺς βουβῶνας, καὶ τὰ φύματα, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἁπάσας τὰς φλεγμονάς. ἐν γὰρ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι κατὰ διῆθησιν αἰτίαν φθείρεται τὸ αἷμα, τῷ τε μὴ διαπνεῖσθαι, καὶ τῷ μὴ κρατεῖσθαι πρὸς τῆς φύσεως. ὅτι δὲ καὶ τὰ μὴ διαπνεόμενα σήπεσθαι πέφυκεν ὑπὸ τῶν ἐκτὸς ἁπάντων ὁρᾶν θεωσαίαθαι, κάρπων τε καὶ ὠμάτων, ἤδη δὲ καὶ ἱματίων. ἐπαγαγεῖν δ' ἡμᾶς ἱκανῶς δύναται τὸ λεγομένῳ, καὶ τὸ κατὰ τὰ πλευρίτιδας. ἀναβήσουσι γὰρ ἐν αὐταῖς οἱ μὲν ἀφρῶδεῖς, οἱ δ' ὠχροὶ, οἱ δ' ὀρυθρὸν ἰχῶρα, τὸ κατὰ τὸν φλεγμονὴν ὑπὸκρατοῦντος χυμοῦ, τὸ μὴ κεχυμένον ἀλλ' ὑπὸ λεπτότητος, ἔξω ἐξιόντα μένον. ἔστι δ' ὅτε καὶ μέλας ὁ ἰχὼρ φαίνεται οὗτος, καὶ οὐδὲ κατ' ἀρχὰς σύδηλος, ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ πως ἴόν τι, πως
01 γιγαμένων ὡς τὰ πολλὰ τῶν ὠχρῶν πυσμάτων. ἅπερ ἴσως τοῦ πικροχόλου ὑποκρατοῦντος χυμοῦ γνωρίσματα, καθάπερ ἀφρώδη μὲν τοῦ φλέγματος, ὀρυθρὰ δὲ τοῦ αἵματος. ἐνίοις οὖν ποτε καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα σήπεσθαι ἤρξατο φλεγμαίνοντα χωρία καὶ τὸν ἐπ' αὐτῷ πυρετὸν ἁπλούστερον μὲν εἶναι τῶν ἄλλοις χυμοῖς, ἀναλογίαν δὲ τῶν παροξυσμῶν, ἐν τριταίοις μάλιστα πολιόσθαι λαμβάνειν, οὕτω γὰρ φαίνεται διὰ τὴν πλευριτικὴν γινόμενον ὅταν ὀρυθρὰ πύωσιν, εἶθ' ὑποροπυήσει, μεταβάλλει μὲν σήπτα πάντως. ὅθεν μὲν λεπτοτάτου τε αἵματος καὶ ὠχροῦ ὄντος, εἰς τὴν ὠχρὰν. ὅσον δὲ παχύτερον εἰς τὴν μέλαιναν χολὴν, ὥσπερ καὶ τὴν καλουμένην ἀνθράκωσιν, καὶ γὰρ ἐπὶ τούτων ἐξ αἵματος ἰσχυρῶς ζέσαντος, ἡ μετάπτωσις εἰς τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν γίνεται. ὅτω δ' ἀκούειν χρὴ τὸ μελαγχολικὸν χυμὸν ὡς οὐκ ἀκριβῶς ἤδη γεγονότα μέλαιναν χολὴν, ἀλλ' ἐν μεθορίῳ τινὶ τεταγμένον. καὶ τοίνυν καὶ οἱ πυρετοὶ κατὰ τὰς τῶν χυμῶν ἰδέας, εἰς οὓς μεταβάλλει τὸ αἷμα συνίσουσι, μόνῳ τῷ ἰσκυρῶθαι καὶ οὐ ἰσκυρῶθαι διαλλάττοντες, ἁπλούστεροι γὰρ οἱ ὧν τῇ τοῦ αἵματος μεταβολῇ,
20 τάττ' ἄλλα, καὶ τῷ πρᾶῳ τῆς ὁρμασίας εἰ γάρ ὅτι μάλιστα παμπόλλη φαίνοιτο ἰσκυρὰ τὴν ὑπόθολλιν τῆς χειρὸς, τὸ ἀλλὰ πρᾶεία γε πάντῃ ἔσται, ὥσπερ ἡ μετὰ τὰ βαλανεῖα. τὸ μὲν γ' πλῆθος ἀεὶ τ' πυρετῶδ' ος ὁρμασίας ἐν τῷ πλήθει ἰσότης τῆς ἀποῤῥοῆς. τὸ δὲ ἀνιαρὸν, ὡς πρὸς τὴν ὑπαλλομένην ἔξωθεν χεῖρα, ἤτοι τὴν τοῦ χυμοῦ ῥιμύτητα. καὶ οἱ τοῦτ' ἔσω μέγιστον γνώσιμα, τ' τ' πυρετὸν ὀργαζομένου χυμοῦ. λέγω δὴ τὸ ἢ τὴν ποιότητα τῆς ὁρμασίας. ἡ μὲν γὰρ ἀτμωδεστέρα τε καὶ ἀλυποτέρα τοῦ αἵματός ἐστιν. αἱ δ' ἀνιαραὶ, καὶ διαβρωτικαὶ, καὶ δακνώδεις, ὧν ταῖς χολαῖς σωίσαντα. ὅταν δὲ ἢ μὲν τὴν πρώτην ὑπόθολλιν, ἀτμωδέστερα μᾶλλον ὁ ῥιμὺς φαίνηται, χρονιζόντων δὲ ἢ βραχὺ, προσγίνεται τὸ δακνώδες αὐτῷ, καὶ μάλιστα ἀνώμαλον, ὡς δὴ ἤτοι τινὸς ἢ κοσκίνου διηθοῦντος ἀθρόως, ὧν φλέγματι σιτομένῳ τ' τοιοῦτον πυρετὸν ἴδοι γινόμενον. ὑπεσκεπόμην δ' ἔγωγε μοι καὶ ζητοῦντι τὴν αἰτίαν δι' ἣν οἱ μὴ ὑπὸ τοῖς ἄλλοις χυμοῖς πυρετοὶ, τὴν ὁρμασίαν ὁμαλῶς πρωΐσπουσαν ἔχουσιν, οἱ δ' ὑπὸ φλέγματι μετὰ τ' ἐρεθισμοῦ ἀνωμαλίας, εὑρίσκει μάλιστα αἴτιον εἶναι τὸ γλίσχρον καὶ παχὺ τῆς δυσδιά
30 λυτον τ' χυμοῦ. διαπνεῖται μὲν γ' δήπου τῆ τούτῳ, ὡς τῆ τ' ἄλλων ἁπάντων, ὁπόσον ἂν ἑκάστο τε λεπτυνθῇ. λεπτύνεται δὲ μόλις, ὅτι πορ ἂν ᾖ παχύτατον, ἂν δὲ καὶ ψυχρὸν ὑπάρχῃ φύσει, πολὺ δὴ καὶ μᾶλλον, οὔτ' οὖν ὅλον, οὐθ' ὁμαλῶς, ἄλλα ὁπόπορ ἂν ἡ σηπεδὼν γίνισθαι, κατ' ἐκεῖνο μόνον ἐκφυσᾶται καὶ ἀναφέρεται λελεπτυσμένον, ὁμοίου τοῦ συμβαίνοντος ὄντος, οἷόν τι διὰ τῶν ἐκτὸς ἐψομένων γλίσχρων, καὶ παχέων χυμῶν γινόμενον. ἐπανίσανται γὰρ αὐτῆς πομφόλυγες. ὧν ἐκκυνυμένων, ἀθρόον ἀναφέρεται ὀνδύμα σωματοειδὲς ἑαυτῷ λεπτυσμένῳ ὑγρότητα. τοῖς δὲ λεπτοῖς χυμοῖς ἐψομένοις οὔτε πομφόλυγες ἐγγίνονται, καὶ ὁ ἀναφορόμενος ἀπ' αὐτῶν ἀτμὸς, ὁμοίως τε ὅλῃ πάντῃ καὶ συνεχὴς ἑαυτῷ. Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων εἴρηται τὰ εἰκότα τὴν αἰτίαν ὑπισχνούμεθα τ' ὀνομαζομένων σωόχων πυρετῶν. θαυμαστὸν γ' εἶναί μοι δοκεῖ, πολλάκις μὲν ἄχρι τῆς τετάρτης ἢ πεμπτης, ἐνίοτε δὲ καὶ μέχρι τῆς ἑβδόμης ἡμέρας, ἵνα παροξυσμὸν ἀπ' ἀρχῆς ἐπ' αὐτῶν ἄχρι τελευτῆς γίνεσθαι. καί τοι γ' εἴπερ ἀκριβῶς ὑπεσκεπτοιτο θαυμασιώτερόν ἐστι τὸ κατὰ
40 περίοδον παροξύνεσθαι τινὰ πυρέττοντας. ὁ γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴπομεν παράδειγμα τῆς κόπρου, τῆς μέρος σιτομένης, οὐ πάντῃ συμβαίνειν δοκεῖ, ἐν τῷ τοῦ ζώου σώματι μιγνυμένων τ' σιτομένων χυμῶν τοῖς ἀσίτοις ἐτοίμως, ἅτε συμπνοίας ὄσης τῆ συρροίας ἐκπάντ' εἰς πάντα. οὐκοῦν οἷόν τε γίνεσθαι τῆς σηπεδόνα καθ' ἥντι μοῖρος ἄλλοτε ἄλλο, πλὴν εἰ φλεγμονὴ διαλάσασα κατέχει τ' ἀρξάμενον σήπεσθαι χυμόν. ἐπεὶ τοίνυν εἰς τἀναντίον ὁ λόγος πορεύεσθαι, χαλεπώτερον δὲ ὄντων ἐξευρεῖν τὴν αἰτίαν τῶν κατὰ περίοδον παροξυομένων πυρετῶν ἤπερ τ' σωόχ, πειρατέον ὥσπερ ἀμφοῖν διελθεῖν, ὁ δ' ἡνταῦθα μηκύνοντες, ὁ δ' ἀνελλείποντες τοῖς ἐσφαλμένοις; ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἅπασι τοῖς ἔμπροσθεν ἐποιήσαμεν, αὐτὰ τὰ ἀληθῆ μόνα διορίζομενοι, ἐξ ὧν ὁρμώμενος ἄν τις εὑρίσκειν δύναιτο, καὶ τὰ τοῖς ἄλλοις διημαρτημένα, ἀρκτέον δὲ ἀπ' ἐναργέσατα φαινομένων, ἅπερ εἰσὶν ὀφθαλμίαι τε πυθ', αἱ μὲν λαθ' ἑκάστην ἡμέραν, αἱ δὲ διὰ τριτης ἡμέρας παροξυόμεναι, φαίνονται δὲ καὶ ὧτων ἀλγήματα, καὶ κεφαλῆς, ἤτοι συμπάσης, ἢ καὶ τοῦ ἡμίσεως, ὃ δὴ προσαγορεύουσιν ἡμικρανίαν, ἐνίοις δὲ καὶ
50 ποδάγρα καὶ ἀρθρῖτις, ὁρᾶται κατὰ περίοδον παροξυομένη, ὥσπερ οὖν ὑπὸ τῶν τοιούτων ἁπάντων, ἰσθεῖν ὅτι καὶ τὰς φλέβας ἐν τοῖς παροξυομένοις μορίοις εἰς ὄγκον αἰρομένας, καὶ τὴν φλεγμονὴν αὐξανομένην, καὶ τὰς ὀδύνας ἐπιτεινομένας, καὶ ῥοῦμα ποθεῖόν που προχεόμενον ἔξω, οὕτω χρὴ νοῆσαι διὰ τῶν ἐντὸς ὅσα μὴ φαίνεται τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν σωζομένην ἔχοντα. ὡς γάρ τε καὶ τὴν ἐν τῇ πλευρίτιδι, καὶ τὴν ἐν τῇ πολυπνευμονίᾳ φλεγμονὴν, ἀφαιρεῖσθαι μὲν ἐν ταῖς ἀρχαῖς τῶν παροξυσμῶν, διαφορεῖσθαι δὲ καὶ προσελλεῖσθαι κατὰ τὰς παρακμὰς. ὅπως δὲ γίνεται ταῦτα, τάχ' ἂν εὕροιμεν εἰ ποθὲν γένεσις φλεγμονῆς καὶ τῶν διαλουμένων ῥευματικῶν διαθέσεων ἀναμνησθείημεν, † ὅσα δὴ ἑτέρων ἡμῖν ἀφορίσεσιν. σὺν ἐκείνοις γ', ὅσον ἰδιον ὄντ' τὸ νῦν λόγου προσιθεν, ἀποχρήσει τοῖς παροῦσι ζητήμασι. τὸ τοίνυν ὠφορόμενον τοῖς ὀφθαλμοῖς ῥοῦμασι, συγχωροῦσι μὴ ἅπαντες ἀφ' τ' κεφαλῆς ὑπορρεῖν, ἥτις δ' ὅδε αἰτία, δι' ἣν ὡσιωμένη ποθεόθεν πολλάκις ὑπορρεῖ, λέγειν οὐκ ἔχουσιν, ὡς ἂν μὴ Φιλοσοφήσαντος ὑπὲρ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ὑπὲρ ὧν ἐν

† al. ἐν τοῖς περὶ ἀνομαλ' δυσκρασίας

πρισὶ βιβλίοις ἡμεῖς ἐγράψαμεν, ἀποδεικνῦτον ὡς αἱ πᾶσαι τέσσαρσιν εἰσὶν, ὑφ' ὧν τά τε φυτὰ, καὶ τὰ ζῶα διοικεῖται. μία μὲν οὖν ὕλη ἡ τῶν οἰκείων ἐλκτική, δύο δὲ ἡ καθεκτικὴ τούτων. ἡ τρίτη πρὸς τούτοις ἡ ἀλλοιωτική. καὶ τετάρτη γε πρὸς αὐταῖς ἡ τῶν ἀλλοτρίων ἀποκριτική. διῄρηται δὲ καὶ αὕτη τὸ ἀλλότριον ὕλης ἐν ἅπασι τοῖς οὖσι, τὸ μὲν ζῷον ποιῷ, τὸ δὲ τῷ ποσῷ. ἀθροίζεται μὲν οὖν τοῦτο διὰ τὴν ἐν τοῖς μορίοις τῶν διυάμεων ἰσχὺν καὶ ἀρρωστίαν. ἂν μὲν γὰρ ἰσοδυνεῖς ὑπάρχωσιν, οἵτ' ὀχετεύοντες πόροι τὰ πρῶτα τώματα, κατὰ φύσιν ἔχουσιν, ὑγιαίνει τὰ μόρια πλείονος δὲ ἀχθέντος, ἢ ὅσον ἀλλοιοῦται, τὸ περιττὸν ἅπαν ἀναγκαῖον ἀρκεῖνεσθαι, πρὸς τὴν ἀρκεντικῆς διυάμεως ὠθούμενον. εἰ δ' ἀρρωστήσειεν αὖτη, μένειν ἐν τῷ χωρίῳ. καὶ τὸ μὲν πολὺ, βαρῶδες τε καὶ διατεῖνον αὐτὰ, τὸ δὲ δριμὺ, διαβιβρώσκον τε καὶ διάκνον, ὥσπερ γε καὶ τὸ μὲν θερμὸν, θερμαῖνον, τὸ δὲ ψυχρὸν ψύχον. ἐναργῶς δὲ φαίνεται ταῦτα, διὰ τὴν κατὰ τὴν γαστέρα. πῶσι νεγκάμενοι γάρ τινες ἐφ' ὅτε σιτία πλέονα, ποτὲ μὲν ἐμεῖν ἀναγκάζονται ναυπάσαντες. ἐνίοτε δὲ διαῤῥοίαις ἁλίσκονται. ὅπερ οὖν ἐνταῦθα διὰ μεγίστων σύρυγγείων ἐκκένεται πρός γε τὸ ἐκτὸς ὀρθρυγομένων τὸ περιττὸν, τοῦτ' ἐν ἄλλοις μέλεσι τοῦ ζώου, διὰ λεπτῶν πόρων, οὐκ ἐκτὸς, ἀλλ' ἐξ ἑτέρων εἰς ἕτερα μεταῤῥεῖν μέρη, ὠθουμένων μὲν αὐτὸ τῶν ἰσχυροτέρων, ὑποδεχομένων δὲ τῶν ἀσθενεστέρων. ὠθεῖται δ' ἄνθις διὰ τούτων εἰς ἕτερα, καὶ ἐξ ἐκείνων εἰς ἄλλα καταῤῥεῖ, μέχρι πορ ἂν εἰς τὰ πάντων ἀσθενέστερα διατασκήψῃ. παλινδρομήσαι δ' ἄνθις εἰς ἕτερα ἐνταῦθεν τῶν ἰσχυροτέρων, ἀδυνάτου αὐτό. καὶ διὰ ὅδε κατά γε τὰς πληθώρας καὶ διακοχυμίας, τὰ πάντων ἀσθενέστερα μόρια, τὰ μὲν φλεγμοναῖς ἁλίσκεται, τὰ δ' ὀρυσιπέλασι, τὰ δὲ ὀρπήσι, τὰ δ' ἄλλῳ τινὶ παθήμασι, τὰ δὲ καὶ διὰ διαλυμένου ἰσχειρὸν ὑγρὸν ματικὸν διάθεσιν, ὥσπερ ἥς ἰδίας μοι γέγραπται. θαυμαστὸν οὖν οὐδὲν, εἴτοι τὸν ἐγκέφαλον, ἢ καὶ σύμπασαν ἐνίοτε τὴν κεφαλὴν, ἀθροίζεσθαί τι πρὸς τοῦτον, ἐπί τι τῶν ἀσθενεστέρων ἀπώσασθαι μορίων, ἢ οὖς, ἢ ὀφθαλμοὺς, ἢ κροτάφους, ἢ χεῖλος, ἢ ὀδόντας, ἢ γνάθους, ἢ οὐρανίσκον, ἢ οὖλα, καὶ παρειδμία, καὶ αὖ δ' ἕνας αὖ ἐνταῦθα. διὰπερ τούτων μηδὲν ἀσθενὲς ᾖ, καὶ θώρακι καὶ πνεύμονι, καὶ φάρυγγι, ἢ στομάχῳ, καὶ γαστρὶ διατάπτει τὸ ῥεῦμα. διαθάπερ οὖν ἡ κεφαλὴ πολλάκις ἑκάστῳ τῶν ἐγκειμένων αἰτία γίνεται νοσήματος, οὕτω καὶ τῆς κατὰ τὸ ἧπαρ καὶ τὸν πλῶα φλεγμονῆς, τῶν ὁμιλούντων τι μορίων, ἢ καὶ νὴ διὰ τῶν προῤῥοτέρω κειμένων ἐν, ἢ καὶ πλέω γυμνά τε καὶ αὐξάνει, καὶ ἀκῤῥεῖ, καὶ κατὰ πρίσθην παροξύνῃ. καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν ὅμοιόν τι συμβαίνειν αὐτοῖς πάθημα, τῇ διατὰ τὴν γαστέρα τῶν πεπληωμάτων ἐκκείσει. ὥσπερ οὖν εἴπις ἑώρα μὲν ὅσον ἐκκένεται διαθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἠγνόει δὲ τὴν αἰτίαν τῆς ἐκκρίσεως, ἐθαύμαζεν ἂν τὴν τάξιν. ὅτως ὅσις οὐκ οἶδεν, οὔτε τῆς ῥαγέσεως τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ πεπληωμάτων, οὔτε τῆς ἐκκρίσεως τὴν αἰτίαν, ἀγνοεῖ δὲ καὶ διάτι τὰ μὲν εἰς τὸ ἐκτὸς ἀποῤῥεῖ, τὰ δ' εἰς ἕτερόν τι μεταῤῥεῖ μόριον, ἀπορεῖτε καὶ θαυμάζει τὴν ἀναλογίαν τῆς ὑπῤῥοῆς. ὡσάυτως δὲ καὶ ὅστις οὐκ οἶδεν οὔτε τὰ πέμπτα τῶν ἧπαρ τὸ πεπλῆσθαι, οὔτε τὴν αἰτίαν διαθ' ἣν ὑπέμπεται, θαυμάζει τὴν ἀναλογίαν τῶν ἐφ' ἥπατι φυρετῶν, ὁ δέ γε γνοὺς ὅτι τὸ διατασκῆψαν εἰς τὸ πλάγχνον ῥεῦμα, τὴν τε πρώτην ἐργάσατο τῆς φλεγμονῆς ἀρχὴν, καὶ τὸ μετὰ ταῦτα παροξύνεσθαι, τὸ πεπονθὸς αὐτὸ τὴν αἰτίαν ἔχει, πέπαυται θαυμάζων. διῄρηται δὲ ἡ πρόφασις ἥδε τῆς τοιαύτης ὑπῤῥοῆς, μία μὲν δὴ καὶ πέπαυμαι λέγων, ὅταν ὀξὺ ἑτέρῳ μορίῳ ὑπέμπεται τοῖς ἀσθενεστέροις τὰ περιττώματα, δύο δ' ὅταν ἕλκηται, πρὸ ἧς ἤδη λεκτέον ἀρχὴν τῷ λόγῳ διαυτοῦθα τὰ πᾶσιν ἐναργῶς φαινόμενα ποιησαμένους. εἰ γάρ ἐπαλέψας τινὶ θαψίαν, ὄψει τοῦτον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ θρομβότροφον τὸ μόριον ἔχοντα, καὶ εἰς ὄγκον οὐ σμικρὸν ἐξαιρόμενον. οὕτω δὲ καὶ εἰ παρὰ πυελὶ θάλψας τὸ μόριον, ἢ ἀναπρίψας ἰσχυρῶς, ἤτοι ῥηγλίνῃ διατακρίσας ἢ πίτῃ μετρίως θρομβῷ. διὰπερ τὸ ὀλίγον ὕστερον ἀπαπάλας ἀθρόως, ἢ εἰ καί τι πῶσαπολέψας ὅτῳ δὴ ποτε μὴ θρομβαῖνον φάρμακον. ὅτῳ γ' ἐν ἅπασι τοῖς τοιούτοις εἰς ὄγκον ἐξαιρόμενον) αὐτὸ, τὸ θρομασίας ἥδιστ' ἐλκῷ ἐφ' ἑαυτῷ, ἢ διέχεσθαι ῥεύματα πεφυκέναι, τὸ γ' ἀναγκαῖον ἐν τῷ πρόνῳ τὰ δι αὐτὰ διορίζεσθαι, τὸ χρήσιμ) εἰς τὸ πεπειμένον ἔχοντας ἤδη, καὶ χωρὶς τὰ διαῦτα φιλοσοφεῖν. ὑπῤῥέειν γ' ἀεὶ φαίνεται τοῖς ἰσχυρότερον θρομβινομένοις μορίοις, ἐν οἷς τοῖς πληθωρικοῖς καὶ πεπληωμαλικοῖς σώμασιν, ἱκανῶς διαψιλές, ἐν δὲ τοῖς ἀπῤῥίπτοις ὀλίγον. ὑπῤῥέει δ' ὅκ ἦκιστα καὶ τοῖς ὀδωνωμένοις. ὅτως γὰρ πολλάκις ἄκρον τὸν διάκτυλον τῆς χειρὸς ἐλαχίστῃ βελόνῃ νυχθείς τις, ὀδωνᾶται μὲν αὐτίκα, μικρῷ δ' ὕστερον φλεγμαίνει τε καὶ εἰς ὄγκον αἴρεται μέγιστον, ἅπαντα τὰ ὠρῖξ, ἐνίοις δὲ καὶ βουβῶνες ἐπανίσανται κατὰ τὰς μασχάλας, ἀρλαυσάντων τι τοῦ ῥεύματος. τῶν ἀραιῶν τε καὶ ἀσαγγοειδῶν ἐνταῦθα σωμάτων, ἃ δὴ διαλῦσιν ἀδῆνας. ὅσι δ' οἷς ἐν ἧπαρ μέζον τὸν βραχίονα, ὥσπερ φαίνεται γιγνόμενον, οἷς ἂν ἀξιόλογος ἀθροίσῃ, ἐνταῦθ' ἢ τεταγμένος. ἐναργέστατα δ' ὄψει τὸ λεγόμενον, ἐφ' ὧν ἂν ἐλκυδριόν τι μικρὸν ἀφλεγμαντόν τε καὶ ἀνώδυνον. ὄνυχος ἢ πλησίον. εἰ γὰρ ἀμεληθείη ὅπως, καὶ μὴ συνέρχοιτο, καὶ εἰς οὐλὴν ἄγοιτο, τῆς ὑπερφυομένης αὐτῷ σαρκὸς ὑπὸ τὸν ὄνυχα θλιβομένης, ὀδωνᾶται μὲν πρῶτον, εἶθ' ἑξῆς ὅλος ὁ διάκτυλος, ἐνίοτε δὲ καὶ καρπὸς αὐτῷ, ἢ πούς εἰς μεγίστην ἀχάριστ φλεγμονὴν, ὅτως ἄρα ἡ ὀδωνῶν ῥεῦμα τοῖς ὀδωνωμένοις ἐπάγῃ μορίοις, οὐ μὴν ὅδε πούτοτ τὴν αἰτίαν ἐνταῦθα λέγειν ἀναγκαῖον, ἑτρώθη γὰρ δύναιρότερον λέλεκ), ἐν ὀλίγῳ αὖθ' εἰς τὰ πρόσθεν ἥκομεν. φαίνοντ γὰρ ἤδη σαφῶς αἰτίαι ῥεύματ ἐξ αὖτ ὁρμώμεναι τ ῥεύματιζομένων μορίων διῄρηνται, μία μὲν ἡ ἐκ τ ἀναπεμπομένης ἐν αὐτοῖς θρομασίας, ἑτέρα δὲ ἡ ἐκ τ γινομένης ὀδωνῆς. τ δ' ἤτοι πλέον, ἢ ἔλαττον, ἢ χρηστότερον, ἢ μοχθηρότερον ἐπιῤῥεῦσαι τὴν αἰτίαν οὐκ ἔτ' ἐξ αὐτῶν ἔχῃ μόνον τ ῥεύματιζομένων σωμάτων, ἀλλὰ τ μὴ χρηστότερον ἢ μοχθηρότερ), ἐν οἷς πέμπουσι μορίοις ἡ αἰτία, τ δ' ἧττον τε καὶ πλέον ἐν τοῖς σωματοφυλακίοις. αἱ μὲν γ' ἰσχυραὶ θρομασίαι τε καὶ ὀδωναὶ πλέον ἕλκουσιν, αἱ δ' ἀδῃνέσταται μεῖον, ὅτως δὲ καὶ τὰ μὴ ἀπειρημένα σώματα, βραχύτητοῖς ἕλκουσι πέμπουσι, τὰ δὲ πριπεπωμαλικὰ τε καὶ πληθωρικὰ τοσούτῳ πλέον, ὅσῳ πορ ἂν ἐξεσκῃ τὸ κατὰ φύσιν. αὐτοὶ μὲν δὴ αἱ διαφοραὶ τῶν ῥεύματος χωρὶς τῆς τ ῥεύματιζομένων ἀδῃνείας γίνονται. ἑτέραι δὲ διά τε τὴν τούτων ἀδῃνειαν, καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν πεμπόντων τὰ πεπληώματα, πᾶσαι γὰρ αἱ χωρὶς τοῦ βοηθεῖν καὶ

θλαδᾶν

θλαδλῶαι λατᾶλαμβανόσαι τὰ μόρια φλεγμονὰι, πρὶπλωμάτων λυθὴ λατασκηπτόντ᾽ ἀξ ἰσχυροτέρων εἰς ἀ-
δρωεσέρας γινον᾽), σωεξάπτουσι δ᾽ ὀλίγους ἀι τοιαῦτ᾽ φλεγμονὰι ⟨ πυρετὸς, ὅταν ἤτοι δλὰ μέγεθος ἢ γλυτνιασιμ
ἢ ἀξ αὖ θερμότης ὠδὶ τῆ λαρδίαν ἀξικνεῖτ᾽. σπτε᾽) μὴ δὲν γὲ πάσαις ταῖς φλεγμοναῖς τὰ κατασκήψαντα ωε-
ριπλώματα δλὰ τὰς ἐρυθλίνας ἐμποδὲν αἰτίας. ὀχ ὁμοίως δὲ σπτε᾽ τὰ πάντα, τῷ τὰ μὴ ἐὰν φλεγμαλικὰ, τὰ
δὲ μελαγχολικὰ, τὰ δὲ πικρόχολα. σπτομλίνων δὲ αὖτ᾽ ἀνὰπλε᾽ θερμασία πρὰ φύσιν γὲ τοῦ φλεγμαίνονλα μο-
είω, σωεκθερμαίνοζα ἢ, ὅζα πρῶτα ψαύῃ τ᾽ φλεγμαινόντων μορίων, εἰθ᾽ ἑξῆς τὰ σωεχῆ τούτοις ὑφ᾽ ὧν αὖθις
ἑτερα τοῦ τ᾽ γειτνιάσε λόγῳ θερμανθέντα, ὡ πάλιν ὑπὸ ἐκείνων ἑτερα διακομίζῃ τῆ θερμασίαν γίνεται μέχρι
φ᾽ λαρδίας. ἥτις ἢ δν δὴν ἡ γὲ τοῖς φλεγμαίνουσι διάθεσις, γὲ τε τοῦ πρὸι τ᾽ ἀνωμάλε δυσκρασίας εἰρη᾽) λόγῳ,
καὶ τῷ πρὶ τ᾽ πρὰ φύσιν ὄγκων. ὅτι δ᾽ ἀναγκαῖον δὴι τὸ πρὸεχόμλων γὲ αὐτοῖς ἅμα σπτεδῆ πολλάκις, ἅμα δὲ
ὧν ῥέουσιν, γὲ τῷδε λεχθήσετ᾽. τὸ λατασκήψαν δξ ἑτέρε μέρους εἰς ἕτερον πρὶπλωμα, ποτὲ μὲ ὅτως ὅτι πολὺ
⟨ μοχθηρὸν, ὡς βλάψαι τ᾽ ῥυθμαλισθέντος μορίε τ᾽ δλώαμιν. γίνεται ὅτως ὠφελικὲς τε ⟨ ὀλίγον, ὡς μηδὲν ἀδι-
κῆσαι τὸ ὑποδεξάμλον σῶμα. εἰ μὴ δλὶ βλάψει τ᾽ δλώαμιν εἰς τοσοῦτο, ὡς ἐκλυτόν τε γίνεσθαι, καὶ μηκέτι κρα-
τεῖν, ὧν ἐμποδὼν ἐκράτῃ, σπτεδὲ τλωικαῦτα ἀναγκαῖον ἤδη ⟨ τοῦ ἅμαλα ἠῆ δηλοῦν λόγον, ὅτι τε τὸ μὴ λρα
τύμλνον ὑγρὸν ὑπὸ τ᾽ οἰκείας θερμότητος ὑπόλειπον ἔχει τ᾽ εἰς σπτεδόνα μετάστασιν, ὅτι τε τοῖς πρὶπλώμασι
σπτομλίοις σωδιασήπτε᾽. εἰ δὲ μὴ βλάψειεν εἰς τοσοῦτο τ᾽ δλώαμιν ὡς ἐκλυθεῖσαν ἡσυχάσαι παντάπασιν,
ἠμιμοχθηρόν τι καὶ οἷον ἠμισαπὲς ἐν τῇ τοιαύτῃ κατασάσει γίνεται᾽) τὸ ἅμα, τῇ μὲν τῶν σπτομλίων πρὶπλωμά
των γειτνιάσει σωδιασπτόμλον. ἐν δὲ τοῦ ἠῆ φύσιν ἑαυτ᾽ διαμλίνον τοσοῦτον, ὅσον ὠδὶ τοῦ λόγῳ τ᾽ διακρισμό
σις αὐτὸ δλώαμεως. ὁποτέρως δ᾽ αὖ ἔχει, τότε ἠῆ τ᾽ πρώτλω σπτεδόνα θερμὸν ἀναπέμπων, ἔστι μὴ πάντ᾽ δρι
μύτερον τὲ ⟨ δ᾽ακνωδ᾽εσέρον τ᾽ ἠῆ φύσιν, αὐξάνετ᾽ δ᾽ εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσον αὖ καὶ ἡ τῶν πρὶπλωμάτων φύσις
ἀξαρκεῖ. πρὰπλήσιον γάρ τινα λόγον ἔχει ταῦτα πρὸς τλὺ ἀξ αὐτ᾽ ἀναπεμπόλλω θερμασίαν, οἷον πρὸς τὰ ξύλα
πρὸς τὸ ὠῦρ, ὃ μὺ εἰς ἄπειρόν γε χρόνον ἀξαρκεῖ ταῦτα πρὸς τ᾽ ἀλλοίωσιν, ἀλλ᾽ ἔστιν ὅρος αὐτοῖς τ᾽ μεταβολῆς
ἡ τ᾽ ὑγροτέρας ἰκμάδος ἀπόλεια μέχρι τοσόδε λαίεσθαι δλωαμένης, ἄχρι πρὸ αὖ ἔχει τι ῥᾳ συμφύτε νοτίδος. ἐκ-
δλαπανηθείσης δὲ τούτης, πέπαυτ᾽ τε καιόμλνα, ⟨ τὸ λείψανον αὖτ᾽, λαλεῖτ᾽ τέφρα. καὶ δ᾽ι ⟨ τ᾽ διασπομέ
νων χυμῶν, ὡσαύτως ἡ θερμασία δλαμένῃ μέχρι πρὸ αὖ ὀπηθῶσι τελέως. ὀλίγον δ᾽ εἰκὸς τὸ τ᾽ χυμῶν γίνεσθαι,
γεώδες λείψαν), ὀχ ὥσπρ τὸ τ᾽ ξύλων πολὺ, διό τι ἠῆ τ᾽ ὑσίαν αὐτ᾽ ὠμκρατεῖ τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον, ὃ τὸ ξηρόν. ὅ-
τως δ᾽ εἰ ὡ τ᾽ ἐκτὸς τινὰ χυμῶν ἐψεῖν ἐθέλοις, οἷον ἔλαιόν ἢ οἶνον ὀλίγιστον μὴ αὖτ᾽ λατα λείψεις γεώδες, τὸ ἄλ-
λο παῦ εἰς ἀτμόν τε ⟨ ἀφρα λεπτωθὲν οἰχήσετ᾽. ὡ τοίνυν τ᾽ ζεσάντων ὠδὶ τῇ σπτεδόνι χυμῶν λεπτωθέντων
ὑπὸ φ᾽ θερμότητος εἰς τὸ πρὶεχον ἡ ὑσία σκίδνατ᾽ πᾶσα ἠῆ τὰς ἀκμὰς τὲ ⟨ πρὰκμὰς τ᾽ πυρετῶν, ὑπολείπε-
ται δ᾽ ἤδη παντάπασιν ὀλίγ) πρὶπλον, ἢ ὑδὲν. ἐν μὴ τοῖς παχυτέροις χυμοῖς, ὀλίγον, ἐν δὲ τοῖς ὀρρωδεσέροις
ὑδὲν. εἰ μὲν δὴ μήτις ἀδφεια ἐγγένοιτο τῇ τ᾽ φλεγμαινε τος μορὸς δλώαμ, μήτ᾽ αὖθις ὠπέμποιτο πρὶπλώμα
τα, ὡέπαυταί τε τὸ νόσημα, ⟨ δίδυτορ) ὀχ ἂν ἔτι πυρέξειεν ὁ ἄνθρωπος, ὅτε ἠῆ τῆ ἑξῆς ἡμέραν, ὅτε δξ τρί-
της, ὅτε δξ τετάρτης, εἰ δὴ τοι ἠῆ τῆ αὐτλὺ αἰτίαν ὠδὶπέμποιτο, καθ᾽ ἣν ξ ἀρχῆς ἐπέμφθη τοῦ μορί τὰ ωε-
ριπλώματα, ἢ εἰ ταῦτα μὴ ὀκ ἔτι πέμποιτο, πρὰμλίζῃ ἡ φ᾽ δλώαμες ἀῤῥωσία, δίδυτορ ἀνάγκη πυρέξαι τ᾽ ἄν-
θρωπον. ὑποκείδω γὰρ πρότερον ἐῤῥωμλίνη μὲν ἡ τ᾽ μοείε δλώαμις, ἀθροιζόμλνα δ᾽ ἐν τοῦ μεταξὺ χρόνῳ τὰ
πρὶπλώματα ἠῆ τὰ πρῶτα ἀφπέμψαντα μόεια τοιαῦτα τὲ τῆ ποιότητα, ⟨ τοσαῦτα τὸ πλῆθος, οἷα καὶ ὅσα
τλὺ ἀρχλὼ ἐπέμψεν. ὅδὶ δὲ τὸ τοιόνδε, οἷς ἂν ἦτε διάθεσις τ᾽ πεμπόντων ἡ αὐτὴ διαμλίνει, ⟨ φ᾽ ἐλκομλίνης εἰς
αὐτὰ βοφῆς ἡ ποσότης τε ὡ ἡ ποιότης. ἀνάγκη γὰρ οἶμαι τὸ ἴδιον ⟨ ὅμοι) ὑπὸ φ᾽ αὐτῆς δλωάμες ἀλλοιόμλνον,
ἴζα ⟨ ὅμοια ποιῆσαι πρὶπλώματα, ὡ μὴ δλὶ καὶ ὁ φ᾽ ἀθροίσες αὐτ᾽ χρόνος ἀξ ἀνάγκης ἴσος ἔσται. τὰ γὰρ ῥεφόμε
να μόεια μέχρι πρ᾽ ἂν ὁμοίαν ἔχῃ τ᾽ λατάστασιν, ὑπὸ φ᾽ αὐτῆς ῥεφομλνα βοφῆς, ἴζα τε τῇ ποσότητι ⟨ ὅμοια
τῇ ποιότητι, ⟨ ἠῆ τ᾽ αὐτλὺ τ᾽ χρόνῳ πρὸθεσμίαν, ἀθροίσει τὰ πρὶπλώματα. ⟨ μὺ δι ἠῆ τ᾽ αὐτλὺ πρὸιόδῳ ὁρ-
μήσει πρὸς τὸ ταῦτα ἀπωθεῖν τε ⟨ ωέμπειν τοῖς ἀδφεσρόοις, εἴγε δὴ τότε πρῶτον, ἡ ἀρκετικὴ δλώαμις
ὁρμᾷ πρὸς τ᾽ ἑαυτῆς ὠφέργειαν, ὅταν ἤτοι βαρώνετ᾽ τοῦ πλήθει τῶν πρὶπλωμάτων, ἢ δυχεραίνη τῇ ποιότητι.
δίελκτ᾽ δὲ ὑπὸ τ᾽ τοιότων ἁπάντων ἐν τοῖς τῶν φυσικῶν δλωάμεων ὑπομνήμασιν, ἐν οἷς χὴ γεγυμνᾶσθαι
τ᾽ μέλλοντα σὺν ἀκρ᾽είξ μαθήσεσθ τὰ νῦν λεγόμλνα, μεγάλων γε τῶν ἄθλων αὐτῷ πρὸκειμένων ἑκ ⟨ τοιού-
των θεωείας εἰς τλὺ θραπδυτικλὺ μέθοδν. ἵνα γὰρ ἅπαντα πρὰλίπωτ᾽ ἄλλα, τὰ μέλλοντά γε λεχθήσεσθαι
λατ᾽ ἐκείνλω τλὺ πραγματείαν, ἑνός γε μόνου μνημονδύσω πρὸχειροτάτου τε ὡ πολλάκις ὑφ᾽ ἡμῶν γεγονό-
τος, ὀφθαλμίας παροξυνομλίνης λατὰ πρὶοδον, οὐ μικρῶς οἶμαι πρὸτραπήσεσθαι τὸν ἀκούσαντα, τλὺ νῦν
ἡμῖν διαπορανομλίνλω ἐκμαθεῖν θεωείαν, ἔμπαλιν γὰρ, ἢ ὡς οἱ καλοῦντες ἑαυτοὺς ὀφθαλμικοὺς, θραπδύζα
μὲν ἀεὶ τὰς τοιαύτας ὀφθαλμίας ἐκείνων μὲν ἀεὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς παρεχόντων πρᾶγματα, ἡμῶν δέ ποτε, καὶ
θάρσει χρυσαμλίων, ποτὲ μὲν λουτρῷ, ποτὲ δὲ ἀκροποσίᾳ, ὡς Ἱπποκράτης λέγει, ποτὲ δὲ φλεβοτομίᾳ, πο-
τὲ δὲ ἀμφοτέροις, ἢ λλυσῆει μετὰ φλεβοτομίας, εἶτ᾽ ἐὰν ὅτε μὲν δύθυς ὧν τοῖς δὲ πανσαμλίνων, ἐὰν ὅτε δὲ,
μετὰ τὸ πονήσαθαι τῆς λεφαλῆς. ἅπαντ᾽ γὰρ οἱ οὕτω θεραπδυθέντες, ἢ οὐδ᾽ ὅλως ἔτι παρωξύνθησαν, ἢ
ἅπαξ μόνον, ἔλαττον πολὺ τὸ πρόδφ. ἀλλὰ πρὸ μὲν τῶν θεραπδυτικῶν διορισμῶν τε καὶ γνωρισμάτων ὅ
νῦν λέγειν λαιρός, ὅτι δ᾽ ἐγχωρεῖ, ποτὲ μὲν τλὺ ὅλλω λεφαλλω, ἤτοι μηδ᾽ ὠπονθυῖαν, ἀλλ᾽ ἅμαπα μοχθη-
ρῷ καὶ πρὸιτ᾽ωματικῷ τρεφομλίνλω, ἀθροίζειν πρὸιτ᾽ώματα πλείω τε καὶ μοχθηρότερα τῶν ἐμποδὼν, ὡς μη
κέτ᾽ αὐτοῖς ἀρκεῖν τὰς φυσικὰς ἐκροὰς τὲ καὶ πρὸιπνοὰς, ἀλλ᾽ ἀναγκάζεσθαι τλὺ φύσιν ὠθεῖν τὸ πρὸιτ᾽ὸν εἰς τι
τῶν ἀδφωτέρων μορίων, ἢ τῶν μὲν χυμῶν ἐχόντων λατὰ φυσιν, αὐτῆς δέ τι πεπονθυίας, ἢ καὶ σωελθόντων
ἀμφοῖν ἀθροίζεσθαι τὲ τὰ πρὶτ᾽ώματα, καὶ λατασκήπτειν εἴς τι μόειον, ὁ γνωσὸς λόγ⊖ ὠδὶδέξαι πασ᾽ άζει.
μέχρι γὰρ ἂν ὁτ᾽ ὠδῤῥέων χυμὸς ὁμοι⊖ ᾖ, καὶ τῆς κεφαλῆς ἡ διάθεσις ἡ αὐτὴ, μέχρι τοσοῦτου τά τε πρὶτ᾽ώ-

ματα κατὰ τὸν ἴδιον ἀθροισθήσεται χρόνον ὁμοιά τε καὶ ἴσα. καὶ οἱ παροξυσμοὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὅμοιοι γενήσονται. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ καὶ μὴ συμπάσης τῆς κεφαλῆς, ἀλλ' ἑνός γε τινος τῶν αὐτῇ μορίων, ἢ τοι μιᾶς ἥμισυ, ἢ ἐγκεφάλου γένηται τις διάθεσις, ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης τροφῆς ἀθροίζειν τι τοσόνδε καὶ τοιονδὲ περίττωμα, ἡλίκον τοσόνδε χρόνον, εἶτ' ὠθεῖν, τὸ περίττωμα τοῦτο τιθέναι τό τε πρῶτον, ὅταν ἐπὶ αὐτοῦ ἀξιολόγως ἀναθέῃ, συμβήσεται, καὶ τότε προξενεῖσθαι κατὰ περίοδον, ἢ ὀφθαλμοὺς, ἢ οὖς, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον, εἰς ὅπερ ἂν ἀδρόως ὠθῇ τὸ περιττόν. ὥσπερ οὖν ἐπ' ὀφθαλμῶν, καὶ ὤτων, καὶ πόδῶν, καὶ ἄλλων τε πολλῶν τοιούτων μορίων, φανερῶς ὁρᾶται κατὰ περίοδον ὁ παροξυσμὸς γιγνόμενος, ὡς εἴρηται, τὶ θαυμαστὸν ἐν πλευρίτιδι, καὶ περιπνευμονίᾳ καὶ φρενίτιδι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ἐν οὐκ ἔστι θεάσασθαι τὰς φλεγμονὰς, ὁμοίως μὲν ὠθοῦντος τὸ περίττωμα, οὐδὲν αὐτοῦ τοῦ φλεγμαίνοντος μέρους πεπονθότος ἀξιόλογον ἰδίου εἰς τὴν τῶν ἐρημένων γένεσιν ἄλλο γε, πλὴν ὅτι τῶν πεμπόντων τὰ περίττωματα κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀδροτέρα ἐστίν. οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο θαυμαστὸν ἐστὶ, τὸ μὴ δὲ κατὰ μίαν ἀθροίζεσθαι περιττωμάτων, ἅπαντα τὰ περιττώματα. οὐδὲ γὰρ μή τι τῶν φερομένων ἐν λόγῳ τροφῆς ἅμα ὁμοίου δεῖ πάντας ὑπάρχειν, μηδὲ τὴν τῶν τρεφομένων διάθεσιν εἶναι τὴν αὐτὴν, ἀλλ' ἄλλῳ χρόνῳ ἱκανὸς ἐστὶν εἰς τὴν τοσούτου περιττώματος ἀθροισιν, ὑφ' ὃ πρώτως λυπεῖσθαι μὲν ἡ φύσις ἡ τοῦ μορίου, ἀναγκάζεται δ' ὡς ἀλλότριον ἑαυτῆς ἀκριβέσθαι τὸ λυποῦν. οὐ μὴν οὐδ' ὅτι τῶν παροξυσμῶν αὐτῶν, ἄνισόν ἐστι τὸ μῆκος, ἔτι χαὶ θαυμάζειν. εἰπερ γὰρ οὐχ ἓν, οὔτ' ἴσον ἐστὶ, οὔτε πλῆθος ἐστὶ τῶν περιττωμάτων, οὐθ' ὡσαύτως ἀνάπτεσθαι πᾶσιν, ἢ διαφορεῖσθαι πέφυκε. τὰ μὲν γὰρ πλείω, καὶ ψυχρότερα, καὶ γλίσχρα, καὶ παχέα, μαλιστέρους ἐργάζεται τοὺς παροξυσμούς. τὰ δ' ἐλάττω, καὶ θερμότερα, καὶ λεπτότερα, βραχυτέρους, σπανιπλαμβανούσης οὐ σμικρὸν εἰς ταῦτα, ἐν τε τοῦ σώματος ὅλου κατασκευῆς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, καὶ τοῦ ἐν μέρει τόνου. τὸ μὲν γὰρ ἀραιότερον σῶμα βραχυτέρους ὅλῳ ἐφ' ἑαυτῷ τοὺς παροξυσμοὺς ἐργάζεται, τὸ δὲ πυκνότερον μακροτέρους, καὶ ῥώμην μὲν διαμένως ὀλιγοχρονιωτέρους, ἀῤῥωστίαν δὲ πολὺ χρονιωτέρους. ἡ μὲν γὰρ ἰσχυρὰ διαμένει, ἑτοιμότερον ἀφ' ἑαυτῆς ὠθεῖ τὸ ἀλλότριον, ἡ δὲ τοῦ σώματος ἀραιότης, οὐκ ἴσχει τὸ φερόμενον, ὥστ' ἀνάγκη τοῖς οὕτω διαλειμμένοις, ταχέως ἐκλιμνοῦσθαι τὸ περιττὸν, εἰ καὶ τ' ἄλλα παραπλήσια ὑπάρχει. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, ὅσοις γέναντίως διάκειται τὸ σῶμα, τοιούτοις ἀνάγκη πολυχρονιωτέραν γίνεσθαι τὴν ἔκπεψιν τῶν περιττωμάτων, ἀῤῥώστως μὲν ὠθούσης τὰ περιττώματα ἡ διαμένως, σεσηγούσης δὲ τὰ φερόμενα, τῇ τῶν διεξόδων σφότητι. ἅπάντων δ' ἅμα συνελθόντων, ἢ τοι μαλιστα, ἢ βραχύτατος παροξυσμὸς γίνεται, μακρότατος μὲν διὰ τὸ πάχος, καὶ τὸ πλῆθος τῶν περιττωμάτων, καὶ τὴν ἀδρότητα ἡ διαμένως, καὶ τὴν τῶν διεξόδων σφότητα. βραχύτατος δὲ, καὶ διά τε λεπτότητα, καὶ ὀλιγότητα τῶν περιττωμάτων, καὶ τὴν ῥώμην ἡ διαμένως, καὶ τῶν ὁδῶν τὴν εὐρυτητα. ἡλίκος δὲ ὁ αὐτὸν λόγον, οὐδὲ διά τι τῶν παροξυσμῶν, οἱ μὲν εἰς ἀπυρεξίαν λήγουσιν, οἱ δ' οὔ, χαλεπὸν διορισαι. ἐπειδὰν μὲν γὰρ ὁ τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ χρόνος οὕτως ᾖ βραχὺς, ὡς πρὶν ἀρξασθαι τὸν δεύτερον, ἤδη λελύσθαι τὸ μεταξὺ ἡ ἀρχῆς τοῦ δευτέρου, καὶ τοῦ πρώτου ἡ τελευτῆς διάσημα σύμπαν, ἀπύρεκτον γίνεται. φθάσαντος δ' εἰσβαλεῖν τοῦ δευτέρου πρὶν ἀκριβῶς λυθῆναι τὸν πρότερον, οὐδὲν αὐτῶν ἀπολείπεται μεταξύ. τοῦτο μὲν δὴ, ὡς εἴρηταί μοι, ὅτι ἡ ἐν τῷ δεχομένῳ μορίῳ τὰ περιττώματα διαμένει, ὁμοίας ἑαυτῷ διαμενούσης, τοῦτ' ὅτι κρατούσης ἔτι τοῦ περιεχομένου κατ' αὐτὸ ἅματος ὡς καὶ πρόσθεν. εἰδ' ἀδρότης ποτὲ γένοιτο καὶ τοῦτ' αἴτιον αὐτῇ κατασκάπτειν τοῦ μὴ τὰ περιττώματα μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα διαφθείρεσθαί τε καὶ σήπεσθαι καὶ πυρέττον ἀπάγειν, ἑτέρας τῆς καινοτέρας ἀρχὴν γένεσιν ποιουμένου παροξυσμοῦ. εἰ μὲν δὴ ἔτι ἡ πρώτη φυλάττοιτο θερμασία, διηθοῦντος ἐν τοῖς πυρετοῖς ἀλλήλοις ὑπιεμένων, εἰ δ' ἐκείνη μὲν πάσαιτο, μένει δὲ ἡ τοῦ δεχομένου τὸ ῥεῦμα διάθεσις ἅπερ ὑπὸ τοῦ πέμποντος ἐλέγετο προσθεν, διὰ τοῦτο μοι νοεῖ. ποιήσει γάρ τινα καὶ ἐνταῦθα τὸ μόρος ἐν αὐτῷ περιττώματα, ἡλίκα διηθοῦντος τρόπου, ὥσπερ διὰ κάλυκος τοῦ τε μοχθηροῦ ἔστιν τὸ αἷμα περιεχόμενον ἐν αὐτῷ, καὶ τοῦ ἡμιῶν ἀῤῥωστίαν. ὡσαύτως ἢ κἂν εἰ κατά τινα αἰτίαν ἥντινα οὖν ἀπορραγείη ἀδρότης ποτὲ μορίᾳ διάθεσις, εἰς τοσοῦτον ὡς ἄχθος αὐτῷ μᾶλλον, ἢ προφλὼ ἔσται τὸ παρακείμενον αἷμα, διαφθαρήσεται τε καὶ, εἰ θερμὸν εἴη, σαπήσεται ῥᾳδίως, εἰ δ' ὑπόψυχρον τε καὶ φλεγματῶδες, οὐκ αὐτίκα μὲν, ἀλλὰ ἔν γε τοῦ χρόνῳ καὶ τοῦτο τῷ αὐτῷ ὧν ἰατήσεται διάθεσιν. καὶ μὴν καὶ ὅταν ἀδυνατήσῃ ποτὲ πέψαι τὰ κατ' αὐτὸ γινόμενα περιττώματα μόριον ὁτιοῦν, ἢ ἀπώσασθαι πρὸς ἕτερον, τοιούτῳ ἑαυτῷ τῷ ἀρχῷ τοῦ πυρέττειν οἷανπερ ἑτέρῳ τὸ πέμπον ἐξεργάζεται. τοῦ δὲ μὴ διὰ πάσης πέμπειν ἑτέρῳ τὰ περιττώματα, πρώτη μὲν αἰτία κατὰ τὴν τοῦ πέμποντος τε καὶ δεχομένου διάμιμν, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ὁδῶν ἐμφραξις, ὅπερ ὑδρωπικοῖς καὶ παχέσι καὶ πολλοῖς εἴωθεν γίνεσθαι χυμοῖς. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ χωρὶς τοῦ πέμπειν ἑτέρου ἑτέρῳ περίττωμα, καθάπερ ἡ κεφαλὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔπεμπεν, ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ ἐπιμένοντων περιττωμάτων, εἰς τὴν αὐτῆς δεχομένῳ τὰ ἀλλότρια διάθεσιν, ἀφίκνυτο. τὰ γὰρ ἐμφράξαντα τὰς φυσικὰς ἐκροὰς, ἀναγκαῖον ἐν χρόνῳ καὶ ταῦτα σήπεσθαί τε καὶ πλήθος περιττωμάτων αἰτία καθίστασθαι τοῖς μέρεσι, κωλύοντα κενοῦσθαι καὶ διαπνεῖσθαι σωμήθως αὐτό. σήπεται οὖν ὁμοίως ἐκείνοις, τὰ κεῖνα τὰ ὑδρωπικὰ ἀθροιζόμενα, καὶ συνεξάπτει πάντα ἀλλήλοις αὐτίκα, τὴν ἐν τοῖς μορίῳ πυρετώδη θερμότητα. διέλειπται δ' ἐμπροσθεν ὡς ἔνεστι ἀνάπτεταί τις, ἢ καὶ αὐξάνεται θερμότης, ὑπηρέτει τούτῳ τοῖς μορίῳ τὸ παρὰ τῶν ἄλλων αἷμα. καὶ τοίνυν ἀναγκαῖον ἐν τοῖς χρόνῳ τὴν ὑδρόπα, ψύχεσθαι μὲν ἐκεῖνα λειφαιμοῦντα, βαρύνεσθαί τε καὶ διατείνεσθαι τὸ περιπνευμονικὸν, ἀλλοιοῦσθαι δὲ τὸ ὑπηρέτουν αἷμα, διὰ διηθοῦντα αἰτίαν, ὅπερ τε μίγνυται τοῖς ἤδη σεσηπόσιν περιττώμασιν, ὅπερ τε σβεννύμενον ἀδιάπνευστον ἀκμάζει. τύφεται τοιγαροῦν δίκην ξύλων ὑγροτέρων ἀθρόως ὑδρωπικῶν ὀλίγα φλογί, καὶ ὅτως ὁ χρόνος ἅπας ἀρχὴ τοῦ παροξυσμὸς προσαγορεύεται. ἐπειδὰν δὲ ἡ ὕλης ἐγκρατὴς ἡ θερμότης γένηται, καλεῖται μὲν ἐπίδοσις τε καὶ ἀνάβασις, ὁ τοιοῦτος καιρὸς, αὐξάνεται, δ' ἐν τούτῳ θερμότης πα-

σάντη

σάντη τὸ πλῆθος, ὡς μὴ μόνον αὐτὸ καίειν τὸ χωρίον ὅ οἷον πῦρ αὐτίας τῆς σηπεδόνος ὄντ', ἀλλ' ἤδη καὶ τὸ σωμ/
χὲς, ὥθ' ὑπὲρ αὐτὸ τὸ σύμπαν σῶμα. διὰ πεπειρᾶσθαι εἰς ἄκρον ἀφίκοντα τῆ ζέσεως, οἱ ἐξαπεμφθέντες χυμοὶ, καλεῖται
μὲν ἀκμὴ τὸ τοιοῦτο τῶν πεπτικῶν μορίων, ἅπαν δὲ διάπυρον εἶναι δοκεῖ τὸ τῶν κάμνοντος σῶμα, καὶ θερ-
μὸν, ὡς ὅλον τὸ ζῶον ὁμαλῶς ὡσεὶ πεπυρωμένης. ἐντεῦθεν δὲ, εἰ μὲν οἵτε χυμοὶ λεπτοὶ τύχοιεν ὄντες, ἥτε δυνάμις
εὔρωστος, ἀραιόν τε τὸ σῶμα, ἐκνοεῖται τὸ πλεῖστον τῶν ζεσάντων χυμῶν εἰς ἱδρῶτα χυθέν. εἰ δὲ ὅτοι τε παχεῖς
εἶεν, ἀῤῥωστός τε ἡ ἐκκριτικὴ δύναμις, ἀλλ' ὁδοὶ σφωθεῖεν, ἀδιακόπως μὲν οὐδ' ὧς ἀπῤῥεῖ, μόνον δὲ τὸ οὕτως λεπτυ-
νθὲν, ὡς εἰς ἀτμοῦ λεπτοῦ μεταπλῶαι φύσιν. ὀνομάζεται δὲ ὁ καιρὸς ὅτος πεπασμὸς, διαπνοή τις οὖσα τῶν ζεσάν-
των χυμῶν. ἀλλὰ μὴν οὐσίας γε ἕν γε τοῦ μορίου διαθέσεως, ἀναγκαῖον ἕτερον ἐν αὐτῷ γίγνεσθαι πρόσθεμα,
τῆς ἐκκρινούσης αὖθις εἰς αὐτὸ τροφῆς, οὐκ ἀπειρόδως ἀπάσης ἐπαναπυρουμένης, ὁ πάλιν, ὡς εἴρητ' πρόσθεν, ὑπό τε τ
ἐγκαταλειπομένων τοῦ μορίου σηπεδονωδῶν περιττωμάτων, ⸫ αὐτῆς τῆ οἰκείας μοχθηρείας ἀρχὴν σηπεδόνος
λαμβάνῃ. διὰ πεπειρᾶσθαι ἱκανῶς θερμανθῆ, πάλιν ὑπερῥεῖ πρὸς αὐτὸ, καθάπερ τὸ ἐρημένον πρότερον ἐκ τ ἄλλων τ
ζώντ μορίων αἷμα, ⸫ ἡ τοῦ αὐτοῦ αὖθις τρόπου, ἀρχή τε ⸫ ἀνάβασις, ἀκμήτε καὶ πεπασμὴ γίγνεται τῶ πρό-
ξυσμοῦ. καὶ ὅτερ ὁ παύεται πρῶτον ὁρίζον, ἄχρις οὗ ἡ διάθεσις ἡ ἐν τοῦ πρώτου ἐνυπνοῦντι μορίου τὰ πρόσθεμάτα
φυλάττηται. διαφέρει δ' ὅδε ἡ τοιαύτη διάθεσις, ἡ μήτις ἀδηφαγία τ μορίου, κατ' ἣν γίγνεται τὰ πρόσθεμάτα.
ἀσθενεστέρα δὲ ἡ ἐξ αὐτῶν τῶν ἑκάστοτε γιγνομένων ἀθροιζομένη. μὴ γάρ τοι δοκεῖ, τοῖς μὲν ἐκτὸς ἀγγείοις τύποις,
ἐν οἷς ἐνόμενον ἐσέσμα ἐνίοτε ὠδίνες ἐγίγνετο, διάθεσιν ὑπολείπεσθαί τινα, τοῖς μορίοις δ' ἐν οἷς οἱ χυμοὶ σήπονται
μὴ δὲ μίαν. ἔτι δὴ μᾶλλον ἀδύνατον λυθῆναι τὴν διάθεσιν ὅταν καὶ τὸ σύμπαν σῶμα κακόχυμον, ἢ ⸫ πλη-
θωρικὸν ὑπάρχῃ, ⸫ πολὺ δὴ μᾶλλον εἰ ἐν τούτοις πᾶσιν γίγνοιτο σύνωσις ἁπάντων τῶν ἐξοχετευόντων πόρων
πρόσθεμάτα τ μορίου. ὥσπερ δὲν ⸫ ἡ ἴασις ἀκολουθήσειεν, ἐὰν οἵτε πόροι διακαθαρθεῖεν ὥστε σύρσιν εἶναι τὸ μόριον,
ἥτε δύναμις ῥωσθείη ⸫ ἡ διάθεσις ἐπανορθωθείη, ⸫ τὸ σύμπαν σῶμα μήτε πληθωρικὸν μήτε κακόχυμον. ἐς
ἂν δὲ ταῦτα διαμένῃ, καὶ τὴν περίοδον τῶν πεπτικῶν ἀναγκαῖον δὴ διαμένειν. οὕτω γοῦν συμβαίνει διὰ πὶ
τῶν γυναικῶν, καὶ γὰρ ⸫ τούτοις ἄχρι μὲν ἴσα τε ⸫ ὅμοια μένῃ τὰ τῶν διακαθαιρόντων ἄνω, ⸫ ἡ περίοδος ἡ αὐ
τῶν αὐτὴ φυλάττει). λέγεται δ' ὑπὲρ πλεῖστον ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἁπάντων ἐν τοῦ περὶ ῥευματικῶν διαθέσεων
λόγῳ. ⸫ νῦν ὅτε χρονίζειν ἐν ταῖς πίστεσι τῶν προαποδεδειγμένων σύλλογον, ὅθ' ὑπορβαίνειν τὰ κεφάλαια τῶν
χρησίμων εἰς τὰ πρόσθεν. χρήσιμα δ' ὅδιν ἐν τοῖς δὲ μάλιστα, τόγε γινώσκειν, ὡς ἐνία μὲν τῶν μορίων, ἑτέροις ὑπὲρ
πέμπει ῥεύματα, καθάπερ ἡ κεφαλὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς. ἐνία δὲ ὑπὸ τ ἐν αὐτοῖς γιγνομένων περιττωμάτων ἀρχὴν
τ πυρέττειν λαμβάνῃ. καὶ ὅτι τοῖς τοιούτοις ἅπασι κοινὸν μὲν ἡ σηπεδὼν ὅδι, τῶν περιττωμάτων, ἴδιον δ' ἑκάστῳ
τοῦ μὲν ἐμφραξίς τε, ⸫ σφίγξις τῶν ἀγγείων, ἤτοι διὰ γλίσχρους χυμοὺς ἢ παχεῖς ἢ πολλούς, ἑτέρῳ δὲ ἔγνω-
σις τῶν πόρων. ἤτοι τῶν ἀιδίων τῶν, ἢ τῶν οὐκ ἀιδίων, ἄλλῳ δέ τινι τὸ πληρωθῆναι τὰς καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ σῶ/
μα χώρας ὑγιάς, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, τὸ πρὸς τὴν δύναμιν πλῆθος, ὡς ἐν τῷ περὶ πλήθους ὑπεδείχθη λό/
γῳ. τῶν μὲν δὴ περίοδόν τινα πεπτικῶν πυρετῶν, οὐκ οἶδ' εἴτις ὑπολείπει γνῶσεως αἰτίαν, τῶν δ' ἀτάκ-
των, ἔνιοι μὲν ὑπὸ τῇ μεταπλάσει τοῦ χυμοῦ, τινὲς δὲ ⸫ διὰ τὸ ἐν διαίτῃς πλημμελὲς εἰς τὴν τοιαύτην ὁρῶντα
κατάστασιν. μεταπίπτει μὲν ὃν μάλιστα τὸ αἷμα σηπόμενον. ὡς γὰρ ⸫ πρόσθεν εἴρηται, τὸ μὲν τοι αἷματος ξαν
θὴ χολὴ γίνεται, τόδε μέλαινα εἰς ὃν δ' ἂν οἱ ἐν τοῦ σώματι τῶν ἀῤῥωστούντων χυμοὶ μεταβάλλουσιν, εἰς τοσῦ
τον καὶ ἡ περίοδος τῶν παροξυσμῶν. ὡς οὐδ' ἐν θαυμαστὸν ἐν ταῖς τοιαύταις μεταβολαῖς ὑπαλλάττεσθαι
τὴν τάξιν. ὑπαλλάττονται δ' οὐχ ἥκιστα, καὶ τοῦ μὲν ἀρξάμενον σήπεσθαι κατά τι μόριον ἕτερον ὑπάρχειν,
ἕτερον δ' ἐξ ἄλλων ὑπῤῥεῖν ἤτοι γε ἐν ἐκείνοις μόνοις ὄντα τοιοῦτον, ἢ καθ' ὅλον τοῦ ζῶντ τὸ σῶμα πλεονάζοντα.
οὕτως δὲ ⸫ ὅσα μὴ τὴν δίαιταν ἁμαρτάνει) τοῖς κάμνουσιν οὐδὲν ἧττον ἢ πρότερον ἡ ταῦτα διαφθείρῃ τῶν περιόδων τὴν
τάξιν. ὥσπερ γὰρ καὶ αὐτοῖς τοῖς ὑγιαίνουσιν αἱ μοχθηραὶ δίαιται νοσημάτων αἰτίαι λαβίσαυται, τὸν αὐτὸν
οἶμαι τρόπον, ἢ ⸫ μᾶλλον ἔτι τοῖς νοσοῦσιν, ἐξ ὧν ἂν πλημμελήσωσιν, οἱ παροξυσμοὶ συμπίπτουσιν. οὐ μόνον
γοῦν ἔτι νοσοῦντες, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν ἀναλήψεως καιρὸν, ἑτοίμως ὑπὸ παντὸς ἁμαρτήματος βλάπτονται.
καθ' ἑκάστω οὖν ἥδη βλάβῃ ἀξιόλογον, ἤτοι πολλαμβάνειν πολὺ τὰς περιόδους ἀναγκάζουσιν, ἢ καὶ τινὰς
ἑτεροιογενεῖς τῶν ἐμπροσθεν αὐτοῖς γιγνῶσιν, ὑφ' ὧν ἡ τάξις τῶν παροξυσμῶν διαφθείρεται. πολλάκις δὲ ⸫ διὰ τὴν
ὑπερπλοκὴν τῶν περιόδων ἀγνοουμένην τοῖς ἰατροῖς, ἀτάκτως ἐνόσεον οἱ νοσοῦντες παροξύνεσθαι, ἀλλ' οὐ μὴ τοιαῦ
ται τῶν ἀταξιῶν οὐκ εἰσὶν ὄντως, ἀλλὰ φαίνονται μόνον. ὅσαι δὲ ὄντως εἰσὶν ἤτοι μετάπτωσιν τῶν οὖν πυρετὸς
ὀργαζομένων χυμῶν ἢ ⸫ τὸ πλημμελὲς τῆς διαίτης ἀρτιλεῖται. λοιπὸν δὲ τὸ τῶν σωζόχων γένος, ὧν ὁ σύμ/
πας χρόνος εἰς παροξυσμὸς ὄδιν, ἤτοι ⸫ πανὸς ὁμότονος, ἢ μεσέμβρινος, ἢ αὐξανόμενος ἄχρι πείσεως, ὑπὸ τοιού-
της αἰτίας γενέσθαι πέφυκεν, οἵαν ἅπάντων πυρετῶν ὁ πραξαγόρας ὑπέθετο, σήψιν οἰόμενος τῶν χυμῶν ἐν τῇ
κοίλῃ φλεβὶ συνίστασθαι. τελεώτερος δ' ἂν ὁ λόγος ⸫ ἀληθεσόρος γίνοιτο ἢ τὴν δὲ τὸν τρόπον. ὅτα μὴ ἐν περιό-
δοις τισὶ παροξύνεται νοσήματα, μορίων ὧν γίγνεται διαθέσεσιν, ἤτοι πεπόντων ἢ πεχομένων ἢ γεννόντων
ἢ ἑλκόντων περιττώματα λαβ' ὀλίγου ἐμπροσθεν εἴρηται τρόπον. ὅτα δ' ἄνευ περιόδων, οὐδεὶς ὑπὲρ τούτων
ὁ πεπονθὼς ὅτι τόπος ἐξαίρετος, ἀλλ' οἱ ἡ τὰς ἀρτηρίας ἢ τὰς φλέβας ἅπασας χυμοὶ, καὶ μάλιστ' ὅσοι λα-
τὰς μεγίστας τε καὶ θερμοτάτας εἰσὶν ἤτοι διὰ ἄλλην τινὰ αἰτίαν ὡς ἐν τοῖς ἐφημερίοις, ἢ καὶ διὰ σηπεδόνα
ζεσαντες ἀνάπτουσι πυρετὸν ἕνα σύνοχον, ἀπὸ ἀρχῆς ἕως τοῦ τέλους ἀδιάλειπτον, ἄχρι τοσούτου παραμένον-
τά τε καὶ διακαίοντα τὸν ἄνθρωπον ἄχριπερ ἂν οἱ γεννῶντες αὐτὸν χυμοὶ διαπαυθῶσιν, ἢ πεφθῶσιν, ἢ τὸ
σωαμφότερον πάθωσιν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ
ΓΛΗΘΟΥΣ.

ΥΤΕ πολλάκις ὀνομάζοντας ἕτερον ὄνομα τῷ πλήθους μᾶλλ) ὄντιν εὑρεῖν ἅπαν
τας οὐ νῦν χρεὼν ἰατροὺς, οὔτ' ἀγνοοῦντας ἕτερον τι τούτου μᾶλλον ὅσοι. γοῦν
αὐτῶν οἷοί τε εἰσὶ καὶ δυῶαι καὶ λαβεῖν λόγον, οἱ πλείστοι μὲν ἀρκείνοντα,
τοῖς ὁρωμένοις ὅτι ποτ' οὖν ὀνομαζουσι πλῆθος, ὡς γοῦν πρός τι λέγεται
τοὔνομα, διαθάπερ τὸ πολύ τε καὶ τὸ ὀλίγον, ὥστε οὐκ εἶναι δυατὸν ἐν μέ
τρῳ πρόδιλαβεῖν αὐτό. τὸ γὰρ ἑτέρῳ πολὺ, τοῦτ' ἐνίοτε ὑπάρχει ὀλιγώτερον
ἑτέρῳ. καὶ ἐπειδὰν ὁρωτήσῃς αὐτοὺς, ἀξιοῦν ἀρκείνεσθαι τὸ πρᾶγμα πρὸς
ὃ τὸ πλῆθος εἶναι λέγουσι, τινὲς μὲν ἰχθύων ἀφωνότερον γίγνονται, τινὲς
δὲ οὕτω μακρά τε καὶ ἀλόκοτα ληροῦσιν, ὡς μὴ παρακολουθῆσαι δυάσθαι
τοῖς ὑπ' αὐτῶν λεγομένοις. ὀλίγιστοι δὲ ἀρκείνονται, τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον, ὡς
πρὸς τὴν δυάμιν νοεῖσθαι. καὶ εἰ αὖθις αὐτοὺς ἐπανέροις, τί λέγουσι δυάμιν, ἐνίοι μὲν, οὐδ' ὅλως ἀποκεί
νονται. τῶν δὲ πολυπραγμόνων ἀφλυάσθαί τι, λέγει μὲν οὐδεὶς οὐδενί ταυτόν. οἱ πλεῖστοι δὲ ὡσάυτα μᾶλλον, ἢ
δυάμιν ἑρμηνεύουσιν. εἰ δέ τις ἐν αὐτοῖς εὑρεθείη μέχρι τοσούτου φρόνυμος, ὡς ἤτοι δραστικὴν οὐσίαν, ἢ αἰτίαν δρα
στικὴν εἰπεῖν ἂν τῇ δυάμιν. εἶτ' ὁρωτηθείη πρῶτον μὴ εἰ ὅτι τὶς οὐσία τοιάδε διοικεῖται τὸ ζῷον, ἔπειτα εἰσορᾶσι,
καὶ πότε ὅτιν αὖτη διελθεῖν, οὐκέτι οὐδ' ὅτως ἀρκείνεται ὁρωτώμενος τὸ ἀρχούμενον, ἀλλ' ἤτοι σιωπᾷ τε-
λέως, ἢ ἐκτοπίζεται τὸν λόγον εἰς τοιοῦτον, ὡς βέλτιον αὖ εἴη σιωπᾶν. εἰ δὲ καὶ τότοις, τὶς εὑρεθείη μέχρι τοσούτου
σωφρονῶν, ὡς ἤτις μὴ ὅτιν ἡ οὐσία τῆ δυάμεως ἐκ ἔχειν εἰπεῖν, ὅτι δ' ὅτι, ἐκ τῶν ὀργανικῶν τεκμαίρεσθαι, πάλιν αὖ κἀ
κεῖνος ἂν ὁρωτηθείς, εἰ τὰ γεγραμμένα τε πρὸς Ασκληπιάδην, καὶ πολλῶν ἀσκληπιαδείων τε καὶ μεθοδικῶν,
ὑπὲρ τῆ μισθαμίαν ἐῶν δυάμιν ἐν τοῖς ζώοις ἀνεσκέψατο τε καὶ διελύσατο, φαίνεται μή δ' εἰ λέλεκτο πρὸς αὐτῶν
ὠνησάμενος. ἐκείνων δὲ αὖ πάλιν αὖτε, ὅσοι τὴ δυάμιν ἐκ ἐᾶν φασὶν, ὅτι μὴ ὡς πρὸς τούτων ἀρνουντῆ νοεῖσθαί τε
καὶ συνίστασθαι τὸ πλῆθος, μᾶλλον δ' ἄλογον, ἀδυάτου γὰρ ὄντι πρὸς τὴ μή δ' ὅλως ὑπάρχουσαν φύσιν, συνιστά
τε καὶ νοηθῆναι τὸ πλῆθος, ὡς πρὸς τὰς χώρας δὲ τῶν ἀγγείων μόνας ὑπολαμβάνουσι τὸ πολύ τε καὶ ὀλίγον ὑπάρ
χειν. ἐνίοτε δὲ δὲ τῶν ἀρχῶν ὅλως ὀνομάζουσι πλῆθος, οὐδὲ ἀπ' αὖτ τινὰ ἰσχνώσεως ἐνδιεξιν λαμβάνουσι, ἀλλὰ
ἀφ' μόνης τεγνώσεως, ἵν' ὅτι μηδεὶς αὐτῶν ὡσάυτως ἀξηγεῖτῆ, δείκνυσι) δι' ἑτέρων. καὶ μὴν ἡ βίτος τὶς ἄλλος ἔστι
χορὸς, ὅτε γινώσκω, εἴτε ἔστιν, εἴτε ἐκ ἔστι τὶς δυάμις, ὅτε ζητεῖν ὁμολογῶν, ἀλλ' ἐπί τισιν ἐναργῶς φανομέ-
νοις σημείοις ὁρᾶν τ' κάμνοντα σωνιστάμενος, ἐκ πείρας μακρᾶς εὑρῆσθαι φάσκων ἑαυτῷ τὴν κίνωσιν. εἶτ' ὁρω-
τώμενος, ἆρα τι ποτὲ ὅτι τὰ σημεῖα τοῦτα, διάτασιν ἀγγείων φησὶ, καὶ ὄρθυθος καὶ βάρος ὅλε τε σώματος, ὄκ
νος τε πρὸς τὰς κινήσεις, καὶ τάσεις τῶν μελῶν. ἐνίοι δὲ αὖτῶν καὶ τῆ ἑλκώδη καὶ κοπώδη πρόσπτεσιν ἄιδηκσιν,
ἀργόν τε τὸν ἐμπροσθεν βίον ἐν προσφορᾶς ἐδεσμάτων τε καὶ ποτάτων πλείοσι, καὶ σωήθων ἐκείνεσιν ἐπο-
χῆ. ὑδὶ τούτε γοῦν τῇ σωδρομῇ. καλοῦσι γὰρ ὅτω τὸ ἄθροισμα τῶν συμπτωμάτων, τετηρῆσθαι φλεβοτομίαν ὠφε
λοῦσαν. οὗτοι μὲν δὴ ὁ μόνον ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀνθρώπους ἀφαιροῦνται τὸν λόγον, ἐκ πείρας
εὑρῆσθαι πάντα φάσκοντες. οἱ δ' ἄλλοι διαθάπερ ἐρητῆ νῦν δὴ. λόγῳ τε χρῆσθαι φασὶ καὶ τῇ δυάμιν. οἱ μὲν ὡς
ὁδὶ ὅλῃ ὅτιν. οἱ δὲ, ὡς ὅτι μὴ, ἤτις δ' αὖτ ἡ οὐσία, μὴ γινώσκεσθαι φασὶν, ὡς ὀλιγίστης ἐοῦν, τοῦ ἀρφίνεσθαι πολλῶν
τας, ὑπάρξειν τε τὴ οὐσίαν δυάμεως, ἀλλὰ καὶ τούτων, ὅτε τὸν ἀριθμὸν, ὅτε τῇ οὐσίαν ἅπαντες ἀρφαίνονται τῆ αὐ-
τῇ. ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχιπόντων ἡμῖν συγγράμματα, τινὲς μὲν ἀπαλαιπωρότερον ὡς πρὸς μιᾶς ἀεὶ διαλέγονται
τῆς τὸ ζῷον διοικούσης δυάμεως ὁδόν τινα λογισμὸν προσιθέντες, ἐνίοι δὲ ἀρχαινυνέειν ὧδὶ χειροῦσι, καὶ πλέους μιᾶς 40
οὐκ εἶναι φασίν. ὥστ' ἀναγκαῖον ὅστις ἀρφαίνεται πλῆθος εἶναι τῆ τὸ σῶμα τὸ κάμνοντος, ἀρκεχωρηκέ-
ναι μὲν ἤδη τοῦτον ἀπό τε τῶν ἐμπειρικῶν ὀνομαζομένων ἰατρῶν, ἀπό τε τῶν μεθοδικῶν, ἤτοι δὲ ὡς πρὸς τὴν
δυάμιν, ἢ ὡς τὰ ἀγγεῖα λέγειν τὸ πολύ. καὶ τοίνυν καὶ ἡμῖν ἡ μὲν πρὸς τοὺς ἐμπειρικούς τε καὶ μεθοδικοὺς,
ἀναβεβλήσθω λόγος. ὧν δὲ τοὺς ἑτέρους ἰωμεν, ὅσοι σὺν λογισμῷ φασὶ τὴν τέχνην μεταχειρίζεσθαι. καί
τοι γε ἐνίοι τῶν νῦν εἰς τοσοῦτον ἥκουσι τόλμης, ὡς ὧν γράφεσθαι μὲν ἑαυτοῖς αἱρέσεως ὀνόματα, γινώσκειν
δὲ οὐδὲν οὐδὲ ἐκείνων ὅτιν αὐτῶν. ἀκοῦσαι γοῦν ὅτι πολλάκις πολλῶν ὧδὶ μὲν τῶν ἀρρώστων λεγόντων, ὡς
μεσὸς ὁ ἄνθρωπος ὅτι, καὶ φλεβοτομητέον αὐτόν. αὖθις ἐμπεσόντος λόγου, μεθοδικοὺς, ἢ ἐμπειρικοὺς ὀνομα-
ζόντων ἑαυτούς. ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον, ὧν οὐκ ἀναλογισμῷ χρωμένους ἐλθόντος, τοῖς δὴ αὐτῶν πρώτοις διαλεχ-
θῶμεν, ὅσοι πρὸς τὴν δυάμιν ἀεὶ γνοοῦσι τὸ πολύ. κινδυνεύουσι γὰρ οὗτοι, μήτ' ἀσκοὺς ἑωρακέναι, μήτε
θυλάκους ἀμέτρως πεπληρωμένους, ἀλλὰ μὴ δέ ποτου ποτε προσγνῶναι πλέον τὸ ὀλέοντος, ὡς διατείνειν 50
τὴν γαστέρα, μὴ δ' ὅρον ἠθροικέναι ποτὲ ἐν τῇ λύσει πορευτέον τὸ προσήκοντος, ἢ κόπων ἐν ἀποθυσμένῳ.
διατείνεται γὰρ φαργῶς ἐν πάσαις ταῖς τοιαύταις πρόσκασεσιν ἕκαστον τῶν ἐρημένων ὀργάνων, ὡς ἀνιᾶσθαι τ'
ἄνθρωπον, ἢν μὴ θᾶττον ἐκκρίνη τὸ πλεονάζον. τὸ μὲν δὴ ἡ αὐτὴ γε ἄιδησις γίνε) τ' βαρύοντος ἢ δάκνοντος, ἢ
ἀῤῥῆκτῳ τινὶ ποιότητι λυπεῖσθαι. ἀκοῦσαι γὰρ ὅτι καὶ τ' ἰδιωτ' αὐτὸ τὸ συμβαῖνον) αὐτοῖς φαργῶς ἐρμηνεύοντ', ἄνου
τ' περὶ τὸ δόγμα φιλονεικίας, ἐνίοτε μὴ, ὡς ὑπὸ βοφῆς βαρυομένῃ τὴ θλιβομένων, κάποι γε ἐλάχιστα προσγνευ
μένων, ἐνίοτε δ' ὡς δάκνοιντό τε τὴ διαβιβρώσκοιντο. πολλάκις δ' ὃν ἔχοντες ἀκριβῶς ἐρμηνεῦσαι τὸ συμβαῖνον),
ἀσαῦως φασί. δέκα γ' τ' ἀιδήσεων τότ', ἢ αὐτὴ πρὸς τοῖς ἀνθρώποις γίνε), δῆλ' πλῆθος ἄμετρον ἐδεσμάτων
ὧδὶ πλεῖστον ἐκτεταμένης τε καὶ διατεταμένης τῆς γαστός. ὧδὶ μὲν οὖν τῶν πιούτων καταστάσεων, κιν-
δυνεύειν ῥαγῆναι φασὶν αὐτῶν τὴν κοιλίαν, σὺν θεῷ καὶ ἡμᾶς ὁρᾶν ὧδὶ πλεῖστον αὐτῆν τεταμένην. γίνε-
δὲ βαρύτατος

δὲ βαρύνεσθαι λέγουσι, πῶς ἐστὶ παλμὸν ὁρῶμεν γίνοτε τῷ γεώδει, ὅτῳ δὲ κάτω ἡ κύησις, ἄλλῃ μὲν διάθεσις ὀλίγου ὑγροῦ πολλοῦ ἐχόντος, ἄλλῃ δὲ ὀλίγου, ἢ βαρυομένου. καὶ τοίνυν καὶ τῷ ἐκλείσιν ὧδε μὲν ἡ δία τὸ πεπληρῶσθαι τενομένης, παμπόλλου ὄντος ἰδεῖν, ὧδε δὲ ἡ βαρυομένης, ὀλιγίστου μὲν, ἀλλὰ πυκνοτάτου, ἐν γὰρ ἀναμονῇ τὸν τ' πληρώσεως χρόνον, ἀλλ' ὀλιγίστου ἀφεῖται ποθεῖ τὸ λυπεῖν, ὥσπερ κἀπειδὰν ὑπὸ ἡ ποιότητος αὐτοῦ διάληται, καὶ γὰρ καὶ τότε σωεχῆ ποιεῖται τῷ ἐκλείσιν. καὶ γὰρ οὕτω καὶ ὁπότε βαρύεται καθάπερ ὑπὸ φορτίου τοῦ πολιχομένου, τότε δὴ αὖτις ὀρθῶς φαίη φάυλος μὲν διακεῖσθαι, ἕξιν δὲ αὐτῇ τὸ βαρύον πολὺ, καὶ μηδ' ὅλως διαζείνει τὸν χιτῶνα. ταῦτα πάντως δ' ἔστι φασὶν οἱ τάυζης ἡ δέξις ἡγεμόνος, ἀρτυομένων δ' τ' ἀναντία γινωσκόντων, ὥσθις ἐρωτητέον ἀμφοτέρους, εἰ τῷ αὐτῷ αὐλὸν ἡ κύησις αὐξάτοι διατεινομένη παντα χόσε καὶ κινδωνεύουσα ῥαγῆναι, ἡδ' μηκέτι σεγειν τὸ πολιχόμενον, καὶ βαρυομένη τε καὶ διαλυομένη. ὑπαῦθα γὰρ πάλιν οἱ μὲν πρὸς τὰς ὀυρυχωρίας τῶν ἀγγείων ἀεὶ τὸ πλῆθος νοοῦντος, ἑτοίμως συγχωροῦσιν, οἱ δ' ὡς πρὸς τῷ δυάμιν, ἀχθονταύτε πρὸς τοῖς τοιούτοις ἐρωτήμασιν, ὀργίζοντά τε πολυειδῶς ἀντιτείνοντες ἄνω καὶ κάτω διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι συγχωρῆσαι καὶ τοτ' ἔστιν πλῆθος. ἡμεῖς οὖν ἀμφοτέρους τε ὀυξάμενοι παύσασθαι ἡ φιλονεικίας, εἰς ὁμόνοιαν παρεκαλέσαμεν, ὅτι, ὅτι μὲν οὐχ ἡγοῦνται λέγεσθαι τὸ πλῆθος, διὰ τε ποτε πρὸς τῷ χώραν τοῦ πολιέχοντος οἷς δὴ καὶ πρώτοις ὑπῆρξάμεθα διαλέγεσθαι, συγχωρῆσαι τοῖς ἀληθέσι παρακαλοῦντες, ἀναμνήσαντας τοῦ ὧν ἡδ διατείνεσθαι τὰ πεπληρωμένα μόρια λυπεῖσθαι. ὅτι δὲ οὕτως μόνον σωίεσθαι πλῆθος νομίζουσι, συγχωρῆσαι τὸ βαρύον ἔστιν ἡδ βαρυομένῳ πολὺ. πάλιν δὲ ἐλαττόρους τοῖς ὠαργοῦς φαινομένους διυσωποῦντος, ἀναμνήσωμεν ἰδία μὲν ὡς πρὸς τῷ δυάμιν μόνον νοεῖσθαι φάσκοντας, τὸ πολὺ τοῦ πολιτοναίου ῥαγμένος, ἢ ἀνδυρυθέντος ὑπὸ πλήθους ἐσεσμάτων, ὑποδιέξαμέν τε διὰ τῶν ἑκὸς, ἀσκοὺς καὶ κύσεις ὅτῳ πάσχοντας, ὥστε δὲ καὶ οὗ πλήθους αὐτοῦ, ὅταν πνευματικὸν βίαιον ἢ τὸ πλῆθος. ἐρωτήσωμεν δὲ πολὺ τῶν ἀναβεβαιούτων ἐκ πνεύμονος αἷμα, καὶ διὰ ῥῆξιν ἀγγείου χωεὶς πληγῆς, ἢ κατα πῴσεως, ἢ πνος ἑτέρας ἐξωθεν βίας τοιαύτης, εἰ μὴ δὲ οὕτοι δικοῦσιν αὐτοῦ ὑπὸ πλήθους παμπόλλου διατείνοντος τὸ ἀγγεῖον, οὕτω παθεῖν. ἰδία δ' αὖ πάλιν ἀναμνήσωμεν οὓς ἑτέρους, ὡς οὐ ταυτὸ δυάμεται βάρος βαστάζειν σὺν ἡλικίης νεανίσκος, καὶ παιδίον κομιδῇ μικρόν ὃ γὰρ ἂν οἶμαι βαρύτατον ἢ ζῷ παιδίῳ κουφότατόν ὅτι ζῷ νεανίσκῳ. πότερον οὖν ὅτε φορτίον ὅλως ἐρεῖ. μεν, ὃ μὴ δυάμεται τις βαστάζειν, οὐδὲ πολὺ, τὸ οὕτως βαρύον, ἢ φορτίον μὲν καὶ βαρὺ, πλῆθος δ' ὀνομάζειν οὐ συγχωρήσωμεν. ἀλλ' οὕτως μὲν οὐχ ὡσὲρ πράγματος, ἀλλ' ὡσὲρ ὀνοματος ἡ ἀμφισβήτησις ἔσται. ἡδ δὲ τὸν ἕτερον τρόπον, οὐδ' ἄνθρωπος ἔστιν οἷ ὀξειφ, ὃ μὴ δ' ὅλως φάσκων βαρύεσθαι μηδ' ἑποτε, μηδ' ἂν εἴκοσι τάλαντα κατὰ τὸν ὦμον ὦθῆς αὐτοῦ. πρὸς δὲ οὓς ἑαυτοὺς ὑποθέντας δυλείαν δύγματα, οὐδὲν ἱκανὸν. ἐάσαντες οὖν ἤδη τούτους, μᾶλλον δ' εἰ χρὴ τ' ἀληθες εἰπεῖν, ἀπαλλάξαντες. πρακελδύσαντες, ὅς τις αὖ ἐλδύθερος ἢ καὶ ἀληθείας ἑταῖρος, ἐκείνῳ διαλεξώμεθα. Δύο γὰρ γνοίας τε καὶ χέσεις ὑποδέμεθα τοῦ πλήθους, τῷ μὲν ὡς πρὸς τῷ ἰσχὺ καὶ δυάμιν τοῦ βαστάζοντος αὐτὸ, τὸ δὲ ὡς πρὸς τῷ ὑποδεχομένῳ χώραν. καὶ ὑποθέμενοι δὲ ταῦτα, ὁπόσαι τε εἰσὶν ἅπάσαι τ' ζώου δυαμεις, ὅπως τε τὸ καθ' ἑκάστῳ αὐτῶν πλῆθος ἢ γνωσιοῦμεν, ἢ θραπδύσομεν, ὠδὶ σκεψώμεθα. πρὸς τὸτοις δ' ἔτι πόσα τὰ σύμπαντα ἔστιν εἴδη τῶν ὑγρῶν αὐτῶν, ἤτοι τῶν βαρυόντων τῷ δυάμιν, ἢ μὴ σεγόντων ἐν τοῖς ἀγγείοις. ἐν τούτοις γὰρ ἔστιν χρὴ φιλόπονον τε καὶ μέγαν τὸν ἰατρόν, ὃν ἐν ζοῖ καταφρονεῖν τῶν ὠαργῶν, ἁπάσης ἀφελείξεως εἰσὶν ἀρχαὶ, ἀλλ' ὀδὲν ἴσως θαυμαστὸν ἀγνοεῖσθαι καὶ αὐτὸ ὅτῳ τοῖς μηδὲν ὑπὲρ ἀφελείξεως ζητηκόσι, μήτε εὑρεῖν, μήτε μαθοῦσι, μήτε ἀσκήσασιν. ὅτω γοῦν δύηθεις εἰσὶν, ὥστε καὶ νῦν ὁμιλῶν τοῖς δὲ τοῖς, γράμμασιν, ἐλπίζει πρῶτον μὲν ἀφελεῖσθαι μέγα τὸν δὲ τὸν λόγον ἃ χρὴ πάντως ἐπίστασθαι τὸν μέλλοντά τι πολὺ πλῆθος ἀκριβῶς σκέψασθαι, διστόρον δὲ διάγνωσίν τε καὶ θραπείαν ἑκάστου πλήθους εὑρεῖν, μὴ γινώσκων ὡς εἴπερ ὅτως μεγάλα πράγματα διὰ νὸς γράμματος ἀφελείνυται φύσεως εἴχεν, ὃν ἂν ὦ ἢ τέχνη μακρὰ. ἐγὼ δὲ, ὅτι μὲν ἑτέρα τίς ὅστιν ἡ ἡδ τὰς ἀρτηρίας δυάμις, ἡδ τὰ νεῦρα τε καὶ φλέβας, ἐν τοῖς πολὺ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων ἀπέδειξα. διὰ δὲ ἡδ αὐτῆς πραγματείας ἐδίδαξα, καὶ ὅτι ἡδ μὲν τῶν ἀρτηριῶν δυάμεως οἷον πνεῦμά τίς ὅστιν ἢ καρδίας, ἡδ δὲ τῶν νεύρων ὁ ἐγκέφαλος, ἡδ δὲ τῶν φλεβῶν τὸ ἧπαρ. ἐν δὲ ζοῖ πολὺ τῶν καθ' Ἱπποκράτους στοιχείων ἀπέδειξα τῷ ὑποβεβλημένῳ οὐσίαν γεννέσει καὶ φθορᾶς, δ' ἰ ὅλης αὐτῆς ἀλλοιοῦσθαι κατὰ τὰς, τέτταρας ποιότητας, ὑγρότητα καὶ ξηρότητα, θερμότητα τε καὶ ψυχρότητα, καὶ ἔστιν τῷ ἑκάστου τῶν σωμάτων ἴδιον οὐσίαν ἐν τῇ ποιᾳ τούτων κράσει, καὶ διὰ ὅτῳ καὶ τῶν διοικουσῶν αὐτὰ δυαμέων, ἡ ἡδ κράσεως ἰδιότης ὅστιν οὐσία. δ' ἐδείκνυτο δ' ἐμοὶ καὶ ἐν ζοῖ πολὺ φυσιλῶν δυαμέων, ἰδία δὲ διὰ * ἑτέρας πραγματείας. εἴρηται δὲ καὶ διαγνωσιλὰ σημεῖα πολλάκις ἐν πολλαῖς ἤδη πραγματείαις, ἑκατέρου τε τῶν κατὰ τὸ πλῆθος γρώους, ἑκάστου τε τῶν καθ' ἑκάτερον ἰδία. ἑλατέρου μὲν οὖν λέγω, τῶν τε πρὸς τῷ δυάμιν καὶ τῶν κατὰ τὸ ἔγχυμα. καλοῦσι γὰρ οὕτω τὸ ἕτερον γρῶ τὸ πλῆθους, ὃ τῇ πολιεχούσῃ χώρᾳ μετρεῖται, σωιζάμενον οὐκ τοῖς ζῴοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἀψύχοις, οὐδὲν ἧττον, ὑφάσμασίτε καὶ πλοκάμοις, καὶ δόρμασι καὶ ἀγγείοις κεραμείοις τε καὶ χαλκείοις, καὶ σιδηροῖς, ὅσα τ' ἐκ χαλκῶν καὶ ἀργύρου καὶ κασιτέρου γίνεται. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα ῥήγνυται. κατακλειθείσης ἐν αὐτοῖς πνευματώδους οὐσίας πολλῆς, εἰ μὴ ἄρα τις ἐθέλει καὶ τὸ τοιοῦτον πλῆθος, ὡς πρὸς τῷ σωεκτικῷ σωίεσθαι δυάμιν, ὧλαθόμενος ἧς κατ' ἀρχὰς ἐνοίας ἐμνημονεύσαμεν, ὠδὶ ζοῖ ἡ δυάμεως ὀνομάτι, φάσκοντες αὐτῷ αἰτίαν εἶναι δρασικῷ, ὡς οὐδὲν διαφέρον εἴπερ ἤτοι δρασικῷ, ἢ ποιητικῷ, οὐ δ' εἴ τις οὐσίαν ἐθέλει λέγειν, οὐκ αἰτίαν εἶναι ποιητικῷ τῷ δυάμιν αὐτιλέγομεν, ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον ἐν ζοῖ λόγῳ φυλάττεσθαι βουλόμεθα τὸ δρασικῷ τε καὶ ποιητικῷ λέγεσθαι, μὴ παθητικῷ τε καὶ ὑλικῷ ἤτοι γε αἰτίαν ἢ οὐσίαν εἶναι τῷ δυάμιν. εἰ γὰρ δὴ οὕτω γε φυλαττοιτο. πρόδηλον ὡς ἐνεργείας τινὸς ἡ δυάμις αἰτία γενήσεται. τῷ δ' ἐνεργειαν ἀνάγκη δ' ἔπτ καὶ αὐτῷ

εἶν κίνησιν ἐκ τοῦ ποιοῦντος εἰς τὸ πάσχον. ὥσπερ γε καὶ τὸ πάθος τοῦ ᾧ δεῖ πάσχοντι λύπησιν ἐκ τοῦ ποιοῦντος εἰς τὸ πάσχον. ὥσθ' ἡ γε νόησις, ᾧ δεῖ πρός τι δυνάμεως ἦν ὑπαρξις ἐν τῇ πρὸς ἕτερον σχέσει, ποιεῖν δ' εἰς ἑαυτὸ λέγειν ὀπτὸν, ἢ ὠθρογεῖν εἰς ἑαυτὸ πρὸς τοῦ γνῶναι ὅστις. ὅτως οὖν καὶ σωέχειν ἑαυτό. καὶ γὰρ οἱ μάλιστα εἰσὶ γυμνάσμενοι τοῦ σωεκτικοῦ δυνάμιν ὡς οἱ στωϊκοὶ, τὸ μὲν σωέχον, ἕτερον ποιοῦσι, τὸ σωεχόμενον δὲ ἄλλο. τοῦ μὲν γὰρ πνεύματικοῦ οὐσίαν τὸ σωέχον, τοῦ δ' ὑλικοῦ τὸ σωεχόμενον, ὅθεν ἀέρα μὲν & πῦρ σωέχειν φασὶ, τοῦ δὲ καὶ καὶ ὕδωρ σωέχειν. καί τοι γε γνοὶ τῶν νῦν περιπατητικῶν ἑαυτοὺς ὀνομαζόντων, οὐδ' ὅναρ ἀκηκοότες ταῦτα τολμηρῶς ἀφαίνονταί τε περὶ τῆς σωεκτικῆς δυνάμεως, εἰ μὴ ἀὴρ, ἢ πῦρ, ἢ τὸ σωαμφότερον ὄντι τὸ σωέχον οὔτε λίθος τε καὶ τὰ ξύλα, καὶ τἄλλα ὅσα τοιαῦτα, μὴ γινώσκειν ὁμολογοῦντες, ἀφαινόμενοι δὲ ἁπλῶς ὅτι δυάμις τις ὄντιν ἡ σωέχουσα τὰ τοιαῦτα πάντα, διαλυθῆναι γὰρ ἂν καὶ διαῤῥυῆναι μηδενὸς αὐτὰ σωέχοντός τε καὶ συνέχοντος. εἶτ' ἐρωτηθέντες & τοιούτῳ τινὶ πολυμῆσαι ἀξιώματι χρήσασθαι κατὰ τὸν λόγον, ὡς ἅπαντα τὰ ὄντα δεῖται τοῦ σωέχοντος, ἢ μή, παραχρῆμα μὲν ἐπίμους ἀφαίνονταί τε καταφάσκουσι καὶ ἐρώτησιν, ἀπαχθέντες δ' ὑπὸ τοῦ ἐπ' ἄτοπον, ἀναπίπτουσι εἰς τὰ εἰρημένα, καὶ ἀγανακτοῦσι τοῖς ἐρωτῶσιν ὡς πολυῤῥύγοις τε καὶ ζητεῖς. ἔσκηται γὰρ εἰπῶν τι ἄλλο, καὶ οὐδὲν τοῖς νῦν ἰατροῖς, ἀφαίνεσθαι μὲν ὑπὲρ τῶν μεγίστων ῥυμάτων ἑτοίμους, ἐλεγχομένοις δὲ, ἄχθεσθαί τε καὶ οὐκ ἐλέγχοντας ἀφελεῖν σοφιστάς. ὅπως τοίνυν ἀναγκαῖον ὄντιν, εἰς ἄτοπόν τι λόγον ἀχθῆναι, θεμένῳ ἡμῶν ἅπαν τὸ ὂν δεῖσθαι σωεκτικῆς αἰτίας, ἢ μὴ σοι δίδωμι. τῇ σωεκτικῇ αἰτίαν ἥτις ποτ' ὄντιν, ὁ γὰρ ὁμολογοῦσιν αὐτῶν οἱ περιπατητικοὶ γινώσκειν ἄρα γε ἐκ τῶν ὄντων τι καὶ αὐτοῖ ὑπολαμβάνουσιν ἢ τῶν οὐκ ὄντων. εἰ μὴ γὰρ τῶν οὐκ ὄντων τινός, θαυμάζω τοῦ σοφίαν τῶν αὐτόθεν, εἰ & τῶν ὄντων ἕκαστον δεῖσθαι φασὶ τῶν οὐκ ὄντων τινός. εἰ ἢ τῶν ὄντων τίθενται τῇ σωεκτικῇ αἰτίαν, ἀναμνησθήτωσαν ὡς ἅπαν τὸ ὂν, ἔφασαν αἰτίας δεῖσθαι σωεκτικῆς εἰς τὸ εἶν. συμβήσεται γὰρ ὅτως καὶ αὐτοῦ τοῦ αἰτίαν αἰτίας ἑτέρας ἵνα ὑπάρχῃ δεκθῆναι, κἀκείνη αὖθις ἄλλης, καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον. εἰδὲ τῶν ὄντων τὰ μὲν ἑτέρου τινὸς αἰτίου δεῖσθαι πρὸς τὸ εἶν, τὰ δὲ οὐ αὐτῶν ἔχειν τὸ εἶν φήσουσι, πρῶτον μὲν ἴσασιν οὐκέτι διαφυλάττοντες τὸ οὐ ἀρχῆς ἀξίωμα, ὃ παντὸς μᾶλλον ἀληθὲς ἔλεγον, ὡς ἅπαν τὸ ὂν, αἰτίας δεῖται σωεκτικῆς εἰς τὸ εἶν, δεύτερον δὲ, μακροτάτου χρήζοντες λόγου, διατὶ τὰ μὲν, δεῖται. τὰ δὲ οὐ δεῖται, ἢ καὶ ὁπόθεν ἐκ τούτων ὄντιν αὐτῶν ἑκάτερα. οὐδὲ γὰρ οὐδ' οἱ πολλοὶ τῶν προφιλεύων, οὐδ' οἱ νεώτεροι στωϊκοὶ λέγουσί τινα ἀποδεικτικὸν, τοῦ τὸ μὲν πνεῦμα καὶ τὸ πῦρ σωέχειν ἑαυτό τε καὶ τἄλλα, τὸ δὲ ὕδωρ καὶ γῆν ἑτέρα δεῖσθαι τοῦ σωέχοντος. ὅσῳ μὲν γὰρ ὠθεῖ τῇ προχείρῳ φαντασίᾳ, τὸ μὲν σκληρὸν καὶ ἀντίτυπον καὶ πυκνὸν ἑαυτὸ σωέχειν λέγοιτο, τὸ δ' ἀραιὸν τε καὶ μαλακὸν καὶ ὑγρὸν ἑτέρα δεῖσθαι τοῦ σωέχοντος. τὸ μόνον δὲ δεδεμίαν ἀποδεικτικὸν εἰπόντες οἱ ὠθεῖ, ἀξιοῦσι πιστεύεσθαι τοῖς ὑποθέσιν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἑαυτοῖς ὑποπιθανόμενοι μαχομένοις ἐπ' ἀλλήλοις ὁρῶσι. τὰ γὰρ ἅπαντων λεπτομερέστερα καὶ μαλακώτερα καὶ ἐκτικώτερα, τὸ πῦρ καὶ τὸν ἀέρα, τοῦτ' εἶναι τῇ γῇ & σκληρότητός τε καὶ αὐστηρίας εἶν φασιν, ὡς ὑπερέχομενον ἑτέρου ἑτέρῳ τινὶ μεταδοῦναι δυάμεως, ἢ φύσεως, ἢ ὑποστήσεως, ἧς οὐ μετέληφεν αὐτό. καὶ γὰρ οὖν καὶ φαίνεται σαφῶς, οὐ μόνον οὐδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς σωεχόμενον, ἀλλὰ καὶ διαλυόμενα πάντα. πρὸς μὲν δὴ τοῦ τῶν στωϊκῶν ὑπόθεσιν ἑτέρωθεν λέλεκται σαφῶς πλειόνων. ὧν δὲ οὐ περιπατητικοὺς ἐπαύειμι. καὶ πρὸς τούτους ἀρκέσει μοι κατά γε τὸ παρὸν εἰπεῖν, ὡς πρωτάτης αὐτῶν, γναπτώτατα πέπονθεν, ἀκρῶν μὲν ἐν πολλοῖς ἀκριβείας πρόχειρους ἔχουσιν, ἀκριβαινόμενοι δὲ ἐν ἄλλοις, ὧν αὖτ' ἀκριβείας ἀδυνάτοι, ἢ δ' ὑποθέσις ψυχῆς ἀρτιπόντου οὖν καὶ τούτους αὖθις λέγομεν, ὡς τὸ μὲν διατείνεσθαι καὶ ῥήγνυσθαι δεῖ πλήθει, αὐτῶν τῶν προειρημένων ἀγγείων ὅτι πάθει, οὐ δυάμεώς τινος, τὸ δὲ βαρύνεσθαι, δυάμεως ἀνθρωπίνης, οὐ γὰρ δὴ ἁπλῶς γε τούτης πάσης οὐδὲ ὅλως. ἐπεί γέ τοι φυσικῆς δυνάμεως, οὐκ ἔστι πάθος τὸ βαρύνεσθαι. εἰπόρ οὖν ὀρθῶς ἀπεδείξαμεν ἐν τῇ τῶν φυσικῶν δυνάμεων πραγματείᾳ, τοῦ μέν τινα τῶν οἰκείων ἑλκτικοῦ εἶν δυάμιν, ἑτέραν δὲ αὐτῶν τούτων ἀλλοιωτικοῦ, ἄλλην δὲ καθεκτικοῦ εἶν δυάμιν καὶ τετάρτην ἀφεκτικοῦ τῶν ἀλλοτρίων, ἑτοίμως ἔχειν ζητεῖν γνωρίσματα τοῦ πῶς ἑκάστου τῶν εἰρημένων δυνάμεων πλήθος, ὡς ὀκ ἱκανὸν τοῦ βάρους ὑπάρχοντος. ὁ γὰρ ὥσπερ ἡ ἀῤῥωστος γαστὴρ ἀναδίδοται τῶν βαρυόντων αὐτοῦ, διὰ τὸ πολυπόρῳ εἶναι πρὸς ἀναδόσεως, ὅτω καὶ ἡ φλὲψ καὶ ἡ ἀρτηρία τοῦ αὐτοῦ ἄναδοσιν ἔχουσιν, ἀλλ' ἑτέραν. εἰπόρ ἄρα γένος οὐ ταυτὸν ἦν τὰ νοῦρα μακροτέρα λόγου δέομενον εἰς δήλωσίν τε καὶ πίστιν, τοῦ μὲν οὖν ἦν τὰς ἀρτηρίας πλήθους, ὡς πρὸς τοῦ δυάμιν αὐτῶν, ὡσημονικὰ γνωρίσματα, διὰ τοῦ πολυπόρου εἴρηται πραγματείας. ἴσασι δὲ οὐ δεῖ τούτων οὐδὲν, οἱ ῥᾳδίως ὀνομάζοντες ὁσημοῦν πλῆθος. οὐ μὴν τό γε πρὸς τὰς φλέβας αὐτὸς διὰ τοῦ ὑπὸ σημονικόν τι σημεῖον, ἢ παρ' ἑτέρῳ γεγραμμένον εὑρεῖν ἠδυνήθην, ὅπου γε τοῦ ἀρχίου οὐ δεῖ διωρίσατό τις ἡμῶν πρότερος οὐδ' αὐτὰ τὰς δυάμεις ὡσημονικῶς ἐπ' ὀλίγον μὲν γὰρ ἥψαντο & θεωρίας αὐτῶν, οἱ περὶ Φίλιππόν τε καὶ Ἀρχιγένη. πλέως δὲ οὐδὲ τούτων οὐδεὶς διεργάζετο. ζητεῖ δὲ ὁ λόγος ὁ νῦν ὑπεσχημένως ὁ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καθ' ἕκαστον μόριον πλῆθος, οἷον τὸ καθ' ἧπαρ, ἢ καρδίαν, ἢ νεφρὸς, ἢ κῶλον, ἢ ἐγκέφαλον, ἢ ὁτουοῦν. ὅτα μὲν οὖν αὐτῶν, ἢ τοι δυσαίσθητα ὄντιν ἢ ἀναίσθητα, τοῦτα μὲν δὴ ὡσαύτως ἀίσθητα γαστρὶ καὶ νύσσῃ τῶν ὑπ' αὐτοῖς ποδιστῶν. ἀλλὰ τὰ μέν, ὅλ' ὅλως, τὰ δὲ, ἤτοι παντάπασιν ἀμυδρῶς, ἢ ὅδ' ὅλως. παντάπασιν μὲν ἀμυδρῶς, ὡς ὑπὸ παμπόλλῳ πλήθει, ὅδ' ὅλως δὲ ὡς ἐπ' ὀλίγῳ. καὶ γὰρ καὶ πνεύμονι καὶ ἥπατι, καὶ νεφροῖς ἐγγίνεται βάρος ἄίσθησις γνῶσις, καί τις ὁτουοῦν πάσῃ βαρυομένου, ἀμυδρᾶς καὶ αὐτὸς αἰσθήσει. ἡ δὲ τὸν ἐγκέφαλον δὲ βάρη διασημαίνει πολλάκις ὀκ ἀμυδρᾶν μόνον, ἀλλ' ὄντιν γνῶσιν καὶ πάνυ σαφῆ. τοῖς δὲ ἀναισθήτοις μορίοις, ὀκ ἐνδέχεται γίγνεσθαι τινὰ αἴσθησιν, οὔτε βάρους, οὔτ' ἄλλου συμπτώματος οὐδενός. ἀναίσθητα δ' ἔοικεν ὑπάρχειν γνῶμα τῶν ὀστῶν, καὶ ἡ σμελὴ, καί τινων τῶν ἀδένων, εἰ μὴ ἄρα καὶ οἱ μυελοὶ πάντων ἐκ τῶν ἀναισθήτων εἰσὶν. ἐγκέφαλος γοῦν καὶ νωτιαῖος, ὡς γνῶσι φασὶν ἐκ τῶν αἰσθητικῶν εἶναι. βεβαίως δ' ἐπισφαίνοιτο ἡ & πρὸς τὰ κυρτὰ τοῦ ἥπατος σαρκὸς, ἣν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν παρέγχυμα

ἔγχυμα ποιᾶ γορβύσσιν. ὁδὲ γὰρ ὅλως εἰς αὐτὸν ὀδαμόθεν ἐμφύεται ὑδρωπικὸν ὑγρόν. ἀπορήσειε δ' ἄν τις καὶ πρὸς ἃ τοῖς σημοῖς. οὕτω γὰρ ὅτι βραχέα τὰ κατὰ τὰς πύλας ἐμφυόμενα ἀφ' ἅπαντα, ὥς τε φαίνεσθαι τὸν ὑμένα μόνον αὐτὸ διαπλέοντα. καὶ μὴν καὶ ἡ τῶν λιθιῶν, καὶ νεφρούς, ὡσαύτως ἀπορήσειεν ἄν τις, ἔτι τε μᾶλλον ἐν πνεύμονι. καὶ τάχα ἄν τις ἐν τούτοις τοῖς παλάγχνοις ἡ τοῦ βάρους ἀίδησις, οὐκ αὐτῶν τῶν παλάγχνων, ἀλλὰ τῶν περιεχόντων αὐτὰ χιτώνων καὶ ὑμένων ἐστὶν λεχθείη, καὶ μάλιστα ὧδι πνεύμονός τε καὶ ἥπατος διηρτημένων τε καὶ κρεμαμένων, καὶ οὐχ ἑδραίως ἐγειγμένων. ἐναργῶς γὰρ οἱ κάμνοντες αἰσθάνονται πολλάκις, ἄνω πως τῆ κλεισὶ πάσεως τινος, ὡς ὧδι τοῖς ἡπατικοῖς αὐτό τε τὸ παλάγχνου βαρύ. ὡς δυτυχὴς δέ τις ὃς οὐκ ἠθέλησε καθ' ὅλον ἑαυτοῦ τὸν βίον, οὕτω σωφρόνως ἅπασι γιγνομένοις. λέγει δέπου καὶ Ἱπποκράτης, ὃν νεφρὸν ὀδυνᾶν βαρεῖν. ὥσπερ γε καὶ ἡ πνεύμονα γίγνεται βαρύ. εἴρηται δὲ χρεὼν ἅπασι τοῖς ἰατροῖς, ὅταν ἀλῶ φλεγμονῆ τὸ παλάγχνον, ἀλλ' ὀλίγοι τούτων ἐζητηκότες οἱ πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν, ἤτοι δὲ οὐδ' ὅτι διδάσκεται μὲν ποτὲ καθ' ὅλον τὸ ζῶον εἶναι τὸ πλῆθος, ἐγχωρεῖ δὲ καὶ περὶ ἓν ὁτιοῦν μόριον ἢ καὶ πλέω, πᾶσι τοῖς ἀφαίνονται περὶ πλήθους. ἀλλ' εἰ βούλει κατὰ τὸ παρὸν ἐάσαντες ἁπάσας τάσδε τὰς ἀπορίας ἐν τοῖς δυπορωτέροις γυμνασθῶμεν. δυπορώτερον δ' εἶναί μοι δοκεῖ, πάλιν ἀπὸ βάρους ἄρξασθαι. φαίνεται γὰρ ὄντα, τοῦ πρὸς τὴν ἀισθητικὴν δυνάμιν πλήθους, ἐναργέστατον εἶναι γνώρισμα. πότερον οὖν ἀληθές ἐστιν ἀπορεῖσθαι τοῦ πλήθει βάρος ἀκολουθεῖν ἐξ ἀνάγκης, ἢ τὸ βάρος ἀνάγκη πᾶσιγε εἶναι πλῆθος. οὐ γὰρ δή γε ταυτόν ἐστιν, ἢ ἀκολουθεῖν ἐν τοῦ λόγου τὸ βάρος, ἢ πᾶσιγε εἶναι. ἀληθὲς μὲν γὰρ, ὅτω πλήθος ὑγρῶν τινῶν ἐστιν ἐν τοῦ σώμασι, τούτῳ βάρους αἴσθησιν ὑπάρχειν ἐν ἐκείνοις τοῖς μορίοις δηλονότι, ἐν οἷς τὸ ἂν ἢ τὸ πλῆθος αἰσθητικοῖς ὑπάρχουσιν. οὐκ ἀληθὲς δὲ τὸ, βάρους ὄντος ἐν τινι μορίῳ, πλῆθος ὑπάρχειν ἐν ἐκείνῳ χυμῷ. ἐγχωρεῖ γὰρ ὑπὸ τῶν σφιγγόντων μορίων βαρύνεσθαι τὴν δύναμιν ἀρρωστοῦσαν, ὡς ἐν ταῖς παραλύσεσιν, ὑπὸ γὰρ ῥῖ * τῶν μυῶν ἐν ὅλου κώλου κινουμένου τῶν * μυῶν ἀῤῥώστων γινομένων κινεῖν, καὶ μεταφορεῖν αὐτὸ, βάρους αἴσθησις γίγνεται τοῖς παραλυομένοις. ὃ γὰρ ἑαυτῷ βαρὺ φαίνεται τὸ ἀῤῥωστοῦν, οἷον ὁ μῦς, ἢ τὸ ὑδρωπικὸν, ἢ ὅλως ὅτι ποτ' οὖν ἢ σῶμα τὸ πρώτως κινοῦν τὰ μόρια, ἀλλὰ οὐ τὸ πάθημα τὸ λεγόμενον βάρος, ἐξ ἑτέρου τε πέφυκεν ἑτέροις ἐγγίνεσθαι, αὐτό τε καθ' ἑαυτὸ τὸ ὑδρωπικὸν, ἢ ὁ τένων, ἢ ὁ μῦς, ἢ ὅτι ποτ' οὖν ἢ τὸ κινοῦν ἡμᾶς, ἀτονώτερον μὲν αὐτὸ γίγνεσθαι καὶ ἀδρωστερὸν ἐγχωρεῖ, βαρύνειν δὲ ἑαυτὸ, τῶν ἀδυνάτων ὄντων. σύτονώτερον μὲν οὖν γιγνόμενον, ἰσχυροτέρας τὰς ἐνεργείας ποιήσεται τῶν ἐμποδῶν. ἀσθενώτερον δὲ ἀδρωστερὰς. οἷον ὁ μῦς, εἴ ποτ' γε ἔστιν ὄντως ὁ κινῶν τὸ σκέλος, ὑγιαίνων μὲν οὐκ ἂν ἀσθενήσειε σφοδρῶς ἐλαύνειν τὸ κῶλον τὸ μέρος εἰς ὃ κατασπέφυκεν, σύντονος δὲ, σφοδρότατα, καὶ νοσῶν μὲν, ἀδρώστως. ἔκλυτος δὲ τὴν δύναμιν ὑπάρχων, ἀμυδρῶς. εἰ δὲ οὐχ ὁ μῦς ἐστὶν, ἀλλὰ τὸ νεῦρον γε τὸν μῦν αὐτὸν κινοῦν ἐλαίνου πάλιν ὑγιὲς καὶ νόσου σύντονον τε καὶ ἀῤῥωστίαν, τοιοῦτα ἐργάσεται περὶ τὸ κῶλον, ὥσπερ ὁ μῦς ἐλέχθη πρότερον. ὅτω δὲ εἰ καὶ τὸ πνεύμονα τὸ πρῶτον βαρύνει ὅτι τῶν κινούντων τὸ σκέλος, ἐπ' ἐλαίνου τοῦτο λεχθήσεται. φέρεται γάρ τι γένος σαφηνείας κέκτηται δ' ἡμῖν, ὑπὸ μὲν τοῦ πνεύματος τοῦ ἀπὸ τῶν νεύρων φερομένου κινεῖσθαι τὸν μῦν, ὑπὸ δ' τοῦ μυὸς πρώτου μὲν τῆ κνήμῃ εἰς ὃν ὁ μῦς ἐμπέφυκεν. εἶτα δὶ ἐλαίνης τῆ ἡ γόνυ διαρθρώσιν, ἐφ' ὃν τὸ σκέλος ὅλον ἐμπέφυκεν. ἀληθῶς γὰρ ἄν τις ὧδι τούτους τοὺς ὑποθέσεσι λέγοι καὶ τὸ μῦν αὐτὸν βάρος γίγνεσθαι τοῦ ἀῤῥώστου πνεύματος. καὶ σὺν αὐτῷ τὸ ὅλον ὅλον, οἷον εἰ τύχοι τὸν κνήμιον. εἰ δ' ἐγκεῖται τὸ νεῦρον ὑποδύεται ἐλαίνου πρὸς τοῦ πνεύματος, ὑπὸ νεύρου δὲ τὸν μῦν, εἶτ' αὖθις ὑπὸ τοῦ μυὸς τὸν κνήμιον, ὑπὸ πάντων τῶν εἰρημένων βαρυνθήσεται τὸ πνεῦμα τὸ ἀῤῥωστοῦν. ὥστ' ἤδη μὲν καὶ τοῦτο δῆλον ὡς ὀλίγον τε διαγνῶναι τὸ πρῶτον βαρούμενον τε καὶ βαρυνόμενον, ἄνευ τοῦ προεγνωκέναι τὸ πρῶτον ἑκάστου τῶν ἐν ἡμῖν μορίων. ἀλλὰ καὶ τοῦτο μὲν αὖθις ἀκριβέστερον ἀδιστεφόμεθα, ὑπὲρ δὲ ὁ λόγος ἦν παρανέοθω. γνώσεταί γ' ἡ καὶ ναῦν ἐναργὲς σαφηνείας ἡ διέξοδος ἅπασα μεθ' ὑποθέσεως. ὑπακούσεται τοίνυν ὁ μῦς ἐπὶ τὸ πρῶτον κινοῦν ἑαυτόν τε καὶ τὸ ἐν κνήμης ὀστοῦν. ἑαυτῷ μὲν οὖν, ὁ δὲ πώποτ' ὅτι βαρύς, ἀεὶ ὅταν ἀπονώτατος ὑπάρχῃ, βαρύνει ἢ αὐτὸν ἡ κνήμη. πότερον ἢ κινεῖσθαι μόνον ἐθέμενοι, ἢ καὶ ἡσυχάζει, σλίψεως ἑτέρας ἢ μιλήσεως ἦν, διωρισμένης ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ μυῶν κινήσεως, ἧς ἄνευ σκέψεως, ὅτε διάθεσιν, ὅτε πεπονθότα τόπον, ἀκριβῶς γνῶναι διαγνῶναι, ἢ τὰς τοῦ βάρους αἰσθήσεις. αὐτίκα γε τοι ἴσως μὲν, ἤτοι κῶλον ἐν ἢ καὶ σύμπαν τὸ σῶμα βαρύνειε, κινεῖσθαι προηρημένοις, ἡσυχάζουσι ἢ ὀλίγα βάρος αἴσθησις γίγνεσθαι. τινὲς δὲ καὶ πρὸς τοῦ κινεῖσθαι βαρύνεσθαι φασί. τίς δ' ἂν ἑκατέρων τούτων ἡ διάθεσις, ἀμηχανον γνῶναι, πρὶν ἐξευρεῖν τὰ κινοῦντα τε καὶ κινούμενα σώματα καθ' ὅλον τὸ σκέλος. εἰ μὲν γὰρ αἱ τῶν νεύρων ἴνες αἱ ἡ τοῦ μῦ εἰσὶν αἱ πρῶται κινούμεναι, συγκινεῖται δὲ τούτοις ἐν αὐτῷ τό, τε ὑμενώδες γένος, καὶ τὸ φλεβῶδες, καὶ τὸ ἀρτηριῶδες, ἔτι δ' οἱ σωδεσμοὶ, βάρους μὲν αἴσθησις αὐτῶν γενήσεται καὶ διὰ ταῦτα, καὶ δι' ἄλλα πάντα τὰ καθ' ὅλον τὸ κῶλον. ἀθρήσκεψόμεθα ἢ καὶ διορισόμεθα πότε μὲν ἐνεργοῦντος καὶ κινουμένου τοῦ κώλου τὸ βάρος ἔσται πότε δ' ἡσυχάζοντος. εἰ δὲ καὶ τὸ τῶν συνδέσμων ἐν αὐτῷ γένος ἅμα τοῖς σαρκώδεσι κινεῖται, ταῦτα γάρ ἐστιν ἡ οἰκεία τοῦ μυὸς οὐσία, δι' ὧδεν μὲν τούτων ὀδύνηποτε γένοιτ' ἂν ἡ τοῦ βάρος αἴσθησις. ἤτοι δι' ἓν τῶν φλεβῶν, ἢ ἓν τῶν ἀρτηριῶν, ἢ ἓν τῶν ὀστῶν. ἢ ἓν τινων, ἢ ἓν πάντων γενήσεται. δῆλον ἢ ὡς εἰ καὶ παραλίποιμεν ποτὲ ἡ τὰς τοιαύτας διαιρέσεις, τὸ ἓν τινων, ἢ ἓν πάντων, αὐτὸ χρὴ προσυπακούειν οὐδ' ἀναγινώσκοντας τὸ βιβλίον, εἰδότας ὅτι ἡ οὐ τοιούτους ἅπαντας λόγους, οἱ σωδέσμοι, οὐ διαζευκτικῶς, ἀλλὰ παραδιαζευκτικῶς εἰσιν. ἐκ δὴ μὲν τῶν εἰρημένων σύδηλον, ὡς ὅστις βούλεται διαγνωσικὸς εἶναι πληθωρικὸς μορίου, τούτου, τῶν τε διοικησόντων ἡμᾶς δυνάμεων ὧνπερ ἔχειν, ἀναγκαῖον ὄντα, ἀνατομῆς τε καὶ φύσεως ἁπάντων ἀκριβῶς τῶν τοῦ ζώου μορίων. ἐκ πούτου γὰρ ὁρμώμενος, ἴσως ἄν ποτε ἐξεύροιτο σημεῖα μορίου πληθωρικοῦ. εἰ δ' τις ἀληθείας μὲν ὀρέγοιτ' ἐγκρατὴς, ἐξαπατᾶν ἢ βάλεται οὐ πέλας, ὅτι ἐὰν γνώς τι σοφὸν, ἕτοιμον τοῦτο, κἂν ἐ μηδὲν ἄλλο, τὰ γοῦν ἐρασιστράτου ἡ τὸ πρῶτον ὑγιαινοῦ * αὐτὸν μαθεῖν. ἐν ἄλλῳ μὲν γὰρ οὐ δεῖ χαίρειν πλήθους ἐπεῖν σημεῖα. προσχῶμεν οὖν αὐτοῖς τοῖς ῥήμασι, πρῶτον μὲν ἐν οἷς ἤ τις ποτ' ὀδύνη ἡ γύνεσις ἢ πλη-

θώρας, φησίν. οὕτως γὰρ αὐτὸς ὀνομάζει τὸ ἡμῖν τὰς φλέβας πλῆθος. εἶτ' ἀρξῆς γ' οἷς τὰ σημεῖα ἡ διαγνώ-
» σεως ἀρχὴν λάβῃ, ἢ μὴν τοι γνῶσις αὐτῷ τοιάδε. ἡ γὰρ ἀναδιδομένης τροφῆς, μήτε * κατεπομένης, μήτε ἐκ-
» πονουμένης, κατὰ τὸ εἰθισμένον ἑκάστῳ, μήτε ἄλλως πως ἐκκεινομένης, ἀναγκαῖον ἢ πληροῦσθαι τὰ ἀγγεῖα
» ἡ τοὐναντίον, καὶ ἡ ἀναδόσεως, καὶ τὰς κατ' αὐτὰς ἐνεργείας ἀκριδιδυσῶν. καὶ ἡ μὲν προϋπαρχούσης
» τροφῆς ἐν τοῖς ἀγγείοις οὐδαμῶς καταναλισκομένης· ἡ δ' ἀπὸ τῶν προσφερομένων ὠφελουμένης, τὰ ἐν
» τοῖς σώμασιν ἀγγεῖα, καὶ ὑπὸ πλέον διατείνεται. ὅταν δὲ μηκέτι ἐπίδοξον ᾖ διδόσθαι τὰ ἀγγεῖα, ὠφελοῦντα
» δὲ ἔτι ἡ κοιλίας ἑτέρα τροφή, ὁρμῶν λαμβάνει τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὰ παραλειμμένα τοῦ πνεύματος ἀγγεῖα. ἔκ
τε οὖν τούτου δῆλον ὅτι πρὸς τὸ κατὰ τὸ ἔγχυμα διαλέγεται πλήθους, ἔκτε τοῦ καλεῖν αὐτὸν πληθώραν ἰ-
δίως. ἴσως γὰρ τὸ πάθος ὀνομάζεται πληθώρα μόνον, οὐ τὸ ἕτερον, ὃ πρὸς τὴν δυσαμίαν λεγόμενόν ἐστι. μικρὸν δὲ
» διελθὼν ὑπὲρ ἡ διαγνώσεως αὐτοῦ, τάδε γράφει. δεῖ οὖν καθάπερ εἴρηται πειρᾶσθαι διαγινώσκειν τὴν κα- 10
» τὰ πληθώραν διάθεσιν. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν αὐτῆς μετρίως πληρουμένων τῶν ἀγγείων, σύντονώτεροί τε καὶ
» ἰσχυρότεροι ἑαυτῶν φαίνονται παρὰ τὸ εἰθισμένον, ὠὴ πλέον δὲ πληρώσεως ἐρχομένων, παρεμπίπλανται
» βραχίονές τε καὶ κνήμαι καὶ χεῖρες, ὥσπερ τοῖς ἀπὸ τῶν γυμνασίων εἰς διάτασιν ἐρχομένοις. ὠὴ πολὺ δὲ
ἡ πληθώρας προαγούσης, ἑλκώδεις τε καὶ βραδύτεραι καὶ δυσιρινητότεραι εἰσί, καὶ ὅλη τοῦ σώματος ἡ ἀ-
φὴ τείνεται, ὡς κῶπυ φαινομένων, πλησίον δὲ ἤδη νόσου, ἡ τοιαύτη διάθεσις, ἐὰν μὴ πάνυ ὠὴ δεξίως τε καὶ συ
νετῶς αὐτὴν τις λύει. σωέχεσθαι δὲ τούτοις ὁ Ερασίστρατος ἑτεροχρώμων πληθῶν γνωρίσματα, μετὰ τ' ἄλ
χρᾶσθαι αὐτοῖς ὠὴ εἰς ἀναγκαίων. ὠὴ σιέλασθαι δὲ ὅδιν ἀπ' ἀρχῆς αὐτοῦ τὸν λόγον. ὧν μὲν γὰρ ἕνεκα, κατ' ἀρ
χὰς μὲν οὖν αὐτῆς μετρίως πληρουμένων τῶν ἀγγείων, σύντονώτεροί τε καὶ ἰσχυρότεροι ἑαυτῶν φαίνονται
παρὰ τὸ εἰθισμένον, οὐ δ' ἑτέρωθεν ὁλόγως ἀναγκαίαν ἔχει τὴν ἀκολούθησιν, οὔτε ἀρ' ἡ διαθέσεως ὧὴ τὰ
γνωρίσματα αὐτῆς, ὅτε ἀρ' ἕνεκα γνωρισμάτων ὠὴ τὴν διάθεσιν. οὔτε γὰρ ἀναγκαῖον ὠὴ τῶν ἀγγείων μετρίως 20
πληρουμένων σύντονωτέρους τε καὶ ἰσχυροτέρους ἑαυτῶν φαίνεσθαι, οὔθ' ὅταν τοιοῦτοι φαίνονται μετρίως πε-
πλήρωνται τὰ ἀγγεῖα. ταῖς τε γὰρ τούτων μετρίαις πληρώσεσιν, ἃς δέχεται ποτὲ καὶ ἀτονωτέρας γίνεσθαι πι-
νάς, ἢ εἰς μηδὲν ὠὴ φανὲς ὠὴ μὴ δ' ἑτέρα ὑπαλλάξαι. μήτε ὠὴ ἰσχὺν, μήτε ἐτὸ ἀσθένειαν. εἰ δ' ἰσχυρότεροι γίνον
ται ἢ πρόσθεν, ἐγχωρεῖ τούτοις οὐ μόνον σωφυξῆσθαι τῇ διωάμει τὸ πλῆθος τῶν χυμῶν, ἀλλὰ καὶ μεμειῶ-
σθαι ποτε, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐνίοτε φυλάξαι ποσότητα. καθ' ἑκατέραν γὰρ ὑπόθεσιν ἐγχωρεῖ τοῦ πρώτου
λεχθέντι τρισὶν ἀκολούθησιν εἶναι, τὸ μὲν πυξῆσθαι οὖν χυμοὺς, σύντονίαν τε καὶ ἀτονίαν παρὰ τὴν ἔμπρο-
σθεν διατάσιν, ἔτι τε τὴν ὠὴ τῶν αὐτῶν ὅρων μονὴν ἡ διωάμεως. τῷ δὲ σύντονώτερον γεγονέναι, τό, πυξῆ-
σθαι καὶ τὸ μεμειῶσθαι, καὶ τὸ συμμέτρους εἶναι οὖν χυμοὺς ἀκούεσθω δ' ὡσαύτως ἡμῖν τὸν παρόντα λόγον, οὔ-
τε χυμοὺς εἶπω, οὔ τε αἷμα. διοεισθήσεται γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν ἐν πρόσθεν τοῦ λόγου. Ερασίστρατος μὲν οὖν ἁ-
πλῶς ἀπεφώνατο, μηδεμίαν ἀπόδειξιν, οἷς εἶπε πρόσγραψας. ἡμεῖς δὲ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ σὺν ἀκριδείαις ἀναγ 30
καίαις, ἕλασον ὧν εἴπομεν ἄρτι πιστούμενοι, τὴν ἀρχὴν καινοῦντα πάλιν ἀπ' αὐτῶν ποιήσομαι τῶν Ερασιστρά-
του ῥημάτων. σύντονώτεροι φησὶ καὶ ἰσχυρότεροι φαίνονται. πότερον ἄλλο τι σημαίνει τὸ, σύντονώτεροι τοῦ ἰσχυ-
ροτέροι, καὶ οὐ δύο ἡμᾶς ἐδίδαξε σημεῖα τοῦ μετρίως πλήθους, ἢ δύο μὲν εἰπὼν ὀνόματα, σημεῖον δὲ ἕν. ἐγὼ δὲ οὐδὲ
μίαν εὑρίσκω τοῦ σημαινομένου διαφοράν, οὔτε ἡμῖν τὸ γένος, οὔτε κατὰ τὸ εἶδος, οὔτε γε τοῦ μᾶλλον ἢ ἧττον,
ἀλλ' ὑπὲρ θατέρου σημαίνεσθαι νομίζω ταυτόν. εἰ δὲ βούλει τινὶ τὸ ἕτερον ἐπίτασίν τε καὶ αὔξησιν ἐμφαί-
νειν παρὰ θάτερον. εἶτ' οὖν τὸ ἰσχυρότεροι παρὰ τὸ σύντονώτεροι, εἴτε τὸ σύντονώτεροι παρὰ τὸ ἰσχυρότεροι, ἀλλ'
ὁμοιδεῖς γε πάντως ὅτι τὸ σημαίνομενον ἀμφοτέρων. ἔνθα δ' αὔξησίς ὅτι, τοῦ εἴδους μένοντος, ἐνταῦθ' οὐκ
ἔστι διδασκαλία δυοῖν σημαινομένων. σύδηλον δ' ὅτι θατέρα ἡμῶν τοῦ πλήθους ὁ πρὸς τὴν δυσαμίαν ὅδιν, οὐ
δὲ μέμνηται τῷ ἀρχῷ ὁ Ερασίστρατος, οὔτε οὕτω ἡμῖν ἔσχε τὸ βιβλίον, οὔτε ἐν τοῖς ἀρχαίοις πυρετοῖς. ἡ γὰρ πλη
θώρα παρεμπλώσεως ὅδιν αἰτία κατ' αὐτὸν, ἐφ' ᾗ φλεγμονάς τε συνίσανται, καὶ πυρετὸς ἕπεται. πληθώρας 40
τε ἡμῖν ἐναργῶς ἐδήλωσεν ἐν τῇ προγεγραμμένῃ ῥήσει, καθ' ἣν ὠὴ διάπλεσθαι τὰ ἐν τοῖς σώμασιν ἀγγεῖα, καὶ
ὧν πλεῖον διατείνεσθαι φησί. τούτοις γὰρ αὐτὸς ἐχρήσατο τοῖς ῥήμασιν, ὥσπερ καὶ ὅτι δεῖ τὸ μηκέτι δύνα-
σθαι τὴν ἐπίσαξιν ἐπεκτείνεσθαι, παρεμπλῶσιν εἰς τὰς ἀρτηρίας γίνεσθαι τοῦ πνεύματος, τὴν ὁρμὴν ἐκεῖσε λα-
βόντων τῶν πληθυόντων ἡμῖν τὰς φλέβας. παραλέλειπται μὲν οὖν τι καὶ ταῦθα κατὰ τὴν διαίρεσιν. οὐ γὰρ ὅ-
τως ἁπλῶς ἐχρῆν εἰπεῖν, ὅταν μηκέτι ἐπείσαξιν αἱ φλέβες δέχωνται, τὴν ὁρμὴν γίνεσθαι τῶν ἐν αὐταῖς εἰς τὰ
τ' πνεύματος ἀγγεῖα. πολλῷ δ' ἴω βέλτιον φάναι, δυοῖν θατέρου ἕπεσθαι τῇ προειρημένῃ πληρώσει τῶν φλεβῶν
ἢ τοι ῥῆξιν αὐτοῦ χιτῶνος ἢ μετάχυσιν τοῦ αἵματος εἰς τὰ τοῦ πνεύματος ἀγγεῖα. τὸ δ' ἐξ ἀνάγκης οἴεσθαι μὲν με
ταχεῖσθαι τὸ αἷμα δι' ἀπὸ μὴ χωρεῖσθαι πρὸς τῶν φλεβῶν, ὠδιελεγμένου παντάπασίν ὅδιν, ὡς γίνεται ποτὲ
ῥῆξις ἀγγείου δι' πληθος, ἵνα παραλίπω τὴν ἄνευ μετάχυσεως ἀναδόμωσιν ἐναργῶς πολλάκις εἰς αἱμορραγὰς 50
δυρυχωρείας γιγνομένων ἐν τόρῳ τῶν γαστρὸς, τῶν σπλάγχνου τῶν σώματος. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν τῇ διαιρέσει
τῶν λόγων ἐλλιπὲς, δῆλον τούτῳ μόνον Ερασιστράτῳ σωήνθω, ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλα σωτάγματα φανερὸν ἅπαντα.
τὸ δ' ὂν εἰρημένον ὁποῖόν ποτ' ἂν ᾖ πάλιν ὠδισκεψώμεθα. πληρουμένων τ' ἀγγείων μερίως, ἑαυτῶν σύντονώτεροι
φαίνονται. πότερον ὦ Ερασίστρατε ἰσῶν μὲν δὴ σωώξηται τοῦ πλήθει τὸ αἵματος ἡ ῥώμη τοῦ σώματος, ἢ καὶ ὧν
τῆς σωωξανομένης. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀναγκαιότερον εἶναι φημί, πρὸς τὴν εὐτονίαν ἡ ἐνεργείας, καὶ τὴν ῥώμην τ'
διωάμεως αὐξάνεσθαι καὶ ὅτως σὺ δὲ εἰ τῇ τοῦ αἵματος αὐξήσει μόνον, ἡ διωάμεως τὰς ἐνεργείας ἰσχυροτέρας
† al. ἀνα- σιδυάζειν τὴν γένεσθαι ἡγῇ, τὰς † Ασκληπιάδου μᾶλλον ἀνατρέπειν δόξειας † ὑπαρξιν * διωάμιν. σὺδὲ γὰρ σὺδὲ ἐκεῖνος ἁπλῶς
ὅτωσι φησὶν, ᾧ πλέον αἷμα πάντως, τοῦτον εὐτονώτερον ὑπάρχειν, ᾧ δὲ ἔλαττον, ἐξ ἀνάγκης ἀτονώτερον, ἀλ-
λ' εὑρήσεις τινὰς εἰπεῖν διορισμοὺς ὁμολογουμένους τοῖς φαινομένοις, καί τοι σὺδεμίαν ἡγούμενον ἐν ἡμῖν ἔσῃ
διωάμιν, οὔτε ψυχικὴν, οὔτε ζωτικήν. ὁρῶντα γάρ τινα, οἱ μὲν, ἐξ ἑαυτῶν ἐνίοτε πολυαιμότεροι τε ἄν-
μα καὶ ἰσχυ

μα καὶ ἰσχυρότροι γιγνόντες, οἱ δὲ ἰσχυρότροι τὸ αἷμα καὶ ὀλιγαιμότροι. ὥς τε δῆλον ἀνάγκης ὅτι τοῦ πλήθει τοῦ
αἵματος αὐξανομένης ἡ ἰσχύς, ὅτι μειώσει καθαιρομένης, ὀλιγωρότερον εἰρηται καὶ τοῦτο τοῦ Ἐρασιστράτῳ νο
μιστέον. ὡς εἴ γε τις ἀνέμνησεν αὐτὸν ὧν ἐγὼ νῦν διῆλθον, ἐκ ἂν ἠρνήσατο, τιὼ τῶν φλεβῶν εὐτονίαν, ἐκ αὐξή-
σει τοῦ σώματος, ἀλλὰ ῥώμῃ τ' ἂν αἱμάτων ἔφασκεν. ποιήσωμεν δὴ ἡμεῖς ἤδη τὸν λόγον αὐτοῦ τελειώτερον, οἷς ἡδέως
εἶπε πεισθέντες τὸ λεῖπον. ἔστω δὴ τοιόνδε. αὐξανομένου τοῦ αἵματος, ἅμα τῇ αἱματικῇ, τῇ τῶν εὐτονίαν ἀναγκαῖ-
ον αὐξάνεσθαι. καὶ μὴν, εἰ καὶ δόξει εἰπόντι, ἀληθὲς μέν τοι λέξομεν, ὀλίγον δέ ἡμῖν εἰς τὰ προκείμενα πλέον δὲ ἐκ
τοῦ δέ. τὸ μὲν γὰρ οἷς ἄμφω συμπέφυκε τόθ' αἷμα καὶ ἡ αἱματικὴ, τῇ τῶν εὐτονίαν, ἀληθῶς εἰρήσεται, τόσ-
οἷς αὐξητὰ τὰ τῆς ἰσχύος, αὐξήσεται τούτοις δὴ ἀνάγκης ἀμφότερα ψεύδος. ὁ γὰρ δὴ ἀνάγκης ἡ αἱματικὴ τοῦ αἵματι
αὐξηθέντι συμπέφυται. ἐγχωρεῖ δέ ποτε καὶ τιὼ αἱματικὴν μόνον. ὁ γὲν ὄντως ἀγαθὸς γυμνασὴς εἰ παραλάβοι
τινὰ, πολὺ μὲν αἷμα φλεγματικὸν τῶν ἀγυμνασίας ὑδροποσίᾳ, τῇ αἱματικῇ δὲ ἀοθενέστερον, ὀλίγον εἶν * ἀφαί-
σει δόξαν ἰσχυρὸν καὶ πολυαιμότερον, ἢ πρὶν ἐλαβεν. ὥσπερ ἂν εἰ ἀνάγκαῖον, ὅδε ταῖς ῥώμαις εὐτονώτεροι σφῶν
αὐτῶν γεγόνασιν, αὐξῆσθαι τούτοις αὖ χυμὸς, ὅτως ἀναγκαῖον ὄδειν, ὅδε ταῖς ῥώμαις σφῶν αὐτῶν εὐτονώτεροι
γεγόνασιν, ἰσχυροτέραν αὐτοῖς γεγονέναι τιὼ αἱματικὴν. τὸ μόνον δὲ ἀπὸ τῆ εὐτονίας ἀρξάμενος, ὡδὶ τιὼ ῥώμῃ
τῆ αἱματικῆς ἀκολουθήσεις δὴ ἀνάγκης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆ αἱματικῆς ὡδὶ τιὼ εὐτονίαν. ὁ γὰρ ἰσχυρὸς τιὼ αἱματικὴν,
εὐτονώτερος ἐν ταῖς ῥώμαις ὄδειν, ὥς τ' ἀλλήλοις ἀντακολουθεῖν, εὐτονίαν μὴ ἐν ταῖς ῥώμαις αἱματικὴν, ῥώμῃ δὲ ἐν τῇ αἱματικῇ τῶν εὐτονίᾳ. ὁπότερον γὰρ ἂν αὐτῶν ὑπάρχῃ ὑπόθετον, πάντως τούτῳ
συνυπάρχῃ καὶ τὸ ἕτερον, τὸ μὲν ἀπό γε τοῦ πλείονος αἵματος ἡ ἀκολούθησις ἀναγκαῖα. ὅτε γὲ εἰ πλέον δόξει τὸ
πρόσθεν, δὴ ἀνάγκης εὐτονώτερος ὁ ἄνθρωπος, ὅτε εἰ ἐλαττῶν, ἀσθενώτερος, ὥσπερ δὲ ὅταν ἴσον, ὁμοίως ἔχῃ αἱματι
κῶς. ὥστ' ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον, ὡς ἡ τῶν ῥώμαις εὐτονία, τοῦ μὲν ἐρρῶσθαι τιὼ αἱματικὴν, ἴδιόν τε αἷμα καὶ
ἀχώριστον ἔσι γνώρισμα, ῥῆ δὲ αὐξήσεσθαι τοῦ αἵματος, ὅτε ἴδιον ὅτε ἀχώριστον. ὁ δὲ ἐφεξῆς εἶπεν Ἐρασίστρατος
ἴδιον μὲν ἐκ ἔσιν, ἀχώριστον δὲ ὅδι πληθώρας. ὀνομάζει δὲ αὐτὸ πρὸ παπίπλασιν, ἀσφέστερον ἢ ὀνομασθέν τεινεσθαι.
καὶ γάρ τοι καὶ τῶν γυμνασίων οἱ ἀκριβέστεροι τὸν μὲν πίνα τῶν κόπων, ἐλκώδη, τὸν δὲ, πονώδη. τὰ δὲ φλεγμονώ
δη μαλαχθέντες, οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἀπολείπουσι), τοῦ πρὸ παπέμψασθαι τὰ μέλη ἢ τὸν πονώδη κόπου. τιμωκαῦτα γὰρ ἑαυτῶν
πρὸ πεπλῆσθαι λέγουσιν ὑπὸ μόσου, ἐπεὶ δ' ἂν ἀποδάνοντα τινός ἑαυτῶν τάσεως, ἀποδάνον-
τα μὲν δὴ καὶ τῇ φλεγμονῇ τάσει. ἀλλ' ἐκείνῃ μὲν, ἤτοι διὰ παντὸς, ἢ ὡς τὸ πολὺ σώζεται, ὁ πρὸ φύσιν σφυ-
γμός, ὃν τις ἀπαρχέστερον ἐρμηνεύων, ἐρεῖ πόνον σφυγμώδη. οἷς δ' οὐδὲν ἄλλο, πλὴν τὸ τείνεσθαι συμβέβηκε, τὸ
τοῖς ὅτε φλεγμαίνει τὸ τεινόμενον μόριον, ὅτε διὰ φύσιν πληθωρικὸν ὑπάρχῃ, ἀλλὰ διαφορητικὸν, ἤτοι κοπῶ
δες ἢ πληθωρικόν. ἀλλ' εἴπερ κοπῶδές ὄδειν, ὧδὶ πόνοις πλείοσιν ὅτως ἔπαθον. εἰδ' ὅλως ἐκ ἐπόνησεν, ὁ ἄνθρωπος,
ὁ διὰ κόπου, κοπῶδες αὐτὸ γίγνεσθαι τὸ μόσιον, ἀλλ' ἑτέρως. ὥστ' ἀληθὲς εἰπεῖν, ἐπεὶ τάσεως ἄοδησις ὄδειν ἄνδρι
τοῦ γυμνάσασθαι, πάντως ἂν πληθώραν. γίγνεται δὲ ὅτως εἰπόντων, ἀχώριστόν τε αἷμα καὶ ἴδιον τὸ σημεῖον, ἀ-
κολουθούντων δὴ ἀνάγκης ἀλλήλοις ἑκατέρων ἢ τε γὰρ ἄνδρι τῶν γυμνασίων τάσις, ἕπεται πληθώρα. γίγνεται
γὰρ αὐτῆς ἀχώριστον σημεῖον, ὡς ὑπὸ ἀεπίτε ἡ πληθώρας ἀφτελόμενον. ἡ δὲ ὡδὶ τοσοῦτον αὔξησις τοῦ αἵματος
ὡς μηδ' ἕπω διατείνειν τὰς φλέβας, οὐδ' ἔπω πληθώρα. τί ποτ' ἂν ἐμνημόνευσεν ὁ Ἐρασίστρατος ἐν τῷ λόγῳ Βρα-
χιόνων καὶ κνημῶν καὶ χειρῶν, καὶ γὰρ καὶ ἐν πραχήλῳ, καὶ μεταφρένῳ, καὶ ὀσφύϊ, καὶ ἡβῇ θώρακι, καὶ ἁπλῶ ὑπὸ
γαστρίου, ἡ τοιούτῳ σωίσασθαι τάσις. ὥσπερ ἢ τῶν ἰώλων ὁ Ἐρασίστρατος ἐμνημόνευσεν ἐν πυρετῷ, ἡβῇ τὸν αὐ-
τὸν τρόπον καὶ * μειζόνως καὶ ἐν ἐλκώδεσι ἀοδήσεως. ὁ γὰρ πληθώρας αὖτε γνώρισμά ὄδειν, ἀλλ' ὡδὶ διακνώ-
δεσι γίνεσθαι χυμοῖς, οἷσπερ τοῖς ἠλκωμένοις μορίοις, ἢ τοι ψαύοντος αὐτὸν τινὸς αὐτῶν, ἢ ἰχῶρος ἐρεθίζοντος,
ἢ φαρμάκου διάκνοντος, ἢ καὶ ταῖς κινήσεσι μόναις γίγνεται. ὥσπερ γὰρ ἡ τάσις οἰκεία ἐν τοῦ πλήθει τῶν χυμῶν
ὄδε διατείνοντων τὰ πορίεχοντα, ὅτως ἡ ἐλκώδης ἄοδησις ἕπεται διὰ κινώδη ποιότητα. καὶ διὰ δὴ σωίσα-
ται πολλοῖς ἐνίοτε καὶ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, μὴ ὅτι πληώραν ἔχουσιν, ἀλλὰ μὴ δὲ τὸ σύμμετρον αἷμα. καὶ εἴπερ
ταῦθ' ὅτως ἔχει, καθάπερ οὕτω ἔχει, καιρὸς ἤδη διορίσασθαι περί τινος, ὧν ἐμπροσθεν ἀναβαλλόμεθα, ἐπειδὴ
ἐσκοπούμεθα μέχρι δὴ δεῦρο τὰ τοῦ Ἐρασιστράτου γεγραμμένα σημεῖα. τὸ γάρ τοι πλῆθος, εἴτουν πρὸς τιὼ δύ-
ναμιν, εἴτε πρὸς τιὼ τῶν πορίεχόντων χώραν νοεῖτο, βέλτιον μὲν ἴσως διορίσασθαι, πότερον ἐν αἵματι μόνῳ,
ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι χυμοῖς σωίσασθαι πέφυκε. παραλέλειπται δὲ καὶ τοῦτ' αὐτοῖς ἀδιόριστον. ἐπεὶ τοίνυν
οὐ μόνον ταῦτα τὰ παθήματα καταλαμβάνει οὐ χυμὸς, ὑγρότης τε καὶ πλῆθος, ἀλλὰ καὶ ποιότης ἅπα-
σας πάντας ἠρώτηται οὐ ἰατρὸς, ὅσοι τε πρὸς τιὼ δυάμιν νοοῦσι τὸ πλῆθος, ὅσοι τε πρὸς τιὼ αὔξησιν
τῶν ὑγρῶν, πότερον αὐξηθέντος μόνου τοῦ αἵματος τοσοῦτον, ὡς μὴ σείεσθαι, τείνεσθαι συμβήσεται ταῖς
φλεψὶ, εἰ δ' ἤτοι φλέγμα εἰς ὁτιοῦν ἄλλο μόσιον, ἢ καὶ αὐτὰς τὰς φλέβας, ἢ καὶ σὺν τούτῳ τε καὶ χω-
ρεῖς τότε χολὴν τις, ἢ ἰχῶρ, ἢ πνεῦμα φυσῶσθαι, ὃν πλῆθος ἀθροισθὲν τοσοῦτον, ὡς μὴ χωρεῖσθαι μηκέτι πρὸς τοῦ
προκειμένου, ἀλλὰ καὶ νῦν ἀναγκαῖον ἔσαι, τάσεως ἀοδὴν τὸ ζῶον. οὐ ὑπάρχει τὸ τεινόμενον μόσιον ἀοδυπόνου
ἀναγκαῖον ὄδειν ὡδὶ παντὶ δὴ διατείνοντι καὶ μὴ σειομένῳ, τιὼ ἀοδησιν ἡ τάσεως δὴ ζώου γίνεσθαι, καὶ τὸ
πάθημα αὐτὸ καταλαμβάνειν τὰ μόσια τιὼ ὀνομαζομένῳ τάσιν, ἣς ὧν πλέον αὐξανομένης, ἀνάγκη τε καὶ
ῥαγίως τὸ τεινόμενον. ἐμοὶ μὲν τοιοῦτον δόκει τοῖς φαινομένοις ὁμολογεῖν. ὁρῶντες γὰρ οὐ νόσους
μόνον, ἢ σχοινία ῥηγνυσμένα δὴ βιαίῳ ἡ τάσεως, ἀλλ' καὶ πίθοι πολλάκις ὑπὸ γλεύκους πνεύματωθέντος.
φλαγγος γοῦν ἀγγείου κατιστόρινον εἰς τοσοῦτον διαφυσήθη πρὸς τὸ προκείμενόν κατ' αὐτὸ φαρμάκιον τοῦ δὴ
τῶν ἐχιδνῶν, ὡς τε καὶ τὸ προκείμενον αὐτῷ ὀρύμα καὶ τὸ σχοινίον ᾧ κατεδήθη ῥαγίως, καὶ τὸ πῶμα κυρ
τωθῆναι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅτι μεγίστας ὀδυνὰς φασί τινες καταλαμβάνονται πινὲς, ὑπὸ φυσώδους πνεύματος κα
ταλειφθέντος φλεβίου τοῦ ζώου μορίοις, καὶ ὡς φασὶ τοῦ κώλου μάλιστα συμβαίνειν εἰωθὲ ὄδε, γινώσκειν ἡγοῦμαι
πάντας, οἷς ὧν μέλες ὄδειν ἀκολουθεῖντε καὶ διασκεπτέσθαι τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπὸ τῶν καμνόντων ὁρῶ-

μένα. Βέλτιον οὖν ὑπὸ πάσης οὐσίας ὑγρᾶς καὶ πνευματώδους εἰς πνεῦμα διάθεσιν ἄγεσθαι νομίζειν τὰ μόρια, ἢ μόνῳ τῷ χυμῷ αἵματι πλημμύροντι τοιοῦτον ἔπεσθαι πάθημα. μεταβῶμεν οὖν αὖθις πρὸς οὓς ὡς πρὸς τὴν δύναμιν ἡγεμόνας ἀεὶ σωίσασθαι τὸ πλῆθος, ἐρωτήσωμέν τε καὶ τούτους, ὧντι μὴ προχειροτάτῳ, ὑποθέμενοι τοιαν δή τινα ὑπόθεσιν, ὡς ὧδε παραλείψομεν. μόρια βασταζέτωσαν ἄνθρωποι δύο ἡμῖν τὸ ὅμοιον ἀναθέμενοι ὁ μὲν ξύλον, ἢ λίθον, ἢ τι φορτίον βαρύτατον ὁ δὲ ἕτερος, ἀκάνθας ὀλιγίστας, ὀξυτάτας. εἶτ' ἐρωτήσωμεν ὧδε τοῦτο τὸν θεάμαν πρῶτον πρὸς τὴν δύναμιν ἀεὶ νοσοῦντας τὸ πλῆθος, ἢ καὶ τὰς ὀλίγας ἀκάνθας ἀνομάζουσι φορτίον, ἢ τὸ μὲν ἀνιαρῶς πρὸς ἑκατέρα τῶν βασταζομένων, κοινόν τι σύμπτωμα ἐστὶν ἀνθρώποις ὄν, ἢ ἡ μὲν ἀνίας ἰδέα πάμπολυ διαλλάττουσα. ἡδὺ μὲν γὰρ, βαρυνέσθαι χωρὶς τοῦ νύττεσθαι. ἡδὺ δὲ νύττεσθαι χωρὶς βαρύνεσθαι συμβέβηκεν. ὅλως δ' ἄντικα, τὸ νύττεσθαι, ἢ διαίνεσθαι, ἢ ἀχθῶσαι ἀνιῶν φορτίον, καλεῖ καὶ πλῆθος, ἀναγκαδήσεται ποτὲ καὶ μίαν ἄλλην θέαν, ἢ βελόνην λεπτοτάτην καλεῖν φορτίον, ὅτι, αὖ ἢ γελιότερον, ὅτι οὐκ ἄτοπα ταῦτα, καὶ παρὰ τὰς κοινὰς ἁπάντων ἀνθρώπων ἐννοίας. ἡμῖν δὲ οὐκ ἀναιρήσει, ἀλλὰ φυλάξειν τὰς κοινὰς ἐννοίας πρόκειται. πολὺ μὴ οὖν ἡγούμεθα τὸ βαρύνον, ἀνιαρὸν ἢ τὸ διαίνον, ἢ νύττον, ἢ ὅπως ἄντις ὀνομάζειν ἐθέλοι. ὅτι μὲν ὅτι διακνώδεις πολλοὶ τῷ χυμῷ εἰσιν, οἱ μὲν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς τῇ γλύσιν ἔχοντες, οἱ δὲ ἔξωθεν ἡμῖν ὑπιφορόμενοι, παύλη δοκεῖ πρόδηλον, εἰσὶ δ' αὐτῶν τέτταρες ἐν οἷς μᾶλλον τὸ ὅπιον διαφορᾶι. μερίσας μὲν γὰρ διάκνοντες κνησμώδεις εἰσὶν, ὡς περὶ σκύλακα. σφοδρότερον ἢ διακνώδη, ὡς περὶ τὸ κρώμμυον. εἰ γὰρ ὑπὸ πλέον ὁμιλήσειεν ἡμῶν τὸ σῶμα διά τινα φύσει σώματος ἐλκωθήσεται. τὰ δὲ, ἔτι μᾶλλον δὴ τότε δριμέα, καὶ μάλιστα ὅταν ἠλκωμένοις προσφέρηται, φείλλια ἐργάζηται. φείκης δὲ ἐκπαθείσης, τε καὶ αὐξηθείσης τὸ, σύμπτωμα ῥίγος ὀνομάζεται. ἡδὺ δὲ τῶν αὐτῶν ἀναλογίαν, ἐν ἡμῖν σωίσαν διακνώδεις χυμοὶ ἡδὺ τέτταρας ἰδέας. λυπρομώδεις μὲν γὰρ οὐκ αὐτῶν εἰσιν οἱ μερίως ἀμύσσοντες, ἐλκώδη ἢ ἀλαθησιν ἐμποιοῦσιν οἱ τούτων διακνωδέστεροι, φείκλια ἢ οἱ τούτων μᾶλλον διάκνοντες, οἱ δ' ἱκανῶς διακνώδεις, τὸ ῥίγος. λέλεκται ἢ πρὸ τούτων ἐν πολλαῖς πραγματείαις, ἀλλ ἱκανὰ ἡδὺ βεληθέντι σύνοψιν τινὰ λαβεῖν αὐτῶν, τὰ ἐν ἡδὺ δυτέρῳ τῶν ἐν τοῖς συμπτώμασιν αὐτῶν εἰρημένα, καὶ ἡδὺ τε τέταρτον τῶν ὑγιεινῶν. εἰ δὲ καὶ τὸ πρὸ ἡ τῶν φαρμάκων δυνάμεως ἀνέλεξα τό τις γράμμα, καὶ τοῖς προκειμένοις αὐτῶν πραγματείαν τοῖς πρὸ κράσεως, ὧν συμπονικώτερον ἂν ὅτως πειθαίη πρὸ ἡ τῶν διακνωδῶν φύσεως. ἀλλὰ οἱ πολλοὶ τ' ἰατρῶν ὁμοίονται πεπόνθασι ἡδὺ πρὸς Ἱπποκράτους εἰρημένῳ, πρὸ τ' ὧν κατάγμασι ἢ τοιούτοις ἴσι παθήμασι τὰ προσπίπτοντα μὴ ποιοῦνται. οἱ γὰρ κακεῖνοι, καί τι ὑγιεῖς ἐθέλοντες γενέσθαι, τ' ἐν τῇ θραπευτικῇ κάματον ὀκ ὑπομένουσιν, ὡς πρὸ ὅτου τ' ἐν ἡδὺ μανθάνειν. ἀλλ' ὅτε ἀξιόπιστοι ὑγιεῖς οἱονεὶ γενέσθαι, μόνῳ ἡδὺ βέλεσθαι τύχοντας τοῦ τέλους, ὅτε τότοις ὧν συμπονικὸς, ἄνδυ τοῦ διελθεῖν ἅπασαν τὴν ὁδὸν, ἵν ἀρτίως ἐδιήλωσα. γνώσονται γὰρ εἰ βεληθεῖεν, ὡς ἡ ἐλκώδης ὅλου τοῦ σώματος ἀλθησις, εἴτε ὧν πλέοσι γυμνασίοις ἀπίθως προαληφθεῖσι γιγνομένη, καὶ ἡ χωρὶς γυμνασίων ἄφνω συσᾶσα, διακνώδους ἔγκυος ὑπάρχει χυμός. καὶ διὰ ὅσον οὖν πλέον γυμναζομένους, ἐλαίῳ τε πλείονι, καὶ τρίψει μαλακῇ, ἢ λατροῖς γλυκέως ὑδάτων θορμοῖς ἀκεισθῶς δύπράτοις, οἱ γυμνασταὶ θραπεύσσιν, ὡς διαφορηθείσας οὖν διακνώδεις χυμοὺς, ὅσοι γυμναζομένων ἀμέσοτερον, ἐγκυήθησαν ὧν σωτηρίᾳ πιμελῆς ἢ σαρκὸς μαλακῆς, ἢ δι' αὐτοῦ οὖν ἐν τοῖς σώμασι χυμοὺς ἰσχυρῶς θορμαινθέντας. εἰ ἴις ὧν ὑπομένοι τὰς τότων ἀκριβείας ἐλεγχθήσῃ, ἐκεῖνος ἂν μόνος πεφυκέναι βεβαίως, τῇ μὴ ἐλκώδη διάθεσιν, ὧδε διακνώδεσι γίγνεσθαι χυμοῖς, τῇ ἢ τ' βάρος, ὧδε πολλοῖς πρὸς τὴν δύναμιν, τοῦ ἢ ἡ τάσεως, ὧν πολλοῖς μὲν ἐν τούτοις ἀλλ' ὡς πρὸς τοῦ περιέχουσαν ἑαυτοῦ χώραν, ἀ τοῦ δύναμιν τῶν περιεχομένων σωμάτων. ἐρασιστράτου δὲ ἐν ἡδὺ πρωτόρῳ τῶν ὑγιεινῶν, αὐτοῦ μὲν τοῦ γλύσιν ἡ πληθώρας διορχόμενος, ἐνοργέστατα διδάσκει τῇ πρίτῳ τῶν ἐπιμερῶν διαθέσιν, ἐξῆς δὲ ὧδε τὰ γνωρίσματα προεπόμενος, ἃ μᾶλλον τι τούτης, ἢ τὰ τ' ἄλλων ἐγράψην. ἡ μὲν γὰρ τάσις, τούτης μόνης, ὅπερ ἐκεῖνος ὠνόμασε πλεμπίμπλασθαι. τὸ δὲ ἐλκώδη γλύσιν τοῦ ἀλθησιν, ὅτε τε τοῦ προειρημένου πλήθους, ὅτε τοῦ πρὸς τοῦ δύναμιν ἴδιον γνώρισμα. πολὺ δὲ μᾶλλον ἃ δὲ τὸ βαρυτέρας τε καὶ δυσλυτωτέρας ἀπτελεῖσθαι. καὶ γὰρ καὶ ὅσον ἴδιον ὅτι τοῦ πρὸς τῇ δύναμιν πλήθος. ὀλίγα τοίνυν ἐδιήκαμεν αὐτῷ πᾶσαν ἡμῖν γράψαι τοῦ ἐμπειρικῶν σωμβολῶν. ἀμέλει καὶ μέρος τι ἡ περιχόνα λεγομένης σημειώσεως. ἵν οἱ πρὸ τ' ἡγεμόνα εἰσάγαγον, ὁμοίως τοῖς ἐμπειρικοῖς ἐγράψην, ἐν τῷ ὅτω φαῦναι. ἡ γὰρ ἀναδιδομένης τροφῆς μή τε κατεχομένης, μήτε ἐκπνευομένης ἢ τὸ εἰθισμένον ἑκάτερα, μήτε ἄλλως πως ἐκεινομένης, ἀδὲν γὰρ διαφέγκειν, ἢ ταῦτα εἰπεῖν, ἢ ὡς ἐκεῖνοι λέγουσιν, ἀργὸν βίον, ἐπίσχεσίν τε σωμάτων ἐκείνων. ἀργὸν μὲν γὰρ τὸν ἐμπροσθεν βίον ἐνεδέξατο, μήτε ἐλαττομένης φήσας, ἢ τὸ εἰθισμένον ἑκάτερα. τοῦ δὲ τῶν ἐκείνων ἐπίσχεσιν ἐν ἡδὺ προγράψαι, μήτε ἄλλως, ἐκκεινομένης, ἡ δὲ χρόνου σημείωσις τ' πλήθος, τ' ἐκ μὲν τ' προγεγονότος χρόνου λαμβάνων τὸν ἀργὸν βίον ἅμα τῇ τῶν ἐκείνων ὧδε ἐπίσχεσι, ἐκ δὲ τοῦ νῦν ἐνεστῶτος, τό, τε πλεμπίμπλασθαι, καὶ τοῦ ἐλκώδη διάθεσιν, ὄκνον τε πρὸς τὰς κινήσεις, καὶ βάρος ὅλου τοῦ σώματος, οἷά τε ἄλλα τοιαῦτα προσιθέασιν. ἐκ δὲ τοῦ μέλλοντος, ὅτι πρὸ κρωσθέντες οἱ ὅτως ἔχοντες καλῶς ὤνηντα, ὅπερ ἐρασιστράτῳ παραλέλειπται. μαρτύριον μὲν γὰρ ὅτι ἡ ὀρθῆς διαγνώσεως τε ἅμα καὶ θραπείας ὄδε. διαγνώσεως δὲ, ἢ ὡς ἐκεῖνοι καλοῦσι σημειώσεως, οὐδὲν ἂν εἴη μόρος, εἴγε διὰ ἡ * σημειώσεως σημειοῦσθαι βουλόμεθα τὰς διαθέσεις, ἵνα ἐξ οὗ ῥωμεν τοῦ προσίκουσαν θραπείαν. ὡς τε εἴ γε ἐξ ἄλλο τινὸς οἵου τ' ἦν ὁρμηθέντας θραπεύσαι πρόσηκόντως, ἢ σημείωσις ἂν ἦν περιττὴ. τοῦ δ' ἐνεστῶτος χρόνου μεμνημένῳ, ὀρθόν τε καὶ διάτασιν ἀγγείων παραλείπειν, ἃ καὶ αὐτὰ προσιθέασιν οἱ ἐμπειρικοὶ χειδὸν ἅπαντες, ἐκ ὀλίγοι δὲ τῶν δογματικῶν, ὡς πρὸ καὶ ἄλλα τινὰ καθάπρ εἴρηται. καί τοι γ' ὧν ὡς ἐν αἵματι μόνῳ τοῦ ἡ πληθώρας ὑποτίθεται γλύσιν, ὃ κακῶς ἐπ' ἐκείνων πρόσκειται τῇ διαγνώσει, τὸ ὀρθόν, ἢτε διάτασις τῶν ἀγγείων, ἐπὶ γε μοῦ μᾶλλον, ὡς τὸ παρεμπίμπλασθαι φαῦναι βραχίονάς τε καὶ χεῖρας καὶ ἰνήμας, οὐ μᾶλλον τοῦ ἢ τὰς σάρκας τε καὶ ὅλους ὧν μύας πλήθος, ἢ τοῦ τῶν φλεβῶν θήσεται, ἰδίαις ὑποθέσεσιν ἑπόμενον. ἀλλά τοι καὶ ὅτως ἀναγκαῖον ἦν διὰ τοῦ ποιήσασθαι διάγνωσιν, ἑτόραν μὲν τοῦ τῶν ἀιδιητῶν πύτων φλεβῶν ἃς ἅπαντες ἄνθρωποι βλέπομεν, ἑτόραν δὲ ἦν

† al. καί τοι γε ὧν ἐν αἵματι μόνῳ τοῦ ἡ πληθώρας ὑποτίθεται γλύσιν.

τῶραν δὲ ἰῶ ἐκεῖνος ἐθεάσαθ' μόνος. οἶμαι τοίνυν ἤδη πρόδηλον γεγονέναι τοῖς γε πᾶσέχουσι τ νῶ, ὡς ὁ μικρὸν
ἔτι πρᾶγμα διαγνῶναι πλῆθος. ὅπου δ' ἂν ὁδ' ἄχρι λόγου διαγνῶναι ῥᾴδιον, ἀλλ' ἄπορον πωαὐτοίως ὄδι, χαλεπὸν γ'
ἂν ὧδι τῶ ὁρῶν ἀκριβῶς ταυτομάτως καπορθωθῆ, μήτε πᾶδιασκεψαμένοις ἰῶ περὶ αὐτ, μήτ' ὀξυδερκέσιν. ἀκριβῶς γὰρ τ
ἐμπειρικῶν αὖθις ἀρξώμεθα τ πᾶδὲ πλήθους λόγου, ἐπειδὴ ἀδυνᾶσιν ἀσφαλῶς πάνυ τὰς εἰρημένας ἀκριβείας ἀποδι-
δράσκειν, ὁμολογήσαντες. αὐτοὶ μὴ δ' ὅλῃ ἐπίστασθ πᾶδὲ ῥῖ τοῦ πλήθους ὀσίας, ὧδι δὲ τισὶν σωματικῆ
τετηρῆσθ φάσκοντες ὠφελεῖσαν ἀφαίρεσιν αἵματος, ἰῶ σωματικῶ ὀνομάζοσι πληθωρικῶ. ἅπαντα γὰρ ἀ-
θροίσαντες εἰς ταυτὸν, ὅλα τ ἀθυμαλικῶν ἑκάστῳ λέληκεν, νομίζοσι μὲν, ἐκφεύγειν ἐκ τότων τὰς ἐκείνων ἀπορί-
ας, ἐλέγχον δ' αὐτῶν πολὺ μειζόνῃ, εἴτις πᾶσέχειν τ νῶ οἷς λέγοσιν, ἃ πάλιν ἀξ ἀρχῆς ἅπαντα ῥᾴδιον ἐπελ
θεῖν. ἐσω τοίνυν ἐν μὴ τὸ πᾶγεγονότι χρόνῳ σωπήθης μὴ ὧδι τῶ ἀξ ἀρχῆς ἐδεσμάτων ἡ δίαιτα, καί τισιν αὐτῶν
ἐν πλησμονῇ μᾶλλον, ἢ πρόδηλον. ἐπίσχεσις δὲ τ ἐκκρίσεως, ὅτε σύμπας βίος ἀργός, ἐν δὲ τῷ πᾷόντι, τάσις ὅλα
τ σώματος, ἢ ἴλυδι μορίων, ὄκνος τε πᾶς τὰς ἰνήσεις, ἀπονιά τε πᾶδὲ τὰς ἐνεργείας, καὶ βάρος ἀίδηλος, ἐλκώ-
δεσι τε διαθέσει ἅμα τῷ τ φλεβῶν ὄγκῳ. πᾶσκοπῶμεν δὲ, εἰ βάλει, καὶ τὸ ὀρθύβος, ἐπειδὴ καὶ οὐκ λέγοσιν ἔνιοι,
καὶ μὴν καὶ ὁ τ σύμπαντος σώματος ὄγκος ἀνώμαλός τε τις ἢ ἀποπώλης διάθεσις. εἰσὶ γὰρ οἱ καὶ ταῦτα πᾶσιθέα
σιν. ὁρωτήσωμεν δὴν αὖθις ἄπῃ, ἐγὼ μειράκιον ὢν ὁρώτων τὸν ἐμπειρικὸν διδάσκαλον, ὅτε με πρῶτον ταῦτα
ἐδίδασκεν, ἆρά γε πάνθ' ἅμα τὰ εἰρημένα σωελθεῖν δεῖ πᾶς τ, ὡς αὐτοὶ λέγοσιν, ἀνάμνησιν ῥῖ κινώσεως,
ἢ καὶ ἓν ἢ ἀξ αὐτ θεάσων), φλεβοτομήσασιν αὐτίκα. πᾶς μὴν ἂν τ πρώτῳ ὁρώτησιν, ἑτοίμ' ἀπεκείνατό μοι,
πάντα φάσκων συνελθεῖν χρῆναι. τοιοῦτον γὰρ πρᾶγμα τ συνδρομῶ ὑπάρχειν, ἄθροισμα τ συμπληρώτων
αὐτῶν ἁπάντων. ἐπειδὴ ἦ πρῶτον μὴ ἀνέμνησε δ' ἐμοῦν ἀνθρώπων, ὅς γ' ἦκεν ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐκέλευσε φλεβοτο-
μηθῆναι, τ μὲν ὀφθαλμιῶντα σφοδρῶς, τὸν δὲ ἐκπεσόντα τ ὀχήματος, ἐπ' ἐμπλακῆντά γε τοῖς ἵμασι καὶ συ-
ρῆντα ὧδι πλέον, ὡς θλαδῆναι ἴνας μέρη, μετὰ δὲ ταῦτα διασωπήσαντος αὐτ, ἄλλα τινὸς ἀνεμνήσθην, ὀνικῆ
αὐτὸν πυρέσσοντα μὴ μέτριος, ὁ φρόντα δὲ τὸ ἄλγημα τ λιφαλῆς ἐφλεβοτόμησεν, ἄλλον δὲ πλυρίτικόν, ὁ δὲ
ὄζαν ἔχοντα τῇ ἐρημίᾳ ἅπασαν συνδρομῶ, ᾧ ἀρεία κατέσκ μεγίστῃ, καὶ τοίνυν καὶ δίκειν ὧδι πλέον αὐτῷ,
καὶ ἄλλους μέν τινας ὁμοίους. ἀλλὰ καὶ πᾶδὲ τῶ ἐρημίᾳ ἀνεμίμνησκον, ὅτι τοσότῳ δ' ἐοντας αὐτὸς ἅπαν-
τα ἔχειν τῷ συνδρομῶ, ἐφλεβοτόμησεν, ὥστ' ἐγὼ μὲν ἔφλιν οὐ δὲ δίο τινὰ τούτων ἀναμιμνήσκεσθ τοῖς ἀν-
θρώποις ὑπάρχοντα. τὸν μὲν γὰρ τοῦ ὀχήματος ἐκπεσόντα γυμναζομένου ὀσμῇ αι, καὶ πάσαις ταῖς συνήθεσιν
αὐτάρκως ἐκκεῖσεσιν ἐκκρούμενον, ἐδίοντά τε σύμμετρα, καὶ χθὲς ὅλης ἡμέρας ἡμῖν σωδιαζιβοντα, καὶ
μήτε ἐκείνῳ μήτε ἄλλῳ τινὶ δυνῶτα δόξαι λυπῶσεως, ἐπειδὴ κατῳχθεὶς ἐβλάβη τινὰ μόρια, φλεβοτομίας
ἠξίωσε, οὔτε ὀρθύβος τι πᾶσκτησάμενον, οὔτ' ἀγγεῖων ὄγκον, οὔτ' ἄλλο δόξαν ἐκ τῶ ῥῖ σωδρομῆς, ἀλλὰ μό-
νον ἀλγοῦντα τὰ τεθλασμένα μόρια. ᾗ ταῦτα δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμιῶντα, καὶ τὸν τῷ λιφαλῷ ὀδυώμε-
νον, οὐδ' ὅλως ἔχοντας τῶ ἐρημίᾳ ἐν τῇ πληθωρικῇ συνδρομῇ. καὶ ἄλλους δὲ πολλοὺς ὑφ' ἡμῶν οἶδα φλε-
βοτομηθέντας, ἢ τοι μὴ δ' ὅλως ἔχοντας μηδὲν ἐκ τ πληθωρικῆς συνδρομῆς, ἢ ὁ πάντα γε ἅμα τὰ πᾶς ἡμῶν
λεγόμενα. νυνὶ γὰρ ἔφλιν ἀναμιμνήσκων ἐμαυτὸν, οὓς εἶδον ὑφ' ὑμῶν φλεβοτομηθέντας, ὁδενὸς δὲ αὐτῶν ὀυ-
πορῶ, τοῦ, τῷ ἐν τοιούτοις συμπτώμασιν ἅπασαν ἔχοντος συνδρομῶ. ἀλλ' ὁ μὲν τις, ὅτι ἀποπώλης ἰῶ φλεβοτο
μήθη, μηδὲν ἄλλο ἔχων, ὁ δὲ, ὅτι πυρέσσων σφοδρῶς, ἢ ἀλγῶν ὀφθαλμούς, ἢ λιφαλῆν, ἢ αἱμορροΐδας ὠδιχημέ
νος, ἢ λιπαμίαν γνοὺς, οὐ φάντα δὲ, ὅσα πᾶρ ἡ πληθωρικὴ συνδρομὴ βούλεται σωελθεῖν. εἰ μὲν δὴν ἁπάσας
τὰς διαθέσεις, ἐφ' οἷς τετήρηται φλεβοτομία συμφρόνως, πληθωρικὰς ὀνομάζεις, ὥρα λέγειν ἡμᾶς ὀφθαλ-
μίαν, πλυρίτιν, ἄλγημα σφοδρόν, ἐξ ὀχήματος κατάπτωσιν, ἑτρά τε μυελίαν, πληθωρικὰς σωδρομάς. εἰ δὲ
τούτων οὐδὲν ἐν τῇ πληθωρικῇ συνδρομῇ πᾶδιέχεται, τὸ δὲ τῶν συμπτωμάτων ἄθροισμα τῶν ἐμπᾶθὸν ἐρ-
ρημένων ὀνομάζεται πληθωρικὴ συνδρομὴ, οὐδ' ὡα χρὴ φλεβοτομεῖν πρὶν ἅπαντα ἔχειν αὐτά. πῶς μὲν οὖν
ἐκεῖνος ἁπλωτικός μοι πᾶς ταῦτα, καὶ οὐδ' ἐν πρέπον ἀπεκείνατο μακρᾶς ὀρύγος σχολῆς, οὐ τῶν νῦν ἡμῖν πᾶκει
μένων ὀρύγος οἰκεῖον. ἐγὼ δὲ ἐπειδὴπερ οὐ σχολὴν ἀδόλεσχεῖν ἄγω νῦν, ἔγνων μὴ νῦν, ἐν δὲ τῷ πᾷὶ φλεβοτομίας
λόγῳ τοὺς σκοποὺς ἅπαντας ὧδι δίεξαι πᾶπερημαι τοῦ βουλήματος, οὓς οὐδ' αὐτοὺς τὰς ἀκριβῶς τε καὶ διω-
ρισμένως ἐγραψα. ἐάσας δὴν ἐν τῷ πᾷόντι, τὸ πῶς αὖ ἐμπειρικοὺς, αὖθις ἐπάνειμι πῶς αὖ λογικοὺς, ἕκα-
στον τῶν συμπτωμάτων ὧν ἐγραψα ὧδι σκοπούμενος. ἐνία μὲν γὰρ αὐτῶν τοῦ πῶς τῷ δυνάμει εἰσὶ πληθους,
ἐνία δὲ τοῦ κατὰ τὸ ἐγχύμα, τινὰ δὲ οὐκ ἁπλῶς ὅτι σημεῖα πλήθους, ἀλλὰ τισὶ δὲ πλήθος τινὰ δὲ ὅλως ὁδενὸς
πλήθους, ἀλλ' ἤτοι κακοχυμίας τε καὶ διαφθορᾶς, ἢ ἀῤῥώστου δυνάμεως, ἢ ὄγκου τῶν σαρκῶν σωμάτων. ὅπου δὲ
οὕτω τοῦτ' ἔχει, μάθοις ἂν εἰ πᾶσέχοις τοῖς λεχθησομένοις τ νοῦν. ἡ μὲν δὴ πονώδης διάθεσις ὅταν ἄνευ γυμ
νασίων συμπίπτῃ, ᾧδεικνυται μὲν πάντως πολλὴν οὐσίαν ἐν ἀιδητικῷ σώματι πᾶδιέχεσθαι, οὐ μὴν ἥτις γε
δῆλη ἡ οὐσία. ἢ τὸ εἶδος αὐτῆς, ἔτ' ᾧδεικνυται, κατάγε δὴν μόνον αὐτὸ τὸ τείνεσθαι, λοιπὸν ὑπάρχει ἁπάσης
οὐσίας, καὶ λεπτῆς καὶ παχείας, καὶ μίσης τῇ συστάσει καὶ πνευματώδους, ἔτι τε θρομβῶδους τε καὶ ψυχρᾶς, ἢ μέ-
σης, ἀλλ' ἑτέρῳ τινῶν διείτ διαγνωεισμάτων, εἰς τὸν τούτου διορισμόν. ἡ δὲ ἐν ταῖς ἐνεργείαις ἀπονία τῇ δύ
ναμιν ἀῤῥωστοτέραν δείκνυσι ῥοῦ ὧχεῖν τὸ κινοῦν, ὡς ὧδι χειρῶν λυπήσεως ἀδῳνοῦς. πολλαῖς γὰρ ἀκολουθεῖ λυ
πάσεσιν. εἴτε γὰρ αὐξηθείη τινὶ τό, τε σαρκῶδες καὶ τὸ πιμελῶδες χυμός, ἐν τοῖς αὐτοῖς ὅροις διαμενούσης ῥῖ
δυνάμεως, ἀνάγκη τὰς κινήσεις ἀπονωτέρας γίγνεσθαι, μείονος μὲν ἴσου τοῦ κινουμένου, αὐξηθέντος δὲ τοῦ κι-
νουμένου, εἴτε ἐν χυμῷ τις εἶς, ἢ καὶ πάντων ἅμα πλεονάσειεν, μὴ συναυξηθείσης αὐτοῖς ῥῖ δυνάμεως ἀ-
νάγκη καὶ νῦν ἀπονωτέρας γίγνεσθαι τὰς ἐνεργείας, εἴτ' ἄκρῳ μὲν συναυξηθείη, τάτε παρεγχύματα λαλυ-
μένα. καὶ τὰ ὑγρὰ, μὴ συναυξηθείη δὲ ἡ δυνάμις. εἴτε τούτων ὡσάντως ἐχόντων, ἡ δυνάμις ἀδῳνεσῶρα γένοι
το. δυνατὸν δ' ἂν ποτε καὶ ἄμφω συνελθεῖν, ὥς τε τῇ δυνάμει ἀῤῥωστοτέραν γενέσθ, καὶ αὖ χυμὸς ἅμα πᾶς
ἢ πᾷεγχύμασιν, ἢ πλέονας ἢ ἐλάττας εἶν θατέρου αὐτῶν ὑποτέρου δὴν ἀπονότεραι αἱ ἐνέργειαι καὶ διὰ ταῦτα

γίγνονται. καθ' ἕν τε συμβαίνον ἑκάστου αὐτῶν, καὶ ἢ δύο καὶ πλείω καὶ πάνθ' ἅμα. τὸ γὰρ ὑπὸ τῆς τῶν σφετέρων σωμάτων δυτροφίαν νομίζειν, ποτὲ δυνάμεις εἶναι πυρετῶν ἀπεργαστικὰς, μὴ γινωσκόντων ὅτιν ἀνθρώπων, ὡς δι' ὅλων τ σφετέρων σωμάτ αἱ δυνάμεις διήκουσιν, ἀλλ' ὥσπερ αὐλὸς ἢ σωλῆνας, πνεύματα τὰς ἀρτηρίας ⓒ τὰ νεῦρα περιασκυαζόντων. εἰσὶ δὲ τ δὲ δι' ὀξέος μοχθηρὸν, ἀπ' ἄλλων τε πολλῶν, ἀτὰρ ἀπ' ἐχίστα τῆ δυσὶν ἡμετέροιν πραγματειῶν δι' ὧν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων, καὶ δι' ὧν φυσικῶν δυνάμεων ἐξήγημαι. δυσκρασία δὲ καὶ πολυσαρκία, ἡ τῶν σφετέρων σωμάτων δύτροφία. δύσαρκίας δὲ καὶ πολυσαρκίας, ἡ τῶν σαρκῶν αὔξησις, ὡς τὰ πολλὰ μὲν οὕτω ἀνάλογον ἡ τιμελὴ μᾶλλον αὔξεται. ποτὲ δὲ ὧν τιμελῆ μᾶλλον ἡ σὰρξ ἢ μόνη τιμελή. ἔρρηθη δὲ πρὸ τούτων ὧν τοῖς πρὸ κράσεων ὑπομνήμασι. διαθάπερ δὲ ὧν σαρκὶ τὸ μὲν ὅτιν δύσαρκία, τὸ δὲ πολυσαρκία, ἡ δι' ὃν αὐτ' τρόπον ὧν αἵματι, τὸ μὲν, οἷον δυαιμία τίς ὅτι. τὸ δὲ, πολυαιμία. τὸ μὴ δι' τ δυαιμίας, οὐκ ἄδηλον, ὅτι ⓒ ποιότητι καὶ ποσότητι διὰ φύσιν ὅτι ἀκριβῶς. τὸ δὲ δι' πολυαιμίας, ἄμεμπτον μὲν δι' 10
ποιῶ, δι' ποσῶ δὲ οὐκ ἄμεμπτον, ἀλλὰ πάντως μὲν, πλέον ἤτοι γε τοῦ κατὰ φύσιν ἐκ γῆρεπῆς ὑπαρχόντος, ἢ τοῦ πρὸς τὴν δυάμιν. ἐγχωρεῖ γὰρ ποτὲ ἀλλήλοις συμπάσχεσθαι πρὸ τὴν ἐκ γῆρεπῆς φύσιν ἀμφότερα, καὶ τὴν δι' δυάμεως ῥώμην, ⓒ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος, ὥσπερ ὧν ταῖς ἀθλητικαῖς δυξείαις. καὶ γὰ τὰ ὑγρὰ καὶ σαρκώδη, καὶ ἡ δυάμις, ἀνάλογον ἀλλήλοις ἐπ' αὐτῶν συμπάσχοντα. καὶ τοίνυν ἦδη προσῆλον ὡς οὐδ' οἱ τὸν ὄγκον εἰπόντες τοῦ σώματος ὧν τῶν πληθωρικῶν σημείων ἀληθεύουσιν. ὄγκος μὲν γὰρ φλεβῶν, πληθωρικὸν αὖ εἶη σημεῖον. ὄγκος δὲ σαρκῶν καὶ πιμελῆς, ἐκείνων αὖ εἴη πλῆθος αὖ τῶν, οὐ μὴν ὄγε νῦν ἡμεῖς ζητοῦμεν, ὃ δὴ καὶ πληθώρα καλεῖται. πρὸς γὰρ τούτου τοῦ πλήθους, ὃ δηλονότι ἰσχνώσιν ὧν δείκνυται, πυθέμενοι λέγειν ὅτ τοσοῦτον, ὅ ποτε ὁμωνυμίας ὧν δείκνυται, ἐσφάλησαν γῆινοί τινες δι' αὐτῶν, ὡς τε εἰς τὸ τῶν σαρκῶν τε καὶ τῆς πιμελῆς ἀπορρεχθῆναι πλῆθος. οὕτω μὲν δὴ μοχθηρὸν πλήθους γνώρισμα, σώματος ὄγκος. αὐτῶν μὲν γὰρ αὖ ἐκείνων εἴη τῶν φλεβῶν ὧν ὁρῶμεν ὧν δείκνυσθαι τῆς πληρώσεως, οὐ μὴν δι' ἀνάγκης γε τῶν ὧν τοῦ βάθει. ἀλλ' 20
ὧν δίηκται. ποτὲ καὶ τῶν ἔξω φλεβῶν διατεταμένων, οὐχ ὡσαύτως διατετάσθαι καὶ τῶν ὧν δῆμον, οἷον αὐτίκα λυρούντων μὴ κατακόντος, εἰς τὸ βάθος ἀπελαύνεται τὸ αἷμα, ⓒ λειφαιμοῦσι μὲν οὕτω δὴ αἱ ἐκτὸς, ὡς μηδὲ φαίνεσθαι. πάλιν δὲ ἁλέας ὑγρομένης, ἢ λουομένων, ὑπὸ τὸ δέρμα καὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ σώματος φορεῖ τὸ αἷμα καταλιπὸν τὸ βάθος. εἰ δὲ καὶ πυρικαὴς εἴη πυρετὸς, ἀναγκαῖον καὶ τότε παίεσθαι τῷ σώματι, καθάπερ ζέοντι, πονεῖσθαί τε καὶ κάεσθαι. ὡς τε ὁ τῶν φλεβῶν ὄγκος, οὐκ ἔστιν ἀκριβὲς γνώρισμα πλήθους χυμῶν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν χρὴ ποιότητα ὑπάρχειν τοῦ σώματι κατάστασιν, ὡς μήτε τὰ ὧν δῆμον τῶν ἔξω, μήτε ἐκείνων ταῦτα πλεονεκτεῖν θερμότητι. δεύτερον δὲ, μηδ' ἄμετρον εἶναι καθ' ὅλον τὸ ζῶον θερμότητα. ὧν τοῖς παθεῖσιν εἴη ἂν ποτε σημεῖον ὁ τῶν φλεβῶν ὄγκος, αἱματικοῦ πλήθους, οὗ λεγομένου τοῦ κατ' ὠμοκράτησιν. ἀδύνατον γὰρ οὕτως ἀκριβῆς αἷμα ποτὲ περιέχεσθαι κατὰ τὰς φλέβας, ὡς μηδ' ὠμῷ μήτε χολὴς ἐμφορεῖσθαι, μήτε φλέγματος, μήτε ὀρρώδους ἰχῶρος. ὅθεν ἐγὼ καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἠξίουν ὡσαύτως ἀκούειν, εἴτε εὖ χυμοὺς πλεονάζειν, εἶθ' αἷμα φήσαιμι. τὸ γὰρ ἀμίκτου καὶ καθαροῦ τῶν ἄλλων ὑγρῶν αἵματος οὐδέποτε ὧν ταῖς φλεψὶ περιέχομένου. δέδεικται γὰ τοῦτ' ἡμῖν ἐπόρως ὡς τὸ μήτοι μικτὸν μὴ μήτοι γε ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ὡς ὧν συμμετρίαν τινὰ, τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι ζώοις, ὠφελημένον αὐτῷ τῶν ἄλλων, οὐδ' ὧν διοίσει χυμὸς ἢ αἷμα προσαγορεύειν. σωαυξανομένων γὰρ ἁπάντων ὧν τῇ κατὰ φύσιν συμμετρίᾳ τῷ κατ' ὠμοκράτειαν αἵματι, ταυτὸν σημαίνει τὸ τῶν χυμῶν ὄνομα, καὶ οὐδὲν διαφέρει τοὺς χυμοὺς αὐξῆσθαι λέγειν, ἢ τὸ αἷμα τοῦ λόγου τοῦ φάσκοντος τοὺς χυμοὺς αὐτὸ τοῦτ' ὠφελημένου, τὸ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἀναλογίαν πάντως πλεονάσαι. τουτὶ μὲν δὴ ἡμῖν ὅτως διορίζεσθω. πάλιν δ' ὠφελίμου ἕνεκα. ὁ γὰρ τ φλεβῶν ὄγκος, ἂν μήτε δι' ὠμοκράτησιν τ ἔξωθεν κατασκέσεως μήτε διάχυσιν τε ⓒ ζέσιν ἢ ῥεύματος, αἱματικὸν ἔστιν τὸ πλῆθος ὧν δείκνυται. χρὴ δὲ μὴ δὲ κατὰ πέρροπον ἐχθεσθαι τὸ τοιοῦτον μόριον, ἢ ἀκινδύνως προσφάτως ὑπὲρ τὰ ἄλλα. διό κοτέ τινι λόγῳ προλαβὼν αὐτὸς ἅπαντας οὓς ἡμῖν μορίους διορισμοὺς, τότ' ὧν δείκνυσθαι φήσει τὸν ὄγκον τῶν φλεβῶν αἵματος πλῆθος, 40
ὅταν ἅπαντα τὰ μόρια τῶν αὐτῶν κατάστασιν ἔχη μετὰ συμμέτρου θερμασίας. ὡς εἴγε ὡσαύτως μὴ ἅπαντα διακέοιτο, θερμότης δὲ ἄμετρος ὑπάρχοι, χύσις γε ὑπὸ δὲ γίγνεται τῶν χυμῶν εἰς ὄγκον ἄρουσα τὰς φλέβας, οὐ μὴν αἱματικόν γε τὸ πλῆθος, ἀλλὰ πανδυματικὸν ὧν δείκνυται. πανδυματοῦνται γὰρ οἱ χυμοὶ θερμαινόμενοι, διὸ καὶ ὅσοι τὸν ὄγκον τῶν φλεβῶν ἀπεφαίνοντο πλῆθος, σημαίνειν, ἐὰν δή πῶσυ πανύσει τις ὧν τοῦ λόγῳ τὸ κατ' ἐκείνας τὰς φλέβας ὧν ἅς πορ αὖ ἦσαν γινόμενον, ὀρθῶς εἰρηκέναι δόξουσι. πλέων γὰρ ἡ οὐσία τῆς προσθῆκης ἀνάγκης ὄντων, ἡ τὸν ὄγκον ὀργασαμένη ταῖς φλεψὶν, οὐ μὴν ἦδη γε πω δῆλον, ὁποῖόν τι τὸ πλῆθος ὄντων. ἔκπασις γὰρ οὐσίας πολλῆς, ὁ παρὰ φύσιν ὄγκος κοινὸς, εἴτ' ὂν αἷμα καθαρὸν, εἴτε χολῶδες, εἴτε ὀρρῶδες, εἴτε φλεγματικὸν, εἴτε πνευματικὸν ὑπάρχοι. ὥσπερ δὲ ὅσον κοινὸν ἔκπασις πλήθους διαφορᾶς, οὕτω καὶ τὸ τείνεσθαι τὰς φλέβας. ἕπεται γὰρ καὶ ὅσον τοῦ ποσῷ τοῦ πλήθους, οὐ τῇ κατ' εἶδος διαφορᾷ. ὥς τε ὁ ὄγκος καὶ ἡ τονώδης αἴσθησις οὐ μᾶλλόν τι χυμῶν, ἢ πνεύματος ὧν δείκται πλῆθος. εἰ μὲν δὴ τις ᾧ δέ πω ἀκριβαίνοιτο, 50
κατὰ τὰς τονώδεις αἰσθήσεις, διὰ ἀνάγκης πλῆθος ὄντων, ἀληθὲς ὁρᾷ. καὶ μήτοι καὶ οὕτως φήσει, τὸ γὰρ αἰσθητοῖς μορίοις πλῆθος, ὡσαφέρει τινὰ διάθεσιν, ἀληθὲς ὁρᾷ καὶ αὐτός. εἰδέ τις ἐάσας τὸ ῥηθὲν ὄνομα τὸ πλῆθος, ἢ σὺν χυμοὺς, αἷμα παραλάβοι διὰ τὸν λόγον, ὀκ διὰ ἀνάγκης ἀληθεύσει, δι' ἃς εἰπὼν αἰτίας. ὅτι δ' οὐδὲ πλήθους ἁπλῶς, ἀλλὰ τοῦτο μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἐν αὐτῷ διαφορά. κατά τε οὖν ὄγκους ὅτι τῶν φλεβῶν, καὶ τὴν τονώδη διάθεσιν, ῥηθὲν δὲ δι' οὐδὲν μόριον ὁμοίως πληροῦμενον, ἀνοῦ τὸ πνευματικῶς τάσιν αὐτῷ βιαίαν εἰ δὲ εἰς ὄγκον μὲν ἄροιτο, μυδλέπω δέ γε βιαίως, οὐδ' ἔπω τείνεται. διὸ τῶν ὄγκων, ὁ μὲν σὺν τῇ τάσῃ, πλέον ἐνδείξει πλῆθος. ὁ δ' ἄνου τούτου, ἧττον. ὥσ οὖν ἐνίοτε τὴν ἀρχὴν μὲν οὐδεὶς ὄγκος φαίνεται ἐπὶ τὰς φλέβας, ἡ τονώδεις δέ ὅσιν ἰσχυρὰ αἰσθησις, χρὴ γὰρ δήπου τοῖς μεγίστοις ὄγκοις ἐζευχθαι τὴν τοῦ τείνεσθαι διάθεσιν, ἢ διότι ὄσιν ἐνίοτε ὁ ὄγκος ἐν ταῖς βαθέως φλεψὶ διατείνῃ ἢ ἔπορ ἐν ἐπὶ πρός τι τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ὃ νῦν διὰ

λεγόμεθα,

λεγόμεθα, τό τε πῶς πρὸς τὴν σύρυτητα τῶν ἀγγείων, ὃ δὴ πλῆθος λέγομεν, οὐδέπω τεκμήριον αὐτῶν, τό τε πῶς πρὸς τὴν τῶν χειτῶνος τάσιν διαλογίζεται, τὸ μὲν ὄγκου τῶν φλεβῶν ἡ ῥύσις ὑπὸ δίδυται, εἰς πλῆθος αὐξομένου τοῦ αἵματος ὑπὲρ τὴν φυσικὴν ἑκάστου συμμετρίαν, ὥς τε πῶς ἐκείνην λέγεσθαι τὸ πολύ, τὸ δὲ τεινεσθαι τὸν χειτῶνα ἢ ὡς πῶς αὐτὸν συμμετρίας γίνεσθαι σύμβολον. οὐ γὰρ ὅτι κατὰ φύσιν οὐ δεῖ τείνεσθαι. ἐκάτερον οὖν ὅτι πολὺ τό, τε ὡς πῶς τὴν κατὰ φύσιν συμμετρίαν ἄιμα, καὶ πῶς τὴν τοῦ χειτῶνος τάσιν. ἐμνημόνευσε δὲ Ερασίστρατος ἀμφοτέρων, οὐ διηρθρωμένως μέν, ὅ δ' οὕτως σαφῶς ὡς ἐγὼ νῦν, ὅμως ὥς τε ἐμφῆναι, δι' ἣν εἶναι φύσιν τοῦ πράγματος. ἐν μὲν γὰρ τοῖς φάναι, κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν καὶ μετρίως πληρουμένων τῶν ἀγγείων, εὐκινητότροί τε καὶ ἰσχυρότεροι ἑαυτῶν φαίνονται παρὰ τὸ εἰθισμένον, ἐνδιδόασι τὴν ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν ἑκάστου τοῦ αἵματος ἀμετρίαν, ἐν οἷς δὲ ὀξῆς ὕστερον φησίν, ὑπὸ πλέον δὲ πληρώσεως, ὀρχουμένων παρεμπίπλανται βραχίονάς τε καὶ χεῖρας καὶ ἰνῆμας, τὴν ὡς πῶς οὐκ ἐνδεχόντας τὸ αἷμα χειτῶνας ὥς τε ὄρους εἶναι λύσιν τῆς τοῦ αἵματος ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν αὐξήσεως, ἵνα μὲν ἐν τοῖς πληροῦσθαι τῶν φλεβῶν τοὺς χειτῶνας εἰς ὄγκον ἀρομένους ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν ἑκάστου, τὸν δὲ ἕτερον, ἐν ᾧ πῶς τούτῳ, ἢ τὸ τείνεσθαι συμβαίνει, μὴ δ' ἑτέρου τούτων ὁρωμένου ἐν τοῖς πῶς τὴν διάμετρον πλήθει. πρὸς μὴ δὴ τούτων ἱκανὰ καὶ ταῦτα. τὸ δὲ ὀρθύβος, οὗ καὶ αὖθις μνημονεύσομεν οὐ πλήθους μέν ἁπλῶς, ἀλλ' αἱματικοῦ πλήθος γνώρισμα. δείκνυται δὲ ἢ αὐτὸ τῶν αὐτῶν διορισμῶν, ὥσπερ ὁ ὄγκος. εἰ γὰρ διά τι ἔξωθεν, οἷον ἥλιον, ἢ λουτρόν, ἢ γυμνάσιον, ἢ ποτίαν, ἢ ἁπλῶς εἰπεῖν θερμασίαν, οὕτω δὲ καὶ θυμόν, ἀναλώτε, καὶ ὅσα τοιαῦτα, καὶ ὀξεῖς δὲ πυρετοί, τούτου τοῦ γένους εἰσίν. ὅταν δ' ὁμαλὴ μὲν ὅλου τοῦ σώματος ἡ διάθεσις ᾖ, μηδὲν δὲ ὧν εἴρηκα πρῶτον, τότ' ἂν εἴη τὸ ὀρθύβος αἱματικοῦ πλήθους γνώρισμα τοῦ καθ' ὅλου τὸ ζῶον. εἰ δὲ μή, ἀλλά γε κατ' ἐκεῖνο τὸ μόριον, ἐν ᾧ φαίνεται. ἢ γὰρ καὶ ταῖς φλεγμοναῖς, εἴτ' ἐν τοῖς μυσίν, εἴτ' ἐν τοῖς ὀρθρώμασι συμβαίνοντα, τὸ τοιοῦτον ἕπεται χρῶμα, πλήθει κοῖς ὑπάρχουσι νοσήμασιν. ἀλλὰ πρὸς φλεγμονὴν αὐτάρκως ἐν ἑτέρῳ λέλεκται γράμματι καθ' ὃ πρὸς τὴν παρὰ φύσιν ὄγκων ὑπισκεπτόμεθα, διεκνιῶντες ἅπαντας αὐτοὺς ὑπὸ πλήθους ὑγρῶν, ἄλλο τε εἰς ἄλλο μόριον καταστηκότων συνίστασθαι. νυνὶ δὲ οὐ πρὸς τοῦτον, ἀλλ' ὡς εἴρηται πρόσθεν ὑπὲρ ἐκείνου τοῦ πλήθους ὁ λόγος ἐστίν, ὃ καλεῖται πλησθώρα, πλεονεξίας χυμῶν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι συνισταμένης. οὐχ οὕτω δὲ φαμὲν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι συνίστασθαι πλῆθος, ὡς ἀμφότερα τὰ γένη τῶν σωμάτων βελτίφθαι, τό, τε τῶν ἀγγείων, καὶ τῶν σαρκῶν. ἐγχωρεῖ γὰρ ἐνίοτε καὶ μόνου θατέρου, ὡς εἰ καὶ ὁπότερον αὖ καταλειφθείη μόριον, οὐ καθ' ἓν τι μόριον ἢ δύο τούτου συμβεβηκότος, ἀλλ' ἤτοι καθ' ὅλον τὸ ζῶον, ἢ κατὰ τὰ πλεῖστα τε καὶ λυειώτατα μόρια. καὶ τοίνυν καὶ τὸν ὄγκον ὁπόσος τίς ὅτιν ὀξυρεῖν, ἱκανῶς γεγυμνασμένου πρὸς τὰς διαγνώσεις ἀνδρὸς δεῖται. κατὰ γοῦν τὸ σαρκῶδες γένος, ἕτερος μὲν ὄγκος ὁ τῶν σαρκῶν αὐτῶν ὅτιν, ἕτερος δὲ ὁ τῶν ὑγρῶν, ὥσπερ ὀρίου τινὸς ἢ ἀπογγίας, τῆς σαρκὸς ἐμπεπλησμένης ὑγρότητος πολυτρήτου. ἀλλὰ τὸ μὲν τοιοῦτον πλῆθος ἐν ταῖς σαρξίν, ἀνάλογόν ὅτι καὶ κατὰ τὸ ἔγχυμα καλουμένῳ ὑδατώδει, τὸ δὲ ἕτερον πλῆθος, καὶ πῶς πρὸς τὴν διάμειν, ἢ μετὰ βάρους, μεμνημένων ἡμῶν, ὅτι μισθὸν διώγκηκεν, ἢ πρὸς σωθεῖσα σαρκὸς, ἢ πρὸς μυῶν διαλέγεσθαι, καὶ ὡς εἴ ποτε πρὸς πλήθους ὁ λόγος γίγνοιτο τοῦ κατὰ τὰς σάρκας, τῶν μῦς ἀκουστέον ὅτιν, οὐ τὴν ἁπλῆν ἐκείνην σάρκα, τὴν ὑποτίνων ὀνομαζομένην πρόσχυμα. κατὰ μὲν τοι τὰς ἀρτηρίας καὶ τὰς φλέβας, οὐχ ὁμοίως ἀναγκαῖον ὅτι τὸ πῶς τὴν διάμειν πλῆθος αὐτοῖς τοῖς κάμνουσιν, ἀλλ' ὅσοι πορ ἂν ὦσιν ἀναγκαιότατα τοῖς φύσει, μόνοις τοῖς τοιούτοις ἀμυδρόντι καὶ βύθιον βάρος ἐμφαίνεται κατὰ τὸ σῶμα. διὸ χρὴ ζητεῖν ἑτοράν τινα σαφεστέραν τοῦ τοιούτου πλήθους γνωρίσματα. ῥαθύμως δὲ τῶν πλείστων ἰατρῶν ἐχόντων ἀμφ' αὐτόν, καὶ τῶν μὲν, οὐ δ' ὅλως ὑπισχνουμένων, ἐνίων δὲ ἐλπίδας, οὐδὲν εὕρηται βεβαιότερον γνώρισμα τῆς τῶν ἀρτηρίων λυπήσεως, ἢ ἐν ταῖς πρὸς τὴν σφυγμῶν πραγματείαις αὐτάρκως ἐξηγησάμεθα. τὰ πολλὰ μὲν γὰρ ὁμοῦ ταῖς ἀρτηρίαις ἀεὶ φλέβες ἐν πληθώρᾳ καθίστανται, διὰ τὴν συῤῥοίαν τῶν ἀγγείων, ἢ πολλάκις ἐν ἑτέροις ἀπεδείξαμεν, ἔστιν ὅτε δὲ χυμῶν λίχρων, ἢ παχέων ὑπερισμένων ἐν ταῖς φλεψίν, οὐκ ὀλιγότης ἢ μετάληψις αὐτῶν εἰς τὰς ἀρτηρίας γίγνεται, παράπαν δὲ ὅτι τοιοῦτον. εἰ μὴ γὰ ἐξάπτως ἐστὶν παχεῖς, ἢ λίχροι χυμοί, μεταῤῥυήσονται παντός. ἐν μὲν δὴ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν, οὐδὲν ἐναργὲς γνώρισμα τοῦ κατὰ τὰς φλέβας ὑπερισμένου πλήθους, ἐκ δὲ τῆς τῶν ἀρτηριῶν λιπήσεως ἔνεστι λαβεῖν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα τοῦ νικάρχου καὶ πραξαγόρα δοκεῖ. καί τοι μὴ μεταδίδυσι ταῖς ἀρτηρίαις αἷματος. ἡ μέν τοι τὰς ἄλλας διαθέσεις τῆς πλησθώρας, πίστιν χρὴ τοῖς ἐκ τῶν σφυγμῶν σημείοις, ἃ δὴ τῆς οἰκείας εἴρηται πραγματείας. τὰς δὲ ἰδέας τοῦ πλήθους, ὅταν γε ὁμαλῶς ἐκτεταμένον εἰς ὅλον τὸ σῶμα ᾖ, κατὰ τὰ δὲ διαιρεῖσθαι. ὀξύερυθρον μὲν γὰρ τὸ τοῦ αἵματος πλήθος ὅτιν, ὑπωχρον δὲ, τὸ τῆς ξανθῆς χολῆς. ὑπὸ δὲ τὸ λευκότερον ἐκτρέπεται τοῦ κατὰ φύσιν, ὅταν τὸ φλέγμα ἱρατεῖ, καθάπερ ὑπὸ τὸ μελανότερον, ἢν ἡ μέλαινα χολή. καθ' ἕκαστον δὲ τ' εἰρημένων συμπυξῆσθαι χρὴ καὶ τὸ αἷμα. μόνη γὰρ εἴ ποτε πλεονάσειεν ἡ ὠχρὰ καὶ ξανθὴ προσαγορευομένη χολή, καθάπερ ἐν ἰκτερικοῖς, οὐκ ἔστι πλῆθος, οὐ δὲ πλησθωτικὴ διάθεσις, ἀλλὰ δυσκρασία τοιοῦτον πρὸς ὅτι πάθημα. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ὑπὸ τῆς μελαίνης χολῆς καὶ τοῦ φλέγματος. ὅταν δὲ ὡς εἴρηται πρόσθεν, ἡ βάρος, ἢ ὄγκος ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν ᾖ, πλησθωτικὴ μὲν ἡ τοιαύτη διάθεσις εἴρηται, ἐκ δὲ τῆς χρόας γινώσκειν χρὴ τὴν ἰδέαν τοῦ ἱρατοῦντος χυμοῦ. μόνη δὲ χολὴ τ' ἀχωρίστων τοῦ πλήθος συμπτωμάτων, διέτερον ὀργάσασθαι δύναται, οὔτ' οὖν τὸν ὄγκον, οὔτε τὸ βάρος. ἕτερον γάρ τι πρὸς τούτοις ἔσται πάθημα περὶ ὃν τοσοῦτον αὐξηθῆναι. μόνον δ' ἔστιν ἄρα, τὸ φλέγμα, καὶ τοῦτο οὐχ ἅπαν ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸ κατὰ τὸν λευκοφλεγματίας ὀνομαζομένους ὑπέρους ἐν ὅλῳ τῷ σώματι δύνασται πλεονάσαι. διπλοῦν δὲ ὡς καὶ τὸν ὠμὸν ὀνομαζόμενον χυμὸν ἔν τι τῶν φλεγμάτων εἶδος, ἔν γε τῷ νῦν λόγῳ τίθεσθαι χρή. ὡς εἴην ἕτερον ἐκείνου θήσομεν, πρὸς αἷς εἰπομεν αὖτι πλήθους διαφοράς, ἀναγκαῖον ὅτι πλαδῶσαι καὶ τὴν ἐκ τοῦ τοιούτου χυμοῦ. ταχύτερός δ' ἐστὶν ὅτι τοῦ ἄλλου φλέγματος ὁ χυμὸς οὗτος, ἥδιον τε ὠνυμαστικός, οἷος ἐν τοῖς οὔροις ὑφίσταται, μᾶ

λιστα τοῖς ἀπὸ ἀναφαγίας πολλὴν ὑποστάσιν, ἔτνει τὲ κυάμων ὁμοίαν ἔχουσι. καὶ μὴν καὶ διεχώρησε κάτω πολλάκις ὁ τοιοῦτος ἀθρόως χυμὸς ἐκείνοις τῶν σωμάτων, ὅσα γυμνασίων μὲν ἀπέχετο, παμπόλλοις δὲ ἐσθέσμασιν ἐχρῶτο, καὶ λουτροῖς ἀεὶ τροφῆς. ἀλλὰ καὶ τούτῳ τῷ χυμῷ, καθάπερ καὶ τῷ φλέγματι, λύκη τις ἔγχροια καθ' ὅλου τὸ σῶμα συνυπάρχει. τὰ δ' ἄλλα τοῦ φλέγματος εἴδη, τὸ μὲν ὀξὺ γλυκύ, τὸ δὲ, ὀξύ, τὸ δὲ, ἁλμυρόν. καὶ ὑποψώδεις μὲν γίνονται ἀεὶ τὸ γλυκέως, ψευσώδεις δὲ ὧν τοῦ ὀξέος πλεονάζοντος. ὥσπερ δὴ καὶ διψώδεις ὅταν ἀεὶ κρατῇ τὸ ἁλυκόν, ἀνόρεκτοι δὲ ἀεὶ τοῦ προειρημένου τῷ ὠμῷ. τὰ δὲ τὴν ὕπνωσιν, ἀεὶ μὲν τοῖς ἄλλοις φλέγμασι τοῖς προειρημένοις, βραχὺ πλέον τοῦ κατὰ φύσιν. ὁ δ' ὠμὸς χυμός, ὥσπερ τὸ γλυκὺ φλέγμα, σαφῶς ὑποψώδεις ἀποτελεῖ. διέλεκται γὰρ ἑτέρωθεν, τῆς ἀναπτικῆς ἀρχῆς ὑγραινομένης τε καὶ ψυχομένης τῷ ἰωματώδει ἐπεσθαι διαθέσιν, ὥσπερ γε καὶ τῷ ἀχρυπνίαν ξηραινομένης, καὶ θερμαινομένης. ταῦτ' ἄρα καὶ οἱ χολώντες ἄχρυπνοι πάντες ἐφ' ἑκατέρᾳ τῇ χολῇ. σωίζει δὲ ὀξαίρετον ἀεὶ τῇ μελαίνῃ, τὸ σκυθρωπόν τε καὶ δύσθυμον ἄνευ λόγου. εἰ δὲ μὴ καθ' ὅλου σῶμα πλεοναζοίη οἱ προειρημένοι χυμοὶ, καθ' ὅπη δὲ μόριον ἀθροισθείη, ὅγκος ὀργάζονται πρὸς φύσιν αὐτοῖς τοῖς σώμασιν, ὑπὲρ ὧν ἑτέρωθι διείρηται. ⓒ αὐτὰ δὲ τὰ νῦν αὖτ' εἰρημένα συμπτώματα, πλὴν τῆς ἀχροίας, ἐγκεφαλόν τε ⓒ στόμαχον κατειληφότων ἀεί. ἀχρυπνίαι μὲν οὖν ⓒ ὕπνοι, σβεστικὸν ἐγκεφάλου, ὀρέξεις δὲ καὶ ἀνορεξίαι σβεστικὸν τοῦ στόμαχου ἄλλοτε ἀλλοίως διαλυθέντων γίγνονται. δῆλον δ' ὅτι τὸ στόμα τοῦ γαστρὸς εἴρηται νῦν στόμαχος, ᾧ ὦ τὸ μὴ φλέγμα τὸ ἀθροισθὲν ὡς ὀλίγον ἐμποδὼν εἶναι. τὰς ὀρέξεις ἐποίησε. τῇ χολωδῶν, ὧν μὴ τῆς ξανθῆς διψώδεις τε ⓒ ἀσώδεις ἴσμεν. ⓒ τὸ στόμα πικρὸν αὐτοῖς ἐστὶν, ὧν ἡ τῆ μελαίνῃ, δύσθυμοι καὶ σκυθρωποὶ ⓒ φοβεροὶ καὶ ἄδηλοι, ⓒ σιελα μεσοὶ, ἀπόσιτοι ἢ ὅ πάντες, ἀλλὰ λύπες αὖτ'. ἱκανῶς ἢ πινώδεις εἰσὶν, οἷς ἂν ἡ μέλαινα τῆ ὀξείαν ποιότητα ἰσχύσαν ἔχῃ. γίγνεται δὲ ὅταν, κακοηθεσθράς αὐτῆς ἀκτὰς λαμβάνῃ. ἐὰν δὲ μόνον οἷον ἰλὺς ἅμαθος ᾖ, μὴ πω δ' ἀκριβῶς ὀξεῖα, πάλιον ἴσως μελαγχολικὸς χυμὸς ἕως ὅ λέγετῃ. μὴ δὲ καλεῖν μὴ δ' ἐπῳ τὸ τοιοῦτον χυμὸν μέλαιναν χολὴν, ἀλλ' ὥσπερ εἰώθαμεν μελαγχολικὸν, ὅτι τοῦ γλυκέως μέλαιναν χολὴν πλησίον ἥκει. ἀλλ' ὁ νῦν καιρὸς ὑπὲρ ᾧ τῆς καθ' ὑγρότητας διαφορᾶς, ὅτι μὴ δὲ πλῆθος εἶπον ὀνομάζεσθαι αὐτὰς, ἡμῖν δὲ ὀχ ἁπλῶς τὸ πλεονάζον ὅπωσοῦν ὀξυρεῖν, ἀλλὰ ποὺ πλῆθος σκεψασθαι προῦκειτο. πλεονεξία δὲ ὅτι ὅσον τὸ καθ' ὅλου τὸ σῶμα τοῦ ζῴου χυμῶν. ὅτ' δὲ τῶν ἡμῖν μορίων ὄγκων, ὅτε καθ' ὑγρότητας ἀκούειν χρὴ ποθεῖν ᾧ τοῦ λόγου τῷ δὲ τὰς ἰδέας, ἀλλ' ὅταν ἅπαντες, ἢ τινὰ βραχεῖαν ὑποροχὴν ὀξ αὐτῶν εἰς λάθοι. τὸ μὲν οὖν αἷμα παμπόλλων ὑποροχὴν δοκεῖ λαβεῖν, ὧν τῆς πληθωρικῆς διαθέσεσι. τὸ δὲ ἄλλων χυμῶν ὀδέας. καθ' ὑγρότητας γὰρ ἤδη τό γε τοιοῦτον, ὅτι ἔστι πλῆθος, ὁ δὲ πληθώρα καλεῖται. διὸ ⓒ σφυγμοὶ, τῆ μὴ τὰς καθ' ὑγρότητας. οἰκεῖοι τῇ φύσει τῶν χυμῶν ἀκριβῶς εἰσίν. ὧν δὲ τοῖς ἐρυθροῖς πλήθεσιν, οὐχ ὁμοίως ἀναργεῖς ἀποσώζουσι τὰς διαφοράς. ὅτι σὺν αἵματι διαφυλᾷ πάντως ὅλῳ ὁ πλεονάζων χυμός. ὅταν δὲ κρατήσει σφοδρῶς, ὧν μὲν τῇ ξανθῇ χολῇ, τοιούτους ἀνάγκη γίνεσθαι σφυγμοὺς οἵους εἰπομεν ἔπεσθαι, ξηραινομένης τε καὶ θερμαινομένης τῆς καρδίας. ὧν δὲ τῇ μελαίνῃ, τοιούτους αὖ πάλιν, οἵους ἔφαμεν, εἰ ψύχοιτό τε καὶ ξηραίνοιτο γίγνεσθαι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, εἰ νικήσειέν ποτε τὸ φλέγμα τῶν ἄλλους, ψυχρᾶς καὶ ὑγρᾶς διαθέσεως ἐκγόνους ἀποτελέσει σφυγμούς. αἵματι δὲ τῷ μὴ ἀκριβῶς κατὰ φύσιν, οὐδεμία τῆς ἀρχαίας κατασάσεως ἀλλοίωσις ἕπεται. τῷ δὲ ὑγροτέρῳ πλεονάζοντι, ⓒ οἱ σφυγμοὶ συναλλοιοῦνται, καθάπερ εἰ θερμότερόν τε καὶ ψυχρότερον ἑαυτῷ γένοιτο. διήρηται δὲ ἐν τῇ πρὸ τῶν σφυγμῶν πραγματείᾳ τὰ τοιαῦτα σύμπαντα. νῦν δὲ ἀρκέσει τόγε τοσοῦτον εἰπεῖν, ὡς ὀξ ἀργείας μὲν καὶ διαίτης ὑγρᾶς, ὑγρότερον ἑαυτοῦ γένοιτ' ἂν τὸ αἷμα πλεονεξίᾳ τῶν ὑδατωδῶν προσημάτων. ὧν θυμῷ δὲ καὶ γυμνασίοις ἐγκαύσεσί τε καὶ τρίψεσι, καὶ φαρμάκῳ θερμαίνοντι, καὶ τροφῇ τοιαύτῃ, καὶ οἴνοις ἀκρατεστέροις, καὶ παλαιοτέροις, θερμότερον, ὥσπερ γε καὶ διά τινα ψύξιν τοὐναντίον ψυχρότερον. εἰ δὲ ὧν πλέον ἐσθέσμασι χρήσαιτό τις ξηροτέροις τῇ ἰράσιν, οὐ μὴν ἄλλῳ τινὰ ἔχουσι δυσκρασίαν, ξηρότερον ἐκεῖνο γένοιτ' ἂν τὸ αἷμα. ⓒ διὰ καὶ κατὰ συζυγίαν ὑγρότερόν τε καὶ ψυχρότερον, ἢ ψυχρότερόν τε καὶ ξηρότερον, θερμότερόν τε καὶ ὑγρότερον, ἢ θερμότερόν τε καὶ ξηρότερον ὧν τοῖς εἰρημένοις αἰτίοις ἀποτελεσθήσεται, χωρὶς τοῦ τῶν ἄλλων τινὰ πλεονεκτῆσαι χυμῶν. εἰ δὲ καὶ δύο τῶν ἐκείνων μίξειν, εἰς δυσκρασίαν ἀφίκοιτο, μετὰ καιροχυμίας ἂν ἡ τοιάδε δυσκρασία συστάη. λεγομένη μὲν ἔτι καὶ νῦν, ἢ τοι θερμοτέρου γεγονέναι τοῦ αἵματος ἢ ψυχροτέρου, τε καὶ ὑγροτέρου. καὶ κατὰ τὰς ἑτέρας δυσκρασίας ἓξ, ὀκτὼ γὰρ ἦσαν αἱ σύμπασαι. καθ' ἕτερον δ' ἔτι τρόπον ἔχῃ, ὡς ὁπότε μόνον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τοιοῦτον ὑπάρχῃ. οἱ σφυγμοὶ δ' ἔτι τὰς δυσκρασίας τὰς ὀκτὼ τῆ ἰδέαν ἐκείνων ἔξουσιν, οἵαν ᾧ τῇ τῶν σφυγμῶν πραγματείᾳ διήλθομεν. εἴτε δ' ὡς εἴρηται μόνου τοῦ αἵματος ὄντος, εἴτε διά τινα ὕδατος μίξιν χυμοῦ, διορίζεσθαι χρὴ, τῇ τε σωούσῃ χρόᾳ παντὸς τοῦ σώματος, καὶ τοῖς ἄλλοις συμπτώμασιν, οἷα περὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως, ἢ ὀρέξεως καὶ ἀνορεξίας, ἢ ἔτι τοιοῦτον, μικρὸν ἐμποδὼν εἶναι, ἢ τῇ πονηρᾷ διαίτῃ, καὶ τοῖς γυμνασίοις, καὶ τοῖς αὐτῷ τοῦ κάμνοντι συμπίπτειν εἰθισμένοις, ἔτι τε τῇ ὥρᾳ καὶ τῇ χώρᾳ καὶ τῇ φυσικῇ πυκνότητι ⓒ ἀραιότητι τοῦ σώματος. ἄμεινον μὲν ἐκ πάντων τὸ πιθανὸν τῇ διαγνώσει λαμβάνειν, οὐκ ὀξ ὧνος ἢ δυοῖν, εὖ εἰδότας ὡς αὐτὸ μόνον ᾧ τῇ τέχνῃ πλεῖσα κεκοινώνηκε τοῦ σχάζεσθαι, λέγω δὴ τὸ μέρος τῆς τέχνης τοῦτο. τὸ διαγνωσικὸν ἅπαν, οὐ μόνον τὸ κατὰ τὴν καιροχυμίαν, ἢ τὸ πλῆθος, ἃ νῦν ἡμῖν διορίζεσθαι πρόκειται. τὰ γὰρ ποῖ τὰς ᾠδργείας ἢ τὰς τῶν νοσημάτων αἰτίας, ἢ τὰς ἰάσεις, ὡσαυτονικώτερον ἔχει τῇ γνῶσιν. εἴρηται δ' ὧν πλέον ἢ τοῦ τοιούτου ἑτέρωθεν. καὶ νῦν ἀρκέσει τὸ προσιδεῖν αὐτάρκως διορισαμένους, αὐτόθι που καταπαῦσαι τὸ γράμμα. γίγνοιτο δ' ἂν αὐτάρκης ὁ λόγος ὧν παραδείγματι ὀχεταθείς. ἔσω δὴ γὰρ μὲν ἄνθρωπον ἀπύρεκτον ὑπάρχειν, ᾧ ὄγκῳ δὲ μείζονι τὰς φλέβας αὐτῷ καὶ τὸ σύμπαν σῶμα ἐρυθρότερον. σκεπτέον οὖν εἰ μηδὲν τούτῳ τῷ θερμαίνοντι αἰτίῳ ἐπλησίασεν. εἰ γάρ τοι φαίνοιτο, βέλτιον ἀναβάλλεσθαι τὴν διάγνωσιν, ἄχρι πρὸ. ἂν ἡ ὀξ ἐκείνῳ κίνησις ᾧ ὅλῳ τοῦ σώματι κατασῇ. διότι μή τε θυμούμενον, ἢ λελουμένον, ἢ λουόμενον, ἢ γεγυμνασμένον, ἢ οἴνῳ προσφιλονεικημένον ἀρτίως, ἢ ἄλλως

ὁπασιῶν

ὁπωσοῦν πεφλεγμασμένον, εἰς τὴν διάγνωσιν ἄγειν πρόσκειται, ἀλλ' ὧν ἡσυχίαν πάσων τῶν ἔξωθεν ὑπαρχόντων κινήσεων. εἰ γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ φαίνοιτο τοιοῦτος, ὥστε πλεονάζειν τῷ ἀνθρώπῳ· τοὐντεῦθεν ὠφελήσειεν ἂν τάλλα, πρῶτα μὲν ὅσα μεγίστην ἔχει δύναμιν, εἶτα δεύτερα τὰ λοιπά. ἐπιέχθη δὲ βάρος καὶ πάσις, ὅ, τε πρὸς τὰς κινήσεις ὄκνος, εἶθ' ἑξῆς τὰ κατὰ τὸ σφυγμούς, ἀναπνοίας τε καὶ ὕπνους, ὀρέξεις τε καὶ ἀνορεξίας, ὅσα τάλλα τοιαῦτα. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν προηγησαμένων ἕκαστον, ὅσα πλῆθος ὀργάζεται, μήτις σωφθῇ ἐκκρισις ἐπισχηται, μὴ γυμνάσιον ἠμέληται, μὴ πλέω καὶ πολύτροφα σιτία σωνεχῶς προσφέρηκται, μὴ μετὰ τροφὴν ἀνάπαυσις χρῆται λουτροῖς. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι μὴ πολλάκις ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ἁλίσκεται νοσήμασι πληθωρικοῖς. ὧν τούτοις ἅπασι, καὶ τὰ παρὰ τῆς χώρας καὶ ὥρας, ἢ εἴτι τοιοῦτον ἄλλο προθείς, οὐκ ἴσην ἅπασι νέμων τὴν αἰτίαν. ὥσπερ δ' ἐν τοῖς ἄλλοις μορίοις τῆς τέχνης. ἔνια μὲν γὰρ τῶν γνωρισμάτων ὄντως σημονικὰ, καθάπερ ἡ τάσις καὶ τὸ βάρος, ὅ, τε ὄγκος τῶν φλεβῶν, ὅτε ὄκνος, καὶ τὸ χρῶμα, καὶ ἡ τῶν σφυγμῶν διάνοσις, ἅπασῶν δηλονότι τῶν προσφάτων διανοσεων ἀφορισμένων. ἔνια δὲ ἀπολείπεται τούτων, οἷον ἡ τῶν ἐκκρίσεων ἐπίσχεσις, ὅ, τε ἀργὸς βίος, ἐδέσματά τε πλέω καὶ τρόφιμα, καὶ μετὰ τροφὴν λουτρά. σωιόντα μέν τοι τὰ σύμπαντα, τοῖς σημονικοῖς ἐγγὺς ἥκει. τρίτων δὴ τούτοις ἔχει τάξιν, ἃ σωήθως ἁλίσκεται πληθωρικοῖς νοσήμασιν ὁ ἄνθρωπος. ἐφ' ἑξῆς δὲ τὰ τῆς χώρας καὶ ὥρας συναπτικὰ πάντων αὖθις. ὧν μὲν γὰρ χειμῶνι καὶ ἔαρι, ψυχρᾶς τε καὶ δυκράτοις χώραις μᾶλλον ἀθροίζεσι τὸ πλῆθος. ὧν δὲ ταῖς θέρμαις καὶ ξηραῖς ὥραις καὶ χώραις, ἧττον. ὅταν δὲ καὶ οἱ μὴ πυκνοὶ τῇ διαφάνειαν. μᾶλλον, οἱ δ' ἀραιοὶ ἀσανιώτερον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΦΥΣΙΝ ΟΓΚΩΝ.

ΝΤΙ τῷ συμβεβηκότων τοῖς σώμασιν ὑπάρχει, τὸ διηλυμένον πρᾶγμα πρὸς τῆς ὄγκου φωνῆς. τὴν γὰρ εἰς μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος διάστασιν, ὅταν ὀνομάζουσιν ἕλλειψεις. ἔστι δ' ὅτε καὶ τὴν ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν αὔξησιν, ὄγκον καλοῦσιν, ὅπερ οὐ νοσοῦσι μόνον καθ' ὁτιοῦν μόριον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑγιαίνουσιν ὑπάρχει· καὶ γὰρ καὶ παχεῖς ἄνθρωποι μὲν ὑπὲρ τὸ τῆς φύσιν εἰς βάθος καὶ πλάτος, οὐ μὴν ἀλλὰ γέ πω παρὰ φύσιν ἔχουσιν. ὡς γ' πολλάκις εἴρηται, δῆτα τίς ὅτι ἁπάσασις ἡ τῶν οὐ φύσει διακειμένων σωμάτων ἐν μέσῳ πως ὑπάρχουσα τῶν τῆς φύσιν τε καὶ παρὰ φύσιν ἐχόντων. ὁ μὲν οὖν παχὺς ἢ ἰσχνός, ὁ παρὰ φύσιν, ἀλλ' ἁπλῶς μόνον ὁ μὴ κατὰ φύσιν, ὁ δὲ ὑπερβάλλον ἔχει τὸ τῆς φύσιν οὐ φύσει δὲ ἑκάτερος. ὁ δὲ ἐξ ὑδρωπος τὸν ὄγκον ὠνομασμένος, ἢ ἐκ φθόης τὴν λεπτότητα, παρὰ φύσιν ἅμφω διάκειται). πρόκειται δὲ νῦν ἐν τῷ νῦν ἐνεστῶτι λόγῳ σκέψασθαι περὶ τοῦ παρὰ φύσιν ὄγκου. ὅλον τε καταλαμβάνοντων τὸ σῶμα, καὶ μόριον ὁτιοῦν αὐτοῦ, τοῦτον ὠνομασμένος, ὡς τῶν οὐ φύσει διαθέσεων ἀεὶ ὑπερβολαὶ παρὰ φύσιν εἰσίν. ὅρος δὲ τῆς ὑπερβολῆς ὅδ' ἐστὶν αὐτῶν, ἡ βλάβη τῆς ἐνεργείας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν ὄγκων οὐ δεῖ μακροτέρου λόγου. γινώσκεται γὰρ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων οὐ μόνον τῶν ἰατρῶν σαρκὸς ἐν πιμελῆς ἀμετρίᾳ, τὴν ὑγίειαν αὐτῶν ὀργαζομένη. οὓς δ' ἄλλους ὄγκους, ὅσοι τῇ διαθέσιν αὐτῶν τῶν σωμάτων, οὐ μόνον τὴν ποσότητα πρώτην, τὸ τῇ φύσιν ὀχεσήκασιν, ἤδη σκοπτόμενοι, ἀπὸ φλεγμονῆς ἀρξάμενοι. λεγέσθω δὲ ἐν θέσει πρὸς ἕλληνας τοὔνομα ὄγκος, τῇ τῶν ἐν ὄγκῳ μείζονι μορίων σαρκωδῶν, ἅμα πάσει ἀπεπτυπία, καὶ ὀδυνηρᾷ σφυγματώδει καὶ θερμῇ, καὶ μετ' ὀρυθήματος. ἔστι δ' ὅτε ἡ αἰτία, δι' ἣν ταῦτα ἐγένετο τὰ συμπτώματα, μὴ ὅτι τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' οὐ δι' αὐτοῖς τοῖς ἰατροῖς ἔγνωσται πᾶσιν. ὅδε γ' ὁτῳοῦν τινὶ ποιόν τινα τὴν ζήτησιν οἱ πλεῖστοι αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ δόξαν αὐτοῖς ἁπλῶς ἀπεφαίνοντο. γίγνοιτο δ' ἂν ἡ σκέψις, ἐπεὶ ὅλως ὁτῳοῦν προσέρχοιτο, τοιαδί. μείζων ὄγκος ἐκ ἂν ποτε γένοιτο περὶ σῶμα ὅδε, ἄνευ τῆς οὐσίαν αὐτῆς ὅλου τούτων παθεῖν θάτερον, ἢ ὑπὸ θερμότητος πολλῆς οἷον περιζεσασαν χυθῆναι, ἢ ἐξωθέν τινα νεωτέραν οὐσίαν ὑπεκδεδέχθαι. χεομένη μὲν γὰρ πνεύματοειδῶς, καὶ ψυχθεῖσα γε αὖτε τὸν ἀρχαῖον ὄγκον ἀνακτᾶται ῥᾳδίως. ὅτε δὲ πνεύμα περιεχόμενον ἐν τοῖς φλεγμαίνουσιν ὁρᾶτε, καθάπερ ἐν ἄλλοις ὄγκοις πολλοῖς. ἡ ψυχόμενα, πῶς ἔστι δὴ ἀρχῆς κατασάσιν, ὅτ' ἀύθις ὅτ' δὴ ἅπαντος ἐπανορθεῖ). ὅτι δὲ οὐ περιέχεται πνεῦμα, δῆλον ἐκ τομῆς. φαίνεται γὰρ εἰ τμηθείη τὸ φλεγμαῖνον, ἅμα μὲν ἐκχεόμενον πάμπολυ, καὶ τὸ χωρίον ὅλον ἐναργῶς ἅμαδος μεστὸν, ὥσπερ οἱ διάβροχοι σπόγγοι, πνεῦμα δὲ, ὅτ' οὐθὺς ἐκπίπτον, ὅτ' αὖθις. ἀλλὰ καὶ ἡ χροιὰ μόνη τὸ ἅμαδος, οἰκεῖα τε ἅμα τῇ ἀχώρους. ὁ δὲ γ' ἄλλο τῶν ἐν τῷ σώματι μορίων, ἢ χυμῶν ὀρυθρὸν, πλὴν σαρκός τε καὶ αἵματος. ἀλλ' ὅτε πολυσαρκία μὲν τὸ πάθημα τὸ φλεγμονῆς. τῇ ἅπερ συσταίη ποτὲ πολυσαρκία τῇ τὸ σῶμα μόνη χωρὶς αἵματος πλήθος, ὁ μὲν ὄγκος μείζων γίνεται τοῦ τῇ φύσιν, ἡ χροιὰ δὲ ἐν ὅροις ὑγιεινοῖς διαμένει, μηδὲ ἐν ἀρχαῖς ἔτι ἀλλάττουσα φύσεως. οὐδενὶ γὰρ αὐξανομένῳ τῇ τὴν οὐσίαν, ὠθιτείνεται τὸ πρόσθεν χρῶμα. ὅτῳ γ' ἂν, ἥτε χιὼν ἐγίνετο λευκοτέρα, ἡ πίττα μελανωτέρα, ὁ χρυσὸς ξανθότερος, ἕτερον ἂν ὅτι φανερῶς αὔξησις οὐσίας, ἀλλοιώσεως. αὐξάνεται μὲν γ' τῇ τὸ ποσὸν, ἀλλοιοῦται δὲ τῇ τὸ ποιόν. ἔστι δέ πως καὶ τὸ χρῶμα, ποίας οὐσίας, οὐ ποσῆς γνώρισμα. διὰ ταῦτα μὲν ἂν πολυσαρκία ἕτερον φλεγμονῆς. δι' αὐτὰ δὲ ταῦτα πλεονάζειν ἂν τις ἐν αὐτῇ, τὸ αἵματος ὑποπλάθοι χυμόν. ἀλλὰ τῇ μεθ' ἕλκῶν ἥκιστα μέγιστα γίνονται φλεγμοναὶ, καὶ φαίνεταί τις ἐκρέων ἰχὼρ ὑδατώδης λεπτὸς, αἱματώδεσι φαινόμενος τὸ πορίξ χωρίς. ἀναγκαῖον δὲ ἐν τοῖς δὲ τῶν σύνηνσιν τῆς σαρκὸς, ἵν' ἐν τοῖς τῇ τὸ βαῦμα πέρασιν ἑαυτῇ ἐπεκτήσασθαι, συμμέτριας εἰς τοσοῦτον ἥκειν, ὡς διεκπίπτειν ὧν προέπτασαν τοῖς

ἰχῶρσιν, ὥσπερ εἰρηκέναι δ' ἔνδην ἑαυτῆς τὸ αἷμα. καὶ μὴν ὅσον αἷματος ἰχῶρ λεπτὸν μορίεσθαι δεῖ, τοσοῦτον, ἢ καὶ πλέον ἔτι παχυμορίεσθαι ὑπάρχει πνεύματος. ὥστε εἴπερ ἡ τοῦ βραῦμα σαρξ ὑδροῦται ἐκπίπτειν τοῖς ἰχῶρσιν, ἐπέτρεπεν ἂν δήπου τῷ πνεύματι. κρωσθέντος δὲ ἅπαξ αὐτοῦ, καθάπερ ἂν εὖ μάλα καὶ ὁ τοῦ φλεγμονῆς ὄγκος. ἀμέλει καὶ φαίνεται γιγνόμενος, ὅταν ἐν οἷς ἂν μορίοις ὄντος ἀθροισθῇ τὸ πνεῦμα. τμηθέντων γοῦν αὐτῶν, αὐτίκα συμπίπτει πᾶς ὄγκος. ἀλλὰ καὶ ἡ γλῶσσις αὐτοῦ ἐν τοῖς βράσμασι γιγνομένης φλεγμονῆς μαρτυρεῖ. ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ ἐπὶ νεωτρώτων ὄντων ἐκπίπτει πλῆθος αἵματος. ἰσχνοῦται δ' ἂν ὑγρὸν ἡμῶν, ἢ αὐτομάτως ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐχόντος ψυχθέν. ἀλλὰ καὶ πλησάντων ἡμῶν ταῖς χροΐαις, ἢ ὑδροπλησάντων ἰσχεται κωλυόμενον ἐκρεῖν. ἔστ' ἐν τοῖς σώμασι τῶν διηρημένων ἀγγείων ἰχόμενόν τε καὶ φερόμενον, πλῆθός τε καὶ πηγνύμενον, πρὸς πλησίον τε πάχος θρόμβῳ, πλὴν ὅτι θρόμβος μὲν ἀθρόας τοῦ αἵματός ἐστι πῆξις ἀϊδιὴς, τὸ δ' ὧν τοῦ ἑλκῶν γιγνόμενον, ἐκεῖ ἀθρόως, ἀλλὰ ἡμικρὰ καὶ πολλὰ πέρατα τῶν διηρημένων ἀγγείων, ἴσασι καὶ παχύτερον τὸ αἷμα. ὅταν δὲν ἅμα μὲν ὂν παχύτερον, ἅμα δὲ τῶν ἀγγείων τὸ πέρας ῥᾴον σφοδρότερον, ἰσχεῖ μὴ ἧττον τὸ αἷμα, διεκπίπτουσι δὲ ἰχῶρες. ταῦτα πάντα τεκμήρια μέγιστα, τὸ πληθύειν ἐν τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις τὸ αἷμα. θερμότερον μὴ δὲν ὅτι τοῦ ἡμῶν φύσιν ἐν τοῖς ὅτῳ διακειμένοις, ὑμῖν τοσοῦτον θερμότερον, ὡς μόνῃ τῇ χύσει τελικοῦτον ὀργάζεσθαι τὸν ὄγκον. πολλάς' ἂν εἴη οἱ καὶ τὰ τῶν δὲ τεκμήρεια, πρῶτον μὴ οἱ διακαέστατοι τῶν πυρετῶν, ὅσον γὰρ ὑπὸ τούτων ἡ θερμασία σφοδροτέρα τοῦ ἡμῶν τὰ φλεγμαίνοντα μόρια ὅτι, τοσοῦτον τὸν ὄγκον ἐχεῖν μείζονα. πλούτερον δὲ τεκμήριον, ἐκ τοῦ αἵματος οὐσίας, οὐ γὰρ ὥσπερ πίτυα καὶ ῥητίνη καὶ κηρὸς, οὕτω ψύξεως ὠφέλιμον, ἀλλ' ἔστιν ἀεί τε καὶ φύσει θερμότερον. ἐκείνοις μὲν δὴ θερμαινομένοις, εἰς τοὐναντίον ἡ μετάστασις. αἷμα δὲ ἡμῖν φύσιν ὑπάρχοντι θερμῷ, γλίσχρον μὲν ὀλίγῳ τινὶ ὁ μείζων ὄγκος, οὐ μὴν ὑδροῦται τοσοῦτον, ὅσον ἀφαίρεσιν ἂν φλεγμονὰς τὰ πάχοντα μόρια. καί τοι γε πίτυα καὶ ῥητίνη καὶ κηρὸς, εἰς τοσοῦτον ἀφικνούμενα θερμασίαν, εἰς ὅσον ἥκει τὰ φλεγμαίνοντα, βραχὺ τοῦ ἀρχῆς ἐπαύξεται. καί οἱ ὧν ὅτι τεκμήριον ἕτερον ὑμῖν τοῖς ἐρημένοις σμικρὸν, τὸν ὄγκον τῶν φλεγμαινόντων μορίων, μὴ διὰ μόνιμα γίνεσθαι τὴν χύσιν. ὀλίγη μὲν γὰρ δεῖν ἡ κατὰ θερμασίαν ἀλλοίωσις τοῦ αἵματος, οὐκ ὀλίγος δὲ μείζων ὁ ὄγκος. ἱκανὸν δὲ τεκμήριον ἔσοικε καὶ αὐτὸ τὸ φαινόμενον. οὐ γὰρ ὥσπερ ἡ ῥητίνη, καὶ ἡ πίτυα, καὶ ὁ κηρὸς θερμαινόμενα σφοδρότερον, ὧν πλεῖστον ἥκουσι χύσεως, οὕτω καὶ τὸ αἷμα. φυλάττει δὲ καὶν ὑδροῦται ὑγρὸς ἕψεται τὸν ἐμπεφυκότα ὄγκον, ἢ οὐ δ' ὅλως, ἢ ὡς ἐπὶ τὰ πάσιν ἐλάχιστον εἰς μέγεθος ἀφαιρούμενον. εἴρηται δέ μοι καὶ πρόσθεν ὅτι ψυχρούμενος ταῖς φλεγμοναῖς οὐκ ἀεὶ καθίσασθαι συμβαίνει. πλὴν γὰρ ἀκμάζουσάν τε καὶ μεγάλην, ἐφ' ἧς ἐσφλίβεται τὸ ῥεῦμα, ἰσχὺν ὑδροῦ πλέον ψύξεως οὐ καθαιρήσεις τὸν ὄγκον ἀλλὰ τελιοῦται ὀργάσῃ τὸ μόριον καὶ ψυχρόν, εἰς σκίρρον τε μετάστασις τὸ πάθος. δύσλυτα δὲ πρὸς μὲν σφηνοῦται τὸ ῥεῦμα τῆς ψύχουσι τε καὶ στύφουσιν, ἀνασείεται, καὶ μάλιστ' ὅταν ὀλίγον ᾖ. δυσλύτως δὲ ἐμπεφυκὸς ἐμπλαδᾷ, τοῦτο μὲν τῶν συφόντων καὶ ψυχόντων, οὐδὲν ὀνίνανται, ἰσχναίνεσθαι δὲ δεῖται. ὀξυβρέκτοις κηγαρῶ τισὶ καὶ τοῖς ἰατροῖς οὐ μόνον τοῖς θερμαίνουσι διαφορεῖν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τι τοῦ αἵματος ἀϊδιῶς ἐκκενοῦν, ἀμυχὰς εἰς τὸ σῶμα ποιοῦντας. πάντα ταῦτα οὖν μεγάλα γνωρίσματα, τὸ πεπληρῶσθαι τὸ φλεγμαῖνον αἱματώδους χυμοῦ. θερμὸν δὲ ἀμέτρως οὐκ ἄνυδρος ὀξ ἀρχῆς, ἀλλ' ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ γίνεται διὰ τὴν ἐμφραξιν ἁπάντων τῶν πόρων, ἐχομένης τῆς ἀρχαίας ἀναπνοῆς. ἀναγκαῖον οὖν δήπου καὶ σήπεσθαι χρονίζοντι τὸ αἷματι. πάντα γὰρ ὅσα θερμὰ καὶ ὑγρὰ σώματα κατὰ θερμὸν ἀθροιζόμενα τόπον, ἑτοίμως σήπεται, μήτε ἰσχνούμενα, μή τε ἐμψυχόμενα. ὥς τε καὶ ἡ ἐκ τοῦ σπεδόντος αὐτοῦ πρόσεχεται θερμότης, ἐφ' ᾗ πρόσθεν εἶχεν. ὅτι μὲν οὖν ἐν τοῖς ἀγγείοις αἷμα πλέον ἤθροισται ἡμῖν τὰ φλεγμαίνοντα μόρια, τοῖς ὄγκοις αὐτῶν τεκμαρτέον, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τὸ φαίνεσθαι φλέβας ἐν αὐτοῖς ἀοράτους ἐμπεφυκυίας ὑπὸ σμικρότητος, οὐ γλυφιδείας δήπου τῇ φλεγμονῇ, ἀλλ' ἐκ τοῦ πληροῦσθαι τοῦ αἵματος εἰς μέγεθος ἀρθείσας τοσοῦτον, ὡς ἀϊδήτους γίνεσθαι. μάλιστα δὲ ἐν ὀφθαλμοῖς φαίνεται τοῦτο συμπίπτον, καὶ πόδι, καὶ πτυοῖς. ὅτι δὲ καὶ ἡ σύμπασα φαίνεται σαρξ, ἧς ἥδη καὶ μάλιστα πάθος ὅτιμη ἡ φλεγμονὴ, πληροῦσθαι ῥεύματος αἱματώδους, ἥτε χροιὰ καὶ ὁ ὄγκος αὐτὸ ἐνδείκνυται. δῆλα δὲ καὶ ὑγρὰ πάσα καὶ διάβροχος, ὥσπερ ὄριον καὶ πόγχος φαίνεται. καὶ τούτῳ μαρτυροῦσι καὶ οἱ ἐκρέοντες ἰχῶρες, ἐπειδὰν ἔχῃ σύμμορον ἡ φλεγμονὴ. εἰκότως δὲ οἶμαι καὶ τὸ σῆμα σὺν τοῖς ὄγκοις τῶν ὑποκειμένων ἀφαίρεται καὶ πολιτείνεται. καὶ τοῦ χρόνου δὲ σήπεται καὶ αὐτὸ τοῦ ῥεύματος, ὥσπερ οἱ τῶν ἀγγείων χιτῶνες, οὕτω δὲ καὶ οἱ ὑμένες οἱ κατὰ τὸ φλεγμαῖνον μέρος. ἔτι δὲ τὰ νεῦρα καὶ οἱ τένοντες, ἀκλαύσουσιν ἐν τοῦ χρόνου τῇ φλεγμονῆς, ὥστε μὴ τοι προσθέντων αὐτῶν, ἢ καὶ ἄλλως παθόντων, ἀφ' αὐτῶν ἐκείνων πρῶτον ἄρχεται τὸ ἰκανόν. ὅλως δὲ οὐδὲν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ ἡμῖν φύσιν ἔχον ἀκριβῶς διαμένει χρονίζούσης τῆς φλεγμονῆς, ἀλλὰ συναπολλύῃ τῇ σαρκὶ πάντα τὸ ῥεύματος. ὥσ' ὥστε καὶ τῶν ὀστῶν ἅπτεται, καθάπερ ἀφ' αὐτῶν ὁρμᾶται πρὸ τὰ πρώτων πασχόντων. ἐν γοῦν τὸ κατὰ φύσιν ἔχειν, χαλαρόν τε δεῖ τὸ διῆρμα τοῖς μὴ πάσχουσιν, ἥτ' ἐν τῷ μεταξὺ χωρὰ ἰσχνὴ, ἰσαθ' ἧς ὧπτέπωκεν. ὡσάυτως δὲ καὶ αἱ κατὰ τὴν σάρκα χῶραι, πρὸς ὧν ἂν πλέον ἐν ταῖς ἀνατομικαῖς ἐγχειρήσεσι λέλεκται, ἰσχνὰ πᾶσαι τυγχάνουσιν οὖσαι, καὶ μάλιστά γε αἱ πρὸς τὰς ἀρτηρίας, ἐν κύκλῳ ταῖς διασολαῖς αὐτῶν ἀνακείμεναι. ἡμῖν δὲ τὰς φλεγμονὰς ἅπασαι πληροῦσθαι τοῦ αἵματος, ἐκ μὲν τῶν ἀγγείων, διϊδρουμένου κατὰ σὺν χιτῶνας αὐτῶν, ἐν πᾶσι δὲ μορίῳ τῆς σαρκὸς ἀναμιγνυμένου ἱδρωσειδῶς. ὅταν δὲ ἐν τῷ χρόνῳ ἰσχναίνῃ ἡ φύσις, πεφθὲν δὲ σύμπαν τὸ ῥεῦμα, ἡμῖν γλίσχρ πῦον, ἐκτὸς ἀθεῖται τῆς σαρκὸς, ὑπὸ ἡμῖν ἐν αὐτῇ δυνάμεως ἀχνελίκης τῶν ἀλλοτρίων. ἐνθα μὴ δὲν ἧττον πόρος ὅτι φυσικὸς ἀξιόλογος, οἷον ὀχετὸς τὶς ἐκροῆς πρὸς τῷ μάτων περισκυασμένος, ἢ αὐτὸ τὸ χωρίον ἐν ταῦθα ἀραιόν, τὸ πύον τὸ μὲν τι διαπνέεται, τὸ δὲ ἀϊδήτως ἐκρεῖ. ἐνθα δὲ πορίκειται τὸ ὄρμα πυκνὸν καὶ σκληρὸν, οἷον τὸ ἔξωθεν ἡμῶν ὄντος, ἔχει ἐνταῦθα τὸ πῦον, ἀθροισί τε τὸ ὑποκειμένης αὐτῷ σαρκὸς. ἔστα δὲ διαβιβρώσκῃ τῇ βριμύτητι, δι' ἧς χεῖ πῶς τὸ κτὸς, εἰ μή τις φθάσῃ ἀφέλας αὐτό. κρατηθείσης δὲ τοῦ φύσεως ὑπὸ τοῦ ῥεύματος, ἐκεῖθεν εἰς πῦον ἀλλ' εἰς

ἀλλοτρίαν

ἀλόκοτόν τινα μεταβολὴν ἄλοτε ἀλλοίαν ἀφικνεῖται τὸ αἷμα· καλεῖται δὲ κοινῇ μὲν σύμπαντα τὰ τοιαῦτα, πρὸς τῶν πλείστων ἰατρῶν ἀρρήματα, καὶ μάλιστ' ὅσα βάθους ἔνδον ἐστίν. ἔνιοι δὲ οὐχ ἅπαντα προσαγορεύειν οὕτω δικαιοῦσιν, ἀλλ' ἐκεῖνα μόνον, ὅσα τὴν ἀλλοίωσιν εἰς διαφθορὰν ἑτέραν τινά, οὐκ εἰς τὸ σαπρόν τε καὶ χρεὼν ἴσχει πῦον· ὡς τά γε ἐκπυίσκοντα ἅπαντα, τινὲς μὲν ἐμπυήματα προσαγορεύουσιν· ἔνιοι δὲ διαπυήματα, καθάπερ καὶ αὐτὸ ἐκπυΐσκειν, καὶ διαπυΐσκειν. ἔνιοι δὲ οὐχ ὅτως. ἀλλ' ὅταν ἐν ἀπλαγχνῳ χρόνῳ τί τοιοῦτον, ἐκεῖνο μόνον ἐμπύημα προσαγορεύουσι, καὶ οὐ ὅτι πάσχοντας ἐμπύους. ἄλλοι δ' αὖ τινὲς ἰατροὶ μόνους ἐκείνους ὀνομάζειν ἐμπύους δικαιοῦσιν, οἷς ἤθροισται πῦον ἐν τῇ μεταξὺ θώρακός τε καὶ πνεύμονος χώρᾳ. τῶν μὲν οὖν ὀνομάτων, ὁπόθ' ἑκάστοις μοι λέλεκται, φροντίζειν χρὴ τοσοῦτον, ὡς ἑρμηνεύεσθαι σαφῶς τὸ δηλούμενον. αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα περὶ ὧν ὁ λόγος, εὐείσκειν ὅτως οὐ δύσκολον, ὡς μηδὲν δεῖν αὐτῶν διαλάθοι. σύμπαντα γὰρ ταῦτα πρασιλυσικὰ πρὸς τὴν θραπευτικὴν εἰσὶν μέθοδον, ἧς ἓν τὰς διαθέσεις, ἃ τὰς προσηγορίας αὐτῶν ἰώμεθα. τούτων τοίνυν ἀεὶ μεμνημένοις ὧδε τὰ λείποντα αὖθις τῶν πραγμάτων ἐτέων. Ὅταν ἀραιὰ τὰ σώματα τὸ πῦον, ἀρήσῃ τε καὶ διαπήσῃ τὴν ὑποκειμένων τὰ περιέχοντα, κἄπειτα κρωθῶντος αὐτοῦ καθ' ὑπνον πρόπον, ἀδυνατήσει τὰ διαπάντα τῆς ἀρχαίας ἀρραβείας κατάστασιν, ὀνομάζεται τὸ πάθος κόλπος. εἰ δὲ μὴ ταχέως τὰς αὐτὸν θραπούσῃ, τυλοῦται καὶ σκληρὸς γίνεται ὑπὸ χρόνου, καὶ ὁ οἷός τε ὢν κολλῆσαι τοῖς ὑποκειμένοις αὐτῷ. προσέλκεται μέν τι ξηραινθὲν ὑπό τε φαρμάκων καὶ διαίτης, ὡς δοκεῖν ὑγιὲς ἀμέμπτως ὑπάρχειν τὸ μόριον. εἰ μὲν δὴ ἅπαντος ἀκριβῶς τὰς διαιτώμενος, ὑγιεινὸν ἀληθῶς ἔχει καὶ ἀπόνητον τὸ σῶμα, προσαλμυρὸς ὁ κόλπος μένει, πόρωμά τος δ' ἔτι τινὸς ὑποτραφέντος, αὖθις πληροῦται, καὶ γίνεται πάλιν ὃ, περ ἐξ ἀρχῆς ἦν ἀπόστημα. καὶ αὖθις γε δεόντως ἰωμένων, ἐκκενοῦται, καὶ ξηραίνεται, καὶ προσέλκεται, καὶ ἀεὶ πολὺ ῥᾴονα ἅπαντ' αὐτῷ γίνεται ταῦτα τῶν ἐξ ἀρχῆς ἀρρώστων. οὔτε γὰρ ὀδυνῶνται διαπεπωμένα τὰ μόρια, διέσηκε γὰρ ἤδη, καὶ πληροῦται τάχιστα, ῥᾳδίως ὑποδεχομένου τοῦ κόλπου τὸ ῥεῦμα· καὶ δὴ καὶ κρύεται ταχέως, ὡσθ' ποιημένων αὐτῷ τῶν ἐκτοῦ, ὡς ὅταν γε κολληθῶσιν αὖτα, πάλιν ὀδωδέναι ῥηγνυμένου τοῦ ἀρρήματος. ὃ μόνον δὲ ἐλ φλεγμονῆς ἡ χώρησις τοῖς ἀρρήμασιν, ἀλλὰ καὶ ὄνθους ἐξ ἀρχῆς γίνεσθαί τι ἄλλοθι χυμὸν ὀπτινοῶν ἀρθρόεντα τοῦ χρόνου, καὶ ἀφικάντα τῶν ὑποκειμένων τὰ περιέχοντα. καὶ τοίνυν καὶ τμηθέντων, παντοίαν ἰδέαν ὑγρῶν τε καὶ σφαιρῶν σωμάτων, ἐντὸς ἔχοντα φαίνεται. καὶ γὰρ βορβόρῳ καὶ ὄρῳ καὶ θρόμβῳ καὶ χυλῷ μελιτώδει, καὶ μυξώδει, καὶ ὀστοῖς, καὶ λίθοις, καὶ πόροις, ὄνυξί τε καὶ θείξιν, ᾗ ἀρρήμασιν εὑρίσκεται παραπλήσια σώματα, καὶ μυῶν καὶ ζώων πολλάκις εὕρηται, σχεδὸν ἅπασι τοῖς ἐκ σπερμάτων ἔχουσι τὴν γένεσιν ὁμοιότατα. ἔστι δὲ ἡ σύνοιξ ὀνομαζομένη, σφὼς καὶ πρωμήκης κόλπος ὁμοίως τοῖς ἄλλοις κόλποις προσελκομένη τε καὶ αὖθις ἀφισαμένη δι' ὑδρῴδους πορώματος, ὥσπερ ἐκεῖνοι. ἀθρώματα, δὲ καὶ στατώματα καὶ μελιλιγείδας, ὅσα τε ἄλλα τοιαῦτα, τινὲς μὲν ἐν τοῖς ἀρρήμασι τίθενται, τινὲς δὲ εἰς ἕτερον γένος. σύνηλον ἢ οὐ ἡ τούτων φύσις ἐκ τῶν ὀνομάτων. ἀθρόα μὲν γάρ τι παραπλήσιον ἐντοῖς ἀθρώμασιν εὑρίσκεται. μέλιλα ἐν οἷς μελικηρίδες στασιν ἢ ἐν τοῖς στατώμασιν. ὡς τὸ πολὺ ἢ χιτὼν τὰς ὑμένας, ἅπαντα τὰ τοιαῦτα παραπλήσια ἔχει. ταῦτα τε οὖν ἅπαντα, πρὸς φύσιν ὄγκου, καὶ πρὸς τούτοις, ἀνθρακιδὸν, καὶ γάγγραινα, καὶ ἕρπητες, ἐρυσιπέλατά τε καὶ σκίῤῥοι, καὶ οἰδήματα, καὶ καρκῖνοι, καὶ πνευματώσεις, ὑπὲρ ὧν, δεῖ αὐτὸν ἀγνοεῖν χρὴ τὸν ἰατρὸν, ἀλλ' ἀκριβῶς ἠσκῆσθαι τὴν γνῶσιν ἑκάστου καὶ τῆς ὄσιαν. Αἱ μὲν δὴ γάγγραιναι καὶ οἱ ἄνθρακες, ἐπειδὰν οἷον ζέσαν τὸ αἷμα, ἐγχύς τε φλεγμονῆς διακαύσῃ τὸ δέρμα, ταῦτ' ἄρα καὶ σαπὲν ἐχάρα γίγνονται, καὶ φλύκταιναι προηγοῦνται τοῦ ἕλκους, ὥσπερ ἐν τοῖς πυρικαύσεσι ὀξύτατόν τε πυρετὸν ἐπιφέρουσι, καὶ κίνδυνον ὑπόγυον ἀμφὶ τῇ ζωῇ. μέλαινα δὲ τὸ πίπαν καὶ τεφρώδης ἡ ἐχάρα φαίνεται τοῦ μὲν ἀνθράκων ἕλκους, ὃ μὲν ὀλίγ' ἡ χροιὰ φλεγμονῆς, ὁμοίως ταῖς ἄλλαις ἐρυθρά ὅτιν, ἀλλ' ὧδε τὸ μελανότερον ῥέπει, πρόπον ἑτέρων ἐκνυμωθέντων, ἢ ὑπὸ λυσσώδους καταψυχθέντων. ὃ σφόδρα ἐν πολιτικὸς, ὥσπερ ἐπ' ἐκείνοις ὁ ὄγκος, ἀλλ' ἔχει τι καὶ σίλβον, οἷον ἡ ἀσφαλτός τε ἢ ἡ πίττα. διόπερ δὲ ὅτι καὶ ἀκρὶς βαθὺς μέλαινα χολὴ καὶ οἶνος καὶ ἡ κακοήθεια τῶν ἐν τοῖς ἀνθραξιν ἑλκῶν, ἐντεῦθέν ὅτιν. ἔοικε γοῦν ἔτι γε ἐξ ἀρχῆς βυθεῖ, ἢ ὑποπομφοῦν ἐν τῇ ζέσει τὸ αἷμα, μελαγχολικὸν γίνεσθαι. Χωρὶς δὲ τοῦ ζέειν, ἡ μέλαινα χολὴ οὖν διακρίνεται, καὶ ἢν ἀριμυτέρα τύχῃ, μιθ' ἕλκος. τοῦτ' ἄρα ἢ μελάντροι τῇ χροιᾷ τῶν φλεγμαίνουσιν εἰσί, καὶ ἥκιστα θερμοί. πληρωτὴ δὲ αἱ φλέβες ἐπ' αὐτῶν καὶ τείνονται μᾶλλον, ἢ ἐν ταῖς φλεγμοναῖς. ἥπερ γοῦν ἐκπίπτει τῶν ἀγγείων εἰς τὴν πέριξ σάρκα ἁπλῶς ὁ ἐρυθρὸς καὶ διαφανὴς χυμός. ὃ μὲν δὴ ἐρυθρὰ καθάπερ ἐν ταῖς φλεγμοναῖς αἱ φλέβες εἰσίν, ἀλλὰ καὶ αὖτις ἢ τῶν λυπούντων χυμόν. Ἐπειδὴ ταῖς μεγάλαις φλεγμοναῖς ἡ διαλαμπὴς γάγγραινα, νέκρωσίς τε ὅλα τῶν πάσχοντος μορίων, καὶ μὴ ἅπαξ ταχέως τῆς αὐτῆς ἰάσεως, νεκρωτὴ ῥᾳδίως τὸ παθὸν ὅτωμόριον, ὑπολαμβάνει τε τὰ σωζόμενα καὶ ἀκτείνει τὸν ἄνθρωπον. ἐπεισὰν γοῦν ἰσχυρῶς φραχθῇ ἢ τῆς μεγίστας φλέβας, τά τε σώματα τῶν ἀγγείων, οἵτε πόροι πάντες οἱ ἢ τὸ ἕλκος, τῆ φύσιν ἀρρόρμενοι διαπνοῆς, τὰ ὅτωκάμνοντα σώματα νεκρωτὴ ῥᾳδίως. ἢ πρῶτον μὲν αὐτὸ ἀρσβήνυτο τὸ τῆ χρόας σύανθες, ὃ σωλῶν ταῖς φλεγμοναῖς. ἔπειθ' ἡ ὀδμὴ καὶ ὁ σφυγμὸς οἴχονται, ὁ πεπαωμένης. δηπου τῆ διαθέσει, ἀλλὰ τῆ διαθήκῃ νοσηλευομένης. ἀχώειος ἢ φλεγμονῆς μεγάλης ὁ σφυγμός. ὅτω ἢ ἐοίκασιν ὀνομάζειν οἱ παλαιοὶ τὴν διαθηκικὴν κίνησιν αὐτῷ τῷ κάμνοντι τῶν ἀρτηριῶν, εἴτε χωρὶς ὀδμῆς, εἴτε καὶ σὺν τούτῳ γίγνοιτο. διὸ καὶ προσιθέασι λύκοι καὶ οἷς συμπώμασι τῆ φλεγμονῆς τὸ σφυγμῷ τὸ σὺν ὀδμῇ. ταυτὶ μὲν οὖν ὀνόματι τῆ ἀμφισβητήσιν ἔχει. κάλλιον ἢ ἐπίσταται τὴν γνῶσιν αὐτῆ καταφρονοῦντα τῆ προσηγορίας, ἐν μὲν δὴ τῇ φύσιν ἀναίσθητός ὅτιν ἡμῖν ἡ κίνησις τῆ ἀρτηριῶν, ἐν ἢ ταῖς φλεγμοναῖς αἰσθητὴ σὺν ὀδμῇ. πλήπτει γὰρ ἡ ἀρτηρία, διαστελλομένη τὰ περιέχοντα σώματα, καὶ πρὸς τὴν πληγῆς ὀδυνώμεθα δηλ τῆ φλεγμονῇ. ὅταν ἢ καὶ αὐτὸς ὁ χιτὼν ἤδη φλεγμαίνῃ πλήπτοντά τε ἅμα καὶ πληπτόμενον διπλασιάζει τῆ ὀδμῆν. Ῥεῖ μὲν δὴ τούτων αὐτάρκως εἴρηται. λειπτέον δὲ ἐφεξῆς τὰ χολώδη ῥεύματα. νοσήκητε γοῦν ἄκοιτ' ὅπως τὸ τῶν ἰατρῶν ἔθος ἄν τε χολὴν ὀνομάσωμεν ἁπλῶς, ἄν τε χολώδη χυμόν, ἀκούειν ἡμᾶς

ye shall say, I know not: is it not reckoned as a forest? 17 Is it not yet a very little while, and Lebanon shall be turned into a fruitful field, and the fruitful field shall be esteemed as a forest? 18 And in that day shall the deaf hear the words of the book, and the eyes of the blind shall see out of obscurity, and out of darkness. 19 The meek also shall increase their joy in the LORD, and the poor among men shall rejoice in the Holy One of Israel. 20 For the terrible one is brought to nought, and the scorner is consumed, and all that watch for iniquity are cut off: 21 That make a man an offender for a word, and lay a snare for him that reproveth in the gate, and turn aside the just for a thing of nought. 22 Therefore thus saith the LORD, who redeemed Abraham, concerning the house of Jacob, Jacob shall not now be ashamed, neither shall his face now wax pale. 23 But when he seeth his children, the work of my hands, in the midst of him, they shall sanctify my name, and sanctify the Holy One of Jacob, and shall fear the God of Israel. 24 They also that erred in spirit shall come to understanding, and they that murmured shall learn doctrine.

29 Woe to Ariel, to Ariel, the city where David dwelt! add ye year to year; let them kill sacrifices. 2 Yet I will distress Ariel, and there shall be heaviness and sorrow: and it shall be unto me as Ariel. 3 And I will camp against thee round about, and will lay siege against thee with a mount, and I will raise forts against thee. 4 And thou shalt be brought down, and shalt speak out of the ground, and thy speech shall be low out of the dust, and thy voice shall be, as of one that hath a familiar spirit, out of the ground, and thy speech shall whisper out of the dust. 5 Moreover the multitude of thy strangers shall be like small dust, and the multitude of the terrible ones shall be as chaff that passeth away: yea, it shall be at an instant suddenly. 6 Thou shalt be visited of the LORD of hosts with thunder, and with earthquake, and great noise, with storm and tempest, and the flame of devouring fire. 7 And the multitude of all the nations that fight against Ariel, even all that fight against her and her munition, and that distress her, shall be as a dream of a night vision. 8 It shall even be as when a hungry man dreameth, and, behold, he eateth; but he awaketh, and his soul is empty: or as when a thirsty man dreameth, and, behold, he drinketh; but he awaketh, and, behold, he is faint, and his soul hath appetite: so shall the multitude of all the nations be, that fight against mount Zion. 9 Stay yourselves, and wonder; cry ye out, and cry: they are drunken, but not with wine; they stagger, but not with strong drink. 10 For the LORD hath poured out upon you the spirit of deep sleep, and hath closed your eyes: the prophets and your rulers, the seers hath he covered. 11 And the vision of all is become unto you as the words of a book that is sealed, which men deliver to one that is learned, saying, Read this, I pray thee: and he saith, I cannot; for it is sealed: 12 And the book is delivered to him that is not learned, saying, Read this, I pray thee: and he saith, I am not learned. 13 Wherefore the Lord said, Forasmuch as this people draw near me with their mouth, and with their lips do honour me, but have removed their heart far from me, and their fear toward me is taught by the precept of men: 14 Therefore, behold, I will proceed to do a marvellous work among this people, even a marvellous work and a wonder: for the wisdom of their wise men shall perish, and the understanding of their prudent men shall be hid. 15 Woe unto them that seek deep to hide their counsel from the LORD, and their works are in the dark, and they say, Who seeth us? and who knoweth us? 16 Surely your turning of things upside down shall be esteemed as the potter's clay: for shall the work say of him that made it, He made me not? or shall the thing framed say of him that framed it, He had no understanding? 17 Is it not yet a very little while, and Lebanon shall be turned into a fruitful field, and the fruitful field shall be esteemed as a forest? 18 And in that day shall the deaf hear the words of the book, and the eyes of the blind shall see out of obscurity, and out of darkness. 19 The meek also shall increase their joy in the LORD, and the poor among men shall rejoice in the Holy One of Israel. 20 For the terrible one is brought to nought, and the scorner is consumed, and all that watch for iniquity are cut off: 21 That make a man an offender for a word, and lay a snare for him that reproveth in the gate, and turn aside the just for a thing of nought. 22 Therefore thus saith the LORD, who redeemed Abraham, concerning the house of Jacob, Jacob shall not now be ashamed, neither shall his face now wax pale. 23 But when he seeth his children, the work of my hands, in the midst of him, they shall sanctify my name, and sanctify the Holy One of Jacob, and shall fear the God of Israel. 24 They also that erred in spirit shall come to understanding, and they that murmured shall learn doctrine.

29 Woe to Ariel, to Ariel, the city where David dwelt! add ye year to year; let them kill sacrifices. 2 Yet I will distress Ariel, and there shall be heaviness and sorrow: and it shall be unto me as Ariel. 3 And I will camp against thee round about, and will lay siege against thee with a mount, and I will raise forts against thee. 4 And thou shalt be brought down, and shalt speak out of the ground, and thy speech shall be low out of the dust, and thy voice shall be, as of one that hath a familiar spirit, out of the ground, and thy speech shall whisper out of the dust. 5 Moreover the multitude of thy strangers shall be like small dust, and the multitude of the terrible ones shall be as chaff that passeth away: yea, it shall be at an instant suddenly. 6 Thou shalt be visited of the LORD of hosts with thunder, and with earthquake, and great noise, with storm and tempest, and the flame of devouring fire. 7 And the multitude of all the nations that fight against Ariel, even all that fight against her and her munition, and that distress her, shall be as a dream of a night vision. 8 It shall even be as when a hungry man dreameth, and, behold, he eateth; but he awaketh, and his soul is empty: or as when a thirsty man dreameth, and, behold, he drinketh; but he awaketh, and, behold, he is faint, and his soul hath appetite: so shall the multitude of all the nations be, that fight against mount Zion. 9 Stay yourselves, and wonder; cry ye out, and cry: they are drunken, but not with wine; they stagger, but not with strong drink. 10 For the LORD hath poured out upon you the spirit of deep sleep, and hath closed your eyes: the prophets and your rulers, the seers hath he covered. 11 And the vision of all is become unto you as the words of a book that is sealed, which men deliver to one that is learned, saying, Read this, I pray thee: and he saith, I cannot; for it is sealed: 12 And the book is delivered to him that is not learned, saying, Read this, I pray thee: and he saith, I am not learned. 13 Wherefore the Lord said, Forasmuch as this people draw near me with their mouth, and with their lips do honour me, but have removed their heart far from me, and their fear toward me is taught by the precept of men: 14 Therefore, behold, I will proceed to do a marvellous work among this people, even a marvellous work and a wonder: for the wisdom of their wise men shall perish, and the understanding of their prudent men shall be hid. 15 Woe unto them that seek deep to hide their counsel from the LORD, and their works are in the dark, and they say, Who seeth us? and who knoweth us? 16 Surely your turning of things upside down shall be esteemed as the potter's clay: for shall the work say of him that made it, He made me not? or shall the thing framed say of him that framed it, He had no understanding? 17 Is it not yet a very little while, and Lebanon shall be turned into a fruitful field, and the fruitful field shall be esteemed as a forest? 18 And in that day shall the deaf hear the words of the book, and the eyes of the blind shall see out of obscurity, and out of darkness. 19 The meek also shall increase their joy in the LORD, and the poor among men shall rejoice in the Holy One of Israel. 20 For the terrible one is brought to nought, and the scorner is consumed, and all that watch for iniquity are cut off: 21 That make a man an offender for a word, and lay a snare for him that reproveth in the gate, and turn aside the just for a thing of nought. 22 Therefore thus saith the LORD, who redeemed Abraham, concerning the house of Jacob, Jacob shall not now be ashamed, neither shall his face now wax pale. 23 But when he seeth his children, the work of my hands, in the midst of him, they shall sanctify my name, and sanctify the Holy One of Jacob, and shall fear the God of Israel. 24 They also that erred in spirit shall come to understanding, and they that murmured shall learn doctrine.

γίγνεται μελιτώδεος ἐπιόντος ὑγροῦ. μικρὸς δὲ καὶ τούτων ὁ ὄγκος, ἀλλ' ὅμως εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον ἀχώρος. ἔτι δὲ καὶ τούτων ὄγκοι μικρότεροι παρὰ φύσιν ὧν τοῦ σώματος γεννῶνται, μυρμηκίαι τε καὶ ἀκροχορδόνες τε καὶ ὑδρακῶν, ὠδυνηκτίδων τε, ἅπασι γνώριμα πάθη. γνώριμος δ' ὀχ ἥκιστα, ὃν ὁ δηθιλιὼ δίδυμος, ὠδιακὴς μὲν ὑπάρχων, ὅτι γ' αὐτῷ μόνῳ σωίσεται τοῦ σώματι, κακοήθης δὲ, ὅταν ἐκ πλείονος αὐξηθῇ χρόνου. ἔοικε γὰρ ὅτως φύματι, καὶ τῇ σκληρότητι μόνον δηλοῦν τὸ τοιοῦτος δηθιλιὼ. ἔστι δ' ἄμφω τὰ πάθη φλεγμονώδη. καὶ τρίτιλλα ἐπ' αὐτοῖς ὁ Βεβῶν, καὶ τέταρτον, ὅπερ ὀνομάζουσιν ἔνιοι φύγεθλον θερμότητι ἅμα καὶ τάχει ῥύσεως ἀφορίζοντες τῶν ἄλλων φυμάτων. εἰσὶ δὲ καὶ οἱ τοῦ Βεβῶνας καὶ μεχάλας μόνας γίνεσθαι φύγεθλα λέγοντος, φλεγμονὰς ὑπάρχοντα τῶν ἀδήνων. τῶν τῆδε σκιρωθέντων, τὸ δὲ πάθος ὀνομάζεται χοιράς, ὥσπερ γε καὶ τῶν ὄρχεων σκιῤῥωθέντων, ὄνομα τοῦ νοσήματι ζαρκοκήλιον ἔθεντο, καθάπερ ὅταν ὑγρόν ὑδατῶδες ἐν τοῖς περὶ τὸν ὄρχιν ἀθροίζεται χιτῶσιν, ὑδροκήλιον καλοῦσιν ὠδιπλοκήλιον τε καὶ ἐντεροκήλιον καὶ πρὸς τούτων ἔτι τὸ σωθὲν ἐξ ἀμφοῖν, μᾶλλον τοῦ ἐντέρου πεπλεγμένου ἐντεροεπιπλοκήλιον, νεωτέρων ἰατρῶν ὄνομα, τῶν καὶ σύμπαντας οὓς νῦν τῶν ὄρχεως ὄγκους ὀνομαζόντων, κήλας δίχα τοῦ ἢ συμβαίνει ἐπὶ πρώτης λεγομένης συλλαβῆς. ὁ δίχα τοῦ ἀ. μεθάπερ ἐπὶ τῶν ἀθλιωτάτων. ὥσπερ δὲ τῶν εἰρημένων ὀνομάτων ἕκαστον ἐνδείκνυται τοῦ μορίου τὸ νόσημα καθ' ὃ λέγεται, οὕτω καὶ ἡ κιρσοκήλη νεώτερον ὄνομα, δηλοῖ τὸ πάθος ἐφ' ᾧ λέλεκται. κιρσοὺς δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας φλέβας εὐρυωμένας ὀνομάζουσιν οἱ παλαιοὶ. κιρσοὺς δὲ καὶ ταύτας οἱ νεώτεροι καλοῦσιν ἰσχάδας, τὸ. ι. συμβαῖνον μετὰ τοῦ κ συμβαίνοντος, οὐ καθάπερ οἱ ἀθλιωτάτοι. γίνονται δὲ καὶ τῶν σκέλη κιρσοὶ δίχα ἀῤῥωστίαν τῶν τῇ δὲ φλεβῶν, καὶ μᾶλλον ὅταν ἅμα παχὺ πλονάζῃ τῷ σῶμα. πολιτικωτάτου δὲ προσθέντος, ἠρεμήσαντος, εἶτα μὴ συμφώτος, ὄγκος μαλακὸς γίνεται τῷ χωρίον. εἰ δὲ καὶ κατὰ τὸν Βεβῶνα γένοιτο, καλοῦσι Βουβωνοκήλιον. εἰ δὲ τῷ τὸν ὀμφαλὸν συμβαίνει διαῤῥῆξαι, καλοῦσιν ἐξομφάλους ἔνιοι τῶν ἰατρῶν οὓς ὧ δὲ πάσχοντας. ἔστι δ' ὁ τοῦ πολιτικωτάτου μόνου οὐδὲν τῶν παθῶν τούτων, ἀλλὰ χρὴ πάντως, καὶ τοῦτο τοὺς μὲν ἀῤῥυθμίαν παθεῖν. ἵνα γὰρ ταῖς ἀνατομικαῖς ἐγχειρήσεσιν ὁποῖα τίς ἐστιν ἐδήλωσα. ταυτὶ μὲν οὖν τὰ πάθη τῶν ἐγκαρσίων μυῶν ἐστίν, ἀεὶ δ' ἐν τοῦ Βεβῶνι κήλαι τῶν λοξῶν, ἤτοι ῥηγνυμένης, ἢ ἀῤῥυθμισμένης αὐτῶν ἢ τοῦ τὸ χωρίον ἀῤῥυθμίσεως ἅμα τοῦ πολιτικωτάτου χιτῶνι. γίγνονται δὲ καὶ ἄλλοι τῶν ταύτῃ χωρίων ὄγκοι, διά τι τῶν ὑπολειμμένων ἀσθενῶν ἀῤῥαιρόμενον. εἴρηται δὲ καὶ τὰ πάθη τὰ οὓς ὄγκους αὐτῶν ἐργαζόμενα. φλεγμοναὶ γάρ εἰσι, καὶ σκίῤῥοι, καὶ ἀῤῥήματα, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἢ δὲ οὓς ὑδατώδεσιν ἀθροίζεται ταύτῃ πλῆθος. ὑδατῶδες μὲν γὰρ ταῖς ἀσκίτας, πνευματῶδες δὲ, ἐν ταῖς τυμπανίτας. φλεγματῶδες δὲ, ἐν τοῖς ἀνὰ σάρκα καὶ λευκοφλεγματίαις ὀνομαζομέναις. ἤδη δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς ὄγκοι τετυχήκασιν ἰδίων ὀνομάτων, οὐδὲν ἀξιόλογον ἔχοντες. οἷον ἐπιλίδες τε καὶ πτερυγίδες. καὶ θύμοι καὶ θύμα, ὅσα τοιαῦτα ζαρκώδη βλαστήματα. καθάπερ γε πάλιν αἱ σταφυλαὶ καὶ τὰ παρείδημα, καὶ αἱ ἀντιάδες, ὅτι ἄλλό τι ἢ φλεγμοναί εἰσιν, αἱ μὲν σταφυλαὶ τοῦ μαργαρεώνος. αἱ δὲ ἀντιάδες τῶν ἐν ἀρχῇ τοῦ φάρυγγος ἀντιπεπλεγμένων ἀλλήλοις ἀδένων. ὥσπερ τὰ παρείδημα τῶν κατ' αὐτὸν τὸν φάρυγγα σωμάτων. Ἱπποκράτης δ' ἔοικεν οὐχ ἅπασαν φλεγμονὴν τοῦ ἰοῦ ὀνομάζειν σταφυλήν, ἀλλ' ἐν μόνον εἶδος, ἐν ᾧ τὸ πόρρας τοῦ μαργαρεώνος ὁμοιοῦται σταφυλῇ ῥαγί. ἀλλὰ καὶ εἴ τι λύποιδεν, ἤτοι φλεγμονῆς, ἢ φύματος, ἢ τινος βλαστήματος, ἢ ὅπως ἂν ἐθέλῃσι τις ὀνομάζειν ἐν μυκτῆρσι σωίσεσθαι λέγει τὸν ἀῤῥτελόντα. φλεγμονώδεις δ' εἰσὶ, καὶ ὑγροὶ διὰ τὸ χωρίον. ἐγκαυθεῖς δὲ καὶ αὖτη παρὰ φύσιν μὲν ἴσως ὄγκος ἐν τοῖς μεγάλοις γίνεται καυθοῖς, ἔστι δ' ὁτοῦ παντὶ γένει παρὰ φύσιν. τὰ δὲ πρόσφυα βλαστήματα ὅτι τοῦ ὠὴν περιφυῆ τοῦ ἔξωθεν ὑμένος τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὃς ἀπὸ τοῦ πολιοῦ καταφορμένος, ὠδί πως ἐπιφαίνεται. τὰ δὲ σταφυλώματα καλόμενα, τὰ μὲν, τῇ θέσει μόνῃ, τὰ δὲ τῇ διαθέσει παρὰ φύσιν ἐστίν. εἴρηται δὲ πρὸ τῶν τοιούτων ἁπάντων ὅσα νῦν οὐ ὀφθαλμοὺς σωίσεται πάθη ἄλλ' ἑτέρα. καιρὸς οὖν ἤδη καὶ παύειν ἐν τῷ δὲ τὸν λόγον τὸν περὶ μιᾶς ἔτι τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ἰδέας ἀῤῥήτου καταλελειμμένης.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΜΕΛΑΙΝΗΣ ΧΟΛΗΣ.

ΠΕΡΙ μελαίνης χολῆς, ἔνιοι μὲν οὐδὲν πλέον, ἢ ὡς τοῖς ὄρνισι τὸ ἰατρικῆς τέχνης ὄφελος χρήσιμον, ἀξιοῦσιν τὸν λόγον. ἔνιοι δὲ καὶ τὸ δικαίως μέτρον καθεῖλον ἐς, καθάπερ ἔνιοι παντὸς πάσιν ὀλέθρου εἶπον, οἷς οὐ τι μᾶλλον μέμψοιτο, τῶν πολλῶν τὸν ῥᾷον γὰρ ἀφελεῖν τὸ περιττὸν, τοῦ, τὸ μηδὲν εἰρημένον αὐτὸ, ἅπαν ἀξιοῦσιν. Ἱπποκράτης μὲν οὖν μοι δοκεῖ, τὸ χρήσιμον εἰς τὰ τῆς τέχνης ὄργανα, πρῶτος εἰπεῖν. ὥσπερ οὖν πάλιν ἐρασίστρατος ὅλον παρὰ λιπεῖν. οἱ γὰρ περὶ πλειόνων τε καὶ πραγξαγόραν καὶ Φιλότιμον, ὧν πλείστην ἐργασάμενοι τὸν περὶ τὸ χυμῶν λόγον, ἔνια μὲν μοι δοκοῦσι χρησίμως διορίζασθαι τῶν ἀδιορίστως Ἱπποκράτει γεγραμμένων. ἔνια δὲ καὶ ψευδῶς ἀναφωνῆσαι. τῶν δὲ νεωτέρων ἄριστα γέγραπται περὶ μελαγχολίας, τοῦ Ἐφεσίου ῥόφου. καίτοι γε οὐ φαίη μηδὲν ὠφελεῖν, ὅσα κατὰ φύσιν ἀκόρεστον ὅλως ἐρωτικῶς ἀνελλείπῃ πεφυκόσιν. ὅπερ ὧν πλεῖστον ὅλου ὀλίγοι τὸ νεωτέρων ἰατρῶν ἐζήλωσε. καὶ μάλιστα οἱ καλούντες ἑαυτοὺς ἐρασιστρατείους, καὶ ἀσκληπιαδείους, καὶ μεθοδικούς. ὧν ἔνιοι. καὶ ὅρισματα συνέθεσαν, ὧν δεικνῦναι πειρώμενοι τὸν περὶ τὸ χυμῶν λόγον ἄχρηστον εἶναι πῶς τὰ τῆς ἰατρικῆς τέχνης ὄργανα. πρῶτον μὲν ὃν ἡμεῖς ὡς εἰθισμένα τὸ χρήσιμον εἰπόντες. εἶτ' ἐπειτα εἰς τὰ κατ' ἀκολάθειαν τὸ δὲ ζητούμενα μεταβάντες, ὃ κρκινόμενον ὕστερον, ὁ δὲ τὸ διαλύσασθαι οὐκ ἀρτιμελῆς λόγος τοῖς ἄχρηστον ἡγουμένοις

εἶν τῶν περὶ αὖ χυμός τέχνῳ. ὅπως δὲ μὴ τις ἀσάφεια περὶ τὸν λόγον γίγνοιτο, καθ' ἑκάστε χυμὸ φύσιν ᾧ ὄνομα θέμενοι, ὅτω πειρασώμεθα διὰ παντὸς ἑρμηνεύειν αὐτόν. δὴ ἐνδέχεται δὲ πρᾶξαι καλῶς ὧδε χωρεὶς τὸ διελθεῖν αὐτῶν τὰς ἰδέας. τοῦτ' οὖν ἤδη πρᾶξωμεν ἀρξάμενοι χυμῶ. φαίνεται δ' ὅτος ἐάν τε ἀρτηρία τις. ἐάν τε φλὲψ πρωθῇ, παραχρῆμα τῶν περιεχόντων αὐτὸν ἀγγείων, ἐκχεόμενος. ἐρυθρότερος μὲν ἐκ τῶν φλεβῶν. ξανθότερος δὲ τὸ πίπαν ἐκ τῶν ἀρτηριῶν. ἀλλὰ πήγνυταί γε ἑκάτερος, σὺθεως. οὐ μόνον ἐκπίπτων τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸ περιεχόμενον ἐπὶ καθ' ὃν τιν' οὖν τόπον. καὶ τῳ γε πῆξιν αὐτοῦ τελευτῶσαν εἰς θρόμβον ὁρῶμεν. ὅτω γὰρ ἔθος ὀνομάζειν τοῖς ἕλλησιν τὸ πεπηγὸς αἷμα. φαίνεται δὲ πηγνύμενον, οὐ μόνον ἐν τοῖς ἡμῖ τῶν κοιλίαν τε καὶ τὰ ἔντερα χωρίοις. ἀλλὰ καὶ ἡμῖ τῶν κύσιν, ἔν ᾗ τὸ ὄρον ἀθροίζεται, καὶ ἡμῖ πνεύμονα τε καὶ τῶν τραχεῖαν ἀρτηρίαν. ὥσπερ γε καὶ ἐν μεταξὺ θώρακός τε καὶ πνεύμονος, ἔν τε ταῖς μήτραις τῶν γυναικῶν. ὑδαρέστερα μὲν οὖν ὡς τὸ πολὺ ἡμῖ τὸν χυμὸν ὄντα ἢ ἐρυθρὰ χρόα καὶ τὸ γε κάλλιστον αἷμα, τοιοῦτον ἀπειβῶς ὄν. φαίνεται δ' ἔνιοτε καὶ ξανθότερον τοῦ δέ, καὶ μελάντερον. ὥσπερ γε τῇ συστάσει, παχύτερον καὶ λεπτότερον. εὐείσθεται δ' ἔνιοτε καὶ τὸ τῶν φλεβοτομηθέντων αἷμα λεπτὴν ὑγρότητα περιέχον, ἥτις ἔν ἐστι πήγνυσθαι διακεινομένη, τῶν ὑδὶ πολὺς αὐτοῦ καταλαμβάνει χώραν. δῆλον γὰρ δ' ὑπὸ κάντα ποτὲ σωναφορεθέν τι ἐστὶ γλυκυθύμῳ ἡμῖ τὸ ὑπαρ αἷματι τῶν ἐκκείσιν λαμβάνον ὕσορον ὃ μόνον διὰ τῶν ὄρων. ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ὑδρώτων. καὶ ἡμῖ τῶν καλυμμένων ἄδηλον ἀιδήσει διαπνοῶν, φαίνεται δ' ἔνιοτε καὶ φλεγματώδης χυμὸς ἐποχούμενος ἐστὶ αἵματι, καθάπερ γε καὶ σύμπαν ἐπανῶς παχύτερον καὶ μελάντερον, ὡς ἐοικέναι πολλάκις ὑγρᾷ πίττῃ. καλεῖται μὲν οὖν τὸ ἐκ τῶν φλεβῶν, καὶ τῶν ἀρτηριῶν ἐκχεόμενον ὁποῖον αὖ ἦ, μιᾷ προσηγορείᾳ τῇ τοῦ αἵματος, ὀνόμασι τῶν ἑρμηνέων αὐτὸ διαφορὰν ἴδιον ἔχοντος ὄνομα. καὶ πήγνυται πᾶν αὐτίκα καὶ εἰς σαρκώδες μόριον ἄχρι βάθους διαιρεθὲν ἐκχυθῇ. παραπλήσιον δὲ τῆς αἵματι παχεῖ καὶ μέλανι χυμὸς ἕτερος ὁρᾶται πολλάκις ἐκκεινόμενος ἐμέντων τε καὶ διαχωρούντων, ὁμοίως πηγνύμενός γε καὶ οὗ πλεῖον ὁμοίως ἐστὶ πρὸς ἀρχῇ. καὶ ὅτερ γ' αὐτοῦ, ποτὲ μὲν ἀνάδησις γίνεται, τοῖς ἐμέσιν, ὀξέος τε ἅμα καὶ πρυφνοῦ. ποτὲ δὲ ὀδμίαν ἔχοντος ἐμφανῆ ποιότητα, μήθ' οὕτω γλυκύτητα, καθάπερ τὸ αἷμα μήθ' ἁλυκότητα, καθάπερ ἔνιοτε τὸ αἷμα ἢ τὸ φλέγμα, μήτε πικρότητα, καθάπερ ἡ ξανθὴ χολή. πρόδηλον δὲ δὴ, νοσώδες μὲν ἐστὶν τὸ ἁλυκὸν αἷμα καὶ τὸ φλέγμα. τὸ πίπαν δὲ μὲν αἷμα γλυκὺ φαίνεται. τὸ δὲ φλέγμα ἄποιον καθάπερ ὕδωρ. ἀλλ' ἐκτρεπόμενόν γε ἔνι φύσιν ποιότητος, ὄχ ἁλυκὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀξὺ γίνεται. μεταλαμβάνει δὲ ποτὲ καὶ γλυκείας ποιότητος. ἀλλὰ καὶ ὅτερ τὸν χυμὸν ὁποῖος αὖ ἦ, φλέγμα καλοῦσιν. εἰ μόνον ἅλυκον, κοινὸν ἁπάντων χυμῶν γνώρισμα, τὸ μὴ πήγνυσθαι. πρόδηλον δ' ὅτι διαφέρει μηδὲν ἁλμυρὸν ἢ ἁλυκὸν ὀνομάζειν ὀντινοῦν χυμόν. ἄμφω γὰρ τὰ ὀνόματα ταυτὸ σημαίνει πρᾶγμα. ἔσι δ' ἕτερος τις χυμὸς ἀεὶ μὲν πικρὸς τοῖς ἐμέσιν αὐτὸν φαινόμενος, διὰ ἀεὶ δὲ ξανθός, ἀλλ' ὠχρός ἐστιν ὅτε καὶ παχύτερον διαπάντος ὁ ξανθὸς τοῦ ὠχροῦ φαίνεται. ὡς ἐκ τούτων τελμαίροντα προσιόντος οἱ περὶ χυμῶν ἀρίστε γνῶντες ὑγρότητος ὑδρομιξίαν λεπτῆς, καὶ ὑδατώδους τῇ συστάσει, τῶν ξανθῶν χολῶν ὠχρὰν φαίνεσθαι. καλοῦσι δ' ἔνιοι μὲν ὑδατώδη τῶν ὑγρότητα τοῦτον, ἔνιοι δ' ὀρρώδη τοῦτο τοῦ γένους ὅσαν ἔχ ὃ τό τε ὄρον ὅτι καὶ ὁ ἰσχὼς. ὥσπερ δὲ μιγνυμένης ἔνι λεπτῆς ὑγρότητος ἡ ξανθὴ χολή, κατά τε τῶν χρόαν ὠχροτέρα, καὶ τῶν σύστασιν ὑδρότερα γίνεται, ὅτως ὅταν ὕδατι πλέον αὐτὴ διαφορηθῇ, τῇ τῶν ὠμῶν ὠῶν λευκύτητι πλησιάζειν φαίνεται, καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται λεκυθώδης. αὐτὴ μὲν οὖν ἡ χολὴ, καὶ ὠχρὰ, καὶ ξανθὴ, καὶ λευκυθώδης φαίνεται, τῶν γένεσιν ἔν τοῖς ἀγγείοις ἴσχει. ἡμῖ δὲ τῶν γαστρὸς, περιοδικῆς τις ἑτέρα γίνεται. καλοῦσι γάρ ὅτως αὐτῶν ἀκ ἔνι χόλας τῶν πράσων πεφυκομάσαντες. ὥσπερ γε καὶ τῶν ἰῶδη πρὸς τὸ ἔνι ἰῶ ὁμοιοῦσθαι. ὠνόμασται δὲ καὶ ἰκτώδης τις χολὴ πρὸς τῶν ἔνι ἰσάτιδος χρόαν ἔνι γλαυκῆς, οὕτω πᾶσαι κοινὸν ἔχουσαι τὸ διαμένειν. ὅτως ὃν καὶ τῶν ἐρυθρὰν ἔνιοι χολῶν ὠνόμασαν, ἐχούς ὅσαν αἷματι λεπτῷ ἡμῖ τῶν σύστασιν, ἀλλ' ὅτι μὴ πήγνυται, διὰ ἔστιν χολῶν αὐτῶν προσαγορεύουσι. ταῦτα μὲν οὖν ἴσως, ὑδὶ πλέον, ἢ ἡμῖ τῶν προειμένων ἐρῆται πραγματείαν, τῇ τε κοινωνίᾳ τοῦ λόγου, καὶ ἔνι χρησίμῳ ἔνι γνώσει, ἔπι τε ἔνι σωτέμῳ ἔνι διδασκαλίας προτρεψαμένης με διελθεῖν ὕπορ αὐτῶν. ὧν ἦ τὸν περὶ τὸ μελαίνης χολῆς λόγον ἐπανέλθωμεν. ὅτι μὲν δὴ τὸ πήγνυ), διώρισται μὲν ἀκ τοῦ μέλανος αἵματος, ὃ μὲν ἤδη γε ἡμῖ ἀκ τὸ μελάνων, ἰδίως ὀνομαζομένων. ἐμεῖς τε γ' ἔστι διαχωρεῖς πολλάκις διαῦτα πάμπολυ διαφέροντα τὸ μελαίνης, ὃ τῇ διωάμῃ μόνον, ἀλλὰ ἔστι ταῖς αἰσθητὰς ποιότησι. ὅτε γ' πρυφνότητος, ὅτε ὀξύτητος μετέχει ἀφῶς ταῦτα, ἔνι μελαίνης χολῆς κατά τε τῆ γλῦσιν ἐμφανόσης τοῖς ἐμέσιν αὐτῆ ἔστι τῶν ὀσφρησιν, ὀκ ἐκείνοις μόνον, ἀλλὰ κὴ ζοῖς ἄλλοις. ὃ μὲν δὲ ζυμοῖ τῶν γλῶ ὡς ἐκείνη. ἀλλ' εἰ ἔστι τοῦτ' ἔοικεν ὄξει δριμυτάτῳ ἔνι παχυμερεῖ τ' ὀσίας γναπτώτατα διάκειτ, ἔστι διὰ τοῦθ' οἷς ὁμιλήσειεν αὐτῷ σώμασος μορίοις ἄκρατος, ἑλκοῖ πάντως αὐτὰ διαβιβρώσκειν. τὸ μὲν γ' ὄξος ἅτε λεπτομερὲς ὄν, διεξέρχεται. τὸ ᾗ ἔνι μελαίνης χολῆς πάχος ἐδραν μόνιμον αὐτῇ παρέχον, ἄπορον ἔνι ἀναβρώσεως γίνεται. ὥσπερ δὲ τοῖς εἰρημένοις γνωρίσμασι ἀφῶς διορίζεται τῶν μελάνων, εἴτε χυμῶν ἐθέλεις λέγειν, εἴτε διαχωρημάτων εἴτ' ἐδεσμάτων ἡ μέλαινα χολή. ὅτω διαῦτα ἔνι μή τε μύαν, μήτ' ἄλλοτι ζῶον ἐθέλει αὐτῆς γεύσασθαι, διαθάπερ ὅ ἔνι κατανορὸς ἅλμης. ὅ ᾗ γὰρ ἐν ἐκείνῃ διαζῇ ζῶον, ὡς ἡ διαλυμένη νεκρὰ θάλασσα, τεκμήριον. ἔστι δὲ τοῦτ' ἔοικεν ἡ γεύσις αὐτ', ὀλέθρῳ ὑπάρχειν, ὑποροπηθέντος τοῦ μέλανος χυμὸ συμβαίνοσα. πολὺ δὲ δῆπτε ἔνι δὲ, τῶν ἐκ ἔνι ξανθῆς χολῆς ὑποροπηθέσης γινομένῳ μέλανα, ὀλεθριώτερον εἶν νομιστέον ὅσῳ περ ᾗ ὁ χυμὸς τοῦ χυμοῦ δριμύτερο, ἡ ξανθὴ χολὴ ἔνι οἷον ὑποσάθμης τοῦ αἵματος. ἰῶ ἀμόργῃ ἔστι πρυγὶ πλησίαν ἔφασαν ἔχειν τῇ γεύσιν, οἱ περὶ τὰ ἔνι τέχνης ὀργανα ποιησάμενοι. ἀλλ' ὥσπερ ἐπ' ἄλλων πολλῶν πραγμάτων ὁμωνύμων μὲν ἀλλήλοις. ὑπάρχας δὲ φύσεως ὄντων, ἡ ἔνι προσηγορείας κοινότης ἐσφηλέ τινας, ὅτω διὰ τῶν εἰρημένων δυοῖν χυμοῖν ἔνιοι σφαλῶντες, ὠήθησαν ἐπ' ἀγαθῷ πολλάκις ἐμεῖσθαί τι, ἔστι διαχωρεῖσθαι μελαίνης χολῆς. ἐγὼ δ' ἐν μειρακίοι πρὸς τελοπ ἔνι διδασκάλῳ μαθὼν ἑκατέρο τῶν χυμῶν τὰ γνωρίσματα, κἄπειτα πρὸς φυλάττων αὐτὰ, δι' ὅλε τοῦ ἐμοῦ βίε

τοῦ ἐμοῦ βίου μέχρι σήμερον, τὸν μὲν ἡ ἀπειρὸς μελαίνης χολῆς χυμὸν ὀλεθρίως ἐκκεινόμενον ἐθεασάμην ἀεί. πίστιν δὲ τῶν μελάνων κρίνω, ὅτι ὀλιγάκις ἐπ' ἀγαθῷ γινομένων. ἀρκεῖ μὲν οὖν καὶ ὧδε γινώσκεσθαι μόνον εἰς τὰ τῆς τέχνης ἔργα. καὶ μάλιστα ἐάν γε μετὰ διορισμοῦ τῶν καιρῶν, ἐν οἷς ἐκκρίνεται, μάθοιτις τὸν λόγον, ὃν ἐν τοῖς ἄλλοις ἐγὼ διηγήσομαι. ὅσοι δὲ μή πω σαφῆ μελαίνης πείρας ἐγνωκότι τὸ γινόμενον, ἐφ' ἑκατέρᾳ τῇ κρίσει, θαυμάζειν ἴσως ἢ ἀπιστεῖν, εἰκὸς ὄντιν, εἰ τοῦ μοχθηροτάτου χυμοῦ κρινομένου βλάπτεται τὸ σῶμα. τἀναντίον γὰρ οὐ λογον ἔδει δόξαι τῶν βλαπτόντων ἐκκρινομένων, ὑγιεινότατον αὐτὸ γίνεσθαι. ἡ δοκοῦν οὖν τὸν λόγον καὶ ἡ τῶν μελάνων λύσις. ἀλλ' ὁ σαφὴς πείρας πειθεὶς, ὡς αὖτί μοι λέλεκται γίνεσθαι, ῥᾳδίως εὑρήσει πίστιν τοῦ συμβαίνοντος. καὶ μάλιστ' ὅταν ἐθελήσει τὰ γιγνώσκοντα τὴν μέλαιναν χολὴν εὑρεῖν, ὧν πάσῃ μὲν ἡ ἀρχὴ ἡ εὑρέσεως εἴρηται. βέλτιον δὲ καὶ τὸ σύμπαν τοῦ λόγου πυθέσθαι. τοῦ γὰρ ἐκ ἡ κοιλίας τε καὶ τῶν
10 ἐντέρων, εἰς ἅπαν ἀναδιδομένου χυλοῦ, τὸ μὲν τι λεπτομερέστερον ὂν τῇ συστάσει. τὸ δὲ παχυμερέστερον ὥσπερ καὶ τῶν ἐδεσμάτων αὐτῶν ἃ οὐσίαι διαφέρουσι. γινωσκόντων δ' ἡμῶν ἅπαντα τὴν διοικοῦσαν τὸ σῶμα φύσιν ὠφέλιμα τοῦ ζῶντος πράττειν, ὁρόντων τε, καὶ οὗ ἐκκριτικὸς πόρος τῶν ἀχρηστοτέρων μορίων ἡ τροφῆς τε καὶ τοῦ ποτοῦ, θαυμαστὸν οὐδὲν ἂν δόξει, καὶ ἡ ὑποστάθμης τοῦ αἵματος ὠφέλειαν τινα λέγωσιν αὐτῷ ἅπερ ὁποία μὲν ὅτι καὶ διάπνοιν γίνεται μορίων οὔθ' ὧδε σκεψώμεθα, νυνὶ δὲ πρότερον ἃ δι' ἡ πείρας ἐγνωμεν, ἀρχὴν ποιησάμενοι ἡ διὰ τοῦ λόγου γυμνασθέντες σκέψεως ὅσα πεπείσμεθα χρόνῳ πολλῷ βασανίσαντες, εὑρηκέναι ταῦτα ἐρῶμεν. ὁρᾶτε δ' ἢ τὰς φλεβοτομίας αἷμα παχύτερον ἢ μελάντερον ἐν ταῖς τῶν ξηρῶν καὶ θερμῶν σωμάτων φύσεσι, ὥσπερ γε καὶ ἡ τὰς τοιαύτας ὥρας, καὶ χώρας καὶ κατασκάσεις, ὧν τινὰ δύναταί τε, καὶ δίαιταν ἐν ἑδέσμασι παχυχύμοις τε καὶ αὐχμώδεσιν, ὁποῖον ὅτι φακὴ, καὶ κοχλίαι καὶ κρέα ταύρεια, καὶ τράγεια, καὶ μᾶλλον εἰ ταειχοβυθέη. ἡ τοιαύτης ὕλης ὅτι, καὶ μέλας οἶνος παχύς τε καὶ αὐστη-
20 ρός, ὅτῳ δὲ καὶ τῶν νοσημάτων, ὅσα ἡ θερμῶν καὶ ξηρῶν λυσιρασίαν γίνεται καθάπερ οἱ καῦσοι, παχὺ καὶ μέλαν ἀφαίνεσι τὸ αἷμα, τοιοῦτον δ' αὐτοῖς καὶ ὁ μακρὸς ὅτος λοιμὸς ὁ ὑπὸ τοῦ μακροῦ θέρους γιγνόμενος ἐργάζεται, καὶ τῶν γε διασωθέντων ὀκ ὀλίγοις ἔλκεσις διὰ ἡ κάτω γαστρὸς ἐγίνετο τῶν καλουμένων μελάνων, ὑπὸ ἡ γνάτης ἡμέρας τοὐπίπαν, ἢ ἑβδόμης ἢ ἑνδεκάτης, ὧν καὶ αὐτῶν ἐφαίνοντο διαφοραὶ πλείους. γίνεται μὲν ἐγγυτάτω ἡ μελαίνης ἡκόντων, γίνεται δ' ὅτε διῆξιν ἐν ταῖς διαχωρήσεσιν ἐχόντων, ὅτε ὁσημὶ δυσώδη. πολλῷ δ' ἐν μεταξὺ τούτων καθεστηκότων. ὅσοις δὲ τῶν νοσούντων ἡ διὰ ἡ κάτω γαστρὸς ἕλκεσις οὐκ ἐγέ-
νετο τοιαύτη, τὸ σῶμα πᾶν πυοειδέσιν μέλασιν, ἐρυσιπελατώδεσιν, ὁμοίοις. γίνονται δὲ καὶ οἷον λεπὶς ἀπεπιπτούσης ξηραινομένων τε καὶ διαφορουμένων αὐτῶν, ἡ Βραχὺ δὲ ὑπὸ πλείοσιν ἡμέραις μετὰ τοὺς λοιμούς. ὅσοι δὲ διεχώρησαν ἀλοιεδῆ τὴν μέλαιναν, ἀπέθανον ἅπαντες. ἐνδείκνυται γὰρ ἡ τοιαύτη κατωπτᾶσθαι τὸ αἷμα. φαίνεται δὲ καὶ ἄλλα χωρὶς τοῦ πυρέξαι πολλοῖς ἐρυσιπελατώδη γίνεσθαι ἡ τὸ ὁρμᾶν, παχυνόμενον τε καὶ ξηραινόμε-
10 νον τὸ πλεονάζον τῆς μελαγχολικῆς χυμοῦ ἡ φύσεως ὠθούσης αὐτὸ ἐλεῖν. ἐρυθρὸν δ' γίνους ὅτι καὶ ὁ ἁλουργὸς ἐλέφας. ὅταν δ' αἷμα πυρέξῃ γλίσχρόν τι πιθὸν, τὸν ὀνομαζόμενον ἄνθρακα γίνεσθαι, τὸ κατασκῆψαν εἰς τὸ ὁρμᾶν τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ. χωρὶς δὲ πυρετοῦ κατασκῆπτον, ὅταν μὲν αἵματι μεμιγμένον ᾖ, τὸν ἐλέφαντα γίνεσθαι
40 φασιν. ὅταν δ' αἷμα πυρέξῃ γλίσχρόν τι πιθὸν, τὸν ὀνομαζόμενον ἄνθρακα γίνεσθαι, τὸ κατασκῆψαν εἰς τὸ ὁρμᾶν τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ. χωρὶς δὲ πυρετοῦ κατασκῆπτον, ὅταν μὲν αἵματι μεμιγμένον ᾖ, τὸν ἐλέφαντα γίνεσθαι

τω. ὅτι μὲν οὖν ἐν τοῖς ψλεψὶ καὶ ταῖς ἀρτηρίαις οἱ χυμοὶ περιέχονται πάντων, ἐνδέικνυται, καὶ ἡ μὴ ποικιλία
ἡ χρόας τε καὶ συστάσεως αὐτῶν. δηλοῖ δὲ καὶ τὰ νῦν εἰρημένα. καὶ πῶς τούτοις ὅλα ἡ τοῦ περὶ φύσιν ἀν-
θρώπου γέγραπται Ἱπποκράτει, περὶ ὧν ὠδὶ πλέον μέν, ἐν ᾧ περὶ τῶν κατ' αὐτὸν στοιχείων δηλήθην, ἀναγ-
καῖον δέ ἐστιν ἐν νῷ εἰπεῖν ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς ῥήσεως αὐτοῦ, ἡ δέ. Τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἐν ἑαυτῷ
» αἷμα καὶ τὸ φλέγμα, καὶ χολὴν δισσὴν ξανθήν τε καὶ μέλαιναν. καὶ ταῦτα ὧδε αὐτέων ἡ φύσις τοῦ σώματος,
» καὶ δι' ἃ ταῦτ' ἀλγέει καὶ ὑγιαίνει. ὑγιαίνει μὲν οὖν μάλιστα, ὁκόταν μετρίως ἔχῃ ταῦτα ἡ πρὸς ἄλληλα κρήσι
» ος ἐν δυνάμιος ἐν τοῦ πλήθεος, καὶ μάλιστ' ἢν μεμιγμένα. ἢ. ἀλγέει δ' ὁκόταν τι τούτεων ἔλασσον ἢ πλέον ἢ δι' ἃ χο
» ειοθῇ ἐν τοῦ σώματι καὶ μεμιγμένου ἢ τοῖσι πᾶσι. ἀνάγκη γὰρ ὅταν τι τούτεων χωρισθῇ, καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ εἶ.
» ὃ μόνον τόδε τὸ χωρίον, ἔνθεν ὀδύνη, ἐπίνοσον γίνεται. ἀλλὰ καὶ ἔνθα αὖ εἶ καὶ ὧδι χωρισθὲν τοῦ πλάμενον, ὀ
» δυνᾷ τε καὶ πόνον παρέχει. καὶ γὰρ ὅταν τι τούτεων ἔξω τοῦ σώματος εἰρύῃ πλέον τοῦ ὧδι πολάζοντος ὀδυνᾷ
» παρέχει ἡ κένωσις. ἢν τ' αὖ πάλιν εἴσω ποιήσηται τὴν κένωσιν, ἐν τὴν ἀποκρισιν ἀπὸ τοῦ ἄλ
λων. πλὴν αὐτὸ ἀνάγκη δισσὰ τὰ ὀδυνέοντα παρέχειν ἡ τὰ εἰρημένα, ἔνθεν τε ὀδύνη, καὶ ἔνθεν ἐπιῤῥέοντα.
εἰκὸς ὅτι μὲν ὑγιαίνει τὸ ζῶον, ὅταν ἔχῃ ταῦτα συμμέτρως ἡ πρὸς ἄλληλα κράσεως, νοσεῖ δὲ ὅταν, ἢ τι καθ' ὅ-
λον τὸ σῶμα, τοῦτ' ἔστιν ἐν ἅπασι τοῖς ἀγγείοις πλεονεξία ἡ ἀπ' αὐτῶν ὀδύνη. ἢ καθ' ἕνα τινὰ μόριον, ὁ τοῖς ὀργάνοις
ἡ τέχνης ὠμηλικὼς, ἀληθεύειν φήσει τὸν Ἱπποκράτη. τὰ μὲν γὰρ ἐν ἑνὶ μορίῳ νοσήματα δηλᾷ τὰ μελαγχολικὸν
χυμὸν γινόμενα ὀλίγον ἔμπροσθεν διελθὼν, ἐδήλωσα, ὅτι καὶ δηλᾷ κιρσῶν αἵρσιν ἢ αἱμορῥοΐδων, ἐμελαγχόλησαν
ἔντερα, καὶ ἡ τὰ μὴ φαινόμενα δὲ μόρια ἡ τὸ βάθος τοῦ σώματος, σύλλογον ὅμοια πάθη γίνεσθαι, τοῖς ἡ τὸ
σῶμα σωισαμένοις. ὁ γὰρ δι' ἅπτο χολῆς μὲν ξανθῆς, εἰς ὕστερον κατασκευάσας, ἐρυσίπελας ψυήσεται. με-
λαίνης δὲ, ἄνθραξ τε καὶ καρκῖνος, οὐδ' ἥπου δὲ τὰ ἡ βάθος τοῦ σώματος ἀδ' ἅμαντος ἔχει κατασκευὴ, ἀλλὰ
κἀκεῖνα γε τοῖς αὐτοῖς ἐοίκασι πάθεσιν. ἐφ' ὧν γοῦν οἷόν τ' ὅτι βεβαίως διαγνῶναι τὴν ἐργασαμένην αἰτί-
αν ὑπάρχουσιν, ὧδι τούτων φαίνεται καὶ ξανθὴ καὶ μέλαινα χολὴ διαβιβρώσκουσα τὸν ὑστέρων, ἄλλοτ' ἄλλο, καθ'
ὅτι πέρ ἂν μάλιστα συνέχωσι καὶ ποτὲ τελέως αὐίατον ἐργαζόμενα τὴν δυσεντερίαν. καὶ δι' ὃ τοῦθ'
» Ἱπποκράτης ἐν ἀφορισμῷ ἔγραψε. δυσεντερίη ἢν ἀκ χολῆς μελαίνης ἄρξηται, θανάσιμον. ἐγὼ δὲ πρόσθεν ἐ-
» πον, ἀνίατα πάντ' εἶναι, τὰ δι' μέλαιναν χολὴν ἑλκωθέντα, πλὴν εἴ τις ἰασιν ἐθέλει καλεῖν, ὅταν ἐκπόψῃ τὸ πε
πονθὸς μόριον ὅλον ἐν κύκλῳ περιτάμων ἀχρὶ τοῦ ἀπαθοῦς, ὥσπερ οὖν ἐν ὑστέρῳ ἀβοηθήτως μὲν ὑπὸ μελαίνης
χολῆς ἑλίσσονται. δυσβοηθήτως δὲ ὑπὸ ἡ ξανθῆς χολῆς, δῆλον ὅτι, καὶ τοῦ ἄλλων μορίων ἕλασσον ὅλα κα-
τακέκρυπται μὲν ἐν τοῖς βάθεσι, κυριώτερα δὲ μακρῷ τοῦ ὑστέρων ὄντ. πῶς τοίνυν καὶ τὴν βραπείαν ὠδὶ μὲν τοῦ
ὑστέρων σύνολωτέραν ἐᾶν, τοῦ ὑμενίνων δι' ἡ ἑδρας φαρμάκων αὐτοῖς τοῖς ὠπονθόσι πειρωμένοις σύν-
θεως, ὠδὶ δὲ τοῦ ἄλλων μορίων ὧδε τότε γυνέσθαι ῥᾳδίως δυνάμενον. ὅπως τοῦ τυχόν, ὧδε μικροῦ ἡ τέχνης μέ-
ρος ἀθεώρητον εἶασαν, οἱ μηδὲν ὠδὶ σκεψάμενοι περὶ μελαίνης χολῆς, ἔτι δὲ μᾶλλον, οἱ μὴ ἦ περὶ ἡ ξανθῆς. ὅθεν
δὲ μὴ περὶ τούτων ἐπεσκέψαντο, μὴ δὲ περὶ φλέγματος, ὀδ' ἀσθμῆσαι δυνατὸν ὁπόσα παρέλιπον ἡ τέχνης
ἀναγκαιότατα θεωρήματα. περὶ μὲν οὖν ἡ μελαίνης χολῆς, ὀδὲν ὅλως ὁ ἐρασίστρατος ἔγραψε, περὶ δὲ ἡ ξαν-
» θῆς, ὀλίγα τε ἅμα, καὶ ὀδ' αὐθ' ἅπαντ' ἀληθῆ. λέγω μὲν γάρ, ὅταν περὶ αὐτῆς. ἡ δὲ χολώδης ὑγρασία, ὅτι μὲν
» ἀναγκαία ὅδιν ἀφικνεῖσθαι, πολλὰ τῶν ὧδι γινομένων παθῶν, μάρτυρόν. οἱ ἰκτεροι γάρ. καὶ ἃ περὶ τὸ ἧπαρ
» γυόμενα φλεγμοναὶ καὶ ἄλλα πλείω. πότερον δὲ ἐν τῇ περὶ τὴν κοιλίαν κατεργασίᾳ ἡ τροφῆς γυνᾶται, ἢ
» τοιαύτη, ἢ μεμιγμένη, ἐν τοῖς πεφθορομένοις ἔξωθεν παραγίνεται, ὀδὲν χρήσιμον πρὸς ἰατρικὴν ὧδι σκέφθαι.
» τοῦτα μὲν ὁ ἐρασίστρατος ἔγραψεν ἐν τοῖ πρώτῳ τῶν καθόλου λόγων, περὶ ἡ ξανθῆς χολῆς. αὐτὰ λέγοντες δ'
αὐτῷ φασίν, ὡς εἴπερ αὐτὸς ὁμολογεῖ βλάβην ἐργάζεσθαι τὴν ξανθὴν χολὴν πλεονάζασαν, ἄμεινον μὲν ἦν αὐ-
τὴν μηδόλως γυνᾶσθαι. ὅπερ δ' εἴπερ ἀδύνατον, ἀλλ' ὡς ὀλιγίστην. ἐν μὲν ὅτε γυνᾶσθαι δυνατὸν ὅδι λωλύ-
ὀντινῶν. ὅτε εἴπερ ὅπερ γε δυνατὸν, ἀλλὰ προνοεῖσθαι γε τοῦ βραχυτάτην αὐτὴν γυνᾶσθαι χωρὶς τοῦ τὴν αἰτί-
αν τῶν γυνέσεως ἐπίστασθαι τοῦ πράγματος δυνατόν. ἡ μὲν οὖν ὀσία τοῦ χυμοῦ τοῦτο κατά τε τὰ σιτία καὶ τὰ
ποτὰ πρόειται. πάντως δὲ δήπου διαφορᾶς οὔσης ἐν αὐτοῖς, τὰ μὲν πλέον αὐτῆς, τὰ δ' ἔλαττον ἔχει τὰ δὲ,
ἴσως ὀδέν. εἰ δ' ἐν τοῦ σώματι γυνᾶται, κατά τε τινα μάλιστα μόρια γίνεται, ὅθεν καὶ τινὸς αἰτίας ἐργαζομέ-
νης αὐτὴν, ἀναγκαῖον ἐπίστασθαι τὸν ἰατρόν. ἐζύγκται δ' ὁ λόγος ὅτος τοῦ κοινῷ λόγῳ περὶ γυνέσεως χυμῶν,
ὑπὲρ ὧν οὐδ' ὅλως ἐρασίστρατος ἔγραψεν, ὥσθ' ὅσον ὅδιν ἐπ' αὐτῷ, μή τε τῶν ἐδεσμάτων ἡμᾶς ἐπίστασθαι, τινὰ
μὲν ὀῦχυμα ὄντ, ἵνα δὲ καπόχυμα, μή τε τῶν ὠῶν τῶν δυμάτων, ἔτι δὲ μᾶλλον μὴ δι' αὐτῆς ἡ φύσεως τῶν ἀνθρώ
πων. καί τοι γ' ἑνίους ὁρῶμεν ὅπως ἂν διαιτῶνται πολὺ ἀθροίζοντας, ἢ τὸν πικρόχολον, ἢ τὸν μελαγχολι-
κὸν, ἢ τὸν τοῦ φλέγματος χυμὸν, ὅτι γὰρ καὶ αὐτὸς αἴτιος γίνεται νοσημάτων, ὁ σμικρῶν, ἐν ὑστέρῳ δ' ἐλείπεται
λόγῳ. ὁμολογοῦσι δὲ καὶ ὁ ἐρασίστρατος αὐτὸς τοῦ χυμοῦ τοιούτου γίνεσθαι τινὰ πάθη. καί τοι πρώ
πῳ φιλαπόμενος, αἰτιᾶται αὖ μοχθηρὸς χυμὸς, ἀλλὰ τός γε γλίσχρος καὶ παχεῖς αὐτὸς ἀπεφήνατο, παρα-
λύσεως αἰτίους γυνέσθαι, γράψας οὕτως. τὸ μὲν οὖν πάθος συμβαίνει παρεμπλώσεως ὑγρῶν γινομένης
» εἰς τὰ τοῦ πνεύμονος ἀγγεῖα, τὰ δ' ἐν τοῖς νεύροις, δι' ὧν αἱ κατὰ προαίρεσιν κινήσεις σωτελοῦνται. καὶ μετ' ὀλί
» γα, ἡ δὲ παρέμπλωσις, φησὶ, γίνεται, ἡ τροφῆς, ἀφ' ἧς τὰ νεῦρα τρέφεται, αὕτη δὲ γλίσχρος καὶ ὄλκιμος ὢν
« δυσέκκριτος. ὅτι δὲ καὶ ἀκρασίας, καὶ λιθάργου, καὶ ὑδατώδους ἑτέρων τε πολλῶν ὁ τοιοῦτος χυμὸς ἀ-
θροιζόμενος αἴτιός ὅδιν, ὀκέτ' εἶπον. ἀλλ' ὃ πρόκειται μοι νῦν, τὴν τῶν ἄλλων χυμῶν δυνάμιν δηλῶσαι,
περὶ μελαίνης χολῆς πρόθεμαι γράφειν, ἵνα Ἱπποκράτης φησὶν, ἀναγκαίαν μὲν ἔχειν τὴν γνῶσιν, ὅπως δὲ μὴ
γνῶνται πλείων, ἐδίδαξεν ἡμᾶς αὐτῶν τῶν ἐναργῶς φαινομένων ἀρξάμενος. ἐν τε γὰρ τοῖς ζώοις, ὅσα θερμό-
τερα καὶ ξηρότερα ταῖς κράσεσιν ὅδιν, ἐν τούτοις φαίνεται γυνᾶσθαι πλέον, ἐν τε ταῖς θερμοτέραις ἅμα καὶ
ξηροτέραις ὥραις τε καὶ χώραις, καὶ κατασάσεσιν, ὧν τῶν δύμασί τε, τοῖς μετὰ κόπων, καὶ φρονπίδων καὶ
ἀγρυπνιῶν

ἀγρυπνιῶν, ἐρεσμάτων τε τῶν παχυμερῶν καὶ ξηροτάτων. ἀλλὰ καὶ τὸ χρῶμα τοῦ σώματος πάντος μελάν τε
ρον ὅτι τοῖς τῶν τοιούτων πεφυκόσιν ἀθροίζειν χολῶν, ἥ τε τοῖς ἰκτερώδεσιν νοσήμασιν, ὅλα χωρεῖς ὑγροτητος
ἐχῇ τῶν γένεσιν, ἐφ' ὧν καὶ εἰ ἀμυδρᾶγήσει ποτε ἡ σάρξ μέλαν ῥεῖ. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα φαινόμενα,
τὰς αἰτίας ὑφ' ὧν ὁ μελαγχολικὸς χυμὸς γίνεται, ἐνδείκνυται. πρὸς δὲ τῇ καθαιρέσεως αὐτῶν, ταυτὶ τὰ φαινόμενα
τῶν ὁδῶν τῆς εὑρέσεως ὑπαγορεύει. καὶ πραγῶν ἐν χρόνῳ πλείονι ἀπλῶν, εἴτε διὰ φλεγμονῶν, εἴτε διὰ σκιῤ
ῥον. εἴτε δι' ἀπονίαν, ἀχροίας ὀργάζεται ἡ πᾶν τὸ σῶμα πρὸς τὸ μελάντερον ἐκβεπόμενος. ἀλλὰ ⸋ αὐτὸς ἀεὶ
μελάντερος ὀφθῇ τοῦ ἥπατος, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν τῆ θερμῆς καὶ ξηρᾶς ἰδέσεως ζώων, οἱοῖα τὰ ἰκαρχαρόδοντα
τὰ πάντα ἐστίν, ὥσπερ γε πάλιν, ὁπόσα ἰδέσεως ψυχροτέρας, ⸋ ὑγροτέρας, ἢ ἰκατ' ἐκεῖνα τετύχηκεν ὄντα,
καθάπερ, οἱ ὗες, οὐ πάνυ μέλας ὁ πάλιν αὐτοῖς ὅτι. τοῖς δὲ βουσὶ καὶ κατὰ φύσιν μὲν ἔχουσι, μελάντερος, ὁ
πάλιν ὅτιν. γηράσασι δὲ πολλαπλασίως δή τινι μελάντερος γίνεται. ἀλλὰ τῆ ἡ γλῶσις τ' πάλαιχνα τοῦτο, καί
τοι γε ἐψομένου, φαίνεται ἐρυθρὸν ἔχουσά πη, καὶ οὐδαμῶς ὁμοιον ἥπατι. διὰ τοῦτων μὲν οὕτω ἐπαχθέντων
οἱ αἴτιοι τ' παλαιῶν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων ἀπεφήναντο καθαίρεσθαι τὸ ἧπαρ ἀπὸ τοῦ πάλιν, ἕλκοντος
εἰς ἑαυτὸν, ὅσον ἰλυώδες ἐν αἵματι, τοιοῦτον δὲ χολὴ ὅτιν, ὡς ἔφην, ὁποῖον ἐν οἴνῳ μὲν, ἡ τρύξ, ἐν ἐλαίῳ δὲ ἀμόργη. τοῖς δὲ νεωτέροις αἱρέσεις πεποίηνται πολυθρύλλητοι, ὥσπερ ἄλλα λέλεκται πολλὰ ψευδῶς, οὕτω καὶ
τὸ μηδὲν δεῖσθαι τὸν ἰατρὸν εἰς τὰ τῆς τέχνης ὄργανα τῆς περὶ τοὺς χυμοὺς θεωρίας, καὶ πρό γε πάντων ἔτι, τὰ
ἰκαθαίροντα φάρμακα μάτην ὠνόμασθαι ἰκαθαίροντα. ἰσχνωτικὰ γάρ ἐστιν ὁμοτίμως ἅπάντων τῶν ἐν τῷ σώ-
ματι χυμῶν, οὐ μόνον τῶν δεινοτάτων βλάπτειν. Ἱπποκράτης δὲ ὡς ὁμολογουμένῳ τῷ ἰκαθαίρειν αὐτὰ χρη-
σάμενος, ἀπεδείκνυσι ἐν ἅπασι τῷ ἐν ζωῇ χρόνῳ περιέχεσθαι, ἰκατὰ τὸ σῶμα τ' ἀνθρώπου τοὺς τέσσαρας
χυμούς. μήθ' ἡλικίαν εἶναι τινὰ, μήθ' ὥραν τοῦ ἔτους, μήτε σώματος φύσιν, ἐν ᾗ μὴ πάντες εἰσίν. ἐκ γοῦν τ', τὰ
μὲν ἐν ξανθῆς χολῆς ἑλκτικὰ φάρμακα, οὓς ἐκτορικοὺς ὀνομάζει, τὰ δ' ὑδραγωγὰ ἰκαλούμενα οὓς ἀσκήτας ὑ-
δρώπους ἐκκρίνειν, κωλύειν δ' αὐξάνεσθαι οὓς ἐλεφαντίας τε καὶ ἰκτερικούς τὰ τῶν μελάνων ἑλκτικὰ, σπάνια εἶναι
τοῖς παλαιοῖς ἐφαίνετο, τὸν οἰκεῖον ἑαυτῷ χυμὸν ἕκαστον τῶν ἰκαθαρτικῶν φαρμάκων ἕλκειν. εἰκῆ δ' ἁπλῶς ἰῶ
ἅπάντας ἑλκεσθαι τοὺς ἐν τοῖς ἀγγείοις περιεχομένους χυμοὺς ἀλλοιουμένους ὑπὸ τοῦ φαρμάκου ἰκατὰ τὴν
ἐκείνου δύναμιν, ὁμοίου ἂν ἦ τὸ ἰκαθαρθῆναι διὰ τινος τῶν τοιούτων φαρμάκων, τῷ φλεβοτομηθῆναι. τί ποτ'
οὖν τὸ ὑδραγωγὸν φάρμακον ὠφελῶν τῶν ὑδρώπων δίδωμεν. ἵνα τοῦ αἵματος ἐκκρωσθέντος τὸ μὲν φλέβα διὰ τὸ
δὲ πλεῖον ὠφελῶν τούτων ἐκκρούεται τὸ ὑδατῶδες, ἐλάχιστον δὲ ὁ πικρόχολος χυμός. ἐμπαλιν δ' ὠφελῶν τῶν ἰκτε-
ριώντων ὁ πικρόχολος χυμὸς πλεῖστος, ἐλάχιστος δ' ὁ ὑδατώδης. διὰ τι δὲ ὠφελοῦνται μὲν ὑπὸ τῶν ὑδραγω
γῶν φαρμάκων, ὅταν συμμέτρως ἰσχνωθῶσιν, οὐδεὶς δὲ τῶν ὁμοτίμως εἶναι πεπεισμένων, τὰς διὰ τῶν ἰκα-
θαρτικῶν ἰσχνώσεις ταῖς φλεβοτομίαις ἐτόλμησεν ἀφελεῖν, αὐτὸν τοῦ αἵματος. ἀλλ' ἴσως μὲν, καὶ διὰ τῶν ὑ-
δραγωγῶν φαρμάκων τὰς ἰσχνώσεις ποιοῦνται, πάντες δὲ τοῖς οὐρητικοῖς χρῶν), καί τοι ἰκαπὶ τούτων ἔχειν
οὐ φάσκοντας, ὑπὸ τῶν νεφρῶν ἀλλοιούμενον τὸ αἷμα τὴν τῶν ὕδρων γένεσιν ὀργάζεσθαι, φλεβοτομεῖν οὐδεὶ-
κοὺς μᾶλλον, ἢ διὰ τῶν οὐρητικῶν φαρμάκων θεραπεύειν. ἄμεινον γὰρ ἅπαξ τὸ πρωτεῖον ἀρχεῖν τοῦ πολλά-
κις ἐν πολλαῖς ἡμέραις ἰκατὰ βραχὺ πράττειν αὐτό. γέγραπται δ' οὖν μοι καὶ πῶς τούτων τὴν δόξαν ἰδία ἰκαθ'
ἓν ὑπόμνημα τῶν ὠγραφῶν ἔχον πῶς τὴν ἰκαινὴν δόξαν, πρὸς τῇ τῶν ὕδρων διαιρέσεως. εἶτ' οὐχὶ ἰκαλῶς οἱ
πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἑαυτοὺς ὠθροῦσι τοῖς ἀλόγῳ βίῳ μᾶλλον, ἢ λογικῇ διαστροφῇ τῶν τέχνῶν μεταχειρι
ζομένοις. ὅπερ γὰρ εἰώθασι λέγειν ἔνιοι αὐτῶν, ἀληθέστατον ὄντιν, ὡς πολλῷ βέλτιον αὐτοὶ γινώσκουσι τά τε τῶν
ὑγιαινόντων, καὶ τὰ τῶν νοσούντων διαιτήματα, τῶν σοφιστικῶς λεγόντων. οἵγε πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἔτι καὶ ἰκα-
τατρίβουσιν ἡμῶν τὸν βίον, ἀναγινωσκόντων μὲν πρῶτον, ἃ γεγράσασιν οἱ τ' αἱρέσεως αὐτῶν ἡγέμονες. εἶτ'
ἀκουόντων ἃ συναγορεύοντες αὐτοῖς λέγουσιν, εἶτα ἀναγκαζομένων λύειν αὐτῶν τὰ σοφίσματα. Ἱπποκρά-
της μὲν οὖν φαίνεται ἰκαλός τε καὶ ἀγαθός τις ἀνὴρ γεγονέναι, μὴ φιλοτιμίας, ἢ φιλοδοξίας, ἀλλ' ἀληθείας
ὄρεξις, εἰ δὲ ⸋ δόξης ἢ τιμῆς αὐτὸν ὠφιλυμῆσαι φαίη τις, ἀλλὰ ⸋ κτήσεσθαί γε αὐ τῆ ῥᾷστον ἦν ἐκείνῳ τῷ ἀνδρὶ
οὐ βουληθέντι τότῳ φιλονικεῖν ἐν λόγοις, ἀλλ' αἱρέσεσιν ἐν δόξοις ἑαυτοῦ πρεσβυτέραις. εὐδοκίμει γὰρ ἦν ἱκανῶς ἐνδό-
ξως. οἱ δὲ μετ' αὐτὸν ἁπλήστως ὀρεχθέντες ἀδίκου δόξης, αἱρέσεις ἰδίας συνεστήσαντο μοχθηράς, ἀνυπολογίας πρὸς
τοὺς ἑαυτῶν πρεσβυτέρους ποιησάμενοι. ἰκαί τοι τινὲς ἐξ αὐτῶν ἦθος ὠφελησιν ἐκ ἀμελῶς ἔχοντες ἐν οἷς ⸋ τὸν Ερα
σίστρατον ἄνδρα οἰκθεῖν. ἀλλὰ ⸋ τότῳ ἡ πρὸς Ἱπποκράτη φιλονικεία μαχόμενα γράφειν ἑαυτῷ ἰκατηνάγκα-
σε. πῶς γὰρ οὐκ ἄνδρα †μαχόμενος φαίη, πανοπλικῶς τ' ζῶα τ' φύσιν ἅπαντα διαπλάσασαν τὰ μόρια, μάτην †al. μαχό-
ἐν αὐτοῖς ὅλον τὸ τοῦ παλαιοῦ παλαιγχνον πεποιηκέναι, πῶς δ' οὐκ ἂν τις γνοίη τινὰς τῶν ὁμοδοξούντων αὐ- μενα
τῷ ἰκατεγνωκότας φαίνεσθαι τῶν εἰρημένων τ' ἀνδρὶ πρὸς παλαιοῦ, καὶ διὰ τοῦτο τὸ παλάγχνον τοῦτο φάσκον-
τας πανπαρασκευάζειν τοῦ ἥπατος τὸν ἐκ τῶν σιτίων χυμὸν εἰς αἷματος χρηστοῦ γένεσιν, εἰθ' οἷον ἄλλοτε
μεσεντόριον ποιοῦντων τοῦ λόγῳ τὸ ἐπίπλοον. οὐμοὶ γοῦν γε, ὡς ἔχειν τὰς φλέβας διὰ πάντων
τῶν ἐντόρων, εἰς ὃν ἀναφορὰν τοῦ πρόχυμον χυμὸν, οὐκ ἐκ μόνης τῆς γαστρὸς. ὅτι δὲ Φιλονικῶν ὁ ὀρασίστρα-
τος, οὐ πεπεισμένος ἄχρηστον ἰατροῖς εἶναι τὴν περὶ τῶν χυμῶν θεωρίαν, οὔτ' ἐν ᾧ μορίῳ τοῦ ζώου γένεται
τὸ αἷμα διήθη. οὔτ' ὑπό τινος αἰτίας, οὔτε κατά τινα τρόπον, ἐναργὲς τεκμήριον ὅτι, τὸ μηδένα τῶν διὰ
μέλαιναν χολὴν, ἢ ὅλως τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν γινομένων παθῶν μνημονεύσαι. ἰκαί τοι μὴ μόνον τῶν
περὶ αὐτοῦ φιλοσόφων τε καὶ ἰατρῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀνθρώπων ὀνομαζόντων τὸ πάθος μελαγχολικόν.
ὠχεροῦντων τε τὴν θεραπείαν διὰ ἑλλεβόρου τοῦ λευκοῦ ἰκαθάρσεως. οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἀπαίδευτος ὅτι τῶν
ἐν ἕλλησι πεπαιδευμένων, ὡς μήτ' ἀναγνωκέναι μήτ' ἀκηκόναι τὰς Προίτου θυγατέρας μανείσας ὑπὸ μελάμ-
πόδος ἰαθῆναι ἰκαθαρθείσας οὕτως, ὥς τε οὐ πρὸς ὁ ἐτῶν ἤτ' τῶν, ἀλλὰ πολὺ πλεόνων, ἐνδόξου τῆς ἰκαθάρ-
σεως ταύτης οὔσης, καὶ πάντων τῶν ἐν τοῦ μεταξὺ χρόνῳ ἰσχυμένων τοῦ φαρμάκου. βέλτιον οὖν ἴσως

χωρίσαντα τὸν ἐρασίστρατον ὧν ἐλέξαι σφαλερῶς φιλονεικούντα μήτε μελαγχολίαν, μήτ' ἄλλως μηδὲ μίαν μανίαν ὑπὸ μελαίνης χολῆς γίνεσθαι. καθάπερ γε μὴ δὲ λαρκῖνον, μὴ δὲ ἐλέφαντα, μὴ δὲ τὰς θηριώδεις ὀφρυηστίσι παρανοπτὰς, μὴ δὲ λιρσοὺς, μὴ δ' αἱμορροΐδας. μὴ δ' ὅτι πολλοὶ κατὰ τὰς ἀναιρέσεις αὐτῶν ἐμελαγχόλησαν. ἀλλ' οὐκ ἐτόλμησεν οὐδεὶς τοιοῦτον εἰπεῖν, ἀλόγιστος οἶμαι λαταγνωσθῆναι πρὸς τῶν ὁμιλούντων ὑπὲρ μελῶς τοῖς ὄργοις τῆς τέχνης, ἐν οἷς τὰς ὑπερβολὰς, οἱ παλαιοὶ τῶν ἰατρῶν, οὐκ ἐν λόγοις σοφιστικοῖς ἐποιοῦντο. φρασάτω τις οὖν μοι τῶν ἀπὸ αὐτοῦ τὴν αἰτίαν τοῦ παλλὰς μέλανα φαίνεσθαι τοῖς θρόμοις καὶ ξηροῖς τῇ κράσει ζώοις, ὡς μὴ δὲ βρωθῆναι δυνάσθαι. ὑπὲρ μὲν γὰρ τῶν ὑγρῶν εἰ καὶ παραπλησίως ἅπασι κατὰ τὴν ἐσθῆτα, ἀλλ' οὐκ ἄβρωτός ἐστιν, ὧν δέ γε λεόντων καὶ λεαίνων, καὶ παρδάλεών τε καὶ λεοπάρδων, ἀρκτων τε καὶ λύκων οἱ τὰς σάρκας αὐτῶν ἡδέως ἐσθίοντες, ἀφίασται τοῦ παλλὸς, ὡς ἄβρωτος. καίτοι γ' εἰ πρῶτος ἀρχαΐων τῶν ἐσθιομένων τε καὶ πινομένων, ἐχθρὸν αὐτὸν, μάλιστα μὲν, εἰ οἷόν τε, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἅπαντος ὑπὸ τῶν πλείστων εἰς ἐσωθεῖν ὑπάρχειν. εἰ δὲ μή, ἀλλὰ μὴ χείρων γε πάντως, εἰρηκότος οὖν αὐτοῦ τ' Ερασίστρατου, οὐ πρὸς τῶν τοιούτων λογισμούς, ἀλλήλοις δεῖν ὁμολογεῖν πάντως, οὐ οἶδ' ὅπως ὑπομένουσί τινες ἀρχαίους λόγους ἀρχῶν φαινομένων ἐλεγχομένους, οὓς οὐδὲ οἱ πατέρες αὐτῶν αὐτοὶ διαπαντὸς ἠθέλησαν φυλάξαι. σιωπῶν γοῦν Ερασίστρατος πρὸς τὰς οὐσίας τοῦ τρέφοντος χυμοῦ τὰ νοῦσα γράφειν αὐτῷ ἀναγκάζει τὸ χρήσιμον εἰς τὴν τῶν παραλελυμένων ἴασιν, γλίσχρον εἶναι λέγων, καὶ ὄλκιμον, καὶ δύσεκκριτον τῷ προσθίῳ, ὑφ' ἧς τὰ νοῦσα τρέπεται. ☾ μὴν οὐκ ἄλλοθέν ποθεν, ἢ ἐκ τ' φαινομένων πρὸς τὰ νοῦσα συνελογίσατο. καὶ γὰρ ἐψόμενα καὶ σηπόμενα τὴν διάλυσιν εἰς τὸν τοιοῦτον ἔχει χυμόν. ὥστε τῷ καὶ τὰ φύσιν ἔχειν, ἄναιμα τελέως εἰσίν. ἀλλ' εἰ μὴ συγχωρηθείη τῶν μορίων ἕκαστον οἰκείᾳ τῆς ἰδίας οὐσίας τρέφεσθαι χυμῷ τὸ ὠφελοῦν οἰκήσεται τοῦ λόγου. καὶ μὴν εἴπερ οἰκεῖος ἑκάστῳ τῶν μορίων τρέφει χυμός, οὐκ ἀγελίχετα τὸν τῶν λαρχαροδόντων ζώων ἀπολῶτα, γλυκεῖαν ἔχειν τὴν βοσκὴν. εἴπερ δὲν ὑπὸ τούτων μάλιστα φαίνεται σαφὴς ἡ ἰδέα τοῦ παλλοῦς, ὡς ἂν τῇ τρυφερᾷ καὶ ὀξείαν ἀναργῶς ἐχόντες πιότητα, προσθήσομεν ὅτι καὶ ὁ τρέφων αὐτῷ χυμὸς τοιοῦτος ἐστίν, οὕτω ἂν ἡμέλησεν ὁ δημιουργὸς τῶν τοιούτων ζώων ἐκκαθαίρειν τὸ αἷματος ὅσον ἰλὺς τὶς αὐτοῦ καὶ πρύξ ἐστι. λαθάπερ οὐδὲ τὸ ὠκροχόλον καὶ ὀρρώδες πρίτθωμα. εἴπερ οὖν φαίνονται λατὰ τὸ σῶμα πάντων οἱ χυμοὶ πεπεχόμενοι, ὥσπερ γὰρ Ιπποκράτης ἀπεδείξεν ἐκ τοῦ πάντας ἐκπείνεσθαι τοῖς ὑγιαίνουσιν ἑλκομένους ὑπὸ τῶν οἰκείων ἑκάστου φαρμάκων, οὐκ ἂν ἠμέλησεν ἡ διαπλάττουσα τὰ ζῶα τέχνη, ποιῆσαι τί τὸ μελαγχολικοῦ περιττώματος ἐκκριτὸν ὄργανον. οὐ μὴν οὐ δι' ἄλλο τι δύναται τὸν ὑδρωποῦσαν τοιαύτης ὑγρότητος οἰκεῖον μόριον, ὑπορβάντα τ' παλλοῦ. ἆρ' οὖν ἔτι ζητήσεις διάλυσιν ἀγεῖσθαι τὸ παχὺ τοῦ αἵματος φορέται πρὸς αὐτόν. ἀπισήσεις τε δι' μιᾶς φλεβὸς, οὐ τὸν παλλοῦ μόνον ἕλκειν, ἀλλὰ ☾ τ' γαστρὸς τ' οἰκεῖον χυμὸν ἐν ταῖς μακροτέραις ἀσιτίαις, εἰ μεμνημένος ὧν ἀπεδείξαμεν ἐν τοῖς περὶ φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασιν εἶης. ὅτε τούτων ζητήσεις ἀδὲν, ὅτε πῶς δι' τ' αὐτῶν φλεβῶν ἐκ κοιλίας εἰς ὅλον τὸ ζῶον ἡ τροφὴ φορέται. λαταφορέται δὲ πάλιν ἐπ' αὐτὴν δι' τῶν αὐτῶν. ὥστε γὰρ ταῖς ὑπὸ τῶν φαρμάκων λαθάρσεσι λαθαίρεται ἡ φύσις ἐκκαθάρει τὸ σῶμα λατὰ τὰς ἐν ταῖς νόσοις λείσεις, ὥσπερ γε λάπι τ' ὑγιαίνοντων πολλάκις αὐτό τε τὸ χρησότατον αἷμα φέρεται πρὸς τὴν γαστέρα θρέψον αὐτὴν ἐν ταῖς μακροτέραις ἀσιτίαις, ἐκπείνεται τι δι' τῶν αὐτῶν φλεβῶν δι' ὅλου τοῦ σώματος ἀθρόως ἐνίοτε πολλὰ τῶν περιττωμάτων. ἀφώρισται δὲ περὶ τούτων ἁπάντων, ἐν τοῖς τῶν φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασι. καὶ χρὴ τὸν ἀντιλέγοντα μὴ πρὸς τὰ συμπτώσματα τῶν ἀφορίσεων ὁρωτᾶν λόγους, οὓς ἐν ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἐζηλέγξαμεν, ἀλλὰ τὰς ἡμετέρας ἀφορίσεις ἀφορικνύναι ψυδεῖς. ἢ εἰ μηδὲν τούτων πράξαιεν, σιωπᾶν ἀενδύμενον, ὥστε πὴρ Ερασίστρατος ἐποίησεν, οὐδ' ἐν μὲν οὐδαμόθεν πρὸς τὴν χυμῶν γένεσιν καὶ δυνάμεως εἶπεν, ἐν δὲ ἐπεχείρησε θραπείαν γράψαι παραλύσεως, ἀναγκασθεὶς ἐμνημόνευσε τοῦ τρέφοντος τὰ νοῦσα χυμοῦ. λαθάπερ γε λαὶ τοῦ δυστόρου πρὸς πυρετῶν μαρτυρῆσαι τοῖς παλαιοῖς ὁ κόνωσιν ἁπλῶς ὀνομάσας τὴν διὰ τῶν λαταμιωτῶν ἔκκρισιν, ἀλλὰ κάθαρσιν, ὥσπερ γε καὶ τὴν διὰ τῶν λαθαιρόντων γινομένην φαρμάκων. οὕτω γάρ τοι καὶ τὴν λοχείαν, κάθαρσιν ὀνόμασαν οἱ παλαιοὶ τῶν ἰατρῶν, οὐχ ἁπλῶς κόνωσιν. ἐν γὰρ τῇ λυήσει τὸ χρησότατον ἕλκουσης αἷμα τῆς διαπλαττούσης τε ☾ αὐξανούσης τὸ κύημα φύσεως, ὑπολείπεται τὸ μοχθηρότατον ἐν ταῖς φλεψὶν, ὃ μετὰ τὴν ἀρκύησιν ἀρκρίνεται, καθάπερ ἐν ἐμέσῳ μέλι τὸ πολιτὸν τε καὶ ἄχρυσον οὐ κατὰ τὸ ποσὸν μόνον, ἀλλὰ κὴ ἐπὶ τὸ ποιόν. ὅπερ ὡς τὸ πολὺ μελαντέρον ὂν τ' ἐπὶ φύσιν ἔχοντος αἵματος.

» οὕτω γοῦν ὁ Ερασίστρατος ἔγραψεν ἐν τῷ δυστόρῳ πρὸς πυρετῶν κατὰ τὴν δὲ τὴν λέξιν. καλῶς οὖν ἔχειν τὸν
» βουλόμενον ὀρθῶς ἰατρεύειν, ἐν τοῖς κατ' ἰατρικὴν γυμνάζεσθαι, καὶ μηδενὶ τῶν γινομένων συμπτωμάτων
» πρὸς τὸ πάθος ἀζήτητον ἀφιέναι. ἀλλ' ὠφελεῖσθαί τε καὶ πραγματεύεσθαι, κατά τινα διάθεσιν ἕκαστον
» αὐτῶν γίνεται. συμβέβηκε γάρ ποτε γυναίου ἐν πυρετοῖς ὄντος, καὶ δυσκωῶτος ἐλαφρῶς τε καὶ ἀκινδύνως
» ἔχειν, μελάνων οὔρων ἐκκρισιν γίνεσθαι, οἷα τὰ φαυλότατα ἐν τοῖς σημείοις ἀναγράφεται. ζητουμένης τε τῆς
» ἐκκρίσεως κατά τινα διάθεσιν γεγένηται, ἐφαίνοντο τότε τῇ ἀνθρώπῳ καθήκειν αἱ ἡμέραι τῆς καθάρσεως.
» οὐ γινομένης δὲ τούτου ἢ ἐκκρίσεως, ὑπὸ τὴν κύσιν ὁρμὴ λαβεῖν τὰ σωκλημμένα, καὶ διὰ τὴν πόνον ἐκ-
» κρισιν, κουφισμὸν μᾶλλον ἄντις ὑπέλαβε τῇ ἀνθρώπῳ, ἢ δυσκολίαν γίνεσθαι, ὃ δὴ καὶ ὧν τὸ φαινόμενον συ-
» νέβαινεν. οὐκ οὖν ὅτι τὰ μέλανα πολλάκις οὐρεῖται ἢ ἐμμίσου καθάρσεως μὴ γιγνομένης, ὅτε τε κουφίζεσθαι μᾶλλον ὑπὸ αὐτῶν ἢ παροξύνεσθαι συμβαίνει τὰς οὕτω νοσούσας γυναῖκας, ὅτε τε κάθαρσίς ἐστιν ἡ διὰ τῆς μήτρας κόνωσις, ἐδήλωσεν ὁ Ερασίστρατος, εἰς διάγνωσίν τε τῆς παρούσης διαθέσεως, εἰς πρόγνωσίν τε τῶν ἐσομένων, χρήσιμον εἶναι τὸν λόγον, ὃν δι' ὅλου ὀρθῶς διηγούμενος. ὑπὲρ πάντων οὖν τῶν εἰρημένων μαρτυρεῖται τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν ἐν ἀνθρωπίνῳ σώματι γίνεσθαι. καθάπερ γε, καὶ τὸν ὠκροχόλον, καὶ τὸ φλεγμα. δέδεικται δὲ ἡμῖν ὁ τοῦ φλέγματος χυμὸς, ἐκ τῶν φλεγματικῶν ἐδεσμάτων κατὰ τὴν πρώτην ἐν τῇ γαστρὶ πέψιν

πέψιν γινόμενος. ὥσπερ ὁ πικρόχολος τε καὶ ὁ μελαγχολικὸς ὧν ἅπαξ. μεταβάλλεται καὶ κατὰ τοῦτο τὸ πέψιν ὁ φλεγματικὸς εἰς αἷμα, καὶ δῆλον ὅτι μηδ' αὐτὸ γεγονὸς ἴδιον ὄργανον εἰς κάθαρσιν τοῦ αἵματος, ὥσπερ αἵ τε νύσεις ἀμφότεραι, καὶ ὁ σπλήν, αἱ μὲν τοῦ τε πικροχόλου χυμοῦ, καὶ τῶν ὀργανικῶν πολυπλοκιῶν, ὁ δὲ σπλὴν τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ. τὸ μὲν γὰρ ἐν τῇ γαστρὶ γινόμενον ὁ σπλὴν ἀναδέχεται τοῖς εἰς ἅπαν ἀναδιδομένοις ἐκ τῶν ἐδιομένων τε καὶ πινομένων χυμῶν αἷμα πυκτοῖς πεπλεγμένον, αἷμα γίνεται. τὸ δ' ὑπολειπόμενον ἐν τοῖς κατὰ τὴν γαστέρα χωρίοις ὑπὸ τῆς διαπεπτούσης ὀξὺ πάντος εἰς αὐτὰ χολῆς ἀκροβυπομενον ἐκκρίνεται διὰ τῆς κάτω γαστρός. Ἐρασίστρατος δ' ὅτι μὲν, ἐγίνωσκε ταῦτα, δῆλος ὅδε ὀξὺ ὧν ἐν τοῖς τ' θεραπευτικῆς λογισμοῖς ἀναγκάζων διὰ τὴν χρείαν αὐτῆς μνημονεύσαι. σιωπῶν δ' ἐν τοῖς πλείστοις, διατάφωρος γίνεται, συσκιάζειν τε καὶ κρύπτειν ἑκὼν προαιρούμενος, ὅτε πρὸς τῶν χυμῶν ὀρθῶς εἴρηται τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς, πρὸ αὐτοῦ γ' ἵνα τἆλλα παραλιπόντος, ὁ κῆ τὴν αἵρεσιν παραγραμμίζω λέξιν ἐν πρόσωπῳ πῶς ἐμνημόνευσεν, ὀξῆς ὠλιγωρήθη, οὐκ ἂν ἔχοιτις σύλλογον αἰτίαν εἰπεῖν ἢ σιωπῆς γράφοντος αὐτὸν, σιωπᾶν γ' ποτὲ γυναῖκ' ἐν συρετῷ ὄντος, καὶ δυσκώπτος ἐλαφρῶς τε καὶ ἀπινδίως ἔχειν, μελάνων οὔρων ἐκκρισιν γίνεσθαι. οἷα τὰ φαυλότατα ἐν τοῖς σημείοις ἀναγράφεται. ἐκ δὲ ὅτι μὲν τοῖς ἐμπροσθεν ἰατροῖς ἐν τοῖς φαυλοτάτοις σημείοις ἐγέγραπτο μέλαν οὖρον, ἐπίστασθαι φησὶν ὡς ἀνεγνωκὼς δηλονότι τὰ πρὸ αὐτοῦ οὔρων αὐτοῖς γεγραμμένα μεγίστων ἔχοντα δύναμιν τ' ὠδὶ τοῖς ὀξέσι πυρετοῖς νοσούντων. ἐχρῆν γοῦν αὐτὸν ἐν τῇ πρὸ τοῦ πυρετῶν πραγματείᾳ, καὶ μάλιστα γε κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ δηλούτερον. ἐν ᾧ ταῦτ' ἔγραψεν ὠλιγώτερον ὀξὺ ἐργάσασθαι τὸν πρὸ αὐτοῦ λόγον. Ἱπποκράτης μὲν οὕτω κατὰ τὸ προγνωστικὸν ἔγραψεν, οὖρον δὲ αἴσιον ὅταν ἢ λευκότερ' ἢ κατάστασις, καὶ λεπτὴ καὶ ὁμαλὴ παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἐς ὃν κριθῇ ἡ νοῦσος. σημαίνει τε γὰρ ἀσφάλειαν, καὶ τὸ νόσημα ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. εἰ δὲ παραλίποι, καὶ ποτὲ μὲν καθαρὸν ὄψεται, ποτὲ δὲ ὑφίστατ' τε, λευκὸν καὶ λεῖον, χρονιώτερα γίνεται ἡ νοῦσος. καὶ ἧσσον ἀσφαλής. εἰσὶ δ' ὅτε τὸ τε οὖρον κατάρυθρον καὶ ἡ κατάστασις κατέρυθρός τε, καὶ λείη, πολυχρονιότερον μὲν ὅμως τοῦ πρωτότου γίνεται, σωτήριον δὲ κάρτα. λεῖα μὲν δὴ δι' ὧν τοῖσιν οὐροισιν κατάστασιν, πονηραί. τούτων δ' ἔτι κακίους αἱ πεπαλωμέναι. λευκαὶ δὲ καὶ λεπταί, κάρτα φλαῦραι. τούτων δ' ἔτι κακίους αἱ πιτυρώδεις. νεφέλαι δ' ἐμφερόμεναι τοῖσιν ὑποκατακειμένοισιν λευκαὶ ἢ ἀγαθαὶ, μέλαιναι ἢ φλαῦραι. ἐς ἂν δὲ πυρέτιον τε ἢ τὸ οὖρον ᾖ λεπτὸν ἄπεπτον σημαίνει τὸ νόσημα. ᾖ εἰ πολλὸν χρόνον εἴη τοιοῦτον ἐόν, κίνδυνος μὴ οὐ δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος διαρκέσαι, ἐς ἂν πεπανθῇ ἡ νοῦσος. θανατώδεσται δὲ τῶν οὔρων ὑπόστατα β' ὑλατώδεα ᾖ δυσώδεα καὶ μέλανα, καὶ παχέα. ἔστι δὲ τῆσι γυναιξὶ καὶ τοῖσιν ἀνδράσιν τὰ μέλαινα τῶν οὔρων κάκιστα. τοῖσι δὲ παιδίοισι τὰ ὑδατώδεα. ὁκόσοι δ' ἂν ὦσι λεπτὰ ᾖ ὠμὰ ὄρεσσι πολλὸν χρόν), ἢν τἆλλα ὡς πρόσθεν ὠμοῖσι σημεῖα ᾖ, τοῦτοισιν, ἀπόστασιν δεῖ προσδέχεσθαι ὑπὸ τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία. καὶ τὰς λιποσάρκους δὲ τῶν ἄνω ἐξαμαυρώσας, ἀραχνοειδέας μεμφεσθαι σωτηρίου γὰρ σημεῖον. σκοπεῖν δὲ χρὴ τῶν ὄρων ὧν οἷσιν, αἱ νεφέλαι. ἤν τε κάτω ἐῶσιν, ἤν τε ἄνω, ᾖ τὰ χρώματα ὁκοῖα ἔχουσι. καὶ τὰς μὴ κάτω φορμοὺς σὺν τοῖσιν χρώμασιν οἷσιν εἰρέαται ἀγαθὰ εἶναι καὶ ἐπαινέειν. τὰς δ' ἄνω σὺν τοῖσι χρώμασιν οἷσιν εἰρέαται, πονηρὰς εἶναι καὶ μεμφεσθαι. μὴ δὲ καπατάτω δ' ἐς σε ἤν τι αὐτέη ἡ νύσις νόσημα ἔχουσα τ' ὄρων πάσχει δ' ὧν, τοῦτέων. ὁ γ' τ' ὅλα σημεῖον, ἀλλ' αὐτ' καθ' ἑαυτὸ. ταῦτα γράψαντος Ἱπποκράτους, ᾖ μετ' αὐτὸν διοκλέους τε ᾖ πραξαγόρου πλάπλησια τούτοις, σύλλογον ἰῶ εἴτ' ἀληθεύουσιν, εἴτε ψεύδονται, τ Ἐρασίστρατον εἰρηκέναι, τ λογισμὸν πεποιῆσθαι τ' ἰδίας ἀφάσεως. ὥσπερ γε ᾖ πρὸ τῶν ἐμεμψιν τε ᾖ διαχωρουμένων, ἐν οἷς ὅτι καὶ τὰ μέλαινα κατεύμενα, καὶ πρὸς αὐτοῖς, ἡ ἀκριβὴς μέλαινα χολή. ᾖ γὰρ ἡ διοικεῖσθαί τε συγκεχυμένον ἐν τῇ τ' φωνῆς κοινωνίᾳ τῶν μελαγχολικῶν χυμῶν ἰῶ ἀναγκαῖον. ὅπερ ἐγὼ διειλόμην ἔμπροσθεν. Ἐρασίστρατος μὴ δὲν ὅλως τῆ πρὸς αὖ χυμὸς τέχνῃ παρέλιπεν. ἐγὼ δὲ οὐ πρὸ πάντων γνῶναι πρόκειμαι εἰπεῖν, ἀλλὰ πρὸς τῆς μελαίνης χολῆς μόνης. ὅσα μὲν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ λόγου, καὶ πρὸς τ' ἄλλων ἔγραψα, δι' ἑτέρων δεδείεργασμαι. πρὸς δὲ μελαίνης χολῆς τὰ δῆλα μακρῆς πείρας βεβαίως ἐγνωσμένα μοι, προθήσω νῦν, χρήσιμα ἐσόμενα ἐκείνοις, ὅσοι ᾖ ἰατρικῆς τέχνης οὐ σὺν εἰκοῦς λόγους. ἀλλὰ τὰ ὄργανα σπουδάζουσι. πάντα γὰρ ὅσα δῆλα μελαγχολικοῦ χυμοῦ γίνεται πάθη, κατ' ἀρχὰς δύθεως γυναίως διαθαίρων τῆς τοῦ τοιοῦτου χυμοῦ ἐκκρινοῦσιν, αὐξηθῶσι διολύσεις μέχρι ᾖ τ διαρκίνων. ἄξιον δὲ θαυμάσαι τῶν ἤτοι γ' ἀκόντων ἢ ἑκόντων ᾖ σμάτα γραψάντων εἰς ἀναίρεσιν τ μελαγχολικοῦ χυμοῦ, φασὶ γ' ὠδὶ τῶν πρὸς φυσιν ἐχόντων, μόνον αὐτὸν γρύζειν μηδενὸς τῶν ἀκριβῶς σύχυμον ἐχόντος ἐν τῷ σώματι μέλαινα χολῆ. εἰ γοῦν φασιν ἀθλητῇ τινι αἷσα διακειμένῳ δοίη φαρμάκου τὸ ὀνομαζομένου μέλαιναν χολὴ ἐκκρίνειν, ὄψεται διαγουμένῳ αὐτῇ. ὥσπερ εἰ καὶ τῶν τῇ ξανθῇ χολῇ ἐκκαθαίρειν πεπισυμένῳ προσφέγκη τις, ἐκείνῳ ὄψεται διαγουμένῳ ᾧ καὶ δῆλον εἶναι φασὶν, ὡς ἀλλοιουμένου τοῦ αἵματος ὑπὸ τῆς τοῦ φαρμάκου δυνάμεως, εἰς τὰς χολὰς γίνεται μεταβολή. καθάπερ γε καὶ εἰ φλέγματος ἀγωγὸν δοίης, ὅτε φασὶν καὶ τότε διαγούμενον φλέγμα, παραπλησίως δὲ, κἂν εἰ τὰ πεπεισμένα τὸν λεπτὸν ἰχῶρα διαγοῦσαι ἀναγκάσης προσπνεγκαθεῖν τὸν ὑγροτατον ἄνθρωπον, ὅτε καὶ τότε διαγούμενον ὑδατώδη λεπτὸν τινὰ ἰχῶρα. πρὶν μὲν οὖν ἀποδειχθῆναι τῶν διαθερτικῶν φαρμάκων ἕκαστον ἑλκεῖν ᾧα τινα χυμὸν, οὐ πέφυκεν ὑπάρχειν ἐλπιτὸν, ἔχει τι πιθανὸν ὁ λόγος αὐτῶν. ἀποδειχθέντος δὲ τούτου, τὸ ψεῦδος αὐτῶν διατάφωρον γίνεται. ἐδείχθη γὰρ ὅτι τὸ οἰκεῖον ἕκαστον ἕλκει χυμὸν, ἐν τοῖ τὰ μὲν τοῖς ὑδρωπικοῖς διδόμενα φάρμακα πρὸ αὐτῶν γίνοιτ' πιθανὰ διαγωσιν, ὡς ὅλας λεκάνας πληροῦν, ἀναλογον δὲ ὑπὸ διαγουμένῳ, πρὸς ἑλλεβόρῳ τε τῇ γαστέρα, καὶ κουφίζεσθαι σαφῶς τοὺς διαμένοντας, ὑπνουσέρους τε γίνεσθαι. τὰ δὲ τοῖς ἱκτεριῶσι, τῇ μὲν ξανθῇ χολῇ ἐκκρίνοιν πλείστῳ, ὀνινάναι δὲ οὐ πάσχοντας. εἰ δ' ἐμπαλιν, τὰ μὴ ὑδραγωγὰ φάρμακα, δοίης τοῖς ἱκτεριῶσι, τὰ δὲ χολαγωγὰ τοῖς ὑδρειῶσιν, ἐλάχιστόν τε τ' οἰκεῖον διαγώσεις χυμόν. ὀλίγον δ' οὐδὲν ὠφελήσεις οὐδ' διάμενοντας, ἀλλὰ ᾖ βλάψεις μεγάλ. ὥσπερ εἰ ᾖ φλεβοτομήσεις αὖ οὐδ. καί δι ᾖ οὐ ἡγουμένους τῶν καθαιρόντων φαρμάκων ἀλλοιοῦσθαι οὐ ὧν σώματι χυμοὺς

ὡς ἂν ἕκαστον τῶν ἐλκόντων τὴν φύσιν ἐχῃ, δεῖ καθῆραι τὸ φλεβοτομῆσαι τ' ἴσῳ ἔξει δυνάμει. ὥσπερ ὃν ἡμεῖς ὑδραγωγὸν δόντες φάρμακον οἷς ὄγκος ὑδατος ἀσκίτης, ἐκκενοῦμεν τε τὸ πλεονάζον ὑγρὸν, ὠφελοῦμεν τε τ' κάμνοντα, ὅταν καὶ αὐτοὶ φλεβοτομίαν προσλαμβάνοντες, ὁρῶσιν εἰς ὃ, τι τελευτᾷ τὸ βούλημα. γελοῖοι δ' εἰσὶ λίαν τ' μυδ' ἐν εἶναι ἢ τὸ σῶμα πολυπληθὲς μελαίνης χολῆς ὄργανον, οἷον ἡ ὠδὶ δὴ πάλαι κύνις ὀξὺ τ' ξανθῆς χολῆς, ἡγούμενοι τεκμήριον ὑπάρχειν ὅτι, τ' μηδὲν ὠφελοῦσι τὸν μελαγχολικὸν εἶναι χυμὸν, ὅτι γὰρ οὐδὲ τὸ φλέγμα συγχωρήσουσιν ἐν ἡμῖν εἶναι, καθάπερ οὐδ' ἐν ταῖς πολυσάρξαις, τὴν ξανθὴν χολὴν, ὁ γὰρ ἔχουσι τὴν ὠδὶ δὴ πάλαι κύνα, ὥσπερ οὐδ' ἄλλα τινὰ ζῶα. εἰ μέν τοι κατὰ τὴν ὁμωνυμίαν ἑαυτοῖς, ὁ γὰρ ἡμᾶς γε, συμβέβηκεν, τ' μελαγχολικὸν χυμὸν, ὃν ἐν τοῖς ὑγιαίνουσι χρυσοειδῆ φασὶν ἀκούοντες ἀεὶ δὴ τ' μελαίνης λέγεσθαι χολῆς, ἣν ἐν δὴ παρὰ φύσιν ἔχειν, χρυσοειδῆ φασίν. οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ κατά γε, τοὺς ἀκριβῶς ὑγιαίνοντας ἔστι μέλαινα χολὴ, διά τινας τῶν παρὰ φύσιν ἐχόντων, ἀμφοτέρας δὲ μελαγχολικὸν χυμὸν ὀνομάζειν οὐδὲν κωλύει. ἔργον δὲ πολὺ τοῦτων ἤδη καὶ πρόσθεν. ἀλλὰ καὶ νῦν οὐδὲν χεῖρον ἀναμνησθῆναι πολὺ αὐτῶν ἐν βραχέσι κεφαλαίοις, ἕνεκα τῶν λόγοις ψυσὶ ἑαυτοῖς τε καὶ οὐ μεμαθηκότας ἀκριβῶς τὴν Ἱπποκράτους γνώμην, συνιζομένων.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΡΟ

ΜΟΥ, ΚΑΙ ΠΑΛΜΟΥ, ΚΑΙ ΣΠΑΣΜΟΥ, ΚΑΙ ΡΙΓΟΥΣ.

ΠΕΙΔΗ πραξαγόρας ὁ Νικάρχου, τά τε ἄλλα δὴ ἰατρικῆς ἐν τοῖς ἄριστοις νενόμικεν, ἔνθ' τοῖς πολὺ φύσιν λογισμοῖς δεινότατος, οὐκ ὀρθῶς μοι δοκεῖ περί τε σφυγμοῦ, καὶ παλμοῦ, καὶ σπασμοῦ καὶ τρόμου γινώσκειν, ἀρτηριῶν μὲν ἅπαντα νομίζων εἶναι πάθη, διαφόρων δὲ ἀλλήλων μεγέθει. διὰ τοῦτο ἔδοξέ μοι κοινῇ πολὺ πάντων αὐτῶν ἐν τῷδε τῷ γράμματι διελθεῖν. οὐχ ἵνα ἐλέγξαιμι Πραξαγόραν, ἐν οἷς σφάλλεται, ὅσον μὲν γὰρ αὐτάρκως Ἡρόφιλον ἐπραξε μαθητὴς αὐτοῦ γενόμενος, ἀλλ' ἐν οἷς ὀρθῶς ἐκεῖνος ἔγραψε, τὰ λείποντα πολλῷ. πολὺ μὴ δ' ἡ τοῦ σφυγμοῦ τι ποτ' ὄντ καὶ διαθ' ὃν ἅπαν τρόπον γίνεσθαι πέφυκεν, ἐν τε τῇ πολὺ σφυγμῶν πραγματείᾳ δ' ἐδ' εἰκτοῦ, καὶ νῦν εἰρήσεται τοσοῦτον, ὅσον ἂν εἰς τὰ προκείμενα χρήσιμον εἶναι φαίνηται. περὶ δὲ τῶν ἄλλων, ἐν τῷδε τῷ πράγματι δίειμι, τὸν ἀρχὸν ἐνθένδε ποιησάμενος. ἀλλοῖαι κινήσεις ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν, ὁπόταν ὑγιαίνωσι, διὰ τοῦ χρῶν φαίνονται, διαθ' ὁρμὴν μὲν, ἣν ἡμεῖς προαίρεσιν, ἢ ὅπως ἂν ὀνομάζειν ἐθέλωσιν, οἱ τὰ μὲν τοιαῦτα δεινοί, τῆς δὲ τῶν πραγμάτων ὠφελίμης ἀμελοῦντες, ἀεὶ δὴ νοὺσων τε καὶ μυῶν γινομένων, καὶ τούτους ἔθος ὂν τοῖς ἰατροῖς ὀνομάζειν προαιρετικὰς ἐνεργείας. ἕτεραι δὲ κινήσεις εἰσὶν ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν ἃς κατὰ τὰς ἀρτηρίας τε καὶ τὴν καρδίαν, ἃς προσαγορεύουσι ζωτικὰς, ὄντος καὶ ἄλλου τρίτου γένους κινήσεων ἐν ταῖς φλεψὶν οὐκ ἀνάδηλου, ὥσπερ ὧν οὐδὲν ἐν τοῖς πρόσθεν δίεσμαι λέγειν. ἀλλ' ἥ γε δὴ τῶν μυῶν τε καὶ τῶν νοὺσων γινομένη καθ' ἣν καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὰ σκέλη κινοῦμεν, ἐν τρόμοις καὶ σπασμοῖς, καὶ ῥίγεσιν νοσώδεσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ τοῖς παλμοῖς φαίνεται. πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα παθήματα πολυμελεῖς κινήσεις εἰσὶν, τῶν αὐτῶν ὀργάνων, ἀφ' ὧν ὑγιαινόντων ἀεὶ καθ' ὁρμὴν ἀδιπλοῦνται κινήσεις. ὁ τρόμος μὲν οὖν γίνεται τῆς ὀχούσης καὶ κινούσης τὸ σῶμα δυνάμεως ἀῤῥωστία, οὐ γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν δύναται τὰ μόρια τῶν ζώων, οὔτως ὄντα βαρέα, καὶ κάτω φορέσθαι πεφυκότα, τὰς εἰς ἅπαντα τόπον ἔχει κινήσεις. ἀλλ' ἡ δὴ τῶν νοὺσων τοῖς μυσὶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἀδιπεμπομένη δυνάμις οἷον ὀχήματι, καὶ πτῶσιν τῆς κινήσεως αὐτοῖς ὅσην, ἕως ὅταν μὲν ἀκμάσῃ τελέως, ἀπόλυσι δὲ τὰ παραλελυμένα, καταφορέται καὶ πίπτει κάτω δίκην ὄρνιθος πεπορῥυήσαντος. ὅθεν οὐδεμία κίνησις ἀκλείπεται τοῖς οὕτω παθοῦσιν. εἰ δὲ πως εἰγίνοιτο μὲν ἡ δυνάμις, ὀλίγη δὲ καὶ ἀδρανὴς, ὡς μήθ' ἱκανῶς ὀχεῖν τε καὶ βαστάζειν τὰ μόρια τοῦ σώματος, ἢ ὥσπερ τι φορτίον φέρειν μὴ δύνασθαι, ἀνάγκη τὸ διακείμενον οὕτω μόριον, ἐν τρόμῳ καθορᾶσθαι. αἱ γὰρ ὑπὸ τὴν δύναμιν τοῖς ἀδρανέσι κινήσεις βίαιοί τε καὶ πῶς ἀνάγκην γιγνόμεναι τρομώδεις εἰσίν. οἶμαι δὲ πολλάκις ἑωρακέναι βαρύ φορτίον ἠρεμοῦν τινά. εἶτα βαδίζειν ἀδιχειροῦντα πρὸς βίαν, ὡς τρομώδης γίνεται τοῖν σκελοῖν. καὶ γὰρ εἰ καὶ ταῖν χροῖν ὑπὸ βαρύτητ βαστάζειν ὧν χειροῖν, τρομώδεις ἔσται ταῖν χεροῖν. οὕτω δὲ καὶ ἄνθρωπος ὅταν φοβῆται ἢν τε τὴ ταῖς χρσὶ δρᾶν, ἢν τε βαδίζειν ἐθέλει, τρομώδεις μὲν αἱ χεῖρες αὐτῷ τολμῶντι δι' αὐτῶν ἐνεργεῖν, τρομώδη δὲ τὰ σκέλη βαδίζειν ὧν χειροῖν. καθαιρεῖ γὰρ ἰσχὺν δυνάμεως, οὐδὲν ἧττον τῶν ἄλλων φόβος. ἢν δὲ ἅπαξ αὖτη καταπέσῃ, καὶ ἀῤῥωστήσῃ, πᾶν ἄχθος γίνεται, λαμπαντελῶς ἢ μεγάστατον. ὥς τε καὶ τὸ σῶμα τοῦ ζώου φοῦφον ὂν πρότερον, οἷα φορτίον αὐτῷ βαρύνει. γέροντες δ' ὡσαύτως ἀπ' ἀδρανείας τὰ πολλὰ τρομώδεις εἰσὶν, ὅσοις τε δὴ νόσου ἡ τοῦ σώματος ἰσχὺς ἐπόνησεν, ὀδὲ τούτοις ἄνευ τρόμου αἱ κινήσεις. ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς οὕτως ἔχουσιν ἡ κινοῦσα τὰ μέρη καὶ βαστάζουσα δυνάμις, ἀῤῥωστήσασα νυσὶ, ὅσον ἐπέφυκε πρότερον ἄρειν, οὐκέτι δύναται. καθάπερ ὀκλάζουσα πολὺ τῷ κίνησιν. ἔνθα δὲ ἄρ ὅλος ὁ τόνος ἐνδίδωσι τῆς φύσεως, ἐνταῦθα τοῦ λουφίζοντος ἀκροῦται τὰ σώματα, δεῖ σφετέρῳ βάρει φέρεται κάτω. καὶ ἐμενῶν ἐνταῦθα καθάπερ ἐν παραλύσεσιν, εἰ πᾶσαν τὴν δυνάμιν ἡ ἰσχὺς ἐπελελοίπει τελέως. ὅσον δὲ αὐτοῖς λέπεται, τοῦτ πάλιν ὀχεῖν ὠδὶ χειρὶ δύναται δὲ οὐδ' ἐν νῷ ὅσον βούλεται δὴ

τὰ δὶ ἀδηφαγίαν. ἀλλ' ὀλίγον μὲν τι πυθίζει, τὸ πλέον δ' ἀπολείπει, ἀτελῆ καὶ κολοβὸν ἐγκαταλείπουσα καὶ τούτῳ τῷ κινήσει, ὥσθις οὖν ὑδὶ τρέπει τοῖς σώμασι φορέσθαι κάτω. τούτου σωεχῶς ἀποτελουμένου, καὶ τῷ ἄνω φορᾷ ἐκδεχομένης, ἀεὶ τῆς κάτω, σωαπούσης δὲ αὖ πάλιν τῆς ἄνω, διπλῆ μὲν καὶ σπάθετος ἡ πᾶσα γίνεται κίνησις. ἀμεσοῦντων ἀεὶ τῶν μορίων αὖ τόπος, ὄνομα δὲ τῷ πάθει βόμος ἐς μὲν τὰ κάτω, ἡ φορὰς τοῖς σώμασι τῷ σφετέρῳ βάρει γινομένης, ἄνω δὲ αὖ πάλιν ὑπὸ τῆς διωάμεως ἀιρομένης. ἀλλὰ καὶ παλμὸς ἴσως φησεί τις ὡσαύτως ἢ τρόμῳ κίνησις ὄση ἀβούλητός τε καὶ ἀκούσιος ἐπαιρομένων τε καὶ καταφερομένων τῶν παλλομένων μερῶν, πῆ ποτ' οὖν διοίσει τρόμος παλμοῦ, μέχρι μὲν τοῦ δὲ φαίνονται, μηδὲν ἀλλήλων διαφέροντες. διγνοήσασι δὲ, οὔτε γὰρ τόπον πάσχοντα τὸν αὐτὸν φημὶ εἶναι τοῖς παλλομένοις, οὔτ' αἰτίαν, οὔτε σύμπτωμά. τρέμει μὲν γὰρ μὴ θελόμενον & κινεῖν τὸ κῶλον ὀλίγις. πάλλεται δὲ τὰ παλλόμενα καὶ ἀποκαμόντα τύχη, καὶ μηδεμίαν κίνησιν αὐτοῖς ἐπάγης. ἀπατῶνται δὲ καὶ τοῦτο πολλοὶ, κεφαλάς τε τρομώδεις ὁρῶντες, ἀκίνητόν τε χεῖρα καὶ σκέλος, ὡς αὖ δέξειν, ἀρτεταμένων ἐχόντων πίνων, ἔπειτ' οὐδὲν ἧττον τρεμόντων, οὓς χρὴ διδάξαι τὸν λόγον τοῦτον, οὐχ ὡσαὐτῶς ἐμοῦ νῦν πρῶτον λεγομένου, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς τῶν παλαιῶν, οὐχ ὅσα φαίνεται κινεῖσθαι ταῦτα κινεῖσθαι φασὶ μόνα· πολλὰ γοῦν ἀκίνητα μὲν εἶναι δοκεῖ, ἵνα καὶ τὸν αὐτὸν ἐπέχοντα τόπον, οὐδὲν δὲ ἧττον κινεῖται. οἷον γοῦν ὄρνιθος οὐ μόνον ἄνω ἢ κάτω φερομένους, ἀλλὰ καὶ ἵνα τόπον ἐν τοῖς ἀέρι κατειληφότες ὦσιν, ἐν κινήσει καὶ τοῦθ' ὑπάρχειν. ἐὰν γοῦν ἐν ἐκείνῳ τοῖς τόπῳ νεκρὸν ὄρνιθα σῶμα τεθῇ, ῥᾳδίως ὑδὶ τῷ γῷ κατενεχθήσεται τοῖς βάρει ῥέψαν, ᾧ δῆλον ὅτι καὶ τὸ μένον ὧδὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου σῶμα, κινήσει τινὶ προχώμενόν ἐμετεωίζετο, κατὰ τοσοῦτον μόριον γε κινήσεως, ὅσον ἔσχεν ἄν, εἰ μόνῳ τοῖς βάρει, καταφερόμενον τετύχηκεν. ὡς τε ἰῷ δοκεῖς ἀκινησίαν εἶναι, σωάθετός ὅλην κίνησις ἐκ δύο πηδῶν. εἰς ὑπεναντίους τόπους ἀπάγειν τὸ σῶμα δυναμένων κινήσεων, συγκειμένη. ὧν εἰ ἑτέραν ἀφέλοις τῶν ἄνω, τὴν λοιπὴν ὄψει ῥᾳδίως εἰς τὸν κάτω τόπον ἀπάγουσαν τὸ σῶμα. τοῦτ' ἔν & Ἱπποκράτης διδάσκει εἰπών. ἑσάναι, ἕλκεσιν ἥκιστα συμφέρει. καὶ ἄλλως, ἢν ᾧ σκέλει ἔχῃ τὸ ἕλκος, οὐδὲ καθῆσθαι οὐδὲ περιδύεσθαι ἀλλὰ ἡσυχίην ἔχειν, ἀτρεμίζειν, & συμφέρει. τὸ γὰρ ἀτρεμίζειν, τὴν ἡσυχάζειν, ὡς ὠφελοῦν, ἐπαινεῖ. τὸ δὲ ἑσάναι καὶ καθῆσθαι φησὶν ἥκιστα συμφέρειν. ἑτερόν τι τοῦ ἀτρεμίζειν καὶ ἡσυχάζειν ὑποφαίνων, ὃ γίνεται γὰρ καὶ τοῦθ' οἱ μὲν δι' βασάζοντες τε καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ἀιρόντες, καὶ ὀρθοῦντες τὸ σῶμα. ἀλλ' οὖν, τοῦ πρόπατεῖν οὐδὲν ἧττον τὸ ἑσάναι λοιποῦς, ὡς αὖ καὶ αὐτὸ κίνησις ὄν. ἀρθρώσεις γοῦν τῆς ψυχῆς τῆς λυούσης τε καὶ ἀρθούσης τὸ σῶμα, ῥᾳδίως ὄψει λειπόμενον ὧδὶ τῆς γῆς τὸ πρότερον ὂν ὀρθὸς, ὃ δῆλον ὅτι καὶ ὁπόταν ὀρθὸν ᾖ, οὐκ ἐν ἀκινήτῳ. ἀλλ' ἔχέ τι πυθίζον τε καὶ βασάζον καὶ ἀιρόν αὐτό. ἐγὼ μὲν οὖν οὐδὲ τὸν κατακείμενον ἄνθρωπον, εἰ τῷ μὲν κεφαλῇ ὑψηλοτέραν ἔχοι, οὖν δὲ πόδας ταπεινοτέρους, οὐδὲ οὕτω ἀκίνητον εἶναι φημὶ πανταπάσιν, ὑπερρέει γὰρ αὖ ῥᾳδίως ὧδὶ πόδας ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων εἰς τὸ κατωτέρον ῥέπον, εἰ μή που κινήσει τῷ ῥοπῇ τούτῳ ἀντισήκουσαν. τοῦτ' ἄρα καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἔλεγεν, εἰ δὲ καὶ πεπεπῆς γένοιτο, καὶ καταῤῥέοι ἀπὸ τῆς κλίνης ὧδὶ πόδας, δεινότερον ὄν. τὸ γὰρ ὧδὶ οὖν πόδας ὑποῤῥεῖν κατακείμενον, ἀῤῥωστίης ἐσχάτης διωάμεως βεβαιότατον ὂν γνώρισμα. ἑσάναι μὲν γὰρ ἢ καθέζεσθαι, ἢ ἀνίστασθαι μὴ διωαθαι, δεινὸν μὲν, ἀλλ' ἧττον δεινόν, ἀπολήγουσι γὰρ πολλοὶ τούτοις τῶν νοσούντων εἰς ἕκαστον ἀδῃφαγίας οὔπω πεπτόντες. τὸ δὲ μὴ κατακεῖσθαι διωαθαι ζοντος τρόπον, ἀλλὰ καὶ τοῦθ' ὑποπορ νεκρὸν καὶ ἄψυχον σῶμα καταφέρεσθαι, κακῶν ἔσχατον, ὅσον ᾧ δεῖ ποδὶ χυμῶν ἐῤῥιψιν ἐπάλεσεν. ὅπερ οἱ ἀγνοήσαντες τὸ σύγγραμμα, μὴ νοήσαντες ἐλάθησαν πολλά. τὸ γὰρ καταβεβλῆσθαι δίκην ἀψύχου σώματος, παντὸς τοῦ πόνου τελείως ἐκλελυμένου τε καὶ ἀκλωλότος, ἐῤῥιψιν εἶπεν. ὡς τε μὴ ταυτὸν εἶναι τὸ ἐῤῥίφθαι δεῖ καταπεσεῖν. ἀλλ' οὐ ἔχει λόγον τὸ καταπίπτειν πρὸς τὸ κατακεῖσθαι, οὕτω καὶ τὸ ὀρνίθων ἕτερον μὲν ὄψιν ὧδὶ τῷ γῷ καταπῆξαι ἕτερον δὲ, πεσεῖν ὧδὶ τῷ γῷ. τὸ μὲν γὰρ, ἐνέργεια, τὸ δὲ, πάθος ὡσαύτως οὖν τούτοις ἐνέργεια μὲν ἡ κατάλυσις ὄση, πάθημα δὲ, ἡ ἐῤῥιψις. πρός τι δὴ μοι τοῦτα λέγεται, ἵνα σοὶ ἐπηρῶτας ἢ σκέλος, ἢ χεῖρα, κἄπειτα φυλάττοντας ὡς ἔχουσι, μὴ δέξῃς ἀκινήτους εἶναι. μὴ δ' αὖ ὅτι μάλιστα τυγχάνωσιν ἓν & τὸν αὐτὸν ἀεὶ κατέχοντες τόπον. εἰδ' οὐ βούλει συγχωρῆσαι κινήσιν ὑπάρχειν τοῖς οὕτω διακειμένοις, ἀλλ' ἐνέργειάν τε πάντως αὐτοῖς συγχωρήσεις ὑπάρχειν. καὶ διπλασίαν γε τῷ ῥώμῃ τούτῳ τῆς ἁπλῆς ἐνεργείας. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἁπλαῖς ἐν γόμος ἐνεργεῖ μυῶν, ἤτοι τῶν καμπτόντων, ἢ τῶν ἐντεινόντων τὸ κῶλον. ὅταν δὲ ἀποτείνας αὐτὸ διαφυλάττῃς, ἄμφω τὰ γόμω τῶν μυῶν ἰσοδυνάμως ἐνεργεῖ. εἰ δὲ τούτου μνημονεύεις, ἀληθῆ παραφυλάττῃν εὑρήσεις ἀεὶ τὸν λόγον, ὅτι δεῖ μηδεμίαν ὧδὶ χειροῦν τι κινεῖσθαι κίνησιν, οὐκ ἐγγίνεται τρόμος. ἀδιάπτου γὰρ ὄντι, καὶ ἀσφαλοῦς κινήσεως σύμπτωμα. ὅθεν ὅτῳ κινεῖσθαι σώματι μηδὲν ὅλως ὑπάρχει, πανταπάσι δῆλον, ὡς οὐδὲ πόδι τῷ κίνησιν ἀδυνάτως καὶ ἀδιάπτως ὑπάρξει. παλμὸς δέ γε καὶ τοῖς ἀκινήτοις συμβέβηκε. καὶ γὰρ ὀφρῦς, καὶ βλέφαρον, καὶ ὀφθαλμὸς, ἐπαίρονται πολλάκις ἄνευ βουλήσεως ἅπασις. ᾔδη καὶ οἶδ' ἔγωγε σαφῶς οἶμαι θεάσασθαι μεγάλων ἔχρι μοίραν εἰς ἐπίγνωσίν τε τοῦ πάθους τῆς φύσεως, ἀκριβῆ τε διάκρισιν ἀπὸ τῶν τρεμόντων. ἃ μὲν γὰρ ἐν τοῖς παλλομένοις μέρεσιν ἐπάρσεις τε & θέσεις φαινόμεναι, διατάσεις εἰσί τινες τῶν σωμάτων, οἷα πληρουμένων. ὥσθις τε πάλιν κενουμένων συνιζήσεις. ἃ δὲ ὑπὸ τῶν τρεμόντων, ὅλου τοῦ κώλου κινήσεις εἰσί. ποτὲ μὲν εἰς τὸ κάτω ῥέποντος, ὥσθις δ' ἄνω φερομένου. διατέλλεται δὲ οὐδέν, οὐ δὲ συστέλλεται. δῆλα δ' ὅτι τρέμει μὲν ὅλον τὸ μέρος ὁπόταν τὸ δραῶν ὑπεχερῶμεν. οὐδενὸς ἀκινήτου τῶν ἐν αὐτῷ μένοντος ἀλλ' ὁμοίως μὲν, οἱ μύες. ὁμοίως δὲ τούτοις, ἀρτηρίαι & νεῦρα, & φλέβες καὶ αὐτὰ τὰ ὀστᾶ. καὶ τὸ σέρμα, ποτὲ μὲν ἄνω φέρεται, ποτὲ δὲ, κάτω, πάλλεται δὲ οὐ πάντα. νεῦρον γοῦν ἢ ὀστοῦν ἢ χόνδρον, ἤτοι τοιοῦτον ἕτερον, οὐκ ἂν ἴδοις ποτὲ παλλόμενον. οὐ γὰρ ἔχει κοιλίαν ἧς ἐν μέρει διαστελλομένης τε & συστελλομένης, ἐπαίρεσθαι μὲν, ὅταν διαστέλληται. συμπίπτειν δὲ ὅταν συστέλληται τοῖς μέρεσιν ὑπάρξει. ἀλλ' ἔστι μυῶν ὅτι πάθος μόνον ὁ παλμὸς, ὡς Ἡρόφιλος ἐνόμιζεν. ἢ καὶ τοῦ σέρματος, ἢ ἀρ-

τκειῶν, ὡς ὑπελάμβανε Πραξαγόρας, οὗθις ὅδε σκεψόμεθα. τῇ γὰρ παρὰ τῇ τοῦ πεπονθότος τόπου ζητήσει, οἰκειοτέρα ἡ σκέψις. τὸ δ' γε νῦν εἶναι τοσοῦτον λαβόντες εἰς τὸ πρόσθεν ἰωμεν. ὅτι διάσασις μὲν τις ὄζη καὶ σωίζησις παρὰ φύσιν ὁ πάλμος. ἀκούσιος δὲ κίνησις ἄνω τε καὶ κάτω τῶν μορίων ὑπαλλάξ φερομένων, ὁ τρόμος. ἔσι δὲ οὐ ταυτὸν οὔτε τῷ ἄνω φέρεσθαι, τὸ διασείεσθαι, οὔτε τῷ κάτω, τὸ συσείεσθαι, τὰ μὲν γὰρ ἄνω καὶ κάτω φερόμενα τὸν πρότερον ἀπολείποντα τόπον, εἰς ἕτερον μεθίσατα. τὰ διασειόμενα δὲ, καὶ συσειόμενα τῷ ἀρχαίαν ἕδραν φυλάττοντα, τὸ μὲν, ὑπολαμβάνει τοῦ τωρίξ χωείου, τὸ δὲ, ἀφλείτωει. ὡς τε τὸ κινεῖσθαι μὲν, ἀμφοτέροις κοινὸν, ὅσα τε διασείεται καὶ συσείεται. καὶ μέν τοι καὶ ὅσα κάτω τε καὶ ἄνω φέρεται. ἴδιον δὲ τοῖς μὲν, ἐλάττονα τόπον ἢ πλέονα διατειλυφέναι, τὸν ἀφ' ἀρχῆς οὐκ ἀφλείπουσι. τοῖς δὲ, ἀεὶ ὧν τόπους ἀμείβειν, μὴ ποτὲ ὑπ' ταυτῷ μένουσι. δείκνει δὲ οἶμαι καὶ τῶδε μοι διορισμοῦ πρὸς τὸ φάντη τ' λόγου ἀληθεύειν. πολλάκις γὰρ ἤδη πλέονων ἅμα μυῶν, ἢ τινος ἑνὸς μεγάλου σφοδρῶς παλλομένου, σωεπαίρεται μὲν διασειομένοις αὐτοῖς τὸ πῶλον, οὗθις δὲ καταπίπτει συσειομένοις. ὑπάδε τῷ ἀκούσιον ἔπαρσίν τε καὶ θέσιν τοῦ μώλου, τρόμον οὐ χρὴ κάλειν, ὄψει τε γὰρ σαφῶς οὐ παλλομένους μύας, οἷς κινεῖται τὸ μῶλον. αὐτή τε ἡ κίνησις, οὐχ οἵα τοῖς τρέμουσιν. ὧδι μὲν γὰρ τῶν δι' οὐ παλλομένους μῦς ὑπ κινήσει τὸ κῶλον ὅλον ἰχόντων, ἰδίοις & ἀιδηποῖς πέρασιν ἑκατέρα τῶν κινήσεων πόδις γράφεται. τῶν δὲ τρεμόντων τὸ πάθος, οὐ τοιοῦτον. ἀλλὰ τῆς ἑτέρας μινήσεως ἐπ' ἀρχομένης, ὡς ἄντης φαίη τὴν ὑπαντίαν αὐτῇ σωεπιφέρουσαν, εὑρήσεις. ὥς τε ἀεὶ μὲν τῇ ἄνω φορᾷ ἐπιλέγεσθαι τὴν κάτω. τούτῳ δ' ὑπ' ἐκείνης πάλιν κωλύεσθαι σωεχῶς. ἀτελεύτητον μὲν ἀεὶ τῆς ἄνω φορᾶς. ἀτελεύτητον δὲ καὶ κάτω ῥοπῆς ὑπαρχούσης. τάδε μὲν σοι τῶν παθῶν τὰ γνωρίσματα, καὶ τοῖς δὲ τοῖς συμπτώμασιν ἀλλήλων διαφέρει. τόπον δὲ πάχοντα, & τὸ ποιοῦν ἄιτιον, ἐφεξῆς αὖ εἰκὸς σκοπεῖσθαι. πνεῦμα παχὺ & ἀτμῶδες οὐκ ἔχον διέξοδον, ἄιτιον ἔστ φημὶ παλμῶν, ἀθροίζεσθαι δὲ οὗτον φημὶ χρῆναι διατά τινα κοιλότητα, μὴ κωμικὴν μικράν, εἰ μέλλει τὴν διάπτωσιν ἀιδηκτὴν ἕξειν τὸ μόρ@, εἰρήκαμεν μὲν δὴ τὸ παῦν ὑπ κεφαλαίων. δεῖ δέ σε τῶν ἀποδείξεων ἐπ πνευματικὴν μὲν εἶναι τὴν οὐσίαν τοῦ αἰτίου πεφάναι, ἀλλ' τὸ τάχος τῆς κινήσεως. τὶ γὰρ οὕτως ῥαδίως ἀθροίζεσθαί τε καὶ κρνοῦσθαι δύναται ἄλλο πλὴν πνεύματος. ἔσι μὲν γ' τὰ σωπιφθέντα τ' ἄνθρωπον, ὡς Ἱπποκράτης ἐδίδασκεν ἡμᾶς, σφρᾶ, ὑγρὰ, καὶ πνεύματα. μέμνηται δέ πως αὐτῶν ὥς τε. τὰ ἰχόντα λέγων, & τὰ ὑπιχόμενα, καὶ τὰ ὑπορμοῦντα. ἰχόντα μὲν τὰ σφρᾶ λαλῶν, πυδιέχει γὰρ καὶ ἀποσέγει τὰ ὑγρά. ὑπιχόμενα δὲ, τὰ ὑγρὰ, πυδιέχεται γὰρ ὑπὸ τῶν σφρῶν. ὑπορμοῦντα δὲ τὰ πνεύματα, πάντη γὰρ ἀζικνεῖται τοῦ σώματ@ ὑπ' ἀκαρεῖ χρόνῳ ῥαδίως τε καὶ ἀκωλύτως. ταχεῖαν δ' κίνησιν, ἢ πλήρωσιν, ἢ διάσασιν, ἢ σωίζησιν, ἢ θέσιν, ἢ ἔπαρσιν, ἢ τινὰ ἄλλην κίνησιν, οὐδ' ὑπ' ἂν τῶν ἀπάντων ὀργάσαιτο, πλὴν πνεύματος. ὥστε & παλμῶν αἰτία, οὐσία μὲν τὸ πνεῦμα, πιότητος δὲ τῆς οὐσίας ὑγρότης ὄζη, καὶ παχύτης, ὡς ὀλίγῳ πρόσθεν ἐλέγομεν. ἡνίκα παχὺ καὶ ἀτμῶδες ὠνόμασεν αὐτό. εἰ γὰρ ἀθρῶδες εἴη & λεπτὸν, καὶ καθαρὸν, ἀκωλύτως διεξοδεύον, οὔτε πληρώσει ποτὲ, οὔτε λυπώσει τὰ μόρ@. τὸ δὲ παχύτερον, ἢ κατὰ τῶν πόρους τῶν σωμάτων ὑπ οἷς ἀθροίζετ' εἰσερόμενον ὑπὸ τῶν, οἷον μὲν ἔχοι κοιλότητα τὸ σῶμα, ταύτῃ πληρώσαν, ἤγειρέ τε καὶ διέσειε τὸ πυδιέχον. εἰ δ' οὐκ ἔχοι μεταξὺ πνεῦμα ἀθροιζόμενον σωμάτων, ἀλλ' θατέρου θάτερον ἀθροίσασιν, ἐπίκτητον ἑαυτῷ κοιλίαν ὀργαζόμενον ὅτος ἡ ὁ βόπος ὁ πολύτερος εἰρημένος & πυδὶ τὸ σ'έρμα παλμοὺς ὀργάζεται πολλάκις, οὐκ αὐτοῦ τοῦ σ'ρόμαδος ὑπ ἑαυτῷ κοιλότητά τινα λικτομένου, ἀλλ' ὑπ τῷ μεταξὺ τ' σ'ρόμαδος & τ' ὑπικμένων σωμάτων ἀθροιζε) τυνικαῦτα τὸ πνεῦμα. ὁ δὲ βόπος ὁ πρότερ) εἰρημένος, ὑπ μυσὶ μάλιστα γίνε). κοιλότητες γ' ὑπ τέτοις εἰσὶ πολλαί τε καὶ σμικραί. Πραξαγόρας δὲ, καὶ ταῖς ἀρτηρίαις ἀνατίθησι σφυγμὸν, ὥσπερ ἀμέλει & παλμὸν, καὶ βόμον, & πασμόν ἀρτηριῶν πάθη. & σφυγμὸν μὲν ὑπ ἑαυτοῦ καὶ φύσιν ἔχειν. παλμὸν δὲ & βόμ), & πασμὸν, ἀλλήλων μὲν διαφέρειν μεγέθ, κινήσ@ ὑ εἶναι πρὸς φύσιν. ὅτι δὲ ὀκ ὀρθῶς ἐτίνωσκε μόνας ἀρτηρίας ἀναφορῶν τ' παλμόν, ὁ χαλεπὸν ἀξελέγξαι. ὡς φανερῶς γ' ὄζιν εἰσὶν πολλάκις & τὸ σ'έρμα παλμόμεν, καὶ οὐ μῦς, ὁ δέμιας καὶ τ' τόπ) ἀρτηρίας ὅσης. ἢ εἰ & τυγχάνῃ τὶς ὂν ὡς κομιδῇ μικρᾶς ὑπαρχούσης. ὡς ἂν ἵνα φανερῶς γνῶναι δυνάμεθ' τοσαύτην διάσασιν οὐκ εἶναι καὶ τ' ἀρτηρίας μέγεθος. εἰ δ' ὀρθῶς φῶσι τοῖς μυώδεσι σώμασι μόνοις ἀναλθέασι τ' παλμόν, ὧδε μοι δοκεῖ μᾶλλον ἄξιον ὑπισκέψεως εἶναι. ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ πάνυ νομίζω σαφῶς τὴν ἀρτηρίαν οὐ μόνον παλμῶδες ἀλλὰ καὶ πασμώδες τι πολλάκις ἐμφαίνουσαν εὑρίσκειν. ὥσπερ & ἄλλοι τῶν περὶ σφυγμῶν δεινῶν ὁμολογοῦσιν, ἀλλὰ πυδὶ μὲν τούτου μακρότερός τε ὁ λόγ@ ὄζι, καὶ τοῖς πυδὶ σφυγμῶν εἰρηται. κατὰ δὲ τὸ σ'έρμα μόνον ὑπαργῶς φαίνονται παλμοὶ γινόμενοι πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων οὐκ ὀλιγάκις, ὅταν ἀτμῶδες τινὸς μέρους αὐτοῦ ὑπνεύσῃ, ἴσχηταί τε καὶ βραδύτερον κατὰ τὴν διέξοδον. οὕτως δὲ κἂν ὑπ μυσὶν ἢ ἄλλοις τινὶ σώματι φυσώδες πνεῦμα πλεονάσῃ, κατ' ἐκεῖνο παλμὸν ὀργάζεται. ὅτι δὲ πνεῦμα παχὺ, καὶ ὁμιχλῶδες, ἢ ἀχλυῶδες, ἢ φυσῶδες, ἢ ὅπως ἂν ὀνομάζειν ἐθέλοις, ἄιτιον γίνεται παλμοῦ. καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἡλικιῶν αἱ ψυχρότεραι παλμῶ δυάλωτοι, καὶ φύσις σώματος ἡ ψυχροτέρα, καὶ χωεία ψυχρὰ, καὶ ὥρα τοῦ ἔτους ἡ χειμερινὴ, καὶ βίος ἀργὸς ὑπ πλησμονῆς τε καὶ μέθαις. ἐσθίσματά τε ψυχρὰ καὶ φυσώδη. καὶ πάνθ' ἁπλῶς ὅσα τὸ σῶμα διατα ψύχει. τὰ δ' ὑπαντία τοῖς παλμῶν. τὰ μὲν γὰρ θερμαίνοντα, λεπτύνει τε τὸ πνεῦμα καὶ τὰ σώματα τίθησιν ἀραιὰ καὶ μαλακά. τὰ δὲ ψύχοντα πυκνοῖ μὲν, τὸ συνάγει, καὶ μύειν ἀναγκάζει τῶν σωμάτων τοὺς πόρους. παχύνει δὲ καὶ πήγνυσι & θολερὸν ἀφ' εἱκνυσι καὶ πνεῦμα. ῥαδίως οὖν ἴσχεται, διαπνεῖσθαι μὴ δυνάμενον, τῷ θ' ἑαυτοῦ πάχει, καὶ τῇ τῶν πυδιεχόντων αὐτὸ σωμάτων πυκνότητι. τὰ δὲ θερμαίνοντα πάλιν ὀξὺ ὑπαναντίου τοῖς ψύχουσι χέοντα καὶ χαλῶντα καὶ διανοίγοντα τῶν σωμάτων τοὺς πόρους, αὐτό τε τὸ πνεῦμα λεπτύνοντα, καὶ πρὸς τὴν κίνησιν ἐπεγείροντα ῥαδίως, οὕτως καὶ εὐπετεῖς αὐτῷ τὰς διεξόδους ὀργάζεται. διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἰάματα τῶν παλμῶν οἱ παλαιοὶ τῶν ἰατρῶν ὠξεῦρον, ὅσα λεπτύνειν τε καὶ θερμαίνειν δύναται. οἷα δὴ τά τε δι' εὐφορβίου, & πυρέθρου, καὶ πυ-

μνησίας,

μησίας, καὶ θείου, καὶ πεπέρεως. ὅσα τε ἄλλα τοιαῦτα συγκείμενα φάρμακα. ⸂τῶν ὑλάτων δέ, τὰ γῆ-
θεν ἀνίοντα θερμὰ, καὶ τούτων μάλιστα τὰ νιτρώδη τε καὶ θειώδη καὶ ἀσφαλτώδη τε ταῦτα ἐπαινοῦσι. χρῶν-
ται δὲ καὶ θαλάττῃ θερμαίνοντες αὐτὴν, καὶ ἅλμῃ ἐ θαλαττίᾳ μὴ πρώτῃ. καὶ πίνειν διδόασι τὰ θερμαίνον-
τα φάρμακα, καὶ μάλιστ' αὐτῶν τὰ διὰ ἰατρείαν συγκείμενα. ἔστι μὲν γε καὶ ἔξωθεν ὠφελούμενον, ὁ μόνον πινό
μενον ἀγαθὸν φάρμακον, ὡς αὖ ἐκθερμαίνειν τε ἅμα καὶ λεπταίνειν καὶ ξηραίνειν ἀκριβῶς δυνάμενον. παλμὸς
μὲν δὴ παντὸς ἡ γένεσις ἐν τῷ ψυχρῷ, τρόμος δ' ὀδέμια πρόφασις, ὅσ' τὸ ψυχρὸν ἄπτον. ἀλλ' ἡ μὲν διάθεσις,
ἀῤῥωστία δὲ κινήσεως τοῦ σώματος δυναμένης. δὲ δ' εἰς ἰσχὺν ἄγειν αὐτίας δυναμένης, ὀχ ἥν εἶδος. ἀλλ' ἔτι προφῆς ἀκρι
είας, καθάπερ ἐν χολέραις καὶ ῥεύμασι κοιλίας ἰσχυροῖς, καὶ σφοδροῖς ἀιμορῤῥαγίαις, καὶ τοῖς ἀκριαετρόδεσιν
ἢ λυθέντος τοῦ ζωτικοῦ τόνου, καθάπερ ἐν σομαχικαῖς καὶ καρδιακαῖς ἐκλύσεσιν, ἢ βιαίας καὶ σφοδρᾶς ψύξεως
καταλαμβανούσης, ἢ πλήθους αὐτῷ οἷον φορτίου βαρύοντος, ἀῤῥωστος εἰς τὰς πινήσεις γίνεται. ὅθεν δὲ τῶν ἰαμά-
των ἐν εἶδος τοῖς τρέμουσιν, ὥσπερ γε τοῖς παλμώδεσι. ἀλλ' εἰ μὲν ὑπὸ καταψύξεως τρέμοιεν, τὸ θερμόν, ἴα-
μα αὐτοῖς δεῖν. ὡς ὅθι γε χειμῶνος ὁδοιπορέντες εἶτα ἐν κρύει καριτρῷ καταληφθέντες ἠμιθνῆτες τὲ καὶ τρομώ
δεις οἰκαδὲ παρεγένοντο, ῥᾷστα τοῦ πάθους ἀπηλλάγησαν ἐκθερμανθέντες. ὁμοίως τούτοις ἰώμεθα, ⸂καὶ ὅσοι ὧδε πυ
ρετῶν καταβολαῖς ψυχόσας ῥιγώντας τε καὶ τρέμοντας. εἰ δὴ διαφορέμενοι γίνοιντο τρομώδεις ὡς ἐν ἐκλύσεσι
καρδιακαῖς τε καὶ σομαχικαῖς, τὸ θερμαίνειν τούτοις κακῶν ἔχατον, αὐτὸ γὰρ τἀναντίον ἐν τοῖς δὲ, πυκνῶσαι
χρὴ τὴν ὠμφάνειαν, ὅσα ψύχει καὶ σύφει καὶ σωάγει οἷόν περ σφοδρύνοντας, ὀχ ὅσα θερμαίνει, καὶ χα
λᾷ, καὶ ἀναπεπταμένης ἐργάζεται. εἰ δ' ἀκρεία τροφῆς ὡς ἐν τοῖς ἀκρικαετρόδεσιν, ἢ ὑποβριχωθεῖσιν, οἱ τρό-
μοι γίνοιντο, τούτῳ μὲν ὁ δὲ λόγου δῆ. παντὶ γὰρ δῆλον ὅτι, ὡς τροφῆς οὗτοι γε χήζουσιν. ὅσοι δὲ δι' πλῆθος
ὑγρῶν βεβαρημένης ἐν δυνάμεως τρέμοιεν, ἀνιχνώσεις ἰάματα τούτοις. καθάπερ πε καὶ Ἱπποκράτης διδά-
σκει λέγων. ἐσυμαργήν οἱ ἐτης ἢ, ὁδὲ αἷμα ἐμεῖν ὡς ἔτεκε θυγατέρα, ἀπέστραπο ἡ σόμα ἐν μήτρας. καὶ ὃν «
ἰχίον. καὶ ὃν σκέλ ὀδυνᾶται. πρὸ σφυρὸν φλεβοτομηθεῖσα ἐρήσε. ⸂οἱ τρόμοι τὸ σῶμα παῦ κατεῖχον. ἀλλ' ὧδε «
τὴν πρόφασιν δεῖ ἐλθεῖν, καὶ ἐν πυφάσεως τὴν ἀφορμὴν, γυναῖα μέμνηται μετὰ τόκον, ὃ καθαρθέντος τὴν «
λεγομένην τὰ διὰ τρα λοχείαν κάθαρσιν, εἶτα τρομώδης γενομένη, ὅθεν φησὶν ἰασάμην φλεβοτομήσας ἀκρ
σφυρὸ. καί τοι τρόμοι τὸ σῶμα παῦ εἶχον. τι δὴ ἕτερον ἀνιᾶται ἐν ταῦθα, ἢ ὅτι ἕτερος ὀκ ἂν ἐφλεβοτόμησε.
Ψυχρὸν γὰρ δεῖν πεπίσθαι τὸ πάθος ὁ τρόμος. τὸ δ' αἷμα θερμόν. ὅκωω ἐτόλμησεν ἄνθις αἵματος κενῶν, ἐν πάθει
θερμαίνεσθαι δεομένῳ. ἀλλ' ἐγὼ φησὶν ἐτόλμησα, καὶ διδάσκει. καὶ διαπ. ἀλλ' ὧδε τὴν πρόφασιν δεῖ ἐλθεῖν.
⸂τὸ πυφάσιος τὴν ἀφορμὴν. τὸ ἐνοχλοῦν φησὶν ὧδε πάμεν, καὶ τοῦ ἐνοχλοῦντος τὴν αἰτίαν. τὸ μὲν οὖν ἐνοχλοῦν,
ἴσ' αἵματος πλῆθος. αἰτία δὲ αὐτοῦ, τ' μήτρας ἡ πρὸς τὸ ἰχίοντες ἔγκλισις, δι' ἣν ὅπ ἐκαθάρθη τὸ γυάλιον, ὅπερ
οὖν ἐχεῖ αἷμα κενωθῆναι μὴ κενούμενον, ἀλλ' ἐν τῷ σώματι πλανώμενον ἄχθος ἴσ' τῇ φύσει, ὅθεν ὧδε γυνὸς τοῦ
τρόμου τὴν μὲν πρόφασιν αἵματος πλῆθος, ἀφορμὴν δὲ ἡ πυφάσεως, ἡ μήτρας τὸ πάθος, εἶτα τοῦ μὲν
πλήθους ἐνδιεξαμενὸς τὴν κένωσιν, τοῦ πεπονθότος δὲ μόριος τὸν τόπον δι' ὃ χρὴ ἰσχνῶσαι, σωθεὶς ἄμφω ταῦτα,
τὴν ἀπὸ τοῦ σφυρὸ φλεβοτομίαν μὲν ἐποιήσατο, φλεβοτομίαν μὲν ὅτι ἰσχνὸν αἷμα ἐβάλλετο, ἀπὸ σφυρὸ ἢ, μήτρας
γὰρ ἐπεπόνθει. ὅτι μὲν οὖν αἵματος πλεονάζοντος φλεβοτομεῖν χρὴ, δῆλον οἶμαι παντί. τὸ γὰρ αἷμα ἐν φλεγ-
μοδιέχεται. ὅτι δὲ μήτρας παχύσης πρὸ σφυρὸν, ἢ κατ' ἰγνύλιν χρὴ τέμνειν, εἰ μὴ πρότερον δεῖ ἀναστομῆς διδά
ξαιμι τὰς κοινωνίας τῶν φλεβῶν, ἃ λίαν ἐπεδεῖ δυναμένου τοῦ λόγου. ἄλλη γὰρ ἄλλῳ μορίῳ τὸ σώματος κοινωνεῖ φλέγ-
μα, καὶ χρὴ δῆλα τῶν κοινῶν ἀεὶ τὰς ἰσχνώσεις ποιεῖσθαι, ὡς εἶγε τὰς μηδὲν κοινωνήσας τοῦ πεπονθότι μορίου φλέβας
ἐντέμοις, ὅτε τὸ πεπονθὸς ἰάσοι, καὶ βλάψεις ἀεὶ τὸ ὑγιές, ἀναγκαῖον οὖν ἀεὶ φαίνεσθαι τοῦ μέλλοντι καλῶς ἰᾶσθαι
τὴν αἰτίαν ἐπίστασθαι. δι' ἣν γίνεται τὸ πάθος. ἀλλὰ πόθι μὲν αἰτίας τρόμος ἱκανὰ ταῦτα. πεπονθὼς ἡ τόπος εἰς
ὃν δεῖς ὅδιν δεῖ ἀνάγκης ἐν τρόμοις. καὶ μέμφομαί γε ἐν τοῦθα Πραξαγόρᾳ, καὶ Ηροφίλῳ. τοῦ μὲν ἀρτηριῶν πά-
θος εἰπόντι τὸν τρόμον, Ηροφίλῳ δὲ Φιλοτιμουμένῳ δεῖξαι πόθι τὸ νδυρώδες αὐτὸ γένος ἀεὶ σωιστάμενον. ὁ μὲν
δὴν Πραξαγόρας πόῤῥω τ' ἀληθὴς ἦκοι. ὁ δ' Ηρόφιλος ἠπατήθη τὸ τ' δυνάμεως πάθος ἀναφορὴν τοῖς ὀργάνοις. ὅτι
μὴ γὰρ τὸ νδυρῶδες γένος τὸ ἀρτηριῶδες ὑπηρετεῖ ταῖς ἡμῖν πφαίρεσιν κινήσεσιν, ὀρθῶς ἐγίνωσκεν. ὅτι δ' δὲ
αὐτὸ τὸ σῶμα τ' νδύρου ἄπτον κινήσεως, ἀλλὰ τοῦτο μὴ, ὄργανον, ἢ κινοῦσα δι' ἄπτα, ἢ διήλασα δυνάμις δῆλα τ' νδυ
ρῶν ὅδιν, ἐν ταῦθα μέμφομαι αὐτῷ μὴ διορίσαντι δυνάμιν τε ⸂ὄργανον. εἰ γὰρ διώρισεν, σύθυς ἂν ἔγνω διό
τι βλαβήσεται τὸ ἔργον ὀκ ὀργάνων μόνον, ἀλλὰ καὶ δυνάμεων πάθη. ὧν μὲν οὖν τῶν τεθνεώτων, ὀδὲν ὅτε τὰ
νδύρα πέπονθεν, ὅθ' οἱ μῦδι ὅσα πάθη πάσχειν αὐτὰ νομίζουσιν Ηρόφιλός τε καὶ Πραξαγόρας. ἀπελείπετ δ'
αὐτῶν πᾶσι κίνησις σύθυς ἅμα τῇ ψυχῇ. μυῶδι δὲ καὶ νδύρα τούτης ὄργανα. ὅκωω μυὸς ὀδὲ νδύρα τὸ λινεῖν,
ἀλλὰ ψυχῆς. ὀδὲ γὰρ αὐλῶν ὄργου, αὐλησις ὀδὲ λιθάρας, ἡ λιθάρισις. ἄλλ' αὐλησις μὲν ὄργου αὐλητοῦ δι'
ὀργάνων αὐλῶν. κιθάρισις δὲ, τοῦ μουσικοῦ. τὸ δ' ὄργανον, ἡ κιθάρα. διαφθερήσεται δὲ καὶ αὐλημα καὶ λιθάρι
σις, πολλάκις μὲν, διὰ τοῦ ὄργου δημιουργὸς, ἐὰν ὅτε δὲ διὰ τὴν τῶν ὀργάνων, οἷς χρῶντοι, βλάβην. ὅπως δὲ
⸂λινήσει ἐν τοῦ ζώου τοῖς ἡμῖν πφαίρεσιν, ὁ μὲν δὴν δημιουργὸς ⸂τεχνίτης ἡ διοικοῦσα τὸ ζῶον ὅδι δυνάμις. τὰ
δ' ὄργανα νδύρα ⸂μυῶδι. καὶ τὸ μὴ κινεῖσθαι τοιγαροῦν, καὶ τὸ ἱκανῶς κινεῖσθαι χρήσιτ' ἂν, ἢ διὰ τῶν ὀργάνων τὸ πά
θος, ἢ διὰ τὴν χρωμένην ἐν ὀργάνοις δυνάμιν. παλμοὶ μὲν δὴν καὶ σασμοὶ καὶ πγαλύσεις, ὀργάνων βλάβαι.
τρόμοι δὲ δυνάμεως ἀῤῥωστήσεις πάθη. τρόμος μὲν δὴ σαφῶς διώρισται παλμοῦ. ῥίγος δὲ τρόμου διορί-
σαις αὖ ὧδε. χρὴ δὲ προτέρου οἷόν τι τὸ ῥιγοῶν ὅδιν ὑποδιελέπεσθαι. καὶ γὰρ οὖν καὶ ὄκει μὲν ἐν τῶν πάνυ
γνωρίμων. ἔστι δ' ὀδ' γνὸς ἥπιον δυσδιάγνωστον, ὃ τούτῳ μόνῳ, ὅτι τὴν αἰτίαν εὑρεῖν, ἢ τὴν ἐπ' αὐτῆς πόθι τὸ
σῶμα γινομένην διάθεσιν, ὃ δύπτετες. ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ πρότερον ἐν αὐτῷ δοκῶσι μοι τῇ ἐν γνοίας ὑπογραφῇ
σφάλεσθαι. ῥίγος γὰρ, εἰ μὲν ὅτως ἁπλῶς διατάψυξιν εἴποις, ὡς πινὸς ἀπεφαίνοντο, κατάφορον τὸ σφάλμα.
πολλῶν ἡμῖν ἰσχυρῶς καταψυχομένων, ὃ μὴ ⸂ῥιγόντων. ἀλλ' ὀδ' εἰ κατάψυξιν ἰσχυρὰν, ὀδὲ τοῦτ' ἀληθὲς. οἱ γὰρ

ſon mixeſ ſi nxeſ ſi nxeſ ſi nx

վտան յուծնելու,ինչ որ ծանր էր նրանց համար. Ֆրանսիայի ազգային ժողովը, որ ձեռնարկել էր ամենայն բան փոխել, ոչնչացրեց նաև հին կարգերը դատաստանի վերաբերմամբ. Ամեն գործ պիտի լսվեր ժողովրդական ատյանի առաջ, որ ընտրվում էր ամեն վեց ամիսը մի անգամ. Ամեն քաղաքացի կարող էր դատավոր լինել, եթե միայն քսան տարեկան լիներ, և ունենար գոնե մի տարվա բնակություն այն տեղում, որտեղ պիտի դատավարություն լիներ. Ամեն մի դատավոր պիտի ընդուներ երդում, որ պիտի ամենայն ուշադրությամբ լսեր ամեն մի գործ, և ամենայն անկողմնակալությամբ վճռեր. Ամեն մի քաղաքացի կարող էր ամբաստանել ամեն մի պաշտոնեայ, որ իր պաշտոնը վատ էր կատարում, և ամբաստանողը պիտի ինքն էլ պատասխան տար, եթե ամբաստանությունը սուտ գտնվ

» τοῖς γὰρ ἧ τὴν φύσιν ὡς Ἱπποκράτης ἔλεγε, διαλλαττομένοισι καὶ διαφθειρομένοισιν ἀεὶ ὀδυνᾶσθαι γίνονται. τὸ μόνον, ὃν ἀθρόαν χρὴ καὶ σφοδρὰν εἶναι τὴν ψύξιν, ἵνα ῥίγος γένηται, ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ προσεῖναι δεῖ τὸ βίαιον τοῦ πλήθους. τοιοῦτον τὸ πρὸς φύσιν, ὥστε ἀθρόαν ψύξιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἄγουσαν, εἶναι τὸ ῥίγος. διὰ μὲν δὴ τοῦτο χρῆναι διαφυλάττειν ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ μάλιστα πρὸς τὴν τοῦ πάθους γένεσιν, εἰ μέλλοις ἀληθεύειν, εἶπον, ψύξιν ἀθρόαν καὶ βίαιον ἐν τῷ ῥίγει γίνεσθαι τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ. ψύχει μὲν δὴ, καὶ διαφορούμενον, ὡς λέγοντος αὐτοῦ τοῦ σωζόντος τόνου, καὶ τροφῆς ἀπορροῦν, οὐθὲν ἀνίησι· ἀλλ' ὀδυνᾶται τούτων αὐτῶν τῶν παθημάτων ῥίγει ἐργάζεται, ἃ πάντες ἂν οἱ ἀρτιθνήσκοντες εἰδεῖεν. ὡς τε τὸ διαφθείρεσθαι τὸ θερμὸν ἑνίοτε τρόπῳ κοινὸν ἅπασι τοῖς ἀρτιθνήσκουσιν, ἀλλ' ὀδυνᾶσιν. ὃ γὰρ ἁπλῶς φημι χρῆναι ψύχεσθαι τὸ θερμόν, ἀλλ' ἀθρόως τε καὶ βιαίως. τοῦτ' εἶναι ἐρρωμένον αὐτὸ μόνον, ὅτε τὴν οὐσίαν, ὅτε τὸν τόνον βεβλαμμένον ὑπό τινων τῶν ἔξω αἰτίων ἀνιᾶσθαι. φλόγα δή μοι νοῆσον ἐλάτης, ποτὲ μὲν ἀφειᾶ ὑπὸ ὕλης οὐθὲν ἀνιεμένης, διαφθειρομένην, ποτὲ δὲ ἐν ἡλίῳ λαμπρῷ μαραινομένην, αὖθις δ' ὑφ' ὕδατος πολλοῦ κατασβεννυμένην, ἢ πλήθει ξύλων ἐπ' αὐτῆς σωρευθέντων κατα πνιγομένην. τέτταρσιν ἄρα τούτοις τέτταρσιν ὁ τόνος αὐτὸς ἅπασι τρόπον ἀδικοῦσι τὴν φλόγα. ἡ μὲν γὰρ ἐν ἡλίῳ μαραινομένης ὁ τόνος σκιδνᾶται, βίᾳ τοῦ περιέχοντος διαφορούμενος, ἰσχυροτέρα γὰρ ἡ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ῥώμη, καὶ διαρκεστέρα τοῦ πυρός. ὅταν δὲ ὕλης ἀφθόνου μηδεμιᾶ ἀνάπτηται, ἡ οὐσίας ἀπορουμένης, διαφθείρεται· τὸ μὲν γὰρ ἀναφθὲν, ἀεὶ διαφορεῖται ἧ τὴν ἔξω κίνησιν. ἔσω δ' ὑδύσατο τοῦ τραφῆναι χάριν, εἶτ' ἀφροῦσα τοῦ θρέψαντος, ἀδρανῶς ὅτῳ τὸ σβέστερον ἀπεκτείνεται. ὕλης δὲ πλήθει βαρυνθεῖσα καὶ ἡ ἀναπνοῆς στερηθεῖσα, πνίγεται. ὧδε δὲ ἡ ἀφ' ὕδατος βλάβης, ὁ δὲ λόγος δεῖ. μάχη γὰρ ἰσχυρὰ φλογὶ πρὸς ἅπασαν εἰλικρινῆτε καὶ πολλῷ ὑγρότητα, ὡς εἰ καὶ τέλαιον αὐτῇ προσάγοις ἀθρόον ἀνάγκη ψόφον καὶ σφισμὸν ἅμα γένεσθαι, μονονουχὶ φωνῇ τοῦ πυρὸς ἀνθιεκνυμένου τὸ βίαιον. τοιοῦτον δή τι πάθος περὶ τὴν ἐμφυτον θερμασίαν νοεῖ τὸ ῥίγος. ὅτε γὰρ ὅταν δὲ ὕλης ἐνδεὴς ἀτροφοῦν τὸ θερμὸν μαραίνηται, ὅθ' ὅταν ὑπὸ τοῦ πλήθους αὐτῆς βαρυνόμενον, ὅθ' ὅταν ἀρρώστησαν ὀλιγάζῃ, ῥίγος εὑρήσεις γινόμενον, ἀλλ' ὅταν ἰσχυρὸν ὂν ἀρτείνηται διανάμενον, εἶτα κωλύηται· δι' αὐτὸ ἦ ὅτῳ καὶ τὸ κλονεῖσθαι περὶ σώματι συμβεβηκε, διπλῆς καὶ ταῦθα καὶ σωθέτος κινήσεως γινομένης, ὡς ὑπὸ τρεμόντων, ἑτέρου ἦ τρόπου. ἐκεῖ μὲν γὰρ, ἀσθενείᾳ τῇ κινήσεως τὸ σῶμα διανάμενος, ἡ μικτὴ κίνησις ἐστὶν ὅτῳ, καθ' ὅλου ὧν γνῶναι τοῦ τόνου, διαίρεσθαι τὸ κῶλον, ὑποῤῥέοντος ἀεὶ τοῦ μορίου εἰς τὸ κάτω, νυνὶ δὲ ἡ φυσικῆς τοῦ θερμοῦ κίνησις ἰσχομένης βίᾳ, τὸ ῥίγος ἅπαντα. βάλεται μὲν γὰρ ἅτε μήτε τὴν οὐσίαν, μήτε τὸν τόνον βεβλαμμένον, ἀρτείνεσθαί τε καὶ πάντῃ τοῦ σώματος φορέεσθαι. κωλυόμενον δὲ καὶ βίᾳ σωωθούμενον εἰς τὸ βάθος, ὧδε τὴν ἰδίαν ἀρχὴν καταφεύγει. μένειν ἦ γοῦν δὴ μὴ διανάμενον ἀκινήτου γὰρ οὐσία τὸ σῶσαι, θανάσιμος, ἀθροῖσαν ἑαυτὸ, ἧ οἷον σωτηρίᾳ μένον γιγνόμενος, ὁμαλῶς ἦν, ὅτε ἔσω τῆς ἀβίαστον ἀρτείνεται. σφοδρᾷ δὲ τῇ φορᾷ χρώμενον, καὶ οἷον ἀπὸ ὕπληγος ἀλλόμενον, ἐνίοτε ἐνίστατο τοῖς ἐνισταμένοις αὐτοῦ τῇ προσόδῳ κινήσει, διώσασθαι μὲν ταῦτα, καθαρὰς δὲ τὰς ὁδοὺς ἀπεργάσασθαι σπεύδον. προσκρούον δ' αὐτοῖς, ἐπεχέθυμον δὲ ἀνάγκης ἦ ῥοιζώδεις φορᾶς, ἐκλόνισε δὲ ἧ τὴν ἔμπτωσιν ὅλον τὸ σῶμα. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ ἀτμώδεις νῦν γιγνόμενον ἐν τῷ προσκρούειν τοῖς ἐνισταμένοις, εἴσω πάλιν ἀρπάλλεται, πλαγῇ τι πάσχον ἐοικός, ὧδε ἧ τῆς ἀρχῆς ἀναρχέται τὸ δ' ὀδύνορον, ἐν τούτῳ δὲ πάλιν ὁρμηθὲν, ἐμπίπτει βιαιότερον, αὖθις δ' ἀρπάλλεται καὶ ἧ τὴν δὲ τὴν ἔμπτωσιν, καὶ ὧδε πολλάκις ἐκ διαδοχῆς γίνεται ἐφ' ὅλου μᾶλλον τὰ λυποῦντα. ὀδυνηρόν τε οὖν τοῦτο τὸ πάθος, ἅτε τοῦ σώματος ταῖς πληγαῖς πονουμένου, ἥ τε κίνησις ἀνωμάλως ἐπάγουσα κατ' ἀμφοτέρας τὰς κινήσεις τὸ ζῶον. ἐν μὲν γὰρ ζῴοις ἧ φυσικῆς ἔχειν, τὸ συγγενὲς ἡμῶν θερμὸν ὁμαλέσι τε καὶ ἀκωλύτοις ταῖς διεξόδοις ἐκίνηται, καιρῷ καὶ μέτρῳ κινήσεως εἰς αὐτὸ σωζόμενον, εἶτ' ἀπαλλόμενον. ἐν δὲ ἧ ῥίγους, ὅτε σωνδύσεις, ὅτ' ἀπλώσεις αἱ κινήσεις εἰσί. δικαιότερον δ' ἂν φαίης εἶσω μὲν ἰὸν αὐτὸ, χρῆσθαί δ' ὀνόμασιν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἀνδρῶν παλαιῶν, καθάλλεσθαί τε, καὶ σωωθεῖσθαι, καὶ ἀνασέλλεσθαι, καὶ σωτρέχειν, ἔξω δὲ φερόμενον ἐκρήγνυσθαί τε, καὶ ῥήσσεσθαι, καὶ ἐμπίπτειν, καὶ ἀπάλλεσθαι. καὶ γὰρ ἂν καὶ ταῦτα παλαιῶν ἀνδρῶν ὀνόματα, καλῶς ἅπαντα κείμενα, καὶ τὸ συμβαῖνον πάθος, ὡς ῥῆσσοι μάλιστα, ἀφῶς ἑρμηνεύοντα. τὸ κλονεῖσθαι δὲ φημι πάντα τὰ ἐν ἧ σώματι, καὶ τὸ σείεσθαι καὶ τὸ βράττεσθαι, καὶ πᾶσαν ἡ ἧ τὸ ῥίγους ἀνώμαλός τε καὶ ἄτακτος καὶ ἀβέλητος κίνησις ὧδε ταῖς ἀνωμάλοις τε καὶ σφοδραῖς καὶ βιαίοις ἐμπτώσεσί τε, καὶ ἀρπάλσεσι ἡ ἐμφύτου θερμασίας ἀτμώδους γεγενημένης, ὧν τελεῖται. διὰ δὴ ὧδε τοῖς ῥίγεσιν ἀναθερμαίνεται πλέον τὸ σῶμα, ἢ ὅτε κατὰ φύσιν ἔχοι, θερμὸν ἰῷ. ἐκχέονται δὲ καὶ ἱδρῶτες. ὅταν γὰρ κατὰ πολλὰς ἐμπτώσεις διώσηται ἀκωλύτως τὰ λυποῦντα, καὶ τελέως ἀναπνεύσῃ, διὰ τρεῖς αἰτίας ἀνάγκη τὸ σῶμα θερμαινθῆναι. ὅτι τε πολλάκις ἀρπλεισθὲν τὸ θερμὸν ἡ ἔξω διαπνοῆς, ἠθροίσθη κατὰ τὸ βάθος. ὅτι τε νῦν ἔξω πᾶν ἐτάθη σφοδρῶς. καὶ τρίτον ὅτι ταῖς ἐμπτώσεσι καὶ πληγαῖς καὶ βιαίοις κινήσεσιν ἀνάπτεσθαι πέφυκεν ἡ θερμασία. καὶ ξύλον μὲν ἢ λίθον παρατρίβων, ἐφάψεις ποτὲ πῦρ. τὸ δ' ἔμφυτον πνεῦμα, φύσει θερμὸν ὑπάρχον, ἂν σφοδρῶς τύχῃ κινηθὲν, οὐ πολὺ μᾶλλον ἀναφθήσεται, ἀλλὰ δῆλον κἀπὶ τῶν κατὰ φύσιν κινήσεων ἀναργῶς ὄντων ἰδεῖν, ὡς θρασυντέρους ἀνθρώπους, καὶ διαπαλαίσαντας, καὶ τριψάμενοι, καί πως ἄλλως κινηθέντες ἐθερμάνθησαν ἤδεν ἧττον, ἢ εἴτις ἐν ἡλίῳ θρίνῳ, καὶ παρὰ πυρὶ θαλφθείη. πολλάκις δὴ καὶ κατὰ τὸν τοιοῦτον ἐκ τοῦ βάθους ἐπάνοδον, οἷον ζέον τὸ θερμὸν, ἀρχεται τῶν ὑγρῶν ἀθρόον. ὃ δὴ καλοῦμεν ἱδρῶτα. διὰ δὴ, ὧν ῥίγει ψυχθέντα μηκέτι ἀναθερμανθῆναι, πονηρὸν. ἦν γὰρ ἐν τῇ διαμάχῃ τὸ θερμόν. ἧττᾶται δὲ, ποτὲ μὲν, τῇ ῥώμῃ τοῦ λυποῦντος αἰτίου κρατηθὲν, ποτὲ δ' αὐτὸ τυγχάνον ἀσθενέστερον. οὕτως γοῦν εἴρηται κἀκεῖνο. αἱ ἐκ ῥίγεος ἀφωνίαι μὴ ἀναθερμαινόμεναι, καιρὸν. αὖθις δὲ τὰς διαθέσεις ἑκατέρας ἐφ' ἃς ὀλέθρια γίνεται ῥίγη διδάσκων, ἐρεῖ. ἐπ' ὀμμάτων διαστροφὴ πυρετῶδες κοπιῶδες ῥίγεος, ὀλέθριον. ὅτε μὲν δὴ τὸ ῥίγος ἰσχυρᾶς αἰτίας ἔκγονον. ἕτερον δὲ δι' ἀρρωστίαν δυνάμεως ὀλέθριον. ἂν ῥίγος ἐμπέσῃ πυρετῷ μὴ διαλείποντι, ἢ κἀθφιές, ἐόντος θανάσιμον. ἀλλὰ ποτὲ μὴ τούτων ὧδε πλέον

ἑτέρῳ θ.

ਦੇਵਲੀ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਆਰਤੀ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਪਰਖਾ ਪੂਜਾ ਤੇਰੀ ਦਇਆ ਇਸੁ ਪਿਖੈ ਤੇਰੀ ਸਭ ਘਾਲ ॥ ਸਗਲ ਤਿਆਗੀ ਹਉਮੈ ਰੋਗਾ ॥ ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਏਹ ਵਡਿਆਈ ਜਿਵ ਤੂੰ ਰਖਹਿ ਤਿਵ ਹੀ ਰਹਾ ॥੧॥ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਕਰਣ ਨਰਕ ਪਰਹਰਣ ਐਸਾ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕਬੀਰ ਉਜੀਆਰੇ ਘਰ ਹੀ ਪਰਗਟ ਭਇਆ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ॥ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਜੀਅ ਅਪਨੇ ਹਰਿ ਪਾਛੈ ਪਰਵਾਣੁ ॥ ਜਿਸ ਕਾ ਜੀਉ ਤਿਸੈ ਆਗੈ ਰਾਖਹੁ ਇਨ ਬਿਧਿ ਲਾਥੀ ਤਾਣੁ ॥ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਆਰਤੀ ਮੁਕਤਿ ਕਰੈ ਭਵ ਖੰਡਨਾ ਤੇਰੀ ਸਰਣਿ ॥ ਜੋ ਜਨੁ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ ਤਿਸ ਕੀ ਦੂਰਿ ਨ ਕਬਹੂ ਕਰਣਿ ॥ ਸਭ ਪਰਵਾਰ ਚਢਾਇਆ ਤਾਰਣ ਤਰਣ ਜਿਸੁ ਨਾਮੁ ॥ ਜਲਿ ਥਲਿ ਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ ਸੁਆਮੀ ਘਟਿ ਘਟਿ ਆਤਮ ਰਾਮ

τοῖς ἀπεπτικοῖσιν, ἢ κακοχυμίας μετοῦσις, ἢ εἰς ἥλιον θρινόν, ἢ βαλανεῖον ἀφικομένοις, ἢ γυμναζομένοις συμπίπτει. φεικώδεις οὖν αὐτίκα γίνονται καὶ πνοὴ αὐτῶν, καὶ ῥιγοῦσι. χρὴ γὰρ τὸ μόνον ἄπτον εἶν τι σλακνῶδες ἐν ἡμῖν, ἀλλὰ ☪ σφοδρῶς κινούμενον, εἰ μέλλει ῥίγος ἐργάζεσθαι ☪ κοινὸν ὂν συμβεβηκὸς ἀμφοτέρῳ τοῦ χρώματος τοῦ αὐτοῦ, ὅσα τε ψυχρὰ καὶ ὅσα θερμὰ ταῖς δυνάμεσιν ὄντι, τὸ κινεῖν ὀλιγυρῶς τὸ σῶμα. ☪ σβέννυται τε τεταρταίοις τοῖς πυρετοῖς καὶ τοῖς τριταίοις σωνεισβάλλει ῥίγος, καί τοι ὑπὸ χυμῶν ἐναντίων τῇ δυνάμει σωνεστηκότων, ψυχρὸς μὲν γὰρ ὁ μελαγχολικὸς χυμός. θερμὸς δὲ ὁ ξανθῆς χολῆς. οὐχ ἁπλῶς δὲ πλεονάζειν αὐτὸν ἔφην χρῆναι μέλλοντας ἐργάζεσθαι ἢ φείκην, ἢ ῥίγος, ἀλλὰ καὶ σὺν τῷ διαπεπονῶ σωματικῷ φορεῖσθαι κινουμένους σφοδρότερον, ἐν ᾧ δὲ σωνδύει μὲν εἰς τὸ βάθος τοῦ σώματος, καὶ τὰ ἀπλάγχνα, τὸ αἷμα, καὶ σὺν αὐτῷ διαλογότης καὶ ἡ θερμασία, ψυχρά τε καὶ ἄναιμα γίνεται τά τε ἡγεμονικὸν καὶ τὸ σπέρμα μόνα, καὶ σκελῶν καὶ χειρῶν τὰ τελευταῖα. διότι πλεῖστον ἀφέστηκε τῶν ἀπλάγχνων. ἐὰν μὴ οὖν ἐν τοῖς βάθεσι συμβῇ σβεσθῆναι τὴν ἔμφυτον θερμασίαν, ἢ πνιγεῖσαν ὑπὸ τοῦ μὴ διαπνεῖσθαι πρὸς τὸ κτὸς, ἢ ἐκνικηθεῖσαν ὑπὸ τῶν ψυχρῶν αὐτῶν, ἀρρωτήσει τὸ ζῶον. ἐὰν δὲ σωνδύσει μὲν εἰς τὸ βάθος, αὐτίχα δὲ τοῖς διασταλτικοῖς αἰτίοις ἀθροισθείσα, ἡγεμονικὸν ὄργανον γίνηται τῆς ἀλογιστικῆς δυνάμεως, ἐν ᾧ ἅπαντι μορίῳ τοῦ σώματος ὑπαρχούσης. πεφυλίγα γὰρ ἡδὺ καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἐκείνην τὰ λυποῦντα, πολλῷ μᾶλλον ἐργάζεται ὅταν μετὰ ἐμβάθους ἀναφορμώσης θερμασίας. σωνεκβαλλούσης αὐτὰ τῇ ῥύμῃ ἐν φορᾶς εἰς ὅ, τι ποτ' ἂν ὀλίγιστον αὐτῇ γένηται. πολλάκις μὲν οὖν διὰ τοῦ διαπνεῖσθαι ἐκβάλλει τὰ λυποῦντα, πολλάκις δὲ διὰ ἐμέτων. καὶ ἐν κάτω γαστρός. ὁ μόνον δ' ὑδὶ ἐν ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς ῥίγος, ἀλλὰ καὶ ὧν τοῦ ψυχρῷ πάνυ φλέγματι φιλεῖ γίνεσθαι καλεῖ δὲ ὑαλώδη τὸν χυμὸν οὗτον ὁ Πραξαγόρας. ἀλλὰ τό γε τοιοῦτον ῥίγος ὅτι σφοδρὸν ὄντι καί τοι διαμένον ἡμέρας ἐνίοτε πλείοσιν ἐφεξῆς. ἡσυχαζόντων δὲ καὶ μηδὲν λυνομένων, ἡσυχάζει καὶ αὐτό. λυνηθεῖσι δὲ σύθεως ἕπεται ἡγεμονικὰ μέτρα ἐν λυνήσεως. ὧν μὲν ταῖς ἰσχυροτέραις καὶ σωτόνοις κινήσεσι, σφοδρότερον. ὑδὶ ὧν ταῖς ἀδρωτέσι, *βραχύτερον. εἶδον οὗτον τὸ σύμπτωμα γυναιξὶ μᾶλλον ἢ ἀνδράσι γινόμενον. καὶ γυναιξὶ ταῖς ἀργότατα διαιτωμέναις, καὶ λαπτοῖς χρωμένοις. εἶδον δὲ καὶ νεανίσκῳ τινὶ τῶν ἡμετέρων συμφυτητῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ γινόμενον, νίκα πρῶτον εἰς αὐτὸν λατρολογεῖν ἐν ἀρχῇ φθινοπώρου. πεσωλώγησε δὲ ὧδε ἐφεξῆς ἡμέρας πλείοσι φοινίκων βαλάνους πολλὰς ἁπλῶς καὶ νέας ὑδὶ λαπτοῖς τε καὶ πεπτοῦσι. ἦσαν δὲ ὅλαι ἀκεραίως αἱ γε πλείους αὐτῶν πέπειροι, σωιέβη ἢ αὐτὸ τό γε πρῶτον ἀρξασθαι φείκης, ὑδὶ γυμνασίῳ τε ☪ λατρῷ δι' ὅλου καὶ πεσδοκήσας πυρέξειν κατεκλίθη τε, καὶ σκεπάσας ἑαυτὸν ἱματίοις, ἐμειναν ἡσυχῇ, ὡς δὲ διεληθούσης ὅλης ἐν νυκτὸς ἀπύρετος ὅλου, ἐξανίστατο μὲν ἑωθεν ὡὶ τὰ σωήθη, φεικώδης δ' ἐν τούτῳ γινόμενος αὖθις καταλιπεῖν ἡσύχαζεν, ἄχρι ἐν ἡγεμονικὸν ὥρας. ἐξαναστάντι ἢ αὐτῷ πάλιν ὡς ὑδὶ τὸ λατρόν, ἡ φείκη μείζων ἐγένετο καὶ ὅλου τὸ σύμπτωμα, ῥίγος καὶ ἧσθη μικρόν. τότ' οὖν ἠγκαλίσμενος ἐκ παντὸς τρόπου πυρέξειν, ἔτι καὶ μᾶλλον ἐφ' ἡσυχίας αὐτὸν σωείχεν. ἐπεὶ ἢ ☪ διὰ ἐν ἡμέρας ὅλης, ☪ διὰ ἐν ὑδὶ ὅσης νυκτὸς ἀρπεζόμενος ἐξ ὑπνου ἐγένετο αὐτόν. ὑδὶ μὴ ταῖς μετρίαις κινήσεσι φείπουντα ἢ ῥιγοῦντα εἴ ποτε μείζονι κινηθείη συμβόλοις, ἡμῖν ἐχρῆτο πρὸς τὸ ποιητέων. ἀναμνησθεὶς οὖν ἐγὼ ἐν τῶν ἡμετέρων ἀσίαν γυναικί τοιοῦτόν τι συμβεβηκός, ἀδελφοῦ τε τοῦ ἑταίρου ἐποιησάμην, καὶ πρὸ ὑπερψάμενα χρῆσθαι τοῖς θερμαίνουσί τε καὶ τέμνουσι πάχος χυμῶν ἐλλείσμασί τε, καὶ πόμασι, καὶ φαρμάκοις. ἐκεῖνος τε οὖν ὅτω κατέσχε. καὶ μετὰ ταῦτα τοῖς ὁμοίοις πάθεσιν, ἐν ἀρχῇ μὲν ἔδωκα τὸ διὰ τῶν τριῶν πεπόρεων φάρμακον, ἐφεξῆς ἢ τὸ διὰ τῶν καταλαμίνθης ἡμέτερον. εἶτα τὸ διὰ τῶν κυκλωαϊκῶν, καὶ κασσείας σωπεθέμενον, ὃ καὶ ταῖς τεταρταϊκαῖς πολυσόβις ὄντι ὠφελιμώτατον. καὶ μάλιστ', ὅταν ὑπόῥῥυγος σφοδρῶς χειμάζονται. μὴ θαυμάσῃς δὲ πρὸς τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς εὑρὼν γεγραμμένον ὑδὶ τοῖς ἀνδρὶ λυθεῖσιν ἐξ αὐτῆς ἐν τῷ σώματι διαθέσεως ὁρμωμένοις ἐξ ἀνάγκης ἕπεσθαι πυρετὸν, ὅτε γὰρ λατροῖς τοσοῦτοις ὧὶ προφαῖς, ὅτ' ἀργῷ βίῳ χρωμένοις τοῖς παλαιοῖς, ὀλέν ζιὸν συνέπιπτε. νυνὶ δ' ἅμφω ταῦτα πλεονάσαντα, καὶ τοῦτό τὸ καλούμενον ἀνεκθέρμαντον ῥίγος ἐργάζεται. νέοντι καὶ ξένον σύμπτωμα διὰ τὸ νέον ἐν διαίτης, ἅπασί τε τοῖς ὅτω παθοῦσιν, ἤτοι τάσεως, ἢ βάρος ἀιδησις γίνεται ἡγεμονικὸν τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον, ἐν θα κεῖται τὸ ἧπαρ, ἐμφραπομένων δ' ἡλονότι τῶν κατ' αὐτὸ φλεβῶν ὑπὸ τοῦ πάχους τῶν χυμῶν, ὥσπερ δὲ βάρος ☪ τάσεως ἐν ἡγεμονικὸν τὸ ἀπλάγχνον οἱ πάσχοντες ἴσασιν ἀιδησιν, ὅτω ☪ τὸ ῥίγος ἀιδάνοντες διαφόρους τὸ ἐν τεταρταίοις τε ☪ τριταίοις πυρετοῖς. ἐν ᾗ γ' τεταρταίοις οἷς διὸ τοῦ γίνεσθαι φασὶν αὐτοῖς τὸ ῥίγος, οἷον ὅταν ὁδοιπορήσωσι διὰ ἱμύρος ἰσχυρὸ. ἡγεμὼν τριταίους, ὡσαύτως ἢ καὶ οὓς κάυσος πυρετοὺς, ὡς ὑπὸ βελονῶν ὀξέως τε καὶ λεπτῶν κεντούμενοι τὰς σάρκας ἀιδάνουσι) πολλάκις. ἐγὼ μὲν δὴ καὶ αὐτὸς ἄπειρος εἰμὶ τοῦ τὸ τεταρταίων ῥίγος, ἔμπειρος δὲ θατέρου. τετράκις μὲν ἐν νεότητι πυρέξας βιταῖον πυρετὸν, καῦσον δὲ ἅπαξ. ὡς τε ἔχω μαρτυρεῖν τῇ λελεγμένῃ τοῦ ῥίγους ποιότητι ἡγεμονικὰ τοιαῦτα παθήματα. τὸ δὲ τῶν τεταρταίων οἱ πειραθέντες ἄχρι νῦ τῶν ὀσῶν φασὶ διήκειν, ὅταν ἢ σφοδρὸν, ὁμοιον ὑπάρχον τοῖς ἐκ τοῦ πόρρω ἐχοντος ἰσχυρῶς ψυχροῖς γινομένοις ῥίγεσιν. ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἔχομεν προδεῖναι τριταίοις τε καὶ καύσοις πυρετοῖς, οὐχ ὑπάρχον τοῖς τεταρταίοις. καὶ γὰρ διψῶσιν οἱ πλεῖστοι, καὶ θερμασίας ἀιδάνοντες ἡγεμονικὸν τὸ βάθος ἐν αὐτῷ τοῦ ῥίγους τοῦ χρόνῳ ὧν ὀλίγιστον ὑπάρχει τοῖς ἐν τεταρταίῳ πυρετῷ ῥίγεσιν. ἐπεὶ ἢ καὶ πόρρω ῥίγος αὐτάρκως εἴρηται λείποιτ' ἂν ἔτι καὶ πόρρω πασσιμῶ διελθεῖν. ἔσται δὲ ὅτε μακρὸς, ὅτε ἀσαφὴς ὁ λόγος, εἴ τις, ὧν ἄχρι δεῦρο διῆλθον, εἴη μεμνημένος. ἀρξομαι δὲ καὶ νῦν ἀφ' ἡ ἀναμνήσεως. ὧν ἐν τοῖς πόρρω μυθῳ κινήσεως ἐδίδαξα. πασῶν γὰρ τῶν καθ' ὁρμὴν κινήσεων αἱ τελευτῶσαι διὰ τῶν μυθῶν, ὅταν ὑπὸ τας ἑαυτῶν κεφαλὰς ἀνελκόμενοι, σωεπιπασάσωνται τῶν μορίων ἕκαστον εἰς ὃ καταπεφήκασιν, ἐπεισπαθὴ γρύπταί τι πάθος εἰς τάσιν αὐτοῦ ἄγον, ἀκολουθεῖ τούτῳ κίνησις, ὁμοίας μὲν τῇ φύσιν, ἀβούλητος δὲ, καὶ καλεῖται τὸ πάθος πασμός. τὸ μὲν γὰρ τείνεσθαί τε καὶ πασσᾶσθαι πρὸς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν τὸν μῦν. ὥσπερ γε καὶ τὸ σωεπιπασᾶσθαι πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖνο τοῦ σώματος τὸ μόριον εἰς ὃ τὴν ἔμφυσιν ἔχει, κοινὸν τοῖς θ' ὑγιαίνουσιν ὄντι καὶ τοῖς πασμώδεσι, τὸ δὲ ἀπόσιον ὑπάρχειν, τοῖς πρὸς φύσιν ἔχουσι. οὐχ ὑπάρ

χον τοῖς

χρῃ τοῖς ὑγιαίνουσιν. ἐὰν δὲ ὑδρωμεν ὑπὸ πόσων αἰτίων τείνῃ τὰ νδυρώδη σώματα, πόρρας ἂν ἤδη καὶ ὅτος ὁ λόγος ἡμῖν λάβοι. καὶ μὲν δὴ ὅτι, τὸ ἔξω τοῦ σώματος εὑρεῖν χρὴ ὧν ὑδρωδέστερον ἂς ὁρῶμεν ὀσμῶδες καὶ τὰς λύρας ἢ λιθάρας ὑπὸ τῶν τεχνιτῶν γυναικομιμίας μὲν, ἐπεὶ δὲν χρῆσθαι μέλλωσι τοῖς ὀργάνοις, ἀνιεμένας δὲ, ὅταν παυσάμενοι καταπίθωνται. ῥηγνυμένη δὲ, ὧν ταῖς τοῦ πολιέχοντος ἀμβροτόραις ἱεράσεσι. ἢ μὴν τὰς ὑγρὰς καὶ νοτίας, διαβρεχόμεναι. ἢ δὲ τὰς ξηρὰς τε καὶ βορείας, ἰσχυρῶς ξηραινόμεναι. δῆλα δ' ὅτι ἂν ἀνίασιν αὐτὰς κατασπάσαντες. καὶ μάλιθ' ὅταν ἢ τι πολιέχον ὁποῖον εἴρηται. ῥήγνυται γὰρ ἑκατέρως τεινόμεναι. νόει δή μοι καὶ τὰ νδῦρα, καὶ ὅτι τρόπον τινὰ ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν. ἔστι διατεινομένης ὑπὸ πολυτῆτος ὑγρότητος. ἢ ξηραινομένης ὑπὸ τοῦ ξηραίνοντος αἰτίου, εἰς τοσαύτην ἄγωθι πάσιν ἐν ἢ τοῖς ὑγιαίνουσιν ἢ καθ' ὁρμὴν ἐγίνετο κίνησις. ἐν νόει δὲ καὶ ὡς ἐν δέχεταί τι πλῆν ἐν τῷ σώματι μοχλὸν ἢ δῆλα φλεγμονὴν, ἢ δι' ἄλλην τινα αἰτίαν ἰσχυρῶς παθὸν ἑαυτῷ συνεπιπαθῆσαι τὰ συνεχῆ νεῦρα. νοήσας γὰρ τούτας πάσας τὰς διαθέσεις εὑρήσεις ἐφ' ἃς γίνεται ασασμός. ἀλ γὰρ φλεγμονὰς τοῦ νδυρωδοῦς μοχλοῦ, καὶ μάλιθ' ὅταν ὠδὶ τῆς ἀρχῆς πλῆν νδύρωμ, ἢ καὶ πλησίον αὐτοῦ γένωνται, τείνουσιν ὧδ' ασασμένοι τὰ συνεχῆ νεῦρα. καθάπερ ἐκτὸς οἱ τεχνῖται τὰς χορδάς. εἰ δὲ ὑπὸ πλήθους χυμῶν διαφραχθέντα τὰ νδυρώδη σώματα τείνοιθ, πόρρα πλησίον ἐν τῷδε τὸ πάθημα γίνεται, ταῖς δῆλα τῆς ὑγρότητα τοῦ πολιέχοντος ἐντεινομένοις σφοδρότερον χορδαῖς. ἐμπαλιν δὲ ὠδὶ τοῖς ἀκολούθοις κάτω καὶ ταῖς ἰσχυραῖς φθορίσι φαίνεται γινόμενον. ὡς γὰρ οἱ πλησιάζοντες ἰμάντες ὑπὸ ξηραινόμενοι συναπῶνται καὶ τείνονται, τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ ασασμοὶ γίνονται. δι' ὑπερβάλλουσαν ξηρότητα νοσημάτων ἰσχυρῶς ξηραίνουσαν τὸ νδυρῶδες γένος. ὠδὶ μὴν ἐν τοῖς κάτω δῆλα μόνον τῆς ξηρότητα οὐκ συμβαίνει. ταῖς δὲ φθορίσι, καὶ δῆλα τῷ φλεγμονὴν τῆς ἀρχῆς τὸν νδύρωμ ἕπεται τὸ σύμπτωμα, γινώσκεις δὲ ἤδη ὡς πᾶσι ὁμολογῆται τοῦτο τὸ πάθος τοῦτο, τὸ μὲν, ἐμπροσθότονος εἶναί τε καλεῖται. τὸ δὲ, ὀπισθότονος. τὸ δὲ, τέτανος. ὅταν μὴ εἰς τὸ πρόσω τείνηται τὰ μόρια τοῦ σώματος, ἐμπροσθότονος. ὅταν δὲ εἰς τοὐπίσω, ὀπισθότονος. τέτανος δὲ, ἰσοδυνὴς ἐφ' ἑκάτερα. οὐν μὲν ὧν ξηρότητι ασασμοὺς, οὐκ ἂν ἰάσαιο. φθείρουσι γὰρ οἱ ὅτω πάσχοντες, ἀπόλλυται. μὴ δὲ ὧν νοῆσαι πῶς αὐτὸν ἴαμα συνχωρεῖται ὅσοι δὲ δῆλα πλῆθος ἢ φλεγμονὴν γίνονται ασασμοὶ, πάντους ἰᾶται. τὸ μὴ πλῆθος κρῶν, τῆ φλεγμονὴ δὲ, τοῖς ἰδίοις αὐτοῖς βοηθήμασιν ἐκθεραπεύω, ἃ μεμάθηκας ἐν τοῖς τῆ θεραπευτικῆς μεθόδῳ γράμμασιν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ
ΜΑΡΑΣΜΟΥ.

ΜΑΡΑΣΜΟΣ δέ, φθορὰ ζῶντος σώματος ὧν ξηρότητι. διττῶς δὲ τῆ φθορᾶς λεγομένης τὴ μὲν, ἐν τῷ γίνεσθαι. τῆς δὲ, ἐν τῷ γεγονέναι, ῥηθὲν τὸ πρότερον σημαίνομεν ἀκούειν χρὴ τῆς προσηγορίας. ὅτω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ μαρασμὸς, ὁ μὲν, παρὰ τὸ μεμαρᾶνθαι λέγοιτ' ἄν. ὁ δὲ, πρὸς τὸ μαραίνεσθαι, πρὸς ὃ νῦν ὁ λόγος ἐστίν. ὠδὶ δὲ ζῶντος σώματος ἐφαμὲν εἶναι φθοράν, τὸν μαρασμόν. ἔστι δὲ τρία γένη τῶν ζώντων, ζῶα, φυτὰ, καὶ σπέρματα, καὶ δῆλα ταῦτα καὶ οἱ καρποὶ, τούτων δὴ εἶναι πάθος τὸν μαρασμὸν ἑρμηνεύοντες κυρίως, ἐκ μεταφορᾶς δὲ ἤδη καὶ τὰς ἄλλας φθορὰς, ὅσαι γίνονται δῆλα ξηρότητος, μαρασμὸν ὀνομάζομεν. ὡς τε καὶ ῆ τοῦ πυρὸς ὠδὶ φθορὰν νοῦσον, καὶ μᾶλλον ἔτι πρεσβύτερον ὠδὶ φθορὰν, τὰ ῆ βραχὺ φθειρόμενα. ἀλλ' οὐδὲ πρίνος τῶν ἄλλων, ὅστε μὴ κυρίως μαραίνεσθαι λέγειν, πρὸς μόνον δὲ τὸν ῆ τὸν ὁρισμὸν μαρασμὸν, νῦν ἡμῖν πρόκειται λέγειν. καὶ μάλιθ' ὅταν ἐν ζώου γένηται σώματι. κοινωνίαν γὰρ ὁ λόγος ἀναγκαίαν ἔχει καὶ πρὸς τὰ φυτά. ῆ τέτταρας δὴ τρόπους ἁπλῶς ἢ πρώτους ἁπάντων τῶν ζώντων φθειρομένων, ὅτι καὶ τὰ στοιχεῖα τῆ οὐσίας αὐτῶν δῆλα τέσσαρα, τὰ μὲν δῆλα ξηρότητος φθειρόμενα, μαραίνεσθαι λέγομεν. εἰ μὲν δὴ καὶ μόνον αὐτοῖς ὑπάρχει τὸ ξηραίνεσθαι, τῆς ἑτέρας τῶν στοιχείων ἀντιθέσεως τῆς ῆ τὸ θερμόν τε καὶ ψυχρὸν ἐν τοῖς οἰκείοις ὅροις διαμενούσης, ἁπλοῦς δῆλον ὁ τοιοῦτος μαρασμός. εἰδ' ἔστι θερμότης ἄμετρος ἢ ψύξις αὐτῷ προσγένοιτο, σωθέντος ὅτω τε καὶ δῆλος ὁ τρόπος εἰς τῆ φθορᾶς. ὁ μὲν δὴ ἁπλῆς μαρασμὸς, ὠδὶ ταῖς ἀσιτίαις δοκεῖ γίνεσθαι, τῶν τε ῆ προαιρέσιν ἀκρατοροώντων, καὶ ὅσοι λιμώττουσιν ἀκρίσιτοι. ὁ δὲ μετὰ ψύξεως ἐπί τε τῶν γηρασκόντων. καὶ ὅσοι διά τι πάθος εἰς ὁμοίαν γνῶσιν διάθεσιν ἐμπίπτουσι. ὁ δὲ μετὰ θερμότητος, ᾧπερ ἐπὶ τῶν ἐκλιπῶν πυρετῶν. ὠδὶ μὴ δὴ τῶν φυτῶν ὅλον τὸ σῶμα, καὶ μόριον ὁτιοῦν αὐτῶν μαραίνεσθαι λέγομεν, ὠδὶ ταῖς δῆλα ξηρότητος φθοραῖς, οὐ μὴν ἐπί γε τῶν ζώων ἀλλὰ τὸ μὴ ὅλον σῶμα μαραίνεσθαι φαμέν. ἔτι δὲ σωθὲν ὅτι καθ' ἑαυτὸ μόριόν φέρειν τόνον. καὶ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος ὅτι ὁ πολιέχων ξηραινομένων διάλυσιν σύμπτωμα μόριον, ἀλλ' ὅταν ὅλον ὅτω κατάσχῃ τὸ σῶμα. δῆλον τοίνυν ὅτι ἤδη τό γε τοσοῦτον ὡς εἰπεῖν ὅλου τοῦ σώματος ὅτι πάθος. ὁ μαρασμὸς, ὃς ἂν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ζῶου παθόντος γίνεται. ὃ μὲν δὴ ἄλλο μέν τι πάθος ἐν ὅλῳ τῷ ζῴῳ γίνεσθαι δυνατόν ὅτι. ἄλλο δέ τι κατειληφέναι τῆ ἀρχῆ, ὥστ' ἀνάγκη τὸ σῶμα ῆ ἰσχνὰς ξηραίνεσθαι τοῖς μαραινομένοις. εἰ τοίνυν εὕρομεν ἀπάσας τὰς αἰτίας ὑφ' ὧν ξηραίνεσθαι συμβαίνῃ τῆ ἰσχνὰν, εἰσόμεθα πότερον ἀνιάτως ἔχουσιν οἱ μαρανόμενοι πάντες, ἢ τινες ὑπ' αὐτῶν ἰάσιμοι δυνατοί.
κάλλιον δὲν ἴσως ὅτι καὶ ταῦθ' ὑπὸ τὸν λόγον ἐπ' ἀρχῆ ἀγαγεῖν. ἀρχὴ δὲ ἀεί τοῦ γνῶναι γῆρᾳ αἰτίαν, ἐπειδὴ φαίνεται τῶν μαρασμῶν ἕτερος ἀφυκτότατος, ὡς μὴ ῆ φύσιν ἔχειν δοκεῖν. ἄφυκτα δὲ τὰ ῆ φύσεως ὄργανα σύμπαντα ὅτι, καὶ τάξιν ῆ γένεσιν ἀναγκαίαν ἔχοντα. προηγεῖται δέ τι καὶ αὐτοῦ τοῦ δέ, τὸ γνῶναι τὰ σημαινόμενα ῆ ῆ φύσιν λέγειν. ὅ γ' δὴ ὅτω λέγεται ῆ φύσιν ἔχειν τὸ γῆρας, ὡς τὸ βρέφος τε καὶ αὐξάνεσθαι. ταυτὶ μὴ γὰρ ὄργανα ῆ

φύσεως ὄσι. τὸ γῆρας δὲ οὐκ ὀργὴν, ἀλλὰ πάθος ἐξ ἀνάγκης ἐπόμενον. ὀδὲν γὰρ τῶν γιγνητῶν ζώων ἄγηρον ἐωρᾶτο. καὶ διαῤῥήδην κατὰ φύσιν εἶναι λέγουσιν αὐτὸ τινες ἐξ ἀνάγκης ἑπομένῳ ἅπασι τοῖς ὑπὸ φύσεως διοικουμένοις. εἴπερ οὖν κατὰ ῥητὸν τὸ συμαινόμενον εἴρηται, κατὰ φύσιν εἶναι τὸ γῆρας, οὔτ' ἀναγκαῖον ἔτι πρὸς ταῦτα σκέπτεσθαι τἄλλα σημαινόμενα τῆς λέξεως. ἃ διακῶς ἔοικε τισὶν, ὡς ἐν ἑτέροις ἐπιδέδεικται, οὔτ' ἀποδεία τις ὑπολείπεται διὰ τὸν λόγον. οὕτω γὰρ λεγόντων, ὡς εἴρηται νῦν, ἀληθὲς ὄσι τὸ κατὰ φύσιν εἶναι τὸ γῆρας ἄφυκτόν τε ὑπάρχειν, εἴπερ ἐξ ἀνάγκης ἕπεται τοῖς ὀργάνοις τῆς φύσεως. διό τοι τῶν καθ' ἡμᾶς Φιλοσόφων ἔγραψε βιβλίον, ὧδ' ἐπιγινὺς ὅπως ἔνιοι ἄγηρόν τινα διαμεῖναι τὸ πάμπαν, ἐξ ἐδόκει μὲν ὃν τὸ βιβλίον ἔτι
» τοσοῦτον τούτοις ὤν. παρέτεινε δὲ μέχρι καὶ τῶν ὀγδοηκόντα ἐτῶν καὶ ἴσως οὗτος ἰσχνός τε καὶ ξηρὸς, ὡς ἀρμό-
» ζειν ἐπ' αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ πυγνικοῦ Ἱπποκράτειον ῥῆσιν. ῥῖς ὀξεῖα ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, λρόταφοι ξυμπεπτω-
» κότες, ὦτα ψυχρὰ, καὶ σωρεσαλμένα, καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὤτων ἀπεσταλμένοι. καὶ τὸ σῶμα τὸ πρὸ τὸ μέτωπον
τὰ. ὅτι ξηρὸν τε καὶ πρόπετες ἦν, καὶ καρφαλέον ἦν. ἐπεὶ τοίνυν ἐγκλᾶτο τοιοῦτος φαινόμενος. † ὅτ' ἄλλους ἀνθρώ-
πους ἐπεχείρησε διδάσκειν, ὅπως ἂν τις ἀγήρως διαμείνῃ. δ' αὐτόθεν ἐκδοσιν ἐποιήσατο. πρὸ τῆ θαυμασῆς ἀγη-
ρασίας. οὕτω γὰρ αὐτὴν καὶ ὠνόμασε δι' ὃ τὸ συγγράμματος, ὧδ' ἐδείκνυς ὡς ὁ πᾶς ἄνθρωπος ἄγηρως διώσεται
διαμένειν, ἀλλὰ δ' ἐοι μὲν εἰς ὄρος τὴ φύσιν ἐπιτηδείαν. μάλιστα δ' ὃν εἰ ἡ πρώτη τροφὴ τοιαῦτα βάλλοιτο δε-
μέλια. καὶ ἐπηγγέλατο τῶν ἐπιτηδείων εἰς ὄρος βρεφῶν δύβυς ἐξ ἀρχῆς αὐτὸς ἐπιστατῶν, ἀθάνατα αὐτῶν
ποιήσειν τὰ σώματα. ☪ ἵν' ἀνεξελεγκτὸν αὐτῷ τὸ ἐπάγγελμα, πρὸ τῆ γνῶ ἀνδρωθῆναι οὓς παῖδας, οὓς πρηγελάμ-
βανεν, ἐμελλεν αὐτὸς τεθνήξεσθαι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες ἐχάτιμωρείαν αὐτοῦ μετεγίνωσκον. ἐγὼ δὲ μόνος
εἰδὼς, ὅτι πολλὰ καὶ ἄλλα δύγματα τοῖς ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας ἐγνωσμένοις μαχόμενα πολλοὶ τῶν λογικῶν ἀν-
δρῶν ἀπεφήναντο, τῇ πιθανότητι τῶν λόγων ἐξαπατηθέντων, οὐκ οἶν οὐδὲ ὄρος θαυμαστὸν ὅτιν ὅσον ἦν
τοῖς λόγῳ, τὸ γὰρ, ὅτι τὸ γιγνητὸν πᾶν φθαρήσεται πάντως, οὔτ' ἐπισκιμονικὴν, οὔτ' ἀναγκαίαν ἔχει τὴν ἀπο-
λουθείαν, ἀλλ' ἄχρι τοῦ πιθανοῦ πρωτοῦσαν, ὡς ἂν τοῖς πρὸς ἀκριβείας ἀκριβέστατ'. καί τοι γε τούτῳ χρῶνται
τοῖς λόγῳ σχεδὸν ἅπαντες, ὅσοι τὸ γηράσκειν ἀναγκαῖον ἐπιδεικνύσι τοῖς ζώοις, ὁδὸν ἐπὶ φάσκοντες αὐτὸ πρὸς
τὴν ἐξ ἀνάγκης ἑπομένην φθορὰν τοῖς γιγνητοῖς ἅπασιν. ἐξ ἐμπειρίας οὖν ἔτι μόνης, τὸ γῆρας ἀναγκαῖον τε
καὶ κατὰ φύσιν, ὥσπερ γε καὶ ὁ θάνατος. οὐ δ' αὐτὸς ἀκριβεδιεγμένος ὑπὸ τῶν ἑτοίμως ἀκριβαινομένων, καὶ
λεγόντων ὡς ἀναγκαῖον ὅτι τὸ γιγνηθὲν ἅπαν, δύβυς ἐπὶν φθαρησόμενον, ἑπόμενον δὲ δή που τοῖς σοφισαῖς ὅτι
τὸ πρὸς τὴ ἐμπειρίαν αὐλαλέγειν. ὅπερ οἶμαι διακεῖνος ἐποιῆ φάσκων. ἀρθνήσκειν τε καὶ γηράσκειν ἅπαν ζῶον
ἀγνοίᾳ τ' ἐπισατάντων. ἴσως δὲν ἄμεινον ἡμᾶς ἐπισκέψασθ τὴ αἰτίαν ἥτις ποτέ ὅτι. δι' ὃ γηράσκει τά τε
ζῶα, ☪ τὰ φυτὰ σύμπαντα. φαίνε) γ' δὴ ξηραινόμενα, ἡ τοιόν τι πάθος ἐπὶν τὸ γῆρας. εἰ καί τινων ἐπέ-
ρως ὑπέλαβον, ψυχρούς τε καὶ ὑγρὸς ἀρφιωάμενοι οὓς γόντας. ἐπιδέδεικται δὲ αὐτῶν ἡ αἰτία ῥητό-
τερος, ὧν τοῖς πρὸ διρέσεων χράμμασιν. ἆρ ὃν δὴ ὄρος ξηραίνεται, δι' ὃ λέγουσί τινες, ὡς ἡ σύμφυτος τοῖς ζώοις
θερμασία διαθάπερ τι πῦρ ὑπάρχουσα τὴν αὔξησιν ἐκ ῥῆ ὕλης, ὅθεν ἀνάπτεται, λαμβάνει. ταύτη γὰρ δὴ δέ-
δεται, καὶ τούτους ἀχώρειστός ὅτι, καὶ πάντα ἐκ τούτης ὅτιν αὐτῇ. τὰ μὲν οὖν νεογνὰ ζῶα, διαθάπερ καὶ τὰ
φυτὰ, σύμπαντά ὅτιν ὑγρά. καὶ δὴ τοῦθ' ὥσπερ ἐγκαταπνιγομένῃ ἔοικε πλήθει ῥῆ ὑγρότητος, ἑαυτὴν ἀναῤ-
ρει μόλις, ὁμιχλώδης τε τις ὅσα καὶ βραδεῖα καὶ δυσκίνητος. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ πρόϊόν τι, ☪ τούτους πρόϊγινε)
καὶ τῆς ὕλης ἐγκρατὴς ἅπασις διαθίσατο. καὶ οὕτως οὐχ ὁμιχλώδης ὅτι καὶ θολερὰ, καὶ διαπνώδης, ἀλλὰ
διαθαρά τε, ☪ ἀεθρώδης γιγνομένη, τὰς ἑαυτῆς διινήσεις ἁπάσας ἀκωλύτως ἐπιδέδεικνυται, καὶ τὸ σύμπαν
εἰπεῖν, ὥσπερ αἱ φλόγες, ὅταν ἐπέσωσιν ὑγροῖς ξύλοις, ἐν ἀρχῇ μὲν ὑποτύφονταί τε ☪ οἷον διαπνίγονται,
μικραὶ πάντα πάσιν ὅσαι, ☪ ἀδῆλαι, ἐν δὲ τῷ χρόνῳ πρόσωπον τῆ βραχὺ ἦν, ἐκλάμπουσί τε καὶ αὔξον) τῆ
βραχὺ δὲ τ' ὕλης ἐγκρατεῖς γίνον), ☪ τέλος ὧδί μήκις) ἄῤῥον) μέγεθος, ὅταν ἁπάσης κρατήσωσιν. ὅπερ ὅτιν αὐ
τοῖς ἀκμή τε ☪ ῥώμη. διὰ πεῖτα ἐντεῦθεν ἤδη τ' τροφῆς ἐπιλειπούσης τούτῃς, μαραίνονταί τε ☪ σβέννυ) τῆ
τ' αὐτὸν τρόπ) ἡ ἐν ἡμῖν φασὶ θερμότης ἐνδεδεμένη τοῖ τ' ζῴου σώματι διαθάπερ ὕλῃ τινί. τὸ μὲν πρῶτον ὑγρὰ ὅτι καὶ ἀδηνὴς, αὐξανομένη δὲ μέχρι τῶν ἀκμαζόντων ἡλικίας, ἐκλάμπει τε ☪ αὐξάνεται, καὶ ὧν πλεῖστον
ἄῤῥεται μεγέθους, καὶ μιμεῖται τὸ πυρὸς τὴν φλόγα. τοὐντεῦθεν δὲ τροφῆς ἀπείας, μαραίνεται διαταβρα-
χὺ καὶ ὄρος ὅτι τὸ γῆρας, ὕστερον δὲ ἤδη καὶ ἀποσβέννυται πάντελῶς. ὅπερ ὅτιν ὁ θάνατος. οὗτος ὁ λόγος οὐδὲ
νιμεῖ παρὰ πᾶσιν, ὀλίγου δ' εἰπεῖν, τοῖς νεωτέροις ἰατροῖς τε ☪ Φιλοσόφοις, οὐκ ὢν ἀληθὴς. ἐμοὶ γοῦν πειστὴ πρὸ
βάλλων γέ τοι τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς τῇ τῶν ζώων θερμασίᾳ, μὴ δὲ τοῦ τ' ἀιδανόμενος, ὡς ταῖς μὲν φλοξὶν ἡ
γένεσις ἐκ τῆς κατὰ τὴν ὕλην ὅτι φθορᾶς, ὅθεν πρόεξάπτονται, τὰ ζῶα δὲ οὐχ οὕτως ὑπὸ τοῦ διαπλάττοντ' αὐ-
τὰ, ῥῆ ἐμφύτου ὑπὸ θερμότητος ἔτυχεν, ἀλλ' ὡς αὐξηθησόμενα, ☪ διοικηθησόμενα πρὸ αὐτῆς. οὐ δὲ ἔστις
χρόνος ἐν ᾧ δὴ πάσης αὐτῆς οὐκ ἐκτέτακται τὸ σύμφυτον ὑμῖν θερμὸν διυάμεις ἔχον, ὀχ ἅις διαπλάττῃ μόνον,
ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἑτέρας. καὶ γὰρ ἕλκῃ τὴν τροφὴν ἐφ' ἑαυτὸ, καὶ τὴν ὕλην διοικεῖ, καὶ προσίθησι καὶ προσ-
φύει, καὶ ὁμοιοῖ, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, ἅπαντα τἀναντία ταῖς φλοξὶν ἀπεργάζεται πρὸς τὸν σύμφυτον
ὕλην ἑαυτῇ. τὶς γὰρ φλὸξ αὐξάνει τὴν ὕλην ὅπερ ἐνέδεθη, τὶς δ' ἐκείνη τὴν τροφὴν ὁμοιοῖ. μᾶλλον πρ ἢ τῆ
ὕλην ἑαυτῇ. τὶς δὲ τοσαύτας μηχανὰς ἕνεκα τοῦ διασώζεσθαι ὕλην ἐξευρίσκει, τὰ μὲν, ἀμφιγνοῦσα καὶ
ἀπατεγουσα τῶν μορίων, ὡς μηδ' ἐν αὐτοῖς ἔξωθεν πλεονάζειν. τὰ δὲ, διατριτοῦσα ☪ ἀνυδρώσασα καὶ ὀχετοὺς
ἐνπαθεῖα. οὗ μὲν, ὧδ' ἕλκειν δι' αὐτῶν τῆ τροφὴν. οὗ δ' εἰς ἀνάψυξίν τε καὶ ἀναπνοὴν, ἐξοχετεύσα τε τὰ
περιττώματα. δι' ἄλλων μὲν, τὰ παχέα. δι' ἄλλων δὲ τὰ λεπτά. λάθοιμι ἂν ἐνταῦθα μεταφέρων ἅπασαν τῆ
περὶ χρείας μορίων πραγματείαν. εἶτα ῥῆ φύσεως ὀργανικὴν πᾶν ἐξῆς κατὰ λέγοιμι. καὶ μὴν τὰν εἶναι φα-
σὶν. ἐμφυτον θερμὸν καὶ φύσιν οἱ ῥῆ ἐρημένης δόξης ἡγεμόνες. ὄκνω ὀρθῶς ὁμοίως εἰ καὶ πρὸς ἁβάλλουσιν αὐτὸ
τὰ. οἴονται ταῖς φλοξὶ ☪ φθείρειν† οἷόν τε τὰ σώματα ὄρος. Ἱπποκράτης εἶπε, καὶ ἀρκτέον τοίνυν ἡμᾶς τὸν θερμὸν. ὥσπερ
ἔφυσε τὰ

ἴφυσε τὰ σώματα. πρῶτον μὲν δὴ φήσωμεν, ὦ βέλτιστοι, τῷ γνησίῳ τὸν ἔσειν Ἱπποκράτους βιβλίων, ἐν ᾧ δεῖ λέγεται. διὸ τόδε μὲ, εἰ καὶ δόγμα ὄντων Ἱπποκράτους, ἐχέτω δεῖ καὶ αὐτὸ ὅπως εἴρηται, καὶ τινὰ φορὰν ἀπόλειψιν. εἰ δὲ δεῖ ὧν ἀπορουσιν ἀκριβείας, ἐκ τούτων πιστεύεσθαι δικαιοῦσιν, ὀκ ὀρθῶς γινώσκουσιν. ἀληθὲς μὴ ὅτι τὸ σῶμα τῇ ἐμφυτον θερμότητα κηρᾶσκειν τε τὰ σώματα καὶ τελευτῶντα διαφθείρεσθαι. ψυχικὸς δὲ ὁ βίος ὃν οὗτοι φασιν. οὐ γὰρ ὡς ἡ φλὸξ τὰ ξύλα, τοῦτο καὶ τὸ σύμφυτον θερμὸν τῷ ζώων ἀναλίσκει τὰ σώματα. τοῦτο μὴ γὰρ ἴσως οἰκεῖον ὅτι τοῖς ὑπὸ τῶν πυρετῶν διαφθειρομένοις πάθος ἐστιν. ἔτι γε μὴν Ἱπποκράτης λεγόμενον ἐν τῇ προγεγραφυίᾳ ῥήσει τοιοῦτον τι δηλοῦν ἔοικε. τὸ μὲν τοι ξηραίνεσθαι τὰ σώματα κατά τινα φυσικὴν ἀνολουθίαν, καὶ γίνεσθαι τὸν θερμὸν τὴν ἐμφυτον θερμότητα, πάντη μᾶλλον ἀληθὲς ὅτιν, ὡς καὶ τῷ πρώτῳ τῶν ὑγιεινῶν ὡμολόγηται, ῥηθῆναι δὲ ἀναγκαῖον ὅτι δι' ὀλίγων καὶ νῦν ὑπομνήσω. ἡ φύσις ἡ δημιουργοῦσα, τά τε φυτὰ καὶ τὰ ζῶα πάντως μὲν δὴ πως τῆς γηρύσεως αὐτῶν ἀρχήν τινα λαμβάνει σωματοειδῆ, ὁδενός γε τῶν ὄντων δυναμένου τὴν ἀρχὴν τῆς γηρύσεως ἐκ τοῦ παντὸς πάσιν ουκ ὄντος λαβεῖν. ἀρξαμένη δ' ὑντοῦθεν, ὡδὶ σκοπεῖν ἀεὶ τέτακται τὸν δι' ἀρχῆς αὐτῇ προκείμενον ἐν τῇ δημιουργίᾳ. δεῖ δ' ἐστὶ τὸ τέλειον ἀπεργάσασθαι τὸ γηρυόμενον. εἶτ' οὖν φυτὸν, εἴτε ζῶον, ἔστι δὲ δή που τὸ τέλειον, ᾧ μηδεμίᾳ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν ἀκρολείπει. πλείονες δ' εἰσὶ τῶν ἐνεργειῶν αἱ σκληρῶν χρῆζουσι τῶν ὀργάνων, ἃ τοῦτ' ὄντα πολλὰ γίνεσθαι τοῖς ζώοις μόρια σκληρά. τῆς δὲ ἀρχῆς αὐτῶν τῆς γηρύσεως, ἐμπαλιν τῷ τελείῳ ζώῳ μαλακὴν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, ἵν' εὐρύθμιστός τε ᾖ εὔπλαστος εὐπειθής τε πρὸς ἅπαν ἢ τῷ δημιουργοῦντι. ᾖ διαδὸν καὶ σκληρὸν ἤπερ ἄστερμα, φυτὸν μαλακὸν γίνεται πρότερον ὑγρότητι συμμέτρῳ τηγόμενον, ἵν' αὐτὶ ἀστόρματος φύσις γηρύῃ. εἰπὸν δὲ ἀρχεσθαι μὴ χρὴ τῶν ζώων γηρύσεις ἐκ μαλακῆς οὐσίας, τελειουμένων δὲ γίνεσθαι σκληράν. ὠφελιμώτατον ἀναγκαῖον ὅτιν, ἐν τῇ πρώτῃ ἡράσθαι τῶν σωιζόντων αὐτὸ στοιχείων πότε ὑγρὸν ᾖ τὸ ξηρόν. τὸ μὲν δὴ ὑγρὸν, τὸ ὑδατῶδες ὄντιν. τὸ δὲ ξηρὸν, διττὸν μὲν ὑπάρχει τῇ φύσιν, τὸ μὲν γεῶδες, τὸ δὲ, πυρῶδες. ἀλλ' οὐκ οἷόν τε ἦν ἐξ ἀρχῆς μιχθῆναι πλέον τὸ γεῶδες, ὑγρᾶς δεομένης εἶναι τῶν ζώων ἀρχῆς. ἀπολείπεται δὴ ἐπὶ μόνον τὸ πυρῶδες, ἀναγκαίαν ἔχον ὠφέλησιν ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ ζώου γηρύσει τε ᾖ συμπήξει. εἰ μὲν οὖν οἷόν τε ἦν τῇ φύσει μέχρι τῆς ἀκμῆς προαγαγούσῃ τὸ ζῶον ἢ φυτὸν, ὥσθις ἑτέραν ἐνθεῖναι στοιχείωσιν ἀνάλογος, ἴσως ἦν δυνάμει, ὅτως ἂν μόνως ἄγηρον τε καὶ ἄφθαρτον ἐμεινεν αὐτῇ τὸ δημιούργημα, σοφοῦ τινος ὠφελήσαντος τυγχάνον. ὅ γ' οὖν ἁπλῶς τε ὂν ὅτως ἄφθαρτον ἂν ἐγγένοιτο ἀκριβῶς διατώμενον. ᾖ τότε ἂν ἡμῖν ὁ δεξύπλιος ἐπεδείξατο τὴν ἑαυτοῦ τέχνην ὡδὶ δυνατῶ γενέσθαι πράγματα. νυνὶ δὲ ἐπεὶ τὸ δὲ οἰόντε ἐστὶ μεταθεῖναι τε ᾖ ὑπαλλάξαι τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς τῶν ζώων, ᾖ φυτῶν γενέσεως, ἀναγκαῖον ὅτι ᾖ μετὰ τῆς ἀκμῆν ξηραίνεσθαι τὸ σῶμα. καίτοι γε τὸ δόμενον ἔτι πάσχειν τοῦτο, δεῖ τοῦ ξηραίνεσθαι χρείας οἰχομένης. ἀλλ' ἡ μὴ πάνυ βραχεῖαν ἔχουσα τῆς ξηρότητα, λανθάνει τοῦτο πολλοὺς, ὡς δεύτερόν τι μαρασμός τις ὄν. τὸ δὲ γήρας τοῦτῳ διαφόρου κατ', ἀλλὰ μόνῃ τῇ ποσότητι κατάφορον γίνεται. αὐτὴ μὴ ἡ αἰτία τοῦ ἀναγκαίας ἅπασιν οἷς ζώοις ὡδὶ πεφυκέναι χρόνῳ ξηρότητα ὑπάργως ὑπομενεῖν. χρὴ γε μὴ παντάπασιν ἀσωμάτῳ τὸ τε τοῦ γένεσθαι ἄφυκτον, ᾖ τὸ δὴ τάσεως ἀδιάλυτον. ὁ γὰρ δὲ ἀνάγκης ἀπολυθεὶς τῇ πρώτῃ τῶν ζώων γενέσει, οὐδὲ πῶς αὖτις γενέσεως λυσιτελῆ ἢ πάντῃ γνώμων. ἥτις δέ ἐστιν ἡ τοῦ γήρως ἀρχὴ, ᾖ πότε πρῶτον αὐτὴ ἐπιβαίνει γηράσκειν τὰ σώματα, καιρὸς ἂν εἴη σκοπεῖσθαι. ὅσοι μὲν οὖν ἡγοῦνται τοῦ μὲν τοῦ πρεσβυτέρου ἔτι πάσχειν ἐπὶ ξηρὸν ᾖ ψυχρὸν, τοῦ δὲ τῶν νεωτέρων ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, ἐν τῇ ταύτης μεταβολῇ τοῦ ἀρχὴν τοῦ γήρως τίθενται. ἡμεῖς δὲ ἀκριβείας ἕνεκα τοῦ πρὸ ἡράσεως, ἅπαντα τὰ σώματα μετὰ τοῦ ἀκμὴν ἄχρι τοῦ τελευτῆς ξηραινόμενα, δέοντος ἀκριβῶς ὑπὲρ ἀρχῆς γήρως ἅπασις ᾖ μετὰ τοῦ ἀκμὴν ἡλικίας ξηρᾶς ᾖ ψυχρᾶς ὑπαρχούσης. ὃ δὲ χρὴ ἐν τοῦ μᾶλλον τε καὶ ἧττον, ἕτερον ἑτέρῳ τῶν πάνυ ξηρὸν, ᾖ ψυχρὸν, ἀρχὴν τοῦ γήρως ὑπολαβεῖν δυνατὸν ὅτιν, ὅταν ὡδὶ πλεῖον ἦκῃ τὸ σῶμα ξηρότητος. ἴσυτι γὰρ τὸ ὡδὶ πλεῖον εἰς σωρευτικὴν ἀφελίαν ἐμπίπτει, ᾖ δυνατ' μὴ τις ᾖ καταφρονῆσαι ᾖ τοιαύτης ἀπορίας, ᾖ πολλαχόθι γε ἀναγκαῖον ὅτω ποιεῖν. ὃ μὲν ἄμεινον γε σαφέσιν ὅροις ἀφορίζεσθαι δυνάμενον. ὑπερβάλλειν ἑαυτὸν ὀκ ἀναγκαίαις ἀφελείαις. ὅθι δὲ σαφεῖς ὡδὶ ταῖς τοῦ πρεσβύτου ἡλικίαις, καὶ ταῖς τοῦ γόρντος; ἡ τῶν ὑγρῶν ὠμοκράτησις πρωτοπαθημάτων. ὑφ' ὧν δὴ παπαινομένους ἐλέγομεν ἀποφλαίνεσθαι τινὰς ὑγρὸν ἔστιν τὸ γῆρας. ὀλιγέως δὲ καὶ τὰς ἐνεργείας ἐν τοῦ δὲ σαφῶς ὅτιν εἰδέναι ἀρρωσούσας. ἀπάσας μὲν ἡ τέως λανθάνουσα τῶν πρεσβυτέρων ὡδὶ θανάσιμον ὁδὸς, ἐναργῶς καταφαίνεται τιμωμένας. καὶ προβλήματα ὑποθέσεως γίνεται τοῖς σοφισταῖς, τοῖς μὲν, ὡς νόσος ἐστὶ τὸ γῆρας. τοῖς δὲ, ὡς ἡ κατὰ φύσιν ὑγεία. τοῖς δὲ, ὡς οὐδέτερόν τι. καὶ τοῖς μὲν, ὡς μὴ φύσιν ὄν. τοῖς δὲ, ὡς παρὰ φύσιν. ἐνίοις δὲ καὶ ταῦτα μέσον τι καὶ οὐδέτερον ἀμφοῖν ἔδοξεν εἶναι τὸ γῆρας. ὡς μήτε κατὰ φύσιν αὐτὸ, μήτε παρὰ φύσιν ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ λέξιν δεῖ βουλεύσειν ἐπ' αὐτῇ βέλτιστον, ὃ φύσει φάσκοντες ὑπάρχειν αὐτό. περὶ μὲν δὴ τῶν τοιούτων ἀμφισβητημάτων, ἕτερος διελεῖν καιρός. τὸν δὲ τοῦ γήρως μαρασμὸν, ἀδύνατον δ' ἦν που καταλύσαι. βοηθεῖσθαι δὲ ὡς ὡδὶ πλεῖον ἐκταθῆναι δυνατὸν καὶ τό γε γηροκομικὸν ὀνομαζόμενον μέρος τῆς ἰατρικῆς αὐτὸ τοῦτ' ὄν. σκοπὸν ἔχον ὡς ἡ τοῦ πράγματος φυσιλείκνυται φύσις, φιλεῖν ἡ διακωλύειν ὡς οἷόν τε, μὴ ξηρανθῆναι τὸ σῶμα τῆς καρδίας εἰς τοσοῦτον, ὡς φόργοῦν ποτε παύεσθαι. δῆλον γὰρ δὴ τὸ τῶρας ὅτι τῆς ζωῆς, παῦλα τοῦ τῆς καρδίας ὄργου. ὡς μέχρι δ' ἂν ἥδε λιμῆται κατὰ τὴν ἑαυτῆς φόργειαν, ἀδύνατον ἀποθανεῖν τὸ ζῶον. εἰ μὴ δὲν οἷόν τε ἐστὶν ὑγρότερον ὀργάσασθαι τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ᾖ τὴν καρδίας σώματος, ἢ καὶ νὴ δία τοῦ ἥπατος, ἐγχωρεῖ τὸ γῆρας ὠφελεῖν. εἰ δὲ μηδὲν ἱκανός ἐστι, μήθ' ἥπερ ὑγρότερον ἑαυτοῦ ποιῆσαι, μήτε καρδίαν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ὡδὶ πεφυκότι χρόνῳ ξηρότερον γίνεσθαι σφῶν αὐτῶν, ὃ τὰ ἁπλάγχνα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀρτηρίας, ᾖ τὰς φλέβας, κωλύσαι μὲν, τὸ γῆρας ἀδύνατον. ὠφελεῖν δὲ, τὸ τάχος αὐτοῦ δυνατόν. ἔοικε τοίνυν Ὁμηρος εἰ πρό τι καὶ ἄλλο, καὶ δῆλον μαντικῶς ἐκφωνῆσαι περὶ τῶν γόρντων, ἐπὶ λούσαιτο, φαίνοιτο. δυσέμβλητα μελανδὸς οἷα δίκη δὴ γόρντων. καὶ γὰρ τὸ λουτρὸν, τῶν ὑγραινόντων δεῖ. ᾗ ἡ μελαγχολία τοῦτο. καὶ ὁ ὕπνος. ἡ δὲ τροφὴ πρώτη καὶ μάλιστα. μόνη γὰρ αὕτη μόριον γίνεται τοῦ τρεφομένων σω-

μάτων ὁμοιουμένη ταῖς οὐσίαις αὐτῶν. ἕκαστον δὲ τῶν ἄλλων, ἢ τοῦ κωλύσαι ξηραινθῆναι σφοδρότερον τὰ ὁμοιομερῆ, ἢ τοῦ τὴν γε ταῖς μεταξὺ χώραις αὐτῶν ὑδατίζειν τε καὶ αὐξάνειν ὑγρότητα, ἢ τῶν ὑγραινόντων μετείληφε προσηγορίας τε καὶ δυνάμεως. ὅτῳ δὲ ἐγχωρεῖ ποτὲ ἅπαξ, καὶ τὴν καρδίαν ὑγρανθῆναι, ὡς εἴρηται νῦν, τῆς τε παρεισαρμένης αὐτοῖς ὑγρότητος αὐξανομένης ἰῶν καὶ τοῖς λειπομένοις νέοις σώμασιν ἐκπλαπαναῦται συμβαίνει, καθ' ὅλον μὲν τὸ σῶμα φανερῶς πολλάκις, ἐγχωρεῖ δέ ποτε καὶ κατὰ τὴν καρδίαν ⸗ τὸ ἅπαξ ὅτι δὲ τούτων τῶν ἀπλάγχνων, τὸ μὲν ἀρτηριῶν τε καὶ σφυγμῶν ὄδὴν ἀρχή, τὸ δὲ φλεβῶν τε καὶ τοῦ πρέφεσθαι, δι' ἄλλης ὧν δ' ἐδείκνυτο πραγματείας, ἣν ἡ πρὸς τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος ὠδὶ σκοπούμεθα λογισμάτων. τοῦτα οὖν τὰ ἀπλάγχνα, πρὶν ἰσχυρὰν ὑγίειαν αἵματος γενέσθαι καθ' ὅλον τὸ ζῶον, οὐκ ἀρκεῖ συμμέτρου τροφῆς. τὸ μὲν ἅπαξ, ὅτι πᾶν τὸ αἷμα τὴν ἀρχὴν ὑγιοῦθεν ἔχει, ἡ καρδία δὲ διὰ τὸ ζῆν ὅλης ἰσχυρόν. ἕλκει μὲν ἅπαντα τὰ μόρια τοῦ ζώου τὴν οἰκείαν τροφὴν ἐφ' ἑαυτά, τῇ δὲ ἴσῃ ῥώμῃ τῆς ὅλης οὐ κέχρηται πάντα. διατοῦτ' ὂν οὐδ' ὁμοίως ἀτροφεῖ κατὰ τὰς ὑγιείας τοῦ αἵματος. ἀλλ' ἥτε καρδία σφοδροτάτην ἔχουσα τὴν κατὰ τὸ ἕλκειν ὑγρότητα, ὀκ ἂν ποτε ἀχρήσειεν τροφῆς, πρὶν εἰς ἐσχάτην ὑγίειαν ἀφικέσθαι πάντα τὰ ζώου τὰ μόρια. μὴ τοίνυν ὑπολαμβάνωμεν ἐπειδὰν ἰσχνὸν γένηται τὸ σῶμα χρονίως ἀρρωστῆσαν, ἀναλόγως τοῖς ἄλλοις ἅπασι μορίοις, τὴν καρδίαν μὴ τὸ ἅπαξ ὑπάρχειν ἰσχνήν. θεάσασθαι δ' ἔστι δι' ὧν βουληθῶμεν, διὰ τῶν ἄλλων ζώων. ὅταν γὰρ ἂν ἐθελήσωμεν ὧν πλεῖστον λιμαγχονήσαντα ἀνατέμνειν, ἰσχνὰ μὲν αὐτῶν καὶ ξηρὰ τἄλλα σύμπαντα εὑρήσεις μόρια. τὸ δὲ ἅπαξ ἅμα τῇ καρδίᾳ, πλησίον τοῦ κατὰ φύσιν. ἀρθονήσουσι γὰρ ὑδατοῖς ταῖς ἀσιτίαις, ἃ ποσῶ τινι τῶν σφαιρῶν σωμάτων τροφῆς, ὅσον τοῦ πνεύματος οἱ σφαλόμενοι. καὶ δι' ὧν γοῦν ἅπαντα τὰ μόρια μαλακά τε ὄδὴ καὶ ὑγρὰ τοῖς τῶν ζώων ὁμοίως, ἐπειδὴ τὸ πρόσθεν ἐν αὐτοῖς ὑγρόν. ὑφ' οὗ πρώτως τρέφεται, σώζεται σύμπαν. οἱ δ' ὑπὸ λιμοῦ διαφθαρέντες, ἥκιστα μὲν ἐγγὺς τοῦ ὄντως μαρασμοῦ, καὶ διατοῦτο μεμαράνθαι φήσομεν αὐτούς, ὁπόταν γε τῆς ἀκριβολογίας μηδ' ἐπὶ καιροῦ ᾖ. κατ' ἀλήθειαν δ' ὀκ ἐμαράνθησαν, εἰ οὐ πάντα γε τὰ μόρια τοῦ σώματος. ὁ δὲ ὄντως μαρασμός, ὁμοίως μαραίνει πάντα. διὸπερ καὶ τὰς ἀρχάς. ἔστι δ' οὗτος ἐν μὲν ταῖς ἡλικίαις τὸ γῆρας. ἐν δὲ τοῖς παρὰ φύσιν ὁ μαρασμώδης πυρετός. ἑτέρα δέ τις ἀνάλογος γήρᾳ διάθεσις, ἣν οὐδὲν χεῖρον ὀνομάζειν ἐκ νόσου γῆρας, οὐ μὰ δι' οὐθ' ὡς Φίλιππος τὴν ἕνα μαρασμώδη πυρετὸν καλεῖ. οὐ γὰρ ὄδὴ ἡ τοιαύτη διάθεσις πυρετὸς, ἐν ᾗ ψυχροτέρα τε κατὰ φύσιν ἡ καρδία γέγονεν. ὅτι δ' οὕτως ἔχει μράσεως, οὐκ ἐλάχιστον γνώρισμα, μικρὸς καὶ ἀραιὸς σφυγμὸς ἀρτηριώδης, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Φίλιππος γράφει. διέδεικται δὲ ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν, ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς ἐν ψύξει γινόμενος, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναπνοὴ τοῖς ὕστω διακειμένοις ὁμοίως φαίνεται τοῦ σφυγμῷ, μικρά τε ἅμα καὶ ἀραιὰ ⸗ διὰ πολὺ τὸ ψύξιν ἐνδείκνυμένη καὶ αὕτη τὴν κατὰ τὴν καρδίαν, ὡς καὶ τοῦτ' ἐν τοῖς περὶ δυσπνοίας διέδεικται. τὸ μὲν οὐδ' ἐκπνέεσθαι θερμόν, ὅπερ ἀχώρειτον ὄδὴ καὶ αὐτὸ τοῦ διαψύχεσθαι τὴν ἀρχὴν. ὥσπερ γε τὸ ἐναντίον, τοῦ θερμαίνεσθαι. τὸ θερμὸν οἶμαι, ὅτι πυρέττουσιν; οὐ δὲ γὰρ ὁ θώραξ αὐτῶν ὄδὴ θερμὸς, οὔτ' οἶμαι κατὰ τὸ σῶμα. οὔθ' ἑτέρωθεν, ὅτ' ἐν τοῖς κατὰ μαχάλην τε καὶ τὰ κυρτὰ τῶν πλευρῶν. ὅτ' ἄχρι ῥάχεως, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁμολογεῖ καὶ ὁ Φίλιππος. ἔχειν δ' αὐτῶν φασὶ τοὺς σφυγμοὺς τὸ σημεῖον τοῦ πυρετοῦ, τὴν σκληρότητα δ' ἀλυσιτελῆ λέγω, ἵν' ἀχώρειτον ἔθετο σημεῖον ἁπάντων πυρετῶν Ἀρχιγένης. ἀλλ' εἰ μὲν τὸ ὄντως λέγει σκληρὸν, ὑπάρχει μὴ τοῖς μαραινομένοις ἅπασι, διὰ τὴν ξηρότητα τῶν ἀρτηριῶν, οὐ μὴν σημεῖόν ὄδὴ πυρετῶν. εἰ δ' ὃν Ἀρχιγένης ἐκάλει σκληρὸν ὄνομα μόνον φθεγγόμενος, ὃ μὴν ἔχων γε δεῖξαι πρᾶγμα καθ' ὃ τὄνομα φέρει, γέγραπται καὶ ἡμῖν πρὸς αὐτοῦ πολλὰ κατὰ τὰς πρὸς τῶν σφυγμῶν πραγματείας. τὸ μὲν τοι γῆρας τὸ ἐκ νόσου ψύξις ὂν ἅμα ξηρότητι, πυρετὸς οὐκ ἔστι. τὸ δ' ἕτερον εἶδος ὁ προφρυγὴς ὀνομαζόμενος ὑπὸ τοῦ Φιλίππου μαρασμὸς, ὄντως ὄδὴ μαρασμός. ὥσπερ γε καὶ ὁ συγκοπώδης. καὶ ἔστιν αὐτοῖς ὁ σφυγμὸς, πυκνός τε καὶ μικρός. ὠδὶ μορφὴ δὲ τοῖς ἐν τοῦ προφρυγεῖ συμβαίνει θερμὰ ἐκφυσᾶν πνεύματα χαίνουσιν, ὡς ἂν τις εἰκάσειεν αὐτὸ τῇ διαύσει. ἡ γλῶσσα δὲ ὡς εἴρηται τοῦ προφρυγεῖ μὲν ἐκ θερμότητος καὶ καυσοδεστάτην ὄδὴ πυρετῶν, καὶ μάλιστα ὠδὶ ξηρότητι τῆς ἕξεως. τοῦ συγκοπώδει δὲ ἐπειδὰν ἐν συγκοπῇ γενηθέντες ἐκφεύγουσι ἐν τοῦ παυτικὰ τὸ τοῦ καυσώδους σφοδρὸν, ὑπολέπεται δ' αὐτοῖς τι τῆς συγκοπώδους διαθέσεως. ὁ δὲ ψυχρὸς μαρασμὸς ὁ τὴν τοῦ γήρως ἔχων διάθεσιν, ἐκ μεταπτώσεως γίνεται πυρετῶν ψυχθέντων, ὡς οὐ χρὴ διά τε πόσεως ὑδατος ψυχροῦ, ⸗ ὅσα καθ' ὑποχονδρίου τε ⸗ θώρακος ὠδὶ φέρομενα, ἰάματα ψυκτήρια, τό δ' ὡς ὃ χρὴ διηπόν ὄδὴ, ἥτοι τε ἀμεινότερον τοῖς ψύχουσι χρησάμενον, ἢ μὴ ὧν πονηρὸν τοῦ χρόνου. συμβαίη δ' ἂν ποτε ⸗ κατ' ἀμφότερα ἅμα τὰς αἰτίας συλλῦσαι τὸ πάθος. ὅτι δ' ἀδυνάτου ἰάσασθαι μαρασμὸν, ὅταν ὄντως μαρασμὸς ᾖ, λελεκται μὲν που ⸗ πρόσθεν, ἡνίκα πρὸς τὸ γήρως ἐγράφομεν. εὑρήσεται δὲ ⸗ νῦν, συμβαίνει τε τοιοῦτον τοῖς οἰομένοις ἰᾶσθαι μαρασμὸν, οἷόν τι ⸗ τῆς ὑπειληφόσι τὴν εἰς τὸ πρόσω μετάστασιν τῶν κατα μαραθέντων ὑπὸ ῥάχιν ἀπονεύλων. ἀφ' ὧν γὰρ ἑκάτεροι πρὸς τὰς διαγνώσεις τῶν παθῶν ἐσφάλησαν, ἐκ τούτων ὠήθησαν ἑαυτοῖς μέγιστα κατορθωκέναι. κατα λειπομένας μὲν γάρ τινας ἰάσαντο. διὰ τῆς δὲ οὔσης τῶν οὕτω λειπομένων ἡ διαθέσεως, ὑπὲρ ἑκατέρας ἴδια λεκτέον. γίνεται τοίνυν ἡ μὲν ἑτέρα τῶν κατηχνωθέντων διάθεσις, ἐπειδὴ ἥ τε ὑγρότης ἀπόλυται τῶν σφαιρῶν σωμάτων, ἃ οἰκείαν αὐτῶν ἔφαμεν εἶναι τροφὴν, ἄνευ ἀπαλαὶ σάρκες σωτακῶσιν. ἡ δ' ἑτέρα τῶν σωμάτων, αὐτῶν ἅπτεται τῶν σφαιρῶν. ἃ δὴ καὶ πρῶτά τε καὶ ὁμοιομερῆ προσαγορεύομεν. αὕτη μὲν οὖν ὄδὴ ἡ αἰτίατος, ὥσπερ γε καὶ τὸ γῆρας. ἡ δὲ ἑτέρα καυσοδινώδης. οὐ μὴν τὸ πάμπαν γε, αἰτίως. ᾧ μὲν τοῖ κοινῷ γένει ταῖς ἄλλαις ἅπάσαις ὄδὴ τῶν ἐναντίων τοῖ πάθει δεομένη βοηθημάτων. οὐ μὴν ὡσαύτως γε ταῖς πλείσταις αὐτῶν, ἀσφαλής. ὑγραινθῆναι μὲν γὰρ χρὴ τὰς πρεῖς διαθέσεις, καὶ τοῦτ' αὐταῖς κοινὸν, ὠδὶ κοινῇ τῇ ξηρότητι, θερμαινθῆναι δεομένης τῆς μιᾶς, ἣν τοῖ γῆρα προσεικάζομεν. ὥσπέρ γε ⸗ ψύξαι μίαν, ἣν προφρυγῆ μαρασμὸν ὀνομάζομεν. ὠδὶ μίκτου δέ πως ἰάσεως ὁ συγκοπώδης δεῖται μαρασμὸς, ὅτε γεγονὼς ἤδη. μεμνῆσθαι γὰρ χρὴ τούπου διαπαντὸς, ἀλλ' ἐπιγινόμενος, ἐκ διαπαντοῦ τοῖς σφριοῖς μορίοις ὑγρότητος.

οὗτοι μὲν

ὑπὲρ τῶν ἀμφισβητουμένων ἐγκλημάτων. Ἐὰν δὲ ὁ κατήγορος μὴ παραγένηται, ἀπολύεται ὁ φεύγων τῆς δίκης. Ἐὰν δὲ ἀμφότεροι παραγένωνται, ἐρωτᾶται πρῶτον ὁ κατήγορος, εἰ ἔχει τι πρὸς τὸν φεύγοντα λέγειν περὶ ὧν ἐγκαλεῖ· εἶτα ὁ φεύγων ἀπολογεῖται πρὸς ἃ ἐνεκλήθη. Εἶτα πάλιν ὁ κατήγορος λέγει καὶ ὁ φεύγων ἀπολογεῖται· καὶ τοῦτο ποιοῦσιν ἕως ἂν δόξῃ αὐτοῖς ἱκανῶς εἰρηκέναι περὶ τῶν πραγμάτων. Ἐὰν δὲ ὁ φεύγων μὴ ἀπολογῆται, ἀλλὰ σιωπᾷ, ἐρωτᾶται ὁ κατήγορος, εἰ ἔχει τι πρὸς ταῦτα λέγειν· ἐὰν δὲ μὴ ἔχῃ, ἀπολύεται ὁ φεύγων. Ἐὰν δὲ ὁ κατήγορος σιωπᾷ, ὁ φεύγων δὲ ἀπολογῆται, ἐρωτᾶται ὁ κατήγορος, εἰ ἔχει τι πρὸς τὴν ἀπολογίαν λέγειν· ἐὰν δὲ μὴ ἔχῃ, ἀπολύεται ὁ φεύγων. Ἐὰν δὲ ἀμφότεροι σιωπῶσιν, ἀπολύεται ὁ φεύγων. Ἐὰν δὲ ἀμφότεροι ἀπολογῶνται, ἐρωτᾶται ὁ κατήγορος, εἰ ἔχει τι πρὸς τὴν ἀπολογίαν λέγειν· ἐὰν δὲ μὴ ἔχῃ, ἀπολύεται ὁ φεύγων. Ἐὰν δὲ ἀμφότεροι ἔχωσι λέγειν, ἐρωτᾶται ὁ κατήγορος, εἰ ἔχει τι πρὸς τὴν ἀπολογίαν λέγειν· ἐὰν δὲ μὴ ἔχῃ, ἀπολύεται ὁ φεύγων. Ἐὰν δὲ ἔχῃ, ἐρωτᾶται ὁ φεύγων, εἰ ἔχει τι πρὸς τὴν ἀπολογίαν λέγειν· ἐὰν δὲ μὴ ἔχῃ, ἀπολύεται ὁ φεύγων. Ἐὰν δὲ ἔχῃ

ἐμποδὼν οὐ πρὸς τὴν ὀνομάτων ἀπουσάζειν προσήκει, ἀλλὰ τὰς ζυμαινούσας ἁπάσας διαθέσεις τὸ σῶμα διαγενώσκειν τε ἅμα καὶ θεραπεύειν ὀρθῶς, ὧν ἔστι μία καὶ ἡ μετὰ πυρώδους θερμότητος, ἣν Βαλανεῖον ὀνίνησιν διὰ παντὸς, ὅταν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ὑπάρχῃ μόνη. γίνεται γὰρ ὡς εἴρηταί ποτε σὺν ὀρυσιπελατώδει διαθέσει πυρετὸς ἐκτικός τε καὶ μαρασμώδης, καὶ δεῖται ψυχθῆναι πρότερον ἐσθίεσθαί τε καὶ πόμασι καὶ τοῖς ἔξωθεν ἐπιτιθεμένοις. ἀλλ' αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ τοιοῦτος πυρετὸς ἄμικτος ἑτέρῳ νοσήματι Βαλανείου χρῄζει. καθάπερ αἱ ἄλλαι πᾶσαι ξηρότητες. εἴτε θερμαὶ τύχοιεν, εἴτε ψυχραί τινες οὖσαι. θαυμαστὸν γὰρ ὅσον τοῖς Βαλανείοις ὑπάρχει τὸ τὰς θερμὰς ξηρότητας ὀνίνασθαι τὰς ψυχράς. ὥσπερ γε τὸ, διψώσεις μὲν ποιεῖν, οὐκ ἀπολλύντας. ἀδίψους δὲ, οὐ διψώσεις. ὅπερ μὲν ὀργάζεται ταῦτα καὶ χωρὶς λόγου πάντες ἐναργῶς ὁρῶσιν. φαίνονται γὰρ, ὡς εἴρηται πρόσθεν, ὑπ' ἡλίου τε καὶ ὁδοιπορίας θερμαινόμενοί τε καὶ ξηραινόμενοι, λουσάμενοι θαυμαστῶς ὅπως ὑγραινόμενοί τε καὶ ψυχόμενοι. καὶ τούτων οὐδὲν ἧττον οἱ ἐκ κρύους ἰσχυρὸν θερμανθῆναι δεόμενοι, τάχιστα καὶ οὗτοι θερμαινόμενοι. καὶ μὴν γε καὶ οἱ ὑπ' ὁδοιπορίας τε, καὶ ἡλίου διψώδεις, ἀδίψοτεροι γίνονται, καὶ οἱ μὴ διψώδεις δὲ, λουσάμενοι διψῶσι. χρὴ δὲ τούτους μὲν πλεονάκις, ἐκείνους δὲ ἅπαξ λούσασθαι. ταύτῃ μὲν οὕτω φαίνεται γινόμενα, καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐν ἑτέροις εἴπομεν. ὧδε δὲ τὸ προκείμενον αὖθις, ἑτέρου. ὡς ἅπαντας οὐκ ἐκτικοὺς πυρετοὺς ὀνίνησι Βαλανεῖον, ὅταν γε αὐτὸ οὕτω μόνον ἐκτικοὶ τυγχάνουσιν ὄντες. ἂν δὲ ὀρυσιπελας, ἢ φλεγμονὴ τις, ἢ σηπόμενοι χυμοὶ, καὶ ἐπ' ἄκροις πόδες ἔχοντα κατὰ τὸ σῶμα διὰ ταῦτα βλαβῶσι συμβήσεται οὐ νοσοῦντας, οὐ διὰ τὸν ἐκτικὸν πυρετόν. αὐτὸς μὲν γὰρ ἡ πυρετὸς ὅτι, διὰ παντὸς τοῦ τε ψυχροῦ σβέννυται πόματος, τοῦ τε Βαλανείου ὀνίνατο, διὰ δὲ τὰς ὑδρομυρμυλιὰς αὐτῷ διαθέσεις οἱ κάμνοντος βλάπτονται. τὰ μὲν δριμυκώτατα τὴν βοηθημάτων ὡς κωλύσαι γλυκέσθαι μαρασμόν, ταῦτα ὅτι. καὶ χρὴ παραλαμβάνειν αὐτὰ πάνυ θαρρούντως κατὰ οὐκ ἐκτικοὺς πυρετούς. εἰ δὲ ὀρυσιπελατώδης εἴη διάθεσις, ἀπέχεσθαι μὲν χρὴ Βαλανείου παντὸς, ὕδασι δὲ ψυχροῖς κατὰ μὲν τὸν ἀκμαῖον τοῦ νοσήματος χρόνον ἄγαν ἰσχυρῶς, ὅταν δ' ὀνομάζειν εἰώθωμεν ὅταν ἀθρόον τε καὶ ψυχρότατον δίδωμεν. ἐν ἀρχῇ δ' ὁ χρόνος, ἐὰν μὴ λίαν ἀναγκαδείημεν ὑπὸ τοῦ κάμνοντος ἐν ἕβδομον ἢ ὄγδοον, οὐ φρίττοντος τε τὸ δίψος. ἀλλ' ἔξωθεν ἐπιτιθέναι χρὴ τὰ ψύχοντα. καὶ εἰ μηδὲν ἀνύοι, καὶ ἔσω τοῦ σώματος ἀναγκάζειν λαμβάνειν. μάλιστα δ' αὐτοῖς ἁρμόσουσιν αἱ ὑγραὶ καὶ νεαραὶ θεριακίναι, περιύδωρ δὲ ἀκραιφνεῖ ψυχρῷ, μάλιστα μὲν ὅταν ληφθεῖσαι. δεύτερον δὲ ποτὲ τῷ ἀνδίκως ἐπὶ προσφορᾶς παραμυθήσασθαι τοῦ κάμνοντος, ὅσος ὕδατι ψυχρῷ μίξαντες συγχωρεῖν ἐν τούτῳ βάπτειν. ἔστω δὲ ἀκριβῶς ἀποκεχωρηκὼς ἁπάσης οἰνώδους ποιότητος τὸ ὄξος. ἔξωθεν δὲ καὶ αὐτὸς μὲν, ὁ τῆς θεριακίνης χυλὸς ὠφελήσει. ἀλλὰ καὶ ἀεὶ ζώου καὶ σρέως ὅσα τἄλλα ψύχοντα κάλλιστον δ' ᾧ μάλιστα χρώμεθα κατὰ καιρὸν, τὸν ὀμφάκινον. ἐνθλίψαντες γὰρ αὐτὸν τὸ ὑγρὸν ἐμβάλλομεν ὅλβῳ μετὰ τῶν ἀνθρώκων. εἶτα πόψαντες ἐκπιέζομεν ψήσαντες τότε ἀγγεῖον ὕδατι ψυχρῷ. κάλλιον δὲ εἰ καὶ χίονος ἔχοιτο. μίγνυμεν δὲ αὐτῷ χρῆσθαι, ὀλίγον ἁλφίτου λευκοῦ. εἶτα διδύσαντες εἰς ὀθόνιον διΐπτυχον, ἐπιτείνομεν ἔξωθεν αὐτὸ κατὰ τὸν στόμαχον, οὐκ ἐῶντες χρονίζειν, ἀλλ' ἐπειδὰν χλιαρὸν, ἄροντες μὲν αὖθις, χώμενοι δὲ ἑτέρῳ παραπλησίως, καὶ οὕτω διαπαντὸς ἐκ διαδοχῆς ποιοῦντος ἄχρις ἂν ὁ κάμνων ἀποδάνηται τοῦ βάθους ψυχόμενος, καὶ ἀδιψότερος γένηται. μίγνυμεν δὲ ἔνιοτε καὶ ἔλαιον ὀμφάκινον, ἢ ῥόδινον, ἐπειδὰν μάλιστα καὶ φλεγμονώδους τι καθ' ὑποχόνδριον ᾖ. τὰς μὲν οὖν ὀρυσιπελατώδεις διαθέσεις, ὅταν ἐμψύχειν χρὴ, γινώσκειν δὲ ὡς εἴποτ' ἂν τις τοιαύτη διάθεσις ᾖ πυρετὸν ἀκριβῶς ἐκτικὸν ἀδιώκητον ὑπάρχειν. ἀκριβῶς δὲ ἐκτικὸς ὅτιν' ὁ μυδεμίαν ἀρχὴν, ἢ ἐπίδοσιν, ἢ ἀκμὴν, ἢ παρακμὴν μόρικον πέψεως ποιούμενος. εἴρηται δ' ἐν τοῖς πρὸ τούτου βιβλίοις τῆς διαφορᾶς τῶν πυρετῶν, καὶ τά τ' ἄλλα, καὶ ὡς ὧν ταῖς προφαῖς μόναις ἀναζέουσιν οἱ ἐκτικοὶ πυρετοὶ, καθάπερ ἡ τίτανος ὑδρομυρμυλιὰ ὑδατος, ἀλλ' ἀφαιρεθείσης γε τῆς τοιαύτης αὐξήσεως, ἴσοι διαμένουσιν ἀεί. εἰ δὲ καὶ πρεμπίπτοι ποτὲ καὶ βραχυτάτη τις αὔξησις, ἢ ἐπισημασία, διασκεπτέον, μήτις ἄρα χυμῶν σηπεδὼν, ἢ τόπος ὁ πρῶτος ὑποπονθὼς ἑτέρος ἐστὶ πρὸς τῇ καρδίᾳ, ὅθ' αὐτὸς ἁπλῶν, ὅθ' ἑκάστῳ ἔχων διάθεσιν ἀλλ' ἄρα φλεγμονώδη τινα, ἢ ὀρυσιπελατώδη. καὶ οὕτω τὴν θεραπείαν οἰκείαν ἐφαρμόττειν ταῖς διαθέσεσι.

τὸ μὲν οὖν πρόδηλον μαρασμοῦ τὴν γένεσιν ἐκ τῶν διαφθορῶν πυρετῶν λαμβάνοντος, ἡ κώλυσις ἐν τοῖς ψυκτηρίοις ὅτιν' ἰάσασιν. ἔξωθέν τε κατὰ τὸ ὑποπνοῦντος ἐπιτιθεμένοις, ἔσω τε τὸ σώματος λαμβανομένοις. εἰ δ' ἀρτελεωθείη γῆρας ἐκ νόσου τὸ μὴ ἀκριβῶς ἤδη γεγονὸς, ἀδιώκητον ἰάσασθαι. τὸ δ' ὅτω μὲν ἀπηκριβωμένον, ἐγγὺς δὲ ἦκον αὐτοῦ τῇ γνώσεως, ἵνα μὲν ἔχει τὸν τῆς ἰάσεως σκοπὸν, ὃν ἀνάληψίν τε καὶ ἀνάθρεψιν ὀνομάζομεν, ἐκ πολλῶν τε τῶν κατὰ μέρος ᾠδρυκεῶν, ἃ πολλά τε καὶ παμπόλλης ἀσφαλείας δεόμενα, ὥσπερ ὦν, εἰ λέγοιμι νῦν, ὁ λόγος ἂν μοι γένοιτο μήκιστος. εἴρηται δὲ ἱκανῶς ἐν τῇ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου πραγματείᾳ. νυνὶ δ' ἀρκεῖ τό γε τοσοῦτον εἰπεῖν, ὡς τὰ ξηραμύα τῶν σωμάτων σφόδρα ἰᾶται τροφῇ. δεῖται δὲ ἐν τοῖς περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ὡς οὐχ ἑαυτὴν ἡ τροφὴ τοιαύτη πῶς ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ σώματος, ἀλλ' ὑπὸ αὐτῶν ἕλκεται τῶν τρεφεσθαι δυναμένων. ἄτονα δὲ ὄντα ἐν τοῖς μαρασμοῖς τοῦτα, ὃ ἕλκειν ἄρρωστα διὰ τὴν ξηρότητα. προσελθούσης δὲ καὶ ψύξεως ἐγγὺς ἤδη νεκρῶν τυγχάνει. χρὴ τοίνυν σύνεκτον εἶναι τῇ τροφῇ, ἵν' ὅπερ ἐν δεῖ τῇ ῥώμῃ τῶν ἐλκόντων, ἐκ τῆς κατὰ τὴν ὕλην ἐπιτηδειότητος ἀναπληρῶται. σύνεκτος δὲ ὅτιν', ἡ λεπτομερής τε καὶ φύσει θερμή. ἀλλ' αὐτὴ γε τοὐπίπαν. ἄτροφος ὅτιν. ἐπισιδέσθαι γὰρ ὡς τροφὴ μόνῃ ἀναγκαῖον παχεῖαν τέ εἶναι καὶ γλίσχραν, ὡς ἂν μόνιμός τε καὶ δυσδιάπνοος ᾖ, καὶ τοῖς μεφομένοις σώμασιν ἑτοίμως ὁμοιοῦται. μαχομένων γ' ὅτω τῶν σκόπων τούτων ἀδιώκητον μὴ, δύπορῆσαι τροφῆς ἀκριβῶς διασωζούσης ἀμφοτέρα. πρατέον δὲ ὅμως καὶ μετρίως ἑκάτερον ὀργάζεσθαι δυναμένων ἀμφοτέρων. ἐμοὶ μὲν δὴν βέλτιον ἄδειν εἰς τὰ τοιαῦτα γάλακτος εἶναι δοκεῖ. μάλιστα μὲν εἴπερ αὐτὸ ὑποπνεούσῃ βοὸς ἄλμῃ, ὑπιθέμενος τῷ στόματι γινόμενον πίνειν. ὥσπερ Εὐρύφων τε καὶ ἡρόδικος, ὧδε τῶν φθινόντων ἀξιοῦσιν. εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ τό γε τῆς ὅλου λαμβάνειν ἐπὶ θερμὸν ἐλαχίστῳ χρόνῳ ὁμιλικὸς τοῖς πολιέχουσι. συμφέρει μὲν οὖν ὁ τοιοῦτος σκοπὸς τῇ τροφῇ

οὐ μόνον

οὐ μόνον τοῖς γήρᾳ πλησίαν ἔχουσι διάθεσιν, ἢ συγκοπώδεσι μαρασμοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς πολιφρυγέσιν ὑπὸ τοῦ φιλίππου προσαγορευομένοις. χρηστέον δὲ ταῖς ὕλαις τῶν τροφῶν ἐπί γε τούτων μὴ θρμαῖς, ὥσπερ ὑπὸ τοῦ γήρως, ἀλλὰ ψυχραῖς. ἐν ᾧ μέσῳ δ' ἀμφοῖν ἔστωσαν, αἱ ταῖς συγκοπώδεσι διδόμεναι. γάλα μὴ δὲν καὶ πίσσανη καὶ χόνδρος ὑπὸ τῶν βιῶν διαθέσεων ἀρμόττουσιν. ἀλλὰ τοῦ χόνδρου μὲν, διὰ ὄξους ὁμοίως πισσάνῃ σκευαζομένου πῶς τὸ ῥᾴδιον ἀναδιδόναι. μέλι δὲ ἐν μὲν ταῖς ψυχραῖς διαθέσεσι, ὠφελιμώτατον. ἐν δὲ ταῖς θρμαῖς, βλαβερώτερον. οὕτως οὖν ἔχει κἀπὶ τῶν ὠμοδέξων μαραινθήσεσθαι δυσὶ εἰρημένους μαρασμούς. φανερώτατον μὲν γὰρ, τοῖς πολιφρυγέσιν. ὠφελιμώτατον δὲ, τοις τ γλυκέσιν λινδωδέσιν ἰσχειν διάθεσιν. ἐν ᾗ δὲ συγκοπώδεσιν, εἰ μὴ πωλύοι τὰ τ γαστρὸς, ἐψόντα διδόναι καθ ἑαυτό τε καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις ἐδέσμασι. βαλανείῳ δὲ χρῆσις δύκαιρος, ἐᾶς τε τἆλλα τὰ προειρημένα, καὶ εἰς τὰς ἀναδόσεις τῆς τροφῆς, ἄριστον βοήθημα. παραλαμβάνειν δὲ αὐτὸ, ὡς ἐπιμελέως ἤδη ἐν τροφῆς, οὐκ ἐπ' ὠφελείᾳ μακροτέρᾳ. ἐν μὲν γὰρ ἀρτίως ἐσθιόμενοι προρεισφορήσουσιν λαυρόν, ὠμῶν καὶ ἀπέπτων χυμῶν ἐμπίπλησι τὸ σῶμα. τῷ δ' ἐπ' ὠφελείᾳ μακροτέρᾳ, πλὴν δυάμιν καθαιρεῖ. ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις καταστάσεσι τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα ἐν τῇ νῦν προειρημένῃ πειρατέον, ὡς ἔρρητο, λάθειν. ὧν συμπεπληρωμένῃ τῇ πέψει, καὶ ἡ τ οἶνος δὲ χρῆσις, ὑπὸ τῆ ψυχροῦ μαρασμοῦ, μεγάλως ὠφέλιμος. ὑπὸ δὲ τοῦ πολιφρυγοῦς, φθονητέον. μέσῃ δ' πως ὄσῃ ἐν τῇ συγκοπώδει. διόπερ καὶ ἡ διάθεσις αὕτη μέσῃ τέ ὄσῃ καὶ μικτή. τὸ μὲν πι ψύξεως ἔχουσα. τὸ δὲπι τοῦ πυρετοῦ διασώζουσα. μεταβαλλόσης δὲ τοιαύτης διαθέσεως πῶς τἀναντία ἐν μέρει ποτὲ μὴ κατάψυξιν τε καὶ ἀσφυξίαν φρόσης. ἡ ἁπλῶς εἰπεῖν τὰ τῆ συγκοπῆς ἴδια. ποτὲ δὲ θρμότητα καὶ σφυγμὸς ὁμοίως τοῖς πολιφρυγεῖ, καὶ τὰ τ θραπείας χρὴ συμμεταβάλλειν τῇ τῆ τῶν ἰσκρατόντων φύσιν. ἐν μὲν τοῖς συγκοπώδεσιν, οἶνον τε καὶ ζοφὰς δύκρατος διδόντων ἡμῶν, καὶ πιλήντων, καὶ πυκνόντων τὸ σύμπαν σῶμα. ἐν δὲ τῷ πολιφρυγεῖ, τἀναντία. τῆ δὲ τῆ μέρος ἅπαντ ἰσθλέξιον χρῆσιν ὁ γεγυμνασμένος ἐν τοῖς τ θραπευτικῆς μεθόδοις χράμμασιν ἐξευρήσει. τοῦτο γὰρ τὸ βιβλίον οὐ τοῖς ὠδὶ τυχοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς ἔξιν ἔχουσί τινα, τῆ τῶν τέχνων γεγράπται.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΝΟΣΟΙΣ ΚΑΙΡΩΝ.

ΙΟΝΤΙ τοῖς ζώοις ὅλην ἡ τῆ τὰς ἡλικίας διαφορὰ, τοιοῦτον τοῖς νοσήμασιν, οἷς ὀνομάζουσι καιρούς. ὅτε γὰρ ὁ χρόνος ἁπλῶς διήλυται σὺν τῆς δὲ τῆ προσηγορείας, οὔθ' ὁ προσήκων χρόνος, ὥσπερ οὐ καὶ τὰ βοηθήματα σκοπούμεθα. μόνον δὲ ἡ τ νοσημάτων, ὡς ἔρρητο, ἡλικία χρόνων ἀμοιβαῖς ὑπαλλαττομένη, καθάπερ καὶ τὸ ζῶον ταῖς ἡλικίαις. ἔοικε δὲ καὶ ὅλον τοῖς φθαρτοῖς σώμασιν ὑπάρχειν. ὧσι. τοῖς μὲν, μᾶλλον. τοῖς δὲ, ἧττον. ὡς εἴ γε διαπαντὸς ἔμενεν αὐτ ἀπῄδαλλακτος καὶ ἄτρεπτος ἡ φύσις, τῆ οὐσίαν τὴν ἑαυτῆς φυλάττουσα, οὐ κἂν ἐφθείρετο. διαθάπερ οὖν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ γεγονότες αὐξανόμεθα μέχρι τῆς ἀκμῆς. εἶτ' ἐντεῦθεν ἀρξάμενοι φθίνειν, ἕως ἐσχάτου τέλους ἀφικνόμεθα φθορᾶς, ὅσοι πάσας διεξέρχεσθαι μέλλομεν τὰς ἡλικίας. τ αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν ἀῤῥωστημάτων ἕκαστον ἡ τῆ πρώτην σύστασιν ἡ γένεσιν αὐτῶν ὁρῶ. τὴν ὠδὶ τὸ μεῖζον πρόσωπον χρόμενον μέχρι ἡ ἀκμῆς ἵεται, ἕως ἀνάλογ ἡ πρόδον αὐξήσεσθαι μειόμενον εἰς παντελῆ διάλυσιν ἐλθεῖν. τάχα δ' ἂν ἴσ δόξειε ταύτην μόνον διαφέρειν ἡ τῶν νοσημάτων τῆ χρόνον ἀλλαγὴ, ἡ τῆ τὰ ζῶα ἡλικίας. ὅπερ οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ καὶ τοῖς μὴ ζώοις, ἴδιος ὅλην ὁ χρόνος ἡ γένεσις, ἐν ᾧ διαπλάττεται πάντα τὰ μόρια, τὰ πρὸς τῆ ζωὴν ἀναγκαῖα. τ νοσημάτων δὲ, ὁλεῖς ὅλον χρόνον ποιοῦσιν ἴδιον, ἀλλ' ὀλύγας ἀφ' ἡ πρώτης εἰσβολῆς αὐξάνει. καὶ τοῦτ' εἰκότ γίγνει. τὰ μὴ γε ζῶα σώματα ὅλα, τὰ δὲ νοσήματα, τοῖς σώμασι συμβεβηκότα. διάπλασιν μὲν δὴν καὶ γένεσιν, οὐκ ἔστιν ἡ τ νοσωμάτων ἰδίοις. τὰ συμβαίνοντα δ' αὐτοῖς ἅτε μὴ δὲ μιᾶς διαπλάσεως δέοντα, τῆ πρώτην εἰσβολήν. ὀλίγας ἅμα τὴν γένεσιν ἔχει καὶ πρὸς τὴν αὔξησιν ἐπείγει. πῶς γὰρ ἂν εἴη φλεγμονῆς γένεσις, οἵαπερ ζώου ποιασοῦν διάπλασις; ἢ πῶς ὀρυσιπέλατος; ἢ πῶς εἰ ὅτως ἔτυχε πυρετός; φαίνει γ' ἕκαστον τούτων ὀλίγας ἅμα τοῦ πρῶτον αὔξεσθαι τοιοῦτον ὑπάρχον τὴν ἰδέαν, οἵπερ ὅλον τὸ μέγιστον ἐν ταυτῷ γένει. λειπόμενον δ' ἐκείνῳ μόνον τοῦ μεγέθ. θρμότερον γοῦν ἑαυτῷ σὺν ὄγκῳ μείζονι, μετ' ὀλύνης τε ἅμα καὶ τάσεως γίνεται τὸ φλεγμαῖνον. ἀλλὰ ταῦτα τῆ μὲν τὴν εἰσβολὴν μικρὰ, τοὐντεῦθεν αὐξάνει, μέχρί τινος μεγέθους, οὐκ ἴσα πᾶσιν. ὅθεν ἐφεξῆς ἤτοι διαφορήθη τοῖς βουβήμασιν ὁ παρὰ φύσιν ὄγκος, ἅμα τοῦ καὶ τὴν ὀδύνην αὐτῷ καὶ τὴν θρμότητα σωματοπαύεται, ἢ μετέβαλεν εἰς πύον. οὗτοί γ' αἱ φλεγμονῆς λύσεις, ἂν γε μέλλη λύεσθαι. πρὸ τούτων γ' ἡμῖν ὁ λόγος ἔστω πρότερον, ἀναβεβλημένης κατὰ τὸ παρὸν εἰς ὕστερον, φλ πρὸ τῶν μὴ λυομένων νοσημάτων ὠδὶ σκέψεως. χρόνος οὖν οὐδεὶς ὅλην ἴδιος ὁριζόμενος ἀποτεταγμένος τῇ γενέσει φλεγμονῆς, ἕτερος τοῦ τῆς αὐξήσεως. ἀλλ' εἷς ὁ σύμπας ἀφ' φλ πρώτης εἰσβολῆς ἄχρι τῆς ἀκμῆς, αὐξανομένου τοῦ πάθους. οὕτω δ' ἔχει καὶ πρὸ τῶν ὀρυσιπελάτων, ἀπώτων τε τῶν ἄλλων. καὶ γὰρ καὶ ὁ πυρετὸς, ᾧ γένει μή, οἶμαι, φλ πρὸ φύσιν ὅλην θερμασίας. τούτης δὲ οὐκ ἀπέτμηται ὁ χρόνος ἴδιος φλ γενέσεως. ἀλλ' ἐπειδὰν πρῶτον αὔξητ τὸ σῶμα θερμότερον ἑαυτοῦ γένεσθαι πυρετώδεια θερμασίας, τοὐντεῦθεν ἕτερος ἐφ' ἑτέρῳ καιρὸς ἐκλέχετ τὴν αὔξησιν τοῦ πάθους, ἄχρι φλ παντελοῦς ἀκμῆς, ἣν ᾧ ἑκάστῳ τ ὄντων ἔσχατον τὸ μέγεθος ἔσχεν νοσῆν. οὗτος ὁ λόγος ὠφελεῖν ὅτι, καὶ ὁλεῖ τινὸς ἀγωνίσου γένναίᾳ πρὸς τὴν ἀπάντησιν, ὃς ἐπιλείξει ταῖς ἀρχαῖς τῶν νοσημάτων ἕδος ἴδιον ὑπάρχῃ. ὥσπερ τοῖς ζώοις διαπλαττομένοις, ἀνακείμενόν τε ὄσον τ πρῶτον χρόνον, ὅροις οἰκείοις περιγραφόμενον. ἐφ' ὧν ἐσελ

λόμενα ἂν ἥδιον διδάσκων, ἃ γινώσκω, εἰ μή με κατά τινα δυσκολίαν ἡ τύχη τοῦ λόγου ἐξώμοσεν ἀπελθεῖν ἡ Ἀρχιγένους διαίρεσις. ὃς εἰς οὖν πρώτους τε καὶ μεγίστους καιροὺς διαιρῶν τὰ νοσήματα, καὶ τῶν ἀρχῶν οὐθέως ἀκμῶν τάττει, τὸν μεταξὺ καιρὸν καταλιπὼν τῶν ἀναβάσιν, ὅπου γὰρ ἂν εἶεν διακεῖται καιρὸς ἴδιος ἑκάστης ἀρχῆς ὅλης, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πρώτης εἰσβολῆς ἄχρι τῆς ἀκμῆς τὸ μεταξὺ πᾶν, ἐπίδοσις ἦν, πῶς γε συγχωρήσειεν ἂν τις Ἀρχιγένει; τὸ μὲν ὁμολογούμενον ὑποβραίνοντι, τὸ δ' ἀμφισβητούμενον, ὡς ὁμολογούμενον ἐπίμονος πιθανώτατον. ὅτως μὲν οὖν φαίνεται πᾶσι δίδους ἑκάστως τὸν λόγον ἀγῶνα μεγάλα δόμενον εἰς τὸ λεῖψαι τῆς ἀρχῆς τὸ νοσήματος ἴδιον ἔχουσαν τύπον, ὃ σμικρότητι μόνον τῶν ἐφεξῆς αὐτῇ διαφέρουσαν· ἡμεῖς δὲ ὧν χειρόμεθα δή ποτε διειλύειν διαλάθουσαν ἰδέᾳ τινὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ νοσήματος, ἢ μετ' αὐτὴν ἀναβάσεως; ἢ δ' ἀρχὴ τοῦ λόγου, τῆς ἀναμνήσιν ἕξει ἐκ τῶν φανερωμένων ἅπασιν ἡμῖν ὧν πολλῶν νοσημάτων, ὅθεν πορεύσομαι καὶ κινηθέντες ἰατροὶ σχεδὸν ἅπαντες, οἱ πρὸ Ἀρχιγένους, ἀρχὴν ἕνα λέγουσιν ἑκάστου νοσήματος, ἀπὸ τῆς πρώτης εἰσβολῆς ἐκείνην μόνην τῆς ἁπλότητι, μήκους δὲ καὶ χρόνου καὶ πλάτους αὐτῇ προσγράφουσιν ἀξιόλογον), ἔστι ὅτε. καὶ μετὰ ταύτην, τῆς ἀναβάσιν. ἔστ' ἀκμὴν ἐφ' ἣν δή ποτε λόγου τοῦ καλουμένου παραλόγου. ἐθεασάμεθα γοῦν ἔνιους ἐν τοῖς πρόσθεν ἤδη τὸν βίον ἀτρέμα φείδεσθαι τοῦ πρώτου. ἔστ' οὖν ἄθλιος ἀνωμαλίας τε τινὸς ἰσχυροτέρας καὶ φεύξ

γῶς δεδήμοται χρεὼν ἅπασι τοῖς πυρετοῖσι τριταῖον πυρετὸν, ὅτῳ φαίνεται γιγνόμενος· ἐρεῖ δὲ καὶ χρὴ πρόσθεν
λόγῳ τοῦ πρὸς Ἱπποκράτους εἰρημένῳ ὡς μέχρι μὲν τούτου. καὶ μὴ ἰατρὸς ἂν δύναιτο γινώσκειν ὀρθῶς, εἰ
τὰς τοῦ σφυγμοῦ τροπὰς ἐξέλοιμι τοῦ λόγου. πολυεργότερα γὰρ ἢ χρὴ τὰ ἰδιώτια ἂν εἴη. ἡ δὲ θερμασίας μεταβολὴ, καὶ εἰ μὴ βούλοιντο παρακολουθεῖν οἱ πάσχοντες, αὐτὴ κρυτρίζειν τε καὶ νύττειν αὐτοὺς πέφυκεν, ὡς μὴ λαθεῖν ἐξηγοῦνται πάντες οἱ κάμνοντες ὅτως ἐξ ἀέφνης μὲν αὐτοῖς ἦτοι γ' ἀνωμαλίαν, ἢ φρίκια διαφαμεῖν, εἶτ' ἐντεῦθεν ἅμα κατάψυξιν τῶν ἀκρέων, ὠδύνεσθαι τὰς φρένας, ἀκολουθῆσαι δὲ αὐταῖς τὸ ῥίγος. εἶτ' αὖθις τὸ μὲν ῥίγους χωρεῖσθαί ποτε καὶ παῦλαν, ἐκλύεσθαι δὲ τὴν περίψυξιν τῶν ἄκρων, ἀΐδησιν δὲ φλεγμάτως ἐνεῖναι καὶ δίψος. ὧν δὲ τούτοις, αὖθις οἰκεῖσθαι μὲν ἅπασαν ἀνωμαλίαν. ὁμαλῶς δὲ καίεσθαι τὸ σύμπαν σῶμα. καὶ ὄντως ἀεὶ καὶ μᾶλλον αὐτοῖς γίνεσθαι, καὶ σβέννυσθαί γέ ποτε καὶ μένειν τὴν θερμασίαν ὁμοίαν
ἑαυτῇ. εἶθ' ὕστερον ἀΐδησιν αὐτοῖς ἐκλυομένης χωρεῖσθαι. καὶ ὄντως μέχρι τῆς καταστάσεως ἐκείνης μὴ πάνεσθαι γινόμενον, ἣν ἤδη πρῶτον ἤδοντο μηκέτι πυρουμένων αὐτῶν. ὧδε μὲν οὖν τῶν τριταίων πυρετῶν αἱ ἐν μέρει διαφοραὶ τῆς πολιόσθου, τοιαῦταί τινες ὑπάρχουσιν. ἐπὶ ἄλλων δ' ἄλλαι διαφοραὶ πυρετῶν εἰσιν. ὑπὲρ ὧν ἐφεξῆς ἐρῶ. νυνὶ δ' ὧδε τοῦ πρώτου, οὗ πρώτου παρειθέμην, ὁ λόγος ἐξεταζέσθω. πρῶτος οὖν ὧν καιρὸς ὁ σωφάτων τῇ ἀπυρεξίᾳ, ψύξεως ἄΐδησιν παρέχων, ὃν ἀρχὴν ὀνομάσαμεν. δεύτερος ὁ ἀφηθέμενος τὴν ψύξιν. ὡς εἰρηται, ἐν βραχύ. καὶ καλείσθω στυτόμου διάστασις ἐνεῖσα, ἀνωμαλίας καιρός. ἔπειτ' αὐτῷ τρίτος ὁ τῆς ὁμαλοῦς αὐξήσεως. ἐφ' ᾧ τέταρτος ὁ τῆς κάσεως. καὶ πέμπτος ὁ τῆς μειώσεως. εἶθ' ἕκτος ὁ τῆς ἀπυρεξίας. ὅπερ μὲν οὖν ἔξ εἰσιν αἱ εἰρημέναι κανονικαὶ διαφοραὶ ἐν τοῖς τῶν τριταίων πυρετῶν πολιόσθοις. ἀΐδησιν δ' εἶναι καὶ μνήμης, οὐκ ἀκριβείας λογικῆς. ἐξ δ' οὐσῶν αὐτῶν, ὀνόματα συνθετέον κάλλιον ἕνεκα συντόμου θ' ἅμα καὶ σαφοῦς διηλώσεως, καθάπερ τις νόμος ὅδε κοινὸς ἅπασι τοῖς ἕλλησιν, ὧν μὲν ἂν ἔχωμεν ὀνόματα πραγμάτων παρὰ τοῖς πρεσβυτέροις εἰρημένα, χρῆσθαι τούτοις. ὧν δ' οὐκ ἔχομεν ἤτοι μεταφορὴν ἀπό τινος, ὧν ἔχομεν, ἢ ποιεῖν αὐτὸν κατὰ ἀναλογίαν τινὰ τὴν πρὸς τὰ κατωνομασμένα τῶν πραγμάτων, ἢ καὶ καταχρῆσθαι τοῖς ἐφ' ἑτέρων κειμένοις. ἔξεστι μὲν δὴ βουλομένῳ μή τε φυλάττειν τὰ σωζόμενα τοῖς ἕλλησι, εἴ τινα δέοιτο ποιεῖν αὐτὸν εἰς, αὖθ' εἰρημένους ἀναβλέπειν σκοπούς. καὶ πολὺ τοῦτ' ὀρθῶς παρὰ τοῖς νεωτέροις ἰατροῖς, ὡς ἂν μὴ παιδύθεσι τὴν γ' παισὶ παιδίαν, ὥσπερ οἱ παλαιοί. συγχωρητέον οὖν αὐτοῖς ὡς ἂν ἐθέλωσιν ὀνομάζειν. ἐπεὶ δὲ μάχιμοί τ' εἰσὶ καὶ ἀναιδεῖς, καὶ πολλάκις γε χρεὼν τοῖς ὀνόμασιν, ὡς ἂν ἐκείνοι κελεύωσιν, ὑπεῖκε τοῦ φυγεῖν αὐτῶν τὴν γλωσσαλγίαν, οὐδὲ γὰρ ἀδεβλαβέντά πω δεῖ τὴν γε τοῖς ὀνόμασι παρανομίαν οἱ κάμνοντες. ὅταν δέ ἤτοι βλέπωσι τινὰ καιρὸν ὄλεθρον ὑποφαίνοντες, ἢ τοῖς εἰρημένοις ἐπιτάττωσι τὸ μὴ φαινόμενον. οὐκ ἀνεκτέον αὐτοῖς, ὡς ἂν εἰς βλάβην ἢ δὴ τῶν νοσούντων ἰατρικῆς ἁμαρτίας διαφθοροῦσης. ἄμεινον οὖν ὅτι ἐν τοῖς δὲ τοῦ διεσκέφθαι τὰς τῶν σφαλμάτων αἰτίας, παρ' ἃς οἱ πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν σφάλλονται, πρὸς τοῦ μή τ' αὐτοὺς πσφαλῶμαι, καὶ κείνοις ὧν λείψω τὴν ἀληθῆ τοῦ πράγματος ὁδόν, εἰ βουλειθείην. φίλοι γὰρ αὐτῶν οὕτω πεφύκασιν, ὡς μὴ δ' ἂν τὸν Ἀπόλλωνα αὐτὸν ἢ τ' Ἀσκληπιὸν φῶσιν, ὠδὶ θυμοῦσθαι τε διδάσκειν αὐτοὺς καὶ παρακαλοῦσθαι ὑπακοῦσαι ποτὲ καὶ παρασχεῖν διώασθαι τὰ ὦτα. μή τοι γε δὴ κατασβέσασθαι τῇ ψυχῇ τὰ λεχθέντα. ἀλλ' οὐκ ἐκείνοις γε ταῦτα γεγράφεται. ὄντως τοίνυν σφάλματος αὐτῶν αἰτία πρώτη καὶ μάλιστ' ὄσιν, ἡ τῶν νοσημάτων διαφορᾶς ἄγνοια. Τεταῖος μὲν γὰρ, ὡς εἴρηται πρόσθεν, ἐάσθη κινεῖσθαί τε καὶ τὰς ὥσπερ ἡλικίας αὐτοῦ διανύειν. ὁ μὲν ὁμοίαν γε λύσιν ἔχει πᾶσι νήσημα, διόπερ ὀθ' ἡμεῖς ὀρθῶς, ἃ πρὸ τριταίων εἰρήκαμεν, ὠδὶ πάντα μετοίσομεν, οὔτ' ἄλλος τις ἐπ' ἄλλου πάθους ὁρμηθείς, ἵνα κοινὸν ἀξιώσει λόγον ἅπάντων ὑπάρχειν. αὕτη μὲν οὖν ἡ πρώτη καὶ μεγίστη τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν αἰτία. τὰς δ' ἄλλας ἐφεξῆς ἐρῶ, κατὰ τὴν τῆς χρείας τάξιν. ἐπειδὴ πρότερον ὀνόματα θῶ τοῖς εἰρημένοις τῆς τριταίας πολιόσθου καιροῖς. Ἱπποκράτους γοῦν εἰρηκότος, οἱ πυρετοὶ ὁκόσοι μὴ διαλείποντες διὰ τρίτης ἰσχυροὶ γίνονται, ὧδε λυσιδρωοι. ὅτῳ δ' ἂν τρόπῳ διαλείπῃ σημαίνει, ὅτι ἀκίνδυνοι. τὸ διαλιπεῖν οὐκ ἔστιν ἐπ' ἄλλου δ' ἐξαθῆναι μορίου τῆς πολιόσθου, τὴν ἀπυρεξίαν ὑπορβάντα. τὸ γὰρ δὴ τοῦτό γε φυσίν, ὅτῳ δ' ἂν τρόπῳ παρασκευάζεσιν, ὁ γὰρ ἀληθὲς ὄντως, χείσιστος γὰρ πυρετῶν ὑπάρχων ὁ ἡμιτριταῖος, ὅμως εἰς παρακμὴν ἀφίνεται σαφῆ τοῖς πολλοῖς, καὶ ὧν ἄλλοις ἅπασι, κατά γε ὄντως παραπλησίως, ὅτι μὴ τοῖς σωόχοις ὠνομασμένοις. ὅ τοι γὰρ μόνοι πυρετοὶ, οἳ οὐκ ἔχουσι παρακμὴν ἀϊδιτὴν, ὥσπερ οὐδὲ τὴν ὅλην τειείοσθαι. ὅτέ τινας ἄλλην διαφορὰν τῶν προειρημένων. ἀλλ' οἵαν ἔφαμεν εἶναι τῶν τριταίων τὴν ἀΐδιον τοῦ μεγέθους ὧν τινι χρόνῳ στάσιν, ἐκεῖνοι τοιαύτην ἔχουσιν, ὀλίγον δεῖν, ἅπασαν αὐτῶν τὴν διέξοδον. εἴπερ οὖν, ὡς ἔφην, ἀκινδυνοί γε τὴν ἑαυτῶν φύσιν εἰσὶν οἱ εἰς ἀπυρεξίαν λήγοντες, ὡς ὧν τοῖς πρὸ αὐτῶν λόγοις ἐπεδείξαμεν, οὐκ ἄλλοτε τὸ διαλιπεῖν Ἱπποκράτης ὠνόμασεν, ἢ τὸ λήγειν εἰς ἀπυρεξίαν. ὥστ' εὐλόγως ἂν τις ἐπόμενος τῇ παλαιᾷ συνηθείᾳ διάλειμμα καλέσειεν ὧν ταῖς τῶν τριταίων πολιόσθοις, τὸν καιρὸν τῆς ἀπυρεξίας. ὥσπερ γε καὶ τὴν ὠδὶ τοῦ μεγίστου μεγέθους στάσιν, ὡς πρὸς τὴν ἄΐδησιν ἡμῶν τῶν ἀπομενόντων αὐτῶν τε τῶν διαμενόντων ἀκμήν. οὕτω γοῦν καὶ τῶν ἡλικῶν ἀκμὴ, τὸ τελεώτατόν ὄσι, καὶ φαίνεται καὶ πύτῳ τοῦ ὀνόματι, καθάπερ καὶ τοῦ διαλιπεῖν ὁ Ἱπποκράτης χρῶμενος. ἄλλο δὲ τρίτον μόριον τῆς πολιόσθου κατά γε τὴν πρώτην ἡμόραν γινόμενον, ὠδὶ τῇ μεταπτώσει τοῦ ἡμέρου φύσιν, ᾗ τε τῇ τρίτῃ, καὶ τῇ πέμπτῃ, καὶ ταῖς ἀναλόγου ὡσαύτως πολιόσθοις ὠδὶ τοῦ διαλείμματι, καλοῦσιν ἀρχὴν οὐχ Ἱπποκράτης μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄλλοι ἕλληνες ἅπαντες ἰατροί. μετὰ δὴ τὴν ἀρχὴν ἐναργῶς γνωριζομένην τῇ ψύξει. δεύτερον ὧν καιρὸς ὁ τῆς ἀνωμαλίας. καὶ τρίτος ὁ τῆς αὐξήσεως, ἄχρι τῆς ἀκμῆς. ὠδὶ κοινωνοῦντας δὴ αὐτοὺς ἀλλήλοις, δὴ ἀπειρέως ἐθέασαντο πάντες, ἰδέᾳ διαφέροντας, ὀνομάζουσί τε τὸ συγκείμενον ἐξ ἀμφοῖν, ὡς ἐν ὅλον. οἱ μὲν, ἐπίδυσιν. οἱ δ' αὔξησιν. οἱ δ' ἀνάβασιν παροξυσμοῦ, καὶ μέν τοι καὶ λέγουσι ἀληθές τι. μετὰ γὰρ τὸν πρῶτον καιρὸν ἐν ᾧ κατάψυχετο μὲν τὰ ἐκτὸς. εἰς δὲ τὸ βάθος ἐναργῶς φαίνεται τὸ αἷμα, συῤῥέον, ἕτερος ὄδε καιρὸς ὅλου ὅλῳ τοῦ δὲ κατ' ἀντίθεσιν ὑφισάμενος

διαμαχομένων μὲν τοῦ θερμοῦ τῇ ψύξει, ἀντεινομένων δὲ πρὸς τὰ ἐκτὸς τοῦ σώματος. καὶ εἰ γὰρ ὕστερον αὐτὸν φησὶ λέγοιεν, ὡς εἴρηται νεῦν, ὃ δὴ τοῖσι καλεῖν ὀξὺν ὅλον τὸν καιρὸν ἀνάβασιν, εἰ δ' ὅτω καλέσαντες, ἄτοπον ἐάσειεν, ὃ σμικρὰ βλάψουσι τὴν τέχνην. ὁ γὰρ τῆς ἀνωμαλίας ἐν αὐτῷ καιρὸς ὁ πρῶτος ἐτέρων ἐνδείξιν ἔχει βοηθημάτων, ἢ δ' ἀπάντων τῶν αὐτῶν τοῦ μετ' αὐτὸν καιροῦ, καθ' ὃν ὁμαλὴς μὲν ἡ τοῦ παντὸς σώματος μετάστασις ὄζειν. αὔξησις δὲ τῶν ὄντων ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἰδέας μενόντων, ἄχρι τῆς ἀκμῆς. λοιπὴ δὲ ἡ παρακμή, καιρὸς εἰς ὃν ὁμοίως ἑαυτῷ ἡ τῆς ἰδέαν, ὅτι μὴ τοῦ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον αὐτὰ τὰ μόρια διαφορεῖ. ἀλλὰ ὄζειν γε καὶ τοῦ πρώτου καιροῦ τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦ δευτέρου τοῦ τῆς ἀνωμαλίας, καὶ ἔτι τοῦ τρίτου τῆς ἀναβάσεως ὑπάρχει. καὶ γὰρ τούτων ἑκάστου, διαφορὰ ἵς ὅτι ἧττον μόρους ἀδιηκτῶς ὑπαλλαττομένου. καὶ γὰρ ὁμοία ἧττον πάντα ὄζειν ἑκάστου τῶν εἰρημένων καιρῶν ἡ ἀρχὴ τῇ τελευτῇ. διαφόρασι δ' ἀλλήλων τε καὶ τοῦ μέσου καιροῦ ζαφῶς. ἡ γοῦν ἀρχὴ τοῦ πρόξυσμοῦ βραχυτῆτι τῆς φύσιν ἀπολειχούσης κατασάσεως, ὥσπερ ἡ τελευτὴ πλεῖσον. ὅπερ ἂν ταῦτα μεγίστας διαφορᾶς ἀλλήλων ἀπεχούσης κεχώρηκε, πάντως δήπου καὶ μέσος τίς ὄζειν αὐτῶν καιρὸς, πλεῖον μὲν, τῆς ἀρχῆς ἀπέχων τοῦ τῆς φύσιν, ἔλαττον δὲ, τῆς τελευτῆς. ὅτω δὲ καὶ ἡ τῆς ἀνωμαλίας ἀρχὴ, μικρόν τι διαλλάττει τῆς σωματώσεως αὐτῇ τοῦ πρώτου καιροῦ τελευτῆς, ὧν πλέον δ' ἀφεστηκώς, καὶ μέσον ὄζα, μεταξύ πως ἵνωται τῇ εἰρημένῃ τοῦ πρώτου καιροῦ τελευτῇ, καὶ τῇ ἀρχῇ τοῦ τρίτου. τῆς δὲ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, λόγον, καὶ ὅσα σωάττει τοῦ δευτέρου καιροῦ, τοῦ δὲ τ' ἀνωμαλίας ταῖς ἀρχαῖς τοῦ τρίτου καιροῦ παραπλησίαν ἐκείνοις ἔχει τὴν κατάστασιν. ὅτω δὲ καὶ τοῦ τρίτου πάλιν αὐτοῦ καιροῦ. τὰ μὲν πρῶτα, τῶν ὑστάτων τοῦ δευτέρου, βραχὺ παραλλάττει. τὰ δ' ὕστατα, πλαπλήσια πῶς ὄζει τῇ ἀκμῆς ἰδέᾳ. τὸ μέσον δ' ἀμφοῖν, ἴσον ἑκατέρων τῶν ἄκρων ἀφεστηκεν. ὥστ' οὐδὲν θαυμαστὸν ὥσπερ τούτων ἑκάστῳ τῶν καιρῶν, ὅτω καὶ ἡ παρακμῆς. τὸ μὲν, ἀρχῇ ἔοικεν. τὸ δὲ, τελευτῇ. τὸ δὲ, μεσότητα. καλεῖν δέ γε εἰ βέλοι τις ἕκαστον αὐτῶν, ἰδίᾳ προσηγορίᾳ δηλώσαται. ἀκόων γὰρ ἑκάστοτε τῶν ἰατρῶν λεγόντων, ἀπείλιγεν ἀρτίως ἡ ἀκμή. νεῦν ὑφίησι. νεῦν ἐνδίδωσι. νεῦν ἀνίεται. εἰπὸν οὖν τοῦτα λέγουσιν οὐκ ἀδήλωτον αὐτοῖς τὰ πρῶτα τῆς παρακμῆς ὀνομάζειν ἀπόλλυσιν, ἢ ὕφεσιν, ἢ ἐνδοσιν, ἢ ἄνεσιν, ἢ καί τινα τούτων, ἢ καὶ πάντα. καὶ μὴν τοί καὶ τὰ μέσα καλεῖν ἔξεσιν ὀνόματι τῶν εἰρημένων ἑνί, καὶ τελευταῖα. ἧττον τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ καὶ ὁ Ἀρχιγένης ἄνεσιν ὀνομάζει τὸ τελευταῖον τῆς παρακμῆς. ἀλλὰ ἐκεῖνος φαύλως γε πράττει, νομίζων αὐτῷ ἑτέρων εἶναι καιρὸν ἰδέᾳ τινὶ διαφέροντα τῆς παλαιμῆς, ἀμέλει πάντων τῶν μορῶν τῆς ὅλης παθούσης, τὸ μὲν, ἀρχῇ ποιούμενον. τὸ δὲ, τελευτῇ. τὸ δὲ, μέσον. ὅτω καὶ αὐτῆς τῆς ἀνέσεως ποιεῖται τὴν τομὴν, ὡς ἰδίᾳ τινὸς ὄντος καιροῦ, τῶν ἧττον τῇ πρώτῃ διαίρεσιν, ὅσαι διαφόρασιν ἀλλήλων ἰδέαις τισίν, ὁ μόνον τοῦ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον. ἐν ἀμφοτέροις οὖν ἁμαρτάνει προφανῶς ἔξαίρων τε τῇ ἀνάβασιν τῆς πρώτης τομῆς, ἵν' ἐναργέστερον ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι νοῦσι τῆς ἀρχῆς, προστιθεὶς τῇ ἄνεσιν ἐν τοῦ τέλει τ' παθούσθυ. εἰ μὲν γὰρ εἰς ἀπυρεξίαν ἀφικνοῖτο, ζαφὴς ἂν εἴη ἡ διαφορὰ τοῦ τοιούτου καιροῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας. εἰ δὲ ὑπολαμβάνει τῇ παρακμῇ ἡ εἰσβολὴ τοῦ δευτέρου παροξυσμοῦ τριχῇ τμηθεῖσα, ἐν τοῦ δὲ τὸ τ' ὅλης παρακμῆς μόριον, ἔξεσι λαλεῖν ἄνεσιν, ὃ μὴν ἄλλόν γέ τινα νομίζειν ἔστιν καιρὸν ἰδίᾳ τινὶ φύσει χαρακτηριζόμενον, ὥσπερ οὐκ ἔμπροσθεν εἰρημένος. ὅτι μὲν οὖν ἔξεσι τὰ πάντα μόρια τ' τριταίας παθούσθυ ζαφέσι διαφορᾶς ἀλλήλων ὁρᾶν χωριζόμενα, πρόδηλον παντὶ τοῦ θεαζαμένῳ καὶν ὀλίγα τινὰ τῶν οὕτω καμνόντων ἀρρώστων. εἰσί τινες αὐτῶν ἀνόνομαστοι, πρὸς μὲν οὖν ἐξεικοὺς ἑρῶμεν, καιρὸς πρῶτος, καὶ δεύτερος, καὶ τρίτος, καὶ τέταρτος, καὶ πέμπτος. εἰσὶ δ' ἔκτος, ὁ τ' ἀπυρεξίας. πρὸς δὲ τοὺς ἰδιώτας ὀνομάτων χρῆσιν, αὐτοὶ σωπιθέμενοι τὰ ὠὐτηδεια κῆ τοῦ μὲν πρώτου καιροῦ, τὸ τ' ἀρχῆς ἴδιον ὄνομα ἐρέομεν. τοῦ δὲ δευτέρου, τὸ τ' ἀνωμαλίας. τοῦ δὲ τρίτου, τὸ τ' ἀναβάσεως. καὶ τοῦ τετάρτου, τὸ τ' ἀκμῆς. καὶ τοῦ πέμπτου, τὸ τ' παρακμῆς. ὁ δὲ ἔκτος, ὁ τ' ἀπυρεξίας, διάλειμμα προσαγορεύεται. ἔξεσι δὲ καὶ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον, εἰς μείζω μόρη διελεῖν ὅλου τοῦ περιόδου. εἰ γε γὰρ εἰς δύο δυνατὸν αὐτὸν ὅλου διελεῖν. ἐν μὲν τὸ τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ ποιοῦντας ἀπὸ τ' πρώτης εἰσβολῆς, ἄχρι τ' ἐσχάτης ἀνέσεως, τὸ δὲ μετὰ μεταξὺ ὅσι τ' παρακμῆς, καὶ τ' εἰσβολῆς τοῦ δευτέρου παροξυσμοῦ. καλῶ δὲ εἰσβολὴν παροξυσμοῦ, τὸν ἀκριβῶς ἤδη πρῶτον χρόνον ἁπλατῆ. τὸν δ' αὐτὸν τοῦτον ὑδισμασίαν εἰώθασιν ὀνομάζειν, καὶ τό γε πρὸς Ἱπποκράτους εἰρημένον, ἐν τοῖς παροξυσμοῖς ὑποσέλλεσθαι, ἧττον τούτῳ ἡγοῦμαι λελέχθαι τῷ τομῷ. προεπὼν γάρ, ὡς προσήκει. οἷς μὲν αὐτίκα ἡ ἀκμὴ, αὐτίκα λεπτῶς διαιτῶν. οἷς δ' ὕστερον εἰς ἐκεῖνο μὲν τὸ πρὸ ἐκείνου λεπτῶς, ἐμπροσθεν δὲ πιότερον διαιταν, ὡς ἂν ὀξὺ κρίνοι ὁ νοσέων, ἐπιωέγκειν ἐν δὲ τοῖσι παροξυσμοῖσιν ὑποσέλλεσθαι χρὴ. διδάσκων ἡμᾶς διὰ τούτου μόνου ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φυλάττεσθαι τὸν ὑπὸ αὐτοῦ καλούμενον παροξυσμὸν. οὐδ' ἐποτε γὰρ ἐν αὐτῷ τρέφομεν, ἐν δὲ τοῦ λοιποῦ παντὸς τ' ἀνέσεως, ἄλλό τε κατ' ἄλλο μόριον αὐτοῦ, ποτὲ μὲν γὰρ ἁπλοῦς ὄζειν ἐκ παρακμῆς μόνον ὑπάρχων. ἐνίοτε δ' ἐκ παρακμῆς καὶ διαλείμματος σύγκειται. αὐτὴ μὲν ὄζειν ἡ εἰς δύο μόρη τομὴ τ' μιᾶς παθούσθυ. τὸ μὲν ἕτερος μέρος αὐτῆς, τὸ πρότερον, ὀνομάζοντων ἡμῶν παροξυσμόν. τὸ δὲ ἐπ' αὐτῷ δεύτερον, ἤτοι γε ἄνεσιν, ὡς ἀρτίως ἢ ὡς ἔνιοι διάλειμμα. διάλειμμα γὰρ καλοῦσιν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἰατρῶν, τὸ μετὰ τὴν ἀκμὴν ἅπαν, ὅπως ἂν ἔχῃ φύσεως. εἶτ' οὖν εἰς ἀπυρεξίαν παυόμενον, εἴτε καὶ μή. ἀλλ' ἡμῖν γε φυλαττέσθωσαν αἱ προειρημέναι κλήσεις, ὑποὲρ τοῦ μὴ δὲ μίαν ἀσάφειαν γίνεσθαι ἧττον τὸν λόγον. καὶ προσαγορευέσθω τὸ μετὰ τὸν παροξυσμὸν ἅπαν, ἄνεσις. δ' ἰωλυόντων ἡμῶν, ὡς ἔφην, εἰ καὶ διάλειμμα τις αὐτὸν καλεῖ ὅλον, ἢ παρακμὴν, ἢ ἐνδοσιν, ἢ ὕφεσιν, ἢ ἀφαίρεσιν ἐθέλοι. πρόκειται γὰρ οὐ περὶ τῶν ὀνομάτων ζυγομαχεῖν, ἀλλὰ τὰ μόρη τ' περιόδου σκοπεῖν, ὁπόσά τε τὸν ἀριθμὸν ὄζει, καὶ ὅπῃ διηνωόχην ἀλλήλων. αὖτη μὲν οὖν ἡ τομὴ τῶν εἰς ἀπυρεξίαν λεγόντων, ἅπαντων ὄζει πυρετῶν, ἀμφημερινῶν, τριταίων, τεταρταίων, ὡς ἓξ ἐχόντων τὰ μόρη διαφόροντα ἀλλήλων ἰδέαις ὀξυτάτοις. ἑτέρα δὲ τῶν μὴ διαλειπόντων, εἰς πέντε μόρη διαιρεμένων, εἰσὶ δὲ καὶ ὅτοι πάμπολλοι. τινὲς μὲν, ἑκάστης ἡμέρας παροξυνόμενοι. τινὲς δὲ, δι' ἡμέρας τρίτης. οὐ μὴν οἵ γε δι' ἡμέρας τεταρτης πολλάκις, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀνίοις φαίνονται γινόμενοι. τὸ πλεῖσον γὰρ αὐτῶν γένος, εἰς ἀπυρεξίαν πάυεται. διῃρῆ δὲ καὶ τούτων ὄζειν ἡ ἰδέα τῶν εἰς

ἀπυρεξίαν

ἀπυρεξίαν μὴ παρομοίων ἀμφημερινῶν, τριταίων, τεταρταίων. ἔνιοι μὲν γὰρ αὐτῶν καὶ τὸ μέγεθος ἀφιστᾶσι τοῦ σφυγμοῦ, καὶ τὸ τάχος, καὶ τὴν πυκνότητα, καὶ τὴν σκληρότητα. τινὲς δὲ, τὰ μὲν ἄλλα τρία πρὸς τὸ ἦθος φύσιν ἐπανάγουσι. φυλάττουσι γὰρ, ταχύτητα. οἱ μὲν, πλέον, οἱ δὲ, ἧττον. ἀλλ' ὁ τοῦ νῦν προὸντος λόγος πρὸς ἐκείνους διαιρεῖσθαι. προῄρητο γὰρ ἡμῖν διελθεῖν τὰ μόρια τῆς παθολογίας, καθ' ἕκαστον γένος νοσήματος. εἰρηκότες δὲ ὀλίγον ἔμπροσθεν, ὡς ἔξ εἰσι τὰ πάντα ἧπατος πυρετοὺς, ἐξῆς διορχόμεθα τὰ μόρια τῶν μὴ διαλειπόντων πρώτην ἔχειν λέγοντες. ὅταν τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως αὐτοῖς ὑπάρχει. μόνον δὲ λείπει, τὸ τῆς ἀπυρεξίας. ἡ δ' ἐν τοῖς ἄλλοις μορίοις ὁμοιότης ἐξ ἀνάγκης ὅτι τὸ τῆς εἰσβολῆς τῶν παροξυσμῶν μετὰ συστολῆς γίγνεσθαι, ὀνομάζω δ' ὅτῳ τὸ μετὰ τὸ ψύχεσθαι. τοῦτο γὰρ ἕπεται καὶ τὸ οὐ σφυγμοὺς εἰς ὁμαλὸν ἰὸντας μετὰ μικρότητος, ἀναχωροῦντος εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ αἵματος, ᾧ πάλιν ἐξ ἀνάγκης ἕπεται τὸ τῆς ἀνωμαλίας. εἶθ' ἑξῆς τὸ τῆς ἀνα-
βάσεως, ἀλιμῆς τε καὶ παραλιμῆς. ἐφ' ὧν μέν τοι χωρὶς ἀιδιότητος συστολῆς εἰσβολὴ γίγνεται παροξυσμοῦ. οὐ πρεῖς καιροὺς εἰς ὕπνα μεταπίπτειν ἀναγκαῖον ὄντι, καὶ γίγνεσθαι τὸ σύμπαν, μέχρι τῆς ἀλιμῆς ἀνάβασιν. ὅπου γὰρ διὰ ἐγκράτειαν συστολὴ, δῆλον ὡς διὰ ἀνωμαλίαν. τῷ δὲ ἀλιμῆ διὰ ἄν ποτε εἰσὶν ἀπολείπουσαν, ἀλλ' ἀεὶ διαμένουσαν ἀιδιότητα ἰσότητα ἧπατος πάντας οὐ πυρετοὺς ἐπὶ μακρὸν χρόνον. εἰσβολὴν μέν τοι μυρίαις ἐθεασάμην ἄνευ τῶν ἐρυθρῶν τῆς ἀρχῆς συμπτωμάτων, ὧν τὸ μὲν κυριώτατον ἴσως ἀπάσαις, ὀλίγοις δεῖν, ταῖς ἀρχαῖς ἡ ψύξις συνοῦσα τῷ παροξυσμῷ. ὥσπερ καὶ ἡ ὦν τὰ ἔσω τῆς ἀρτηρίας κίνησις, ὑπὲρ ἧς εἴρηται μὲν ὦν πλέον ἐν τῇ περὶ τῶν σφυγμῶν πραγματείᾳ. ἧπατος δὲ τὸν ἐνεστῶτα λόγον, ἀρκεῖ ὅλως τάχει τῆς συστολῆς, ἀφορίζειν αὐτῶν. ὅσα δ' ἄλλα συμπτώματά τε καὶ σημεῖα τῆς ἀρχῆς τοῦ παροξυσμοῦ ὅσιν ἴδια, προείρηται, τὰ μὲν, ἀδιγινόμενα. τῇ περὶ ψύξει. τὰ δ' ἄλλα, ἄλλων συμβαίνει. σμικρότητος μὲν τοῦ σφυγμοῦ, καὶ ἀκραιότητος καὶ βραδύτητος διαστολῆς ὧν τῇ καταψύξει. ῥίγος δ' ἐπ' ἄλλαις προφάσεσιν, ἃς ἐν ταῖς τοῦ συμπτώματος αἰτίαις εἴπομεν. ἀλλ' ὅλον τὸ
ῥῖγος ὅσον τοῦ παροξυσμοῦ, παντάπασιν, ὡς ἔφην, ἀπόλυται. καὶ πολλοὺς πολλάκις ἡμεῖς ἐκωλύσαμεν τῶν θαυμασίων τούτων ἰατρῶν, ἤτοι γ' ὧν τὸ λουτρὸν πεμφθέντας, ἢ προφὼν προσφέγκασθαι κελεύσαντας, ὡς ὑποβεβηκότας ἤδη τὰς ὑποπτους ὥρας τοῦ παροξυσμοῦ. συμβαίνει δ' αὐτοὺς ἀγνοοῦντας ἀκριβῶς ἅπτεσθαι τῆς ἀρτηρίας ἐν τοῖς τοιούτοις σφάλμασι καθίσασθαι. ἅπασι γὰρ τοῖς οὕτω παρεξωμολόγοις, ἡσυχὴ θάττων γίγνεται, γνωρίζειν δ' αὐτὸν, οὐ πάντος ὄντος, ἀλλὰ δ' ἐνίοτε μάλιστα ὅσον τὸ ὄρους, ἔσπερ τι καὶ ἄλλο, τῆς τέχνης ἀσφάλειας ἱκανῆς, ὧν οὐχ οἷόντε ποιήσασθαι περὶ τεχνωθῶσαι τὸν εἰρημένον ἐφ' ἡμῶν τρόπον ἐν τῷ πρώτῳ τῆς διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν. εἰ μὲν οὖν τις εἴη γνωσικὸς τῆς συστολῆς τῶν ἀρτηρίων, ἐγχωρεῖ τούτῳ πίθεσθαι τοῦτ' αὐτὸ τὸ μόριον τοῦ παροξυσμοῦ, καθ' ὃ τῶν συστολῶν ὠκυτόραν ἐγνώρισε γεγραμμένων ἄνευ τῆς διαστολῆς, ἀρχὴν τῆς περιόδου. τὸ δ' ἐφεξῆς τοῦ δὲ ἐπανάβασιν ἄχρι τῆς ἀλιμῆς, εἰ μὴ γνωρίζοι μηδὲ ἴσως, φαίνοιτο δ' ἀθλίπτως αὐτῷ παντοίως ἡ εἰσβολὴ γεγραμμένη, τὸ μέχρι τῆς ἀκμῆς μορίου τοῦ παροξυσμοῦ παν-
ὸς ἐπανάβασιν, ἢ ἐπίδοσιν, ἢ αὔξησιν ὀνομάσει. τέμνων δ' αὐτὸν εἰς πρῶτα, καὶ τελευταῖα, καὶ μέσα ἧπατος τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον. ὃ δὴ ἔστι διαφόροις, ὡς ἐμπροσθεν ἔλεγον, τῶν ἀιδιοτῶν πρὸς ψύξεως. ἐν τοῖς τοιούτοις οὖν πυρετοῖς οἱ πάντες ἴσχυσι καιροὶ τρεῖς, αὔξησις, ἀκμὴ, μείωσις. ὀλέθρου γὰρ χεῖρον οὐ δὲ μείωσιν ὀνομάζειν τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ἐν ᾧ τοῦ μεγέθους ἀφαιρεῖται τι τοῦ πυρετοῦ. ἐν ὅσοις δ' ὀκτεσι πρὸς ὁδοὺς οἷον καὶ τοῖς στομώχοις ὀνομαζομένοις, τούτοις τοῖς πυρετοῖς, ὅτε παροξυσμὸς ὅλως τις ἐστὶν, ὅτε τὰ προειρημένα μόρια. τὰ μέν τοι ἧπατος ὅλης νόσου μόρια ἧπατος διαφόροντας χρόνους καὶ τούτοις ὄντι, ἑτέροις τρόποις διαγινωσκόμενα, παρὰ οὖν ἐν τοῖς παροξυσμοῖς καιρὸς, ὃς ὀλίγον ὕδρον ἐρῶ, καὶ μάλιστα ὅτι σφάλλονται πάντες ἐν αὐτοῖς ἰατροί. ☾ τοί γε Ἱπποκράτης ὀρθότατα διδάξαντος ὑπὲρ αὐτῶν. ἀλλὰ νῦν ὧδε οὐκ ἧπατος περίοδόν τινα παροξύνοντας ἐπανέλθωμεν ἧπατος λόγῳ, πᾶν ὅσον ὑπόλοιπον ἐν αὐτοῖς ἄσκοπον ἀφεῖται διαιροῦντες. ἑνὸς μὲν δὴ ☾ πρώτου μεμνῆσθαι κελεύω, τὸ γεγονέναι τὸν λόγον ἡμῖν ἅπαντα τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι δεῦρο, περὶ τῶν ἁπλῶν περιόδων. ἐν γὰρ ταῖς ὧν τε
πλεγμέναις ὁ μετὰ τοῦ ἀκμῆ καιρὸς ἐνίοτε σῴζεται, φθανόσης εἰσβάλλειν ὧν σημασίας ἑτέρου παροξυσμοῦ, πρὶν τὴν περίοδον ἀκριβῶς πληρωθῆναι. καὶ πολλάκις γε ἧπατος μὲν ἑαυτοῦ φύσιν ὁ πυρετὸς, ἐκ τοῦ τῶν διαλειπόντων ὄντι ῥίγους, ὥσπερ Ὀρεστάδης. ἡ δ' ὑδὶ πλοκὴ χρόνον ἀπυρεξίας ἀδηλότατα καταλείπει τῇ περὶ τὴν περίοδον φθάσαντος εἰσβαλεῖν τοῦ διὰ τρίτου παροξυσμοῦ, πρὶν. ἀκριβῶσθαι τὸν πρότερον. εἴρηται δέ μοι περὶ τῶν τοιούτων ὑδὶ πλοκῶν, ἐν δύο πραγματείαις, τῇ τε περὶ κρίσεως, καὶ τῇ περὶ διαφορᾶς τῶν πυρετῶν. ἐνθα καὶ διώρισται μίξις ὧν πλοκῆς. ὁ γοῦν ἡμιτριταῖος, ἐκ μίξεως τε καὶ κράσεως εὐδιάκριτον γιγνόμενος, ἀμφημερινός τε καὶ τριταῖος πυρετὸς. πολλάκις ὁ ☾ αὐτῷ ἡμιτριταίῳ τῶν ἁπλῶν εἰς ὑδὶ πλέκεται πυρετῶν, ἤτοι τριταῖος, ἢ ἀμφημερινός. ἀλλ' ὅκ ἔστιν ἡ τοιαύτη ποικιλία τῆς γνώσεως οἰκεία πραγματείας. ἀρκεῖ γὰρ ἐν τούτοις οὐ διδάσκειν ἑκάστου τῶν πυρετῶν καιροὺς ἀληθικῶς διαρθρῶσαι. τὸ γὰρ τὸ συμπλεκόμενον αὐτῶν ἑτοίμως δυνατὸς διακρίνειν, ὅτως ἂν ἡμῖν μάλιστα ὑπάρξειεν. οἱ μὲν δὴ ἀκριβῶς ἁπλοῖ, προείρηται. περὶ ᾗ τῶν ὑδὶ μίκτων, ἐξῆς ἐρῶ γίνεται δοκοῦν ἐνίοτε
φεικώδης εἰσβολὴ, τὰ τ' ἀρχῆς ἴδια γνωρίσματα πάντα ἔχοντα, πλὴν ῥίγους. ἔστι δ' ὅτε ☾ τοῦτο τῆς ἐμφάσιν. ἡ γὰρ δι' σφοδρὰ φρίκη δύξειεν ἂν ἤτοι γε ἀρχὴ τις εἶναι ῥίγους, ἢ μικρὸν ῥῖγος. ἀλλὰ τό γε ἀκριβὲς ῥῖγος, οἷον ἐν δι' ταύτοις τε ☾ τεταρταίοις πυρετοῖς ὄντι, ὁ δι' ὅτου μὴ λαμβάνει. ☾ διατοῦτ' ὧν αὐτὸ ὀνομάζω φεικώδη. ☾ πολύ γε μᾶλλον ὅτι πρὸ ἑξάς τινὰ σημεῖα, τοῦ διὰ τρίτου καιροῦ, πάλιν ἀρχὴν ἑτέρας εἰσβολῆς ἐργάζεται φρικώδη. ὁ καλοῦσιν ἔνιοι μὲν ἐπανάληψιν. ἔνιοι δ' ἐπαναδίπλωσιν. ἔστιν ὅτε δὲ καὶ διὰ τρίτου ἐργάζεται ὧδε. καί ποιν ἐνίοτε καὶ πρίτον. εἶτα μόγις ὕστερον ὁμαλῶς ἐξαπλοῦται μέχρι τῆς ἀκμῆς ἀναβαίνων. ὅτος ὁ πυρετὸς εἰς ἀπυρεξίαν οὐδέ ποτε κάμνεται. ὅτε γὰρ ἄχρι τῆς ἀλιμῆς αὐτῷ χρόνος ὑπάρχει πάμπολυς. ἤτε παραλιμῆ, χωρὶς ἀιδιοτῆς διαπνοῆς. πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον τοῦ μεθ' ὕδρωτος εἰς ἀπυρεξίαν ἰέναι, ὥσπερ οὖν ὁ ἀπὸ τῆς πρώτης εἰσβολῆς παροξυσμὸς ἄχρι τῆς ἀκμῆς ἐν πολλῷ χρόνῳ παραγίνεται, ἧπατος τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπὸ τῆς ἀλιμῆς ἧπατος βραχὺ μειοῦται. καὶ πίνω ὑδὶ τῆς ὑσδραίας, ἑτέρῳ αὐτοῖς ὧν γίνεται παροξυσμὸς, φεικώδης μὲν ὁμοίως,

† al. ἀκριβωσαι

கூடி ஊர் பொதுவான இடத்தில் அல்லது ஆலமரம், அரசமரம் போன்ற மரத்தடியில் அல்லது ஏரிக்கரை போன்ற இடங்களில் ஒன்றாக அமர்ந்து பேசுவார்கள். அப்போது ஒருவர் மற்றவரை பார்த்து "என்ன சார் நல்லா இருக்கீங்களா?" என்று கேட்பார். அதற்கு மற்றவர் "நல்லா இருக்கேன் சார். நீங்க எப்படி இருக்கீங்க?" என்று கேட்பார். இப்படி ஒருவரை ஒருவர் நலம் விசாரித்துக் கொள்வார்கள். இதுதான் நலம் விசாரித்தல் என்பது. இதுபோல் ஒருவரை ஒருவர் பார்த்தால் நலம் விசாரிக்க வேண்டும். அப்படி நலம் விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய குடும்பத்தைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய குடும்பத்தைப் பற்றி விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய குழந்தைகளைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய குழந்தைகளைப் பற்றி விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய படிப்பைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய படிப்பைப் பற்றி விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய வேலையைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய வேலையைப் பற்றி விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய சம்பளத்தைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய சம்பளத்தைப் பற்றி விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய வீட்டைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய வீட்டைப் பற்றி விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய தோட்டத்தைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய தோட்டத்தைப் பற்றி விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய மாட்டைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய மாட்டைப் பற்றி விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய கன்றுக்குட்டியைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய கன்றுக்குட்டியைப் பற்றி விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய நாயைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய நாயைப் பற்றி விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய பூனையைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய பூனையைப் பற்றி விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய கோழியைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய கோழியைப் பற்றி விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய சேவலைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய சேவலைப் பற்றி விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய பன்றியைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய பன்றியைப் பற்றி விசாரிக்கும் போது அவர்களுடைய ஆட்டைப் பற்றியும் விசாரிக்க வேண்டும். அவர்களுடைய ஆட்ட

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΝΟΣΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙΡΩΝ.

ΛΟΥ τοίνυν τοῦ νοσήματος ὧν νοοῦμεν καιρούς, ἀνάλογον ταῖς ἡλικίαις τῶν ζώων. ἔνα μέν, ἔστι πρῶτον τῆς γενέσεως αὐτῶν. δεύτερον δέ, τὸν τῆς ἀναβάσεως. τρίτον δέ, τὸν τῆς ἀκμῆς. καὶ τέταρτον, τὸν τῆς παρακμῆς, ὅταν γε μέλλωσιν οἱ κάμνοντες σώζεσθαι. φθάσαντων γὰρ ἀφθαναεῖν αὐτῶν ἤτοι κατὰ τὴν ἀνάβασιν, ἢ τὴν ἀκμήν, σύνηλον ὡς οὐ διεξῆλθον ἅπαντας οὓς καιρούς, ἡ τοιαύτη νόσος. ἀλλ' ἤγε διεξέρχωμεν, χεδόντι πρὸς ἕκαστον αὐτῶν τῶν μορίων ἀμφισβητήσεις ἔχει. πίνων μέν, ἵνα χρόνον εἶναι λεγόντων τὴν ἀκμήν, ὑπὸ νοίας μόνης λαμβανόμενον. ἔνιοι δέ, ὡς ἐν τοῖς σωόχοις, ἀκμὴν μὴ εἶναι τὸ σύμπαν. ἔνιοι δ' εἰς ἀρχὴν ὀλιγοχρόνιον εἰσάγειν τὴν ἀκμήν. ἄλλων δ' ἂν ἐν τούτοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν νοσήμασιν, ἀφαιρούντων τὴν ἀρχήν. ἄλλων δ' ἔνιοτε καὶ τὴν παρακμὴν ἀφαιρούντων, ἂν ὀξὺ ἀκριβῶς, ὡς ἐκεῖνοι καλοῦσιν, ἡ νόσος λυθῇ. πρῶτον μὲν οὖν χρὴ τὰς ἀμφισβητήσεις διαλύεσθαι ταύτας. εἶτα ἀκριβῶς διαιρεῖσθαι τοὺς καιροὺς τῶν ὅλης νόσου. καὶ μετὰ ταῦτ' εἰπεῖν αὐτῶν τὰ γνωρίσματα. διὰ πάντων δ' ἑξῆς εἶναι δ' εἶξαι τὸ χρήσιμον, ἀναμίξαντας τοῖς κατὰ τὰς πρόοδους. ἡ τοίνυν ἀρχὴ τῆς νόσου καθ' ὅσον εἰσβάλλει ποτὲ κατὰ πληθύουσης τῆς ὑγιεινῆς κατασκέσεως ἐν ἅπασαις αὐτῆς ὥραις, ἄνευ χρόνου παρατάσεως, ὧν νοοῦμεν. σὺν τούτῳ μέν τοι γε καὶ εἰ συγχωρεῖται πάντως νοσήματος ὑπάρχειν οἷον γένεσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς ζώοις ὧν νοοῦμεν. οὐ γὰρ ἐκ μορίων δή τινων ὥσπερ τὸ ζῶον ἐκ κεφαλῆς, καὶ θώρακος, καὶ κώλων, οὕτω καὶ τὰ νοσήματα σύγκειται. ἐκπίπτοντος γὰρ τοῦ κατὰ φύσιν, ἐν ἀκαρεῖ μέν τινι χρόνῳ τὴν γένεσιν ἔχει. τοὐντεῦθεν δὲ ἀναβαίνει μέχρι τῆς ἀκμῆς. ἔστω γὰρ εἰ τύχοι ἡ δυσκρασίαν τὸ νόσημα, καθ' ἣν ἡμῖν ὧν διελεκτὴ ὁ πυρετὸς σωιστάμενος. ἀναγκαῖον οὖν ἐπεισάν πρῶτον ἡ παρὰ φύσιν αὕτη γένηται θερμασία, πυρέσσειν τε τὸν ἄνθρωπον, ὑπτεύεσθαί τε μέχρι τῆς ἀκμῆς τὴν θερμασίαν. οὐ γὰρ οὐκ ἔστι μορίῳ, πῶς ἂν εἴη γένεσις ἐν χρόνῳ τῷδε, ταῦτ' εἴρηταί μοι, ἐν κατ' ἀρχὰς ὑθέως ἁπλούστατά τε πῶς αὐτὰ, τῶν κατὰ πρόοδον εἰσβαλλόντων πυρετῶν ἀναμνήσας. ἀλλ' ἐν μὲν ταῖς πρόοδοις αὐτάρκης ἡ ἀπάντησις. εἷς γὰρ τῶν ἐν μορίῳ καιρῷ καὶ τῇ τάξει πρῶτος ὁ τῆς πρόοδον πέψεως τῆς συμπάσης νόσου. γελοιότατον ἂν εἴη τὸν τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ πρῶτον καιρὸν ἀρχὴν ἡγεῖσθαι τοῦ νοσήματος ὅλου. τὸ γάρ τοι χρήσιμον ὁ καιρὸς οὗτος, ὃν ὀνομάζουσιν ἀρχὴν νοσήματος, εἰς τὰ βοηθήματα λέκτυται, καὶ πρὸς τοῦτον ἀποβλέπων ἕκαστον. ἀρχομένων τῶν νούσων, ἧν τι δοκῇ κινεῖν, κίνει. ἀκμαζουσῶν δέ, ἡσυχίαν ἔχειν, βέλτιον ὄντως. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐκεῖνο λέλεκται αὐτῷ πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ τέλεα πάντα ἀθρόα. καὶ μέν τοι καὶ τὸ, πρὸς φαρμακείας ἑρημένον, ὡς πέπονα χρὴ φαρμακεύειν, καὶ κινεῖν μὴ ὠμὰ, μὴ δὲ ἐν ἀρχῆσι ἢν μὴ ὀργᾶ. καὶ πρὸς τούτοις γε ἔτι τὸ. ἐν τοῖσιν ὀξέσι πάθεσιν ὀλιγάκις καὶ ἐν ἀρχῆσι τῆσι φαρμακίνσι χρέεσθαι. πολλά τε πρὸς τούτοις ἕτερα, τὰ μέν, Ἱπποκράτει, τὰ δὲ, τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς ἅπασι τοῖς παλαιοῖς ἑρημένα, τὴν ἀρχὴν ἡμᾶς οὐκ ὠφελεῖ νοεῖν τὸν πρώτου παροξυσμοῦ τὴν εἰσβολήν, ἀλλ' ὑπὲρ μακροτέρου, ὡς καὶ φλεβοτομῆσαι δεήσαδαι, καὶ καθαρσίῳ χρήσασθαι, ποτὲ δ' εἰ καταπέψει καὶ καθῆραι, πρὸς τὸ γελοῖον εἶναι τῶν ἐντὸς ἑβδόμης ἡμέρας λυομένων νοσημάτων καὶ τῶν εἰς ἑνιαυτὸν παραμενόντων, ὥσπερ καὶ ὁ τεταρταῖος ὄντε, τὴν ἴσην ἀρχὴν τίθεσθαι. πολλὰ μὲν εἴρηταί μοι πρὸς τῆς δὲ τῆς ἀρχῆς, καὶ κατὰ τὸ πρὸς κρίσεων πρῶτον. ὑπὲρ δὲ ἐκείνων τὸν πρῶτον τοῦτον καιρὸν ὡς ἂν τις γνωρίσειεν. ἵν' δ' αὐτὸ κεφάλαιον ἡ ἀπεψία τῆς νόσου. βέλτιον δὲ καὶ ταῦθ' πρὸς ἐκείνοις εἰπεῖν, ὅτε τῇ παρούσῃ διεξόδῳ χρήσιμα, κεῖσθω τοίνυν πρῶτον ἀρχὴν φλεγμονῆς ζητεῖσθαι. τίς οὐκ ἂν φαίη τῶν οἰονεὶ γένεσιν αὐτῆς ὑπάρχειν ἐν ἐκείνῳ τῷ τοῦ χρόνῳ, καθ' ὃν πληροῦται τὸ μόριον αἱματώδους οὐσίας, εἴτε γὰρ ὑπὲρ πλεμπῆσει συμβαίνει τὸ τοιοῦτον, εἴτ' ὑπὲρ τῇ σφιγώσῃ πάντως τὸ ἀγγείῳ, εἴτε ὑπὲρ προδιαστάσῃ πινὶ τῶν ὄγκων ἐν τοῖς πόροις, εἴθ' ὡς ἡμεῖς ἐδιδάξαμεν, ἐν τῷ πρὸ τῆς ἀνωμαλίας δυσκρασίας, ἡ τῷ τῆς παρὰ φύσιν ὄγκου ὑπομνήματι, πλεονεξίας τοῦ αἵματος ἐν τῷ μορίῳ σωιστῆς γενομένης τῆς φλεγμονῆς, ὅτος ἔστω πρῶτος καιρὸς, ἐν ᾧ πληροῦται τὸ μέρος ἀνακείμενον τοῦ μεγέθει τοῦ πάθους. ὅταν δὲ τὸ μὴ ὑπερέχειν, παύσηται. τὸ δ' ἐν τοῦ φλεγμαίνοντος πρὸς ὑπάρξῃ σήπεσθαι, θερμασία τις γίνεται διὰ τὴν σηπεδόνα. καὶ ἡ χύσις ὧν πλέον, διὰ τὴν θερμασίαν, ἐφ' ᾗ ἔστι πνεῦμα γένηται, ἔστι δι' ἄμφω ταῦτα διατείνῃ μᾶλλον, ἢ προέλθῃ τὸ μόριον, εἰ ἔστι μὴ δι' ὑπερέχοι. διὸ τοῦτος ὅτος ὅτι χρόνος ὁ τῆς αὐξήσεως τῆς φλεγμονῆς. ὅταν δὲ εἰς πύον ἤδη μεταβάλλοι, μέγιστοι μὲν δή που πόνοι τὴν ἀκμὴν ταῦτα διαπαλαμβάνουσι. πρὸς γοῦν τὰς γλυφίσεις τοῦ πύου οἱ πόνοι, καὶ οἱ πυρετοὶ μᾶλλον, ἢ γένοιντο. καλεῖται δ' ἀκμὴ τὸ πάθος ὁ τοιοῦτος καιρός, εἰ δὲ ἐκπυΐσκοιεν, ἢ διαφορέοιεν τὸ ῥεῦμα, τόν τ' ὄγκον ἐλάττω, καὶ τῆς τάσιν ἀφαιρήσῃ, παρακμῆς ἀρχὴ τὸ τοιοῦτον ὄντι. ὅταν μὲν ὑπὲρ ἡ φλεγμονῆς οἱ καιροὶ διαιρῶνται. ὑπὲρ πυρετοῦ δὲ τοῦ μὲν ὧν φλεγμονῇ σωιστάμενος οὐκ αὐτὸς ἐκείνῃ τίθεσθαι καιρός. τοῦ δ' ὑπὲρ χυμοῦ αὐτοῦ φλεγμονῆς. τὸν μὲν τῆς ἀπεψίας τῶν λυποὺντων χυμῶν χρόνον, ἀρχὴν. ὅταν δ' ἀρξῃ πεπέσθαι, πεπαῦσθαι μὴ τὴν ἀρχὴν, τὸν δὲ ὑστερον δ' ἧκειν καιρὸν τὸν ἡ ἀναβάσεως ὀνομαζόμενον. ὁπότε δὲ ἡ πέψις αὐτὴ σωτελεῖται μάλιστα, τὸν τῆς ἀκμῆς. εἶθ' ἑξῆς τὸν τῆς παρακμῆς, ἐν ᾧ πέπαυται μὲν ἤδη τό, τε μέγεθος τῶν συμπτωμάτων, καὶ τὸ πλῆθος τῶν πεπονθότων. ὀλίγον δ' ὄντι ἔτι λείψανον τῶν πεφθῆναι δεομένων χυμῶν. ἐλπίζουσα δ' ἐν τῇ πρὸς κρίσεων πραγμα

τέας ⸫ τὰ γνωρίσματα πάντα τὰ τε τῶν ψεγμῶν καὶ ἀμυδρᾶς, ⸫ τὰ τῶν παντελῶς ἀπεψίας, ⸫ τὰ καὶ ὀναργῆ
καὶ τὰ καὶ τελείας. ἴδια μὲν ὑπάρχοντα, τῶν ἐπὶ τὴν γαστέρα πέψεων. ἴδια δὲ, τῶν ἐπὶ τὰς φλέβας. ἴδια δὲ ἄλλα, τῶν
ἀναπνευστικῶν. ἐλαμβανέτω δὲ, τὰ μὲν, ἐκ τῶν διαχωρημάτων. τὰ δὲ, ἐκ τῶν οὔρων. τὰ δὲ, ἐκ τῶν πνευμάτων. καὶ
ταῦτα ὧδε πλείονων γὰρ ἐκείνων ἕνεκα λόγων διῆλθον ἅμα ταῖς Ἱπποκρατείαις ῥήσεσι. ἀρκεῖ δὲ γὰρ τῷ νῦν γνεσθαι τοσοῦτον μόνον) εἰπεῖν, ὡς καὶ τῶν ἑλκῶν οἱ αὐτοὶ καιροί. πρῶτον μὲν γὰρ ἰχῶρες ὑλατώδεις ἄπεπτοι ⸫ λεπτοὶ ῥέουσιν ἀεὶ αὐτῶν. εἶθ' ἑξῆς, ἐλάττους τε ⸫ παχύτεροι, κἄπειτα ἤδη πύον λεπτόν. εἶτα ἐλαττον μὲν τῷ πλήθει δὲ γίνεται. παχύτερον δὲ, ⸫ λευκότερον), ὡς τε οὐδενὶ δῆλον εἶναι τῶν λυομένων παθῶν, ὃ μὴ διεξέρχεται καιρός. ὁ μὲν δὴ ἄλλος τινὸς ἡ γνῶσις αὐτῶν, ὅτι μὴ τῶν τῆς ἀπεψίας τε καὶ πέψεως σημείων, ἃ δὴ τῶν προειρημένων γνωρίζεται. τὰς γὰρ ἐκ οἰδέων ἀπεπηκέναι τῶν γαστέρα διαχωρήματα, θεασαμένοις ἀχύλωτα; τὰς δὲ ἐκ οἰδέων ἕτερον ὑδατώδεις ἰδίων ἀτυχεῖν τῶν γε τοῖς ἀγγείοις πέψιν; τὰς δὲ λεπτὸν ἀναβησόμενον πύσμα καὶ πλουσίαν, ἢ πορφυρουμένων ἑωρακόσιν ὁμοίως, ὁ σωφρονῶν ὡς ἀρχὴν ὅτι ἐπὶ τὰ πάθη; ὅτων καὶ ταῖς ὀφθαλμίαις. γὰρ ἀρχὴ μὲν, ἀφῆκεν πολὺ καὶ λεπτὸν ἄπεπτον ἱκανῶς. ἐφεξῆς δὲ, ἐλαττόν τε καὶ παχύτερον, ὑπογραφὴν τινα πέψεως λαμβάνον. εἶτα γὰρ χρόνῳ πολλοστῷ, τὸ μὲν πλήθους μειουμένου, καὶ συστάσεως δὲ, ὑπὸ παχύτερον ἰούσης, αὐξάνεται τὰ καὶ πέψεως εἰς τοσοῦτον, ὡς ⸫ κολλᾶσθαι τὰ βλέφαρα κοιμηθέντων ὑπὸ καὶ γλυκυμένης λήμης. ἥτις καὶ αὐτὴ διαπρεπὴς μὲν, λεπτὴ ⸫ πολλή. χρόνῳ δὲ, ἐλάττων τε ⸫ παχυτέρα γλυκυμένη, τῷ τε πέψιν τὸ νοσιμαίως γνωρίζειν, καὶ τῷ πρᾳκμῷ τούτου. ⸫ μὲν καὶ τῶν ὀφθαλμῶν διαπρεόντων σὺν ὑπωχρίᾳ ⸫ ῥίνῃ. ἀρχὴ μὲν, ὅταν ὑδατώδης τε ⸫ λεπτὸν ᾖ, ⸫ πολύ, ⸫ ὠμοῦ τὸ φορύμενον. ἐκάτερα γὰρ ἀπεψίαν γνωρίζειν) ταῦτα. πέψεις δὲ ὅταν ἤδη γνωρίσματα παχύτερόν τε ⸫ ἧττον ὠμοῦ καὶ ὀλίγου λειπόμενα. εἰ δὲ καὶ ἡ καλουμένη μύξα ⸫ βλέφαρα σωματορρόητον, βεβαιότερον) ἤδη δῆλον ὅτι πέψεως σημεῖον. ὥσπερ δὲ ⸫ εἰ παχύτερα μὲν αὐτὰ ⸫ ἐλάττων γινόμενα, πολὺ δὲ ⸫ μᾶλλον πέψιν γνωρίζει). ⸫ ὅτοι μὲν καὶ οἱ καιροὶ τῶν νοσημάτων εἰσὶν, ἐξ ὧν οἱ κάμνοντες σώζονται. πρὸς δὲ τὰ ἄλλα

ἅτε αὐξανομένης γνώρισμά τι τὸν μὲν ἀκόλουθον λόγου, οὐκ ἀνατρέπει ὂν, καθ' ὃν ἐλέγομεν πάντα νοσήματα τι ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τὴν ἀναβάσεως ὧδε τῷ ἀκμῇ ἀφικνεῖσθαι. διόγνωστον δὲ γένοιτ', καὶ πολλοῖς ἄγνωστον τῶν νοσημάτων ὁμολογεῖν εἶναί τινα αὔξησιν. ὅτι δὲ ἀληθὲς ὅδιν ὁ λέγω πειθαίμι ἂν σε βραχυτάτῳ λόγῳ τῷ δὲ. σκιῤῥώδεις ὄγκους ἐθεασάμην πολλάκις ἐν σκέλεσιν, οὐθέως ἀρχῆς σωισαμένης αὖθις τ πρωγενέσθαι φλεγμονήν, ⓒ βιαίως γένοιτ' ⓒ τέτταρσιν ἔτεσιν αὐξανομένους ἢ βραχυ, χωρὶς τ πυεμποδίζειν ἀιδήτως τὰς ἀναγκαίας τ σκέλεσι ἐνεργείας. ἐν τῷ χρόνῳ διὰ μεγεθος ἀξιόλογον), ὕστερόν ποτε ⓒ τ βάθισιν ἐνοχλοῦντας. ὧδε νόσον τοίνυν, ὅ γε ἀδιώκτην, ἐν τοῖς σιμοῖς τ παθῶν ἤδη τινὰ ὄγκον σωισθεῖσαν σκιῤῥώδη, ⓒ λύσει μέχρι τινὸς τότε ἡ σύστασις. ὕστερον μὲν τοι τὰ τ διαθέσει αὐτ ἔσται φαυλότερα. μὴ δὲ τότε διωκομένων ἡμῶν δι' ὀλιγίην ἐφ' ἧ διαθέσει ὧδε συμβαίνῃ. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἢ δὴ που ⓒ πρόσχυσις ὑδρικὴ συμβήσεται). μὴ δὲ τότε πῶς τ ἀφλὼ διασημήναντος τοῦ σκιῤῥώδους ὄγκου, ἀλλ' ὕστερόν γε φανεὶς ἀξιόλογος ἀνέμνησεν ἡμᾶς τῆς ἐμπροσθεν ἀγνοίας. οὐκ ὀλίγους γοῦν ἐγὼ τεθέαμαι κατὰ τὸν τοιοῦτον ὁδὸν τῶν συμπτωμάτων ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ προφλυαίνοντας ὄγκον οὐ σμικρὸν ἐν ἅπασι σκιῤῥώδει. σωισταμένου μὲν, ἐκ πολλοῦ, λανθάνοντα δὲ, διὰ τὴν αὐτοῦ σμικρότητα καὶ δυστροφίαν τῶν καθ' ὑποχόνδριον μυῶν. ἀλλ' ὅταν αὐξανόμενος ὁ σκιῤῥὸς ἅμα μὲν ἐπαναβῇ τοῖς λυγροῖς τοῦ ἅπαντος. ἅμα δὲ ἀτροφίας ἄπτοιτο γράφηται τοῖς τε ἄλλοις τοῦ ζώου μορίοις, ⓒ τοῖς καθ' ὑποχόνδριον μυσίν, ὀξὺ ἀμφοτέρων τούτων ἐναργῶς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διαγνώσεις, αὐτοῦ ἤδη ὑπάρξαντος ἀξιολόγου μεγέθους. τὸ μὲν δὴ τοιαῦτα πάντα σωιπτῆσαι τῇ τῶν πεπονθότων μορίων σπέψει πολὺ ἧς οὐ πρόκειται μὲν ἐν τῷδ παρόντι σκοπεῖσθαι. διεξιλωτέα δὲ, ὑπὲρ τῆς κοινωνίας αὐτῶν, ἐκ ἀρχῆσθαι. ὧν δὲ πάν ὀξ ἀρχῆς λόγον ἰέναι καιρός. ἑκάστου τῶν νοσημάτων, ἰδίος ὅδε χρόνος ὁ τῆς γράφεσθαι. ἐνίοτε μὲν, ἀιδήτως. ἐνίοτε δὲ, οὐκ ἀιδήτως. ἀφ' οὗ πάλιν ὁ τῆς αὐξήσεως, οὐχ ὁμοίως ὧν πάντων ἀιδήτως. οὐ δὲ οὗτος, οἷς ὁ τῆς ἀκμῆς ἕπεται πάντως ἀιδήτως. ὁμολογουμένων ἡμῶν ὅδε μηδὲν ἔχειν ἐναργὲς γνώρισμα τῆς ἀρχῆς τοῦ πάθους καὶ τῆς αὐξήσεως. ὧδε τούτων οὖν ὡς πῶς τῇ χρείαν τῆς τέχνης, ἀληθῶς τις ὁρᾷ τὸν τῆς ἀκμῆς μόνον ὑπάρχειν καιρόν. εἰ δὲ καὶ σώζεσθαι μέλλοιεν, ἕπεσθαι πάντως αὐτῷ τὸν τῆς παρακμῆς, ἀιδηλὸν καὶ τοιοῦτον. ὡς ἂν ἐν χρόνῳ σωισταμένου, οὐκ ἁπλατεῖ. καὶ γὰρ εἰ ἢ δι' ἀμορραγίας, δι' ἰδρώτων τις ὀξείας διεξιέναι. χρόνῳ γοῦν τις ὑπάρχει καὶ τούτῳ ἀιδήτως, ὁ τῆς παρακμῆς. εἰ δ' ἐλάττονος τούτου καθ' ἕτερα νοσήματα γινομένης δύσιν ἢ τέτταρσιν, ἢ καὶ πλείοσιν ἡμέραις παρακμάζοντος, ὧδε οὐδὲν τὸν ἔμπροσθεν λόγον φαίνεται πταβλάπτου, οὐ δὲ διαβάλλει τὸ κεφάλαιον τῆς ἀκφάσεως, ἀλλ' ἔτι μᾶλλει, τὸ πάντων τῶν νοσημάτων, ὅσα λύεται διαθάπερ ἀκμῇ, οὕτω δὴ καὶ παρακμῇ ὑπάρχειν τινά. τούτων ἡμῖν αὐτάρκως ἀποδεδειγμένων, ὥστε νομιζόμεθα πρὸς τῶν μὴ λυομένων νοσημάτων. διὰ δὲ δεῖν αὐτῶν ἡ φύσις. ἐνίοις μὲν γὰρ αὐτῶν ἔχει τὴν κατασκευὴν, ὅταν ἀκριβῶς αὐτὴν ἔχῃ συμπληρωμένην. ἐνίοις δὲ, ἐκ ἧς ἐπὶ τῶν λυομένων ὅδε φύσεως, ἀλλ' ὅταν ἀρκτέαν φθάσῃ, ἐπὶ ὧδε αὐτοῖς γίνεσθαι συμβαίνει. πρώιος δὲ καὶ τούτων ὁ τρόπος ὅδε, ἡ γὰρ διὰ τὴν τοῦ κάμνοντος ἀδυναμίαν, ἢ διὰ τὴν τῶν νοσημάτων ἰσχύν, ἢ διὰ τὰ συναμφότερα ἀναιρεῖ πρὶν λυθῆναι. καθ' ἕτερον δὲ λόγον, εἰς κοινὸς τύπος ἅπάντων ὅδε τ τοιούτων, ὅταν ὑπὲρ τὴν δυνάμιν ἡ, τὸ γάρ τοι σωέχον αὐτὸ τῆς ἀπωλείας τοῦ κάμνοντος ἐν τούτῳ τέτακται, μή τε σωθῆναι δυναμένου τινός; εἰ μὴ διατήσειεν ἡ φύσις τῆς νόσου μή τε ἀπόλυσθαι χωρὶς τοῦ νικηθῆναι μὲν τὴν φύσιν. ὧδε κρατέσθαι δὲ αὐτῆς γένεσθαι τὸ νόσημα. καὶ διὰ τοῦτό γε τινες ἐν σημαίνεσθαι νομίζουσιν ἐκ τοῦ μεγάλου νοσήματος, ἐν ᾧ πρός τι σωισταμένου. οὐκ εὐθὺς ὅτι λέγεται μέν ποτε καὶ οὕτω τὸ μέγα νόσημα, καθάπερ ἂν εἰ καὶ μεῖζον ἐλέγομεν, ὅταν ὑπὲρ τὴν δύναμιν ᾖ. λέγεται δὲ κατ' ἰδίαν οὐσίαν, ὡς ἄνθρωπος, ἢ ἵππος, ἢ βοῦς μέγας. ἀποδέδεικται δέ μοι καὶ πρὸ τούτου τοῦ διῃρῆσθαι σημαινομένου, πολλάκις ἤδη καὶ ἑτέρων. τὸ δὲ πάντα ἐν πᾶσιν ὀξυγράζεσθαι, φλύαρον. ὅπερ οὖν εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον ὑπάρχει, ὧδε ὁρῶ. τῶν νοσημάτων ἕκαστον, αὐτὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ μέχρι τινά πικλικότητα, βέλτιον γὰρ οὕτως εἰπεῖν ἕνεκα σαφηνείας. ἤτοι δὲ ὑπὲρ τὴν δυνάμιν ὄξει ἡ πικλικότης αὕτη τοῦ νοσήματος, ὡς βαρύνειν αὐτὴν, ἢ τοὐναντίον ἀσθενεστέρα τῆς δυνάμεως, ὡς νικηθῆναι πρὸς ἐκείνης, ἅπάντων τῶν καλῶς γινομένων. ὅταν οὖν ὑπὲρ τὴν δυνάμιν ᾖ, τεθνήξεται πάντως ὁ ἄνθρωπος οἱ καιροὶ δὲ τῆς νόσου τρισὶ καῦτα, κατά τι μὲν ὡσαύτως τοῖς προειρημένοις λαμβάνοντα. κατά τι δὲ, οὐκ ὡσαύτως. ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τῇ γράφεσθαι τοῦ νοσήματος ἔχουσα τὴν σύστασιν. ἡ δὲ ἀνάβασις, οὐκ ἐν ᾧ πεῖσθαι, καθάπερ ὧδε τῶν σώζεσθαι μελλόντων. ἀλλ' ἐν τοῖς τῆς ἀπεψίας, καὶ τοῖς ὀλεθρίοις σημείοις. ἐπελήλυθεν γὰρ εἰ τί μεμνήμεθα, διαφέροντα ταῦτα ἀλλήλων. λεχθήσεται δὲ, ἀναμνήσεως ἕνεκα ⓒ νῦν ὀξ αὐτῶν ἕνια. τὸ μὲν δὴ σύχρουν οὖρον, καὶ μετρίως παχὺ, πάντων οὔρων δεῖ κάλλιστον, ὃν ὧν τῇ χροιᾷ καὶ συστάσει. συμπαρεῖναι δὲ αὐτῷ χρὴ πάντως ἤτοι γε ἐναιώρημα χρυσοῦν, ἢ νεφέλιον, ἢ ὑποστάσιν, ὡς ἂν ἢ τοῦ νοσήματος ἀπαιτῇ φύσις. ἄλλως μὲν γὰρ ἐπὶ ἐξαμέρου ἐν τοῖς χολώδεσι νοσήμασιν. ἄλλως δὲ, ἐν τοῖς ὀξὺ ὠμὸν χυμὸν πλήθεσι, τὰς ὑποστάσεις γινομένας. ἐκ διαμέτρου δὲ, ὡς ἂν τις εἴποι, τὸ μὴ ἄπεπτον ὄρον ἐστὶ, ὃ μή τε ἐναιώρημα, μή τε ὑπόστασιν ἔχῃ, μήτε νεφέλην, ἀλλὰ μὴ ἢ πάχος τις προσφυφὸς, ἢ ὠχρότητα, λυκῶν δὲ δεῖ τῇ χροιᾷ, καὶ λεπτὸν τῇ συστάσει, διαθάπερ ὕδωρ. εἰ μὲν τοι νεφέλη τις. ἢ ἐναιώρημα μέλαν, ἢ ὑπόστασις, ἐν αὐτῷ χρὴ μέλαινα. καὶ μᾶλλον εἰ ⓒ σύμπαν εἴη ζοφῶδες, ὀλέθριον ὑπάρχει. διαθάπερ εἰ ⓒ λιπαρόν τινα, ἢ πεταλῶδη διὰ αὐτὸ φαίνοιτο. καὶ μὴν καὶ τὸ λυσῶδες ἰσχυρῶς, καὶ τὸ λιπῶδες, ὅπερ ἐλαιῶδες ὀνομάζουσιν, ὀλέθριον. ταῦτα οὖν ἐστὶ τὰ οὖρα, μεγάλης νοσήματος γνωρίσματα. ὃ ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ φύσιν ἔλεγον ὑπάρχειν μέγα. μέγα δὲ, εἰ ⓒ τὸ πῦσμα πλευριτικοῖς, καὶ πνευμονικοῖς, ἤτοι μέλαν, ἢ πυῤῥὸν ἰσχυρῶς, ἢ ἀφρῶδες, ἢ λυσῶδες ἱκανῶς, ἢ μηδ' ὅλως πεπόμενον, ἰσχυρᾶς ὀδύνης, ἢ λυπανοίας κατεχούσης τὸν ἄνθρωπον. ἀνάλογον δὲ τοῖς δὲ, κατὰ τὴν τῶν ἄλλων νοσημάτων, ὅσα καθ' ἕπαρ, ἢ γαστέρα σωισταται, τῶν ὀλεθρίων σημείων ὑπάρχει χρῆσις. ὅθεν δὲ δεῖσθαι πάντα πλησίως οἷόν τε τῇ τῶν σωθησομένων ἀκμῇ τὰ ἐν τοῖς τοιούτοις νοσήμασιν. ἐκεῖ μὲν γὰρ οἱ μέγιστοι παρο-

ξυσμοί, τῶν ἀκμῶν ἀφώριζον. ὑπανθοῦ δὲ, οὐκ οἶσθα οὖν μεγίστους ὁμοίως, ὡς ἂν μὴ δὲ παρομένα τῶν ἀρχῶν τοῦ νοσήματος. ἀλλ' ὠφελοίης χρὴ λαμβάνειν τὸ μέγιστον. εἰς ὃ ποτὲ μὲν ἀφικνεῖται τὸ νόσημα. ποτὲ δὲ, ἀναιρεῖ φθάνον ὠφελοῦν μέν γε τῆς λυομένης φλεγμονῆς, ἡ τοῦ πύου γένεσις, ὄρος τῆς ἀκμῆς. ὠφελεῖ δὲ καὶ μὴ μέλλουσις λύεσθαι. δύναται μὲν τὸν ἄνθρωπον ἀφθαναεῖν ὅτι μὴ κατὰ τῶν ἀνάβασιν αὐτῆς. ἐγχωρεῖ δὲ καὶ διαρκέσαι τῶν δυνάμεων, ἰσχυροτάτων ὑπαρχουσαν ἄχρι τοῦ τελευταίου μεγέθους. ταύτης γάρ τοι τῆς φλεγμονῆς, ὅταν γε μὴ μέλλοι λύεσθαι τὸ μέγιστον μέγεθος, ἤτοι γε εἰς γάγγραιναν, ἢ εἰς σκιῤῥώδη τελευτᾶ. μέχρι δ' ἂν μηκέτι τούτων ᾖ, δύναται μὴ αὐτῶν αὐξηθῆναι. ἀνάλογον δὲ τῇ φλεγμονῇ καὶ αἱ λαβ' ἑκάστου γένους τῶν ἄλλων νοσημάτων αὐξήσεις νοήσουσαν. εἴρηται δὲ αὐτῶν οὐ τὰ γένη μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱ διαφοραὶ καὶ τὰ εἴδη δι' ἑνὸς ὑπομνήματος, ὃ πρὸ διαφορᾶς νοσημάτων ὠνόμασται. ἐκείνῳ δὲ μάλιστα σὲ προσέχειν ἀξιῶ τὸν νοῦν, ὁ παροφθὼν, ἵνα μὴ οὕτως ἂν τινα σφάλλη. γίνεται γὰρ ἐνί καὶ τρισὶ καὶ δυσὶ καὶ τρισὶ νοσήμασιν ἔχεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ὧν τὸ μὲν, ἤδη παρακμάζει. τὸ δὲ, τὸν ἀρχῆς ἔτι μένει καιρόν, ἢ τὰ πρῶτα τῆς ἀναβάσεως. τὸ δ' ὕδη πλεῖστον ἤνεγκται. διὰπειτα τὸν ἄνθρωπον ἀποθανεῖν. οὔτε δὴ τὸ παρακμάζον, οὔτε δὴ τὸ νεῶν ἀρχόμενον, ἀλλὰ δὴ τὸ μεγάλως ἠνεγμένον. μάλιστα μὲν οὖν σκεπτέον τὰς πρώτας ἀρχὰς τῶν διοικουσῶν ὅλον τὸ σῶμα δυνάμεων, ὅπως διάκεινται. λέγω δὲ τὰς, ἐγκέφαλον, καρδίαν, καὶ ἧπαρ. ἐφεξῆς δὲ, καὶ τὰ ἄλλα σύμπαντα μόρια. τὰ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἐκάστης φυόμενα, νεῦρα, φλέβας, καὶ ἀρτηρίας. καὶ ἅπαντα φύσιν μὴ ἰδίαν ἔχοντα, διοικούμενα δὲ ὑπὸ τῶν ἀρχῶν ἁπασῶν. χεῖρα μὲν, ὁμοτίμως. χεῖρα δὲ, ὑπὸ τῆς μὲν, μᾶλλον. ὑπὸ τῆς δὲ, ἧττον. ἐκ γὰρ τῆς τοιαύτης θεωρίας, πρῶτον μὲν, εἴθ' ὧν ὅτου, εἴτε τῶν πλείω νοσήματα κατὰ τὸν ἄνθρωπον εὑρήσεις. εἶθ' ἑξῆς, ἐκάστου οὖν ἰδίους ὠφελήσεσθαι καιρούς, ἀναγκαίους ὑπάρχοντας εἰς τὸν τῶν βοηθημάτων εὕρεσιν, ἧς ἕνεκα ἡμῖν ὁ λόγος ὁ δὲ πονοῦμένη. πρὸς μὲν γὰρ τὰς ἀρχὰς μὴ τὰ τέλη πάντα, ἀσφαλέστερα. πρὸς δὲ τὰς ἀκμὰς, ἰσχυρότερα. μεταξὺ δὲ τούτων, ὅσα μεταξύ. τὰ μὲν γὰρ τῆς ἀρχῆς ἐγγυτέρω, τῶν ἐγγυτέρω τῆς ἀκμῆς ἀσφαλέστερα καθάπερ γε καὶ τὰ τοῦ τέλους ἐγγυτέρω. τὰ δὲ ἴσον ἀπέχοντα τῆς ἀρχῆς τε, καὶ τῆς ἀκμῆς μέσα τῆς ἰσχύος τῶν ἄκρων ἀμφοτέρων. οὕτω δὲ καὶ τὰ τῆς ἀκμῆς, ἴσον ἀπέχοντα καὶ τῆς τελευτῆς, μέσα καὶ ταῦτα τῶν ἰδίων ἄκρων ἴσχυε. ἐπικρατεῖν οὖν τῇ θραπείᾳ προσήκει κατὰ μὲν τὴν ἀκμὴν, τὸ παρηγορικόν. ὠφελεῖ δὲ καὶ ἀρχῆς καὶ τῆς τελευτῆς, τὸ ἀγωνιστικόν. ἀνάλογον δὲ τοῖς ἄκροις, οἱ μεταξὺ καιροὶ λαμβανέτωσαν, διαθάπερ ἐν τῇ τῆς θραπευτικῆς μεθόδου πραγματείᾳ λέλεκται ὠφέλιμον. νυνὶ δὲ ὅσον ὑπογραφῆς ἕνεκεν, αὐτὰ τὰ κεφάλαια διῆλθον. ἐναλεικνύμενος τὴν χρείαν καὶ ἐν τοῖς νοσήμασιν κατὰ καιροὺς διαφορᾶς. οὐδὲ γὰρ ὅπως τις διαταθήσει δύναται εὑρεῖν. οὐδ' ἔστι ποτὲ δὲ θρέψει χωρὶς τοῦ δοῦναι βεβαίως αὐτόν. εἰ γε χρὴ συντεκμαίρεσθαι κατ' ἀρχὰς σύθυς, ὁπλοίκα μὲν ἡ ἀκμὴ τοῦ νοσήματος ἔσοιτο. πηλίκη δ' ὅτι ἡ τοῦ κάμνοντος δύναμις. εἰ μὲν γὰρ ὀξὺ ἀρκέσει τοῦ ἐν ἀκμῆς λαιρῷ, καὶ χωρὶς τοῦ προφλῶ προσφέγκασθαι, λιμάτιον ἀσιτεῖν, ἄχρι τοῦ τῶν παρακμῶν ἀπάξασθαι. εἰδ' οὐχ οἷόν τε ἀσιτοῦντα διαρκέσαι, θρεπτέον αὐτὸν ἀπ' ἀρχῆς σύθεως ἐν ἅπαντι λαιρῷ, τοῦ δυναμένου προσλέξασθαι προφλῶ. ἔστι δὲ οὕτω ὁ τῆς αἱρέσεως, λέγω δὲ αἵρεσιν αὖτι, τὸ δοῦ τοῦ μόριον ἐν ὅλης πορεύσθου, διαιρεθέισης εἰς δύο τὰ πάντα, παροξυσμόν τε καὶ ἄνεσιν. Ἱπποκράτης μὲν ἓν πάντ', πρᾶγος ὢν ἴσμεν, ὀρθῶς περὶ τότε διορίζει. βέλτιον ἄν, ἐργάζεσθαι τέχνην αὐτὸ, σχεδὸν δὲ ὁδοῖς ὧδε ἐποίησεν. γίνοιτο δὲ ἂν τελείως ἀρχωρήσαντες αὐτῆς, εἰς μακρολογίαν ἐξεβάπτοντο, διαθάπερ ἐν Ἀρχιγένους, ἥτε τοῖς ἄλλοις ἅπασι, διὰν τοῖς δύο βιβλίοις, ἃ πρὸς τῶν ἐν ταῖς νόσοις καιρῶν ἐγράψατο. μαθήσῃ δὲ ῥᾳδίως. ὃ λέγω, δύο ταῦτα ἐξετάζας ἀκριβῶς. ἓν μὲν, εἰς ταυτὶ τὰ νῦν ὑφ' ἡμῶν εἰρημένα δι' ὅλου τούτου τοῦ βιβλίου χρησιμώτατον ὄψιν εἰς θραπείαν ἐν πρόγνωσιν. ἕτερον δὲ εἰ λέλεκταί τι πρὸς Ἀρχιγένους. εἰ γὰρ μηδενὸς ἐλλείποντος τοῖς δὲ φαίνεται λέγων, ἕτερα δι' ὧν πλημμελεῖ, μήτε τὰ χρήσιμα διδάσκων, βαρυῶν τε τὴν τῶν ἀχρήστων πολυλογίᾳ, τοῦ ἀναγινώσκοντας αὐτοῦ τὰ βιβλία.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΩΣ
ΔΕΙ ΕΞΕΛΕΓΧΕΙΝ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΠΟΙΟΥΜΕΝΟΥΣ ΝΟΣΕΙΝ.

ΙΑ πολλὰς αἰτίας ἄνθρωποι πλάττον) νοσεῖν. δοκεῖ δ' ἰατρῷ προσήκειν ἡ τ' ἀληθείας εὕρεσις, ἣν τοῖς τοιούτοις ἅπασι. καὶ τούτων οἱ ἰδιῶται ἀξιοῦσι διακρίνειν αὐτὸ ψευδομένους τ' ἀληθεύοντων. καὶ γὰρ φλεγμονὴ καὶ ὀρυσίπελας καὶ οἰδήματα γαγγραίνοντα ἐξεπίτηδες τ' ἔξωθεν φαρμάκων, ἔνεσι φωράσαι καὶ διακρίναι τοῖς ἰατροῖς, ἀπὸ τ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ σώματος ὁρμωμένων παθῶν, ὅταν δὲ καὶ πῦσιν αἷματος ἐκ τῆς τοιαύτης σώματος χωρίων γινομένην, ἀπὸ τ' ἐκ στομάχου καὶ κοιλίας ἢ τινος τ' ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. ἐφωράθησαν γάρ ἤδη τινες ἑκόντες ἀναβήττοντες, ὥστε τελευτῆσαι τ' βηχὸς, ἀναπτύοντες αἷμα, φλεβὸς αὐτοῖς ἐτοίμης ἀνασομενούσης κατά τι μόριον τ' ἐλῶν, ἵν' ὁπότε βουληθεῖεν μυζήσαντες τ' γλωττὰν, καὶ βήξαντες δὴ θεν, ἀπέπτυον), ὡς κάτωθεν ἀνηνεγμένων αἷμα, καὶ πᾶσαν προσεποιήσαντο καὶ μωραίνεσθαι, καὶ μωραίνειν ἑτέρους. ταῦτα ἅπαντα προσήκειν τοῖς ἰατροῖς ὁρίσασθαι τὸ διακρίνειν ἀλλήλων, οἱ ἰδιῶται νομίζουσιν. ἐν δὲ δὴ τούτοις, καὶ πόνον ἰσχυρὸν, ὡς δοκεῖν δυσεκβίαστον εἶναι. καὶ καλάμου τινὰ πρὸς τ' πολιτῶν εἰς ἐκκλησίαν, οἷα πλασάμενόν οἰδίωμ' ἰωλικιῶν, ὅπως μὴ πραγμάτια, δόξας αὐτῷ συμφορᾷ ὄντως, ἐφ' οὗ τῆς

οὐ μὴν ἀλλὰ τὴν ἀμερῆ ὑπογόνιαν φύσεσθαι τὸν ἄνθρωπον), ὕστερον δὲ καὶ αὐτὸς ὁμολόγησέ μοι. πυελώματα δ' ἂν ἑαυτῷ προσφέρειν ἐκέλευσα πλὴν ὀκτὼ ἢ ἐννέα τὸ λιπαρῶς βοηθῆσαι αὐτῷ, καίτοι φοβερώτατος ἐμποδὼν ὢν ὑπὸ τῆς μικροτροφίας. μὴ ἐπίσατο μὴ πρὸ ἡμέρας ὀλίγων, ὀδωνώμενόν τε ἰσχνικῶς, εἶτα πίνοντα τὸν Φιλωνέως φαρμάκου, γλυκομένῳ ἀνώδυνα), ὅπερ ἤτησέ με πάντως, εἴπερ ὠδυνᾶτο. τότῳ δὲ μαρτυρήσει καὶ τὰ μετὰ ταῦτα, πανσαμένης τὸν ἐκπλησίας, ἐπαύσατο λιπαρῶς, ὡς ἐκέπι ὠδυνώμενος. καὶ μήν τοι καὶ ἡ προκυκλαμένη δίαιτα τοιαύτη τις ἦν· ὡς μὴ δυνάσθαι κωλυκλῶ ἐν αὐτῇ συεῖν διάθεσιν. ἐξ ἀπεψιῶν γὰρ καὶ ψύξεων εἴωθε γίνεσθαι τὰ τοιαῦτα πάθήματα, ὥσθ' ὁδηγὸν τοιοῦτον προκύκλατο. τὸ μὴ δὲν γνῶναι τὸ πάθημα μὴ ἦν λόγου ἐὰν ἡ ἐμποδὼν διαίτης, ἰατρικῆς ἐμπειρίας ὄργου ὄντι. τὸ δὲ ὑπονοῆσαι διὰ τὴν ἐκκλησίαν αὐτὸν ὅτω πλάσασθαι, δηλοῖ ἡ ἰατρικῆς ἴδιον, ἀλλὰ τὸ καλουμένῳ κοινὸ λόγῳ, ὃν καὶ ὥσθ' κοινὸν εἶναι πᾶσιν, ὀλίγοι τέλειον ἔχουσιν, ὡς δύπορεῖν ἐφ' ἑκάστῳ πράγματι, τῶν ποιητέων τε καὶ μὴ λεκτέων. ἀναμνηστέον δὲ τὸν εἰρημένων ὡς ἐμπειρία μετὰ τὸν δύπορίας εὑρίσκει μὴ καὶ οὐκ ἄλλα τινα πλανωμένης, εὑρίσκει ἢ καὶ οὐκ ἀληθῆ πεπαιδευμένης σφόδρα. ἐφ' ἑκάστου γὰρ ὧν λέγω φάσκων ὀδύνασθαι σφόδρα ὁτιοῦν γένος, δῆλος δ' ὢν ὅτος, τὸν πρᾶγμα ἐχόντων τῷ διαστάσει, τὸ πεπαιδευμένον τὸν ὀδύνης ἐφώρασε, τῷ μὴ νόσον λαβών, ἐκ τε τοῦ τὸ διαστῆναι αὐτὸ κατ' ἐκεῖνο τὴν ἡμέραν ὁρμᾶν, καὶ τὸν ἔθος τὸν νεανίσκου. τοιοῦτος γὰρ ἦν, οἷος καὶ ψύξασθαι τὰ τοιαῦτα. καὶ μὲν δὴ καί τινος τὸν Φιλοσόφου αὐτὸν ὁμοσθύλου ὁρῶμένος, εἶτις ὀρεκτικὴ σωμήθεια πρός τι γύαλον ἢ τῷ νεανίσκῳ, δι' ὃν εἶπον αὐτὸν εἰς ἀκριβεστέραν μακροτέραν κατοχὴν τὸν διαστόπου συλλομένου θελῆσαι μεῖναι, καὶ ὃν ὅτως ἔχων. ἐξωθὲν μὲν δὴ δύπορεῖ πασῶν τὰ. καὶ δὲ αὐτὸ τὸ γόνυ, μέγιστος ὃν ὄγκος, ἰδιότυπον εἰσπλῆξαι δυνάμενος, ἐμπείρῳ δὲ τὸν πράγματος, φανερῶς φαινόμενος, οὐδὲ θαψίας γεγυμνωμένος. οὐκ δὴ τὸν ἰατρικῆς ἐμπειρίας ὄργῳ ὄντι, ὅτι ἐκ τὸν ἐξωθὲν δύπορουμένων. ἐκ ἧς τὸν αὐτὸν ἐμπειρίας, καὶ τὸ μηδὲν αὐτῷ προκυκλᾶσθαι τὸν τοιότῳ, ὅγκῳ) ἐξαίφνης ὀργάζεσθαι δυναμένων. ὅτε γὰρ ἐδόκαμή κλίνοντος τὸν δέοντος, ὅτ' ἐπεπλήγη πρός τινος, ὅθ' ἁλόμενος, ἢ ἀναπηδῶν τάφρον ἐπεπόνθει, πλυθῶρας τε σημεῖον ὀδηγὸν ὃν αὐτῷ, πῶς ἂν μὴ διαιτᾶσθαι πρόδηλον ἦν πλησμονώδως. ἀλλὰ καὶ τὸ τὸν ὀδυνῶν εἴδος ὁρῶσιν ἡμῖν ὁποῖον ὄντι, ὀκ ὀλυθέως, ὃ δὲ ἑτοίμως, ὀδὲ ἑαυτῷ συμφώνως ἀπεκείνατο. καὶ πίνων δὲ ἐλθόντος τὸν διαστόπου φάρμακον ὠθεῖς οὐδὲν ἧττον ἂν ὠδυνᾶτο ἔχων, ψύξαι δὲ τῷ ἀρ' ἡ θαψίας ποιότητα δυναμένῃ, μετὰ μίαν ὥραν ἔχων. ὁμολογοῦντα τελέως ἀνώδυνον εἶναι, ὅπερ εἶπεν ὃν ὄντος ἄλγημα δὲ φλεγμονῶν, ὃ μόνον ὀκ ἀν ἐπαύσατο, δὲ φαρμάκου ψύχοντος, ἀλλὰ καὶ σφοδρότερον ἂν ἐγένετο. δύδηλον οὖν ἦδη πῶς τὰ ἡ ἰατρικῆς ἐμπειρίας μιγνύμενα τοῖς δυπορουμένοις λογικῶς, ὅπερ ταυτόν ὄντι τοῖς ὑπονοσμένοις, εἰς διάγνωσιν ὀδυνῆς ἰσχυρᾶς ὄντι ὠφέλιμα. δυνάται δέ τις καὶ τῷ δυφορίαν γνῶσιμα τίθεσθαι, τὸ μὴ σφόδρα ὀδυνᾶσθαι. τίθεται γὰρ ἀμέλει καὶ οὗτος πολλάκις, οὐκ γνοὺς τὸν πεπαιδευμένων ὀδυνᾶσθαι σφόδρα, μεταβάλλειν ἑαυτὸν ἄλλοτε εἰς ἄλλο σχῆμα, δυσφορῶντας δὲ ὃν ὡς μεγέθει ἡ ὀδυνῆς. ἔτι δέ, ἐὰν μὲν σφόδρα ὀδυνῶνται, τὸν ὑπομένειν ἑτοίμοι γίνονται βοήθημα, καὶ προτρέπουσι γ' αὐτοὶ παρακαλεῖν τὸν ἰατρούς, ὅτι πρὸ ἂν βουληθῆν πράττειν, τὸν ἕνεκα τὸ θράττ δυθλῶσι τὸ πάθος. ἐὰν δὲ μετρίως, ἢ μή δ' ὅλως ὀδυνῶνται, τὰ τοιαῦτα τὸν βοήθημάτων ἀφελεῖσθαι κωλύουσιν, ὅτ' ἀσιτίας μακρὰς ὑπομένοντες, ὅτι δημίων φαρμάκων προσαγωγῶ. ἃ χρὴ λέγειν ἡμᾶς αὐτοῖς, ὡς ἰασόμενα μόνα τὰς τοιαύτας διαθέσεις, νίκα φασὶν ὀδυνᾶσθαι σφόδρα. μὴ πῶς τότοις ἐπιτιμᾶς, καὶ κάυσεις, καὶ πάντες ἀχλὺν πόματός τε καὶ ἐσθίσματος, ὅπερ ἂν ἴδωμεν αὐτοὺς ἡδυμένους. οὐκ πίνων σκληπομένους ὀδυνᾶσθαι σφόδρα, τὸ μέγεθος τὸν πόνου, καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας γνωρίσμασιν, ὧν οἷς ὄντι καὶ τὸ δυσφορεῖν, καὶ καταψύχεσθαι τὰ ἄκρα, καὶ ὠχριᾶν, γίνοιτ' δὲ μὴ ψυχρὸν ἐξιδρῶν, καὶ οὐ σφυγμὸς ἔχειν οὐ μόνον ἀνωμάλους, ὅπερ καὶ τοῖς μετρίως ὀδυνωμένοις ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ πλείους οὐ μικροὺς τῶν μεγάλων, καὶ οὐ ἀμυδροὺς τῶν σφοδρῶν ὁρωτωμένους τε τὸ τῆς ὀδυνῆς εἶδος οἰκεῖον ἀρκεῖναι δοκεῖ πεπονθότι μοι. τινὰ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰς πολὺ διατείνοντας ἔχει οὐ πόνους, τινὰ δὲ οἷον ἐμπεπηδῶντός τε καὶ καθ' ἓν μέρος ὀρυγεσμένους, νία δὲ νυγματωδῶς σφύζει, ἀλλὰ καί τινα, διαπεπάσθαι δοκεῖ, τὰ δὲ οἷον ναρκώδη φαίνεται, τὰ δὲ βαρέα. καὶ τὰ μὲν, ἐμέτους ὠλφρᾷ, τὰ δὲ γαστρὸς παραχλῶ, τὰ δὲ, σκοτώδινον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ
ΚΡΙΣΕΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΙΤΕΤ ἀθρόαν ἐν νόσῳ μεταβολὴν, εἴτε τὴν ὠφὶ τὸ βέλτιον ῥοπὴν μόνην εἴτε τὴν προηγμένην αὐτὸ παραχλῶ, εἴτε καὶ τὴν λύσιν ἅπασαν τὸν νοσήματος, εἴτε καὶ ταύτης μόνην τὴν ἀγαθὴν θέλοις ὀνομάζειν κρίσιν, οὐ πρόκειταί μοι διαιρεῖσθαι τὰ νῦν, ὅτι μὴ πάρεργον). ἀλλ' ὡς ἂν οἷός κάλλιστα προγινώσκοι τὰ τοιαῦτα σύμπαντα, διελθεῖν ἔγνωκα. ἀρίστη δ' ἀρχὴ τὸν προγνώσεως αὐτὸν, ἥπερ δὴ καὶ τὴν τὸν ἐδωδῆς ἀκμῆς. ὅτω δὲ προσαγορεύει τὸ σφοδρότατον μέρος ὅλης ἡ νόσος. τέτταρα μὴν γ' ἅπαντα τὰ μόρια τὸν νόσων ὄντι. ἀρχὴ, καὶ αὔξησις, καὶ ἀκμὴ, καὶ πρακμή. φθάνουσι δ' ἔνιαι τὸν νόσων διά τε τὴν σφῶν αὐτὸν ἰδιοπάθειαν, καὶ διὰ τὴν τὸν κάμνοντος ἀδυναμίαν, ἐν τῷ τὸν ὑπὸ δόσεως χρόνῳ διαφθεῖραι τὸν ἄνθρωπον), ὥσπερ ἑτοραί τινες ἐν τῷ τὸν ἀκμῆς. εἰ δὲ καὶ τῷ ἡ πρακμῆς χρόνῳ δυνατόν τις ἀποκτεῖναι νόσος, ὑλόγως ἐζήτηται). πρὸ μὲν δὴ τότε προϊόντος τὸν λόγου διορισθήσεται). τὰ δ' ἐν τέτταρα μόρια ταῦτα καλοῦσιν μὴ ἔνιοι καιρὸς ὅλος τὸν νοσήματος, δὴ ἀν τὸ δὲ ὅτω, καθόλου καιρὸς ὀνομάζουσιν, ὡς ἂν διαφορόντας ἀλλήλων τὴν μορίων, εἰς ὃν ἕκαστος τὸν πρόξυσμὸν διαιρεῖται. ὁρίζονται δὲ, ἐκ ἡμερῶν ἀριθμῷ, καθάπερ ἂν οἰηθείη τις.

ὁ γ' ὑπολειχὴν τῇ ὀγδόῃ τὰ μόρια τῆς μέχρι τεσσαρακοστῆς ἐκ
παθέσεως. καὶ μέχρι μὲν τοσόνδε, σχεδὸν ἅπαντες ὁμολογοῦσιν ἀλλήλοις. ὅτῳ δὲ χρὴ κρίνειν τὸν διορίζειν οὐκ εἰρημέ-
νος καιρός, οὐκ ἐπὶ γε τῷδε συμφωνοῦσι ἀλλήλοις. ἀλλ' οἱ μὲν, εἰσπολαμβάνουσιν, ἢ ὑποριζόντων οἱ πεπτοξυσμοὶ σκοπεῖ-
σιν. οἱ δὲ, εἰς τὸ μῆκος αὐτῶν ἀφορῶντες. οἵδε, εἰς τὸ μέγεθος, ὅπερ δὴ καὶ σφοδρότητα πολλαχοῦ λέγουσιν.
ἕτεροι δὲ, τὰ αὐτὰ τούτοις καὶ ἡμεῖς τὰς ἀνέσεις ὠνόμακαμεν. κἄπειτα πρὸς ἀλλήλας ὁρίζουσιν. ἐγὼ μὲν ἅπαντά τε
σωθῆναι τὰ λελεγμένα, καὶ πρὸς αὐτοῖς, ἕτερα τὰ ῥυθησόμενα, μόγις γ' ἂν ὅτῳ τις ἀκριβῆ σοφασμὸν ποιήσαιτο
τοῦ λαθεσώτος καιροῦ. τὸ δὲ παραλιπεῖν ὁπόσον ἀφ' αὑτοῦ ἄσκεπτον εἰς τοσοῦτον ὀλίγα πρόγνωσιν, εἰς ὅσον
αὖ ἡ μεγέθους, ἢ δυνάμεως ἥκει τὸ παραλειπόμενον. εἰ τοίνυν ὑδροποσίαν ἡ νόσος, ὁ μόνον ἐν τῷ πολαμβάνειν οὐ
παροξυσμὸς τεκμαίρεσθαι πρόσηκεν, ἀλλὰ καὶ τὸ μῆκος αὐτῶν ὠνόμακεν χρή, καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ ἦθος τὸ μετὰ
συμπτωμάτων, εἰ τύχοι, ἢ ἄνοσον τοῦτον. ὥσπερ ὅταν λάβῃ τὸ διαλείμματός τε καὶ τῆς παρακμῆς, τὰ αὐτὰ ταῦτα θεω-
ρεῖν ἀξιῶ. λαλῶ δή, διάλειμμα μὲν, ἐπειδὰν εἰς ἀπυρεξίαν ὁ παροξυσμὸς πάυηται. παρακμὴν δὲ, τὸν μετ' αὐτὴν
ἀκμὴν ἅπαν αὐτοῦ μόριον, ἕως τῆς ἀρχῆς τοῦ ὑστάτου παροξυσμοῦ. τὸ γάρ τοι πολαμβάνειν αὐτὸ λαθ' ἑαυτὸ μόνον, οὐκ
ἱκανὸν αὐξήσεως σημεῖον ὑπάρχει, ἰδιότητι πολλάκις ἑπόμενον νόσου μᾶλλον, ἢ διὰ τὴν ἀνάβασιν αὐτῆς γιγνό-
μην). ἀμέλει τριταῖαί τινες ἀδηκ, καὶ τεταρταῖαι, καὶ παροξυσμοὶ πρίοδοι, μέχρι παντελοῦς λύσεως, ὅτῃ ὤφθη-
σαν πεπτοξυσμέναι. καὶ καλεῖν γε τοῖς ἰατροῖς ἔθος ὅσιν οὖν τοιούτους τόπους, πολυπτικούς, ὥσπερ ἑτέρους, ὑγρο-
λικούς. οἱ ἂν ἀπ' ἀρχῆς σύθυς ὑδροπολαμβάνωσί τι τοῦ μέλλοντος χρόνου. ἀλλά τοι διὰ τούτων τὸ τῆς ἀναλογίας πλέον
ἐπιλαβεῖν, ἢ πολαβεῖν, τὸ μὴ, πεπτακμῆς. τό δ' αὐξήσεως εἶναι δοκεῖ γνώρισμα. τὸ δ' ἁπλῶς πολαμβάνειν, ἢ ὑποριζέιν, ὀλετόρου. σκοπεῖσθαι δὲ προσήκει τὸν ὅλον μόνον, εἰ πρόλαβεν ὁ ὀλοὺτορος πεπτοξυσμὸς τῆς σωτήρου ὥρας, ἀλλ' εἰ
καὶ τὸ μῆκος αὐτῷ τοῦ χρόνου τούτου, ἢ τὸ μέγεθος ἴσον. ἢ εἰ νῦν λακοηθέστερος, ἢ ἁπλούστερος ἐγγύς. τὰ δ' αὐτὰ τού-
των, καὶ περὶ τὸν διαλείμματός τε καὶ τοῦ πεπτακμάζειν, ἐπισκοπεῖσθαι χρή. τὸ μὴ δὴ μῆκος τοῦ χρόνου ῥᾴστου λαμβάνειν. τὸ μέ-
γεθος δή, ὅπερ καὶ σφοδρότητα καλοῦσι. καὶ μοί τοι καὶ τὸ ἦθος, ὅπερ καὶ τρόπον ὀνομάζουσιν, ἐκ τε τῆς οἰκείας τοῦ νοσήμα-
τος ἰδέας θεωρεῖν, καὶ τοῦ ὑπογινομένου αὐτῷ συμπτώματος. ἐκ μὲν τῆς οἰκείας ἰδέας, εἰς τὰ συμπληροῦντα τῆς ἰδίαν
αὐτοῦ φύσιν ἀφορῶντα. καθάπερ, εἰ τύχοι, ὑδροπλυρίτιδος, εἰς τε τὸ νυγματῶδες ἄλγημα τῆς πλυρᾶς, καὶ τὸ
ὀξὺ πυρετὸν, καὶ τῶν βηχα, καὶ δυσπνοιαν. ἐκ δὲ τοῦ ἐπιγινομένων αὐτοῦ συμπτωμάτων, εἰ πολλὰ καὶ πολυχρόνια,
καὶ ἰχυρὰ, καὶ λακοήθη γίγνοιτο. ἢ τἀναντίον, ὀλίγα, καὶ ὀλιγοχρόνια, καὶ μικρὰ, καὶ ἁπλᾶ. καὶ μὴν καὶ τοῦ διαλείμμα
τός τε καὶ τῆς παρακμῆς χρόνος, εἰ μακρότερος τοῦ πρόσθεν, ἢ βραχύτερος, ἢ δυσφορότερος, ἢ δυφορότερος, ἢ εἰ
παραμένει τι τῶν ἐκ τοῦ παροξυσμοῦ συμπτωμάτων, ἢ πέπαυται πάντα. εἰ μὲν γὰρ τὰ χείρω τῶν ἐγκαλουμένων
εὑρίσκοιτο, σαφῶς ὑδροδίδωσιν ἡ νόσος. εἰ δὲ τὰ βελτίω, παρακμάζει. προλαβανέτω γὰρ ὁ παροξυσμὸς τῆς
σωτήρου ὥρας, καὶ μακρότερος γινέσθω, καὶ σφοδρότερος, καὶ λακοηθέστερος, καὶ σὺν πολλοῖς καὶ μοχθηροῖς συμπτώ-
μασι γινοχλείτω. γινέσθω δὲ καὶ ὁ τῆς παρακμῆς χρόνος βραχύς τε ἅμα καὶ οὐκ ἀκριβῶς σύφορος, οὐ δὲ ἐλαύθερος
ἁπάντων τῶν ἐκ τοῦ παροξυσμοῦ συμπτωμάτων, οὐδεὶς ἂν οἶμαι πόρρω γε τοῦ ὀρθῶς λαμβάνοντος ζητήσειεν, ὡς οὐκ
ἐπιδίδωσιν αὐτοῖς εἰς μέγεθος ἡ νόσος. αὖθις δὲ τἀναντία πάντα τούτοις γινέσθω. τῆς μὲν εἰσβολῆς ὑποριζούσης,
τοῦ μήκους τε καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ τῆς παροξυσμοῦ ἐλαττομένου, καὶ τῆς λακοηθείας πραϋνομένης, καὶ τῶν ὑπογινομένων
συμπτωμάτων ἐλαττόνων τε καὶ ἁπλουστέρων ὄντων, ἢ δ' ὅλως ἐπιφαινομένων, καὶ τοῦ διαλείμματος, ἢ τῆς παρα-
μῆς δυφόρου καὶ μακρᾶς γινομένης, καὶ πάντα δηλαδὴ τὰ τοῦ παροξυσμοῦ συμπτώματα, καὶ γὰρ καὶ τοῦτο σαφὲ
στατα παρακμῆς γνωρίσματα. καθάπερ τὰ πρότερα τῆς ἐπιδόσεως. ὅταν δὲ ἰσάζῃ πῶς μάλιστα τὰ νῦν οὖσι
παροξυσμοὺς ἀμφοτέρους, ἀκμάζειν δηλοῖ τῷ νόσου. ἆρ' ὃν ἤτοι πλείω τοῦ λείοντος ἡμεῖς ἐπομεν; ἢ Ἱπποκράτης
τι παραλελειπται ὧν οἷς ἐκδιδάσκω, ὅπῃ ἂν τις ἐκ πολλοῦ εὑρίσκοι νοσήματος ἐπίδοσιν. ἀλλήλοις φησὶ χρῆναι
πρὸς ἄλληλα τὸν παροξυσμούς. εἰ ἀδηκ τὸ πρωϊαίτερον, ἢ ὄ. ἃ καὶ ὧν πλείονα χρόνον, ἢ ὄ. καὶ εἰ μᾶλλον, ἢ ὄ. τὸ μὲν γ'
πρωϊαίτερον, ἢ ὄ. τοιόνδε τι δηλοῖ, εἰ ἡ σωτήρου ὥρας ὁ παροξυσμὸς προλαβὼν, ἢ ὑποριζει. τὸ δὲ ἀδηκ πλείονα
χρόνον, ἢ ὄ. ὀτέρου πολυχρονιώτερος, ἢ βραχυχρονιώτερος ἐγγύς. τὸ δὲ μᾶλλον, ἢ οὔ, τὰ λοιπὰ τῶν ἐγκαλουμένων
ἡμῖν ἐμπροσθεν, καὶ χὠτῷ προλαβὸν ἔχει. καὶ γὰρ καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ ἦθος, αὐτό τε τὸ νοσήματος, καὶ τῶν
ἐπιγινομένων αὐτῷ συμπτωμάτων; ἔτι τε πρὸς τούτοις τὸν ἀριθμὸν αὖ τῶν καὶ τῷ μᾶλλον τε καὶ ἧττον νοεῖν χρὴ
προσεχόμενον. οὕτω δὲ καὶ τῆς παρακμῆς ὡς μόρους καὶ αὐτῆς τοῦ σύμπαντος παροξυσμοῦ τὸ μᾶλλον τε καὶ
ἧττον ἐκ τῶν αὐτῶν γε τούτων σκοπῶν ἐξευρίσκειν χρή. ἐπιδόσεως μὲν δὴ, καὶ ἀναβάσεως, καὶ αὐξήσεως, ἅπαν
τα γὰρ ταῦτα προσαγορεύουσι τὸν ὅλου τοῦ μέρους τῆς νόσου, τότε πρωϊαίτερον πεπτοξυέσθαι, καὶ τὸ πλείονα
χρόνον, καὶ τὸ μᾶλλον, γνωρίσματα. καθάπερ γε τῆς παρακμῆς τἀναντία τόθ' ὑποριζειν τὴν πεπτοξυσμὸν, καὶ
βραχυχρόνιον γίνεσθαι, καὶ παντοίως τοῦ πρόσθεν ἀσθενέστερον. ἀκμῆς δ' ὅτι σημεῖον ἡ αὐτῶν μονή τε καὶ στά
σις. καί τοι πολλάκις γε ταῖς νόσοις, οὐδεὶς ἀσθενὴς χρόνος εὑρίσκεται τοιοῦτος. ἀλλ' ὁ τέταρτος, εἰ τύχοι, πεπτο-
ξυσμός. ἔτι τὰ τῆς ἀναβάσεως ἔχων σημεῖα, τὸν πεμπτον ὑπεγκε πεπτακμαστικὸν, ὀξυβρόπτου δηλονότι τῆς ἀκμῆς
γεννηθείσης, ὡς μηδὲ γνωρίσαι τινὰ παροῦσαν αὐτῷ, ἀλλὰ τοῦ πρώτου χρόνου τῆς πεπτακμῆς λεγθῆναι, πῶς
ἀκριβῶς διάγνωσιν. παραπλήσιον δέ τι λαῶν ταῖς αὐξήσεσιν ὑπάρχει τῶν νοσημάτων. ἐνίοτε γὰρ ὁ πρῶτος πεπτο-
ξυσμὸς ἀρχῶν τε ἅμα τῆς ἀνάβασιν ἔχῃ, καὶ ἀκμῆν ἐν ἑαυτῷ. κατὰ μὲν τὰ πρῶτα μορίᾳ δηλονότι, τῷ ἀρχῆν.
ἐφεξῆς δ' αὐτῇ τῆς ἀναβάσιν, ὑστάτην δὲ δηλονότι ἀκμῆν. εἶθ' ὅταν ὁ ὀλοὺτορος ἐναργῶς ἐφαίνεται πεπτακμαστικός.
ἀλλ' ἐπισώτος μὲν τοῦ ὀλοὺτόρου παροξυσμοῦ, τῶν ἀκριβῶς γνωρίζειν ὁποῖος τις ὁ πρῶτος ἐγγύς πεπτοξυσμὸς
πῶς τὸ παντὸς ὄργου ὑπάρχειν ἰατροῦ. καὶ τῶν ἀξιολογοτάτων χρείαν ἀπόλυσι τῆς προγνώσεως, ὡς ὑδροπλέον
γε τοῖς τῆς θραπευτικῆς μεθόδου λείκνυσι χράμμασιν. ἰατροὶ δ' ὅτι γυναῖκα, καὶ τῆς Ἱπποκράτους τέχνης ἄξιοι προ-
γνῶναι τῶν μέλλουσαν ἀκμῆν. εἴ γε δὴ καὶ τὰ διαιτήματα σύμπαντα πρὸς αὐτῶν ἀκριβῶς ποιεῖται. κα-
τὰ ταῦτα δὲ καὶ τῶν ἐπίδοσιν δηλονότι καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ νοσήματος ἐκ ἐπιφανῶν συμπληρωθῆ τότε γνωρίζειν,
ἀλλ' ἐκ

ἀλλ' ἐκ πολλοῦ χρόνου πᾶσιν ὡμολόγηται τοῖς ἀρχαίοις τῶν νοσημάτων, ἃ ἢ πᾶσαν ὁρᾷ διαγινώσκοντας οὐ πλείους τῶν ἰατρῶν. ὥσπερ δὲ καὶ τὸν θαυμασιώτατον Θεοσαλόν, ὃς γε μὴ ταῖς ἀρχαῖς ἐπέλειψε πᾶσι τελεύτησε, καὶ σιγῶν ἢ τὸ νόσημα, καὶ χαλάσεως ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ διεφύλαττον. ὅπως δ' ἂν τις αὐτῶν γνοείζοι, καθάπερ ἐπεσαφησάμην ὑπάρχον, δι' ἐπιχειρήσω εἰπεῖν. ἔχει δ' ἀφορμάς, οὐ σμικράν. εἰ μὴ γὰρ τῶν πρώτων ἀκριβῶς εἰσβολῶν ἀρχῶν πίθεσθαι προσήκει τοῦ σύμπαντος, νοσήματος ἀμοιρὴς ὄψιν αὐτὴ καὶ ἄχρονος. εἰ δὲ τὸν πρῶτον πᾶσιν ὁμολογούμενον, ἴσμεν ὅτου γίνεται τῷ τε ἐπίδοσιν ὅλων καὶ τῷ ἀκμῶν ἐν ἑαυτῷ παραλαμβάνοντα πρὸς τὸ ἁλογώτατον εἶναι τῷ τε ἐπὶ ταῖς πάσαις ἡμέραις λυθεῖσαν νόσον, ἐν τῷ εἰς μείωσιν ἐξ ἐπιθυμίαν συμπάσας τὰς μεταξύ, τὸν πρῶτον μόνον παροξυσμὸν ἔχειν ἀρχῶν. ὡς γὰρ οὐδ' ἐπίδοσιν, οὐδ' ἀκμῶν, ἢ παρακμῶν ἰσόχρονον ἅπαντα λελήθηται τὰ νοσήματα, ἐν τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον οὐδ' ἀρχῶν. ὁ μὲν οὖν δὴ τὸν πρῶτον ὑπορρᾳθές πως παροξυσμόν, εἴθ' ἕξει τοι προγράψαι τῶν ἀρχῶν. εἰ γὰρ ὁ διδύτορος οὔθυς διαλέχοιτο τὰ περὶ αὐξήσεως ἔχων γνωρίσματα, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ ῥητὸς τε καὶ τέταρτος, οἵτ' ἄλλοι σύμπαντες οἱ ἐφεξῆς, ὁ τὸν πρῶτον παροξυσμὸν παραλιπών, ὡς οὐκ ἀρχῶν, ἢ πάντα γὰρ μεταξὺ χρόνον, ἄχρι περὶ ἀκμῆς ἀρχῶν εἶναι φήσειε, καὶ οὕτως ἀπόλλυται πάντα πάσιν ἡ ἀνάβασις, ἅτοι πρῶτον πάυσει τῶν ἀρχῶν, ὃ οὐκ ἔθ' ἕξει. τίς οὖν ἡ τῆς ἀρχείας ἴασις; εἰ μὲν ἐκμανθάνειν ἐβούλοντο τὰ πρὸς Ἱπποκράτους γεγραμμένα σημεῖα, τάχεῖα ἂν ἐγίγνετο ἡ διάλασκάλια. νυνὶ δὲ πρὸς τὸ μὴ βούλεσθαι μαθεῖν, τὰ πρὸς Ἱπποκράτους γεγραμμένα ὀρθῶς, ἐπὶ τε καὶ διαβάλλειν ὠθίχειρῶσιν, ἃ μὴ γινώσκουσιν. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ἀδιώαζος ἡ τ' ἀμαθίας ἴασις. ἡμῖν δ' οὔπορος. οὐ γὰρ παροξυσμὸς φησὶ, καὶ τὰς καταστάσιας, διυλώσσουσι οἱ νοῦσοι. καὶ αἱ ὧραι τοῦ ἔτους. ἀλλ' αἱ τῶν πυρετῶν πρὸς ἀλλήλας ὠθιδόσεις. ὅπερ μὲν δὴ καταστάσεις νοσημάτων τὰς οἷον ἰδέας αὐτῶν ὀνομάζει, καθ' ἃς ἐκ τούτων δὲ τηλικῶνδε σύγκειται τῶν καθόλου καιρῶν, ὧν ἐλαχίστων μάλις' ἂν τις τῶνδε τῶν τεκμηρίων καταμάθοι. πυθόμενον γὰρ τῶν πρώτων τῶν ὠθισημιῶν. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ βοπὶ καταστάσεις, καὶ παροξυσμοὶ τουτέων ἑκάστων πυρετῶν, ἐφεξῆς φήσι. αὐτίκα γὰρ σωτῆρος ὄψιν οἵαν ἀρχόμενος αὐθεὶς τὴν ἀκμάζῃ, μάλιστα δὲ ἀνάγῃ ὠθὶ τὸ χαλεπώτερον. περὶ ἣν κρίσιν δὲ καὶ ἅμα κρίσῃ, ἀπλεπῶς). ἔστι δ' οἵαν ἀρχήν), μαλθακός τε καὶ ὑποβρύχιος. ἐπαναδιδοῖ δὲ τὴν παροξυσμὸς καθ' ἑκάστην ἡμέραν. πόθι ἢ κείσιν ἄλλις ἀφελαμφε. ἀφῶς γνῶναι δύναιτο ὡς τ' ἐκ τῶν ὅλων τῶν νοσήματος καιρῶν ποιὰν σώθεσιν ὀνομάζει καταστάσιν. ὅπη δὲ αἱ νόσοι καὶ ὧραι τοῦ ἔτους καὶ τῶν πυρετῶν πρὸς ἀλλήλας ὠθισμοὺς ἐπιδέξον) οὖν καθόλου καιρὸς τοῦ νοσήματος; ἐν τούτῳ γε ἐσμὲν τῷ ζητήματι, τεταρταῖος μὲν γὰρ τις πυρετὸς εἰσβάλλων, οὐ πᾶν τὸν πρῶτον μόνον ἔχει παροξυσμὸν τῶν ἀρχῶν. ὥσπερ δὲ τριταῖος ἀκριβὴς, ἕως τ' ἑβδόμης ἡμέρας ἀρχεσθαι διώκεται. ἡμῖν δὲ τὰ αὐτὰ τοῦτα, καὶ πρὸς τῶν ἄλλων νοσημάτων γινώσκειν. καῦσος μὲν γε καὶ πλευρίτις καὶ περιπνευμονία, βραχυχρόνιοι) ἔχουσι τὴν ἀρχήν. ἐπιληψίαι δὲ ἢ ἰσχιάδες ἢ ἀρθρίτιδες καὶ νεφρίτιδες, πολυχρόνιον. ὅτως μὲν, ἀπὸ τ' νοσημάτων αὐτῶν. ἀπὸ δὲ τ' ὡρῶν τ' ἔτους, ὅτως. οἱ θρινοὶ τεταρταῖοι, ὡς τὰ πολλὰ γίνονται βραχέες. οἱ δὲ φθινοπωρινοὶ, μακροὶ. καὶ μᾶλλον οἱ ὑπὸ τῷ χειμῶνι συνάπτοντες. ὅτως δὲ καὶ ἄλλο νόσημα. θρὸς μὲν ὀξύτερος), χειμῶνος δὲ χρονιώτερος κρίνει). καὶ δῆλον ὅτι καὶ τῇ ἀρχῇ, ὑπὸ θρῴ μὲν, ὀλιγοχρονιώτερον. ὑπὸ χειμῶνι δ' ἐξῇ, μακροτέραν. ἀνάλογον δὲ τούτῳ καὶ οὐ ἄλλος καιρὸς τ' νοσήματος. ὅτῃ μὴ ὥραι τ' ἔτους, τῇ καταστάσιν τ' νοσημάτων πομνύουσι. αἱ δὲ τ' πυρετῶν ἐπιδόσεις, ὅτως. ἀλλήλοις φησὶ χρῆναι πυρετοὺς. εἰ ὠθὶ τὸ πρωϊαίτερον, ἢ οὔ. ἢ εἰ ὠθὶ πλείονα χρόνον, ἢ ὅ. καὶ εἰ μᾶλλον, ἢ ὅ. ταῦτα γὰρ ἅπαντα σωθεὶς, ἐγγυτέρω τ' ἀκριβὸς ἀφίξῃ διαγνώσεῖ. εἰ δὲ μηδὲν αὐτῶν ἐπισκεψάμενος οἴῃ ὑπάρξειν γνωρίζειν ἀρχὴν νοσήματος ἢ διορίζειν ἀναβάσεως, ὅτι ἂν ὀλίγος ποτὲ τ' ἀληθείας ἀφίκοιο. ἆρ' οὖν ἱκανὰ ταῦτα ὄψιν πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῶν καιρῶν τῆς νόσου διάγνωσιν, οὐδαμῶς. ἀλλ' ἤδη μὲν τινα τεχνικὸν ἔχοντα σοφασμὸν, ἀκριβείας δὲ ἀπολιμπανόμενα τοσοῦτον, ὅσον τὸ μὴ δ' ὅλῃ πλεονεκτεῖν. τὰ δὲ τούτων πρὸς ἐμοῦ, ἀκριβῆ ποιήσει τὴν προγνῶσιν, ὅλον ἀναγνοὺς εἰσῃ τὸν ἀφορισμὸν ὧδέ πως ἔχοντα. οὓς παροξυσμοὺς καὶ τὰς καταστάσιας διηλοῦσιν αἱ νοῦσοι, καὶ αἱ ὧραι τοῦ ἔτους. καὶ αἱ τῶν πυρετῶν πρὸς ἀλλήλας ἐπιδόσεις. ἤν τε καθ' ἡμέραν, ἤντε παρ' ἡμέραν. ἤν τε καὶ διὰ πλείονος χρόνου γίνονται. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ἐπιφαινομένοισιν, οἷον τὴν πλευρίτιδι πυέλου, αὐτίκα ἢ ἐπιφαίνηται. ἀρχομένου μὲν, βραχύνει. ἤν δὲ ὑσθρον ἐπιφαίνηται, μακύνει. καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήματα, καὶ ἱδρῶτες, καὶ δύσεις τε, καὶ βύκεις τε, καὶ βραχέα, καὶ μακρὰ τὰ νοσήματα, ἐπιφαινόμενα δηλοῖ. ταῦτα μὴ ἐν τοῖς ἀφορισμοῖς. ἐν δ' ὧν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν. πεπασμοὺς τῶν ἀπιόντων εἶναι φησὶ πάντας πάντηθεν ἐπικαίρους, καὶ καλὰς, καὶ λείσιμους ἀφιστάσιας σκοπεῖσθαι. εἶτα ἐπιφορῶν, ὁρᾷ. πεπασμοὶ ταχύτητα, κρίσιος ἀσφάλειαν ὑγιείης σημαίνουσι. ἀλλ' οἱ πεπασμοὶ δηπουθεν ὅτοι πάντες, ἐν τοῖς πεπαινομένοις, τοῦτ' ὄψιν ἐν τοῖς πεπομένοις εἰσί. τίνα δὲ ταῦτα ὄψιν; ὅτι ἄλλα τινὰ, ἢ ἄπορ ὠνόμασεν ἐπιφαινόμενα. τὰ μὲν γ' ἴδια τῶν νοσημάτων αὐτῶν συμπτώματα, σωρεισβάλλει δηπου συνάρχεται, τὰ δ' ἄλλα πάντα ἐπιφαίνεται, σωρεισβάλλει μὲν δὴ τῇ πλευρίτιδι πάντως, ὅτ' ὀξὺς πυρετὸς, καὶ τὸ τῆς πλευρᾶς ἄλγημα τὸ νυγματῶδες, ἤτε δύσπνοια, καὶ ἡ βηξ. ἐπιφαίνεται δὲ τὰ μὲν, ὡς ἴδια τ' νοσήματος αὐτοῦ. τὰ δ' ὡς κοινὰ τῶν πυρεπόντων ἁπάντων. ὡς ἴδια μὲν οὖν αὐτῆς τῆς νόσου. πρῶτον μὲν, ἤτοι μυδρωδες ὅλως ἀναγομένου μετὰ τῆς βηχὸς, ὅπερ ἱκανὸν ὄψιν ἀπέπτου νοσήματος γνώρισμα. δύτορ) δὲ, εἰ ἀνάγοιτο μὴ, ἀλλ' ὑχρὸν. ἔστι δὲ καὶ ὧδε δηλοῦν. ἐν μὲν, τὸ μὴ πεπέφθαι μόνον. ἕτερον δὲ, τὸ καὶ μοχθηρὸν εἶναι. τούτων δὲ ἁπάντων ἀφώρισται, τὸ πεπεμμένον, ὃ δὴ τῇ πυέλῃ ἤδη καλῶσιν ἰδίως. ὑ γ' δὴ τόγ' αἱματώδες, τὸ χολώδες καὶ τὸ ἀφρῶδες, οὕτως ὀνομάζομεν, ἀλλὰ ταυτὶ μὲν μᾶλλον πως πύσματα προσαγορεύομεν. ὅταν δὲ μήθ' αἵματος, μήτ' ὠχρᾶς, ἢ μελαίνης χολῆς ἐπιμιξίαν ἔχῃ, τὸ τοιοῦτον ἤδη πύελον ὀνομάζομεν. ὅταν οὖν ὧδε ταχέως ἐπιφαίνηται, βραχύνει τὸ νόσημα. τὸ δ' ἔτι μυδρώλος ἀνάγειν, ἢ ἄπεπτον, εἰς πλείονα χρόνον ἐκτεθήσεσθαι δηλοῖ τὸ νόσημα. τὸ δὲ καὶ μοχθηρὸν ἀνάγεσθαι τὸ πύσμα, λιπαρόν ἐστιν ἀηδὲς ὑγρόν. εἰ δὲ καὶ κακόηθες εἴη θανάτου. τὸ μὲν οὖν ὄψιν τὸ πύελον, νῦν οὐ δ' ἔομαι λέγειν, ὅτε δὲ ἰδίως ὀνομάζεται πύσματα, καὶ

τούτων ὅσα μὲν ὑπόξανθά τε καὶ ὑποπυῤῥα καὶ ὕπωχρα καὶ ὑπάφρα καὶ λεπτὰ, μόνης ἀπεψίας ὑπάρχει γνωρίσματα. κακὸν δὲ ὀδὲν ἐπίσημον ὑπολείπονται. τὰ δ' ἀκράτως ξανθὰ, καὶ πυῤῥὰ, καὶ παχέα, καὶ ἀφρώδη, καὶ χλωρὰ, καὶ γλίσχρα, καὶ τρογύλα, καὶ τούτων ἔτι μᾶλλον τὰ μέλανα, μοχθηρά. προσεπισκέπτεσθαι δὲ καὶ τὸν τῆς ἀναγωγῆς αὐτῶν τρόπον. εἰ μὲν γὰρ δύπετῶς ἀφίσταιο, πρόδηλον ὡς τὰ τοιαῦτα μὲν ὄντως ἀγαθά. τὰ δ' ὠμότητα, μοχθηρά. καὶ τὰ δὲ πλείω λέγειν ἡμᾶς, ἐχόντάς γε τὴν ἐκ τοῦ προγνωσικοῦ παραγράψαι ῥᾴστην; πύελον δὲ χρὴ ὑδρωπικοῖσι τοῖσι ἀλγήμασιν τοῖσι περὶ τὸν ὠνδύμονά τε καὶ τὰς πλευρὰς, ταχέως τε ἀφίστασθαι, καὶ δυπετέως. συμμεμιγμένον τε φαίνεσθαι τὸ ξανθὸν ἰσχυρῶς τῷ πύελῳ. δῆλος γίνεται ὧδε πύελον ἰδίως ὀνομάζων, τὸ κατὰ φύσιν. ὧ δὴ καὶ συμμεμίχθαι φησὶ χρῆναι τὸ ξανθὸν. τὸ δ' ἰσχυρῶς, οἱ μὲν οὐδὲ γράφουσιν ὅλως. οἱ δ' ὃν καὶ γράφοντες, οἱ μὲν, ὡδὶ τὸ ξανθὸν. οἱ δὲ, ὡδὶ τὸ συμμεμιγμένον ἀναφέρουσιν. ἵν' ἑκάτερον ἢ τῶν λόγων, τοιὸς δὲ. συμμεμιγμένον τε ἰσχυρῶς δεῖ πύελῳ φαίνεσθαι τὸ ξανθόν. ἢ πάλιν τὸ ἰσχυρῶς ξανθὸν, συμμεμιγμένον φαίνεσθαι δεῖ πύελῳ. τεχνικώτερον δ' ἐστὶ τὸ πρότερον. ἀεὶ γὰρ τὰς ἀνωμαλίους ἁπάντων κινήσεις ἐν τῶν πολὺ διαφερόντων ὠδὶ πλοκὰς αὐτός τε ὁ Ἱπποκράτης μέμφεται, καὶ ἡ πεῖρα διδάσκει, ὅτως ἔχειν. οὐ μὴν ὀδ' ὁ λόγος ἄπορος, ἀλλ' οὐκ ἐν καιρῷ νῦν αὖ εἰη λεγόμενος. ὅτι δὲ τὸ ἰσχυρῶς ὠδὶ τὸ συμμεμίχθαι τῇ ἀναφορὰν ἔχει, πρόδηλον λέγω τῶν ὠφελουμένων. εἰ μὲν πολλῷ, φησὶν, ὕστερον μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀδύνης, ἀποπύοιτο ξανθὸν ἐὸν, ἢ πυῤῥόν, ἢ πολλὴν βῆχα παρέχων, ἢ μὴ ἰσχυρῶς συμμεμιγμένον, κάκιον γίνεται. δῆλος γάρ ἐστὶν ὁ Ἱπποκράτης ἀστιτάτῳ ἐνταῦθα τὰ ἐκ τοῦ δυτέρου λόγου ξύμπαντα, τοῖς ἐκ τοῦ πρώτου. δεῖ μὲν ταχέως, τὸ πολλῷ ὕστερον μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀδύνης ἀποπύοιτο. δεῖ δ' ὀυπετέως, τὸ πολλὴν βῆχα παρέχειν. δεῖ δὲ συμμεμιγμένον τε φαίνεσθαι τὸ ξανθὸν ἰσχυρῶς δεῖ πύελῳ, τό τ' ἄμικτον ἁπλῶς καὶ μόνον ξανθὸν, τότε μεμιγμένον μὲν δὴ ἀμφοῖν τοῦ τε ἧττ φύσιν πύελου, καὶ τοῦ ξανθοῦ χρώματος, ἢ πυῤῥοῦ, μὴ μὲν τοι ἰσχυρῶς. ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα σωάπτων, ὁρᾷ, ἀφεσόρου ἔτι τὴν αὐτὴν γνώμην δηλοῦμενος. τό τε γὰρ ξανθὸν ἄκρικτον ἐὸν, λιπόψυχόδες. ἄκρυτον δ' ὅτι δήπου τὸ μεμιγμένον τῷ πύελῳ. τὸ λευκὸν καὶ γλίσχρον καὶ τρογύλον, ἀλυσιτελὲς. εἶθ' ἑξῆς πάλιν ὧν τὰ χαλεπώτερα κατὰ βραχὺ παραγινόμενος δεῖ λόγῳ. κακὸν δὲ καὶ χλωρὸν τε ἐὸν κάρτα καὶ ἀφρῶδες φησίν. εἶθ' ἑξῆς εἰ δ' εἴη ὅτως ἄκρικτον ὥς τε καὶ μέλαν φαίνεσθαι, δεινότερον ὅτι οὐδὲ ἐκείνων. ἐκ μὲν δὴ τῶν ἰδίων δεῖ πλουσίοδες, οὕτω χρὴ διορίζεσθαι. προσεπιβλέπειν δὲ δεῖ καὶ τὰ κοινὰ τῶν ὀξέως νοσούντων ἁπάντων. ἐφεξῆς δ' αὐτὰ καταλιμπάνεται γράφων ὧδί. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ ταῦτα, ὀυπετέως φορεῖν τὸ νόσιμα, ὀυπνοωι εἶναι, τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι, τὸ πύελον ῥᾳδίως ἀναβήσειν, τὸ σῶμα πᾶν θερμόν τε ὁμαλῶς εἶναι καὶ μαλθακὸν, καὶ δίψαν μὴ ἔχειν. οὖρα δὲ καὶ διαχωρήματα τὰ ὕπνους καὶ ἱδρῶτας, ὡς διαγέγραπται, ἕκαστα εἰδέναι ἀγαθὰ ἐόντα. ταυτὶ μὲν δὴ ἀγαθὰ σημεῖα. τάδ' ἰδίᾳ τῶν ἀναπνευσικῶν ὀργάνων, τὰ δὲ ὅλων ἁπάντων ὀξέως νοσημάτων κοινὰ τὰ σωεχὲς ἐφεξῆς ἀλλήλων γεγραμμένα. σωάπτον δ' αὐτοῖς ἐπάγει. κακὰ δὲ ταὐναντία τοτέων, δυσπετέως φέρειν τὴν ὀδύνην. πνεῦμα μέγα καὶ πυκνὸν ἔσται. τὴν ὀδύνην μὴ παύσει. τὸ πύελον μόλις ἀναβήσεται. δίψαν πάρεστι. τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀνωμάλως ἕξεται. καὶ τὴν μὲν κοιλίαν καὶ τὰς πλευρὰς, θερμὰς εἶναι ἰσχυρῶς. τὸ δὲ μέτωπον καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς πόδας ψυχρούς. οὖρα δὲ μὴ διαχωρήματα καὶ ὕπνους καὶ ἱδρῶτας ὡς διαγέγραπται, ἕκαστα εἰδέναι κακὰ ἐόντα. γέγραπται δὲ καὶ περὶ τούτων δηλονότι, κατὰ τὸ προγνωσικὸν, ὁμοίως αὐτοῦ τὴν διδασκαλίαν ἐφ' ἑκάστῳ τουτων ποιουμένου, οἵαν περ καὶ νῦν ὠδὶ τῶν πυσμάτων. ὡς γὰρ ἐν τούτοις μέντοι πέψεως ὅδε σημεῖον. τὸ δ' ἀπεψίας. τὸ δ' ὀλέθρου. καὶ τὸ μὲν τῆς πέψεως σύβους ἐν ἀρχῇ φαινόμενον, ἐν τάχει σωθήσεσθαι τὸν ἄνθρωπον δηλοῖ. τὸ δὲ περὶ ἀπεψίας, ἐν χρόνῳ. τὸ δ' ὀλέθριον, ἀπολεῖσθαι. καὶ τὸ μὲν μεγάλως ὀλέθριον ἐν τάχει. τὸ δ' ἧττον ἐκείνου, χρονίως. οὕτω διὰ πᾶν οὖρον αὐτῶν διώρισται καὶ τῶν διαχωρημάτων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὑφ' ὧν ἐφεξῆς ἡμῖν ὁ λόγος ἔσται. καὶ γὰρ πάντων ἁπάντων, τὰ μὲν, πέψεως. τὰ δ' ἀπεψίας. τὰ δ' ὀλέθρου σημεῖα. καὶ γὰρ τὸ μέλαν πῦσμα πρὸς τὸ μὴ πεπέφθαι, καὶ ὀλέθριον δεῖν. οὕτω δὲ καὶ οὖρον μέλαν οὐκ ἄπεπτον μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀλέθριον. ὅτι δὲ ἁπλῶς, ἄπεπτον τὸ λεπτὸν καὶ λυθηρὸν, ὃπερ ὑδατῶδες ὀνομάζομεν. ὧν τὸν μὲν ἀφορισμὸν οὕτω ὧδε ἐπανέλθωμεν τὸν λέγοντα. οὗς δὲ παροξυσμοὺς καὶ τὰς διατασίας, δηλώσουσιν αἱ νοῦσοι, καὶ αἱ ὧραι τοῦ ἔτους, καὶ αἱ τῶν ποδιαίων πρὸς ἀλλήλας ὠδῖδόσιος. ἢν τε διαθ' ἡμέρην, ἢν τε παρ' ἡμέρην. ἢν τε καὶ διὰ πλείονος χρόνου γίνονται. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ὠδῖφαινομένοισιν οἷον ἐν πλευρετικοῖσι πύελον, ἢν αὐτίκα ὧν φαίνηται ἀρχομένου μὲν, βραχύν. ἢν δὲ ὕδωρ ὧν φαίνηται, μυκώδη. καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήματα, καὶ ἱδρῶτας. καὶ δύσκριτα, καὶ δύκριτα, καὶ βραχέα, καὶ μακρὰ τὰ νοσήματα ὧν φαινόμενα δηλοῖ. σαφῶς γὰρ ταῦτα τῶν ἐν τοῦ προγνωσικῶ γεγραμμένων ἁπάντων ὅδε τομή, τὰ κεφάλαια μόνον αὐτὰ τῶν ἐν ἐκείνῳ κατὰ μέρος εἰρημένων εἰς οὗς ἀφορισμούς μεταθεῖναι πειρασθέντος τοῦ παλαιοῦ. τίνα δ' ὧν τὰ κεφάλαια. πολλάκις γὰρ αὐτὰ ἀναλαμβάνειν κάλλιον οἶμαι, ἵνα καὶ νῦν τὶς αἰσθοῖτο μάθη, ἀρχῆς τε νοσήματος εἶναι διαγνωσικὸς καὶ τῆς μελλούσης ἀκμῆς προγνωσικὸς, τουτέστιν ὡς αὐτός φησι. καὶ ἡ τοῦ νοσήματος ἰδέα. καὶ ἡ τῆς ὥρας φύσις. καὶ τῶν παροξυσμῶν αἱ περίοδοι. καὶ τὰ τοῖς νοσήμασι ἐπιφαινόμενα. καὶ δὴ πάλιν ὠδὶ τοῦ αὐτοῦ παραδείγματος ὁ λόγος μοι γινέσθω διασελλομένῳ βραχύ τι προῖτ ὀνομάτων, οἷς οἱ παλαιοὶ μὲν ὥσπερ ἴω καὶ προσήκον, ἐχρῶντο τοῦ δηλῶσαι τὸ νοσοῦμενον ἕνεκα. τὸ σύμπαν δ' αὐτοῖς ἴσως ἀποδίασμα, ἡ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀκριβὴς γνῶσις. οἱ νεώτεροι δὲ, ὀλίγου δεῖν ἅπαντον ἐν τοῖς ὀνόμασι κατατρίβουσι τὸν ἑαυτῶν βίον ἀμελίσαντας τῶν πραγμάτων. ἀρχὴ οὖν τῆς νόσου. καὶ τῇ πρώτῃ μὲν εἰσβολῇ καὶ τῇ ἀμοιβῇ τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ καλοῦσι. καθάπερ τὸ νῦν τὸ ἁπλατὲς. ἔδη δὲ καὶ χρόνου τινὰ πλατύτερον. ὥσπερ ἐπ' αὐτοῦ πάλιν τοῦ νῦν, ἐπειδὴν ἄντοι χειμῶνα νῦν εἶναι λέγωμεν, ἢ θέρος. ἢ τινὰ τῶν ἄλλων ὡρῶν, ὅτι μὲν ὃν ἐν ὀδενὶ τῶν τοιούτων λόγων ὁ Ἱπποκράτης, οἷόν ὅτι προγεγραμμένος ἀφορισμός ἐστιν, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐφεξῆς εἰρησομένων, ἀρχὴν ὀνομάζει τὴν πρώτην

ἐκείνην

κένλω καὶ ἀμβρῆ τῶ νοσημάτων εἰσβολλὼ, σύλλογον παντὶ. πῶς γὰρ ἦτοι τὸ ποδὶ τὰς ἀρχὰς τῶ νούσων σκε-
πτέον, εἰ αὐτίκα ἀνθεῖ δωάσαι ἂν τις ὅτως εἰρῆσθαι νομίζειν, ἢ τὸ, ἀρχομένων τῶ νούσων, ὡς τι δυκεῖ κινέειν, «
κίνει. ἀκμαζουσῶν δὲ, ἡσυχίλω ἔχειν, βέλτιον δόξι. καὶ τὸ μὲν οὖν ἀρχῆ τῆ νόσου τὸ πρόσωπον τοιόνδε ἦ. τὸ «
γὰρ νεκρῶδες ἐκεῖνο πρόσωπον, ἐφ' ὃ ταῦτα λέγονται, τῆ τλὼ ἀκειβῶς πρώτλω εἰσβολλω τῶ νοσημάτων, σκ ἂν «
ποτε δωάσθαι συσλῶαι. τῆ ταῦτα ἢ καὶ τῷ λεγειν. ἐν τοῖσιν ὀξέσι πάθεσιν ὀλιγάκις καὶ ἐν ἀρχῆσι τῆσι φαρ «
μαλίησι χρέεσθαι, τλὼ εἰς πλάτος χρόνο πρὸ ἡκόσαν ἀρχλω ἐνδλείκνυται. καὶ πολὺ δ' ἢ μᾶλλον, ἐν τῷ φάναι. τῆ «
τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ τέλη, πάντα ἀσφαλέστερα. τῆ δὲ τὰς ἀκμὰς, ἰσχυρότερα. καὶ μὲν δ' ἢ καὶ τῶ νοσημάτων ὁπό- «
σων ἀρχομένων ἦν χολὴ μέλαινα ἢ ἄνω, ἢ κάτω ἐπέλθοι, θανάσιμον, ὡσαύτως ἔργεται. τῆ δὲ τὸν αὐτὸν
τρόπον ἐν τῷ ποδὶ πλείστης ὀξέων, ὧδὶ τῷ καταλόγῳ τῶ σφοδρῶν ἐκείνων συμπτωμάτων ἐπέωγκε. ταῦτα
δὲ ἐν ἀρχῆσιν ὦφαινόμενα παραφροσυνίης ὅτι ἁπλωτάτη σφοδροτάτης, καὶ ὡς ὧδὶ τὸ πολὺ ἀρθυήσκουσιν.
τῆ ταῦτα δὲ τότοις ἁπλονόπι, καὶ τὸ τῆ τὸν ἀφορισμὸν ἔχει τὸν νῦν ἡμῖν προκείμενον ἐν ᾧ φησὶν. οἷον ἐν πλευ-
ρητικοῖσιν πῆνελον αὐτίκα, ἢν ὦφαίνηται, ἀρχομένῳ μὲν, βραχύει. ὃ γὰρ δὴ τλὼ γε πρώτλω ἀκειβῶς εἰσβο-
λλὼ σημαίνει νῦν, τὸ, ἀρχομένῳ διά τε τλὼ φύσιν αὐτλὼ τῶ πραγμάτων, καὶ διὰ τὸ μὴ δ' ἂν ὦφαινόμενα
τὰ τοιαῦτα δωάσθαι λεχθῆναι. τίνι γὰρ ἔτι δέησει τῶ σωειεσβαλόντων. ἐκεῖνα μὲν γὰρ, ὡς φῶς ἔχει τλὼ αὐτλὼ
ἀρχλω ἀλλήλων τε καὶ τῆ συμπάσῃ νόσῳ. ὦφαίνεται δὲ τὰ μὲν δύθυς ἐν τῇ πρώτῃ τῶ ἡμερῶν. τὰ δ' ἐν τῇ
δευτέρᾳ, τὰ δ' ἐν τῇ τρίτῃ τε ☾ τετάρτῃ. τὰ ἦ, ☾ πρωελυλυθότος ἤδη τῦ νοσήματος. ἡ δὲ τῆ πλάτος
ἀρχὴ κοινῆ μὲν τίνι τούτῳ καὶ προχείρῳ φαντασίᾳ, καὶ μήπω μηδὲν ἐχούσῃ τεχνικὸν, ἐν τῷ πρότῳ πρόξυσμῷ
προὶέχεται. καὶ διὰ ἰδὼν τὰ μὲν δύθυς ἀρχόμενα, τλὼ ἀκμλω ἀπειληφέναι λέγεται. καθάπερ ἐν τῷ πρώτῳ
τῶ ὧδὶ ἡμιδν. ἐπειδὴ φησὶν, αὐτίκα γὰρ συνεχὴς ὅδιν οἷσιν ἀρχόμενος ἀνθεῖ, ἡ ἀλιμάζει. τὸ γὰρ ἀρχόμενον, σκ
ὧδὶ τῦ καιρῦ τῦ νοσήματος εἴρηται, νῦν, ἢ μάχοιτ' ἂν αὐτῷ, τὸ ἀνθεῖν τε καὶ ἀκμάζειν. ἀλλ' ὧδὶ τῦ χρόνο διηλο
νότι, τῦ μετὰ τλὼ ἀκειβῶς ἀρχλω, τλὼ πρώτλω ἄχρι τρίτης ἢ ἡμέρας τὸ πλεῖσον ἐκτεταμμένο. πάντως μὲν
γὰρ ὁ πυρετὸς ὅτος ἀρχλω τινὰ τλὼ πρώτλω. ἐλείνλω καὶ ἁπλατῆ ποιησάμενος, ἔπειθ' ὅτως ἀναβάσει ζινὶ χρυσά
μενος, ἀρλαμβάνει τλὼ οἰκείαν ἀκμλω. ὁ μὲν, δύθυς ἐν τῇ πρώτῃ τῶ ἡμερῶν. ὁ δὲ, ἐν τῇ δευτέρᾳ. ὃ μὲν ἀπό γε
ἢ εἰσβολῆς τῦ πρώτο πρόξυσμὸ διὰ τ' ἂν τις χρύσειος πυρετὸς ἀλιμάζοι. ἀλλ' ἂν τε ἢ τῇ πρώτλω ἡμέραν
ἄντε ἢ τλὼ δ' δεύτέραν ἀκμάζας ἐντεῦθεν ἄχρι ἢ παντελῆς λύσεως ἐκταθῇ, μὴ δὲ μίαν ἀναβατλὼ ἐτέραν πρό
ξυσμὸ λαβὼν εἰσβολλω, ὅτως ἂν ἀπ' ἀρχῆς δύθυς λέγοιτο τῇ ἰδίαν ἀκμλω ἐχηλιφέναι. ☾ τῦτ' ὄδι τὸ πῶς ἱπποκ-
ράτες λεγόμενον. αὐτίκα γὰρ συνεχὴς ὅδιν οἷσιν ἀρχόμενος ἀνθεῖ, ἀκμάζει. τοιῦτον δ' ὄδι καὶ τὸ ἐν πλευρητι- «
κοῖσι πῆνελον, ἢν αὐτίκα ὦφαίνητῃ ἀρχομένῳ μὴ, βραχώῃ, πρὶν ἢ δ' δύτερον εἰσβάλειν δλονόπι πρόξυσμόν. «
ἔτι γ' ἀρχεθῆ λέγοιτ' ἂν ἡ πλευρίτις. ὃ μόνον ἐπειδ' ἂν ἀνάβασιν ὁ τοιῦτος ἔχῃ πρόξυσμός, ἢ ἀπμὴν ἀλλὰ καὶ «
τῇ πρακμῇ συμπάσῃ. ☾ ὅλως πρὶν εἰσβάλλειν τὸν δευτέρου πρόξυσμὸν διὰ τρίτης τὸ πίπαν ἐν πλευρίτισιν
ἁπάντων τε. πᾶν οὖν ὅτι ἂν ὦφαίνηται πέψεως σημεῖον, ὀλιγοχρονίοντ' ἅμα καὶ σωτήριον ἔσεσθαι δηλοῖ τὸ
νόσημα. τοιῦτον δὴ καὶ τὸ πῆνελον δόξι τὸ ἐν τοῖς πλευρητικοῖς. ἑκάστ γὰρ τῶ μορίων τῦ σώματος τὸ περίπλω-
μα, τλὼ ὑπαρχόσαν αὐτῷ διάθεσιν ἐνδείκνυτῃ. πεπεμμένον μὲν, ὑγιεινὴν. ἄπεπτον δὲ ὑπάρχον, νοσῶδ'. ὅτω
γοῦν εἴρηται λάλεινα, Διαχώρημα δὲ ἄριστον ὅδιν, τὸ μαλθακόν τε καὶ στρεπτικός. ☾ τλὼ ὥραν ἥντιν καὶ
ὑγιαίνονπ ὑπεχώρει. πλῆθος δὲ πῶς λόγον τῶ εἰσιόντων. τοιάντης γὰρ ἐόσης ἢ διεξόδο, ἢ κάτω κοιλίη ὑγιάζ
νοι ἂν. καὶ τοίνυν καὶ τὸ πῆνελον. ἐπειδὴ μὲν ἀκειβῶς ὅμοιον ἦ τοῖς τῶ ὑγιαινόντων, ἀκειβῶς ὑγιαίνειν ἐνδέ-
ξεται τὰ ἢ ἀναπνοῆς ὄργανα. πεπαπδιζόμενον δέ τι καὶ τῦ ἢ φύσιν ἰδιάζμενον εἰς ποσῦτον ἐκεῖνα βε-
βλάφθαι δηλοῖ, εἰς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸ ἢ ἢ φύσιν ἰδίεας ἀφλείπεται. τὸ δ' ἐναντιώτατον τῦ ἢ φύ-
σιν, ἀπέπτον ὅδιν, καὶ μεγάλλω ἐνδείκνυται τλὼ τῶ πεπονθότων τόπων ἀδθένειαν. εἰ δὲ καὶ μοχθηρὰς αὐτί-
ας ἔχει τὶ γνώρισμα, καθάπερ τὸ μέλαν, ὀλεθρειώτατον ἤδη τὸ τοιῦτον. οὕτω δὲ ἔχει, διὰπὶ τῶ οὔρων. καὶ
γὰρ καὶ τούτων ὅσα μὲν ὁμοιότατα τοῖς τῶ ὑγιαινόντων ὅδιν, ταυτὶ μὲν ἰλαρῶς ὄυρωσεῖν ἐνδείκνυται. τὸ
φλεβῶδες ἠύ τῶ ὀργάνων. ὅσα δὲ ἀπεπτώτερα, τλὼ ἀῤῥωσίαν αὐτῶ μηνύει. τὰ δὲ ἐναντιώτατα τοῖς τῶ
ὑγιαινόντων, αὐτὰ μὲν, τελέως ὅδιν ἄπεπτα. μεγάλλω δὲ ἀῤῥωσίαν ἐνδείκνυται, τῦ φλεβώδους ἠύους παν-
τὸς. ὅσα δὲ καὶ ἢ λιαπύσης ἀτίας ἐμφάνει τὸ μοχθηρὸν, ὥσπερ καὶ τὰ μέλανα, ταυτὶ ἑκάτερος ὀλέθρια.
ταυτὶ μὲν οὖν τὰ τρία ἠύη τῶ σημείων ἐνδείκνυται πέψιν ἰδίαν ἑκάστ. ἢ μὲν κάτω γαστρὸς, τὰ κατὰ φύ-
σιν διαχωρήματα. τῦ φλεβώδους δ' ὧν ἠύους, τὰ οὖρα. τῶ δ' ἀναπνευστικῶν ὀργάνων μόνον, τὰ πῆν-
σματα. καθάπερ δὲ ταῦτα τῶ τόπων αὐτῶ, ὅθεν ἐκκρίνεται τὰ γνωρίσματα φορεῖ, ἢ τὸν αὐτὸν οἶμαι
τρόπον καὶ τὰ οὖρα, νεφρῶν καὶ ὀρχιτήρων, καὶ κύστεως, καὶ λαυλοῦ. ἀλλὰ τὰ μὲν ὧδὶ τοῖς τούτων ἀῤῥω-
σήμασιν οὖρα, διὰ τῶ ἀφορισμῶν ἰδία κατέλεξεν ὁ Ἱπποκράτης. τὰ δὲ τοῖς ὀξέσι νοσήμασι στρεβλούν-
τα, ἢ τὸ προγνωστικὸν ἔγραψεν. ὅτι δὲ ὅλον τὸ βιβλίον σύμπαν ὡς ἤδη πολλάκις ἀφλέθειλται πρὸὶ μόνων
δόξι τῶ ὀξέων, ἀμέλει τελειώλως ἐν αὐτῷ σύμπαντα τὸν περὶ τῶ οὔρων λόγον, ὧδὶ ☾ τέλει προσέθηκε.
μὴ ἔξα πατάτω δέ σε ἴω τι αὐτίκα ἡ κύσις νόσημα ἔχουσα, τῶ οὔρων τὰ ἀφλεβίη πυτέων, οὐ γὰρ τῦ ὅλου ση- «
μείου, ἀλλ' αὐτῆς καθ' ἑαυτλώ. ὡς οὖν ἢ κύστεως ἐμνημόνδυσε παράδειγμα ☾ λόγῳ ποιησάμενος αὐτλώ, «
οὕτω καὶ νεφρῶν, καὶ ὀρχιτήρων, καὶ λαυλοῦ συνυπακούειν χρὴ. μεγίστη δ' ἀπόδειξις αὐτὰ τὰ περὶ αὐτῦ «
γραφόντα διὰ τῶ ἀφορισμῶν. ὥσπερ γὰρ κύστεως, οὕτω καὶ νεφρῶν νοσούντων, γράφει σημεῖον. ὁκόσοισιν ἐν «
☾ οὔρῳ φησὶν παχεῖ ἐόντι σαρκία μικρὰ, ἢ ὥσπερ τρίχδι στρεβλόρχοντα, τουτέοισιν ἀπὸ τῶ νεφρῶν ἐκ-
κρίνεται. ταυτὶ μὲν οὖν ὡς ἔφλω τὰ τρία ἠύη τῶ σημείων, ἕκασον ἰδίας πέψεως ἐνδεικτικὸν ὑπάρχον. οὖ-
ρα μὲν, ἢ κατὰ τὰς φλέβας. διαχωρήματα δὲ, ἢ κατὰ γαστρός. πῆσματα δὲ, ἢ τῶ ἀναπνευστικῶν ὀρ-
γάνων. καὶ οὐκ ἐνδέχεται δέποτε μὴ οὐκ ἀγαθὸν τὶ μέγα δηλοῦν, τὸ δ' πέψεως σημεῖον. ἀμορῥαγίαι δὲ, καὶ

ἱδρῶτες, καὶ παρωτίδες, καὶ τ' ἄλλα ἀρρωστήματα σὺν μὲν τῷ λαμπρῷ πέφυκεν ὠφελεῖν. ἀλαίρως δὲ οὐδὲν ὀνίνησι. ὅθεν μοι δοκεῖ τὰ ζητοῦντα αἰνίττεσθαι ἀεὶ τὸ τοῦ παλαιοῦ βιβλίου λέγων. τὰ κείνοντα τῶν τὸ βέλτιον, μὴ αὐτίκα ὧν φαίνεσθαι. καὶ γὰρ οὐ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ δύσπνοιαι, καὶ παραφροσύναι, καὶ δάκρυα, καὶ ἀγρυπνίαι, καὶ κώματα, καὶ σκοτόδινοι, καὶ μαρμαρυγὲς, καὶ ἄσαι, καὶ καρδιαλγίαι, καὶ κεφαλαλγίαι, καὶ τ' ἄλλα σύμπαντα τὰ ἴδια ἕκαστον μόριον ἀλγήματα, διορισμοῦ δεῖται πλωϊκα μὲν ὄντα, ὠφέλιμα. πλωϊκα δὲ, βλαβερὰ, πλωΐζει δ' ὁ μόνον ὀδὲν ὀνίνησι, ἀλλὰ καὶ σημεῖα γίνεται μοχθηρότατα. καθάπερ ὃν γὼ πολλάκις ἀφορισμῶν ὀκ ἐδήλωσα τὸ τῆς ἀρχῆς ὄνομα, ἡνίκ' αὐτὸν οἶμαι τρόπον, ὀδὲ τὸ αὐτίκα. πλάτος δὲ ἔχον χρόνου τοσοῦδε, ὅσπερ καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς ὄδιν. δηλῶν δὲ ὡς καὶ πολλάκις αὐτ' ὠνόμασται αὐτῶν χρώμεθα τῷ ἀμελῶ, καθάπερ καὶ τοιῷδε λόγῳ φαίνεται κεχρημένος ὁ Ἱπποκράτης. εἰσὶ δὲ τρόποι καὶ κατάστασις καὶ προξυσμοὶ τοιοῦτοι ἑκάστου τῶν πυρετῶν, αὐτίκα γὰρ συνεχὴς ὅτι οἷσιν ἀρχόμενος αὐθεῖ, καὶ ἀκμάζει. τοῦτ' γὼ τὸ αὐτίκα πλέον ὀδὲν δηλοῖ τοῦ ἀμελῶ. καθάπερ οἶμαι καὶ τοῦ ποδὶ διαύτης ὀξέως. ὧν οἷς ὅτῳ φησὶν. ἢν δὲ μὴ προσιμοείσι τῆς ὅδου δεῖται αὐτάρκης ἐὼν ὁ τρόπος τῆς τοιαύτης ἐπισανορθώσεως, πολλαχόθεν βεβλάψεται. οἷσί τε γὰρ σῖτος αὐτίκα ἐγλιαταλειλεῖται, εἰ μή τις ὑποκνώσας τὸ ῥόφημα δοίη. τὸ μὲν δὴ αὐτίκα, τοιόνδε σημαίνει. ἔστι δὲ τοῦ αὐτίκα. πάμπολλα πράγματα πράττεται ἄλλως ἁπάντων ἑλλιπῶν εὑρεῖν, ὃ ἧκιστα δὲ καὶ πρὸ Ἱπποκράτους. ὥστ' ἄθροον ἤδη μεταβῶμεν. ἐπειδὰν γὰρ φησὶ τὸ λοίσθιον μὴ αὐτίκα ὠφαίνεσθαι, τὸ πρᾶγμα δηλοῖ. τοῦτ' ἔστι τῷ ἀρχῷ τοῦ νοσήματος. ὅτι δ' ὁ ταῦτα τά γε νῦν εἰρημένα λοίσιμα, καὶ τὰ τῆς πέψεως γνωσίματα. τοῖς μὲν γὰρ ὀκ ἐγχωρεῖ. τὸ μὴ τὸ κοῖσιν τινὰ πάντως ἢ ἀγαθῷ, ἢ κακῷ ποιήσασθαι. τὰ δὲ τῆς πέψεως σημεῖα, σωθήσεσθαι μὲν δηλοῖ τὸν ἄνθρωπον, τὸ μὴ τοι γε κεισθήσεσθαι πάντως. ὅτε γὰρ εἰ τῷ ἀθρόαν ἀκόσιμον μὲν ἐν νόσῳ μεταβολὴ, ὅτ' εἰ τῷ προηγουμένῳ αὐτῆς παραχρῆ δὲ ἀνάγκης τὰ τῆς πέψεως σημεῖα τῶν εἰρημένων ἔσται. δηλώσεται γὰρ ἐν χρόνῳ πλείονι ἡ βραχὺ τὸ νόσημα πεπόμενον, ὧν τῷ παντελῆ λύσιν ἀθρήσεσθαι. δηλωθήσεται δὲ καὶ τοῖς ἐφεξῆς ἑπταφέσθρον ὅπη διαγιγνώσκει τὰ κρίσιμα συμπτώματα, τῶν τῆς πέψεως σημείων. νυνὶ δὲ ἀρκεῖ τό γε τοσοῦτον ὧν δεδεῖχθαι, ὡς τῆς μὲν ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις πέψεως, τὰ πτύελα. τῆς δ' ἐν ταῖς φλεψί, τὰ ὦρα. τῆς δὲ ἡνίκ' τῷ γαστρὸς, τὰ διαχωρήματα, τίθεσθαι χρὴ σημεῖα. καὶ ὡς ὧν μὲν τῶν πυρετῶν ἁπάντων, ἐπειδὴ τοῦ φλεβώδους γένους εἰσὶ παθήματα, καὶ γὰρ καὶ τὰς ἀρτηρίας ἐν τούτῳ νῦν δεῖ γένει προλαμβανέτω, τοῖς ὄροις μάλιστα προσεκτέον ὄδιν. ὧν δὲ τῶν πλευριτικῶν, πρώτοις μὲν τοῖς πτύσμασι, δηλῶ δὲ καὶ τοῖς ὄροις, ὅτι καὶ μετὰ πυρετοῦ πάντως ἡ πλευρίτις. ὧν δὲ τῶν ἡνίκ' τῷ γαστρὸς, χωρὶς μὲν πυρετοῦ τοῖς διαχωρήμασι μόνοις, σὺν πυρετῷ δὲ, καὶ τοῖς ὄροις. ἡ τοίνυν ἑκάστου τῶν νοσημάτων ἴδιος ἀρχὴ τοῖς τῆς πέψεως σημείοις ὁρίζεται διαφόρως τῆς ἐν πλάτει λεγομένης ἀρχῆς τῆς ἀτέχνου πάμπολλα. μακροτέρα γὰρ ἐκείνη τῆς τρίτης ἡμέρας, ὀκ ἀδίνοεῖται προῖσα. καθάπερ καὶ τοῦ προγνωσικοῦ δεδήλωται σαφέστατα προειπὼν γὰρ. ἢν μὲν οὕω ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ἦ. μετὰ ταῦτα φησὶ. ἢν δὲ καὶ παλαιοτέρου ἐόντος τοῦ νοσήματος ἢ τριταίου ἢ τεταρταίου, τῷ ἡνίκ' πλάτος ἀρχῷ ἐνδεικνυμένου ἀκριβῶς ἡμῖν, ἄχρι τῆς τρίτης ἡμέρας ἐλπτέον εἶναι. τῷ δ' ὄντως ἑκάστου νοσήματος ἰδίαν ἀρχὴν ὧν δεῖ ἐν μέρει ὑπάρχειν ἔφαμεν αὐτοῦ, μέχρι παμπόλλων τεταράσθαι ἐνδέχεται προβήναι. πάντα γὰρ πότε πρῶτον, ἐπειδὰν τὰ τῆς πέψεως ὠφανῆ σημεῖα. τὸ δ' ἀπὸ τοῦ δὲ σύμπαν ἕως τῆς ἀκμῆς, ἕτερον ἤδη μέρος ὄδιν, αὔξησίς τε καὶ ἀνάβασις ὀνομαζόμενον. ἔστ' ἀκμὴν μετὰ ταῦτα, τὸ σφοδρότατον τῆς ὅλης νόσου μόριον. ὑστάτη δὲ πασῶν ἡ παρακμὴ. πέψεως μὲν οὕω δηλοῦσα, πολλάκις γὰρ δεῖ τὰ χρησιμώτατα λέγειν, ὀκ ἔστιν ὅτε καλῶς ὠφαίνεται. τὰ κρίσιμα δ' ὄδιν ὅτε κακῶς. οὔτε γὰρ ἐν ταῖς ἀναβάσεσιν, ὅτ' ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἀλλ' ἐν ταῖς ἀκμαῖς αὐτὰ ὧν φαίνεσθαι χρὴ. ποδὶ μὲν δὴ τῶν ἐν ταῖς ἀναβάσεσί τε καὶ ταῖς ἀκμαῖς ὧν φαινομένων, ἐφ' οἷς ἐροῦμεν. ποδὶ δὲ τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἤδη λεγομένων. ἀναμνήσαντες πάλιν ὡς ἐν ἅπαντι τῷ μετὰ ταῦτα λόγῳ παρόντες τὰ δύο σημαινόμενα τῆς ἀρχῆς τότε τ' πρώτης εἰσβολῆς τῆς ἁπλατοῦς. τό τε τῆς τ' πρότε προξυσμοῦ, ποδὶ μόνο τ' τρίτε διαλεξόμεθα χρόνου τοῦ τῆς ἀπεψίας. καὶ γὰρ καὶ τεχνικὴ τῆς δὲ τῆς ἀρχῆς, ἡ διάγνωσις ὄδιν, καὶ μεγάλα δηλοῦσι πέφυκεν. ὅτ' οὕω ἰδρῶτες, ὅτ' ἐμεῖσι, καὶ διαχωρήματα γαστρὸς, ὅτε παρωτίδων, ὅτε αἱμορραγίαι ἡνίκ' ὧδε ὠφανεῖσαι τὸν χρόνον, ἔλκειναν ποτὲ νόσημα. ταυτὶ μὲν οὕω ἤδη καὶ ὡς ἄπτα πεπίσυται τὰς νόσους ἀπαλλάττειν. τὰ δ' ὡς σημεῖα τάττων διηλωτικὰ, παναφροσύναι τ' εἰσὶ. καὶ ἀγρυπνίαι. καὶ κώματα. καὶ ἀλγήματα. καὶ δάκρυα. καὶ δύσπνοια. καὶ σκοτόδινοι. καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα. καὶ γὰρ ὃν καὶ ταῦτα χωρὶς τῶν τῆς πέψεως σημείων ὠφανῆ, διακίνδυνα διαθέσεων ὄδιν γνωρίσματα. σύμπαντα μὴν ὃν διὰ ταῦτα τά τε ὡς ἄπτα, τά τε ὡς σημεῖα κρίσιμα, μὴ αὐτίκα φαινέσθω. τοτέσι μὴ ἡνίκ' τὸν πρῶτον καιρὸν τοῦ νοσήματος ἡνίκα τελέως ἄπεπτον ὑπάρχει. τὰ δ' ἄλλα τρία χρὴ τῶν τῆς πέψιν δηλόντων σημείων, εἰ καὶ ἡνίκ' τῇ πρώτῃ σὺθὺς ὥραν φαίνοιτο τοῦ πρώτε παροξυσμοῦ, καλῶς ὠφανήσῃ. πάλιν ὃν ἀναλαβόντες εἴπωμεν ταὐτό. ὅτι καθόλα καιρὸς τῶν νοσημάτων ἐκ τε τῶν νόσων αὐτῶν πρῶτον χρὴ σκοπεῖσθαι πηλίκοι τινὲς ἔχοντες τοῦ χρόνου. καὶ τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους, καὶ τῆς τῶν πολιτῶν ἀναλογίας, καὶ πρὸς τούτοις ἅπασιν ἐν τῶν ὠφαινομένων, ἐν οἷς πρῶτα καὶ κυριώτατα, τὰ τῆς πέψεως, ὅτι σημεῖα. δηλῶν τῇ μὲν ἤδη πολυχρονίῳ ἀρχῇ, ἀκριβῶς γνωρίσαις. ἐν ταύτῃς ἢ τῇ μέλλουσαν ἀκμῇ σκοπεῖν τεχνικῷ προγνώσει τοῦ μετ' ὀλίγον ἐρησομένῳ. ἰατρῷ δὲ τεχνικὸν σκοπὸν, ὃς ἂν ἐγγυτάτω τῆς ἀληθείας ἀφίκηται. ὥσπερ οὕω ἀρχῆς ἀκριβὴς διάγνωσις δεῖ ἐστι, πρὶν ἄρξασθαι τῇ ἀνάβασιν, ὅτως δὲ τῆς ἀναβάσεως, πρὶν εἰσβαλεῖν τῇ ἀκμῇ. ἀσκητέον δὲ καὶ ταῦθα πρότερον εἰσβάλλουσαν ἀκμῇ γνωρίζειν, ἐπειθ' ὅτως προγινώσκειν. ἐπεὶ δὲ καὶ τούτων ἁπάντων ἡγεμὼν Ἱπποκράτης ὄδιν, δίκαιον. ἂν εἰη καὶ ταῦθα τὰς ἐκείνου ῥήσεις ἐξηγησομένους διαπορήσασθαι τὸν λόγον. ἄμεινον δ' ἴσως ὄδιν πρὶν ὑπάρξασθαι ὧδε ποιεῖν, ἔτι βραχὺ πρὸ τῶν ἑρμηνεῦσαι προθεῖναι. ἵν γὰρ ὡς μέρος τοῦ νοσήματος ἐζητοῦμεν εὑρεῖν ἀρχὴν ἔστ' ἰσόχρονος ἐν ἁπάσαις ταῖς νόσοις ὄδιν, εἴτε καθ' ἑκάστην αὐτῶν ἴδιος. ἐν ᾗ καὶ τὸν Θεσσαλὸν ἔφαμεν ἐξ ὑπερκύψαι τὴν ληρῶδη ἐκείνου παράγγελμα τὸ, δεῖν

μα τὸ λεῖν γὰρ ἀρχῆ ς ἑλκειν τὰ νοσήματα τῆ, καὶ ἐκ τῆ ς φῆς ἢ λιγότητος. Ἱπποκράτης μὲν πάντων πρῶτος ἀκριβῶς ἐξήλωσε, τὸ μὲν μανθάνειν δι' αὐτὸ δι' ὀλίγα τὸ τάχος τῆ ἑρμηνείας. ἀρκέσει δὲ γὰρ καὶ πρόνοια δι' ὀλίγας ῥήσεως, ὧδε δηλῶσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ γὰρ τὰς ἄλλας ῥήσεις ἂν τις εἰ μὴ παντάπασι ἀπαλαίπωρος εἴη τὴν αὐτὴν οἶμαι τρόπον ἀξιοῦσκειν δηλοῦσθαι, προχειρισάμενος δὴ τὴν ὑπ' ἀφορισμόν. πέπονα φαρμάκου εἶναι καὶ κινεῖν μὴ ὠμά, μὴ ὑπ' ἀρχῆσιν ἦν μὴ ὀργᾶ. τὸ μὲν δὴ ὀργᾶν, λυσίτελος ἢ ὧδε τῶν ζώων εἴθισται λέγεσθαι τῶν ἐπειγομένων χρῆσθαι σωτηρίᾳ. μετωνόμευκε δ' ὑπὸ νῦν, ὧδε τὰ κατεπείγοντα καὶ κινδυνώδη ταχέως νοσήματα. καὶ μάλιστα ἐπειδὰν ἐρεθίζεταί πως ἡ τῶν πάσχοντος ἄνθρωπος ὑπὸ τῆ τῶν ὑγρῶν τε καὶ πνεύματων ἀτάκτου κινήσεως. ὧδε γὰρ τούτων μόνων σύλλογος ἂν τις χρήσαιτο καταρχὰς φαρμακείαις. σύμμαχον ἔχων εἰς τὸ ὅλης δυπετὲς σφρᾶν, τῆ τῶν πλεοναζόντων ὑγρῶν κίνησιν. ὡς τά γε πῶς ἔστι τελέως ὑπάρχειν ἄπεπτα τὸ μονιμόν τε καὶ ἑδραῖον ἔχοντα, χαλεπῶς ὑπακοῦσαι ταῖς ὅλαις τῶν καθαιρόντων φαρμάκων. ὅτως οὖν εἴρηται κἀκεῖνα. ὁπόσοισι δὲ τὰ φλεγμαίνοντα γὰρ ἀρχῆ τῶν νόσων σίδηος ὧν χειρὸς λύειν φαρμακείη, τῶ μὲν σωτεταμμένῳ καὶ φλεγμαίνοντος δὲν ἀφαιρῆσιν. ἢ γὰρ ἂν δίδοι ὠμὸν ἐὸν τὸ πάθος. τὰ δ' αὐτέχοντα ἔστι σώματι καὶ ὑγιεινά, σωτήκησιν. ἀλλὰ πρὸς μὲν τότε σκέψασθαι ἔστι θραπευτικῆς μεθόδε ὄργον ὅδιν. τὸν δ' οὖν Ἱπποκράτη καλεῖν ἀρχὴν ἐκεῖνον ἅπαντα τὸν χρόνον τῶ νοσήματος ἂν ᾧ παντελῶς ὅδιν ἄπεπτον, ἤδη φαίνεται. πρόσεισι γὰρ ὡς πέπονα χρὴ φαρμακεύειν, ἐπιτρέπειν μὴ ὠμά, μηδὲ ἂν ἀρχῆσιν. ὡς τότ' ἀρχῆς ὄσης, ὅτι ὅτ' ὠμὸν τὸ νόσημα καὶ ἄπεπτον ὑπάρχον. πῶς δῆν, ἀναληπτέον γὰρ αὖθις, ὅθεν προλέγοντες ἀπελίπομεν, ὅρον ὧδέ τινα θήσει τις ὅτῳ σαφῆ, τῆ πράξει τῆ ἀναβάσεως. ὥσπερ καὶ τὸ τῆ ἀρχῆς. πῶς δὲ ἄλλον, ἢ τὰ τῆ ἀκμῆς θεασάμενος γνωρίσματα. λέγει δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἱπποκράτης, ἐνὶ μὲν λόγῳ τῆ δὲ. ἢ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ τέλη πάντα ἥδιον ἀθρώσεσθαι. ἢ τὰς ἀκμὰς ἰσχυρότερα. ἑτέρως δὲ τῆ δὲ. ὅκως μὲν ἂν κάτοχον τὸ νόσημα, αὐτίκα καὶ οὗ ἐκάστης πόνος ἔσται. πῶς δῆν ὧν γνοῖμεν αὐτὸ, ἀλλὰ τοῦθ' ὅτι νῦν ἰσχυρότατον ὅδι νόσιμα καὶ οὗ μεγίστης ἔχει πρόσφυσμός. εἰ μὲν γὰρ ἀθρόως μέλλοι μεταβάλλειν, ὅπερ δὴ λυσιτελῶς καλέσομεν ὑπὸ τῆ πρόνοια, τὴν ἀρχὴν τῆ κρίσεως ἔσεσθαι ὅρον ἀναβάσεως θεατέον. εἰ δὲ καταβραχὺ τοῖς ὑπ' ταῖς πολιόσδοις πρόσφυσμοῖς δόλιμασέος. εἰ μὲν γὰρ ὧδε τὸ πρωϊαίτερον τε καὶ πλέονα χρόνον. καὶ μᾶλλον ὡς αὐτὸς ἔλεγεν εἶπεν γινόμενοι, δῆλον ὡς ὧδε τὴν ἀκμὴν ἀνδρίζεται καὶ αὐξάνεται τὸ νόσημα. τῆ δὲ ὧδε τἀναντίον μεταβολῆς αὐτοῦ ἐλαττουμένης, παύεται καὶ πρὸς ἀκμάζει. συμβαίνει δὲ ποτὲ δύο πρόσφυσμὸς γινομένους μεγίστους μὲν τῶν ἄλλων, ἴσους δ' ἀλλήλοις, τὸν τῆ ἀκμῆς πολεμᾶσθαι καιρόν. γίνοτε δὲ ἅμα καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἅπαντων καὶ τῶν μεταὺ τὸν χρόνον μέγιστον. εἰς τρεῖς δὲ πρόσφυσμὸς ἂν μὲν τοῖς ὀξέσι, τὸ πάντι προσῄκειν συμβαίνειν τὸν τῆ ἀκμῆς καιρόν. ἐν δὲ τοῖς χρονίοις, οὐκ εἰς τοσοῦτος μόνον, ἀλλὰ καὶ πολὺ πλείονας. ὅτῳ μὲν διαγινώσκειν χρὴ οὖν καθόλου καιρὸς ἢ γινομένους ἢ γεγονότας ἄρτι, μέλλοντας δ' ἐσεσθαι καθ' ἕτερον τρόπον, ὅς ἵνα σαφῆ ἢ τοῖς ἀκούσι, ἀνάγκη πρότερον εἰπεῖν τί ποτέ τε διαχωρήματων καὶ ὄρων, ὡς πρότερον εἰπομεν περὶ τῶν πυσμάτων. διαχώρημα τοίνυν ἄδηλόν ὅδιν, ὃ μαλθακόντε καὶ σωτεγκὸς. καὶ τῶν ὡρῶν ὑπὸρ καὶ ὑγιαίνοντι ὑπαρχόντων. πλῆθος δὲ πῶς λόγου τῶν εἰσιόντων. ὧν ταῦτα μὲν ἀπό τε συστάσεως αὐτοῦ καὶ ποσότητος καὶ τοῦ καιρὸς τῆ ἐλκείσεως ποιεῖται τὴν διάγνωσιν. ἐπεὶ δὴ τὴν κάτω κοιλίαν ὑγιαίνουσαν ὧν δείλυνται τὸ ζοῦτον διαχώρημα. δῆλα δὴ οὕτω τοῦ φορῶν ἐρεῖ. τοιαύτης γὰρ ἐούσης τῆ διεξόδε, ἡ κάτω κοιλία, ὑγιαίνοι ἂν. κάτω δὲ κοιλίαν εἶρηκε νῦν, ἀνὰ διαιρόμενον τῆ θώρακι. δῆλα δὴ τοίνυν ὁ δὲ τῆ χροιᾶς ἐμνημόνυσε τοῦ διαχωρήματος. ὃδὲν γὰρ ὡς πῶς τὴν τῆ κοιλίας αὐτῆς ἀκριβῆ διάγνωσιν ὅπως ἔχει διαθέσεως, ἡ χροιὰ τῶν διαχωρημάτων ὑπὸδείκνυται. τοῦ γὰρ πεπέφθαι καλῶς, ἱκανὰ τὰ πρωϊαίτερα γνωρίσματα τὸ μαλθακόν τε εἶναι καὶ σωτεγκὸς τὸ διαχώρημα, καὶ μή τι πρόλαμβάνειν τὸν τῆ φύσιν καιρόν, μήθ' ὑστερίζειν. καὶ τὸ πλῆθος ἀνάλογον τοῖς ἐδέσμασιν. ὥσπερ δ' εἰ ταῦτα εἴη πάντως πέπεπται, ὅτως ἔχει, δὲ μὴ τούτων τι παρείη πάντως ὁ πέπεπται δηλοῦται μὲν γὰρ αὐτὴ ἡ γαστὴρ ἐρρῶσθαι πρὸς τὸ αὐτῆς ὄργον. ἤτοι εἰ διά τινα θορμασίαν ἰσχυρὰν παρακειμένων αὐτῇ μορίων, ἀξικμάζεσθαί τε καὶ ξηραίνεσθαι τὸ καλῶς πεφθὸν, ἢ δι' ἀῤῥωστίαν ἀναδύσεως ὑπρότητα τοῦ δέοντος ὑπολῦσαι. τὸ μὲν τοι μάλθακόν τε καὶ σωτεγκὸς ἄντικρυς μὲν ὑπόδείκνυτῆ τὴν πεπτικὴν ὑπόρῥοιαν ἐῤῥῶσθαι. σωφυδείκνυται ἢ καὶ τὸ τὴν ἀνάδυσιν ἀμέμπτως ἀπηλεῖσθαι. καὶ πῶς τούτοις ἔπεται, μηδὲν φλεγμαίνειν τῶν ἢ τὴν γαστρὸς μορίων. εἰ δ' ἔτω δηλοῖ παρακεῖφθαι τὸ λεῖον, ἓν γὰρ χρὴ τὸ καλῶς πεπεμμένον σύθυς καὶ λεῖον, ὃκ ὀρθῶς ὅπως διαγινώσκει. τὸ γὰρ σωτεγκὸς, ὃκ ὑπόδηλόν ἐστι μὴ ὄχι καὶ λεῖον ὑπάρχειν. ἴνωσθαι γὰρ αὐτὸ δεῖ τοῖς μορίοις ἅπασι, καὶ οἷον ὑπάρχειν ἀκριβῶς. εἰ δὲ τὰ μὲν, ὁλόκληρά τε καὶ πρανῆ καὶ σκληρὰ τῶν μορίων αὐτοῦ φαίνοιτο. τὰ δ' ὑγρὰ καὶ ὑδατώδη, πῶς ἂν εἴη ταῦτα πῶς ἄλληλα σωτεγκότα; διαλέλυται γὰρ ὅτω γε ἀπ' ἀλλήλων καὶ τὰ μὲν πρανῆ τε καὶ σκληρὰ ἀπεχώρισται πάντη. τὸ δ' ὑγρὸν ὡς ἂν ὑδατῶδες τε καὶ λεπτὸν ἔτι μᾶλλον ἕθ' ἑαυτὸ σωδεῖν δύναται τοῖς σφιγξὶ, ὅτε δι' ἑαυτοῦ καθιέναι τινὰ κοινωνίαν ἐργάζεσθαι. πόρρῥιον τε αὖ τοῖς ὑπ' κύκλῳ, καὶ ἀῤῥῥιον, ἀνώμαλόν τε ἅμα καὶ ὑδαμῶς γε σωτεγκὸς ἐργάζεται τὸ διαχώρημα. τὸ μὲν δὴ τοιοῦτον, λέγω δὴ τὸ μαλθακόν τε καὶ σωτεγκὸς, ὑγιαίνειν μὲν ὑπόδείκνυτῆ πάντως τὴν γαστρὸς. σωφυδείλυνται ἦ, ὡς ἔφην, καὶ τὸ μηδὲν τῶν ὠτειξ ὠπονθέναι, καὶ τὸ τῆ ἀνάδυσιν ἀμέμπτως γίνεσθαι. πάντως γ' ἂν ὑγρῶν ἴων, ἐλλιπῶς αὖ τῆς ὧδε τελαμένης. εἰ ἦ καὶ τὸν καιρὸν φυλάττειν τῆ ἐλκείσεως, καθ' ὃν ὑγιαίνοντος ἐῤῥύη, δῆλον ὡς ὅτε βραδυπεψίαν, ὅτε τῆ καθεκτικῆς, ἢ ἀκρατικῆς δυνάμεως ὑπόδείλυνταί τι σφάλμα. τὸ μὴ δὲ ὀξιαίτερον, ἢ χρὴ διαχωρεῖν, ἢ τῆ πέψιν αὐτῆ, ἢ τῆ δῆλα τὴν ὑντέρων φορὰν ὑπόδείκνυται βραδυτέραν. τὸ δὲ πρωϊαίτερον τῶν ἀῤῥωσίαν τῆ καθεκτικῆς δυνάμεῖ, ὃ γὰρ δὴ ῥώμων γε τῆ ἀλλοιωτικῆς. ὃ γὰρ ὑπόδέχεται τὸν νοσοῦντα καὶ μάλιστα ὀξέως, ῥωμαλεωτέραν ἔχειν τοῦ τῆ φύσιν τὴν κοιλίαν. ἀλλ' ἀγαπητὸν εἰ μὴ πολλῷ τινὶ τοῦ τῆ φύσιν ἀπολείποιτο. τὸ μὲν δὴ σιτίων δῆλόν τινι ταχέως διεξερχόμενον, ἐρεθισμῷ δηλονότι τὸ τοιοῦτον ἔπαθεν, ὅτε δι' ἰσχνὸν, ὅτε δι' ἀῤῥωσίαν ὅλως ὑπολείκνυται δυνάμεως. ἀλλὰ τό γε χωρεῖς δῆξεως, ἢ τινὸς ἄλλου συμπτώματος ὑπὸ τοῦ προσήκοντι καιρῷ κεκρίμενον, ἐῤῥῶσθαι τὰς τρεῖς τῆ κοιλίας ὑπὸ

δύνανται δυνάμεις, τὴν ἀλλοιωτικὴν, τὴν καθεκτικὴν, καὶ τὴν ἀφιεντικὴν, ὅπερ δὴ τοσαυτὸν ἀεὶ πᾶσι φυσικὴν καὶ δυνάμεις ἐν ἑκάστῳ τῶν τοῦ σώματος ἡμῶν μορίων εἰσὶν, ἐπιτρέπωμεν δεδεῖχθαι. καὶ νῦν οὐ χρὴ τῶν οὕτω τι παρεμπίπτοντων, ἀποδιέξιν μαθεῖν. ἰδία γὰρ ἕκαστα γέγραπται. λοιπὸν οὖν ὥσπερ τοῦ χρῶμα πῶς λόγου τῶν εἰσιόντων εἴτε τι κρούσματα, διελθεῖν, ἀφιέμενοι. τὸ τοίνυν μαλθακόν τε καὶ σωματικὸς, καὶ καὶ τὰ τῶν ὑγιαινόντων ὧραν ἐκλιπεῖν ὁμολογούμενον, εἰ μὴ διασώζοι τὴν τῶν ἐδηδεσμένων ἀναλογίαν, ἴσχεται πρὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἡ τὸ τυφλὸν ἐντόρου, ἢ τὸ κῶλον, ἢ καὶ ταῖς ἄλλαις ἕλιξι ταῖς λεπτᾶις. ὃ κἀγαθὸν δὲ ἴσως καὶ ὡς σημεῖον, καὶ ὡς ἄτιμον. ὡς σημεῖον μὲν, ὅτι τὴν ἀφεκτικὴν τε καὶ πεπωσικὴν ὀνομαζομένην δύναμιν ἀῤῥωστον εἶναι φησὶν. ὡς ἄτιμον δὲ, ὅτι μένει τινὰ τῶν περιττωμάτων ἐνδον, ἃ ἐχρῆν ἐκκενοῦσθαι μᾶλλον. ὥστε τὸ μὲν ἅμα ταῦτ' ἔχον ἅπαντα τὰ περιεργασμένα γνωρίσματα διαχώρημα βεβαίως ἐνδείκνυται τὴν κάτω κοιλίαν ὑγιαίνειν. εἰ δέ τῳ τινὸς αὐτῶν ἀφελοίτο, ποτὲ μὲν αὐτῆς ἡ γαστρὸς ἐνδέξεται τινὰ διάθεσιν. ἐνίοτε δὲ, βεβλάφθαι τὴν ἀνάδοσιν, ἢ καί τι τῶν πρὸς ἐξ ὀργάνων, ἢ ὑγιαίνειν, ἢ μά τι σύμπτωμα ἱρατεῖν, ὡς ὑπὸ ἡ διέξεως ἐλέγετο. ποῖον οὖν τι τὸ ἡ φύσιν ἔχον ἀκριβῶς ὅτι διαχώρημα, τὸ μηδὲν μήτ' ἐν τῇ γαστρὶ, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς ἐξ ὀργάνοις ἐνδεικνύμενον σφάλμα, τοιοῦτον δ' ἂν εἴη τὸ, πῶς τὰ τὰ περιεργασμένα διαφυλάττειν ἅπαντα, δύο ταῦτ' ἔτι προσειληφὸς, ἅπερ αὐτὸς Ἱπποκράτης ἐφεξῆς ἐδίδαξε γράφων ὧδε. Ὑποπυῤῥον δ' ἐστὶ καὶ μὴ λίαν δυσῶδες. εἰ γὰρ ἢ τοι πυῤῥὸν ἀληράτως, ἢ μηδόλως ὑποπυῤῥον, ἀλλὰ καὶ ἡ τὴν ἐδηδεσμένην εἴη χροιὰν, ἢ ζοι πλέον εἰς τὴν γαστέρα συῤῥεῖν ὠχρᾶς χολῆς, ἢ μηδόλως ὑποίσειν διακλώσει. τούτων δὲ τὸ μὲν πρότερον, εἰ μὲν κατ' ἀρχὰς γίγνοιτο, χολωδεστέραν ἐνδείκνυται τὴν νόσον. εἰ δ' ἐν τοῖς ἐπὶ παραλιμπὰς χρόνοις, ἐκκαθαίρεσθαι χρησᾶς τὸ σῶμα. πρὸς μὲν δὴ τούτων ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἀκριβέστερον διορισθήσεται. τὸ δ' ἄπειρον διαχώρημα τὸ λεπτὸν, καὶ τραχὺ, καὶ ἀχύμωτον ὅτι, ἐπὶ τῇ τῶν ἐδηδεσμένων διαφυλάττειν ποιότητα. τρίτον δ' ὧδε τούτοις ὅτι χρῆος διαχωρημάτων, τὸ μηδέπω εἰληφὸς τῶν σιτίων διαθέσεως, ἀλλ' ἐκ τῶν συῤῥεόντων εἰς τὴν γαστέρα πρὸ ἡμάτων ἐκ παντὸς τοῦ σώματος, ἐνδεικνυμένη δ' ὁμοίαν, οἷον ἐπὶ τοῦ πυῤῥοῦ ἀκράτου, ὡς ὀλίγου ἔμπροσθεν ἐλέγομεν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὅταν ὁ ἡ πικρᾶς χολῆς χυμὸς ἄκρατός τε καὶ πολὺς εἰς τὴν γαστέρα συῤῥέῃ, γίγνεται. τὸ χλωρὸν δὲ, ἡ ἰώδους χολῆς ὄντων γνώρισμα. λαθάπερ γε τὸ μέλαν, ἤτοι ἡ μελαίνης, ἢ τινὸς ἄλλου χυμοῦ αὐτόθι λαβόντος. εἰ δ' οἷόν πελιδνόν τε φαίνοιτο ἡ τὴν διαχώρησιν, δηλοῖ ἐδηδεσμένου τοιούτου, ψύξιν τινὰ καὶ νέκρωσιν δι' ἀχυμίαν τῶν ὑποδεδεγμένων. ὥσπερ εἰ καὶ λιπαρὸν, δηλοῖ ἐδηδεσμένου λιπαροῦ, σωτηρίας ὅτι γνώρισμα. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ γλίσχρον, εἰ μὴ καὶ τοῦτο ἡ τὴν τῶν σιτίων φύσιν ἔχοι τοιοῦτον, σωτηρίας ὅτι σημεῖον. ἀλλὰ τὸ μὲν λιπαρὸν, πιμελῆς τηκομένης γίνεται. τὸ δ' αὖ γλίσχρον, αὐτῶν τῶν σαρκῶν τοῦ ζώου μορίων, ὥστε χεῖρον μαλακῶ. ἡ μὲν δὴ καὶ τὸ λίαν δυσῶδες εἰ μὴ καὶ τοῦτ' εἴη ἡ τὸ σιτίον, ὑπὸ μικρᾶς ἐνδεικνύται σῆψιν. ἁπλῶς δ' εἰπεῖν ὧδε πάντων εἰ μὴ ἡ τὸ σιτίον ἡ ποιότης εἴη τῶν διαχωρημάτων, ὅταν ἤδη σκοπεῖσθαι ἡ διάθεσιν, ὥς τε καὶ μὴ λέγεταί ποτε ὅτι, πρόσεστι καὶ τοῦτο. καὶ πάντα γε τὰ ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημένα δι' ἀπειρίαν τοῦ γνωσιλύειν, ὡς ἔρρηται, δηλοῦν, διορίζομένων ἡμῶν ἀεὶ τὸ δι' ἄλλο τι, καὶ τὸ δι' ἀπὸ τοῦ νόσημα γεγονός. λοιπὸν δ' ἂν εἴη περί τε τοῦ πρύζοντος εἰπεῖν, καὶ ἀφρώδους, καὶ ποικίλου. τὸ μὲν δὴ πρύζον ὀνόμασται μὲν, ἀπὸ τοῦ γιγνομένου ψόφου ἡ τὴν διαχώρησιν, ἐνδείκνυται δὲ τὸ μὲν, ἐκκενουμένων αὐτὸ σὺν ὑγρότητι λεπτῇ φυσώδες εἶναι. τὰ δ' ὄργανα, σωπᾶσθαι τε καὶ οἷον ἐσφίχθαι ἡ σφοχωρεῖσθαι. τὸ δ' ἀφρῶδες ὥσπερ ἂν κατὰ τὴν ἐκτὸς, ἤτοι ζέοντος τινὸς, ἢ φυσώδους πνεύματος ὑγρῷ μαχομένου γίγνεται. τὸ μὲν δὴ πρότερον, ἀμέτρου θορμασίας σωτηλούσης τὸ σῶμα. τὸ ἢ δ' ὕστερον, αὐωμάλου ἡ ἀρχῆς ὄντος ἐκγονον. τὰ δὲ ποικίλα, ποικίλαις ἔχεσθαι τὸ σῶμα διαθέσεσιν ἐνδείκνυται, δι' ἃς ἔστιν καὶ χρόνια καὶ κακοήθη. αἱ πολλαὶ γὰρ διαθέσεις, καὶ χρόνῳ πλείονος εἰς πέψιν δέονται, ἐπὶ τὸν κίνδυνον ἀφικνοῦνται διὰ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ πέπεται ῥᾷον ἁπλῆ διάθεσις, καὶ ἧττον κινδυνώδης ἐστὶν ἡ πολυειδὴς ὅταν μὴν δὴ καὶ πρὸς τῶν διαχωρημάτων δὲ γινώσκειν. Ἐφεξῆς δὲ πρὸς τῶν ὄρων εἴπωμεν. ἄκρισον μὲν οὖν καὶ τοῦτο τὸ τοῖς τῶν ὑγιαινόντων ὁμοιότατον. ὅλον δὲ τὸ τοιοῦτον, ἢ ἁπλῶς ἄπεπτόν ἐστιν, ἢ πρὸς τοῦτο ἡ ὁλέθριον. ἄπεπτον δὲ καὶ πεπεμμένον, ὀνομάτι μὲν ᾧ, ὥσπερ οὖν καὶ ἡ γύει. πάμπολυ δὲ ᾧ ἡ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἀλλήλων διαφέρουσιν. ὅρος δ' ἐν καὶ τοῦτο πειραθῶμεν ὑφηγεῖσθαι ἁφεῖς, οἷς ἅπαν τὸ νῦν μέσον διακριθήσεται. τὸ μὲν δὴ κάλλιστα πεπεμμένον ᾧ ζοις ἀκριβῶς ὑγιαίνουσι σκοπεῖσθαι προσήκει. τοιοῦτον δ' ἐστὶν, ὑποπυῤῥόν τε ἅμα καὶ ὑποξανθον, ἢ πλέον γε ὑποπυῤῥον, ἢ ὑποξανθον. σύθυος δὲ ὅλον ἐστὶ καὶ πάχος ἔχει συμμέτρως. τὸ δὴ τι λεπτότερον, ἢ παχύτερον αὐτοῦ, πέψιν ἐνδεᾶ σημαίνει. τὸ μὲν γὰρ, ὅπως κεχύμωται. τὸ δ', ἔτι, τετάρακται. μάθοις δ' ἂν ἐκ τῶν ἀκρεινομένων μὲν λεπτῶν τε καὶ καθαρῶν, μετὰ ταῦτα δ' ἤτοι μενόντων ἀεὶ λεπτῶν, ἢ μετ' ὀλίγον ἀναθολουμένων, ὡς ἀμφοτέρα μὲν εἶναι ἄπεπτα. διαφορᾶς δὲ, ὅλ' τὸ μὲν, ὅτι ἐγχειρεῖσθαί πω πέπεται. τὸ δ' ὅτι φυσώδη αὐτῷ πνεύματα ἀναμεμιλιται ταραχὴ τις, οἷα καὶ τοῖς νέοις οἴνοις τοῖς ἐπὶ ζέουσι γίγνεται. ὅσης γὰρ τριτῆς διαφορᾶς τῶν ὄρων τῶν θολερῶν, ἢ γὰρ ὀργήσαντα τοιαῦτα καθίσταται μετ' ὀλίγον, ἢ μένοι πρὸς πλησίαν μέχρι παντὸς, ἢ καθαρὰ μὴ ἐκκενοῦται), μετὰ ταῦτα δ' ἀναθολοῦται. μοχθηρὸν μὲν, τὸ τρίτον μέρος τῶν ἐρευνώντων. ὠφελιμὲς δὲ, τὸ πρῶτον. ἐν μέσῳ δ' ἀμφοῖν ὄντι, τὸ δεύτερον. τὸ μὲν γὰρ σύθυος καθιστάμενον. ὀλίγον ἔτι δ' ἀνωμάλου ταραχῆς ἀκρεπτεῖ δηλοῖ. τὸ δ' ἀεὶ διαμένον ὁμοιον, ἀκμάζειν ἔτι, ἐν ᾧ τοῖς ἄλλοις, σάλον ἐνδείκνυ). τὸ δ' ἔξω ταραπόμενον, ἀῤῥεπτεῖ πεπτεῖ μέλλει, ὡς τὸ συλλόγως κάκιστον ὄντος. καὶ γὰρ καὶ χρόνῳ πλεῖστα καὶ δυνάμεως ἰσχυρᾶς εἰς τὴν πέψιν. τὸ δ' ὑρέμενον μὲν θολερόν. σύθυος δ' ὑποστασιν ἔχον χρησιμωτέραν, ὅτι εἰς μακρὰν περθήσεσθαι δηλοῖ τὸ νόσημα, καὶ δι' ὃ ὄντος ὠφελιμέστερον. ᾧ δὴ μέσῳ δ' ἀμφοῖν ὄντι, τὸ λοιπὸν καὶ τρίτον. ἅτε γὰρ ἀκμαζόσης ταραχῆς ἐγκονον ὑπάρχον ὅσον ἀκρεπτεῖ κακίᾳ τοῦ μέλλοντος ἔτι τὴν ταραχὴν ἐνδεικνυμένου, ζοσότον πλεονεκτεῖ τῶν παυομένων ἤδη λεκτεμένων. τὸ δίνυα ἐφάτως ἄπεπτον, ὑπὲρ ἅπαντα τοῦτ' ὄντι. εἴη δ' ἂν ὑδατῶδες ἀκριβῶς τὸ τοιοῦτον, ὅτ' ἤδη πεπόμενον, ὡς τὸ θολερὸν, ὅτε μέλλον, ὡς τὸ μετ' ὀλίγον ἀναθολούμενον. ἀλλ' οἷον ἀπεγνωσμένης ἡ πέψεως, σύμπτωμα. τὸ τοιοῦτον τοῦ φλεβῶδες χρόος ὑπάρχει πάθος, οἷον

θος, οἷον ἀκριβῶς ἀπεψία γαστρός. ὅταν δὲ ⸂τὰχέως διεξόρχῃ⸃ ὄνομα, καλεῖται μὴ ⸂ὑπό τινων ὑδέρος εἰς ἀμίδα τὸ πάθημα, διαβήτλω δ' ᾠήσι προσαγορεύσι. ἄλλος δέ τις παλαιὸς ἀνήρ, εἰς ὄρα διάῤῥοιαν ὠνόμαζε. πρὸς μὴ δὴ τ̄ ὀνομάτων, ἐτόρωθι σκοπεῖσθω. τὸ δ' ὂν πάθημα, τοιοῦτον ὄντιν, οἷον ᾧ τῇ πρὸς γαστέρα λειψοτρίᾳ νέκρωσις, ὡς ἂν εἴποι τις ἀμφοτέρων τ̄ διαφόρων ἀλλοιωτικῆς τε ⸂καθεκτικῆς ⸂ὑπάρχον. ἀλλὰ ὅμως μὴ, ἀπέπτων ὄρων τὸ χεῖρισον. ἐφεξῆς δ' αὐτῷ, τὸ ὑδατώδες, ὅσον μὴ ὦσι ⸂δὴ μὴ πεπέφθαι πᾶν⸃ πλησίον. ⸂δὴ δὲ μηδὲν ἄλλο σωφρονικώτερον, ⸂ὀλέθριον ἦτον. ἐκεῖνο μὴν γ' ὁ ⸂δὴ ἀλλοιωτικῆς μόνον διαφέρεως, ἀλλὰ ⸂δὴ καθεκτικῆς ἀῤῥωστίαν ἑκάστῳ δηλοῖ. τοῦτο δέ, ⸂δὴ ἑτόρας μόνης τ̄ ἀλλοιωτικῆς. ὅσῳ δ' ἂν πλείους ὀντινοσοῦν χυμοὶ ὀργάνων φθορ-γειάς τε τῇ διαφορεῖς ἐμποδίζουσιν, ἢ τῇ παντάπασιν ἀποκλείουσι, τοσοῦτῳ χεῖρον ὄντι τὸ νόσημα. διὰ ταῦτ' αἷμα χεῖρισον μὲν, ἢ εἰς ὄρα διάῤῥοια, δεύτερα γὰρ ἡ κακία. μοχθηρὸν δ' ἱκανῶς, ⸂τὸ λεπτὸν ὅτως τῇ λυτικὸν, οἷόνπερ καὶ τὸ ὕδωρ. ἁπλῆ μὲν ἡ διάθεσις, ἀλλ' ἔχαδον ἀῤῥωστίας γνώρισμα. τούτῳ δ' ἐγγὺς ὄντιν, ἑτόρου ὄρου ᾧ πολλαῖς τ̄ νόσῳ φαινόμενον, ὡς οἶνος διακεῖν ἱκανῶς λυτικοῦ ⸂λεπτὸς μεμιγμένου ἔχειν ἰδέαν. ἡ γνῶσις δ' αὐτ̄, ἐκ τοῦ πᾶν ἐρυθρωπὸς λεπτὸς, ⸂ὑδατώδες ὄρος βραχὺ ἰχῶρα λεπτὸν ἐκ τ̄ πυῤῥᾶς χολῆς ⸂ὑποδεδεγμένον. ⸂δὴ ὧν εἰ λάκκος εἰς ὕδωρ καθαρὸν ἐμβάλοις ὠχρᾶς ὀλίγ⸃ ἢ αὐτῆς τ̄ χολῆς, τοιοῦτόν σοι φανεῖται. τοῦτο μὴ ὂν ἐγγυτάτω τ̄ παντελῶς ἀπέπτου. τὸ δ' ὑπωχρον, ἐφεξῆς τούτῳ. τὸ δ' ὠχρὸν, εἴπ μὴ ἂν ἤδη ὂν ⸂ὑποπυῤῥον. εἰ γὰρ εἰς ὕδωρ ἐμβάλλεις ἢ πυῤῥᾶς χρώματος ὀλίγ⸃, ἢ ὠχρᾶς πλέον, ὁμοίου σοι φανεῖται. ὠχπέστ δ' ἤδη ὂν τ̄ χρόας γε ᾧνεκα. χρὴ δὲ αὐτὸ, καὶ ⸂δὴ πάχει τοσοῦτον ἀπηκεχωρηκέναι τ̄ ὑδατώδους εἰ μέλλοι πεπέφθαι καλῶς, ὅσον μὴ τῷ χρώματι. τὸ δ' αὖισον ἀπαίτωμεν τ̄ ὄρων, ⸂ὑποπυῤῥον ὄντιν ⸂ὑποξανθον, ὡς ἔφη⸃ ⸂δὴ πρόσθεν. οἷον εἰ λάκκος ὀργάσθη θελήσοις, ἄμαξος ὀῤῥῷ ⸂δὴ χολῆς πυῤῥᾶς, ὡσπολλῶς ὕδωρ. λόγῳ δ' εἰπεῖν, ὅτι ἐγχωρεῖ τὸ ποσὸν τ̄ μίξεως, ἀλλ' ἢ πῇ ἄλλα χρὴ μεθεῖν, πρὸς ἀνίσον ὄρου, ἢ αὐτὸν ἐκ τῆς πείρας διαλαχθῶσαι τοῦ κῇ φύσιν οὖρου τῶν ἰδέαν, ἐπ' αὐτῶν τ̄ ὑγιαινόντων ὀξυτάτου τε. πεπομένου γὰρ ἐπὶ τοῦ αἵματος ὅσον ἂν οὐρηθῇ, λείαν ⸂δὴ ὁμαλῶν ⸂δὴ λυκῶν ⸂ὑπόστασιν καὶ πομῶν ποιεῖται. τελειωθέντος δὲ ⸂δὴ πέψεως, ὑπατείνεται μὲν αὐτῷ τὰ τοῦ χρώματος. ἐλάχιστον δ' ὑφίσταται. καὶ εἰ πλείονα χρόνον ὑδὶ τούτοις ἄσιτον φυλάττοις τὸν ἄνθρωπον, ὀψὲ πυῤῥότερον ἀεὶ καὶ μᾶλλον αὐτὸ γινόμενον. ἐλαίνυσθ γ' δ' ἡ καὶ τοῖς τ̄ φυσικῶν διαμένουσι ⸂ὑπομνήμασι, ὅσῳ ἀμεῤῥότερ⸃ ἐθερμάνθη ⸂δὴ βοφῆς, ⸂δὲ μᾶλιστα εἰ πόῤῥω εἴη καὶ γλυκὺ, χολὴ πικρὰ γεγόμενον. ἐπεὶ δὲ ⸂δὲ ξανθὰ ὀνομάζουσι ⸂δὲ πυῤῥὰν ⸂δὲ ὠχρὰν τ̄ τοιαύτην χολὴν, ⸂δὲ μεταπάντα ὅτι τὰ τ̄ ἰατρῶν βιβλία. τ̄ μὲν, ὅτως, τ̄ δ' ἐκείνῃ καλόντων. ἑνῶν ᾗ ⸂δὲ διαφόρεως. ἄμεινον γὰρ ⸂δὴ δὲ πάλιν ὧδε εἶπαι τ̄ λόγον, ἵν' ἔπῃ⸃ τοῖς ἀκριβέστερον τοῖς λεγομένοις. ἐγγυτάτω τ̄ φύσιν ὄντι τὸ πυῤῥὸν χρῶμα ⸂δὴ ξανθῷ. διαφορᾷ δ' ἀλλήλων ⸂δὴ τὸ μὲν, λυτικώτερον ἐστίν. τὸ δὲ, σιλπνότερον. ⸂δὲ γὰρ ὂν ⸂δὲ ἡ πικρὰ χολὴ ποτὲ μὴ πυῤῥὰ φαίνεται μᾶλλον. ποτὲ ᾗ ξανθή. πολλάκις, δ' ἂν σοι ⸂δὲ ὠχρὰ δύξειεν ἐστίν. λυτικωτέρα μὲν καὶ θολωδεστέρα γινομένη πυῤῥά. σιλπνοτέρα δὲ καὶ καθαρωτέρα, ξανθή. τὸ γὰρ οἷον πυρῶδες ἐλάμπον αὐτῆ, ξανθότερον ἀπεργάζεται. ὅταν δ' ὄντι τὸ πυῤῥὸν, τ̄ ξανθοῦ λυτικώτερον, τοῦτον ἐκείνου, τὸ ὠχρόν. ὅταν δ' ἂν πάλιν ἦτον λυκὸν ὄντι τὸ ξανθὸν, τ̄ πυῤῥοῦ, τοσοῦτον τοῦ ξανθοῦ, τὸ ἐρυθρόν. ὅθεν ⸂δὲ ἡ τοῦ αἵματος χρόα ποτὲ μὲν ξανθοτέρα. ποτὲ δ' ἐρυθροτέρα φαίνεται. διὸ καὶ ⸂δὲ ποτὲ μὲν ἐρυθρὸν ὀνομάζουσι. ποτὲ δὲ, ξανθόν. οὐδ' ἔ ποτε μὲν τοι τὸ ξανθότατον αἷμα, τ̄ αὐτῶν ἐχέτω χρόαν τῇ ξανθοτάτῃ χολῇ. ἀλλ' ἔστιν ἐκείνῃ μὲν, ξανθοτέρα. τὸ δὲ αἷμα πάντως ἐρυθρότερον. τὸ γὰρ ἀκριβῶς ξανθὸν αἷμα, μέσον ἀκριβοῦς αἵματος καὶ χολῆς ὄντι ὑδὶ τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων. ὥς τε ἑκάτερον αὐτῶν τὸν χυμὸν ποσόντα, μὴ δὲ ποτὲ μὲν ἀκριβῶς γίνεσθαι ξανθὸν, ἑαυτῶν μὲν τοι ξανθότερον. αὕτη μὲν δὴ ἡ αἰτία τοῦ συγκεχύσθαι τὰς ποσηγορίας. ὅσον δ' ἐς τ̄ χρείαν διαφορᾷ, ῥᾴδιον ὀξυρεῖν. ὅπ τῶν κατὰ φύσιν οὖρων ὅρος, ὁ τῆς ἀκριβοῦς τοῦ αἵματος πέψεως πρῶτος καιρὸς ὄντι ᾧ τοῖς ὑγιαίνουσιν ἄριστα σώμασι. ὁ δ' ἡ ⸂δὲ θεασάμενος, εἶθ' οἷον μανόνα τινὰ τῶν ἄλλων οὖρων ἑαυτῷ ποιησάμενος, ὀξυρήσεις ῥᾳδίως τὰς ἀλλοιώσας αὐτὸ διαθέσεις. εἰ μὲν γὰρ τῷ χρόαν ἀκριβῶς ὑπαφυλάττει, ⸂ὑποστάσιν τε καὶ λυκὸν καὶ λείαν καὶ ὁμαλῶν καὶ πολλῶν ποιεῖται, πέψεως μὲν ἂν εἴη γε καὶ οὕτως ἀκριβοῦς γνώρισμα. πλέονα δὲ τὸν ὠμὸν ὀνομαζομένων χυμὸν, ἐκκαθαίρεσθαι δ' ἥλοι. διατοῦτο καὶ τοῖς παιδίοις χεδρὸν ἅπασι καὶ τῶν τελείων τοῖς ἀργῶς διαιτωμένοις. ἢ ἄλλως ἐμπιπλαμένοις, ἱκανῶν ⸂ὑποστάσιν ἴσχει τὰ οὖρα. πλέον γ' ἂν τούτοις ἅπασι, τὸ ἀκατέργαστόν τε καὶ ὠμὸν, τοῖς μὲν, διὰ τὴν ἀῤῥωστίαν. τοῖς δὲ, διὰ τὴν πλησμονήν. τοῖς παιδίοις δὲ, καὶ διὰ τὴν πλησμονὴν, ἀδηλοφάγοι γὰρ μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ διότι μία ἡ γαστρὸς ἐνέργεια διυοῖν ἐνεργείαις ἱκανῶς ἐξαρκεῖν ἀδυνάτους ὠξήσει τε ἅμα καὶ θρέψει. πρὶν οὖν ἀκριβῶς ἂν αὐτῇ πεφθῆναι τῇ βοφῇ, ἑλκει τὸ σῶμα. διὸ τοῦθ' ὅπερ πλεῖστον τ̄ ὠμὸν ἀθροίζει χυμὸν. διαθέσεων καὶ ἡ ἐξ ἀρτίας τε ⸂δὲ πλησμονῆς πυρέττεσθαι, ἢν σώζεσθαι μέλλωσι, δεῖ ἀνάγκης ὑφίστασθαι πλεῖστον. ἐμπαλιν δὲ τοῖς ἐξ ὠδικίας ⸂δὲ πόνε πυῤῥὰ μὲν ἢ χολώδη τὰ ὄρα, λυτὰ ⸂δὲ γ' ἡ νῶσος, ⸂δὲ πρὶν ⸂ὑποστῆναι πολλάκις. ἀρκεῖ γ' ὧδε τούτων ⸂δὲ νεφέλη λυκὴ, ἢ ψαθυρὸν χρῆμα χρυσοῦ. τοιοῦτον δ' ὄντι, τὸ λυκοῦν ἢ λεῖον ⸂δὲ ὁμαλόν. ⸂δὲ γ' ὂν αὐτῷ τ̄ ὑγιαινόντων τοῖς πονοῦσι πλέον ἢ ἧττον προσφορωμένοις σιτία, χολωδέστερα τὰ ὄρα. διόπερ ὁ δὲ ἁπλῶς ὁ Ἱπποκράτης ἔψεξε τὸ πυῤῥόν, ἀλλ' ὅταν ἅμα ⸂δὲ τοιοῦτον ᾖ, ἢ λεπτὸν ⸂ὑπάρχῃ. λέγει γ' ὂν ὧδε. ἐὰν δὲ πυῤῥοῦ ᾖ τὸ ὄρον ⸂δὲ λεπτὸν, ἄπεπτον σημαίνει τὸ νόσημα ἐστίν. δῆλον δὲ ⸂δὲ ὡς ὁδὲ ὑφίστ τ̄ τοῖς τοιούτοις ὄροις. ὁ γ' ἐγχωρεῖ τὸ λεπτὸν ἱκανῶς, οὐ δὲ εἰ πάμπολλα χρόνον ἀτρεμοῦν ἀρκέοιεν, λαβεῖν τινὰ διάκρισιν. ὥστε τὸ μὲν ἐμφορωμένῳ αὐτῷ πάχυτερον ⸂ὑποστῆναι, τὸ λεπτότερον δὲ ὧν πολᾶσαι. μόνον γ' τὸ παχύτητα τινὰ λεκτημένου τὸ τοιοῦτον πάθημα. ὁ μὲν οὐδὲ εἰ συμμέτρως εἴη παχὺ ἢ τινὰ βραχεῖαν ⸂ὑπόστασιν ἔχον, ὅτως πεπέπαι. εἰ γ' ἦτοι λειμνώδεις, ἢ πεπαλώδεις, ἢ πιτυρώδεις, ἢ μελάνας, ἢ χλωρὰς, ἢ πελιδνὰς, ἢ δυσώδεις ⸂ὑποστάσεις ἔχοι πῶς ⸂δὲ καὶ παῦ τὸ τοιοῦτον ἄπεπτον ἐστίν, ἢ ἄλλως ὀλέθριον ⸂ὑπάρχει. αἱ μὲν γ' λειμνώδεις δυοῖν εἰσὶ διαθέσεων γνωρίσματα, σωτηρίας ἀδρομορῶς, ⸂δὲ θορμασίας καυσώδεις ἐκφρυγόσης τὸ αἷμα. αἱ δὲ πεπαλώδεις, αὐτῶν τῶν ἀγγείων εἰσὶ τὰ ὑδὶ πολλῆς μόρια πάντ⸃ δ' ἡ πᾶ ἀναλυομένων τε ⸂δὲ σωτηριωμένων, ὡσάντ⸃ δὲ, ἢ αἱ πιτυρώδεις, πλὴν ὅσον ἀδρότατ⸃

μὲν αὖται τῇ σμικρότητι. πλατύτεραι δὲ καὶ λεπτότεραι τούτων, ἀποπαλώδεις. μέλαιναι δ' ἔνιαι πάσης ἢ θερμασίαν ἄκραν τῇ πυρώδει σημαίνουσιν, ἢ νέκρωσιν ἐκ καταψύξεως ἰσχυρᾶς. οὕτω γοῦν δή φαίνεται καὶ τὰκτὸς ἡμῶν μόρια μελαινόμενα, τὰ μὲν ὑπορθεμανθέντα καθάπερ τοῖς ἐλυθρόυσι. τὰ δ' ἐλάττως ψυχθέντα καὶ οἷον νεκρωθέντα καθάπερ τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τοῖς ἄλλοις ὁπωσοῦν ἰσχυρῶς ψυχθεῖσι. καὶ γὰρ οὖν καὶ αὐτῷ ὅλῳ τῷ οὔρῳ ἡ μέλαινα χρόα, καὶ προσέτι τῶν ἀναιρουμένων αὐτοῖς, ἢ ἐπιχρυμένων νεφελῶν, εἰς τὰς αὐτὰς αἰτίας ἀνάγεται, θερμασίαν ἄμετρον, ἢ νέκρωσιν ἐκ καταψύξεως ἰσχυρᾶς. κάκιστον μὲν δὴ σύμπαν τὸ χρῶμα μελανθέν, ὥς τε οὐδένα οἷόν σωθέντα τοιούτων ὑπενεγκάντων. ἧττον δ' ὀλέθριον ἡ ὑπόστασις αὐτῶν μόνη μελανθεῖσα. τούτων δὲ ὅσῳ ἧττον, ἀναίρεμα μέλαν. ἔτι δ' ἧττον, ἡ νεφέλη. τὸ δ' ἂν χλωρὸν χρῶμα ἢ τὸ τοῦ ὕδατος τὸ μέλαν ὁτὲν γίνεται, καὶ ἔστιν ὥσπερ οἷον προοίμιον τοῦ μέλανος. εἰ γὰρ καὶ κατέβη ἐπὶ τὸ νόσημα καὶ τοῖς ἐμέτοις καὶ τοῖς διαχωρήμασι, καὶ τοῖς οὔροις τοῖς χλωροῖς, ἐφεξῆς ἀφανίζεται τὰ μέλανα. τελιδόνος δὲ χρῶμα, μόνης ψύξεως, ἔκγονον. ἡ δ' ἂν δυσώδης ὀσμὴ σήψεως ἴδιον. εἴδ' οἷον ἔλαιον ὀρέττο, σωτηρίας γνώρισμα. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα τῷ ὄρῳ μοχθηρά. τὰ δ' ὀλίγα τε ἅμα καὶ ἧττον τὰς ὑποστάσεις λευκὰς καὶ λείας καὶ ὁμαλὰς ἢ νεφέλας τινὰς ὁμοίως, ἢ φαιωρήματα ποιοῦντα πάντων ὄρῳ ὄντα τὰ χρηστότατα. μάλιστα μὲν, ὧν ἡ ὑπόστασις εἰκὸς τοιαύτη. λευκότερα δὲ ὧν φαιωρήματα. τρίτα δ' ὧν αἱ νεφέλαι. ταῦτα μὲν δὴ τὰ ἐπὶ πέψεως ὄντα γνωρίσματα. τὰ δ' ἄλλα σύμπαντα, τὰ μὲν, ἀπεψίας, τὰ δ' ὀλέθρου. τὸ μὲν γὰρ λευκὸν καὶ τὸ λεπτὸν καὶ τὸ θολερόν, ἀπεψίας. τὸ δ' ὧν ἱερμυνώδες, καὶ τὸ πεταλῶδες. καὶ τὸ πτυρῶδες. καὶ τὸ μέλαν. καὶ τὸ χλωρόν. καὶ τὸ πελιδνόν. καὶ τὸ ἐλαιῶδες. καὶ τὸ δυσῶδες, ὀλέθρου. τὸ δ' ὑποπυῤῥόν τε καὶ ὑποξανθὸν ἔτι καὶ λεπτὸν. ἢ μὲν λεπτὸν, ἄπεπτον. ἢ δὲ τῇ χρόᾳ τοιοῦτον, ἧδη πέπεπται. μᾶλλον δ' ὅσῳ τῷ ἀκριβῶς ἀπεπτῶν τε καὶ πεπεμμένων, ὥσπερ δὴ καὶ οἷς λευκὰ μὲν φαιωρήματα καὶ λεῖα. διεφθαρμένα δὲ καὶ μὴ σωζόμενα, ὅταν μὴ δι' ὅλου καθ' ὅλας ὑποστάσεσι θεωρῆται, εἰ μὴ λευκὰ καὶ λεῖα μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰ παντοίως ὁμαλὰ τῷ τε μὴ διεφθάρθαι κατά τι, καὶ ὅλῳ διὰ παντὸς γίνεσθαι τοῦ χρόνου τοιαῦτα. εἰ γὰρ φαλλὰξ οὐρεῖτο καθαρὰ τοῖς ὑφισαμένοις, ἡμιπεπτου νοσήμασι γνωρίσματα. περὶ τε δὴ τούτων ἁπάντων ὁ θαυμάσιος Ἱπποκράτης πρῶτος, ὧν ἴσμεν, ἀπεφήνατο κάλλιστα. καὶ ὡς τοῖς μὲν ἀνδράσι καὶ ταῖς γυναιξὶ τὰ μέλανα τῷ οὔρῳ, εἰκὸς κάκιστα. τοῖς δ' ἂν παιδίοις, τὰ ὑδατώδεστα. τοῖς μὲν γὰρ παιδίοις, σωματικώτερα τὰ παχύτερα. τοῖς δ' ἂν τελείοις, τὰ πυῤῥότερα. τὸ δ' φαυλότατον ἀεὶ τοῖς οἰκείοις ὀλέθριον. ἀλλὰ τῇ πρὸς τῷ ὑποῤῥύθρῳ ὄρῳ, σύνθυς δὲ καὶ τῇ ὑποστάσει ὑποῤῥύθρον τε καὶ λείαν ἐχόντων, ὀρθῶς εἶπεν ὡς σωτηρία μὲν ἱκανῶς ὄφι. χρονιώτερα δὲ, τῷ ἀρτίως ὀνομασθῆναι ἡμιπεπτῶν. ἅμα δὲ γὰρ ὀῤῥὸς ὧν χρώζει τὰ τοιαῦτα. χρὴ δὲ οὐ δόξαν μόνον, ἀλλὰ τῇ πυῤῥότητι τὸ μεμίχθαι χολῆς. εἰ δ' οὕτως ἔσι καὶ τὸ κατὰ φύσιν ἀθρόως θερμόν, ὡς μήτε τῇ ξανθῇ χολῇ χρῶνα δῆτα, μήθ' ἅμα πεπομένον ἀκριβῶς, ἀλλ' ἔτ' ὀῤῥώδη τε καὶ ὑγρὸν, ὅτι μὲν εἰς πέψιν αὐτῷ χρόνου δεῖ, πρόδηλον. ὅτι δ' ἀκινδύνως ἡ διάθεσις, ἡ τῇ ὕλης φλεγμονῇ φύσις. οὔτε λεπτὴ καὶ ὑδατώδης, ὅτε μὴ παχεῖα τελέως, ἀλλ' οὔτε δριμεῖα τις, ἢ στυπτική. χρυσῆ δ' ἂν καὶ τῷ ἅματος ἰσάζειν ἐγγύς. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ποθὲν τὸ οὖρον ὅλον εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον εἴρηται πᾶσι, ἐφεξῆς αὖ εἴη λέγειν ὅπερ ὑποσχόμεθα πρόγνωσιν ἀκμῆς καὶ τῷ ἄλλων τῆς νόσου καιρῶν. εἰ μὲν δὴ τοιοῦτόν τι σημεῖον ἦν, ἢ καὶ πλειόνων σημείων ἄθροισμα εἴχομεν τῷ μέλλοντων ἔσεσθαι βεβαίως δηλωτικὸν, ὅτ' ἂν αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης εἴρηκε μακρῷ τῷ τέχνῃ, οὐτ' ἂν οἱ νῦν ἐθαύμαζον, εἰ δυνάτον ὄφι εἰς πρόγνωσιν ἀφικέσθαι τὰ τοιαῦτα πάντῃ ἥκειν. ἐπεὶ δ' ὅ τε σημεῖον οὐδ' ἦν ὅπως πιστὸν ὡς ἀκριβῶς ἐνδείξασθαι τὸ μέλλοντα χρόνον ἑκάστου τε καιροῦ, ἀλλ' οὐδὲ ἧττον σωζομένας τινὰς ἀλλήλοις ὧν πλεόνων τὰ σημεῖα τῇ πείρᾳ μόνῃ κεῖθεν ναι δυνάντας, παμπόλλαι γὰρ ἂν οὕτως αἱ σωζόμεναι γένοντο τὸ πλῆθος ὡς μήτε ἀριθμήσαι τινὰ αὐτὰς, μήτε τηρῆσαι, μήτε μνημονεῦσαι δυνάσθαι, διὰ ὅπερ ἀναγκαῖον ἑνάστου σημείου τῇ φύσιν ἀκριβῶς ὧν σκέψασθαι; ἧττον μέλλοντα προγνώσεσθαι ἀκριβῶς, ἵν' ἕκαστ' δυνάμεως ἑκάστου, τῇ πρόγνωσιν ἢ ποιήσωνται. ὁ γὰρ δὴ τὰ γε πλείω πάντως, ἰσχυρότερα τ' ἐλαττόνων. ὧν γὰρ ἔνιοτε σημεῖον ἰσχυρὸν πιστότερον γίνεται πολλῶν ἀδήλων. ταῦτ' ἄρα καὶ ὁ θαυμάσιος Ἱπποκράτης ἔλεγεν, ὧν τῷ προγνωσικῷ. τὰ σημεῖα δεῖν ἐκμανθάνοντα πάντα, κρίνειν ἐκ λογιζομένους τὰς δυνάμεις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλας, ὡς οὐλόγως ἂν τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν ἐποίησε ἧδη τὰς δυνάμεις. οὐχ ἁπλῶς ἐφεξῆς ἀγαθὰ σημεῖα λαμβάνειν, εἶτ' αὖθις τὰ κακά. προσεπισημαινόμενος δ' ἐν τοῖς ὀνόμασιν, ἑκάστου τῇ φύσιν ὀλέθριόν τε καὶ δεινὸν ὀνομάζων, καὶ δεινότερον, καὶ δεινότατον, καὶ ἧττον δεινὸν, ἢ μᾶλλον δεινόν. οὕτω δὲ καὶ πονηρὸν καὶ πονηρότερον καὶ πονηρότατον καὶ θανατώδες γε νὴ δία καὶ λυσικὸν ἁπλῶς. ἔνιοτε δὲ καὶ τὸ κάρτα προσγράφει λαβὲ ἑκάτερον τῶν σημείων τὰ χθόνα. τά τε νῦν εἰρημένα τὰ μοχθηρὰ, καὶ τὰ χρηστὸν ἁπλουστα. καὶ γὰρ ἔν καὶ κατ' ἐκεῖνα τὸ μὲν, ἄριστον λέγει. τὸ δὲ, ἀγαθὸν ἁπλῶς. τὸ δὲ, μᾶλλον τε καὶ ἧττον. τοιοῦτον δέ τι καὶ τὸ κάρτα μεγάλῃ ἔχει δυνάμει εἰς σωτηρίαν φησίν. ἔνιοτε δ' οὐδ' ἂν τούτων προδείξας, ὅτι χρόνου σημεῖον ἔστι καὶ μακρᾶς λύσεως ἐμνημόνευσε, ἡμῖν ὡς οἶμαι καταλιπὼν λογίζεσθαι πρὸς τῷ τοιούτων ἁπάντων. ὡς οὔτε πονηρὰ τὸ σύμπαν, οὔτ' ἀκινδύνως τελέως ὄφι. ἀλλὰ σὺν μὲν ἰσχυρᾷ τῇ δυνάμει σωτηρία σὺν ἀδήλῳ δὲ, κινδυνώδη. ταῦτα οὐκ ἀναγνῶναι χρὴ μόνον ἐκ τῶν Ἱπποκράτους συγγραμμάτων, ἀλλὰ καὶ μνημονεῦσαι, καὶ παραφυλάξαι πολλάκις ὑπὸ τῶν ἀδήλων αὐτῶν ἵν' ἐκ τοῦ σωζομένου ἑωρακέναι τῇ ἀκριβῆ τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἔχωμεν διάγνωσιν. ἀναπεμπάζεσθαι δὲ πρὸς ἑαυτοὺς ἀεὶ καὶ σκοπεῖν τινὰ μὲν, ἀρίστα σημεῖα. τινὰ δὲ, χείριστα. τινὰ δ' ἂν τὰ μεταξὺ τούτων ὄφι. οἷον βαθμοὺς τινὰς ἐχόντα. τὰ μὲν ἐγγὺς τοῖς ἀρίστοις. τὰ δ' ἐγγὺς τοῖς χειρίστοις. καὶ τινὰ μὲν, ἧττον. τινὰ δὲ, μᾶλλον. ὧν τὸ φαλλὰξ εὑρῆσθαι ἐγγὺς καὶ πόῤῥω τούτων ὄφι. τινα δ' ἀκριβῶς μέσα θατέρου ὄφι, ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν σημείων. ἐπὶ τ' ἐφεξῆς σκοπεῖσθαι. τινα μὲν, ἀεὶ κακά. τινα δὲ, διὰ παντὸς ἀγαθά. τινα δὲ τοῖς καιροῖς ἐπαλλάττεται ὅλης τῆς νόσου. ποτὲ μὲν, ἀγαθά. ποτὲ δὲ, κακὰ ταῦτα γινόμενα. καὶ ποτὲ μὲν ἄπεπτα. ποτὲ δὲ πεπτά. τὸ γοῦν τῇ ὅλῳ πρὸς Ἱπποκράτους εἴρηται θαυμασῶς. ὅτι τοῖς μὴ κατὰ λόγον κομιζουσιν οὐ δεῖ πιστεύειν, οὐ δὲ φοβεῖσθαι λίαν

θαι λίαν τὰ μοχθηρὰ γινόμενα παραλόγως. ὅπερ εἰ μὴ γινώσκει τις, οὐδ' οἷός τ' ἔσται πρόγνωσιν σαφῆ. ἀλλ' ἐνίοτε μὲν ἐνεκρίνας ἀπὸ τῆς λείσεως, οὐδὲν ἂν ἰδίᾳ τοῦ φαίνοιτο διαφέρων, ἀλλὰ παράπλοιτο τὸ αἷμα καὶ φοβοῖτο πρὸς τὸ μέλλοντος. ἐνίοτε δ' αὖ οἰηθεὶς ἀπεγλάχθαι τῆς νόσου τὸ κάμνοντα, κἄπειτα συγχωρήσας ἀδεῶς διαπᾶσθαι, μεγάλα τι λανθάνει ἐξεργάζεται. διαπαντὸς δ' ἂν κακῶς διαπτῷη, μὴ προγινώσκων τὴν ἐμφυλίαν ἀκμήν. εἰ μὴ γὰρ πῶς ταύτην ἀκριβλέπων τὰς ὀδύνας ἐξ ἀρχῆς λατάσησει τὸν τῆς διάτης τρόπον, οὐκ ἔσιν ὅπως οὐ μεγάλα τι κακὸν ἐξεργάσεται τὸ κάμνοντα. ταῦτ' ὂν μὲν νῦν λέγομεν ἡμεῖς ὡς προυθέμεθα διαλεγόμενοι τῷ γένος ἕκαστον. καὶ πρῶτον γε τῶν σημείων ἁπάντων ὡς ἔστι τριττή τις διαφορά, διελθόμεν, ἔπειτα δ' ἑκάστου τὰς δυνάμεις. εἶθ' ὡς ἂν τις μάλιστα προγινώσκοι οὓς λαιροὺς τῶν νοσημάτων. ἡ μὲν δὴ τριττὴ φύσις ἁπάντων τῶν σημείων ὁποῖά τίς ὀστιν, εἴρηται μὲν καὶ πρόσθεν, ἀλλ' οὐδὲν χεῖρον ἀναμνῆσαι καὶ νῦν. ὡς τὰ μὲν, ψεύδους τε καὶ ἀπεψίας δεῖ. τὰ δ' ὀλέθρου καὶ σωτηρίας γνωστικά. ταυτὶ μὲν δὴ τὰ δύο γένη. τρίτον δ' ὧδε τούτοις ἄλλο γένος ἀνακειμένων τοῖς λείσεσι τῶν σημείων. ἀπεψίας μὲν δὴ καὶ ψεύδους γνωρίσματα διαχωρήματά γε καὶ πτύσματα, καὶ ὅσα τοιαῦτα χρή. τὰ δ' ὀλέθρου καὶ σωτηρίας γνωστικὰ σημεῖα, τά τε σαρκώδη αὐτοῖς ὀδόντων ἐκκεινόμενα, καὶ τὰ λαθ' ὅλου τὸ σῶμα φαινόμενα. πρὸς ὧν ἁπάντων πλεῖστον γὰρ τοῦ προγνωστικοῦ, διῆλθον ὁ Ἱπποκράτης. ἐς γε μὴν τὰς λείσεις, σύνεισφορέα μόνα καὶ τούτων. οὐ μὴν ἀλλ' ἰδίόν τι γένος αὐτῶν ὀδόντων ἐξαίρετον, ὃ μικρὸν ὕστερον ἅπαν εἰρήσεται. τὰ μὲν δὴ τῆς ἀπεψίας τε καὶ ψεύδους σημεῖα, βεβαίαν ἀεὶ τὴν οἰκείαν ἔχει δυνάμιν. ἂν τ' ὀδόντες ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, ἄν τε καὶ ἐν τοῖς μετ' αὐτὴν ἁπάντων φαίνηται. τὰ μὲν πρὸς τὸν τρόπον τῶν νοσημάτων, τριχῶς διήρηται. τὰ μὲν, ὡς καὶ πρόσθεν ἐλέγετο τοῖς οὖροις τε καὶ διαχωρήμασι καὶ πτυέλοις ἐμφαινόμενα. τὰ δὲ ἐν ταῖς διαθέσεσιν ὅλου τοῦ σώματος εὐρισκόμενα. τὰ δ' ἐν ταῖς φυσικαῖς τε καὶ ψυχικαῖς ἐνεργείαις, ἐμφαινόμενα. ταῦτα δ' οὐκ ἔστι σύμπαντα πίστα κατὰ πάντας τῶν νοσημάτων οὓς καιρούς. ἀλλ' ἐφεξῆς αὐτὰ διαιρήσομεν. τὰ δὲ δὴ λείσιμα συμπτώματα, διῆλθεν καὶ ὁ τούτων φύσις ἢ ὡς αἰτίων τε ἅμα καὶ ὡς σημείων, ἢ ὡς σημείων μόνων, ἄπιστός τε πάσα καὶ ταναντία σημαίνουσι τε καὶ δρῶσι, καὶ οὓς διαφέροντας καιροὺς τῶν νοσημάτων. ἐν τούτοις δὴ καὶ τὸ σύμπαν ὅλον ἀγώνισμα τῆς προγνώσεως. ἐν ἄλλῳ μὲν γὰρ καιρῷ, καὶ κατ' ἄλλην διάθεσιν, ὅλα λείσιμα· κατ' ἄλλην δὲ τινὰ διάθεσιν ἢ λαιρὸν τὴν νόσον, συμπτώματα μὲν ἢ σημεῖα γίνεται μοχθηρὰ, λείσιμα δὲ, οὐδ' ὅλως ὅλον. εἴρηται δὲ πρὸς τούτῳ καὶ πῶς Ἱπποκράτης πολλάκις. ἀλλ' ἀρκεῖ λατά γε τὸ παρὸν ὑπομνῆσαι δι' ἃ μιᾶς ῥήσεως, ἐκ τῆς δευτέρας τῶν ἐπιδημιῶν τὰ κείσιμα μὴ λείνοντα. τὰ μὲν, θανατώδεα. τὰ δὲ, δύσκριτα. τοτὲ δ' ὀκ ἐπὶ τοῖς μὲν ψεύδους τε χρὴ καὶ λύπης καὶ λέαν καὶ ὁμαλῶς ὑποστάσιν ἔχον οὖρον, ψεύδους σημεῖον. τὸ δὲ λεπτόν τε ἅμα καὶ μὴ δὲ μίαν ὑπόστασιν ἔχον, ἀεὶ σημεῖον ἀπεψίας. καὶ τὸ μὲν δὴ τοῦ ψεύδους, ἀγαθὸν ἀεί. τὸ δὲ τῆς ἀπεψίας, οὐκ ἀγαθὸν ὄτιν. ἔστι μεμνήμεθα τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένων. εἰ μὲν τοι λεφαλαλγίαν ἢ παραφροσύνην, ἢ σκοτοδινίαν. ἢ δύσπνοιαν. ἢ ἄλλο. ἢ λώμα θεάσει, βέβαιον οὐδὲν τοῦτο, ὅτ' ἀγαθὸν, ὅτε λακὸν ἔχεις πρόγνωσιν. ἢν δὲ τ' αὐτ' λόγον, οὐδ' ἱδρῶτας. ἢ ἐμέτους. ἢ κοιλίας. ἢ ὄρων ἔκκρισιν πολλὴν. ἢ ἀμορβρατίαν ἐκ ῥινῶν ἢ ὑσερῶν ἢ ἀμορβροϊδῶν. ἢ πρωτίδας. ἢ τ' ἄλλα ἀρσκήματα. σύμπαντα γὰρ ταῦτα καὶ λείσιμα, ὅ τ' κείσιμα γίνεται, ἢν δὲ τοῦ ἐναντίου τρόπου, ἢ τὸ μὴ δ' ὅλως ποιῆσαι λείσιν, ἢ τὸ λακῶς ὀργάσασθαι. βαχήλας μὲν δὴ πόνος καὶ προπτῶσιν βάρος καὶ μάρμαρυγὲς. καὶ σκοτοδίνοι. καὶ λεφαλαλγίαι. καὶ δάκρυον πρόχαρες ἀπόσιον. ἐξερυθρὸν τε τὸ πρόσωπον ἅμα τοῖς ὀφθαλμοῖς. ἢ τὸ κάτω χεῖλος σιόμενον. ἢ ἀγρυπνία τις. ἢ λῶμα, σημεῖα μόνον ὄτιν ἐνίοτε λείσιμα. λαθάπερ καὶ ἄδμα. καὶ ἄλυς τις. ἢ δύσπνοια. καὶ ὑποχόνδριον ἀνασπώμενον. ἄσις τέ τις ἢ ναυτία ἰσχνὴ καὶ λαῦμα καὶ δίψος σφοδρόν. καὶ λαρδιαλγία. καὶ τὸ φορέειν μὴ δυνασθαι τὴν λατάκλισιν. καὶ τὸ παραπαίειν. καὶ βοᾶν. γίνεται οὖν ἅπερ καὶ τούτων πολλάκις ὑπογύοις λείσεως σημεῖα. τὸ δ' ἕτερον γένος ὀχ ὡς σημείων ὅτι μόνον κείσιμον, ἀλλὰ καὶ ὡς αἰτίων. ἔστι δ' ἔμετοί τε καὶ διαχωρήσεις γαστρὸς, καὶ ὄρων πλῆθος, καὶ ἱδρῶτες, ἀμορβρατίαι τε καὶ πρωτίδες, καὶ ἀρσκήματα. συμβαίνει δὲ μήτ' οὖν τοῖς πρώτοις συμπτώμασι, ἃ δὴ καὶ σημεῖα μόνον ὄτι λείσεως, μήτ' αὖ τοῖς δυτρόποις, ἃ δ' καὶ τοῦ τῶν σημείων ἔχει δυνάμιν, καὶ τοῦ τῶν αἰτίων γε ἕνεκα γίνεσθαι κείσιν. ἕτερον δὲ γένος ὅτι σημείων τε ἅμα καὶ συμπτωμάτων, ὅτε λείσιμον ὀνομάζομενον ὃ μήτε ὅλον δηλοῖ, μήτε ποιεῖ κείσιν, οὔθ' ὁμοίως πίστον ὅλον ὡς τὸ τὰς ψεύσεις, ὅτ' ἄπιστον τελέως ἅπαν, ἀλλ' ἔστιν εὑρεῖν ἐν αὐτοῖς ἔνια μὲν, ἀγαθὰ δι' ἅπαντος. ἔνια δὲ, φαῦλα. τὸ δ' ὂν ὡς τὸ πολὺ τοιοῦτ' ἔστιν, πάντ' ἔχει. τὸ μὲν δὴ ἐῤῥῶσθαί τε τοῦ διάνοιαν καὶ εὖ ἔχειν πρὸς τὰς προσφοράς, ἀγαθόν. ἀγαθὸν δὲ, τὴν ἀδυπνοιαν, καὶ τὴν δύσφυξίαν, τὴν δυσφορίαν, καὶ τὸ τοῖς ὑγιαίνουσιν ὁμοιότατον πρόσωπον, δυσχρώμων τε κατάκλισιν, ὁμαλότητά τε τοῦ σώματος σύμπαντος, ὅσα τε ἄλλα κατὰ τὸ προγνωστικὸν ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρηται. κακὰ δὲ ταναντία τούτοις, τουτέσι δυσφορίαν, κακοσφυξίαν, δύσπνοιαν, καὶ μᾶλλον ἢ πτυχοῦ τ' ὠδύματος ἐκπυεσμοὺς γινομένην. καὶ τἄλλα ὅσα κατὰ τὸ προγνωστικὸν ὑφ' Ἱπποκράτους εἴρηται, διορίζοντος σαφῶς ἑκάστου σημείου τοῦ διάμιν. ὅσα μὴ γὰρ ἁπλῶς ἀγαθὰ καὶ δεινὰ λαλεῖ, πλειστάκις ὄτι τοιαῦτα. τὰ δ' ἀρίστα τε καὶ χείριστα πρὸς αὐτοῦ λεγόμενα, καὶ μάλιστα ἐφ' ᾧν προσίθησι τὸ μάρτυρα, τοιοῦτον ἔχει δυνάμιν ὡς ἅπαντος ἂν τι δηλοῦν, ἢ ἀνάπιον ἐστὶν τὸ μὴ δηλῶσαι, τοιοῦτος δ' ἁπλοῦς οὖσης διαφορᾶς ἐν τοῖς σημείοις, εἰ μὴ ἀδυνάτον ὄτι διακρῖναι πότε τὰ λείσιμα σημεῖα σημαίνει κρίσιν, ἢ πότε τὰ λρίνοντα συμπτώματα κρίσιν ἀγαθὴν, ἢ λακὴν ὠφέλει, μάτην μὲν ἂν Ἱπποκράτης ἔλεγε. τοῖσι μὴ λατὰ λόγον λουθίζουσι, οὐ δεῖ πιστεύειν, ὃ δὲ φοβεῖσθαι λέγει τὰ μοχθηρὰ γινόμενα παραλόγως, ἡμεῖς μάτην γνησόμεθα πραγματευσάμενοί τι πρὸς λρισεως. εἰ δ' ὅτ' ἄλλο τι ἐν ἐναντίῳ, οὐ δὲ ταῦτ' εἴρηκε πῶς Ἱπποκράτους μάτην, εἴη ἂν τι ἐναντίος γνώσισμα πίστον, ὧ τὸ ἢν λόγον τε καὶ παρὰ λίγον, διορίζεται. τὸ δὲ τοῦτ' ὄτι, ἁπλέως ἂν ἤκουσα παρὰ τῶν ὑπερφρονούντων τῆς παλαιᾶς ἰατρικῆς. ἡμεῖς μὲν γὰρ πεπείσμεθα τὸ πρὸς Ἱπποκράτους λεγόμενον, ἀληθὲς εἶναι πάντως, ὡς πεπασμοί ταχυτῆτα λρίσεως ἀσφαλείᾳ ὑγιεινῷ σημαίνουσιν. ὑμᾶς δὲ, καὶ ἄπειπα, καὶ εἰς λακὰς ἀποστάσιας τρεπόμενα, ἀκρισίας, ἢ πόνους ἰσχυροὺς, ἢ θανάτους. ἢ τῶν αὐτῶν ὑποστροφάς. ὥς σε καὶ τὸν τῆς ἀρχῆς λαιρὸν, οὐκ ἄλλῳ τι-

νι λεγόμην, ὡς ⸀ προσῆν ἔφαμεν. ἐκεῖνοι ⸂γ᾽, οἳ δὲ ἡμῖν ἔδοσαν ἀρχῆς γνώρισμα, οὐχ ὅτι ⸀ ἴσασι διακείμενα τὰ τε ⸂μὴ ὀλεθρίως δυσφορεῖ τις, ἢ παραπαίῃ. ποτὲ δ᾽ ἐγγὺς ὄσης ⸀ λείσει, ἀλλ᾽ ὁμοίοις τοῖς ἰδιώταις εἰσὶν, ὅτ᾽ εἰς ὅτι τελευτήσῃ τὰ γινόμενα προγινώσκοντες, ὅθ᾽ ὅτι χρὴ ποιεῖν ὀξυρίσκοντες, ἀλλὰ πρὸς ⸂μὴ τούτων ἀρήσει⸃ ⸀ πάλιν. πῶς δ᾽ ἂν εἴη ⸀ μὴ πω πᾶσιν οἱ καθόλου καιροὶ ⸀ νόσου, οἵους τ᾽ εἶη προγινώσκειν αὐτοῦ τῇ χρείᾳ ⸀ τέχνης συμφορώτατα, τοῦτ᾽ ἤδη δέδεικται. πρόκειται ⸂μὴ γοῦν σύνθυς ἀπὸ ⸀ πρώτης ἡμέρας εἰδέναι τό γε τοσοῦτον, ὡς ἢτοι ἡ⸃ ⸀ πρώτῃ, ἢ τῇ δευτέραν τετράδα λειφθήσε⸃ τὸ νόσημα. τὸ γοῦν εἴτε πεντεκαιδεκαταῖον, εἴτε εἰκοσαῖον, εἴτε πλῆθος. ἀλλ᾽ οὐδενὸς ἕκτου μέγα τὸ ⸂ διαίτης εἶδος ὑπακούῃ, καθάπερ εἰ τεταρταῖον, ἢ πεμπταῖον λείποι μέλλον, ὅτως αὐτὸ τις διαιτήσειεν, ὡς εἰ μὴ πεντεκαιδεκαῖον, ἔμελλε λυθήσεσθαι. τοῦτ᾽ ⸂μὲν γὰρ ἑκάτ⸃ ἄτοπον. ⸀ ὃς τις ἰατρὸς ὁ προγινώσκ⸃ ⸀ πρώτῃ, ἢ τὸ πλεῖστον γε ⸀ δευτέραν ἡμέραν τὸ μὴ δυνάμενον ἧττον ⸂ρῴ πρώτης ἐκταθῆναι νόσημα ἑβδομαῖος, μέγιστα ⸀ οὗτος εἰκὸς ἁμαρτάνειν. εἰ ⸂μὲν δὴ ἅπαξ, ἢ δὶς ποτε σφαλείη πρὸς τὸ τοιοῦτον, συγνώστος. εἰ δ᾽ ὅλῃ ⸀ οἵ⸃ προγνῶσιν ἑκάστοτε ⸀ ἑβδόμης ἀκμῆς ⸀ νοσήματος, ὁ δὲ σμικρὸν ὕστερος ἐπαΐῃ τέχνης ἰατρικῆς. ἐγὼ ⸂δ᾽ ἂν τοσοῦτον ἀκριβέω ⸀ τὸ μέλ⸃ πᾶν ἄγνωστον ⸀ ὑπολαμβάνω, ὡς ⸀ εἰς ⸀ ἡμέρᾳ βεβαίαν γίνοτε ἥκειν αὐτὸ πείθομαι. τί γοῦν, εἴτις δύθυς ⸂ἡ⸃ ⸀ πρώτην ἡμέραν δέδεγμένος ἔχων σημεῖον κινδυνώδες, ἀλλὰ ⸀ πρόσεστι σύμπαντα σωτήρια, πυρετῷ ⸂μὴ ὀξέως. ὀροίη δὲ σύγχυσιν τε ἅμα εἶναι, ⸀ συμμέτρῳ παχύ, ἆρα ὁ προδήλως ἰατρῷ τοῖς ὀργοις ⸂ῥ τέχνης προσιδρυκότι πρὸς ⸀ πρώτην τετράδα, τὸ τοιοῦτον λειθήσεσθαι; καὶ μᾶλλον εἰ νεφέλη τις, ἢ ψαιώρημα χρησὸν αὐτῷ γένοιτο. καὶ πολὺ δὲ μᾶλλον, εἰ καὶ ⸀ ὑπόστασις ἀγαθὴ, ἀλλὰ δὴ οὖρον, δι᾽ ὃ σωτόμως μὲν εἴρηκε, μαθεῖν δ᾽ οὐκ ἐφίλεχε⸃ δι᾽ ὃ σωτόμου αὐτό. πάντα γὰρ χρὴ ἐπίστασθαι τὰ ἀγαθά τε ⸀ ἰατικὰ σημεῖα τοῦ ἀκριβῶς αὐτὰ προγνωσόμενον. ὥσπερ δὴ εἰδὼς ταῦτα καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἔλεγεν. οἵτε γὰρ ὀδυνήσαντι τῷ πυρετῷ. καὶ ὧδε σημείων ἀσφαλεστάτων γινόμενοι, τεταρταῖοι πάντα, ἢ πρόσθεν. οἵτε ἰατικοὶ θέσθαι τῷ πυρετῷ. καὶ ὧδε σημείων δεινοτάτων γινόμενοι, τεταρταῖοι πτείνουσιν, ἢ πρόσθεν. ὀδύθεις μὲν ἐπὼν, οὐ γνωστίους τοῖς ἰατικοῖσιν. ἀποσφαλόμενος δὲ, ὡς οὐδέτεροι τῇ τετάρτῃ ἡμέραν ⸂σφαλοῦνται. ἀλλ᾽ οἱ μὲν, λύονται πάντως. οἱ δὲ, ἀναιροῦσι. ὡς οὖν ὁ πάντ᾽ ἔχων ἀσφαλέστατα σημεῖα πυρετὸς ὀξὺς ἐν τῇ πρώτῃ πρὸς δεκάτῃ τῶν λειπόντων ἡμερῶν ἴσχει τὴν λύσιν, οὕτως ὁ παρακείμενος αὐτῷ τῆς ἑβδόμης δὴ αὖ ἀγωτέρω πεφυκώς. τίς δ᾽ ὅστις ἐστὶν, ἢ ὁπηνοῦν ᾧ πάντα οὐκ ὄντα ἀσφαλέστατα; λέλεκται γὰρ οὖν ἤδη ⸀ πρόσθεν ὡς ὁ ταυτὸ ὄντα ⸂σφόδρα ἐπικῶς εἰπεῖν, ἢ ἁπλῶς ὁτιοῦν. οὐκ οὖν οὐ δ᾽ ἀσφαλές τε καὶ ἀσφαλέστατον, οὐ δὲ ⸂ακόλουθες καὶ ⸂ακολουθέστατον, οὐ δὲ δεινὸν καὶ δεινότατον ἴσως ἔχει τῇ δυνάμει. ἔστω δή τις δύθυς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας πυρετὸς ὀξύς, οὐκ ἄκρως ⸂ἁπλούστατός τε καὶ ὧδε σημείων ἀσφαλεστάτων. ἁπλοῦς μέν τοι, οὐ ὧδε σημείων ἀσφαλῶν, οὗ γὰρ Ἱπποκράτης δύθυ ⸂καλεῖ, τοῦτον ἐγὼ ἁπλοῦν ὀνομάζω, σαφῶς φύγειν τὴν ὁμωνυμίαν, ὅτος εἰς τὴν δευτέραν τετράδα πεφθήσεται. τὸ δ᾽ εἴτε ⸂κατὰ τὴν πεμπτὴν ἡμέραν, ἢ τὴν ἕκτην, ἢ τὴν ἑβδόμην ⸂λειθήσεται, πεῳόντος τοῦ λόγου διορισθήσεται. ⸂κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ ⸂ακόλουθες τε καὶ ὧδε σημείων δεινῶν γινόμενος, καὶ γὰρ καὶ οὗτος ὅδε ἀπολείπεται τοῦ ⸂ακολουθεστάτου, ⸀ μετὰ σημείων δεινοτάτων γινομένου, τοσοῦτον καὶ τὸν θάνατον ὠφελιστέρον ποιήσει. εἰ δέ τις ἁπλοῦς τε καὶ ἁπλούστατος ⸀ κακόηθές τε ⸀ καὶ κακοηθέστατους πυρετοὺς ἀγνοεῖ διαγινώσκειν, οὔτ᾽ εἰ καλῶς, οὔτ᾽ εἰ μὴ καλῶς εἴρηκεν ὑπὲρ αὐτῶν Ἱπποκράτης, οἷός τ᾽ ἔσται ποτὲ τῇ πείρᾳ βασανίσαι. εἰ δὲ μηδὲ τὰς τῶν σημείων εἰδήσει δυνάμεις, ἀλλ᾽ ἁπλῶς οἴοιτο τὰ ⸂μὲν, ἀγαθά. τὰ δὲ κακὰ μόνον ὑπάρχειν αὐτῶν, ἔτι καὶ μᾶλλον ὡς ἐπωδὴν γράος, ἀναγνώσεται τὰ πρὸς Ἱπποκράτους γεγραμμένα. τοὺς μὲν δὴ τοιούτους, τῷ δὲ τῶν ὑπομνημάτων ἀπαλλάξεσθαι ἀξιῶ. τοῖς δὲ τὸ προγνωσικὸν Ἱπποκράτους ἀκριβῶς ἀνεγνωκόσιν, ἐφεξῆς διαλέξομαι. κατὰ μὲν δὴ τὴν πρώτην ἡμέραν, οὕτως δὲ ἄκεμου διαπαντὸς ὅλον τὸ ὀξὺ ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς χρόνον εἰς τὰς τέτταρας ὧδε ταῖς εἴκοσιν ὥραις τεμνόμενον, ὑδατώδες μὲν, ἀκριβῶς οὐρεῖσθω. πυρετὸς δὲ, ἔστω βληχρὸς, οὗτος ὁ ἄνθρωπος εἰς μακρὸν ἐκταθήσεται χρόνον. ὁπόσον δ᾽ ἐπὶ τινα τούτῳ γε μὲν ταῖς πρώταις ἡμέραις οὔτε δυνατὸν γνῶναι, ὅτε εἰδέναι χρήσιμον. ὃ γοῦν ἔφημεν δεόμεθα ⸂ῥ τοιαύτης προγνώσεως, ἔχομεν ἤδη καὶ τὸ ⸂ῥ διαίτης τὸ χρῆμα κατασκήψασθαι πρόσφορον, ⸂ῥ ἀκμῆς μετὰ πολλὰς ἡμέρας ἑβδόμης. καθ᾽ ἑκάστην μέν τοι τετράδα παφυλάττων ἀκριβῶς τὰ σημεῖα, καὶ αὐτὸν τὸν τῆς ἀκμῆς χρόνον ἀκριβῶς δυνήσῃ προγνῶναι. χρὴ γὰρ φησὶν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἐνθυμεῖσθαι, καὶ καθ᾽ ἑκάστην τετράδα προσιδρυμένῳ σκέπτεσθαι, καὶ οὐ λήσεις, ὅπῃ τρέψαι τὸ νόσημα. ταυτὶ μὲν δὴ καὶ τοῖς ἐφεξῆς ὧδε πλέον ἀργασόμεθα. πῶς δὲ τὴν τοῦ πρώτου καιροῦ πρόγνωσιν, ὃν ἀρχὴν ὀνομάζουσιν εἰς ὅσον ἐκταθήσεται χρόνον, ἤδη μέγα τι κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἐσ᾽ εἰχθὲν λαμβανόμενον, ὅπερ ὦν τῆς δευτέρας ἡμέρας, ἔτι σαφέστερον γνῶσι διοείζεσθαι. μενόντων γὰρ ὁμοίως τοῦ τε πυρετοῦ, καὶ τῶν ἄρων, οὐ μόνον ὡς ὅπως ἂν ⸂ῥ ἀναβάσεως ἡ νόσος ὑπάρξατο λέγειν ἔχομεν, ἀλλ᾽ ὡς οὐδὲ θᾶττον ἄρξεται τῆς ἑβδόμης ἡμέρας. ἐμαθες γὰρ ὡς ἑκάστως ἄπεπτον ὑπάρχει τὸ ὑδατῶδες οὖρον. ὥστ᾽ οὐ μόνον ἤδη πάροντα διαγινώσκειν οἷόν τε τοῦτ᾽ ἀρχῆς καιροῦ, ἀλλὰ ⸀ προγινώσκειν πολλάκις εἰς ὅπη τελευτήσῃ. ὧδε μὲν δὴ τὸ ὅτως χρονίως, ἱκανὸς ὁ καιρὸς τῆς ἀρχῆς μακρός. ὧδε δὲ τῷ κατοξέως, ἐλάττως ⸂σφὸς. εἰ γὰρ δύθυς ⸂ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ⸂ἐν τοῖς οὔροις τι φαίνοιτο σημεῖον πέψεως, ἐλπίσθω⸃ ⸂ἤδη οὖρ τῆς ἀρχῆς. ἆρ᾽ οὖν οὐ δ᾽ ἤρξατο οὖρ τὸ πᾶπαν. ἢ οὖρ μὲν ἀδυνατον. οὐ γὰρ ⸂ἐνδέχεται τι νόσημα τὴν ἰδίαν ἀκμὴν ἀπολαβεῖν, ἄνευ ⸂ῥ ἀρχῆς τε καὶ ⸂ῥ ἀναβάσεως. ἐλάττως δὲ βραχὺς ἑκάτερος ὁ χρόνος αὐτῷ γίνεται, πολλάκις ⸂ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἀκμάσαι τὴν νόσον. ὅτως οὖν ὀξείας ἀρχῆς, οὐ δὲ προγνῶσιν δεῖ ζητεῖν τοῦ τέλους, ἀλλ᾽ ἀγαπᾶν εἰ παροῦσαν τὲ διαγινώσκειν τις δύναιτο, καὶ ὁπωσιοῦν προγνῶναι εἰς τὴν ἀνάβασιν μεταπίπτα σαφῶς γνωρίζειν. ἔτι δὲ κοινὴ τῶν τοιούτων ἀρχῶν τε καὶ ἀναβάσεων ἡ διάγνωσις, τοῖς τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ μέρεσιν. ἡ ⸂μὲν αὐτὴ ⸂κἀκείνου ⸀ τοῦ σύμπαντος νοσήματος, ἀρχή τε ⸀ ἀνάβασις γίνεται, οὐ γὰρ δὴ κἀκεῖνος δύθυς ἀπ᾽ ἀκμῆς ἄρχεται. οὖρ μὲν οὐ μόνον ὃ δεῖς οἶδεν, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐπινοῆσαι δυνατὸν ⸂πυρετὸν ὀξὺν δύθυς ὑπὸ τὴν πρώτην εἰσβολὴν ἀκμάζοντα συσ⸃ῶσαι.

καθάπερ

καθάπερ ὑπὸ λιβὸς νότου πλησμόν τ' ἀνθρώπου. πῶς οὖν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, ἀκμάζον γνωσθήσεται τὸ νόσιμας; ὡδε δ' ἄλλως, ἢ εἰ τὰ τῆς πέψεως σύνθυε ἔχει σημεῖα. παραπλήσιον γὰρ τι συμβαίνει κατὰ τοῦτο τῶν ὠμῶν χυμῶν πέψιν, οἷον τι καὶ τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις συμπίπτει. λέγει δὲ που καὶ πρὸ τούτου ὁ Ἱπποκράτης ὧδε. πρὸς μὲν τὰς ἡμέσιας τοῦ πύου οἱ πόνοι, ἢν οἱ πυρετοὶ συμβαίνωσι μᾶλλον, ἢ ῥᾳόμενοι. ὥσπερ ὃν ἐκ τῶν δ' ἔχει διαπύησις φλεγμονῆς ἔτ' ἀκμαῖον πυρετὸν ἔσῃ, ἢ πόνον ἀπαντῆσαι, ἢν τὸν αὐτὸν τρόπον, οὐ δ' ἂν ὑφίσηται τι χρηστὸν ἐν τοῖς ἄρθροις ἀβελτῶς. νεφέλης μὲν τοι γε μόνης, ἢ τινῶν ἐναιωρημάτων ἀγαθῶν γινομένων, ὁ τῆς ἀκμῆς καιρὸς οὕτω πάρεσι. καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον, ἐπειδὰν μηδὲν τούτων ᾖ, πλὴν εἰ μὴ πάνυ σφόδρα χρὴ ὧδε γινώσκειν ὡς εἰ μή τι σαφὲς ὀφθείη πέψεως γνώρισμα, τὸ ἄχρι τοῦδε σύμπαν ἀρχὴ τοῦ νοσήματος ὑπάρχει. ὁπόσον δὲν ἔτι λείπῃ τοῖς φλεγμοῖσιν εἰς τὸ σαφὲς ἐκεῖνο ἢ πέψεως γνώρισμα, πρός τε τὸ τοῦ νοσήματος λυθήσεως καὶ φύσεως, ὥρας τε καὶ χώρας, καὶ ἡλικίας, ἢ μερίδος αὐτοῦ τοῦ κάμνοντος ἐξευρήσεις. εἰ μὴ γὰρ τό τε νόσημα χρόνιον εἴη φύσει καθάπερ ἀμφημερινὸς εἰ τύχοι, καὶ φαίνοιτο βραδέως ὧν τοῦδε τοῦ κάμνοντος κινεῖσθαι, καὶ οἷον τυφεσθαι, καὶ καταπνίγεσθαι, ἢ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους εἴη χυμοῦ, καὶ τὸ χωρίον ψυχρόν. ἢθ' ἡλικία, καὶ ἡ φύσις τοῦ κάμνοντος ὧδε τὸ ψυχρότερον ῥέπει, πολλοῦ τοῦ μεταξὺ δέοντος χρόνου πρὸς τὸ τοῦ σαφοῦς σημείου γένεσιν, ὃν ἅπαντα ἢ ἀρχῆς ἀειθμητέον. ἐσῶ δι γ' ὃν χειμῶνος ἀρξάμενος ἀμφημερινὸς ἢν ὕστερος ἔχυλα, σώματι, καθάπερ εἰρηταί νῦν, ἅμα τοῖς ἀκριβῶς ἀπέπτοις καὶ ὑδατώδεσιν ὑγροῖς, οὐ μόνον ἐκ ἂν τὰ ἑβδόμης ἡμέρας ἐνὸς, ἀλλ' οὐ δὲ ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτης δύναιτό τις ἔχειν σαφὲς σημεῖον πέψεως. ὅτω δὲ πρὸς ἀγρύπνους, τά τε τῶν ἀμυδρῶν μεταξὺ, καὶ τὰ τ' τελείας πέψεως. ἡ μὲν δὴ τελεία πέψις ὅδε ἐστὶν, ὅταν ἐν τοῖς οὔροις ὑφίσηταί τι λεῖον καὶ ὁμαλὸν καὶ συνεχές. ἡ δ' ἀμυδρὰ πέψις, ὅταν μὲν ὑδατώδεος ὑγροῦ μερίας ὑπωχρόν γένηται. καὶ μὲν δὴ καὶ εἰ θολερόν γένοιτο καὶ μέλαν τοιοῦτον, καὶ ὅταν ἀσαφοῦς τε ὄντος καὶ ἀμυδρᾶς πέψεως ἐνῇ σημεῖον. καὶ τὸ πυῤῥὸν τε καὶ λεπτὸν, ἐκ ταυτοῦ γένους ὄντα. ἀλλ' οὐδὲν ἐν τούτων τῇ ἀρχῇ πεπαῦσθαι δοκεῖ. σαφέστερον γὰρ ἀεὶ τὰ τοιαῦτα δείκνυται γνωρίσματος, ἤτοι νεφέλης λυομένης, ἢ ἐναιωρήματος ὁμαλοῦντος, καὶ συνεχοῦς, καὶ λυθησομένου. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ ὀρυβρὰ νεφέλη, καὶ ἡ ὑπόστασις ἡ τοιαύτη. καὶ χωρὶς ὑποστάσεως δέ, τὸ σύχνον οὖρον ἅμα τῷ συμμέτρῳ πάχει, πεπαῦσθαι δοκεῖ τῇ ἀρχῇ. οὕτω δὲ καὶ τοῖς πολυπονουμένοις τε καὶ πολυειπόνοις πάθεσι, τὰ μὲν ἰδίως ὀνομαζόμενα πτύελα, ταῖς ἐν τοῖς οὔροις ὑποστάσεσιν ἔοικε. τὸ δὲ μὴ δ' ὅλῃ ἀπεπτεῖν μηδὲν, ἀλλὰ βύσσειν μόνον ξηρῶς, οἷον περὶ τὸ ἐν τοῖς οὔροις ὄνιον ἄπεπτον ἐφάπτως, ὅπερ ὑδατώδες καλοῦμεν. εἰ δὲ ἐκ τοῦ μὴ δ' ὅλως πέσσειν εἰς τὸ πέσσειν μή, ἀλλ' ὑγρά τε καὶ τελέως ἀπέπτα μεταστάσι, δῆλον ὡς ἀμυδρά τε καὶ ἀσαφὴς αὐτοῖς πᾶσι τοῖς πάσιν ἡ τοιαύτη μεταβολή. καὶ ὅπως ἐπαυσάμενον τὸ νοσήματος ὁ πρῶτος καιρὸς, ὃν ἀρχὴν ἐφάμην ὀνομάζεσθαι. πότε δ' ἂν αὕτη μὲν, πάσεται. μεταστήσει δὲ τελέως εἰς τὴν ἐπίδοσιν ἡ νόσος, ὅταν ἀρξηται πνεῖν ὀλίγα πεπονα. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου σύμπαν ἄχρι τῆς ἀκμῆς ἀεὶ καὶ μᾶλλον αὐτοῦ πλείω καὶ βελτίω καὶ σύμμετρον ἀποπτύοντος. ὅταν δὲ ἀκριβῶς, ἢ πεπονά τε καὶ πολλὰ μὴ δυσχερῶς ἀναπτύωμεν, τῆς ἀκμῆς ὁ καιρός. ὅταν δὲ ὁμοίως μὲν ἀκριβῶς πεπονά τε καὶ ἀλύπως ἀναγόμενα, μειωθῇ δὲ τὸ πλῆθος ἢ τοῦ ὀλοῦ μηκέτ' ᾖ, πεπαῦσθαι χρὴ νομίζειν τῆς ἀκμῆς, παραλαμβάνει γὰρ ἡ παρακμή. ὑποτιθώμεθα οὖν τινὰ πάλιν ἄῤῥωστον ὑπὸ πλευρίτιδος τινὸς ἐχόμενον, οὔτ' ἀναπτύοντά τι καὶ οὐρεῖν τα λεπτὰ μὲν, ἀλλ' ὀλίγα. πεπεὶ δὲ τῶν ἑπτακαιδεκάτων ἡμέραν ἀρχέσθω μὲν πτύειν, ὑγρὰ δὲ καὶ ἄπεπτα. σκοπεῖν ὅτι μὴ ἐκ ἂν τις φαίη πρὸς τῆς ἑπτακαιδεκάτης ἡμέρας, ἐν ἄλλῳ τινὶ τοῦ νοσήματος εἶναι καιρῷ, πλὴν ἐν ἀρχῇ, πανταπάσι δῆλον. ὧδε δὲ ἡ ἑπτακαιδεκάτη, ἴσως μὲν αὖτῳ δόξει μεταπεπωκέναι σαφῶς, ἀλλ' οὐχ ὧδε ἔχει. ἡ γὰρ ἑπτακαιδεκάτη ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτης ἐπὶ δηλος οὖσα τῷ τοῦ δευτέρου καιροῦ τῆς νόσου σαφῆ καὶ βεβαίαν ἀρχὴν, ἐκείνῳ ἔξειν πρόδηλοι. παραφυλάξοις γ' οὖν αὐτὴν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, εἰ τοῖς ἑπτακαιδεκάτης προδήλοις, ὁμολογεῖ. ἢ μετὰ ταύτην αὖθις, τῇ ἐπτακαιδεκάτῃ. ἐπεὶ καὶ ἥδε τῆς εἰκοσῆς ὅδε ἐπίδηλος ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρητο. φορέσει δὴ κατὰ ταύτην αὖθις πῦσαι, μικρὰ μὲν, πεπονά δὲ, ἢ τῇ εἰκοστῇ τοῦτο δυσκρινές ὄδιν τινὰ γνώσεσθαι ἐοικεν. οὐ μὴν τελέαν γε δίκην τῇ τοιαύτῃ αἰτίαν, ὅτι οὐ τῇ αὐτῇ ἔχουσι δυνάμει. οὔθ' αἱ δύο ἡμέραι αἱ πρῶται ταῖς ὑστεραίαις, οὔθ' αἱ πρῶται κείσιμοι ταῖς ἐξ ὑστέρου κείσιμοις. ἀλλ' ἰσχυρότεραι μὲν αἱ πρῶται. χρονίζοντος δ' ἤδη τοῦ νοσήματος, ἀδφώνεσθαι γίνονται. χρὴ τοίνυν τῶν προκόπτοντι τῷ νοσήματι καὶ μᾶλλον ὅταν ἱκανῶς ἄπεπτον ᾖ, μεγάλην γίνεσθαι μεταβολὴν, ἵν' ἀσφαλὴς ἐλπὶς ἡ κρίσις. μεγάλη δ' ἡ τίς ὅδε μεταβολὴ, πέπονα τελέως οὐρῆσαί τε καὶ πῦσαι. τοιαῦτα δὲ οὐχ ὑπῆκται τὰ κατὰ τὴν ἑπτακαιδεκάτην. ὥς τε ἐκ ἂν δόξειε χρῆ τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν ὁρᾶν τοιοῦτον ἄῤῥωστον ἀπαλλαγῆναι τοῦ νοσήματος, ἢ καὶ πεπέφθαι τελέως. ἀλλ' ἀρκεῖ μεταβολῆς τινὰ ἀξιόλογον γένεσθαι. δυνήσεται γὰρ ἐν τινι τῶν ἐφεξῆς κρισίμων ἡ τελεία λύσις ἅπαντῆσαι. ἄρ' οὖν ὑπόθεσις μόνον ὅδε ὁ λόγος, ἢ καὶ τοιοῦτος ὥσπερ ἄῤῥωστος ἐμοὶ μὲν δοκεῖ τοῦτ' ἔχειν ἅπαντα τὰ νῦν εἰρημένα ὁ ἐν Θάσῳ τῷ δημίῳ ὑφ' Ἱπποκράτους γεγραμμένος ὄγδοος, ἀφ' ἡ λιμώδους καταστάσεως. ἔχει δ' ἡ σύμπτωσις ὧδε, ἐν αὐλίοις ἀνέξιον ὃς κατέκειτο πρὸς τὰς θρηϊκίας πύλας. πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβε. πλευρῆς δεξιᾶς ὀδυνη ξυνεχής. βὴξ ξηρὰ. ὀδὴν ἔπνυε τὰς πρώτας, δι' ψώδης, ἄγρυπνος. ἔρρα δ' ὄῤῥοα, λεπτὰ, καὶ πολλὰ, ἔκτη πρὸς ἅλκερος. πῶς δὲ τὰ θερμάσματα, ὀδὴν ἐνεδίδοτο. ἑβδόμη ἐπίπονος. ὅτε μὲν πυρετὸς ἐπέτεινεν. οἵ τε πόνοι ὀξυνεδίδοσαν. ἄῤῥε βῆχες ἠνώχλει δύσπνοος τε ἦν ὀρθὴ ἀγκῶνα ἔτεμον. ἐῤῥύη πολλὴ οἷον ἐδεῖ. ξυνεδίωκαν οἱ πόνοι. αἱ μὲν δὴ βῆχες αἱ ξηραὶ, πεπονὸ. ἐνδεκάτη ξυνέδιωκαν οἱ πυρετοὶ σμικρὰ πρὸς λεφαλλὼ ἴδρωσε. βῆχες καὶ τὰ ἀπὸ πνεύμονος, ὑγρότερα. ἐπτακαιδεκάτη ἤρξατο μικρὰ πεπονα πτύειν, ἐκφίδυ. εἰκοστῇ ἴδρωσεν, ἀπύρετος ἐγένετο. μετὰ δὲ κρισιν, ἐκφίδη. δι' ψώδης δ' ἦν, καὶ τὰ ἀπὸ πνεύμονος, ὃ χρὴ

» σὰν αἱ καθάρσιες. ἑβδόμῃ ⟨ὀγδοῇ, ὁ πυρετὸς ὑπέστρεψεν. ἔβηξεν. ἀνήγαγε πέπονα πολλά. ὄρεων ὑπόστασις,
» πολλὴ καὶ λευκή. ἄδιψος ἐγένετο. οὖρον. τετάρτῃ ⟨βδόμῃ καὶ εἰκοστῇ ἴδρωσε διόλου, ἀπύρετος ἐκρίθη παντί. τότε τ' ἄλ-
» λα καθάπερ ὑπεθέμεθα ἡμεῖς φαίνεται γεγονότα, ⟨τὸ ὄρεων, εἰ ⟨μὴ πολλάκις ὡς εἴωθεν ὧδε τὰ ἄλλων ἀῤῥώστων,
ἀλλὰ δίς γ' ἂν μνημονεύσας ἐν ἀρχῇ φῶ, ὡς λεκτέον. ὧδε δὲ τ' ἑβδόμης ⟨εἰκοστῆς ἡμέρας, προσγράψας ὄρεος ὑ-
πόστασις πολλὴ λευκή, δῆλος ἔσῃ ἀκριβῶς πέπονα τότε πρῶτον αὐτὸν ὀρῆσαι λέγων. δεῖ τοίνυν ὧς μὴ πρό-
θεν εἶπον, ὧδε μὴ τ' εἰκοστῆς. ἐκείθεν τινὰ ἐλπὶς ἐκείσει. διότι ἡμέρᾳ τῇ ἐπτακαιδεκάτῃ ἤρξατο μικρὰ πέπονα
πέσειν. ὁ μὲν τέλειός γε ἦν κείσις ἐγένετο. διότι μὴ δὲ πέψις ἀκεῖθεν ὄρεων, ἢ πέσειν. δεῖ δὴ τοῦτον ὧν ὀρεῖ. δίψος
δὲ ἦν ⟨τ' ἀεὶ πνεύμονος, ὁ χρυσαῖ αἱ καθάρσιες. ἐν ταῦθα δὴ μοι πάλιν ἀναμνησθεὶς ὡς ὀρθῶς εἴρηκ'). τὰ ἐγκα-
λιμπανόμενα ἐν πᾶσι νόσοισι μετὰ κείσιν, ὑποστροφὰς εἴωθε ποιεῖν, τ' ἑβδόμης ⟨εἰκοστῆς ἡμέρας τῇ διήγησιν
ἀνάγνωθι. τὸν δὲ τρόπον ἔχουσιν. ἑβδόμῃ ⟨εἰκοστῇ ὁ πυρετὸς ὑπέστρεψεν, ἔβηξεν. ἀνήγαγε πέπονα πολλά. 10
ὄρεος ὑπόστασις πολλὴ λευκή. ἄδιψος ἐγένετο. πρωΐαν γ' ὡς ἐν τῷ μεταξὺ ταῖς μετὰ τὴν εἰκοστὴν ἥτε δίψα
πρὸς ἐμοῦ ἐν αὐτῷ. ⟨τ' ἀεὶ πνεύμονος ὁ χρυσαῖ αἱ καθάρσιες ἦσαν, ἐφεξῆς φησι. ὡς ὧδε τ' ἑβδόμης ⟨εἰκοστῆς ἡμέ-
ρας ὑποστρέψας, ἐπύρεξεν. ἄδιψος ἐγένετο. ἡ χρυσὰ πτύειν ἤρξατο. καὶ τοῖς ὄρεος ὑπόστασιν ἔχει πολλήν, τὴ καὶ
λευκήν. ⟨τ' δὲ ὀδὴν αὐτῷ (γ') ὁ πρόσθεν ῥηθείς. ὡς ἐν τοῖς πυρετώδεσι νοσήμασι ὁμοίόν τι συμπίπτει, τοῖς ἡμῖν
τὰς ἐκπυΐσεσιν ὠμότητας φλεγμονάς. ὡς γ' ἐκεῖ ἡμῖν τὰς χρύσεις ⟨τ' πύα οἵ τε πόνοι ⟨οἱ πυρετοὶ μάλιστα συμβαίνε-
σιν. ὅτως καὶ ταῦθα πεπόμφθαι ⟨τὸ οὐ πυρετὸς ὀργαζομένων χυμῶν. ὅτως γ' ἂν καὶ ⟨τ' ἀναξίονος ὄσον ἐκ τ'
πόρας κείσεως τ' ἐλπὶς ὑπελείπετο αὖ, τοῦτ' αὖθις ζέσαν ἐν τῷ ⟨τὸ πέψει καιρῷ, ⟨τ' πρὸ τ' κείσεως ἐγέν-
νησε πυρετόν, ὅπερ δὲ τ' ἐμφύτου θερμασίας ὀργαζομένης αὐτὸ, ⟨οὐχὶ ⟨τὸ πυρετικῆς, οὐχ ἥκιστα ⟨ἡ τ' ἡμερῶν ἐνε-
δείξατο φύσις. πρώτη μὲν γὰρ ἡ ἐνδεκάτη χρυσῆς ἦν, ἀλλ' ἀμυδρᾶς ὑπῆρξε πέψεως. εἶθ' ἡ ἑπτακαιδεκάτη, σα-
φέστερον ὑπέδειξε σημεῖον πέψεως. εἶθ' ἡ εἰκοστή, κείσιν ἐλπιτὸν. μετὰ δὲ ταύτην, ἡ ἑβδόμη καὶ εἰκοστὴ τελείας πέ- 20
ψεως ἐνέγκασα γνώσιμα. δεῖ δὴ τὸν ὄρον ὃν ὧδε φορῶν ὁρᾷ. τετάρτῃ ⟨βδόμῃ καὶ εἰκοστῇ ἴδρωσε δι' ὅλου, ἀπύρετος ἐγένετο, ἐκεί-
θη παντί. δῆλον γ' ὡς ἐν ταῖς ἑπτὰ ταῖς μετὰ τ' ἑβδόμην ⟨εἰκοστὴν ἐπέφθη τε ἅμα ⟨τὸ ἐξεκείθη σύμπαντα
τὰ ⟨τ' νοσήματος ἄκλα, δεῖ δὴ ⟨τ' ὄρων, τὰ οὖν πυρετοῦ ὀργαζομένα. δεῖ δὲ τ' πυσμάτων, τὰ ἡμῖν τ' θώρακα. με-
μνῆσθαι δὲ χρὴ τοῦ δὲ τοῦ λόγου πρός τε τὰ παρόντα, καὶ τὰ μέλλοντα λεχθήσεσθαι, καὶ τὰ πρόσθεν τούτων ἃ
γεῖσθαι ἀλλήλων διαφέροντα, τῷ τε ἀμυδρὰν πέψιν, καὶ τῷ σαφῆ, καὶ τῷ τελείαν. ἀμυδρὰ μὲν γὰρ, ἡμῖν
τῷ ιά. σαφὴς δὲ ἦν κατὰ τὸν ιζ. τελέα δὲ, κατὰ τὸν ιζ'. καὶ εἰκοστῷ ἐγένετο, μεθ' ὃν ἐν ἑπτὰ ταῖς ἀπάσαις
ἡμέραις, ἡ νόσος ἐλύθη, καὶ οὕτως ξύμπας ὁ καιρὸς, ἀκμὴ ἐγένετο, καθάπερ ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἐπὶ σαφέστερον ἐπι-
δειχθήσεται, οὖρον οὖν τὸ πῦελον, ὃ κατὰ τὴν ἑβδόμην καὶ εἰκοστὴν ἐφάνη. εἴπερ ἐφάνη κατὰ τὰς πρώτας ἡ-
μέρας τοῦ νοσήματος μετὰ τῶν τὴν χρυσὴν ὑπόστασιν ἐχόντων ὄρων, οὐκ ἐνδέχεται μὴ οὐ ἡμῖν τὴν πρώτην τριά-
δα καθαίρεσθαι τὸ νόσημα. πρώτας δ' ἡμέρας δηλονότι τοῦ νοσήματος, εἶπον, ἃς ἡ πρώτη τριὰς διορίζει. τὴ 30
γὰρ καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος ἡμῖν τὸ διύστορον σημαινόμενον, ἐν τούτῳ προσγράφεσθαι ⟨τοῦ καιρῷ πρόσθεν
ἔλεγον. καὶ τοῦτ' ὀδὴ τὸ ἐν τοῖς πλουσιωτικοῖς, πῦελον αὐτίκα ἢν ὧδε φαίνηται ἀρχομένου μὲν, βραχύ. πρι-
χῶς γὰρ τῆς ἀρχῆς λεγομένης, καθ' ἕνα μὲν τρόπον τῆς πρώτης εἰσβολῆς, ἡ ἁπλοῦς ἢ τῆς ἁπλατοῦς. καθ'
ἕτερον δὲ, τῆς εἰς τὴν βίτην ἡμέραν ἐκτεταμένης, ἵν μόνον ὁ Θεσσαλὸς ὀνειρώσσειν μοι δοκεῖ. ⟨πὸς τούτοις
ἔτι, τῆς ὡς μέρος ὅλου τοῦ νοσήματος, ἵν τὰ τῆς σαφοῦς πέψεως δείκνυσι σημεῖα. καὶ πρὸ πασῶν ὁ Ἱπποκράτης
ποιεῖται τὸν λόγον ὡς ἐκ τῶν προγεγραμμένων ὄρων δῆλον, ἔν τε τοῖς ἐφεξῆς ὑπομνήμασι ἐναργέστερον ὧδε-
δειχθήσεται. νυνὶ δὲ ὅτι τὸ κατὰ τὸ διύστορον σημαινόμενον ἀρχὴν ἐδήλωσεν, ὅπό τε τοῖς πλουσιωτικοῖς τὸ
κατὰ τὴν ἀρχὴν ὠνομασμένον πῦελον βραχύνειν ἔφησε, προδηλον οἶμαι γέγονε. πρὸ μὲν δὴ τούτου, καὶ
τοῖς ἐφεξῆς ἤδη διαιρήσομαι. ὅπως δ' ἂν τις ἢ παρέσαν ἤδη καὶ συμπεπληρωμένῳ τὸν ὡς μέρος ὅλου τοῦ νο-
σήματος ἀρχὴν διαγινώσκειν, ἢ μέλλοσαν ἔτι συμπληρῶσθαι προγινώσκειν δυνάσθαι, σαφῶς μοι δοκῶ δεδείχθαι, 40
ἡ μὲν γ' συμπεπληρωμένης βέβαιον σημεῖον, ἡ σαφὴς πέψις ὅτι. τῆς μελλούσης δὲ, ἥτε τοῦ νοσήματος αὐτοῦ
φύσις, ἥθ' ὥρα τοῦ ἔτους, ἥθ' ἡλικία τοῦ κάμνοντος, ὧν ὐδὲν μέτρον δὲ καὶ τὸ χωρίον, ἐν ᾧ νοσεῖ, ⟨ὁ τρόπος τῆς
προγεγραμμένης διαίτης, ὑγιάνοντος ἔτι τοῦ κάμνοντος. εἰδικώτερα δὲ ἤδη γνωρίσματα τῆς μελλούσης ἔσε-
σθαι τελευτῆς ⟨τοῦ πρότερον καιρῷ τῆς νόσου, τὰ ⟨τ' πέψεως ὅτι σημεῖα. ⟨ὡς χρὴ ταῦτα προγινώσκειν ὁ πλωίνος
μάλιστα γνήσιος, ῥηθήσεται μὲν ὕστερον ἔτι καὶ διὰ τῶν ὀξῶν. ἐρήσεται δὲ καὶ νῦν, ὡς ὑπισχνεῖσθαι
χρὴ πόσον ἀπολείπεται τὰ πρόσθεν τῆς ἀπεψίας σημεῖα, τῶν ἐσομένων ἐν τῇ σαφεῖ πέψει, τίς τε τοῦ νοσήματος
ὁ τρόπος ὅτι τῆς λυσίσεως, τοῦτ' ἔστιν εἴτ' ὀξέως, εἴτε ἀργῶς, καὶ οἷον τυφόμενον λυσῖτο. χρησιμώτατον δ' ἐς
ταῦτα, μᾶλλον δὲ ⟨ἀναγκαιότατόν ὅτιν ἀκριβῶς ἐπίστασθαι διαγινώσκειν, ὁπόσον ἀλλήλων ἀπολείπετόν τε καὶ
πλεονεκτεῖ τά τε τῆς ἀπεψίας, καὶ τὰ ⟨τ' πέψεως σημεῖα. καὶ γὰρ καὶ τὰ ⟨τ' ἀπεψίας, οὐ σμικρὰν ἔχει πρὸς
ἄλληλα τὴν διαφοράν. καὶ τὰ ⟨τ' πέψεως, ἔτι δὴ μᾶλλον. εἰ μὲν δὴ τὰ τῆς παντελοῦς ἀπεψίας γνωρίσμα- 50
τα ἡμῖν τῶν πρώτων τεταράδα παραμένῃ, μακρὸς ὁ ⟨τ' ἀρχῆς ἔσται ⟨τοῦ τοιούτῳ νοσήματι καιρὸς. εἰ δέ γε τὰ τῆς
ἀμυδρᾶς μετρίως ἐν αὐτῇ φανείη, μακρὸς μὲν ἔσι καὶ οὗτος, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ⟨τοῦ πρόσθεν. εἰ δὲ βραχέα τὰ τῆς
ἀπεψίας εἴη σημεῖα, ⟨τὸ μέλλον ἔσται ⟨τ' ἀρχῆς ὀλίγον. ὧν δὲ τούτοις ἔτι, λιακεῖνα χρὴ προσιθέναι τὰ πρὸς Ἱπ-
ποκράτους ἐρημένα, χρόνου πλείονος ὑπάρχειν ⟨τὰ λεκτικὰ, πρὸς ὧν ὐδὲν πλέον ἐν τοῖς ἐφεξῆς ὁ λόγος ἡμῖν,
ἔσται. νυνὶ δὲ παραδείγματος ⟨ἕνεκα, τόδε τ' ἀφορισμὸ μνημονεύσωμεν. οἱ ψυχραὶ ἰδρῶντες, σὺν μὲν ὀξεῖ πυ-
ρετῷ, θάνατον. σὺν πραεῖ τόρῳ δὲ, μῆκος νόσου σημαίνουσι. ἐὰν γὰρ ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις ἔτι ⟨τ' ἀπε-
ψίας σημείων ὑπικρατούτων ἐπιφαίνηταί τινα τοιαῦτα, πρόδηλοι τῷ χρόνῳ τῆς ἀρχῆς. καὶ δηλονότι τὰ
τῆς ἀναβάσεως, ἔσται μακρότερα. ⟨ἡ ἀκμὴ κατὰ ταῦτα, μετὰ χρόνου ἀπαντήσεται πάμπολλα. οὕτω δὲ, καὶ
ἡ λύσις τ' νοσήματος. ὡς οὐ μόνον τοῦ πρώτου καιροῦ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἕξεις τινὰ τεχνικὸν σχασ-
μόν, ἀλλὰ

μὸν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐφεξῆς. ἀκριβέστερον δὲ ἀεὶ καὶ μᾶλλον αὐτὸν προγνώσῃ, ταῖς ἐφεξῆς τετράσι προσέχων τὸν νοῦν. ἡ γὰρ ὠφελήσασα πρώτη τὸ τῆς ψέψεως σημεῖον ἀμυδρὸν, αὐτή σοι σαφέστερον ὀφθήσεται τὸ ὑπόλοιπον χρόνον ἀπὸ ἀρχῆς, εἰδότι γε τοῦτ' ἤδη βεβαίως, ὅτι σύμπας ὁ χρόνος, ὁ μήπω μηδὲν ἔχων σαφὲς σημεῖον ψέψεως, ὁ πρῶτος ὀνομάζεται τῶν νοσημάτων, οὓς ἀρχὰς ὀνομάζομεν. εἰ γὰρ πῶς ὄψει ἀποβλέπειν οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν ἐξευρεῖν. εἰ γὰρ τόσαις δὲ ταῖς πρώταις ἡμέραις, ἀπεχώρησε τὸ ἡμῖν τῶν πρώτων ἡμέραν φαινόμενον τοσοῦνδε, τόσαις ἔτι τὸ ὑπόλοιπον ἄχρι τῆς σαφοῦς ψέψεως αὔξει, ἐκεῖθεν δ' ἄρχεται ἡ ἀνάβασις, ἥτοι δὲ ἐλλιπὴς τις ὠφανεῖται κατὰ ταύτην ἡ λείψις, ὡς ὠθεῖ τὸ πλυντικοῦ παρεδέμενον ὀλίγον ἐμποδὼν, ἢ εἴπερ ἀναμένειν τὸ νόσημα τὴν τελείαν ἀκμὴν, ὅταν ἡ λείψις ᾖ τελέα. πολλάκις δ' οὐδὲ γίνεται ἡ λείψις οὐδεμίᾳ μετὰ τὴν ἀκμὴν λαιρὸν ἀλλὰ κατὰ βραχὺ λύεται τὸ νόσημα, χρόνῳ πλείονι ψεπομένου. ὅπως δὲ
10 χρὴ πρὶν γένεσθαι ταῦτα προγινώσκειν ἐσόμενα, διὰ τῶν ἐφεξῆς ὑπομνημάτων εἰρήσεται. λείψει γὰρ ἐν αὐτοῖς σαφῶς ψωϊκὰ μὲν, ἐν ταῖς ἀναβάσεσι. ψωϊκὰ δὲ, ἐν ταῖς ἀκμαῖς, κεῖνται τὰ νοσήματα. πονηρὰ δ' οὐ δῆλως κειθέντα, ἢ βραχὺ ψεπόμενα, λύεται. καὶ δῆλον ὡς τῷ μὲν τοιούτῳ λύσιν, οὐκ ὀνομάζω κείσιν. εἰ δέ τις ἀθρόα γίνηται μεταβολὴ, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἐπὶ τῷ προηγουμένῳ αὐτῆς ταραχῇ, ὅτως προσαγορεύω καὶ δὴ καὶ τὰς τούτων προγνώσεις ἐν τοῖς ἐφεξῆς ὁρῶ. κάλλιον γὰρ οὐ μόνον, ὅτι κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν ἡ νόσος ἀθρόαν ἕξει τὴν λύσιν, ἀλλὰ καὶ πότερον μετὰ μεγάλου τινὸς ἀγῶνος, ἢ χωρὶς πάλου τε ἱκανοῦ καὶ πόνου, ἐπίστασθαι. ταῦτ' ὂν ἅπαντα διὰ τῶν ἐφεξῆς ὑπομνημάτων ὧδε ληφθήσεται. καὶ πῶς τούτοις ἔστι, προγνώσεως λείσεως ἀγαθῆς τε καὶ κακῆς, καὶ τελείου, καὶ ἀτελοῦς. ἐν ἀρχῇ δ' αὖ τῶν πάντων προτάξω, διαγνώσεις αὐτῶν τε εἰσβαλλόντων νοσημάτων. ἐπειδὴ γὰρ ἀπό τε τοῦ νοσήματος ἔφαμεν χρῆναι διαγινώσκειν τὴν πρίσιν τε καθόλου καιρῶν, καὶ προσέτι τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, καὶ τῶν ἄλλων, ὧν εἴπομεν, εἰ μὴ συμπάντων αὖ τῶν εἰλειγμένων
20 διάγνωσιν τινὰ σύνθυς ἐκ τῆς πρώτης ἡμέρας, ὅμοιόν τι ποιήσομεθα τοῖς πολλοῖς τῶν νεωτέρων ἰατρῶν. ὡς γὰρ λέγειν κεῖνοι τὴν ἀλλήλων ἑκάτερον τῶν ἀγνοουμένων διδάσκειν ὑπεχειροῦσιν. ἢ διὰ τὸ μᾶλλον ἀγνώστου, τὸ σαφέστερον, οὕτως καὶ ἡμεῖς ποιήσομεν, ἂν μὴ τὸ νοσήματος ἑκάστου ἐκ τῆς ἰδίας σύνθυς ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις ἔχωμέν τινὰ διάγνωσιν. ἄριστον μὲν ἂν εἴη κατ' αὐτὴν τὴν πρώτην ἡμέραν, καὶ ὅσοι μυριάκις ἐλείφαμεν ἤδη σύνατον ὑπάρχειν, καὶ τριταίας τε καὶ τεταρταίας καὶ ἀμφημερινὰς προδήλους, ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν διαγνόντες εἰδέ ποτε μὴ οἷόν τε εἴη σαφῶς ἐν ταύτῃ διαγνῶναι, τοχασμὸν ἤδη τινὰ τεχνικὸν ἕξομεν, ἐξ ὃ λαλῶς ὑπάρξομεθα διάπτης. ἀκριβώσομεν δ' αὐτὸν ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, ἢ τρίτῃ γε πάντως, ἢ τετάρτῃ, καὶ τοίνυν καὶ αὐτὸ τοῦτο μάλιστα ἂν εἴη δηλῶσαι καὶ δυῶαι γνωρίσματα τῶν τ' σύθυς ἐκ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀκριβῶς διαγνωσθῆναι δυναμένων, καὶ τῶν ἄχρις μὲν τοχασμοῦ τινος, οὐκ ἀτέχνου καταλειπομένων. ἀκριβῶς δ' ἐν τῇ τρίτῃ τε καὶ τετάρτῃ διορισομένων. οὕτως οὖν ἐκ τούτων πρῶτον ἀρξάμενοι κατὰ τὸ δεύτερον ὑπόμνημα
30 καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου, ὧν ὑπεσχόμεθα ἤδη τῇ οἰκείαν τάξιν ἀποδώσομεν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΕΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἰσως μὲν οὖν ἤδη τισὶ πρόδηλον ἔσται κατ' ἀρχὰς, ἀλλ' ἄμεινον ὑπομνῆσαι τινα νῦν ὡς εἴτε τῷ σύμπαντι χρόνῳ νόσου μεταβολῇ. εἴτε τῇ ἀθρόᾳ μόνῃ. εἴτε τῇ ἀγαθῇ εἴτε τῇ προηγουμένῃ ἅπασιν τοῖς ἐξευρέσιν ἀλλοιώσεων ταραχὴ ὀνομάζειν ἐθέλοι τὰς λείσεις, ὃ πρόκειταί μοι τὰ νῦν διαιρεῖσθαι. ἀλλ' ὡς ἂν τις ἀρίστα τούτων ἁπάντων ἤδη τε πρόσθεν διαγινώσκοι, καὶ
40 μελλόντων ἔσεσθαι προγινώσκοι, τοῦτ' ἔστιν ὁ ἀποτέλεσμα τοῦ λόγου τοῦδε. ὁ δὲ μέγιστον ἡμῖν ἐν ἀναγκαιότατον ἀρξάμενος εἰς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα, τὸ διαγινώσκειν τε πρόσθεν ἤδη τοὺς καιροὺς τῶν νοσημάτων, καὶ μέλλοντας ἔσεσθαι προγινώσκειν, ἐφεξῆς ἑκάστου νοσήματος διαγνώσεις τε καὶ προγνώσεις ἐγράψαμεν. ἐπεὶ δ' ἐκ πολλῶν αὐτὰς γινομένας ἀπεδείξαμεν, ὧν ἓν τι καὶ ἡ τοῦ νοσήματος ὑπάρχει φύσις, ὅπῃ ἄν τις καὶ αὐτῷ τούτῳ μάλιστα ἢ τῇ πρώτῃ ἡμέραν οἷός τ' εἴη γνωρίζειν, εἰς τὸν δεύτερον ἀνεβαλόμεθα λόγον. εἰ μή δ' πῃ αὐτοῖς ἡμῖν τύχοι ὧδε τοῦ νοσήματος ἐκ τῆς πρώτης προφυσῶν, καὶ ἀμφημερινὸν πυρετὸν, καὶ τριταῖον, καὶ τεταρταῖον, καὶ ἡμιτριταῖον καὶ καῦσον, καὶ ἄλλα τινὰ νοσήματα προγινώσκειν, ὄργανον ἡ θεωρίας ἤλιφε βάσανον. εἰδείης ὅπως προρρήσει τοιούτῳ, δίκαιον δὴ καὶ ὧδε ὑμᾶς μή τε θαυμάζειν ἤδη τὰ λεγόμενα, πρὶν λείναι τὸν ὠὸν τοῖς ἀληθείαν, ἀλλὰ μηδὲ προκαταγνώναι, πρὶν ἀκοῦσαί τε σύμπαντος λόγου, καὶ τῇ πείρᾳ βασανίσαι. τὸ μὲν δὴ ἀκοῦσαί τε καὶ σωιῶναι τὰ λεγομένων, ἅπάντων κοινόν. ὅτως γ' ἐρήσεταί
50 μοι ὡφελῆς, ὡς μηδὲ λαθεῖν ἄν ἕνα. τὸ δὲ καὶ τῇ πείρᾳ κεῖναι οὐ λόγος, εἰ μὲν ἡμῖν μέλλοι συμβαίνειν, ῥᾴδιον. εἰ δ' αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν βασανίζειν, οὐκ ἔθ' ὁμοίως σύπετες. ἀλλὰ καὶ τὰς ὧν ὧδε σφυγμοῖς διαφορὰς, ἵσκηπται χρὴ διαγινώσκειν αὐτὰ ἀκριβῶς, ἅπάντων τε τῶν ὀργάνων τῆς τέχνης, ἐμπειρίαν ἔχειν ἱκανὴν. ἢ γ' ἀληθῆ θεωρίαν, οὐκ ἐκ τοῦ λαικῶς ὑποκρινομένου, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀρθῶς μεταχειριζομένου, σύλλογι δοκιμάζεται. τοῦτος δὲ μόνος ὁ λόγος ὃν καὶ μαθητὰς ποιησόμεθα, οὐ κριτὰς, ὧν ἀεὶ διδάξει, τίθεται. οὐδ' ἄλλος, ὅστις τῇ ἰατρικῇ τέχνῃ εἰς τοσοῦτον ὕβρεισεν, ὡς ἐξ μηνὸς εἶθ' νομίζειν μάθημα, τοῦτος ὅτε κριτὰς, ὅτε μαθητὰς προσίεται. τὸ μὲν γ' ὑβριστικόν). τὸν δ' ὀλίγον). λεκτέον δὴ ἤδη πῶς ἂν τις ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἀκριβῶς διαγινώσκοι τὸ νοσήματος τὴν φύσιν. ἡμέραν δὲ πλεονάσαι φαμὲν ὅλην τὸν λόγον εἰρηκόμενοις, ἐκ τῆς ἡμέρας αὐτῆς μόνης συνεστῶσαν, ἀλλὰ καὶ τῆς νυκτὸς χάνω. καθάπερ δὲ τὸν μῆνα διαιροῦντα ἡμέρων εἶναι λέγομεν, τὸ μὲν σκότος τὸν χρόνον, ὃν ὑπὸν τῆς γῆς ὁ ἥλιος φαίνεται προσαγορεύοντες ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ τὸν τῆς νυκτὸς αὐτὸν προσιθέντες, ὅτως δέ πως καὶ τὸν ὠιαῖον, πάντε μὲν ἐξήκοντα καὶ τριακοσίων ἡμερῶν εἶναι

φαμὲν. ὥσπερ δὲ περὶ τ᾽ ἡμέρας ὀνόματος, ᾧ τὸ κατ᾽ αὐτὸ σημαινόμενόν δίκην, ἢ τ᾽ αὐτὴν οἶμαι χρόπον, χρὴ μιμήσασθαι κἀ περὶ τ᾽ νοσήματος. ὅτι δὲ διάθεσις τὶς ὄντι, φῶ ὀργήαν βλάπτοντα, κἀ ὅτι διὰ πολλάκις συμβαίνει ἀμα. διέσεκται δ᾽ ἄμφω ταῦτα ἐν τῷ περὶ τ᾽ νοσημάτων διαφορᾶς ὑπομνήματι. τὴν μὲν ἁπλῆν διάθεσιν, οὐδεὶς τ᾽ ἀκριβῶς εἰδότων ἀγνοήσει ἢ τ᾽ πρώτην ἡμέραν. ἴδια γὰρ ἔχει τὰ γνωρίσματα. τὴν δ᾽ ἐπίκρισιν, οὐκ ἄπασιν ἐγχωρεῖ διαγνῶναι κατ᾽ ἀρχάς. ᾧ δὴν γε δόξῃ ἄπορ) εἰς δίκης διάθεσεις ἐπίγνωσιν, ἡμέρῶν δεκαπέντε δυοῖν. ὥσπερ κἀ εἰ βραδύ τις εἴη, βραδύν. ἀλλὰ τό γε μίαν ἁπλῆν ἀγνοῆσαι διάθεσιν, ἄπορον τε κἀ σεινὸς ἁμάρτημα. ἠσκηκόσι τοίνυν ἁπάσας καὶ τὰς ἁπλᾶς διαθέσεις, ἑκάστην ἰδίᾳ τε τελειωθέν τ᾽ ἤδη γνωρίζειν ἑτοίμως. εἰ μὲν γὰρ τότῳ πεφυμνάσαιο φιλοπόνως, ὃ δὲ ἀρχομένῳ ἔπι, κἀ σμικρὰν ὅσαν διαγνοίης. ὥσπερ ὀλ᾽ ἐλαίαν, ἢ συκῆν, ἢ ἄμπελον ἄρτι τ᾽ γῆς ἀνίσχοντα δύναιο ἂν ποτε διαγινώσκειν, ἀγνοῶν ἔτι τὰ τέλεια φυτά. τὸ δὲ τότε μεῖζον, ὡς ὀλ᾽ αὐτὰ τέλεια γινώσκειν ἁπλῶς ἀρκεῖ, ἀλλὰ χωρὶς μὴ τ᾽ προγινώσκειν, ἐκεῖνα τ᾽ νεογνὼν ὀλέθρ ἂν ἴδια γνωρίσαις. ὃ μὴν ὀλ᾽ οὐδεὶς τε ᾧ πρώτως ἐντυχὼν νοῦν, ἀλλ᾽ ὡς κἀ τ᾽ τελείων ἕκαστον, ὃν ὀλιγάκις θεασάμενος ἱκανῶς διαγινώσκειν ἑτοίμως ἐγχύρῃ, ἢ τ᾽ αὐτὴν οἶμαι τρόπ) χρή σε ᾧ τ᾽ ἄρτι γεγυμνασμένῳ ἕκαστον, ὃν ἅπαξ, ὃ δὲ δὶς, ἀλλὰ πολλάκις θεασάμενῳ ἱκανῶς αὐτ᾽ γεγυμνασμένῳ εὐθὺς γνώριμον. μὴ τοίνυν ἐάν τις τ᾽ τῇ δὲ γεγραμμένων εὐθὺς χειρῶν ἀσκεῖν, ἐν τῇ πρώτῃ πείρᾳ σφαλῆς, ἀρτινώσκειν δύνῃς ὡς ἀδυνάτου, μηδὲ ἀρχωρεῖν τ᾽ μελέτης, πρὶν παύσῃ πολλάκις ἐν αὐτῇ γυμνάζεσθαι. ὃ δὲ γ᾽ οὐ τοῖς ἀρτικλῶ μελετῶντας, καί τοι πολλάκις ἁμαρτάνοντας τὸ σκοπὸ τό γε κατ᾽ ἀρχὰς, ὅμως οὐδὲ τούτους ἀθυμοῦντας ἀρτυχίας. ὁπότ᾽ ὄν τοῖς ἀρτικλῆν ὅτῳ σμικρὰν τέχνην, ὡς κἀ τοῖς ἀνδραποδώδεις ἀσκεῖσθαι καλῶς, οὐ δυνατὸν δύνῃ δύνῃς ἐξ ἀρχῆς καταρθοῦσθαι, τί χρὴ νομίζειν εὐθὺ τ᾽ τ᾽ Ασκληπιοῦ τέχνης, ὅτῳ μὴ πολλῆς θεωρίας δεομένης, ὅτῳ δ᾽ ἀκριβές τε ᾧ φιλοπόνῳ ἔπ᾽ αὐτ᾽ τοῦ ὀργῶν τριβῆς; εἰ μὴ δή τις εἴης τοῦ εὐθὺ τοῖς καλλίστοις ταλαιπορεῖσθαι πεφυκὼς, ἅπαντα μὴ πρώτως ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, τὰ λεγόμενα καθ᾽ ἕκαστον τ᾽ νοσημάτων. ἐφεξῆς δ᾽ εὐθὺ τ᾽ ὀργῶν ἀσκηκόν. εἶθ᾽ ὅτως εὐθὺ χείρ᾽ λείνειν αὐτὰ, πότερον ἀληθῶς, ἢ ψευδῶς εἴρηκ). εἰ δ᾽ ἀπαλαίπωρός τε ᾧ ῥᾴθυμος εἶης, ἢ παλαίπωρος μὴ, ἀλλ᾽ εἰς τὰ χείρω, πλὸν τε ᾧ πίμπλω, ᾧ δυνάμιν πολιτικὴν ἀληθείας πεφαιρόμενος, ἄμεινόν σοι μὴ δ᾽ ἅπτεσθαι τ᾽ δὲ θεωρίας, μὴ δ᾽ εἰς ἀνάπλεων βορβόρου φρέαρ ἐμβάλλειν ὕδωρ καθαρόν. ἀφανίσεις τε γὰρ τὸ ὕδωρ ᾧ τὸ φρέαρ οὐδὲν ὠφελήσεις. τ᾽ δὴν ἁπλῶν διάθεσιν ἑκάστου τ᾽ νοσημάτων. ὧν γ᾽ νῦν δὴ ἀληθείας ἑταῖρον ἤδη βέλτιόν με. πρῶτον ἄσκησόν μοι γνωρίζειν αὐτ᾽ ἐφ᾽ ἑαυτ᾽, ἢ ἐκ τ᾽ ἔξωθεν αὐτὴν πεφασκευασμένων μόνον, ἅπερ οἱ πολλοὶ θεῶντ᾽, ἀλλὰ πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ἢ τῶν ἰδίαν οὐσίαν ὑπαρχόντων. ἐπεὶ δ᾽ ἤδη, ᾧ τῶν ὡς ὧν τὸ πολὺ συμβεβηκότων. οἷον ὦν τὸ καλουμένου βραδέως, μὴ δόξῃ μόνον ὧν σκέπτεσθαι τὸ δὲ τρίτης γίνεσθαι οὐ παροξυσμοὺς, εἰς ἀπυρεξίαν τελευτῶντας. εἰ γὰρ ἤτοι δύο τριταῖοι γένοιθεν, ἢ δύο τεταρταῖοι, καθ᾽ ἑκάστῳ μὲν ἡμέραν, οἱ δύο βραδεῖς. δεῖ τρίτης δ᾽ οἱ δύο τεταρταῖοι προξενοῦνται, ἢ οὐ δύο βραδεῖς ἵνα νομίσεις ἀμφιμβρινόν. ἢ οὐ δύο τεταρταίους, ἵνα τριταῖον. ἀλλὰ τῷ ἰδίαν ὧν σκοπεῖσθαί σε καλοῦν τ᾽ πυρετῶν, οὔτε γὰρ ταῖς εἰσβολαῖς τῶν προξυσμῷ ἐοίκασιν, οὔτε ταῖς ἀναβάσεσιν, οὔτε ταῖς ἀκμαῖς, ὅτε ταῖς πτώκμαις, οὔτε τῇ ποιότητι τῆς θορμασίας, οὔτε τῇ κινήσει τῶν ἀρτηριῶν, οὔτε τοῖς ὧν γινομένοις συμπτώμασιν. εἰ μὲν δὴν μὴ δέποτ᾽ ἰῷ θεάσασθαι τριταῖον τε καὶ ἀμφιμβρινὸν αὐτὸν καθ᾽ ἑαυτὸν ἑκάτερον, ἄδηλος ἂν ἰῷ αὐτῶν ἡ διάγνωσις, ἐπεὶ δὲ καὶ τριταῖον αὐτὸν ἔσιν ἰδεῖν καθ᾽ ἑαυτὸν ἀρξάμενον τε καὶ προελθόντα καὶ τελειωθέντα, καὶ λυθέντα. ᾧ ἀμφιμβρινὸν ὡσαύτως, οὐδὲν ὅδιν χαλεπὸν ἀμφιμβρινοῦ ἑνὸς, διακεῖναι δύο τριταίους. ἀρξαι δέ μοι πρῶτον ἀσκεῖν, ἀπὸ τῶν ἀκριβῶν τύπων. οὔτε γὰρ ἄλλό τι μᾶτῳ ὁ Ιπποκράτης εἶπεν, οὔθ᾽ ὡς ὁ ἀκριβὴς τριταῖος, ἐν ἑπτὰ πεδιάσεσι κεῖνται τὸ μακρότατον. Τὶς οὖν ὁ ἀκριβὴς τριταῖος οὗτος; οὐδεὶς γὰρ παρ᾽ Ιπποκράτῃ αὐτοῦ γνώρισμα γεγραπταί τι τοιοῦτον, οἷον καὶ τοῖς ὑπὸ τυχοῦσιν εἶναι πρόδηλον. ἀλλ᾽ εἰ μὴ σε χειραγωγήσαι μι, μαθήσῃ ῥᾳδίως, τινὰ λέγει τὸν ἀκριβῆ τριταῖον. εἰ δ᾽ ἔδασαι μί σε λυλινδεῖσθαι κατὰ τὰ βιβλία, πρὶν εἰσαχθῆναι πεφασκόντος, οὐκ ἂν ὁ μόνον ἐκμάθοις οὐδὲν οὔτε περὶ τριταίου τ᾽ χρυσὸν, οὔτ᾽ ἄλλου τινὸς τῶν ἁπάντων, ἀλλὰ καὶ παρανοήσῃς μυρίων. Οταν οὖν ἀναγνῶς ἐν ἀφορισμοῖς τὰ πλεονάζοντα κατὰ τὸ θέρος νοσήματα πυρετούς τε εἶν συνεχεῖς, καὶ καύσους, κἀ τριταίους πλείστους, πρῶτον μὲν αὐτὸ δὴ μὴ πᾶσιν ἀκούσῃς, τὸ ὡς θέρους μέμνηται οὐ τοῦ παρὰ φύσιν ἔχοντος, οἷον ἐν κραυδνὶ ποτὲ χρὴ δαι φησι. ὕοντος καύματι λάμπρῳ δὶ ὅλου. ἀλλ᾽ εἰ ποτὲ τινὰ τάξιν καὶ κόσμον ἑκάστη τῶν ὡρῶν ἐνενόησας, ἀναμνήσθητί μοι καὶ νῦν. ὡς ὁ μὲν χειμὼν ἅπαντος τοῦ ἔτους ὑγρότατος ὄν καὶ ψυχρότατος. ἐναντίως δ᾽ αὐτῷ, τὸ θέρος ξηρότατόν τε ᾧ θερμότατον. εἰ δ᾽ ἐμπαλιν ὁ μὲν χειμὼν, ξηρός. ὑγρὸν δὲ γίγνοιτο τὸ θέρος. οὐ κατὰ φύσιν ἔχει τὰ τῶν ὡρῶν. οὐκ ὄν δὲ τὰ θερινὰ νοσήματα τοιαῦτα, ἐν θέρει πλεονάσῃ. μὴ γάρ πω δοκεῖ δὴ τοῦ προσηγορίαν τῶν ὡρῶν, ἕκαστον τῶν νοσημάτων γίνεσθαι τοῖον, ἢ τοῖον, ἀλλὰ δὴ τοῦ πολέμιόντος ἡμᾶς ἄερος ἰρᾶσιν. ὡς γὰρ ἂν οὕτως ἔχει φύσεως, οὕτω ᾧ ἡμᾶς διατίθησι. κατὰ δόξαν ὄν ἔλεγεν ὁ Ιπποκράτης » ὁπόταν ἔαρ ὅμοιον ᾖ φθινοπώρῳ γένηται, φθινοπωρινὰ τὰ νοσήματα προσδέχεσθαι δεῖ. θορμοῦ δέ τινα » καὶ ξηρὰν κατάστασιν ἔχειν χρὴ τὸ θέρος, ἐπεισιὰν ἀκριβῶς διασώζῃ τοῦ ἑαυτ᾽ φύσιν. ἀλλ᾽ εἴπερ ὅτῳ τοῦτ᾽ ἔχει, δῆλον ὡς τὸ μάλιστα τοιοῦτον θέρος, πλείστους οἴσει τριταίους πυρετούς. ἆρ᾽ οὖν ὥρα μὲν ἡ θορμὴ καὶ ξηρὰ τριταίων πυρετῶν σύφορος, ἡ χώρα δ᾽ οὐχ ὁμοίως ἡ θορμὴ καὶ ξηρὰ τ᾽ ὑγρᾶς ᾧ ψυχρᾶς δυσφορωτέρα, παντὶ που δῆλον; τί οὐχὶ καὶ τοῦ κάμνοντος ἡ κρᾶσις αὐτοῦ καὶ τοῦτ᾽ ἀναγκαῖον. εἰ δὲ καὶ διατυθείη θορμότερόν τε καὶ ξηρότερον, ὅπερ ὅτι ἐν πόνοις μὲν πλείοσι, καὶ ἀγρυπνίαις, καὶ φροντίσι, καὶ λύπαις, ἐνέσμασί τ᾽ ἐλάττοσί τε καὶ χολωδεστέροις, ἆρ᾽ οὖν οὐχὶ καὶ κατὰ ταῦτα, χολωδέστερος ἂν αὐτὸς ἑαυτοῦ γένοιτο. καὶ δηλονότι θορμότερός τε, καὶ ξηρότερος; ὅτι μὲν γὰρ ὑπὸ θορμοῖς καὶ ξηροῖς αἰτίοις ἡ ξανθὴ χολὴ πέφυκεν ἀθροίζεσθαι, παρ᾽ Ιπποκράτῃ ἐμάθομεν ἄλλοθί τε πολλαχόθεν, διὰ ξηρὸν ἂν θέρει πλεονάζειν αὐτῷ φησι. τοῦτ᾽ εἰρηταί μοι, καὶ τριταίου πυρετοῦ γένεσιν ἤδη μεμάθηκας, ὃς γὰρ ἂν ἐν θέρει μὲν γένηται καὶ πύτῳ μάλιστα θορμῷ τε καὶ ξηρῷ, τοιοῦτον

ρῷ, τοιοῦτον δὲ ἦ καὶ τὸ χωλείου, καὶ ἡ τοῦ κάμνοντος φύσις ὁμοία, καὶ τὰ πρόσθεν διαιτήματα, πῶς ταῦτ' ἄρου
τα, τριταῖος οὗτος δύναται εἶναι. καὶ μὴν ἄχρι γε τούτου χολώδη πυρετὸν ἐγγινόμενον τῷ λόγῳ, τριταῖον
δ' οὕπω, δέοντος. εἰ γὰρ συνεχεῖς καὶ διάσους καὶ τριταίους πλείους αὐτό τε θόρος, ἕκαστόν τε τῶν ἐρημένων
αἰτίων ἀπεργάζεται, κοινὴ μέχρι τοῦδε τοῖς διαύσις πυρετοῖς ἡ τοῦ τριταίου γένεσις. ἄτερ δὲ καὶ φάνεται
τοῦτό γε, καὶ αὐτὸς ὁ παροξυσμὸς τοῦ τριταίου, τῶν ὀξυτάτων τε καὶ διασωδεστάτων πυρετῶν οὐδενὸς ἀπο-
λείπεται, τί ποτ' οὖν δήνεγκεν; ὅτι τῷ χολίῳ οὗτος μὲν, εἰς ἅπαν τὸ σῶμα φορούμενον ἔχει, καὶ δι' ὅλου ῥίγος
τε σφοδρὸν αὐτοῖς πυοσγίνεται, καὶ χολὴς ἔμετος ἀδιφάνειος, καὶ τὰ οὖρα, καὶ οἱ ἱδρῶτες αὐτοῖς χολώ-
δεις εἰσίν. εἴρηται δὲ καὶ πρὸ τούτων ἐτέρωθι, τοῖς δ' ἄλλοις διάσοις πυρετοῖς ὅσοι μὴ διαλείπουσιν, ἢ ξαν-
θῆς χολῆς χυμὸς ἐπανίκνυτο πρὸς ἐχόμενος ἐν τοῖς ἀγγείοις ἅμα καὶ αἵματι. καὶ ταύτην διαφθοροῦσιν οὗτοι τῶν
τριταίων, εἰ καὶ τὸν ὀργαζόμενον αὐτοῦ χυμὸν ἔχουσι τὸν αὐτὸν, ὅτι τοῖς μὲν, ἐν τοῖς τῆ φλεβῶν ὄζει. τοῖς δὲ, σφο/
δρῶς, διϊόντος, ὑπὸ παντὸς τοῦ σώματος διαπαίει τὰ μόρια, καὶ διὰ τοῦτ' αὐτοὺς ἑαυτῆ ἐκκαθαίρειν τῷ σφοδρῷ
τῆς φορᾶς. αὐτὴ δὲ τοῦ πανελοῦς τοῦ πυρετοῦ ὑπὸ ζέσεως ἰδρῶσί τε καὶ τοῖς ἐμέτοις ἡ αἰτία. τοῖς καύσοις δ' ἕκαστος τῆς ἡμ/
μοίρας πρόξυσμὸν, εἰς ἀπυρεξίαν δὲ ἔρχεται, διὰ τὸ μὴ δι' ἐκκαθαίρεσθαι τὸν αἴτιον χυμόν. ἀλλ' ἐπειδὰν καὶ τούτοις
ἡ χολὴ σφοδρότερον διυγθῇ καὶ οἷον ζέσασα τὸ δέπι τῇ πρὸς αὐτῆς τοῦ φύσει ῥωδιότητος ὠθισθῇ πάντη τοῦ σώ-
ματος ἰόν, ῥίγος τε πυοσγίνεται, καὶ λύσις ὠφίνεται. ὑπὸ καύσου γὰρ φησιν ἐχομένου ῥίγος ὑδιγνομένου, λύσις. ὅτι
δ' ὁ μόνον τὸ ψυχρὸν ἄπνον, ἀλλὰ καὶ τὸ θερμὸν, καὶ τὸ θερμὸν ὀργάζεσθαι ῥίγος δύναται, ἐν τοῖς τῶν συμπτωμάτων
αἰτίοις ἀποδέδεικται. παραθεμένων ἡμῶν τούς τε διὰ θερμοῦ καὶ θερμοῦ φάρμακον ὑδιπεθὲν ἔλκει δηχθέν-
τας σφοδρῶς, εἶτα ῥιγώσαντας, τούς τε πεπληρωμένους διαπνοῆς, εἶτ' εἰς βαλανεῖον εἰσελ
θόντας καὶ φλέξαντας. οὕτως γὰρ δὴ καὶ οὗτοι πυρέσσοντας καὶ οὗτοι ἀπεπήσαντας σφοδρῶς, καὶ πάντας οἷς
ἂν ἡ τὸ σῶμα μεστὸν ἀκαθαρσίας θερμείας ἑαυτὸ εἰς βαλανεῖον εἰσέλθωσιν. ἐάν τ' εἰς χωρίον ἡλιούμενον σφο-
δρῶς, ἐάν τ' ἄλλῳ ἡντινοῦν διϊόντας θερμότερον διυγθῶσι, θύθυς μὲν, φρίττοντας ὁρῶμεν. ἢν δὲ καὶ διαβέ
ψωσιν ὧν πλέον ἐν αὐτοῖς, εἰς ῥίγος τε καὶ κλόνον ἀγομένους, ὡς ἂν εἰς διϋγθσιν σφοδροτέραν ἐν τε τοῖς βαλα-
νείοις ἢ τοῖς γυμνασίοις ὀρχούμενον, τῶν τέως ἠσυχαζόντων πόνημάτων. ἅπαντα γὰρ ταῦτα διυγθσμὸν τε
ἢ διὰ τῶν ἀισθητικῶν σωμάτων ὠφορούμενα, νύσσει τε καὶ ἰσχνεῖ, καὶ πυρώσκει. καὶτοὔνθεν τῷ τε ἀνώμαλον
ἄισθησιν καὶ τὸ ῥίγος καὶ τὸν κλόνον ὠφορεῖ. ταυτὶ μὲν δὴ ἐτέρωθι λέλεκται. τριταῖος δὲ πυρετὸς ἔκγονος ὑ-
πάρχων τῆς ξανθῆς χολῆς κινουμένης, οὐλόγως θύθυς καταρχὰς ῥίγει οὐκ ἀγχὲς ὠφορεῖ. διαφόρων αὐτῷ
τούτῳ πρῶτον τοῦ τεταρταίου ῥίγους, ὃ κρατεῖσθαι δοκεῖν καὶ πυρώσκεσθαι τὸν χρῶτα. τοιαύτη γὰρ ἐν
τριταίοις πυρετοῖς, ἡ τοῦ ῥίγους αἴσθησις, ὥσπερ ἐν τεταρταίῳ κατάψυξιν ἔχουσα σφοδρὰν ὁμοιοτάτῳ
τῇ διὰ κρύου ἐν χειμῶνι γινομένῃ. ἐπλείκνυτο γὰρ δὴ καὶ τῷ τεταρταίῳ πυρετῷ χολὴ μέλαινα πλεονάζουσα
μάλιστα, καθάπερ ἐν τοῖς ἀμφιμβρινοῖς, τὸ φλέγμα. τὸν οὖν ἀκριβῆ τριταῖον οὐκ ἐνδέχεται μὴ οὐ μετὰ ῥίγους σφοδροῦ γενέσθαι, νύσσοντος καὶ πυρώσκοντος τοῦ σάρκα. τεταρταῖος δὲ πυρετὸς οὐκ θύθυς ἀπὸ τῆς
πρώτης ἡμέρας ἐμβάλλει μετὰ ῥίγους σφοδροῦ, πολλάκις γὰρ αὐτῷ καὶ αὐξανομένῳ, στιμάζεται καὶ τὸ ῥίγος,
ἢτ' ἄισθησις, οὐ νυπτομένων δὴ τῶν καμνόντων, ἀλλὰ καταψυχομένων τε καὶ οἷον θολωμένων ἄχρι τῆ τοσοῦ,
οὕτως γ' οὖν ἀκοῦσαι λεγόντων αὐτῶν ὅτι, ὡς ὀσκόπῳ τε στυέχεσθαι καὶ στυθλᾶσθαι τοῦ σάρκα φαντάζοντ
τῶν δ' ἀμφιμβρινῶν οὐ δὲ πυοσγίνεται ῥίγος, οὔτ' θύθυς ἀρχῆς, οὔτε πολύοντων, ἀλλὰ πολυψύχονται μό-
νον. ἆρ' οὖν ταῦτα μόνα τὰ γνωρίσματα τῶν τριταίων πυρετῶν ἐστιν, ἢ καὶ τὰ τῶν σφυγμῶν οὐδ' ἐν οὐ δ'
ἐγγὺς ἔχει τοῖς τεταρταίοις; οὗτοι μὲν γὰρ, μικροὺς, καὶ ἀμυδροὺς, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιοὺς εἰς τοσοῦτον
ὀργάζονται οὓς σφυγμοὺς ἐν ταῖς ὠλισμασίαις, ὡς οὐδεμία διάθεσις ἄλλη. τριταίοις δὲ μικροὶ μὲν, καὶ ἀμυ-
δροὶ, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιοὶ κατὰ τὰς εἰσβολὰς δὲ ἀνάγκης γίνονται. ἀλλ' ἡ βραδυτὴς τε καὶ ἀραιότης, οὐ
μικρῷ πινι τοῖς ἐν τοῖς τεταρταίοις ἀπολείπεται. διεδέχθαι γάρ σοι δόξει κατὰ τὰς εἰσβολὰς τῶν τεταρταί-
ων ἡ ἀρτηρία. καὶ εἴσω καθέλκεσθαι, καὶ ἀνιέναι κωλύεσθαι. κατὰ δὲ τὰς τριταϊκὰς, οὔτε τοιοῦτόν οὐδέν,
ἥτε βραδυτὴς, ἐγγὺς τῆ ἐν φύσιν ἑκάστη κινήσει. τεταρταίων δὲ πυρετῶν εἰσβαλόντων εἰ μὴ νέος ὁ κάμνων
εἴη γεροντικῆς ἑκάτερος ἡλικίας ἡ ἀρτηρία τοῦτον μιμεῖται τὴν κίνησιν. ἀφ' ὧν τούτων ἁπάντων ὁ τοῦ γνησίου
τριταίου ὄζει παροξυσμὸς, διαφήνοχε καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, τάξις ἀκριβὴς ὄζειν καὶ ὁμαλότης ἐν τοῖς σφυγμοῖς.
οὔτε γὰρ ἐν μιᾷ κινήσει τὶς ἀνωμαλία κατ' αὐτὸν, οὔτ' ἐν ἀθροίσμασι. καί τοι ἀσάνιον τοῦτό γε καὶ πανταπά
σιν ὀλίγας ἀρχὰς πυοξυσμὸν ὑπάρχον. ἤδη τε οὖν εἰσβάλλων ὁ τοιοῦτος πυρετὸς, ὅτι ἂν ὀδόφνα λάθοι τ πολ/
λάκις ἑωρακότων αὐτόν. ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον, ἐν ταῖς καλουμέναις ἀναβάσεσι τε καὶ αὐξήσεσι, ὁμαλὸν ἦν γ' ἐν
ἀκόλυτον ἐχὶ τὸ τάχος. ἐγείρεται δὲ εἰς μέγεθος καὶ σφοδρότητα παραχρῆμα. καὶ τούτοις ἅπασι ἀνάλογον.
εἰς πυκνότητα. καὶ τὸ τῆς φλεγμονῆς αὐτῷ σημεῖον, οὐ πάρεσιν. ἤδη τε οὖν δίψος ὠφορεῖ καὶ διακαίει τὸν
ἄνθρωπον, καὶ μικρὸν ὕσορον ἀκμάζει, καὶ τὸ θερμὸν ὁμαλῶς ἐκτέτατται πάντη. καὶ κατ' οὐδὲν ὁ θώραξ τῶν
ἄκρων θερμότερος ἐστιν. εἰ δ' ὠβάλλοις τῷ χεῖρα. ἦ μὲν τ' πρώτην προσβολὴν, ἅπαντα θερμασία πολλὴ,
καὶ λειμεῖα, καὶ οἷον μετ' ἀτμοῦ τινος ἀναφορμένη. νικᾶται δ' ὀλίγον ὕσορον ὑπὸ ῥ χειρὸς οὐκ, ὥσπερ καὶ
τῶν κακοήθων καύσων. ἔμπαλιν γὰρ ἐκεῖναι διανότεραι, καὶ ἀγδεσται χρονίζουσαι φαίνον). ἡ δὴ ἡ πίνειν δὴ
καιρὸς τῷ κάμνοντι. καὶ πόντα, αὐτίκα δὴ μάλα πλῆθος ἦ ἄνεισιν ἀτμοῦ θερμοῦ διὰ τ διέρματος, ἀγγέλλον ἰσρῶ
δας. ἔμετος δ' ὑδιφάνη) χολῆς, ἢ γαστρὸς τι κατέῤῥηξε. καὶ οὐρέσι χολώδη. νυωὶ ἦ γ' ὁ τυχὼν, γνωρίσειε τ
ἀκειβῆ βριτα). ἀνέρχε) ἦ γ' ἱδρὼς ἀτμώδης τε καὶ θερμὸς, ὥσπερ ἐν βαλανείῳ. ἅπαν δ' αὖθις ὁμαλῶς ἱδρεῖ
τὸ σῶμα, καὶ ὁ σφυγμὸς, οἷος ὁ τ ἀκειβῶς ὑγιαινόντων ἐν γυμνασίοις τε καὶ λαβροῖς, ταχὺς, καὶ μέγας, καὶ σφοδρὸς
καὶ πυκνός. ἦν ἢ δ' ἡπαθὲν θύθυς ἀρχῆς ἤδη, καὶ ὁμαλὸς. ὑδὶ τούτοις ἅπασιν εἰς ἀπυρεξίαν πάνε) τ σύμπαν ἕξαι
χρόνον τοῦ πυοξυσμοῦ ποιησάμενος ὥρῶν δ πλειόνων δώδεκα. πλεῖστος γὰρ ὅτος ὁ χρόνος ἐν τριταίοις γνησίοις·

ὡϛ τὰ πολλὰ δὲ ποτὲ μ, ἐπὶ τὰ πᾶσῶν ὧρῶν, ὁ πρόξυσμὸς αὐξὶς γίνε). ποτὲ δ' ἂν πρωϊαίτερον, ἢ ὀψιαίτερ) ὁ πολλῶ πάντ. ὥστε μ εἰ μή πω γνωείσαις ἀκειβῆ βριταῖον ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐτ' ἀναμένειϛ, τῶι ληρώδη διάβρι ζειν, ἢ κἂν αὖ δὶ' ὄνος ἐπὶ Θεσσάλος, ἀλλ' ὡϛ εἶπϛ λίθος. εἰ δὲ ☪ ἐρήσαιϛ αὐτ, τὸ δε) ὑπόπυῤῥον τε ☪ ὑπόξανθον εἶιν, ☪ συμμέτρ) παχύ. ☪ μικρὸν ὕσδρον, ἢ νεφέλῃ λευκῇ, ἢ φαιώρημα χρηϛὸν ὀργάζοιϑ. νῶν μ ἂν ἐκεῖ τὸ δὲ λίθος ἁπλῶϛ, ἀλλὰ μυλίαϛ τὶϛ ἂν εἶηϛ λίθος, εἰ μήπω γνωείζειϛ, ὅτι ☪ βριταῖος ἔτος ὁ πυρετὸς ὅδι, ☪ ἀκειβὴϛ βριταῖος, ἢ τῶι τετάρτῳ ὀχ ὑπορβαίνοι πρίοδ). πυῤῥοτέρων δὲ τ ὄρων ὄντων ☪ μητ' φαιωρήματος μηδενός, μή τε νεφέλης φ τῇ πρώτῃ πρὸ ὁδῷ φανείσης, εἰϛ τὰϛ ἐπὶ τὰ πρὸ ὁδοὺϛ ἐκτάθησε). πάντων δ' ἁπλόϛατος ὅδι βριταίων πυρετ, ὅϛ ἂν ἅπανθ' ὁσάπερ ἔπορ ἐμπροσθ φ ἀκριβῶϛ εἶν βριταῖα γνωείσμαϑ προσ δ' ἐξῇϛ, ὑπόϛασιν φ ζοὶϛ ὄροιϛ λόυκην ☪ λείαν ἢ ὁμαλὴν ποιήσε) ἡμ τ πρώτῃ ἡμέραν. ὅ γ' ὑπορβήσε) τ βριτην ὅτος πρίοδ). ἄγε δὴ ἐπειδ' ἅπαντ' εἴρη) τὰ τ γνησίᾳ τριταῖα γνωείσματα ἰαθάπερ ἶνα γραμμαὶ ἀπ' ἀρχαλαίων ποιησάμενοι, μεταβῶμεν ὅτως ἐφ' ἕτερον. ὁ μ πρόξυσμὸϛ εἰσβάλλ μετὰ ῥίγουϛ σφοδρῶϛ, εἶτ' σφυγμὸϛ, οἵοιϛ εἴρη κα, ποιούμενοϛ. ἔπειτ' ὀλίγ) ὕσδρον, αὔξηταί τε ☪ πῶϛ τ ἀκμὴν ἐπείγε) σωὶ οἷϛ εἴρη) πᾶσιν. εἶτα λύετ) καθ' ὅλ εἴρητ) ἱδρῶτ. ἡ γένεσιϛ δὲ αὐτ ἱαστάσε) μ αὐχμηρὰϛ ☪ θέρμῆϛ δι), ☪ τὸ σύμπαν φάναι θρινῆϛ ὥραϛ. ἡλικίαϛ δ' ἄκμαϛικῆϛ, ☪ χολώδουϛ φύσεως, ᾧ πόνοις, ☪ φροντίσι, ☪ ἀγρυπνίαις, ☪ βοφῶν ᾧ δ' ἐαις γιγνημένης. ☪ εἰ βούλ) πρόδηϛ τὸτοις δ' ἂν οἷϛ λιθίνοϛ τούτοϛ μεθοδικὸϛ, ὅπῃ εἴωϑέ πᾳ, καὶ ὁ Ἀρχιγένηϛ πῶϛ γράφειν. ἔϛω δὲ δ' ἡ που καὶ ἡ παροῦσα ἱαστάσιϛ, ὠδὶ δ' ημίαν φ νοχῆ τριταίων. ἵνα τοὶϛ τεχνικοὶϛ γνωείσμασι καὶ τὸν ἰδιωτικὸν μὲν, ἀληϑῆ δὲ, ϲοχασμὸν προδῇϛ, αὐξήσειϛ τὸ πιϲὸν ῥ προγνώσεως. ᾧ πῶϛ τῶ ϑεῶν ὅπως τοῦτον ὁροῦμεν εἶν τριταῖον, ἀλλὰ τῶι τῶ ὁρισῥῶν ἀναμένοῦμεν διάτριτον, ὧι φ τῇ γυμνικωνίδ βεφόμενοϛ ὁ ληρώδηϛ Θεσσαλὸϛ ὑπὸ πατρὶ μοχθηρῶϛ ἐεῖα ξένῳ ἱκανῶϛ ἐτόλμα λέγειν, Ἱπποκράτην τε ☪ οὐκ ἄλλοϛ πάλαιούϛ. ὁ τὰ ῥ ἰατρικῆϛ ἅπαντα ϑεωρήματα ἱαταλαζονδυόμενοϛ, ἐϲῶτα ὑπάρχοντα ☪ βέβαια, τριταῖον ἐϲβάλλοντα πυρετὸν, οὐχ οἷοϛ ὅϲτι γνωείζειν, ἀλλὰ μένει τῶι διάτριτον. ὥϲτε γάρ τοι ϑαυμαϲτόν ὅϲτιν. ὅϲα μ ἐκ ὧν βέβαια, ταῦτα εἶπεν εἶναι βέβαια. σύμπαντα δὲ ἠγνόηϲε, τὰ ἡμ τῶι ἀληϑειαν, βέβαια. τούτοις μὲν δὴ ῥ χρᾶϲ, ὀδὲ μεμνῆδ) προϲήκ. τοὶ δ' ἀκειβῶϲ τριταίᾳ ἤδ' γνωειδόντοϛ, ὧν τὸν ἀκειβῆ τεταρταῖον μεπέναι ἤδη καιρὸϛ, οὗ τῶι μὲν ἀρχῶι ὁποῖα τίϛ ὅϲτιν, ἤδη προειρήκαμεν, ὡϛ οὐδὲν ὅμοιον ἔχοι τῇ βριταικῇ πυρετόδῳ, καὶ τά τε τὸ ῥίγοϛ, ἡ σφυγμούϛ. τὰ δ' ἑφεξῆϛ ἤδ' λέγωμεν. καί τοι τό γε τ φ τοὶϛ πρόξυσμοῖϛ σφυγμῶν ἐμπροδφ εἰρημένων ὑπομνῆϲαι καὶ νῦν, σύλογον. εἰ γὰρ εἰδείηϲ τὸ νοσοῦντοϛ τὸν ἡμ φύσιν σφυγμόν, ἢ εἰ καὶ καθ' ἑτέραν αὐτὸ νόϲον φ ἀρχῇ πρόξυσμοῦ παραγεγονὼϛ εἴηϛ, μηκέτ' ἄλλο μηδὲν ἀναμείνηϲ εἰϲ ἀπόφαϲιν τὸ τεταρταίου εἶν τὸν ἐϲβάλλοντα πυρετόν. δίκαιοϲ γάρ τιϲ ἡ εἰϲ ἀραιότητά τε ☪ βραδύτητα τροπὴ γίνεται. ☪ ἐγω γε τῶ ἐμαυτὸ σωήθων πινὰϲ ὧν ἀκειβῶϲ εἶδον τοὺϲ σφυγμοὺϲ ἐϲβάλλοντεϲ τὸ παροξυσμοῦ ϑεαϲάμενοϛ, ἀπεφωάμην ὡϛ οὐκ φλέγεται τῶι ἀρχῶι τάυτῃ ἄλλ τινὸϛ ὑπάρχειν, ἢ τεταρταίου πυρετ, ☪ ὅτως ἀπέβη. σὺ δ' εἰ ῥ πόθι τοὺϛ σφυγμοὺϛ τέχνηϛ ἀπειρότεροϛ ἔχειϛ, εἰϑ' ἡ μὲν ἀραιότηϛ αὐτῶν καὶ βραδύτηϛ λυπήϲειέ ϲε, ἀϲφαλέϲτερον δ' ἔτ καὶ ἀκειβέϲτερον διοείζαδ βάλοιο, τῶ Ἱπποκράτουϛ ἀναμιμνήϲκ ἑαυτῶ ϑαγγελμάτων. ὡϛ γὰρ φ ϑρέι τριταίουϛ πυρετοὺϛ πλεονάζειν, ὅτως φ φθινοπώρῳ τεταρταίουϛ ἔφηϲε. ἐπίϲκεψε δὲ πρῶτον μὲν, αὐτὸ ὅπερ. εἰ ξηρὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ἀνώμαλον, φ τῇ ἱράϲει τὸ φθινόπωρον ἐγγίνετο καὶ μᾶλλον ἐλπίζε τεταρταίαϛ πυρέξειν φ αὐτῷ συϲήζαϑαι πολλάϛ. εἶθ' ὅξ ἢ, εἰ καὶ τὸ χωρίον αὐτὸ τοιούτων πυρετῶν σύφορον ἦ. καὶ ἡ φύϲιϛ τὸ λάμνοντοϛ μελαγχολικωτέρα. καὶ τὰ ῥ προγεγραμμένα διαίτηϛ, οἷα μέλαιναν ἀθροῖϲαι χολήν. καὶ εἴτιϛ ὧν ἡμίαν νῦν ὅϲτι τεταρταίων πυρετῶν, ὧν φραγίζου δὲ ταῦτα τοὶϛ ἐφεξῆϛ ἐρησομένοιϛ. εἰ καὶ ὑπόπαλλοϛ ὁ ἄνθρωποϛ ἦ. ἢ εἰ ἐκπεπλανημένων πυρετῶν. ἢ εἰ καὶ τὰ τῆϛ ἀναβάϲεως, καὶ τὰ τῆϛ ἀκμῆϛ, φαντιώτατα τοὶϛ τριταίοιϛ εἴη πυρετοῖϛ, ἱατά τε τὰϛ τὸ ϑερμοῦ ἰνήϲειϛ, καὶ ἱατὰ τὰϛ τῶ σφυγμῶν, καὶ ὧδὶ τούτοις ἅπαϲι εἰ λεπτὰ καὶ λύκα καὶ ὑγρατώδη τὰ οὖρα, φαντάπαϲι γὰρ ταῦτά γε, τοὶϛ τῶν τριταίων φαντιώτατα. τριταῖον μὲν δὴ τεταρταίου ἱατὰ τὴν πρώτην ὀυθὺϛ ἡμέραν ὁ μὴ διαμένων διακρίνειν, ὁ δ' ἰατρὸϛ ὅλωϛ ὅϲι. Ἀμφημερινὸν δὲ τριταίου ἦ, ἐπιπόνοτερον διορίζειν, οὔτε γὰρ μετὰ ῥίγουϛ εἰϲβάλλει ἱατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ὀυθὺϛ, ἀλλὰ καὶ προϊόντοϛ τοῦ χρόνου πορίψυξιϛ αὐτοὶϛ μᾶλλον. ἢ ῥίγοϛ γίνεται καὶ ϲαφὴϛ ἀταξία τε καὶ ἀνωμαλία ϲωεῤῥοῦϲι τοὶϛ σφυγμοῖϛ, ἱατὰ τὴν ἀρχὴν τ πρόξυσμῶν. ἴϲμεν δὲ ὅτι ἱαὶ ταῖϛ ἀναβάϲεϲι τὸ ταχὺ τῆϛ ἰνήϲεως, καὶ τὸ μέγα, καὶ τὸ σφοδρόν, ὅπῃ τοὶϛ τριταίοιϛ ὑπῆρχε σαφέϲτατον, οὐχ ὑπάρχει τοῖϛ ἀμφημερινοῖϛ. ὁ μὲν οὐδὲ διακαίουϲι αὖϲ κάμνοντεϲ, ὁ δὲ γυμνοῦϑαι τε καὶ τὴν ἐδῆτα ῥύπῆναι ἀφ' ἑαυτῶν ἀναγκάζουϲι, οὐ δὲ πολὺ καὶ πυκνὸν ἀναπνεῖν, ὁ δ' ἐκφυϲᾶν, οἷον φλόγα τινὰ καὶ πιεῖν ἀπεῖν ψυχρόν, ἀλλ' ἥκιϲτα πυρέϲϲοντεϲ ὅτοι, διψώδειϲ εἰϲί. καὶ ὅρον, αὐτοὶϛ φ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, οἷον τοὶϛ τεταρταίοιϛ ἀρχομένοιϛ καὶ ἰδροῦϲι ἥκιϲτα πρὸϛ τὰϛ πρώτας ἡμέραϛ. ὧδὶ μὲν γε τοῦ χρόνῳ προϊόντι, καὶ τοῦ τ αὐτοὶϛ προϲγίνεται. τριταίου μὲν δὴ ϲαφῶϛ διγνωϲχν, ὡϛ ὅμοιον ἔχειν μηδὲν. ἐγωτόρῳ δ' ὅϲτι, τεταρταίῳ, διαφόρει γεμὶ, καὶ τούτου ϲαφῶϛ. πρώτωϛ μὲν καὶ μάλιϲα, τοὶϛ σφυγμοὶϛ οὓϛ ὧδὶ ϲωήϑων ἀῤῥώϲτων ἀκειβῶϛ ἂν τιϛ φοράϲειν. ἥδη δὲ καὶ τοῦ ῥίγει καὶ τοὶϛ ἄλλοιϛ ἅπαϲι τοὶϛ ἐξωϑεν ἐφ' οἷϛ γίνεται. καὶ γὰρ φύϲεωϛ ὑγροτόρας διῆται, καὶ βίου ἀργοτόρων τε καὶ μετὰ πλησμονῆϛ. οὗτοϛ γ' οὕτω καὶ παιδίοις μάλιϲα πλεονάζει, ☪ ταπάνιον εἰ μὴ ☪ τόμα τῆϛ γαϲτρόϛ, ἢ καὶ τὸ ἧπαρ αὐτοὶϛ, ἐπόνηϲεν. ἀτὰρ οὖν καὶ ἀπεψίαι προηγοῦνται πολλαὶ, καὶ βραδυπεψίαι, καὶ ὀξυρεγμίαι, καὶ πυρέϲϲειν ἀρχομένων, ϲωοχόνδριον μὲν ἂν ὄγκῳ μείζονι τοῦ κατὰ φύϲιν ὀξ ἅπαντοϑ, ὡϛ τὰ πολλὰ δὲ καὶ διαπεφυϲκυῖαν τε, καὶ πεπιετεταμμένον ὠχρολόυκοϛ τε πύτιϛ ἡ χροιά, καὶ ὁ παροξυσμὸϛ ἀκμάϲι. καὶ ὁ χειμὼν δύφορος, τοιούτων νοϲημάτων. καὶ κατάϲαϲιϛ ὑγρὰ, καὶ χωρίον τοιοῦτον. καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν παροξυσμῶν ἐϲ ἑωθρὰν. οὕτω μὲν ἀμφημερινὸϛ, καὶ τριταῖοϛ, καὶ τεταρταῖοϛ, ἀλλήλων διορίζονται κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν.

ραν. Τοὺς δὲ συνεχεῖς μή, ὁμογνεῖς δὲ, τοῖς πρωϊγενομένοις πυρετοῖς, γεγυμνασμένος μήν τις ἐκ παίδων οὐ δι' ὧν τὴν πρώτην τῶν ἡμερῶν γνωρίζειν τε καὶ διακρίνειν ἀλλήλων ἀδυνατήσειεν. ὧδε δ' ἂν τὰ διὰ τριῶν εἰ πρόσοιχοι τὴν νοῦν, καὶ ἀγύμναστος εἴη. μᾶλλον δὲ ὁμογνεῖς πυρετοὺς συνεχεῖς, ἑπάστῳ τῶν διαλειπόντων βραχύ μὴ ἀπολείπει, τὰ ἀπολειπόμενα παύοντα. ἀμφημερινὸν δὲ, τὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν προξενοῦντα, εἰς ἀπυρεξίαν ἢ μὴ παύοντα). ὅτῳ γὰρ τεταρταίῳ. τὰ δὲ τεταρταῖος. ὅτε γὰρ ἀκριβὴς καῦσος ἅπαντα τὰ ἄλλα φυλάττων ἀκριβῶς βραχέα γνωρίσματα, μόνῳ δὲ μὴ μετὰ ῥίγους εἰσβάλλειν, μήτε εἰς ἀπυρεξίαν πάντως διγήνοχεν. ὁ δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν προξενοῦντος ὅταν μὲν ὥραν, καὶ κατάστασιν, καὶ ἡλικίαν, καὶ χώραν, καὶ φύσιν σώματος, καὶ τὰ προγεγενημένα δίαιταν, ἔτι τε τὴν ἰδίαν σφυγμῶν ἰδέαν, καὶ τὴν θερμασίαν τὰ αὐτὰ ἔχῃ τοῖς ἀκριβέσι ἀμφημερινοῖς, μὴ παύῃ δὲ εἰς ἀπυρεξίαν, ὁμογνὴς δὲν αὐτοῖς. καὶ τὰ αὐτὰ δὲ, καὶ ὁ διὰ τεταρτης ἢ προξενοῦντος, εἰς ἀπυρεξίαν ἢ μὴ παύοντος, ὁμογνὴς ὅτι τεταρταῖος. καὶ διὰ) ὡς ὅτε ῥιγος αὐτῷ προκηρύσειε τὸ προξυσμῶν, ὃθ' ἡδρῶς ἐψεῖ), καθάπερ δὲ ἐν τῷ καῦσῳ τούτων δὲ διέτορ), ὅτ' ὀλίγας κατ' ἀρχὰς, ὅτε ἐφεξῆς ἄχρι λύσεως, οἷόν τε γίνεται. τούτους δὴ πρώτους, ἀσκησάτω τὸν γνωρίζειν τε καὶ διακρίνειν ἀλλήλων οὐκ ἄπλους τε ἐν ἀμίκτους ἑτερογνώμοσι πυρετοῖς, οὓς δὴ αὐτὸ καλῶν, γνησίους τε καὶ ἀκριβεῖς οἱ παλαιοὶ τὸ ἰατρῶν ὀνομάζουσιν. ὁ γὰρ ὧδε μονὴ τῇ ξανθῇ χολῇ πυρετὸς ἀναπομένος ἀνδρὶ ἀσθενοῦντι λακώσεως. εἰ μὲν οὖν ἐν τοῖς ἀγρίοις ἐπὶ μὲν οὔσης τῆς χολῆς ἐξανθοίτο, καῦσος ἀκριβὴς ἔσται. εἰ δὲ πάντη φορομένης, βραχαῖος. οὕτω δὲ εἰ ἐν μελαίνης χολῆς ἐγγονος ὁ πυρετὸς ὑπάρχῃ. κινουμένης μέν, τεταρταῖος ἔσται. ἑδρασμένης δὲ, διὰ τεταρτης. ὥσπερ εἰ καὶ φλεγματώδης, ἤτοι γε ἀμφημερινὸς, ἢ καθ' ἑκάστην ἡμέραν προξενοῦντος. οἱ γὰρ εἰς ἀπυρεξίαν λήγοντες πυρετοὶ, τριταῖοι τε καὶ τεταρταῖοι καὶ ἀμφημερινοὶ, τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἔχοντες τοῖς ἐρημένοις συνεχέσιν, ἑνὶ μόνῳ δὴ τῷ τὰς φλέβας ἢ πάντη φορομένας ἔχειν ἐν χυμὸς, διαφωνήσασιν. ὅθεν καί τ' ἄλλα μὲν αὐτοῖς τὰ αὐτὰ. δὴ δὲ μετὰ ῥίγους, ἢ μὴ σὺν ῥίγει καὶ σὺν ἐμέτοις πολλοῖς ἢ ἀνδρὶ τούτων γίνεται, διαφέρουσι. συνεχῆ μὲν δὴ πυρετὸν ὀνομάζω, τὸ εἰς ἀπυρεξίαν, πρὶν τελέως λυθῆναι, μὴ παύοντα), καὶ πρακτικὸς τῆς ἀιδίου φύσεως. ὅταν δὲ μηδὲ παρακμὴ τῆς ἀιδίου ῥώμης, διὰ παντὸς δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς ἄχρι λύσεως ὅμοιος διαμένει, τὸ ῥώμους μὲν ὄντος καὶ οὕτως τῶν καυσωδῶν πυρετῶν, ἀξυτύλιτ' αὐτῶν διγήνοχεν. ἀλλ' ὅτε ἢ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, ἢ διὰ τρίτου οἷόν τε προγνῶναι τὸ τοιοῦτον, ὅτ' ἄλλως χρήσιμον, ἀρκεῖ γὰρ τὸ ῥώμους γνωρίζειν, ὅτι χολώδης τε καὶ πρακτικὸς, ἢ καταξύει. δὲ γε εἰ στόχον ὀνομάζει τις αὐτὸ, ὥσπερ φασί τινες τῶν ἰατρῶν, ὅλῳ δὴ ῥώμῃ δοίσει τῶν καυσωδῶν πυρετῶν φασικά γε δὴ προσηγορίας. ὥσπερ δ' ὅτι βέλος αὐτὸ τύπου στόχου διαφορᾶς εἰδότες, ἰδίαν ἑφ' ἑκάστης αὐτῶν ὄνομα φορέσει. τὸ μὲν, ἐπακμαστικός. τὸ δὲ, ὁμοτόνως. τὸ δὲ, ἀκμαστικός. τὸ δὲ πρακμαστικοὺς ὀνομάζοντες ἤδη διὰ δὴ ῥώμος αὐτοῖς ἢ γε πρότερον ἔν τινα διαφορὰν. ὅθεν οὐ δεῖ τὴν πρώτην πραγματείαν ἢ διάγνωσις αὐτῶν, μέγα τι συντελεῖ. πάντες γὰρ οὗτοι, ἢ τὴν πρώτην ἑβδομάδα λείνονται. τούτοις δὲ εἰς πρόοντα χρεία, τὸ λαβεῖν τινὰ τὸ ὅλης τὸ νοσήματος κατάστασίν τε καὶ λύσεως ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις ἐπιγνῶσιν. εἰ μὴ γὰρ ἀκριβὴς τριταῖος ὄντος, ἐν τοῖς τῶν ἑπτὰ πολιούσιν. εἰ δ' ἀκριβὴς καῦσος, ἐν τοῖς τὸ πρώτης ἑβδομάδος δὲ ἀνάγκης κριθήσεται. κρονιοῦσι δὲ πάντως, ὅτ' ἀμφημερινὸς ὁ προκείμενος αὐτῷ συνεχὴς. ὥσπερ καὶ ὁ τεταρταῖος τε καὶ ὁ διὰ τεταρτης. ὥστε βέλτιον μὴ ὀνόματα συμπλάττειν ῥώμῃ τὸ ἁπλῶν πυρετῶν. ἕκαστον δ' αὐτῶν εἰς δύο τὰς πρώτας τμηθήσεται διαφοράς. ἢ γὰρ συνεχεῖς ἢ διαλείποντες ἔσονται. καὶ γνωσθήσονται καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέραν. οἱ μὲν, ὀλίγους εἰσβαλλόντων τὸ προξυσμῶν, οἱ δ' ἀναβαίνοντων. οἱ δ' ἀκμάζοντων. οἱ δὲ, ἐν ταῖς πρώταις πρακμαῖς, ἢ τοῖς ἀπυρέτοις διαλείμασι. σωθέντα μὲν τὸ νοσήματος ὑπάρχοντος, ἀκέδ' ὁμοίως ὀλίγιστος ἡ διάγνωσις, ἀλλ' ἐνταῦθα δεῖ μάλιστα, σωτέον τε καὶ γυμνασίας. σωτέον μὴ δὲ οἰκοθεν ἕκαστος ἐκ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἢ ἀκτημένος, ἢ μὴ ἀκτημένος, ἀφίξεται). γυμνασίας δὲ τὸν νῦν εἰρημένης, ἀκ ἂν ὀλίγοι βέλτιονα. χρὴ δ' ἐν πάντα γνωρίζειν αὐτὸν ἀσκῆσαι ῥᾳδίως ἁπλοῦς εἴδους πυρετὸν, λέγω δὲ ὅτι, μεταβάλλειν ὧδε τὰ σώματα. διχῶς δ' ἂν γένοιτο σώματος εἶδος πυρετὸν ἢ τῶν γε πρότερον ἐν τομῇ, ἢ τῷ δὲ εἰρημένους ἀλλήλοις μίγνυσθαι, χωρὶς τόπου πεπονθότος, ἢ τὸ μόριον ἢ φλεγμαῖνον) ἀνάπλεων αὐτοῦ. ἑκάτερα δὲ τὸν εἰρημένων διαφορῶν, ἑτέρων αὖθις ἐγχωρεῖ τομῇ ἐπιδέχεσθαι. οἱ τε γὰρ ἄνδρες μόνοι πεπονθότος σωιζόμενοι, διχῶς μίγνυνται. ποτὲ μὲν, ὧδε πλεκόμενοι. ποτὲ δὲ, ὡς ἂν εἴποι τις, διὰ ὅλου διαμιγνύμενοι. ὅτῳ τοι τὰ φλεγμαίνοντα μέρη, καὶ τούτων τὰ μὲν οἷον ὧδε πλέκεται μόνον. τὰ δὲ, οἷον διάσιν τινὰ τῶν διαθέσεων ἴσχει. τὴν δὲ ὧδε πλοκὴν, ἀσκῆσαι χρὴ πρῶτον γνωρίζειν. εἶδ' ὅτως τὴν διάσιν ἀρξαμένης ἀπὸ τῶν πυρετῶν. ὧδε πλέκονται δ' οἱ πυρετοὶ πολλάκις μὲν, ὁμογνεῖς ὁμογνέσι. ἢ ὁμοειδεῖς ὁμοειδέσιν. ἔστι δ' ὅτε καὶ διαφέροντες, ἀμφημερινοὶ τε γὰρ τριταίοις, καὶ τούτοις, τεταρταῖοι. καὶ ἀλλήλων οἱ ὁμοιοειδεῖς ὧδε πλέκονται πολλάκις. ὥστε καὶ τρεῖς ἔνιοτε τεταρταίους πολιούντους ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἴσχει. τούτους μὲν δὴ γνωρίζειν, ἁπάντων χαλεπόν. ἔνιοτε δὲ τῶν διαλειπόντων τις ὧδε πλέκεται δὴ συνεχεῖ, χαλεποτάτῳ τε καὶ δυσθεράπευτον μίξιν, ὑπὲρ ἧς ἐφεξῆς ῥηθήσεται, αὖ πρότερον ἁπάσας ἐπελθόντες ἃς δεήσεται διαφοράς. ὁμοίως γὰρ τοῖς πυρετοῖς οἱ πεπονθότες τόποι τὴν μίξιν ἴσχουσιν, ἢ διαφθόντων μορίων, ἑνὸν ἑκατέρου πυρετὸν δεήσοντος, οἷον ἀπλοῦς, εἰ τύχοι, καὶ ἥπατος, ἢ διαθέσεως μικτῆς, οἷον φλεγμονῆς ὀρυσιπελατώδους, ἢ ὀρυσιπέλατος φλεγμονώδους. ἀλλὰ καὶ ταύτας ἁπάσας τὰς μίξεις ἀσκῆσαι χρὴ διαγινώσκειν, ἐπειδὰν ἀκριβῶς τὰς ἁπλῶς αὐτῶν ἰδέας γνωρίζωμεν. ἑτέρα γὰρ ἰδέα πολιπνευμονικὸς καὶ φρενιτικοῦ καὶ πλευριτικοῦ καὶ ἡπατικοῦ πυρετοῦ, κατὰ ταῦτα δὲ, καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου τῶν ὧδε μορίοις πως φλεγμαίνουσι, ἀναπεπλεγμένων πυρετῶν. ἑτέραι δ' αὖ πάλιν ἰδέαι τὸ ὧδε τοῖς ὀρυσιπέλασι. καὶ γε ἱκανόν ἐστι καῦσος, ἢ τοῖς τὸ φυσώμενος, ἢ τοῖς τὸ ἥπατος, ἢ τοῖς τῆς γαστρὸς ὀρυσιπέλασιν ἐπιγίνεται). διαιρεῖσθαι δὲ χρὴ καθ' ἕκαστον ἀρξάμενον. πρῶτον μὲν εἰ χωρὶς τόπου τινὸς πεπονθότος ὁ πυρετὸς ὧδε χυμοῖς διασαπεῖσιν, ἢ μόνῳ τῷ πνεύματι βαπτῶσι. δεύτερον δὲ εἰ μορίου τινὸς πεπονθότος ἄλλου) ὑπάρχει. τίς ἡ διάθεσις αὐτοῦ. ἐπειδὰν δὲ ταῦτα διαγινώσκωμεν ἀσκήσαντες, τὰς μίξεις ἁπασῶν αὐτῶν εὑρήσομεν. ἆρ' οὖν ἀξιώσεις μείωσιν, πρίτε τὸ πεπονθότος, πόσον ἢ πρίτε τὸ τῶν πυρετῶν ἁπάσης συμπλοκῆς διεξέρχεσθαι; καὶ

μὴν αὖτος οὖν πάλιν ἐγκαλέσῃς ὡς μάκει τῆς πραγματείας. θαυμαστὸν γὰρ δή καὶ τοῦτο πεπόνθασιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὀλίγα τε μανθάνειν ἀξιοῦντες ἅμα, καὶ μηδὲν πρὸς ἀλήθειαν. τὰ γὰρ ὧν Ἀρχιγένης περὶ τῶν πυρετῶν σημειώσεις δέκα βιβλία μακρὰ φάσκοντες εἶναι, μόνοις ἀναγινώσκειν οἷόν τε χειρόσι τῇ ὑδροποσίᾳ, τὰ δὲ τούτων ἅπαντες, ἀλλ' εἰσὶν οἱ καὶ τούτοις ἐπὶ βραχύτερον ζητοῦσι. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ μέμφονται. διότι βιβλίον ὅλον ἔγραψε περὶ τῶν γνωσίας τῶν πυρετῶν. καὶ τοῦτο μὴ γένοιτο, ὅλον ἐργάσιμον τοῖς ἐσφάλη περὶ τὴν γνῶσιν τῶν πυρετῶν, μελετήσαντες δέκα πρὶν τοὺς πυρετοὺς αὐτοὺς ἐμπεῖραι, τῇ πρώτῃ σύνοψις οὐ συγχωροῦσι διαφοράν. ὡς οἱ μὲν, ὧν τόποις πεπονθόσι. οἱ δὲ, ἄνδρα τούτων σωτῆρα. ταυτὸ δὴ οὖν καὶ περὶ τῶν πεπόνθασι, ἐγκαλοῦντες μὲν, τοῖς παλαιοτέροις μεμφόμενοι δὲ, διὰ μάκος τῆς ἑρμηνείας. καίτοι τὸ μάκος
† al. κατὰ ὃ μέμφονται, δικαίως τῇ φύσει τῶν πραγμάτων ὡς ἐγὼ νῦν διαιρήσομαι. † καὶ ταῦτ' ἄμφω ψέγουσι καὶ μᾶλλον αὐτὴν ἐπὶ τῇ βραχυλογίαν. τοιαύτην μὲν, ὡς ἔνιοι παλαιότεραν τινὰ τῶν ἀναγκαίων, ἢ πάντως γε μὴ σαφῶς ἐκδιδάσκουσαν. τὸ δὲ μάκος τῆς μὲν ἅπαντα ἐκδιδάσκοντος τὰ χρήσιμα μετὰ τοῦ διαβάλλειν τὰ ψευδῶς πρὸς αὐτῶν εἰλημμένα, λῆρον εἶναι φασὶ μακρόν. καὶ οὐ τὰ μόνα τὰ χρήσιμα ἐκδιδάσκοντας, ἐπαινοῦσι. ὅσοις δ' αὖ πάλιν ἐκεῖνα μόνα λέγουσιν, ἀνατρέπουσι τὰ τῶν ἑτεροδόξων, καὶ μέμφονται περὶ πεῖραν, εἰ χωρεῖς ἀκριβῶς ἀξιοῦσι ἁπλῶς ἀκριβῆ νάμιν πιστεύειν. ἐκ ἀνέχονται δὲ, ὁ δὲ τὰ αὐτὰ τὰ χρήσιμα πλατύτερον ἐκδιδασκόντων. ὡς οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ καὶ τοῖς περὶ κρίσεων λόγοις ὁμοίως ἐγκαλέσουσι τῇ μὲν βραχυλογίαν ψέγοντες, ὡς ἀσαφῆ τε ἅμα καὶ πολλὰ παραλείπουσαν, ἀκούειν δὲ πλείονων, οὐκ ἀνεχόμενοι, ἔτι τε προσεγκαλοῦντες ἂν μικρὸν πρόσθεν εἶπον). καὶ γὰρ δὴ καὶ περὶ τόπων πεπονθότων Ἀρχιγένει γέγραπται βιβλία ῥῖα πάντων τῶν ἐμπροσθεν εἰς τὴν αὐτὴν πραγματείαν γεγραμμένων ἀρίστα. ταῦτ' οὖν ἅπαντα εἰ μετέφερεν εἰς τὸν περὶ τῶν λόγον ὑδροποσίας καὶ τούτοις ἐπιπροσθεῖναι τὰ ὑφ' ὑμῶν εὑρημένα, μέμψον τῷ μάκει τῆς πραγματείας. καὶ μὴν δὴ καὶ τὰ περὶ τῶν πυρετῶν διαφορᾶς εἰ πάντα κατὰ τὸν περὶ τῶν λόγον ὑδροποσίαν εἶπον. πολὺ δὴ μᾶλλον ἐπὶ μακρύνειν αὐτοῖς δέξω. τὸ μὲν οὖν δυνατὸν διαφυγεῖν ἐπήρειαν γράμμα μηδὲν ὅτως ἴσως παλαιὸν, ὥστε καὶ Πλάτωνι αὐτὸ μέμνηται, τὸ δ' ὅτων τούτων ἐχόντων ἐκλέγεσθαι μέσον εἶδος λόγων, ἄριστον εἶναί μοι φαίνεται. τί δὲ τὸ μέσον ὄντων, οὐκ ἐγὼ νῦν ἐχεδαί μοι δοκῶ. σαφεστέρους μὲν, ἃ χρὴ γινώσκειν ἐξ ἀνάγκης τὸν μέλλοντα καλῶς προγνώσεσθαι λύσιν νοσήματος. ὁποῖα τέ τις ἔσοιτο, καὶ καθ' ὅν τινα χρόνον. ἐκ ἅπαντα δ' αὐτὰ νῦν ἐπεξερχόμενος, ἀλλ' ὅσα ἀσαφῶς εἴρηται τοῖς ἔμπροσθεν, ἐξηγούμενος. ὅσα δὲ παραλέλειπται, προσιθείς. τό δ' ἧττον τὰ καλῶς θ' ἅμα σαφῶς εἰρημένα μεταγράφειν, ἢ τοῖς ψευδῶς εἰρημένοις αὖ πλέγειν ὡς εἰς μακρολογίαν ἀπάγον, ἐφυλαξάμην. ἐπεὶ τοίνυν ἀκριβὴς ἡμῖν ὁ περὶ τῶν πρώτων λόγων τοῦ Ἱπποκράτους ἀφορισμῶν ἡμῶν ἐξηγημένων, ὡς νῦν ἐξ αὐτοῦ τοῦ νοσήματος ἡ φύσις ἐσήμανεν γνῶναι λαβὼν εἰς τὰ μέλλοντα, θαυμαστὸν δ' ἂν δοκεῖ τοῖς πολλοῖς εἰ καὶ νῦν τὴν πρώτην ἡμέραν εἴσεταί τις ἐν νόσοις τῇ ἰδίαν, ἐπειράθημεν αὖ λέξαι, θαυμαστὸν μὴ ἴσως ἔσται χρεία, ἐμοὶ μὲν νῦν ἀδύνατόν γε. καὶ τῇ οὐδὲν ἧττον χρὴ οὕτω πειρᾶν ἐδιδάξαμεν, ἐντεῦθεν ὁρμᾶσθαι ἔδοξέ μοι τὸ μάκος τοῦ λόγου καὶ γυμνάσασθαι κελεύσαι τὸν ἀκριβῶς ἐκμαθεῖν τὰ τοιαῦτα προειρημένα, ἐν τοῖς Ἀρχιγένους ὑπομνήμασι, περί τε τόπων πεπονθότων, καὶ μάλιστα καὶ περὶ πυρετῶν σημειώσεις. ἔτι τε πρὸς τούτοις, πρὸς τύπων. ἴσως μὴ καὶ ἡμεῖς εἰς οὖν αὖθις ποτὲ τύπους, γράψομεν. ἵνα τά τε προσεξευρημένα δίελθωμεν. ἀφέλωμεν τέ τινα τῶν Ἀρχιγένους ἐκ ὀρθῶς εἰρημένων. ἅπαντά τε σαφῶς ἑρμηνεύσωμεν. ἀλλ' ἐν γε τοῖς πρόσθεν, δι' ἐκείνων ἀσκεῖσθαι προσήκει πάλιν δὲ ἀναλαβόντες ὅσον ὅσην οἰκεῖον ἐν δὲ τῆς πραγματείας, ἐπέλθωμεν. οἰκεῖον δ' ὅσην, ὁσίου τῆς ἀσκήσεως ἕνεκα τοῦ σωθέντων νοσημάτων τοιαύτην, οἵαν ὀλίγον ἔμπροσθεν ὑπέρ τῶν ἁπλῶν ἐποιησάμεθα. οὐ μὲν γὰρ ἀκριβεῖς πυρετοὺς εἴτε διαλείποντες ἴσμεν, εἴτε συνεχεῖς, ῥᾳδίως κατ' ἀρχὰς γνῶσι γνωσείζειν. ὅσοι δ' ὧν μιξίας ἑτέρων ποικίλοντι καὶ νοθεύουσι χαλεπὸν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, ὁ μὲν ἀδύνατόν γε διαγινώσκειν ὅσι, οὐ πλείστοις μὲν οἷς ἐν τῇ τοῦ διὰ τόρου, ἢ βίτην, ἢ παντὸς γε τὴν τετάρτην, ἀκριβῶς ἐξευρεῖν ἐγχωρεῖ. οὐδὲν γάρ ὅσιν, ὅτε χρόνος, οὔτ' εἶδος νοσήματος, ὃ μὴ πρὸς τὴν βίτην ἡμέραν ἢ τὴν τετάρτην, φανερῶς ἔσται δῆλον, ἧς τινος ἔχεται φύσεως. ἐσβαλέτω γάρ τις πυρετὸς φρικώδης τε ἅμα καὶ παντοίως ἀνώμαλος ἐν τε τοῖς σφυγμοῖς καὶ τῇ καθ' ὅλου τὸ σῶμα θερμασίᾳ· ὡς πολλάκις ἐγχυὸς ἀκμῆς εἶναι νομιζόμενος, ἢ καὶ τὰ μέχρι τῆς ἀναβάσεως ἐπέχειν. οὗτος δ' ὕστερον γίνεται φρικώδης, καὶ οὐ σφυγμοὺς μικροτέρους τε καὶ ἀμυδροτέρους, καὶ βραδυτέρους, καὶ ἀραιοτέρους ἔχειν. καὶ τὴν θερμασίαν ἀπέχωρεῖσαν μὴ, τὸ ἄκρων. πλεονάζουσαν ἢ, καὶ τὴν γαστέρα τε καὶ τὴν θώρακα, οὕτω δὲ ἂν τις ἀλόγως ἐλπίσειεν, ἡμιβρίτου ἔσεσθαι. μᾶλλον δ' ἐπάρχειν μὲν, ἥδη, γνωσθήσεται δὲ τοῖς πολλοῖς, ὧν τῆς βίτης ἡμέρας. ἀλλ' ὅτος μὲν μικτὸς ὢν ἔκ τε τοῦ χολώδους, καὶ τοῦ φλεγματώδους πυρετοῦ, τὸ ὀλίγον ἔμπροσθεν εἰρημένων. ἐκ ἐπιπλεκομένων ἀλλήλοις, ἀλλὰ διολισθηρανομένων. ὁ δ' ἐξ ἐπιπλοκῆς αὖθις, τραχὺς γίνεται. ἢ βιτιαῖος καὶ ἀφημερινὸς μιχθέντων. ἢ τοῦ καθ' ἡμέραν προϊόντος συνεχοῦς, τοῦ διὰ βίτης. ἢ τριταίου, τοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν προϊοῦντος συνεχεῖ. ἢ ἀμφημερινοῦ, τοῦ διὰ τρίτης συνεχεῖ. τούτων δὲμία τῶν μίξεων ἀκριβῶς ὧν ἡ πρώτης ἡμέρας, διαγινώσκειν). ἡ μὲν τοιαύτη διολισθήσις, οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν γνωρίσαι. πολὺ δὲ μᾶλλον ἔτι τῇ βίτῃ, καὶ ταχίου εἴποτε τὸ τεταρταῖος δείσῃ. γιγνέσθω γὰρ εἰ ὅτως ἔτυχεν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ πρόσυσμὸς συνεχεῖ. διάπειρα θερμός τε καὶ πολικαὶς ὁ πυρετὸς ἐξαφθεὶς, ἀσώδης τε καὶ διψώδης ἔστω, καὶ ταχέως ὑπὸ τοῦ ἀκμὴν ἀφικέσθω. οὖν σφυγμὸς ὁμαλούς τε ἔχων, καὶ μεγάλους, καὶ σφοδροὺς, καὶ πυκνοὺς, καὶ ταχεῖς. ἔστω δ' ὁμοίως τοῖς σφυγμοῖς, καὶ τὰ τῆς θερμασίας ὁμαλὰ παντάπασιν. εἶτα σοὶ ἐμέτω, καὶ ἱδρώτι παυέσθω. διά τις αὐτὸν ἀπυρεξίαι διαδεχέσθω. πρόδηλον ὡς τριταῖας οἰκεῖος ὢν ὁ τοιοῦτος παροξυσμὸς πολιόδου. γινέσθω δὲ κατὰ τὴν διὰ τόραν ἡμέραν ὁ τῆς ἀμφιβρίτης, οὐ γὰρ ἀναγκαῖον ὥσπερ τῶν αὐτῶν λέγειν μυρίακις, φυλάττεσθαι χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς ὥραις τῶν παροξυσμῶν, ἵνα προγνῶς τι περὶ τῆς τρίτης ἡμέρας. εἰ μὲν γὰρ ὁ τῆς τριταίας, εἰ τύχοι, πυρετὸς περὶ τὴν πρώτην ὥραν μέλλει γίνεσθαι. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὁ τῆς ἀμφιμερινῆς, οὕτω μὲν ἑκατέρων ἔσονται σαφεῖς αἱ ἀρχαί. καὶ μᾶλλον εἰ ὧν πλέων ἔτι διεσήκεσαν ἀλλήλων εἰ

λωμεὶ δ' ἀμφότεροι πρὸι τὴν αὐτὴν ὥραν εἰσβάλλοιεν, ἐπίμικτον ἔσται παύτως τὸ εἶδος τῆ παροξυσμῆ, ᾧ τῷ δυσαμβλύνω σωματῶν, οἷον κόρασμά τι φαίνεται γινόμενον ἀμφιμεινῆς τε καὶ τριτάκης προιόδου. διακείνῃ δ' αὖ τὰς φύαργῶς ἡ τετάρτη τῶν ἡμερῶν, ὄντας ἤδη τῷ τυχόντι καὶ ἐπὶ τῆς δευτέρας γνωρίμους. ἔτι τε δυσφορωτέρα γίνεται ἡ τῶν διαλιπόντων μίξις τοῖς συνεχέσιν, ὥστε καὶ πολλοῖς ὅλως ἀδυνάτως ἔδοξεν ἔχειν. ἅμα τε γὰρ εἰς ἀπυρεξίαν παύεσθαι τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον, καὶ μηδ' ὅλως ἀπύρεκτον γίγνεσθαι συμβαίνει ἐκ τοιαύτης μίξεως, ὅπερ εἶναι παύτων ἀδυνατώτερον. ἀλλ' εἴ τις καὶ ταῦτα δυνατὸς διαγινώσκειν ἀκριβῶς ἑκατέρα τῶν πυρετῶν τὴν φύσιν, ἔσεται ζαφῶς, ὡς ὁδὶ ἡ τοιαύτη μίξις ἀδυνάτου. γίγνοιτο δ' ἂν τι γυναῖον, ᾧ μὲν ταῖς ἀρτίαις φερικώδη πρόοδον ἔχειν ἀκριβῶς ἡμιτριταίην, ᾧ δὲ ταῖς περιττάαις ἔωθεν μέν πνα τὸ προγεγονότος πολύ τι, μικρότερον ὡς ὠὴ παροξύνεσθαι δοκεῖν τῇ ἑτέρᾳ τῶν ἡμερῶν τὸν ἡμιτριταίην, ὅπερ δὴ καὶ συμβαίνει γίνεται ᾧ αὐτῷ. περὶ δὲ τὴν ὀγδόην ὥραν τῆς ἡμέρας, ἕτερος ἐισέβαλλε μετὰ ῥίγους σφοδρὸς παροξυσμός, ἀκριβῶς ἅπαντα τεταύτα πυρετοῦ φόρον τὰ γνωρίσματα. θερμόμενος δ' ὅτος ὥρας πο νυκτὸς τρίτης ἱδρῶτι τε καὶ χολῆς ἐμέτῳ, παύετο ἐς τὴν τῆς ἀρτίας δευτέραν ὥραν. ἤδη δὲ αὖτὸν ἐχούσης ἀπυρεξίας ἥκοντα, διεδέχετο πάλιν ὁ φερικώδης τε καὶ αὐώμαλος ἐκεῖνος παροξυσμός, ὃν ᾧ ταῖς ἀρτίαις ἔφαμεν γίνεσθαι. κἄπειτα δι' ὅλου τὴν ἡμέραν κακοήθως ἐπόσχων τε καὶ αὖθις ὠὴ τιθέμενος, μόλις πο τὴν ἀκμὴν ἀπελάμβανεν ἡλίου δυόντος. ἤρχετο δὲ παρακμάζειν ὥρας πο τετάρτης τῆς νυκτός, ἔδ' ἔωθεν πάλιν ὠὴ διαφιλεῖ λέγω, παραύξησις δὲ λίαν αὐώμαλος ἕως δὴ ὀγδόης ὥρας ὠὴ τέτερον, κἄπειτα δοκοῦντα ζαφῶς ἀκμάζειν ἤδη τὸν πυρετὸν τόνον, ἕτερος δεδιέλεγε παροξυσμὸς ἀκριβῶς τριταῖος. τόνον ἡμεῖς μὲν πυρετὸν δύθυς μὲν λέγομεν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, δὲ ὠὴ πλοκῆς ἡμιτριταίου τε καὶ τριταίου διεγνωμεν γεγονέναι. πολὺ δ' ἔτι πιστοτέραν ἡ τρίτη τῶν διαγνώσιν παρέχειν, ἠλπίζομέν τε τῶν μὲν ἑτέραν πορίσιμον τῶν τριταίου παύεσθαι ταχέως, τῶν δὲ ἑτέραν μηκύνειν, καὶ ὅτως ἀπέβη, καὶ τότε ζαφῶς ὤφθη κατὰ τὸ ὑπόλοιπον μόριον τῆς νόσου, μόνος ἡμιτεταῖος ὤν, ἀρχῶν μὲν τῆς ὅλης προιόδου, τῶν ἀρτίαν ἡμέραν ποιούμενον, ὠὴ προσδεχόμενος δὲ τὴν προιόδου. τὰς μὲν δὴ τοιαύτας μίξεις, ὁ τ' τυχόντ' γνωρίζειν. εἰ δέ τις πυρετὸς ᾧ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἀκριβῶς ὀφθεὶς τεταῖος, εἶτ' ᾧ τῇ δευτέρᾳ πάλιν ἕτερον ὅμοιον ἀκριβῶς τῷ πρόσθεν ἐποιήσατο παροξυσμόν, δυσφορώτατος ὁ τοιοῦτος ὄν διπλᾶς ὑπάρχων τεταῖος. ὅτω δὲ καὶ δύο καὶ τρεῖς ὠὴ πλέονες ἀλλήλοις τεταρταῖοι τὰ πολλά, ὃς ἡ τῶν παροξυσμῶν ἰδέα διακείνῃ τῶν ἀμφιμεινῶν. ὁ γὰρ τὸ καθ' ἑκάστην ἡμέραν παροξύνεσθαι, γνώρισμα βέβαιον ἀμφιμεινῶν, ἀλλ' ἡ τ πυρετοῦ τε καὶ ἡ τῶν συμπτωμάτων ἰδέα διακείνῃ τὸν ἀμφιμεινόν. χρὴ τοίνυν ᾧ ἅπασι πράγμασι τεχνοῦσθαι περὶ τὸν, ὥσπερ τις ὀνόμαζε τῶν ἡμετέρων διδασκάλων, ἔδ' ὅτως ὠὴ χειρεῖν τοῖς ἔργοις. τὸ τεχνοῦσθαι δ' ὅτι, τὸ γνῶναι δι' ὑποβεβλημένης τῆς τέχνης συμπάσης ὕλης. πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα τὰς ἁπλᾶς διαμάς, ἔδ' ἐξῆς τὰς μίξεις αὐτῶν, ὁπόσαι τέ πινές εἰσι καὶ ὁποῖαι. καὶ γὰρ δὴ καὶ περὶ φαρμάκων σωθέντων τε καὶ χρήσεως, ἡ αὐτὴ μέθοδος ὡς ᾧ τοῖς περὶ αὐτῶν ὑπομνήμασιν ὠὴ διείληπται. διῃρῆς δὲ ὕλης ὅσης τοῖς ἰατροῖς, ἑτέρας μὲν ἐφ' ἑκάστῃ τὸ τέλος, ὅπερ ὅτι αὐτὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα, δευτέρας δὲ τ τῶν βοηθημάτων, ὑφ' ὧν, ἡ δι' ὧν γίνεται τὸ τέλος. ἡ μὲν πρὸι τῶν φαρμάκων πραγματεία, τ δευτέρας ὕλης ὅτι, ἡ δὲ νῦν ᾧηεσῶσα, τῆς πρώτης. χρὴ γὰρ νῦν ἐκμαθεῖν ᾧ τοῖς περὶ πυρετῶν λόγοις, ὡς τρία τὰ σύμπαντά ὅτι ἡμῖν τῶν ὠὴ χυμοῖς σηπομένοις ἀναπεμπόμενον πυρετῶν. ᾧῖοι μὲν γὰρ ὠὴ τῇ ξανθῇ χολῇ, καὶ πλεῖσοι γ' εἰσὶν ὅτοι, πινὲς δ' ὠὴ τῇ μελαίνῃ, πινὲς δ' ὠὴ τῷ φλέγματι σωίσαντ. λόγου δ' ὅτος ὁ σμικρός ὅτι, ὅτι ποτὲ παχόντων τῶν ἐρυθρῶν χυμῶν, ἀνάπτεται πυρετός. ὁ γὰρ δὴ κατὰ τὴν φύσιν ἐχόντων, ἀλλ' ᾧ τότῳ γε τῷ λόγῳ, καὶ ὡς ὁδῷ ὅτι θαυμαστὸν ἐκ ψυχρῶν φύσιν χυμῶν διαπγόντων διαφθεῖραι πυρετὸν ὠὴ διέδηκ, καὶ ὡς ἡ πᾶσα ποικιλία τῶν ἄλλων πυρετῶν, ἐκ τῆς τότων γίνεται μίξεως. ἀλλὰ καὶ οἱ ἐφήμεροι πυρετοὶ καλούμενοι, καὶ πῶς τότοις οἱ ἐκπικροὶ παλαγορδὸν ὁμοῖοι, ἕτερα δύο χυμῶν εἰσί, τῶν ὀξέων ὀνομαζομένων πυρετῶν ἀκηκοεισμένα, καὶ ὡς ὀξὺς πυρετός, ἤτοι σηπομένου τ ἐρυθροῦ χυμοῦ, ἢ μορίου φλεγματώδους γίνεται, καὶ ὡς τὸ φλεγματῶδες ἀκαιρότερον ὅτι, ὁ κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν. ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα, θαυμαστὰ τοῖς πολλοῖς εἶναι δοκεῖ. καθάπερ δὴ καὶ τὸ μικρῷ πρόσθεν ῥηθέν, εἰ δύναται ποτὲ μιχθῆναι διαλείπων συνεχεῖ, ὁδεμί δ' ἧττον τότου, καὶ τὸ μηδεμιᾶς ἀπυρεξίας γινομένης περὶ τὸν καμνοντα, μεμίχθαι μόνος ὑπὸ διαλείποντας πυρετούς. ἀλλὰ τοῦτ' ὠὴ διείρηκα γναργῶς, ὁ τεταίοις μόνον ἢ ἀμφιμεινοῖς, ἀλλὰ καὶ τεταρταίοις συμπίπτειν. ἐπιδείκνυται γὰρ ὠὴ πλακοῦσι ἀληθέσι πλέονας, εἴτ' ὂν ὁμογενεῖς, εἴτε καὶ μὴ φθανόντες πολλάκις ὁ δεύτερος ἄρχεσθαι, πρὸι εἰς ἀπυρεξίαν ἀφικέσθ. μάλιστα δὲ συμβαίνει τοῦτ' ᾧ τοῖς μακροτέροις πρόσθεν. ᾧ γὰρ τοῖς ᾧ τοῦ τῷ πρώτῳ διαστήματος πανομένοις, ὅτω δ' ὀνομάζουσι τὸν τῶν δώδεκα ὡρῶν χρόνον, ἢ παμπόλλας ὠὴ πλακοῦσι χρὴ πολιόδους, ἢ τὸν ἐκ τῶν διαλιπόντων συνιθροισμένον, ἀδύνατον εἰς σωτηρίαν ἀφικέσθαι. παμπόλλας δὲ τῶν ὅτως ὠὴ πλεκομένων πυρετῶν, οἱ μὲν γεγυμνασμένοι περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἰατρῶν, εἰ μὲν ὀξύτεροι φαίνοιντο, πάντας ἡμιτριταίους ὀνομάζουσιν, εἰ δὲ βραδύτεροι λινοῦνται, πλανήτας. ἐπιδὴ γὰρ ἅπαξ ἀρξάμενα ἔλαβον, ᾧ τε τοῖς ἡμιτριταίοις ὑποσυλὰς πολλὰς γίνεσθαι νομίζειν, ᾧ τε τοῖς πλανήταις ἀπείρους ἀρχάς, ἅπαντας ὅτω οὐ πυρετούς, ἐφ' ὧν ἐχ εὐαίσκουσι τὸν συμβεσιν, ἡμιτριταίους ἢ πλανήτας ὀνομάζουσι. καίτοι γε πολλάκις ζαφεστάτην ἔχουσι τὴν ἀναλογίαν, ὥσπερ ὁ νεανίσκος ὁ πρὸι τὰ τέλη τ φθινοπώρου τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ὥρας πο πέμπτης ἀρξάμενος πυρέτ ἅμα ῥίγει βραχεῖ, καθάπερ βαθείας ἑσπέρας ἱδρώσας ὀλίγον, ἔδ' ὥρας πο νυκτὸς ἑβδόμης, περὶ ἀπύρεκτον ἀκριβῶς γενέσθαι, πυρέτειν αὖθις ἀρξάμενον ὠὴ ῥίγει βραχεῖ, καθάπερ ὀλίγον ἱδρώσας ᾧ τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, εἶτα περὶ δεκάτην ὥραν αὖθις ὁμοίως παροξυνθείς, ἔδ' ἱδρώσας πάλιν ὁμοίως ᾧ τῇ νυκτὶ, καθάπερ τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὥρας πο δευτέρας ἅμα ῥίγει πυρέτειν ἀρξάμενον, περὶ τὴν προτέραν παρακμὴν εἰς ἀπυρεξίαν τελευτῆσαι. ἡμῖν μὲν δὴ ἅπασαν τὴν ἰδέαν τ πυρετοῦ ὠὴ σκεψαμένοις, ὠὴ πλοκὴ τεταίων ἐπιφαίνεται τριῶν, ὅτε γὰρ ᾧ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμε-

ρῶν ἀρξάμενος ὥρας πέμπτης, ὅτ' ἐν τῇ μετὰ ταύτην νυκτὶ πάλιν ἑβδόμης, ὅτ' ἐπὶ τῆς δευτέρας ἡμέρας ὥρας δεκάτης, ἅπαντά τε τὰ τῶν σφυγμῶν ἴδια, καὶ τὰ τῆς θερμασίας ἀπέσωζον τριταίων. ἦλθε δὲ καὶ τὸ μετὰ ῥίγους καὶ τὸ σὺν ἱδρῶτι, τεταταίων ἴδιον ἔχον, ὀλέθρῳ δ' αὐτῶν εἰς ἀπυρεξίαν ἐπαύσατο τῷ φθάσαι ἄρχεσθαι τὸ μετ' αὐτὸν τριταῖον τὸν παροξυσμόν, ὡς εἴγε μηδεὶς ἕτερος ἐπελάμβανεν, ὥρᾳ ἂν ὡσὶ τριῶν ἢ τεττάρων ἄλλων, ἀπύρετος ὁ ἄνθρωπος ἀκριβῶς ἂν ἐγένετο. τριῶν μὲν δὴ τριταίων, ὧν πλοκὴ κατὰ τὴν δευτέραν δύθυς ἡμέραν ἡμῖν ἐφαίνετο σαφῶς. τὸ δ' ὅτι καὶ προληπτικῶς παροξυνόντων, ὑπὸ τ' τρίτης πρώτην ἐγνώσθη. δευτέρας μὲν γὰρ ὥρας ὁ παροξυσμὸς εἰσέβαλλεν, ὁ πέμπτης ὥσπερ ἐν τῇ πρώτῃ. τὰ δὲ τῆς τριταίας πολιόδη γνωρίσματα, ταὐτὰ ἐναργέστερα τῶν ἐπὶ τῆς πρώτης ἡμέρας ἐκέκτητο. ἐντεῦθεν δὲ παραφυλάττοντες, ἅπαντας εὕρομεν οὓς παροξυσμὸς ἢ λυσὶν, ἢ τρισὶν ὥραις προσλαμβάνοντας, ὥστε καὶ τὸν ἀνάλογον τῷ πρώτῳ καὶ τὴν πορίσθην ἁπάντων τῶν τῇ μὲν πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν, αὐξόντων ἥλιόν τε θάλπος, τῇ δ' ἑβδόμῃ πολὺ θᾶττον, ὡς περὶ ὥραν ἐκ τῆς νυκτὸς ἐνάτην, εἶθ' ὁ μετὰ τοῦτον ἀνάλογον, ὥρᾳ νυκτὸς ἑβδόμῃ. ὁ δ' ἑφεξῆς τετάρτῃ ἐγρήγορεν, τοὐντεῦθεν ἢ πάλιν ὁ μὲν ἑφεξῆς τεταρτῖνος. ὁ δ' ὑπὸ τούτῳ πέμπτῃ, εἶθ' ἕκτῃ αὖθις, εἶτ' ογδόῃ, ὁ δέκατος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐγρήγορεν παροξυσμός. ἀνάλογον δὲ τούτῳ, καὶ οἱ ἄλλοι δύο μετὰ τὴν ἑβδόμην πορίσθην, ὁ μόνον ὁ προελάμβανον, ἀλλὰ καὶ ὑστέριζον. ὅτε δὴ καὶ ἀφέστατον πᾶσιν ἐφάνη τῶν τοῖς ἡμιτριταίοις εἰθὺ νομίζουσιν αὐτὸν, ὡς ἐσφάλοντο τὰ μέγιστα. τότε γὰρ μήκους τῶν παροξυσμῶν εἰς ὥρας ὀκτὼ σωαιρεθέντος, αὐτῆς τε τῆς εἰσβολῆς ἐκέτι πολυπτικῶς γινομένης, ἀλλ' ὡς ὥραιν ὅσ' δὴ λυσὶν ὑποριζούσης, εἰς ἀπυρεξίαν ἐπαύοντο τελέαν οἱ παροξυσμοί, καὶ ὅτω δὴ κατὰ βραχὺ τὸ μήκους ἀφαιρούμενον, ἐπαύσαντο. πρῶτον μὲν ὁ κατὰ φύσιν, ἑφεξῆς δὲ ὁ δεύτερος τῷ μεγέθει, καὶ τρίτος ὁ σφοδρότατος· ἐφ' ᾧ καὶ τῶν ὅπερ ἀπ' αὐτὸ μετρίως ἐμαρτύρησε, τρεῖς εἶναι τριταίους δύθυς ἀφ' ἀρχῆς αὐτοὺς, ἀλλ' ὅπερ ἕνεκα ταῦτα σύμπαντα λέγεται, ὑπὸ τοῦτ' αὖθις ἐπαύομαι, τὸ, δεῖν ἡσκῆσθαι διαγινώσκειν ἀκριβῶς ἁπάσας τὰς ἁπλᾶς διαθέσεις, ὥστε καὶ μόνας συνισταμένας δύθυς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, ἐκ τοῦ ῥᾴστου γνωρίζειν. ὧν πλεκομένας δὲ ἀλλήλαις καὶ αὐτὰς, εἰ καὶ μὴ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἀλλὰ κατὰ τὴν δευτέραν γοῦν, ἢ τὴν τρίτην, ἢ πάντως γε τὴν τετάρτην ἀκριβῶς ἂν γινώσκειν. ἡμᾶς δ' ἂν ἐκ ἐλάθειν οἱ τρεῖς ὅτοι τριταῖοι κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ὁ μὲν ὑπ' ἄλλου τινὸς, ἢ τοῦ τὴν φύσιν ἀκριβῶς αὐτῶν ἐπίστασθαι. παραπλήσιον γάρ τι συμβαίνει καὶ τὰ τῶν νοσημάτων γνώσεις, καὶ καθ' ὅλον τὸν βίον ἅπασιν ἡμῖν ὑπάρχοντι. οὐ μὲν γὰρ συνηθέστατός τῶν ἁλῶν ἐκ μακροῦ διαιτήματος, δύθυς τε καὶ κατὰ τὴν πρώτην προσβολὴν τῆς αἰσθήσεως γνωρίζομεν. εἰ δ' ἅπαξ ἢ δίς τινα τύχοιμεν ἰδόντες, ἢ πλεονάκις μὲν, ἀλλὰ μὴ συνεχῶς, ἐκ ἐθ' ὁμοίως ἕξομεν, ὅτε ἐκ μακροῦ διαιτήματος, ὅτε ταχέως γνωρίζομεν, ἀλλ' ἐνίοτε μέχρι πολλοῦ χρόνου διαπορήσομέν τε καὶ ἀμφιβάλλομεν. ἆρά γε Κορίσκος, εἰ ὅτως ἐτύγχανεν, ἢ Σωκράτης δεῖν, ὅτως ἂν ἔχει λάβῃ τῶν νοσημάτων. ἴδιον ἑκάστου χαρακτῆρ ἔστιν, ὃν ὁ πολλάκις τεθεαμένος, ἀεὶ ἑτοίμως διαγινώσκει, καὶ μάλιστ' ἐπὶ φλεβὸς ἁπλοῦς τε καὶ μόνος ὑπάρχει. τῶν μὲν οὖν χωρὶς τόπων τε πονθόντων ὑπὸ χυμοῖς λίαν διασυπομένοις ἀναπεμπομένων πυρετῶν, τρεῖς εἰσιν οἱ πρῶτοι καὶ ἁπλοῖ χαρακτῆρες, ὅ, τε τῶν φλεγματικῶν, καὶ ὁ τῶν μελαγχολικῶν, καὶ ὁ τῶν πικροχόλων, ὃς εἴ τις ἀκριβῶς ἀσκήσει, διαγινώσκειν ἕκαστον ἴδια καὶ μόνον, ἐκ ἂν ἔτι χαλεπῶς, οὐδὲ τὰς μίξεις ὅτως αὐτῶν ὁριεῖται. τῶν δ' ὑπὸ τόποις φλεγμαίνουσιν, ἅπλοῦς σώματος ἁπάντων ἰδέαι. τινὰ μὲν γὰρ τῶν τόπων γνωρίσματα φέρουσι, τινὰ δὲ τῆς βλαπτούσης αὐτὸν αἰτίας, οἷον γ' ἡ τοῖς πλευριτικοῖς, ὡς μὲν τόπος πεπονθὼς ὁ περιέχων τὰς πλευρᾶς, ὑμὼ ὑπὸ ἀνάγκης εἶσι φλεγμαίνων, ὅτι νοσερώτερος ὅδε. ἀλλὰ καὶ νῦν ἔστιν ταύτῃ διατεταμένῳ ὧν πλέον, ὅτι τὸ πεπονθὸς μέρος ὑμέων. τιαῦται δὲ αἱ τῶν ἀδηλικῶν ὑμενώνων ὑπαὶ. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅτι τῶν ἀναπνευστικῶν τινος ὀργάνων ὅδε μόριον, ἀνάγκης ἀναπνοήσει τὸ ζῶον. ὅτι δὲ καὶ τ' καρδίας ἐγγὺς, μεταλώσει τι καὶ τῇ καρδίᾳ ῥᾳδίως τῆς φλεγμονῆς. εἰ δὲ ὄπερ πυρέξει τὸ ζῶον, ὥσπερ ὃν καὶ ὅτι τ' πνεύμονος ἐγγὺς, ἀεὶ ἑτοίμως μεταλώσει, καὶ τῷδε ἐπὶ διαθέσεως, ὅτως ὄντι μαλακῷ τε καὶ μανῷ, καὶ διέξεσθαι πᾶσαν ἑτοίμως ὑγρὰν ὀσίαν διωγμῷ. βήξει τοίνυν δύθυς ὁ ἄνθρωπος, ὁ μὲν καὶ ἀναπύσει πάντως δύθυς. ἀλλ' εἰ μὲν πλέον τε καὶ παχύτερον ἀποῤῥέοι τ' φλεγμονῆς, ἀναπνεύσεται βήξαν. εἰ δὲ ὀλίγον τε καὶ λεπτὸν, ἐρεθιεῖ μὲν ἀνάγκης ὥστε καὶ διπῆσαι βῆχας, ὁ μὲν καὶ ἀναπνεύσεταί γε, πρὶν ἀθροιζόμενόν τε ἅμα καὶ πεπτόμενον, εἰς πλῆθος τε ἅμα καὶ πάχος ὧν διλόναι. ἀλλὰ ὅτ' μὲν τ' διαθέσεως ἦν γνώρισμα αὐτῆς δεῖν, καὶ ὁ τοῦ μορίου τ' πεπονθότος. ἐπεὶ δ' αὖ μὲν γὰρ ἀκριβῶς ἢ τὸ πάθημα σεγνὸν, καὶ οἷον διῆσαν γ' ἑαυτῷ διατέχει τὸ σύμπαν ῥοῦμα, τὰς ἀπύους προσαγορευομένας ἀπὸ τελεῖ πλευρίτιδας. ἐπεὶ δ' ἀξιόλογον χαλάσει τε καὶ μεθῇ τῷ πνεύμονι, καὶ βήξεσιν ὅτι πλείω καὶ ἀναπύσιν. διὸ ἐκ ἔστ' φλεγμονῆς, ὁ τόπος πεπονθότες γίνεται γνώρισμα. πότερον δὲ φλεγματωδέστερος δεῖν, ἢ χολωδέστερος ὁ τῶν φλεγμονῶν ἐργασάμενος χυμὸς, ἐκ τῆς τῶν πυσμάτων ἰδέας εἴσει. καὶ γὰρ ἡ ἀφρώδη, ἡ πυῤῥὰ, καὶ ξανθὰ, ἡ ὠχρὰ, καὶ ὀρυθρὰ, καὶ μέλανα πύουσι. τούτων δὲ τὰ μὲν ἀφρώδη φλεγματικώτερον γνῶσιν τοῦ ῥοῦμα, τὰ δὲ ξανθὰ, πικρόχολον ἄκρατον. ὅσα δὲ πυῤῥὰ, πικρόχολα μὲν καὶ ταῦτα. μεμίχθαι δὲ ἐκ ὀλίγον ὀῤῥῶδες πορίσθημα τῇ ξανθῇ χολῇ δηλοῖ, καὶ πολὺ δὴ πλέον ἐπῳδὰν ὠχρὰ πύησις. ὅτω δὲ καὶ τὰ μέλανα, μελαγχολικὸν γ' ἐναπείκνυται τὸ ῥοῦμα. διαθάπερ ὃν καὶ ὅσα τῶν χροιᾶν μᾶλλον πῶς ὀρυθρὰ ἐστι, πλεῖον μὲν αἵματος, ὀλίγον δὲ τῆς πικρᾶς χολῆς ἐναπείκνυται μετέχειν τὸν τῶν φλεγμονῶν ἐργαζόμενον χυμὸν, καὶ διὰ ταῦτα πάντων μὲν δεῖν ὑπηκέστατον πυσμάτων, ὥσπερ οἶμαι τὰ μέλανα πάντων ὀλεθριώτατα. καὶ μὴν δὴ καὶ τὰ μεγέθη μὴν γ' οἷς εἴπομεν ἅπασι συμπτώμασι, μεγέθους ἔσται διαθέσεως γνωρίσματα. βραχείαν δ' ἐναδέξονται τῶν διαθέσιν αἱ σμικρότητες τῶν συμπτωμάτων. ὅσων ἴδια πάντων ἅπαντ' ὀδύνη, ἀλλ' ἕκαστον ἴδιον πόνος γνώρισμα διαιρεῖ. καὶ γὰρ ὅσα δυκεῖ δυοῖν ἢ τριῶν ὑπάρχειν ἅμα πλευλικὰ, καὶ ταῦτ' ἀκριβῶς διετάζων, εὑρήσεις ἑτέρῳ μὲν τινι τῶν ἐν αὐτοῖς συμβεβηκότων, ἐναδικνυμένα τὸν πεπονθότα τόπον, ἑτέρῳ δὲ τῇ διαθέσιν. ἄλλῳ δὲ τὸ μεγεθος αὐτῆς, ἄλλῳ δὲ τῶν ἑπομένων τι συμπτωμάτων. ὁ γοῦν σφυγμὸς ὁ τῶν πλευριτικῶν, ἅπαν-

τῶν

τῶν μὲν τόπων ὄντων ἀνιάτων, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως ἁπάντων. ἀλλ' ἡ μὲν ἅμα τάσει σκληρὸς, νοσερῶδης εἶναι δικαιοῖ τὸ περιττωμα, ἡ δ' οἷον ἐμπρίων, φλεγμονὴν ἐν τῇ διαθέσει, ἡ δὲ ταχύς τε ἅμα καὶ πυκνὸς καὶ μέγας, ἐπειδὴ τῇ φλεγμονῇ πυρετός, ἡ δ' ἑκάτερον τούτων ἑρμηνεύων, ἢ μεῖζον ἢ μεῖον εἰς σημεῖον, ἤτοι μεγάλην ἐν τῇ διαθέσει, ἢ σμικρὰν διηλωσε. ἀρκεῖ μοι ταῦτα παραδείγματος ἕνεκα λελέχθαι νῦν. ὁ γὰρ δὴ περὶ περιττωμάτων γε τόπων πρόκειται διελθεῖν, ὥσπερ ὁ δὲ περὶ πυρετῶν, ἢ τύπων, ἢ αἰτιῶν, ἀλλ' ἐμνήσθην ἑκάστου τούτων, ἅμα μὲν ὁδόν τινα δεῖξαι βουλόμενος τῆς γε αὐτοῖς ἀσκήσεως, ἣν ἔχων τις, εἰ καὶ μηδεμίαν ἡμεῖς γράψαιμεν εἰς ἕκαστον τῶν προφερομένων ἰδίᾳ, δι' ὠιὰν αὖ ἕκαστ' ἄν τῶν τοῖς ἄλλοις γεγραμμένων, ἤδη δὲ καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, εἰ σωστός τε εἴη ὁ Ἀπολλώνιος ἀξιοῖ σκοπεῖν τὸ λεγόμενον, ἅμα δὲ καὶ τὸ χρήσιμον ὧν δεῖ ἕκαστα τῶν λεγομένων, ἐμνημόνευσα καὶ πυρετῶν διαφορᾶς, καὶ τύπων, καὶ διαθέσεων, καὶ αἰτίων, καὶ αὐτῶν τῶν περιττωμάτων μορίων. γὰρ ἅπασι
10 γὰρ τούτοις γεγυμνάσθαι χρὴ τὸν μέλλοντα διακρινεῖν κατὰ τὰς πρώτας ἡμορίας ἀκριβῶς διαγνώσεσθαι τὴν νόσον τῶν ἰδίων. ἢ γὰρ ἁπλοῦς ἐστιν ὁ πυρετὸς, ἢ συνθέτος, ἢ μετὰ τόπου περιττώματος, ἢ ἐφήμερος, ἢ ἑκτικός. ἀλλ' εἰ μὲν ἁπλοῦς εἴη πάντως, γνωρίσματα φορᾷ τοῦ χυμοῦ τοῦ χυνῶντος αὐτὸν, εἴτε συνθέτος, ἐξ ὁποσωνοῦν ἂν εἴη συνθέτος ἁπλῶν πυρετῶν, ἰσταχθμὸν γὰρ διέξεισι καὶ τὸ πλῆθος τῶν χυμῶν. ἀλλ' εἰ ταῦτ' γε διέξεισι, καὶ ἐν χρόνοις ὅσοις ἢ μὴ, σωστικὸν διέξεισι. εἰ μὲν γὰρ φλεγματικὸς, ἐξ ἀνάγκης χρόνιος, ἔτι τε μᾶλλον ἐὰν μελαγχολικός. εἰ δ' αὖ πικρόχολος, ὀλιγοχρόνιος. ὅτῳ δὲ καὶ ὁ τόπος ὁ περιττωθεὶς μὲν γε λιπήσει πολλῇ, καὶ θερμὸς, καὶ μανὸς, καὶ λύσεως, ὀξυτέραν ἔσεσθαι προσδοκᾶν τὸν νόσον. ὁ δὲ μήτ' γε λιπήσει σωζόμενος, καὶ ψυχρὸς, καὶ πυκνὸς, καὶ ἄπυρος, εἰς χρόνον ἐκπεσεῖται μακρότερον. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ διάθεσις, ἡ μὲν δυσκινητοτέρα, καὶ ψυχροτέρα, καὶ πυκνοτέρα χρονιεῖ, ἡ δ' εὐκίνητος καὶ θερμοτέρα, καὶ μανωτέρα, ταχέως λυθήσεσθαι. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν αἰτίων γινώσκειν, ὧν ὅς τις ἀκριβῶς ὅλων γνῷ τὸ νοσῆσαν τῶν ὑποθέσεων, ὀλίγην εἰς πρόγνωσιν ἕξει. τὰς μὲν οὖν σὺν ἀγῶνι τε με-
20 γάλῳ καὶ ὀξυβρόπῳ λύσεις τῶν νοσημάτων, ἃς δὴ καὶ μάλιστα κρίσεις ἐλέγομεν ὀνομάζεσθαι, τῶν ὑδρωχυμοῖς θερμοῖς σωιεσμένων πυρετῶν, ἰδίας εἶναι χρὴ νομίζειν. ἐφεξῆς δὲ τούτων, ὅσαι μορίων εἰσὶ λυρίων, δυσκίνητοι καὶ θερμαὶ διαθέσεις. οἱ δὲ ἐφήμεροί τε καὶ οἱ ἑκτικοὶ πυρετοὶ, μὴ χωρὶς παραξυσμοῦ μεγάλης, καὶ δι' ὀξυβρόπους ποιοῦνται τὰς μεταβολάς. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ταύτας γίνεσθαι διακρίσεις ὀνομάζουσιν, εἰρήσεταί τι καὶ περὶ τούτων ἐν τοῖς ἐφεξῆς. νυνὶ δὲ τέλος ἐπιθεῖναι βούλομαι τῷ παρόντι λόγῳ, συγκεφαλαιώσας εἰς ἓν ἅπαντα τὰ προφερόμενα. τὰς ἀθρόας μὲν νόσοις μεταβολὰς εἰ βούλοιο προγινώσκειν, ἀναγκαῖον δέοι σοι πρότερον ἀρχῆς καὶ ἀναβάσεως, καὶ ἀκμῆς, μὴ παρακμῆς εἶναι διαγνωστικός τε καὶ προγνωστικός. ταῦτα δ' αὐτὰ διαγνῶναι, διά τε τῆς τοῦ νοσήματος ἰδέας καὶ τῆς χώρας, μὴ τῆς ὥρας τοῦ ἔτους, ἅμα τοῖς συνοίκοις αὐτοῖς, καὶ τῆς τῶν προειρημένων ἀναλογίας, καὶ προσέτι τῶν ἐμφαινομένων, ἐκ μὲν τῆς τοῦ νοσήματος ἰδέας, εἰς τρεῖς τόπους ἀποβλέπειν ἁπλοῦς καὶ πρώτους πυρετοὺς, τὸν φλεγματώδη, μὴ τὸν μελαγχολικὸν, καὶ τὸν πικρόχολον, ἄσκησιν δὲ γνωρίζειν αὐ-
30 τοὺς πρότερον ἀκριβεῖς τε καὶ γνησίους, ὅτῳ γὰρ καὶ διαμένῃ ποτὲ καὶ μεμιγμένους διακρίνειν. ἀκριβεῖς δὲ καὶ γνήσιοι τότ' εἰσὶν, ὅταν ἡλικία καὶ ὥρα, μὴ χώρα, καὶ κατάστασις, μὴ φύσις, καὶ τὰ προγεγονότα διαιτήματα, καὶ τὰ παρόντα συμπτώματα, μὴ παθ' ἁπλῶς, ὅσα πρόδηλα ἔσοιτ' ἂν οἰκεῖα τοῦ χυμοῦ τοῦ ἰδίας ἀρχὴν μενόντων μὴ οὖν τῶν χυμῶν κατὰ τὰς φλέβας, οἱ συνεχεῖς ἐπ' αὐτοῖς γίνονται πυρετοί. κυκλουμένων δὲ καὶ παύτη τοῦ σώματος θερμαινόντων, οἱ μετὰ ῥίγους, ἢ φρίκης ἰσχυρᾶς ἀρχόμενοι, σὺν ἱδρῶτι δὲ παύτως εἰς ἀπυρεξίαν τελευτῶντες. ἔστι δ' αὖ τῶν ὁ μὲν τριταῖος τε καὶ ὁ δι' τρίτης ὀλιγοχρόνιος, ὁ δὲ τεταρταῖος, μὴ ὁ δι' τετάρτης πολυχρόνιος. ἦσον δὲ χρόνιος τούτου, ὅτ' ἀμφημερινός ἐστι, καὶ ὁ καθ' ἑκάστην ἡμέραν παροξυόμενος, εἰ τοὺς εἰδείης ἑτοίμως γνωρίζειν, ἐκ αὖ ἔτι χαλεπὸν διέξεισι, δὲ δὴ τόποις περὶ περιττώμασι σωιεσμένους. γὰρ τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις ἅπασιν ἡ σφίγξις τῶν χυμῶν ἔργου δαπανᾶται καλῶς τὸν τόπον, θύειν μὲν σπάνιον τοὺς χυμὸς, θύειν δὲ καὶ θερμασίαν ἀνάπτει τινὰ μοχθηράν, οἵαν καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς συπομένοις γίνεται.
40 ταύτης δὴ τῆς θερμασίας ὁ χαρακτὴρ ὅταν ἁπλοῦς ᾖ, τῶν ἐρημένων τινὶ πυρετῶν διὰ ἀνάγκης ἔοικε. μᾶλλον δ' ἐὰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, εἷς διὰ ἐκείνων ἐστὶν, ἢ πικρόχολος, ἢ μελαγχολικὸς, ἢ φλεγματικός. ἥκιστα δέ τοι λέγοντος Ἱπποκράτους, τίνες εἰσὶν ὀξεῖαι νόσοι, ἢ ὡς ταύτας καλοῦσιν ὀξείας νόσους ὧν οἱ πυρετοὶ τὸ πᾶν εἰσὶ συνεχεῖς, ὥστ' εἶπον ἰδίᾳ τε καὶ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστον τῶν πυρετῶν ἀσκήσας γνωρίζειν, ὅτ αὖ ἐπὶ χαλεπῶς, δ' ὅταν ἅμα πνεύμονος, ἢ πλευρῖτος, ἢ ἥπατος, ἢ γαστρὸς φλεγμονή τις εὑρίσκοιτο, διαγνώσῃ τε τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, μὴ τὸ μέχρι λύσεως μῆκος ὅλης τῆς νόσου προγνώσῃ. παύτως γάρ τοι τὸ ῥοῦμα τὸ τῆς φλεγμονῆς ἐργασάμενον, ἢ τῆς ξανθῆς χολῆς ὄντος, ἢ τῆς μελαίνης, ἢ τοῦ φλέγματος. εἰ μὲν δὴ ἀκράτου τέ γε καὶ πολλῆς τῆς ξανθῆς χολῆς εἴη, τοιαῦτα μὲν ἐρυσιπέλατά τε καὶ σὺν καλαυμένους ἕρπητας ἐργάζεται. τῆς μελαίνης δ' αὖ εἴη, ἢ καρκίνους, ἢ φαγέδαινας, ἢ ἐλέφαντας, ἤ τι τῶν ὅτου διυσιάτων παθῶν. ὅστε δ' ὑπὸ φλέγματος κατασκήψαντος ἀφαίρεται, ταῦτ' οἰδήματα λέκληται. ψιλὸς μὲν δὴ καὶ μόνος ἕκαστος τῶν ἐρημένων χυμῶν, ἀκριβὲς ἕκαστον ἐργάζεται τῶν
50 ἐρημένων παθῶν. ἀναβολωθεὶς δὲ τῷ αἵματι, διαπτύσας κατασκήψας εἴς τι μόριον, σκιῤῥώδης ἢ οἰδηματώδεις, ἢ ἐρυσιπελατώδης ἐργάζεται τὰς φλεγμονάς. σκιῤῥώδης μὲν ὁ μελαγχολικὸς, ὀρυσιπελατώδης δὲ ὁ πικρόχολος, οἰδηματώδης δὲ ὁ φλεγματικός. ὅταν δὲ αὐτὸ τὸ κατὰ φύσιν ἔχον αἷμα σφίγξωσθῇ τῷ ῥοῦματος τῇ χωρίῳ διαζαπῇ, φλεγμονὴ μὲν ὅτι τὸ πάθημα. ἁπλοῦς δὲ ἐπ' αὐτῇ πυρετὸς ἐξάπτεται, παραπλήσιος μάλιστα τῶν ἐφημερίων τοῖς ὑδρωβώσι. καὶ γὰρ δὴ ἐν αὐτὸς ὁ βαθὺς τοῦ αἵματος χρὼς γίνεται. ἁπλοῦν δ' ὡς ἐπὶ πολὺ ἐναργῆ σπάσασθαι δοκεῖ, ἐκέτι μὲν χρὼς, ἀλλ' ἤδη πικρόχολον γίνεται, καὶ φυλάττει δὲ, τὰ τρία τὰ σύμπαντα εἶναι χρὴ τῶν ἁπλῶν πυρετῶν. ὁ γὰρ τοῦ αἵματος σπομένου γινόμενος, ἤδη πως χολώδης ἐστὶν, εἴ γε δὴ τοῖς φυσικοῖς λόγοις ὀρθῶς ἀποδέδεκται. τὸ μὲν αἷμα ἡ σύμμετρος ὀργαζομένη θερμασία, τῇ ξανθῇ δὲ χολῇ ἡ πλέων ἤδη, τῇ μελαίνᾳ δὲ ἡ ἄμετρος ἱκανῶς. ὅσον μὲν δὴ ὅτι λιπαρόν τε καὶ λῖφος γίνεται αἷμα, ξανθὴ χολὴ γίνεται.

τὸ ωαχὺ δὲ καὶ οἷον τρὺξ, ὅταν ἀμέτρως θερμανθῇ ἀξικμαδῆ, μέλαινα γίνεται. γίνεται δέ ποτε μέλαινα καὶ ἡ ξανθὴ κατοπηθεῖσα. διηθὸς γὰρ δὴ καὶ ταύτης ἐδείχθη τ' χυμέσεως ὁ τρόπ⊙. ἅπαντ⊙ δ' οἱ ὧν μορίοις τισὶ ωεπονθόσι ωυρ⊂οὶ, τ῵ ἐρεμνότερ⊙ πινὰ χαρακτῆρ⊙, ἢ ἁπλοῦ, ἢ σύνθε⊂ον ἔχουσιν. ἁπλοῦ μὲν ὅταν ἱκανῶς πεπανθῇ τ῵ ἄλλ⊙ εἰς χυμὸς, ἐχ ἁπλοῦ δὲ ἐπιφάνηται τ⊙ μιχθέντ⊙ ἡ διάκρισις. γίνοιτο δὲ ἂν ἐμφαίνηται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἴσον ἰσχύει θατέρῳ, καί ποτε κὴ οἱ τρεῖς ἅμα μίγνυνται ταῖς διακρίσεσιν ἴσοι. ἀλλὰ ὥσπερ τὸν ἀκριβῶς ὑπνώοντα ἰδίᾳ γνωρίζειν οἶνον καὶ μέλι, κὴ ὕδ⊙ρ, ὅτ' ἂν ἡ μίξις αὐτῶν διαλανθάνῃ. κατὰ τὸν αὐτὸν οἷμαι τρόπον, ὅτ' ὄντος ἰδίᾳ τ῵ ἑκάστ⊙ τ῵ ωυρετῶν, οἷος τ' ὂν γνωρίζειν ἀκριβῶς, ἂν ἀγνοήσει τὴν μῖξιν αὐτῶν, ὅθεν ἀρχὴ ωαύεσθαι δοκεῖ, τ῵ πιστὸν αἰρήσει, ὃν τρεῖς ἐκείνους ωυρ⊂οὺς διαφέρειν γνωρίζειν ἀκριβῶς, ἀμφιμερινὸν, καὶ τριταῖον, καὶ τεταρταῖον. ὁμοίως γὰρ αὐτοῖς ἀκριβῶς ἔχουσι, καὶ οἱ ωαρακείμενοι συνεχεῖς, ἔκωυ ἐς ωολλὰς καὶ ἀσαφεῖς σκοπούς, ἀλλ' ἐς ὀλίγους τε καὶ σαφεῖς ἅπασαν ἀνάγαγόν σι τὴν ἄσκησιν. γὰ τὸ- 10
τοις γὰρ γυμνασάμενος, ὁ χαλεπῶς γὰ ταῖς πρώταις τ῵ ἡμερῶν διαγνώσει τῆς νόσου τὸν χαρακτῆρα. τὰ μὲν διὸ χυμὰ τ῵ ωυρετῶν, ὅπως ἂν τις ἀπ' ἀρχῆς γνωρίζοι, λέλεκται. λέγω δὲ διὸ χυμὰ τ῵ ωυρετῶν, τό, τ' ὠδὶ μορίοις τισὶ ωεπονθόσι, καὶ τὸ τ῵ χυμῶν μόνον ἀπομνώμενον. ἐφεξῆς δ' ἂν εἴη λέγειν ὥσπερ τὸ τρίτου χυμὸς, τ῵ ωυρετῶν, ὃς ἐφημερίους ἔφαμεν ὀνομάζεσθαι, τ῵ ὀνόματ⊙ δ' αὐτὸ μόνο ωαθήματ⊙ ὑπάρχουσιν ὄντοι, χωρὶς χυμῶν συμπεσόν⊙, ἢ μορίου φλεγμονῆς, ἔξω τ῵ ὡδὶ βουλῶσιν. αἱ προφάσεις δὲ αὐτ῵ τῆς γενέσεως ἀχρυπνία, καὶ ἀπεψία, καὶ λύπη, καὶ φόβος, καὶ θυμὸς, κὴ φροντὶς, ἔκκαυσίς τε καὶ ψύξις, καὶ κόπος, καὶ μέθη, καὶ ωάν' ὅσα τοιαῦτα. ὡς δ' ἂν καὶ τούτους γνωρίζειν χ῍ τῇ πρώτῃ τ῵ ἡμερῶν χρὴ, ἐφεξῆς δίδωμι, λοιπὴ μὲν ἁπάντων ὁ σφυγμὸς ἐς τάχος ὠθεῖσθαι καὶ ωυκνότητα, ωολλάκις δὲ καὶ μέγεθ⊙. ἀκριβῶς δὲ ἀποσώζει τὴν κατὰ φύσιν ὁμαλότητά τε καὶ μαλακότητα, καὶ τάξιν, ὡσαύτως δὲ ⊂ τὰ ὦρα, τὰ μὲν γαιωρήματα χρυσᾶ, τὰ δ' ὑποστάσεις ἔχει, τὰ δὲ νεφέλας, δ' χροα δὲ ωαύτα, καθαρὸν καὶ ἡ θερμασία ωαύτων μὲν ἀτμώδης δεῖν. ἀλλὰ τοῖς μὲν 20
ὀλύθους χ῍ τῇ πρώτῃ τῆς ἀφῆς ὠθεῖσθαι, τοῖς δ' ἐξ ὑστέρου, καὶ ωαύτ' αὐτῶν ἄπεστι τὰ ἰακοῦντα συμπτώματα, περὶ ὧν Ἱπποκράτης ἐδίδαξεν ἡμᾶς χ῍ προγνωστικῷ. ταῦτα μὲν δὴ ἅπάντων ὅτι κοινὰ σημεῖα τ῵ ἐφημερίων ωυρετῶν. ἴδια δ' ἑκάστῳ καθάπερ εἴρηταί μοι λεπτ῵ τ῵ πρώτῳ τ῵ πρὸς γλαύκωνα θεραπευτικῶν. ἄρξομαι δὲ νῦν ἀπὸ τ῵ ψυχικῶν ωαθῶν τ⊙ λόγ⊙ φροντίδ⊙, καὶ φόβ⊙, κὴ θυμοῦ, καὶ λύπης. εἰ μὲν δὴ μονόντων ἐπὶ τ῵ τ' ψυχῆς ωαθῶν ἡ ἐπίσκεψις γένοιτο, δι' αὐτ῵ σφυγμῶν μάλιστα ωροσέχειν διαγινώσκειν, ὡς χ῍ τοῖς ωερὶ σφυγμῶν γέγραπται. μετὰ δὲ ταῦτα, καὶ τὴν ἀπὸ τ῵ ἄλλων εἰσάγειν διάγνωσιν, εἰ δ' αὐτὰ μὲν εἴη ωεπαιωμένα, μηδ' ἡ διάθεσις, ἀμυδρὸν μέντοι λεπτὸν τοῖς σφυγμοῖς εὑρήσει γνώρισμα τ῵ ωοιησάντων τὸν ωυρετὸν ωαθῶν, ἀποχρήσει δέ σοι καὶ χωρὶς τ῵ σφυγμῶν τὰ λοιπὰ ωαύτα. κοινῇ μὲν γὰρ ἅπασι ωυρ῔ότερα τὰ ὦρα, προσεῖσι δὲ τοῖς μὲν δι' ὀλύπου λειμύτης μᾶλλον, ἢ πλῆθ⊙ θερμασίας, ὡς τοῖς γε δι' θυμοῦ ἐμπαλιν. ἀλλὰ καὶ ἡ ἰσχνότης τ' σώματ⊙ ὠθεῖσθαι τοῖς λυπηθεῖσιν ἢ τοῖς φροντίσασι, καὶ ἡ τ῵ ὀφθαλμῶν λοιλότης, καί τις ἀήθης ἀχροια. 30
ταῦτα μὲν δὴ καὶ τ῵ ἄλλως ὁπωσοῦν φροντισάντων λοιπὰ, μάλιστα δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὅτι διορίζειν. ἔνεστι γὰρ ἐκ τούτων τεκμήρασθαι, λεπτὸν τοῖς ὑγιαίνουσι μὲν τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος, καὶ νοσοῦντων δὲ σαφέστατα σημεῖα τῶν γε διαμένω σωζομένων. ὅτως μὲν δὴ οὐδ' δι' μαθήματά τε κὴ θεωρίαν τινὰ φροντίσαντος τ῵ λυπηθέντων διακρίνειν προσήκει, οὐ γ' ἐπ' ἀχρυπνίας, διορίζει μὲν καὶ τὸ τ' ἀχροίας εἶδος. ὑποιόλωρ γάρ ὅτιν αὐτοῖς τὸ ωρόσωπον, καὶ αἱ τ῵ ὀφθαλμῶν ἰνυφδες δῆλαι, μόγις γὰρ ἐπαίρουσι τὰ βλέφαρα. καὶ μὴν ὑγρότης δὲ, ξηροὶ γὰρ γίνονται τοῖς λυπηθεῖσιν, ἢ φροντίσασιν. ἡ κοίλότης δὲ κοινὸν ἁπάντων σύμπτωμα, λύπης, ἀχρυπνίας, φροντίδ⊙, καὶ θ῾ μὲν ἥδη κὴ θυμοῦ. τότ῵ γὰρ ὅτε τὰ τῆς κοιλότητος τ῵ ὀφθαλμῶν, ὅτε τὰ τῆς ἀχροίας ἐπίδηλα, κὴ μὴν θερμασία πλέων τε καὶ ὠκέως ἐκ τ⊙ βαθους ἀναφορμᾶται. ⊂ τὸ μέγεθ⊙ τ῵ σφυγμῶν ὀκ ἀφαιρεῖται, καθάπερ ἐπ' ἀχρυπνίας τε καὶ λύπης, καὶ φροντίδ⊙, ὥστε θυμὸν μὲν ⊂ ωαύ σαφῶς αὐτῶν διορεῖς. ἀλλήλων δὲ ἐκεῖνα καθαπερ ωεφύρηται, τ῵ δ' ὠδὶ κόποις ωυρεττόντων, τὸ διάρμα ξηρότερον ἢπερ ἄλλῳ τινὶ τ῵ ἐφημερῶν ωυ 40
ρετῶν. ἀλλὰ ⊙ὐδὲ μὲν ἅπασι τοῖς ὠδὶ κόπῳ ωυρεξασι κοινὸν, χ῍ γε δὴ μέχει τῆς ἀκμῆς τ⊙ ωαροξυσμ⊙ χρόνῳ. τῷ δὲ ἀπὸ τ⊙δε τοῖς πλείοσις μὲν ὅσοι μὴ ὑπορεπόνηκαν, ἱκμάδ⊙ τινες, ἢ ἀτμὸς θερμὸς ἐκ τ⊙ βάθους ἀναφορέται, ἔσι δὲ δὴ τοῖς μετὰ τὴν ἀκμὴν χρόνοις ἡ ξηρότης παραμένῃ. γίνεται δὲ ⊙ὐδὲ μάλιστα τοῖς ὑπορπονήκασιν, ἢ ἐγκαυθεῖσιν, ἢ ψυχθεῖσιν ἅμα δὴ κόπῳ. κὴ μὲν δὴ κὴ τὰ τ῵ σφυγμῶν, ὀχ ὡσαύτως χ῍ ἀμφοτέροις ἔχει. μικροὶ μὲν γὰρ τοῖς ὑπορπονήκασι, μεγάλοι δὲ εἰσι τοῖς ἄλλοις, οἱ δὲ ὠδὶ τῇ πυκνώσει τ⊙ διάρματ⊙ αὐαπόμενοι πυρ⊂οί. πυκνοῦται δὲ, ἢ ψυχόμενον, ἢ ποιότητ⊙ τρυφνῆς ἀθρόως αὐτῷ ἐμπεδούσης, οἷόν τι καὶ δὴ λουσαμένῳ χ῍ τῷ ὕδατι τῷ συμπεψαντι ἐγχύσει, ἔστι μόνοι ωαύτων ωυρετῶν τεγνόν εἰσι πάθ⊙. χ῍νεσι δὲ αὐτὸς τῇ ἀφῇ διαγινώσκειν, ὥσπερ καὶ ⊙ὐδὲ αὐχμώδης τ῵ ωυρετῶν ⊙ὐ ὧν τοῖς κόποις. ὁ γὰρ αὖ δι' ἡ τούτων πύκνωσις ἀφλῶ γεγυμνασμένῳ διαλωθοι. ἀτὰρ οὖν καὶ ἡ τῆς θερμασίας λίνησις ἐπαναδιδοῦσα ⊙ὕτως ὅτι, πρᾳεῖα μὲν κατὰ τὴν πρώτην ὑπβολὴν φαινομένη, δριμεῖα δὲ, ἐ χρόνισαις ὠδὶ πλέον, γινομένη. ὁ μὲν οὐδὲ τὰ ὦρα πυρ῔ὰ τοῖς 50
τοιούτοις, δι' ὁ τ⊙ σώματ⊙ ὄγκος συμπέπωκεν. ὅπως δι' οἱ ὀφθαλμοὶ κοῖλοι καὶ ξηροὶ γίγνοιτο ἄν, ἀλλ' ἔστιν οἷς ὑγρότεροί τε καὶ πεπτέσι ὅροι δόξουσιν εἶναι τ῵ κατὰ φύσιν, οἱ δὲ σφυγμοὶ μικρότεροι καθάπερ ὠδὶ λύπης καὶ φροντίδ⊙, καὶ ἀχρυπνίας, λέγω τοῖς ἄγαν ἀμέτροις γυμνασίοις. τ῵ δ' ὠδὶ βουλῶσι πυρετῶν τ῵ ἐφημερίων, οἱ σφυγμοὶ μέγιστοι γίνονται καὶ ὠκεῖς, ⊂ πυκνοὶ, καὶ ἡ θερμασία πολλὴ, καὶ μετὰ τὴν ἀκμὴν ὀλύθους ἐκ τ⊙ βάθους ἀναφορέτοί τις ἰκμὰς, θερμὴ μὲν ἀλλ' ἡδεῖα. τὸ γὰρ διειμὺ κὴ λάκνον, ἥκιστα ωαύτων πυρετῶν τοῖς τοιούτοις ὑπάρχει, καὶ τὸ πρόσωπον ὀρυθρὸν αὐτοῖς γίνεται τὸ πάπαν, καὶ χ῍ ὄγκῳ μείζονι, καὶ τὰ ὦρα ὑπόλυκα. κοινὸν δὲ τοῖς τοιούτοις ἅπασι πυρ⊂οῖς τοῖς ἐφημερίοις, ἡ ὁμαλότης τ⊙ σφυγμοῦ. ωαντελῶς γὰρ δὴ αὐτῶν ὀλίγῳ τὴν κατὰ μίαν πλευρὴν ἀνωμαλίαν ἐμφαίνουσιν, ἀλλ' δι' ὅτοι ωαύ σαφῶς, δι' χαργῶς. ἔρευτά μοι δὴ

δλη καὶ τὰ τῶν ἐφημερῶν πυρετῶν γνωρίσματα. περὶ δὲ τῶν ἐκτικῶν ὁ νῦν καιρὸς, ὁ δλεῖς γὰρ γ' ταῖς πρώταις ἡμέραις, ἀλλ' ὀ τῷ χρόνῳ πολίονι τοιοῦτος ἀποτελεῖται, ὥστε περὶ μὲν ἐκείνων γ' τοῖς ἑφεξῆς ἐρήσεται. νυνὶ δὲ καταπαύσω τὸν παρόντα λόγον ἐνθαδί.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΕΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Ρόκειται μὲν, ὡς καὶ πρόσθεν ἐλέγθη, πάσης γ' νόσου μεταβολῆς δλαγνώσεις μὲν παρούσης, μελλούσης δὲ ἔσεσθαι προγνώσεις εἰπεῖν. ἐπεὶ δ' ἐξαχῶς αὗται γίνονται, πρῶτόν γ' ὥσπερ ἑκάστου ἰδίᾳ δλιελθεῖν, αὐτὸ τοῦτο πρότερον ἀναμνήσαντας, ὡς ἐξ εἰσὶν αἱ πᾶσαι διαφοραὶ τῶν γ' ταῖς νόσοις μεταβολῶν. ἢ γὰρ ἀξαίφνης εἰς ὑγείαν μεταπίπτουσιν, ἢ ἀξαίφνης ἀποκτείνουσιν, ἢ κατὰ βραχὺ τούτων ἑκάτερον ἢ μίκτως γίνεται. κατὰ βραχὺ μὲν, ἤτοι τῆς νόσου μαραινθείσης, ἢ ὑπὸ τοῦ λάμνοντος δυνάμεως καταλυθείσης. μίκτως δ' ἐπιδιαὶ ἀθρόα μέν πως ὧν τὸ λειπόμενον ἢ χεῖρον γίνηται μεταβολὴ, τοῦτο δ' ὕθεν δὲ, ἕως πανταπασιν λύσεως ἢ θανάτου, τὸ ὑπολοιπὸν ἅπαν ἀπομαραινθῇ. πρῶτον δὲν τ' ἀξαίφνης μεταβολῆς εἰς ὑγείαν εἴπωμεν, ὅτι τε πασῶν ὅσαι τῶν ἐρημένων ἀρίστη, καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὴν ἀξαιρέτως ὀνομάζουσιν ἰατρεῖς, ὅτι τε τ' φύσεως ἀκεισθῶς ἰσχυρότατος ἅπασιν ὧν παρὰ φύσιν ἀκμάζει. τῶν δ' ἄλλων μεταβολῶν, αἱ μὲν εἰς ὀξὺ θανάτου τελευτῶσαι, κακὴ κρίσις ὄνομα. οἱ δ' ἀξιόλογον μέν τινα ποιοῦσι μένουσι τὴν ῥοπὴν, ὁ μὲν τελείαν γε λύσιν, ἐλλιπεῖς ἰατρεῖς ὀνομάζοντες. ὥσπερ δὲν ὅσαι κατὰ βραχὺ μαραινθείσης, ἢ τῆς διαιάμεως, ἢ τοῦ νόσου γίνονται, οὐδὲ λύσεις ἁπλῶς, ὁ ἰατρεῖς ὀνομάζοντα. μόνη τοίνυν ἁπλῶς ἰατρεῖς, ἡ εἰς ὑγείαν ὀξύῤῥοπος μεταβολὴ προσαγορεύεται, καὶ γίνεται μὲν πάντως ὑπὸ φανεράς τισιν ἐκκρίσεσιν, ἢ ἀξιολόγοις ἀποστάσεσιν. ὅσα γὰρ ἄλλως ἐῤῥαστώνησεν, ὑποτροπιάζει διανυθὲν ὅρον. ἡγεῖται δὲ τῶν ἐκκρίσεων τε καὶ τῶν ἀποστάσεων τούτων, ὁ σμικρὰ παραχὴ κατὰ τὸ τοῦ λάμνοντος σῶμα. καὶ γὰρ δυσφορίαι, καὶ ἀγρυπνίαι, καὶ παραφροσύναι, καὶ λύματα, καὶ δυσπνοίαι, καὶ σκοτόδινοι, καὶ δυσαισθησίαι, καὶ ἀλγήματα ἰσχίαλῆς, καὶ τραχήλου, καὶ σκληρὸς, καὶ πολλῶν ἄλλων μορίων. γίνοις δὲ καὶ ὦτων ἦχοι, καὶ μαρμαρυγαὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνονται, καὶ διάκρυον ἀκάσιον ἐκρεῖ, καὶ ὄρον ἴσχεται, καὶ χεῖλος σέσεται, καὶ ἄλλό τι τρομῶδιον γίνεται, καὶ λήθη, καὶ ἄγνοια τῶν παρόντων, καὶ ῥίγος σφοδρὸν ἐμπίπτει, καὶ τὸ πίπαν ὁ παροξυσμὸς προσβάλλει τῆς συνήθους ὥρας, καὶ καῦμα πολὺ, καὶ δίψος ἀφόρητον ἕπεται, καὶ βοῶσι, καὶ ἀναπηδῶσιν ὥσπερ ἔμπληκτοι, καὶ τὸ τῆς κατακλίσεως σχῆμα φυλάττειν ὁ δυνάμενοι, διάπτυξις ἀξαίφνης ἰσχὺς ἄβρασε πολὺς, ἢ τις ἔμετος ἢ ὀλίγος ἐπηκολούθησεν, ἢ γαστὴρ ἀθρόως κατέῤῥηξεν, ἢ καὶ λαβρῶς αἱμορῥαγοῦσιν, ἢ καὶ παῦλ' ἅμα συμπίπτει, καὶ φόβος ἐπήρτηται τοῖς ὁρῶσιν ὁ μικρὸς, διὰν τούτων τις ἰδιωτῶν παρῶν τὸν αὐτὸν τ' πράγματος ἀναγκαδεὶς ἀξιφώνησεν, ὡς ὁ λάμνων λείνοιτο περὶ τ' ζωῆς. ὁ γὰρ δὴ ἰατρῶν γε τις ἰδίως ἐθέλει τῷ γινομένῳ τόνομα, ἀλλ' ἀνάγκη πᾶσα τὸν παραγινόμενον αὐτῷ παραχθῆναι τε καὶ ῥῆξαι φωνὴν, καὶ λείσιν ὀνομάσαι τὸ γινόμενον, ἰατροῦ γεμὴν ὅτιν γυναικὸς, μήτε παράστασθαι, μήτ' ἀγνοεῖν τὸ μέλλον ἀποβήσεσθαι. διάλλιον δὲ εἰ καὶ προγινώσκειν ὀνομένῳ λείσιν ἀσκέψομεν. ὁ δὲ γὰρ τοιοῦτος πρὸ τοῦ δὴ γινώσκειν τὴν ἤδη παρεῖναι ὅτι ὅπου τελευτήσει, τοῦτο προγινώσκειν ἐσομένην ὅτιν, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτῆς θεωρείας ἅμφω διαπορεῖται. καὶ ταῦτ' ἤδη λελεκταί μοι ταῦτα, τὰ μὲν γ' τῷ πρώτῳ τῶν περὶ κρισίμων ἡμερῶν ὑπομνήματι, τὰ δ' γ' τοῖς προγεγραμμένοις τοῦδε δυσί. λέξω δὲ καὶ νῦν αὐτὰ δίχα κεφαλαίων ἅπαντα, τότε τὴν παρεῖναν ἤδη λείσιν ὁποῖα τὶς εἴωθε δηλοῦται, καὶ τὰ τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι προδηλοῦται. πρῶτον μὲν δὴ καὶ μέγιστον ἁπάντων, τὸ ὧν σκέπτεσθαι τοὺς πεπασμοὺς δι' ὅρων τε καὶ διαχωρημάτων, καὶ πτυσμάτων, ὡς ἔγωγε μυρίαις ἤδη κρίσεσι παραγινόμενος, ὁ δέποτε ἐθεασάμην ἀπολλόμενον ὁ δ' φὰν τῶν ὧδε πεπασμοῖς κριθέντων, ὁ μὲν τὴν ἴσην γε ἀξίαν ἀπενέμετ' ἅπασι χρὴ τοῖς σημείοις, ἀλλ' γ' μὲν τοῖς κατὰ θώρακά τε καὶ νοῦσον πάθεσι, προσέχειν μὲν μάλιστα τὸν νοῦν τοῖς πτύσμασι. μὴν μέντοι μηδὲ τῶν ὄρων τῆς ὧν σκέψεως ἀμελεῖν, προσεπιβλέπειν δὲ καὶ τὰ διαχωρήματα. πυρεπόντων δὲ μόνον αὖ διάγχνα πινὸς διαθέσεως, ἢ τινος τῶν καθ' ἕπαρ, ἢ νεφρὸς, ἢ λύσις, ἢ πολλῶν φλεγμαινόντων τοῖς ὄροις μάλιστα προσέχειν τὸν νοῦν, ὥσπερ εἰ καὶ τὰ κατὰ τὴν γαστέρα πεπόνθασι, τοῖς διαχωρήμασι μὲν πρῶτον, ὀκ ἀμελητέον δὲ ὁδὲ τῶν ὄρων. ἀεί γ' ὁπόταν ἢ ὁ πυρετὸς, εἴτ' ὧν χυμοῖς μόνοις σηπομένοις ἀναπλήμενος, εἴτ' ὧν μοείῳ φλεγμαίνοντι συνεπόμενος, εἰς ὄρα μάλιστά σε βλέπειν ἀξιῶ, διὰ ντοῦθεν γνωρίζειν τοὺς πεπασμοὺς, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται. πρῶτον μὲν δὴ καὶ μέγιστον ἀγαθῆς λείσεως σημεῖον γνωστέον, οἱ πεπασμοὶ, δεύτερον δὲ, τὸ προδηλοῦσθαι διά τινος τῶν ὧν δηλοῦν ἢ σωπᾶσαι γ' λειποῦσης ἡμέρας ἢ δυνάμεις. ἐφεξῆς δὲ τὸ εἶδος τοῦ νοσήματος αὐτοῦ, καὶ τὸ ἦθος. εἶδος μὲν, εἰ τριταῖος, ἢ ἀμφημερινὸς, ἢ καῦσος, ἢ πολυετὶς, ἢ πολυπνευμονία. ἦθος δὲ, εἰ μέτριον καὶ ὠφελιμὸν, ἢ πονηρόν τε καὶ κακόηθες. ἐφεξῆς δὲ τούτοις, εἰ κατὰ τὴν τοῦ νοσήματος ἰδέαν ἡ ἔκκρισις εἴη. εἰ μὲν γὰρ καῦσις εἴη ὁ πυρετὸς, ἢ αἱμορῥαγείτω διὰ ῥινῶν, ἢ ῥιγώσας σφοδρῶς ἱδρούτω πολλῷ καὶ θερμῷ διὰ ὅλου τοῦ σώματος, ἢ ἐμείτω τε καὶ διαχωρείτω χολώδη. παραπλησίως δὲ καὶ ὁ τριταῖος ἐμέτοις τε καὶ διαχωρήμασι χολώδεσι, καὶ ἱδρῶτι πολλῷ διὰ ὅλου τοῦ σώματος λειπέσθω. φλέγμα δὲ συχνὸν γ' ἀμφημερινοῖς ἐκκρίνεσθαι, καὶ πολλοὶ γινέσθωσαν ἱδρῶτες γ' ὅλῳ τῷ σώματι. λείπει δὲ καὶ μᾶλλον εἰ ἐκ τῆς κεφαλῆς πολὺς καὶ θερμὸς ἐκρέοι, σύμπαντος ἱδρουῶτος τ' ἄλλου σώματος, ἀλλὰ καὶ διὰ αἱμορῥαγίας τε τὰς ἐκ ῥινῶν ὅτιν, ὅτε φρενίτις ἐκείθη βεβαίως, ὁ μὲν λήθαργος, ἢ πολυπνευμονία, χαίρουσιν αἱμορῥαγίαις, γ' μέσῳ ἢ αὐτῶν ὅτιν πλὴν εἴτις. ἦπερ μὲν γὰρ ἡ καῦσος καὶ φρενίτις, μᾶλλον δὲ, ἡ περιπνευμονία καὶ λήθαργος αἱμορῥαγίαις λυθήσεται. λύουσι δ' ἱκανῶς, καὶ τὰς τοῦ ἥπατος, καὶ τὰς τ' πολλοὺς φλεγμονὰς αἱμορῥαγίαι διὰ ῥινῶν, ἐπιδηλαὶ ἅμα πυρετοῖς ὀξέσι φλεγμαίνη τὰ πλάγχνα. καὶ πάσας δὲ τὰς καθ' ὑποχόνδρια φλεγμονὰς τὰς θερμὰς καὶ ὀξείας,

ἡ διὰ ῥινῶν αἱμορραγία κρινέτω. χρὴ δὲ καὶ κατ' ὀυθυωρίαν αἱμορραγεῖν, ἐκ δεξιοῦ μὲν μυκτῆρος, ἐφ' ἥπατί τε καὶ τοῖς κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον, ὀξὺ δὲ, ἐπί τε πολλοῖς καὶ τοῖς ταύτη μορίοις. ὀνίνησι δὲ καὶ ἰσχνὸς χρησὸς ἁπάσας τὰς κατ' ὑποχόνδρια φλεγμονὰς τὰς θερμὰς καὶ ὀξείας. ἥπατος δὲ τὰ μὲν κυρτὰ φλεγμαίνοντα, τρισὶν ὑποκούφ μάλιστα τρόποις ἐκκρίσεως, αἱμορραγίαις ἐκ μυκτῆρος δεξιοῦ, καὶ ἰσχνῶσι χρησοῖς, καὶ ὄροις πολλοῖς. τὰ δὲ σιμὰ, διαχωρήμασί τε χολώδεσι καὶ ἰσχνῶσιν, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἐμέτοις. ἐκκαθαίρεσθαι δὲ δεῖ ὅρῳ ἐβέλτιστον δὲ μᾶλλον ἐπὶ τῷ κυρτῷ τοῦ ἥπατος, ἅπαν δ' ὅσα κατὰ νεφροὺς καὶ κύστιν ἐπόνησαν, ὥσπερ γε τὰ κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα πύσμασιν. οἱ δὲ ἰσχνῶτον ἅπασί τε πυρετοῖς οἰκεῖοι, καὶ μᾶλλον τοῖς πεπαίνουσιν ἑπομένοις. ἀφελοῦσι δ' ὀλίγα καὶ τὰς ζέσεις φλεγμονὰς, ὅτε, ὡς ἔρρηται καὶ πρόσθεν, ἅμα πεπασμοὶ γίνωνται. ἥδιστα δὲ καὶ οὗτοι ἀμφιμερινοὶ κρίνουσι σὺν ἐμέτοις τε καὶ διαχωρήμασι φλεγματώδεσι, καὶ τοῖς τεταρταίοις, εἰ μέλαινα σὺν αὐτοῖς ἐκκρίνοιτο καὶ ποικίλα, καὶ οὗτοι ἡμιτριταίοις, εἰ χολώδη τε ἅμα καὶ φλεγματώδη. κρίνουσι δὲ παρωτίδας ληθάργους τε καὶ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ἅπαντα, καὶ τἆλλα ἀποσκήμματα οὗτοι χρονίζοντας ἅπαντας πυρετοὺς κρίνειν ἀσφαλῶς εἴωθεν, ἀλλ' ὅπου περὶ τῷ χρονίζοντι πρόκειται λέγειν. αἱ γὰρ διαφυλλίδιοι μεταβολαὶ, τῷ ὀξέως εἶναι, ὧν τὴν ἀρίστην δίκην ἀγωνοῦμαι νῦν ὁποῖαί τίς ἐστιν, ὅτι γε παύτως ἐκ αὐτοῦ πεπασμὸν, ὅτι τε κατά τινα τῶν κρισίμων ἡμερῶν γινομένην, καὶ πῶς ἔτι διὰ τῆς ὠδίνης προδιελπλωμένην, καὶ μέντοι κὴ τὸ τῆς κρίσεως εἶδος, οἰκεῖον τοῦ νοσήματι ποιουμένην. προσεπιβλέπειν δ' χὴ ταῦτα κελεύω σε, καὶ τὴν ἡλικίαν τοῦ κάμνοντος, κὴ τὴν φύσιν, κὴ τὴν προγεγυμνασίαν, καὶ τὸ χωρίον χῇ ᾧ νοσεῖ, καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους, κὴ τὴν χρεσῶσαν κατάστασιν. εἰ μὴ γὰρ ὥσπερ τὸ νόσημα χολῶδες εἰ τύχοι, κὴ τότων ἕκαστον ὁμοίως ἐπὶ χολῶδες, ἐκκαθαίρεσθαι χρὴ χολὴν χῇ ταῖς κρίσεσι, ὥσπερ εἰ καὶ φλέγμα πλεονεκτεῖ, ἐκκρινέσθαι προσήκει φλέγμα. ποικίλων δὲ ὑπὸ κρατούντων χυμῶν, ποικίλα εἶναι χρὴ τὰ κρινόμενα. ἐπιδηλοῖ δέ σοι ταῦτα σύμπαντα καλῶς ἡ δυσκεκιβωμένα, παρακολουθεῖν ἤδη σε χρὴ τοῖς ἀποβαίνουσι. εἰ μὲν γάρ ὅτε πυρετὸς λύοιτο κεινομένῳ τοῦ κάμνοντι, καὶ τῷ ἄλλων ἀπαλλάττοιτο συμπτωμάτων, ὀυχρόσωρός τε γίνοιτο πῶς λόγον τῆς κρίσεως, ὀυσφυκτότερός τε καὶ ἰσχυρότερος χῇ ταῖς διαναστάσιν. αὕτη μὲν ἡ ἀρίστη κρίσις ὀδίν. εἰ δέ τι τότων λείποι, τοῦτον ἀποδεῖ τῆ ἀρίστης, ἡλίκον τοῦ λείποντος ἡ δυνάμις. ὅτω μὲν χρὴ διαγινώσκειν χρεσῶσαν ἀρίστην κρίσιν, ἔστω δὲ μέλλουσαν ὧδε. τὴν τοῦ νοσήματος ἐπίσκεπτεσθαι φύσιν, εἴ τε χολερόχολος ὀδίν, εἴτε φλεγματώδης, εἴτε μελαγχολική, εἴτε μίκτή τις. γέγραπται δ' χῇ τοῦ περὶ τότου λόγου τὰ γνωρίσματα. δεύτερον δ' ὧδε τούτοις, τὴν τε ὥραν τοῦ ἔτους, καὶ τὴν τοῦ κάμνοντος ἡλικίαν, καὶ τὴν κρᾶσιν ὅλα τἆλλα τῆς αὐτῆς ἐχέτω συσοιχίας, ὑπὲρ ὧν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἴρηται. καὶ χρὴ καὶ χῇ ὀξ αὐτῶν ποτε ῥηθῆ, καὶ τῷ μὴ ῥηθέντων αὖ μεμνῆσθαι. μακρὸν γὰρ ἂν εἴη διεξέρχεσθαι σύμπαντα. μετὰ δὲ ταῦτα σκοπεῖσθαι τὰς περιόδους τῷ παροξυσμῷ, εἴτε διὰ τρίτης, εἴτε διὰ τετάρτης, εἴτε καθ' ἑκάστην ἡμέραν, εἴτε μηδ' ὅλως γίνονται, καθάπερ ὧδε τῷ σωόχῳ ἰδίως ὀνομαζομένῳ ὀδίν ἰδίᾳ. εἰ μὲν γὰρ ἐπέγοιντο καὶ προλαμβάνοιεν ἀεὶ τῆς σωήθους ὥρας, καὶ σφοδρότεροι γίνοιτο πολλῷ, καὶ διὰ τρίτης ἅπαντῶεν, χῇ τάχει λειθήσεσθαι δηλοῦσι. εἰ δ' ἀργῶς κινοῖντο, καὶ τὴν αὐτὴν ὥραν ἐσβαλλοιεν, ἐφ' ἑκάστη τε γίγνοιντο ἡμέρᾳ, μετὰ πλείονα χρόνον ἔσεσθαι σημαίνουσι τὴν κρίσιν. ὧν δὲ τότοις ἑξῆς, ὅπερ δὴ καὶ μέγιστόν ὀδι, σὺν πεπασμοὺς ὁρᾶν, καὶ τότων μάλιστα ταῖς ἀξιολόγοις μεταβολαῖς προσέχειν τὸν νοῦν. εἰ γὰρ χῇ ὧν διὰ πλείους ἡμέρας γίγνοιντο, τὰς ἐφεξῆς αὐτῶν λειποίμης ἂν ἁπαλλαξειν τῆς νόσου τὸν ἄνθρωπον ἐπαγγέλλονται. ἰαθόλου γὰρ ὡς κἄμ τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται λόγοις, ἡ σύμπαξα κατάστασις τῶν νοσήματων, διὰ τῶν εἰρημένων τεσσάρων χρῶν γνωρίζεται, περὶ ὧν ἐφαμεν χῇ ἀφορισμοῖς διειλέχθαι τὸν Ἱπποκράτην τόνδε τὸν τρόπον. οὗτοι δὲ παροξυσμοὺς, καὶ τὰς κατασάσιας διηλώσουσιν αἱ νοῦσοι, καὶ αἱ ὧραι τοῦ ἔτεος, αἱ τῶν περιόδων πρὸς ἀλλήλας ὠδίσιοι. ἰῶ τε ἰαθ' ἡμέρᾳ, ἰῶ τε παρ' ἡμέρᾳ, ἰῶ τε κὴ διὰ πλείονος χρόνου γίνωνται, εἴτ' ἐφεξῆς φυσι. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ὠδὶ φαινομένοισιν οἷον χῇ πολυειπικοῖσι πύελον, αὐτίκα μὲν ὠδὶ φαίνηται, ἀρχομένῳ μὲν βραχυΐ, μέγα δὲ ὕστερον ὠδὶ φαίνεται, μικκύῃ. διηγησάμεθα δ' ὧδε πλέον χῇ τῷ πρώτῳ γράμματι πρίτε τῶν ὠδὶ φαινομένων τότων σημείων, ἃ διὰ τὴν ψεῦσιν χῇ δείκνυται τῆς νόσου, καὶ ὅπη διαφορεῖ τῶν κρισίμων ὀνομαζομένων σημείων τε καὶ συμπτωμάτων. εἴπερ οὖν ἐκείνων μνημονεύῃς ἐλπίζω σε ῥᾳδίως ποιήσειν χῇ τῷδε τῷ λόγῳ προγνωστικήν τε καὶ διαγνωστικὴν ἀρίστης κρίσεως. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι, σοχασμῷ τινι τεχνικῷ προγινώσκονται. τὴν δ' ἀρίστην κρίσιν, ἣν δὴ καὶ μόνην ἁπλῶς ὀνομαζεσθαι κρίσιν ἐφαμεν, οὐδὲ σοχαστικῶς ἄν τις, ἀλλὰ βεβαίως προγινώσκοι. πάντα γὰρ ὠδὶ τῶν τοιότων νοσημάτων ὀξ ἀρχῆς ὀυθὺς ἀκίνδυνα φαίνεται τὰ σημεῖα. τελέως μὲν οὖν ὄντα τοιαῦτα, κατὰ τὴν πρώτην τετράδα τὴν κρίσιν ἐπαγγέλλεται, καθόσι καὶ Ἱπποκράτης ἐδίδαξεν χῇ τῷ προγνωστικῷ λέγων ὧδε. οἵτε δυνάμεις τῶν πυρετῶν, καὶ ὧν σημείων ἀσφαλέστατων γινόμενοι, τεταρταῖοι πάντα, ἢ πρόσθεν. ὁ γὰρ χῇδίεχεται πυρετὸς, ὅτε τῶν ἀσφαλέστατα πάντα κεκτημένον, ὅτε τὸν ὀλεθριώτατα μὴ, ὁ κατὰ τὴν πρώτην τετράδα τὸν μὲν λυθῆναι, τὸν δὲ ἀποκτεῖναι, καθάπερ εἰ καὶ μικρὸν ἀποχωρήσειεν. ὁ μὲν ἀπὸ τῶν ὀυχάτων ὀλεθρίων, ὁ δ' ἀπὸ τῶν ἄκρως σωτηρίων, ὃν χῇδίεχεται οὗτοι πυρετοὺς τότους ὀξωτέρω προβλῶαι τῆς ἑβδόμης ἡμέρας. τὸ δὲ εἴτε σφόδρα, καὶ ἀγωνιστικὴ χρήσεται κρίσις, εἴτε μετρία, εἴτ' ὀδ' ὅλως κρίσις, ἀλλὰ λύσις ἁπλῶς, ὁκέτ' ἐκ τῶν ὀλεθρίων τε καὶ σωτηρίων σημείων, ἀλλ' ὀξ ἄλλων προγινώσκεται. δύο δ' ὀδὶ καὶ τότων τὰ χρήσιμα, μέγεθός τε καὶ κίνησις νοσήματος. χῇ οἷς πρώτοις ὀυθὺς ἀκριβῶς χρὴ γεγυμνῶσθαι, καὶ διακρίνειν αὐτὰ δύνασθαι ῥᾳδίως, ἤθους τε καὶ ἰδίας νοσήματος. ἀλλὰ τὴν μὲν ἰδίαν, ὡς χρὴ διαγινώσκειν χῇ τῷ δυτόρῳ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων εἴρηται. τριταῖος γὰρ, καὶ ἀμφημερινὸς, κὴ τεταρταῖος, καὶ ἡμιτριταῖος, κὴ πολυρίπις, καὶ περιπνευμονία, κὴ φρενῖτις εἴδη νοσημάτων εἰσίν. εἰ δ' ὀυκηθεν, ἢ κακόηθες ἐκ τῶν ἑπομένων αὐτοῖς συμπτωμάτων ἡ διάγνωσις, ἃ διεξῆλθον ἅπαντα σχεδὸν ἱπποκράτης χῇ τῷ προγνωστικῷ. τάπις δὲ συγκατειθμεῖν χρὴ, καὶ τὰ τῆς ἀπεψίας τε καὶ χῇ πέψεως

ששלשים ושנים אלף. ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרובה הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה. ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים. וישא משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלהים אתכם והעליתם את עצמותי מזה אתכם. ויסעו מסכות ויחנו באתם בקצה המדבר. וה׳ הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה. ולא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם. וידבר ה׳ אל משה לאמר דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני פי החירות בין מגדל ובין הים לפני בעל צפון נכחו תחנו על הים. ואמר פרעה לבני ישראל נבוכים הם עליהם סגר המדבר. וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו וידעו מצרים כי אני ה׳ ויעשו כן. ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו. ויאסר את רכבו ואת עמו לקח עמו. ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ושלשים על כלו. ויחזק ה׳ את לב פרעה מלך מצרים וירדף אחרי בני ישראל ובני ישראל יצאים ביד רמה. ויבאו מצרים אחריהם ויסגו אותם חונים על הים כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו על פי החירות לפני בעל צפון. ובני ישראל הרימו עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם ויראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה׳. ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים. הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים לאמר חדל ממנו ונעבדה את מצרים כי טוב לנו עבד למצרים ממתים במדבר. ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה׳ אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם ה׳ ילחם לכם ואתם תחרישון. ויאמר ה׳ אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו. ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה. ואני הנני מחזק את לב מצרים ויבאו אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו ברכבו ובפרשיו. וידעו מצרים כי אני ה׳ בהכבדי בפרעה ברכבו ובפרשיו. ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מלפניהם ויעמד מאחריהם. ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ולא קרב זה אל זה כל הלילה. ויט משה את ידו על הים וינהג ה׳ את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים. ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם. וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים. ויהי באשמורת הבקר וישקף ה׳ אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים. ויסר את אופן מרכבותיו ויהי מנהגם בכבדות ויאמרו מצרים נסה מפני ישראל כי ה׳ נלחם להם במצרים. ויאמר ה׳ אל משה נטה את ידך על הים וישובו המים על מצרים על רכבו ועל פרשיו. ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו והמצרים נסים לקראתו וינער ה׳ את מצרים בתוך הים. וישבו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד. ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חומה מימינם ומשמאלם. וישע ה׳ ביום ההוא את ישראל מיד מצרים וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה׳ במצרים ויראו העם את ה׳ ויאמינו בה׳ ובמשה עבדו. אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה׳ ויאמרו לאמר אשירה לה׳ כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים. עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארממנהו. ה׳ איש מלחמה ה׳ שמו. מרכבת פרעה וחילו ירה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף. תהמת יכסימו ירדו במצולות כמו אבן. ימינך ה׳ נאדרי בכח ימינך ה׳ תרעץ אויב. וברב גאונך תהרס קמיך תשלח חרונך יאכלמו כקש. וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד קפאו תהמת בלב ים. אמר אויב ארדף אשיג אחלק שלל תמלאמו נפשי אריק חרבי תורישמו ידי. נשפת ברוחך כסמו צללו כעופרת במים אדירים. מי כמכה באלם ה׳ מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא. נטית ימינך תבלעמו ארץ. נחית בחסדך עם זו גאלת נהלת בעזך אל נוה קדשך. שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת. אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמגו כל יושבי כנען. תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו כאבן עד יעבר עמך ה׳ עד יעבר עם זו קנית. תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה׳ מקדש אדני כוננו ידיך. ה׳ ימלך לעלם ועד. כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב ה׳ עליהם את מי הים ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים. ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחלות. ותען להם מרים שירו לה׳ כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים. ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים. ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה. ויליני העם על משה לאמר מה נשתה. ויצעק אל ה׳ ויורהו ה׳ עץ וישלך אל המים וימתקו המים. שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה׳ אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה׳ רופאך. ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים ויחנו שם על המים. ויסעו מאילם ויבא כל עדת בני ישראל אל מדבר סין אשר בין אילם ובין סיני בחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים. ויליני כל עדת בני ישראל על משה ועל אהרן במדבר. ויאמרו אליהם בני ישראל מי יתן מותנו ביד ה׳ בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע כי הוצאתם אתנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב. ויאמר ה׳ אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא. והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו והיה משנה על אשר ילקטו יום יום. ויאמר משה בתת ה׳ לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע בשמעו ה׳ את תלנותיכם אשר אתם מלינים עליו ונחנו מה לא עלינו תלנותיכם כי על ה׳. ויאמר משה בתת ה׳ לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע ושמע ה׳ את תלנותיכם אשר אתם מלינים עליו ונחנו מה לא עלינו תלנותיכם כי על ה׳. ויאמר משה אל אהרן אמר אל כל עדת בני ישראל קרבו לפני ה׳ כי שמע את תלנותיכם. והי כדבר אהרן אל כל עדת בני ישראל ויפנו אל המדבר והנה כבוד ה׳ נראה בענן. וידבר ה׳ אל משה לאמר שמעתי את תלנות בני ישראל דבר אלהם לאמר בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם וידעתם כי אני ה׳ אלהיכם. והי בערב ותעל השלו ותכס את המחנה ובבקר היתה שכבת הטל סביב למחנה. ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר דק מחוספס דק ככפר על הארץ. וירא בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא. ויאמר משה אלהם הוא הלחם אשר נתן ה׳ לכם לאכלה. זה הדבר אשר צוה ה׳ לקטו ממנו איש לפי אכלו עמר לגלגלת מספר נפשתיכם איש לאשר באהלו תקחו. ויעשו כן בני ישראל ויקטו הרבה והמעיט. ולא החסיר והמרבה והממעיט לא מצא איש לפי אכלו לקטו. ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר. ולא שמעו אל משה ויותירו אנשים ממנו עד בקר ויתולע רמה ויבאש ויקצף עליהם משה. ויקטו אתו בבקר בבקר איש לפי אכלו ויחם השמש ונמס. והי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר לאחד ויבאו כל נשיאי העדה ויגידו למשה. ויאמר אליהם הוא אשר דבר ה׳ שבתון שבת קדש לה׳ מחר את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ואת כל העדף הניחו לכם לשמר עד הבקר. וינחו אתו עד הבקר כאשר צוה משה ולא הבאיש ורמה לא היתה בו. ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה׳ היום לא תמצאהו בשדה. ששת ימים תלקטהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו. ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט ולא מצאו. ויאמר ה׳ אל משה עד אנה מאנתם לשמר מצותי ותורתי. ראו כי ה׳ נתן לכם את השבת על כן הוא נתן לכם ביום הששי לחם יומים שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקמהו ביום השביעי. וישבתו העם ביום השביעי. ויקרא בית ישראל את שמו מן והוא כזרע גד לבן ויהי כצפיחת בדבש. ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה׳ מלא העמר ממנו למשמרת לדרתיכם למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציאי אתכם מארץ מצרים. ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת אחת וקח שמה מלא העמר מן ושים אתו לפני ה׳ למשמרת לדרתיכם. כאשר צוה ה׳ את משה ויניחהו אהרן לפני העדות למשמר. ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד באם אל ארץ נושבת את המן אכלו עד באם אל קצה ארץ כנען. והעמר עשרית האיפה הוא. ויסעו כל עדת בני ישראל מדבר סין למסעיהם על פי ה׳ ויחנו ברפידים ואין מים לשתות העם. וירב העם עם משה ויאמרו תנו לנו מים ונשתה. ויאמר להם משה מה תריבון עמדי מה תנסון את ה׳. ויצמא שם העם למים וילן העם על משה ויאמר למה זה העלתנו ממצרים להמית אתנו ואת בנינו ואת מקנינו בצמא. ויצעק משה אל ה׳ לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלוני. ויאמר ה׳ אל משה עבר לפני העם וקח אתך מזקני ישראל ומטך אשר הכית בו את היאר קח בידך והלכת. הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם. ויעש כן משה לעיני זקני ישראל. ויקרא את שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסותם את ה׳ לאמר היש ה׳ בקרבנו אם אין. ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים. ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלהים בידי. ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה. והי כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק. וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד והיו ידיו אמונה עד בא השמש. ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. ויאמר ה׳ אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים. ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה׳ נסי. ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה׳ בעמלק מדר בדר. וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה׳ את ישראל ממצרים. ויקח יתרו חתן משה את צפורה אשת משה אחר שלוחיה. ואת שני בניה אשר שם האחד גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה. ושם האחד אליעזר כי ויאמר אלהי אבי בעזרי ויצלני מחרב פרעה. ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה אל המדבר אשר הוא חנה שם הר האלהים. ויאמר אל משה אני חתנך יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה. ויצא משה לקראת חתנו וישתחו וישק לו וישאלו איש לרעהו לשלום ויבאו האהלה. ויספר משה לחתנו את כל אשר עשה ה׳ לפרעה ולמצרים על אודות ישראל את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצלם ה׳. ויחד יתרו על כל הטובה אשר עשה ה׳ לישראל אשר הצילו מיד מצרים. ויאמר יתרו ברוך ה׳ אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את העם מתחת יד מצרים. עתה ידעתי כי גדול ה׳ מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם. ויקח יתרו חתן משה עולה וזבחים לאלהים ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלהים. ויהי ממחרת וישב משה לשפט את העם ויתיצב העם על משה מן הבקר עד הערב. וירא חתן משה את כל אשר הוא עשה לעם ויאמר מה הדבר הזה אשר אתה עשה לעם מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב. ויאמר משה אל חתנו כי יבא אלי העם לדרש אלהים. כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו והודעתי את חקי האלהים ואת תורתיו. ויאמר חתן משה אליו לא טוב הדבר אשר אתה עשה. נבל תבל גם אתה גם העם הזה אשר עמך כי כבד ממך הדבר לא תוכל עשהו לבדך. עתה שמע בקולי איעצך ויהי אלהים עמך היה אתה לעם מול האלהים והבאת אתה את הדברים אל האלהים. והזהרתה אתהם את החקים ואת התורות והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון. ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שנאי בצע ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות. ושפטו את העם בכל עת והיה כל הדבר הגדול יביאו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם והקל מעליך ונשאו אתך. אם את הדבר הזה תעשה וצוך אלהים ויכלת לעמד וגם כל העם הזה על מקומו יבא. וישמע משה לקול חתנו ויעש כל אשר אמר. ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל ויתן אתם ראשים על העם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות. וישפטו את העם בכל עת את הדבר הקשה יביאון אל משה וכל הדבר הקטן ישפטו הם. וישלח משה את חתנו וילך לו יתרו אל ארצו. ובחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני. ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר. ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה׳ מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל. אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי. ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל. ויבא משה ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל הדברים האלה אשר צוהו ה׳. ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה׳ נעשה. וישב משה את דברי העם אל ה׳. ויאמר ה׳ אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך ובך יאמינו לעולם. ויגד משה את דברי העם אל ה׳. ויאמר ה׳ אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם והיו נכנים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד ה׳ לעיני כל העם על הר סיני. והגבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו כל הנגע בהר מות יומת. יד לא תגע בו כי סקול יסקל או ירה יירה אם בהמה אם איש לא יחיה במשך היובל המה יעלו בהר. ויקדש משה את העם ויכבסו שמלתם. ויאמר אל העם היו נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה. ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קלת וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה. ויוצא משה את העם לקראת האלהים מן המחנה ויתיצבו בתחתית ההר. והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה׳ באש ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל ההר מאד. ויהי קול השופר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים יעננו בקול. וירד ה׳ על הר סיני אל ראש ההר ויקרא ה׳ למשה אל ראש ההר ויעל משה. ויאמר ה׳ אל משה רד העד בעם פן יהרסו אל ה׳ לראות ונפל ממנו רב. וגם הכהנים הנגשים אל ה׳ יתקדשו פן יפרץ בהם ה׳. ויאמר משה אל ה׳ לא יוכל העם לעלות אל הר סיני כי אתה העדת בנו לאמר הגבל את ההר וקדשתו. ויאמר אליו ה׳ לך רד ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל יהרסו לעלות אל ה׳ פן יפרץ בם. וירד משה אל העם ויאמר אליהם. ויאמר אלהים את כל הדברים האלה לאמר. אנכי ה׳ אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים. לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ. לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה׳ אלהיך אל קנא פקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי. ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי. לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא כי לא ינקה ה׳ את אשר ישא את שמו לשוא. זכור את יום השבת לקדשו. ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך. ויום השביעי שבת לה׳ אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך. כי ששת ימים עשה ה׳ את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח ביום השביעי על כן ברך ה׳ את יום השבת ויקדשהו. כבד את אביך ואת אמך למען יארכון ימיך על האדמה אשר ה׳ אלהיך נתן לך. לא תרצח. לא תנאף. לא תגנב. לא תענה ברעך עד שקר. לא תחמד בית רעך לא תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו שורו וחמורו וכל אשר לרעך. וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן וירא העם וינועו ויעמדו מרחק. ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות. ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו. ויעמד העם מרחק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. ויאמר ה׳ אל משה כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם. לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם. מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך את צאנך ואת בקרך בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך. ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה ותחללה. ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו. ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנם. אם בגפו יבא בגפו יצא אם בעל אשתו הוא ויצאה אשתו עמו. אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדוניה והוא יצא בגפו. ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי. והגישו אדניו אל האלהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו במרצע ועבדו לעלם. ואיש כי ימכר את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים. אם רעה בעיני אדניה אשר לו יעדה ופדה לעם נכרי לא ימשל למכרה בבגדו בה. ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה. אם אחרת יקח לו שארה כסותה ועונתה לא יגרע. ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין כסף. מכה איש ומת מות יומת. ואשר לא צדה והאלהים אנה לידו ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה. וכי יזד איש על רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי תקחנו למות. ומכה אביו ואמו מות יומת. וגנב איש וממכרו ונמצא בידו מות יומת. ומקלל אביו ואמו מות יומת. וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרף ולא ימות ונפל למשכב. אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה רק שבתו יתן ורפא ירפא. וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט ומת תחת ידו נקם ינקם. אך אם יום או יומים יעמד לא יקם כי כספו הוא. וכי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה והיו ילדיה ולא יהיה אסון ענוש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים. ואם אסון יהיה ונתת נפש תחת נפש. עין תחת עין שן תחת שן יד תחת יד רגל תחת רגל. כויה תחת כויה פצע תחת פצע חבורה תחת חבורה. וכי יכה איש את עין עבדו או את עין אמתו ושחתה לחפשי ישלחנו תחת עינו. ואם שן עבדו או שן אמתו יפיל לחפשי ישלחנו תחת שנו. וכי יגח שור את איש או את אשה ומת סקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו ובעל השור נקי. ואם שור נגח הוא מתמול שלשום והועד בבעליו ולא ישמרנו והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת. אם כופר יושת עליו ונתן פדיון נפשו ככל אשר יושת עליו. או בן יגח או בת כמשפט הזה יעשה לו. אם עבד יגח השור או אמה כסף שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל. וכי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור ולא יכסנו והפל שמה שור או חמור. בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו. ושור איש את שור רעהו ומת והיו לו את השור החי וחצו את כספו וגם את המת יחצון. או נודע כי שור נגח הוא מתמול שלשום ולא השמיר בעליו השלם ישלם שור תחת השור והמת יהיה לו. כי יגנב איש שור או שה וטבחו או מכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה. אם במחתרת ימצא הגנב והכה ומת אין לו דמים. אם זרחה השמש עליו דמים לו שלם ישלם אם אין לו ונמכר בגנבתו. אם המצא תמצא בידו גנב משור עד חמור עד שה חיים שנים ישלם. כי יבער איש שדה או כרם ושלח את בעירה ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם. כי תצא אש ומצאה קצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה כי יבער הבוער שלם ישלם את הבערה. וכי יגנב איש מעם רעהו והחרישו ונשבע על שקר על אחת מכל אשר יעשה אדם לחטא בהן ואשם. כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה וכל בהמה לשמר ומת או נשבר או נשבה אין ראה. שבועת ה׳ תהיה בין שניהם אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ולקח בעליו והשלם לא ישלם. ואם גנב יגנב מעמו ישלם לבעליו. אם טרף יטרף יביאהו עד הטרפה לא ישלם. וכי יזנח איש את פתח עבדו או את פתח אמתו וכסה בכסף יכסנו והמת יהיה לו. ואם פתה יפתה איש בתולה אשר לא ארשה וישכב עמה מהר ימהרנה לו לאשה. אם מאן ימאן אביה לתתה אליו כסף ישקל כמהר הבתולת. מכשפה לא תחיה. כל שכב עם בהמה מות יומת. זבח לאלהים יחרם בלתי לה׳ לבדו. וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים. כל אלמנה ויתום לא תענון. אם ענה תענה אתו כי אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו. וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב והיו נשיכם אלמנות ובניכם יתומים. אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנשה לא תשימון עליו נשך. אם חבל תחבל שלמת רעך עד בא השמש תשיבנו לו. כי היא כסתתו לבדה היא שמלתו לעורו במה ישכב והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני. אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר. בכורי בניך תתן לי כן תעשה לשורך לשאנך שבעת ימים יהיה עם אמו ביום השמיני תתנו לי. ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכון אתו. לא תשא שמע שוא אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס. לא תהיה אחרי רבים לרעת ולא תענה על רב לנטת אחרי רבים להטת. ודל לא תהדר בריבו. כי תפגע שור אויבך או חמורו תעה השב תשיב לו. כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו וחדלת מעזב תעזב עמו עזב תעזב עמו. לא תטה משפט אביונך בריבו. מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק רשע. ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים ויסלף דברי צדיקים. וגר לא תלחץ ואתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים. ושש שנים תזרע את ארצך ואספת את תבואתה. ושבעית תשמטנה ונטשתה ואכלו אביני עמך ויתרם תאכל חיתו השדה כן תעשה לכרמך לזיתך. ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמורך וינפש בן אמתך והגר. ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא יעלה על פיך. שלש רגלים תחג לי בחג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתיך למועד חדש האביב כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פני ריקם. וחג הקצר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה וחג האסיף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה. שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדון ה׳ אלהי ישראל. כי אורישׁ גוים מפניך והרחבתי את גבלך ולא יחמד איש את ארצך בעלתך לראות את פני ה׳ אלהיך שלש פעמים בשנה. לא תזבח על חמץ דם זבחי ולא ילין חלב חגי עד בקר. ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה׳ אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו. הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכנתי. השמר מפניו ושמע בקלו אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבו. כי אם שמוע תשמע בקלו ועשית כל אשר אדבר ואיבתי את איביך וצרתי את צריך. כי ילך מלאכי לפניך והביאך אל האמרי והחתי והפרזי והכנעני החוי והיבוסי והכחדתיו. לא תשתחוה לאלהיהם ולא תעבדם ולא תעשה כמעשיהם כי הרס תהרסם ושבר תשבר מצבותיהם. ועבדתם את ה׳ אלהיכם וברך את לחמך ואת מימיך והסרתי מחלה מקרבך. לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא. את אימתי אשלח לפניך והמותי את כל העם אשר תבוא בהם ונתתי את כל אויביך אליך עורף. ושלחתי את הצרעה לפניך וגרשה את החוי את הכנעני ואת החתי מלפניך. לא אגרשנו מפניך בשנה אחת פן תהיה הארץ שממה ורבה עליך חית השדה. מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונחלת את הארץ. ושתי את גבלך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד הנהר כי אתן בידכם את יושבי הארץ וגרשתם מפניך. לא תכרת להם ולאלהיהם ברית. לא ישבו בארצך פן יחטיאו אתך לי כי תעבד את אלהיהם כי יהיה לך למוקש. כי אתם ראיתם את אשר עשיתי במצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי. ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל. ויבא משה ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל הדברים האלה אשר צוהו ה׳. ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה׳ נעשה. וישב משה את דברי העם אל ה׳. ויאמר ה׳ אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך ובך יאמינו לעולם. ויגד משה את דברי העם אל ה׳. ויאמר ה׳ אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם והיו נכנים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד ה׳ לעיני כל העם על הר סיני. והגבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו כל הנגע בהר מות יומת. יד לא תגע בו כי סקול יסקל או ירה יירה אם בהמה אם איש לא יחיה במשך היובל המה יעלו בהר. ויקדש משה את העם ויכבסו שמלתם. ויאמר אל העם היו נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה. ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קלת וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה. ויוצא משה את העם לקראת האלהים מן המחנה ויתיצבו בתחתית ההר. והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה׳ באש ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל ההר מאד. ויהי קול השופר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים יעננו בקול. וירד ה׳ על הר סיני אל ראש ההר ויקרא ה׳ למשה אל ראש ההר ויעל משה. ויאמר ה׳ אל משה רד העד בעם פן יהרסו אל ה׳ לראות ונפל ממנו רב. וגם הכהנים הנגשים אל ה׳ יתקדשו פן יפרץ בהם ה׳. ויאמר משה אל ה׳ לא יוכל העם לעלות אל הר סיני כי אתה העדת בנו לאמר הגבל את ההר וקדשתו. ויאמר אליו ה׳ לך רד ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל יהרסו לעלות אל ה׳ פן יפרץ בם. וירד משה אל העם ויאמר אליהם. ויאמר אלהים את כל הדברים האלה לאמר. אנכי ה׳ אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים. לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ. לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה׳ אלהיך אל קנא פקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי. ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי. לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא כי לא ינקה ה׳ את אשר ישא את שמו לשוא. זכור את יום השבת לקדשו. ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך. ויום השביעי שבת לה׳ אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך. כי ששת ימים עשה ה׳ את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח ביום השביעי על כן ברך ה׳ את יום השבת ויקדשהו. כבד את אביך ואת אמך למען יארכון ימיך על האדמה אשר ה׳ אלהיך נתן לך. לא תרצח. לא תנאף. לא תגנב. לא תענה ברעך עד שקר. לא תחמד בית רעך לא תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו שורו וחמורו וכל אשר לרעך. וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן וירא העם וינועו ויעמדו מרחק. ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות. ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו. ויעמד העם מרחק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. ויאמר ה׳ אל משה כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם. לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם. מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך את צאנך ואת בקרך בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך. ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה ותחללה. ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו. ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנם. אם בגפו יבא בגפו יצא אם בעל אשתו הוא ויצאה אשתו עמו. אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדוניה והוא יצא בגפו. ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי. והגישו אדניו אל האלהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו במרצע ועבדו לעלם. ואיש כי ימכר את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים. אם רעה בעיני אדניה אשר לו יעדה ופדה לעם נכרי לא ימשל למכרה בבגדו בה. ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה. אם אחרת יקח לו שארה כסותה ועונתה לא יגרע. ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצ

ἀνάλογα, ἀρχία τε καὶ πλησμονὴ, καὶ φλεγματώδη τὰ προεληλεσμένα σιτία χρόνῳ πλείονι. πάλιν δὲν ἕτερος ἄῤῥωστος ὑποκείσθω, μήπω μὲν μεμηνὼς ἔχων φανερὰς πέψεως σημεῖον, μήτ' ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, μήτ' ἐν τῇ δευτέρᾳ, μὴ μέντοι καινοτομῶσθαι, ἀλλὰ πανταχόθεν ἀκίνδυνα πάντως. σωθήσεται μὲν δηλονότι καὶ ὅτος, ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ πρώτῃ τετράδι τελέως ἀπαλλαγήσεται. προσέχειν δὲν αὖ δεῖ σε τὸν νοῦν ὧν μέλλω, εἴ τι πέψεως φανερὸν σημεῖον. εἰ γὰρ ὄψὲ γένοιτο, κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἀνάγκη λυθῆναι τὸ νόσημα, μεμηνὸς ἐν τῷ μεταξὺ πλημμεληθέντος. εἰ δὲ μετὰ κρίσεως, ἢ μὴ, τῷ μεγέθει τοῦ νοσήματος διορίζεσθαι, πρόδηλον γὰρ ὡς εἰπὸν μέγα πάντως μετὰ κρίσεως. εἰ δὲ καὶ ταινόμενον ὀξέως, ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον, ὥστε καὶ ἁμαρτηθῆναί τι μὴ πάνυ μέγα πρὸς τὸν διάμοντα, πάντως μετὰ κρίσεως, καὶ ὅτως ἐλπίζειν ἑβδομαίαν ἀπαντήσεσθαι κρίσιν. εἰ δὲ μήτοι μὴ πάνυ ταχέως ταινοῖτο, πλημμεληθείη δέ τι μεταξὺ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, εἰς τὴν φανερὰν ἡμέραν ἡ κρίσις μεταπίπτειν ὀφέλοι. πάλιν οὖν ἕτερος ἄῤῥωστος ὑποκείσθω τῶν ἀκινδύνως ἐχόντων ὧν τῆς ἑβδόμης ἡμέρας, πρῶτον φανερὰς ἔχων τι πέψεως σημεῖον. ὅτος εἰ μὲν μέγα τὸ νόσημα καὶ ταχέως εἴη ταινόμενον, φανερωτέρῳ μᾶλλον, ἢ πεμπταίῳ καὶ δεκαταίῳ λελυθήσεται. μακροτέρα δὲ ὄντος, ἢ μὴ πάνυ ταχέως ταινομένου, πεμπταίῳ καὶ δεκαταίῳ μᾶλλον ἢ φανερωτέρῳ. ὧν διορίζεσθαι δὲ δεῖ τοῖς ἄλλοις, εἰ μὲν καὶ νέος εἴη, καὶ φύσει χολώδης, καὶ θρασὺς, καὶ ἐν χωρίῳ φύσει θερμῷ, καὶ τότε τῷ πρόσθεν βίῳ, καὶ τὰ νῦν παρόντα διαίτῃ κατασκευῇ ὧδε τὸ θερμότερον ἅπαντα ῥέποι, πάντως ὧν τῆς φανερωτέρας ἡμέρας λελυθήσεται ὅτος, καθάπερ εἰ καὶ τἀναντία τούτων ἐνεργοῦντα ἅπαντα ὑπάρχει νοσοῦντι κατὰ τὴν πεμπταίαν καὶ δεκάτην. εἰ δέ τινα μὲν εἴη, τινὰ δὲ μὴ πλημμεληθέντος δέ τινος ἐν τῷ μεταξὺ, κατὰ τὴν φανερωτέρην ἡμέραν ὀκ ἐνδέχεται λελυθῆναι τὸ νόσημα. πολλάκις δὲ ὁ δὲ κατὰ τὴν ἑπτ. ὅταν ᾖ μεῖζον τὸ ἁμαρτηθέν. εἰ μέντοι μικρὸν ἁμαρτηθείη, κατὰ δ' εἶη τὰ συμπτώματα, γεγυμνασμένου τε καὶ ὀξέος ἐν τῷδε χρόνῳ τοῦ ἰατροῦ πῶς τὸ διακρεῖνον τὰ μείζονα τῆς διαμιᾶς ἔχοντα σημεῖα, καὶ τῇ κατ' αὐτὰ προσηλωμένῃ κείσθαι, μισθοῦσθαι μᾶλλον ὧν ἑνὸς ἀμφιβόλων προγνώσεων. εἰ δὲ καὶ μὴ κατὰ τὴν ζ. αὐτὴν, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἄλλας γε τὰς μεταξὺ τῆς ἑβδόμης τε καὶ ιᾱ. γνῶσιν ἀκριβῶς ἐξευρεῖν τὸ γεγενημένον. εἰ γὰρ ἢ τοι τὸ μέγεθος, ἢ τὸ τάχος τοῦ νοσήματος ταινήσεως ὧν ταθείη ἢ ταύτας τὰς ἡμέρας, ἀξιόλογός τε προδήλη γίγνοιτο τοῖς τῆς πέψεως σημείοις, φανερωτέρῳ ὁ τοιοῦτος ἄῤῥωστος λελυθήσεται, καθάπερ εἰ μὴ τἀναντία πεμπταίῳ καὶ δεκαταίῳ. ὑποκείσθω τοίνυν πάλιν ἄῤῥωστος ἐν ἀκινδύνῳ νοσήματι, κατὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ἀργοτέραν τε τὴν ταίνησιν ἔχων τοῦ πυρετοῦ, καὶ μηδὲ προδήλως πάνυ πυρέττων, ἀλλὰ καὶ σὺν τοῖς τῆς ἀπεψίας σημείοις, ὅτι μὲν ἐν τοῖς τῆς ισ̄. ὁ τοιοῦτος ὀκ ἀπαλλαγείη τοῦ νοσήματος, ἥδη δῆλον. εἴτε δὲ κατ' αὐτὴν ἐκείνην, εἴτε πρόῤῥωτέρω τοῖς καιροῖς τὸ ὅλης νόσου διορίζεσθαι. τὰ μὲν γὰρ τῆς ἀρχῆς σημεῖα μέχρι πολλοῦ παραμένοντα, χρόνιον εἶναι δηλώσοντα τὸ νόσημα, τὰ δὲ τοῦ ἀναβάσεως εἰ κατὰ τὴν δ̄. ἢ τὴν ζ̄. φανείη, πρὸ τῆς ισ̄. ἐλπίζειν τὴν, διορισθήσεσθαι δὲ σὺν τῇ ιᾱ. εἰ γὰρ ἅμα τὰ τρία τάδε σωφρόνως κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν, ἥτε τοῦ κινήσεως ὀξύτης ἱκανὴν αὔξησιν εἰληφυῖα, καὶ τὸ μέγεθος τοῦ πυρετοῦ, καὶ πρόσθεν πέψεως φανερᾶς γνώρισμα, ἥδε τῆς ισ̄. ἡ κρίσις. ἔτι δὲ δὴ μᾶλλον εἰ μὴ τὰς τοῦ ἥλικίας, καὶ τὰς τῆς φύσεως τοῦ νοσοῦντος, ὅσα τἄλλα τούτοις ἀνάλογα εἰς τάχος κρίσεως συντελεῖ. μόνα δὲ τοῦ τῆς πέψεως φανερῶς σημείου, ἥδε τῆς ἑνδεκάτης ἡμέραν γινομένου. μὴ μέντοι μήτε τοῦ μεγέθους τοῦ νοσήματος, μήτε τοῦ τάχους τῆς κινήσεως κατεπείγοντος, ὀκ ἂν ἐν τῇ ισ̄. κριθείη. ἀλλ' εἰ μὲν καὶ τὰς τοῦ ὥρας, μὴ τὰς τῆς ἡλικίας τοῦ κάμνοντος, ὅσα τἄλλα τούτοις ὅδε συνοίκα πρὸς τὸ ψυχρότερον ῥέποι, μὴ πρὸ τῆς κ̄. ἐλπίζειν ἔσεσθαι τὴν λύσιν τοῦ νοσήματος. εἰ δὲ μίκτά πως εἴη, καὶ ἡ ισ̄. τὰ σημεῖα τῆς πέψεως ἀξιολόγους αὐξήσῃ, κατὰ τὴν ἐπακαιδεκάτην ἡ κρίσις ἀπαντήσεται. εἰ δὲ μήτ' ἐν τῇ ισ̄. νεωτεριοῖ μηδέν, ἀκριβῶς πάνυ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς ὧδε ἐπακαιδεκάτοις ἐσομένοις. ἴσότατον γὰρ ἔσται τὸ κατ' αὐτὴν φανὸν σημεῖον, εἰ καὶ πάνυ σμικρὸν εἴη, μὴ προδήλως τὴν τοῦ κ̄. ἡμέρας ἐσομένην κρίσιν.

ὅτι δὲ αἱ τοιαῦται σύμπασαι κρίσεις ἃς διεληλύθαμεν, πᾶσῶν εἰσιν ἄρισται, τοῦτ' εἰσὶν ἀκίνδυνοί τε καὶ τέλειαι, καὶ ἀσφαλεῖς, εἰ τοῖς ἐξ ἀρχῆς εἰρημένοις ἅπασιν ἀκολουθήσε τις, ἀδεμιᾶς ἀποδείξεως ἔτι προσδεῖται. ὅταν γὰρ ἐπί τε σημείων ἀγαθῶν γίγνωνται καὶ πέψεως ἀκριβοῦς, ἀρίστας αὐτὰς ἀναγκαῖον ὑπάρχειν. ὅπου γε καὶ ὁ πεπασμὸς μόνος, ταχυτῆτα κρίσεως, καὶ ἀσφάλειαν ὑγιείας σημαίνει. ὃ δὲ γὰρ ὧδ' νοῆσαι δυνατὸν ἐπ' ἀκριβεῖ πέψει νοσήματα ἅπαντ' εἶναί ποτε λυτέα, ὀκ ἀγαθὸν, ἀκριβὴς δὲ πέψις ἐν ταῖς ἀκμαῖς γίνεται, καὶ †παρὸκ τοῦτο ἀπ' ἀρχῆς ὀλίγους ὑφ' ἡμῶν† παρήκηται μηδὲν ὅτως ἀσκεῖν προγινώσκειν, ὡς τὸν ἀκμὴν τοῦ νοσήματος. εἰ γὰρ καὶ τὸ σχῆμα τῆς διαίτης, ὡς πρὸς ἐκεῖνον σωτάσεται, καὶ λυτὴς ἀεί τε κατ' ἐκεῖνον γίνεται, καὶ πάσῃ ὅτι τῶν κρίσεων αὕτη κανών. εἰ γὰρ ἡ ἐγγυτέρω ταύτης, ἀεὶ τῆς προῤῥωτέρω βελτίων, ὃ δὲν ὅτως ἀσκεῖν χρὴ τὸν ἰατρὸν, ὡς προγινώσκειν ἀκμήν. ἔστω γὰρ ὧν τῆς ισ̄. ἡμέρας ἐλπίζεσθαί σοι τὴν ἀκμὴν, ἤτοι δὲ διὰ μέγεθος τοῦ νοσήματος, ἢ διὰ τὸ τῆς ταινήσεως τάχος, ἢ καὶ διὰ ἄλλόν τινα ἐξωθεν ὁρεθισμὸν, ὧδε τὴν ιᾱ. εἰσβάλλειν τὴν κρίσιν. ὀκοῦ τ' ὀδὲ τελείαν αὐτὴν, ὀδ' ὅλως ἀγαθὴν ἐλπίσαι δυνατὸν, ἀλλ' ἐν πάντι δεῖ κατὰ ταῦτον τὸν καιρὸν ἀνάγκη εἶναι, καὶ μάλιστα εἰ καὶ μὴ πανταπασιν ἀκίνδυνον ὑπάρχει τὸ νόσημα. σωτήριον μέντοι φαινομένου, τὸ γοῦν ἢ τοι μετὰ χαλεπῶν γενέσθαι συμπτωμάτων τὴν κρίσιν, ἢ μὴ τελείαν, ἢ πάντως ὑποτροπάσειν ἀναγκαῖον ὑποπτεύειν. ὅτως ἀρ' ἃ μεγίστη τις δυνάμις ἐν τοῖς πεπασμοῖς ὅδε, καὶ διὰ ταῦτα καὶ ἐν ταῖς ἀκμαῖς. καὶ γὰρ δὴ καὶ εἴ τινα κατὰ ταύτας ὀκ ἐκρίθη νοσήματα, λελυθῆναι τότοις ὧδε τῶν παρακμῶν ἀμήχανον. ὅσα γὰρ αὖ ἅπαξ ὑπορβῆναι τῆς ἀκμῆς καιρὸν, ἄκρατα μένοντα, κατὰ βραχὺ πάντα λύεται, καὶ μὴν δὴ καὶ κίνδυνον ἔστ' ἐπ θανάτου μετὰ τὸν τῆς ἀκμῆς καιρὸν ὀδεὶς ὅτιν. ἐμοὶ γοῦν κεῖται, καίτι δυσκόσι τινὲς ἑωρᾶσθαι τεθνεῶτας ἐν ταῖς παρακμαῖς. ἀλλ' ἔστε τῇ πείρᾳ χρὴ κρίνειν, ἔστε λόγῳ, κατ' ἄλλον τότους ἀποθανόντας οἶδα, καὶ οὐ κατ' αὐτὸ τὸ νόσημα. πάντων γοῦν ἐφ' ἁμαρτήμασιν ἀπώλοντο, μάλιστα μὲν τοῖς ἑαυτῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ τοῖς τῶν ἰατρῶν

ἰατρῶν. ὅτω μὲν ἡ πεῖρα μαρτυρεῖ τὸ μηδενὰ κατὰ τὰς πρώτας ἀποθανεῖν διὰ αὐτὸ τὸ νόσημα. ταύτης δ' ἔτι πολὺ μᾶλλον ὁ λόγος. ὁ γὰρ ἐγχωρεῖ τοῖς φθάσασιν τῶν νοσερῶν αἰτίαν, ὁδὲ τῆς φύσεως ὡς κρατούσης ἔτι ἀπολέσθαι τὸν ἄνθρωπον, οὐ γε θαραπεύσης καλῶς ἔτι τῶν ἰατρῶν, ὅπερ γὰρ διήνεγκέ τι καὶ ἀπεμαχέσατο, ἢ αὐτὴ κεῖται δῆλον σφοδροτάτῳ τ νόσου, καὶ κατηγωνίσατο τὰ λυποῦντα, δῆλον γὰρ ὅτι ὁ πεπασμός, ὃν ἐπεδείξατο ταύτῃ ἐκέτι νικηθῆναι. καὶ μὲν εἴπερ αἰτήσεταί ἡ φύσις τοῦ νοσήματος εἰκὸς, κατ' ὀλίγα τρόπον ἐγχωρεῖ θανάτου ἀπαντῆσαι, εἰ γε διὰ μηδ' ἄλλό τι θανατώδες ὅτι παρὰ τὴν παντελῆ τῆς φύσεως ἧτταν, διαρκούσης δὲ καὶ κρατούσης καὶ νικώσης, ἀνάγκη σώζεσθαι τὸ ζῶον. ἐκ παντὸς δὴ ὁ λόγος ἀναγκάζει τοῦτ' ἀσκεῖν μάλιστα, τῆς νόσου πρὸ γινώσκειν τὸ μέρος ὃ καλοῦσιν ἀκμήν. καὶ γὰρ διὰ ἢ τοῦ τεθνήξεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἢ μὴ τεθνήξεσθαι πρόγνωσις, αὕτη τ προγνῶναι τὸν καιρὸν τ ἀκμῆς, ἐκ οὗ ποτε γήσοιτο. τότε γὰρ πρῶτον ἀποθανεῖν ἀναγκαῖον, ὅταν ἡ δυνάμις ὑπὸ τοῦ νοσήματος ἡττηθῇ. χρὴ δὲ εἴτε δυνάμιν, εἴτε φύσιν εἰπεῖν, ταυτὸν ἀκούειν σε νῦν, καὶ μὲν ἐκ ἐγχωρεῖ σε γνῶναι ποτὲ, πότερον πρῶτον ἡττηθήσεται, τοῦ μέλλοντος ἀδήλου ὑπαρχόντος. εἰ μὲν γὰρ ἓν τῶν ἡμερῶν μιᾶς ἡ κρίσις ἔσεσθαι μέλλει, φθάσει δηλονότι σωθεὶς ὁ νοσῶν, εἰπεῖν τῇ δυνάμιν ὑπὸ τοῦ νοσήματος νικηθῆναι. εἰ δ' ἐκ γένοιτ' ἂν ἐκ τῶν κ. ἡμερῶν, εἰ τύχοι γενέσθαι τὴν ἀκμήν, γένοιτ' ἂν φθάσαι καὶ εἰπεῖν τῷ χρόνῳ τὴν δυνάμιν, ὥστε τῶν ὁμοίων πάντων φαινομένων ἀῤῥώστων, ἐγχωρεῖ τὸν μὲν σωθῆναι, τὸν δ' ἀπολέσθαι διὰ τὸν καιρὸν τῆς μελλούσης ἀκμῆς. εἰ μὲν δὴ εἶχε τις ἅπαν ἡμᾶς διορίσασθαι διορισμὸν εἰς τὸ διακρίνειν διύναιτο, τούς τ' ἀπολεσθησομένους καὶ σωθησομένους, ὀδὲν ἂν ἴσως εἰς ταῦτ' δεοίμεθα διαγινώσκειν ἀκμὴν μέλλουσαν, ὀδ' ἐκ γένοιτ' ἂν ὡς ἑαυτῶς φαινομένῳ νόσῳ ὅστις ὅτιν ὁ σωθησόμενος ἢ τεθνηξόμενος ἑτοῖμος, ἢ ὡς ἐγὼ νῦν εἶρκα, μεγίστη καὶ κατὰ ταῦτ' χρεία τοῦ προγνῶναι τὴν ἀκμήν. Ἱπποκράτης μὲν οὖν σωτεκμαίρεσθαι φησὶ χρῆναι τὸν νοσέοντα, εἰ ἱκανῶς πρὸς τὴν ἀκμὴν τῆς νόσου, καὶ πότερον ἐκεῖνος ἀπαντήσῃ πρότερον, καὶ ἐκ ἱκανῶς τῇ διαίτῃ, ἢ ἡ νοῦσος ἀπαντήσει πρότερον καὶ ἀμβλυνεῖται. φαίνεται δὲ καὶ Διοκλῆς, ὑφ' Ηλφόνικος, καὶ Πραξαγόρας, καὶ Φιλότιμος, καὶ παντὸς ἁπλῶς εἰπεῖν οἱ διοκιμώτατοι τῶν ἰατρῶν, ὀδὲν ἱκανῶς ἄλλο βέλτιον εἰς διάγνωσιν τοῦ τεθνήξεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἢ σωθήσεσθαι. τοῖς δὲ παντὶ τὰ καλὰ τῆς τέχνης λυμεωμένοις, ὅτ' ἄλλό τι σοφώτερον ἱκανῶς εὑρηται, καὶ τοῦτ' ἐλάττως ἠμέληται. τίς γὰρ αὐτῶν, ἢ μεγέθους νοσήματος, ἢ ῥώμης διαμέτρως ἀσκεῖ διαγινώσκειν, ἢ τὴν μέλλουσαν ἀκμὴν προγινώσκειν; καὶ μὲν αὖ τῆς τῶν τριῶν τούτων ἀκριβοῦς διαγνώσεως, ἐκ γένοιτο πρὸς σωτηρίας ὀδὲν ἱκανῶς εὑρεῖν, ὁ μᾶλλον ἢ εἰ φορτίον τις ἱκανὸς κομίζειν ἔσοιτο, χωρὶς τοῦ καὶ τὴν ῥώμην διδόναι τ ἀνθρώπου, καὶ τὸ μέγεθος τοῦ φορτίου, καὶ τὸ μῆκος τ ὁδοῦ. ἀνάλογον γὰρ ὅτιν ἡ μὲν δυνάμις τοῦ κατασάζοντος, τὸ δὲ νόσημα τῷ φορτίῳ, τὸ δὲ μῆκος τ χρόνου τὸ μέχρι τ ἀκμῆς, τῷ μήκει τ ὁδοῦ. πῶς δ' ἂν οἷόν τε ὅτι γνῶναι πρὸς τ διάμενοντος, εἰ ἱκανῶς μηδεμίαν ἔχοντα πρόγνωσιν πρὸς τὴν ἀκμῆς; ἱκανῶς ἁπάντων δ' ὁ λόγος ἀναγκάζει μηδὲν ὅτιος ἀσκεῖν, ὡς τῆς μελλούσης ἀκμῆς τὴν πρόγνωσιν. εἰ γὰρ καὶ διαπῆσαι καλῶς ἐκ ἐγχωρεῖ χωρὶς τ ταύτην προγνῶναι, ἢ πρὸς σωτηρίας τοῦ νοσοῦντος, ἢ περὶ θανάτου, καθ' ἕτερον τρόπον, ἐχ οἷόν τε σαφῶς ἱκανῶς εἰπεῖν. ἀλλ' ὀδὲ περὶ κρίσεως, εἴτε ὅλως, εἴτε μηδ' ὅλως ἔσται, καὶ γινομένη ποίαν, καὶ ὁποῖα τὰς ἔσται χωρὶς τ κατὰ τὴν ἀκμὴν προγνώσεως ἀδιάστατον διαγνῶναι. μέγιστον αὖ εἴη, καὶ πρῶτον ἁπάντων τῶν κατὰ τὴν τέχνην, ἀκμῆς μελλούσης ἀσκῆσαι πρόγνωσιν. ὅπως μὲν δὴ χρὴ ταῦτ' ποιεῖν, ἐμπροσθεν εἴρηται. νυνὶ δ' ὅπερ ἐμπροσθεν ἐλέγομεν ἀναληπτέον, ὡς ἐκ τοῦ γνῶναι μέγεθος τοῦ νοσήματος, μὴ ἐχὼν δυνάμεως, μὴ ἀκμῆς καιρὸν, εἴτε σωθήσεταί προγνόντος ὁ κάμνων, εἴτε μὴ δυνάμενος ἂν ὅτω συλλογίζεσθαί τι πρὸς τοῦ χρόνου, καὶ τ τρόπου τ κρίσεως. εἰ μὲν γὰρ ἀκίνδυνον εὑρίσκοιτο τὸ νόσημα πάντη, καὶ μήτ' ὀξύτης αὐτοῦ καπεπείγοι, μήτε μέγεθος, ἀλλὰ μηδὲ πλημμελήσειέ τι πρὸς τὸν κάμνοντα, τὸν τ ἀκμῆς καιρὸν ἡ κρίσις ἀναμένοι, ἐν αὐτῇ μὲν ὅτιν ἡ ἀρίστη κρίσις, ἥδιστα γ' ἂν πεπεμμένου τ νοσήματος γίνοιτ'. εἰ δέ γε ἤτοι διὰ τὸ μέγεθος, ἢ τὸ τ κινήσεως τάχος, ἢ διά τινα ἄλλον ὁρισμὸν γένοιτο ἡ ἀκμῆς ἀναγκαδείη τὸ νόσημα κριθῆναι, τοῦτον τ ἀρίστης κρίσεως ἡ νῦν ἔσται χείρων, ὅσον ἐφθασε τὴν ἀκμήν. εἰ δὲ μηδ' διαρκέσαι δυνάιτο μέχρι τ ἀκμῆς, ἀνάγκη μὲν ἀφθανεῖν γε τῷ τοιούτῳ νοσήματι τὸν ἄῤῥωστον, ἀλλ' ὁ πάντως ἐγγὺς τ ἀκμῆς. γένοιτ' ἂν καὶ πολὺ θᾶττον αὐτῆς, καθ' ἀρχὰς δηθὺς ὅλης τ νόσου. κρίσις μὲν γὰρ ἤτοι κατὰ τὴν ἀκμὴν, ἢ μικρὸν πρὸς αὐτῆς γίνεται, θανάτου δὲ γε τοῖς τρισὶ καιροῖς, ἀρχῇ καὶ ἀναβάσει, καὶ ἀκμῇ. πολλάκις δὲ ὄντων πραγμάτων ἵνα ὁ λόγος ἡ σαφὴς, συγχωρησάτωσαν ἡμῖν οἱ σοφισταὶ, καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἴδιον ὄνομα θέσθαι, καὶ εἰ μὴ συγχωροῖεν δὲ, μακραὶ χαίρειν αὐτοῖς εἰπόντες. ὁ γὰρ ἐκείνοις, ἀλλὰ τοῖς τῆς ἀληθείας ἀσκοῦσιν ὁ λόγος ὁδὲ σύγκειται, σκοπουμένοις ὅτως. εἰ μὲν δή τις ἀθρόως ἀπυλλάγη τοῦ νόσου, πάντως μὲν τοῦτο κρίσεως ἀξιόλογος ἀπολύτησε δι' ἐμέτων, ἢ γαστρὸς, ἢ ἱδρώτων, ἢ ὄρων, ἢ αἱμορῥαγίας ἐκ ῥινῶν, ἢ αἱμορῥοίδων δι' ἕδρας, ἢ καταμηνίων φορᾶς τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ καὶ παρωτίδων ἀπύλαξαν ἐκ ὀλίγης γε καιρῷ τοῦ δέοντι φανεῖσαι, καὶ εἰς γόνατα, ἢ εἰς πόδας, καὶ εἰς ἄλλότι καὶ ἄλλο τῶν ἀκύρων μορίων ἀποσκημα. καὶ μὲν δὴ καὶ προηγεῖταί τε καὶ σωεδρεύῃ τούτοις ἅπασιν, ὁ σμικρὰ παρακὴ κατὰ τὸ σῶμα τοῦ κάμνοντος, παραπαίσί τε καὶ διανοοῦσι καὶ ἀσώδης εἰσὶ, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐμπροσθεν εἴρηται παρέχουσιν. εἰς μὲν δὴ τρόπος ὅδε λύσεως νοσημάτων, ὃν ἐχ ἡμεῖς μόνοι νῦν ἀξιοῦμεν γένεσθαι σαφοῦς διασκαλίας ὀνομάζεσθαι κρίσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ παλαιοὶ πάντες ὅτως ἐκάλουν. ἕτερος δὲ, τὰ μὲν ἄλλα τῷδε σύμπαντ' ἔχων τὰ αὐτὰ, μόνῳ δὲ διαφόρῳ τῷ μὴ τελέως ἀπαλλάττειν τ νόσου. ὀνομάζεται δὲ καὶ ὅτος γένοιτο μὲν ἁπλῶς λύσις, ὥσπερ καὶ ὁ πρότερος, γένοιτο δὲ μετὰ προδυμίας, ἀτελὴς κρίσις, ἢ ἐλλιπὴς κρίσις. ὅσα δὲ κατὰ βραχὺ πάντα νοσήματα, λύεσθαι μὲν τῷ παρόντι λεγέσθω, κρίνεσθαι δὲ μὴ λεγέσθω, καίτοι ὧδ' ἐφαμὲν ὀνομάζεσθαι ποτὲ καταχρωμένων κρίσιν, ἀλλὰ νῦν ὑπὲρ τρισὶ τοῖς ἐρημένοις ἴδιον ἑκάστῳ σαφηνείας ἕνεκεν ὄνομα λέγω. λύσις μὲν ἁπλῶς, ἡ ὀξύῤῥοπος τῆς νόσου λύσις, ἐλλιπὴς δὲ λύσις, ἡ ὀξύῤῥοπος μείωσις. ἁπλῶς δὲ λύσις, ἡ

τως γ' ἀπόσκημμα μετά τινος ὀξείας γίνεται ταραχῆς, ὅτως ταῖς λύσεσιν, ὅτε σάλος ὀλεῖς, ὅτε ἰσχνωσις, ὅτε ἀπόσκημμα συμπίπτει. τρεῖς μὲν δὴ τρόποι μεταβολῆς νοσημάτων οἵδε, μέλλοντος σωθήσεσθαι τοῦ κάμνοντος. τρεῖς δὲ ἄλλοι τούτοις αὐτίστροφοι, μέλλοντος τελευτᾶν. ἢ γὰρ ἀθρόως ἀποθνήσκει τις, ἅμα ταραχῇ καὶ σάλῳ, καὶ πισὶν ἐκκείσεσιν, ἢ ἀποσκήμμασιν ἀξιολόγοις, ἢ ὀκ ἀπέθανε μὴ ὧδε τοῖσδε, χείρων δ' ἀπεδείχθη μακρῷ. καὶ λείπω δὴ ταῦτα ἰσοινῦ μὲν ἅμφω ἰσεῖσθαι ὀκ ἀγαθὰ, μηδὲν διαφέροντος, εἴθ' ὅτως, εἴτε ἰσκὰς ἰσεῖσθαι ὀνομάζομεν αὐτὰς, ἰδίᾳ δ' ἑκατέρα, τελέα μὲν ἡ πρώτη, ἐλλιπὴς δὲ ἡ δευτέρα. τὸ δὲ τρίτον εἶδος τῆς ἰσκῆς μεταβολῆς τὸ ἰσκτὰ βραχὺ γινόμενον ἄχει θανάτου, μαρασμὸς ὀνομαζέσθω. τουτὶ μὲν δὴ τρία τρισὶν αὐτίκεται. τέταρτος δὲ τρόπος ὅδε, ὀξυῤῥόπου μεταβολῆς ὧδε τοῦ χεῖρον αὖθις μεγάλων ἐκκείσεων, ἢ ἀποσκημμάτων, ὃν ὁ δὲ ἰσεῖσιν ὀνομάζω. ὅτι μὲν δὴ ἕτερον εἶπομεν εἶναι τόνδε τὸν τρόπον ἐκείνων, ὃς ἅμα σάλῳ τέ τινι, καὶ ταραχῇ, καὶ σὺν ἐκκείσεσιν ἀξιολόγοις, ἢ ἀποσκήμμασιν ἐλέγομεν γίνεσθαι, πρόδηλον τουτί. καὶ γὰρ καὶ τὸ χωρεῖς ἐκείνων τῶν συμπτωμάτων, ἃ πρόσθεν ὠνομάζομεν ἰσεῖσιμα, ἡ τὸ χωρεῖς ἐκκείσεως, ἢ ἀποσκήμματος, ἕτερόν ὅστι τοῦ σὺν ἐκείνοις. εἰ δὲ ὀρθῶς, ἢ μὴ τῷδε τῷ τρόπῳ τοῦ θανάτου τὸ τῆς ἰσείσεως ὀκ ὠνομάζομεν ὄνομα, τοῦτ' ἤδη περὶ ὀνομάτος ὄσιν, ὁ πρὸ πράγματος ἀμφισβητεῖν. ἐγὼ μὲν γὰρ ἐδίδαξα τρόπους τέτταρας ἀλλήλων διαφέροντας, καὶ τὸνομά γε ἑκάστῳ σαφῶς ἓν ἕκαστον διδασκαλίας ἠξίωσα θέσθαι διάφορον. εἰ δέ τις ἔχει βέλτιον, ἢ σαφέστερον ὀνομάζειν, ὀκ ἀμφισβητήσαιμι ἂν αὐτῷ τῆς ἰλήσεως. ἔστι δ' ὀκ ἐν τούτῳ τὸ διδάξαι τι χρησὸν, ἀλλ' ἐν τῷ διαγινώσκειν ἕκαστον τῶν τρόπων παρόντα, καὶ προγινώσκειν ἐσόμενον. ὁ μὲν δὴ εἰ τὰς αὐτίας ἐγχειρήσαιμι λέγειν ἑφεξῆς ἑκάστου τῶν τρόπων παρόντα, εἶτα τὰς αὐτάπὸν αὐτάς, ὡς ὀκ ὀρθῶς ἐχόσας, οἵοιτο τοῖς τρόποις αὐτοῖς αὐτέρηκνᾶν, δέοντος ὑπολαμβάνειν. τὸ μὲν γὰρ τοιούτους εἶναι τοὺς τρόπους, καθ' ὃς ὑγιαίζοντά τε καὶ ἀρθνήσκοσιν οἱ νοσοῦντες, ὀνομάζεσθαι τοῖς ἐρημένοις ὀνόμασι, καὶ διαγινώσκεσθαι παρόντας, ἢ καὶ μέλλοντας ἔσεσθαι προγινώσκεσθαι, τὸ χρήσιμόν ὅσιν αὐτὸ πρὸς τὰς ἰάσεις, τῷ προσήκειν τοῖς μὲν ὀνόμασι συγχωρεῖν, τὰς διαγινώσεις δὲ καὶ τὰς προγινώσεις, πεῖραν βαζανίζειν. εἰ δὲ καὶ τόθ' εὑρομεν αὐτὰς ὑπ' ἐχειροώτων ἡμῶν διδάσκειν, ἠσκηκώς τις αὐτλογικὸς ἔξω, οἷον καὶ ὁ θαυμάσιος Ἀσκληπιάδης ἠσκησεν, ἐμποδίζοι τε καὶ διακόπτοι τὸν λόγον, ἀναμιμνήσκειν χρὴ τοῦτον, ὡς ὁ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ διαβάλλειν τοῦτο πράττων, ἀλλὰ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον. ὅτε γὰρ ὡς ὁ γίνοντί τινος ἀξαιφνίδιοι ταραχαὶ περὶ τὸ τοῦ κάμνοντος σῶμα, δυώατ' ἂν εἰπεῖν Ἀσκληπιάδης, ὅθ' ὡς ὀκ ἀκολουθοῦσιν αὐταῖς ἐκκείσεις ἀξιόλογοι πολλάκις, ὅθ' ὡς ὀκ ἐγγὺς μεγάλη μεταβολὴ τοῖς κάμνουσιν ἐπ' αὐταῖς, ὅθ' ὡς ὁ καλεῖται τὸ τοιοῦτον ἰσεῖσις. ἀλλ' ὅτι διαγωνιζομένης τῆς φύσεως τοῖς νοσεροῖς αἴτιος ὁ γίνεται ταῦτα, ὧδε φράσεται δηκνῦσι, λυπῶν μὲν ἐμὲ τούτοις μακρὰ, καὶ δι' οὐ θαυμασοὺς ὄγκος καὶ πόρος ὃς ἐπέβη, δι' ὃς ὅτι τὰς διοικούσας δυνάμεις ἔγνω τοῦ ζώου, ὅθ' ὡς ὧδε σωτηρίᾳ πάντα ποιοῦσιν αἵδε, καὶ ὑγιαινόντων τε καὶ νοσούτων, ὅθ' ὡς αὖται ἰσείνουσι τὰς νόσους. ἀλλ' ὅμως ἔχω γέ τι φλυαρεῖν ἐν ἀδήλοις αἰδοῖ πράγμασι. ὀλίγ' μὲν τοι τῆς ἰατρικῆς αὐτῆς ὁ τοιοῦτος ἅπτεται λῆρος. ὅτε γὰρ διαγινώσκειν ἡμᾶς οὐ τρόπους τῶν ἰσείσεων, ὅτε προγινώσκειν, τὰ σοφίσματα ταῦτα δυνατός. ληρήσει μὲν δὴ πολλὰ πολλάκις καὶ Ἀσκληπιάδης, ὁ πάντων ὀλιγιστοὺς μὴ γινώσκοσιν, ὡς αἱ φύσιος τῶν νούσων ἰατροί. προγνῶναι δὲ θανάτου τρόπον ἢ σωτηρίας, ὀδέποτε δυνήσονται. καίτοι πῶς ὀκ αἰσχρὸν ὁμοίως τοῖς ἰδιώτους ἐκπεπλῆχθαι τὸν ἰατρὸν γνησώσης ἰσείσεως, ὃν ἐγκλῶ ὁ μόνον ὑπεργελᾶν ἤδη γνωρίζεσθαι, ὃν ὅτι τελευτήσειν μέλλει, ἀλλὰ καὶ προγινώσκειν ὀνομαστὶ ἰσείσιν, καὶ μὴν ὀκ ἐξ ἄλλων ἀρχῶν ἐγὼ ταῦτα συμπαντα περὶ τῆς ἰσείσεως, ὅτε μέλοντα προγινώσκειν, ὅτ' ἤδη παρόντα διαγινώσκειν ἐξόνυχος, ἢ ὧν Ἱπποκράτης ὑπέθετο. καὶ γὰρ κὴ τὸ πέπεσθαι τὰ ἰατὰ τὸ σῶμα, κὴ τὸ μὴ πέπεσθαι τοῖς Ἱπποκρατείοις δόγμασιν, ὁ τοῖς Ἀσκληπιαδείοις πᾶσιν, κὴ τὸ τὴν φύσιν ἔχειν διωάμεις πολλὰς αἷς διοικεῖται τὸ ζῶον, ὑπὲρ τῶν Ἱπποκράτους δογμάτων ὄσιν, καὶ τούτου χωρεῖς, ὀχ οἷόν τε τὴν ὑπεροῦσαν ἡμῖν θεωρίαν ὑπομένειν πολυλαβεῖν. ὁ γὰρ εἰς ἄπειρος τὸν ἀριθμὸν ἀποβλέπων χρὴ σημείων σωδρομὰς, ὡς ἐφ' ἑκάστης αὐτῶν ἰδίας ὄσι ῥέοντα τηρήσεως, ἀλλὰ τὰ κῆ μόρος πάντα πᾶς ἓν ἅπαν αὐαγκάσον, ὑπὲρ ὃ τὸν λόγον ποιούμενος, ἵνα κάθηται ὑπομνηθῆναι τῶν ὑπισούμενων, ὅτι ταῦτα πάσχουσιν ὁ μόνον ὀλίγ' δυρεῖν χρησὸν, ἀλλὰ τοῖς καλῶς εὑρημένοις λυμαίνεσθαι. καὶ μὴν ἄμεινόν γε ἦν ὅταν ἡμᾶς θεάσωνται, καὶ τὴν ἡμέραν ἣ κειθήσεται τὸ νόσημα προγινώσκοντας, καὶ τὸν τρόπον τῆς ἰσείσεως προλέγοντας, καὶ πᾶσαν ἤδη διαγινώσκοντας ὃν ὅτι τελευτήσει, παύσαι μαθεῖν τὴν θεωρίαν, δι' ἣς τὰ τοιαῦτα εὑρίσκεται, καὶ μὴ τοῖς ἰδιώτους ὁμοίως ἐκπεπλῆχθαι, πρὶν ποτ' ἀποθέσεσθαι τὸ παρὸν ἀγνοοῦντας. ἐγὼ γοῦν τῶν τοιούτων ἰατρῶν ἐπέφραθον ὀκ ὀλιγάκις, καὶ οἷον θαυμαζόντων μὲν τὴν πρόγνωσιν ἡμῶν ὅταν ὧν τῶν ἀῤῥώστων δυσλοκιμεῖσθαι θεάσωνται, καὶ παύσασθαι μαθεῖν, ἐπέσθαι δέ τις ἀρξάμενος αὐτὸς διδάσκειν, πόθι πέψεώς τε διεξόδου τῶν νοσημάτων, ἢ περὶ ῥώμης φύσεως, ἢ τῶν ἄλλων τινὸς, ὧν χρεὼν ὀχ οἷόν τε τὴν πρὸς τὰς ἰσείσεις θεωρίαν συνιέναι. καὶ πῶς μὴ πείσεις φασκόντων, ὡς ὅτι τῆς φύσις, ἢ ὡς ὧν σωτηρίᾳ πάντα πράττει τῶν ζώων, ἢ ὡς ἐκείνης ἐκκενώσης τὰ πονοῦντα τῶν νόσων, ἀπαλλάττοντί τινες, ἢ ὡς τὸ θερμόν ὅσιν ἐν τοῖς ζώοις τὸ δραστικώτατον, ἢ ὡς ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ κέκραται τὰ σώματα; πρὸς ὃς οὔθις εἴωθα λέγειν, ἤρξω μὴ ὦ ὅτος, ὡς μαθητὴς, ἀκούσῃ δὲ ὡς αὐτιλογικός. ὁ γὰρ ἀπόχρη σοι τῶν ἔργων τῆς τέχνης ὧν ἐθαύμαζα αὐτὸς ἐκμαθεῖν τὴν μέθοδον, ἀλλὰ τὰς ἀρχὰς λείνῃ ὧν χειρεῖν αὐτῆς, ὀκέθ' ὡς ἰατρὸς μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ ὡς φυσικός. καίτοι γε ἄμφω σοι καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν ἐμπαλιν λείνῃ. πολὺ γάρ ὅσιν οἶμαι βέλτιον, ἔργα θαυμασὰ ταῖς ἀρχαῖς ἐκείναις ἑπόμενα θεασάμενον, ἔχειν τινὰ πίστιν ἐκ τούτων ἤδη καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν. ἀνάπαλιν γὰρ αἱ πίστις τῶν τεχνῶν ἔχουσι ταῖς εὑρέσεσι. πιστεύονται μὲν γὰρ ἐκ τῶν ἔργων, εὑρίσκονται δ' ἐκ τῶν ἀρχῶν. ἐμοὶ μὲν οὖν δυρεῖν ἔργον τὴ τεχνικὸν, ἀμήχανόν ὅτι μὴ χρησαμένῳ ἀρχαῖς ἀληθέσιν, ὥστ' αὐαγκαῖόν μοι τὴν φυσικὴν θεωρίαν ἐκμαθεῖν [εὑρηκὼς] ἀκειβῶς. οἱ δ' ἤδη τῶν ἔργων εὑρημένων τῆς τέχνης, ἀπόχρη μαθεῖν τὸν ὁδὸν, ὥστ' εἴπερ ὀκ ἔχεις χρόνον, ὡς φυσικὸς ἐκμαθεῖν ἅπαντα, τοῦτόν γοῦν

γοῦ σοι παρασήτω λογίσασθαι, διότι μήτ' ἄλλη τίς ὀδὸν ὁδὸς παρὰ ταύτην ἡ τοῦ μέλλοντός σε πρόγνωσιν ἐργασαμένη, μήτ' αὐαγκαῖον ἐπὶ σοι τὰς ἀρχὰς ὑπισήμι προδιλαβεῖν, ἀπολαύσῃ ἤδη δυναμένῳ τῶν ἐκ τῆς ὑπισήμης. ὥσθ' μὲν γὰρ πρῶτον τὰ τοιαῦτα ἐξευρεῖν ὑπὸ χειροῦπι, κίνδυνος ἦν ὀλίγον ἀπολέσαι ματαίως τὸν χρόνον. ὅσ' γὰρ αὖ ἐξευρεῖν ἀληθὲς ὁδηγὸν ὧδε διεψευσμένοις ἀρχαῖς, σοὶ ἦν τοῦ μὴ ζητεῖν ἀπυλλαγμένῳ, τὰ δ' ἤδη καλῶς εὑρημένα μαθεῖν ὀρεγομένῳ, πειρῶμαι ὅτι τὰς ἀρχὰς ἐπισήμι προδιλαμβάνῃ, ᾗ μάλιστα εἰ μηδὲν χρόνον ἔχοις ἱκανὸν εἰς ὧν, μήτε προσεξευρεῖν τι τῶν λφποψύτων ὑπὸ θυμεῖς, ἀλλ' ἀρκεῖ σοι μόνον ὀρθῶς χρῆσθαι τοῖς εὑρημένοις. ὥστε θέμενος δὲν τινα ζωπικὸν εἶναι δυνάμιν, ἄσκοπον αὐτῆς γνωρίζειν τὴν ἐν ἀρρώστια τε καὶ ῥώμη διάθεσιν. ἐπιδεικνὺς δὲ ταῦτ' ἀσκήσης, αὖθις ἄσκεπόν μοι σαυτὸν, ἑτοίμως διαγινώσκῃ τὰς κατὰ τὸ μέγεθός τε καὶ τὸ ἦθος ἁπάντων τῶν νοσημάτων διαφορὰς, εἶθ' ἑξῆς τούτων ἀκμῆς μελούσης πρόγνωσιν, ὅταν δ' ἤδη ταῦτα σύμπαντα ἐκμάθῃς, ἄσκεπόν μοι σαυτὸν, ἀκριβῶς σοφίζεσθαι πηλίκην νόσημα, πηλίκη ῥώμη δυνάμεως, ἐν τοσῷδε χρόνῳ δίχνευκεῖν ἱκανή. πολὺ δ' εἰς ὧν σωτηρέσῃ, καὶ ἡ ὧν τῶν ὀργάνων τριβή. πειρῶ δ' ἕκαστον ὧν εἶπον ἀκριβῶς ἐκμαθεῖν, ὁδηγὸν αὖ ἔτι σοι πλεῖον αὐθρώπους νοσοῦντας θεωμένῳ. πῶς δὲν ἕκαστον αὐτῶν ἄρχεσθαι ἀκριβῶς χρὴ μανθάνῃς; ἐκ ἄλλως, ἢ ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται. καὶ γὰρ ὡς χρὴ μέγεθος ἐξευρίσκῃ νόσου, καὶ ὡς ἦθος, ἔτι τε πρὸς τούτοις τὴν ἀκμὴν, ἀκριβῶς διελήλυθα, τὴν δὲ καθ' ἑκάστου δυνάμιν ἀρρωσίαν, ἢ ῥώμην ἐν ἑτέρῳ φθαίνω διεληλυθὼς λόγῳ, τῷ περὶ πλήθους ὑπισκεπομένῳ. μανθανέτω μὲν οὖν ἐκεῖθεν αὐτῶν τὰς διαγνώσεις ἀκριβῶς, χρῆσθαι δὲ πρὸς τὰς ἰάσεις, ὡς ἐν ἑτέροις διείρηται, τῇ νῦν ὀχ ἥπορ εἰς τὴν περὶ τὰς κρίσεις θεωρίαν. ὥσπερ γὰρ ὁ ταύτα ἔχων ἀγαθὰ σημεῖα, τῇ πρώτῃ τετράδι τελέως ὑγιασθήσεται, κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον ᾧ ταύτα δὴ μοχθηρὰ, τεθνήξεται ταύτης καὶ ὅτ' ἐν τοῖς τῆς πρώτης τετράδος. ἀλλ' ὁ μὲν σωζόμενος, ἅπαντα διέξεισι τοῦ νόσου τὸν καθόλου καιρὸν, ἀρχὴν καὶ ἀνάβασιν, ἀκμὴν, καὶ παρακμὴν, εἰ καί τισιν μὴ δοκεῖ γίγνεσθαι παρακμὴ κατὰ τὰς αἰφνιδίους κρίσεις. εἰρήσεται γὰρ ὀλίγον ὕστερον ὑπὲρ τούτων. τῷ τεθνηξομένῳ δὲ, εἰς μὲν τὸν τῆς παρακμῆς καιρὸν ἀδύνατον ἀφικέσθαι, ὁ μὲν ὑπ' ἀνάγκης εἰς τὸν τῆς ἀκμῆς. ἐνδέχεται γὰρ αὐτὸν καὶ κατὰ τὴν τοῦ ἀναβάσεως, καὶ κατὰ τὸν τῆς ἀρχῆς χρόνον ἀπολέσθαι. ἀεισθῆσαι δὲ ὀκ ἀναγκαῖον αὐτῷ, καὶ μάλιστα εἰ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἀποθνήσκῃ τῆς νόσου. γίνεται δὲ ὧδε μεγάλως τῆς φύσεως ὑπὸ τοῦ νοσήματος κρατηθείσης. τοιαῦτα γὰρ ὑπ' ἐπιχειρεῖ διαγωνίζεσθαι πρὸς αὐτὸ, χωρὶς δὲ τοῦ διαγωνίζεσθαι, κρίσις ὀ γίνεται. τέταρτος δὲν ὅτος ὁδὸν ὁ τρόπος τοῦ θανάτου μηδενὶ τῶν τῆς σωτηρίας ἐοικώς. ὁδοὶς μὲν γὰρ ἀθρόως ἀπυλλάττει τοῦ νοσήματος αἱ δι κρίσεως, ἀθρόως δ' ἀποθνήσκουσιν ὀκ ὀλίγοι μὴ ἀεισθόμενοι. ἐν μὲν ταῖς ἀρχαῖς τῶν παροξυσμῶν οἱ πλεῖστοι, καὶ μάλιστα ὅσοι πολὺ πλήθος, ἢ πάχος ὕλης, ἢ μέγεθος φλεγμονῶν ὀλεθρίως ἔχουσιν. ἐν δὲ ταῖς παρακμαῖς, ἐφ' ὧν ἄρρωστος ἡ δυνάμις, χρὴ γὰρ καὶ ὧδε γινώσκειν, ἅπαντος μᾶλλον ἀληθέστατον ὑπάρχον, ὡς ἐᾷ ταῖς παρακμαῖς τῶν κατὰ μέρος παροξυσμῶν ἀπόλλωνται πάμπολλοι, καὶ ὧδε θεασάμενοί τινες, οἴονται ὡς καὶ ἐν τῷ καθόλου καιρῷ τῆς παρακμῆς, ἐνδέχεται τινὰ τελευτῆσαι, τὸ δ' ὀχ ὅτως ἔχει. παρελθούσης μὲν γὰρ τὴν ἀκμῆς τοῦ νοσήματος, ἡ μὲν φύσις ἤδη κεκράτηκεν, ὁ δὲ γὰρ αὖ ἄλλως παρήκμασε τὸ νόσημα. τρόπος δὲ ὁδὸς εἷς ὁδὸ ἐπινοηθῆναι θανάτου δύναται τῶν καῦτα, πολὺ δὲ ἁμαρτήματος, ὁ μὲν ὧδέ γε πρόκειται νῦν σκοπεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ λόγῳ τοῦ νοσήματος. ὅτ' ἂν εἰσὶν ποτὲ ὧδε γινόμενον, ὅθ' ὁ λόγος δηλωθήσεται. τῶν μέντοι κατὰ μέρος παροξυσμῶν ἐν ταῖς παρακμαῖς ἐθεασάμεθά τε πάμπολλοι πολλάκις ἀποθνήσκοντας, ὅ, τε λόγος ὁδὸν εἶναι θαυμασόν φησιν ἄρρωστον δυνάμιν, ἐν μὲν τῷ χρόνῳ τῆς ἀρχῆς τοῦ παροξυσμοῦ, καὶ ἀναβάσεώς τε καὶ ἀκμῆς διαρκέσαι, συνεχομένης ἐπὶ τοιαῦτα, καὶ οἷον ὀλιγομένης ὑπ' ἔξεως. ἐν δὲ τῷ τῆς παρακμῆς, ἀναπαλιν λυομένης τῆς θερμασίας, ἐκ μὲν τῶν μέσων νῦν ὠθεῖ τὰ πόρατα, διαφορεῖσθαί τε καὶ διαλύεσθαι τὴν ἕξιν. οἱ μὲν οὖν τῶν τοιούτων διαφθονίδιον ἀποθνήσκουσιν, ὡς δὲ κεῖν τοῖς παροῦσιν λφποψυχεῖν μᾶλλον αὐτοὺς, ἢ ἀπόλυσθαι, τινὲς δὲ κατὰ βραχὺ, καὶ οὐκ διαφθονίδιον ἀπέθανον. ἀρξάμενοι μὲν παύτου ὠθεῖ τῆς ἀκμῆς τοῦ παροξυσμοῦ, λανθανόντου δὲ αὐτοὺς πολλοὺς ὅτως, ὥστε καὶ παύτα-
40 χέως αὐτοῖς, καὶ θᾶττον ἢ κατὰ τὴν ἐλπίδα δοκοῦσιν οἱ τοιοῦτοι μεταπίπτειν ἐκ τῆς ἀκμῆς εἰς τὴν παρακμὴν, ἀλλ' ἡ γε γνώσεσις σαφεστάτη διὰ τῶν σφυγμῶν. ὁ γάρ τι τοῦ βραχὺ τονμέσῳ, τῶν τε θανάτου λόγῳ θᾶττον τῆς ἐλπίδος εἰς φαντασίαν ἡκόντων παρακμῆς, καὶ τῶν ὄντως παρακμαζόντων. ἐπ' ἀμφοτέρων μὲν γὰρ ἀθρόωτερον ἡ πυρεκτικὴ θερμασία διαφορεῖται. γίνεται δ' ὑπὸ τῶν ἐναντιωτάτων αἰτίων, εἴ γε δὴ ῥώμη φύσεως ἐναντιωτάτη ἐστὶν ἀρρωσία. σφοδρότερος μὲν οὖν ἀεὶ καὶ μᾶλλον ὁ σφυγμὸς ἐστὶ τακτότερός τε καὶ ὁμαλώτερος, ὧν χρησαῖς γίνεται παρακμαῖς. ἀπωθεῖται γὰρ ἡ φύσις ἐρωσότερον ἅπασαν ἀθρόως ἔξω τὴν πυρεκτικὴν θερμασίαν. ἀμυδρότερος δὲ καὶ ἀτακτότερος, καὶ ἀνώμαλος ἐν ταῖς ὀλεθρίοις παρακμαῖς. διαρρεῖ γὰρ ἅμα τοῖς ἄλλοις, ἡ ἡ πυρεκτικὴ θερμασία τὴν καῦτα, διαντλῦθεν ἡ φαντασία τοῦ βελτίονος, εἶτ' ὀλίγον ὕστερον, ἢ ἀποπατῆσαι διανασαῦτον, ἐλλιποψυχήσάς τε καὶ μικρὸν ἐνίοι καὶ γλισχρὸν ἐξιδρώσαντος ἀπέθανον, ἢ κὴ χωρὶς τοῦ διανασῶσαι, κατὰ μὲν τὰς παρακμὰς τῶν παροξυσμῶν, ὅτως ἀποθνήσκουσιν αὖθ' κρίσεως, κατὰ δὲ
50 τὰς ἀρχὰς, ὑπὸ τῆς ἀθροωτέρας ἔσω τῶν χυμῶν ῥοπῆς, οἵαν καταπνιγέσης, καὶ ἀποσβεσθείσης τῆς φύσεως, ὡς εἰ καὶ πλῆθος τις χλωρῶν ξύλων ἀθρόως ἐπισωρεύσειε φλογί. λοιπὸς δὲ ὅτων αὖθ' κρίσεως ἐν τοῖς ἐλεθρίοις νοσήμασιν ὁ κατὰ τὰς ἀκμὰς θανάτος, τῇ σφοδροτάτῃ τοῦ παροξυσμοῦ νικηθείσης τῆς φύσεως. ὅτω δὲ κἄν ταῖς ἀναβάσεσι αὐτῶν ἀπόλλωται πολλάκις, ὁ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον, ἢ λόγῳ τῆς ἀκμῆς. ὅλως γὰρ ὅταν ὑπὸ σφοδροτάτου νοσήματος ἡ δυνάμις νικηθῇ, λόγῳ μὲν ἀκμῆς ἀπόλλωται. συμβαίνῃ δὲ ἐνίοτε καὶ κατὰ τὰς ἀναβάσεις τῶν παροξυσμῶν, ἀλλὰ καὶ πανιαίτερον τοῦτ' ἔστι, καὶ ὁ τρόπος ὁ αὐτὸς ᾧ κατὰ τὴν ἀκμήν. τρεῖς οὖν οἱ παύτου τρόποι θανάτου, τοῖς χωρὶς τοῦ διεθλῶαι θνήσκουσι. πρῶτος μὲν ὁ κατὰ τὰς εἰσβολὰς τῶν παροξυσμῶν ἐν ταῖς φλεγμοναῖς τὸ πᾶν μεγάλαις ἐν λυρίοις μορίοις γινομέναις, ἢ πλήθει καὶ τάχει, καὶ γλισχρότητι τῶν χυμῶν ἀθρόως εἴσω ῥυέντων, ὡς ἀποφράξαι τελέως τὰς διεξόδους τοῦ πνεύματος. ἕτερος δὲ,

ὁ κατὰ τὰς ἀκμὰς τῆ βίᾳ τ νοσήματ ἡ ἠθισμένη τ φύσεως. ἄλλος δὲ ἡ λοιπὸς ὢν τοῖς παρακμαῖς ὠφελιώτατος, τῷ τόνῳ τ ζωτικῷ λυθέντος, τούτῳ ὀφείλεται μᾶλλον γίνεται. τὴν ἀρχὴν γὰρ ὀφθεῖσαν ἐπεχείρησεν ἀποτείνασθαι τὸ νόσημα κατὰ δὴ τοιούτους θανάτους ἡ φύσις. ὡσίκα δ' ὧν χειροήθη μὲν, ἡμᾶτται δίκην, κρίσιν ἤδη καλῶ ὀνομάζω τὸ τοιοῦτον, καὶ γίνεται ὠφελίμως ἡ σὺν ἐκκρίσεσιν, ἢ σὺν ἀποσήμασιν ἀξιολόγοις ἅμα τῆ λοιπῆ ὠφελίμῳ ταραχῆ τῆ πρόσθεν εἰρημένη. αἱ προγνώσεις δὲ τῶν τοιούτων κρίσεων, ἥδιστοι εἰσὶ βέβαιοι, καὶ ὠφελίμως σωτερόν τε ἅμα καὶ τεχνίτου, ᾧ γεγυμνασμένῳ δέονται τ ἰατρῶ, πρῶτον μὲν εἰ γνοίησεν, δεύτερον δὲ, εἰ κατὰ τὴν δεκάτην ἡμέραν, ἐπὶ τ εἰ ταραχῆμα τὸν ἄνθρωπον ἀναιρήσουσιν, ἢ βλάψουσι μόνον. ἀλλὰ γυμνάζεσθαι χρὴ πρότερον ὧν τὴν τῶν κρίσεων κρίσεων πρόγνωσιν, ὥσπερ ὧν ἔμπροσθεν εἶπον, εἴ δ' ἐξῆς ὧν τῶν ὀκτὼ κρίσεων μὲν, ἀγαθῶν δὲ, λάβῃ ὅτῳ μεταβαίνειν ὧδε τὰς κακάς. ὥσπερ γὰρ ἐν τούτοις τὸ ἀβέβαιόν τε καὶ συγκεκομμένον πλεῖστον, ὅτως ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τὸ ὠφελιμώτατόν τε καὶ βέβαιον. ὡρισμέναι γάρ εἰσι καὶ τεταγμέναι τῆς φύσεως αἱ κινήσεις, ὅταν δύρωσῆ τε καὶ κρατῆ τῆ ὕλης, καὶ τοῖς οἰκείοις λόγοις ἐνόρχῃ. ἄδηλοι δὲ καὶ ἄτακτοι, καὶ διὰ ταῦτ ἄγνωστοι κρατούμενοι. ἀλλ' εἰ μὲν τελέως κρατοῖτο, τῷ ἀρχῷ δὲ ἐγχωρεῖ κενῷ, δι' ὅλως αὐτίκα ἰσχὺν βραχὺ, διανίσταται μὲν ὡς εἰς μάχην, ἡττᾶται δ' ὀλίγον. αἰτία δὲ ταύτης τ ἀκαίρου ἐπαναστάσεως, ἡ βία τ νοσήματ ἐρεθιστική τις ὢν καὶ ὀξεῖα. φαίνεται γὰρ ἡ φύσις, ὀλιγὸς ἀνεχομένη τῶν τοιούτων, ἀλλ' ὀλίγον ἀποτρίβεσθαι σπεύδουσα τὸ διοχλοῦν, ὡς λέγ τοῖς κατὰ τὴν γαστέρα τε καὶ τὸν στόμαχον ἰδίᾳ ὄντ φανερῶς, ὅταν πλάνῃ, καὶ τροφῆς ᾧ βαρυῖ, καὶ ὁπωσοῦν ἄλλως ἐρεθίζει. τὰ μὲν γὰρ ὧν πολάζοντα, δι' ἐμέτων ἀποβεῖσθαι, τὰ δ' ἐν τοῖς κατωτέροις χωρίοις, δι' ἕδρας ἐκκρίνει. καὶ μέγιστον ἄρα τοῦτ σημεῖον ὀξὺ κρίσεως ἀκαίρου. τὰς μὲν γὰρ ἐν καιρῷ γινομένας, ὅπερ ὄντ ταὐτὸν τῷ κατὰ τὴν ἀκμὴν, λέγ τοῖς πεπασμοῖς, εἰ καὶ μηδὲν ἐρεθισμὸν εἴη, συμπίπτουσας ὁρῶμεν τοῖς θερμοῖς καὶ μεγάλοις νοσήμασιν. ὅσα δὲ προκρίνουσι, καλεῖ δ' ὅτως Ἱπποκράτης ἅπαντα τὰ πρὸ τῆς ἀκμῆς ὠδὶ κρίσιν ὁρμῶντα, δι' ἐρεθισμόν τινα τοῦτ πάσχει, καὶ χείρων ἡ κρίσις γίνεται τ ἐν ἀκμῇ τοιοῦτον, ὅσον πρόσθεν ἡ κρίσις. ὡσαύτως δ' ὧν τῶν ὀλεθρίων ἔχει νοσημάτων. ὁ γὰρ αὐαμενὴ τὴν ἀκμὴν, ἡ πάνυ ἀσαπίως, ἀλλ' ἐν ταῖς αὐαβάσεσιν αὐαιρεῖ τὸ πίπαν, ἢ οὐ κατ' ἀρχάς. εἰ μὲν δὴ πρόδηλός τις ἐπίδηλος ἡμέρα τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι κρίσιν, ἅμα τε προδηλοῖ καὶ κακὴν. φέρε γὰρ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ὀφθῆναι πρῶτον ἐν τοῖς ἔροις νεφέλην μέλαιναν, ἢ ὑπόστημα μέλαν, ἢ τι τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, εἶναι δὲ καὶ τὰ ἄλλα σύμπαντα σημεῖα τε καὶ συμπτώματα ὀλέθρια, τεθνήξεται μὲν πάντως ὁ τοιοῦτος ἀῤῥώστ. ἀλλ' εἰ μὲν ἐν πρόδηλοι οἱ παροξυσμοὶ γίνοιντο, κατὰ τὴν ζ. ἡμέραν κεκριθήσεται. εἰ δ' ἐν ἀρτίαις ἡ τὴν ε. βεβαιοτέραν δέ τι ποιήσῃ τὴν προσδοκίαν ἡ κίνησις τοῦ νοσήματ. εἰ μὲν γὰρ ὀξέως κινοῖτο, συνεπιμαρτυρήσει τῇ ταχείᾳ κρίσει, τοτέστι τῇ κατὰ τὴν ε. εἰ δὲ βραδίως, τῇ ἡ τὴν ζ. ὅταν δὲ μηδὲν ἡ ἐπίδηλος ἡμέρα προδηλώσῃ περὶ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι κακῆς κρίσεως, δι' ἣν πρόγνωσις αὐτῆς δυπετής. ὅμως δεῖ λαντεῦθα προσέχειν τὸν νοῦν οἷς ἐρῶ σημείοις. ἔστι δὲ αὐτῶν πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον ἐν τοῖς ὀλεθρίοις νοσήμασι τ χωρὶς κρίσεως τεθνήξεσθαι σημεῖον, ἡ ἀῤῥωστία δὴ δυνάμεως. ὁ γὰρ ἐπεγείρετ πρὸς δὴ μάχησιν τ νοσήματος ἡ τοιαύτη δύναμις. δεύτερον δ' εἰ καὶ μηδὲν ὅλως εἴη, μηδὲ τὸ λάχιστον σημεῖον πεπασμοῦ λαμπτόμενον. καὶ γὰρ εἰ μὴ κατ' αὐτὴν τ νοσήματ τὴν ἰδίαν οἷός τε εἴης προγνώσκειν, ἐν ὁποίῳ μάλιστα μέρει τοῦ παροξυσμοῦ τεθνήξεται, τῶν γε ἐν ταῖς ἔμπροσθεν ἡμέραις αὐαμενοῦς, ὁποίῳ μάλιστα μέρει σφῶν αὐτῶν, βαρύτατοί τε καὶ σὺν ὀλεθρίοις ἐγχύνοντο συμπτώμασιν, ὅτως ἂν ἔχοις τι καὶ περὶ τῶν μελλόντων εἰκάζειν. ἔσω δὴ πάλιν ἀληθῶς ἐγνωσμένον, ὀλέθριον μὲν ἐᾶν τὸ νόσημα, μὴ πολλὴ δὲ ἡ δυνάμεως ἦθα. πρῶτον μὲν ἤδη δῆλον, ὡς ὀκ ἐγγὺς ὁ θανάτ, ἔπειτα δὲ ζητητέον, εἰ δυνατή χρὴ εἶναι κρίσις. ἡ δὲ εὕρεσις, ἔκ τε τοῦ τῷ δυνάμιν ὅπως ἔχοι ῥώμης ὧδε σκέψασθαι, καὶ τ νοσήματ αὐτὸ τῷ κίνησιν, ἔτι τε πρὸς τούτοις τὰ σημεῖα τῶν πεπασμῶν. εἰ μὲν γὰρ ἥτε δυνάμις δύρωσ ὑπάρχει, καὶ τὸ νόσημα ταχέως κινοῖτο, καίτι σημεῖον παρέπεται πέψεως, ὀκ ἀπῃνὲς ὄδι ὧδε θέσθαι κρίσει τῇ φύσιν. εἰ δὲ ἥτε δυνάμις ὀκλάζει τῶν, καὶ τὸ νόσημα μὴ ταχέως κινοῖτο, καὶ μηδὲν εἴη σημεῖον πέψεως, ὀκ ἐνδέχετ κρίνεσθαι τοῦτο. ὅτι δὲ ὁ πάντως εἰ τὸ νόσημα τῆς δυνάμεως ἰσχυρότερον, δῆ αὐάγκης ἀῤῥώστ ἡ δύναμις, ἐν ἑτέρῳ μοι δέδεικται λόγῳ, καὶ χρὴ μανθάνειν ἐκεῖθεν ἴδια γνωρίσματα δυνάμεως ἀῤῥώστ. ταῦτα μὲν γὰρ ἅμα διεξέρχεσθαι, παντελῶς ὄδιον ἀδύνατον. μεμνῆσθαι δὲ πάντων ἅμα, καὶ μηδὲν ὧν ἐμαθέτις ἰδίᾳ παραλείπειν, ἀλλ' ἐφ' ἑκάστ τῶν νοσούντων ἅπαντα προλαμβάνειν, ἐκ ὅπως ἀδύνατόν ὄδιον, ἀλλ' ὡς δὲ χαλεπὸν ὡδί. ἀναμνησθέντα δὲ πάλιν ὧν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν διελεγόμεθα, τῶν ἐφεξῆς ἐχώμεθα, τὰς ἀείσας κρίσεις ἐφαμὲν ἐν ταῖς ἀκμαῖς γίνεσθαι. κατὰ δὲ τὰς αὐαβάσεις, ὠδὶ μὲν τῶν σωθησομένων, ἢ ἐλλιπεῖς, ἢ ὀκ ἀσφαλεῖς. ὠδὶ δὲ τῶν τεθνηξομένων, ἢ δύθυς αὐαιρεῖν, ἢ μεγάλως ὠδὶ τὸ χεῖρον ποιεῖσθαι μεταβολήν, ἐν ἀρχῇ δὲ τ νοσήματ, ὀκ αὖ γένοιτο κρίσιν. εἶναι δὲ τῶν μὲν ἀρίστων ἀκριβεῖς τὰς προγνώσεις. τῶν δ' ἄλλων μετὰ τοῦ σοφάζεσθαι, καὶ μᾶλλον ὅταν ἄσημοι τυγχάνωσι γινόμεναι. καλεῖσθαι δὲ ὅτως ἐφαμὲν, ὅσαι μὴ πρόδηλοῦσι δῆ τῶν ὑπόλοιπων ἡμερῶν. ἀλλά τοι καὶ ταύτας εἰ μὴ πρὸ πολλοῦ, μέλλοσας γοῦν ὅσον ὅπως γνώσεσθαι,

† Ⓒ μὴν τοι τα χέως κινοῖτο. ἦν γὰρ ταῦτα ὅτως ὑπάρχῃ, πάντως τεθνήξετ πειν κρισθεῖσαν ὁ ἄνθρωπος. ἢ δ' ἡμέραν τ θανάτου προγνώσεις,

ἀπολλύμενος, ἀπὸ τοῦ ἀπόλλυσθαι λεγόμενος τὸ μὴ διαπεπονηκέναι τὸν ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς· ἐπεὶ καὶ τὸν ἀπολλύμενον ἀπὸ τοῦ ἀπολωλέναι φασὶν οἱ Ἀττικοί. ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀπολλυμένων ἀπὸ τοῦ ἀπόλλυσθαι λέγεσθαι τὸ ἀπολλύμενον. ἀπόλλυται

ποι, μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι τῶν τε καὶ τοῦ προγνωστικοῦ εἴρηκε Ἱπποκράτης, ἁπλωτικὰ τρόπον κρίσεως, ὅσοι δ' αὖ οὖρα λεπτὰ καὶ ὠμὰ ὀρέουσι πολλὸν χρόνον, ἢν τὰ ἄλλα ὡς πονεομένοισι σημείοις ᾖ, τοιούτοισιν ἀπόστασιν δεῖ προσδέχεσθαι εἰς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία. ἐν μὲν δὴ τῷ προγνωστικῷ, ταῦτα δὴ σωτήμων εἴρηκε πρὸς αὐτὸ, ἐν δὲ μελέτης τρόπον κρίσεως ὁποῖός τις ἕκαστος διδάσκοντος. προσίθησι δ' αὐτοῖς ὀλίγα κατὰ μόριον, κατά τε τὸ προρρηκτικὸν, καὶ τὰ τῶν ὠμοπλατικῶν, οἷον ἢν ὅτι πρὸς ῥίγεσι ὠμοχέσιες τῶν ὄρων, καὶ ὅτι τὰ διερυθρα ὄμματα αἱμορραγικά. ἐκ ταῦτα δὲ ἢν περὶ τῶν πλακουόντων ὀφθαλμῶν ἢ τ μήλων τ ἐρυθρῶν, ἢ δὲ ῥινὸς αὐτῆς. ἢν μὲν δὴ ἢ ὡς τὸ κάτω χεῖλος στεῖνον, ἔμετον ἔσεσθαι προδηλοῖ, ἢ ὡς μετὰ λιποθυμίαν κῶμα, ἢ κώφωσις διαίφνης γενόμενα, παρωτίδων δὲ σημεῖα, & ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἐκ μέρους ἃ δυνάμει προδέχεται πάντα, διὰ τῶν ἐκ τὸ προγνωστικὸν εἰρημένων. ὅλως γὰρ ἐδεῖν ἄλλοθεν σκοπεῖν ὧν τὸ τρόπος δὲ κρίσεως, ἀλλὰ τῶν ῥοπῶν δὲ φύσεως ἦν γε δεῖ- 10
ξατο σαφῶς ὁ Ἱπποκράτης ἐν τῷ προγνωστικῷ. ὅτον μὲν καρδιωγμὸν ἢ ῥίγος μνημονεύσας, ἐφ' ᾧτινι ἔμετος ἔσεσθαι μέλλει. ὅτον δὲ δυσπνοίας καὶ μαρμαρυγῶν, ἐφ' ᾧτινι αἱμορραγία διὰ ῥινῶν, ἔτι τε πρὸς τούτοις διορίζόμενος ἐπί τε τῶν διαχωρημάτων ἢ τῶν ὄρων, ἐν οἷς φησὶ μηδὲ χολώδεες αἱ τ κοιλίης διαχωρήσιες, μηδὲ δύλυτί τε ἢ ἄκρι γίνονται, μήτ' ὄρον πολὺ κάρτα, ἢ ὑπόστασιν ἔχον πολλήν. εἰ γὰρ δὴ τι τούτων γένηται, δῆλον ὡς γνάθελε ῥέποι τὸ νόσημα, καὶ διὰ τούτων ἐκκαθαίρεται. μὴ ῥέπον δὲ ἐν τούτοις & μηκύνον πεπειρημένως, ἀπόστασιν ἔσεσθαι προσδοκᾶν. τεκμαίρεσθαι δὲ ἢ περὶ τούτων τ ῥοπῆς τ φύσεως. εἰς μὲν γὰρ τὰ κάτω χωρία φησὶ ἔσεσθαι αὐτὸς, οἷς αὖ περὶ τὸ ὑποχόνδριον τ φλέγματος ἐγγένηται, τουτέστι τ φλογώσεώς τε & θερμασίας, ἐπειδὴ κάτω ῥέπουσιν οἱ τ περιπνευμονίαν ἐργαζόμενοι χυμοί. σύμπαντα γὰρ τὸν λόγον ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἐδήλωσε τ περιπνευμονιλῶν ἐποιήσατο, μὴ ῥεπόντων δ' αὐτῶν κάτω, τὸ μὲν ὑποχόνδριον λιπαρόν τε ἢ ἀνώδυνον ἔσεσθαι διὰ παντὸς. ὁ δὲ αὐθρωπος διὰ παντὸς ἐπί τινα χρόνον γνήσεται χωρὶς προφάσιος φανερᾶς, & διὰ τοῦτο τὰς ἀποστάσιας ἀναγκαῖον ἀκολουθεῖν, τουτέστιν εἰς οὐ περὶ τὰ ὦτα ἀδηγίας. ὀλίγας δ' ἂν αὐτῷ ἢ τῶν ἄλλων τι σημείων προσγένοιτο τῶν κατ' αὐτὸν τὸν κεφαλὴν συμβαινόντων, οἷον κῶμα & κώφωσις αἰφνίδιός τε ἢ παράλογος, ἢ βάρος δὲ κεφαλῆς, ἢ ἢ τ κροτάφων, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον. ὃ δὲν λείπει γνώρισμα τρόπου κρίσεως, ἀλλ' εἴρηται παντα χωρὶς τ σφυγμῶν πρὸς Ἱπποκράτους. ἔπειδὴ δ' οἱ πολλοὶ βραχυλογίαν παλαιᾶν μὴ γεγυμνασμένοι, λείπειν οἴονταί τινα, λέγωμεν δὴ ἡμεῖς αὐτοῖς ἑτέρᾳ λέξει σαφῆ τὰ αὐτὰ, τάχα γὰρ ἂν ὅτων γε μαθόντες, ὅτ' ἀδιάπτωτον οἰήσονται προγνῶναι τὸν τρόπον τ ἐσομένης κρίσεως, ὅταν ῥαθυμήσωσι ἐπὶ πολὺ τ ἀσκησιν. ὅταν δὲν ὅτε κρίσις ἔσαι, προγνώσεις δ' ὧν ἐμπροσθεν εἰρήκαμεν, ἐφεξῆς ὁποῖα τις ἔσαι διορίζεσθαι ἢ τῶνδε. πρῶτον μὲν εἰ ὀξὺ & θερμὸν τὸ νόσημα, καὶ ἡ κρίσις ἐν ταῖς πρώταις περιόδοις. ἀναγκαῖον γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις κρίσεσιν ἐκ ἀπόστασιν ἀλλ' ἔκκεισιν ἀπαντῆσαι. δεύτερον δ' εἰ χρόνιον & βραδὺ, σὺν ἀποσκήμμασι γὰρ εἰώθασι τὰ τοιαῦτα καθίστασθαι, ἢ μάλιστ' ὅταν ὦρα λεπτὰ ἢ ὠμὰ πολὺν χρόνον ὀρῶσιν. εἰ γὰρ πολλὰ ἢ χρηστὰ ὑποστάσιν ἔχοντα, πεφθῶναι μᾶλλον εἰκὸς ἦν βραχὺ τὸν νόσον, ἐκεῖς ἀπόστασιν ὁρμῆσαι. τούτων δὲ διορισμένων, ἐφεξῆς σκεπτέον. εἰ μὴ ἐκκρίσει μέλλει κριθήσεσθαι, πότερον αἱμορραγία τις, ἢ ἰδρὼς, ἢ ἔμετος, ἢ διαχώρησις ἔσαι γαστρός. εἰ δ' ἀποσκήμματι, ποῖον μόριον ἢ ἄρθρον ὑποδέξεται τ ἀπόστασιν. ὧδε ἢ τ ἐκκρίσει μελλόντων κρίνεσθαι, χρὴ δὴ χῶς διορίζεσθαι, τοῖς τε τ ἐσομένης τ ἐκκρίσεως σημείοις, εἰ παρείη, ἢ τοῖς τ ἄλλων ἐ μὴ παρόντων. βεβαιότερον γὰρ ἐλπίσεις τ ἑκάστοτε προδηλούμενον τρόπον τ κρίσεως, αὖ μηδεὶς τ ἄλλων περιέλκῃ. χρὴ τοίνυν ἐμὲ μὴ ἐφ' ἑκάστοτ ἴδιον εἰπεῖν, σὲ ἢ ὧδε τ ἀῤῥώστων μὴ μόνον ὅτον ὁρᾶν, ἀλλὰ ἢ τ ἄλλων ἕκαστον ὠμοσκοπεῖν. εἰ γοῦν ἀλόγως γαστὴρ ὠμοχεθῇ ἢ οὖρα, τ κρίσεως ἐχούσης οὕτως, ἐλπίζειν χρὴ ῥίγος. εἰ δὲ ὅτον διορίζεσθαι πότερον ἰδρὼς ἐπ' αὐτῷ γένοιτο, ἢ ἔμετος, ἢ διαχώρησις γαστρὸς, ἢ τινὰ τούτων, ἢ ὠμὰ, ἢ πρῶτον μὲν εἰς τ τ νοσήματος ἰδέαν ἀποβλέπειν. εἰ γὰρ ἀκεφαλῶς εἴη περικαὲς, ὀλυβὺς ἂν καὶ ἡ τ ῥίγος πρόγνωσις βεβαιοτέρα, χολώδες γὰρ τὸ περικαές. εἴρηται ἢ γὰρ ἔμπροσθεν ὡς ὁ χυμὸς οὕτος ἐπειδὰν σφοδρότερον κινηθῇ, ῥίγος ἐργάζεται. μετὰ ἢ ταῦτα προσεπισκέπτεσθαι, πότερον τῶν ὄρων μόνον, ἢ ἢ τ γαστὸς ὠμοχεθείσης ἐῤῥίγωσαν. εἰ μὲν γὰρ ἀμφοῖν, ἰδρὼς δὲ ἀναγκης ἔσαι πολύς. εἰ δὲ τῶν ὄρων μόνων, ὠμοσκέπτεσθαι χρὴ τὰ ἢ τ γαστέρα, πότερον πλέων τῶν προόδων, ἢ ἐλάττων πρὸς τ κρίσεως ἐπῆλθεν. εἰ μὲν γὰρ πλέων, ὠμοσκοπότερον τ γένηται τοῦτο ῥοπῆ γνωρίζειν, εἰ ἢ ἐλάττων, τ εἰς ἰδρῶτας. εἰ ἢ ἢ τὰ τ ἐμέτων πεφεύγασι σημεῖα, διὰ ἀμφοτέρων τ κρίσεων ὁ ἰδρὼς κριθήσεται. & περὶ μᾶλλον ἢ τ ἑτέρων αὐτῶν ἦν ἂν ὠμοκρατήσῃ μᾶλλον, ἢ ὁμοίως ἑκατέρωθεν, ὅταν ἴσα πως ἢ τὰ γνωρίσματα. μὴ πεπόντων ἢ τ ἐμετικῶν σημείων, ἰδρῶτας μόνον προσδέχεσθαι, ἢ μᾶλλον ἐπειδὰν παραπαίσιν οἱ κάμνοντες, ὠμοδύνῃ τ πεφυσημᾶ, ἢ θερμότερα τὰ ἐκτὸς ἢ ἐρυθρότερα γίνεται. καί τις ἀτμὸς αἰνίσσει θερμὸς, οἷος ὁ πρόδηλος. εἰ δὲ ἢ κυματώδης ὁ σφυγμὸς γίνοιτο & μαλακὸς ὠμοσίμως, ἔτι μᾶλλον ἐλπίζειν ἰδρῶτας. ὁ σκληρὸς δὲ σφυγμὸς, ἐμέτους μᾶλλον ἢ ἰδρῶτας προδηλοῖ εἰωθεν. ὁ μὲν γὰρ ὑψηλὸς, ἀπάσης ἐκκρίσεως δεῖν γνώρισμα, καθάπερ καὶ ὁ σφοδρός. μέγας δὲ εἴπερ εἴη, ἢ ἔξω κινήσεως μᾶλλον, ἢ ἢ εἴσω σημεῖον δεῖ. διῃρῆς δ' ἔσης ἑκατέρας, ἢ μὴ ἔξω διὰ αἱμορραγίας & ἰδρώτων, ἢ δ' εἴσω ῥοπῆς, διὰ γαστρὸς ἢ τομάχου. κυματώδης μὲν σφυγμὸς ἰδρῶτας, μέγας ἢ ἁπλῶς, αἱμορραγίας προδηλώσει. τ δ' εἴσω ῥοπῆς ὠμοκρατέσης, ὅταν μὴ ἀπῇ τὰ τ ἐμέτων σημεῖα, διαχωρήσει γαστρὸς ὁ τοιοῦτος κριθήσεται. πεπόντων δὲ, διὰ ἐμέτων μᾶλλον. εἰ δὲ ἢ ταῦτα πεφεύγει, ἢ ἡ γαστὴρ ἐπισίμως ὑποίη, διὰ ἀμφοτέρων. αὐώμαλος ἢ ὁ σφυγμὸς, ὧδε τ πλείσων μὴ γίνηται κρίσεων. ἢ μάλιστα ἐπειδὰν ἀγωνιικῇ τι καὶ περικινδυνωδυπικὸν ἔχωσιν. πολὺ ἢ μᾶλλον τῶν χολωδῶν εἰς τὸν γαστέρα συῤῥεόντων χυμῶν, ἅμα τῷ καὶ τὰ ἄλλα πεφεύναι τῶν ἐμέτων σημεῖα τὰ πρὸς Ἱπποκράτους εἰρημένα. καὶ οἱ σφυγμοὶ παντοίως αὐώμαλοι γίνονται, διακινουμένῃ ἢ βαρυωπνίου τοῦ τομάχου. ἀλλὰ τὰ μὲν ἀπὸ τῶν σφυγμῶν, ἢ ὡς ὁ γινώσκων ὁ Ἱπποκράτης, ἢ ὡς οὐκ ἀξιόλογα νομίζων οὐκ ἐξειργάσατο, τὰ ἢ τῶν ἐμέτων σημεῖα, καρδιωγμοί τε εἰσὶν ἅμα πόνῳ κεφαλῆς, ἢ σκότο-

σκότοδινοι σὺν τοῖς πεφαινομένοις τὸ ὄψεως ὀρφνώδεσιν, ἢ τῷ κάτω χέλει σειομένῳ, ἢ πολλῷ ἢ λεπτῷ πρᾶγ-
ρέοντι σιέλῳ. ταῦτα δὲ ταῦτα συμπίπτει, χολώδεσ τε καὶ δακνώδεσ χυμῷ, κατά τε τ γαστέρα καὶ τὸν σόμα
χορτῶδροισμένῳ, ⁊ δάκνοντός τε ἅμα τὸ σόμα τῆ γαστρὸς, ὃ δὴ καρδίαν ἐκάλουν οἱ παλαιοί, ⁊ σὺν αὐτῷ ἢ τ
σόμαχον ὅλον ἔσω ⁊ κάτω καταπαῶντος, ὥσπερ ἢ χεῖλος αὐτῆς σείεται, ἢ σίελον πρᾶον λεπτόν. ὀρφνώ-
δη δέ τινα πεῖ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνονται, ἢ ἰλιγγιῶσι, ἢ σκοτωδινιῶσι, ἢ κεφαλαλγοῦσι, ἀναβυμιωμένου τινὸς
ἐκ τῆ χολώδεσ χυμοῦ, ἢ προσέτι τῆι κατὰ νοῦσα συμπαθείᾳ. τὰ δὲ τῶν αἱμορῤῥαγιῶν ἴδια, μαρμαρυγὲς μὲν ὅτι
ξανθὸς ὁ χυμὸς, ἀμβλυωγμοὶ δὲ, ὅτι πολὺς ἀθρόως ἀναφορόμενος, ἐμφράττει τὰς ὁδοὺς τ πνεύματος. ὅταν δὲ ἢ
οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύσι τῷ πλήθει τῆ ῥεύματος, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς ὀφθαλμίαις. κατὰ ἓν τὸν αὐτὸν τρόπον ἐρυθροὶ
φαίνονται σὺν τοῖς μήλοις γίνοτε, ἢ ταῖς ῥισίν. ἴδιον δὲ τῶν αἱμορῤῥαγιῶν, καὶ ἡ τῶν ὑποχονδρίων στάσις ἀ
μετ' ὀδυνης. ἔσι γὰρ ⁊ οὗτος τῆ αἵματος ἀσμικρὸν γνώρισμα. καθάπερ οὖν καὶ ἡ δυσπνοια, ἢ γὰρ
ἢ δὲ δεξορχομένου τῆ αἵματος εἰς τὸν θώρακα γίνεται, σὺν ὀδυνῃ δὲ εἴπερ ἐκταθείη τὸ ὑποχόνδριον, ἐχ αἱμορ-
ῥαγίας ἐσομένης σημεῖα, ἀλλὰ φλεγμονῆς τινὸς αὐτόθι γεγενημένης ὅτι σύμπτωμα. ⁊ μὴν δὴ καὶ τὸ τ κεφα-
λῆς ἄλγημα κἂν ἐ κοινὸν ἐμέτων τε ἢ αἱμορῤῥαγιῶν εἶν σημεῖον, ἄλλα τοι κἀνταῦθα τὸ μὲν οἷον δακνώδες, ἐμέ-
του, τὸ δὲ οἷον βαρὺ ἢ διατεῖνον, ⁊ σφύζον, καὶ θορμὸν, αἱμορῤῥαγίας ἴδιον. ὅτω δὲ ἢ τῶν κατὰ τὰ ὑποχόνδρια
ὑπάγχνων αἱ φλεγμοναὶ, τῶν αἱμορῤῥαγιῶν εἰσὶν ἅπαν τε ἅμα ἢ σημεῖα μέλλοντός γε κεθήσεσθαι τὸ νοσήμα-
τος ἐκκείσεσιν. εἰ δὲ τὸ μὲν ἀνάπαλιν αἱμορῤῥαγοῖ, ὀκ ἀγαθὸν ὄσιν. τὸ δὲ καθ' ἕξιν, ἀγαθὸν ὡς Ιπποκράτης λέ-
γει, ⁊ ἡ πεῖρα δηλάσκει, ῥᾷσον ἤδη σοι καὶ τὴν αἱμορῤῥαγήσοντα πεπειπεῖν μυκτῆρα, ἀφορμὴν τ αἱμορῤῥαγίας
ἔξωθυρόντα. δεξιὸν μὲν γὰρ ὑποχόνδριον ἐκ δεξιοῦ μυκτῆρος, ἀγαθὴν ὑπόφορσιν τῆι κρίσιν, ἀσιτορὸν δὲ ἔξ ἀσιτε-
ρῶ. μεμάθηκας δ' ἐμπροσθεν ἤδη, πότε τῶν κακῶν καὶ τὰ τῶν ἀγαθῶν κρίσεων σημεῖα. τὸ δὴ ὃν ἔτι χαλεπὸν τὸν
αἱμορῤῥαγήσοντα μυκτῆρα, ἢ τὸ μέρους τὸ πεπονθότος ἀκριβῶς γνωσθῆναι δυναμένῳ, καὶ τὸ ⁊ κρίσεως
ἤθους ἐκ ἂν λαθόντες, καὶ τῶν αἱμορῤῥαγικῶν σημείων ⁊ ἀργῶς φανομένων. ἐπὶ τόποις ἅπασι ἢ τὰ παρὰ ⁊ ἡ-
λικίας, καὶ ⁊ ὥρας, ἢ τ χώρας, καὶ ⁊ φύσεως τὸ κάμνοντος, ἱκανὰ πεδηλοῦν τῆι ἐσομένῃ αἱμορῤῥαγίαν.
αἱμορῤῥαγίας μὲν δὴ, ἢ ἐμέτων ἀκριβῆ τε ἢ ἴδια τὰ γνωρίσματα, δηλοτέρων ⁊ ὧν τόπος, τῶν ἰδρώτων. εἰ δὲ
γε δὴ γαστρὸς κρίσις ἔσεσθαι μέλλει, προδηλότερον μὲν ὃ δὲν ὅτως ὃ δὲ ἴδιον, ἀλλ' ἐκ τὸ παρεῖναι μὲν τὰ ⁊ κρίσεως
σημεῖα. μὴ παρεῖναι δὲ τῶν ἐμέτων, ἢ τὰ ⁊ αἱμορῤῥαγίας, ἢ τὰ τῶν ἰδρώτων γνῶσι συλλογίζεσθαι. καί τι καὶ ἐ
μηδὲν ἐκείνων παρέιη, ὅπως ὃν μόνον, ἀλλὰ ⁊ δὴ αἱμορῤῥοΐδος ἐγχωρεῖ γνῶσθαι τῆι κρίσιν, ἢ γυναικεῖν ἐπιμηνί
ων ὃ μὲν ἀδυνατον ὃ δὲν διορίζεσθαι. βάρος μὲν γὰρ ἐπίσημον ὀσφύος, καὶ ἄλγημα, ἢ τάσις γνῶσθαι πεφυκεῖ-
ται τῶν ἐπιμηνίων. αἱμορῤῥοὶς δὲ ὃ πᾶσι συμβὰς ὄσιν, ὅσοις οὖν ὅτι, πυκνὸς μόνοις οὐκ ἄν τις ῥᾳδίως διορίσειε.
τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασιν, ἐπειδὰν μὲν παρῇ, πέψεώς τε καὶ κρίσεως σημεῖα. μὴ παρῇ δὲ, ἐμέτων, ἢ αἱμορῤῥαγίας, ἢ
ἰδρώτων ἐκταραχθήσεται πάντως ἢ γαστήρ. ὅταν μὲν δὴ διακρίνειν ἴδιά τε ἢ κοινὰ τρόπων κρίσεως γνωρί-
σματα, τῶν ἐκκρίσει δηλονότι μελλόντων κεθήσεσθαι νοσημάτων. εἰ δὲ εἰς ἀπόσκημμα τρέποιτο, κοινὰ μὴ ἅπαν
τα γνωρίσματα, σωτηρίως τὸ κάμνοντος ἔχοντος, τὸ μήτε λύεσθαι τὸ νόσημα, μήτε οὖρον πολὺ καὶ πολλῷ
ὑπόστασιν ἔχον, ἀλλ' ὠμὸν ἢ λεπτὸν φαίνεσθαι. τὰ δ' ἴδια τ μὲν μὴ λίαν κεχρονισμένων, εἰ δυσπνόος ὁ κάμνων
ἀξαίφνης γινόμενος, ἀποπαύσοιτο μὴ γὰρ τάχει τῆ δυσπνοίας, διαδέξεται δ' αὖ αὐτὸν ὀδυνη, ⁊ βάρος τῆ κεφα-
λῆς, ἢ κῶμα, ἢ κώφωσις, ἐς οὐδὲν ὑποτρῖς ὠσὶν ἀδηγὰς ἀναγκη τότων γενέσθαι τῆι ἀποστάσιν. εἰ δ' εἴη πολυ-
χρόνιον ἤδη τὸ νόσημα, ⁊ μήτε τότων παρείη μηδὲν, ἐμφαίνοιτο δέ τινι τ κάτω χωρίων ἢ βάρος, ἢ τάσις, ἢ φλό
γωσις, ἢ ὀδυνη, κάτω τότῳ τῆι ἀποστάσιν ἔσεσθαι προσδοκῶν. παράδειγμα δ' ἑκατέροις τ ἀποστάσεως γὰν νόσκ
μα ποιησάμενος ὁ Ιπποκράτης γὰρ τῷ προγνωσικῷ, τοῖς δυναμένοις σωφρῶν τὸν λόγον ἐδ' ἰδαξε, καὶ ὡς χρὴ κα-
βόλα πόδι πασῶν ἀποστάσεων συλλογίζεσθαι, δύο μοι κἀγὼ δοκῶ καταπαύειν γὰ ταῦθα τὸν γενεσῶτα λόγον. εἰ
γάρ τις τοῖς ὑφ' Ιπποκράτος ἐρημένοις προσθείς τοῦτο τὰ ἡμέτερα, μή πω τεχνικὸς γέγονεν, ἢ προγνωσικὸς
κρίσεων, γὰ τῷ μετὰ τότο συγγράμματι τελευταίῳ τ προκειμένης ἡμῖν ἐσομένῳ πραγματείας, ἐλπίζω τὸ
λεῖπον αὐτῆς ὑπομαθήσεσθαι. τοῖς μὲν γὰρ σωφροσιν ἀρκεῖ καὶ ταῦτα, ⁊ δὲν ἔτι τετάρτο λόγο προσδεῖ.

πρὸς κρίσεων τέλος.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΗΜΕΡΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ά.

ΩΝ νοσημάτων αἱ λύσεις, ὅσαι μὴ κατὰ βραχὺ μειωθγόντων, ἀλλ' ἐξαίφνης παυσαμέ-
νων γίνονται, δίεονται πάντως ἵν' ὧσι πισαὶ, δι' ἀψιλὸς τινος ἐκκρίσεως, ἢ ἀποστάσεως
ὃκ ἀφανοῦς, ὡς ὅσα γε χωρὶς τότων ἐῤῥαστώνησαν, ὑποτροπιάζειν φιλεῖ. προσέχειν οὖν
χρὴ τὸν νοῦν ἀκριβῶς, καὶ δι' φυλακῆς ἁπάσης ἔχειν τὸν ἄῤῥωστον. μηδὲν, ὧν τοῖς πισοῖς
ὑγιαθεῖσι συγχωρεῖται, ὧν τρέποντες πράξειν, μήτε γὰν ἐδέσμασιν, ἢ πόμασι, μήτε γὰν
λατροῖς, μήτε κινήσεσιν, ἢ ὅλως γὰν τισι τῶν ἄλλων. εἰ μὲν γὰρ μικρὸν εἴη τὸ ῥαστωνῆσαν νό
σημα, τάχα ἂν ἐφ' ὅτως ἀκριβεῖ διαίτη λαθασαίη πάντα πασιν, ὡς μηκέτ' αὖθις ἐπα-
νελθεῖν. εἰ δέ τι τῶν κακοηθεστέρων, ἐπανέλθοι μὲν ἂν ⁊ ὅτω διαιτωμένῳ, ἀλλ' ὀχὶ σὺν ἐλάττῳ κινδύνῳ. ἀμελη
θὲν δὲ καὶ παροφθὲν, ὡς πισὸς λελυμένον, πολὺ χαλεπώτερον, ἢ ἐξ ἀρχῆς ἐπιφαίνεται. χρὴ τοίνυν εἰ μέλλοι
βεβαίως παύεσθαι, μεγάλη τινὶ ἰσχυρὸν νόσημα προηγεῖσθαι τ λύσεως αὐτὸ, τὰ περὶ Ιπποκράτος ὀνομαζόμενα λυ

τήρια σημεῖα. ὅτε μὲν ἰδρῶτας χρηστοὺς ἀπὸ ὅλου τοῦ σώματος γιγνομένους, ἢ ὄρους πλῆθος, ἢ διαχωρημάτων, ἢ ἐμέτων. ὅτε δ' αἱμορραγίαν ἐκρινοῦν, ἢ ἕνα ἄλλον αἵματος κένωσιν, οἷον διὰ αἱμορροΐδων, ἢ ὑδρῶν. ὅτε δ' εἰς τοὺς ἔσω τῆς ὠσὶν ἀδήνας, ἢ εἰς ἄλλό τι τῶν ἀκύρων μορίων, ἢ ἄρθρων ἀπόσκημα. ὅσοις δὲ μυδήνας τῶν τοιούτων συμέων ὠνόμασεν, ἐδόξε παῦσαι τὸ νόσημα, περὶ τούτων ὁ παῦτα θαυμασὸς Ἱπποκράτης, γνὶ μὲν λαθόντος λόγῳ τόνδε τὸν τρόπον ἀπεφήνατο. τὰ ἀσήμως ῥαγέντα, φλυκτίδια. κατὰ μέρος δέ, διά τε τὴν ἀφορισμῶν αὐτῶν καὶ διὰ τὸ παγνωσιλὲς γράμματος, οὐκ ἤκουσε δὲ καὶ διὰ τῶν ὠνομακμένων ἐδίδαξε. τίνα μὴ ὀλέθρια τῶν ἔσω τρεφόντων ὄγκων, τίνα δ' αὖτε ὅτε μόνον ἁπλῶς ἔσω τρέφει χωρὶς ὀλέθρου, τίνα δὲ καὶ διαφέρειν ἡμῖν ὅτι δεῖ θαι τε καὶ λυθῆναι παλινδρομῆσαι. περὶ μὲν δὴ τούτων, γνώσεσθαι τοῖς ἄλλοις ἔσω μνήμασιν δεήσομεν θα τῷ γνώμῃ αὐτοῦ. περὶ δὲ τῶν ἅμα τοῖς λυτηρίοις σημείοις παραλαμβανομένων, ἃ δὴ καὶ κρίσιμα λέγεται, νῦν ἡγοῦμαι χρῆναι διελθεῖν, ἀναγκαίων ὄντων γινώσκεσθαι τοῖς μέλλουσιν περὶ κρισίμων ἡμερῶν ἐπίστασθαί τι χρηστόν. ἡγεῖται γὰρ ἅπαν τῶν γε τούτοις ἐκκρίσεων ἢ ἀποστάσεων, οὐ μικρὰ παραχὴ κατὰ τὸ τοῦ νοσοῦντος σῶμα. πολλάκις μὲν δεαφνίδιον, ἢ διαπνοοῦντες, ἢ παραπαίοντος, ἢ σκοτοδινιῶντες, ἢ μαρμαρυγὰς ὁρῶντες, ἢ λακρύοντες, ἢ οὐκ ὀφθαλμοὺς ὀρθροὺς ἔχοντες, ἢ οὐκ κροτάφους βαρεῖς, ἢ τὸν τράχηλον ἐπώδυνον, γίνοντε δ' ἤτοι τῇ κεφαλῇ ἀλγοῦντος, ἢ ὀρφνώδες τι τῶν ὀφθαλμῶν προφαίνεσθαι νομίζοντος, ἢ διαρδιώσσοντος, ἢ τὸ κάτω χεῖλος οἱονεὶ κλονούμενόν τε καὶ ἔσω πεπόμενον ἔχοντες, ἢ ῥίγει σφοδρῷ πυρασσομένου. καὶ μὲν δὴ καὶ ἔσω τοχόνδειον ἀναπᾶται πολλοῖς, καὶ διυσφοροῦσι, καὶ ἀναπνοὰς, καὶ ψυχρὸν αὐτοῦσι, καὶ διακαίεσθαι φασὶν ὠφελιμότερον ἢ πρόσθεν. γνίοις δ' αὐτῶν καὶ ὁ παροξυσμὸς πρωϊαίτερος ἄρχεται, καὶ μακρότερος, καὶ σφοδρότερος γίνεται, καὶ κῶμα συνεδρύει, καὶ ἄλλό τι καὶ ἄλλο σύμπτωμα, καὶ δὴ καὶ θεάσασθαι τοὺς παρόντας ἅπαντας ὄντας, τῷ μεγίστῳ τινὶ καῦτα καθεστῶτας φόβῳ, καὶ λεγόντων ἀκοῦσαι παρεῖσιν, ὡς οὐδὲν ὁ κάμνων ἀποθεῖ τῇ τῷ διακρίνοντι. ὅθεν οὐδὲ παραγεγονέναι μοι δοκοῦσιν γνίοι τῶν ἰατρῶν, οὐδέ πω ποτε τοιαύτας παραχὰς ἀῤῥώστων, ἢ ἂν ἐζήτουν, οὔτε τὸ συμαινόμενον ἔσω τοῦ κρίσεως ὀνόματος, οὔτε εἰ δυνατὸν ἔσαρχει τὸ πρᾶγμα. πότερα γὰρ ὡς οὐ γίνονται τινὲς ἀθρόαι λύσεις τῶν νόσων μετά τινος ἐκκρίσεως, ἢ ἀποστάσεως ἀμφισβητοῦσιν, ἢ ὅτε μὲν ὁμολογοῦσιν ἑωρακέναι. τὰ δ' ἄλλα συμπτώματα, τὰ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένα συνεδρύειν αὐτοῖς ἀγνοοῦσιν, ἢ καὶ ταῦτα γινώσκοντες, οὐ φασι χρῆναι καλεῖν τὸ γινόμενον κρίσιν. εἰ γὰρ δὴ ὅτε περὶ ὀνόματος, οὐ περὶ πράγματος ἀμφισβητοῦσιν, ὡς τό γε μήθ' ὅτι γίνονται τινὲς διαφθορίδιοι περὶ τὸν νοσοῦντα παραχαὶ, διαρδιώσσοντα καὶ ἀναπνέοντα καὶ παραπαίοντα, καὶ τἄλλα τὰ διαῦτα πάσχοντα, μήθ' ὅτι μικρὸν ὕδρον ἐπ' αὐτοῖς, ἢ ἑλκῶτος, ἢ αἱμορραγίας, ἢ ἕνος ἑτέρου χυμοῦ γιγνομένου, λύσις ἀσφαλὴς ἠκολούθησε γινώσκειν ὁμολογεῖν, ἢ φιλονεικίας, ἢ ἀμαθίας ἐσχάτης οὐδὲν ἀποδεῖ. ὁ γὰρ δὴ τῶν ἀπαιδεύτων γινομένων τὰ τοιαῦτα δόξαν, ἀλλὰ τῶν δυσμορᾶσι φαινομένων. ἡμεῖς μὲν δὴ τὴν ὀξεῖαν οὕτως ἐν νοσήματι παραχὴν ὀνομάζομεν κρίσιν, καὶ τελευταῖόν γε αὐτὴν τὰ πολλὰ μὲν εἰς σωτηρίαν, ἔστι δ' ὅτε καὶ εἰς ὄλεθρον τοῦ κάμνοντος φαμέν. εἰ δέ τις ἄλλό τι καὶ οὐ ταῦτον τὴν κρίσιν εἶναι λέγει, ἔπειτ' ἀμφισβητεῖ τε καὶ μεταβάλλει τὸν λόγον, τὴν οἰκείαν ἔσηνοιαν ὁ διοῦτος, οὐχ ἡμᾶς ἐξελέγχει. βέλτιον δ' ἴσως ἀπό τινος προσηγορίας δηλοῦται γνόντας, περὶ πράγματος αὐτοὺς ποιεῖσθαι τὸν λόγον. ἀλλὰ τὴν μὲν τούτων ἀμαθίαν τε καὶ φιλονεικίαν, οὐδ' αὖ αὐτὸς ὁ ζεὺς ἐξιάσαιτο, καί μοι καὶ ταῦτα πλέον τοῦ δέοντος εἴρηται πρὸς αὐτούς. ὅσοις δ' ὅτι τῶν ἔργων τῆς τέχνης φροντὶς, ἐκείνοις ἤδη διαλέξομαι περὶ τοῦ προτεθέντος ἐν τῷδε τῷ γράμματι σκέμματος. αἱ γὰρ δὴ κρίσεις αὗται, γίνονται μὲν ἐν πάσαις ἡμέραις, ἀλλ' ὅτ' ἴσαι τὸ ἀριθμὸν, οὐδ' ὁμοίως πιστά. διαφέρουσι δὲ καὶ τῆς μὲν ἀγαθὰς αὐτῶν γίνεσθαι, τὰς δὲ κακάς. καὶ τὰς μὴ μετὰ πλειόνων τε καὶ χαλεπωτέρων συμπτωμάτων, καὶ σὺν ἀγῶνι μείζονι, τὰς δ' ὀλυθὺς ἐξ ἀῤῥήστου εἰσβάλλειν ἀσφαλῶς. ἀτὰρ οὖν οὐδὲ τῆς τὰς μὲν ἐλλιπεῖς γίνεσθαι, τὰς δὲ τελείας, μικρά τις ἡ διαφορά. μεγάλη δὲ κἄρ τῆς τὰς μὴ ὅτι γνήσιον διὰ τῶν ὠδίνων ἡμερῶν προδιελθεῖν δοκεῖν, τὰς δ' ἐξαιφνίδιόν τε καὶ ἀδηκήτως, οὐ τοῖς ἰδιώτοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τεχνίταις ὠφανῆναι. τοσαῦται μὲν αἱ τῶν κρίσεων διαφοραὶ, τοσαῦται δὲ καὶ αἱ τῶν κρισίμων ἡμερῶν. καὶ τὰ πλείστα μὲν γὰρ καὶ ἑκκαιδεκάτῃ, ἐγὼ μὲν οὐδέπω ποτὲ γινώσκω κριθέντα, κατὰ δὲ τὴν ἑβδόμην οὐδ' ἀριθμεῖν ἐπ' ἐγχωρεῖ. κατὰ δὲ τὴν ἑκτὴν κρίνονται μὲν, ἀλλὰ καὶ μετὰ χαλεπῶν συμπτωμάτων, καὶ κινδύνων μεγίστων, καὶ ἀπίστως, καὶ ἀτελῶς, καὶ ἀσαφῶς, καὶ ἀσήμως, καὶ πῶς κακοῦ. ὅταν οὖν μὴ μόνον ἐμοὶ τοῖς ῥοῦτοις ἔτεσι παραφυλάττουσι, τοιαύτας εὑρίσκηται διαφορὰς τῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πρὸ τοῦ Ἀρχιγένους, παῦτα δή τι πρὸς ἔργοις τῆς τέχνης προσεδρύσασι. καὶ ῥύτων ἔτι αὐτοτέρω τοῖς πρὸ τοῦ παραυτίκα Ἡρακλείδου, ἐκ τῆς πείρας ἀθροίζασι τὴν θεωρίαν. ἔτι τε τοῖς περὶ τὸν Φιλότιμόν τε καὶ Διοκλέα, καὶ αὖ ἄλλους παλαιοὺς, καὶ πῶς τούτων ἁπάντων τοῖς περὶ τὸν θειότατον Ἱπποκράτη, πῶς οὐκ ἂν τις δικαίως ἡγοῖτο τινὰ διαφορὰν γε τῆς τῶν ἡμερῶν ἀριθμοῦ; τὸ γὰρ γε τοσοῦτος ἔτεσι καὶ τῇ ἑβδόμῃ ἑωρᾶσθαι κείνουσαν, πολλάκις τε ἅμα καὶ τελείως, καὶ πιστῶς, καὶ ἀκινδύνως, καὶ σαφῶς, καὶ προδήλως, καὶ χρησῶς, καὶ τῇ ἕκτῃ τὰ ῥύτων γε ἀντία, μεγάλης τινὸς ἔχεται διαφορᾶς. τὸ δ' ἐμοὶ μὲν μηδέποτε τῇ δευτέρᾳ κρίνεσθαι φάναι κείνουσαν, ἄλλῳ δέ τινι πανίως τε ἅμα καὶ ἀτελῶς, καὶ ἀβεβαίως, καὶ μετὰ κινδύνου, καὶ ἀσαφῶς, καὶ ἀσήμως, καὶ κακῶς, οὐδ' αὖτο σμικρὰν γε διείκνυται τῇ γε ταῖς ἡμέραις διαφορᾷ. πολλαὶ μὲν γὰρ αἱ κατὰ τὴν ἑβδόμην κενόμεναι νόσοι τελέως τε ἅμα καὶ ἀσφαλῶς, καὶ ἀκινδύνως, καὶ σαφῶς, καὶ δυσήμως, καὶ ἀγαθῶς. καί δ' ἐν τῇ δευτέρᾳ, πανίαι μὲν οὕτως, ὡς ἡμῖν ὤφθαι μηδέπω. καὶ εἴ τῳ δέ ποτε ἑώραται πῶς ἡμῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ τὴν ἡμέραν ὠφανεῖσα ποτὲ κρίσις, ἢ ἀτελὴς, ἢ ἄπιστος, ἢ κινδυνώδης, ἢ ἀσαφὴς, ἢ ἄσημος, ἢ πανίως γ' ὤπαι πῶς κακοῦ γινομένη. καλῶ δ' ἀτελῆ μὲν κρίσιν, ὅταν ἔτι πολέμητά τι τοῦ νοσήματος. ἄπιστον δὲ ὅταν ἔστι τροπάζῃ, κινδυνώδη γ' τὴν μετὰ συμπτωμάτων σφαλερῶν, ἀσαφῆ δὲ τὴν χωρὶς ἐκείνης, ἢ τινὸς

ἢ τινὸς ἀποστάσεως ὠφανοῦς. ἄσιμον δὲ τὴν ἀπὸ μυλεμιᾶς τῶν ἐμπροσθεν ἡμερῶν πρὸς ἡλιον θέσιν. ἡ κακὴ δὲ ὅτι πάντως εἰς ἀπώλειαν τελευτᾷ τὸ νόμενον, οὐ δέομαι λέγειν. ἐμπαλιν δὲ τελείαν μὲν καλῶ, τὴν μὴ δὲν ἀπολείπουσαν τὸ νοσίματον. πιστὴν δὲ καὶ βεβαίαν καὶ ἀσφαλῆ, τὴν μηκέτ' ἐπανορχομένην, ἀκίνδυνον δὲ τὴν αὖθις συμπτώματα σφαλερῶν. οὕτω δὲ καὶ ἀσφῆ, τὴν μετά τινος ἐκκρίσεως, ἢ ἀποστάσεως φανερᾶς. εὔσιμον δὲ τὴν προσηλωθεῖσαν ἀπὸ τῆς ὠφελίμου. ἀγαθὴν δὲ, ὅτι τὴν εἰς ὑγείαν τελευτῶσαν χρὴ νοεῖν, ὅτι αὖ τινα οἶμαι λαθεῖν, ἀλλ' ὅτι μὲν εἴπερ τοῦτ' οὕτως φαίνεται, μεγίστη διαφορὰ τῶν ἡμερῶν ὅδε πρὸς ἀλλήλας, οὐδεὶς αὐτιλέξει. φύσει δ' ἴσως τὶς μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν εἰρημένων, ἀλλ' ἡμᾶς ἀργύριον ἐληφότας παρὰ τῶν κεισίμων, ἐπεισάγειν αὐτὰς τοῖς κατ' ἰατρικὴν πράγμασιν, ὥσπερ τινας νόθους παῖδας εἰσποιουμένους γνήσίων. τί γὰρ αὖ καὶ παθόντες διαφθειρόμεθα, τῶν φαινομένων ἄλλό γε, ἢ ἀργυρίου δεδεγμένοι; οὐ γὰρ δὴ κατά γε ἡμᾶς οἱ κείσιμοι προσήκουσιν, ἢ πολίτηδε, ἢ συγγένεια εἰσίν, ἵν' αὐτὰς χωρὶς μισθοῦ βοηθῶμεν. τὶ γὰρ αὖ εἴη καὶ βέλτιον, ἢ ἐκείνας κεισίμους εἶναι νομοθέτησαν, ἢ ἡμῖν ὡς εἰσὶν ἀποδείξασιν; ἀλλ' ὥσπερ καὶ τἄλλα τὰ δι' ἀρχῆς πείρας γνωσθέντα ἀληθῆ μᾶλλον ἀδεκάστως, ἀδικώτατον εἶναι νομίζοντες ἐγκαλύπτειν τἀληθές, οὕτω καὶ τὰς τῶν ἡμερῶν διαφορὰς, ἃς πολλάκις ἐθεασάμεθα, λέγομεν ὡς εἴδομεν. ὅταν δὲ καὶ σὺν ἀρίστοις ἰατροῖς τε ἅμα καὶ ἀνθρώποις, ἄμφω γὰρ ἔσῳ, οἱ πρὸ ἐμοῦ Διοκλέα τε καὶ Ἱπποκράτη, καὶ σὺν ἄλλους, ὧν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐμνημόνευσα, τὴν αὐτὴν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν εὑρίσκωμεν ἀπόφασιν ποιουμένους, ἔτι καὶ μᾶλλον οἶμαι θαῤῥοῦμεν ὡς ἀληθεύοντες. ἀλλ' οὐχ ὁμολογοῦσι φασὶν ἅπαντες ὅτι πρὸ τῶν κεισίμων ἡμερῶν, ἀλλ' οἱ μὲν πλείους, οἱ δὲ ἐλάττους αὐτὰς εἶναι λέγουσιν. καὶ τὰς μὲν ὁ δὲ τις φησὶ εἶναι κεισίμους, τὰς δ' ὁ δὲ τις οὐ τὰς αὐτὰς ἅπαντες, ἀλλ' ὡς αὖ ἑκάστῳ παρασῇ τις γνώμη. τὶ οὖν ὦ πρὸς θεῶν εἴποι τις αὖ οἶμαι πρὸς αὐτοὺς; εἴ τι διαπεφώνηται, τοῦθ' ὅλως οὐκ εἶναι φατέ, καὶ μᾶλλον οὐκέτ' αὖ ὁμολογήσετε. τὸ μὲν γὰρ ὧν μελετήσας πείρας, ζητήσεώς τε καὶ κρίσεως δεῖσθαι τὰ τοιαῦτα, πρὸς ἅπαντων ὁμολόγηται. τὸ δ' ὅλως ἀληθεύειν μυθῶδες τῶν διαφερομένων, οὐχ ὅπως ὑμεῖς οἱ δεινοὶ τῶν κεισίμων κατήγοροι, ἀλλ' οὐδ' οἱ τὴν πειρώνειον ἀποδίαν πρεσβεύοντες, ἀποδέχονται. τὴν γὰρ ἀνεπίκριτον οὖσαν διαφωνίαν, οὐχ ἁπλῶς ἅπασαν ἡντινοῦν ἀγνοίας τε πράγματος εἶναι φασὶ σημεῖον. ἆρ' οὖν ἀδιάφορον ἐπικρίναι, τὶς ἀληθεύει περὶ τῶν κεισίμων ἡμερῶν, καὶ τὶς ψεύδεται; διάφορον μὲν, ἀλλ' οὐ ῥᾴδιον. εἰ γε καὶ χρόνου δεῖται πολλοῦ, τῇ ἀκριβείας ἱκανῆς, αἴτε γὰρ ἀρχαὶ τῶν νοσημάτων ἀληθεῖς γίνοιτο, καὶ πότερον γε ἢ τὶς ἡμέρα τῆς κρίσεως ἐπέρξατο, ταύτην εἶναι τὴν κρισίμου ἐπολαμπέστερον, ἢ καθ' ἣν πρῶτον ἐλύθη τὸ νόσημα, δεῖται τινὸς σκέψεως. ὁ μὲν γὰρ τὶς οἶμαι θάτερον αὐτῶν, ὁ δὲ θάτερον ἐπολήψεται, καί τις ἴσως οὐδέτερον. ἀλλ' εἰς ἣν ὁ πλεῖστος χρόνος τῆς κρίσεως ἀφίκηται, ταύτην εἶναι φύσει τὴν κρισιμον. ὅταν οὖν πρὸς ἄκρον καὶ τὸ πολλάκις αὐτὰ θεάσασθαι χρήζωμεν, ὧν δὲ ἄκρον ἐπί τινων ἡμερῶν ἀδιάπτωτον, ὅσαι παντὶως κρίνουσιν, ἢ κατά τινα τύχην. οὐ γὰρ ἀδιάπτωτος ἡ ἐπίθεσις, εἰ γὰρ τύχοι τὶς τῶν παντὶων ἡμέραις πρώταις. ἔπειτα περὶν ἀναμεῖναι τὴν μακρὰν κρίσιν, ἀποφαίνονται περὶ αὐτῶν ὡς κεισίμων ἐκ τῶν τοιούτων ἁπάντων, ἀναγκαῖον ὠήθησθαι τὴν ἀληθῆ τῶν κεισίμων ἡμερῶν ἱστορίαν. εἰ μὲν γὰρ γὰ ἡ τὶς ἐκρίθη, κρισιμον εἶναι ταύτην ἐλέγομεν, ῥᾴστην τ' ἂν ὅτως ἡ γνῶσις αὐτῶν ἐγίνετο, καὶ χρήσιμον ἁπάσας ἐπάρχειν ἂν εἶναι κεισίμους. ἐπεὶ δ' οὔ τι τὸ παντὶον ἱκανὸν, ἀλλὰ χρὴ πολλάκις ὦφθαι κρίνουσαν, ἔτι τε προσεῖναι τὴν κρίσει, τὰ μικρῷ πρόσθεν ῥηθέντα, τό, τε καλῶς, καὶ τὸ τελέως, καὶ τὸ ἀσφαλῶς, καὶ τὸ ἀφῶς, καὶ προσέτι τὸ ἀκινδύνως. καὶ τὸ μετὰ τοῦ πεδεδηλῶσθαι, δῆλον ὡς εἰς σωρειτικὴν ἀπορίαν ἐμπίπτει τὸ σύμπαν. εἰ γάρ τινα μὲν ὧν εἶπον, πεῖσαι, τινὰ δ' ἀπεῖπε, καὶ ἰσάζοι γε τὰ πλέονα τοῖς μὴ παροῦσιν, ἢ βραχεῖα τις εἴη τῶν ἑτέρων ὑπεροχὴ, δῆλον ὡς ἐν ἀμφιβολίᾳ καταστησόμεθα περὶ τοιαύτης ἡμέρας, εἴτε χρὴ ταύτην κρίσιμον καλεῖν, εἴτε μή. τὸ μὲν γὰρ, ἢ τοι πάντων ὑπαρχόντων ὧν εἶπον, ἢ τῶν πλείστων τε καὶ μεγίστων, ἐπ' ἀμφιβάλλειν ὡς οὐκ οὔσης κεισίμου, παντελῶς ἀλίβιον, ὥσπερ γε ἢ εἰ μηδὲν αὐτῶν, ἢ παντάπασιν ὀλίγα καὶ μικρὰν ἔχοντα δύναμιν ὑπάρχειν. ἐν γὰρ καὶ ταύτην ἐκ τῶν οὐ κεισίμων ἀριθμητέον. εἰ δ' εἴη τῶν ὑπαρχόντων αὐτὴ καὶ μὴ ὑπαρχόντων βραχεῖα τις ἡ διαφορὰ, πρόδηλον ὡς εἰς ἀπορίαν καταστησόμεθα, πότερον ἐκ τῶν κεισίμων αὐτὴν ἀριθμητέον ἢ μή. ἐγω γ' οὖν αὐτὸς ἐκ μειρακίου μὲν ὑπερῆμαι φυλάττειν τὰς κεισίμους ἡμέρας, ἵνα τι καὶ τ' ἐμαυτὸ πείρας ὧν κρίναιμι πρὸς τὴν διαφωνίας αὐτῶν, ὀμοῦ δ' ἤδη γε δύναμαι περί τινων ἀκριβοῦσθαι σαφῶς, ὅσον ὧν τῇ προγεγονυίᾳ μνήμῃ. δοκεῖ δέ μοι καὶ ὁ Ἱπποκράτης ὡς αὖ ἀληθὴς ἀνὴρ, ἄχρι πολλοῦ χρόνου καὶ αὐτὸς τὸ πιθανὸν παθεῖν, εἴ τι χρὴ τεκμήρασθαι τῶν γ' ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν, ἐν ᾧ πανταπόλλας ἥρωισεν ἡμέρας εἰς ταυτὸν, ἃς γ' ἐν τῷ προγνωσικῷ κἀν τοῖς ἀφορισμοῖς πολυπόθητα φαίνεται διελόμενος δ' ἡμῖν ἤδη μὲν καὶ δι' ἑτέρων. ἀλλὰ καὶ νῦν οὐδὲν ἧττον ἔσαι δῆλον ἐκ τῶν ἑφεξῆς εἰρησομένων, ὡς πρότερον αὐτῷ τὰ τῶν ὠφελιμων γεγραπται βιβλία, βασανίζοντι δι' ἃ τῶν πείρας ἔτι τὰ θεωρήματα, καὶ μὴ τολμῶντι καθόλου τισὶν ἀποφάσεσιν ἐπ' αὐτῶν χρῆσθαι, διό μοι καὶ δοκοῦσιν οἱ τὰς κεισίμους ἡμέρας ἀναιροῦντες, ὡς οὐκ οὔσας, ὅτι διαπεφώνηται περὶ αὐτῶν τοῖς ἰατροῖς, οὐ παύσι τοῖς ἔργοις τ' τέχνης προσεχηκέναι τὸν νοῦν, ὡς εἴ γε προσεχήκεσαν, οὐ μόνον ὅτι διαφέρονται περί τινων ἡμερῶν οἱ γράψαντες περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι καὶ συμφωνοῦσιν ἐν ταῖς πλείσταις ἐνοήσαντες, ἔπειτα δι' ἑαυτῶν πείρας ἀναμνησθέντες, ῥᾴδιον ἂν οἶμαι ῥᾳδίως ἑτέρας μὲν εἶναι φύσεως τὰς ὁμολογουμένας, ἑτέρας δ' ἐν οἷς διαφέρονται. τίς γὰρ ἢ τῶν ἑβδόμων, ἢ τῶν ἐνδεκάτων, ἢ τῶν τεσσαρεσκαιδεκάτων, ἢ τὰς ἄλλας τὰς ὁμοίας οὐκ οἶδε κρισίμους; οὐδεὶς ὅστισοῦν. φαίνονται γοῦν ἅπαντες ὥσπερ ἐξ ἑνὸς στόματος ἀποφαινόμενοι περὶ αὐτῶν. καὶ μὲν εἴπερ ἐν ἅπασιν ὁμολογοῦσιν ἀλλήλοις, ἴσως ἂν τῷ πλείω ὑπολαμβάνειν χωρὶς τοῦ κρίνειν καὶ βασανίσαι τἀληθὲς, ἅπαντας αὐτοὺς ἑξῆς ἀκολουθῆσαι, τῷ πρώτως περὶ κεισίμων ἡμερῶν ἀποφαμένῳ, διαφερομένων δ' ἐν ταῖς πλείσταις, οὐκέτ' ἐνδέχεται πιθανὸν ὀδὲν ὑπονοεῖν. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν καὶ

θαυμάζειν ἐπέρχεται οὐδ' αὖθις ὑπὸ τῆς περὶ τὴν ἀλήθειαν σπουδῆς. τὸ γὰρ μήτε τὰς αὐτὰς ἅπαντας εἰπεῖν, ἀλλ' ἔστιν ᾗ αἷς διαφεχθῆναι, μήτε εἰκῇ ὅλως καὶ ἀλόγως παθεῖν. ἀλλ' ὅσαι μὲν ἅπαντα διαφυλάττουσι τὰ τῶν κρίσεων γνωρίσματα, τὰ μικρῷ πρόσθεν ὑπ' ἐμοῦ λελεγμένα, ταύτας μὲν ὡσαύτως ἀναγράψαι σύμπαντας. ὅσαι δ' ἀμφιβολίαν ἔχουσι τινὰ καὶ ἀπορίαν, ἐκ τοῦ τινὰ μὲν ὑπάρχειν αὐταῖς γνωρίσματα, τινὰ δ' οὐχ ὑπαρχειν, ἐκεῖθ' ὡσαύτως ἅπαντας ἀναγράψαι, τεκμήριον ὁ μικρὸν ὄντων τῇ φύσει εἶναι τινὰ τῶν κρισίμων ἡμερῶν ἰδίαν ἑξαίρετον. ἅς γὰρ ἡ καθ' ἑαυτὴν ἑκάστη ἡμῶν, ὥσπερ τὴν τῶν πίστεων πεῖραν ἀποκόπτων, ἀποφαίνεται οὐ κρισίμους, ἐκ τοῦ διαφυλάττειν ἅπαντα τῶν κρίσεων τὰ γνωρίσματα, ταῦτα καὶ παρ' ἐκείνοις ὄντων εὑρεῖν ὁμολογουμένας. ὥσπερ οὖν καὶ ὅσας ἄπορον ἐκπείρας κρῖναι, καὶ ταύτας διαπεφωνημένας. οὐδέν οὖν ἔγωγε τούτων μεῖζον ἕτερον ἡγοῦμαι τεκμήριον, ὥσπερ τῶν κρισίμων ἡμερῶν ἡ φύσεως, ὡς τὸ περὶ μὲν τῶν ἅπαντ' ἐχόντων τὰ κριτικὰ γνωρίσματα, ταῦτα καὶ παρ' ἐκείνοις ὄντων εὑρεῖν συμφωνῆσαί τε πάντας. ὥσπερ ὧν δέ τις καὶ αὖθις ἀπόρησεν, ὥσπερ τούτων διαφεχθῆναι. ἡ γὰρ ἂν ταῖς τοιαύταις διαφωνίαις, πίστιν βεβαίαν προσνέμει ταῖς ὁμολογουμένοις. ἄμεινον δ' ἴσως ἄρα τοῖς σοφισταῖς, ἤδη ποτὲ μισήσασι τὰ σοφίσματα. περὶ μὲν δὴ τῶν πάντ' ἐχόντων τὰ γνωρίσματα, καὶ πᾶσι πάντων ὁμολογουμένων ἑτοίμως ἀποφαίνεσθαι. σκοπεῖσθαι δὲ ὥσπερ τῶν λοιπῶν, ὡς τό γε δὴ τὴν γὰρ τούτων ἀποφίαν ὀλιγίστας οὔσας, ἀνατρέψαι τὴν γὰρ ταῖς πλείσταις δυπορίαν, ἐχόντων ἄλογον. φέρ' οὖν ἡμεῖς εἴπερ δὴ σπουδάζομεν ἀληθείας, ὧν χειρήσομεν ἀδεκάστως αὐτῶν τῇ κρίσει. καὶ πρώτας μὲν προσκοσώμεθα καθάπερ τινὰς κανόνας τὰς ἅπαντ' ἐχούσας τὰ κριτικὰ γνωρίσματα. δεύτερας δὲ τάξωμεν, τὰς τούτων πλησίον, εἶτα τινὰ καὶ τρίτον καὶ τέταρτον τοῖχον ἐφεξῆς προικοδομήσωμεν, καὶ διέξωμεν ἑκάστου τὴν ἀξίαν. ἡ γὰρ τοιαύτη γνῶσις, εἰς τὰς ἰάσεις τε καὶ λύσεις μέγα διαφέρει, μήτε οὖν ᾗ πίστις ἡμέρας κριθέντας δι' ὑπόνοιαν ἡμῶν ἐξόντων αὖ, ἢ λεπτῶς διαιτησόντων, μήτε οὖν ᾗ ταῖς ἀπίστοις ἀφυλάκτως. πρώτην μὲν οὖν ἀπασῶν τῶν κρισίμων ἡμερῶν τὴν ἑβδόμην εἰπωμεν, οὐκ ἀριθμῷ δυνάμει καὶ τάξει πρώτην, ἀλλὰ δυνάμει τε καὶ ἀξιώματι. πάντα γὰρ ἔχει συλλαβοῦσα τὰ τῶν κρισίμων γνωρίσματα, καὶ γὰρ καὶ πλείστους κρίνει, καὶ τελείως, οὐ μετὰ σαφοῦς ἐκκρίσεως ἢ ἀποστάσεως, καὶ χωρὶς κινδύνου σφοδροῦ, οὐ πυπίπαν αὐτὴν ἢ τεταρτικοὶ πλανῶνται. εἴ τι γὰρ τῶν οὔρων τὶς ἐν ἐκείνῃ πάντων, ἢ τῶν πυσμάτων, ἢ τῶν διαχωρημάτων, ἢ ὀρέξεως, ἢ νοήσεως, ἢ αἰσθήσεως, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου, σαφὴς ἐγγύθεν μεταβολὴ καὶ τῇδε τῇ μεταβολῇ, τὸ μὴ οὐχ ὁμοίαν ἁπάντησαι τὴν ἐν τῇ ἑβδόμῃ κρίσιν ἀμήχανον, ἀγαθὴν μὲν, εἰ ὑπὸ τὸ χρηστὸν, πονηρὰν δέ, εἰ ὑπὸ τὸ φαῦλον μεταβάλλοι. τὰ πολλὰ μὲν οὖν ἀγαθαὶ κρίσεις αἱ κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν. καὶ γὰρ αὖ νῦ σφῶν διαίρεσιν αὐτῇ πρόσεσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ νῦ θνήσκουσί τινες ἐν αὐτῇ, καὶ τροπὴν ἀξιόλογον ἐπὶ χεῖρον ἐν τοῖς λαβόντες, ἐν τινι τῶν ἐφεξῆς κρισίμων ἀπόλλυνται. τὴν δὲ ἕκτην ἡμέραν, ὅσον ἀπολείπεται τῆς ἑβδόμης ἢ πλήθει. τῶν ἐν αὐτῇ κρινομένων, πρῶτον πλεονεκτοῦσαν εὑρίσκω κακοήθειᾳ, καθάπερ ἐκ διαμέτρου τὴν φύσιν ἔχουσαν τῇ ζ. καὶ γὰρ νῦ τῶν ἐν τῇ τετάρτῃ μεταβαλλόντων ἐπὶ τὸ χεῖρον, οἱ πλεῖστοι κατὰ τὴν ἕκτην ἀπόλλυνται. τοὐναντίον δὲ αὖ πάλιν εἰ χρηστὴν ἠρύγετο τροπὴν, τὴν ἑβδόμην ἀναμένει. καὶ εἰ παίσιος δέ ποτε μεταβολὴν ἀγαθὴν ἐν τῇ τετάρτῃ ἠρυομένην, ἡ ἕκτη παραλαβοῦσα κρίνειν ἐπὶ χειρήσειν, ἀμήχανον ὅσον ἐπὶ φορὰ παραχλὴ νῦ κίνδυνον, καὶ φόβον οὐ μικρὸν, ὡς αὐτίκα μάλα τεθνηκόμενον τὸν θρώπων. καὶ γὰρ εἰ διαταφρόινεν, κάρφ τι παραπλήσιον αὐτοῖς γίνεται, καὶ κῶφοὶ τε καὶ ἄφωνοι. νῦ δέ τις ἔκκρισις ἐν αὐτοῖς γίνεται, λειποψυχοῦσί τε καὶ ἀσφυκτοῦσι, νῦ ἀχροῦσι, καὶ τρέμουσι, καὶ διατελοῦσι, τῆς ἑβδόμης ἡμέρας ἀεὶ πρὸς λόγον ἡ ἐκκρίσεως τὴν δυσφορίαν ἐπαυξούσης. ἀτὰρ οὖν ἐκ κακοήθη, καὶ δριμέα, καὶ λυσώδη τὰ πολλὰ διαχωροῦσί τε καὶ ἐμοῦσι κατὰ τὰς ἐκταίας ἐκκρίσεις. ἱδρῶτος δὲ παντοῖοι μὲν οἱ ὁμαλοὶ, ἐκ δι' ὅλου τοῦ σώματος, καὶ θερμοί. καὶ ἐν ψύοιντο δέ ποτε τοιοῦτοι, διακόπτουσι τὰ πολλὰ, νῦ φόβον ἐπάγεται τοῖς ὁρῶσι, μὴ σβέσωσιν. ἔστι δ' ὅτε παρωτίδας οὐκ ὀνήθεις, ἢ καὶ ἐκτόπους ἐπιλύεγκεν, ἢ τινα ἄλλην ἀπόστασιν ἀγῶνος ἑτόπου διαμένει εἰς λύσιν. εἰ δὲ καὶ δι' οὔρων ποτὲ κρίνοιεν, οὐδὲ ταῦτα αὖ εὔροις χρηστὰ, καὶ γὰρ ὠμὰ, νῦ ἄχροα, καὶ λεπτὰ, νῦ μεμελέαν ἀγαθὴν πόστασιν ἔχοντα, ἀλλ' ἐνίοτε μὲν οἷον ὀστρακώδη, ἐνίοτε δὲ ψαμμώδη. πάντως δὲ ἀνώμαλόν τε καὶ ἄπεπτον, αὐτῷ ἡ πλήθει μόνον ὠφελοῦντα κατὰ τὴν ἕκτην ἡμέραν οἷς ἂν φαίνεται. ταῦτα μὲν αὐτῆς τὰ μετριώτατα τῶν ἔργων εἴ τις μέλλει σωθήσεσθαι. οὐδὲ πλείστους δὲ οὐδὲ μὲν αὐτίκα σωίσκοψεν, ἢ ἀπεπνιξεν αἱμορραγίαις λαύροις, ἢ κρώσεσιν ἀμέτροις, καὶ ἢ καὶ κατοχαῖς τισιν, ἢ μανίαις. οὐδ' ἐς προὔπτον ὄλεθρον ἐνέβαλεν, ἐκτόπους ἐπαγαγοῦσα, καὶ παρωτίδας οὐ χρησὰς ἐγείρασα, καὶ μαρασμοῖς αὐιάτρις ἐνίοτε περιβάλλουσα, καὶ τί γὰρ οὐ κακὸν οὐκ ἐπέφερεν; καί μοι πολλάκις ἐπῆλθε τὴν μὲν ἡ ἑβδόμης ἡμέρας φύσιν ἐκάζειν βασιλεῖ, τὴν δὲ ἡ ἕκτης τυραύῳ. προνοεῖται γὰρ ἡ μὲν οἷον ἀγαθὸς τις ἄρχων τοῖς ὑπ' αὐτὴν κειμένοις, ἢ ἡ πολάσεως ὑφεῖναι τὸ μεγέθους, ἢ τὴν νίκην οὐκ λαμπρύναι. τὴν δὲ ἡ ἕκτης ἡμέραν, ἐμπαλιν ἐκάσαις αὖ, ἢ ταῖς ὀλεθρίοις αὐτὴν οὐκ χαίρειν, ἢ ταῖς σωτηρίαις ἄχθεσθαι, καὶ ζητεῖν ὅποι τὸν θυμὸν ἐκπλήσει, καὶ πανῶς δρᾶσαι τὸν ἐς αὐτὴν ἐμπεσόντα, καὶ μακρᾷ πολάσει περιβάλλουσα, διαχήσεται. φέρ' οὖν γ' ταῦθα γὰρ ὁ λόγος ἤδη μοι σύτω, πρὶν τῶν ἄλλων ἁπασῶν ἡμερῶν διέρχεσθαι τὴν φύσιν. εἴ τις ἔροιτό μοι περὶ ἡ ἑβδόμης ἡμέρας εἰ κρίσιμος ὑπάρχει, κἄπειθ' ἑρίμως ἀποκεναμένου μου, περὶ ἡ ἕκτης ἐπανορθοῦν, τι ἂν ἀποκεναίμην αὐτῷ; εἰ μὲν γὰρ τὴν αὐτὴν προσηγορίαν οὐκφέροιμι καὶ τῇδε, τάχ' ἂν τις δόξειέ με καὶ τὴν φύσιν αὐτῆς ὁμοίαν ὑπολαμβάνειν. εἰ δ' ὅτι τὴν φύσιν φαντία, διὰ τοῦτο διαιρούμην τῶν κρισίμων. ἴσως οὖν τις ὑπονοήσειν ἐκ ταυτοῦ χρόνου ὑπάρχειν αὐτὴν τῇ διωδεκάτῃ τε καὶ ἑκαιδεκάτῃ, περὶ ὧν ἐμπροσθεν εἶπον, ὡς οὐκ εἴδομ αὐτὰς κεινούσας οὐδεπώ ποτε. πρὸς μὲν δὴ τούτων ἑρίμως ἀποφανοῦμαι, καθάπερ εἶπον καὶ περὶ ἡ ἑβδόμης. τὰς μὲν γὰρ ὅτι μηδὲν ἔχουσι τῶν κριτικῶν γνωρισμάτων, οὐκ εἶναι κρισίμους ἐρῶ.

τὴν δὲ

τὴν δ' ὅτι ταὐτὰ, δῆλα ὅσον κείσιμον ὑπαρχειν. ἁπλῶ δ' οὕτως ὑπὲρ τῆ ἔκτης ἀπόφασιν οὐκ ἔχω ποιήσασθαι. κρίνει μὲν γὰρ πολλάκις, ἀλλ' ὦν βούλως τε καὶ πονηρῶς, ὥστ' εἶπερ ἀναγκάζει μέ τις ἀποκρίνασθαι πρὸς αὐτῆς, οὐ λόγῳ μακρῷ χρησάμενος, ὥσπερ ὀλίγον ἔμπροσθεν ὅτε δίκειν αὐτῆς ἅπασαν τὴν φύσιν, ἀλλ' ἐν κεφαλαίῳ προλαβὼν, κακῶς ἂν ἔποιμι κρίσιμον εἶναι τὴν ἕκτην ἡμέραν, ὥσπερ τὴν ἑβδόμην ἀγαθήν. οὐ μὴν οὕτω γε προσήκει ἰατρικλείειν ἑαυτὸν εἰς ἁπλῶν καὶ ἐφ' ἑνὶ ἀπόφασιν, ὑπὲρ πράγματος οὐχ ἁπλοῦ. τάττε γὰρ ἄλλα καὶ περὶ ὀνόματος ἀμιλλώμενοι λελήθασιν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν. οἱ μὲν γὰρ τὴν ἀθρόαν ἐν νόσῳ μεταβολὴν ἡγοῦνται κρίσιν, οἱ δ' εἰ μὴ προσείη τὸ ἐπ' ἀγαθῷ, κρίσιν οὔπω τὸ πρῶτον ὀνομάζουσιν, ἔνιοι δὲ τούτων μὲν ἑκάτερον ἀποτέλεσμα κρίσεως εἶναι φασίν. τὴν κρίσιν δὲ αὐτὴν, ὑπὲρ μεταβλητικῶν ὧν φανῶς ἐν ὀξεῖ καιρῷ σάλον ὑπαρχειν οἴονται, ἀφ' αὐτῆς δηλονότι τοῦ νοσήματος ἡ φύσεως γινόμενον οὐκ ἐξωθεν, εἴτ' ἐρίζουσι περὶ τοῦ σημαινομένου μακρὰ, μηδ' αὐτὸ ὅσον γινώσκοντες ὡς ἀποχωρήσαντες τῶν ἰατρικῶν πραγμάτων, ἢ διαλεκτικοῖς, ἢ γραμματικοῖς, ἢ ῥήτορσι πρέπουσαν ἐπαναιροῦνται σκέψιν. διαλεκτικοῦ μὲν γὰρ ὑπὲρ ὀνομάτων ὀρθότητος σκοπεῖσθαι, ῥητόρων δὲ καὶ γραμματικῶν, εἰ συνήθως τοῖς ἕλλησι τοὔνομα. καὶ ταῦτα ποιοῦσιν ἔνιοι τῶν ἰατρῶν, εἰς τοσοῦτον ἢ διαλεκτικῆς, ἢ γραμματικῆς, ἢ ῥητορικῆς ἐπαίοντες, εἰς ὅσον ὄνοι λύρας. οὗτοι μὲν οὖν καὶ τὰ τῶν ἰατρῶν ἀφγότες, καὶ τὰ τῶν ἄλλων κακῶς μετειληφότες, καθ' ἑκάτερα πλημμελοῦσιν. ἡμεῖς δ' ὅπως μὲν αὖ τις ἄριστα χρῶτο τοῖς ἰατρικοῖς ὀνόμασιν, ἑτέρωθι διεσκέμμεθα. ἐν δὲ τῷ παρόντι λόγῳ τῶν ἡμετέρων τὴν φύσιν ἐζηγήσασθαι προὐθέμεθα, οὐ σοφιστικοὺς λήρους ἑτέροις παρέντες, οἷς ὁ τῶν ἔργων ἐπὶ τέχνης φρονῆς, ἀλλὰ τὸ φλυαρεῖν, ὥσπερ ὠμῶν μειρακίων διατριβάς. ἐρήσεται μὲν οὖν τις κἀμὲ πρὸς ἐξῆς ὑπὲρ τῶν προειρημένων ὀνομάτων, ἵν' ἔχῃ τὰς αὐτῶν λύειν τὰ σοφίσματα, διασειλλόμενος τὰς ὁμωνυμίας. ἐν δὲ γε τῷ νῦν λόγῳ τῷ ἐνεστῶτι, τὸ χρήσιμον αὐτὸ διελθόμεν πρότερον, ὥσπερ ἐν ἁπάσαις ἐποικσάμεθα ταῖς πραγματείαις, ἵν' ἤδη τις ἔχων ὅσον, καὶ καρπούμενος ἐκ πολυσσίας, ἐλέγχειν μάθῃ σὺν λήρους τῶν σοφιστῶν. τοῦτο γὰρ ἄλλα καὶ ὡς αὖθις ἐπὶ φλυαρίας αὐτῶν τῆς μακρᾶς ἐνεστὶν ἐκμαθεῖν τοῖς εἰσαγομένοις ἐς τὴν τέχνην ἅπασαν ἀκριβῶς τῶν ἡμετέρων τὴν φύσιν ἐξ αὐτῆς ἐπὶ διαλεκτικαλίας ἔργῳ μαθεῖν ὅτι, καίτοι γε πανταχόθεν ἀπεχθάνεσθαι ἐπὶ φλυαρίας αὐτῶν οὕτω διεσημοσιδυμένης ἀδιώατον. ἀμέλει καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις, καίπερ ἄκοντες, ὅμως αὐτῆς ἐφηψάμεθα. νόμιζε πρίνειν ἐκεῖνα μὲν οἷον προοίμιον τί μοι δῆλα τὴν τῆς θεωρίας ἐνδεξον γεγονέναι. τὸ δὲ χρήσιμον αὐτὸ καὶ διαφορὸν εἰς τὰ ἐπὶ τέχνης ἔργα, νῦν λέγεσθαι πάλιν ἐφεξῆς. ὅτι μὲν χρήσιμον ὑπάρχει καὶ χωρὶς συνηγορίας ἐνδεικνύμενον. ὅτι δὲ καὶ ἀληθὲς, οὐκ ὀλίγος φαινόμενον, ἀλλὰ τῷ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων κρίσιν ἀναμένον, ὡς τε καὶ τοὺς ἀναλεξομένους αὐτὸ παρακαλέσαι καιρός. ἐπειδὴ ὥσπερ ἡμεῖς ἐκρίναμεν ἅπαντα τὰ τῇδε γεγραμμένα πάμπολλῳ χρόνῳ καὶ αὐτοὶ βασανίσωσιν ἐπὶ τῶν ἀῤῥώστων αὐτὰ, τότ' ἀποφαίνεσθαι φλυάρων ὑπὲρ τῆς ἐν τοῖς εἰρημένοις ἀληθείας, πρότερον δὲ μή. πάλιν οὖν αὖθις ἀρκτέον ἡμῖν ὅθεν ἀφ' ὧνπερ ἐξ ἀρχῆς τοῦ γράμματος ὑπηρξάμεθα, καὶ λετέον ὅσα μὲν εἴρηται, κατὰ πρόοδον διὰ κεφαλαίων ἀναλαμβάνουσιν ὡς ὑπομνῆσαι μόνον. ὅσα δ' οὔπω λέλεκται, κατὰ διέξοδον ἑρμηνεύουσιν. εἴρηται μὲν δὴ ταῦτα, τὰς λύσεις τῶν νοσημάτων ὅσαι ἀθρόαι γίνονται, δεῖσθαι πνὸς ἐκκρίσεως ἢ ἀποσάσεως τῶν φανοῦς. εἶναι δὲ τῶν ἡμερῶν ἐν αἷς γίνονται τὰς φύσεις διαφορούσας. τὴν μὲν γὰρ ἑβδόμην καὶ πολλάκις λύειν, καὶ τελέως, καὶ πίστως, καὶ ἀγαθῶς, καὶ ἀκινδύνως, καὶ ἀφῶς, καὶ δυσήμως. τὴν δ' ἕκτην, πολλάκις μὲν καὶ αὐτὴν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως τῇ ἑβδόμῃ. καὶ γὰρ καὶ ποσότητι τῶν λυομένων ἀπολείπεσθαι, καὶ τῷ τρόπῳ τῆς λύσεως πολλοῦ διαφέρειν. οὔτε γὰρ ἀγαθὰς ὑπαρχειν αὐτὰς, ἀλλὰ τὰς πλείσους μοχθηρὰς, οὔτ' εἶπερ ἀγαθὰς πάντως καὶ τελείας. ἀλλ' οὐδ' ἐν τελείας, δυσὶς καὶ πίσως. ὑποτροπιάζει γὰρ ἔνιοτε τὸ νόσημα, καὶ ἀκριβῶς δόξῃ λελύσθαι. ἔστι μὲν δὴ καὶ ὅτι τὸ μετὰ κινδύνου τε καὶ ἀσαφῶς ἰδιαίτατα τῆς ὅλης ἐκτης ἡμέρας, καὶ ὅσον ἔργεται. τὸ γοῦν ἀσήμως, οὐ πάνυ τι τῆς ἐκτης ἴδιον, ἀλλ' ἔστιν αὐτῆς ὥσπερ καὶ τῆς ἑβδόμης ἐπίδηλον ἡ τετάρτη. ταῦτα μὲν οὖν ἔργον, προσιτέον δὲ τὰ λείποντα. τῆς ἑβδόμης τὴν φύσιν, ἡ πρωταρισκαιδεκάτη μάλιστα μιμεῖται. πλησίον δ' αὐτῶν ὄντε, ἔνάτη τε καὶ ἑνδεκάτη, καὶ εἰκοσή. καὶ ταύταις ἐγγὺς ιζ. καὶ ε. ἢ μετὰ ταύτας ἡ τετάρτη, ἢ μετὰ ταύτην, ἡ τρίτη τε καὶ ἡ ιη. τῆς δ' ἕκτης τὴν φύσιν, οὐδεμία μὲν ἀκριβῶς ἐμιμήσατο τῶν ἄλλων ἡμερῶν. εἴ ποτε δ' εἰς τὴν ὀγδόην ἡμέραν, ἢ τὴν δεκάτην, ἐμπέσῃ λύσις ἀθρόα νοσήματος, ὁμοιοῦται πως τῇ κατὰ τὴν ἕκτην, ἀλλὰ καὶ πανίσως ἐν ταύταις λύεται, ἢ οὔτε πίσως, οὔτε ἀγαθῶς, οὔτε τελέως. ἔτι τε πρὸς τούτοις, ἀσαφῶς τε ἅμα καὶ ἀσήμως ὧδ' ἑτέρας εἶναι φύσεως αὐτὰς πρὸς τὰς ἐμπροσθεν εἰρημένας. ὥσπερ δ' ἐν ταύταις οὐ λύεται νόσημα ἀθρόως, ὅτως οὐδ' ἐν ταῖς ἐφεξῆς ἑρησομέναις δωδεκάτῃ, καὶ ἑκκαιδεκάτῃ καὶ ἐνεικαιδεκάτῃ. μεταξὺ δὲ πως τούτου τοῦ σοίχου πρὸ νῦν εἰρημένου πάντος τῶν μὴ λυουσῶν ἀθρόως ἡμερῶν, ἐν ὀγδόῃ λέγω καὶ ἐν δεκάτῃ, καὶ ἐν δωδεκάτῃ, καὶ ἐν ἑξκαιδεκάτῃ, καὶ ἐν ἐνεικαιδεκάτῃ, καὶ τοῦ πρόσθεν εἰρημένου τῶν λυουσῶν, ἐν τε τρίτῃ καὶ τετάρτῃ καὶ πέμπτῃ, καὶ ἕκτῃ, καὶ ἑβδόμῃ, καὶ ἐνάτῃ, καὶ ἐνδεκάτῃ καὶ πρωταρισκαιδεκάτῃ, καὶ ἑπταικαιδεκάτης καὶ ὀκτωκαιδεκάτῃ καὶ εἰκοστῇ, ἡ τρισκαιδεκάτη μάλιστα μοι φαίνεται τετάχθαι, μήθ' ὁμοίως ἀπόβλητος ὕλα ταῖς ἐν τῷ διὰ τριῶν σοίχῳ, μήθ' ὁμοίως ταῖς ἐν τῷ πρώτῳ λύειν πεφυκυῖα. τριαύτη μὲν τις ἡ τῶν εἰρημένων ἡμερῶν ἄχρι ἐν εἰκοστῆς διαφορά. τὰς δ' ἐφεξῆς ἁπάσας, ὑσόμενον ἐρῶ, πρότερόν γε τοῦτ' ἀναμνήσας ὅπερ ὑπομνήσω ὀλίγον ἔμπροσθεν, ὡς ὅσον ἐς τὰ ἔργα τ' τέχνης διαφέρει, μακρᾷ μὲν ἐς εὕρεσιν δεῖται χρόνου. βραχυτάτῃ δ' ἐς διδασκαλίαν. τὸ δ' ἄλλο πᾶν ἤτοι λῆρος ὂν σοφιστῶν, ἢ πρὸς τούτοις αὐτιλογία, λῆρος μὴ οὖσα καὶ αὐτὴ, κάλλιον γὰρ ἴσως αὐτῶν διαφρονεῖν. ἀλλὰ δῆλα οὖν νέοις ἔνιοτε οὖν ὑπὸ τ σοφισμάτων ἐξισαμένοις τ κατὰ φύσιν λογισμῶν, χώραν ἀναγκαίαν λαμβάνοντα. τὸ δὴν πρὸ κάμνον ἤδη διδάσκειν σαφῶς, ὡς χωρὶς τ ὀνομάτων τ τι

κρίνεσθαι καὶ κεκρίσθαι, καὶ κρίσεως, ἢ κρισίμου τῆς διάγνωσιν ἐποιησάμην ἢ τῶν ἡμερῶν διαφορᾶς, οὐκ ἐκ λόγου τινὸς ἢ δόγματος τῶν ἀπορρήτων εἰσαγαγόμενος, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς πολυχρονίου πείρας ἀφορίζας τῇ θεωρίαν. ὃς τις δὲ ταύτῃ καταλιπὼν, ἢ πῶς δεῖ χρῆσθαι τῇ κρίσιμ, ἢ τὴν λόγον ὅτιμ, διὰ ὃν ἔχομοίως γ' ἁπάσαις ταῖς ἐρημίαις ἡμέραις αἱ κρίσεις γίνονται ζητεῖ, σοφιστὰς ἀφορμὴν ἀπλογίας παρέξει, οἱ τοῖς τοιούτοις λόγοις ἀπλέγοντες, οἵονται τὸ πρᾶγμα διαβαλεῖν αὐτό. καθάπερ εἴ τις ταῖς ὀπτικαῖς αἰτίαις, ἃς οἱ φιλόσοφοι λέγουσιμ, ἀπειπὼν, ἀνηρηκέναι νομίζει τὴν ὄψιμ. ἢ εἴ τις ἀπορίας τὸν περὶ τόπου καὶ χρόνου, καὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, οἵοιτο σὺν τοῖς λόγοις ἀνηρηκέναι καὶ τὰ πράγματα. τοιαύτη γάρ ὅτι καὶ ἡ τῶν σοφιστῶν κατά τε κρίσεως καὶ κρισίμων ἡμερῶν ῥητορεία. τὸ μὲν φαινόμενον αὐτὸ, μὴ διαμένων ἁπαλλάξαι, τὰ σημαινόμενα δὲ μεταπηδῶντων, καὶ πρὸς ὁρισμούς τινας αὐτλεγόντων, καὶ τὰ περὶ τῆς φύσεως τῶν ἀριθμῶν διάγματα διασειόντων. ἀλλ' ἡ γ' ὑφ' ἡμῶν ἄρτι γεγραμμένη διδασκαλία, τούτων μὲν οὐδενὸς ἐφήψατο, καὶ διὰ τοῦτο ἀποφράττει τὸ τῶν σοφιστῶν στόμα. τὸ χρήσιμον δ' αὐτὴ, διὰ ταχέων ἐκδιδάσκει. ὡσαύτως δ' αὖ καὶ διὰ ταχέων ἐμάνυσα τὰς μετὰ τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν διαφορᾶς, εἰ μή τις γε κατεῖχεν ἀναγκαῖος λόγος, ὃν αὐτὸν οἱ μὲν ἐκ τῆς ἐμπειρίας ὁρμώμενοι, καὶ μηδὲν τοῖς φαινομένοις, πιθανόν ἐξάζοντες, ἀκριβῶς ἴσασιν. ὁ μὲν οἵ γε πρῶτον ἀναλαμβάνοντες τὴν τέχνην. ἔστι δ' οὗτος τὶς, ὁ ζητῶν ἢ τίς ποτε τῶν νοσημάτων ἡ ἀρχὴ, καὶ γὰρ ἀχρυπνοῦσι, καὶ ἀπορεκτοῦσι, καὶ κεφαλὰς βαρύνονται, καὶ νωθροὶ, καὶ δυσκίνητοι, καὶ καπώδεις γίνονται, καὶ μυρία τοιαῦθ' ἕτερα πάσχουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν μελλόντων νοσήσειν. καὶ ταῦτ' εἰσβάλλει μὴ αὐτοῖς τὴν πρώτην σμικρὰ, παραύξεται δ' ἀεί, καὶ μᾶλλον κατὰ βραχὺ προδιορχομένοις ἤδη καὶ τὰ σωφρονοῦντα πράττουσιν. ἐπειδὰν δὲ πρῶτον νικηθῶσιν ὑπὸ τοῦ δυσαρεστήματος, τηνικαῦτα κατακλίνονται. τίνα δ' οὖν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος θέσθαι προσήκει, χαλεπὸν εἶναι δοκεῖ. τὴν μὲν γὰρ ἀκριβῶς πρώτην, σχεδὸν ἀναίδυτον ὑπάρχειν. τὴν δ' ὅτε κατεκλίθη, κατακλίσεως μὲν ἀρχὴν εἶναι, νόσου δ' οὐκ ἔστιν. καὶ γὰρ ἐν τοῖς χαρτερικοὺς ὑπάρχειν καὶ ἀταλαιπώρους, καὶ τὸ κατέχεσθαι πρός τινων ὧν πολιτικῆς πράξεως, ἢ καὶ βαδίζειν ὁδὸν μακροτέραν, καὶ πορρώ τοῦ οἴκου κατάγωγῆς εἶναι, καὶ διὰ ἄλλας τοιαύτας αἰτίας, δυνατόν τις οὕτω μὲν κατακεκλίσθαι. κεκακῶσθαι δὲ καὶ μὴν γε καὶ μαλακός τις τὴν γνώμην καὶ ταλαίπωρος, καὶ δειλὸς καὶ ὑποπτος, ὧν μικρᾶς προφάσεσιν ὀδυνᾶς κατακλίνεται. τὴν τίνος οὖν κατάκλισιν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος ὑπολητέον, οὐκ ἂν τις ῥᾳδίως. καὶ μὴν εἰ μήτε τῇ πρώτην ἀκριβῶς ἀρχὴν οἷόν τε λαβεῖν ὅτι, μήτε τὴν κατάκλισιν ὀλόγου ὑποθέσθαι τοῦ νοσήματος ἀρχὴν ὑπάρχειν, ἅπλουν ὃν οὐδ' ἄλλου τινὰ χρόνου, ἢ τὸν περὶ τὴν κατάκλισιν καὶ τὸν μετ' αὐτήν. οἱ μὲν γὰρ ἐμπροσθεν ἅπαντες, ἀδίκως ληφθήσονται τῆς πρώτης ἀρχῆς παροφθείσης. οἱ δ' ἂν μετὰ τὴν κατάκλισιν ἔτ' ἀδικώτερον εἰ μηδ' ὁ ταύτης χρόνος ἀρχὴ τοῦ νοσήματος ὑπάρχει. τοιαῦται μὲν αἱ ἀποδείαι, λύσεις δ' αὐτῶν πολυειδεῖς. ἢ μὲν πρώτη καὶ μεγίστη, τὸ πολλὰς νόσους ἀφαίφνης εἰσβαλλειν, ἢ ἅμα ῥίγεσιν, ἢ σὺν ἀλγήμασιν ἰσχυροῖς, μηδενὸς ὅλως αἰσθητοῦ συμπτώματος αὐτῶν προηγουμένου. τὰς οὖν ἄλλας ἁπάσας νόσους ὧν αἷς ἀκαφεῖς αἱ ἀρχαὶ, τὴν πεῖραν τῶν κινουσῶν ἡμερῶν ὧδε τῶν ἀκριβεστάτων ποιοῦμαι. καὶ γὰρ καὶ διαπνήσασιν δυσφορώτατα πολλοῖς καὶ γυμνασαμένοις καὶ λουσαμένοις, ἀφαίφνης εἰσέβαλε νόσημα, καθάπερ ὁ Ἱπποκράτης ὧδε πολλῶν ἀρρώστων ἔγραψεν. ὥσπερ αὖ πάλιν ὁ αὐτὸς Ἱπποκράτης, ἐφ' ἑτέρων ἀρρώστων εἴωθε γράφειν, ὅτι πρὶν ἀναγεγράφθαι νοσεῖν ὀρθοστάδιον ἀνωχλοῦντο. καί τοι καὶ αὐτὸ τοῦτο λέγοντος, τὸ πρὶν ἄρξασθαι νοσεῖν, λελήθαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀφομολογούμενοι τὰληθές. ἀρχὴν γὰρ τοῦ νοσεῖν, ἐκεῖνον εἶναι νομιστέον αὐτοῖς τὸν χρόνον, ἡνίκα σαφῶς ἀρξάμενοι πυρέττειν κατεκλίθησαν. οὐ γὰρ δὴ ταυτόν γε ὀδὴ κεφαλῆς ἄλγημα καὶ πυρετὸς, ὥσπερ οὐδ' ἀγρυπνία, καὶ ἀορεξία, καὶ βάρος ὅλου τοῦ σώματος, ἢ κοπώδης αἴσθησις, ἀλλ' ἑκάστου τούτων ἕτερόν τι τοῦ πυρέττειν ὑπάρχον, ἀχρεῖον πυρετόν. σὺ μὴ οὖν, ὦ Σοφιστὰ, πρὸν νοῦν τούτοις πρόσεχε. πυρετὸς δ' εἰσβαλὼν καὶ μάλιστ' ὀξὺς, ὅθ' ἡμᾶς λαθεῖν, ὅτ' ἰδιώτου ὀδόν ἄνα διώκῃ. θὲς δ' εἰ βάλοι Σοφιστὴς λαθεῖν, ἀλλὰ θαυμάζοιμ' ἂν εἰ πλέον ὥρας λύσοι τὸν κάμνοντα καὶ αὐαιθητότατος ἦ. νομιζέσθω πίνυ εἰσβεβληκέναι δεκάτης ὥρας, ἔστω δ' ἡ ἀληθεια ἀρχὴ μὴ δεκάτης ἀλλὰ ἐνάτης ὥρας γεγενημένη. τί οὖν πρὸς τὰς κρισίμους ἡμέρας; παύ γοῦν ὡς ὁρᾷς πρὸς οὖν τὰ τ' ἰατρικῆς τέχνης ἔργα διαφθείρει, παρ' ὅσον τὸν νοσοῦντα ἐνίοις ἔλαθεν ὥρα μία. ὁ γέ τοι παύτων ἰατρῶν ἀκριβέστατος, σύμπαντα τὰ τοιαῦτα προφυλάξας Ἱπποκράτης, ὥσπερ ὅτι πολλοὶ μὴ ὀξαίφνης ἤρξαντο πυρέττειν, ὀλίγος ἔμπροσθεν αὐτοῖς ὑπομένοντος συμπτώματος. ἐνίοι δ' ὀρθοστάδιον ἐνοχληθέντες ἐνέγραψεν, ὅτω καὶ τὰς κρίσεις ἐτέρους γινομένας, ἀφ' ἧς πρώτης ἡμέρας ἐπύρεξεν ὁ ἄνθρωπος, ἐκ ἀφ' ἧς ἤλγησε κεφαλῆ, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ἀνωχλήθη. ὧδε ταῖς τοιαύταις γὰρ ἀρχαῖς ἡ τῶν κινουσῶν ἡμερῶν ἐμπειρία τοῖς ἰατροῖς. σὺ δ' εἰ τὰς λόγῳ θεωρητὰς ἀρχὰς ὠμόσηοπεῖσθαι βάλοι, ταχὺ τ' ἀπιστίας ἐφάψει δόγματος. ἀλλ' ὀχ ἥγε τ' Ασκληπιάδην ἰατρικὴ τοιαύτη, λόγῳ γ' θεωρητὸς ἐκεῖνοι, πυρετὸς ὅτε διαγινώσκειν, ὅτε θοραπεύειν ἐξίουν. οἱ δ' αἰδυτοὶ, καὶ ἀφεῖς, καὶ μάλιστ' ὅταν ὀξεῖς ὦσιν, ἐφ' ὧν δὴ καὶ μάλιστα τῶν κρισίμων ἡμερῶν θεωρίας χρήζομεν, ὅτ' ἰδιώτου ὀδόν λαθεῖν, ὅτε ἰατρὸν διώκοι; τί δὴ καὶ βάλοι; πότερον ἐκ τ' ἐξαίφνης κατακλιθέντων ποιήσασθαι τὴν τήρησιν, ἢ τ' ὀρθοστάδιον ἐνοχληθέντων; Ἱπποκράτης μὲν γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρων ποιησάμενος, τὰς αὐτὰς ἐπ' ἀμφοῖν ἀπεφαίνατο κρισίμους. οὐχ ὅτε πρῶτον ἤλγησε τὴν κεφαλὴν, ἀλλ' ὅτε πρῶτον ἐπύρεξε, τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος ὑποθέμενος. ὅτω δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος, οἷς ἐν τέχνης ἐμέλησεν, ὁ λόγων ψόδυσιν πιθανῶς συγκεκροτημένων. ἢ μὲν δὴ τῶν νοσημάτων ἀρχὴ, πάντως μᾶλλον δύγνωστος ἰατροῖς. εἰ δέ τις ἑαυτὸν ἀφαίρει τῆς προσηγορίας ταύτης καὶ μήπω πείθεται, ἐλέγειν ὁ μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ Ἱπποκράτην, ὦ Διοκλέα, ὦ οὐκ ἄλλος ὢν ὀλίγου ἐμπροσθεν ἐμνημόνευσε νομίζει, νικάτω νίκην οὗτος καλλίαν. ἐμοὶ γὰρ ὁ Σοφιστὴς ἀνελέγχῳ πρόκειται νῦν, ὅτι μὴ πάρεργον, ἀλλὰ τοῖς ἀληθειαν ἀσπαζόμενοις, ἧς γινώσκω κοινωνῆσαι θεωρίας, ἕως δή τις τοιοῦτος ἡμῖν ἄρρωστος ἀφ' ὑποθέσεως ἐς σαφήνειαν τ' ἀλλα-

διὰ σκαλίας προκείμενον, τῇ δεκάτῃ δὲ ἡμέρας ὥρᾳ πυρέτειν ὀξέως ἀρξάμενος, ἐφ' οὗ ζητεῖν ὧν τρέψαντος τοῖς σοφισταῖς τὸν λόγον θεωρητὸν ἀρχὴν, αὖτε τὸν διὰ τέρας ἡμέραν, ἢ εἰ τινὰ ἀρχὴν ἑτέραν γ' αὐτῇ ποιεῖται πρόξυσμὸς ἕτερος, αἰδηκτὸν μὴ σαφῶς παραφυλάξομεν, εἶθ' ὅτω καὶ τῇ τρίτῃ. ἵνα εἴτε διὰ βίτης, εἴτε μὴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν οἱ πρόξυσμοὶ γίνονται, γινώσκωμεν. ἔτι δὲ πύρου μᾶλλον, εἴτ' γ' ταῖς ἀρτίαις, εἴτ' γ' ταῖς περισσαῖς ἡμέραις παροξύνεται σφοδρότερον. ἔσω δὴ συνεχὴς μὲν ὁ πυρετὸς, διὰ τρίτης δ' οἱ παροξυσμοί. μὴ τῇ τρίτῃ δὲ τῶν ἡμερῶν γ' δεκάτης ὥρας, τῇ πέμπτῃ δὲ νυκτὸς ὥρας πρώτης παροξύνεσθαι, τῇ δὲ ἑβδόμῃ νυκτὸς ὥρας τρίτης. ἀεὶ γὰρ ἐπιτείνεσθαι διοῖν ὥραιν ὑπορρίζειν τὸν παροξυσμὸν, ὥστε καὶ δι' γ' ἑνὸς τῆς νυκτὸς ὥρας πέμπτῃ παροξυνθήσεται, καὶ δι' γ' δεκάτης ἑβδόμῃ. ἔσω δὴ πύου τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσια δὴ ὅλου τοῦ νοσήματος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἕως δι' γ' δεκάτης νυκτός. κατὰ δὲ τὴν γ' δεκάτην ὀλιγοῦσόν τε ἄμα γινέσθαι τὰ οὖρα, καί τινα καὶ λόβον νεφέλην ποιεῖσθαι, πρότερον οὐ γεγενημένην. γ' ταῦτα πρῶτον μὲν ἐλπὶς οὐ σμικρὰ τοῖς γε ὄντως ἰατροῖς, γ' τῇ ἰδίᾳ λυθήσεσθαι τὸ νόσημα. συμβαίνει μέντοι πολλάκις ἐπορεκπίπτειν τὴν λύσιν εἴς τινα τῶν ἐφεξῆς ἡμερῶν, ἀλλὰ ὅσον μὲν ὅπως γίνεται, τὸ περὶ κείσεων ὀλίγον ἴδιον λόγου, καὶ διὰ ὅσον γ' ἐκείνην ῥηθήσεται. τὸ δὲ γε νῦν εἶναι, πρόκειται μὲν ὁ περὶ τῶν κεισίμων ἡμερῶν λόγος, οὗ δ' ἕνεκα τοῦ παραλείγματος ἐρρήθη, ἐγγὺς ἔοικεν. ἐσβαλέτω γοῦν ὁ δι' τρισκαιδεκάτης νυκτὸς παροξυσμὸς, οἱασηποτοῦν ὥρας μετὰ ῥίγους. γ' διεξεται γὰρ αὐτὸν καὶ πολαβεῖν τὴν ὥραν τὴν σωήθη, καὶ μὴ προλαβεῖν, ἄμφω γὰρ γίνεται, καὶ πολὺ γε θάτερον τοῦ προλαβεῖν, ὅταν μέλλῃ γρήσεσθαι κείσει. ἔστω δ' εἰ βούλει καὶ διύσφορος ἡ τρισκαιδεκάτη νύξ ἅπασα γεγενημένη πρὸς τὸ βεβαιότερον ἡμᾶς ἐλπίσαι τὴν κρίσιν. οὐ γὰρ γ' διέξεται τὸν ὅτω νοσήσαντα μὴ κεκμηκέναι κατὰ τὸν μῆνα δι' τρισκαιδεκάτης νυκτὸς ἀρξάμενον παροξυσμόν. ἵν' οὕτω μηδὲν ἀδιόριστον εἴη, κείσθω μὲν ἡ νὺξ διύσφορος. εἰσβαλέτω δὲ ὁ παροξυσμὸς, ὥρας ὀγδόης μετὰ ῥίγους σφοδροῦ, καὶ μηδὲν ἄλλο τῶν ταῖς κρίσεσι προσεδρευόντων παρέστω σύμπτωμα. γινέσθω δὲ καὶ ὁ σφυγμὸς, ἄτακτος μὲν καὶ ἀνώμαλος, ἀλλ' αἱ πολέμους κινήσεις, ὑψηλὰς μὲν μεγάλας φαινέσθωσαν. ὁ πρῶτος ἄῤῥωστος, ἐπεισιὼν ὁ μετὰ τὸν ῥίγους γενόμενος πρόξυσμὸς ἀπολάβῃ τὴν οἰκείαν ἀκμὴν, ἱδρῶτι ὄγδοος ἄρχεται κείσιμος γ' τῇ ἰδίᾳ. διηνέσται τῶν ἡμερῶν. οὕτως γὰρ συμβαίνει δι' γ' νυκτὸς, ὀγδόης ὥρας εἰσβάλλοντος τοῦ παροξυσμοῦ. γινέσθω τοίνυν πρὸς λόγον ἀεὶ δι' κνώσεως, ὀλιγονούσορός τε καὶ ὀλιγυπνότερος, καὶ ὀλιγοφυκτότερος, καὶ ὀλιγοδρωτότερος. καὶ διὰ ὅλης γε δι' ἡμέρας ἱδρούτω πολλῷ καὶ θορμῷ, διὰ παντὸς τοῦ σώματος ὁμαλῶς, εἴτ' εἰς ἑκατέραν ἀκριβῶς ἀπύρετος γινέσθω. ὁ τοιοῦτος ἄῤῥωστος ἀσφαλῶς κέκριται. καὶ χρὴ λοιπὸν αὐτρέφειν αὐτὸν λιτὰ βραχὺ, μηδὲν δεδιότας. ἤτε γὰρ ἡμέρα πίσσα καὶ παύτα τὰ κριτικὰ γνωρίσματα σωέδραμεν, ὅτι δὴ ὧν δι' ἱατ. ἡμέρας τὸ κρίσιμον γ' τῆς ὄρους ἐφαύη, σημεῖον διὸ σήμου δι' κρίσεως ὀλόγως ῥηθείσης. ὅτι δ' ἤτε νὺξ διύσφορος ἡ πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ, καὶ ἡ εἰσβολὴ μετὰ ῥίγους, καὶ ὁ τῶν σφυγμῶν σάλος ὁ κειτινὸς, καὶ οἱ ἱδρῶτοι οἱ χρυσοῖ, διὰ ὅσον σαφῶς δικαίως ἂν ὀνομαδείσης. ὅτι δὲ αὖθι συμπτωμάτων φοβερῶν, διὰ πυρὸ ἀκινδύνως. ⊂ μὴ δὴ μὴ τελείας μὲν ὅτι τὸ πυρετὸν ἀπήλλαξε τελέως, ἀγαθῆς δὲ διά τε ταῦτα ὅσον, καὶ ὅτι χωρὶς κινδύνου. τί δὴ οὖν ἔτι λείπει μαρτυρῆσαι τῇ κρίσει; πύρου μοι γὰρ νοῦν ἤδη προσέχειν, ὅτι πίστις καὶ ἀσφαλὴς, καὶ φόβου οὐδεὶς ὑποτροπάσαι τὸ νόσημα. πόθεν οὖν ἐλάβομεν ὅσον; τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἕκαστον, διὰ γένος τινὸς, ἢ καὶ διυοῖν, ἢ πλειόνων μέν, ἀλλ' οὐκ διὰ πάντων γε τῶν γεγενημένων. τὸ δ' ὅτι πίστις, πάντων δεῖται σωαριθμουμένων, γ' οἷς ὅτι μὴ ἡ δι' ἡμέρας φύσις. εἰ γὰρ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὧν εἴρηκα γεγενημένων εἰς τὸν πρωτεκαιδέκατον, ἐξέπεσεν ἡ κρίσις, οὐκ ἂν ὁμοίως ἦν ἀσφαλής. τὸ πίνυν ἀκριβῶς πίσον ὑπασφραγίζεται παρὰ δι' ἡμέρας, καὶ αὖτη τῶν κεισίμων ἡμερῶν ἡ χρεία. εἰ δέ τις ἡγεῖται μόνας αὐτὰς διώδεκα τὸ πᾶν, οὗτος οὐ μόνον ἀγνοεῖ πλέον ἢ οὐ γινώσκει, ἀλλὰ καὶ τοῖς σοφισταῖς ἀφορμὴν αὐτιλογίας παρέχει. ἐροῦσι γοῦν δικαίως εἰ τὸ πίσον γ' ταῖς τῶν νοσημάτων λύσεσιν, ἡ δι' ἡμέρας παρέχετο φύσις. ἐχέτω εἴ γε καὶ χωρὶς ἱδρώτων πολλῶν καὶ χρυσῶν ἁπλότητα, πίσον ὑπάρχειν αὐτῷ. ὅπως δ' ὅδε λῆρός ἐστιν ὁ λόγος, ἐγὼ μὲν οὐδ' ὅπως διεκνέσαι τῇ ἀρχῇ βουλήθην, ἀλλ' ἕκαστον τῶν εἰς ἰατροὺς φοιτώντων εἰς τοσοῦτον προπεπαιδεῦσθαι πρὶν φοιτᾶν, ὡς τὰ γοῦν οὕτω πρόδηλα σοφίσματα διαγινώσκειν δύνασθαι. ταχὺ γὰρ ὁ τοιοῦτος λῆρος ἀνατρέπει πᾶν βούλημα, μήτε φλεβοτομίαν ποτὲ βοηθεῖν ἀποφαίνων. ἔπειτα γὰρ ἐβοήθει, τί δήποτ' οὖν οὐκ ἔνθεν εἰς βαλανεῖον ἀπελύομεν οὐδὲ φλεβοτομηθέντας, ἀδεῶς τε διαιτᾶσθαι κελεύομεν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν κλίνης συνέχομεν, καὶ λεπτῶς διαιτῶμεν, ἀλλὰ μηδὲ κατάπλασμα. καὶ γὰρ ὧν καὶ ὅσον καὶ οὗ ἐμπιπλαμένους τε καὶ λουομένους ⊂ μεθυσκομένους ὠφελεῖ. ἀλλὰ μηδὲ κλυσῆρα, μήδ' ἄλλο τῶν παύτων ὀδηγόν. ὁμοίως γὰρ ὁ λῆρος. ἀλλ' ἐπιδὴ τέχνῃ ὅτω θαυμαστῇ καὶ μεγάλῃ, αὐτὴ τῶν Ἀσκληπιαδῶν τὴν πάλαι, νῦν ἐκουργοί τε καὶ τελῶναι μετέρχονται, χρὴ δήπου ⊂ ἡμᾶς ἐπαμύειν αὐτῇ προπυλακιζομένῃ, καὶ λέγειν ὡς εἴτε ἄῤῥον, εἴτε σημεῖον ὁποῖόν. εἰ μὲν γ' ὑγιὲς, ἢ ποιητικὸν ἢ δηλωτικὸν εἶναι λέγομεν, δείξαι τὴς ἀδηνοῦς αὐτὸ πρὸς τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ δόμενον ἀεὶ παρουσίας ἑτέρου, καλῶς ἐξελέγχει τὸν δόξαν. εἰ δ' ἤτοι ποιεῖν, ἢ δηλοῦν ἅμα πλέον συνιόντα τὸ δέ τι λέγοιτο, λῃρώδης ὁ καταμόνας ἕκαστον αὐτῶν προχειριζόμενος. οὐ γὰρ γ' ἕκαστον αὐτῶν ἰδίᾳ προσήκει διαβάλλειν ὡς οὐχ ἱκανὸν, ἀλλ' ἅμα σύμπαντα. φαίης γὰρ ἂν ὅτως, οἶμαι, καὶ εἰ δένα μύνον οἷόν τ' ἦν ἐπαίρειν βάρος ὁποῖον. ἕκαστον γ' ἰδίᾳ μὴ δύναιτο, μηδὲν εἰς τὸν τ' παντὸς ἔργου σωτέλειαν εἰσφέρεσθαι πρὸ γ'α. τί δὴ βάλει; πότερον αἰτίας ἕνεκα τὰς κεισίμους ἡμέρας δι' πᾶσῆς λύσεως τῶν νοσημάτων, ἢ σημεῖα; κατ' ἄμφω γὰρ ἐτίμως ἐξελέγχεται τὸ σόφισμα. βούλει πρότερον αἰτίας ὑποθώμεθα, καθάπερ ⊂ τὴν φλεβοτομίαν, μὴ πρὸ κλυσῆρα, μὴ πρὸ διατάπλασμα, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον βοηθημάτων αἴτιον ὑγείας εἶναι φαμέν. ἀλλ' ὥσπερ ἐκείνων οὐδὲν οὕτως δύναται ἰσχυρὸν, ὡς αὖθι τῶν ἄλλων ὑγιάζειν, ὅτως ὀδὶ ἡ κείσιμος ἡμέρα. πάλιν δὲν εἰ βάλῃ, μηκέτ' αἰτίας αὐτὰς, ἀλλὰ σημεῖα λέγωμεν, οἷα καὶ τοῖς ὄροις, μὴ διαχωρήμασι, ⊂ πύσμασι, ⊂ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς πιστοῖς ὄσιν. ἀλλ' ὀδὶ ἐκείνων οὐδὲν ἱκανὸν δύναται μόνον

σωτηρίαν, ἢ θανάτου γνῶναι βέλτιον. καὶ μὴν εἰ μήθ' ὡς αἴτια, μήθ' ὡς σημεῖα τὰς κρισίμους ἡμέρας ἀξιώσαιμι ἂν μόνας, ἢ ὅλων, ἢ ὅλων τοιούτων, ἀλλὰ μετὰ σωμάτων πλειόνων, ὀκτὼ δηλονότι λόγου) ἕξει τὸ σόφισμα αὐτῶν. ὁ γὰρ αὐτὸς βάσανος ὀρθὴ τῶν κοινούντων ἡμέρων, τὸ καὶ χωρὶς τῶν ἄλλων σημείων τῶν κρισίμων εἶναι τοιάς, ἀλλ' ἄλλης τινὸς ἢ πρὸς ὅλην καὶ ὄντως ὄντας, εἰ γὰρ ὅλη τῶν ἄλλων ἁπάντων ὡσαύτως ἐχόντων ἐναλλαχθεῖσα μόνον ἡ κρίσιμος ἡμέρα, πολὺ τὸ τοιοῦτον τῆς κρίσεως ἀφαιρεῖται. καὶ εἰ τῶν ἄλλων δὲ κρισίμων σημείων μὴ πάνυ συμπεπληρωμένων προδήλους αὐτοῖς ἡμέρας κρισίμους, ἔξεις τινὰ ἐλπίδα λύσεως ἀσφαλοῦς. καί τοι καὶ εἰ τοῦτ' ἐνῆρχε μόνον ταῖς κρισίμοις ἡμέραις τὸ σωτρέχειν αὐταῖς πολλάκις, ἤτοι τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν κρισίμων σημείων, ἢ σύμπαντα. δίκαιον δήπου λοιπόν, διά γε τοῦτο μόνον ἰδίαν τινὰ φύσιν ἐναλαβεῖν εἶναι ἡμερῶν κρισίμων, ὁπότ' οὖν πρὸς τούτῳ καὶ παρ' ἑαυτῶν τι σωεισφέρουσιν, πολὺ δήπου μᾶλλον αὐτὰς τῶν μήτε σωεισφερουσῶν τι, μήτε τοῖς πολλοῖς τῶν κρισίμων σημείων σωτρεχουσῶν, ἀποκεινέμειν ὡς ἰδίαν μὲν ἐκείνων τὴν φύσιν. ἰδίαν δὲ τούτων ἐχουσῶν, ἐμοὶ μὲν καὶ πάνυ δοκεῖ. πάλιν οὖν ἀποχωρήσαντος τῶν λυμαινομένων τοῖς καλλίστοις τῆς τέχνης σοφισῶν, αὐαμνημονεύτου τε τῆς προγεγραμμένης ὑποθέσεως, ὀλίγον ἔμπροσθεν ὑπὲρ ἀφῆς διδασκαλίας, τὸν ἀῤῥωστον ἐκεῖνον ὃν σωεχῶς μὲν πυρέσσοντα, διὰ τρίτης δὲ παροξυόμενον, εἰς τὴν ια'. ἡμέραν ἀγαγόντες τῷ λόγῳ, κεῖσθον γὰρ τοῖς οὔροις ὑποτεθέμεθα σημεῖον ἐγκεῖσθαι, κἄπειτα διὰ τῆς ιδ'. κεκεῖσθαι, νῦν μηκέτ' ὄντως, ἀλλ' ἔτ' αὖ ἄκειτον εἰς τὴν πρωτεκαιδεκάτην ἀγαγόντες νύκτα, τὸν γὰ ταύτῃ παροξυσμόν. ὁμοίως μὲν εἰσβαλόντα μετὰ ῥίγους, ὡσαύτως δὲ ἱδρῶτι κενόμενον, ὑποθώμεθα κατὰ τὴν ἐκκαιδεκάτην ἡμέραν, ἵν' φᾶον ἀργῶς μάθωμεν ὅσον τινὰ διώσαιτ' ἡμέρα κρίσιμος ἔχει. πρῶτον μὲν γὰ δὴ αὖ καλῶς ὁ τοιοῦτος ἱδρώσειεν, δὴ αὖ τελέως ἀπύρετος γένοιτο κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν. εἰ δ' ἄρα τι καὶ παράδοξον ἀπαντήσειεν, ἀλλ' ἄπισός γε ταύτως ἡ κρίσις, καί τι μικρὸν ἁμαρτόντος τοῦ κάμνοντος, ὑποσοβέσῃ πάλιν τὸ νόσημα. πάλιν οὖν προχειρισάμενοι τὸν αὐτὸν ἄῤῥωστον, γνῶ τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ὑποθώμεθα τὸ κεῖσθον ἐγκεῖσθαι σημεῖον, ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν ὧδέ πῃ γνώσεται τῆς ἑβδομαίας ὑποτεθέμεθα τούτῳ τὴν κρίσιν ἑβδομαίῳ προσδέχεσθαι. θεωρητὴ γὰρ γνώμη μὲν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἑβδομάδων ἡ γνῶσις ἐκκαιδεκάτης, ὑποτεθέμεθα τούτῳ τὴν κρίσιν ἑβδομαίῳ προσδέχεσθαι. θεωρητὴ γὰρ γνώμη μὲν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἑβδομάδων ἡ γνῶσις ἐκκαιδεκάτης, ἥτις δὲ τὴν πρώτην ἡ τετάρτη, καὶ δεύτερον ὡσαύτως ἡ γνῶσις ἐκκαιδεκάτης, ἥτις ἡ δι' τῶν ζ'. ὁποῖα τίς ἐστιν. γινέσθω δὲ ἥτις ἑβδόμην νύκτα πρὸς τῇ τρίτην ὥραν ὁ παροξυσμὸς ὡς ἔμπροσθεν ὑπέκειτο, καὶ τὰ τ' ῥίγος καὶ τὰ τῶν σφυγμῶν ὡσαύτως ἁπαντάτω, καὶ νυκτὸς ἤδη πανομένης, ἱδρούσθω ἀρχέσθω, κἄπειτα διὰ ὅλης τ' ἑξῆς ἡμέρας τ' ὀγδόης ἱδρότω καλῶς, εἶτ' ἀπύρετος εἰς τ' ἑπτακαιδεκάτην γινέσθω. πρόσεχε δή μοι πάλιν γὰ ταῦθα τὸν νοῦν, οὗ γὰρ ἕνεκα προσχρείσαιμι τὸν ἀῤῥωστον, ὁ μικρόν ὅσον. καὶ τὰ μὲν γὰρ τῇ πρώτῃ ὑποθέσει γὰ τῇ ια'. νυκτὶ προεξωσθεὶς κρίσιμος, εἶτ' γὰ τῇ ιδ'. γνώμενος ἀπύρετος, ὁ ἴσον καὶ δεκαταῖος, ἀλλὰ τεσσαρεσκαιδεκαταῖος ἐλέγετο κεκρίσθαι. νυνὶ δὲ καί τι τῶν ἱδρώτων, καὶ τ' λύσεως τ' νοσήματος εἰς τ' ὀγδόην ἡμέραν ὅλων ἐκπεσόντων, ὅμως ἑβδομαῖος αὖ ὁ τοιοῦτος κεκρίσθαι λέγοιτο. προσέχειν γὰρ χρὴ τὸν νοῦν ὅθ' ἁπλῶς τ' προεξυσμῶν ταῖς ἀρχαῖς, εἰ καὶ μετὰ κειλικῶν εἰσβάλλοσι σημείων, ὅθ' ὅταν πρώτην ἱδρῶν ἢ ἄλλως πως ὑπάρξωντα κρίνεσθαι. καὶ γὰρ καὶ οὐκ μόνον ὁ τοιοῦτος, ἀλλ' ὁπότε πρῶτον ἀπύρετοι γίνονται. οὐ μὴν ὁ δὲ τὰ δύο σωιόντα πλείονα τοῦ λοιποῦ τὴν δυώαμιν ἀναλογικὴν ἔχει. τὰ μὲν γὰρ τρία σωορχόμενα, δῆλον ὡς διαιρεῖ πᾶν ζήτημα. λέγω δ' εἰ κατά τινα μίαν ἡμέραν ὅτε προεξυσμὸς εἰσβάλλοι μετὰ τ' κεινόντων σημείων, ἥτε κρίσις ὑπάρξαιτο, καὶ ἡ τελεία λύσις ἀκολουθήσειεν. εἰ μὴν τοιοῦτοι μειοδέες, διορίζεσθω πρῶτον μὲν μάλιστα ταῖς ὧν δήλοις τε καὶ θεωρητέαις ἡμέραις ὀνομαζομέναις. αἱ γὰρ ἤτοι τ' τετάρτης, ἢ τ' ἑπτακαιδεκάτης ὧν δήλου γενομένης, ἡ κρίσις ἐφαίνηται κατ' ἀντικρυσῦ τρόπον, ἤτοι τ' ἑβδόμης, ἢ δι' ιδ'. ἐκείνων εἶναι χρὴ νομίζειν αὐτάων. εἰ δ' ἐκπέσοι τελέως αὐτῶν, ὡς μήτ' ἀρξαιτο κατ' αὐτάς, μήτε συμπληρωθείη, δῆλον ὡς ὀκτὼ μὲν ἐγχωρεῖ λέγειν ἑβδομαῖον, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖον κεκρίσθαι νόσημα. κατ' ἄλλον δέ τινα τ' ἡμερῶν ἢ τις αὖ ὅλων τῶν κρίσιν ἐν αὐτῇ πολιλάβοι. εἰ μέν τι μηδεμιᾶς ὧν δήλης προγεγραμμένης ἀφαίρεσις γένοιτο κρίσεως ἐφαπτομένη δυοῖν ἡμερῶν, εἰς ταῦτα ἀποβλέπειν τὰ γνωρίσματα, διορίζεσθαι ποτέρας αὐτῶν ἐς εἰς τὸν τ' προεξυσμῶν ἀναλογίαν, εἰς τὸν τ' ἡμερῶν φύσιν, εἰς τὸν ἀριθμὸν τ' κειμένων καιρῶν, εἰς αὐτὸν δὴ τὸν χρόνον τ' κρίσεως, εἰς μὲν τὸν τ' προεξυσμῶν ἀναλογίαν ὧδε. ταῖς μὲν πρωϊαῖς ἡμέραις μᾶλλον πονοῦντος τοῦ κάμνοντος, οἰκειοτέρα τ' πρωϊαίης ἡ κρίσις, ὥσπερ εἰ καὶ ταῖς ἀρτίαις ἐκείνης ἴδιον. ἐν γὰρ τοῖς παροξυσμοῖς αἱ κρίσεις γίνονται τοιάδε, εἰς δ' αὖ τὸν τῶν ἡμερῶν τὸν φύσιν ὧδέ πως. ἐπὴρ ἀμφισβητοῖτο πότερον ἐνάτης ὀξὺν ἡμέρας, ἢ δεκάτης ἡ κρίσις. εἰ μὲν γὰρ ἀγαθὴ, καὶ τελέα, καὶ ἀκίνδυνος, ἐνάτης μᾶλλον ὀξύν. εἰ δ' ἀτελὴς, καὶ φαύλη, καὶ κινδυνώδης, δεκάτης. εἰς δὲ τὸν ἀριθμὸν τ' κειμένων καιρῶν ἐπεὶ δὴ τρεῖς ἦσαν οὗτοι, ἡ ἀρχὴ τοῦ κειμένου παροξυσμοῦ, ἡ ἀρχὴ τοῦ κειμένου κινήματος, τὸ τέλος αὐτὸ τ' κρίσεως, ἡ οὖν δύο δεξαμένη καιροὺς εἰς ἑαυτὴν ἡμέρα, σφετείζεται μᾶλλον τὴν κρίσιν, ὅτῳ δὴ τῷ αὐτὸς ὁ χρόνος ὁ τ' κρίσεως ὁποτέρας αὖ ἢ τῶν ἡμερῶν μακρότερος, ἐκείνῃ μᾶλλον προσνέμειν τὴν κρίσιν. εἰ μὴ δὴ τὰ τέτταρα ταῦτα γνωρίσματα μίαν ἡμέραν εἰσηγοῖτο, ταύτῃ καί σοι προσνέμειν τὴν κρίσιν. εἰ δ' ἐν δὲ αὐτῶν ἀπολείποιτο, προσνέμειν ἔτι τῷ ὅτῳ. ἀλλ' ἤδη καὶ τὴν ἑτέραν αὐτῆς μεμερίσθαι νομίσεον. εἰ δ' ἴσα τὰ γνωρίσματα εἴη, τῇ κρίσιν ὅτῳ κοινὴν ἀμφοτέρων ἐᾶν τῶν ἡμερῶν ὑποληπτέον. γίνοιτο δ' ὁ λυοῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ τριῶν ἡμερῶν ἡ κρίσις ἐφάπτοιτο. πάλιν οὖν ἐν ταῦθα τὴν μέσην μὲν ὅσον ὧν δή μηκέτι τοῦ χρόνου προκειτέον. οὐ μὴν αὐτῇ γε τὸ σύμπαν δοτέον, ἀλλὰ πρῶτον μὲν εἰ χωεῖς ὧν δήλου τε καὶ θεωρητῆς ἡμέρας ἡ κρίσις ἐγγένοιτο σκεπτέον. ἐρήσεται γὰ ὅτι μεγίστην δυώαμιν ἔχει ὁ ἱδρώς. δεύτερον δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις κανόσι προσχρηστέον, ὅς νῦν ἤδη πεῖραι μαι λέγων, ἀναλογίαν προεξυσμῶν, καὶ φύσιν ἡμερῶν, καὶ ἀριθμὸν κειμένων καιρῶν, καὶ αὐτὸν τ' δι' κρίσεως χρόν). ἐπεὶ δὴ ἢ καὶ ποθὲν τούτων αὐτάρκως διώρισται, πάλιν ἐπανελθόντες ὥσπερ ἔμπροσθεν, ἄχρι τ' κ'. ἡμέρας, ὅσους ἤδη τοὺς μετ' ἐκείνην διαριθμούμενοι κρισίμους. ὅσους τε) μόνον ἔτι τοὺς ἔμπροσθεν ἐρημωθέντας ἤδη προσθέντες, ὅσοι) εἰς τε τὰ νῦν εἰρημένα χρήσιμα) τὰ ἀρχὴ καὶ μηδὲν γε τοῖς ἤδη λελεγμέ-

λελεγμένοις ἀπολείπει ζήτημα. τί δ' ὅτι οὗτος, περὶ ᾗ πρώτης ἡμέρας ἐν τοῖς νοσήμασι καὶ ᾗ διὸ τόρας, ὀδὲν
ἔπομαι ἐν τῷ προάδῃ λόγῳ, καί τοι τοῖς γε περὶ τὸν Διοκλέα, καὶ αὖτις κρίνειν ἔδοξαν. ὅπως οὖν χρὴ καὶ περὶ
τοῦδε γινώσκειν, διορισέον. εἰ μὴ γὰρ ἡ προηγουμένη τῆ λύσεως τοῦ νοσήματος ὀξεῖα ταραχὴ κατὰ τὸ τοῦ κάμνοντος
σῶμα κρίσις ὀνομάζεται, μήτε τῇ πρώτῃ ἡμέραν, μήτε τῇ διὸ τόραν ὑπολογητέον ἔσται κρισίμως. ὁ γὰρ οἷον σά
λος ὁ προηγούμενος ᾗ λύσεως, ὀδαμῶς ἂν φανὴς ἐν ταύταις γίνεται. εἰ δὲ τῆ λύσιν ἁπλῶς ὀνομασέον ὅτι κρί-
σιμ, ἔσῃ καὶ αὖθις κρίσιμοι. ταύτης γοῦν οἱ ἐφήμεροι προσαγορευόμενοι πυρετοὶ, τῇ λύσιν οἱ μὴ ἐν τῇ πρώ
τῃ τῶν ἡμερῶν εὐθὺς, οἱ δ' ἐν τῇ διὸ τόρᾳ ποιοῦσῃ. πρὸς σημαινομένῳ γὰρ νῦν ἡ ζήτησις κἀνταῦθα μᾶλλον, ἢ πε
ρὶ πράγματος. αὐτὸ γὰρ τὸ πρᾶγμα τὸ λύεσθαι πολλοὺς τῶν πυρετῶν ὀυθὺς ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις, ὀδεὶς ἀγνοεῖ.
ᾗ δ' αὐτῆς ἔχει ζητήσεως κἀκεῖνο, πότερον ἐπειδὰν εἰς λύσιν τοῦ νοσήματος ἡ γνωμένη ταραχὴ τελουτήσῃ
κεκείσθαι λεκτέον, ἢ καὶ ἀξιόλογός τις γένηται μεταβολή. καὶ μὲν δὴ καὶ αὐτὸ ᾗ λύσεως τὄνομα πότερον ἐπει-
δὰν εἰς ὑγείαν ὁ κάμνων μετασῇ μόνον ἐπανεκτέον ὄσιν, ἢ κἂν ἐπιδὰν ἀκολουθήσῃ θάνατος, ἔτι λελύσθαι καὶ οὕ-
τω λεκτέον τὸ νόσημα, πολλῶν ἔχοντα ζήτησιν. ὅτῳ δὲ μὴ τὰ τοιαῦτα σχολὴ ζητεῖν, αὖθις ἐρήσετ. νυνὶ δὲ ἐν τούτῳ
τῷ πρώτῳ λόγῳ προκείσθαί μοι τὸ χρήσιμον αὐτὸ διελέσθαι μόνον, ὃ καὶ χωρὶς ἀποδείξεως λογικῶν ἀξ ὑποθέσεως
προαίνεσθαι δύναται. ὑποκείσθω γὰρ ἡμῖν ἡ μὴ τὸ ἀκριβὸς λύσεως ταραχὴ, κρίσιν ἁπλῶς ὀνομάζεσθαι. τῶν δ' ἄλ-
λων οὐδεμία κρίσις ἁπλῶς, ἀλλ' ἡ μὲν εἰς ὄλεθρον τελουτῶσα, κακὴ κρίσις ὅλον ὡς καλείσθω. ἡ δ' ἀξιόλογον μὲν
τῇ ῥοπῇ ποιησαμένη, μὴ λύσασα δὲ τῆ νόσον τελέως, ἐλλιπὴς κρίσις ὀνομαζέσθω. ἡ λοιπὴ δ' ἡ ῥοπῇ ἀξιό
λογον ὠθοῦσα τὸ χεῖρον, ἀτελής τε ἅμα καὶ κακὴ προσαγορευέσθω κρίσις. ὅτω μὲν ἐπειδὰν τελέως τε μὴ σαφῶς δη-
λῶσαι βουληθῶμεν ἕκαστον ἰδίᾳ τῶν πραγμάτων, γνῶστε δὲ ταῖς ὀνομαζομέναις ἐλλειπτικαῖς ἑρμηνείαις χρώμε-
νοι, κρίσεις ὀνομάζομεν ἀπάσας τὰς τέσσαρας διαφορὰς, παραλιπόντες προσθεῖναι τὸ κακὴ, ἢ ἀτελῆ. καὶ ὡς τοῦ
τὸ δ' ἐλλιποῦς ἑρμηνείας ἱκανῶς ὄσι συνήθες ἅπασιν ἀνθρώποις, ἔργῳ μὲν ἐπὶ πλέον ἐν ἑτέροις. εἰρήσετ δὲ
καὶ νῦν ὅσον ἀρκεῖ πρὸς τὰ παρόντα. χροϊνικα γοῦν, κῆ πῆχυ, κῆ πόδα, καὶ τῶν ἄλλων τί μετρῶν, ὅτ' ἐπειδὰν ἢ
τὶ μεῖζον τοῦ δέοντος, ὅτ' ἐπειδὰν ἔλαττον, οὕτως ὀνομάζειν προσῆκεν, ἐπειδὴ ποσοῦ τινος ὡρισμένου τῶν ὀνομά
των τῶν τοιούτων ἕκαστον ὄσι δηλωτικόν. ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦ ἐλάττονα καὶ τοῦ μέζονα τοῦ δέοντος, ἔσιν ὅτε χοίνι
κα προσαγορεύομεν. ὡσαύτως δὲ κῆ τὸν πῆχύ τε καὶ τὸν πόδα, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. ἀλ' ὅταν ἀκριβῶς ἑρμη
νεύωμεν, ὁ πῆχυς ἁπλῶς, ἀλλὰ μέγαν πῆχυν κῆ μικρὸν ὀνομάζομεν, ἁπλῶς δὲ τὸν δίκαιον μόνον. ἔσι δ' ὅτε κῆ
κατ' ἐξόχως ὑποροχὴν ἐν τοῖς τοῦ χρόνου ὅλου προσαγορείαν σφετερίζεται. ὥσπερ κῆ παρὰ τοῖς ποιηταῖς λέγε-
ται μὲν τὸ δεῖπνον, ὀκ ἂν ὀλίγος ἄλλου παρὰ τὸν Ὅμηρον ἀκουομένου, καί τοι μυρίοι γ' εἰσὶν ἄλλοι ποιηταί. τοιοῦ-
τον δ' ὄσι καὶ τὸ παρὰ τοῖς κωμικοῖς κῆ ασανίον ἐς ἄνθρωπον ὅτ' ἄνθρωπος. τὸν γὰρ ἄγριον, καὶ τὸν θηριώδη, καὶ
τὸν ἀνόητον, κῆ τὸν σκαιὸν, οὐ κατὰ τοῖς ἀνθρώπου φύσιν ὑπάρχειν νομίζοντες, ὥσπερ κατορθοῦντας ἐν τῇ φύ
σει τοὔνομα φερόμεν. εἴτ' οὖν ὅτω καθ' ὑποροχὴν τινὰ τὸ τῆ κείσεως ὄνομα λέγομεν, ἔτε κατὰ τὸν πρότερον
λόγον, ἑτέρου διαστέλλεσθαι καιρὸν. τὸ δ' εἰς τὰ ἔργα τῆ ἰατρικῆς διαφορὰν, ἣν ἤδη προαίνεσθαι δύναται, κατὰ τοῖς
τῶν προγεγραμμένων ὀνομάτων ὑποθέσιν. ἡ μὲν γὰρ πᾶσ' ἔχουσα τὰ τῆ κείσεως γνωρίσματα, κείσις ἁπλῶς,
αἱ δ' ἄλλαι μετὰ προσθήκης ὀνομασθήσονται. καὶ μὲν δὴ καὶ εἰ μὴ τοῖς τῆ ἀθρόας μεταβολῆς ταραχοῖς, ἀλλ' αὖ
τοῖς μόνοις μεταβολαῖς ἀξιώσειέ τις ὀνομάζεσθαι κρίσιν, ἡ μὲν ἀγαθὴ τε ἅμα καὶ τελεία λύσις, ἁπλῶς ἂν ὀνομά-
ζοιτο κρίσις, αἱ δ' ἄλλαι μετὰ προσθήκης ἅπασαι. τίνες μὲν οὖν αἱ μετὰ τοῖς εἰκοσταῖς ἡμέραν κρίσιμοι, ὅσον γὰρ
κῆ ἐπὶ πρόκειται διελθεῖν. τοῖς μὲν εἰκοσταῖς πρώτοις, οἱ περὶ τὸν Ἀρχιγένη τε καὶ Διοκλέα πρώτοις πασῶν μᾶλ-
λισα προσίσχυται. καὶ γὰρ ὁ Ἀρχιγένης, κῆ ᾗ εἰκοσταῖς αὐτοῖς προσκρίνει. ἐμοὶ δ' οὐχ οὕτως ἐφαύη, καθάπερ οὐδ' Ἱπποκράτῃ. διελέξεται δὲ ὅσα διὰ τῶν ἐφεξῆς, ὡς αὐτούς δὲ καὶ περὶ ᾗ κ ζ ἔχει. καὶ γὰρ ἐγὼ μὲν κῆ ταύτῃ προ-
τάττω τῆς κῆ. ἐκεῖνοι δ' ὑποτάττουσιν. ἔχει δὲ κῆ ἡ λῆ δύναμιν ἀξιόλογον, καὶ ταύτης ἐπὶ μᾶλλον ἡ τεσσαρα-
κοστή. ῥύτων δ' ἧττον κρίνουσιν ἤτε κ ᾗ, κῆ ἡ λα. καὶ πολὺ τούτων ἐδ' ἧττον ἡ λζ. ὡς γὰρ μεθορίῳ τετάχθαι δοκεῖ τὰ
κεινεσῶν ἡμερῶν τε, καὶ μὴ, κῆ μᾶλλον ἐκ τῶν μὴ κεινεσῶν εἶναι. τὰ δ' ἄλλα πάντα ἔξω τῶν ἡμερῶν, τὰ μετα-
ξὺ ᾗ κ. καὶ ᾗ μ. ἄκριτον ἅπαν ὄσιν. ἄκυρον δ' αὐτὰς ἤδη λεγομένας ἐφεξῆς κβ. καὶ κγ. καὶ κε. καὶ κδ. καὶ
λ. καὶ λβ. καὶ λγ. καὶ λε. κῆ λς. καὶ λη. κῆ λθ. αἱ σύμπασαι δώδεκα. φορέσι δ' ἐν μεγάλους μὲν σάλους αἱ μέ
χρι τῆς ιδ. ἔγγισα δὲ αὐτῶν εἰσιν αἱ μέχρι ᾗ κ. αἱ δ' ἀπὸ τῆς δὲ σύμπασαι, αἱ μέχρι ᾗ μ. ἐκλύσι κατὰ βρα-
χὺ τὸ ἀγωνισικόν. ὡς αἵ γε μετὰ τοῖς μ. ἅπασαι τελέως εἰσὶν ἔκλυσι, πέψεσι μᾶλλον καὶ ἀποστάσεσι τὰς λύ-
σεις τῶν νοσημάτων ἢ ἐκκρίσεσι ποιούμεναι. γίνονται μὲν καὶ ἐν ταύταις γένοιτε δ' ἂν ἐκκρίσεων αἱ κρίσεις, ἀλλὰ
ασανίοι εἰσὶ, καὶ τὸ μέγαν ἔχουσι τὸν ἀγῶνα. τὰ πολλὰ πλείοσιν ἡμέραις αἱ κρίσεις συμπληροῦνται, κῆ μᾶλ-
λιδ' ὅταν εἰς ἀπόσκημμα τρέπωνται. τῶν μὲν οὖν ἄλλων τῶν μετὰ τοῖς τεσσαρακοστοῖς ἡμέραν, τελέως ἔοικεν ὁ
Ἱπποκράτης καταφρονεῖν. ἑξηκοστοῖς δὲ κῆ ὀγδοηκοστοῖς, καὶ ἑκατοστοῖς εἰκοστοῖς γ' λόγῳ τίθεται. μετὰ δὲ ταύτας
τὰς μὲν γ' ἑπτὰ μυσί, τὰς δ' γ' ἑπτὰ ἑτέσι κρίνεσθαι φησί. τὰς δ' ὡς ἔοικεν, γ' διπλάσιας ἑτῶν ἑβδομάσι κῆ τριπλάσιας.
εἰσὶ δ' οἱ κῆ ᾗ μβ. καὶ τὰ με. κῆ προσέτι τὰ μη. καί τινων ἑτέρων μνημονεύσιν, ὧν ἐγὼ ὧν ἁπασῶν ὁ λόγος ἡμῖν
ἐφεξῆς ἔσαι. ᾧ οὖν πλείοσιν ἰατροῖς ἀδύνατον εἶναι δοκεῖ πᾶσι γνῶναι τοῖς ἡμέραν γ' ἣ κεκριμένον τὸ νόση
μα. ταῖς δ' ἀληθείαις οὐκ ἀδύνατον ὄσιν, εἴ τις ὧν μελῶς ἀναλεξαίμενος τοῖς Ἱπποκράτους θεωρείαν, ἐργάζε-
σθαι τοῖς τέχνῃ προσυλασείη. εἰ δ' ἤτοι περὶ ἐκμαθεῖν ταύτοις ὧν τῶν ἀρρώστων τρίβοιτο, πλέον οὐδὲν ἔξει τοῦ
κατατρίβεσθαι μάτην, ἢ εἰ μάθοιεν αὐτοῖς ὧν μελῶς, ὀλιγωρίσειε δ' ἐργάζεσθαι. μακρῷ μὲν γὰρ ὅδε θατέρου τοῦ
μυδὲν προμεμαθηκότος ἀμείνων, γνῶσῃ δ' οὐκ ὀλίγον, ὀδ' αὐτὸς πῶς τὸ τέλειον. ὅστις οὖν βούλεται προγνω
στικὸς εἶναι τῆς μελλούσης ἡμέρας κρίναι τὸ νόσημα, τούτῳ πρῶτα μὴ ἀπάντων ἀκριβῶς ὅτι γνωστέα τὰ διὰ τοῦ
προγνωστικοῦ γράμματος ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημένα. διοῦτρα δὲ τὰ περὶ τῶν καταστάσεων ἐν ἑτέροις Βιβλίοις

γεγραμμένα, κἄπειτα τὰ πρὸς τῶν ἡλικιῶν τε καὶ φύσεων, καὶ ὡρῶν, καὶ χωρῶν, ὧν εἴρηται τινα καὶ κατ' αὐτὸ τὸ προγνωστικόν. ἐπεισλαὶ δὲ ταῦτ' ἐκμάθοι, τῶν κατὰ σὺν σφυγμὸς τέχνῃ ὧν μαθὼν, ὀκ ἂν χαλεπῶς προγινώσκοι τὴν ἡμέραν ἡ κρίσεως. αὐτίκα γέ τι νοσήματος ὀξέος μυσλιῶν τῶν κινδυνωσλῶν σημεῖον ἔχοντος, εἰ κατ' αὐτὴν τὴν τετάρτην ἡμέραν φανείη τι πέψεως ἀξιόλογον γνώρισμα, κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡ κρίσις ἀπαντήσεται. ⊂ τοῦτ' εἴρηται μὲν ὅτωσι σλᾶ ταχέως, ἀληθὲς ὑπάρχον γε τοῖς μάλιστα. τῷ δ' ἀγνοοῦντι σλαγινώσκειν ὀλέθρια σημεῖα καὶ κινδυνώδη καὶ σωτήρια, πολέμου ὀσλὲν ἐκ τοῦ λόγου. καί τοι καὶ εἰ ταῦτα πάντα σλαγινώσκοι, τὰ δὲ τῆς πέψεως ἀγνοεῖ, καὶ τῷδε πολέμου ὀσλὲν ἐκ τοῦ λόγου. τοῦτο δ' χάριν ἠξίωσα τὸ προγνωστικὸν Ἱπποκράτους ἀναλέξασθαι σύγγραμμα. κινδυνωσλῶν μὲν γὰρ συμπτωμάτων πρόντων, ἅμα δὲ τῆς πέψεως γνωρίσμασι τῷ κατὰ τὸν τετάρτην ἡμέραν φανῆναι τὴν κρίσιν, εἰ μὲν ἐν ἀρτίαις ὁ παροξυσμὸς γένοιτο, κατὰ τὴν ἕκτην ἕσεσθαι προσδοκῶν. εἰ δ' ταύτην ὑποβάλλοι, καὶ τὴν ὀγδόην. εἰ δὲ ἐν περιττοῖς, καὶ τὴν ἑβδόμην. ἀγαθὸν δ' σημεῖον πρόντων, κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν λυθήσεται τὸ νόσημα. τὰ μὲν γὰρ ὀλέθρια σημεῖα σὺν τοῖς τῆς πέψεως γνωρίσμασιν ὀσλ' ἂν γένοιτο ποτε, χρὴ σλ' ὀκ ἄπον καὶ ταῦτα σκοπεῖσθαι τ' κινδυνωσλῶν τε καὶ σωτηρίων. εἰ γὰρ ἐν τῇ τετάρτῃ πρῶτον φαίνοιτο, κατὰ τ' ἑβδόμην ὁ θανατος. εἴρηται σλ' ὡς καὶ ὧδε κρίσις ὀνομαζεται κακή. προσέχειν δὲ χρὴ ἐνταῦθα δὴ μεγέθει τε ⊂ πλήθει τ' ὀλεθρίων σημείων. εἰ μὲν γὰρ πολλὰ ⊂ μεγάλα γίνοιτο κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν, τοῖς παροξυσμοῖς σλορίζεσθαι περὶ τ' μέλλοντος θανάτου, καὶ γινώσκειν μὲν ἕκαστον τεθνήξεσθαι τὸν αὖθρωπον ἐν ἀρτίαις παροξυομένον, ἑβδομαῖον σλ' ἐν περιτταῖς. ἐνίοτε δὲ καί τοι τῶν περιττῶν παροξυσμῶν, ἡ ἕκτη πᾶσα πέκτεινε τὸν ὅτως ἔχοντα, σλά τε τ' ὀξύτητα τῆ νόσου, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐν τῇ σλ' ἐγνωμένων συμπτωμάτων, σλόπερ ἀκριβῶς χρὴ σλαγνωστικὸν εἶν τοῦ κατὰ σλύναμιν μεγέθους τῶν συμπτωμάτων. ἀλλ' ὅπως μὲν χρὴ τοῦτο σλορίζεσθαι τοῦ κατὰ φαντασίαν, ἐν τοῖς περὶ κρίσεων λέγεται. ταῦτα δὲ ἐν πᾶσιν, ὁ χρὴ συγχεῖν καὶ παράπαν, ἀλλ' ὅλον αὐτῶν ὄντων ἴδιον μόνον τῶν κινησόντων ἡμερῶν, ἐνταυθοῖ διεξιέναι. πάνυ γὰρ ἀκριβῶς παραφυλαξάντος ὑδὶ τῶν ὀξέως νοσούντων, εὑρομεν ἐπίσλητον ἀεὶ τὴν τετάρτην τῆς ἑβδόμης, ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ. τὸ σλ' ὅλον ἐφ' ἑαυτῇ, τοιόνσλ' ὄν, μυσλιῶνος πανίσ καὶ μεγάλα παρεμπεσόντος, ἢ ἔξωθεν, ἢ ἀπ' αὐτῆς τοῦ νοσήματος τῆς φύσεως, ἢ καὶ τῆς τοῦ καμνοντος ἕξεως, ἢ τεταρτη πάντως προσλυσῖ τὴν ἑβδόμην. εἰ σλέ τι τῶν ἔξωθεν ἀδύνατον προσγένοιτο, περὶ ὧν ἐφεξῆς ἐρῶμεν, ἢ καὶ τὸ νόσημα σφοσλρῶς πῶν τὴν κρίσιν, ἢ ἀμυσλρῶς κινοῖτο, καὶ ἡ τοῦ κάμνοντος σλύναμις ἰσχυρὰ ἢ ἀῤῥώστος ὑπάρχοι, προσέχειν χὴ ταῦτα τὸν νοῦν, καὶ σλοιζεσθαι, πότερον ἀπολέσθαι φθάσει πρὸ τῆς ζ̄. ἡμέρας, ἢ μετὰ ταύτην κεκρίσεται. καπὸ μὲν γὰρ τινος ἔξωθεν ἀδυνάτου προσγνομένου, καὶ τοῦ νοσήματος ὀκ ὀξέος ἁπλῶς, ἀλλὰ καπὸξέος ὑπάρχοντος, καὶ τ' τοῦ καμνοντος σλυνάμεως ἀδρῶς ὄσης, ὀκ ἀναμένει τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, ἀλλὰ καπὸ τῆς τετάρτης γινόμενον κανὸν σημεῖον. ἀλλ' ἑκαστος ὁ τοιοῦτος ἀῤῥώστως τεθνήξεται, καὶ μάλιστα εἰ προξυόιτο κατὰ τὰς ἀρτίας. εἰ δ' μήτι ἔξωθεν ἁμαρτυθείη μυσλιῶν, ἥτε τ' νοσήματος κίνησις εἴη μὴ πάνυ τοι κάρτυς, ὅ, τε κάμνων ἰσχυρὸς, εἰ μὴ ⊂ ἀφὲς ἐν τῇ τετάρτῃ τὸ κανὸν σημεῖον ἐγγένηται, κατὰ τὴν ἑβδόμην ὁ θανατος. εἰ σλ' ἁμυσλρὸν, ὑπορβάλλει καὶ κατὰ τὴν ὄγδοην. καὶ τῶν προξυσμῶν ἐν ἀρτίαις μὴ γινομένων, ὀγδοαῖος, ἐν περιτταῖς σλέ, ἐνναταῖος τεθνήξεται. τίνα δ' ⊂ ἀφῆ, καὶ τίν' ἁμυσλρὰ καλῶ σημεῖα, ἐν τοῖς περὶ κρίσεων εἴρηται, ἀλλὰ κἄν τῷδε ⊂ λόγῳ προϊόντι σλιλωθήσετ', πρότερον σλὲ περὶ τῶν λειπόντων σλοιεσμῶν ἐπαύσομαι. χρεὼν γάρ τι κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν ἐναργῶς γινέσθω σημεῖον, καὶ μυσλεὶς κίνσλωσις ὑπο πολύεδω περὶ τὸν κάμνοντα, ἀσλιώατον ἐνταῦθα τὸ μὴ ὁ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν κρίναι τὴν νόσον, αὖτε μυσλεῖν τ' ἔξωθεν ἁμαρταύητ'. τίνα σλέ ὅτι τὰ ἁμαρτανόμενα, τὰ μὲν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ καμνοντος σλυλονότι, τὰ σλ' ὑπὸ τῶν θαυμασῶν τούτων ἰατρῶν οἰομένων, εἰ μή τις εἰσελθὼν περὶ τὸν ἀῤῥωστον εἶτα περιζωσάμενος, ἢ λαταπλάσειεν, ἢ λιταιονήσειεν, ἢ κλύσειεν, ἢ φλεβοτομήσειεν, ἢ σικυάσειεν, ἢ βρέψειεν, ἢ θρέψειεν, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ἐργάσαιτο, μυσλὲν αὐτῷ περαχθαι τεχνικόν. οὕτοι γὰρ ὁποσάκις αὖ εἰσέλθωσι πρὸς τὸν νοσοῦντα, τοσαυτάκις ἁμαρτάνουσιν. ἔκαστα γὰσλέγεται τ' εἰς τὴν ἑβδόμην ἡμέραν πρασκευαζομένην κρίσιν ἐν ἐκείνῃ γενέσθαι, τοσοῦτον ἐν τῷ μεταξὺ πλημμελήσειν. ἡ γάρ τι τ' φύσεως κίνησις, γίνετ' μὲν ἐν ποδαγραῖς τεταγμέναις, κατά γε τὸν ἴδιον λόγον. κωλύεται δ' ἐνίοτε φυλαχθεῖσα τὰς περιόδους ὑπὸ τῶν ἔξωθεν εἰς αὐτὴν ἁμαρτανομένων. ὅτου καὶ ὁ θαῦμασὸς Ἱπποκράτης ἔλεγε, φύσις ἱκανῶς ἅπασιν. εἰς σλὲ ταύτην, ἔξωθεν μὲν κατάπλασμα, καὶ κάχρισμα, ἐμβροχὴ ὅλου τε καὶ μέρους. ὅτου σλὲ ⊂ τὸν ἰατρὸν ὑπηρέτην φύσεως ὀνομαζει τὸν ὄντως ἰατρὸν, ὁ φαρμακοπώλην τινὰ ἐν τριόδοις. τοῦτον γὰρ οὗτος ἀποδεῖ τ' φύσεως ὑπηρέτης δικαίως ὀνομάζεσθαι, ὥστε τὰς γναπτωτὰς αὐτῷ μᾶλλον πρέπειν προσηγορίας, ἐχθρῷ καὶ πολεμίῳ τῆς φύσεως αὐτῆς καὶ τῶν καμνόντων, ὀλόγως αὖ ὀνομαζόντι. δόντος οὖν καὶ ἡμεῖς ἐπεισλαί τις ἀξιώσει ἡμᾶς προφῆναι ἐπί τινι ἀῤῥώστῳ τὸ μέλλον ἀποβήσεσθαι, μετὰ διορισμοῦ τῶν προῤῥησιν ποιούμενα, κειθήσεσθαι τόνσλε λέγοντες ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ, πρῶτον μὴ ὑφ' ἡμῶν διαιτώμενον, ἔχ ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἰατροῦ. ἔπειτα ἢ αὐτὸν ὀσλὲν ἁμαρτόντα καὶ πράξαντα πάντα τὰ προσαπόμενα, καὶ τρίτον εἰ μυσλὲν τῶν ἔξωθεν ἁμαρτυθείη τι μέγα. τίνα σλὴ ταῦτά ὅτι τὰ ἔξωθεν, ὑπαγγειλάμενος γὰρ οὖν καὶ δόξω διορίσασθαι, καιρὸς αὖ εἴη λέγειν. εἰ σλή τις ἐμπρησμοῦ γνομένου κατὰ τὴν οἰκίαν, ἢ λησμῶν ἐπελθόντων, ἢ ποταμοῦ λατακλύζαντος, ἁλαίφνης ἀναγκαδείη φυγεῖν, ὁπόσῃ αὖ αὐτῷ Βλάβη προσγένοιτο, τί σλεῖ καὶ λέγειν; ὅτου ἢ καὶ εἰ καταπίπτοντος ὀρόφου τινὸς, ἢ τοίχου γνοῦς ἁλαφνίδιον ἐκπλαγῆ τε ἅμα καὶ φύγειν ὠκχερήσειεν. εἰ ἢ καὶ σλὰ τὸ κράδμα τι λατεῤῥέοι, ἢ πλείονος ὑπὸ γνομένου, κἄπειτα τοῦ ὠκχριῶντος τῆς κεφαλῆς τ' κάμνοντος, ἢ εἰ καὶ ἄλλος αὐτὸν ὁπωσοῦν βρεξάσθω, ὡς ἀναγκάσαι μεταλλοῦσί τε, καὶ ἀγρυπνῆσαι ⊂ φοβηθῆναι, καὶ τοῦτ' ἂν μεγάλως τὸν νοσοῦντα βλάψειεν. ὅτου ἢ καὶ θόρυβος γειτόνων, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ἀγρυπνίας αἴτιον αὐτῷ γινόμενον, ἢ καί τις ἀγγελία λυπηρὰ κατὰ τὸ μεγεθος τῆς ἑαυτοῦ βλάβης, καὶ τὴν τῆς προῤῥήσεως ἀκρίβειαν διαφθείρει, ὅσα μὲν σλὴ αὐτὸ τὸ νόσημα, μεταξύ τε τῆς προῤῥήσεως ⊂ τῆς κρίσεως οἱ νοσοῦντες ἀγρυ-

τῶν ἀγρυπνήσεων, ὀλίγων ταῦτα βλάπτει τὴν πρόρρησιν. ὅσοι δ' ἔξωθεν ἀσθένειαν προσγίνεται, τούτων ὀλίγους ὅτι προγνωστικὸς ὁ ἰατρός. ὅθεν ὀφείλει μέλλουσαν ἀπ' αὐτῶν ἔσεσθαι βλάβην ὑπολογίσασθαι δυνατὸν αὐτῷ, τὴν προ-
διάνοιαν τῆς κατὰ τὸν τοῦ νοσήματος λόγον ὑπαγορευομένην προρρήσεως. ταῦτ' ὂν αὐτὰ καὶ ὁ Ἱπποκράτης ὀλίγοις κατ' ἀρχὰς τῶν ἀφορισμῶν παρανεῖ λέγων. δεῖ δὲ ὁ μόνον ἑαυτὸν παρέχειν τὰ δέοντα ποιοῦντα, ἀλλὰ καὶ τὸν νοσοῦντα, καὶ οὐ παρόντας, ἢ τὰ ἔξωθεν. εἰ γάρ φησιν ὀρθοῦσθαι τι καὶ βασανίζειν ἔγνωκας τῶν ἡμετέρων, αὐτός γε σὺ πρῶτον ἅπαντα ποιεῖ τὰ δέοντα, καὶ δεύτερον δὲ καὶ ὁ νοσῶν ὑπάθοις ἔστω σοι τὰ παντα, καὶ μηδὲν ὑπολασίας ἁμαρτανέτω. καὶ τρίτον οἱ παρόντες αὐτῷ, μηδὲν πλημμελέτωσαν, ὡς ἤτοι θυμὸν ἐγείρῃ, ἐφ' οἷς ἁμαρτάνουσιν, ἢ λύπῃ, ἐφ' οἷς ἀκαίρως ἀγγέλλουσιν, ἢ βλάβῃ, ἐφ' οἷς ἐλλιπῶς πράσσουσιν. ἀλλ' ἡ μὴ πα-
ρασκευὴ πᾶσα, πρὸ τῆς κρίσεως ἑτοιμαζέσθω καιρῷ. τὰ δ' ὄψα καλῶς ὀψοκυσάσθω, τὰ δὲ τῆς ὀξυπονίας ἄμεμπτα
παντα ἔστω. καὶ πρὸς τούτοις ἐπὶ τὸ τέταρτον γένος, ὧν ὑπολογίζεσθαι προσέταξεν, ὀνομάζει δὲ αὐτὸ πολυλαβῶς γνώμης ῥήματι, τῷ τῶν ἔξωθεν, καίτοι πολυμόρφους ὑπάρχον, ἄμεμπτον ἔστω καὶ αὐτό. καὶ γὰρ ὑγροί, καὶ βρονται, καὶ ἀρτα-
ναι, καὶ θόρυβοι γένωνται, καὶ λιμοὶ ὑλακτοῦντες, ἔφοδοί τε λυσῶν, καὶ κατάπτωσις οἰκίας, καὶ καταῤῥυγὴ ὕδατος, καὶ ποταμὸς ἐπελθὼν, ἐμπρησμοί τε καὶ πληγαὶ, καὶ παντὸς ὅσα τοιαῦτα τῶν ἔξωθεν ὄντων ἅπαντα. ταῦτ' ὂν τὰ γένη τὰ τέσσαρα, καὶ πολυμόρφως κατὰ μόρος ὑπάρχοντα ταῖς τῆς φύσεως κινήσεσιν ἐμποδὼν ἵστάμενα, διαφθείρει πολλάκις τὴν τάξιν τῶν πεπόνθασιν. ἐπέτοι καὶ τετάρτης γενέσεως περιόδου, εἰ μήτε ὁ ἰατρὸς ἁμάρ-
τοι τι, μήτε ὁ κάμνων, μήτε τῶν ὑπαρξάντων μηδεὶς, ἀλλὰ μηδὲ τῶν ἔξωθεν τι πλημμεληθείη, κατὰ τὸν ἑβδόμου ἡμέραν ὀξὺ ἀναγκης ἡ κρίσις ἀπαντήσειε. δῆλον δὲ ὅτιν ὡς ὃν ἄλλος μήτις ὅτιν ὁ ἀκριβῶς προγνωσόμενος, ἄλ-
λος δέ τις ὁ διαιτήσων ὀρθῶς, ἀλλ' εἰς τὸν αὐτὸν ἀναγκαῖον ἄμφω συνελθεῖν, εἰ μὴ μέλλοι διαφθείρεσθαι βάτερον ὑπὸ θατέρου. ὅτι μὲν γὰρ ἁμαρτυθῆν ὁπουῶν τῶν κατὰ τὸν διαιταν, ὅτω δὲ ὀνομάζω νῦν ἅπασαν τῆς νόσου τὸν
ὦν μέλειαν, ἐμποδίζει τὸν κρίσιν, ἱκανῶς ὦν δέδεικται, ὅτι δ' ὁ δὲ διαιτῆσαι καλῶς οἷόν τε χωρὶς τοῦ προγνῶναι τὸν τοῦ νόσου καὶ τὸν κρίσιν, ἐν τοῖς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου δέδεικνυται γράμμασιν. εἰπὸν ὃν ἄλλην δεῖται ταῦτα διὰ παντος, ὅτι ἄλλος μήτις ἰατρὸς ὀρθῶς θεραπεύσει, προγνώσεται δὲ ἀκριβῶς ἄλλος. ἀλλ' ὅστις
ἂν ἀρίστος ᾖ, προγνωστικός τε ὅτιν ἅμα καὶ θεραπευτικὸς ὁ τοιοῦτος. ἀλλὰ πόθι μὲν τῶν τοιούτων ὦν πλέον ἐπόρωθι λέγειν, νυνὶ δὲ εἰς ὅπερ ἐξ ἀρχῆς προῆκται, πάλιν ἐπανίωμεν. ἡ γάρτοι τετάρτη τῶν ἡμερῶν, ἐπιδεικνύει σφέων τι σημεῖον ἀγαθὸν εἰς τὸν ἑβδόμου ἡμέραν, προδηλοῖ τὴν κρίσιν ἁπαντήσεσθαι μηδενὸς ὧν εἴρηται, πλημμελη-
θέντος τῶν τῷ μεταξύ. ὑπονοεῖται δέ τινος ἁμαρτήματος, ὥστε σκεπτέον αὐτὸ τὸ μέγεθος. εἰ μὲν γ' σμικρὸν εἴη, ἔσται μὲν ἡ ὅτως ἡ κρίσις ἑβδομαία. λείπει δ' αὐτοῦ τι τῶν τῆς κρίσεως ἀγαθῶν. εἴρηται δ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὅτι τὸ τελέως, καὶ ἀσφαλῶς, καὶ ἀκινδύνως, καὶ πάντα τοιαῦτα ταῖς ἀγαθαῖς ὑπάρχει κρίσεσιν. εἰ δ' εἴη μεῖζον τὸ πλημμεληθέν, διὰ αὖ τοῦ λείπειν ἐπὶ κατὰ τὸν ἑβδόμου ἡμέραν ὦν τρέψει χρόνου. πῶς ἔχειν δὲν δεῖ πᾶσιν ἐν-
ταῦθ' ἀκριβῶς τὸν νοῦν, καὶ τεκμαίρεσθαι τὸ βλάβης τὸ μέγεθος. ἑρμηνεῦσαι μὲν γὰρ αὐτὸ, μὴ ὅτι χαλεπὸν, ἀλλὰ καὶ τελέως ἀδύνατον, τεχνικὸν δὲ ἐργάσασθαι τὸν μαθητὴν, ὥστε καὶ διαγινώσκειν τὰ τοιαῦτ' ἀκριβῶς δυνατόν. ἀλλ' ὁ νῦν ὁ καιρὸς, οἰκειότερος γὰρ ὅδε τῆς περὶ κρίσεων θεωρίας. πάλιν δὲν ὦδε τὰ συνεχῆ τοῦ λόγου μεταβῶμεν, ἀναμνησθῶμέν τε τῆς προκειμένης ὑποθέσεως. ὑπέκειτο μέντοι σημεῖον κριτικὸν, καὶ ἀφὲς, ὑγρὸν γὲ τῇ δι-
ηγημένον ἡμέρᾳ τοῦ νοσήματος ὀξέος τε καὶ πολυσημάτου τῶν φύσιν ὑπαρχόντος, εἶτα ὅτι μηδενὸς πλημμε-
ληθέντος μὲν, ἀγαθὴ τὰ παντα κρίσις εἰς τὸν ἑβδόμου ἡμέραν πεδηλῶται. βραχέος δὲ παντελῶς ἁμαρτηθέν-
τος, εἰς τὸν ζ. μὲν ἡμέραν καὶ ὅτως ὁ μὲν ἀγαθὴ τελέως. εἰ δ' εἴη μέγα τὸ ἁμαρτηθὲν ὡς ἀφελέσθαι μὲν τὸν ζ. τῶν κρίσιν, εἰς δέ τινα τῶν ἑφεξῆς μεταπεθῆναι, προσέχειν γὲ ταῦθα χρῆναι παρακελευόμεθα τῷ ποσῷ τῆς βλάβης. ὁ γὰρ ἀκριβὴς τούτου γνώμων, εἴσεται σαφῶς, εἴτ' εἰς τὸν θ. ἡμέραν, εἴτ' εἰς τὸν ια. ἡ κρίσις μεταπεσεῖται. τὰ μὲν ὃν ἀκίνδυνα τελέως νοσήματα, χρονίζειν εἰωθὲν ὦδε τοῖς ἁμαρτήμασι, τὰ πολυεπικὰ μὲν, ὁ μὲν αὖ δὲ λιμοδυω-
δῶν συμπτωμάτων ὀλέθρια γίνεται ὦν τοῖς ἁμαρτήμασι. καίτοι μὴ τὰ τελέως ἀκίνδυνα, πολλῶν καὶ μεγάλων ἐφεξῆς γεγονημένων ἁμαρτημάτων, εἰς τὸν τῶν ὀλεθρίων μεταπίπτει φύσιν, καὶ ὀλίγα οἶμαι θαυμαστόν. ὅπου γὰρ καὶ τοῖς ὑγιαίνουσι τὰ μεγάλα τῶν ἁμαρτημάτων αὖπα νοσημάτων ὀλεθρίων γίνεται, τί χρὴ πεδοκᾶν ὦδι τῶν νοσούντων; ὥστ' ἤδη δῆλον, ὡς ὁ τῶν ὦν δήλων τε καὶ ἀσεσήμων ἡμερῶν λόγος, ὃν Ἱπποκράτης ἡμᾶς ἐδίδαξεν, ὀλίγα δεῖται δεδιδάσθαι πῶς ἄλλο τινὸς ἐν τοῖς φαινομένοις ὁμολογεῖ διώκεται, πλὴν ὅστις αὖ ὁμοίως ἐκείνῳ τεχνικὸς ὑπάρχει περὶ διαίταν. ὅτος γὰρ μόνος δεδοκιμασικὸς καὶ διαγνωστικὸς ὅτιν ἐν τῶν ἁμαρτανομένων διώκειν, καὶ μόνος διώκεται γνῶναι τῆστε βλάβης τὸ μέγεθος, καὶ τὸ μελλόσης ἀσθενείᾳ ἡμέρας τὸν μετάπτωσιν. ὥσπερ δὲ ἐν τοῖς ἀκινδύνοις νοσήμασιν ὑποδείξασιν τοιοῦτον αἱ κρίσεις, ὅδε αὖ ὑπὸ τῶν ἐν τῷ μεταξὺ πλημμεληθέντων οἱ λάμ-
νοντες βλάβωσιν, ὅτως ἐν τοῖς ὀλεθρίοις πολαμβάνουσιν. εἰ γὰρ τῆς δι' ἡμέρας ἐν θανατώδει νοσήματι θανατῶ δῆλον σημεῖον προδηλώσεις, εἰς τὸν ἑβδόμου ἡμέραν ἡ λακὴ προδηλωθεῖσα κρίσις, ἁμαρτηθεῖσα δέ τι μεταξὺ, μὴ
πάνυ τι σμικρὸν, ὀκ ἀναμένει τὸν ζ. ἡμέραν ἡ κρίσις, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τὸ νόσημα κεκριθήσεται, πακὸν δηλονότι κρίσιν. πότερον δὲ κατὰ τὴν ε. ἢ τὸν ς. ἕκτε δὲ αὐτὸ τοῦ νοσήματος ὀξύτερος δρομεισθήσεται, κἀκ τοῦ τῆς βλάβης μεγέθους, κἀκ τοῦ σχήματος τῶν παροξυσμῶν. ἐν πορισθεῖσι μὲν γὰρ γινομένων αὐτῶν, καὶ τοῦ νοσήματος ὄντος κα-
τόξεος, καὶ τῶν ἁμαρτηθέντων ὀ πάνυ σμικρῶν, ἐν αὐτῇ τῇ δι- δηλονότι, θαυμαστὸν ὀδὲν ἐν τῇ πέμπτῃ τὸν αὖ-
θρωπον ἀποθανεῖν. εἰ δ' ἐν ἀρτίαις μὴ παροξύοιτο, μὴ κάτοξυ δ' εἴη τὸ νόσημα, μηδ' ἡ τῶν ἁμαρτημάτων βλά-
βη μεγάλη, τὸν ς. ἀναμένει. τὰ ἤ τοιαῦτα πάντα συγχεῖ τῶν ὦν δήλων τε καὶ πεισίμων ἡμερῶν τὸν θεωρίαν, ὀλί-
γων μὲν ἰατρῶν, ὀρθῶς διαιτώντων, ὀλίγων δ' ἀῤῥώστων ὑπαθῶν ὑπαρχόντων, ὀλίγων δὲ καὶ τῶν τὸν οἰκείαν ὑπηρεσίαν ἀμεμπτον ἐχόντων, ἔτι δ' ἐλαττόνων, οἷς ὀδὲν ἔξωθεν λυμαντιόθη. δεῖ τοίνυν ἀκριβῶς μὲν εἶναι θεραπευτικὸν καὶ προγνωστικὸν τὸν ἰατρὸν, ἀκριβῶς δὲ καὶ τὸ βλάβης μεγέθους διαγνωστικὸν, ἵνα εἰ καὶ προείποι

ποτε τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, εἴτ' ἐν τῷ μεταξύ τι βλαβῆναι τὸν κάμνοντα συμβαίη μεταβῆναι, καὶ αὐτὸς ἀκεκόφως δηλωθήσεται τὴν πρόρρησιν. ἀλλ' ἐν τούτῳ πρόδηλον, ὡς ὅστις μὴ μικρὸς καὶ ταπεινὸς τὴν γνώμην ἦ, ὀκνῶν ὅπως ἀσκῆσαι διαγινώσκειν ἕκαστον τῶν ἐρημιῶν ὧδε τῶν ἀῤῥώστων, ἀλλ' ὀλίγου τὴν θεωρίαν ἐκμαθεῖν ἐπομένοις.

χρήναιος δέ τις ἀληθείας ἑταῖρος, καὶ παλαιπωρεῖν ὧν τοῖς καλοῖς ὀκνῶν, ὅτε τῶν θεωρημάτων τὸ χαλεπόν, ὅτε τὸ χρόνου τὸ μῆκος, ὅτε τὰ ἀσκήσεως τὸν πόνον ὑποδυόμενος, ὧδε τὸ τέλεον ἀφίξεται τῶν ἐρημιῶν, ὡς μὴ μόνον ἡμέραν ἔχειν εἰπεῖν βεβαίως γνῶστε, ἀλλὰ καὶ τὴν ὥραν αὐτὴν ἐν ᾗ κεκλῶσαι τινὰ τῶν νοσούντων, ἢ ἀπεθανεῖν ἀναγκαῖον. ἐπίσταιτο γὰρ προγνῶναι τῇ ἡμέραν γνῶστε, εἰ ὅτως ἔτυχε τὸν θανάτου, σκοπεῖσθαι χρὴ τοντοῦθεν, ἐν τινι μάλιστα καιρῷ τοῦ παροξυσμοῦ βαρύνεται μεγάλως ὁ κάμνων. εἰ μὲν γὰρ ὀλίγοις εἰσβάλλοντ' αὐτὸν κατάψυχοι τό τε σφοδροῦς, καὶ ἀνυσκθορίμαντος, ἢ μὴ ἄχρις μέχρι πλείστου μένοι, ἢ μικρόσφυκτος, ἢ ἄσφυκτος, ἢ ἀνισόσφυκτος γένοιτο, καὶ ἀνιγθλῶσαι νωθρὸς, ἢ ἢ ἰωματώδης, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον πάσχοι, οὕτω ὑφορᾶσθαι μάλιστα τὸν καιρόν. εἰ δ' ὅτος μὲν μέτριος εἴη, πολὺ δὲ τῶν ἀκμῶν ἦτοι παραπαίοντα τὸν ἀῤῥώστον, ἢ καταφρόμενον, ἢ ἀλύοντα βλέποις, ἢ τὸ πυρετοῦ τὸ μέγεθος ἐχ ὑποπτεύοντα. διακαιόμενον δὲ σφοδρῶς, καὶ σκοτοδινιῶντα, καὶ κεφαλῆς ἀλγοῦντα, καὶ καρδιώσσοντα, καί τι τοιοῦτον ἕτερον πάσχοντα, οὕτω ὑποπτεύειν μάλιστα τὸν καιρόν. εἰ δὲ καὶ τὰ ἀρχῆς τοῦ παροξυσμοῦ, καὶ τὰ ἀκμῆς μετρίως γινόμενα, ἢ παρακμὴ λιποψυχίας τινὰς, καὶ ἱδρῶτας ἀνωμάλους καὶ ψυχρὸς, ἢ περὶ κεφαλῆς μόνον ἢ στέρνον ὠλφέρειν, καὶ οὖς σφυγμὸς ἀμυδρός τε καὶ μικρὸς ὀργάζοιτο, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, οὕτω ὑφορᾶσθαι μάλιστα τὸν καιρὸν, εἰδήσαι τε ἀκριβῶς ἐν τῷ χειρίστῳ τοῦ παροξυσμοῦ καιρῷ τεθνήξεσθαι τὸν ἄνθρωπον. καὶ μὴν εἰ τοῦτο διοριεῖν τε ἐγνωσθείη ἀκριβῶς, ὀδὲν ἔτι χαλεπὸν, ὀδὲ τὴν ὥραν εἰπεῖν τοῦ θανάτου. ἐὰν γὰρ μὴ τῆς δευτέρας ἡμέρας, εἰ τύχοι, καὶ τῆς τετάρτης τὸν σφοδρότατον παροξυσμὸν φεύγουσης, ἢ πρώτης τε καὶ τρίτης ἐπιπλῆς, εἰς τὴν ἑκτὴν ἡμέραν ὁ θανάτου προσδιαλωθείη, φαίνοιτο δὲ μὴ τὸ χαλεπώτατον μέρος τοῦ παροξυσμοῦ κατὰ τὴν εἰσβολὴν αὐτοῦ, μὴ ὥραν ὥραν ἑκτὴν γένοιτο, ὅ τι χαλεπὸν ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ τεθνήξεσθαι τὸν ἄνθρωπον εἰπεῖν, † τοῦτ' ὄψιν ὁ προφῶναι κατασκευάζειν νῦν, ὅπου ἂν ἴσως οἰηθείη τις, ὡς ὀκ ἐν ὀλίγοις ἔχοιτο ὥστε σφαλῆναι τὸν ἐκ τοιαύτης θεωρίας ὁρμώμενον. ἀλλ' ὅτι τὰ πλείω τοὐξεσθαι τἀληθὲς, ὁ πανοῖς λόγοις, ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς ἔργοις διεδιξάμην. ἐκεῖνο δὲ βέβαιον οἶδα ποιοῦντας ἐνίους τῶν βασκανόντων τοῖς ἀρίστοις. ἀξιοῖσι γὰρ ἀεὶ προλέγειν ἡμᾶς τὸ μέλλον, καὶ μηδὲν ἔχομεν ἐνίοτε βέβαιον σημεῖον, καίτοι τοῖς ἱδρῶσι καὶ τοῖς οἰωνισαῖς, ἐπεκθύεσθαι καὶ ἐπεξοιωνίζεσθαι συγχωροῦσιν, ὅταν ἀζαφῆ γένηται τὰ μαντεύματα, εἶθ' ἅμα μὴ αὐτιλέγουσιν ἡμῖν ὡς μείζονος ἢ κατ' ἄνθρωπον θεωρίας ἐφιεμένοις, ἅμα δ' ὧδε τὸ ἔργων ὅτων πικρῶς ἀξετάζουσι τὰς προῤῥήσεις, ὡς ὀλίγα τῶν μαντευομένων. ἀλλὰ γὰρ ὁ πῶς τούτους ἀκριβλέπειν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν χρὴ τὸν ἀληθῆ, καὶ τῶν σημείων τὰς δυνάμεις ἀκριβῶς ἀσκήσαντας διαγινώσκειν, ἐπίστασθαι ἀσφαλῶς οἷόν τε ἦ διορίζεσθαι προλέγειν τὸν καιρὸν διατείνοντα. εἰ δ' ἀζαφὲς εἴη τι, τὸν ἔξω ἡμέραν ἀναμένειν. εἰ δὲ μὴ μὴ κατ' αὐτόν τι δυνάμεθα βεβαίως προφέρειν, ἄμεινον ἡσυχάζειν, ἢ προπετῶς ἀκριβολογούμενον σφαλῆναι. ἐγὼ γ' ὃν ἐκ τοιαύτης ἀσφαλείας ὁρμώμενος, ὀκ οἶδα σφαλεὶς ἐν προῤῥήσει χρόνου πολλοῦ. καίτοι κατὰ τὸν πρῶτον δύβους ἀρχὸν τοῦ πυρετοῦ πολλάκις ἕωθεν ὅλης ἀπεκλογάμην αὐτὸν τῇ φύσεως, ἢ τριταῖον εἶπον εἶναι τὸν εἰσβάλλοντα ὧδε πυρετὸν, ἢ τεταρταῖον, ἢ ἀμφιμερινὸν, ἢ τόνων μὴ ὀλίγα, σωνεχῆ δέ τινα καὶ ὀξύ, ὀκ ἂν ἕωθεν βάλλοντα τὴν δ. ἡμέραν. ἀλλ' ὧν πάσης ἀρχῆς ὀχ οἷόν τε διαγνῶναι τὸ μέλλον, ἀλλ' εἴ τις ἂν ἀκριβῶς ἐμφαίνῃ τὸν τοῦ νοσήματος ἰδέαν, καὶ ὧδε δὲ τῶν περὶ κείσεων ὄψιν ἤδη πραγματείας. πάλιν δὲν ὧδε τὸ προκείμενον ἐπαινετέον, καὶ ῥητέον ὡς εἴ τις κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ὀξέως μὲν πυρέτῃ, μηδὲν δ' αὐτῷ προσείη κινδυνῶδες σημεῖον, εὑρεθείη δέ τι λέγων τοῖς ὅροις πέψεως γνώρισμα τῆς δ. ἡμέρας, ὀκ ἂν ὀξυτόρως λυθείη τὸ νόσημα. καὶ μὴ δὴ καὶ εἰ πάντα ὀλέθρια κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν δύβους εὑρίσκοιτο, τεθνήξεται πάντως ὀκ ὀξυτόρως τῇ δ. εἰ δέ γε πυρέτοι μὲν ὀξέως, μηδὲν δὲ αὐτῷ παρείη τῶν ὀλεθρίων, ἀλλὰ μηδέ τι δι' πέψεως γνώρισμα, οὕτω ὀκ ἐνδέχεται τεταρταῖον πάλιν. διορίζεσθαι δὲ πάλιν ἐνταῦθα, πόσον ὥσπερ ὀδὲν ὑπάρχῃ γνώρισμα πέψεως αὐτῷ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὀδὲ χρόνου γνώρισμα πολλοῦ, ἢ πῶς τῷ τὰ τ' πέψεως ἀπεῖναι σημεῖα, καὶ τὰ τ' χρόνου πρόσεισιν. εἰ μὲν γὰρ ὥσπερ τὰ τ' πέψεως, ὅτω καὶ τὰ τοῦ χρόνου τελέως σημεῖα ἀπεῖη, περὶ τὴν δευτέραν τετράδα τὴν ἀκμὴν ἀκριβήσεται τὸ νόσημα. εἰ δὲ μὴ χρόνου μακροῦ σημεῖον πρεῖη, πάντως μὴ ὑποπτεύσεται τὴν δευτέραν τετράδα, τουτέστι τὴν ἑβδόμην ἡμέραν. εἰς δὲ πόσον ἐκταθήσεται, τοῦτο ὀκ ἐγχωρεῖ γινώσκειν ὀδύβους κατ' ἀρχὰς, ἀλλ' ἐν ταῖς ἐφεξῆς ἡμέραις διοισθήσεται. ὅσῳπερ δ' αὖ ἧττον πρὸς τὸ καλῶς διαταῦ ἀκριβαίνοις ἐκ τ' ἐρημιῶν προγνώσεως γινώσκειν,

» ὅτι χρὴ τρέφειν ἤδη πρόσωπον, ὡς αὖ ὀξὺ ὑστερον μελλόσης ἔσεσθαι τ' ἀκμῆς. ὅπου μὴ γὰρ κάτοχον τὸ νόσημα, αὐτίκα ἐν

» τοῦ ἐχάτοις πόνοις ἔχει, ἐν τῇ ἐχάτῃ λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρῆσθαι. ὅκου δ' μὴ, ἀλλ' ἐνίοτε ἀδροτέρως διαι-

» ταῦν, πρόσωπον ὑποκαταβαίνειν, ὁπόταν αὖ ἡ νόσος μαλθακωτέρα τῶν ἐχάτων ᾖ, ἀλυσιτελὲς τὰ ἔχατα τῶν ἀκμῶν λέγειν τ' νοσήματος. εἰ γε δὴ καὶ τὸ κάτοχον οὐ ἐχάτοις πόνοις ἔχειν αὐτίκα φυσὶ, τουτέστι οὐ παροξυσμὸς, καὶ τὰ συμπτώματα, τοῦτο δὲ ὁ δὲν ἄλλο, ἢ ἀκμάζειν δὴ τὸ νόσημα. τὸ δὴ τοιοῦτον νόσημα, τὸ μὴ τῶν ἀρχῶν δύβεως, ὅτι τὴν δευτέραν ὑποβύσεται τετράδα ἀλυσιτελῶς, ἐν τῇ δευτέρᾳ μὴ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὧν γνοίης αὖ ἀκριβέστερον εἰς ὅσον αὖ ἐκταθήσεται χρόνου μῆκος. ἐν δὲ τῇ δ. καὶ ἐγγυτάτω σοχάσαιο τὸν μέλλοντα ἀκμὴν τε καὶ κρίσιν. εἰ μὴ γὰρ τά τε τ' ἀπεψίας σημεῖα, καὶ τὰ τ' χρόνου μηδὲν ἀξιόλογον ὑποφαίνοντα φαίνοιτο, καὶ τ' τρίτης τετραδὸς ὧδε πλεῖον ἢ νόσος ἐκταθήσεται. εἰ δέ τινα ἀζαφῆ ποιοῖν μεταβολὴν, ὃ μὲν ἤδη γέ τι σημεῖον πέψεως ἐν τῇ πρώτῃ τετράδι φαίνοιτο, πολὺ τὸν τρίτον τετράδα προσδιέχεσθαι τὴν κρίσιν. εἰ δ' ἄπεπτον ἔτι δὴ φαίνοιτο, ἐν τὸν ἑβδόμην ἡμέραν, ὃ μὲν ὀξαίρετόν τι καὶ μέγα χρόνου σημεῖον ἔχον, ἐλπίζειν μὴ ἐς τὸν τεταρτον τετράδα, τουτέστιν ἐς τὸν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἡμέραν ἐκταθήσεσθαι τὸν κρίσιν αὐτοῦ. διορίζεσθαι δ' ἀκριβῶς ὧδε τ' ἐνδεκάτης. ὡς γὰρ ἡ δ. τὸν ἑβδόμην, ὅτω καὶ ἡ ἐνδεκάτη τὸν τεσσαρεσκαιδεκάτην προσδηλοῖ. ζαφὲς μὲν δή τι καὶ ἀκριβὲς

τοσὸν

† Ὁ τοῦ ῥωμαι

πλὴν ἥδε προσλέξαι τὰ τέλεως σημεῖον γὰρ τῇ ισ̄. τῇ μείσῃ ἕσεσθαι φησί. ἀμυδρὸν δ' εἰ γένοιτο, προσέχειν ἥδιον τὸν νοῦν τοῖς ἄλλοις. εἰ μὲν γὰρ ὀξέως τε λυθείη τὸ νόσημα, μὴ μηδὲν τῶν ἄλλων κωλύῃ, τάχ' ἄν τι καὶ ἡ ισ̄. κρίνειεν. εἰ δὲ μὴ, περὶ τὴν ιζ̄. ἡ κρίσις. εἰ δ' ὅλως μηδὲν ὑπὸ τ̄ ιᾱ. προσυλωθείη, τῇ μὲν ισ̄. ὀκ γὰρ λέγεται κρίνειν. σκοπεῖσθαι δὲ κἀνταῦθα τὸν τε τοῦ νοσήματος ὅλου κίνησιν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα συμπτώματά τε καὶ σημεῖα, πότερον περὶ τὴν ιζ̄. ἢ καὶ ιη̄. ἐλπίζειν χρὴ τὴν κρίσιν, ἢ προσωτέρω γένεσθαι. ᾗ οὖν μὲν γὰρ καὶ κατὰ ταύτας κρίνεται, τὰ πολλὰ δὲ ἢ κατὰ τὴν κ̄. φύσια δὲ καὶ ἡ τοῦ κᾱ. ἐπίδηλος δ' ἀμφοῖν μὲν ἡ ιζ̄. ἢ μᾶλλον ἡ κ̄. ἡ δὲ ιη̄. μόνης τ̄ κᾱ. εἰ δέ τι καὶ κατ' ἀρχὰς ὀλυθὺς νόσημα, μὴ σφόδρα ταχέως κινούμενον, ἀλλ' οἷον σμυχόμενον εἰσβάλῃ, καὶ τἄλλα αὐτῷ σημεῖα προσείη μακροτέρου χρόνου, τότου τ̄ νοσήματος ὀχ οἷόν τε κατ' ἀρχὰς προγνῶναι τὴν ἀκμήν. ἀλλ' ὅτι μὲν ὀκ γένοιτος τῆς ισ̄. κειθήσεται, δῆλον. εἰς ὅσον δέ γε ἐκταθήσεται μῆκος, δέλεπτον δῆλον. ἀλλὰ χρὴ διορίζεσθαι πρῶτον μὲν, εἰ κινδυνωδέστερόν ἐστιν ἢ ἀκίνδυνον. κινδυνωδέστερος μὲν γὰρ ὄντος, καὶ σὺν τότῳ τ̄ δυνάμεως ἀῤῥώστου, φθαῆναι ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀρθανεῖν, πρὶν εἰς μακρὸν ἐκταθῆναι χρόνον, ἀκινδυνώτερος δὲ πόῤῥω πάντως ἡ μείσις. ὁ γὰρ γένεται ταχέως μειωθῆναι, τὸ χρόνου μακρῶ προσλέξαι γνώρισμα. πόσος ἂν χρόνος ἀκριβῶς αὐτῷ γένοιτο, μὴ ὅτι κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἢ τὴν δευτέραν, ἢ τὴν τρίτην, ἀλλὰ μηδὲ ἡ τὴν τετάρτην, ἐλπίζειν δεδυνείσθαι ἀκριβῶς, ἀλλ' ἐν ταῖς ἐφεξῆς πολυόδοις τῶν μεισίμων ἡμερῶν ἔσται δῆλον. ὧδε μὲν τ̄ δευτέρας τετραόδου ὄντι που τοχαζομένῳ πλατύτερον, ἀκριβέστερον δ' ὧν τ̄ τρίτης. εἰ μὲν γὰρ ἕως τ̄ ζ̄. ἡμέρας τὰ τ̄ ἀπεψίας τε καὶ τ̄ χρόνου σημεῖα φαίνοιτο σφοδρότερα, πᾶν τῆς κ̄. ὀκ ἐν δέλεκται μειωθῆναι, μετριωτέρων δὲ γενομένων, ἢ ἴσων διαμενόντων, ἐν δέλεκται, ἐὰν ὂν ὅτι πᾶν τῆς κ̄. ὀκ ἐν δέλεκται μειωθῆναι, σαφῶς ἂν εἰδείης. εἰ δ' ὡς ἔρχεται, σφοδρῶν τῶν γνωρισμάτων τὸν χρόνον γενομένων, ὡσκέπου τὴν τρίτην τετράδα, καὶ ἔτι ἡ μετὰ ταύτην ὑπενέγκῃ, τότε τὸν χρόνον, καὶ τὰ τ̄ ἀπεψίας σημεῖα, πόῤῥωτέρω τ̄ κ̄. ἐκταθήσεσθαι τὴν κρίσιν ἐλπίζε. μενόντων δ' ἴσων, ὅτι μὲν κἀνταῦθα μετὰ τὴν ἑνδεκάτην ἥξει, καὶ σχεδὸν λέγειν ἐγχωρεῖ, τὴν δ' ἡμέραν αὐτὴν ὀκ οἷόν τε γινώσκειν ἥδη. δηλώσει δὲ αὐτὴν, ἡ τρίτη τε καὶ τετάρτη τετρὰς. εἰ γὰρ ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐκλύοιτο τὰ τῆς ἀπεψίας σημεῖα, τῇ μετὰ τὴν τρίτην ἑβδομάδα πρώτη τετρὰς δὴ κειθήσεσθαι τὴν νόσον ἐλπίζε. μὴ πάνυ δ' ἀξιολόγου γενομένης τ̄ μεταβολῆς, εἰς τὴν τετάρτην ἑβδομάδα πεφθήσεται. τὰ δ' ἕως τ̄ ισ̄. ἡμέρας ἄπεπτά τε πάντα πάσιν ὑπάρχοντα, ἢ βραδύτερόν πως κινούμενα νοσήματα τῆς μ̄. ὀκ ἂν ἐγγυτέρω κειθείη. μετὰ δὲ τὴν μ̄. ὅτι τὰ τῶν κρίσεων ἐκλύεται, καὶ μάλιστα ταῖς κατὰ βραχὺ πέψεσιν, ἢ ταῖς ἀθρόαις μεταβολαῖς τὰ νοσήματα λύεται, ἢ ἡμῖν μὴ ἔμπροσθεν ἔρηται, ἢ τοῖς ἄλλοις δὲ πᾶσιν ὅσοις τῶν ἔργων ἡ τέχνης φροντὶς ὅταν δόκει, διαθεωρεῖν ἔστιν ἀκριβῶς. γίνονται μὲν ποτε καὶ κατὰ ταύτας ὀξεῖαι μεταβολαὶ, ὥσπερ καὶ τοῖς ἐφ' Ἱπποκράτους γεγραμμένοις ἀῤῥώστοις δεῖν εὑρεῖν. ἡ δὲ τῆς προγνώσεως αὐτῶν μέθοδος αὕτη. καθόλου γὰρ χρὴ τὰς διαφορὰς ἐπίστασθαι τῶν σημείων, ὥσπερ ὧν καὶ Ἱπποκράτης ἐκέλευεν, εἰ μέλλοι τις ἕσεσθαι προγνωστικὸς ἀκριβῶς. οἱ πολλοὶ δὲ τῶν ἰατρῶν ὅσοι γε πολυμῶσιν ἁπλῶς τ̄ τοιαύτης θεωρίας, εἰς τὸν ἀριθμὸν ἀφορῶσι τῶν σημείων, ὀκ εἰς τὰς διαφοράς. ἀλλὰ περὶ μὲν τότων κἄν τοῖς περὶ κρίσεων ὑπομνήμασι λέγεται. καιρὸς δ' αὖ ἂν εἴη μοι τὸν τ̄ διαφωνίας ἅπαντα λόγον, ὃν κρίνειν αὐτὸν πράττεσθαι, διά τε τῆς ἐμπειρίας καὶ τ̄ λόγου. ταῦτα γὰρ δὴ καὶ διὰ τότων ἐδείκνυμεν ἅπαντα κριτικὰ πάντων τῶν ἰατρικῶν ζητημάτων.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΗΜΕΡΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ὅσον μὲν εἰς τὰ τ̄ ἰατρικῆς ἔργα χρήσιμον, ἐν τῷ πᾶν τότου λόγῳ σύμπαν εἴρηται. διατὶ δ' ὀχ ἅπαντον ὑπὲρ ἁπασῶν ὡσαύτως ἔγραψαν, εἴρηται μὲν καὶ τότ' ἔμπροσθεν. ἀλλ' ὅπως σφαλῶσι μέν πισιν αὐτῶν, κατορθῶσαι δ' ἑτέροις ὑπῆρξεν, ὀκέτ' εἴρηται. ὅσον δὲν ἀναλκητέον ἐν τῷδε τῷ λόγῳ πρῶτον, ἔπειτα καὶ τὴν αἰτίαν ῥητέον, δι' ἣν ὅδ' ἅπασῶν ἡμερῶν ἀριθμὸς ὅτι κειτινὸς, ὅδ' ὅσαι κρίνειν πεφύκασιν, ἴσως ἅπασαι ἔχουσι δυνάμιν, ἀλλ' ἐπιδηλοτάτας τὰ κατὰ τὴν ἰατρικὴν τέχνην εὑρίσκειν τε καὶ δοκιμάζειν, τὰ μὲν ἐμπειρίᾳ, τὰ δὲ λόγῳ, τὰ δὲ συναμφοτέρῳ, πρακτέον κἀνταῦθα δι' ἀμφοτέρων ὀργάνων διεξελέγξαι μὲν τὸ ἡμαρτημένον, ἐπαινεῖσθαι δὲ καὶ προσήκοντα τὸ κατορθωμένον. ὅτι μὲν οὖν ἡ πεῖρα τὰς ἑρημένας ἡμέρας πρεσβεύει, σὺν μὲν τοῖς ἐμοῖ παρατετηρηθέντας ἀῤῥώστους εἰ γράψαιμι, τάχ' ἄν τῳ δόξαιεν δόξαιμι. τοὺς δ' ὑφ' Ἱπποκράτους ὁμολογουμένως γε πάντων καὶ κρίνειν ἱκανώτατον ἅπαντον εἶναι πεπιστεύκαμεν, ἄμεινον εἶναι μοι δοκεῖ παραθέσθαι τῷ λόγῳ, καὶ πρῶτον μὲν τ̄ συγκεχυμένα τε καὶ ἀδιόριστα κατὰ τὴν πεῖραν ὅ καὶ προόδων ἐμνημόνευσα, πᾶν τοῦτ' διορισμοὺς ἀναμνήσω. λέλεκται δ' ἐν αὐτοῖς πρῶτον μὲν, τὸ μὴ δεῖν ὧδε πάντων ἑξῆς τῶν ἀῤῥώστων τὴν διέτασιν τῶν κειμένων ἡμερῶν ποιεῖσθαι. μόνας δ' ἐκλέγειν ἐκείνας, καὶ ἀναλαμβάνειν εἰς τὸν βάσανον, ἐφ' ὧν μήτ' αὐτὸς ὁ ἰατρὸς ἡμαρτέ τι, μήθ' ὁ κάμνων, ἀλλὰ μήθ' οἱ παραμένοντες, ἢ καί τι τῶν ἔξωθεν ἀπλήτους βλαβερόν. ἔπειτα δὲ καὶ τὸ τὰς ἀρχὰς τῶν νοσημάτων ὀκ ἐκ λόγου τινὸς, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τ̄ ὀργείας λαμβάνειν, ὁπότε πρῶτον ὁ κάμνων αὐτὸς ἤσθετο σαφῶς, ὅτως εἰσβαλλούσης αὐτῷ τ̄ νοσήματος, ὡς κοινώσασθαι βέλεσθαι τινὶ τῶν παρόντων ἰατρῶν, ἢ τρίτον, ἔπειτα εἰς πλείονας ἡμέρας ἐφεξῆς ἀλλήλων ὅσας ἡ κρίσις μεταλλᾷ, τίνος ὄντος οἰκείας διαγινώσκειν. εἰ μὴ γὰρ διοισάμενός τις ὑπὲρ τότων, ὧδε τῇ πείρᾳ τὰς μεισίμους ἡμέρας ἐξετάζειν ἀφίκοιτο, πάμπολυ σφαλήσεται. τὸ μὲν δὴ μετὰ τὴν πεῖραν αὐτὸν, τοιοῦδέ πῃ ὄν. τὸ δὲ μετὰ τὸν λόγον ὡς χρὴ μείνεσθαι τὴν πεῖραν, ἐφεξῆς δίδωμι, φυσικὸν ἔν χρὴ τὸν ταῦτα μεμνῆσθαι, καὶ πεφυσιωμένον ἀκριβῶς ὅτι φύσις ἐξαρκεῖ πάντασιν, καὶ ὡς πονοῦσι τ̄ σώματος ἡμῶν, ἄκραν τινὰ πρόνοιαν, ὅτι τε ταῖς οἰκείαις μινήσεσιν, εἴπερ τι ἄλλο τεταγμένως, ὅτως καὶ ἡ φύσις χρῆται. τότων δὲ τὰ μὲν ἐν τῷ περὶ χρείας μορίων γνῶσι συλλογίσασθαι. δέδεκται γὰρ ἀκει-

ἕως. ἄκρα τῆς γε τῆι διαπλάσει τοῦ ζώου τέχνη πρὸς φύσεως, τὰ δ' ἐν ταῖς τῶν κυημάτων αὐξήσεσίν τε καὶ τελιώσεσι, καὶ ἀποκυήσεσι. καθ' ἕκαστον γὰρ ζῶον ἡ τοῦ χρόνου οἰκεία προθεσμία τοῖς κυσμένοις ἅπασιν ἀκριβῶς φυλάττεται, τεταγμένας ἀεὶ τοῦ φύσεως ἀεὶ τὰς κινήσεις ἐχούσης. ὅτῳ γὰρ καὶ ἡ μετὰ τοῦ ἀκμάζειν αὔξησις ἑκάστου ζώου γίνεται. ἡ τελείωσις δὲ οὐ πᾶσιν, ἐν χρόνοις ὡρισμένοις γίνεται. καὶ μὲν δὴ οὐ ὅστις τοῖς περὶ τῶν φυσικῶν διαλάμειν ὑπομνήμασιν ὡμίλησε, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὅσα κατὰ μόριον ἡμῖν ὑπὲρ ἑκάστης γέγραπται τῶν φυσικῶν ἐνορῶντι, οἶμαι περὶ ἑπτὰ ἂν ὁρᾶν, εἰς ὅσον ἥκουσι προνοίας τε ἅμα καὶ τάξεως αἱ τῆς φύσεως κινήσεις. εἰ δὲ μή τις ὑπὲρ τούτων πέπεισται, οὐ θαυμάζει τὴν τέχνην δ' ἅμα καὶ τὴν τάξιν τῆς φύσεως, ἀναμνησθεὶς αὖθις ὅσον ἀπολείπει, καὶ προνοίᾳ οὐ τάξει τῶν κατ' οὐρανὸν, ἀταξίαν τινὰ οἶμαι δεῖσθαι σύμφυτον τῇ γενέσει τῶν θείας οὐσίας μετεχόντων φύσει. καὶ τὸ μὲν καλὸν ἅπαν, ὅσον αὖ ἐστι καλὸν ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ μάλιστα οὐ τὸ τεταγμένον τε καὶ τεχνικὸν, αὖθις ἐν γίνεσθαι φύσει. τὸ δ' ἀτακτόν τε καὶ πεπλανημένον, ἐκ τῆς ἐν τοῖς τοιούτοις ὕλης ὁρμᾶσθαι. καὶ τοῦθ' Ἱπποκράτης πρῶτος ἁπάντων, ὧν ἴσμεν, ἐπείθη ἑλληνίων, μετ' αὐτὸν δὲ ἅπαντες οἱ ἄριστοι τῶν φιλοσόφων. εἰ δὲ μὴ μακρὸς ἐμέλλων ὁ λόγος ἔσεσθαι, τάχ' ἂν ὧν λέγουσιν ἀποδείξεως εἰς πίστιν τῶν εἰρημένων ὁλογμάτων ἐμνημόνευσα. ἀλλὰ γὰρ ἀρκεῖ τῷ παρόντι λόγῳ καὶ ταῦτα. χρὴ τοίνυν τὸν ἰατρὸν ὅστις αὖ ἄξιος ἔσεσθαι μέλλει τοῦ Ἱπποκράτους τέχνης, εὑρηκέναι τι ἄλλο καὶ τοῦτο πεπεισμένον, ἥκειν ὧδε τὸ μείζονι τοῦ πείραν, ὡς τεταγμένον τι χρῆμα ὄντων ἡ φύσις, διαφθοραὶ μὲν ὕλης, ἀναλογίαις τισὶν ὡρισμέναις, καὶ περιόδοις τεταγμέναις ἀεὶ διινήσεσι αὐτῆς γινόντες. τὰ δ' ἀλόγως παρεμπίπτοντα, ποτὲ καὶ συγχέοντα τοῦ τάξιν, ἐπὶ βραχὺ μὲν πάντη κρατεῖ τῆς ὕλης, ἀλλ' ἐμποδίζοιτό ποτε καὶ διωλύοιτο τοῖς ἑαυτῆς λόγοις διινεῖσθαι, τότ' αὐτῇ συμπίπτει. οὐκ γὰρ ἐπὶ πᾶν ἐν πεπεισμένος, ἔπεσται ἐκ τῆς ἐμπειρίας ὧν μαθοι, τότε τὰς ζ. ἡμέρας ἐν ταῖς εἰσίσιν ἀσφαλὲς δ' ἅμα καὶ τέλεον, οὐ ἀκίνδυνον, καὶ σύντομον, καὶ πολὺ τότε τῆς ιδ. ταύτῃ παραπλήσιον. ὧν μάθοι δὲ καὶ ὡς ἡ μὲν δ. τῆς ζ. ὅλη ἐπίδηλος. ἡ δὲ ια. τῆς ιδ. ὅλης αὐτῷ παρασήσεται, σκοπεῖσθαί τι περὶ τῆς ζ. ὅπερ γὰρ καὶ τὰ πρώτης ἑβδομάδος δίχα διαιρεθείσης, ἡ δ. ἑξαμήνῳ τῷ τομῷ, ὁποῖόν τι τὸ τέλος ἔσται προδήλοι, καὶ τῆς δευτέρας ὡσαύτως, ὡς ἂν αὖ τις εἰς γνῶσιν ἀφίκοιτο τοῦ τελείαν μήν τινα εἶναι περίοδον ἑκάστῳ τῶν ἑβδομάδων, ἐπέσθαι τὸ μέσον ἑκατέρου τῶν ἄκρων ἴσον ἀφεστηκέναι. καὶ δὰ ὅλου καὶ τῷ πρὸς ἄμφω κοινωνίαν ὁμοίαν ἔχει, τῷ μὲν τετάρτῳ, ὁπόσα δὰ τῆς α. ἡμέρας ἐπαύσατο, πειρᾶσθαι λύειν αὐτῷ. τῷ ια. δ' αὖ πάλιν ὁπόσα δὰ τῆς ζ. εἰ δ' εἴη μεῖζον, ἢ ὥστε μὴ δὰ τῆς τετάρτης ἡμέρας κρίνεσθαι τὸ νόσιμα, προοργάζεσθαι μὲν ταύτῃ, τὸ τέλος δὲ ὑπονοεῖσθαι τῷ ζ. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅσα κατὰ τὴν ζ. ὀκτὼ ἐπαύσατο τῷ ια. αὐτῆς ὑπεκφέρειν, καὶ ὅτῳ ἡ αὐτῷ κρίνειν, ἢ προοργάζεσθαι τῇ ιδ. καὶ κατ' αὐτῷ δύθ' ὁδὸς εἰς τὸ θεωρίαν ἵστασθαι, καὶ τὸ μὲν εἰς αὐτοὶ περφύκασιν οἱ ἄριστοι δρᾶν, εἴτε ἐπονται τεταγμέναις κινήσεσιν, ὀκ αὐτοὶ δρῶντος, ἀλλὰ ταῖς ἐν χρόνῳ τινὶ δρώσαις οὐσίαις ἑπόμενοι, τοῖς φιλοσόφοις σκοπεῖσθαι παρείνημι. τὸ δ' ἀμφοτέροις ὁμολογούμενον κοινῇ λαβόντα τις τὸ φαίνεσθαι, τάς τε κατ' οὐρανὸν οὐσίας ἀεὶ ταῖς οἰκείαις ἀναλογίαις τῆς κινήσεως κεχρημένας. ἥδιστα δὲ καὶ ἐν τοῖς ὑγιείοις ζώοις ἐπέσθαι ἀκριβῶς ὑγιαίνουσιν, ἄλλῳ ἄλλῳ τῳ κινήσεως εἶναι, καὶ ἀποκυήσεως τῇ αὐξήσεως, καὶ τελιώσεως, τῇ ἀκμῆς, καὶ παρακμῆς, ἐν διαλύσεως ἀναλογίαν ἀεθμοῦ, τισὶ δύσφθιτα, καὶ τὰς εἰνόσους ἡμέρας, ἀεθμόν τέ τινα τεταγμένον ἔχειν, συγχεῖσθαί τε ὅτῳ, ἔστιν ὅτε κατὰ τὰς νόσους ὑπὸ τῶν παρὰ φύσιν διαθέσεων. εἰ δή τις ὡς καὶ πρόσθεν ἔφην, ὧδε τῷ πείραν ἀφίκοιτο, πάμπολυ μὲν τὰς ἑβδομάδας εὑρήσει διαμενούσας, ἐφεξῆς δ' αὐταῖς τὰς τεταράδας. ὧν σκέψις δὲ περὶ τῶν παρεμπιπτόντων ἡμερῶν, οἷον τρίτης, ε. ς. θ. ἐκ τινός ποτε λόγου τὸ εἰρῆσθαι ἔχήκασιν. ἔτι δὲ μᾶλλον ὧν ζητήσεται καὶ διορθυνήσεις περὶ τῆς ιζ. καὶ ιη. κὴ κ. καὶ κα. πασῶν τε τῶν ταύτας ἀναλόγων ἑπομένων. εἰ μὲν γὰρ εἰς τὴν κ. ἡμέραν αἱ τρεῖς ἑβδομάδες τελοῦσιν ὡς Ἱπποκράτης οἴεται, χρὴ δήπου τὴν μὲν ιζ. ἐπίδηλον εἶναι τῇ κ. ἐκπίπτειν δὲ τοῦ πρώτου λόγου τῶν κεισίμων ἡμερῶν, τὴν ιη. τε καὶ εἰκοστὴν πρώτην. εἰ δ' ὁλοκλήρους χρὴ σωτειρεῖσθαι τὰς ἑβδομάδας, ἐπίδηλος μὲν ἡ ιθ. τῆς κα. γνώσεται. λόγον δ' οὐδὲν ἀκείσιμον ἔξουσιν, ἢ δ' ἐπὶ καὶ δεκάτῃ καὶ κ. πρῶτον δὲ ὅπως ἡ πεῖρα περὶ τούτων ἀποφαίνεται, διέλθωμεν, εἶθ' ὅτως ὧδε τὸν λόγον μεταβῶμεν. ἔστι δὲ ἡ περὶ τῆς πείρας ἀνάμνησις, ἐξ ὧν Ἱπποκράτης ἔγραψεν, ἀρξαμένοις ἡμῖν ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν τὰς κείσιας ὠνομασμένων. ἐν μὲν δὴ τῇ δευτέρᾳ κατασκευῇ τάδε γράφων. οἱ μὲν δὴ καῦσοι, ἐλαχίστοισί τε ἐγίνοντο, καὶ ἥκιστα φυσὶ, κατά τι τῶν καμνόντων ὅτοι ἐπόνησαν. ὅτε γὰρ αἱμορραγία, ἢ μὴ πάνυ σμικρὰ καὶ ὀλίγοισιν, ὅτε παραλληροι, τάτ' ἄλλα μὲν ὅμοια, κατά τι πάντα ὑφόρως. ἐκείνῳ δὲ τοῖσι πλείοσιν σὺν τοῖσι διαλείπουσι ἐπὶ καιδεκάτι αὐόμοια καὶ ἡμέρησιν. εἶτα ὧν τῇ τελευτῇ τῆς τρίτης κατασκευῆς ὠμελέσθρον ἔτι περὶ τῶν κατὰ τὴν ιζ. λεχθέντων, γνώσεσθαι. γράφει τόνδε τὸν τρόπον· τὰ δὲ περὶ τὰς κείσιας ὅθ' ὧν ἐγινώσκομεν εἰ ὅμοια ἢ ἀνόμοια, οἷον οἱ δύο ἀδελφοὶ ἤρξαντο ὁμοῦ τῇ αὐτῇ ὥρῃ. κατέκειντο πρὸς τὸ θέατρον. Ἐπιγένους ἀδελφοί, τοτέων τῷ πρεσβυτέρῳ ἐκείνων δέλιπτον ἡμέρας, ἐξ μὲν ἑκταίῳ, τῷ ὑ νεωτέρῳ ἑβδομαίῳ, τοτέρων ἀμφοτέροις ὁμοῦ τῇ αὐτῇ ὥραν. δέλιπτον ἡμέρας ε. ἐκ δὲ τοῦ τοτέρου, τῷ τροφῆς ἐκείθη ἀμφοτέροισιν ὁμοῦ τὸ σύμπαν ἐπὶ καιδεκαταίοισιν. ἀλλ' ὅπως οὐκ ἴσως ἀξιόπιστον, ὡς τὸ μείζ ἑτέρῳ τεμνόμενον ἀποφωνεῖσθαι τῇ ιζ. ἡμέραν εἰ δύο τινὲς ἐκείθησαν ἐν αὐτῇ. προσέχομεν δὲ τὸν νοῦν τοῖς ἐφεξῆς λεγομένοις. ,, νοις. ἐκείνε δὲ τοῖς πλείοσιν ἑκταίοισιν, δέλιπτον ἑξ. ἐκ δὲ τοῦ τοτροφοῦ ἐκείνε πεμπταίοισιν, ἢ δὴ οὐκ ἀξιόλογον. εἰ καὶ κατὰ τὴν δευτέραν κατάστασιν ἐπὶ καιδεκαταίοις οἵδε κείθοντας πολλούς. καὶ κατὰ τὸν τρίτον ὁ μόνον οὐ δύο ἀδελφοὺς, ἀλλὰ καὶ πάμπολλους ἄλλους, οὓς ἑκταίους μὲν φησι κείθεσθαι τὸ πρῶτον. ἔπειτα ἐξ δὲ λαβόντας, αὖθις πεμπταίους, ὅπερ ὄντιν ἐπὶ καιδεκαταίοις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. ἀλλὰ καὶ τόδε τις ὠφέρειν ὁρᾶ. οἵσι δ' ἐκείνων ἑβδομαίοισι, δέλιπτον ἑπτά. ἐκ δὲ τοῦ τοτροφοῦ ἐκείνε τριταίοις, τοτέσι καὶ τόδε τοὺς τὸ σύμπαν ἐπὶ καιδεκαταίοις. εἶτ' ἐφεξῆς πάλιν, οἷσι δὲ πεμπταίοισι δέλιπτον ἑπτά. ἐλάμβανε δὲ τρεῖς, δέλιπτε μίαν, ἔπειτα ἐλάμβανε μίαν, ἐκείνε δήλονότι καὶ τόδε τὸ σύμπαν ἐπὶ καιδεκαταίοισι. καὶ μὲν δὴ καὶ ἄλλος τινὰς ἑκταίους μὲν κείθεσθαι φησὶ, δέλιπε δὲ ἑξ. ἐλάμβανε φησὶ γ. εἶτα δέλιπε α. καὶ α. ἐλάμβανε τῷ ιζ. αὐτῷ δήλονότι καθ'

ἤντορ

ἄνπορ καὶ ἐκείνων. ἄλλος δέ τινας ἑκταίους μὲν κεκλῶσαι φησὶ, διαλείπειν δ' ἑπτά. ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς ἐκεῖνε φησὶ τεταρταίοις, τοτέστι τὸ σύμπαν ἑπταικαιδεκαταίοις. ὃ κ ἀρκεθεὶς δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ σαυτὸ, καίτοι μεγάλως γε διέκνυσε διὰ μαχῶν τῆς ις'. ἡμέρας, τὸ πῶς τὴν ἰσχὺν ἐπιδείκνυσιν, ἀδὲ τῶν διανοισιάντων ἀδίκως διὰ τοῦτον τὸν τρόπον οἶδα ὑποστροφὴν γεγονυῖαν σαλιν, ὥστ' ὀ μόνον ἐκείνην πολλάκις τετύφωκεν ἡ ις'. ἀλλὰ καὶ βεβαίως, ὅκοιον τῶν πεμπτισσῶν ὅτι ἰσχυρῶν τε καὶ πρώτων, καὶ μὴν εἴπερ δεῖ ἐκείνων ὅτιν, δύλογόν τε αὐτὴν ἀναλογίαν τινὰ πῶς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἀποσώζειν. εἰ μὴ δὲν σωπημένην τὴν τετραγωνίζουσαν καὶ σωζομένην, ὡς ἄρχεσθαι μὲν ἀπὸ τῆς ις'. ἔχουσαν αὖ ὅτω σωζομένην τὴν πρίσμα. εἰ δὲ διαζευξαιμεν, ὡς τὴν μὲν ιδ'. ἡμέραν τέλος εἶναι τῆς δευτέρας ἑβδομάδος, ἄρχεσθαι δὲ ἀπὸ τῆ ιε'. τὴν τρίτην ὀκ εἰς τὴν ις'. ὅτως, ἀλλ' εἰς τὴν ιη'. ἡ πρώτη τ' τρίτης ἑβδομάδος ἀρίξεις τετρᾶς. ἀλλ' εἴπερ τοῦτ' ἀληθές, εἰς τὴν κα'. ἀναγκαῖον ἔσται τὴν τρίτην ἑβδομάδα τελευταῖν, ὥσπερ γε εἰ καὶ τὴν ις'. ὑποθοίμεθα ὥρας εἶναι ῆ α'. κατὰ τὴν τρίτην ἑβδομάδα τετράδος, εἰς τὴν κ'. ἡμέραν ἀφίξεις τὸ ὥρας ταύτης τ' ἑβδομάδος, δύλογον δὲν γίνεσθαι ὁ Ἱπποκράτης ὥσπερ τὴν ις'. ἡμέραν ἐβασάνισε διὰ τ' πείρας, ὅτω καὶ τὴν κ'. βασανίσαι διὰ τ' πείρας. λείσιμος μὲν γὰρ εὑρεθεῖσα, μέγιστον ἐμελλεν ἔσεσθαι τῆς ις'. μαρτύριον. ἐκπεσοῦσα δὲ τῶν λειπομένων ἡμερῶν, ἢ ὅλως τῆς κα'. ἐλαττωθεῖσα, ζήτημα ἐγίνετ' ἂν σμικρόν. δύλογον γὰρ εἶναι δόξει τὴν μὲν ις'. ἰσχυροτέραν ὑπάρχειν ῆ ιη'. τὴν δ' εἰκοστὴν ἀδυνατωτέραν τῆς κα'. διὰ τοῦτ' ὂν ἐφεξῆς τοῖς πρὸ τὴν ις'. γεγραμμένοις γὰρ τῷ πρώτῳ τῶν ἀγαθῶν ὑπὸ τῆς κ'. ὡδίπως γράφει. †οἷσι δὲ περὶ τὰ ὦτα ἐγγίνεται, ἐκεῖνε μὲν εἰκοσταίοισι, κατέσβη δὲ πᾶσι τὴν ὀκ ἀξεπύησεν, ἀλλ' ὧδι κύσιν ἐτράπετο, καὶ ὦδε μὲν ἐκάνθη. ἀλλ' ἐφεξῆς πάλιν ἐρεῖ. οἷσι δ' ἐκείνων ἑβδομαίοισι, διέλιπεν γύνατα, ὑπέστρεψεν, ἐκείνων ἐκ τῆς ὑποστροφῆς τεταρταίοισι, διηλονότι τὸ σύμπαν εἰκοσαίοισι. εἶτ' ἐφεξῆς πάλιν. οἷσι δ' ἐκείνων ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἐξ, εἶδ' ὑπόστρεφε φησί. λαπτὸν ἑβδομαίοις ἔκεινεν, ὅπερ ὅτι εἰκοσαίοισι τὸ σύμπαν, εἶτα βραχὺ προελθὸν, ἔστι δὲ οἷσιν ἐκείνων γένεται καιδεκαταίοισι φησὶ, ὑποστροφὴ τεσσαρεσκαιδεκαταίοισιν, ἐκεῖνε τελέως εἰκοσταίοισι. εἶτ' ἐφεξῆς σωπᾷ πω. εἰ δέ τινων φησὶν ἐπερρίγουν πρὸ τὴν κ'. τοτέοισιν ἐκεῖνε τεσσαρακοσταίοισιν. ὁρᾷς σύ μοι πάλιν γε ταῦτα τὴν ἀκρίβειαν τοῦ αὐθρὸς, οἷόν ὅπ τῶν ἰσχυρῶν λειπόμενον, τοτέστι τῶν κατὰ τετράδας τε καὶ ἑβδομάδας αὐξανομένων, αὖ τέ τις τὴν ις'. θῇ, καὶ τὴν κ'. ἀναγκαδήσεται θέσθαι, ἢ τὴν μ'. καὶ ὥσπερ τὴν κδ'. ἢ τὴν λα'. αὖτε τὴν κ'. δύθυς διηλονότι καὶ τὴν ιδ'. ις'. τε καὶ τὴν μ'. καὶ μὲν δὴ τὴν μ'. εἴ τις γε ταῖς ἰσχυρῶς λειπούσαις τίθοιτο, δῆλον ὡς καὶ τότε τὴν ις'. καὶ τὴν κ'. ἀναγκαῖον ἔσται προϋποθέσθαι. μέχρι μὲν γὰρ τῆς ιδ'. ὀδεμία διαφωνία. τὸ δὲ ἀπὸ τῆσδε συνεχὴς ἀεὶ, ὁ ἀεὶ πῆ πείρα προχόντων τὸν νοῦν γνῶμεν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ μόνῳ, ὡς ὁλοκλήρους ἑβδομάδας εἶναι διὰ τῶν πλέκειν. εἶδ' ὅτω τὴν α'. καὶ κ'. γε ταῖς ἰσχυραῖς λειπόμενος ἀεὶθμοῦντα. δι' ἀνάγκης δὲ διὰ ταῦτα καὶ τὴν ιη'. καὶ τὴν μβ'. τὴν μὲν ὡς ἐπιδιπλοῦν τ' κα'. τὴν δ' ὡς ἐξ ἑβδομάδας συμπληροῦσαν. δύχορεστορία δὲ κατὰ τὸν ἢ Βάζανος γίνεται τῶν λειπόμενον ἡμερῶν. εἰ μὲν γὰρ ὁ ἀπὸ τῆς ις'. στίχος ἅπας ἰσχυρότερος φαίνοιτο, διχόθεν ἐκάλει τῶν ἡμερῶν ἕξει τὴν πίστιν, ἔκτε τ' ἰδίας πείρας λάκ τῆς τῶν ἄλλων μαρτυρίας. εἰ δ' αὖ πάλιν ὁ ἀπὸ τῆς ιη'. πλεονάκις λειπόμενος εὑρίσκοιτο, καὶ τελέως κὴ βεβαίως, ἀδιάφορος ὅτος ὁ ἀπὸ τῆς ις'. φανεῖται. ταῦτ' γε-
νοήσας ὁ Ἱπποκράτης, ἅπασας ἅπασαις παρέβαλε, τὴν μὲν ις'. γὰ ταῦθα γε ἡ ἀρχὴ τ' διαφωνίας τῇ ιη'. τῇ δὲ κ'. τὴν κ'. πρώτην. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τὴν κδ'. τῇ κε'. τὴν δ' αὖ κζ'. τῇ κη'. καὶ τὴν μὲν λα'. τῇ λβ'. τῇ δὲ λδ'. τὴν λε'. τὴν δ' αὖ τεσσαρακοστὴν τῇ μβ'. ὁποτέρῳ δὲ τῶν στίχων ἡ ἐμπειρία μαρτυρεῖ, διὰ τῶν ὦτα μημῶν ἐδήλωσεν, αὐτά τε ταῦτα γράψας, ἃ πρεθέμην ὀλίγον ἔμπροσθεν, ἔτι τε πρὸς τούτοις, ὦτα μὲν τῆς τρίτης κατασάσεως ὧδίπως. ἐκεῖνε δὲ τοτέοισιν ὡς τὸ πολὺ γένεται καιδεκαταίοισιν, ἔστι δὲ οἷσιν εἰκοσταίοισιν. ἐφεξῆς δὲ τῶν ὀνομασὶ γραφῶν τῶν αὐτοῦ ἀρρώστων, τὸν μὴ τρίτην τῇ τάξει μετὰ τὰς τρεῖς κατασάσεις γεγραμμένον Ἡροφῶντα, ἢ τὴν ις'. ἡμέραν λειπομένην φησὶ τὸν δὲ τέταρτον. ἡ Φιλίνα δὲ ἣν αὖτη γυνὴ κατὰ τὴν κ'. ἀποθανεῖν. ἐφεξῆς δὲ αὐτῇ τῆς Ἱκρατίδος γυναικὸς μνημονεύει, πρὸς ἣν ἀδὶ τέλει τ' ὅλης διηγήσεως ὧδίπως γράφει. τεσσαρακοστῇ ἡμισυ ὀλίγα, χολώδεα, ἐκείθη τελέως, ἄπυρος ὀγδοηκοστῇ. μετὰ δὲ ταύτην ἕκτῃ τῇ τάξει μνημονεύει Κλεανακτίδος γράφων ὦδὶ τῷ τέλει, τοῦ λόγου τοῦτι, ὀγδοηκοστῇ ἐρρίγωσε, πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβεν, ἴδρωσε πολλῷ, ὄργησεν, ὑπόστασις ἐρυθρὴ, λείη, τελέως ἐκείθη. δίκαιος δὲ ὅτιν ἄρρωστος ὁ Ἱλαζομένιος, ὃν καὶ αὐτὸν γὰ τῇ μ'. λειπόμενον φησι, κὴ μὲν ἡ μ'. τὸν στίχον τῆς ις'. ὅτιν, ὥσπερ δὲν ἡ π'. ἑβδὴ δὲ τὴν μ'. δύνατέραν εἶναι κείσιμον, εἰ καὶ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους ἡ συναρίθμησις ἐγίνετο τῶν ἡμερῶν, ὅτω δὲ καὶ τὴν πδ'. ἐχρῆν εὑρίσκεσθαι κρίνοντα, ὁ τὴν π'. ὁ μόνον τοίνυν ὧν δικαίεται λειφθέντας πολλὰς γὰ τῷ κατὰ τὴν ις'. ἡμέραν στίχῳ πρόδηλόν ὅτιν, ὡς ἰσχυρότατος ὅτος θανάτου ὑπάρχοι, ἀλλὰ κἀξ ὧν ὅτε τῆς ιη'. ἐμνημόνευσεν, ὅτε γε κα'. ὅτε τ' κε'. ὅτε τῆς κη'. ἀλλ' ὅτε γε τριακοστῆς δύτέρας, ὅτε τῆς λε'. ὅτε γε μβ'. ὅτε τ' ξγ'. ὅτε τῆς πδ'. γὰ γὰρ τοσούτων ἀρρώστων κατὰ λόγῳ τῶν τ' ἰδίαν γραφὴν αὐτῷ κατ' ὄνομα, καὶ τῶν δι' ὑνὸς ἑκάστου κεφαλαίου πρὸς λαμβανομένων γὰ ἑκάστῃ κατασάσει, τὸ μὴ πώποτε τῶν εἰρημένων ἡμερῶν μηδεμίαν εὑρεθῆναι κρίνουσαν, γναρῷ τῷ θανάτου τῶν στίχων ὑποροχὴν γένεσθαι. ὅταν γὰρ δὴ ἐκείνο μὲν, καὶ πολλαὶ, καὶ πολλάκις, καὶ τελέως, καὶ βεβαίως, καὶ ἀγαθῶς, καὶ ὀρθῶς εὑρίσκοντι λειπεικῆαι, θανάτου ἢ τῶν στίχων μηδεμίαν ἔχειν ὅλον τὸ α'. τῶν ὠμημῶν ἀσφαλῆ κρίσιν ἢ ποιημένην, τὸ μὴ ὅτι τελέως ἢ ἀγαθῶς, ἀλλὰ μηδ' ὥστε ἀποκτεῖναι, παμπόλλου τινὰ τὴν ὑποροχὴν εἶναι νομιστέον. ἆρ' ὂν γὰ τῷ πρώτῳ μὲν ὅτως, γὰ τῷ τρίτῳ δ' ἑτέρως; ἢ ἐκεῖ μὲν ὀδὲν μὲν γὰ τῇ κατασάσει διηγουμένῳ γένει λειφθαλαίῳ ποδιλαμβανόμενον, εἴπερ ἅπαντες χεδὸν οὐδὲ δραπετεύσαντες π. κειθῶναι. τῶν δὲ κατὰ μέρος ὧν ἐμνημόνευσεν ὀνομασὶ, οὐδὲ μὲν γὰ τῇ μ'. κειθῶναι φησὶ. καὶ ναὶ μὰ δία γε τινὰς δὴ αὐτῶν ὀκ ἀγγνῶς, ὀδὲ ἀσίμους, καθάπερ τὸν τρίτον ἀπ' ἀρχῆς τοῦ βιβλίου γεγραμμένον τὸν γὰ τῷ Δελεάρκους κύπῳ κατακείμενον. τί γάρ φησι μ'. διεχώρησε φλεγματώδη, λύπας, ὑποσυχνα, ἴδρωσε πολλῷ, διόλου τελέως ἐκείθη, οὐδὲ δέ τινας εἰς πολὺ μακρὸν ἐμπεσόντας, ὁμοίως καὶ αὐτὸς κειθῶναι

τῷ τῆς κ. ἡμέρας πολλαπλασιαζομένης λόγῳ, λαθὼν πορ καὶ τὸν γνάτον ἀπὸ τ' κατασάσεως γεγραμμένον Ἱπόκυθον ὂν κ. τε καὶ ἑκατοστῆ ἡμόρᾳ λειθῶαι τελέως φησίν. ὅτω δὲ ἢ λατὰ τλὼ κδ. καὶ κατὰ τλὼ κζ. καὶ προσέτι κατὰ τλὼ λδ. αὐέγραψε τινὰς κειθγότας ἀγαθῶς δ' ἅμα Ⓒ ἀσφαλῶς καὶ τελέως. γ' μὲν τῇ κδ. τὸν δλέκατον ἀπὸ τῆς κατασάσεως ἀῤῥῶστον ὠδλέπως γράφων, τετάρτῃ καὶ κ. ὄρησε πολὺ λοιπὸν πολλῷ ἔχον ὑπόστασιν, ἰδρῶσε θρμῷ, διόλου ἀπύρεκτος. γ' ἑβδόμῃ δὲ καὶ εἰκοστῇ τλὼ γ' ἀβδληρὸις παρθένον, ἀλλὰ ἢ ταύτλω ἱδρώσασαν πολλῷ τελέως ἀπύρεκτον γνέσθαι φησί. γέγραπται δ' αὖτι μετὰ τλὼ κατάσασιν ἑβδόμην. γ' δ' αὖ τῇ δ. καὶ λ. τὸν ὄγδοον ἀπὸ τ' αὐτῆς κατασάσεως Ἀναξίωνα καὶ αὐτὸν ἱδρώσαντα, τελέως ἀπύρεκτον διόλου γνέσθαι φησὶ, καὶ κειθῶαι πισῶς. ὀδλεῖς δ' ὁ δὲ τότῳ τῷ Βιβλίῳ κέκειτ' κατά τινα τῶν ἐκ θατόρου σίχα κειτσίμων ἡμερῶν. ἀλλὰ τ' μὲν Δελεάρκος γυναῖκα κατὰ τλὼ κᾱ. ἀποθανεῖν φησὶ, σωθῶαι δ' ὀδληρὰ κατ' ὀδεμίαν ἡμέραν τῶν ἐκ τοῦ λατὰ τ' ικ. σίχα. λέγετ' μὲν δὴ κατὰ τὸ διύτερον, ὡς Ⓒ πρόσθεν εἴρηται σημαινόμενον, ὀχ ὁ σωθεὶς μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀποθανὼν κεκρίσθ. ἀλλ' ὡς ἔπτορ ὁ μόνον ὀδλεῖς ἐσώθη κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας, ἀλλ' ὁδ' ἀπέθανε, χωρὶς τῆς Δελεάρκος γυναικός. γ' δέ γε θατόρῳ σίχῳ, πάμπολλοι μὲν οἱ σωθέντος, ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ ἀπέθανον τινὲς, ὥσπορ ἐπὶ πακαιδεκαταία μὲν ἡ γ' κυζίκῳ τεκοῦσα, τὰς διδύμας θυγατόρας γ' δ'. τε ἢ κ. ὁ γ' λιβύῃ νεανίσκος ὁ πανύπων ὕστατος ἀναγεγραμμένος. ζ. δὲ Ⓒ κ. ὁ τρίτος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς Ἑρμοκράτης. πρώτῃ δὲ καὶ λ. ὁ γ' ἀβδληρὸις Ἀπολλώνιος, ὁ τρισκαιδέκατος ἀπὸ τ' κατασάσεως γεγραμμένος. ὡς δὴ ἑβδομαίοις πολλὰς ἀποθανόντας εἶδε καὶ εἰκοσαίοις λατὰ τοῦτ' τὸ βιβλίον, ὡς αὖ τῶν ἰσχυρὰν διύαμιν ἐχόσων ἡμερῶν ὁ μόνον σωζουσῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπολλόσων γ' ἴοτε. λατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἑκάστῳ τῶν εἰρημένων ἐθεώσατο καὶ σώζουσαν πολλὰς γ' ἴοτε, καί τινας ἀποκτείνουσαν. ἢ γὰρ δὴ ἢ τὸν διύτερον ἀπὸ τ' κατασάσεως ἀῤῥῶστον ὀγδοηκοστῇ φησὶν ἀποθανεῖν, καὶ τὸν πρῶτον γ' εἰκοστῇ καὶ ἑκατοστῇ, ὥσπορ οἶμαι καὶ τῆς πρώτης κατασάσεως τεσσαρδεκαιδεκαταῖον, οὗ δὲ τρεῖς τὰς πῶς αὐτοῦ ἑβδομαίους. καί τι δεῖ πολλὰ λέγειν. ὀδλεῖς γὰρ ἄλλος, ὅτε γ' τῷ πρώτῳ τῶν ὠῶν δημιῶν, ὅτε γ' τῷ τρίτῳ σωθείς, ἢ ἀποθανὼν εὑρίσκεται, ἢ τὸν ἀπὸ τῆς ικ. ἡμόρας σίχον, ἀλλὰ καὶ πανύπων, οἱ μὲν γ' τῶν ἐπὶ καὶδεκα, κατὰ τὰς ὁμολογουμένας λειτσίμους ἡμόρας, ὑπὲρ ὧν ὀδλεῖς τῶν περὶ ταῦτα ἐχόντων διαφόρεται. τῶν δὲ θζωτόρω πορελθόντων, εἷς μόνος ἀῤῥῶστος εὑρίσκετ' κατὰ τλὼ πρώτλω ἡμόραν, καὶ κ. ἀποθανών. ἤρκ μὲν δὴ ἢ ταῦτα εἰς ἐπίδλξιν τοῦ μὴ λόγῳ τινὶ πιθανθέντα τὸν Ἱπποκράτλω, τλὼ ιζ. ἡμόραν ὑποτεθεῖσθαι εἶναι λειτσίμον, τῆς δ' εἰκοστῆς πρώτης ἀφελεῖσθ' τὸ θρασύτατον, ἀλλ' ὑπὸ δ' πείρας διδαχθέντα, τλωὶ καῦτα ζητεῖν τλὼ αἰτίαν. ἀλλ' ἐπίδλη καὶ τὸ διύτερον, ἢ τὸ δ'. καὶ τὸ ἕκτον τῶν ὠῶν δημιῶν, ἢ αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτος ὄντ, ἢ τοῦ ὑὸς αὐτοῦ Θεσσαλοῦ γράμματα, καὶ τούτων ὠῶν βραχὺ μνημονεύσωμεν. εὑρεθήσετ' δὲ λάνταῦθα λατὰ μὲν τὸ διύτερον, τλὼ κ. τε καὶ μ. ἡμέραν αὐαγράφων λεκεικῦαν, ὅτε δὲ τλὼ κᾱ. ὅτ' ἄλλῳ τινὰ τῶν ἀπ' αὐτοῦ. λατὰ δὲ τὸ τέταρτον τῶν ὠῶν δημιῶν ὅτως ἅπαύτων μνημονεύων, ὡς ὀλιγάκις μὲν ἕως τ' κ. ἀῤῥικέσθ', πορελθεῖν δ' ἅπαξ ὀζωτόρω μέχει τῆς κδ. ὥστε κἀνταῦθα τλὼ μὲν κ. ὡσαύτως ὄντ, καὶ τλὼ κδ. ἐπίσαθαι κεκεικῦαν, ὁ μὲν τῶν θατόρ σίχου τινὰ, καὶ μὲν ἢ λατὰ τὸ ἕκτον τῶν ὠῶν δημιῶν, ὀλίγων μὲν ἀῤῥώστων Ⓒ κατασάσεων μέμνηται. φαίνεται δ' ὀδ' γ' ταῦτα γινώσκων τινά, κατὰ τὰς ἐκ θατόρ σίχου κεκεμμένον. εἰ δέ τι δεῖ Ⓒ τὸ πέμπτον τῶν ὠῶν δημιῶν μνημονεῦσαι, ὅτ' πορ αὖ ἦ, κἀνταῦθα πεντήκοντα μὲν εἰσὶν οἱ σύμπαντος ἀῤῥῶστοι. κέκειτ' δ' ὀδλεῖς αὐτῶν, ὅτε κατὰ τλὼ ιπ. ὅτε κατὰ τλὼ κᾱ. ὃν ὅλως γ' ἄλλῃ τινὶ τῶν ἐκ τοῦδε τ' σίχου. τῆς πείρας δ' ἀκριβῶς πορσαγούσης εἰς τὰς κειτσίμους ἡμέρας, τλὼ ιζ. καὶ τλὼ κ. ἔτι δὲ καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν πάσας. γ' ἴοτι τῶν ἰατρῶν ὁ πανύπων τῷ φαινομένῳ πορσέχοντος τὸν νοῦν, ὡς ἐφ' ἕτοιμον ἀφίκοντο τὸν ἐκ δ' τελείας ἑβδομαδίου ἀριθμόν, εἶτά πω κὴ κειθγότα τινὰ ἢ τλὼ πρώτλω κὴ εἰκοστλὼ θεασάμενοι, πολὺ δὴ μᾶλλον ἐβεβαίωσαν τ' ὑπόληψιν.

καὶ γὰρ δὴ κὴ τὸ δαγνῶναι ποίας ὄντ ἡμέρας ἴδιος ἡ κρίσις, ἐπίδλαὶ εἰς πλείονας τύχη μεριδεῖσα, διορισμοῦ δεῖται, καθότι κᾷ τῷ πρώτῳ δεδόκτ' λόγῳ. συμβαίνῃ δὲ καὶ χρονιζόντων τῶν νοσημάτων, τὰς κρίσις ἀποτίθεσθ' μὲν τὸ τ' ταραχῆς σφοδρὸν, καὶ τῆς ἀλλοιώσεως τὸ σωτόμον, κὴ εἰς δύο δὲ πολλάκις ἡμέρας ἢ τρεῖς ἐκτείνεσθαι. πρόχειρον δὴ γ' τότῳ ποσνέμειν τ' κρίσιν τῶν τριῶν ἡμερῶν ᾗ τις αὖ βούληθῆ. πολλοὶ μὴ γὰρ τῶν ἰατρῶν, ὀδ' ἀριθμέσασιν ἐπὶ μετὰ τλὼ τεσσαρδεκαιδεκάτλω ποσᾶος ὁ κάμνων ὄντ, καὶ μάλιστα ἢν γ' τῷ μεταξὺ δόξας ἀπύρεκτος γεγονέναι, πάλιν αὐαπυρέσσειν. γ' ἴοτι δὲ καῦ ἀριθμήσασι τὸ μερίζεσθαι τὰς κρίσις εἰς πλείους ἡμέρας, ἀδιορίστως τε καὶ ποπετῶς ᾗ βούλονται τῶν ἡμερῶν αὐαπιθέασι. δεῖ δὲ ταῦτα γοῦν αὐτὰ καὶ ὁ Ἱπποκράτης ὠδὶ τῶν ἀῤῥώστων γίνεσθαι μὲν ζ. φησὶν, ἢ γ' δεκάτῃ, ἢ ιδ. κειθῶαι τλὼ νόσον, γίνεσθαι δὲ ποτὲ τλὼ κ. ἢ μ. ἢ τινα ἄλλον, ὥσπορ δύθυς γ' τῇ πρώτῃ καὶ δδυτόρᾳ κατασάσει τ' πρώτου τῶν ὠῶν δημιῶν. γ' μὲν γὰρ τῇ πρώτῃ φυσὶν, ἐκείνης δὲ τότων οἷσι τὰ βραχύτατα γνόιτο ποτὲ τλὼ κ. τοῖσι δὲ πλείοσισι ποτὲ τλὼ μ. πολλοῖσι δὲ ποτὲ τλὼ ὀγδοηκοστλώ. γ' δ' αὖ τῇ δδυτόρᾳ κατασάσει, ἔστ δ' οἷσι φησὶν ἐκρίνεν αὐτῶν ὀλίγοισιν, οἷσι τὰ βραχύτατα γνόιτο ποτὲ εἰκοστλώ. γ' δὲ τῇ τρίτῃ αἱμορῥαγείσῃ φησὶ, μᾶκρὸν ἤρξατο ποτὲ τετάρτλω κὴ εἰκοστλὼ, καὶ ἐγένοντο εἰς αἱμορῥαγίλω αἱ ἀποσάσιος Ἀντιφῶντι Κριτοβούλῳ. ἀπεκρίθη καὶ ἐπαύσατο τελέως ποτὲ τλὼ μ. ὀκ ἐμνημόνευσα δὲ κατ' ἀρχὰς δύθυς τότων τῶν ῥήσεων, ὁπότε λάκτ' πρώτου τ' ὠῶν δημιῶν πεπιθέμλω, ἄμφνον εἶν νομίζας, ἁπάσας πρότερον ἐκθεῖσθ' τὰς ἡμέρας, γ' αἷς ἀκριβῶς μόναις ἐθεάσατο τὰ νοσήματα κρινόμενα. δεῖ δὲ δὴ γράψαι τὸ πᾶν ὀλαμόθγ, τῷ συγγράμματι αὐτοῦ ποτὶ τλὼ ε. ἢ τλὼ ζ. ἢ τλὼ θ. κριθεὶς ὀδλεῖς, ἀλλ' ἁπλῶς, ἢ τεμπαῖος, ἢ ἑβδομαῖος, ἢ γόναταῖος. ἀθρόως γ' αὖται κρίνουσιν. ὅσῳ δ' αὖ δζωτόρω ποῖ τὰ νοσήματα Ⓒ χρονίζῃ, τάχιστ' μὲν ἡ πρὸ τ' ὀξείας ἀλλοιώσεως ταραχὴ, κατὰ βραχὺ δὲ αἱ κρίσις γινόμεναι, δύο τε ἢ τρεῖς ἡμέρας ὠῶν λαμβάνουσι τὸ πᾶν. ὡς γ' ὁ δὲ μετὰ ἐκκρίσεως εἴωθε λύεσθ' τὰ πλεῖστα τῶν χρονισάντων, ἀλλ' ἤτοι δι' ἀκρασάσεων ἢ τέψεων, ὅτως ὁδ' ὅταν ὠδὶ ζαφέσιν ἐκκρίσεσιν, ἢ ἀκρασάσιν ἡ λύσις αὐτῶν γίνητ', δεῖ δὲ μιᾶς ἡμέρας τελεσθῆναι μόνης, ὅθεν οἶμαι τῶν ἰατρῶν γ' ἴοτι τὴν ἀρχὴν ὁδὲ κρίνεσθ φασὶ τὰ χρονίζοντα τῶν νοσημάτων. ὁ γὰρ τ' λύσιν ἁπλῶς

εἶναι

ειναι περιορισμενα, αλλα επειδη μεν τα ρηματα εστιν τα ποιουντα τι περι αλλου, οσα δε μη τοιαυτα εστιν τα τε
παθη ουκ εστιν ενεργειαι, αλλ' ουδε τα ποιουντα τι περι αλλου, οσα μη τοιαυτα εστιν τα τε παθη ουκ εστιν
ενεργειαι, ανα λογον δε και τα ονοματα τα των παθων και των ενεργειων. ενεργειαι μεν ουν εστιν οσα
υπαρχοντα τοις πραγμασιν λεγεται, οιον το τεμνειν και το καιειν. παθη δε οσα τουτων ενεργουντων
γιγνεται, οιον το τετμησθαι και το κεκαυσθαι. ωσαυτως δε και επι των αλλων. κατηγορια μεν ουν
ονοματος και ρηματος τοσαυτα τον αριθμον εστιν τα ειδη, οσαπερ η υποκειμενου διαιρεσις εδειξεν.
ορος δε ονοματος εστιν φωνη σημαντικη κατα συνθηκην, ης μηδεν των εν μερει χρονος προσσημαινει.
οιον εν τω ανθρωπος η λευκον ουκ εστιν ορος, προσσημαινει γαρ χρονον, ο δε ορος ουκ εστιν ορος
αει, αλλ' εαν η προς την της προτασεως η της συμπλοκης ουσιαν. ουδε ουν εν τω ανθρωπος ουκ εστιν
ορος, ουδε εν τω λευκος, αλλ' εαν προσθωμεν η προς την της προτασεως η προς την της συμπλοκης
ουσιαν. ρημα δε εστιν ο προσσημαινει χρονον, μερος δε ουδεν εστιν, ουδε γαρ ανθρωπος ουδε λευκος
προσσημαινει το ποτε, αλλα το νυν η το κατα τον παρελθοντα η τον μελλοντα χρονον. σημειον δε
τουτου οτι οι μεν ανθρωπος η λευκος ουκ εστιν ψευδος ουδεν ποτε λεγεται, ουδε γαρ αν ειη ουδεν
ουδετερον, ουδε γαρ αν ειη ουδεν ουδετερον, ουδε γαρ αν ειη ουδεν ουδετερον

» γνωσικὸν ὅτω φησίν. οἱ δὲ πυρετοὶ λείνοντες γὰ τῆσιν αὐτῆσιν ἡμερήσιν τὸν ἀριθμὸν, ἀφ᾽ ὧν τε πρόειγίνοντο οἱ αὖ-
» θρωποι καὶ ἀφ᾽ ὧν ἀπόλλυντο. οἵτε γὰρ ὀλιγθέσαροι τῶν πυρετῶν, καὶ ὧν σημείων ἀσφαλεςάτων βεβαίωτόν, τεταρ
» ταῖοι λείνοντες, οἵτε λακοηθέςαθοι, καὶ ὧδε σημείων ἀληνοτάτων βεβαίωτόν, τεταρταῖοι λιτείνουσιν ἢ πρόσθεν. ἡ μὲν
» πρώτη ἔφοδος αὐτῶν ὅτω τελευτᾷ, ἡ δὲ δευτέρα τετρὰς, εἰς τὴν ζ πρόειμι. ἡ δὲ τρίτη, εἰς τὴν ιᾱ. ἡ δὲ τετάρ-
» τη, εἰς τὴν ιδ. ἡ δὲ πέμπτη, εἰς τὴν ιζ. ἡ δὲ ἕκτη, εἰς τὴν κ. αὗται μὲν δὴ αἱ πάσαι τεσσαρων εἰς τὴν κ. ἐκ πολλα
» πλασιασμᾶ ἐκ προθέσιος ἀριθμένοντες. ὁ δὲ πάντες δ᾽ ὅλησιν ἡμέρησιν ἀριθμέεσθαι ὀφείλει, ὁδὲν τοτέων ἀτρεκέως, ὁδὲ γὰρ
» ὁ γνώμων τὸς τε κὴ οἱ μιῶδε, ὅλησιν ἡμέρησιν ἀριθμέεσθαι πεφύκασιν. μετὰ δὲ ταύτας ἤγουν τὰς κ. τὰς γὰρ τῷ αὐτῷ
τρόπω, κὴ κῆ τ᾽ αὐτὴν πρόθεσιν ἡ πρώτη περίοδος ἀπὸ τεσσάρων κὴ τριάκονθα ἡμερῶν, ἡ ᾗ δευτέρα μ. ἡμερῶν,
» ἡ δὲ τρίτη ξ. αὕτη μὲν ἡ ἐκ τῶν προγνωσικῶν ῥῆσις. γὰ δ᾽ αὖ τοῖς ἀφορισμοῖς προφπὼν, ὡς τὰ ὀξέα τῶν νοσημάτων
» λείνετ᾽ γὰ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρησιν, ἐξῆς ὧν φορᾷ, τῶν ἑπτὰ ἡ δ᾽. ἐπίδηλος. ἑτόρας ἑβδομάδος ἡ ᾗ. ἀρχή. θεωρητὴ
» δὲ πάλιν ἡ ιᾱ. αὕτη γὰρ ὅτι τετάρτη τ᾽ δευτόρας ἑβδομάδος. θεωρητὴ δὲ πάλιν ἡ ιζ. αὕτη γὰρ ὅτιν τετάρτη ἀπὸ
» ἀρχ᾽ ῥῆ ιδ. ζ. δὲ ἀπὸ τ᾽ ιᾱ. γὰ δὴ τούτοις ἀμφοτόροις τοῖς συγγράμμασιν ἑβδόμασί τε κὴ τετράσιν, αὐτίθησιν
ἁπάσας τῶν κεισίμων ἡμερῶν τὰς περιόδους. γὰ δ᾽ αὖ τῷ πρώτῳ τῶν ὠδηγημιῶν, ἁπασῶν ἐφεξῆς μνημονδ᾽ γράφων ὧδε. ἔσι δὲ πρώτη κρίσιμος τῶν περιόδων, τῶν γὰ ἀρτίοισι λειπουσῶν τεσσάρτη τ᾽. ι. ιδ. ιᾱ. κ. κδ. κᾱ. λ.
ιδ. κῆ. λ. μῆ. λδ. μ. ξ. π. ρκ. τῶν δὲ γὰ τῆσι περισσῆσι περιόδοισι λειπουσῶν, πρώτη γ. ε. ζ. θ. ιᾱ. ιζ. κᾱ. κζ. λᾱ. δῆ-
ξ. π. καὶ ῥ. λος δ᾽ ὅτιν ὁ Ἱπποκράτης ἁπάσας γὰ τούτῳ τῷ λόγῳ τὰς λειπούσας περιόδους ἡμέρας, ὑπομνήματι γὰρ ἡ τοιαύτη παρασκδὴ πεποίηκε. δεδήλωται γὰρ ἡμῖν πολλάκις ὡς πρότερον γέγραπται τῶν ὠδηγημιῶν βιβλία, τότε προγνωσικῶν καὶ τῶν ἀφορισμῶν, ὅτι δυνάμιν ὑπομνημάτων ἔχει. κατὰ λόγον δὲ γὰ ταῦθα ἁπάσας μὲν ἔγραψε τὰς κεισίμους ἡμέρας. γὰ ἐκείνοις δὲ μόνας τὰς μεγίστην δυνάμιν ἐχούσας, καὶ τῷ λόγῳ τ᾽ αὐτῶν φύσεως ἀποτελουμένας, ὡς γὰ τοῖς ἐφεξῆς ἀποδείξομεν. ἔτι τε πρὸς τούτοις ὁ σμικραὶ χρείαν εἰς τὴν τῆς μελλούσης ἀκμῆς τε καὶ κείσεως πρόγνωσιν παρεχομένας. ἀλλά τινα μὲν δὴ αἰτίαν ὁ Ἱπποκράτης ὁ μίαν γὰ ἅπασι τοῖς βιβλίοις ἐποιήσατο κεισίμων ἡμερῶν διάσκαλίαν, ἥδην δεδήλωται σαφῶς. ὁκ ἄδηλον δὲ ὁδὲ διότι τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς εἰς ἀσαφωνίαν ἀριθμῶν συνέβη πολὺ τῶν κισίμων ἡμερῶν. οἱ μὲν γὰρ, ὅτι διῆκε φύσις αὐτῶν ὅτιν ὁδὲ ὅλως γνώσεσθαι, οἱ δὲ τὴν ἀρχὴν ὁδὲ παρεφύλαξαν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ τὸ σύμπαν ἐπέτρεψαν. γίνοι δὲ ἂν μὲν τ᾽ ἀπὸ τ᾽ πείρας ἀξιοῦσιν αὐτὰς ἥκειν, ἀλλ᾽ ὀλιγάκις φαίνεσθαι διῃρῶς, ἢ τῷ μηδὲν ὅλως διορίζεσθαι πρὸς τῆς πείρας, ἢ τῷ προπετέσερον ἀπαφαίνεσθαι.

ἀλλ᾽ ἡμῖν γε καὶ τίνα χρὴ διορίζεσθαι πρὸς τ᾽ πείρας, εἴρηται, καὶ ὁ χρὴ κατὰ δύναμιν ἀκριβοῦσθαι περὶ κισίμων ἡμερῶν ὁδὲν, ἄχρις ἂν ὧδε πολλῶν ἀρξώσων ἔτεσι πολλοῖς ἀκειβῶς τις παφυλάξῃ. τάτε γὰρ ἄλλα κὴ τῶν ἐπετείων κατεστάσεων αἱ διαφοραὶ πάμπολαί τινὸς ὑπάρχουσιν. γὰ γοῦν ὅλῳ θορῷ, ποτὲ πλέον ἢ τεσσαρακοσίοις ἀνθρώποις ὀξέως νοσήσαντας ἐθεασάμιν ἅπαντας, ἢ ἑβδομαίοις, ἢ γίνατοίοις κριθέντας. γὰ ἑτόρῳ δ᾽ αὖθις ἐτῇ οὐ μὴ τεσσαρεσκαιδεκατοίοις, οὐδ᾽ δ᾽ εἰκοσαίοις, τὸς πλείστους δ᾽ δὲ ὑποσροφῶν. γὰ ἄλλῳ δὲ πεμπταίους μὲν αἱμορῥαγήσαντας πάμπολλους, τελέως δ᾽ ἑβδομαίους, ἢ γίνατοίους κριθέντας. οἶδα δὲ κὴ φθινοπώρῳ ποτὲ πάντας γίνδεκατοίους κριθέντας. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀγαθὸν τὴν κρίσιν ἰδίεγκεν, ἕτορον δὲ φθινόπωρον ἑκταίους ἔκρινεν ἅπαντας ὁκ ἀγαθῶς. διὸ καὶ μᾶλλον ἐπῄει μοι θαυμάζειν τοὺς ὅλως τὸ δεκμήριον γὰ ταῖς ἡμέραις ἡγεμόνας εἶναι διαφορὰν, ἀλλ᾽ ὁμοίμους ἁπάσας ὑπάρχειν. ὅλαι γὰρ κατασάσεις πολλάκις, ἢ θορινῶν, ἢ μεσοπωρινῶν νοσημάτων γίνεσθαι ἔχουσι κρίσεων, ὡς καὶ ταῖς ὑφ᾽ Ἱπποκράτους γεγραμμέναις ὅδε δῆλον. γὰ αἷς εἴ τις μὴ πάντα πάσιν ὅδε ῥᾴθυμος, ἄλλοτε μὲν ἄλλων τῶν κρισίμων ἡμερῶν ὄψεται πλεονάσασαν, τὸ μὲν ὀγδόῳ τε καὶ ιθ. ἢ ισ. ἢ τινα τῶν τοιούτων. εἰκάσειν δ᾽ ἂν εἰς ἄμφω τὰ σωιεῖν τὸν ὅλον ἰατρικὸν οἱ Θρῖκες παραινομεῖν, τὸν πείραν τε τὸν λόγον, ὅτε γὰρ γίνοις τ᾽ πείρας ὅδε χρεία ταύτῳ ἀναμένουσιν, ἀλλ᾽ ὡς αὖ ἑκάσῳ παρασῇ λήθειν, ὅτε τῶν γάργων φαινομένων διορίσκουσι τὰς αἰτίας. διὰ τοῦτο τοίνυν ὁ μὲν τις αὐτῶν, ὅτε κρίσιμον ἡμέραν, ὅδ᾽ ὅλως κρίσιν ὑπάρχειν φησίν. ὁ δὲ κρίσιν μὲν εἶναι τινὰ, τὸ μὲν κὴ κρισίμους ἡμέρας, ὥσπερ δέον λόγῳ μᾶλλον, ἀλλ᾽ τὸ πείρᾳ τὰς κρισίμους ἡμέρας τὸν τὰς κρίσεις διορίσκῃ, ἢ φαυλοτέρων ὄντων, τῶν ὅσοι διὰ τῆς πείρας ἄμφω μεμαθηκέναι φασίν. ἡμῖν μὲν τοίνυν ὅσοι μετ᾽ Ἡροφίλου τε καὶ Ξενοφῶντα, κὴ Ἀσκληπιάδην ἐγχωμένθα, τάχ᾽ ἂν εἴη τις ἐς τοὺς ἀνδρας ἐκείνους, ἢ φθόνος ἢ Φιλονεικία. ὡς πρώτως δ᾽ ἀκριβῶς αὐτὰς διορόντι διὰ τ᾽ πείρας, ὡς τὰ τῶν ὠδηγημιῶν γιγλείκνυτ᾽ γράμματα, πόθεν αὖ ἐπῆλθε τὸ προγνῶναι θεάσασθαι τινὰς διὰ ἑτέρας διάτους Θρῖκας. ὁδὲ γὰ τοῖς κατ᾽ Ἱπποκράτην χρόνοις ἦσάν πω τινὲς ὅμοιοι τούτοις, ἀλλ᾽ ἕκασος ἐκείνων διορᾶν τι καὶ σωτελεῖν εἰς τὴν τέχνην ἐπόθυνεν, ὁ λυμαίνεσθαι τοῖς ὀρθῶς εὑρημένοις. κὴ μὲν τὸν ἐμπειρικὸς ὀνομαζομένους ἰατρὸς, ὅδε μὲν ἰδίαν ὥσπερ ζωνας κοινὸς ἐχθρὸς τ᾽ λογματιζόντων ἁπάντων ὠνηγορῶντας ὁ καταμεμφόντ᾽. μὴ μέντοι μήτε κρισίμους ἡμέρας, μήτε κρίσεις αἱρουμένους, ἀλλ᾽ ὡς αὖ κὴ ἄλλοις τῶν γάργειοτάτων, κὴ ταῦτα ἄμφω πιθγότας, ἄλις ἦσθ᾽ μοι Θρῖκῶν ληρούντων. ἀλλ᾽ ὧδε τὰ σωιεχῆ τῶν εἰρημένων αὖθις ἐπάξομι, πρότερόν γε κεφαλαιώσας εἰς γὰ ἅπαντα τὰ προδεδειγμένα. κρίσιμος μὲν γὰρ ἰσχυροτάτη πασῶν ἡ ζ. περίοδος ἐστὶ δ᾽ αὐτὴ ἡ δ᾽. δύο ταῦτ᾽ ἔχουσα, τῷ τε κρισιμος εἶναι μακροτέρα, κὴ τὸ τ᾽ ἑβδόμης ἐπίδηλος. ἐφεξῆς δ᾽ γὰ δεκάτη τε κὴ ισ. τ᾽ αὐτὴν ἀναλογίαν τε τὸν φύσιν ἀκριβοῦσαι πῶς ἀληθὲς, ἥνπερ ἡ δ᾽. πῶς τὴν ζ. καπὶ δ᾽ ἐξῆς πολλάκις μὲν ἡ ιζ. πῶς τὴν κ. ὀλιγάκις δὲ ἡ ιη. πῶς τὴν κᾱ. τ᾽ αὐτὸν ἔχει λόγον ὄνπερ ἡ δ᾽. πῶς τὴν ζ. κὴ ἡ ιᾱ. πῶς τὴν ισ. αὗται μὴ δὲν ὡς Ἱπποκράτης ἔλεγε, διὰ τεσσάρων εἰς τὴν κ. ἐκ πῶ δέσιος ἀριθμένοντες, πέμπτην δ᾽ αὐτὰς γίνατον, καὶ πέμπτη, κὴ τρίτη. πλείστους μὲν ἡ θ. κείνοις, δευτέραν δὲ ἔχουσα δυνάμιν ἡ ε. κὴ μετὰ ταύτην ἡ γ. πόθι δὲ τ᾽ ς. εἴρηταί μοι κὴ πρόσθεν, ὡς ἀκὴ κρίσιμος ὅτιν. ἡ μέντοι τρισκαιδεκάτη, πασῶν μὲν τῶν κεισσῶν ἀσθενεσάτη, πασῶν δὲ τῶν μὴ κεισσῶν ἰσχυροτάτη, καθάπερ γὰ μεθορίῳ τινὶ τεταγμένη τ᾽ ἑκατέρων δυνάμεως. ἀγωνισικωτάτη μὴ δὲν κείσεις, ὡς κὴ πρόσθεν ἔπομεν, αἱ μέχρι τῆς ισ. ἡμέρας, ἥπερ δὲ αὐτῶν αἱ μέχρι τ᾽ κ. γίνεσθον δ᾽ ἄχρι δ᾽ μ. ἔτι τε καὶ μᾶλλον ἐκλύεται τὸ σφοδρὸν, ἐπ᾽ ἐκείνης δὲ

πλέως

ne laissons jamais échapper. Il est de notre intérêt de nous unir, pour ne faire qu'un seul peuple, et de ne former qu'une famille. Nous avons les mêmes ennemis à combattre, les mêmes dangers à éviter, les mêmes ressources à employer, et le même but à atteindre. Nous sommes tous Français, et nous devons tous être animés du même esprit, et ne former qu'une même famille. Nous devons tous être animés du même esprit, et ne former qu'une même famille. Nous devons tous être animés du même esprit, et ne former qu'une même famille.

ssnrnmk ntbl ṭṭṭṭ ṭnk ṭṭṭṭṭṭṭṭ ṭṭṭṭṭṭṭṭ

τῶν ἐκ μεταπτώσεως ὀξέων ὀνομαζέσθω. διέληκται μὲν οὖν ἡμῖν καὶ διὰ ἑτέρων, καὶ μάλιστα γὰρ τῷ τρίτῳ τῶν πρὸς
λυσιτελείας, ὡς γὰρ τῷ προγνωστικῷ γράμματι πρίν τε τὰ ἁπλῶς ὀξέων διαλέγεται, καὶ πρόσθεν τῶν ἐκ μεταπτώσεως
ἐκείνων ἀκριβολογούμενον. ὅταν δὲ ὦσι τελευτῆς μὲν βιβλία καθόλου ποιούμενος τὴν ἀπόφασιν εἴποι. ταῦτα δὲ λέ- "
γω πρὸς τῶν ὀξέων νοσημάτων, καὶ ὅσα ἐκ τοιούτων γίνεται. κατὰ μέρος δὲ πρὸς μὲν ὑδρώπων ὀλιγότερα. οἱ δὲ ὑδρω- "
πες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων γινόμενοι, παύεσθαι καιροί. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ὅταν πρὸς τῶν ἐμπύων "
τε καὶ φθισικῶν ὀνομαζομένων, μὴ τῶν ἐξ ἀρχῆς ἐς χρόνον ἐμπιπτόντων μακρότερον ὁ λόγος αὐτῷ γίνηται,
ἁπλῶς δηλονότι ὡς ἐκ τελευτῆς μὲν τὰ προκείμενα. τὰ δὲ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων γινόμενα καὶ χρόνια διορχεῖται,
ὅτως ὧν λέγεται. αἱ δ' ἄλλαι ἐκ πυήσεως αἱ πλεῖσται ῥήγνυνται, αἱ μὲν ἑκοσαῖαι, αἱ δὲ τριακοσαῖαι, αἱ δὲ "
τεσσαρακοσαῖαι, αἱ ἢ πρὸς ἑξήκοντα ἡμέρησιν ἀφικνεῖσθαι. μὴ μὲν δὴ λέγειν τῷ κατὰ λόγον τὰ λειπόμενα ἡμέρας τῶν "
10 κατὰ τὸ προγνωστικὸν ἕως τῆς ξ'. ἡμέρας προέβη δέοντος. ἐπεὶ γὰρ ὁ περὶ τῶν ὀξέων μόνον, ἀλλὰ μὴ τῶν ἐκ τούτων
γινομένων ὁ λόγος αὐτῷ, προσκόντως οἶμαι καὶ ταῖς λειπομέναις αὐταῖς, λέγειν τῇ πρὸς ῥήξεως τῶν ἀποσυμά-
των διαλασκαλίᾳ, τὰς ξ'. ἡμέρας ἐμνημόνευσε. ταύτῃ δὲ τὴν διαλασκαλίαν οἱ μὴ νοήσαντες, εἰκῇ καὶ ματαίως γὰ
τὰ τοῖς πλέκουσι ζητήματα, μάχεσθαι νομίζουσι· τῷ δὲ τῷ λόγῳ τῷ κατὰ τοὺς ἀφορισμοὺς εἰρημένῳ, τῷ φάσκοντι,
τὰς ὀξείας τῶν νοσημάτων γὰ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρησι λήγειν ταῖς, ὥσπερ ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ Ἱπποκράτους ἀκριβῶς γὰ διά- "
ξαμεν τῷ λόγῳ, τῶν ἐκ μεταπτώσεως ὀξέων τὴν φύσιν ἑτέραν τῆς τῶν ἁπλῶς ὀξέων. αὐτὸ γὰρ διὰ τοῦτ' γὰν τίθον
ὅτι, ἢ ἐκεῖνοι νομίζουσιν. εἰ μὴ γὰρ διῄρηντο ἦπίσαντο τῶν ὀξέων τὴν φύσιν, ἑτέραν μὲν τῶν ἁπλῶς ὀξέων, ἑτέραν δὲ
τῶν ἐκ μεταπτώσεως, ὅτι ἂν διωρίσαντο τῇ προθυμίᾳ τῶν ἀποφάσιν. ἀλλ' ἁπλῶς εἶπεν ἄν, ὑπνοιαν δὲ χρὴ νομίζειν "
κάρτα μεγάλην διύαμιν ἔχειν, εἰς σωτηρίαν γὰ πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασι. νυνὶ δὲ ἐπιδιὰ τῶν τοιούτων λέγειν "
ἦπίσατο τῶν ἁπλῶς ὀξέων ἐσπουδάκει γὰ διὰ παντός, ὁ μὲν ἐβούλετο γ' ὅτως, ἀλλὰ σὺν αὐτοῖς μὴ τἆλλα προειλαβεῖν,
20 ὑπολόγως προσέθηκε, πρῶτον μὲν τὸ ὁπόσα σὺν πυρετοῖς εἰσι. μηκέτι προσγράψας τοῖσι συνεχέσιν, ὅπερ ἴδιον
ἦν τῶν ἁπλῶς ὀξέων. ἑπόμενα δὲ καὶ τὸ γὰ τεσσαρακοντα ἡμέρησι λήγειται, ὡς ἂν ἄλλων τινῶν ὄντων ὀξέων ἃ οὐκ
γὰ μ'. ἡμέρησι λήγειται. πανταχόθεν οὖν αὐτῷ διώρισαί τε καὶ διέληκται ἁπλῶς ἡ φύσις τῶν νοσημάτων, ὑπὲρ ὧν
ὁ σύμπας ὅδε κατὰ τὸ προγνωστικὸν λόγος. οἱ δ' ἐξηγηταὶ τὰ ἁπλῶς εἰρημένα, ζητοῦσιν ἀκριβῆ ποιῆσαι. τὸ μὲν
οὖν ὀνόματος προθυμίαν λύειν ὡς χρῆναι ὁ πλέκουσι ζήτημα συγγνωστόν, ἀλλὰ οὐχ ἧ ποιήσουσιν οἱ ὅτω γράφοντες.
ὑπνοιαν δὲ χρὴ νομίζειν, καίπερ μεγάλην διύαμιν ἔχειν εἰς σωτηρίαν γὰ πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν, ὁπόσα
σὺν πυρετοῖς ὄντι, ἢ γὰ τεσσαράκοντα ἡμέρησι λήγειται. τινὲς δὲ καὶ μὴ προσγράφοντες γὰ τῇ ῥήσει τὸ, μὴ ὀκνεῖν,
σωυπακούειν δεῖν φασιν ἵν' ὁ λόγος αὐτῷ γένηται διπλοῦς, ὁ μὲν ἕτερος περὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων ὑπὲρ ὧν ἀπε-
φήνατο ἤδη οὖν ἀφορισμούς, ὁ δ' ἕτερος ὑπὲρ τῶν ἄλλων ὅσα σὺν πυρετοῖς ὄντι, καὶ γὰ τεσσαράκοντα ἡμέρησι λεί
νεται. τὸ δὲ μηδὲ γὰ τοῖς ἀφορισμοῖς οἴεσθαι τὴν ισ'. ἡμέραν κρίσιμον, ἀλλὰ λέγειν δεκατέσσαρας τὰς πάσας ὑπο
30 λαμβάνειν, ἀκραφαίνεσθαι τὸν Ἱπποκράτους κρισίμους ἡμέρας ὑπάρχειν. εἶεν γὰρ τοσαύτας, εἴ τις ἀρξ τ' τρίτης, ἢ πρώ
της πασῶν λείποι πεφυκὼν ἀριθμεῖσθαι, ἄχει τ' μ'. ὀ μικρᾶς καταγνώσεως ἄξιον. ὅτε γὰρ ὡς ἰατροὶ οὕτω λέγουσιν,
οὐδ' ὡς ἀριθμεῖν γινώσκοντες, οὐδ' ὡς ἀναγινώσκειν εἰδότες. ἰατροὶ γὰρ ὄντες, ἦπίσαντό τε αὖ, πρῶτον μὴ ὡς οὐδὲν
τῶν ἀκριβῶς ὀξέων εἰς τὴν μ'. ἡμέραν ἀφικνεῖσθαι μὴ λειπόν. ἔπειτα ἢ ὡς οὐδὲ τεσσαρεσκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν εἰσιν,
αἱ μέχει τ' μ'. λείσιμοι. κατὰ τοῦτον δὲ οὐδὲ ἀριθμεῖν ἄν τις αὐτὰς ἐπίσαιτο φαίη. πλείους γάρ εἰσι τῶν δεκατεσσά-
ρων, τό, τε ἀληθὲς αὐτὸ, καὶ τὸ φαινόμενον ὑπὸ τῶν ἔργων σκοπουμένοις, μὴ μήτοι μὴ τὸ πρὸς Ἱπποκράτους γὰ τῷ
πρώτῳ τῶν ὑπομνημάτων ἐρημένον. ἐμπροσθεν δὲ πεγράφατο τὴν λέξιν ἐκείνῳ γὰ ἧ διδάσκῃ τὰς λειπομένας ἡμέρας
ἁπάσας, εἴ τις ἀριθμεῖν ἐπίσαιτο, πλείους εὑρήσει τῶν ισ'. μέχει τῆς μ'. χρωμένας. εἰ δὲ τὰς κατὰ τετράδα μόνας
ἀριθμεῖ τις, ἴσως γὰρ ὑπὸ τούτῳ ὑπελεγχόμενοι πάλιν μεταβύζουσι, ἐλάττους εἰσίν. αἱ δὲ τῶν ισ'. ὅτι δ' οὐδ' ἀναγι
νώσκειν ἴσασιν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες, ὧδ' ἂν μάλιστα γνοίης. εἰ μὲν δὴ γὰ τῷ προγνωστικῷ τὴν μ'. ἡμέραν λείπο-
40 μεν εἶπεν εἶναι τῶν ὀξέων, ἔπειτα γὰ τοῖς ἀφορισμοῖς γὰ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρησι ταῖς πάσας ἔλεγεν αὐτὰ
λείνειν, τότε γ' ἂν ἐνεχώρει τι διαπορεῖν οἷον ἐκεῖνοι λέγουσιν ὑπονοεῖν. ἐπεὶ δὲ λέλεκται τῷ προγνωστικῷ γὰ τεσσαράκοντ' ἡμέ
ρησιν ἔφησεν αὐτὰ λείνεσθαι, λέλεκται τοῖς ἀφορισμοῖς γὰ τεσσαρεσκαίδεκα, γελοιότατόν ὄντι τ' αὐτῆς λέξεως, ἄλλο τ'
ἄλλως ἀκούειν. ἀμένοντ' οὖν τούτων οἱ μὴ ζητοῦντες οὐδὲ λόγους ἀκριβεῖς, ὁμολογοῦσιν ἄλλα μὲν εἶν οὐδὲ ἀφορισμοὺς
αὐθρους, ἄλλα δὲ τὸ προγνωστικὸν, ἀλλ' ὅτι θαυμασοὶ τῆς μεγαλοψυχίας. ὅτι δὲ τὸ χρήσιμον εἰς τὴν τοιαύτην δι-
αλασκαλίαν ὁ Ἱπποκράτης ὑπεσκοπεῖτο, ἀεὶ τὰ μὲν ἁπλῶς ὀξέα τῶν ισ'. ὅρον ὀρθῶς ἔφυσεν ἔχειν. τῶν δ' ἐκ με-
ταπτώσεως ὀξέων, τὰ μὲν τῶν μ'. τὰ δὲ τῶν ξ'. αὐτάρκως ὑπεδείδεκται. χρὴ δὲ εἰδέναι, καθόλου πρὸς τῶν τοιού-
των ἁπάντων, ὡς ὅλα ποσοῦ τινος εἰς μόρια διαιρουμένα γίνεται, ἔχει τὴν σωτηρικὴν ἀπορίαν ἐπομένην. διὰ
τοιγαροῦν ὅτω τέμνειν ὑπεχείρει, ὡς μήτε τὰ πολὺ διαφέροντα μόρια σωματεῖν ἀλλήλοις, ὅπερ εἰς ὀλίγα
τεμνομένα τ' παντὸς ποσοῦ γίνεται, μήθ' ὅτω πολλὰ ποιεῖν, ὡς τὸ τ' διαλασκαλίας χρησὸν ὑπερεκπίπτειν. ὡς ὧν
50 φιλέχεται τὰ μάλιστα διελεῖν, ὅτω μοι φαίνεται τέμνεσθαι τὰ πρὸς Ἱπποκράτους. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ μετόξεα
μέχει τῆς ζ'. φιλέκνυται προϊέναι, διὰ ὧν ὡς ἔφαμεν φὰ ἀφορισμοῖς εἶπεν ἐχάτους χρῶναι λεπτῶς διαιταῦν αὐτά. "
ἔπειτα μετὰ ταῦτα φὰ τῷ πρὸς διαίτης ὀξέων ἄχει τῆς ζ'. τινὰς φὰ ἀστία φυλάττειν πάντελῶς. ἔπειτα δὲ ἡ τῶν ισ'. "
τῶν ἁπλῶς ὀξέων τέλος ἐπίθου, μάλιστα μέχει τῆς κ'. πρόδηλον. αὖθις δὲ καθ' ἑκάτερον εἶδος νόσου ἄχει τῆς μ'. καὶ
αὖθις τε καθ' ἑκάτερον ἕως τῆς ξ'. εἶτ' αὖθις ὅρον ἔχατον τῶν κεινουσῶν ἡμερῶν τῶν ρ'. τε καὶ εἰκοστῶν ἐποιήσα-
το, τεταραγμένον δηλονότι μιμουμένου ὑπάρχοντα χρόνον. ἐξῆς δὲ τὰ μὲν φὰ μιμουμένου ἀριθμῷ λειτικῷ, τὰ δὲ φὰ ἑτῶν λύε-
σθαι λέγει. τὸ μὲν οὖν εἰς τὴν διαλασκαλίαν χρήσιμον, τοῦτ' ὄσί. παρεμπίπτει δέ τινα λογικὰ ζητήματα παρα-
μυθίαν ζητοῦντα, καθάπερ οἶμαι καὶ τόδε, τῶν ὀξέων ὁμολογουμένων εἶναι νοσημάτων, φάσκειν τὴν ισ'. ἡμέραν
ὑπερβαίνοντα φαίνεται, καὶ διὰ τοῦτο καὶ Διοκλῆς, ὁ τὴν ισ'. ἀλλὰ τὴν κ'. πρώτην ὅρον αὐτὴν ἐπίθου. κατὰ

οὖν μὲν ἁμαρτανόμενον, ὅτι μὴ τῇ κ. μᾶλλον, ἀλλὰ τῇ κα. ὅρον αὐτῶν ἔτι ἐπίδες, ὁ μὲν ἐκεῖνος γε ταὐτὸς σφαλόμενος φ τῷ ισ. ὑποβαίνῃ. ἴσμεν γὰρ τινας τῶν ὀξέων διανοσηκάντων, ἑπτακαιδεκατάους τε καὶ εἰκοσταίους κριθέντας, ὥσπερ ἀμέλει καὶ παρ' αὐτῷ τῷ Ἱπποκράτει φ αὐτοῖς τοῖς ὠδινομένοις ὀξὺν εὑρεῖν. πῶς δ' ἔστιν οὖν ὅτως ἔχει, δ φαίνεταί τινα τῶν ὀξέων νοσημάτων ὑποβαίνοντα τῇ ισ. ὅρον αὐτῶν, τῇ δὲ τῇ ἡμέραν φ ἀφορισμοῖς ἐποιήσατο. πρόχειρον μὲν ἴσως φᾶναι ταὐτόν εἶναι οὖν, πλειστάκις δὲ θάτερον ἀποβαίνειν εἰωθὸς ἐστὶ δ' ὅτε τὸν Ἱπποκράτη μόνον ἀκριβαίνεσθαι τὸ πλειστάκις ὀφθὲν, φ δηλονὶ λόγῳ τὸ ταὐτὸν πιθανὸν. ἀλλὰ νὴ Βαθυτόρας ἑνὸς ἕνεκ' γνώμης ἡ ἀπόφασις, αὖ τις αὐτῇ διζητάζῃ πολυπιόντος. ὅσα γὰρ εἰς τῇ ιζ. ἡμέραν, ἢ τῇ κ. διέπεσεν ἀκριβῶς ὀξέα νοσήματα, ταὐτὸν ἤρξαντο ταῦτα διαθάπερ ὑποβούχια βραδέως τε καὶ οἷον μεμολυσμένως διϊέναι. διόπερ τὰ μὴ φ τῇ πρώτῃ τετράδι, τὰ δ' φ τῇ δευτέρᾳ τῇ τῶν ἀκριβῶς ὀξέων ἀκλαμβάνοντα κίνησιν, εἰς τῇ ιζ. τε καὶ κ. διέπεσεν, φ τὸν τῇ ισ. καὶ ταῦτα δὴ ἑαυτῶν κριθέντα. τὰ γὰρ φ τῇ τετράδι τῶν ἡμερῶν ἀπαρξάμενα δὴ ὀξύτητος, ἑπτὰ ἑπτακαιδεκατᾶαι κριθέντα, δῆλον ὡς οὐχ ὑποβρέβει τῇ ἑαυτῶν ισ. οἷσδε δὲ ὅτε καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Διοκλῆς, καὶ οἱ ἄλλοι σχεδὸν ἅπαντες οἱ παλαιοί. φρενιτικὸς γοῦν ὀνθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, ὁ παύσεταί φησιν, εἰ τίνων τις ἀρξάμενος φρενητίζειν, ἢ τοι πεμπταῖος, ἢ ἑβδομαῖος, ἢ ἑπτακαιδεκαταῖος, ἢ εἰκοσταῖος κριθείη, πρόδηλον ὡς φ τὸν ἑαυτοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτης ἐκείθη. κατὰ ὅσον δὴ κἀγὼ μάλιστα νομίζω τῇ κ. ἡμέραν, εἰς ἀμφιβολίαν ἐμπεσεῖν, ἑπταμφοτερίζουσαν τῇ δυνάμει. τῷ πολλάκις μὲν τὰ μετὰ τὰς πρώτας ἡμέρας, ὀξέα νοσήματα γεγόμενα κρίνειν, φἵστε δὲ ὧν κρίνειν τὰ προκριθέντα. τῶν γὰρ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ὀξέων ὁ δὲ εἰς ταύτην ἐμπίπτων μὴ προκριθέν. εἰ δ' φ τινι τῶν ἐμπροσθεν ἡμερῶν ἐλλιπῶς κεκριμένον αὖτη τελέως ἀπαλλάξειεν, ἀκ αἱρεῖ τὸ τῶν ὀξέων νοσημάτων τῇ ισ. εἶναι πρᾶς. ὅσα δὲ κρίσιν τῇ ἀρχῇ ὑποβρύχιά τε καὶ μολυσμένα φανεῖται, καὶ μετὰ ταύτην ἕως τῆς μ. τοιαῦτα μένοντα, πάλιν ὧν ταθῇ, ταῦτα χρόνια δικαίως αὖ τις ὀνομάσειεν. ὥσπερ γε τῶν ὀξέων μὲν ἁφῶς, ἀλλ' φ τινι τῶν πρὸ τ κ. κριθέντων, ἀκ ἀσφαλῶς, εἶτα διαλειπόντων. διαπύησιν ὑποστρεψάντων, εἶτ' αὖθις ὀξέων γινομένων, διαπορήσειεν αὖ τις, εἴθ' ἁπλῶς ὀξέα καλεῖν αὐτὰ προσήκει, εἴτ' ἐκ μεταπτώσεως ὀξέα, πολὺ δὲ μᾶλλον εἰ χρόνια. φ μὲν δὴ τοῖς ἀμφιβόλοις τε καὶ ἀσαφέσιν, ὁ χρὴ ζητεῖν ἀπόφασιν ἀσφαλῆ. κατὰ γὰρ τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν, ἀεὶ χρὴ γίνεσθαι τὰς ἀποφάσεις ἀσφαλεῖς. φ οἷς δὴ ὅσιν ἡ τῶν πραγμάτων φύσις ἀκριβῶς ἁπλῆ, σαφῆ καὶ ἁπλᾶ φ ταῦθα χρὴ ποιεῖσθαι τὴν ἀπόφασιν. ἐπεὶ τοι καὶ κατ' αὐτὸς τοὺς ἀφορισμοὺς ὁ Ἱπποκράτης λοιπὰ τῇ ισ. ἡμέραν ὅρον ἔθετο τ ὀξέων νοσημάτων, ὀνθὺς τ ιζ. ἐμνημόνευσε, γράφων ὧδε. θερμὴ πάλιν ἡ ιζ. αὕτη γὰρ ὅτι, δηλονὶ ἀπὸ τ ισ. ζ. δὲ ἀπὸ τ ια. ἐμφαίνει γὰρ διὰ ταῦτα περὶ τ κ. ὡς αὖ δευτέρου τινὸς ὅρου τῶν ὀξέων. ἀλλ' ἐπεὶ νὴ τοῦτο τὸ βιβλίον αὐταρκὲς ἤδη μῆκος ἔχει, καταπαύσω τῇδε τὸν φέσωτα λόγον. ὅσον δ' ὑπόλοιπον ὀνθὺς τ περὶ κρισίμων ἡμερῶν θεωρίας, φ τῷ μετὰ τοῦτον σύμπαν εἰρήσεται.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΗΜΕΡΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Τῷ δὲ καὶ τὰς αἰτίας ὀνπέφθαι κάλλιον εἶναι δοκεῖ, δι' ἃς ὀκ φ ἁπάσας ἡμέρας αἱ νόσοι κρίνονται, τόττῳ νῦ τάδε σύγκειται. χρὴ μὴν τοι καὶ τὰς ἀρχὰς τ εὑρέσεως τῶν κρινουσῶν ἡμερῶν αὐτῶν ὁμολογεῖσθαι, καθότι κἀμοὶ δοκεῖ πᾶσι τοῖς ἀπὸ τούτου γράμματι λέλεκται. δισσαὶ δ' εἰσὶν αὗται νῦ γὰρ οἱ μὲν τ πείρας φ ἀργῶς μαρτυρόμενοι, τῷ τε μὴ πᾶσαν ἡμέραν ὁμοίως εἶναι κρίσιμον, ἰσχυροτάτῳ δὲ δυνάμει ὑπάρχειν ταῖς καθ' ἑβδομάδας πρωτόσποις, δευτέραν δὲ ταῖς νῦ τετράδας, πεμπτίζῃ δέ τινας ἔξω τούτων. ἀλλὰ τὸ μήτε πάσας ἀλλήλων διέχεσθαι τὰς ἑβδομάδας, ἀλλὰ καί τινας ἐξ αὐτῶν καὶ συναπτεσθαι, μήτε πάσας τὰς τετράδας, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς μὲν διαζεύγνυσθαι, τὰς δὲ νῦ συνάπτεσθαι, νῦ τὸ τὰς κρίσεις γίνεσθαι τὸ πίπαν. φ μὲν τοῖς ὀξέσι νοσήμασιν φ πρωτάτας ἡμέρας, φ δ' αὖ τοῖς χρονίοις, φ ταῖς ἀρτίαις. ἅπαντά γε τὰ τοιαῦτα πρὸς ὧν ἐμπροσθεν εἴρηται, πῶς τ ἐμπειρίας ἱκανῶς μαρτυρεῖτ, τῷ λόγῳ δ' ἐξιχνεύσομεν ἡμῖν τὰς τούτων αἰτίας, ἐφαινέτω δύο ἀρχὰς θέσθαι χρῆναι τὰς πρώτας ἁπάντων τῶν γινομένων. ἄτακτον μὲν τὴν ἐκ τ φ ταῦθ' ὕλης ὁρμωμένην, φ τάξει δ' τινι καὶ κόσμῳ πρεπόντως ἀεί, τὴν ἐκ τῶν κατ' οὐρανὸν, ἅπαντα γὰρ τὰ τῇδε πρὸς ἐκείνων κοσμεῖτ. καὶ δὴ νῦ νῦν ὑδὶ συναμφοτέροις, τοῖστε ἐκ τ πείρας γνωσθεῖσι, καὶ οἷς ὁ λόγος ὑφηγήσατο πρᾶσθαι χρὴ, παντων τῶν κατὰ τὸν λόγον, καὶ κατ' αὐτὴν πείραν τῶν κατὰ τὰς κρισίμους ἡμέρας, διζησόμεθα τὰς αἰτίας φ ἐφ' ὧν πρώτων ἀρξόμενος. παντων μὴ τῶν αὖθις ἄκρων ἀπολαύομεν τ δυνάμεως, ἀλλ' ὁ μάλιστα κοσμῶν τὰ τῇδε καὶ ῥυθμίζων, καὶ διατάττων, ὁ ἥλιος ὄζιν. ὁ γὰρ δὴ ἄλλος γέ τις ἦρος καὶ θέρους, φθινοπώρου τε καὶ χειμῶνος αὖτος, ὁ δ' ἄλλος ὧν φανῶς ὅτως, ὅτ' ὀζὺ ἰλύος γένυς ζῶα γεννᾶν πέφυκεν, ὅτε καρπὸς τελοῦσιν, ὅτ' εἰς ὀχείαν τε καὶ τὴν τ ὑγρὸς διαμονὴν ἐκκαλεῖσθαι τὰ ζῶα. μεγάλα μὲν καὶ τὰ τῆς σελήνης ὄργανα πρὸς τὴν φ τοῦθα ἀσίαν, ἀλλὰ τῶν ἥλιόν δεύτερα. καὶ γὰρ ἀεὶ ὧν μείωσιν αὖτη διατάττει, φ μάλιστ ὧν φανῶς φ τοῖς θαλαττίοις ζώοις, ἀλλά τοι φ αὐτὸ ὀνομα δι' ἥλιον ἔχει. νέον μὲν γὰρ αὐτῆ τὸ φῶς ὅταν ἥλιος πρῶτον ἀκλαύῃ, τοιοῦτον δὲ αὐτῆς ἀεὶ πεφώτισται μέρος, ὁπόσον ὁ ἥλιος ὁρᾷ. τελέως δ' ἐκλείπει καὶ ἀφώτιστος γίνεται, τῆς γῆς ὧν σκοτόσης αὐτῇ, ὥστε ἐκ τῶν πρὸς ἥλιον ἀποστάσεων, ἀπάσας ἔχει τὰς μεταβολάς. καὶ γὰρ φ πλήρης ὄζιν, ἑπτάλαι διάμετρόν ἐστι, καὶ δίχοτομος, ἑπτάλαι τετράγωνος, καὶ ἀμφίκυρτος, ἑπτάλαι τρίγωνος, καὶ μειοφάσις, ἑπτάλαι ἑξάγωνος. καὶ νέα τότε πρῶτον, ὅταν ἀκ σωόδις φαίνηται, καὶ ἀφανὴς πάντα πάσιν, ἑπτάλαι ὑπ' ἐκείνου πορεύεται, καὶ καρπὸς δὴ μαχοῦ, καὶ τὰ ζῶα πιαίνῃ, νῦ τὰς τῶν καταμειώσεις ταῖς γυναιξὶ προθεσμίας διαφυλάττῃ, καὶ τὰς τῶν ὠλῆσπορ τυρεῖ πορφύρους, ὀζ ὧν ἥλιον πλέον, ἢ ἔλαττον μετέλαμβανῇ. πάντα μὲν γὰρ ἃ δρᾶν πέφυκεν, ἀμυδρὰ γίνεται, μειοφάσεως γενομένης αὐτῆς.

ἅπαντα

ἅπαντα δὲ ἰσχυρὰ πεπληρωμένης, ὥστε ☾ οὐ ῥαιδίως γὰρ τῷδε πεπαίνει καὶ αὔξανει τάχιστα, καὶ τὰ νεκρὰ σώματα διασήπει, ☾ οὐ τὸ τῶν αὐγῶν αὐτῆς κοιμηθέντας, ἢ ἢ ἄλλως ὑπὸ πλέον διατρίψαντας, ὠχρὸς ἢ ῥᾳδίως ἐκὸς ἀπεργάζεται. ὅτω μὲν οὖν ἥλιος σελήνη τὰ πάντα διῆκει. ὅτω δ' ἥλιος ἐς ὀδὲν τῶν μεγίστων ὅτ' ἄλλο τινὸς ἄστρων, ὅτ' αὐτῆς ☽ σελήνης. οὐδεὶς γὰρ ὁ κωλύσων αὐτὸν, οὐ θέρος διαμιστρεῖν, ἵνίκα ἡ κορυφὴ ἡμῶν ἵσταται. ὁ κρύος ὠφορεῖν, εἰ ταπεινὸς ὠφέρεται, ὀκ ἰσημερίας διατάττειν ἑκατέρας, εἰ συμμέτρως ἢ λοξός. ἀλλ' αὐτὸς μὲν οἷον βασιλεὺς τὶς μέγιστος ὄδιν, ἡ σελήνη δ' ὑπαρχος ὁ σμικρός. ἐν μέσῳ τε γὰρ ἐκείνου ἡ ἡμῶν τεταγμένη, ἔρυ περίγειον ἑκάτως ὠτροπόνει τόπον, ὁ διὰ μέσης ἰόντα πᾶσι ἄλλοις πλανήτας, ἀλλ' ἐγγύτατα πλεονεκτῆσαι. διὰ δὲ πάντων μὲν κρύος κατέχει τὸν παρ' ἡμῖν τόπον, ἐπειδὰν ὁ ἥλιος ἐς τὰ χειμέρια τρέπηται, ☾ πάντως θάλπος, ἐπειδὰν κατὰ κορυφὴν ἡμῶν ᾖ, πλησίον τε ταύτης φέρηται. τὰς κατὰ μέρος δ' ἐν ἑκάστῳ τῶν μιῶν ἡμέρας, ἡ σελήνη διατάττει, σμικρᾶς μεταβολῆς ὀφειλούσας ἔχειν. καὶ ταύτῃ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ἐξ ὧν ὑφ' ἥλιος βλέπεται. σφοδρότεραι μὲν οὖν αἱ μεταβολαὶ ἡνίκα τὰς πρὸς ἥλιον αὐτῆς ἐισι σιζύγους, καὶ πρὸς ἃς τὰς πανσελήνους φάσεις ὀνομαζομένας. ἐλάττους δὲ τούτων ἐν ταῖς διχοτόμοις, ἀμυδραὶ δ' ἐν ταῖς ἀμφικύρτοις τε καὶ μιμοειδέσιν. ἰσχυροτάτην μὲν γὰρ ἐς ἀλλοίωσιν τῶν ἐμπροσθεν ὄντων ☽ σωθῆναι τε καὶ καταλάμπεσθαι, φαινομένη γὰρ τέως, ἀφανὴς νυῦ ὄδιν. ἐφεξῆς δ' ἡ διάμετρος στάσις, ὡς ἂν διοείζουσα καὶ διίχα τέμνουσα τὰς ἐναντιωτάτας ☽ σελήνης διαθέσεις, ἰσχυροτάτη τ' ἄλλων ὄδιν. ὅτι δ' ἐναντιωτάτη διάθεσις αὔξησις μειώσει, ὁ δὴ δείκνυσι. ἐφεξῆς δὲ ταύτης ☽ σωόδου τε καὶ ☽ πανσελήνης αἱ διχότομοι δύο μέσον ἑκάτερα τέμνουσα. τὸν μὲν ☽ αὐξήσεως χρόνον ἡ πρώτερα, τὸν δ' αὐτῆς μειώσεως, ἡ δευτέρα. πανσελήνου δ' ἐχόντων τε καὶ ἀμυδρότατα τροπαὶ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος ἐν ταῖς μιμοειδέσι καὶ ταῖς ἀμφικύρτοις φάσεσι γίνονται, ☾ μᾶλλον γε ἐν ταῖς ἀμφικύρτοις. ὁ δὲ μία γὰρ ἐν αὐταῖς μεγάλη μεταβολὴ καθάπερ ἐν ταῖς μιμοειδέσιν, ὥστε οὐδὲ Ἄρατος κακῶς αὐτῶν διατεφρόνησεν, ὡς ἂν ἀμυδρῶν ὑπαρχόντων. ἐπαινεῖν τε χρὴ τοὺς γράψαντας ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς ὁ δὲ τὸ σμικρότατον παραλιπόντας. ἴδιον δ' ἐξαίρετον αἱ τ' ἐν ταῖς πανσελήνοις τροπαὶ, καὶ τούτῳ ἔτι μᾶλλον αἱ ἐν ταῖς σιζύγοις ἰσχύσιν. αἱ μὲν γὰρ ὀξυτάτας ὀυθὺς ποιοῦσι τὰς μεταβολὰς, αἱ σιζύγοι δ' ἀνωμαλίας τε καὶ χρονίας. ὁ δὲν γὰρ ἔχεις σαφῶς ἀποφῆσαι, πρὶν φανῆναι τὸν σελήνην. πολὺς δ' οὕτω ὁ χρόνος ὁ τ' κρίσεως ὄδιν ὅλα σχεδὸν τοῦ ζωδίου. τὸν δ' ἐκ ☽ αὐξήσεως ἐς τὸν μείωσιν μεταβολὴν, ἀκριβῶς διοείζει σιγμὴ, καὶ ταύτῃ ἡ σελήνη δῆλον ὡς ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ παλλαίσει. ☧ λόγον μὲν οὖν ὀξεῖαι μὲν αἱ πανσέληνοι, καὶ χρόνιαι δὲ αἱ σιζύγοι καὶ μεταβολαί. καὶ γὰρ ὁ τ' κρύψεως χρόνος ὅμοιος ἑαυτῷ, καὶ ὁ τ' πρώτης φάσεως ἐγγὺς κρύψεως, καὶ τῇ σμικροτάτῃ τοῦ φαινομένου τ' πανσελήνου μορίου, καὶ τῇ ☽ αὐγῆς ἀμυδρότητι καὶ τῷ βραχυχρονίῳ τ' ὠφορεῖν φορᾶς. ἀσφαλὴς οὖν ἡ κρίσις ἀποτελεῖται τ' ἐν ὅλῳ τῷ μιῷ γνωσομένης κατασάσεως ἐν τῇ διυτέρᾳ τ' ἡμορῶν, ἐν ᾗ πρώτη ☾ σαφὴς ἡ σελήνη, καὶ χρόνον ἀξιόλογον ὑπὲρ γῆς ἤδη φαίνεται, καὶ φῶς αἰσθητὸν ἀποπέμπει, ☾ σκιὰν ἐναργῶς διείκνυσιν. ἡ πρώτη δ' ἡμέρα μέχρι τούτου τ' σελήνην ὑπὲρ γῆς ἔχει φερομένην, μέχρις οὗ ἐπὶ καὶ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ἐπέχῃ τὸ μετὰ τ' δύσιν, ὡς ἐν ταύτῃ μὲν τῷ τ' ἡλίου συγκαταδύνειν φωτὶ, πολλάκις δὲ καὶ προκαταδύνεται. πρῶτον δὲ σαφὴς ἐν τῇ διυτέρᾳ τῶν ἡμορῶν φαίνεται, καὶ ποτὲ μὲν μᾶλλον, ποτὲ δ' ἧττον. ☾ οὗτος δ' αὐτῇ συμπίπτει πρὸς τὸ ποσὸν ☽ πρὸς ἥλιον ἀποστάσεως. αὐτὸ δὲ τὸ ποσὸν τ' ἀποστάσεως, διά τε τὴν ἰδίαν τ' σελήνης γίνεται κίνησιν. ὁ γὰρ ἴσον ἀεὶ κινεῖται, καὶ διὰ τὸν τοῦ πλάτους διάλλαξιν, καὶ διὰ τὴν τ' ζωδίων διύσιν ὀκ ἰσόχρονον οὖσαν, καὶ πρὸς τόδε τι ἔτι διὰ τὴν τ' προγεγονυίας σωόδου καιρὸν, ὡς ὀκ ἀεὶ μὲν εἰς ὁ χρόνος ὄδιν ἐν ᾧ φαίνεται σαφὴς ἡ σελήνη, τὸ πίπαν δὲ τρεῖς ἡμέρας τὰς πρὸ σωόδου ἢ ἀόρατος γίνεται τελέως, ἐν αἷς ὅπως τὰ παρ' ἡμῖν ἀλλοιοῦται ἱκανῶς. καί πως εἰς ταυτὸν ὁ χρόνος αὐτῆς συμβαίνει, ☽ τ' οἰκείας περιόδου, ☽ τ' εἰς ἡμᾶς ἐνεργείας. ἡ μὴ γὰρ περίοδος ἐπὶ καὶ εἴκοσιν ἡμορῶν ὄδιν, ὧν λαμβανουσῶν τρίτην ἐγγίσα μέρος. ἐν ᾧ δὴ ποσότῳ γὰρ χρόνῳ, τὴν τ' ζωδίων κύκλον ἅπαντα διέρχεται. ἡ ἢ τ' πρὸς ἡμᾶς φάσεως, ὅτι ☾ ἥδε πρὸς τὴν αὐτὴν ἀνειμὸν ὁμολογεῖ, ☾ φῶς αἰσθητὸν ἀποπέμπει τοῦ παντὸς χρόνου μιμεῖται τὸν τ' κρύψεως ἀφελών. ὅτι δ' ὁ μιμεῖται χρόνος οὐ τελέως τριάκοντα ὄδιν ἡμορῶν, ἀλλ' ἥμισύ πως, καὶ τούτῳ προσδεῖ μιᾶς ἡμέρας, Ἱππάρχῳ μὴ ἀποδείξεικται δι' ὅλης βιβλίου. γινώσκεται ἤδη καὶ τοῖς ἰδιώταις σχεδὸν ἅπασιν, ὡς τ' μιῶν, ὁ μὴ ἔτος ὁ κύκλος τῶν αὐτῶν ὀνόματος ὁμοίως γινέται καὶ κ'. ἡμορῶν ὄδιν, ὁ δ' ἕτερος ὁ πλήρης, τριάκοντα. χρὴ γὰρ ἀμφοτέρων γενέσθαι καὶ πεντήκοντα γενέσθαι τὰς πάσας ἡμέρας, εἴπερ ὅλως ὄδιν ἑκάτερον ἡμίσεος ἀποδείξεως τριάκοντα. ὥσπερ ὃν τὸν ὅλον γιαυτὸν ὁ ἥλιος, ὅτως ἡ σελήνη διατάττει τὸν μῆνα, καθ' ἑβδομάδας τ' ἀλλοιώσεως ἐν αὐτῇ γινομένης. ἀπό τε γὰρ τ' πρώτης φάσεως τοῦ τοῦ διχότομον, ἀπό τε ταύτης, ὧν τοῦ πανσέληνον, ἑκάτερον μὴ ὁ χρόνος, ἡμορῶν ὄδιν ἑπτὰ, συναμφότερα δὲ τεσσαρεσκαίδεκα. ☧ ταῦτα δὲ καὶ εἰ μετὰ τοῦ διχοτομιαίαν ἕως τ' διυτέρας διχοτόμου συναεθμήσεις, ἑπτά. ☾ ταύτας εὑρήσεις τὰς ἡμέρας. ☾ τὰς λοιπὰς δὲ τὰς μέχρι τ' παντελοῦς ἀφανισθῆναι τοῦ σελήνου, ἑπτά. τὸ δ' ὅτι μεταβάλλει μεγάλας μεταβολὰς ὁ περιέχων ἡμᾶς ἀὴρ, ἐν τε τῷ πρώτως κρύπτεσθαι τὴν πάλιν αὖ πρώτως φαίνεσθαι τοῦ σελήνου, ὅτ' ἄλλός τις τῶν ἀνθρώπων ἀγνοεῖ ☾ μάλιστα πάντων, οἷσπερ δὴ καὶ μάλιστα μέλει τούτων, γεωργοῖς τε ☾ ναύταις, καὶ σάσιν τε καλῶσι τοιαῦτα τοῦ ἀέρος, ἐπειδὰν ἡ σελήνη πρώτως φανῆσται κατά τινα τῶν ἀνέμων ἰσῆται. λέγει γοῦν ὡς καὶ ὁ Ἄρατος ἀληθέσατα λέγων, ἀπὸ ☽ πρῶτον ἀπὸ σωόδου φανείσης σελήνης. Εἰ δέκην οἱ κεράων τὸ μετόπορον οὖ ὦνδύοι, Δειδέχθαι Βορέω, ὅτε ἢ ὑπιάσι, νότιος. Αὐτὰρ ἐπὴν τριτάτωσαν ὅλον πρὸς κύκλος ἑλίσσῃ Παύτῃ ἐρυθρόμενος, μάλα κεν τότε χείμορος εἴη. ☾ μὲν δὴ ☾ ταῦτα λέγει κατὰ τ' αὐτοῦ βίβλιον. Σήματα δ' ὅτ' ἄρα τᾶσιν ἐπ' ἠμασι πάντα τέτυκται. Αλλ' ὅσα μὲν τριτάτη τε τεταρταίη τε πέλητ', Μέσφα διχαιομένης, διχάδος γένεν, ἄχρις ἐπ' αὐτοῦ. σημαίνει διχόμενον. ἀτὰρ πάλιν ἐκ διχομένης Ες διχάδα φθινούσης. ἔχεται ἢ οἱ αὐτίκα τετρὰς, Μινὸς ἀποιχομένου, τῇ δὲ τετάρτῃ ἀπόνοος. ὀκ εἰς ἅπαντα φησὶ τὸν διῆς ἀρχῆς χρόνον διαρκεῖν τὰ σημεῖα ☽ πρώτης φάσεως, μεταβολὰς δέ τινας φορεῖν, τὰς

re Dixonians qui tamen Cornelium, Hedingium & Isselburgium habent, Remonstrantes, Arminianos, Molinos & Lessium pro Catholicis, & Ecclesiæ membris agnoscunt, quos Lutheranos, Calvinistas, Anabaptistas, Socinianos, Libertinos, Quakeros, Familistas, Vorstianos, Arianos, Photinianos, Samosatenianos, Pelagianos, Semipelagianos, Nestorianos, Eutychianos, Monophysitas, Monothelitas, Iconomachos, Simonianos, Nicolaitas, Gnosticos, Basilidianos, Valentinianos, Cerinthianos, Ebionitas, Carpocratianos, Cerdonianos, Marcionitas, Manichæos, Montanistas, Priscillianistas, Novatianos, Donatistas, Meletianos, Arianos, Aerianos, Audianos, Eunomianos, Macedonianos, Apollinaristas, Nestorianos, Eutychianos, Acephalos, Monophysitas, Monothelitas, Agnoetas, Theopaschitas, Tritheitas, Origenistas, Antropomorphitas, Collyridianos, Pepuzianos, Montan

μὲν, ἢ τὰς ὅλας νοσοῦντας τὴν μέλεια τὴν ὀλυσιδὸν γινομένην, αὐτῶν τῶν ἀπὸ τέχνης τῶν ἰατρῶν. εἰ γε χρὴ καλεῖν ἰατρὸν ὁ λυμεῶνας τῆς τέχνης, τότος δὴ οὐ νῦν τὴν πολλοὺς ὄντας, ὀχ ἥκιστα δὲ καὶ ξένων οἱ καμνοντες ἀμαρτάνουσιν, ἢ διὰ τὴν ἐπιμελείαν δ' ἣν ἐποιοῦντο, ἢ διά τι τῶν ἔξωθεν ἢ πρόσθεν εἰρημένων. θαυμάζειν οὖν χρὴ τῶν ἑβδομαδικῶν περιόδων τὴν δύναμιν, εἰ τοσότων αὐτῶν διακοπόντων αὐτὰς, ὅμως ἰσχυρότερα τὴν ἄλλων εὑρίσκονται. κατὰ μὲν τὰς ὀξείας νόσους, αἱ πεπειραμένοι κρίσιμοι πλείους εἰσὶν, ὅτι καὶ τὸ σῶμα πρὸς μεταβολὴν ἰσχυρότερόν ἐστιν, ἢ κινήσει τε ἡ ταραχὴ μεγάλη καθεστηκός. ἐν δὲ ταῖς χρονιωτέραις, ὁδῷ ἡ τάξις μᾶλλον πρόεισιν ἡ τῶν ἑβδομαδικῶν περιόδων. ἀρκτέον οὖν ἔθεν ἀπὸ τῶν ὀξέων ἁπασῶν, ἐφεξῆς τῶν κενεσσῶν ἡμερῶν τὰς αἰτίας διηγούμενον. ἐν μὲν δὴ τῇ πρώτῃ, οὐκ ἐφημέρους λύεσθαι συμβαίνει πυρετούς, ὁ μὲν ἥδη μετ' ἀγῶνος τε καὶ ταραχῆς ἀξιολόγου. καίτοι νομίζουσί γέ τινες Ἱπποκράτη τὰς κενεσσὰς ἡμέρας ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν καταλέγοντα, καὶ τὸ πρώτης μεμνῆσθαι, ἡδέως διὰ τρόπον ἁμαρτάνοντες. περίοδος γὰρ πρώτη καὶ ὀχ ἡμέρα πρώτη γέγραπται σαφῶς, ἐν τῷ τῶν περὶ τῶν καὶ ἀρτίων καταλόγῳ. καθάπερ οὖν ἐν τῷ τῶν ἀρτίων περιόδων πρώτην εἶπεν, ὧδε φέρει τὴν τετάρτην ἡμέραν, ὅτως ἐν τῷ τῶν περὶ τῶν τὴν τρίτην. ἔτι δὲ μᾶλλον ἀγνοοῦσιν ὃ κατ' ἀρχὰς τοῦ προγνωστικοῦ γεγραμμένον ὧδε τοῦ νεκρώσεως πρόσωπον τὸ κοινὸν ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ, ἣν δηλονότι τούτας τὰς προφάσεις τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ἦν, μή πω γινώσκοντες, ὡς ὧδε τοῦ δοκιμάζεται καὶ ἀναγνωρίζεται λεπτοῦ. τότος μὲν οὖν ἑκάτερον. ἀρχὴν δὲ τῶν μετὰ σάλου τινὸς ἀλλοιουσῶν ὀξέως κενεσσῶν τὰς νόσος ἡμερῶν, τὴν τρίτην ἀπὸ τῆς ἀρχῆς θατέρου, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται, μικρὰν ἔχουσαν ἤδη πρὸς τὴν πρώτην ἑβδομάδα κοινωνίαν, ἀλλ' ἐκ τῶν παρεμπιπτόντων ἐπάρχουσαν. ἡ μὲν γὰρ τετράς, ὅτι δίχα τμηθεῖσης τῆς ἑβδομάδος ἀποτελεῖται, καὶ δηλονότι μεγάλην ἔχει δύναμιν, ἐμπροσθεν εἴρηται. κρίνεσι δ' ὀχ ἧττον τῆς δ'. ἡμέρας ἢ γ'. τε καὶ ε'. καί τοι παρεμπίπτουσι δι' ὀλίγου ἄλλοι, ἢ ὅτι μετὰ τῶν πυοξυσμῶν αἱ κρίσεις γίνονται. οὐδὲ γὰρ δὴ καὶ αὐτὸ πρός τε τὴν ἐμφρίας μαρτυρεῖται, καὶ τῷ λόγῳ σκοπουμένοις, ὀκ ἄδηλος ἡ αἰτία. τὸ γὰρ τῆς ταραχῆς βίαιον, ἀναγκάζει τὴν φύσιν ἀποτρίβεσθαι τὰ λυποῦντα καὶ πρὸ τοῦ καιροῦ. δύναμις μὲν γάρ ὅτι αὐτὴ τῶν ἀλλοτρίων ἐκκριτική, καθότι δέδεικται πρότερον ἐν τοῖς τῶν φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασιν. ὁ καιρὸς δὲ τῆς ὠφελείας ὧδε τῷ τέλει τῆς ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως ὅτι. τότε γὰρ ὠφελεῖν ἐδέκνυτο κατὰ φύσιν ἅπασιν ἐπιτελουμένων, ὅταν ἐκείνη παύηται, ἀλλ' ἀναγκάζηται ποτὲ πρὸς τῆς τελείας πέψεως ἀποτρίβεσθαι τὰ λυποῦντα. ὥσπερ γέ τινες συμπεπληρωμένης ἤδη τῆς πέψεως, ἔτι μέλει τῇ βραδυτέρᾳ δι' ἀραιότητα. ἅμφω δ' ὅτι αὐτὰ θεάσασθαι σαφῶς ὧδε τὰ γαστρός. ἐρεθιζομένη τε γὰρ, ὀχ ὑπομένει πρὸ τῆς πέψεως χρόνον, ἀλλ' ὀλίγης ἐκκρίνει σὺν τῷ λυποῦντι καὶ τὸ χρηστὸν, ἤδη τε πεπεμμένον αὐτάρκως, γένοιτο βραδύτερον τε ἡ μέλλει τὸ πεπτὸν ἐκκρίνεσθαι δι' ἀραιότητα. ἐν δέ γε τῇ κατὰ φύσιν ἔχειν ὁ τῆς πανταχόθεν πέψεως καιρὸς ὅρος ὅδε· ἡνίκα αὐτὴ τὰ τῶν πεπτικῶν ἀποκρίσεως, ὅν ὅτε προελάμβανεν, ὅτε ἐμελλεν ἐπιπαρόντος, ἀλλ' ὡς ὧδε τῆς γαστρὸς, ὅτε καθ' ὅλον ἐδέκνυτο τὸ σῶμα δύναμις ἐπάρχειν ἐν ἑκάστῳ τῶν μορίων, ἀποκεκρικὴ τῶν ἀλλοτρίων, ἢ τις οἶμαι καὶ τὰς κρίσεις ἐν ταῖς νόσοις ἀπεργάζεται, ἡ δηλονότι ἄδηλος γίνονται κρίσεις ὅταν ἤδη πεπεμμένα τὰ ἡγεμονικὰ τὸ ζῷον ἐπάρχῃ πάντα. τὸ δὲ προεκρήγνυσθαι, καὶ γὰρ ὅτως ὀνομάζειν εἴωθεν Ἱπποκράτης, αὐτὸ μοχθηρόν ὅδε. ὁμοῦ γὰρ τῆς λυποῦσιν ἐκκρίνεται τὰ χρήσα, καὶ γίνεται ὀλίγη ἡ φύσεως ἐρεθισμὸς, ἥτοι πρός τινος τῶν ἔξωθεν, ἢ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ τῷ σώματι ἐμπεριεχομένων. ἔξωθεν μὲν οὖν ὅδε ὁ, τ' ἰατρὸς ὀκ ὀρθῶς τι προλέξας, ὅ, τε κάμνων, οἷς ὑπηρέτησε, ταὐτὰ ἄλλα τὰ ἰδίως ἔξωθεν ὀνομαζόμενα, τὰ δὲ ἐν τῷ σώματι, τά τε νοσήματα ὅδε αὐτὰ, καὶ τὰ τούτων αἴτια, καὶ οἱ προξυσμοί. νόμον δή μοι δοκεῖ τι συμβαίνειν ὑπὸ τῆς φύσεως, οἷον ἤδη σωτήρια ἀνθρώποις ἀδηφάγοις, προπυλακιδεῖσιν ὑπό τινων ἰσχυροτέρων ὀρμῆσαι πρὸς τὸν λέοντος. ἀπαρασκεύοις τε μαχομένοις ἡ ἡδονὴ ἅπασα. καὶ μὴν ἡ φορτίου ἀποθέσις τις βαλόμενος, ἄκων γένοιτο συνεπτέσθη αὐτῷ, καί τις σφοδρότερον θέων, εἶτ' ὀκ ὤν ἔχειν ἑαυτὸν δυνηθείς, ἄκων ἐνέχθη ἡ φάραγγος. ἅπαντα τοῦτα παραδείγματα κακῶν ὅτι κρίσεων, ὑπὲρ ὧν ὧδε πλέον μὲν ἐν τοῖς περὶ κρίσεων ἐρεῖται. εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν ἀναγκαῖον οἷόν γε καὶ τὸ προεκρήγνυσθαι, βάλεται δηλονότι ὁ Ἱπποκράτης, διηγησάμενός μοι προελομένου. καὶ γὰρ ἀδιάτορ ὅτι ποδὶ κειμένων ἡμερῶν ὑπῆρχέ τι διορίζεσθαι, μὴ καὶ ποδὶ κρίσεως εἰπεῖν τι, ἢ τῇ περὶ κρίσεως διδάσκοντα, μὴ καὶ ποδὶ κειμένων ἡμερῶν διελθεῖν, ἀλλ' ἐπανάγειν χρὴ τὸν λόγον ἐπὶ τὸ προκείμενον ἀεί, καὶ τοσοῦτον ἅπτεσθαι τῶν παρακειμένων ὅσον ἀναγκαῖον. ἐν δή τι τῶν ἐρεθιζόντων τὴν φύσιν ὅδε, καὶ οἷον ὁ προπυλακιζόντων ὁ προξυσμὸς, ὀκ ὑπὲρ τὸ ἐπιτρέπων ἡσυχάζειν ὃ δὲ μένειν, ἀλλ' ἐπεγείρων τε τὴν κινῶν, καὶ ὡς αὖ ἔστι τις εἰς διαμαχὴν προκαλούμενος, ὅθεν ἐπὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων ἐν τεσσαρεσκαιδεκάταις ἡμέραις ἡ κρίσις. ὅτω γὰρ καὶ προξύνεται. τὶς μὲν οὖν ὅδε ἡ αἰτία δι' ἣν ἐν τοῖς ὀξέσι νοσήμασι, δι' ἃ τρίτης οἱ προξυσμοὶ γίνονται δυσπίπτων. ἐν δὲ τοῖς γε χρονίοις, ἥτις καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἢ δι' ἃ τετάρτης ὀκ ὀλυπετές ὅδε εὑρεῖν, ὅτε νῦν ἀναγκαῖον ὅδε ζητεῖν. ὅτι δ' ὅτως συμβαίνει, φαίνεται. θεμένων γὰρ ὥσπερ ἡ φαίνεται, ὁ διὰ τόρος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς παροξυσμὸς εἰς τὴν τρίτην ἡμέραν ἐκπεσεῖται, τρίτης γ' εἰς τὴν πέμπτην, τέταρτος δ' εἰς τὴν ἑβδόμην. πέμπτος δ' εἰς τὴν θ'. εἰς πολιτὰς δὲ σύμπαντες. ἐπεὶ τοίνυν ἡ φύσις ὀκ ἀεὶ τοῖς προσήκουσι καιροῖς διορμῶσα κείνῃ τὰς νόσους, ἀλλ' ἐρεθιζομένη πολλάκις ἄλλοτε πρὸς ἄλλων αἰτίων, ἀφ' ὧν ὅδε συνεχέστατα γινόμενον ἐν τοῖς ὀξέσι νοσήμασιν ὁ προξυσμός. ἐδείχθη δ' οὕτω εἰς πολιτὰς ἐμπίπτων, δυλόγως ἐν πολιτικαῖς αἱ πολέσαι κρίσεις γίνονται τῶν ὀξέων νοσημάτων, ὀκ αὐτῶν τῶν ἡμερῶν πρώτως τὸ τὸ κρίνειν ἐχόντων δυνάμιν. ἀεὶ γὰρ τότῳ χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ἀλλὰ κατά τι συμβεβηκὸς ὅτως ἁπάντων. προείρηκε δὲ ὡς οἶμαι σαφῶς ἤδη τὸ συμβεβηκὸς ὅδε. διότι γὰρ ἐν παροξυσμοῖς αἱ κρίσεις τῶν νοσημάτων γίνονται, εἰς τὰς πολιτικὰς δ' ἡμέρας ἐμπίπτουσιν οὐ πρὸ, δηλονότι ἐν τοῖς ὀξέσι νοσήμασιν αἱ κρίσεις ἐν πολιτικαῖς. εἰ δέ γε ὁ τῶν ἡμερῶν ἀριθμὸς ἦν αὐτὸς, ὁ τῆς δυνάμιν ἔχων τοῦ κρίνειν, οὐκ ἐχρῆν πολλάκις μὲν ἐν ταῖς πολιτικαῖς, ὀλιγάκις δ' ἐν ταῖς ἀρτίαις, ἀλλὰ δηλονότι πάντος μὲν ἐν ταῖς πολιτικαῖς, μηδέ ποτε δ' ἐν ταῖς ἀρτίαις κρίνεσθαι τὰς ὀξείας νόσους. ὁ δὲ γὰρ ὁ τῆς ζ'. ἀριθμὸς, ἢ ὁ δι' δ'. αὖ-

ποι δι κρίσεως εἰσίν, ἀλλ' ὅτι δι σελήνης νεωτεροποιούσης καὶ μεταβαλλούσης τὰ πρὸς τῷ γλῶ συμβέβηκε, καὶ τὰς τῶν κινήσεων προδιόδους εἰς τούτους πρώτους ἥκειν οὐκ ἀριθμοὺς, εἰκότως γ' αὐτοῖς ὡς προθεσμίαις τ' ἀλλοιώσεων εὑρίσκοντ', ὁ γ' ἀπὸ τῶν ἀριθμῶν, ἀλλ' ἀπὸ δι σελήνης αἱ μεταβολαὶ τοῖς ὠμῶν γείοις. τῷ δ' εἶν' τὸ μεταβάλλον γ' κινήσει, χρόνος ἀναγκαῖος ἕξυκτ' ταῖς μεταβολαῖς, ὥστε δ' ἀνάγκης ⟨ἀριθμός. ὅπως ὅτι βῆλυς μὲν ὁ ἄρπος ἅπας ἀριθμὸς, ἄῤῥῆν δ' ὁ πρόδρομος, αἱ κείσεις τῶν ὀξέων γ' περιπαῖς. ὅτε γὰρ ἁπλῶς ἰχυρότερος ὁ πρόδρομος τῶ ἀρτίσ, ὅτ' εἰπερ ἰχυρότερος ἤδη βῆλυς ὁ ἀδφνέσρω, ὅτ' εἰ βῆλυς μὲν οὗτος, ἄρσην δ' ὁ ἕτερος, δύλογον γ' μὲν ταῖς ἄῤῥῆσιν ἀριθμοῖς τὰς ὀξείας κείνεσθ νόσους, γ' δὲ ταῖς βήλεσι τὰς χρονίας. ἅπαντα γὰρ ὅσα ληρᾶσιν ὑπὲρ ἀριθμῶν δυνάμεως, ὅτως δυφώρατον ἔχει τὴν ἀτοπίαν, ὥστέ μοι γε πολλάκις θαυμάζειν ἐπῆλθεν, εἰ ὅτως ὁ Γυβαγόρας ἐκεῖνος ἅμα τε σοφὸς ἦν ἀνὴρ, ἅμα τε τοσοῦτον ᾠήθ δυνάσθαι τοῦ ἀριθμός. ἀλλ' οὐ νῦν καιρὸς αὐτοῖν ἀρᾶν αὐτοῖς. ἱκανὸν γὰρ ἐς τὰ πρόντα τότε τὴν σελήνην ἀλλοιοῦν τὰ περίγεια, μὴ μάλισα μὴ καθ' ἑβδομάδας τὰς μεγάλας ἐργάζεσθ μεταβολάς. ἐφεξῆς δ' αὐτῶν ἡμ τετράδας τὰς μικράς, ὅτι τε πρόδρομοι δεῖται τοὺπίπαν ἡ κείσις, ὅτι τε δι' ἀπὸ τρίτης γ' τοῖς ὀξέσιν οἱ πρόδρομοι. τότων γὰρ ὑποκειμένων, ἀναγκαῖον ἔσαι τὰς ὀξείας νόσους γ' προδιήθεις μᾶλλον ἡμέρας κρίνεσθ. δι' ἃς δὴ καὶ ἡ τρίτη τε καὶ ἑ. κείνεσιν εὐλόγως, ὅτι ἐκ δι σελήνης ἀκῆς περιόδου λαβοῦσαι τὸ κρίνειν, ἀλλ' ἤτοι τῷ μέλλουσαν γ' τῇ δ. κείσιν ἀπαντήσεσθ, δι τρίτης πρὸς λαβοῦσης τὴν βίαν τοῦ πρόδρομοῦ, εἰ καὶ νὴ δία δι φύσεως ὑπὸ καμάτου τε ἅμα καὶ τοῦ μὴ βιαοῦσθαι, κατὰ μὲν τὴν δ. ἡμέραν ἡσυχίαν ἀγούσης, κινηθείσης δ' ὧν τῇ κείσιν γ' τῇ ε. φαίνεται γὰρ αὕτη μὲν ὀλίγον ὑποβρίζειν δι ὄντως κείσιμα. πρὸς λαμβάνει δ' ὀλίγον ἡ τρίτη, καὶ τὸ κρίνειν ἐοικυῖαν, διότι πλησίον οὖσα τ' ὄντως κεισίμου, οὐ παροξυσμὸς ἐδέξατο. καὶ γὰρ οὖν ⟨ ἡ δ. τῶν ἡμερῶν γ' τῷ μέσῳ τεταγμένη δύο κρισίμων, ἑβδόμης τε καὶ ια. ἤτοι τὴν ὁ γεγυμνασμένως ἐπὶ δι ζ. ἡμέρας κρίσιν, ἢ τὴν ὧδι δι ια. ἐσομένως αὐτὴ σφετερίζετ' κρίσιν. πανιώτερον μὲν τὴν δι ζ. πολλάκις δὲ τὴν τῆς ια. ἡ μὲν γὰρ ἰδία τ' ζ. ἡμέρας κρίσις, οὐκ ἂν εἰς τὴν δ. ποτ' ἀφίκοιτο μὴ πολλῶν ἁμαρτηθέντων. λειχθήσετ' δὲ δῆτα γ' τοῖς περὶ κρίσεων ὑπομνήμασιν, ἡ δὲ τ' ια. ἐμπαλιν, ὅταν ἀκειβῶς τε πάντα πραχθῇ, ⟨ βίαιος ὁ τ' γναπτὸς ἡμέρας γρήκτ' πρόδρομος. ἀπόδειξις δ' γαργεσάτη τοῦ δι' τὰς σφοδροτάτας τῶν πρόδρομῶν τὰς τοιαύτας πρεμπιπτειν ἡμέρας, τὸ μηκέθ' ὁμοίως ὠμῶν προγιγνόντων γίνεσθαι τ' νοσημάτων. ὡς γὰρ καὶ τὰ τ' σφοδρότητος, ὅτω καὶ τὰ τοῦ πλήθος ἐκλύετ' τῶν πρεμπιπτόντων ἡμερῶν. ὅτω δὲ δι' τι βίαιον ἔχει σφοδρότης πρόδρομος πρὸς κρίσιν, ὡς γ' ἁπάσαις σχεδὸν τὶ ταῖς ἡμέραις δύνειν ἰδίαν κεινόμενα τὰ ἰατρεῖα νοσήματα. τό, τε γὰρ ὥρας αὐτῶν ἡ ζ. τῶν ἡμερῶν ὅτι, κρίνειν δι' ἡ πω τιφυκυῖα, καὶ πῶ ταύτης ὀχ ἡ δι. μόνον, ἀλλὰ νὴ ἡ γ. νὴ ἡ ε. νὴ ἡ ς. δι' ἐχονται ποτὲ κρίσεις. ἐζήτηται δ' ὡς ἐλίγ⟨ νὴ περὶ δι α. εἰ κρίνει. λοιπὴ κρίνων ἡ δι' τόρα βεβαίως τοῦ κρίνειν ἐκπέπωκεν. ἔσω δ' ἐ βάλει, ⟨ ἡ α. ἀλλὰ καὶ ἡ τρίτη γε καὶ δι. ⟨ ε. καὶ ς. καὶ ζ. κρίνουσιν ἅπασαι, νὴ πᾶσαι αἱ μετὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος γ' τοῖς κατ' ἐξέσιν ἡμέραισι κρίνουσαι φαίνονται, δι' τὴν σφοδρότητα τῶν πρόδρομῶν. καὶ γὰρ οὖν καὶ ἡ ς. τῶν ἡμερῶν, ὅτ' ἐκ τῶν ἡ περίοδον οὖσα κεισίμων, ὅτ' γ' ἀριθμῷ περιτῷ, δι' ὃν καὶ αὕτη δίεχεται κρίσεις παμπόλλας, ὅτι τ' ὑσάτης τῶν κατ' ἐξέων γ' τὸς ὅλην. ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα, δυοῖν θάτερον, ἢ σωσχον ἔχει τὸν πυρετὸν, ὅτω δ' ὀνομάζουσι τὸν ἀπὸ τ' πρώτης συσάσεως ἄχρι τ' κρίσεως ὁμότονον, ὡς εἴρηται, χωρὶς αὐδητῆς πρακμῆς, ἢ εἰ νὴ ⟨αφῆς ἔχει τὰς τε πρακμὰς νὴ οὐ πρόδρομος, ὁ δι' τρίτης μόνον ἔχει ⟨αφεῖς, ἀλλὰ κἂν ταῖς μέσαις αὐτῶν, ὥσπερ ⟨ ὁ ἡμιτριταῖος. ἡ μὲν δὴν πρώτη δι' αφορὰ τῶν κατόξεων, οἷον εἰς τίς ὅτι πρόδρομος, ὡς ὀδὲν ὅσον γε ὠδὶ τῷ πρόδρομῷ πλεονεκτοῦσιν αἱ περὶ τ' ἀρτίων, ὁμοίως τε τοῦ πυρετὸν νὴ πάσας τὰς ἡμέρας ὑπάρχοντ⟨. ἡ δὲ δι' τόρα δὲ, καὶ δι' τρίτης ἔχη οὐ μεγάλως πρόδρομος, νὴ τὰς οἷον ἀρχὰς τ' προδιόδων ἀλλ' ἥ γε μέση. τυλικῶτον νὴ αὕτη φέρει πολλάκις γ' τοῖς κατόξεσι τὸν πρόδρομον, ὡς τῶν γ' ἄλλοις ποὶ νοσήμασι μεγάλων πρόδρομῶν μηδὲν ἀποδεῖν, ὅταν δὴν ἐπέγηται μὲν ὡς ὠδὶ τῶν ἑβδόμων τὸ νόσιμα, καὶ νὴ τὸν ἑαυτοῦ λόγον γ' ταύτη κεκριθήσεσθαι μέλη. τὸ δὲ μέγεθος τοῦ μέσου πρόδρομοῦ ἰσταναγκάσῃ τῶν φύσιν ὀξορμῆσαι πρὸς τὴν κρίσιν, ὁ προδιμένασαν τὸν οἰκεῖον καιρὸν, ἢ καί τι προσγένητ' τῶν ἔξωθεν ἐρεθιζόντων αὐτὴν, ὅτως ἡ κρίσις γ' τῇ ε. προεκρήγνυτ'. αὕτη μὴ οὖν ⟨ σότω χείρων ὀδὲ τ' ἐσομένης ὠδὶ τ' ζ. ὅσῳ ⟨ φθαύει. χρείσει δὲ κρίσις ἡ ἑκταῖα καθ' ἕτερον γίνεται τρόπον, ὃν ὠδὶ πλέον μὲν γ' τοῖς περὶ κρίσεων ἐρῶμεν, ἐκείνης γάρ ὅδε τ' πραγματείας οἰκεῖον, ἀγαθὰς καὶ κακὰς διελέσθ κρίσεις. γ' ταῦθα δὲ πρόκειτ' μόνον ὑπὲρ τῶν κεινουσῶν ἡμερῶν διελθεῖν. ἀλλ' ἐπειδὴ κατέσλω ἅπαξ τὰ περὶ τ' ς. ἡμέρας εἰπεῖν ἅπαντα, καὶ τοῦτ' ἔτι προσθήσω δι' κεφαλαίων. εἰσβαλλει τινὰ νοσήματα, τὴν δυσπόραν τ' πρώτης ἔχοντα βαρυτόραν, καὶ τὴν τεταρτίαν τ' τρίτης, νὴ ὅλως οὐ πρόδρομος γ' ἀρτίοις, ὄντα μὲν ὡς γ' τοῖς περὶ κρίσεων ἀποδειχθήσεται, τ' τῶν χρονίων φύσεως, φθαύοντα δι' ὡς ὀξέα κρίνεσθ διὰ σφοδρότητα. ταῦτα νὴ δυσπόραίος μ̄ αἱρεῖ, καὶ τεταρταίος, ἑκταίος δὲ πλείστος. ὧν μὲν γ' δὴ τ' δυσπόρας ἡμέρας, ἰσχύει πως ἡ φύσις ἐπ. νὴ δὲ τὴν δι' ἰσχύει μὲν ἐπὶ κἀπὶ ταύτης μᾶλλον, ἢ νὴ τὴν ε. ἀλλ' ὅπως διαγωνίζεσθ τολμᾷ. νὴ δὲ τὴν ε. ἡ σφοδρότης τοῦ πρόδρομοῦ πολλάκις ἐκκαλεῖτ' μὲν αὐτὴν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα. δυοῖν δὲ θάτερον ἢ κατέπεσεν αὐτῆς νὴ κατεσβέσθη πρὶν ἐκκρίναι τὰ λυποῦντα, ἢ τὸ μὲν πλεῖστον αὐτῶν διέκεινε. τὸ λιπὸν δ' ὀκ ἔπ ἴσχυσεν, ἀλλ' ὑπὸ ἀῤῥωσίας τε νὴ καμάτου τελέως ἀνακλιθῆναι τε νὴ κεῖται πάρετος. εἶτ' εἰ μὴ γ' τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ δυνηθείη πῶς ἑαυτὴν ἀνακτήσασθ, νὴ βραχὺ πέπεται τὴν νόσον. εἰ δ' εἴη τὰ λείψανα δι νόσου μείζω τοῦ κατ' αὐτὴν τόνου, τοσοῦτον ὠμβιοῖ χρόνον ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, ὅσον διαρκεῖν ἡ φύσις ἐπ δυνάτ', τελευήξεται ἢ μετὰ ταῦτα. περὶ μὴ δὴν τῶν πρεμπιπτόντων ἡμερῶν αὐταρκως ἔρητ'. διὰ πᾶν δ' ἄμφω κρίνουσιν ἥτε κ. καὶ κα. πολὺ δὲ μᾶλλον ἡ ἑκτὴ, πρῶτον μὲν ὅτι χρόνιον ἤδη τὸ τοιοῦτον νόσιμα νὴ οὐ πρόδρομοὺς αἱ ἀρτίαι λαμβάνουσιν, εἶθ' ὅτι νὴ ἡ ἑβδομὰς ὀκ ἔσιν ὁλοκλήρων ἡμερῶν ἑπτὰ, καθότι καὶ πρόσθεν εἴρητο, καὶ ὀδὲ ἠπίσατο καὶ Ἱπποκράτης. ἐπὶ πὼν γὰρ γ' ⟨ προγνωσικῷ, αὖτ' μὲν δὴν διὰ τοσούτων εἰς τὴν κ. ἐκ προδήσιος ἀφικνέονται, μετὰ ταῦτα ἐπλώγκασν, ὁ δυνάμενοι

τοι

τοῦ δὲ ὅλησιν ἡμέρησιν ὀδὲν τούτων ἀτρεκέως ἀεὶ θμέεσθ. ὀδὲ γὰρ ὁ φάιαντός τε καὶ οἱ μῶες ὅλησιν ἡμέρῃσιν ὡφύ
κασιν ἀεὶ θμέεσθαι. ὡς ὃν ὁ φάιαντος ὠὴ ταῖς ε̄. καὶ ξ̄. καὶ τ̄. ἡμέραις ὧν κέιμενον, ἔχῃ μόριον ἡμέρας μεῖζον ἢ τέταρ
τον. ὅτε μιὴ ἡμίσυ ϝῆ μιᾶς ἡμέρας ἀπολέιπετ ϝῆ τὸ τριακονθήμορος ὑπάρχειν, ὅτως καὶ ἡ ἑβδομὰς ἕκτῳ μάλιστ
μορέι μιᾶς ἡμέρας ἀπολέιπεται τὸ τέλεον ὑπάρχῃν ἡμορῶν ἑπτά. συμβαίνει δι' ὀγδοήκοντα ὁ μιᾶς καὶ εἴκοσιν ἡμορῶν
γίνεσθ τὰς τρεῖς ἑβδομάδας ὁλοκλήρως, ἀλλὰ ἀπολέιπεσθ σχεδὸν ὅλῳ τῷ ἡμίσει μέρει ϝῆ μιᾶς ἡμέρας, καὶ σ̄ὺ ὃν
ἐπαμφοτερίζειν τὸν ἀεὶθμὸν, ὁ μᾶλλον πι τ̄ εἴκοσι ἐγγὺς, ἢ ϝῶν γόνις καὶ εἴκοσιν ὑπάρχοντα. τ̄ γὰρ ὅλης σελλωιακῆς
περιόδου ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ἡμορῶν ὅσης, καὶ προσέτι τρίτα μέρους μιᾶς ἡμέρας, καὶ σ̄ὺ ὃν ἑκάσης ἑβδομάδ ϝῆ
ἑπτὰ γινομένης ἡμορῶν ἀπολιπουσῶν ἕκτον, αἱ τρεῖς ἑβδομάδες ἡμορῶν κ̄. καὶ ἡμισείας ἔσονται. ϖλησίον οὖν
ὑπάρχουσαν αὐτῇ, τῶν ἀκειβῆ περιόδων ἡ εἰκοσηὀκτὼ ἐφετερίζεται ϝῇ χρονίζειν ἤδη τὰ τοιαῦτα νοσήματα, καὶ οὐ
πρόξυσμος† φαντίαις ἴσχειν. ὧν δ' ϝ̄ περιπλῆς οἱ πρόξυσμοι, τούτων ϝ̄ αἱ κρίσεις ἐς τῶν κ̄. ἐμπίπτουσιν. ἐπεὶ †ἀρτίαις
δ' ὁ μόνον ἡ περίοδος ϝῆ σελλώνης, ἀλλὰ καὶ ὁ μωιαῖος χρόνος ὁ ϝῆ φάσεως ἔχει τινὰ δύναμιν ὡς ἐλέγομεν. αὐ-
τὴ δ' ϝ̄ ἡ κατὰ τὴν ζωδιακὴν περίοδος οἰκειοτάτη ὄντ ταῖς ἰδίαις ἀρχαῖς ἑκάστ ϝῶν πραγμάτων. ὁ δ' αὖ μωιαῖ
ος χρόνος, ὁ ϝῆ φάσεως ἀλλοιῶν τὴν περίγειον ἀέρα, κοινῇ πᾶσιν ἡμῖν διαφορέι. ἐδείχθη δὲ καὶ οὗτος ἑπτὰ καὶ εἴκο
σιν ἡμορῶν ὡς ἔγγιστα δέοντος. διὰ τοῦτ εἰκότως ἡ ἑβδομὰς ἔτι μικροτέρα γενήσεται ϝῆ ἐμπροσθεν εἰρημένης, εἴτε
γὰρ ἀπὸ ϝῶν λ̄. βουλοίμεθα ἀφελεῖν τὰς τρεῖς ἐκείνας τὰς ἡμέρας τὰς περὶ σωόδιον, ἐν αἷς ἐστ ἀκείρη μὲν τὸ πε-
ριέχον, εἴτ ἀπὸ ϝῶν κδ̄. καὶ ἡμισείας ὁ λοιπὸς χρόνος ἐν ᾧ ⟨αφὲς ἔχει φῶς ἡ σελλώνη. κατὰ μὲν τὸν πρότερον, ἑπτὰ
ϖ εἰκοσιν ἡμορῶν γενήσετ, ἡ δὲ τὸν δεύτερον, εἴκοσι καὶ ἓξ καὶ ἡμισείας. ἐπεὶ πρίνου ἀλλοιώσεις ἐφαμεν γίνε-
σθαι πρὸς σώμασιν ἡμῶν, τὰς μὲν ἰδίας, τὰς δὲ κοινάς. ἰδίας μὲν, ὡς πρὸς τὰς ἰδίας ἀρχὰς, κοινὰς δὲ ϝῆ σωματο-
λαύῃ τοῦ περιέχοντος. εἰς ταυτὸν δὲ συμβαίνειν ἑκατέρας ϝῆ σελλώνης τὰς περιόδους, καὶ βραχεῖ τινι λείπεσθαι
τὰς κοινὰς ϝῶν ἰδίων, ἀφαιρεθήσεται δή τι καὶ ἡ ϝῆ ἑβδομάδας ἀεὶθμῆ. συνεπιμιγνυμένης γὰρ ϝῆ κοι
νῆς τῇ ἰδίᾳ κῇ ὅσης ὀλιγοχρονιωτέρας, ἀνάγκη καὶ κατὰ τοῦτ πρὸς βραδύνεσθαί πι τοῦ ϝῆ ἑβδομάδος ἀεὶθμῆ, κῇ οἷον
ϝ̄ μεθορίῳ γίγνεσθ τινὶ τοῦ κοινῆ καὶ τοῦ ἰδίᾳ. καλῶ δ' ἴδιον μὲν τὸν ἐκ ϝῆ ζωδιακῆς περιόδου γινόμενον, ἑκά-
τῳ γὰρ ἡμῶν αὐτὸς διαφέρει. κοινὸν δὲ τὸν ἐκ ϝῆ μωιαίας, ὃν ὀλίγον ἐμπροσθεν ἐδείξαμεν μηδ' ὅλως ὑπάρχειν ἑπτὰ
καὶ εἴκοσιν ἡμορῶν. ἐὰν γὰρ ἀπὸ μὲν τοῦ μωιαϊκοῦ χρόνου τοῦ ἀκειβοῦς, ὃς ἀπολέιπεσθαι ϝῶν τριάκονθ' ἡμορῶν ἡμίσει
μάλισα μιᾶς ἡμέρας ἐλέγομεν, τὰς τρεῖς ἀφελῆς ἡμέρας τὰς περὶ σωόδιον, αἱ λοιπαὶ δηλονότι ϝῶν ἑπτὰ καὶ εἴκο
σιν ἡμερῶν ἔσονται μέσης ἥμισυ ϝῆ μιᾶς ἡμέρας. ἀλλ' οὗτος ὃν ὁ χρόνος ὁ διαιρούμενος εἰς τὰς ἑβδομάδας, ἐχ ὁ σύμ
πας μωιαῖος, ὧδ' ὁ κοινὸς χρόν ϝῆ ἑβδομάδος, ὁ τὸ περιέχον ἀλλοιῶν, ἐλάττων ἔσαι τοῦ καθ' ἕκασον ἰδίου. δύνα
σθαι δὲ καὶ οὕτως ἐλέγχειν, καὶ διὰ τοῦτ πρὸς βραδύνειν τι τὸν χρόνον τ̄ ἑτέρας ἑβδομάδ ϝ̄, ὧδ' ὁ μέσος ἀμφοῖν, ὁ οἷον
μικτὸς ἐξ αὐτῶν ὢν πλέον ἀφαιρήσει τ̄ ἑβδομάδος ἕκτον μέρος. τὸ μὴ δὴν ἀκειβὲς, ἢ τ̄ μίξεως, ἢ τ̄ ἀφαιρέσεως,
ὁ θεὸς οἶδεν. ὅσον δὲ ἀνθρωπίνῳ τοχασμῷ συμβάλλειν ἐγχωρεῖ, πιθανώτερόν ὅτι μεῖζον ἀμφοῖν ποιῆσαι ϝῶν περιό
δων τὸν δὲ ἀμφοῖν κοινόν. ἐπεὶ τοίνυν ὁ μὲν τ̄ φάσεως ὅτι τ̄ φαινομένης καὶ ὁρατερίσ χρόν ϝ̄ κ̄. ἡμερῶν καὶ ἡμι-
σείας, ὁ δὲ τῆς ζωδιακῆς περιόδου κ̄. καὶ ζ̄. κῇ τρίτον. δῆλον ὡς ὁ μέσος αὐτῶν κ̄. κῇ ε̄. ἡμερῶν ἔσαι, κῇ προσέτι
μάλισα μορίου μιᾶς ἡμέρας ἡμίσεος βῖτ) κῇ ιβ̄. σωθεὶς γὰρ ἀμφοτέρους οὓς χρόνους, εἰς τὸν ἥμισυ λαβὼν, εὑρήσεις τὸν μέ
σον. ἀλλ' οὗτος ὁ χρόνος ὁ μέσος ἀπολέιπεται ϝῶν ἑπτὰ ϖ κ̄. ἡμερῶν, δηλονότι κατὰ μάλισα μέρει μιᾶς ἡμέρας. εἰ μὲν
τρι τέμοις αὐτὸν εἰς τέτταρα, τὸν ἀκειβῆ χρόνον εὑρήσεις τῆς ἑβδομάδος, ὑχ ἕκτῳ μόνον μιᾶς ἡμέρας ἀπολειπό-
μενον, ἀλλ' ἔτι πλέον. λαμβανέσθω γὰρ ϝῶν κ̄. κῇ ἡμίσει τρίτον ιβ̄. τὸ τέταρτον μέρος. ἔσαι δὲ χρόνος ἡμορῶν ε̄.
ἡμίσεος πεμπτον, καὶ προσέτι μορίων ἄλλων ϖ κειμένων μικροτέρων, ἅπερ ὅτι ξ̄. πρῶτα καὶ ρκ̄. τὰ δεύτερα
σ̄. δὴ καὶ μ̄. ὁ δ' αὐτὸς χρόν ϝ̄ καὶ οὗτος ἂν λέγοιτο ἡμορῶν ε̄. καὶ ἡμίσεος, κῇ ἕκτα καὶ κδ̄. καὶ μκ̄. ὁ δὲ τελι-
κοῦτ χρόνος, ἀπολέιπεται τοῦ ϝῶν ἑπτὰ ἡμορῶν, τεταρτῳ μέρει μιᾶς ἡμέρας, καὶ ἔτι πρὸς τὸν ἀκειβῆ λόγον ξ̄.
τε καὶ ρκ̄. κῇ σμ̄. καὶ τούτων ὄντως ἐχόντων, αἱ τρεῖς ἑβδομάδες ἡμερῶν, εἴκοσιν ἔσονται, καὶ προσέτι μορίου πινὸς
ἡμέρας ᾱ. ἕκτου, ὥσε κῇ ϝ̄ τὸν τρόπον ἀκειβολογουμένοις, ὀλίγον ὑπερβάλλει τ̄ κ̄. ἡμέρας. ὁ ϝῶν τριῶν ἑβ †ῃ
δομάδων ἀριθμὸς, ϖ ταύτης ἴσαι πολὺ μᾶλλον ἢ τ̄ κᾱ. οἰκείας. ἐμοὶ μὲν δὴ δέδειχται κατά τε τὰ ἀληθὲς αὐτὸ κῇ
ϝ̄ τῶν Ἱπποκράτους γνώμων, ὅτι μηδὲν τούτων ὁλοκλήρως ἡμέρησιν ἀτρεκέως ἀεὶθμεῖσθ δυνατῇ, τοτέσιν ἀπυκει-
δωμένως τε κῇ ἀπηρτυσμένως. ὅδ' ἡ ἑβδομὰς, ὅδ' ἡ τετρὰς, ὅδ' ὁ μὼν, οὐδ' ὁ φάιαντος, ὅτ' ἄλλο ϝῶν ἀπαύτων οὐδέν.
ὅστις ὃν τῇ τῶν λόγων ἀκειβείᾳ δυσχεραίνει, ὅπως ἂν δόξῃς ἀναγκάζει μανθάνειν αὐτὸς, ἀλλ' ἀρκεῖ τὸ πρῶτον αὐ-
τὸ, τῆσδε τ̄ πραγματείας ὑπόμνημα. εἰ δ' μὴ ταύτ τις ἀργὸς εἴη, προδέτω μὲν κῇ τὸ δεύτερον, ἀπιχέσθω δ' τοῦ
τρίτου. ἡμεῖς γὰρ ταῦτα κῇ αὖτι γινώσκομεν, ὀλίγοις πανταχῶς γεγραφότ δὲ τούτοις γε ἐνέντυξ. ἀλλ' ἴσασι
γὰρ θεοί, καὶ καλέσθωσαν μάρτυρες, ὅτι πολλὰ διαθρήτες ὑπό τινων ἑταίρων, ἵνα γράψω αὐτοῖς γράψαι
ταῦτα. μωροί τ' ἂν ἔπειμεν εἰ δικαίοσιν ἄκεσμα νομίζοιμεν εἶν λόγον τοιοῦτον. ὅτι γ' τοῖς πολλοῖς ἀκέσιμ ἥδιον ἀ-
μήτρα μὲν τὸν μονάδα, τολμαὶ δ' εἰπεῖν τὸν δυάδα, καὶ καθ' ἕτερον τρόπον, ἰδέαν μὲν τὸν μονάδ α̣, τ̄ δυάδα δὲ
ὕλαν ἄπφρον, ἔθ' ἑξῆς τ̄ τριάδα πεπρασμένην ἁρμονίαν, ἢ τέλεον ἀεὶθμὸν κῇ ᾱ. ἢ σφαῖραν ἢ ἐπίπεδον. ὅτι γὰρ
ἂν αὐτοῖς δόξῃ λέγεσιν ἄλλοι ἄλλο, κῇ ἀθλιωτάτ γε τινὰ καλοῦσιν ἀεὶθμὸν, ἕτερον δ' ἄρτεμιν, ἀπόλλωνα δ' ἄλλον.
ὥσπερ οὖν οὐκ ἀγνοοῦμεν, ὅτως ὀδὲ λέγειν ὑπομένομεν, ὀδεμίαν ὧν ⟨ημονικὴν ἀπόδειξιν ἐπάγειν τῆς λόγοις
αὐτῶν δυνάμενοι. καὶ τῆς γε Φίλοις ἐδείξαμεν ἔργῳ πολλάκις, ὡς ταῖς διαύτους τῆς χρώμεν ψυχολογίαις,
εἴτ ἐπαινεῖν ὀντινοῦν ἀεὶθμὸν, εἴτε καὶ ψέγειν βάλοιτο, πρόχειρον αὐτῷ. κινδυνεύουσι γὰρ εἰς τοσοῦτον ἥκειν ἀλι-
βιότητος οἱ τὰ τοιαῦτα ληροῦντ, ὡς ἐπειδὰν ἡ πρὸς τ̄ ἑβδομάδ ϝ̄, ἢ περί τινος ἄλλ τ̄ λέγωσιν, οὐκ ἀρκεῖσθ
μόνοις τοῖς τοιούτοις ψυχρύμασιν ὥσι πολεμάδες ἑπτὰ καὶ ϝῶν ἄρκτων ἑπτάστροις ἑκατόρα. καὶ γὰρ καὶ ὀνομάζου-
σιν ὅτως. ἀλλὰ καὶ ϝῶν ἑπτὰ πύλων θηβῶν μνημονεύουσι, κῇ δηλονότι ϝῶν ὠῆ θήβαις ἑπτά. καί τοι τί πρὸς ἔπος, ἐ

πολεμωδέστερα ἐπιδείκνυσθαι, διόνατα πολυετῆ γιγνόμενον, ἑβδομαῖον κεκλῆσθαι. καὶ γὰρ ἄλλοτε μὲν γίνεται ταῦτα, ἄλλοτε δὲ δεκαταῖος ἐκρίθη. τὸ δ' ὅμοιον, εἰ ἐπὶ νέα σώματα, θέρους περιπνευμονικὸν γιγνόμενον, ἑβδομαῖον κεκλῆσθαι. καὶ γὰρ ἄλλοτε μὲν τεταρταῖος, ἄλλοτε δὲ πεμπταῖος ἐκρίθη. ἀλλ' ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι δεῖ τὴν τῶν φαύλων ἀπαύστων δεῖν ἡ φύσις, ὑπορβολή τε καὶ ἔλλειψις. ὅταν καὶ ἐνταῦθα τινὲς μὲν ὅλως μισοῦσι καὶ οὐ τἀληθῆ λέγειν ὑπὲρ ἑβδομαδίλος ὠφιχειροῦντας, ἐχθρωτος ὄντες μισολόγοι, τινὲς δὲ εἰς τοσαύτην ἐμπίπτουσι φλυαρίαν, ὡς καὶ τὴν μυδὲν προσηκόντων μνημονεύειν. ἑκατέρα φασὶ τῶν ἄρκτων ἀστέρων δεῖν ἐπὶ δύο, πρώτην ὀκ ἀληθές, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἐχθρωτικῶν ἁμαθίαν λατηγορεῖ. κείσθω γοῦν ἀληθές. ἀλλ' ὅδ' ὁ βοώτης, ὅδ' ὁ δι' αὐτῶν τ' ἄρκτων δράκων, ἀστέρων δεῖν ἑπτά. ἡ δὲ τοῦ αὐτοῦ τρόπου, ὅδ' ὁ ἐγγόνασιν, ὅδ' ὁ ὀφιοῦχος. ὅτε καρκῖνος, ἢ λέων, ὅδ' ὅλως ὁ δεκαπρώτων ζωδίων, ἐν οἷς οἱ πλανῆτες φέρονται. καίτοι ὅτι τὰ τῆδε κοσμεῖσθαι οὐδὲ κατὰ πάσαν, ὁ τοῖς ἀστρονόμοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀρίστοις ἅπασιν ὁμολόγηται φιλοσόφοις. ὅτ' οὖν οὐ φλυαροῦντας ἀποδέχεσθαι χρὴ, κατὰ δράσκοντας ἀεὶ τοιαύτην θεωρίαν, μὴ προσαναγκάζειν. ἐμοὶ δ' ὃν αὐτὸ τὸ ἀληθὲς εἰς ὅσον ἀνθρώπῳ δυνατὸν εὑρῆσθαι νομίζω. γιγνωσκόμενον μὲν πᾶ καὶ πρόσθεν Ἱπποκράτει, καθότι δεῖ προγεγραμμένης ῥήσεως φανερόν ἐστιν, ῥᾳθυμίᾳ δὲ τῇ τῶν πολλῶν σιωπηθέν. ἐγὼ δ' ὅτ' ἄλλό τι παρὰ Ἱπποκράτει μάτην εὑρίσκω γεγραμμένον, ὅδ' ὅτι μηδὲν τούτων ὅλησιν ἡμερήσιον ἀτρεκέως ἀριθμεῖσθαι δυνατὸν, κατὰ λαβὼν ἀρχὴν ὁμολογουμένην ὀκ ἀστρονόμοις μόνον, ἢ φυσικοῖς φιλοσόφοις, ἀλλὰ κατὰ γεωργοῖς, καὶ ναύταις, κατὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν περιαγόμενον ὑπὸ τροπῶν τόπον, οἷον ὑπάρχοντος οὔσης μεγάλης βασιλέως τοῦ ἡλίου, ταῖς ταύτης πορείαις ἐπεδείξατο τὰς κεινόδους ἡμέρας ἑπομένας. ἐπέδειξα δὲ κατὰ τῶν πεμπτισσῶν ἡμερῶν τὰς αἰτίας, καὶ διατὶ τὰς τρεῖς ἑβδομάδας ὀκ εἰς τριὰ καὶ. ἀλλ' εἰς τριὰ κ. μᾶλλον ὁ Ἱπποκράτης ἀξιοῖ ποιεῖσθαι. τούτων δ' ἀποδεδειγμένων, οὐδὲν ἐπιχαλεπὸν εὑρεῖν, ὅδε διατὶ τριὰ μὲν πρώτην ἑβδομάδα τὸ δισυτόρας διαζεύγνυσι, σωζόμενον ἢ ταύτην τῇ τρίτῃ. ὅταν γὰρ τριὰ δισυτέραν τῇ πρώτῃ σωζόμενον δύλογον ᾖ, εἰς τὴν ἰσ. ἀφικνουμένης τῆς κρίσεως, οὔτε τῇ τρίτῃ τῇ δισυτόρᾳ διαζευγνῦσαι τὸ κ. μᾶλλον ἢ τῇ κα. ἐκδεχομένης τὰς κρίσεις. ἐπεὶ ἢ τῶν ἑβδομάδων αὐτῶν, αἱ δύο μόναι πρῶται διαζεύγνυσι, σωζόμενον δ' ἡ τρίτη, δῆλον ὡς καὶ τῶν τεταρτάδων γίνεται μὲν ἐξ ἀναγκης σωζομένων, διαζευχθήσονται δ' ἕτεραι. ἡ μὲν δὴ δισυτόρα τετρὰς καὶ ἡ πρώτη σωζομένη, διότι μιᾶς ἑβδομάδος τῆς πρώτης δίχα τιμηθείσης, ἑκατέρα μόριον δεῖν. ἡ δὲ τρίτη, τῆς δισυτόρας διαζευχθήσεται, διότι καὶ ἡ ἑβδομὰς ἡ δισυτόρα, τῆς πρώτης διεζεύγνυτο. σωζομένη δὲ ἡ τρίτη τῇ τετάρτῃ, διότι τῆς δισυτόρας ἑβδομάδος ἑκατέρα μόριον δεῖν. αὕτη δ' οὖν πάλιν ἡ τεταρτη τῇ ε. σωζομένη, διὰ τριὰ τρίτην ἑβδομάδα σωζομένην τῇ δευτόρᾳ. σωζομένη δὲ καὶ ἡ ς. τετρὰς τῇ ε. κατὰ τριὰ ιζ. ἡμέραν, ὡς αὖ καὶ τρίτης ἑβδομάδος ἑκατέρα μέρος ὑπαρχούσα. εἰς μὲν οὖν τὸ καλῶς διαιτῆσαι, χρησιμώτατόν ἐστι προγνῶναι τὸν χρόνον τῆς κρίσεως. εἴτε δ' ὀξὺν χρὴ καλεῖν, εἴτε χρόνιον, εἴτ' ἄλλως πως ὀνομάζειν τόδε τὸ νόσημα, τὸ μὴ τριὰ κ. ἡμέραν, εἴ ὅτως ἔτυχε κεκριμένον, ὀδὲν ὠφελεῖ τὸν κάμνοντα. διαίτασθαι γάρ τις μηδὲν φθεγξάμενος, ἀλλὰ μηδὲ νοήσας ὅλως, ὅτι ποτὲ χρὴ καλεῖν αὐτό. καλῶς διαιτῆσαι τ' νοσοῦντα, μυδενί γε τῶν ἄλλων παραλιπὼν ἃ πρὸς ὄνειρ διαφέρει. τὸ μὲν ἀληθὲς ἅμα καὶ χρήσιμον ἔργοτά μοι, τὸ δὲ τοῦ σοφιστικοῦ λήρου πραινέω. μετὰ ταῦτα δεικνύντων ἡμῶν κἀνταῦθα, πόσον ἀγνοοῦσι τοῦ προσήκοντος οἱ πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν. οἴονται γὰρ ὀξὺν μὲν καλεῖσθαι νόσημα, τὸ ταχέως κεινόμενον, γνωστίον δ' ὑπάρχειν αὐτοῦ τὸ χρόνιον. ἔχει δ' ὀχ ὅτως ἀληθές, ἀλλ' ἔστι γάρ τι νόσημα βραχὺ χρόνιον μὲν, ὀ πάντως δ' ὀξύ. καὶ τούτῳ μὲν γνωστίον ὅτι τὸ χρόνιον ἢ πολυχρόνιον, ἢ ὅπως αὖ τις ἕτερος ἐθέλοι καλεῖν αὐτό. τῷ δ' ὀξεῖ, φύσις ἑτέρα νοσήματος αὐτίκ' ἔστω, ὀδέν ἴδιον ὄνομα κεκτημένῳ, κατ' οὐδὲν εἰκότως ἐγχύρον. τοῦ γὰρ ὀξέος νοσήματος, ὡς ὁ μὲν Ἀρχιγένης ὑπεγράφετο, τὸ δι' ὀλίγων σωτόμως κινδυνώδους. ὡς δ' Ἱπποκράτης ἔλεγε, τ' μετὰ πυρετῶν σωεχῶς γιγνομένου, συμβεβηκὸς δὲ αὐάγκης ἔσαι τὸ ταχέως κρίνεσθαι. ἡ γὰρ τοῦ δι' κινήσεως εἶδος, ὀξὺ προσηγόρευτο. πάσασθαι δ' αὐαγκαῖον αὐτὸ διὰ ταχέων, ὡς αὖ ἐπεγομένῳ πρὸς τριὰ οἰκείαν τελευτιμῦ. αὐτὸ γὰρ τοῦτ' ὄνπερ τὸ ταχέως κινεῖσθαι τὸ συρρεῖν ὧν τὸ πέρας. ἔσαι δὴ πάντως βραχυχρόνιον μὴ κατ' ἄλλο μέν τι ἄλλο δὲ τῶν γε αὐτῷ, τό, τ' ὀξὺ καὶ τὸ βραχυχρόνιον εἰρήσεται. διὰ μὲν γὰρ τὸ δι' κινήσεως ἠπειγμένον ὀξύ, διότι δ' ὀχ οἷόν τε χρονίζειν αὐτῷ ταχέως κινουμένῳ, βραχυχρόνιον ὀνομασθήσεται. φύσις δ' ἄλλη νοσήματος αὐτῷ πάρεστιν. πολλοὶ γὰρ τῶν ἐφημερίων πυρετῶν, δίκα τινὰ ψύξιν, ἢ ἔγκαυσιν ὧν πόλαιον, ἢ καῦμα τοῦ βραχοῦ, ἢ ἀχρυπνίαν, ἢ λύπην, ἢ μέθην, ἢ θυμὸν, ἢ τι πρὸ τοῦ ἐγγόνατος, μικροί τε ἅμα καὶ βραχεῖς, καὶ τελέως ἀκίνδυνοι, καὶ τοῦτος ὀλεῖς ὅτε ἰδιώτης, οὔτε ἰατρὸς ὀξὺ νόσημα καλεῖν εἴθισαι. τὸ μὲν δὴ ὀξὺ τ' βραχυχρονίᾳ σαφῶς, γε αὐτοῖς τούτοις διακέκριτο. τὸ δὲ βραδὺ, τῷ πολυχρονίῳ σωεχύθη. καί τοι γ' ὅ τινὰ αὐτῶν ἔχομ γνῶναι.

εἴ γε τὸ μὴ ὀξὺ τῷ βραδεῖ, τὸ δ' ὀλιγοχρόνιον, τῷ πολυχρονίῳ κατ' αὐτίθεσιν εἰρητ. πᾶν μὲν δὴ ὀξὺ,
πάντως ὀλιγοχρόνιον, καὶ πᾶν χρόνιον, δι' αὐάγκης βραδὺ, ὅ μὴ ὅτ' εἰ βραχυχρόνιον
ὀξὺ πάντως, ὅδ' εἰ βραδὺ, πολυχρόνιον. δι' οὗ τ' διαύτης ὑπαλλάξεως, ὅ
πάνυ τι σαφῶς ὑπαρχόντων τοῖς πλείστοις τ' ἰατρῶν, ὅ μόνον
αἱ προσηγορίαι σωεχύθησαν, ἀλλὰ καὶ τ' πραγ-
μάτων αὐτῶν αἱ διαγνώσεις.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΡΟΓΙΝΩΣΚΕΙΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

ΣΟΝ μὲν ὠφέλησε τοῖς πολλοῖς τῶν ἰατρῶν ὦ Ἐπιγένες, ἀδύνατόν ἐστι προγινώσκειν τὰς φύσεις κάμνοντος ἑκάστου νόσον. ἀφ' οὗ γὰρ οἱ τὸ δύνασθαι μᾶλλον ἢ εἶναι σοφὸν ἀσπασάμενοι τοῦτο, ὁ κατὰ τὴν ἰατρικὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλας τέχνας ἐπλεόνασαν, ἠμέλησε μὲν τὰ κάλλιστα τῶν τεχνῶν, ἤσκηται δ' ἐξ ὧν αὐτὸς οὐδενὶ μήσεται παρὰ τοῖς πολλοῖς εἰπεῖν τι καὶ πρᾶξαι πρὸς ἡδονὴν, κολακεύειν, θωπεύειν ὡς προσαγορεύειν ἑκάστης ἡμέρας, οὐ πλουτοῦντας τε καὶ δυναμένους ἐν ταῖς πόλεσι συμπροέρχεσθαι, παραπέμπειν προσερχομένους οἴκαδε, συνφορεῖν ἐν τοῖς λείποις, βωμολοχεύεσθαι. πλὴν δ' αὐτῶν ὀλίγων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰματίων ἢ σκυτιλείων πολυτελείᾳ, καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀκολουθούντων, ἢ σκευῶν ἀργυρῶν παρασκευῇ οὐκ ἰδιώτας ἀναπείθουσιν, ὡς ἀξιοζήλωτοί τινές ὄντες. ἐκ τούτων οὖν ἅπαντων, τὰ μὲν ἤδη ὄντες, τὰ δ' ἐκπλήττοντες ἀνθρώπους ἀπείρους ἀληθινῆς κρίσεως πραγμάτων, ὡς μὲν οὔπω νομίζουσιν, ἀγαθῶν πολλῶν τυγχάνουσιν, ὡς δ' ἐγὼ φαίην ἂν ὄντων ὄντων ἀγαθῶν ἄλλων, αὐτοὶ ψευδεῖ ἐπαινήσαιμι. ἅτε δ' ὄντες τοιοῦτοι, τἄλλα παρανομεῖν οὐκ ὀκνοῦσιν, ἐλαχίστῳ τε χρόνῳ τὰς τέχνας ἐπαγγελλόμενοι διδάσκειν, ἀθροίζουσι πλῆθος μαθητῶν, ἐξ ὧν καὶ αὐτοὶ προσλαμβάνουσι τὸ δυνάσθαι κατὰ τὰς πόλεις, ἐν αἷς διατρίβουσιν. αὕτη μὲν οὖν κοινὴ τῶν τεχνῶν ἁπασῶν συνυχία, διατέληκε τὸν ἐμὸν βίον. ἡ δὲ τῆς ἰατρικῆς ὅτι μὲν πολυειδὴς, ἀλλ' ἔνιά γε τῆς αὐτῆς ἔγνωκα προχειρίζεσθαι τῶν ἐμοὶ μάλιστα διαφερόντων. ὅταν γάρ τις ἰατρὸς ἢ νόμῳ μεμαθηκότων αὐτὴν, ἢ παραφροσύνῃ ἐσομένῃ ὠνησοῦτο, ἢ ῥίγος, ἢ διαφοράν, ἢ αἱμορραγίας, ἢ παρωτίδας, ἢ ἀπόστασιν ἄλλου ὀργάνου, ἢ ἔμφραξιν, ἢ ἰσχιάδας, ἢ κηλίαν παραχθησομένην, ἢ συγκοπὴν, ἢ τι τῶν τοιούτων προείπῃ ἄλλο, ἔγνωκα τε καὶ πάρας τοῖς ἰδιώταις ὡς ἀληθείας φαίνεται, καὶ τοσοῦτον ἀποδεῖ τοῦ θαυμάζεσθαι παρ' αὐτοῖς ὁ προειπὼν, ὥστε ἀγαπήσειν ἄν, εἰ μὴ καὶ γογγυσὴς εἶναι δόξειεν. ὀλίγοι δέ τινες αὐτῶν ἐκ ἀπογινώσκουσι μὲν ὡς ἀδυνάτου ἔτι τοιαύτης θεωρίας. ἐρωτῶσι δ' ὀρθέως καὶ αὐτὸν μὲν προειπόντα, καὶ οὐκ ἄλλος ἰατρὸς, εἰ καὶ τις ἐμπροσθεν εὕρηται τι τοιοῦτον, ἢ μόνον αὐτοῦ τοῦ προειπόντος ὄντος εὕρημα. τοῦτο δὴ οὕτω ἀναγκαῖον γίγνεται, οὐκ μὲν ἰατρὸς ἀποκρυπτομένους σφετέραν ἀμαθίαν, ἴσως δέ τινας καὶ ὄντως ἀγνοοῦντας, ἀδηλονὶ φαύλου τοῦ ἐμπροσθεν οὐδὲν τοιοῦτο γεγράφθαι, γόητα δ' εἶναι τὸν ἀπροσδεικνύμενον τοιαύτῃ πρόρρησιν. αὐτὸν δὲ τὸν προειπόντα, μήθ' ὅτι γέγραπται πολλοῖς τῶν ἐμπροσθεν, καὶ μάλιστα τοῦ Ἱπποκράτους τοῦ πάντων ἡμῖν τῶν καλῶν ἡγεμόνι πολλὰ εἰπεῖν, αἰδοῖτε ἅμα τῶν παρόντων ἰατρῶν καὶ μύσους ἀνοσίαν, μήθ' ὡς αὐτὸς εὑρηκὼς εἴη, ψεύδεσθαι γὰρ ὄντως, καὶ μᾶλλον μισηθήσεσθαι πρὸς αὐτῶν. ἄπορον δὴ πάντα χάριν ὀρθῶς μάχης ἀνεχόμενον, ὀκνῶν οἶμαι καὶ διαβαλλόμενον, αὐξάνει μὲν τὴν γοητείας ἀνοσίαν αὐτῷ τῷ μέλλειν ἀεί, τελευταῖον δὲ φθόνον ἐφ' ἑαυτὸν ἤγειρεν ὥστ' ἐβουλεύσαντο πρὸς αὐτῶν. πρώτη μέν τοι φαρμακείας γνῶσις, διευτρόχα δὲ ἡ Κόϊντος ἦλθ', βελτίων μὲν ὢν ἰατρὸς τῶν καθ' ἑαυτὸν, ἐκβληθεὶς δὲ τῆς πόλεως ὡς αἱρῶν οὐκ νοσοῦντας, ὥστε λυσῖν θάτερον ἀναγκαῖον γίνεται, παθεῖν τὸν φιλοσόφως τὴν τέχνην μετιόντα. καὶ τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἀξίως, ἢ παραπλησίως Κόϊντῳ φυγαδευθέντων, λαμπρὰ ἦν ἀδηλότητος τὰ ἐπίχειρα κομίσασθαι, ἢ διαβαλλόμενόν γε φανερῶς, εἰ μὴ ἀπολογούμενον, τὰ δ' ὑποπτήσοντα, λαγὼ βίον ζῆν, ἀεὶ τρέμοντα καὶ τὴν πεῖσθαι προσδοκῶντα, πῶς ἔχει καὶ τὴν γοητείας ὑποψίαν αὐξανεῖν, εἰ δ' ὑπερνικῶν ὁμόσε χωρεῖ, καὶ διαμάχεται μόνος πολλοῖς πανούργοις ἀνθρώποις, καὶ πολλοὺς ἀδοκιμωτάτους τρόπους ἠσκηκότι αὐτὸς ἐκ παιδίας, καὶ μαθημάτων ὁρμώμενος, καὶ τῶν τοιούτων ἄπειρος κακῶν, ἢ περὶ κατὰ κράτος ἁλόντα, γενέσθαι τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνοις ὅτι αὖ αὐτῷ χρῆσθαι βουλεύσουσιν, ἢ εἰ πόρρω τοῦ πλέον αὐτέχοι καὶ διαγωνίζοιτο, τύχῃ τινὶ χρυσάμενος θαυμασίῃ. τὸ μὴ οὖν ἀεὶ πολεμεῖν τε καὶ πολεμεῖσθαι τὸν χείριστον τῶν πολέμων, ὃν ὀνομάζουσιν ἐμφύλιον, ἐκφεύγειν μὴ δυνάσθαι. συμβαίνειν οὖν ἀναγκαῖον πολλοῖς τῶν οὕτως παρασκευασμένων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι τετιμήκασιν ἀληθειαν εἰλικρινῶς, ὁ διατὶ τῶν ἔξωθεν, ἀλλ' αὐτοῦ δι' ἑαυτῆς, ὅταν ἅπαξ πειραθῶσι τῆς ἰατρικούσης τὸν νοῦν βίον ἀδικίας, καὶ γνῶσι σαφῶς ὡς οὐδὲν ἔσονται τοῖς ἀνθρώποις ὄφελος, ἀναχωρεῖν τοῦ τῶν πολλῶν συρφετοῦ, ἢ ὥσπερ ἐν χειμῶνι μεγάλῳ καὶ ζάλης πνεύματος, ἑαυτὸς γοῦν σῶσαι πρόθυμοι. οὗτοι δὴ τοῖς πολλοῖς μὲν ἄγνωστοι, γνώριμοι δὲ καὶ φίλοι μάλιστα ἂν καὶ πρῶτον θεοῖς, εἶτα τῶν ἀνθρώπων τοῖς ἀρίστοις ἐν ἡσυχίᾳ βιοῦσιν, ὧν τρέφαντος τοῖς πανούργοις δύσκολον εἶναι παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις. ἁπάντων δὲ τούτων τὰ αἴτια τοῖς ἀνθρώποις ὅτι τῶν πλουσίων ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ δυναμένων ἢ τρυφᾶν. οἱ πραότερον ἡδονῇ ἀρετῆς τετιμηκότος, ἐν ὀλίγῳ λόγῳ τίθενται οὐ τὸ καλὸν ἐγνωκότας, τῆς τε ἄλλοις ὑφηγεῖσθαι δυναμένης. ὅλοι δ' ὠθοῦσι τοῖς τὰς ἡδονὰς ἐκποριζουσιν εἰσὶ, καὶ τούτοις πλουτίζουσι καὶ θαυμάζουσι, καὶ ὑπηλοὺς αἴρουσιν, ὥστε τῶν μὴ ὀργυσῶν καὶ τῶν νικιόντων εἰκόνας ποιοῦνται τοῖς τῶν θεῶν ἀγάλμασι σωφρόνους. οὓς δ' ἀπὸ τῶν μαθημάτων τοσαῦτα τιμῶσιν, ὅσα τῆς χρείας αὐτῶν δέονται. τὸ γὰρ ἐν ἑκάστῳ καλὸν οὐ θεωροῦσιν, οὔτε τῶν δεινῶν αὐτῶν ἀνέχονται, ἀλλὰ γεωμετρίας μὲν καὶ ἀριθμητικῆς, ὅσον εἰς ἀναλωμάτων λογισμοὺς καὶ οἰκίας κατασκευήν. ἀστρονομίας δὲ καὶ μαντικῆς, ὅσον εἰς τὸ προγνῶναι τίνων κληρονομήσουσι, χρήζουσιν, ὥσπερ γε καὶ μουσικῆς, ὅσον εἰς ἡδονὴν ἀκοῆς. τὴν δὲ φύσιν συμπάντων τὸν κύριον ἔχουσαν φιλοσοφίαν, ἀποδεικτικῆς θεωρίας οὐδὲν αὐτοῖς μέλει. πλὴν ὅσον ἡ χρεία προσάγῃ τινὰς τῶν ῥητορικῶν ἀνθρώπων ὀργάνῳ πανούργῳ τῇ σοφιστικῇ καλουμένῃ χρῆσθαι θεωρίᾳ. φιλοσοφίας γὰρ αὐτοῖς οὐδὲν ἐπαΐουσιν, ἀλλὰ πάντων

mezzogiorno e mezzanotte, e ogni cosa sarà illuminata dalla luce del sole. Ma se il sole è nascosto dalle nuvole, o se è notte, non ci sarà luce. Allo stesso modo, se la mente è piena di pensieri oscuri, non ci sarà luce in essa. Ma se la mente è piena di pensieri luminosi, ci sarà luce in essa. Così, se vogliamo avere luce nella nostra vita, dobbiamo riempire la nostra mente di pensieri luminosi. Questo è il modo per avere luce nella nostra vita.

Ora, come possiamo riempire la nostra mente di pensieri luminosi? Il modo più semplice è quello di leggere libri che parlano di cose luminose. Ci sono molti libri che parlano di cose luminose, come la natura, la scienza, la storia, la filosofia e la religione. Leggendo questi libri, la nostra mente si riempirà di pensieri luminosi e la nostra vita sarà piena di luce.

Un altro modo per riempire la nostra mente di pensieri luminosi è quello di parlare con persone che hanno pensieri luminosi. Ci sono molte persone che hanno pensieri luminosi, come i nostri genitori, i nostri insegnanti, i nostri amici e i nostri vicini. Parlando con queste persone, la nostra mente si riempirà di pensieri luminosi e la nostra vita sarà piena di luce.

Un altro modo per riempire la nostra mente di pensieri luminosi è quello di pregare. La preghiera è un modo per parlare con Dio, che è la fonte di tutta la luce. Quando preghiamo, la nostra mente si riempie di pensieri luminosi e la nostra vita è piena di luce.

Infine, un altro modo per riempire la nostra mente di pensieri luminosi è quello di fare del bene agli altri. Quando facciamo del bene agli altri, la nostra mente si riempie di pensieri luminosi e la nostra vita è piena di luce.

Questi sono alcuni modi per riempire la nostra mente di pensieri luminosi e avere luce nella nostra vita. Se vogliamo avere una vita piena di luce, dobbiamo riempire la nostra mente di pensieri luminosi. Questo è il modo per avere luce nella nostra vita.

Ora, come possiamo riempire la nostra mente di pensieri luminosi? Il modo più semplice è quello di leggere libri che parlano di cose luminose. Ci sono molti libri che parlano di cose luminose, come la natura, la scienza, la storia, la filosofia e la religione. Leggendo questi libri, la nostra mente si riempirà di pensieri luminosi e la nostra vita sarà piena di luce.

Un altro modo per riempire la nostra mente di pensieri luminosi è quello di parlare con persone che hanno pensieri luminosi, come i nostri genitori, i nostri insegnanti, i nostri amici e i nostri vicini. Parlando con queste persone, la nostra mente si riempirà di pensieri luminosi e la nostra vita sarà piena di luce.

Un altro modo per riempire la nostra mente di pensieri luminosi è quello di pregare. La preghiera è un modo per parlare con Dio, che è la fonte di tutta la luce. Quando preghiamo, la nostra mente si riempie di pensieri luminosi e la nostra vita è piena di luce.

Infine, un altro modo per riempire la nostra mente di pensieri luminosi è quello di fare del bene agli altri. Quando facciamo del bene agli altri, la nostra mente si riempie di pensieri luminosi e la nostra vita è piena di luce.

Questi sono alcuni modi per riempire la nostra mente di pensieri luminosi e avere luce nella nostra vita. Se vogliamo avere una vita piena di luce, dobbiamo riempire la nostra mente di pensieri luminosi. Questo è il modo per avere luce nella nostra vita.

Ora, come possiamo riempire la nostra mente di pensieri luminosi? Il modo più semplice è quello di leggere libri che parlano di cose luminose. Ci sono molti libri che parlano di cose luminose, come la natura, la scienza, la storia, la filosofia e la religione. Leggendo questi libri, la nostra mente si riempirà di pensieri luminosi e la nostra vita sarà piena di luce.

Un altro modo per riempire la nostra mente di pensieri luminosi è quello di parlare con persone che hanno pensieri luminosi, come i nostri genitori, i nostri insegnanti, i nostri amici e i nostri vicini. Parlando con queste persone, la nostra mente si riempirà di pensieri luminosi e la nostra vita sarà piena di luce.

Un altro modo per riempire la nostra mente di pensieri luminosi è quello di pregare. La preghiera è un modo per parlare con Dio, che è la fonte di tutta la luce. Quando preghiamo, la nostra mente si riempie di pensieri luminosi e la nostra vita è piena di luce.

Infine, un altro modo per riempire la nostra mente di pensieri luminosi è quello di fare del bene agli altri. Quando facciamo del bene agli altri, la nostra mente si riempie di pensieri luminosi e la nostra vita è piena di luce.

Questi sono alcuni modi per riempire la nostra mente di pensieri luminosi e avere luce nella nostra vita. Se vogliamo avere una vita piena di luce, dobbiamo riempire la nostra mente di pensieri luminosi. Questo è il modo per avere luce nella nostra vita.

δὲ τάχα ἂν δι᾽ωγθείλω, θεασάμενϖ ἅπαντα τὰ δι᾽ ἃ τὴ νυκτὸς οὐρηθησόμενα. παραγνόμενος οὖν ὑπὸ τ᾽ἕω καὶ θεασάμενος αὐτὰ, ἐαθλῶαι τε κελεύσας, ἂν θις ἐὰν οὐρήσῃ τι μεταξὺ, περὶ τετάρτλω ὥραν ἔφλω ἀΦίξεσθαι. καὶ μλὶ μὴ παραγνόμενϖ, ὡς ἐθεασάμλω τε τὰ οὖρα, μὴ τῶ σφυγμῶν ἐπὶ πλέον ἡγαλμλω, ἀπεφλωάμλω αὐτῷ τρίτον τετάρτου γνῶσεσθαι παροξυσμὸν, ὡς πρὸὶ τλὶ αὐτλὶ ὥραν. ἐγὼ μλὶ οὖν ἐχωρείθλω. ὀλίγον δ᾽ ὕστερον ὦν σκεψάμλνοι τὸν Εὐδίημον, ἀΦίκοντο Σέργιός τε καὶ ὁ Γαῦλϖ, ὃς οὐ μετὰ πολὺ χρόνον ἔπαρχος ἐγλύετο τῆ πόλεως, καὶ Φλάβιος ὑπατικὸς μλὶ ὢν ἤδη καὶ αὐτός. ἐασόλκὼς δὲ πρὸὶ τλὶ Αἰσοτέλους ΦιλοσοΦίαν, ὥασῤ καὶ ὁ Γαῦλϖ, οἷς δι᾽ηγησάμλνϖ, ἅπαντα ὁ Εὐδίημος τὰ κατ᾽ἐμὲ, λυπεῖν ἔΦη τλὶ σὺμὸρον ἐσομλόλω πρόῤῥησιν ὦν τῆ μέλοντος παροξυσμοῦ, πῤαφυλάπειν δ᾽ὅπως ἀποβήσοιτο. γνομλόου δὲ κἀκείνου πρὸὶ τλὶ αὐτλὶ ὥραν τοῖς πϖγεγνομλόοις, ὁ μλὶ Εὐδίημϖ ἐθαύμαζέ τε καὶ τοῖς ὦνσκοπυμλόοις αὐτὸν ἅπασιν ἐδήλου τὰς ἐμὰς πϖῤῥήσεις. ἦσαν δ᾽ οὖῤι χελὸν ἅπαντϖ οἱ κατὰ τλὶ ῥωμαίων πόλιν ἀξιώματί τε καὶ ὠαδλία πρόὔχονῤ. ὁ δ᾽ οὖ Βοηδὸς ἀκηκοὼς εἰς ἄκρον ἠσκῆσθαι με τλὶ αὐατομικλὶ θεωρίαν, ἔτυχϖ ἤδη παρακαλῶν ὦν δεῖξαί τι πρὸὶ φωνῆς τε καὶ ἀναπνοῆς, ὅπως τε γίγνοιτο, καὶ δι᾽ἅ τίνων ὀργαάνων. ὡς οὖν ἐγνώρισέ μοι τὸ ὄνομα, καὶ ζῶν᾽ αὐτὸ τῷ τε Γαύλῳ δηγήσατο, καὶ μετὰ τλὶ πεῖραν ἔΦη παρακαλεῖν με δεῖξαί τι καὶ αὐτῷ, ὠῶν γὰῤ ἔΦη δεῖσθαι Ῥθείας τῆ ἰατὰ τὰς αὐαῤμὰς Φαινομλόων ὁ Γαῦλϖ. ὁμοίως δὲ καὶ Βάῤβαρος ὁ θεῖος τοῦ Βασιλούντος Λόυκίου κατὰ τλὶ μεσοποταμίαν ὀνομαζομλόλω ὄντϖ ὕπαῤχον, ἐδεῖν τοῦ †μαθήματος ἡ αὐτὸς ὥασῤ ὁ Γαῦλος. ὕσῤορον δὲ καὶ Σιβῆρος ὕπατϖ μλὶ ὤν, ἐασουδλακὼς δὲ καὶ πόδι τλὶ Αἰσοτέλους ΦιλοσοΦίαν. ὅπως μλὶ οὖν τὰ κατὰ τὰς αὐατομὰς ἐγλύῤω, γινώσλοντί σοι Βραχέίας αὐαμνήσεως δεήσει, μικρὸν ὕσῤορον ἐσομλόνης. ὠῦὶ δὲ τὰ ἰατὰ τὴν Εὐδίημον ἐπαύειμι. ἰατα πονόμλνϖ γὰῤ ὑπὸ τῶν τριῶν τεταρταίων, ἀπήλπισο πᾶς τῶ ἰατρῶν ὄντος ἤδη που μέσου χειμῶνος. ἐγὼ δὲ οἷα δίδασκαλω μλὶ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τύχλω οἰκῶν αὐτοῦ πλησίον αὐάγκλω ἔχον, ὑπακούειν δίς Ῥ ἡμῤᾶς ἰαλοῶτι. καταγελῶν δέ μου κατὰ τὴν καιρὸν ἐκεῖνον, Αντιγόνης εἷς τῶν Κοίντου μαθητῶν, συγγενὼς δὲ καὶ Μαρίνῳ, πρωτόυειν τε τῶν ἰατρῶν πεπισόυμλόϖ, ἅπαντάς τε σὺν πολυδωαμλόους ἰώμλνος, ὐκ οἶδ᾽ ὅτι δόξαν αὐτῷ τοῖς ἐπαινοῦσι ἰαταγελῶν ἔΦασκϖ, ὀλίγον ὕσῤορον αὐτοὺς γνώσεσθαι τινὰ τυγχαούσιν ἐπαινοῦντος, ὅταν ἐκΦῤόμλνον ἴδωσιν Εὐδίημον. καὶ ταῦτα λέγων πῶς σὺ παρόντας ἰδιώτας, ἀποῤέΦων γνίοτε μλὶ τὸν λόγον, ἀποβλέπων τε πῶς σὺ ἰατροὺς ἔΦασκϖ, Εὐδίημον ἑξκοσὸν καὶ τρίτῳ ἔτος ἄγοντα, τρὶς ἔχοντα τεταρταίους ϖ μέσῳ χειμῶνος, θῤαπόυειν ὑπαιχῆται Γαλλιούς. σὺ μλὶ δὴ Επῆμις Φίλτατε, τάς τε μετὰ ταῦτα γνομλόνας πρόῤῥήσεις ἐπ᾽αὐτῆ, καὶ τλὶ θεραπείαν, οἶδ᾽ ὅτι κυρίτῳ διετέλεσας. ἐμοὶ δ᾽ ἀῤχὴ Φθόνου τότε πρῶτον ἐγλύῤω, θαυμαζομλόῳ ἐπί τε βίᾳ σεμνότητϖ, καὶ τοῖς κατὰ τλὶ τέχνλω ἔῤγοις. ἐκ γὸῤ τῶν τριῶν τεταρταίων, τὸν μλὶ πρῶτῳ ἀῤξάμλνον ϖ τῆδε ταύσασθαι τῆ ἡμῤᾳ προειπὼν, ἐθαυμάδλω. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ δι᾽υτόρου τλὶ προθεσμίαν Ῥ λύσεως ἠλήθυσα, ἅπαντες μλὶ ὀζεπλάγησαν. ὠῦὶ τὸ τρίτου γοῦ ἀποτυχεῖν με τοῖς θεοῖς ἠύχονῤ. ταυζαμλόου δὲ κἀκείνου, καὶ τὰ τλὶ ὑπ᾽ἐμοῦ προῤῥηθεῖσαν ἡμῤαν, οὐκ ἐπὶ ταῖς προῤῥήσεσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆ θῤαπείᾳ δόξαν ἔχον ὁ σμικραύ. ὁ γοῦ Αντιγόνης μονονοὺ κατὰ γῆς ἐδύῤω, δι᾽ὰ τὰς προπετῶς αὐτῷ γνομλόνας εἰς ἐμὲ Βλασφημίας. ὁμοίως δ᾽ αὐτῷ καὶ Μαρτιανὸς, οὗ ἡ αὐτὸ κατά τε τὸν χρόνον ἐκεῖνον, ἔτι τε πρότορον ὡς αὐαρμικωτάτῳ, δόξα μεγάλη παρὰ τοῖς ἰατροῖς νεανίσκοις ἦν. ἐασουδλάῤω δὲ δύο βιβλία τῶν ὑπ᾽αὐτοῦ γεγραμμλόων αὐαρμῶν. αὐιαθεὶς δὲ καὶ αὐτὸς ἐφ᾽οἷς Εὐδίημος οὐ μόνον ἐπαινεῖσθαι χρῆαί με πῶς ἅπαντα δικαίως, ἀλλὰ ἡ θαμὰ ζεσθαι δεῖν ἔΦασκϖ, οὐκ ἀῤ ἰατρικῆς τὰς πϖῤῥήσεις, ἀλλ᾽ ἐκ μαντικῆς γίνεσθαι ταύτας ὑπ᾽ ἐμοῦ δίεβαλε. καὶ τλὶ γε μαντικλὶ ἦῤ τινα λέγοι αὖ, πωσθανομλόων τινῶν, γνίοτε μλὶ οἰωνιστικλὶ ἔΦασκϖ, γνίοτε δὲ θυτικλὶ, ἔσι δ᾽ ὅτε συμβολικλὶ, ἢ μαθηματικλὶ. ὑσάῤη δέ τι παρὰ τοῦ Εὐδίμῳ τοιοῦῤον ἐγλύῤω, τὸ τρίτου τῆ τεταρταίῳ Ῥ ἡμῤας γνῶσιν, γνῆ τελέαν ἀπαλλαγλὶ αὐτῷ προφῤήκειν ἑστθαι. πῤαγνόμλνϖ ὁ Μαρτιανὸς πῶς τὸν Εὐδίημον ὥρας γνωλτης, ὀ σμικρῷ σφοδρότορον, ἀλλὰ καὶ πανύ πολλῷ τὸ προγεγυμνομλόου παροξυσμὸν ἦῤ νῦν ὄντα φύσας ὑπάῤχειν, ἐχωρείθη παραχρῆμα Φαιδρῷ τοῦ προσώπῳ, Φανῤῶς γνδεικνύμλνϖ ὦν χαίρειν, ὡς ἀποτετυγμλόης Ῥ προῤῥήσεως. αἰθανόμενος δὲ ὁ Εὐδίημος δυφορίας ὁποίας οὔπω πρότορον ἤδη, καὶ μλὶρι ἡ θαῤῥῶν ὡς οὐ σφαλησομλόῳ μοι κατὰ τλὶ πρόῤῥησιν, ἀναμένας ἀΦίκεσθαι τινά καὶ ἄλλον ἰατρόν. ἀΦικομλόου δὲ οὐχ ἑνὸς μόνον, ἀλλὰ δυοῖν καὶ τριῶν, ἐπετύρουν γὰῤ ἅπαντες ὅπως ἀποβῆ τὰ κατὰ τὴ πρόῤῥησιν, δυχόμλνοι καὶ ἐπί γε τοῦ τρίτου τῶν τεταρταίων ἀτυχήσαι με Ῥ τε πρόῤῥησεως καὶ Ῥ ἀπ᾽ αὐτοῦ θεραπείας. ὁ μλὶ Εὐδίημος ἠξίωτε κἀκείνους ἀποφλώαδαι πῶς ἔχειμ αὐτῆς τὰ κατ᾽ αὐτὸν δυνοίκ. τλὶ δ᾽ αὐτλὶ ἀποκεισιν ἀκόσας ἦῤ ὁ Μαρτιανὸς πειποίητα, ἡ προχὼν ὁμοίως κἀκείνοις ὡς Μαρτιανῷ Φαιδροτόροις γεγονόσιν, γνόησε μλὶ ὦ αὐτὸς ὦν χαίρειν αὐτὸς, ὡς ἀποτετυγμλόης τ᾽ προῤῥήσεως τε ἡ θῤαπείας. ἐπεὶ δὲ χρονίζων ἐγὼ πρὰ τὸ ἔθος, ἦ ὦνσκέψλνί ἰατεχόμλνος, ἔπεμπε σωεχῶς πρός με πλησίον οἰκοῦντα καθάπῤ ἔΦλω, ὦν κειθλῶαι τλὶ δυφορίαν ἦῤ εἶχϖ ὑπ᾽ ἐμοῦ βολόμλνος. ὡς δ᾽ ὃν ἀΦικόμλω, ὁ δὲ καθίσαι με πόδι μένας, ὀζέτεινε τ᾽χεῖρα, κελεύῳ ἅψαδί τ᾽ σφυγμῶν. ἁψαμλόϖ δὲ μετὰ ωσδῆς, ἐπωθαώρ τί ποτε ἀγγέλοιμι. κἀγὼ μειδιάσας, τί ἄλλο ἔφλω ἢ ἀγαθά. ποῖα εἶπε ταῦτα ἰδικῶς μοὶ φράσον. ἐγὼ δ᾽ ὃκ ἀρκέσει ἔφλω σοι τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἁθρόως ἀκηκοότι χαίρῃ ὠδὶ τοῖς ἐσομλόνοις. ὁλαμῶς εἶπϖ. ἀκόσαι γὰῤ ποθῶ ἡ τὰ ἡ μέρος. ἄκσε δὴ ἀπαλλαγήσῃ τῆ νυκτὶ ταύτῃ τ᾽ λέως ἅπάσης τ᾽ νοσώδους δι᾽αθέσεως, ὧῃ ὦν γνομλόων ϖ τ᾽ ἐσομλόων αὐτῆ συμπῶμαλ των ἁπαύτων, ἡ λύσις ἀκολαθήσῃ. ἡ τοῦτ᾽ ἔφλω ἄῤτι μοι δι᾽α τ᾽ σφυγμῶν δεδηλωκῆναι, τλὶ διοικοῦσαν σε τὸ σῶμα φύσιν, ἐπεγγυόρμλόω ἤδη ϖ κινομλόω, ὡς ἐκβαλεῖν ἐκ τ᾽ σώματος ἅπασαν ὅσαν ϖ ἔοι μοχθηρίαν τλὶ ϖ ζοῖς ἡ τὸ σῶμα χυμοῖς. πῶς δὲ δὴ πρὰ τ᾽ φύσεως οὐκ λέγῃς σοι δεδηλῶαι; ὁ γὰῤ δὴ Φθεξαμλόην γε ταῦτ᾽ εἶπε, ἀπόκεινα μοι, πάντως γὰῤ οἶδα πρηλαθήσαντά με τῷ λόγῳ μᾶλλ) ἁπάντων τούτων τ᾽ ἰαλέμων ἰαζῶν, ὅτι τ᾽

καὶ ὀφειλὴν ἐκείνῳ τὸν ἑκατὸν δηνάρια· 29 πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι ἅπαντα. 30 ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. 31 ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. 32 τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· πονηρὲ δοῦλε, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· 33 οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγὼ σὲ ἠλέησα; 34 καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ. 35 οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

19 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου· 2 καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ. 3 καὶ προσῆλθον αὐτῷ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν καὶ λέγοντες αὐτῷ· εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ κτίσας ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς, 5 καὶ εἶπεν· ἕνεκα τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν; 6 ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ μία· ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. 7 λέγουσιν αὐτῷ· τί οὖν Μωσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῦσαι αὐτήν; 8 λέγει αὐτοῖς ὅτι Μωσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν, ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως. 9 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται· καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται. 10 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. 11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐ πάντες χωροῦσιν τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται· 12 εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω.

13 Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδία ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. 14 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 15 καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

16 Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; 17 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός· εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, τήρησον τὰς ἐντολάς. 18 λέγει αὐτῷ· ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· τὸ οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, 19 τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 20 λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· πάντα ταῦτα ἐφύλαξα· τί ἔτι ὑστερῶ; 21 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς· καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. 22 ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

23 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· 24 καὶ πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν· εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. 25 ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες· τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; 26 ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά ἐστιν. 27 τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; 28 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθήσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. 29 καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίας ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήμψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. 30 πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.

20 Ὅμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωΐ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. 2 συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. 3 καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, 4 καὶ ἐκείνοις εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. οἱ δὲ ἀπῆλθον. 5 πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. 6 περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας καὶ λέγει αὐτοῖς· τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; 7 λέγουσιν αὐτῷ· ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον λήμψεσθε. 8 ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. 9 ἐλθόντες δὲ οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. 10 ἐλθόντες δὲ καὶ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήμψονται· καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. 11 λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου 12 λέγοντες· οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἑνὶ αὐτῶν εἶπεν· ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; 14 ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί· 15 οὐκ ἔξεστίν μοι ὃ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; 16 οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι· πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

17 Καὶ μέλλων ἀναβαίνειν εἰς Ἰερουσαλὴμ παρέλαβεν τοὺς δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· 18 ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ 19 καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

20 Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ. 21 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· τί θέλεις; λέγει αὐτῷ· εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. 22 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐτῷ· δυνάμεθα. 23 λέγει αὐτοῖς· τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου. 24 καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. 25 ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν· οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 26 οὐκ ἔστιν οὕτως ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι ἔσται ὑμῶν διάκονος, 27 καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔσται ὑμῶν δοῦλος· 28 ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

29 Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἰερειχὼ ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς. 30 καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδὸν ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει ἔκραξαν λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς, κύριε, υἱὸς Δαυίδ. 31 ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μείζονες ἔκραξαν λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς, κύριε, υἱὸς Δαυίδ. 32 καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν· τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; 33 λέγουσιν αὐτῷ· κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. 34 σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἥψατο τῶν ὀμμάτων αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

21 Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἰερουσαλὴμ καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε Ἰησοῦς ἀπέστειλεν δύο μαθητὰς αὐτοῦ 2 λέγων αὐτοῖς· πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. 3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν χρείαν ἔχει· εὐθὺς δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. 4 τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· 5 εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι πραΰς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου. 6 πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐποίησαν καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 7 καὶ ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. 8 ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ. 9 οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες· ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου· ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. 10 καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἰερουσαλὴμ ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα· τίς ἐστιν οὗτος; 11 οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας.

12 Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐξέβαλεν πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστερὰς 13 καὶ λέγει αὐτοῖς· γέγραπται· ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον λῃστῶν. 14 καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. 15 ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας· ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ· ἠγανάκτησαν 16 καὶ εἶπον αὐτῷ· ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; 17 καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ.

18 Πρωΐ δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασεν· 19 καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτὴν καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ· μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ. 20 καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες· πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ; 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε ἀλλὰ καὶ ἐὰν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε· ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· 22 καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήμψεσθε.

23 Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερὸν προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες· ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, καὶ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν; 24 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· 25 τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες· ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν· διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; 26 ἐὰν δὲ εἴπωμεν· ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην. 27 καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν· οὐκ οἴδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτὸς λέγει ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

28 Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν δύο υἱούς, καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν· τέκνον, ὕπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. 29 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐ θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθεν. 30 προσελθὼν δὲ τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἐγώ, κύριε· καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. 31 τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρός; λέγουσιν· ὁ πρῶτος. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ· 32 ἦλθεν γὰρ πρὸς ὑμᾶς Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ, οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐδὲ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

33 Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε· ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπότης ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν. 34 ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. 35 καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. 36 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. 37 ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων· ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. 38 οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. 39 καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. 40 ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; 41 λέγουσιν αὐτῷ· κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. 42 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; 43 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς· 44 καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ λικμήσει αὐτόν. 45 καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· 46 καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

22 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λέγων· 2 ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. 3 καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. 4 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων· εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. 5 οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· 6 οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὑβρίσαντες ἀπέκτειναν. 7 ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. 8 τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· 9 πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν καὶ ὅσους ἐὰν εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. 10 καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας οὓς εὗρον πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς, καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων.

11 Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου, 12 καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. 13 τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνοις· δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἄρατε αὐτὸν καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 14 πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

15 Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. 16 καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν λέγοντες· διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. 17 εἰπὸν οὖν ἡμῖν τί σοι δοκεῖ· ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὔ; 18 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν· τί με πειράζετε, ὑποκριταί; 19 ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. 20 καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; 21 λέγουσιν αὐτῷ· Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς· ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. 22 καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι οἱ λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν 24 λέγοντες· διδάσκαλε, Μωσῆς εἶπεν· ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 25 ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γαμήσας ἐτελεύτησεν καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· 26 ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος ἕως τῶν ἑπτά. 27 ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν καὶ ἡ γυνή. 28 ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν. 29 ἀποκριθ

ἔτι λυοῖμ ἱκετῶν, χωρὶς ἐφ᾽ γινώσκω σοι φίλτατε διδάσκαλε, ταῦτά μοι διηγήσασθαι τὰ τῆς νόσου ἀκριβείας αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ ἀσφαλῶς ἐμαυτὸν φυλάξω, χωρήσας αὐτοῖς ὁμόσε, κατάφωρόν τε τὴν ἀμαθίαν αὐτῶν ἐργασάμενος, ἀπαλλάξομαι τ᾽ μεγάλης τῆσδε νῦ πολυανθρώπου πόλεως, εἰς τ᾽ ὀλιγανθρωπότατε νῦ σμικρὰν, γνῶ᾽ ναὶ πάντες ἴσμεν ἀλλήλους ἐκ τίνων τε γεγόναμεν, ὅπως τε παιδείας ἔχομεν, καὶ κτήσεως νῦ τρόπε, καὶ βίε. βραπόμενος δὲ ὧδ᾽ οὕτω τὴν ἀμαθίαν αὐτῶν, νῦ τ᾽ τῆς νόσης ἐλέγχῳ ἐκ ἐφρόντισα, ἀλλὰ τόν τε προφερόμενον νανίσκον, ὡς παραγινόμενος δυθέως τῇ τ᾽ πρώτῃ ἡμέραν ἔφην εἰσβολῇ πεξευσμὲ τετρατάιε πυρετὲ γεγονέναι παραλαβὼν, ἐθεράπευσα, τ᾽ πεθεσμίαν τῆς λύσεως τ᾽ νοσήματος ὡς ἐπ᾽ εὐδήμε προεῖπον, ἐπὶ ὁ σὲ τε πρακληθεὶς, ἀνθρωπόν τινα χαιλαμπὲς τῆς κιτωνητὲ μὴ ὡς ἅπαντες οἱ νῦν ἕλληνες ὀνομάζεσι, σωματοφύλακος δὲ ὡς οἱ πολιέργους ἀτιμίζοντες νδυρότροπον γενόμενον, ἐθεράπευσα, μισθὸν τῶν κατὰ τὴν αὐλὴν ἰατρῶν δυναμένων ποιῆσαι. καὶ μετὰ αὐτὸν γῆ᾽ σανδαλαρίῳ ῥήτορος Διομήδες, οὗ μηδ᾽ αὐτὲ τῶν ἐκ τῆς αὐλῆς οἱ δυσδιαπιμώτατοι τὴν διαθεσιν τῆς νοσήματος ἤνεσκον, ἀλλὰ δι᾽ τῶν γναντίων ἢ προσῆκεν ἐποιοῦντο τ᾽ θεραπείαν. ἡμέραις ὀλίγαις προνοησάμενος, ἰασάμην τελέως χρόνιον τὸ νόσημα, καὶ τῆς βέρες ἐμαυτὸς, ὧν τῶν πρωτεύόντων γῆ τῇ ῥώμῃ προῤῥήσεις τε καὶ θεραπείας ἐποιησάμην, ἀξίας ἐπαίνε μεγάλε, ἐν γῆ πολλῇ δόξᾳ πεδὰ πᾶσιν ἦν ὡς οἶδα, νῦ μέγα ἦν τὄνομα Γαλήνε, σωπυξανέτό τε τῇ δόξῃ φθόνος ἐκ τῶν οἰομένων εἶναί τι καὶ αὐτῶν, ὡς ἐν γῆ παντὶ μέρει τῆς τέχνης ἐμὲ νικωμένων, ἐλεγόντε πειθέοντες τὴν πόλιν, ἄλλος ἄλλό τι διαβαλλων, ὁ μὴ ὡς κατὰ τύχην ἰασάμην τὴν δί᾽ τινα, ῥιψοκινδύνῳ τρόπῳ θεραπείας χρησάμενος, ὁ δι᾽ ὡς ἐκ μανίκης αἱ προῤῥήσεις, ἐκ ἐκ θεωρίας ἰατρικῆς γίγνοιντ᾽. προσεγράφη ἢ καὶ τὸ κατὰ τὴν ζήτησιν, ἣν πρὸς ὀδὺ σωϊκός τε καὶ πειραπατητικὸς ἐποιησάμην, ἀθροίσαντος αὐτὸν τὸν Βοηθὸν, νῦ μετὰ ταῦτα γῆ ἴσον γυναικὸς, ἧς σωτηκομένης οὐδὲν τὸ φαινεδά τι μόριον, πεπονθέναι δεξύτερον ὁ μόνον ἐρῶσαν ἀλλὰ νῦ τινος ἦρα, καὶ μικρὸν ὕστερον ὀθνεῖον εὑρεῖν ὧδ᾽ λεχθήσετ᾽. τὸν δὲ ἢ τὸν πρὸς ὀδὺ σωϊκός τε νῦ πειραπατητικὸς ἀγῶνα, πεδόντων καὶ ἄλλων τινῶν ἅμα αὐτοῖς ἰατρῶν τε νῦ φιλοσόφων ἀναμένσω σε πρῶτον ὀθνεῖον ἦρξατο διελθὼν, ἵν᾽ εἰ καί τινων τῶν ἀξίων κοινωνίας πιστὸν λόγων ἐθελήσαις μεταδῦναι τυτὶ τὸ γράμμα, τὴν ἀκολουθίαν ἅπασαν ἴδοι τῶν γνωμένων, νῦ μὴ δι᾽ ναντὸς ἀσχολίαν ἔχοις αὐτὸς διηγέμενος, ὅσα διά τε τῶν ἔργων τῆς ἰατρικῆς τέχνης ἀναπεμῶν τε νῦ τῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς λόγων ἐπράχθη μοι ὀδὺ φθονερὸς, ἰατρός τε καὶ φιλοσόφος ἐλέγχοντι. προπυλακιζόμενος γὰρ ὑπ᾽ αὐτῶν, ὧν τὸ πλῆθος, ὁ μήτε με παιδεύσαντος ἀνδρὸς ἐναμιμήσασθαι, ὅτε τις προτρέπεται χαλεπήνη. τοιαύτην οὖν ἀρχὴν ἔχον ἡ πρὸς αὐτὸς σωτερία. Φλαβιος Βοηθὸς ὑπατικὸς ἀνὴρ, ὅπως μὴ ἦν φιλόκαλός τε καὶ φιλομαθὴς, οἶδα καὶ σύ. διαλεγόμενος δι᾽ ἐχρῆτο τῶν πειραπατητικῶν δογμάτων Αλεξανδρεῖ τῷ δαμασκηνῷ, γινώσκοντι μὲν τὰ τὸ Πλάτωνος, ἀλλὰ τοῖς Αριστοτέλες προσκειμένῳ μᾶλλον. ὁπότ᾽ ὃν πεκαλεσέ με διαβαλεῖν δι᾽ τῶν ἀναπνοῆς, ὅπως ἀναπνοή τε νῦ φωνὴ γίνεται, πεδεσκύασεν ἐείφος τε καὶ χοῖρος πολέονας. πιθήκων γὰρ ὀδὲν ἔφην διαλείπειν τὴν ἀναπομπὴν, ὁμοίως τε τῆς κατασκυλῆ ἐχόντων ὁ μόνον τότων τῶν ζώων, ἀλλὰ καὶ τῶν πεζῶν ἁπάντων. ὅσα δὲ φωνῆς ἔχει μεγάλης, ὧν τὰ διαφερότατα τῶν μικροφώνων εἶναι πεδεικτικὰ λήμματα, πρὸς τὴν τῆς προκειμένης πίσιν. παρῆσαν δι᾽ ἐν τῇ μελλόσῃ γυμνάσεσθαι διαλέξει καὶ ἄλλοι μὲν πνοὴν. ἀτὰρ οὖν καὶ Αδριανὸς ὁ ῥήτωρ, ὅπως σοφιστεύων, ἀλλ᾽ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς Βοηθῦ, καὶ Δημήτριος ἀλεξανδρεὺς ἑταῖρος Φαβωρίνε, διημοσίᾳ λέγων ἑκάστης ἡμέρας εἰς τὰ πεβαλλόμενα κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς Φαβωρίνε λέξεως. ἐμὲ δὲ πρὶν αὐτόμενειν ἐπόντος, ὡς αὐτὸς μὲν διαλέξαιμι τὰ ἐκ τῆς ἀνατομῆς φαινόμενα, συλλογίσασθαι δὲ τὰ ἐξ αὐτῆς περαινόμενα, ἐκ ἐμὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἁπάντων μᾶλλον ἐλπίζοιμι διήσασθαι τὸν διδάσκαλον Αλέξανδρον. οἱ μὲν ἄλλοι ναὶ τὸν ὡς τῶν ἐκ τὸν λόγον ἀπεδέξαντο, τιμῶ᾽ εἰς τὸν Αλέξανδρον ἔχοντὸν, καὶ ἅμα προτροπῶν εἰς τὴν ὅλην οὐσίαν αὖδν φιλονεικίας γενέσθαι. γινώσκεις γῆ ὡς ὧδ᾽ τότῳ τῷ πάθει πᾶς ἅπαντων νῦ Αλέξανδρος ἐγινώσκετο, καθάπερ ἐν τότε σαφῶς ἐδήλωσε. διέξειμι γὰρ ὑποχομένε νδυείων λεπτοτάτων, ὡς ἐὰν τριχοειδῆ συζυγίαν τινὰ τοῖς τῆς φάρυγγος μυσὶν ἐκφυομένην, τοῖς μὲν ἐκ τῶν ἀριστερῶν μορίων, τοῖς δὲ ἐκ τῶν δεξιῶν. ἐφ᾽ οἷς βρόχῳ διαληφθεῖσιν ἢ τμηθεῖσιν, ἄφωνος γίνεται τὸ ζῶον, ὅτ᾽ εἰς τὸν ζωϊκὸν τὶ βλαπτομένε, οὔτ᾽ εἰς τὴν ἐνέργειαν, ὁ Αλέξανδρος ὑπολαβὼν πρὶν διειχθῆναι, ὧδ᾽ πρῶτον ἔφης αὖ σοι συγχωρηθῆ, τοῖς δι᾽ τῶν ἀδηλήσεων φαινομένοις πισδύειν ἡμᾶς δεῖν. ἀκόσας δι᾽ ἐγὼ ταῦτα, καταλιπὼν αὐτὸς ἐνειδῶν, ἐν μόνον φθεγξάμενος ὡς ἐσφάλλω οἰόμενος, ἐκ εἰς ὀδὺ ἀγριοπυρωνίας ἦκεν, ἢ ἐκ αὖ ἀφικνεῖσθαι. ἐμὲ δὲ χωρισθέντ᾽, οἵτ᾽ ἄλλοι τὸ Αλεξανδρου κατέγνωσαν, ὅ, τ᾽ Αδριανὸς καὶ ὁ Δημήτριος, ἐχθρῶς ἀεὶ διακείμενοι πρὸς τὴν φιλονεικίαν αὐτῶν, πιθανῶν ἀφορμὴν ἔχον ὧν πιμῆσαι σφοδρῶς. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῖς φιλολόγοις ἅπασιν, ὅσοι κατὰ τὴν τῶν ῥωμαίων πόλιν ἦσαν ἐγνώσθη ὧδ᾽, καὶ τῷ Σεβήρῳ, καὶ τῷ Παύλῳ, καὶ τῷ Βαρβάρῳ. ταῦτον οὖν σφοδρῶς ἐπετίμησαν αὐτῶν, καὶ πρόντων αὐτῶν, ἠξίωσαν γυμνάσαι τὰς ἀνατομὰς, ἀθροίσαντον εἰς αὐτὸν ὧδ᾽ ἄλλος ἅπαντας, ὅσοι κατὰ τ᾽ ἰατρικήν τε καὶ φιλοσοφίαν ἦσαν ἐνδοξοι. γινομένης δὲ πολέοσιν ἡμέραις τῆς σωσουσίας, καὶ διέξαντος ἐμοῦ τὴν μὲν εὐπονοῦν γίνεσθαι διαστελλομένου τὸ θώρακος, τὴν δι᾽ ἐκπνοὴν συστελλομένε, διέξαντος δὲ καὶ ὧν μῦς ὑφ᾽ ὧν τε διαστέλλονται, νῦ πρὸς ὀδὺ γε τὰ εἰς αὐτοὺς κατεχομένα νδῦρα τὴν ἐκφυσιν ἐκ τὸ νωτιαίου μυελὸ ποιέμενα, καὶ ὡς μὲν ἀβίας ἔξω φορᾶς τὸ πνεύματος, ἐκπνοὴν ἄψοφον ἐργάζοιτο, βιαίαν δι᾽ εἶναι τὴν ἑτέραν αὐτῆς γινομένην μετὰ ψόφου ἣν ἐκφύσησιν ὀνομάζομεν. ὧν διέξαντος δὲ καὶ ὡς ἡ τοιαύτη μόνη κατὰ τ᾽ διὰ τὸ φάρυγγος ἔξοδον ὑπὸ τῶν κατὰ τὸν χόνδρον πολπομένων, τὴν φωνὴν ἐργάζοιτο, καὶ ὡς ὑπὸ μυῶν οὗτοι κινοῖντο, νῦ ὡς τὰ νδῦρα τὰ τότους κινουῦτα πακωθέντα, τὴν ἀφωνίαν ἐργάζοιτο, ἐν τῶν παραφθεγξαμένων ὁπότε ἐδείκνυον ταῦτα ταύτων ἐλεγχθέντων, ὁ Βοηθὸς ἐδήθη μου σχεῖν αὐτῶν ὑπομνήματα. καὶ τεμψαντός γε αὐτοῦ ὧδ᾽ σημείων ἐχομένους, γῆ τάχει γράφειν ὑπογόρδυσα ταῦτα τότε διειχθέντα καὶ λεχθέντα μὴ προορώμενος ἐ μέλλει διώσειν αὐτὰ πολλοῖς. καὶ μέχρι γενῶ ὦ Επίγνωδ οὐδὲν ἐτόλμησέ τις αὐτεπεῖν

αὐτοῖς ἐτῶν γὰρ τῷ μεταξὺ γεγονότων ιε̄. καὶ τοι γε ἀμβαλλομένων γε πολλῶν αὐτὰ πεῖν, ὅπως ἀκριβῶσιν αὐτὸ τοῦτο μόνον ὡς αὐτειρήκασιν, ἀμελοῦντων γε εἰς κρίσιν ὑπὸ φιλολόγων ἀνδρῶν ἀγαγεῖν τὰ γραφέντα. λοιπὸν οὖν ὅπερ ὑπεσχόμην ἐφεξῆς σοι διηγήσομαι, ἢν λέξιν μὴ προσδεῖναι δόξει τῷ πρόσθεν λόγῳ, μάλιστ' ἐπειδὴ καὶ τῶν Ἐρασίστρατος ἰατρῶν γνῶναι ἀγνοήσαντι τινι λόγῳ τὴν ἐρωτα φλ παλλακῆς τοῦ παιδὸς Ἐρασίστρατος ἐγνώρισε, ἔγραψαν τῶν ἀρτηριῶν οὐδὲ σφυγμὸς τοῦ νεανίσκου σφυζόσθαι ἐρωτικῶς διδύρεῖν αὐτὸν, ὀκέδ' ὑπομένοντες εἰπεῖν ἐκ τῶν σφυγμῶν εὑρεθῆναι. ἐγὼ δ' ὅπως μὲν Ἐρασίστρατος ἔγνω, οὐκ λέγειν ὀκ ἔχω. ὅπως δὲ αὐτὸς ἔγνων, ἤδη σοι φράσω. προεκλήθημεν εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τινὸς γυναικὸς ὡς ἀχρυπνόσης φ τοῖς νυξί, ἡ μεταβαλλόσης ἑαυτὴν ἄλλοτε εἰς ἄλλο σῶμα κατακλίσεως, εὑρον δ' ἀπύρετον, ἐπυθόμην τὰ ἑκάστ τῶν ἡ μέρος αὐτῆ γεγονότων, ἀφ' ὧν ἴσμεν ἀχρυπνίας συμβαινόσας. ἡ ἧ μόγις ἢ οὐδ' ὅλως ἀπεκείνετο, ὡς μάτην ἐρωτομανοῦσα φιλεικνυμένη. καὶ τὸ τελευταῖον ἀποσραφεῖσα, τοῖς μὲν ἐπιβεβλημένοις ἱματίοις ὅλῳ τῷ σώματι σκεπάζεσθαι πᾶσαν ἑαυτὴν, ἄλλῳ δέ τινι μικρῷ παραπτυχίῳ τῆ κεφαλῆ, ἔκειτο καθάπερ οἱ χρήζοντες ὕπνου. χρειωδεῖς οὖν ἐγὼ, δυσὶν θάτερον αὐτοῖν φάσκειν πάσχειν, ἢ μελαγχολικῶς διαθύμειν, ἢ τι λυπουμένην, ὀκ ἐθέλειν ὁμολογεῖν. εἰς τὴν ὑσεραίαν δὲ αὐεβαλόμην ἀκριβέσερον διασκέψασθαι πρὸς αὐτῶν, ἡνίκα τορθρεύσης οἰκέτιδος, ὡς ἄδωρον αὐτοῖν ἄρτι θεάσασθαι. διὸ τόρον δ' ἐπανελθὼν, ὡς ἦκουσα πάλιν ταυτὶ, τρίτον πάλιν ἦκον. εἰπόσης δέ μου τὸ θεραπαίνης ἀπαλλάττεσθαι, μὴ βούλεσθαι γὰρ φιλεῖσθαι τοῖν γυναῖκα, ἡ γνὺς αὐτοῖν ἐμὲ χωρεῖν φάντος λελουμένον τε τὰ σωθέντα προσφιλουμένου, ἦκον τῇ ὑσεραίᾳ, ἡ μόνος διαλεχθεὶς τῇ θεραπαίνῃ πολυειδῶς, ἔγνων ἀφῶς τινὶ λύπῃ τειρομένην, ἢν δύσερον ἧ τύχοι, ὁποῖαν οἶμαι ἡ Ἐρασιστράτῳ γράφεσθαι. προεγνωσμένου γάρ μοι τοῦ μηδὲν εἶναι ἧ τὸ σῶμα πάθος, ἀλλὰ ἀπό τινος ἀνδρίας φιλεῖσθαι τοῖν γυναῖκα. σωιέθη ἧ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὃν ἐσκόπουν αὐτοῖν βεβαιωθῆναι δόξαν. πράγνωσμένου τινὸς ἐκ τοῦ θεάτρου, ἡ φαύστος ὀρχήσμενον ἑωρακφέναι Πυλάδην, ἠλλάγη γὰρ αὐτῆς τὸ βλέμμα, ἡ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου, κἀγὼ θεασάμενος δόξαν τῷ καρπῷ τὸν γυναικὸς, ὧν βαλὼν τοῖν χεῖρα τὸν σφυγμὸν εὗρον ἀνώμαλον δύαίφνης πολυφόλως γνόμενον, ὅς τις δηλοῖ τοῖν ψυχοῖ τεθορυβῆσθαι. ὁ αὐτὸς δὲν ἡ τοῖς ἀγωνιῶσι περί τι πρᾶγμα συμβαίνει. ἧ τοῖν ὑσεραίαν δὲν εἰπὼν ἀκολούθῳ τινὶ τῶν ἐμῶν, ὅταν ὧν σκεφάμενος ἔλθω πρὸς τοῖν γυναῖκα, μετ' ὀλίγον ἀφικόμενον ἀνάγγειλόν μοι, μόρφον ὀρχεῖσθαι σήμερον, εἶθ' ὡς ἤγγειλεν, ἄτρεπτον εὗρον τὸν σφυγμόν. ὁμοίως δὲ ἡ κατὰ τοῖν ἑξῆς ἡμέραν ποιήσας ἀγγελθῆναι πρὸς τοῦ τρίτου τῶν ὀρχισῶν, ὁμοίως μένοντ ἀτρέπτου τοῦ σφυγμοῦ. ἧ τοῖν τεταρτοῖν ἡκούσα νύκτα παύν πράφυλάξας, ἡνίκα Πυλάδης ὀρχόμενος, ἠγγέλθη παραχθὸς πολυφόλως αὐτὸν ὁρῶντα, εὗρον ὅτως ἐρῶσαν τοῦ Πυλάδου τοῖν γυναῖκα, ἡ δῆλον πράφυλαχθὲν ἀκριβῶς φ ταῖς ἐφεξῆς ἡμέραις, εὑρέθη βεβαίως. καθάπερ γε καί τινος ἄλλου τῶν πλησίον δόλος οἰκονόμ ὁμοίως κάμνων ἐγνώσθη μοι. λυπούμενος γὰρ φ τῷ μέλλειν ἀποδιδόναι λογισμὸς ὧν διώκησεν, φ οἷς ἠπίσατο λεῖπον ὀκ ὀλίγον ἀργύριον ὑπὸ τ' φροντίδος, ἠγρύπνει τε ἡ λυπούμενος ἐτήκ. προειπὼν δὲ αὐτὸ τῷ δεσπότῃ μὴ δὲν εἶναι σωματικὸν πάθημα τῷ πρεσβύτῃ, σκέψασθαι συνεβούλευσάμην, ὅτι φοβοῖτο μέλλοντος αὐτοῦ τοῦ λόγους ὧν φέχείσεσθαι ἀπαιτεῖν, ἀλλ' ὅπερ λυποῖτο. γινώσκων ὀκ ὀλίγον φ αὐτοῖς εὑρήσεσθαι λοῖπον. ἐπειδὴ καλῶς ἔφη μεσοχάζεσθαι, ὅπως συνεβούλευσα βεβαίας φένεκεν διαγνώσεως εἰπεῖν αὐτῷ ὅσον ἔχει πρακείμενον ἀργύριον αἰτῆσαι ὅπως, μήπως δι' ἀφνιδίου τελευτήσαντ ἀπόλυται, μετασάσης εἰς ἄλλον οἰκέτου τ διοικήσεως, οὗ μή πω πεῖραν ἔχει. πρὸ γὰρ ἐκείνου μὴ χρῆζειν ἀπαιτήσεως λογισμῶν. ὡς δὲ ὁ δεσπότης αὐτῷ ταῦτα διειλέχθη, πειθεὶς ὀκ ὀξεταθήσεσθαι, ἀλλ' ὅπερ γενόμενος ἄλυπ, φ τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν τοῖν κατὰ φύσιν ἔξειν τὸ σώματος ἀνεκτήσαρ. τί δήποτ' δν ἐλαύθανε οὐδὲ ἔμπροσθεν ἰατροὺς, τήν τε πρειργμένου γυναῖκα, ἀλλὰ τὸν πρειργμένον οἰκέτου ὧν σκοπούμενος. ἐκ γὰρ κοινῶν ὧν λογισμῶν εὑρίσκεται τὰ πρᾶγματα, καὶ βραχεῖαν ἐπισήμου ἔχει φ ἰατρικῆς θεωρίας. ἐγὼ μὲν ἡγοῦμαι διότι μηδεμίαν ἔχουσι διάγνωσιν, ὧν τὸ σῶμα δι' φ ψυχῆς πάθη πάσχειν εἰώθει. ἴσως δὲ ὅπερ ὀδὲ δι' ἀγῶνας ἡ οὐδὲ φόβους ἐξαίφνης τοῖν ψυχοῖ παράξαντας, οἱ σφυγμοὶ τρέποντ γινώσκουσιν, ὅπερ Ἐρασίστρατος ὧν ἐστάμενος ὧδ φ αὐτῆς οἰκίας φ νοσοῦσαν φ γυναικὸς ὑπαρχούσης, ὑπολωτόρου δύδυρεν, ὡς αὐ διαμένοι αὐτὸ σωεχέσερον ὁρᾶσθ τὸν νεανίσκον, μὴ δι' ὀλιγόνων ἡμερῶν καθάπερ ὁ Πυλάδης. οὐδ' ὅν ὀδὲ τότε φαινόμενον, ἀλλ' ἀκούομένου, ἐκταράττειν τοῖν γυναῖκα. λῆρος δὲν μακρὸς ἐρωτικῶς κινούμενοι σφυγμοί, τῶν ὀ γινωσκόντων ἔρωτες μὲν ὀλίγα διαλωτικὸν σφυγμὸν ἔχειν. θορυβουμένης δὲ ψυχῆς οὐ σφυγμὸς ἀλλοιοῦσθαι, μήτε τοῖν κατὰ φύσιν ὁμαλότητα, μήτε τοῖν τάξιν ἀποσώζοντας. φ οὗ ἔτι πρόδηλος, ἐφ' οὗ παραχῆμα μὲν ἐξεπλάγη βοηθὸς, ἀκούσας δ' ὅπως εὑρέθη, θαυμάζειν ὀκέτι ἔφασκεν, ἀλλὰ τ' ἀγνοούντων τὸ θεώρημα καταγινώσκειν ὡς ἀμαθῶν, ἐπ' ἄλλό τι μεταβήσομαι. νοσήσαντος γὰρ αὐτοῦ θατέρου τῶν ὑῶν, εἶτα ῥωσθέντος, ὑποσρέψαντός τε τοῦ νοσήματος, εἶτ' αὖθις πασαμένου, καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ὧν πυρέξαντ τ παιδὸς, ἐμοῦ τε λέγοντος ἐδίδειν αὐτὸν λάθρα. τὰ γὰρ φ τῷ φανερῷ δηδόμενα, πρὸς τῷ ταῖς πιστίσιν ὑπάρχειν ὧν τύδεια, ἡ τῇ ποσότητι σύμμετρα ἔσῃ, τοῖν μητέρα τοῦ παιδὸς ὑποχομένην ἀκριβῶς αὐτὸν φυλάξαι ἐπέτρεψε φύλακα, πράγματι τι δι' ὅλης φ ἡμέρας, ἀποκωλύσαι τε αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον ἐκεῖνον εἰσιόντας, κατὰ τὸν οἶκον αὐτοῦ κοιμωμένου, ἀποκεκλεισμένον φ δόθεν ἀκριβῶς ἀπ' αὐτῆς. ἐπεὶ δέ τ' τρισιν ἡμέραις οὕτω φυλαττόμενον, ἑβδόμαίθη δι' τ νυκτὸς, ὁ βοηθὸς αὐαργυτήσας μὴ πραλαβὼν, ἦλθεν εἰς τ' οἰκίαν ὡδὶ τὸν παῖδα, σωηκολούθησαν δ' αὐτῷ καὶ οἱ κατὰ τ' ὅλον ἁπάντων τόν, φ οἷς ἦδα καὶ σύ. κατέλαβον δὲ ἐκ μὲν τοῦ κοιτῶνος ἅμα τῇ μητρὶ προελυθόντα τὸν παῖδα πρὸς ἕτερον οἴκημα, φ ὧ καὶ κλίνη, καθ' ἣς ἡ μήτηρ τοῦ παιδὸς ἐκαθέζετο. σκίμπους δέ τις ἐζύγκτο μικρὸν φ μέσων αὐτοῦ κατωτέρω, καθ' οὗ τὸν παῖδα κατακλίναντα, πρεφύλαττεν ὡς μηδεὶς αὐτῷ προσέρχοιτο. καθέδρα δὲ ὧν μία τ' σκίμποδος, οἵα σύμμετρον ἐφ' ἑαυτῇ ἐπ' αὐχένι ἔχουσι. καταύτικρυς δὲ τοῦ σκίμποδος πρὸς τοῖς ἄνω πόδας, σι τ' κλίνης ἐφεξῆς ἀλλήλων ἔκειντο δύο βάθραι, καθ' ὧν ὁ βοηθὸς ἡμᾶς καθίσας, αὐτὸς τῇ γυναικὶ παρακαθεδεὶς,

δεὶς ἤγαγον γαλιωδν ἔφη ὃν ὁπως ἀκόση παρὰ σοῦ πρὶν τ' ἀκριβῶς φυλακῆς ἐν τούτοις ταῖς ἡμέραις γιγνομένης τ' παιδίου ὡς δέδεν ἐν τῇ διαίτῃ πλημμελῆται. θεασάμενός τε πρότερον ὄντ' ἐπύρεξε δι' ὃ τ' νυκτὸς, ἢ σὺ φάσκοσά μοι θρμότερ) αὐτὸν γεγονέναι πᾶ ἐλογίσθης ὑπὸ δειλίας ὡς οἰκθῶναι πυρεξὸν ἐὰν τ' θρμότητα, δι' ἄλλην ἴσως αἰτίαν γιγνομένην. ὅπως διάγει σαφῶς ἡμῖν δηλώσειν. ἅμα δὲ ☾ τὰ ρι διαίτης αὐτῷ πάντα σε διδάξειν. ἀψάμενος δν ἐγὼ ρι τ' τοῦ καιροῦ ἀρτηρίας τ' παιδὸς ἀπύρεξον μ' αὐτὸν ἔφην ἐᾶν, πᾶ ἔχειν δέ μοι σημάτ' ἄρχειν τοὺς ὀνομάζοσί με μάντιν. ὑπολαβὼν δν ὁ βοηθὸς ἔφη. λέγω πῶς ἐκείνους ὡς οἶδα καλῶν εἰωθάσε μάντιν ὄντα, ὅταν τοιόν τιν εἴπης, ὁποῖοι οἱ ἀστὶ τεχνοί σε φάσκουσιν ἀδιώατον ἐᾶν δι' τ' τ' ἰατρικῆς θεωρημάτ' γνωδιῶαι. ἀλλά τοι μέχρι δ' οὗ ρο πάντ' ἔφην ἐδιεξάξοι τὰ τοιαῦτα δι' θεωρίας ἰατρικῆς εὐρισκόμενα. καὶ ἵνας τὰ τ' ἰατρῶν αὐτὰ γεγραφότων. λέγειν δν † πάντες ἁπλῶ τὸ μάντευμα. λέγω δ' ἐγὼ θεὸς ἅπαξ ἔτι † al' ἐκέλευε
συγχωρήσειν μοι τ' σφυγμῶν ἅψασθ' τ' παιδός. ἐπειδὴ τοῦτ' ἔπραξα, μαρτυρήσας ἔφην ὦ βοηθὲ μηδένα μοι μοι πάντ'
πᾶ ἀγινομένων μετά σε διαλεγομένων ἡμῶν δι' ὅλης ρι ὁδοῦ προσεληλυθότα τὸ μέλλον λέγεσθ μάντευμα, μεμιωκέναι. φάντος δν αὐτοῦ μαρτυρήσειν, οἶδα ὅπως γελάσας ἐγὼ προσέχειν τε καὶ ἀκούειν ὑμᾶς ἐκέλευσα τοῦ μάντεως θεσπισμα πιόν' δ' ἐπ φήσας εἶναι. ὧδ' κυείλλῳ πύτῳ κατὰ τὸν οἶκον ὃν ἀποκέκρυπται τι τῶν ἐδωδίμων, ὅπως ὅταν εἰς τὸ βαλανεῖον ἡ μήτηρ αὐτοῦ πορευομένη κλείσῃ τὸν οἶκον, εἶτα ὑπὲρ ἀσφαλείας εἰς γλωπηνομον ἐμβάλλοσα τῇ κλειῖ κατασημήνηται, ὃν γ' ἀκόω ποιεῖν αὐτῇ ἐκέλευσε. κατακεκρυμμένον ἀνελόμενος ὁ υἱὸς αὐτῆς ὅτως προσφέγκηται. ταῦτ' ἀκούσας βοηθὸς, σύθεως ὀρμήσας πρὸς τὸν παῖδ' α σωαρπάζει τε, καὶ μετακομίζας ὧδι τῇ κλίνῃ ἀνασορεθῆναι τὸν σκίμποδα κελεύσας, ἐπειρᾶτο κατακεκρυμμένον ὡς αὐτίκα φανησόμενον. ἐπειδὴ τά τ' † ὠθλασήματα πάντα κ' τὸ ὑπεσορισμένον αὐτοῦ ἀνεπ- † al' ἐπίβε-
νάχθη, τὸ γνάφαλον ἐξῆς ἀνετίναξεν. εἶτα τῇ καθέδραν ἐπάρας, ἐπεσκόπειτο μή τι κατακεκρυμμένον ὑπὸ βλημάτι
αὐτῇ φανείη. ὡς δ' οὐδ' ὑπ' οὐδ' οὕτως ἐφάνη, μετακομίσας ἀπὸ τῆς κλίνης τὸ παιδίον ὧδι τὸν σκίμποδα τῇ κλίνῃ ὅλῃ ἀνασορέσας, ἐκέλευσεν αὖθις σρώννυσθαι. γελάσας τε τί φησιν ὁ μάντις λέγει. θαυμάσας δ' ἐγὼ δι' ὃ τι μηδὲν εὕρων ἐφ' ὧν ὤετο κατακεκρυμμένον, ὁ μόνον ἀζήτητον ὡς δένος ὑποπτεύοντες ὑπ' αὐτῷ πορεύεσθ τὸ ζητούμενον ἐπᾶραι αὐτέσειον. ἰὼ δὲ ὃν παντελῶς σμικρὸν τῆς μητρὸς αὐτοῦ παραπτίνιδος ἐπικείμενον τῇ καθέδρᾳ. σειθόμενος δ' αὐτοῦ, μόριόν ἀρ' τον τὸ πορευόμενον ὑπὸ αὐτοῦ κατὰ γῆς ἔπεσε. κ' ὑμεῖς πάντες ἀνακεκράγατε μέγισον, ἅμα τῷ βοηθῷ γελῶντες, καὶ τῇ μαντικῇ ἐπαινοῦντες. ὁ δ' ὃν βοηθὸς ὑπὲρ πάντας γελῶν ἐθαύμαζε. πῶς ὁ σφυγμὸς εἰ ☾ τὸ κατακεκρυμμένον ἐδώδιμον, ἱκανόν ὄτι δηλῶν. ἀλλὰ τό γε μέλλον ὑπὸ τοῦ παιδίου ἑστεῶς λουομένης ρι μητρὸς ἐμιώσθαι. λέγω πῶς αὐτὸν ἐπ' ἔφην. ὦ θριμύτατε, μὴ γιωσκόντων ὃν σφυγμῶν, ὁ γαλιωδς ἐτεκμήρατο. λειαθείσης γὰρ ἀκριβῶς τῆς θύρας κατὰ πολλὴν σχολὴν τῇ ἐδωδίμῳ αὐτῷ ὧδι παιδὶ γενέσθαι δωαμένῳ ἀδεῶς οὐ χαλεπὸν ἦν τεκμήρασθαι. ἀλλὰ καὶ ὅτι κατακεκρυμμένόν τι, καὶ τὸ κατακεκρυμμένον, ἐδώδιμον ὄσιν, ὁ μὲν σφυγμὸς οὐκ ἤγειλέ μοι. τετάγμενόν δ' αὐτὸν θεασάμενος ᾠόμην, καθάπερ ὦν τῆς ὀρώσης γυναικὸς καὶ τοῦ φοβουμένου δίκην τῇ ταραχῇ, ὧν ψυχικῶ τινι πάθει γενέσθαι, ἀπυρέτου τελέως γε ὄντος τοῦ παιδός. ὀρωτήσεις οὖν ἴσως ἐκ τίνος ἐτεκμηράμην ἐδώδιμον ἐᾶν τὸ κατακεκρυμμένον, ἄκουε δὴ καὶ πόθι πόντου τῇ ταραχῇ τῆς ψυχῆς. οὔτε δίκην μέλλων ὀρεῖν ὁ παῖς. ὅτε παιλαίειν, ἢ παγκρατιάζειν, ἢ ὅλως ὧδι κινδύνου πλεονεκτημά τι σωματικὸν ἢ ψυχικόν. ὃν ὅλως ἐγκαλόμενος τί διαμάρτοιμ' ἴσχειν. ἀκούσας οὖν ὁ βοηθὸς ταῦτα, νὴ τοὺς θεοὺς ἔφη θαυμάζειν, εἰ οὕτως σύγνωστα φάρμακα τ' ἰατρῶν εὑρέσεις οἶσθ'. σύδ' ἥκιστ γ' ὅτι μήτ' αὐτοὶ τοιοῦτον ὄργον ἐπεδείξαντο πώποτε. καὶ σε πάντα μᾶλλον ἢ ἐκ ἰατρικῆς αὐτὰ πράττειν φασίν. εἰκάσαι δ' ἔφη μὴ μόνον ἀγνοεῖν ὁποῖός ὄτι τῶν ἀγωνιώντων ὁ σφυγμός. ἀλλὰ μή δ' εἰπὸν ἔγνω τὶς αὐτῶν ρι τύχῃ ἃ προσελογίσω, προσεπιλογίζεσθαι δυνάσθ, δι' τὸ μή τε φωνᾶσι συνετοί, μήτε μαθησόμενοι τὸν λογισμόν. ἀλλά γε ρι ἀκοντιδείας ἔφην ὄργα γεγυμνασμένοι τε εἰσὶ ☾ σοφοί. τούτων μὲν δν ὧ ἐπίγμιες, αὐτὸν ἔχω μάρτυρά σε. πολλῶν δ' ἄλλων ἑτόρων ἁπάντων τ' πραχθέντων μοι ρι τῷ πρώτῳ ὧδι μιαν. ἥκουες δ' αὐτὸ παρ' αὐτῶν τ' τ' ἐμοῦ θραπευθέντων. ὧν οὖν ὄντως θαυμάσιον πραχθὲν ὃ οὐ μόνον με θαυμαξολόγον ὡς ἐμποιοῦσιν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ὀνομάζουσιν, ἀλλὰ καὶ πᾶ θαῦμα ποιοῦν ἐποίησε κληθῆναι σιοπήσω. ἡ γὰρ τοῦ βοηθοῦ γυνὴ ὑπ' καλουμένῳ ῥῷ γυναικείῳ πορευθεῖσα καταρχὰς μὲν ἀισθομένη οὐκ ἀξιολόγους ἰατρούς, ὧν εἷς ἦλθ κἀγὼ πᾶσιν ἐδόκουν εἶναι, ταῖς σωήθεσί μαίαις ἀείσαις οὔσαις τῶν κατὰ τὴν πόλιν, ἑαυτὴν ἐπέτρεπεν. ὡς δ' οὐδὲν ὠφελεῖτο, πάντας ἡμᾶς ὁ βοηθὸς ἀθροίσας ἐπεσκοπεῖτο τί χρὴ ποιεῖν. ὡς δὲ σωωμολογήθη κατὰ τὴν γεγραμμένην ὑφ' Ἱπποκράτες τε καὶ τῶν ἀείστων μετ' αὐτὸν ἰατρῶν θραπείαν. ἅπαντα πράττειν ἀξιώσαντος αὐτοῦ, ☾ σωεχῶς ὧδι φαίνεσθαί με ταῖς ὑπηρετούσαις αὐτῷ γυναιξὶν ὁρᾶν τε τὰς ὕλας τῶν κατὰ μόρ☾ βοηθημάτων. πρὸς τὸν καθόλου σκοπὸν ἀφορῶντα κεφάλαιον ἔχοντα, ξηραίνειν μὲν οὐ μόνον ρι μήτρας τὰ χωρία, ἀλλὰ καὶ σύμπαν τὸ σῶμα. προσφορεῖν τε καὶ ἀλειμμάτων συφόντων τοῖς γυναικείοις τόποις, ἐποίουν οὕτως. ἐπεὶ δὲ ταῦτα πραττόντων ἐφαίνετ' χείρων ἡ διάθεσις ἀποτελουμένη, κατὰ τὸ εἰκὸς ἀρεία πᾶσιν ἡμῖν ἐγίνετο, καὶ ζητοῦσιν ἑτέραν ἀγωγὴν θραπείας ἐφ' ἣν μεταβῶμεν, αὐτ' ἐκ λογισμοῦ τὶς ἥυρισκεν, οὔτ' ἐκ πείρας ἀνεμεμνήσκετο βέλτιον ρι τῶν ἀείστων ἰατρῶν ὁμολογουμένης. ᾧ τούτῳ δὲ καὶ ὄγκος τὶς ὤφθη κατὰ τὴν γαστέρα, πᾶ πλήσιος ☾ γινομένῳ ταῖς κυούσαις. ὧν γίναι τῶν θραπευουσῶν αὐτὴν γυναικῶν ὠήθησαν ὄντως ὧδι κυήσει γενέσθαι οὐ μὴν τῶν γε ἄλλων ἰατρῶν τὶς ἐπύθετο. τὰ γὰρ ἐκκεινόμενα γνωρίσματα ὄντα τοῦ ῥοῦ τοῦ γυναικείου, καθ' ἑκάστην ἡμέραν αὐτιμαρτυρήσει τῇ δόξῃ τούτῳ. ρι φυλαπούσης δν αὐτὴν ἵν' ἐπεπισθύκειμεν ἀείστην ἐᾶν τάτ' ἄλλα πραπούσης ὡς ὧδι κυούσης, λυόσης τε καθ' ἑκάστην ἡμέραν, σωέβη ☾ τὸν πρῶτον οἶκον τοῦ βαλανέως, σφοδροτάτης ὠδίνης γενομένης, οἷαι ταῖς πικτόσαις εἰώθασι συμπίπειν, ὑδατώδες ὑγρὸν ἐκκενοθῆναι ποσὸν ὡς λειποθυμήσαι, δι' ὃ ἐκθῆναι τοῦ βαλανέως τὴν γυναῖκα, καλουσῶν δὲ καὶ κεκραγυῶν τ' ἀμφ' αὐτὴν, οὐδεμιᾶς δέ,

οὐ δὲ πόδας, οὐ δὲ χεῖρας, οὐ δὲ τὸ σῶμα ᾗ γαστρὸς, ὃ δὴ ☾ σόμαχον ὀνομάζουσι ᾗ τὸ στῶμβος, ἀνατριβούσης, ἐγὼ ᾗ τύχην ἔσω θύρας τ᾽ βαλανείου μιαιφόνης ἀκούσας, εἰσεπήδησα· ἡ θεασάμενος ἀπεψυγμένῳ αὐτῷ εἰς χεῖρας λαβὼν, ναρδίνου μύρου τὸν σόμαχον ἀναβρίβειν ἐγκελευσάμενος ταῖς παιδίσκαις, μὴ μάτην ἐστάναι μεκραγυίας. ἀλλὰ τὰς μὲν τοῦ πόδας ἐκθερμαίνειν, τὰς δὲ τὰς χεῖρας. ὑγίας δ᾽ ὀσφραντὰ προσφορᾶν τῇ ῥινί. τότε μὲν ἀνεκτησάμεθα ταχέως αὐτῷ. ἡδέως δὲ μεγάλως ἡμᾶς, προσαλείσης ὧδὶ τῇ μιγνώσει ᾗ γαστρὸς, οὐχ οὕτως ὧδὶ ᾗ σφαλῶσαι ὧδὶ τῇ τοῦ πίπτειν δόξῃ. ἀλλ᾽ ὧδὶ τὸ διατεταγμένον ἀπισοῦσιν ἡμῖν αὐτὶ λέγειν, ὡς ὧδὶ ἡμονικῶς εἰδυῖα τὸ πρᾶγμα. ἀχρουῶτος δ᾽ ἑκάστου ὅτι δὴ πράξειεν, καὶ μὴ κατὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ᾗ πρόσθεν ἰᾶσθαι τὴν γυναῖκα, † κατατολμῶντες. ἐφ᾽ ἕτερον μεταβῶναι, φροντίζοντι νύκτωρ ἐπῆλθε τοιόνδε τι, λειποψυχίας αὐτῇ γεγενημένης ὡς ἔφην, ὁπότε καὶ τὰς γυναῖκας εἶπον οὐδὲν μὲν βοηθεῖν, ἑστάναι δὲ κλαιούσας, ἐμαυτόν τε μύρου νάρδινον εἰς τὰς χεῖρας λαβόντα τὸ σόμα τῆς γαστρὸς, καὶ τὸ ὑποχόνδριον παρατρίβειν, ἀνεμνήσθην ὅτι τοσαύτῳ εὗρον ᾗ τοῖς χωρίοις τούτοις μαλακότητα τῶν ὑποχονδρίων μυδῶ, ὡς ἐμὲ γοῦν ᾗ ἀρχῇ βιαιότερον, ἀνατρίβειν αὐτὰ διεγνωκότα, φοβηθέντα μὴ θλίψας τῷ σάρκα πελιδνὸν ὀργασάμενον τὸ μόριον, ἀρξῆναι τοῦ βιαίου. ὡς γὰρ ἂν τις ἄκρως εἰκάσαι βουληθείη παραπλήσια γάλακτι μὲν ᾠγνυμένῳ εἰς τυρὸν ὑγρύσιν. οὐ μὴν ἤδη γε πεπηγότι, διατεφάνη μοι κατὰ τὸ ὑποχόνδριον ἅπαντα. τ᾽ μὲν δὴ ξηραίνειν τῷ ἄμετρον ὑγρότητα τοῦ πάθους ὑδατώδους ὄντος τυροῦ, φάντες ἔχειν διεγνώκειμεν. ἐξουρεῖν δὲ τρόπον ἰάσεως οὐ δίχα ξηραινούσης ὕλης μόνον, ἀλλὰ καὶ θρομαντούσης ὅπως μὴ πήκοιτο τὸ σῶμα, ψυχρᾶς ἰράσεως ἀμεῖβ᾽ ὑπάρχον· ᾗ μάλις᾽ ἐπειδὴ θρόους ὥρα κατ᾽ ἐκεῖνον τ᾽ καιρὸν ἡμεῖς τἐναντίον ἐπράττομεν. ᾧ θαρσοῦντι ψάμμῳ θρομῷ διατακλίναντες αὐτῷ. λογισάμενος δέ τι καὶ ἄλλο κοινώτερον ἁμάρτημα διατὰ τὰ πλεῖστα τῶν παθῶν, ἑκάστε γιγνόμενον ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. ᾗ γνοὺς μὲν τὸ πρόσθεν. ὅπως δὲ μὴ γένηται παραπλήσιον ᾗ ᾗ γνωθέντι παραλειπόντων, ᾧ νόησα τὸν σκοπὸν τῆς διαίτης ποιήσασθαι, διά τε πόματος ἐλαχίστου, καὶ τρίψεως ὅλου τοῦ σώματος. ἔτι τε χρίσεως οὕτω σκευαζομένης. ὑδρὰ πίηγος τε καὶ ῥητίνης, ἀλλὰ διὰ μέλιτος μόνου μέχρι πλείονος μὲν ἑψηθέντος. ἀκρυχθέντος δ᾽ εἰς τοσοῦτον, ὡς τοῦτο δὴ ᾗ διατὰ τὰς ᾗ ὕδατι θρόους ὥρα παραπλήσιον εἶναι. διαθάπερ δὲ διὰ τοῦ δρόματος ἔγνωμεν ἄμεινον εἶναι διαφορεῖν τῷ ποδιαῖῳ ὑγρότητα, τὸν αὐτὸν τρόπον οὐρητικοῖς τε φαρμάκοις ὧδὶ τῷ λύσιν αὐτῷ ποιήσειν. ἐπιμελεῖσθαι δὲ τοῦ καὶ διὰ κάτω γαστρὸς ὑπάγεσθαι. πειρασθεὶς δ᾽ ᾧ ταῖς μετὰ τῷ ἀθρόαν ἔκκρισιν ἡμέραις ἐφεξῆς ὡς ἐπὶ διακαθ᾽ ἃς ὁ μὲν βουθὸς ἅπαντας ἡμᾶς ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ παρεκάλει σκοπεῖσθαί τινα θραπείας τρόπον, ἀπαγαγὼν αὐτὸν ἀπὸ τῶν παρόντων οἰκετῶν τε καὶ φίλων ἰδίᾳ ὧὶ τῆς οἰκίας διελέχθην. οὐδὲν εἰπὼν ἄχρι τήμερον οὐ δὲ διακαθ᾽ ᾧ με σφαλῆναι τῶν ἰατρικῶν ὄργων ἐπισταμένῳ ἐπισκέψασθαι ᾗ σαυτὸν εἰ συγχωρεῖς δέκα ταῖς πάσαις ἡμέραις, ὡς βούλομαι πρᾶξαι περὶ τῷ γυναῖκα σε. καὶ ᾗ ἄμεινον ᾖ ἐκάστε φαίνηται, μετὰ ταῦτα ἄλλας τοσαύτας ἐπιτρέψεις μοι πράττειν τι περὶ αὐτῷ. εἰ δὲ μή, τό τε ἐμαυτοῦ χωρεῖν δήσομαι τελέως αὐτῆς. ἑτοίμως δέ μοι συγχωρήσαντος αὐτοῦ, πρῶτον μὲν ὑδραγωγῷ φαρμάκῳ διὰ τῆς κάτω γαστρὸς ἐκένωσα. μετὰ ταῦτα δὲ πίνειν ὕδωρ ᾧ ἀφεψηθέντος ἀσάρου τε καὶ σελίνου. ἐπεὶ δὲ ταῖς πρώταις ἡμέραις, δύο τούτων γνομένων οὐδὲν ἐφάνη, τοῦ ῥοῦ, διατὰ τῷ τρίτῳ ἔδοξαν πάλιν ὁ πολὺ τ᾽ διὰ τ᾽ κάτω γαστρὸς ἐκκενῶντος τὸ ῥέπον ἐμπεσὸν εἰς τ᾽ μήτραν. ὃ μόνον δι᾽ ὄρων, ἀλλὰ ☾ διὰ τ᾽ κάτω γαστρὸς προσχετεύειν βουλόμενος. ☾ μετ᾽ αὐτὸ ἔχιόν τε τῷ μέλιτι διαθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ἀνέχιον τε τὸ σῶμα, τὰ μὲν πρῶτα, διὰ σινδόνων μαλακοτάτων, εἶτα διὰ σκληροτάτων. ἐδίδουν τε ὑρέα τ᾽ ὀρείων ὀρνίθων ἰχθύων δὲ πετραίων. ὡς δὲ διὰ τότων ἡμέρας. ἰε. ᾗ θραπείας γινομένης ὀδὲν ὅλως ἐφάνη τ᾽ πάθος γνώεσμα, γνοὺς ὁ βουθὸς μεῖζον ἢ κατὰ τὴν ὑποχεσιν εἰργασμένον με τελέως ἐκ θραπούσαι τῷ διαθέσιν, ἐδεῖτο ὑποθήκας τε δοῦναι πρὸς τὸν λοιπὸν χρόνον ὅπως μηκέθ᾽ ὁμοίως νοσήσειε· ἐπειδὲ πληρωθέντος τοῦ μηνὸς, σύχους τε ἦν ἀκριβῶς, ὡς μηδὲν ἀφεῖναι ἀκριβῶς ᾗ κατὰ φύσιν ἔχεως, οὐδὲν δὲ τοῦ ῥεύματος ἐπεφάνη, τέρα κοσίους μὲν ἔπεμψέ μοι χρυσοῦς. ἤνεγκέ τε τὸν φθόνον τούτων τῶν γνναίων ἰατρῶν ἐφ᾽ οἷς ἐτύγχανον ἐπαινῶν με. καὶ μήν τοι καὶ αὐτὸς ἔτοιμος ἦν ὥσπερ ὅτε σεβῆρος, τὸ μιωῆσαι τὰ κατ᾽ ἐμὲ, τῷ τε κατὰ τῷ τῶν ῥωμαίων πάλιν ὄντι μάρκῳ αὐρηλίῳ ἀντωνίνῳ αὐτοκράτορι. λοιμὸς γὰρ ἀπεδήμει τῆς πόλεως ἕνεκα τοῦ παρθικοῦ πολέμου γενηθέντος τοῦ βολουσίου. διαγὼ θεασάμενος αὐτῶν τῷ ὁρμῷ καὶ δείσας μὴ φθασάντων τί πράξαι διωλυθῶ τῆς ὀν ἀσίαν ἐπανόδου, παρεκάλεσα βραχὺν ἐπιχεῖν χρόνον. ἐγὼ γὰρ ἔφην ὁρᾶν αὐτοῖς τὸν διαιρὸν, ὁπόταν βουληθῶ τοῦτό μοι γένηται, καὶ τοίνυν ὅταν ἐπιωθανόμην παύσασθαι τῷ πάσιν, ἄφνω τῆς ῥωμαίων πόλεως ἐξῆλθον, ὡς δὴ εἰς διαμπανίαν ἀπιών. ἵνα διαλιπὼν οἰκέτην φυλάττοντα τὰ κατὰ τῷ οἰκησιν. ᾧ προσέταξα πλοῖον ἐπιτηρήσαντι τῶν εἰς ἀσίαν ἐξιόντων ἡμέρᾳ μιᾷ τῶν ἐκ τῆς βηδούρας διρκώπων παραλαβόντα τινὰ ὠνῆσαί τε τὰ διατὰ τῷ οἰκίαν, ἐξελθεῖν τε παραχρῆμα, καὶ τῆς νεὼς ἐπιβάντα, διατὰ τὸν ὦν σικελίας πλοῦν εἰς τὴν πατρίδα παραγένεσθαι. ταῦτα μὲν οὕτω διλίγου ὕστερον ἐπράχθη. ἐγὼ δ᾽ ἀνὰ διαμπανίαν γνόμενος εἶτ᾽ ἐκεῖθεν ἐπανέσαμεν εἰς τὸ βρυντήσιον. ἀνακόμενος δὲ ὠείλα διατὰ τῷ πρώτῳ ἀναγνομείῳ ναῦν, εἶτ᾽ ὀν διέβαχιον, εἶτ᾽ ὧδὶ ᾗ ἐλάδος πλέοι, διαπεραιωθῶναι. σεδίως μή τις ἀρα τῶν πολὺ δυναμένων ἀνδρῶν, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ γνούς μου τῷ ἔξοδον ὡς δρασπέτου πέμψας στρατιώτῃ εἰς ῥώμην ἐπανελθεῖν κελεύσειεν. ἐγὼ μὲν οὖν οὕτως μετὰ μίαν ἡμέραν εἰς κασιάπην ἐπλευσα. ζητοῦντες δέ με οἱ ᾧ ῥώμη φίλοι, παρά τε τ᾽ καταλειφθέντος οἰκέτου πυθανόμενοι πῇ ποτ᾽ εἴην, ἀκούοντες δὲ ᾧ τῇ διαμπανίᾳ διατρίβειν με τὸ μὲν πρῶτον ὑποπτεῦον τὸ γεγονός. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μήθ᾽ ὁρῶντες μήτε τὸν ἐμὸν ἄνθρωπον ᾧ ῥώμη, ἔγνωσαν πεποιημότα μετὰ ἀρχῆς λεγόμενα. καὶ τό τε μόγις ἐπείθησαν ἅπαντες οἱ πρόσθεν ἀπιστοῦντ᾽ ὄντος προσκείσθαί μοι καταλιπεῖν τῷ ῥώμῃ, ὅτι μὴ ψεῦσ᾽ ὦς, ἀλλ᾽ ἀληθῶς ἔφασκον ἰέναι. μετὰ χρόνον δ᾽ οὐ πολὺν, ἐπανελθόντος τοῦ λουκίου, πολέμου δ᾽ ἐτέρου τ᾽

† al. κατατολμῶντος

πῶς γθρμανοὺς πολεμηθῶντος αὐτοῖς ἀρχὴ διαβεσήκει. γθνομένῳ δὲ λόγῳ πρὸς τ' ὀργὴν, ὁ λόγος ὠφέλειαν μὲν παρεσκεύαζε τοῖς ἀκούουσι, τὸν δὲ Φίλιππον ἐπὶ τὸ πολεμεῖν ἐκίνει. ἐπεὶ δὲ ἐκ τούτου τὸ τῶν Ἑλλήνων ἔθνος ἐπὶ τὸν βάρβαρον ὁρμᾶν ἐδόκει, ἐπὶ τὸν Δαρεῖον ἐστράτευσε, καὶ τὰ μὲν πρῶτα τοὺς Ἕλληνας

γνώκατε τῆς ἰατρικῆς τέχνης ἐκ τῆς τούτων ἀμαθίας ὡς δείκνυμι τῷ μὲν τέχνῃ ἀξίαν ἀπόλλωνός τε καὶ ἀσκληπιοῦ. οὓς δὲ ἰατροὺς τούτους ὑβρίζειν αὐτῇ. ὥσπερ καὶ οὓς φιλοσόφους φιλοσοφίαν οἱ γε μηδέν ὠφελούσιν ἰδιώτου βέλτιον βιοῦντες ὀνομάζουσιν αὐτοὺς ὀνόματι σεμνῷ τοῦ τῆς φιλοσοφίας. ταῦτα μὲν εἶπον τοῦ Σεβήρου. σὺ δὲ ὦ ἐπίγνωθι ἔγνως τὴν ἰατρῶν ἁπάντων δυχερῶς φανερῶς ἀκτυχεῖν με, πεμπόντων τε δι' ὅλης ἡμέρας οὓς γνωσομένους, τε καὶ ἀγγέλοντας αὐτοῖς τὸ γιγνόμενον, οὐ γὰρ εἰδέσαν με τοῦ Σεβήρου καὶ πειθόλαου πρωϊνὸν δείλης ὄψεσθαι ὑπομένω τῇ ἀρχῇ τῆς ἡμέρας. ἐπεὶ δὲ περὶ τὴν. ζ'. ὥραν ὑπεξωθήσαν τὸν ἔξω ἐπύθοντο, ἀναγκλῶντες, καὶ φανερῶς ὑπεχαίροντες, ἅπασι τοῖς ἀπαντῶσιν ἔλεγον ἰσορτομοῦντες, ὡς ἡ θαυμασὴ μαντεία τοῦ Γαλίωνος, κατὰ τοὐναντίον ἀπέβη. γιγομένης μέν τοι τῆς ἡμέρας ὡς περιήκειν ἤδη τὴν πρωϊαίαν (ἔφασαν ἐπομένῳ φαλακῷ,) ἐτρέποντο πάντες ἀσχημονοῦντες, καὶ ταῦτα τῆς προγνώσεως οὐδὲν ἐχούσης θαυμαστόν, ὡς ἐξεστί μοι διὰτε τὴν εἰς πρῶτον ἐπιδημίαν ὑπομνημάτων, ἔτι τε τῷ περὶ τῆν ἡμέρων πραγματείαν. τούτοις μέν τοι τοῖς ἰατροῖς οὐ μόνον ἀγνοεῖν ὑπάρχει τὰ γεγραμμένα τοῖς παλαιοῖς, ἀλλὰ μὴ δὲ τὰς ἡμέρας ἀείθμεῖν ἔτι μετὰ τῷ. ζ'. μάλιστα ἐὰν ἀπύρετος γιγόμενος ὁ κάμνων αὖθις δὴ ὑποτροφῆς πυρέττει. καίτοι παρ' Ἱπποκράτους ἤδη τὴν ἐπιδημιῶν βιβλίαι γεγραμμένων ἁπασῶν τὴν ἡμερῶν ἐφ' ἑκάστῳ τὴν ἀρρώστων, ἄχρι τῆς ἑκάστης λύσεως, οὐ μόνον εἰ ἤδη τῷ. ιδ'. ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῷ. ξ'. ἢ π'. τύχη γεγενημένη. αὕτη μὲν δὴ ἡ προρρήσις. ὡς ἔφην, εἰ καὶ θαυμασὴ τοῖς πολλοῖς τούτοις ἰατροῖς ἔταξεν, ἀλλ' οὐ τοιαύτη γε κατ' ἀλήθειαν ἐῶ. ὥσπερ οὐ δι' ἡ μετὰ γνώσεως τὴν ὑγιεστάτην θεραπείαν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ κομίσου κατὰ τὴν ὑδρηδημίαν ἐκείνου γιγομένην. θαυμασὴ δ' ὄντως, ἡ νῦν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως συμβᾶσα. δόξαντος μὲν καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἰατρῶν ὅσοι συναπεδήμησαν αὐτῷ πρόξυσμόν τινα πυρεκτικὸν αἴρεσθαι. σφαλερώτατον δὲ πάντων, καὶ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης ἡμέρας ἑωθεν καὶ περὶ τὴν ὀγδόην ὥραν. εἰληφέναι δὲ τῆς προτεραίας τοῦ δι' τῆς ἀλύσεως πικροῦ φαρμάκου πρώτης ὥρας. εἶτα τῆς θηριακῆς, ὡς ἔθος ἦν αὐτῷ καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσφέρεσθαι, καὶ τό τε προσφυσηματικὸν περὶ ὥραν ὡς ἕκτην, εἶτα λουσαμένου περὶ δυσμὰς ἡλίου τὴν βραχὺ τραφέντος ὑπὸ γιγνομένων ὅλης τῆς νυκτὸς τροφῶν ἅμα τῇ δι' ὅλης ἡμέρας ἄνω κάτω γαστρὸς ἐκφύσει. καὶ δι' ὅλης πυρέξαντος αὐτοῦ, τὴν τε ἀμφ' αὐτὸν ἰατρῶν θεασαμένων ἡσυχάσαι τε λελουσάντων, εἶτα ῥοφήματι θρεψαμένων ὥρας. β'. ἐμοῦ δὲ μετὰ ταῦτα ἐληλυθότος, ὅπως καὶ αὐτὸς ἐν τοῦ παλατίῳ κοιμηθείην, ἥκειν τις ἐκάλει ἡμᾶς αὖτι λύχνων ἡμμένων ὑπὸ τε αὐτοκράτορος κελόμενος. ὡς δὲ βιαίως ὄντων τε ἑωθέν τε περὶ τῆ ἕως ἑωρακότων αὐτὸ ἀψαμένων τε λουσιν τε σφυγμῶν, ὑπεσημασίας ἀρχὴ τῆς ἐν πᾶσιν ἐφάνετο, σιωπῶν δὲ εἰσήκειν ἐγώ. προσβλέψας με πρῶτον ἐπύθετο, διατὶ τὴν ἄλλων ἀψαμένων, ἐγὼ μόνος οὐχ ἥψαμην. εἶπον οὖν αὐτῷ ὅτι δύο ἤδη τούτων ἡμμένων. ἦλθε δὲ ἴσως καὶ κατὰ τὴν μετὰ σοῦ γεγενημένην αὐτοῖς ἀκροάσιαν, ἐγνωσμένης τῇ πείρᾳ τὴν ἰδιότητος τὴν σφυγμῶν σου, μᾶλλον αὐτὸς ἐλπίζω διαγινώσκεσθαι τὴν ὑγιεσῶσαν αὖτι διάθεσιν. ὡς δ' εἰπόντος μοι ταῦτα, καὶ αὐτὸν ἐμὲ λελούσαντα ἄψασθαι, φανέντος μοι τὴν σφυγμὸν περὶ τὸ κοινὸν μέρος ἁπάσης ἡλικίας τε, καὶ φύσεως, ἀφεσηκέναι τὴν διηλθότος ἀρχὴν ὑπεσημασίας ἀπεφηνάμην εἰσβολὴν μὴ δέλεμίαν εἶναι πυρετοῦ. θλίβεσθαι δὲ αὐτὴν τὸ σόμαχον ὑπὸ τῆς εἰλημμένης βρόφης, φλεγματωθείσης μὲν πρὸ τῆς ἐκκείσεως. ἐμφαινούσης δ' ἔπαινόν τινα τῆς διαγνώσεως αὐτῇ λέξει τῇ δὲ, πρὸς ἐρέξης εἰπὼν αὐτό ἐστιν, αὐτὸ οὖρον, ὃ εἶπον ἐστίν. ἀιδρώνομαι γὰρ ὑπὸ ψυχροτέρας τῆς τροφῆς βαρυνόμενον. καὶ ἤρετο τί ποιεῖν χρή. ἐγὼ δ' ἀπεκρινάμην ἅπερ ἔγνων. καὶ ἐλέχθη μοι πρὸς αὐτὸν ὡς εἰ ἄλλος τις ἦν ὁ διακέμενος ὅτως ἔδοκα ἂν αὐτῷ, καθάπερ εἴωθα ποιεῖν οἶνον πιέτερος ὑπάσας. ἐφ' ὑμῶν δὲ τῶν Βασιλέων ἀσφαλεστέροις βοηθήμασιν εἰωθότων χρῆσθαι τὴν ἰατρῶν, ἀρκεῖ ναρδίνῳ μύρῳ θερμῷ διδύσαντα μᾶλλον ῥίου, θεῖναι κατὰ τὸ σόματος τῆς κοιλίας. ὁ δὲ καὶ ἄλλως εἰπὼν ἕνεκα ἐκείνου ὅταν ποτὲ μέμψηται τὸν σόμαχον, ὠφελημένον, πορφυρά τε ῥία τὸ νάρδινον μύρον ὑπιθῆναι θερμόν. λελούσθαι τε πειθολάῳ πράξαι οὕτω, καὶ ὑμᾶς ἀρλύσαι. ἀδιθέντος δ' αὐτοῦ καὶ τῶν ποδῶν ἐκθερμανθέντων, ὑπὸ τῶν ἀνατριβόντων θερμαῖς ταῖς χερσίν, ἤτησεν οἶνος σαβίνου, καὶ πειπέρεως ὑπιβαλὼν ἔπιε. καὶ εἰπὼν τοῦ πειθολάῳ μετὰ τὸ πιεῖν, ὡς ἰατρὸν ἔχων ἥκει καὶ οὖρον ἐλεύθερον πάνυ διετέλεσε τε πρὸς ἐμοῦ λέγων ἀεὶ καθάπερ οἶδα, καὶ σὺ. τῶν μὲν ἰατρῶν πρῶτον εἶναι. τῶν δὲ φιλοσόφων, μόνον. ἐπεπείρατο γὰρ ἤδη πολλῶν οὐ μόνον φιλοχρημάτων, ἀλλὰ καὶ φιλονείκων, καὶ φιλοδόξων, καὶ φθονερῶν, καὶ κακόηθων. ὅπερ οὖν ἔφην ἐγὼ, τούτης τῆς ὑπισκέψεως, οὐδεμίαν ἄλλην ἡγοῦμαί μοι γιγονέναι θαυμαστοτέραν. ἐξητημένου γὰρ ἅπασι τοῖς ἀρίστοις τὸν πρὶν σφυγμοὺς τέχνῃ ἀσκήσασιν, ὧν εἷς καὶ Ἀρχιγένης ἐγένετο τὸ σημεῖον ἴδιον ὑπισημασίας. καὶ τινὲς μὲν ἐν ἀρχῇ, τῆς κατὰ τὴν ἀρτηρίαν συστολῆς εὐείσκεσθαι φάντων αὐτῶν. τινὲς δὲ μηδόλως ἀδηκτὸν εἶναι τὴν συστολήν, δυτυχήσας ἐγὼ, τὸ γὰρ ἄλλο φάσκοντος ἀιδηκτικωτάτην ἄφην τῆς παρὰ μικρὸν ἐν τοῖς σφυγμοῖς διαφορᾶς, ἁμαρτανούσης εἰς τοσοῦτον ψεύδους ἰατρῶν ἐπειράθην, ὡς ἀρχομένους ὑπισημαίνεσθαι τινὰς εἰς τὸ Βαλανεῖον ἐκπέμπειν ἢ βαφῆναι λελούσθαι ἐκώλυσα. διαπαντὸς δὲν ἀκριβῶς ἐμαυτὸν πειραμένου διαγόντος ἀρχὴν πρὸ ἕξυσμὸν προπετέσφορον μὴ ἴσον, ὅμως δ' ἐτόλμησα βασιλεῖ διατεινάμενος εἰπεῖν ὅταν πρῶτον ἥψάμην φαντασίαν ἀποφασιν, ἧς αὐτός τε καθ' ἑαυτὸν ἐδόξαζε, καὶ τῶν ἰατρῶν ἦκε. τὸ μέν τοι ἡμῖν κόμοσθον ἔχειν μὲν φασὶ τὸ μέγιστον, τῇ δ' ἀληθείᾳ πάμπολυ λείπεται τοῦ δέ. τ' παλαίστρας γὰρ ἀπαλλαγέντος αὐτοῦ † πρὶν σιτίων ὥρας ὀγδόης εἰσέβαλε θρόμβος ἱκανῶς πυρετός. ἀψαμένῳ δ' ἐμοὶ τῶν σφυγμῶν, φλεγμαίνειν τὸ μόσιον ἐφάνετο, καὶ ταῦτα ἀκούσας ὁ πειθόλαος θαυμάζειν ἔφησεν εἰ τῶν παιδομίων ἡ φλεγμονὴ τὸν σφυγμὸν ἠλλοίωσε τοῦ παιδός, οὐδ' ἐν γὰρ ἄλλο μέρος αὐτοῦ φλεγμαίνει. καὶ τούτῳ διανοίξας αὐτῷ τὸ σόμα λελοῦσθαί μοι θεάσασθαι. φανέντων δὲ τότε βαχέων καὶ λίαν ὀρυθρῶν, οὐ μήν τοι μέγαν ὄγκον ἐχόντας τὸ φλεγμονῆς, ἠρόμην τίς ὁ ἀναβὶς ψας ἔνδον σωματικῷ φαρμάκῳ σφοδροτέραν τῆς ἁρμοσούσης τοῦ παιδὸς σύνταξιν ἔχοντι. τὸ δὲ φανέντος ἑαυτὸν εἶναι τὸν ἀνατρίψαντα τοῦ διὰ μέλιτος καὶ ῥοῦ φαρμάκῳ, μεταβαλεῖν μὲν ὧν μελίκρατον ἀναφυσωμένῳ ῥόδῳ ᾧ

† al. πρὸ τῆς ὥρας ἐκλυσ

† al. μήλων καὶ ῥοῦ

꣆꣐ꣀ꣙꣑ꣀ꣘ ꣇ꣀ꣘ ꣑ꣀ꣘꣜꣕ ꣃ꣟꣔

τος ἐτῶν ἀπήσας δεξάμενος τὸ αἷμα καὶ τὸν σφυγμὸν ἰδιὼν τοῦ λεγομένου λιτροῦ ὄντα. δ'. καὶ ἡμισείας ἀναῤῥοπόν τε τὸν κάμνοντα χρηματίζας, & ψυχρὸν ὀξύκρατον ἀναῤῥοφεῖν τῷ μυκτῆρι λελυδύσας, ἐπιβάς τε τῷ μετώπῳ ἀσόγγου ἐκ ψυχροῦ βεβρεγμένου μελικράτου, καὶ τὰ λώβλα διαδήσας, ὡς οὐδ' ὅλως ἥνυσε ταῦτα, τῇ σικύᾳ χρῆ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον ὑποβαλών, σύνεσις ἔσπασε τὴν αἱμορραγίαν. ὅπερ ὅτι & αὐτὸ φησὶ Ἱπποκράτης ὅτι τέχνης, ἐδήλωσά σοι. καί μοι δοκεῖ καὶ ταῦτα καὶ τἄλλα πάντ' ὀλίγα τὸ ὄργανον ἐπιδεξάμενον ἐγράφη. καὶ γάρ ῥίγος ἐσόμενον ὅπως χρὴ προγινώσκειν, ἔγραψα. καὶ διάῤῥοιαν γαστρὸς ἐμετόν τε καὶ πλῆθος οὔρων ἀμέτρων, ἢ ἐπίχεσιν, ἰδρῶτας τε καὶ παρωτίδας ἐσομένας. ἀρρωστήματά τε παραφροσύνην τε καὶ παραφοράν. ἅπαντα τἄλλα συμπτώματα. τινὰ δέ, ὡς ἔφην, καὶ πρόδηλα, ὁ πεπαιδευμένος ταῦτα προεπιλογίζεται πρὸς ἑαυτοῦ καθάπερ ὑπὸ τοῦ βοηθοῦ παιδός προεπιλογισάμενον ἐγὼ ἐπί τε τῆς ῥώσης. καὶ τοῦ δι' φόβου ἀθυμοῦντος. φλεγμονῶδες, ὡς οἶδα. καὶ τοιόν δ' τι προεισπόντος μου, οὐ πολλοὺς ἀξιέπλησεν ἡ πρόγνωσις. οἰκονόμος γάρ τις ἅπαντα διοικῶν ὀρθῶς, τὰ τοῦ δεσπότου, καὶ διατοῦτο τιμώμενος, ἐτέρων αὐτὸν ἰατρῶν ἰωμένων, ἐκείνη μὲν ἐβδομαῖος ἰδρῶτι. τῇ δ' ὑσταίᾳ διαλείποντα τὸν σφυγμὸν εὑρόντα αὐτὸν, διακόπτει διάθεσιν ἣν περὶ σῶμα φλεγμονὴν ἐδόξαν, σφαλέντα μεγάλως. εἶτα εἰς οἰκίας ἀφικόμενον τοῦ ἅμα περὶ δεσπότην τὸν νεανίσκου, κατὰ τύχην ἀπιστήσαντί μοι διηγησάμενοι τὰ προγεγονότα καὶ τὰ παρόντα συμπτώματα, τί ποτε συμαίνει τὸ κατὰ τὸν σφυγμὸν ἀλόγως γεγονός, ἐδέοντο μαθεῖν. ἐγὼ πυθόμενος πλησίον εἶναι τῆς οἰκίας ἣν κατέκειτο, συνῆλθον αὐτοῖς ἀψάμενός τε σφυγμοῦ τοῦ νεανίσκου. κατὰ γάρ αὐτὴν τὴν ἀναθηκὴν διάθεσιν εἶπον σοι πολλάκις οὐκ ὀλίγα σφάλλονται καὶ τῶν ἀξιολόγων ἰατρῶν γνοῦν. μέγαν ἡγούμενοι τὸν οὐ μέγαν σφυγμόν. ὥσπερ γε γνίοτε & ταχὺν τὸν ὀλίγον ταχύν. ἢ βραδὺν τὸν μὴ βραδύν. ὡσαύτως δὲ περὶ τὴν ἀμυδρῶν τε καὶ σφοδρῶν καὶ σκληρῶν, καὶ μαλακῶν σφυγμῶν διάγνωσιν σφάλλονται. καὶ μᾶλλον ἔτι περὶ τὴν ἀτάκτων τε καὶ τεταγμένων ὁμαλῶν τε καὶ ἀνωμάλων ἐν ἀθροίσματί τε καὶ κατὰ μίαν διασολήν. δι' οὓς ἰδὼν τέτταρα περὶ τῆς διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν ἔγραψα βιβλία, προηγούμενα τεττάρων ἑτέρων, ἃ περὶ τῶν ἐν σφυγμοῖς αἰτιῶν ὠνόμασται. δεῖται γὰρ ἀμφοτέρα τῶν πραγματειῶν ἡ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν προγνώσεως ἐν τέτρασί τε καὶ αὐτὴ γεγραμμένη βιβλίοις, δι' ἃ καὶ προεσκευάσθαι δύο τυγχάνουσιν οὖσαι. χρησιμοτάτη δὲ τῆς καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλίας οὖσα, ὡς ὤφελ' εἰσεῖκται γυμνασίας ἰσχυροτέρας ἀεὶ δεομένους, ὡς μὴ δὲ πράττειν ἢ ὑπομένειν ἃ πρότερον ἀμέμπτως ἔπραττον, ἀλλὰ διατὰ ἰλιγγιάσεις τε καὶ σκοτώματα. καὶ ὅτε παθόντας ἐνίους μὲν, ὥρας τρισὶ τοῦ φυγεῖν αὐτὴν τὴν γλωσσολαλίαν. οὐ δὲ γὰρ οὐ δὲ βλάβη ἕως ὧδε. πολλῆς δεομένης εἰς διάγνωσιν. ὡς ἂν πολλὰς ἐχούσης διαφοράς. ὅταν ὁ σφυγμὸς ὅτε διατὰ μίαν ἐνέργειαν, ὅτε κατὰ πλείους ἐφεξῆς ἀλλήλων μεθ' ἓν ἔχει παρὰ φύσιν ἄλμο, πλὴν τοῦτο μόνον ὁ διατὰ διάλειψιν γίνεται. γινώσκειν οὖν χρὴ τὸ τοιοῦτον ἐκ γένους εἶναι συμπτώματα. διαγινώσκεσθαι δὲ χαλεπώτατόν ὄντα. μᾶλλον δ' ἀδυνατον ἄνευ τῶν πασῶν τῶν διατὰ οὓς σφυγμοὺς διαφορῶν ἀκριβῶς ἀεὶ δάνεσθαι. θεασάμενος δ' ἐν τοῦ ἄνθρωπον οὕτως ἔχοντα συνεβούλευσά τε τοῖς ἰατροῖς ἀναληπτικῶς ἄγειν αὐτὸν ἀσφαλῶς δεκειμένον. εἶθ' ὅταν προέρχηται ἤδη & τὰ συνήθη πράττοι τότε τῶν σφυγμῶν ἀψάμενος αὐτοῦ, διαλιπόντας εὑρήσειν ἔφην ὡς καὶ νῦν. ὅπερ γὰρ αὐτῷ φύσει συμβεβηκέναι, οὐκ ἐξ ὑποπιπτούσης, αἰτίας τινὸς νοσώδους. ἐκ μὲν οὖν τοῦ παραχρῆμα τὸ ῥηθὲν αὐτοῖς ἄπιστον ἐφάνετο. διατὰ δὲ τὸν ἑξῆς λόγον ἅπαντα διαλιπόντα μίαν πληγὴν τὸν σφυγμὸν εὐέσκεπται ἄλμο τε διατ' ἄλμον ἀριθμόν. ὕστερον δέ ποτε προσελθόντος μοι, παρεκάλουν ἀκοῦσαί μου. ἐξ ἅπτου τινὸς σημείου τὴν φύσιν ἐγνωκέναι τοῦ νεανίσκου τοιαύτην οὖσαν. ἀπεκεκαλύφειν οὖν αὐτοῖς ὅπερ ἤκουσε ποτὲ ἐπεῖν ἰσοκράτην τὸν ῥήτορα τῶν ἑταίρων τινὰ πεπαιδευμένον πρὸς τριῶν ἐτῶν ἀσκήσεως. ἐδυνήσεται, καὶ ἀσκήσας ἐν τοσούτῳ χρόνῳ ἕκαστον τῶν προβαλλομένων εἰπεῖν, ὡς ἑώρακε λέγοντα τὴν ἰσοκράτην. φασὶ γὰρ ἀποκεκαλύφθαι τὸν μειρακίῳ τὸν ἄνδρα. σὺ μὲν οὖν ὧν πάντα σωκινξάμενον διατὰν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ διαιάσθαι μαθεῖν ὅπερ τινὰ. αὐτὸς δ' οὖν ἐμοὶ τοῦ διατὰ γνώμην ἀφυίαν ἔτεσι πολλοῖς ἀσκήσας αὐτόν. γνώσεσθαι δὲ ἔφην ὅσαι παρὰ φύσιν εἰσὶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς διαφοραὶ τουτὶ τὸ βιβλίον ἀναγνόντα. ἵν δὲ τὸ πρῶτον περὶ τοῦ τὰς τῶν σφυγμῶν διαφορὰς ἁπάσας διαγινώσκειν. ἐπαγομένων ἀσκήσεως τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τέτταρσι γεγράφθαι βιβλίοις. ἃ λαβεῖν ἔξεισιν ἡμῖν ὅταν ἀπὸ σώματός μου τὰς γραμμένας ἐν τοῖς δὲ τῷ βιβλίῳ διαφορὰς εἴ πῃ τοῦτ' ὂν ᾧ ἐπίγνωσις ἀξιόλογον ὄργανον ἰατρικῆς προγνώσεως ὄντων, ὥσπερ νῦν τὸν ἡμέτερα τοῖς ἀναγινώσκουσιν αὐτῷ εἰσβολῆς γεγραμμένης τῶν παρόντων. τῶν δ' ἄλλων ὅσα θαυμάζουσιν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν, οὐδὲν οὐδ' ἐγγὺς ὁμοίον ὄντα. τοῖς δὲ θαυμαστὸν γὰρ ἐστὶν φαίνεται διὰ τὴν τῶν πολλῶν ἄγνοιαν, τὰ δι' ἑαυτὰ τοῖς νομίμως ἀσκηθεῖσι τὰ κατὰ τὴν τέχνην, οὐκ ἔχοντα δύσκολον τὴν πρόγνωσιν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΕΞ ΕΝΥΠΝΙΩΝ ΔΙΑΓΝΩΣΕΩΣ.

ὁ ἐνύπνιος ἢ, ἡμῖν ἐνδείκνυ διάθεσιν τοῦ σώματος. πυρέσσειν μὲν οὖν ὀρθῶς ὄναρ, ὅταν ἡ ξανθὴ ὀχλῆται χολή. εἰ δὲ κατανόημα, ἢ ἀχλύς, ἢ βαθὺ σκότος, ὅταν ἡ μελαίνης χολῆς. ὄμβρος δὲ, ψυχρὸν ὑγρότητα πλεονάζειν ἐνδείκνυται. χιὼν ἢ καὶ κρύσταλλος καὶ χάλαζα, φλέγμα ψυχρόν. δεῖ ἢ νὴ Δία, καιρῶ, καὶ τῇ λοιφθείσῃ τροφῇ πρόσεχειν. ὁ γὰρ χιονίζεσθαι δοκῶν, εἰ κατ' εἰσβολὴν πνεύσειεν μετὰ ῥίγους, ἢ φρίκης, ἢ κατὰ ψύξεως γενομένης, τοῦτ' ἐμφανταζέσθω, δεῖ καιρῷ τὸ πλέον, ἀπὸ τῆς διαθέσεως τοῦ σώματος δοκεῖν χρή. ἡ μὲν τοι τῶν παλαιμένων τοιοῦτον ὄναρ θεασάμενος, βεβαιοτέραν ἡμῖν γνῶσιν ἐργάσεται ἢ τῶν ἀκρατούντων χυμῶν ψυχρότητος. ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἐὰν μὴ εὐημερούσης ὦσι τῆς φλεγματικῆς ἐξεσμάτων, ὧν γε τῇ γαστρὶ περιεχομένων, γνῶσιν ἔχεται τοιαύτην τινὰ γενέσθαι φαντασίαν, καί τι ἢ γε ὅλου δεῖ σώματι διαθέσεως ἐκ ὄψεως ὁράσεως. ἐπεὶ ἢ γε τοῖς ὕπνοις, ἐκ ὧν ταῖς τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ διαθέσεσι φαντάζεται μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν συμβάντων ἡμῖν πραττομένων ὁσημέραι, γνῶσιν δὲ ἔχ ὧν προφρονέσκαμεν. καὶ δή τινα μαντικῶς ἐκ αὐτῆς προδηλοῦσθαι, καὶ γὰρ ἐκ τῆς πείρας μαρτυρεῖται, δύσκολος ἡ διάγνωσις τοῦ σώματος γίγνεται ἐκ τῶν τοῦ σώματος ὁρμωμένων γενέσεων. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῶν ἐφ' ἡμέρας πραττομένων ἢ φροντιζομένων, εὐδεῖ διακρίνειν αὐτὸ μόνον, ὅδεν αὖ ἰὼν χαλεπὸν, ὅσα μηδὲ πέπρακται, μηδὲ φροντίζεται, ταῦτα ἐκ τοῦ σώματος ὁρμᾶσθαι δοκεῖν. ἐπεὶ δὲ καὶ μαντικά τινα συγχωροῦμεν εἶναι, πῶς ταῦτα διακριθείη τῶν ἐκ τοῦ σώματος ὁρμωμένων, ὀρθῶς εἰπεῖν. ἐθελήσατο γὰρ τις τὸ ἑτέρου τῶν σκελῶν λίθινον γεγονέναι, καὶ δῆτα ἔκειναν πολλοὶ τῶν πρὸ τοῦ τοιαῦτα δεινῶν, ὡς πρὸς ὠδῖνας τείνειν τὸ ὄναρ, ἀλλ' †ἐπαρελήλυθε τὸ σκέλος ἐκεῖνο ἄνθρωπος, οὐδενὸς ἡμῶν προσδοκήσαντος δῆτα. τὴν μὲν γὰρ παλαισμοῦ αἵματος δεξαμενὴν δόξαντα ἐσάναι, καὶ μόγις αὐτῆς ἐπαρέχοντα, πλῆθος αἵματος ἔχειν ἐτεκμηράμεθα, καὶ δεῖσθαι ἰσχνώσεως. τινὲς δὲ ἰδρῶτα ἰερικῶς μέλλοντος, λύτρα καὶ κολυμβᾶν ἔδοξαν ἐν θερμῷ ὑδάτων δεξαμενάς. οὕτω δὲ καὶ ἡ τοῦ πίνειν φαντασία χωρὶς τοῦ πίμπλασθαι, διψῶσι πάνυ συμβαίνει. ἰσθμὸν καὶ τοῦ ἐδίειν ἀπλήστως τοῖς πεινῶσι. τὸ δὲ ἀφροδισιάζειν, τοῦ σπέρματος πλήρωσιν. ἔοικε γὰρ ἐν τοῖς ὕπνοις εἰς τὸ βάθος τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ εἰσδύσα, ἐν τῶν ἐκτὸς ἀποχωρήσασα αἰσθήσεων, ἢ νὴ τὸ σῶμα διαθέσεως αἰσθάνεσθαι, πάντων ὧν ὀρέγεται, τούτων ὡς ἤδη παρόντων λαμβάνειν φαντασίαν. καὶ ἔστιν ἔχει ταῦθ' οὕτως, οὐδέν ἐκ θαυμαστὸν, ὁπότε μὲν τοῦ πλήθους χυμῶν ἡ ψυχικὴ δύναμις ἐνοχλεῖται βαρυνομένη, μόγις μὲν διεγειρομένης ἑαυτῆς κατ' ὄναρ φαντάζεσθαι καὶ βασάζοντας ἄχθη τινά. τοὐναντίον δὲ, ἢ κουφότητι καὶ ἀπειρίᾳ ἡ τοῦ σώματος διάθεσις, ἤτοι φθινούσης, ἢ θέοντας ὠκύτατα οὕτω διακειμένους ὁρᾶν ὄναρ, ὁμοιουμένων ἀεὶ τῶν φαντασμάτων τῆς ψυχῆς, ταῖς τοῦ σώματος διαθέσεσιν, ἄχρι οὗ τῶν ὑποσυρῶν, ἢ σύρων ἀνέρχεσθαι δοκεῖν. οἱ μὲν γὰρ ἐν κόπρῳ καὶ βορβόροις διατρίβειν ἑαυτοὺς φαντασθέντες, ἤτοι αὖ χυμοὺς ἐν αὐτοῖς μοχθηροὺς καὶ λυσώδεις καὶ σεσηπότας ἔχουσιν, ἢ πλῆθος κόπρου περιεχομένης ἐν τοῖς ἐντέροις. οὗ δὲ ἔμπαλιν τούτων διακαμνόντας καὶ δοκοῦντας ἐν σύσταδι τόποις διατρίβειν ἐναντίαν ἔχειν ἐν τῷ σώματι διάθεσιν ἡγητέον. ἃ τοίνυν ὁρῶσιν οἱ κάμνοντες ἐν τοῖς ὑπνίοις καὶ πράττειν δοκοῦσι, σωφελήσει πολλάκις ἡμῖν, ὑγείας τε καὶ πλεονεξίας, καὶ ποιότητας χυμῶν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΥΡΟΥ ΓΡΑΨΑΝΤΑΣ Η ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΟΔΩΝ.

Τοῖς μὲν παλαιοῖς ἰατροῖς ἀπόχρη μόνον εἰπεῖν, ὡς ἡ περίοδον ἡνίοις τὰ νοσήματα· οἱ πρόξυσμοὶ γίγνονται, μηκέτι προσιθεμένοις τὸ σημαῖνόν τὄνομα ἡ περίοδος. ἠπίσανθ γὰρ ἕλκησιν ἀνθρώποις γράφοντες τὰ βιβλία, σαφῶς εἰδέναι, ὡς ἐπὶ σίαν ἴσον χρόνον γίγνεσθαί ἕκαστον τῷ ἐφ' ἑαυτοῦ, τὸν χρόνον ἅπαντες Ἕλληνες ὀνομάζουσι περίοδον). ὅταν γὰρ ὀλυμπιακὰς τέλειας καὶ πυθιακὰς ἐκάλουν περιόδους. οἱ νεώτεροι δὲ πρῶτον μὲν ἐφεύρηται) ταῖς περιόδοις τὴν τοῦ τύπου προσηγορίαν, εἶθ' οἱ μὲν ταὐτὸν ἡγοῦνται σημαίνεσθαι πρὸς τὸν περίοδος φωνῆς, καὶ τάξις, ἡ τύπος. οἱ δὲ ὁ ταὐτὸν. ὠήσαντο δὲ πάντα ταῦτα ἐπιχειροῦσιν, ἄλλοι ἄλλῃ, ὁ μόνον κατασκευάζοντες οὐκ ἰδίους ὅρους, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν ἄλλων ἀντιλέγοντες. ὅσοι μὲν οὖν ἄχρι τοῦ περὶ οὗς ὅρους Φιλουμένας προελθεῖν συγχωροῦντες ἐκ τῶν βιῶν ὀνομάτων ἓν τι σημαίνεσθαι τύπου, καὶ περίοδον, καὶ τάξεως, ἐλάττονα φλυαροῦσι. ὅσοι δὲ περίοδον μὲν ὀνομάζουσι τὸν χρόνον, οὐ ἴσον δὲ ταὐτὸν γίγνεσθαι). τύπον δὲ, οὐκ ἁπλῶς ἅπαντα τὸν τοιοῦτον χρόνον), ἀλλ' ὅταν ὁλοκλήρους ἡμέρας καὶ νυξὶ προγράφῃ), μακρὰς ὅτι καὶ ἀκμὰς φλυαρίας καταβάλωσι, καὶ διὰ τοῦθ' αὑτῷ τε καὶ τοῖς μαθηταῖς καταπρίψαντες τὸν χρόνον, ὅταν αὖθις αὖ λάμνοντας ἀφήκωνται, χείρους εἰσὶν ἰδιώτου παντός. ἰδιώτης μὲν γὰρ νοῦν ἔχων, ἐπεισθεὶς θεάσασθαί τινα καθ' ἑκάστην ἡμέραν πρόξυσμόν, ἐὰν μὲν ὑστερῇ σμικρόν ὁ πρόξυσμός, ἐὰν τε προλαμβάνῃ, φαντασίαν τινὰ ἕξει περιόδου, καὶ καλυμμένης ἀμφημβρινῆς. εἰ δέ τις καὶ Φιλόπονος εἴη καὶ Φιλίατρος, γνοὺς τὸν αὐτὸν εἰσρεῖν δυοῖν διταίοιν ἢ διῶν τεταρταίων, καὶ σφόδρα ἀξιοῖ διοριδιῶσθαι πρὸς τὸν ἰατρῶν. οἱ δὲ ταῖς εἱρημέναις ὑποθέσεσι δουλεύοντες, ἐὰν φύσωσιν ἀρρώστῳ δυοῖν ὥραιν ἑκάστης ἡμέρας τὸν πρόξυσμὸν ἔχοντι πολλαπλήν, εἴκοσι μὲν ἔσται, καὶ δυοῖν ὥραιν φασὶ τὸν περίοδον, τὸν δὲ ὅλον τύπον οὐχ ἁπλοῦν, ἀλλὰ τινὰ συνθετὸν ὑπάρχειν, νομίζουσιν. εἶτα ζητήσαντες ἱκανῶς, καὶ λογισάμενοι καὶ σφᾶς αὐτοὺς, οἱ μὲν διὰ πλακοῦντος, οἱ δὲ καὶ διαγράμματος γέ τινι βιβλίῳ γεγραμμένῳ, δώδεκα φασὶν εἶναι δωδεκαταίους, τὸν τοιοῦτον τύπον. γελοῖον δὲ διὰ τούτοις τὰ ἀκριβῆ παρασκευάζειν. ἐπὶ δὲ μᾶλλον ὅταν ὥρᾳ μιᾷ ποτὲ θεάσωνται τὸν πρόξυσμὸν προλαμβάνοντα, καὶ τὸ τέ ἀφαίνοντος, δ'. εἶναι καὶ κ'. εἰκοστεταρταίους, αὖτοί τε καταγελῶντα, καὶ τινα τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς ὑποψίαν ἀγνοίας πρὸς τοῖς ἰδιώταις παρασκευάζουσιν. ὅταν γὰρ ἐκείνους ἐκ βιβλίου θεάσωνται μετὰ σεμνότητος τινὸς εὑρίσκοντας ὡς τι μέγις) πρᾶγμα καὶ δ'. εἰκοστεταρταίους, ἐπορέγεσθαι καταγινώσκειν αὐτοῖς ἅπάντων τῶν ἀναγινωσκόντων τὰ βιβλία, καὶ μᾶλλον) τοῖς ἀλόγως βιβῶσι μεταχειριζομένοις τῇ τέχνῃ ἑαυτοὺς ὑβρίζουσιν. ἐὰν γὰρ τις ἔπῃ) ταῖς ὑποθέσεσι τὰ τοιαῦτα πλημμύτων ἰατρῶν, καὶ τὸ διταῖον, ὅταν ἥδι προλαμβάνῃ μίαν ὥραν, ἢ ὑστερίζῃ, πάντα μᾶλλον), ἢ τριταῖον ὀρεῖ. τὸ μὲν γὰρ προλαμβάνοντα, τεσσάρων, καὶ κ'. ὄντα, φησὶ τεσσαρακοστὸν διὰ πλοκῆς εἶναι. τὸ δὲ ὑστερίζοντα, πεντηκοστὸν, καὶ ἑξηκοστὸν ὀρεῖ, ἐ. καὶ κ'. εἶναι. τὶς μὲν ἤρξατο πρῶτος τὸ ἐμπλήκτου ταύτης σοφίας, οὐκ οἶδα, νῦνικα δ' ἐγὼ πρῶτον ἤκουσα τοῦ γε μὴν οὐδενὸς αὐτῶν ὀρῶ. Μεθέστηκε μὲν δὴ ἀνθρώπων ἅπαντα Αντωνῖνος, ὁ μετ' Αδριανὸν βασιλεύσας αὐτοκράτωρ, ἤρξατο δὲ τό τε Σεβῆρος, ἑαυτὸν μὲν Αντωνῖνον) μεθονομάσας, εἰς δὲ τὴν τῆς ἀρχῆς κοινωνίαν προσλαβὼν Λόκιον καὶ μεθονομάσας Σεβῆρ). ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πρῶτον ἀκούσας ἐθαύμασα οὐ προβάλλοντας ὡδίνας. ἐὰν πρώτῃ τις ὥραις προξυσόμενος, ἀνιέτῃ δυοῖν, ὡς εἶναι τῇ ὅλῃ περιόδου ὥρᾳ. ζ'. καὶ τοῦτ' ἐφεξῆς γίγνηται), τίνα χρὴ νομίζειν τὸν τύπον). ἀπεκεινάμην δὲ οὐθέως αὐτῷ, μὴ δ' οἷόν τε γένοιτο. οὐ γὰρ ὀλιγοχρονίως ὅτῳ προξυσμὸς μακρὰς ποιεῖται τὰς περιόδους, καὶ τὸ πάνυ γε καὶ εἰς ἀπυρεξίαν ἀφικνεῖται. σὺ δὴ προξυσμὸν μὲν, ἔφη, δίκην νοσήματος ἐπεισέρχεσθαι, τὴν συνεχείαν δὲ τῆς περιόδου, ὀλεθρίως τοῦτο ἀκροφαίνεσθαι αὐτόν. μηδὲν, ἔφην, σκόπει τὸ γε νῦν πρόσθεν) ἀδυνάτους ὄντας ἡ ὑποθέσεις, ἢ δυνατὴ, γυμνασίας δ' ἕνεκα τὰ τοιαῦτα συγχώρει ζητεῖσθαι. πῶς γὰρ τῆς τοῦ ποικίλου τύπου εὕρεσιν, δυπορωτέρους ἡμᾶς ὀργάζεται). ἐκείνου μὲν οὖν ὅλου τοῦ τοιούτου γυμνάσαι) ἀκροατέρους ἡμᾶς ὀργάζεται μᾶλλον), ἢπερ δυπορωτέρους ἐπεφάνην ἓν διεξιὼν τὸ τε νυνὶ ἢ τοῖς ἄλλοις ἐπισκέψω πεδιηγησάμενος ἢ ὡς ποτ' ὄντων ἡ χρεία τῶν διαύτης θεωρίας. ἐπεὶ τοίνυν ὅδεν ὅτου χρήσιμον ὄντι, μὴ μάλιστα γε τοῖς πυρετοῖς, ὡς τὸ πεπτινώσκειν τὰς ἀρχὰς τῶν ἐσομένων προξυσμῶν, ἐὰν μὲν τις ὀρθέως ἀπ' ἀρχῆς οἷός τε ἢ στοχασμῷ τεχνικῷ τοῦτ' ὀφελεῖσθαι, μέγιστα τὰ κάμνοντα διὰ ὅλου τῆς νοσήματος ὠφελήσει. ἐὰν δὲ εὐθὺς μὲν ἀφ' ἀρχῆς ἀδυνατήσῃ, πεῖσόντος δὲ τοῦ χρόνου δυνηθῇ, μὴ τὸ ὑπόλοιπον) χρόνον ὀνήσει τὸν κάμνοντα. μὴ ὅσῳ γε θᾶττον εἰς πρόνοιαν ἀφίκηται τοῦ τῆς νοσήματος ἰδέας, ὅσῳπερ πλέονα χρόνον) ὠφελήσει τὸ νοσοῦντα. πειρατέον μὲν οὖν οὕτως ἀπ' ἀρχῆς διαγινώσκειν ὁποῖος τίς ὅτιν ὁ πυρετὸς, ὡς γε τοῖς περὶ κρίσεως ὑπομνήμασι δέδεκται, καὶ τάγε πολλὰ βεβαίως ἐσὶ γνῶναι ὅσον διὰ τῶν ἐκείνοις γνωρισμάτων. εἰ δέ τις ἀμφιβολία γένοιτο μὴ τῇ πρώτην ἡμέραν, ἢ τῇ δευτέρᾳ διακριτέον αὐτῷ. εἰ δὲ καὶ ταύτην γέ ποτε ἐκφύγοι, τῇ τρίτῃ γε πάντως γνωριδήσεται. εἰ δ' ἄρα καὶ ταύτην γέ ποτε διεκφύγοι μὴ τὸ ασαύι), ἀλλ' ἢ τῇ τετάρτῃ δῆ ἀνάγκης γνωριδήσεται). εἰ δὴ μή δ' ἢ ταύτῃ τις ἤδη τῆς ἰδέαν τοῦ νοσήματος ἐγνώρισεν, ἀλλ' ἔτ' ἀκριβῆ, πολὺ μέρος ὄντος τῆς τέχνης ἀγνοεῖ. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ οἱ πρόξυσμοὶ πάντες, οἱ μὲν τοῖς πυρετοῖς, ἤτοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἢ διὰ τρίτης, ἢ διὰ τετάρτης ἀπαντῶσιν. οἱ δὴ τοῖς πλείοσις νοσήμασιν, ἐφ' ὧν δὴ καὶ μάλισά ὅτι χρεία τοῦ προγνῶσθαι τὸν μέλλοντος ἔσεσθαι πρόξυσμὸν διὰ τρίτης, ἢ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, οἱ δὲ ὀλιγίσοις δ' εἶσι διὰ τετάρτης. ἀλλ' ἴσως τις φησὶ τῶν νεωτέρων τινῶν Σοφιστῶν, καὶ διὰ πέμπτης ἡμέρας γίνεσθαί τινὰς περιόδους, καὶ δι' ἕκτης, καὶ ἑβδόμης, καὶ τινὰς ἄλλας ἄχρι παμπόλλων ἡμερῶν ἐκτεινομένας ὡς ὄντος ἐσὶ μακαρίσαι τὸ θαυμασῆς σωίσεσθαι, εἰ μὴ πᾶσι παρακολουθοῖεν, ἀλλ' ὧν λέγουσιν αὖθις ἀναιροῦντες τὸ χρήσιμον) ἅπάσης τοῦ περὶ τύπου πραγματείας. ὅσοι μὲν οὖν ὁμολογοῦντες ἀρχὴ τοῦ πρώτης ἡμέρας εἶδέναι διαγινώσκειν πυρετὸν, ἀναμένουσι τὰς μέχρι τοῦ τετάρτης, ὅτε πεμπταίους τινὰς περιόδους), εἶθ' ἑκταίους, ὅτε τοὺς ἐξωλοθρεύειν τινὰ ἐωρακέναι φάσκοντες, εἰ καὶ μὴ τῇ β', καὶ τῇ γ'. τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ τῇ δ' ἐξῆς ἐλπίζειν τὴν δύνασθαι) περὶ τοῦ μέλλοντος προξυσμοῦ. οἷς δ' εἰς πολὺ πλῆθος ἡμερῶν ἐκτείνουσι τὰς περιόδους ἀδυνατοῦντες προγνῶναι τὸν ἐσόμενον προξυσμόν. αὖ τίνα τὸν τῷ ἡμέρᾳ τῆς πρώτης

ἡμέραν

ἡμέραν γβρομλύῳ δ῾ωατόν ὅτι καὶ ἐφ᾽ ἀμφημερινῷ καὶ τριταίῳ, καὶ τεταρταίῳ, καὶ πεμπταίῳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἐφεξῆς ὑπάρχειν. ἐὰν οὖν γβνηθῇ κατὰ τὴν δ῾υτέραν ἡμέραν παροξυσμὸς, ἄντε καὶ μὴ, περὶ τῆς τρίτης ἡμέρας ἐλπίζειν οὐδὲν ἔξουσιν, οἱ τὰς μακρὰς περιόδους εἰσηγούμενοι. καὶ τοίνυν ὑποκείσθω μετὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, μήτ᾽ ἐν τῇ δ῾υτέρᾳ, μήτ᾽ ἐν τῇ τρίτῃ, μήτ᾽ ἐν τῇ τετάρτῃ γεγονέναι παροξυσμόν. οἱ μὲν τὰς τρεῖς μόνας εἰδότες περιόδους ἀνιᾶσί τε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς κλίνης, καὶ τὴν σωτηρίαν ἐχέφρονι διελθοῦσιν, ἀπηλλάχθαι νομίζοντες ἁπάσης ὑποψίας. οἱ δὲ καὶ τὰς ἑξῆς, ὅσαι πολυήμεροι, γίγνεσθαι φάσκοντες, ὁμοίως ὑποπτεύειν τὴν ε῾. ἡμέραν εἰσὶ δίκαιοι, καθάπερ καὶ τὴν ἄλλην τὴν ἐμπροσθεν, οὕτω δὲ καὶ τὴν ς῾. καὶ τὴν ζ῾. καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἑφεξῆς ὑποπτεύουσιν. εἰ δὲ καὶ γένοιτό τις καὶ ἐν τῇ δ῾υτέρᾳ τῶν ἡμερῶν παροξυσμὸς, ἄδηλον εἴτε κατ᾽ ἀμφημερινοῦ χῶμα πρὸς τὴν ἐν τῇ πρώτῃ γεγονότα τὴν ἀναλογίαν ἐφύλαξεν, εἴτ᾽ ὄντως ἑτέρας ἀρχὴ περιόδου. κατὰ ταῦτα δ῾, εἰ καὶ κατὰ τὴν τρίτην ὧδε τῇ δ῾υτέρᾳ γένοιτο. ὄφελ γὰρ ἀγνοοῦσι διαγινώσκειν ὀλίγους ἀφ᾽ ἀρχῆς εἴτε ἀμφημερινός ὅδε, εἴτε τριταῖος, εἴτ᾽ ἄλλος τις πυρετὸς, ἀδήλων εἰθ᾽ εἷς ὅδε ἀμφημερινός, εἴτε δ῾υοὶν ὧν πλοκὴ τριταίοιν, εἴτε καὶ τριῶν τεταρταίων. καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν μειζόνων περιόδων, ὁ αὐτὸς λόγος. ὅτι μὲν οὖν ὅσοι νομίζουσι πολλὰς εἶναι περιόδους, οὐ μόνας τὰς τρεῖς, οὐδέ ποτε διωρήσονται πεφυγεῖν τὸν ἐσόμενον παροξυσμὸν, ἤδη δ῾έδεικται. λέγομεν δ᾽ ἐφεξῆς περὶ τῶν μόνας τὰς τρεῖς ἡγουμένων, οὐ μὴν ἐκ γε ἰδίας φύσεως ἑκάστου διαγινωσκόντων, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν κατὰ παροξυσμοὺς αὐτῶν ἀποδόσεως, οὕτω γὰρ εἰώθασιν ὀνομάζειν αὐτοὶ τὰς ἀναλογίας τῶν παροξυσμῶν. οἱ τοιοῦτοι δ᾽ εἰ μὴ ἁλόντες ὥσπερ οἱ πρότεροι, τὸν ἐσόμενον παροξυσμὸν ἀγνοήσουσιν, ἀλλὰ μέχρι γε τετάρτης, ἢ πεμπτῆς ἡμέρας ἀνάγκης. ὑποκείσθω γὰρ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, ἵνα γεγονέναι παροξυσμὸν, ἐν δὲ τῇ δ῾υτέρᾳ, δύο καὶ δύο πάλιν ἐν τῇ τρίτῃ, καὶ δύο κατὰ τὴν τετάρτην. ἐνδέχεται μὲν οὖν καὶ τοιούτην εἶναι τὴν πλοκὴν τῶν ἁπλῶν περιόδων, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, ἀμφημερινὸν ἔχειν. κατὰ δὲ τὴν δ῾υτέραν, τριταῖον. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ δύασθαι μὲν καὶ τριταῖον, δύασθαι δὲ καὶ τεταρταῖον. ἄδηλον γὰρ ὅπῃ πῶς τῆς πεμπτῆς. εἶτ᾽ ἐν τῇ τετάρτῃ τό τε κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἀρξάμενον τεταρταῖον δ῾ύτερον παροξυσμὸν, καὶ τὸ κατὰ τὴν δ῾υτέραν τριταῖον δ῾ύτερον. δῆλον δὲ ὡς ἡ πεμπτὴ τῶν ἡμερῶν, δύο παροξυσμοὺς ἕξει. τό τε κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἀρξάμενον τριταῖον τὸν δ῾εύτερον, καὶ τὸ κατὰ τὴν δ῾υτέραν ἡμέραν ἀρξάμενον τεταρταῖον τὸν δ῾εύτερον. ἡ δ᾽ ἕκτη τὸ κατὰ τὴν τρίτην ἀρχόμενον τεταρταῖον τὸν δ῾εύτερον, καὶ τὸν τρίτον κατὰ τὴν δ῾υτέραν τριταῖον τὸν τρίτον. ἐνδέχεται δὲ τῶν ἄλλων ὡσαύτως ἐχόντων ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ἤρχθαι δύο τριταίους ἄλλους. ἢ δύο τεταρταίους ἄλλους. ἐπεὶ γὰρ ἡ τετάρτη τῶν ἡμερῶν κατὰ τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν οὐδεμίαν ἔχει πρὸς τὴν τρίτην κοινωνίαν, ἐνδέχεται καὶ δύο τριταίους ἢ δύο τεταρταίους, ἢ τριταῖον καὶ τεταρταῖον ἵνα κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἄρξασθαι. θαυμάσαι δ᾽ ὅτι τὰς τοιαύτας ἁπλοκὰς σωπηθέντων. εἰ μηδέ ποτε ἐγνώσασαν ἐνδέχεσθαι τὸν δύο τύπων εἰς τὴν αὐτὴν ὥραν συνελθεῖν οὗ παροξυσμὸς, ὅπερ εἰ γένοιτο, διέφθαρται τὰ τῆς ἀποδόσεως αὐτοῖς γνωρίσματα. κατὰ γοῦν τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν ἐνδέχεται τὸν μὲν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἀρχόμενον τεταρταῖον ὥρᾳ δύτρᾳ, τὸν δὲ τεταρταῖον ἐνδεκάτῃ. τούτων δ᾽ ὄντως ἐχόντων, εἰς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν δῆλον παροξυσμὸν ὁ τῆς τὴν δ῾υτέραν ὥραν. οὐ μὴν ἵνα λέγουσι ποτὲ γένεσθαι τῇ τὴν ὑποκειμένην ὑπόθεσιν, ἀλλ᾽ ἀεὶ δύο. δέδεσαι δ᾽ ὅπως ἐγχωρεῖ καὶ δύο παροξυσμοὺς εἰς μίαν ὥραν συμβαίνειν, καὶ διατί οὐκ ἀγνοοῦμαι τὴν ὠφελιμωτάτην τοῖς ἰδίοις ἑκάστου τύπου τῶν ἁπλῶν διαγινώσκειν τὸ ἴδιον. ὑποκείσθω γὰρ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἤρχθαι τεταρταῖον ὥρᾳ βίτῃ. ἐν δὲ τῇ δ῾υτέρᾳ, τῇ τὴν αὐτὴν ὥραν τριταῖον. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ, τῇ τὴν αὐτὴν ὥραν ἀμφημερινόν. ἀνάγκη δὴ τοίνυν ὑποκεῖσθαι ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ὥρᾳ τρίτῃ γένεσθαι παροξυσμὸν ἵνα, τῶν τριῶν περιόδων ὄντων ἑαυτοῖς ἀλλήλοις ἀφικομένων. ἀλλ᾽ οὐδεὶς αὐτῶν ἐγράψε τοῦτο. πάντες δὲ ὥσπερ ἐξ ἑνὸς σώματος ὑπὸ τῆς προειρημένης νῦν ὑποθέσεως κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν τρεῖς λέγουσι γένεσθαι παροξυσμούς. ἄν τε τὶς (ἀναστρέψῃ) καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἅπαξ ὑποθῆται τὸν κάμνοντα πυροξυόμενον. ἔνιοι μὴ ἁπλῶς ἀμφημερινὸν ἀφαίνοντα. τινὲς δὲ ἐνδέχεσθαι φασὶ καὶ δύο τριταίους εἶναι, καὶ τρεῖς τεταρταίους. ὅπῃ μέν τοι χρὴ διακεῖσθαι αὐτούς. οἱ πλείους μὲν, οὐ δὲ ὅλως ἐζητηκασι. ἔνιοι δὲ, τῇ διαφορᾷ τεκμαίρονται τῶν ὡρῶν, ὥσπερ οὐκ ἐνὸν ὥρας ἕκτης εἰ τύχοι, πάντας εἰσβάλλειν ἐν διαφερούσας ἡμέρας. ὅπερ εἰ γένοιτο, συμβήσεται κατ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἵνα φαίνεσθαι παροξυσμὸν, ὧν πλεκομένων ἀλλήλαις τῶν τριῶν περιόδων, ἀμφημερινῆς, καὶ τριταίας, καὶ τεταρταίας. ἡ μὲν γὰρ πρώτη τῶν ἡμερῶν, τὴν τεταρταίαν ἕξει μόνην. ἡ δὲ δ῾υτέρα, τὴν τριταίαν. ἡ δὲ τρίτη τὴν ἀμφημερινήν. ἡ δὲ τετάρτη ἅμα πάσας τὰς τρεῖς εἰς ἵνα χρόνον συνελυληθυίας. ἐφ᾽ αἷς ἡ πεμπτὴ πάλιν ἡμέρα τὴν ἀμφημερινὴν ἕξει μόνην. ἡ δ᾽ ἕκτη πρὸς ταύτην καὶ τὴν τριταίαν. ἡ δὲ ζ῾. τὰς τρεῖς εἰς ἵνα χρόνον συνελυληθυίας. ἄδηλον οὖν, ὡς εἴρηται, πότερον ἀμφημερινὸς εἷς ὅδε, ἢ δύο τριταίων μίξεις, ἢ τριταίων καὶ τεταρταίων, ἢ τεταρταίου καὶ τριταίου, καὶ ἀμφημερινοῦ. καὶ μὴν οὐχ ἡ αὐτὴ θεραπεία βιταίου καὶ τεταρταίου, ἢ ἀμφημερινοῦ, πλὴν εἰ καὶ ὧδε νομίζοιμι. ἀφ᾽ οὗ γνησιπόλασγα ἀπεδόμην τε ἅμα καὶ ἀναισχυντίᾳ τῶν πυρεσσόντων τὴν τέχνην, θαυμάσαι οὐδὲν ὅδε ἀγνοεῖσθαι παρὰ καὶ τὰ τηλικαῦτα, ἀλλ᾽ ἡμεῖς γινώσκομεν εἰς ὅσον διαφερούσης δέονται θεραπείας ἀμφημερινὸς εἷς, τριταίοιν δυοῖν, καὶ τριταίοι τεταρταίοιν, ὡς οὐχ οἷόν τ᾽ ὄντα διακρῖναι ἡμᾶς οὐκ ἀγνοοῦντας ἑκάστου πυρετοῦ τὴν εἰδέαν, καὶ πολλάκις ὧν τε καμόντων ἐθεασάμεθα δυοῖν τριταίοιν ὧν πλοκὴν ἀμφημερινὸν ἵνα νομίζοντας εἶναι οὐ θεραπεύοντας, οὓς μόγις ἐπείσαμεν ὑποδυοῖν τριταίοιν ἐνοχλεῖσθαι τὸν κάμνοντα. λυθέντος μὲν δὴ αὐτῶν πρότερον τὸ πρότερον, καταληφθέντος δὲ μόνου τὸ χαλεπώτερον. ἅπαντες δὴ ἔοικασιν, οἱ τὰ περὶ τύπων βιβλία γεγραφότες, οὐδὲν φροντίσαι τῆς εἰς τὴν πρόγνωσίν τε καὶ δίαιταν δὴ αὐτῶν ὠφελείας. ἀλλ᾽ ὥσπερ λέγουσιν, ὅτῳ κῆ ποιῆσαι, γυμνάσματα τοῖς νέοις γράψαι ταῦτα, πλησιάσια τοῖς περὶ σφῶν αὐτῶν αἰνίγμασιν. εἰ μὲν οὖν ὡσαύτως ἁπλῶς βάλοντες γυμνάζειν, ἐγὼ

τοῦτο πρᾶξαι, ἐπί τε γεωμετρίαν ἄγουσι, καὶ ἀριθμητικήν, καὶ λογιστικὴν, καὶ διαλεκτικήν. εἰ δ' ἕνεκα τοῦ προγινώσκειν τὸν ὀρχούμενον παροξυσμὸν ὑπὸ τοῦ γυμνασίου ἀφικνοῦνται τοῦτο, τοῦ παντὸς ἁμαρτάνουσι, διὰ μοχθηρῶν ὁδηγῶν ἰόντες καὶ νέους ἀναπείθοντες, δι' ὧν οὐδὲν εὑρίσκουσιν, ὅτι εἰς προγνῶσιν, ὅτι εἰς θεραπείαν χρήσιμον, φέρον αὐτοῖς ἐστι τοὺς διδάξαι διαγινώσκειν παροξυσμὸν ἀμφημερινὸν πυρετοῦ, καὶ τριταίου, καὶ τεταρταίου, καὶ ἡμιτριταίου, καὶ τριταιοφυοῦς, ἑκάστου τε τῶν ἄλλων, ὅσοι μὴ μόνον τῷ σχήματι τῶν παροξύσεων, ἀλλὰ καὶ τῷ ὅλῳ φύσιν ἀλλήλοις διαφέρουσιν. ὡς δὲ ῥᾴδιος γε τούτους ἐπίσασθαι γνωρίζειν, ἄχρηστος αὐτοῖς πᾶσα ἡ περὶ τύπων θεωρία. κάλλιον δ' ἂν ἴσως εἰπεῖν, ὡς αὕτη μὲν ἅπασα ματαία. τῷ δὲ ἀσκήσαντι διὰ τῶν ἰδίων σημείων ἑκάστου τῶν πυρετῶν γνωρίζειν, ὃ μόνον κέρδος ὅτι τὸ μὴ ματαίᾳ φλυαρίας καταφρονεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ προγινώσκειν γε τὸ τῆς διαίτης εἶδος ἑκάστῳ πρόσφορον. ἀλλ' οὗτοι μὲν ἔτ' ἀνεκτοί, καὶ γὰρ Ἀγαθῖνος αὐτῆς οὐχ ὁ τύχων, εἰς τὴν παιδιὰν ὑποσείῃ διδασκαλίαν. οἱ δ' ἐπὶ ποιοῦντες ὥρῶν πρόδιόδους, ἐσ' ἑοντο μὲν οὐχ ἡμῶν, ἀλλὰ Φιλισίωνος, ἢ τινος τοιούτου τοῦ διαπαίζοντος αὐτῶν τὸν λῆρον. ἐπεί δ' ἠνάγκασάν με τινὲς τῶν νεωτέρων δεηθέντες, ἣν ἐγὼ παίζων αὐτὸς ἐδίδαξα μέθοδον εἰς εὕρεσιν τῶν ἐν ταῖς τοιαύταις ὑποθέσεσιν τύπων, ἐν γράμμασι διαταθεῖσι, δι' ἐκείνης αὐέθηκα καὶ τότε τοῖς λόγῳ μίαν ἡμέραν ὀχ ἑκὼν. ἀρξώμεθα οὖν ἤδη τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἐνθένδε. Τύπον οὗτοι καλοῦσιν ὀχ ἅπασαν περίοδον, ἀλλ' εἴπερ ὧν ὀλοκλήρων ἡμερῶν τε καὶ νυκτῶν συγκέκτηται, καθ' ἑκάστου γε πλῆθος ἡμερῶν ἴδιον ἐν βάλονται τύπον. ὃ δὲ κ'. ἢ λ'. μόνον ἡμερῶν, ἀλλὰ καὶ τούτῳ ὀφείλουσι τὰς τῶν τύπων περιόδους ἐκτείνοντες. ᾧ δὲ τοῖς τύποις τούτοις ὁ τοῦ παροξυσμοῦ χρόνος ὧδε παροξυσμός, οὐκέτι μὲν τύπος, αὐτὸ δὲ τοῦτο μόνον ὀνομάζεται αὐτοῖς περίοδος. ἐτυθόμην δή τινα καὶ βιβλίον ὅλον ὑπὸ σμικροῦ γεγραφηκέναι, διδάσκοντα, πῶς ἄν τις ἐφ' ἑκάστῃ περιόδῳ παροξυντικῇ προβληθείσῃ, τότ' εἰδὼς εὑρίσκει καὶ τὸ ἀριθμοῦν τὸν τύπων, καὶ νὴ τοὺς θεοὺς ἐθαύμαζα, τίνα ποτ' ὄντα ἃ λέγει καὶ τὸ βιβλίον. ἡ γάρ τοι μέθοδος ὀφ' ὧν ἄν τις εὑρίσκοιτο πόσων ὅτι τύπων ὑπὸ πλοκὴ δι' ἐλαχίστων ἐπῶν διδαχθῶσαι δυνατή, τοιαύτη τις οὖσα. τὸν ἀριθμὸν τῶν ὡρῶν ἑκάστου τύπου προχειρον ἔχειν προσῆκον, ἤτοι διὰ μνήμης, ἢ γεγραμμένον ἐν χαρτίῳ. τὸ μὲν ἀμφημερινὸν, τὸν τῶν κδ'. τριταίου δὲ τὸν τῶν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα. καὶ οὕτως ἐφεξῆς, τεταρταίου μὲν οβ'. πεμπταίου δὲ νς'. ἑκταίου ρκ'. ἑβδομαίου δὲ ρμδ'. καὶ τῶν ἄλλων ὡς ὅτου τὸ διάγραμμα τὸ ὑποκείμενον ἔχει.

Τύποι ὥρας.		εἰκοσὸς ἕκτος.	χ'.
ἀμφημερινός	κδ'.	εἰκοσὸς ἕβδομος.	χκδ'.
τριταῖος.	μή.	εἰκοσὸς ὄγδοος.	χμή.
τεταρταῖος.	οβ'.	εἰκοσὸς ἔνατος.	χοβ'.
πεμπταῖος.	νς'.	τριακοστός.	χνς'.
ἕκταῖος.	ρκ'.	τριακοστὸς πρῶτος.	ψκ'.
ἑβδομαῖος.	ρμδ'.	τριακοστὸς δεύτερος.	ψμδ'.
ὀγδοαῖος.	ρξή.	τριακοστὸς τρίτος	ψξή.
ἔνατος.	ρσβ'.	τριακοστὸς τέταρτος.	ψσβ'.
δέκατος.	σις'.	τριακοστὸς πέμπτος.	ωις'.
ἑνδέκατος.	σμ'.	τριακοστὸς ἕκτος.	ωμ'.
δωδέκατος.	σξδ'.	τριακοστὸς ἑβδομος.	ωξδ'.
τρισκαιδέκατος.	σπή.	τριακοστὸς ὄγδοος.	ωπή.
τεσσαρεσκαιδέκατος.	τιδ'.	τριακοστὸς ἔννατος.	ϡιβ'.
πεντεκαιδέκατος.	τλς'.	τεσσαρακοστός.	ϡλς'.
ἑξκαιδέκατος.	τξ'.	τεσσαρακοστὸς πρῶτος.	ϡξ'.
ἑπτακαιδέκατος.	τπδ'.	τεσσαρακοστὸς δεύτερος.	ϡπδ'.
ὀκτακαιδέκατος.	υή.	τεσσαρακοστὸς τρίτος.	αφή.
ἐννεακαιδέκατος.	υλβ'.	τεσσαρακοστὸς τέταρτος.	αφλβ'.
εἰκοσαῖος.	υνς'.	τεσσαρακοστὸς πέμπτος.	αφνς'.
εἰκοσὸς πρῶτος.	υπ'.	τεσσαρακοστὸς ἕκτος.	αφπ'.
εἰκοσὸς δεύτερος.	φδ'.	τεσσαρακοστὸς ἑβδομος.	αφρδ'.
εἰκοσὸς τρίτος.	φκή.	τεσσαρακοστὸς ὄγδοος.	αφκή.
εἰκοσὸς τέταρτος.	φνβ'.	τεσσαρκοστὸς ἔννατος.	αφνβ'.
εἰκοσὸς πέμπτος.	φος'.	πεντηκοστός.	αφος'.

Τοιοῦτον ἐκτέτασαν ᾧ χαρτίῳ διάγραμμα ἐσκιασμένον οἱ μὴ δεινῶς ῥᾳδίως λογίζεσθαι. μετὰ δὲ τὴν τούτου παρασκευὴν ὑπισκοπείσθωσαν, ὁ προβληθεὶς παροξυσμὸς τῶν ἡμέρῶν τοὺς παροξυσμοὺς περιοδικῶν ὡρῶν, οὗ τινος πρῶτος τῶν γεγραμμένων ἀριθμός ὅτι μόριον. εὑρόντες γὰρ αὐτὸν ἕξουσι τὸ γένος τοῦ τύπου. γένος δὲ, ἢ εἶδος, ἢ ἰσ'εαν ἢ φύσιν ἐν τῷ παρόντι λέγειν, ὃ δοίσει. τῶν δὲ ἀριθμῶν τῶν τύπων εὑρεθέντων, † ἤτοι τὸ μόριον. εἰ μὲν γὰρ ζήτων εἴη τὸ μόριον, ὁ ἦτοι τῶν περιόδων ἀριθμὸς τῶν ὡρῶν τοῦ τύπου, ζητεῖς ὁρᾶις ἀλλήλοις ἐπείνους παρεμπεπλέχθαι τοὺς τύπους. εἰ δὲ τέταρτον, τέτρασας. εἰ δὲ πέμπτον, πέντε, παρώνυμον ἀεὶ τῶν ἀριθμῶν τοῦ μορίου ποιούμενος. ἵνα δὲ μὴ διὰ παραδείγματος εὑρεθῇ σαφέστερα ἡ μέθοδος, ἔστω τινὰ παροξύνεσθαι ᾗ ὥραις ς'. ἀξανίεσθαι δὲ δυοῖν, ὥς τε τῷ ὅλῳ περίοδον ὑπάρχειν ὡρῶν ὀκτὼ, ἤτοι τούτῳ τῇ ὑποθέσιν ὧδε σκέψαι, τὸ μόριον ὅτι τὰ ἡ. τῶν κδ'. εἶθ' εὑρὼν, ὅτι ζήτον, ἀμφημερινὸς ὁρᾶις ὧδε πλέχθαι ζητεῖς. ἀμφημερινὸς ᾗ, ὅτι τῶν κδ'. ἀριθμὸς μόριον ὅτιν ὁ τῶν ὀκτὼ. ζητεῖς δὲ, ὅτι πρίτον. ὑποκείσθω δὲ πάλιν ἑκκαίδεκα ὡρῶν εἶναι τῷ κατὰ τοὺς παροξυσμοὺς περίοδον, ἐπεὶ

† al. καὶ τὸ μόριον ἕξεσι

τοίνυν

τοίνυν τὰ δ ἑνὶ ἐξ, τῶν κδ'. οὐδ' ὧν ὅτι μόριον, τῷ τε. μή. τρίτον ὅτι. τὰ δὲ. μή. τριταίης ὅτιν ἀριθμὸς πρῶτος δὶς τριταίους ὁρᾶις πυρετοῦ πρεῖς ἀλλήλοις ὧν πλέχθαι. ὑπομείνω πάλιν ἡ τῶν παροξυσμῶν περίοδος ὡρῶν ὑπάρχειν ὀκτωκαίδεκα. μόριον δέ ὅτιν οὗτος, οὔτε τῷ κατὰ τὸν ἀμφημερινὸν ὡρῶν ἀριθμῶν, οὔτε τῷ ἡμ τὸν τριταῖον, ἀλλὰ τῷ κατὰ τὸν τεταρταῖον, ὃς ὅτιν. οβ. φύσεις οὖν ὑπῆρ πλέχθαι τεταρταίους ἀλλήλοις τέτταρας. τεταρταίους μὲν, ὅτι ἐκ τῶν. οβ'. ὡρῶν ἀριθμοῦ. τέτταρας δὲ, ὅτι τέταρτον ὅτι μόριον ὁ τῶν ὀκτωκαίδεκα ὡρῶν ἀριθμὸς, τῷ τῶν οβ'. ὑπομείνω πάλιν ἡ τῶν παροξυσμῶν περίοδος ὡρῶν εἶναι ε. μόριος δὲ εἰσιν αἱ ε. τῶν ρκ'. εἰκοστέταρτον, ὁρᾶις οὖν εἶναι τύπους ἑκταίους ὧν πεπλεγμένους ἀλλήλοις κδ'. ὑπομείνω πάλιν ἡ τῶν κατὰ σὺν παροξυσμοὺς ὡρῶν περίοδον ζ'. μόρος δὲ εἰσιν αὗται τῶν ρξή. τουτέστιν ὀγδοαίου τύπου, τὸ εἰκοσὸν τέταρτον. ὁρᾶις οὖν εἶναι τύπους ὀγδοαίους εἰκοσιτέτταρας. ὑπομείνω πάλιν ἡ τῶν κατὰ σὺν παροξυσμοὺς περίοδον ὡρῶν θ'. μόρος δὲ εἰσιν αὗται τῶν σις. εἰκοστέταρτον. αὗται δὲ αἱ σις. περίοδός ὅτι δεκάτου τύπου. γεμήσονται γοῦν ὑπὸ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, δεκαταῖοι τύποι τέτταρες καὶ εἴκοσιν. ὑπομείνω πάλιν ἡμ σὺν παροξυσμοὺς περίοδος ὡρῶν δέκα. δ ὧν δέκατον δὲ ὅτι μόρος ἀριθμὸς οὗτος τῶν ρκ. ὃς τις ὅτιν ἑκταίας περιόδου, δὰ τοῦτο οὖν ἑκταῖοι γεμήσονται δώδεκα. ὑπομείνω πάλιν ἡ κατὰ σὺν παροξυσμοὺς περίοδον ὡρῶν ὑπάρχειν ἓνδεκα. μετρεῖται δὲ ὁ τῶν οξδ'. ἀριθμὸς ὑπὸ τῶν ἓνδεκα κατὰ τὸν κδ'. ἴσονται δὴν κδ'. ἀλλήλοις ὧν πλεκόμενοι τύποι δωδεκαταῖοι. διὸτι ἡμ τὸν τῶν κδ'. ἀριθμὸν ὁ τῶν ιά. μετρεῖ τὸν τοῦ δωδεκαταίου τύπου τῶν ὡρῶν ἀριθμὸν, ὃς τις ὅτιν ὁ τῶν οξδ'. ἀεὶ τοίνυν εὑρεθήσεται σοὶ τὸ μὲν ἐπὶ τῶν τύπων ἐκ τῶν ᾠ ϐ διαγράμματι γεγραμμένων ἀριθμῶν. τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν ἐκ τοῦ γνῶναι πόσον ὅτι τὸ τοῦ ἀριθμοῦ μόριος, ὁ τῶν κατὰ σὺν παροξυσμοὺς ὡρῶν ἀριθμός. ὅπερ ταυτόν ὅτι τῷ γνῶναι κατὰ τίνα τῶν ἀριθμῶν, ὁ ἡμ σὺν παροξυσμοὺς μετρεῖ τὸν τοῦ τύπου. προνομάζονται γὰρ ἀλλήλοις ὅτ' ἀριθμὸς οὗτος. καὶ τὸ μόριον. οὐδ' ὧν γοῦν διαφέρει τρίτον εἶναι μέρος φάναι τῶν ιβ'. τὸν τῶν δ'. ἀριθμὸν ἢ μετρεῖσθαι πῶς σὺν τέσσαρες τὸν δώδεκα ἡμ τὸν τρία. ταυτὸν δέ ὅτι τότω καὶ οὕτως εἰπεῖν, ὁ τέσσαρα τὸν δώδεκα μετρεῖ ἡμ τὸν τρία. γράψας δὴν πάλιν ὧν κεφαλαίοις βραχέσι τὴν μέθοδον, ἐφ' ἑτέρου ἐφεξῆς μεταβήσομαι λόγου. ἔσονται δ' ὥσπερ πινὲς αὐτῆς ἀφορισμοὶ τοιοίδε. ἐπισκεπτέον χρὴ τ ἡμ σὺν περόξυσμὸς περιόδων τὰς ὥρας πόσου μέρος εἰσὶ τῶν κατὰ σὺν τύπους ὡρῶν. ὁ μὲν γὰρ ϐ μέρει παρονομαζόμενος ἀριθμὸς, τὸ πλῆθος ἔσται τῶν τύπων. ὁ δ' ὑπὸ τούτων μετρούμενος, αὐτὸς ὁ τύπος. ἑτέρα δὲ λέξει ταυτὸν ἑρμηνεύθησεται ὅτως τῆς κατὰ τοὺς παροξυσμοὺς περιόδου τὸν ἀριθμὸν τῶν ὡρῶν ὑπισκέπτου, κατὰ τίνα μετρεῖ τῶν ἐκ τοῦ διαγράμματος ὀπτικῶν. αὐτὸς γὰρ ὁ ἐκ τοῦ διαγράμματος ἀριθμὸς, τὸ εἶδος τῶν τύπων δηλώσει. καθ' ὃν δὲ τούτων ἐμέτρησεν ὁ τῆς περιόδου, τὸ πλῆθος αὐτῶν. ἄλλη δὲ λέξει ταυτὸν οὕτως ἑρμηνεύθησεται. ὁ ἡμ σὺν παροξυσμοὺς ἀριθμὸς τῶν περιόδων ὡρῶν ὁσάκις ἂν μετρῇ τινὰ τῶν κατὰ σὺν τύπους, τοσαυτάκις ὁ τύπος ἐκεῖνος ἑαυτῷ συμπλέκεται. συμπλέκεται δὲ ἡ ὧν πλέκεται λέγειν, οὐ δύοισι. πολλαῖς δὲ καὶ ἄλλαις λέξεσιν ὅτιν ἑρμηνεῦσαι τὴν αὐτὴν μέθοδον, ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ μέχρι τοσούτου προεληλυθέναι τῆς ματαιοτεχνίας αὐτῶν, ἵνα καὶ δι' ὀλίγων βραχέων κεφαλαίων ἐπεισέλθωμεν ἑκάστου τῶν ἐπομένων ἁμαρτημάτων, ἀρξάμενοι πάλιν ἀπὸ τῶν προχειροτέρων. Επεισὴ γὰρ ὅταν ἡ κατὰ τοὺς παροξυσμοὺς περίοδος ὡρῶν ᾖ δώδεκα. δύνανται μὲν εἶναι καὶ δύο ἀμφημερινοί. δύνανται δὲ, καὶ τριταῖοι τέτταρες, καὶ τεταρταῖοι δ' οὐδὲν ἧττον ἓξ, καὶ ὀκτὼ πεμπταῖοι, καὶ δώδεκα ἑκταῖοι, καὶ δώδεκα ἑβδομαῖοι, καὶ δεκατέσσαρες ὀγδοαῖοι, καὶ δώδεκα ὄγδοα ἐναταῖοι, καὶ δεκαοκτὼ δεκαταῖοι. πάλιν δὴν ἡμ τὸν δὲ τὸν τρόπον ὁδὸς εὑρίσκειν φλυαρίας ὀλίγον, δύναται μὴν, μή δέ τινα σκοπὸν ὠφελιμώτερον ἔχειν, γνῶθι πρὸ γράφειν αὐτῷ ἀναγκαῖον ἔσται. τί γὰρ μᾶλλον ἄχρι τῶν ὀκτωκαίδεκα δεκαταίων, ἢ τῶν εἴκοσιν δωδεκαταίων, ἢ τῶν εἴκοσι δύο δωδεκαταίων προαιρεῖσθαι προσῆκεν, ἢ τινος τῶν ἐφεξῆς πρόσθεν; ἔξεσι γὰρ λέγειν εἴκοσι τεσσαρας μὲν εἶναι τεσσαρεσκαιδεκαταίους. ἓξ δὲ καὶ εἴκοσι ὥστε ἑξκαιδεκαταίους, ὀκτὼ δὲ ὧν ταῖς κέ. καὶ ί. ὁμοίως τε τούτοις ἔξεσι δὴ προσιθέναι. διάκορον μὲν γὰρ ἤδη ὄντ καὶ κατὰ σὺν ἀμφημερινοὺς ὄντιν. ἐπὶ δὲ ληρωδέστερον ὧν τῶν τριταίων, καὶ τεταρταίων, καὶ πολὺ μᾶλλον ἁπάντων τῶν ἐφεξῆς, ἢ γοῦν τῶν ἑκκαίδεκα ὡρῶν περίοδος οὐδὲν μᾶλλον ὅτιν τριῶν ϐιταίων, ἢ ἓξ πεμπταίων, ἢ ἑβδομαίων θ'. δύναιτ' δὲ αὖτη δώδεκα μὴ ἐναταίων εἶναι, πλὴν τεκαίδεκα δὲ, δεκαταίων. ὀκτωκαίδεκα, ϐισκαιδεκαταίων. ἑνὸς δὲ ὧν τ κ'. πλὴν τεκαιδεκαταίων, ἀναλογόν τε τ ἐφεξῆς ἁπάντων. ἀλλ' ἐμοί, τὴν ὁδὸν ἀρκεῖ μόνον ἐπιδεδεῖχθαι τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀπωλείας τοῦ χρόνου. καὶ γάρ τι καὶ ἡ τῶν ε. καὶ ί. ὡρῶν περίοδος ἐπιλειπόμενος ἐπὶ τῆς τούτης ὁδοῦ ἐπ' ἄλλο μεταβήσομαι, τέτταρων μὲν ὅτι ταρταίων, ὀκτὼ δὲ ἑβδομαίων, δεκαταίων δὲ ἑκκαίδεκα, καὶ τούτων ἁπάντων ὅτιν ἑκάστε μέθοδος, ὥστε ὧν δακτύλων λογίζεσθαι μὴ δεηθέντα διαγράμματος. ἀλλ' ἐγὼ μὴ αὐτὶ παιδείας ἕκαστον τούτων ἀρκεῖνομαι τοῖς προλαβοῦσι πράγμασιν, δὰ τὸ γεγυμνάσθαι τῆς παιδικῆς ἡλικίαν ἐν ἀριθμοῖς. ἀγύμναστος δὲ ἄνθρωπος ὁ μισῶν, ἀλλ' ἐτῶν ὅλων εἰς αὖθις δεῖται χάριν τ γραφέως σοφὸς ἐν ἀχρήστοις πράγμασιν, ἃ μετὰ ταῦτ' ἦς τινες ἀλλήλοις προβάλλοντες ὀκ ἀίδοντες. ὅτι μὴ δὲν ἁμαρτάνοσι δηλαδὴ πάντες οἱ τὰ περὶ τύπων ὑπομνήματα γράψαντες, οὔτε τὰς ἰδέας τῶν νοσημάτων διδάσκοντες, ὅτε τοῖς δυχρήστοις ϐίβοντες τὸν χρόνον, αὐτάρκως ἡγεῖσθαι δεδεῖχθαι, ἐπεισὴ ἀνάγκαζον ἡμᾶς ἐάσαντας χρήσιμα, τ χρόνον εἰς τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀντιλογίαν ἀναλίσκειν, ἂν ἐπιδείξωμεν αὐτοῖς εἰς ὅσον ἀναιδησίας ἥκοσιν αὐτοί τε καὶ οἱ προσέχοντες αὐτοῖς, ὥσι διδάσκοσι χρήσιμα). ὁμολογήσαντες γοῦν αὐτοῖς περὶ πράγματος ἀδυνάτου γίγνεσθαι σοφίσματος λόγους, ὅμως ὡς τι γυμνάσιον αὐτοῖς μεταχειριζόμενοι, τί δὴ ποτε ὅλης θρασπείας, οὐ δ' αὐτῷ χιλιοστῷ μέρει γυμνάζονται, πρὸς τοῦ καὶ μάχεσθαι τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν ἀλλήλαις, ἃς καὶ πρώτας σοι δίειμι. τινὲς μὲν αὐτῶν ἄχει τῶν ε. καὶ ί. ἡμέρῶν τύπων ὑποτίθενται περιέχεσθαι τὰς περιόδους. γῆροι δὲ μέχει τῶν μιωνίων. εἰσὶ δὲ καὶ οἱ μέχει δυοῖν οἱ τριοῖν μιοῖν. ἐγὼ δὲ τίνα μὲν ἔχω γνώμην, ὑπὲρ ὧν Ιπποκράτης εἶπεν, ὀξυτέρῳ τοῦ τεταρταίου περιόδου, ὧν ἑτέροις ἐδήλωσα,

δ᾽ ὧν ἐδίδασκον, ὡς ἐμαυτὸν πάνυ θεῖόν τι χρήσιμον τῇ τέχνῃ. νυνὶ δέ, ὃ γὰρ δίκαιόν μοι τὸ πρόκειται ἤδη τὸν δὲ τὸν λόγον, ἀλλ᾽ ἀξιελέγξαι οὐ μόνον τὰ χρήσιμα γράφοντας, ἐπαινοῦντάς τε θεῖόν ἀγαθὸν εἶναι λέγοντας, ὧν πρώτους προέμαι, οὐκ ἄχρι τοῦ πυγονιαίου δεκαπαλαιστιαίου τύπου, γυμνασίας ἕνεκα, ποιῆσαι φάσκοντας. ἀναπρέποντες γὰρ οὗτοι τοῖς ἑαυτῶν ὑποθέσεσιν ἑτέρας ὑποθέσεσιν ἃς ποιοῦνται οὐκ ἀποδέχονται. εἰ γὰρ ὁ δεῖνα ἐπὶ γ᾽. ὥρᾳ πυροῦται καὶ ὁ δεῖνα ἐπὶ τετάρτῃ, οὐκ ἔστιν ἀμφιβολία πολυπλοκώτερον, ἀναγκαῖον αὐτὸν εἶναι τὸν ἕτερον καὶ εἴκοσιν εἰκοστεταρταίους. ὥσπερ οὖν καὶ τὸν ὑστεροῦντα μίαν ὥραν εἰκοσεκταίους εἶναι, καὶ οὐχὶ κ᾽. τε καὶ τέτταρας. οὕτω καὶ νῦν ἀληθεύουσιν, εἰς ε᾽. καὶ ι᾽. ἡμέρας ἐκτείνοντες οὐ τύπους ὑποτιθέμενοι. πολὺ δὲ μᾶλλον ὅταν ἤτοι τριταίων ἢ τεταρταίων ἢ δι᾽ ἡμιπαίων πορίσωσιν ὥρας ἤτοι δυοῖν ἢ τρισὶν ὑστερίζουσαν ἢ πολλαπλάσιον εἰς ὧν πλοκὰς τύπων ἄγωσιν, ὁμοίως τοῖς εἰκοσιτεσσαρσιν εἰκοσεκταίους. ἵνα γὰρ ἑάσας τὸν πυγονιαίου δεκάχ᾽ ἡμερῶν αὐτῶν πορίσωσιν, ὧν τὸν τοῦ πεμπταίου παραγράψωμαι. κατὰ ταύτην τὴν τύπον, ἐὰν μὲν πολλὰ ἐν μιᾷ ὥραν ὁ παροξυσμός, εἴκοσι καὶ τέτταρσιν ἑνενηκονθεκταῖοι γενήσονται. ἐὰν δὲ ὑστερίζῃ, ἑνενηκοσιογδοήκοντα πάλιν κδ᾽. εἰσὶ αὐτὰ δεῖ, ὑποθῶνται τινὰς ἤδη πολλαπλασιάζοντας καὶ ὑστερίζοντας ἀναιροῦσιν αὖθις ἑαυτῶν τὰς ὑποθέσεις, ὥς τε τὸ μὲν ὁλοκλήρους ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς παραλαμβάνειν τοὺς τύπους ἀναγκαῖον αὐτοὺς ὑποτίθεσθαι, ἢ οὐκ ἔστιν ὅπως ληροῦσιν. ὑποκειμένου δ᾽ αὐτοῦ, πολλάκις εἰς μακρὸν ἀριθμὸν ἡμερῶν οἱ τύποι, καὶ ἐκεῖνοι μὴ θέλωσι. κάλλιον οὖν ἴσως ποιοῦσιν οἱ κατ᾽ ἀρχὰς ὀλιγότερον ὑποτιθέμενοι τὸν ἀριθμὸν τῶν κατὰ τύπους ἡμερῶν ἀπορίλλιπον ὑπάρχειν. εἰ γὰρ καὶ μηδὲν ἄλλο λέγουσι, λαλῶς γε ἐκφεύγουσι τὴν πρὸς αὐτοὺς αὐτολογίαν, οὐχ ὥσπερ οἱ πρόσθεν ὑπὸ σφῶν αὐτῶν λαταβάλλοντες, μέχρι πυγονιαίου δεχ᾽ ἡμερῶν ὑποτιθέμενοι ποιῆσαι τοὺς τύπους. ἀναγκαζόμενοι δὲ χρῆσθαι μὴ μόνοις τοῖς ἐκ πολλῶν δεκάδων συγκειμένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπ᾽ ἑκατοντάδων. ἐπεὶ τοίνυν ἀδύνατόν ἐστιν αὐτοῖς φυγεῖν τὸ πλῆθος τῶν τύπων, ἀδύνατον δήπου καὶ τὰς ὧν πλοκὰς ἀλλήλοις ὧν πλέκοντας φεύγειν. ἀλλὰ λαθάπερ οἱ οὐ τρεῖς τύπους ὑποτιθέμενοι μόνους ὑπάρχειν ἀμφιβολίαν καὶ τριταῖον καὶ τεταρταῖον ὅμως ἐκ τῆς ὧν πλοκῆς αὐτῶν συζυγίας ἀποτελοῦσι πολλὰς, οὕτως ἀναγκαῖον ἔσται καὶ τούτοις ὧν πλέκειν ἀλλήλους ἅπαντας οὐ τύπους. ὡς οὖν ὑπὸ πλέκουσι οὐ τρεῖς λέγοντας, ἑαυτῷ μὲν πρῶτον ἕκαστον, ἔπειτ᾽ ἀλλήλοις, οὕτως ἀναγκαῖον ἔσται καὶ τούτοις ὧν πλέκειν. ἀρξώμεθα οὖν ἀπὸ τοῦ πεμπταίου, καὶ σκέψομεν αὐτοῖς, ὅπως ὑπὸ πλεκόμενος τῷδε πάμπολλας ποιήσει συζυγίας, οὐδ᾽ ἂν διαφέροντος εἰ μὴ συζυγίας, ἀλλ᾽ ὧν πλοκὰς ὀνομάζοι τὰς αὐτάς. Μία μὲν γὰρ ἡ συζυγία τοιαύτη. τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἀρχέσθω πεμπταῖος, εἶθ᾽ ἡ τρίτη τε καὶ τετάρτη καθαρεύετο πυρετὸς πάντως, ἡ πέμπτη μὲν τοῦ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἀρξαμένου πεμπταίου τὸν δεύτερον ἐχέτω παροξυσμόν, ἡ δ᾽ ἑκτὴ τοῦ κατὰ τὴν δευτέραν, ἑβδόμη τῆς ζ᾽. καὶ τῆς ἡ. καθαρευούσων μὲν ἡ μὲν ὀγδόη τὸν τρίτον ἐχέτω παροξυσμὸν τοῦ πρώτου τῶν πεμπταίων. ἡ δὲ δεκάτη τοῦ δευτέρου καὶ αὐτὴ τὸν τρίτον ἐφεξῆς. κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ὁ τεταρτοπεμπταῖος πορεύεσθω, διαφέροντος οὐδὲν εἰς τὰ παρόντα, ἁπλοῦν πεμπταῖον, ἢ δύο πεμπταίους λέγειν ὅπερ οὐ δι᾽ αὐτὸ συγχωροῦσιν ἅπαντες. Ἑτέρα συζυγία δυοῖν πεμπταίοιν. ἡ πρώτη τῶν ἡμερῶν ἕνα παροξυσμὸν ἑνός, ἐχέτω πεμπταίου μέθοδον, δευτέρα δὲ καθαρευέτω, εἶτα ἡ τρίτη τὸν ἕτερον πεμπταῖον ἀρχόμενον ἐχέτω, σωζομένης τῆς ἀναλογίας ἐν ταῖς ἐφεξῆς ἡμέραις. Ἄλλη συζυγία δυοῖν πεμπταίοιν. ἡ μὲν πρώτη τῶν ἡμερῶν τὸν ἕτερον αὐτῶν. ἡ δὲ τετάρτη, τὸν ἕτερον ἀρχόμενον ἐχέτω, τῶν ἐφεξῆς ἡμερῶν τὴν ἀναλογίαν φυλαττουσῶν. Τετάρτη συζυγία δυοῖν πεμπταίοιν. ὁ μὲν ἕτερος αὐτῶν εἰσβαλλέτω κατὰ τὴν πρώτην νύκτα. Πέμπτη συζυγία δυοῖν πεμπταίοιν. ὁ μὲν ἕτερος αὐτῶν, ἀρχέσθω κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν. ὁ δὲ ἕτερος κατὰ τὴν δευτέραν νύκτα. ἕκτη συζυγία δυοῖν πεμπταίοιν. ὁ μὲν ἕτερος ἀρχέσθω κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν. ὁ δ᾽ ἄλλος κατὰ τὴν τρίτην νύκτα. ἑβδόμη συζυγία δυοῖν πεμπταίοιν. ὁ μὲν ἕτερος ἀρχέσθω κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν. ὁ δ᾽ ἄλλος κατὰ τὴν τετάρτην νύκτα. ταύτας οὖν τὰς ἑπτὰ συζυγίας ἐπλεξάμην ὑποθέμενος τὸν πρότερον τῶν πεμπταίων ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἀρξεσθαι. πάλιν δὲ ἄλλας. ζ᾽. ποιήσομεν ὑποθέμενοι, τὸν πρότερον αὐτῶν ἄρξεσθαι τῆς πρώτης νυκτὸς. ἐὰν οὖν οὕτως ὧν πλέξωμεν αὐτῷ καὶ τὸν ἑκταῖον, δῆλον ὡς πλείους αἱ συζυγίαι γενήσονται. καὶ πλείους ἐπὶ τὸν ἑβδομαῖον ὧν πλεκόντων, ἢ καὶ πολὺ πλείους ἐπὶ τὸν ὀγδοαῖον, ἢ καὶ τὸν δεκαταῖον. ἵνα μηδὲν εἴπω πρὸς τῶν εἰκοσταίων καὶ τριακοσταίων, καὶ τεσσαρακοσταίων. ὅσοι τε τούτοις ἐβούλθησαν ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενοι ταῖς ὑποθέσεσιν αὐτῶν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἐαθήτωσαν ἐν τῷ παρόντι, γινέσθω δὲ ἡμῖν ἄχρι τοῦ δεκαταίου. λαμβάνωμοι πρῶτον γένους, ὡς νῦν ὁπότε δ᾽ ἁπλοῦς ὁ πεμπταῖος γίγνεται, τὰς συζυγίας εἴπωμεν, ἐὰν δὲ διπλοῦς γένηται, δῆλον ὅτι πλῆθος οὐκ ὀλίγων ἄλλο γίνεται συζυγιῶν. ἐγχωρεῖ δήπου καὶ τετραπλοῦν αὐτὸν γενέσθαι λαβ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς εἰσβάλλοντος παροξυσμοῦ. πάντα πλοῦς δ᾽ ἂν γένοιτο μιχθέντος τοῦ τετραπλῷ κατὰ μίαν νύκτα πέμπτου τινὸς ὧν τοῖς ἑρημένοις τέτταρσι πεμπταῖος, καὶ τούτου πάλιν αὐτοῦ τετραχῶς, εἰ μὲν γὰρ ἐν τῇ πρώτῃ νυκτὶ τὴν ἀρχὴν δύναται λαβεῖν, ἢ τινὶ τῶν ἐφεξῆς, ἤτοι τῇ δευτέρᾳ, ἢ τῇ τρίτῃ, ἢ τῇ τετάρτῃ, ἢ τῇ πέμπτῃ. ἡ δ᾽ αὐτὴ ποικίλη τούτοις ὅτι καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους τύπους, καὶ μᾶλλον ἐπὶ κατὰ τοὺς πολυημεροτόρους αὐτῶν. ἐὰν οὖν ὧν πλέκῃς ἅπασαν τὴν τοῦ πεμπταίου ποικιλίαν, τῇ κατὰ τὸν ἑκταῖον, γνοεῖς, οἶμαι, πόσον ἔσται πλῆθος. ἐὰν δὲ μίξαις αὐταῖς καὶ τὸν ἑβδομαῖον, ἢ ὀγδοαῖον, ἢ τινὰ τῶν ἐφεξῆς, εἶτα πάλιν ἐκ τεττάρων τύπων οὕτως ἀλλήλοις ὧν πεπλεγμένων ἑτέρας ποιήσεις συζυγίας, εἶτ᾽ ἐκ πάντε, κἄπειτ᾽ αὖθις ἐκ πλειόνων, οἶμαι σε λογίζεσθαι πόσος ἔσται συζυγιῶν, ἢ πόσων βιβλίων δεήσει βιβλίων εἰς τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν. ὁποία γάρ τις ἡ κατ᾽ αὐτὰς ἔσται πλοκή, πειράσομαί σοι διὰ βραχέων ἐξηγεῖσθαι, τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου τῶν δεήσεων. Καθ᾽ ἕκαστον τῶν τύπων πρότερον δεήσει τὴν ποικιλίαν τῶν συζυγιῶν διελθεῖν, ὡς ὧν τοῦ πεμπταίου σμικρὸν ἔμπροσθεν ἐδείξαμεν, μετὰ ταῦτα ὧν πλέκειν ἀλλήλαις αὐτάς, πρῶτον μὲν μίαν συζυγίαν τῶν ἐκ τοῦ πεμπταίου, φέρε εἰπεῖν, μίᾳ τῇ ἡμέρᾳ τὸν ἑκταῖον, ὡς ἐκ δυοῖν συζυγιῶν

γενέσθαι

γραφὴ τινὰ τρίτην ἄλλην, εἶθ' ἑξῆς ἁπάσας ἁπάξας ὡσαύτως πλέκῃ, εἶθ' οὕτω μίαν ἀνοίξῃ, εἶτα τρισίν, εἶτα πλείοσιν ἄχρι οὗ ἁπάσας τὰ συμπλεκομένα τύπτε τὰς συζυγίας ἀναμίξῃς τῇ μιᾷ. μετὰ δὲ ταῦτα δύο συζυγίας ὁμοίως τύπτε τὰ συμπλεκόμενα μιᾷ καθ' ἑκάτερα τῶν ἄλλων μιγνύῃ, εἶτα ἀνοίξῃ, ἢ τρισίν, ἢ τέτταρσιν, ἄχρις οὗ ἁπάξας ἀλλήλαις ταύταις πλέξῃς. εἶθ' οὕτω πάλιν τέτταρας συζυγίας ταῖς καθ' ἑκάστην τύπῳ μιγνύῃ, εἶτα πάντα ἑξῆς, μέχρι οὗ ἁπάξας τὰ συμπλεκόμενα τὰς συζυγίας ἁπάσαις τὰς ἄλλων ἀναμίξῃς, ἐχόμενα ἀλλήλων οὐκ ὀρθὰ πάντων, ἀλλ' ἑκάστα κατὰ μόνας, οἷον τὰς τὰ συμπλεκόμενα ταῖς ἡμιολίοις τὴν ἑβδομαίαν, εἶθ' οὕτω ταῖς ἡμιολίοις τὴν ὀγδοαίαν, ἢ τὴν ἐννεακαιδεκάταν, ἢ τὴν δεκαταῖαν, ἢ τινα τῶν ἐφεξῆς. εἶθ' ὥσπερ τὴν συμπλεκομένην ἑκάστῳ τῶν ἄλλων ἐμιξας, οὕτως ἤδη τὴν δεκαταῖαν ἑκάστῳ τῶν ἄλλων μιγνύειν, ἐπὶ δ' ἑβδομαίαν τε καὶ ὀγδοαίαν, καὶ οὕτ' ἄλλας. ὅταν δὲ ταύτην ποιήσῃς, ἀναγκαῖον ἔσται διὰ πάντων τύπων τὰς συζυγίας ἁπάξας ἁπάσαις ἐπιπλέκῃ, εἶτα τεθεωρῃ, εἶτα φράσῃς, καὶ πῇ ἔξ,
20 εἶτα ἑπτά, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, ἄχρι οὗ ἁπάσας ἁπαντων ταῖς πλέξωμεν, ὅτι δ' οὕτω πολὺ πλῆθος ἔσται τῶν συζυγιῶν, ὡς δυσαριθμήτους γραφὰς, μυριάδας ἤδη νομίζω κατανοεῖν τινα, καὶ ἄπορον ἀριθμὸν ἡμῖν. δυνάται δὲ καὶ τοῖς ἀριθμητικοῖς κοινωσάμενος τὸν λόγον, ἀκέσασθαι παρ' αὐτῶν τὸ πλῆθος. ἐγὼ γὰρ ἐὰν ταῖς δέκα νυξὶ αὐτῷ Βαληθῷ, βιβλίσι μοι δεήσει μείζονος, ὧν οἱ ταῦτα ληρωδοῦντες ἔγραψαν, οὐκ γνόντες ὅτι μυριοστὸν μοῖρα τῶν ταῖς πλοκαῖν ἤψαντο, καίτοι γ' ἀπολεσθέντων πολλά. εἰ μὲν δὴ χρήσιμον εἶναι νομίζουσιν ταῖς πλέκῃ ἀλλήλοις τοὺς τύπους, ἴσασιν τὸ χρήσιμα τὸ μυριοστὸν μόριον εὑρηκότες. εἰ δ' ἄχρηστον, αἰδεσθέντες ἤδη ποτὲ, μαλέτωσαν ταῖς βίβλοις τὸ ἥφαιστον, ἢ καὶ αὐτοὶ μὴ μαλέσωσιν, ὁ χρόνος αὐτὰς διαφθορεῖ. τίς γὰρ δὴ αὐτῶν ἄλλος ἐπιγράψῃ τίς δὲ ὁ καὶ ταύτας ἤδη ματαπεμψῃ, εἰς τὰς ἐφημερίους χρείας ἀναλώσῃ; τούτων ἤδη γεγραμμένων, καί τισι τῶν ἑταίρων ἐκδιδομένων, ἢ ἀξιωσάντων ἑτέρους μαθεῖν ὅπως αὐτῶν τὸ διαγράμματος, ἐγὼ παραχρῆμα τοῖς προβαλλουσιν ἀποκρίνομαι τὸ πλῆθος τῶν τύπων. ἔστιν δὲ ἡ μέθοδος οὐκ ἑτέρου τινὸς γένους, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τῇ
30 προτέρᾳ. πεφύκασι δὲ καὶ αὐτοὶ οὕτως ἔχειν ἀναμνησθείς πρότερον, ἀεί τε προχείρων ἔχων τῷ μνήμῃ αὐτῶν, ὡς ἡμέραν ὀνομαζομένῳ τῷ χρόνῳ τούτῳ τὸν συγκείμενον χρόνον, ἔκ τε τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς, ὅπερ γίνοι προσαγορεύσιν νυχθήμερον. ὅτω γοῦν καὶ τὸν γίνοντον εἶναι λέγομεν ἡμέρῶν τξε'. καὶ τεττάρων μιᾶς μὲν δὴ ἡμέρας τέτταρσιν ὡραις τῶν κ'. ὧραι γίγνονται, δυοῖν δὲ ὀκτὼ καὶ τετταράκοντα, τριῶν δὲ δύο καὶ ἑβδομήκοντα. τὰ δ' ὀνόματα τοῖς τύποις, ἀπ' ἀρχῆς τῶν συμπληρουμένων ἡμερῶν ὄντα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀναποδίσεως τοῦ παροξυσμοῦ. τριταῖον μὲν ὀνομάζομεν, ᾧ δηλ. τρίτης ἡμέρας ὁ παροξυσμὸς γίγνεται, δυοῖν μεταξὺ δηλονότι καὶ συμπληρωθησῶν. τεταρταῖον δὲ, ᾧ κατὰ τετάρτην, τριῶν δὲ ἀπὸ τούτου μεταξὺ συμπληρουμένων ἡμερῶν, ἐπί τε τῶν ἄλλων ἀνάλογον, ὥδ' ὅταν εὕρῃς πορίσματα τύπου τεττάρων ἡμερῶν, πεμπταῖον ὁρεῖς αὐτόν. ὁ ταυτὸν γὰρ ὂν δηλ. πέμπτης τε παροξυνεῖ, ἡ ὥστε ἡμερῶν ἔχειν πορίσματα. γὰρ μνήμης τοίνυν θέμενος ταῦτα, πάλιν ἀναμνήσθητί μοι τῆς ἑρμηνείας ἐμπροσθεν ὧδι τῷ διαγράμματι μεθόδου. λέλεκται δ' ὅτι τὸν προβληθέντα πορισμὸν ἀριθμὸν
40 ὡρῶν, ὃς γὰρ τῷ μεταξὺ δυοῖν ἀρχῶν γίνεται παροξυσμὸς, ταῦτα σκέπτου πότερον μετρεῖται γὰρ τῷ διαγράμματι πορισθέντα ἀριθμὸν ὀντινοῦν. ὥσπερ οἱ ἐκεῖνοι κατὰ πολλαπλασιασμὸν ὡρῶν κδ'. γραμμένοι. ἵνα δὲ χωρὶς διαγράμματος αὐτὸς εὑρίσκῃς ὧδι δακτύλῳ, δεῖ ταυτὶ προσθεῖναι. τὸν μὲν ἐξ ἡμέρῶν ὀκτὼ προβληθέντος δικαίρως αὖ εὕρῃς τέσσαρας μὲν ἀμφημερινὸς γιγνομένους, ὅταν ἐξ ὡρῶν προβεβλημένη πορίσματος ᾖ, τρεῖς δ' ὅταν ὀκτώ. τὸν δ' ἐπὶ προβληθέντος, ἢ τινος ἄλλου τῶν μὴ μετρουμένων τὸν τῶν κδ'. ὡρῶν ἀριθμὸν, ἐπισκέπτου πότερον ἔχει τι μέρος ὁ προβληθεὶς ἢ ὁτιοῦν, ὅτι μὴ τὸν μονάδα. εἰ μὲν ἔχει τι παρὰ τὸν μονάδα μέρος ἄλλο, καθάπερ ὁ μὲν γένεα τὸν τρίτον, ὁ δὲ ε'. καὶ ι'. τὸν τρίτον τε τὸν καὶ πέμπτον, ἐπισκέπτου ποῖον αὐτῶν τῶν μορῶν λοιπόν ὅτι πρὸς τὸν τῶν κδ'. ὅλους γοῦν τρίτον μὲν ὁ τῶν κδ'. ὡρῶν ἀριθμὸς ἔχει, πέμπτον δ' οὐκ ἔχει, καθάπερ ὁ τῶν ιε'. ἐὰν μὲν δὴ προβεβλημένη πορίσματος ὡρῶν γένεα τύχῃ, τὸ τρίτον μὲν ταύτης λήψῃ, τὸ τρίτον δὲ καὶ τῶν κδ'. τὰ ὀκτὼ, ἡ φήσεις ὀκτὼ τύπους εἶναι τρισὶν ἡμέραις πολυγραφομένους. ἀξίουν δέ σε μεμνῆσθαι τοὺς τοιούτους τύπους τεταρταίους ὀνομάζεσθαι. εἰ δὲ ιε'. ὡρῶν πορίσματος εἴη, τῶν μὲν ιε'. τὸ τρίτον λαβὼν, πάντων ἡμορῶν ἔσται τοὺς τύπους, ὁπέρ ὄντων ἑκταίους. τῶν δὲ κδ'. ἐπὶ δὲ καὶ τούτων τὸ τρίτον ὀκτὼ γίγνεται, τοσούτους ὁρεῖς εἶναι τοὺς ἑκταίους τύπους. εἰ δὲ μηδὲν μόριον ὁ προβεβλημένος ἀριθμὸς ἢ οἷος τ' ὁρᾶν ὁ ζ'. κδ'. ὀγδοαίους. οὕτω δὲ καὶ εἰ δέκα ὡρῶν ἢ πεπροβεβλημένη πορίσματος τῶν κδ'. ὡρῶν. εἰ μὴ μηδὲν ἔχοι μέτρον κοινὸν πρὸς τὸν τῶν κδ'. ὥσπερ ὧδι τὸν τῶν ε'. καὶ κ'. συμβέβηκε, τέτταρας δὲ κ'. ἐρεῖς εἶναι εἰκοσιεκταίους τύπους, ὥσπερ γε καὶ κ'. εἰ δ' ἕν τι λοιπὸν μέτρον ἀμφοῖν, ὥσπερ ὧν τῶν ζ'. καὶ κ'. τὸ τρίτον ὄντων, ὀκτὼ φήσεις εἶναι δεκατεταίους. ἐπὶ δὲ τῶν μὲν κ'. καὶ δ'. τὸ τρίτον ὄντων ἢ. τῶν δὲ κε'. θ'. διπλοῦν γὰρ ὂν τὸ δεκατεταίους τύπους πορίσματος ὄντων ἡμορῶν θ'. συμπληρουμένων, αἱ τινὸς ὡρῶν ἀριθμὸν ὀργάζονται σις'. ὃ μόριον ὄγδοον ὄντων ὁ προβεβλημένος ἀριθμὸς κζ'. ὡρῶν. ἐπεποιήκειν δὲν ἡ μέθοδος αὕτη τῇ κατὰ τὸ διάγραμμα λοιπῇ προφερομένῃ, τοῦτον ἐκείνης διαλ
50 λάττειν, τῷ δυνασθαι μὴ χωρὶς τοῦ διαγράμματος εὑρεῖν τινα πρῶτον ἀριθμὸν ὡρῶν ἡμορησίαις πολυσθεὶς μετρούμενον, ὃ μόριον ὁ προβεβλημένος ὄντων. τὸ δὲ θεώρημα ὧδε δεδεῖχται καὶ πῶς Εὐκλείδης κατὰ τὸ τῶν στοιχείων, ἕβδομον δὲ αὐτοῦ ὄντων κεφάλαιον. τὸ δὲ μεῖζον λοιπὸν ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν χρὴ λαμβάνοντας σκέψασθαι, ποσάκις ἑκάτερον μετρεῖ τὸν ἀριθμὸν τὸ λοιπὸν ὧδε μέτρον, οἷον ὧν τοῦ ε'. καὶ ι'. μὴ τῶν κδ'. πρῶτον λοιπὸν μέτρον ὄντων, ὁ τῶν τριῶν ἀριθμός. ὅτος δὲ τὸν ε'. καὶ ι'. μετρεῖ κατὰ τὸν ε'. τὸν δὲ κδ'. κατὰ τὸν κ'. ἐὰν τὸν ε'. πολλαπλασιάσῃς ὧδι τὸν τῶν κδ'. ἐὰν τε τὸν κ'. δὲν ὧν τῶν ιε'. τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν εὑρήσεις γινόμενον, ὥσπερ ρκ'. ὡρῶν, ἡμορῶν δὲ δηλονότι ε'. καὶ δηλ. ὧδε τὸν τύπον δεκαταῖον ἐρεῖς. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, εἰ τρισκαίδεκα ὡρῶν ὁ προβεβλημένος ἀριθμὸς εἴη, λοιπὸν μετρήσουσιν, ὅτος τε καὶ ὁ τῶν κδ'. [τῶν] δὲ ἀμφοτέρων ἀλλήλων πολλαπλάσιον γινόμενος, ὅπερ ὄντων ὁ τῶν τιδ'. ἐπεὶ δὲ τῶν πρώτων λοιπῶν ἀριθμῶν ὄντων ὁ τρισκαίδεκα, προσαγορεύουσι γὰρ

ὅτως ὧν ὀκ ἔστι λοιπὸν μέτρον μονάδος. ὁ μὲν δὴ ἀριθμὸς, ὅσον ἀμφότεροι μετροῦσιν, ἔσται τιβ̄. τρισκαιδεκάκις γὰρ ὅτος ἔχει τὰς κ̄. ὥρας. ὁ δὲ τύπος, ἡμερῶν ἔσται τελείων τριῶν καὶ ῑ̄. τουτέστι τεσσαρεσκαιδεκατάιος. ἐπτάδιὴ τετράκις τε ⸫ εἰκοσάκις ὅτος μετρεῖ τὸν τῶν τιβ̄. τὸ πλῆθος, τῶν τύπων ἔσται δῑ. ὧν τῶν κ̄. ἐχέτω γοῦν ἤδη ἡ ταύτην ἀπόδειξιν τ μεθόδου, καί τοι γ' ὁ Βαληθγύτ⊖ ἐμὲ διδάσκειν ὑμᾶς ἄχρηστα πράγματα. μάλλιον γ' ἵν αὐτῶν ὅλος καταφρονεῖν μεμνημένος τ γυθικὸν προαγγέλματος, ὡς φείδεσθαι προσήκει χρόνου.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΥΠΩΝ▸

Ολλῶν πλατυτόρων ὑπὲρ τ πρὸς τύπων θεωρίας πεπραγματευμένων, ἀναγκαῖον ἡγησάμην αὐτὸς ὀρισικώτερον, ἢ ἡμῖν προγεγραφὼς ὧν δρᾶμεν ταῦτα. ὅτω δὴ καταείθμητον οἰόμην ⊖ τοῖς νεωστὶ πεισθεῖσι τῇ τέχνῃ τὸ πρᾶγμα, ὅν τε ἁπλοῦν, ἢ μετὰ τῆς ἁπλοστέρας κατάληψιν δυσκολώτερον, καὶ καθάπερ ἐξ ἑτοίμου τοῖς πολλοῖς γίνεσθαι νόμον. ἄρκτέον δ' ἐντεῦθεν, τύπος δὲ τάξεις ὧν τάσεως ἢ αὐέσεως. πορίσασθαι δὲ ὅσι χρόνος ὧν τάσεως, καὶ αὐέσεως ἐν νοσήμασι γιγνόμενος. ὀλίγα τῶν παθῶν ὁ τυποῦντ ὡς ἀτροφία, παράλυσις, ⸫ ἐλεφαντίασις, καὶ τὰ τούτοις ἀναλογα. τὰ πλείονα δὲ τῶν παθῶν τυποῦται μὲν, ἀλλὰ ἀσαφεστέρως, μάλιστα δὲ πυρετοὶ τυποῦντ, δίχα τῶν συνεχῶν τῶν διπλασίων λεγομένων, ἢ τῶν ἀτάκτων, τῶν τύπων οἱ μὲν εἰσι πρῶτοι, οἱ δὲ δεύτεροι, καὶ οἱ μὲν ἐσῶσθαι, οἱ δὲ κινούμενοι, καὶ πάλιν οἱ μὲν εἰσὶν ἁπλοῖ, οἱ δὲ συνθέτοι. πρῶτοι μὲν δή εἰσιν, οἱ μικρὰν ἔχοντες τὴν ἐπισημασίαν, μακραὶ δ' τὴν αὔεσιν, οἷοι τριταῖοι τε καὶ τεταρταῖοι. δεύτεροι δ', οἱ μακραὶ μὲν ἔχοντες τὴν ἐπισημασίαν, μικραὶ δ' τὴν αὔεσιν, οἷος ὁ ἀμφημερινὸς, ⸫ ὁ παρεκτεταμένος ἡμιτριταῖος. τῶν δὲ παρεκτεταμένων, ὅτ⊖ μόνος ὀξυλλαγισμένος πρὸ τοῖς παλαιοῖς ὠνόμασται. ἐσῶσθαι δέ εἰσιν, οἱ ἐν ταῖς αὐταῖς ὥραις ἐπισημαίνοντες καὶ αὐιζήσαι. κινούμενοι δὲ, οἱ ἀεὶ ἄλλαις ὥραις ἐπισημαίνοντες, ὧν οἱ μὲν φθάσαντες καὶ προδύντες τὰς ὥρας τάχιον, προληπτικοὶ λέγονται, οἱ δὲ βραδύνοντες, ὑστεριτικοί. ἁπλοῖ δέ εἰσιν, οἱ μίαν ἐπίτασιν ποιούμενοι, σώθεσι δ', οἱ ἐκ πλόνων ἐπισημασιῶν ⸫ αὐέσεων συνεστῶσαι. τῶν δ' συνθέτων τύπων, οἱ μὲν διὰ ὁμογνῶν συνίστανται, οἱ δὲ διὰ ἑτερογενῶν. διὰ ὁμογνῶν μὲν ὅταν ἀμφημερινός. λόγου χάριν ἁπλοῦς, διπλῷ ἀμφημερινῷ συμπλέκεται, ἢ τριταῖοι διπλοῖ, ἢ δίνο βριταῖοι τυγχάνουσιν, ἢ πάλιν δίνο καὶ τρεῖς τεταρταῖοι. διὰ ἑτερογενῶν δὲ, ὅταν ἀμφημερινὸς λόγου χάριν τριταίῳ συμπλακῇ, ἢ τριταῖος τεταρταίῳ, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν μὴ ἐν αὐτοῖς γένεσιν ὄντων. ἀμφημερινὸς δέ ὅσιν ὁ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, μίαν ἐπισημασίαν, καὶ τὴν αὐτὴν ἐμμετρον ἐν τῷ μήκει, καὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν αὔεσιν ποιούμενον. τριταῖος δέ ὅσιν ὁ διὰ τρίτης μίαν, καὶ τὴν αὐτὴν ἐπισημασίαν σύμμετρον ἐν τῷ μήκει, καὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν αὔεσιν ποιούμενος. τεταρταῖος δέ ὅσι ὁ διὰ τεττάρτης μίαν, καὶ τὴν αὐτὴν ποιούμενος αὔεσιν. τὰ αὐτὰ δ' νοείσθω περὶ τεμπταίου καὶ ἑβδομαίου, καὶ εἴ τις ἄλλη τύπων εὑρίσκεται τάξις. ἀμφημερινῷ δὲ πρόσεστι ὑγρότης ἕξεως, καὶ φλεγματώδης ἐμφορι, καὶ δίψος ὀκ ἰσχυρὸν, καὶ βαρυσμὸς τ σώματ⊖ ὅλου, καὶ ὕπνος ἡδύς, καὶ ἀκαταφορικὸς, καὶ σφυγμὸς μέγας, καὶ ἀραιὸς, καὶ χαῦνος. τὸ πρόσωπον ὑποπέλιδνον, καὶ χαῦνον, καὶ πεπονωδδες, καὶ πολλὴν ἐμφαίνον τὴν τ ὕλης καχεξίαν, καὶ τροπήν. καὶ ἄλλα δὲ ἐν τῷ τύπῳ τούτῳ πρακολουθήσει σκληρώδης. χρονίζοντ⊖ δ' αὐτοῖς, προμώδης καὶ ληθαργώδης καταφοραὶ, καὶ θώρακος ῥυθματισμοὶ, καὶ παρεγχύσεις ὑδρικαὶ, σπάνιστα δὲ μάλιστα ὑδρωπικοῖς πραγοῦσι. παρέπεται δὲ τριταίῳ δίψος ἐπιτεταμένον, ἔγκαυσις, δριμεῖς καὶ χολώδεις ἐμφορι, ἀσπάσιαι, καὶ ῥιπασμοί. κατὰ πολλὰ μὲν τῷ δὲ ῥίγη προηγοῦνται, ποτὲ δὲ οὐ πρόψυξις. σφυγμοὶ δ' τοῖς τριταίζουσιν μικροὶ καὶ πυκνοὶ παρέπονται, αἱ νύκτες αἱ πρὸ τῶν παροξυσμικῶν ἡμερῶν δύσφοροι γίγνονται. ὑδρωπικοῖς δὲ τῆς νόσου, ἀκμὴ γίγνονται δύσφοροι, ἀλλὰ ⸫ πυρετὸν ἴσασιν, καὶ ὅτω πυρέσσουσιν, μεταβάλλουσί ποτε τὸν τριταῖον εἰς ἡμιτριταῖον. ἔστι δὲ πάντων τύπων ἀλυπότατ⊖ ὁ τύπος ὅτος, ⸫ μάλιστα εἰ συσταίη ἐν θορύβῳ. πρασεσημείωτο δὲ ὁ Ἱπποκράτης λέγων, τριταῖος ἀκριβὴς μείνῃ ἐπὶ πολύσδυσι, τὸ μακρότατον πάντων ἔτη. χρονίζει, καὶ μάλιστα εἰ μὴ συσαίη φθινοπώρου λήγοντος ἤδη, καὶ τῷ χειμῶνι πεπαίνοντ⊖. ἔστι δ' καὶ τὰ ὧρα ξανθὰ, παρέστι δὲ τούτοις ⸫ ἀχρυπνία. πάντα δ' ὅσα παρακολουθεῖ τῷ τριταίῳ καὶ ἡμιτριταίῳ, ταῦτα συμβέβηκε. καὶ γὰρ καὶ τ αὐτοῖς μετανοήσασι χρόνος, διὰ τρίτης ποιούμενοι τάς τε τῶν αὐέσεων, καὶ τῶν παροξυσμῶν αὐτὰ ποδιώσεις. ἴδιον δὲ πάντων τῶν ἡμιτριταίων συμβέβηκεν ἡ παρέκτασις τῶν ἐπισημασιῶν, ⸫ τὸ μετὰ πολὺ ψύξεως ὑδρὸν τὸ πλεῖον, καὶ ταῖς ἀκμαῖς μηδέπω σαφῶς τελεσμέναις προσεδρεύειν ἐς ἰδίως ἐπαναδιπλάσεις λαβόμενον. ἔστι δὲ μετανοήσασις ὁ ἡμιτριταῖος, ὁ μόνον τῷ σώματι, καὶ τ νοσηρώδης λαβ' ἑπόμενον⊖, καὶ καθόλου τῶν μέσων, ἀλλὰ μὴ λυπηρὰς ἐπιφορὰς λαμβάνων, ⸫ πρακτικὰς ἀχρυπνίας, ἔστι δ' ὅτε ⸫ συνοπτικὰς διαφορήσεις, γλῶσσαν τε ἰσχυρῶς ξηραίνει, καὶ λιποθυμίαν ἀπεργάζεται, σφοδρῶς μὲν τὰ ἐν τῷ βαθεῖ, καὶ καθόλου ἄγριος τέ ὅσιν καὶ κινδυνωδέστατος ὅπερ ὁ τύπος. ἐὰν ὅτε μὲν δὲ ἀπὸ τ πρώτης ἡμέρας συνίσταται, καθάπερ καὶ οἱ λοιποὶ τύποι. ποτὲ δ' ἀπὸ τ δευτέρας καὶ τρίτης ἡμέρας ἄρχεται, ὥστε μεγίστη αἰτία ἀπάτης γίγνεται τοῖς ἰατροῖς τῇ τοιαύτῃ εἰσβολῇ. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ τριταίου προεκπεσόντ⊖, καὶ λυόμενος γένοιτο, εἰς τριταῖον ἐπανορθοῦται, ποτὲ δὲ καὶ διακόπτει τ μήκος τοῦ κατὰ τὴν ἐπισημασίαν, εἰς β̄. τριταίους καὶ ἀμφημερινούς. πλεονάζει δὲ ὑδρὶ μὲν τ φύσεως ἢ κατὰ ἕξιν ἀνδρὸς, ἡλικίας δὲ, τῆς κατὰ τοὺς ἀκμάζοντας. ὥρας δὲ μᾶλλον τῆς φθινοπωρινῆς, ὅτε καὶ λίαν κινδυνώδης τυγχάνει. ἔστι δὲ ὁ παντοτε συνεχὴς, ἀλλὰ καὶ διαλείπων εὑρίσκεται. πρασίδυται δὲ ἀφ' Ἱπποκράτους, τὸ μὴ μόνον αὐτὸν ἐν τοῖς ὀξέσι κατειθμεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς χρονίζουσιν. ἔχει δ' ἡ κατὰ τὸ μέγεθ⊖ διαφορὰς τρεῖς. ὁ μὲν γὰρ σμικρός ὅσιν ἡμιτριταῖος, ὁ δὲ μέσος, ὁ δὲ μέγας. σμικρὸς μὲν δή ὅσιν, ὁ πρὸ τὰς εἴκοσι τέσσαρας ὥρας συνιστάμενος. μέσος δὲ ὁ παρὰ τὰς τριακοντατέσ. μέγας δὲ ὁ παρὰ τὰς τεσσα-

πεσαράκοντα ℭ ὀκτὼ, ὃς δὴ συνεχίζῃ τῷ συνεχεῖ πυρετῷ. τινὲς δέ φασι τὸν ἡμιτριταῖον ὅτως ὀνομαδῶσαι, ὡς τὸ ἡμικύκλιον, καὶ ἡμισφαίριον, λέγοντδ αὐτὸν ἐλάττονα τδ ἡμίσεος τ τριταίας πυρέτδ. ἄλλοι δέ φασι τὸν ἡμιτριταῖον ὀνομαδῶσαι, ὡς κὴ τὸν ἡμιόλιον ἀριθμὸν, ὥστε τ τριταίας ὧν σημασίας λόγδ χαρὶν, ἐκ δώδεκα ὡρῶν συγκειμένης, τὸν ἡμιβριταῖον μὲν ἐμπεριλαμβάνειν τὰς ιϐ. ὥρας τδ τεταίου, προσιθέναι δὲ ταύτας καὶ τὸ ἥμισυ τῶν ιϐ. καὶ τὰς πάσας γίγνεδδ δέκα κὴ ὀκτὼ, ὡς ἂν ἥμισυ μείζονα τῶν τεσσάρων κατὰ πρόσδον τύπων, ἀμφημερινὸν τριταίου, καὶ τεταρταίου, ὥστε ὡρῶν αὐτὸν εἶναι εἴκοσι καὶ τεσσάρων. ὁ Ἀγάθινος ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν βριταῖον ὠνομαφορᾶς φησιν ὀνομαδῶσαι τὸν ἡμιβριταῖον, δι' τρίτης γὰρ ἐπισημασίας ἀμφοτέροις. πότερον δὲ ὥραις, ἢ δι' ἡμερῶν χαρακτηρίζεται ὁ ἡμιβριταῖος; κατὰ μὲν τὸν Ἀγαθῖνον, ὅτε ὥραις, ὅτε δι' ἡμερῶν. ἀμφότερα γὰρ ταῦτα, πρὸς γραμμάριον ἔχει τὸ μέγεθος, ὡς κὴ ἡμιβριταῖον ἀποδοτέον ἐκεῖνο τῷ συστάσει ᾧ πλάτει, ὥραις τε ὡς πρὸς πομπάς. τεταρταῖον δὲ παρακολουθεῖ ῥίγη σώτονα, καὶ φλεγματώδης ἔμφρασις, καὶ ὠλιγωδης φλεγμονὴ, καὶ δίψος, ἐὰν ὅτε δὲ ℭ αὐορεξία, καὶ σιελισμὸς πρὸς πέψεις, ποτὲ δ' ἐκ τῶν φαυσίων ὄρεξις ὧν τεταγμένη, βηχίον τε ποτὲ συμπάρεσιν αὐτῷ, καταφθειρομένης τῆς ὀρέξεως, δι' ὃν δύσλυτοι, καὶ χρονιώτεροι παρὰ πάντας τοὺς τύπους, ὥστε καὶ μέχρι δεκάδων παραίνειν. ὧν πλέκεσθαι δὲ σφοδρυνόμενος αὐτὸς ἑαυτῷ, ὥστε ϐ. κὴ γ. ἀποτελεῖν τεταρταίους, ἢ καὶ μέχρι τινὸς συνεχείας παραίνειν, κὴ πάλιν ἐκεῖνος μετειάζειν, εἰς φῦσα πολλίσασθαι. γίγνονται δὲ φύσεται καὶ λιποθυμώδης, διὰ τὰ περιεχόμενα αὐτῷ συμπτώματα, ὥστε φθίσιν τὸ τελευταῖον, ἢ παρεγχύσεις ὑδρωπικὰς ἀποτελεῖν. πλεονάζει δὲ μάλιστα φθινοπώρῳ, καί ὅτι μάλιστα δύσλυτον. ὁ δὲ θερινὸς ἀλυπώτατος, καὶ κατὰ πολὺ μὲν ἄλλων παρηκμακότων γίνεται ἀτάκτως. παρίως δ' ὅτε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνίσταται. σφυγμὸς δὲ τοῖς τεταρταίζουσιν ἀπ' ὧν πολὺν πρὸς πέψεις, σμικρὸς ὡς μεγέθει, ἐφ' ὅσον τοῖς τεταρταίζουσι, ὁ δὲ μᾶλλον ὧν πολὺν διαγινώσκεται, ἐφ' ὅσον τῇ ἀμφημερινῇ νόσῳ συγχαίρει. μεσότης γὰρ τῶν σφυγμῶν ἐν τύπῳ τούτῳ, κατὰ δὲ σφυγμὸς εὐρίσκεται. ἔστι δ' ὅτε καὶ κατ' ἀρχὰς τῶν ἐπισημασιῶν †σφοδρότερος παρὰ δὲ †ἀραιότερος
τῷ κατὰ φύσιν εὑρίσκεται. οἱ μὲν ἀποσώζοντδ τὰ τυπικὰ τῶν ἡμερῶν διαστήματα, παρὰ τρεῖς, οἱ δὲ ἀτυπώτατοι, παρ' ἕνα. οἱ μὲν δὴ ἀποσώζοντδ τὰ τυπικὰ τῶν ἡμερῶν, διαστήματα ἤτοι παρὰ τὸν σωληνα τῶν ὡρῶν πολλαμβάνουσιν, ἢ ἐφυστεροῦσιν. ἄτακτοι δὲ γίγνονται, ℭ παρὰ τὸ εἰδδ τῶν κινήσεων, ὥστε ποτὲ μὲν πολλαμβάνουσιν, ποτὲ δὲ ἐφυστερίζουσιν, ἀτάκτως δὲ ἑκάστοτε. παρὰ τὸ ποτὲ μὲν κινεῖδδ ἀτάκτως, ποτὲ δ' ἴσασθαι, μὴ δέποτε δὲ τεταγμένως, ἕνδα παρ' ὀδὸν κεκώλυται, μένοντος τ κατὰ τὰς ἡμέρας σχήματος, ἐν ταῖς ὧδε μέρδ συμφόρας ἀταξίας μόναις. οἱ δὲ ἀτυπώτατοι, πρὸς παῦσας μὲν ὧν διατεθειμένους τρόπους, κὴ πρὸς τὸν τάξιν γίγνονται τῶν ἡμερῶν, τινὲς μὴ ἐπισημαίνουσιν, τινὲς ἢ παυτελῶς εἰσιν ἄτακτοι. τὰς δὲ ὧδε εἴδεις διαφορὰς, πλείονας ἂν συμβεβηκὸν, ἔξεστι δὲ σκοπεῖν ὡς πρόκειμένου τρόπου, καὶ συμπλέκειν ὡς ἂν βέλεται τὰ τῶν προκειμένων τύπων ἰδιώματα. τύπων δὲ διπλοῦς οἱ πρῶτοι καλούμενοι, οἷον ἀμφημερινὸς, τριταῖος, τεταρταῖος. ἀμφημερινὸς μὲν δὴ ὅτι διπλοῦς ὁ καθ' ἑκάστην ἡμέραν δὶς ὧν σημαίνων ὁμοίως, δὶς τε ἐπανιείς. δύο τριταῖοι ἢ τυγχάνουσιν, ὁπότε διαφόρων ὧν σημασίων καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὧν γινομένων ἑαυτοῖς δι' ἡμέρας ἀπαντῶσι, τεταρταῖοι δὲ, ὁπότ' ἂν μιᾶς ἡμέρας γινομένης καὶ λιπούσης ἡμέρας συμβαίνῃ πυρέσσειν. τῶν δι' ἡμερῶν σχημάτων, καθ' ἑκάστην τῶν ὧν σημασιῶν, τῶν ὥρων ἀκριϐουμένων. ὧν πλέκεσθαι ἢ ἀμφημερινὸς ϐριταίου, ὅταν ἡ μὴ ᾱ. τῶν ἡμερῶν δὶς ὧν σημαίνῃ, κὴ δὶς αὖθις. ἡ δ' ἐξῆς ἅπαξ, τρίτῃ ἢ πάλιν, ὁμοίως πρώτῃ. ὧν πλέκεσθαι ἢ ἀμφημερινὸς τεταρταίου, ὅταν τῇ μὲν ᾱ. δὶς ἐπισημαίνῃ, ταῖς δ' ἐξῆς λυσιν, ἅπαξ, τῇ δ΄. δὲ ὁμοίως δὶς. συμπλέκοντες δὲ ἀλλήλοις ἀμφημερινὸς, τριταῖος κὴ τεταρταῖος, ὅταν ἡ μὴ ᾱ. τῶν ἡμερῶν τρεῖς ὧν σημασίας ἔχῃ, ℭ τρεῖς ἐπανιέσθαι, ἢ δὲ ϐ΄. μίαν. ἢ δὲ γ΄. δύο, κὴ ἡ δ΄. τρεῖς, καὶ ἡ ε΄. μίαν, ἢ ς΄. δὲ δύο, ἑβδόμῃ δὲ πάλιν ϐαίνεις. καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν αὐτῶν ταῖς πρώταις τάξιν φυλάττουσιν, καὶ καθ' ἕτερον τρόπον συμβάλλουσιν οἱ τύποι, κὴ εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα παραγίγνονται. ἐπιπλέκεται δὲ τεταῖος τεταρταίῳ, ὅταν ἡ μὲν ᾱ. τῶν ἡμερῶν δύο ἐπισημασίας ἐνέγκῃ, καὶ δύο αὖθις, ἢ δὲ ϐ΄. μηδ' ὅλως. τρίτῃ ἢ ἅπαξ, κὴ τετάρτῃ πάλιν ὁμοίως, ὡσαύτως κὴ αἱ ἑξῆς, ἐπιπλέκεται ἢ τεταῖος, τεταρταῖος, κὴ πεμπταῖος, ὅταν τῇ μὲν ᾱ. τῶν ἡμερῶν ἐπισημανθῶσι συμϐῇ. τῇ ϐ΄. δ' ἀναστῶσι, καὶ πάλιν τῇ τρίτῃ, ϐριταῖος, ℭ τῇ τετάρτῃ, τεταρταῖος, καὶ τῇ πέμπτῃ ἅμα ἅπαξ. καὶ ἄλλως δέ πως τότε τ τύπος εἰσϐολὴν γίγνεται, ὀδῷ ἧττον εἰς τὸν αὐτὸν τύπον ἡ τάξεως ἐμπίπτουσης τ τεταίου πρὸς τὸν ἡμιβριταῖον συμπλοκῆς, καθάπερ ὧν τ ὑπογραφῆς ἔχει, πάντες τῇ ᾱ. ἤρξατο ἀπ' ἐωθινῆς μετὰ ῥίγους, καὶ ἔλυσε ἕως πρωΐ. πέψέμενε δὲ ἕως ὥρας ὀγδόης, εἶτα ἐμπίπτῃ ἐπισημασία μετὰ πολυψύξεως, καὶ μᾶλλον τῶν ἐρχομένων νύκτα, κὴ τ ἡμέρας ἕως ὥρας κ΄. κὴ πάλιν ἄνεσις ἀκολουθεῖ, εἶτα εἰς τὴν νύκτα πάλιν ἐπισημασία μετὰ ῥίγους, κὴ εἰς ἡμέραν πάλιν ἄνεσις, ὁμοία τῇ ἀναλόγῳ, κὴ ἑξῆς κύκλος ὁμοίως.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΕΧΝΗ ΙΑΤΡΙΚΗ.

Ρεῖς εἰσιν αἱ πᾶσαι διδασκαλίαι τάξεως ἐχόμεναι. πρώτη μὲν ἡ ἐκ τ τοῦ τέλους γνώσεως κατὰ ἀνάλυσιν γινομένη. δευτέρα δὲ, ἡ ἐκ συνθέσεως τῶν κατὰ τὴν ἀνάλυσιν εὑρεθέντων. τρίτη δὲ, ἡ ἀπ' ὄρου διαλύσεως, ἣν νῦν φιλοτιμούμεθα. καλεῖν δ' ἔξεστι τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν, ἀ μόνον ὅρα διαλυσιν, ἀλλὰ καὶ διάπλυσιν, ὥς τινες ὠνόμασαν, ἢ ἀνάλυσιν, ἢ διαίρεσιν, ἢ ὡς ἕτεροι τινὲς ἀπλώσιν, ἢ ἀπάγωσιν ὡς ἄλλοι. ἐπεχείρησαν μὲν δὴ φίλοι τῶν Ἡροφιλείων τοιαύτην ποιήσασθαι διδασκαλίαν, ὡς κὴ Ἡρακλείδης ὁ ὀρυβραῖος. ἐπεχείρησαν δὲ ℭ τὴν κατὰ σύνθεσιν, αὐτοί τε οἱ Ἡροφίλοι, καί τινες τῶν Ἐρασιστρατείων τε, κὴ Ἀθήναιος ὁ Ἀτταλεύς. ὀλίγοι μέντοι γε τῶν πρὸ ἡμῶν ἐγράψε τὴν ἐκ τ τοῦ τέλους γνώσεως ἀρχομένην διδασκαλίαν,

δ῾ξ ἧς αἱ τέχναι πᾶσαι συνίστανται κατὰ μέθοδον. ἀλλ᾽ ἐκείνῳ μὲν ἐτέρῳ θ῾ῳ διήλθομεν, ἐν τούτῳ δὲ τῷ δεικτικῷ ποιησόμεθα διδασκαλίαν. ὅσον γὰρ ἀπολείπετ῾ τῆς κατὰ αὐξησιν, ἀξιώματί τε καὶ μεθόδῳ, τοσοῦτον πλεονεκτῆσαν εὑρήσομεν εἰς συνοψίν τε τοῦ ὅλου, καὶ μνήμην τῶν κατὰ μόρ῾ον. δυνημονεύοντα γὰρ ἱκανῶς ἐκ τῆς τ῾ ὅρου διαλύσεως ἅπαντα, διὰ τὸ πολυέχειν ὅλης τ῾ τέχνης ἐν ἑαυτῷ τὰ κεφάλαια τὸν ἄκρον ὅρον, ὑπόρ῾ τινος ἔνιοι συνήθη ὀνομάζουσιν, αὐτοδιαιρούμενον τοῖς ἐννομαζικοῖς προσαγορευομένοις. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων οἷς δείζοντ῾ πράγμασιν, ὅτοι δὲ ἀπὸ τῆς οὐσίας αὐτῆς συνίστανται. ἡ δὲ κατὰ μόρ῾ον διοργανοσία συμπάσης τ῾ ἰατρικῆς θεωρίας, ἐν πολλαῖς ἡμῖν ἑτέραις γέγραπται πραγματείαις, αἷς ἔξεστι χρῆσθαι πρὸς τὰς τρεῖς διδασκαλίας. ἀλλά νῦν γε τ῾ δεικτικῆς ἐπαρξόμεθα, τοσοῦτον ἔτι προσθέντες ὡς μόνα τὰ κεφάλαια, καὶ οἷον συμπεράσματα τῶν κατὰ μέρ῾ος ἀποδεδειγμένων, εὑρήσεται νῦν. Ἰατρικὴ ὅτιν ὠνόμακε, ὑγιεινὸν καὶ νοσῶδες, καὶ ἀδιάφορόν τι. ὁ διαφορεῖ δὲ ὁτιοῦν εἴποι. τὸ μὲν δὴ τῆς ὠνύμου ἐπωνυμίας οὕτως τε καὶ ἐκ ἰδίως ἀκούειν χρή. τὸ δὲ ὑγιεινὸν καὶ τὸ νοσῶδες, οὐ τὸ ἀδιάφορον, τριχῶς ἕκαστον λέγεται. τὸ μὲν ὡς σῶμα, τὸ δὲ ὡς αἴτιον, τὸ δὲ ὡς σημεῖον. καὶ γὰρ τὸ ὠνυμικὸν σῶμα τῆς ὑγείας, καὶ τὸ ποιητικὸν, καὶ φυλακτικὸν αὐτῆς αἴτιον, καὶ τὸ διαγνωστικὸν σημεῖον, ἅπαντα ταῦτα καλεῖσιν οἱ ἕλληνες ὑγιεινά. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ νόσων, καὶ τὰ ποιητικά τε καὶ φυλακτικὰ νόσων αἴτια, καὶ τὰ διαγνωστικὰ σημεῖα. καὶ διὰ καὶ τὰ ἀδιάφορα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον σώματά τε καὶ αἴτια, καὶ σημεῖα. καί ὅτι κατὰ πρῶτον μὲν λόγον, ὠνυμίαν τῶν ὑγιεινῶν αἰτίων ἰατρική. διὰ ἐκεῖνα δ᾽ ἤδη καὶ τῶν ἄλλων, δεύτερον μὲν τῶν νοσωδῶν, τρίτον δὲ τῶν ἀδιαφόρων. καὶ διὰ μετὰ ταῦτα τῶν σωμάτων, πρῶτον μὲν λαμβάνεσθαι τῶν ὑγιεινῶν, ἐφεξῆς δὲ τῶν νοσερῶν, εἶτα τῶν ἀδιαφόρων. καὶ περὶ τῶν σημείων δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. ἐν μέντοι ταῖς πράξεσι, πρότερον μὲν τῶν σωμάτων ἡ διάγνωσις ἐκ τῶν σημείων διηλθόπ, μετὰ ταῦτα δὲ ἡ τῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς αἰτίων εὕρεσις. Ἀλλ᾽ ἐπεὶ μὴ τὸ ποιητικὸν, καὶ τὸ διαφορητικὸν, μὴ τὸ ὠνυμικὸν διχῶς ἕκαστον λέγετ῾, τὸ μὲν ἁπλῶς, τὸ δὲ ἐν τῷ νῦν. ἴσον ἀμφοῖν ὅσαν ὠνύμῳ τῷ ἰατρικῷ. καὶ αὖτο δὲ τὸ ἁπλῶς διχῶς λέγετ῾, τό, τε διὰ παντὸς, καὶ ὡς ὑδὶ τὸ πολὺ, καὶ ἔστιν ἀμφοτέρων τούτων ὠνύμη ἡ ἰατρική. τὸ δὲ ἀδιάφορον, αἴτιόν τε καὶ σημεῖον καὶ σῶμα. τό, τε ἁπλῶς λεγόμενον, καὶ τὸ ἐν τῷ νῦν, τριχῶς ἕκαστον λέγετ῾. τὸ μὲν τῷ μηδ᾽ ἑτέρου τ῾ ἐναντίου μετέχειν, τὸ δὲ, τῷ τῶν ἀμφοτέρων, τὸ ᾗ, τῷ ποτὲ μὴ τῶνδε, ποτὲ δὲ τῶνδε. τούτων δ᾽ αὖτῶν τὸ διάφορον, κατὰ δύο τρόπους λέγεται. ποτὲ μὲν τῷ μετέχειν ἑκατέρου τῶν ἐναντίων ἀφ᾽ ἴσου, ποτὲ δὲ τῷ πλέον θατέρου. ἔστι δὲ καὶ καθ᾽ ὅλου τοῦ ὅρου κατὰ τὴν λέξιν ἀμφιβολία τις, ἣν καὶ αὐτὴν χρὴ διαλύεσθαι. ἐν γὰρ τῷ λέγειν τὴν ἰατρικὴν ὠνύμου ὑπάρχειν ὑγιεινῶν, καὶ νοσερῶν, καὶ ἀδιαφόρων, συμαίνειν μὲν, καὶ τὸ παντὸν τῶν κατὰ μέρος, συμαίνειν δὲ καὶ τὸ ὁποίων, συμαίνεται δὲ καὶ τὸ τινῶν. ἀλλὰ τὸ μὲν παντὸν, ἀπροσδιόριστόν τε καὶ ἀδιάφορον, τὸ δὲ τινων, ἐλλιπές τε καὶ ἀτεχνικῶν. τὸ δ᾽ ὁποίων, τεχνικόν τε ἅμα καὶ διαρκὲς εἰς ἅπαντα τ῾ τέχνης τὰ κατὰ μέρος, ὅπερ χρὴ προδιεχθαι φαμὲν ἐν τῷ τῆς ἰατρικῆς ὅρῳ. ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ τῶν σωμάτων πρῶτον, ὁποῖά τινα τὰ ὑγιεινὰ, καὶ τὰ νοσώδη, καὶ τὰ ἀδιάφορα τετύχηκεν ὄντα. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν περὶ τῶν σημείων τε καὶ αἰτίων διεξελθομεν λόγον. Ὑγιεινὸν ὅτιν ἁπλῶς σῶμα, τὸ ἐκ γνησιωτάτης δύκρατον μὲν ὑπάρχον, τοῖς ἁπλοῖς καὶ πρώτοις μορίοις. σύμμετρον δὲ τοῖς ἐκ τούτων συγκειμένοις ὀργανικοῖς. ὑγιεινὸν δὲ νῦν ὅτι σῶμα, τὸ κατὰ τὸ παρὸν ὑγιαῖνον. ἔστι δὲ δή πως καὶ ἐπὶ πλέονα χρόνον, δύκρατόν τε καὶ σύμμετρον, ἀ τῷ ἀείσω δυκρασίαν τε καὶ συμμετρίαν, ἀλλὰ τῷ οἰκείαν. αὐτὸ δ᾽ ἐστὶ τὸ ἁπλῶς ὑγιεινὸν σῶμα, διὰ παντὸς μὲν ἐκ ἐνδέχεται τοιοῦτόν ὅτι, τὸ δυκρατώτατόν τε καὶ συμμετρότατον, ὡς τὸ πολὺ δὲ, τὸ τῆς ἀείσης κατασκευῆς ἀπολειπόμενον ἀ πολλῷ. Νοσῶδες δὲ ὅτι ἁπλῶς σῶμα, τὸ ἐκ γνησιωτάτης, ἢ τινι δυσκρατον τοῖς ὁμοιομερέσιν, ἢ ἀσύμμετρον τοῖς ὀργανικοῖς, ἢ ἀμφότερα. νοσῶδες δὲ νῦν ὅτι σῶμα τὸ νοσοῦν, ἐν ᾧ λέγετ῾ χρόνῳ τοιοῦτον ὑπάρχειν. δύ διλον δὲ, ὡς μὴ ὅσον καθ᾽ ὃν λέγεται χρόνον εἶν νοσῶδες, ἢ τοι δυσκρατόν ὅτι ἐν τοῖς ὁμοιομερέσιν, ἢ ἀσύμμετρον ἐν τοῖς ὀργανικοῖς, ἢ ἀμφότερον. καὶ διὰ μὴ διὰ παντὸς νοσῶδες ὅτιν, ὅτι πόρ ἀν ἐκ γνησιωτάτης, ἢ τινι δυσκρατώτατον ὑπάρχον, ἐν ἁπλοῖς μὴ πρώτοις μορίοις ἅπασιν, ἢ τισὶν, ἢ τοῖς λυσιωτάτοις, ἢ μὴ τοῖς ὀργανικοῖς ἀσυμμετρότατον, ὁμοίως δ᾽ ἐν τούτοις, ἢ πᾶσιν, ἢ τισιν, ἢ τοῖς λυσιωτάτοις. ὡς τὸ πολὺ δὲ νοσῶδες ὅτι σῶμα, τὸ τοῦ τοιούτου διακίας ἀπολειπόμενον, ὅπως δ᾽ ἐν τῷ μέσῳ διαθεσιμόν. Ἐπεὶ δὲ μὴ τὸ ἀδιάφορον σῶμα τριχῶς ἐλέγετο, τὸ μὲν μηδ᾽ ἑτέρας τῶν ἄκρων διαθέσεων μετέχειν, τὸ ᾗ τῷ ἀμφοτέρων, τὸ δὲ τῷ, ποτὲ μὲν τῆσδε, ποτὲ δὲ τῆσδε. διὰ τὸ πρῶτον σημαινόμενον, ἀδιάφορον ἔσται σῶμα, τὸ μέσον ἀκριβῶς ὑπάρχον, τοῦτο ὑγιεινοτάτου σώματος, μὴ τοῦ νοσωδεστάτου, μὴ τούτου τὸ μὲν ἁπλῶς τοιοῦτον ὅτι, ὅτι πόρ ἐκ γνησιωτάτης διατεύσαν. τὸ δὲ νῦν ὁποιοῦν, καὶ τὰ παρὸν τὸ μέσον ὑπάρχει τοῦτο ὑγιεινοτάτου, καὶ τ῾ νοσωδεστάτου, αὐτοδὲ τ῾ ἁπλῶς. τὸ μὲν διὰ παντὸς τοιοῦτον, ὅτι πόρ ἂν ἐν ἁπάσαις ταῖς ἡλικίαις διαμένοι τοιοῦτον. τὸ δ᾽ ὡς ὑδὶ τὸ πολὺ, τὸ καὶ μεταβολάς τινας λαμβανον. διὰ τὰ δὲ τὸ δύτερον σημαινόμενον, ἀδιάφορον ἔσται σῶμα. τὸ δ᾽ ἐναντίων ἅμα διαθέσεων μετέχον ἐκ γνησιωτῆς, ἢ τοι διὰ μὲν μόριον, ἢ κατὰ δύο διαφορότατα. διὰ δὲ μὴ, εἰ κατὰ τὴν ἑτέραν αὐτίθεσιν δύκρατον ἐν τῷ δρασικῶν ποιότητων, ἢ διὰ ἀμφοτέρας μὲν, ἀλλὰ πρὸς τὴν διάπλασιν, ἢ τὸ μέγεθος, ἢ τὸν ἀριθμὸν τῶν μορίων, ἢ τὴν θέσιν δυσφαλούν, ἢ ἐμπαλιν ἐν τούτοις μὴ κατωρθωμένον ἅπασιν ἢ τισίν. ἐν ᾗ τῇ λοιπῇ διημαρτημένον, ἐν διαφορότησι δὲ μορίοις, εἰ διὰ πάσας τὰς αὐτιθέσεις δυνατόν τι τῶν ἐναντίων ἅμα μετέχειν. καὶ διὰ παντὸς μὴ τοιοῦτον, τὸ διὰ πάσας τὰς ἡλικίας μὴν ὅμοιον, ὡς τὸ πολὺ δ᾽ ὅτι, τὸ μὴ μεταβάλλον διά τι. ὅτως δὲ κἂν τῷ νῦν ἀδιάφορον ἔσται σῶμα, κατὰ τὸ δύτερον συμαινόμενον, ἢ τῷ περὶ ἐν μόριον, τὰ μὲν ἔχειν ὑγιεινὰ, τὰ δὲ νοσερὰ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ, ἢ τῷ περὶ διαφορόντα μορίων. διὰ δὲ τὸ τρίτον σημαινόμενον, ἀδιάφορον ἔσται σῶμα, τὸ ποτὲ μὴ ὑγιεινὸν, ποτὲ δὲ νοσερὸν ἐν μέρει γινόμενον, ὥσπερ ἐνίοις ὑπῆρξε. πᾶσι μὴ ὅσιν, ὑγιεινοῖς γενέσθαι, νεανίσκοις δὲ γυμνωθεῖσι, νοσεροῖς, ἢ ἐμπαλιν. ἐν ἐνὶ δὲ χρόνῳ τὸ ὅτως ἀδιάφορον, ἀκριβῶς μὲν ὐκ ἐγχωρεῖ συσταθῆναι, διὰ πολλὰ δ᾽ ἐγχωρεῖ. ἴσμεν δὲ ὅτι τὸ νῦν διχῶς λέγετ῾. τὸ μὲν δὴ ὑγιεινὸν, καὶ νοσῶδες καὶ ἀδιάφορον σῶμα πολαχῶς

λέγετ῾,

λέγεται, καὶ ὁποῖόν ἕκαστόν ὅτιν αὐτάρκως διώρισται. Περὶ δὲ τῶν σημείων ἐφεξῆς αὖ εἴη ῥητέον. ἔστι δὲ καὶ τούτων ὑγιάνα μὲν, ὅσα τῆς τε παρούσης ὑγείας ὅτι διαγνωστικὰ, καὶ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι προγνωστικὰ, καὶ τῆς γεγενημένης ἀναμνηστικά. νοσώδη δὲ τά τε τῆς παρούσης νόσου διαγνωστικὰ, καὶ τῆς προγεγενημένης ἀναμνηστικά, καὶ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι προγνωστικά. κατὰ ταῦτα δὲ, καὶ τὰ ἀδιάφορα, τά τε τῶν ἀδετέρων διαθέσεων διαγνωστικὰ, καὶ προγνωστικὰ, καὶ ἀναμνηστικά, καὶ τὰ μηδέν ὅλως διαλυθῆντα πρὸς διαθέσεων, ἢ τὰ μηδὲν μᾶλλον ὑγιάνει, ἢ νοσεραὶ δὴ διαλυθῆντα διάθεσιν. καὶ τὰ διατί μὴ ὑγιάνει, κατά τι δὲ νοσερὰν διαλυθῆντα διάθεσιν, καὶ τά ποτε μὲν ὑγιάνει, ποτὲ δὲ νοσώδη. ἔτι ταῦτα δὲ ἢ οὐ τρεῖς χρόνους ὁμοίως τοῖς ὑγιάνουσί τε καὶ νοσώδεσι. διαλείπει δ' ἐνίοτε πῶς τῶν παλαιῶν ἰατρῶν ἅπαντα ταῦτα τὰ σημεῖα προγνωστικὰ, καὶ τῶν ἐνεστώτων, ἢ προγεγονότων ἢ διαλυθέντα. καὶ ἡ χρεία μεγάλη μὴ τῶν διαγνωστικῶν τε καὶ προγνωστικῶν, ἐλαττόνων ἢ τῶν ἀναμνηστικῶν. ὁπόταν δὲν σωμάτων ὑγιάνῃ, τῶν μὲν ἁπλῶς, τῶν ἢ ἐν τῷ νῦν, ἅπερ δὴ καὶ ὑγιαίνοντα λέγεται. τῶν ἁπλῶς ὑγιάνῃ σωμάτων, διήρηται ἔφαμεν ἐν τῷ διαφορᾷ. τῷ τὰ μὴ δι' ἅπαντος ὑπαρχόντα τοιαῦτα, τὰ ἢ ὡς τὸ πολὺ, δι' ἅπαντος μὴ ὅσα τῷ ἀεὶσθαι ἔχει κατασκευάν. ὡς τὸ πολὺ δὲ, ὅσα μὴ πολλῷ ταύτης ἀπολείπεται. Τὰς διαγνώσεις δὲ αὐτῶν, ἀπό τε τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὸν τῆς οὐσίας αὐτῶν λόγον χρὴ ποιεῖσθαι, καὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης τούτοις ἑπομένων φθορᾶν τε καὶ συμπτωμάτων, ἃ δὴ καὶ συμβεβηκότα καλεῖν εἰώθασιν. ἀπὸ μὲν τῆς οὐσίας αὐτῆς, τῶν μὲν ἀεὶ κατασκευῆ, συμμετρίᾳ τῶν ὁμοιομερῶν, μορμότητι καὶ ψυχρότητι, καὶ ξηρότητι, καὶ ὑγρότητι. τῶν δ' ὀργανικῶν μὲν ποσότητι, καὶ πολυμορφίᾳ τῶν σωλήνων αὐτά, καὶ ποσάκις διαπλάσει τε καὶ θέσει τῶν μορίων ἑκάστου καὶ ὅλου τοῦ ὀργάνου. ἀπὸ δὲ τῶν ἐξ ἀνάγκης ἑπομένων τοῖς ὁμοιομερέσιν, ὡς μὲν πρὸς τὴν ἁφὴν, μὲν σκληρότητι καὶ μαλακότητι συμμετρίᾳ, πρὸς δὲ τὴν ὄψιν, εὐχροιά τε καὶ ἡ κατὰ λειότητα καὶ τραχύτητα συμμετρία. κατὰ δὲ τὰς ἐνεργείας ἡ τελειότης, ἣν δὴ καὶ ἀρετὴν αὐτῶν ὀνομάζομεν. τῶν δὲ τοῖς ὀργανικοῖς ἑπομένων, μὲν συμμετρίᾳ τε καὶ κάλλει τῶν τοῦ παντὸς σώματος ὀργάνων, ἔπειτα τῇ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς ἐνεργῶν ἀρετῇ. τῆς μὲν δὴ ἀεὶσης κατασκευῆς τοῦ σώματος, τὰ διαγνωστικὰ σημεῖα ταῦτά ἐστι. τῶν δ' ἀπολειπομένων μὲν αὐτῆς, ὑγιάνῃ δ' ἔτι. τὰ μὲν ἐν τῇ τῶν ὁμοιομερῶν ἐσφαλτῇ λιμάσει μακρόν τι σφάλμα. τὰ ἢ ἐν τῇ τῶν ὀργανικῶν, μικρόν τι λανθάνοντα, καὶ ἤτοι παντῶν, ἢ πινῶν, ἢ καθ' ἑκάστορ, τὰ δὲ μὴ τῶν σφαλμάτων, τὰ αὐτὰ τοῖς τῆς ἀρετῆς αὐτῶν συμπληροῦσι, λιμάσις μὲν ἐν τοῖς ὁμοιομερέσιν, ἀριθμὸς δὲ, καὶ διάπλασις, μὴ μέγεθος, ἢ θέσις ἐν τοῖς ὀργανικοῖς, ἀμφοῖν δὲ κοινὸν ἡ ἕνωσις, ἣν δὴ μὴ συνέχειαν αὐτῶν ὀνομάζομεν. ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς τόποις ἐνίοτε, μὴ ἡ τῶν νοσωδῶν σωμάτων ὅτι ἑκία, καθ' ἑκάστορ τὸ νοσῶδες τὸ σημαινόμενον. ὅρος δ' ἀμφοῖν ὅτι διακεῖσθαι, ἡ τῆς ἐνεργείας ἀδυνατεῖ βλάβη. τὰ δὲ τῆς ἀεὶσης ἀπολειπόμενα κατασκευῆς σώματα βραχύ τι, βέβλαπται μὲν δή πως καὶ αὐτὰ κατά γε τὴν ἀλήθειαν, ὃ μὲν ἀδυνατόν γε ἔτι διορίζειν. τοιγαροῦν αὐτὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον, ἐν τε ταῖς ἐνεργείαις, μὴ τῷ τοῖς νοσώδεσιν αὐτοῖς ἀκμάζειν. τὰ δέ γε ἁπλῶς νοσώδη σώματα διώρισται, τῷ τε ῥᾳδίως ἐκ τῶν νοσωδῶν αἰτίων νικᾶσθαι, μὴ τῷ πολύ τι κατὰ τὴν ἀρετὴν τῶν ἐνεργῶν ἀπολείπεσθαι. γίνεται γοῦν ἀμφοῖν ἐν μέσῳ τὰ εὐδιάφορά τε [καὶ] ἁπλῶς λεγόμενα, μὴ τὰ σώματα νῦν, μὴ τμηθήσεται τὸ τῆς ὅλης ὑγείας πλάτος εἰς τρία μόρια, πλάτος ἔχοντα καὶ αὐτὰ συχνόν. ὧν τὸ μὲν πρῶτον, ἔσται τῶν ὑγιαινόντων σωμάτων, τὸ ἢ δεύτερον, τῶν εὐδετέρων, τὸ δὲ τρίτον, τῶν νοσωδῶν. οἷς ἐφεξῆς ὅτι τὰ ἤδη νοσοῦντα σώματα, βλάβαις αἰσθητοῖς ἐνεργῶν ἀφωρισμένα. τὰ μὴ δὴν εὐδιαφόρως τε καὶ ὧν αἱ κινήσεις πολυμελεῖς εἰσιν, ἢ ὅλως ἀκρωλάσιν, ἐναργεῖς ἔχει οὕτω ὅρος. ὅσα δ' ἀτόνους διέκτηται τὰς ἐνεργείας, ἐν μὴ ταῖς μεγίσταις ἀκρασίαις ὑπόκειται, κατὰ δὲ τὰς μικροτέρας ἀμφίβολον, καὶ διὰ ταῦτα ἡ γνῶσις τούτων τῶν βλάβης, ἥ μη διετόν τῶν ἐναντίων ἐνεργῶν μετέχουσα σωτήριος διαθέσις, ἣν καὶ αὐτὴν ἔφαμεν εὐδιέτερον ὀνομάζεσθαι. τούτων τοίνυν τῶν αἰσθήσει διακεινομένων, ἐκ αὐτῆ τῶν πραγμάτων τῇ φύσει, κίνδυνος γὰρ εἰς τὸ τῆς ἀφροσύνης ὑποσυρῆναι δόγμα, καὶ τοίνυν μὴ τὰ σημεῖα τῶν ὑγιαινόντων μὲν σωμάτων. ἀλλ' ἤτοι νοσωδῶν, ἢ εὐδιετέρων ὑπαρχόντων, ὡς τοσῷ τῆς ἀκρασίας διοίσει, θεμένων ἡμῶν ἄκρους μὲν ὅρους ἐναντίους ἀλλήλοις, τήν τε ἀεὶσθαι κατασκευήν, καὶ τὴν ἄρτι γεγενημένην νόσον. ὠφέλησκοπουμένων δὲ, ὁπωτέρῳ τούτων ὅτιν ἐγγυτέρω τὰ δοκιμαζόμενα σώματα. τὸ μὲν γὰρ ἐγγυτέρω τῆς ἀεὶσης κατασκευῆς, ὑγιάνον, τὸ δὲ ταύτης μὲν πορρωτέρω, τὸν δ' ἤδη νοσοῦντος ἐγγυτέρω, νοσῶδες. τὸ δ' ἀμφοῖν μεταξὺ, καὶ ὁπότερον ἑκατέρῳ ἀπέχειν φαινόμενον, ἀδιέτορον ἔσται τοῦτον. τῆς μὴ δὲν ἀεὶσης κατασκευῆς τὸ σώματος, εἴρηται τὰ γνωρίσματα. τῶν δ' ἀκρωλαπομένων αὐτῆς, ἰσάριθμα μὴ τὰ γένη, ἐν τῷ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον τέμνεσθαι δυναμένων. ἀφωρισμένων ἢ εἰς τρία μόρια, τὰ σημεῖα τὸν νοσώδους σώματος ἁπλῶς ὁρᾶσθαι. δι' αὐτῶν γὰρ ἔσται δῆλα, τὰ λοιπὰ δύο πλάτη. ἡ γὰρ γνῶς μὲν δὲν εἴρηται πρόσθεν ἐν τῷ τῆς ἀεὶσης κατασκευῆς λόγῳ, κατ' εἶδος δὲ, νῦν ἐρήσεται διελομένων ἡμῶν πρότορον τὰ μόρια. Τέτρασι δ' αὖτ' εἰσὶν αἱ πᾶσαι διαφοραί. τὰ μὲν γὰρ ἀρχαί πινές εἰσιν, τὰ δὲ ἀπ' ἐκείνων ἐκπέφυκε. τὰ δὲ, ὅτ' ἄλλων ἄρχει τῆς διοικήσεως, ὅθ' ὑπ' ἄλλων ἄρχεται, συμφύτως ἔχοντα τὰς διοικήσας αὐτὰ διωάμεις. ἐν οἷς ἢ συμφύτως τε ἅμα καὶ ἐπιῤῥύτως ἔχει. ἀρχαὶ μὲν δὴν εἰσιν ἐγκέφαλος, καρδία, ἧπαρ, καὶ ὄρχεις. ἀπ' ἐκείνων δ' ἐκπέφυκε, διὰ κείνοις ὑπουργεῖ. νοῦρα μὲν καὶ νωτιαῖος μυελὸς ἐγκεφάλῳ, τῇ καρδίᾳ δ' ἀρτηρίαι, φλέβες δ' ἧπατι, τὰ ὡρματικὰ δ' ἀγγεῖα τοῖς ὄρχεσιν. αὐτὰ δ' αὖτὰ διοικεῖ χόνδρος, ὀστοῦν, σώδεσμος, ὑμήν, ἀδήν, πιμελὴ, σὰρξ, ἄπλη. τὰ δ' ἄλλα πάντα μόρια κοινῇ τούτοις ἔχοντα τιν ἴδιαν διοίκησιν, ἀρτηριῶν τε καὶ φλεβῶν, καὶ νούρων πρὸς δεῖται. τριχῶν δὲ καὶ ὀνύχων, ὧν δὲ διοίκησις τίς ὅτιν, ἀλλὰ θρέψις μόνη. αὗται μὲν δὴ αἱ τῶν μορίων διαφοραί.

Σημεῖα δ' ἑκάστης τῆς κράσεως ἐφεξῆς ἐρήσεται, τὴν ἀρχὴν ἀπ' ἐγκεφάλου ποιησαμένων ἡμῶν. Ἔστι δὲ πάντα τὰ σύμφυτα θρέψει τῶν γνωρισμάτων αὐτῶν. ἐν μὲν ἡ τοῦ συμπάσης κεφαλῆς διάθεσις, διόπερ δὲ ἡ τῶν αἰσθητικῶν ἐνεργῶν ἀρετή τε καὶ κακία, καὶ τρίτον ἡ τῶν πρακτικῶν, καὶ τέταρτον ἡ τῶν ἡγεμονικῶν, καὶ πέμπτον ἡ τῶν φυσικῶν. ἄλλο δὲ θρέψει τούτοις ἅπασιν, ἡ ἀπὸ τῶν ἐξωθεν αὐτῷ προσπιπτόντων ἀλλοίωσις. ἡ μὲν δὴ τῆς συμπάσης κεφαλῆς διάθεσις, ἐκ μεγέθους τε καὶ χρήματος αὐτῆς λαμβάνεται καὶ τριχῶν. Ἡ μὲν δὴ μακρὰ κεφαλὴ,

μοχθηρᾶς ἐγκεφάλου κατασκευῆς ἴδιον σημεῖον. ἡ μεγάλη δὲ ἐκ δι' ἀνάγκης ἀγαθῆς κατασκευῆς σημεῖον. ἀλλ' ἃ μὲν δι' ὀλίγων ἐγχωρεῖ δηλοῦσθαι τῆς ἐγχωρείσης δυνάμεως, ὕλαι χρησταὶ τε καὶ πολλαὶ δημιουργούσης, ἀγαθὸν σημεῖον. εἰ δὲ δι' ὀλίγα τὸ μόνης τῆς ὕλης τὸ πληθος, οὐκ ἀγαθόν. διοριστέον δὲ ὅσα αὐτὰ, τῷ τε σχήματι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ πεφυκόσι. δι' σχήματι μὲν, εἰ εὔρυθμος, ἀεὶ γὰρ ἀγαθὸν τοῦτο σημεῖον, τοῖς δι' ἀπ' αὐτοῦ πεφυκόσιν, εἰ λειοτραχήλου τε ὄντος, καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοῖς ἄριστα διάκειται. καὶ εἰ τὸ νοερῶδες αὐτῷ σύμπαν, εὐτραφές τε ὂν καὶ εὔτονον, οἰκεῖον δὲ σχῆμα λεφαλῆς, ὥσπερ ἂν εἰ νοήσαις σφαῖραν ἀκριβῆ κυρίως, ἑκατέρωθεν ἀτρέμα πεπλημμύρα. ἀναγκη γὰρ τῆς τοιαύτης, λυρτότερα μὲν ἢ κατὰ σφαῖραν γίνεσθαι, τά τε ὀπίσθεν καὶ τὰ ἔμπροσθεν, εὐθύτερα δὲ τὰ ἑκατέρωθεν. εἰ δι' ἡ κατ' ἰνίον ὀχὴ μέσην πού τινι, σκεπτέον τά τε νοῦρα, καὶ τὸν αὐχένα σὺν τοῖς ἄλλοις ὅσοῖς. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἐχόντων, ὑγιείας τ' ὕλης, ὁ διανοερώτερον δὲ ἔχοντα, ἀσθενὴς ἡ ἀρχή. τὰ πολλὰ δὲ ταῖς κατ' ἰνίον ὑγιείαις, ἀσθενέσι τῶν ἐρημώνων ἕπεται, καὶ παύριον παύτο μὴ τοιοῦτον. καὶ τὸ φοξότερον δὲ κατ' ἰνίον σκεπτέον λεφαλῆ, ὡσαύτως τοῖς ἐφ' ὅλης αὐτῆς μεγάλης γνωμένης διοισμοῖς. ὡς τὰ πολλὰ δὲ λαντεῦθα σὺν εὐρύθμῳ δι' σχήματι γνωμένης τῆς περιεγκεφαλίδος, ἀγαθὸν σημεῖον, ἣν φῶσι τῶν ἰατρῶν ὀπίσθιον ἐγκέφαλον ὀνομάζουσιν. ὥσπερ δὲ καὶ ἔστιν ὀπίσθιος, ὁριζόμενος τῇ λαμβδοειδεῖ ῥαφῇ, τὸ νωτιαῖον δὲ ὅσον ἀρχὴ τὸ μόριον ἐστὶν, ἡ δι' ἐκεῖνον, ἅπαντων τῶν καθ' ὅλον τὸ ζῶον νοήρων πρακτικῶν. αὐτὸ δὲ τὸ ὀπίσθιον μέρος καθ' αὑτὸ, πανταπασιν ὀλίγων αἰσθητικῶν μετέχει, παμπόλλων δὲ τῶν πρακτικῶν, ὥσπερ γε καὶ θάτερον τὸ πρόσθιον. αἰσθητικῶν μὲν παμπόλλων, ὀλίγων δὲ τῶν πρακτικῶν, ὥστε καὶ λαλῶς διακείμενα, ῥωμαλέας ἕξει τὰς ἀποφύσεις ἑκάτερον τὰς ἰδίας. οἱ αὖτοὶ δὲ λόγοι τῶν ἔμπροσθεν τῆς λεφαλῆς τῶν κατὰ τὸ μέτωπον διοισμοὶ τοῖς ὀπίσθιον, εἰς σμικρότητά τε καὶ μέγεθος αὐτοῦ βλέποντα, καὶ σχῆμα, καὶ τὰς γνωσθησεις αἰσθήσεις, ὄψιν τε καὶ γεῦσιν καὶ ὄσφρησιν. ἀλλήλων γὰρ ὅσα γνωρίσματα, καὶ ἀλλήλοις μαρτυρεῖ, τά τε ἀπὸ τῆς ἀρχῆς πεφυκότα, τῇ δι' ἀρχῆς ἀρετῇ τε καὶ λακίᾳ, καὶ ἡ ἀρχὴ τοῖς ἀπ' αὐτῆς. Ἡ μὲν τοι τῶν ἡγεμονικῶν γνωρισμῶν ἀρετή τε καὶ λακία, τὸ ἀρχῆς μόνης ὅσον αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν γνώρισμα. λαλῶς δὲ ἡγεμονικὰς γνώρειας, τὰς ὑπὸ τῆς ἀρχῆς μόνης γινομένας. ἀγχίνοια μὲν ὃν λεπτομερὴς οὐσίας ἐγκεφάλου γνώρισμα, βραδυτὴς δὲ διανοίας παχυμεροῦς. εὐμαθία δι' εὐτυπώτου, καὶ μνήμη μονίμου. ἔστω δὲ καὶ ἡ μὲν εὐσταθία εὐτυπώτου. ἡ δι' ὠλλυσμοσυνὴ διαῤῥεύσεως, ἡ τὸ μὲν εὐμετάβολον τῶν λόγων, θορμῆς, τὸ δὲ μόνιμον ψυχρᾶς. ἔτι δέ μοι δοκῶ λέγειν δύο γένη γνωρισμάτων, ὧν ἀρχῆς ὑπερχόμενος ἐρεῖν. τῶν μὲν τὸ τῶν φυσικῶν τῶν ὀργάνων, ἕτερον δὲ τὸ τῶν ἔξωθεν προσιπτόντων, ἔστω δὲ κοινὸς ὑπὲρ ἀμφοῖν ὁ λόγος. Εἰ μὲν εὔκρατος ὁ ἐγκέφαλος ὑπάρχοι κατὰ τὰς τέσσαρας ποιότητας, ἁπάντων τῶν ἐρημώνων ἕξει μετρίως, καὶ τῶν προσπεφυκότων, ὅσα δι' ὑπερῶας, ἢ ὦτων, ἢ μυκτήρων ἐκπαθαίρεται, καὶ τούτων ἕξει μετρίως, ἥκιστά τε βλαβήσεται πρὸς ἁπάντων τῶν ἔξωθεν προσιπτόντων, ὅσα θερμαίνῃ καὶ ψύχει, καὶ ξηραίνῃ, καὶ ὑγραίνῃ. τοῖς τοιούτοις αἱ τρίχες τῆς λεφαλῆς, βρέφεσι μὲν ὄσιν ὑπόπυροι, παισὶ δὲ ὑπόξανθοι, τελουμένοις δὲ, γίνονται ξανθαὶ, μεταξύ πως ὄσαι τῶν τε ἀκριβῶς ἔλαιν καὶ ἁπλῶν, ὁ μὲν ὁ δὲ φαλακροῦνται ῥᾳδίως. ἀκούειν δὲ χρὴ τῶν ἐρημώνων τε καὶ ῥηθησομένων γνωρισμάτων, ὡς ὧδι εὐκράτων οἰκήσεων. ὅσα δὲ κατὰ τὰς τρίχας ἐκ ὧδι χωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν χυμῶν κρασεως ἀναλογον ἐχούσης τῇ κρασει τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον. εἰ δὲ θερμότερον ἔαν τ' συμμέτρου, κατὰ δὲ θάτερον αὐτίθεσιν εὔκρατον. εἰ μὲν οὖν πλέον ἔαν θερμότερος, ἰχυρὰ ποιεῖ τὰ ῥηθησόμενα γνώσεσι γνωρίσματα, βραχείας δὲ τῆς ὑπερβολῆς ὑπαρχούσης, ἀμυδρά. κοινὸς δὲ ἔστω ὁ λόγος οὗτος ποιοῦσι τῶν μορίων, τῶν γὰρ πάσαις ταῖς κράσεσι μελλόντων λέγεσθαι γνωρισμάτων. Ἐξῆς δ' ἂν σημεῖα τῆς ἐγκεφάλου θερμότητος, ὧδι τοῖς ἔμπροσθεν ἐρημένοις, ὀρυθρότερα καὶ θερμότερα τὰ περὶ θάτερον κεφαλῆ σύμπαντα, καὶ αἱ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς φλέβες αἰσθηταὶ, αἱ τρίχες τούτοις γεννηθεῖσαι, ταχέως οὗτος τῆς κεφαλῆς φύονται. πολλῷ μὲν ὅσι θερμότεροις τῶν εὐκράτων, μέλαιναι καὶ ἰχυραὶ καὶ ὅλαι γίνονται. μὴ πολλῷ δὲ, ὑπόξανθοι μὲν τὸ πρῶτον, εἶτα μελαίνονται, πεῖόντων δὲ ταῖς ἡλικίαις φαλακροῦται, καὶ μᾶλλον γε οἱ ὧδι πλέον θερμοί. πόδισπώματα καθ' ὑπερῶαν καὶ μυκτῆρας, ὀφθαλμός τε καὶ ὦτα, βραχέα καὶ πέπονα τούτοις ὄσιν. πεπλησμένης δὲ κεφαλῆς γίνοτε, συνεχῶς καὶ μάλιστα αὐτοῖς ὅταν ἀφυλάκτως διαιτῶνται, τὸ τοιοῦτον συμβαίνῃ, πλέω μὲν, ἀλλ' ἐκ ἄπεπτα τὰ περισπώματα γίνεται. πληροῦται δὲ καὶ βαρύονται τὸν κεφαλὴν ὑπὸ θερμαινόντων ἐδεσμάτων τε καὶ ποτῶν ὑγρῶν, καὶ τῶν ἔξωθεν προσιπτόντων ἁπάντων, ἐν οἷς ὅτι καὶ ὁ πόδιεχων ἡμᾶς ἀήρ. ἔτι τε μᾶλλον, εἰ μὴ μόνον ἔαν θερμὰ τὰ τοιαῦτα τὴν φύσιν, ἀλλὰ καὶ ὑγρὰ, βραχέσιν ὕπνοις αἱ τοιαῦται κράσεις ἀρκοῦνται, πρὸς τὸ μηδὲ βαθεῖς αὐτοὺς γίνεσθαι. Ψυχροτέρα δὲ ἡ προσηκουσα ἐγκεφάλου γνωρίσματα, πόδισπώματα πλέω κατὰ τὰς οἰκείας ἐκροὰς, καὶ αἱ τρίχες ὀυθεῖαί τε καὶ πυῤῥαὶ καὶ μόνιμοι, καὶ μετὰ πολὺν χρόνον τοῦ γεννηθῆναι φυόμεναι, λεπταὶ καὶ ἄτροφοι τὸ πρῶτον, καὶ ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν ψυχρῶν αἰτίων βλάπτονται, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον τῆς βλάβης καταῤῥοῖς τε καὶ κορύζαις ἁλίσκονται. ὁ μὲν οὖν ἀπομόνοις θερμὰ τὰ περὶ τὸν κεφαλὴν, ὁ δ' ὁρῶσιν ἐρυθρὰ, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αἱ φλέβες ἀόρατοι, καὶ ὑπανωδέστεροί πως εἰσί. Ξηροτέρου δ' ἐγκεφάλου γνωρίσματα, τὸ ἀπορίπτον ἐν ταῖς ἐκροαῖς, καὶ τὸ τῶν αἰσθήσεων ἀκριβές. ἀγρυπνητικοὶ δὲ εἰσι, καὶ τρίχας ἰχυροτάτας μὲν καὶ τάχιστα φύουσι γεννηθέντες, ὄλας μᾶλλον ἢ ὀυθείας, φαλακροῦται δ' ἐν τάχει. Ὑγροτέρου δὲ τρίχες ἁπλαῖ, καὶ ὅλως φαλακροῦται, καὶ αἱ αἰσθήσεις ἀχλυώδεις εἰσὶ, καὶ πόδισπωμάτων πλῆθος, ὕπνοι τε πολλοὶ καὶ βαθεῖς. αὗται μὲν αἱ ἁπλαῖ δυσκρασίαι. Σώφρονι δὲ, θερμὴ μὲν καὶ ξηρὰ πρώτη, καθ' ἣν ἀπορίπτοι τέ εἰσι, καὶ ἀκριβεῖς ταῖς αἰσθήσεσι, καὶ ἀγρυπνητικώταῖοι, καὶ φαλακροῦται ταχέως. ἡ πρώτη μὲντοι ὑγίεσις τῶν τριχῶν ταχίστη τέ ὄσι καὶ ὀυτραφεστάτη, μελανόστριχές τε καὶ ὀλότριχοι εἰσὶ, καὶ θερμοὶ φαίνονται τῆς κεφαλῆς, ἐρυθροί τε μέχρι τῶν τῆς ἀκμῆς χρόνων. Εἰ δι' ὑγρότης προσίη τῇ θερμότητι, βραχὺ μὲν ὑπερβαλλουσῶν ἀμφοτέρων τὸ σύμμετρον, ὀὐχροιά τε καὶ θρὶξ μότης, καὶ αἱ ἐν τοῖς ὀφθαλ-

ὀφθαλμοῖς φλέβες μεγάλαι, καὶ πολυπλώματα πλέω, μετρίως δ' ἐπονα, καὶ αἱ τρίχες δύβεαι καὶ ὑπόξανθοι, καὶ ὁ φαλακρωῦται ῥᾳδίως. πλυρωῦται δὲ ἡ βαρύονται τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τῶν θερμαινόντων. εἰ δὲ καὶ ὑγραίνοιντο, πολὺ δήπου μᾶλλον, ὥϊκα καὶ πλῆθος ἴσχουσι περιπωμάτων. ἐὰν δ' ὦσι πλεῖσον ὑγρότητός τε καὶ θερμότητος ἤκωσι, νοσώδης τόποις ἡ κεφαλὴ, καὶ περιπωματικὴ, καὶ ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν ὑγραινόντων τε καὶ θερμαινόντων βλαπτομένη. νότος δ' αὐτῇ πολέμιος ἀεί. ἄριστα δ' φ τοῖς βορείοις διαγουσιν, ὁ μὲν ὀδ' ἐργυγορφναι διώανται μέχει πλείονος, ὕπνῳ τ' ὠφελοῦντες ἑαυτούς, ἅμα τε σωματώδεις εἰσὶ καὶ ἄγρυπνοι, καὶ φαντασιώδεις τοῖς ὀνείρασιν, καὶ αἱ ὄψεις ἀχλυώδεις, καὶ αἱ ἀκοαὶ ὄκριβεῖς. εἰ δὲ πολλῷ μὲν ἔτι τοῦ συμμέτρου θερμότερος ὁ ἐγκέφαλος, ὀλίγῳ δ' ὑγρότερος, μιμοῦνται τὰ τ' θερμῆς ἰδέσεως γνωρίσματα. μᾶλλόν τ' δ' αὐτοῖς ἀμυδρῶς τὰ τῆς ὑγρότητος, ὥσπερ καὶ εἰ πολλῷ μὲν ὑγρότερος, ὀλίγῳ δ' ἔτι θερμότερος. φᾶργῆ μὲν ἔσται καὶ σφοδρὰ τὰ τῆς ὑγρότητος, ἀμυδρὰ δὲ, τὰ τ' θερμότητος γνωρίσματα. κοινὸς δ' ὅρος ὁ λόγος ὧδε φασῶν ὅτι τῶν κατὰ συζυγίαν διακρασιῶν. Αἱ ψυχραὶ δ' ἅμα καὶ ξηραὶ ἰδέσεις ἐγκεφάλου, ψυχρὰν καὶ ἄχροα ἀποτελοῦσι τὴν κεφαλὴν, ὅσον ἐφ' ἑαυτῇς. ἀεὶ γὰρ χὴ μεμνῆσθαι τοῦ κατ' ἀρχὴν διορισμοῦ, προσεπιλογιζόμενον, ὅσον ἐκ τῆς τῶν χυμῶν ἰδέσεως ἀλλοιοῦται τὰ κατ' αὐτόν. σύβυς δ' αἱ τοιαῦται ἰδέσεις, ἄφλεβοί τε τὰ κατὰ σὺ ὀφθαλμός εἰσι, καὶ πῶς τῶν ψυχρῶν αἰτίων ἑτοίμως βλάπτονται, διὸ καὶ αὐομάλως ὑγιαίνουσι, ποτὲ μὲν ἰσωφόταται τὰς κεφαλὰς, ἀπορριπτοί τε τὰς ἐκροάς. γίνονται δὲ κατάῤῥοις τε καὶ κορύζαις ὧδε σμικροῖς αἰτίοις ἑτοίμως ἁλισκόμενοι. Αἱ δ' αἰσθήσεις αὐτῷ, τῷ νεότητι μὲν ἀκριβεῖς τέ εἰσι, καὶ ἅμεμπτοι τὰ πολλὰ. προϊοῦσι δὲ, ἀπομαραίνονται ταχέως, καὶ συλλήβδην φάναι, ταχύγηροι τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ἅπαντες εἰσὶ, διὸ καὶ πολιοῦται ταχέως. αἱ τρίχες δ' αὐτοῖς γίννηθεῖσι μὲν αὐρίχονται, μόγις ἄτροφοι καὶ πυῤῥαί. προήκοντι δὲ ἐς χρόνον, ἰσχνύσις μὲν ὧδε πλέον τῆς ψυχρότητος ἢπερ τῆς ξηρότητος, ὁ φαλακρουῦται. τὰμπαλιν δὲ, εἰ συμβαίη τὴν ξηρότητα μὲν πλεῖσον ἰσχνῆσαι τῆς ὑγρότητος, τὴν ψυχρότητα δὲ τῆς θερμότητος, ὀλίγον οἱ τοιῦτοι φαλακρουῦται. Αἱ δ' ὑγραὶ καὶ ψυχραὶ ἰδέσεις ἐγκεφάλου, ἰωματώδεις ἐργάζονται, καὶ ὑπνηλὸς, ἡ φαύλους ταῖς αἰσθήσεσι, καὶ περιπωματικός. βλυκτους τε καὶ βλιπλυρώτας τὴν κεφαλὴν, βλαλώτους τε κατάῤῥοις καὶ κορύζαις. ὁ μὲν ὀδὲ φαλακρουῦται οἱ τοιῦτοι. τωῦτι μὲν δὴ ὅτι τὰ σημεῖα τῶν ἐγκεφάλου ἰδέσεων. ἐξ αὐτῶν δ' ὁρμώμενον ἐφ' ἕκαστον ὄργανον αἰσθήσεως, ἴσασι τὰς διαγνώσεις μεταφορῶν. Ἀρκέσει δ' ἐπ' ὀφθαλμῶν μόνον εἰπεῖν, ὅσοι μὲν ἀπομένοις φᾶργῶς εἰσι θερμοὶ, καὶ διανοῦνται ῥᾳδίως τε καὶ πολλάκις, καὶ φλέβας βυρείας ἔχουσι, θερμοὶ σύμπαντες εἰσί. ψυχροὶ δὲ οἱ τούτοις φαντίοι, καὶ ὑγροὶ μὲν, οἱ μαλακοί τε ἅμα καὶ πλήρεις ὑγρότητος. ξηροὶ δὲ οἱ αὐχμηροί τε ἅμα καὶ σκληροὶ, καὶ βλαπτονται μὲν ὑπὸ τῶν ὁμοίων αἰτίων τῇ ἰδέσει ῥᾳδίως. ὠφελοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν φαντίων τῇ ἐμμέτρῳ χρήσῃ. ἀλλὰ τοῦτό γε κοινὸν ὧδε πάσῃ διαγνώσει κράσεως ἅπαντος μορίου. Μέγεθος δ' ὀφθαλμῶν ἅμα μὲν βυρυθμίας τε καὶ τῇ τῶν φόρυφῶν ἀρετῇ, πλῆθος οὐσίας βυκράτου ἐξ ἧς διεπλάσθησαν φλείκνυται. τὸ δ' αὖ τούτων, πολλῷ μὲν τὴν οὐσίαν, ὀκ δύκρατον δὲ ὑλοῖ. μικρότης δ' ὀφθαλμῶν ἅμα μὲν βυρυθμίας τε καὶ τῇ τῶν φόρυφῶν ἀρετῇ, ὀλίγῳ μήν, ἀλλ' δύκρατον φλείκνυται τὴν οὐσίαν ἐξ ἧς διεπλάσθησαν, ἅμα δ' ἀῤῥυθμίας τινὶ καὶ κακίᾳ τῶν φόρυφῶν, ὀλίγῳ τε ἅμα καὶ φαύλῳ εἶναι σημαίνει τὴν οὐσίαν αὐτῶν. Τὰ δὲ κατὰ χρόας, ὧδε χὴ διορίζεσθαι, γλαυκοὶ μὲν ὀφθαλμοὶ λάμποντος ὑγρότητι καθαρᾷ τε καὶ ὁ πολλῇ, φῶτος λαμπροῦ γίνονται πειρουσίας, μέλανος δ' ἐμπαλιν. οἱ δ' ἀῦ μεταξὺ, κατὰ τὰς ἀνὰ μέσον αἰτίας. Γλαυκὸς μὲν οὖν ὀφθαλμὸς ἤτοι διὰ μέγεθος, ἢ λαμπρότητα τοῦ κρυσταλλοειδοῦς, ἢ προπετῆ θέσιν, ἢ διὰ τὴν τοῦ λεπτοῦ καὶ ὑδατώδους ὑγροῦ τ' κατὰ τὴν κόρην ὀλιγότητά τε καὶ καθαρότητα γίνεται. πάντων μὲν ἅμα συμπεληθόντων, ὁ γλαυκότατος. εἰ δὲ τὰ μὲν αὐτῶν παρῇ τὰ δὲ μὴ, τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον φ γλαυκότητι σωίσταται. μέλας δ' ὀφθαλμὸς, ἢ διὰ τὴν σμικρότητα τοῦ κρυσταλλοειδοῦς, ἢ διὰ τὸ φ βάθει θέσει, ἢ ὅτι λαμπρόν τε καὶ αὐγοειδὲς, ἀκριβῶς ὀκ ἔστιν, ἢ ὅτι τὸ λεπτὸν ὑγρὸν, ἤτοι πλέον, ἢ ὁ καθαρὸν ὄντος, ἢ διά τινα τούτων, ἢ διὰ πάντα πέφυκε γίνεσθαι. τὸ μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον φ αὐτοῖς, ὡς ἐμπροσθφ εἴρηται. τὸ μὲν δὴ λεπτὸν ὑγρὸν, ὑδατωδέστερόν τε καὶ πλέον γιγνόμενον, ὑγρότερον ἀποφαίνει τὸν ὀφθαλμὸν, ὥσπερ γε καὶ εἰ ταχύτερον, ἢ ἔλαττον γίνοιτο ξηρότερον. τὸ δὲ κρυσταλλοειδὲς, εἰ μὲν σκληρότερον εἴη, ξηρότερον, εἰ δὲ μαλακώτερον, ὑγρότερον. ὅταν δὲ καὶ εἰ μφ ὑπερβάλλῃ τῆς συμμετρίας τὸ λεπτοῦ ξηρότερον, εἰ δ' ἀπολείποι τὸ, τἀναντίον. Περὶ δὲ τῶν τῆς καρδίας κράσεων ἑξῆς λεγέσθω. πρότερόν γε ὧδε ἀναμνησάντων ἡμῶν, ὡς ἕκαστον μορίου ἤτοι θερμότερον ἢ ψυχρότερον, ἢ ξηρότερον ἢ ὑγρότερον ἑαυτοῦ γεγονέναι φαμφ, ὁ πῶς ἑτερόν τι παραβάλλοντος. ὅπως γὰρ αὖ ἡ καρδία γίνεται τινὶ φύσῃ ψυχροτέρα, πολὺ θερμότερον τὸν ἰσάσιν ὄντι, ἐγκεφάλου τοῦ θερμοτάτου. Τῆς μὲν δὴ θερμοτέρας, ὡς πῶς τὴν οἰκείαν συμμετρίαν καρδίας σημεῖα. τὰ μὲν ἀχώεστά τε καὶ οἰκεῖα, μεγέθος ἀναπνοῆς, καὶ σφυγμοῦ τάχος, καὶ πυκνότης ὄντι, ὀλιγομία τε καὶ τὸ πῶς τὰς πράξεις ἄοκνον. εἰ δὲ ὧδε πλεῖσον ἦκῃ θερμότητος, ὀξυθυμία τε μανιώδης καὶ θρασύτης. ἔστι δὲ καὶ λάσιος αὐτοῖς ὁ θώραξ, καὶ μάλιστα τὰ σπέρνα, καὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν ὅσα τοιῦτος πλησίον. ὡς ὧδε τὸ πολὺ δὲ καὶ τὸ σύμπαν σῶμα, θερμὸν ὧδε θερμῇ τῇ καρδίᾳ γίνεται, πλὴν ἐὰ μὴ μεγάλως αὖ τι πράττοι τὸ ἦπαρ. ἐρύσεται δ' ὀλίγον ὕσρον ἅπαντος τοῦ σώματος τὰ γνωρίσματα. καὶ μήτοι καὶ ἡ τοῦ θώρακος βυρύτης, θερμότητος γνώρισμα. πλὴν ἐὰ μὴ κἀνταῦθα μεγάλως ὁ ἐγκέφαλος αὖ τι πράξειεν. ἐπιδὴ τὸ μὲν τοῦ νωτιαίου μέγεθος, ἀνάλογόν ὄντι ἐκείνῳ τὰ πολλά, καὶ τηλικοῦτοι μὲν οἱ σπόνδυλοι τὸ μέγεθος ἡλίκος ὁ νωτιαῖος, ὥστε καὶ ἡ ῥᾳχις ὅλη. συμπήγνυται δὲ ὁ θώραξ ὧδε τὸ κατὰ τὸ μετάφρενον αὐτῆς μόριον, καθάπερ ὧδε τρόπιν ναῦς, ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἔξει τὸ μὲν μῆκος ἴσον ὡς μεταφρένῳ, τὸ δ' ἔνερθε, ὅταν μὴ ἀνάλογον ὡς τάχει τῶν σπονδύλων ἡ σύμπηξις αὐτοῦ γένηται

κατ' ἐκείνους. ὅταν δὲ ἡ τῆς καρδίας θερμότης κρατήσασα, διαφθείρῃ τε καὶ ἀνύρωτον κατὰ τὴν πρώτην γένεσιν, ἀνάλογον τῇ ταύτης θερμότητι. διὸ καὶ ὅταν μὲν ὑπὸ σμικρᾶς κεφαλῆς ὁ θώραξ ὀλίγος ᾖ, μέγιστον γίνεται γνώρισμα ἡ κατὰ τὴν καρδίαν θερμότης. ὅταν δ' ὑπὸ μεγάλης σμικρὸς, ἰδικώτατον καὶ οὗτο σημεῖον ὅτι καρδίας ψυχρότητος. εἰ δ' ἀνάλογον ἔχει τὴν κεφαλὴν τοῖς ἄλλοις σημείοις, διορίζει περὶ τῆς καρδίας, ὡς ἐκ θώρακος γε πηλικότητος ὀλίγη λυπόμενος. Ἐπὶ δὲ ψυχροτέρας καρδίας, σφυγμοὶ μικρότεροι τῷ συμμέτρῳ, ὁ μὲν βραδύτεροί γε δι' ἀνάγκης, ἢ ἀραιότεροι. ἢ ἀναπνοὴ δὲ, εἰ μὲν τοσοῦτον μικρότερος ὁ θώραξ, ὅσον ἡ καρδία ψυχροτέρα, τοῖς σφυγμοῖς ἀνάλογον. εἰ δὲ μείζων ἢ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς ψύξεως, ὁ μικροτέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ βραδυτέρα ἢ ἀραιοτέρα. δηλοῖ τὴν φύσιν οἱ τοιοῦτοι, καὶ ἄτολμοι εἰσὶ καὶ ἀμέλητοι, & ψιλὸν αὐτοῖς τὸ σῶμα τριχῶν ὄζει. περὶ δὲ σμικρότητος αὐτῆς διοριστέον, ὡς ἐμπροσθεν εἴρηται. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ πρὸς τὸ ὅλον τοῦ σώματος θερμότητος. Ἡ δὲ ξηροτέρα καρδία, οὐ σφυγμοὺς ὀργάζεται σκληροτέρους, καὶ τὸν θυμὸν οὐκ ἕτοιμον μὲν, ἄγριον δὲ καὶ δύσπαυστον, ὡς τὰ πολλὰ δὲ καὶ ὅλον τὸ σῶμα ξηρότερον, εἰ μὴ τὰ καθ' ἕπαρ αὐτὴν πράττῃ. Ὑγροτέρας δὲ καρδίας σημεῖα, σφυγμοὶ μαλακοὶ, καὶ ἦθος ὀυκίνητον μὲν πρὸς ὀργὴν, ὀυ κατάπαυστον δὲ, & τὸ σύμπαν σῶμα ὑγρότερον, πλὴν εἰ μὴ τὰ καθ' ἕπαρ αὐτὴν πράττῃ. κατὰ δὲ συζυγίαν τῷ πρώτῳ ποιοτήτων, αἱ δυσκράσεις τῆς καρδίας ὧδε ἔχουσιν. Θερμῆς καὶ ξηρᾶς καρδίας οἱ σφυγμοὶ σκληροὶ καὶ μεγάλοι, καὶ ταχεῖς, καὶ πυκνοὶ, καὶ αἱ ἀναπνοαὶ μεγάλαι τε καὶ ταχεῖαι καὶ πυκναί. καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον εἰς τάχος ὧν διδάσιν ἡ πυκνότητα, ὁ σπανιξηθὲν, ἀνάλογον τῇ καρδίᾳ τοῦ θώρακος. παύτων ὅτοι λασιώτατοι τὰ κατὰ τὸ στέρνον εἰσὶ καὶ τὸ ὑπωχόνδριον. εἰς δὲ τὰς πράξεις ἕτοιμοι, καὶ θυμικοὶ, καὶ ταχεῖς, καὶ τυραννικοὶ τοῖς ἤθεσι, καὶ γὰρ ὀξύθυμοι καὶ δύσπαυστοι. περὶ δὲ τ' ἄπαντος τοῦ σώματος κράσεως, ἔπι τε τῆς τοῦ θώρακος ὀυρυχωρείας, ἀνάλογον τοῖς ἐμπροσθεν εἰρημένοις διοριστέον. Εἰ δ' ὑγρότης ὑπὸ κρατήσασα ἅμα θερμότητι, λάσιοι μὲν ἦσαν οἱ τοιοῦτοι τῶν προφημένων, ἕτοιμοι δὲ εἰς τὰς πράξεις ὀλίγου ἦσαν. ὁ μὲν ἄγριός γε ὁ θυμὸς, ἀλλ' εἰς ὀργὴν μόνον ἕτοιμοι, οἱ σφυγμοὶ δὲ μαλακοί τε καὶ μεγάλοι, καὶ ταχεῖς, ἀλλὰ πυκνοὶ. καὶ ἡ ἀναπνοὴ τοῦ μὲν θώρακος ἀνάλογον ἔχοντος τῇ καρδίᾳ, κατὰ τὴν αὐτὴν ἰδέαν τοῖς σφυγμοῖς. μικροτέρου δὲ γενομένου, τοσοῦτον θᾶττόν τε καὶ πυκνοτέρα τῶν προφημένων, ὅσον & ὁ θώραξ μικρότερός ὅτιν. πολλῆς δὲ τ' κατὰ τὴν κρᾶσιν ἐκ τροπῆς γιγνομένης, καὶ μάλιστα εἰ κατὰ τὴν ὑγρότητα συμπέσοι τοῦτο, πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἔτι καὶ τὰ σπειλονώδη νοσήματα, διαφθειρομένων τε καὶ σηπομένων αὐτοῖς τῶν χυμῶν συμπεσεῖται, καὶ αἱ ἐκπνοαὶ, μέζους τε καὶ θάττους τῶν εἰωνοῦν, κἂν τοῖς σφυγμοῖς ἡ συνολὴ ταχεῖα. Ὑγροτέρας δὲ καὶ ψυχροτέρας καρδίας, οἱ μὲν σφυγμοὶ μαλακοὶ, τὸ δὲ ἦθος, ἄτολμόν τε καὶ δηλον καὶ ὀκνηρόν. εἰσὶ δὲ οὐ φιλοὶ τριχῶν οἱ τοιοῦτοι τὰ στέρνα, καὶ ἥκιστα μιμιῶσιν, ὥσπερ καὶ εἰς ὀργὴν οὐκ ἕτοιμοι. τὰ δὲ κατὰ θώρακα, καὶ τὸ σύμπαν σῶμα, τοῖς ἐμπροσθεν ὡσαύτως διοριστέον. Ἡ ψυχροτέρα δὲ καὶ ξηροτέρα καρδία, οὐ μὲν σφυγμοὺς, σκληροὺς ὀργάζεται καὶ μικρούς. τὴν δὲ ἀναπνοὴν, εἰ μὲν ἀνάλογον τῇ ψυχρότητι, μικρὸς ὁ θώραξ γίνοιτο σύμμετρον. εἰ δὲ μείζων ἀραιὸς καὶ βραδεῖαν, ἀοργητότατοι παύτων ὅτοι. βιαιοθύμου μέντοι πρὸς ὀργιδεῖαν, φυλάττουσι τὴν μισῶν, εἰσὶ δὲ καὶ ἄτριχοι τὰ στέρνα παύτων μαλιστα. περὶ δὲ σμικρότητος τ' θώρακος, ἔπι τε τῆς τοῦ ὅλου σώματος ψυχρότητος ὁμοίως διοριστέον. ᾧ κοινὸν ὑπὸ πᾶσι τοῖς εἰρημένοις ἐκεῖνο μεμνημένοις, ὡς ὅσα περὶ ἦθῶν, ἢ νοῦ, ἢ κατ' ἄλλόν τινα γέγραπται λόγον, εἰς διάγνωσιν κράσεως, οὐχ ὑπὲρ τῶν ἐκ φιλοσοφίας, ἢ χρυσῶν, ἢ μοχθηρῶν ἠθῶν ἔγγε γνομένων, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐμφύτων ἑκάστῳ λέληκε. Ἥπατος θερμότερα γνωρίσματα, φλεβῶν ὀυρύτης, ἡ ξανθὴ χολὴ πλείων. ᾧ δ' ἐπὶ τῷ χρόνῳ τ' ἀκμῆς καὶ ἡ μέλαινα, θερμότερον αὐτοῖς τὸ αἷμα, καὶ διὰ ταῦτα καὶ τὸ σύμπαν σῶμα. πολλῷ εἰ μὴ τὰ κατὰ τὴν καρδίαν αὐτὴν πράττει, διασύτης τῶν καθ' ὑπογόνδρια καὶ γαστέρα. Ψυχροτέρα δὲ σφύτης φλεβῶν, φλέγμα πλεῖον, αἷμα ψυχρότερον, ἡ ἡ σύμπασα τ' σώματος ἕξις ψυχροτέρα, εἰ μὴ πρὸς τ' καρδίας θερμαίνοιτο, ψιλὰ τριχῶν ὑπογόνδρια τε καὶ γαστήρ. Ξηροτέρα δὲ, τὸ μὲν αἷμα ταχύτερον & ὀλιγώτερον, αἱ φλεβῶν δὲ σκληρότεραι, ἡ ἡ σύμπασα τοῦ σώματος ἕξις ξηροτέρα. Ὑγροτέρα δὲ, τὸ μὲν αἷμα πολεῖον τε καὶ ὑγρότερον, αἱ φλέβων δὲ μαλακώτεραι. ὅτως δὲ καὶ τὸ σύμπαν σῶμα, πολλῷ εἰ μὴ κατὰ τὴν καρδίαν αὐτὴν πράττει. Θερμοτέρα δὲ ἅμα ἡ ξηροτέρα ἥπατος γνωρίσματα, λασιώτατον ὑπογόνδριον, αἷμα ταχύτερόν τε ἅμα ἡ ξηρότερον, ἡ ξανθὴ χολὴ πλείστη, ἡ δὲ τῷ ἀκμῇ & ἡ μέλαινα, φλεβῶν ὀυρύτης τε & σκληρότης. ὅτως ἡ καὶ τὸ σύμπαν σῶμα. θερμότης μὲν γὰρ ἡ ἐκ καρδίας ὁρμωμένη, νικῆσαι δύναται τῇ δὲ ἥπατος ὁρμωμένῃ ψυχρότητα, καθάπερ & ἡ ψυχρότης τῇ θερμότητα. τῇ ξηρότητα δὲ, οὐκ οἷόν τε πρὸς τοὐναντίον ὑπὸ τ' καρδίας ὑγροτέρας γενομένης ἀχθῆναι. μεταξὺ δὲ ὅτιν ἡ ἀφ' ἥπατος ὑγρότης τῶν ἑρημένων. μᾶλλον μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς φ καρδίᾳ νικᾶται ξηρότητος, ἤπερ ἡ ξηρότης ὑπὸ τ' ὑγρότητος. ἧττον δὲ τῆς θερμότητος, ἔτι ἧ μᾶλλον ἧττον & ψυχρότητος. ὀυνικητοτάτη γὰρ αὕτη τῶν ἀπὸ ἥπατος ὁρμωμένων ποιοτήτων. ὀύδ' ὅλως ὃν ὡς ἐπὶ δὲ ἐς ταυτὸ σωφράνωσιν αἱ τῶν ἀρχῶν ἀμφοτέρων κράσεις, ὅλον ἀκριβῶς τὸ σῶμα κατ' ἐκείνας διατίθεται. λεχθήσεται δὲ ὀλίγον ὕστερον αὐτῶν τὰ γνωρίσματα. Τὸ δὲ ὑγρότερον ἅμα καὶ θερμότερον ἧπαρ, ἧττον μὲν τ' θερμοτέρου καὶ ξηροτέρου τὰ καθ' ὑπογόνδριον ὀργάζεται λάσια. πολεῖον δ' αἷμα καὶ φλέβας μεγάλας, καὶ τὴν ἕξιν ὑγροτέραν ἡ θερμοτέραν, εἰ μὴ τὰ κατὰ τὴν καρδίαν αὐτὴν πράττει. εἰ δὲ ὦν πολεῖον ἀμφοτέρας ταῖς ποιότησιν ἐκτραπείη τοῦ κατὰ φύσιν, ἑτοίμως ἁλίσκεται τοῖς σηπεδονώδεσι καὶ καυσώδεσι νοσήμασιν, ἔτι μᾶλλον εἰ ὑδὶ πλεῖον μὲν αὐξηθείη τὸ ὑγρὸν, ἐπ' ὀλίγον δὲ τὸ θερμόν. εἰ δ' ἔμπαλιν ἐπ' ὀλίγον ἡ αὐξηθείη, τὸ ὑγρὸν, ὦν πλεῖσον δὲ τὸ θερμὸν, ἥκιστα καυσώδεις γίγνονται. Τὸ δ' αὖ ὑγρότερον καὶ ψυχρότερον ἧπαρ, ἄτριχον ἡ ἔχει τὸ ὑπογόνδριον. αἷμα δ' ἐργάζεται φλεγματικώτερον, ἅμα φλεβῶν σφύτητι. καὶ τὸ σύμπαν σῶμα παραπλησίως ἔχον, εἰ μὴ πρὸς τῆς καρδίας ὃν ταὐτία μετάγοιτο. Τὸ δὲ ψυχρότερον καὶ ξηρότερον ἧπαρ, ὀλίγαι μόρ

γραμμὴν τὴν ΣΥΜΦΕΡΟΥΣΑΝ ἐφ' ἑκάστου τῶν ΚΑΤΑ ΔΙΑΝΟΙΑΝ ἐνεργούντων ἢ ΠΑΘΟΥΣΩΝ ἀνθρώπων ἢ ΚΑΤΑ ΣΥΝΗΘΕΙΑΝ ἢ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΝ ἢ ΚΑΤΑ ΦΥΣΙΝ ἢ ΚΑΤΑ ΤΥΧΗΝ ἢ ΚΑΤΑ ΠΡΟΑΙΡΕΣΙΝ ἢ ΚΑΤΑ ΠΡΟΦΑΣΙΝ ἢ ΚΑΤΑ ΠΡΟΦΑΣΙΝ ΚΑΙ ΠΡΟΑΙΡΕΣΙΝ ἢ ΚΑΤΑ ΔΙΑΘΕΣΙΝ ἢ ΚΑΤΑ ΣΥΝΗΘΕΙΑΝ ἢ ΚΑΤΑ ΠΑΘΟΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΑΙΜΟΝΑΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΗΡΩΑΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΚΡΟΥΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΟΥΛΟΥΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΕΜΙΟΥΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΦΥΛΟΥΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΛΟΥΣΙΟΥΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΤΩΧΟΥΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΙΔΙΩΤΑΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΑΣ ἢ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΞΕΝΟΥ

ὐδὶ πᾶσι δὲ τοῖς ἑρμηνεῦσί τε καὶ μέλλουσι λέγειν δή, κοινὸν γνώρισμα ῥᾴστως. εἰ μὲν δύσκτητον εἴη τὸ μόριον, ἤτοι ψυχρότητος, ἢ ἀραιότητος, εἰ δὲ δύσψυκτον, ἤτοι θερμότητος, ἢ πυκνότητος. εἰ δ' ὑπὸ τῶν ξηραινόντων βλάπτοιτο, αὖχμηρόν τε καὶ ξηρὸν & δυσκίνητον γένοιτο ξηρότητος, ὥσπερ γε καὶ εἰ βαρύοιτο πρὸς τῶν ὑγρὰ νόντων ὑγρότητος. ὧν βλέπειν δὲ καὶ εἰ ὡσαύτως ἀλλήλοις ἅπαντες οἱ μῦες, ἢ οὐχ ὡσαύτως διέκειντο, σωτηρίου γὰρ ἅπασι πλικότητα τῶν ὑποβεβλημένων ὀσῶν. γίνοιτο γοῦν ἰσχνότερον εἶναι δοκεῖ τὸ μόριον, ὅσον ὧν τοῖς μυσί, δηλὰ δὲ τὴν σφότητα τῶν ὀσῶν τοιοῦτον φαντάζομενον. ὅτως δὲ καὶ παχύτερον γένοιτο εἶναι δοκεῖ πολλάκις, ὁ δηλὰ τὴν βυρύτητα τῶν ὀσῶν, ἀλλὰ δηλὰ τὸ τῆς σαρκὸς πλῆθος, ἥτις αὔξανομένη τε καὶ μᾶλλον, σκληροτέρα τε & μαλακωτέρα γινομένη, ἢ ξηρότερον ἢ ὑγρότερον ἀποφαίνει τὸ μόριον. ἡ μὲν δὴ ὀλίγη τε καὶ σκληρὰ, τὸ ξηρότερον. ἡ πολλὴ δὲ καὶ ἡ μαλακὴ, τὸ ὑγρότερον. ὅτω δὲ καὶ αἱ μεταξὺ χώραι τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων, ἤτοι πλέον ὑγρὸν γὲ αὐτᾶς, ἢ ἔλαττον περιέχουσαι, καὶ ἤτοι παχύτερον, ἢ λεπτότερον, ἢ ὑγρότερον, ἢ ξηρότερον ἀποφαίνει τὸ μόριον. ὑγρότερον μὲν γὰρ λεπτότερά τε καὶ πλείων ὄντι ἡ ὑγρότης, ξηρότερον δὲ ὅπερ παχύτερά τε ἅμα καὶ ἐλάττων. αὐτὰ μὲν γὰ τὰ σώματα μόρια, τὰ ὄντως σώματα πρῶτα, κατὰ δηγόν τρόπον οἷον τέ ὄντι ὑγρότερα ποιεῖν, ἀλλ' ἱκανὸν, εἰ κωλύει τις αὐτὰ μὴ δηλαδὴ ταχέως ξηραίνεσθαι, τὰς δὲ δηλαμβανούσας αὐτὰ χώρας γένεσι πλήρους ὑγρότητος, ἤτοι τοία ἢ τοίας. τοιαύτη δὲ ὄντι ἡ οἰκεία τροφὴ τῶν ὁμοιομερῶν ἐκ παραθέσεως, ὁ δὲ ἀγγείων ἐλκομένη. ἰοινὸς δὲ καὶ ὅτος ὁ λόγος ἁπάντων ὅτι τῶν μορίων, καὶ ῥηθήσετ᾽ καὶ αὖθις γὰ τῆ τῶν ὑγιαινῶν αἰτίων διδασκαλίᾳ. νυνὶ δὲ τῶν ἐφεξῆς ἐχόμεθα. Γαστρὸς γνωρίσματα τ᾽ μὲν φύσει ξηροτέρας, εἰ ταχέως διψώδης γίγνοιντο, καὶ ὀλίγον αὐτοῖς ἀρκοίη ποτὸν, καὶ βαρύοιντο τῷ πλείονι, καὶ ἰώδωνας ἴσχοιεν, ἢ ὧν πολάζοι τὸ προσπῖπτον αὐτοῖς, ἐδέσμασί τε χαίροιεν ξηροτέροις. Ὑγροτέρας δὲ, εἰ μήτε διψώδης γίγνοιντο, καὶ τὸ πλεῖον ὑγρὸν ἀλύπως φορέοιεν, ἐδέσμασί τε χαίροιεν ὑγροτέροις. ἡ δὲ θερμοτέρα φύσει γαστὴρ, τὸ μὲν ἄμεινον, ἢ ὀρέγεται, καὶ πολὺ μᾶλλον ὅσα σκληρὰ ἢ δυσπεπτότερα. διαφθείρει γὰρ γὲ αὐτῆ τὰ δυσπεπτότερα, χαίροντα δὲ τοῖς θερμοῖς ἐδέσμασί τε καὶ πόμασιν, ὁδὶ ὑπὸ τῶν ψυχρῶν ὁδηγὲ βλάπτει, κατά γε τὸ ἐμμετρον χρῆσιν. Ἡ δὲ ψυχροτέρα φύσει γαστὴρ, ὀρεχθῆναι, ἢ ἀγαθὴ, πέψαι δὲ οὐκ ἀγαθὴ, καὶ μάλιστα ὅσα δυσπεπτότερα καὶ ψυχρὰ τῶν ἐδεσμάτων ὄντι. ὀξυτέρη γοῦν ἑτοίμως γὲ αὐτῆ, δηλὰ δὴ καὶ ὀξυρεγμιώδης ὄντι ἡ τοιαύτη γαστὴρ, καὶ χαίρει μὲν τοῖς ψυχροῖς. βλάπτεται δὲ ῥᾳδίως ἀμετρότερον χρησαμένη. ὅτως ἢ καὶ τῶν ἐξωθεν αὐτῆ προσπιπόντων ψυχρῶν, ὁ φορᾷ τὴν πολυχρόνιον ὁμιλίαν, ὥσπερ ὁδὶ ἡ θερμὴ τῶν θερμῶν. αἱ μὲν δηλὰ νόσοι γὲ τῆ γαστρὶ δυσκρασίαι, ταύτη διαφόρεσι τ᾽ ἐμφύτων, ἢ τῶν γεναίων ὧν θυμόσοφ, ὁ τ᾽ ὁμοίων ὥσπερ αἱ σύμφυτοι. Αἱ δὲ ἐπὶ συζυγίαν γὲ τῆ γαστρὶ δυσκρασίαι, δηλὰ τ᾽ τῶν ἁπλῶν γνωρισθέντος σωθέντος. ἀκριβῶς δὲ χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς ἑρμηνεῦσι, διακρίνοντας αὐτὰ τῶν ῥηθησομένων. ὁ μόνον γὰρ ἡ ποιλία διψώδης τε καὶ ἀδίψως ἐργάζεται, καὶ ψυχρῷ τῷ θερμῷ τώματι ὀρεκτικὸς, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ θώρακα ἀπλάγχνα, καρδία καὶ πνεύμων. ἀλλ' οἵ γε δηλὰ τὴν τούτων θερμότητα διψῶντες, εἰσπνέουσί τε πολὺ, ἐκφυσῶσι τε μακρὸν, ἀιθαίονταί τε κατὰ τὸν θώρακα τ᾽ καύματος, ὀχ ὥσπερ οἱ δηλὰ τὴν γαστέρα κατὰ ὑποχόνδρια. τῷ μὲν δὴ πίνοντες, ὀκ ὀλυθέως ἡσυχάζουσι, & τὸ ψυχρὸν τώμα ἴσασιν αὐτῶν μᾶλλον τὴν δίψαν ἢπερ τὸ πολὺ θερμόν. ἀνάπνει δὲ αὐτὸς καὶ ὁ ψυχρὸς ἀὴρ εἰσπνεόμενος, ὁδὲν ἐπικρύζων οὐ ἐκ γαστρὸς διψώδης. ὅτως δὲ καὶ οἱ γεναίως ἔχοντες, ὑπὸ τ᾽ ψυχρᾶς εἰσπνοιᾶς αἰσθητῶς αὐξητ᾽. Καὶ μέγιστόν ὅτι ὅσον γνώρισμα τ᾽ γὲ πνεύμονι ψυχρότητος. ὥσπερ ἢ εἰσπνέοντος ψυχρὸν αἰσθάνονται & φῶς αὐίας τε καὶ πύξεως, ὅτως τὸ θερμὸν αὐτῆς ὅτι φίλιον, ἀλλὰ καὶ φλεγματικὰ προσπτώματα χρεμπτόμενοι, & μετὰ βυχὸς ἀναπύουσιν. Αἱ ξηρότητος δὲ τ᾽ πνεύμονος ἀπορρηγοί τέ εἰσι, καὶ καθαραὶ τῷ φλέγματι, καθαπερ αἱ ὑγρότητος ἀλαμπῆ μὲν ἐργαζόντ᾽, καὶ βραγχώδη τὴν φωνὴν. γὲ τρέχει δ' αὐτοῖς προσπτώματα, μεῖζόν τε & ὀξύτερ) φθέγξασθαι προελομένοις. Οὐ μὴν αὐτό γε τὸ φωνῆς μέγεθος ὑπὸ τ᾽ θερμότητος αὐτῆς, ὥσπερ ὁδὶ ἡ σμικρότης ὑπὸ τῆς ψυχρότητος γίνετ᾽. ἀλλὰ τὸ μὲν ὀξυτέλειαν τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ἐκφυσήσει τε σφοδροτέρα. σμικρότης δὲ τοῖς γεναίοις ἀκολουθεῖ, ὥστε ὅτε δηλὰ γεναίος, ὅτε πρώτως, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός τε καὶ μόνας ταῖς συμφύτοις κράσεσι, ὁ ταῖς ὑπερκτήτοις ἕπεται τὸ τῆς φωνῆς μέγεθός τε καὶ ἡ σμικρότης. ὅτι γὲ τοιάδε τὰ ὄργανα δηλὰ τὴν κρᾶσιν ἐγγίγνεται, τοῖς τοιούτοις δὲ ἕπεται διάδηλε φωνὴ, ἐκ φωνῆς γένεσι πρὸς τ᾽ συμφύτου κράσεως συλλογίζεσθαι. Καὶ γὰρ ἡ λέπτη φωνὴ, λεπτότητι τ᾽ ἀρτηρίας ἕπεται, καθάπερ ἡ τραχεῖα βαρύτητι. λεπτότης μὲν δὴ ἀρτηρίας συμμετρίᾳ κράσεως ἕπεται, τραχύτης δὲ ξηρότητι. τραχύτης μὲν γὰρ ὧν ἀνωμαλία, κατὰ ξηρὸν σῶμα, τὴν ἢ ἀρτηρίαν ἐργάζεται σκληρὰν μὲν, ἡ τῶν ὁμοιομερῶν αὐτῆς μορίων ξηρότης. ἀνώμαλον δὲ ἡ τ᾽ παρυπαρμένης τούτοις ὑγρότητος γνῶσις. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅτε ἡ ὀξεῖα φύσει φωνὴ χωρεῖς σφότητος φάρυγγος, ὅδ' ἡ βαρεῖα χωρεῖς βυρύτητος δηλοῦται γεναίως. σφότης μὲν ὄν, ἐμφύτου ψυχρότητος ἐκγονος ὄτι, βυρύτης δὲ θερμότητος. ἀνάλογον ἢ ταῖς φυσικαῖς διαφοραῖς τῶν φωνῶν, αἱ κατὰ πάθος ὠνομασμένοις, γνωρίσματα καὶ αὗται γινόμεναι τῶν ἐργαζομένων αἰτίων, ὑπὲρ ὧν αὐτάρκως γὲ τοῖς περὶ φωνῆς διώρισται. τὰ δ' ἄλλα μόρια τ᾽ ζώου τὰ γὲ ὄντος, ἀμυδρὰ τῆς κράσεως ἔχει τὰ γνωρίσματα. σαφέστερον δὲ ὅμως αὐτὰ, διά τε τῶν ὠφελουμένων καὶ βλαπτόντων διαγινώσκειν, ἔπι τε κατὰ τὰς τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἐνεργείας. εἴρηται δ' γὲ τῷ τρίτῳ περὶ τῶν γὲ τοῖς συμπτώμασιν αἰτίων, ἧπερ ἐκάστης δυνάμεως ἀρετή τε καὶ κακία ἡ πουγτομένη κράσις ὄτι. τὰ μὲν δὴ τῶν κράσεων γνωρίσματα, καὶ ἤδη λέλεκτ᾽. Τὰ δ' ἤδη τὸ μέγεθος ἤτοι τὴν διάπλασιν, ἢ τὸν ἀριθμὸν, ἢ τὴν θέσιν ὀφθαλμῶν. ὅσα μὴ ὑποπίπτει ταῖς αἰσθήσεσιν, γνωρίζειν ῥᾴδιον. τῶν δ' ὑποπιπτόντων, τὰ μὲν δύσγνωστα, τὰ δὲ ἄγνωστά ὅτι. τὸ μὲν δὴ τῆς κεφαλῆς μέγεθός τε καὶ σχῆμα, κατὰ σὺν αὐτῆ τὸ ἐγκεφάλου, πρόδηλον τέ ὅτι, κατὰ πρόσθεν ἐρύγται. κατὰ ταυτὰ δὴ καὶ τὸ τ᾽ θώρακος, ὅτως ἢ καὶ ὅσα κατ᾽ ὠμοπλάτας, ἢ ὦμος, ἢ βραχίονας, ἢ πῆχεις, ἢ ἄκρας χεῖρας, ἢ ἰσχίον, ἢ μηρὸν, ἢ κνήμην, ἢ πόδας, ὁ χαλεπὸν διαγινώσκειν. ἄν τε κατὰ τὴν διάπλασιν ὀφθαλμῶν ἢ τι τῶν τοιούτων, ἄν τε κατὰ τὸ μέγεθος, ἄν τε

τὸν τ᾽ ἑκάστης δυνάμεως, ἀρετή τε καὶ κακία, ἡ πουγτομένη κράσις ὄτι.

αὖ τε κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ἢ τῶν στύθεσιν τῶν συμπιθέντων αὐτά. πρόδηλοι δ' καὶ αἱ τῶν ἐργείας ἐφ' ἑκάστω βλάβαι. τὰ δ' ἐντὸς τοῦ σώματος, ὁ πάντα διαγνωδιῶαι δυνατόν. τασορά μὲν γάρ τινος ὅτω σμικραί τε καὶ τροχυλλω ἢ προπετῆ κατὰ τὸ ὑποχόνδριον ἐθεασάμεν, ὡς ἐναργῶς φαίνεδι κατὰ πόδιγραφὴν ἰδίαν, ὥρωσί τε καὶ ἀπομόνοις. Οὕτως δ' καὶ ἐπὶ σιν ἐνὸς ἐθεασάμεν, ἐγκεφάλω τε σμικραί, ὥστ' εἴποτε χρονίσε πόδι τῶν ἔκκεισιν τῶν ὄρων, ὄγκος ἐφαίνετο πόδιγεγραμμένος ἐναργῶς. ὁ μὲν τῶν ἄλλων τι τῶν ἐντὸς ἐναργῆ διάγνωσιν παρέχε μοί ποτε. ὡφελᾶδι μέντοι χρὴ διαγινώσκειν ὡς οἷόν τε ὄδιν, ἀρετῶν τε καὶ κακίαν αὐτῶν, εἰ μὴ κατ' ὦν-
σύμεν βεβαίαν, ἀλλ' ὧν κατὰ σχασμόν τινα τεχνικὸν, οἷον εἰ ὅτως ἔτυχεν ὧδι ἦπαρ. Εἴδον γάρ τινας ἤδη μὴ πολλὸς, σφὰς μὲν φλέβας ἔχοντας, ἄχρουν δὲ τὸ σύμπαν σῶμα, μὴ εἰ βραχὺ πλέω προσιέναι τροφῆς, καὶ μᾶλλον εἰ φυσώδη, καὶ ταχέα καὶ γλίσχρα. οἷς μὲν ὥσπερ τινος βάρους ἐγκειμένου καὶ περιεχομένου, κατὰ τὸ δε-
ξιὸν ὑποχόνδριον αἰσθανομένοις ἐν βάθει, οἷς ἢ τάσεως ὀδυνώδης. ὧδι τοίνυν ὧν εἰκὸς ὅτι σμικρὸν εἶναι τὸ ἦπαρ, καὶ σφὸν ταῖς διεξόδοις. Ἕτερον δὲ ἐθεασάμεν φλεγμαῖνον μὲν ὅλῳ τῷ ἤξει, ἐμοῦντα δὲ ἑκάστης ἡμέρας χο
λὴν ὠχράν. ἐγνωμ δὲ χρῶναι μὴ τὰ διαχωρήματα αὐτοῦ θεάσεδι, καὶ ὀλιγοσὸν εἶχε χολῆς, ἐτεκμηράμεν δὲ τούτῳ τὸν χολῶδη ὑγρὸν ἀναχετεύοντα πόρον, ὁ μικραὶ ἑαυτοῦ μοῖραν εἰς τὸν πυλωρὸν τῆς γαστρὸς ἀποπέμπειν, ὡς ἐπ' ἐνίων φαίνεται ζώων, ἀφ' ὧν διῆλθον, ὡς ἐν τοῖς ἀνθρώποις τῇ αἰσθήσει μεγάλα σωτελεῖ πρὸς διάγνωσιν, ἥτε τῶν ἀφ' ἁπτομένων φαινομένων γνῶσις, ἥτε τῶν ἐνόργανων τε καὶ τῶν χρῶν εὕρεσις. ὅστις δὲν διαγνωστικὸς εἶναι βό-
λεται, τῶν ὡς εἴρηται νῦν ὀφθαλμῶν σωμάτων, ἐν ταῖς ἀνατομαῖς αὐτὸν γυμνασίον δεῖ, λέγω ταῖς τῶν ἐνόρ-
γάνων τε καὶ χρειῶν εὑρέσεσι. γέγραπται δὲ ὑπὲρ πάντων ἰδίᾳ καθ' ἑτέρας πραγματείας, ὑπὲρ ὧν ὧδι τελοῦ
τῆ τοῦ λόγου παντὸς ἐρήσεται, χαίρειν τ' γινώσκειν οἷς φιλομαθεῖς ἕκαστον ὧν αὖ ὀρεχθῶσι μαθεῖν, ἐκ ποίας μᾶλ-
λιστα πραγματείας ἀναλέγεσθαι χρή. ἀλλὰ πόδι μὲν τούτων ἄλις. Ὅσα δὲ ἐν τῷ νῦν ὄδι νοσώδη σώματα, τα-
τέσιν ὅσα νοσεῖ, διαγινώσκειν χρὴ καὶ ταῦτα, ταῖς μὲν αἰσθήσεσιν ὑποπίπτοντα τῇ μεταβολῇ τῶν κατὰ φύσιν αὐτοῖς ὑπαρχόντων, ἐν μεγέθει, χροιᾷ, σχήματι, καὶ ἀριθμῷ, καὶ θέσει, καὶ τῇ κατὰ σκληρότητα καὶ μαλακότητα, καὶ θερμότητα, καὶ ψυχρότητα διαφορᾷ. μὴ φαινομένων δὲ, καθόλου μὲν φαίνεται ταῖς βλάβαις τῶν ἐργειῶν, ἢ τοῖς ἐκκεινομένοις, ἢ ταῖς ὀδυναις, ἢ τοῖς ὄγκοις, τοῖς παρὰ φύσιν, ἢ τισιν τούτων, ἢ πᾶσι. Κατὰ μόρος δὲ, τὰς μὲν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον νοσώδεις διαθέσεις, ἢ τοῖς τῆς παραφροσύνης εἴδεσιν, ἢ ταῖς τῶν αἰσθήσεων, ἢ φαντασιῶν βλάβαις, ἢ ταῖς τῶν πνευμάτων, ἢ τοῖς ἐκκεινομένοις δι' ὑστέρας, καὶ ῥινὸς, ἢ ὠτων, ἢ ταῖς τῶν κατ' αὐτὸν ὀδυνῶν διαφοραῖς. Τὰς δὲ ἢ τῶν καρδίαν, ἔκτε τῶν τ' ἀνυπνοίας εἰδῶν, ἢ παλμῶν τῶν κατ' αὐτῶν, ἔτι τε τῶν κατ' αὐτῶν σφυγμῶν, καὶ ταῖς ἀρτηρίαις, ὀξυθυμίας τε καὶ ἀθυμίας, καὶ πυρετῶν, καὶ κατα-
ψύξεων, καὶ τῶν ἐν τῷ χρώματι διαφορῶν, ἀλγημάτων τε τῶν κατ' αὐτῶν. Τὰς δὲ κατὰ ἦπαρ, ἔκτε τῆς τῶν χυ
μῶν γενέσεως τε καὶ πλεονεξίας, ἐκτροπῆς τε τῆς εἰς τὸ παρὰ φύσιν καὶ ἀχροίας, ἅ πωσέτι τοῖς κατὰ τῶν ἀνά
δυσιν, ἢ θρέψιν, ἢ τῶν τῶν πόδιπεπωμάτων ἔκκεισιν ὑπαλλαττομένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς βάρεσι τοῖς κατ' αὐτὸ, καὶ
ὄγκοις, μὴ ἀλγήμασιν, ὁ τοῖς ἐγχωρίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ συμπάθειαν ὅσα γίνεται, κατά τινα δυσανοίας ἰδίαν καὶ βυχός. Οὕτως δὲ μὴ κατὰ τῶν γαστέρα, τοῖς περὶ τῶν πέψιν τε μὴ τῶν ὄρεξιν ὑγρᾶς, ἢ ξηρᾶς πρῶ-
φορᾶς, ἢ πόδιπεπωμάτων ἔκκεισιν ἁμαρτανομένοις, ὡσαύτως δὲ λυγξῖν, ἐρυγᾶς, ναυτίαις, ἐμέτοις, αὐταῖς τῶν ἐμουμένων ταῖς ἰδίαις. Καὶ μήν γε μὴ ὅλα ἤδη θώρακα, δυσανοίαις, βυξῖν, ὀδυναις, ταῖς κατ' αὐτὸν, τῇ τ' ἀνα
πνεομένῳ διαφορᾷ, μὴ ἤδη τῶν τραχεῖαν ἀρτηρίαν νοσήματα, δύσπνοιά τε καὶ βὴξ, ἥτε ἤδη τὸν τόπον ὀδυνῶν, πάτε ἀναπνεόμενα, μὴ αἱ τ' φωνῆς βλάβαι γνωρίζουσιν. ἀνάλογον ἢ λαπὶ τῶν ἄλλων μορίων ἀπαύτων, ἀφ' ὧν ὄγκοι, μὴ ὀδυναι, μὴ βλάβαι τῶν ἐργαζομένων, ἔτι τε ἤδη τῶν ἐκκεινομένων διαφορᾶς αἱ διαγνώσεις ἔσονται. ὄγκοι μὲν δὴ οἱ παρὰ φύσιν, ἐν φλεγμοναῖς, καὶ σκίῤῥοις, μὴ οἰδήμασιν ἀφιστέον. ἄλγημα δ' ἢ ἁπλοῦν ἢ τόπον, ἢ περὶ συνε
χείας λύσιν, ἢ ἀλλοίωσιν ἀθρόαν ἐνδείκνυται. λύεται μὲν δὴ ἡ συνέχεια τομῇ, καὶ διαβρώσει, ἅ θλάσει, καὶ τά-
σει, ἀλλοιοῦται δὲ ἡ οὐσία θερμότητι, καὶ ψυχρότητι, ἅ ξηρότητι, καὶ ὑγρότητι. βλάπτεται δὲ ἡ ἐνόργανα πρῶτος, ἢ ἀῤῥώστως, ἢ πλημμελῶς, ἢ μηδ' ὅλως γίγνομένη. Ὅσα δ' ἐκκείνεται, τὰ μὲν ὡς μόρια τῶν περὶ πνθόντων, τὰ δὲ ὡς περιπλώματα, τὰ δὲ ὡς ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα, κατὰ φύσιν ἕκαστον ἐνδείξειν ἰδίαν ποιήσεται. λέλεκται δὲ περὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων ὧδι πλέον, ἐν τῇ τῶν περὶ πνθόντων τόπων πραγματείᾳ. μεθόδους αὐτῶν ὑπὸ μέθοδον τῶν ἐμπροσθεν ἀγαγόντως, ἢ τὸ τέλος ἀφανίζοντα, ὥσπερ ὀδ' ἄλλων ὀδημίαν ὧν ὑπήξαντο μὲν οἱ πα
λαιοὶ, ὁ συνετέλεσεν δέ. τῶν μὴ δὴ νοσούντων σωμάτων, ἀφ' ἐκείνης τ' πραγματείας μανθανέτω χρὴ τὰ γνωρίσμα-
τα, τῶν νοσησόντων δὲ καὶ τῶν ὑγιασθησομένων, ἐκ τῆσδε τ' μεθόδου. Τὰ μὲν δὴ τῶν νοσησόντων, ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ἰδίαν ὄδι, τῶν τε τοῖς ὑγιαίνουσι μὴ τοῖς νοσοῦσι συμβαινόντων. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἅπαντα τοῖς ὑγιαίνου-
σιν ὑπάρχει, παρὰ φύσιν ἢ, τοῖς νοσοῦσιν καθόλου νοσοῦσιν. ἐν μεθορίῳ δὲ τούτων ὄδι τὰ διαλωτικὰ τῶν νοσωδῶν. ἐνία μὴ ἐκ τ' ῥιζὸς ὑπάρχοντα τῶν ἤδη φύσιν, ἀλλὰ ποσότησιν, ἢ ποιότησιν, ἢ καιροῖς ὑπαλλαγμένα. τινὰ δὲ ἐκ
τῶν παρὰ φύσιν μὲν, ἀλλὰ μακρότερα τῶν ἐν τοῖς νόσοις. καὶ διὰ τοῦτο μὴ αἱ διαθέσεις μὲν αὗται τῶν σωμάτων, ὅσα νοσήσῃ ὑπέλειξε, τῶν ὀλετῆρων εἰσὶ, μὴ τὰ διαλωῦντα αὐτὰς σημεῖα. πρώτως μὴ γὰρ τοῦτα ὑγείαν διαλεῖ, διὸ τῆρως δὲ τὰς νόσους, καὶ γίνετ' τὰ αὐτὰ σημεῖα ἤδη τῶν πρός τι σχέσιν, ὀλέτρά τε καὶ νοσώδη. τὰ μὲν τῶν ἥδιν διάθεσιν διαλωῦντα, ὀλέτρα, τὰ δὲ τῶν ἐνομένων προσιόντα, νοσώδη. κατὰ ἢ τὸν αὐτὸν λόγον, ἅ ὅσα τοῖς νο
οῦσιν ὡς φαίνετ' σημεῖα σωτήρια, λεχθήσετ' μὲν ὑγιεινὰ, διότι τῶν ἐνομένων ὑγείαν προσιόντα. λεχθήσετ' δὲ ἅ νο
σερὰ, καθόλου τῶν ὑπάρχοντα νόσον ἐνδείκνυτ', καὶ διὰ παν ὡς ὅσα περ ἀμφοῖν ὅτι διαλωτικὰ, λεχθείη αὖ ὀλέτρα καθ' ἓν τι τῶν σημαινομένων τῆς ὀλετήρας φωνῆς. ὀλιγὼ ἢ θαυμασὸν τὰ αὐτὰ σημεῖα οὐ τρεῖς ἔχειν λόγους ἐν διαφορώσας σχέσεσιν, ὑγιεινά τε καὶ νοσερὰ, ἅ ὀλέτρα λεγόμενα. καθ' τέτορον δὲ σημαινόμενον, ὅσα τοῖς ἀνακομιζο τέκατόρον
μένοις ἐκ νόσων ὑπάρχει σημεῖα, λέγομεν ὀλέτρα, καθ' ὃ οἶμαι ἅ τὰ τῶν ἐν γήρᾳ. τοῦτα μὲν δὴ ἅπαντα πλέοσιν

ינ בנכסי מצרים עבדים ושפחות: ומכרת גם־הנמכר והנמכרת מאת הגוים אשר סביבתיכם מהם תקנו עבד ושפחה: וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו וממשפחתם אשר עמכם אשר הולידו בארצכם והיו לכם לאחזה: והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחזה לעלם בהם תעבדו ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך: וכי־ישיג יד גר ותושב עמך והמך ונמכר לגר תושב עמך או לעקר משפחת גר: אחרי נמכר גאלה תהיה לו אחד מאחיו יגאלנו: או דדו או בן־דדו יגאלנו או מאיש משפחתו משאר בשרו ממנו יגאל או השיגה ידו ונגאל: וחשב עם־קנהו מן־השנה שבתו עד שנת היבל והיה כסף מכרתו במספר כימי שכיר יהיה עמו: אם־עוד רבות בהם כפי־שניהם יתן לגאלתו מכסף קנינו: ואם־מעט נשאר בשנים עד שנת היבל וחשב לו כפי שניו יתן את־גאלתו: כשכיר שנה בשנה יהיה עמו לא־ירדנו בפרך לעיניך: ואם־לא ייגאל באלה ויצא בשנת היבל הוא ובניו עמו: כי־לי בני־ישראל עבדים עבדי הם עבדי אשר־הוצאתי אותם מארץ מצרים אני יהוה אלהיכם: לא־תעשו לכם אלילם ופסל ומצבה לא־תקימו לכם ואבן משכית לא־תתנו בארצכם להשתחות עליה כי אני יהוה אלהיכם: את־שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה: אם־בחקתי תלכו ואת־מצותי תשמרו ועשיתם אתם: ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו: והשיג לכם דיש את־בציר ובציר ישיג את־זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם: ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה מן־הארץ וחרב לא־תעבר בארצכם: ורדפתם את־אויביכם ונפלו לפניכם לחרב: ורדפו מכם חמשה מאה ורבבה ממכם ירדפו ונפלו אויביכם לחרב לפניכם: ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקמתי את־בריתי אתכם: והאכלתם ישן נושן ומפני חדש תוציאו: ונתתי משכני בתוככם ולא־תגעל נפשי אתכם: והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו־לי לעם: אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהיות להם עבדים ואשבר מטות עלכם ואולך אתכם קוממיות: ואם־לא תשמעו לי ולא תעשו את־כל־המצות האלה: ואם־בחקתי תמאסו ואם־את־משפטי תגעל נפשכם לבלתי עשות את־כל־מצותי להפרכם את־בריתי: אף אני אעשה־זאת לכם והפקדתי עליכם בהלה את־השחפת ואת־הקדחת מכלות עינים ומדיבות נפש וזרעתם לריק זרעכם ואכלו אויביכם: ונתתי את־פני בכם ונגפתם לפני אויביכם ורדו בכם שנאיכם ונסתם ואין רדף אתכם: ואם־עד־אלה לא תשמעו לי ויסרתי אתכם שבע על־חטאתיכם: ושברתי את־גאון עזכם ונתתי את־שמיכם כברזל ואת־ארצכם כנחשת: ותם לריק כחכם ולא־תתן ארצכם את־יבולה ועץ הארץ לא יתן את־פריו: והלכתם עמי קרי ולא אבה לשמע לי ויספתי עליכם מכה שבעתים כחטאתיכם: ושלחתי בכם את־חית השדה ושכלה אתכם ואת־בהמתכם והמעיטה אתכם ושממו דרכיכם: ואם־בזאת לא תוסרו לי והלכתם עמי קרי: והלכתי אף־אני עמכם קרי והכיתי אתכם גם־אני שבע על־חטאתיכם: והבאתי עליכם חרב נקמת נקם ברית ונאספתם אל־עריכם ושלחתי דבר בתוככם ונתתם בידי אויב: בשברי לכם מטה־לחם ואפו עשר נשים לחמכם במשקל והאכלו ולא תשבעו: ואם־בזאת לא תשמעו לי והלכתם עמי קרי: והלכתי עמכם בחמת קרי ויסרתי אתכם גם־אני שבע על־חטאתיכם: ואכלתם בשר בניכם תאכלו ובשר בנותיכם תאכלו: והשמדתי את־במותיכם והכרתי את־חמניכם ונתתי את־פגריכם על־פגרי גלוליכם וגעלה נפשי אתכם: ונתתי את־עריכם חרבה והשמותי את־מקדשיכם ולא־אריח בריח ניחחיכם: והשמותי אני את־הארץ ושממו עליה אויביכם הישבים בה: ואתכם אזרה בגוים וארק אחריכם חרב והיתה ארצכם שממה והיו עריכם חרבה: אז תרצה הארץ את־שבתתיה כל־ימי השמה והיא בארץ אויביכם אז תשבת הארץ ושבתה את־שבתתיה: כל־ימי השמה תשבת את אשר לא־שבתה בשבתתיכם בשבתכם עליה: והנשארים מכם והבאתי מרך בלבבם בארצות אויביהם ורדף עלה נדף מרך ונסו כמנוס מפני חרב ונפלו ואין רדף: וכשלו איש באחיו כמפני חרב ואין רדף ולכם אין תקום לפני אויביכם: ואבדתם בגוים וכלתם בארץ אויביכם: והנשארים מכם ימקו בעונם בארצות אויביכם וגם בעונות אבתם אתם כמוהם ימקו: עד אשר יתודו את־עונם ואת־עון אבתם במעלם אשר מעלו־בי וגם אשר־הלכו עמי קרי: גם־אני אלך עמם בקרי והבאתים בארץ אויביהם או־אז יכנע לבבם הערל ואז ירצו את־עונם: וזכרתי את־בריתי יעקוב ואף את־בריתי יצחק ואף את־בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר: והארץ תעזב מהם ותרץ את־שבתתיה בהשמה מהם והם ירצו את־עונם יען ובגלל יען מאסו את־משפטי ואת־חקתי געלה נפשם: וגם־זאת בהיותם בארץ אויביהם לא־מאסתים ולא־געלתים לכלתם להפר בריתי אתם כי אני יהוה אלהיהם: וזכרתי להם ברית ראשנים אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני יהוה: אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן יהוה בינו ובין בני־ישראל בהר סיני ביד משה:

דבר אל־בני־ישראל ואמרת אליהם איש איש כי־יפליא נדר בערכך נפשות ליהוה: והיה ערכך זכר מבן חדש ועד בן־ששים שנה והיה ערכך חמשים שקל כסף בשקל הקדש: אם־נקבה הוא וערכתה שלשים שקל: ואם מבן חמש שנים ועד בן־עשרים שנה והיה ערכך זכר עשרים שקל ולנקבה עשרה שקלים: ואם מבן־חדש ועד בן־חמש שנים והיה ערכך זכר חמשה שקלים כסף ולנקבה ערכך שלשת שקלי כסף: ואם־מבן־ששים שנה ומעלה אם־זכר והיה ערכך חמשה עשר שקל ולנקבה עשרה שקלים: ואם־דל הוא מערכך והעמיד את־עצמו לפני הכהן ויעריכנו הכהן על־פי אשר תשיג יד־המעריך אתו כן יעריכנו הכהן: וכי־בהמה אשר יקריבו ממנה ליהוה כל אשר־יתן ממנו ליהוה יהיה קדש: לא־יחליפנו ולא־ימיר אתו טוב ברע או רע בטוב ואם־המר ימיר בהמה בבהמה והיתה הוא וחליפו יהיה קדש: וכי כל־בהמה טמאה אשר לא־יקריבו ממנה קרבן לפני יהוה והעמיד את־הבהמה לפני הכהן: והעריך הכהן אתה בין טוב בין רע כערכך הכהן כן יהיה: ואם־גאל יגאלנה ויסף חמשיתו על־ערכך: ואיש כי־יקדיש את־ביתו קדש ליהוה והעריכו הכהן בין טוב בין רע כאשר יעריך הכהן אתו כן יקום: ואם־גאל יגאל את־הבית והוסף חמשית כסף־ערכך עליו והיה לו: ואם־שדה אחזתו יקדיש איש ליהוה והיה ערכך לפי זרעו זרע חמר שעורים בחמשים שקל כסף: אם־משדה מועד יקדיש ככערכך יקום ואם־משדה מועד אחר ערכך: ואם־הקדיש שדהו אחר הוביל ממנו והיה הכהן לו את־כסף הערכך עד שנת היבל ונתן הערכך ביום ההוא קדש ליהוה: בשנת היבל ישוב השדה לאשר־קנהו מאתו לאשר־לו אחזת הארץ: וכל־ערכך יהיה בשקל הקדש עשרים גרה השקל: אך־בכור אשר־יבכר ליהוה בבהמה לא־יקדיש איש אם־שור אם־שה ליהוה הוא: ואם־מטמא בבהמה ופדה בערכך וחמשיתו יסף עליו ואם־לא יגאל ונמכר בערכך: אך כל־חרם אשר־יחרים איש לאדניו מאדם ובבהמה ובשדה אחזתו לא־ימכר ולא יגאל כל־חרם קדש־קדשים הוא ליהוה: כל־חרם מן־האדם לא יפדה מות יומת: וכל־מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ ליהוה הוא קדש ליהוה: ואם־גאל יגאל איש ממעשרו חמשיתו יסף עליו: וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש ליהוה: לא יבקר בין־טוב לרע ולא יחליפנו והמר יחליפנו והיה הוא וחליפו יהיה קדש לא יגאל: אלה המצות אשר־צוה יהוה את־משה אל־בני־ישראל בהר סיני:

במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר: שאו את־ראש כל־עדת בני־ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל־זכר לגלגלתם: מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא בישראל תפקדו אתם לצבאתם אתה ואהרן: ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבתיו הוא: ואלה שמות האנשים אשר יעמדו אתכם לראובן אלישור בן־שדיאור: לשמעון שלומיאל בן־צורישדי: ליהודה נחשון בן־עמינדב: ליששכר נתנאל בן־צוער: לזבולן אליאב בן־חלון: לבני יוסף לאפרים אלישמע בן־עמיהוד למנשה גמליאל בן־פדהצור: לבנימן אבידן בן־גדעני: לדן אחיעזר בן־עמישדי: לאשר פגעיאל בן־עכרן: לגד אליסף בן־דעואל: לנפתלי אחירע בן־עינן: אלה קריאי העדה נשיאי מטות אבתם ראשי אלפי ישראל הם: ויקחו משה ואהרן את־האנשים האלה אשר נקבו בשמות: ואת־כל־העדה הקהילו באחד לחדש השני ויתילדו על־משפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה לגלגלתם: כאשר צוה יהוה את־משה ויפקדם במדבר סיני: ויהי בני־ראובן בכור ישראל תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות לגלגלתם כל־זכר מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא: פקדיהם למטה ראובן ששים וחמשה אלף וחמש מאות: למטה שמעון תולדתם למשפחתם לבית אבתם פקדיו במספר שמות לגלגלתם כל־זכר מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא: פקדיהם למטה שמעון חמשים ותשעה אלף ושלש מאות: למטה גד תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא: פקדיהם למטה גד חמשה וארבעים אלף ושש מאות וחמשים: למטה יהודה תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא: פקדיהם למטה יהודה ארבעה ושבעים אלף ושש מאות: למטה יששכר תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא: פקדיהם למטה יששכר חמשים וארבעה אלף וארבע מאות: למטה זבולן תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא: פקדיהם למטה זבולן שבעה וחמשים אלף וארבע מאות: לבני יוסף לבני־אפרים תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא: פקדיהם למטה אפרים מאה אלף וארבעים אלף וחמש מאות: לבני־מנשה תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא: פקדיהם למטה מנשה שנים ושלשים אלף ומאתים: לבני בנימן תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא: פקדיהם למטה בנימן חמשה ושלשים אלף וארבע מאות: לבני־דן תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא: פקדיהם למטה דן שנים ושישים אלף ושבע מאות: לבני אשר תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא: פקדיהם למטה אשר אחד וארבעים אלף וחמש מאות: לבני נפתלי למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא: פקדיהם למטה נפתלי שלשה וחמשים אלף וארבע מאות: אלה הפקדים אשר פקד משה ואהרן ונשיאי ישראל שנים עשר איש איש לבית אבתיו היו: ויהי כל־פקודי בני־ישראל לבית אבתם מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא בישראל: ויהי כל־הפקודים שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים: והלוים למטה אבתם לא התפקד בתוכם: וידבר יהוה אל־משה לאמר: רק את־מטה לוי לא תפקד ואת־ראשם לא תשא בתוך בני־ישראל: והפקד את־הלוים על־משכן העדות ועל־כל־כליו ועל־כל־אשר לו הם ישאו את־המשכן ואת־כל־כליו והם ישרתו אתו וסביב למשכן יחנו: ובנסע המשכן יורידו הלוים אתו והקים הלוים את־המשכן וזר הקרב יומת: ובני־ישראל יחנו איש על־מחנהו ואיש על־דגלו לצבאתם: והלוים יחנו סביב למשכן העדות ולא־יהיה קצף על־עדת בני־ישראל ושמרו הלוים את־משמרת משכן העדות: ויעשו בני־ישראל ככל אשר־צוה יהוה את־משה כן עשו: וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר: איש על־דגלו באתת לבית אבתם מנגד סביב לאהל מועד יחנו: והחנים קדמה מזרחה דגל מחנה יהודה לצבאתם ונשיא לבני יהודה נחשון בן־עמינדב: וצבאו ופקדיהם ארבעה ושבעים אלף ושש מאות: והחנה עליו מטה יששכר ונשיא לבני יששכר נתנאל בן־צוער: וצבאו ופקדיהם ארבעה וחמשים אלף וארבע מאות: מטה זבולן ונשיא לבני זבולן אליאב בן־חלון: וצבאו ופקדיהם שבעה וחמשים אלף וארבע מאות: כל־פקודי מחנה יהודה מאה אלף ושמונים אלף וארבע מאות לצבאתם ראשונה יסעו: דגל מחנה ראובן תימנה לצבאתם ונשיא לבני ראובן אלישור בן־שדיאור: וצבאו ופקדיהם ששים וחמשה אלף וחמש מאות: והחנה עליו מטה שמעון ונשיא לבני שמעון שלומיאל בן־צורישדי: וצבאו ופקדיהם חמשים ותשעה אלף ושלש מאות: מטה גד ונשיא לבני גד אליסף בן־דעואל: וצבאו ופקדיהם חמשה וארבעים אלף ושש מאות וחמשים: כל־פקודי מחנה ראובן מאה אלף ואחד וחמשים אלף וארבע מאות לצבאתם ושנית יסעו: ונסע אהל מועד מחנה הלוים בתוך המחנות כאשר יחנו כן יסעו איש על־ידו לדגליהם: דגל מחנה אפרים לצבאתם מערבה ונשיא לבני אפרים אלישמע בן־עמיהוד: וצבאו ופקדיהם מאה אלף וארבעים אלף וחמש מאות: ואצל מטה מנשה ונשיא לבני מנשה גמליאל בן־פדהצור: וצבאו ופקדיהם שנים ושלשים אלף ומאתים: מטה בנימן ונשיא לבני בנימן אבידן בן־גדעני: וצבאו ופקדיהם חמשה ושלשים אלף וארבע מאות: כל־פקודי מחנה אפרים מאה אלף ושמנה אלפים ומאה לצבאתם ושלישית יסעו: דגל מחנה דן צפונה לצבאתם ונשיא לבני דן אחיעזר בן־עמישדי: וצבאו ופקדיהם שנים ושישים אלף ושבע מאות: והחנה עליו מטה אשר ונשיא לבני אשר פגעיאל בן־עכרן: וצבאו ופקדיהם אחד וארבעים אלף וחמש מאות: מטה נפתלי ונשיא לבני נפתלי אחירע בן־עינן: וצבאו ופקדיהם שלשה וחמשים אלף וארבע מאות: כל־פקודי מחנה דן מאה אלף ואחד וחמשים אלף וששת אלפים לאחרנה יסעו לדגליהם: אלה פקודי בני־ישראל לבית אבתם כל־פקודי מחנות לצבאתם שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים: והלוים לא התפקדו בתוך בני־ישראל כאשר צוה יהוה את־משה: ויעשו בני־ישראל ככל אשר צוה יהוה את־משה כן חנו לדגליהם וכן נסעו איש למשפחתיו על־בית אבתיו: ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר יהוה את־משה בהר סיני: ואלה שמות בני־אהרן הבכור נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר: אלה שמות בני־אהרן הכהנים המשחים אשר מלא את־ידם לכהן: וימת נדב ואביהוא לפני יהוה בהקריבם אש זרה לפני יהוה במדבר סיני ובנים לא־היו להם ויכהן אלעזר ואיתמר על־פני אהרן אביהם: וידבר יהוה אל־משה לאמר: הקרב את־מטה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו: ושמרו את־משמרתו ואת־משמרת כל־העדה לפני אהל מועד לעבד את־עבדת המשכן: ושמרו את־כל־כלי אהל מועד ואת־משמרת בני־ישראל לעבד את־עבדת המשכן: ונתת את־הלוים לאהרן ולבניו נתנים הם נתנים לו מאת בני־ישראל: ואת־אהרן ואת־בניו תפקד ושמרו את־כהנתם והזר הקרב יומת: וידבר יהוה אל־משה לאמר: ואני הנה לקחתי את־הלוים מתוך בני־ישראל תחת כל־בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי הלוים: כי־לי כל־בכור ביום הכתי כל־בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל־בכור בישראל מאדם ועד־בהמה לי יהיו אני יהוה: וידבר יהוה אל־משה במדבר סיני לאמר: פקד את־בני לוי לבית אבתם למשפחתם כל־זכר מבן־חדש ומעלה תפקדם: ויהי מספר פקודיהם על־פי יהוה כל־הנפש הזכרים מבן־חדש ומעלה שבעת אלפים וחמש מאות: בני־לוי שמותם גרשון וקהת ומררי: ואלה שמות בני־גרשון לבניהם לבני ושמעי: ובני קהת לבניהם עמרם ויצהר חברון ועזיאל: ובני מררי לבניהם מחלי ומושי אלה הם משפחת הלוי לבית אבתם: לגרשון משפחת הלבני ומשפחת השמעי אלה הם משפחת הגרשני: פקדיהם במספר כל־זכר מבן־חדש ומעלה פקדיהם שבעת אלפים וחמש מאות: משפחת הגרשני אחרי המשכן יחנו ימה: ונשיא בית־אב לגרשני אליסף בן־לאל: ומשמרת בני־גרשון באהל מועד המשכן והאהל מכסהו ומסך פתח אהל מועד: וקלעי החצר ואת־המסך על־פתח החצר אשר על־המשכן ועל־המזבח סביב ואת־מיתריו לכל־עבדתו: ולקהת משפחת העמרמי ומשפחת היצהרי ומשפחת החברני ומשפחת העזיאלי אלה הם משפחת הקהתי: במספר כל־זכר מבן־חדש ומעלה שמנת אלפים ושש מאות שמרי משמרת הקדש: משפחת בני־הקהתי יחנו על־ירכת המשכן תימנה: ונשיא בית־אב למשפחת הקהתי אלצפן בן־עזיאל: ופקדיהם במספר כל־זכר מבן־חדש ומעלה שמנת אלפים ושש מאות שמרי משמרת הקדש: ומחנה קהת יסעו את־הכלי הקדש והקימו אחרים עד־בואם: ונשיא נשיא בית־האב ללוי אלעזר בן־אהרן הכהן פקדת שמרי משמרת הקדש: למררי משפחת המחלי ומשפחת המושי אלה הם משפחת מררי: ופקדיהם במספר כל־זכר מבן־חדש ומעלה שש מאות: ונשיא בית־אב למשפחת מררי צוריאל בן־אבחיל על־ירכת המשכן יחנו צפונה: ופקדת משמרת בני־מררי קרשי המשכן ובריחו ועמדיו ואדניו וכל־כליו וכל־עבדתו: ועמודי החצר סביב ואדניהם ויתדותם ומיתריהם: ומשה ואהרן ובניו חנים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה שמרים משמרת המקדש למשמרת בני־ישראל והזר הקרב יומת: כל־פקודי הלוים אשר פקדו משה ואהרן על־פי יהוה למשפחתם כל־זכר מבן־חדש ומעלה שנים ועשרים אלף: ויאמר יהוה אל־משה פקד כל־בכור זכר לבני־ישראל מבן־חדש ומעלה ושא את־מספר שמותם: ולקחת את־הלוים לי אני יהוה תחת כל־בכור בבני ישראל ואת־בהמת הלוים תחת כל־בכור בבהמת בני־ישראל: ויפקד משה כאשר צוה יהוה אתו את כל־בכור בבני ישראל: ויהי כל־בכור זכר במספר שמות מבן־חדש ומעלה לפקודיהם שנים ועשרים אלף ושלשה ושבעים: וידבר יהוה אל־משה לאמר: קח את־הלוים תחת כל־בכור בבני ישראל ואת־בהמת הלוים תחת בהמתם והיו־לי הלוים אני יהוה: ואת דמי הפדיים את־המאתים והעודפים על־הלוים מאת בכורי בני־ישראל: ותקח את־הכסף חמשת שקלים לגלגלת בשקל הקדש תקח עשרים גרה השקל: ונתת את־הכסף לאהרן ולבניו פדיים העודפים בהם: ויקח משה את־כסף הפדיים מאת העודפים על־הלוים: מבכור בני־ישראל לקח את־הכסף אלף ושלש מאות וחמשה ושבעים בשקל הקדש: ויתן משה את־כסף הפדיים לאהרן ולבניו כדבר יהוה כאשר צוה יהוה את־משה: וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר: שאו את־ראש בני־קהת מתוך בני־לוי למשפחתם לבית אבתם: מבן שלשים שנה ועד בן־חמשים שנה כל־בא לצבא לעשות מלאכה באהל מועד: זאת עבדת בני־הקהתי במשכן־העדות קדש הקדשים: ובא אהרן ובניו בנסע המחנה והורידו את פרכת המסך וכסו בה את־ארון העדת: ונתנו עליו כסוי עור־תחש ופרשו בגד־כליל־תכלת מלמעלה ושמו בדיו: ועל־שלחן הפנים יפרשו בגד תכלת והשימו עליו את־הקערת ואת־הכפת ואת־המנקיות ואת־קשות הנסך ולחם התמיד עליו יהיה: ופרשו עליהם בגד תולעת שני וכסו אתו במכסה עור־תחש ושמו בדיו: ולקחו בגד־תכלת וכסו את־מנורת המאור ואת־נרתיקיה ואת־מלקחיה ואת־מחתתיה ואת כל־כלי שמנה אשר ישרתו־לה בהם: ונתנו אתה ואת כל־כליה אל־מכסה עור־תחש ונתנו על־המוט: ועל־מזבח הזהב יפרשו בגד תכלת וכסו במכסה עור־תחש ושמו בדיו: ולקחו את כל־כלי השרת אשר ישרתו־בם בקדש ונתנו אל־בגד התכלת וכסו במכסה עור־תחש ונתנו על־המוט: ועל־מזבח הזהב יפרשו בגד תכלת והשימו עליו את־מכסה עור־תחש ונתנו על־המוט

φθάρτῃ ἡ τρέπει, μὴ φυλάττον ἢν εἶχεν ἀϕ' ἀρχῆς κατάστασιν, ὡς καρίας γ' ὑποστῶ δεῖται. Καθ' ὅσους δ' ἂν τρόπους ἀλλοιῶται, σῶται γένη ⓒ τῶν ὡς κωλυόντων ἔξει, τοτέσι τῶν φυλακτικῶν αἰτίων, ἃ πρόσθεν ἤδη καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἠρημένων, ἐπανορθωτικὰ τῷ γένει τετύχηκεν ὄντα. τῷ δὲ ἧττον βραχὺ ποιεῖσθαι τὰς ἐπανορθώσεις, πρὶν ἀθρόον ἀπαντῆσαι τὸ βλαβος, ὁ πρὸφυλακτικὰ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι κακὸν πρὸς τῶν ἰατρῶν κέκληκε, ἀλλὰ φυλακτικὰ ἢ πρόσεις κατασκοπῶν. ἀλλοιῶτ' τοίνυν τὸ σῶμα, πρὸς μὲν τινῶν ἀϕ' ἀνάγκης, πρὸς δὲ τινῶν ἀκ ἀϕ' ἀνάγκης. λέγω δὲ ἀϕ' ἀνάγκης μὲν οἷς ἀδύνατον αὐτῷ ὅτι μὴ πάσχειν, ἀκ ἀϕ' ἀνάγκης δὲ τὰ λοιπά. τὸ μὲν γὰρ τῷ περιέχοντι ἅπαντας ὁμιλεῖν, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν, καὶ ἐνεργεῖν ἀναγκαῖον αὐτῷ, ξήφεσι δὲ καὶ θηρίοις ἀκ ἀναγκαῖον. ὅθεν γ' μὲν ἧττον πρὸς τρόπον γένει τῶν αἰτίων, ἃ περὶ τὸ σῶμα τέχνη καταγίνεται, ἧττον δὲ σύντροπον ἀκέπτ. ὁπόσα τοίνυν ὅτι τὰ ἀϕ' ἀνάγκης ἀλλοιοῦται τὸ σῶμα, ἕκαστον αὐτῶν, ἴδιον γένος αἰτίων ὑγιεινῶν εὑρήσομεν. ὧν μὲν ἓν τὸ περιέχοντος ἄερος ὁμιλίας, ἕτερον δὲ ἐκ κινήσεως καὶ ἡσυχίας ὅλου τε τοῦ σώματος καὶ τὰ μόρια, τρίτον ἐξ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως, τέταρτον, ἐκ τῶν προσφορομένων, πέμπτον, ἐκ τ' ἐκκεινομένων, ἢ ἐπεχομένων, ἕκτον, ἐκ τ' ψυχικῶν παθῶν. ἅπαντα γὰρ ἀπάντων ἀνάγκη τὸ σῶμα διατίθεσθαί πως. ἅπαντα μὲν γὰρ τοῦ περιέχοντος, ἤτοι θερμαινόμενον, ἢ ψυχόμενον, ἢ ξηραινόμενον, ἢ ὑγραινόμενον, ἢ ἧττον συζυγίαν τινὰ τούτων πάσχον, ἢ καθ' ὅλου τινὰ ὁσίαν ἀλλοιούμενον. ἐκ κινήσεως δὲ καὶ ἡσυχίας ἀμέτρων ἀμφοῖν γινομένων, ἢ θερμαινόμενον, ἢ ξηραινόμενον, ἢ ψυχόμενον, ἢ ὑγραινόμενον, ἢ ἧττον συζυγίαν τινὰ τούτων πάσχον. ὅταν γὰρ ἡ ὑπνος ἢ ἐγρηγόρσεως ἀνάγκη πάσχειν αὐτό. ἧττον δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ἐκ τῶν προσφορομένων ἢ ἐκκεινομένων, ἢ ἐπεχομένων. ἅπαντα γὰρ ταῦτα, τὰ μὲν αὐτικρυς, τὰ δὲ διὰ μέσων ἑτέρων αἰτίων ἀλλοιοῖ τὸ σῶμα καὶ διαφθείρει τὴν ὑγείαν, ⓒ γέγραπται περὶ τούτων αὐτῶν ἰδίᾳ καθ' ἕκαστον γ' τῇ τῶν ὑγιεινῶν πραγματείᾳ. τὰ μὲν δὴ ἅπαντα τὰ νῦν εἰρημένα γένη τῶν ὑγιεινῶν αἰτίων, ὕλας τινὲς ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τ' δέσεις χρήσεως, αἴτια γίνεται φυλακτικά τε καὶ ὑγιεινά. διαμαρτανόμενα δὲ τ' συμμετρίας, νοσώδη καθίσταται, ὥστε διῤῥηται ἤδη καὶ τούτων, ὡς ἐχ ἑτέρας μὲν οὐσίας τῶν ἐκτὸς τούτων πραγμάτων ὑγιεινὰς ἡμῖν, ἑτέρας δὲ νοσηρὰς ὑπολυπέον. ἀλλὰ τὰς αὐτὰς γ' τῷ πρός τι, ποτὲ μὲν ὑγιάνας, ποτὲ δὲ νοσώδεις γινομένας. πότε μὴ γὰρ διῆται κινήσεως τὸ σῶμα, τὸ μὴ γυμνάσιον ὑγιάνον, ἢ ἡσυχία νοσηρόν. πότε δὲ ἀναπαύσεως, ὑγιάνον μὴ ἡ ἡσυχία, νοσηρὸν δὲ τὸ γυμνάσιον, ὡσαύτως ἢ καὶ περὶ σιτίων καὶ πομάτων, καὶ τ' ἄλλων ἁπάντων. ἕκαστον γ' ἐπεισάκτου διορίζω τῷ σώματι προσάγνυται μετὰ τ' οἰκείας ποσότητος καὶ ποιότητος, ὑγιάνον γίνεται. τῷ ἢ ἧττον μηδ' ὅλως διορίζων προσφορόμενον, ἢ ἐκ γ' τῷ προσήκοντι μέτρῳ, νοσώδες καθίσταται, καὶ διό εἰσιν ὅτε σκοποὶ περί τε τὸ ὑγιεινὸν ⓒ τὸ νοσηρόν, ἥ ποιότης τε ⓒ ἡ ποσότης τοῦ προσφορομένου. τὸ γὰρ καὶ τὸν καιρὸν ὡς ἑτερόν τι τούτων τρίτον ἐπεισάγειν γ' τοῖς εἰρημένοις περιέχομεν, ἐκ διῤῥηται. εἰ γ' διῆται τὸ σῶμα τοιόδε καὶ τοσόνδε τοῦ προσφορομένου, διῆνεκές καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τὸν διέποντα προσφορητέον καὶ ἡ χρῆσις τῷ καιρῷ, ἐκ τοῦ ῥᾴδιον ⓒ δυμετάβλητον ἔσεσθαι τὸ θνητὸν σῶμα, καὶ διῆται καὶ τὰς μεταβολὰς, ἄλλοτ' ἀλλοίων τῶν ὠφελούντων, ὥστε ἐκ ἔστιν γ' τῷ χρόνῳ τρίτον γ' τοῖς εἰρημένοις ὁ καιρός. εἰς δὲ τ' διάσκαλίαν αὐτῷ, πολλάκις ὡς βίτῳ χρώμεθα, διὰ τ' εἰρημένων αἰτίαν. ἐπεὶ δὲ γ' τούτοις τοῖς σκοποῖς, πάντα ἄλλα τ' αἰτίων τ' ὑγιάνων, ⓒ τὸ νῦν ἡμῖν προκείμενον ὅτι χρόνος, αὖθις ἀναλάβωμεν αὐτά. τῇ τοίνυν ἀρίστῃ κατασκευῇ τοῦ σώματος ἐπεισάκτου δύκρατον ἢ τὸ πρὸς τὸν περιέχοντα, ἁρμόσει συμμετρία, τ' τε ἄλλων ἀκριβὴς, ὧν ἀρτίως εἴπομεν, ἡσυχίας τε καὶ κινήσεως, καὶ ὕπνου ⓒ ἐγρηγόρσεως, καὶ τ' προσφορομένων τε καὶ ἐκκεινομένων. ἐπάκτου δ' ὑπάρχοντος δύκρατον, εἰς τοσοῦτον καὶ τὰς συμμετρίας ἐξαλλάττειν προσῆκον, εἰς ὅσον καὶ τὰς τῆς δυκρασίας διέφθαρται. σκοποὶ δ' τ' συμμετρίας ὧδε μὲν τοῦ περιέχοντος, ὡς μήτε ῥίγειν διὰ κρύον, μήθ' ἱδρῶτι διὰ θάλπος. τῶν δὲ τοῖς γυμνασίοις ὅταν πρῶτον ἄρχητ' πονεῖν τὸ σῶμα, καταπαύειν δύβυς. τῶν δὲ τοῖς ἐδέσμασι, πέψεως ἀκρίβεια, καὶ διὰ χωρήσεως συμμετρία, κατά γε τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσόν. ἰσάζει διέπως ὧδε τούτων ἡ ὄρεξις τῇ πέψει, ὥστε δι' ἐπιστάθμου δέονται, τοῦ τὸ ποσὸν ἑκάστου τῶν προσφορομένων μετρήσοντος. ἡ γὰρ ἀρίστη φύσις ὅσον ὀρέγεται, τοσοῦτον καὶ πέπτει καλῶς. ὅταν δὲ καὶ τ' ὕπνου τὸ ποσὸν, ἡ φύσις αὐτὴ μετρεῖ τοῖς τῶν ἀρίστων κατασκευῇ, καὶ πανόντ' τὰ ποικίλα τούτων ὑπνοῦντες, ὅταν μηκέτι δέηται δὲ τὸ σῶμα. καὶ διὰ καὶ ὅταν αὐτῶν διαπονῶμεν, τῶν ταῖς ἐκκρίσεσιν, ὁδὲν πλημμελῆτ' κατὰ γαστέρα, ⓒ οὖρα καὶ ὅλον τὸ σῶμα. τὰς μὲν γὰρ, ἡ συμμετρία τῶν προσφορομένων, τῷ ἢ καθ' ὅλον τὸ σῶμα διαπνοῇ, ἢ τῶν γυμνασίων ὑγιάνῃ ἀπεργάζεται. ἀπέχεσθαι δὲ διὰ παντὸς τ' ἀμετρίας αὐτὸς χρὴ ἀπάντων τῶν ψυχικῶν παθῶν, ὀργῆς, λύπης, θυμοῦ, φόβου ⓒ φθόνου. διίστησι γὰρ καὶ ταῦτα, καὶ ἄλλοι τὸ σῶμα τῇ φύσιν συστάσεως. Ἀφροδισίων ἢ ἧττον μὲν ἐπίκαιρον ἀδεμία χρῆσις ὑγιάνει, ἧττον ἢ τὰ ἄλγιστα, ἐκ διαλιμμάτων πολλοστῶν, ὡς ὧδε ταῖς χρήσεσι μήτ' ἐκλύσεως αἰσθάνεσθαι, καὶ κατόρθωμ' αὐτὰ ἑαυτοῦ δυκεῖν γεγονέναι, καὶ δύπνόσορον. ὁ δὲ καιρὸς τ' χρήσεως, ὅταν ἀκριβῶς μέσον ἢ τῶν ἔξωθεν πρεισάσεων ἅπασῶν τὸ σῶμα, μήθ' ὑπερπεπληρωμένον, μήτε κενούμενον, μήθ' ὑπερευγμένον, μήθ' ὑπερτεθορμασμένον, ἢ διῤῥασμένον, ἢ ὑγρασμένον ἀμέτρως. εἰ ἢ καὶ διαμαρτάνοιεν ποτὲ, σμικρὸν ἔσαι τὸ διαμαρτανόμενον. ἄμεινον ἢ τεθορμασμένῳ μᾶλλον ἢ ὑπερευγμένῳ, καὶ ὑπερπεπληρωμένῳ, ἢ κενουμένῳ καὶ ὑγρασμένῳ, ἢ ἐξηρασμένῳ τῷ σώματι κεχρῆσθαι τοῖς ἀφροδισίοις. ποιότητα δ' ἑκάστου τ' ἠρημένων ὧδε ἡ ἀρίστης κατασκευῆς ἐκλεκτέον. γυμνασίοις μὴ γ' ᾧ πάντα τὰ μόρια τ' σώματος ἀνάλογον κινεῖται, ⓒ μὴ τὸ μὴ ὑπερπονεῖν, τὸ δ' ἐνδεέστερον πονεῖν. τ' δ' ἐδιομένων τε ⓒ πινομένων, τὸ δυκρατώτατον. ταῦτα γ' οἰκειότερα ταῖς δυκράτοις φύσεσιν. ὡσαύτως δ' καὶ πὶ τ' ἄλλων. εἰ δέ τι τ' ἀρίστης κατασκευῆς ἀπολέποιτο τὸ σῶμα, μὴ πολλῷ δ' ἧττον. καὶ τὰ φυλακτικὰ δὴ τ' ὑγείας αἰτία, ἧττ' τ' ἀναλογίαν ὑπαλλαττόμενα γνώσεται. πλεόνων δ' διστων ὄντων σωμάτων καθ' ἕκαστ' γένος ἰδίᾳ ῥητέον. τὸ μὲν δὴ τῇ κράσει πᾶσαλάττον, γ' μέντοι τῇ συμμετρίᾳ τ' ὀργανικῶν μορίων μὴ πᾶσαλάττον, διῆται ἰδίαν ἔχει τ' ὑγιάνων αἰτίων. ἕτερον μὲν τ' φυλακτόν των αὐτὸ τ' κράσιν, ἕτερον δ' τ' ὧν τ' ἀρίστων ἀγόντων. τὰ μὲν δὴ φυλάττοντα τὴν κράσιν αὐτὸ, ὅσον πᾶσαλλάξει τ' ὧδε τ' δυκρατωτάτης φύσεως αἰτίων, ὅσον πᾶσ ⓒ ἡ τ' σώματος ὅλης κράσις ἐκείνης πᾶσαλάττει. τὰ μὲν γὰρ

θερμότερα σώματα, θερμοτέρων δηλῆτ διαιτημάτων, τὰ δὲ ψυχρότερα, ψυχροτέρων, ⁊ τὰ μὲν ξηρότερα, ξηροτέρων, τὰ δὲ ὑγρότερα, ὑγροτέρων. ⁊ κατὰ συζυγίαν τὰ θερμότερα ἢ ξηρότερα, τ θερμοτέρων ἢ ξηροτέρων, ἢ τὰ τοῖς ἀναλόγοις ὧδε τ λοιπῶν τριῶν συζυγιῶν. χρήσεται γὰρ ταῖς ὕλαις τ αἰτίων ὀρθῶς, ὁ τὰς συμφύτους αὐτῶν δυνάμεις ὠιστάμενος. οἷον ὅτι κίνησις μὲν ἢ γῆλεια, ἢ ἀγρυπνία, ἢ ἔκκεισις, ⁊ πάντα τὰ ψυχικὰ πάθη, ξηραίνει τὸ σῶμα, τὰ δ' ἐναντία τούτοις ὑγραίνει. ὅτως δὲ ἢ πόδι τῶν θερμαινόντων καὶ ψυχόντων ὠιτησθῆ μᾶλλον, ἢ ἐδέσματον, ⁊ πομάτων, ἢ ἁπλῶς εἰπεῖν ἁπάντων τῶν κατὰ τὸ σῶμα γινώσκων τὰς τὰς ὕλας καὶ τὰς δυνάμεις, ὑγιεινοῖς αἰτίοις χρήσεται, τὰς ὁμοίας τοῖς ὁμοίοις προσφέρων, ὅταν γε φυλάττειν βέλτιον τὴν τοῦ σώματος κρᾶσιν ἢν προέλαβεν. εἰ δ' ἐξαλλάττειν ἐθέλει ἢ μεταγειν ὠιὶ τὸ βέλτιον, ἑτέρου δεῖται γνώσεως αἰτίων ὑγιεινῶν. φαῦλον μὲν τοῖς προφερομένοις, ἴσον δὲ ἀπέχον ὧδε θάτερα τ δυκράτων τε ⁊ μέσων, ἃ ταῖς ἀρίσταις φύσεσιν ἁρμόττειν ἐλέγομεν. τὴν γὰρ θερμοτέραν καὶ ξηροτέραν κρᾶσιν, ὀ τὰ θερμὰ καὶ ξηρὰ διαιτήματα ποιήσειεν ἂν δύκρατον ἀκριβῶς, ἀλλὰ τοσοῦτον ἢ δυκράτου ψυχροτέρα τε ἢ ὑγροτέρα ταῖς κράσεσιν, ὅσον καὶ ἡ φύσις ἢ φύσεως ἰῶ θερμοτέρα ἢ ξηροτέρα. τὸ μὲν γὰρ πλεῖστον γένος τ αἰτίων, ἐπανορθοῦσθαι τὰς συμφύτους δυσκρασίας, τὸ δ' ἕτερον τὸ προειρημένον, διαφυλάττειν. χρεία δὲ ἑκατέρων ἐν μέρει τοῖς ἰατροῖς ἐπανορθοῦσθαι μὲν ὧδε πολλῆς σχολῆς, ἢ βραχὺ μεταγοντας ὧδε τὸ βέλτιον. ὁ γὰρ φέρουσιν αἱ φύσεις τὰς ἀθρόας ἀλλοιώσεις, φυλάττειν δ' ἐν τούτῳ ἢ τὰς ἀναγκαίας ἀσχολίας. πῶς οὖν καὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος τ αἰτίων φυλακτικὸν ὀνομάζομεν; ἔστι γὰρ αὐτὸ μᾶλλον ἴσως ἀλλοιωτικόν τε ⁊ θεραπευτικόν, ἢ τ συμφύτων ἁμαρτημάτων ἐπανορθωτικόν κεκλῆσθαι, ὅτι πῶς ὅλον τὸ γένος τ ὑγείας ἀναφέροντες, ὁ πῶς τὰς κατ' εἴδος αὐτῆς διαφοράς. ὅσα μὴ ὑγιαίνοντας φυλάττει, φυλακτικὰ πάντα ἀκεκλήκαμεν, ἐάν τε πῶς τῷ φυλάττειν τ ὑγείαν, ὧδε τὸ βέλτιον ἄγῃ τὸ ὅλον κράσιν, αὖτε φυλάττῃ τ ἐξ ἀρχῆς. ὅσα δ' ἢ χείρονα τ κατάστασιν ἀπεργάζεται, νοσερά. τ μὴ δὲν ὁμοίως δυσκράτων ἁπασι τοῖς τ σώματος μορίοις, ὁμοία καὶ ἡ ὠιὶ μέλεια, τ δ' ἀχ ὁμοίως, ἀχ ὅμοια. διὰ γὰρ ἡ μὴ γαστὴρ ψυχροτέρα τ πρὸς πόνους ὑπάρχῃ, ἡ κεφαλὴ δὲ θερμοτέρα, ἢ δεῖται τ οἰκείων ἑκάτερα. ἢ ταυτὰ δ' ἢ τ ἄλλων ἕκαστον μορίων, ἢ ὑγρότερον, ἢ ξηρότερον, ἢ θερμότερον, ἢ ψυχρότερον ὑπάρχειν τ συμμέτρου, ἢ τ οἰκείων τ δυσκρασίας δεῖται διαιτημάτων. ὅτ' δὲν ἐξ ἴσου γυμνάζωμεν ἅπαντα τ ζώντων τὰ μόρια τ σώματος, ὅθ' ὡσαύτως ὑγραίνωμεν ἢ ξηραίνωμεν, ἢ τι τ ἄλλων πράξομεν. ὧδε πλέον δὲ λέγειν πρὸς αὐτῶν φ' τῆς τ ὑγιεινῶν πραγματείας. τὰ δ' τ ὀργανικῶν μορίων ἁπλᾶ ὑγιεινά, ἢ τὸ σφάλμα πάντοθεν τ ἀρίστης διασκευῆς ἀλλήλων διαφυλάττειν. ἄλλα μὴ γάρ ὅσιν ὑγιεινά, τ πρὸς τ διάπλασιν σφαλμάτων, ἄλλα δ τ πρὸς τὸ μέγεθος, ἢ τ ἀριθμόν, ἢ τ θέσιν. φ' μὴ δὲν τῇ διαπλάσει πλέω τὰ σφάλματα. ἢ γὰρ ἢ τὸ σχῆμα τ μορίου, ἢ εἴ πῃ τις φ' αὐτῷ ποιλότης ὅλη ἢ φύσιν, ἢ τόμη, ἢ πόρος, ἢ τραχύτης τις, ἢ λειότης, ὅταν ἐξίσατ τ οἰκείας συμμετρίας, ἐπ' ὀλίγ) μὴ ὅλον πάσχοντα, τ ὑγιεινῶν σωμάτων ἔχει προσηγορίας, ὧν πλέον δ τ νοσωδῶν. εἰ δ' ἐπὶ ὅσον ὡς βλάπτειν τ φ' ὁρ' ὑφ' ἁπλῆ νοσεῖν λεχθήσεται. ἢ δ' τὸ ποσὸν, ἢ ὑπερβολή τε ἢ ἔλλειψις εἰς τὰς αὐτὰς ἀγῃ διαφοράς. φ' ἀριθμῷ δ' λεῖπ) ἢ πολυσθενὲς ὁποιῶν τ ὁμοιομερῶν φ', ἢ πλέω. τοῦτο τὸ γένος εἰσὶ καὶ ὅσαι πρὸς φύσιν φ' ἡμῖν σύσεις αὐτῶν. λοιπὸν δ' ὅτι γένος ἄλλο πρὸς τ θέσιν ἑκάστου, τ ἁπλῶν μορίων, φ' ᾧ ἢ αὐτῷ τέλαρον αἱ πᾶσαι γίνονται διαφοραί. πρώτη μὲν ἡ ἀρίστη, δυστοκία δὲ ἡ βραχύ τι πρὸς ἀλλάττουσα, ἢ διὰ τοῦτ' ἐπὶ τὸ ὑγιεινὸν ἀποτελοῦσα σῶμα, ἢ τρίτη νοσερὸν, ὅταν ὧδε πλέον ἐξίσατ). ἢ τετάρτη, τὸ ἤδη νοσοῦν, ὅταν ἐπὶ πλεῖον. ὅσα μὴ δὲν ἡμάρτηται μόρια κατὰ σχῆμα, καθάπερ ὅσα βλαισὰ, ⁊ ῥεβὰ, ἢ λοξὰ, ταῦτα νεογνῶν μὴ ἐπὶ ἢ ἀπαλὰ, διαπλάσει τε ἢ ὠιὶ δίεσιν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανόρχεται. σκληρὰ δ' ἐκ φθάσειν αὐξηθέντα γνώσεται τ ἐπανόρθωσιν ὁ πρόσθεν. καὶ μὲν δὴ ἢ ὅσα τε ἐκ ποιλότητος ἡμάρτηται, καὶ ταῦτα ὡσαύτως ἐπανορθοῦται μὴ αὐξανόμενα, τελειωθέντα δὲ ὁ διάστημα. μικρὰς μὲν δὴ ποιλότητας, ἐπίδεσίς τε ⁊ ἡσυχία. μεγάλας δὲ φλόγωσίν τε τῶν μορῶν, καὶ κατάληψις ἐργάζεται πνεύματος. ὅτως δὲ καὶ ὅσα κατὰ πόρους, ἢ σόμια, ἢ μὲν δὴ ⁊ ὅσα μέζω τοῦ δέοντος, ἡσυχία τε καὶ ἐπίδεσις ὠιτύδειος, ἐλάττονα πέφυκεν ἐργάζεσθαι. μέζω δ' ἀποτελεῖται τὰ μόρια κινήσει τῇ κατὰ φύσιν ἅμα πρίψει συμμέτρῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα πέφυκεν ὠιπᾶσθαι πλέον αἷμα. τ δὲ λειπόντων μορίων, ὅσα μὲν ἐξ αἵματος ἔχει τὴν γένεσιν, ὀκ ἀδυνάτως ἡ ἐπανόρθωσις. ὅσα δ' ἐκ σπέρματος, ὀλίγα δεῖν ἀδυνάτως. ἔστι δ' ὅμως αὖτ' αὐτῶν γένοιτ' ποιεῖν ἕτερα πρὸς πλησίαν ἐκείνοις ἔχοντα τὴν χρείαν. ἁπάντων δ' αὖτῶν, ἡ μὲν φύσις ὅτι δημιοργὸς, ὁ δ' ἰατρὸς ὑπηρέτης. ὅσα ἢ πολυτρόπως κατ' ἀριθμὸν, ἀφαίρεσις ὅτιν αἵτι) ὑγιεινόν. ὠιὶ σκέπτεσθαι ἢ ἐφ' ᾧν δυνατόν. εἰ δ' ἀδυνάτων φαίνοιτο, μεταπίπτειν πειρᾶσθαι. ἡ δ' αὐτὴ ⁊ τῶν πρὸς τ θέσιν ἡμαρτημένων ἐπανόρθωσις. ὅτ' δὲ ἤδη ἢ ὡς δύο ⁊ τρία πολλάκις ἁμαρτήματα διαφθείρεται πολὺ μόριον φ', ὥσπερ ἐπὶ τ γαστέρα μικράν τε ἅμα ⁊ στρογγύλην, ἢ ἡ τ διαφράγματος ὠκυμένην ἔχοντος. ἡμάρτηται γὰρ φ' αὐτῇ μέγεθός τι ⁊ διάπλασις ἢ θέσις. ὧν ἢ ἡ τῇ κράσει ψυχροτέρα, ταύτην εἰς μὴ τὸ κατὰ φύσιν ἄγῃ μηχανὴν ὧν. ὥσπερ ἢ ἧττον ἂν αὐτῆς φλεγμαίνειν, δυνατόν. ἐπεὶ δὴ γὰρ ἐλλιπανόει πληρωθείσης φ' γαστρὸς, ἐλάττονά τε καὶ τρόφιμα, καὶ μὴ βαρέως ἔχοντα, προσφέρεσθαι δίκαιον φ' ἡμέρας. ἄλλῳ ἢ ἐμφράξεως φ' ἥπατι διὰ τ σφοδρότητα τ ἀγγείων συνεχόντα γινομένης, ὑγιεινὸν αἴτιον ἐξευρέθη ἡ λειπώδη διαιτα. λοιπὸν οὖν ἔτι γε φ' κοινὸν ὁμοιομερῶν τε καὶ ὀργανικῶν ὄντων, ἡ λύσις τ συνεχείας, ἣν ἴσως τις ὁ συγχωρήσειεν ἂν ἀμέμπτως ὑγιαίνουσιν ὑπάρξαι ποτέ. εἰν γὰρ ἀεί πάθος, ὀκ εἰκὸς ὁμοίαν ἀπορίαν ἐνομίζω ὑπὲρ ἁπάντων τ γνῶν. εἰ μὴ γὰρ φλεγμονὴν αἰδοῖ βλάβη διοικεῖσθαι τὸ νόσημα φ' ὑγείας, ἀλλὰ ἢ τὸ ποιὸν τ διαθέσεως ὠινοεῖτο μόνον, ἀναγκαῖον ἦσαν τὸ τ ἀεὶ παθεῖν προσδέχεσθαι δόγμα, μυθικὸς ἀρίστας ἔχοντες ἁπάσας τὰς φλεγμονάς. ἀλλὰ δῆτ ὡς αὖ λογικώτερον σκέμμα, καθ' ἑαυτὸ λόγου τυγχανέτω. τὰ δ' ὡς πῶς αὖ ὁμολογουμένως νοσοῦντας ὑγιεινὰ τ αἰτίων, ἐξῆς διελθωμεν, ἀρξ τ τ δυσκρασίας ἀρξάμενοι γένους. διοριστέον δὲ φ' τοῦτο πρότερον ἅπερ ὀλίγα δεῖν ἅπαντες οἱ ἰατροὶ πεπαλαίπασιν, ὡς ἄλλα μὲν ὅτιν ὑγιεινὰ, τ ἤδη γεγενημένης δυσκρασίας, ἄλλα δ' τ ἔτι γενομένης, ὥσπερ γε καὶ τ γενομένης ἄλλα.

τούτης

τούτης μὲν δὴ ὑσάτης, τὰ μὴ ἐν τῷ θερμῷ μέρει δὴ τέχνης ὄντι, τὰ δὲ ἐν τῷ ὑγιεινῷ. τ δὲ πρώτης ἅπασῶν, ἐν τῷ θερμοδυϊκῷ μόνῳ. δὴ δ' ἀμφοῖν μέσης λεχθείσης, ἐν τῷ θερμοξηρικῷ τε καὶ θερμοδυϊκῷ. τ μὲν γὰρ ἤδη γεγυμνασμένῳ τε καὶ ὄσαν νόσον, ἰᾶται χρή. τῶν δ' ὅπως μὴ ὄσαν ἐσομένῳ ἢ, ἐκ τ καὶ τὸ σῶμα διαθέσεως κωλύσαι γίνεται. δὴ γινομένης δὲ τὸ μὲν ἤδη γεγονὸς ἰᾶται, τὸ γεννησόμενον δὲ, λωλύσαι γρυεται. λωλυθήσετ ἢ, τ διαθέσεως, ἐφ' ἣν γίνεται τὸ φυκον, αἰρεθείσης. ὀνομάζετ δὲ ἡ τοιαύτη διάθεσις αἰτία προκγουμένη. γεγονὸς δὲ νόσος ἤδη, θεραπευθήσετ, δὴ διαθέσεως ὑφ' ἧς πρώτης ἡ κατ φύσιν ἐνέργεια βλάπτετ, λυθείσης, ἅνπερ δὴ καὶ φαμὲν αὐτῶν εἶν δὴ νόσου τ αἰτίαν. Ἡ δ' ἴασις ἵνα μὴ ἔχῃ τὸ πρῶτον τ ἀοινοτάτην σκοπόν, αὐτῷ τῷ μέλλοντι λυθήσεται τὸ ἐναντίον. ἐκ τούτου δὲ τ γρύσος ὄτι, παύτα τὰ δημιουργοῦντα τ ὑγείαν αἴτια, κατ μέρος δ' ἐκ τ καθέκαστον ἐναντίων. τῇ μὲν ὂν θερμῇ διαθέσει, τὸ ψυχρὸν αἴτιον ἐναντίον ὄτι, τῇ ψυχρᾷ δὲ τὸ θερμόν, ἐπί τε τῶν ἄλλων ἀναλογον. εἰ γὰρ ἄμετρον μὲν ἅπαν τὸ παρὰ φύσιν, ἔμμετρον δὲ τὸ κατὰ φύσιν, ἀνάγκη πᾶσα τὸ ἄμετρον ὑπὸ τ κατ τοὐναντίον ἐμμέτρου, πρὸς τὸ σύμμετρον ἐπανελθεῖν. βέλτιον ἢ ὡς τὸ κατὰ διαμέτρου, τὸ κατὰ φαντασίαν θεραπεύειν κατ ψύχον, ὅσα τ ἄλλα τοιαῦτα λεκτέον ὄτι. καλῶ ἢ κατὰ διαμετρον μὴ ὅπερ ὄντως τε καὶ ἀληθῶς οἷον λέγεται. κατὰ φαντασίαν ἢ, τὸ τῇ προχείρῳ μὲν ἀεδήσει τὸ ἐναντίον εἶν φανταζόμενον, ὄντως δ' ἐκ ὂν τοιοῦτον, ὅπως ἢ χρὴ γνωρίζειν αὐτὰ, κατὰ τ περὶ τῶν ἁπλῶν φαρμάκων διαλαμβάνειν εἰρητ πραγματείαν. εἰς δὲ τὴν εὕρεσιν τ ὑγιεινῶν αἰτίων, ὅσα μὲν ὡς πρὸς τ ἤδη γεγυμνασμένον νόσον ὄτι ὑγιεινὰ, τῇ μεθόδῳ χρήσεται, ἢ τὸ κατὰ φαντασίαν τ κατὰ διάμετρον ὁρίζετ. ὅσα ἢ ὡς πρὸς τ ἐπὶ γεγυμνασμένον αὐτῇ τε ταύτῃ, καὶ προσέτι καὶ ἣν δ' ἂν ὑρίσκετ τὰ τῶν νοσημάτων αἴτια. φέρε γὰρ, εἰ ὅτως ἔτυχεν, ὑδρωπικοῖς σπασμένοις ἀνάπτεται πυρετὸς, γνοίειεν ἂν τοῖς τοιούτοις, ἀλλοίωσίς τε καὶ κρῶσις ὄτιν. ἀλλοίωσις μὴ παύσα τ σπεδόνα, μανότης δὲ οὐσίας. κρῶσις ἢ, ἢ ὅλου ἐκ τ σώματος ἀζάγουσα τ οὐσίαν. ἀλλὰ τὸ μὴ ἐρημικὸν εἶδος δὲ ἀλλοιώσεως πίπτει ὄτιν, ἣν ὑπό τινων αἰτίων ἐγχωρεῖ ποιεῖν ἀζυρόντας, ἐν ἐκείνοις αὖ ἔχοιμεν ἤδη τ γνῶσιν τῶν ὅτως ὑγιεινῶν. αἱ κρῶσεις δὲ διά τε φλεβοτομίας, καὶ κλυσήρων, καὶ ὄρων, καὶ δὲ ἰατρὸν τὸ διέρμα διαπνοῆς ἐσίν. ἐπὶ ἢ αὐτοπαύσεως καὶ μετοχετεύσεως εἰς ἕτερον. τότε γὰρ τ γρύσος ὄτι, καὶ τὸ ἰατρεμαίως κινῆσαι, καὶ αἱμορροΐδας αὐασομῶσαι, καὶ διαῤῥοίνων, καὶ ὑποστερῶσαι καθάραι. ἀζυρόντες δὲν κἀνταῦθα τὰς ὕλας, αἷς ἐν ποιότητι καὶ ποσότητι, καὶ καιρῷ, καὶ τρόπῳ δὲ χρήσεως προσφερομένας ἡ κρῶσις γίνετ, κατ αὐτὸ τὸ μέρος δὲ τέχνης εὑροιμεν αὖ ὑγιεινὰ, καὶ γεγράπται παύτων ἡ εὕρεσις ἐν τῇ θεραπευτικῇ πραγματείᾳ. τῇ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ ταῖς ἄλλαις δυσκρασίαις ταῖς τρισὶν, ἐν οἷς τὸ ἐχοντες πρόχειρα, τὸ ποιεῖν ἑκάστῳ αὐτῶν αἰτίαν ἐκκόπτειν πρότερον, εἶθ' ὅτως ἥκειν ἐπὶ τὸ γεγονὸς ὑπὸ αὐτοῦ νόσημα, τ τ ὑγιεινῶν αἰτίων εὕρεσιν ποιησόμεθα. κατὰ ἢ τὰς σωθείσας δυσκρασίας, ἣν ἐκ τῶν ἁπλῶν σύνθεσις ἐνδείξετ, τὰ ὑγιεινὰ πρόχειρα. κἀνταῦθ' ἐχόντων ἡμῶν ἀνάλογον τῷ μεγέθει δὴ δυσκρασίας, τὸ πρὸς ἐκείνην ἁρμόττον ζητήσομεν, οἷον εἰ ὅτως ἔτυχεν, ἐνδεκα μὴ ἀριθμοῖς ἐπὶ τὸ θερμότερον ἐξετάκει τι τ ἐν φύσιν, ἑπτὰ δ' ἐπὶ τὸ ξηρότερον. ἐν δὴ τὸ ὑγιεινὸν αἴτιον ἐπὶ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι, δέκα μὲν ἀριθμοῖς ψυχρότερον, ἑπτὰ δὲ ὑγρότερον. εἰ μὲν ὂν αὐτῷ τῷ πεπονθότι μορίῳ προσάγοιτο τοιοῦτον φάρμακον, ἐς ὅσον ἔσω ψυχρότερόν τε καὶ ὑγρότερον, εἰς ὅσον ἡ ἐνδεξις κελεύει. διὰ βαθος δὲ κμῆς τ πεπονθότος, ὧν τεχνᾶσθαι χρὴ τοιοῦτον ἐργάζεσθαι τὸ ὑγιεινὸν, ὡς μὴ φθαίειν ἐκλύειν ἰατὰ τ ὁλόν. εἰ μὴ ὂν θερμότερον ἐν δέοιτο τ συμμέτρου, μὴ πρὸ τοῦ μόνον ἔσω θερμότερον, ὅσα δεῖτ τὸ βαθος, ἀλλ' ἐξ ὧν μέτρα προσκείσθω τὸ διὰ τ θέσιν ἀναγκαῖον προσερχόμενον. εἰ δὲ ψυχρότερον, ἐχ ἁπλῶς χρὴ τοσοῦτον ποιεῖν αὐτὸ ψυχρότερον, ἀλλὰ καὶ τ ὕλην σκοπεῖσθαι πρότερον. εἰ μὲν γὰρ παχυμερές ὄτιν, ἐχ ὁδοιπορήσει μέχρι βαθος πολλοῦ. τἀναντίον δὲ παχὺ ἐργάζετ πυκνῶσαν τ ὠφάλειαν. εἰ δὲ λεπτομερές ἐστ ὠρχει, διὰ παντὸς αὖ ἐξικνεῖσθαι μέχρι πλείονος βαθος. ὅτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑγραινόντων καὶ ξηραινόντων, τὸ παχυμερὲς καὶ λεπτομερὲς δὴ οὐσίας ὧν σκεπτέον. ἀρὰ μὲν δὴ δὴ θέσεως τ πεπονθότος, ἡ ἐνδεξις εὑρίσκεται τὸ ὑγιεινὸν ὡς εἰρηται. ἀρὰ ἢ δὴ διαπλάσεώς τε καὶ θέσεως, ὅταν ἐκροὰς αἰδοῖτὰς ἔχῃ σωτηρικὰς εἰς ἕτερον, ἢ μηδεμίαν ἔχῃ. τὰς μὲν γὰρ εἰς τὰ εὐρυχώτατα φερούσας ἐκροὰς, ἀφαιρήσομεν, ἐρεθίζομεν δὲ τὰς εἰς μὴ εὐρυχώτατα. διπλοῦν δὲ ὡς τῶν ποιούτων αἰτίων τ διυσκρασίαν, ἡ διὰ δὴ κρῶσεως ὄτιν ἴασις. αὐτῶν γὰρ τ διυσκρασιῶν μόνον ἀλλοίωσις ἴασις ὄτιν. Λυθείσης δὲ τ σωχείας, ὁ μὲν δὴ ἰάσεως σκοπὸς, γνῶσις, ἐπὶ μὴ τῶν ὀργανικῶν μορίων ἀδιάτος. ἐπὶ δὲ τῶν ὁμοιομερῶν, ἐκ ἀεὶ διαφορὰς, ἀλλ' ἐνίοις, ὡς ἐν τοῖς ἀρκώδεσι, νόλησις ἴασις ὄτιν, ὁ δοίσει δὲ δὴ ἐ συμφυσιν ὀνομάζεις. ἡγεῖτ δ' αὐτῆς, ὅταν μεῖζον γένητ τὸ τραῦμα, προσεπαγωγὴ τῶν διεσώτων μορίων, ἐκ τοῦ δὴ διαπλάσεως ὑπάρχουσα χρύσ. ἵνα δ' αὐτὴ χρύσῃ μόνιμος, ἐπίδεσις ἡ συνάγουσα τὰ διεσῶτα, καὶ ἀγκτῆρες, καὶ ῥαφαὶ χρήσιμοι. πολλᾷ μὲν δὴ τὰ διεσηκότα, καὶ τ ἐξ ἀρχῆς γνῶσιν ἀποδίδωσιν ἡ φύσις. ἡμέτερον δ' ἔργον γέ, μὲν ὡς εἴρηται, τὸ συναγειν εἰς ταυτὸ τὰ διεσῶτα, δεύτερον δὲ τὸ φυλάττειν ὡς συνέχθη, καὶ τρίτον, ὡς μηδ' ἐμπέσῃ τῶν χαλῶν μεταξὺ προνοεῖσθαι, καὶ τέταρτον, αὐτῶν τ μέρος τ θεραπευτικὸν ἀναφυλάττειν. τὸ μὲν δὴ πρῶτον τε καὶ δεύτερον ὡς ἂν τις ποιήσειεν, εἴρηται. τὸ δὲ τρίτον, γένοιτ ἂν συνάγῃ τὰ διεσῶτα γίνοιτ ἄν, εἰ μηδὲν ἐξωθεῖν ἐμπίπτῃ ἐάσομεν, ὡς πολλάκις γε θρίξ, ἢ ἔλαιον, ἢ ὑγρότης τις ἑτέρα μεταξὺ σᾶσα τῶν κολληθεισῶν, ἐκώλυσεν αὐτῶν τ γνῶσιν. τὸ δὲ τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ, διὰ τῶν ὑποῤῥύσεων, ἡ τ τρίτη σκοπὸ φυλακή. τ δ' ὑποῤῥύσει αὐτοῖς, δι' ὧν διαιρέσεως καὶ αὖ διαιρέσεως, καὶ σχήματος ὧν ταῦτα δεῖ πορισέον. ἡ δ' οὐσία τ μέρος ὑγιεινὴ, φυλαχθήσετ διὰ τῶν μετρίως ξηραινόντων. αὕτη μὲν ἡ ἴασις ὄτι, σωματικὴς λύσεως τοῦ σαρκώδους μορίου γεγενημένης, αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν μόνης. εἰ δ' ἑτέρῳ τινὶ μιχθείη νοσήματι, πλείους οἱ σκοποὶ τ θεραπευτέοι, ὅς τε καὶ ταῖς τῶν σωθέντων, ἢ ὧν πεπλεγμένων, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάζειν ἐθέλοι, διδασκαλίαις ἐξῆς ἐρῶμεν. τῷ δὲ τῷ ὄντι λόγῳ πρὸς τὰς λοιπὰς τ θεραπείας λύσεις ἰτέον. Κάταγμα πίνου ὄτι, τ τε ὀστοῦ σωματικὴ λύσις. ἀνίατον δὲ ὅν, ὅσον ἐπὶ τοῦ πρώτῳ σκοπῷ, κατὰ δεύτερον δέ τινα τρόπον, ἰατόν πως γίνεται. πρῶτος μὲν οὖν σκοπὸς, ἡ συμφυσις ὁ διαμένη διὰ σκληρότητα τ μορίου γενέσθαι. δεύτερον ἢ ἡ δέσις

διὰ ὥρας δεσμοῦντος γὰρ κύκλῳ τὸ διάταγμα. γνῶσις ἡ τῷ ὥρῳ, καθ' ὅλην μὲν ἐξ ὕλης οὐ ἀπ' φύσεως γίνεται, οὐδὲ νὴ πῶς τὰ ἄλλα, καθ' ὅλην δὲ ἐγγύς ὅτιν ὁσῷ τῆ ἰδέαν, ἐκ τ' ἐκείνο βροφῆς. μαλακὸν δὲ οὐ παιδικὸν ὁσοῦν, ⁊ συμφῶναι δυνατόν. ἀσαφῶς δὲ οὐ ἡ τοῦδε τ' πάθος γένεσις αὖ ὅλου συμπλοκῆς. ὡς τὰ πολλὰ γ' οἱ πυκνέμενοι μῦες ἅμα τῆς ἄλλοις σώμασι πάσχουσι, ῥηγνυμένων τ' ὁσῶν, ὥστε οὐ ὁ σκοπὸς ἡ θεραπείας διπλοῦς, ἕτερος μὲν ὁ ἐπὶ τοῖς ὀστοῖς, ἕτερος ἢ ὁ ἀμφὶ αὐτὰ σώμασιν. ὁ μὴ δὲ διῶτος, ἐν ταῖς τ' ζαρκωδῶν μορίων ὧν πεπλεγμένας δίας θέσεσιν εἴρηκε. περὶ ἢ τῶν διαταγμάτων γ' ⁊ τοῦτον ἡ ἴασις ὅτιν ἐκτὸς ὠφώσεως, ἵνα δ' αὖ τὴ χρὴ ἡ οἰκείας τροφῆς ὀστᾶ δεῖ περίττωμα πῶς τ' ὥρας γένεσιν ὑποβολῆς τῇ φύσει. τὸ περίττωμα δὲ ὄξος, ⁊ τῇ ποιότητι οὐ τῇ ποσότητι σύμμετρον εἶν χρὴ, διὰ τοῦτ' ἀγωγῆς δεῖται ἡ ὅσον καὶ τίνων ἡ ἴασις θεραπευτικὴ ἐστὶ τῶν διαταγμάτων. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνα ἴσον διὰ τῶν συράγγων τ' διαταγόντος ὀστᾶ, σκοπεῖν αὐτὰ χρὴ τὸ πλῆθος τε οὐ τῇ ποιότητα, ⁊ ὅτως ἢ ξηρωτικώτερον ποιεῖν τῇ ἀγωγῇ ἢ ὑγρωτικώτερον, ἅπερ ἐπὶ πλέον γ' ἐν τῇ τ' θεραπευτικῆς μεθόδου γράμμασι λέλεκται. Νοῦρα δὲ οὐ τένοντος νύγμα, διὰ τὸ πολυπόνητ' αἰσθήσεως, οὐ διότι συνεχές ὅτι πρὸς τῇ ἀρχῇ τὸ μόνιμον, ἕτοιμον ὧν καλέσαι σπασμός, ⁊ μάλιστ' ὅταν μηδὲν διαπνέηται πρὸς τὰ ἐκτός, τυφλωθέισης τ' τ' διόρματος τρώσεως. δεῖ τοίνυν χρὴ αὐτομοῦν, οὐ ξηραίνειν ὀσία λεπτομερῆ, δίκην διαμονὴν πρὸς τὸ βάθος ἄχρι τ' τετρωμένου νοῦρου. λέλεκται δὲ οὐ περὶ τούτου τελέως γ' τῆς τ' θεραπευτικῆς μεθόδου γράμμασιν. γ' μὴ διὰ ταῦς ἁπλαῖς τοῦδε τ' χυμοῦ διαθέσεσιν, ἢ τ' ὑγιεινῶν αἰτίων ἰδέα τριάδε. ἢ τὰς σωτέθες, ὧν πέπλεκται τοῖς ἕλκεσιν. πρώτη μὴ κοιλότης, ἣν ὀκ ἄλλως διάθεσιν, ἀλλ' ἕλκος ἡγοῦνται διαφοράν. ἔστι ἢ ὁ διαφορὰ τό γε πρῶτον, ἀλλ' ἕτερόν τι χυμοῦ ὅλου τ' νοσήματος, γ' ᾧ ἡ ὀσίας αὐτῆς ὅτιν ἀπώλεια. οὐ τοίνυν οὐ ἡ ἴασις ὧν διῆς παθεῖ, διῆς δεῖται σκοπός. ἡ μὴ γὰρ τῆς συνεχείας λύσις, γνώσεως, ἡ δὲ τῆς ὀσίας ἀπώλεια, χυμέσεως χρείᾳ. λελεγμένοι δ' εἰσὶν ὀλίγου ἐμπροσθεν οἱ τῆς γνώσεως σκοποί, οὐ μὲν δὴ οὐ ὡς χρὴ πρῶτον ἰᾶσθαι τοῦδε τοῦ διαθέσιν. εἰδ' ἑξῆς γνωσῶ ὧν χρεῖαν, αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἡ φύσις γ' διείκνυσι. ὅταν δὲ αὖ ἀπληρωθῇ μὲν τὸ κοῖλον, ὁμαλὸν δὲ τὸ ἕλκος ὑπάρχῃ, τὸν ἕτερον τῶν σκοπῶν αὐτηρᾶσθαι συμβαίνει. μέσης γὰρ τῆς νεογνώσης σαρκὸς ἰσταμένης τῶν χείλων τ' ἕλκος, γνωσθῶσαι μὲν ἀδυνάτου τὰ διεσῶτα. σκοπὸν δ' ἄλλον ἰάσεως ἀξιοῦσιν χρή. τοῦτο δ' εὕρεσιν ἐκ τ' κατὰ φύσιν ἑξόμεθα, ὃ ποιοποιῆσαι τῷ μέρει προσήκει. κατὰ φύσιν δ' ὧν αὐτῷ σκέπασθαι διέρμασι. τοῦτ' δὲ ἡμῖν ὅτι ποιητέον, ἢ εἰπὶς ὅτι ἀδυνάτου ὁ σκοπὸς, ὁμοιόν τι διέρμασι. τοῦ γοῦν σάρκα διορματώδη ποιητέον ὅτιν. ἔστι ἢ τοιαύτη, ξηραινομένη τε ἅμα οὐ τυλουμένη. ξηραινόντων ἢ ⁊ συφόντων ἀδήκτως, ἔσαι χρέια φαρμάκων εἰς τὰς ἐπουλώσεις. ὅτως ἢ καῦ ῥῦπος ὧν τραφῇ, σκοπὸς μὲν ἀποῤῥύψαι. φάρμακον ἢ ὑγιεινὸν, τὸ ῥυπτικὸν. ἔρηκε δ' αὐτῶν γ' τοῖς περὶ φαρμάκων ἡ ὕλη. οὐ μὲν δὴ οὐ εἰ φλεγμονή τις, ἢ θλάσις, ἢ σκίῤῥος, ἢ οἴδημα ἡ τ' ἕλκος εἴη, θεραπευτέον ἐκεῖνα πρότερα διὰ τῶν εἰρημένων μεθόδων. ὅτως ἢ οὐ εἰ ἐπιῤῥεῖ τι τῷ ἑλκῇ, ἡ τ' ἐπιῤῥεόντων ἴασιν. ὡσαύτως ἢ οὐ εἰ δυσκρασία τις εἴη ἰατὰ τὸ ἡλκωμένον, ὧν τὰ τῆς δυσκρασίας πρότερον ἰᾶσθαι βοηθήματα. καὶ περὶ μὲν τούτων ἅλις. Ἐπὶ ἢ τὸ πρὸς τ' διάπλασιν ἰτέον ἤδη γνῶς, εἰς πλείους διαφορὰς τεμνόμενον. ἀλλ' ἐκ τ' ζαφεστάτου τ' ἀρχῆ τῷ λόγῳ θετέον, ὁ ἰατὰ τ' τ' σχήματος ἐξάλλαξιν γίνεται. τ μὲν δὴ ἔτ' αὐξανομένων οἷόν τε τὸ σχῆμα τῶν πλείσων μορίων ἐπανορθώσασθαι, τ δ' ἠυξημένων, ἐκέπι. σκοπὸς δ' ὧν οἷόν τε θεραπεῦσαι πῶς τἐναντίον ἀπάγει τ διαφορᾶς. εἰ ἢ ἰατάγμαθος ἐκ ὀρθῶς διὰ πλασθὲν γένος ἡμαρτηται λυὸς κῶλα σχῆμα, πωρωθῆναι φθάσαντος, ἐὰν ἔτι πρόσφατος ὁ πῶρος ὑπάρχῃ, ἰατάξαντα χρὴ διαπλάττειν αὖθις ὀρθῶς, εἶτα πωροῦν. Ἔστι δὲ ἡ ἐμφραξις ἐκ τουτὸ γένος τ νοσημάτων. ἡ μὴ ὑποὸ γλίχρων ⁊ παχέων γινομένη χυμῶν, ὥστε μὴ ἔχεσθαι οὐ αὐτὴ σκοπὸν γ' ἀντίον τῷ πάθει τ' ἐκφραξιν. αἵματα ἢ ὑγιεινὰ τά τε ῥυπτικὰ οὐ τμητικὰ τ φαρμάκων. ἡ δ' ὑποὸ ὠπρὸν σκληρᾶς ἐμφραχθέισης γ' τόρου, πεπόρων μὴ ἕξει τ' ἡ σκληρότητος ἐπανόρθωσιν ἐξ ὑγρῶν οὐ λιπαρῶν κλυσμάτων, ἑξῆς δὲ τ' κένωσιν ἐκ διαμέτρου. ἡ δ' ὑποὸ λίθος ἡ κύσις, γ' μὴ τῷ πρωτικὰ τ' μετάθεσιν. ἰάσεως ἢ ⁊ αἰτιώδους γένεσιν, τῶν διὰ τομῆς κομιδῆ. ἡ δὲ ἡ πρὸ φύσιν πολυχρονίους ὑγρότητος ἴασις, γ' τῇ ⁊ τελεῖ κενώσει, καθάπερ ὧν τ' ἐμπύου. ἡ δ' ἄμετρος πλήρωσις, γ' ἀμέτρῳ κενώσει, καθάπερ ὧν τ' τὰς φλέβας αἵματος, ὡσαύτως οὐ ὅσοις ἡ γαστέρα, ⁊ γ' τόρα, ἢ ἀρτηρίαν, ἢ ⁊ νοῦ μονὰ ⁊ οὖρον, ἢ αἷμα πολυχρονίους), ⁊ τελεῖς κενώσεως δεῖται. τὸ δὲ πλείονος ἐλέσματος, ἢ πόματος, ἔπ τε προσφάτου, ἡ τ' ἀκενώσιν ἡ ἐπανόρθωσις. ὅσα μὲν δὴ γ' ⁊ τοῦ μονὶ τε ⁊ θώρακι πολυχρονίους, μετὰ βυχῶν μὲν ἡ κένωσις, ὑποὸ δὲ φαρμάκων λεπτομερῶν. ὅσα δὲ καθ' ἥπαρ, ἢ φλέβας, ἢ ἀρτηρίας, ἢ νεφρὸς, ἤτοι διὰ ὄρων, ἢ γαστὸς, ἀλλὰ διὰ ὄρων μὴ ὑποὸ τ λεπτυόντων σφοδρῶς. διὰ γαστὸς δὲ ὑποὸ τῶν ἑλκτικῶν τε ⁊ αὐασομωτικῶν. ὅσα ἢ ἰατὰ τοῦ ἄνω γαστρὸς, διὰ ἐμέτων. ὅσα δὲ ἰατὰ τοῦ κάτω, διὰ ὑποαγωγῆς. ὅσα δὲ ὑποὸ τῷ διέρματι, διὰ τρυμῆς, ἢ καύσεως, ἢ φαρμάκων καυσικῶν. ὅτως δ' γ' ἴστε μὴ ὅσα κατὰ ἶνα κοιλότητα φυσικοῦ ὡς ἐπὶ θώρακος. γ' ἢ κεφαλαίῳ, τῶν μὲν ὅλῳ τῷ χυμῷ πρὸ φύσιν γ' πασι μέρεσι πολυχρονίων, σκοπὸς τ' ἰάσεως ἄρσις ὄξους. εἰ δ' ἀδυνάτου γένοιτ', μετάθεσις. ὅσα δὲ ὐχ ὅλῳ τῷ χυμῷ πρὸ φύσιν, ἀλλὰ τῷ ποσῷ, σκοπὸς τούτων ἡ ἀκένωσις. ἡ δ' εὕρεσις τῶν ἰαζομένων αὐτὰ, μέρος μὲν πὰξ αὐτῆς λαμβάνει ἡ διαθέσεως. ἡ πλείσιν διὰ ἐκ τ' πεπονθότων μορίων. Ὅσα ἢ γ' τῷ πετραχώθαι πρὸ φύσιν ἔχει, τοῦ ἡ φύσιν αὐτοῖς αὐτάσκητον λόητα. κατὰ μὲν δὴ οὐσοῦν ξύοντα, κατὰ διὰ ἀρτηρίαν, ἢ γλῶτταν, ἐκλεαίνοντα διὰ ὑγρῶν ἀδήκτων ⁊ γλίχρων. ὅσα διὰ τῷ λεῖα γνεσθαι πρὸ φύσιν ἔχει, τοῦ κατὰ φύσιν αὐτοῖς αὐτάσκητον τραχύτητα, διά τε φαρμάκων ἱκανῶς ῥυπτικῶν, οὐ διὰ βραχείας σύψεως. ὅσαι διὰ ἐμφράξεις, ἢ σχοχωρίαι νοσήμασιν ἑτέροις ἕπον), θεραπευτέον ἐκεῖνα πρότερα. διείρηκται δ' γ' τῷ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς, ὡς φλεγμοναῖς ⁊ σκίῤῥοις οὐ οἰδήμασι οὐ ξηρότησιν γίνεται ἀμέτροις, ἔπ τε μοχθηροῖς χήμασιν αὐτῶν τ' πολυεχόντων σωμάτων, ἔπετ' πολλάκις τὰ εἰρημένα, καθάπερ ⁊ ὄγκοις ἴσι τ' περιεξ σωμάτων. εἰ δὲ καὶ πῶς ἄλλως τῶν εἰρημένων ὧν πλέονι το ἴνα, τὰς γ' διεξῆς ἔχει ποικίλας. ἀρκέσει δ' ἐφ' ἑνὸς, ὡς ἐπὶ πλαδέγματος, ποιήσασθαι τ λόγον. ὧν πλέον γὰρ ἴσως ἐπ' ἁπάντων γ' τοῖς θεραπευτικοῖς λέγεται. ἴσως οὐδὲ τοίνυν ὧν ῥ-

πων ὠφελῆσαι ἑνὶ μέρει πλήθος αἵματος, ὡς διατείνειν τὰς ἀρτ. τὸ μέσον ἀγγεῖα, μὴ τὰ μεγάλα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ σμικρὰ τὰ πρότερον ἐκφύγοντα τὴν ὄψιν. ἐκ δὲ τοῦ πεπληρῶσθαι φαινόμενα νῦν, ὥσπερ γε ἐπ' ὀφθαλμῶν ὁρᾶτε σαφῶς γίνεται διὰ τὴν λευκότητα τοῦ χιτῶνος. εἰκὸς δὲ μήτε, καὶ ἄλλα τῶν μὴ ὁρωμένων ἀγγείων διατετάσθαι μεγέθη, μηδέπω μηδ' αὐτὰ φαινόμενα διὰ τὴν σμικρότητα, μὴ δὴ κίνδυνος ἐκχυθῆναι τὸ διϊδρούμενον ἐκ τῶν ἀγγείων, εἰς τὰς μεταξὺ χώρας τὰς κοινὰς, ἢ καὶ πρόσεχέσθαι μικρὸν ἤδη. τοιοῦτόν τι πάθος ἡ ἴασις. ἔξει μὲν δή τι σκοπὸν τῆς κρίσεως, ἢ ἵνα σαφέστερον ἔπωμεν, ἀποκρίσεως. ἐπιδὴ τὸ πάθος ἐν τῷ πεπληρῶσθαι τὸ μέσον ἀμέτρως, ἀναγκαῖον δὴ, ἤτοι παλινδρομῆσαν ἐκκριθῆναι τὸ περιττὸν, ἢ διὰ αὐτοῦ τοῦ πεπονθότος μοίου. παλινδρομήσει μὲν οὖν, ἢ ὠδῇ, ἢ ἐλχθῇ, ἢ πρὸς ἐμφθῇ, ἢ κατά τινα τόπων, ἢ διὰ πάντα. διὰ αὐτοῦ δὲ τοῦ πεπονθότος ἐκκρίνεται, τὸ μὲν τι φανερῶς τε καὶ αἰσθητῶς, τὸ δὲ εἰς ἀτμὸς λεπτυνθέν. εἰ μὲν δὴ εἴη τὸ σύμπαν σῶμα πληθωρικόν τὸν, ἐχρῆν διὰ τοῦ πεπονθότος τόπου ἐκκρίνεσθαι. εἰ μὲν γὰρ ἀμυχαῖς καὶ τομαῖς αἰσθητῶς ἐκκρίνοιμεν ὀδυνήσαντες, πάντα ἀσόμεθα πλέον διὰ τὴν ὀδύνην. εἰ δὲ τοῖς θερμαίνουσι διαφορεῖν ἐπιχειροῦμεν, ἐλξόμεν διὰ τοῦ θερμότητα πλέον εἰς τὸ μέρος ἢ φορούμεν. εἰ δ' αὖ βαλοίμεθα παλινδρομεῖν ἀναγκάζειν τὸ περιττόν, ἐκ αὖ δέξαιτο μεσὸν ὑπάρχον τὸ σῶμα. πῶς ἄμφω τοίνυν ταῦτα χρὴ κρῖναι τὸ ὅλον, ἢ αὐτάρκως γε πάντως εἰς ἄλλα χωρία τὸ περιττὸν τοῦ πεπονθότος. ὅτου γὰρ ἐργασάμενον ἀπαθεῖσθαι τὸ μέρος πρότερον, ἢ διαφορεῖν ἐπιχειρεῖν, ἐτοιμοτέρα γὰρ ἡ κρίσις ὅσῳ διὰ μείονων. ἀκριβούμεθα δ' ἐκ τοῦ πεπονθότος, εἰ σύφοιμόν τε καὶ ψύχοιμον. ἀλλὰ καὶ τὰ κρινόμενα πῶς ἑαυτὰ, ἀκριβούμενον ἔλξει. διέλεικται γὰρ καὶ τοῦτο διὰ τῶν περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων λόγων. μὴ δὴ μὴ παραπέμψει τὰ ἀγγεῖα, κρινόμενα τοῖς σύφουσι φαρμάκοις. εἰ μὲν δὴ ἅπαν οὕτω παλινδρομήσῃ, εὖ ἂν ἔχοι. καταλειφθέντος δέ τινος γε τοῦ μορίου, ἐκβλητέον μὲν δήπου τὸ παράπαν ὑπάρχειν, ἢ ταχὺ, μὴ διὰ τοῦτ' ἐσφλιβῆναι λυσιτελῶς. διώσει δὲ καὶ μὴ τοιοῦτον ὄν, εἰς τὰς μεταξὺ χώρας ἐκπεσόν. τοῦτο δὴ ἧκειν ἤδη καιρὸς ὑδρωπικὸν τὸ κρῖναι αὖθις τὸ πεπονθότος, ἐπιθέντα τοῖς ὑποκειμένοις ἀποκρίσεσιν τὸ ἀκριβέστερον διωθμοῖς. ἐκκρίσεις δὲ μάλιστα, εἰ διὰ τὰς μεταξὺ χώρας τὸ μέσον πεπειράσθαί τι, δι' ἀμυχῶν τε ἅμα καὶ διὰ φαρμάκων διαφορητικῶν. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ διαφορούμενα ταῦτα θερμὰ ταῖς διώσεσιν ὑπάρχει, δι' αὐτῆς ὅτι κράσεως ἔργον τὸ διάκνειν, ὅταν ἀμετρότερον ᾖ θερμὰ, φυλακτέον γὰρ αὖθις τὰ παῦν θερμὰ, καὶ μάλιστα ἢν ὦσι πολλῆς τὸ πεπονθός. ὀδυνήσει γὰρ ὁ σμικρὸς, αὖ ἅμα πεπόνθῃ καὶ διάκνηται, ὀδυνᾶν τε πᾶσα προσέοικε τὰ ῥεύματα. τὸ μετρίως οὖν θερμὸν, ὧδε τούτων αὖ ὀλίγον, ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἐὰν ὑγρὸν ὑπάρχῃ. καὶ μήτοι καὶ ἱκανόν ὅσιν διαφορῆσαι τὸ ὑδρωπικὸν, εἰ καὶ μὴ σφοδρὸν εἴη τὸ διαφορητικὸν φάρμακον. εἰ δὲ τὰ μὲν ἐπιπολῆς ἅπαθῆ πάντα πάσιν ὑπάρχῃ, διὰ βάθος δ' ἔχῃ τὸ κρύσεως δέομεν, ὑπερτείναι καὶ αὐξῆσαι δεῖ τοῦ διαφορητικοῦ τὴν θερμασίαν. κινδυνώσει γὰρ ἐκλυθῆναι, πρὶν εἰς τὸ βαθὺ ἐξικέσθαι. ὁ μὲν δὴ διανίσει τι τὰ ἐπιπολῆς ὧν ψαύσει, διότι μὴ πεπονθέν, ὥστε καὶ νῦν ὅτι ταυτὸν ἄμφω συμβαίνει, πρὸς τὴν τῶν θερμοτέρων τε ἅμα καὶ ψυχροτέρων φαρμάκων χρῆσιν, ταῦτ' ὑπολῆς ἀνεχόμενα, καὶ τὰ διὰ βάθος δέομενα. ταύτῃ μὲν οὖν τὴν γνῶσιν ἐκ τοῦ μοείου ἐλάβομεν. Ἐξῆς δὲ σκοπῶμεν εἰ λέπει τι πρὸς τὴν ἴασιν. ἔοικε γὰρ λέπειν, ὁ μικρὰ τῶν πεπονθότων αὐτῶν, γνῶσις οἷς ὅτι τὸ πυκνότερον τοῦ ῥεύματος. γνῖα μὲν ἀραιὰ καὶ χαῦνα, καὶ μαλακὰ τὴν φύσιν ὄντα, γνῖα δὲ πυκνὰ καὶ πεπληγμένα καὶ σκληρά. τὰ μὲν οὖν πρότερα, ῥᾳδίως ἐκκρίνεται. τὰ δ' ἕτερα, δριμυτέρων δεῖται τὴν κρῖσιν ποιούντων αὐτά, καὶ προσέτι λεπτομερεστέρων. ἃ δὲ μὴ κατὰ συχνὸ κεῖνται βάθος, ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον. αὖτη δὲ πάλιν γνῶσις ἑτέρα πρὸς τὴν οὐσίας τοῦ πεπονθότος. ἄλλη δ' ἀπὸ τῆς διαπλάσεως ἅμα καὶ θέσεως. ὑποκείσθω γὰρ εἴ τως ἐτύγχανε, γνῶ ἥπατι τῶν προφημένων εἶναι διάθεσιν, γνῶ τοῖς σφοῖς πείρασι τῶν ἀγγείων διαφλωσμένων ὑγρῶν, ἢ πνεύματι γλίσχρων, ἢ ταχείων, ἢ πολλῶν. ἆρ' οὐκ ἔτοιμον ἐλέσθαι τε καὶ πόμασι λεπτοτάτοις. τὸ πάχος μὴ πρῶτον ἅμα τῇ γλισχρότητι λεπτομερὲς ἐργάζεσθαι. δεύτερον δὲ μὴ διὰ τῶν ὁράτων καὶ σφῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' εὐρέων διϊδεῖν ἐκκρῖναι τὸ λυποῦν. εὐρύτεραι γάρ εἰσι κατὰ τὸ ἧπαρ αἱ φλέβες, ὥσπερ καὶ πέλεκυς. τελευτῶσι δ' αἱ μὲν γε τοῖς κυρτοῖς εἰς τὴν κοίλην, αἱ δ' γε τοῖς σιμοῖς, ἐπὶ πύλης, ὥστε ἤδη σοι ῥᾴδιον, γε ὁποτέρας αὖ ὦσιν αἱ σφλεβώσεις, ἐκκρῖναι ἐρίμως αὐτὰς, ἑλκοντα μὲν εἰς τὴν γαστέρα διὰ τῶν ἑλκτικῶν ὅσα τῶν ὑγρῶν διαφλεβῶν, κατὰ τὰς γε τοῖς σιμοῖς φλέβας. ἐπ' ὄρα δὲ πάντα τρέποντα διὰ τῆς κοίλης φλεβὸς, ὅσα κατὰ τὰς ταύτης φλέβας, ἑτέρα δὲ ἐπὶ ταῖς πθειρημένοις, γε διείξεις ἀφ' ἥπατος, ὡς ἀρχῆς φλεβῶν. ἐπεὶ γὰρ οὐχ ἑαυτὸ μόνον, ὥσπερ τὰ πλεῖστα μόρια τοῦ ζῴου διοικεῖν πέφυκεν, ἀλλ' ὠπέμπει διώσεις ταῖς φλεψὶ, κίνδυνός ὅσιν ἐὰν κωλύσωμεν αὐτὸ ῥᾳ τόνον ὠμβροχαῖς τε καὶ καταπλάσμασι χαλασικοῖς, αὐτό τε πρῶτον ἀτονῆσαι πρὸς τὴν γῆρυφαν, ἀτόνους τε συμπάσας ἐργάσασθαι τὰς φλέβας, ὅθεν ὠμιγνύναι χρὴ τῷ συφόντων τι φαρμάκων γε ταῖς θραπείαις αὐτό. ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ βάθος ὅτι συχνὸ, κίνδυνος ἐκλυθῆναι τὴν διώσεις τοῦ σύφοντος, ἐὰν μὴ προσηγῆται πρός τινος ἑτέρας οὐσίας λεπτομερὸς, οἷά περ ἡ τῶν ἀρωμάτων ὀδή. κάλλιον δὲ εἰ αὐτὸ τὸ σύφον φάρμακον ὀνύοις εἴη καὶ ἄρωμα. συμφύτους γὰρ ἔχον δύο ποιότητάς τε καὶ διώσεις, ἰσχυρότερον γῆρυσει. καὶ τοίνυν ἐκκρίνω μὲν καὶ ἤδη τὰ πρὸς φύσιν εἰς τὸ μέσον γενόμενα. ἐχέτω δὲ τὴν συμμετρίαν τῶν χυμῶν τὴν κατὰ φύσιν. ὥσκεπτέον δὴ ἡμῖν γε τούτῳ, μήτε πρὸς τὸ ῥεύματος ποιότητος ἥλιοιῶθαι τὴν κρᾶσιν. εἰ μὴ φλεγματικώτερον ἴοι, ψυχθέν, εἰ δὲ χολωδέστερον, θερμανθέν, ἵνα μὴ ταύτῃ αὐτὸ τῆς δυσκρασίαν ἱστάμενοι, τελέως ὑγιεῖς ἀποφανώμεν. ἰασόμεθα ἢ τὴν γε ἐναντίαν αὐτεισάγοντες ποιότητα, καθάπερ γε ταῖς τῶν δυσκρασιῶν εἴργει θραπείαις εἰς ὅσον ἕκαστον ἐγγένοιτο θερμότερον, ψύχοντες εἰς τοσοῦτον, ὡς γε ταῦθα πάλιν ἀναγκαῖον ἐπίσασθαι τὴν τῆς φύσιν δυσκρασίαν αὐτό. πῶς γὰρ αὖ εἰδείημεν; ὁπόσῳ τῆς φύσιν ὄντι ψυχροτέρου, ἢ θερμότερον, ἢ πότε ψύχοντες παύσομεθα, μὴ γινώσκοντες τὸ μέτρον τῆς φύσιν θερμότητος. ὅτῳ ἢ οἷς τε τὸ ψυχρότερον γενόμενον θερμαινόμεν, μὴ γινώσκοντες τὸ μέτρον αὐτῆς τῆς φύσιν ψυχρότητος, ἔχοιμ οἷόν τε ἡμῖν ὅτ' ἂν πορῆσαι τὸ θερμαίνοντος οἰκείως ὅτε παύσασθαι θερμαίνοντας. Επεὶ ἢ τὴν περὶ τούτων αὐτάρκως εἴρηται, μεταβαίνειν ἤδη καιρὸς ὦν τὰ κατὰ τὸ ἀριθμὸν, ὅ

ἡ φύσιν ἔχοντα. διῄρηται δὲ ὅσα αὐτῶν τὰ διαφορᾶς, οἷς μὲν ἐλλιπές τι μόριον, ἐργάζεται ὅλον σκοπὸς ὑπαρχεῖν τὰς διηνεκότι τῇ φύσει, καθ' ὃν ὀλίγον ἐμπροσθεν εἴρηται τρόπον. οἷς δ' αὖ πολυμερέστερα, τοῦτ' ἐκκόπτειν αὐτὰ, ἢ τοι διὰ σμίλης, ἢ διὰ πυρὸς, ἢ διὰ φαρμάκου καυστικοῦ. τοιοῦτοι μὲν οὖν ἅπαντα, σχεδὸν δυνατόν ὅσην ἰασταί, γραπτέον δ' ὀλίγα ἅπαντα δυνάμενον, ὡς γε τῷ παρόντι σπέρματος ἀποδέδεικται. λόγῳ τινὰ δὲ καὶ αὐτὰ μὴ δυνατὸν ἢ γραπτέον, ποιῆσαι γοῦν αὐτὰ αὐτῶν ἕτερόν τι δυνατόν, ὡς ἐπὶ τὸ ὅσον τελέως ἀφαιρεθέντος, ὀσίαν ἑτέραν γε τὴν κατ' αὐτὸ χώραν διαφθεῖραν ὅσον τι τὸ σαρκῶδες. ἔστι γὰρ ἡ γινομένη τῶν χώραν αὐτὸ, καθάπερ τις σὰρξ πορισθεῖσα, ἢ τῶν ἕρος σαρκοειδὴς, ᾗ τὸ χρόνῳ δὲ προϊόντος, ὧν τὸ πορωδέστερον μεθίστατο, κατ' ἀρχὰς σαρκοειδὴς μᾶλλον ὄσα. καθό τι δ' αὖ μόριον ἀπολυμαῖνον, ὅτε τὴν αὐτῶν οὐσίαν κατ' εἶδος, ὅλον ὁμοίαν ἐργάζεται διαφθεῖραι, ζῴοις ἡμῖν σκοπὸς ἀφαιρεῖν ζῶντα κόσμον, ὡς ἂν πολυμένον. Ἐπικοινωνεῖ δ' ἀγλαΐα τὸ γράος ὅλον τῷ ἡπατικῷ. ὅσον γὰρ αὐτὸ περὶ τὸ κατὰ φύσιν ὄγκον, ἐκείνῳ πλησιάζει. τὸ δ' ἐν τοῖς τῷ γράει παρὰ φύσιν, ἀφῃρημένον μόνον, ἐφ' οὗ πρῶτος μὲν σκοπὸς ἡ ἀφαίρεσις. εἰ δ' ἀδύνατος ἔστω, ἡ μετάθεσις διάτορος, ὡς ἐπὶ τῶν ὑδροκυμάτων. ὅτε δ' ἐν ὅλοις μορίοις, ἀλλ' ἐν μέρεσι μορίων, ἐλλείπει τε καὶ ὑπερβάλλει τὴν φύσιν. αὐάθρεψις μὴ ἡ γράησις ἐπὶ τὸ ἔλαττον, ἀφαίρεσις δὲ ἡ καθαίρεσις, ἐπὶ τὸ ὑπερβάλλοντος, ὅθεν ὅτε σκοπὸς ἐπ' αὐτῶν ἕτερος, ὅτ' ἰδέα φαρμάκων ἑτέρα ἡ γράος. Ἀλλ' ἐπὶ τὸ λοιπὸν ἔτι γε ἴτέον τῶν ὑγιεινῶν αἰτίων, ὅσον ἐπανορθωτικόν ὅτι τῶν πρὸ τῶν θέσιν ἐσφαλμένων σωμάτων, οἷον διαρθρήματα, καὶ ἕτερον ἐν ὀχεῖ. γίνεται δὲ τὸ μὲν ἐκ βιαίας τάσεως, ἢ ὥσεως. τὸ δὲ διὰ αὐδυρώσεως ἢ ῥήξεως τοῦ πολιέχοντος, ὥστε καὶ ἡ ἴασις τῷ μὴ ἐξ αὐτάσεώς τε καὶ τοὐναντίον, ἐ τσηνὸν πρόλαξον, ὥσεως, τῷ δὲ ἐκ τοῦ τσεγανὸν ἐργάσασθαι, τὸ περιέχον. διὸ ὧν δ' αὖ τις μεθόδων τὰ κατὰ μέρος διευρίσκει, διὰ τῆς θεραπευτικῆς πραγματείας δεδήλωται. Ἐξῆς δ' εἶπ λέγειν ὅσα κατὰ τὴν ἐμπροσθεν λόγον ἀναβαλλόμεθα. καλοῦσι δὲ αὐτὰ προφυλακτικά. τριῶν δ' ὄντων ἡ γράος διαφορά. πρώτη μὴ ὑγιαίνοντος ἀνέμπλεως τοῦ ἀνθρώπου, διάτορα δὲ ἡ μεμπλεως, ἡ τρίτη δὲ νοσούντος. τὸ μὲν δὴ πρῶτον γένος ἐκ τῆς ὑγιεινῆς ὅτι πραγματείας, διάτορον ὑπάρχον, ὡς ἔμπροσθεν εἴρητο. τὸ διάτορον δὲ ἐκ τῆς προφυλακτικῆς, τὸ δὲ τρίτον, ἐκ τοῦ θεραπευτικῆς. ᾧ χυμοῖς ἢ μᾶλλον τῇ σύστασιν ἔχει σύμπαν οὖν τὸ γένος, ὅς ὅτε γλίσχρος εἶν πεφύκει, ὅτε παχεῖς, ὅτε πολλὸς, ὅτ' ὠὴ πλέον θρόμβος ἢ ψυχρὸς, ὅτε πλακώδεις, ὅτε σπειδυνώδεις, ὅτε σκληρηγείς. αὐξηθέντες γὰρ, αἵπερ καθίσαν νοσημάτων. αὐξανόμενα δὲ ποτὲ μὴ ὑπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας, ἥπερ αὐτὸς ἐγέννησε τὸ πρῶτον. ἔστι δὲ ὅτε σπαλλοιοῦνται ἑαυτοῖς οὐ τὸ σῶμα χυμός. σκοπὸς δ' ὅσι τούτων ὁ τῆς ἰάσεως διττός, ἀλλοίωσίς τε καὶ κένωσις. ἀλλοιοῦται μὲν οὖν ἥπερ πεπόμενοι πρὸς αὐτὸ τὰ σώματα, ἢ ὑπό τινων φαρμάκων δυνάμεων, ὧν αἷς εἰσὶ τὰ θεραπεύεται οὐ ἰὸς τῶν ἰοβόλων ὀνομαζομένων ζώων, ἔτι τε τὰ σκληρηγεία φάρμακα μεταβάλλουσι. κενοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν θερμῶν ἱκανῶς φαρμάκων, καθάρσεως, καὶ κλυσήρων, τὰ ἱδρώτων, τὰ ἐμέτων. αὗται μὲν αὐτῶν αἱ κοιναὶ κενώσεις. ἴδιαι δὲ ἐκ τῶν τόπων ὧν οἷς ἀθροιζομένοις λαμβάνονται, καθάπερ ὧν τοῖς ὑγιεινοῖς δεδήλωται, κατὰ τὸ τρίτον τὰ τέταρτον μάλιστα περί τε κόπων ἡμῶν διεξιόντων ὅσαι τε ἄλλαι πράκειν τοῖς κοπτοῖς διαθέσεις. ἐκκενοῦνται γὰρ ἐνιαυτέρου, οἱ μὲν ὧν ταῖς πρώτοις φλεψί, διὰ γαστρός. οἱ δ' ὧν ταῖς μεθ' ἥπαρ, διὰ ἕρων. οἱ δὲ καθ' ὅλου τῆς ἕξιν, διὰ ἱδρώτων. ὥσπερ γε καὶ οἱ κατὰ τὴν κεφαλήν, ἤτοι διὰ τοῦ ῥώθωνας, ἢ διὰ ῥινῶν, ἢ διὰ ἀμφοτέρων. οἱ δ' ὧν ταῖς τοῦ θώρακος εὐρυχωρίαις, διὰ φάρυγγος ἅμα καὶ βηχός. οἱ δὲ κατὰ νεφρὸς ἢ κύστιν, διὰ οὔρων. αὐτίασασις δὲ κοινὴ πᾶσι ἁπάντων τῶν μορίων, ὧν διεξις ἐπὶ τὰ πορρωτάτω, πρόχετόν σις δὲ ἐπὶ τὰ πλησίον. ἅπαντα δ' ὃν ὅσα θεραπεύει τὰς τοιαύτας διαθέσεις, ὑγιεινὰ προσαγορεύομεν αἷπα, καθάπερ νοσερὰ, τὰ προσαύξοντα. καὶ τὰ διέτερα, τὰ μήτε βλάπτοντα, μήτε ὠφελοῦντα. διώρισται δ' αὖ τις αὐτὰ, μήτ' αἷπα προσαγορεύειν ὅλως, οἷοιπερ εἰσὶν οἱ πολλοὶ τῶν σοφιστῶν, ἀμελοῦντες μὲν αὐτῶν τῶν πραγμάτων διευρίσκειν τὴν διαφοράν. ὧν δὲ τοῖς ὀνόμασι τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου διατρίβοντες. εἰρηται δ' ὧδε πλέον ὧν ἑτέροις πῶς αὐτός. τὸ μὴ δὴ προφυλακτικὸν τῆς τέχνης τοιόνδε. Τὸ δ' ἀναληπτικόν τε καὶ ἀναθρεπτικόν, ἐπὶ τῶν ἀνακομιζομένων ἐκ νόσου καὶ γερόντων. ὁποῖα δὲ τις ὄν καὶ ἡ τοῦτων διάθεσις, ὑπό τινων τε μάλιστα αἰτίων, εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανόρχεται, τελεώτατα μὲν ὧν τοῖς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδοις δεδήλωται. διὰ κεφαλαίων δ' αὖ ῥηθείη οὖν. ἡ μὴ δὴν διάθεσις ὄν τριάδε. χρηστὸν μὲν, ἀλλ' ὀλίγον τὸ αἷμα, καὶ σὺν αὐτῷ τότε ζωτικὸν ὀνομαζόμενον πνεῦμα, καὶ τὸ ψυχικόν. αὐτὰ δὲ τὰ στερεὰ μόρια, ξηρότερα, καὶ διὰ ὅλου καὶ δυνάμεις αὐτῶν ἀῤῥωστότεραι, καὶ διὰ ταῦτας ὅλον τὸ σῶμα ψυχρότερον. αἷπα δ' ὑγιεινὰ, τὰ τῶν εἰρημένων ἐπανορθωτικὰ διάθεσιν, ἧνι μὲν κεφαλαίῳ πρόσληψιν ὅσα ταχείαν μὲν καὶ ἀσφαλῆ βρέψιν ἐργάζεται. ᾗ μέρος δὲ συμμέτροις κινήσεσι, καὶ σιτίοις καὶ πόμασι καὶ ὕπνοις. εἰσὶ δὲ ὕλαι τῶν μὲν κινήσεων αἱ αἴραι, περίπαρι καὶ τρίψεις, καὶ λουτρά. καὶ εἰ πολὺ βελτίστ ἐπὶ τούτοις γίνοιντο, καὶ τὸ σωθῆναι ἔργον ἐπ' ὀλίγον ἀπέδωσαν. τῶν δὲ σιτίων κατ' ἀρχὰς μὲν ὑγραὶ καὶ δύπεπτοι καὶ μὴ ψυχραὶ, προϊόντων δὲ, εὐπρομώτεραι. πόμα δὲ ὠὴ τὸ πλεῖον, οἶνος ἡλικίας μὲν σύμμετρος, ἰδέας δὲ λαθαρός τε καὶ διαυγὴς, ἥπερ λύπους ἢ ἐξάνθους, ὀσμὴν ἡδὺς, μετρίως ἐν τῷ γλυκεῖ, μήθ' ὑδατώδη τὸν ποῶν, μήτε ἵνα σφοδρὰν ἐνδηκνύμενος ποιότητα. μήτ' ὂν γλυκύτητα, μήτε δριμύτητα, μήτε πικρότητα. λέγεται δ' ὡς ἀρτίως εἶπον, ἐν τοῖς θεραπευτικοῖς ἐπὶ πλεῖστον ἐξαίρετον αὐτῶν. νυνὶ γὰρ ὁ διελθεῖν ἅπαντα τὰ ἡμῖν μέρος ἡμῖν πρόκειται. μόνον δ' ἀναμνῆσαι τῶν κεφαλαίων, ὧν ἐν ἑτέραις πραγματείαις ἐποιησάμεθα τὴν διέξοδον, ἃς προσγράψας ὁπόσαι τέ εἰσι καὶ ποῖαι, καταπαύσω τὸν λόγον ἐνταῦθα. κατάλογος εἰρήσθω μὲν οὖν ἐν πρόσθεν ὡς ἔστιν ἐν ἄλλοις βιβλίοις, ἐν ᾧ περὶ συστάσεως ἰατρικῆς τέχνης διορχόμεθα. προκείσθω δ' αὐτοῖς τὰ πρότερα δύο περὶ τεχνῶν συστάσεως. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἅμα τῷ νῦν πραιωθῆναι χωρεῖς τὴν διέξοδον ὅτι πραγματειῶν. ἐκεῖναι δὲ τοῦδε τῆς τάξιν ἔχουσι. πρὶν μὴ δὲν τὰ καθ' ἵππο κράτους στοιχείων, ἐν βιβλίοις ὅσιν, ἐξῆς δ' αὐτῷ ἑξῆς πρὶ κράσεων. ὧν τὰ μὴ δύο, πρὶ τῶν ἐν τοῖς ζώοις ὅτι κράσεων, τὸ δίτον δ', ὡσὲρ τὸν ἐν τοῖς φαρμάκοις. διὸ δὴ τῆς πρὶ τὰ ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως πραγματείαν, ἔχοιόν γε καταπαῦσαι καλῶς. αὖθις τὸ τρίτον ἀκριβῶς ἀναγνῶναι πρὶ κράσεων. ἔστι δὲ ἄλλο βιβλίον μικρὸν ἐπόμενον τοῖς πρώτοις

πρώτης δύο πρὸς κρᾶσιν, τὸ περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας ἐπιγραφόμενον, ὁμοίως δ' αὐτῷ & ἄλλα δύο μι-
κρά. τὸ μὲν περὶ τῆς ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος, τὸ δ' ἢ περὶ ἕξεως. τρίβιβλον δ' ἄλλη πραγματεία ἡ περὶ
φυσικῶν δυνάμεων ὄντων. ἦν ἔστι μετὰ δύο πρὸς κράσεων, ἔστι μετὰ τὸ πρὸς στοιχείων ἀναγινώσκειν τοὺς ἐθέλοι, δύ-
ναται αὐτὴ ἑπτάδι. μετὰ δὲ ταῦτα γ' ὠλείοσι πραγματείαις ὑπὲρ τῶν ψυχικῶν γνωρισμῶν διέξειμι. ἐπεὶ δ' εἰς τὰς
ἀποδείξεις αὐτῶν ὁ σμικρὸν ὄφελος ὂν τὰ δι' ὧν ἀναπεμῶν φαινόμενα, πρώταις ἐκείναις ἐγγυμνάσεσθαι πεφύ-
κει. ἔστι δὲ χρησιμωτάτη ἡ αὐτῶν, ἢ τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων. ἄλλαι δέ εἰσιν ἐπ' αὐταῖς πλείους, γ' δυοῖν μὲν
πρὸς ἀναλογικὴς διαφωνίας, γ' γνὶ δὲ πρὸς τὸ τῶν τεθνεώτων ἀνατομῆς, οἷς ἐφεξῆς δύο πρὸς τὸ ὧν τῶν ζώντων. γ' ἄλ-
λοις δέ εἰσι κατὰ μέρος τοῖς εἰσαγομένοις ἐποιησάμεθα τὰ πρὸς ὀσῶν, ἢ ἢ τῶν μυῶν ἀνατομὴ, ἢ ἢ τῶν νεύρων, καὶ
ἢ τῶν ἀρτηριῶν ἢ φλεβῶν. καί τινα τοιαῦτα ἕτερα τῶν τοιούτων ὄντ', ἢ εἰ κατὰ φύσιν ὁ γ' ἀρτηρίας αἷμα. τὰ δ'
τὰς γ' ἐργασίας αὐτῶν ἀπροσδιόνυτα, δύο μὲν εἰσι περὶ μυῶν κινήσεως, τρία δ' περὶ θώρακος ἢ πνεύμονος κινή-
σεως, οἷς ἐφεξῆς ὑπὲρ τοῦ ἀναπνοῆς αἰτίων, οἷς ἕπεται τὰ περὶ φωνῆς. ὑπὲρ ἡγεμονικοῦ δὲ & τοῦ ἄλλων ἁπάν-
των, ὅσα περὶ φυσικῶν ἢ ψυχικῶν γνωρισμῶν ζητεῖται, δι' πολυβίβλου πραγματείας ἐδηλώσαμεν, ἣν περὶ τοῦ Ἱπ
ποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων ὠνεγράψαμεν. ἐκ τούτου δ' χρήσιμος ὄντως ἡ θεωρίας, & τὰ περὶ ἀσωμάτου ἰδέας
γεγραμμένα, καὶ προσέτι τοῦ Ἱπποκράτους ἀνατομῆς, οἷς ἅπασιν ἡ περὶ χρείας μορίων ἕπεται πραγματεία. εἰς
δὲ τὰς διαγνώσεις τῶν νοσημάτων, ἥ τε περὶ παρόντων τόπων, καὶ ἡ περὶ σφυγμῶν πραγματεία χρήσιμος
ὑπάρχει, καθ' ἣν καὶ τὰς παθογνώσεις διδάσκομεν. ἡγοῦνται δὲ δι περὶ σφυγμῶν δύο βιβλία, τό τε περὶ χρείας ἀνα-
πνοῆς, καὶ τὸ περὶ χρείας σφυγμῶν. αὕτη δὲ ἡ περὶ τῶν σφυγμῶν, εἰς τέτταρα μόρια νενέμηται. πρῶτον μὲν, τὸ τῆς
διαφορᾶς αὐτῶν, δεύτερον δ' τὸ τῆς διαγνώσεως, καὶ τρίτον, τὸ περὶ τῶν γ' τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων, καὶ τέταρτον,
περὶ τῆς διὰ τῶν σφυγμῶν προγνώσεως. ἐκ τούτου δ' χρήσιμος ὄντως, καὶ τὸ τοῖς εἰσαγομένοις περὶ σφυγμῶν γεγραμμέ-
νον. γινώσκω δὲ & ἄλλό τι ποιῆσαι βιβλίον γ', οἷον ὠτομιῶ ἅπαντα, ὅπερ ἄρτι τέχνιον περὶ σφυγμῶν, ἢ ὠτο-
μιῶ ὠνεγραψα. χρήσιμα δὲ εἰς τὴν τοιαύτην θεωρίαν ὄντως καὶ διῴκηται τε ἅμα καὶ κρίνει τὸ περὶ σφυγμῶν
Ἀρχιγένους βιβλίον. εἰς δὲ τὰς προγνώσεις, χρησιμωτάτη μάλιστα ὄντων ἡ περὶ κρίσεων πραγματεία. προηγεῖται
δ' αὐτῆς ἡ περὶ τῶν κρισίμων. ἀλλὰ καὶ ἡ περὶ δυσπνοίας πρὸς διάγνωσίν τε τῆς πηδήσης διαθέσεως καὶ πρόγνω-
σιν τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν ἢ κακῶν περὶ τὸν κάμνοντα, χρήσιμος ὑπάρχει. ταῦτα τε δὴ ἅπαντα, καὶ σὺν αὐτοῖς
ἄλλα μονόβιβλα ὄντ' γινώσκεσθαι χρήσιμα, μαθάπερ τὸ περὶ τῆς πολιατρικῆς αἰτίων, καὶ τὸ περὶ τῆς ἰατρικῆς ἐμ-
πειρίας, καὶ τὸ πρὸς τὸν λεπτοῦ σεως διαίτης, ἔτι τε τὸ περὶ τῆς φλεβοτομίας πρὸς Ἐρασίστρατον, καὶ τὸ περὶ τῆς κατὰ φύ
σιν ὄγκων. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ περὶ πλήθους, ἕτερά τε ἄλλα τοιαῦτα. παύτων δὲ ἀναγκαιότερα πρὸς τὴν θεραπευτι
κὴν μέθοδον ὄντ', τό, τε περὶ τῶν νοσημάτων διαφορᾶς, καὶ τὸ περὶ τῶν συμπτωμάτων, καὶ βέλτιον ἐπ' αὐτοῖς, γ' ὧν
τὰς αἰτίας τῶν νόσων διέξειμι, ἐφ' οἷς ἄλλα βία, γ' οἷς τὰς ἐπὶ τοῖς συμπτώμασιν αἰτίας ἐξηγούμεθα, τό τε περὶ
τῶν ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως ὄντ', ὧν ἐμπροσθεν ἐμνημόνευσα, καὶ τὰ περὶ σωθέσεως φαρμάκων, οἷς τὰ περὶ θε
ραπευτικῆς ἑπτὰ μεθόδου γεγραμμένης ἡμῖν ἰδίᾳ, & περὶ τῶν ὑγιεινῶν πραγματείας. ὅτι δὲ & πρὸ ἁπάντων τού
των ἐγγεγυμνάσθαι χρὴ τὴν περὶ τῶν ἀποδείξεως πραγματείαν, τὰ μέλλοντα λογικῶς μεταχειρίζεσθαι τῆς
τέχνης, γ' τῷ περὶ τῆς αἱρέσεως αἱρέσεως ὠνομάσθαι γράμματι. περὶ ὧν τῶν ἄλλων συν
γραμμάτων τε & ὑπομνημάτων ὧν ἐγράψαμεν, ὀκ ἀναγκαῖον ὂν δι
ἀρχεσθαι νῦν, ὑπὲρ ἁπάντων γε μέλλοντας ἐρεῖν ἑτοίμως, καθ'
ὃ ἴσως ἢ δύο βιβλία τῆς ὠνομασμένης ἔχοντα,
Γαληνοῦ περὶ τῶν ἰδίων βιβλίων.

ΤΕΛΟΣ.